

# NEDERLANDSE GEDACHTEN

OFFICIEEL WEEKBLAD VAN DE ANTI-REVOLUTIONAIRE PARTIJ

## Indonesië gaat verder bergafwaarts

DE toestand in Indonesië trekt de laatste weken opnieuw de aandacht. Voor de soevereiniteitsoverdracht geloofde de wereld dat het met dit land crescendo zou gaan, wanneer het zich maar eenmaal in vrijheid zou kunnen ontplooiën. Indonesië werd het voedsterkind van de Verenigde Naties en de Amerikanen. Men wilde er geen kwaad van horen. Het Amerikaanse recept was: Geef de Indonesiërs de begeerde vrijheid en onafhankelijkheid en alles gaat goed!

Toen de Nederlandse regering in oktober 1950 de Veiligheidsraad verzocht om in te grijpen ten behoeve van de vrijheidsstrijd op de Zuid Molukken en zich daarbij beriep op de plechtige akkoorden van de Ronde Tafel Conferentie waarbij de federale staatsvorm en het zelfbeschikkingsrecht van de deelstaten van Indonesië werden vastgelegd, was het de Amerikaanse vertegenwoordiger, de heer Warren Austin, die de klacht van Nederland niet op de agenda wilde plaatsen.

### Succesnummer

Indonesië werd gezien als het succesnummer van de Verenigde Naties. De Amerikaanse regering was oostindisch doof voor alle klachten van Nederland. Nederland mocht de feestroes niet verstoren. Zo is het jarenlang gegaan.

Naarmate Nederland zich meer en meer moest beklagen en de toestand in Indonesië zorgelijker werd, spande de Amerikaanse regering zich in om de Indonesische autoriteiten te pluimstrijken en op te vijzelen.

Soekarno werd zelfs bij zijn bezoek aan Amerika geprezen als de George Washington van Indonesië. De eenvoudige Amerikaan die van jongsaf de bevrijding van het Engelse koloniale regime heeft gezien als een grote zegen voor zijn land neemt voetstoots aan dat Soekarno de voetsporen van George Washington drukt.

De mishandeling van Nederlandse gevangenen en de door Indonesië gepleegde rechtsverkrachting worden als groeistuipen van een jonge staat beschouwd, die men gelaten heeft te accepteren.

Maar langzamerhand is het niet meer mogelijk de ogen te sluiten voor het drama dat zich in Indonesië voltrekt.

De opstand op Sumatra, het rijkste eiland van de Archipel, toont aan dat de Indonesische staat wankelt op zijn grondvesten.

### Een ernstige vergissing?

Velen zeggen thans: Zie je wel, de federale staatsvorm is de beste voor Indonesië. Op zichzelf is dit ook juist. Dr. Colijn wees reeds in 1928 hierop. Zijn decentralisatiepolitiek liep uit op de federale staat.

Maar het komt ons voor dat men buiten en in Indonesië een ernstige vergissing maakt, wanneer men het oprollen van de Verenigde Staten van Indonesië in 1950 be-

schouwt als de voornaamste oorzaak van alle ellende.

Zij, die zo denken, maken dezelfde fout als de mensen die in 1949 van oordeel waren dat de akkoorden van de Ronde Tafel Conferentie op basis waarvan de soevereiniteit over Indonesië werd overgedragen, garanties boden of

een plechtanker vormden voor de rechten, vrijheden en plichten van de Indonesische bevolking.

Van antirevolutionaire kant is steeds voor en na 1949 beweerd, dat deze akkoorden niet het papier waard zouden blijken te zijn, waarop zij gedrukt werden. Deze akkoorden hadden meer weg van een pompeuze huwelijksstaart als van een plechtanker.

De taart werd aan de beide kamers der Staten-Generaal voorgezet als een juridisch en politiek kunststuk, dat Indonesië en Nederland een nieuw samengaan en aan Indonesië vrijheid en orde zou garanderen.

De grondslag voor de akkoorden van de Ronde Tafel Conferentie was het besluit van de Nederlandse regering om onder de zware druk van de Verenigde Naties en de Verenigde Staten de soevereiniteit over Indonesië versneld over te dragen.

Men sprak in die tijd over „het geniale plan-Beel”. En dan werd de versnelde soevereiniteitsoverdracht bedoeld

### Centrale probleem: gezagscrisis

Het centrale probleem voor Indonesië was niet en is niet of er een

eenheidsstaat of een federale staat komt.

De vraag was en is of er een bekwaam Indonesisch gezag wordt aangetroffen of kan worden opgebouwd dat de verantwoordelijkheid kan dragen.

Die vraag werd destijds door de antirevolutionairen ontkennend beantwoord en daarom waren zij volstrekt tegen de versnelde overdracht van de soevereiniteit.

De ontwikkeling in Indonesië heeft inderdaad aangetoond, dat er in dit land een volstrekt onvermogen bestaat om de vrijheid en de onafhankelijkheid in verantwoordelijkheid te genieten.

Corruptie, rechtsverkrachting, onbekwaamheid en normloosheid maken het overheidsgezag tot een aanfluiting.

Wat de opstandige militaire commandanten van Sumatra allemaal

in hun gebieden draaiende gehouden.

In feite was Indonesië reeds uiteengevallen. Wat zich thans op Sumatra voltrekt, kan wel eens de formele bevestiging daarvan worden.

Het is mogelijk dat dit proces de autonomie van de volken van de Indonesische archipel ten goede komt.

Wij denken hierbij eveneens aan de Zuid-Molukken. Maar wat houdt deze autonomie in? Een militaire dictatuur van enige „warlords”, oorlogsheren, zoals China gekend heeft en die tenslotte leiden tot de vestiging van een communistisch regiem, is nog geen autonomie.

### Soekarno's regeerkracht nihil

Het kabinet Sastroamidjojo weigert zijn ontslag aan te bieden ondanks het feit dat de masjoemi en de kleinere protestant-chr. en de rooms katholieke partijen daarop aandringen.

Deze partijen menen dat er een kabinet van sterke figuren onder leiding van Hatta moet komen, dat het heft in handen neemt en de opstand op Sumatra kan likwideren. Hatta is immers zelf Sumatraan.

Maar Sastroamidjojo blijft aan en gaat verder met de steun van de partai nasional indonesia en de communisten.

President Soekarno staat achter hem. Soekarno meent dat zijn invloed als opperbevelhebber van de strijdkrachten zo groot is, dat de opstandige commandanten zich ten slotte zonder bloedvergieten weer aan hem zullen onderwerpen.

De magische invloed van deze Aziatische volksmanier is inderdaad groot, maar zijn regeerkracht is nihil en het is juist dit wat Indonesië broodnodig heeft.

Deze tegen elkaar inwerkende factoren maken de chaos in Indonesië steeds groter.

Het derde grondstoffenland van de wereld (slechts de Verenigde Staten en Sovjet Rusland zijn rijker) ondergaat een tragisch proces van verpaupering.

De Verenigde Naties en de Verenigde Staten zouden er een les uit kunnen trekken ook ten aanzien van het Midden-Oosten.

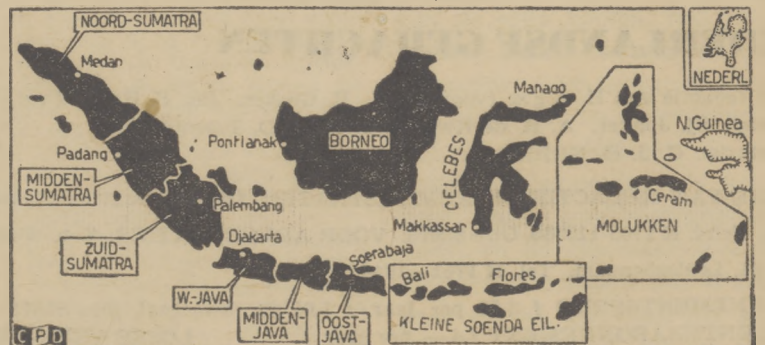
## Het falen van Soekarno en van de Verenigde Naties

aan Djakarta verwijten is waar, maar dat zij het zijn, die de opstand leiden, is eveneens bedenkelijk. Een leger dat niet langer gehoorzaamt aan zijn regering maakt de chaos in het land groter.

Mohammed Hatta, de onlangs afgetreden vice-premier heeft verklaard, dat de Indonesische revolutie is mislukt. Daarmee erkende hij tevens dat Soekarno en hijzelf zijn mislukt als leiders van het Indonesische volk.

Het gezag van de centrale regering reikt blijkbaar niet veel verder dan Djakarta. Iedereen doet wat goed is in zijn ogen. De militaire commandanten van Sumatra, Borneo en Celebes hebben tot dusver door middel van smokkelhandel op Singapore de zaken

DE PROVINCIES VAN INDONESIA





## Belangrijke veranderingen in

### HET SECRETARIAAT

- \* *Mej. C. v. d. Burgh is met ingang van 2 januari 1957 belast met de administratieve leiding van Nederlandse Gedachten*
- \* *De heer Van der Wees is op 2 januari 1957 in dienst getreden als chef de bureau*
- \* *Tenslotte is er een steno-typiste bijgekomen*

HET nieuwe jaar ligt voor ons. Ook als Anti-Revolutionaire Partij-organisatie maken we een nieuw begin. Voor ditmaal concentreert de belangstelling zich op het partij-secretariaat, op het bureau van het Centraal Comité. De reorganisatie van de partij heeft haar beslag gekregen. Zij heeft nog wel niet overal doorgewerkt. Dat is op zich zelf echter begrijpelijk. Nog niet alle kiesverenigingen hebben zich bij de nieuwe vorm van organisatie aangepast. Maar dit is nog slechts een kwestie van tijd. Wij zijn nu genaderd tot de laatste fase, nl. de reorganisatie van het bureau. Men kan er over twisten of daarbij wel de juiste volgorde is toegepast, maar dat is achteraf gepraat en heeft derhalve weinig zin.

Een begin is in ieder geval gemaakt. De administratie van Nederlandse Gedachten is met ingang van 1 januari een zelfstandige afdeling geworden onder leiding van mej. C. van den Burg. Voor deze administratie zijn enkel kamers ingeruimd. Dit is op zichzelf reeds een belangrijke verbetering en deze zal ongetwijfeld aan de regelmatige gang der werkzaamheden ten goede komen. In de administratie bestaat nog steeds een zekere achterstand. Nog niet alle ledenlijsten, welke door de kiesverenigingen werden ingezonden, zijn bijgewerkt. Maar dit staat nu als punt één op het program en binnen korte tijd zal dit nu in orde zijn gemaakt.

Deze interne reorganisatie lag reeds lang in het voornemen. Daaraan kon echter geen uitvoering worden gegeven, omdat daarvoor de aanstelling van nieuw personeel noodzakelijk was. Per 1 januari trad echter een nieuwe stenotypiste in dienst en bovendien heeft met ingang van dezelfde datum de heer Van der Wees zijn werkzaamheden aanvaard als chef de bureau. Deze neemt nu een gedeelte van de werkzaamheden van mej. Van den Burgh over.

LAATSTGENOEMDE heeft de ontwikkeling van het bureau vanaf ongeveer 1930 meegemaakt en zij heeft nog gewerkt onder dr. Colijn en Idenburg.

Toen, dat was voor de oorlog — was alles veel eenvoudiger dan tegenwoordig. Het bureau van het Centraal Comité telde vier man personeel. Als adjunct-secretaris fungeerde de heer R. A. den Ouden, de grote promotor van de Antirevolutionaire Propaganda- en Studieclubs. Voorts was werkzaam de heer J. W. van Frankenhuyzen, wiens werk vooral daarin bestond, dat hij met land doortrok om contribuanten te werven voor het verkiezingsfonds. Voorts was mej. Van den Burgh als typiste werkzaam en meestal was er dan nog een jongste bediende, voor de verzorging van de post en het doen van kleine boodschappen. De partij telde toen 50.000 à 55.000 leden. De jaarlijkse ontvangsten bedroegen rond f 13.000.— per jaar. Daarmee kon het Centraal Comité, ook in de vooroorlogse verhoudingen niet veel doen. Na de oorlog

zijn dan ook de grote veranderingen begonnen.

De werkzaamheden van het bureau breidden zich uit. Vooral de financiële administratie werd voortdurend meer omvangrijk en nam in betekenis toe. De partij telt nu rond 95000 leden. De contributie-afdracht is verhoogd van f 0.25 tot f 2.50 per lid en per jaar. Maar ook de bemoeienis van het Centraal Comité met de Kamerverkiezingen werd veel groter. De brochure-dienst, die we voor de oorlog niet kende, groeide eveneens. En jarenlang is dit alles door mej. Van den Burgh met grote acuratesse en zorgvuldigheid geadmistreerd. Jaar op jaar nam haar verantwoordelijkheid toe. Zij groeide mee met de uitbreiding van het bureau. Aan het eind van 1955 kwam echter de reorganisatie van Nederlandse Gedachten. Het werk den weekblad. Het aantal abonnementen werd verrassend groot. Bovendien moest per kwartaal worden geïnd. En dit alles bracht zoveel werk mee, dat een interne reorganisatie met splitsing der werkzaamheden noodzakelijk werd. En deze reorganisatie is thans doorgevoerd.

DE HEER Van der Wees gaat nu optreden als chef de bureau. Mej. Van den Burgh krijgt nu de administratieve leiding van „Nederlandse Gedachten”. Wij menen, dat zij er recht op heeft, dat we haar ook op deze plaats hartelijk danken voor het zeer vele werk, dat zij al deze jaren door met zo grote nauwkeurigheid heeft verricht. Er zijn perioden geweest, dat zij eenvoudig onder het werk werd bedolven en toch, hoe het ook nijpte, zij heeft er zich steeds met grote toewijding doorheen geslagen.

Wij kunnen haar niet verzekeren, dat ze het nu veel gemakkelijker krijgen zal, want ook de administratie van Nederlandse Gedachten is zeer omvangrijk maar het werk wordt voor haar ongetwijfeld meer overzichtelijk dan het in het verleden was, en dat is een van de eisen waaraan een goede administratie moet voldoen.

Belast te worden met de leiding van een geheel zelfstandige afdeling van het partijsecretariaat is voor haar tevens een promotie en we wensen haar daarmee geluk. Wij hopen dat zij in deze functie onze partij nog vele jaren zal mogen dienen.

En daarmee is dan een begin gemaakt met een ingrijpende verandering op het partijbureau met de bedoeling natuurlijk, dat dit in de toekomst beter zal functioneren dan in het verleden. Het is echter nog slechts een begin. Grotere veranderingen staan voor de deur. Maar de beslissing daarvoor is nog niet definitief gevallen. Dit gebeurt echter zeer binnenkort. En wanneer deze veranderingen zullen zijn doorgevoerd dan zal voorshands het partijsecretariaat zijn uiteindelijke vorm hebben gevonden en naar we hopen opgewassen zijn tegen de taken, welke het heeft te vervullen. Tot nog toe was de „staf” immers veel te klein. En daarin zal nu verbetering worden aangebracht. Een begin is gemaakt, gelukkig!

## Enquête-commissie

IN het najaar van 1947 besloot de Tweede Kamer tot het houden van een parlementaire enquête naar de gebeurtenissen, verband houdende met de Duitse inval in Nederland en naar het beleid der opeenvolgende kabinetten te Londen. Dat onderzoek naar het beleid der kabinetten vindt zijn grond in het feit, dat er toen geen Staten-Generaal fungeerde, waarmee de regering in overleg kon treden, en waartegen zij zich kon kwijten van haar verantwoordingsplicht. Het werk van de enquête-commissie moest dus voor een deel worden gezien als een controle van de Staten-Generaal op het Regeringsbeleid, maar dan een controle achteraf.

De Tweede Kamer heeft het oorspronkelijke voorstel verbeterd, door er aan toe te voegen, dat er ook een onderzoek moest worden ingesteld naar het beleid van het kabinet Drees-Schermerhorn, dat immers in Den Haag zonder parlement was blijven regeren tot 20 november 1945, meer dan een half jaar na de bevrijding, en in die periode zeer verstrekkende beslissingen had genomen omtrent de toekomstige politiek jegens Indonesië.

Toen de Commissie op 12 november 1947 werd benoemd, stelde de voorzitter de termijn, waarbinnen zij met haar werk klaar moest komen, vast op één jaar. Maar in oktober 1948 deelde de Enquête-commissie mee, dat de termijn te kort bleek en zij wilde er daarom nog graag één jaar bij hebben, hetwelk werd toegestaan.

NU, negen jaar na de instelling van de commissie, heeft zij van de Tweede Kamer verlof gekregen, haar werk te eindigen, haar werk, dat nog niet voltooid was. Zij is wel bezig geweest met het onderzoek naar het beleid van het kabinet Drees-Schermerhorn inzake Indonesië, maar is op bepaalde belangrijke punten niet klaar gekomen. In het laatst verschenen deel, dl. VIII, is wel veel verspreid materiaal te vinden, maar het is niet af, en dus ontbreekt de slotconclusie. Waarom is b.v. de heer Tjarda van Starkenborgh ontslagen en vervangen door de heer Van Mook? Zulke belangrijke vragen waren op de weg der commissie gelegd, doordat de Kamer het oorspronkelijke voorstel van de heer Van der Goes van Naters had gewijzigd en er het beleid van het kabinet Drees-Schermerhorn ook in had betrokken. De commissie heeft evenwel voorgesteld, nu maar te stoppen en de Kamer heeft het goed gevonden.

Bij het debat, waarbij er terecht op is gewezen, dat dit achterwege laten van een onderzoek naar het Indiëbeleid van het onder socialistische leiding staande kabinet de schijn van partijdigheid zou kunnen wekken, is niet voldoende aandacht geschonken aan het feit, dat de commissie zelf al vele maanden bezig was, zich zelf geruisloos op te heffen.

Dat is gemakkelijk te bewijzen.

Het achtste deel, dat in 1956 verscheen, bevat de verslagen van 5 verhoren, afgenomen in 1948, dan volgen uit

1949	95 verhoren;
1950	32 verhoren;
1951	79 verhoren;
1952	6 verhoren;
1953	6 verhoren;
1954	2 verhoren;
1955	4 verhoren;
1956	15 verhoren.

Het zevende deel verscheen in 1955, en bevat uit

1948	8 verhoren;
1949	20 verhoren;
1950	41 verhoren;
1951	14 verhoren;
1952	30 verhoren;
1953	9 verhoren;
1954	14 verhoren;
1955	10 verhoren.

Uit deze cijfers blijkt duidelijk, dat de commissie haar verhoren praktisch al vier jaar geleden heeft gestaakt. Wat daarna nog heeft plaats gehad, was een beetje „navragen”.

Nu zegt zij, en de Kamer heeft zich daarmee verenigd: wij kunnen niet verder gaan, want als wij mensen een verhoor afnemen over wat 10 of 15 jaar geleden is gebeurd, dan weten zij het toch niet meer. Het is niet mogelijk, op deze manier nog verder voort te gaan.

Dit zegt de Commissie, nadat zij sedert 1952, waarin het zesde deel verscheen, slechts twee delen, dl. 7 en dl. 8, heeft klaar gekregen, waarvan de verhoren praktisch in 1952 reeds waren geëindigd.

DEZE CIJFERS DWINGEN tot een vraag: Hoe zit het met de enquête betreffende punt n „het beleid betreffende de overzeese gebiedsdelen, daaronder begrepen het beleid der Nederlands-Indische Regering”?

Daarover zijn een aantal gegevens te vinden in deel VIII, bijna alle verzameld en geregistreerd vóór 1952. In de daarop volgende jaren heeft de Enquête-commissie haar werk vrijwel laten rusten. Voor deel 7 valt er tussen 3 september 1953 en 22 oktober 1954 geen enkel verhoor en voor dl. 8 tussen 1 maart 1954 en 9 maart 1955 evenmin enig verhoor.

Dit valt nog te meer op, wanneer wij vergelijken met de daaraan voorafgaande jaren.

Nogmaals, hoe zit het dus met de enquête over punt n?

Heeft de commissie daarvan ontheffing gevraagd, nadat zij dát punt vier jaren vrijwel heeft laten liggen?

Of liggen er een aantal processen-verbaal in portefeuille en heeft zij nu, na praktisch al in geen jaren nieuwe verhoren te hebben afgenomen, er geen gat in gezien om opnieuw te beginnen?

Het is jammer, dat deze vraag niet duidelijk aan de orde is gesteld, laat staan, dat zij afdoende werd beantwoord.

## NEDERLANDSE GEDACHTEN

onder redactie van H. Algra (voorzitter), R. Gosker, Jac. S. Hoek, Prof. Dr. J. J. de Jong, S. J. Jonker, A. R. de Kwaadsteniet, J. D. Troostheide.  
Secretaris: G. J. H. Griffioen.

ADRES VAN REDACTIE EN ADMINISTRATIE: Dr. Kuiperstraat 3, 's-Gravenhage. Telef. K 1700-115935. Giro 89673. VOOR ADVERTENTIES: Kon. Wilhelminalaan 34, Leidschendam. Tel. K 1761-1646.

ABONNEMENTSPRIJS f 6.50 per jaar. f 1.65 per kwartaal, giro 89673.  
STUDENTENABONNEMENT f 4.— per jaar LOSSE VERKOOP f 0.20.



# HET CHRISTELIJK ONDERWIJS EN DE DOORBRAAK

**HET IS GOED**, voor de duidelijkheid, eerst te zeggen, wat wij in dit artikel onder „doorbraak” verstaan. Daarmee bedoelen wij een opvatting en de daaraan verbonden consequenties.

Deze opvatting, dat het helemaal niet vanzelf spreekt, dat een Christen, die wil leven in gehoorzaamheid aan het Evangelie, zich voegt bij een Christelijke organisatie. Hij kan net zo goed lid zijn van een „neutrale” organisatie. Hij kan zich voegen bij de A.R. partij, maar ook bij de V.V.D. of bij de P.v.d.A. Hij kan zich scharen onder de vlag van het C.N.V., maar ook wel lid worden van het rode N.V.V. Hij kan zijn kinderen sturen naar de Christelijke school, en ook wel naar de openbare school, de school zonder de Bijbel. Hij kan zo, maar ook anders. Het hangt van de concrete situatie af. En welke keus hij ook doet, het is altijd een gevaarlijke en verantwoordelijke keus. Een Kerk, die principieel voor de doorbraak kiest, waakt er dan ook angstvallig voor, tot haar lidmaten te zeggen: breng uw kinderen naar de Christelijke school. Zij zegt alleen: besef, dat de schoolkeuze een verantwoordelijke zaak is.

Uit het bovenstaande blijkt, dat de P.v.d.A. in dezen zin bepaald niet een partij van de doorbraak is. Zij heeft wel ledenwinst gekregen vanuit de doorbraakgedachte, maar zij is zelf tegen deze redenering van de doorbraak. Zij zegt niet: Gij kunt in een Christelijke partij uw God dienen en gij kunt het ook net zo goed in een partij zonder de Bijbel. Neen, zij zegt: een Christelijke partij is principieel altijd verwerpelijk. Zij verwerpt immers principieel elke partijformatie op „confessionele basis”. En daarmee bedoelt zij zeer bepaald en zelfs allereerst de partijen in Nederland, die in aansluiting aan de beginselen der Reformatie willen bouwen en strijden met de Bijbel als richtsnoer. De P.v.d.A. zegt daarvan niet: het kan óók... maar zij zegt: het kan niet en het mag niet.

Wie zich dus bij de P.v.d.A. voegt, moet geacht worden deze uitspraken te onderschrijven. Hij kan zeggen: Groen en Kuyper hebben heel wat goeds vericht in de strijd tegen een hooghartig antinationaal liberalisme en zij hebben de „kleine Luyden” wakker gemaakt, mits hij er dan maar bij zegt, dat zij er principieel náást waren, toen zij meenden, dat er een antirevolutionaire partij moest komen. Bij de jongste verkiezingen heeft de P.v.d.A. dan ook bij aparte vertrouwelijke brochure een aantal mensen voorgelicht, hoe zij het goed recht van de Christelijke partij in openbare debatten moesten bestrijden. Wie de propaganda-actie van de P.v.d.A. mee steunt, die hoopt dat deze actie zal leiden tot ontbinding en vernietiging van het Chr. partijleven in Nederland.

Daarom is het begrijpelijk, dat de „Grote”, de toen nog bestaande organisatie van Chr. onderwijzers, in 1948 te Amsterdam een motie heeft aangenomen met 66 tegen 6 stemmen, luidende aldus:

„De Vereniging, enz. spreekt uit, dat de aansluiting bij iedere politieke partij, die Gods Woord niet erkent als uitgangspunt voor al het denken en handelen — ook al bedoelt men de zaak van godsdienst en vrijheid te dienen — gezien moet worden als steun aan beginselen, die de grondslagen der Vereniging in hun wortel aantasten; dringt mistdoen bij al haar leden, welke zich aangesloten hebben bij zodanige partij, ten ernstigste op aan, zich daaruit terug te trekken.”

Sedert is er veel veranderd. De „Grote” is samengesmolten met de „Unie” die een vooraanstaande socialist, een man, die de P.v.d.A. propageerde en daaraan zijn krachten geeft, als voorzitter had. En deze voorzitter, de heer T. C. Bos, is nu tweede voorzitter van de P.C.O.V.

En hij heeft de nieuwe situatie aldus kort en duidelijk getekend:

„Of iemand een kunstgebit heeft, bruine schoenen draagt, verzet is op zuurkool met spek, tot „art. 31” behoort, lid is van de P.v.d.A., doet er niets toe, de Statuten sluiten niemand uit.”

Deze formulering is zeer verhelderend, met name door de nevenschikking van de keuze omtrent de kleur van de schoenen en de principiële beslissing, welke politieke partij men wenst te dienen en te propageren.

De P.C.O.V. staat dus nu op het standpunt, dat het aanvaardbaar is, wanneer haar hoofdbestuursleden op politiek terrein een propaganda voeren, zo-

als hierboven is geschetst als zijnde de propaganda van de P.v.d.A. op elke vergadering, waar met name de A.R. partij wordt bestreden en haar bestaansrecht wordt betwist. Niet omdat het speciaal tegen de A.R. partij gaat, maar tegen elke Christelijke partij.

Er zijn vele Chr. onderwijzers, die hier weinig vrede mee hebben. En zij klagen er over, dat de Chr. pers er zo weinig van zegt. Maar men houde het ons ten goede: wij hebben tot vermoedens toe frachten aan te tonen, wat principieel de keuze voor de P.v.d.A. betekent. Wij hebben een eindeloze reeks van voorbeelden gegeven bovendien van de wijze, waarop de P.v.d.A. telkens tracht te verhinderen, dat het Chr. Nijverheids onderwijs een plaats krijgt onder de zon. Wij hebben er aan herinnerd, dat het verzet tegen urgentieverklaringen voor het Chr. nijverheids onderwijs naar de verklaring van socialistische woordvoerders zeer goed te rijmen is met de algemene verklaring, dat de P.v.d.A. het beginsel der pacificatie aanvaardt.

Wat wil men nog meer?

Onderwijzers zijn toch geen onmondige kinderen, die directieven van ons moeten hebben? Zij kunnen zelf principieel onderscheiden.

Maar nu is er één punt, dat bij heel deze kwestie mede in ogenschouw moet worden genomen.

Wij hebben hierboven ons standpunt duidelijk uiteengezet.

Maar nu een organisatorische vraag.

We richten een vereniging op van mannen en vrouwen, die bij het Christelijk onderwijs in Nederland werkzaam zijn. De leden komen zich melden. De vraag wordt gesteld: maar hoort gij eigenlijk wel bij ons? Wat kan de man antwoorden? Hij kan zeggen: vraag dat aan mijn bestuur, dat mij een volwaardige plaats bij het Christelijk onderwijs heeft waardig gekeurd en mij het vertrouwen heeft geschonken.

Moet de vereniging dan zeggen: maar hier hebt u een „nakeuring” door de vertrouwensmannen van uw collega's en zij zullen nagaan, of u als lid van de vereniging acceptabel is, hoewel u het Christelijk onderwijs dient, en door uw bestuur wettig bent benoemd?

Dat is de organisatorische moeilijkheid, die hier ligt.

Daardoor komt het, dat velen, die het met ons volkomen eens zijn, dat een onderwijzer aan een Christelijke school, die principieel voor de P.v.d.A. kiest en dus principieel tegen de Christelijke partij, de grondslagen van het Christelijk onderwijs ondermijnt, het ongelukkige gevoel hebben, dat er soms van hen gevorderd wordt andere maatstaven aan te leggen dan die blijkbaar bij de besturen van onderscheidene Christelijke scholen gelden.



## SENAAT BIJEEN OP „DERDE KERSTDAG”

\* De heer Jonkman klaagde er over, dat de Eerste Kamer wordt opgejaagd

\* Professor Hellema verlangt naar het algemene financiële debat met minister Hofstra

ONZE Senatoren hebben zich opgeofferd. Eén dag na Kerstmis kwamen zij in hun fraaie vergaderzaal bijeen om te vragen dat voor 1 januari een belangrijk wetsontwerp in het staatsblad kon verschijnen: de handhaving van de vrijstelling van omzetbelasting op textiel, de verhoging van het accijns op gedestilleerd en van het bijzonder invoerrecht op benzine en de wederinvoering van de omzetbelasting op suiker.

Dat viel niet mee op „derde Kerstdag”. Nu, dat hebben de heren Senatoren dan ook laten merken. De klacht is bekend: men houdt niet voldoende rekening met de positie van de Eerste Kamer. De wetsontwerpen worden te laat ingediend of blijven te lang bij de Tweede Kamer liggen, zodat de Senatoren een tikkeltje overijld te werk moeten gaan. En daar hebben zij nu eenmaal — terecht — het land aan. Zoals gezegd, zij hebben dat goed laten merken. De stemming was op deze laatste vergaderdag van het jaar niet bijzonder prettig. Maar haatdragend was de Eerste Kamer nu ook weer niet. Het wetsontwerp behaalde verhoudingsgewijs een grotere meerderheid dan destijds in de Tweede Kamer. De liberalen stemden onder aanvoering van hun fractievoorzitter — prof. Molenaar — ook niet een van de soepelsten — voor dit wetsontwerp. De liberale woordvoerder de heer De Wilde gaf echter in zijn redevoeringen niet blijk een andere opvatting te hebben dan de heer Oud in de Tweede Kamer. Slechts één man was ditmaal tegen. Het was de K.V.P. Senator, mr. Witteman, oud-minister van binnenlandse zaken, die het kennelijk als voorzitter van het pro-duktschap voor het gedestilleerd niet kon verkroppen dat het gedestilleerd in prijs omhoog gaat.

Eerlijk gezegd: met deze motivering gissen we maar een beetje, want de heer Witteman stemde tegen zonder te zeggen waarom. Dat was niet aardig. Maar het paste voortreffelijk bij de kregelige stemming.

De Eerste Kamervoorzitter, de heer Jonkman, wilde geen oudejaarspeech houden. Per slot van rekening moet de Senaat eerst goed met haar werkzaamheden beginnen. Maar in zijn afscheids-

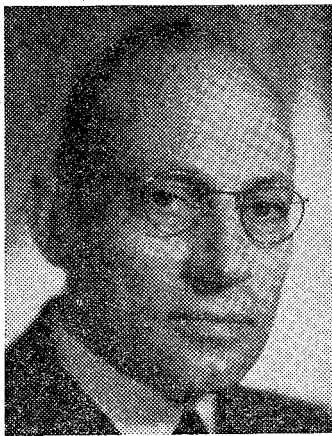
woord klaagde hij, in navolging van de heren Hellema en Teulings, dat de Eerste Kamer wordt opgejaagd. De argumenten van de regering voor de noodzakelijkheid van de gejaagdheid, zijn niet altijd even sterk, berispte de voorzitter. En daar konden dr. Drees en zijn mannen het gedurende de jaarwisseling mee doen.

De Eerste Kamer was ook een beetje gebedd over het feit dat deze wetsontwerpen behandeld moesten worden, zonder dat het gehele plan tot bestedingsbeperking op tafel lag. Daar zat iets in. De heer Hellema trappelde van ongeduld

hevigheid gevoerd. Eerst als die strijd is beslecht — en het kabinet dus weet hoeveel de landbouw de komende jaren moet gaan kosten — kan de regeringsnota over de bestedingsbeperking worden opgesteld. Die strijd is soms zo hoog opgelopen, dat we verheugd kunnen zijn dat de regering alvast enige maatregelen heeft getroffen.

De Eerste Kamer begint nu aan haar begrotingsrace. Dinsdag a.s. zullen de algemene politieke beschouwingen worden gehouden. Een debat, waarnaar met belangstelling wordt uitgekeken. Hoe zal het herboren kabinet-Drees door de senatoren ontvangen worden. Iets liefderijker dan door het onstuimige en jongere zusje aan de overzijde van het Binnenhof? Dat zou ons niet verwonderen, ook al zal het gevoel van onbehagen over de labiele politieke situatie niet onder stoelen of banken worden gestoken. De week daarop worden dan de algemene financiële beschouwingen gehouden en dan komen succesvolijk de begrotingshoofdstukken aan de orde.

Tot 29 januari heeft de Senaat het rijk alleen. Op die dag opent voorzitter Kortenhof weer de poorten van zijn vergadergebouw. Ook de Tweede Kamer heeft nog wel wat te doen. Er liggen nog vier belangrijke begrotingshoofdstukken te wachten: justitie, binnenlandse zaken, financiën en overzeese rijksdelen. En als dat achter de rug is zullen langzamerhand aan de orde komen: het ontwerp-landbouwwet; de wijziging van de financiële verhouding tussen rijk en gemeenten en de provincies; de wet op de loodsdiens, de geneesmiddelenvoorziening, de bevoegdheid van tandheelkundige, de pacht en de algemene wet inzake de rijksbelastingen. Dat is een heel programma, waarmee het komend voorjaar rijkelijk gevuld zal zijn.



PROF. HELLEMA

om een algemeen financieel debat met minister Hofstra te houden. Maar dat kon natuurlijk niet. En daarmee was de aard van het debat bepaald. Geen enkel nieuw gezichtspunt kon naar voren komen. Ook niet in de verdediging van de bewindsman van financiën. Mopperend aanvaardde de Eerste Kamer dit wetsontwerp. Zij begreep niet de indruk te mogen vestigen, dat er met 's lands financiën niets aan de hand is. De heer Hellema twijfelde er overigens aan of het allemaal wel zo erg is als door de regering wordt voorgesteld. Wij begrijpen dat hij meer documentatie voor de feiten en cijfers wilde hebben, maar de heer Hellema zal nog wel enige dagen moeten wachten. De strijd om de landbouwpolitiek werd — op het moment van het Kamerdebat — nog in alle

### \* \* \* Hoogmoed

De wetenschap moet altijd vechten tegen een hoogmoedige houding. Niet maar in die zin „van wij weten het”, maar in de opvatting: wij kunnen zo veel. Wij kunnen op grond van onze wetenschappelijke methoden en onderzoeken het leven beheersen. De wetenschap heeft de sleutel gevonden.

Dit gevaar zien we ook op economisch gebied. Niemand zal ontkennen, dat het inzicht in het ontstaan van een crisis omtrent de manier, waarop de Regering en het bedrijfsleven het best aan zo'n crisis het hoofd kunnen bieden, is verbeterd en verdiept. Het zou onwaardig zijn, en een slechte politiek, de crisis te bestrijden op basis van het inzicht van 1930.

Maar het is even verkeerd, het voor te stellen, alsof we er zijn. De nieuwe inzichten zijn jong, en het is vaak nog niet véél meer dan een experiment. In de hoop en met een verwachting, die niet zonder fundament is, moeten we toch behoedzaam zijn, verdacht zijn op verrassingen en op verwickelingen, die niet zijn voorzien. Als we 25 jaar verder zijn, hebben we waarschijnlijk heel wat geleerd, vooral als we de waarde der nieuwe inzichten hebben kunnen toetsen in een tijd van spanning en crisis.

Er moet gewerkt en gewaakt worden. Maar dat is alleen mogelijk, als de economische wetenschap zeer kritisch blijft tegenover zichzelf, en er zich van bewust blijft, dat we ook hier kennen „ten dele.”

Dit is geen waarschuwing aan het adres van alle wetenschapsmensen in deze sector. Wel aan het adres van hen, die menen, dat we klaar zijn met de nieuwe theorie, en er alleen maar consequent mee behoeven te manoeuvreren. Er zijn artikelen en blaadjes, die bewijzen, dat deze waarschuwing hard nodig is.



## GRONINGEN

## Dames- en meisjesbovenkleding

Het aangewezen adres in het Noorden:

**Buisman-Stienstra**

GULDENSTRAAT - GRONINGEN

## Chr. Coöp. Spaarbank

## „EIGEN HAARD” G.A.

LOPENDE DIEP 7 - GRONINGEN

Rentevergoeding 2¾ %  
idem leden 3 %Briefhoofden  
Briefkaarten  
Enveloppen  
Rekeningen  
Kwitanties  
Vloeibladen  
Folders enz.Laat JAN NOORMAN  
uw drukwerk verzorgen

en... u is tevreden

Drukkerij en Papierhandel  
v/h T. J. de Jong (Jan Noorman)  
Folkingsstraat 15, GRONINGEN  
Telef. 22717 b.g.g. 's avonds 30931

Bij TECHNISCH BUREAU

## Y P E Y

komt u in contact met goede instal-  
lateurs en reparateurs.Radio - Elektr. Scheerapparaten - Schemer- en gloeilampen  
Stofzuigers - Verlichting.  
BLOEMSTRAAT 31 - TELEFOON 28095EXCLUSIEVE INTERIEURS  
VOOR WONING, KANTOOR EN WINKEL  
MEUBILERINGSBEDRIJF

## DEN OUDEN

OUDE BOTERINGESTRAAT 2 - GRONINGEN

MEUBELEN aangepast aan elk gewenst  
INTERIEUR en voor elk doel.TAPIJTEN, GORDIJNEN, BEDDEN, LINOLEUM, VILTZEIL  
in uitgebreide keuze voorradig  
Franco levering door geheel Nederland.  
D. BOONSTRA, Woninginrichting, GRONINGEN  
WESTERHAVEN 12 - Tel. 26324Op verzoek komen wij U gaarne aan huis onze collectie  
tonen. Indien nodig wordt betaling op prettige wijze ge-  
regeld zonder kosten.

## AVONDMAALSLINNEN

leverancier van vele kerken



Terwerda

Vischmarkt  
GRONINGEN

Hofleverancier

## Begrafenisvereniging „Groningen”

ZWANESTRAAT 12 - TEL. 20910

Dir. G. L. SMIDT

Dag en nacht te ontbieden voor leden en niet-leden.  
Begravenissen - Crematies - Binnen- en Buitenlandse  
transporten. Eigen Rouw- en Ontvangkamers.  
Gelegenheid tot inschrijving tegen premiebetaling.

EEN OUD EN VERTROUWD ADRES VOOR

## GRAFWERKEN

## BOUWERKEN

## MARMERWERKEN

SWITTESENTERPSTRA

Groningen - Emmasingel 11 - Telefoon 23410



Zwitserse Horloges

Verlovingsringen

Goud en Zilver

Tafelzilver

GRONINGEN

Avondmaal-Serviezen

Kredieten voor  
handel en industrieN.V. SLAVENBURG'S BANK  
HANDELS- EN EFFECTENBANK N.V.

GRONINGEN Brugstraat 32 • WINSCHOTEN Blijhamsterstraat 21

Koopt bij de  
adverteerders!Het nieuwe  
concept  
beginsel- en  
algemeen  
staatkundig  
program  
(4)

## Staatkunde met

WIE, ook op staat-  
kundig terrein,  
met de Christelijke  
godsdienst ernst wil  
maken, ziet zich altijd  
weer voor de vraag  
geplaatst, uit welke  
bronnen hij zijn staat-  
kunde put. Hij kan niet

volstaan met naar de Bijbel te verwijzen, want dat is geen wetboek en evenmin een staatkundig handboek, waaruit de politieke beslissingen zo maar vallen af te leiden. Een Overheid, die zou menen de richtlijnen voor haar beleid zo maar kant en klaar in de Heilige Schrift te zullen vinden, zou een tamelijk schrale oogst binnen halen.

Wel geeft het Oude Testament ons de tekst der Israëlitische wetgeving en bevat het ook nog menig tot vorsten en koningen gerichte vermaning. Maar de problemen, waarvoor een Overheid zich vandaag ziet geplaatst, waren grotendeels onbekend onder de omstandigheden, waaronder Israël leefde, en daarvoor zou men dus in die wetten tevergeefs een gereede oplossing zoeken. Daar hangt onmiddellijk mee samen, dat ook de zeden anders (niet altijd beter!) waren dan de onze, zodat tegen andere zonden en met andere maatstaven werd gehandeld. Ten derde mag in die wetgeving zeker geen volkomen openbaring van Gods ordnantien worden gezien, waar Christus ons zegt, dat zij, zeker op het stuk der huwelijkswetgeving, maar waarschijnlijk ook op andere punten, zó luidt vanwege de hardigheid des harten, waar het zo van den beginne niet is geweest. En dan laat ik nog de moeilijke vraag rusten, welk deel der wetgeving tot de z.g. ceremoniële wetten behoorde, die in het bijzonder voor Israël golden, en wat daarin als z.g. burgerlijke wetten van veel wijder normatieve kracht moet worden geacht.

Het Nieuwe Testament plaatst ons nog voor een andere moeilijkheid. Terwijl het Oude Testament zich op menige plaats rechtstreeks tot de Overheden richt, komen wij bij een naslaan van het Nieuwe Testament tot een merkwaardige ontdekking. Op meer dan één plaats, vooral in Rom. XIII, wordt gesproken over de houding, welke de onderdanen tegenover hun Overheden past, maar nergens vinden wij een rechtstreekse aanwijzing van de houding, welke die Overheden tegenover hun onderdanen hebben aan te nemen. Christus en de apostelen hebben hun gehoor gevonden onder de eenvoudigen en de verdrukten en tot hen hebben zich hun vermaningen gericht. Paulus en Petrus hebben aan de eerste gemeenten hun plichten voorgoehouden — maar van hun rechten tegenover de heidense, Romeinse Overheid is weinig sprake en zo horen wij ook niet over de plichten van dit gezag.

Dit een en ander heeft in het verleden menigmaal tot misverstand en dwaling geleid en doet dat ook vandaag nog. Twee ervan worden door artikel III met name aangewezen.

In de eerste plaats de dwaling van Rome, waardoor de Overheid onder de uitspraken der kerk wordt geplaatst. Uitgaande van de belijdenis, dat ook de Overheid, als Gods dienaar, zich naar Zijn ordnantien heeft te richten en daardoor haar beleid heeft te laten bepalen, heeft men, om alle onduidelijkheid te ontgaan en afwijking te voorkomen, het tot de taak en het recht van de kerk gerekend, om aan de Overheid de Schrift uit te leggen en haar aan die uitlegging gebonden. Zo plaatste men echter de kerk in beginsel op de stoel der Overheid en schoof zich het kerkelijk gezag tussen de Overheid en God in. Op die weg verkerkelijk niet slechts de staat, maar verwereldlijkt ook de kerk — beide komen te veel in elkaars verlengde te liggen.

Tegen de misstanden, waartoe deze dwaling leidde, heeft zich de Reformatie verzet — ook al heeft men aanvankelijk lang niet altijd het kwaad in de wortel aangetast, maar vaak volstaan met de les, dat de Overheid de reformatorische kerken als de ware zou erkennen en haar als leidvrouw zou aanvaarden. In ieder geval riep de Reformatie, toen zij de kerk terugriep tot het „Sola scriptura” (bij de Schrift alleen leven) en het gezag van traditie en paus verwierp, opnieuw de vraag wakker, waar dan de regel ener Christelijke staatkunde te vinden was.

Toen is men meermalen in de tweede dwaling vervallen, n.l. het beroep op de rechtstreekse bekendmaking van Godswege aan Israël. Juist omdat men niets anders wilde kennen dan de openbaring der Schriften, zocht men de Bijbel na, om daarin het door de Overheid te handhaven recht zo letterlijk mogelijk te vinden. En zoals reeds gezegd, dan kwam men als vanzelf bij de wetten van Israël terecht. Zo vinden wij de neiging om zich in de wetgeving zo dicht mogelijk bij het Oude Testament aan te sluiten; in Genève, bij ons, in Schotland, tijdens de Puriteinse revolutie in Engeland en bij de eerste Gereformeerde kolonisten in Noord-Amerika. Het Schotse strafrecht bewaart er tot op de huidige dag de sporen van; bij veroordeling door de strafrechter vindt men daar in het vonnis als overtreden bepalingen soms nog door elkaar genoemd wetsartikelen en teksten van Deuteronomium. Uit wat hiervoor gezegd is, blijkt reeds, dat dit niet verantwoord is. Bovendien hebben wij te bedenken, dat de Israëlitische wetgeving voor het tijdperk, waarin zij werd gegeven, wel uitmuntte door rechtvaardigheid, maar sindsdien in vele opzichten is verouderd: het oog om oog en tand om tand was, vergeleken bij de ongeremde bloedwraak der omringende volken, toen een zeer humane regel, maar

nu ligt dat heel anders — onze harten zijn tegenwoordig op andere punten verhard.

Na verloop van tijd is ook deze dwaling door haar kwade gevolgen als dwaling openbaar geworden. Dat heeft aan de gedachte ener Christelijke staatkunde schade gedaan. Wanneer zich in de 18e eeuw de Verlichting gaat losmaken van de Bijbel en haar vertrouwen stelt op het gezonde mensenverstand, dan bieden zowel de dwalingen van Rome als die van de Reformatie haar aangruppingspunten ter bestrijding van de Christelijke staatkunde. Dat is tot op vandaag zo gebleven. Wanneer er onder de gelovigen zelf verwarring is over de vraag, welke nu precies de invloed van de Bijbel is op hun staatkundig handelen, allicht dat die verwarring dan onder de anderen nog veel groter is. Wanneer de liberaal of de socialist horen van een Christelijke staatkunde, dan meten zij die af naar hun eigen ideologieën en veronderstellen, dat de Christen dus in de politiek de Bijbel niet zo hanteert als voorheen menig socialist met „Das Kapital” en nu nog menig liberaal met Thorbecke omgaat. Vandaar het misverstand, dat die staatkunde tot een soort theocratie of tot clericalisme zou leiden en het wanbegrip, dat men de Christen wel voor zijn eigen karretje spannen kan, wanneer men hem maar een gewiekst gekozen Bijbeltekst voorhoudt.

Blijft de vraag: Hoe komt men tot een Christelijke staatkunde? Is dat dan niet te moeilijk; is het wel mogelijk? Wanneer wij die dwalingen zien en wanneer wij bemerken, dat heus niet zo maar in de Bijbel staat, wat wij doen moeten met onze economische politiek, met ons buitenlands beleid, met het onderwijs en met de defensie, dan wordt het „neen” ons wel opgedrongen. Maar dan moeten wij daar toch iets anders bij bedenken. Zijn de vragen: Hoe komt men tot een christelijk

leven, hoe tot een Christelijk huwelijk, hoe tot een Christelijke opvoeding en hoe tot Christelijke barmhartigheid? — Zijn die vragen makkelijker? Daar is het immers net zo mee. Gods Woord richt zich tot onze harten en wijst ons de weg uit onze centrale levensnood, wijst ons naar de Christus.

Hebben wij eenmaal Christus' hand gevat, dan komen al die vragen: Hoe nu verder. Die vragen begeleiden ons van ogenblik tot ogenblik en telkens zullen wij ze moeten beantwoorden: niet door het verstandelijk raadplegen van een boek — ook al is dat het Boek der Boeken — maar door in gebed te gaan tot Hem, die de inhoud van de gehele Schrift is. Dat betekent, dat wij er in onze levensvoering, in ons huwelijk, in de opvoeding van onze kinderen niet komen, door uit te gaan van een tekst of teksten, maar dat wij telkens weer de gehele Schrift op ons hebben in te laten werken. Het betekent, dat wij niet moeten zoeken naar een oplossing voor een geval, maar moeten vragen wat ons wordt gezegd van de mens, van de mensen, in hun omgang met elkaar, en van de gehele wereld.

Of wij dan altijd de juiste keuze doen? Wij weten wel beter. Maar dat verhindert ons niet toch telkens weer opnieuw naar Zijn hand te grijpen en telkens opnieuw te streven naar een Christelijk leven, naar een Christelijk huwelijk en naar een Christelijke opvoeding. En bij alle aarzeling en twijfel weten wij onder elkaar heel goed wat wij bedoelen, wanneer wij daarvan spreken. In onze harten zijn ons Gods ordnantien voor dat leven, dat huwelijk en die opvoeding wel duidelijk, maar wanneer wij het zouden moeten opschrijven en vooral wanneer wij het moeten toepassen — dan stuiten wij telkens..... op ons eigen tekort.

Is dat met een Christelijke staatkunde anders? Het lijkt zo, want van alle zijden wordt ons tegenwoordig voorgoehouden, ook door hen — juist door hen — die met ons de realiteit van het Christelijk leven, het Christelijk huwelijk en de Christelijke opvoeding toestemmen, dat Christelijke staatkunde een gevaarlijke illusie is, die alleen maar kan uitlopen op de zonde der vereenzelving.1) Daar kan het op uitlopen, zeker. En daar loopt het op uit, wanneer de gezapigheid zich van ons meester maakt — net zo goed als bij het overig streven naar een Christenleven. Maar dat mag er dan evenmin als dáár van terughouden toch voort te gaan en toch altijd weer de hand naar deze roeping uit te steken.

Het ontworpen artikel III geeft met een mooie woordkeus aan, hoe de zaken liggen: de Overheid (en het mondige volk!) moet „de ordnantien Gods voor het staatsleven..... bij het licht van Gods Woord..... verstaan”. Met de Bijbel in de hand zal zij in het staatsleven moeten speuren naar gegevens en aanknopingspunten voor het antwoord op de vraag: „Wat gebiedt God ons thans te doen? Daarbij zal de hele Bijbel open moeten gaan. Zo komen ook de mededelingen over de Israëlitische wetgeving tot hun recht. Zij zijn ook nu nog van belang en hebben ook de huidige Overheid iets te zeggen.

Maar Gods Woord schenkt dat licht ook alleen, wanneer het in de rechte houding wordt benaderd. Dat brengt ons dan op de verhouding van de Over-



# de Bijbel in de hand

heid tot de gemeenschap der gelovigen, tot de kerk. In eigen verantwoordelijkheid heeft de Overheid, hebben de staatslieden, hun beslissingen te treffen — maar die beslissingen gaan niet om buiten de Woordverkondiging, welke aan de kerk is toevertrouwd. Zoals ieder heeft ook de staatsman het nodig zich telkens weer aan die haard te komen warmen, anders verkilt zijn leven en zijn staatkunde. Die Woordverkondiging heeft zich ook tot hem te richten en de kerk heeft het dan ook altijd terecht tot haar taak gerekend om de Overheden te vermanen. Het komt er maar op aan, waarop zich de kerkelijke vermaning richt: aan een soort voorlichting in staatkundige vraagstukken heeft de Overheid geen behoefte; zij kent de problemen beter dan de kerkelijke organen. Daar is zij Overheid voor. Maar wel heeft zij behoefte aan een profetische verkondiging, die haar het Woord Gods laat horen en die het onrecht striemt met een „Zo zegt de Here”. Zij kan er even weinig buiten als ieder ander. Een kerk, die verder gaat en die aan politiek gaat doen, bederft zichzelf en verbeurt haar gezag. Een kerk, dit dit nalaat, verzaakt haar plicht en laat de Overheid in de kou staan.

*In zelfstandige verantwoordelijkheid moet de Overheid (en moet het mondige volk) haar weg gaan. Dat is een verantwoordelijkheid die naar menselijke maatstaf soms te zwaar is om haar te kunnen dragen. Maar Christelijke Staatskunde mag ook niet bedreven worden in eigen kracht. Zij is het volgen van een roeping — waarvan het slagen niet wordt bepaald door de successen in deze wereld, maar die wordt gedragen door de hoop, dat ons eenmaal, aan*

## ARTIKEL III

Zij belijdt, dat de ordinantiën Gods voor het staatsleven, hoezeer de rechtstreekse bekendmaking van Godswege aan Israël alsook de uitspraken der kerk van betekenis zijn voor het kennen daarvan door Overheid en volk, toch door deze uiteindelijk op eigen verantwoordelijkheid bij het licht van Gods Woord moeten worden verstaan.

*het einde, zal tegenklinken: „Wel, Gij goede en getrouwe dienstknecht” ...*

1) Men doet dat vooral de laatste maanden nogal eens onder het motto, dat beide, Christendom en Humanisme, de democratie hebben te verdedigen tegen het communisme. Men gaat daarin zover, dat het er veel op lijkt alsof democratie en communisme synoniem zijn met goed en kwaad — over de zonde der vereenzelviging gesproken!

# „VROUWENDAG”

door Gera Kraan-Van den Burg

WAS het niet de tuinman uit „De Pastorie van Mastland”, die, gewapend met de attributen van zijn beroep, op zekere morgen zijn jonge, stadse predikant in verwarring bracht door de mededeling: „Dominee, 't is vandaag Vrouwendag”?

De goeie man bedoelde er mee: „Vandaag begin ik in uw tuin te werken.” Maar in de voorbij gegane jaren is 't op meer dan één manier „Vrouwendag” geweest — niet alleen in de openbloeiende natuur, maar ook in de ontwikkelings-geschiedenis van de Antirevolutionaire vrouw.

„Vrouwendag” — dat is volgens de kalender en de tijdrekenkunde, de Purificatio Mariae, de reiniging van Maria, 2 februari, de dag van de „Voorstelling in de Tempel.” Maar in het leven van de A.R. vrouw uit het verleden, is er tweemaal een extra „Vrouwendag” geweest: in 1891 en in 1919, op het Eerste en op het Tweede Christelijk Sociale Congres.

Wie de ledenlijst van dat eerste Congres — waaraan zelfs het predicaat „christelijke” ontbreekt — naleest bewondert de dapperheid van de meer dan veertig vrouwelijke deelnemers. Want omstreeks 1890 was de politieke belangstelling van de vrouw praktisch nihil. Mina Drucker en Betsy Perk stooten af door haar heftigheid en vroegen ten slotte meer om werkgelegenheid dan om kiesrecht voor de vrouw. Trouwens — hoeveel huisvaders misten dat nog in die tijd, zodat de vrouw helemaal niet aan haar trek kwam.

De eerste speciale Vrouwendag werd gehouden op 11 november 1891 en gepreseederd door Mevrouw Douairière Klerck geboren Marianne van Hogendorp, die heel haar leven gewijd heeft aan maatschappelijk werk en gestreden tegen de ontucht en vóór de heiligheid van het huwelijk. Op deze avond refereerden — na het openingswoord van de presidente — Mevrouw (!!) Wiegand geboren van Deth — het standverschil werd blijkbaar goed in acht genomen — over „De vrouw en de bevordering der zedelijkheid; mejuffrouw Scholten over „De vrouw en de strijd tegen de dronkenschap”; terwijl Jonkv. Wilhelmine van Hogendorp, zuster van Anna en Marianne — „De vrouw en de Philantropie” behandelde. — Aan onderwerpen over de vrouw in betrekking tot de arbeid, het sociale leven, de staatkunde en het kiesrecht, was men nog lang niet toe.

De dames hadden haar onderwerp op een heel eenvoudige manier aangepakt, aan de hand van allerlei voorbeelden uit de praktijk van haar werkterrein. Er werden veel goede en ware dingen gezegd, waarmee we 't ook nu nog hartelijk eens kunnen zijn. Het belangrijkste van deze „Dag” moet toch wel het openingswoord van de presidente geweest zijn en zij bleek de meest begaafde van de dames. Zij typeerde het sociale vraagstuk als „de wanverhouding tussen kapitaal en werklou, tussen werkgevers en werklou”. Toegegeven, dat die definitie onvolledig was — zij zag althans, dat er een wanverhouding bestond en deze eerste Vrouwendag, waarover wij nu bijna medelijdend glimlachen is voor haar, die hem beleefden en meemaakten een geweldige gebeurtenis geweest.

Het Proces-verbaal van dat eerste sociaal congres,

waaraan men blijkbaar opzettelijk de naam „christelijk” onthouden heeft, is niet het meest interessant door de bladzijden over de vrouwendag. Veel belangrijker zijn de referaten van de heren sprekers en de discussies daarover, om de gangbare mening te leren kennen over de vrouw en het vrouwenvraagstuk, zoals die onder christenen was.

*Wanneer wij, vrouwen uit 1957, na zes-en-zestig jaar ons verdiepen in die lectuur, staan we verbaasd over de radicale wijzigingen in de omstandigheden en de grote verandering van inzichten. Wat leven wij snel en wat moeten wij voorzichtig zijn met het poneren van beginselen en instellingen. Wij kunnen de klokslag van de tijd niet regelen naar onze inzichten — alleen voorzichtig tasten en vragen naar die van God.*

Wat in 1891 gedaan werd, was althans een begin; een poging om de vrouw te activeren en gebruik te maken van haar arbeidskracht, zij 't nog alleen op het terrein van de christelijke barmhartigheid. En uit de discussies van de mannen bleek, dat men althans begon na te denken over haar plaats in het maatschappelijke en staatkundige leven — en hoe men — al was 't met grote schuchterheid — haar capaciteiten productief kan maken.

In 1891 was onze laatste koning juist in de Delftse grafkelder bijgezet en koningin Emma's regentschap amper begonnen — en ongetwijfeld hebben de zes-en-zestig jaren van onafgebroken vrouwen-regering op de allerhoogste plaats, er toe bijgedragen om de vrees van velen voor vrouwen-overheersing achteruit te drijven.

Bovendien: men kon wel zeggen dat de vrouw thuis hoort, maar de mobilisatie van 1914 en de wereldoorlog van 1940-45 onttrokken duizenden mannen aan hun werkkring en hoe blij was men overal, wanneer de lege plekken door vrouwen werden opgevuld. Waar, noodgedwongen, eerst maar schoorvoetend meisjes werden toegelaten, daar konden zij later niet meer gemist worden.

Ook wie volmondig erkent, dat God de mens geschapen heeft om twee aan twee door 't leven te gaan — en 't betreurt dat niet ieder die tweezaamheid realiseren kan — ziet duidelijk in, dat er een oplossing gevonden moet worden voor al die vrouwen, die op haar eigen levensonderhoud en levens-ervulling aangewezen zijn. Het is een misstand, dat zoveel christelijke inrichtingen schreeuwen om hulp — maar overal schijnt een tekort aan vrouwelijke werkrachten te zijn — en wie durft er over te mopperen dat men vijf-en-zestig jaar geleden toen deze veranderingen niet kon voorzien?

Lees, bij voorbeeld eens, hoe Ds. J. C. Sikkel — toch heus de eerste de beste niet — redeneert in zijn verhandeling over „Huisgezin en Arbeid”. Over de ongetrouwde vrouw wordt daarin geen woord gezegd. En wat de getrouwde betreft: „De vrouw vindt haar arbeidstaak aangewezen in den man en zijn huis”, zegt deze spreker en hij vervolgt: „In lichte veldarbeid en bij veezorg”, mag zij met hem samen werken, „zonder buiten haar roeping te gaan” en „voor zoveel dit zonder zedelijke schade voor het huisgezin kan geschieden”. Maar: „de man mag voor zijn eigen zaak zelfs niet zodanig gebruik van zijn vrouw maken”, dat zij meer „voor de broodwinning”, „inplaats van voor het huis leven moet”. „Hij moet haar het huis geven”.

(slot volgt)

## LEEWARDEN

**J. SPAAN**  
Timmerbedrijf Nieuwbouw  
EN ONDERHOUDSWERK  
Spanjaardslaan 11 - Tel. 8515 - LEEWARDEN

**Modern schilderwerk**  
verzorgt

**Schildersbedrijf H. Visser**  
De Ruyterweg 22-24, Telefoon 5866, Leeuwarden

**HUIZUMER**  
**FRUIT- EN GROENTENHAL**  
(M. W. CAMPING)  
NIEUWESTAD 80 - LEEWARDEN - TEL. 6921  
Lid Fruitexpres „VITA” Diepvriesgroenten

**HOTEL „DE KROON”**  
SOPHIALAAN — LEEWARDEN  
Tel. 4467—4468  
★  
Uw adres voor recepties en partijen

**Boekbinderij en Cartonagebedrijf**  
**TJ. KIEVIT**  
Perforeer- en Brocheerinrichting  
ROMKESLAAN 2a - Telef. 8633 - LEEWARDEN  
HET ADRES om uw tijdschriften, vakbladen enz. te laten inbinden.

**Nederlandsche Middenstandsbank N.V.**  
Kantoor LEEWARDEN  
Bedrijfskredieten  
Depositio's  
Rekening-Courant  
Safeloketten  
Beleggingen  
Spaargelden  
WILLEMSKADE 2 - TEL. 4646 - LEEWARDEN

**ELEKTRA:** Lichtinstallaties, Kracht, Reparatie van alle elektr. apparaten.  
**GAS:** Verwarming, Komforen, Geisers  
**WATER:** Wastafels, Boilers, Douchezellen  
**DAKBEDEKKING:** Lei, Zink, Koper, Asfalt  
Loodgieters- en Elektrotechnisch Bedrijf  
**FA. J. POPMA & ZN. v/h W. Bultsma**  
Voorstreek 38, Tel. 3487; Weerd 1, Tel. 4926, LEEWARDEN

**Stoomwasserij DE RUITER**  
Tulpenburg 30 - LEEWARDEN - Tel. 5707  
Behandeling van **HUISHOUDWAS WERKLEDING OVERHEMDEN BOORDEN** enz.

## AMSTERDAM

**N.V. Aannemersbedrijf voorheen**  
**H. DE BAAT**  
Directie: E. C. de Baat - T. H. de Baat  
Kantoor: Ceintuurbaan 179,  
Amsterdam, Telefoon 798604 - 53257

**H. Robbers Schildersbedrijf**  
GIJSBRECHT VAN AEMSTELSTRAAT 1, AMSTERDAM  
Telefoon 506595 en 717160

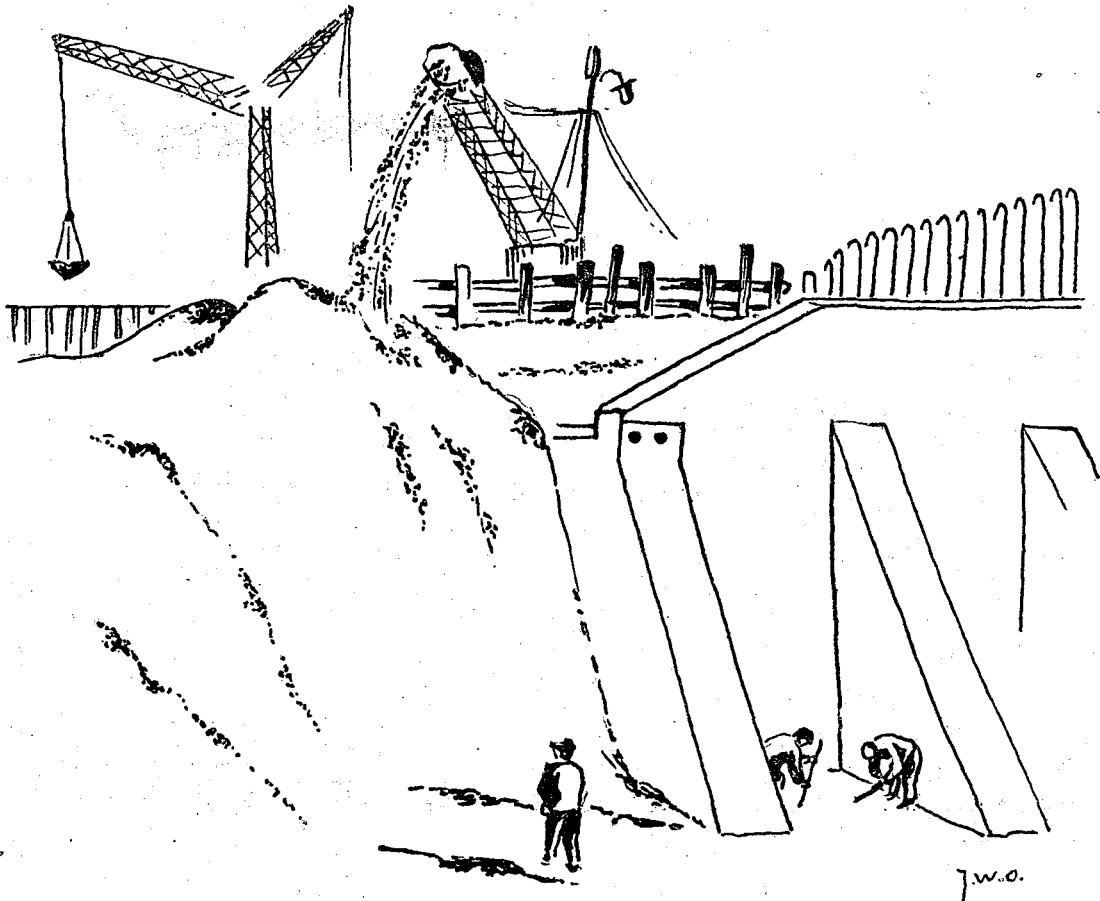
**Stucadoorsbedrijf**  
**Gehr. C. W. en H. Blom**  
Lucellestraat 62, tel. 89696  
Jan Haringstraat 32,  
tel. 123839

**Boekhandel**  
**VERMEULEN**  
Bos en Lommerweg 227,  
Tel. 83392 - Amsterdam  
**ROMANS**  
**LUXE DOZEN POST VULPENNEN**

**J. DE VRIES**  
**Commissionairs in effecten**  
O.Z. Achterburgwal 173, Tel. 47126  
Privé Olympiakade 60, Tel. 94152  
AMSTERDAM



# Stuwen in d



## Beveiliging TEGEN het water

**N**U waren wij in Krimpen aan de IJssel om daar in ogenschouw te nemen, hoever men gevorderd is met het bouwen van een stuw in de rivier. We waren eveneens in Hagestein; daar zal een stuw in de Lek verrijzen. De vraag kan opkomen, of deze stuwen, die buiten het bekende rampgebied gebouwd worden, met het deltaplan te maken hebben.

De afsluiting van de Hollandse IJssel was op 1 februari 1953 reeds in het laatste stadium van voorbereiding. Daarna heeft de deltagcommissie zich in haar tweede interim-advies hierover uitgesproken en werd het werk ter hand genomen. De nu in aanbouw zijnde stuwen zijn dus waterbouwkundige werken, die inderdaad passen in het gehele deltaplan. En voorzover deze werken niet in het eigenlijke rampgebied liggen, brengen wij in herinnering, dat minister Algera in zijn memorie van toelichting op de deltatwet omtrent de naamgeving heeft opgemerkt: Ofschoon krachtens deze wet ook werken zullen worden uitgevoerd, welke ver buiten het eigenlijke deltaggebied vallen, menen wij toch, de naam „deltawet” als tekenend en kernachtig te mogen verkiezen.

Terecht kunnen we dus ook de stuwen te Hagestein en te Krimpen thuisbrengen onder het grote deltaplan, dat allereerst beoogt beveiliging tegen het water.

Voor al de stuw te Krimpen wordt gebouwd ter regelrechte beveiliging tegen waterrampen. Slechts met de allergrootste krachtsinspanning is het op 1 februari 1953 gelukt een begin van dijkdoorbraak langs de Hollandse IJssel op het laatste moment te dichten. Hierdoor kon een overstroming van het centrale deel van het land worden voorkomen.

### Het riekt in Krimpen

*Dat zeiden wij omdat een penetrante geur over Krimpen aan de IJssel waaide.*

*Maar een vrouw zei niet zonder trots: „Dat is onze koolteer!”*

*En zij wees naar een groot fabriekscomplex van de Nederlandse Teer-unie.*

*„Onze koolteer!” had de vrouw trots gezegd.*

*Was zij de echtgenote van een directeur van deze grote industrie?*

*Nee, zij was een bakkersvrouw — en klaarblijkelijk trots op de industrie van haar gemeente.*

*Maar ondertussen kriebelde de lucht in onze neus.*

*„Dat went gauw genoeg,” verzekerde de vrouw bemoedigend.*

De beveiliging tegen wateroverlast aan de zuidkant van het centrale deel van ons land is dus van groot belang. Om het hart van Holland zoveel mogelijk te beschermen tegen het water, zag men de enig mogelijke aanpassing van de waterkering in een afsluiting van de rivier bij de monding.

Deze afsluiting bestaat uit een stormvloedkering, welke normaal openstaat en dan de bestaande waterstaatkundige toestand verder niet beïnvloedt. Maar bij een naderende stormvloed wordt deze waterkering gesloten en dan zal het IJsselgebied belangrijk minder het gevaar van een overstroming kennen.

De stuw bij Krimpen aan de IJssel is een groot en imponerend bouwkundig werk. Naast de stormvloedkering wordt een ruime schutsluis gebouwd. De stuw zal aan de kant van Krimpen komen, de sluis aan de andere zijde, dus aan de kant van Capelle a.d. IJssel. Stuw en schutsluis — met een brug uiteraard, waarvan de opritten over een grote lengte het land inlopen — moeten volgend jaar worden opgeleverd. Het stelsel van de stuwen zal echter, voor wat de watervoorziening betreft, pas volledig effectief worden als ook de andere ontworpen stuwen gereed zullen zijn. Want niet alleen in de IJssel, ook in de Lek en Rijn zullen stuwen gebouwd worden.

*Men wordt er toch wel even stil van, als men het enorme werk in de IJssel ziet. Duizenden en duizenden tonnen beton en onzaggelijke hoeveelheden betonijzer worden hier verwerkt. En uit deze schijnbare chaos verrijst tenslotte een machtig werk, waarover de coördinerend ingenieur Hoekema, die zijn residentie in Capelle heeft, alles weet te vertellen. Zelfs de ingezetenen van Krimpen verwezen ons naar de overzijde van de IJssel. „Ir. Hoekema weet er alles over, alles,” verzekerde men ons.*

*De bewoners van de genoemde IJsseldorpen leven een beetje in een roes; het gigantische werk, dat deze dorpen zo'n geweldige bedrijvigheid gegeven heeft en dat het aanzien van de dorpskernen gaat wijzigen, heeft alles schijnbaar anders gemaakt. Ze zijn blij met de stuw, want het betekent minder gevaar in tijden van hoog water. Ze zijn 1953 niet vergeten.*

*De enorme oprit voor de brug loopt in Krimpen recht door het nieuwere deel van de gemeentekom. De komende vaste oververbinding wordt toegejuicht, want met het overzetten per pont is veel tijd gemoeid.*

### Stuw bij Hagestein

**O**VER twee jaar moet de stuw bij Hagestein, een kleine gemeente in de omgeving van Vianen, gereed zijn. Ingenieur Eggink, hoofdingenieur-directeur van de directie Sluizen en Stuwen van rijkswaterstaat heeft verklaard, dat hij daar vast op rekent. De stuw bij Hagestein is de versterkte stroomafwaarts gelegen inrichting voor de kanalisatie van Rijn en Lek. Maar die kanalisatie zal pas compleet zijn als ook bij Amerongen en bij Doorwerth stuwen gebouwd zullen zijn.

De stuw bij Hagestein zal bestaan uit halfronde schuiven, die op en neer kunnen gaan, al naar men zulks wenst. In Hagestein wordt dit principe voor het eerst toegepast. Niet alleen, dat we in ons land een dergelijke stuwsysteem nog niet kennen, ook in het buitenland is dit nieuwe type stuw onbekend.

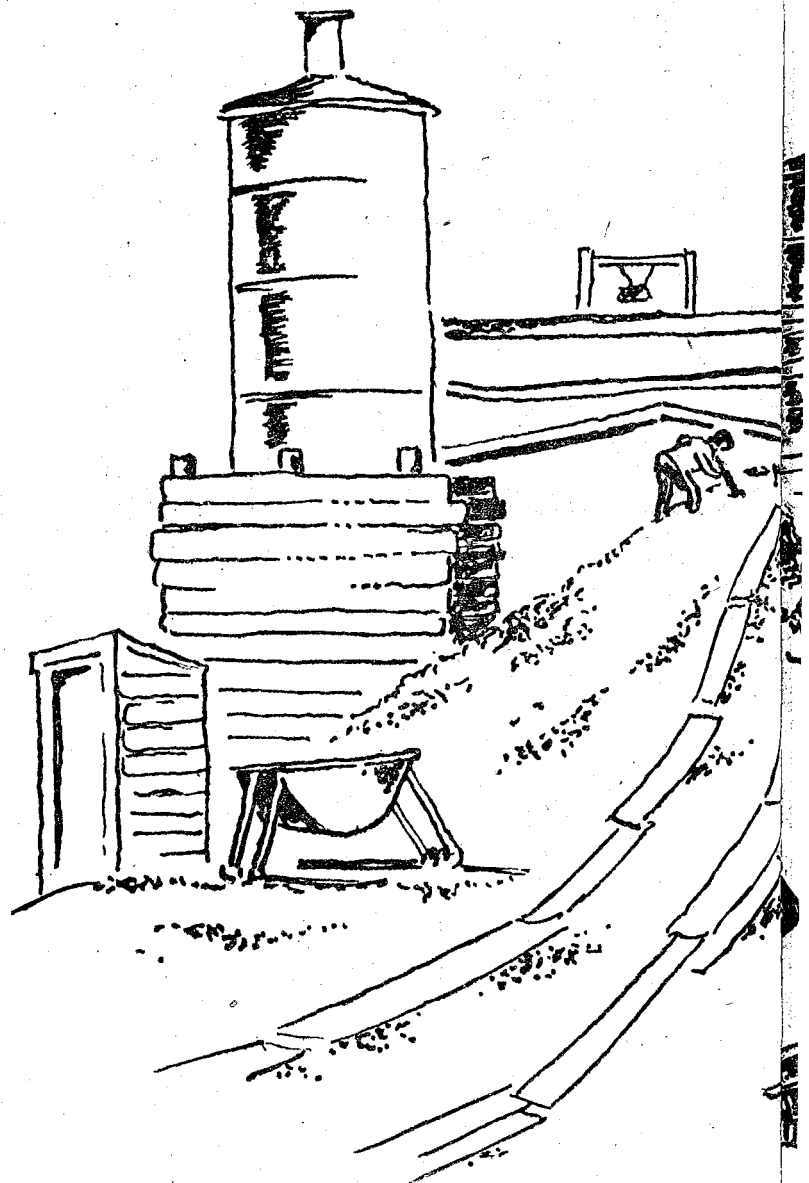
In de gemeenten langs de Hollandse IJssel gonst het van bedrijvigheid. Hoewel de Krimpenerwaard een uitgesproken agrarisch karakter heeft, vertonen de dorpen langs de IJsseldijk het beeld van een intense industriële activiteit. In deze streek van ons vaderland ontmoeten veeboeren, tuinders en „captains of industry” elkander. Hier staan knottwilgen te spiegelen in de slootjes naast machtige hijskranen en roken de fabrieksschoorstenen.

Voor al in Krimpen aan de IJssel heerst grote bedrijvigheid. Maar hier is het niet alleen de plaatselijke industrie, die zoveel leven in de brouwerij brengt. Krimpen staat in het teken van een groot waterbouwkundig werk. Hier wordt een stuw gebouwd, welke voor de beveiliging van de lage landen achter de dijken en voor de waterhuishouding in het

algemeen van groot belang zal blijken te zijn.

Minister Algera weet, wat het zegen wil om een goede waterhuishouding voor ons land te behouden of te verkrijgen. Als minister van verkeer en waterstaat had hij belangrijke maatregelen te treffen tengevolge van de grote stormramp, die ons land in 1953 getroffen heeft. Hij introduceerde het ontwerp van wet voor het deltaplan bij de Staten-generaal en hij heeft gedurende zijn ministerschap reeds veel gedaan om de Nederlandse waterhuishouding te verbeteren.

Het water bepaalt voor een groot deel het welzijn van ons land. Het water geldt voor ons als een groot gevaar, maar tevens als een belangrijke bron voor ons bestaan. Het water geeft allereerst levensmogelijkheden aan mens en dier en plant



Laatstgenoemde stuwen zullen in de eerste plaats voor de waterhuishouding van belang zijn. Als de Hagesteinse stuw gereed is, kan men dadelijk beginnen om bovenstrooms van deze stuw de waterstand in de Lek en de Rijn op te voeren. Toch zal men pas volledig de kanalisatie kunnen regelen als het Haringvliet van de zee zal zijn afgesloten, want het bepalen van de waterstand bovenstrooms is onderhevig aan de waterstand op de Lek benedenstrooms van de stuw.

Men mene echter niet, dat de stuwen zoveel water zouden kunnen verzamelen, dat de Lek beneden de stuw vrijwel droog zou komen te liggen. Tussen de twee schuiven is een hoofd ingebouwd, waardoor een grote stroom water vloeit, ook al zullen de stuwen gesloten zijn, want de Lek heeft regelmatig verversingswater nodig. Overigens is het doel van de Hagesteinse stuw: het verzamelen van water bovenstrooms van de stuw. En omdat dit het doel is, moeten de gemeenten, die benedenstrooms van de stuw gelegen zijn, er op rekenen, dat ze in de toekomst met lagere waterstanden te maken krijgen. Men verzekerde ons, dat dit wel niet meer dan een halve meter beneden de thans normaal geachte waterstanden zal zijn, doch het is goed, dat verschillende gemeenten daarmede rekening houden. De plaatsen langs de rivier de Lek hebben bijna allen een haventje. Het zou kunnen gebeuren, dat als eenmaal de waterstand een halve meter lager zal worden, zo'n haventje ongeveer droog zal komen te liggen of in ieder geval voor de binnenschepen niet meer te bereiken.

Gemeentebesturen eventuele plannen ten verwerken of bij het toekomst rekening in stuw bij Hagestein val in de Lek optre

### Verlaging v

**P**AS als het Haringvliet de stuwen gesteld kunnen worden van de zee afgesloten het water in de Lek, omdat het water de Waal, door de Noordzee. De bouw van de sluis samen met de Of liever: de stuwen capaciteit kunnen sloten zijn van de z

Dat het water, van het Haringvliet de Noord naar de tekenen in de strijd Noord zal het water weg gaan. Dit zoekt Rotterdam terugdr



# Onze rivieren

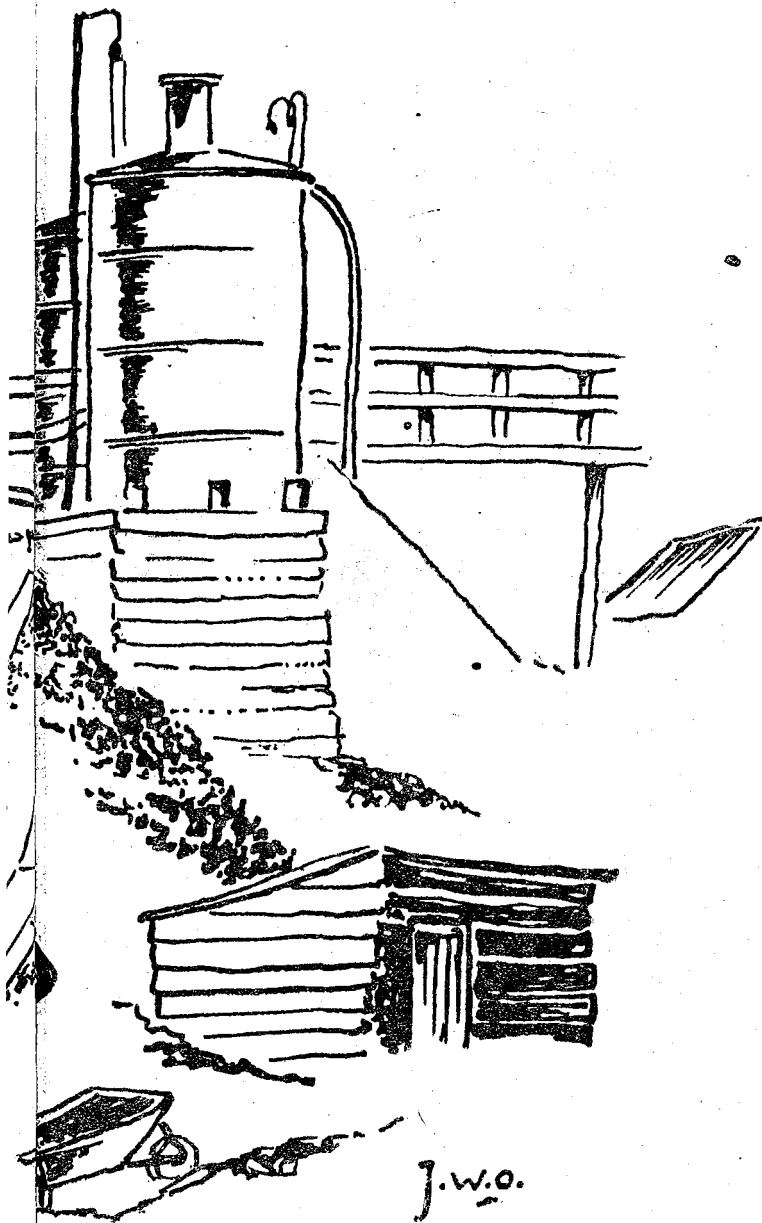
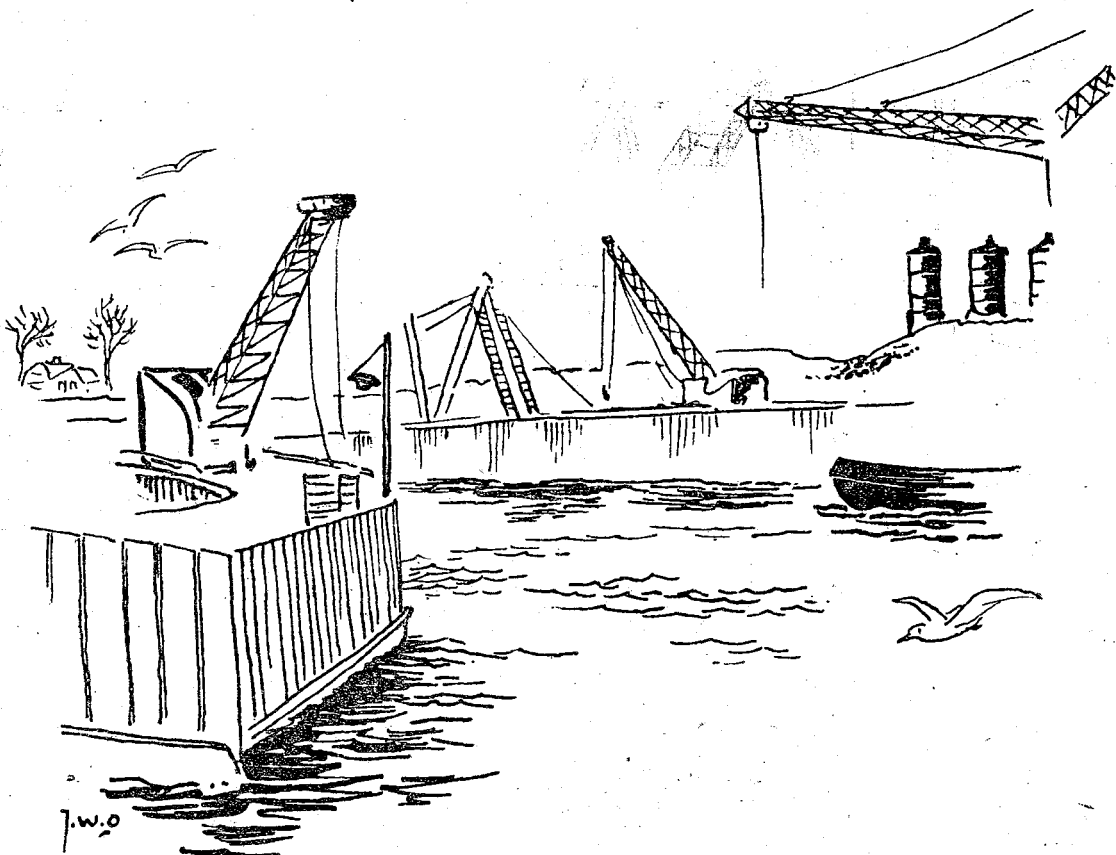
bl... ook wat dit laatste betreft, et onze regeerders voor veel z... heden. Wij denken aan de r... g, een probleem van natio... f... tekenis. We herinneren in dit ke... aan een uitvoerig artikel... t... ze sluipende vijand, in de af... g... zomer in Nederlandse Ge... lan... gepubliceerd.

... henen ons gelukkig te mogen... dat minister Algera voor een... t... ambtsperiode de portefeuille... N... keer en waterstaat aangebo... ve... en dat hij deze zware post... n heeft willen aanvaarden. Hij... ch doen kennen als een be... ro... minister, die het gigantische... H... kundig en voortvarend tot... r... g... wenst te brengen. Dat... an... er, zonder overigens aan per... w... heerlijking te willen doen,... h... gezegd worden.

... 18 december, heeft de eerste

grote aanbesteding plaatsgevonden ter uitvoering van het deltaplan n... het maken van een bouwput voor uitwateringssluizen in het Haringvliet. Het zal een miljoenenwerk worden, zoals het gehele deltaplan, voor de verwezenlijking waarvan men ongeveer vijftientig ja... denkt nodig te hebben, enorme kapitalen zal vergen. Maar iedereen weet, dat het gaat om de veiligheid. Het is de taak van de Overheid, het welzijn en de veiligheid van land en bevolking te bevorderen, opdat de ingezetenen een stil en gerust leven mogen leiden.

Als wij over ons land spreken, begrijpen wij daar óók onder het water. De antirevolutionairen hebben altijd het belang van een goede waterhuishouding ingezien. Daarvan is herhaaldelijk blijk gegeven in verkiezingsprogramma's en door antirevolutionaire woordvoerders in de Staten-generaal.



## Welzijn DOOR het water

### Ook voor het noorden van belang

Het zoetwater, dat wij in Nederland nodig hebben, verkrijgen wij door de gevallen neerslag op eigen grondgebied en door de aanvoer van de grensoverschrijdende rivieren, voornamelijk van Rijn en Maas. Maar in droge zomers is deze hoeveelheid onvoldoende om de behoefte te dekken. We weten allen wel, hoeveel schade en moeiten ons een droogteperiode bezorgen kan. Vandaar, dat het noodzakelijk is om een voorraadvorming te bewerkstelligen.

Nu beschikt sinds de afsluiting van de zuiderzee het noorden van ons land in het IJsselmeer over een voortreffelijk waterreservoir. De kanalisatie van Neder-Rijn en Lek zal het mogelijk maken om, meer dan tot op heden, water dat van de Boven-Rijn afkomstig is, naar het IJsselmeer te dirigeren. Dan zal voor het noorden van ons land de grondslag voor een goede watervoorziening zijn gelegd. En door de werking van de stuwen, die thans en in de nabije toekomst gebouwd zullen worden, zullen Delfland, Schieland, Rijnland alsmede de Krimpenerwaard, waar de tuinbouw een hoog peil heeft bereikt en de grond intensief wordt bewerkt, geen nadeel behoeven te ondervinden van een afvoer van zoetwater door de Gelderse IJssel naar het IJsselmeer.

Evenmin zal de drinkwaterleiding van Rotterdam, waarvan de inlaat ten oosten van deze stad ligt, er nadeel van ondervinden. Integendeel, er mag verwacht worden, dat genoemde gebieden belangrijker gebaat zullen zijn bij de deltawerken, want als in de toekomst een grote hoeveelheid zoet water, afkomstig van Waal en Maas, door de Noord langs Rotterdam gevoerd zal worden — dat zal dus gebeuren als het Haringvliet dicht is — zal 'er meer en waarschijnlijk ook een betere kwaliteit zoet water beschikbaar zijn. Als het Haringvliet eenmaal afgesloten is, behoeft men in Rotterdam en omgeving dus niet te vrezen, dat men van de tengevolge van de stuwwerken afgevoerde massa's water naar het IJsselmeer, nadelige gevolgen zal hebben voor de eigen watervoorziening, die een direkt levensbelang is.

De bouw van de stuwen in onze rivieren is dus van belang voor de scheepvaart, voor de veiligheid en vooral ook voor de voorziening van drinkwater.

Overigens zullen de industrieën, die gelegen zijn langs de Hollandse IJssel achter de stuw, geen hinder van betekenis ondervinden van dit waterbouwkundig werk. Eén groot voordeel zal men weldra reeds kunnen genieten. Want als volgend jaar de stuw bij Krimpen gereed zal zijn, zal men tevens een prachtige vaste oeververbinding hebben, zodat men niet meer van de tijdrovende ponten gebruik zal behoeven te maken. Dat op zichzelf is reeds een belangrijke vooruitgang voor de gehele Krimpenerwaard. Rotterdam zal gemakkelijker bereikbaar zijn. En Rotterdam is een economisch hart voor Zuid-Holland.

De scheepswerven — en die zijn er nogal wat in dit ijverige land tussen de rivieren — zullen evenmin hinder ondervinden van de stuw als schepen van hun werven tewater gelaten zijn en naar Rotterdam en verder gesleept moeten worden, want de schutsluis naast de stormwaterkering is zeer ruim. Zó ruim zelfs, dat blijkens het voorlopig verslag aangaande de deltawet, vele leden informeren of de schutsluis speciaal ten gerieve

van de oostelijk van deze stuw gelegen scheepsbouwindustrie zo ruim gemaakt was. Enkele kamerleden hebben er in dit verband op gewezen, dat de scheepsbouwindustrie, die gelegen is achter de Baanhoekbrug te Sliedrecht, het lange tijd met heel wat minder service heeft moeten stellen. Zo men weet, kan men van tijd tot tijd berichten in de dagbladen lezen, dat de spoorbrug bij Baanhoek gedurende zekere tijd niet voor het spoorwegverkeer openstaat, aangezien er dan nieuwgebouwde schepen van werven te Sliedrecht, Giessendam of Hardinxveld doorgelaten moeten worden. In elk geval blijkt uit de opmerking van de kamerleden wel heel duidelijk, dat de scheepsbouwindustrie langs de Hollandse IJssel geen enkel nadeel van de stuw zal ondervinden. De sluis is er immers; daarenboven zal in normale omstandigheden de stormwaterkering openstaan.

*Zo werkt ons land aan de waterhuishouding. Vooral diegenen, die in dit deel van ons land wonen, weten, voor hoeveel vraagstukken en met welke belangen Waterstaat rekening te houden heeft.*

*„Kijk,” zei een oude man in Krimpen, „wij, die het gevaar van het grimmige water kennen, begrijpen zo goed, dat van de nieuwe aarde geschreven staat, dat de zee niet meer zal zijn.” En toen wij hem zijn mening vroegen over de christelijke politiek, antwoordde hij heel eenvoudig: „Bij 't bouwen van zo'n stuw is ook christelijke politiek nodig, want bij het zoveel als in 't vermogen is keren van het watergevaar, zal men altijd aan dat voorzegde Paradijs moeten denken, waar in 't geheel geen angst of smart en tranen zullen zijn, ook niet de smart over 't gevaarlijke water, want de zee zal er immers niet meer zijn, dat heeft God er uitdrukkelijk bij gezegd.”*

### Een stuw is een stuw

*Niet alle ingezetenen van Capelle a.d. IJssel weten, wat een stuw eigenlijk is. Een man, die zielsvergenoegd naar het werk stond te kijken, vroegen wij: „Wat verstaan ze nu precies onder een stuw?”*

*Hij keek bedenkelijk naar een paar meeuwen, vervolgens naar ons en antwoordde daarna wijsgerig: „Als je 't mijn vraagt, dan zeg ik: Een stuw is zogezegd een stuw. En er komt hier ook nog een schutsluis naast. Die is om te schutten.”*

... mede bij hun... n... van hun ha... j... ben in de nabije... g... n, want als de... in... d... is, zal er een... p... t...

### Waterstand

... rind zal zijn, zul... en... cht in werking... vor... het Haringvliet... slotgevolg daarvan... Le... meer worden, ... dat komt door de... J... zoeken naar de... n... dit dus wel dege... de... het deltaplan... r... onderd procent... en... zeearmen afge... le... z...

... na afsluiting... vliet... zoeken door... het voordeel be... t... zijlting. Via de... Nieuwe Water... zoutgrens voor... g... d... r...

Het water, dat vanuit het oosten en zuiden in ons land komt, wordt dus sterk aan banden gelegd; zijn loop naar de zee wordt bepaald en daar de stuw bij Krimpen aan de IJssel dan eveneens dienst zal kunnen doen, kan het evenmin uitweg in de IJssel zoeken.

Maar voor het zover is, dat Krimpen water uit de Waal aan zich voorbij zal zien vloeien, zullen er wel tien jaar verstreken zijn, want eerder zullen de dammen en sluisen in het Haringvliet niet gereed zijn. Tot zolang zal het water uit de Waal de gemakkelijkste loop naar de zee nemen, namelijk door het Hollands diep en het Haringvliet.

Maar als eenmaal dit deel van het deltaplan verwezenlijkt zal zijn en het water dus geen vrije aftocht meer zal hebben, zal de stuw bij Hagestein honderd procent profijt kunnen geven en zal benedenstrooms het waterpeil, dat dus een aantal jaren lager zal zijn dan thans, weer normaal worden zoals het nu is.

*De veiligheid tegen het watergeweld zal dan belangrijk groter geworden zijn. En de scheepvaart zal dan groot voordeel putten uit de werking van de stuwen, want extra laag water zal tot het verleden behoren, daar het Waalwater het Lekwater opzij dringen zal. Maar zoals gezegd zal men tussen 1958 en 1968 tussen Vreeswijk en Krimpen aan de IJssel op lage waterstanden in de Lek moeten rekenen.*

**Z**  
**drukkerij zwagers**  
 SINDS 1903  
 nieuwe binnenweg 460.462 - rotterdam

★ REPARATIE VAN ELECTRO-MOTOREN  
 ★ VERKOOP VAN SIEMENS MOTOREN  
 ★ SPECIALE BEDRIJFSINSTALLATIES  
**Fa De Kat & Den Otter**  
 ROTTERDAM  
 Oostzeedijk 150-152 - Telefoon 23060

**Scheepsinstallatiebedrijf „Nederland” N.V.**  
  
 Oostdijk 29, IJsselmonde  
 Tel. 445 Ridderkerk (4 lijnen)  
**Voortstuwingsinstallaties**  
 van elk vermogen.

**SCHEEPSBOUWERVEN**  
**A. VUYK & ZONEN**  
 CAPELLE AAN DE IJSEL  
 Nieuwbouw en reparatie  
 Telefoon Rotterdam 113333 (K 1800)

**Verplaatsbare houten gebouwen**  
 Directie- en schaffketen Noodwoningen, scholen en kerken  
 Directie- en schaffwagens etc.  
  
 HOUTBOUW **HAHBO**  
**HARDINXVELD**  
 Tel. 41 Neder-Hardinxveld

**AANNEMERSBEDRIJF**  
**Gebrs. Hakkers**  
 ★ Handel in rijsmaterialen, riet en teen  
 ★ Rietmattenfabriek  
 ★ Hoepelmakerijen  
**WERKENDAM**  
 Telefoon 14

  
**VAN LEEUWEN BUIZEN**  
**ZWIJNDRECHT**

**Firma**  
**C. Vermeer en Zoon's**  
 Fabrieken voor gebogen hout  
 Tel. K 1894-1230 - Ouderkerk a/d IJssel  
 Ronde en ovale tafellanden  
 Gebogen regels voor stoelen en fauteuils, armleggers, kappen, regels, stijlen enz.

**UW ZENUWEN**  
 wordt U volledig de baas met  
**NEUROTONIC**  
 niet verdovend, maar genezend  
 Het zenuwpreparaat van deze tijd

**Pedalion Organ Cy.**  
 De studerende organist, die door eigen nauwgezette studie technische moeilijkheden wil overwinnen, stelt zich met een eenvoudig hulpsorgel niet meer tevreden. Voor de beoefening van het pedaalspel is het moderne twee klaviers PEDALION een onmisbaar instrument. Vraagt catalogus en condities aan bij  
**Fa R. van den Burg**  
 AMERSFOORT  
 Arnh. straat 8 - Telefoon 3377

**UIT PAARS EN PERIODIEK**

**Beschouwingen bij de**

**Vrijheid**

De Nieuwe Rotterdamse Courant besluit een artikel onder de titel „Strijd om de vrijheid” als volgt:

„Niet alleen voor het individu, ook voor de gemeenschap is materiële speelruimte wenselijk, ja noodzakelijk. Deze ruimte was de laatste jaren, blijkens de overschotten op de betalingsbalans, aanwezig geweest. De neiging echter om welvaartsuitdelingen te gaan doen, hebben deze ruimte doen inkrimpen, omdat dientengevolge de consumptie werd geknepen, terwijl de investeringen, op zichzelf wenselijk om aan onze groeiende bevolking voor de toekomst arbeid te verzekeren, zich op een hoog peil bleven bewegen. Deze drang naar uitbreiding van de consumptieve bestedingen vond zijn dienste grond in de, als conjunctuurverschijnsel, opgetreden spanningen in ons economische bestel. Deze drang werd echter nog geprikkeld door de roep, vooral van vakverenigingszijde, om de verkrijging van een rechtmatig aandeel in de welvaartsstijging. Wanneer men echter de lonen sterker laat stijgen dan de arbeidsproductiviteit, dreigt men spoedig over het doel heen te schieten. Het is nu wel gebleken dat de ruimte, welke men aanwezig achtte, spoedig verbruikt is; macro-economische berekeningen, zoals voor de beleidsbepaling gebruikt zijn, kunnen nuttig zijn om de richting te onderkennen waarin men zich beweegt, maar zij krijgen een irrealistische betekenis, wanneer zij tot in de minsten nauwkeurig de mogelijke uitkeringen van welvaart trachten te bepalen.  
 De les welke 1956 heeft opgeleverd, is deze dat men er zich voor moet hoeden, zich in een economische dwangpositie te manoeuvreren, welke de vrijheid van beslissing inperkt. Voor 1957 zal het op dit gebied de voornaamste taak van ons volk zijn om heer en meester over eigen lotsbepaling te blijven, voor zover dit in 's mensen vermogen ligt.”

**Harder werken**

Elseviers Weekblad schrijft onder bovenstaande titel o.m.:

„De Nederlander is tevens geneigd, 's lands welvaart als een gewone zaak te zien. Weliswaar woont ons in getal snel toenemende volk in het dichtstbevolkte land ter wereld, doch men vindt het gewoon, dat iedereen er werk heeft en dat dit gehele volk in redelijke welstand leeft. Welnu: de laatste maanden van het welhaast verstreken jaar hebben eensklaps doen beseffen, dat de snelle vooruitgang, de bloei en de welvaart niet zó „gewoon” zijn als men was gaan denken.  
 Naarmate het jaar 1956 ten einde spoedde, zag de Nederlander de wereld om zich heen veranderen. Hij zag, sinds Suez, twee eertijds machtige landen definitief terugvallen naar een secundaire plaats en hij aanschouwde eensklaps, in het hart van Europa, zowel de ware en gruwelijke gedaante van het communisme als de glorie van een moedig volk. En in zijn eigen land werd men geconfronteerd met andere realiteiten. Zij werden, naar onze aard, rustig gepresenteerd in een SER-rapport; zij zijn geaccentueerd door ministeriële vertogen.  
 Wanneer men echter bij de intrede van een nieuw jaar, dat wellicht méér zorgen brengt dan wij de laatste jaren kenden, één wens mocht uitspreken zou het deze zijn:

dat ons volk bepaalde rechten als voorrechten leert onderscheiden, zozeer, dat het bereid is er niet alleen voor te strijden, maar er ook harder voor te werken.”

**Kiezen ...**

Het Vrije Volk publiceert een interview met minister Hofstra. Daarin lezen we o.m.:

„Maar”, zegt hij dan, „één ding staat voor mij vast: we moeten trachten ondanks alle beperkingen een paar dingen in ieder geval te laten doorgaan. Dat zijn o.a.:

1. de woningbouw,
2. de onderwijsverbetering;
3. het Deltaplan;
4. de hulp aan onderontwikkelde gebieden.”

En verder:

„Het is in Nederland in het afgelopen jaar niet slecht gegaan. We hadden volledige werkgelegenheid, de produktie steeg, de lonen gingen omhoog, de vakanties waren langer, de vakantietoelagen hoger. Er was dus voortdurend welvaart door ons zelf. Maar je kunt de huidige overspanning niet wegcijferen. In wezen overschaduwde die toch voor het ogenblik de welvaartsstijging. Tot dit jaar bevonden we ons in een gezonde opgaande lijn. Elk jaar opnieuw werden recordcijfers geboekt. In 1956 hebben we een punt bereikt waar de spanning te hoog is opgevoerd en waar de veiligheidsklep moet werken.  
 En 1957: kijk daar staan we niet voor een zo ernstig proces als in 1951, maar het is wel een feit, dat we nu in een te ruime jas zitten.  
 Ik voorzie voor 1957 dus beslist wel moeilijkheden op enkele punten van onze economie, vooral wat de financiering van de gemeentelijke uitgaven betreft.  
 De woningbouw moet overigens zoveel mogelijk onaangetast blijven. Ik heb in de Kamer al betoogd, dat die hele beperkingsoperatie, waar we nu voor staan, in wezen begonnen is om de woningbouw te laten voorgaan.  
 Het is een kwestie van keuze tussen koekjes of we-

**JAARWISSELING**

**Juist beeld?**

genbouw of Zuiderzeewerken of woningen. Je kunt niet alles tegelijk hebben.

Wat je beslist wil redden hangt natuurlijk sterk van de omstandigheden af.”

Tot slot lezen we dan nog: „De beperkingen waar wij voor staan, zijn voor zover wij kunnen zien, maar tijdelijk en noodzakelijk om die dingen, die naar ons aller mening vóór moeten gaan, veilig te stellen.  
 Slagen we daarin, dan is er alle reden om aan te nemen, dat de opwaartse lijn zal worden hervat. Dan kunnen wij 1957 ook met vertrouwen tegemoet zien.”

**... of delen**

In De Volkskrant lezen we o.m.:

„Maar het is in de situatie van het ogenblik kiezen of delen. Of men legt zich vrijwillig de nodige beperkingen op en haalt uit de mogelijkheden niet de winst, die er theoretisch inzicht, of men roept overheidsingrijpen af om de situatie in de hand te houden.  
 Onze volkshuishouding staat nu eenmaal voor een zwaar jaar, en we zullen er allemaal op eigen wijze toe moeten bijdragen de moeilijkheden te overwinnen. Het is voor vele ondernemers niet gemakkelijk zich — gezien hun gestegen kostenpeil — vrijwillig te beperken, maar het is nog altijd verkieslijker daarbij zelf het initiatief te behouden dan dat men er door ruw en globaal overheidsingrijpen toe gedwongen wordt.

Handhaven we ons prijspeil niet binnen de grenzen van het mogelijke — volledige handhaving zal door de duurdere buitenlandse invoer en fiscale maatregelen toch al niet te verwerklijken zijn — dan slaan we onherroepelijk de weg naar een inflatie in, die sociaal tot de grootste moeilijkheden zal leiden en economisch onze concurrentiepositie in het buitenland verloren zal doen gaan. Het is een levensbelang, dat we ons allen nu de nodige beperkingen opleggen, opdat we onze welvaart op wat langere termijn bezien niet in gevaar brengen.”

De Christelijk-Historische Nederlandse kan het niet laten de houding van de Anti-Revolutionairen in een verkeerd licht te plaatsen. Zo lezen we nu in het oudejaarsnummer o.m. het volgende:

„Wij, en meerderen met ons, spreken graag van de overheid als Gods dienaar. Het is alleen zo bedroevend jammer dat in het afgelopen jaar weer zo zonneklaar is gebleken, dat velen het met wat daar op volgt niet zo nauw nemen. Het volk ten goede? Ach kom. De partij, het rechtse of het linkse deel van een e.v. regering, is dat er mee gebaat. Dat weegt bij velen heel wat zwaarder.

Rome heeft met steun van de A.R. en de A.R. beschermd en voortgestuwd door Rome, geëist, geëist en nog eens geëist. Macht voor de partij, macht voor een bepaald volksdeel was hun devies. De socialisten, door hun zetelwinst in de mening verkerende dat zij ongeveer driekwart van het volk vertegenwoordigden, wilden, gesteund en voorgedaan door de doorbrekers „ter wille van het volk”, in nog sterker mate hun socialistische ideeën opleggen aan een grote meerderheid van dat volk dat daarvan niets wil weten.

Dat is het overheersende beeld van de politieke strijd anno 1956.

En te midden daarvan een C.H.U., als een kostbaar kleinnood glinsterende in de poel van egoïsme, machtsbergen en machtswellust.

Duidelijk heeft de Unie zich van beide machtige stromingen gedistancieerd. Wij hebben ook wel eens gemeend, dat de Unie nu maar eens moest kiezen tussen Rome en Rood, Romme of Drees, maar het getuigt van wijs inzicht dat zij niet heeft gekozen. Het landsbelang, het volk dus, was het meeste gediend met een samenwerking van beide stromingen. Het was dan ook de Unie, die de twee grote en in deze omstandigheden onmisbare regeringspartners weer bij elkaar bracht.”

**EN ONS COMMENTAAR**

**Geen verloren zaak**

Het is niet zonder zorg, dat we van 1956 in 1957 zijn overgestapt. Wat reeds meer dan eens gezegd werd, is in het najaar van het afgelopen jaar wel duidelijk geworden, n.l. dat de hoogconjunctuur niet altijd voortduurt en dat er ook tijden van inzinking mogelijk zijn. Want ook al is de toestand momenteel nog niet onrustbarend, toch is de waarschuwing ernstig genoeg.  
 Kiezen of delen zal noodzakelijk zijn en dat is allerminst gemakkelijk, want ieders keuze is niet dezelfde. Regering en volksvertegenwoordiging komen dan ook voor een moeilijke taak te staan.  
 Voor de A.R. Partij is 1956 ook een moeilijke jaar geweest. Zware aanvallen heeft zij te verduren gehad. De verkiezingsstrijd, door velen en het bijzonder door de jongeren, met geestdrift gevoerd, heeft niet het gewenste resultaat gehad. Een ernstig verlies werd geleden. Maar die uitslag heeft niet tot gevolg gehad, dat ontmoedigd, bij de pakken werd neergezeten. Allerwege werd met ernst de toestand onder ogen gezien en nagegaan werd wat de oorzaken waren van het verlies en op welke wijze het Nederlandse volk beter toegesproken kan worden en duidelijk kan worden gemaakt wat doel en streven van de A.R. Partij is.  
 Al hebben we verlies geleden, daarom weten we toch wel, dat we niet strijden voor een verloren zaak. We zien de roeping, welke wij in ons volksleven hebben te verrichten, n.l. te ijveren voor een staatkunde, welke rekening houdt met Gods ordinantiën voor het leven in volle omvang.  
 Te betreuren is het, dat, terwijl het juist in deze tijd zo hoogst noodzakelijk is, dat degenen, die de noodzakelijkheid van principiële partijvorming inzien, met elkander samenwerken, er in Christelijk-Historische kring zo stelselmatig wantrouwen gezaaid wordt ten aanzien van de door de A.R. gevolgde politiek.  
 Ondanks tegenstand en moeilijkheden gaan we toch het nieuwe jaar in bezielde door de gedachte, dat God ons roept tot de arbeid, Hem biddend of Hij ons de kracht, de lust en de liefde wil geven, die noodzakelijk zijn om ook het politieke werk tot eer van Zijn Naam te verrichten.



## VONKEN VLIEGEN OVERAL!

# CHRISTELIJK OF NATIONAAL?

**H**OORT de verklaring dat de anti-revolutionaire richting in ons land de grondtoon van ons volkskarakter vertegenwoordigt („gelijk dit, door Oranje geleid, onder invloed der Hervorming, omstreeks 1572 zijn stempel ontving”) wel thuis in het beginselprogramma?

„Uw redactie (zie het artikel „Weggesleten beeldenaar?” in Nederlandse Gedachten van 15 december j.l.) meent van wel. Uw argumenten bevredigden mij alermest, hoeveel waarheid zij ook bevatten. Zij hebben mij er echter niet van kunnen overtuigen dat de voordelen van de handhaving van die verklaring zouden opwegen tegen de nadelen.

Die voordelen zijn er ontegenzeggelijk. Zij zijn waarschijnlijk minder groot dan men gemeenlijk veronderstelt. Maar het blijft geboden, het protestants-christelijke volksdeel te wijzen op het feit dat de Nederlandse natie van oorsprong een calvinistische was. Adeldom verplicht. Onze voorouders hebben onder leiding van Willem van Oranje een politieke strijd gestreden, welke tegelijkertijd een geloofsstrijd was, en hun inspanning werd na tal van tegenslagen met een ongedachte overwinning bekroond. Daarom raakt deze herinnering ons hart. De inhoud van het Wilhelmus moet ons inspireren tot het voeren van dezelfde strijd, zij het met geheel andere middelen en onder geheel andere omstandigheden.

Zegt de redactie echter niet teveel wanneer hij constateert dat het beroep op onze strijd tegen de Spaanse tirannie ons nationaal-gezinde hart raakt? Ik dacht alleen ons christenhart. Zou de strijd van admiraal de Coligny in de Hugenotenoorlog of van Gustaaf Adolf in de dertigjarige oorlog ons minder toespreken omdat de Coligny „maar” een Fransman en Gustaaf Adolf „maar” een Zweed was?

Natuurlijk, wij ondervinden van de strijd van Willem van Oranje nog heden ten dage in ons land de zegenrijke naverwerking en daar behoren wij dankbaar voor te zijn. Maar wij moeten er ons oog voor open houden dat God kennelijk bezig is die zegen van ons weg te nemen en ons aan te manen, niet meer te teren op wat onze vaders voor ons verworven hebben. Alle nationalisme heeft, hoe ongewild ook, iets in zich van ongerechtvaardigde trots en van vertrouwen op hetgeen tijdelijk is.

Het nationaal besef haakt altijd vast aan wat het gehele volk gemeenschappelijk heeft, en heeft in het bijzonder oog voor de goede zijden van het volkskarakter. Daarom is het spreken over de calvinistische grondtoon van ons volkskarakter zo gevaarlijk. Men verliest zo gemakkelijk uit het oog dat men hier het woord grondtoon een andere, meer bescheiden betekenis moet toekennen dan het algemene spraakgebruik toelaat. Wij geven vaak te hoog op van de naverwerking der calvinistische traditie bij hen die de kerk de rug hebben toegekeerd. En voorzover die naverwerking er nog is, willen zij haar niet als zodanig erkennen. Een beroep op hun oude Statenbijbel (indien zij hem nog hebben

althans) heeft in de regel geen effect meer. Het historisch besef is de laatste decennia vooral bij de buitenkerkelijken sterk verzwakt. Wanneer wij zoeken naar een nationale eenheid van het Nederlandse volk zoals wij haar zouden wensen, dan worden wij bitter teleurgesteld. Een christen is in Nederland evengoed een vreemdeling als elders.

Veranderen de tijden niet snel? Groeien wij niet naar een internationale statengemeenschap toe? Zijn de Nederlandse staat en de Nederlandse natie geen vergankelijke grootheden? Kan men thans nog zo gemakkelijk spreken van de eigen aard van ons volkskarakter als Kuyper in 1878? Het schijnt me dat aan het nationale element in het beginselprogramma een veel bescheidener plaats moet worden ingeruimd dan tot nog toe het geval was (artikel II zinspeelt ook al sterk op het nationaal verleden). Dan wordt dit programma bovendien veel meer begrijpelijk en aanvaardbaar voor onze buitenlandse geestverwanten, met wie wij in een toekomstige statengemeen-

schap tezamen voor het antirevolutionaire ideaal moeten strijden.

Zal het nieuwe beginselprogramma alleen maar terugzien naar het verleden (en daarom oude, niet meer op de tegenwoordige tijd afgestemde formuleringen handhaven), of zal het mede het oog op de toekomst gericht houden?

Zal het bij het aanwijzen van de band met het verleden in de eerste plaats appelleren op het nationaal besef der Nederlandse kiezers, of zal het veeleer wijzen op de band met de Kerk van Christus door alle eeuwen heen?

Nogmaals, uw redactie heeft er terecht op gewezen dat dit programma het historisch verband moet laten zien waarin wij zijn geplaatst, en dat in ons nationaal verleden waardevolle inspiratie is te vinden voor onze hedendaagse strijd. Ik hoop evenwel dat alle nadruk zal vallen op het christelijk karakter der antirevolutionaire richting en niet op haar tijdelijke verschijningsvorm als nationale, Nederlandse partij.

B. J. BROUWER

## Plichtmatig appèl

**H**IERNAAST vindt de lezer een repliek van de heer B. J. Brouwer op ons artikel „Weggesleten beeldenaar” in Nederlandse Gedachten van 15 december van het vorige jaar.

Wij willen, voordat wij, ook in overeenstemming met de wens van de heer Brouwer, de discussie sluiten, nog een paar opmerkingen maken. Ons voorname bezwaar is, dat de heer Brouwer tot een tegenstelling maakt wat een zaak moet zijn van verband en verhouding.

Het blijkt al uit het Opschrift: „Christelijk of nationaal.”

Dat „of” doet het hem. Wij kunnen immers ook denken aan andere verbanden, als daar zijn Christelijk en nationaal, Christelijk en dus nationaal. Eerst Christelijk en daarna ook nationaal. Het komt er juist op aan, hier de juiste verbinding te vinden, principieel, historisch en actueel. Het gaat hier om het adagium: Daar staat geschreven en daar is geschied.

Dat „of” vinden we ook heel duidelijk in de beide alinea's bijna aan het slot, waar zelfs het dilemma aldus gesteld wordt: „alleen maar terugzien naar het verleden of mede het oog gericht houden op de toekomst; in de eerste plaats appelleren op het nationaal besef of veeleer wijzen op de band met de Kerk van Christus.”

Op deze wijze komen wij wel tot pikante problemstellingen, maar schieten we toch ons doel voorbij.

En merkwaardigerwijze is de formulering van de laatste alinea toch weer

zo, dat er alleen maar uit geconcludeerd kan worden, dat we in wezen heel dicht bij elkaar staan. Wanneer wij daarop letten, dan resulteert daaruit een sterk vermoeden, dat de heer Brouwer eigenlijk heeft bedoeld, te waarschuwen voor een eenzijdig appèl op het verleden, dat weinig weerklank zal vinden bij een volk, dat zich bevindt in een fase van ontkerstening.

Hierbij sluit terstond een tweede opmerking aan. Het gaat er niet om, welk appèl het meeste effect zal sorteren,

maar welk appèl plichtmatig is. Daarom hebben wij het voorbeeld gegeven van de oude Statenbijbel, dat verwaarloosde familiebezit, waarvan de betekenis niet meer werd gezien. Het kan best zijn, dat de herinnering aan die oude Bijbel verzet wekt in plaats van bereidheid tot luisteren. En toch kan het onze taak zijn, die herinnering in alle ernst, waar-schuwend ernst, in het gesprek te mengen.

Daarna is er plaats voor een derde opmerking. Appèl op een nationaal verleden behoeft helemaal geen speculatie zijn op nationalistische gevoelens. Op een massameeting van de C.D.U. hebben wij tot onze Duitse medechristenen gezegd: gij moet Christelijk-historisch trachten te zijn, zoals wij als antirevolutionairen in Nederland dat ook nastreven.

Maar dat betekent zowel voor u als voor ons, dat wij onze geschiedenis lezen bij het licht van de Bijbel. Dat is soms een vertroostende, maar vaak ook een beschamende bezigheid. En door de historie zo te lezen, maken wij het nationaal verleden nooit zonder meer tot norm. Wij leven dan niet bij de roem, maar wel uit de zegen, niet bij Blut und Eisen, maar wel bij verbeurde voorrechten, en wij leren meer bij de martelaren, dan bij de veroveraars. Zulk een appèl op de historie gaat juist tegen vlees en bloed in.

En wanneer wij denken aan een Christelijke integratie van Europa, dan menen wij, dat het daar beslist niet alleen gaat om een verankeren in wat alle volken gemeen hebben, maar in sterke mate ook om het elkander dienen met het beste van wat wij als nationale verworvenheden hebben ontvangen.

Hierbij willen wij het laten, niet omdat wij uitgepraat zijn, maar omdat wij anders misbruik zouden maken van de gelegenheid om voorlopig het laatste het woord te hebben.



## SCHOOLMEUBELN

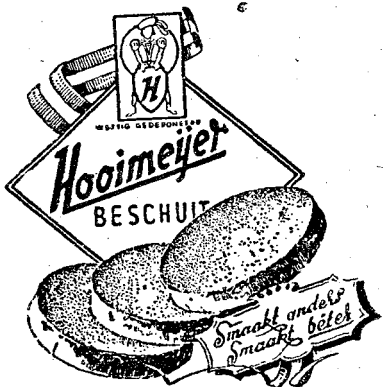
MEUBELINDUSTRIE ROTHUIZEN N.V. - EDE

### Constructiewerkplaats

## „BAILY”

NIEUW-LEKKERLAND  
Telefoon 36

Gespecialiseerd in  
**Staalconstructies**  
voor gebouwen



### Rijwielen direct v. fabriek

f 50.— goedkoper. Eerste klas materiaal en langdurige garantie. Gedurende de wintermaanden op onze reeds zeer laag gestelde prijzen een extra korting: okt. f 12.50, nov. f 14.—, dec. f 14.—, jan. f 13.— en febr. f 12.50. Doe als zo velen profiteer van dit voordeel. Vraag gratis prijscurant met kortingsbonnen. SIMBA RIJWIELFABRIEK, Naald. wijkseweg 26, 's-Gravenzande. Tel. K 1748-673.

### EEN UITKOMST VOOR MAAGLIJDERS

Maaglijders, U kunt weer alles gaan eten. De echte C-R MAAGTABLETTEN zijn weer in Nederland verkrijgbaar.

### C-R MAAGTABLETTEN

geven direct verlichting en zijn pijnstillend.

De echte Amerikaanse C-R Maagtabletten zijn die lichtgele tabletten. Alleen verkrijgbaar bij:

### LOUIS RIETBERGEN

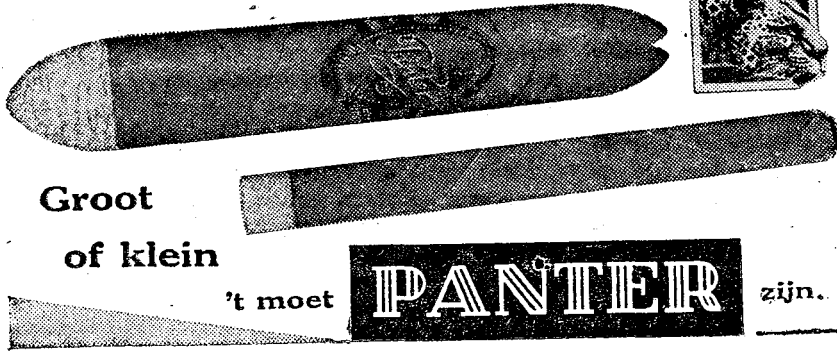
NIEUWE BINNENWEG 400 - ROTTERDAM  
Vraagt inlichtingen zonder enige verplichting.

Bereiding van:  
Bedveren  
Kapok  
Vulvlokken  
Watten  
Snelvulling  
Crin Végétal  
Zeegrass  
enz.

**H  
V  
K**

N.V. Heerenveense  
Veer- & Kapok-  
fabrieken

A. BORKENT  
Schans 43 - Heerenveen  
Telefoon 05130 - 2741/42



### DE DEUR UIT... DIE WAS

Als U alles rekent is Reijmerink  
beter en voordeliger!  
REIJMERINK wast goed goed goed  
en is op de duur heus voordeliger!

**Reijmerink - 's-Graveland**

Tel. K 2950 - 8862

# EEN MOEDIG INITIATIEF

**T**USSEN Kerstfeest en Nieuwjaar werd feest gevierd in de wereld van het Christelijk nijverheidsonderwijs. Wat was het geval? De vereniging van christelijke leraren en leraressen bij het nijverheidsonderwijs herdacht hoe zij een kwart eeuw geleden werd gesticht. Nu was er een grote schare van feestgangers, toen in 1931 had een klein aantal mannen en vrouwen het moedig initiatief genomen om deze vereniging te stichten. Van dit moedig initiatief gewaagt het gedenkboek dat ter gelegenheid van het zilveren jubileum werd uitgegeven en waarin de heer Ismeijer op sobere doch treffende wijze de geschiedenis van de vereniging verhaalt.

Hoewel deze geschiedenis in veel opzichten lijkt op die van andere christelijke vakorganisaties, is er toch een opmerkelijk onderscheid. Op het terrein van het christelijk onderwijs waren velen doordrongen van de noodzaak van dit onderwijs en de organisaties, die zich daarvoor inzetten, waren talrijk. Maar de behoefte aan christelijk nijverheidsonderwijs werd niet gevoeld en velen keurden zelfs pogingen, die in deze richting gedaan werden, af. Wel was er reeds een bond van verenigingen voor christelijk nijverheidsonderwijs, maar deze bond stuitte heel vaak bij haar ijveren voor dit onderwijs op onkunde en ook onwil. Bovendien had hij maar kleine kracht.

Genoemde „Bond” erkende de noodzakelijkheid van een eigen christelijke vereniging voor leraren en leraressen en nam daartoe het initiatief. Doch de uitvoering liet hij volledig over aan de leraren en leraressen. De vereniging die zich wel aandienende als vakorganisatie liet van het begin van haar oprichting

duidelijk blijken dat zij de bevordering van het christelijk nijverheidsonderwijs in haar vaandel schreef. Een jaar na de oprichting omschreef de toenmalige voorzitter de heer Ofman de vraag inzake stichting der vereniging als volgt: de historische ontwikkeling en voltooiing van het christelijk onderwijs dringt tot een gelijkwaardige opleiding bij het N.O., terwijl de christelijke opvoeding deze opleiding vordert. De vereniging verklaarde nitdrukkelijk dat het mede haar taak was deze beide gedachten in ons volksleven in te dragen.

Heel het gedenkschrift vertoont er de sporen van dat de vereniging dit ideaal niet ontrouw is geworden. Daarvan getuigen de rapporten die door de

\*\*\*\*\*

*De volhardende arbeid van de 25-jarige vereniging van christelijke leraren en leraressen bij het nijverheidsonderwijs is van grote betekenis.*

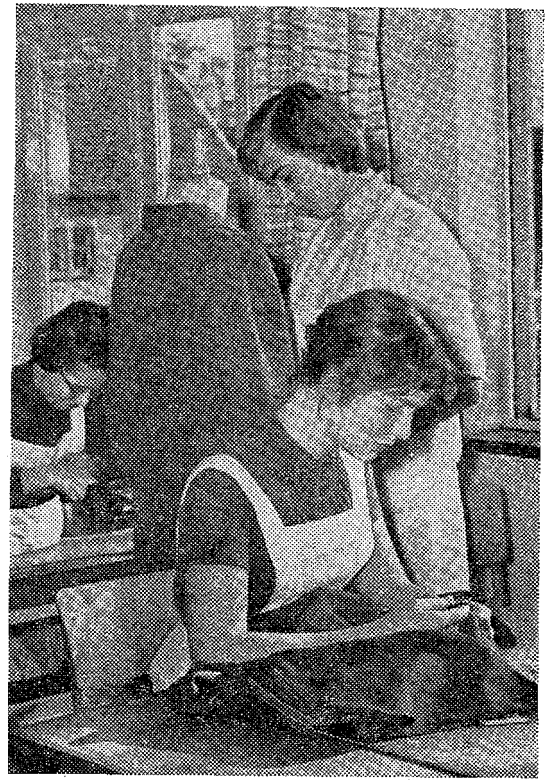
\*\*\*\*\*

vereniging omtrent het N.O. werden uitgebracht. En het lag in de lijn van de vereniging dat zij daarvan op de dag van haar feest getuigenis gaf. Zij deed dit ook door de heer H. Algra uit te nodigen de herdenkingsrede te houden. Uit zijn rede in het kerkgebouw van de Vrij Evangelische Gemeente in Rotterdam, die getiteld was „Christus en de gezonde rechterhand”, die zeer binnenkort in extenso opgenomen wordt in het blad van de „Vereniging” en de „Bond” samen, is duidelijk gebleken hoe hij de geschiedenis van het onderwijs in het algemeen en die van het christelijk nijverheidsonderwijs in het bijzonder had bestudeerd. Hij zette in zijn rede ook de menselijke arbeid in het licht van de

Godsopenbaring, waarin hij God moet dienen en waarbij Christus de verlosser is van de arbeid voor de mens die vanwege de zonde een verdorde hand heeft. Het was een treffend pleidooi voor het christelijk onderwijs op het gebied van het onderwijs voor het huishouden, het landbouwhuishouden, de techniek en het ambacht. En het biedt voor velen voortreffelijk materiaal om de betekenis en de waarde van dit onderwijs te bepleiten.

Onder leiding van de heer Huizer, de tegenwoordige voorzitter van de vereniging, is in de middagsamenkomst geluisterd naar velen die hun gelukwensen overbrachten voor alles wat in die 25 jaar was geschied. De vertegenwoordiger van het departement voor O., K. en W. ging daarbij voorop, gevolgd door verschillende anderen op het brede terrein van dit onderwijs. In 1932 waren er nog geen 50 leden. Bij het uitbreken van de tweede wereldoorlog waren er 400 leden, doch na 1946 begint de stijging. Eerst langzaam tot 1950 toe met 500 leden, dan sneller, zodat op de dag van het feest de 1500 leden vol waren.

De Vereniging zelf werkt met een groot aantal van haar leden aan de belangrijke taak van de vernieuwing van het nijverheidsonderwijs, waarop de commissie, onder leiding van prof. dr. G. Wielenga, dank zij de financiële steun van de overheid, al haar aandacht concentreert. Kort voor het feest was van deze commissie de eerste uitgave verschenen, welke de Bond van Verenigingen van christelijk nijverheidsonderwijs werd aangeboden. Het is een waardevol geschrift en het verscheen onder de titel van: „Tussen nu en straks” bij de firma J. B. Wolters te Groningen (prijs f 4.75).



Bij het meisjes-nijverheidsonderwijs neemt het costuum-naaien een belangrijke plaats in.

*De Vereniging ziet met grote voldoening terug op de herdenking in Rotterdam en verheugt zich over drie waardevolle dingen, nl. het gedenkboek van de eigen organisatie, het geschrift van de commissie-Wielenga en het referaat van de heer Algra. Het leek ons goed om in dit artikeltje even de worsteling van deze instantie voor het christelijk nijverheidsonderwijs voor het voetlicht te brengen en haar te danken voor haar moedig initiatief en volhardend strijden.*

J. SCHIPPER

## Als wij vrouwen eens...

**I**K ben benieuwd naar de reacties „die zullen volgen na het publiceren van verschillende brieven van A.R. vrouwen”, zo schreef een lezeres uit Heemstede. Deze mevrouw is in haar verwachtingen te vrouwelijk-optimistisch geweest: er is van „officiële mannelijke zijde” niet één reactie gekomen! Geen enkel kiesverenigingsbestuur heeft protest aangetekend tegen de uitspraak dat het de vrouw geen wezenlijke invloed geeft binnen zijn kring, dat het de vrouw louter als een versiering gebruikt. Is dat zwiigen een bewijs van instemming? Ik geloof het niet. Ik geloof dat u gelijk hebt als u schrijft: „Er wordt wel degelijk rekening gehouden met wat wij, vrouwen, te zeggen hebben. Ook ziet het bestuur graag dat vrouwen de vergaderingen bezoeken. Er is geen sprake van „geduld” worden!”

Er is echter wel iets anders gebeurd, zij het dan niet als reactie op mijn ontboezemingen. Er is (of gaat) een commissie aan het werk, die tot taak heeft de mogelijkheden te onderzoeken voor het oprichten van vrouwenclubs. Of liever — en nu citeer ik „Partij in actie” van 24 november: „Er zal natuurlijk voor de bestaande vrouwenclubs een soort overkoepelend orgaan gevonden moeten worden, dat de arbeid onder de anti-revolutionaire vrouwen coördineert en stimuleert, al zal dat steeds in zo nauw mogelijke samenwerking met de georganiseerde partij moeten geschieden. Daar zitten nogal wat kanten aan dit vraagstuk!”

Wil de commissie vast de reactie weten van een Haagse briefschrijfster? Dit: „In Nederlandse Gedachten zag ik dat aan verbetering gewerkt wordt. Als ik het goed begre-

pen heb wil men weer vrouwenclubs. Het water is blijkbaar te diep voor één kiesvereniging. Jammer!”

Deze schrijfster verder citerend kom ik waar ik vandaag komen wil: bij wat zij noemt „de top van de partij”. Zij gaat n.l. verder:

„In uw laatste stukje werd de politiek u te geleerd en werd u van de weeromstuit..... nu ja, laat ik het maar niet zeggen! (Dank u, zegt Gracia). Ik ben het echter in zoverre met u eens

kop van de partij zou ik graag een volledig opgeleide verpleegster (kinderhygiëne, ziekenhuizen) zien, een maatschappelijk werkster (woningnood, fabrieksjeugd, enz.) een bibliothecaresse (christelijke openbare leesalen, opleiding van personeel hiervoor, jeugdlectuur, enz.), een kooklerares (meisjesopvoeding, volksvoeding, enz.). Dit verlanglijstje kan nog wel groter worden. Ik bedoel vooral te zeggen dat wij elkaar zo bitter nodig hebben.

vrouwen expert zijn. Die problemen behoren tot de zorgen van het college van advies, het „studiecentrum” van onze partij, dat de ontwikkeling der zaken op de voet moet volgen en daarover bij tijd en wijle rapport moet uitbrengen en waar nodig voorstellen op papier moet zetten. Het zou interessant zijn te weten hoeveel vrouwen en welke vrouwen deelnemen aan de werkzaamheden van de commissies die door dat college in het leven zijn geroepen. En dan vrees ik, dat het antwoord teleurstellend zal zijn..... en dat er ook na dit stukje niets aan zal veranderen!

*Nu echter één vraag aan mijn briefschrijfster: in uw opsomming mis ik pijnlijk het meest veelzijdige beroep van allemaal: dat van huisvrouw! Telt die bij u helemaal niet mee? Of bent u echt bang dat die huisvrouw... (nu ja, laat ik het maar niet zeggen!) zal worden? Eerder in uw brief bent u tot de slotsom gekomen dat vrouwen in de A.R.-partij een „genegeerde meerderheid” vormen — realiseert u zich wel dat de overgrote meerderheid van die meerderheid bestaat uit doodgewone huisvrouwen, die's ochtends de kinderen naar school helpen, bedden opmaken, koffie zetten, eten koken, naaien en verstellen, weer thee zetten en — ook dat nog — hun kinderen opvoeden tot christenen en tot anti-revolutionairen? Welke invloed wilt u deze vrouwen geven in „de top van de partij”?*

*Het is goed daarover een volgende keer eens hartig van gedachten te wisselen. Misschien dat daaruit „veel heil en zegen in het nieuwe jaar” kan voortkomen!*

GRACIA

## „DE KOP VAN DE PARTIJ”

dat wij in de kop van onze partij niet zozeer behoefte hebben aan academici als wel aan vrouwen uit het praktische leven. Bij de mannen zijn al meer dan genoeg juristen en dergelijke. Colijn was een groot zakenman en zo slecht als sommigen ons willen doen geloven heeft hij het er heus niet afgebracht. En Schouten was ook niet slecht. Eerlijk gezegd: ik schrok van al die professoren waarop prof. de Gaay Fortman ons tijdens zijn kabinetsformatie wilde tracteren!

Als wij Genesis 2 vers 18 lezen hebben we een richtlijn: vrouwen „een hulp”. De man kan het alleen niet af, dus „opvangen” waar en datgene waarin hij tekort komt. Dat „opvangen” zal in het praktische vlak liggen. In de

Nodig ook in de verscheidenheid van gaven!”

Zoekt deze briefschrijfster in de goede richting? Ik geloof wel dat er eerst een kleinigheid recht gezet moet worden. Wat bedoelt ze met „de top van de partij”? Het Centraal Comité? Of het moderamen van dat Comité? Dat is „de top”. Als dat bedoeld wordt is het voorstel echter wel zo ongeveer „het top-punt”! Want inderdaad zou het lijstje nog wel wat aan te vullen zijn, niet alleen met vrouwen maar ook met enkele tientallen mannen. En dan zou onze top wel wat topzwaar worden!

Maar onze briefschrijfster heeft wel ergens gelijk: ze somt een aantal zeer praktische problemen op die speciaal sommige vrouwen interesseren en waarin speciaal sommige



## Ook in 1938 was ANTHONY EDEN

een eenzame figuur  
in Engeland...

**O**OK in 1938 was Anthony Eden, toen minister van buitenlandse zaken en thans premier van Engeland, een eenzame figuur. Hoe eenzaam Eden in de sombere dagen van 1938, toen hij zich verzette tegen de slappe politiek van Chamberlain t.o.v. Mussolini en Hitler, was, beschreef Churchill op schitterende wijze in zijn memoires:

„Laat in de avond van de 20ste februari 1938, terwijl ik werkte in mijn oude kamer te Chartwell, kreeg ik telefonisch bericht van Edens aftreden als minister van buitenlandse zaken.

Ik moet bekennen, dat mijn moed zonk. De donkere wateren van de wanhoop kwamen over mij. In mijn lange leven heb ik voorspoed en tegenslag gekend. Gedurende de oorlog, die nu spoedig zou volgen, heb ik altijd kunnen slapen. Zelfs in de bange dagen van 1940, toen een zo zware verantwoordelijkheid op mij rustte, kon ik goed slapen. In deze nacht na de 20ste februari week de slaap echter van mij. Van middernacht tot dageraad lag ik in mijn bed, overweldigd door gevoelens van smart en vrees.

Er scheen één sterke jonge gestalte recht op te staan tegen het lange trekkende getij van overgave, verkeerde besluiten en zwakke impulsen.

In vele opzichten zou ik anders gehan-



Sir Anthony Eden

deld hebben dan hij, nochtans scheen hij mij op dat ogenblik de levenshoop te zijn van de Britse natie, van het grote, oude, Britse ras, dat zoveel gedaan had voor de mensheid en dat nog iets meer te geven had.

Ik zag het daglicht langzaam door mijn venster binnenkomen door mijn venster. En voor mijn geestesoog verscheen het visioen van de dood...

**D**IE sterke, jonge, gestalte was Eden. In de dertiger jaren werd hij beschouwd als een soort politiek wonderkind. Op 38-jarige leeftijd was hij al minister van buitenlandse zaken, de jongste, die Engeland in 84 jaar had gehad.

Even ging er een golf van sympathie door Engeland toen hij was afgetreden. Hij werd de held van de weinige Engelsen, die zich metterdaad tegen dictators wilden gaan verzetten, maar hij verzuimde, tegen de verderfelijke politiek van Chamberlain te gaan ageren, omdat dit ageren niet in zijn aard lag. Eden schuwt nu eenmaal politieke barricades.

In die dagen zeide Churchill tot Chamberlain, uit wiens kabinet Eden was getreden: „Ge had de keus tussen oorlog en vernedering. Ge hebt de vernedering gekozen en zult de oorlog nog krijgen!”

**H**ET heeft maar weinig gescheeld, of we hadden nooit van Anthony Eden gehoord. Robert Anthony, zoals hij heet, werd op 12 juni 1897 geboren op het landgoed van zijn vader Sir William Eden in Windlestone. Zijn vader was een lastig man (hij vernielde in een boze bui eens alle bloemen in zijn grote tuin) en de jonge Anthony was dan ook blij, dat hij naar de kostschool gezonden werd. Niemand vermoedde, dat daar een toekomstige premier van Engeland als student rondliep. Integendeel, het had er meer van weg, dat hij ongemerkt in een of andere kerkelijke functie zou verdwijnen.

De oorlog bracht daar echter verandering in. In september 1915, nauwelijks 18 jaar oud, ging hij in het leger. Langer dan twee jaar bleef hij aan het front en naar men zegt, vocht hij in dezelfde sector en in dezelfde pe-



De boer van de Lindenburg, eenmaal in het voorhuis van de boerderij wonend, voelde zich nu definitief een oude man, die terzijde gezet was. Zijn tijd was voorbij, maar hij begreep, dat het niet anders kon. Hij had goed geboerd, hoewel hij vooral de laatste tien jaren bijna zonder ophouden weerstand had moeten bieden aan de nieuwe inzichten van Willem en van de jonge Melchior. Bij stukjes en beetjes had hij moeten toegeven. Er was een meststrooier gekomen, de boerenkar had moeten plaats maken voor een trekker en het weiland werd nu veelvuldig met kunstmest bewerkt. Allemaal doordrijverij van Willem, die, toen deze eenmaal zelf een bedrijf begonnen kon, zich helemaal op de mechanisatie gestort had. En de jonge Melchior ging in het voetspoor van zijn getrouwde broer. Maar kon het anders? De oude Lijnegang moest toegeven, dat er eigenlijk geen keus geweest was. Er waren bijna geen landarbeiders meer te vinden en er moesten dus wel andere maatregelen genomen worden om het boerenbedrijf toch te laten floreren. Het was eigenlijk maar goed, dat hij er nu uit was. De jonge Melchior zou het beslist wel weten klaar te spelen en hij moest de raad van Willem opvolgen: Hij zou Melchior zoveel mogelijk vrijheid van handelen moeten geven, opdat de jongen ongehinderd zijn inzichten zou kunnen verwezenlijken.

Ja, hij was er tevreden mee, dat hij het bedrijf vaarwel gezegd had en nu rustend veehouder geworden was. Als hij zich nu nergens meer mee bemoeide, zou hij ook niet in conflict komen met de nieuwe tijd en met de grote veranderingen.

Het zou voor de oude Lijnegang overigens allemaal nog veel gemakkelijker te aanvaarden geweest zijn, als het raam van het voorhuis maar geen uitzicht gegeven had op het ijzeren monster — op de brug, die nu snel de voltooiing naderde en die het landschap van de streek een volkomen ander gezicht gaf.

Op de Lindenburg zelf zou trouwens eveneens een ander gezicht verschijnen. Over een jaar zouden de jonge Melchior en Paula Santemeijer trouwen — dan zou een ander gezicht, het gezicht van een stads ingenieursdochtertje intrede doen op de oude boerderij. Vroeger, toen hij vaak goeddoende toekomstgedachten had als hij mijmerend bij de letterbomen stond, was deze mogelijkheid nooit in hem opgekomen. Maar dat wat toen onbestaanbaar leek, was nu schijnbaar de meest gewone zaak van de wereld. Een meisje uit de stad trouwde met een boerenzoon en nam haar intrek op de Lindenburg.....

Ja, die brug zat hem nog altijd dwars. En elke dag moest hij er nu naar kijken. Keek hij uit het raam, dan zag hij het imponerende stalen monster. Lijnegang maakte zich er vaak kwaad over. Vooral omdat het hem duidelijk geworden was, dat hij langzamerhand alleen was komen te staan in zijn afwijzende houding. De tegenstanders van voorheen repten niet meer over de ontakeling van de streek. Zij hadden zich klaarblijkelijk verzoend met de feiten van deze tijd. Lijnegang herinnerde zich, hoe hij met anderen handtekeningen verzameld had van mensen, die tégen de bouw van een brug waren. Zijn medestanders van toen waren thans zo ongeveer voorstanders van de vaste oeververbinding geworden. Zij roemden het optreden van Willem in de gemeenteraad, hoewel zijn zoon toch een soort propagandist van de vooruitgang bleek te zijn.

Lijnegang kon het niet begrijpen. Waren de boeren de tijd van vroeger vergeten? Hadden zij er geen verdriet over, dat de streek een ander gezicht kreeg en dat het karakter van het dorp zich wijzigde?

„Tot mijn laatste snik toe zal ik tegen de verfoeilijke brug blijven appelleren,” verklaarde Lijnegang meermalen. „En nooit zal ik over die brug naar de andere kant van de rivier gaan, nooit!”

„Wees niet koppig, vader,” vermaande de jonge Melchior goedmoedig.

Maar de boer van de Lindenburg hield voet bij stuk. „Nooit zal ik over die brug gaan, want over die brug zal een nieuwe en verkeerde geest komen!”

En hij kon niet nalaten, zijn vuist op te heffen in de richting van het stalen monster.

### XVIII.

Zelfs de broer van Celia, die enige tijd geleden in zijn onverstand was overgegaan tot brandstichting en als gevolg daarvan enige tijd tussen vier muren opgesloten gezeten had, zei over de brug geen enkel kwaad woord meer. Siem vroeg zich nu vaak af, hoe hij ooit zo dom had kunnen zijn om te menen, dat hij de bouw van een brug zou kunnen tegenhouden door een directieket in brand te steken.

En waarom was hij zo fel tegen die bouw geweest? Feitelijke betekende de brug een groot voordeel, want de tijdrovende overvaart met de pont zou spoedig tot het verleden behoren. Dan zou men regelrecht over de brug naar de andere kant kunnen gaan. Hoe ter wereld had hij zich ooit zo kunnen opwinden over een vaste oeververbinding? Bovendien zou de brug hem geld in de zak doen houden. Voor de overtocht met de pont moest hij veergeld betalen, maar de brug zou hij dagelijks honderd keer en meer kunnen betreden zonder dat hem ooit iemand ook maar één cent zou vragen.

Niet alleen Siem had zich volledig met de brug verzoend. Johan Raatslag, de jeugdvriend van de jonge Melchior had zich ook wel eens in grote nesten gebracht als gevolg van zijn afkeer van de brug. Ach, dat was allemaal vergeten, Johan dacht daar maar liever niet meer aan. En als eens iemand hem er aan herinnerde, zei hij meestal: „Ik had me toen laten opstangen, ik was niet wijzer. Ik was achteraf

### riode als de korporaal Adolf Hitler.

Na de oorlog ging Eden naar Oxford terug, waar hij zijn afgebroken studie voltooide. Voor het leger voelde hij niets, ook al had hij nauwgezet en knap zijn plicht gedaan aan het front.

**I**N 1923 werd hij door Warwickshire naar het Lagerhuis afgevaardigd en spoedig daarna bekleedde hij belangrijke functies onder zijn politieke pleegvaders Baldwin en Chamberlain, de mannen, die dachten, dat dictators zoet gehouden konden worden door ze zoveel mogelijk te ontzien en ze met concessies tegemoet te komen. Ten-

slotte werd hij op 38-jarige leeftijd minister van buitenlandse zaken.

In 1938 nam Eden ontslag, omdat Chamberlain achter zijn rug om concessies wilde doen aan Mussolini en omdat hij het niet eens was met de Münchenpolitiek van de premier. Maar in 1940, toen ook Churchill in de politieke arena terugkeerde om het zinkende Britse schip van staat te redden, was Eden weer op zijn post. En dat bleef hij gedurende de tweede wereldoorlog. In augustus 1945 verloren de Conservatieven de verkiezingen en moest Eden plaatsmaken voor Ernest Bevin. Het duurde tot 25 oktober 1951, voor-

bezien meer gebelgd op al die vreemde werklui, die hier kwamen en naar de meisjes in het dorp lonkten, dan dat die brug mij dwars zat.”

Ja, langzamerhand scheen iedereen met de brug verzoend te zijn, behalve de oude Lijnegang, die in het voorhuis van de Lindenburg dikwijls zat te mokken over het ijzeren monster, dat in werkelijkheid een sierlijk gevaarte was, dat de rivier overkoepelde.

De brug was nu bijna voltooid.

In de krant kwam een bericht, waarin vermeld werd, wanneer de officiële opening plaatshebben zou. Niemand minder dan de commissaris van de Koningin zou de openingsplechtigheid verrichten. Daarna zou een fleurige stoet ruiters van de landelijke rijvereniging over de brug gaan om een fraaie oorkonde naar het gemeentehuis van het dorp aan de overkant van de rivier te brengen.

Lijnegang schudde er vervolgens het hoofd over.

„De landelijke rijvereniging heeft uitsluitend boerenzoons tot leden..... Ik begrijp niet, dat die er zich voor lenen om de opening op te luisteren. Hoeveel goede weidegrond heeft de brug niet gekost? Ze komen om zo te zeggen feestvieren op hun eigen begrafenis. Er worden nu fabrieken en huizen gebouwd, het eind is er van weg. In de toekomst zal de boerenstand hier geen droog brood kunnen verdienen. En dan zullen die boerenzoons zich schamen over het feit, dat ze de opening van de brug opgevolgd hebben.”

De jonge Melchior haalde de schouders op. Hij wilde zijn vader niet tegenspreken, daarom zweeg hij maar liever. De dokter had immers nadrukkelijk gezegd, dat vader geen opwindende verdragen kon.

Brug en opritten waren nu gereed. Het geheel was monumentaal. In de krant werd gesproken over een prachtig voorbeeld van Nederlandse bruggenbouwkunst. De kleine veerpont werd nog steeds heen en weer over de rivier getrokken, doch dat zou spoedig niet meer nodig zijn. In de schaduw van de enorme brugoverspanning leek het pontje nietiger dan ooit. Sommigen vroegen zich nu verbaasd af, hoe men nog zo lang genoeg had kunnen nemen met dit gebrekkige en trage vaartuig. Maar Lijnegang herinnerde zich nog goed, hoe bijna het hele dorp uitliep, toen dit pontje nieuw in de vaart kwam en iedereen er verrukt over was, dat er een nieuwe en moderne veerpont gekomen was, waarmee men wel zes auto's of wagens tegelijk kon overbrengen.

Willem, gemeenteraadslid zijnde, was volkomen op de hoogte omtrent de te volgen gang van zaken ter gelegenheid van de opening van de brug.

Er zou een min of meer feestelijke bijeenkomst plaatsvinden in het kleine gemeentehuis, dat voor deze gelegenheid inderdaad veel te klein was. Daar Willem een vlot spreker was, hadden de verschillende raadsfracties hem gevraagd, uit naam van hen allen ook enige woorden te spreken over de nieuwe oeververbinding. Slechts aarzeland stemde Willem er in toe, want hij zou toch al het woord voeren: namens zijn boerenorganisatie zou hij er op wijzen, dat de belangen van de agrariërs in deze streek zeer gediend waren met de bouw van de brug.

Op woensdag zou de brug geopend worden.

In het plaatselijk blad kwam een verzoek van het gemeentebestuur te staan: Of men ter gelegenheid van de opening van de brug de vlag wilde uitsteken.

Toen de oude Lijnegang dit las, begonnen zijn lippen te trillen van woede.

„Welja, nu willen ze dus ook nog feesten en beesten omdat die verfoeilijke brug gereed gekomen is!” riep hij verontwaardigd uit.

„Bedaar maar, man”, probeerde vrouw Lijnegang hem te sussen.

Maar de oude Lijnegang wond zich zo hevig op, dat hij plotseling weer last van zijn hart begon te krijgen.

„Die brug zal mijn dood nog zijn,” kreunde hij.

„Je moet het aan je voorbij laten gaan, vader”, waarschuwde Aaltje. „Een mens moet zich niet overal dik over maken, het helpt toch allemaal niets. En zo erg is het niet. Ik heb zelf ook dikwijls gezegd, dat het niet deugt, dat ze hier een brug maken. Maar achteraf gezien zijn wij er mooi mee gered. Verleden week heb ik een half uur staan blauwbekken bij de pont, — nou, dat is ook geen pretje.”

„Jij praat naar je verstand hebt”, gromde Lijnegang.

Aaltje was hevig op haar teentjes getrapt, moeder wist haar slechts met moeite tot bedaren te brengen.

Op maandagmorgen — Roelle, die het weekend thuis doorgebracht had, was nog niet lang geleden met de eerste bus vertrokken, — werd vrouw Lijnegang plotseling onwel.

De boerin klaagde over krampen in de maagstreek en haar gezicht was vertrokken van pijn.

„Zal ik de dokter waarschuwen, moeder?” vroeg de jonge Melchior ongerust.

„Ben je niet goed,” kreunde ze. „Een mens laat toch niet zómaar een dokter komen! Als 't niets bijzonders is, zou ik mij schamen, er de dokter voor te hebben laten roepen.”

De jonge Melchior zag echter duidelijk, dat moeder hevige pijn leed. Hij gaf een stille wenk aan zijn vader; de oude Lijnegang volgde zijn zoon naar het achterste gedeelte van het woonhuis van de Lindenburg. Het bleek nu reeds, hoe gemakkelijk het was, dat ze een binnendeur in takt gelaten hadden bij de verbouwing.

„Zal ik toch maar naar de dokter gaan, vader?” vroeg de jonge Melchior.

Wordt vervolgd

dat hij — na een nieuwe Conservatieve overwinning — op het Foreign Office terugkeerde. En eindelijk, in het begin van het vorige jaar, volgde hij de oude Churchill op als premier.

**D**at het de wens van Churchill is geweest, dat dit laatste zou gebeuren, blijkt wel uit de verzegelde brief, die Churchill achterliet voor koning George VI, toen hij in 1942 naar Amerika moest. Daarin stond: „Ik maak gebruik van het genadig verzoek van Uw Majesteit, de raad te geven, in geval van mijn dood op deze reis Anthony Eden te belasten met de vorming van een kabinet”.

24  
DEC.

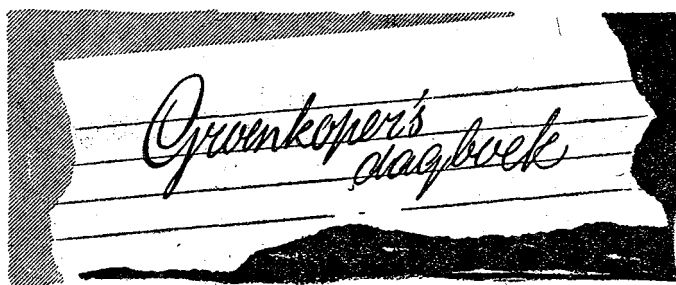
Predikanten noemer deze dagen, tussen Kerstmis en Nieuwjaar, de tiendaagse veldtocht. Voor anderen zijn ze vakantie, voor velen

uitverkoop, balans maken, vergaderen, reizen en trekken, bakken, braden of met de kinderen optrekken. In de kleine politiek is het vrij rustig, in de grote beleven we nog altijd spanningen. Wat mij betreft, ik heb mij vandaag teruggetrokken op mijn kamer om eens rustig en uitvoerig het ochtendblad te lezen. Dat komt er nooit van. Het ochtendblad is er wel, maar de rust en de tijd ontbreken. Doch aangezien ik een vrije dag heb, zoals morgen en overmorgen, aangezien ik geen predikant ben, niet uitverkoop, niet vergader, reis, trek, bak, braad of met de kinderen optrek, (dat doe ik vanmiddag) lees ik de krant. Mijn oog viel op de ingewikkeldheid van het staatsbestel, dat niets aan het toeval overlaat en dat op elk gebied maatregelen van bestuur, wetten en koninklijke besluiten uitvaardigt. Nu denkt u misschien dat koninklijke besluiten alleen betrekking hebben op andere dan alledaagse dingen. Maar dat is niet zo. Wat vindt u van dit K.B.? ..... is bepaald, dat gasslangen in de handel v.a. 1 januari op afstanden van ten hoogste 25 cm. duidelijk leesbaar gestempeld moeten zijn met het woord „gasslang” met letters van tenminste 4 mm. hoogte. Het besluit is niet van toepassing op slangen, welke in vaste lengtematen en aan de uiteinden van aansluitstukken voorzien zijn, mits het slanggedeelte tussen de aansluitstukken niet volledig uit rubber bestaat”.

Het is maar dat u het weet, vóór 1 jan.!

25  
DEC.

Wij hadden een witte kerstmis, zodat ik eerst maar de vogels in de tuin heb gevoerd om daarna het huis te vullen met de kerstliederen. Soms is het geluid van een kerkklok des morgens om half zes mij wel iets te veel, maar vanmorgen heb ik op die tonen liggen wachten. In de kerk hadden we een kerstboom, hetgeen men niet in alle reformatorische kerken ziet. Waarom zou een mens geen uiting geven aan



zijn vreugde op het meest vreugdevolle feest? We hadden een jubelende preek en we zongen zoals er zelden gezongen wordt. Des middags hebben we naar de toespraak van Hare Majesteit geluisterd, waarin zij een zeer persoonlijke noot had verweven. Een koninklijk woord op de kerstdag is een traditie in ons land, welke wij nog lang hopen te bezitten. Dat dit woord geïnspireerd wordt door het allerkoninklijkste woord ooit gesproken stemt ons tot dankbaarheid voor het feit, dat in Nederland kerstfeest voor de meesten Christusfeest betekent.

26  
DEC.

Zo'n dag om al het leesbare in te halen, dat al dagen lang ligt te wachten. Diverse kerstnummers, een weekblad van 96 pagina's, boeken, die nog van Sinterklaas dateren (als geschenk dan altijd!), brochures, brieven. Gelukkig geen aanmaningen. Ik mag met de hand op het (bloedend) hart verklaren, dat de belasting betaald is. Dat ik zelfs iets teruggekregen heb. Dat ik maar weer aangewend heb om de belasting over dit jaar te betalen. Dat kon, zei de inspecteur. Want je kunt, wat de belasting betreft, ook vooruitbetalen. Velen weten dit niet, hoorde ik. Dat is jammer. Het is zo'n zeker gevoel wanneer je op de (aanslager had ik bijna geschreven) fiscus vóór bent, al is het dan maar een klein stapje. Ik heb een hoofdinspecteur gekend, die de kalmte in persoon was. Hij was veel kalmer dan menig belastingplichtige. Hij zei eens tegen mij: „mijnheer Groenkoper, u weet niet half hoe veel tijd het rijk heeft. Het komt altijd aan zijn trek. Betaalt u vandaag niet, dan betaalt u morgen. Morgen, niet, dan overmorgen. Maar krijgen doen we het geld altijd. Als ik weg ben komt er wel een ander. Er zullen altijd hoofd-

inspecteurs van belasting zijn.” Wat een heerlijke zekerheid geeft dat!

27  
DEC.

Naar ik uit goede bron vernam zou mr. G. van Hall, financier te Amsterdam en lid van de Eerste Kamer voor de P.v.d.A., burgemeester van de hoofdstad worden. Hij is een naef van de bekende minister Van Hall, die in 1853 als kabinetsformateur optrad. Wie burgemeester van Den Haag wordt is nog niet bekend; voor die vacature wordt de burgemeester van Eindhoven genoemd. In verschillende kranten heb ik allerlei aanbevelingen gelezen, ja eisen om aan bepaalde partijen bepaalde burgemeestersvacatures toe te wijzen. Eindhoven is ook al bijna verkocht. Het is een soort huiden verkopen voordat de beren geschoten zijn, met welke vergelijking wij natuurlijk op niemand het oog hebben. Er is een streven bij de P.v.d.A. en de K.V.P. om uit te maken, wie burgemeester van een grote stad wordt. Ppppp..... ik zou maar allereerst naar een bekwame man uitzien, die de gaven heeft een grote stad als voorzitter van de gemeenteraad en hoofd van de politie te besturen. Maar ja, dat ziet men misschien wel eens over het hoofd.....

28  
DEC.

In een in de feestdagen-verdrukking ondergedoken, maar weer opgekomen krant lees ik, dat de Senatoren, officieuze naam voor de leden van de Eerste Kamer, enige tijd in het donker hebben moeten zitten, omdat er iets haperde aan de elektrische verlichting van hun vergaderzaal. Dat zijn dan zeker die beroemde donkere dagen voor kerstmis geweest. Met stormlantaarns is toen een beetje licht verspreid, maar te weinig om

een flitsend debat te veroorzaken. In een ander blad las ik het woord „stallantaarns”, dat ik niet erg vleidend vond voor de vergaderzaal, doch de schrijver liet merken, dat hij zich nooit vleidend over de vergaderzaal uitlaat. Hij klaagde ook al over het licht, ook al was het er..... Overigens waren de senatoren niet erg te spreken over het ijtempo, dat hun werd aangelegd. Zou het zijn dat de regering meer van de Eerste Kamer verwacht? nu er zoveel junioren in de Senaat zitting hebben? Vroeger eindigde men zijn politieke carrière in de Eerste Kamer, tegenwoordig begint men blijkbaar in deze Raad der Ouden. Maar terugkomende op het incident met het licht, zullen wij later in de geschiedenis boekjes moeten lezen „terwijl de senaat beraadslaagde ging het licht uit”? Het zinnetje komt me zo bekend voor. Of ging dat over Rome?

29  
DEC.

Buurman had al voor kilo's haveremout in huis gehaald, drie kachels en twee haarden gekocht, een anker limonadesiroop opgedaan en voor een jaar zijn haar laten knippen. „Wordt allemaal duurder” had hij gezegd.

Vandaag zag ik hem met een ontevreden gezicht en een kaal hoofd bij de kachel zitten. Bord haveremout op de knie en een fles limonade in de hand. Triest geval van hamsterwoede. Het is maar goed, dat minister Zijlstra heeft ingegrepen. Ik had liever gezien dat de suiker niet zo duur werd, maar dat moest blijkbaar. Zeven cent per kilo wordt die suiker duurder. In mijn jonge jaren kreeg je rijst met krenten voor dat bedrag. Vandaag ook al niet meer.

En zo gaan we maar opgewekt 1957 in. Met alle goede wensen voor de haveremout, de limonade, de haard en het haarknippen.

Ontmoette vanmiddag een vriend, die nog vijfduizend kalenders van 1954 had. „Als dat jaar nog eens terugkomt” zei hij, „maak ik een goede winst.”

Van zulk optimisme houd ik.

Ik wens u veel heil en zegen.

*William Groenkoper*

**TOESLAGSTOFFEN**  
voor Lichtbeton  
**GRONDSTOFFEN**  
voor de Steen- en  
Keramische Industrie  
**WEGENBOUWMATERIALEN**  
**G. Vogler & Co. C.V.**  
Mauritsweg 49 - ROTTERDAM  
tel. K 1800-27878

**SERRES**  
**EN WARENHUIZENBOUW**  
N.V. AANNEMERSBEDRIJF  
**Boers en Vrijland**  
Postbus 30, 's-GRAVENZANDE  
Tel. K 1748-745 en 746

**IN- EN VERKOOP VAN ALLE**  
**SOORTEN:**  
jute-, katoenen- en papieren zakken -  
touw - garens - dekkleden etc.  
Elektrische reparatie-, reiniging- en  
stempelrichting  
**N.V. Woerdensche Touw-  
& Zakkenhandel**  
Directie. De Vries en Griffioen  
Woerden. Telefoon K 3480-2583

**Luchtbehandeling**  
voor schepen  
en gebouwen  
**NIMA Zwijndrecht**  
TEL. K 1850-5382

**Fa. Gebr. de Waard**  
Crabethstraat 14  
Telefoon 2569-2248.  
**GOUDA**  
Aannemer van  
**SLOOP-, SCHOOR- en**  
**GRONDWERKEN**  
Handel in **BOUWMATERIALEN** en  
**METALEN**

Voor complete  
**diesel-elektrische**  
**installaties**  
**Van der Leun's**  
TECHNISCHE ONDERNEMING  
**SLIEDRECHT**  
Kerkstraat 11-13 Tel. 151

**CHEPHARIMEX N.V.**  
Postbus 91 - VLAARDINGEN  
Telefoon Rotterdam 51339  
— Foto-chemicaliën  
— Grondstoffen voor houtgra-  
nietvloeren  
— Glasampullen en standflessen

**LINOLEUM**  
**TÓTH**  
**DORDRECHT**

**Voor advertenties**  
geieve men zich uitsluitend  
wenden tot de  
**advertentie-  
administratie**  
Kon. Wilhelminalaan 34  
**LEIDSCHENDAM**

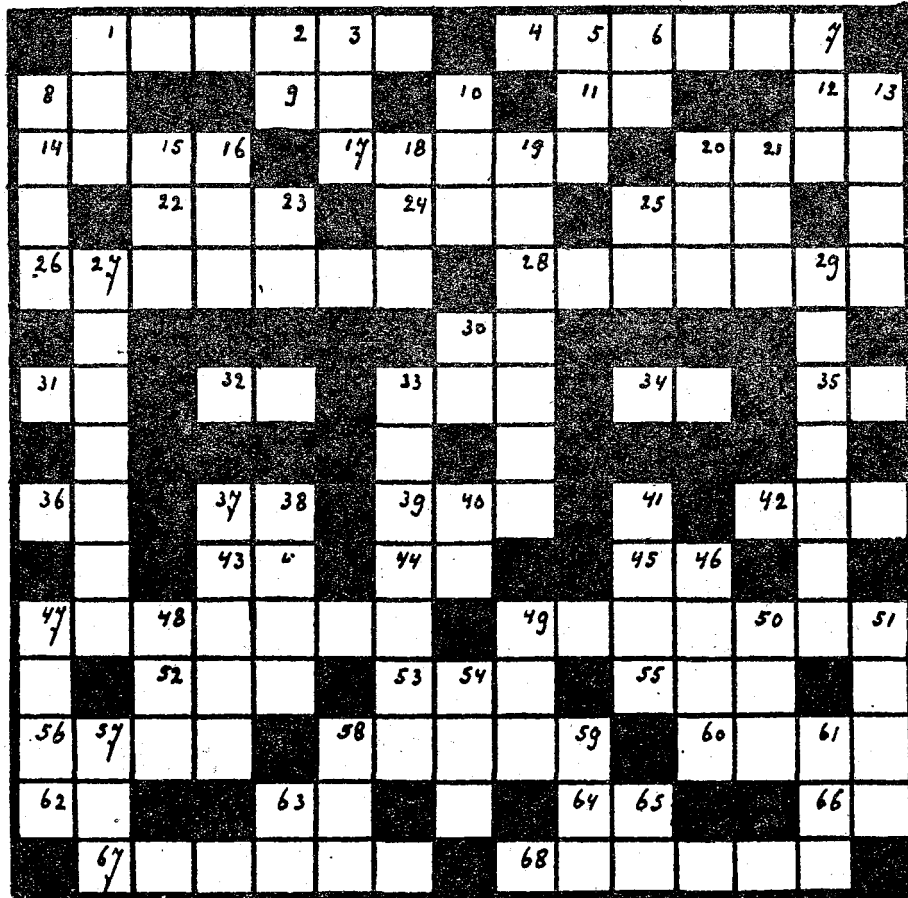
**GEEF DIT**  
**BLAD DOOR**

**Kruiswoord-  
puzzel**

**OMSCHRIJVING**

**Horizontaal:** 1. minister van maatschappelijk werk; 4. vroegere partijsecretaris van Hongarije; 8. bergplaats; 9. pol. partij; 11. dwarshout; 12. dichtbij; 14. rijstbrandewijn; 17. gemeente in Noord-Holland; 20. een minister uit de k.v.p.; 22. zoogdier; 24. muzieknoot; 25. steen; 26. groot passagier, dat 15 april 1912 verging; 28. Sowjet-afgevaardigde in Veiligheidsraad; 30. rivier; 31. televisie (afk.); 32. en omstreken (afk.); 33. drank; 34. meerplaats; 35. knokploeg (afk.); 36. rund; 37. muzieknoot; 39. vreemde munt; 42. gravin van Holland; 43. niet door 2 deelbaar; 44. muzieknoot; 45. onder anderen (afk.); 47. bunder, 49. minister van financiën; 52. recht op stuk weg of water; 53. oude lengte- en vlaktemaat; 55. Engelse biersoort; 56. stop, sluiting; 58. stok met voetrede; 60. president-directeur van de K.L.M.; 62. Engelse leger des heils (afk.); 63. deel van de Bijbel; 64. zie 45 horizontaal; 66. en dergelijke (afk.); 67. stichter van de vrije universiteit; 68. geboorteplaats van Vondel.

**Vertikaal:** 1. voertuig; 2. gezinslid; 3. vóór; 5. behoeftig; 6. rivierkant; 7. rivier in Europa; 8. vracht, hinder; 10. lofdicht; 13. muziekonderwijzer van David; 15. deel van de wet (afk.); 16. vogel; 18. officiële Engelse radiomaatschappij (afk.); 19. Egyptische stad; 20. jongensnaam; 21. vogel; 23. voegwoord; 25. in parlementaire kringen gebruikte afkorting; 27. vijandelijke inval; 29. deel van een oorlogsvloot; 30. per expresse (afk.); 33. leider van het Ned. volk in de be-



zetting; 37. palmriet; 38. reus; 40. voedsel; 41. meubel; 46. deel van de kachel; 47. oorspronkelijke opvolger van Hitler; 48. radiovereniging; 49. fel; 50. moment; 51. natuur; 54. zeer oud; 57. bundeling; 58. uitgang van de overtreffende trap; 59. gesloten, dicht; 61. pl. in Drenthe; 63. voorzetsel; 65. uitroep.



# NEDERLANDSE GEDACHTEN

OFFICIEEL WEEKBLAD VAN DE ANTI-REVOLUTIONAIRE PARTIJ

## Wij vragen meer begrip voor de periode Colijn

IN het artikel opgenomen in Ned. Gedachten van 29 december j.l. hebben wij ernstig bezwaar geopperd tegen het geschied van het Haagsch Dagblad over Dr. Colijn. We zijn begonnen met een paar algemene opmerkingen te maken en zegden onze lezers toe ook over de verdeling der lasten nog iets te zullen schrijven. Onze kritiek op het Haagsch Dagblad richt zich vooral tegen een tweetal uitlatingen. Het Haagsch Dagblad karakteriseert de politiek van Dr. Colijn als „een zeer vastberaden afschuiving van lasten op de minst draagkrachtigen” en als het „vaststellen en (eenzijdig) reglementeren van de armoede.”

We nemen aan dat het Haagsch Dagblad van mening is, dat de ondernemers er tijdens de crisis wel goed zijn afgekomen en dat de arbeiders — de loontrekkers — in die periode het gelag hebben moeten betalen. Nu zijn er na de oorlog een aantal monografieën verschenen over de „Nederlandse volkshuishouding tussen

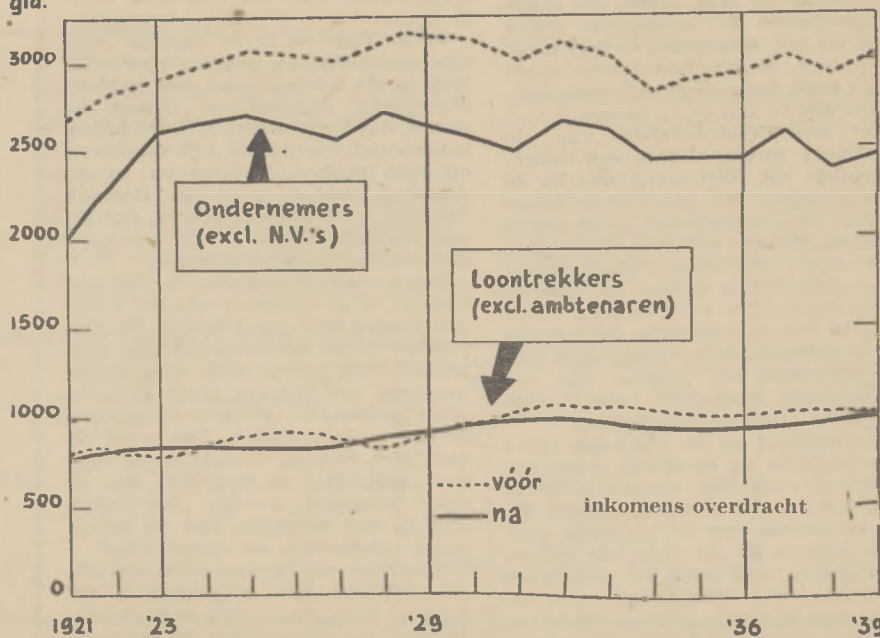
medio 1933 als minister president optrad. Men kan uit de tabel aflezen, dat de ondernemers in 1929 in hun bedrijven f 2.787.000.000,— hadden verdiend en dat zij in 1933 slechts f 1.851.000.000,— verdienden. Dat betekent dus een achteruitgang met 33%. De loontrekkers daarentegen zagen in dezelfde periode hun totale inkomen dalen van f 2.234.000.000 tot f 1.795.000.000 en dat betekende dus een teruggang met 20%. Terwijl de ondernemers verliezen leden tot 1/3 van het inkomen, gingen de loontrekkers met 1/5 achteruit. Dat is nog al een aanmerkelijk verschil! En dit wijst er niet bepaald op, dat de lasten gelijk waren verdeeld. Integendeel! De ondernemers leden vergelijkenderwijs een veel groter verlies dan de loontrekkers.

Dat is begrijpelijk en verklaarbaar. Daarin wordt het typische verschil tussen de ondernemers en de loontrekkers openbaar. We constateren echter slechts de feiten. En die feiten zijn, dat de ondernemers ook inderdaad veel zwaarder werden getroffen.

Maar daarmee zijn we niet klaar. Want door overheidsmaatregelen vindt, wat men noemt, de secundaire inkomensverdeling plaats. En wat leren ons nu de cijfers? Zij leren ons, dat in 1929 op die wijze het inkomen der loontrekkers werd verhoogd met f 42.000.000,—.

in mln  
gld.

GRAFIEK 3



13.2% van hun inkomen afstaan, in 1936 steeg dit tot 14.4% maar dan van het zozeer gedaalde inkomen.

De vergelijking van grafiek 1 met grafiek 2 geeft dan ook een merkwaardig beeld. Grafiek 1 toont ons de verdeling van het Nationale inkomen verdiend in bedrijven, tussen ondernemers enerzijds en arbeiders anderzijds — zonder de invloed der overheidsmaatregelen — en we zien als resultaat, dat gedurende de crisisperiode het inkomen der loontrekkers vóór 1933 nog net even boven dat van de ondernemers uitkomt maar na 1933 daar belangrijk onder blijft.

Grafiek 2 leert ons echter, dat door de overheidsmaatregelen het inkomen der loontrekkers — ook in de herstelperiode na 1936 — blijft boven dat van de ondernemers. En dat is zeer belangrijk.

Heeft de overheid in die periode dus niets gedaan? Heeft Dr. Colijn nu inderdaad doelbewust de lasten gelegd op de schouders van de minst draagkrachtigen? De cijfers, die Ir. H. Vos op tafel legt tonen het anders en spreken een andere taal. In 1936 werd het inkomen der ondernemers verminderd met f 279.000.000,— en het inkomen der arbeiders vermeerderd met f 243.000.000,— met als uiteindelijk resultaat dat de ondernemers overhielden f 1.657.000.000,— en

dat de loontrekkers ontvingen f 1.885.000.000,—.

We moeten daarbij niet vergeten, dat de steun aan de landbouw verleend daarbij buiten beschouwing blijft. De landbouwers zijn ondernemers. Men becijfert deze landbouwsteun op f 200.000.000,— per jaar voor die periode. Maar dit is een hoofdstuk apart. Het mag hier echter wel worden vermeld, want ook dit werd gedaan om de lasten van de crisis zo billijk mogelijk te verdelen.

Maar we zijn er nog niet.

Ir. H. Vos geeft ons nog meer interessante cijfers en gegevens.

Aandacht verdient ook de derde grafiek.

Deze grafiek geeft weer de ontwikkeling van het reële inkomen. Daarbij is dus rekening gehouden met de grote prijsdalingen, die er in de periode van crisis en malaise steeds optreden. Tenslotte is niet doorslag gevend hoeveel geld men per jaar ter beschikking heeft maar wat men voor dat geld kan krijgen. En wat leert nu de grafiek? Dat het inkomen der arbeiders gedurende de crisisperiodes reëel niet is gedaald maar gestegen. Het is wel een merkwaardig resultaat waartoe Ir. H. Vos en de heer Wijnmalen gekomen zijn en we mogen toch aannemen, dat zij hun berekeningen op verantwoorde wijze hebben uitgevoerd.

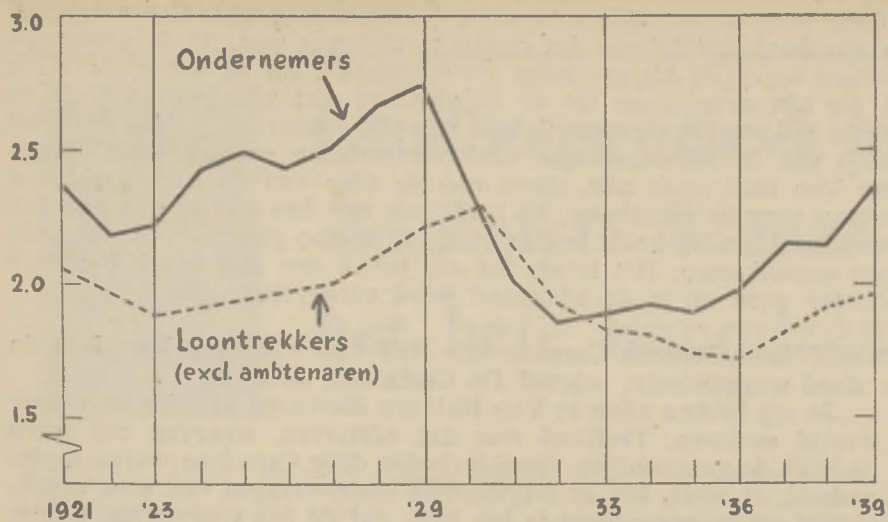
Grafiek 3 geeft een beeld van de ontwikkeling van het reële inkomen per hoofd. Zowel voor de ondernemers (niet N.V.) als voor de loontrekkers. Uit de bijgevoegde tabellen leren wij dat het gemiddelde reële inkomen per ondernemer was f 2666,— in de periode 1923 tot 1929 en dan daalde tot f 2531,— voor de periode 1930—1936. Maar voor de loontrekkers was het reële inkomen per hoofd van de periode 1923—1929 een bedrag van f 887. Dat reële inkomen steeg in de periode 1930—1936 tot f 949,— en daaronder zijn de werklozen begrepen.

Tegen de achtergrond van deze cijfers vragen we nu aan het Haagsch Dagblad: kunt ge nu uw stelling volhouden? In feite kwam zijn beleid, (dat van Dr. Colijn) neer op een zeer vastberaden afschuiving van lasten op de minstdraagkrachtigen? Wij hebben nu de cijfers, die door Ir. H. Vos zijn geproduceerd, op tafel gelegd. Het blad kan deze cijfers zelf controleren. Tegen de achtergrond van deze cijfers komen wel verschillende vragen op.

Het reële inkomen der arbeiders (medegereke de werklozen) steeg van f 887,— per hoofd in de hausse periode 1923—1929 tot f 949,— per hoofd in de baisse periode 1930—1936. Het reële functioneel inkomen der arbeiders voor-

mln  
gld

GRAFIEK 1



Zo zou het zijn geweest als de Regering niets had gedaan. De lijn van de loontrekkers is iets lager als in het boek van ir. H. Vos en J. C. Wijnmalen is aangegeven, omdat daar kennelijk een fout is gemaakt.

twee wereldoorlogen”, waaraan een groot aantal mensen van het vak hebben medegewerkt. Een van deze monografieën is „Overheidswerkzaamheid, overheidsfinanciën en inkomensverdeling”. De schrijvers daarvan zijn Ir. H. Vos en J. C. Wijnmalen. Dit geschrift bevat zeer veel cijfermateriaal en een aantal grafieken, die wij aan het Haagsch Dagblad ten zeerste aanbevelen. De auteurs zijn te goeder naam en faam bekend. In ieder geval zijn ze niet ingeschreven als lid van een onzer kiesverenigingen. We zullen het resultaat, waartoe zij met hun berekeningen gekomen zijn, ook zonder bezwaar van het Haagsch Dagblad, als bewijsmateriaal mogen aanwenden.

Bijgaand drukken we af een tabel van de functionele en sociale inkomensverdeling van het Nationale inkomen, verdiend in bedrijven en voorts enige grafieken, waarin duidelijk de ontwikkeling van de inkomens der ondernemers en van de inkomens der loontrekkers in hun onderlinge verhouding wordt gedemonstreerd. De vergelijking van grafiek 1 en grafiek 2 is daarbij zeer leerzaam. Men vindt ze op pagina VII 61 van genoemd werk.

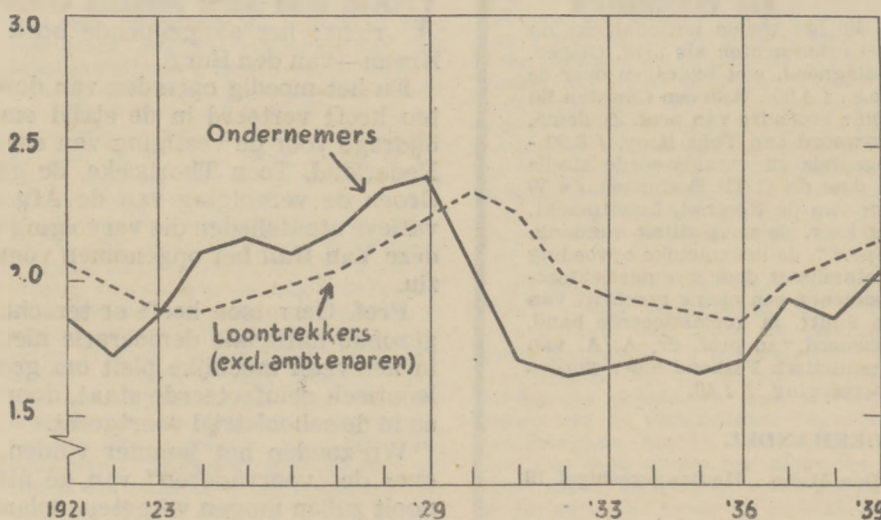
De grafieken tonen in de eerste plaats duidelijk aan dat het nationale inkomen als gevolg van de crisis, in geld uitgedrukt, zeer was gedaald, toen Dr. Colijn

Maar in 1933 was dit f 186.000.000,— en in 1936 was dit f 243.000.000,—.

Terwijl het inkomen der ondernemers met 1/3 daalde, moesten zij toch hun bijdrage leveren om het totale inkomen der arbeiders te vermeerderen. In 1929 moesten zij voor dat doel per saldo

mln  
gld

GRAFIEK 2



Zo is het geweest door de maatregelen van de regering.

• Vervolg op pag. 3



## BURGEMEESTERS BENOEMINGEN

**B**IJ Koninklijk besluit is zowel in Den Haag als in Amsterdam een nieuwe burgemeester benoemd, op voordracht van het Kabinet.

In de perscommentaren is grote aandacht geschonken aan de politieke kleur van de nieuwbenoemden.

Het is bekend, dat voor de provinciale hoofdsteden en voor gemeenten van meer dan 50.000 inwoners de voordracht niet uitgaat van de minister van binnenlandse zaken, maar van het kabinet.

Het is ook hoe langer hoe meer gebleken, dat zowel de Rooms en als de socialisten er scherp op letten, of zij aan hun trek komen. De Rooms en hebben nog al eens gesproken met twee volzinnen: beneden de Moerdijk alleen R.K. functionarissen, (evenals rechters, notarissen enz.) en boven de Moerdijk de R.K. overal een evenredige portie. De socialisten staan vaak op het standpunt: overal waar de P.v.d.A. de sterkste fractie heeft in de raad, behoort er een rode burgemeester te zijn of te komen.

De bestuurskwaliteiten van de kandidaat spelen slechts een ondergeschikte rol. Wel werd ons in de pers gesuggereerd, dat voor de keuze van de heer Kolfshoten beslissend is geweest niet zijn politieke kleur maar zijn rijke bestuurservaring. Maar voor Amsterdam hebben de na-oorlogse kabinetten bij herhaling ervaring in een bankdirectie, desgeveest in de culturele sector aangevuld met de leerschool als curator van een gymnasium, voldoende geacht, mits de juiste kleur werd gekozen.

Er ontstaat op die wijze een zeker automatisme en er wordt reeds gefluisterd over een socialistische of een R.K. burgemeestersvacature. En de resultaten van de gevoerde politiek blijken uit de volgende cijfers. Er zijn in ons land 12 gemeenten met meer dan 100.000 inwoners, samen met bijna 3½ miljoen inwoners.

Geen van deze 12 gemeenten heeft een A.R. burgemeester. Vier van de 12 met in totaal ruim 1.8 miljoen inwoners hebben een socialistische burgemeester; zeven met bijna 1.5 miljoen inwoners hebben een man van de K.V.P. Slechts één van de 12 heeft een burgemeester van andere kleur.

Van de 11 provinciale hoofdsteden is de toestand aldus: 4 P.v.d.A.; 5 K.V.P.; 1 C.H. en 1 vrijzinnig.

Er zijn 18 gemeenten met een bevolking tussen 50.000 en 100.000 inwoners, totale bevolking ruim 1 miljoen inwoners. Daar is de situatie aldus: 6 K.V.P.; 3 P.v.d.A.; 2 A.R.; 5 vrijzinnigen, al of niet bij de V.V.D. of de P.v.d.A. aangesloten en 2 C.H. Uit dit alles blijkt duidelijk, dat de Prot. Chr. partijen, en met name de A.R. bij de grotere gemeenten alleen

bij hoge uitzondering aan bod komen, dus juist dáár, waar de voordracht afkomstig is van het kabinet.

Er blijkt ook een duidelijke tendens uit, om de socialist en de K.V.P. ers aan hun trek te doen komen.

Dat de Prot. Chr., en met name de A.R. niet of nauwelijks aan bod komen, ligt niet aan een te kort aan capabele krachten, al zitten wij niet dik in de bankdirecteuren.

Daarom kunnen wij niet inzien, dat in Den Haag persé een R.K. burgemeester moest komen. Wij hadden er liever een Prot. Chr. functionaris gezien. Maar dat neemt niet weg, dat wij burgemeester Kolfshoten van harte alles goeds wensen, ook bij het vervullen van zijn nieuwe taak.

Wij zouden hiermee kunnen volstaan, als er niet een speciale ernstige reden was om nog iets over de benoeming in Den Haag te zeggen.

In de rode en in de liberale pers zijn mededelingen gedaan over wat zich in de ministerraad zou hebben afgespeeld. Journalisten menen te weten, dat burgemeester Kolfshoten is benoemd, doordat de A.R. ministers op hem hebben gestemd en zo de doorslag hebben gegeven. Daaruit zou dan weer moeten blijken, dat de socialistische ministers tegen de heer Kolfshoten hebben gestemd.

Maar — de voordracht is van het kabinet en de motieven van het kabinet worden niet gepubliceerd. De discussies in de ministerraad zijn niet bekend. Wij weten niet, over welke personen het gesprek heeft gelopen, of er gestemd is, welke overwegingen in het geding waren. Dat weet de pers niet. Ook de liberale en de rode pers niet. Het is mogelijk, dat zij door ministers worden „ingelicht” Het is ook mogelijk, dat zij alleen maar „deduceren en combineren”.

Maar in elk geval ontbreekt de mogelijkheid, elke mogelijkheid, om over de gang van zaken in de ministerraad te discussiëren in de pers. Daarom kunnen de stunts van de liberale en rode pers alleen maar bedoeld zijn om te stoken. Als ministers dit spel mee hebben gespeeld, door „mededelingen” te doen, des te erger.

Maar in elk geval moet dit kwaad signaleerd worden en aan de kaak gesteld. Want het kabinet als geheel en de betrokken ministers zijn tegen deze methoden weerloos. Men kan in de pers allerlei hele of halve verzinsels over hen vertellen, maar zij kunnen niet van wederwoord dienen. De beraadslagingen in het kabinet zijn vertrouwelijk en eventuele stemmings over personen in dubbel opzicht geheim. Daarom hebben de hier bedoelde bladen, met name de N.R.C. zich in journalistiek opzicht jegens het kabinet misdragen.

## VAN HALL

**A**MSTERDAM heeft een nieuwe burgemeester. Een socialist uit een Amsterdams patricisch geslacht. En wij bieden de nieuwe burgemeester onze hartelijke gelukwensen aan.

Wat wij verder hebben te zeggen, raakt hem persoonlijk niet in het minst, maar wel de bladen, de dagbladen, die aan hem en zijn geslacht een aantal beschouwingen hebben gewijd.

Want in die beschouwingen is nog al het een en ander gezegd over de familie Van Hall.

Het Vrije Volk heeft zelfs verteld, dat de nieuwe burgemeester onder zijn voorvaderen de heer F. A. van Hall telt, de minister, die in 1843 de financiën van ons land saneerde, de conservatieve tegenstander van Thorbecke. Dat voorvader moet niet letterlijk worden genomen. Want het geslacht van Minister Van Hall is in 1866 uitgestorven. De Koning had zijn minister de erfelijke titel van baron verleend, maar er zijn naderhand geen baronnen Van Hall meer geweest.

Verder is een galerij van „voorvaderen” en stamverwanten ten tonele gevoerd, een redacteur van De Gids, geleerden, kunstenaars.

Natuurlijk hebben wij daar niets op aan te merken. En wij hebben er ook geen behoefte aan, breed uit te wijden over een figuur als F. A. van Hall, over wie de historicus prof. Blok een zo vernietigend vonnis heeft geveld, dat het kan culmineren in de term parasietische staatkunde.

**E**N TOCH kunnen wij het niet laten, over deze Ahnengalerie iets te zeggen, niet aan het adres van de burgemeester, maar aan de kranten, die er ons langs voerden.

Want zij hebben stelselmatig of uit merkwaardige onkunde geen woord gewijd aan de voor ons besef edelste en fijnste van de Van Halls, aan Anne Maurits Cornelis van Hall. Hij is gemeden, of ditmaal over het hoofd gezien. Of de deskundigen, die al méer Van Halls ontdekten, waar iets van te vermelden viel, hebben ondanks hun naspeuringen van deze Van Hall geen spoor gemerkt.

En juist deze man is bekend in tal van eenvoudige gezinnen over het gehele land. Zijn portret is bekend. Zijn geschiedenis wordt in ere gehouden. Er wordt niet zelden met ontroering over hem gesproken.

Anne Maurits Cornelis van Hall leefde van 1808 tot 1838. Zijn vader was een man van naam, ook op het gebied der letteren en der historie. Hij staat bekend als een tegenstander van Groen van Prinsterer, en heeft gepoogd te bewerken, dat Groen zijn meesterwerk, zijn levenswerk, de publicatie van de briefwisseling der Oranjes, zou moeten staken.

Maar de jonge Anne Maurits Cornelis van Hall werd een medestrijder van Da Costa en richtte met hem het tijdschrift *Nederlandse Stemmen* op. En toen kwam de vervolging van de Afgescheidenen. Deze verweesde en weerloze mensen kregen dragonders ingekwartierd, zij werden voor de rechtbanken gesleept wegens het houden van „ongoorloofde bijeenkomsten”, hun vaak schamele bezittingen werden verkocht om de hoge geldboeten te kunnen voldoen. Groen van Prinsterer ging zelf niet met de Afscheiding mee, maar in een moedig openlijk geschrift protesteerde hij tegen het onrecht, dat de vervolgd werd aangedaan. Van Hall werd hun advocaat bij de rechtbanken. En dat viel iedereen op, die lette op het milieu, waaruit hij afkomstig was. Groen schreef na zijn dood, dat hij een der eerste verdedigers was „in de gewetensvrijheid tegen de kleingeestige vervolgingen”. En hij vervolgt: „Ook zij, die zijn overgegaan tot de Afscheiding niet goedkeurden, hebben daarin een, om de eigenaardigheid van zijn omgeving, dubbel treffend bewijs van onvoorwaardelijke plichtsbetrachting gewaardeerd.” Want deze Van Hall heeft niet alleen aan de zijde van de Afgescheidenen gestaan voor de rechtbank, hij heeft ook met hen aangezeten aan het Avondmaal, en hij heeft in den Haag de kleine gemeente in zijn huis doen samenkomen. Het leidde tot een breuk met zijn broer, die later minister werd en in de adelstand werd verheven.

**T**OEN Anne Maurits Cornelis van Hall was weggeteerd en door de dood weggenomen, schreef Da Costa aan Groen:

„Ja wij hebben allen in Van Hall een dierbaren broeder voor deze wereld verloren. Treffend was dat afsterven, waarvan mij reeds dadelijk de aandoenlijke bijzonderheden door Capadose waren medegedeeld. Ik weet, heb er schriftelijke herinneringen van voor oogen, zoowel als de bewustheid in het hart, dat de ons voorgegane vriend ook jegens mij persoonlijk een meer dan gewone hartelijkheid voedde; en ik mag van wederzijde zeggen, dat het punt van geschil tusschen ons (Da Costa zinspeelt er op, dat hij de overgang van Van Hall tot de Afgescheidenen betreurde) aan den grond dier betrekking niet alleen geen afbreuk deed, maar mijne hoogachting voor den edelmoedigen ijveraar eer verhoogde. Nu is hij ingegaan in de vreugde zijns Heeren, en hij laat ons het voorbeeld na van dat geloof, dat ten slotte van alles het ééne noodige, het éénige waarachtige blijft. In dat geloof zij het ook ons deel te staan, en zooveel God wil, te lijden, om er eens te zijner eere in te sterven. Het is eene gave, die telken dage ververscht, ja vernieuwd worden moet.”

**V**OOR deze Anne Maurits Cornelis van Hall is een monument opgericht: het aangrijpende boek *Brandende Harten* van Mevr. Gera Kraan—van den Burg.

En het moedig optreden van deze zwakke man, die zijn laatste krachten heeft verteerd in de strijd om gewetensvrijheid, is een historische bijdrage voor de vestiging van een nationaal gefundeerde democratie in Nederland. Toen Thorbecke, de grote man van de liberalen, tegenover Groen de vervolging van de Afgescheidenen verdedigde en de conservatieve staatslieden die vervolging mede voor hun rekening namen, heeft deze Van Hall het opgenomen voor de vrijheid in haar diepe, geestelijke zin.

Prof. Gerretson heeft er terecht op gewezen, dat de wortels voor een gezonde nationale democratie niet liggen in de Franse revolutie, maar in het vaak moeilijke pleit om geestelijke vrijheid tegenover een Napoleontisch geïnfecteerde staat, door Groen en Van Hall in 1835 begonnen en in de schoolstrijd voortgezet.

Wij zouden het jammer vinden, wanneer bij de vele onderzoeken over de „voorvaderen” van de nieuwe burgemeester deze man, die we nooit zullen mogen vergeten, zolang de Reformatorische kracht tot vrijheid nog wat betekent, over het hoofd werd gezien.

## NEDERLANDSE GEDACHTEN

onder redactie van H. Algra (voorzitter), R. Gosker, Jac. S. Hoek, Prof. Dr. J. J. de Jong, S. Jonker, A. R. de Kwaadsteniet, J. D. Troostheide.  
Secretaris: G. J. H. Griffioen.

ADRES VAN REDACTIE EN ADMINISTRATIE: Dr. Kuiperstraat 3, 's-Gravenhage. Telef. K 1700-115935. Giro 89673. VOOR ADVERTENTIES: Kon. Wilhelminalaan 34, Leidschendam. Tel. K 1761-1646.

ABONNEMENTSPRIJS f 6,50 per jaar f 1,65 per kwartaal, giro 89673.  
STUDENTENABONNEMENT f 4,— per jaar LOSSE VERKOOP f 0,20.

### Belangrijke boeken

DIE UW GEEST VERRIJKEN EN UW KENNIS VERGROTEN

Christendom en nationalisme, een bundel die het thema nationalisme op vele wijzen uitwerkt door de bijdragen van prominenten als prof. Gispén, prof. Gezina v. d. Molen e.a., f 7,90 - Woningnood, met bijdragen over de woningsituatie van ir. Buskens, drs. Poot e.a., f 4,90 - Kan een Christen lid zijn van de Partij van de Arbeid? de bekende brochure van prof. Zuidema, f 0,85 - Gereformeerden waarom?, een antwoord aan Thijs Booy, f 3,90 - Obediëren inder gherechticheit, een diepgaande en verantwoorde studie over het vraagstuk Christendom en oorlog, door ds. C. Th. Rothuizen, f 4,50 - Vrede met tanden, door de stafpredikant van de Koninkl. Luchtmacht, ds. A. C. J. v. d. Poel, over onze houding t.a.v. de neutraliteit vandaag, ingen. f 1,45, geb. f 1,95 - Christendom - Sport?, de lichamelijke opvoeding en de sport vanuit bijbels reformatorisch standpunt door gymnastiekleraren, een arts en theoloog, f 1,50 - Ambassadeurs, een nieuw geschrift van de hoofdvlotpredikant, ds. J. H. Sillevius Smitt, in geplasticeerde band, f 3,25 - Overheid en humanisme, het antwoord van prof. dr. A. A. van Ruler op de vraag of het Humanistisch Verbond moet worden ingeschakeld bij de geestel. verzorging, f 1,40.



VERKRIJGBAAR IN DE BOEKHANDEL

Uitgeverij Van Keulen nv. - Den Haag - Houtzagerssingel 76



# LASTERPRAATJES OVER COLIJN

## • Vervolg van pag. 1.

zover zij dus werkzaam waren, steeg van f 881,— in de hausse periode tot f 1000,— in de baisse periode.

Naar onze mening is de taal, die deze cijfers spreken, duidelijke taal. Zij tonen aan, dat het Haagsch Dagblad met zijn boude beweringen maar wat kletspraatjes verkocht. Colijn heeft niet „vastberaden” dat betekent doelbewust, met vooropgezette bedoeling, de lasten en de armoede gelegd op de schouders van de minst draagkrachtigen. Integendeel, de cijfers van Ir. Vos tonen het aan — het resultaat van zijn politiek beleid is geweest, dat per saldo de arbeiders er zelfs reëel beter af gekomen zijn. Dat neemt het feit van de werkloosheid niet weg. Dat is een ander probleem en een vraagstuk apart. En als er sprake is van een niet juiste verdeling, dan komt de vraag op, of in deze crisis periode de arbeiders zelf bereid geweest zijn — gezien de reële vooruitgang in hun inkomen — de last der werkloosheid te verdelen. Wij willen die vraag niet beantwoorden. Daar gaat het ons nu ook niet om. Het enige wat we vragen van het Haagsch Dagblad in het bijzonder en aan de Socialistische bladen in het algemeen: Houdt nu eindelijk eens op met altijd weer de figuur van Dr. Colijn te gebruiken als de kop van Jut.

Wij menen, dat het welhaast ondoenlijk is de periode van vóór de oorlog te vergelijken met die van na de oorlog. De omstandigheden zijn geheel anders. Maar als men daar dan beslist zo'n behoefte aan heeft, laat men dat dan doen op een eerlijke manier en er als uitgangspunt nemen de cijfers, die Ir. Vos heeft verstrekt.

En we stellen die vraag met te meer klem, nu we in deze dagen

In miljoenen guldens, berekend van het Nationale inkomen.

jaar	ondernemers	loontrekkers	bijdrage ondernemers	ontvangst arbeiders	ondernemers netto	loontrekkers netto	ondernemers in %	loontrekkers in %
1921	2948	2470	— 503	+ 42	2445	2512	42.1	43.5
1923	2659	2226	— 326	+ 44	2333	2270	43.9	42.8
1929	3361	2585	— 378	+ 73	2983	2658	45.9	40.9
1933	2078	2149	— 274	+ 228	1804	2377	37.7	49.7
1936	2226	1958	— 294	+ 304	1932	2262	40.2	47.-
1939	2788	2248	— 405	+ 279	2383	2527	41.5	44.-

Deze tabel is eveneens ontleend aan het boek van Ir. H. Vos en J. C. Wijnmalen. De eerste kolom geeft aan het door de ondernemers verdiend inkomen, de tweede het door loontrekkers verdiend inkomen. De derde kolom de bijdrage der ondernemers in de secundaire inkomensverdeling, de vierde kolom, wat de loontrekkers uit die hoofde hebben ontvangen. De beide daarop volgende kolommen geven het netto resultaat van de herverdeling. (Pag. VII 48 tot pag. VII 52) Deze cijfers zijn anders als van de overige tabellen, omdat in deze tabel nog met enkele andere factoren is rekening gehouden. Het is niet nodig daar dieper op in te gaan. Het resultaat wijst immers in dezelfde richting en laat aan duidelijkheid niets te wensen over. Vooral de beide laatste kolommen zijn leerzaam voor de onderlinge vergelijking.

zitten met het probleem van de landbouwsteun. Het landbouwschap vraagt f 400.000.000. Het Nationaal inkomen is thans  $6 \times 20$  hoog als voor de oorlog. De uitvoer is  $14 \times 20$  hoog. We leven in een periode van welvaart. In de crisisperiode verleenden we steun aan de landbouw tot een bedrag van

f 200.000.000 per jaar en in ronde cijfers aan de werkloze arbeiders tot een bedrag van f 280.000.000,— Dat betekent in huidige verhoudingen omgerekend f 800.000.000 per jaar en f 1.120.000.000. Nu zitten we volop in de moeilijkheden van de landbouw. Maakt dit niet tot grotere voorzichtigheid dan de

socialistische pers als regel aan de dag legt, in haar beoordeling van de vooroorlogse verhoudingen?

We willen in het bovenstaande heus niet beweren, dat er geen moeilijkheden, geen grote moeilijkheden zijn geweest. Die waren er ontegenzeggelijk. Maar wanneer daarover wordt gesproken, dan dient dit te geschieden op een verantwoorde wijze. Dan is ook een werkelijke gedachtenwisseling mogelijk. Dan hebben we er geen bezwaar tegen dat Prof. Tinbergen schrijft „De les der laatste tien jaren”. Dan willen we daar ook van leren, omdat de wetenschap niet stilstaat. Maar dit is heel iets anders als de minderwaardige propagandamethode van de socialisten om zich steeds op te zetten tegen de figuur van Colijn en Colijn te schetsen als dé representant van het oude Liberalisme en de christelijke politiek te vereenzelvigen met conservatisme.

Het reële inkomen van de arbeiders is gedurende de crisis en de economische neergang, gedurende de grootste crisis, die de wereld ooit getroffen heeft, niet gedaald, maar gestegen. Ir. H. Vos heeft dit duidelijk en onomstotelijk aangetoond.

Functionele en sociale inkomensverdeling van het Nationale inkomen verdiend in bedrijven (in mln. guldens.)

	1921	1923	1929	1933	1936	1939
1. Ondernemersinkomen plus ingehouden winst	2396	2217	2787	1851	1936	2405
2. Loonsom met sociale lasten volgens overslagstelsel	2105	1865	2234	1795	1642	1927
3. Saldo inkomensoverdrachten	— 480 + 33	— 313 + 36	— 368 + 42	— 256 + 186	— 279 + 243	— 389 + 212
4. Ondernemersinkomen na inkomensoverdrachten	1916	1904	2419	1595	1657	2016
5. Arbeidersinkomen na inkomensoverdrachten	2138	1901	2276	1981	1885	2139



## Landbouwbeleid in de Eerste Kamer het hete hangijzer

**M**ET haar bekende bezadigheid heeft de Eerste Kamer het kabinet Drees ontvangen. De Senatoren missen nu eenmaal de onstuimigheid van hun collega's aan de overzijde van het Binnenhof, hetgeen betekent dat zij de politieke strijd op minder heftige, doch stellig niet op minder degelijke wijze voeren.

Ook nu weer heeft de a.r. fractie zich geheel vrij tegenover het kabinet opgesteld. Prof. Anema heeft dat uitdrukkelijk vooropgesteld. Wat dat betreft — en dat is de hoofdzaak — hebben de a.r. fracties in de Tweede en de Eerste Kamer één lijn getrokken.

De nestor van de Eerste Kamer heeft aangetoond dat het uiterst moeilijk zal zijn één van de grote partijen buiten het kabinet te houden. Dat heeft de crisis van 118 dagen ons ook wel geleerd. Maar aan deze stelling verbond de heer Anema een zeer belangrijke conclusie: de twee groten moeten dan ook een eerlijke partijstrijd voeren, want alleen een eerlijke partijstrijd laat waardering achter. Dat kunnen de twee grote partijen in de oren knopen.

Een zakelijk verschil tussen de redevoeringen van de heren Bruins Slot en Anema, zoals het Vrije Volk trachtte te suggereren, is er dan ook niet. En als er dan misschien een verschil in toon was in de beide redevoeringen, dan heeft men te maken met het typische verschil tussen de Eerste en de Tweede Kamer. Deze laatste debatteert heet van de naald. Dus vorig jaar nog in de katterige stemming van de slepende formatie. De Eerste Kamer velt achteraf een oor-

deel. Ditmaal in de wetenschap dat de jongste internationale gebeurtenissen ook voor onze binnenlandse politiek van de grootste betekenis zijn geweest. In dat verband hoeft men alleen maar te denken aan de noodzakelijkheid om de bestedingen verder te beperken dan de Sociaal Economische Raad heeft geadviseerd. Dat is een situatie waarin we wel een beetje eendracht kunnen gebruiken.

Het was in dit debat wel opvallend dat de socialistische fractievoorzitter, de heer in 't Veld, zich keerde tegen de opvattingen van enige geestverwante ministers. Zijn ideeën over de Verenigde Naties — en de politieke waarde van dit orgaan gezien de jongste gebeurtenissen — verschilden wel hemelsbreed met die van minister-president Drees.

Verder ontketende de heer in 't Veld een debat met de voorzitter van het landbouwschap de heer Louwes (v.v.d.), waarbij de afwezige minister Mansholt meer werd gesteund door de liberale afgevaardigde, dan door zijn partijgenoot, de heer in 't Veld. Deze drong er nl. bij de regering op aan om te zorgen dat het Landbouwschap niet het volle pond krijgt wat de verwezenlijking van haar verlangens betreft. Een verstandige temporisering is noodzakelijk. Naar de mening van de socialistische fractievoorzitter zou het psychologische moeilijk te verteren zijn als de arbeiders en de vergeten groepen moeten gaan bezuinigen, terwijl de boeren meer krijgen. Deze problemstelling was eenzijdig, want het is algemeen aanvaard dat een herziening van de uitgangspunten voor het landbouwbeleid dringend noodzakelijk is. Het is dus maar de vraag in hoeverre de uitspraak van de heer in 't Veld bij minister Mansholt in goede aarde zal val-

len. Wij kunnen ons voorstellen dat de bewindsman van Landbouw een ander geluid meer op prijs had gesteld. Minister Drees verklaarde echter dat in deze tijd van bestedingsbeperking de regering niet kan voldoen aan alle verlangens van de landbouw en van het onderwijzend personeel. Daarmee zouden honderden miljoenen gemoed zijn. En die zijn er helaas niet.

Het kabinet heeft deze week aan de Stichting van de Arbeid medegedeeld bereid te zijn f 200 mln voor de „nieuwe” landbouwpolitiek te willen uittrekken. Daarvan zou f 145 mln uit de schatkist en f 55 mln door de consumenten betaald moeten worden. De vraag aan de Stichting was of de werkgevers en de werknemers bij de uitvoering van dat voornemen toch nog bereid zullen zijn het SER akkoord over de loon- en prijsstabilisatie te handhaven.

De heer Louwes vond deze vraag onjuist. Het gevaar gaat bestaan dat de verschillende bevolkingsgroepen tegenover elkaar worden opgezet. De vennootschappen krijgen bijv. de indruk dat zij de herziening van de landbouwpolitiek moeten dragen.

Het is duidelijk dat de landbouworganisaties zich niet happy voelen met deze gang van zaken. Het formele argument van dr. Drees was echter sterk. Nu er toch niet aan alle verlangens tegemoet gekomen kan worden, zal een evenwichtige verdeling moeten plaatsvinden. Het is nu eenmaal het standpunt van de regering dat voor dergelijke belangrijke beslissingen het oordeel gevraagd wordt van de vertegenwoordigers van de werknemers en de werkgevers. Formeel een sterk standpunt, maar de landbouwers krijgen het gevoel dat zij in een minderheidspositie worden gedrongen. Maar daar is de georganiseerde landbouw zelf bij.

Dit landbouwbeleid — een heet hangijzer — was ongetwijfeld het meest actuele punt dat door de Senatoren werd besproken. In het algemeen kan men zeggen dat zij de meeste andere belangrijke problemen naar de behandeling van de verschillende begrotingshoofdstukken hebben verschoven. Het was wat men noemt een algemeen politiek debat, waarbij de verkiezingen en de formatie een grote rol in hebben gespeeld. Nieuwe dingen zijn daarbij ove-

rigens niet aan de orde gekomen. Dat was ook nauwelijks te verwachten. Voor het kabinet Drees zal het een prettige gewaarwording zijn geweest dat het door de Eerste Kamer beslist niet onwelwillend is ontvangen. Als dinsdag a.s. de algemene financiële beschouwingen zijn gehouden, dan kan de begrotingsrace beginnen.

### K. Kruithof †

Klaas Kruithof, oud-voorzitter en ere-voorzitter van het Christelijk-Nationaal Vakverbond is nog voor het jaar 1956 ten einde was, op 29 december, door zijn God, Die hij zijn leven lang gediend heeft, tot Zich genomen.

De 81-jarige was de laatste jaren wat op de achtergrond gekomen, doch vergeten was hij niet.

Met grote dankbaarheid gedenkt het Christenvolk van Nederland wat deze vurige strijder voor sociale gerechtigheid, in een leven, gewijd aan de Christelijke vakbeweging, heeft verricht. Hij was geen gemakkelijk man, die geliefd werd om zijn zachtzinnigheid. Vlijmscherp was hij vaak, zowel tegenover zijn vrienden als tegenover zijn tegenstanders. Maar hij was rechtvaardig en trouw.

Trouw, ook aan de Anti-Revolutionaire Partij, voor wie hij niet gemakkelijk was en die het hem ook niet altijd gemakkelijk gemaakt heeft. Ondanks alles bleef hij haar trouw, niet maar vanuit de verte, maar meelevend, gedurende een aantal jaren ook als lid van het Centraal Comité van A.R. Kiesverenigingen. Die trouw sproot niet voort uit slaafse volgzzaamheid, maar uit zijn liefde voor de A.R.-beginzelen.

Mensen als Kruithof heeft een partij nodig. Mannen met een kritisch oordeel, onwrikbaar, strijdbaar en toch me' veel liefde.

De nagedachtenis van deze rechtvaardige zal ook voor de A.R. Partij tot zegening zijn. God geve haar nog veel van zulke leden.

IN 1909 verscheen bij Scheltens en Giltay het tweede deel van DE HEEREN IN DEN HAAG door C. K. Elout met tekeningen van Louis Raemaekers. Elout was de man van het liberale Handelsblad. Hij gaf schetsen van het optreden en de betekenis van parlementariërs van alle richtingen.

Over het eerste optreden van Talma in de Tweede Kamer zegt hij:

*Het was bij de behandeling van de eerste Staatsbegroting onder het Ministerie-Kuyper, in een avondvergadering als het ons wel heugt, dat een van de nieuwelingen in de Tweede Kamer, een nog*

*jong uitziend man van kloeke lengte en donker, Romeinsch aspect, zijn maidenspeech hield. Hij sprak voor de vuist, eerst*

*langzaam en naar het scheen niet zonder eenigen beginnersschroom, maar weldra met de zekerheid, de redekracht en 't rustige zelfvertrouwen die men uit sterke overtuiging put en die omgeving en omstandigheden doen vergeten. Hij hield een oorlogsrede, een rede over oorlog en een rede vol van oorlog, een redeforsch van zware agressie tegen de socialisten, een rede mokerend van stemgeluid en dreunend van geweldigheid, als 'n oorlogstrein die daverd over een kasseideweg. Jupiter tonans — heette hem eenige jaren later professor van der Vlucht. Maar zij, die toen voor 't eerst dien nieuwen afgevaardigde hoorden, waren 't in*

*elk geval er over eens, dat daar een geboren redenaar had gesproken.*

Er zijn tijden geweest, dat Talma door de socialisten met grote felheid werd gehaat. Men behoeft maar te lezen, wat Troelstra in 1905 in zijn grote rede voor de verkiezingen over hem heeft gezegd (de socialisten hebben deze rede in enorme oplage als hun verkiezingsboodschap door het gehele land verspreid); Talma zou ter wille van een halve, eenzijdige christelijkheid voorgoed de democratie over boord hebben geworpen. Die socialistische haat kwam stellig voor een deel voort uit het feit, dat in een

## Talma als redenaar

grandiose verkiezingsveldtocht in Tietjerksteradeel het zittende lid Troelstra door Talma was verslagen, een zware morele slag voor de socialisten. Maar het kwam ook doordat Talma helemaal geen man was van de ontwapening; het integendeel een nationale plicht achtte, voor de verdediging van het vaderland te zorgen. Dat had hij bij zijn eerste treffen met de socialisten in de Kamer duidelijk bewezen.

In het verdere beloop van zijn schets tekent Elout Talma als redenaar:

*En dan, eindelijk, klom hij zelf naar 't gestoelte en trok daar 't zwaard van zijn zeer groote sprekers-*

*gaven, kalm beginnend, welbezonnen, maar al ras met warmte en met kracht, woorden vindend, zinnen tuingend zonder eenige moeite, met dezelfde krachtige gemakkelijheid, dezelfde elegantie en aisance van zijn uiterlijk gedragen. Allengs werden zijn slagen wichtiger en feller en hij zelf deed daarbij, als een zwaardkampioen die soms terug wat withaalt en dan weer voorover toehouwt, nu een stap, of een beweging, achteruit — en dan weer voorwaarts in-een-uitval. Om het bouwen van zijn rede gaf hij*

*weinig; zooals dr. Kuyper voorbereiding en spontane inspiratie te vereenigen weet, doet de heer Talma 't niet. Hij spreekt naar de aandrift van het oogenblik, naar 't schijnt, wellicht naar een vagen schets van wat hij zeggen wil, die hem wel voor den geest staat, maar waaraan hij zich niet bondt, zegt, in een vrij gestadig tempo en met natuurlijke poozen af en toe, wat hem te zeggen dunkt, gansch zonder aarzeling noch verspreken, en hij levert zoo een rede, onvolmaakt van bouw en evenwicht, nog al eens warrelig van betoog, maar van spontane kracht en van een logica en een scherpzinnigheid in 't onderscheiden, in 't stellen en tegenstellen, in 't geduldig demonstreeren — dat zeer vaak juristen hem er om benijdden en den hoogsten lof hem gaven dien men uit juristenmond kan krijgen: Hij is een geboren jurist.*

*En altijd — met distinctie. Nooit betrappt men dezen zwaren strijder op een onelegantie. Zelfs de wijze waarop hij, voor het in den strijd verhitte aangezicht en voorhoofd zijn zakdoek bezigt, is gedistingeerd. Let maar op hoe anderen zich 't gezicht afplassen met hun zakdoek — en zie hoe rustig ingetogen de heer Talma 't doet. Ook als „Jupiter tonans” overschrijdt hij nooit de grenzen van 't voorname. Hoe geweldig hij ook zijne kracht verklanken moge, 't kan wel zwellen tot bazuïngeluid, maar nooit uitbersten tot trompetgeschetter. 't Blijft in goede maat.*

## TALMA VERLOOCHEND?

Ook dit is een verhaal van socialistische zijde: in 1913 hebben de A.R. Talma niet weer kandidaat gesteld voor de Tweede Kamer. Zij hebben hem „laten schieten.”

In werkelijkheid ligt de zaak zo:

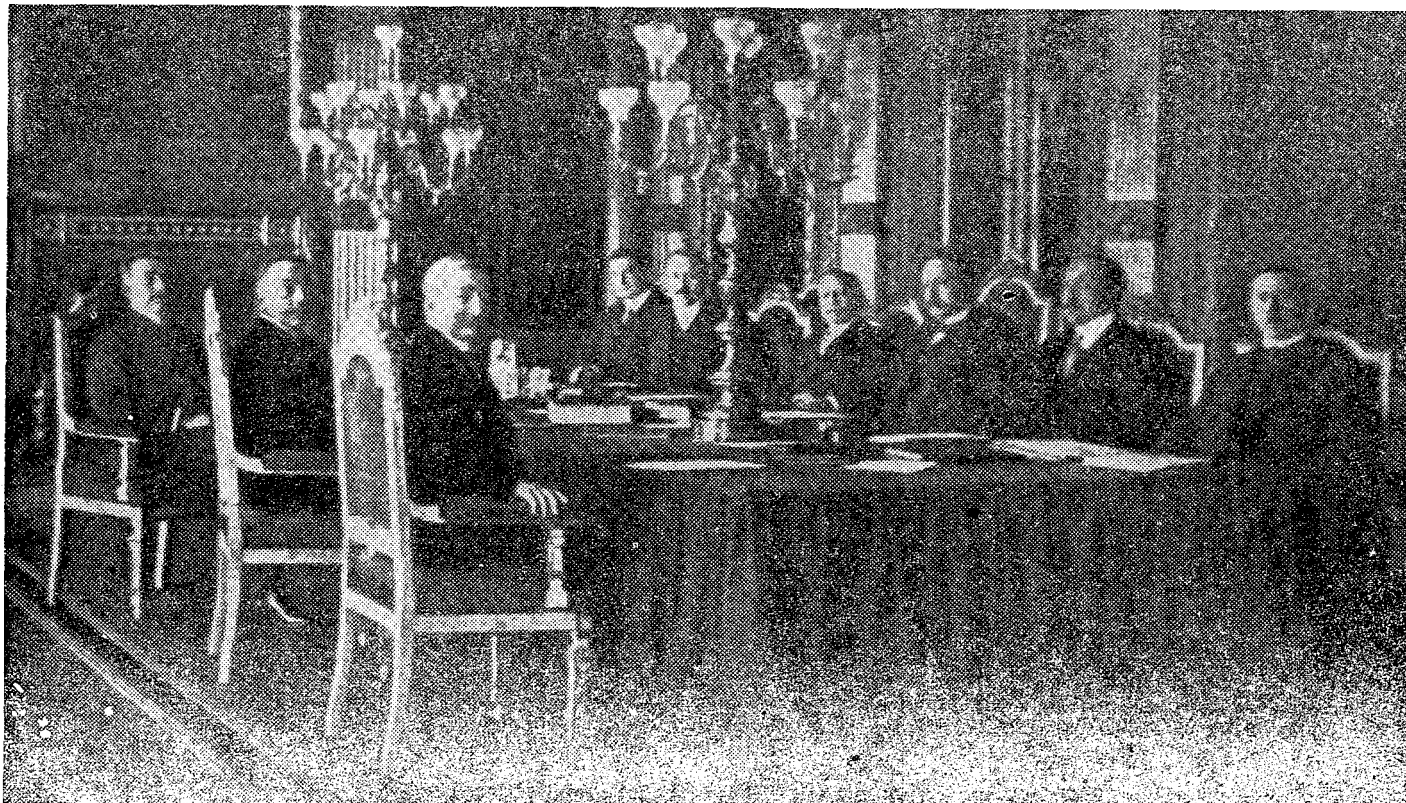
In 1913 leefden we nog onder het districtstelsel. Het kwam toen nooit voor, dat een Minister in een district kandidaat werd gesteld

voor de Tweede Kamer. Wanneer dan een kabinet als gevolg van de verkiezingen viel, traden de Ministers automatisch buiten de politieke arena. Zij konden bij een tussentijdse vacature weer kandidaat worden gesteld. Soms bedankte een kamerlid, om een aftredend minister weer gekozen te krijgen.

In 1905 viel het kabinet-Kuyper en Kuyper werd eerst later weer kamerlid.

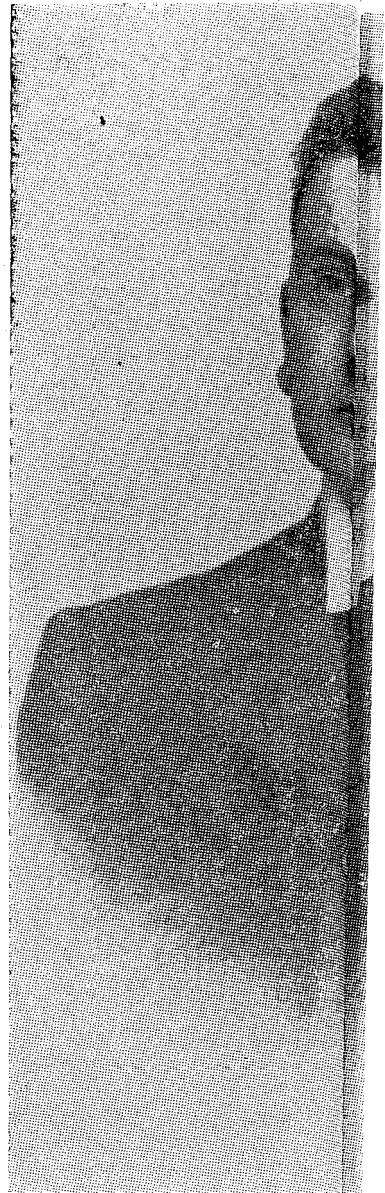
In 1909 werd Talma

in zijn oude district Tietjerksteradeel géén kandidaat gesteld, omdat hij minister was. In 1913 evenmin. Hetzelfde gold in 1913 van Colijn en van Heemskerk. Daar zit niets in van verloochening door hun partij. Het is dwaasheid, het van Talma wél te zeggen. En Talma is bij een tussentijdse verkiezing alleen dáárom geen kandidaat gesteld, omdat hij zelf op dat moment niet in aanmerking wenste te komen, om persoonlijke redenen.



Het ministerie-Heemskerk 1908—1913, Minister Talma achter de tafel, eerste van links.

# TALMA en z



Nu de wet algemene overkomen, spreekt het vanzeggend werk van Talma

De socialisten doen hetooschuld van zijn partijgehe in 1913 als een gebrokenhnen. De socialisten daa hebben gesteund. In wel van Duys obstructie ge t invaliditeitswet en tegen

Op deze pagina zijn ad die met feiten aantonen

## Staatspensio

Daarover ging een halve eeuw lang de strijd.

De socialisten en de liberalen zeiden: geef de armen van dagen een pensioen uit de staatskas, uit de opbrengst van de belastingen.

Wanneer een onze van dagen aan het loket komt, moet hij twee dingen aantonen.

Vooreerst zijn leeftijd. En daarna zijn behoeftige omstandigheden.

En als hij daarbij heeft doen blijken, dat de in de wet vereiste gegevens aanwezig zijn, om pensioen te genieten, dan krijgt hij dat.

Op grond van beide bovengenoemde gegevens.

Niemand kan ontkennen, dat dit staatspensioen in wezen betekent wettelijk geregelde staatsarmenzorg.

Wat stelde Talma daartegenover?

Het ouderdompensioen, dat hij wilde, zou een recht moeten zijn, onafhankelijk van behoeftige omstandigheden.

Talma stelde het bij de verdediging van de Invaliditeitswet en Ziektevet aldus:

Moet een man, die normaal werkt, zolang hij kan, in zodanige positie komen, zonder zijn te doen, dat hij kan worden beschouwd als een schip-

bre  
we  
dat  
hij  
dat  
et  
ar  
jen  
en  
te  
vol  
it  
te  
de  
dat  
pe  
mo  
ft  
da  
da  
ge  
he  
ju  
el  
bel  
lij  
po  
nig  
ne  
he  
va  
tw  
pla  
mo  
wo  
ho  
en  
le  
he  
a  
ve  
h  
vij  
lid



# socialisten



**T**OEN de socialisten op een bittere wijze en onder het voortdurend voeren van obstructie Talma bestreden, volgden zij de leiding van hun voorman Duys.

Duys heeft op de meest grievende wijze over Talma en diens werk gesproken. Duys heeft 300 kolommen van de Handelingen volgepraat, om de obstructie zo effectief mogelijk te maken.

Niettemin stellen de socialisten het voor, alsof Duys bij de behandeling een „groot ding” heeft verricht. De heer Oosterhuis zei het vorige jaar nog in de Eerste Kamer:

*„Het was de toenmalige socialist Duys, van wie het voorstel is gekomen om art. 357 van de Invaliditeitswet binnen zes maanden in werking te doen treden, en dat heeft er toe geleid, dat toen voor de 70-jarigen — de socialisten hadden destijds voorgesteld 65 jaar — in ieder geval een tussentijdse maatregel krachtens deze wet tot stand kwam.”*

Toen de eerste oudjes dan ook hun uitkering kregen, hebben de socialisten met verschillende ouden van dagen vergaderingen belegd om ze te vertellen: dit dankt u nu aan Duys, aan ons!

voorziening is tot stand ge-  
ze het baanbrekend en grond-  
merdacht.

etomen, alsof Talma door de  
hem hebben tegengewerkt,  
en het staatstoneel is verdwe-  
touden Talma altijd loyaal  
vel hebben zij onder leiding  
ge tegen de Ouderdoms- en  
enwet gestemd.

de artikelen aangebracht,  
enwerkelijk is gebeurd.

## oververzekering

bre  
wenselijk,  
datoopt, dat  
hij e de tijd,  
daken kan,  
eet van zijn  
arb zoals  
ien werkt  
en eet.  
j van ons  
volal.  
t er aan  
te lijk moet  
de zevende  
de staats-  
pen want hij  
mek leven.  
t zeven  
dat erkt zes  
dat  
gen, moet  
hel werkt 54  
80.  
e hele ar-  
heig eigen-  
dan een  
hij rm zoda-  
nig dat wan-  
nig gearbeid  
net hij ont-  
aan uit  
de eerste  
frie dat hij  
plis krijgt, en  
nijn huis-  
erhouden,  
ho e plaats  
ngezet in  
heaat stelt,  
eer invalide  
wa hij hetzij  
bij inva-  
idij ouder-

dom niet meer in staat is  
te werken, **HEM TE  
GEVEN EEN INKOMEN  
UIT ZIJN LOON.**

Voorts zei de Minister,  
dat er overeenkomst is met  
de woningwet.

De woningwet zegt: gij  
zult niet wonen in een won-  
ning, die niet behoorlijk is;  
die onbehoorlijke woning  
zullen wij afbreken.

Daarin ligt de gedachte,  
dat het Nederlandse gezin  
een behoorlijke woonstan-  
daard zal hebben.

Zo wil deze wet als een  
algemene, normale levens-  
standaard voor de arbeiders  
in Nederland: een arbeider  
is geen maatschappelijke  
schipbreukeling, als hij in-  
valide wordt, hij ontvangt  
lón, ook op de dag, dat hij  
niet werken kan.

Wie de nieuwe Algemene  
Ouderdomswet bestudeert,  
moet vaststellen, dat er een  
synthese is gevonden.

Maar de nieuwe regeling  
staat principieel op de lijn  
van de verzekering waarbij  
werkend Nederland betaalt  
voor niet meer werkend Ne-  
derland, en ieder, die nu  
werkt, door het betalen van  
zijn premie, zich een onver-  
vreemdbaar recht verwerft  
op pensioen, dat geen enkele  
overeenkomst heeft met  
staatsarmenzorg.

*Wat gebeurde in werkelijkheid?*

Er kwam in het wetsontwerp op de  
ouderdoms- en invaliditeitsvoorzie-  
ning een artikel voor, dat als het wa-  
re vooruitliep op de werking van de  
wet. Dat artikel bedoelde, dat de 70-  
jarigen zo spoedig mogelijk hun uit-  
kering zouden krijgen, hoewel zij nog  
geen premie hadden betaald. Nu was  
het voornemen van Minister Talma —  
een voornemen, dat hij helemaal niet  
verborgen had gehouden, maar in de  
commissie van overleg van het begin  
af duidelijk had laten uitkomen —,  
onmiddellijk na de aanneming van de-

S.D.A.P. gekomen met een amende-  
ment, waarin stond, dat dat bewuste  
artikel 357 binnen zes maanden in  
werking zou treden. Zodoende komt  
dat voornemen van Talma in de wet  
te staan. Toen dat voorstel was inge-  
diend, heeft Talma gezegd, dat hij  
het amendement overnam. Zo is door  
dat overnemen van het amendement  
door Talma het amendement zonder  
stemming in de wet gekomen. Daar-  
na gebeurde er iets wonderlijks. De  
woordvoerder van de liberalen stond  
briesend op en zeide: Wat is dat voor  
een manier, dat de Minister het  
amendement - Duys  
overneemt; de Mi-  
nister nad met een  
nota van wijziging  
moeten komen.  
Daarop antwoordde  
Talma, dat het be-  
kend was, dat hij dit

## Talma en Duys

ze wet dat ene artikel in werking te  
doen treden. Nu had hij reeds een  
vaag gevoel, dat men al het mogelijke  
zou doen om, vooral wanneer de poli-  
tieke situatie veranderde, de invoer-  
ing van de gehele wet te frustreren.  
Daarom stond in het overgangsarti-  
kel zakelijk:

„Wanneer artikel 357 in werking  
is getreden, moeten binnen drie jaar  
alle overige artikelen ook in werking  
zijn getreden.”

Het was de bedoeling van Talma  
na de aanneming van de wet dat ar-  
tikel zo snel mogelijk in werking te  
doen treden, waardoor men in de wet  
gebonden was aan de inwerkingtre-  
ding van alle artikelen. Toen is de  
heer Duys namens de fractie van de

artikel zo snel mogelijk wilde invoe-  
ren en dat hij dit de Commissie van  
Voorbereiding herhaaldelijk had ge-  
zegd. Talma zeide:

„Toen mij bekend was, dat het  
voornemen bestond zulk een amende-  
ment in te dienen, vond ik het een  
zaak van courtoisie tegenover de Ka-  
mer niet met een nota van wijziging  
te komen, maar het uit de Kamer  
komende amendement over te ne-  
men.”

Zo heeft de zaak zich toegedragen.  
Dat speelde binnen de behandeling  
van de Ouderdoms- en Invaliditeits-  
wet. Nadat dit amendement was over-  
genomen en de stemming volgde, heb-  
ben de socialisten tegen de gehele wet  
gestemd. Zo zit de zaak.

## HELFT VAN EEN CITAAT

Tijdens de verkiezingen hadden de  
socialisten op debatavonden een num-  
mer van Tijd en Taak bij zich, en  
daaruit lazen zij een citaat voor uit  
de Handelingen. De heer Buter had  
voor dat citaat gezorgd.

Hier is het:  
(Minister Talma)

*„Ik geloof, dat de rechterzijde een  
zware verantwoordelijkheid heeft  
tegenover het land.*

*Wij hebben aan de rechterzijde het  
geloof gehad, dat aristocraten en de-  
mocraten samen konden werken en ik  
heb jaren lang in het volk gestaan en  
ik heb met innige overtuiging tegen  
de mensen gezegd: gij kunt er op aan,  
dat wij er ons voor zullen zetten en  
dat wij de behoeften, die opkomen in  
ons maatschappelijk leven, in vervul-  
ling zullen brengen.*

En nu geloof ik, dat de rechter-

*zijde zich wel tien maal mag beden-  
ken, voordat zij dat vertrouwen, dat  
het volk in haar heeft, zal bescha-  
men. Ik zeg, het vertrouwen, dat het  
volk, het grote, brede volk, heeft, niet  
alleen in de democraten, maar ook  
in de aristocraten, in de mannen,  
waar het jarenlang tegenop heeft ge-  
zien, die het heeft bewonderd en ge-  
eerd en waarvan het niet geloven  
kan, dat zij hen, als het er op aan  
komt, in de steek zullen laten.”*

En dan interrumpeert Schaper:  
„Dat is een afstraffing”. Hierop in-  
terrumpeert vervolgens Troelstra:  
„Dat is een wanhoopskreet”.

De heer Buter heeft evenwel weg-  
gelaten, wat de heer Talma op deze  
interrupties van Troelstra en Schaper  
antwoordde:

*„De heeren gevoelen toch, dat ik  
het recht moet hebben dit te zeggen  
en dat het onbillijk is, wanneer zij*

*door hun manier van de zaak te on-  
derstrepen, aan mijn woorden een  
strekking geven, die ze inderdaad niet  
hebben. Ik zeg dit als man tegenover  
man, ik bedoel hier niet mede een  
afstraffing van de rechterzijde, inte-  
gendeel, ik heb het volste vertrouwen  
in de politieke krachten der rechter-  
zijde.*

*En hetzelfde zeg ik, zij het in  
eenigszins anderen zin, tot de linker-  
zijde. De zaak van de sociale hervor-  
mingen is toch eigenlijk geen zaak  
van rechts en links.”*

Die laatste opmerking van de heer  
Talma is heel duidelijk.

De linkerzijde, de socialisten inbe-  
grepen, heeft op één uitzondering na  
(de Ziektewet) en bloc de sociale wet-  
ten van Talma tegengewerkt.

*Monument op het graf te Benne-  
broek van minister A. S. Talma.  
Op de staande steen de woorden  
„De gedachtenis des rechtvaardig-  
gen zal tot zegening zijn.”*

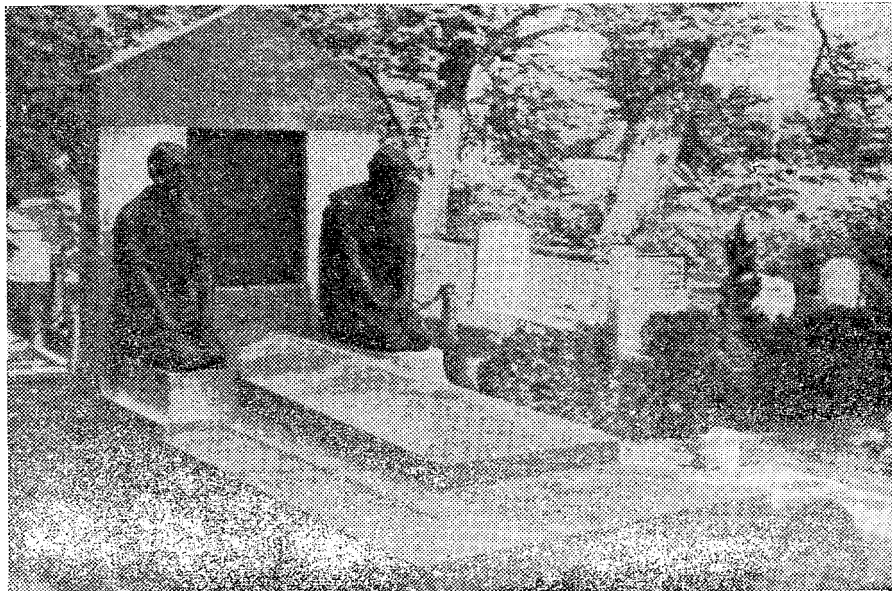
## TWEEËRLEI LOON

Tegenover de gedachte van Talma:  
verzekering betekent recht op twee-  
erlei loon: het loon, dat direct wordt  
uitgekeerd én het loon, dat later als  
pensioen wordt genoten, stond de so-  
cialistische opvatting, door dr. Wi-  
baut geformuleerd in zijn Prae-advies  
voor de vereniging voor de staathuis-  
houdkunde en de statistiek:

„Verplichte verzekering is ge-  
weld; staatspensioenering is recht.  
Verplichte verzekering is roof van  
staatswege op de arbeiders, staats-  
pensioenering is teruggave van een  
deel van hetgeen krachtens onze  
voortbrengingswijze van hen is ge-  
nomen.”

Dit is het rode standpunt geweest.  
Het wetsontwerp, dat met 1 janu-  
ari 1957 in werking trad, betekent  
verplichte verzekering.

En het draagt de handtekening  
van de socialistische minister Suur-  
hoff.



# BROCHURES

verkrijgbaar bij het Centraal Comité Dr. Kuypersstraat 3 te Den Haag. Bestelling kan geschieden door storting van het verschuldigde bedrag op gironummer 89673.

- 3 Bedrijfsorganisatie, M. Ruppert f 0,25
- 18 Het Kapitalisme, R. Gosker „ 0,50
- 19 In Kuypers' lijn, C. Smeenk „ 0,25
- 24 Handboekje voor de propaganda „ 0,35
- 26 Schetsenbundel, Prof. Dr. L. W. G. Scholten „ 0,25
- 32 Schets „Het Constitutionele Koningschap“, C. D. v. Oosten „ 0,10
- 37 In de strijd der beginselen, Prof. Dr. K. Dijk „ 0,45
- 38 Rapport huwelijk en echtscheiding „ 0,75
- 40 De A.R.-Partij en de Middenstand, H. van Eysden „ 0,65
- 41 Onder de schijnwerper der historie, H. Algra „ 0,65
- 42 De tragiek van de Partij van de Arbeid, R. Gosker „ 0,65
- 43 De lijn onzer politiek „ 0,75
- 46 De kracht der zwakheid (Deputatenrede) „ 0,50
- 48 Verantwoorde emigratie „ 0,60
- 52 Maatregelen tegen de communisten „ 0,35
- 53 Verzamelen, propagandafolder Arjos „ 0,05
- 54 Christendom en internationale ordening, Prof. Dr. G. H. J. v. d. Molen „ 0,95
- 55 Taak en plaats der provincie „ 0,45
- 57 Onze mannen in de Kamer, Dr. A. Veerman „ 0,50
- 58 Om de Christelijke Vrijheid (Deputatenrede) „ 0,50
- 59 Het program van actie 1952 „ 0,25
- 60 Calvin en de Staatskunde, Dr. D. Nauta „ 1,20
- 61 De Reformatie en de staatkunde, Dr. D. J. de Groot „ 1,40
- 62 Het passieve vrouwenkiesrecht (rapport) „ 0,60

- 63 De eerste 5 artikelen van het beginsel-program (rapport) „ 0,50
- 64 Model gemeenteprogram „ 0,75
- 65 Onze verhouding tot de S.G.P., Mr C. J. Verplanke „ 0,75
- 66 Contributiekaarten per 100 stuks „ 3,—
- 68 Bezitsvorming, Drs. C. P. Hazenbosch „ 0,50
- 69 Bestuursvorm openbare school (rapport) „ 0,15
- 70 Europese Integratie (rapport) „ 0,50
- 71 Voor Geloof en Vrijheid „ 1,—
- 72 Chr. Sociale Politiek in deze tijd „ 0,90
- 73 De komende Ouderdomsvoorziening „ 0,90
- 76 Model Provincieprogram „ 0,75
- 77 Schetsenbundel „Volk en Staat“ „ 1,50
- 80 Stedebouw en Volkshuisvesting „ 0,75
- 81 Waarom ben ik A.R., J. A. H. J. S. Bruins Slot „ 0,50
- 82 A.R. 1956 (Arjosbundel) „ 0,30
- 84 Program van Actie 1956 „ 0,25
- 85 Daar heb je 't „ 0,50
- 86 Overheid en Econ. leven „ 0,50
- 87 De A.R.P. en de Sociaal-Economische Politiek, C. Smeenk „ 1,25
- 88 Nederlands Nieuw Guinea „ 0,50
- 90 Rechtsbescherming tegen de Overheid „ 0,60
- 91 Beginsel en Algemeen Staatskundig program „ 0,40

Ondergetekende verzoekt als abonné te noteren:

Naam: .....

Adres: .....

Plaats: .....

Abonnement per jaar (f 6.50); kwartaal (f 1.65).

Naam afzender: .....

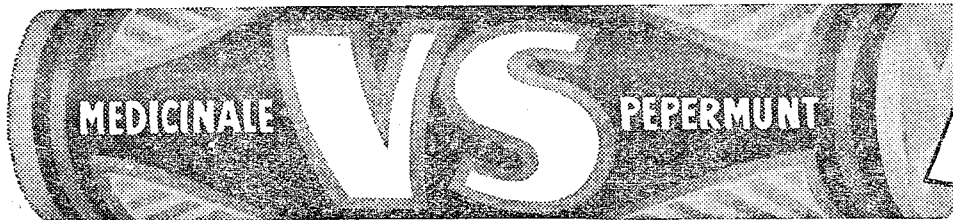
Adres: .....

Plaats: .....

Te zenden aan de Administratie van „NEDERLANDSE GEDACHTEN“, Dr. Kuypersstraat 3, 's-Gravenhage.

## ZENUWRUST

Zwaarmoedige gedachten, tobberij en angstgevoel verdrijft U door MIJNHARDT'S ZENUWTABLETTEN Versterken het zelfvertrouwen en stemmen U weer moedig en rustig.



Verkwikt en verfrist U!

VAN SLOOTEN LEEUWARDEN



ANCRE HORLOGES  
DE NIEUWSTE MODELLEN  
IN CHROME-STAAL  
DOUBLÉ EN GOUD

**SIEBEL**

KALVERSTR. 123 - AMSTERDAM  
LANGE POTEN 11 - DEN HAAG  
STADHUISPLEIN 24-26 - 'RDAM  
NW. BINNENWEG 227 - 'RDAM

## WAGENINGEN

**B. H. Haze**  
aannemersbedrijf  
Uw adres voor alle voorkomende  
**timmer- en metselwerken**  
Wageningen — Harnjesweg 45 — Ceresstraat  
Telefoon 2610

VOOR PRIMA  
**brandstoffen en stookolie**  
**H. J. Troost**  
Stationsstraat 5 A — Telefoon 2892 — Wageningen

DE SPECIAALZAAK VOOR  
MANTELS - REGENMANTELS  
JAPONNEN - TRICOTPAKJES  
BLOUSES - ROKKEN  
**Modehuis De Windt**  
Nudestraat 16 - Telefoon 3102 - Wageningen  
Gediplomeerd bontspecialist

**Mej. K. van Tol**  
BOTERSTRAAT 18 - TEL. 2135 - WAGENINGEN  
**Coupeuse - Lerares**  
Het adres voor  
damesmaatwerk

**HAARDEN EN KACHELS**  
voor vaste en vloeibare brandstoffen, zowel voor woonkamer als voor kantoren, zalen, etc.  
**Fa. Wed. T. Viets**  
Bergstraat 38 - Tel. 2765 (K 8370) - Wageningen

Onbetwist óók Uw kousenspecialist  
**D. S. DIJKMAN**  
HOOGSTR. 29, TEL. 2164 (na 6 uur 3121), WAGENINGEN  
• TRICOTAGES  
• MANUFACTUREN  
• BABY-ARTIKELEN  
• NYLONKOUSEN EN SOKKEN  
Agent Anker naaimachines. Vraag vlijdblijvend demonstratie. — Reparatie na 1 jaar schriftelijke garantie.

**MAKELAAR D. BEUMER**  
gevestigd sinds 1925 IS UW ADRES voor alle verzekeringen - koop en verkoop - huur en verhuur - taxaties - hypotheeken en beheer vaste goederen  
De jarenlange praktijkervaring is voor u de beste waarborg  
Grindweg 8 — Wageningen — Telefoon 2981

## EEN UITKOMST VOOR MAAGLIJDERS

Maaglijders, U kunt weer alles gaan eten. De echte C-R MAAGTABLETTEN zijn weer in Nederland verkrijgbaar.

**C-R MAAGTABLETTEN**  
geven direct verlichting en zijn pijnstillend.  
De echte Amerikaanse C-R Maagtabletten zijn die lichtgele tabletten. Alleen verkrijgbaar bij:  
**LOUIS RIETBERGEN**  
NIEUWE BINNENWEG 400 - ROTTERDAM  
Vraagt inlichtingen zonder enige verplichting.

## Rijwielen direct v. fabriek

f 50.— goedkoper. Eerste klas materiaal en langdurige garantie. Gedurende de wintermaanden op onze reeds zeer laag gestelde prijzen een extra korting: okt. f 12.50, nov. f 14.—, dec. f 14.—, jan. f 13.— en febr. f 12.50. Doe als zo velen profiteer van dit voordeel. Vraag gratis prijscourant met kortingsbonnen. SIMBA RIJWIELFABRIEK, Naaldwijkseweg 26, 's-Gravenzande. Tel. K 1748—673.

## Bloemistknechten gevraagd

Voor vakopleiding is te Aalsmeer goede gelegenheid.  
**M. C. van Staaveren — Aalsmeer**  
Hornweg 24

## Mr. Poodle is uw garantie....

niet alleen voor exclusieve modellen in gebreide wollen dames-, heren- en kinderkleding, maar bovendien voor de hoge kwaliteit der verwerkte wol.

Alle modellen munten uit door haar kwaliteit en zijn stuk voor stuk kleur-echt, wasecht en krimpvrj.

Let steeds op dat u artikelen koopt die de label van Mr. Poodle dragen.

C.V. TRICOTFABRIEK  
**PEHAVEE**

VEENENDAAL  
N.V. TEXTIELUNIE

SPENCER-HEY  
CULEMBORG



## BUREAU VOOR VASTE GOEDEREN

**P. Kraaijeveld**  
Beëdigd Taxateur  
Bloemstr. 13, UTRECHT  
Kopen en verkopen van huizen, etc. Woningen te koop gevr. voor geldbelegging. Ook worden door ons alle inlichtingen verstrekt omtrent nieuw te bouwen woonhuizen.  
ALLE VERZEKERINGEN

## HOTEL „DE KROON“

SOPHIALAAN — LEEUWARDEN  
Tel. 4467—4468  
★  
Uw adres voor recepties en partijen



Ik adviseer U:

## MEDICINALE Salvitine

Een rijk vitamines- en mineralenmengsel, dat het dagelijkse diëet juist op de zwakste punten aanvult

Indien niet verkrijgbaar bij Uw apotheker of drogist vraag men bij:

**BOGENA N.V.**  
ROTTERDAM (Z.)  
VEERLAAN 17-23

**GARANTIE:** Constateert U na een dagelijks gebruik van gedurende 3 achtereenvolgende maanden geen enkele verbetering, dan vergoeden wij U, alleen op grond van Uw persoonlijke verklaring, en bij inlevering van 2 ledige flacons, de totale aankoopsprijs.



AVONDMAALSTELLEN  
DOOPBEKKENS  
OFFERSCHALEN enz.  
in Zilver en Pleet-zilver.

Op aanvraag worden U de prijs-  
courant en afbeeldingen gratis toe-  
gezonden. Franco verzending door ge-  
heel Nederland.

**D. J. H. EIKENDAL**  
Bergstr. 12 - Tel. 2038 - Wageningen

**INGWERSEN & CO**

AMSTERDAM - KEIZERSGRACHT 382  
TELEFOON 32121

Effecten  
Coupons en Administratiën  
Alle Assurantiën  
Levensverzekeringen  
en Lijfrenten

Speciale afdelingen voor Protestants  
kerkelijke leningen

**Koopt een goed  
kostuum**

enorme keuze tegen uiterst  
scherp gestelde prijzen.  
De eerste reis is lonend

**DUTHLER**  
VARSEVELD

**BONGERS  
WAGENINGEN**

Verhuizingen - Verpakkingen -  
Meubelopslag

Intern. autotransp. Zweden,  
Zwitserland, enz.  
Telefoon 2725 - Law. Allée 88

N.V. Aannemers. en Handelsbedrijf

**VAN OORD**

Hoogstraat 73a

**Werkendam**

Telefoon 444

RIJSWERKEN  
GRONDWERKEN  
ASFALTWERKEN

**A. van der Werff**

**Scheepsbouw en  
Bergingsbedrijf**

Verhuur dekschuiten en  
motordekschuiten

DOESBURG TELEFOON 275

Uw adres voor:

DIRECTIEKETTEN  
BARAKKEN  
SCHOLEN  
ZOMERHUISJES  
enz. enz.

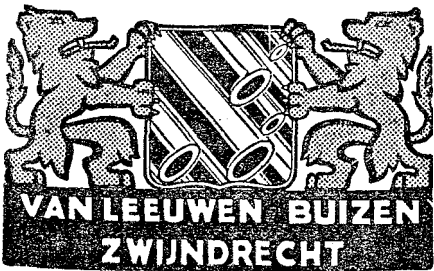
**Fa Gebr. Timmer**

Houthou - Giessendam - Telefoon 62

N.V.  
HOUTHANDEL EN  
ZAGERIJ

**P. C. van Drimmelen  
& Zonen**

Zwijndrecht  
Tel. 4765 en 6446



**Zeeuwsch Dagblad  
GOES**

Een frisse en actuele krant  
met een ruime publiciteits-  
waarde.

en le Cointre, Goes.  
Exploitatie: drukkerij Oosterbaan

# Anthony Eden afgetreden

Een uitstekend diplomaat,  
die echter als staatsman  
tekort schoot

Het aftreden van Eden als minister-president is de opzienbarende gebeurtenis van deze week. Het hing al geruime tijd in de lucht. Er werd ook al over gesproken voordat het Engels-Franse optreden in het Midden-Oosten plaats vond. Velen in en buiten Engeland twijfelen er aan of Eden wel de juiste man was voor de post van „prime-minister”. Hij had natuurlijk niet mee, dat hij de grootste Engelse staatsman van deze eeuw, Winston Churchill, moest vervangen. Niemand in Engeland had diens gezag en capaciteiten.

Anthony Eden miste als diplomaat de achtergrond, het gehele nationale politieke bedrijf in Engeland leiding te geven. Hij was een uitermate bekwaame minister van Buitenlandse Zaken, maar geen leider van de conservatieve partij en van de binnenlandse politiek.

Dat heeft zich wel het meest gewroken in het Suez-conflict. Hier vergiste de man van de buitenlandse politiek zich ten enenmale in de beoordeling van de binnenlandse politiek en economische situatie. Zijn visie op de vraagstukken van het Midden Oosten was juist. De fouten daar werden naar onze mening door de Amerikaanse regering gemaakt. De Amerikaanse president was van oordeel, dat de houding van de Egyptische dictator verklaard moest worden uit de vrees die deze koestert voor het imperialisme en kolonialisme van Engeland, Frankrijk en Israël. Eden stond op het standpunt, dat zich hier een fanatiek Arabische dictatuur met geweld baan brak, die evenals het Hitlerisme op tijd de kop moest worden ingedrukt. Het

verwaten optreden van de Egyptische dictator dreigde bovendien West Europa de adem af te knijpen.

Wij vrezen dat de Amerikanen door de feiten gedwongen tenslotte toch tegenover de Egyptische kolonel zullen komen te staan en dat de analyse van Eden de juiste zal blijken te zijn geweest.

Maar de afgetreden Engelse premier is zich te weinig bewust geweest van de grote kwetsbaarheid van zijn land in economisch en binnenlandse politiek opzicht. De blokkering van het Suezkanaal door Egypte was een econo-



misch risico, dat Engeland blijkbaar niet heeft kunnen lopen. Men moest immers aanstonds bij de Amerikanen terecht om uit de moeilijkheden te komen.

Voorts heeft Eden onvoldoende beseft, dat in zijn eigen conservatieve kring verdeeldheid bestond en dat er zo'n scherpe veroordeling van de kant van de Labour partij was te wachten.

Het mislukken van de Engelse Midden-Oosten politiek brak de toch reeds zwakke fysieke kracht van de Engelse premier. Zijn doktoren hebben hem de raad gegeven heen te gaan. Wij eren het in Eden, dat hij die raad heeft gevolgd.

In deze man verliest het Westen een groot diplomaat. Het vervult ons met zorg, dat de man, die zijn land en de wereld voor de Tweede Wereldoorlog met zo grote klugheid heeft gewaar-schuid voor het dreigen van Hitler en Mussolini van het toneel verdwijnt als gevolg van het feit, dat een groot deel van zijn volk en de Verenigde Staten thans opnieuw het agressieve streven van een nieuwe dictator onderschatten.

## Oplossing vorige puzzel

1. Klompé; 4. Rakosi; 8. la; 9. A.R.; 11. ra; 12. na; 14. Arak; 17. Obdam; 20. Luns; 22. ree; 24. bes; 25. kei; 26. Titanic; 28. Sobolef; 30. Po; 31. T.V.; 32. e.o.; 33. mee; 34. ka; 35. k.p.; 36. os; 37. re; 39. sen; 42. Ada; 43. on; 44. si; 45. o.a.; 47. hektare; 49. Hofstra; 52. rak 53. roe; 55. Ale; 56. spon; 58. stelt; 60. Aler; 62. S.A. (Salvation Army); 63. O.T.; 64. o.a.; 66. e.d.; 67. Kuyper; 68. Keulen.

1. kar; 2. ma; 3. pro; 5. arm; 6. ka; 7. Inn; 8. last; 10. ode; 13. Asaf; 15. art.; 16. kea; 18. B.B.C.; 19. Assoean; 20. Leo; 21. ul; 23. en; 25. K.B. (koninklijk besluit); 27. invasie; 29. eskader; 30. p.e.; 33. Mussert; 37. rotan; 38. enak; 40. ei; 41. sofa; 46. asla; 47. Hess; 48. k.r.o.; 49. hel; 50. tel; 51. aard; 54. oer; 57. pak; 58. ste; 59. toe; 61. een; 63. op; 65. au.

## Het hoofdbestuur vergaderde

VORIGE WEEK was het landelijk bestuur van de Arjos op „De Witte Hel” bijeen. Voor de eerste keer hanteerde voorzitter Silvis de hamer en ook was voor 't eerst de heer Ruppert, als gedelegeerde van het Centraal Comité in ons bestuur, aanwezig. Behalve de nieuwe Gelderse afgevaardigde, ir. Feitsma, zagen we bekende gezichten, waarvan het voornemen afstraalde ook in 1957 voor de Arjos de handen uit de mouwen te gaan steken.

Als één van de belangrijkste punten van het agendum gold wel het verkiezen van nieuwe moderamenleden. Doordat de heer Silvis tot voorzitter werd gekozen, moest diens plaats worden vervuld, terwijl ook doordat mej. Van Leeuwen en Tj. Pel aan de beurt waren om af te treden, in hun vacature's diende te worden voorzien.

Zowel mej. Van Leeuwen als Tj. Pel werden weer herkozen; de heer T. Hopman uit Gouda zal voortaan ook deel van het moderamen uit gaan maken.

Het dagelijks bestuur van de Arjos is dus nu als volgt samengesteld:

S. Silvis te Scheemda, voorzitter;  
meij. H. van Leeuwen te Rijswijk, vice-presidente;

Tj. Pel te Heerenveen, vice-voorzitter;  
T. Hopman te Gouda, lid;

A. H. M. Mulder te Rijswijk, secretaris.

Natuurlijk is niet alleen daarover gepraat; de studieconferentie, kadervorming, het schetsmateriaal, het buitenlands werk en de voorlichting van onze clubs, vroegen veel aandacht.

Op de onlangs door heel het land gehouden kaderconferenties werden veel suggesties voor ons Arjoswerk gehoord en daar kon ook uitvoerig over allerlei op- en aanmerkingen worden gesproken.

Dit alles is nu ook in het bestuur aan de orde geweest en verschillende punten zullen verder worden gezien.

OVER enkele weken hopen we een nieuwe bundel met zeven schetsen gereed te hebben. De schetsen zijn klaar zodat het alleen nog een kwestie is van vermenigvuldigen. Wij twijfelen er niet aan of dit nieuwe bundeltje zal minstens evenveel afrek vinden als de bundel 1955-1956, die binnen het jaar was uit-

verkocht. Het bevat de volgende schetsen: Europese samenwerking; Protestantse verdeeldheid in de politiek; Kerk en Staat; Democratie, staatkundige partijen; Bedrijfs-gemeenschap en Bedrijfsorganisatie; Ontwikkeling van het Maatschappelijk Werk en Actuele vra-

## Arjos-nieuws

gen rondom het Maatschappelijk Werk. Bestellingen kunnen nu reeds bij het secretariaat worden opgegeven.

IN de loop van deze week is aan alle secretarissen van clubs een exemplaar van de „Arjoskrant” toegezonden. Met de uitvoering van de bestellingen is intussen ook een begin gemaakt. Degenen die nog een aantal exemplaren willen kopen, zullen er vlug bij moeten zijn. De oplage is beperkt en er worden niet meer bijgedrukt. Hier geldt dus het „wie 't eerst komt, 't eerst maalt”.

De prijzen bedragen van 1-50 ex. 3 ct; 50-100 ex. 2½ ct. en voor 100 en meer 2 ct. per stuk.

Verder is nu ook een nieuwe propagandafolder verkrijgbaar. Van deze tweeslagfolder ontvangen de clubs ook een proefexemplaar, zodat men kan zien wat er te koop is.

Nu hopen we vanzelfsprekend dat de Arjoskrant en deze folder veel afrek zullen vinden. Maar meer nog is het van belang dat men steeds propaganda voert voor de Arjos. Een eerste vereiste daarbij is wel een prettige, vriendschappelijke en opgewekte sfeer op de club zelf. Een Arjos is geen oudemannenvereniging, dus moeten we dat als jongeren onder elkaar, ook niet willen na-apen. Wanneer we naar buiten enthousiast over de Arjos praten, dan kunnen we daarbij soms een Arjoskrant of een folder heel goed gebruiken. Is het niet nodig? Des te beter! Als er maar nieuwe leden worden gewonnen.

Nog één ding. In het zakenleven geldt steeds de regel dat regelmatige propa-

ganda het meeste resultaat afwerpt. Op dit punt vertoont de Arjospropaganda wel grote overeenkomst. Een propaganda-seizoen is noodzakelijk maar niet voldoende. Het hele jaar door dient de trom te worden geroerd.

De middelen zijn er. De daad is nu aan de clubs!

JUBILEA.

ONZE organisatie komt langzamerhand in het stadium van het vieren van allerlei lustrumfeesten. Er zijn clubs die het gedenken van het tienjarig bestaan niet de moeite vinden om de gewone gang van zaken te verlaten. Anderen grijpen een dergelijk feit echter aan om in de openbaarheid te treden en bedrijven daarmee dan een goede reclame. Zo ook in Donkerbroek in de Zuid-Oosthoek van Friesland. De club „Dr. H. Kolijn” werd in december 1946 opgericht.

Tijdens de gehouden feestelijke vergadering sprak de heer A. Algra uit Leeuwarden over „Ons Uithangbord”, terwijl de avond verder werd afgewisseld met enkele films en samenzang. Het was een prettige avond waarvoor een goede belangstelling bestond. En dat het goed was, werd bewezen doordat zich enkele jongens als lid van de Arjos opgaven.

Een voorbeeld dat is na te volgen.

## ABUIS

In Burgerrecht van 5 januari 1957 komt een artikel voor onder de titel Antwoord.

In dat artikel wordt de voorzitter van onze redactie betrokken in een recensie in A.R. Staatskunde, waarbij die voorzitter niet in het minst betrokken is.

Daardoor heeft dat artikel in Burgerrecht zijn formele basis verloren.

Op de zaak zelf komen wij wel terug.

**IVOROL** De Tandpasta van standing Tuba 95-704

**\* \* Gezugschrisis**

Er is een tijd geweest, dat in verschillende dorpen in de Oudejaarsnacht door de jongelui katekwaad werd uitgehaald. Wij hebben het meegemaakt, dat op Nieuwjaarsmorgen op het dorpsplein alle kruiwagens, die tot in wijde omtrek buiten waren aangetroffen, in rij en gelid stonden. Maar in de laatste jaren neemt, vooral in sommige steden, een kwaad van veel erger afmetingen hand over hand toe. Jonge mensen maken herrie op een wijze, die volstrekt ontoelaatbaar is. En zij verzetten zich tegen de politie. In twee steden is een agent zo ernstig mishandeld, dat hij in het ziekenhuis is opgenomen. De rock and roll dwaasheid heeft tot soortgelijke excessen geleid. Het is een aanfluiting voor het gezag, wanneer hiertegen niet krachtig wordt opgetreden. En het is een rare methode, wanneer de politie in de pers wordt geprezen, omdat zij „zo uiterst lankmoedig” optrad, en op het tarten van de jongelui niet reageerde.

Wanneer dit zo doorgaat, dan is er over tien jaar geen jongen met zelfrespect, die nog politieagent wil worden. Hij zal — en met reden — zeggen: ik ben niet van plan de „tact” te leren, die daarin bestaat, dat ik mijn moet laten treiteren en trappen.

Daarom dient er nu op krachtige wijze aan dit snel groeiend euvel paal en perk te worden gesteld. En wij zijn er bepaald niet mee geholpen, wanneer iemand het advies geeft, om er dan maar hard, héél hard op te slaan. Het is te hopen, dat de justitie voorbeelden stelt door strenge straffen tegen een misdadigheid, die bedreven wordt onder de naam van baldadigheid en tegen een gewelddadig verzet tegen het gezag, dat sommigen zo graag psychologisch willen verklaren. In een van onze Christelijke bladen is gepleit voor een wijziging in het Wetboek van Strafrecht, waardoor het mogelijk wordt, dat de belhamels, die het een ere vinden om met de politie te „knokken”, een tijdlang, evenals landlopers, worden verwezen naar een Rijkswerkinrichting, en dan naar een inrichting, waar inderdaad gewerkt wordt, van de vroege morgen tot de avond.

In elk geval moet er nu op een andere krachtige wijze aan dit gevaarlijk gedoe een einde worden gemaakt.

**Macht en getal**

*En te midden daarvan een C.H.U., als een kostbaar kleinood glinsterende in de poel van egoïsme, machtsbegeren en machtswellust.*

(Uit het Oudejaarsnummer van de C.H. Nederlander).

DE Christelijke Historische onderscheiden zich naar eigen herhaalde verklaring buitengewoon gunstig van de andere politieke partijen in Nederland, met name van de A.R.-Partij.

Het bovenstaande citaat is een duidelijk symptoom van deze zelfbeschouwing en zelfwaardering van de C.H.U.

Daarbij geldt ook als slagzin: niet de majoriteit, maar de autoriteit. En dat wordt dan zo bedoeld, dat het de C.H.U. niet te doen is om de macht, en het allerminst om de macht van het getal, maar om de kracht van het beginsel.

Wij hebben er onlangs op gewezen, dat de C.H.-gedeputeerde van Gelderland, Mr. Diepenhorst desalniettemin de samenwerking met de A.R. een betere kans gaf, als de C.H.U. eerst maar sterker was geworden dan de A.R.

Intussen was er in Den Haag een burgemeestersvacature. En in de C.H.-Nederlander is op grond van cijfers en machtsverhoudingen gepleit voor een C.H.-burgemeester.

(De C.H.U. heeft 4 van de 45 raadszetels in Den Haag, maar liet pleidooi is gebaseerd op de effectuering van de invloed van de Prot. Chr. groep, en daarom worden de 6 A.R.-zetels in het pleidooi betrokken).

Het eert de schrijver, dat hij bij zijn interessante berekeningen over machtsverhoudingen de slagzin van zijn partij niet vergeet en zich bewust is, dat de C.H.U. als een kostbaar kleinood glinstert — naar het getuigenis van zijn eigen blad — in de poel van egoïsme, machtsbegeren en machtswellust van andere partijen.

En daarom eindigt hij met dit eerlijke en zakelijke slot:

„Herhaaldelijk hoort men in Christelijk-Historische kringen de stelling verkondigen, dat het in de Unie niet gaat om de macht maar om de doorvoering van het beginsel. Hoe hoog wij de waarde van het beginsel ook schatten, wij willen deze uitspraak niet tot de onze maken. Naar onze overtuiging

**31 DEC.**

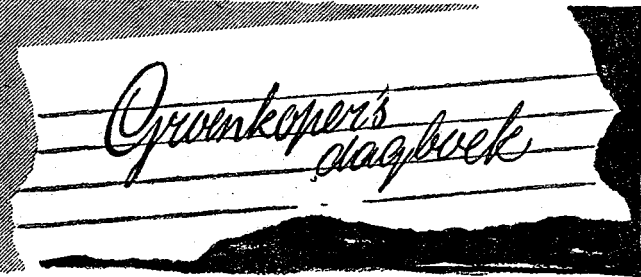
Als u dit leest hebt u de ernst van de jaarwisseling al geproefd, ook in deze rubriek. Daarom mag het op deze, in dit blad ietwat verlate, oudejaarsavond wel wat luchtigs zijn. Ik las dan vanavond de krant en aangezien ik toch de tijd had tot twaalf uur, heb ik ook de advertenties eens doorgenomen. Nu ben ik met de uitgever van Nederlandse Gedachten blij, dat wij zulk een grote schare van adverteerders hebben. Hun namen spel ik altijd, maar dat neemt niet weg, dat ik ook andere annonces bekijk. Mijn oog viel op: „Als de bisschopwijn geurt..... of de champagne fonkelt, als de oliebollen op tafel komen, of de oesters hun rol van verleidelijke delicatessen gaan spelen, dan denkt U óók terug aan die dag in 1956, waarop U uw Graetz kocht.....”

Nu, met alle respect voor dat merk radiotoestel..... ik had geen bisschopwijn, noch oesters, noch champagne en ik heb geen Graetz. Maar stel u nu eens voor, dat ik bij de oliebollen, die ik wel had en at, plotseling ging zitten denken en mijn vrouw had mij gevraagd: „waar denk je aan?” en ik had gezegd: „aan die dag, waarop ik mijn Graetz kocht”..... dan had zij toch raar opgekeken.

Nee, ik heb op deze avond wel aan 1956 gedacht, maar niet aan die dag, waarop ik mijn radiotoestel kocht. Er waren namelijk zoveel andere dingen gebeurd in dat jaar, waarvan ik wel via de radio op de hoogte ben gesteld, dat wel. Maar om nu bij de champagne en de oesters en de oliebollen en de bisschopwijn (waarvan ik dus alleen de oliebollen had), aan die dag te denken, waarop ik..... nee, en ik vraag mij af, wie het gedaan heeft. Een dwaze advertentie dus? O nee, want wie deze advertentie las vóór twaalf uur vanavond en wie zo'n bepaald merk radiotoestel heeft gekocht in het afgelopen jaar en daarvan plezier heeft beleefd, die heeft inderdaad even aan die dag gedacht. U ziet: adverteren is knapper dan u denkt!

**1 JAN.**

Een glibberig dagje. Hetgeen mij het nieuwe jaar voorzichtiger deed tegemoet treden. Uit mijn jeugd herinner ik mij, dat ik op deze dag alle



bekende en onbekende, doch die dag zeer beminde familieleden afliep om hen van harteen gelukkig nieuwjaar te wensen. Het was een aardige bijverdienste. Een Haagse oom gaf mij altijd een kwartje, hetgeen toen een zeer rovale gift was, een waarde van zes pindarepen. Mijn kinderen zijn anders. Kinderen van 1957 lopen niet meer zo hard voor een kwartje, voor al niet als het glad is. Ik herinner mij ook, dat ik in die dagen maakte, dat ik bij de kapper kwam om mijn haar te laten knippen. Dan kreeg ik een kalenderboekje, „aangeboden door de bediende”. Is er ook niet meer. Nu schrijven de bedienden met zeep op de spiegel: „gelukkig nieuwjaar” en daarmee is de kous af. Ik herinner mij ook nog..... ach ik word oud. Wat hebt u aan al die herinneringen?

**2 JAN.**

Heb mij weer met frisse moed in de politiek gestort. En dat meteen maar in de Westerschelde, waar ik worstelde om een tweede veerboot te vinden. Maar de minister — ik neem aan dat dit minister Alvera is, heeft blijkens een Kameraad(schappelijke) klacht een Zeeuwse koopmansbrief, de dato augustus 1956 (u herinnert zich dat zomertje wel?) nog niet beantwoord hoewel hij moet gezeed hebben: „koop het staal voor de boot maar vast”. Nu voel ik veel voor de Zeeuwen. Hun verbindingsmoelijkheden met andere provincies zijn toch al niet zo gemakkelijk en nu moeten zij nog steeds vragen om een tweede veerboot. Waarom die boot nog altijd niet is verschenen in de haven van Breskens (ja, ik zeg: Breskens) is mij een waterstaatkundig raadsel. Soms krijg ik de indruk, dat wij teveel denken aan het Suez Kanaal en aan het Midden Oosten en te weinig aan de Westerschelde en het Midden Zuidwesten. Ik kan mijn Zeeuwse vrienden maar een troost geven: hun

**3 JAN.**

Na kerstmis en oudejaarsavond in hongerstaking gaan vind ik geen kunst. Misschien mag wereldburger nummer 1, de heer Gary Davis denken, dat hij de Amsterdamse autoriteiten daarmee heeft, maar dan denkt hij mis. Ik hou niet van hongerstakingen, en zeker niet om daardoor door te drijven, dat je per se geen paspoort wil hebben. Goed, dan mag de vreemdelingenwet in Nederland niet helemaal volmaakt zijn, je kunt toch wel die boterham en die kop koffie aannemen in Amsterdam. No, Davis, zo red je de wereld niet.

P.S. Hij heeft weer gegeten, die Davis, hoewel hij het niet heeft verdiend. Wij zijn barbaren zegt hij, gezien de behandeling, die hij hier heeft ondervonden. Ik geloof, dat hij een moeilijk mens is. En als al zijn volgelingen zo worden, dan ziet het er voor de aanstaande wereldburgers moeilijk uit. Laat ze naar de maan lopen. Maar ja, daarheen kun je nog niet eens vliegen.

**4 JAN.**

Buurman, die ook de krant leest, zij het dan een andere krant, vindt het overdreven dat de nieuwe burgemeester van Amsterdam in zijn flat blijft wonen en niet in zijn ambtswoning trekt. Met zo'n woningnood! Nu ken ik de woning van Mr. van Hall in de Beethovenstraat niet precies, al weet ik wel waar die ligt, maar dat neemt niet weg, dat ik mij door buurman niets laat zeggen ten

nadele van Amsterdam of van een Amsterdamer, zoals Mr. Van Hall is.

Ik zei dus: „Heb jij wel eens in een ambtswoning moeten wonen?” Toen keek buurman vreemd op. „Hoe bedoel je dat? vroeg ik hij. Ik zeg: „net zo als ik het zeg.”

„Wat is dan een ambtswoning?” vroeg buurman toen. Toen had ik hem. Toen kon ik zeggen: „als je verstandig over iets wil praten, moet je eerst weten waar je over praat. Bovendien, wat gaat het je aan, als iemand het in zijn eigen huis gezelliger vind, met zijn eigen meubelen, zijn eigen huur betalen, dan in een groot huis aan een gracht, waarin niets is, dat van hem is en waar je alleen maar officieel kan doen. Of je zou er kunnen zonnebaden in de grote tuin. Maar dan kan je als burgemeester niet doen.” Buurman zei niks meer.

Wat wordt er toch een hoop gekletst in de wereld, vindt u ook niet?

**5 JAN.**

Vandaag genoten wij van de opruiming in verschillende zaken. Ach je slaapt altijd wel wat weg, denk ik. Met een van mijn zoons stond ik te

kijken voor een boekwinkel, waar verschillende literaire hapjes lagen te beschimmelen. Een paar jaar geleden schreven alle kranten over zo'n boek. Plotseling is het uit met de heerlijkheid. Als auteur lig je voor een paar grijpstuivers in een opgeruimde étalage of op een boekenstalletje aan de Maas of aan de Amstel, niet eens aan de Seine.....

Het boek heette „Ik was geen soldaat”. De prijs was ook in de opruiming, nog altijd een paar gulden. Aangezien ik delibereerde of ik het kopen zou of niet, vroeg mijn zoon: „waar kijkt u naar”. Ik wees het boek aan. „Ik was geen soldaat”, las hij. „Waarom wast hij geen soldaten?” vroeg hij toen.

Wat moet je daarop nu antwoorden?

Ik ben maar de winkel binnen gelopen en heb voor het jochie Prikketbeen gekocht.

Opruiming kost je toch altijd geld.

*William Graetzkoper*

is deze gedachte onjuist en derhalve verwerpelijk.

*De twee elementen ervan die men met elkaar vergelijkt, zijn namelijk niet vergelijkbaar. Voorop en boven alles gaat ons beginsel. Geheel daarnaast komt de doorvoering er van en nog weer apart staat de mate waarin wij het kunnen.*

*Men mag niet zeggen, dat de simpele verkondiging van ons beginsel voldoende is. Ware dat wel zo, wij zouden aan een enkele woordvoerder per tegenwoordigend lichaam genoeg hebben. Wij zijn verplicht voor ons zelf vast te stellen op welke wijze ons beginsel in het dagelijks leven, in de maatschappij met al zijn schakeringen, tot gelding kan worden gebracht. Zonder die bezinning is de verkondiging niet zo vruchtbaar als wel mogelijk is.*

Maar daarmee zijn wij er nog niet. Wij dienen er ons streven op te richten, dat ons beginsel, uitgegroeid tot een praktisch instrument, ook op zo ruim mogelijke schaal toepassing vindt. Dat wil zeggen, dat wij ons moeten realiseren, telkens weer, welk standpunt wij, gelet op ons beginsel, ten aanzien van de verschillende maatschappelijke vraagstukken moeten innemen en voorts, dit eenmaal bepaald zijnde, op welke wijze wij het in de praktijk kunnen brengen. Wat dit laatste betreft zal het toch duidelijk zijn, dat alles afhangt van de macht waarover men de beschikking heeft. Wil ons beginsel geen dode letter zijn, dan moet het worden toegepast en op ruime schaal. Daarvoor mogen wij niet loochenen, dat wij macht nodig hebben.”

**Wij hebben macht nodig. En daarna weer glinsteren als een kostbaar kleinood in de poel enz.**

**„DE ZEEUW'S ZADEN”**

ZIJN KWALITEITSZADEN, daarom: Steeds meer gevraagd.

ONZE CATALOGUS 1957 biedt interessante bijzonderheden. Vraagt deze beslist aan.

**30 gezangen van de Geref. Kerk**

De Orgeluitgave voor organisten en harmoniumspelers, bewerkt door SIMON LANDSMAN is verschenen. Prijs f 6.50. In de boek- en muziekhandel verkrijgbaar en bij Muziekuitgeverij J. C. WILLEMSSEN, Amersfoort. Telef. 6225 K 3490

**AANGEBODEN: Jaargang 1 t/m 26 van Antirevolutionaire Staatskunde.** Maandorgaan. Compleet met banden. Niet ingebonden, onbeschadigd. Tegen aanvankelijk bod. Br. letter D adv. adm. Kon. Wilhelminalaan 34, Leidschendam.

**BOERHAAVE VAN 1902**

Heemskerkstraat 11 's-Gravenhage

Telefoon 33 09 05

**N.V. Houthandel ARENDSSEN**

Luttekepoortstraat 52

Telefoon K 3410-2109 — Hardervijk

**N.V. W. J. SCHULING'S HANDELSONDERNEMING**

BINNENHAVENWEG 20 HENGELO

Telefoon K 5400-3029

(na 18 uur Deiden, K 5497—447)

**Van der Spek**

Machines Gereedschappen Aannemersartikelen

**Rotterdam**

Wolphaertsbocht 214

**DE** aangewezen Verzekering-Maatschappij

**ONGEVALLEN ZIEKENHUISVERPLEGING OPERATIE WEKELIJKE UITKERING BIJ ZIEKT**

Vraagt prospectus!



# NEDERLANDSE GEDACHTEN

OFFICIEEL WEEKBLAD VAN DE ANTI-REVOLUTIONAIRE PARTIJ

## Partijsecretaris benoemd

De vorige week is door het Centraal Comité een belangrijk besluit genomen. Er is een partijsecretaris benoemd. Twee weken geleden is er in dit blad, toen melding werd gemaakt van een tot standgekomen uitbreiding van de staf van het partijbureau reeds gezinspeeld op te verwachten verderstrekkende beslissingen. Die zijn nu gevallen.

Men zal zich wellicht hebben afgevraagd: had de partij, of had het Centraal Comité dan geen secretaris? Nee, sinds de reorganisatie niet.

Onder het oude bestel was een van de leden van het C.C. secretaris. Laatstelijk was dit Prof. Dr. Ir. H. van Rlessen. Die secretaris „oude stijl” was dit echter vrijwel uitsluitend titulair. Als zodanig was hij uiteraard



Mr. W. R. van der Sluis, die geboren is te Dirkshorn als zoon van een predikant is thans 33 jaar oud.

Hij heeft rechten gestudeerd aan de V.U. Van 1951 tot 1953 was hij werkzaam op de afdeling wetgeving en publiek recht van het Departement van Oorlog. In 1953 werd hij benoemd tot juridisch adviseur van het C.N.V. Hij vervulde enige jaren het secretariaat van de kiesvereniging te Bilthoven, waarvan hij sedert oktober 1956 voorzitter is.

Hij neemt momenteel de colleges arbeidsrecht aan de V.U. waar voor Prof. De Gaay Fortman, die voor zijn werk bij de Verenigde Naties een aantal maanden buitenslands vertoefte.

een belangrijk lid van het moderamen, van het dagelijks bestuur van de partij, maar hij was niet belast met de leiding van het bureau en van de dagelijkse organisatorische en administratieve arbeid.

Voorzover ik weet, heeft Prof. van Riessen in de periode, waarin hij secretaris is geweest, slechts eenmaal een uitgaande brief mede ondertekend. Dit was zijnerzijds geen verwaarlozing van zijn functie, doch lag in de aard van de toenmalige organisatie. Meer werd van hem niet verwacht. Voor de dagelijkse zaken was er een adjunct-secretaris, de onder ons zo bekende heer Gosker.

De reorganisatie heeft voor de secretaris-functie een wezenlijke verandering betekend. Er moest een „beroeps”-secretaris komen, belast met de leiding van het centrale apparaat en optredend als directeur van het partijbureau. Dit is in overeenstemming met de eisen van onze tijd. Zij gelden ook voor onze partij met haar ook na de reorganisatie gehandhaafde bijzondere structuur.

## Het kraakt in Oost en West

TERWIJL de Amerikaanse minister van buitenlandse zaken Foster Dulles deze week in Washington in de commissie van buitenlandse zaken van de senaat het plan van president Eisenhower voor het Midden-Oosten uiteenzette, waarbij hij met klem onderstreepte, dat hij in deze samenwerking met Frankrijk en Engeland ten enenmale verwierp, reisde de Chinese premier en minister van buitenlandse zaken Tsjoen en Lai de Oost-Europese satellietstaten Polen en Hongarije af om de nieuwe communistische regeringen daar te bezweren de eenheid van het „socialistische kamp” te bewaren en de leiding van Sowjet-Rusland te aanvaarden.

Dulles spant zich in om de invloed van Frankrijk en Engeland in het Midden-Oosten te elimineren en de wereld, vooral de Aziatisch-Afrikaanse wereld, duidelijk te maken, dat de Amerikanen niets te maken hebben met de West-Europese „imperialisten”. Washington eist volledig het leiderschap van de Westerse wereld op, evenal Sowjet-Rusland dit ten aanzien van het Oost-blok doet. In beide kampen heeft het de laatste maanden gekraakt en kraakt het nog.

De vraag is: waar kraakt het het meest? Het antwoord op deze vraag is nog niet te geven, maar vooralsnog geloven wij dat de moeilijkheden voor Sowjet-Rusland groter zijn dan voor Amerika. Blijkbaar wordt er in Washington ook zo gedacht. Vandaar dat Foster Dulles zich „de weelde” kan veroorloven het Amerikaanse congres te winnen met argumenten, die Frankrijk en Engeland maken tot bondgenoten, wier politiek in het Midden-Oosten de Sowjet-penetratie in de hand heeft gewerkt en mitsdien met alle kracht moet worden tegengegaan. De Amerikaanse regering kan zich deze argumentatie veroorloven, omdat zij weet dat Frankrijk en Engeland tenslotte niet rebelleren, zoals Polen en Hongarije. De democratie heeft in deze landen zo'n rijpheid bereikt, dat van hen niet gevreesd behoeft te worden, dat zij de Westelijke alliantie verlaten en hun eigen weg gaan. Hoe groot ook de tegenstellingen in het Westelijke kamp zijn, de vrees voor de gemeenschappelijke vijand: het wereldcommunisme is altijd nog groter

en houdt Amerika en West-Europa bij elkaar.

Het grote meningsverschil tussen Washington aan de ene kant en Londen en Parijs aan de andere kant heeft in diepte zijn betrekking op de methode, waarop het wereldcommunisme moet worden bestreden. Daarbij vertonen de Amerikanen de neiging om zich over te geven aan speculaties, terwijl West-Europese landen, zoals Frankrijk en Engeland — wij laten nu maar even rusten, dat vele politieke groeperingen in West-Europa de Amerikaanse visie delen — tot het uiterste vasthouden aan het verkrijgen van garanties en aan het vermijden van risico's.

De Amerikanen wensen de zogenaamde „nieuwe landen” van Azië en Afrika voor het Westen te winnen of indien dit niet gelukt hen tot een naar het Westen neigende neutraliteit te bewegen. Daarbij moet allereerst volledig aan alle nationale aspiraties worden voldaan. Zij moeten vrij zijn van elke Westelijke inmenging. Economische hulp-

De nieuw geschapen secretaris-functie heeft geruime tijd opengestaan. Het „inspelen” van de nieuwe organisatievorm en de persoonswisselingen in de partij, maakten dit noodzakelijk. En dit tijdelijk open houden was mogelijk, omdat het partijbureau in de oude opzet kon blijven voortwerken. Overigens stond wel vast, dat de toestand van een feitelijke onderbezetting van het partij-secretariaat — en daarop heeft met name de adjunct-secretaris steeds met nadruk gewezen — in verband met de omvang der werkzaamheden niet te lang zou mogen duren.

De afdoening van een aantal lopende zaken werd daardoor wel eens ernstig bemoeilijkt. Het zal geen uitvoerig beoogde behoeven, dat de samenstelling en de formatie van de „staf” van een politieke partij bijzonder belangrijk zijn.

Ik geloof, dat wij door de voorzieningen, welke in de laatste maanden zijn getroffen, en thans door de benoeming van een secretaris zijn voltooid, een bezetting van het partijbureau hebben verkregen, waardoor dit bureau voorlopig tegen zijn taak is opgewassen. Wij zijn niet, en willen niet zijn een or-

ganisatie, waarin de leiding en het beleid liggen in handen van enkele vakmensen, van bewindvoerders. Maar wel is voor deze tijd noodzakelijk een sterk en efficiënt werkend centraal apparaat. Als wij het hebben over Christelijke politiek in een moderne wereld, dan heeft dat ook met de organisatie van dit centrale partijbureau te maken.

Mr. Van der Sluis, die tot secretaris is benoemd, krijgt in het geheel van onze partij een gewichtige plaats. Maar ook een grote verantwoordelijkheid. Er wordt veel van hem verwacht.

De heer Van der Sluis is vanwege zijn huidige werkkring niet onbekend met het christelijk organisatieleven. En hij heeft liefde voor de politieke zaak. Met geestdrift wil hij zijn nog jonge schouders onder het werk van de anti-revolutionaire partij zetten, niet alleen om der wille van de „baan”, maar vooral ook om der wille van de „zaak”. Moge God hem daartoe de krachten geven en ook in deze nieuwe medewerker onze christelijke politieke arbeid zegenen.

Dr. W. P. BERGHUIS.



De nieuwe Engelse premier Harold Macmillan bracht een bezoek aan zijn grote voorganger Winston Churchill.

verlening en indien gewenst militaire steun dienen daarbij een handje te helpen. De West-Europese landen brengen deze politiek in gevaar, wanneer zij niet vlug genoeg hun machtsposities in Azië en Afrika opgeven of hun koloniale verhoudingen niet vlug genoeg opruimen. De Amerikanen willen het wereldcommunisme, dat in zijn strijd tegen „imperialisten en kolonialisten” zo'n bekoring uitoefent op Aziaten, Arabieren en Afrikaners overtroeven, waarbij wij aantekenen dat men dit „overtroeven” met een korreltje zout moet nemen. De Amerikaan is oprecht „antikoloniaal”, de Sowjet-Rus niet.

Na de tweede wereldoorlog, toen de Verenigde Staten gedwongen waren als machtigste staat ter wereld een actieve wereldpolitiek te voeren, meende het tegen de Sowjet-Unie te moeten opbieden. Washington bepleitte de zo snel mogelijke oprulling van alle koloniale regimens. Dat begon tijdens de oorlog met India en direct na de oorlog met Indonesië en de andere Zuid-Oost-Aziatische landen. Parijs, Londen en Den Haag moesten eraan geloven en laten wij maar eerlijk zijn, velen in West-Europa, ook in ons land, meenden, dat dit de enig juiste politiek was. In een angstwekkend tempo werd dit proces ingezet. Het is nog volop gaande. Men heeft wel eens gezegd, dat het uiteenvallen van de Donau-monarchie in 1918 voor Europa rampzalige gevolgen heeft gehad. Wat de consequenties zijn van de versnelde „emancipatie” van Azië en Afrika voor de wereld, is thans nog niet te overzien, maar de feiten dwingen tot een wel bijzonder pessimistische verwachting. Het optimisme van de Amerikanen kende na de tweede wereldoorlog geen grenzen. Hals over kop stortte Washington zich in het Chinese avontuur, dat eindigde in het neerlaten van het communistische bamboe-gordijn langs de Stille Oceaan. Thans reist een Chinees minister-president als paladijn van Moskou de Oost-Europese landen af om de communistische overheersers daar

• Vervolg op pag. 9



## Aandacht voor de

## LEDENWERVING

- \* Nu het abonnementsgeld gireren bespaart straks kosten
- \* Een nieuwe bladzijde in de geschiedenis van onze partij

DE MAAND januari schiet al weer op. In februari worden gereed gemaakt de kwitanties voor het eerste kwartaal van Nederlandse Gedachten. Mogen we er bij onze abonnees op aandringen, dat zij het abonnementsgeld ad f 6.50 per jaar per giro of per postwissel alsnog overmaken. We doen dat in hun eigen belang. Die kwitantieloper op ongelegen ogenblikken aan de deur is niet altijd leuk en het betalen van de incassokosten kan worden voorkomen. We doen dat ook in ons eigen belang, want het vereenvoudigt de administratie en aan de incassokosten verdienen we werkelijk niet — daar leggen we nog geld op toe. Neem daarom de moeite en stuurt u het bedrag ad f 6.50 per giro op — nummer 89673 Anti Rev. Partij, Den Haag, Dr. Kuiperstraat 3 — of per postwissel. Mogen we daarop rekenen? Maar na 15 februari liever niet meer, want dan gaan de kwitanties uit.

## Penningmeesters tot 15 februari

Eenzelfde verzoek geldt de penningmeesters onzer kiesverenigingen, die de hun toegezonden nota, met de afrekening over 1956 nog niet hebben vo'daan. Wij danken die actieve penningmeesters, die dit wel reeds deden. Ook in dit geval geldt de termijn 15 februari. Na dit datum gaan de kwitanties de deur uit.

## Brochure Bruins Slot

De brochure van dr. Bruins Slot „De Kabinetsformatie in 1956" is aan alle kiesverenigingen toegezonden. Deze brochure bevat de rede, die Dr. Bruins Slot heeft uitgesproken bij de Algemene beschouwingen, die gehouden zijn bij de nieuwe parlementaire periode. Het is een belangrijke rede, waarin de grondlijnen van de huidige Anti-Revolutionaire politiek duidelijk en principieel worden getrokken. Het is een geschrift, dat in ruimere kring de aandacht verdient en daarom hartelijk wordt aanbevolen. Laat men deze toch in ruime mate verspreiden ook onder hen, die vragen wat voor vandaag de Anti-Rev. partij nastreeft en welke positie zij inneemt. Het is een rede, die vanuit dat oogpunt beschouwd, inderdaad de moeite waard is en in breder kring moet worden verspreid.

## Ledenwerving

Binnenkort zal een circulaire naar de kiesverenigingen uitgaan waarin nadere richtlijnen worden gegeven voor de ledenwerving. Tevens wordt daar bijgesloten een folder voor de ledenwerving, die bij het partijsecretariaat kan worden besteld. Het is goed dat het Centraal Comité daar-

toe heeft besloten. Ledenwerfacties moeten regelmatig worden gevoerd en telkens worden herhaald. Dat is nodig om het ledental op peil te houden. Daar moeten we telkens op terugkomen. En dan moeten we ook goed verstaan waarom we dat doen. Ieder gewonnen lid betekent weer een zekere binding, een vasthouden, een versterking van onze invloed. Een partij die beschikt over een groot aantal leden, staat altijd sterk, staat innerlijk en organisatorisch sterk. En daarom moeten we iedere keer op dit aambeeld blijven hameren.

## „Krispijn" en „Stad"

In Dordrecht zijn twee kiesverenigingen, n.l. „Krispijn" en „Stad". De eerste telt 178 mannelijke leden en 140 vrouwen. De laatste telt 280 leden en niet ene vrouw. Het resultaat van „Krispijn" is het werk van één man, n.l. de Heer Broere. We danken hem daarvoor zeer. Van „Stad" zeggen we geen kwaad. Waarom? Er zijn er zoveel als „Stad" en zo weinig als „Krispijn". Waren er maar meer „Krispijns"!

## Slotphase van de reorganisatie

Elders in dit blad kunt U lezen een mededeling, dat het Centraal Comité er toe is overgegaan een secretaris te benoemen. Als zodanig is dan benoemd de Heer Mr. W. R. van der Sluis, tot nu toe juridisch adviseur van het Chr. Nationaal Vakverbond. Wij roepen de nieuwe functionaris een hartelijk welkom toe in zijn veelomvattende functie en wensen hem toe, dat hij veel bevrediging zal vinden in de vervulling van de taak, die hij op zich genomen heeft.

En dit is dan de slotphase van de reorganisatie. De Anti-Revolutionaire Partij begint met een nieuwe bladzijde in haar geschiedenis. Een nieuwe voorzitter, een nieuw moderamen, een sterk gewijzigd Centraal Comité, een nieuwe directeur van de Dr. Kuiperstichting en nu — laatste schakel van de keten — een nieuwe secretaris. Een nieuw statuut, andere personen, straks een gewijzigd beginsel-program. Een periode wordt afgesloten! We beginnen aan een nieuwe periode! De zaken zullen anders worden aangepakt als tot nog toe. Daar zit iets goeds in! Maar twee dingen staan vast Ten eerste: de gereorganiseerde partij staat voor dezelfde moeilijkheden en voor dezelfde problemen als tot nog toe. Ten tweede: zij zal haar karakter van Calvinistische partij niet prijs geven.

Wanneer zo de reorganisatie, ook wat de verandering der personen betreft, een nieuw élan geeft aan onze partij, zal zij aan haar doel beantwoorden. En dat hopen we van harte!

## Zwitsers voorbeeld

PROFESSOR Molenaar heeft onlangs de opmerking gemaakt, dat de Nederlandse kabinetten gaan gelijken op de Zwitserse Bundesrat. Zwitserland heeft een Ständerat (te vergelijken met onze Eerste Kamer) en een door directe verkiezingen gekozen Nationalrat. Om de vier jaar hebben er periodieke verkiezingen plaats. Wanneer de beide raden zijn gekozen, komen zij in een verenigde zitting bijeen, de Vereinigte Bundesversammlung, en die vergadering kiest een Bundesrat van 7 leden. Zij bepaalt bovendien, wie van die 7 leden President en wie Vice-president zal zijn. De President en de Vice-president zitten als zodanig slechts één jaar en worden daarna weer gewoon lid van de Bundesrat. Deze Bundesrat fungeert ongeveer als een ministerie. Volgens de grondwet is hij belast met de uitvoering en de leiding van het landelijke bestuur. De 7 leden zijn dan ook ieder hoofd van een departement, en als college houden zij zich samen bezig met het algemeen beleid. Tientallen van jaren hadden de liberalen en de met hen samenwerkende radicalen de volstrekte meerderheid in het Zwitserse parlement en de 7 leden van de Bondsraad waren de vertrouwensmannen van die meerderheid. Men zou kunnen zeggen, dat de Bondsraad een Commissie was uit de meerderheid in het parlement, zoals dat ook in Engeland het geval is. Maar in latere jaren werden de 7 zetels min of meer bij onderlinge afspraak tussen de partijen verdeeld, en kregen naast de radicalen ook de socialisten, de boerenpartij en de conservatieven een plaats. Zo kent men al sedert tientallen van jaren in Zwitserland alleen maar een Bondsraad, geen kabinet, „op brede basis", door de politieke partijen samengesteld.

WAAROM bracht Prof. Molenaar deze Zwitserse Bondsraad ter sprake? Om er op te kunnen wijzen, dat wij naar zijn mening dezelfde kant uitgaan.

Wij krijgen ook een kabinet op brede basis, door de fracties samengesteld. Na veel touwtrekken natuurlijk en niet zonder moeite en pijn. Maar in elk geval gaan de fracties vragen: welke ministers, welke portefeuilles, enz. En dan — als zij het eens zijn, als de verdeling is tot stand gekomen, als iedereen weet, wie minister worden, krijgt ten slotte de uiteindelijke formateur de opdracht en hij is na één dag klaar. De laatste informateur heeft toen het briefje gebracht, waarop het gedetailleerde compromis van de fracties staat, en hij accepteert. De fracties hebben het kabinet gevormd.

ER ZIT in deze kritiek van Prof. Molenaar een juist element. Prof. Anema redeneerde in dezelfde richting, maar met een ander voorbeeld. Hij wees op de Provinciale Staten, die de Gedeputeerde Staten uit hun midden kiezen. Ook daarbij is de praktijk gegroeid, dat de plaatsen in het „College" min of meer tussen de fracties worden verdeeld. En Prof. Anema oordeelde, dat een kostbaar goed verloren zou gaan, als het Kabinet zou worden tot een soort college van Gedeputeerde Staten.

Een waarschuwing is hier inderdaad op haar plaats. Een te sterke bemoeiing van de fracties met de kabinetsformatie, met de onderdelen van het program, met de zetelverdeling, met de personen, die aangezocht zullen worden. Het gevaar is aanwezig, dat de dualiteit in ons staatsbestel, de eigen zelfstandige positie van het kabinet én van de volksvertegenwoordiging al meer in het gedrang zou komen. De kabinetsformateur moet meer zijn dan een makelaar.

HOE noodzakelijk deze kritiek ook is, toch moeten we niet over het hoofd zien, dat we in wezen een heel ander stelsel hebben dan het Zwitserse.

In Nederland heeft het kabinet een eigen verantwoordelijkheid. Dat komt staatsrechtelijk en duidelijk uit bij het tot stand komen van een initiatiefvoorstel. Wanneer beide Kamers zich met zulk een voorstel hebben verenigd, beslist het Kabinet zelfstandig, of het H. M. de Koningin zal adviseren, het ontwerp te tekenen. Want het ontwerp behoeft ook de handtekening van de verantwoordelijke ministers. En die minister adviseert H. M. alleen, om te tekenen, als hij geen bezwaar heeft, om daarna zijn eigen handtekening te plaatsen. In Zwitserland is niets van dien aard, de besluiten van de Volksvertegenwoordiging zijn wet.

Nog duidelijker springt het verschil in het oog, wanneer wij ons herinneren, dat, óók bij de kabinetsformatie, H.M. de Koningin een eigen niet overdraagbare taak en verantwoordelijkheid heeft. Wel wordt het „geheim van Soestdijk" bewaard, het vertrouwelijk overleg tussen de Koningin en haar adviseurs, maar niettemin is de invloed en de taak van de Koningin van dien aard, dat het bij ons altijd anders is en blijft dan in Zwitserland. Dat wij een constitutionele monarchie hebben, is hier beslissend, en geeft aan ons staatsbestel een eigen karakter.



fijn! die ken ik

## Rijwielen direct v. fabriek

f 50.— goedkoper. Eerste klas materiaal en langdurige garantie. Gedurende de wintermaanden op onze reeds zeer laag gestelde prijzen een extra korting: okt. f 12.50, nov. f 14.—, dec. f 14.—, jan. f 13.— en febr. f 12.50. Doe als zo velen profiteer van dit voordeel. Vraag gratis prijscourant met kortingsbonnen. SIMBA RIJWIELFABRIEK, Naaldwijkseweg 26, 's-Gravenzande, Tel. K 1748-673.

VOOR ADVERTENTIES gelieve men zich uitsluitend te wenden tot de advertentie-administratie Kon. Wilhelminalaan 34, LEIDSCHENDAM.

GYMNASTIEKTOESTELLEN  
ROTHUIZEN N.V. — HEELSUM

## NEDERLANDSE GEDACHTEN

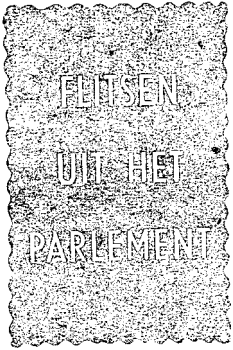
onder redactie van H. Algra (voorzitter), R. Gosker, Jac. S. Hoek, Prof. Dr. J. J. de Jong, S. Jonker, A. R. de Kwaadsteniet, J. D. Troostheide.

Secretaris: G. J. H. Griffioen.

ADRES VAN REDACTIE EN ADMINISTRATIE: Dr. Kuiperstraat 3, 's-Gravenhage. Telef. K 1700-115935. Giro 89673. VOOR ADVERTENTIES: Kon. Wilhelminalaan 34, Leidschendam, Tel. K 1761-1646.

ABONNEMENTSPRIJS f 6,50 per jaar f 1,65 per kwartaal, giro 89673.  
STUDENTENABONNEMENT f 4,— per jaar LOSSE VERKOOP f 0,20.





# Overheidsuitgaven stijgen sneller dan het nationale inkomen

- \* Prof. Hellema: „Het is onhoudbaar het te doen voorkomen alsof de belastingverlagingen ons in de huidige situatie hebben gebracht.”
- \* De heer Pollema: „In sociaal-economisch opzicht worden wij geregeerd door de P.v.d.A. en de A.R.”
- \* Prof. Hellema: „Ik heb voor deze wijze van debateren geen zintuig.”

DE algemene financiële beschouwingen, die deze week in de eerste Kamer zijn gehouden, was het zoveelste onbevredigende debat dat de laatste maanden in ons parlement is gehouden. Zolang de regeringsnota over de bestedingsbeperking niet is verschenen is elk financieel, economisch en sociaal gesprek met de regering weinig vruchtbaar. De Senatoren hebben echter van de noodzaak van bestedingsbeperking het hoofdpunt van het debat gemaakt. Zo trachtten zij toch nog actueel te zijn. Ongetwijfeld heeft dit het voordeel gehad dat de regering nu weet, welke opvattingen er in de Eerste Kamer leven. Daarmee kan zij haar winst doen, al zijn de meeste sprekers er niet in geslaagd nieuwe gezichtspunten naar voren te brengen.

## Belastingverlaging is niet de bron van het kwaad

WAT dat betreft was de redevoering van prof. Hellema in meer dan één opzicht opvallend. Het was goed dat de a.r. financiële specialist heeft afgerekend met de socialistische stelling dat de belastingverlaging van 1955 ad f 500 miljoen de oorzaak zou zijn van de nu noodzakelijke bestedingsbeperking. In totaal werd in 1956 op prijsbasis van 1955 f 800 à f 900 miljoen meer besteed dan geproduceerd. Tegenover een stijging van de arbeidsproductiviteit, die de 4 procent niet haalt, staat een stijging van de loonsom met 9 procent. Deze cijfers tonen zonneklaar aan — aldus prof. Hellema — dat de socialistische stelling onjuist is. „Het is onbegrijpelijk, waarom van die zijde deze door een P.v.d.A.-minister doorgevoerde maatregel ten onrechte als de bron van alle kwaad poogt voor te stellen.”

Prof. Hellema vervolgde: „Voorts weten toch ook de deskundigen in de P.v.d.A., dat de consumptiequote bij loonsverhogingen aanmerkelijk groter is

dan bij de belastingverlaging, zodat uit conjunctureel oogpunt de loonsverhogingen, die bovendien een hoger bedrag betroffen, gevaarlijker zijn geweest dan de belastingverlaging. Ik vraag nadrukkelijk de aandacht voor het feit, dat ik loonsverhogingen en belastingverlaging uitsluitend van uit conjunctureel standpunt vergelijk en daarmee dus geen oordeel uitspreek over de vele andere aspecten, die bij beide maatregelen een rol hebben gespeeld.

In ieder geval is het en op grond van de cijfers en naar de huidige wetenschappelijke inzichten volkomen onhoudbaar om het te doen voorkomen alsof de belastingverlagingen ons in de huidige situatie hebben gebracht, wat bij het grote publiek de suggestie wekt, dat als deze dus ongedaan gemaakt zouden worden, alles wees in orde zou zijn. Ik geloof, dat de P.v.d.A. met dergelijke eenzijdige en onjuiste voorstellingen van zaken bepaald geen constructieve bijdrage levert voor de oplossing van de problemen, waarvoor wij thans staan.”

Het was opvallend, dat geen enkele spreker bij dit debat er over klaagde dat de regeringsnota nog steeds niet verschenen is. Minister Hofstra kon terecht concluderen dat de Eerste Kamer vol begrip is voor de positie van de regering, die niet alleen beslissen moet



PROF. HELLEMA

over de vraag hoe het S.E.R.-advies uitgevoerd dient te worden, maar die ook verder moet gaan en die bovenal nog met het moeilijke landbouwprobleem te maken heeft. „Wat dit laatste betreft zeide de bewindsman van financiën met enige nadruk dat er nog geen enkele beslissing is genomen. Dus ook niet over het bedrag van f 200 miljoen dat minister-president Drees in zijn brief aan de Stichting van de Arbeid heeft laten vallen.

## Politiek debat

DE c.h.-senator, de heer Pollema, maakte van dit algemene financiële debat bijna een zuiver politiek debat door enige stekeligheden te richten aan het adres van de anti-revolutionairen. Deze Friese senator wekt de indruk dat hij dat bijzonder graag doet. Dat is zijn goed recht. Wij vallen daar ook niet van onderste boven, want het optreden van de heer Pollema in de Eerste Kamer is daarvoor te onevenwichtig. Het is nog niet zo erg lang geleden dat de heer Van der Kieft door hem bijzonder werd geprezen, terwijl de oud-minister van financiën nu plotseling in zijn ogen niet veel waard is. De heer Pollema laat graag een eigen geluid horen. Of de heer Staf het heeft gewaarderd dat hij door zijn partijgenoot plotseling werd geëvalueerd tot een vakminister, betwijfelen wij. Het is een bewering, die in ieder geval in strijd is met de gang van zaken tijdens de kabinetsformatie. Alleen al door de gelden die aan het de fensieapparaat worden besteed neemt de heer Staf reeds een zeer belangrijke positie in het Kabinet in. Van de eerste dag der formatie af was hij een van de c.h. kandidaat-ministers.

Enfin, wij hebben het van de heer Pollema gehoord: in sociaal-economisch opzicht worden wij in Nederland geregeerd door de P.v.d.A. en de A.R. En

daarbij gaan de socialisten dan nog door de knieën voor de antirevolutionairen. Dat zou men tenminste kunnen opmaken uit zijn uitspraak dat de P.v.d.A. zich wat haastig achter de prijsstabilisatiepolitiek van de minister Zijlstra heeft geschaard. De heer Pollema heeft waarschijnlijk van het voeren van kabinetspolitiek weinig begrepen. Misschien komt dat omdat hij als goed c.h. van teamgeest bitter weinig door-drongen is.

Verheugen wij ons in de felle aanvallen van de heer Pollema? Zeker niet. Het is goed dat de heer Hellema hierop is ingegaan. „Ik heb voor deze wijze van debatteren geen zintuig en ik wens het niet te hebben”, aldus de heer Hellema. Wat heeft het voor zin om zo over de a.r. te spreken als de heer Pollema doet? Neen, de a.r. afgevaardigde wenste de heer Pollema dus niet in zijn betoogtrant te volgen, daar hij niet bereid is de verdeeldheid van de protestanten op het politieke terrein nog te vergroten door het plaatsen van stekeligheden.

## Overheidsuitgaven

DE heer Hellema heeft een overzicht gemaakt van het verloop van de totale overheidsuitgaven over de jaren 1949 t.m. 1955 (inclusief provincies en gemeenten), het verbruik van de particulieren, het verbruik van de overheid (dus uitgaven aan lonen, salarissen en materiële behoeften) en van de netto-investeringen in kapitaalgoederen. Verder heeft hij berekend, hoe de aanwas in guldens en in procenten gedurende die periode in ieder van die categorieën is geweest ten opzichte van het voorafgaande jaar.

De resultaten dezer berekeningen zijn de navolgende:

„De gemiddelde jaarlijkse stijging van het nationale inkomen heeft bedragen 8,4%, van het particuliere verbruik 6,3%, van de totale overheidsuitgaven 11,2%, van het verbruik van de overheid 11,4% en van de investeringen 14,7%.

Beperk ik mij tot de consumptieve uitgaven dan is de toename van het particuliere verbruik dus jaarlijks 2,1% of 25% beneden de jaarlijkse stijging van het nationale inkomen gebleven; de toename van het verbruik van de overheid is jaarlijks 3% meer geweest dan de stijging van het nationale inkomen of wel 35% meer dan de gemiddelde stijging.

In 1949 bedroeg het particuliere verbruik 72% van het nationale inkomen, in 1955 64%. Het verbruik van de overheid in 1949 15% en in 1955 18% van het nationale inkomen.

Het particuliere verbruik is van 1949 tot 1955 dus met 11% gedaald, het verbruik van de overheid met 20% gestegen.

Het nationale inkomen steeg van 1949 tot 1955 met ruim 10 miljard, dat is 63%. Het verbruik van de particulieren steeg met 5,17 miljard, dat is 44%, en het verbruik van de overheid steeg met 2,26 miljard of met 91%.

Dat wil dus zeggen, dat het particuliere verbruik in die zes jaren 1/3 minder is gestegen dan het nationale inkomen. Het verbruik van de overheid daarentegen met bijna 50% meer dan het nationale inkomen. Neemt men de totale overheidsuitgaven, dan zijn ook die met niet minder dan 89% gestegen, dus eveneens met ongeveer 50% meer dan de stijging van het nationale inkomen.

Ik meen, dat deze cijfers bijzonder illustratief zijn. Met het trekken van de conclusies moet men echter voorzichtig zijn. Immers op zichzelf is het normaal, dat bij stijging van het nationale in-



H. J. Hofstra (P.v.d.A.)  
minister van Financiën

komen de consumptie afneemt en de besparingen toenemen. Die besparingen zullen in een hausseperiode worden gebruikt voor investeringen. Ook ten aanzien van de investeringen heb ik de jaarlijkse toename over de periode 1949-1955 nagegaan. Deze bedroeg 14,7% tegenover de gemiddelde stijging van het nationale inkomen van 8,4%. In 1955 werd 1,83 miljard meer geïnvesteerd dan in 1949, hetgeen een toename betekent van 117%.

Nu wil ik allerminst uit deze cijfers de conclusie trekken, dat de noodzakelijke besparingen nu voornamelijk in de overheidssfeer moeten plaats vinden. Daarmede zou men miskennen de samenhang van tal van overheidsuitgaven met tal van particuliere investeringen en de uitbreiding van onze bevolking. Maar wel meen ik, dat deze cijfers nog eens overduidelijk aantonen, dat, zoals ik ieder jaar heb betoogd, planning over meerdere jaren voor tal van onvermijdelijk stijgende overheidsuitgaven zoals Onderwijs, Sociale Zaken, Waterstaat (in verband met bijv. P.T.T. en Deltaplan), noodzakelijk is, omdat de toename van deze zeer belangrijke uitgaven de noodzakelijkheid zou aantonen om alles, wat niet strikt urgent is, af te knappen. Wij kunnen niet voortgaan met overheidsuitgaven, die jaarlijks aanmerkelijk sneller toenemen dan het accres van het nationale inkomen.”

Deze cijfers zijn in dit algemene financiële debat uiterst belangrijk geweest. Minister Hofstra erkende dat zij globaal juist zijn, maar — evenals de heer Hellema — vond hij dat bij de beoordeling van de cijfers voorzichtigheid is geboden. Er moet echter niet de conclusie worden getrokken dat de overheid de oorzaak van de noodzakelijke bestedingsbeperking is. De consument en het bedrijfsleven dragen daarvoor ook de verantwoordelijkheid. En de heer Vos kwam met berekeningen van het Centraal Planbureau, waarin een analyse werd gegeven van de overheidsfinanciën gedurende de jaren 1949 en 1955. Die cijfers klopten niet met de gegevens van de heer Hellema. Volgens de heer Vos loopt de stijging van de overheidsuitgaven parallel met die van het nationale inkomen, als men de militaire aankopen buiten beschouwing laat.

De meningen verschilden dus. Maar dat neemt niet weg, dat de analyse van de heer Hellema een nadere overweging waard is. De a.r. heeft ook aange-drongen op een vrijwillige bestedingsbeperking. Naar zijn gevoelen moet dat mogelijk zijn, omdat de totale bestedingsbeperking ongeveer 3 procent van ons nationale inkomen zal uitmaken. Een denkbeeld dat door minister Hofstra en door de heer Teulings (k.v.p.) werd bestreden. Zij stelden zich op het standpunt, het risico van een mishukking niet te kunnen lopen, daar de woningbouw daarvan de dupe kan worden.

## Directeur Kuypersstichting

BIJ het ter perse gaan van dit nummer bereikte ons het bericht, dat als opvolger van mr. K. Groen, wiens benoeming tot hoofd der afdeling P.B.O. bij het departement van Binnenlandse Zaken enz. wij onlangs berichtten, tot directeur van de Doctor Abraham Kuypersstichting is benoemd, mr. J. H. Prins, thans wetenschappelijk gevormd medewerker bij de stichting. Wij wensen hem met deze benoeming van harte geluk.

Mr. Prins is 32 jaar oud. Hij studeerde aanvankelijk medicijnen en later Ned.-Indisch Recht aan de Rijksuniversiteit te Utrecht. In het cursusjaar 1949-1950 was hij praeses van de afdeling der S.S.R. aan die universiteit. Na zijn doctoraal examen in 1953 was hij gedurende enige tijd werkzaam bij de griffie van de Tweede Kamer. Met ingang van 1 december 1954 werd hij verbonden aan de Kuypersstichting.

## DRENTE

### BOUWBEDRIJF VANESS

Emmen

KAPELSTRAAT 20 - TEL. 671

Uitvoering

van alle voorkomende bouwwerken

DE GROOTSTE SORTERING

### MANTELS KOSTUUMS JAPONNEN OVERJASSEN

De beste kwaliteiten - De laagste prijzen  
De Speciaalzaak voor betere Dames- en Herenkleding

### BUINING HOOGEVEEN



### EMIGRATIE

Als specialisten belasten wij ons met de volledige verzorging van verzendingen overzee.

Tel. 2841 (K 5280)

JAN DE BOER N.V. HOOGEVEEN

### FA. K. HARTMAN EN ZN.

Telefoon 2130

Voor al Uw verhuizingen  
en Transporten

AUTODIENST HOOGEVEEN-GRONINGEN v.v.

### Meubilering Zandbergen

MEPEL - HOOGEVEEN

Voor Zuid-west Drente  
HET ADRES VOOR HET INRICHTEN  
VAN UW WONING

### BROEKEMA'S

KOFFIE en THEE  
vraag die!

N.V. BROEKEMA-NAGEL, GRONINGEN - ASSEN

## ZWOLLE

### Makelaarskantoor J. G. Bramer

Woningbureau

Assuranties

Hypotheken

Taxaties

ZWOLLE - WILHELMINASTRAAT 35 a

Postrekening 21139, Tel. 6783 b.g.g. 5729

### BEGRAFENISSEN

(ook buiten Zwolle)

R. Dragt

Roggenstraat 22 - Telef. 5594 - Zwolle

HET VERTROUWENSADRES VOOR

### PIANO'S EN ORGELS

ook voor het stemmen en onderhouden van uw instrument

GANZEVOORT

DIEZERSTRAAT 116 - TEL. 6552 - ZWOLLE

Uitgebreide keuze muziek en grammofoonplaten

Steeds voorhanden de nieuwste uitgaven der volgende rubrieken: Theologie - Staatskunde - Vaderl. Geschiedenis - Kerkgeschiedenis - Zending - Wijsbegeerte - Taal- en Letterkunde - Romans en Novellen - Opvoeding en Onderwijs.

Boekhandel Westerhof

MELKMARKT 36 - ZWOLLE - TELEF. 6171

Vraagt steeds uw leverancier naar:

Fransen's koffie en thee

Elektrische Koffiebranderij en Theehandel

P. C. Fransen - Dijkstraat 2 - Tel. 5457-3337, Zwolle

### WONINGINRICHTING

Boertien

Sassenstraat 39 - ZWOLLE - Tel. K 5200-6473

Levering franco met eigen wagen.

Het nieuwe  
concept  
beginsel- en  
algemeen  
staatkundig  
program  
(5)

# De overheid:

DIT artikel snijdt een centraal vraagstuk van onze tijd aan. Er is vrijwel géén grote politieke kwestie in onze dagen, of wij komen daarbij te eniger tijd voor één van de volgende vragen te

staan: wat is de Overheid; wat heeft men van haar te verwachten en te verlangen; wat kan zij en wat kan zij niet; wat heeft ze te doen en wat moest ze liever nalaten?

Het is dan ook wel begrijpelijk, dat men een artikel daarover in het Program van Beginselen wil opnemen. In het oude Program vindt men over deze vragen weinig en dan nog verspreid. Bekijkt men het voorgestelde artikel wat beter, dan blijkt, dat het antwoord op de kernvraag: Hoe zien wij de Overheid? op een wat verscholen plaats staat. Men vindt het in de bijvoeging: „als dienaar Gods geroepen tot de handhaving der gerechtigheid”. Daar zitten de drie centrale elementen in: a. dienaar Gods, b. geroepen, c. de gerechtigheid. Met die woorden is het uitgangspunt van de anti-revolutionairen aangegeven, van waaruit wij de hierboven gestelde vragen benaderen.

Wij gaan niet allereerst vragen, hoe een bepaalde Overheid tot stand is gekomen. Of zij uit een opstand is voortgekomen dan wel of zij langzaam is gegroeid uit feodale verhoudingen, dan wel of zij door een vreedzaam besluit op eenmaal is uitgeroepen, dat alles is geen maatstaf voor de vraag wat de Overheid doen moet of doen mag. Voor dat antwoord is ook onverschillig of het Overheidsgezag in de weg van geboorte, is die van verkiezing of in die van de staatsgreep is verkregen. Niet de afkomst beslist, maar de roeping, die voor elke Overheid, waar haar historisch ontstaan ook ligt, gelijk is.

Wij belijden dat de overheid Gods dienaar is. Dat is een echte belijdenis, dat wil zeggen een echte geloofshandeling. Wie alleen let op wat wij zien en horen, heeft er moeite genoeg mee om te aanvaarden, dat de Overheid belichaamd is in deze mensen, die zus of zo tot dat ambt geroepen zijn, nu Gods dienaar is. Het lijkt er zoveel op, dat men de dienaar is van hartstochten, van belangen, van eigengereide idealen. En toch zal elke Overheid moeten worden voorgehouden, dat zij Gods dienaar heeft te zijn.

Wat houdt dat nu in?

Er is een oud verhaal uit de eerste jaren van de Noord-Amerikaanse kolonisatie. Een groep om het geloof uitgeweken Puriteinen had een gouverneur over zichzelf verkozen, om orde op de zaken te stellen. Maar de nieuw-verkozen gouverneur durfde tegen de opvattingen van de meerderheid in te gaan en bepaalde personen, die zich niet aan de gangbare zeden onderwierpen, tegen een volksgericht in bescherming te nemen. Toen daarop de menigte voor zijn huis kwam betogen en uitriep, dat men hem daarvoor geen gouverneur gemaakt had, stuurde de gouverneur de mensen naar huis. „Gij hebt mij verkozen, maar vanaf het ogenblik van mijn verkiezing ben ik niet uw dienaar, maar als Gods dienaar heb ik Zijn roeping te volgen.”

Dit verhaal wordt vaak aangehaald als voorbeeld van een zuiver-Calvinistische visie op de Overheid. Het is goed, wanneer de bevolking bij verkiezingen de personen aanwijst, die met het gezag zullen worden bekleed. Het is ook goed, wanneer zij voor de uitoefening van dat gezag verantwoording schuldig zijn aan het volk of zijn vertegenwoordigers en daarmede geregeld overleg plegen. Maar zij zijn Gods dienaren, aan bovenal Hem verantwoordelijk en zij hebben zich te laten leiden door Zijn roeping.

Wat betekent dat de Overheid zelfstandig heeft te zijn en niemand naar de ogen heeft te zien. Aan deze roeping ontleent ook de Overheid, zoals artikel II reeds zegt haar gezag. Wanneer zij zichzelf gaat beschouwen en zich dus ook gaat gedragen als een verlenststuk van bepaalde groepen — al was het zelfs de grote meerderheid van de bevolking — dan verdwijnt dat gezag. Maar dat betekent de chaos, want niet aan haar machtsmiddelen, politie, leger etc., dankt de Overheid de gehoorzaamheid aan haar bevelen en aanwijzingen — dat zijn tenslotte niet meer dan hulpmiddelen — maar aan dat gezag. En dat gezag rust voor een belangrijk gedeelte daarin, dat de Overheid boven de partijen staat en zich laat leiden door haar roeping. Wij behoeven maar naar Hongarije te zien om dat te beseffen.

Er zijn in de loop der jaren heel wat regels bedacht om te voorkomen, dat de Overheid haar gezag weg gooit. Van een minister verwacht men, dat hij voor zijn commissariaten en voor zijn partijfuncties bedankt; van een raadslid, dat hij alle handelingen vermijdt, die de indruk zouden kunnen wekken, dat hij belang heeft bij de besluiten van de raad. Er wordt in dat opzicht de laatste jaren nog al eens erg gezondigd — wanneer wij daartegen protesteren, dan moeten wij dat niet in de eerste plaats doen, omdat de P.v.d.A. daar stemmen mee zou kunnen winnen, maar omdat men zo zijn gezag niet goed bewaard en zijn roeping niet volgt. En wij moeten oppassen, dat van a.r.-zijde zulke slechte voorbeelden niet worden gevolgd, hoe voordelig dat — op kort zicht — ook lijkt.

Maar dit is de buitenkant. Het geeft aan wat men niet moet doen. Veel belangrijker is de vraag, wat men

wél moet doen. Wat houdt de roeping in? Waartoe is de Overheid dan wél geroepen? Het antwoord ligt er al in opgesloten, dat wij zeggen: zij moet boven de partijen staan. Dat wijst heen naar het recht en in oefening en handhaving van de gerechtigheid heeft dan ook de Overheid haar kracht te zoeken.

De Bijbel zegt ons dat de Overheid er is om der zonde wil en opdat wij een stil en gerust leven leiden. De chaos en de hartstocht heeft zij te beteugelen, opdat de wanorde en de haat niet de overhand krijgen. En waar zij Overheid en geen herder is zal dat moeten in de weg van het recht. Zolang zij die roeping volgt, bewaart zij haar gezag en regeert zij ons ten goede. Reeds Augustinus vroeg: wat is de Overheid zonder rechtvaardigheid anders dan een roversbende?

Bij haar zoeken naar gerechtigheid staat de Overheid — als het goed is — altijd tussen twee polen: de ordinantiën Gods en het rechtsbesef harer onderdanen. De norm voor haar handelen vindt zij in de eerste. Niet alsof dat maar kant en klare regels zijn. Mozes ontving de tafelen der wet uit Gods hand, maar dat voorrecht genoot na hem geen Overheid meer. Wij zullen moeten volstaan met het oude: gerechtigheid is de kunst (liever nog de deugd) van ieder het zijne te geven. Maar die uitspraak roept meer vragen op, dan zij beantwoordt. In de eerste plaats wel deze: wat voor ieder het zijne is, d.w.z. hoe zien wij de mens? of, om het met een modewoord te zeggen, welk mensbeeld hebben wij? Op die vraag hoeft de Christen, die bij de Bijbel leeft het antwoord niet schuldig te blijven. Zo is hij geroepen om de Overheid, die naar de norm der gerechtigheid zoekt (of niet zoekt!) ook altijd weer voor dat mensbeeld te plaatsen.

En nu moet die Overheid om orde te scheppen en vrede te krijgen in de samenleving die norm gaan handhaven. Dat is een moeilijke zaak, want gerechtigheid is een deugd of een kunst en die handhaaft men zo maar niet. De norm moet bij de mensen gebracht worden. Dat kan op allerlei wijze: door regels te gaan handhaven, die al zijn ontstaan en die rechtvaardig

worden bevonden; of door zelf regels te geven en die te handhaven, of door instellingen te scheppen, die een rechtsorde bevorderen, door de zwakken te steunen en de sterken hun plaats te

door

Prof. Dr. A. M. Donner

wijzen. Bij dat alles moet er echter heel wat gemarchandeerd worden. Want de mensen begrijpen het anders niet en het gaat ook niet anders: wij kunnen in deze wereld de wanorde wel beteugelen, maar haar niet opheffen. Zij leeft in de herten en herten voort en breekt zich in de uiterlijke feiten en omstandigheden telkens baan. Het rechtsbesef, het echte weten van recht en onrecht is bij ieder maar zeer onvolkomen en daar moet mee gerekend worden, wanneer de Overheid de norm bij de mensen brengt. Een rechtsorde is dan pas recht en kan dan pas orde zijn, wanneer degenen die daarin leven er ook ja op zeggen, anders blijft het een uiterlijke zaak die niet aanslaat en niet wordt beleefd. De Overheid zal daarom voortdurend de mensen bij de norm moeten brengen en de norm bij de mensen.

Daarbij kunnen heel wat ongelukken gebeuren. Ook de Overheid is niet volmaakt. Zij heeft geen volkomen kennis. Zij is niet zonder hartstocht. Het regeren wordt zo snel bevaderen, de handhaving der gerechtigheid ontaardt zo snel in betweterij en het stellen van recht is vaak „gebod op gebod en regel op regel.” Door alle eeuwen heen is de Overheid in de verleiding geweest om zich als dienaar Gods te gaan vereenzelvigen met haar Meester, ook en vaak juist als zij van God Drieëinig niet wist of wilde weten.

Hier zat nu de gedachte in, die het voorgestelde artikel IV tot hoofdlijn heeft gemaakt. Uit een oogpunt van stijl is dat niet fraai; men moest de positieve elementen van zijn visie op de Overheid ook in de zinsbouw wat meer centraal stellen en de negatieve elementen (datgene wat men van de Overheid niet wenst en datgene waarvoor men waarschuwt) pas op de tweede plaats ter sprake brengen.

Heel algemeen begint het voorgestelde artikel de totalitaire staat te verwerpen en het werkt die verwerping dan nader uit door te wijzen op twee dingen. In de eerste plaats op de beperkte bevoegdheid der Overheid. In de tweede plaats op de eigen roeping en verantwoordelijkheid van personen en levensverbanden.

Over die beperkte bevoegdheid behoeft in dit verband niet veel te worden gezegd. Zij komt bij het volgende artikel zeer uitvoerig ter sprake. Trouwens er ligt al heel wat opgesloten in het hierboven gezegde omtrent de roeping der Overheid.

Wel is het nodig nog even stil te staan bij de grens, die de Overheid heeft te erkennen in de eigen roeping en verantwoordelijkheid van personen en levensverbanden. Daar ligt een waardevolle uitwerking van het reeds gezegde over de roeping der Overheid in. Zij is niet Gods enige dienaar en zij heeft niet alleen een roeping, voor de vervulling waarvan zij Hem verantwoordelijk is. Zij staat niet boven de samenleving, a.h.w. tussen die samenleving en God in, maar staat in de samenleving, naast anderen die even onmiddellijk aan God zijn gebonden. Zou zij de roeping van die anderen niet eerbiedigen, dan zou zij in de handhaving van de ware gerechtigheid zeker te kort schieten.

Hier ligt een verschil met Rome, dat de samenleving als een pyramide ziet, aan de top waarvan de Overheid staat — weliswaar onder de kerk, maar boven al het andere. Hier ligt ook het diepgaand verschil met het hedendaags socialisme, dat de samenleving graag ziet als een gemeenschap, die is georganiseerd in de staat. Daar maakt men de Overheid tot het orgaan van de gehele „gemeenschap”, bestemd om in de geest van die gemeenschap te regeren en haar steeds verder te vervolmaken. Men



# Gods dienaar

wil ook daar van de totalitaire staat niet weten, maar heeft er geen ander principieel verweer tegen dan de overschakeling op het andere uiterste, het personalisme.

Voor de anti-revolutionair, met zijn idee van de soevereiniteit in eigen kring, is de samenleving als 't ware een berglandschap met hoger en lager toppen. De Overheid heeft daarin een hoge top, die aanstonds in het oog valt, maar het is een blijft een top tussen anderen, die ieder op eigen manier naar boven wijzen. Die visie op de plaats van de Overheid in de samenleving hangt samen met het mens- en wereldbeeld, dat aan de Bijbel wordt ontleend. Het bepaalt verder onze kijk op die Overheid, „als Gods dienaar geroepen tot handhaving der gerechtigheid”.

## ARTIKEL IV

De totalitaire staat volstrekt verwerpende, houdt zij de Overheid, als dienaar Gods geroepen tot handhaving der gerechtigheid, bij voortdurende voor, dat zij zich steeds nauwgezet rekenschap heeft te geven van de grenzen, haar zowel in de beperktheid van haar bevoegdheid als in de eigen roeping en verantwoordelijkheid van personen en levensverbanden gesteld.

Het eerste gedeelte van dit artikel stond in het nummer van 5 januari 1957

## „VROUWENDAG” door Gera Kraan-Van den Burg

Zouden er in 1891 geen vrouwen van arbeiders, kleine boeren en winkeliers geweest zijn, die bij deze mooie en serieuze-bedoelde theorieën gezocht hebben:

Mocht het eens wáár zijn! Kon ik maar helemaal voor mijn gezin leven! In 1957 zijn er althans vele jonge boerinnen, die wel gedwongen zijn, hard mee te helpen in 't bedrijf, om een niet-te-betalen of niet-te-krijgen knecht uit te sparen. Bakkers- en slagersvrouwen die wel moeten aanpakken, om 't bedrijf lonend te maken en wier kinderen zeggen: „Wij hebben geen moeder!”

Ook in 1891 zal er wel een vrouwen-overschot geweest zijn, maar waar zij heen moesten, aan wie door geen man „een huis” werd aangeboden, zegt de referent niet en ondeugend zouden we hem haast vragen, of hij iets voelt voor trouwplicht van weduwnaars of dito verbod voor weduwen. — Van dag- en loopmeisjes is deze spreker ook een groot tegenstander. Zulke meisjes behoren bij geen enkel huisgezin en staan bloot aan „de gevaren van de vrouw wier voeten het in huis niet kunnen uithouden”, zegt hij. — Het was in die tijd ook nog niet te voorzien dat „een meisje voor dag en nacht” eens 'n grote luxe zou betekenen; dat maar weinig gezinnen er woonruimte voor hebben, terwijl het „loopmeisje” bijna geheel verdwenen is.

Heel merkwaardig is ook de volgende zin uit Sikkels referaat. „Of het de rechte weg is, den schooltijd der meisjes uit meergevoede gezinnen geregeld tot den vollen jonkvrouwelijken leeftijd uit te strekken, eer meer bepaalde oefening in de huiselijke taak begint, valt bij het licht der H. Schrift te betwijfelen.” Dus: voor meisjes niet meer dan gewoon lager onderwijs? Is dat wel bijbels gefundeerd?

Bepaald geestig zijn de discussies die over dit referaat gevoerd werden, waarbij telkens blijkt, hoe de huishouding en de daarvoor vereiste bekwaamheid werd overschat. Zeker, vijf en zestig jaar geleden was die veel ingewikkelder en meer omvattend dan nu. De huizen waren groter en bewerklijker. Al was er blikgroente te krijgen, men moest zwiniger leven dan nu en maakte bonen, kool en andijvie thuis in. Soep en toespits in flessen kende men niet, stofzuiger en elektrische apparaten evenmin. Maar huishoudelijke hulp was goedkoop en overvloedig. In een brief voor honderd jaar bestraft een moeder haar dochter over het vele personeel dat deze in dienst heeft en vermaant: „Ik kreeg mijn vierde meid pas na mijn derde kind.”

Er konden in 1891 veel meer meisjes een plaats krijgen in de huishouding, maar de loop naar de fabriek was toch al begonnen — en zou blijken, niet te stuiten te zijn. Maar 't ging niet alleen tegen de fabrieksarbeid.

In de discussies over bovenstaand referaat vraagt een heer: „Of het niet in strijd geacht moet worden met de beginselen van de Heilige Schrift, dat zoveel meisjes worden opgeleid voor telegraphie, posten, telefoon, onderwijs, enz.” Deze heer wordt met „bijvalsbetuigingen” beloond, waaruit de geestesgesteldheid van de congressangere blijkt. Hulde daarom aan prof. Geesink, die zei:

„Ik neem het op voor de vrouwelijke telegrafisten en anderen”. „Een gemaniceerde vrouw” stuit hem tegen de borst, maar volgens hem „gaat het niet aan, minachtend naar te zien op de onderwijzeressen, apothekers en z.” „De bijvalsbetuigingen van zoeven deden mij daarom leed”. Niet elk meisje is zo gelukkig „gevraagd” te worden, zegt deze hoogleraar en hij vervolgt: „Zou het nu niet treurig zijn, wanneer zulke meisjes, die van God wellicht buitengewone gaven ontvangen hebben, nooit verder kunnen komen dan „keukenprinses”? Deze debater wil de meisjes vooral onderwijzeres laten worden.

Eigenaardig, dat prof. Geesink doet, alsof er „buitengewone gaven van God” voor nodig zijn om apothekers te worden. Zeker, alles wat we hebben of zijn, danken we Hem, maar ieder meisje met behoorlijk verstand kan dat diploma toch halen. Enne..... voor onze „keukenprinses” hebben wij in 1956 weer wat méér respect dan in de dagen van die uitspraak!

Men zou denken, dat er op de klare taal van prof. Geesink geen protesten gehoord werden, maar jawel! „Je kunt vooruit nooit weten, of die meisjes moeder zullen worden”, zegt er één. — Juist, antwoorden wij in 1957, en daarom maken wij ze klaar, dat ze haar eigen brood kunnen verdienen. Maar de debater uit

1891 wil haar, om die reden, juist thuis houden, terwijl een ander zegt dat God haar juist die extra gaven geschonken heeft, om ze toe te passen in haar eigen huisgezinnen.

Het bleef een cirkelredenering. Hoe konden zij gaven gebruiken, die nooit tot ontwikkeling waren gebracht? Wat moesten ze dan met haar talenten, als de rechte Jozef nooit verscheen?

Hoe de referent, Ds. Sikkel, persoonlijk tegenover de opmerking van prof. Geesink stond, blijkt uit zijn antwoord, dat nogal denigerend klinkt voor de ongetrouwde vrouw. Hij zegt namelijk: „Prof. Geesink heeft gemeend, het te moeten opnemen voor de vrouwen die geen man hebben”. „Nee, hij heeft moeten pleiten voor een misstand, die niet voorkomen mocht”.

Zeker, een misstand was het, ook toen al, dat er nog mannen zijn die uit gemakzucht, uit angst voor gezinsbindingen, ter wille van de genoegens in het vrije losse leven, afkerig zijn van het huwelijk, en daarop had, ook toen, stellig wel eens gewezen mogen worden, maar de referent stapt direct over naar de vraag, hoe het gaan moet, wanneer een vrouw „buitengewone, d.i. mannelijke gaven” ontvangen heeft.

Dat er verschil is tussen man en vrouw — en dat dit in de schepping gegrond is — geven we ook in 1957 van harte toe, maar als spreker daaruit afleidt dat „de vrouw vrouwelijke en de man alleen mannelijke gaven hebben moet” (applaus) zetten we bij dat laatste woord een dik vraagteken.

God deelt zijn gaven toch uit, zoals Hij wil! Dat „moet” is daar niet op z'n plaats . . . en . . . is pillendruaen en poeiers afwegen nu zo'n speciaal mannelijke gave? Zelfs Saul gebruikte al meisjes, om zelfjes klaar te maken, al was dat voor die meisjes geen vóór- maar achteruitgang. De spreker noemt de meisjes die zulke beroepen uitoefenen: „Vrouwen met een mannenhart.” Wij zullen barmhartiger zijn voor de drogisten en mannelijke apothekers-assistenten uit onze tijd!

Tenslotte wilde Ds. Sikkel de meisjes nog wel toelaten bij het onderwijs; vooral op de „bewaarscholen”, maar haar dan als opvoedster zien; niet om te „regeren” of les te geven. „Geen H.B.S. voor meisjes, want die zijn een onding”, roept hij uit (applaus). Wel huishoudscholen, waar vrouwen les geven.

Ds. Ulfers had in zijn referaat „Sociale noden uit sociale zonden” een stelling opgenomen, om, ter bestrijding van de ontucht „meer takken van arbeid voor de vrouw open te stellen”, maar hierover was zo'n geweldig verschil van mening, dat de stelling werd afgevoerd. Anderen willen ook de ongetrouwde vrouw uit de fabriek weren en de heer K. Kater roept: „De vrouw hoort niet in de fabriek”. Hij wil algeheel verbod voor vrouwenarbeid, terwijl een ander beweert, dat onderwijzeressen en fabrieksmeisjes nooit degelijke huisvrouwen worden. „Zij blijven stumpers”.

Wij, die zoveel later leven, zien, misschien nog beter dan 't geslacht van 1891, de gevaren van de fabrieksarbeid, de verwording van vele gezinnen. Toen kende men het woord asfaltjeugd nog niet. Ook de regering ziet de noodzaak in van huishoudelijke scholing voor jonge arbeidsters — denk aan het Mater Amabilis en Zonnebloem-werk. Maar om elke voor-malige fabrieksarbeidster en onderwijzeres als zij huisvrouw geworden is, maar onder de „stumpers” in te delen? Nee.

Het eerste sociaal congres leert ons nog meer dan de gangbare opinie over de vrouw in de christelijke kringen omstreeks 1891. Laten wij er niet hooghartig of spottend aan voorbij gaan. Men poogde veel, wat men als kwaad zag, tegen te houden — en dat was uitnemend. Maar men had ook te weinig oog voor de maatschappelijke veranderingen die niet konden — en ook niet hoefden te worden tegengehouden of afgewezen. Ds. Sikkel van het eerste sociaal congres is dezelfde die in „De grote toekomst en de vrouw” een heel ander geluid laat horen.

Zó leeft hij bij ons voort. Zijn krasse woorden van 1891 willen we hem graag vergeven en de goede bedoeling er van waarderen.

## BRONCHITIS?

Onze homeopathische korrels helpen afdoende, ook in verouderde gevallen. Verpakking vold. voor 8 weken f 3.50, bij Asthm, bronchitis f 3.90.

Drogisterij Spoelstra - Drachten

Postgiro 410799

Telefoon 2198



Het is zo veel waard

om niet door financiële zorgen in beslag genomen te worden wanneer ernstige ziekte of ongeluk u of een uwer treft. Verzekering en zekerheid betekenen niet hetzelfde! Als u zekerheid wilt hebben, stelt u zich dan in verbinding met:



P.Z.V. HET WIT-BLAUWE KRUIS

AMERSFOORT - BERGSTR. 6-8 - TEL. 5628-7043

## AMSTERDAM

### DAMES!

een prima LANGE PERSIANER-PATTES MANTEL geheel naar maat gemaakt, model naar keuze met 5 jaar schriftelijke garantie f 425.— Reiskosten worden vergoed

BONTWERKER L. M. KRUIJSSEN

N.Z. Voorburgwal 316 - AMSTERDAM - Telefoon 34027

N.V. Aannemersbedrijf voorheen

### H. DE BAAT

Directie: E. C. de Baat - T. H. de Baat

Kantoor: Ceintuurbaan 179,

Amsterdam, Telefoon 798604 - 53257

H. Robbers Schildersbedrijf

GIJSBRECHT VAN AEMSTELSTRAAT 1, AMSTERDAM

Telefoon 506595 en 717160

### J. DE VRIES

Commissionairs in effecten

O.Z. Achterburgwal 173, Tel. 47126  
Privé Olympiakade 60, Tel. 94152  
AMSTERDAM

PROT. CHR. COÖP. BEGRAFENISVERENIGING U.A. Vondelstraat 101, Tel. 82477, Amsterdam

### Betere verzorging van begrafenissen

Is u nog geen lid? Vraagt dan inlichtingen aan de P.C.B. en laat u als lid inschrijven!

Alle VERZEKERINGEN, financieringen en hypotheken (eventueel zonder aflossing)

HERNGREEN'S

Assurantiekantoor

Okeghemstraat 20

Amsterdam - Tel. 728825

BRANDSTOFFEN



Schinkelkade 14 - Tel. 722516  
AMSTERDAM

Wees zuinig met **WV** GELD  
koop bij **WESTERVELD**

drogisteryn **DE CONCURRENT**  
**WESTERVELD**  
FILIALEN DOOR GEHEEL AMSTERDAM

OP ALLE ARTIKELN ONTVANGT U EEN KORTING VAN **3%** WANT VOOR U AAN CASSARONS WORDT 50c. TERUGBETAALD.  
Uitgez. Bomee art.

**E**NKELE weken geleden werd de algemene ouderdomsverzekering ingevoerd. Reeds een belangrijk gedeelte van de gepensioneerden heeft voor de eerste keer het pensioen in ontvangst kunnen nemen.

Dat de invoering van deze nieuwe verzekering niet zonder moeilijkheden of problemen gepaard zou gaan, was wel te verwachten. Elke nieuwe sociale verzekeringswet heeft een periode, dat hij nog in de kinderschoenen staat. Dat deze moeilijkheden zich reeds zo vlug zouden openbaren is echter een verrassing.

Wat is er dan wel aan de hand?

In de dagbladen hebben we kunnen lezen, dat de N.V. Dok en Werf Mij Wilton Fijenoord te Schiedam het loon van zijn werknemers die 65 jaar of ouder zijn vermindert met een zeker bedrag van het nieuwe ouderdomspensioen. Dit heeft nogal wat stof doen opwaaien en van verschillende zijden enige verontwaardiging opgeroepen. Het lijkt niet ondienstig hieraan enige aandacht te besteden.

Het is bekend, dat het ouderdomspensioen ongekort wordt toegekend, d.w.z., dat met eventuele eigen inkomsten in geen enkel opzicht rekening wordt

gehouden. Of men naast het bodempensioen nog een ander pensioen ontvangt, eigenaar van een huis is, voor eigen rekening een winkel drijft of inkomsten uit andere bron geniet, maakt geen verschil. Het bodempensioen ondergaat hierdoor geen enkele verandering. Hier moeten we natuurlijk nog wat aan wennen. De aftrekbevestigingen van de noodwet ouderdomsvoorziening liggen ons immers nog

vragen op. Ontstaan hierdoor geen scheve verhoudingen ten opzichte van de niet-bejaarde werknemers? Deze laatsten ontvangen immers uitsluitend loon, terwijl de eersten daarnaast ook nog een redelijk pensioen ontvangen. Moet hier niet iets gebeuren?

Bij Wilton Fijenoord heeft men deze vraag bevestigend beantwoord en men heeft daarom op

## Enkele moeilijkheden bij de invoering van de algemene ouderdomsverzekering

te vers in het geheugen. Het is daarom helemaal niet zo verwonderlijk, dat er verscheidene mensen zijn, die dit eigenlijk nog niet zo goed kunnen begrijpen. En toch is het zo.

Ook een werknemer kan derhalve na het bereiken van de 65-jarige leeftijd rustig door blijven werken zonder dat zijn pensioen hierdoor nadelig wordt beïnvloed. Een belangrijke verbetering dus in vergelijking met de situatie zoals die kort geleden nog gold. Het actief werkzaam zijn van bejaarden roept echter wel enkele

het loon van de bejaarden een korting toegepast in verband met het ouderdomspensioen. Het is niet bekend, wat de desbetreffende werknemers bij de voortzetting van de dienstbetrekking na de pensioengerechtigde leeftijd met Wilton Fijenoord zijn overeengekomen. Gezien echter de krantenberichten zouden de lonen van deze werknemers zonder overleg zijn vermindert. Hoewel niet bekend is hoe de situatie daar precies ligt, lijkt een dergelijke eenzijdige handeling niet juist.

Een individueel gemaakte overeenkomst

— de bejaarden vallen niet onder de collectieve arbeidsovereenkomst — moet worden nagekomen.

Het genieten van een normaal loon naast een redelijk pensioen is natuurlijk aanvaardbaar. We moeten immers aannemen, dat het pensioen verdiend loon is — dat de bejaarden van nu voor hun bodempensioen geen premieën hebben betaald is hier niet van invloed, omdat zij deze pensioenen ontlenen aan het overgangsrecht — en dat het overeengekomen loon een vergoeding is voor een geleverde prestatie. Toch is de beslissing van Wilton Fijenoord, hoewel zij niet juist lijkt, wel enigszins begrijpelijk. Begrijpelijk in die zin, dat de arbeidsovereenkomsten met bejaarden voortaan wellicht een bijzonder karakter moeten dragen. Zij zijn immers niet meer verzekerd ingevolge verschillende sociale wetten en behoeven daarvoor dan geen premie te betalen, in veel gevallen zal hun arbeidsprestatie min of meer geringer zijn, en het totaal van het aan hen toegekende pensioen is vaak ook niet onbelangrijk. Dit is echter een zaak, die door beide partijen in onderling overleg tot een bevredigende oplossing moet worden gebracht. Ongetwijfeld zullen de werknemersorganisaties hieraan hun medewerking geven.

Aangezien wij in een tijd leven van nagenoeg volledige werkgelegenheid ondervindt het doorwerken van bejaarden tegen eventuele lagere lonen in de regel geen bijzondere moeilijkheden. De tijd kan echter ook veranderen en het kan zijn, dat dan in sterke mate een beroep wordt gedaan op goedkope arbeidskrachten ten koste van de actieve werkers. Het treffen van bijzondere voorzieningen is in dergelijke omstandigheden zeker gewenst. Wellicht verdient het aanbeveling, dat de desbetreffende instanties zich hierover reeds nu gaan beraden. Men kan beter een oplossing voor de hand hebben zonder deze ooit te gebruiken, dan in een drukke tijd een overhaaste en onbevredigende voorziening te treffen.

L. DE GRAAF

# Nieuwe

OP 20 oktober schreven wij over de defensiebegroting voor 1957. Sedertdien heeft de verdere schriftelijke behandeling daarvan zomede de mondelinge in de Tweede Kamer plaats gehad. Een en ander heeft een beter inzicht gegeven in de aard van het nieuwe Legerplan, dat in 1957 zal worden aangevat. Achteraf valt de reductie in mankracht, in infanterie mede, omdat er een accentverplaatsing plaats heeft van de divisies naar de Legerkorpstroepen, welke uit de oorspronkelijke opzet niet bleek. Is dit aan de ene kant verhelderend en geruststellend aan de andere kant rijzen er door de nadere begrotingsbehandeling weer nieuwe vragen, mede door uitlatingen van de nieuwe opperbevelhebber van de NAVO, generaal Norstad, bij een interview op 30 november jl. Wij komen daar straks op terug.

Bij het nieuwe Legerplan krijgt men 2 Legerkorpsen in plaats van één, zoals nu. Het eerste Legerkorps zal 2 parate divisies tellen op 80% van de oorlogsterkte en de ontbrekende 20% direct oproepbaar. De legerkorpstroepen zijn niet paraat, doch praktisch geheel mobilisabel. Het tweede Legerkorps bestaat, behalve uit een kleine beroepskern, geheel uit mobilisabele troepen.

Elke divisie heeft een sterkte van 14.000 man hetgeen ruim 4000 man minder is dan de bestaande divisieorganisatie. Dit is in de combattante functies bereikt door het aantal infanteriebataljons van 9 (3 regimenten à 3 bataljons) op 7 terug te brengen en verder non-combattante functies naar een hoger echelon te verschuiven. Het regimentsverband der infanterie is opgeheven, terwijl de regimentsstaven zijn omgezet in gevechtsgroepsstaven. De divisie kan hierdoor in drie gevechtsgroepen worden verdeeld, ieder bestaande uit 2 à 3 bataljons infanterie, waaraan toegevoegd artillerie, verbindingspersoneel en tanks. De laatste zijn thans in 2 bataljons tezamen gevoegd en worden naar behoefte aan de gevechtsgroepen toebedeeld. Elke gevechtsgroep is in feite een miniatuur divisie.

Daardoor kan men beter voldoen aan de eisen van een atoomoorlogvoering, want dan moet de divisie zich over een grote breedte en diepte verspreiden. Een oppervlakte van 20 bij 20 km moet daarbij als normaal worden geacht, terwijl deze volgens de conventionele oorlogvoering, behalve bij vertragende acties, als regel de 5 bij 3 km niet te boven ging. Door het optreden over zulk een grote oppervlakte moet de gevechtsleiding worden gedecentraliseerd, hetgeen bereikt wordt door de organieke invoering van het gevechtsgroepsverband.

In feite is dit niets nieuws. Een incidentele opsplitsing in gevechtsgroepen door de divisie had o.a. plaats tijdens de wedloop naar de Rijn na de doorbraak in Normandië. Ook toen traden de divisies op brede en diepe fronten op, in Oost-Frankrijk bovendien in gecompartmenteerd terrein.

Hier was een centrale divisie-gevechtsleiding evenmin toepasselijk, zodat deze werd gedecentraliseerd over regimentsgevechtsgroepen. Wordt zulk een optreden niet als uitzondering doch als norm verwacht dan ligt het in de rede de organisatie op deze norm in te stellen. Op deze overweging werd dan ook in 1940 de reorganisatie van het ex.-KNIL op Java, waar dit geheel zou worden gemotoriseerd en zou optreden op zeer brede fronten in sterk gecompartmenteerd terrein met een arm wegennet, organiek op de Brigadegevechtsgroep van een sterkte van ruim 5000 man ingesteld. De divisieorganisatie werd daarbij slechts gehandhaafd als een overkapping ter coördinatie van het optreden van de Brigadegevechtsgroepen en voor logistieke verzorging. Daar de atoomoorlogvoering analoge tactische eisen stelt is de bij het nieuwe Legerplan gevolgde organisatie een op tactische gronden principieel juiste oplossing. Het kenmerkende van het nieuwe Legerplan is derhalve het gevechtsgroepsverband en uitgaande daarvan dient een vergelijking met het oude plan plaats te hebben.



Het in  
visies  
meer  
korpst  
ele  
ven  
men  
de  
begin  
In  
korp  
ge  
de  
de  
leger  
moge  
besto  
plus  
divis  
>  
pen  
mede  
korp  
taal  
daar  
groep  
n  
infan  
sl  
van

Beha  
tota  
divi  
delin  
de  
de  
van  
cent  
recl  
in  
daar  
ook  
hebb  
de  
ne  
w  
listi  
verd  
brui  
venti  
pre  
dien  
atoom  
u  
geval  
de  
de  
poli

OI  
A  
ME

neemt  
wordt

De  
lingen  
me  
de  
d  
artille  
tijd  
beve  
leiding  
de  
was  
bleven  
ontv  
org  
volgeng  
serve  
dat  
rantien  
en  
watu  
oorlog  
deel  
is  
u  
ratie  
leg  
nieuw  
toesta  
verhou  
koste  
v  
divisie  
gezeg  
andere  
een  
niet  
heel  
de  
markt  
vermij  
w  
dat  
heud

Een



# Legerplan

infanterie in de di-  
gecompenseerd door  
lyons bij de leger-  
elen nl. 6 plus 2 sta-  
groepen. Hier vindt  
het gevechtsgroep-  
ise  
us uit 1 Leger-  
gevechtsgroepen uit  
gevormd plus 2 uit  
lesen d.i. 8. Voor 2  
rk. 6. Ter vergelijking  
e te oude organisatie  
onkorp van 5 divisies  
len waarbij uit de  
stis X 3 gevechtsgroe-  
ke gecomposeerd als  
e korpstroepen. In to-  
ar van 8 gevechts-  
peer nieuwe plan is de  
ste slechts 2 in plaats

plafond het handhaven van een grotere sterkte niet gedoogde. Daarmede maakt men zich — wij memoreerden dat reeds in ons artikel van 20 oktober — afhankelijk van het gebruik van atoomwapens om West-Europa te verdedigen.

In dit verband wordt het dan echter interessant na te gaan of het nieuwe Legerplan beantwoordt aan de inzichten van de NAVO-leiding. Ten einde dat te analyseren dienen wij kennis te nemen van de woorden van generaal Norstad, die hij op 30 november sprak.

De generaal maakte het duidelijk dat bij de oorspronkelijke plannen voor de verdediging van West-Europa meer dan 90 divisies nodig werden geacht. Men kon toen nog slechts op steun van een enkele atoombom rekenen en moest het dus geheel doen met de conventionele middelen. Om dit aantal te halen zou West-Duitsland moeten worden herbewapend. In afwachting daarvan zou West-Europa verdedigbaar zijn met 65 divisies doch dan slechts achter de Rijn-IJssel-linie. Naar deze plannen werd sedert hun concepiëring te Lissabon in 1952 door de NAVO-landen toegewerkt en op grond daarvan was ons oude Legerplan vastgesteld. Aan parate of snel mobilisabele troepen zou het volgende worden geleverd. Door Frankrijk 14, West-Duitsland 12, de Benelux 5, Amerika 5 à 6 en Engeland-Canada ruim 4 divisies, totaal rond 40 parate divisies. De ruim 50 reservedivisies zouden door mobilisabele divisies en door die van Strategische Reserves (Amerika en Engeland) worden geleverd. Aldus de Lissabon-plannen. Generaal Norstad nu maakte het duidelijk, dat deze plannen in 1954 werden losgelaten, toen de NAVO-ministerraad goedkeurde dat SHAPE bij de opstelling van haar plannen rekening mocht houden met het gebruik van het tactische atoomwapen. Van toen af aan werd de behoefte — aldus Norstad letterlijk — tot 1/3 teruggebracht d.i. 30 divisies. De tijdsfactor was in een atomische oorlog een andere geworden. Maanden en jaren werden tot dagen en weken gereduceerd. In die gedachtegang hadden nog slechts parate divisies waarde en was die van mobilisabele zeer sterk gedevalueerd. Aldus de generaal. Toen hem de positieve vraag werd gesteld of West-Europa verdedigbaar was indien hem werd verboden van tactische atoomwapens gebruik te maken, antwoordde hij: „Ingeval van een algemene oorlog is het antwoord: „Neen!”

ehwakking zijn aan de  
al divisieartillerie 4 af-  
ge (van de opgeheven  
sies, de versterking van  
arte andere divisies of  
den aangewend. Pro-  
rechtsgroepen er dus  
urlijk achteruit. Dit is  
romat de helft van hen  
einfanterie heeft. Hier  
dusatie moeten plaats  
bezicht gesteld door  
oeramerika, dat moder-  
wa projectielen en bal-  
schullen worden gele-  
d, bruikbaar voor con-  
o projectielen. Boven-  
nlijkbaarstelling van  
om uitzicht gesteld in  
al uiteraard voor zover  
leiding de beslissing

## onze AIRE MERKER

mt, projectielen mogen  
den  
de vrijgekomen 4 afde-  
ren meer worden inge-  
eld, dat zij thans als  
lleden voor oorlogs-  
bevestigd voor op-  
ingde depots. Hiervoor  
s is weigerachtig ge-  
venhuit te leveren. Men  
vimoorganieke behoefte  
genorganisatie zonder re-  
ve, dat ook bij de leve-  
tiesen wordt toegepast  
wadrons nimmer op-  
logen uitrukken. Een  
i is in revisie of repa-  
te. Leger is nu in het  
we, dat deze verkeerde  
sta, waardoor gezondere  
monan, zij het ook ten  
te van de organieke  
rd dit echter, zoals  
eged door moderne  
komt het geheel op  
reg. Niettemin kan  
t ondat het plan als ge-  
l en vermindering van  
mant, hetgeen het on-  
mij was van het feit,  
udgetaire defensie-

### Vragen

Deze verklaringen werpen een aantal vragen op.

- In de eerste plaats hoe het mogelijk is dat tijdens de Kamerdebatten leden aan de Minister vroegen of thans de Lissabon-doeleinden niet moesten worden herzien en de Minister dit toestemde, terwijl volgens Norstad deze doeleinden reeds lang zijn losgelaten. Was de Minister hiervan onkundig? De Kamer kennelijk wel en inderdaad hebben we hierover nimmer een woord gelezen in de officiële stukken.
- Zijn Norstad's verklar' en juist, waarom is dit dan verzwegen tegen-



Deze foto werd genomen tijdens de herhalingsoefeningen van het korps mariniers. Er wordt een stormaanval ondernomen op een op de top van een heuvel gebouwd camouflage-kerkje.

over de Kamer. Doch dat niet alleen. Indien de nieuwe behoefte voor West-Europa slechts 30 divisies is, waarvoor dan zo'n drukte gemaakt over de Duitse herbewapening? Volgens de lopende afspraken zijn er zonder de Westduitse parate divisies reeds 27 à 29 aanwezig (aangenomen dat Frankrijk de naar Algiers verplaatste divisies terug kan laten komen). Met de Westduitse zullen er dan 40 zijn dus 10 teveel. Is het dan nog nodig dat wij er twee leveren?

- En als de behoefte van 40 parate divisies voldoende is voor de verdediging van West-Europa en de reservedivisies nog slechts weinig waarde hebben, waarom handhaven wij dan in ons nieuwe Legerplan 1 mobilisabel Legerkorps?
- Of bedoelt Norstad met de onverdedigbaarheid van Europa bij een algemene oorlog zonder tactisch atoomwapen, dat Europa wel verdedigbaar is zonder tactisch atoomwapen bij een beperkt conflict? Zo ja, waar ligt dan de grens en tot op welke hoogte worden voor dat doel dan nog reservedivisies wel nuttig geacht en tot welke aantallen noodzakelijk?

De beantwoording van al deze vragen is noodzakelijk wil men klaarheid krijgen over de vraag in hoeverre ons nieuw Legerplan in overeenstemming is met de defensieopvattingen van SHAPE voor de verdediging van West-Europa, hetzij bij een beperkt conflict, hetzij in een algemene oorlog.

De Minister van Oorlog heeft bij de begrotingsbehandeling een nieuwe Defensienota toegezegd. Is deze zo uitvoerig en duidelijk als die van 18 mei 1954 dan mogen wij hopen dat alle duistere elementen dan zullen worden opgehelderd. Tot zo lang moet het oordeel over de juistheid van het nieuwe Legerplan worden opgeschort al ver- toont het — zoals hiervoren opgemerkt — verschillende goede tak- tisch-organisatorische elementen, vooral met het ook op een atoom- oorlogvoering.

## Overheid houdt zich maar arm

AAN de discussies in de Pro- vinciale Staten wordt in het algemeen in de dagbladen niet veel aandacht besteed. Daarom willen we hier een citaat geven uit de rede van de A.R.-fractie- leider in de Provinciale Staten van Zuid-Holland, de heer J. Wilschut, die vorige week, spre- kende over de overheidsfinan- ciën, o.m.: opmerkte:

„Het Rijk had in 1950 een totale schuld van f 25,5 miljard; in 1955 was die schuld gedaald tot f 19,5 miljard. Dat wil zeg- gen een daling van de uitstaan- de schuld met f 6 miljard niet- tegenstaande alle intussen uitge- voerde kapitaalwerken, de Zui- derzeewerken, de woningbouw, de defensie, de waterwegen et tutti quanti.

Bij de provincies is het precies hetzelfde. Volgens de publicatie van het Centraal Bureau voor de Statistiek „Statistiek der Provin- ciale Financien 1950—1953”, ste- gen de reserves van alle provin- cies van f 76 miljoen in 1950 tot bijna f 140 miljoen in 1954. Zuid- Holland steg volgens deze pu- blicatie in die jaren van f 8.839.000 tot f 18.672.000, dus een stijging van plusminus f 10 miljoen in vier jaar, of bijna f 2,5 miljoen per jaar. Ik rea- liseer mij daarbij wel, dat de sta- tisticus, die deze gegevens sa- menstelde, de bestemmingsreser- ves, bv. die voor Goeree en Over- flakkee, bij de reserves gerekend heeft, iets wat bij een buiten- staander wel begrijpelijk is.

Bij de gemeenten is iets der- gelijks aan de hand. Ook deze houden zich alle arm. Zij vragen om hogere uitkeringen uit het Gemeentefonds, maar wanneer, zoals verleden jaar, zij met prospecti komen voor de uitgifte van een obligatielening, dan slaan zij zichzelf op de borst en wijzen vol trots op de batige saldi, die zij in de jaren 1948-1955 hebben gekweekt. Ik wil niet generaliseren. Ik erken, dat er in dit opzicht verschil is tus- sen de ene gemeente en de an- dere, maar niettemin is het zo, dat de jaren 1948 tot 1955 voor de gemeenten in het algemeen zeer belangrijke reserveringen en extra afschrijvingen hebben mogelijk gemaakt.

Trouwens, dat zich arm hou- den komt ook bij het Rijk voor. Toen in septemb. l.l. de be- grotingscijfers werden gepubli- ceerd, werd het voordelige saldo van de Gewone Dienst van f 435 miljoen een tikje gecamoufleerd door een totaaloverzicht. Onder dit voordelige saldo werden ge-

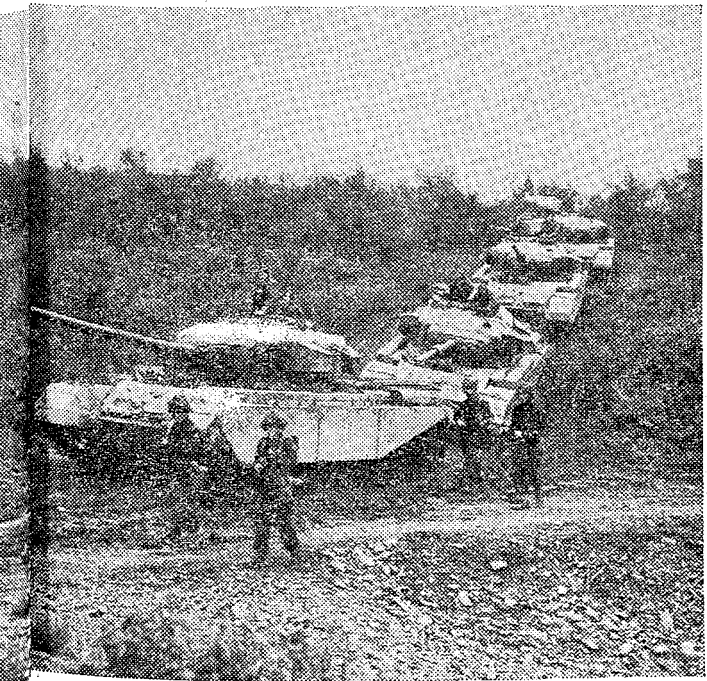
zet de kapitaaluitgaven van de Buitengewone Dienst met een tekort van f 903 miljoen en dan komt er uiteindelijk een nadelig saldo van de gehele dienst van f 468 miljoen. Waar de meeste argeloze lezers alleen naar het eindcijfer van zo'n publicatie kij- ken, wordt op deze wijze bij de burgerij de indruk gewekt — en men doet dit van jaar tot jaar — dat de rijksfinanciën in een slechte toestand verkeren. Dat publiek zegt dan: het is toch wel heel erg; een tekort van bijna f 500 miljoen. Men wordt daardoor wat gauwer murw om verhoging van belastingen te ac- cepteren. Maar de daling van de Rijksschuld met f 6 miljard in 5 jaar geeft wel een beter beeld en laat zien, dat alle kapitaal- werken met belastinggeld zijn uitgevoerd, plus nog een daling van de schuld met f 6 miljard.

Wanneer Gedeputeerde Staten ook eens op deze manier een be- groting opstelden en dus zeiden, dat de Gewone Dienst sluitende was en de Kapitaal Dienst een tekort van f 20 miljoen vertoon- de en zouden zeggen „De totale dienst toont een tekort van f 20 miljoen” en als zij op die grond een aanmerkelijke versterking van de uitkeringen uit het Pro- vinciefonds vroegen, dan geloof ik toch niet, dat zulk een calcu- latie geaccepteerd zou worden. Uiteraard erken ik de juistheid van de stelling, dat in een hausse de overheid, zowel het Rijk als de provincies en de gemeenten hun financiële positie moeten versterken om in een recessie- periode sterker te staan. Er zijn grenzen.

Tegenover deze kapitaalvor- ming bij de Overheid staat im- mers het feit, door de heer Hof- stra — toen nog geen Minister — in „De Naamloze Vennoot- schap” van juli/augustus 1956 op pagina 80 aldus omschreven: „Men moet tegenwoordig al aardig hard ploeten om uit zijn arbeidsinkomen een redelijke be- sparing mogelijk te maken, en het additionele inkomen, dat niet voor levensonderhoud nodig is, wordt dan eerst nog door de fis- cus gehalveerd, of soms zelfs ge- tierceerd.”

Wanneer men als een ideaal ziet bezitsvorming bij de burge- rij en wel over een zo breed mo- gelijk front, rijst tegen de exces- sive overheveling van het inko- men der burgerij naar de Over- heidskassen natuurlijk beden- king.

Het is wel duidelijk, dat hier- achter ligt het verschil van visie op de verhouding van Staat en Maatschappij, of — anders ge- zegd — van Overheid en volk.”



Century-tanks' aan het oefenen in het Eiffelgebergte.

## \* \* Een vakminister?

Van C.H. zijde wordt af en toe betoogd, o.a. door de heer Pollema, dat de C.H. er ook bij deze kabinetsformatie maar weer slecht is afgekomen. De A.R. en de socialistische zijn maar best aan hun trek gekomen, maar ach — de C.H. heeft maar één minister in het kabinet, de heer Staf, en dat is een „vakminister”. In werkelijkheid is de heer Staf hoofd van twee departementen, van Oorlog en van Marine. Twee departementen, die de Nederlandse belastingbetalers jaarlijks bijna 2 miljard kosten.

En hij is helemaal geen vakminister. Van een vakminister spreekt men, als het een on-politieke figuur betreft die om zijn specialistische bekwaamheden een departement met een sterk technische inslag beheert. Er is een vakminister denkbaar voor Waterstaat. In sommige landen heeft men een generaal van grote deskundigheid en organisatorisch talent als minister van Oorlog. Maar de heer Staf was geen generaal. En hij beheert een departement, dat thans van grote nationale en internationale politieke betekenis is. Hij spreekt een gezaghebbend woord op internationale conferenties. Hij heeft grote invloed op economisch terrein in verband met de orders van Oorlog en Marine. En hij is een volwaardig kabinetslid, die over de politieke vraagstukken een duidelijke mening heeft en die in het kabinet stellig in dezelfde mate zal laten blijken als b.v. mr. Algera of mr. Cals. Er is geen enkele reden, om de heer Staf als „vakminister” in een uitzonderingspositie te plaatsen.

En als wij ons herinneren de rol, die de heer Staf bij deze en bij de vorige kabinetsformatie heeft gespeeld, dan is er niet de minste grond om in verband met die rol nog van een vakminister te spreken. Eerder zouden wij zeggen, dat hij een politiek minister is van speciale stijl. Dit laatste natuurlijk onverminderd het feit, dat de C.H. — krachtens eigen ootmoedigheid verklaring in de C.H. Nederland — juist bij die kabinetsformatie heeft geginsterd als een kostbaar kleed in de poel enz. Het volledig citaat kan men in ons vorig nummer vinden en wij hopen het nog wel eens weer af te drukken.

## UIT PERS EN PERIODIEK

# Minister Hofstra als

### Nuttig werk

Onder bovenstaande titel schreef De Telegraaf:

„De minister van Financiën, de heer H. J. Hofstra, heeft in een redevoering gezegd, dat de kleine man en het bedrijfsleven dreigen vast te lopen omdat een monetair en een budgetair evenwicht op het ogenblik ontbreken.

Uit deze uitspraak kan men moeilijk anders concluderen dan dat de minister zijn voorganger ervan beschuldigt, een onjuist, zo niet een desastreus beleid te hebben gevoerd. Dit geldt in het bijzonder, omdat minister Hofstra óók heeft gezegd dat de overheid moeilijk kan bezuinigen, waarbij hij er kennelijk op doelde dat zoveel instanties in het leven zijn geroepen en toezeggingen zijn gedaan, waarop anderen zich weer gebaseerd hebben. Maar juist om deze reden had het vorige kabinet — waarvan vele ministers zitting hebben in de nieuwe regering — veel tijdiger moeten ingrijpen.

Toch zal de nieuwe minister van Financiën het probleem van de vermindering der staatsuitgaven met kracht moeten aanpakken. Daarbij zal hij zich, veel meer dan tot dusver geschied is, er rekenschap van moeten geven dat nieuwe projecten in vele gevallen een blijvende last betekenen. Maar tevens zou het nuttig zijn het efficiency- en bezuinigingswerk niet alleen zelf ter hand te nemen en evenmin erop te vertrouwen dat de betrokken departementen het wel zullen doen, maar zich te laten adviseren door derden, die er onbevooroordeeld en fris tegenover staan. Een niet-ambtelijke commissie zou nuttig werk kunnen doen.”

### Twee maten?

Over de overheidsstarieven schrijft Het Vrije Volk het volgende:

„Is er een tegenstelling tussen de prijsstabilisatiepolitiek en de prijsverhogingen van overheidsbedrijven, die in de laatste tijd zijn aangekondigd? De vraag wordt nogal eens bevestigend beantwoord. Men staat de overheidsbedrijven toe, wat aan particuliere bedrijven wordt ontzegd, zo is de redenering. Deze redenering gaat echter niet op.

In de eerste plaats moet worden opgemerkt, dat de prijsstijgingen in de overheidssector ten dele noodzakelijk zijn om de bestedingsbeperking, die de Sociaal-Economische Raad heeft aanbevolen, te bereiken. Er is dus in dit opzicht geen tegenstelling tussen tariefsverhoging en het advies van de Sociaal-Economische Raad, dat van deze verhogingen uitdrukkelijk melding maakt.

Er is echter ook nog een andere kant aan het vraagstuk. Er zijn nl. maar weinig prijzen, die na de oorlog zo strikt onder controle zijn gehouden als de tarieven van overheidsbedrijven. Bij een vergelijking blijkt dan ook duidelijk, dat het prijspeil van overheidsbedrijven in het algemeen aanzienlijk minder is gestegen dan dat van particuliere bedrijven.

Wij hebben in de afgelopen maanden enkele malen betoogd, dat de tarieven van overheidsbedrijven in het algemeen zodanig behoren te zijn, dat de verbruikers van de diensten of producten van deze bedrijven ook de werkelijke kosten van die producten of diensten vergoeden. Het algemeen belang is er niet mee gediend, als overheidsbedrijven duurzaam met belangrijke verliezen moeten werken, het belang van de belastingbetalers is dat zeker niet.

Ook van geen enkel parti-

culier bedrijf wordt trouwens gevraagd duurzaam met verliezen te werken. Ook een particulier bedrijf, dat beslist niet rond kan komen, krijgt onder de huidige prijsstabilisatiepolitiek toestemming zijn prijzen te verhogen. Minister Zijlstra heeft onlangs op een vergadering in Utrecht uitdrukkelijk verzekerd, dat er in dit opzicht geen onderscheid wordt gemaakt tussen overheids- en particuliere bedrijven.

Bij dit alles moet intussen wel worden bedacht, dat al deze prijsverhogingen dienen te passen in het kader van de gehele loon- en prijspolitiek. Er zijn bedrijven, die al jarenlang met aanzienlijke verliezen hebben gewerkt en het is niet nodig zulke bedrijven onder de huidige omstandigheden op zeer korte termijn renderend te maken.

Maar hoe dit ook zij, als er al met twee maten wordt gemeten, dan is dit in de praktijk eerder ten nadele dan ten voordele van het overheidsbedrijf.”

### Landbouw I

De Volkskrant schreef o.m.:

„Er is wisseling in de maatschappelijke groepen, die speciale aandacht vragen. Kortgeleden marcheerden de Nederlandse onderwijzers door Den Haag. Hun salariseisen blijven nog volop in het geding. Maar onderwijl wisselde het toneel alweer en nu staan de boeren op de voorgrond. Zij vragen met stemverheffing of de regering nu ook eens wat hen betreft tot een beslissing wil komen en daarbij gaat het om betere bestaansmogelijkheden, waarmee honderden miljoenen gemoeid zijn.

Het antwoord, dat oud-minister Van de Kieft deze week in Het Vrije Volk gaf, zal zeker de socialistische agrariërs tot in het merg van hun gebeente hebben geschokt. In feite betoogde de socialistische oud-minister van Financiën dat onze Nederlandse landbouw maar een achter-

lijk gedoe is, zonder plan of uitzicht op verbetering en onder die omstandigheden zou het weinig verantwoord zijn daarvoor belangrijke bedragen beschikbaar te stellen.

Het socialistische Parool heeft de heer Van de Kieft over die uitspraak duchtig onderhouden. Het trok er de conclusie uit, dat nu blijkt, dat er vier jaar een minister van Financiën op de Kneuterdijk zat — daarvoor was de heer Van de Kieft verscheidene jaren leider van de P.v.d.A.-fractie in de Eerste Kamer — die „noot heeft begrepen wat er nu eigenlijk in onze landbouw gaande was” en die zelfs niet wist „waarvoor de bedragen, waaraan hij zijn fiat heeft gegeven, in de landbouw werden besteed”.....

De eisen van de landbouw inzake een betere bestaansmogelijkheid blijven intussen actueel. Hierover moet nu een besluit vallen, maar de regering heeft daar kennelijk grote moeite mee. Tot op zekere hoogte is dat begrijpelijk. De overheid moet nu juist bezuinigen en de benodigde miljoenen zouden dus van de consument of uit verhoogde belastingen moeten komen, maar beide categorieën worden straks ook al zwaarder belast in het kader van de bestedingsbeperking. Zo staat al wel bij voorbaat vast, dat de landbouw niet het volle pond zal krijgen. Maar wij moeten toch wel voor ogen houden, dat de eisen van de landbouw niet van vandaag of gisteren dateren. Ook al zijn de omstandigheden inmiddels verslechterd, binnen het mogelijke, dient er ook nu toch bereidheid te zijn een reële prijs te betalen voor de bestaansmogelijkheid van de uit economisch, sociaal en cultureel opzicht zo belangrijke boerenstand.”

### Landbouw II

In Het Vrije Volk lezen we o.m.:

„Wij mogen de Nederlandse agrariër niet in de steek laten. Daarom moet ook pers-

pectief aan de landbouw worden geboden, maar tegen de achtergrond van de algemeen financieel-economische toestand van ons land. Die toestand mag geen reden zijn om nu te zeggen, dat gerechtvaardigde eisen op dit ogenblik achterwege moeten blijven. Maar dan moet de landbouw ook de zekerheid geven, dat, waar mogelijk, aan de noodzakelijke verandering van de structuur al het mogelijke wordt gedaan.

Met deze samenvatting gaf partijvoorzitter Evert Vermeer nog eens duidelijk het standpunt van de P.v.d.A. weer, op het elfde agrarisch congres, dat de partij woensdag en donderdag te Tiel gehouden heeft.

Maar dan zal men ook niet moeten aarzelen om fors in te grijpen en allerlei historisch verkeerd gegroeide (wan)toestanden radicaal te verbeteren. Grond- en pachtbeleid, de vorming van bedrijven van voldoende omvang, scholing en tal van andere factoren die de landbouwstructuur beïnvloeden, moeten dan snel en grondig op de helling worden gezet en verbeterd.

De P.v.d.A. heeft reeds van haar oprichting af gepleit voor een stevige fundering waarop het bedrijfsgebouw „Landbouw” zonder gevaar voor versnippering van zijn akkers kan worden opgetrokken en met bekwame bedrijfsleiders zijn taak kan voortzetten.

Met de mens als centraal punt, wil de P.v.d.A. ook de Nederlandse landbouw zijn onmisbare plaats in onze samenleving verzekeren. Indien daarvoor offers moeten worden gebracht, zijn die zinvol en welbested, mits er de zekerheid is, dat de landbouw alles doet om door rationalisering en mechanisering op die plaats een produktiviteit per man te leveren, die blijvend in een aanvaardbare verhouding staat tot die van andere bedrijfstakken. Dat dit in Tiel nog eens duidelijk beklemdoond is, is de belangrijke winst van het elfde agrarisch congres van de Partij van de Arbeid.”

## IN ONS COMMENTAAR

### Een moeilijke taak

*Bezuinigen is geen aangenaam werk. Het is wel een zeer moeilijke taak. Niettemin is bezuiniging noodzakelijk. Het is goed dit duidelijk te zeggen. Men kan daarvoor natuurlijk allerlei mooie woorden verzinnen, zoals bijvoorbeeld bestedingsbeperking, enz., maar het blijft niettemin bezuiniging.*

*De socialistische pers kan dat woord maar moeilijk bezigen. Geen wonder. Zij hebben in het verleden, in de dertiger jaren, zo hard geschreeuwd tegen bezuiniging, dat zij wel inzien, dat het Nederlandse volk het niet zo gemakkelijk zal begrijpen, dat in deze tijd, nu socialistische nog zulk een belangrijk aandeel hebben in het regeerbeleid — vanaf de bevrijding heeft aan het Departement van Financiën steeds een socialist gezeten — toch nog bezuiniging moet worden toegepast.*

*Bezuiniging is noodzakelijk. Het zijn ditmaal niet de antirevolutionairen, die het eerst daartoe hebben aangespoord. Neen, de socialistische minister van Financiën Hofstra heeft het parool daartoe uitgegeven. In het bijzonder in zijn rede, gehouden in de Tweede Kamer op 7 november jl. Hij noemde toen „met name een bezuiniging op de gewone uitgaven, bezuiniging op de kapitaalsuitgaven van de overheid, de mogelijkheid van afschaffing van de subsidies.” Dat laatste, afschaffing van de subsidies, betekende dan een leggen van lasten op de bevolking, een dwingen tot bezuiniging van het publiek, dat tengevolge van de hogere prijzen voor levensbehoeften tot bestedingsbeperking gedwongen wordt.*

*Het is nuttig nog enkele citaten te geven uit de rede van de socialistische minister. Hij zei o.m. nog: „Ik heb nog geen ervaring met bezuiniging in overheidsdienst, daarvoor ben ik nog te kort in mijn huidige functie, maar iedereen die weet wat bezuiniging betekent in bedrijf, organisatie of vereniging, weet ook hoe moeilijk het is een bestaand uitgavenpeil naar beneden te drukken.” En verder: „Ik vrees nl., dat het voor de regering heel wat gemakkelijker is de belasting te verhogen dan het uitgavenpeil te verlagen”.*

*Is het dan wonder, dat de socialistische steeds maar aandringen op belastingverhoging? Dat is zoveel gemakkelijker dan bezuiniging.*

*Gewaakt dient te worden, dat de „gemakkelijke” weg gekozen wordt. Minister Hofstra zal moeten tonen, dat het hem ernst was, toen hij zeide, niet te willen terugkrabbelen voor wat het voornemen tot bezuiniging betreft.*

*We wachten op zijn daden.*

**Firma**  
**C. Vermeer en Zoon's**  
Fabrieken voor gebogen hout  
Tel. K 1894-1230 · Oudekerk a/d IJssel  
Ronde en ovale tafelranden  
Gebogen regels voor stoelen en fauteuils, armleggers, kappen, regels, stijlen enz.



**SCHEEPSBOUWERVEN**  
**A. VUYK & ZONEN**  
CAPELLE AAN DE IJSEL  
Nieuwbouw en reparatie  
Telefoon Rotterdam 113333 (K 1800)

**GEURTS'**  
**CONSERVENFABRIEK O.V. DODEWAARD**  
De fijnste fruitproducten uit de Betuwe boomgaarden  
Vraagt Uw winkler ons merk Jams Appelmoes · Vruchten op Sap · Etc.

Vraagt steeds  
**Zoetermeer's Roem**  
de fijnste margarine  
Firma Gebr. van der Spek  
Zoetermeer · Telefoon 49

**PLAATWERK**  
**STAALALUMINIUM**  
**NIMA** · ZWIJNDRECHT  
K 1850-5382



## \* \* Gezantschap bij de Paus

Een lezer vraagt ons, waarom de A.R. tegen een motie van de S.G.P. hebben gestemd om het gezantschap bij de Paus op te heffen. In werkelijkheid is de zaak anders. De S.G.P. had een amendement ingediend, dat tegen dit gezantschap was gericht, maar dat amendement is niet in stemming gebracht, omdat geen enkele partij er steun aan verleende. Geen enkele partij, ook de C.H. niet. Het is bekend, dat het eerste kabinet-Colijn is gevallen door aanvaarding van een amendement-Kersten, waaraan de linkerzijde en de C.H.U. steun verleende. Voor links was dit een zaak van opportuniteit, voor de C.H.U. een zaak van beginsel.

De C.H.U. is sedert veranderd. Zij heeft nu blijkbaar geen behoefte meer om tegen het gezantschap bij de Paus te stemmen.

De A.R. hebben vroeger tegen het amendement-Kersten gestemd. Zij staan op het standpunt, dat men goed moet onderscheiden. Wij hebben geen gezantschap bij de Paus omdat hij hoofd is van de R.K. kerk. Maar omdat hij een wereldlijk vorst is, zij het over een klein gebied, en omdat zijn hof een diplomatiek centrum is. Het is een landsbelang, dat wij daar een diplomatieke vertegenwoordiger hebben, die onze Regering op de hoogte houdt. Om precies dezelfde reden hebben wij ook een ambassadeur in Moskou, in Madrid, bij Nasser, bij het bewind in Boeda-Pest. En voorheen bij Hitler en bij Mussolini. In al die gevallen betekende het zenden van een diplomaat niet, in het allerminst niet een appreciatie van het bewind, in positieve of in negatieve zin. De Regering heeft dat tijdens de oorlog zelfs nadrukkelijk onderstreept, door een Protestant als gezant bij de Paus te accrediteren. Dat zou onmogelijk zijn geweest, wanneer het gezantschap bij de Paus een erkenning van de Paus als geestelijk hoofd zou inhouden.

## \* \* Burgemeesters-benoeming in Den Haag

Verleden week hebben wij duidelijk over de benoeming van mr. Kofschoten onze mening gezegd. Er is in Den Haag ook een protestvergadering gehouden, maar daarvoor hebben wij weinig waardering. Wanneer op die vergadering gesteld was, dat men liever een A.R. of een C.H. burgemeester benoemd had gezien, dan zou dat onze instemming hebben. Maar de tendenz was te negatief. Er „was met de traditie gebroken“. Welke traditie? Dat tientallen jaren de voorkeur uitging naar een vrijzinnig man? Zou de „traditie ook gebroken zijn“, als er een man van het Humanistisch Verbond was benoemd? Dat is moeilijk vol te houden, want in vele gevallen in het verleden was de burgemeester een man, die zich eerder in dat Verbond thuis voelde dan onder de prediking van de protesterende predikanten. Een C.H. burgemeester was een opmerkelijke uitzondering, een afwijking van de traditie.

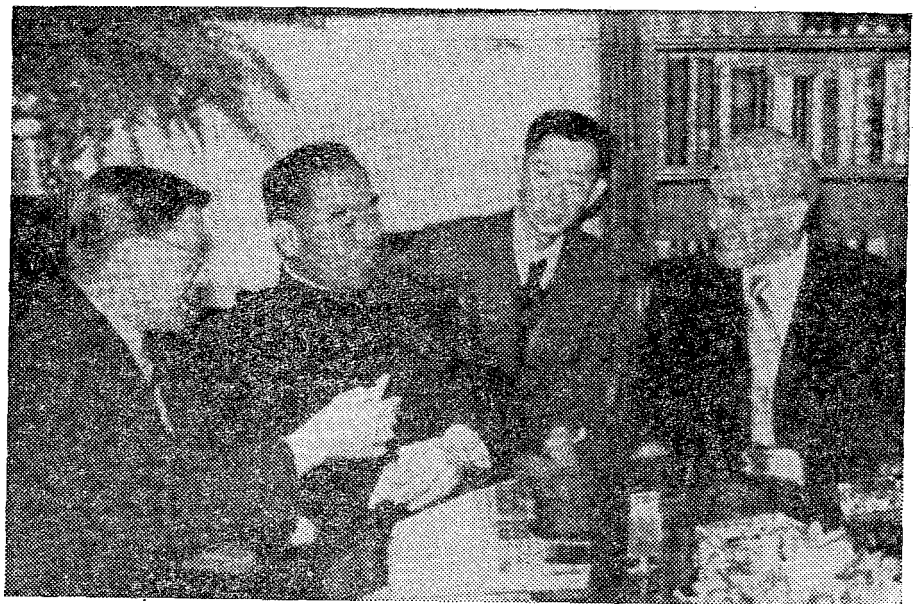
En dan is er nog iets, dat wij moeten releveren. Verleden week hebben wij er op gewezen, dat niemand weet, hoe het in de Ministerraad is gelopen, welke kandidaten in aanmerking kwamen, welke motieven bij de stemming, indien er gestemd is, hebben gegolden. En het Kabinet kan daaromtrent geen mededelingen doen, aan niemand. Niettemin heeft de liberale N.R.C. over de zgn. gang van zaken in het kabinet geschreven. Niet om er over te discussiëren (dat kan niet, omdat men over vermoedens geen debat begint) maar blijkbaar om te stóken. Wij vullen onze kritiek, die wij ten volle handhaven, aan met de mededeling, dat ook de heer Voskuil voor de V.A.R.A. dezelfde laakbare methode heeft toegepast en een aanval heeft gedaan op de houding der A.R. In het Kabinet bij de beraadslaging en beslissing over de vervulling van de burgemeestersvacature in Den Haag. Wij menen, dat het Kabinet — dat géén tekst en uitleg kan geven — niet noodzaak is, na te gaan, of deze liberaal-socialistische actie gevoed is door leden van het Kabinet, dan wel uitsluitend op fantasie berust.

# Het kraakt in Oost en West

• Vervolg van pag. 1

op te wekken pal te staan in de strijd tegen het Westen en voor Moskou. President Soekarno staat op het punt naar het voorbeeld van de „Chinese volksrepubliek“ een anti-Westerse en door de communisten gesteunde dictatuur in Indonesië te vestigen, die de chaos in dit land slechts kan vergroten. Zo zouden wij kunnen doorgaan. Het proces van de ontbinding is reeds zover gevorderd, dat schier geen stuiten mogelijk is. Zelfs een internationale waterweg als het Suezkanaal, waarvan de vrije vaart ook door het onafhankelijke Egypte in 1954 is erkend, is thans „à la mercie“ van een kolonel, wiens naam de wereld vier jaar geleden nog niet kende.

De idealistische verblinding van de Amerikanen en van vele Europeanen gaat zelfs zo ver, dat men in het lidmaatschap van de „nieuwe landen“ van de organisatie der Verenigde Naties een garantie ziet voor een gunstige ontwikkeling. Het handvest der Verenigde Naties wordt in feite door al deze landen aan hun „vrijheidslaars“ gelapt. De resoluties die Veiligheidsraad en Algemene Vergadering uitvaardigen om hen tot rede te brengen, zetten hen slechts aan tot nieuwe schendingen van het volkenrecht en van de „rechten van de mens“. Daarbij volgen zij het voorbeeld van Sowjet-Rusland, dat slechts een doel kent: zijn lidmaatschap uitbuiten tegen het Westen.



De Amerikanen hebben de naïeve gedachte, dat de wereldorde zonder gezag kan worden gevestigd en dat uit de chaos een betere wereld te voorschijn zal treden. Zeker, zo nu en dan zijn er tekenen, die er op zouden kunnen wijzen, dat deze „nieuwe landen“ tenslotte gaan be-

Tijdens een bezoek aan Polen confereerden Tjoe en Lai met Zawodski, de voorzitter van de Poolse staatsraad en met Gomoelka, de eerste secretaris van de communistische partij in Polen.

## Arjos-studentenconferentie

OP 11 en 12 januari jl. werd in het Gereformeerd Jeugdcentrum „De Witte Hei“ de jaarlijkse studentenconferentie gehouden, waaraan door een vijftigtal personen werd deelgenomen. Van één der bezoekers ontvingen we onderstaande impressie.

„De zo langzamerhand traditie geworden studentenconferentie is weer achter de rug. Helaas, want het was goed de gast van de Arjos en de Anti-Revolutionaire Partij te zijn.

Vrijdagmiddag zette de heer Ruppert uiteen welke de drijfveren zijn van de christelijk-sociale politiek. Hierbij zei hij o.a. dat, wil een arbeider ook voldoening hebben van zijn werk, hij concreet moet kunnen aanwijzen: „dat heb ik gedaan“. Bij proeven in Amerika is nl. gebleken dat bij de hoogste arbeidsprestatie deze persoonlijke prestatie nog juist niet in gezamenlijke resultaat mag verdwijnen. Ook zou een zekere medeverantwoordelijkheid van de werknemer in het bedrijf, zeer gunstig kunnen werken.

Zowel voor een insider als een leek op dit gebied, wist de heer Ruppert de problemen duidelijk uiteen te zetten.

Dr. Berghuis schetste 's avonds in een beknopt inleidend woord, zo nu en dan wel eens wat somber, de huidige situatie van de A.R.-partij. Daarop volgden wel zoveel nieuwsgierige, informatieve en uit kritiek gerezen vragen dat het voor de voorzitter van het Centraal Comité onmogelijk was deze in de daarvoor beschikbare tijd, allemaal uitvoerig te beantwoorden. Duidelijk kwam naar voren dat iemand met een universitaire opleiding, ook na zijn studie, in de politiek een taak heeft. Hierin laat Gods gebod ons niet los.

Na de daguiting werd „de Witte Hei“ op zijn rustmogelijkheden onderzocht, hoewel velen daar lang over deden. Een opmerkelijk feit was dat vooral studenten van de V.U. en S.S.E. Utrecht last hadden van luidruchtig dromen.

Het was de heer Mulder die ons de volgende morgen tactvol, op tijd uit bed en aan het ontbijt wist te krijgen.

Voor de zaterdagmorgen was er een forum gevormd, bestaande uit vijf vooraanstaande (hoofd-)redacteuren van christelijke dagbladen. Hieraan konden we zonder meer en zonder pardon vragen, op- en aanmerkingen kwijt. Het forum dreigde te zullen „terugschoppen“.

Deze bedreiging was er wellicht mede oorzaak van dat dr. Diemer aan het einde van het gesprek verklaarde dat hij veel meer en hardere kritiek had verwacht. Zeer sterk werd de nadruk gelegd op de noodzaak van solidariteit. Ook mr. Chr. F. Bramer, die het voorzitterschap tijdens de conferentie waarnam, wees hierop in zijn slotwoord. Kritiek, mits gegronde, is gezond, maar blijf de christelijke partij en pers trouw.

De band tussen de A.R.-studenten van de verschillende universiteiten en Hogescholen is door deze conferentie weer verstevigd.

De voorzitter van het landelijk Arjosbestuur, de heer Silvis, kon niet de hele conferentie bijwonen. Wij waren echter blij dat we — zij het dan ook op een laat uur — met hem nog van gedachten konden wisselen. Overigens zorgde de hegr Bramer er voor dat we hem niet te zeer misten.

Wij zijn de Arjos erkentelijk voor het vele goed dat zij gaf.

J. VAN SELM

seffen dat het communisme de gruwel van Boedapest kent. Zij stemmen dan wel in de Verenigde Naties voor een resolutie, die het optreden van Sowjet-Rusland in Hongarije veroordeelt. Voor zoveel gruwel en geweld kan men nergens de ogen sluiten. Maar wanneer Frankrijk, Engeland en Israël gehoor geven aan de resoluties van de Verenigde Naties en zich terugtrekken uit Egypte, gaat Nasser door met vijandelijke dreigementen en legt hij de resoluties van de Veiligheidsraad naast zich neer, het Suezkanaal gebruikend als chantage-middel tegen West-Europa.

Men komt er in Washington niet met het uitvaardigen van een Eisenhower-plan voor het Midden-Oosten, dat weliswaar dit gebied Amerikaanse militaire steun aanbiedt voor het geval Sowjet-Rusland een van deze landen mocht aanvallen, maar dat alle andere problemen in het Midden-Oosten, zoals de vrije vaart door het Suezkanaal en door de Golf van Aquaba en het Arabisch-Israëliësch conflict onopgelost laat.

De Verenigde Natie mogen deze zaken opknappen. Wie het geloven wil, ga zijn gang.

### Het leven een marteling?

Hebt U lasten en ziet ge tegen elke dag aan, terwijl ook de nachten U geen verkwikking brengen? Weet dan, dat wij met onze vanouds beken. de geneeskruiden à f 31.95 per pak tegen

Alle CHRONISCHE ZIEKTEN pracht resultaten boeken, ook daar waar alles faalde. Volkomen onschadelijk! Meldt ons Uw klachten en ziekte en wij zenden U het allerbeste dat er is en waaraan danken. den hun herstel danken. Broch. en inl. gratis!

KRUIDENHUIS  
FLORA

Westersingel 40, GRONINGEN

## A. Baars Azn

Exploitatie van  
baggermaterieel N.V.

Telefoon no. 144 Sliedrecht  
Verkoop en verhuur

## EEN UITKOMST VOOR MAAGLIJDERS

Maaglijders, U kunt weer alles gaan eten. De echte C-R MAAGTABLETTEN zijn weer in Nederland verkrijgbaar.

### C-R MAAGTABLETTEN

geven direct verlichting en zijn pijnstillend.

De echte Amerikaanse C-R Maagtabletten zijn die lichtgele tabletten. Alleen verkrijgbaar bij:

### LOUIS RIETBERGEN

NIEUWE BINNENWEG 400 - ROTTERDAM

Vraagt inlichtingen zonder enige verplichting.

Opgeroepen worden gegadigden naar de betrekking van

## wetenschappelijk gevormd MEDEWERKER

bij de Doctor Abraham Kuypersstichting.

Sollicitanten dienen een juridische of een juridisch-sociaal-economische opleiding te hebben genoten dan wel enige ervaring op dit gebied te hebben verworven.

Sollicitaties aan de secretaris-directeur der stichting, Dr. Kuypersstraat 5 te 's-Gravenhage.

Bezoek uitsluitend na oproeping.

GEEF  
DIT  
BLAD  
DOOR

# Het gaat (onder de gegeven omstandigheden) OM DE ENIG JUISTE WEG

**W**ANNEER in de vergaderzaal van de Tweede Kamer Ds. Zandt aan het woord komt, is er als regel meer belangstelling dan normaal. Hoe men ook over deze markante figuur en zijn opvattingen moge denken, allerwegen is er sympathie en, in verband met zijn vaak zwakke stem kringt men om het spreekgestoelte heen, als hij aan 't woord is.

Warme bewondering is er bij velen, zo niet allen, die evenals Ds. Zandt belijden dat ook in de politiek Gods Woord gezag heeft, voor de openheid waarmede deze nestor zijn levensbeschouwing uitdraagt.

Ds. Zandt is de fractievoorzitter van de kleinste fractie. Bij lange na niet echter heeft hij de minste aandacht.

In de geest als Ds. Zandt, spreken ook zijn fractiegenoten. Schrijver dezes, in dezelfde sfeer groot geworden, probeert steeds met zeer grote aandacht te luisteren. Veel daarin, ja zeer veel vaak, klinkt hem zo bekend in de oren, en toch, toch zeggen we „neen”.

Men staat dan meteen voor de vraag hoe of dit mogelijk is. Men beroept zich toch op Gods Woord en dan zal er toch geen verschil van opvatting mogelijk kunnen zijn?

Laten we eerst eens luisteren.

## De S.G.P. tegen de sociale verzekering

**B**IJ de behandeling van het hoofdstuk „Sociale Zaken en Volksgezondheid” sprak Ir. van Dis (S.G.P.) onder meer als volgt:

„Konden wij inzake het zoeven behandelde onderwerp met de Minister instemmen, ten aanzien van de sociale verzekering kunnen wij dit niet. Dit is een feit, dat niet alleen de huidige Minister geldt, doch alle hem voorafgaande Ministers van Sociale Zaken, benevens de fracties van alle hier in de Kamer vertegenwoordigde partijen. Ten deze staan wij dan ook geheel alleen. Nimmer hebben wij enige steun onderzonden van welke fractie dan ook, wanneer wij onze bezwaren tegen de met dwang opgelegde sociale verzekeringswetten kenbaar maakten”.

*Er wordt dan verder gegaan met te verklaren dat men niet tegen sociale voorzieningen als zodanig is, maar, zo zegt de heer Van Dis:*

1. „Tegen dit systeem bestaan bij ons onderscheidene bezwaren. Zij betreffende ten eerste de verzekering zelf, dewijl deze in strijd geacht wordt te zijn met het geloof in de Voorzienigheid Gods.”

2. Verder weer de heer Van Dis er op, dat men soms voor moord niet terugdeinst bij pogingen om aan verzekeringsgelden te komen.

3. Voortgaande zegt hij: „Vervolgens randt het verzekeringswezen het bijbelse beginsel van net betonen van barmhartigheid en liefdadigheid aan, zo zelfs, dat bij velen dit beginsel heeft afgedaan. Het verantwoordelijkheidsbesef wordt er zodoende niet weinig door geschaad, ja zelfs geheel er door uitgedoofd.”

4. Een ander bezwaar is nog, dat de arbeiders ten aanzien van de besteding van hun loon geheel onder voogdij van de staat zijn gesteld, een bezwaar, dat destijds reeds door Prof. Fabius tegen zijn eigen antirevolutionaire geestverwanten bij herhaling werd ingebracht.”

5. Nu gewezen te hebben op een gedwongen verkoping, daar een smidspatroon weigerde pensioenpremie te voldoen, zegt de heer Van Dis: „Behoeft het te verwonderen, dat bij een dergelijk dwangstelsel de fel geprangde ondernemers vergelijkingen gaan maken tussen de toestand hier te lande en die in Rusland en dat men dan tot de conclusie komt, dat men hier al een heel eind op weg is naar de Russische staatsalmacht?”

Tot zover enkele citaten. We komen hieronder op deze punten terug.

Het was zeer in 't bijzonder de laatste uitspraak, hierboven weergegeven, die ons over deze zaak aan het denken bracht.

Een Minister, die zodanige wetten maakt dat een vergelijking met Rusland verantwoord wordt geacht?

En wij, die daaraan medewerken? Wij zijn dus even verantwoordelijk en dus evenzeer schuldig?

Is er hier nu werkelijk sprake van

een echt bijbels gefundeerde stem en zien wij het dus fout, of is hier alleen maar een verschil in inzicht dan wel een groot misverstand aanwezig?

Wij zijn van oordeel dat het laatste hier een rol speelt. Er blijkt geen verschil van inzicht als het gaat om de vraag of hulp in voorkomende gevallen geboden is.

Ook zijn we beiden van gevoelen dat liefdebetoen mogelijk moet zijn, meer nog — naar de eis van Gods wet — geboden is. Maar, alvorens hulp te verlangden, is eerst nodig zelf verantwoordelijkheid te dragen voor zover dat kan. Daar zelf sparen niet voldoende blijkt, zal men dat collectief moeten doen. En het is deze collectieve vorm van zelfhulp, waartegen bezwaar rijst bij de S.G.P.

## Het gaat om de vorm

**H**ET verschil van inzicht zou dus gaan om de vorm waarin een en ander geschiedt. Het „verzekeren” ontmoet bezwaar, eveneens het dwingend karakter daarvan.

Nu is het zó, dat het woord „verzekering” in genedele dekt, hetgeen bedoeld wordt. Gaat het om een levensverzekering b.v., dan is het volkomen duidelijk dat men zijn leven niet kan verzekeren.

Verzekerd of niet, de dood komt op het vastgestelde uur. Men verzekert zich

wen waaromtrent de Schrift ons zo duidelijk de taak aangeeft?

Volgens onze gegevens zijn er ongeveer 110 à 120.000 weduwen in Nederland. Aangenomen mag worden dat meer dan 56% een inkomen heeft van minder dan f 1000,— per jaar.

Omdat wij nalatig bleven en zijn, zal er straks ook een voorziening moeten komen voor deze weduwen.

Wie, zo vragen wij, zal dan durven en mogen zeggen dat een voorziening in strijd is met Gods geboden?

Waren wij niet reeds lang schromelijk in gebreke door deze weduwen te doen verkommeren met twintig harde guldens per week?

## Gezamenlijk doen

**T**OT NU TOE stelden we, dat zij, die de plicht hadden tot helpen, dus wij, van Dis, wij en alle anderen, deze plicht verzaakt hadden. Er is echter meer.

Noodzakelijk is ook, dat men in staat is, plichten te vervullen. Nu zijn de kosten in de tegenwoordige tijd zodanig, dat kerk noch familie of wat voor groepen ook, die op kunnen brengen.

Welnu, alleen hen ik niet meer in staat zoveel weg te leggen, dat in dergelijke omstandigheden voorzien kan worden.

Gezamenlijk zijn we dat wel en wat kan daar nu tegen zijn? Is het geen daad van christelijke solidariteit dat de nu werkende generatie geld in een potje gooit, waardoor onze ouden van dagen een wat minder zware levensavond hebben?

Is dat nu goddeloos, omdat we het niet persoonlijk, maar gezamenlijk doen?

„Ja maar”, aldus Van Dis, „wij wilden ook wel, zie maar naar de dertiger jaren. Toen waren we er óók voor dat de overheid hielp”.

Hier nu snappen we niets van. Men gaat akkoord dat de overheid het doet. En de zelf verantwoordelijkheid dan? En de taak der kerk, enz., enz.?

Wat wij voorstaan houdt in, dat ieder persoonlijk mee verantwoordelijk is en dit door zijn deel op te brengen in de totaliteit van lasten. Wij schreven reeds, dat is o.i. christelijk sociaal, n.l. door „elkanders lasten” te dragen. Wij houden ons er van verzekerd, dat heel veel oudjes, ook S.G.P.-ers, dankbaar zijn dat zij nu een rechtens geldende en wettelijke ouderdomsverzekering hebben.

Dat ze niet meer de immorele vragen over eigen bezitje, inkomen of wat ook, behoeven te ondergaan.

Velen zijn dankbaar dat deze en andere wetten er kwamen. En we herhalen wat Ds. J. v. Dijk, Ned. Herv. Predikant te Gameren, schreef in zijn brochure „Staatkundig Gereformeerd”

„Hoe zit het beginselprogramma der S.G.P. in elkaar? Staat niet nog heden in artikel 9 over de sociale wetten „in 1913 door H. M. de Koningin uitgevaardigd, wier invoering God verhoede, zo wel als haar uitbreiding?”

Hoeveel duizenden S.G.P.-ers profiteren vandaag van de sociale wetten!”

De S.G.P.-ers moeten ons goed verstaan. Het gaat niet om een aanval tegen de S.G.P. als zodanig. We prijzen ons zeer gelukkig, in die kring zeer veel vrienden en bekenden te hebben.

Wat ons beweegt, dat is te pogen inzicht te verkrijgen in elkanders beweegredenen.

Te proberen een „ja” te vinden daar, waar naar onze diepste overtuiging een „neen” radicaal fout is.

Ook wij verzetten ons tegen een steeds verder afbrokkelen van de persoonlijke verantwoordelijkheid.

Daartoe mag men echter niet in het negatieve vluchten en evenmin in de staat.

*Als dan de persoonlijke verantwoordelijkheid te zwaar wordt om te dragen, welnu, dan rest ons de gezamenlijke verantwoordelijkheid.*

Dat zulks „verzekering” is geheten, vinden wij ook jammer. Het is nu eenmaal een ongelukkig en ook besmet woord. Het gaat ons echter niet om de vlag, maar om de lading. En die lading betekent iets doen voor onze medemensen en dat achten we juist.

Wat wil Van Dis nu eigenlijk?

De bejaarden geen wet geven en dan maar afwachten of het ons volk of een deeltje daarvan behaagt iets te doen?

Geloof van Dis, dat daar iets van terecht komt? „Niet dwingen” zegt Van Dis, maar ziet hij dan juist hier geen „hardigheid des harten” meer?

Tegen het ene neen zeggen heeft als consequentie dat men tegen wat anders

Gesprek met de  
S.G.P.

over de sociale  
verzekering

„ja” zegt. Maar, wat moet dat andere dan zijn?

Zo wordt de vraag van Ds. van Dijk ook onze vraag. Maar er is zoveel meer. Mag het individu wel zorgen en de groep niet? Zal er ooit nog een waterfloed komen? Licht dit niet in Gods Voorzienigheid besloten? En gaan wij dan toch maar aan de Delta-werken beginnen, met ook daar op bepaalde punten dwang? Is dit geen ingrijpen tegen Hem, Die zee en aarde in aanschijn riep?

Wij geloven dat de Deltawerken uitgevoerd moeten worden omdat wij weten, dat gevaar dreigt. We weten alleen niet wanneer, maar mogen wij daarom verstoppen?

We weten ook niet of we ziek worden, werkloos dan wel oud, maar we weten wel dat er zieken zijn en werkloos en vele ouderen, die onze gezamenlijke hulp nodig hebben en daarom geloven we dat het onze plicht is aan bedoelde wetten onze steun te geven.

We zien dat als een taak en plicht, omdat we dan bezig zijn „elkanders laten te dragen.”

Gedwongen? Ja helaas! Helaas, omdat we, toen we dit vrijwillig konden, dit schromelijk en hopeloos verzuimden. Verzuimden, ook voor zover we daartoe financieel wel bij machte waren.

## Gezamenlijke zorg geeft ons rechten

**T**OT slot nog een paar opmerkingen over de hiervoor vermelde punten 1 t.m. 5.

1. Van Dis verzuimt aan te geven welk Bijbelwoord of woorden hem dit doen zeggen. Overigens hebben wij het hierboven o.i. reeds voldoende weerlegd.

2) Hier wordt op zeer hoge levensverzekeringen gedoeld. Bij de sociale wetten doet dit niet ter zake, tenzij men moord zou begaan om enkele tientjes. Is dit zo, dan gebeurt het ook zonder sociale wetten.

3) Op dit gebied (we zeggen het zachtjes) is de liefdadigheid ontoereikend geweest, niet bij machte geweest, dan wel hopeloos tekort geschoten. Overigens blijft er meer dan genoeg over om te doen.

4) Staatsuitkeringen en Staatsvoogdij. Gezamenlijk de lasten dragen is een stuk verantwoordelijkheid behouden en dus dragen. Dit ook voor wat de uitvoering betreft. Vandaar dat we voorstanders zijn van zoveel mogelijk „zelf doen” via bedrijfsverenigingen.

5) Vanzelfsprekend wensen wij deze opmerking niet te accepteren. Gaan wij de weg van Ir. v. Dis, welke hij wel niet zal bedoelen, maar wat toch de enige consequentie is zoals wij dat zien, dan zijn straks allen, die in moeilijkheden zijn, voorwerpen van Staatsarmenzorg, en daarmede aan de staat overgeleverd.

De weg van gezamenlijke zorg (een ander woord voor sociale verzekering) biedt ons „rechten”. Rechten, waarbij men vrije mensen blijft.

En daarom hopen wij dat onze broeders van de S.G.P. mogen inzien, dat deze wijze, natuurlijk niet ideaal of zoiets is, maar, in de gegeven verhoudingen de enig juiste. Immers, ook van „kerkelijke hulp” kan ik mij volkomen „verzekerd” weten.

door



J. v. Eibergen

ook niet tegen ziekte of werkloosheid. Wat wel kan, en dat geschiedt en niets anders, dat is, zich verzekeren tegen de geldelijke gevolgen van allerlei dingen.

Nu zou men kunnen zeggen, dat ook daar verzekeren zonder meer uit de boze is. Dat getuigt immers dat er geen Godsvertrouwen is. Men zij vijltig en spaarzaam en te zijner tijd zal God zorgen. Gaarne akkoord, want hoe men ook spaart en verzekert of wat dan ook doet, als God de hand van ons terugtrekt is er niets anders meer dan voosheid, leegheid en hopeloosheid.

## Er was een tijd . . . .

**M**AAR daarmede zijn wij er niet. Het is naar ons gevoel negatief, zo we daarbij blijven staan. Met neen zeggen komen we er niet. Er zal iets moeten volgen. En nu was er een tijd in Nederland, dat de staat niets oplegde. Er was vrijheid. Vrijheid voor alle mensen om te doen wat hun hand vond om te doen. Óók, om christelijke naastenliefde te betrachten aan de zieken, de zwakken, de ouderen, de weduwen en wezen, enz., enz.

En wij, Ds. Zandt, v. Dis, van Eibergen en al die anderen, we hebben het niet gedaan. Niet gedaan toen we vrij waren. Niet gedaan toe er geen dwangwetten waren. Niet gedaan toen wij als persoon en als kerk daartoe volkomen vrij waren.

Men leze nog maar eens na wat ook de geschiedenis ons hierover leert.

Echter, ook thans is er nog reden te over voor christelijke handreiking. Ook straks nog, als er nog meer wetten zijn, o.a. om in de nood van weduwen en wezen te voorzien.

Voor al ter zake van dit laatste ligt nog een groot terrein braak. Hebben nu dáárop de voorstanders van vrijheid zich geworpen? Hoe staat het met de wedu-



## Van Eden's opvolger Harold Macmillan verwacht Europa veel medewerking

**N**IET alleen in de Ver. Staten, maar ook in West-Europa is de benoeming van Harold Macmillan tot prime minister van Groot-Brittannië met instemming begroet. Het is bekend, dat Macmillan een groot voorstander is van plannen tot stichting van een gemeenschappelijk Westeuropese markt. Ook de nieuwe minister van financiën, Peter Thorneycroft, steunt enthousiast deze plannen van de vrije landen van het Continentale Europa. Het ligt dan ook in de lijn der verwachtingen, dat de deelneming van Engeland aan die op te richten gemeenschappelijke Westeuropese markt minder moeilijkheden met zich zal brengen dan aanvankelijk werd verwacht.

Al vele jaren geleden had Macmillan een actief aandeel in de bewegingen, die streefden naar verdere eenheid en samenwerking in Europa. Hij hielp in de periode, dat in Engeland de socialisten aan het bewind waren, Sir Winston Churchill bij het organiseren van diens Europese beweging en bezocht als gedelegeerde het Europese congres, dat in mei 1948 in Den Haag werd gehouden.

Totdat hij in 1951 — nadat de conservatieven de verkiezingen hadden gewonnen — minister werd, was hij lid van de Internationade raad van de Europese beweging en voorzitter van de commissie voor Centraal- en Oost-Europa. In 1949, 1950 en in het begin



Minister MacMillan

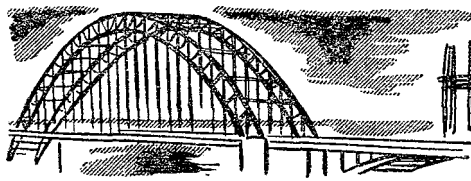
van 1951 was hij een van de Britse gedelegeerden naar de Raadgevende Vergadering van de inmiddels gevormde Raad van Europa.

**H**AROLD MACMILLAN is een kleinzoon van de stichter van de bekende uitgeverij Macmillan, waarvan hij zelf — voordat hij minister werd — geruime tijd de leiding heeft gehad. Tijdens de eerste wereldoorlog deed hij dienst bij de Grenadier guards (hij werd drie maal gewond).

Kort na de oorlog ging hij naar Canada als secretaris van de Hertog van Devonshire, die toen gouverneur-generaal was. En niet lang daarna (in 1920) trad hij in het huwelijk met de dochter van de Hertog, Lady Dorothy Cavendish. Het echtpaar Macmillan heeft een zoon en drie dochters.

Sedert 1924 heeft Macmillan — met enkele korte onderbrekingen — deel uitgemaakt van het Lagerhuis. In de dertiger jaren was hij een van de Conservatieven, die zich verzette tegen de Britse buitenlandse politiek. Na het uitbreken van de Italiaans-Abessijnse oorlog, stemde hij tegen de regering, die weigerde maatregelen tegen Italië te nemen. Ook de Muenchenpolitiek veroordeelde hij als huichelarij.

**T**OEN Churchill in 1940 een nationaal coalitiëkabinet vormde, werd ook Macmillan daarin opgenomen als parlementair secretaris van het ministerie van Bevoorrading. Twee jaar daarna verhuisde hij naar het ministerie van koloniën waar hij onderminister werd. Nadat de geallieerde troepen in Noord-Afrika waren geland, werd Macmillan benoemd tot minister-resident in het



## HET ANDERE GEZICHT

vervolgverhaal  
door J.H. Doms

Lijnegang stond een ogenblik in beraad.

„Ik heb zorg over je moeder, jongen..... Ze lijdt pijn. Ik zou zeggen, dat je 't maar doen moest..... Maar zij wil er zelf niets van weten, dat we de dokter er bij halen. Misschien gaat die aanval trouwens weer gauw over. Laten we 't dus voorlopig nog liever wat afkijken.”

„Als dat maar verantwoord is, vader. Moeder is tenslotte niet zo jong meer, nietwaar?”

Lijnegang stond in tweestrijd.

„Wat zegt Aaltje er van?”

„Die zegt ook, dat de dokter komen moet.”

„Maar ze wil zelf niet, zie je. Je moeder is nooit kinderachtig geweest. Tegenwoordig kleppen sommige mensen zo verbazend gauw naar een dokter. Maar zij is nog van de oude stempel.”

„Ik ga toch maar om de dokter,” besloot de jonge Melchior. Hij kreeg bijval van Aaltje.

— Zelfs hierin ben ik niet meer zoals vroeger, dacht Lijnegang. — Ik weet geen beslissingen meer te nemen, ik vraag mijn kinderen om raad.....

De jonge Melchior haastte zich weg op de fiets. Lijnegang ging weer naar zijn vrouw terug om haar er op voor te bereiden, dat weldra de dokter komen zou.

De dokter was er spoedig. De geneesheer, door en door met de gewoonten van de mensen in de streek op de hoogte, wist uit ervaring, dat Lijnegang niet voor een wisselwasje zijn hulp inriep. Integendeel, hij en veel andere dorpsbewoners bleven gewoonlijk tot het laatste toe wachten om hem er bij te halen; — en op die manier was er vaak veel bedorven. Gelukkig veranderde er tegenwoordig wel het een en ander. Maar hij zou uit zijn lange praktijk wel tientallen voorbeelden kunnen opsommen, waaruit blijken zou, dat de dorplingen veel te laat naar hem toe gekomen waren, waardoor onherstelbare schade aan de gezondheid aangericht was. Tegenwoordig was er in dit opzicht werkelijk enige verbetering te bespeuren. De dokter was er evenwel vast van overtuigd, dat de vasthoudende boer van de Lindenburg hem niet zou laten roepen als het niet dringend noodzakelijk was.

Vrouw Lijnegang sputterde nog wat tegen. Wat deed haar jongen zo schielijk de dokter er bij te halen..... Maar in werkelijkheid was zij dankbaar dat de dokter gekomen was en dat deze misschien de ondraaglijke pijn zou kunnen verminderen.

De dokter liet niet veel los, maar uit hetgeen hij zei, kon men wel opmaken, dat hij het tamelijk ernstig inszag.

Buiten gekomen, zei hij tot Lijnegang, die hem gevolgd was: „Het was hoog tijd, dat je medische hulp inriep, man! Ik kom gauw terug en dan breng ik iets mee, dat pijnstillend is. 'k Wil dan tegelijk een kleine proef nemen en de reactie bestuderen. Misschien zal ik vanmiddag nog een injectie moeten geven.”

Aaltje was naar de boerderij van Willem gegaan om te vertellen, dat moeder plotseling ziek geworden was. Willem was na tien minuten ook al op de Lindenburg. 's Middags kwam Celia ook even kijken.

De dokter kwam inderdaad een spuitje geven. Hij bereidde Lijnegang er op voor, dat opname in een ziekenhuis noodzakelijk zou kunnen worden. De arts had reeds telefonisch overleg gepleegd; ze wilden echter eerst de uitwerking van de injectie afwachten en er zekerheid over hebben, of de patiënte soms een gele gelaatskleur krijgen zou.

Lijnegang was helemaal in de war. Plotseling was er ziekte in zijn huis gekomen; — en bij deze ramspoed verbleekten alle zwaarigheden, die hem de laatste jaren terneergedrukt hadden. Hij was rustig gaan leven, had het boerenbedrijf vaarwel gezegd en in handen van de jonge Melchior gegeven..... en zou hij thans zijn vrouw moeten missen? Neen, dat kon niet, dat mocht niet!

Als een kind bad hij voor haar genezing.

Aaltje bleef voortdurend bij het bed van moeder. Zij vond, dat vader zo verschrikkelijk onhandig was. Hij wist zelfs een glas water niet behoorlijk aan moeder aan te reiken en hij beefde als een rietje in de wind.

Maar straks werd het melktijd, dan moest het melkgerief schoongemaakt worden. Hoe moest dat nu?

„Ik ga Paula halen!” zei de jonge Melchior resoluut.

Dat deed hij ook: twintig minuten later kwam hij met haar terug.

Aaltje legde aan Paula uit, wat zij doen moest.

„Ik ben blij, dat je gekomen bent, want ik kan zelf niet van 't bed van moeder vandaan,” zei Aaltje. „Jouw handen zullen wel vreemd staan tegenover het lompe boerenwerk. Maar als je 't niet afkan, ben je een lummel, want zóveel heeft het niet te betekenen.”

Paula verzekerde Aaltje, dat ze 't heus wel redden zou; Aaltje kon rustig bij haar moeder blijven.

Inderdaad bleek Aaltje er die namiddag verstomd van te staan, hoe Paula zich door het voor haar toch zo zware en ongewone werk heengeslagen had. Dat had Aal van zo'n nuffje nooit verwacht.

's Avonds keerde de dokter weer op de Lindenburg terug. Hij onderzocht de zieke en zijn gezicht stond zorgelijk. Tot Lijnegang zei hij fluisterend, dat hij nogeens telefonisch contact met het ziekenhuis opnemen zou. Laat in de avond zou hij nogmaals komen kijken en eventueel nog een injectie geven.

„Zal ik mijn vrouw moeten missen, dokter?” vroeg de oude boer angstig.

De dokter haalde de schouders op en fronste de wenkbrauwen.

„De tijd van elk mens is bepaald, Lijnegang. Niet wij maken uit, wanneer een mens van de tijd in de eeuwigheid overstapt.”

„Ja, ja..... de tijd is bepaald.....” Lijnegang was beschaamd, dat de dokter, die volgens het oordeel van de meeste mensen toch helemaal niet go godsdienstig van aard was, hem hierop wijzen moest.

„Bewaar haar toch, o Here, bewaar haar toch!” bad de oude boer.

Vrouw Lijnegang had tengevolge van de pijnstillende injectie geen pijn aanvallen meer, doch haar temperatuur was opgelopen tot enkele streepjes beneden de veertig. Aan haar gezicht was te zien, dat in haar lichaam een felle strijd gaande was.

Een half uur later stond de dokter alweer in het voorhuis van de Lindenburg. Na vrouw Lijnegang andermaal vluchtig onderzocht te hebben, zei hij zo rustig mogelijk:

„Ik adviseer opname in het ziekenhuis. Ik heb contact gehad met een internist en een chirurg. Zij oordelen, dat het de veiligste weg is om haar zo snel mogelijk in het ziekenhuis op te nemen.”

„Dan moet dat direct gebeuren,” zei Willem.

De oude Lijnegang kon aanvankelijk geen woord uitbrengen. De tranen rolden hem over de tanige wangen en hij stond zijn rode zakdoek in elkaar te frommelen als een kind, dat een standje van de schooljuffrouw gekregen heeft.

Willem en Celia waren ook weer gekomen. En de jonge Melchior was na het melken naar het postkantoorje gegaan en had een telegram naar Roelie laten verzenden. Met de laatste bus kwam zij aan, zodat al de kinderen in de Lindenburg waren en in onrust verkeerden over hun moeder, die plotseling neergeveld was door een ziekte, die schijnbaar ernstig was, te oordelen naar de woorden van de dokter.

De oude boer was zó in de war, dat hij niet in staat was om regelingen te treffen voor het vervoer van zijn vrouw naar het ziekenhuis. Gelukkig waren zijn kinderen in dit kritieke uur flinker dan hij.

Binnen een uur verscheen een ziekenauto uit de stad. Toen moeder, half versuft, op de brancard gelegd en daarna in de auto geschoven werd, zei Willem:

„Vader, ga jij met Aaltje achterin bij moeder zitten. Dan gaan Roelie en ik voorin bij de chauffeur; hij zegt, dat dit wel kan. We rijden over de brug, dat scheelt ons minstens een half uur, want de pont vaart 's avonds maar een paar keer, dat weet u.”

Het was, of Lijnegang een klap op het hoofd kreeg.

„Over..... over..... over de brug?” stotterde hij. „Over..... over die verfoei..... verfoeilijke brug?”

„Jazeker, vader! De brug wordt woensdag pas officieel opengesteld voor het verkeer, maar wij gaan er nu al over, want dit is een ernstig geval en tijdwinst is al véél gewonnen, heeft de dokter gezegd.”

De oude Lijnegang kreunde.

„Nee, nee..... niet over dat verfoeilijke monster. Ik heb gezegd, dat ik nooit over de brug zou gaan, ik heb.....

Maar Aaltje en Willem duwden hem de ziekenwagen in en spoedig reden zij weg.

Lijnegang zat wezenloos bij zijn vrouw. Het was hem, of zijn hoofd leeg en hol geworden was. Hij kon de dampspoed niet meer verwerken, het was allemaal te verschrikkelijk. Zijn vrouw ineens ziek..... misschien zou hij haar moeten missen..... En ze zouden over de brug gaan, o, dat ijzeren monster..... Nu zou hij zelfs nog de eerste zijn, die van de brug gebruik maakte.....

Plotseling gaf vrouw Lijnegang een angstige schreeuw. Opnieuw kreeg zij een aanval van hevige pijn.

„Stil maar, moeder, stil maar, we zijn nu gauw in het ziekenhuis en daar zullen ze je helpen,” probeerde Aaltje haar moeder te sussen.

„Gauw, gauw, doorrijden!” riep Lijnegang. Ineens drong het tot hem door, dat tijd inderdaad veel gewonnen zou kunnen zijn. Ze moesten naar het ziekenhuis, zo gauw mogelijk, want daar zouden ze misschien zijn vrouw kunnen helpen!

„Doorrijden!” riep hij.

Hij keek door een raampje, tussen de witte gordijntjes door. Zouden ze al bij de rivier zijn? Zou de pont aan deze kant gereed liggen om de auto met zijn lieve kostbare last naar de overzijde te brengen?

Tot zijn verbazing zag Lijnegang, dat ze al aan de andere oever waren — de laatste overspanningen van de brug gleden aan hen voorbij. Wat was het snel gegaan! Nu waren ze al aan de andere kant van de rivier, ze waren al over het water! Gelukkig, dat het nu snel ging, want het ging om zijn beste vrouw, het leven was de inzet van deze tocht naar de stad.

Ineens besepte Lijnegang, dat hij en zijn vrouw de eersten waren, die de voordelen van de vaste oeververbinding mochten ervaren. Wat zou het met de pont verschrikkelijk lang geduurd hebben!

„Mijn hele leven heb ik tegen een brug geprotesteerd..... en nou ben ik zo dankbaar, dat we gauw over de rivier gegaan zijn, want we mogen geen tijd verliezen,” mompelde hij. En daarna bad hij: „Here, bedankt voor de brug..... en laat mijn vrouw leven, wees haar nabij in dit zware uur!”

(wordt vervolgd)

geallieerde hoofdkwartier in Noord-west-Afrika.

Een van de belangrijkste taken, die Macmillan daar ging aanpakken, was het tot elkander brengen van de Franse generaals De Gaulle en Giraud. Deze taak viel hem gemakkelijk, omdat hij van zijn Amerikaanse moeder een grote liefde voor Frankrijk had geërfd. Macmillan spreekt vloeiend Frans. Van Macmillan wordt verteld, dat de Fransen bij die besprekingen bijna vergaten, dat hij niet een van de hunnen was.

Toen de moeilijkheden tussen de generaals uit de wereld waren geholpen, werd Macmillan benoemd tot Engelslands vertegenwoordiger bij het Franse nationale bevrijdingscomité. Toen

de geallieerden Noord-Afrika verlieten ging Macmillan mee naar Italië. Duff Cooper volgde hem in Noord-Afrika op.

**H**IJ had toen reeds een hechte vriendschap met generaal Eisenhower gesloten. Mac and Ike werden zij genoemd. Deze vriendschap is niet van voorbijgaande aard geweest. Ook thans onderhouden Mac and Ike nog de beste betrekkingen met elkaar.

Nadat hij zijn missie in Italië had volbracht, begaf hij zich naar Griekenland, waar de communisten en de anti-monarchisten moeilijkheden veroorzaakten. Hij kreeg toen de naam van „specialist in moeilijke zaken”. Ook na de oorlog onderhield Macmillan

— ofschoon de conservatieven tot 1951 niet aan het bewind waren — zijn contacten met de landen op het continent. Het was dan ook niet verwonderlijk, dat hij nu bijna twee jaar geleden Eden opvolgde als minister van buitenlandse zaken.

Toen Eden vorig jaar zijn kabinet reorganiseerde en Butler tot p.v. premier werd benoemd, verhuisde Macmillan naar het departement van financiën, waar hij opnieuw fungeerde als „specialist voor moeilijke zaken”.

En nu is hij premier geworden in een uiterst moeilijke periode in de geschiedenis van zijn land. Wellicht kan zijn hechte vriendschap met Eisenhower hem tot steun zijn.

# De Arjos gaat er op uit

**N**IET met vliegende vaandels en slaande trom, niet met schetterende fanfares en dreunend hakken-geweld, maar rustig, zonder dat de buitenwereld daar ook maar iets van merkt, gaat de Arjos in de komende weken er op uit om met jongeren te gaan praten.

## Waarom?

**E**R IS een aantal jongeren dat, doordat zij al hun tijd aan studie moeten besteden of ook doordat zij niet willen, niet aan een christelijke organisatie deelnemen. De groep van Christenjongeren die de christelijke politiek en de christelijke organisatie niet direct als eis zien, bestaat en is misschien groter dan we denken. Nu kunnen we hen aan hun lot overlaten, dat zou verreweg het gemakkelijkste zijn. Maar het zijn onze leeftijdsgenoten en bovenal: het zijn jonge christenen. En mogen wij hen het bos in sturen, hen rustig in hun isolement van het niet-meedoen laten zitten, zonder ook maar een poging te doen om duidelijk te maken waarom wij 't als onze plicht zien dat we ons verdiepen in de A.R. beginselen en wat dat voor ons betekent?

## Met wie?

**H**OEVEEL jonge mensen zijn er niet die regelmatig naar de kerk gaan en voor wie de kerkgang geen sleur is, maar die over veel dingen in onze christelijke samenleving anders denken dan wij. Jongeren die kritisch staan tegenover het christelijk organisatieleven en daar ook blij van geven.

Daarnaast zijn er ook groepen die onverschillig staan tegenover alles wat naar politiek ruikt. In de ene plaats is dat een groep handarbeiders en in de andere de intellectuelen. Met hen willen we als individueel Arjoslid nu eens een gesprek trachten aan te knopen. Daarbij vergeten we natuurlijk niet dat we ons tot de leden van verschillende kerkgemeenschappen hebben te wenden.

## Hoe?

**V**OOROP worde gesteld dat dit geen propaganda-actie is. We praten als jongeren onder en met elkaar; een houding van: „ik weet het en jij dwaalt” is vanzelfsprekend funest. De ander kan heel goed argumenten hebben waarover wij nog nooit hebben gedroomd.

Wanneer we hem vertellen dat we op een Arjos zijn en waarom we daar lid van zijn en daarbij laten merken dat we er met heel ons hart achterstaan, dan komt daar vanzelf een gesprek, dat niet alleen over politieke detailbuntjes gaat, maar over de zaak zelf. Het belangrijkste daarbij is eigenlijk wat de ander zegt. Is luisteren niet een grotere kunst dan spreken? Daardoor kunnen we als jongeren elkaar weer gaan begrijpen.

## De gespreksactie

**H**ET landelijk bestuur van de Arjos zendt over deze gespreksactie een uitvoerige circulaire aan de clubs, waarin allerlei mogelijkheden en wenselijkheden zijn genoemd. Dat gaan we niet herhalen. Alleen hoorden we van een club, die meende dat ze voor de gekozen periode voor deze actie — van 21 januari tot 2 februari a.s. — niet klaar kon komen met het verzamelen van adressen en het daarom maar over wilde laten gaan. Dat is nu net niet de bedoeling.

Wanneer er door welke oorzaak dan ook afgeweken moet worden van deze data, dan is daar geen enkel bezwaar tegen. Iedereen begrijpt dat het gaat om het gesprek en wanneer dit plaats vindt of hoe dit plaatselijk georganiseerd wordt, is niet van het allergeen belang.

Een andere klacht, dat niemand er tijd voor heeft, wordt ook veel geuit. Wie heeft 't niet druk tegenwoordig? Voorop stellen we dan dat iedereen die echt wil, ook de tijd kan vinden om in twee weken drie mensen te bezoeken.

Er zijn nu eenmaal twee categorieën, nl. degenen die het druk hebben en die veel tijd verspillen door dat heel vaak te zeggen en een groep die het extra druk heeft, maar die altijd nog wel een gaatje vindt om er nog iets bij te doen.

Maar afgezien daarvan zijn er veel variaties te vinden in de wijze waarop

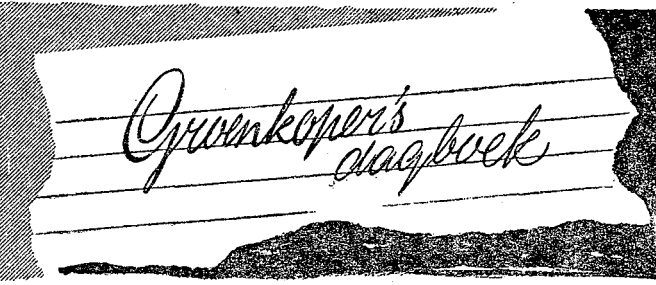
7  
JAN.

Op de middag, dat de secretaris-generaal van binnenlandse zaken een notitie maakte, dat hij de burgemeester van Eindhoven in kennis moest stellen van diens benoeming tot burgervader van de stad 's-Gravenhage, op die middag kwam de Haagse Raad bijeen om te luisteren naar de nieuwjaarsrede van de waarnemend voorzitter van de gemeenteraad, wethouder C. H. P. W. van den Oever. En wat zei de heer Van den Oever? Hij zeide ondermeer, dat de resultaten van de Haagse noeste vlijt op het gebied van huisvesting en financiën niet aan de verwachtingen hadden beantwoord. En de vooruitzichten in 1957 waren ook nu niet direct als het opgaan van de zon. Hij zeide bij dit alles letterlijk: „hoe teleurstellend dit enerzijds ook is, toch mogen wij troost vinden in de gedachte, dat een snel groeiende en vitale stad uit haar eigen wezensaard dergelijke moeilijkheden op haar weg vindt. Slechts aan gemeenschappen, die zich in de neergaande lijn bevinden of die uitsluitend teren moeten op in het verleden verworven roem, is in het voorgedhouden probleemloos voort te vegeteren en in te slapen.”

Nu vraag ik u: op welke stad doelt dit? En als wij dat weten, wat is den Haag daarmee geholpen? Het doet mij denken aan het sprookje van Assepoetster: „Spiegelte, spiegeltje aan de wand.....” Maar óók aan het spreekwoord: „Wie zich aan een ander spiegelt.....” Doch laten we de nieuwe burgemeester geruststellen, de woorden van de heer Van den Oever sloegen niet op Eindhoven.

8  
JAN.

Ik heb nog eens over die woorden van wethouder Van den Oever nagedacht, doch ik voel wel iets voor een gemeenschap, die probleemloos voort vegeteert. Voor een poosje althans. Nu heb ik eens verschillende gemeenschappen nagegaan, maar ik heb er niet zo een gevonden. Of ze vegeteren voort, met problemen, of ze hebben problemen en vegeteren niet



voort. Of zij vegeteren zonder problemen voort maar zij gaan niet in neergaande lijn... in ieder geval hebben zij altijd iets. Burgemeester Kolf-schoten heeft in ieder geval iets te doen als hij op de Klatteweg woont. Zijn er in den Haag nog overwegen? Dan zullen zij er niet lang meer zijn. Heeft den Haag al een Hogeschool? Ook niet? Moet u straks eens opletten! Want mr. Kolf-schoten is een voortvarend man. Eén ding zal hij missen: Bevrijdingsdag op 18 september. Maar of 5 mei nu zo gevierd wordt in den Haag?

9  
JAN.

Ik zal u eens een geheim verklappen. Dat het Staatsbedrijf der Posterijen enz. enz. al jaren de strijd heeft aangeboden tegen de bijnaam „Tante Pos”, waarmee toevallig niet een vliegende schrijfster bedoelt wordt. In den Haag vindt men namelijk, dat een zo jeugdig bedrijf, zo dynamisch, zo modern, de naam van tante Pos, waarbij ieder aan een oudere tante denkt; niet kan dragen.

Daarvoor is iets te zeggen. P.T.T. is vlug. Het manuscript voor dit stukje, dat u nu leest is op een avond om 10 uur gepost en het was de volgende morgen ongeveer acht uur bij de geadresseerde in Utrecht. En dat voor tien cent. Daar kan ik het zelf niet voor doen. Werkelijk niet, ik heb het uitvoerig nagerekend. Maar nu heeft dat moderne bedrijf drie bestelsters in dienst genomen en nu schrijft mijn lijfblad: „Tante Pos thans letterlijk”. In Amsterdam zouden ze zeggen: „nou moe!”. Ik maak me sterk, dat minister Algera heeft zitten huilen en dat de directeur-generaal zijn ogen heeft uit-gewreven. Nu doet P.T.T. iets moderns, vrouwelijke bestellers, en nu krijg je de bijnaam van tante, nu écht.

10  
JAN.

Een kalme dag. Dat gebeurt ook wel eens. De politiek rust dan even uit. Niets om over naar huis te schrijven. Ik herinner mij een groot journalist, de heer Elout, die als hoofzettercorrespondent naam heeft gemaakt door zijn Kameroverzichten in het Algemeen Handelsblad. Op een zekere dag werd er in de Kamer veel gesproken, maar weinig gezegd, als u begrijpt wat ik bedoel. De volgende morgen stond er onder het gebruikelijke krantenkopje KAMEROVERZICHT, eerst een hoofzettertje en daarachter volgde: „Niets overzichtelijks te melden”.

Iemand heeft mij toch al eens gevraagd, of ik dat wat ik schrijf nu zelf meemaak. Hij wilde namelijk ook een dagboek gaan aanleggen, maar zijn leven was minder enerverend. Veel maak ik ook niet mee. Doch begin nooit aan een dagboek!

11  
JAN.

Eden exit. Hebt u zich wel eens gerealiseerd, hoe machtig en krachtig Engeland is geweest en hoe men het prestige van dat grote land

bij stukjes en beetjes ziet dalen? Verontrust u echter niet. Want dat is nu wereld-geschiedenis. Eens was Oostenrijk toonaangevend in Europa, nu alleen nog maar in de muziek. Eens waren er vele landen voor Nederland bang. Nu niet zo erg meer. En Eden kan dat ook niet helpen, al is zijn heengaan droef. Vooral in deze tijd. De positie van een eerste minister met een briljante voorganger is nooit zo aangenaam. Maar de mantel van Sir Winston bleek te zwaar voor Sir Anthony. Het zijn sterke schouders, die die mantel kunnen dragen. De strijd om het premierschap ging tussen Butler, de minister van Financiën en tussen de heer Macmillan, die een uitgever is. Ik denk wel, dat de uitgever het wint. Ik heb namelijk een zwak plekje in mijn hart voor uitgevers. Van boeken dan altijd!

Ik kan er net nog even bijschrijven, dat ik het goed geraden heb, Macmillan is premier, hij gaat naar Downingstreet 10. Daar zit een boek in! „Daar zitten een heleboel boeken” antwoordde de boze buurman, die mij niet begreep of niet wil begrijpen. Hij kan het zondagsverbod niet verkroppen, want hij had net een auto. Arme buurman.

12  
JAN.

Hartelijk welkom aan de nieuwe secretaris van de A.R. Partij, mr. W. R. v. d. Sluis, de 33-jarige uit Dirks-horn, die een zoon van de reorganisatie in de partij is, als ik hem zo eens noemen mag. Hij heeft op „Oorlog” en op het C.N.V. gezeten, hetgeen mij een strijdbare figuur waarborgt. Ik hoop, dat hij secretaris van de Partij zal blijven heten en niet Partijsecretaris zal worden genoemd. Misschien is dat een gevoels-kwestie, doch ik ben nu eenmaal een tikkeltje gevoelig. Later kan hij zeggen: „ik toog gelijk met Harold Macmillan aan de slag, hij in het Lagerhuis en ik in het Kuyperhuis.”

*William Frankoper*

## KRYPTOGRAM

Horizontaal: 5a. vlam in de pan? 7. geld en drank vormen de kern; 8. auto'tje voor de jeugd; 10. cijferkunst die men krijgt door een A.R.-minister te vergroten; 11. zij zijn 2 x in hun jeugd; 12.

reeks van een muzieknoot geeft ellende; 14. guitigheid van de oude knecht; 16. stenen voorwerp heeft het opperbestuur; 18. ziekenhuislaap; 19. Russisch geld brengt in veraf gelegen gebieden de zaken in de war.

Vertikaal: 1. in dit lokaal kan een meisje verversingen krijgen; 2. een atoom-bom in een slachtoffer van een dood-

slag is afgrijselijk; 3. vrolijk woord dat 20.000 m2 beslaat; 4. door droefheid onscherp; 5. een aanlokkelijk gebied heeft geneeskragtige werking; 6. praatzieken kledingstukken; 9. een lawaai dat dit marine voelsel maakt! 13. probeer die aan elkaar te knopen; 15. zo'n groet met een delfstof of in bier gedrenkt is vriendschappelijk; 17. wapen van Sinterklaas.

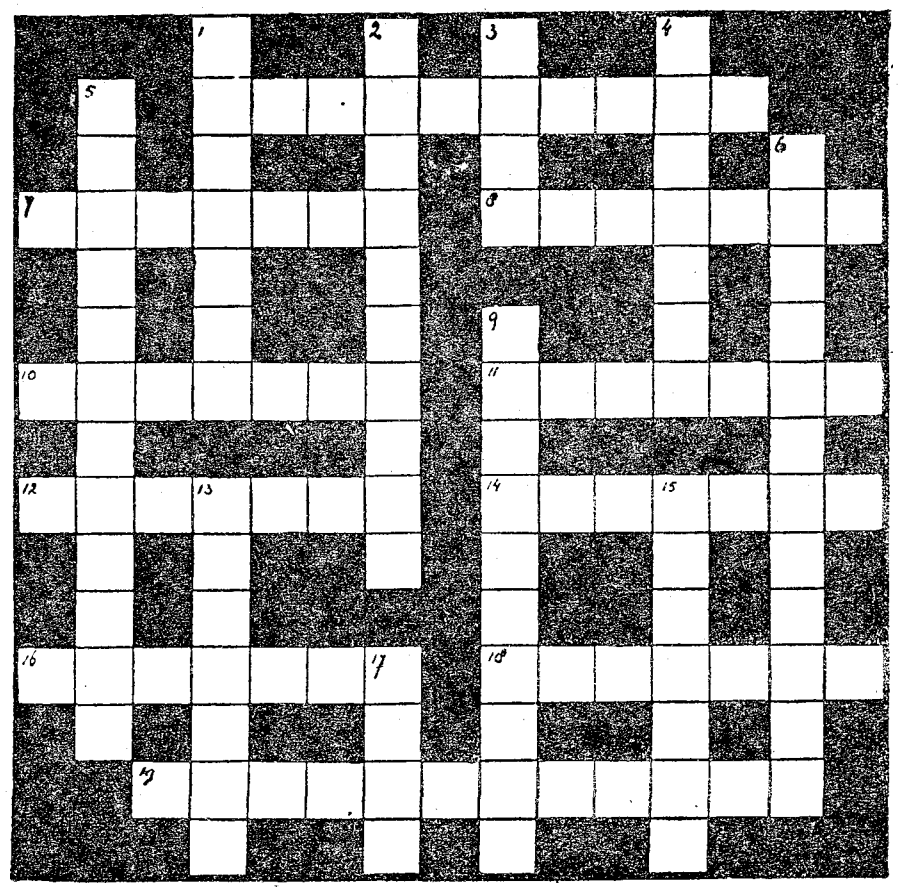
men het gesprek voert. Vraag een paar lui op de koffie en zet dan een „boom” op. Dat kan privé gebeuren maar ook als groep. In elke stad of dorp kan de plaatselijke situatie het nodig maken een eigen cachet hieraan te geven.

Vorbereiding van deze gespreksactie op de club, is van groot belang. Het is de moeite waard er eens een uurtje met elkaar over te praten. Vergeet daarbij niet er voldoende bekendheid aan te geven. Doe zoals een club in het Westen van het land en schrijf er over in de plaatselijke kerkbode.

### Op pad!

**W**E GAAN dus op pad! En dat zal heel vaak niet zo gemakkelijk zijn. Hoeveel weerstanden hebben we eerst al niet bij ons zelf te overwinnen? Maar we weten dat we niet alleen gaan. Wanneer we ons bewust zijn van de kracht die God ons heeft geschonken in het geloof in Jezus Christus, dan voelen we ons uitgerust met de wapenen waarover in Efeze 6 wordt gesproken. Dan wordt het moeilijke in deze gespreksactie mooi en zijn we blij dat te mógen en te kunnen doen!

SERRES  
EN WARENHUIZENBOUW  
N.V. AANNEMERSBEDRIJF  
**Boers en Vrijland**  
Postbus 30. 's-GRAVENZANDE  
Tel. K 1748-745 e. 746





# NEDERLANDSE GEDACHTEN

OFFICIEEL WEEKBLAD VAN DE ANTI-REVOLUTIONAIRE PARTIJ

## „Het Vrije Volk” verdedigt zich! En hoe!

Het „Vrije Volk” heeft in het nummer van 18 januari j.l. gereageerd op ons artikel, waarin begrip werd gevraagd voor de periode Colijn. Aan de hand van cijfers, ontleend aan een wetenschappelijk geschrift van de hand van Ir. H. Vos en J. C. Wijnmalen, verweerden we ons tegen de aantijging van het Haagsch Dagblad dat Colijn de lasten der armoede vastberaden gelegd heeft op de schouders van de minstdraagkrachtigen. Beide schrijvers kwamen tot de conclusie dat het loon van alle arbeiders samen, inclusief de werklozen, reëel, in de crisistijd hoger was dan in de periode van hausse, die daaraan vooraf ging.

Wat schrijft het Vrije Volk?

„Men kan zich afvragen, of deze verdediging van Colijn stuntelig of geraffineerd moet worden genoemd. In ieder geval is het origineel om juist Ir. Vos als verdediger van de politiek op te roepen”. Dit is wel een argument om te overtuigen! Wij zijn Ir. Vos dankbaar voor zijn bijdrage.

„De bewering, dat het arbeidersinkomen niet gedaald is, is niet meer dan een slechte statistische grap, een kwestie van de kunst van de cijfers misleidend te groeperen.”

Wij hebben die slechte statistische grap niet uitgevonden.

Wij hebben niet misleidend cijfers gegroepeerd. De statistieken en grafieken uit het boek van Ir. Vos hebben wij op tafel gelegd. Het Vrije Volk moet dit verwijt richten tot wie het behoort, nl. Ir. Vos en J. C. Wijnmalen. Onze bewering was overigens, dat het arbeidersinkomen niet reëel is gedaald. Durft het Vrije Volk dit ontkennen?

„We maken slechts”, schrijft het Vrije Volk „enkele kanttekeningen. De 33 percent daling van de ondernemersinkomens en de 20 percent van de arbeiders zijn volstrekt onvergelykbaar. De laatste beperking ging rechtstreeks van de consumptie af en sneed direct in het vlees”. En al weer — en dat weet het Vrije Volk zelf heel goed — dit is niet waar, want de prijzen waren meer gedaald dan 20% en dus verminderde de consumptie der arbeiders niet!

Durft het Vrije Volk dat ontkennen? Het kan bij Ir. Vos terecht!

Het Vrije Volk gaat voort met te stellen, dat het probleem der werkloosheid het vraagstuk is waar het om gaat. Daar zijn we

Prinses  
Beatrix  
hoopt  
donderdag a.s.  
haar  
negentiende  
verjaardag  
te vieren

★



het mee eens! Maar daar ging het niet over in ons debat met het Haagsch Dagblad. En daarom hebben we in dit nummer over dat probleem nog een artikel geschreven om de socialisten volledig recht te doen.

Het Vrije Volk eindigt aldus: Het begrip voor Colijn, dat „Nederlandse Gedachten” van ons vraagt, kunnen we niet opbrengen. Juist omdat we zo goed begrijpen welke onbekwame en harteloze politiek indertijd is gevoerd.” De lezers van het Vrije Volk kunnen we met dit soort voorlichting moeilijk gelukwensen. De socialisten zitten nog zo in hun partijpropaganda verward, dat ze het fatsoen van een loyale democratische partij niet kunnen opbrengen om naar het gefundeerd betoog zelfs van eigen partijgenoten te luisteren.

Wil men nog een voorbeeld van deze schrijffrant?

„Welnu, aangezien de Nederlandse economie tijdens het bewind Colijn grondig werd stopgezet, werd er niet geïnvesteerd.” Wij vragen, door wie werd stopgezet? Het Vrije Volk schrijft zó, dat de argeloze lezer niet anders weet dan „Colijn”. Maar de crisis is in 1930 begonnen. En Colijn trad op toen de crisis er nog was. Overigens spreken de cijfers een heel andere taal.

Ook dat weet het Vrije Volk heel goed!

En we vragen aan het Vrije Volk! Moet dit nu op die manier?

## Praealabele vraag

De P.v.d.A. heeft fel gereageerd op onze gedocumenteerde artikelen over het beleid van de Kabinetten-Colijn. De reactie was fel, en weinig gedocumenteerd.

Maar voor wij daarop ingaan, willen wij een vraag stellen.

De P.v.d.A. is niet de S.D.A.P. De P.v.d.A. heeft dat, wanneer het zo uitkwam, b.v. bij de bespreking der nationale defensie, zelf betoogd, en de „dappere gehoorzaamheid” liever niet voor haar rekening genomen.

Nu is het kabinet-Colijn krachtig gesteund door de Vrijzinnig-Democraten. Op 11 november 1936 heeft de heer Joekes namens de V.D., het beleid van het kabinet geprezen, het beleid, dat nu door de P.v.d.A. harteloos en onbekwaam wordt genoemd, en de kritiek van de S.D.A.P. gelaakt.

De Vrijzinnig-democraten zijn een van de componenten van de P.v.d.A.

Hebben zij zich achteraf met de thans geleverde felle kritiek verenigd en hun verleden radicaal verloochend? Zo ja, dan zouden zij dat beter openlijk kunnen herhalen. Zo neen, spreekt dan de V.A.R.A. en Het Vrije Volk slechts namens een déél van de partij?

### \* \* De klok terug

Het Landbouwschap heeft een aantal wensen bij de regering ingediend. Deze wensen zijn met volledige instemming van alle organisaties, vertegenwoordigd in het Landbouwschap, ingediend. Dus ook van de socialistische bond, de A.N.A.B. Zo hoort het ook. De belangen van arbeiders en werkgevers behoren in de P.B.O.-organen te worden besproken.

Wat doet nu de A.N.A.B.? Deze bond verbreekt de solidariteit in het Landbouwschap, maakt zich los van de gemaakte afspraken, zegt alle contracten op en maakt in het kader van een grote propaganda-actie dit alles op geruchtmakende wijze bekend.

Wat hiervan te zeggen? Ten eerste: woordbreuk; ten tweede: het kapot maken van de P.B.O. en tenslotte: het op onverantwoordelijke wijze terugdraaien van de klok.

(Overgenomen uit de Gids)



In dit nummer:

Geen voetbaltoto (pag. 3)

Ambon en de A.R. partij (pag. 4 en 5)

Colijn en het werkloosheidsvraagstuk (pag. 6 en 7)



# Het parool van Groen

IN Het Vrije Volk schrijft ds. Buskes over de Gereformeerde Bond, „de meest rechtse vleugel van de Hervormde Kerk”. Aanleiding is, dat dr. Jonker, die tot deze bond behoort, een kritisch artikel heeft geschreven over het boek van ds. Buskes over Zuid-Afrika. Naar aanleiding van deze kritiek gaat ds. Buskes antwoorden op de vraag van De Vrijdenker, of deze visie van dr. Jonker een symptoom is van conservatisme, dat wortelt in kerkelijke gebondenheid.

Ds. Buskes komt tot de volgende conclusie:

„Het is niet hun kerkelijke gebondenheid, die hen reactionair en conservatief maakt. Het is hun inzicht in de bijbelse boodschap, die door hen eenzijdig op de ziel, de hemel en de eeuwigheid betrokken wordt. De aarde is voor hen een tranendal en daarmee is alles gezegd. Zij zijn bovendien geheel op het verleden ingesteld. In deze kringen heeft het parool van Groen van Prinsterer: „Er staat geschreven en daar is geschied” het conservatisme zeer bevorderd, zodat men het bestaande als door God gewild ziet en alle verzet tegen het bestaande als verzet tegen God beschouwt.

Alleen een nieuwe bezinning op de inhoud van de bijbelse boodschap zal hierin verandering kunnen brengen.

Het zijn deze reactionaire kringen, die de kerk, en veel erger, het evangelie bij tienduizenden in discredit hebben gebracht.”

WIJ hebben de laatste volzin vet laten zetten, omdat zij de tendenz van het artikel duidelijk aangeeft. Als het proces van de ontkerstening in een bepaald volk openbaar wordt, dan is het de meer en meer gebruikelijke methode, om de kerk of bepaalde groepen in de kerk de schuld te geven. Nimmer hopen wij te ontkennen, dat de fouten en de zonden van de kerk zich wreken. Wanneer de kerk niet meer het volle Evangelie predikt, dan lijdt het volk schade. Het is onjuist, daarbij eenzijdig te praten over reactionaire gereformeerde kringen. Wij kennen de groei van de ontkerkelijking en ontkerstening in verschillende plaatsen in ons land. Er zijn tientallen van plaatsen, waar de zeer „verlichte” prediking, die de heilsfeiten loochende, de verzoening door het bloed van Christus niet meer predikte, niet meer repte van de enige troost in leven en in sterven de mensen van de kerk heeft vervreemd. De liberale predikanten tegen het einde der 19de eeuw lieten zich „mijnheer” noemen en hadden géén werkelijk troostvolle boodschap voor een tobkend volk. Zij preekten al gauw voor stoelen en banken, terwijl een kerkje dat aan een achterpad stond en veel weg had van een schuur, zondags tweemaal volgepropt zat met mensen, die onaanzienlijk waren voor de wereld, maar die hongerden naar „de Waarheid.” Zij waren arm en bekrompen en wisten weinig van cultuur, maar zij leefden bij de Bijbel. En waar zulk een prediking van het volle Evangelie van genade ontbrak, daar verkommerde het volk ondanks de verlichting en verviel de kerk.

MAAR wij willen speciaal stilstaan bij het parool van Groen: *Er staat geschreven en daar is geschied.* Dit is een *Bijbels parool.* Het vraagt historisch besef in Christelijke zin. Het sluit aan bij Ps. 78, waarvan Dr. Kuyper de eerste elf verzen met zoveel nadruk voorlas, toen hij de laatste Deputatenvergadering opende, die door hem is gepresideerd.

„Hij richtte een getuigenis op in Jakob en stelde een wet in Israël, die hij onze vaders gebood hun kinderen te leren, opdat het volgende geslacht die zou kennen, de kinderen, die geboren zouden worden, dat zij zouden opstaan om ze te vertellen aan hun kinderen, opdat die hun vertrouwen op God zouden stellen, en Gods werken niet vergeten, maar zijn geboden bewaren, en niet worden gelijk hun vaders, een weerbarstig en weerspannig geslacht, een geslacht, onstandvastig van hart, en welks geest niet trouw was jegens God”.

DIT parool van Groen bedoelt niet, juist omdat het een op de Bijbel berustend parool is, de geschiedenis zelve tot norm te maken. Dat is de historie als zodanig nooit.

En over de geschiedenis gaat de kritiek van de Bijbel. De Bijbel zelf leert ons, dat het „historisch geworden” een gevolg kan zijn van zonde en ongehoorzaamheid. En daarom is Ongeloof en Revolutie van Groen één principieel, één christelijk protest tegen een historische ontwikkeling, die voortspoot uit afval en leidde tot het schrikbewind. En wederom, dáárom is Groens werk één gelovig protest tegen het conservatisme, dat slechts op zelfhandhaving bedacht was, ontaarde in karakterloosheid, en het volk in de steek liet. En daarom was de schoolstrijd één verzet tegen het bestaande, omdat God dat verzet wilde. Dat is heel iets anders dan de „geschiedschrijving” van ds. Buskes, die ons vertelt, dat het parool van Groen bevorderde, dat de mensen, die aan de Gereformeerde belijdenis vasthielden, het bestaande als door God gewild zagen. Zulk een lijdelijkheid is in ons land niet onbekend, maar het heeft niets te maken met het parool van Groen, en het is in geen enkel opzicht anti-revolutionair.

DE rechtvleugel van de Hervormde kerk wordt door ds. Buskes in „Het Vrije Volk” gediskwalificeerd als conservatief en reactionair. Deze mensen „gevoelen zich gebonden aan de oude belijdenisgeschriften”, zij zijn reactionair en anti-socialistisch en alleen een nieuwe bezinning op de bijbelse boodschap zal verbetering kunnen brengen.

Hier dreigt een misverstand.

Gebondenheid aan de oude belijdenisgeschriften heeft tweërlei betekenis. In kerkelijke zin betekent het, dat die belijdenisgeschriften worden aanvaard als de *belijdenis der kerk*. Niet als een credo van een groep in de kerk, maar als de geloofsbelijdenis van de kerk zelve. Maar persoonlijk betekent de aanvaarding van die belijdenis een hartelijke instemming, omdat die belijdenis *naezegt*, wat de Heilige Schrift zegt.

En wie zo de belijdenis der kerk liefheeft, en haar dus ook leert verstaan — want liefde en begrip gaan samen — die is nooit conservatief. Die zweert niet bij het verleden, die is wel strijdbaar. Strijdbaar tegen elke poging, om het leven te ontkerstenen, hetzij gepoogd wordt het historisch geworden normatief te maken en dus ook de zondige wangroei te beschermen, hetzij getracht wordt door nieuwlichterij, die uitgaat van de autonome mens, de revolutie te prediken.

Het parool van Groen „Daar staat geschreven en daar is geschied” is een pogen, om *reformatorische* krachten in het volk wakker te maken, in gehoorzaamheid aan „wat geschreven staat” en beziel door wat God in Zijn genade aan ons volk heeft gedaan.

OUDE-MINISTER Van de Kieft heeft, toen hij nog minister van financiën was, verklaard, dat het maar „een schimmig denkbeeld” is: een gulden is een gulden.

En de Regering heeft verschillende maatregelen genomen of toegelaten, waaruit instemming met die opinie blijkt. In 1933 werd er een felle strijd gevoerd tegen het Kabinet-Colijn. Smalend werd er gesproken over „de gave gulden”. Alsof die „gave gulden” een soort Mammonistische afgod was, waarvoor helaas Christenen knielden.

De heer Van Houten van de C.D.U. zei in november 1933 in de Tweede Kamer, dat de Regering veel te veel aandacht schonk aan de gave gulden, en beter deed met te letten op het recht van de armen en verdrukten.

Dr. Colijn antwoordde daarop aldus:

„Zoals de heer Van Houten de vraag stelde, is er blijkbaar naar zijn mening keuze; is het zo, dat men of de gave gulden moet trachten te handhaven of recht doen aan de armen en verdrukten. Maar zo zou de zaak toch verkeerd gesteld zijn, want het is precies andersom. Om voor de armen en verdrukten iets te kunnen doen, is het behoud van een

## Het schimmige denkbeeld

gezond muntwezen inderdaad noodzakelijk. Bijna altijd is het loslaten van een vast muntwezen, het kappen van een anker, waardoor dat muntwezen verankerd ligt, ook de oorzaak geweest van een ernstige budgetontwrichting en mede daardoor de oorzaak van bittere nood voor alle economisch zwakken.”

Waardevast geld is inderdaad een zegen voor de maatschappelijk zwakken, met name voor de „vergeten groepen”.

In verband daarmee is het instructief wat minister Hofstra over waardevast geld op 16 januari 1957 in de Eerste Kamer heeft gezegd:

„Ik wil ook van mijn kant nog wel eens onderstrepen, hoezeer ik het behoud van de koopkracht, van de waardevastheid van het geld, van betekenis acht. Inflatie betekent vooreerst altijd een nadeel voor de grote massa van de bevolking. Aan de ene kant proberen wij sociale zekerheid te scheppen en de levensvoorwaarden te verbeteren, maar wanneer wij aan de andere kant toelaten, dat er geknabbeld wordt aan de waardevastheid van het geld, dan frusteren wij daarmee onze sociaal-economische politiek, die wij op andere punten trachten te voeren. Het is in de eerste plaats degene, die leeft van vaste inkomsten, de kleine rentenier, de pensioentrekker, die de nadelen ondervindt, indien de waardevastheid van het geld in gevaar komt. Wanneer dan ook de geachte afgevaar-

minding van het geld meestal tegelijkertijd zijn perioden van nationale verarming en omdat met name een voortgaand proces van vermindering van de waarde van het geld een ondermijning betekent van de spaarzin, die wij om tal van overwegingen — de geachte afgevaardigden de heren Teulings en De Wilde hebben erover gesproken — in stand moeten trachten te houden.

Ten slotte wijs ik erop — ik heb dit vroeger ook gedaan —, dat inflatie, waardevermindering van het geld, in wezen ook een vorm van belastingheffing betekent. Dit niet in de formele zin, dus niet in de zin, dat de Overheid rechtstreeks iets afneemt, maar in de zin, dat het een last op de bevolking is, die ongecontroleerd terechtkomt. Wat het laatste betreft, wijs ik erop, dat ik in het verleden al ben opgekomen voor het recht van de belastingheffing, wanneer ik vreesde, dat het alternatief waardevermindering van het geld of inflatie, zou zijn, in gevallen ook, waarin inflatie wellicht de gemakkelijkste weg was. Ik wil nogmaals stellen, dat ik op het standpunt sta, dat ik liever eerlijk en open de maatregelen neem, die nodig zijn, ook wanneer zij moeilijk zijn, dan wanneer wij die sluipende ongecontroleerde vorm van het opleggen van lasten, die de inflatie betekent, laten voortgaan.”

### \* \* \* Gelijk! \* \* \*

In „Het Vrije Volk” lezen we dezer dagen:

„Een politieke partij als de P.v.d.A. bemoeit zich niet direct met de schoolkeuze. Maar zij zegt: Bijzonder en openbaar onderwijs verdienen gelijk door de overheid te worden behandeld. De partij spreekt geen voorkeur voor een van beide uit. Haar leden moeten persoonlijk hun keuze bepalen.”

Wij hopen, dat ook vele socialistische raadsleden deze woorden gelezen hebben. Dan is het mogelijk, dat het uit is met het bekribbelen op het bijzonder onderwijs, terwijl men het openbare onderwijs steeds op alle mogelijke manieren met royale hand wil steunen.

## NEDERLANDSE GEDACHTEN

onder redactie van H. Algra (voorzitter), R. Gosker, Jac. S. Hoek, Prof. Dr. J. J. de Jong, S. J. Jonker, A. R. de Kwaadsteniet, J. D. Troostheide.  
Secretaris: G. J. H. Griffioen.

ADRES VAN REDACTIE EN ADMINISTRATIE: Dr. Kuyperstraat 3, 's-Gravenhage. Telef. K 1700-115935. Giro 89673. VOOR ADVERTENTIES: Kon. Wilhelminalaan 34, Leidschendam. Tel. K 1761-1646.

ABONNEMENTSPRIJS f 6,50 per jaar f 1,65 per kwartaal, giro 89673.  
STUDENTENABONNEMENT f 4,— per jaar LOSSE VERKOOP f 0,20.



# De sport heeft veel geld nodig, maar toch ♦ ♦ ♦ ♦

ER is een toverwoord tot ontwikkeling gekomen onder het Nederlandse volk: de voetbaltoto. Een toverwoord dat de mensen ertoe brengt met graagte geld te betalen en dat in een heel korte tijd grote sommen bijeen kan zamelen waarmee allerlei tot dusverre voor ons volk onbereikbare doelen kunnen worden verwezenlijkt. Allereerst wensen op sportgebied, want het is tenslotte een voetbaltoto, maar daarnaast zien sommigen al in visioenen hoe grote bedragen beschikbaar komen ter bestrijding van „volksvijand no. 1”, de woningnood. En allerlei liefdadige instellingen zullen niet meer aangewezen zijn op bedelpartijen maar mee kunnen profiteren. Mag men sommigen geloven, dan is die voetbaltoto welhaast het middel voor alle kwalen!

Hoe dat kan? Och, het werkt heel simpel en het middel wordt al in alle ons omringende landen toegepast. Men laat de mensen wedden op de uitslagen van een twaalftal voetbalwedstrijden. De inlegsommen zijn laag; voor een dubbeltje heeft men al een kans. Maar de meesten nemen wel graag een paar kansjes meer en een gemiddelde van een gulden per deelnemer mag men wel verwachten. Als een op de tien Nederlanders meedoet is dat iedere week een bedrag van een miljoen gulden. Gebruik eens de helft van dat bedrag voor prijzen en bestrijding van de kosten — dan heeft men in een minimum van tijd miljoenen bij elkaar. Op het ogenblik gebeurt dit allemaal al. Maar de winsten vloeien nu nog in de kassen van verschillende voetbalverenigingen en in de zakken van particulieren. Daarom is de K.N.V.B., de Koninklijke Nederlandse Voetbal Bond, het machtige lichaam waarin alle voetballers, ook de christelijke, georganiseerd zijn, met een plan gekomen voor een „gereguleerde toto”. De bond neemt alles in handen en geeft een bestemming aan de miljoenen, uiteraard in overleg met allerlei instanties.

Voor een juist begrip dient men te weten dat de K.N.V.B. al in april van het vorig jaar met een geheel uitgewerkt plan op tafel is gekomen. Dat plan beoogde een „nationale toto”, een „staatstoto” dus met de K.N.V.B. als uitvoerend orgaan en met de minister van financiën en vele (andere) goede doelen als begunstigen. De sport zou uiteraard onder die begunstigen een voorname plaats innemen en de K.N.V.B. heeft dan ook niet nagelaten in zijn rapport de noden der sportbonden en sportbeoefenaren breed uit te meten. Dat plan is ingediend niet zo lang voordat de eerste formateur begon met zijn pogingen een nieuw kabinet te formeren — en op verzoek van de anti-revolutionairen heeft het nooit meegespeeld in enig regeringsprogramma. En dat is meegedeeld door de minister president toen aan het einde van het vorig jaar gevraagd werd wat dit kabinet van plan was met „de nationale toto”: dr. Drees liet weten dat er op dit punt van het kabinet niets te verwachten was.

Voor de K.N.V.B. is dat aanleiding geworden een nieuw plan op tafel te leggen: nu geen nationale toto maar een K.N.V.B.-toto die in de plaats moet komen voor al die andere voetbalpools die op het ogenblik de honderdduizenden in Nederland in hun ban gevangen houden. Een gereguleerde pool, alleen voor leden van de K.N.V.B., met een maximum inzet en een minimum leeftijd voor deelname. En de winst komt ten goede aan de voetbalsport, zowel aan de grote bond als aan de verenigingen die mee willen doen. Dat voorstel komt zaterdag a.s. in behandeling, is wellicht in behandeling als u deze krant onder ogen krijgt. Het „voetbalparlement”, de afgevaardigden van de afdelingen van de K.N.V.B., zal moeten beslissen. En .. onder die afgevaardigden vindt men ook de mensen van het V.C.V., het Verbond

van Christelijke Voetbalverenigingen in Nederland. Mensen die van de voetbalsport houden zoals alle anderen — maar die daar boven stellen hun liefde voor God en Zijn dienst. En daarom heeft het zin de vraag te stellen hoe men als christen deze voetbaltoto moet beoordelen. En die beoordeling behoort geheel los te staan van alle „goede doelen”, die ermee gediend kunnen zijn, zelfs als de woningbouw zo'n goed doel is. Want nog steeds worden de middelen niet door het doel geheiligd!

## Onchristelijk . . . .

HET is misschien een merkwaardige vraag, maar toch willen we haar stellen: „Is wedden en is een loterij in strijd met enig Goddelijk gebod en dus zonde”? Het heeft zin deze vraag te stellen in dit verband, want die loterij is onder ons geen ongewone zaak meer. Bezoek maar eens een bazar voor een of ander goed doel of een feestavond van een niet zo goed bij kas zittende vereniging: tien tegen een dat u op een gegeven ogenblik met een paar loten in uw handen staat of gespannen het „rad van avontuur” volgt. De radio, ook onze eigen christelijke radio, gaat daar trouwens in voor. En het is niet zo heel vreemd dat men zich afvraagt wat die anti-revolutionairen nu nog eigenlijk voor bezwaren kunnen hebben tegen een staatsloterij!

Het is allerminst onze bedoeling met bijbelteksten te gaan aantonen dat wedden al dan niet zonde is — wel geloven we het zo te moeten stellen dat de mens, wiens gedachten vervuld zijn van het winnen van geld, niet openstaat voor het contact met zijn Heiland. En dat voortdurende en biddend gezochte contact met onze Vader in de Hemelen moet toch wel het kenmerk zijn van de christen. „Bezigt zijn met de dingen des Vaders” sluit het vervuld zijn van geldzucht uit. God dienen en de mammon is uitgesloten. En zo beschouwd is er alle

## GEEN VOETBALTOTO

reden om ons eens duchtig te bezinnen op de vraag of we in onze kringen wel op de goede weg zijn. Of onze levensstijl wel een christelijke levensstijl is.

### ... en een sociaal kwaad

DAARMEE is, voor wat ons betreft de voetbaltoto veroordeeld. En daarmee zijn dan tevens alle andere bezwaren bijzaken geworden. Toch mogen ze niet vergeten worden. Ervaringen in het buitenland waar men al geruime tijd de voetbalpool kent, leren dat het geestelijk-zedelijk welzijn van een volk door dit gokken op ernstige wijze wordt geschaad. En nu komen we heus niet aan met argumenten dat gezinnen in armoede omkomen omdat vader alle centen vergokt — het zal wel eens voorkomen, maar in Nederland mag men dat tot de uitzonderingen rekenen. Maar de ervaring vertelt wel van kleine diefstallen, gepleegd door jonge knapen die aan geld willen komen om maar mee te kunnen spelen. En van allerlei uitspattingen als er eens een prijs gewonnen is. Van ruizes bij wedstrijden omdat het verlies van een als winnaar verwachte club voor velen het verlies van geld betekent. En dan laten we in dit artikel de devolutie van de sportgedachte maar buiten beschouwing, die onherroepelijk moet volgen als de wedstrijden tot wed-objecten worden gedegradeerd.

### In strijd met de wet

ER is een ander punt dat thans onder de loep genomen moet worden: de huidige pools zijn in strijd met de loterijwet. Dat weten politie en justitie na-



Een wel heel zuiver amateuristische voetbalwedstrijd, die beslist nooit voor een pool gegolden heeft, was enkele jaren geleden de ontmoeting op het groene veld tussen enkele jeugdige en niet meer zo jeugdige parlementariërs en een ploeg die bestond uit leden van de parlementaire pers.

Rechts ziet men de politici nl. v.l.n.r. de heren Nederhorst (P.v.d.A.), de Ruiters (C.H.), Peters (K.V.P.), v. d. Weyden (K.V.P.), Burger (P.v.d.A.) en Kortenhorst (K.V.P.). Men heeft ons verzekerd, dat minister Algera, toen nog kamerlid, van de partij was als A.R. En geheel links ziet u het lid van onze redactie, de heer J.S. Hoek.

tuurlijk ook, maar op het ogenblik knijpt men nog een oogje toe, omdat de K.N.V.B. straks immers met zijn gereguleerde pool zal komen en op dat ogenblik zullen al die kleinere gokondernemingen worden opgerold.

En nu vraagt ge: „Is die K.N.V.B.-pool dan niet in strijd met de loterijwet? En is dit niet in strijd met de tijdens de kabinetsformatie gemaakte afspraak dat men in de zittingstijd van dit kabinet niet zal overgaan tot het instellen van een nationale voetbaltoto?” He-las, op beide vragen kan men met ja en met nee antwoorden. Elke wet heeft mazen waardoorheen ontsnappingsmogelijkheden zijn. De loterijwet bedoelt het voor iedereen openstaande, zuivere gokken om geld te verbieden: geen openbare speelzalen dus. Wat kunnen de voorstanders van de K.N.V.B.-toto nu hiertegen inbrengen? Dit: dat dit wedden op uitslagen geen zuiver kansspel is, want men moet wel degelijk ver-

bepaalt en dat die stijl geen voetbalpool verdraagt.

2 Onze Kamerleden zullen, meer dan tot dusverre, een open oog moeten hebben voor de noden van de sport en dat geldt ook voor de provincie- en gemeentebestuurders. Het korte bestek van dit artikel liet niet toe die noden breed uit te meten — maar ze zijn er. En dit gebrek aan middelen van de sport is ook een gevaar voor ons volk. Daarvan dient men doordrongen te zijn en daarom zullen onze fractieleden, als ze de voetbalpool afwijzen, zich daartegenover moeten opwerpen als kampioenen vóór de sport — de echte sport wel te verstaan en niet de „op winstbejag gerichte massakijkspele” waartoe de sport in sommige gevallen is ontaard.

3 Als de K.N.V.B.-voetbaltoto wordt aanvaard door het „voetbalparlement” en de minister van justitie van plan lijkt die te accepteren, dan zal een scherp protest van onze parlementariërs niet mogen ontbreken. En men zal bereid moeten zijn dit heel scherp te spelen, want een minister behoort de wet na te leven en zich niet door allerlei handigheidjes van dit pad te laten afbrengen! En ook in de ministerraad zal erop gewezen moeten worden dat deze K.N.V.B.-toto in strijd is met de geest van de tijdens de kabinetsformatie gemaakte afspraak.

We weten het: om dit alles zullen we door tallozen weer worden uitgekreten als „de onverdraagzamen”. Het zij zo. Als politieke partij hebben we twee richtsnoeren: Gods gebod en het welzijn van ons volk. Deze voetbaltoto gaat dwars tegen beide richtsnoeren in. En dus hebben we onze plicht te doen. Zelfs als dat onze populariteit niet ten goede zal komen!

### Oplossing vorig Krypogram

Horizontaal, 5a. aanbranden; 7. centrum; 8. autopod; 10. algebra; 11. aren; 12. miserie; 14. schalks; 16. leiding; 18. narcose; 19. vertroebelen.

Vertikaal: 1. kantine; 2. abominabel; 3. haha; 4. bewogen; 5. trekpleister; 6. leuterkouzen; 9. raasdonder; 13. eindjes; 15. amicale; 17. gard.

### Ons aller taak

EN hier komen we dan bij de vraag wat wij, als christenen en als anti-revolutionairen, kunnen en moeten doen om dit dreigende kwaad te bezweren. Misschien mogen we een aantal suggesties doen die niet alle zo makkelijk uitvoerbaar zullen zijn, maar die toch wel overweging verdienen.

1 Op ons allen, christenen, rust de taak ons verre te houden van deze gokkerij, zelfs als daarmee een goed doel gediend wordt. Dan zal men misschien alleen staan in deze wereld en in fabrieken en op kantoren voor „gek” worden aangewezen — het is niet erg. Hier kunnen we tonen dat onze verbondenheid met Jezus Christus tevens de stijl van ons leven

# Repliek op Gerbrandy's brochure

**B**IJ de N.V. J. H. Kok in Kampen is een brochure verschenen van prof. mr. P. S. Gerbrandy: „Ambon en de A.R. Partij” met de ondertitel „De vrijheidsstrijd van de republiek der Zuid-Molukken”. In het woord vooraf deelt de schrijver mee, dat hij in januari 1956 van de secretaris van de redactie van Nederlandse Gedachten het verzoek ontving een artikel te schrijven over Ambon. Medio maart had hij dit ter plaatsing afgegeven, doch de redactie had het artikel geweigerd.

Inderdaad heeft onze redactie gemeend dit artikel van prof. Gerbrandy niet te moeten plaatsen. In de eerste plaats omdat het geen artikel maar een brochure was. Een artikel van 47 folio's leent zich niet voor publicatie in een weekblad. Was het voornaamste bezwaar voor sommige redactieleden de omvang van het artikel, er waren ook bezwaren tegen de inhoud. Er rees ernstige twijfel over de vraag welk nut een discussie met prof. Gerbrandy kon hebben, omdat deze de kwestie-Ambon overspant tot een aanklacht van opportunisme, van verraad aan de historie van het Calvinisme, je zelfs maakt tot het shibboleth voor christelijke politiek. Dat was ons eerlijk gezegd te gortig en dat is ons nog te gortig.

Ook kon de redactie niet akkoord gaan met de publicatie van correspondentie, die tussen het Centraal Comité van A.R. kiesverenigingen en een aantal a.r. werd gevoerd, zonder dat beide partijen van te voren hiervoor hun toestemming hadden gegeven. Het „artikel” van prof. Gerbrandy bevatte namelijk deze correspondentie, de huidige brochure trouwens eveneens.

Nu prof. Gerbrandy gemeend heeft zijn brochure te moeten laten drukken, willen wij er enkele kanttekeningen bij plaatsen. Wij vleien ons daarbij niet met de hoop, dat wij de schrijver ervan zullen overtuigen, dat zijn visie overtrokken is en dat zijn beschuldigingen daarmee in overeenstemming zijn. De heer Gerbrandy heeft het gehele Indonesische drama met zijn vele facetten uit het oog verloren en de feitelijke ontwikkeling en de principiële strijd, welke de Indonesische kwestie heeft opgeroepen, verwrongen tot een voorspel van een in zijn oog nog grotere zaak, n.l. de strijd om Ambon. Tegen deze wij zouden haast zeggen sectarische visie hebben wij ernstig bezwaar. Indien prof. Gerbrandy zich eerst gezet had tot het schrijven van een brochure „Indonesië en de A.R. Partij”, dan had hij wellicht het juiste kader gevonden voor een meer evenwichtige beoordeling van het optreden van de A.R. partij in de zaak-Ambon. Wij geloven dat zijn gehele optreden in de zaak Ambon meer evenwichtig zou zijn geweest, indien hij zulks van meetaf had gedaan. Ook had hij dan nagelaten allerlei historische parallellen te trekken tussen Ambon en onze opstand tegen Spanje. Nu hij dit niet gedaan heeft, hangen er allerlei rookgordijnen, die hem en anderen het gezicht belemmeren en die de tegenstanders de gelegenheid geven om de aftocht te blazen.

## Ambon voor soevereiniteitsoverdracht

**D**E inleiding van de brochure handelt alleen over Ambon en de Molukken en zwijgt over de plaats van de Zuid-Molukken en van de Ambonezen in Indonesië en over de gang van zaken in Indonesië zelf. „Ze zijn trouw gebleven gedurende de jaren der Indonesische crisis”, zegt prof. Gerbrandy. Wij zullen

niet ontkennen, dat dit van vele Ambonezen gezegd kan worden, maar het is de waarheid geweld aandoen, wanneer men niet tegelijkertijd verklaart, dat vele Ambonezen op de Molukken en daarbuiten de revolutie van Djokja steunden. Was het niet de Ambonese lijfwacht, die Soekarno tot in de moeilijkste ogenblikken beschermde? Behoorden vooraanstaande Ambonezen niet tot de ministers en de top van de administratie en het leger van de republiek Djokja en is dit nog steeds niet het geval in Djakarta? Ir. Manusama schreef in zijn brochure „Recht en Vrijheid” op blz. 16: „Het grootste gedeelte van de Zuid-Molukse bevolking was niet aangesloten bij een dezer genoemde politieke partijen; zolang de vrijheidsstrijd der Indonesiërs en de daarmee gepaard gaande politieke onlusten zich ver buiten het gebied der Zuid-Molukken afspeelden en zolang volksvreemde elementen het eigen Zuid-Molukse volksleven met rust lieten, had dit grootste gedeelte weinig interesse voor de politieke ontwikkeling en de nieuwe rechtsorde (rechtsonwikkeling) in Indonesië en kon het zich verenigen met de Soevereiniteitsoverdracht over deze gebieden vanuit de Nederlandse handen in handen van de Verenigde Staten van Indonesië.”

Op de Ronde Tafel Conferentie in 1949 werd veel aandacht besteed aan het probleem van het zelfbeschikkingsrecht, maar dit betrof voornamelijk de Minahasa, waar de z.g. Twapro (een partij die een speciale band met Nederland wenste) 35 % van de kiezers achter zich had. Uit niets is gebleken dat men toen voor Ambon een probleem aanwezig achtte. Wij hechten dan ook meer waarde aan de verklaringen van ir. Manusama dan aan de opmerking van prof. Gerbrandy, dat Nederlandse ministers binnenskamers herhaaldelijk voor de soevereiniteitsoverdracht toezeggingen hebben gedaan, in die zin, dat zij in vrijheid over hun lot zouden kunnen beschikken. De opstand op Ambon na de soevereiniteitsoverdracht was in de eerste plaats een verzet tegen „volksvreemde elementen”, die van Java uit de Zuid-Molukken binnendrongen. Dit verzet is al de jaren door over de gehele

Indonesische archipel gebleken en komt de laatste weken op Sumatra en Celebes tot uitbarsting.

Moeten er tegen de inleiding van de brochure van prof. Gerbrandy reeds ernstige feitelijke bezwaren worden ingebracht, de poging van de schrijver in hoofdstuk 1 om artikel 2 uit de overgangsovereenkomst te maken tot het „plechtanker” van de zelfstandigheid van de Ambonezen noopt nog tot sterkere tegenspraak. Prof. Gerbrandy begint met te verklaren: „Intussen die soevereiniteitsoverdracht, hoe rampzalig in opzet en gevolgen, geschiedde toch niet geheel onvoorwaardelijk”.

## Onvoorwaardelijk en onherroepelijk

**V**AN antirevolutionaire zijde is in de kamers en daarbuiten steeds gesteld, dat de soevereiniteitsoverdracht in 1949 „onvoorwaardelijk en onherroepelijk” was. Dat was de Nederlandse regering n.l. overeengekomen in het Charter van Soevereiniteitsoverdracht en daarvoor reeds in de Renville-overeenkomsten. De a.r. hebben met prof. Gerbrandy tegen deze versnelde soevereiniteitsoverdracht gefulmineerd. In onze parlementaire kring was er geen verschil van mening over de betekenis van de soevereiniteitsoverdracht. Dr. Schouten noemde het Unie-statuut „een pluisje”. Prof. Gerbrandy werd door niemand geëvenaard in het schilderen van de rampzalige gevolgen van deze onvoorwaardelijke en onherroepelijke overdracht. Van a.r. zijde werd elke poging van de Nederlandse kabinetten uit die tijd om het feit van de onherroepelijkheid en onvoorwaardelijkheid te verdoezelen aanstonds aan het licht gebracht. Met name werd van onze kant het beruchte artikel 2 uit de Overgangsovereenkomst, waarin thans volgens prof. Gerbrandy het zelfbeschikkingsrecht van Ambon „verankerd” ligt, als een wassen neus geschilderd. De inhoud van dit artikel en de ervaring, die Nederland had opgedaan met de leiders van de Indonesische revolutie en met de Organisatie der Ver. Naties, moest tot de vaste overtuiging leiden, dat in dit artikel 2 geen enkele voorwaarde gesteld werd aan de soevereiniteitsoverdracht.

Nederland en de Nederlandse regering zagen daarin in feite en ook rechtens af van ieder recht op directe bemoeienis en van elke beslissingsbevoegdheid in zaken van het zelfbeschikkingsrecht der bevolkingen van Indonesië en liet deze over aan de Unie en de Indonesische staat. In de wet Soevereiniteitsoverdracht Indonesië, die de Nederlandse Staten-Generaal passeerde, werd dan ook gezegd dat de Nederlandse regering niet meer zal doen dan de realisatie van het zelfbeschikkingsrecht bevorderen met alle middelen, welke daartoe naar haar inzicht bevorderlijk zijn. Bekijkt men artikel 2 van de Overgangsovereenkomst, dan kunnen de bevolkingen van autonome gebieden als de Zuid-Moluk-

ken aan dit artikel rechtstreeks geen enkel recht op zelfbeschikking ontlenuen.

Zij waren daartoe volledig afhankelijk van

- de bereidheid van de Unie om de Indonesische regering aan te bevelen een plebisciet te doen houden;
- de beslissing van de Indonesische regering of zij aan deze aanbeveling gevolg zou geven en
- de uitslag van het plebisciet.

Men dient wel te beseffen, dat volgens dit artikel 2 eerst, wanneer voor de daer van de Zuid-Molukken aan deze voorwaarden was voldaan en dit gebied langs die weg deelstaat zou zijn geworden van de Republiek der Ver. Staten van Indonesië, de Zuid-Molukken pas na de instelling van de Constituanten gelegenheid zou krijgen het interne en ex-

## Artikel 2 uit de overgangsovereenkomst

„De indeling van de Republiek der Verenigde Staten van Indonesië in deelstaten zal uiteindelijk worden bepaald door de Constituanten in overeenstemming met de bepalingen van de voorlopige Constitutie van de Republiek der Verenigde Staten van Indonesië, met dien verstande, dat door de bevolkingen van gebieden, die door de Regering van de Republiek der Verenigde Staten van Indonesië op aanbeveling van de Commissie der Verenigde Naties voor Indonesië of een ander orgaan van de Verenigde Naties worden aangewezen, een plebisciet onder toezicht van de Commissie der Verenigde Naties voor Indonesië of bedoeld ander orgaan zal worden gehouden over de vraag, of zij zich tot een afzonderlijke deelstaat zullen vormen”

„Elke deelstaat zal in de gelegenheid worden gesteld de definitieve Constitutie te aanvaarden. Ingeval een deelstaat deze niet aanvaardt zal hij de bevoegdheid hebben te onderhandelen omtrent een speciale verhouding tot de Republiek der Verenigde Staten van Indonesië en het Koninkrijk der Nederlanden”.





# Ambon en de A.R. partij

terne zelfbeschikkingsrecht desgewenst uit te oefenen.

Het was op grond van dit lege artikel 2, dat de liberalen en een deel van de christelijk historische voor de wet op de soevereiniteitsoverdracht stemden, want deze geschiedde immers toch „niet geheel onvoorwaardelijk”. Uit het bovenstaande zal duidelijk zijn, dat zij zich vastklampten aan een juridisch kroefje. Maar niet alleen de immanente kritiek op artikel 2 toonde voosheid van het geval aan, nog meer bleek dit uit de houding van de Indonesische leiders en van de Veiligheidsraad na de soevereiniteitsoverdracht. Het is in zekere zin tragisch, dat prof. Gerbrandy en anderen dit artikel 2 zo ernstig nemen, omdat liberalen en christelijk-historischen en ook socialisten en rooms-katholieken hierin een alibi werd verschaft en de a.r., die zich nimmer vergist hebben in de consequenties van het „overdoen” van Indonesië (inclusief Ambon) aan de Indonesische revolutie en de op „succes” beluste Organisatie der Ver. Naties, tenslotte in de beklagdenbank terecht kwamen.

Prof. Gerbrandy wijst erop, dat de a.r. in de Tweede Kamer nadat de Republiek der Ver. Staten van Indonesië was opgerold en vervangen door de eenheidsstaat, het recht van opstand van Ambon hebben erkend. Het schrijven van het Centraal Comité van A.R. Kiesverenigingen van 27 februari 1956, dat prof. Gerbrandy kritiseert, erkent eveneens het onrecht, dat aan de Zuid-Molukken is aangedaan. Het is duidelijk, dat de Indonesische regering in 1950 door haar optreden tegen de deelstaten in Indonesië in strijd handelde met de voorlopige constitutie van de Republiek der Ver. Staten van Indonesië en met de R.T.C.-overeenkomsten. Daartegenover stond echter de — door de unitaristen ten volle uitgebuide — realiteit van de door het Indonesische parlement met zeer grote meerderheid aanvaarde moties ter opheffing van de deelstaten. Dit parlement bestond voor twee-derde uit vertegenwoordigers der deelgebieden buiten de Republiek Indonesië (Djakja). Verder kan niet worden ontkennd, dat de officiële vertegenwoordigers der deelgebieden er weinig blijkt van gegeven hebben, dat de federale gedachte bij hen een diepgewortelde overtuiging was. In Oost-Indonesië, waarvan de Zuid-Molukken als daerah een autonoom onderdeel vormden, leidde de gang van zaken tot grote verarring. Zo sloot de daerah Zuid-Celebes voor de officiële instelling van de eenheidsstaat zich aan bij de deelstaat Republiek Indonesië, evenals de sultan van Soembawa (oud-voorzitter van het Oost-Indonesische

met tegenacties, groeide het verzet in de Zuid-Molukken uit tot een algemeen volksverzet, waarachter zich ook die figuren schaarde, die tevoren hadden behoord tot de pro-republikeinse elementen.

## Het recht van opstand

DAT de Zuid-Molukse bevolking, gezien de chaotische ontwikkeling in de deelstaat Oost-Indonesië en in Djakarta in opstand kwam, kon tenslotte bezwaarlijk principieel worden veroordeeld. Dat de erkenning van het onrecht, dat aan de deelstaten en hun autonome gemeenschappen, zoals de daerah Zuid-Molukken, werd aangedaan, zonder meer zou moeten leiden tot de erkenning van de onafhankelijke republiek der Zuid-Molukken, daarover kan men zeer wel van mening verschillen. Wij missen de vrijmoedigheid om een definitief oordeel uit te spreken over de Ambonese opstand en staan verbijsterd over het gemak waarmee prof. Gerbrandy in zijn brochure het zware geslacht van beginselverzaking en defaitisme tegen hen, die anders denken, in stelling brengt.

Er zijn vele antirevolutionairen die niet in hun geweten overtuigd zijn, dat het in overeenstemming is met de Calvinistische staatsleer om een opstand te beginnen, zonder dat men een redelijke zekerheid heeft, dat deze opstand zal gelukken. Dit is toch altijd ook nog één van de criteria, die Althusius gebruikt voor de rechtvaardiging van een opstand tegen monarchmachten, tyrannendoders. Voor ons zijn deze mensen niet minder Calvinist of antirevolutionair.

Prof. Gerbrandy trekt parallellen tussen de opstand van de Zuid-Molukken en de opstand in de Nederlanden tegen Spanje. Dit moge volkspropagandistisch bedoeld zijn, enig nadenken brengt tot het inzicht, dat er slechts weinig overeenkomst is. Voor de Calvinisten was de opstand tegen Spanje voornamelijk gerechtvaardigd vanwege de aantasting van de geloofsvrijheid. Het „Men moet Gode meer gehoorzamen dan de mensen” gaf tenslotte bij hen de doorslag. En hoe lang heeft het niet geduurd voordat zij tenslotte Philips II afzwoeren. Op de Zuid-Molukken was en is de geloofsvrijheid niet in het geding, evenmin als in Indonesië in zijn geheel.

De a.r. kamerfractie en het Centraal Comité van A.R. Kiesverenigingen waren van mening, dat er een tijd lang reële mogelijkheden voor de Nederlandse regering zijn geweest — namelijk in

hebben wij reeds aangetoond. Bovendien volgt uit artikel 2, dat de aan deelstaten toegekende bevoegdheid eerst kon worden gerealiseerd na de instelling van een constituaute. Er zullen wel nimmer zwakkere volkenrechtelijke garanties voor het zelfbeschikkingsrecht zijn gegeven als in de R.T.C.-overeenkomsten en wel nimmer zal een regering zich zo in een positie van onmacht hebben gemanoeuvreed als de Nederlandse. De dramatische consequenties van de „onherroepelijke en onvoorwaardelijke” soevereiniteitsoverdracht hingen loodzwaar boven Den Haag en Djakarta, ja wij moeten ook stellen: boven de Ver. Naties. Het enige concrete en reële middel, dat de Nederlandse regering in de eerste helft van 1950 overbleef was het aanwenden van de nog aanwezige militaire macht van Nederland in Indonesië. Verantwoordelijke staatkunde dient zich echter af te vragen of een dergelijke ingrijpen niet tot een onvoorstelbaar bloedbad en tot een aanzienlijke vergroting van de chaos had geleid.

## Tyrannie der feiten

PROF. Gerbrandy brengt in zijn brochure uitvoerig de geschiedenis met de duizenden Ambonese militairen van het KNIL op Java en hun overkomst naar Nederland ter sprake en verwijt de Nederlandse regering en de A.R. Partij, dat zij deze trouwe militairen niet hebben gesteund in hun voornemen om op Ambon te worden gedemobiliseerd. Tevens beroept hij zich daarbij op de processen voor de Nederlandse rechter. Ook hier bekijkt hij de hele gang van zaken uitsluitend vanuit het juridisch aspect zonder acht te slaan op de consequenties van een dergelijke handelwijze.

Hij verzwijgt dat het vonnis van de Arrondissementsrechtbank te Amsterdam d.d. 2 november 1950 door het op 8 februari 1951 gewezen arrest van het Gerechtshof te Amsterdam werd vernietigd. Wij hebben geen behoefte de heer Gerbrandy op dit pad te volgen, omdat hij daarbij in dezelfde fout vervalt als de Nederlandse kabinetten hebben gemaakt voor en ook wel na de soevereiniteitsoverdracht, n.l. dat zij hun onmacht trachten te camoufleren achter



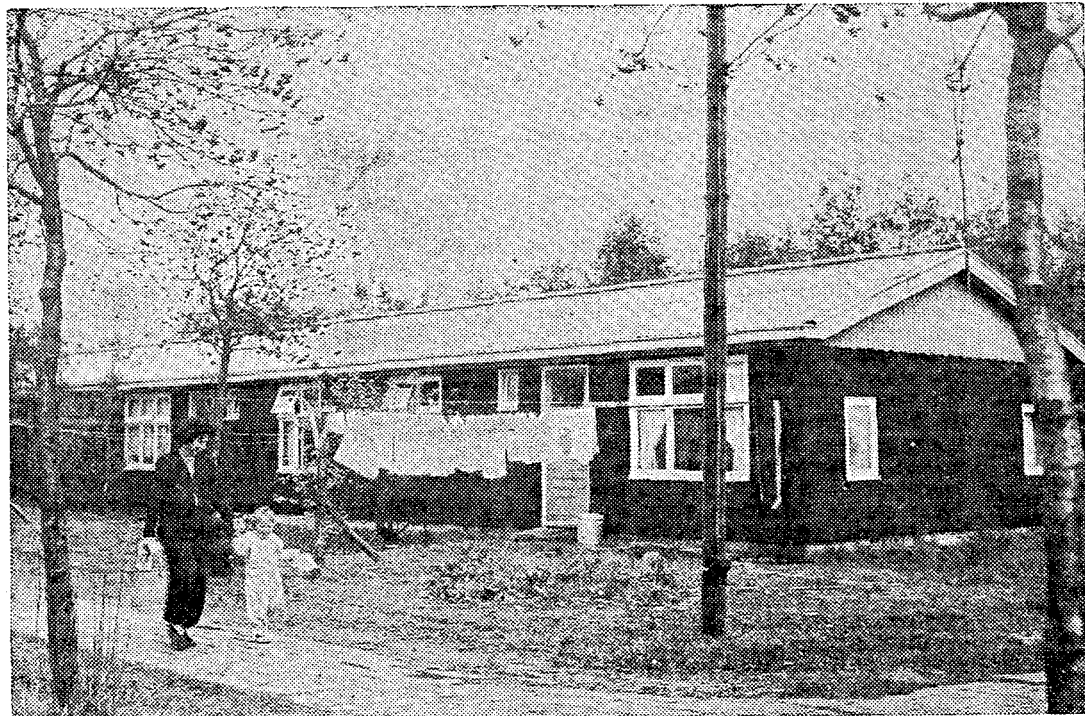
Na de soevereiniteitsoverdracht hebben wij gezien, dat in Indonesië dictatuur en chaos stuivertje wisselen. Dat zijn de gevolgen van de consequente toepassing van het revolutionaire zelfbestemmingsrecht. Prof. Gerbrandy merkt in zijn brochure op, dat de bekende Amerikaanse hoogleraar Eagleton „heel fijntjes” de Indonesiers heeft verteld, dat zij op grond van hetzelfde zelfbestemmingsrecht, dat zij Nederland hebben voorgehouden, ook aan de Republiek der Zuid-Molukken onafhankelijkheid en zelfstandigheid dienden toe te kennen. Wij vinden deze klap niet zo raak als prof. Gerbrandy. Wij staan namelijk op het standpunt, hetgeen de A.R. Partij in het verleden steeds ingenomen heeft, n.l. dat voor Indonesië, ook na de soevereiniteitsoverdracht, de weg van de decentralisatie, die dr. Colijn reeds in zijn boek „Koloniale Vraagstukken van Heden en Morgen” heeft aangegeven de beste is.

Aan deze gedachte, die zich aansluit aan het historisch gegroeide en dit tot ontwikkeling beoogt te brengen, heeft de Indonesische revolutie een ernstige slag toegebracht. Nederland heeft zichzelf door de versnelde soevereiniteitsoverdracht de kans ontnomen om aan deze ontwikkeling leiding te geven. De Indonesiers zullen thans op eigen houtje de weg terug moeten vinden. Er zijn tekenen die erop wijzen, dat dit proces zich thans aan het ontwikkelen is. De behoefte aan autonomie doet zich over geheel Indonesië gevoelen.

Deze gang van zaken te forceren van Nederlandse kant mede ten aanzien van de Zuid-Molukken met een beroep op het kunstmatig juridisch gedrocht, dat bij de Ronde Tafel Conferentie is uitgedrocht, lijkt ons eerder een revolutionaire dan een antirevolutionaire politiek.

In ieder geval zijn wij ervan overtuigd, dat dit een heilloze politiek is, vooral voor de duizenden Ambonese militairen, vrouwen en kinderen, die in ons land vertoeven.

Nederland is niet meer rechtstreeks verantwoordelijk voor de huidige gang van zaken in Indonesië, het is wel verantwoordelijk voor het geestelijk en stoffelijk belang van deze zwaar beproefde Ambonezen. Wij moeten dan ook alles nalaten als regering en politieke partijen, dat de belangen van deze mensen kan schaden en de weg open houden voor hun terugkeer naar Indonesië en naar de Zuid-Molukken. Een erkenning van de Republiek der Zuid-Molukken zou deze weg stellig blokkeren en zou tevens de Ambonezen in Indonesië schade kunnen berokkenen. Wanneer prof. Gerbrandy dit opportunisme noemt, wij noemen dit wijsheid.



★  
Foto pag. 4 bovenaan: De Ambonezen zijn een kunstzinnig volk. De foto toont de uitvoering van een Zuid-Molukse volksdans.

Foto pag. 4 onderaan: Een blik in de eetzaal van het tehuis voor Ambonezen in de Havenstraat te Rotterdam.

Foto pag. 5 bovenaan: De Ambonezenbabies hebben wel een extra bescherming nodig tegen het Hollandse klimaat.

Foto hiernaast: Een van de barakken van het woonoord De Schattenberg. Dit woonoord is midden op de Drentse hei gelegen.

Parlement); in de Minahassa maakte een bataljon ex-K.N.I.L.-troepen zich tijdelijk meester van de macht, quasi in naam van de R.I. Al deze daden werden gedesavouéerd door de regering van de Republiek der Ver. Staten van Indonesië, die het gezag van de regering van Oost-Indonesië als het enige wettige bleef steunen.

De daerah Zuid-Molukken proclameerde zich tot een onafhankelijke republiek, voordat de eenheidsstaat werd uitgeroepen. Al deze acties in Oost-Indonesië stonden onder druk van militaire groeperingen. De uitroeping van de R.M.S. kan men evenmin los zien van de op Ambon aanwezige volledig bewaarde ex-K.N.I.L.-troepen. Eerst nadat de Indonesische regering was begonnen

de periode direct na de soevereiniteitsoverdracht — om met grote kracht de zaak van de oprolling der deelstaten en de schending van het zelfbeschikkingsrecht van de deelstaten aan de orde te stellen, zowel internationaal rechtelijk als diplomatiek. Maar men dient goed te beseffen, dat artikel 2 van de Overgangsovereenkomst aan de Nederlandse regering geen enkele bevoegdheid gaf om toepassing van dit artikel te verzoeken. Zij kon juridisch gezien alleen bevorderen dat de Unci aanbeval aan de Indonesische regering om artikel 2 toe te passen.

En dat deze procedure voor de Zuid-Molukken en de andere bevolkingsgroepen in Indonesië onbegaanbaar bleek,

juridische betogen. Het is overigens nog zeer de vraag of prof. Gerbrandy in de juridische strijd, die hij reeds jarenlang in de Tweede Kamer en daarbuiten voert, het gelijk aan zijn kant heeft. Wij kunnen niet genoeg onderstrepen dat er in deze zaak is een tyrannie der feiten: de soevereiniteitsoverdracht geschiedde „onherroepelijk en onvoorwaardelijk”. Dat zijn politieke feiten, die men niet omzeilen kan. Men zal van deze realiteiten moeten uitgaan, ook wanneer men een vraagstuk als de erkenning van de republiek der Zuid-Molukken beoordeelt. Dat is geen opportunisme, maar een voorwaarde voor een verantwoorde en principieel politiek ten aanzien van geheel Indonesië, inclusief de Zuid-Molukken.

# Was het werkloosheidsprobleem

WIJ moeten nog een verhaal schrijven over Colijn. In het vorig artikel hebben we immers afgerekend met het verhaaltje van het Haagsche Dagblad dat dr. Colijn doelbewust de armoede zo verdeelde, dat met name de minst draagkrachtigen de lasten van deze armoede kregen te dragen. We kwamen tot de conclusie, op grond van berekeningen van een tweetal socialistische economen, dat het loon der arbeiders inclusief de werklozen gedurende de moeilijke crisisjaren van 1930—1939 reëel hoger waren dan in de daaraan voorafgaande periode van welvaart. Bovendien kwamen we aan de hand van diezelfde gegevens tot de conclusie, dat dit resultaat te danken was aan de herverdeling van het nationale inkomen als gevolg van de regeringsmaatregelen.

Dit weten serieuze socialistische trouwens ook wel! En juist omdat zij dat weten moet wij er nog een artikel over schrijven. En wel om twee redenen. Het is immers een socialistisch slagzin geweest van na de bevrijding: „Voor de oorlog waren we rijk en deden we niets, na de oorlog waren we arm en doen we van alles.” Die slagzin is door en door leugenachtig. En waarom waren we niet rijk. Omdat een schip, dat opgelegd is, geen waarde heeft. Omdat een fabriek, die niet draait, geen opbrengst geeft. Omdat een koe, die melk geeft — maar de melk kan niet worden geëxporteerd in de vorm van boter of kaas — geen winst afwerpt. In die zin waren we niet rijk maar arm. Omdat het buitenland onze artikelen niet wilde hebben: Als onze bloembollen in de duinstreek, de bloemen en heesters in Aalsmeer, de toma's en sla uit het Westland niet kunnen worden geëxporteerd, dan hebben we dat alles, en dan zijn we toch arm, want het levert niets op. Voor de oorlog waren we dus niet rijk maar arm! Dat weten de socialistische ook! Al zeggen ze dat tegen het kiezersvolk niet.

## Het kernprobleem

ZIJ weten dat drommels goed! Want de socialistische kritiek geldt niet zozeer de verdeling van het nationale inkomen. Het gaat om de grootte van het nationale inkomen. En dat het nationale inkomen zo laag was in de crisisjaren, dat was naar hun mening, het gevolg van een verkeerd regeringsbeleid. Dat regeringsbeleid steunde op verkeerde economische opvattingen. Die opvattingen worden dan oud-liberaal genoemd. De socialistische stellen, dat die armoede er niet behoefde te zijn. Het was niet nodig geweest, dat het nationale inkomen zo drastisch omlaag ging en dat er een zo grote werkloosheid was. Als de regering maar een andere politiek had gevoerd dan zou het nationale inkomen niet zo zijn gedaald. Dan zouden, en ook dat wordt erkend, de inkomens der ondernemers ook niet zulk een zware aderlating hebben ondergaan. Dan zou er geen werkloosheid zijn geweest. Dat is de eigenlijke socialistische kritiek. Dat is het kernprobleem.

Nu moeten wij beginnen met op te merken, dat dr. Colijn in mei 1933 optrad en dat toen de economische crisis reeds volop aan de gang was. Toen was het nationale inkomen reeds gedaald en toen was de werkloosheid er reeds. Daarom vinden we het ook zo onbillijk, lat altijd weer dr. Colijn niet ontgelden moet. De crisis is niet in 1933 maar in 1930 begonnen. En het is vooral in de periode vóór 1933 dat de arbeidslonen zijn verlaagd, namelijk, want de prijzen der artikelen gingen nog meer omlaag.

En wat wordt nu vandaag beweerd?

## Wat Colijn positief deed

De volgende grote openbare werken werden door Colijn uitgevoerd:

1. Verbetering van de Maas.
2. Uitvoering rijksweegenplan (Den Haag-Rotterdam-Den Haag-Utrecht).
3. Overbrugging grote rivieren.
4. Twente-Rijnkanaal.
5. Provinciale wegeplannen.
6. Verbetering vaarweg Amsterdam-Rotterdam.
7. Veel ontginningswerken, winning van cultuurgrond.
8. Maastunnel Rotterdam.
9. Drooglegging van de Zuiderzee.

Totaal begroot, medio 1935, op f 1.058.750.000,— waarvan eind 1935 was verwerkt f 588.182.873, of omgezet in hedendaagse cijfers: totaal f 4.000.000.000,— en f 2.200.000.000,—

Men doet een beroep op de nieuwere economische opvattingen. Een bezwaar van die nieuwere economische opvattingen is dat men ze niet in eenvoudige bewoordingen en begrippen aan een ieder kan duidelijk maken. Sparen werd vroeger steeds de bron van welvaart genoemd. Geeft iemand minder uit dan hij in een jaar verdient, dan kan het gespaarde geld worden gebruikt bijvoorbeeld voor de bouw van een fabriek. Daardoor wordt meer geproduceerd en neemt de werkgelegenheid en de welvaart toe. En dat is ook zo, maar onder één voorwaarde. Wanneer een volk per jaar f 500.000.000,— spaart, dan moet dit bedrag ook inderdaad in zijn geheel voor de bouw van fabrieken etc. worden gebruikt. Maar wanneer dat bedrag daarvoor niet geheel wordt gebruikt maar bijvoorbeeld slechts f 150.000.000,—, dan vermindert daardoor de totale vraag naar goederen en diensten met een bedrag van f 350.000.000,— en dan ontstaat werkloosheid. Het sparen is dus wel goed mits tegelijkertijd wordt geïnvesteerd. Het doel van de regeringspolitiek moet dus steeds zijn, dat sparen en investeren aan elkaar gelijk zijn, en wanneer een regering dat nu maar op de goede manier in de hand houdt, dan kan er geen werkloosheid van enige betekenis ontstaan.

In de vooroorlogse periode heeft de regering dat niet gedaan. Dit is het verwijt!

## Dr. A. Bijl

EN daarover schrijft dan dr. A. Bijl in „Werkgelegenheidspolitiek” met als bijtitel „Ordnung in een vrije economie” met een voorwoord van prof. J. Timmergen op pagina 64 het volgende:

„Om de volledige werkgelegenheid te behouden zou het dus nodig zijn geweest dat de staat ofwel maatregelen had genomen om deze overbodige spaargeldvorming te beletten — door bijvoorbeeld deze spaargelden aan het verbruik toe te voeren, ofwel deze gelden toch te doen investeren, en door verliezen, die daarbij ontstaan, te dekken.

Hoe het ook zij, deze maatregelen zijn niet genomen, niet in ons land en evenmin in andere landen. Zo heeft men, omdat men dit betrekkelijk „bagatel” van f 350.000.000,— — nog niet eens 6 procent van het (toenmalige) nationale inkomen! — niet behoorlijk heeft gefinancierd, f 1,5 miljard, dat is 25 procent van het nationale inkomen laten verloren gaan. Zonder enig nut: want niet alléén de werkloze arbeiders zijn er de dupe van geworden of is de beter gesitueerde een groot deel van zijn inkomen ontnomen (de arbeiders die werk hadden worden hier niet genoemd, en terecht); ook voor de belegger en spaarder is de toestand slechter geworden dan ze bij verstandige regeling had kunnen zijn”.

Het nationale inkomen was f 4.500.000.000,—. Het had echter f 6.000.000.000,— kunnen zijn, zonder werkloosheid, wanneer de regering slechts die f 350.000.000,— gespaarde en niet gebruikte gelden had willen aanwenden voor de bouw van fabrieken etc. En dat is dan tevens de achtergrond van het bekende socialistische „Plan van de arbeid”, dat voor dat doel f 200.000.000,— vroeg.

Zo wordt de zaak in haar eenvoudigste vorm voorgesteld.

Nu heeft dr. Colijn steeds en volhardend betoogd, dat de oorzaak van de crisis moest worden gezocht in de structuurveranderingen van de wereldeconomie en dat Nederland als klein land zich aan de gevolgen daarvan niet zou kunnen onttrekken. Hij beriep zich dus steeds op de internationale toestand, pleitte voor vrijhandel en hoopte dat die vrije uitruil van produkten zou terugkeren. „Neen”, zeggen de socialistische. „Dat heeft er niets mee te maken”.

We laten weer het woord aan dr. A. Bijl.

„Laten we een voorbeeld nemen. Stel een land ruilt op een gegeven moment jaarlijks een hoeveelheid textielprodukten tegen natuurrubber; nu wordt de

ruil echter stop gezet. In het land dat textielprodukten exporteert, wordt de productie van textiel overbodig. Wil dit nu zeggen dat de daarbij betrokken arbeidskrachten niet benut kunnen worden? Deze zijn meer dan nodig om b.v. de thans benodigde hoeveelheid kunst-rubber te produceren. Om een kwantiteit rubber te produceren, die men vroeger kon importeren of ruilen tegen het product van honderd textielarbeiders, zal men nu b.v. 150 arbeiders nodig hebben. Vermindering van de export betekent dus niet meer werkloosheid maar minder”. Dat punt is derhalve voor de werkgelegenheid niet van belang.

## De praktijk

NU worden ook van socialistische zijde de dingen niet zo simpel voorgesteld als hier door dr. Bijl geschiedt. Er is natuurlijk veel meer over te zeggen en in feite ligt alles veel ingewikkelder.



Wij hadden in de crisisjaren voor de oorlog een uitstekend verzorgde rundveestapel, maar als de produkten niet kunnen worden afgezet, wat dan?

Maar we menen door de zaak zo te stellen niemand te kort te doen.

Bovendien dr. Bijl heeft wanneer hij de zaak zo stelt ook wel gelijk. Alleen maar hoe gaat dat in de praktijk? Wij handhaven dus het door hem genoemde voorbeeld. De uitvoer van textiel wordt stopgezet. Dat valt als een bom in het economisch leven. Het buitenland neemt die maatregel ter bescherming van de eigen industrie. Met een paar weken worden 20.000 textielarbeiders ontslagen. De werkloosheid begint! Geen nood! We voeren geen rubber meer in. We zullen dat buitenland eens krijgen. We voeren dus geen rubber meer in en de handelsbalans blijft in evenwicht. Klaar is Kees. Nu gaan we kunst-rubber maken. Arbeiders hebben we. 20.000 textielarbeiders in Twente zijn werkloos. Maar nu de fabrieken voor kunst-rubber. Die zijn er niet! O ja! Nu, die gaan we dan eerst bouwen. De 20.000 textielarbeiders worden dus eerst omgeschoold tot bouwvakarbeiders en metaalbewerkers voor de machines etc. De textielabrikanten, die niets te doen hebben, gaan studeren hoe ze kunst-rubber zullen gaan maken, want kunst-rubber maken we tot nog toe in Nederland niet. Hoe werkt dat procédé? Over fabrieksgeheimen etc. spreken we niet. Hoe komen we aan de „know how”? Goed we slagen er in. Een paar ingenieurs uit Amerika komen om ons daarbij te helpen. De plannen worden getekend — uitgewerkt. Opdrachten voor machines en fabrieken worden gegeven. Nu nog de financiën. Wie steekt er geld in? De textielabrikanten? Ja maar die zijn net alles kwijt, want ze zijn wel rijk in textielabrieken en weefgetouwen etc. maar de fabrieksdeuren zijn dicht en een fabriek die niet werkt is geen sou waard. Wie dan? Andere ondernemers? Ja, maar die krabben zich achter de oren. Kunst-rubber? Maar als nu over een paar jaar het buitenland wel weer onze textiel afneemt? Dan moeten wij weer natuurrubber afnemen. Maar de kunst-rubber dan? De produc-

tiekosten daarvan zijn, als het procédé slaagt, hoger dan van de natuurrubber. Het is dus wel een riskante onderneming. Onderhandelings, besprekingen, conferenties en tenslotte zegt de overheid — ik doe het zelf — of — ik ben garant voor de geleden verliezen. Goed, dat is tenslotte een oplossing met vele kwade kanten, maar toch een oplossing. De vraag waar het op aan komt is: hoe lang duurt die omschakeling van textielindustrie op kunst-rubberindustrie? En wat moeten intussen die werkloze textielarbeiders doen? Het is makkelijk neerschrijven in een boek. Maar nu de praktijk? En is dit nu niet juist een voorbeeld van een structuurverandering, die zoveel narigheid met zich brengt. Ja, wanneer het economisch leven zich zonder grote schokken in voortgaande lijn ontwikkelt, dan zet zulk een structuurverandering zich als het ware geleidelijk en ongemerkt door. Maar wanneer het buitenland ruw ingrijpt en onze export verhindert dan wordt het iets anders.

Wanneer Duitsland de eierenuitvoer uit ons land plotseling stopzet wat moeten dan al die zandboeren met hun geperfectioneerde en gerationaliseerde kippenhokken? 't Ja, wat moet er dan? Geen invoer meer van schrijfmachines uit Duitsland? En die boeren na omscholing schrijfmachines maken? Dat kan natuurlijk! Maar hoelang duurt dat? En daarom blijven we bij onze mening: Als de uitvoer van f 15.000.000.000 per jaar in een paar jaren daalt tot f 6.000.000.000 en dat is in die verhou-

## DE CIJFERS WIJZEN

COLIJN deed niets volgens de socialistische! Mogen we het Vrije Volk en de VARA weer teringen betreft uit de reeds eerder vermelde serhoudingen tussen twee wereldoorlogen”. Het verVolk en door de VARA gedaan, dat in die crisisinvesteerd en thans voor 20 %.

Hier zij de cijfers van Dr. J. J. J. Dalmulder, Deel 65.

	Geïnvesteerd	Nationaal	in %
1926	962	568	17
1927	1045	584	18
1928	1125	622	18
1929	1301	627	21
1930	1277	593	20
1931	1071	526	20
1932	754	473	15
1933	720	466	14
1934	708	463	14
1935	648	463	14
1936	650	481	14
1937	850	508	18
1938	923	516	18

Het zal wel weer een misleidend statistisch boek en de pagina's noemen, waar men het vindiwijs hoe schandelijk de socialistische in hun beoerdrijven. En het is daartegen dat wij bezwaar oppen. Aan hetzelfde boek ontlene wij, dat van 1921-1938, berekend in gulden van 1938, toenamperiode van 1930 tot 1939 met f 4.000.000.000,— toen werkloosheid.

ding ge  
gaan de  
lijke pe  
weerd  
van ve  
gelegen  
sing va  
teco  
ten een  
breken  
ma  
geleden  
oorlog  
Het nak  
voer v  
rubber  
ber man  
alleen  
voer de  
Alles k  
mie haet  
Het be  
bouw-yeet  
land zw  
de boll  
Aalsme  
Twent  
scheep  
omdat leed  
onze vol  
tionale  
zaak! In  
Vergeet  
die braver  
import  
zijn oel  
hebben  
land i  
land, z  
werven  
want hale  
lamd. (dat  
beteken  
36.000 sch  
1935 n  
voor raad  
slag die-  
staal  
gelegerd  
En dar  
factore  
de niem  
mijnen  
man m  
ton ste  
het aan  
— mist  
ton. We  
met de  
ken oop  
Denker!  
ting van  
dienst  
ting v  
van 2  
veel. Er  
geschied  
van de  
orders  
thans m  
die v  
siebeg  
en het  
drag 400  
f 1.650  
bij tw  
sociali  
ze voo  
zo gro  
Maar  
dan g  
tegen  
1938  
En op  
We t  
de niem  
We wil



# Oplosbaar?

De crisisjaren, dan ke, een zeer moeilijke, waar we dan wel en, maar ten koste van veel werk- zal ook met toepas- economische inzicht- werkloosheid aan- maar enkele jaren 0 waren. (ja, na de

akkelijk. Geen uit- in geen invoer van synthetische rub- nu in de crisisjaren eest! Maar de uit- e linie stagneerde. Want in de econo- et elkaar samen. De crisis in de land- veeteelt — het West- l zw in moeilijkheden, niet uitvoeren — sme — de textiel in antanhopig voor — de pelde ineen — niet lat eed — maar naar e volg van de interna- ale. Daar lag de oor- k in textiel staat stop. geest de exporteurs in braver hebben en de ortber evenmin. Wij onsland! De schepen ben; naar het buiten- l terug naar eigen l. gelegd. De scheeps- ven nieuwe schepen, it ale handel is ver- d, dat in die periode ke. In 1929 werkten 00 scheepswerven; in 5 n. Praktisch alleen e had weer zijn terug- e-industrie en de lmevens de werk- geerde.

Daar nog een aantal oren in zulk een perio- diem. In de Limburgse en: 1929 rond 40.000 tie van 12.000.000 steaar jaar later was aagedaald tot 32.000 nstie bleef 12.000.000 W? Dat hangt samen dphselen. Hier wer- oche factoren. enier! Toen een lich- m per jaar en een stiaand, nu een lich- n en een diensttijd 2 kent acht maal zo- rkegelegenheid is er rlog door de bouw levering van leger- deze factor zijn er man ingeschakeld, os waren. De defen- usief de pensioenen broeg toen een be- 00,—. Maar thans 6500,—. Maar thans eel, ten naaste tupeel. Nu werken de mee! Dat hadden de dreiging zeker ook moeten doen. hen daarop wijst, thuis. Ze stemden ebegroting tot aan

op neerkomt? t de betekenis van nien in de economie. w toegeven, dat met

## UIT!

geven wat de inves- rlandse Volkshuis- ven en door het Vrije voor 2% werd ge- isis

65.

aal	17%
568	18%
584	18%
322	21%
327	22%
593	20%
526	16%
174	15%
172	15%
166	14%
163	14%
181	17%
508	18%
515	18%

zijn, hoewel wij het dit is opnieuw een periode Colijn over- kapitaalgeoderen- 000.000,— en in de socialisten was er

het nieuw gewonnen inzicht van van- daag sommige dingen anders zouden zijn aangepakt. We zouden ook wel, terwille van een goed regeringsbeleid, daarover op een behoorlijke manier willen discussiëren. Het spijt ons dat dit tot op vandaag niet mogelijk is.

Ons bezwaar geldt dus vooral dat de Socialisten ook vandaag op volmaakt irreële wijze de toestanden en omstan- digheden van de crisisperiode beoorde- len, dat zij de moeilijkheden van die peri- ode eenvoudig niet willen zien en dat ze daarom, niet in hun wetenschap- pelijk werk, maar in de propaganda onder het volk, eenvoudig misbruik maken van de naam van Colijn om op hem hun onmatige kritiek uit te storten. En het is daartegen dat we ons volk willen wapenen door een serie van argumenten naar voren te brengen.

En dan vragen we steeds opnieuw, als ge dan de exceptionele omstandigheden van toen vergelijken wilt met die van vandaag, volg dan de gedachtenwisse- ling over de regeringsmaatregelen, die nu moeten worden genomen. Want de problemen duiken weer op. Nu is er weer roomboter te veel. Engeland wil het niet, België wil het niet. Moet het te veel naar Oost-Europese landen tegen een lage prijs? Die vraag wordt gesteld! Als het moet, dan moet dat. We willen dat nu niet beoordelen. Maar ons volk, levend in een welvarend Nederland eet margarine. En het tekort op de prijs van roomboter zal door het Nederlandse volk moeten worden betaald. Vandaag! nu we nog altijd leven in de sfeer van „welvaart verdelen”. Wat een kritiek in- dertijd op Colijn! Ook in deze zomer werden op de veilingen groenten door- gedraaid. Er wordt niet meer over ge- praat, hoewel de groenten, vraag het maar aan de huisvrouwen, erg duur is. Maar in de tijd van Colijn regende het protest op protest. We hebben nu mis- schien geleerd, dat het klaarblijkelijk niet anders kan. Hoe zit dit alles dan in elkaar?

De socialisten zullen we niet kunnen overtuigen. Die hebben zich vastgebeten in een gedachten- schema. En ze bewerken ons volk in radio en pers met deze onrede- lijke propaganda. Maar voor onze eigen Anti-Revolutionaire mensen is het nodig, dat ze nuchter de feiten beoordelen en zich door de socialistische propaganda niet van de wijs laten brengen.

De strekking van deze artikelen is geweest — niet om 20 jaar na dato alles te verdedigen wat toen

Afgezien van de vraag of in de crisisjaren door de kabinetten Colijn een juiste politiek is gevoerd, *bezien in het licht van de huidige economische in- zichten*, zijn wij van oordeel, dat de socialistische propaganda over het hoofd ziet:

1e. dat de internationale omstandigheden in die jaren een uitzonderlijk grote invloed hebben uitgeoefend op de gang van zaken en dat alle landen door de diepe crisis werden getroffen en niet Nederland alleen;

2e. dat de crisis een algemeen karakter droeg en alle bedrijfstakken tege- lijk werden getroffen, zodat compensatie van het een door het ander zeer moeilijk werd;

3e. dat er rekening mee moet worden gehouden, dat de overgang van de produktie van het een naar het ander tijd van voorbereiding vraagt — of met andere woorden gezegd, dat het een *structurele* crisis was, die niet zon- der meer met *conjuncturele* maatregelen kon worden overwonnen;

4e. dat Colijn, ondanks het gepraat van de socialisten, wel heel veel heeft gedaan om aan de moeilijkheden het hoofd te bieden;

5e. dat het reële loon der arbeiders in deze crisisperiode hoger was dan in de daaraan voorafgaande welvaartsperiode, zodat de armoede niet vast- beraden op de schouders van de minst draagkrachtige is gelegd.

De socialisten zullen wel voortgaan met hun propaganda. Wij maken ons wat dat aangaat geen illusies. Maar ieder Anti-Revolutionair, die in gesprek komt met een socialist over deze zaak, zal het debat op deze vijf punten moeten richten en eerst daarna bereid moeten zijn de vraag onder de ogen moeten zien in hoeverre het toen gevoerde regeringsbeleid aan gerechtvaar- digde kritiek kan worden onderworpen.

*is geschied. Wij hebben ons van meet af op het standpunt gesteld dat het zeer moeilijk is de periode van 1930—1940 te vergelijken met de periode van 1945—1956. We erkennen dat Colijn het werkloos- heidsprobleem niet heeft opgelost, al ging het in 1937 en 1938 al veel en veel beter.*

Waar we ernstig bezwaar tegen maken is dat de politiek van Colijn als „oud liberaal” als „hart- loos”, wordt gequalificeerd en dat zijn politiek zo „onchristelijk” was. Daar zit een oneerlijk, hard onver- diend socialistisch verwijt in dat we niet aanvaarden. En het spijt ons dat een behoorlijke gedachten- wisseling, om redenen van socia- listische propaganda in ons demo- cratisch Nederland over deze vraagstukken niet mogelijk is.

## Colijn en de Zuiderzeewerken

TJJDENS het bewind van het derde Kabinet-Ruys was de Wie- ringmeer drooggelegd en was de Zuiderzeedijk tot stand ge- komen. Het eerste noopte de Kamer tot een debat over de vraag op welke wijze de verkregen gronden in cultuur zouden worden gebracht. Het tweede stelde Regering en Kamer voor de vraag of, en zo ja, in welk tempo de drooglegging van de Zuiderzee zou worden voortgezet. De Regering beantwoordde de laatste vraag in ontkennende zin. Zij achtte de drooglegging van de Noord-Oostpolder op dit moment — het was 1932 — niet verantwoord. Immers juist in de landbouw woedde de crisis fel. De boerenstand bevond zich in nood. De Regering wilde de verdere inpoldering, vooralsnog stop zetten.

Daartegen kwam uit de Kamer krachtige oppositie. De leider der oppositie was... Dr. Colijn.

Dr. Colijn diende een motie in, waarin aan de Regering werd verzocht een nauwkeurige berekening over te leggen van de kosten welke de drooglegging van de Noord-Oostpolder met zich zou bren- gen. Het bleek dat de kosten werden becijferd op f 144.000.000,—, en dat het tekort werd geraamd op f 66.000.000,—. Uit de nota bleek tevens dat de Regering er inderdaad niet toe ge- neigd was de inpoldering voort te zetten. Opnieuw ging Colijn in de oppositie. Weer werd een motie ingediend. Dit werk mocht niet worden stil gelegd. Het ging immers om een belangrijke bron van welvaart. Uit een oogpunt van werkloosheidsbestrijding was het standpunt der Regering voor de oppositie onaanvaardbaar. In deze kwestie mochten de financiën niet de doorslag geven. Hier stonden meerdere en hogere belangen op het spel. De Regering moest wijken voor de oppositie. Dr. Colijn won het pleit en het is aan zijn doorzetten te danken, dat in de volgende jaren de inpoldering van de Zuiderzee werd voortgezet.

Dit is een belangrijk moment uit de parlementaire geschiedenis. Het is ook uitermate leerzaam voor het economisch beleid dat Dr. Colijn in de daarop volgende jaren als ministerpresident heeft verdedigd en doorgevoerd. Want hier vindt men reeds de grond- gedachte van zijn politieke gedragslijn.

## Het College van Advies

DE jaarvergadering van het College van Advies, op 17 januari te Utrecht gehouden, was goed bezocht.

Uit het in deze jaarvergadering vastgestelde jaarverslag blijkt, dat einde 1956 een vijftal vaste en een veertiental bijzondere commissies bestond. (In een volgend nummer hopen wij een lijst van deze commissies en van de stand van haar werkzaamheden af te drukken).

In het afgelopen jaar is een rapport gedrukt en uitgegeven over Rechtsbescherming tegen de overheid. Dit rapport is, blijkens de ontvangen reacties, ook van buiten de a.r. kring, gunstig ont- vangen.

Tot lid van de centrale com- missie van het College is herko- zen de heer F. W. Dirker, ec. drs., terwijl de vergadering eveneens goedkeurde, dat mr. K. Groen, die tot 17 januari als directeur van de Kuiperstichting het secreta- riaat van het College vervulde, als „lid boven de sterkte” aan de centrale commissie wordt toege- voegd.

DE heer M. Ruppert sprak over het S.E.R.-advies betreffende de bestedingsbeperking.

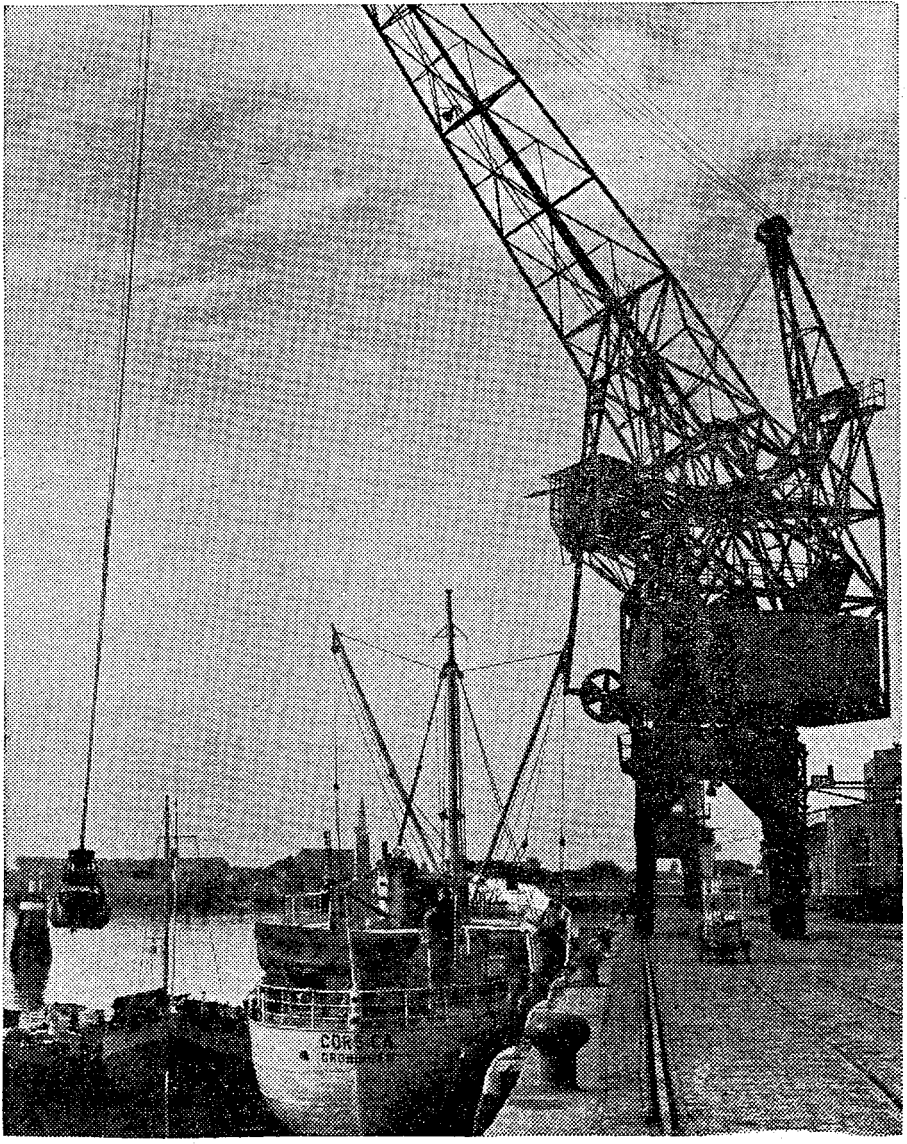
Ons volk heeft in de laatste tijd meer opgemaakt dan verdiend. De overheid heeft meer uitgege- ven dan ooit te voren, de inves-

teringen van de ondernemingen bereikten een ongekend hoog peil en de consumptie der particuliere huishoudingen is sterk gestegen.

Omdat onze betalingsbalans, de portemonnaie van ons volk, in de laatste jaren een voortdurende achteruitgang vertoonde, welke tenslotte over 1956 leidde tot een tekort, werd het noodzakelijk, de tering naar de nering te gaan zetten. Dat wil zeggen, dat zowel de overheid als het bedrijfsleven als de particuliere consument zich enige offers moeten getroosten.

In het gehele complex van maatregelen dat door de S.E.R. is voorgesteld, speelt de handha- ving van de prijsstabilisatie-poli- tiek een grote rol. Het doel van deze politiek is, dat prijsstijging en loonsverhoging niet haasje- over gaan springen. Slechts door een gelijkmatige verdeling van de offers en door rust in de lonen en prijzen kan het inflatiespook worden teruggedreven.

Het S.E.R.-advies is intussen al weer door de feiten achter- haald en ook de landbouw komt met nieuwe verlangens. Daarom zal de regering het niet gemakke- lijk krijgen wanneer ze het hoofd wil bieden aan de moeilijkheden. Een beroep zal moeten worden gedaan zowel op de ondernemers voor wat betreft de prijzen als op de werknemers voor wat betreft de lonen, om de uiterste zelfbe- heersing te betrachten.



Van schepen en haveninstallaties zijn wij uitstekend voorzien. Maar als door maatregelen van het buitenland de handel wordt lamgelegd, wat dan?

**✚ Bent u er zeker van dat u zekerheid hebt?**

Er is een verschil tussen verzekering en zekerheid. Eerst wanneer u tegen alle geldelijke gevolgen van ernstige ziekte en ongeval gedekt bent, bent u zeker. Teleurstelling (ook bij hogere leeftijd en veel schade) is dan uitgesloten!

Als u zekerheid wilt hebben, stelt u zich dan in verbinding met:

**P. Z. V. HET WIT-BLAUWE KRUIS**  
AMERSFOORT - BERGSTR. 6-8 - TEL. 5628-7043

Het nieuwe concept beginsel- en algemeen staatkundig program (6)

# Positief en

*Ruimte en vrijheid*

ALS dienaar "ALS Gods geroepen tot gerechtigheid", dat is de centrale stelling, waaraan feitelijk het gehele verdere program hangt.

Art. 5 begint zich terstond met de vraag bezig te houden: wat volgt nu concreet uit art. 4? En het artikel is een soort verzamelartikel geworden, dat niet minder dan tien punten opnoemt.

Het is interessant eens na te gaan, hoe dit artikel is gegroeid, hoe bepaalde uitspraken zijn verbeterd, vereenvoudigd, verduidelijkt of aangevuld. Maar dat valt buiten het bestek van deze artikelenreeks. Wij beperken ons tot wat er nu in het concept staat. En dan valt het op, dat er een afwisseling is tussen positieve en negatieve opdrachten. De overheid heeft wat te doen, maar zij heeft ook wat na te laten. Zij moet zich b.v. onthouden van elke rechtstreekse bemoeiing met de godsdienstige ontwikkeling der natie (dat is negatief), maar Gods Naam erkennen in haar openbare optreden (dat is positief).

Hier nu moet wij waarschuwen voor een misvatting. We zouden immers licht kunnen denken, dat de overheid nog méér Christelijk zou zijn in haar optreden als zij overal en op alle manieren het volk in Schriftuurlijken zin leerde handelen, wanneer zij b.v. elke on-christelijke of ketterse propaganda verbodt of tegenwerkte, de „ongodisten” niet meer als volwaardige burgers behandelde, enz., of, om het algemener te formuleren, zorgde voor een theocratisch bewind. En misschien was dan het vervolg, dat we zeiden: dat andere, dat meerdere, moest er eigenlijk wel bij, maar het is praktisch onmogelijk, en dáárom zeggen we in ons program: overheid, doe het maar niet, onthoud u maar van dat andere, want anders maakt ge te grote brokken.

Zo is het evenwel beslist niet. Daarom staat er in punt j, dat de overheid, ZOVEEL ALS BINNEN HAAR BEVOEGDHEID LIGT, heeft te bevorderen, dat het volk leeft naar de eis van Gods wet. Wanneer de overheid buiten haar bevoegdheid treedt, en méér oplegt en méér doet dan zij krachtens haar roeping mag doen, dan is die grensoverschrijding een daad van ongehoorzaamheid, een onchristelijke daad. Dan maakt zij zich schuldig aan de zonde, waarop Uzzia melaats werd. (2 Kron. 26:18).

Soms heeft men die zinsnede: „zoveel als binnen haar bevoegdheid ligt” willen uitleggen, door te zeggen, dat de overheid wel met de tweede tafel der wet, maar niet met de eerste te maken heeft. Deze redenering is onjuist en art. V is daar zelve reeds een bewijs van (eed en zondagsrust).

## Bij de gratie Gods

IEDERE wet in Nederland begint met de aanhef: Wij Juliana, bij de gratie Gods, Koningin der Nederlanden. Dat is een héél oude formule, eerst gebruikt door bisschoppen, later door wereldlijke vorsten. Zij had vanouds tweërlei zin. Vooreerst dat het overheidsgezag van God is, maar daarna ook; dat het genade is en geen recht of verdienste, wanneer een bepaald persoon door God met overheidsgezag is bekleed. Dan zit er iets in van de ootmoedige verwondering, die Koningin Juliana noopte tot de woorden bij haar inhuldiging: wie ben ik, dat ik dit doen mag? Punt a van art. 5 is ruimer dan dat alleen deze formule wordt gebruikt. De bedoeling is, dat de overheid niet alleen zal weten, dat zij bij de gratie Gods regeert, maar daar ook van zal getuigen, dat zij haar afhankelijkheid van Zijn zegen, de begeerte om Hem te dienen voor het volk zal uitspreken.

ARTIKEL V vervolgt met de stelling, dat de overheid „zorg heeft te dragen, dat het Woord Gods zijn vrije loop hebbe onder ons volk.”

Dat is positief. Maar er zit ook een negatief element in, een afwijzing van wat de overheid méér zou kunnen of willen doen. De verkondiging van het Woord is beslist géén taak van de overheid. Zij mag niet proberen, de taak van de kerk geheel of gedeeltelijk over te nemen. En de kerk mag het niet van haar vragen. Zij vraagt alleen ruimte en vrijheid en eventueel wegneming van belemmeringen. Daarom hebben de anti-revolutionairen zich altijd verzet tegen art. 123 van het Indische Regeringsreglement (later art. 177 der Indische staatsregeling) waarbij bepaald werd, dat voor de Evangelieverkondiging onder heidenen en mohammedanen een verlobfsbrief van de regering noodzakelijk was, zodat wie zonder dat speciale verlobf het zendingswerk ging beginnen, zich schuldig maakte aan een strafbaar feit. Er zit evenwel méér in dit artikel dan dat de overheid zou moeten zeggen: laat iedereen, die op een fatsoenlijke manier propaganda wil maken, zijn gang gaan en dus de kerk ook..... Dr. Colijn heeft het in Saevis Tranquillus in undis aldus geformuleerd:

*„Uit het verlangen, dat de overheid zorg drage, dat het Woord Gods zijn vrije loop hebbe onder ons volk, volgt al dadelijk, dat zij tegenover dat Woord niet indifferent staat, dat zij het Evangelie niet ignoreert, maar dat zij er een kracht tot behoud van het volk in ziet. Reeds daardoor alleen kiezen wij en kiest de overheid, die naar dezen regel handelt, tegen den „état athé”, tegen de atheïstischen staat. Immers blijkt er uit, dat de overheid den godsdienst beschouwt als een huisgenoot, op wiens aanwezigheid in ons midden we hoge prijs stellen.”*

## Geen neutrale staat

ER is dus geen sprake van, dat wij een „neutrale” overheid voorstaan of een neutrale staat propageren.

Maar wel verzetten wij ons principiëel tegen elk streven, om burgers op grond van hun geloof of ongeloof te disqualificeren. De R.K. acht het vanouds principiëel juist, wanneer de overheid onderscheid maakt tussen de zonen der kerk en de kettters, al is Rome voor vrijheid van godsdienst, waar dat praktisch de enige oplossing is of voor een R.K. minderheid de enige volledige kans betekent. De A.R. staat op het standpunt: al zou 99% van de Nederlandse bevolking Calvinist zijn en één procent

## „Vrijheid van ongeloof”

Op 26 september 1870 was in de Tweede Kamer aan de orde het ontwerp-adres van Antwoord op de Troonrede.

Het ontwerp eindigde met de bede „dat Gods zegen ruste op ons werk.”

De liberaal Van Houten verklaarde zich tegen dit slot:

*„Ik ben tegen de bijvoeging dier verzuchting (spatiëring van ons Red. Ned. Ged.) geweest, omdat ik haar niet op haar plaats acht in een Staatsstuk, uitgaande van de Staatligchaam in een land, waar regtens en feitelijk niet alleen vrijheid van geloof, maar ook vrijheid van ongeloof bestaat.”*

**HILVERSUM**

**C. VAN DEN BRINK**  
Fa Erven G. H. van den Berg  
**Schildersbedrijf**  
VAARTWEG 73 . Telefoon 5561 - HILVERSUM

**JAN VAN DEN BRUL**  
☆ HEREN. EN JONGENSKLEDING  
☆ SPORT. EN REGENKLEDING  
☆ BETERE BEDRIJFSKLEDING  
HILVERSUM - GROEST 60 - TELEFOON 2614

**DE SPAARBANK**  
Hilversum . Bussum . Hulzen  
Loosdrecht . Mulden . Naarden

WORDT LID VAN DE  
Prot. Christelijke Begrafenis Stichting  
**„GOOI EN EEMLAND”**  
HILVERSUM - Tel. 4975-10574  
Inlichtingen bij uw koster.

**DE DEUR UIT... DIE WAS**  
Als U alles rekent is Reijmerink beter en voordeliger!  
REIJMERINK wast goed goed goed en is op de duur heus voordeliger!  
**Reijmerink - 's-Graveland**  
Tel. K 2950 - 8862

**Cinderella**  
Het modehuis met de ruime keuze, ook in grote maten en voor oudere dames!  
☆ Elegant, prettige pasvorm, voordelig!  
HAVENSTRAAT 53 - HILVERSUM . TELEF. 2151

**VERLEGINGSFONDS VOOR HET**  
  
**HILVERSUMSCHE DIAKONESSENHUIS**  
Verzekering voor Ziekennuis, opname - Operatiekosten - Klinische specialistenhuip - Sanatoriumverpleging.  
Inlichtingen: Administratie  
Diaconessenhuis, Nieuweg 100, Tel. 9341, Hilversum.

Voor goede lectuur voor Bijbel, boek of tekst..  
Voor de vulpen die U uit honderden kiest..  
Voor thuis of kantoor voor alles benodigd bij schrijven, rekenen, tekenen  
**Ga naar 't Gooische Boekhuis** waar U goed en billijk wordt bediend....  
Havenstraat 25, Hilversum  
Tel. 7238-7000  
Showroom voor kantoren: HAVENSTRAAT 2 b

GROOTHANDEL - KLEINHANDEL  
Vertegenwoordigster  
**STAATSMUNEN LIMBURG DEKKER VOOR KOLEN**  
MEER DAN 100 JAAR  
Kolenstraat 17-21 HILVERSUM - Tel. 6644-6645  
Na 6 uur: 9432

**Bloemistknechten gevraagd**  
Voor vakopleiding is te Aalsmeer goede gelegenheid.  
**M. C. van Staaveren - Aalsmeer**  
Hornweg 24

**CONSTRUCTIEBOUW Haring N.V.**  
Boskoop - Telefoon 128

Afd.: TANKS voor vele industrieën  
Afd.: HOOL EN/OF GRAANBERGEN  
Afd.: LANDBOUWMACHINES:  
Wervelwind-poederstufmachines  
Wervelwind-vloeistofnevelmachines

**EEN UITKOMST VOOR MAAGLIJDERS**  
Maaglijders, U kunt weer alles gaan eten. De echte C-R MAAGTABLETTEN zijn weer in Nederland verkrijgbaar.

**C-R MAAGTABLETTEN**  
geven direct verlichting en zijn pijnstillend.  
De echte Amerikaanse C-R Maagtabletten zijn die lichtgele tabletten. Alleen verkrijgbaar bij:  
**LOUIS RIETBERGEN**  
NIEUWE BINNENWEG 400 - ROTTERDAM  
Vraagt inlichtingen zonder enige verplichting.

**Rijwielen direct v. fabriek**  
f 50.- goedkoper. Eerste klas materiaal en langdurige garantie. Gedurende de wintermaanden op onze reeds zeer laag gestelde prijzen een extra korting: okt. f 12.50, nov. f 14.-, dec. f 14.-, jan. f 13.- en febr. f 12.50. Doe als zij velen profiteer van dit voordeel. Vraag gratis prijscurant met kortingsbonnen. SIMBA RIJWIELFABRIEK, Naaldwijkseweg 26, 's-Gravenzande, Tel. K 1748-673.

Koopt bij de adverteerders



# negatief

R.K., dan nog zou dat kleine groepje R.K. als burger precies dezelfde rechten moeten hebben als de andere 99%. Dat betekent ook vrijheid van godsdienst voor die minderheid en vrijheid om haar overtuiging te propageren. Daarom vragen wij zo nadrukkelijk, dat de overheid alle kerken en alle burgers, welke ook hun belijdenis aangaande de eeuwige dingen zij, te behandelen op voet van gelijkheid.

Daarmee nemen we niet alleen een ander standpunt in dan Rome, maar verschillen ook principiëel van de Staatkundig Gereformeerden, die de vrijheid van godsdienst principiëel verwerpen.

Het A.R.-standpunt prijzen we niet aan als een uiting van verdraagzaamheid. Verdraagzaamheid is een woord, dat vaak is misbruikt, dat allerlei misverstand kan wekken en dat eerder thuis hoort in de gedachtenkring van Voltaire, dan bij ons.

Verdraagzaamheid is vaak een uiting van lauwheid en onverschilligheid. Zij komt ook voor als een gevolg van relativisme, van de opvatting, dat er geen absolute waarheid is, dat alles vloeit en dat er dus geen reden is om partij te kiezen. Verdraagzaamheid is bovendien vaak een dekmantel geweest voor onderdrukking met fluwelen handschoenen. Wij hebben het in de 19e eeuw in onze vaderlandse geschiedenis kunnen zien.

Het a.r. standpunt is het Christelijk standpunt, dat ons dringt, om het schild op te heffen boven de geestelijke vrijheid. Dat woord is ons dierbaar. Daar ging het om in de schoolstrijd. En in het handhaven van de vrijheid, het beschermen van die vrijheid, verricht de overheid een postieve, echt Christelijke taak.

(De overige punten uit art. V komen later ter sprake).

## Nogmaals

### Mr. A. M. C. VAN HALL

DE HEER S. Groeneveld vestigt onze aandacht op een in 1884 te Tiel verschenen boek: Herinneringen van vroeger en later leeftijd, en aan Gedenkwaardige land- en tijdgenoten, door Mr. H. van A.

Deze Mr. H. van A. is Mr. A. W. Engelen (1804—1890) die van 1843 tot 1877 kantonrechter te Tiel is geweest. Tijdens het 1ste ministerie Thorbecke was hij lid van de Tweede Kamer en hij behoorde tot de gematigde aanhangers van de grote liberale leider. In bovengenoemd boek schrijft hij over Mr. A. M. C. van Hall:

„Omtrent die tijd (de schrijver heeft het over de tijd, dat hij als student-vrijwilliger diende in Brabant tijdens de Belgische opstand) maakte ik kennis met een ander merkwaardig persoon, maar ik herinner mij niet of deze zich toen ook in dienst bevond, en zo ja bij de Utrechtse studenten of elders? Het was A. M. C. van Hall, jongste zoon van Maurits Cornelis. Later tot de Afgescheidenen der hervormde kerk overgegaan en een hummer moedigste verdedigers in de pleitzaal, was hij reeds op die jeugdige leeftijd door zijn streng-rechtsinnige gevoelens bekend en liet zich daarin noch door de meer ernstige redeneringen, noch door de spotternijen zijner medestudenten aan het wankelen brengen. Zijn broeder, de toenmalige Amsterdamse hoogleraar, die evenmin als de overige leden der familie naar de streng gereformeerde leerstellingen overhelde en zelfs geneigd was in de regel een minder gunstig oordeel over de Afgescheidenen te vellen, heeft mij meermalen verzekerd, dat hij zijn broeder uit dien hoofde slechts te hoger moest achten, daar hij innig overtuigd was van diens oprechtheid en echte godsdienstzin, welke, ofschoon hij het jongste lid was, aan het huis zijns vaders een ernst en religieuze tint placht bij te zetten, die er vroeger meer vreemd aan was. Ik kwam in vervolg van tijd nog een en andermaal met hem in aanraking.”

## ARTIKEL V

Als dienaar Gods, bij Wiens gratie zij regeert, heeft de Overheid

- Gods Naam te erkennen in haar openbare optreden,
- zorg te dragen, dat het Woord Gods zijn vrije loop hebbe onder ons volk,
- alle kerken en alle burgers, welke ook hun belijdenis aangaande de eeuwige dingen zij, te behandelen op voet van gelijkheid,
- zichzelve, als daartoe in volstrekte zin onbevoegd, te onthouden van elke rechtstreekse bemoeiing met de godsdienstige ontwikkeling der natie,
- aan godsdienstige overtuiging ontleende gewetensbezwaren van de onderdanen tegen enigerlei van overheidswege opgelegde verplichting te laten gelden, voorzover zulks met de noodzakelijke vervulling van de overheidstaak niet onvereenigbaar is,
- zich te onthouden van hetgeen rechtstreeks of middellijk zou leiden tot steun aan wat ingaat tegen de openbare orde en de goede zeden,
- de zondag in haar eigen diensten als rustdag te eerbiedigen, en zodanige eerbiediging alom binnen de grenzen van haar bevoegdheid te bevorderen,
- het recht de eed te vragen, waar dat nodig is om waarheid en trouw de bevestigen,
- in bijzondere tijden het volk op te roepen in een dank- en bededag de Naam des Heren aan te roepen,
- en voorts in het algemeen zoveel als binnen haar bevoegdheid ligt te bevorderen, dat het volk leeft naar de eis van Gods wet.

Commissarissen en Directeur van Oosterbaan & Le Coindre N.V. te Goes geven hiernede met leedwezen kennis van het overlijden van hun oudste directeur, de Heer

### L. SMIT,

op de leeftijd van 83 jaren.

Zijn heengaan was in volle vrede.

Meer dan een halve eeuw heeft hij zijn beste krachten aan de opbouw van het bedrijf gegeven. Zijn grote werkkraft en voortdurende belangstelling zullen ons steeds in dankbare herinnering blijven.

Goes, 22 januari 1957.

De begrafenis heeft plaats gehad vrijdag 25 januari 1957 op de Algemene Begraafplaats te Goes.

### Schrijfmachines Telmachines Rekenmachines

U vindt bij KAPTINO wat u zoekt, wij hebben machines, zowel nieuw als gebruikt en voor elke beurs. Schrijfmachines o.a. Erika Olympia Torpedo, Triumph, Groma, Olivetti, Japy, Tippa, Royal Kolibri enz. TELMACHINES met controle: Olympia, Addo X Odner, Remington, Underwood, Totalia enz.; met controlestrook gebruikt al van f 198.— af. SCHRIJFMACHINES gebruikt zowel koffer als standaard in prijzen van f 79.—, 98.—, 145.—, 190.—, 245.—, 298.—. Komt u ook eens kijken of vr. inlichtingen. Levering door geheel Nederland.

## KAPTINO

Leliegracht 24, Tel. 46922, Amsterdam. Ook reparatie.

## ROTTERDAM

**Barendrecht's**

SPECIAL.  
ZAKEN  
Textiel  
Bedden  
Baby-  
artikelen  
Tapijten

Kat. Lagedijk 421—423—434—438, hoek Slotboomstraat  
Tel. 71986—71999  
Schiedamsseweg 47 — Tel. 52982 — Rotterdam

### H.H. GARAGEHOUDERS EN AUTOBEZITTERS.

Laat ons Uw kostbare en dure auto's van een ORIGINELE ENGELSE BITTAC (UNDERCOATING) voorzien. Dan bent U verzekerd dat de onderkant van Uw wagen tot een maximum aan ROESTWERING EN RESONATIE-DEMPING is beschermd.

Autospuit en plaatwerkerij  
FIRMA VAN VUUREN EN VAN DRIELEN  
Hillestraat 28—30, Rotterdam-Z. Tfn. 76306  
Officieel bittac dealer.

Voor  
DAMES  
en  
HEREN

**de Jong**

Weet  
wat u  
kleedt

Beide zaken zijn gevestigd  
KATENDRECHTSE LAGEDIJK  
(hoek Dorpsweg) Tel. 77820

### Foto - Film

Nu reeds een goede KODAK FILMCAMERA voor f 148.—. Gebruikt u ook reeds onze goedkope 8 mm. films ? f 7.90 inclusief ontwikkelen.

R. LANGSTRAAT EN ZOON  
Dorpsweg 101 Telefoon 171056 — Putselaan 37  
Telefoon 76042 — Leica-specialist

R.H.W.A.  
ROTTERDAM

**R.H.W.A.**

Carrosserie.fournituren — Plaatbewerkingmachines — Non Ferro metalen — Scheepsramen en deuren

Fabricatie, Groothandel Im. en Export

## KOLEN

van de Oranje Nassau Mijnen

**P. G. LODDER N.V.**

2e Rosestraat 7 - Telef. 71052 - ROTTERDAM-ZUID

### Snelbreimachines Strick-Matador

Eenvoudige bediening, gratis les bij U thuis. Geen klemmen of gewichten. Grote service. Prijs vanaf f 275.— contant. Gratis demonstratie aan huis.

Breimachinehandel H. J. RATH & Zn.  
WILHELMINALAAN 20 - ROTTERDAM - TEL. 47931

FOURAGE'S TURFSTROOISEL HOUTWOL

P. van der

**Koerij**

en zonen

Rotterdam tel. 3.14.1.8.

Na 6 uur ook Tel. 35744

### N.V. „OXFORD” Galvanisch Bedrijf

Speciaal adres voor koperen, nikkelen en chromen van massawerk op alle gebied.

ROTTERDAM — TEL. 72018 — DYNAMOSTRAAT 15

### A. VAN DE VISCH HANDELSONDERNEMING Kantoormachines

HENEGOUWERLAAN 25-33 R'DAM - TEL. 37597

### FA. C. A. STREEFKERK

LOODGIETERSBEDRIJF

Ruime sortering

GASAPPARATEN EN SAINTEAIRE ARTIKELLEN

Claes de Vrieselaan 164 — Tel. 34852

### Wat ZIJLSTRA is voor de A.R.

Is **RONDO** voor wasmachines

Beijerlandseelaan 31 - Telefoon 71593

O. Binnenweg 146 - Telefoon 24067

J. Fransstraat 106 - Telefoon 23251

Vacant

**HOTEL-PENSION „DREYEROORD“**  
Telefoon 3169 - OOSTERBEEK

## FIRMA FERNHOUT

HANDEL IN WEGEN. en WATER-  
BOUWMATERIALEN, OP. EN  
OVERSLAGBEDRIJF, SCHEEPS-  
BEV. RACHTING

Zwolle, telefoon 5858 b.g.g. 3477

Emmeloord, telefoon 2498 b.g.g. 2663

## Verplaatsbare houten gebouwen

Directie- en schaftketen  
Noodwoningen, -scho-  
len en -kerken  
Directie- en schaft-  
wagens  
etc.

**HABBO**  
**HARDINXVELD**  
Tel. 41 Neder-Hardinxveld



## Fa Gebr. G. & W. Draisma

Aanneming van  
**BOUW. EN BETONWERKEN**  
Jachtlaan 278 - Apeldoorn - Tel. 5093

## n.v. Scheeps- bouwerf v/h Fa A. LANSER

Sliedrecht  
Holland

## H. DORSMAN

Zwijndrecht  
Telefoon 6576 (K 1850)  
**Asbestcement-  
producten**  
Gespecialiseerd in het aanbrengen  
van asbest-golfsplaten op daken

## Koopt een goed kostuum

enorme keuze tegen uiterst  
scherp gestelde prijzen,  
De eerste reis is lenend

**DUTHLER**  
VARSSEVELD

## N.V. Houthandel ARENDSSEN

Lutkepoortstraat 53  
Telefoon K 3410-2109 - Harderwijk

## AANNEMERSBEDRIJF

### Gebros. Hakkers

- ★ Handel in rijsmaterialen,  
riet en tees
  - ★ Rietmattenfabriek
  - ★ Hoepelmakerijen
- WERKENDAM**  
Telefoon 14

## Firma JAN DE MIK

HARDINXVELD - - GIESSENDAM  
Aannemers van  
**OEVERVERDEDIGINGSWERKEN**  
GRIENDHOUTHANDEL  
HOEPELMAKERIJ

TEL. No. 56 NED. HARDINXVELD

## HET PERS EN DE POLITIEK

# Naweeën van de

# KABINETSFORMATIE

## Gezocht...

Onder de titel „Minister gezocht“ schrijft de Nieuwe Rotterdamse Courant o.m.:

Wordt het tijd, dat voor de bezetting zelfs van de meest vooraanstaande publieke functies advertenties in de voornaamste dagbladen dienen te worden geplaatst? Wij kunnen het nauwelijks aannemen en wensen in een ernstige kwestie bepaald scherts terzijde te laten. Niettemin ging het hardnekkige gerucht, dat althans een deel van de moeilijkheden, die aan de benoeming van een Haagse burgemeester voorafgingen, was toe te schrijven aan het feit, dat men in kringen van de c.h. niet tijdig een geschikte figuur naar voren wist te schuiven. En waar-empel, een zelfde gerucht speelt bij de bezetting van de nog altijd vacante post van minister van overzeese rijk- delen ook al een rol!

Nu zou het een oversimplificering van de feiten zijn, indien hen hieraan de langzamerhand verontrustend worden- de verdraging in de be- noeming van deze bewinds- man wilde wijten. Het is im- mers reeds lang bekend, dat de a.r. helemaal niet voor de handhaving van het departe- ment van overzeese rijk- delen voelen en in deze over- tuiging althans door een deel van de ministers van K.V.P.- huize en misschien een en- kele socialist worden ge- steund. De meerderheid van de socialistische bewinds- leden zal zich waarschijnlijk achter dr. Drees scharen, die bestending van de porte- feuille wenst, terwijl men mag aannemen dat de c.h. ir. Staf werkelijk verheugd zal zijn indien hij van de extra verzwaring van zijn taak, die de behartiging ad interim van de zorg voor de overzeese rijk- delen hem oplegt, ontsla- gen kan worden.

Hoofdzak blijft intussen niet of men het ene dan wel het andere standpunt onder- schrijft, doch waar het op aankomt is, dat niet meer dan drie maanden na de beëin- diging van de formatiecrisis op dit punt nu eindelijk eens een beslissing valt.

Sedert het overlijden van minister Kernkamp medio vorig jaar bleef de porte- feuille van overzeese rijk- delen tot nog toe onbeheerd met alle betreurenswaardige ge- volgen van dien. Men benoe- me daarom onverwijd liefst een nieuwe bewindsman, die in de ministerraad krachtig voor de belangen van de over- zeese rijk- delen in de bres kan springen en die belangen niet op een basis van tijdelijkheid met zware andere verant- woordelijkheden te behartigen heeft. Mocht de meerder- heid van het kabinet daar ten slotte niet voor voelen, laat men dan onverwijd zorgen voor de zo noodzakelijke coö- rdinatie op een ander vlak. Opdat Saguntum niet ver- loren zal gaan, terwijl de Se- naat blijft beraadslagen.

## C.H.-minister?

De Rotterdammer schreef naar aanleiding van het hierboven geciteerde o.m.:

Het is een geheel andere zaak, of men tijdens de ka- binetsformatie aan de a.r. vraagt, of zij dit departement willen beheren of dat er nu een minister van een andere kleur voor dit departement komt.

En dan met instemming van de West en de Neder- landse Antillen, want deze beide rijk- delen vonden het bestijds óók onjuist, dat de Koninkrijksaangelegenheden door het departement van

overzeese rijk- delen worden behartigd.

Het komt ons dan ook voor, dat een eventuele benoeming van een minister van over- zeese rijk- delen voor de anti- revolutionairen op geen over- wegend bezwaar behoeft te stuiten. Zij willen echter voor het beheer van dit departe- ment niet de eerste verant- woordelijkheid dragen. En als het nu eenmaal zo is, dat er naar de mening van anderen wel een nieuwe minister van overzeese rijk- delen moet komen, welnu, waarom zou men dan van van de anti-revolu- tionairen moeten verwachten, dat zij zich zullen verzetten tegen de versterking van het protestants-christelijk ele- ment in het kabinet?

## Vakminister?

Onder de titel „Wonderlijke klacht“ schrijft De Volks- krant:

De verdeling van de porte- feuilles was bij de kabinets- formatie een belangrijk punt. De P.v.d.Aa wilde haar de- partementen behouden. De A.R. bracht minister Zijlstra graag aan „Economische Za- ken“ terug. Daardoor bleef de tweede grote partij, de K.V.P. buiten de sociaal-economische kern van het kabinet, al is er door de taakomschrijving van de katholieke vice-premier nog wel iets goed gemaakt. Bij de financiële beschouwin- gen in de Senaat ging de heer Pollema van de C.H. er deze week van uit, dat ook zijn partij wat dat betreft niet aan haar trek kwam. Het valt misschien te verdedigen, dat bij een kabinet op brede basis dat karakter ook volledig tot uitdrukking moet komen in de sociaal-economische kern. Maar wij hebben ons toch wel verwonderd, dat de C.H. eerst

nu met dat bezwaar komt en dan uitgerekend haar mi- nister Staf ten tonele voert als het slachtoffer.

Volgens de heer Pollema zou de heer Staf maar de „vakminister“ zijn, die eigen- lijk „buiten de deur staat.“ Als er zich iemand tijdens de kabinetsformatie niet als „vakminister“ heeft gedra- gen, dan is het de heer Staf. Toen als gevolg van de hou- ding van de P.v.d.A. een po- ging werd gedaan om een ka- binet zonder socialisten te vormen, heeft juist de heer Staf alles gedaan om dat te verhinderen. Aangezochte C.H.-figuren, ook voor de porte- feuille van „Sociale Zaken“ bedankten na raadpleging van hun geestverwant op „De- fensie.“

Ir. Staf mag daar zijn goe- de reden voor hebben gehad, de vooral door hem geïnspi- reerde houding van de C.H. was uiteraard koren op de molen van de P.v.d.A. Het kon nu eenvoudig niet meer zonder de P.v.d.A. Zo bezien heeft zeker de C.H. geen re- den om zich achteraf te be- klagen. Zij en haar „vak- minister“ Staf hebben ge- kregen wat zij wilden.

## Regeren!

De Telegraaf schrijft onder de titel „Gelukkige speling“:

Het ziet er naar uit dat de Stichting van de Arbeid niet tot een eensgezind advies aan de regering zal komen over het landbouwvraagstuk, dat aan haar is voorgelegd. De werknemersvertegenwoordi- gers wijzen een verdere be- stedsbeperking, die uit een verhoging van de prijzen der landbouwprodukten zou voortvloeien, van de hand, de werkgevers gevoelen er even- min iets voor een eventuele

looncompensatie voor hun re- kening te nemen. Over een eventuele verhoging van de vennootschapsbelasting wen- sen de werkgevers zich in het geheel niet uit te spreken, over de landarbeiderslonen is men het al evenmin eens.

Deze ontwikkeling heeft ongetwijfeld haar goede zijde, want zo langzamerhand wa- ren wij in een vreemde situa- tie geraakt. In zijn advies over de bestedingsbeperking had de Sociaal-Economische Raad slechts terloops aan- dacht geschonken aan de eisen die inmiddels door de georganiseerde landbouw wa- ren gesteld. Niettemin deed deze instelling haar advies aan de regering vergezeld gaan van het nauwelijks ver- borgen dreigement dat de re- gering het niet moest wagen veranderingen in de voorstel- len aan te brengen. In deze dwangpositie geplaatst, meen- de de regering blijkbaar slim te zijn door de Stichting van de Arbeid om een nader ad- vies te vragen, omdat immers in dit college ook de voor- naamste leden van de S.E.R. zitting hebben.

Het zeker niet onbedenke- lijke aspect van deze gang van zaken is dat de regering er de voorkeur aan geeft, niet zelf een besluit te nemen, doch het zwaartepunt van haar sociaal-economische en monetaire politiek verplaatst naar een lichaam, dat met gesloten deuren vergadert, welks bestuursleden — die geen enkele politieke verant- woordelijkheid dragen — niet gekozen, doch benoemd zijn.

Het is dus eigenlijk een ge- lukkige speling van het lot dat dit lichaam nu op zijn beurt de zaken weer aan de regering overdraagt, zodat wij ditmaal voor een ondemo- cratisch „bindend advies“ ge- spaard zijn gebleven. De re- gering moet nu weer zelf doen, wat haar taak is: re- geren!

## IN ONS COMMENTAAR

# Sterk door onvervangbaarheid

*Toen het vorig jaar, na vele maanden, eindelijk een nieuw kabinet optrad, is de opmerking gemaakt, dat het een sterk kabinet was, omdat welhaast niemand het naar huis zou durven sturen. Zou dit wel gebeuren, dan zou de puzzel, waarvoor een kabinetsformateur zou komen te staan, nog moeilijker zijn, dan deze het vorige jaar reeds was.*

*De indruk, welke het kabinet als geheel in de afgelopen maanden heeft gemaakt, was niet van dien aard, dat gezegd kan worden, dat het waarlijk een sterk ka- binet is.*

*Kritiek komt er van vrijwel alle zijden. En de partijen, waarop het kabinet „steunt“ zijn het op tal van punten met elkander oneens en maken elkander verwijten. Het eigenaardige geval deed zich vorige week voor, dat juist van C.H.-zijde — terwijl men na de kabinetsformatie betoogde, dat de C.H. Unie zo bescheiden was en zo weinig begeerte naar „macht“ had — ernstig ge- klaagd werd, dat de C.H. Unie zo slecht aan haar trek gekomen was. Het was mr. R. Pollema, die in de Eerste Kamer de klacht naar voren bracht.*

*Nauwelijks was hij uitgesproken, of hij kon reeds lezen, dat er nog gezocht werd naar een minister en tevens dat daarbij niet in de laatste plaats te denken was aan een minister van C.H.-huize. De vraag komt dan wel naar voren, of men in die kring dan nog kan volhouden, dat de Anti-Revolutionairen bij de kabi- netsformatie hebben overvraagd.*

*Of het zal komen tot uitbreiding van het aantal ministers is intussen nog lang niet zeker. Het kabinet liet zich er nog niet over uit. Het heeft trouwens zor- gen genoeg.*

*Wel is het echter gewenst, dat er beslissingen vallen. Het kabinet zal hebben te tonen, dat het maar niet geleid wordt, doch zelf leidt.*

*Alleen dan kan het waarlijk een sterk kabinet worden.*

## ZUIDHOLLANDSE BANK

ALLE BANKZAKEN \* EFFECTEN \* EMISSIES \* ASSURANTIEËN

ROTTERDAM **DEVIEZEN**'s-GRAVENHAGE



## Spanje's generaal FRANCO gaat ook thans zijn eigen weg

**GENERAAL** Franco, het Spaanse staatshoofd, staat weer in het centrum van de belangstelling. De oorzaak hiervan is de ontslagvraag (volgens sommige berichten ook weer ingetrokken) van José Luis Arrese, secretaris-generaal van de Falange, de enige politieke partij in Spanje. Arrese was minister zonder portefeuille.

De moeilijkheden, die aan de dag zijn getreden, komen in het kort op het volgende neer: De Falange tracht de volledige macht over het regeringsbeleid te krijgen. De kerk en het leger verzetten zich echter tegen dit streven en naar het er thans uitziet, hebben deze twee groepen de steun van Franco gekregen.

Sinds Franco's overwinning hebben in Spanje steeds drie elementen een belangrijke functie vervuld: de kerk, het leger en de partij. Geen van deze drie had belang bij de val van Franco. Daarom kon Franco ze steeds tegen elkaar uitspelen. De kerk heeft intussen aan invloed gewonnen (getuige het verdrag met het Vaticaan) ten koste van de Falange, die zich niet langer in onvoorwaardelijke steun van Franco mocht verheugen.

De „kleine generaal” Francisco Paulino Hermenegildo y Teodulo Franco werd op 5 december 1892 in El Ferrol in de uiterste noordwesthoek van Spanje geboren. Dat is in de buurt



van het Baskenland. Toen hij vijftien jaar geworden was, moest hij van zijn vader naar Toledo om soldaat te worden. Spoedig viel hij op door zijn opmerkelijke kwaliteiten. Zijn speciale eigenschap was: soepelheid tegenover andersdenkenden en mensen met een niet-blanke gelaatskleur. Het was dan ook niet verwonderlijk, dat hij naar Noord-Afrika werd gezonden. Daar liep hij zware verwondingen op in de strijd tegen de Moren.

IN 1931 werd Spanje een republiek. Franco werd stafchef van het Spaanse leger, maar dat duurde niet lang, want toen het zgn. Populaire front aan het bewind kwam, werd hij (in 1936) naar de Canarische eilanden verbannen. En dat was in feite het sein voor de opstand. In alle stilte liet hij zich naar Marokko brengen om de leiding van de strijd tegen het Republikeinse bewind op zich te nemen. En op 29 september 1936 werd hij door de Militaire Junta benoemd tot staatshoofd, leider van de regering en opperbevelhebber van de rechtse strijdkrachten.

Tijdens de bloedige burgeroorlog liep de scheiding in Spanje zowel horizontaal als verticaal. Rijk vocht tegen arm en arbeiders keerden zich tegen militairen, de leken tegen de geestelijken, vrijwilligers tegen huurlingen, de boeren tegen de aristocraten, de landlozen tegen de landheren en de democratie tegen het fascisme: al deze dingen speelden een rol.

NA de overwinning van Franco speelden de kerk, het leger en de Falange-partij een belangrijke rol. De invloed van de partij werd steeds geringer. En nu Spanje voorbestemd schijnt te zijn opnieuw een monarchie te worden, doet de partij een laatste poging zich van de volledige macht over het regeringsbeleid te verzekeren.

De partij is niet gellefd in Spanje. In vele leiders zien de Spanjaarden nog de vervolgers van hun vader of zonen, de onrechtvaardige bestraffers van duizenden onschuldigen, de strenge bewakers van de voorlopig in vrijheid gestelden. En in namen van straten en pleinen worden deze mensen nog dagelijks herinnerd aan hun bitterste vijanden. Grootmoedigheid van de massa tegenover de partij kan dan ook niet worden verwacht.



## HET ANDERE GEZICHT

vervolgverhaal  
door J.W. Voms

Vrouw Lijnegang moest een spoedoperatie ondergaan. In het ziekenhuis zei men tot Lijnegang, Willem, Aaltje en Roelie, dat de familie wel wachten mocht in een kleine, gezellige wachtkamer. Ze moesten geduld hebben; zodra de operatie achter de rug was, zouden ze gewaarschuwd worden.

De jonge Melchior, op de Lindenburg achtergebleven omdat de ziekenauto voor hem geen plaatsruimte meer geboden had, nam het besluit om op de fiets naar de stad te gaan, de anderen achterna. Maar de roodbonte verwachtte deze nacht een kalf. Hoe moest dat nu? Hij kon op de boerderij niet gemist worden, maar hij wilde in het ziekenhuis zijn, bij moeder, die chirurgisch behandeld zou worden en wier toestand kritiek was.

„Ga gerust naar het ziekenhuis, Melchior,” drong Paula aan. „Maar het kalf?”

„Ga naar het ziekenhuis, jongen. Ik blijf hier. Als het kalf komt, zal ik mijn best doen.”

„Maar..... maar.....”

„Ga nou, Melchior!”

Hij fietste door de nacht naar de stad. De jonge Melchior wilde van de brug gebruik maken, hoewel deze nog voor alle verkeer gesloten was. Lauwers, de politiemann, hield hem echter bij de oprit van de brug al aan.

„Afstappen!” klonk het. „De brug is nog gesloten. Tot woensdag is het nog het oude recept: de pont!”

„Ik moet naar mijn moeder, — zij is naar 't ziekenhuis gebracht.”

Lauwers lichtte met een sterke zaklantaarn de jonge Melchior in 't gezicht.

„O! Nou zie ik het: Jij bent de jonge Lijnegang. Ja, juist, de ziekenauto is drie kwartier geleden ook over de brug gepasseerd. Voor zo iets geldt natuurlijk het verbod niet, dat spreekt vanzelf. Het is een uitzonderingsgeval. Ga je gang, zie maar, dat je vlug in de stad komt!”

De jonge Melchior stapte weer op zijn fiets en reeds over het nieuwe brugdek.

„Het beste met je moeder!” riep de agent hem nog na. „Zo'n brug is makkelijk, hé?”

Nog dezelfde nacht werd vrouw Lijnegang in de operatiekamer gebracht en behandeld. De oude boer van de Lindenburg en zijn kinderen Willem, Aaltje, Roelie en de jonge Melchior zaten in de wachtkamer en ze verkeerden in grote spanning. Het wachten leek zo eindeloos, ofschoon hen tot tweemaal toe door een vriendelijke verpleegster koffie gebracht werd.

En in de stal van de Lindenburg worstelde Paula Sante-meijer, de ingenieursdochter, voor het leven van een kalfje. Zij had nooit iets dergelijks gedaan. Slechts één keer had zij gezien, hoe vader Lijnegang en Melchior een koe geholpen hadden. De twee mannen hadden er genoeg moeite aan gehad. En nu was zij alleen..... o, zij zou het nooit redden.

De roodbonte loeide klaaglijk — het was, of in dat loeien de pijn gevangen zat. Paula beseftte, dat zij bang was. Ja, zij was bang; niet bang voor de koe, doch voor de verantwoordelijkheid, die zij, veel te lichtvaardig, op zich genomen had opdat de jonge Melchior naar het ziekenhuis zou kunnen gaan. En Melchior, geheel overtuurd van zenuwen in verband met de plotseling zo ernstige toestand van zijn moeder, had er niet aan gedacht om de burenen te waarschuwen, of Paula op te dragen, hulp te halen als er met de roodbonte iets gebeurde.

Paula stond nu voor een onmogelijke taak en zij begreep, dat het haar krachten en handigheid te boven zou gaan.

De looplamp gaf een schaars licht; het snoer was iets te kort en zij kon de lamp niet tot achter de roodbonte krijgen. Als nu alles eens verkeerd ging?

Het zweet brak haar uit bij de gedachte, dat de roodbonte zowel als het kalf er in blijven zouden. Een ogenblik flitste de gedachte door haar heen om burenen te gaan roepen. Maar zij wist niet, of zij de stal wel mocht verlaten. Misschien zou juist tijdens haar afwezigheid het kalf geboren worden en dan zou zij er bij moeten zijn.

Tegelijkertijd drong het ook tot haar door, dat deze nacht, die een verschrikkelijke nacht was, voor haar de grote proef betekende. Zou zij er niet in slagen om thans te doen hetgeen gedaan moest worden, dan zouden Melchior's vader en Aaltje nooit enig vertrouwen kunnen krijgen in haar bewering, dat zij graag een goede boerin zou willen worden. O, wat hing er veel van af!.....

Het kalf kwam, Paula trachtte zich precies te herinneren, hoe Melchior en zijn vader gehandeld hadden. De koe klaagde in een eindeloos kreunen.

Paula transpireerde hevige en haar kleren zagen er verschrikkelijk uit, maar daar lette zij niet op. Zij bemerkte, dat haar kracht te gering was. De roodbonte klaagde erbarmelijk, het loeien ging Paula door merg en been.

„Wat ben ik toch begonnen,” zei ze halflied en angstig. „Straks komt Melchior terug en dan zal ik hem moeten zeggen, dat de koe en het kalf dood zijn.....”

Het was een verschrikkelijk werk. De angst huiverde onophoudelijk door haar heen. Paula deed wel haar best, doch zij begreep, machteloos te zijn.

De roodbonte had het klagelijk loeien nu gestaakt. Het dier had zijn kop in de voedergoot gelegd. Door Paula schokte de angst, dat de koe nu op het punt stond om dood te gaan. Wat zouden Melchior en zijn vader en Aaltje er van zeggen?

„Melchior, kom alsjeblieft, kom toch!” riep zij zenuwachtig. En toen, vrijwel ineens, lag daar het kalf voor haar voeten. Een rood kalfje, nog gedeeltelijk omhuld — maar het beestje leefde!

De roodbonte stootte een doordringend geloei uit en sloeg met een achterpoot. De hoef schaaftte het vel van Paula's rechthand, zodat er bloed uit Paula's pols en hand sprong. Zij nam echter het kalf beet, — onhandig weliswaar — en hief het op. Snel sjouwde zij het sidderende en natte beestje naar voren. Zij herinnerde zich, dat Melchior en zijn vader dat toen ook gedaan hadden, Paula legde het kalfje voor de roodbonte neer. De koe begon het prille beestje ijverig af te likken met de raspige tong.

Opeens moest Paula huilen..... Huilen van blijdschap, omdat de koe en het kalf leefden! Melchior zou gerust kunnen zijn, alles was hier goed!

Zij ging stro halen en strooide dat voor en achter en terzijde van de roodbonte. Nadien sjouwde zij het kalf weg naar een hoek van de stal, waar Melchior al een leger van stro gereedgemaakt had. Toen zij dit allemaal gedaan had, voelde zij zich ontzettend moe. Zij ging op een pak stro zitten en hilde als een kind.

Het kalf begon reeds geluiden te geven en de roodbonte probeerde overeind te komen.

Paula liet haar tranen de vrije loop. En zo, terwijl zij nog altijd op die baal stro zat, vond Melchior haar.

„De operatie is gelukt en hopelijk verloopt verder alles goed met moeder,” zei hij dankbaar. „Willem en ik zijn naar huis gekomen, want het is al bijna melktijd. Vader en Roelie en Aaltje zijn nog in 't ziekenhuis gebleven. O Paula, wat zie je er uit! Kijk je hand eens! Helemaal onder 't bloed!”

Paula stond op. „Melchior,” zei ze, terwijl zij wankelde, „o, wat is het fijn, dat ze je moeder nog konden helpen, dat het nog niet te laat was.”

Nee, zij had nu geen kracht meer, hoegenaamd. Zij wankelde opnieuw en viel toen tegen hem aan. Hij omhelste haar en drukte een zoen op haar lippen. „Lieveling, ik hoop, dat wij moeder mogen behouden.....”

Toen hoorde hij het kalf. Zijn ogen zochten langs de rij koeien, zij zochten de roodbonte. Met één oogopslag zag hij, dat alles in orde was.

„Paula, jij bent..... je bent een reuze boerin!” riep hij bijna juichend. „Ik ben dom geweest, ik had, voor ik wegging, de burenen een seintje moeten geven. O, wat ben je flink geweest, Paula!”

Hij voerde haar het woonvertrek binnen. Toen ze bij de tafel waren gaan zitten, vertelde hij haar, hoeveel angsten ze hadden uitgestaan tijdens het eindeloze wachten in het ziekenhuis. Tenslotte was er een verpleegster gekomen en die had hun gezegd, dat de operatie geschied was, doch dat het nog wel enige uren zou duren, eer de patiënte uit de verdoving ontwaakte zou. Later was er ook een dokter bij hen gekomen en die had gesproken over een geslaagde operatie, al bleef er natuurlijk enig voorbehoud.

„Vader was als een kind, Paula. Hij hilde van blijdschap toen hij hoorde, dat de operatie gunstig verlopen was. Maar een paar minuten later zat hij al weer in zak en as. Trouwens, dat was met ons ook zo..... En nu moet ik mij verkleden, het is melktijd.”

Even later vroeg hij haar, of het gemakkelijk gegaan was met het kalf — en wat het was. Paula begreep hem niet, maar toen hij haar duidelijk maakte, dat hij bedoelde, of het een vrouwelijk of een mannelijk kalf was, kleurde zij.

„Ik ben nog geen goede boerin,” zei ze. „Ik had er natuurlijk naar moeten kijken, want het is belangrijk. Ik heb er heus niet aan gedacht.”

In de loop van de ochtend kwamen Lijnegang en Roelie Aaltje ook naar huis. Moeder was uit de narcose ontwaakt en volgens de doktoren ging alles naar wens. Er was dankbaarheid in de Lindenburg.

„We moesten met z'n allen psalm achtenzestig vers tien eens zingen,” stelde Lijnegang voor.

Dat deden ze. Het klonk door alle vertrekken van de voorname boerenbehuizing heen. Doch niet zodra was dit psalmvers ten einde gezongen, of de oude Lijnegang sloot zich op in het voorhuis. Plotseling was hij bevreesd geworden..... bevreesd, dat hij te voorbarig geweest was. Het kon met zijn vrouw immers toch nog wel verkeerd aflopen. Je hoorde wel vaker, dat na een aanvankelijk geslaagde operatie plotseling de dood aanklopte. Lijnegang smeekte God, zijn vrouw genadig te zijn en haar nog in het leven te willen behouden.

's Avonds ging de hele familie weer op bezoek in het ziekenhuis. De omstandigheden in aanmerking genomen, bleek het met moeder goed te gaan. Toen pas had de oude Lijnegang er vrede mee, dat ze die morgen psalm achtenzestig gezongen hadden.

Het was op de terugweg, dat Aaltje over Paula begon. „Paula heeft het er vannacht best afgebracht! Zij is wel een stadse nuf, maar ze heeft het goed gedaan!”

„Wát heeft zij goed gedaan?”

„Zij heeft in haar eentje de roodbonte geholpen.”

De oude Lijnegang veerde op. „Dat is waar ook, de roodbonte was aan de tel. Hoe is het met het koebeest?”

„Zo goed als 't maar zijn kan, vader.” Aaltje vertelde omstandig, dat Paula zich goed van haar taak gekwetend had.

„Wel, wel,” zei de oude Lijnegang. „zo'n stads deertje toch! Zal er dan inderdaad een boerin in haar schuilen?”

„Vast en zeker, vader!” liet de jonge Melchior zich nu horen.

„Zij is mij honderd procent meegevallen,” erkende Aaltje.

„En mij tweehonderd procent,” verklaarde Lijnegang — en dat kwam uit de grond van zijn hart.

Nog deze zelfde avond had Aaltje een gesprek met Paula. „Ik hoop, dat je mijn schoonzuster zult worden, Paula,” begon ze. „Jij valt mij stukken mee, eerlijk waar. Ik ben dikwijls niet zo bar vriendelijk tegen je geweest. Dat is een hebbelijkheid van me. Ik houd niet van nufjes uit de stad. Maar jij bent me meegevallen, dat moet ik ronduit zeggen.”

„Ik ben er blij om, Aaltje,” antwoordde Paula zacht. „Maar eerlijk is eerlijk: Ik heb doodsangsten uitgestaan toen ik alleen in de stal was.”

„Zeur niet. Waarom zou je bang zijn? Maar ja..... jij komt uit de stad.....”

De volgende morgen vond Aaltje haar vader bezig de linnenkast overhoop te halen.

„Nou nog mooier! Gooi jij al 't gestreken goed door elkaar, vader?”

Lijnegang zuchtte.

„Ik zoek en ik zoek..... ik begrijp niet, waar moeder hem opgeborgen kan hebben.....”

„Wat zoek je dan?”

„'t Is vandaag toch woensdag?”

„Jawel, 't is woensdag. Maarom gooi je de linnenkast overhoop?”

„Ik zoek onze vlag, Aal.”

„De vlag? Moeder komt de eerste weken nog niet terug, hoor!”

„Dat weet ik. Maar vandaag wordt de brug geopend. Er was immers aan de bevolking gevraagd, de vlaggen uit te steken.....”

Aaltje sloeg de handen ineen van verbazing.

„Daar heb je 't al! Je bent omgeslagen als een blad aan een boom, vader! Een paar jaar lang heb je lopen kermen over de brug, steeds klaagliederen aangeheven over die verfoeilijke brug, over dat monster, dat.....”

„Ja, ja, ik weet het wel, stil nou maar, Aal.”

„En nou maak je 't mooi gestreken linnengoed in disorde.”

„Maar die brug.....” (Wordt vervolgd)

# TIEN JAAR JUNGE UNION

**H**ET WAS zaterdag j.l. tien jaar geleden dat er in het landelijke Königstein, een plaatsje in de omgeving van Frankfort, een aantal jongeren uit geheel Duitsland bijeen kwamen om een democratische politieke jongerenbeweging op te richten: de Junge Union, die in zeer nauw contact staat met de C.D.U. Het afgelopen weekend hebben zij dit feit herdacht, in aanwezigheid van de Duitse bondskanselier, dr. Adenauer en de minister van Buitenlandse Zaken, dr. von Brentano. Daar was alle reden voor, want in tien jaar tijds heeft men een hechte organisatie opgebouwd, perfect georganiseerd en ongeveer 60.000 leden tellend.

Dat feit kan men niet belangrijk genoeg achten. Toen in 1947 deze jongeren hun oprichtingsvergadering hielden konden zij niet bogen op democratische ervaringen. Zij hadden van de lagere school af de verschrikkingen van het Derde Rijk meegemaakt. Zij hadden in alle delen van Europa aan het front gestaan. En velen van hen hadden een lange of korte tijd in geallieerde krijgsgevangenschap doorgebracht. Het waren jongeren, die wij voor en tijdens de oorlog geen blik waardig gekeurd zullen hebben. En toch hadden zij genoeg van de oorlog geleerd om precies te weten wat zij wilden. Zij wilden niet meer terug naar de situatie van na de eerste wereldoorlog, toen Duitsland, mede door het optreden van talloze splinterpartijen, aan een ernstige gezagsschemering leed. Een situatie die door de Oostenrijkse schilder maar al te gemakkelijk uitgebuit kon worden. Zij wilden ook niet terug naar de jaren voor de eerste wereldoorlog toen de Duitse zigzagpolitiek het Keizerrijk tenslotte deed ineenstorten. En van het Derde Rijk hadden zij meer dan genoeg.

Jongeren dus, die begonnen zonder enige politiek-democratische ervaring. En wat zij nu bereikt hebben is dat er in Duitsland waarlijk honderdduizenden jongeren zijn, die iets begrijpen van de waarde der democratie. Dat feit is van het grootste politiek gewicht. Het zijn jongeren, die hebben afgerekend met het overdreven nationale hoera-patriotisme en die ook weten, dat zij nog veel werk hebben te verzetten.

De Duitse bondskanselier heeft hen op dat laatste ook gewezen. Het buitenland is nog niet vergeten wat nazi-Duitsland de wereld heeft aangedaan. Zie maar eens naar de reacties in de buitenlandse bladen als waarschijnlijk niet-Duitse soldaten onder generaal Speidels bevel komen te staan. Dat is te begrijpen, aldus dr. Adenauer, want het grootste ongeluk in de wereld is door de nazi's veroorzaakt. Duitsland moet nog steeds vertrouwen winnen. Het kan dat alleen door het voeren van een stabiele en dus een betrouwbare politiek.

Dat is waarschijnlijk wel het thema waarmede de C.D.U. deze zomer de verkiezingsstrijd zal ingaan. Men zal er het Duitse volk er op wijzen, dat naast het voeren van een stabiele politiek, Europa, in de een of andere vorm verenigd zal moeten worden en dat het Natopact dient te worden versterkt. De enige mogelijkheid om ontspanning in de wereld te brengen en om iets reëls te doen voor de Duitsers achter het ijzeren gordijn. Dr. Adenauer verklaarde, dat de C.D.U. in deze felle verkiezingsstrijd niet zal vergeten, dat zij een partij is met een levensbeschouwelijke grondslag.

De strijd tegen de negatieve S.P.D., de organisator van de ontevredenheid, zal fel worden, maar zowel Duitsland's eerste minister als de C.D.U. kroonprins Von Brentano, zijn vol goede hoop. Hun grootste zorg is de omstandigheid dat het de Duitsers te goed gaat. Zo goed dat zij politiek volmaakt onverschillig worden. Dat zij er zich niet bewust zijn, zoals de minister van buitenlandse zaken zeide, dat de balansen van de politiek afhangen en niet de politiek van de balansen.

## Goed contact

**D**E Arjos was zeker niet de eerste buitenlandse organisatie die na de oorlog met de Junge Union in contact kwam. Laten we eerlijk zijn: wij hebben daar vlak na de bevrijding een beetje vreemd tegen aan gekeken. Maar toen het ijs eenmaal gebroken was kon men geen betere verhouding indenken. Veelal in samenwerking met de J.O.K.V.P. is er op de duur een prachtige samenwerking met de Junge Union totstand gekomen. Natuurlijk waren er wel eens meningsverschillen, maar de praktijk heeft geleerd dat wij in het kader van de Unie van Jonge Christendemocraten, altijd op de steun van onze Duitse vrienden hebben kunnen rekenen. De Arjos is in dat internationale gezelschap — hoofdzakelijk bestaande uit rooms-katholieken — lang niet altijd gemakkelijk. Mede door de steun van de Junge Union is het mogelijk geweest om deze zomer een Europese conferentie van politiek geïnteresseerde protestantse jongeren in Worms te houden. Op hoeveel conferenties zullen leden van de Arjos en van de Junge Union na de oorlog niet hebben gesproken over de noodzaak van Europa's eenwording? Zij zijn bijna niet meer te tellen. En is de jaarlijkse conferentie tussen de leden van beide organisaties langzamerhand niet een schone traditie geworden? Zo zouden we nog wel even door kunnen gaan. De Junge Union heeft haar tienjarig bestaan op

besloten wijze en in kleine kring gevoerd. De enige buitenlanders die voor dit festijn waren uitgenodigd, waren vertegenwoordigers van de J.O.K.V.P. en de Arjos. Dat tekent de verhoudingen.

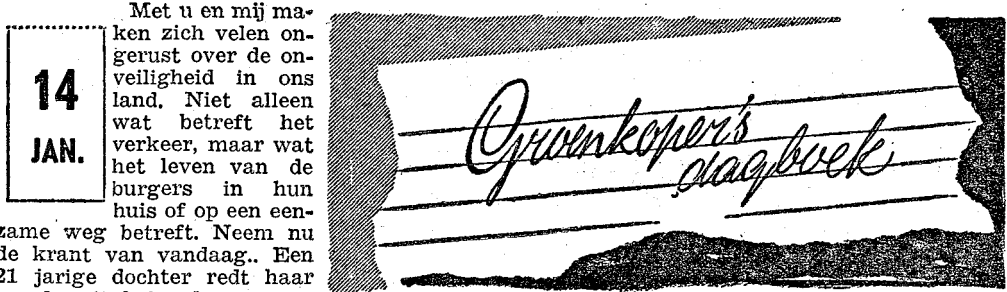
De Junge Union is haar elfde jaar ingegaan. Een verkiezingsjaar. Dr. Adenauer heeft in deze verkiezingsactie de steun van de jongerenorganisatie voor zijn partij gevraagd. De jongeren hebben het recht een eigen mening te hebben, zo zeide hij. Maar ik verlang van ze dat zij „Aktivisten" zullen zijn. Nu, daar hoeft men bij de Junge Union niet aan te twijfelen. Zij zullen evenals in 1953 een verkiezingsactie voeren, waarbij die van de Arjos verleden jaar nog maar kinderspel was. Met de meest moderne middelen treden zij de jonge Duitse kiezer tegemoet, profiterend van hun betrekkelijk grote ledenaantal en in ieder geval van hun perfecte landsgewijze organisatie. Maar tegelijkertijd voeren zij een strijd in hun eigen partij. De Junge Union is lang niet tevreden met het feit dat slechts 21 van hun leden — de leeftijdsgrens loopt tot 40 — lid zijn van het Duitse parlement. Zij acht haar arbeid voor een goed deel mislukt, als in 1961 niet minstens 50 parlementsliden zijn voortgekomen uit de rijen van de Junge Union. Om dat te bereiken heeft men nu alvast afgesproken, om in die gevallen waarin geen jongere kandidaat gesteld kan worden, de oudste kandidaat te steunen. In de hoop dat het probleem van de verjonging dan in 1961 vanzelf zal zijn opgelost. Daar kijken wij misschien een beetje vreemd tegen aan, maar we moeten niet vergeten, dat er een opmerkelijk verschil is tussen onze politieke jeugdorganisatie en de Junge Union. Wij hebben ongetwijfeld het voordeel van een meer principiële scholing van onze leden. Zij daarentegen spreken van „junge Politiker", hetgeen er op neerkomt dat hun leden uitermate praktisch worden geschoold, waarbij dan de typische Duitse specialisatie een woordje meesprekt. Het gemiddelde Arjos-

lid zal het winnen van het gemiddelde Junge Union-lid als hij het „waarom" van de christelijke politiek moet verdedigen. Hij zal het verliezen als hij moet debatteren over de gemeenschappelijke markt.

## Gemengd

**I**N de Junge Union werken — evenals in de C.D.U. — protestanten en rooms-katholieken hartelijk samen. De meerderheid van het nationale bestuur is momenteel protestant. De voorzitter, dr. Gerhard Stoltenberg, is een zoon van een dominee uit Kiel. De landelijke secretaris, Heinz Schwartz, is een man uit de rooms-katholieke jeugdbeweging. Zij beiden zijn omstreeks de dertig jaar. Zij behoren tot de jongere leden in het nationale bestuur. Juist door hun werkkraft is er een soliede organisatie opgebouwd. Stoltenberg, die in een wetenschappelijke functie verbonden is aan een universiteit en lid is van de landdag van Sleswijk-Holstein, moet al zijn vrije tijd aan zijn organisatie offeren.

De Arjosprekers klagen misschien wel eens als zij een verre spreekbeurt moeten vervullen, maar men moet zich eens indenken wat een inspanning het vergt als men, wonend in Kiel, een avond moet spreken in München. Dat komt voor. Stoltenberg en Schwartz rijden en vliegen dan ook door geheel Duitsland. En zij hebben daarbij het voordeel niet al te zeer op het geld te moeten kijken, want ook de politieke jeugdorganisaties ontvangen grote subsidies. En terecht, want de bondsregering kan nimmer een te groot bedrag uittrekken voor de democratische opvoeding van haar jeugd. Democratisch is de Junge Union. Mede door haar werk zien wij de ontwikkeling in Duitsland met groter vertrouwen tegemoet dan wij ooit na de bevrijding hebben kunnen dromen. Dat is haar grote verdienste. En de Arjos hoopt dan ook de komende jaren met deze organisatie nog vruchtbaar te kunnen samenwerken.



**14 JAN.** Met u en mij maken zich velen ongerust over de onveiligheid in ons land. Niet alleen wat betreft het verkeer, maar wat het leven van de burgers in hun huis of op een eenzame weg betreft. Neem nu de krant van vandaag. Een 21 jarige dochter redt haar moeder uit de handen van een aanvaller, die bezig was de oudere vrouw te wurgen. Dat gebeurde in het hartje van Amsterdam, waar nog niet zo lang geleden een vrouw is vermoord. En onder Winterswijk wordt zo maar een postbode doodgeslagen. Nog enkele andere sterfgevallen, welke verdacht zijn, een van een vrouw in Broek in Waterland, kennelijk vermoord en een in Zeeland, wachten nog op intensiever onderzoek. Dat zijn er al vier in een paar weken. En dat gebeurt in Nederland, waar het altijd zo netjes is geweest. De krantenlezer vergeet snel — en dat is maar goed ook — moet u eens opletten hoeveel moorden en pogingen tot moord er na de oorlog in Nederland ondernomen zijn. Dan zult u versteld staan. Dit is geen opwekkend begin van een dagboek, maar we moeten die feiten onder de ogen zien. En ter meer gelegener plaatse mag daarover wel eens iets gezegd worden. Ik beweer niet, dat de veiligheid van de burger niet voldoende gewaarborgd is. Maar wel, dat wij geconfronteerd worden met een ontaarding en een zucht naar geld, desnoods via moord te verkrijgen, welke huiveringwekkend zijn.

**15 JAN.** Zullen de Britten langzaam gaan beseffen, dat Groot-Brittannië óók tot Europa behoort? Er waait een Europese wind door het Britse kabinet, las ik. Dat wordt dan wel tijd. Het dézine, dat is Europa aan deze zijde van het Kanaal, is voor Engeland altijd maar een raar land gebleven, waar vreemdelingen wonen. Wat de Joden aanduiden met het woord „Gogim", dat zijn de niet uitverkorene volken rondom, en de Grieken met het woord „barbaroi" dat duiden de Engelsen aan met „foreigners", vreemdelingen. Dat bent u en

dat ben ik, voorzover u niet Engels bent. Al draag ik dan de voornaam William, ik ben — dat zeg ik er maar even bij — een Nederlandse Groen koper en naar mijn weten geen familie van de Groenoppers. Heb ik u al eens dat Engelse weerbericht overgebracht: „dikke mist over het Kanaal, het continent (dat is dan geheel Europa behalve Engeland) geïsoleerd"? Maar dat gaat nu dan veranderen, onder Macmillan, die een goede Europeaan is. Dat heeft de heer Spaak tenminste gezegd. Dan zal die wind de dikke mist ook wel verdrijven. Van mijn kant doe ik mee. Wat vindt u van de slagzin: „Europa voor de Engelsen"? Of is dat een beetje te?

**16 JAN.** De president van de Republiek Indonesia heeft dictatoriale allures gekregen. Dat kan hij bij verschillende door hem bezochte vrienden hebben afgekeken. Het verluidd, dat hij in Moskou nogal populair was. In ieder geval ligt het parlementaire stelsel in Djakarta op sterven. Een soort revolutionaire raad zal worden ingesteld. Die moet o.a. de bevolking in de afgelegen gebieden eens gaan vertellen wat de regering voor hen doet. In Brabant zeggen ze dan: „en dá gleuv' gij". Als die afgelegen gebieden nu nog niet weten, wat de Indonesische regering voor hen doet of heeft gedaan, dan heeft die regering het toch wel een beetje in een hoekje gedaan of helemaal niet gedaan, dacht ik zo.

Er moeten zeker weer enkele zondebokken de politieke woestijn van Java in. Het vaderland is in gevaar, weg met de vrijheid! Laten we hier maar vast maatregelen treffen voor de aanstaande repatriërende Nederlanders. Anders worden

die nog vergeten, net als de Ambonzezen. Of zij moeten per zeven tegelijk trouwen. Dan komen ze in de krant en op de film, net als de Hongaren.

**17 JAN.** De leden van de Eerste Kamer hebben des lands financiën eens onder de loupe genomen. Het ging niet gemakkelijk omdat de nota inzake de bestedingsbeperking ontbrak. Zo is er de laatste tijd vaak iets geweest wat de senatoren niet zinde, waardoor de indruk is gevestigd, dat de heren wat mopperig het oude jaar uit en het nieuwe jaar ingegaan zijn. In ieder geval hebben wij wel begrepen, dat als er straks gemopperd moet worden, wij stevig zullen meedoen. Minister Hofstra heeft financiële pijn in het vooruitzicht gesteld. Met name voor het bedrijfsleven, dat dus weer op die rekening komt te staan waarvan men „kinderen van de rekening" maakt. Ik reken dus maar op een mager jaar, aangezien ik zoals dat heet in de particuliere sector zit. Intussen zijn de senatoren zo vlug opgeschoten met de arbeid der Kamer dat zij niet verder kunnen. Bij gebrek aan nieuwe besprekklare begrotingshoofdstukken. Ja, ja, die zogenaamde oudere heren van de Eerste Kamer! Zij zijn nog zo fris als een hoen.

**18 JAN.** Ik heb het in verschillende bladen gelezen: de paarden van Van Gend en Loos gaan verdwijnen. Voor het bedrijf betekent het paard voor de wagen het paard achter de wagen spannen. Dat klinkt paradoxaal, maar het klinkt. Van Gend en Loos is al heel oud. Wist u dat die na-

men door een huwelijk bijeen gebracht zijn? Op 18 oktober 1796 trouwde Jan Baptist van Gend ene Maria Loos. In 1783 was de Antwerpenaar Jan Baptist Loos een bodedienst begonnen. Met een hondekar. Op een gegeven ogenblik zullen ook de honden wel verkocht zijn. Nu zijn de paarden aan de beurt. Over honderd jaar zijn de vrachtauto's aan de beurt... En daarom maak ik mij niet zo dik over het feit, dat Van Gend en Loos de paarden verkoopt. Mijn lijfblad maakte een lelijke fout, toen zij het afscheid der paarden beschreef. Het schreef: „onbewust van het lot, dat boven hun koppen hangt..." Dat is niet goed. Koeien hebben koppen maar paarden hebben hoofden. Zij hebben ook benen. Het is het edelste dier, het paard, zelfs een bejaard paard van Van Gend en Loos is edel.

**19 JAN.** Dit is me een kil weekje geweest. Eerlijk gezegd ben ik niet erg op de koude. Het kan mij niet warm genoeg zijn, maar aan kou moet ik zelfs niet denken, of ik krijg kippenvel. Aan kippenvel moet ik niet denken, of ik heb geen honger meer. Er is dus alle reden voor mij, mij in de winter altijd warmpjes in te stoppen. Maar dan nog... En dan vroeg op, als het nog arde donker is. Met kunstlicht weg, met kunstlicht thuis... nee, ik verlang naar de zomer. Ik heb niets meer gehoord van mijn bede om meer genot van het zonlicht door het verzetten van de klok. Langer werken in de zomer en korter in de winter vind ik natuurlijk, aangezien men zich naar de natuur regelt. Maar ja, het schijnt niet te kunnen. De mensen willen des winters evenveel doen als in de zomer. Nog meer, want in de zomer gaat de vakantie nog van hun kostbare tijd af. En zo doen we dan maar mee, want ik kan me nu als eenling wel verzetten, maar daarmee krijg ik toch de kou niet uit mijn botten. Hard werken dus maar, des te eerder is het zomer.

*William Groenkop*



# NEDERLANDSE GEDACHTEN

OFFICIEEL WEEKBLAD VAN DE ANTI-REVOLUTIONAIRE PARTIJ

## Gemeenten onder druk

Beperking van investeringen is momenteel het parool.

Voor het bedrijfsleven, maar ook voor de Overheid. En dan niet alleen voor de Rijksoverheid, doch ook voor provincie en gemeente.

De noodzaak van deze beperking — hoezeer te betreuren — wordt door vrijwel iedereen ingezien. En het is duidelijk, dat ook de gemeenten zich voor ogen hebben te stellen, dat zij haar aandeel zullen hebben te leveren in de noodzakelijke beperking. Ook daarover zal wel geen verschil van mening bestaan.

Niettemin is het verklaarbaar, dat de regering van oordeel was een waarschuwend woord aan de gemeentebesturen te moeten richten.

Bij dat waarschuwend woord is het echter niet gebleven. De minister van Binnenlandse Zaken, Bezitsvorming en Publiekrechtelijke Bedrijfsorganisatie heeft d.d. 14 januari jl. een circulaire aan de gemeentebesturen verzonden welke nogal wat stof heeft doen opwaaien. Van allerlei kanten werd bezwaar gemaakt tegen dit regeren per circulaire. B. en W. van Rotterdam hebben reeds op 22 januari jl. een schrijven tot de betrokken minister gericht, waarin zij tot uitdrukking brengen dat bij de circulaire van de minister het grondwettelijk aan de gemeenteraad overgelaten recht van de regeling en het bestuur van de huishouding der gemeente terzijde gesteld wordt. Geprotesteerd wordt tegen „het voorschrift” geen kapitaalsuitgaven te doen alvorens een verklaring van geen bezwaar van Gedeputeerde Staten is verkregen. Dit grondwettelijk bezwaar van Rotterdams dagelijks bestuur schijnt wat overdreven, indien men let op de wijze, waarop de minister zich tot de gemeentebesturen heeft gericht.

De minister zou kunnen zeggen, dat hij niets heeft voorgeschreven, doch dat hij namens de regering een „ernstig beroep” heeft gedaan op de lagere publiekrechtelijke lichamen en dat hij een „dringend beroep” doet om de investeringen te beperken. Wel is hij van mening, dat „enige centrale directieven” niet ontbeerd kunnen worden, maar dan rijst de vraag, of die richtlijnen ook beslist gevolgd moeten worden, want enkele alinea's verder „verzoekt” hij de gemeentebesturen kapitaalsuitgaven niet te doen, dan nadat zal zijn gebleken, dat ook Gedeputeerde Staten van oordeel zijn, dat de urgentie van de uitgaaf moet prevaleren boven financieringsbezwaren.

Gevreemd moet echter worden, dat hetgeen de minister als een „verzoek” tot de gemeentebesturen heeft gericht, moet worden beschouwd als een „voorschrift”, waaraan deze zich te houden hebben. En dan is er alle aanleiding om tegen deze gang van zaken ernstig bezwaar te maken en daartegen te protesteren. Terecht heeft mr. E. P. Verkerk in de Tweede Kamer het nieuwe toezicht van Gedeputeerde Staten fnuikend genoemd voor de gemeentelijke autonomie.

B. en W. van Rotterdam hebben het niet gelaten bij een woord van protest. Zij hebben ook een mogelijkheid aangewezen, althans met betrekking tot de grotere gemeenten, om tot beperking van investeringen te komen. Aan de plaatselijke besturen zou de vrijheid gelaten kunnen worden tot het doen van kapitaalsuitgaven tot een bepaald percentage van het gemiddelde over de jaren 1953, 1954 en 1955 geïnvesteerde bedrag, uiteraard daarbij de woningbouw buiten beschouwing latende.

Dan laat men in elk geval de verantwoordelijkheid bij de gemeentebesturen. Het zou verkeerd zijn deze van hen af te nemen en bij Gedeputeerde Staten te leggen.

De procedure, in de circulaire van de

## Regering, regeer!

\*  
Want er  
dreigt iets mis  
te gaan  
in Nederland  
\*

**ER dreigt iets mis te gaan in Nederland: het vertrouwen is zoek tussen de agrariër en de niet-agrariër, tussen de boer en de niet-boer. Het agrarische deel van de bevolking voelt zich tekort gedaan en dat is een kwade zaak in een land, dat aan de ene kant moet industrialiseren omdat het werk moet verschaffen aan een groeiend aantal handen, maar dat aan de andere kant zo sterk is aangewezen op de voortbrengselen van zijn bodem. Wie vandaag de krant openslaat ziet in de zwarte letters de ontevredenheid der boeren voor zich staan, de verslagen van het gisteren te Utrecht gehouden congres van welhaast alle boeren van Nederland. Ontevredenheid jegens het gedrag van de regering, ontevredenheid over de industriële werkgevers, ontevredenheid over de werknemersorganisaties. Harde, bittere woorden. En ten onrechte?**

Het is moeilijk in een kort bestek de achtergronden van deze „vertrouwenscrisis” te schetsen. Al eerder (in ons

minister voorgeschreven, getuigt van weinig vertrouwen in het verantwoordelijkheidsbesef van de gemeentebesturen. In plaats van er op aan te werken, dat dat besef versterkt wordt, leidt de procedure er toe dat het verslapt wordt en dat de gemeentebesturen nu maar aan Gedeputeerde Staten overlaten te beslissen, in welke gevallen al dan niet tot het doen van investeringen mag worden overgegaan. Zodoende wordt in feite het investeringsbeleid van de gemeenten door Gedeputeerde Staten vastgesteld en dit is in elk geval een taak, welke bij geen wet aan dit college is toevertrouwd.

Er is in het algemeen zeker geen aanleiding om de gemeenten op de wijze, als in de circulaire wordt aangegeven, onder curatele te stellen. Niet Gedeputeerde Staten, doch de gemeenteraden zullen de prioriteit van noodzakelijke investeringen hebben te bepalen.

Dat de gemeenten tot beperking van investeringen zullen moeten komen staat vast, maar de methode, welke de minister zich gedacht heeft is te verwerpen.



De Nederlandse delegatie op de conferentie te Brussel over de Europese markt.

nummer van 29 december) hebben wij over de eisen van de landbouw geschreven — we volstaan nu met een chronologische opsomming van de feiten en enkele kanttekeningen daarnaast.

In de loop van 1956 constateerde de regering dat de ontwikkeling van de betalingsbalans enige reden gaf tot bezorgdheid. Dat jaar 1956 was weliswaar een jaar van hoogconjunctuur, maar de welvaart bleek een gevaarlijke kant te hebben: de binnenlandse bestedingen liepen hoog op dank zij de „loonoperatie-miljard” en de produktiviteit hield geen gelijke tred met die toename. Derhalve verzocht men het toporgaan van het bedrijfsleven, de Sociaal Economische Raad, advies uit te brengen over eventueel te nemen maatregelen en men verbond daaraan de vraag of er aanleiding zou bestaan de voor de ouderdomsverzekering te heffen premie niet geheel te compenseren.

De Ser kwam met een (eenstemmig) advies voor de dag. Men was van mening dat er aanleiding bestond de ouderdomspremie niet geheel te compenseren en dat er corrigerende maatregelen nodig waren te weten een beperking van de bestedingen, een beperking van de investeringen en een beperken (eventueel een temporiseren) van de overheidsbestedingen. Het hele complex zou men vroeger een „bezuiniging over alle linies” genoemd hebben.

Kort na het verschijnen van dit advies, dat door de overheid werd overgenomen, kwam het Landbouwschap met zijn vier eisen: doorberekening in de prijzen van de eigenaarslasten van de boer-eigenaar, doorberekening in de prijzen van het ondernemersloon van de boer, doorberekening in de prijzen van het werkzame aandeel van boer, boerin en eventuele gezinsleden in het bedrijf en verbetering van de landarbeiderslonen. Vier eisen die (zo werd het gesteld) onlosmakelijk met elkaar verbonden waren en die tezamen een bedrag van f 350 miljoen zouden vergen. Daarnaast werd gevraagd om een uitkering ineens voor de veehouders over het geleverde aantal kilogrammen melk in 1956 ten bedrage van f 50 miljoen.

Zonder dat de regering nog een beslissing hierover genomen had, richtte minister-president dr. Drees op 4 januari een schrijven tot de Stichting van de Arbeid, waarin hij drie vragen stelde:

- opheldering over een bepaalde passage in het Ser-advies;
- of de werknemers bereid zouden

zijn een verdere consumptiebeperking te accepteren ten behoeve van de landbouw en zo ja hoever men dan wilde gaan;

of de werkgevers bereid zouden zijn ten behoeve van de landbouw een verdere verhoging van de vennootschapsbelasting met twee punten te accepteren.

Dit schrijven werd op 11 januari nader toegelicht door enkele leden van het kabinet.

Op 22 januari gingen vier brieven in zee, gericht aan dr. Drees. De eerste was van de Stichting van de Arbeid en daarin werd antwoord gegeven op de drie vragen:

a. men achtte het niet op de weg van de Stichting te liggen een interpretatie te geven van het Ser-advies.  
b. de arbeidsvakcentrales hadden een grens aangegeven boven welke de kosten van levensonderhoud niet zouden mogen stijgen, wilde men geen nieuwe looneisen riskeren.

c. de werkgeversbonden achtten de Stichting niet het juiste orgaan om over belastingverhoging te spreken.

De andere drie brieven waren van de werkgeversbonden, de arbeidersvakcentrales en de landbouworganisaties. De werkgevers weigerden kort en goed een verdere belastingverhoging te aanvaarden en voegden de bedreiging toe, dat men zich genoodzaakt zou zien bij doorvoering van deze maatregel „het geheel van maatregelen waarvoor het bedrijfsleven zich in 1957 ziet gesteld, opnieuw in overweging te nemen.”

De landbouworganisaties protesteerden met klem tegen de gang van zaken. „Overduidelijk staat vast — zo schreef men — dat de regering de mogelijkheid heeft geopend de Stichting van de Arbeid te laten meeregelen over het landbouwbeleid. De hoogte van het voor de landbouw beschikbare bedrag zal immers van grote invloed zijn op het te voeren landbouwbeleid.”

Het enige positieve geluid kwam van de werknemers. De vakcentrales verklaarden zich uit solidariteit met de landarbeiders bereid een offer te brengen. Aanvankelijk hadden zij gesteld dat de kosten van levensonderhoud aan het einde van het jaar 1957

• Vervolg op pag. 3



# Breng leven in de

## BROUWERIJ

- \* De vergadertechniek radicaal veranderen
- \* Een forum valt altijd erg in de smaak
- \* Politiek mastklimmen trok grote belangstelling

HET is een op ervaring berustende conclusie als wij stellen, dat het traditionele type van onze vergaderingen niet meer aanslaat bij onze mensen. U weet dat wel: Opening. Nottulen. Igekomen stukken. Referaat. Pauze. Bepreking. Sluiting.

Voor het punt Bespreking is voor de voorzitter meestal een penitentie. Dit punt begint ondanks de naam Bespreking meestal met een angstige stilte. En de referent denkt: „Ben ik zó duidelijk geweest of..... heb ik over de hoofden heenge-daasd?” Meestal redt de dominee of de schoolmeester de situatie door maar eens een vraag te stellen. En wie weet..... misschien komt er nog wel eens een vraagje! Maar dit is geen bespreking!! Dit is een saaie boel, een vragenmelkerij. Toch komt het helaas veel voor.

VERLEDEN jaar hebben we een toneelstuk gemaakt van een zitting van de Tweede Kamer. Ongeveer 20 mensen uit het eigen dorp speelden mee. „Minister Algera” diende een wetsontwerp in tot droogmaking van de Lauwerszee. „Kamerlid Biewenga” speelde een schitterende rol. Er ontwikkelde zich een fel debat met de P.v.d.A.-leden over de verdeling van de droog te vallen grond. Zij wilden die grond in staatsbezit houden er de bedrijven verpachten. Maar

„Biewenga” won het. Er werd in de wet opgenomen een artikel dat er een grondverdelingscommissie zou komen, die de droog te vallen percelen aan particulieren zou verkopen! We hadden met dit spel groot succes. Tientallen mensen volgden dit met belangstelling.



ZOU het geen aanbeveling verdienen dat wij met onze vergadertechniek het roer eens radicaal omgooien?

Het is onze ervaring dat er dan meer mensen komen en dat ze dan minder plichtmatig met droge gezichten ter vergadering zitten, maar integendeel met intense belangstelling aan de vergadering deelnemen.

Mogen wij een paar voorbeelden noemen? Omgekeerd zouden wij ook graag eens een paar tips ontvangen.

WE hebben eens 6 mensen gevraagd om hun visie op onze partij te geven in een 5 minutentoespraak. Bij voorkeur vroegen we mensen die praktisch nooit ter vergadering kwamen. Het was een hele toer om 6 toezeggingen te krijgen, maar het lukte. Toen kwam er een smakelijke convocatie! De mensen keken zich de ogen uit. Heb je 't gehoord? Henk zal op de K.V. aan het woord komen over: „Is de A.R.-partij een middenstandspartij?” En Jansen zal spreken over 't onderwerp „Is de A.R.-partij een arbeiderspartij?” En Pietersen — had je dat ooit achter die man gezocht? — spreekt over „Progressief en Conservatief”. Het gevolg was een zaal vol mensen en een intensieve gedachtenwisseling waarbij mensen aan het woord kwamen, die je anders nooit hoort of ziet.

WE hebben eens 6 mensen uit ons dorp gevraagd een forum te willen vormen. De leden van de K.V. mochten schriftelijk vragen indienen. Als de leden van het forum geantwoord hadden mocht men uit de zaal aanvullende kritiek geven. Resultaat? Het regende vragen! De bespreking moest zelfs uitgesmeerd worden over 2 avonden en beide malen was de zaal vol.

ONLANGS hebben we een politieke mastklim-avond georganiseerd. Er deden 32 dames en heren aan mee: 8 koppels van 4 personen. In eerste ronde kreeg elk koppel 5 vragen te beantwoorden. Dit waren weetvraagjes zo in de geest van: „Waar is minister Zijlstra geboren?”

Vier koppels brachten het er zó goed af, dat ze voor de tweede ronde in aanmerking kwamen. Nu moest elk koppel 5 vragen beantwoorden die wat moeilijker waren. Drie koppels brachten het er zó goed af dat ze aan de derde ronde mochten meedoen. Nu kregen ze andere vragen! Waarom bent u vóór de Europese éénwording? Waarom bent u tegen premievrij ouderdomspensioen? enz. De jury wees tenslotte één koppel als winnaars aan. Het waren vier heren die als prijs een doos bonbons voor hun vrouw meenamen. „Johan Bodegraven” kreeg een doos sigaren. Deze vergadering viel in een zeer ongunstige week, met veel vergaderingen, vlak vóór Kerstmis, en ondanks dat hadden we 150 mensen in de zaal: bijna 10% van de hele dorpsbevolking! Als een koppel het liet zitten, mocht de zaal het antwoord geven. Dan flitsten de antwoorden door de zaal! Het was een fijne avond.

NU hoor ik neef Nurks al mopperen, dat we zó onze mensen niet principieel vormen, dat we dan toegeven aan de zucht tot ontspanning en vermaak. Toch is dat niet waar, neef! Probeer het maar eens in deze geest. En je zult zien dat er veel uitgaat van zo'n avond, waarop wij als A.R. broeders en zusters als een groot gezin in deze geest bijeen zijn.

Ulrum.

M. DIJKSTRA

# De banier opnieuw geheven

HET C.N.V. heeft een boek het licht doen zien, dat wij met grote dankbaarheid hebben gelezen. De heren Stapelkamp en Schipper schreven *De Banier opnieuw geheven*, geschiedenis van het C.N.V. in de jaren van de tweede wereldoorlog. Zij schrijven daarmee voor een deel ook hun eigen geschiedenis, want toen de oorlog uitbrak, was de heer Stapelkamp voorzitter en de heer Schipper secretaris van het C.N.V. Zij hebben alles meegemaakt, zij hebben zelf meegedaan, voorzover het mogelijk was. Want een groot deel van de bezettingstijd vertoefden zij achter het prikkeldraad.

De geschiedenis van het C.N.V. tijdens de bezetting is sober beschreven. Er is geen zweem van zelfverheffing. Ook in de beschrijving van wat anderen het C.N.V. hebben aangedaan is grote matiging betracht. Nergens schiet de verontwaardiging uit in felle woorden. Het is, alsof de schrijvers zich telkens weer herinneren: het blijft altijd eenvoudig, er blijft altijd iets vanzelfsprekends in leven en gedrag, wanneer we zonder valse compromissen in gehoorzaamheid aan het hoogste gebod trachten onze plicht te doen.

NATUURLIJK was dat niet zonder gevaar. De Duitsers waren hard. Zij konden wel proberen, met een zoet lijntje hun zin te krijgen, maar als dat niet ging, dan konden zij toeslaan. Zij vonden tegenover zich eenvoudige mensen, ieder met een gezin, mensen, die jaren gezwoegd hadden in de Christelijke vakbeweging, in allerlei moeite hadden geleefd, die hadden moeten vechten op meer dan één front. Sommigen waren nog jong; anderen dicht bij de leeftijd, waarop zij met pensioen zouden kunnen gaan. En nu brak de allerswaarste strijd los. De Duitsers wilden de gelijkschakeling afdwingen. Maar deze mannen hielden voet bij stuk, welke dodelijke risico's zij daarbij ook liepen. En zij deden het in het vertrouwen, dat de Here Zijn volk niet beschaamd laat staan. Het over- overgrote deel van de leden van het C.N.V. stond daarbij vastbesloten achter hen. Daardoor is deze geschiedenis vol van sterke epische en diep-ontroerende elementen, maar zij wordt verteld zonder enige retoriek, omdat de feiten zelf welsprekend zijn.

DIE soberheid is er ook, wanneer er gehandeld wordt over de wijze, waarop een aantal bezoldigde bestuurders van het N.V.V. met de vijand hebben samengewerkt en in zijn opdracht en gesteund door zijn sterke arm hebben getracht, het C.N.V. te vernietigen of gelijk te schakelen. Natuurlijk hebben verschillende vooraanstaande figuren uit het N.V.V. die collaboratie ook erg gevonden. Maar dat belette het N.V.V. niet, om na de oorlog in zijn voorste rijen op te nemen de heer A. Vermeulen, die onder leiding van de N.S.B.-er Woudenberg het wel heel erg had gemaakt. Na de bevrijding zei het N.V.V. tot hem: gij zijt onze man en wij dekken u, want gij versterkt het N.V.V. door de duizenden leden van de neutrale vakcentrale binnen te leiden in onze kring. En zo triumfeerde de opportuniteit. Het is merkwaardig, dat het N.V.V., dat in dit opzicht véél boter op het hoofd heeft, de samenwerking in de Raad van Vakcentralen onder verontwaardigde kreten beëindigde, toen de heer Ruppert een rede hield, die hun niet aanstond.

LATEN wij één voorbeeld noemen, hoe het toen toeging. Het verslag vertelt van het optreden van de heer J. B. J. Ratté, toentertijd bezoldigd bestuurder van de Centrale Bond van Transportarbeiders. Samen met twee lieden van de neutrale organisatie van gezagvoerders ter koopvaardij, die ook in het complot betrokken waren, heeft hij de heren Spoelstra en Brak proberen te bewegen, er aan mee te werken, dat de Chr. Bond van transportarbeiders zich zou laten opnemen in het N.V.V.. Als, zo zeide de heer Ratté, medewerking werd geweigerd, liep niet alleen de rechtspositie van de bestuurders gevaar, maar ook kon deze weigering als een Duits-vijandige daad worden aangemerkt. De arm van de Gestapo was lang en terwille van vrouw en kinderen meende hij ten sterkste te moeten waarschuwen....

Spoelstra heeft daarop geantwoord: *Al mocht de Gestapo over een lange arm beschikken, Gods arm was veel langer* en Hij kon zeggen tot een socialistische buurman: „Zorg voor die man”.

HOE kwam het, dat een aantal voormannen van het N.V.V. zich op zulk een onfaire wijze gedroegen jegens de Christelijke vakbeweging? Voor een deel kan dit worden toegeschreven aan platvoers opportunisme, een zorg voor de eigen huid. Maar voor een ander deel werkte hierin door de oude ideologie, de klassenstrijdler, waarbij het bestaansrecht van de Christelijke organisatie werd ontkend. Wij hebben altijd gezegd, dat er maar één vakbeweging behoorde te wezen, was dan het motief, dat in de concrete situatie meteen klonk als een verontschuldiging. En wij moeten niet vergeten, dat verschillende geschriften van de Nederlandse Unie op een gevaarlijke manier pleitten voor een heroriëntering tot sterke eenheid in een nieuwe tijd. In deze geschriften waren aanknopingspunten voor pleidooien, om onder het oude maar een streep te zetten, van de nood een deugd te maken en alvast tijdens de bezetting met een schone lei te beginnen.

WIJ zijn de heren Stapelkamp en Schipper dankbaar voor dit uitnemende, eerlijke, gedocumenteerde boek. En wij hopen, dat het niet alleen zal worden gelezen door de mannen en vrouwen van het C.N.V., maar dat ook vele anderen er kennis van zullen nemen. Want dit is een *geschiedenis van trouw*, én daarboven uit van *getrouwmakende genade*.

## NEDERLANDSE GEDACHTEN

onder redactie van H. Algra (voorzitter), R. Gosker, Jac. S. Hoek, Prof. Dr. J. J. de Jong, S. J. Jonker, A. R. de Kwaadsteniet, J. D. Troostheide.

Secretaris: G. J. H. Griffioen.

ADRES VAN REDACTIE EN ADMINISTRATIE: Dr. Kuyperstraat 3, 's-Gravenhage. Telef. K 1700-115935. Giro 89673. VOOR ADVERTENTIES: Kon. Wilhelminalaan 34, Leidschendam. Tel. K 1761-1646.

ABONNEMENTSPRIJS f 6,50 per jaar f 1,65 per kwartaal, giro 89673. STUDENTENABONNEMENT f 4,— per jaar LOSSE VERKOOP f 0,20.

### BOERHAAVE

VAN 1907

Heemskerckstraat II

's-Gravenhage

Telefoon 330005

### DE

aangewezen Verzekering-  
Maatschappij

ONGEVALLEN

ZIEKENHUISVERPLEGING

OPERATIE

WEKELIJKSE UITKERING BIJ

ZIEKTE

Vraagt prospectus!



\* \* **Advies**

De heer Scheps heeft er na de nadruk op gelegd dat noch het P.v.d.A. partijbestuur, noch de P.v.d.A. fractie zich heeft willen bemoeien met de Haagse burgemeestersbenoeming, omdat dit een zaak van het Kabinet was. Maar een ander socialistisch partijorgaan heeft zich niet aan dit edele standpunt gehouden. Het is het „Vrije Volk”, het socialistische dagblad, dat een echte officiële partijkrant is. Deze krant heeft zich wel schuldig gemaakt aan constitutionele praktijken. De verantwoordelijke man daarvoor is de heer Voskuil, die er op zaterdagavond nog graag een schepje boven op gooit. Dit onderdeel van de partij vergat de heer Scheps maar gemakshalve. Dat kwam hem wellicht beter uit. En daarom signaleren we het maar.

De heer Oud heeft de heer Scheps het advies gegeven eens inwendige zending te bedrijven onder de doorbraakdominee's, opdat zij iets van ons staatsrecht gaan begrijpen. Wij zouden aan dat advies nog een wens willen verbinden: laat de heer Scheps zich op deze zendingstocht niet beperken tot de predikanten. Een gesprek met de heer Voskuil kan even nuttig zijn.

\* \* **Moeilijk**

Ook de heer Zandt zegt te weten wat de staatsrechtelijke positie van ons kabinet is. Maar als het gaat over de burgemeestersbenoemingen zou hij het toch wel prettig vinden precies te weten hoe de vork in de steel zit. Zo gauw hij dus de mogelijkheid van een anti-papistische rel ziet, dan neemt de heer Zandt het plotseling niet meer zo nauw. De s.g.p. politiek is soms wel heel moeilijk te volgen.

\* \* **Interparlementaire Beneluxraad**

Binnen niet al te lange tijd zal de interparlementaire Beneluxraad voor de eerste maal vergaderen. Na jarenlange voorbereiding zijn we dus zo ver. Van die Beneluxeenheid is helaas de laatste tijd op Europese conferenties niet veel meer te merken. Een duidelijk bewijs zien wij de laatste dagen bij de onderhandeling over Euratom en de Gemeenschappelijke markt in Brussel.

De Benelux is op de weg van de economische samenwerking reeds ver gevorderd. Zij levert ook het bewijs hoe moeilijk het is om in Europa tot een economische unie te komen. Maar juist daarom juichen wij de totstandkoming van deze interparlementaire Beneluxraad toe. Hij zal kunnen bijdragen tot de verbetering van het wederzijds begrip. Het Nederlandse Parlement heeft er goed aan gedaan een „zwarte” delegatie af te vaardigen. Met het a.r. drietal: Bruins Slot, Biesheuvel en Ruppert zijn we best tevreden.

**REGERING, REGEER!**• *Vervolg van pag. 1*

niet meer dan 6 pct hoger zouden mogen liggen dan aan het einde van 1956 — in hun schrijven gaven zij te kennen dat zij tot 6,4 pct wilden gaan. Of in indexcijfers van kosten van levensonderhoud: van 114 tot 114,5.

- De dag daarop kwamen er andere berekeningen los, die van dat offer een „offer tussen aanhalingstekens” maakten. Drs. de Pous van het Verbond van protestants-christelijke werkgevers bestreed n.l. de juistheid van de berekeningen der vakcentrales. Volgens deze econoom lag in het Ser-rapport niet het indexcijfer voor de kosten van levensonderhoud (eind 1957) op 114, maar het consumptieprijspeil — en dat maakt een verschil van minstens één punt. Het „pakket” van goederen en diensten waaruit het consumptieprijspeil wordt berekend is n.l. anders samengesteld dan het „pakket” dat de kosten van levensonderhoud bepaalt. Van een offer zou dan pas sprake zijn als men het indexcijfer kosten van levensonderhoud stelde op 115,5 in plaats van op 114,5.

En na dit „geschil over cijfers” is dan weer de stilte gedaald over de landbouwvragen — nu is het wachten op het verlossende woord van de regering die toch eindelijk de knoop zal moeten doorhakken en zal moeten uitmaken of de eisen van het Landbouwschap terecht zijn gesteld en of men de volle f 350 miljoen zal honoreren dan wel minder. Op die beslissing vooruit te lopen heeft geen zin. Wel heeft het zin enkele opmerkingen te maken over de gebeurtenissen tot dusverre.

1 Het merkwaardige feit doet zich voor dat (buiten de landbouwkringen) niemand enig oordeel schijnt te hebben over de vraag of de eisen van het Landbouwschap juist of niet juist zijn en of de gevraagde miljoenen juist of niet juist zijn berekend. Dat is een van de grote oorzaken van het wantrouwen. De industriële werkgevers halen hun schouders op en zeggen dat er „wel wat in zal zitten, maar dat die boeren best veel te veel gevraagd zullen hebben”. De werknemers hebben evenmin een oordeel — ze zijn er alleen van overtuigd dat de landarbeiderslonen opgetrokken moeten worden en willen daarvoor dan ook wel een offer brengen. De vraag rijst waarom de regering over deze eisen geen advies aan de Ser heeft gevraagd.

Als het over looneisen van werknemers gaat, wordt onmiddellijk de looncommissie van de Ser aan het rekenen gezet — waarom nu niet een landbouwcommissie? Dan had men over en weer tenminste geweten wat men aan elkaar had!



De vrouw werkt in de landbouw vaak even hard mee als de man. Een redelijke beloning ook voor haar arbeid is noodzakelijk.

2 Niet minder merkwaardig is het dat de landbouworganisaties hun moeilijkheden en de daaruit eventueel voortvloeiende eisen niet te berde gebracht hebben in de Ser-commissie die het advies voorbereidde. Men tekende rustig mee, bracht ook geen minderheidsnota uit — en enkele weken later zette men dat hele advies op losse schroeven door de vier eisen in te dienen. „We konden dit niet omdat de regering eerst over onze vragen moest beslissen”, zo zegt men — ten onrechte want de Ser bracht slechts een advies uit, waarin hij op verzoek van de regering met de diverse moeilijkheden en mogelijkheden van het jaar 1957 rekening had te houden. De beslissing over alle onderdelen lag dan nog bij de regering.

3 Moeilijk te verteren is dat de vakcentrales in hun brief aan dr. Drees de landarbeiderslonen uitlichtten uit het onlosmakelijk-verbonden-complex-van-vier-eisen van het Landbouwschap. Dat men die vier eisen verbonden had is naar onze mening een bewijs van verheugende solidariteit tussen de bedrijfsgegoten in de landbouw: boer en arbeider wilden samen vechten voor meer welvaart. Dat de werknemersorganisaties die solidariteit hebben trachten te breken door hun offer uitdrukkelijk beschikbaar te stellen voor de landarbeiders, is ook een bewijs van solidariteit — die voor onze ogen het woordje klasstrijd schildert. En we vragen ons af of dit in overeenstemming is met de gedachte van de christelijke vakbeweging!

4 Het allermerkwaardigste het laatste: de brief van dr. Drees aan de Stichting van de Arbeid. De landbouw vindt deze gang van zaken een heel vreemde vorm van „regeren” — en het is moeilijk het daarmee oneens te zijn. Van een regering verwacht men beslissingen. Die beslissingen worden aan de Kamers der Staten Generaal voorgelegd en dan kan blijken of ze al dan niet moeten worden teruggenomen. Het kan zijn dat men, alvorens beslissingen te nemen, de gevoelens wil horen van hen die bij zulke beslissingen betrokken zijn.

Daarvoor heeft men Kamercommissies en daarvoor heeft men ook ambtenaren die informatie kunnen winnen. Als het om heel belangrijke zaken gaat (zoals b.v. het prijsstabilisatiebeleid van minister Zijlstra) dan kan een minister zelf eens een vertrouwelijk gesprek voeren met de betrokkenen. Maar de gang van zaken van thans lijkt wel op een koehandel: wat geven en wat nemen. En men heeft de Stichting van de Arbeid uitgezocht omdat de leden daar zitten als afgevaardigden van hun organisaties — de regering wilde blijkbaar die organisaties vastnagelen voordat ze zelf met een beslissing wilde komen.

Dit alles is geen bewijs van regeerkracht. En het bewijst dat dit kabinet de naam „noodkabinet” terecht heeft gekregen. De felle verkiezingsstrijd heeft blijkbaar ook zijn sporen achtergelaten op de onderlinge verhoudingen en de interne moeilijkheden aanzienlijk vergroot. Welke schade ons land daarbij lijdt zal de toekomst moeten leren. De „vertrouwenscrisis” tussen boer en niet-boer is in ieder geval een van die schadeposten.

**Pionier van de bedrijfsorganisatie**

DONDERDAG j.l. heeft de heer H. Diemer in de Rivierahal te Rotterdam, afscheid genomen als voorzitter van de Centrale Commissie voor het boekdrukkers- en rasterdiepdrukbedrijf. Deze commissie is het hoogste rechtsprekend orgaan in het grafisch bedrijf met de taak de geschillen, die zich tussen werkgevers en werknemers voordoen in hoger beroep te behandelen.

Ruim 34 jaar heeft de heer Diemer deze functie vervuld en hij heeft het met de liefde van zijn hart gedaan. Zijn hele leven heeft deze oude voorvechter van de christelijk-sociale beweging (hij is thans bijna 78 jaar) gestreden voor de christelijke solidariteit tussen werkgevers en werknemers. Op allerlei front heeft hij deze strijd gevoerd. Zijn levensgang legt getuigenis af van een wonderlijke veelzijdigheid. Begonnen als bakkersknecht („ik heb nog weken meegemaakt van honderd en meer arbeidsuren”, vertelt hij zelf) werd hij geconfronteerd met de grote sociale nood die er toentertijd heerste.

Hij begreep, dat organisatie hierin verandering moest brengen en het tot gelding brengen van de christelijke beginselen ook op maatschappelijk terrein. Hij werd toen voorzitter van de christelijke Bakkersgezellenbond. In 1909 was hij mede-oprichter van het C.N.V., van

welke organisatie hij de eerste voorzitter werd tot 1916. Het bleek al spoedig, dat er een geboren journalist in hem stak. Hij werd directeur en later hoofdredacteur van „De Rotterdammer”. In 1916 richtte hij de Christelijke bond van drukkerspatroons in Nederland op. In het grafisch bedrijf heeft hij zijn organisatie-talent en zijn veelzijdige kennis in velerlei arbeid ten nutte kunnen maken. Zijn naam zal echter vooral aan dit be-



H. DIEMER

drijf verbonden blijven wegens zijn met nimmer aflatende ijver gevoerde pleidooien om tot een werkelijke bedrijfs-gemeenschap te geraken. De ontwikkeling van de bedrijfsrechtspraak was voor een belangrijk deel zijn werk.

Gedreven door een beweging gemoed heeft hij met kracht geijverd voor goede sociale voorzieningen (zo was hij de oprichter van het eerste landelijke bedrijfspensioenfonds).

Zijn arbeid voor het ingang doen vinden van de christelijk-sociale gedachte is van algemene betekenis. Twee geschriften van hem over de ontwikkeling van de bedrijfsorganisatie hebben nog grote betekenis. Zijn laatste boek „Vermenigvuldigde Gedachten” geeft een aantal grepen uit de geschiedenis van Nederland betrekking hebbende op de eerste helft van de twintigste eeuw. Dit omvangrijke boek is een belangrijk hulpmiddel voor allen die onze jongste historie willen leren kennen. Het spreekt vanzelf dat deze man ook oog had voor het grote belang van de christelijke politiek. Hij heeft de A.R.-partij in verschillende functies met grote liefde en functies met grote liefde en trouw gewerkt.

Wij spreken de wens uit dat Gods licht de levensavond van deze voortrekkers, aan wie wij zo veel te danken hebben, ook verder zal bestralen.

Het nieuwe  
concept  
beginsel- en  
algemeen  
staatkundig  
program

(7)

# Vrijheid van geweten

die werkt onder auspiciën van de overheid.

Maar de A.R. staan op het standpunt, dat de overheid een beperkte taak heeft en van de godsdienstige ontwikkeling van de natie moet afblijven. Dat is de enige mogelijkheid voor een gezonde ontwikkeling van dat godsdienstig leven: het kan alleen leven in vrijheid.

## Vrijheid van geweten

ER zijn boekdelen te vullen over wat geschreven is de eeuwen door over het geweten. Er zijn bepaalde stellingen, die in glanzende letters blijven staan, de eeuwen door. Het is niet raadzaam, iets tegen zijn geweten te doen. En: Het komt de overheden niet toe, te heersen over de consciëntieën der onderdanen.

Zulke stellingen staan midden in de strijd van de reformatie. Zij roepen ons de gestalte van Willem van Oranje voor ogen.

Toen Kuyper in 1878 zijn toelichting bij het A.R. program van beginselen schreef, was hij heel absoluut in zijn uitspraken.

*„De consciëntie ontleent haar uitnemendheid daaraan, dat ze van oogeblik rechtstreeks de aanwaking aan 's mensenziel is van Gods heilige tegenwoordigheid.*

*In de citadel van zijn consciëntie teruggetrokken, gevoelt en weet dus de mens, dat Gods almacht voor hem aan de poort waakt.*

plotseling een vraag wordt van persoonlijke beslissing?

Voor theologen en zielkundigen liggen hier belangrijke vragen. Maar een politieke partij ontstaat niet in de studeerkamer. Het verzet van Kuyper tegen consciëntiedwang begon niet met bespiegeling, maar werd geboren uit de nood der tijden. De liberale staat tyranniseerde het volk om het door geestelijke dwang te stuwen in de door hem gewenste richting. Het volk is bekrompen en niet in staat, de goede weg te kiezen; de staat wilde de domheid en de dweepzucht te lijf gaan en de onderdanen tot hun eigen bestwil dwingen, de Verlichting te aanvaarden. Dat is op zijn scherpst de liberale gedachte en praktijk van de 19e eeuw. En daartegen in gaat de strijd van Kuyper, en daardoor is zijn woord vol pathos en daarom verwacht hij, dwars tegen de liberalen in, heil voor het volk in de weg van eerbiediging van de consciëntie, en daarom zegt hij, dat het beter is, in tien gevallen voor de consciëntie te wijken, die zich volkomen vergist, dan éénmaal onrecht jegens een goede consciëntie te bedrijven.

Slechts één restrictie stond er sedert 1878 in het program: de consciëntie moet het vermoeden niet missen, een achtbare consciëntie te zijn. En dat mist zij, wanneer door daden blijkt dat de betrokkene spéelt met consciëntiebezwaren, als zijn gedrag moreel niet te verdedigen valt. Maar overigens: onverbiddelijk halt voor de overheid, zodra iemand zich beroept op zijn geweten.

## Beperking

IN twee etappen is later een beperking gekomen, en de voorgestelde reactie gaat dan ook beslist minder ver dan de oudste.

Toen was het: in de consciëntie, voor zover die het vermoeden van achtbaarheid niet mist een grens te erkennen voor haar macht.

Maar de thans voorgestelde redactie luidt:

(De Overheid heeft) „aan godsdienstige overtuiging ontleende gewetenbezwaren van de onderdanen tegen enigerlei van overheidswege opgelegde verplichting te laten gelden, voorzover zulks met de noodzakelijke vervulling van de overheidstaak niet onverenigbaar is.”

Het is duidelijk, dat de nieuwe redactie niet meer zegt, dat de overheid ten allen tijde voor het geweten moet wijken. Ook niet dat zij voor alle gewetenbezwaren moet wijken. Het gaat hier om bepaalde gewetenbezwaren, nl. die aan godsdienstige overtuiging zijn ontleend.

Wanneer een atheïst komt opdagen, om te vertellen, dat hij niet gelooft in het bestaan van God en dus geen religie heeft, maar wel een geweten, en dat zijn geweten hem verbiedt om belasting te betalen, dan mag volgens dit artikel de overheid rustig de deurwaarder sturen.

Maar er is nog een tweede beperking bij.

De consciëntie is ons van God gegeven en zij spreekt als het ware voor Gods

## ARTIKEL V

Als dienaar van Gods, bij Wiens gratie zij regeert, heeft de Overheid

- Gods Naam te erkennen in haar openbare optreden,
- zorg te dragen, dat het Woord Gods zijn vrije loop hebbe onder ons volk,
- alle kerken en alle burgers, welke ook hun belijdenis aangaande de eeuwige dingen zij, te behandelen op voet van gelijkheid,
- zichzelve, als daartoe in volstreekte zin onbevoegd, te onthouden van elke rechtstreekse bemoeïing met de godsdienstige ontwikkeling der natie,
- aan godsdienstige overtuiging ontleende gewetenbezwaren van de onderdanen tegen enigerlei van overheidswege opgelegde verplichting te laten gelden, voorzover zulks met de noodzakelijke vervulling van de overheidstaak niet onverenigbaar is,
- zich te onthouden van hetgeen rechtstreeks of middellijk zou leiden tot steun aan wat ingaat tegen de openbare orde en de goede zeden,
- de zondag in haar eigen diensten als rustdag te eerbiedigen, en zodanige eerbiediging alom binnen de grenzen van haar bevoegdheid te bevorderen,
- het recht de eed te vragen, waar dat nodig is om waarheid en trouw te bevestigen,
- in bijzondere tijden het volk op te roepen in een dank- en bededag de Naam des Heren aan te roepen,
- en voorts in het algemeen zoveel als binnen haar bevoegdheid ligt te bevorderen, dat het volk leeft naar de eis van Gods wet.

De overheid met haar zwaard, de man met het beroep op zijn geweten, dat is een avontuur tussen tyrannie en anarchie, tenzij van beide kanten de gehoorzaamheid betracht wordt aan het Woord van God.

streeks wil beïnvloeden, voor enorme moeilijkheden komt te staan. Onze Vaders hebben soms gezegd, dat iemand alleen dan een openbaar ambt zou mogen bekleden, als hij confessie deed van de ware Christelijke Gereformeerde religie, of althans een liefhebber was van dezelve. Dat woordje „ware” is hier van belang. Want daar kiest de overheid. Zij zegt: dat is de ware religie, en de andere is ketters, of onzuiver, of vals.

In de dagen van Willem Lodewijk hebben de Gedeputeerde Staten van Friesland voor zich laten verschijnen een Gereformerd predikant en een vermaner van de Mennonieten, en ze hebben deze beide theologen uren, ja dagenlang laten discussiëren ten overstaan van de Heren over de punten van verschil tussen beide confessies. En daarna hebben gedeputeerde staten geresolveert, dat de mennoniet door zijn tegenstander op alle punten volkomenlijk was verslagen met bewijzen uit de Heilige Schrift, en dat diensvolgens de openbare exercitie van de menniste religie niet kon worden toegelaten. Volgens overheidsbesluit was de Gereformeerde religie de ware religie. En de overheid achtte zich volkomen in staat, daarover te beslissen. Sommige overheidspersonen waren inderdaad op theologisch gebied heel wat mans. Maar de overheid trad hier buiten haar bevoegdheid.

En ander voorbeeld. Koning Willem I was slecht te spreken over het optreden van de Roomse geestelijkheid in België in de jaren toen Nederland en België onder zijn bewind verenigd waren. Daarom besloot hij, te zorgen voor een jonge, meer verlichte generatie van geestelijken. Ieder, die in België voor priester wenste te worden opgeleid, moest twee jaar verplicht studeren aan het Collegium Philosophicum te Leuven, waar verlichte docenten hem zouden opleiden van staatswege. En zo hoopte de koning, dat er op den duur in België een andere mentaliteit onder de geestelijken zou komen.

Het zijn sprekende voorbeelden van overschrijding van bevoegdheid door de overheid.

Sommigen hebben redeneringen opgezet, om te kunnen bewijzen, dat in zulke gevallen géén overschrijding van bevoegdheid aanwezig is. Zulke redeneringen zijn mogelijk. Wie begint met de kerk boven de staat te plaatsen, kan daarna de gevolgtrekking maken, dat de kerk aan de overheid bekend maakt, wat de ware kerk is en waar de ketters worden gevonden en de overheid volgt dan de aanwijzingen van de kerk.

Anderen hebben het net andersom gesteld. Zij hebben de kerk gemaakt tot een orgaan van de staat, of in elk geval de „bedienaren van de godsdienst” tot openbare functionarissen. Zoals de officier van justitie toeziet op de naleving van de wet, zo is dan de bedienaar van de godsdienst een „officier van de moraal”.

In zijn consciëntie is hij dies onaantastbaar. — Onaantastbaar vooral daarom, overmits, durft le overheid dan toch nog haar „misbruik van geweld” doorzetten, het ten slotte op de martelaars dood aankomt en in dien dood de overheid het aflegt en de consciëntie triumpheert.

Uit dien hoofde is de consciëntie het schild der menselijke persoonlijkheid, de wortel van alle burgervrijheden, de bron van het nationaal geluk.

En daarom staat het bij ons bovenaan, als een heilige, onomstotelijke regel: zodra een onderdaan zich op zijn consciëntie beroept, wijke de overheid voor het heilige terug. Dan dwinge ze nooit.”

Door geleerden van naam zijn vele studien geschreven over de consciëntie, waarbij fijne onderscheidingen werden maakt, en waarbij vooral belangrijk is de vraag: is de consciëntie iets, een orgaan, een vermogen, een mysterie, dat in ons aanwezig is, iets, dat wij hebben, of is het een innerlijke beweging, die ontstaat, als de vraag van goed of kwaad

## Als wij vrouwen eens...

Hebt u er wel eens over nagedacht, dat blijkens de geschiedenisboeken de vrouwen heel dikwijls een enorme invloed hebben uitgeoefend op de politieke wereldgebeurtenissen? En dat zonder dat ze in „de top van een partij” zaten of in een kabinet of in een Kamer. Die heel gewone huisvrouwen — die hebben op beslissende ogenblikken dikwijls de belangrijkste stem. Omdat de mannen die de beslissingen moeten nemen, naar haar luisteren. En omdat diezelfde mannen opgevoed zijn door een moeder, die hun bepaalde denkbeelden heeft bijgebracht!

De huisvrouw — door de overheid gekwalificeerd als „zonder beroep”. Door de handen van die huisvrouwen gaan dagelijks miljoenen gulden — maar er is geen „vestigingsvergunning” nodig om huisvrouw te worden. Zij koken samen het eten voor heel ons volk en hebben aldus een enorme invloed op de volksgezondheid — maar ze behoe-

ven nooit een regel over voedingsleer gelezen te hebben. Ze hebben meer invloed op de geestelijke gezondheid van ons volk dan alle psychologen bij elkaar, ze hebben meer invloed op de opvoeding dan alle pedagogen bij elkaar, ze hebben meer invloed op de godsdienstige vorming dan alle predikanten bij elkaar — maar om huisvrouw te worden behoeft men zelfs niet te kunnen lezen en schrijven. Voor wat de overheid betreft is het voldoende dat men een man heeft.

„Wil je dat dan anders?” zult u mij misschien vragen. „Wil je dan dat de overheid „vestigings-eisen” gaat stellen?” Dat nooit! Ik heb met deze opsomming alleen maar twee dingen willen demonstreren: dat de huisvrouw een enorm grote invloed heeft op onze samenleving en dat zij die invloed heeft zonder „aan politiek te doen”.

Als vrouw, als levensgezellin van een man en als moeder van kinderen heeft zij een invloed op de loop

aangezicht. Maar de overheid is Gods dienaar, en zij heeft, geheel onafhankelijk van de vraag, hoe ons geweten daarop reageert, een eigen opdracht, een opdracht van God. Haar charter staat in Romeinen XIII. Wanneer de overheid bij het uitvoeren van haar opdracht, op een verzet stuit, dat gepaard gaat met een beroep op de consciëntie, dan zijn er gevallen denkbaar, dat de Overheid moet zeggen, ten einde haar opdracht te kunnen uitvoeren: ik wijk voor uw gewetenbezwaren niet. Dan wordt het een harde en moeilijke zaak, ook voor de overheid. Maar wanneer we deze restrictie er niet aan gingen toevoegen en ons uitsluitend en absoluut bleven houden aan wat Kuyper eenmaal schreef (zie boven) dan was de overheid minder bevoegdheid verleend dan haar toekomst en was de eerste stap gezet in de richting van de anarchie.

der dingen die (zij het dan in heel bijzondere gevallen) groter kan zijn dan die van weet ik welk wetenschappelijk studieceterium of van welke adviserende instantie ook. De vrouw, die heel gewone huisvrouw, heeft macht. En dat geldt niet alleen voor mevrouw Eisenhower en mevrouw Macmillan, dat geldt voor u en voor mij. Omdat wij, als het goed is, de ziel van een gezin zijn en omdat het gezin de kern is van de gehele samenleving. De sfeer van het gezin bepaalt de sfeer van de maatschappij en de wijze waarop wij vrouw en moeder zijn is van meer betekenis voor de toekomst dan menige regeringsbeslissing.

Dat gezin: dat is de primaire taak van de gehuwde vrouw. En dat is een bijzonder zware taak, die weinig vrije tijd overlaat en die, als het goed is, alle voldoening geeft. Als het goed is — die beperking is de volgende keer een aparte bespreking waard. GRACIA.



# Goed zo, Drenthe!

**ANTI-REVOLUTIONAIR** Drenthe is in beweging gekomen. Men heeft er — na een unieke conferentie — de kiesverenigingen geïnstrueerd, plannen uitgedacht, richtlijnen gegeven en... enthousiasme-injecties gegeven.

Afgezien van de resultaten van straks, kan nu reeds worden gezegd, dat het een goede en doeltreffende actie zal worden, die z'n uitwerking niet kan missen. Dat zit zo!

Na de verkiezingsuitslag van het voorbijaande jaar heeft het Provinciaal Propaganda Comité in Drenthe een drukke correspondentie gevoerd met prof. dr. J. J. de Jong, hoogleraar in de politicologie aan de Vrije Universiteit te Amsterdam, die aan de hand van een verzameling gegevens een overzicht heeft gegeven van het gedrag der kiezers in de provincie Drenthe.

Dit is het begin geweest van een actie, die verleden week zaterdag in Hoogeveen van start is gegaan.

De anti-revolutionairen in de Olde Lantschap hebben zich van meet af aan verdiept in de problemen en mogelijkheden van de a.r. partij in Drenthe aan de hand van het gegeven van prof. de Jong. Dit beeld heeft men geanalyseerd, uiteengerfeld en bij stukjes en beetjes bekeken.

Er hebben zich nieuwe perspectieven geopend voor de toekomst, zo concludeerde het Comité. En binnenkort reeds zal men met de verwezenlijking van de plannen beginnen. Vervuld met enthousiasme!

Het zal een doorgaande propagandactie worden. Dat heeft men vooropgesteld. Het zal niet blijven bij die ene folder of die circulaire van veertien dagen geleden. Het Propaganda Comité Drenthe heeft zich voorgenomen de „public relation” onder de loep te nemen. Daarvoor is een speciale aanpak nodig.

Volgens een bepaald systeem zullen kadercursussen worden opgebouwd. Het ligt in de bedoeling diverse bijeenkomsten te organiseren waar actuele en principiële vraagstukken aan de orde

komen. Op deze kadercursussen komen bestuursleden en geïnteresseerden. Niet omdat men zo graag goede bestuursleden wil hebben in Drenthe — dat ook wel natuurlijk — maar ook vooral met dit ene doel: dat deze cursisten het weer doorgeven op hun kiesvereniging. Of aan de buurman „die ook wel aan politiek wil doen.” Om de a.r. mensen in Drenthe in de gelegenheid te stellen een gefundeerd oordeel klaar te hebben als buurman Jan op de fabriek iets te vertellen heeft over minister zus of zo, en om buurman Wim op het kantoor de pas af te snijden als hij gaat jeremiëren over de a.r. politiek sinds de tweede wereldoorlog.

Want ook de anti-revolutionairen zullen evenals de grote bedrijven — moeten gaan doen aan „public relation”, het scheppen van een was van sympathie en genegenheid tot de a.r. partij. Zoiets is alleen maar te bereiken, wanneer alle leden der kiesverenigingen weten waarom zij a.r. zijn. Daarvoor zijn de kadercursussen.

Men heeft nog veel meer op het (uitgebreide) programma. De aanpak van de vergaderingen is één van de vele punten. Waarschijnlijk zal men de kiesverenigingen adviseren kleinere groepen op te bouwen. Dat is veel beter voor een goed gesprek, zo heeft men onderzocht.

Men sorteert dan veel meer effect als bepaalde problemen aan de orde worden gesteld.

Het ligt in de bedoeling van het ac-

tieve Propaganda comité van Drenthe (de namen van de heren J. A. Harms en J. Hollenbeek Brouwer uit Assen mogen hier zeker worden genoemd!) in de zuidoosthoek van Drenthe een groot congres voor industriëlen te organiseren. De landbouwers komen aan hun trekken op een conferentie of iets dergelijks, waar de agrarische vraagstukken onder de loep zullen worden genomen.

In Hoogeveen hebben zaterdag vrijwel alle bestuursleden van a.r. kiesverenigingen in Drenthe en vele anderen deze plannen en de ontwikkeling van de a.r. partij onder ogen gezien. Prof. dr. J. J. de Jong heeft er een boeiend betoog gehouden over de achtergronden van de verkiezingsuitslag. Het is het startschot geweest voor allen in Drenthe, die iets gemeen hebben met de a.r.

Het succes van deze unieke studieconferentie, waarvoor bijzonder veel belangstelling bestond, is te danken aan een zorgvuldige voorbereiding. Men heeft een rondschrijven gezonden aan de kiesverenigingen, waarin de conferentie werd aangekondigd. Daarna volgden met de regelmaat van de klok brieven en circulaires, alsmede stukken voor de conferentie zelf. „Om het paadje warm te houden”, vertelde de actieve secretaris van het Propaganda Comité, de heer Harms. „Telkens weer werd men er met de neus opgedrukt.”

In de circulaires en brieven stelde men vragen aan de kiesvereniging, men gaf nog eens een toelichting op de schets. Het accent werd gelegd op de voorstudie. Daarna heeft men gegevens gevraagd over de deelnemers aan de conferentie. En zo deelde men de conferentiegangers in vier groepen met een maximum aan variatie: onderwijzers, dominees, landbouwers, kantoorlieden,

fabrieksarbeiders, vertegenwoordigers, Kortom, alle beroepen waren zo ongeveer vertegenwoordigd. Het heeft de basis gelegd voor een vruchtbaar gesprek, waarin allerhande problemen een beurt kregen. Ook die van de jeugd. Want verschillende Arjosleden waren van de partij. Niemand heeft het Comité vergeten. Zelfs de dames niet. Ook die waren er.

Binnen zeer korte tijd wordt de besproken materie op de kiesvereniging behandeld. En dan begint de sneeuwbal te rollen. Steeds verder. Hetgeen de bedoeling van deze conferentie is geweest.

B. VRIELING

## \* \* Het paard stond stil

Mijnheer Voskuil heeft door de radio het woord alleen. Niemand valt hem bij zijn socialistische propagandapraatje in de rede, niemand stel hem een vraag. Niemand krijgt gelegenheid, hem van repliek te dienen. Dat is de propagandistische kracht van de P.v.d.A. Zij heeft iedere week verscheidene malen de radio ter beschikking voor haar propaganda.

De heer Voskuil heeft in een van zijn praatjes gereageerd op onze gedocumenteerde artikelen over de tijd van dr. Colijn. Maar hij was in zijn antwoord weinig gedocumenteerd. Hij was er zelfs helemaal naast, zoals wij verleden week al met de cijfers hebben aangetoond. Maar het ergste is wel het slot van zijn radiopraatje geweest. Daarin zegt hij: het paard stond stil en Colijn stond er naast om af te wachten of het weer zou beginnen te lopen. Met andere woorden: in die tijd deed de regering niets om economisch herstel te bevorderen. Niets dan alleen maar wachten.

Natuurlijk is dit een grove onwaarheid, een propagandistische onwaarheid voor de V.A.R.A. De heer Voskuil moet eens gaan informeren bij die P.v.d.A.-mannen, die toen als leden van de V.D. de politiek van dr. Colijn en zijn kabinet hebben gesteund. Zij kunnen hem vertellen, wat er toen wél is gedaan. Zij kunnen hem zelfs vertellen, dat speciaal dr. Colijn — om ditmaal dit éne voorbeeld te noemen — méér dan iemand anders er voor gewerkt en gestreden heeft, om te bereiken, dat er Europese economische samenwerking zou komen. Dat er een eind zou komen aan allerlei handelsbelemmeringen, waardoor héél Europa in moelijkheden kwam.

Maar het kan zijn, dat de heer Voskuil liever niet informeert bij deze heren. Want hún informatie zouden hem immers er van kunnen overtuigen, dat goedkope praatjes over een stilstaand paard en een voerman die maar wacht, moeilijk te verdedigen zijn. En zulke praatjes doen het zo goed bij het publiek, waarvoor ze bestemd zijn....



Onze fotograaf maakte tijdens de conferentie te Hoogeveen dit plaatje

**UW ZENUWEN**  
wordt U volledig de baas met  
**NEUROTONIC**  
niet verdovend, maar genezend  
Het zenuwpreparaat van deze tijd

**ANCRE HORLOGES**  
DE NIEUWSTE MODELLEN  
IN CHROME-STAAL  
DOUBLÉ EN GOUD  
**SIEBEL**  
KALVERSTR. 123 - AMSTERDAM  
LANGE POTEN 11 - DEN HAAG  
STADHUISPLEIN 24-26 - R'DAM  
NW. BINNENWEG 227 - R'DAM

KOOPT BIJ  
DE ADVERTEERDERS

Te hoge bloeddruk

hoofdpijnen, hooikoorts, nier-, lever-, longziekten, open wonden, spatzen, struma, suikerziekte, vallende ziekte, verkalking, verlamming, vetzucht, zenuwontsteking, zenuwzwakte, uitputting of

ENIGE ANDERE SLEPENDE ZIEKTE?

Wij oogsten succes op succes met onze van ouds bekende geneeskruiden à / 3.95 p. pak. Meldt ons uw ziekte en klachten. Broch. en inl. gratis!

**Kruidenhuis Flora**  
Westersingel 40, GRONINGEN

Groot  
of klein  
't moet **PANTIER** zijn.

### EEN UITKOMST VOOR MAAGLIJDERS

Maaglijders, U kunt weer alles gaan eten. De echte C-R MAAGTABLETTEN zijn weer in Nederland verkrijgbaar.

### C-R MAAGTABLETTEN

geven direct verlichting en zijn pijnstillend.

De echte Amerikaanse C-R Maagtabletten zijn die lichtgele tabletten. Alleen verkrijgbaar bij:

### LOUIS RIETBERGEN

NIEUWE BINNENWEG 400 - ROTTERDAM  
Vraagt inlichtingen zonder enige verplichting.

BUREAU VOOR VASTE  
GOEDEREN

### P. Kraaijeveld

Beëdigd Taxateur  
Bloemstr. 13, UTRECHT

Kopen en verkopen van huizen, etc. Woningen te koop gev. voor geldbelegging. Ook worden door ons alle inlichtingen verstrekt omtrent nieuw te bouwen woonhuizen.

ALLE VERZEKERINGEN

VOOR ADVERTENTIES

gelieve men zich uitsluitend te wenden tot de

advertentie-administratie

Kon. Wilhelminalaan 34,  
LEIDSCHENDAM

## SCHOOLMEUBELN

MEUBELINDUSTRIE ROTHUIZEN N.V. - EDE



Ik adviseer U:

## MEDICINALE **Salvitine**

Een rijk vitaminen- en mineralenmengsel, dat het dagelijkse diët juist op de zwakste punten aanvult

Indien niet verkrijgbaar bij Uw apotheker of drogist  
vraage men bij:



**BOGENA N.V.**  
ROTTERDAM (Z.)  
VEERLAAN 17-23

**GARANTIE:** Constataert U na een dagelijks gebruik van gedurende 3 achtereenvolgende maanden geen enkele verbetering, dan vergoeden wij U, alleen op grond van Uw persoonlijke verklaring, en bij inlevering van 2 ledige flacons, de totale aankoopsprijs.

In verschillende Amerikaanse en andere buitenlandse bladen is ons land weer eens in het grote nieuws gekomen. Het betrof hier berichten over Nederlanders en de zee. Geen wonder! Het is de zee en on-

# De onbegrensde grenze

ze scheepvaart op de oceaan, die ons kleine land om zo te zeggen internationaal gemaakt hebben.

**S**EDERT de Phoeniciërs, die in ongeveer 1500 voor Christus' geboorte al een vrij uitgebreide zeevaart en reeds vaste lijndiensten gecreëerd hadden, is de zee voor een aantal landen steeds uiterst belangrijk geweest voor hun ontwikkeling, groei en bestaansmogelijkheid voor de bevolking.

Wij leerden reeds op de lagere schoolbanken, dat ons land al vroeg een eerste viool speelde in de zeevaart. Overal ter wereld vertoonden zich koggen, barken en schoeners met de Hollandse vlag in de mast.

De Oostindische Compagnie was, evenals trouwens de Westindische, een machtig lichaam tot de versteviging van ons bestaan als handeldrijvende mogendheid. Hoe men verder ook over de Oostindische Compagnie moge denken, vast staat toch, dat dit lichaam zijn bestaan vond door middel van de zeevaart. 't Is werkelijk niet te verwonderen, dat de Oostindische Compagnie enkele eeuwen geleden zo'n grote rol speelde in de staatkunde van ons land. De zeevaart had en heeft altijd met politiek te maken. Vandaag is dat nog steeds zo. Wij behoeven slechts aan het Suezkanaal te denken en aan de internationale politieke spanningen en verwikkelingen, die hieruit zijn voortgevloeid en wellicht nog zullen voortkomen. Dat Suezkanaal is voor de zeevaart van enorm belang. Vooral hierdoor staat ook de zeevaart zelf weer in het brandpunt van de internationale belangstelling.

Verschillende internationale bladen hebben aandacht geschonken aan wat zich enkele weken geleden heeft voorgedaan op het gebied van de zeesleepvaart, waar ons land nog altijd een topplaats in bezetten kan.

De nieuwe Statendam, op proefvaart op de Noordzee, was het been waar twee honden omvochten. Smit in Rotterdam — een klinkende naam in de kringen van de wereldscheepvaart — en Wijsmüller in IJmuiden, vanouds rivalen, hebben bij het binnenbrengen van het nieuwe en nog niet aan de rederij overgedragen schip, met elkaar de wapens gekruist. Ze deden dat zowel op het commerciële vlak, als op dat van de praktische zeesleepvaart. Het was een brok romantiek in de harde zakelijke sfeer.

Nauwelijks had de internationale pers dit feit beschreven, of opnieuw liet de Nederlandse scheepvaart van zich spreken. Wéér is het onze zeesleepvaart, welke in allerlei talen en tonen lof wordt toegezwaaid.

We kennen uit de dagbladen de feiten reeds: De Nederlandse zeeslepers Oceaan en Zwarte Zee hebben het gepresteerd om het Duitse vrachtschip Helga Bolten, dat in november in een vliegende storm voor de oostkust van Amerika averij kreeg, naar Hamburg te slepen. Maar eventjes 27.000 kilometer heeft men het ongelukkige, geschonden schip op sleeptouw weten te houden, nadat de Helga Bolten door de bemanning als een hulpeloos geval moest worden verlaten.

De internationale pers noemt dit staaltje van zeesleepvaart een stuk vakwerk van de eerste orde.

## Een land aan zee . . . .

**V**AN Koning Leopold II van België zijn de woorden: Een land aan zee is nooit klein.

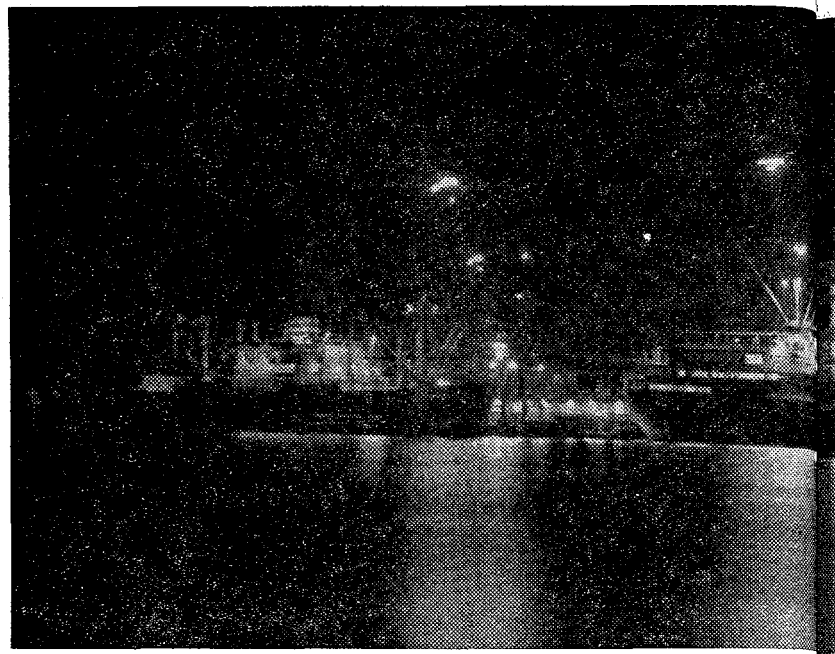
Zo'n land kan immers zijn grenzen uitbreiden over de wereldzeeën. Daarom is voor ons land de scheepvaart van zoveel belang.

Reeds eerder hebben wij de aandacht op de binnenscheepvaart gevestigd en toen gewezen op de belangrijkheid van de binnenvaart in economisch opzicht voor ons land.

De zeevaart is uiteraard niet minder belangrijk! Integendeel, het zijn in de meeste gevallen de zeeschepen, die lading aanbrengen welke door de binnenvaart verder getransporteerd wordt naar het binnenland. En nóg verder zelfs: Naar het achterland van Nederland, naar Duitsland.

Vandaar, dat de Overheid steeds nauwgezet de mogelijkheden en moeilijkheden van onze scheepvaart ter zee dient te volgen. Dat de Nederlandse regering al spoedig na het intreden van de crisis om het Suezkanaal een duidelijk standpunt innam ten aanzien van Nassers handelwijze, is niet te verwonderen. Immers, ook door onze zeescheepvaart was ons land ten nauwste betrokken bij de moeilijkheden, welke zich terstond aandienen na Egypte's naasting van het zo belangrijk kanaal voor de zeevaart. Landen, die in het geheel of bijna geen zeevaart beoefenen, konden zich wellicht om allerlei redenen veroorloven, eerst de kat eens uit de boom te kijken. Zeevarende naties echter werden zeer direkt getroffen door het optreden en ingrijpen van Nasser.

Geen enkele politieke partij mag zich veroorloven, de reële mogelijkheden tot het voortbestaan en de welvaart van ons land te verwaarlozen. De zeescheepvaart, van eminent belang voor ons volk en land, zal dus eveneens steeds



# NEDERLAND

de aandacht van Overheid en politici moeten hebben. Onze partij heeft er herhaaldelijk blijk van gegeven, van hoeveel belang zij de zeevaart voor ons land acht.

## De negende

**O**NS land staat op de wereldranglijst voor wat betreft de tonnagegrootheid op de negende plaats. Dat was volgens de berekening van een half jaar geleden. Volgens onze inlichtingen hebben wij ons ook gedurende het tweede halfjaar van 1956 op deze plaats kunnen handhaven en hebben wij zelfs onze tonnage nog kunnen vergroten.

Amerika staat op de eerste plaats. Daarna volgt Engeland. Vervolgens: Noorwegen, Liberia, Panama, Frankrijk, Italië, Japan. Dan komt Nederland.

Onze koopvaardijvloot omvat 3.860.000 bruto registerton. Wij hebben slechts ongeveer veertigduizend ton minder aan koopvaardij-inhoud dan Japan, terwijl het verschil met Frankrijk, Italië, Liberia en Panama eveneens slechts gering is.

De Verenigde Staten, Engeland en Noorwegen vormen op het gebied van de zeescheepvaart „de grote drie”. Maar ons land neemt op de wereldlijst toch een zeer eervolle plaats in.

Toen de oorlog uitbrak in 1940 hadden wij 1129 zeevaardige schepen, met een gezamenlijke inhoud van 2.850.000 bruto registerton. Bij de bevrijding in 1945 werd de balans van onze koopvaardijvloot opgemaakt. Zoals vrijwel alles, vertoonde ook onze zeescheepvaart een droevig beeld. Nederland was gehalveerd voor wat zijn schepen en tonnage betreft. We hadden toen 692 schepen, inhoudende 1.618.000 bruto registerton.

Thans bezit ons land drieënhalfmiljoen registerton aan zeeschepen! Er blijkt na de bevrijding dus hard gewerkt te zijn om onze zeescheepvaart omhoog te krijgen. De Overheid heeft hierin getoond, doordrongen te zijn van de belangrijkheid van de zeescheepvaart voor ons land.

Mr. J. Prins, raadsadviseur bij het Ministerie van Verkeer en Waterstaat, heeft vastgesteld, dat sedert het einde van de tweede wereldoorlog tot heden in de Nederlandse koopvaardijvloot een bedrag geïnvesteerd werd van f 2700 miljoen.

Maar wat zou de regering vermogen, indien ons land geen bekwame reders bezat? Deze reders hebben getoond, van het goede hout gesneden te zijn. Ze hebben de oude vaargebieden weten terug te winnen en daarenboven de vleugels van hun rederijen verder uitgeslagen.

Ongeveer zeventig procent van onze nationale zeescheepvaart oefent het zogenaamde lijnbedrijf uit. Het woord zegt reeds, dat men lijndiensten onderhoudt. Dit in tegenstelling met de trampvaart, een benaming voor wilde vaart ter zee.

De Nederlandse lijndiensten strekken zich uit naar alle werelddelen. De schepen van de lijndiensten vervoeren de meest uiteenlopende goederen. Daardoor stelt het lijnbedrijf grote eisen aan de scheepsruimte. Voor elk gebied en in elke vaart worden andere eisen aan de scheepsinrichting gesteld.

Er zijn in ons land scheepsbouwers, die zich



## ZEE

De Nederlandse wereldberoemde soms enorme gemiddelde vloot normaal. Somers In 1955 b.v. heri sleepboten 3000 Hetgeen neemde de omtrek van



# ... van ons land



# ... op de ZEE

## REDELIJKE ZEELEPERS

...leepvaart is  
...boten leggen  
... Een jaar-  
...leepmijlen is  
... zelfs hoger.  
...erlandse zee-  
...ijl afgelegd.  
...eenderhalf keer

vooral — en zeer terecht — hebben toegelegd op de bouw van snelle schepen, die een grote efficiëncy bezitten. Noorwegen heeft het in dit opzicht anders gedaan; dit land heeft zich namelijk meer toegelegd op de bouw van tankschepen. Volgens de gegevens bestaat de Noorse scheepvaart dan ook voor ongeveer zestig procent uit tankers. Zo'n enorme tankervloot kan een specialiteit voor het wereldscheepvaartverkeer vormen, maar tegelijkertijd kan een dergelijke eenzijdigheid gevaren in zich bergen.

Onze reders en scheepsbouwers zitten niet stil. Op het ogenblik staan er nog 315 schepen op stapel. Hierbij rekenen wij dan ook de verstrekte, doch niet onderhanden zijnde opdrachten voor de bouw van zeewaardige schepen. Die 315 schepen hebben tesamen weer een inhoud van bijna anderhalf miljoen bruto registerton. Nederland werkt dus aan zijn zeevaart!

## Kustvaart

**V**ELEN denken bij het horen van de benaming kustvaart aan een varen langs de kusten. Een kustvaarder zou dan een schip zijn, dat eigenlijk niet op de vlakke mag of kan komen. Het is geen schip voor de binnenvaart, doch evenmin voor de beoefening van de zeevaart. De kustvaart zou dan vlees noch vis zijn.

Men heeft in dat geval echter een zeer verkeerde voorstelling van zaken omtrent onze Nederlandse kustvaart. Vroeger was het inderdaad zo, dat er schepen waren, waarmee men zich niet te ver uit de kust kon wagen omdat hun inhoud te gering was. Maar daar is tegenwoordig vrijwel geen sprake meer van.

Na 1945 is er een geweldige vooruitgang geboekt omtrent het aantal kustvaarders, dat ons land bezit. Die kustvaarders zijn echter volkomen zeewaardig. Onder kustvaarders moet men dan ook op het ogenblik meer verstaan alle zeewaardige schepen, die niet groter van inhoud zijn dan 500 brutoregisterton. De eerder genoemde Mr. Prins heeft terecht gezegd, dat men beter zou kunnen spreken van „kleine handelsvaart”, ofschoon deze benaming toch ook weer betrekkelijk is.

Het scheepstype van de kustvaarder-oude-stijl is hier te lande veel verbeterd. Dat kan wel hieruit blijken, dat bijna alle zogenaamde coasters, die thans voor Nederlandse rekening gebouwd worden, een certificaat ontvangen voor onbeperkte zeevaart. Zij kunnen zich dus krachtens hun bouw en hechtheid rustig op de vlakke begeven. En dat gebeurt dan ook in toenemende mate. Heel wat van onze coasters, nog steeds kustvaarders genoemd, ondernemen regelmatig transatlantische reizen.

Het is overigens interessant om te vernemen, dat de opbloei voor onze kustvaarders begonnen is in de crisisjaren — dus in de tien jaren die aan de tweede wereldoorlog voorafgingen. Grote zeeschepen veroorzaakten enorme verliezen voor de reders. Vandaar, dat men overging tot het aanschaffen van een kleiner zeewaardig vrachtschip, de zogenaamde kustvaarder. Thans telt

ons land niet minder dan 800 kustvaarders. Op alle zeeën kruisen coasters met de Nederlandse kleuren en deze snelle, hoewel betrekkelijk kleine schepen vormen een belangrijke factor in onze zeescheepvaart.

## Kapitaal, kapitaal ...

**M**EN is het er in scheepvaartkringen volmondig over eens, dat het de zeescheepvaart in Nederland op het ogenblik goed gaat. Men heeft de wind mee en men kan zeggen, dat onze reders ook met hun tijd meegegaan zijn. De industrialisatie neemt toe, de welvaart is gestegen. Het gevolg hiervan was een veelsoortig speciaal massavervoer, waarvan in het bijzonder de wilde vaart kon profiteren. Maar voor een dergelijk vervoer komt het aan op grote schepen. Ertsen zijn uiteraard het voordeligst te vervoeren met schepen van een grote inhoud. Nu blijkt, dat de reders daarmee rekening gehouden hebben. Er worden aan de scheepswerven steeds meer opdrachten verstrekt voor het bouwen van schepen van ongeveer 15000 ton dood gewicht. Dat is voor een vrachtschip zeer groot, temeer daar men bedenken moet, dat in scheepvaartkringen dood gewicht de aanduiding is voor een schip zonder lading. Met deze grote vrachtschepen kan men dus de grote hoeveelheden droge lading vervoeren.

Het gaat de zeescheepvaart inderdaad voor de wind. Maar we moeten bedenken, dat het rederijbedrijf enorme kapitalen vergt. Het is een uiterst kapitaalintensieve bedrijfstak, om het in economisch jargon te zeggen.

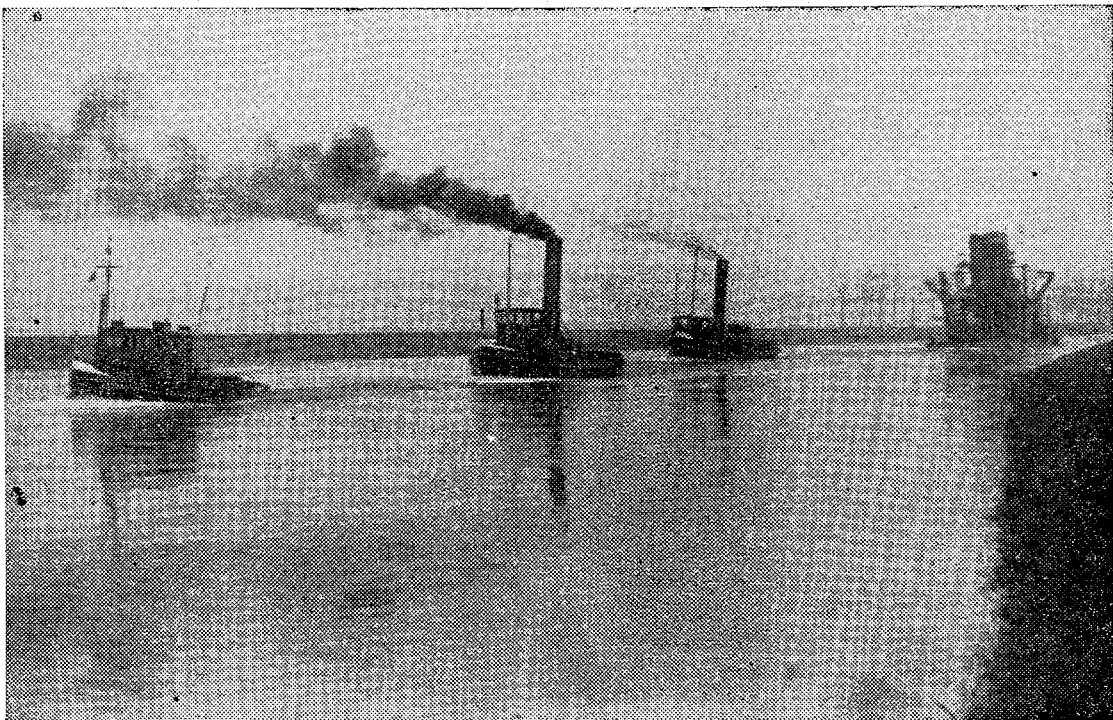
Voor iedere nieuwe werknemer is op het ogenblik een kapitaalinvestering van f 125.000 nodig. Dit zegt natuurlijk weinig als we er niet enkele andere cijfers tegenover zetten. Welnu, voor de levensmiddelenbranche maakt dit een bedrag uit van f 24.000 en voor de industrie f 31.000. De Spoorwegen en de Nederlandse mijnen vergen ook een grote investering, gerekend per werknemer; namelijk f 100.000.

De zeescheepvaart wint het zelfs van die bedrijfstak nog. Dat is trouwens te begrijpen, als men weet, dat de bouw van een schip een enorm kapitaal vereist.

In ons land vinden ongeveer 57.000 personen hun werk in de zeescheepvaart. Daarbij is dan gerekend het walpersoneel, dus de mensen van stuwadoors- en cargadoorsbedrijven. Die 57.000 personen maken 1,4 procent van onze beroepsbevolking uit. Temeer moet ons treffen, van hoeveel belang de zeescheepvaart voor ons land is! Denk slechts aan de deviezen, die onze zeevloot ons als natie te bezorgen weet!

Onze partij ziet de zeevaart dan ook inderdaad als een economische slagader. Maar daarenboven geeft de aktiviteit op het gebied van de scheepvaart ons land goodwill in de wereld, terwijl velen uit ons volk getoond hebben, juist op de zeeën hun beste eigenschappen tot uitdrukking te kunnen brengen.

Neen, ons land is niet denkbaar zonder zijn zeevaartvloot. Het is evenmin denkbaar zonder zijn zeeslepers en zijn runners. „Hollands glorie” van de schrijver Jan de Hartog, is bijna een epos geworden van deze bijzondere tak van zeevaart. De zeesleepvaart is een epos!



## N.V. Grofsmederij

v.h. Firma Gebr.

N. en E. DE JONGH



Bolnes

TELEFOON K 1896—304

## Zeesleepvaart

**O**NZE zeeslepers zijn wereldberoemd. Dit is geen opmerking, die uit chauvinisme geboren is. De feiten spreken hier een duidelijke taal. De moeilijkste sleeptransporten over zee worden vaak opgedragen aan Nederlandse sleepvaartbedrijven. Onze slepers hebben terecht een grote befaamdheid gekregen. Ze hebben dan ook bijna alle zeevarende landen tot klant.

We kunnen twee soorten van sleepwerk onderscheiden: Het werkelijke sleepwerk en het bergingswerk, zoals thans door de Oceaan en de Zwarte Zee verricht is en dat succesvol bekroond werd door de Helga Bolten de Hamburgse haven binnen te slepen na een ontzagwekkende reis over oceanen en zeeën. In de internationale pers wordt geschreven, dat dit bergingswerk moeilijker was dan het bergen destijds van de FLYING ENTERPRISE, het schip dat op dramatische wijze verging en waarover in de gehele wereld geschreven werd als gevolg van de heldhaftigheid van de kapitein.

Er zijn in de wereld verschillende punten, waar Nederlandse zeesleepboten gestationeerd zijn om eventueel in nood verkerende schepen te hulp te snellen. Deze sleepvaart behoort onder het zogenaamde bergingswerk ondergebracht te worden.

Het eigenlijke sleepwerk behelst meer normale transporten, die echter vaak nog abnormaal genoeg kunnen zijn. Baggermolens, droogdokken, bruggen, oude schepen die naar andere werelddelen gesleept moeten worden, worden door Nederlandse sleepboten naar de plaats van bestemming gesleept.

Bijna tweederde van alle zeesleepwerk ter wereld wordt door Nederlandse zeeslepers opgeknaapt. En daarin is Nederland dan ook groot. De Belgische Koning had gelijk: Een land aan de zee kan niet klein zijn. Alle oceanen vormen het werkgebied van een aantal Nederlanders.

Laten wij de zeescheepvaart niet verwaarlozen! Het is dan ook goed, dat onze antirevolutionaire partij keer op keer in zijn verkiezingsprogram aandacht geschonken heeft aan Nederland als zeevarende natie!

# ZUTPHEN EN OMSTREKEN

Voor al Uw **SCHOEISEL** naar **KROES**  
**Schoenmagazijn**  
 GROENMARKT 47 ZUTPHEN  
 Vakkundige bediening

## GRONINGEN

**Dames- en meisjesbovenkleding**  
 Het aangewezen adres in het Noorden:  
**Buisman-Stienstra**  
 GULDENSTRAAT - GRONINGEN

**Chr. Coöp. Spaarbank**  
**„EIGEN HAARD” G.A.**  
 LOPENDE DIEP 7 - GRONINGEN  
 Rentevergoeding 2 3/4 %  
 idem leden 3 %

Briefhoofden  
 Briefkaarten  
 Enveloppen  
 Rekeningen  
 Kwitanties  
 Vloei-bladen  
 Folders enz.  
**Laat JAN NOORMAN**  
**uw drukwerk verzorgen**  
 en... u is tevreden  
 Drukkerij en Papierhandel  
 v/h T. J. de Jong (Jan Noorman)  
 Folklingestraat 15. GRONINGEN  
 Telef. 22717 b.g.g. s avonds 30931

Bij **TECHNISCH BUREAU**  
**YPEY**  
 komt u in contact met goede installateurs en reparateurs  
 Re. flo. Elektr. Scheerapparaten. Schemer. en gloeilampen. Stofzuigers. Verlichting.  
**BLOEMSTRAAT 31 - TELEFOON 28095**

**EXCLUSIEVE INTERIEURS**  
 VOOR WONING, KANTOOR EN WINKEL  
**MEUBILERINGSBEDRIJF**  
**DEN OUDEN**  
 OUDE BOTERINGESTRAAT 2 - GRONINGEN

**MEUBELEN** aangepast aan elk gewenst INTERIEUR en voor elk doel.  
**TAPJEN, GORDIJNEN, BEDDEN, LINOLEUM, VILZEEL** in uitgebreide keuze voorradig  
 Franco levering door geheel Nederland.  
**D. BOONSTRA, Woninginrichting, GRONINGEN**  
 WESTERHAVEN 12 Tel. 26324  
 Op verzoek komen wij u gaarne aan nuls onze collectie tonen. Indien nodig wordt betaling op prettige wijze geregeld zonder kosten

**Begraafenisvereniging „Groningen”**  
 ZWANESTRAAT 12 - TEL. 20910  
 Dir. G. L. SMIDT  
 Dag en nacht te ontbieden voor leden en niet-leden.  
 Begraafnissen - Crematies - Binnen- en Buitenlandse transporten. Eigen Rouw- en Ontvangkamers.  
 Gelegenheid tot inschrijving tegen premiebetaling.

**EEN OUD EN VERTROUWD ADRES VOOR**  
**GRAFWERKEN**  
**BOUWWERKEN**  
**MARMERWERKEN**  
**SWITERS EN TERPSTRA**  
 Groningen - Emmasingel 11 - Telefoon 23410

**BROEKEMA'S**  
**KOFFIE en THEE**  
**vraag die!**  
 N.V. BROEKEMA-NAGEL, GRONINGEN - ASSEN

**Kredieten voor handel en industrie**  
 N.V. SLAVENBURG'S BANK  
 HANDELS- EN EFFECTENBANK N.V.  
 GRONINGEN Brugstraat 32 • WINSCHOTEN Blijhamerstraat 21

# De herziening van

**REEDS** langer dan een halve eeuw is er in ons land gewerkt aan de opbouw en verbetering van de sociale verzekeringswetgeving. Dit alles ging niet zonder moeite gepaard. De strijd, die onze voorgangers, waarbij ik met name denk aan Kuyper en Talma, hebben gevoerd, was vaak bitter en hard. Een bekroning van hun arbeid bleef echter niet uit. Reeds vroeg legden zij, met Aalberse en Slotemaker de Bruïne de grondslagen voor een goede en gezonde sociale wetgeving. Lange jaren hebben wij hiervan reeds de vruchten mogen plukken.

Hoewel het complex van sociale verzekeringswetten in de loop van de jaren nagenoeg is voltooid, kunnen we niet tevreden zijn met de bestaande regelingen. Sommige verzekeringen zijn sterk verouderd en behoeven aanpassing en verbetering. Het is niet zonder reden, dat ook in het program van actie van onze partij hiervoor aandacht wordt gevraagd.

Een van de verzekeringen die noodzakelijk moet worden herzien is de invaliditeitsverzekering. Het is nog niet zover, dat herziening hiervan binnenkort is te verwachten, maar toch zijn de eerste lichtpunten te zien.

Ruim 34 maanden heeft de Sociaal-Economische Raad gewerkt aan de voorbereiding van een advies over een herziening van de invaliditeitsverzekering. Wel ontving deze Raad in juni van het jaar 1952 van de toenmalige Minister van Sociale Zaken en Volksgezondheid het verzoek over deze materie advies uit te brengen, maar de Raad verleende, en terecht, voorrang aan het uitbrengen van een advies over de ouderdomsverzekering. Dit advies werd in februari 1954 uitgebracht, zodat eerst daarna de invaliditeitsverzekering onder de loep kon worden genomen.

De S.E.R. heeft in deze tijd echter niet alleen gewerkt aan het maken van een advies over een herziening van de invaliditeitsverzekering. Gelijktijdig heeft hij zich bezig gehouden met de voorbereiding van een advies over een herziening van de weduwen- en wezenverzekering. Ook dit advies is nagenoeg gereed gekomen en verwacht wordt, dat vaststelling hier van zeer binnenkort zal plaatsvinden.

### Ingrijpende veranderingen

DE S.E.R. adviseert niet tot wat men zou kunnen noemen het bijshaven van de huidige Invaliditeitswet. Dit is ook begrijpelijk, want deze oude, uit het jaar 1913 daterende wet, voldoet nagenoeg in geen enkel opzicht meer aan de eisen die aan een goede sociale verzekering worden gesteld. De tijden zijn veranderd en hiermee is eveneens een verandering van de opvattingen ten aanzien van de inhoud van de sociale verzekeringswetgeving gepaard gegaan.

De Raad beveelt aan de verzekering op een geheel nieuwe leest te schoeien. De uitvoering, die nu centraal is geregeld, dient voor de nieuwe verzekering bedrijfstaksgewijze te geschieden. De financieringsmethode van de huidige Invaliditeitswet is verouderd en biedt moeilijkheden bij de aanpassing van oude toegekende renten. Een andere en eenvoudiger methode acht de S.E.R. noodzakelijk. Heeft men nu eerst recht op rente, wanneer men nagenoeg volledig invalide is, voor de toekomst wordt een veel gunstiger regeling aanbevolen. Voor dit alles is een nieuwe wettelijke opzet onvermijdelijk.

Alle ingrijpende veranderingen in het huidige bestel betekenen evenvele verbeteringen voor hen, die in de verzekering worden opgenomen.

Het S.E.R.-advies beslaat ruim 80 pagina's, zodat het niet mogelijk is de inhoud hiervan in dit kader volledig te bespreken. Volstaan zal worden met het aangeven van de grote lijnen en het vermelden van de belangrijkste punten.

### Wie verzekerd zijn

DE S.E.R. adviseert van de nieuwe invaliditeitsverzekering een z.g. arbeidersverzekering te maken. Dit betekent, dat alleen zij, die in loondienst werkzaam zijn en verschillende andere daarmee gelijk te stellen personen in de verzekering worden opgenomen. De verzekering draagt een verplicht karakter en vrijstelling is niet mogelijk.

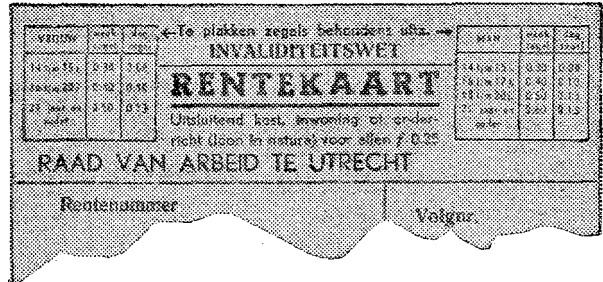
Nam het overheids personeel in onze sociale verzekering tot nu toe in de regel een bijzondere positie in, met de aanbevolen invaliditeitsverzekering zal dit niet meer het geval zijn. Weliswaar geldt voor het overheids personeel, reeds een redelijke voorziening in geval van invaliditeit, maar de S.E.R. wijst er op, dat aan het maken van uitzonderingen ernstige bezwaren zijn verbonden. Het voor het overheids personeel geldende stelsel verschilt in belangrijke mate van het stelsel dat de S.E.R. voorstaat. Moeilijkheden zouden zich met name laten gelden in geval van overgang van particuliere dienst naar overheidsdienst en omgekeerd. Een invalide ambtenaar komt eerst dan voor een invaliditeitspensioen in aanmerking wanneer hij een aantal pensioengeldende dienstjaren in rekening kan brengen. Aangezien de door de S.E.R. voorgestelde invaliditeitsverzekering in geval van eindiging van de verzekering slechts een nawerking kent van vier weken, zal bij overgang van particuliere dienst naar overheidsdienst gedurende een aantal jaren het invaliditeitsrisico niet zijn gedekt. Door de ontwikkeling van de sociale verzekering en van de andere onderdelen van het arbeidsrecht, ontlopen de arbeidsvoorwaarden van het overheids personeel en die van de overige werknemers elkaar thans minder dan vroeger het geval was. Het ligt in de lijn der ontwikkeling, aldus de S.E.R., dat de voor alle werkne-

mers geldende regelingen voor de dekking van het invaliditeitsrisico ook van toepassing zijn op het overheids personeel. Zowel voor werknemers als ambtenaren kan men bijzondere voorzieningen treffen in de vorm van een aanvulling op de algemene regeling.

Een verplichte verzekering voor zelfstandigen wordt door de S.E.R. afgewezen. Voor een grote groep van zelfstandigen is de behoefte aan een verzekering minder groot dan voor de loontrekkenden. Voor de groep zelfstandigen, die in hoofdzaak uitvoerende arbeid verrichten wordt de behoefte aan een verzekering wel aanwezig geacht, maar de S.E.R. meent op grond van praktische overwegingen opname in de verplichte verzekering te moeten afraden.

*Zodra iemand de status van loontrekkende verliest eindigt de verzekering. Een meerderheid van de S.E.R. beveelt wel aan dergelijke personen, die na een periode van loondienst als zelfstandigen gaan werken in de gelegenheid te stellen vrijwillig de verplichte verzekering voort te zetten.*

*De verzekeringsplicht dient eveneens te eindigen bij het bereiken van de 65-jarige leeftijd. Doorgaans eindigt op deze leeftijd het arbeidsleven in dienst-*



Bij de invoering van de nieuwe regeling gaan de oude rentekaarten verdwijnen.

*betrekking. De algemene en bijzondere ouderdomsverzekeringen moeten dan voldoende dekking bieden bij het wegvallen van het inkomen.*

Kent de huidige Invaliditeitswet, evenals de Ziekte- wet en de Werkloosheidswet een loongrens, de S.E.R. adviseert voor de nieuwe invaliditeitsverzekering een dergelijke grens niet in te voeren. Invoering van een loongrens zou betekenen, dat de werknemers bij overschrijden van deze grens niet meer verzekerd zijn.

Invaliditeit draagt veelal een langdurig karakter, zodat ook voor de werknemers, die een relatief hoog loon genieten een voorziening ingeval van loonderving noodzakelijk is. De S.E.R. wijst er op, dat het treffen van eigen voorzieningen niet algemeen gebruikelijk is, waarschijnlijk omdat het individuele invaliditeitsrisico niet hoog wordt aangeslagen. Ook de ondernemingen zijn veelal, anders dan bij ziekte, niet bereid de financiële gevolgen te dragen.

### De aan de verzekering te ontnemen rechten

DE verzekering, die de S.E.R. voor ogen staat zal niet alleen voorzien in een gedeeltelijke compensatie van door invaliditeit veroorzaakte loonderving. Een medische behandeling, het verstrekken van kunstmiddelen alsmede om- en herscholing voor rekening van de verzekering moet mogelijk zijn. (revalidatie)

Met dankbaarheid mag worden geconstateerd, dat de S.E.R. in zijn advies een uitvoerige beschouwing wijdt aan het vraagstuk van de revalidatie. Tot nu toe werd hieraan in de Sociale verzekeringswetgeving welens te weinig aandacht besteed. Toch is een goede revalidatie van niet minder betekenis dan een geldelijke vergoeding ingeval van inkomensderving.

Een goede revalidatie is vaak eveneens een voordeel voor het verzekeringsfonds. Dit is echter van bijkomstige aard en daarom zal, naar het oordeel van de S.E.R., de hiervan te verwachten vermindering van de geldelijke uitkeringen niet beslissend mogen zijn

### Thans en straks

Dat de geadviseerde nieuwe invaliditeitsverzekering belangrijke verbeteringen biedt staat bijkans nevenstaande beschouwing wel vast. Een facet van deze verbeteringen wordt met onderstaand voorbeeld duidelijk geïllustreerd. Een ongehuwde werknemer van 50 jaar wordt invalide. Zijn normale loon per week bedraagt f 75,00. Hij heeft geen recht op een ongevalsuitkering, zodat hij op de invaliditeitsverzekering is aangewezen.

Om na te gaan, wat hij nu volgens de huidige invaliditeitswet kan krijgen, neem ik aan, dat er voor hem gedurende 30 jaar onafgebroken rentezegels zijn geplakt van f 0.60. De invaliditeitsrente bedraagt dan f 21.76 per maand of f 5.02 per week. Hierop wordt een toeslag verleend uit rijksmiddelen van 182% of wel f 9.14 per week. Ondanks de belangrijke toeslag ontvangt hij per week slechts in totaal f 14.16. Het is onmogelijk hiervan rond te komen.

Krijgen we de door de S.E.R. voorgestelde invaliditeitsverzekering, dan ontvangt deze werknemer ingeval van volledige arbeidsongeschiktheid 70% van zijn laatste loon. Dit betekent dus 70% van f 75.00 of wel f 52.50. Dit is dan een volledig verkregen recht, terwijl van de eerder genoemde f 14.16 het grootste gedeelte niet eens een verkregen recht is, maar een van overheidswege verleende tegemoetkoming. Commentaar is hier overbodig.



# Invaliditeitsverzekering

## Wanverhouding

In de loop van ruim 40 jaar is een aanvankelijk goede sociale verzekeringswet verlaagd tot een verzorgingsregeling, die bovendien in geen enkel opzicht toereikend is. Dit moge uit het volgende voorbeeld blijken.

Stel, een gehuwde werknemer heeft een basesrente van f 5.00 per week. Hij ontvangt hierop een toeslag van 182% of wel f 9.10 en een gezinstoeslag van f 11.42 per week (per maand f 49.50). Zijn totale inkomsten zijn f 25.52 per week, waarvan hij onmogelijk met z'n vrouw kan rondkomen.

Van deze ruim f 25.00 behoort bovendien slechts f 5.00 of minder dan 20% tot de verkregen rechten. Het is duidelijk, dat hier van een wanverhouding sprake is.

Een spoedige herziening is daarom dringend noodzakelijk.

voor de financiële middelen, die voor de revalidatie ter beschikking worden gesteld. Op deze wijze zal het mogelijk zijn alles in het werk te stellen ook aan de invalide mens weer zinvolle arbeid te geven.

Tot het verstrekken van hulpmiddelen (prothesen, invalidewagentjes e.d.) moet ook dan worden overgegaan, indien dit uit een oogpunt van verzorging van de invalide wenselijk is.

De renten van de huidige Invaliditeitswet zijn uitermate laag en staan in geen enkel verband met het loon dat de werknemer voor zijn invalide worden verdiende. De rente houdt verband met de door of voor de werknemer in de loop der jaren betaalde premie. Aangezien de premie sedert 1913 nooit weer is aangepast aan de gestegen lonen, is de rente zeer gering. Het is begrijpelijk, dat de S.E.R. nu adviseert het invaliditeitspensioen van de nieuwe verzekering af te stellen op een zeker percentage van het normale loon, dat de werknemer laatstelijk verdiende. Dit betekent een geweldige verbetering.

Tevens wordt voorgesteld de eenmaal toegekende uitkeringen aan te passen aan de wijzigingen van de algemene loonindex. Evenals voor de algemene oudedomsverzekering worden de pensioenen dus waarde- vast. Dit is van grote betekenis.

Om thans voor een invaliditeitsrente in aanmerking te kunnen komen moet men nagenoeg volledig invalide zijn. Men is nl. eerst invalide, wanneer men niet in staat is ééndertig van het normale loon te verdienen. Bij 60% invaliditeit bestaat nu dus geen recht op rente. De S.E.R. wil dit veranderen en beveelt aan een nieuwe invaliditeitsverzekering zodanig te maken, dat het eveneens mogelijk is in geval van gedeeltelijke invaliditeit een evenredige geldelijke uitkering te verstrekken. De uitkering zal dus samen moeten hangen met de mate van invaliditeit.

Een sterke verfijning zoals die geldt voor de ongevallenverzekering — in invaliditeitschatting op 10% nauwkeurig — acht de S.E.R. niet mogelijk. De maximaal bereikbare verfijning van de invaliditeitschatting ziet de S.E.R. in een indeling naar een viertal invaliditeitsklassen. De eerste invaliditeitsklasse geeft aan een arbeidsongeschiktheid van 0—25%, de tweede van 25—50%, de derde van 50 tot 75% en de vierde van 75 tot 100%.

Bij de vaststelling van de arbeidsongeschiktheid gaat het dus om een indeling in een van deze klassen. De mate van arbeidsongeschiktheid is niet alleen afhankelijk van lichamelijke toestand van betrokkene. Daarom dient bij de vaststelling hiervan ook rekening te worden gehouden de vaktechnische factoren en de maatschappelijke positie.

De S.E.R. heeft voor elke invaliditeitsklasse een uitkeringspercentage vastgesteld. Bedraagt de invaliditeit minder dan 25% (eerste klasse) dan wordt er geen uitkering verstrekt. Voor de tweede klasse (25—50%) geldt een uitkeringspercentage van 20%, voor de derde klasse (50—75%) 45% en voor de vierde klasse (75—100%) 70%.

Aan een dergelijk systeem van klasseindeling kleven natuurlijk wel enige bezwaren. Het verdient daarom aanbeveling bij de uitvoering van deze verzekering de nodige soepelheid te betrachten.

Het recht op invaliditeitsuitkering dient naar de mening van de S.E.R. in de regel eerst in te gaan nadat de arbeidsongeschiktheid een jaar heeft geduurd. Dit betekent dat de nieuwe Invaliditeitswet aan moet sluiten op de ziektewet. Samenloop van ziekengeld en invaliditeitsuitkering is niet mogelijk en de S.E.R. acht samenloop van de laatste uitkering met een ongevalsrente eveneens ongewenst.

## De financiering van de verzekering

DE voordelen van een Sociale verzekering kunnen niet voor niets worden gegeven. Ook deze verzekering kost geld en dit moet op een of andere manier door de verzekerden worden opgebracht. Voor de Invaliditeitswet die we nu hebben geschiedt dit in de vorm van het plakken van rentezegels op een rentekaart. De bedragen die op deze wijze binnen komen worden geboekt op naam van de verzekerde zelf. De aldus voor elk afzonderlijk gevormde bedragen vormen de basis voor de berekening van de uitkering. Op deze wijze vindt een belangrijke kapitaalvorming plaats. Een dergelijke financieringsmethode duidt men aan met een kapitaaldekkingssysteem.

Voor de nieuwe invaliditeitsverzekering adviseert de

S.E.R. een geheel andere financieringsmethode, nl. een methode waarbij gebruik wordt gemaakt van het om-lagsysteem. Dit betekent, dat er geen kapitalen worden gevormd om eventuele toekomstige verplichtingen te kunnen dekken, maar dat de kosten van de verzekering over een bepaald jaar ook over dat jaar worden omgeslagen. Dit is een belangrijke vereenvoudiging en op deze wijze wordt het mogelijk gemaakt de uitkeringen aan te passen aan de wijzigingen van de lonen.

Een meerderheid van de S.E.R. beveelt een uniforme premie aan, dus een premie die voor alle bedrijfstakken gelijk is. Een minderheid van de S.E.R. pleit er voor de bedrijfsverenigingen (uitvoeringsorganen) zelf de verantwoordelijkheid te laten dragen voor het opbrengen van de middelen ter dekking van de aan de uitvoering van de verzekering verbonden kosten. Dit betekent een verschil in premiehoogte.

Voor de premieberekening evenals voor de vaststelling van de uitkering dient een maximum dagloon te gelden. Dit maximum is gelijk aan dat van de overige sociale verzekeringen. Alles wat boven dit maximum uitgaat komt niet voor de vaststelling van uitkering en premie in aanmerking.

De S.E.R. raamt een uniforme premie voor de nieuwe invaliditeitsverzekering op ongeveer 2,5% van het premieplichtig inkomen. Bij invoering van de verzekering vervalt het plakken van rentezegels.

## De organisatie van de uitvoering

DE Sociale Verzekeringsbank (vroeger de Rijkssverzekeringsbank), daarin bijgestaan door de Raden van Arbeid, voert de huidige invaliditeitsverzekering uit. De Sociale Verzekeringsbank is een centraal maatschappelijk orgaan en is het geschiktste orgaan voor de uitvoering van algemene of volksverzekeringen.

De door de S.E.R. voorgestelde nieuwe invaliditeitsverzekering is een z.g. arbeidersverzekering. Het is daarom ook begrijpelijk, dat de S.E.R. adviseert de uitvoering van deze verzekering op te dragen aan de organen van het bedrijfsleven, d.w.z. aan de vakbedrijfsverenigingen. Dit ligt in de lijn van de ontwikkeling ten aanzien van de uitvoeringsorganisatie en biedt een waarborg voor een goede en doelmatige uitvoering.

De uitvoering van de invaliditeitsverzekering stelt zware eisen aan de medische diensten van de uitvoeringsorganen. Aan het vraagstuk van de organisatie van deze medische diensten heeft de S.E.R. uitvoerige aandacht besteed. Een deel van de S.E.R. pleit voor een zelfstandige medische dienst voor elke bedrijfsvereniging, waarbij aan bepaalde eisen moet worden voldaan met daarnaast de instelling van een gemeenschappelijke coördinerende medische dienst met een toezichthoudende taak. Een ander deel van de Raad beveelt de instelling van een gemeenschappelijke medische dienst aan met een uitvoerende taak.

## Apart advies

DE S.E.R. geeft in zijn advies niet aan wat er moet gebeuren met de mensen, die reeds een invaliditeitsuitkering ontvangen ingevolge de nu geldende Invaliditeitswet. Wel worden enkele richtlijnen aangege-

ven, maar de S.E.R. is voornemens over dit vraagstuk een apart advies uit te brengen. Het betreft hier zeker geen eenvoudig probleem, maar verwacht mag worden dat bij invoering van de nieuwe invaliditeitsverzekering ook voor deze personen een redelijke voorziening is getroffen. Het is noodzakelijk, dat er ook over hen een verlichting komt van de financieel moeilijke omstandigheden waarin zij verkeren.

## Dankbaarheid

HET heeft lang geduurd, maar de eerste stap naar een herziening en verbetering van de invaliditeitsverzekering is gedaan. Dit geeft reden tot dankbaarheid en blijdschap. Hopelijk zal de tweede stap, nl. een wettelijke regeling waarin deze voorstellen van de S.E.R. worden verwerkt, niet lang op zich laten wachten. De tijd dringt, want de nood onder de invaliden is veelal groot. Reeds te lang hebben zij moeten teren op de goede maar nooit aan de veranderde omstandigheden aangepaste Invaliditeitswet van wijlen minister Talma. Met name voor de Anti-revolutionairen moet het een eenzaak zijn alle krachten in te spannen om aan het werk van deze sociale voorvechter haar betekenis terug te geven.

L. DE GRAAF

## Een trouwe werker

OP de onlangs gehouden jaarvergadering van de A.R. kiesvereniging Wilhelminapark te Utrecht heeft de heer Jac. de Geus afscheid genomen als secretaris. Dit komt meer voor zult u zeggen.

Maar in dit geval bestaat er toch aanleiding hiervan melding te maken omdat de heer de Geus ruim 50 jaar actief in de A.R.-partij heeft medegewerkt en landelijk bekendheid heeft verworven door de hulp die hij steeds heeft verschaft bij de deputatenvergaderingen welke zoals bekend, steeds te Utrecht worden gehouden. Om deze deputatenvergaderingen te doen slagen was de heer de Geus geen moeite te veel. En ook daarvoor willen wij hem op deze plaats hartelijk danken.

Het verheugt ons, dat hij ons in een brief mededeelt, dat hij ook voor het vervolg nog gaarne zijn hulp beschikbaar wil stellen voor de organisatie van de deputatenvergaderingen.

Wij wensen hem toe, dat hij ook in zijn levensavond Gods rijke zegen mag ervaren.



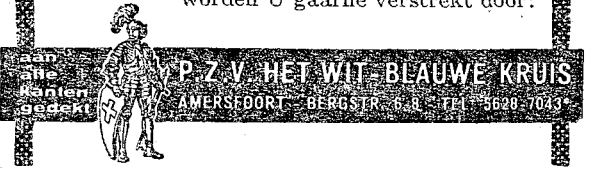
Goed afgesloten  
betekent:

Risico uitgesloten!

U denkt aan verzekering om zich te vrijwaren tegen de geldelijke gevolgen van ernstige ziekte of ongeval.

Als U verlangt, dat U bij hogere leeftijd en bij veel schade niet opgezegd kunt worden en zelfs bij afloop van de contractperiode deze weer vernieuwd kan worden, dan denkt U aan zekerheid.

Inlichtingen over deze zekerheid worden U gaarne verstrekt door:



## Rijwielen direct v. fabriek

f 50.— goedkoper. Eerste klas materiaal en langdurige garantie. Gedurende de wintermaanden op onze reeds zeer laag gestelde prijzen een extra korting: okt. / 12.50, nov. / 14.—, dec. / 14.—, jan. / 13.— en febr. / 12.50. Doe als zo velen profiteer van dit voordeel. Vraag gratis prijscurant met kortingsbonnen. SIMBA RIJWIELFABRIEK, Naaldwijkseweg 26, 's-Gravenzande. Tel. K 1748-673.

## LEEUWARDEN

**ELEKTRA:** Lichtinstallaties, Kracht, Reparatie van alle elektr. apparaten.

**GAS:** Verwarming, Komforen, Geisers

**WATER:** Wastafels, Boilers, Douchecellen

**DAKBEDEKKING:** Lei, Zink, Koper, Asfalt  
Loodgieters- en Elektrotechnisch Bedrijf

**FA. J. POPMA & ZN. v/h W. Bultsma**

Voorstreek 38, Tel. 3487; Weerd 1, Tel. 4926, LEEUWARDEN

## HUIZUMER

**FRUIT- EN GROENTENHAL**

(M. W. CAMPING)

NIEUWESTAD 80 - LEEUWARDEN - TEL. 6921

Lid Fruitexpres „VITA" Diepvriesgroenten

## Stoomwasserij DE RUITER

Tulpenburg 30 - LEEUWARDEN - Tel. 5707

Behandeling van **HUISHOUDWAS  
WERKKLEDING  
OVERHEMDEN  
BOORDEN** enz.

## HOTEL „DE KROON"

SOPHIALAAN - LEEUWARDEN

Tel. 4467-4468

★

Uw adres voor recepties en partijen

## J. SPAAN

**TIMMERBEDRIJF NIEUWBOUW**

**EN ONDERHOUDSWERK**

Spanjaardslaan 11 - Tel. 8515 - LEEUWARDEN

## Nederlandsche Middenstandsbank N.V.

Kantoor LEEUWARDEN

Bedrijf Kredieten

Deposito's

Rekening-Courant

Safeloketten

Beleggingen

Spaargelden

WILLEMSKADE 2 - TEL. 4646 - LEEUWARDEN

## Prima verzorgd drukwerk

(ZOWEL IN BOEKDRUK ALS ROTATIE)

Reclamefolders,

Strooibiljetten,

Brochures,

Verenigingsdrukwerk

## Drukkerij Friesch Dagblad

LEEUWARDEN - TELEF. 05100-4545

## P. S. Bakker - Leeuwarden

Dames- en herenkleding

100 pct kwaliteit - Lage prijzen



**drukkerij zwagers**  
SINDS 1903  
nieuwe binnenweg 460.462 - rotterdam

**TOESLAGSTOFFEN**  
voor Lichtbeton  
**GRONDSTOFFEN**  
voor de Steen- en  
Keramische Industrie  
**WEGENBOUWMATERIALEN**  
**G. Vogler & Co. C.V.**  
Mauritsweg 49 - ROTTERDAM  
tel. K 1800—27878

**Scheepsinstallatiebedrijf**  
**„Nederland” N.V.**  
 Oostdijk 29, IJsselmonde  
Tel. 445 Ridderkerk  
(4 lijnen)  
**Voortstuwings-  
installaties**  
van elk vermogen.

**SCHIEPSBOUWERVEN**  
**A. VUYK  
& ZONEN**  
CAPELLE AAN DE IJSEL  
Nieuwbouw en reparatie  
Telefoon Rotterdam 113333 (K 1800)

Uw adres voor:  
**DIRECTIEKETTEN  
BARAKKEN  
SCHOLEN  
ZOMERHUISJES  
enz. enz.**  
**Fa Gebr. Timmer**  
Houtbouw - Giessendam - Telefoon 62

**AANNEMERSBEDRIJF**  
**F. Vink & Zonen**  
Moordrecht - Kerklaan 9  
Telefoon K 1827 - 261

**N.V.  
HOUTHANDEL EN  
ZAGERIJ**  
**P. C. van Drimmelen  
& Zonen**  
Zwijndrecht  
Tel. 4765 en 6446

**JUTE ZAKKEN**  
voor binnenland en export  
Een vertrouwensartikel!  
**NOORD NEDERLANDSE ZAKKEN-  
HANDEL N.V. - GRONINGEN**  
EEMSKANAAL N.Z. 46  
Telefoon 31345 (3 lijnen)  
Telegramadres „Jute”

**LINOLEUM**  
**TÓTH**  
**DORDRECHT**

**N.V. W. J. SCHULING'S  
HANDELSONDERNEMING**  
BINNENHAVENWEG 20  
HENGLO  
Telefoon K 5400-3029  
(na 18 uur Delden, K 5497-447)



**VAN LEEUWEN BUIZEN**  
**ZWIJNDRECHT**

## UIT TIERS EN PERIODIEK

## Roep van alle kanten:

## Eigen koers

De Nieuwe Rotterdamse Courant besluit een artikel onder bovenstaande titel aldus:

„De werknemers hebben getracht duidelijk te maken, welke offers zij in verband met de loonstabilisatie op zich willen nemen: de werkgevers van hun kant hebben openbaar gemaakt, dat zij zich niet kunnen verenigen met verdergaande belastingmaatregelen dan in het rapport van de S.E.R. was voorzien.

De regering had o.i. deze reacties kunnen verwachten en is er daarom verantwoordelijk voor dat de eensgezindheid, die ondernemers en werknemers in de Sociaal-economische raad hebben getoond, op de proef werd gesteld. De oorzaak van deze droeve gang van zaken is, dat de regering sedert het verschijnen van dit advies van de S.E.R. tot dusver onmachtig is gebleken om een duidelijk eigen standpunt te verwoorden. Tot nu toe hebben wij slechts vernomen, dat de aanbevelingen van de S.E.R. inzake de bestedingsbeperking uitgangspunt voor de toekomstige regeringspolitiek zullen zijn. Wij missen echter nog steeds een uitspraak over de vragen, die niet door de S.E.R. maar door de regering zelf moeten worden beantwoord.

Men zal de plank niet vermisslaan, indien men als oorzaak hiervoor zoekt een onenigheid in de boezem van het kabinet, die ongetwijfeld verband houdt met de lange crisis, die aan de totstandkoming van dit kabinet is voorafgegaan. De besluiteloosheid, deze onmacht om een concreet beleid op te stellen, steekt schril af bij de eensgezindheid, die de Sociaal-economische raad wist te bereiken.

De besluiteloosheid van de regering betekent ook, dat de mogelijkheid om gebruik te maken van de vrijwillige medewerking waartoe ondernemers en werknemers zich bereid hebben verklaard, in eevaar wordt gebracht. Wij hopen dat de regering, geleerd door de bemiddeling van de advies-aanvraag van de Stichting van de Arbeid thans spoedig zal overgaan tot het bepalen van een eigen koers. De tijd dringt.

Regering, regeer!”

## Nuttig

De Telegraaf schrijft onder de titel „Nuttig fiasco” o.m.:

„De poging van de regering om van de Stichting van de Arbeid een advies te verkrijgen over de oplossing van het landbouwprobleem is op een fiasco uitgelopen. Elke in deze stichting vertegenwoordigde organisatie heeft zich nu afzonderlijk tot de regering gewend en haar eigen opvatting naar voren gebracht.

Dit was te verwachten. Men kan van maatschappelijke organisaties niet verlangen, dat zij op de stoel van de regering plaatsnemen. Het is te hopen, dat de regering deze les ter

harte neemt en voortaan zelf de leiding in handen houdt.”

## Leiden

In het Algemeen Dagblad lezen we o.m.:

„Toen de regering dezer dagen voor eisen uit de landbouw kwam te staan, welke het advies van de S.E.R. ontlieden, heeft de regering zich gewend tot de Stichting van de Arbeid, dat wil zeggen tot de partijen, welke anders in de S.E.R. tot compromissen komen. Het onafhankelijke wetenschappelijke element deed er hier kennelijk niets toe of af. In de aldus geamputeerde S.E.R.-combinatie is geen overeenstemming bereikt; men gaat afzonderlijk adviseren.

En daarmee is gedemonstreerd, dat adviezen aan de regering, zelfs die van de machtige S.E.R., toch niet anders dan adviezen zijn, dat de regering tenslotte zelfstandig haar beleid zal hebben te bepalen. Dat de regering zich laat voorlichten siert haar, maar dat mag nimmer betekenen, dat zij door haar adviseurs haar beverder bij de hand genomen stuurstaak geleid gaat vervullen.”

## Beslis!

De Volkskrant eindigt een beschouwing over de situatie als volgt:

„Uit dit alles dient de regering van haar kant de conclusie te trekken, dat zij tenslotte toch zelf zal dienen te beslissen. Het blijft ons, ook na het advies van de Stichting van de Arbeid, noodzakelijk voorkomen, dat de regering daarbij op redelijke wijze aan het geheel van landbouwverlangens tegemoet komt. Naast een te dragen verho-

## REGERING REGEER

## Opruimen?

Trouw schrijft onder de kop „De Stichting” het volgende:

De besprekingen in de Stichting van de Arbeid over het landbouwbeleid zijn op een fiasco uitgelopen.

Aan de regering wordt door dit privaatrechtelijk orgaan een gedeeld advies uitgebracht waaraan zij in feite geen houvast heeft.

Die verdeeldheid staat wel in zeer schrille tegenstelling tot de eenstemmigheid, waarmee de Sociaal Economische Raad onlangs zijn advies over de bestedingsbeperking aan de regering heeft uitgebracht.

De jongste besprekingen in het Stichtingsbestuur wijzen andermaal uit, dat dit orgaan steeds minder geschikt moet worden geacht tot een eenparig standpunt te geraken.

De vraag is gewettigd, of in het raam van de Sociaal Economische Raad de besprekingen niet een geheel ander verloop zouden hebben gehad.

Dit alles onderstreept nog eens, wat wij reeds enige tijd geleden schreven, dat de Stichting van de Arbeid haar beste tijd heeft gehad. Zij blijkt steeds minder in staat om tot eenparige adviezen te geraken.

Onder deze omstandigheden klemt temeer de noodzaak de werkzaamheden van de Stichting van de Arbeid zo spoedig mogelijk over te hevelen naar de Sociaal Economische Raad. Dat zou tevens in de lijn liggen, die men zich bij de oprichting van de Stichting voor ogen heeft gesteld, namelijk dat het een overgangsorgaan zou zijn naar de publiekrechtelijke bedrijfsorganisatie.

De tijd lijkt gekomen om dat streven eindelijk eens in daden om te zetten.”

## EN ONS COMMENTAAR

## Eigen verantwoordelijkheid

Aan het slot van ons commentaar van vorige week schreven we, dat het gewenst is, dat er beslissingen vallen en dat het kabinet zal hebben te tonen, dat het maar niet geleid wordt, doch zelf leidt.

Hozeer ons volk verontrust is over de leiding, welke er van het kabinet uitgaat, blijkt wel overduidelijk uit het feit, dat vrijwel op dezelfde dag in bladen van uiteenlopende richtingen gewezen werd op de noodzaak, dat de regering zal regeren.

De Stichting van de Arbeid heeft in het verleden belangrijk werk verricht en de Sociaal-Economische Raad geeft belangrijke adviezen. Maar ten slotte is het de regering, die tot de daad moet komen en die haar voorstellen, voor eigen verantwoordelijkheid, bij de Staten-Generaal heeft in te dienen.

Of zij een advies zal opvolgen, en zo ja, welk advies haar tot richtlijn zal dienen, heeft zij zelf te bepalen. Zij zal moeten wikken en wegen en uiteindelijk aan de volksvertegenwoordiging instemming vragen met voorstellen, welke zij zelf geheel voor haar rekening heeft genomen.

De vraagstukken, waarvoor de regering geplaatst wordt, zijn zeker niet eenvoudig. De vraag, op welke wijze zij moeten worden opgelost, wordt niet eenstemmig beantwoord. De regering, die het geheel overziet en rekening behoort te houden met de belangen van het gehele volk, zal tot een beslissing moeten komen, die naar haar mening in het algemeen belang de meeste gewenste is.

Alleen indien het volk er van overtuigd is, dat de regering haar eigen verantwoordelijkheid durft dragen, zal dat volk vertrouwen in de regering stellen, ook indien zij komt met maatregelen, die niet ten volle overeenkomen met de wensen, welke gekoesterd worden.

**WINKEL-  
BETIMMERINGEN**  
in alle branches  
SPECIAAL VOOR HET BETERE WERK  
**BLOM - Leerdam**  
Tel. K 3451-776



**Schimmelpenninck**  
fijn! die ken ik



## Amerika wil met KONING SAOED

gaarne goede vrienden  
blijven . . . .

DE Amerikanen hebben het bezoek van koning Saoed van Saoedi-Arabië aan hun land met gemengde gevoelens begroet. Voordat de Arabische vorst met de Constitution in New York was gearriveerd, namen velen het Eisenhower reeds kwalijk, dat hij Saoed op het vliegveld van Washington zou verwelkomen — een eerbetoon, dat in de Ver. Staten niet gebruikelijk was.

Koning Saoed is dan ook een ietwat vreemde bondgenoot. Zo vreemd, dat de Democratische burgemeester van de goede stad New York, Robert Wagner, weigerde de hoge gast een officiële ontvangst in de Ver. Staten te bereiden. En de New Yorkse politie gaf eveneens blijk van weinig enthousiasme over dit bezoek, door te bepalen, dat het motorescorte, dat de koning op zijn tocht door New York zou begeleiden, voor alle rode verkeerslichten (en dat zijn er heel wat.....) moest stoppen, terwijl ook



de snelheidsvoorschriften nageleefd moesten worden. Zij weigerde dus, een oogje dicht te doen.....

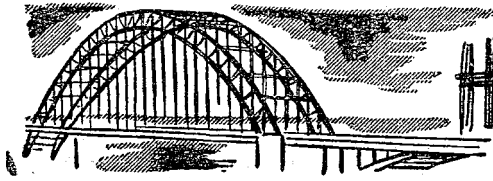
De grote grieven van burgemeester Wagner zijn, dat koning Saoed de slavernij verdedigt, geen Amerikanen van Joodse afkomst als militaire vliegers op de Amerikaanse luchtbases in zijn land wil toelaten en verhindert, dat geestelijken de Christenen bezoeken, die in de oliegebieden werkzaam zijn.

**N**IETTEMIN hecht de Amerikaanse regering grote waarde aan vriendschappelijke betrekkingen met Saoedi-Arabië. Het is er tot dusver in geslaagd, deze te bestendigen, door zich niet met de „binnenlandse aangelegenheden” van het land in te laten en door op royale wijze de kwestie van de exploitatie van de rijke oliebronnen in het enorme woestijnland te regelen.

Koning Saoed Ibn Abdoel Aziz Al Feisal Al Saoed neemt voor de Amerikanen een zeer belangrijke plaats in, nu de actie van Israël, Engeland en Egypte zulk een grondige wijziging hebben teweeggebracht in de machtsverhoudingen in het Middenoosten. Velen dingen thans naar de gunsten van de woestijnvorst en ook de Amerikaanse autoriteiten laten zich niet onbetuigd.

In zijn land is Saoed aan niemand verantwoordelijk verschuldigd. Alles is van de koning. Er is geen parlement en zelfs niet iets, wat er in de verte op lijkt. Niemand heeft dan ook stemrecht. De koning maakt uit, wat er gebeurt. En terwijl hij voor zich en zijn vele vrouwen en kinderen paleizen laat bouwen, leeft een groot gedeelte van zijn volk nog het leven der Nomaden. Slechts weinig Arabieren hebben het zo ver gebracht, dat zij hun eigen naam kunnen schrijven.

**A**L vroeg leerde hij van zijn vader het leven der woestijnvolken kennen: hij werd een goed ruiter en leerde met het zwaard omgaan. Toen hij ongeveer 25 jaar oud was en hij de leiding had van een strafexpeditie naar een in opstand gekomen stam, loste hij de moeilijkheden snel op, door alle gevangenen genomen stamleden te onthoofden. Eens redde hij het leven van zijn vader, door zich tussen de oude koning en diens aanvaller te plaatsen. Het



## HET ANDERE GEZICHT

vervolgverhaal  
door J.W. Boms

„Ik weet het wel, 't was een zegen, dat moeder in de ziekenauto over de brug gereden kon worden. De pont zou veel te veel tijd gevegd hebben. Maar je hebt de lakens en de slopen afgrijpselijk in de war gegooid, vader. 't Lijkt nergens op. Nee, blijf er nou maar af met je fikken! Roelie!”

Roelie, die nog niet naar de stad teruggekeerd was, kwam uit een zijvertrek te voorschijn.

„Ga jij eens naar boven, Roelie,” droeg Aaltje haar jongere zuster op. „In de klerenkast op het logeerkamertje ligt de vlag. Haal die eens gauw, want vader wil vlaggen ter ere van de brug!”

Tien minuten later hing de vlag uit een zolderraam van de statige Lindenburg te wapperen.

Het was in het dorp een drukte van belang. Alles en iedereen scheen feestelijk gestemd te zijn. De leden van de landelijke rijvereniging reden in hagelwitte shirts door het dorp. De paarden werden extra geroskamd en gepoetst.

Maar het feestcomité zat met de handen in 't haar, want Willem Lijnegang, die als raadslid namens alle fracties het woord zou voeren en ook nog namens zijn boerenorganisatie spreken zou, had laten weten, dat hij zijn toezegging niet gestand zou kunnen doen. Zijn moeder lag in 't ziekenhuis en hij wilde het bezoekuur benutten om haar te bezoeken.

Het hielp niet, of men al probeerde, hem tot andere gedachten te brengen.

„De brug is van groot belang en ik ben blij, dat we vandaag de opening beleven, maar moeder is mij oneindig belangrijker,” zei Willem eenvoudig.

„Maar het gaat toch goed met haar?”

„Jawel, God zij dank, dat het goed gaat,” was zijn antwoord. „Maar het is een ingrijpende operatie geweest en moeder is niet zo jong meer. Er zou een wending ten kwade kunnen komen — en dan zou ik er later altijd spijt over hebben, dat ik geen gebruik gemaakt heb van het bezoekuur om haar te zien en te spreken. Laat een ander raadslid maar een woordje spreken, want ik ben nu verhinderd.”

Iedereen vond het jammer, dat Willem verstek moest laten gaan, want hij was goed van de tongriem gesneden en vooral de boeren waren er trots op, dat een van de hunnen zo kundig zijn woord kon doen. Maar wat was er tegen de argumenten van Willem in te brengen? Men moest het in hem prijzen, dat hij zoveel van zijn oude moeder hield.

En zodoende vond de officiële opening van de brug plaats zonder de aanwezigheid van Willem Lijnegang, die toch altijd zo'n warm voorstander van een vaste oeververbinding geweest was.

### XIX.

Het ging met vrouw Lijnegang boven verwachting. Veertien dagen na die spannende nacht werd zij per ziekenauto teruggebracht naar de Lindenburg, waar zij door haar man en de kinderen met vreugde ontvangen werd.

Zij was natuurlijk nog heel zwak, maar zij voelde zich goed en elke dag sterkte zij aan. Er was dankbaarheid in haar hart; zij bracht die dankbaarheid ook tot uiting in haar woorden. „Het is groot, dat ik nog leven mag en weer thuis kan zijn,” herhaalde zij telkens.

Ook de oude Lijnegang voelde zich rijk gezegend. Hij zag het als een onverdiende zegen, dat hij zijn vrouw had mogen behouden. Doch tevens ervoer hij de plotselinge ziekte van zijn vrouw als een roepstem om altijd bereid te zijn om te sterven. Wat was een mensenleven eigenlijk broos..... Zijn vrouw was ineens neergeveld; zo gezond, zo in 't ziekenhuis en wiebelend op het randje van de eeuwigheid. Met hem zou hetzelfde kunnen gebeuren. Hij had de laatste dagen weer last van zijn hart. De spanning en de onrust hadden hem geknauwd. Als zijn hart plotseling bleef stilstaan, was het gedaan..... Wat had hij zich dikwijls druk gemaakt over dingen, die in de grond van de zaak nietig waren, van gering belang.

Onwillekeurig dacht Lijnegang weer aan de brug, die de streek een ander gelaat gegeven had. Die brug was nu geopend en de pont was door een sleepbootje naar een sloperij gesleept. Er was druk verkeer over de nieuwe brug. Lijnegang kon dat waarnemen terwijl hij bij de tafel zat, want dan had hij juist het gezicht op de grote overspanning. Hij had er eigenlijk nooit bij stilgestaan, dat er in de streek nog zoveel bedrijvigheid was, zoveel aanvoer en afvoer. De brug had de boeren reeds een voordeeltje gebracht: De melk, die naar een fabriek in de stad vervoerd moest worden, kon op een voordeliger en in ieder geval snellere manier naar de stad getransporteerd worden. Dat kwam in de prijs enigszins tot

uitdrukking. Ook de aanvoer van het veevoeder was eenvoudiger geworden; er was minder tijd mee gemoed, er behoefde geen pontgeld betaald te worden en daardoor vergde de expeditie minder geld.

Lijnegang dacht er over na, hoe hij zijn gal uitgespoten had over de brug. Wat was hij een felle tegenstander geweest! En waarom eigenlijk? Natuurlijk, hij was er nog niet blind voor, dat er gevaren waren. Het gemeentebestuur zou de zaak goed in de hand moeten houden en er tegen waken, dat er teveel industrie zou komen in het dorp. Per slot van rekening was de streek een poldergebied en de veehouderij was voor het gehele land van groot belang. Jazeker, er waren gevaren. Het dorp werd langzaam maar zeker anders. Er kwamen vreemde mensen in de buurt wonen en die mensen brachten veelal een andere geest mee. Lijnegang had al vernomen, dat de kerkeraad daar ook mee te maken kreeg. De ambtsdragers kregen tijdens hun huisbezoeken dingen te horen, waarmee zij tevoren nooit te maken gehad hadden. De ouderlingen en diakenen hadden zich voorheen nooit verdiept in sociale vraagstukken, maar nu kregen zij er over te horen, er werden hun vragen gesteld, hoe zij over dit of dat dachten en hoe de kerk er tegenover stond.

Het werd Lijnegang hoe langer hoe meer duidelijk, dat de veranderde omstandigheden gezien moesten worden in breder verband. Zelfs de bevolkingstoename van Nederland vond haar weerslag in de streek. Het een hield met het ander verband, er schenen niet te ontwarren raadselen op te doemen.

„En daarom is het bedrijven van politiek veel moeilijker dan vroeger,” zei Willem op een keer, toen Lijnegang met zijn zoon over de grote veranderingen in de maatschappij sprak. „Alles is veel gecompliceerder dan vijftig jaar geleden en daar moet men bij het nemen van besluiten nu eenmaal rekening mee houden. Er zijn jammer genoeg heel wat mensen, die dit niet inzien. Die komen dan los met hun kritiek en dan zeggen ze zo gemakkelijk, dat de beginselen losgelaten zijn, — maar zij vergeten, dat duizend factoren zich kunnen voordoen, die niet verwaarloosd mogen worden, omdat we anders een steriele politiek zouden krijgen. Natuurlijk moeten de beginselen gehandhaafd blijven, vanuit die beginselen moeten we leven en werken — maar beginselen zijn inderdaad: een begin. Het beginpunt moet goed zijn..... en vanuit dat beginpunt moeten we de veranderende wereld tegemoet treden en werken.”

De oude Lijnegang knikte nadenkend en zei daarna:

„Ik begin te begrijpen, dat het er allemaal niets toe doet, Willem..... het gaat maar om het éne. 't Gaat er om, of wij God willen dienen.”

„Precies, vader! Maar daarom doet het er juist heel véél toe, hoe de omstandigheden zijn en op welke manier wij met de omstandigheden rekening houden. Wij mogen de vooruitgang dankbaar aanvaarden, als we maar niet vergeten, waar het in dit leven om gaat, nietwaar? 't Voornaamste is, dat wij een samenleving mogen hebben, die, hóe gecompliceerd ook, er van uitgaat, dat wij mensen oorspronkelijk geschapen zijn voor een hoge bestemming en dat wij alles, wat we doen en móeten doen, zullen zien in 't verband van de eeuwigheid, die van God is.”

„Ik geloof, dat je gelijk hebt, Willem.”

Ja, de oude Lijnegang begon vrede te krijgen met al het nieuwe en ongekende, dat zich in deze tijd aan hem voordeed. Hij was er nu ook volkomen mee verzoend, dat de jonge Melchior met Paula Santemeijer trouwen zou. Diep in zijn hart was hij er zelfs blij om..... Paula had bewezen een flinke vrouw te zijn, die een goed figuur sloeg op de boerderij. En bovendien zou de boerin van de toekomst een ander leven hebben te leven dan de boerin van vroeger.

Het zou geen jaar meer duren, dan zou er, bij leven en welzijn, bruiloft zijn op de Lindenburg. Eerlijk gezegd zag hij verlangend naar die dag uit, want Paula en zijn jongen vormden een prachtig span, die precies bij elkaar behoorden. Het zou hem een rustig en aangenaam gevoel geven, de boerderij in de vertrouwde en kundige handen van zijn jongste zoon te weten.

Vol schaamte dacht hij er aan, hoe hij zich voorheen verzet had tegen het feit, dat de jonge Melchior de ingenieursdochter naliep. Hij was dom geweest, dom en koppig. Een gelovig meisje als Paula — want dat was zij, dat had hij in gesprekken met haar goed begrepen — zou voor zijn zoon een goede vrouw kunnen zijn.

(Slot volgt)

mes van de onverlaat drong diep in de schouder van de jonge Saoed.

In 1953 volgde Saoed zijn vader op. Hij was toen 51 jaar. Hij benoemde zijn broeder Feisal tot minister-president en minister van buitenlandse zaken. Maar verder bleef vrijwel alles bij het oude. De olie bleef — dank zij de Amerikaanse technici — rijkelijk vloeien en koning Saoed krijgt jaarlijks een vergoeding van meer dan een miljard gulden, zijnde ongeveer 90% van de totale inkomsten van Saoedi-Arabië.

**T**OEN Engeland zich aansloot bij het pact van Bagdad, begon er een periode van nauwe samenwerking tussen Saoedi-Arabië, Egypte en Syrië. Hierin kwam verandering, toen Nasser — zonder overleg met zijn Arabische bondgenoten — besloot, het Suezkanaal te internationaliseren. Koning Saoed begon zich in die tijd van Nasser te distancieren, omdat er tekenen waren, dat het optreden van de Egyptische dictator in Saoedi-Arabië grote indruk had gemaakt. Toen Nasser een bezoek aan Dahran bracht om met Saoed te confereren, werd Nasser enthousiast toegejuicht . . .

Door de aanval van Israël en de daarop gevolgde interventie van Engeland en Frankrijk werden Saoed en Nasser weer naar elkaar toegedreven. Egypt-

tische vliegtuigen weken uit naar vliegvelden in Saoedi-Arabië en koning Saoed verbrak de diplomatieke betrekkingen met Engeland en Frankrijk. In ruil daarvoor zorgde Nasser, dat Syrië de Tapline, die van Saoedi-Arabië via Syrië naar de Middellandse zee loopt, intact liet.

**V**OORDAT Saoed naar Washington vertrok, bracht hij nog een kort bezoek aan Nasser in Cairo. Deze maakte van deze gelegenheid gebruik om ijlings de Syrische premier en koning Hoessein van Jordanië naar Cairo uit te nodigen. Besloten werd, dat Saoedi-Arabië, Egypte en Syrië voortaan Jordanië de financiële steun zullen verlenen, die het totnogtoe van Engeland ontving. Wellicht vreesde Nasser, dat Saoed van plan was, Jordanië alleen te helpen met Amerikaans geld. En dan zou Nasser zijn greep op een belangrijk deel van de Arabische wereld hebben verloren.

Intussen weten de Ver. Staten nog niet, wat zij aan Saoed als bondgenoot hebben. Maar zij kunnen hem niet missen. De Amerikaanse autoriteiten achten het evenwel van groot belang, dat de koning de moeite heeft genomen om de Atlantische oceaan over te steken om een bezoek aan „mijn vriend Eisenhower” te brengen.

**AVONDMAALSTELLEN  
DOOPBEKKENS  
OFFERSCHALEN enz.**  
in Zilver en Pleet-zilver.

Op aanvraag worden U de prijscourant en afbeeldingen gratis toegezonden, Franco verzending door geheel Nederland.

**D. J. H. EIKENDAL**  
Bergstr. 12 - Tel. 2038 - Wageningen

**WOUDA ZADEN**  
Vraagt nieuwe prijscourant  
Tel. 250 - Grammevond

**GEEF DIT  
BLAD DOOR**

# Arjos nieuws

De eerste winst!

**H**ET nieuwe jaar is nog maar enkele weken oud of we kunnen al weer verschillende nieuwe clubs verwelkomen. Daar zijn we opricht blij om. Het bewijst dat er, ondanks de vele teleurstellingen, toch altijd nog weer jongeren zijn die hun tijd, hun werklust en hun krachten aan het ARJOS-werk willen geven.

Dat is fijn omdat het aantoonst dat er trouw is en dat er leven in onze organisatie zit, maar we zijn er des te verheugder over, omdat de zaak van de A.R.-politiek zo warme belangstelling ondervindt.

## Gelderland

**E**EN provincie met toekomst!  
Niet alleen als recreatiegebied of als industriegebied, maar ook voor de ARJOS.

Na Elst, Hattem, Neede/Eibergen en Velp komt Bennekom onze geleerden versterken. Zonder ophef is er al geruime tijd gewerkt en nu de club onlangs tot 25 leden uitgegroeid was, vond men dat de levensvatbaarheid was aangehouden en het nieuws werd doorgegeven. Zoiets smaakt naar meer!

## Groningen

**E**NKELE weken geleden schreven we reeds dat de laatste club in deze provincie nog niet was opgericht.

Intussen werd Oldekerk een ARJOS rijk en ook Nieuwe Pekela heeft een club. In de Veenkoloniën wordt hard gewerkt, zodat we nog steeds niet kunnen aannemen dat dit nu de laatste zijn. Toen we de Groningers niet tekort door te veronderstellen dat men geen mogelijkheden meer zou zien? Jammer dat Ten Boer afgevoerd moest worden.

Verder heeft men al weer grootse plannen voor een jongerenbijeenkomst op 9 maart a.s. in Groningen, waar prof. dr. L. W. G. Scholten hoopt te spreken.

Wanneer men dominee's op een conferentie wil krijgen dan moet men zoiets op een maandag beleggen. Dat is immers hun vrije dag. Toch waren er (gelukkig) ook nog mensen met een materialistisch beroep op de door het provinciaal verband maandag jl. in de Goede Herderkerk te Groningen belegde conferentie.

In nauwe samenwerking met het provinciaal Comité werd deze bijeenkomst belegd om speciaal met hen die op leidende posities staan, te spreken over de vraagstukken die samenhangen met de principiële uitgangspunten en de positieve verwerking van de Christelijke politiek. Zowel Dr. Berghuis als de heer Smallegen hielden ter inleiding van de discussie een referaat. Een initiatief dat met succes is bekroond en dat de aandacht verdient.

## Zeeland

**A**L denkt en confereert men in Zeeland veel over het Deltaplan (ook in Arjosverband bezon men zich daarop) toch pakt men aan als 't gaat om het oprichten van clubs. En hoe!

Zaamslag een club van 32 leden, hetgeen de stoutste verwachtingen zelfs overtrof; Vlissingen een Arjos met 20 leden; Oostkapelle een flinke club; Serroekerke geheel verjongd met 28 leden, terwijl Krabbendijke binnenkort nog volgt.

En de Zeeuwen worstelen verder!

## Zuid-Holland

**I**N dit deel van Randstad Holland zit men ook niet stil. Het werk is er moeilijk. Enerzijds het platteland en daarnaast de grote stad, om van andere tegenstellingen nog maar niet te spreken. Natuurlijk geeft dat z'n weerslag op het werk in de ARJOS.

Al moesten er enkele clubs in Den Haag worden doorgestreept en al bleek de club in Krimpen a. d. IJssel niet meer te bestaan, toch werkt men rustig door en boekt goede resultaten.

In Ter Aar werd een ARJOS opgericht evenals in Geerbroek en in de omgeving van Leiden op de grens van Oerstgeest en Voorschoten. De club in Hazerswoude ging ter ziele, doch uit de as van de vorige rees al spoedig weer een nieuwe ARJOS op.

Ook in de stad zit men niet stil. Den Haag houdt op 31 januari a.s. in de gereformeerde Oosterkerk een vergadering waar alle Haagse, Voorburgse en Rijswijkse Arjosleden en belangstellenden worden verwacht.

Het district Rotterdam hield onlangs een kaderconferentie waar de voorzitter mr. W. de Kwadsteniet sprak over „Onmacht en macht der Christelijke politiek”

## Drente

**D**E jaarlijkse toogdag van de ARJOS in Drente zal op zaterdag 9 februari a.s. in zaal BELLEVUE te Assen worden

21  
JAN.

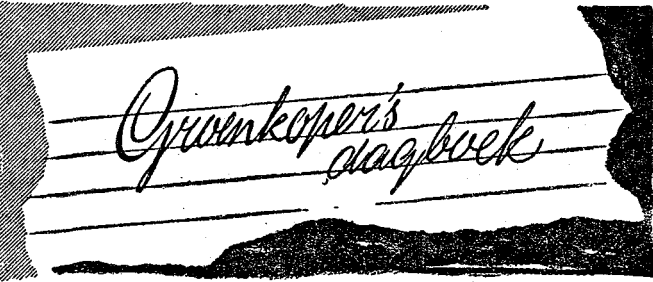
Daar ben ik wel even van geschrokken: prof. dr. G. H. J. v. d. Molen al vijftienjarige. Ziet u, in mijn tijd, zette je dat wel in de krant van een

man, maar niet van een vrouw. Bovendien, ik ken prof. Var. der Molen, maar dacht u, dat ik ooit zou gedacht hebben... Dat zij de eerste vrouw was, die aan de V.U. promoveerde, dat wil nelemaal niet zeggen, dat dat ook al weer twintig jaar geleden is. Zo vlug is het met die emancipatie aan de V.U. nu ook weer niet gegaan. Maar het prettige van die verjaardag gisteren vond ik wel, dat professor Van der Molen en ik samen aan dezelfde kranten hebben gewerkt. Het is in de A.R.-kring overigens niet zo uitzonderlijk, dat journalisten hoogleraar worden. Het is ook een goede opleiding! Mijn hartelijke gelukwensen alsnog op uw verjaardag professor, maar ik blijf het bericht een indiscretie vinden.

22  
JAN.

De nauwkeurige lezer — ik hoop, dat hij er is — zal in het dagboekblaadje van 15 dezer wel ontdekt hebben, dat daar wat anders staat, dan ik bedoelde.

De werkwoordsvorm aanduiden staat daar tot tweemaal toe met een d, terwijl ik het met „wee d's wilde hebben. Dat de Joden de niet-Joden nog altijd „Gojim” noemen zou ik niet durven beweren en dat de Grieken nog altijd in hun niet-Griekse medemens „barbaroni” zien, geloof ik ook niet. Maar ik blijf erbij, dat de Engelsen het woord „foreigners” nog vaak gebruiken. Overigens heeft het Londens dagblad de Manchester Guardian ons wel een pluim gegeven. Dat moet ook bekend worden. Wij, u en ik, „zijn een merkwaardig mengsel van realisme en vermetel voorstellingsvermogen, waarvan de andere Europeanen (de Engelsen dus ook!) veel kunnen leren. Nederland is vandaag een voorbeeld voor Europa, met nieuwe wegen, nieuwe gebouwen, nieuwe woningbouw en een indrukwekkend nationaal productiecij-



fer, dat een bewijs is van de vastbesloten wil van de Nederlanders om een behoorlijke boterham te verdienen, hoe moeilijk dat in deze wereld ook zijn mag”.

Dat doet een burger goed. Persoonlijk zou ik nog veel meer mensen graag een boterham gunnen, dat zou de Nederlandse boer ook een hart onder de riem steken.

23  
JAN.

Intussen hebben wij Rusland, waarmede wij vriendschappelijke betrekkingen onderhouden een volgende de eerste secretaris van de Russische ambassade „onaangename verrassing” bereid, door de tweede secretaris tot persona non grata te verklaren, een zeer verfijnde wijze van tot uitdrukking brengen: „maak zo spoedig mogelijk, dat u wekomt”.

De bewuste diplomaat, de heer V. D. Drankow stelde al te veel belang in onze defensie en dat niet zo zeer via de krant of dit dagboek. Hij trachtte bronnen aan te boren, welke niet voor velen en zeker niet voor hem beschikbaar zijn. Aangezien de heer Drankow ook nog persattaché was, had hij toegang tot vele organisaties en in bepaalde kringen genoot hij door zijn goede omgangsvormen groot vertrouwen, las ik. Ik wacht nu maar af, wie zijn opvolger wordt, maar ik zou toch werkelijk glimlachen, als dat een zekere Spysow zou zijn.

Graag had ik de officiële proefvaart van de Statendam meegeemaakt, doch ik wil het weten: ik had geen uitnodiging. Er waren meer mensen die geen

invitatie hadden en die zijn dan ook niet meegeweest. Doch een knechtje van de H.A.L., werkende aan de wal, dat ook geen vriendelijk verzoek had mee te varen, is toch aan boord geweest. Hij had alles gezien en was ook in de nabijheid van de Prinses geweest. Nu is hij ontslagen. Dat men hem niet direct president van de N.V. heeft gemaakt kan ik mij voorstellen maar om dat ventje nu meteen maar naar huis te sturen, ik weet het niet. In ieder geval, hij kan later, als de Statendam nog eens opgelegd wordt, vertellen, dat hij er bij geweest is. Gloeiend.

Laten we echter onze aandacht niet alleen op dat wolknechtje concentreren. Hoe vindt u die Statendam? Een beetje trots ben ik toch wel, al nocht ik dan niet mee. Het is voor mij altijd moeilijk. Ik heb als kind in Rotterdam gewoond en als man in Amsterdam, ik moet mijn liefde dus een beetje verdelen. Maar wat schepen en havens aangaat: Rotterdam. Daar ben ik groot geworden, aan de havenkant en langs de Maas. Je kunt jaren in Amsterdam wonen, zonder dat je b.v. een sleepbootje ziet. Maar dat kan niet in Rotterdam. En daarom, toen ik op mijn televisiescherm die Statendam zag wegvaren... toen kreeg ik het even te kwaad. Of hebt u nooit heimwee naar kinderland?

Gisteren vroeg mijn vrouw hoe ik het nieuwe uniform van de verpleegsters vond. Dat is dan zo'n vraag, welke iemand even verpast. Want ik denk niet zoveel aan verpleegsters en dat is een fout van mij. Ik bezit het voorrecht nog nooit in een ziekenhuis te hebben gelegen en nog nooit ver-

pleegd te zijn geweest door een geuniformeerde verpleegster. Eenmaal eens door een baker, maar wat die voor een uniform droeg kan ik me niet meer herinneren. Maar aangezien ik verpleegsters een warm hart toedraag heb ik de foto van die verpleegster in „het vlotte en praktische model” eens bestudeerd. „Handig voor het verbedden” commentarieerde mijn vrouw. „Dat zal wel”, zei ik. Ik zei ook, de ik de onbekende draagster van het nieuwe uniform een aardige zuster vond, waarop mijn vrouw weer zeide, dat dit niet aan de orde was. Ik las, dat een mevrouw en een mijnheer drie jaar over dit nieuwe uniform hebben gestudeerd. Dat is een lange tijd. Maar eindelijk is het dan zo ver, dat de verpleegsters nu een officieel goedgekeurd uniform dragen. Waarom, vraag ik mij nu af, heeft dat zo lang geduurd? Maar dat is weer mannenpraat, zal mijn vrouw zeggen. Eén ding hoop ik, dat er nu misschien meer meisjes verpleegster zullen worden. Want er zijn veel te weinig verpleegsters. Ik vind verpleegster zijn een ambt, een ambt der liefde.

En nu we het toch over liefdedienst hebben. Bent u nu al lid van het Rode Kruis? Die boer uit Limmerick, Patrick Ryan, heeft met zijn bloed een

Nederlands meisje kunnen redden via de bloedtransfusiedienst. Dat bericht was weer een vertroosting in de berichten over Iers bloed, dat op andere wijze heeft gevloeid. Nu heb ik altijd wel gedacht dat de Ieren bijzonder bloed in de aderen hadden. Daarom zijn er zo weinig anti-revolutionairen onder de Ieren. Zij zijn overal een beetje tegen. Ziet u wel, temidden van alle berichten in de wereld over gevaar en spanning haalt een mens altijd wel een paar vertroosting naar zich toe. Meer uniformen voor verpleegsters en meer leden van het Rode Kruis. Maandag meteen maar beginnen. Nee, vandaag nog!

*William Frankoper*

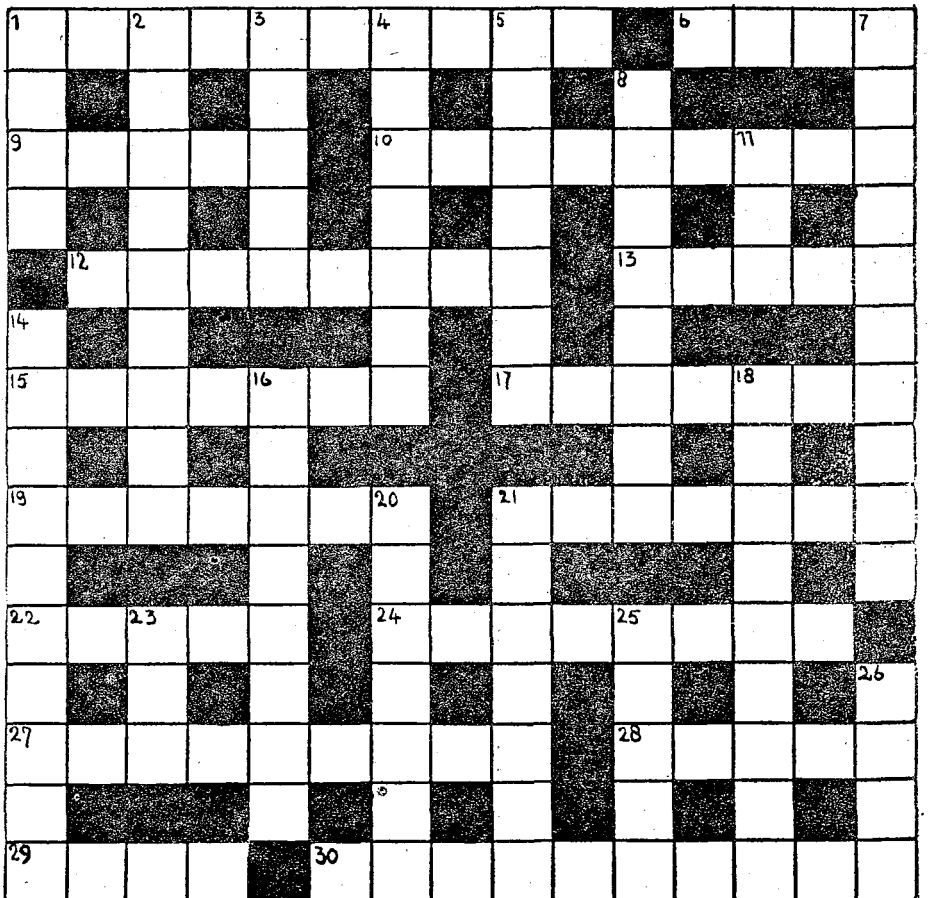
25  
JAN.

Vertikaal: 1. delfstof die men in elk klimaat zonder tal kan vinden.

## KRYPTOGRAM

- Horizontaal: 1. deze bloem heeft een oogje op een worm.  
2. loop hier niet heen voor water.....  
3. .... u kunt het beter uit deze vogel halen.  
4. het slot laat lang op zich wachten en is bovendien erg slim.  
5. de wijze waarop goede dingen komen.  
6. materiaal dat ge van een Ier maakt.  
7. dit vlees van de koe telt mee.  
8. mensen die apen nadoen?  
9. romeinse gewaden uit de tuinkas.  
10. broodje van jong militair.  
11. zonder vader wordt de lusthof deze wortel.  
12. een zacht brandje veroorzaakt een ziekte bij de koeien.  
13. punterkapitein uit Italië.  
14. slingerplant uit de tropen.  
15. vervelend voorzetsel.  
16. geld om rondjes te geven?

14. lastig gezicht op de tenen.  
15. toneelstuk van twee el spek.  
16. en terug genoten we o.a. van de omgeving.  
17. kort samengevat: een mus en een mier.  
18. niet steenrijk, maar wel voedsel genoeg voor 't gebit.  
19. zo zijn bij ons de eerlijke mensen gezaaid.  
20. men voelt de drukte.  
21. vogel in bosje garen.



gehouden en wel 's middags te 2.15 uur. Dit is niet zo maar een ARJOS-mee-ting, doch een demonstratie van eenheid van jong en oud Antirevolutionair Dren- te.

Alle leden van de Drentse Arjosclubs worden in Assen verwacht, maar ook die van alle Kiesverenigingen.

Het behoeft geen betoog dat het een prachtmiddag zal worden. Prof. K. Dijk te Amsterdam spreekt over: „Heeft de A.R. Partij nog toekomst?” en Ds. D. Biesma Jr te Utrecht over: „Rubenieten niet gewenst”

's Morgens behandelen de afgevaardigden van de Arjosclubs verschillende huis- houdelijke zaken, waaronder een zeer belangrijke. Er zal nl. een opvolger moeten worden gekozen voor de heer Hol- lenbeek Brouwer, die sinds 1945 als voor- zitter de ARJOS in deze provincie leid- de.

Wij twijfelen er niet aan of alle Ar- jos-leden zullen in Assen zijn en de Drentse hoofdstad die dag een A.R. meerderheid geven.



# NEDERLANDSE GEDACHTEN

OFFICIEEL WEEKBLAD VAN DE ANTI-REVOLUTIONAIRE PARTIJ

## De gemeenschappelijke markt

ER IS de laatste maanden in Brussel met koortsachtige ijver gewerkt aan de opstelling van de ontwerp-verdragen voor de Gemeenschappelijke Europese markt. Een delegatie van elk van de regeringen van de zes landen der Europese Gemeenschap voor Kolen en Staal: Frankrijk, Duitsland, Italië en de drie Benelux-landen, hebben dag in dag uit de talloze moeilijkheden bestudeerd, die moeten worden opgelost, voordat er een redelijke kans bestaat, dat de verdragen door de parlementen van de zes landen zullen worden goedgekeurd.

De Belgische minister van buitenlandse zaken Paul Henri Spaak heeft de leiding van dit grootse werk. Het meest kenmerkend voor de Brusselse activiteit is wel de haast, waarmee wordt gewerkt. Aan de lichamelijke krachten van de leden van de Nederlandse delegatie van deskundigen worden onmenselijke eisen gesteld. Begin december van het vorige jaar werd door Spaak verklaard, dat de ontwerp-verdragen inzake de Gemeenschappelijke Europese markt en de Euratom half februari ondertekend zouden kunnen worden. Na de conferentie van de ministers van buitenlandse zaken van de zes landen op het kasteel Val-Duchesse in Brussel van de laatste veertien dagen wordt het al optimistisch genoemd, wanneer Spaak spreekt over 10 maart a.s. als datum van ondertekening. De Brusselse deskundigen en de ministers van buitenlandse zaken zijn er nog niet in geslaagd om de verdragen te ontwerpen. Verschillende kwesties staan nog open, waaronder vraagstukken van uitzonderlijk grote betekenis. De Nederlandse delegatie houdt krachtig vast aan haar standpunt, dat slechts een goed uitgewerkt verdrag de kleine partners de nodige waarborgen kan verschaffen tegen een te weinig rekening houden met hun rechten en belangen door de grote landen.

De partners maakten Nederland indertijd bij de onderhandelingen over het verdrag van de Europese Gemeenschap voor Kolen en Staal eveneens het verwijt van ongemotiveerd „perfectionisme”. Maar de ervaring, die werd opgedaan met de E.G.K.S., toont wel aan, dat het strikt noodzakelijk is voor het welslagen van de Europese integratie, dat een duidelijk verdrag tot stand komt. De rechten en plichten van elk land moeten van meet af aan iedereen helder voor de geest staan.

Wij krijgen de indruk dat Spaak en vertegenwoordigers van Frankrijk teveel beheerst worden door de angst voor het Franse parlement. Die angst is begrijpelijk, wanneer men denkt aan hetgeen er met de Europese Defensie Gemeenschap is gebeurd. De tegenstanders van Europa in het Franse parlement zijn machtig. Dat is uit de debatten in de Franse kamer van enige weken geleden weer gebleken. Toen is door de Franse minister-president Mollet en de Franse minister van buitenlandse zaken Pineau een verwoede strijd geleverd tegen Mendes-France, andere radicaal-socialisten en vele onafhankelijken. De Gemeenschappelijke Europese markt en Euratom waren de inzet van dit debat. Het Franse kabinet heeft toen de steun van de meerderheid van de Franse kamer gekregen voor het ontwerpen van de verdragen voor de Europese markt en Euratom. Maar iedereen houdt zijn hart

vast voor de houding van dit parlement, wanneer straks deze verdragen inderdaad ter ratificatie worden aangeboden. Het E.D.G.-verdrag werd in 1952 eveneens door het Franse parlement toegejuicht. Twee jaar later werd het om zeep gebracht. De speculatie van Spaak is dat het huidige kabinet-Mollet kans maakt de verdragen inzake de Europese markt en Euratom uit het Franse parlementaire vuur te slepen. Men durft Mollet niet heen te zenden, zolang de Algerijnse kwestie niet is opgelost. Maar wij vragen ons af of de weg naar de Europese eenmaking op speculaties kan worden geplaveid. Het Franse volk zal de gedachte van de Europese eenwording oprecht moeten aanvaarden en alle nationalistische bijbedoelingen moeten laten varen.

### Protectionisme

HELAAS zijn er weer vele redenen om zich af te vragen of het Frankrijk wel menens is met de Europese zaak. De andere partners hebben tijdens de onderhandelingen vele veren moeten laten voor het Franse protectionistische en nationalistische drijven. Het Franse isolationisme is zo krachtig en de nationale en imperiale moeilijkheden van Frankrijk zijn zo groot, dat het de Franse politici nog steeds moeilijk valt om in een algemeen Europees kader te denken. De bedoeling van de Gemeenschappelijke Europese markt is om in een periode van uiterlijk 15 jaar het onderlinge handelsverkeer in de zes landen: Frankrijk, Duitsland, Italië en de drie Beneluxlanden te bevrijden van douanetarieven en allerlei andere belemmeringen en tegelijkertijd tegenover de rest van de wereld een gemeenschappelijk douane-tarief op te bouwen, een z.g. gemeenschappelijk buitentarief.

Deze Gemeenschappelijke markt zal leiden tot uitbreiding van de handel en tot verhoging van de welvaart, want Europa zal door het creëren van een betere arbeidsverdeling goedkoper kunnen gaan produceren en beter opgewassen zijn tegen de concurrentie aan de ene kant van Sowjet-Rusland en de andere kant van de Verenigde Staten.

De grote strijd die Nederland voert

- \* *Strijd tegen het protectionisme*
- \* *Zorgen om de landbouw*
- \* *Eurafrika in het geding*

op het terrein van de douane-tarieven heeft betrekking op het buitentarief en op de landbouw. De drie Beneluxlanden hebben over het algemeen tegenover derde landen lage douane-tarieven, terwijl Frankrijk een zeer hoog buitentarief bezit. Het scheppen van een gemeenschappelijk buitentarief leidt de Fransen er toe om dit zo hoog mogelijk te stellen, terwijl de Beneluxlanden, met name Nederland, erop uit zijn dit zo laag mogelijk te houden. Nederland heeft een industriële productie van 4 miljard per jaar. Ons land is meer dan welk ander land van de zes partners aangewezen op de invoer van grondstoffen. Het spreekt vanzelf dat onze regering, hoe zeer zij ook overtuigd is van het belang van de eenwording van West-Europa, de levensbelangen van onze industrie niet



Minister Spaak is vorige week zaterdag in ons land geweest om met zijn Nederlandse collega's de gerezen bezwaren tegen de voorgenomen opzet van de gemeenschappelijke markt nog eens door te praten. Na afloop van de besprekingen hielden de ministers Luns en Spaak een persconferentie.

in dodelijk gevaar kan brengen. Temeer is er reden om hier voorzichtig te zijn, omdat aan de andere kant onze agrarische export, die 40 % van onze totale export uitmaakt, binnen afzienbare tijd niet de voordelen zal kunnen gaan genieten van een gemeenschappelijke Europese markt. Voor de landbouw blijft het nationale protectionisme kenmerk van de gemeenschappelijke markt. De onderhandelingen over het gemeenschappelijk buitentarief hebben tot dusver voor 3 miljard van onze industriële productie geleid tot het vaststellen van een gemeenschappelijk Europees buitentarief. Een miljard, dus een kwart van onze productie, vormt nog het voorwerp van een vinnige strijd. Wanneer Nederland tegemoet zou komen aan de Franse eisen ten aanzien van het gemeenschappelijk buitentarief, dan zou een verhoging van de invoerrechten voor zeer belangrijke grondstoffen moeten worden geaccepteerd, die verschillende Nederlandse industrieën in groot gevaar zouden brengen. Langzaam maar zeker begint bij de andere partners echter begrip te ontstaan voor het Nederlandse standpunt. Het ziet er naar uit, dat Nederland erin zal slagen voor bepaalde belangrijke grondstoffen een uitzonderingspositie te veroveren.

### Speciaal landbouwregiem

IN dit verband is het ook belangrijk te wijzen op het speciale landbouwregiem, dat met name door Frankrijk voor de gemeenschappelijke markt wordt bepleit.

Het is duidelijk, dat Nederland er geen vrede mee kan hebben, dat na de overgangsregeling (vijftien jaar) geen ze-

kerheid wordt verschaft voor de opruiming van de belemmeringen voor de landbouw. De Fransen houden vast aan het standpunt, dat handelsbelemmeringen voor de landbouw bij eenstemmig besluit zullen worden gesloopt. Nederland is van mening, dat zulks bij besluit van een gekwalificeerde meerderheid zal moeten geschieden, omdat anders elke verbetering voor de landbouw op een veto van een van de partners kan stranden. Frankrijk blijft het recht opeisen voor de nationale regeringen tot het vaststellen van minimumprijzen voor de landbouw. De invoerstop voor onze agrarische producten wordt dan voor onbepaalde tijd gehandhaafd.

In tegenstelling tot de mededelingen in de Franse pers, dat over het landbouwregiem overeenstemming is bereikt, werd ons verzekerd, dat dit geenszins het geval is.

Ook het vraagstuk van de aansluiting van de overzeese rijkdelen van de partnerlanden aan de gemeenschappelijke markt is nog verre van opgelost. Ook hier stelt Frankrijk eisen, die blijkbaar niet kunnen worden ingewilligd. De Franse delegatie meent, dat de partners 50 procent van de kosten van de sociale en economische infrastructuur van de Afrikaanse en andere Franse gebieden voor hun rekening dienen te nemen, in ruil voor de uitbreiding van de handel van Europa met deze gebieden. Onder de sociale infrastructuur wordt verstaan: de bouw van ziekenhuizen, scholen enz. en onder economische infrastructuur wordt begrepen: de aanleg van wegen, de bouw van elektrische centrales enz. Met veel verve wordt daarbij gesproken van Franse zijde over het

• • Vervolg op pag. 4/5



## Denk om de

## VERSPREIDING

- \* *Decentraliseer het werk van de kiesvereniging.*
- \* *Vóór 15 februari a.s. het abonnementsgeld overmaken.*
- \* *Maak vandaag nog een nieuwe abonnee.*

**H**ET IS DE° lezers van ons blad bekend dat nu ook de regelmatige propaganda ter hand genomen is. Maar daar wordt nog niet voldoende gebruik van gemaakt. Lang niet alle kiesverenigingen doen aan de actie mee. Iedere maand, wanneer het contactorgaan verschijnt, en dat is steeds de tweede zaterdag van de maand worden vier pagina's voor de verspreiding beschikbaar gesteld. De kosten daarvan zijn f 21.— per 1000 stuks. Maar het Centraal Comité betaalt daarvan f 11.— zodat de kiesvereniging slechts hoeft te betalen f 10.— per 1000 stuks. De opzet is nu dat iedere kiesvereniging 2 x zoveel exemplaren onder geestverwanten verspreidt als zij leden telt. Dit is bedoeld als een algemene norm. Men mag ook wel 3 x zoveel afnemen en als men het om de andere keer doet ook wel 4 of 5 x zoveel. Het voornaamste is dat ook zij die niet bij onze partij zijn aangesloten regelmatig enige lectuur ontvangen. Doen alle kiesverenigingen daar aan mee, dan worden iedere maand 200.000 stuks en per jaar zelfs 2.000.000 exemplaren verspreid, en dat mogen er ook wel 3.000.000 worden. Het is wel goed de kiesverenigingen er nog eens aan te herinneren dat deze mogelijkheid bestaat. En zij kunnen gemakkelijk van deze mogelijkheid gebruik maken, want telt een kiesvereniging 100 leden, dan kost haar dat f 20.— per jaar en dat kan zij toch wel opbrengen.

## HET IS NIET ZO MOEILJK

**M**AAR nu bereiken ons brieven, waarin wordt gevraagd, geef ons nu enige richtlijnen voor de wijze van verspreiding. Aan welke adressen moet nu Nederlandse Gedachten worden bezorgd? Het is moeilijk daar algemene richtlijnen voor te geven. Dat ligt in Dokkum met zijn overwegende gereformeerde bevolking natuurlijk heel anders dan in Roermond, waar 90% rooms-katholiek is, of als in Zaandam waar de P.v.d.A. nog steeds de toon aan geeft. Dat ligt in een dorp weer anders als in de stad. Dat probleem moet dus door de plaatselijke kiesvereniging worden opgelost. En dan willen we wel een algemene richtlijn geven. Maar dat is dan een herhaling van hetgeen we reeds meermalen hebben betoogd. Verdeel de plaats in districten. In ieder district een wijkleider, wijkhoofd of sectieleider. Heus met een beetje goede wil krijgt u 10% van de leden wel actief. Op zichzelf is het reeds een opdracht voor ieder bestuur om de leden te activeren. En denkt u nu werkelijk dat die sectieleiders niet weten waar Nederlandse Gedachten moet worden bezorgd? Dat kunt u best aan hen overlaten. Dat kan men centraal niet beoordelen, maar de sectieleider in zijn buurt wel. Natuurlijk moet men dan het begrip geestverwant niet op een goudschaaltje wegen. Het kan geen kwaad wanneer een nummer eens wordt gestopt in de bus van een P.v.d.A.-man of bij een S.G.P.-er. Dat is wel goed en dat heeft ook invloed. Men moet hier trouwens geen systeem van maken. De adressen moeten ook weer eens worden veranderd.

## DECENTRALISEREN

**S**NIJDT het mes naar twee kanten. Wij moeten het immers hoe langer hoe minder gaan zoeken in grote goedbezochte vergaderingen. Dat lukt wel eens maar niet regelmatig. Met een opkomst van 50% leden is men reeds dol gelukkig. Hoe dikwijls wordt dat gehaald? Het gaat er veel meer om kleine groepen te benade-

ren, wijksgewijs kernen te vormen, met huisbijeenkomsten en daar eenvoudig het politieke gesprek voeren. Over gebrek aan voorlichting kan men niet meer klagen. Nederlandse Gedachten biedt stof in overvloed. En dan met elkaar en onder elkaar. En dan tevens het werk verdelen. De contributie maandelijks innen. Nederlandse Gedachten maandelijks verspreiden. En dan ook hier en daar een huisbezoek. Verdeel het werk en betrek er de mensen bij! Geef ze een taak! Laat ze zelf meedoen!

## NIEUWE LEZERS GEVRAAGD

**E**N dan spreek ook over „Nederlandse Gedachten“. Dat kan in die kleine kringen. Hoeveel plaatsen zijn er niet in ons land waar het neutrale plaatselijke blad in onze gezinnen komt en waar men helaas Trouw niet leest. Dat is nu eenmaal de grote strijd van het Christelijk dagblad tegen het plaatselijk nieuws. Maar in die gevallen moet Nederlandse Gedachten er in. Juist in die gevallen. Dat is dan een uitstekend tegenwicht. Dan krijgen die

mensen toch goede politieke voorlichting in huis en worden ze tevens rijp gemaakt voor het Christelijk Dagblad en voor heel het Christelijk organisatieleven. We zijn er nog niet met ons blad. Dat weten we ook wel. We willen het ook nog verbeteren. Maar dan blijft de eis dat er meer abonnees komen. Laten we daar nu allen aan meedoen. En als u zelf nog geen abonnement heeft neemt er dan een. Het is nodig voor u en voor onze partij. Nederlandse Gedachten is reeds het weekblad voor het Anti-Revolutionaire gezin, maar het komt nog niet iedere week in alle Anti-Revolutionaire gezinnen. En dat blijft toch het doel. U moet het wel doen, vandaag of morgen, dit jaar of volgend jaar. Doe het daarom direct. Dan behoeven wij daar niet meer over te schrijven.

## Vóór 15 FEBR. OVERMAKEN

**V**oor onze abonnees de laatste waarschuwing. Vóór 15 februari graag het abonnementsgeld ad f 6.50 voldoen. Daarna niet meer want dan gaan de kwitanties uit van het eerste kwartaal 1957 ad f 1.65 verhoogd met f 0.35 incassokosten. Bespaar u die moeite en die extra kosten. En wij zijn u erg dankbaar als u ons f 6.50 gireert, Gironummer 89673 Dr. Kuyperstraat 3 den Haag t.n.v. Ant. Rev. Partij.

## PENINGMEESTERS

**W**IJ danken de vele penningmeesters die reeds het contributiebedrag over 1956 aan ons overmaakten. Gelukkig hebben zeer velen aan dit verzoek voldaan. Ook voor hen geldt dat zij na 15 februari niet meer moeten betalen want dan gaan de kwitanties de deur uit en ontstaan er misverstanden. We hebben nog wel een ander verzoek. Teveel is de gewoonte ingeroest dat men pas aan het einde van het jaar betaalt en daardoor kwamen wij deze zomer in betalingsmoeilijkheden. Het is natuurlijk veel beter wanneer men de contributie maandelijks int om ééns in de drie maanden een bedrag over te maken. Dat geeft regelmaat in de afwikkeling der financiën. Op den duur moet het daar heen. Gedurende het laatste jaar zijn we administratief in de moeilijkheden gekomen. Maar nu de personeels-moeilijkheden worden opgelost zal dit spoedig verbeteren. Nu moeten we met een beroep op de penningmeester volstaan. Bij voorbaat onze hartelijke dank.

## ERFGOED

**S**OMS zou men werkelijk de indruk krijgen, dat de socialisten zich aangorden, om het erfgoed der Reformatie te verdedigen. Sommige doorbraakdominees zijn zelfs bijzonder actief, om over deze dingen te spreken. Wanneer H. M. de Koningin, op voordracht van het kabinet-Drees, dat voor zulk een voordracht de collectieve verantwoordelijkheid draagt, een R.K. burgemeester in Den Haag benoemt, dan komen de socialisten in het geweer.

Maar wanneer de keuze was gevallen op een socialist, bestuurslid van het Humanistisch Verbond, en dus iemand, die uitdrukkelijk verklaart, zelfs niet in het bestaan van God te geloven, dan zou de P.v.d.A. niet hebben geprotesteerd.

Nog sterker, heel het roffelvuur van de zijde van de P.v.d.A. over deze benoeming is tenslotte uitgelopen op een in dit verband vreemde vraag. De vraag nl.: er zijn ook Rooms en lid van de P.v.d.A.; komen zulke Rooms en ook voor de benoeming tot burgemeester in aanmerking? Ik zou niet weten, waarom niet, zei de minister. En de P.v.d.A. keek dankbaar en tevreden gesteld.

**D**E P.v.d.A. is niet in staat, het erfgoed der Reformatie te verdedigen. Om een praktische reden al niet. Zij heeft overtuigende Rooms en in haar besturen en in haar fracties. En dat ontleemt haar elke mogelijkheid, om ooit als partij of als fractie een *Protestants geluid* te laten horen. Zij is in verzet gekomen tegen het mandement van de bisschoppen, maar heeft er zich wel voor gewacht, om ooit te zeggen, dat zulke bisschoppen, die voorschriften uitvaardigen en met sancties dreigen tegen het blote feit van een lidmaatschap, geen *herders zijn*, maar *heersers*, en dat de Reformatie altijd vraagt om een kerkelijke leiding, die het Woord bedient en oproept, om naar dat Woord te luisteren. Dat kunnen wij wel zeggen, maar de P.v.d.A. niet.

**E**R IS ook een principiële reden, waarom de P.v.d.A. geen hoedster van het erfgoed der Reformatie kan zijn. Zij verwerpt principieel elke partijformatie op confessionele basis. Zodra dus iemand zegt: laten wij als partij gaan spreken vanuit de belijdenis der Reformatie, dan verzet zij zich daartegen. Zij vindt een partij, die dat wil, onbestaanbaar, wil haar zo mogelijk overal het bestaansrecht betwisten. Dat betekent, dat zij in wezen het Protestantse volk in Nederland weerloos wil maken tegen Rome.

**O**M dan toch af en toe aan anti-Roomse sentimenten tegemoet te komen, kan zij wel sputteren tegen een bepaalde Roomse benoeming, maar zij kan geen *Reformatisch verweer* plaatsen tegenover het *Roomse beginsel*. Zij kan tegenover Rome niet anders handelen dan tegenover de A.R.; zij kan alleen maar zeggen, dat alle confessionele partijen dienen te verdwijnen.

**O**VER de vraag hoe wij over benoeming van rooms-katholieken denken, hebben wij herhaaldelijk gehandeld.

De grondwet is duidelijk. Achteruitzetting op grond van godsdienstige overtuiging is verwerpelijk. Wij hebben er te lang onder geleden, dat liberalen alleen bekwam werden geacht, dan dat wij niet onverkort zouden willen handhaven, dat iedere Nederlander tot elke landsbediening benoembaar is. En wij hebben liever te maken met een R.K., die met ons de twaalf artikelen van het Christelijk geloof wil belijden, dan met een man, die het bestaan van God loochent en de opstanding van Christus uit de doden een mythe noemt, evenals de mythen, die door de heiden Ovidius zijn herdicht.

**M**AAR wij hebben — dat bleek uit een voorgaand artikel — groot bezwaar tegen de Roomse gedachte, dat benoorden de Moerdijk de R.K. hun portie moeten hebben, terwijl bezuiden die Moerdijk alles Rooms moet zijn, wat de klok slaat.

En wij maken er eveneens bezwaar tegen, dat de praktijk van de naoorlogse kabinetten er toe leidt, dat *alle* grote steden en alle provinciale hoofdsteden op een kèél enkele uitzondering na, of een R.K. of een socialistische burgemeester krijgen, waarbij de socialisten nog het meest aan hun trek komen.

**H**ET is een ereplicht, het erfgoed der Reformatie te bewaren.

Die plicht geldt in allerlei verband.

Het gezin heeft hier een taak; het moet de Bijbel in ere houden, en er elke dag in lezen. In de dagen van Cromwell schreef een Engels predikant: *Waarom is Londen zo'n burcht voor de vrijheid? Omdat er in zo machtig veel gezinnen dagelijks in de Bijbel wordt gelezen.* De kerk heeft hier een taak. Niet in de éérste plaats door de jaarlijkse preek over de „Paapse mis“, maar allereerst door de geregelde prediking van het volle Woord, door de verkondiging van het Evangelie der genade: door het geloof alléén, door genade alléén.

De school heeft hier een belangrijke taak. Zij heeft een werkelijk *Christelijk-Nationale School* te zijn, zoals Groen haar heeft *gepropageerd* en door zijn arbeid *gefundeerd*.

De politieke partij heeft hier ook een ernstige taak. Niet het af en toe verwekken van een anti-paapse rel, maar door een arbeid, die gefundeerd is niet op enige kerkelijke uitspraak maar op de Heilige Schrift zelve.

Wanneer onze arbeid, ook in de politiek, *positief* is, de geestelijke vrijheid beschermt en handhaaft, zich richt naar het Woord, dan kweekt zij een *overtuiging*, die sterk staat tegen elke poging, om het volk van de Reformatie te helpen verzwakken.

Het Centraal Comité van Anti-Revolutionaire Kiesverenigingen vraagt een

## STENO-TYPISTE

met kantoorervaring, ter assistentie van de Secretaris. Ten minste MULO-diploma vereist. Salaris en arbeidsvoorwaarden overeenkomstig Rijksregeling. Geboden wordt een prettige werkring met variatie in de werkzaamheden. Schriftelijke sollicitaties, met opgave van referenties, te richten aan het Centraal Comité, Dr. Kuyperstraat 3 te 's-Gravenhage.

## NEDERLANDSE GEDACHTEN

onder redactie van H. Algra (voorzitter), R. Gosker, Jac. S. Hoek, Prof. Dr. J. J. de Jong, S.J. Jonker, A. R. de Kwaadsteniet, J. D. Troostheide.  
Secretaris: G. J. H. Griffioen.  
ADRES VAN REDACTIE EN ADMINISTRATIE: Dr. Kuyperstraat 3, 's-Gravenhage. Telet. K 1700-115935. Giro 89673. VOOR ADVERTENTIES: Kon. Wilhelminalaan 34, Leidschendam. Tel. K 1761-1646.  
ABONNEMENTSPRIJS f 6.50 per jaar f 1.65 per kwartaal, giro 89673.  
STUDENTENABONNEMENT f 4.— per jaar LOSSE VERKOOP f 0,20.



FLITSEN  
UIT HET  
PARLEMENT

# Salarissen mogen geen sluitpost zijn

\* *De Heer Smallenbroek: „De laagst bezoldigden verkeren wel in een uitermate precare positie. Dit geldt met name de ambtenaren in weekloon in de laagste loongroepen. Ook de laagst bezoldigden zijn overheidsdienaren”.*

HET is ongetwijfeld geruime tijd geleden, dat er zo is meegeleefd met de debatten in de Tweede Kamer als verleden week. Het was me 't weekje wel: salarisverbetering voor de hogere ambtenaren, de voetbaltoto en de Haagse burgemeestersbenoeming. Allemaal onderwerpen, die aan de orde kwamen bij de begrotingsbehandeling van binnenlandse zaken en justitie. Wat de salarisverhoging betreft: de vraag of de hogere ambtenaren deze „verdienen” is praktisch niet aan de orde geweest. Het debat ging veel meer over de vraag of deze verhoging gerechtvaardigd was tegenover de lagere en de middelbare ambtenaren.

## De ambtarensalarissen

VAN meet af aan was het duidelijk dat minister Struycken — wiens verdediging zeker niet in alle opzichten over-



Minister Struycken

tuigend was — slechts het pleit zou kunnen winnen als hij zekere toezeggingen voor de lagere ambtenaren deed. Het was o.a. het betoog van de heer Smallenbroek — de a.r. zaten in dit interessante debat in de bekende wippositie — dat de doorslag heeft gegeven.

De lagere en de middelbare ambtenaren hebben in de heer Smallenbroek een goede pleitbezorger gevonden. „De laagstbezoldigden verkeren wel in een uitermate precare positie. Dit geldt met name de ambtenaren in weekloon in de laagste loongroepen. Ook de laagstbezoldigden zijn overheidsdienaren”, aldus de heer Smallenbroek, die aan de hand van cijfers aantoonde dat juist in deze groep van de bevolking nood is. En wat de middelbare ambtenaren betreft kon hij verwijzen naar het rapport van de commissie Berger, waarin sprake is van een „ruimte” van 5 à 10 pct. ten nadele van soortgelijke werknemers in het particulier bedrijf.

Dat waren ongetwijfeld niet de enige bezwaren tegen het regeringsvoorstel om f 10 miljoen uit te trekken voor het hogere rijks personeel. Dit voorstel had nl. ongetwijfeld het nadeel van de uniforme behandeling, van de referendarisrang af.

Toch juichen we het toe dat de overgrote meerderheid van de a.r. Tweede Kamerfractie voor deze begrotingswijziging heeft gestemd. In de eerste plaats valt het niet te loochenen dat minister Struycken toezeggingen heeft gedaan ten behoeve van de lagere ambtenaren. Zo zal er per 1 januari 1958 een werkclassificatiesysteem voor de laagstbezoldigden worden ingevoerd, terwijl

het tevens in de bedoeling ligt om de werklidengroepen op gelijke leeftijd op het maximum te laten komen als gelijkwaardige werknemers in de metaalnijverheid. Voor de middelbare ambtenaren was minister Struycken iets minder scheutig. Eerst als er financieel wat lucht is zal er voor deze ambtenarengroep iets worden gedaan.

Nu kon de socialistische afgevaardigde, de heer Blom, wel zeggen dat de toezeggingen voor de lagere ambtenaren niets te betekenen hadden, maar hij had dan beter met iets anders voor de dag kunnen komen dan met zijn amendement. De P.v.d.A. Tweede Kamerfractie is nu met een amendement gekomen, dat de bedoeling had de regering de gelegenheid te geven „tot het overwegen van een salarisverbetering voor het burgerlijk rijks personeel, die niet gekenmerkt wordt door het automatisme en de strikte beperking tot de groep der z.g. topfunctionarissen, waarvan het regeringsvoorstel uitgaat”. Men kan dus niet zeggen dat de socialistische Tweede Kamerfractie zich met man en macht tegen de verhoging van de topsalarissen heeft gekeerd. Enkele topsalarissen mochten best verhoogd worden, als ook maar de salarissen van bepaalde groepen middelbaar en lager rijks personeel verbeterd zouden worden. Dit amendement is verworpen met 57—76 stemmen. Terecht. De heer Blom wilde dat een commissie van drie deskundigen zou worden ingesteld, die zou gaan beoordelen welke groepen van ambtenaren salarisverhoging moeten hebben. Deze commissie zou wel eens lang bezig kunnen zijn. En bovendien is het dan nog maar zeer de vraag of men dan aan de uitgetrokken f 10 miljoen genoeg zou hebben. Hoe men de zaak echter ook wendt of keert, de hogere ambtenaren hebben een salarisverbetering toegezegd gekregen.

Men dient goed te begrijpen dat de overheid de grootste werkgever in ons land is. De regering draagt de eerste verantwoordelijkheid voor het salarisbeleid. Net zo goed als er in het particuliere bedrijfsleven een basis van vertrouwen moet zijn tussen werknemer en werkgever moet dat het geval zijn in de overheidssector. De overheid moet zelf het goede voorbeeld geven van „een man een man een woord een woord”. En de Kamer, die zich natuurlijk met het salarisbeleid mag bemoeien — dat is een kwestie van budgetpolitiek en ministeriële verantwoordelijkheid, zoals de heer Smallenbroek juist opmerkte — moet aan dit gezichtspunt grote aandacht besteden. Het is een uiterst hachelijke zaak het salarisbeleid van de regering te doorkruisen met politieke oogmerken, want men ondergraaft dan het vertrouwen in de overheid als werkgever. Dit alles wil natuurlijk niet zeggen dat dit nimmer mag gebeuren, maar dan moet ook goed duidelijk gemaakt worden, waarom het wel gebeurt. De weg, die de heer Blom heeft bewandeld, was naar onze mening niet de juiste. Niet alleen omdat door dit amendement voedsel werd gegeven aan wantrouwen, maar ook omdat er onzekerheid werd gewekt. Of dacht de heer Blom soms dat het rapport van de commissie van drie deskundigen met luid enthousiasme door alle ambtenaren zou worden ontvangen?

Neen, de weg van de heer Smallenbroek was beter. Hij wees er op dat de salarispolitiek nimmer de sluitpost op de rijksbegroting mag zijn. Wat redelijk is moet gebeuren.

Daar zijn we het mee eens. En dat denkbeeld werd in concrete verlangens omgezet: ook de laagstbezoldigden moeten geholpen worden.

Het resultaat van deze politiek is in ieder geval geweest dat er nu voor deze groep iets wordt gedaan zonder dat er gewacht moet worden op een rapport van een commissie. Bij de aanneming van het amendement-Blom had men dat trouwens nog moeten afwachten. Het resultaat voor de middelbare ambtenaren is misschien geringer van aard, maar toch niet geheel te verwaarlozen. Men kan er van op aan, dat zodra er „financieel meer lucht is verkregen” dat dan van de zijde der Kamer zal worden aangedrongen op een verbetering van hun salarispositie.

## Psychologisch moment

MINISTER Struycken heeft overigens in zijn slotwoord duidelijk te verstaan gegeven dat het tijdstip van deze verhoging niet prettig is. Nu iedereen



J. Smallenbroek

spreekt over de noodzaak van de bestedingsperking krijgen de hogere ambtenaren meer salaris. Als er niets beloofd was, was het ook niet gebeurd, zo ze'de de bewindsman van binnenlandse zaken. Hier speelde dus weer de kwestie van het vertrouwen. De heer Tilanus had daar geen enkel begrip voor. Hij vond dit beleid psychologisch niet te verkopen en bovendien sociaal onrechtvaardig. Wat dit laatste betreft: de toezeggingen van de minister t.o.v. de lagere ambtenaren doen het met die sociale onrechtvaardigheid niet zo'n vaart lopen. Zijn partijgenoot Beernink had er reeds eerder op gewezen dat het voor de lagere ambtenaren ook niet zo aantrekkelijk is als de salarissen van de hogere ambtenaren laag worden gehouden. De uitlooptmogelijkheden worden dan steeds geringer.

Het argument van de heer Roosjen (de enige a.r. tegenstemmer tegen dit regeringsvoorstel) heeft ons helaas ook niet overtuigd. Zijn bezwaar kwam er feitelijk op neer dat de lerarensalarissen buiten de verhoging vallen. Daarover had de heer Roosjen reeds bij de behandeling van de begroting van onderwijs, kunsten en wetenschappen hartige woorden gesproken, zodat men moet toegeven dat onze onderwijsspecialist in ieder geval een man van een duidelijke politiek is.

Toch zijn we het met die redenering niet geheel eens. Wij stellen voorop het wel eens te zijn met de heer Smallenbroek dat de salariëring niet de sluitpost van de begroting moet worden. Wat redelijk is moet gebeuren. Als er nog ambtenaren met nettolonen van f 50 en f 55 per week naar huis gaan — een voorbeeld van de heer Smallenbroek — kan men zeggen dat dit onredelijk is. In deze gezinnen heerst inderdaad nood. Ook in het particuliere bedrijfsleven vindt men helaas nog dergelijke groepen laagbezoldigden. Daar moet geholpen worden. Dat is redelijk. Maar als de hoge ambtenaren iets extra's krijgen, omdat het hun bij herhaling beloofd is, is dat ook redelijk. Dat wil nog niet zeggen dat alle groepen die met de hogere ambtenaren gelijk worden gesteld ook gelijktijdig loonsverhoging moeten hebben.

Wij zitten nog steeds in een tijd van bestedingsbeperking. Dat wil niet zeggen dat er niets kan gebeuren, maar dat legt wel op alle politieke partijen en maatschappelijke organisaties de verplichting op zich in hun eisen te matigen. Het gaat niet aan om bij alle mogelijke gelegenheden aan te dringen op grotere uitgaven, zonder dat er ook maar wordt aangegeven hoe deze uitgaven gedeckt moeten worden. Als wij met z'n allen de broekriem een beetje inhalen, zijn we er wellicht spoedig weer boven op. Als partijen en maatschappelijke organisaties tegen elkaar op gaan bieden kan het in ons land spaak gaan lopen. Met een inflatoire politiek is niemand in ons land gebaat.

## Politiek debat

HET was weer een echt politiek debat, dat verleden week in de Tweede Kamer werd gehouden. Prof. Oud was de man van de „loyale oppositie”, maar toch in ieder geval van de oppositie. De socialistische keerden zich tegen het kabinetsbeleid. Wij hebben zo de indruk dat dit de komende maanden — en misschien wel de komende jaren — nog wel eens meer zal gebeuren. En het zullen eens niet alleen de socialistische zijn, die zich tegen het kabinet keren. Deze rol kan ook nog wel eens aan de andere „regeringspartijen” toevallen. Dat komt, omdat we met een noodd kabinet zitten.

Er wreken zich vier maanden kabinetscrisis. Er viel nu eenmaal geen ander kabinet te formeren, dus is niemand bijzonder gelukkig met dit kabinet. Nu moet men, naar onze mening, wel een beetje oppassen het kabinet al te veel te gaan beschuldigen van het voeren van een niet-voortvarend beleid. De labiele politieke situatie vindt uiteraard haar weerslag in het kabinet, dat immers nooit verzekerd is van een steun in het Parlement. Een beetje meer doortastendheid was in de afgelopen weken misschien wel mogelijk geweest. Maar nu de ministers tal van onaangename maatregelen moeten nemen, over de oplossing waarvan men het ook in de politieke partijen lang niet eens is, is het begrijpelijk dat het kabinet geprobeerd heeft in een of andere vorm steun te zoeken bij het georganiseerde bedrijfsleven, dat echter ook al hopeloos verdeeld is over het te volgen financieel en economisch beleid. Misschien kan men wel beter zeggen dat heel onze binnenlandse politiek zich momenteel in een noodsituatie bevindt. En kan men dan verwachten dat er iets anders uit de bus zal komen dan een noodd kabinet?

In dat kabinet zitten overigens voortreffelijke bewindslieden, die zich echter in een tijd van bestedingsbeperking geplaatst zien tegenover een tegen een elkaar opbiedende Kamer. Een definitief oordeel spreken we eerst uit als volgende week de nota over de bestedingsbeperking is verschenen. Men kan dan wellicht zeggen deze nota is erg lang uitgebleven, maar het lijkt ons niet uitgesloten dat we gelijktijdig tot de erkenning moeten komen dat dit noodd kabinet inderdaad met een knap stuk beleid voor de dag is gekomen.

## \* \* Prof. Anema

Aanstaande zondag, 10 februari, hoopt Prof. Mr. Anne Anema, de nestor van de Eerste Kamer, zijn 85ste verjaardag te vieren. Wat hij betekent in het parlement hebben wij onlangs uiteengezet, toen het 35 jaar geleden was, dat hij lid van de Eerste Kamer werd.

Ditmaal willen wij van een speciale kant van zijn werk in de volksvertegenwoordiging en daarbuiten melding maken.

Prof. Anema is de man van het internationaal recht. En dat bepaald niet maar op de manier, waarop iemand zich in deze tijd wel op een speciaal terrein moet specialiseren. Zijn spreken over de ontwikkeling van het internationaal recht, over de groei van de samenwerking tussen de volken, over het streven naar een internationale rechtsgemeenschap als basis voor de vrede is niet maar een professorale uiteenzetting, maar een Christelijk getuigenis.

Het gaat hem telkens hierom, dat deze conceptie van een internationale rechtsgemeenschap vrucht is van het Christelijk denken, en diametraal staat tegenover opvattingen over staatssoevereiniteit en machtsvrede, die wortelen in de heidense wijsheid.

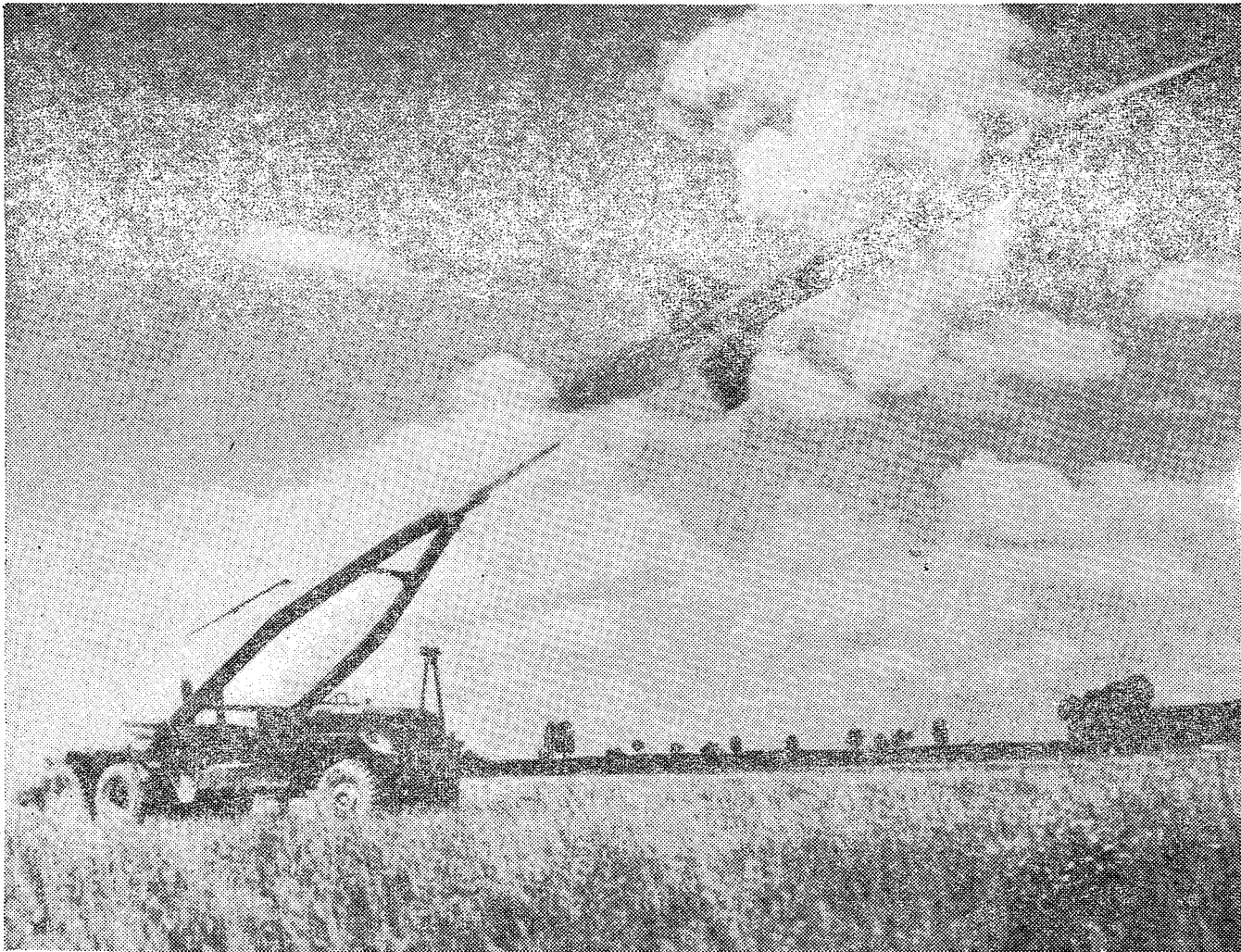
Dat geeft aan zijn vertogen warmte en diepte en daardoor stijgt zijn woord uit boven het zakelijk-technisch gesprek, zodat hij een eigen betekenis heeft als Christen-staatsman in Nederland.

De redactie van Nederlandse Gedachten wenst Prof. Anema van harte geluk met zijn 85ste verjaardag.

## \* \* Haagse burgemeester

Wij hopen dat er nu een einde is gekomen aan het praatje dat alleen antirevolutionaire en rooms-katholieke ministers verantwoordelijk zijn voor de benoeming van mr. Kolfshoten tot burgemeester van Den Haag. Terecht heeft de heer Smallenbroek er op gewezen dat alle ministers voor deze benoeming verantwoordelijk zijn: van dr. Drees tot ir. Staf. Dus ook de socialistische bewindslieden. Als zij de verantwoordelijkheid voor deze benoeming niet hadden willen aanvaarden dan was er voor hen maar één keus: aftreden. Zij hebben dat niet gedaan. En als het socialistische partijorgaan „Het Vrije Volk” deze zaak anders wil stellen dan bedriift het een ergerlijke volkspropaganda. Ook dat zijn we met de heer Smallenbroek volledig eens.

**IVOROL**  
Elke tand  
een brillant



# Het tijdperk der raketten

(Van onze militaire medewerker)

DE ontwikkeling der militaire technologie staat hoe langer hoe meer in het teken der raketten. In het buitenland is het als maar proefnemingen wat de klok slaat, terwijl daarnaast reeds een aanvang is gemaakt met de indienststelling van operationele raketwapens. De proefnemingen hebben plaats bij alle delen van de strijdmacht. Land- en zee-macht beschouwen het wapen als een voortgezette ontwikkeling van een artillerie-projectiel, de luchtmacht als een nieuwe ontwikkelingsvorm van het vliegtuig d.w.z. als een zich door de derde demensie voortbewegend vervoermiddel waarvan de piloot het toestel niet met de hand bestuurt van het vliegtuig uit, doch van de grond af door middel van de elektronische hand. Niet ontkend kan worden dat de moderne vliegtuigen met supersonische snelheden hoe langer hoe meer het uiterlijk van een projectiel of raket aannemen terwijl hun snelheden die van de aanvangssnelheden van conventionele projectielen gaan benaderen en zelfs in het laatste deel van de kogelbaan gaan overtreffen. Daardoor kon het reeds voorkomen dat een vliegtuig getroffen werd door een zelf afgeschoten projectiel, dat het na het afschieten inhaalde. Het vliegtuig werd derhalve getroffen door de achterkant van het projectiel.

Het behoort weinig inzicht in de militaire verhoudingen om te begrijpen dat deze gang van zaken de rivaliteit tussen de drie delen van de strijdmacht heeft opgewekt. Men kwam al spoedig op elkaars terrein terecht, hetgeen leidde tot duplicering van werkzaamheden. Onafhankelijk van elkaar werden daardoor dubbele proefnemingen genomen voor een gelijk doel. Zelfs in het rijke Amerika werd dit de belastingbetaler te gortig en zo is daar dan thans een beslissing genomen waarin tussen lucht- en landmacht een grens is gesteld waarbeneden of waarboven een ieder voor zich de verantwoording draagt. Wij komen daar straks op terug.

## Geleide en ongeleide projectielen

NU ook onze krijgsmacht eerstdaags raketwapens zal krijgen lijkt het opportuun over de stand van dit vraagstuk het een en ander mede te delen. Men onderscheidt bij raketten geleide en ongeleide projectielen. Op de baan die

de laatste door het luchtruim beschrijven kan tijdens de vlucht geen invloed meer worden uitgeoefend. Hoogstens kan nog het laatste deel van de baan worden gewijzigd door het inbouwen van een doelzoekende ontstekingsbuis. Het voordeel van dit systeem is dat ook de vijand de vlucht niet kan wijzigen. Het nadeel is dat fouten in de baan niet meer kunnen worden gecorrigeerd, evenmin als dat vroeger kon met een uit een kanon- of geweerloop verschoten projectiel. De trefkans is dus beperkt.

De baan van het geleide projectiel kan daarentegen gedurende de vlucht worden beïnvloed. Dit verhoogt de trefkans doch stelt daartegenover het projectiel ook aan vijandelijke tegenmaatregelen bloot. Dit geleiden geschiedt n.l. veelal door elektronische middelen. Deze kunnen door de tegenpartij worden gestoord. Hieruit komt dus een elektronische oorlog voort, waarin de ene partij de andere in vernuftigheid en listigheid tracht te overtreffen. Bij de ontwikkeling van de raketten zit men dus tevens midden in de elektronische oorlogvoering. Om deze te ontgaan wordt daarom een oplossing gezocht of via het ongeleide projectiel of via een geleid projectiel waarvan de geleiding niet van de elektronica afhankelijk is.

Geleide projectielen hebben voorts het nadeel dat geleiding nog slechts over beperkte afstanden mogelijk is. Voor grote afstanden is men daarom aangewezen op de ongeleide. Om deze afstanden met zo min mogelijk inspanning te bereiken laat men het projectiel zijn weg nemen door de stratosfeer waar het geen luchtweerstand ondervindt. Het geleide projectiel zal zijn baan vanwege de korte bereikbare afstanden, door de atmosfeer moeten kiezen, ondervindt daarbij luchtweerstand en zal dus reeds na korte tijd op de aarde terugkeren. Geleide projectielen worden daarom verschoten onder een zekere hoek op analoge wijze als een artillerieprojectiel uit een kanon. Ongeleide lanceert men loodrecht opdat zij langs de kortste weg in de stratosfeer terecht komen en dan zonder luchtweerstand te ondervinden met een enorme snelheid op hun doel afsnellen. De Duitse V-2 was zulk een ongeleide raket, terwijl de V-1 het type was van een geleide.

Wat wij hiervoren neerschreven had vooral betrekking op de z.g. Ground-to-Ground (G.-G.) raketten. Daarnaast heeft men Ground-to-Air (G.-A.) raketten voor de bestrijding van vliegtuigen van de grond af, alsmede Air-to-Air (A.-A.) raketten om uit een vliegtuig een ander vliegtuig te bestrijden. Voorts Air-to-Ground (A.-G.) raketten, waarmee uit een vliegtuig gronddoelen kunnen worden beschoten. Mutatis mutandis heeft de zee-macht gelijksoortige typen. Bij al deze typen gaat het echter om korte afstanden d.i. om raketten die zich door de atmosfeer voortbewegen en dus naar believen geleid of ongeleid kunnen worden aangewend en door de luchtweerstand aan snelheid inboeten.

## De stand van zaken

NA deze algemene oriëntatie mogen wij tot de concrete stand van zaken voor de land- en luchtmacht komen. In de organisatie van de Amerikaanse grondtroepen zijn momenteel verschillende typen G.-G. raketten operationeel ingedeeld, terwijl deze typen ook aan ons leger zullen worden verstrekt. Deze typen kunnen zowel met een normale trotyllading als met een atoombinding worden gelanceerd. Het zijn de z.g. Honest John en de Corporal. De eerste heeft een dracht van 24 km, de laatste kan doelen bestoken gelegen tussen 42 en 100 km. Voor de Honest John zijn in Amerika vervangers in ontwikkeling n.l. de Little John en de Lacrosse. De Little John heeft een middellijn van 318 mm en een lengte van 3.60 m. Verdere gegevens zomede die over de Lacrosse zijn nog geheim. Voorts is een anti-tank raket, de Dart, in een vergevorderd stadium van ontwikkeling. Deze is 1.50 m lang en kan de zwaarste tank tot een km en meer met grote nauwkeurigheid treffen en het pantsers doorboren.

Door deze raketten kan een deel van de taak van de Taktische Luchtmacht, n.l. de directe steun aan de grondstrijdkrachten, worden overgenomen. Deze steun door vliegtuigen was toch al om andere redenen problematiek geworden. De hoge snelheden van moderne jagers maakten het steeds uitermate moeilijk de kleine doelen op de grond, die de infanterie hinderden, te ontdekken en voldoende lang te bevuren. Bovendien moesten de vliegtuigen voor deze taak dicht bij de grond komen, waardoor zij zich bloot stelden aan de uitgebreide collectie luchtafweermiddelen van de landmacht en daardoor zware verliezen leden. Hiervoor zijn deze vliegtuigen thans te kostbaar geworden (1/2 à 1 miljoen gulden) om van de kostbare piloot (opleidingskosten minstens twee ton) en de beveiliging van zijn leven niet te spreken. Het ligt daarom in de lijn van de technologische ontwikkeling van de moderne jager-bommenwerper dat voor deze taak naar een goedkoper middel wordt omgezien. In de korte afstands-raket wordt hier een antwoord gevonden. Hier gaat het om specifieke landmacht-taken en hier is dus geen wrijving tussen lucht- en landmacht opgetreden.

Anders ligt het op het terrein der grotere raketten. Die heeft Amerika ontwikkeld in de vorm van de Red Stone, een verbeterde V-2 met een dracht van 350 km. Hier meent de luchtmacht dat de landmacht op het gebied van een specifieke luchtmacht-taak terecht komt n.l. die van de indirecte steun, de z.g. interdictie. Dit is het afsnijden van het slagveld van de toevoer van materieel en personeel door bestrijding van transportwegen en -middelen, oprukkende colonnes e.a. In deze strijd is nu in Amerika de knoop doorgehaakt door hier een grens te trekken tussen de bemoeienis van de landmacht en van de luchtmacht.

Uit de Red Stone als prototype, is nu

verder de raket voor middelbare afstand, de Jupiter, ontwikkeld met een dracht van meer dan 2000 km en voorts nog het intercontinentale type dat 8000 km kan bereiken. Dit zijn raketten waarvan de ontsteking „trapsgewijze” plaats heeft. De eerste trap geeft de raket zijn aanvangssnelheid. Heeft deze haar brandstof verbruikt dan valt het omhulsel weg en de tweede trap begint te branden. Deze vergroot de snelheid nogmaals en zo desgelijks een 3e of 4e trap. De laatste bevat de trotyl of A- of H.lading en snelt daarmee door de stratosfeer met snelheden van duizenden km's per uur naar haar doel. Middelen om deze raketten te bestrijden bestaan nog niet. Het ligt in de lijn der technologische ontwikkeling dat de luchtmacht, die deze raketten voor haar rekening neemt, daaraan haar sterkte aan vliegtuigen zal gaan opofferen. Zowel in de Taktische als in de Strategische Luchtmacht krijgt

De Amerikanen trainen in Duitsland met de nieuwste raket van het leger van de Verenigde Staten, de „Honest John”. De foto laat zien hoe een raket vanaf zijn mobiele startplaats het luchtruim ingaat.

het vliegtuig dus een ernstige concurrent in de vorm van de ballistische raket of het geleide projectiel.

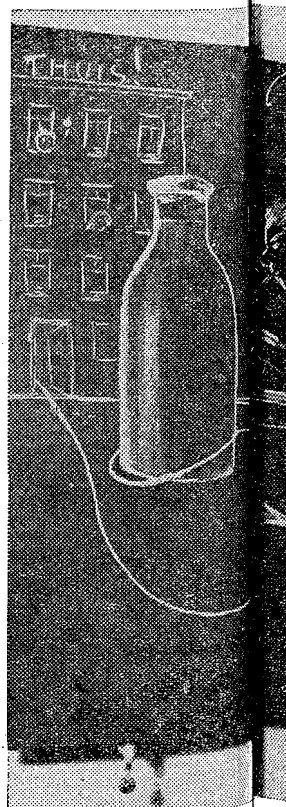
Dit laatste vormt bovendien ook een bedreiging in een andere raketsector n.l. in die van de G-A projectielen. De luchtverdedigingsjager of interceptor heeft n.l. weinig bestrijdingskansen meer tegenover de moderne straalbommenwerper. Deze is bovendien bij hoge vlucht onbereikbaar voor de zwaarste lucht-doelartillerie. Het geleide projectiel is daarom reeds onontbeerlijk om de zone te bestrijken, die niet bereikbaar is voor de lucht-doelartillerie en nauwelijks bereikbaar voor de interceptor. Het geleide G-A projectiel nu heeft de tendens zowel de taak van de zware lucht-doelartillerie als die van de interceptor over te nemen. Engeland schafte daartoe reeds zijn zware lucht-doelartillerie af, terwijl volgens de laatste berichten het met Amerika onderhandelt over G-A raketten die het mogelijk zouden maken een deel van de uiterst kostbaar geworden interceptors af te schaffen. Zwitserland ontwikkelt reeds de geleide Oerlikon-raket ter vervanging van lucht-doelartillerie en interceptors.

Zo dringt de raket zich dus in elke land- en luchtmachtorganisatie meer en meer in, hetzij ter versterking van bestaande strijdmiddelen, hetzij ter vervanging daarvan. Wij staan derhalve in de bewapening aan de vooravond van wat men het tijdperk der raketten zou kunnen noemen.

## Vraag op een school

EEN Utrechtse onderwijzer, die wist, dat in zijn schoollokaal een forumavond zou worden gehouden van een a.r.-kiesvereniging, liet op het schoolbord nevensstaande krjttekening achter. De probleemstelling was duidelijk, doch toch heeft het nog tot half elf geduurd voordat de forumleden 's avonds in de gaten kregen dat de tekening, waartegen ze reeds de gehele avond aan zaten te kijken, een politieke vraag betrof. Maar toen gaf de voorzitter de krijtvraag ook direct in algemene bespreking.

Geheel bij het onderwerp bleven de forumleden niet. Een middenstander vond er aanleiding in een pleidooi te houden voor goedere-liften en huistelefoons in flatgebouwen, een ander forumlid wijzigde de probleemstelling in „gaan onze kinderen naar school om te leren of om melk te drinken?”, een C.N.V.-man zag zowaar kans met de tekening als uitgangspunt een lans te breken voor Chr. nijverheids-onderwijs en een functionaris van een werkgeversorganisatie tenslotte waagde zich niet



aan bespreking „omdat dat het met het specken moderne kunst zo is gesteld, dat iedereen er wat anders in ziet.” Het bleek door de

He  
be  
a  
Sta  
P  
Z  
we  
kra  
Dat  
a  
lijke  
be  
we  
in  
de  
zet  
vo  
zij  
licht  
ode  
een  
kazaal  
Wan  
del  
ook  
wan  
v  
een  
ve  
kan  
het  
ge  
ten  
brengt  
oi  
met  
mids  
uitges  
wij  
willen  
inda  
toenem  
wil  
de  
over  
aar  
te  
gew  
et  
baar  
zer  
tot  
de  
kon  
paalde  
an  
verbod  
publi  
lijkheid  
to  
wenste  
zou  
de  
kros  
v  
veld  
a  
elpl  
jeugd  
en  
o  
delijke  
du  
z  
bod  
op  
Snde  
DE  
ou  
d  
ge  
eks  
zou  
leim  
a  
tegen  
dord  
zeden.”  
Deze  
stelli  
juist.  
Een  
kakk  
ren.  
Bij  
orma  
de  
mink  
en  
Drees  
leat  
in  
het  
den  
wanne  
male  
komen  
ging  
scheep  
gokk  
zet  
van  
dij  
joer  
gaan  
om  
van  
de  
Reg  
stree



# Wetten en zeden

nen aan wat de goede zeden ondermijnt. In 1923 vroeg de Vereniging De Dageraad de Koninklijke goedkeuring op haar gewijzigde statuten. In die statuten wilde zij zich voortaan ten doel stellen „de vrije en volledige ontwikkeling der menselijke persoonlijkheid door de bevordering van het vrije denken op elk gebied. Uitgaande van de rede stelt zij zich daarbij op *atheïstisch* standpunt.” De A.R. Minister van Justitie Mr. Th. Heemskerck heeft daarop een beschikking doen uitgaan, dat deze gewijzigde statuten niet voor goedkeuring vatbaar zijn.

Waarom? Omdat deze vereniging begoende „een uit *atheïstisch* standpunt na te streven vrije en volledige ontwikkeling der menselijke persoonlijkheid, de in God haar oorsprong vindende normen voor het leven ter zijde stelt en *mitsdien, in beginsel, zich richt tegen de goede zeden.*” Hierbij dient aangetekend te worden, dat de gehele linkerzijde, zowel de liberalen als de socialistische, tegen deze beslissing in de Tweede Kamer scherp positie heeft gekozen.

Het is bij de discussie over deze belangrijke principiële beslissing wel gebleken, hoe scherp hier moet worden onderscheiden. Wij verwijzen naar de scherpzinnige analyse van het gehele complex van vraagstukken door Mr. Dr. J. Donner in *Antirevolutionaire Staatskunde*, dl. I, blz. 460 en 504.

## Hoogleraren

**D**UIDELIJKE, sprekende voorbeelden van wat de overheid noch direct, noch indirect mag steunen, zijn gemakkelijk te vinden. Maar moeilijk wordt het, wanneer het gecompliceerde moderne leven en de sterk uitgedijde overheidstaak ons voor vraagstukken plaatsen, waar een machtsspreuk wel gemakkelijk is, maar een werkelijke oplossing verre van eenvoudig. De Overheid heeft universiteiten in het leven geroepen en benoemt er de hoogleraren.

Welnu, het modernisme is in ons land gepredikt door de Leidse hoogleraren; Bolland, die er zich op beroemde, dat een student, mits hij geen uil was, onder zijn leiding spoedig het geloof zou verliezen, was een hoogleraar, door de overheid benoemd; rijkshoogleraren hebben zich beijverd, om elke Goddelijke norm in het leven te ontkennen; het gezeg van Gods Woord te ondermijnen, de Evolutie te verbreiden; het historisch materialisme te prediken; het communisme aan te bevelen; alle grondslagen van recht en zedelijkheid om te woelen. Zij waren onaantastbaar op hun kathedraal, waar de overheid hen plaatste. Zij konden wetenschappelijk worden verslagen, maar bleven meester van het slagveld.

Meer dan een eeuw geleden heeft Beets aan de overheid een vrijbrief gegeven om de theologische faculteiten aan de Rijksuniversiteiten te bezetten met modernisten:

„Zolang de Regering mannen benoemt, die zich als geleerden kunnen handhaven, en uit het oogpunt der wetenschap het hoogleraarsambt versieren, blijft zij, uit een kerkelijk oogpunt, wat men ook zegge, altijd gedekt, door de omstandigheid, dat zij ze niet kiest dan uit de leeraren der Kerk; en derhalve in de onderstelling, dat zij althans in het bezit zijn van die mate van gehechtheid aan de Belijdenis, als waarin de Kerk, wier recht zij te ontzien heeft, genoegen neemt.”

Da Costa tekende hierbij aan: „De verontschuldiging der Regering gaat van alle zijden mank. Het is (onder anderen) als of een voogd beweerde zijn plicht gedaan te hebben in het kiezen van een onderwijzer voor zijn pupil, omdat hij in elk geval een gekozen had, wiens papieren in orde waren, — zonder op iets anders verder dan dit algemeen radicaal te letten.”

In modern gewaad keert dezelfde kwestie terug, wanneer de overheid een regeringsprijs voor de letterkunde zou toekennen voor een boek, dat een anti-christelijke geest ademt en de zedelijke grondslagen van ons volksleven ondermijnt. Een minister, die in dat opzicht zijn plicht doet en voor zulk een werk geen prijs beschikbaar heeft, zal het ondervinden dat de gehele linkerzijde hem zal aanvallen, omdat zij alléén de vraag van belang acht, of men inderdaad met „hoogstaande kunst” te maken.

## Leeszalen

**E**EN ander vraagstuk is dat van de openbare leeszaal, die voor het overgrote deel gefinancierd worden door de overheid, en die óók romans uitlenen, die een pest zijn voor het volk, en in de studiezaal beslist geen onderscheid maakt willen zien tussen Christelijke en paganistische werken en zelfs niet zelden juist aan de positief Christelijke lectuur slechts een uiterst bescheiden plaats inruimen.

Ook deze kwestie was opeens actueel, toen de vraag aan de orde kwam, of mede op overheidskosten in openbare leeszaal beschikbaar moest blijven gesteld een periodiek, die de moord op het Hongaarse volk verheerlijkte.

Bij al zulke vraagstukken wordt van ons gevraagd niet alleen wijsheid en voorzichtigheid en inzicht in wat bereikbaar is, maar ook volhardende waakzaamheid en Christelijke onverbiddelijkheid, vanwege onze verantwoordelijkheid voor het volk.

## ARTIKEL V

Als dienaar Gods, bij Wiens gratie zij regeert, heeft de Overheid

- Gods Naam te erkennen in haar openbare optreden,
- zorg te dragen, dat het Woord Gods zijn vrije loop hebbe onder ons volk,
- alle kerken en alle burgers, welke ook hun belijdenis aangaande de eeuwige dingen zij, te behandelen op voet van gelijkheid,
- zichzelf, als daartoe in volstrekte zin onbevoegd, te onthouden van elke rechtstreekse bemoeiing met de godsdienstige ontwikkeling der natie,
- aan godsdienstige overtuiging ontleende gewetensbezwaren van de onderdanen tegen enigerlei van overheidswege opgelegde verplichting te laten gelden, voorzover zulks met de noodzakelijke vervulling van de overheids-taak niet onverenigbaar is,
- zich te onthouden van hetgeen rechtstreeks of middellijk zou leiden tot steun aan wat ingaat tegen de openbare orde en de goede zeden,
- de zondag in haar eigen diensten als rustdag te eerbiedigen, en zodanige eerbiediging alom binnen de grenzen van haar bevoegdheid te bevorderen,
- het recht de eed te vragen, waar dat nodig is om waarheid en trouw te bevestigen,
- in bijzondere tijden het volk op te roepen in een dank- en bededag de Naam des Heren aan te roepen,
- en voorts in het algemeen zoveel als binnen haar bevoegdheid ligt te bevorderen, dat het volk leeft naar de eis van Gods wet.

# De gemeenschappelijke markt

• Vervolg van pag. I

Niet moedgevend

ideaal: Eurafrika, maar wanneer de Nederlanders en de Duitsers informeren over de mogelijkheid van deelneming van de partners in de ontginning en exploitatie van de delfstofrijdommen van de Sahara (o.a. olie), dan geven de Fransen: niet thuis. De Parijse heren gaan zelfs zover, dat zij eisen, dat de partners naar rato van de toeneming van hun export naar de Franse gebieden hun investeringen in die gebieden zullen verhogen. Dat is wel het toppunt. Voor ons Nederlanders, die indertijd in Ned. Indië volledig de politiek van de open deur volgden, is dit voorstel helemaal onbegrijpelijk. Hoe kan men van Nederland verwachten, dat het ermee accoord gaat Frankrijk te garanderen, wanneer de Amstelbrouwerij erin slaagt zijn bier export naar Madagascarij op te voeren, dat de Nederlandse schatkist dan de tegenwaarde van deze export beschikbaar stelt voor investeringen in dit gebied?

Duitsland staat op het standpunt, dat het niet ongenegen is om hulp aan minderontwikkelde gebieden te verlenen, maar daarbij willen het zich niet door de Fransen de wet laten voorschrijven. De Italianen vinden het Franse plan uitstekend, maar voegen er ogenblikkelijk aan toe, dat zij zelf zoveel onderontwikkelde gebieden bezitten en dat zij geen geld hebben. Het ziet er dan ook niet naar uit, dat de Fransen op dit punt hun zin zullen krijgen. De politieke motieven die achter dit Franse plan schuilen, blijken wel heel duidelijk, wanneer men nagaat wat de Franse minister van buitenlandse zaken de heer Pineau vorige week in de Algemene Vergadering van de Ver. Naties over Algiers heeft gezegd. De aansluiting van Algiers aan de Gemeenschappelijke Europese Markt werd door hem voor het wereldforum als een van de belangrijkste bestanddelen van Frankrijks politiek ten aanzien van dit gebied naar voren gebracht. Afgezien van de vraag of Frankrijk zal kunnen volhouden, dat de partnerlanden van deze Europese markt de kosten van sociale en economische infrastructuur op zich kunnen nemen in een gebied, dat Frankrijk zelf ziet als een provincie van het moederland, moet zeer ernstig worden betwijfeld of deze landen er iets voor voelen de Franse koloniale politiek in Noord-Afrika te steunen zonder op deze politiek invloed te kunnen uitoefenen. Vast staat dat de Duitsers in ieder geval hiervoor niets voelen. Zij vrezen daarbij hun naam te verspelen bij de Arabische volken, met wie zij zeer goede handelsbetrekkingen onderhouden.

Want wat komt er van die verantwoordelijkheid terecht, wanneer wij b.v. zouden goedvinden of er zelfs aan medewerken, wanneer op de slagvelden — als het ooit weer oorlog zou worden — onze soldaten in doodstrijd misschien een „geestelijk verzorger” zich over hen zouden zien buigen, die spreekt van de Heiland van zondaren, maar misschien ook wel een geestelijk verzorger van het Humanistisch Verbond, die zelf niet aan het bestaan van een God of een leven na dit leven gelooft, en daarom alleen op zich kan nemen, de laatste groeten aan ouders of verloofde over te brengen?

## Als wij vrouwen

PEENS . . .

LOES”, vroeg ik, „heb jij wel eens een onderwerp gemaakt?”

Ik zag de ogen van Loes wijd open gaan. Kennelijk dwaalden haar gedachten terug naar haar meisjestijd, naar de meisjesvereniging, want daar hoort immers die nare term „een onderwerp maken” thuis.

„Meid”, zei ze, „praat me er niet van. De rillingen lopen nog over m'n rug als ik eraan denk. We vergaderden altijd achter de kerk in de consistorie en de presidente was een verschrikkelijk kritisch spook. . . . Maar weet je, Kees (dat is nu haar man!) stond erop dat ik ging en hij kwam me ook altijd trouw halen!”

„Zou jij voor de kiesvereniging durven praten over prijsstabilisatie?” vroeg ik. „Of over het evenwicht tussen lonen en prijzen?”

Nu mag u, lezer, raden hoe Loes me aankeek! Alsof ik plotseling veranderd was in een gevaarlijk monster uit de oertijd!

„Laat me je pols eens voelen . . .”, zei ze.

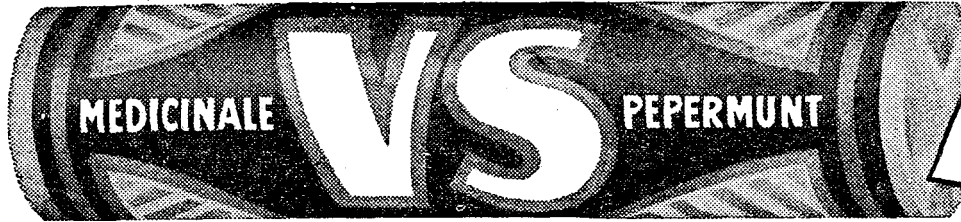
En toch is dat het streven van het bestuur van een kiesvereniging ergens in Nederland. Via de redactie kreeg ik van deze heren een lange (en prettige) brief, waarin ze vragen om mijn babbeltjes wat meer instructief te maken, zodat de vrouwen als het kan ook enige richtlijnen hebben voor het maken van een onderwerp op de kiesvereniging. „Want” — zo schrijven ze, — „in onze kring blijkt wel degelijk belangstelling te bestaan van de zijde der vrouwen voor het werk van de kiesvereniging, zelfs is er bereidheid een onderwerp te maken, maar steeds is het: waarover? In de praktijk blijken onze vrouwen alleen maar belangstelling te hebben voor zeer praktische en populair gehouden onderwerpen, zowel wat het maken als het aanhoren betreft (!) en dat waarschijnlijk niet omdat er nu eenmaal geen belangstelling op-zichzelf-genomen zou bestaan, maar omdat het ontwikkelingspeil niet anders verdraagt. De „zwaardere” onderwerpen worden nog wel genomen voor zover ze een directe aansluiting hebben op de Bijbel, Geloofsbelijdenis, enz., aangezien men blijkbaar op het maken en aanhoren hiervan meer getraind is op meisjes- en vrouwenverenigingen. „Prijsstabilisatie” en „evenwicht tussen lonen en prijzen”, etc. blijken echter teruggevoerd te moeten worden tot „hoe kom ik rond met m'n huishoudgeld, loon of pensioen”? Maar waarom zouden we dat ook niet doen?”

Met deze laatste vraag ben ik het nu eens helemaal en van harte eens. Waarom moeten op de kiesverenigingen allerlei „macro-economische problemen” besproken worden waar niemand iets van snapt dan de spreker zelf (misschien!). Breng de politiek terug tot het gewone leven van iedere dag — daar is onze partij groot van geworden. De strijd voor de christelijke school stond midden onder onze voorvaders en toen kon waarschijnlijk iedere vrouw er over meepraten! Goed, ik zal het voorbeeld geven. Als volgende week of zo de „bestedingsnota” afkomt (zo stond het in m'n krant), dan zal ik proberen er „instructief” over te schrijven. Dat wil zeggen: teruggevoerd tot het huishoudboekje. Ik weet nu al dat een aantal economen heel misprijzend naar me zal kijken!

GRACIA.

## Arjos-conferentie over Europese markt

**D**E dagbladen staan vol over de conferentie in Brussel van de zes ministers van buitenlandse zaken over het Europese marktproject. Samenbundeling van Europa's economische macht is geen nieuw plan. De snelheid waarmee thans deze plannen worden behandeld, werkt niet bevorderlijk voor een grondig kennismaken van deze voor Europa en voor ons land, ingrijpende plannen. Voordat men zich er een oordeel over vormt, dient men iets van de zaak af te weten. Daarom heeft de ARJOS op 23 februari a.s. een conferentie belegd waar het Tweede Kamerlid, drs. Hazenbosch zal spreken over: „Euratom, K.S.G., Gemeenschappelijke Markt en Europa”. Ongetwijfeld zullen veel Arjos-leden met belangstelling voor buitenlandse vraagstukken, of moeten wij zeggen „Europese vraagstukken”, deze bijeenkomst willen meemaken. Belangstellenden kunnen zich bij het secretariaat van de ARJOS, Dr. Kuypersstraat 3, Den Haag aanmelden.



Verkwikt en verfrist U!

VAN SLOOTEN LEEUWARDEN



**AMSTERDAM**

**DAMES!**

een prima  
**LANGE PERSIANER-PATTES MANTEL**  
geheel naar maat gemaakt, model naar keuze met 5 jaar schriftelijke garantie f 425.—  
Reiskosten worden vergoed

**BONTWERKER L. M. KRUIJSSEN**  
N Voorburgwal 316 - AMSTERDAM - Telefoon 34027

N.V. Aannemersbedrijf voorheen

**H. DE BAAT**

Directie: E. C. de Baat - T. H. de Baat

Kantoor: Ceintuurbaan 179,  
Amsterdam, Telefoon 798604 - 53257

**H. Robbers Schildersbedrijf**

GIJSBRECHT VAN AEMSTELSTRAAT 1, AMSTERDAM  
Telefoon 506595 en 717160

**J. DE VRIES**

Commissionairs in effecten

O.Z. Achterburgwal 173 Tel. 47126  
Privé Olympiakade 60, Tel. 94152  
AMSTERDAM

Stucadoorsbedrijf

**Gehr. C. W. en H. Blom**

Lucellestraat 62, tel. 89696  
Jan Haringstraat 32,  
tel. 123839

**Boekhandel VERMEULEN**

Bos en Lommerweg 227,  
Tel. 83392 - Amsterdam  
**ROMANS**  
**LUXE DOZEN POST**  
**VULPENNEN**

**PROT. CHR. OÖP.**  
**BEGRAFFENISVERENIGING U.A.**  
Vondelstraat 101. Tel. 82477, Amsterdam

**Betere verzorging van begrafenissen**

Is u nog geen lid? Vraagt dan inlichtingen aan de P.C.B. en laat u als lid inschrijven?

**INGWENSEN & CO**

Amsterdam - Keizersgracht 382 - Tel. 32121

Effecten — Coupons en administratiën —  
Alle assurantien — Levensverzekeringen en  
lijfrenten

Speciale afdelingen voor protestantse kerkelijke  
teningen

*Wees zuinig met Uw GELD*  
*koop bij WESTERVELD*

dragsteken  
**DE CONCURRENT WESTERVELD**  
FILIALEN DOOR GEHEEL AMSTERDAM

OP ALLE ARTIKELLEN ONTVANGT U EEN KORTING VAN **13%** WANI VOOR U AAN CASSARONS WORDT SOEL TERUGBETAALD

**BRANDSTOFFEN**

**F.S. DOGGERH**  
Schinkelkade 14 - Tel. 722516  
AMSTERDAM

**Fa. Gebr. Dekker**  
**HOUT- EN BOUWMATERIALENHANDEL**

HOOFDSTRAAT 160 - HOOGEVEEN  
TELEFOON K 5280-2118

DE GROOTSTE SORTERING  
**MANTELS KOSTUUMS**  
**JAPONNEN OVERJASSEN**  
De beste kwaliteiten - De laagste prijzen  
De Speciaalzaak voor betere Dames- en Herenkleding  
**BUINING HOOGEVEEN**

**RADIO ELEKTRA**

Gas en Waterleiding  
Sanitair  
en Loodgieterswerken  
HOOFDSTRAAT 220  
HOOGEVEEN

Beleeft aanbevelend, **Fa. D. LION en Zn.**

**DRENTE**

**BOUWBEDRIJF VANESS**  
**Emmen**  
KAPELSTRAAT 20 - TEL. 671

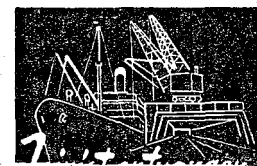
Uitvoering  
van alle voorkomende bouwwerken

**Meubilering Zandbergen**

MEPPEL HOOGEVEEN  
Voor Zuid-west Drente  
HET ADRES VOOR HET INRICHTEN  
VAN UW WONING

**FA. K. HARTMAN EN ZN.**  
Telefoon 2130

**Voor al Uw verhuizingen en Transporten**  
AUTODIENST HOOGEVEEN-GRONINGEN v.v.



**EMIGRATIE**

Als specialisten belasten wij ons met de volledige verzorging van verzendingen over-zee.

Tel. 2841 (K 5280)

**JAN DE BOER N.V. HOOGEVEEN**

**Kies een carrière in een groot bedrijf**

Dit is de goede raad van verstandige vaders aan hun zoons, die op het punt staan hun eigen weg te gaan. In een groot bedrijf immers liggen dikwijls betere kansen, dan in een klein bedrijf.

De Koninklijke Landmacht is zulk een groot en veelzijdig bedrijf. Men kan er alle kanten op en voor wie wat in zijn mars heeft, zijn er vele aantrekkelijke mogelijkheden.

Jongelui van 16 tot 21 jaar, die Ulo, Lagere technische school of een overeenkomstige opleiding, b.v. V.M.T.O., radioschool, e.d. hebben gevolgd, neem die kans waar. Bouw een toekomst op bij „het leger”.

Binnenkort begint aan de Onderofficiersschool te Weert wederom een opleiding tot

**beroepsonderofficier**  
bij de Koninklijke Landmacht.

Tijdens deze kosteloze opleiding wordt reeds een aantrekkelijk salaris uitbetaald. Na ongeveer twee jaren opleiding volgt benoeming tot **sergeant**.

Met dit embleem op uw mouw kunt u het ver brengen



U kunt worden opgeleid voor

- Instructeur,**
- monteur mechanische uitrusting,**
- elektronica-monteur,**
- monteur legervoertuigen,**
- munitie-technicus,**
- geschut of wapenhersteller, enz.**

Vraag zo spoedig mogelijk uitgebreide inlichtingen bij de dichtstbijzijnde Garnizoenscommandant, waar u zich tevens kunt aanmelden. Vergeet dan vooral niet cijferlijsten en eventuele diploma's mee te brengen.

Wordt er prijs op gesteld, dat er iemand thuis komt om alles uit te leggen of wilt u schriftelijke inlichtingen hebben, schrijf dan een briefkaart of vul onderstaande coupon in en verzend deze als brief gefrankeerd aan het Hoofd van de Afdeling Personeelspubliciteit, Grote Marktstr. 40, Den Haag, telef. 01700-182290.

**COUPON**

Verzoek mij de brochure „Wie wat worden wil” gratis toe te zenden. <sup>1)</sup>

Mijn ouders en ik stellen er prijs op thuis nadere inlichtingen te mogen ontvangen. <sup>1)</sup>

<sup>2)</sup> Doorhalen wat niet gewenst wordt. Met blokletters invullen s.v.p.

Naam \_\_\_\_\_  
Adres \_\_\_\_\_  
Plaats \_\_\_\_\_  
Leeftijd \_\_\_\_\_

B.N. 7516



## INNEMEE &amp; ZN. N.V.



Onmiddellijk  
ter plaatse  
te  
ontbieden

BEGRAFENIS-  
TRANSPORT  
DEN HAAG  
Telefoon 115940  
HAARLEM  
Telefoon 10441  
DELFT  
Telefoon 1642

Vraagt steeds

## Zoetermeer's Roem

de fijnste margarine

Firma Gebr. van der Spek  
Zoetermeer Telefoon 49

Luchtbehandeling  
voor schepen  
en gebouwen

NIMA Zwijndrecht  
TEL. K 1850-5382

## N.V. ERTSUNIE

Keilestraat 3, Rotterdam  
Telefoon 34896

Leislag  
Leisteenmeel  
Gekleurde  
dakbestrooiingsmaterialen

## W. DE ZEEUW JGzm

zaadteelt en selectiebedrijf

## Barendrecht

Onze nieuwe geïllustreerde  
PRIJSCOURANT  
voor seizoen 1956/57

is verschenen en wordt op aanvraag  
gaarne toegezonden. Waar niet ver-  
tegenwoordigd, kunnen nog agenten  
worden aangesteld.  
Vraagt voorwaarden.

GEEF DIT  
BLAD DOOR



verhaal  
door J.W. Soms

Lijnegang dacht aan de roodbonte en aan het flinke optreden van Paula in die moeilijke nacht, die hij nooit zou vergeten..... Die nacht, toen hij als eerste gebruik maakte van de brug, Jammer, dat het kalf van de roodbonte een stiertje was. Anders zou hij Melchior het vuur na aan de schenen gelegd hebben om 't kalfje de naam Paula te geven.....

Ja, vooral in de jaren na de oorlog had hij zich vaak dik gemaakt over allerlei dingen, die hem vreemd en daarom verkeerd voorgekomen waren. Hij was dom geweest, hij had niet willen inzien, dat de samenleving groter was dan het wereldje, dat hij vanuit de Lindenburg om zo te zeggen kon overzien. En bovenal: Hij was een slecht christen geweest. Misschien kwam het wel dáárdóór, dat hij de veranderingen zo moeilijk had kunnen aanvaarden. Hij had de gebeurtenissen en de groeiende problemen te weinig gezien in het licht van de eeuwigheid. Daardoor was hij een oude brompot en een dwarsdrijver en tegenwerker geworden.

Hoe had hij Roelie zo kunnen behandelen..... Het was hem nu duidelijk, dat zij in de stad prachtig werk op sociaal gebied deed en dat zij met de inzet van haar hele wezen haar taak vervulde. Zij was door dat werk gegrepen en daardoor kon zij er zichzelf in ontplooiën Soms, als Roelie thuis was, vertelde zij over haar ervaringen. Dan werd Lijnegang stil en was hij er heimelijk trots op, dat Roelie bezielde werd van verlangen om de medemens te helpen.

En Willem was raadslid..... ja, daar was hij eveneens trots op! Hij had destijds iedereen afgeraden om Willem op de kandidatenlijst te plaatsen. Thans schaamde hij zich over zijn eigen gedragingen. — Mijn kinderen willen christen zijn en als christen werken in deze wereld, die een ander gezicht krijgt..... overwoog Lijnegang. — Het is goed, ik mag er nu vrede mee hebben en God heeft mij in mijn kinderen rijk gezegend.

O ja, Lijnegang was tevreden. Maar hij zou nu toch ook nog graag zien, dat Aaltje op slag zou komen met een rechtschapen boerenzoon. Maar dat lukte niet al te best. Of zou Aaltje niet meer willen? Lijnegang wist het niet. Hij sprak er over met zijn vrouw.

„Ik zou Aal zo graag getrouwd zien. 'k Heb angst, dat ze tenslotte alleen zal overblijven, vrouw.....”

„Wees over Aaltje niet al te bezorgd, man,” was haar antwoord. „Zij weet zich goed te roeren en soms wordt ineens een draai aan lemans leven gegeven. Kijk eens naar Jaantje Verspuij..... Iedereen dacht, dat ze nooit getrouwd zou raken. En nou staat deze week haar huwelijksafkondiging in de kerkbode. God weet de weg uit te stippelen voor iedereen.”

Vrouw Lijnegang knapte zienderogen op. Zij mocht opstaan en een paar uurtjes lezen of breien. Een week later maakte zij al wandelingetjes door het huis en op het erf van de Lindenburg.

Op een zachte, zonnige dag ging Lijnegang een kuintje maken met zijn vrouw. Voetje voor voetje — het lopen was toch nog niet eenvoudig voor haar — gingen zij tot aan de oprit van de brug. Daar stonden ze samen naar het jakkerende verkeer te kijken.

„Kijk, vrouw,” wees Lijnegang, „daar stonden vroeger mijn letterbomen. Ze moesten wijken voor de brug.” Eensklaps werd hij toch weer korzelig.

„Het waren maar bomen, man..... We hebben onze kinderen nog en we mogen zelf in 't land van de levenden zijn, God schenkt ons veel zegeningen.”

„Je hebt gelijk, vrouw. Ik zal geen tramalant meer maken over die bomen.”

Toch voelde hij, dat hij tot zijn laatste levensdag zou moeten vechten tegen het verzet, dat telkens weer opdook in zijn hart.

Maar was dat niet altijd zo geweest? Hadden niet alle generaties met hetzelfde euvel te kampen gehad? Juist als men uit de aarde aards is, zal het nieuwe des te moeilijker te aanvaarden zijn. Men wil zo graag op de wereld een blijvende stad, waarin geen veranderingen plaatsvinden.....

Zij liepen terug naar de Lindenburg en toen kwam Celia hen tegemoet. Zij wandelde met haar zootje, die vaardig voor haar uit trippelde. Het was een wonder, zoals het ventje al stappen kon.

„Kijk die kleine Lijnegang al eens parmantig lopen,” zei de oude Lijnegang. En toen zijn kleinzootje hen genaderd was, merkte hij bewogen op: „Probeer jij later een goed christen te zijn, jochie. Jouw opa heeft het er slecht afgebracht. Als God me geen inzicht gegeven had, zou ik een onverbeterlijke tegenstrever gebleven zijn. Doe jij het beter, kleine dreumes.”

Celia vertelde, dat zij al op de Lindenburg geweest was. Aaltje had haar gezegd, dat vader en moeder aan de wandel waren. Maar dat zij de brug in ogenschouw waren wezen nemen, had Celia nooit kunnen denken..... Zij zei het lachend, maar Lijnegang begreep best, wat zij er mee bedoelde.

„Tegenstrevens leren soms op de lange duur hun koppigheid af te leggen, Celia. Wij moeten ook leren, aan een ander gezicht te wennen, nietwaar? Maar dat is niet altijd even gemakkelijk.”

Zij waren weer dicht bij de Lindenburg gekomen. Plotseling hoorden zij luid lachen.

„Da's Aaltje!” zei moeder Lijnegang. „Die heeft plezier, hoor!”

Nu zagen zij, dat Aaltje terzijde van de boerderij met Dirk Bezemer stond te praten. Dirk was een rechtschapen boerenzoon, een doorzetter van het zuiverste water.

Opnieuw schaterde Aaltje het uit en Lijnegang en zijn vrouw en Celia zagen, dat zij Dirk de hoed van 't hoofd kaapte. Hij greep haar bij de armen en toen had Aaltje plotseling weinig verweer. Maar opnieuw klonk haar blijde lach.

„Kijk es aan,” zei Lijnegang tevree, „over Aaltje hoeven we ook al geen zorgen te hebben, — dat komt best goed tussen die twee. We worden rijk gezegend, vrouw!”

Ergens klonk een fabrieksfluit over de vruchtbare polders. En in hun nabijheid loeide een koe loom en behaaglijk. Het was, of het dier antwoord gaf op het geluid van de nieuwe tijd, die in de streek aangebroken was.

Lijnegang keek achterom. Hij zag de brug, waarvan de spanningen sierlijk zich aftekenden tegen de zonnige hemel. Hij was tevreden, want hij had de overtuiging, dat hij de voorspoed zag komen. Zijn dorp en zijn streek gingen een nieuwe tijd met veel mogelijkheden tegemoet en er was een brug geslagen die hem nader tot zijn kinderen gebracht had.

Lijnegang had plotseling lust, een melodietje te fluiten. Doch dat ging hem niet goed meer af, hij was er te oud voor geworden.

Plotseling begon een merel juichend te zingen.

Ja, merel, jij kan het beter en mooier dan ik, zing jij maar, merel, dacht Lijnegang.

E I N D E

## FAMILIEBERICHTEN

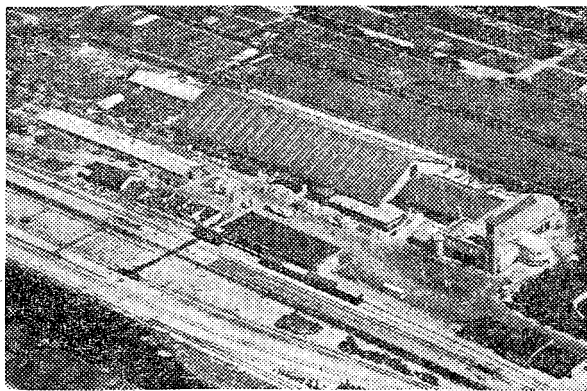
Meer en meer raken de leden van onze partij vertrouwd met ons eigen orgaan: „Nederlandse Gedachten”. Het blad wordt overal in het land met genoegen gelezen. Daarom wil de advertentie-afdeling graag ditmaal een ogenblik uw aandacht vragen voor de afdeling: „Familieberichten”.

Ons Contact-orgaan heeft een oplage van 100.000 ex. Komt dus in huis bij alle leden van onze partij. Wij voelen ons aan elkaar verwant en als het ware één grote familie en wij zouden graag zien dat dit ook tot uiting zou komen door met elkaar mee te leven in droeve en blijde dagen in onze gezinnen en dat we dus hiervan mededeling zouden doen in onze kolom „FAMILIEBERICHTEN” die hiervoor vanaf heden wordt opengesteld.

Wij weten allen dat het adverteren in grote landelijke bladen heel duur is en dat het daarom dikwijls wordt nagelaten. Maar dit bezwaar is bij ons blad opgeheven omdat een zeer speciale prijs is vastgesteld voor familieberichten, n.l. 30 cent per mm. Dit betekent dat een familie-advertentie die b.v. 40 mm hoog is (breedte van de advertentie-kolommen ook 40 mm) f 12.— zal kosten.

Wij hopen dat u voortaan uw familie-berichten naar ons blad zult doorsturen en zullen die graag voor u plaatsen.

DE ADVERTENTIE AFDELING.



Herstellingen spoorwegmaterieel  
Machines voor de bouwnijverheid

N.V. Mulder's fabriek  
van rollend materieel

BOSKOOP - TELEFOON 01727-2251

EIGEN VESTIGING IN TORONTO - CANADA

## Rijwielen direct v. fabriek

f 50.— goedkoper. Eerste klas materiaal en langdurige garantie. Gedurende de wintermaanden op onze reeds zeer laag gestelde prijzen een extra korting okt. f 12.50, nov. f 14.—, dec. f 14.—, jan. f 13.— en febr. f 12.50. Doe als zo velen profiteer van dit voordeel. Vraag gratis prijscourant met kortingsbonnen. SIMBA RIJWIELFABRIEK, Naaldwijkseweg 26, 's-Gravenzande Tel. K 1748-673.

## Bloemistknechten gevraagd

Voor vakopleiding is te Aalsmeer goede gelegenheid.

M. C. van Staaveren — Aalsmeer

Hornweg 24

EEN UITKOMST VOOR  
MAAGLIJDERS

Maaglijders, U kunt weer alles gaan eten. De echte C-R MAAGTABLETTEN zijn weer in Nederland verkrijgbaar.

## C-R MAAGTABLETTEN

geven direct verlichting en zijn pijnstillend.

De echte Amerikaanse C-R Maagtabletten zijn die lichtgele tabletten. Alleen verkrijgbaar bij:

## LOUIS RIETBERGEN

NIEUWE BINNENWEG 400 - ROTTERDAM  
Vraagt inlichtingen zonder enige verplichting.

## Constructiewerkplaats

„BAILY”

NIEUW-LEKKERLAND  
Telefoon 36

Gespecialiseerd in  
Staalconstructies  
voor gebouwen

## DE DEUR UIT... DIE WAS

Als U alles rekent is Reijmerink  
beter en voordeliger!  
REIJMERINK wast goed goed!  
en is op de duur heus voordeliger!

Reijmerink - 's-Graveland

Tel. K 2950 - 8862

**HOTEL-PENSION „DREYEROORD“**  
Telefoon 3169 - OOSTERBEEK

**Firma JAN DE MIK**  
HARDINXVELD - GIJSSENDAM  
Aannemers van  
OEVERVERDEDIGINGSWERKEN  
GRIENDHOUTHANDEL  
HOEPELMAKERIJ  
TEL. No. 56 NED. HARDINXVELD

Voor complete  
**diesel-elektrische  
installaties**  
**Van der Leun's**  
TECHNISCHE ONDERNEMING  
SLIEDRECHT  
Kerkstraat 11-13 Tel. 151

**SERRES**  
EN WARENHUIZENBOUW  
N.V. AANNEMERSBEDRIJF  
**Boers en Vrijland**  
Postbus 30, 's-GRANA ZENANDE  
Tel. K 1748-745 en 746

**N.V. Houthandel  
ARENDSSEN**  
Luttekepoortstraat 52  
Telefoon K 3410-2109 - Harderwijk

**Verplaatsbare houten  
gebouwen**  
Directie- en schaftketen  
Noodwoningen, -scho-  
len en -kerken  
Directie- en schaft-  
wagens  
etc.  
**HABBO**  
HOUTBOUW  
HARDINXVELD  
Tel. 41 Neder-Hardinxveld

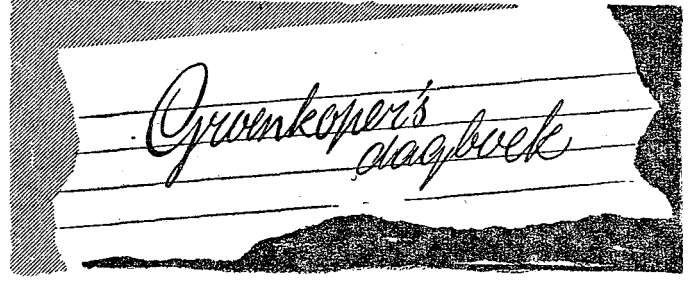
**Firma  
C. Vermeer en Zoon's**  
Fabrieken voor gebogen hout  
Tel. K 1894-1230 Ouderkerk a/d IJssel  
Ronde en ovale tafelanden  
Gebogen regels voor stoelen en fauteuils,  
armleggers, kappen, regels, stijlen enz.

**VAN LEEUWEN BUZEN  
ZWIJNDRECHT**

**BONGERS  
WAGENINGEN**  
Verhuizingen Verpakkingen -  
Meubelopslag  
Intern. autotransp. Zweden,  
Zwitserland enz.  
Telefoon 2725 - Law. Allée 88

**Koopt een goed  
kostuum**  
enorme keuze tegen uiterst  
scherp gestelde prijzen.  
De eerste reis is lonend  
**DUTHLER**  
VARSSEVELD

**Pedalion Organ Cy.**  
De studerende organist, die door eigen  
nauwgezette studie technische moeilijk-  
heden wil overwinnen, stelt zich met een  
eenvoudig huishoudelijk niet meer tevreden.  
Voor de beoefening van het pedaalspel is  
het moderne twee klaviérs PEDALION  
een omnisbaar instrument.  
Vraag catalogus en condities aan bij  
**Fa R. van den Burg**  
AMERSFOORT  
Arnh. straat 8 - Telefoon 3377



**28  
JAN.**

Vandaag dacht ik: die president Eisenhower heeft het toch ook niet gemakkelijk. Nu moest hij weer alles goed maken, wat de burgemeester van New York, de heer Wagner, had bedorven. Op het ogenblik, dat Washington een nieuwe politiek uitstippelt voor het Midden Oosten, komt koning Saoed naar de miljoenenstad van Amerika en de burgemeester — laten we het maar duidelijk zeggen — kijkt die koning met de nek niet aan. Zijne Majesteit moest zelfs voor de verkeerslichten stoppen. Gooien de New Yorkers anders een paar ton papiersnippers over hun eregasten uit, koning Saoed kon hoogstens een bonnetje van een politieagent krijgen. En dat alles omdat de vorst van Saoedie Arabië er slaven op na houdt en omdat hij van de Israëli's gezegd heeft dat zij slechte jachtvliegers zijn. Afgezien van deze feiten, waarover natuurlijk grondig te praten valt, blijft voor mij nog altijd iets van de maatschappelijke beleefdheid bestaan, die toch geen huichelaarlijk behoef te wezen. Neen, het onderwerp Arabier was in New York niet best. En toen moest Mr. „Ike“ zelf naar het vliegveld van Washington, om alles weer goed te maken en hij moest zijn verontschuldiging aanbieden voor het gedrag van acht miljoen Amerikanen, die van deze gedachte waren: „Ook als het moet geen Saoed!“ In dezelfde tijd ongeveer werd een Amerikaanse kapper veroordeeld een boete te betalen, omdat hij het haar van negers niet wilde knippen. Dat had hij nooit geleerd, zei hij. Dit is toch ook niet in orde, dacht ik. Of daarvoor verontschuldiging is aangeboden heb ik nog niet gelezen.

**29  
JAN.**

Burgemeester en wethouders van Groningen hebben een duur paardje van stal gehaald, een van f 18.500. Het is het legendarische „paard van

Ome Loeks“, dat in steen zal worden gehouden, zodra de financiële positie van de stad dat zal toelaten. Nu Den Bosch zijn „zoete lieve Gerritje“ heeft en Maastricht zijn „Mooswief“ moest het Gronings peerd toch ook wel eens aan de beurt komen. Wat ik nog niet begrijp is, dat Kampen nog steeds geen standbeeld van de beroemde ui heeft. Maar eens tegen de burgemeester zeggen. Overigens heb ik mijn herinneringen eens nagegaan met betrekking tot dat peerd van Ome Loeks. Wat weet ik daarvan, heb ik mij afgevraagd. Alleen dit: dat het gisteren nog kerngezond was, met zijn staart zwaaiende en vandaag harst.....dood is. Toch niet veel voor f 18.500!

**30  
JAN.**

Gisteren is de Tweede Kamer weer bijeengekomen. Na vijf weken kerstvakantie. De dames en heren weten niet half hoe ik hen gemist heb. Binnenlandse Zaken „enzovoorts“ was aan de orde alsmede Justitie, bij welke behandeling een nieuwe minister, prof. Samkalden, optrad. Mr. Struycken kent het klappen van de ministeriële zweep al. In een overzicht van die eerste Kamerdag las ik een mij treffende passage. Er werd daarin van het Kamerlid de heer Toxopeus geschreven, dat hij de kunst verstaat zo maar te zeggen, wat hij bedoelt. Dat werd n.l. met nadruk niet gezegd van prof. Romme. Het kan natuurlijk ook zijn nadelen hebben te zeggen, wat men bedoelt. Goede diplomaten doen het meestal niet. Ik meen, dat Talleyrand gezegd heeft, dat woorden er er zijn om gedachten te verbergen. En hij was voor zijn dagen een knap diplomaat.

Ik wacht nog maar even met mijn parlementaire bespiegelingen tot de Kamer wat op dreef is. Zo'n eerste dag na zo'n lange vakantie valt nooit mee. Ik herinner mij dat nog van school. Terzijde wil ik wel opmerken, dat minister Zijlstra toestemming heeft verleend de thee-

prijs te verhogen. Op de man af gezegd, dat rijverbod voor auto's op de zondag zit mij niet zo dwars, maar dat ik nu iedere morgen slappere thee moet drinken, dat zit me dwars.

**31  
JAN.**

Ook in Eindhoven hing vandaag de vlag uit. Waarom? vroeg een buitenlander aan een met problemen rondgaande stadgenoot, die zich plotseling iets herinnerde en zei: de burgemeester neemt afscheid. Het was goed bedoeld, maar het kwam er verkeerd uit. Dat gebeurt ook wel eens. Voor het overige zijn er over de benoeming van die burgemeester tot voorzitter van de Haagse Raad nog al wat tongen en pennen in beweging gebracht. Ik heb zo'n idee, dat de beroemde „gemengde gevoemens“ de heer Kolfshoten naar het Haagje vergezeld hebben. Gelukkig heeft de heer Smalbroek de zaak niet opgeblazen, hetgeen zijn naam ook wel meebrengt. Integendeel, hij heeft het geheel tot de gewenste proporties teruggebracht. De heer Scheps, het Kamerlid voor de P.v.d.A., kreeg van een overzichtschrjver het advies eens inwendige zending te gaan plegen onder de doorbraakdominees. Dit met het oog op het artikel van ds. Ruitenbergh in Tijd en Taak met betrekking tot de Haagse benoeming.

Merkwaardig is het, dat zovelen, ook Kamerleden, op de hoogte denken te zijn van de stemming over deze benoeming in de vergadering van het Kabinet. Ik moet u zeggen, dat ik van die stemming niets weet. En ik meen dat.

Buurman vroeg mij gisteren, wat de A.R. tegen een voetbalFoto hebben? Het negatief deugt niet, heb ik maar gezegd. En daarmede bleek hij tevreden.

**1  
FEBR.**

Nog steeds een r in de maand, maar wat een lenteweer! In Zweden is het iets kouder. Daar verscheen de heer Goete Svenson, lid van het

Parlement, in een trui in de vergaderzaal. Graaf Torgil von Seth nam hem dat kwalijk en noemde een en ander inbreuk op de etiquette. De voorzitter was het daarmee eens. De truidragende politicus verdedigde zich met te zeggen, dat hij die trui van zijn vrouw had

gekregen en dat de kleur grijs, dus neutraal was. Het merkwaardige is, dat de graaf niets van de kleur had gezegd, want dat de heer Svenson socialist is, dat liet de graaf Von Seth niet koud, maar in het midden!

Het blijft moeilijk. Ik zou bijvoorbeeld ook niet in een trui in de Tweede Kamer komen. Maar als Freule Van Stoetwegen nu eens in een truitje de Kamer zou binnenkomen, zou dan bijvoorbeeld de heer Scheps daar iets van zeggen? Zo moeten wij het ook zien. Wij mannen zijn altijd wat conservatief. In Italië mogen de modehuizen dan bruidegoms-overhemden met valencienneskantjes propageren, erwtgroene broeken met okergele schoenen en koffie (versgebrande) kleurige overjassen, wij zonen van de koele westerstranden houden het maar bij een net donker pak. Ook voor Kamergebruik. De heer Tilanus zou zeker niet in een grijze trui op het Binnenhof komen, noch Mr. Roosjen. Mr. Burger ook niet.

**2  
FEBR.**

Tot mijn spijt merk ik, dat de goede gewoonte om de taal der diplomaten de Franse taal te doen zijn er steeds meer bekaaid afkomt. Ook al beheerst men het Frans niet zo in de perfectie, de klank doet al veel. Nu zat ik vanavond voor het TV-scherm vis à vis met Hunne Excellenties Spaak en Luns. Op een persconferentie spraken beiden over Europese problemen. De heer Luns in het Nederlands, de heer Spaak in het Frans. De eerste uit zijn hoofd, de tweede van papier. De eerste langzaam en niet zeker, de tweede vlug en vaardig. Ik dacht: de heer Luns is dan een knap diplomaat, maar in het Nederlands komen zijn woorden als trage druppelen neder. Als ik de minister was, had ik mijn redetje dan ook maar opgeschreven, althans beter uit mijn hoofd geleerd. Bovendien keek Z.E. plotseling zo — ik moet het zeggen — zo vies, dat il. dacht: proeft hij iets naars in de Euromarkt? Want zo'n TV-toestel verraadt alles. Maar wie zal zeggen, wat minister Luns proeft? Hij is een diplomaat. Misschien zijn er ook gezichten, welke gedachten verbergen!

*William Gronkoper*

**\* \* De voetbaltoto**

VAN de zijde der a.r. fractie is tijdens de behandeling van de begroting van justitie — zoals te verwachten was — klare taal gesproken over de voetbaltoto. De heer Meulink heeft duidelijk gesteld bezwaar te hebben tegen elke wettelijke uitbreiding van het loterijwezen. De ene grote K.N.V.B.pool vond hij geen sanering, maar een reglementering en kanalisering van het kwaad en hij betreunde dat de overheid meewerkt aan de stimulering van een grote volkszonde: de hebzucht. De vraag of de K.N.V.B.pool — met 250.000 leden — een besloten karakter draagt, en dus niet in strijd is met de loterijwet, zal binnenkort door de Nederlandse rechter worden bekeken. Daarover heeft minister Samkalden geen twijfel laten bestaan. De heer Meulink heeft reeds doen uitkomen, dat als er geen strijdigheid met de wet zou zijn, de loterijwet gewijzigd dient te worden.

We kunnen er begrip voor opbrengen dat minister Samkalden nu wacht op de afloop van het proefproces. Dat is juist. We betreuren het echter dat de bewindsman van justitie de afgelopen maanden niet meer voortvarendheid aan de dag gelegd heeft. Hij heeft het redelijk gevonden de mededeling van de parketen, dat met ingang van 7 januari j.l., tegen de voetbalpools zou worden opgetreden, even „af te remmen“, om de K.N.V.B. de gelegenheid te geven zijn plannen op korte termijn te realiseren. Daardoor werden voetbalpools, die in ieder geval tegen onze loterijwet indruisten, langer oogluikend toegestaan dan ons lief is.

**\* \* Carroussel**

WIJ zijn niet bijzonder op de hoogte met de techniek van kermisvermakelijkheden. Toch is het ons wel bekend, dat het aardige van een carroussel is, dat iedereen tegelijk achter en voor iemand rijdt. De voorste komt achter de laatste aan, enzovoort.

In de politiek is dat blijkbaar ook zo. Laten we een ogenblik aannemen, dat de K.V.P. de voorste is. Dan haasten de socialisten zich te vertellen, dat de A.R. de Rooms-Katholieken volgen. Droom van de oude coalitie, van de C.D.U. enz.

En dan staat de geachte afgevaardigde, de heer Pollema, op en vertelt in de Eerste Kamer, dat de socialisten achter minister Zijlstra aanlopen. Zelfs te grote haast maken, om achter de A.R. minister aan te lopen.

Daar lopen de socialisten dus.

Vervolgens verheft prof. Oud zijn tenor en vangt een nieuw lied aan. De heer Tilanus volgt n.l. de P.v.d.A., zo heeft prof. Oud geconstateerd. Of nog beter, en het past goed in ons verhaal, de man van de achterste bank van de P.v.d.A.

Dan blijven de communisten nog over en de liberalen. Zij zijn met ds. Zandt in de oppositie. Als het telefoongesprek tussen de heren Burger en Korhals wat anders was gelopen, dan hadden de liberalen in het bankje achter de C.H. gezeten. En dan was de carroussel ook vól geweest. Met de conclusie, dat de liberalen de allerachtersten waren, achter de C.H. Of als men het liever anders wil, de vóórsten, eerst gevolgd door de K.V.P., dan door de A.R., vervolgens háástig, ál te háástig door de P.v.d.A., en daarna ten slotte door de C.H.U. Zo gaat het nu eenmaal in een carroussel.

Op het Secretariaat van het Centraal Comité van Anti-Revolutionaire Kiesverenigingen kan worden geplaatst:

**EEN ENERGIEKE JONGEMAN**

van 17/18 jaar, die zal worden belast met de verzending der post en gelegenheden zal hebben bij de administratie te worden ingeschakeld. Geboden wordt een prettige werkkring, waar veel valt te leren.

Schriftelijke sollicitaties met opgave van referenties, worden gaarne ingewacht bij Het Centraal Comité van A.R. Kiesverenigingen, Dr. Kuyperstraat 3 te 's-Gravenhage.



# NEDERLANDSE GEDACHTEN

OFFICIEEL WEEKBLAD VAN DE ANTI-REVOLUTIONAIRE PARTIJ

## De koude oorlog weer in volle gang

**D**E RUST in het Sowjet-blok is naar het schijnt teruggekeerd. In ieder geval is het niet meer zo, dat het Kremlin al zijn tijd nodig heeft om opstanden in de Satelliet-staten te onderdrukken of te voorkomen.

Sinds een week hebben de Russische leiders weer gelegenheid om zich intensief met de buitenwereld te bemoeien. Het verlies aan prestige dat zij de laatste maanden hebben geleden in Hongarije moet weer worden weggewerkt. Men kan niet zeggen dat de Russen daarbij origineel voor de dag komen. Het is altijd weer hetzelfde spelletje: vissen in troebel water. De vijvers met dit troebele water zijn spoedig gevonden: West-Europa en het Midden-Oosten.

Het begon vorige week met een brief van Maarschalk Boelganin aan bondskanselier Adenauer. In de Bondsrepubliek zullen in september algemene verkiezingen worden gehouden. Christendemocraten en socialisten staan scherp tegenover elkaar, vooral in het vraagstuk van de hereniging van Oost- en West-Duitsland. Adenauer wordt door de socialisten verweten, dat hij over deze zaak geen werkelijk gesprek wenst met het Kremlin en dat hij de Bondsrepubliek in de westelijke militaire alliantie heeft ondergebracht waardoor de kansen voor de Duitse hereniging verspeeld zijn.

Boelganin laat dan ook in zijn brief niet na om de socialisten in het geveel te komen. „De organisatoren van het Atlantisch verdrag willen het federale Duitsland gebruiken in een aanvalsoorlog voor belangen die vreemd zijn aan het Duitse volk”, zo schrijft Boelganin en hij voegt er aan toe: „Ik zeg u dat eerlijk niet omdat wij bevreesd zijn voor een heropgericht westduits leger, maar omdat wij bewogen worden door een gevoel van verantwoordelijkheid voor het lot van de vrede in Europa.”

Boelganin wijst erop, dat juist in het belang van de vrede hechte vriendschappelijke banden en een nauwe samenwerking tussen het Duitse en het Sowjetvolk nodig zijn en dringt dan aan op uitbreiding van de handelsbetrekkingen.

Het schrijven van maarschalk Boelganin aan Adenauer eindigt met een aanbod van Russische steun aan het gesprek, dat tussen de beide Duitse staten gevoerd zal moeten worden over hun hereniging, waarbij hij er geen twijfel over laat bestaan dat Sowjet-Rusland vasthoudt aan de eis, dat Duitsland de band met de Navo opgeeft en de Amerikaanse troepen niet langer op zijn grondgebied duldt. De brief bevat geen nieuws, maar de toon is zeer gematigd. Adenauer wordt uitgenodigd om van zijn kant voorstellen te doen tot verbetering van de betrekkingen tussen de Bondsrepubliek en Sowjet-Rusland. Dat lijkt het belangrijkste uit deze brief, want de socialisten in Duitsland hebben steeds weer aangedrongen op een hernieuwd gesprek met de Russen. Naar hun oordeel had het bezoek van Aden-

auer aan Moskou van het vorig jaar moeten worden gevolgd door verdere besprekingen.

Deze Sowjet-propaganda is bondskanselier Adenauer met grote voorzichtigheid tegemoet getreden. Hij liet de deur open voor een nader gesprek, maar verklaarde woensdag .j.l., dat er geen twee Duitse staten zijn, zoals Boelganin had gesteld. De oost-Duitse volksrepubliek noemde Adenauer een bezettingszone van Sowjet-Rusland, waar dus de communistische legers de baas zijn. Adenauer sprak tegen dat de Navo en het nieuwe leger van de Bondsrepubliek agressieve bedoelingen zouden hebben en wees er tenslotte op, dat het probleem van de Europese veiligheid alleen kan worden opgelost nadat er van een algemene ontwapening, vooral op het gebied van de kernwapens, kan worden gesproken.

Bondskanselier Adenauer heeft de brief van Boelganin nog niet officieel beantwoord. Zal hij een gesprek met de Russen gaan voeren?

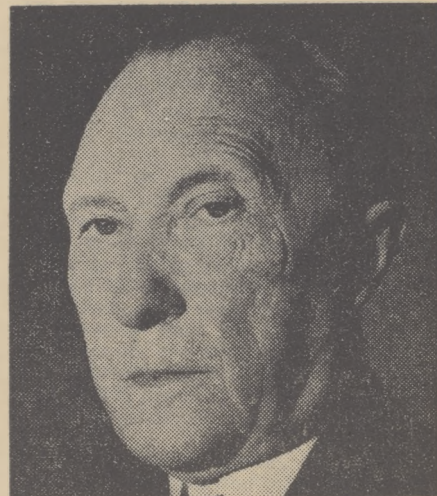
Met het oog op de verkiezingen zou dit ten opzichte van de socialisten voordelig kunnen zijn al moet men zich afvragen of de socialisten gelukkig kunnen zijn

met de steun van Boelganin, na alles wat er in Hongarije is gebeurd.

Voor het Kremlin liggen er in de socialistische wereld overigens goede kansen. In de Engelse Labourpartij gaan steeds meer stemmen op die aandringen op een vergelijk met Rusland, waarbij neutralisering en demilitarisering van Duitsland en andere delen van Europa worden bepleit. De voorstanders hiervan treft men ook aan in de Verenigde Staten, Frankrijk en Italië.

De propaganda van de Sowjets is hierop gericht. Zij hebben in de laatste jaren regelmatig voorstellen in die richting gedaan. Maar wanneer dan van westelijke kant de algemene ontwapening en de hereniging van Duitsland als vraagstukken naar voren werden gebracht die prioriteit verdienen, dan weigerden de Russen deze rangorde te aanvaarden. Het Kremlin wenst zijn positie in militair opzicht op geen enkele wijze te verzwakken en schuwt geen middel om de positie van het westen waar dan ook te ondermijnen. Het westen zal dan ook alles moeten doen om aan dit Russische drijven weerstand te bieden. Overigens is in het westelijke kamp de laatste maanden van een hechte eenheid niets gebleken; ook in dit troebele water is het voor de Russen goed vissen.

De jongste zet van Moskou is het aanbod aan de Ver. Staten, Engeland en Frankrijk om het Midden-Oosten te bevrijden van militaire bondgenootschappen, buitenlandse militaire steunpunten en vliegvelden te liquideren, leveranties van wapens aan de landen van het Midden Oosten stop te zetten en samen de economische ontwikkeling van deze landen te bevorderen. De



Russen hebben al laten weten, dat zij dit Midden-Oosten initiatief aan de orde willen stellen in de algemene vergadering van de Verenigde Naties.

Men kan aan dit Russische offensief geen slimheid en geraffineerdheid ontzeggen.

In de eerste plaats is ook deze actie gericht tegen de Verenigde Staten. De zgn. Eisenhower-doctrine voor het midden-oosten, die beoogt Amerikaanse militaire bescherming te verlenen voor elk Arabisch land dat door Sowjet-Rusland wordt aangevallen en voor het gehele Midden Oosten Amerikaanse economische steun aanbiedt, is de Russen uiteraard een doorn in het oog.

Daartegenover plaatst het Kremlin zijn doctrine die het Midden-Oosten wil „bevrijden” van elk militair bondgenootschap, van elk Amerikaans of Engels militair steunpunt en eveneens aan de landen van het midden oosten economische steun aanbiedt.

Het gaat de Sowjets er allereerst om eindelijk te laten uitkomen, dat de Ver. Staten, wanneer het erom gaat machtsposities te vestigen of te beschermen, geen haar beter zijn dan de „koloniale” en „imperialistische” landen Engeland en Frankrijk. Vandaar dat het initiatief van Moskou aan het adres van de drie westelijke mogendheden gezamenlijk is gericht. Het Midden Oosten kan hieruit zijn conclusie trekken.

De Amerikanen hebben immers na het Suez drama angstvallig er voor gewaakt zich met Marianne en John Bull op de Arabische straat te begeven.

Eisenhower wenst voorlopig geen conferentie van de westelijke drie, maar ontvangt de Franse en Engelse minister-presidenten Mollet en Macmillan afzonderlijk.

In Washington heeft men nog steeds de illusie, dat de Arabieren Amerikanen met een ander oog bekijken dan Engelsen en Fransen. Het Kremlin speelt op het extreme nationalisme van de Arabische landen, zoals Egypte, Syrië en Jordanië. Van deze landen is de aartsvijand Israël en niet Sowjet-Rusland.

Elke poging van de landen van het Midden-Oosten in een pact tegen Sowjet Rusland te verzamelen zien zij als een verzwakking van de strijd tegen Israël en als gericht zijnde tegen hun nationalistische aspiraties.

Daarop speculeert Sowjet Rusland, evenals het dit doet op de neutralistische landen zoals India, die tegen elke vorming van militaire bondgenootschappen zijn.

Het Sowjet initiatief van deze week komt juist op het ogenblik, dat de Ver. Staten in de grootste moeilijkheden verkeren in de Verenigde Naties ten aanzien van Israël. Het Afrikaans-Aziatische blok van landen heeft een resolutie ingediend bij de Algemene Vergadering waarin sancties worden geëist tegen Israël omdat het weigert de resoluties uit te voeren tot terugtrekking van zijn troepen uit het gebied van Gaza en de Golf van Akhâba.

De Amerikaanse minister van buitenlandse zaken Foster Dulles had gehoopt, dat Israël onder de druk van de Ver. Naties zou toegeven, maar het kleine Israël is standvastig gebleven en eist eerst garanties voor de vrije vaart door



Onze hartelijke gelukwensen voor prinses Marijke, die maandag haar tiende verjaardag hoopt te vieren.



## Antwoord op een brief over

### NIEUW-GUINEA

Op het verzoek van een aantal intellectuelen om mede te werken aan de samenstelling van een commissie uit de democratische partijen voor een gezamenlijke bezinning op Nieuw-Guinea, is door het Centraal Comité het volgende geantwoord.

„De brief van 1 december j.l., door U en enige anderen ondertekend, waaraan vele vooraanstaande landgenoten adhaesie hebben betuigd, is door het Moderamen van het Centraal Comité besproken en is voorts behandeld in een vergadering van het Centraal Comité van Anti-Revolutionaire Kiesverenigingen.

Wij zijn van oordeel, dat op het verzoek in Uw brief gedaan, medewerking te verlenen aan de samenstelling van een commissie uit de democratische partijen in ons land, onzerzijds niet kan worden ingegaan. Wij hebben er waardering voor, dat met ernst wordt opgeroepen tot nadere bezinning omtrent Nieuw-Guinea. Bezinning omtrent dit overzeese gebiedsdeel is noodzakelijk en wij zijn bereid daaraan mede te werken. Aan het begin van dit jaar, hebben wij echter ons standpunt ten aanzien van Nieuw-Guinea duidelijk uiteen gezet in een brochure, waarvan wij U een exemplaar ter kennisneming doen toekomen.

Wij zijn gaarne bereid meerdere exemplaren ter beschikking te stellen.

Vervolgens moeten wij U in dit verband mededelen, dat een Commissie in het kader van het College van Advies bezig is de kwestie van Nieuw-Guinea ook verder onder het oog te zien en te zijner tijd kan het rapport van deze commissie worden verwacht.

Uit het bovenstaande moge U derhalve blijken, dat ook naar onze mening bezinning over dit overzeese gebiedsdeel noodzakelijk blijft, maar dan bezinning niet op „het probleem Nieuw-Guinea”, zoals president Soekarno dit gelieft te stellen, overigens uit kennelijk puur nationaal-politieke overwegingen. Op die wijze kan men wel meer problemen, die er niet zijn, opwerpen en anderen willen dwingen zich daarop te bezinnen.

Bezinning is nodig ten aanzien van onze verantwoordelijkheid ten opzichte van Nieuw-Guinea en zijn bevolking. De verantwoordelijkheid voor dit gebied en voor de Papoea's, die daar wonen, ligt niet bij Indonesië, ligt ook niet bij de Verenigde Naties, maar zij ligt bij Nederland.

Wanneer wij ons bezinnen op de juiste beleving van die verantwoordelijkheid dan zal deze er op gericht moeten zijn, hoe wij het beste, in de diepste zin van het woord, zoeken, niet voor Nederland, en niet voor Indonesië, en tenslotte ook niet voor de onderlinge betrekkingen tussen die beide, maar voor het volk van Nieuw-Guinea zelf.

Eerst wanneer eventueel onomstotelijk vast zou staan, dat een andere staat of een andere organisatie dit volk van Nieuw-Guinea in de ware zin des woords beter naar een goede en vrije toekomst zou kunnen leiden dan Nederland, zou er bezinning moeten zijn omtrent de vraag of onze verantwoordelijkheid ten dienste der Papoea's op iemand anders zou moeten worden overgedragen.

Wij zijn er dus diep van doordrongen, dat wij ons moeten bezinnen op onze taak, die wij ook in de toekomst

tegenover Nieuw-Guinea hebben.

Wij menen, dat dit met ernst moet geschieden en dat Nederland ook bereid zal moeten zijn zich voor Nieuw-Guinea een grotere financiële krachtsinspanning te getroosten dan tot nog toe, teneinde zowel personeel als materieel, alles te doen wat mogelijk is om de geestelijke, culturele, economische en sociale ontwikkeling van de bevolking te bevorderen.

Wij zijn echter van oordeel, dat iedere politieke partij zich op haar wijze behoort te bezinnen. De politieke partijen ontmoeten elkaar immers in de Staten-Generaal. In het parlement wisselen haar vertegenwoordigers van gedachten en het is daar, dat in het openbaar de discussie over de problemen plaats vindt en behoort plaats te vinden.

Het is mede op grond van deze overweging, dat wij menen, dat het zowel politiek als voor wat de zaak zelf betreft, onjuist zou zijn medewerking te verlenen aan een commissie, samengesteld uit de democratische partijen in Nederland. De ontmoeting der politieke partijen en de onderlinge discussie zouden daardoor als het ware schuil gaan achter een rookgordijn, waardoor het Nederlandse volk geen duidelijk inzicht krijgt in de wijze, waarop deze zaak wordt behandeld en waardoor Kamerleden in een moeilijke positie worden gebracht.

Uw bedoeling zal immers zijn, dat deze commissie op de een of andere wijze tot een gemeenschappelijk aanvaarde solutie komt. Zou dit niet Uw bedoeling zijn, dan betekent het slechts, dat iedere partij haar standpunt uiteen zet. Wij voor ons hebben dit echter reeds gedaan, terwijl wij voorts deze bezinning in eigen kring voortzetten.

Bovendien speelt hier doorheen de eigen verantwoordelijkheid van onze Anti-Revolutionaire Tweede Kamer Fractie. Het zal U bekend zijn, dat de Anti-Revolutionaire Partij steeds hoge waarde toekent aan de „zedelijke” verhouding tussen kiezers en gekozenen. De Anti-Revolutionaire Kamerleden handelen dan ook in vrijheid en verantwoordelijkheid op de basis van de door hen beleden beginselen. Zij aanvaarden als uitgangspunt voor hun politiek handelen het beginselprogramma en het program van actie, zoals dat in 1956 is vastgesteld. Ten aanzien van Nieuw-Guinea is in dit program van actie het navolgende bepaald:

„De Anti-Revolutionaire Partij „wenst, dat het beleid inzake „Nederlands Nieuw-Guinea zich „richt op de openlegging van dit „gebied en op de geestelijke, cul- „turele, economische en sociale „ontwikkeling van de bevolking. „In verband daarmee wordt het „Nederlandse gezag over Neder- „lands Nieuw-Guinea onverkort „gehandhaafd. De bevolking wor- „de ingeschakeld in de beharti- „ging der publieke zaak als voor- „bereiding van de toekomstige „staatkundige zelfstandigheid van „dit gebied.”

Op grond van bovenstaande zal het U duidelijk zijn, dat het ons niet mogelijk is aan Uw verzoek te voldoen.

alistische ministers overeenstemt,

**MAAR BOVENDIEN WEET MEN VAN HET VERTROUWELIJKE BE- RAAD IN HET KABINET NIETS.**

Op deze laatste woorden komt het aan.

Het is wonderlijk, dat „Het Vrije Volk” (hoofdredacteur K. Voskuil, de man van de radiopraatjes) nu plotseling moet vertellen, dat men van het vertrouwelijk beraad in het kabinet niets afweet. Maar toen het ging om de benoeming van een burgemeester van Den Haag wist „Het Vrije Volk” en wist hoofdredacteur Voskuil er alles van!

Wonderlijk. Of moeten we zeggen: echt-ouderwets-socialistisch?

## Positief-christelijk

IN het jaar 1937 hadden de verkiezingen voor de Tweede Kamer een merkwaardige uitslag, één adhesie aan het beleid van de heren Colijn en Oud. Het kabinet „op brede basis” onder leiding van Dr. Colijn, en met de heer Oud als minister van financiën, had het blijkbaar in de ogen van de kiezers goed gedaan. Vooral de A.R. boekten een ongevenaard succes en kregen niet minder dan 17 zetels. De oppositie der socialistische was door de kiezers niet gehonoreerd, hoe fel de rode propaganda ook was geweest. (Bij 1933 vergeleken klom de rode oppositie van 21.4 op 21.9% en de A.R. van 13.4 op 16.4%).

Het lag voor de hand, dat Dr. Colijn tot formateur werd benoemd, en de verwachting werd bevestigd. Dr. Colijn streefde opnieuw naar een kabinet „op brede basis”. Die poging is mislukt. Zij is afgestuit op verzet van de heer Oud. En de kern van de kwestie concentreerde zich op de term **positief-Christelijk**. Dr. Colijn had n.l. in zijn korte bondige formulering van het Regeringsprogram gesproken van de positief-Christelijke grondslag van het bewind. En dat kon de heer Oud niet aanvaarden.

Iemand vroeg hem: zit dat in het eerste lid van de woordkoppeling, in dat positief? Er is toch geen negatief-Christelijke grondslag denkbaar en de voorvoeging positief verandert of vernauwt de term Christelijk toch niet?

De heer Oud vond van wèl.

En zijn redenering was aldus: positief Christelijk heeft een speciale betekenis gekregen in Nederland. We verstaan er onder het aanvaarden van het volle hoogste **onfeilbare gezag van de gehele Bijbel**.

En dat is voor een vrijzinnige groep onaanvaardbaar.

**HIERMEE** hebben wij een belangrijk vraagstuk geraakt. De papieren van „het Christendom” staan hoog. Er wordt gaarne met warmte en instemming gesproken over „Christelijke waarden”, over „Christelijke tradities”, zoals vroeger de „Christelijke deugden” een grote rol speelden.

Maar het is mogelijk, de „Christelijke waarden” hoog aan te slaan, en tegelijk de Christus der Schriften, de Heiland van zondaren te verwerpen.

Wij zien dat het duidelijkst op het Kerstfeest. De gehele wereld schijnt Kerstfeest te vieren, en de radio wordt niet moede te spreken over **vrede voor mensen die van goede wille zijn**. Op alle pleinen blinken de lichten van Kerstbomen. Kerstliederen zijn populair.

Maar er zijn miljoenen, die helaas nooit spreken op het Kerstfeest over de Zoon van God, „God uit God, Licht uit Licht” die als een arm mensenkind, om ons van zonde en schuld te verlossen, op deze aarde is gekomen. **Het Kerstfeest is dan een ontkerstend feest.**

**NU** is er een groot misverstand. Dan redeneert men aldus: De zgn. rechtzinnigen aanvaarden de Bijbel als het Woord van God. Zij belijden de onfeilbaarheid der Heilige Schrift. Vrijzinnigen beschouwen de Bijbel als een document met stukken van ongelijke waarde: mythen, aanvechtbare overleveringen en openbaringselementen. Zij, die nog meer links staan, ook onder de predikanten, stelen de dood van Christus naast die van Socrates. Máár, zo redeneert men dan verder: Dat zijn theologische en dogmatische verschillen, die niet behoeven te verhinderen, om samen, eensgezind, op een **gemeenschappelijke basis** te arbeiden, en dan die basis Christelijk te noemen. Wij stellen daartegenover: dat zou geknoei zijn met de naam Christelijk.

**DE** naam Christelijk mag niet worden losgemaakt van de Christus. En wanneer wij vragen: wie is Hij? dan antwoordt Hij: Onderzoekt de Schriften, want die zijn het, die van Mij getuigen.

Wie meent, dat hij zichzelf, zijn program, zijn tendenties, Christelijk mag noemen, en tegelijk de Christus der Schriften verwerpen, die speelt met heilige woorden.

**EN** nóg houden sommigen vol, dat deze verschillen er **praktisch** niet toe doen en dat met name in de politiek het voldoende is, de Christelijke (en de humanistische) bronnen van ons volksleven te kennen, de Christelijke waarden, motieven en normen te waarderen. Maar dat is een vergissing.

Zodra wij tot concrete vraagstukken komen, en dus willen vaststellen, wát de inhoud van die waarden is, wáár de normen liggen, dan moeten wij kiezen: óf naar de Bijbel gaan óf onze eigen visie raadplegen, óf luisteren naar het Evangelie, óf het woord laten aan de religieuze mens, zijn gevoel, zijn geweten.

**HIER** dreigt een groot gevaar. Als de Zoon des mensen komt, zal Hij geloof vinden op de aarde?

Die vraag krijgt in de laatste jaren een vreemde, angstige kleur.

Als de Zoon des mensen komt, — zo luidt zij nu — zal Hij dan op aarde vinden een mensheid, die eerbiedig spreekt over Christelijke waarden, die elk jaar het Kerstfeest viert, die zich gekrenkt en beledigd voelt, als iemand aan de „Christelijkheid” twijfelt, en tegelijk een mensheid, voor wie Hij zelf een vreemde is, die niemand herkent en die niemand als Verlosser begroet?

Zal de laatste bazuin klinken over een wereld, die zich zonder aarzeling Christelijk noemt, maar waarin niemand het Maranatha kent of verstaat?

**DEZE** vraag is vol aangrijpende ernst. Zij raakt ons persoonlijk. Zij zicht onze verantwoordelijkheid ook op ons volk. Want óók in de politiek wordt zo met het woord Christelijk geknoeid, dat wij het volk moeten waarschuwen.

Christelijk is ook hier: in gehoorzaamheid luisteren naar de Schrift. En wie dat niet wil of niet nodig vindt, kan beter de naam Christelijk vermijden.

### \* \* Nu niet? \*

Te simpel noemt „Het Vrije Volk” de voorstelling van zaken, welke „Het Parool” heeft gegeven inzake de salarissen van de hogere ambtenaren. Laatstgenoemd blad had er op gewezen, dat als er iets werd nagestreefd, dat sociaal niet door de beugel kan, een socialistische minister-president en vier socialistische ministers dit voorstel mee voor hun rekening hebben genomen.

En dan antwoordt „Het Vrije Volk” o.m.:

„De kracht van dit argument ontgaat ons. Niet alleen is het zeer wel mogelijk, dat „Het Vrije Volk” een standpunt inneemt dat niet met dat van soci-

## NEDERLANDSE GEDACHTEN

onder redactie van H. Algra (voorzitter), R. Gosker, Jac. S. Hoek, Prof. Dr. J. J. de Jong, S. J. Jonker, A. R. de Kwaadsteniet, J. D. Troostheide. Secretaris: G. J. H. Griffioen.

ADRES VAN REDACTIE EN ADMINISTRATIE: Dr. Kuyperstraat 3, 's-Gravenhage. Pelet, K 1700-115935. Giro 89673. VOOR ADVERTENTIES: Kon. Wilhelminalaar 34, Leidschendam. Tel. K 1761-1646.

ABONNEMENTSPRIJS f 6,50 per jaar f 1,65 per kwartaal, giro 89673. STUDENTENABONNEMENT f 4,— per jaar LOSSE VERKOOP f 0,20.



## Chr. v. d. Heuvel 70 jaar

Zo is dan dinsdag j.l. de zeventigjarige heer Chr. v. d. Heuvel in het zonnetje gezet. Het was een grootse receptie, die recht deed aan de geweldige verdiensten van de heer v. d. Heuvel voor het christelijk politiek en maatschappelijk leven. Hij is een man, die hoewel hij dan zeventig jaar is, beslist nog niet gerekend kan worden tot de oude garde. Daar is deze bondsvoorzitter, lid van de Sociaal Economische Raad en directeur-hoofdredacteur van de Nieuwe Meermode — om maar enkele functies te noemen — te actief voor. En wij kunnen ons dan ook voorstellen dat mev. v. d. Heuvel wel erg blij geweest zal zijn met het televisietoestel dat de C.B.T.B. aan haarjarige man heeft geschonken. De heer v. d. Heuvel is gelukkig nog een dermate levenskrachtige man, dat hij — menselijkerwijs gesproken — aan een stille levensavond nog lang niet toe is.

V. d. Heuvel is een man waar vaart in zit. Van jongs af aan een pionier in de C.B.T.B. en bijna 34 jaar een succesvol Kamerlid. De boerenstand is aan hem veel dank verschuldigd. In een tijd dat het nog een ketterse gedachte was dat de overheid de landbouw zou kunnen steunen, voerde hij voor deze gedachte reeds het pleit, tijdens zijn interpellaties op 24 en 25 oktober 1929 en op 25 en 26 maart 1930 over de crisis in de landbouw. De toenmalige regering bleek niet bereid een hand naar de landbouw



uit te steken. Maar de heer v. d. Heuvel rustte niet. Hij kwam met een initiatiefvoorstel tot steun aan de beetwortelsuikerindustrie, dat helaas in de Eerste Kamer werd verworpen. De heer v. d. Heuvel hakte echter door en langzamerhand werd erkend dat hij het gelijk aan zijn zijde had. Men overdrijft dan ook waarlijk niet al men zegt dat de heer v. d. Heuvel een van de grote motoren van de landbouwcrisiswetgeving is geweest.

Verleden jaar heeft de heer v. d. Heuvel de Tweede Kamer verlaten. Dat besluit zal hem niet gemakkelijk gevallen zijn. En we moeten zeggen dat v. d. Heuvel in de Kamer wordt gemist. En ook al was men het niet altijd met hem eens, niemand zal durven ontkenen dat de Kamer een geboren parlementariër heeft moeten missen. De heer v. d. Heuvel was een debater, wiens ronde humor vaak ontwapenend was. Hij sprak met grote kennis van zaken, scherp, duidelijk en logisch, maar altijd uiterst correct. Aan deze man is de A.R.-partij veel dank verschuldigd. En wij hopen dan ook dat God hem nog jaren zal sparen. Als dat zo zal mogen zijn, zullen de C.B.T.B. en de A.R.-partij — die hij in tal van functies heeft gediend — daar nog wel bij varen.

# Bezitsvorming blijft actueel

FLITSEN  
UIT HET  
PARLEMENT

HET heeft er in de Tweede Kamer een beetje op geleken dat al het kruid reeds in de eerste week na het Kerstrees was verschoten. Na de debatten over de burgermeestersbenoemingen, de salarissen van de hogere ambtenaren en de voetbaltoto, was het plotseling gedaan met het leven in de politieke brouwerij. De met veel ijver gehouden avondvergaderingen bleken achteraf niet nodig te zijn geweest, want na zeven dagen vergaderen gaf voorzitter Kortenhorst weer drie dagen vrij.

Het derde begrotingshoofdstuk dat nu na Kerstmis is afgehandeld — financiën — heeft dus niet veel schokkends opgeleverd. Het is wel duidelijk dat het wachten is op de bestedingsnota. Als deze is verschenen heeft het weer zin om financieel-economische discussies met de bewindlieden te voeren. Minister Hofstra heeft verklaard dat het kabinet eendrachtig bezig is om een oplossing te vinden voor de vele problemen. De bezuinigingsnota van de regering zal beslist onaangenaam voor alle groepen van ons volk zijn. Waarschijnlijk ook wel voor de boeren, die minder zullen krijgen dan het landbouwschap heeft gevraagd. Als al deze onaangenaamheden gelijkmatig over de verschillende bevolkingsgroepen worden verdeeld, is er een goede kans dat het kabinet deze moeilijke klip zal weten te omzeilen.

Een klein debatje is nog gevoerd over het voorstel om de loongrenzen te verhogen tot f 6900.—. Staatssecretaris Van Rhijn heeft daarmee niet veel moeite gehad. Daarbij heeft ons voora' het laatste punt van het betoog van de heer Van Eibergen getroffen. Dat ging over de loontrekkers, die met hun inkomen rond de gestelde loongrens schommelen.

De heer Van Eibergen zeide daarover:

„Onzerzijds is geweest op een andere mogelijkheid. Men weet wanneer wijziging van de loongrens verwacht kan worden. Men weet ook wel, hoever dat ongeveer zal gaan. Welnu, men stelle een grens, voorlopig wat aan de veilige kant, en, zolang de zaak wettelijk nog niet is geregeld, verzoekt men de uitvoeringsorganen om hen, die de oude grens overschrijden, maar de (voorlopige) nieuwe grens niet doorbreken, in de kring der verzekerden te laten.

Dan heeft men wel een grens, dit in tegenstelling tot het inzicht van de Staatssecretaris. De mensen vallen er dus voorlopig niet uit en overhaaste invoering is niet nodig. Het enige gevolg is, dat nieuwelingen nog even wat moeten wachten. Wij vinden dit veel minder erg dan alle moeilijkheden, die er nu zijn. Wij vragen bij deze, of de Staatssecretaris bereid is, hierover eens het advies te vragen van de Sociale Verzekeringsraad. Daarbij zou dan ook aan de Sociale Verzekeringsraad het vraagstuk van de ontkoppeling kunnen worden voorgelegd. Zou ons inzicht juist zijn — en voorlopig geloven wij dat — dan zouden wij hiermede ook voor de toekomst uit de moeilijkheden zijn.

Dit zou een grote winst betekenen en voor de bewindsmen zelf en voor de Staten-Generaal.

Men behoeft dan niet meer besluiten te nemen, welke inmiddels al, zij het onwettig, zijn toegepast.”

## Bezitsvorming

DE zaak van de bezitsvorming heeft tijdens de kabinetsformatie een grote rol gespeeld. Men kon zich afvragen of deze kwestie zo epineus was dat zij de totstandkoming van een kabinet moest vertragen, een feit is echter, dat er op dit punt een fundamenteel verschil van mening is tussen de socialisten en de christelijke partijen. De Tweede Kamer heeft verleden week over dit probleem

\* De Heer Den Uyl (soc.): „Vooralsnog houden wij het erop, dat deze grote doelstelling beter bereikbaar is langs de weg van medezeggenschap in het beheer dan door de arbeider tot eigenaar te maken van partikeltes van ondernemingen.”

\* De Heer Hazenbosch (a.r.) „Het is mij nooit duidelijk geworden, waarom kleine kapitalisten per definitie ongelukkiger zouden zijn dan grote protetariërs”.

\* De Heer Hazenbosch: „Ik acht de cultuurvormende waarde van een hardwerkend en spaarzaam mens veel hoger dan die van hen, die van de hand in de tand leven”.



J. van Eibergen

een gehele middag en avond gesproken. De verschillen van mening zijn daarbij duidelijk naar voren gekomen, al had geen enkele spreker er behoefte aan deze zaak op de spits te drijven. Het werd een zakelijk debat, dat ons vooral geleerd heeft dat de jonge staatssecretaris, drs. Schmelzer midden in de werkelijkheid staat. Hij heeft geen ambitieus plan ontwikkeld, maar als hij totstand weet te brengen wat hij heeft beloofd, dan zal deze bewindsman voortreffelijk werk hebben verricht. Zijn rustig en beheerst optreden was de enig juiste manier om een weg in de tegenstellingen te vinden.

Die tegenstelling heeft men kunnen beluisteren in de redevoeringen van de Heer Den Uyl (soc.) en van de heer Hazenbosch. Uit de redevoering van de socialistische afgevaardigde citeren wij het volgende:

„De bezitsvorming kan niet worden gezien los van het beheer van het bezit en voor zover van tegenstellingen kan worden gesproken, dan is het hier, waar wij beklemtonen, dat het voor de vorming der persoonlijkheid van het grootste belang is, dat de werknemer in organisatorisch verband wordt ingeschakeld bij het beheer van ons gemeenschappelijk vermogen, zowel via de bedrijfslichamen der P.B.O. als via de herziene rechtsvorm der onderneming. Vooralsnog houden wij het erop, dat deze grote doelstelling beter bereikbaar is langs de weg van medezeggenschap in het beheer dan door de arbeider tot eigenaar te maken van partikeltes van ondernemingen. Ons bezwaar tegen de fraaie beschouwing, die de Staatssecretaris vorig jaar in het maandblad „Economie” heeft gewijd aan de verbreiding van de industriële mede-eigendom is, dat daar het mede-beheer van de werknemers afhankelijk wordt gesteld van de eigendom, van het bezit van aandelen. Wij baseren ons daartegen op een eeuw rechtsontwikkeling, waarin de zeggenschap niet uitsluitend en niet in de eerste plaats wordt gebaseerd op bezit, maar op de maatschappelijke functie van allen, die in het productieproces zijn opgenomen. Ik hoop hiermede iets nader te hebben aangegeven, hoe wij ons de bevordering der bezitsvorming en de hervorming der bezitsverhoudingen denken.”

## Kleine kapitalisten

DE heer Hazenbosch heeft betoogd dat juist de bezitsvorming een belang is van de eerste orde, juist met het oog op het verkrijgen van een harmonische samenleving.

„Er is vooral in de afgelopen maanden, weleens wat smalend gesproken over het wreken van kleine ongelukkige kapitalistjes. Ik heb dat smalen nooit begrepen. Het is mij nooit duidelijk geworden, waarom kleine kapitalisten per definitie ongelukkiger zouden moeten zijn dan grote proletariërs. Ik geloof, dat wij op dit terrein, gelijk op elk ander terrein, uitermate voorzichtig moeten zijn met

het construeren van valse alternatieven. Ik heb in het „Het Vrije Volk” van 25 januari j.l. een verslag aangehouden van een rede, die door ir. Vos over de bezitsvorming werd gehouden voor de Utrechtse P.v.d.A.-federatie. In dat verslag trof ik een passage aan, die tussen aanhalingstekens was gesteld, zodat ik mag aannemen, dat zij letterlijk weergeeft, wat in die bijeenkomst door ir. Vos werd betoogd. Daar staat dan:

„Wij moeten om te beginnen”, aldus spreker, „de christelijke partijen de erkenning afdwingen, dat culturele en geestelijke bezitsvorming belangrijk zijn, minstens zo belangrijk als de materiële bezitsvorming. Het afdwingen van die erkenning is een strijd, die waard is gestreden te worden.”

Van zulke kloeke taal val ik al om, voordat er naar mij gewezen is. Ik haast mij dan ook, voor wat ons, antirevolutionairen, betreft, de geëiste erkenning heden te geven, voordat de sympathieke procedure van „afdwingen” een aanvang heeft genomen. De dames en heren van de P.v.d.A. behoeven hun energie op dit punt aan ons dus niet te verdoen.

Maar wat is dit voor een wonderlijk alternatief? Sluit maatschappelijke bezitsvorming de culturele en geestelijke bezitsvorming uit? Ik geloof, dat het tegendeel waar is.

Ik acht de cultuurvormende waarde van een hardwerkend en spaarzaam mens veel hoger dan die van hen, die van de hand in de tand leven.

En wat de geestelijke bezitsvorming betreft, geloof ik in alle bescheidenheid, die mij daarbij past, wel te mogen opmerken, dat, wat men ook van ons, antirevolutionairen, moge vinden, geestelijke bezitsvorming nooit onze zwakste kant is geweest.

Intussen achten wij bezitsvorming niet alleen van belang voor het individu, maar ook voor het verkrijgen van een harmonische samenleving. Wie, zoals wij, de klassenstrijd als norm voor de maatschappelijke ont-



Drs. C. P. Hazenbosch

wikkeling verwerpt, zal uit de samenleving zoeken te verwijderen alles, wat een feitelijke grondslag hiervoor kan opleveren. Een situatie, waarbij de grote massa van het volk geen deel heeft aan het proces van bezitsvorming, is funest voor de stabiliteit en de harmonie in de samenleving. Het betrekken van brede lagen van ons volk bij de kapitaalvorming zien wij dan ook als een algemeen belang van de eerste orde. Daarom geloven wij, dat ook de Overheid met betrekking tot de bezitsvorming een taak heeft. Die taak draagt niet een exclusief karakter.

Ik wil nog wel een stap verder gaan en zeggen, dat ik van oordeel ben, dat de Overheid niet in de eerste plaats een taak op dit gebied heeft. Ik verheug mij er dan ook over, dat in het bedrijfsleven de gepreieerde spaarregelingen van de grond beginnen te komen. Dit neemt echter niet weg, dat staande dient te worden gehouden, dat ook de Overheid inzake de bezitsvorming een taak heeft.”

# Rust en heiliging

Het nieuwe concept beginsel- en algemeen staatkundig program (9)

ENIGE tijd geleden werd in het Engelse Lagerhuis een debat gevoerd over de vraag, of de strenge bepalingen betreffende de zondagsrust wellicht voor een regeling met méér ruimte zouden moeten wijken. Het is een levendig debat geworden en het resultaat was, dat de „strenge” bepalingen bleven. Het debat was voor ons besef heel merkwaardig. Wij hebben nergens ook maar enige aanwijzing kunnen vinden, dat een spreker besefte, dat het onderwerp van de beraadslaging iets te maken had met het vierde gebod. Het ging alléén over de Engelse traditie.

Toen wij eens aan boord van een oceanstomer aan onze Engelse tafelbuur uitlegden, waarom wij des zondags niet op het sportdek meespeelden, zei hij tegen zijn vrouw: dat is goed Engels gedacht.

Men moge denken over de „Engelse zondag” zoals men wil, hem ideaal vinden of saai of schijnheilig zelfs, maar niemand kan ontkennen, dat in het besef van de grote meerderheid van de Britten zo'n zondag alles met Engeland en vrijwel niets met de Bijbel te maken heeft.

Op 15 oktober 1953 kreeg Nederland een nieuwe zondagswet, ter vervanging van die van 1815, waaraan nooit helemaal de hand is gehouden, en die hoe langer hoe meer werd vergeten. De nieuwe wet bevat voorschriften ter wegneming van beletselen voor de viering van en ter verzekering van de openbare rust op de zondag en enige christelijke feestdagen.

En nu blijkt het grote verschil met Engeland.

Sla het Voorlopig Verslag op van de Tweede Kamer en daar treffen u de volgende woorden, waarin de mening van „verscheidene leden” wordt weergegeven (de spatieringen zijn van de Red. Ned. Ged.)

Bij de zondagsrust heeft men te maken met een gebod Gods, met een der tien geboden. Dit gebod vindt zijn praefiguratie reeds in het Scheppingsverhaal, waar gezegd wordt, dat God op de zevende dag rustte en die dag heiligde.

Het gebod der zondagsrust is alzo niet slechts een religieuze norm, het is ook scheppingsordina-tie, waardoor de sociale betekenis er van in sterke mate wordt geaccentueerd. Vervolgens is de oud-testamentische rustdag, de dag der rust van het scheppingsverhaal, door de verrijzenis van Christus uit de dood, op de eerste dag der week

verheven tot de Dag des Heren, tot de grote wekelijkse feestdag van de Christenheid, waarop in rust en heiliging de Christelijke Kerk het grote heilsfeit der wereld-geschiedenis voortdurend gedenkt. Tegen deze achtergrond meenden de hier aan het woord zijnde leden het vraagstuk van de verhouding van de Overheid tot de zondagsrust te moeten zien.

Het is niet moeilijk, in deze uiteenzetting de antirevolutionaire fractie te herkennen. Zij beroept zich niet op christelijke waarden, op een christelijke traditie, op de opinie van de grote meerderheid van het volk, maar op Gods gebod.

En hiertegenover werd dan ook — in het Voorlopig Verslag van de Eerste Kamer — een andere mening gesteld, die van de liberalen, dat „de christelijke zondag geheel in de traditie wortelt”. Het is een „waardevolle traditie”, die echter na de kruisiging en de opstan-

ding van Christus is ontstaan, een „Bijbelse fundering mist” en alleen als in de traditie wortelende kan worden beschouwd.

Het is verheugend, dat de Regering, bij monde van Minister Beel, herhaaldelijk heeft gesproken over de zondag als de Dag des Heren.

Dat is het grote verschil met Engeland.

Daar zijn géén christelijke politieke partijen, dáár wordt in het parlement niet gesproken over de dag des Heren. In Nederland is de gehele discussie geconcentreerd om het Goddelijk gebod.

Intussen staat het er met de zondag in ons land niet te best voor. Er zijn plaatsen, waar de zaterdagavond al een aankondiging is voor de dag van stilte en wijding, waar het erf wordt aangeharkt en alles in grote properheid wacht op het aanbreken van de „sabbathmorgen”. Maar in de meeste plaatsen is de zondag een dag van lanterfanten, van motorgedaver, van sportevenementen. En de Overheid heeft hier een moeilijke, verantwoordelijke taak.

Het gaat voor de christen om de zondagsheiliging. Dat wil zeggen, dat voor hem de zondag is des Heren dag, afgezonderd van de andere dagen, de feestdag voor des Heren volk, dat de zondag als de dag beleeft, waarop de gemeente haar Heer gaat ontmoeten.

Maar de overheid mag geen zondagsheiliging proberen af te dwingen. Dat zou overschrijding van de grenzen van haar bevoegdheid zijn.

Wij zeggen dus niet: in de huidige situatie in het helaas niet of nauwelijks

mogelijk, het volk tot zondagsheiliging te brengen door wettelijke maatregelen, en dus moeten wij helaas met minder genoegen nemen, nl. dat de overheid de zondagsrust handhaaft. Wij zeggen nadrukkelijk: de overheid heeft niet de bevoegdheid, om die heiliging af te dwingen. Haar taak is beperkt, en in hoofdzaak negatief. Zij moet beletselen wegnemen; zij moet er voor zorgen, dat de rust niet wordt verstoord. Als de dag des Heren geen rustdag is, dan wordt de heiliging van die dag door de christenen belemmerd. En daarom zorge de Overheid voor de zondagsrust. Verder mag zij nooit gaan.

Deze plicht tot bescherming en handhaving van de rust op de zondag tracht zij niet alleen te realiseren door de zondagswet van 1953. Zij doet het ook door de Winkelsluitingswet en in de arbeids-wetgeving.

De thans geldende wet is bedoeld als een „compromis”.

En daarmee staat in verband, dat zij ten opzichte van sommige maatregelen de zondag „in tweeën knipt”.

Art. 4 eerste lid luidt: Het is verboden op zondag vóór 13 uur openbare vermakelijkheden te houden, daartoe gelegenheid te geven of daaraan deel te nemen.”

„Uit de praktijk gegroeid”, heeft de minister verklaard. Misschien kunnen wij het preciseren door te zeggen: in hoofdzaak uit de Roomse praktijk gegroeid.

's Morgens naar de mis en 's middags wel ergens te vinden, op het sportveld bijvoorbeeld.

Wij hebben tegen dit bij de wet gecreëerde verschil tussen zondagmorgen en zondagmiddag ernstig bezwaar.

Aan de andere kant waarderen wij het, dat de wet, ook blijkens de verklaring van de Minister, méér bedoelt, en principieel nog wat anders bedoelt, dan het verzekeren van de rust rondom de kerkgebouwen, waar godsdienstoe-feningen worden gehouden.

„Het gaat” — aldus de minister — „niet alleen maar om de bescherming van de openbare godsdienstoeffeningen, maar ook om de verzekering van de openbare zondagsrust.”

Daarom wordt verboden op zondag zonder genoegzame reden de openbare rust door arbeid in beroep of bedrijf te verstoren.

Daarom wordt niet alleen verboden op zondag in de nabijheid van kerken of andere gebouwen voor de openbare eredienst in gebruik, zonder strikte noodzaak gerucht te verwekken, waardoor de godsdienstoefening kan worden

## ARTIKEL V

Als dienaar Gods, bij Wiens gratie zij regeert, heeft de Overheid

g. de zondag in haar eigen diensten als rustdag te eerbiedigen, en zodanige eerbiediging alom binnen de grenzen van haar bevoegdheid te bevorderen.

verstoord, maar ook, zonder strikte noodzaak gerucht te verwekken, dat op een afstand van meer dan 200 meter van het punt van verwekking hoorbaar is.

De Antirevolutionairen hadden tegen deze zondagswet bezwaar, de meesten zelfs onoverkomelijk bezwaar. Zij achtten het principieel onjuist, onderscheid te maken tussen de zondagmorgen en de zondagmiddag. Zij vinden het ook onjuist, dat de bevoegdheid van gemeenteraden, om verdergaande maatregelen tot handhaving van de zondagsrust te nemen, is beperkt.

Maar dat neemt niet weg, dat het tot dankbaarheid stemt, dat de Nederlandse wetgeving in geest en strekking bedoelt, de zondag te erkennen als de dag des Heren.

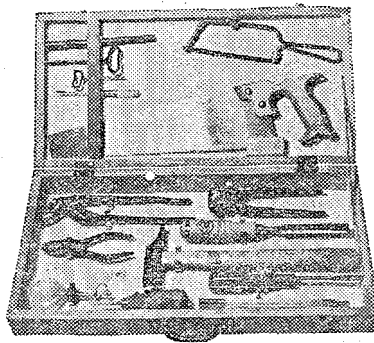
Intussen: de zondagsrust is middel, geen doel. Doel is de zondagsheiliging.

En dat is de verantwoordelijkheid van het volk, en van elk onzer persoonlijk. Dat is een zaak van elk gezin, van elke gemeenschap, van elke organisatie, maar altijd zo, dat zij in diepste zin weer terugkomt bij ons eigen persoonlijk leven.

Deze dag, de dag van Christus' verrijzenis, de dag van het grote feest, van de ontmoeting met God in Christus, in de gemeente des Heren, in het persoonlijk leven, bij in- en uitgaan. Het gaat om een leven in de glans der eeuwigheid, in de stilte, die we zelf in acht nemen, en door de overheid, als Gods dienaar, overeengekomen Gods gebod, wordt bevorderd.

## TOB NIET LANGER

Goed gereedschap nu binnen ieders bereik



• Naarom zou u gaan timmeren met een stoffer of zagen met een mes, als u met een MINIMUM AAN M O E T E EN TIJD, met deze PRAKTISCHE SE, de meeste karweitjes zelf kunt doen

**ONMISBAAR IN IEDER GEZIN**

• Door rechtstreekse import en aankoop van grote partijen zijn wij er in geslaagd, deze set te brengen tegen de UITZONDERLIJK LAGE PRIJS van

**f 33.- of 3 x f 11.-**

FRANCO HUIS

INHOUD:

- Hamer
- Beitel
- Zaag
- Ijzerzaag
- Schr. draaier
- Elc. schr. draaier
- Niptang
- Priem
- Duimstok
- Oliespuitje
- Combinatietang
- Montage tang
- Potlood
- Fretboor 3 mm
- Fretboor 5 mm
- Muurplugbeitel

Vergelijk deze prijs eens met die van een ander huishoudelijk gebruiksartikel, en bedenk, dat niets zichzelf zo snel terug verdient dan gereedschap. Door ervaring zijn wij in staat geweest een bescheiden handig sortiment samen te stellen, dat in ieder gezin onmisbaar is en uw verwachtingen steeds opnieuw zal overtreffen.

Deze 16-delige set is verpakt in een fraai kistje (50 x 25 x 7 cm) wat zoekraken en beschadiging voorkomt en er mede voor zorgt, dat u jaren lang plezier van uw spullen zult hebben.

Geen showgoed, maar stuk voor stuk door ons voor de volle 100% schriftelijk gegarandeerd.

Loop geen risico, laat deze set 5 dagen op zicht komen, u kunt dan op uw gemak elk stuk bekijken en laten bekijken.

U moet het zien om te geloven hoe mooi deze set in werkelijkheid is.

Dit is het sortiment gereedschap waar u reeds lang naar zocht, eenvoudig, oerdegelijk en tegen een redelijke prijs. Tob daarom niet langer, vul vandaag de bon nog in.

Wat een uitzet is voor een vrouw, is onze gereedschapset voor een man! Onmisbaar in het gezin!

**BONN 19.1** Zend mij franco zonder enige verplichting Uw gereedschapset 5 dagen gratis op zicht. Behoud ik haar dan betaal ik f 33.- ineens of f 11.- en telkens een maand later nog 2 termijnen van f 11.-. Neem ik haar niet, dan stuur ik haar op Uw kosten binnen 5 dagen terug.

Naam ..... Handtekening

Adres .....

Plaats .....

Deze bon als brief verzenden. (U kunt ook per brief of briefkaart bestellen).

**Firma ZANDBERGEN, Gereedschappenhandel, Postbus 21, Rijnsburg**

## DE KOUDE OORLOG WEER IN VOLLE GANG

• Vervolg van pag. 1

de Golf van Akhaba en bescherming tegen aanvallen van Egypte vanuit Gaza.

Foster Dulles en de secretaris-generaal van de Ver. Naties, Hammarskjöld hebben het hoofd moeten buigen mede omdat de West-Europese landen weigerder mee te doen aan sancties en omdat in de Ver. Stater zelf het verzet hier-tegen steeds meer afstak. De redelijkheid van het Israëliëse verlangen is zo groot, dat de publieke opinie in het westen een optreden van de Ver. Naties tegen Israël niet zou nemen. Bovendien zou het een afzichtelijke schijnheiligheid betekenen, wanneer de Ver. Naties wel optraden tegen een klein land, dat zich aan de bevelen van de Ver. Naties onttrekt, terwijl grote mogendheden zoals Rusland en India — de een ten aanzien van Hongarije en de ander met betrekking tot Kasjmir — niet worden aangepakt.

Foster Dulles had gehoopt dat Israël zijn troepen zou terugtrekken nadat hij in het begin van deze week aan de Israëliëse gezant te Washington de verzekering had gegeven, dat de Ver. Sta-

ten de vrije vaart door de Golf van Akhaba en het kanaal van Suez ook voor Israëliëse schepen zouden verdedigen. Maar Israël heeft ondanks deze verzekering van Foster Dulles zijn troepen tot dusver niet teruggetrokken.

De Afrikaans-Aziatische landen hebben inmiddels in de Ver. Naties hun sanctie-resolutie tegen Israël ingediend.

De Israëliërs wensen blijkbaar niet alleen een garantie van Amerika, maar zij staan er op dat deze ook door de Ver. Naties wordt gegeven en daarmee zetten zij Eisenhower en Dulles wel lelijk klem, want waren zij het niet die vorig jaar de Engelsen en Fransen in alle toonaarden bezwoeren in het Midden-Oosten toch vooral niets te doen buiten de Ver. Naties om. Het gevolg van de Israëliëse houding kan wel eens zijn dat er in de Ver. Naties niets gebeurt en dat Israël blijft zitten waar het zit.

De Amerikanen hebben dan echter een gevoelige nederlaag geleden en de Sowjet Unie zal met haar Midden-Oosten-initiatief wel eens succes kunnen hebben in de Arabische landen. De conclusie van deze week is dan ook dat de koude oorlog in ieder geval weer in volle gang is.



# De fiscus en de automatisering

ZOWEL tengevolge van de afnemende van de kindersterfte als van de verlenging van de gemiddelde leeftijd van de mens is onze bevolking gegroeid van ruim 2 miljoen in 1800 tot ruim 10 miljoen in 1950. Men becijfert, dat ons land over 25 jaar ongeveer 14 miljoen inwoners zal tellen. Per jaar komen er ongeveer 180.000 personen bij! Ruw berekend betekent dit dat onze beroepsbevolking ongeveer per jaar zal toenemen met 40 à 50 duizend personen.

Willen deze Nederlanders en werkgelegenheid en welvaart vinden dan zal de export van goederen en diensten drastisch moeten worden opgevoerd. Exporteren in die mate is alleen mogelijk als wij goedkoper leveren dan de landen om ons heen. Vooral, nu vaststaat dat ons land het grootste deel daarvan afzet naar andere Europese landen met niet bijzonder grote vooruitzichten. Zowel ons exportpakket als ons export-adres moeten dus met de nodige zorg worden bezien.

De hiervoor gemelde noodzaak van levering tegen goedkope prijzen is een onontkoombare eis om onze toekomstige beroepsbevolking — onze gehele bevolking — werkgelegenheid en welvaart te kunnen verschaffen. Dit opzettelijk streven naar een toekomst voor onze kinderen is geen werelds, geen materieel verlangen alleen. Naar mijn overtuiging is het onze schriftuurlijke roeping. Wij hebben de bijbelse opdracht de aarde te bebouwen, d.w.z. op het tegenwoordig geslacht rust de taak om niet alleen aan zich zelf te denken. Evenals de ouders een christelijke roeping hebben in het bijzonder voor hun kinderen, zijn wij gezamenlijk verantwoordelijk gesteld voor de toekomst — materieel en geestelijk — van ons gehele volk.

Op dit moment in de wereldontwikkeling — die door Gods Hand wordt geleid — verschijnt de automaat. Vroeger al waren wij omringd door talloze onschuldige automaten. Het zijn dingen waarin je een geldstuk werpt, op de knop drukt en een spoorkaartje, enz. ontvangt. Soms nog een vriendelijke stem die bedankt voor de klandizie.

De automatisatie die nu aan de gang is gaat veel verder. Er zijn machines uitgedacht, die produceren en die tegelijk hun eigen werk controleren. Ford

heeft een automaat, die in 500 handgrepen één blok staal verandert in een motor voor zijn auto's. Op grote kantoren zijn deze automatische hersens ook al doorgedrongen: er is een rekenmachine, die in 40 minuten 7000 loonberekeningen kan doorvoeren. De ervaring heeft geleerd, dat de automaten vlugger, langer en nauwkeuriger werken; zij zijn bovendien niet onderhevig aan stemmingen en ziekten.

De automatisatie werkt dus goedkoop en is daardoor een belangrijk hulpmiddel tot verlaging van onze exportprijzen. In Nederland is bij de P.T.T. gebleken — na de automatisering van de telefoon — dat de telefoontarieven gestegen zijn met 45 punten in de jaren 1939-1945, terwijl de kosten van het verbruik door de gezinnen gestegen zijn met 170 punten. Als Philips voor een bepaald soort gloeilamp geen automatisatie zou toepassen, zouden deze lampen 8 x zo duur en slechter zijn.

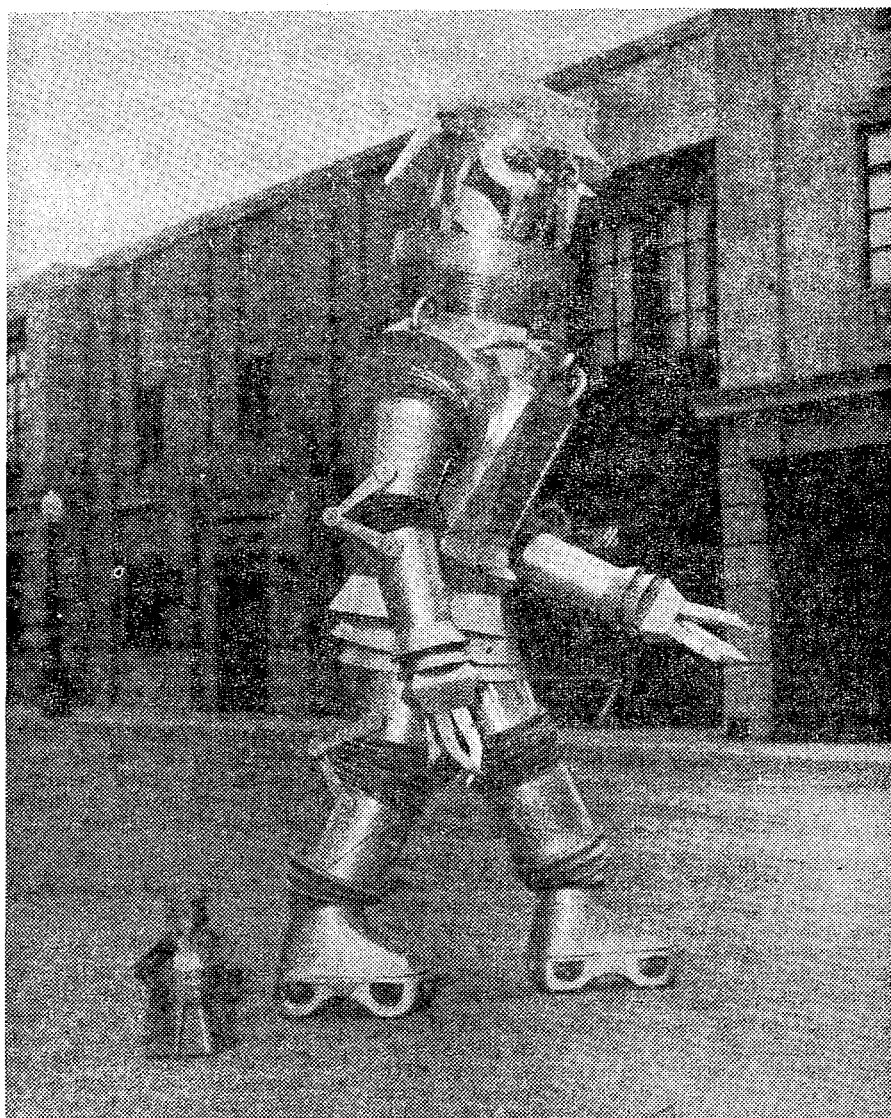
De industrie zal derhalve zo snel mogelijk op automatisatie moeten overgaan, in het belang van heel ons volk. Nederland zal te meer moeten overgaan tot automatisatie omdat landen om ons heen al een eind op deze weg zijn! Amerika, Engeland, Frankrijk en Rusland zijn al volop bezig. Maar dit houdt in dat hiervoor enorme kapitaalsinvesteringen nodig zijn. Men heeft

becijferd, dat per nieuwe industriële arbeider een kapitaalsinvestering nodig is van rond 50.000 gulden. In beginsel zullen deze grote investeringen gefinancierd moeten worden met risico-dragend kapitaal en niet met risico-mijdend kapitaal en evenmin uitsluitend met overheidsgeld. Waarbij aandacht te besteden is aan de mogelijkheden die er zijn om risico-mijdend kapitaal om te zetten in risico-dragend!

Dit geld kan uit leningen niet alleen worden geput. Evenmin uit kapitaalsvergrotingen door naamloze vennootschappen. Het bedrijfsleven zelf zal mede moeten financieren uit hun winsten. De lasten zouden anders te groot worden.

Op dit punt van (nieuwe) investeringen ten behoeve van de noodzakelijke automatisatie ligt het aanrakingsvlak met de belastingen. In hoeverre zal de fiscus deze investeringen in de diepte kunnen aanmoedigen?

Voor de besloten naamloze vennootschappen — d.w.z. N.V.'s waarvan de aandelen niet ter beurse verhandeld worden — meestal zgn. familie-N.V.'s — is er de moeilijkheid dat zij weinig kapitaal zullen kunnen aantrekken. Om deze besloten N.V.'s om te bouwen tot zgn. open N.V.'s, waarvan de aandelen wel ter beurse verhandelbaar zijn, moeten deze be-



De robots zijn in opmars. Aan ons is de taak om de hiermee samenhangende problemen — ook de fiscale — tijdig onder het oog te zien.

schikken over behoorlijke bedragen omdat de fiscus ingeval van herkapitalisatie vrij grote offers zal vragen. Een nieuwe wet op de herkapitalisatie lijkt derhalve in de nabije toekomst beslist nodig, ten behoeve van de automatisatie.

Bovendien mag het bedrijfsleven — indien zij een belangrijk deel van de financiering der investeringen uit de winst zal moeten verrichten — de risico's van deze investeringen niet alleen dragen. Ook de fiscus zal het zijne moeten bijdragen. Met name zal het probleem van de afschrijving, alsmede een onbelaste reservering ten behoeve van de investering nader onder ogen moeten worden gezien. Ook de verliescompensa-

tie zal verder moeten worden uitgebreid.

De fiscaal technische afschrijving zal omgebouwd dienen te worden tot een economisch gerichte afschrijving, waarbij de vraag naar extra afschrijving ernstig moet worden overwogen.

Prof. dr. Mey heeft geconstateerd, dat onze industrie voor een belangrijk deel nog met een verouderde apparatuur is blijven werken, weliswaar nu nog wel met winstmogelijkheid, maar toch zouden bij aanschaf van een nieuwe apparatuur dezelfde produkten tegen lagere prijs kunnen worden afgeleverd.

En dan is onder deze omstandigheden er geen reëel bezwaar in te brengen, ingeval van grote winsten van het bedrijfsleven, dat het door de overheid gedragen risico door dit bedrijfsleven te zijner tijd in een of andere vorm wordt gehonoreerd.

## Nogmaals VAN HALL

VAN de heer M. C. van Hall te Bentveld ontvingen wij naar aanleiding van ons hoofdartikel over Van Hall het volgende schrijven, dat wij gaarne plaatsen:

„Met belangstelling las ik in het Amsterdamse Kerkblad van 19 januari jl. een artikel getiteld: „Van Hall“, overgenomen uit „Nederlandse Gedachten“ dd. 12 januari jl.

Met de strekking van uw artikel ben ik het eens. De dagbladen hebben naar mijn mening een wat oppervlakkige beschouwing gegeven over de familie Van Hall, gericht op het maatschappelijk succes van de verschillende voorouders en leden van deze familie. Zij zijn zelfs zover gegaan, dat zijdelingse familie tot voorouder werd gepromoveerd.

Mijn reactie t.o.v. Anne Maurits Cornelis van Hall en zijn vrouw, de overgrootouders van de nieuw benoemde burgemeester, is dezelfde als de uwe. De pers heeft deze man genegeerd, terwijl ik met u van mening ben, dat hij als mens boven aan de lijst van voorouders behoort te staan. Dit had mij reeds aanleiding gegeven om een scriptie, bestemd voor de familie, te gaan schrijven, waarin een meer juiste voorstelling van zaken wordt gegeven.

Tegen een overigens ondergeschikt

punt in uw artikel, nl. waarin u schrijft: „Het leidde tot een breuk met zijn broer, die later minister werd en in de adelstand werd verheven“, moet ik echter stelling nemen. Het besluit van A. M. C. van Hall om zich aan te sluiten bij de Afgescheidenen en zodoende met zijn gezin het slachtoffer te worden van een schandelijke vervolging, heeft de hechte vriendschap tussen de twee broers eerder versterkt dan verzwakt. Ik citeer enkele passages van brieven van A. M. C. van Hall aan zijn broer mr. F. A. van Hall.

1 februari 1836.

„Waarde broeder!

Hartelijk dank voor uw degelijk cadeau, dat zoozeer te pas komt in de luiersmand etc., en mij opnieuw uw hartelijke genegenheid bewijst. Met de schikkingen met papa, neem ik volkomen genoegen, ook in dit opzicht bracht mij uw brief een aangename tijding. Suze heeft vannacht best gerust. Zij en haar kindje zijn zeer wel. Voor de kraamvisite crediteer ik u op zoo lange termijnen als gij maar wilt.

t.t. A. M. C. VAN HALL.”

De „schikkingen met papa“ doelen ongetwijfeld op financiële regelingen om hem in zijn financiële noden te helpen nu zijn advocatenpraktijk door alle niet-Afgescheidenen wordt geboycot.

Deze bovengenoemde brief is vermeld in: „Een korte maar moeilijke levensweg — Anne Maurits Cornelis van Hall, de advocaat der vervolgte Afgescheidenen“, door J. Bosch, Geref. predikant te Steenwijk, thans te Ermelo. Bosch schrijft in een noot naar aanleiding van bovengenoemde brief: „Dit huiselijk-leven briefje nemen wij op, om te doen zien, hoe bij de opkomende verguizing, de verhouding vooral tot zijn oudste broeder niets te wensen overliet“.

Op 30 mei 1838 schrijft A. M. C. van Hall aan zijn „hartelijk geliefde broe-

der“ F. A., uit welke brief o.m. blijkt dat mr. F. A. zijn broer juridische zaken toezond ter behandeling, die A. M. C. echter wegens zijn toen reeds zeer zwakke gezondheid niet meer op zich kon nemen.

Op 16 juli 1838 schrijft A. M. C. wederom een brief aan zijn broer F. A., die een vertrouwelijke verhouding en vriendschap ademt.

De verhouding van de vader en de oudste broer t.o.v. A. M. C. dient als volgt te worden geschetst. Zij betreuren de vervolging, waaraan A. M. C. en zijn gezin bloot stonden. Zij raadden hem aan om, in het belang van eigen gezondheid en gezin, zich uit deze strijd terug te trekken. A. M. C. wilde dit uiteraard gezien zijn overtuiging niet doen en hij schrijft op 25 februari 1837 een lange brief aan zijn broer, waarin hij dit mededeelt. Deze brief eindigt met de woorden: „Heb dank voor uw vriendschappelijke broederlijke belangstelling, die ook weder uit uw laatste brief doortraakt. Groet allen van uwen Maurits“.

Dit besluit is gerespecteerd door vader en oudste broer en zij hebben hem sedertdien geholpen waar zij konden“.

Wij danken de heer Van Hall voor dit schrijven, dat een zeer welkome correctie bevat. In verschillende artikelen vonden wij de voorstelling, dat de overgang tot de Afgescheidenen had geleid tot een breuk met de latere Minister. Dit blijkt niet het geval te zijn, en daarom hopen wij, dat door het opnemen van dit stuk de overal verbreide mening over deze breuk nu is geredresseerd. (Red.)



Mr. A. M. C. van Hall (1808—1838)

Ruim honderdzestig jaar geleden werd in het Gooi nog een drijfjacht op bloeddorstige wolven gehouden. Blijkens een oud jachtboek hadden vooral de schaapherders in de omgeving van Hilversum veel last en schade van dit verscheurend gedierte. Het Gooi was toen nog dun bevolkt. Maar kom er thans eens . . . .

**N**A die drijfjacht, die succesvol verliep, geraakte het afgelopen met de wolven, deze schrik der Gooibewoners, Na 1800 kon men niet meer zeggen, dat de wolf een inheems dier was.

Het Gooi telde in die dagen niet veel inwoners. Er werd toen nog vrij primitief geleefd en veel armoede geleden. Dat het er lang niet veilig was, kan blijken uit Ferdinand Huyck, de vermaarde roman van Jacob van Lennep. Reeds in de eerste hoofdstukken, als de hoofdfiguur van Amersfoort naar Amsterdam moet en daartoe zijn weg door het Gooi neemt, komt hij in aanraking met gevaarlijke subjecten, die deze streek onveilig maakten.

Het kan verkeren. Thans is het Gooi een belangrijk en vooruitstrevend deel van de provincie Noord-Holland. Het is een uitnemend recreatiegebied. Tevens heeft zich in het Gooi het Nederlandse radiowezen ontwikkeld, zodat we bijna van een radiogebied kunnen spreken. Maar ook de industrie heeft er een grote vlucht genomen.

De gemeenten in het Gooi hebben, bestuurlijk gezien, een sterk saambindend element. Indien ergens, dan is het vooral in het Gooi noodzakelijk, dat de gemeentebesturen elkander verstaan, want ze hebben te maken met een belangenelement, dat sedert eeuwen deze streek beheerst, namelijk: Het erfgooierschap.

De Gooise marke, tegenwoordig Stad en Lande van Gooiland geheten, is een uniek geval in de Nederlandse bestuurlijke opbouw. Daar deze marke zich niet beperkt tot één gemeente, doch integendeel een groot gedeelte van het gehele gebied omvat, is het duidelijk, dat de gemeentelijke overheden veel met elkander te maken hebben.

Enkele Gooise gemeenten hebben ook andere gezamenlijke belangen: Het plassengebied bij Loosdrecht en Kortenhoef. Dit recreatiegebied is beslist niet alleen van belang voor de dorpen, die aan deze plassen gelegen zijn. Hilversum en 's Graveland zijn er stellig niet minder bij geïnteresseerd. Deze plassen zijn tevens een belangrijk ontmoetingspunt voor twee provincies, want zowel Noord-Holland als Utrecht hebben er mee te maken.

De twee grootste gemeenten in het Gooi, namelijk Hilversum en Bussum, hebben burgemeesters, die de antirevolutionaire beginselen toegevoerd zijn. Overigens heeft het Katholicisme in het Gooi van oudsher een hechte basis gehad. De Hervorming heeft in dit gebied niet in belangrijke mate geschiedenis gemaakt. Slechts in Huizen werd gedurende enkele eeuwen vrijwel uitsluitend het protestantisme beleden.

## Rangen en standen

**D**IRECTEUREN, Procuratiehouders, kantoorbedienden vestigden zich vanuit Amsterdam bij de opkomst van het snelle vervoer vaak in het mooie Gooigebied. Het Gooi is een forensenstreek geworden. Duizenden en duizenden vinden in Amsterdam hun werk. De volksmond heeft er

# Het groeiend Gooi

een oud grapje over, waarin een kern van waarheid schuilgaat. Men zegt: In Hilversum wonen de kantoorbedienden, in Bussum de procuratiehouders, in Baarn de directeurs van Amsterdamse handelshuizen. Ofschoon Baarn juist niet tot het Gooi gerekend kan worden, maar tot het Eemgebied van de provincie Utrecht behoort, kan het toch eigenlijk in één adem met de Gooise gemeenten genoemd worden.

Het Gooi, ofwel Gooiland, is zandig en bosrijk en bestaat uit lage heuvels. Het is een voortzetting van de Utrechtse heuvelrug. De oppervlakte bedraagt ongeveer 11000 hectaren en het aantrekkelijke van dit gebied is, dat het ten noorden grenst aan het tegenwoordige IJsselmeer. Landschappelijk bezien is er dus in het Gooi een rijke variatie. Bij het Naardermeer ligt een strook laagveen; bij de kust van de voormalige Zuiderzee rivierklei, zodat deze streek een verscheidenheid van landschapstypen heeft, al vormen bos en heide de kenmerken van het Gooiland. Naarden geniet grote bekendheid om zijn vesting. 's Graveland heeft schilderachtige buitens, eertijds door rijke Amsterdamse geslachten daar gebouwd. Laren is een begrip in de wereld van de schilderkunst. Huizen had tot voor twintig jaren een vrij belangrijke vissersvloot en heeft nu veel industrie. Al deze plaatsen behoren tot het Gooi.

## Groei van het Gooi

**H**OE snel het Gooi in inwonertal gegroeid is bij de opkomst van snelle verkeersverbindingen, kan hieruit blijken, dat in de laatste vijftien jaar het bevolkingscijfer gegroeid is van 18000 tot ongeveer 210.000. Dit houdt in, dat het Gooiland totaal gewijzigd is. Het is thans dichtbevolkt en de woningnood is dan ook zeer groot.

Hilversum werd in ongeveer driekwart eeuw twaalf keer zo groot: het bezit thans ruim 90.000 inwoners. En dan te bedenken, dat in oude beschrijvingen Hilversum in 1700 nog het armste en achterlijkste dorp van het Gooiland genoemd wordt. . . .

Bussum gaat naar de veertigduizend inwoners. Dit nog steeds groeiende villadorp zag zijn bevolkingscijfer in de laatste zestig jaar met ongeveer dertig vermenigvuldigd. Het dorp Huizen, dat circa 13000 inwoners heeft, wist zijn dorpskarakter het zuiverst te handhaven, doch de industrie heeft ook deze gemeente in de maalstroom van een snelle ontwikkeling gebracht, met al de voordelen, doch ook met al de gevaren, die daaraan verbonden zijn.

Het Gooiland heeft uiterst gevarieerde industrie. In Hilversum speelt de textiel nog een rol van betekenis. Dit is niet vreemd als men bedenkt, dat reeds sedert de middeleeuwen het spinnen en weven in Hilversum een soort huisindustrie was. Een reeds jaren geleden verschenen mooie roman van G. van Bokhorst, getiteld „Wevers“, geeft een goed beeld van gewoonten en toestanden in het Gooi omstreeks de eeuwwisseling.

Maar Hilversum is toch vooral bekend geworden als het centrum van het radiowezen. Kom Hilversum binnen en ge ziet speciale borden, vermeldende de richting naar de radio-studio's van al de Nederlandse omroepverenigingen. Niet alleen de studio's, ook de administratiegebouwen van de omroepverenigingen zijn er gevestigd.

Bussum snoept mee van de radiobedrijvigheid, want zoals men weet ontplooit zich in deze gemeente de televisie.

Een sterke gemeentegroei zoals Hilversum meegemaakt heeft, laat natuurlijk sporen achter. We zien in deze gemeente in zeker opzicht hetzelfde als in Eindhoven. De kern van Hilversum toont nog duidelijk, dat het oorspronkelijk een onbelangrijk heidedorp was. Zandwegen, waaraan boerderijen stonden, zijn vol gebouwd en zo ontstonden smalle en bochtige straten, die niet op het tegenwoordige verkeer berekend zijn. Het gemeentebestuur van Hilversum heeft dan ook te worstellen, in ernstige mate zelfs, met een verkeersvraagstuk. Dit geldt voornamelijk voor de kern van het dorp; maar juist in deze kern zijn grote winkelpanden verzeen. Hilversum is voor de wijde omgeving een winkelcentrum geworden bij uitnemendheid. Een stad als Amersfoort, vroeger de plaats waar de bewoners van de Eemstreek hun inkopen deden, zal ongetwijfeld heel goed bemerken, dat Hilversum een grote aantrekkingskracht heeft op het kooplustig publiek.

*De sterke groei van het Gooi schiept enorme problemen. Dat hebben de Gedeputeerde Staten van Noord-Holland ook ingezien, want dit college heeft voorbereidingen getroffen voor een zogenaamd streekplan, het Gooi betreffende. Om een dergelijk plan tot uitvoering te kunnen brengen, zijn ingrijpende maatregelen nodig. In de vorige week gehouden vergadering van de Provinciale Staten is hierover van gedachten gewisseld en daaruit is gebleken, dat Gedeputeerde Staten de gemeentebesturen van het Gooi bijeenroepen hebben om de verschillende problemen te bespreken, zoals overbevolking, aantasting van natuurschoon, tekort aan bouwgrond. Gedeputeerde Staten blijken te willen gaan in de richting van een afremming van de vestiging van forensen in het Gooi, terwijl men ook industrievestiging zou willen remmen. Het is echter zeer de vraag, hoe de gemeentebesturen hierover denken. Pas als men op de hoogte is van de standpunten der gemeenten, kan men verder werken aan een streekplan voor dit gebied.*

- ★ Radio
- ★ Recreatie
- ★ Industrie
- ★ Erfgooiers

Intussen hebben Gedeputeerde Staten nog andere pijlen op hun boog voor het Gooi en het randgebied. Enige dagen geleden is een wetsontwerp ter visie gelegd voor samenvoeging of grenscorrecties van de gemeenten Ankeveen, Kortenhoef, 's Graveland, Weesp, Weesperskarspel en Hilversum. Deze laatste gemeente had de gedachte geopperd om 's Graveland bij Hilversum te voegen, maar de Noord-Hollandse Staten hebben een dergelijke suggestie niet overgenomen. Bij deze voorgestelde grenswijzigingen hebben Gedeputeerde Staten zich vooral laten leiden door de wens om het uitzonderlijke natuurschoon in deze streek zoveel mogelijk te beschermen. Deze voorgestelde grenswijzigingen zouden, zo wordt in het wetsontwerp voorgesteld, per 1 januari 1959 in werking moeten treden.

Natuurlijk zullen er in de betrokken gemeenten nog wel wat weerstanden te overwinnen zijn. Grenscorrecties en opheffingen van gemeenten lopen nu eenmaal nooit zo vlot. De traditie en door de tijd gegroeide omstandigheden spelen altijd een grote rol bij het nemen van besluiten.

Indien evenwel een en ander zijn beslag zal krijgen, zullen de oude gemeenten, die worden opgedeeld in nieuw te vormen gemeenten, nog een oude gemeenteraad bezitten als geen enkele andere gemeente in ons land die meer bezit. In het wetsontwerp wordt namelijk voorgesteld, in die oude gemeenten de oude raden te doen zitting houden tot en met 31 december 1958. Aangezien volgend jaar gemeenteraadsverkiezingen zullen plaatsvinden, zullen slechts bovenbedoelde gemeenten ná 1 september nog een oude raad hebben.

## Het plassenschap

**W**E zeiden reeds, dat verschillende gemeenten in het Gooi veel belang hebben bij het plassengebied te Loosdrecht, Kortenhoef en naburige gemeenten. Want die plassen zijn bij uitstek geschikt voor recreatie. En hier spelen twee provincies wel zeer nauw samen. Gedeputeerde Staten van Utrecht stelden in 1950 een commissie in, die voorstellen zouden moeten indienen voor de instandhouding van de Loosdrechtse plassen. Vier jaar later kwam deze commissie, met een gedegen rapport. Zij stelde voor, een Plassenschap in het

leven te roepen, waarin het plassengebied belang zou werken. De zogenaamde plassen zouden verbeterd moeten worden op we eilanden gelegd en aanlegplaatsen gemaakt. Betroffen dienen te worden in het plassengebied aanwezig, als schap overgenomen, althans niet in strijd met of streekplannen.

Vanzelfsprekend zou over ruime geldmiddelen ken. Becijferd was, dat eilanden in de plassen vergen; het Plassenschapsbuti kunnen heffen, o.a. ten en andere plezierige. Jhr. Mr. Hooft Grazeis voorlopige voorzitter noemd.

Over dit plassenschap Gooi en omgeving nog betreffende gemeenten gemeente Kortenhoef gemeester van deze idee: Voeg al de geme lang hebben bij de gemeente! Over deze het randgebied nog.

Intussen gaat de door, want uiteindelijk Kortenhoef afzijdig. W. van Amsterdam dit Plassenschap. Het heeft om verschillende uit oogpunt van dammers, belang bij plassengebied.

De Gedeputeerde hebben reeds een van het Plassenschap heden, jaarlijks een dertieneneenhalf der rekening van van gemiddeld tienduiz.

Ofschoon zijdelings derdaad ook voor het al Hilversum is een sporttoeristen, maar een prachtig recreatie woners van het Gooi.

In het Gooi spelen rijke aangelegenheden: plassenschap en het jaren zal van de wijsheid in het te voeren. Zo zal men de noodzaak ten zien als een moeten kunnen oplegen: Industrie, zoek val ons niet verder aanzien van ons Het natuurschoon van geheel opofferen.

Wat het natuurschoon het door woningbouw kwarteeuw, werd in de twaarteeuw geleden! Holland in samenwerking, gemeenten en de gemeente „Goois Natuureservaat. ting heeft al prachtig dankbaar mag zijn. Zie de schoonheid van het Gooi.

## Erfgooiers

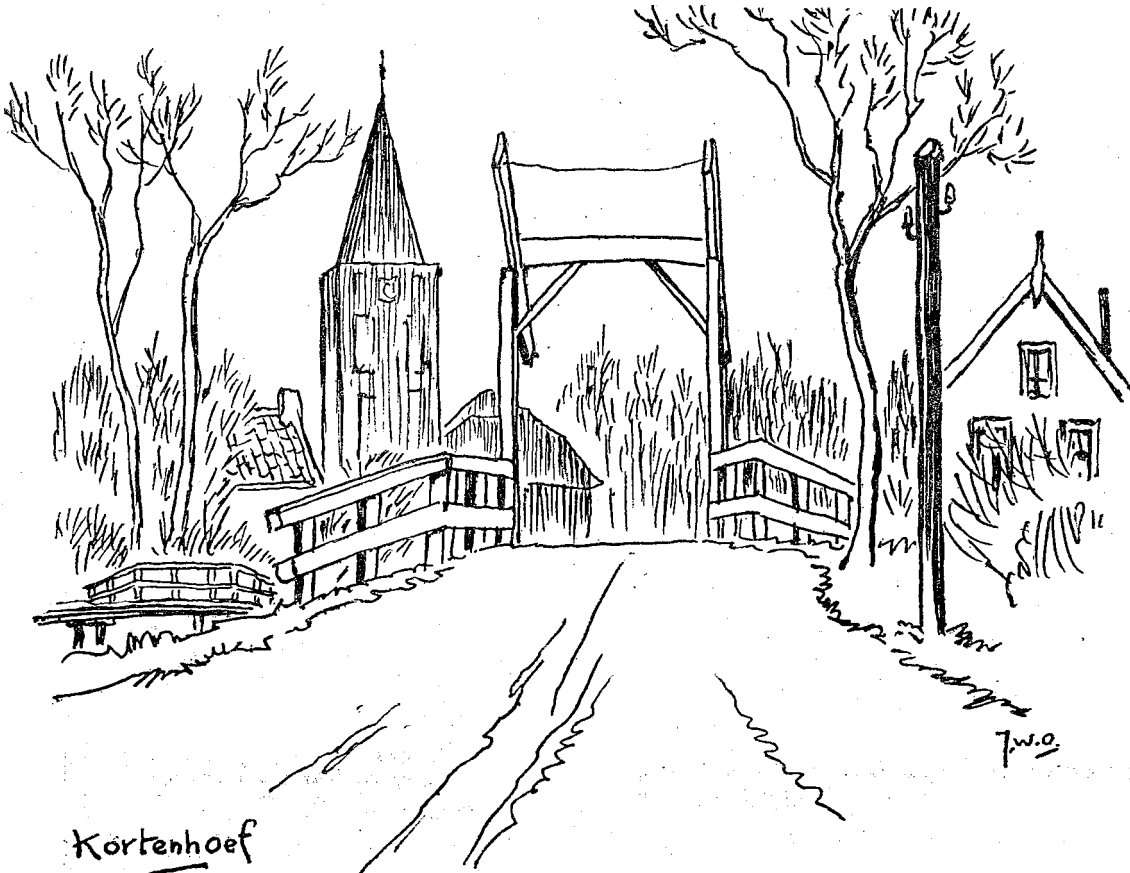
**D**EZE woorden hebben Ze wekken onwille aan vergeelde folianten datgene, wat geweest is.

Toch zijn deze woor nog springlevend in Gooise marke, al wordt en Lande van Gooiland gemeenschappelijke deel der heidegronden deel van de weidegrond gebruik der zogenaamde.

Er moet echter om dat die meent al tallo heeft. In de tijd van zaakte de kwestie van zelfs opstootjes. Er is militaire macht moest de orde te herstellen. zijde in de geschiedenis.

Jo Spier heeft een maakt van een vergaderk van Naarden. Niet tekening de titel: De

Voor die erfgooiers geschiedenis duiken. Het het jaar 1000 eigendom Emmerik. In 1280 Gooiland in eeuwige tijd wordt over een werd in feite eigena kregen recht tot gebruik gebied mocht niet vers van Holland, één der uitdrukkelijk vast, dat marke mocht plaats probeerden dit tóch te verdelen en vandaar, dat



Kortenhoef



**Gooi**

...enten, die bij  
...zouden samen-  
...in de plasser  
...er zouden ni-  
...men, er zouden  
...ervoorzelingen  
...in het plas-  
...het Plassen-  
...men, indien dit  
...uitbreidings-

...Plassenschap  
...nunen beschik-  
...struieren van  
...800.000.— zou  
...wel een retri-  
...kers van jach-

...eist werd tot  
...ssenschap be-

...ste jaar in het  
...geen geweest. De  
...uitbundig. De  
...tegen. De bur-  
...erde een nieuw  
...zoals wij, be-  
...tot één grote  
...in het Gooi en  
...n geweest.

...stet Plassenschap  
...in de gemeente  
...ge van B. en  
...beefneming aan  
...t en de hoofdstad  
...aar voornam-  
...for de Amster-  
...erhoud van het

...Noord-Holland  
...rsm, ten behoeve  
...n werkzaam-  
...verlenen van  
...nadelig saldo  
...tot een bedrag

...s, ssegebied in-  
...en belang. Voor-  
...oor de water-  
...et watergebied  
...t voor de be-  
...ze

...del drie belang-  
...n: wijzigingen, het  
...sta de komende  
...besturen veel  
...vragen gevraagd.  
...ak tegebied moe-  
...Men zal het  
...moeds te zeg-  
...lkheden, maar  
...lshen ook ten  
...verplichtingen.  
...n mogen wij niet

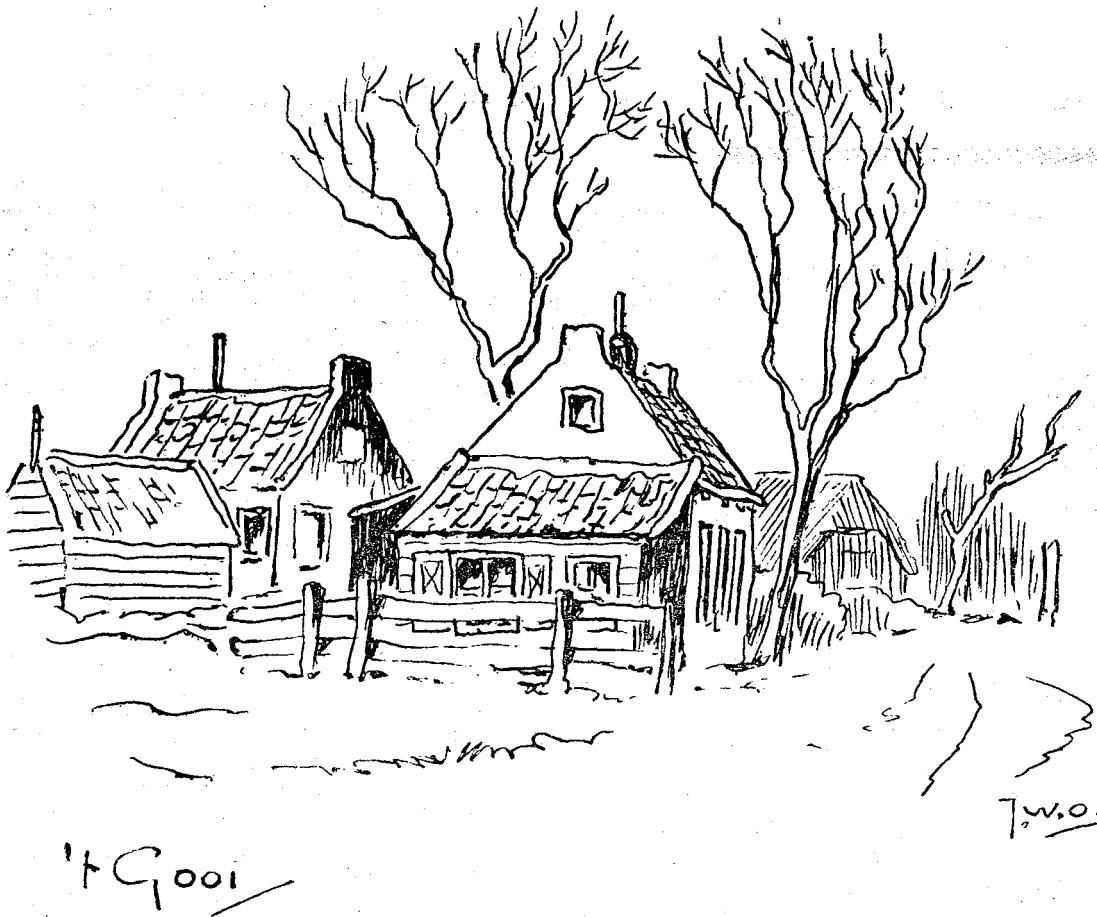
...ot behoud van  
...bedreigde na-  
...dit jaar een  
...ovincie Noord-  
...e Gooise geme-  
...n, de stichting  
...a. Deze stich-  
...waarvoor men  
...bres voor de

**evenden**

...van historie.  
...lkingen op  
...zicht geven in  
...t b  
...betekenissen  
...et nog steeds een  
...genoemd Stad  
...nog altijd een  
...zeggen dat een  
...n eg belangrijker  
...eenschappelijk  
...ms zijn.

...n gezegd worden,  
...heden gegeven  
...sling veroor-  
...en scharenden  
...gevoeld en de  
...pas komen om  
...donkere blad-  
...gooiers.  
...tekening ge-  
...gooiers in de  
...d gaf hij deze  
...de tempel.....

...ten we in de  
...was omstreeks  
...van Eften, bij  
...Floris V het  
...ret. Pas ná die  
...ken. Floris V  
...Gooibewoners  
...nd. Dit grond-  
...en. Een Graaf  
...Floris V, stelde  
...deling van de  
...en en Laren  
...ngen aan het  
...t met nadruk



bepaalde, dat de marke een z.g. grondheerlijke marke was en dus aan hem, dat wil zeggen: aan het grafelijk huis toebehorend.

De Gooiers stelden met elkaar overeenkomsten op betreffende het gebruik van de gronden. Het waren de zogenaamde schaarbrieven, waarvan de oudstbekende die van 1404 is. Iedereen die in Gooiland woonde had recht op medegebruik van de marke. Maar is er ooit iets nieuws onder de zon? Als thans Gedeputeerde staten van Noord-Holland overwegen om de vestiging in het Gooi af te remmen, denken ze misschien aan de Gooiers van vijf eeuwen geleden, die vreemdelingen wilden weren. Iemand van buiten het Gooiland kon weliswaar in het Gooi een hoeve kopen, maar daarmee verwierf hij niet het recht, te profiteren van de gemeenschappelijke weidegronden. Zodoende kwam het erfelijk recht van de Gooiers in mannelijke lijn ook op de voorgrond. Maar pas in 1700 werd voor het eerst de benaming erfgooiers gebruikt. Men maakte toen een lijst van gerechtigden op. Er kwamen 1088 namen op voor en het aardige is, dat deze lijst zelfs nu nog geldt als grondslag om aanspraken op het recht van erfgooiër te funderen. In de Napoleontische tijd werd voorgesteld om de meente te verdelen. Wonderlijk genoeg wilde men daar niets van weten. Maar wel boetten de erfgooiers toen in aan zeggenschap, want de gemeentebesturen begonnen macht te krijgen in de vergadering van Stad en Lande.

De marke had dus een taai leven! In de negentiende eeuw echter werd tot twee keer toe een verdeling van de gemene gronden met het Domeinbestuur bewerkstelligd. Beide partijen kregen haar aandeel in volle eigendom en van die tijd af werd het een vrije marke.

Ook van die tijd af waren er telkens moeilijkheden. Het Gooi begon te groeien. Er kwam een spoorweg, vele Amsterdammers gingen zich in Gooise gemeenten vestigen.

Er kwamen „vreemdeling” in de raden van de Gooise gemeenten. Die „binnendringers” waren uiteraard geen erfgooiers — en moesten deze nu mede beslissen over het wel en wee van de vrije Marke? Het zette veel kwaad bloed. Want de gemeenteraden hadden vertegenwoordigers in Stad en Lande. En na niet zo lange tijd was het zelfs zó, dat de „vreemdelingen” in de vergadering van Stad en Lande de meerderheid bezaten. Algemene ontevredenheid onder de erfgooiers was er het gevolg van.

**Laren en de kunstschilders**

Iedereen weet, dat in Laren talrijke beroemde schilders gewoond hebben. Er wonen nog steeds veel kunstenaars. Ook een rijke Amerikaanse schilder heeft er gewoond en gewerkt. Zijn naam was: William Singer. Na zijn dood schonk hij Nederland er een prachtig museum bij: vorig jaar werd het in Laren geopend. Het heet: Singer Memorial Foundation. Er hangen veel van Singers eigen werken. Bovendien heeft het museum een prachtige concertzaal. Dit museum is een trekpleister temeer voor het Gooi!

Laren heeft nog een bijzonderheid: Het is de enige gemeente boven onze grote rivieren, waar jaarlijks (op 24 juni, Sint Jan) een processie wordt gehouden.

Dit is enigszins te begrijpen. De vertegenwoordigers van de gemeenten kwamen natuurlijk allereerst op voor de belangen van hun gemeenten. De erfgooiers waren van mening, dat hun belangen, zowel persoonlijk als in vereniging, niet meer werden erkend.

Toen in 1890 het stemrecht van de Vergadering van Stad en Lande uitsluitend aan burgemeesters werd toegekend, geraakte de maat van ontevredenheid vol. Onder die burgemeester was slechts één erfgooiër.

In 1912 kwam de zogenaamde Erfgooierswet tot stand. Rekening houdend met de historie en met het recht, werd vastgelegd, dat de gemene heide en de weidegronden in eigendom toebehoren aan Stad en Lande van Gooiland. Dat was toen nog ongeveer eenderde deel van het Gooi! De welvaart zowel van de leden als van Gooiland in het algemeen zou worden bevorderd en daarbij zou vooral aan de landbouw gedacht worden. Meerderjarige erfgooiers verliezen hun lidmaatschap bij vertrek uit het Gooi. Het bestuur zou bestaan uit 15 leden: zes afgevaardigd door Gooise gemeenten, zes door scharende leden. Onder de scharende leden werden en worden verstaan diegenen die het boerenbedrijf uitoefenen en gebruik maken van de mogelijkheid om vee te laten weiden op de gemeenschappelijke marke. Twee leden zouden afgevaardigd worden uit de groep van de Erfgooiers, die niet schaarden. Het vijftiende lid, de voorzitter, zou doof de Kroon worden benoemd. Door deze wet werden de gemoederen gekalmeerd. Een tijdlang was er rust in het Gooi, rust onder de erfgooiers.

Maar het Gooi groeide, het inwonertal nam toe..... er was grond nodig voor woningbouw, voor bouw van fabrieken. Die grond had Stad en Lande van Gooiland; en de Gooise gemeenten probeerden inderdaad grond los te peuten. Dit alles had weer moeilijkheden ten gevolge.

Pas toen in 1932 de grond verkocht werd aan het al eerder genoemd Goois natuurrezervaat en er een wetswijziging kwam om het voor één keer mogelijk te maken, de opbrengst van deze verkoop onder de erfgooiers te verdelen, was de rust weergekeerd. Natuurlijk werden er nog wel eens vergaderingen van erfgooiers gehouden waarin niet alles pais en vree was, maar in grote lijnen heeft men zich toch kunnen verenigen met de wetswijzigingen.

Uit de geschiedenis van de marke is wel duidelijk geworden, dat de Gooise gemeentebesturen bij herhaling een trefpunt gevonden hebben in het belangenelement van Stad en Lande.

Het Gooi, deze prachtige streek, kent niet meer de schelmen van het slag, dat Jacob van Lennep tekende in zijn Ferdinand Huyck. De Andriesfiguur uit dat boek is er trots op „een echt Gooierskind te zijn en nog bovendien al de eilanden van de Westinjes zo goed kent as jij, herbergier, de weg naar je kelder en die ook graag een eerlijk vechtpartijtje wil hebben.”

Neen, de Gooiers zijn voortvarend, ze houden van aanpakken. Maar andere schelmen stropen wel dikwijls het Gooi af: Het zijn de zware jongens van Amsterdam, die maar al te vaak in Gooiland inbreken en stelen. Het zou ons niet verwonderen, als het Gooi gedurende laten we zeggen de laatste dertig jaar bovenaan zou staan op een lijst van streken, waar vrij regelmatig inbraken worden gepleegd. Het Gooi heeft er veel te verduren gehad en inderdaad bleken de daders vaak Amsterdamse onderwereldfiguren te zijn.

**HOTEL „DE KROON”**

SOPHIALAAN — LEEUWARDEN  
Tel. 4467—4468

Uw adres voor recepties en partijen

**EEN UITKOMST VOOR MAAGLIJDERS**

Maaglijders, U kunt weer alles gaan eten. De echte C-R MAAGTABLETTEN zijn weer in Nederland verkrijgbaar.

**C-R MAAGTABLETTEN**

geven direct verlichting en zijn pijnstillend.

De echte Amerikaanse C-R Maagtabletten zijn die lichtgele tabletten. Alleen verkrijgbaar bij:

**LOUIS RIETBERGEN**

NIEUWE BINNENWEG 400 - ROTTERDAM

Vraagt inlichtingen zonder enige verplichting.

**Rijwielen direct v. fabriek**

f 50.— goedkoper. Eerste klas materiaal en langdurige garantie. Gedurende de wintermaanden op onze reeds zeer laag gestelde prijzen een extra korting: okt. f 12.50, nov. f 14.—, dec. f 14.—, jan. f 13.— en febr. f 12.50. Doe als zo velen profiteer van dit voordeel. Vraag gratis prijscourant met kortingsbonnen. SIMBA RIJWIELFABRIEK. Naald. Wijkseweg 26, 's-Gravenzande Tel. K 1748—673.

**A. Baars Azn**

Exploitatie van baggermaterieel N.V.

Telefoon no. 144 Sliedrecht  
Verkoop en verhuur

**HILVERSUM**

**C. VAN DEN BRINK**

Fa Erven G. H. van den Berg

**Schildersbedrijf**

VAARTWEG 73 . Telefoon 5561 . HILVERSUM

**JAN VAN DEN BRUL**

- ☆ HEREN- EN JONGENSKLEDING
- ☆ SPORT- EN REGENKLEDING
- ☆ EETERE BEDRIJFSKLEDING

HILVERSUM — GROEST 60 — TELEFOON 2614



**DE SPAARBANK**

Hilversum . Bussum . Huizen  
Loosdrecht . Muiden . Naarden

**Begrafenisonderneming**

L. v. d. Brink

Spoorstraat 4 . Tel. 4975 . Hilversum

Sinds 1896 een begrip

**Cinderella**

Het modehuis met de ruime keuze, ook in grote maten en voor oudere dames!

☆ Elegant, prettige pasvorm, voordelig!

HAVENSTRAAT 53 - HILVERSUM . TELEF. 2151

**DE DEUR UIT... DIE WAS**

Als U alles rekent is Reijmerink beter en voordeliger!  
REIJMERINK wast goed goed goed! en is op de duur heus voordeliger!

Reijmerink - 's-Graveland

Tel. K 2950 - 8862

**Fa. Gebr. de Waard**Crabethstraat 14  
Telefoon 2569-2248

GOLDA

Aannemer van

SLOOP-, SCHOOR- en  
GRONDWERKENHandel in BOUWMATERIALEN en  
METALEN**A. van der Werff****Scheepsbouw en  
Bergingsbedrijf**Verhuur dekschuiten en  
motordekschuiten

DOESBURG TELEFOON 275

**n.v. Scheeps-****bouwwerf v/h****Fa A. LANSER**Sliedrecht  
Holland

N.V. Aannemers. en Handelsbedrijf

**VAN OORD**

Hoogstraat 73a

**Werkendam**

Telefoon 444

RIJSWERKEN  
GRONDWERKEN  
ASFALTWERKEN


**Van der Spek**  
Machines  
Gereedschappen  
Aannemersartikelen  
**Rotterdam**  
Wolphaartsbocht 214

SCHEEPSBOUWERVEN

**A. VUYK  
& ZONEN**

CAPELLE AAN DE IJSSSEL

Nieuwbouw en reparatie

Telefoon Rotterdam 113333 (K 1800)



**VAN LEEUWEN BUIZEN**  
ZWIJNDRECHT

AANNEMERSBEDRIJF

**Gebrs. Hakkers**★ Handel in rijsmaterialen,  
riet en teen

★ rietmattenfabriek

★ Hoepelmakerijen

**WERKENDAM**

Telefoon 14

**STOLK's****Handelonderneming**VEERSEDIJK 223 H.I. AMBACHT  
Telefoon K 1850-6415Slopers van schepen en  
machine-installatiesIn- en Verkoop van oude en nieuwe  
schepen.  
Handel in motoren, stoomketels enz.**Zeeuwsch Dagblad****Goes**Een frisse en actuele krant  
met een ruime publiciteits-  
waarde.

Exploitatie: Drukkerij

Oosterbaan en Le Cointre - Goes

**UIT PERS EN PERIODIEK****Gedeeltelijke blokkering:****Compromis****Het zwaarste**

Onder de titel „Compromis” schrijft De Volkskrant o.m.:

„Het huurprobleem was een van de moeilijke punten bij de kabinetsformatie. Tussen wel en geen huurbelasting werd tenslotte een compromis bereikt.....

Dat compromis ligt ook ten grondslag aan de wetsontwerpen, zoals die nu zijn ingediend, al wordt daarover in de toelichting niet gerept. Er is een motivering onder geschoven, waaruit aannemelijk moet worden, dat de zaak een dergelijke oplossing zonder meer zou vereisen. En de redenering is dan: het oude woningbezit moet gemoderniseerd worden. Nu kan dat niet, omdat de arbeidskrachten voor de nieuwbouw worden opgeëist. Maar er moet een garantie zijn, dat het straks, als het woningtekort is ingehaald, wel gebeurt en daarom dient de overheid een deel van de hogere huur tot zolang voor de huiseigenaar te bewaren.

Is deze redenering waterdicht? Het oude woningbezit behoeft straks ongetwijfeld vernieuwing. En daarvoor is geld nodig. Maar dat wil nog niet zeggen dat dit geld zonder meer uit de huurbegroting van dezelfde woning moet komen. Er zijn tal van andere mogelijkheden. En daarnaast geldt, dat de normale concurrentie straks toch ook weer haar werk zou kunnen doen. Bij voldoende nieuwe huizen moeten de oude huizen wel gemoderniseerd worden om ze nog behoorlijk verhuurd te krijgen.

Zolang ruimte blijft voor dergelijke vragen weegt een beperking van het recht van de huiseigenaar op de opbrengst van zijn eigen bezit nog zwaar. Volgens de voorgestelde regeling zal hij nu ettelijke malen in het jaar een deel van de huurbelasting naar de staat moeten sturen, die het dan met rente voor hem zal bewaren en die ook bepaalt wanneer en waarvoor hij het zal mogen gebruiken. Waar zouden we blijven als dat ook het geval zou zijn met de opbrengsten uit andere vormen van bezit?

„Het lijkt ons in alle geval wonderlijk, dat in deze regeling een uitzondering wordt gemaakt voor de gemeenten. Zij mogen de volle huurbelasting van hun huizen houden. Waarom? Als het niet gewenst is om vernieuwingen nu te laten uitvoeren, geldt dat ook voor de gemeenten. En bij de moeilijke financiële positie waarin veel gemeenten op het ogenblik verkeren, kan men er ook niet al te gerust op zijn, dat zij het zeker voor straks apart zullen leggen.

Zo kunnen wij voor deze regeling niet enthousiast zijn. Als de huurbelasting in deze vorm aanvaard moet worden, dan blijft voor ons toch het compromis hoofdzakelijk, ook al wordt dat in de stukken niet meer met zoveel woorden genoemd. Het is nu eenmaal zo, dat zonder dat compromis het huurprobleem opnieuw vast komt te zitten met alle gevolgen van dien: en voor de huiseigenaren en voor de noodzaak om straks een redelijk evenwicht te hebben tussen de huren van oude en nieuwe huizen. Dat moet het zwaarste wegeen.”

**Verwerpelijk**

De Nieuwe Rotterdamse Courant schrijft o.m.:

„Op sociale gronden, uit een oogpunt van maatschappelijke rechtvaardigheid, is er dus alles vóór te zeggen, de huiseigenaren het volle brutoinkomen uit de huurbelasting ten goede te laten komen, opdat zij mede de hun

zo lang onthouden verbetering van hun netto-inkomen zullen kunnen genieten. Een rechtsgrond voor de blokkering van de huurbelasting kan dus zeker niet aan private sociale overwegingen ontleend worden. Wie hier anders over denkt, moet er dan ook rond voor uitkomen, dat hij „koude” socialisatie van het particuliere woningbezit nastreeft. Dan komen de politieke kaarten tenminste op tafel te liggen.....

Wat thans uit de bus is gekomen, is het uitoefenen van een indirecte bestedingsdwang, welke o.i. alleen gerechtvaardigd zou kunnen zijn, indien alle andere middelen, met name fiscale faciliteiten voor woningverbetering, zouden falen. Doch, dit voor het ogenblik daargelaten, rijst de vraag of het door de regering voorgestelde indirecte dwangmiddel wel voldoende effect zou hebben; zolang de woningnood heerst, is immers de noodzaak voor de eigenaar om zijn woning te verbeteren teneinde „in de markt” te blijven, allermint groot: de woning blijft toch verhuurd.....

Wanneer men, in plaats van de nu voorgestelde, indirecte dwang andere middelen zou aanwenden om het gerechtvaardigde eigenbelang der huiseigenaren — een reeds zo lang verschoven mededelen in de gestegen welvaart — met het algemene sociale belang van de verbetering van het oude woningbezit te bevorderen, zou een psychologische atmosfeer worden geschapen waarin medewerking van de betrokken eigenaren verkregen zou kunnen worden om dit sociale doel zoveel mogelijk te verwezenlijken. Ook de nu voorgestelde aanpak van het huurvraagstuk getuigt wederom van een miskennen van de werking van fundamentele menselijke economische wetten. Opnieuw wordt een beroep gedaan op een vermeende staatsalmacht, en wordt uit het oog verloren dat ook de moderne opvattingen over het eigendomsrecht met alle beperkingen van dien, ervan uitgaan dat de erkenning van dit recht een van de voornaamste drijvende krachten in de maatschappij blijft. Het herstel van Nederland had de niet verwachte vlucht nooit kunnen

nemen, indien men eigenaren op welk terrein ook niet in hun fundamentele bevoegdheden had gelaten. Op het gebied van de volkshuisvesting is dit echter miskend en vandaar dat deze sector bij het algemene herstel is achtergebleven.”

**Niet enthousiast**

De Rotterdammer schrijft o.m.:

„Dat er straks geld moet zijn om het oude woningbezit te restaureren of zelfs te moderniseren, kan duidelijk zijn. Maar spreekt uit de wetsvoorstellen niet een — bovendien ongemotiveerd — gebrek aan vertrouwen in de huiseigenaren? Is dit eigenlijk toch weer niet een nieuwe discriminatie van deze bevolkingsgroep?

Een huiseigenaar die niet van verstand is ontbloot zal wel degelijk bedenken, dat de woningmarkt vandaag wel uiterst krap is, maar dat toch wel eens andere tijden zullen aanbreken, waarin ook hier de concurrentie zich weer zal doen gelden.

Als men dan werkelijk gebrek aan vertrouwen in de huiseigenaar heeft, moet men dan óók niet vrezen, dat hij restauraties, waartoe hij zelfs onder de huidige omstandigheden nog wel in staat is, zal verschuiven onder het motief, dat de daarvoor bestemde gelden aan zijn beschikking onttrokken zijn?

Waarom ook moet men er zo automatisch van uit gaan, dat restauraties aan woningen rechtstreeks uit de huurbegroting moeten worden bekostigd? Het is zeer wel mogelijk, dat de huiseigenaar behalve de huurbegroting nog andere inkomsten heeft, waaruit de restauraties kunnen worden voldaan.

Wonderlijk is verder, dat buiten deze regeling gehouden worden de woningen, die aan publiekrechtelijke lichamen, dus bijvoorbeeld gemeenten, toebehoren. Van deze woningen meent de regering te mogen aannemen, dat noodzakelijke verbeteringen tijdig worden aangebracht. Het gebrek aan vertrouwen werkt hier blijkbaar niet,

maar de discriminatie van de andere eigenaren wordt er intussen nog wat scherper door geaccentueerd.

Een belangrijk bezwaar achten wij ook, dat de nu voorgestelde regeling een nieuwe overdaad aan administratieve rompslomp met zich zal brengen.

Neen, tot enthousiasme zijn we vóóralnóg niet te bewegen.”

**Te ver**

In De Tijd lezen we o.m.:

„Hoe fraai, ofschoon onvolkomen dit alles ook in het wetsontwerp is geregeld, menige huiseigenaar zal toch straks met een bloedend hart de helft van de huurbelasting op het grootboek storten. Menselijkerwijs gesproken ziet hij dit geld de eerste tien jaar niet terug. Zelfs in de ergste particuliere noden, bij ziekte en gebrek, die ook hem kunnen treffen, zal hij niet daarvoor kunnen beschikken. Ook niet door verpanding of belening. Dit achten wij te ver gaan. In noodgevallen moet het de minister van financiën mogelijk zijn, de terugbetaling te bevelen. Daar zal geen huis in Nederland van instorten.”

**Mijlen ver**

Het Algemeen Handelsblad schrijft o.a.:

„Wat zal de regering doen met het van de huiseigenaren geaccumuleerde geld? Besteding voor de verbetering van woningen, het doel, dat in de wet wordt genoemd, is in de eerste jaren uitgesloten. Zoals de zaak zich thans laat aanzien krijgt de blokkering het karakter van een gedwongen lening of van een huurbelasting. Hiermee zijn wij mijlen ver beland van de oorspronkelijke inhoud, die aan de gedachte van huurblokkering inherent was: prikkels te scheppen tot de bouw van nieuwe woningen. Zonder twijfel is de activering van het vernieuwingsproces van vóóroorlogse woningen nuttig, maar nuttiger is het alles te doen om de totale woningvoorraad van Nederland aan te passen aan de behoefte.”

**EN ONS COMMENTAAR****Amendering mogelijk***De kwestie van de huurbelasting is onderwerp van breedvoerig beraad geweest toen dr. Drees voor de eerste maal het vorige jaar een opdracht kreeg tot vorming van een kabinet. Na heel veel besprekingen is toen een compromis tot stand gekomen, waarop de betrokken fractievoorzitters het eens geworden waren. Een compromis betekent uiteraard, dat geen van de partijen haar zin gekregen heeft. Ieder voor zich heeft wat moeten toegeven. Zeker is, dat de Partij van de Arbeid niet het minst heeft toegegeven. Bevredigend is een compromis echter nooit.**Nu dan ook de regeringsvoorstellen ingediend zijn en de regering dus uitvoering gegeven heeft aan hetgeen zij in haar verklaring van 23 oktober jl. heeft aangekondigd, is het duidelijk, dat er van tal van kanten bezwaren rijzen. Want eerst nu hebben de Staten-Generaal een uitgewerkt voorstel voor zich. En nu doet zich de vraag voor in hoeverre dit voorstel overeenkomt met hetgeen verwacht kon worden.**Uit talrijke publicaties blijkt wel, dat er velen zijn, die niet enthousiast zijn over hetgeen thans uit de bus is gekomen. Dat is te begrijpen. De Volksvertegenwoordiging komt wel voor een zeer moeilijke beslissing te staan.**Eenzijds hebben de fracties in de Tweede Kamer zeker volkomen vrijheid van handelen ten opzichte van voorstellen van het tegenwoordige niet-parlementaire kabinet. Anderzijds is het duidelijk, dat de ministers, door het zitting nemen in het kabinet op basis van het program van dr. Drees, waarin uiteraard het compromis was opgenomen, medeverantwoordelijk zijn voor dit voorstel. De vraag is nu, in hoeverre de fracties, die een geestverwant in het kabinet hebben, moreel vrij staan ten opzichte van het compromis, dat in de eerste fase van de kabinetsformatie tot stand kwam.**Eén ding is evenwel zeker. Niemand heeft zich gebonden op het voorstel, zoals het thans in details aan de Staten-Generaal is voorgelegd.**Amendering is daarom zeker nog mogelijk.*



# Kiesvereniging te Andijk vierde

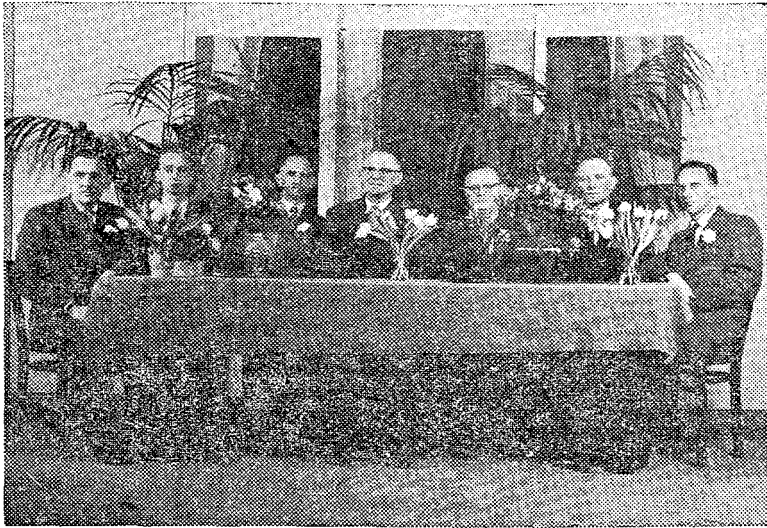
## 60 jarig jubileum

DE anti-revolutionaire kiesvereniging „Eendracht maakt macht” te Andijk heeft op waarlijk luisterrijke manier haar zestigjarig jubileum gevierd. Hoewel er een aantal kiesverenigingen is, dat op een nog hogere leeftijd kan bogen — enkele hebben zelfs het eeuwfeest al achter de rug — bestaat er toch alle reden bij dit diamanten feest stil te staan.

Zoals ook door dr. W. P. Berghuis werd geconstateerd, die de feestrede uitsprak, behoorde Andijk toch tot de kiesverenigingen, die in de eerste moeilijke tijd het spit hebben afgebeten. En nog is de positie van de anti-revolutionairen in het sterk vrijzinnige en rode Noordholland niet gemakkelijk. Het geeft de burger moed wanneer hij als een oase in de woestijn een gemeente als Andijk aantreft waar toch ongeveer 42 % der stemmen op de anti-revolutionaire lijst worden uitgebracht.

Vanzelfsprekend werden heel wat herinneringen uit de beginperiode opgehaald. De verkiezingen onder het districtenstelsel waren duels, welke door de gehele bevolking met grote spanning werden gevolgd. De voorzitter vertelde, dat het wel gebeurd is, dat er een sleepboot werd gecharterd om vissers van de Noordzee op tijd thuis te halen voor het uitbrengen van hun stem.

Daar de West-Friezen in Andijk met de Friezen van de overkant op goede voet staan bleek wel uit de samenstelling van het pro-



Het bestuur van de jubilerende kiesvereniging te Andijk, v.l.n.r. de heren J. Butterman, Tj. Adema, R. Kooiman (secr.), K. Nierop (voorz.), M. Wagenaar (2e voorz.), J. de Vries penningmeester) en F. van Dokkum.

gramma. Er werden namelijk enige films vertoond door de Propagandacommissie uit Friesland, welk programma-onderdeel zeer in de smaak viel.

Er is herhaaldelijk gepleit voor het bijtijds doen eindigen van de vergaderingen. Dat deze stelregel op een feestavond niet altijd kan worden gehuldigd is begrijpelijk. Maar het zegt toch wel wat als een kiesvereniging in staat is om een zodanig boeiend en gezellig programma te bieden, dat de sluiting om half twee 's nachts plaats vindt en dat dan niemand van de 250 aanwezigen zich heeft verveeld. En zo was het in Andijk.

Het liep allemaal op rolletjes. De feestrede van dr. Berghuis vormde de hoofdmoot maar daarnaast waren er nog talrijke andere aantrekkelijke programma-onder-

delen, waarvan we noemen: mastklimmen, samenzang (o.a. van het Andijker volkslied), een korte historieschets, een intelligentietest en niet te vergeten gezellige pauzes, waarin door Arjos-meisjes versnaperingen werden gepresenteerd.

Er kan worden geconstateerd, dat Andijk, ondanks zijn hoge ouderdom, nog springlevend is en op principiële en frisse wijze zijn bijdrage levert in de strijd voor de christelijke politiek in ons land.

Wij willen ook op deze plaats onze gelukwensen aanbieden en er de wens aan verbinden, dat de Andijker kiesvereniging ook bij de voortduur, onder beding van Gods zegen, mag bijdragen tot verbreding en versterking van de anti-revolutionaire invloed in West-Friesland.

## ARJOS-NIEUWS

ZATERDAG j.l. waren de Noordhollandse Arjosclubs in Amsterdam voor het houden van de jaarvergadering van het provinciaal verband. Op deze gezellige bijeenkomst — hoe kan het anders wanneer men in de hoofdstad vergadert — sprak mr. C. van Rij over de Aziatische problemen, waarbij hij speciale aandacht schonk aan Communistisch China en het China dat op Formosa door Tsjang Kai-Sjek wordt geregeerd. In een uitermate boeiend en interessant betoog schilderde de heer Van Rij de situatie in Oost-Azië en de verhouding tussen het Russisch en Chinees communisme.

Na een uitvoerige bespreking en gedachtenwisseling kwam secretaris Hörchner in actie bij het bespreken van zijn jaarverslag. Er zijn nog perspectieven in deze provincie en ook aan mogelijkheden voor het uitbreiden van het aantal clubs ontbreekt het niet. Met frisse moed en enthousiasme gaat dit provinciaal verband een nieuw jaar in en wij twijfelen er niet aan of het zal in de toekomst van zich doen horen.



DE Arjos in Drente mag er zijn! De organisatie van deze a.r. jongerengroep en alles wat daarbij hoort, staat op een peil, dat uitsteekt boven het landelijke gemiddelde.

Deze woorden zei de landelijke voorzitter van de Arjos, de heer S. Silvis uit Scheemda, toen hij de energieke voorzitter van de Drentse afdeling, de heer J. Hollenbeek Brouwer uit Assen, toesprak op de jaarlijkse toogdag van de Drentse Arjos in Assen.

Acht honderd enthousiaste jongeren waren daar bijeen gekomen. Niet alleen om er des middags een tweetal prominente sprekers te kunnen horen, maar ook om het afscheid mee te maken van de heer J. Hollenbeek Brouwer.

Tien jaren lang heeft deze in Drente geboren en getogen organisator zich vastgebeten in het werk van de a.r. jongeren in dit gewest.

Eerst was hij voorzitter in de Drentse hoofdstad, waar men destijds vol vuur en ijver twee tot drie clubs op de been wist te brengen en later hanteerde de heer Hollenbeek Brouwer ook de voorzittershamer van de provinciale afdeling.

Door zijn toedoen werden in diverse dorpen nieuwe clubs opgericht en werd het ledental gaandeweg groter.

Niet voor niets schreef het bestuur onder leiding van de heer Hollenbeek Brouwer voor het komende jaar

- \* Jaarvergadering Noord-Holland
- \* Uit het land van Bartje
- \* De Arjos in Amsterdam

een actie uit onder de veelbelovende naam „Werk mee aan de uitbreiding van je club!”

De Arjos in Drente liep op zijn tenen. Men bereikte de bovenste trede en in sommige plaatsen richtte men clubs op, van welke men vooruit wist: Dat houden ze niet vol. Er wonen daar te weinig jongeren.

Ondanks dat wil het bestuur nieuwe en andere activiteiten „omdat er soms nog onbegrensde mogelijkheden liggen.”

Drieëndertig clubs zijn er in Drente, en vrijwel allemaal waren ze vertegenwoordigd op de toogdag in Assen.

Henk Eleveld uit Smilde is door hen tot nieuwe voorzitter gekozen.

„In Drente geen onbekende”, zei de heer J. Smallembroek in zijn toespraak.

„Hij komt uit een oud Drents geslacht, dat zich steeds heeft ingezet voor de a.r. partij.”

Henk Eleveld zelf zei in zijn maidenspeech, dat hij het voorzitterschap van de Drentse Arjos alleen maar kon aanvaarden als een opdracht van God.

Drente heeft een belangrijke dag meegemaakt in Assen. Geschenken en bloemen werden aangeboden aan de scheidende functionaris, die tien jaren lang de Arjos heeft gestuwd in opwaartse richting. Een warm applaus en vele hartelijke toespraken waren voor zijn opvolger, die géén gemakkelijke taak op z'n schouders heeft genomen.

Enige weken geleden is het Provinciaal Comité van a.r. kiesverenigingen in Drente een nieuwe actie begonnen. Welnu, de jonge garde blijft niet achter. Integendeel..... Drente leeft!

Oud en jong hebben zich achter hetzelfde doel geschaard.

HET bestuur van het Stedelijk Verband van Arjosclubs in Amsterdam heeft onlangs afscheid genomen van haar presidente, mej. Truus van der Pol. In de afgelopen zittingsperiode van twee jaar heeft zij laten zien dat een vrouw ook in het organisatorische werk op haar plaats is. Het nieuwe bestuur is er dan ook trots op haar werk te mogen voortzetten.

Voor de komende jaren is dit bestuur als volgt samengesteld: H. Feddema, voorzitter; C. H. van Homeijer, 1e secretaris; mej. N. Luyten, 2e secretaresse; G. de Boer, alg. adjunct; K. de Ruyter, penningmeester en J. W. Boers, afgevaardigde prov. verband.

## ZWOLLE

### BEGRAFFENISSEN

(ook buiten Zwolle)

**R. Dragt**

Roggenstraat 22 - Telef. 5594 - Zwolle

HET VERTROUWENSADRES VOOR

### PIANO'S EN ORGELS

ook voor het stemmen en onderhouden van uw instrument

**GANZEVOORT**

DIEZERSTRAAT 116 - TEL. 6552 - ZWOLLE

Uitgebreide keuze muziek en grammofoonplaten

Steeds voorhanden de nieuwste uitgaven der volgende rubrieken: Theologie - Staatskunde - Vaderl. Geschiedenis - Kerkgeschiedenis - Zending - Wijsbegeerte - Taal. en Letterkunde - Romans en Novellen - Opvoeding en Onderwijs.

**Boekhandel Westerhof**

MELKMARKT 36 - ZWOLLE - TELEF. 6171

## WONINGINRICHTING

**Boertien**

Sassenstraat 39 - ZWOLLE - Tel. B 5200-6473

Levering franco met eigen wagen.

## WAGENINGEN

**B. H. Haze**

**aannemersbedrijf**

Uw adres voor alle voorkomende

**timmer- en metselwerken**

Wageningen - Harnjesweg 45 - Ceresstraat  
Telefoon 2610

## Radio Technisch Bureau

**J. G. van Dodewaard**

Grindweg 67 - Telefoon 2889 - Wageningen

De zaak met de langste televisie-ervaring

Wie „Dodewaard” kent, zoekt niet.

Wie zoekt, kent „Dodewaard” niet.

VOOR PRIMA

## brandstoffen en stookolie

**H. J. Troost**

Stationsstraat 5 A - Telefoon 2892 - Wageningen

**Mej. K. van Tol**

BOTERSTRAAT 18 - TEL. 2135 - WAGENINGEN

**Coupeuse - Lerares**

**Het adres voor**

**damesmaatwerk**

## HAARDEN EN KACHELS

voor vaste en vloeibare brandstoffen, zowel voor woonkamer als voor kantoren, zalen, etc.

**Fa. Wed. T. Viets**

Bergstraat 38 - Tel. 2765 (K 3370) - Wageningen

Onbetwist óók Uw kousenspecialist

**D. S. DIJKMAN**

HOOGSTR. 29, TEL. 2164 (na 6 uur 3121), WAGENINGEN

- TRICOTAGES
- MANUFACTUREN
- BABY-ARTIKELLEN
- NYLONKOUSEN EN .SOKKEN

Agent Anker naaimachines. Vraag vrijblijvend demonstratie. — Reparatie na 1 jaar schriftelijke garantie.

De mode voor morgen vindt u heden bij . . .

**MODEHUIS „DE WINDT”**

„Speciaalzaak voor damesconfectie en pelterijen”

Hoogstraat 25 - WAGENINGEN

## VOOR ADVERTENTIES

geheve men zich uitsluitend te wenden tot de advertentie-administratie: Kon. Wilhelminalaan 34, LEIDSCHEMENDAM

## VONKEN VLIEGEN OVERAL!

# Verloochening van de schoolstrijd?

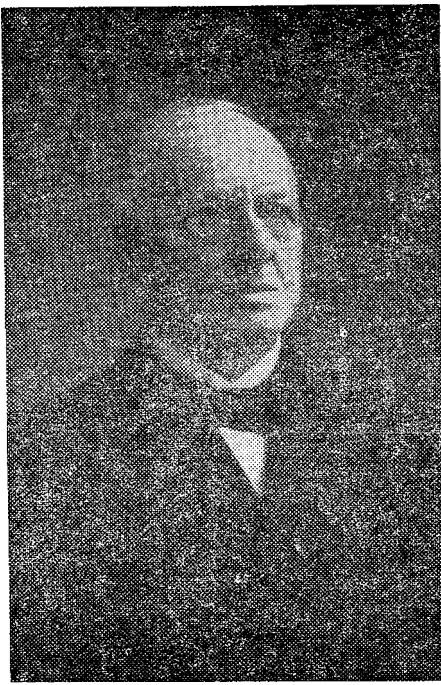
## Zijn wij op de goede weg?

**B**ij de behandeling van de kleuteronderwijswet 1955 deed zich dit verschil met de Lageronderwijswet voor, dat de Grondwet geen bepalingen bevatte, die de openbare kleuterscholen ook maar enigszins bevoordeelden boven de vrije particuliere scholen. Wel wordt thans vrij algemeen aangenomen dat vóór 1917 ook reeds voor het I.o. een wet de Visser mogelijk zou zijn geweest, maar toenmaals achtten velen de grondwetswijziging van 1916/1917 nodig om een Lageronderwijswet te verkrijgen, die de financiële gelijkstelling zou kunnen brengen.

Bij de kleuteronderwijswet stonden Regering en Volksvertegenwoordiging derhalve geheel vrij. Wat dat betreft kon de vrije particuliere school regel, de openbare aanvulling, ongehinderd toepassing vinden.

Toepassing van dit grondbeginsel van onze Anti-revolutionaire partij lag ook daarom voor de hand, omdat circa 89% van alle kleuters, die een kleuterschool bezochten op een vrije particuliere school gingen en slechts 11% op een openbare.

Gunstiger gelegenheid om dit Anti-revolutionaire en Christelijk Historische beginsel in de praktijk te verwezenlijken, ware moeilijk uit te denken.



Minister De Visser, de man die de onderwijs-pacificatie tot stand bracht.

Nooit heb ik echter kunnen denken, dat ik zo diep in mijn eigen partij zou worden teleurgesteld, dan toen ik moest constateren, dat nóch in de schriftelijke voorbereiding van dit wetsontwerp kleuteronderwijs, nóch bij de mondelinge behandeling in de Staten Generaal, onzerzijds met geen woord over dit grondbeginsel van onze partij is gehandeld. Het leek wel of dit beginsel nooit had bestaan. De enige, die het ter sprake bracht was Prof. Gerretson die in de Eerste Kamer er de aandacht op vestigde.

A ooit het beginsel: de vrije particuliere school regel, de openbare slechts aanvulling kans op verwezenlijking heeft gehad, dan toch zeker toen.

Maar waaraan deze gang van zaken dan toch te wijten?

Het antwoord moet tot ons aller diepe beschaming helaas luiden: aan de jarenlange verloochening onzer eigen beginselen.

Hoe was de stand van zaken vóór de pacificatie van 1916/17?

Bij het vijftigjarig bestaan van de Ver. voor Chr. Nat. Schoolonderwijs hield in 1910 Prof. Dr. J. Woltjer de feestrede. Daarin zeide hij o.a.: „Ons beginsel drijft met langzame maar onverminderde stuwkracht heen naar een stand van zaken, waarin het bijzonder onderwijs regel, het openbare aanvulling zal zijn.” Ideaal is thans de openbare neutrale school sinds lang niet meer voor verreweg het grootste deel der natie. De weg waarlangs zij kan worden gebracht tot haar natuurlijke taak van aanvulling van het bijzonder onderwijs, hetwelk beantwoordt aan de geest der ouders behoort niet lang meer te zijn.”

De overwinning lag volgens Prof. J. Woltjer voor het grijpen en was binnen niet al te lange tijd te verwachten.

Niet zozeer de grondwetsherziening 1916/1917 onder het liberale ministerie Cort van der Linden, als wel de pacificatie heeft een streep gehaald door alle

verwachtingen, welke te dien aanzien werden gekoesterd. Dat men van onze zijde meening met de grondwetsherziening, hoe zeer dit ook reeds verkeerd was, is nog enigszins te begrijpen.

De nood in de gezinnen van onze christelijke onderwijzers was in die dagen van de eerste wereldoorlog tot een beangstigende hoogte gestegen en het maakt de indruk dat de liberalen chantage pleegden toen ze de rechtse partijen dwongen met hun liberale conceptie voor het onderwijsartikel mee te gaan, opdat dan de weg open zou komen om de salarissen der christelijke onderwijzers op het peil te brengen van dat van hun openbare collega's.

Maar men had dit laatste toch als afbetaling kunnen aanvaarden, als een stap

Van Dr. P. G. Knibbe ontvingen wij nevenstaande beschouwing, waarin critiek wordt geuit op de houding van de A.R.-partij inzake de onderwijsvraagstukken.

In een volgend nummer hopen wij op dit artikel commentaar te leveren.

in de goede richting. Waarom echter moest dit betekenen, dat men afstand deed van een der voornaamste beginselen uit de schoolstrijd: de vrije particuliere school regel, de openbare slechts aanvulling? Waarom moest er „pacificatie” komen. Waarom moest de strijd om de ziel van de kinderen van ons volk, wel niet aanstonds in de praktijk, maar dan toch in principe worden stilgelegd? Waarom moest de schoolstrijd beëindigd worden?

Dr. Kuyper heeft tegen een dergelijke verloochening van een der hoofdbeginselen van de schoolstrijd in zijn: A.R. Staatskunde d. II 464/465 en in de De Standaard van 28 september 1916 gewaarschuwd, maar tevergeefs.

Voorzover mij, na gedaan onderzoek, is gebleken heeft men het nooit gewaagd om deze beginselverloochening voor ons volk goed te motiveren. Het is geschied en dat heeft ons volk maar moeten accepteren. De geschiedenis van de pacificatie moet heden ten dage nóg worden geschreven.

Thans is het echter nog veel erger geworden dan men toen ooit heeft kunnen denken. Allereerst is door de met onze hulp en instemming tot stand gekomen Kleuteronderwijswet het mogelijk geworden, dat straks honderden openbare kleuterscholen worden gesticht. Zelfs zullen tal van vrije particuliere kleuterscholen in openbare worden omgezet. Dat proces is reeds in volle gang.

Het debat over de Kleuteronderwijswet werd overigens geheel overheerst door de heer van der Sleen, vice-voorzitter van de P.v.d.A. Achterhoede gevechten, en dat nog maar slappes, was al wat we wisten op te brengen. De strijd om de ziel „an het kind is op een droeve nederlaag uitgelopen.

Nog ontstellender is echter, dat de kopleiding in onze partij het heeft aangedurfd om de grondgedachte van art. 13 van Ons Program te ontcrachten, er de pit wist weg te nemen.

Het oer anti-revolutionaire art. 13, dat ingaat tegen de stelling alsof het de roeping der overheid zou zijn om van harentwege onderwijs te doen geven en dit onderwijs doen geven alleen als taak der overheid ziet als de veerkracht der burgerij hiertoe noodzaakt, welk artikel als devies stelt, „dat de vrije school regel moet zijn en dat de Openbare School niet anders mag zijn dan aanvulling”, moet worden vervangen door de volgende zinsnede voorgesteld door de commissie tot herziening van de artikelen VII t/m XXII van ons program van beginselen: „Daarbij worde, als de onder de bestaande Nederlandse verhoudingen meest aanneembelijke toepassing van het richtsnoer dat de vrije school regel zij en dat de openbare school niet anders dan aanvulling behoort te wezen, gekozen voor de gelijkstelling, in financieel en ander opzicht, van bijzonder en openbaar onderwijs”.

Op deze wijze wordt ons mooie krachtige beginsel teruggebracht, verengd en gereduceerd tot „financiële gelijkstelling.” Hoe is het goud verdonkerd. Overal waar reeds financiële gelijkstelling is wordt niet verder meer gestreden. In plaats van aan te vallen zijn wij in de

verdediging gedrongen. Daarin hebben wij onszelf gemanoevreerd. De „vrije” school regel, de openbare slechts aanvulling behoeft niet langer op de voorgrond te worden gesteld, behoeft zelfs niet meer te worden gememoreerd, wat dan ook bij de behandeling van de Kleuteronderwijs prompt is nagelaten. Wat was eenvoudiger geweest dan alleen vrije particuliere kleuterscholen te erkennen. Als er dan niet voldoende kleuterscholen gekomen zouden zijn, wat een ongerijmde veronderstelling is, zou de gemeente geval voor geval een stichting in het leven kunnen roepen, waarvan zij de leden benoemd, om de leemte op te vullen.

Ik geef deze oplossing overigens voor beter. Ze wordt alleen als voorbeeld gegeven, hoe het zou gekund hebben en mogelijk nog kan, als wij ons beginsel maar aandurven.

De topleiding in onze A.R. partij heeft haar eigen beginsel echter niet aangedurfd!

landse samenleving, welke verwerpelijke gedachten er ook overigers in staan. Op het punt waar wij de strijdbijl begraven hebben, heert deze Synode ze weer opgegraven en de schoolstrijd weer heropend.

De mij toegestane ruimte laat niet toe hier verder op in te gaan. Hetzelfde geldt het feit, dat opzettelijk in het hoofdbestuur van de grote Vereniging van Christelijke Onderwijzers een der zetels is ingeruimd geweest voor een lid van de P.v.d.A. Alleen hierover dit: In de P.v.d.A. mag niet gepropageerd worden: de vrije school regel, de openbare aanvulling. Als dat de grondslag dezer vereniging was gebleven, dan zou zo iets niet hebben kunnen voorkomen. Men kan dan ook gerust zeggen dat door de pacificatie de doorbraak is voorbereid en wordt bevorderd. De doorbraak is mede voorbereid door onze eigen beginselverloochening.

Als voorts op het hogere culturele terrein, dat van onze scholen, er vrede mede wordt genomen, dat de staat neutraal onderwijs doet geven, en zo een uitermate belangrijk deel van ons volk geestelijk beïnvloedt, dan is de strijd tegen de al te overmachtige staat op het lagere niveau, n.l. dat van het sociale en economische terrein, in principe ook verloren en kunnen alleen achterhoedegevechten worden geleverd. Hoe waardevol de soms ook nog kunnen zijn, dan is toch de hoofdslag verloren.

Allerwege wordt geklaagd, dat de A.R. politiek onze mensen niet meer toespreekt en geen enthousiasme meer wekt en dat ons volk onze politiek niet meer begrijpt. De schuld daarvan wordt geworpen op de ingewikkeldheid der problemen. De ware reden is echter, dat wij ons beginsel niet meer goed aandurven er zelfs ontcrachten. Daardoor is de vaste lijn uit onze politiek verdwenen en wijzen wij ons volk niet meer een veilige weg. Dat kunnen we niet meer, omdat wij zelf onze weg niet meer duidelijk voor ons zien. Een kleine partij kan, als zij de grondtoon van ons volkarakter vertegenwoordigt en goed weet wat zij wil, zeer veel invloed uitoefenen, ook op andersdenkenden. Zo was het ook vroeger. Nu echter hebben wij het vertrouwen in en buiten onze partij verloren en elke volgende verkiezing zal een meer of minder zware nederlaag zijn. Wij lopen grote kans om evenals de liberalen, wier voorvechter Thorbecke ook voorstander was van de vrije particuliere school, als partij te verschrompelen.

Redding is alleen mogelijk als wij ons v elbewust rekenschap ervan geven, dat we op de verkeerde weg zijn.

De pacificatie was het begin van de beginselverzaking. De bekering van onze partij moet daarom beginnen met het geruisloos onder tafel gewerkte beginsel: de vrije school regel, de openbare slechts aanvulling, weer als centrale gedachte van onze A.R. politiek naar voren te schuiven. Groot en vele zijn de consequenties die daaruit zullen voortvloeien.

Geve God, dat onze A.R. partij ons volk opnieuw tot grote zegen moge zijn. Die taak kunnen wij alleen vervullen, wanneer wij uit geloofskracht en beginselvast weten waartoe wij van Godswwege geroepen zijn.

P. G. KNIBBE



Als er een moeilijk vraagstuk is gaat de onderwijzer soms bij de leerlingen in de bank zitten om het uit te leggen.



Adenauers tegenspeler

## Erich Ollenhauer

krijgt ongevraagde hulp van de Sowjet-Unie

IN Duitsland is een felle strijd om de macht begonnen. In de komende herfst moeten de Westduitsers uitmaken, wie in de volgende jaren aan het bewind zullen zijn: de Christendemocraten van Adenauer of de sociaaldemocraten van Ollenhauer. De uitslag van deze strijd is niet alleen voor de Duitsers van groot belang — zij is dit ook voor de rest van de wereld, zowel voor Oost als voor West.

De kwestie der Duitse hereniging zal een beslissende rol spelen tijdens de campagne, die aan de verkiezingen van de komende herfst voorafgaat. Adenauer blijft bij zijn bekende standpunt, dat Duitsland kan worden herenigd, als het nauw blijft samenwerken met het Westen. Ook in militair opzicht. Ollenhauer, die zich met succes verzet heeft tegen de totstandkoming van het Europese leger (omdat dit de hereniging van Duitsland onmogelijk dreigde te maken) verklaarde zich om dezelfde redenen een tegenstander van West-Duitslands toetreding tot het Noordatlantische pakt (de Navo).

En thans — aan het begin van de felle verkiezingsstrijd — heeft hij zich openlijk uitgesproken voor het uittreden van West-Duitsland uit de Navo, als daarmede de hereniging van Duitsland in de hand kan worden gewerkt. Het herenigde Duitsland zou dan volgens de redenering van Ollenhauer deel kunnen gaan uitmaken van een of an-



der Europees collectief veiligheidsstelsel, hetwelk de plaats zou moeten innemen van de Navo en de communistische tegenhanger daarvan: het Warschaupact.

OLLENHAUER bevindt zich op het ogenblik in de Ver. Staten om daar — en later ook in Canada — zijn nieuwe politiek te verdedigen en als het kan, begrip en steun er voor te vinden. Intussen heeft hij echter (ongevraagde) hulp gekregen van... de Sowjet-unie. Die hulp werd verleend in een brief van Boelganin aan Adenauer (!) waarvan de inhoud klaarblijkelijk was gericht aan het Westduitse volk, dat thans „verkiezingsrijp” wordt gemaakt. Het advies van Boelganin komt neer op een aanbeveling voor Ollenhauer. Zij denken, dat er met hem wel te praten valt, als hij Adenauers opvolger is geworden als bondskanselier van West-Duitsland.

ERICH OLLENHAUER, die op 27 maart 1901 in Maagdenburg werd geboren als zoon van een metselaar, is een korte, gezette en gemoedelijke man. Niemand heeft hem ooit echt opgewonden gezien, zelfs niet tijdens de heftigste debatten in de Bondsdag. Totdat hij in 1952 de felle Kurt Schumacher opvolgde als leider van de Westduitse socialisten, was hij altijd bescheiden op de achtergrond gebleven.

Zo weinig sensationeel als zijn optreden was, zo was ook zijn carrière. Als jongen werd hij in de eerste wereldoorlog (toen zijn vader aan het front was) zetter bij de socialistische Volksstimme in Maagdenburg. Op 18-jarige leeftijd verhuisde hij naar de redactie van dit blad. Hij werd lid van de socialistische jeugdbeweging en later ook van de Duitse socialistische partij.

In 1920 vertrok hij al naar Berlijn, waar hij ging werken voor het tijdschrift Arbeiterjugend. Op 20-jarige leeftijd werd hij secretaris van Internationale socialistische jeugdorganisatie. Toen

# Mensen zoeken hun weg

Vervolgverhaal door DINGENANT RIETZANGER

Onder deze titel vangen wij de publicatie van een nieuw vervolgverhaal aan. Het is de geschiedenis van jonge mensen, die in de problemen van deze tijd verstrikt dreigen te geraken. De chauffeur Jasper Langeveld en zijn vrouw Suus beleven niet alleen de gevolgen van de woningnood, waardoor hun huwelijk op zeker ogenblik zelfs dreigt te ontspreken, maar veel diepere innerlijke conflicten, voortgesproten uit zich voordoende problemen van deze tijd, houden deze twee mensen bezig. Bepaald boeiend en tegelijkertijd huiveringwekkend zijn de gedragingen van Jasper, die, in internationaal gezelschap gekomen, op een verkeerde manier zijn weg probeert te zoeken om aan allerlei lasten en noden te ontkomen. Een verhaal, dat ons ook in politiek opzicht wat te zeggen heeft.

## HOOFDSTUK I

De dienstplichtige soldaat Langeveld stond glimlachend terzijde van het keukengebouw op het kazerneterrein toe te zien hoe de kolonel vergeefs probeerde, zijn paard te beklimmen. Het van levenslust blakende dier wilde niet stilstaan en de kolonel — die een maand geleden nog directeur van een fabriek van suikerwerken en aanverwante artikelen was — zag geen kans om zijn bataljonswaardigheid op de gitzwarte merrie te hijsen.

Gelukkig schoot zijn oppasser toe en deze boerejongen, die van zijn tiende jaar af met paarden omgegaan had, was wel zo goed, de bataljonscommandant tegen het zitvlak omhoog te duwen en gelijktijdig het paard in te tomen.

„Mina is een beetje vitterig vandaag, kolonel,” stelde de oppasser laconiek vast. „U moet het teugeltje niet al te strak houden, want anders zal u halswerk hebben om de zaak in zijn fatsoen te houden.”

Nee, de kolonel zat in het burgerleven nooit te paard. Jasper Langeveld nam dat duidelijk waar aan de angstvallige houding van zijn bataljonscommandant, die er blijkbaar helemaal niet op gesteld was, dat van een bataljonshoofd verwacht werd, dat hij hoog te paard de eer van de militaire bedrijvigheid hoog hield.

Nu reed hij weg; — maar in feite werd hij meer door Mina gereden, dan dat hij de zwarte merrie bereed.

Nauwelijks was zijne waardigheid van het kazerneplein verdwenen, of Jasper Langeveld zag de sergeant-majoor opdagen. Deze dubbel-goudgestrepte beroepsmilitair zette bij uitzondering een vriendelijk gezicht, alsof zojuist een zware onweersbui afgedreven was. Zijn achtentwintig dienstjaren waren hem van zijn gestalte af te lezen. Natuurlijk had hij „de knoop”, ten teken, dat hij geschikt was voor adjudant en slechts had te wachten op het ogenblik, dat hij bevorderd zou worden. Daar wachtte hij overigens al dertien jaar op; het feit, dat er geen schot zat in de bevorderingen, gaf hem doorlopend reden tot mopperen.

Daar kreeg de sergeant-majoor het jonge sergeanttje Wiebeling in 't vizier. Wiebeling, een sergeant-capitulat, trachtte door schijnbaar gespannen de andere kant op te kijken, de majoor te ontlopen.

Het lukte niet, want de bulderbas — zoals de sergeant-majoor algemeen genoemd werd in de onderlinge gesprekken van de minderen — schreeuwde zijn naam over het kazerneplein en wenkte resoluut met de hand.

„Wiebelaar!”  
De soldaat Langeveld stelde zich veiligheidshalve nog wat meer verdekt op bij de keuken, doch hield de twee meerderen goed in de gaten.

„Wiebelaar!”  
„Ik heet Wiebeling, majoor.”  
„Wiebelaar of Wiebels, dat doet niet ter zake,” schreeuwde de bulderbas. „Je hebt je niet aan het diensttableau gehouden, Wiebeling!”

Jasper Langeveld luisterde gretig naar de uitbrander, die Wiebeling te incasseren kreeg.

„Waarom heb jij je sectie in de theoriezaal gebracht? Het tableau geeft velddienst aan!” De stem van de bulderbas klonk over het kazerneplein en weerkaatste tegen de gebouwen.

„Majoor, onze kapitein Elander.....”  
„Diensttableau is diensttableau!”  
„Maar kapitein Elander.....”  
„Zwijg! Het diensttableau moet tot ter dood toe worden nageleefd! Ingerukt!”

Capitulat Wiebeling haastte zich uit de voeten. De sergeant-majoor stapte zelfbewust en waardig naar het hoofdgebouw.

„Doel: Onderofficierscantine,” mompelde Jasper Langeveld. Iemand met achtentwintig dienstjaren kon dat doen. Er was geen enkele reservekapitein of reserveluitenant, die de bulderbas ter verantwoording zou roepen.

Jasper Langeveld stak een sigaret op. Hij liep het kazerneplein over. In de buurt van het paviljoen van de tweede compagnie stond een korporaal tekeer te gaan tegen een soldaat, die met de kraag van zijn tuniek open liep.

„Bemoei je niet met mijn zaken,” hoorde Jasper Langeveld

de soldaat tot de korporaal zeggen.

De korporaal liep rood aan.

„Ik kan je op 't rapport brengen, dan krijg je een douw!”  
„Ga rustig je gang, brigges. Maar denk dan aan mijn arme vrouw en zeven bloeien van kindertjes.”

Het liep natuurlijk met een sissert af, Jasper overwoog, dat het piepjonge korporaalje verstandiger had moeten zijn. Hier liepen bijna zonder uitzondering soldaten rond, die hun tijd van eerste oefening al lang achter de rug hadden en die in augustus plotseling uit hun burgerleven waren weggeroepen.

De mobilisatie van '39 had ook hem onder de wapenen gebracht. Wie van de gemobiliseerden had geen zorgen over thuis? Er waren soldaten bij, die getrouwd waren, vaders van kinderen. Ze waren geen groene biggen meer, die zich voor een korporaal in allerlei bochten wroongen om geen uitbrander te krijgen.

Plotseling herkende Jasper de soldaat, die door de brigges was staande gehouden. Het was Simon Heijboer, hij kon zich hierin niet vergissen. Hé, die Heijboer was dus ook hier.....

„Heijboer!” riep hij.

De soldaat kwam op hem af.

„Ha, die Langeveld! Hoe bestaat het! Ook onder de wapenen geroepen, ouwe jongen?”

„Dat zie je.”

Jasper had er ineens spijt over, Simon Heijboer aangeropen te hebben. Wat had hij eigenlijk met die kerel te maken? Welbeschouwd was het een rivaal van hem. Simon had immers omgang gehad met Suus.....

„Ook bij de infanterie?”

„Gelukkig niet,” antwoordde Jasper. „Ik behoor bij de PAG.”

„Wat doe je dan hier?”

„Weet ik niet. Ik ben een wandelende administratieve vergissing. Ik behoor tot het wapen van het Pantserafweergeschut, maar ze hebben me hierheen getransporteerd en nu doe ik dienst als zandhaas.”

„Dus dit noem je dienstdoen? Geef me een piraatje.”

„Heb ik niet,” antwoordde Jasper onwillig. Hij sprak de waarheid, want hij had niet lang geleden zijn laatste rokertje opgestoken. Maar zelfs al zou hij sigaretten op zak gehad hebben, hij zou Heijboer niet hebben laten opsteken.

„Jij hoort bij de PAG..... en néem je het dan, dat ze je bij de infanterie gestopt hebben?”

„Ze weten niet, wat ze met me beginnen moeten. Daar delibereerden ze al een maand over. Er is al ik weet niet hoeveel over mij geschreven en gezegd. Bij de PAG ben ik een soort mysterie, want onbegrijpelijkwijs kwam ik daar niet meer in de administratie voor. Ze hebben me naar dit depôtbataljon gedirigeerd. Nu wacht ik, hoe ze verder over mij beschikken.”

„Wat denk je van de toestand?” vroeg Heijboer plotseling.

„Weet ik niet. Ik heb geen verstand van 't geen de grote heren in Engeland en Duitsland in hun schild voeren.”

„Engeland zoekt oorlog, let op mijn woorden. Als ze hier verstandig zijn, moeten ze de luchtfweer naar de andere kant opstellen.”

Jasper trok de schouders op.

„Tabé,” zei hij. Hij wilde verder lopen en kwansuis bij de fourier gaan vragen om een nieuwe broek. Op die manier draaide de dag. Misschien hadden ze op de rustkamer nieuws omtrent de verloven. Ze waren daar altijd goed geïnformeerd.

„Luister es..... Hoe is het met Suus Blom?”

„Best.”

„Blij, dat ik dit van je hoor. Ja, zie je, ik heb ook met haar gegaan. Ze was nogal onder de indruk toen ik er een eind aan maakte.”

„Lieg niet, Heijboer. Suus heeft er een eind aan gemaakt. Ze was je meer dan beu.”

Simon Heijboer keek hem vuil aan.

„Dacht je? Geen sprake van! Ze maakt jou wat wijs, dat hoor ik al.”

„Tabé,” zei Jasper andermaal — en hij zette nu inderdaad koers naar de rustkamer.

Hij nam zich voor, zich niet meer met Heijboer in te laten. Die kerel had een half jaar met Suus gescharreld. Nu ja, een rivaal kon hij Heijboer niet meer noemen. Hij, Jasper, was al bijna anderhalf jaar met Suus verloofd. Heel officieel, met ringen en al. Suus moest niets meer van Heijboer hebben. Dat zij vóór hun verloving een half jaartje omgang gehad had met Simon Heijboer, was als een vergissing te beschouwen. Dat had Suus zelf ook zo gezegd. In ieder geval zou hij zich niet meer met Heijboer inlaten.

„Langeveld!” hoorde hij achter zich roepen.

Jasper draaide zich om. Zijn kapitein stevende op hem af.

„Niks te doen?”

„Jawel, kapitein. Ik wil naar de rustkamer, vragen om een andere broek.”

„Maak het niet te gek, Langeveld. Ik begrijp, dat je 't hier niet bijzonder plezierig vindt. Ten eerste is de mobilisatie een naar ding, in de tweede plaats ben je niet bij je eigen wapen. Maar loop onder diensttijd niet teveel te parlevinken over het kazerneplein. Ik heb er weer met de kolonel over gesproken of je chauffeursdiensten mag doen op een vrachtwagen van het bataljon.”

„Is 't voor elkaar, kapitein?”

(Wordt vervolgd).

de nazi's in 1933 aan de macht kwamen, ging Ollenhauer als lid van de gevluichte partijleiding van de S.P.D. naar Praag. Hij slaagde er in ook zijn gezin naar de Tsjechische hoofdstad te doen komen.

AAN de ballingschap in Praag kwam in 1938 echter een onverwacht einde door de Duitse inval. Via Polen, Denemarken en België wist de familie Ollenhauer naar Parijs te vluchten. Daar werd Ollenhauer met zijn zoon Peter na het uitbreken van de tweede wereldoorlog korte tijd geïnterneerd. Op voorspraak van de Franse socialistische leider Leon Blum werd hij echter voor de val van Frankrijk in vrijheid

gesteld. Een nieuwe zwerftocht begon en na een voetreis over de Pyreneeën, een visum voor Siam en een arrestatie in Spanje, kwam de familie Ollenhauer in Portugal terecht, vanwaar de reis naar het vrije Londen kon worden aangevaard.

Ollenhauer, die in de winter van 1945/46 in zijn land terugkeerde, staat zelfs bij zijn vijanden bekend als een volkomen integere persoonlijkheid, die precies weet, wat hij wil en die zijn doelen met parlementaire elegantie en onvermoeibare doorzettingskracht nastreeft. Daarom zal hij dit jaar wellicht met meer succes dan in het verleden een beroep op het Duitse volk doen.

HET is evenwel de vraag of de politiek, die Ollenhauer thans uit tactische overwegingen nastreeft om Adenauer bij de verkiezingen te kunnen verslaan, hem en het Duitse volk veel geluk zal brengen. Als hij eenmaal aan de macht zou zijn, zou hij voor dezelfde moeilijkheden komen te staan, als Adenauer in de afgelopen jaren. Adenauer doorzag de Russische bedoelingen en weigerde te marchanderen. Met Ollenhauer is echter het gevaar niet denkbeeldig, dat deze op een gegeven ogenblik zal bezwijken onder de druk van zijn „vooruitstrevende” partijgenoten en de mede door hem gevormde openbare mening....

# BOEKEN en periodieken

## De toekomst van onze cultuur

Is het zo, dat de toekomst wordt gemaakt door de toekomst-idealen van de mens?

En zo ja, hoe zijn dan de toekomstbeelden van onze huidige samenleving?

Het blijkt, dat de mens van nu er geen positieve toekomst-idealen meer op na houdt. Van hem gaat geen stuwende kracht meer uit tot de vorming van een rijke en schone toekomst. Noch het socialisme, noch het humanisme zijn in staat gebleken een positief toekomstbeeld mee te blijven dragen. Ja, prof. Polak constateert in zijn boek „De toekomst is verleden tijd” dat zelfs het eschatologisch toekomstbeeld der christenheid, de verwachting van de wederkomst van Christus, door de voortgaande secularisering geen wezenlijk deel meer uitmaakt van het leven der christenen.

In de plaats der toekomstbeelden is gekomen het besef, dat menselijke macht niets ten goede kan uitrichten en dat geen goddelijke macht aan deze troosteloze wereld zin kan geven.

Het enige middel tot behoud van onze cultuur ziet prof. Polak gelegen in een hernieuwd geloof in de toekomst van onze cultuur en hij pleit ter bereiking daarvan een samengaan van humanisme en christendom, van utopie en eschatologie.

Deze gedachtengang wordt door prof. dr. T. P. van der Kooy besproken in het januari-nummer van A.R. Staatskunde.

Prof. Van der Kooy acht Polak's erkenning van het falen der menselijke macht van betekenis. Maar bovendien zet hij uiteen, waarom van het humanistisch streven naar wederopleving van onze cultuur geen duurzaam resultaat mag worden verwacht. Zowel liberalisme als socialisme zijn niet in staat een werkelijk positief toekomstbeeld op te bouwen, daar hun beschouwing van de mens geen recht heeft gedaan aan de menselijke waardigheid. Beiden hebben namelijk van de mens in diepste wezen de „homo-economicus”, de economische mens gemaakt.

Toch mag het niet onverschillig laten, dat het moderne humanisme zich wil schrap zetten tegen het nihilisme, dat alle norm ontkent.

De betekenis hiervan voor wetenschap, kunst, maatschappij en politiek wordt door prof. Van der Kooy in grote trekken nagegaan.

Verder vindt u in dit nummer het Binnenlands Overzicht waarin dr. E. Diemer aandacht wijdt aan het advies van de Sociaal Economische Raad inzake de bestedingsbeperking en aan de gevolgen van de internationale gebeurtenissen op de binnenlandse politiek.

Tenslotte volgt nog een bespreking van de boeken: Wat groeit er uit deze wereld en De Russische revolutie in westerse ogen.

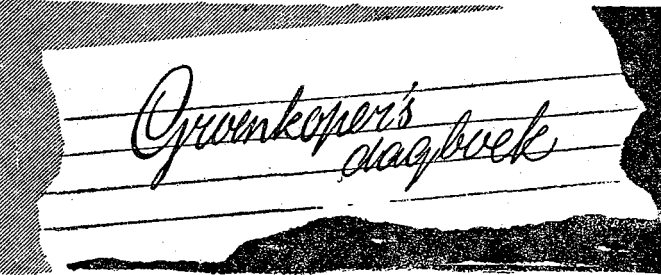
## Arjos-conferentie over de Europese markt

De ARJOS belegt op zaterdag 23 februari a.s. in het gebouw Trianon, Oude Gracht 252, te Utrecht, een conferentie, waar drs. C. P. Hazenbosch, lid van de Tweede Kamer, zal spreken over: EURATOM, K.S.G., GEMEENSCHAPPELIJKE MARKT en EUROPA. Aanvang te 10.30 uur. Arjosleden met belangstelling voor buitenlandse vraagstukken en belangstellenden, kunnen zich nog voordien opgeven bij het secretariaat van de Arjos, Dr. Kuyperstraat 3, Den Haag.

**4 FEBR.** De ministeriële loopbaan is vol afwisseling. Niet dat ik zulks bij ervaring weet, maar ik let altijd op ministers. Op wat zij doen, buiten het zuiver ambtelijke. Om dan te bespeuren dat zij gewone mensen zijn, die soms haken naar een pretje, dat hun niet iedere dag op het Binnenhof of op het Plein wordt aangeboden.

Zo'n pretje leek mij het blazen op een fluitje door minister Algera. Op het schril geluid van dat fluitje, dat door hem in Amsterdam werd beblazen, zetten alle boden zich in beweging. Geen Haagse boden. Die laten zich niet fluiten. Pas op! Het waren vervoerders met grotere auto's dan Haagse boden ooit zullen hebben. Deze boden- en lijndiensten, die sinds mijn Amsterdamse jaren de Nieuwezijds Voorburgwal en een gedeelte van de Spuistraat onveilig hebben gemaakt zijn namelijk naar de Zeeburgerdijk verhuisd, waar zij het veiliger hebben en waardoor zij het ook de Amsterdammer op de Nieuwezijds veiliger hebben gemaakt. Al was het dan verre van gemakkelijk onze weg langs de vele vrachtwagens te vinden, het was een stukje Amsterdam: dat bodencentrum in de buurt van het gebouw van De Standaard. Maar nu is alles op een signaal van de minister naar de Zeeburgerdijk. Standaard bestaat niet meer, bodencentrum niet meer en een minister staat op een fluitje te blazen. Wat kan er veel gebeuren in vijftig jaar!

**6 FEBR.** Een moeilijke dag. Mij kwelt de vraag: ben ik een volkscapitalist of niet? Het heeft met bezitsvorming te maken, dat begrijpt u wel. Tussen haakjes: als die prijzen zo blijven stijgen komt er van die bezitsvorming bij mij niet



veel terecht. Maar goed. In de Kamer is o.a. gesproken over fiscale maatregelen ter bevordering van het sparen. Prof. Romme drong daarop aan, drs. Hazenbosch en mr. Van Leeuwen. De socialisten moeten er niets van hebben, omdat de economisch zwakken, die geen of weinig belasting betalen, aan die fiscale maatregelen bij het sparen niets hebben. Zij willen verandering in het beheer van het bezit. Hun politieke tegenstanders gaat het om het bezit zelf, beter gezegd: gaat het om een particuliere eigendom, die een redelijk verantwoord economisch gebruik waarborgt. En toen viel het woord „volkskapitalisme”

Bekijk ik wat ik heb, dan kan ik mij geen kapitalist noemen. Is echter de norm, dat ik mij met wat ik heb onder het gewone volk mag rekenen, dan ben ik een volkscapitalist. Als er dan maar niet een tijd komt, dat men in een uitbarsting van woede voor dat nieuwe woord het woord „vuil” gaat zetten of roepen. Want dan blijf ik liever het kleine luide'tje van weleer.

**7 FEBR.** Dat de nagedachtenis werd geëerd van mevrouw Groen van Prinsterer heeft mij goed gedaan. Dat dat gebeurde door bloemen op het graf te leggen was waarschijnlijk onvermijdelijk. Het ontroert mij niet zo, wanneer bloemen gelegd worden op

een groeve van iemand, die voor honderdvijftig jaar geleden werd geboren. Ik bedoel daarmede te zeggen, dat wij niet te vaak op het kerkhof een eerbewijs moeten brengen waar anderen hun herdenkingen hebben aan de voet van een gedenkteken dat meer onder ons „leeft”. Nu zijn wij, u en ik, van huis uit niet zulke voorstanders van monumenten. Maar zou het zo dwaas zijn te vragen naar een meer „levend” gedenkteken voor de Van Prinsterers? En waar blijft het borstbeeld van Kuyper bijvoorbeeld? Dat behoeft toch geen heldenverering in te sluiten? En zo ja? Was hij, was Groen geen held?

**8 FEBR.** Vindt de regering, dat er zuinig moet worden omgesprongen met onze energiebronnen en heeft zij daarom haar activiteit op een zacht pitje gezet? Uw dagboekschrijver constateert een zekere ontevredenheid over het regeerbeleid en hij niet alleen, ook anderen — buurman b.v. — met hem. Als minister Hofstra in de Kamer zegt: „De regering is in volle eendracht bezig een poging te doen tot oplossing van de problemen”, dan vind ik dat nogal zwakjes uitgedrukt. Dat is toch wel het minste wat de regering kan doen, dacht ik zo.

Wat ik ervan begrepen heb is, dat tegenover hals over kop prijsverhogingen geen hals over kop maatregelen

van het kabinet staan, wat de versoering betreft.

Ik wil niet pessimistisch zijn, maar het zal een sober jaar moeten worden. Allereerste. De Algemene Rekenkamer is van plan ieder dubbeltje om te keren. Ik doe dat ook. Iedere dag. En kom dan tot de conclusie, dat het maar ongeveer zeven centen zijn, hoe ik ook keer. Dat spreekwoord van dat raar rollende stuivertje hoor ik ook al niet meer. Straks lees ik nog: we moeten op de grootjes passen.

Enfin. Het is in ieder geval mild weer. Aan de kolenman ben ik het geld niet kwijt geraakt. Arme man. Hij zit met de hele inmaak van verleden jaar. Volgend jaar allemaal oude kolen. Tegen nieuwe prijzen?

**9 FEBR.** Boze buurman vroeg mij vandaag, of het bedanken van mr. Biesheuvel voor de post van staatssecretaris voor internationale vervoersaangelegenheden iets te maken heeft met het blazen op het fluitje door minister Algera bij de opening van het vervoerscentrum te Amsterdam.

Een geniepig vraagje. Ik zei natuurlijk, dat hier geen enkel verband bestond. „Waarom wordt die mr. Biesheuvel dan geen staatssecretaris?” vroeg buurman. Want hij is een echte aanhouder. Ik zeide: „Er is één man, die dat positief weet”. „Dat ben jij zeker”, zei buurman.

„Nee”, antwoordde ik, „dat is mr. Biesheuvel”. Waarop buurman mij weer vroeg of staatssecretaris een functie of een ambt is. Ik zei, dat een staatssecretaris een ambtenaar in functie is.

Ik ben overigens benieuwd wie nu gevraagd wordt. Zeker niet

*William Groenkeper*

## KRYPTOGRAM

**Horizontaal:** 1. deze fijnproever heeft een verrukkelijke dierenmond; 5. stapje op een japon? 8. hiervoor zegt men nooit nee; 9. lichte deining brengt u geluid; 11. vlak langs mijn linkerkant? 12. thee met koek als kleed op de vloer; 14. kip met oude hoed; 15. als men zich verlooft, verbindt men zich met een ring en..... garen; 19. pech met een koek? nee, hij is nog eetbaar; 22. dit vruchtje komt nog al eens om z'n tractementje; 24. zegelkosten van de

Romeinse wetten? 26. aan deze kwaal lijdt niemand in ons land; 28. deftig bezoek dat u op de tiende aan Ai brengt; 29. tabaksvat in opslag; 30. met de..... van een mes maakt u een.....; 31. woont deze herbergier in een kasteel?

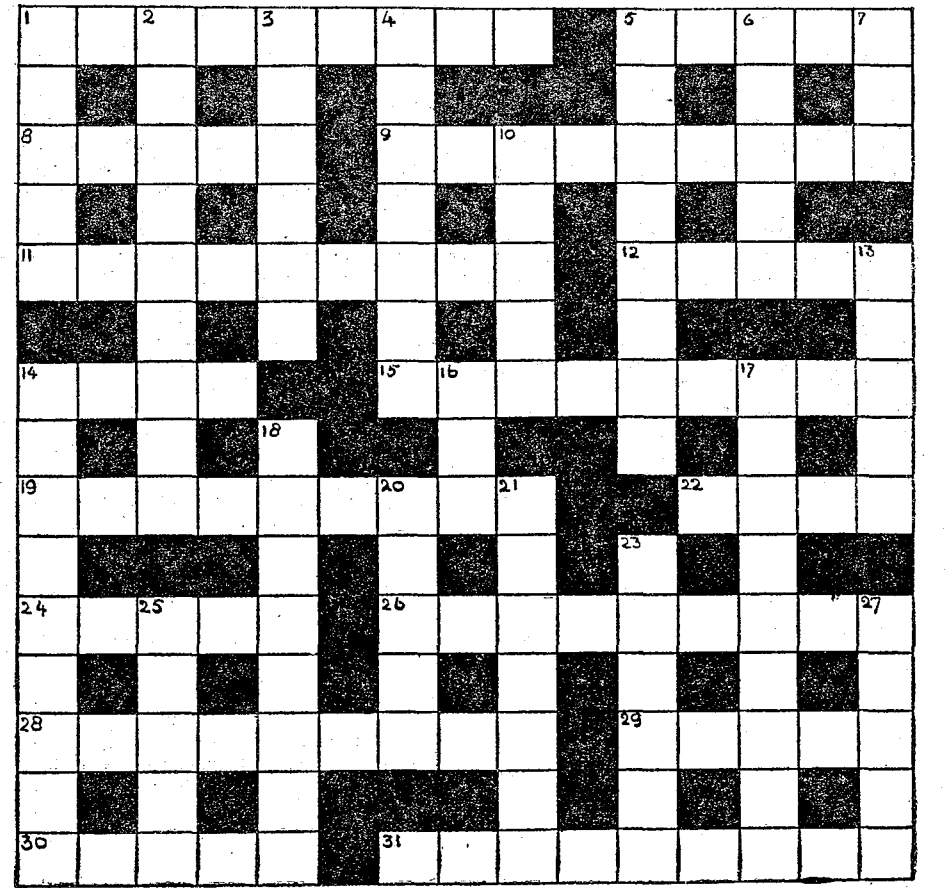
**Vertikaal:** 1. soldaten als bed voor eer haas; 2. lawaaierig bot?; 3. taal van blauwe treinen; 4. kennis die u iets opbiechtte; 5. toen ik gister de pé in had, kreeg ik een zedelijk overwicht; 6. uitgestorven mensengeslacht, dat bij voorkeur op kerkhoven vertoefte; 7. ongeluksgetal uit een sprookje; 10. kleur waarmee een paard begint; 13. in deze Drentse plaats heeft men de thee in tonnen; 14. geestelijken die aan een klein kerkje gekluisterd zijn; 16. heb je altijd; 17. door haar hoofddekseel beroemd; 18. stemhebbend oud ledikant; 20. expres komt na de laatste letter van het a.bc; 21. lekkers uit de bakkerij? Nee

diertjes; 23. deze man uit India verdwijnt in een hoed; 25. allemaal gezeur, als ge het zonder thee doet; 27. Nieuw-gewonnen gebied.

## Oplossing Kryptogram van 2 februari

**Horizontaal:** 1. madelifje. 6. pomp. 9. kraan. 10. eindeloos. 12. langzaam. 13. gerei. 15. kotelet. 17. naäpers. 19. tuinkas. 21. kadetje. 22. radijs. 24. miltvuur. 27. gondelier. 28. liaan. 29. naar. 30. traktament.

**Vertikaal:** 1. mika. 2. diamanten. 3. lenig. 4. elegant. 5. Jonkman. 7. Pasiëspel. 8. bergland. 11. oor. 14. eksterogen. 16. lekespel. 18. entourage. 20. summier. 21. kalkrijk. 23. dun. 25. volte. 26. knot.



## Het leven 'n marteling?

Hebt U lasten en ziet ge tegen elke dag aan, terwijl ook de nachten U geen verkwikking brengen? Weet dan, dat wij met onze vanouds bekende geneeskruiden à / 3.95 per pak tegen **ALLE CRONISCHE ZIEKTEN** pracht resultaten boeken, ook daar waar alles faalde. Volkomen onschadelijk! Meldt ons Uw klachten en ziekte en wij zenden U het allerbeste dat er is en waaraan duizenden hun herstel danken. Broch. en incl. gratis!

**Kruidenhuis „Flora”**  
WESTERSINGEL 40, GRONINGEN



**GYMNASTIEKTOESTELLEN**  
ROTHUIZEN N.V. - HEELSUM



# NEDERLANDSE GEDACHTEN

OFFICIEEL WEEKBLAD VAN DE ANTI-REVOLUTIONAIRE PARTIJ

## Israël.

President Eisenhower en vooral zijn minister van buitenlandse zaken hebben de Israëli's de laatste weken onder zware druk gezet. Zij deden dit op een manier, die nergens vertrouwen kon wekken. De koppigheid, waarmee de Israëlische regering weigerde haar troepen terug te trekken uit het gebied van de golf van Akaba en van Ghaza, heeft de Amerikaanse regering in een moeilijk dilemma geplaatst. Zij moest kiezen tussen Israël en Egypte. De weigering van Israël is gebaseerd op de ervaring van acht jaar, dat Egypte het Suez-kanaal en de Golf van Akaba met geweld voor de Israëlische scheepvaart gesloten hield in strijd met de resoluties van de Veiligheidsraad van 1951 en dat Egypte telkens weer de wapenstilstandsovereenkomsten schond.

De Amerikaanse regering heeft tot het laatst toe de Israëli's voorgehouden toch de resoluties van de Veiligheidsraad, die terugtrekking van de Israëlische troepen uit Egyptisch gebied eisten, uit te voeren. Israël weigerde en wenste garanties tegen een hernieuwd vijandelijk optreden van Egypte, garanties van de Ver. Naties of garanties van de Ver. Staten. Maar in de Algemene Vergadering van de Ver. Naties is geen meerderheid te vinden, die deze garanties wil verstrekken. Het Afrikaans-Aziatische blok van landen en de landen van het Sowjet-blok zijn te sterk. Zo'n resolutie moet minstens met twee derde meerderheid van het aantal ledenlanden worden aangenomen. Tegen Egypte is er dus niet veel te beginnen. Bovendien zit Washington voor de moeilijkheid, dat als van de Amerikaanse regering een initiatief in die richting uitgaat, de gehele politiek van Eisenhower om de Arabische landen voor zich te winnen dreigt te mislukken.

Even moeilijk was het voor Eisenhower en Dulles om Israël op de knieën te dwingen bijvoorbeeld door het steunen van de Afrikaans-Aziatische resolutie, die in de Assemblee van de Ver. Naties op het ogenblik in bespreking is, waarin sancties tegen Israël worden geëist. Maar na veel aarzelingen schijnt Washington toch in die richting te gaan denken. President Eisenhower heeft donderdag voor de Amerikaanse radio verklaard, dat de Ver. Staten er niet voor voelen om via de Ver. Naties op Israël eenzelfde soort morele druk uit te oefenen als de wereldorganisatie op Sowjet-Rusland heeft gedaan ten aanzien van zijn optreden in Hongarije. Blijkbaar moet er volgens Eisenhower meer gebeuren. De president begon met te zeggen, dat de Ver. Naties „druk” moeten uitoefenen op Israël om het te bewegen zijn troepen terug te trekken. Wat bedoelt hij daarmee? Geen morele, maar wel economische of militaire druk? Inderdaad kan men moeilijk spreken van „morele druk”, wanneer het over de resoluties van de Ver. Naties gaat. Maar willen Eisenhower en Dulles over de moraal heen stappen en klinklare machtpolitiek gaan bedrijven? Een andere oplossing zien wij voor het door president Eisenhower opgegeven raadsel niet. Wanneer dit de oplossing is, nl. dat de Ver. Staten de organisatie van de Ver. Naties alleen maar wenst te gebruiken als middel om machtpolitiek te bedrijven, dan kan men hiertegen bezwaren inbrengen, maar het voordeel hiervan is, dat dit tot dusver van Amerikaanse kant niet zo eerlijk en wij hopen vurig dat er in de Ver. Naties geen meerderheid gevonden wordt onomwonden is gesteld.

voor het nemen van strafmaatregelen tegen Israël. Mochten deze er wel komen, dan hopen wij dat ons land en dat de West-Europese landen zullen weigeren aan de oproep tot het steunen van deze sancties gevolg te geven. Gelukkig is het verzet in de wereld tegen een optreden van de Ver. Naties tegen Israël groot, waarschijnlijk wel zo groot, dat deze sancties geen uitwerking zullen hebben.

## De regering heeft gesproken

**M**ET EVENVEEL SPANNING als wij hebben uitgekeken naar de verschijning van de nota over de bestedingsbeperking, kijken wij nu uit naar de parlementaire behandeling van dit moeilijke, doch uiterst interessante staatsstuk. Dinsdag a.s. zal de Tweede Kamer daarmede een begin maken en dat kan men beschouwen als de tweede grote ontmoeting tussen kabinet en volksvertegenwoordiging. De eerste grote ontmoeting heeft plaats gevonden bij de algemene politieke beschouwingen. Daarbij is wel vast komen te staan dat de vernieuwing van het oude kabinet slechts werd geaccepteerd, omdat er geen enkel ander kabinet te formeren viel. De sociale, financiële en economische vraagstukken namen in dit zuiver politieke debat slechts een geringe plaats in.

Bij deze tweede ontmoeting zullen juist deze vraagstukken de eerste plaats

Economische Raad. In dit advies werd gesproken over een bestedingsbeperking van f 700 miljoen. De regering is tot een bedrag van f 727 miljoen gekomen, maar dat komt, omdat zij van mening was het goede voorbeeld te moeten geven door haar eigen bezuinigingen iets groter te doen zijn dan de S.E.R. heeft geadviseerd. Het lange wachten op deze bestedingsnota heeft in ieder geval het voordeel gehad dat de regering enig inzicht heeft kunnen verkrijgen in de gevolgen van het Suez-conflict.

Er zijn goede redenen aan te voeren om niet verder te gaan dan het advies van de S.E.R. Reeds nu blijkt dat de grondstoffenprijzen op de wereldmarkt een dalende tendens vertonen. Wellicht dat voor het einde van dit jaar deze prijzen weer op het peil van voor het Suez-conflict zijn teruggevallen. Bovendien kan vastgesteld worden dat onze overbesteding van de laatste maanden

De daling van de grondstoffenprijzen zal ongetwijfeld ook gunstig zijn voor onze ruilvoetpositie. De ervaring heeft bewezen dat een verslechtering van onze ruilvoet met twee procent een nadelig effect op onze betalingsbalans van ongeveer f 300 miljoen sorteert. Een verbetering van de ruilvoet — en daar ziet het naar uit — kan snel gebeuren. Er zijn dus redenen te over om niet verder te gaan dan de S.E.R. heeft geadviseerd. In 1951 heeft het toenmalige kabinet ook talrijke onaangename maatregelen moeten nemen (denk aan de 5% consumptiebeperking) om aan de financieel-economische gevolgen van het Korea-conflict het hoofd te kunnen bieden. Toen is wel gebleken dat men iets te ver is gegaan en was het weer noodzakelijk om te zorgen dat de industriële bedrijvigheid weer op volle gang kwam. Het staat nu wel vast dat de Korea-oorlog van groter invloed is geweest op de internationale prijsontwikkeling dan het Suez-conflict. Maar ook al zou de regering met haar voorgenomen maatregelen niet ver genoeg zijn gegaan, dan is het altijd nog mogelijk om over een half jaar andere passende maatregelen te nemen. Voorlopig kan men verwachten dat de omvangrijke plannen van het kabinet-Drees voor een belangrijk deel aan het gestelde doel zullen beantwoorden: het tegengaan van de nationale overbesteding.

### De verdeling is een moeilijk punt

**D**AN is er de vraag: moet de een niet teveel en de ander niet te weinig bezuinigen? Op deze vraag zal moeilijk een antwoord gegeven kunnen worden. De klap komt voor de werkgevers hard aan. De verhoging van de vennootschapsbelasting en de opschorting van de investeringsaftrek (waarmee in totaal f 175 miljoen is gemoed, waarvan f 75 miljoen om de nieuwe landbouwpolitiek te kunnen financieren) is geen kleinigheid, want men mag niet vergeten dat ook het bedrijfsleven reeds enkele onaangename maatregelen heeft moeten slikken: de versnelde inning van de vennootschapsbelasting, de temporisering van de vervroegde afschrijving en de beperking van de verkopen op afbetaling.

En de werknemers? De vele aangekondigde prijsverhogingen (in totaal zal het leven 6,8% duurder worden) liggen ook zwaar op de maag. En het is maar de vraag of deze prijsstijgingen niet tot gevolg zullen hebben dat de kosten van

• Vervolg op pag. 3

## DE KAMER MOET NU KIEZEN

innemen. De Tweede Kamer zal nu moeten beoordelen of dit noodkabinet-Drees met een sociaal-financieel en economisch beleid voor de dag is gekomen dat vertrouwen biedt. En het is duidelijk dat er in dit debat drie vragen naar voren zullen komen.

Ten eerste: gaat het programma voor de bestedingsbeperking wel ver genoeg?

Ten tweede: Is de bezuiniging wel gelijkmatig over alle bevolkingsgroepen verdeeld?

Ten derde: Had de overheid niet meer kunnen bezuinigen?

Daarnaast zullen talloze andere vragen op de ministers worden afgevuurd, waardoor de Kamerleden een beter inzicht in de materie hopen te verkrijgen. Dat dit in zo ruime mate nodig zal zijn, is te betreuren. Deze belangrijke regeringsnota is een dermate ingewikkeld stuk, dat het vaak een onmogelijke zaak is de vele cijfers op hun werkelijke waarde te schatten, om dan nog maar te zwijgen over de problemen die ontstaan, als men de cijfers wil groeperen. Het heeft dan ook enige dagen geduurd voordat de financiële en economische experts van tal van maatschappelijke organisaties hun voorlopig oordeel over deze bestedingsnota konden kenbaar maken. Juist uit het oogpunt van voorlichting was het beter geweest als deze nota door meelevende staatsburgers gelezen en verwerkt zou kunnen worden. Een betere „verpakking” van dit beleid zou dus geen kwaad hebben gekund. Dat wil echter natuurlijk nog niet zeggen dat dit beleid daarom verwerpelijk zou zijn.

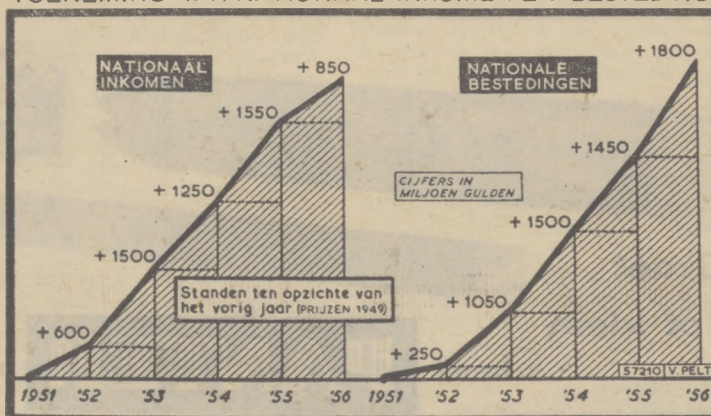
### Niet verder dan de S.E.R.

**H**ET is ongetwijfeld een verrassing geweest dat de regering niet verder is gegaan dan het advies van de Sociaal

voor, een deel ook is veroorzaakt door extra-voorraadvorming (prof. Hellema heeft daar in de Eerste Kamer reeds verschillende malen op gewezen) en dat in 1955 de uitkering ineens van 3% van het loon een rol heeft gespeeld. Dit zijn „eenmalige” gebeurtenissen geweest, die zich dus zeker in 1957 niet zullen herhalen.

De belangrijkste overweging van de regering om niet verder te gaan dan het S.E.R.-advies is echter ongetwijfeld de berekening dat een bestedingsbeperking van f 700 miljoen een gunstiger effect op de betalingsbalans zal hebben dan f 350 miljoen, zoals de S.E.R. had uitgerekend. De regering gaat er van uit, dat er in deze tijd van hoogconjunctuur een spanning is tussen de totale vraag en het totale aanbod. Als de Nederlandse consument door de bestedingsbeperking minder kan kopen, wil dat nog niet zeggen, dat onze industrie minder zal produceren. Integendeel, de produktie zal normaal doorgaan, maar er zal meer in het buitenland dan in het binnenland worden afgezet. En het behoeft geen betoog dat dit juist voor onze betalingsbalans een gunstig effect zal hebben.

TOENEMING VAN NATIONAAL INKOMEN EN -BESTEDING





## De commissies van het

## COLLEGE VAN ADVIES

HET College van Advies heeft tot taak:

1e. advies te geven over vraagstukken, welke op staatkundig gebied aan de orde zijn of komen of naar de mening van het Centraal Comité aan de orde dienen te worden gesteld;

2e. eigener beweging advies uit te brengen over aangelegenheden van staatkundige aard, wanneer het meent, dat dit wenselijk en nuttig is.

Dit College is in 1949 met zijn werkzaamheden begonnen. Uiteraard werkt het veelal in stilte en de buitenwereld merkt er alleen wat van wanneer er een rapport wordt gepubliceerd. Daarom menen wij er goed aan te doen in het onderstaande eens een overzicht te geven van de commissies, die momenteel zijn ingesteld met vermelding van de onderwerpen die in studie zijn.

## a. Vaste commissies

1. Sociale-economische commissie, met subcommissies voor landbouw en middenstand. Voorzitter: prof. dr. B. Pruyt. De heer G. Hoogerwerf voert het secretariaat.

2. Commissie Bestuurswezen. Voorzitter: prof. mr. A. M. Donner; secretaris: mr. J. H. Prins.

Besproken werd de verhouding tussen gemeente en waterschap, alsmede de begrotingen van Binnenlandse Zaken, Justitie en Verkeer en Waterstaat.

3. Onderwijscommissie. Voorzitter: mr. T. A. van Dijken; secretaris: mr. J. H. Prins.

De begroting van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen, werd bezien terwijl de commissie zich voorts oriënteert omtrent andere nader te bespreken onderwerpen.

4. Commissie voor Buitenlandse aangelegenheden. Voorzitter: dr. A. A. L. Rutgers; secretaris: G. Hoogerwerf.

Besproken werd het probleem van de hulp aan onderontwikkelde gebieden, alsmede enige aspecten van de Suezkanaalcrisis.

5. Commissie voor Militaire aangelegenheden. Voorzitter: generaal-majoor mr. W. J. van Dijk; secretaris: G. Hoogerwerf.

Besproken werd de mogelijkheid tot instelling van een lokaal georganiseerde burgerlijke verdediging.

## b. Bijzondere commissies.

1. Commissie inzake de wettelijke regeling van het Ziekenfondswezen. Voorzitter: mr. H. Bos Kzn.; secretaris: mr. J. H. Prins.

Deze commissie bood inmiddels haar rapport aan. De leden van het College werden in staat gesteld er opmerkingen over te maken. Publikatie is bij de centrale commissie in overweging.

1. Commissie inzake de sociale zijde van de industrialisatie. Voorzitter: prof. dr. J. Waterink.

De voorzitter werkt aan een questionnaire ter verzameling van gegevens voor haar arbeid. Het secretariaat wordt gevoerd door de heer Hoogerwerf.

3. Commissie Subsidiering ziekenhuiswezen. Voorzitter: mr. K. Groen; secretaris: mr. J. H. Prins. Deze commissie bood inmiddels haar rapport aan. De leden van

het College werden in staat gesteld er opmerkingen over te maken, welke vervolgens door de commissie werden overwogen en welke deels in haar rapport zullen worden verwerkt.

4. Commissie Onderwijsvernieuwing. Voorzitter: prof. dr. K. Dijk. Het secretariaat wordt gevoerd door mr. K. J. Matze, adjunct-secretaris van de Schoolraad voor de Scholen met de Bijbel.

Nadat door een subcommissie beschouwingen waren gegeven van pedagogisch-didactische aard, houdt de commissie zich thans bezig met de bespreking van het algemeen vormend voorgezet onderwijs.

5. Commissie Humanistische geestelijke verzorging. Voorzitter: mr. dr. J. Donner; secretaris: mr. J. H. Prins.

Het materiaal voor een rapport is gereed.

6. Commissie ter bestudering van het belastingsstelsel en van mogelijke wijzigingen daarin. Voorzitter: de heer C. van den Heuvel; secretaris: G. Hoogerwerf.

7. Commissie Subsidievraagstuk. Voorzitter: mr. J. J. Hangelbroek. Het secretariaat wordt gevoerd door mr. J. H. Prins.

8. Commissie Subsidiering kerkbouw. Voorzitter: de heer J. J. G. Boot; secretaris: mr. J. H. Prins.

Het secretariaat is bezig met de samenstelling van een inleidend overzicht.

9. Commissie Woningbouw. Voorzitter: de heer A. Stapelkamp; secretaris: G. Hoogerwerf.

Na de opstelling van een uitvoerige lijst van te behandelen punten werken thans enige leden en de secretaris der commissie ieder aan het opstellen van nota's ter voorbereiding van verdere discussie en van de rapportage.

10. Commissie Subsidiering bibliotheekwezen. Voorzitter: dr. J. Karsemeijer; secretaris: G. Hoogerwerf.

Gepoogd werd tot een afbakening van grenzen van het onderwerp te komen. Aan een historisch overzicht wordt gewerkt.

11. Commissie Bejaardentehuizen. Voorzitter: dr. P. J. Platteel; secretaris: G. Hoogerwerf.

Gehandeld werd over de bejaardenproblematiek als geheel; een nota wordt opgesteld over de huidige stand van zaken met betrekking tot overheidsbemoeienissen inzake de huisvesting van bejaarden.

12. Commissie Nieuw-Guinea. Voorzitter: prof. dr. J. J. d. Jong.

Deze commissie zal binnenkort worden geïnstalleerd. Het secretariaat zal worden waargenomen door de heer G. Hoogerwerf.

13. Commissie Verhouding gemeente en waterschap. Voorzitter: de heer P. C. Elfferich.

Deze commissie zal binnenkort worden geïnstalleerd. Het secretariaat zal worden waargenomen door mr. J. H. Prins.

14. Commissie Districts- en Gewestvorming voor economisch samenhangende gebieden.

Tot de instelling van deze commissie is eerst onlangs besloten. Een voorzitter wordt uitgenodigd.

## De bijbel niet gezien

DE P.v.d.A. keert zich tegen de „verzuiling.”

Dat woord wordt hoe langer hoe meer geladen met vijandschap, althans innerlijk verzet tegen Christelijke organisaties en activiteiten.

De Christelijke vakorganisatie is een produkt van de „verzuiling”, en behoort dus eigenlijk te verdwijnen. Reeds wordt gespeeld met de gedachte aan een nieuwe „eenheidsvakbeweging”. Men kan het vinden in het januarinummer van „Socialisme en Democratie”, maandblad van de P.v.d.A., dat geheel gericht is tegen de „verzuiling”. Het komt voor in het slotartikel, van de hand van Prof. Banning.

Natuurlijk gaat het niet alleen om het bestaansrecht van het C.N.V. Het begint met het verzet tegen de Christelijke politieke partij. Daarentegen wordt het bestaansrecht van de Christelijke school niet ontkend, althans niet in theorie. In de praktijk is het verzet b.v. tegen Christelijke nijverheidsscholen niet van de lucht, onder het motto: tegen de verzuiling. Het spreekt vanzelf, dat ook de Nederlandse Christelijke Radio Vereniging onder het odium van de verzuiling valt. En principiëel en praktisch is het zo, dat elke Christelijke organisatie op deze wijze kan worden aangevallen en er op moet rekenen, dat zij zal worden aangevallen.

PROF. BANNING gaat in zijn slotbetog er van uit, dat de geestelijke verscheidenheid van ons volk een gegeven is, dat wij hebben te aanvaarden om zijn positieve waarde. Wij zijn als Nederlanders van verschillende overtuiging verantwoordelijk voor elkaars recht en het is onze taak, op te komen voor het recht van het Protestantisme, het Humanisme, het Rooms-Katholicisme. Dat betekent een verdediging en handhaving van de nationale eenheid-in-spanning.

Maar natuurlijk is daarmee niet alles over het streven van de P.v.d.A. gezegd. Zij wil ergens naar toe. Zij heeft als ideaal „een socialisme.” Geen bindend systeem, en ook niet het socialisme. Want het socialisme is telkens wat anders, het wisselt naar land en naar tijd. In Engeland of in België of in Frankrijk zal men denken over een ander socialisme, óók „een” socialisme, en dus andere idealen nastreven dan bij ons.

WIE het betoog van Prof. Banning scherp volgt, gaat de vraag stellen: wat bindt u als socialist samen? En dan antwoordt hij: niet een gemeenschappelijke levensbeschouwing, niet een eenheid in confessie, niet de aanvaarding van een systeem, maar overeenstemming omtrent wat praktisch het best voor verwezenlijking hier en nu vatbaar is, ter bereiking van het „echte mens zijn.” En wat dat echte mens zijn zelf betreft, daarover heeft de partij weer niet het laatste woord. Daar moeten andere instanties dan maar verder over praten.

Het gehele betoog heeft tot basis dat hier en nu is, wat hier in Nederland is gegroeid, wat hier onder de mensen leeft. Het is volkomen Diesseitig geredeneerd.

EN daarom is dat verzet tegen de verzuiling, zoals het door Prof. Banning en anderen wordt gepredikt, voor ons onaanvaardbaar. Want in zijn ganse artikel wordt nergens gesproken over de Bijbel. Nergens schemert zelfs maar het besef, dat Christus met Zijn Woord ook hier de beslissing moet brengen. En dat dit Woord boven alle tijden en alle concrete situaties uitgaat, en in een zeer stringente zin het laatste woord is.

Dat is het diep teleurstellende in al deze vertogen tegen de zgn. „verzuiling”, die in wezen vertogen zijn zeer specifiek en zeer scherp gericht tegen onze Christelijke organisaties, dat volkomen geredeneerd wordt, alsof de Bijbel nergens is. Alsof hij niet gezien is in Nederland.

Wanneer wij de Christelijke organisatie als een daad van gehoorzaamheid beschouwen, dan stellen wij altijd voorop: zij is de enige normale organisatie. Want zij gaat uit van het beslissende feit, het centrale, alles beheersende „gegeven”, dat de Bijbel ons is geschonken, opdat hij onze gids zou zijn door het leven.

ER kan allerlei verschil van mening zijn over praktische en theoretische vraagstukken; we kunnen verschillen hebben tussen wat men progressief en conservatief noemt; maar er komt één moment, het beslissende moment, en dat is het moment, waarop we zelf zwijgen en gaan luisteren, omdat wij het Woord openen en lezen.

Zij, die de „verzuiling” verwerpen, willen alleen organisaties zonder Bijbel.

Als iemand in zo'n organisatie de vraag stelt: hoe moeten we dit doen in gehoorzaamheid aan het Evangelie, dan is het antwoord en dat antwoord wordt zo gewild: Die vraag komt in de organisatie nóóit aan de orde. Wij kennen als organisatie de Bijbel niet. Wij weten, dat hij voor sommigen van onze leden heel wat betekent, maar dat is privé. Het kan hun werk in onze organisatie meer achtergrond geven, en dat heeft onze waardering. Net zoals het onze waardering heeft, wanneer anderen een andere achtergrond hebben b.v. het atheïstisch humanisme, wanneer er meer postieve invloed van uitgaat op hun denken en handelen ten dienste van ons streven naar „een socialisme.”

Daarom is dit vechten tegen de verzuiling, tegen de Christelijke organisaties in wezen een poging, de ontkerstening van ons nationale leven te bevorderen.

Want dat oordeel moet elk streven treffen, dat zich fundeert in wat empirisch is gegeven en op humanistische gronden wordt gewaardeerd, en daarbij de Bijbel er principiëel buiten wil houden.

## NEDERLANDSE GEDACHTEN

onder redactie van H. Aigra (voorzitter), R. Gosker, Jac. S. Hoek, Prof. Dr. J. J. de Jong, S. Jonker, A. R. de Kwaadsterniet, J. D. Troostheide.

Secretaris: G. J. H. Griffioen.

ADRES VAN REDACTIE EN ADMINISTRATIE: Dr. Kuiperstraat 3, s-Gravenhage. Telet. K 1700-115935 Giro 89673. VOOR ADVERTENTIES: Kon. Wilhelminalaan 34, Leidschendam. Tel. K 1761-1646.

ABONNEMENTSPRIJS f 6.50 per jaar f 1.65 per kwartaal, giro 89673.

STUDENTENABONNEMENT f 4,— per jaar LOSSE VERKOOP f 0.20.



Groot  
of klein  
't moet PANTIER zijn.

N.V. Rederij & Haringhandel  
IMPORT — EXPORT  
N. PARLEVLIET Jr.  
KATWIJK AAN ZEE  
Postbus 15  
Telefoon kantoor 3444  
Buiten kantooruren 2092 - 2283

Verplaatsbare houten gebouwen  
Directie- en schaftketen  
Noodwoningen, -scholen en -kerken  
Directie- en schaftwagens etc.  
HOUTBOUW HAHBO HARDINXVELD  
Tel. 41 Neder-Hardinxveld



# De regering heeft gesproken

## • Vervolg van pag. 1

levensonderhoud zullen stijgen tot het magische getal van 114.5. Want de werknemersbonden hebben reeds te kennen gegeven dat zij looneisen zullen stellen als dat indexcijfer zal worden overschreden. De regering zal in deze tijd van bezuiniging weinig voelen voor loonsverhogingen. Temeer niet daar te verwachten is dat de prijzen van verschillende artikelen zullen dalen, door de dalende tendenz van de internationale grondstoffenprijzen.

Maar bij al deze onaangenaamheden blijft als een paal boven water staan dat bezuiniging geboden is en dat ook voor de herziening van de landbouwpolitiek offers gebracht moeten worden.

Daarom zal men zich in het komend debat met een zekere gretigheid op de vraag werpen of de overheid nu wel voldoende bezuinigt. De regering heeft het goede voorbeeld gegeven door voor het jaar 1957 met f 27 miljoen meer te bezuinigen dan de S.E.R. had geadviseerd. Maar over de aard van de bezuinigingen zal nog wel een hartig woordje worden gesproken. Zo gaat de regering (om een voorbeeld te noemen) de P.T.T.-tarieven verhogen, waardoor het te kort van deze dienst op de rijksbegroting aanzienlijk zal worden verminderd. Ongetwijfeld zal van verschillende kanten uit de Tweede Kamer worden aangevoerd dat dit geen bezuiniging is. Tegen dit betoog zal de regering ongetwijfeld inbrengen dat de verhoging van de P.T.T.-tarieven twee voordelen heeft: een bestedingsbeperking voor de consument, maar gelijktijdig een ontlasting van de rijksbegroting. Dat is dus zo iets als twee vliegen vangen in één klap. Men kan dus van mening verschillen over de vraag op welke wijze de bezuiniging in de overheidsector wordt doorgevoerd, het feit dat de overheid het goede voorbeeld heeft willen geven, is niet zonder belang. Het afkappen van overheidstaken is een uiterst moeilijke taak gebleken. En als de Kamer daarvoor een mogelijkheid ziet zal zij deze dienen aan te geven. Wij hopen dat het streven van de regering naar een efficiënt overheidsapparaat met succes bekroond zal worden. Klachten over dit grootste bedrijf in ons land zullen er overigens altijd wel blijven, maar het zijn dezelfde klachten als die men hoort over onze grote particuliere bedrijven. Bij alle critiek dient men dit niet te vergeten!

## De landbouw

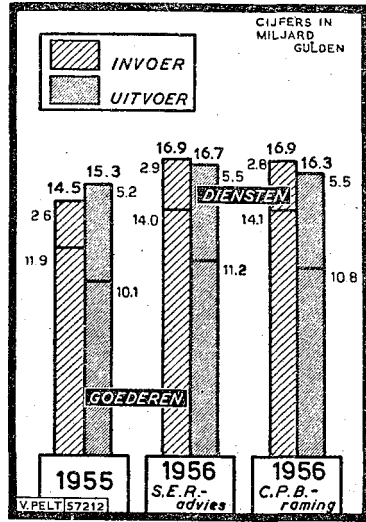
EN dan is er de landbouw. Voor deze bedrijfstak niet alleen bestedingsbeperking, maar ook bestedingsvermeerdering. De f 200 miljoen, die voor de herziening van het landbouwrijksbeleid en de landarbeiderslonen zijn uitgetrokken, zullen voor velen een teleurstelling zijn. Hoewel men niet kan zeggen dat deze teleurstelling onverwacht is gekomen. De regering heeft niet voldaan aan de wensen van het landbouwschap, om voor dit nieuwe beleid f 350 miljoen uit te trekken. Een extra teleurstelling is het natuurlijk, dat er van deze f 200 miljoen f 50 miljoen geblokkeerd zal worden. De regering geeft daarvoor als rechtsgrond aan dat deze nieuwe landbouwpolitiek gefinancierd wordt met overheids-geld en dat het daarom niet onbillijk is aan de besteding van dit geld een bestemming te geven.

Zo gezien is er dus meer rechtsgrond voor deze blokkering dan voor de blokkering van de helft van de komende huurverhoging, waarvan prof. Romme indertijd de promotor was en waarmee de verschillende kamerfracties zich bij het begin van de formatiecrisis van het vorig jaar verenigd hebben.

Van de zijde der landbouw zal men er ongetwijfeld op wijzen dat deze bedrijfstak — die zeer goedkoop produceert — een nationaal levensbelang is en dat het dus de taak van de overheid is een actieve landbouwpolitiek te voeren. Maar dat beleid behoeft dan nog niet gekenmerkt te worden door onnodige dirigistische tendenzen.

Het is nu maar de vraag of deze blok-

## INVOER EN UITVOER



kering nodig is. De regering zegt momenteel niet over de gelden te beschikken om de volle f 200 miljoen te financieren.

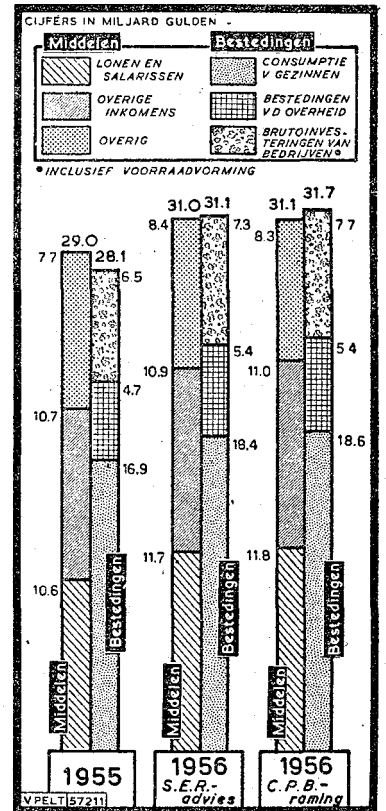
Zo zullen we een debat krijgen waarin nog wel van ontstemming blijk zal worden gegeven, van de zijde der boeren, werknemers, werkgevers en de belastingexperts. Maar voorop moet blijven staan dat deze bezuinigingsmaatregelen noodzakelijk zijn. Het Kabinet is er in geslaagd om een uitweg te vinden uit de vele moeilijkheden. Dat is op zichzelf reeds een verdienstelijke prestatie. En het zal uiterst moeilijk zijn om een andere weg aan te geven. Als

men vindt dat aan een bepaalde bevolkingsgroep te kort is gedaan, dan zal de Tweede Kamer moeten zeggen hoe deze groep geholpen moet worden en welke maatregelen dan ten nadele van andere groepen getroffen dienen te worden.

Naar onze mening zal de regering er b.v. geen bezwaar tegen hebben om meer geld voor de landbouw uit te trekken als de consument en de belastingbetaler bereid zijn daarvoor offers te dragen. Het zal dan moeilijk zijn om aan een verhoging van de inkomstenbelasting te ontkomen. Of er moet aangegeven worden op welke wijze de overheid deze extra gelden door verdere bezuinigingen op de rijksbegroting zou kunnen betalen.

Wij hebben overigens waardering voor het streven van dit kabinet naar een eerlijke verdeling van de lasten. Het is niet aan twijfel onderhevig dat dit beleid op meer dan één punt een kabinetscompromis is. En nu hopen wij dat er ondanks dit kabinetscompromis nog sprake kan zijn van een reëel overleg tussen kabinet en parlement. Van beide kanten zal gegeven en genomen moeten worden. Enige soepelheid is dus nodig. Het zou te betreuren zijn als dit debat zou uitlopen op een strijd tussen een halsstarrige Kamer en een halsstarrig Kabinet. De ministers moeten niet met hun portefeuille gaan zwaaien bij de verdediging van

## MIDDELEN EN UITGAVEN



niet essentiële onderdelen van dit bezuinigingsbeleid en de Kamer zal de grote lijnen in de gaten moeten houden en geen kabinetscrisis moeten riskeren in een periode, waarin het landsbelang van alle groeperingen offers vraagt.



## Geen verspilling van gas

- \* Minister Zijlstra: „Wanneer ik denk aan prijsregulatie, dan denk ik aan egalisatie naar beneden en niet naar boven.”
- \* Minister Klompé: „Geen enkele minister mag zich achter zijn ambtgenoot van financiën verschuilen.”
- \* Mej. Tjeenk Willink (P.v.d.A.): „Mensentaal!”

DE EERSTE KAMER is de afgelopen twee weken produktiever geweest dan de Tweede Kamer, want terwijl de raad van 150 slechts eenmaal bijeen kwam, ter behandeling van enige minder belangrijke wetsontwerpen, keurde de Senaat behalve de begroting van maatschappelijk werk ook de twee gaswetten van minister Zijlstra goed, waarmee de kroon gezet werd op een werk van jaren. De Tweede Kamer belooft overigens de merkwaardige sensatie, dat zij zich binnen een tijdsbestek van twee weken moet bezighouden met de komende belastingverhoging en de gevolgen van de belastingverlaging van 1955. Midden vorige week hechte zij haar goedkeuring aan een wetsontwerp, dat beoogt de percentages der rijksbelastingen, waarop gemeenten en provincies aanspraak hebben, aan te passen aan de belastingverlaging van twee jaar geleden. Eind vorige week bereikte haar de bestedingsnota, in welks dichtgedrukte pagina's het woord belastingverlaging niet voorkomt.

Wanneer de Tweede Kamer dinsdag over de bezuiniging gaat debatteren, zal de Senaat de P.T.T.-begroting onder de loep nemen. Vanzelfsprekend komt dan ook een onderdeel van de bestedingsbeperking ter sprake: de verhoging van de P.T.T.-tarieven. Een kluije voor de anti-revolutionaire prof. Hellema, die ook wel weer zal aandringen op liquidatie van de draadomroep. Waarvoor minister Algera vooralsnog niet schijnt te voelen, voornamelijk om sociale redenen.

Vorige week heeft de Eerste Kamer een schuchter begin gemaakt met de eigenlijke begrotingsbehandeling. De minister van maatschappelijk werk, mej. dr. M. A. M. Klompé, die werd bijgestaan door een wolk van ambtenaren, moest haar beleid verdedigen tegen de bedenkingen van de heren Schipper (a.r.), Van Hulst (c.h.), De Vos van Steenwijk (lib.), Schuurmans (kath.v.) en Polak (comm.) en de dames Schouwenaar—Franssen (lib.), Tjeenk Willink (soc.) en Verwey—Jonker. Veel bedenkingen waren er overigens niet. Zelfs de liberalen, die verklaarde tegenstanders zijn van een afzonderlijk departement voor maatschappelijk werk, matigden hun kritiek uit hoffelijkheid jegens Nederland's eerste vrouwelijke minister. Dat de combinatie vrouw-minister in ons land iets heel unieks is, heeft minister Klompé naar onze smaak in de

Senaat al te veel moeten horen. De persoonlijke tirades, die mej. Tjeenk Willink en de heer Schuurmans hierover ten beste gaven, deden al heel weinig ter zake. De heer Schuurmans bewaarde wel het minst de goede stijl; zijn complimenten voor minister Klompé gingen gepaard met stekeligheden aan het adres van mej. Tjeenk Willink, waardoor zijn „ode aan de vrouwelijkheid” een vals bijgeluidje kreeg. Het was jammer, dat blijkbaar geen enkele senator de moed had met nadruk te stellen, dat het er al heel weinig toe doet tot welk geslacht een minister behoort, als hij (zij) maar een goed regent is.

Dr. Klompé heeft haar begroting gedeceideerd, slagvaardig, enthousiast en emotioneel verdedigd. En niet alleen haar begroting, ook de minister van financiën. Met kracht verzette zij zich namelijk tegen de beschuldiging, dat het subsidiebeleid van maatschappelijk werk wordt doorkruist door de minister van financiën. Zij hoopte vurig, dat de geruchten over een „doorkruising” eindelijk eens zullen verstommen, want wanneer er iets in deze richting geschiedt, dan komt dit voor de volle verantwoordelijkheid van de Minister, wiens departement het betreft. „Geen enkele minister mag zich achter zijn ambtgenoot van financiën verschuilen”, zo zei mej. Klompé. „Is hij het met deze niet eens, dan moet hij aftreden”. Dat was „mannentaal”, zoals een vrouwelijke afgevaardigde terecht opmerkte. „Mensentaal”, corrigeerde mej. Tjeenk Willink met feministische felheid.

De afgelopen week was in legislatief opzicht belangrijker. Toen zag namelijk minister Zijlstra in de Eerste Kamer zijn gaswetten de eindstreep gepasseerd. Deze wetten beogen de afstandsgasvoorziening in ons land te coördineren. Met dit doel wordt een N.V. Nederlandse Gasmaatschappij opgericht, waarin het rijk participeert voor een bedrag van ten hoogste f 200.000, terwijl een garantie wordt gegeven van ten hoogste f 2 miljoen. In de maatschappij hebben behalve de drie grote steden en de regionale gasbedrijven, de Hoogovens, de Staatsmijnen en de Rijksdienst voor de Gasvoorziening zitting. De rijksdienst gasvoorziening zal worden omgevormd tot een staatsgasbedrijf. Er komt o.a. een omvormingsinstallatie in Utrecht, waardoor gassoorten van verschillende

kwaliteit kunnen worden gekoppeld en gedistribueerd.

De bedoeling van dit grootse project, waaraan jaren is gewerkt, is de verspilling van gas tegen te gaan. Uit nationaal-economisch oogpunt bezien moet het namelijk als een verspilling worden beschouwd als plaatselijke gasfabrieken gas produceren, terwijl afstandsgas ter beschikking is. Het gebruik van afstandsgas verdient ook vanuit een oogpunt van brandstoffeneconomie de voorkeur, omdat de produktie als regel plaats kan vinden met opoffering van geringere hoeveelheden primaire energie (steenkolen en olie gezamenlijk) dan de produktie van stadsgas.

Twee punten trokken tijdens de discussie, die overigens weinig spectaculair was, de aandacht: de vorm van de Nationale Gasmaatschappij en de egalisatie van de gasprijzen. De socialistische jhr. Schorer had liever gezien, dat de gasmaatschappij een publiekrechtelijke vorm, met een centrale in- en verkoop, zou hebben gekregen, waardoor de controle zou zijn gewaarborgd. Minister Zijlstra meende echter, dat het principe van vrijwillig overleg de voorkeur verdient. Het is bovendien niet zo, dat de mogelijkheid voor controle bij de publiekrechtelijke vorm groter is dan bij de n.v.-vorm. Na een grondig onderzoek is tenslotte de n.v.-vorm de meest ideale oplossing gebleken. Er is thans een goede samenwerking tot stand gekomen zowel voor de toevoer aard- en kraakgas als voor de voorziening aan de afnemers, die voor de toekomst zekerheid krijgen.

Van egalisatie der gasprijzen bleek de heer Schorer een voorstander, de heer Regout (kath.v.) een tegenstander. De katholieke woordvoerder meende, dat deze egalisatie onverbiddelijk zal leiden tot hogere gasprijzen. Er gaat immers van elk orgaan, dat een economische machtspositie heeft, een opwaartse druk uit op de prijzen (zie de K.S.G.). De heer Regout vond, dat geen levering via de N.G.M. mag geschieden zolang de regionale bedrijven tegen lagere prijzen kunnen leveren.

Minister Zijlstra maakte hem echter duidelijk, dat het nieuwe gasbeleid op den duur ook voordelen zal opleveren voor de consument. „Wanneer ik denk aan prijsregulatie, dan denk ik aan egalisatie naar beneden en niet naar boven”, zo zeide de bewindsman.

HOUTHANDEL

K. J. Bos & Zoon

ROTTERDAM - HOUTLAAN 19

TELEFOON 113360

## De Europese markt De Europese atoomgemeenschap

**T**OEGEGEVEN, niet iedereen in de zes landen, die besloten hebben deel te nemen aan de Gemeenschappelijke Markt, zal zich op dit ogenblik zo tevreden voelen als Paul Henri Spaak, de „Belgische Europeaan”, nu nog minister van buitenlandse zaken, straks secretaris-generaal van de Navo, maar vóór alles voorvechter van de Europese eenheidszaak. Maar zelfs zijn tegenstanders-op-dit-punt zullen moeten toegeven dat de staatsman de afgelopen maanden en meer speciaal de afgelopen weken groots geweest is. Een man die gevochten heeft voor zijn ideaal, die daaraan al zijn werkkraft heeft gegeven en er zijn nachtrust aan heeft opgeofferd. Die met nooit aflatende energie nieuwe plannen, nieuwe compromissen uitdacht en met verve verdedigde . . . om ze even later weer te wijzigen tot weer een nieuw compromis. In een beschouwing over het resultaat van al dit zwoegen, speciaal voor zover het Nederland betreft, mag dan ook een gelukwens vol welgemeende waardering niet ontbreken!

Opnieuw toegegeven: er heeft op die woensdagochtend in Parijs geen fanfaregeschal geklonken toen de zes delegaties, met aan het hoofd de premiers der zes deelnemende landen, het kabinet verlieten waar Gay Mollet, Frans minister-president, hun zovele uren gastvrijheid had geboden. Bondskanselier Adenauer haastte zich het eerst naar buiten, sprak een paar woorden tot de verzamelde journalistenschaar en vertrok in vliegende haast naar Bonn. Dr. Drees deed nauwelijks voor hem onder, want hij wilde de middag-trein halen van het gare du Nord. En noch in Bonn, noch in den Haag of de andere hoofdsteden hingen de vlaggen uit om de delegaties te verwelkomen. . . . En toch — is er in Parijs een besluit genomen dat voor de bevolking van die zes lan-

den van enorme betekenis kan zijn. In elk van deze landen mag het gevoel heersen dat men uit een reeds lang te kleine woning gaat verhuizen naar een ruimer huis, waarin het beter wonen, beter leven, beter werken zal zijn. Dat gevoel wordt nu nog gemist: men ziet nu nog maar alleen de misère van de verhuizing en de opruimerijen-weggooierij die bij elke verhuizing nu eenmaal onvermijdelijk is. De vreugde over het besluit is er nog niet en het zal wellicht nog wel enige jaren op zich laten wachten. Maar hopelijk — en dat geve God — zullen onze kinderen en kindskinderen die datum waarop de zes landen hun jawoord gaven, als een verheugend tijdstip in hun geschiedenisboeken zien aange-merkt!

### Waar gaat het om?

**W**AT staat Spaak, wat staat de voorstanders van de Europese integratie eigenlijk voor ogen als zij plannen opstellen zoals nu geschied is voor de Europese markt en de Europese atoomgemeenschap? Wat is hun drijfveer en wat hun ideaal? Dit: het behoud van Europa's cultuur en Europa's democratie — ja, ook het behoud van Europa's christelijk stempel. Men mag over dit laatste wat cynisch de schouder ophalen en wijzen op de vervlakking en de ontkerstening van vrijwel alle landen — maar wie durft te erkennen dat wij, Nederlanders en Europeanen, nog een boodschap hebben voor de wereld: de boodschap van het kruis van Christus? Dat lijkt allemaal ver weg te staan van het zakelijk gepraat in Brussel en Parijs — toch mag men het een niet los zien van het ander. Wie zal nog naar onze stemmen luisteren als Europa zal weggevallen zijn tussen de grootmachten en nog slechts in de schaduw kan staan van de opkomende Aziatische en Afrikaanse landen? Daarom in de eerste plaats zal Europa zich moeten handhaven onder de groten van deze wereld. Zal dit oude werelddeel zijn nationalistische bastions moeten slechten, zijn veten moeten begraven en zal het moeten trachten in grote eensgezindheid naar nieuwe wegen te zoeken.

# Het gaat om het

Daarvan is dit plan voor een Europese markt een onderdeel. Een heel belangrijk onderdeel. In feite worden Frankrijk, West-Duitsland en Italië, Nederland, België en Luxemburg één groot geheel. Wie een order aan goederen wil plaatsen, is vrij om dat te doen in Milaan of in Lyon, in Duisburg, Rotterdam of Antwerpen. En de vrachtauto's die de goederen komen afleveren kunnen ongehinderd tot in alle uithoeken van de zes landen doordringen. De slagboom van de douane zal verdwenen zijn — het is alles „binnenland” geworden.

Wat dat kan betekenen? Een grote toename van de welvaart voor alle lagen van de bevolking. Dat wordt direct al duidelijk als men bedenkt dat het afzetgebied wordt verveelvoudigd. De Nederlandse fabrikant heeft niet langer

nen voor de Euromarkt — met daarnaast een aanzienlijke winst aan begrip en eerbied voor elkaar omdat het onderlinge verkeer nu eenmaal gemakkelijker en vlotter zal verlopen.

Voor de christen, ook voor de christen-politicus, moet daar veel aantrekkelijks in zitten. Meer dan voorheen heeft men de kans eendrachtig op te trekken met de christenen uit andere landen in de strijd tegen de „goden dezer eeuw”, tegen vervlakking en secularisatie, tegen onverschilligheid en materialisme. Het legt een nieuwe en zware verantwoordelijkheid op onze schouders waarop wij ons zeker zullen dienen te bezinnen.

### Wat wordt het in concreto?

**O**p het ogenblik dat wij dit schrijven (en vermoedelijk is dat ook nog zo op het ogenblik dat u dit leest) is er nog geen tekst beschikbaar van het voorlopige verdrag dat straks ter tekening zal worden voorgelegd aan regeringen en parlementen der zes landen. Daarom geven wij de concrete plannen onder voorbehoud zonder naar volledigheid of absolute juistheid te streven:

- In een tijdperk dat geschat wordt op twaalf tot zeventien jaar zullen de economische grenzen tussen de zes landen langzaam maar zeker moeten verdwijnen zodat aan het einde van die periode een volledige vrijhandel tussen de zes mogelijk is.
- In die tijd zullen ook de z.g. buitentarieven, de invoerrechten dus die geheven worden op produkten uit derde landen, gelijk moeten zijn. In dit verband moet er gewezen worden op het initiatief van de landen die aangesloten zijn bij de Organisatie voor Europese Economische Samenwerking, de O.E.E.S., die immers plannen smeden om te komen tot een vrijhandelgebied. Worden die plannen ook in deze periode verwezenlijkt, dan zullen dus verreweg de meeste landen van West-Europa (met inbegrip van Engeland) geen invoerrechten meer heffen van elkaars produkten. De O.E.E.S. gaat echter niet zover dat men ook gezamenlijke buitentarieven wil vaststellen ten opzichte van de landen buiten deze vrijhandelszone.
- De Euromarkt zal niet „supra-nationaal” zijn. Dat wil zeggen dat de beslissingen genomen worden door de ministers van buitenlandse zaken van de zes landen die geen verantwoording schuldig zijn aan een „Europees parlement”, maar die elk voor zich verantwoording moeten afleggen aan hun nationale parlementen. Er zal wel een Europees parlement komen (dat op den duur waarschijnlijk



PAUL HENRI SPAAK

een afzetgebied van rond 11 miljoen zielen maar van rond 160 miljoen, ongeacht nog de afzetmogelijkheid naar de overzeese gebieden in Afrika en Azië. Als men wil weten wat dat betekent heeft men slechts naar Amerika te kijken: een groter afzetgebied opent de mogelijkheid tot massafabricage en massaproductie is nu eenmaal goedkoper. En er is nog een derde belangrijk punt: dat grote „binnenland” maakt dat men in veel mindere mate afhankelijk is van het buitenland. In geval van nood, van oorlog of crisis, is men veel meer „self-supporting”. Amerika b.v. behoeft maar ter waarde van 5 pct van zijn nationale inkomen in te voeren — Nederland 50 pct. Voor de Euromarkt zal dat cijfer ongeveer 8 pct bedragen. Vergroting van de welvaart, dat is het punt waarom het draait bij de plan-

## ZUIDHOLLANDSE BANK

ALLE BANKZAKEN \* EFFECTEN \* EMISSIES \* ASSURANTIËN

ROTTERDAM **DEVIEZEN** 's-GRAVENHAGE

## BOERHAAVE

VAN 1907

Heemskerckstraat II

's-Gravenhage

Telefoon 33 00 05

## DE

aangewezen Verzekering-

Maatschappij

ONGEVALLEN

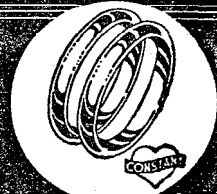
ZIEKENHUISVERPLEGING

OPERATIE

WEKELIJKSE UITKERING BIJ

ZIEKTE

Vraagt prospectus!



**CONSTANT**  
VERLOVINGSRINGEN  
VOLLEDIGE COLLECTIE  
VAN DIT BEKEND MERK  
IN ALLE MATEN

**SIEBEL**

KALVERSTR. 123 - AMSTERDAM  
LANGE POTEN 11 - DEN HAAG  
STADHUISPLEIN 24-26 - 's-DAM  
NW BINNENWEG 227 - 's-DAM

## Let op Mr. Poodle

want zijn artistieke creaties zijn door Pehavee/Spencer-Hey geworden tot een exclusieve collectie gebreide wollen bovenkleding voor dames, heren en kinderen. Vraagt Uw winkelier U die collectie te tonen en let daarbij op het Mr. Poodle-merk, want dat is Uw garantie voor 100 % wol, die maximum kleurecht - was, echt en krimp vrij is.

C.V. TRICOTFABRIEK  
PEHAVEE

VEENENDAAL  
N.V. TEXTIELUNIE

SPENCER-HEY  
CULEMBORG



## EEN UITKOMST VOOR MAAGLIJDERS

Maaglijders, U kunt weer alles gaan eten. De echte C-R MAAGTABLETTEEN zijn weer in Nederland verkrijgbaar.

## C-R MAAGTABLETTEEN

geven direct verlichting en zijn pijnstillend.

De echte Amerikaanse C-R Maagtabletten zijn die lichtgele tabletten. Alleen verkrijgbaar bij:

## LOUIS RIETBERGEN

NIEUWE BINNENWEG 400 - ROTTERDAM  
Vraagt inlichtingen zonder enige verplichting.

## Rijwielen direct v. fabriek

f 50.— goedkoper. Eerste klas materiaal en langdurige garantie. Gedurende de wintermaanden op onze reeds zeer laag gestelde prijzen een extra korting: okt. / 12.50, nov. / 14.—, dec. / 14.—, jan. / 13.— en febr. / 12.50. Doe als zo velen profiteer van dit voordeel. Vraag gratis prijscourant met kortingsbonnen. SIMBA RIJWIELFABRIEK, Naald-, wijkseweg 26, 's-Gravenzande. Tel. K 1748-673.

## Bloemistknechten gevraagd

Voor vakopleiding is te Aalsmeer goede gelegenheid.  
M. C. van Staaveren — Aalsmeer

Hornweg 24

Vacant



# Behoud van Europa's cultuur

samen zal vallen met het parlement voor de Europese Gemeenschap voor Kolen en Staal), maar dit heeft alleen het recht de in te stellen „Europese Commissie” ter verantwoording te roepen. Deze commissie zou men het uitvoerend orgaan van de Euromarkt kunnen noemen, de directoren die echter ten opzichte van de Raad van ministers niet meer dan een adviserende bevoegdheid hebben. De Europese Assemblée zal 142 leden gaan tellen nl. 36 uit elk van de drie grote landen, 14 uit Nederland en 14 uit België en 6 uit Luxemburg. Een Europees Gerechtshof (hetzelfde als het K.S.G.-gerechtshof) zal de geschillen beslissen en een sociaal-economische raad zal in het geheel een ongeveer gelijke plaats krijgen als de Nederlandse S.E.R.

Belangrijk is dat er twee fondsen zullen worden gevormd, nl. een investeringsfonds en een re-adaptatiefonds. Uit het investeringsfonds zullen de plannen van de zes landen gezamenlijk gefinancierd moeten worden. Hierbij kan men denken aan de aanleg van internationale autowegen en spoorwegen, het graven van kanalen en dergelijke. Van geheel andere aard is het re-adaptatiefonds: dit is bestemd om die arbeiders die ten gevolge van de Euromarkt werkloos zijn geworden of op andere wijze in moeilijkheden zijn geraakt, in eerste instantie te ondersteunen en daarnaast zoveel als mogelijk is om te scholen of te doen verhuizen naar plaatsen waar wel van hun diensten gebruik kan worden gemaakt.

d. Er zal gestreefd worden naar „sociale harmonisatie”, wat dus wil zeggen dat het levensniveau van gelijkwaardige groepen in de zes landen ook ongeveer gelijk zal moeten zijn. In eerste aanleg zal dat waarschijnlijk voor Nederland betekenen dat het gelijke loon voor mannen en vrouwen bij gelijke arbeid zal moeten worden ingevoerd. Zoals men weet is door de Nederlandse volksvertegenwoordiging hierop al eerder bij de regering aangedrongen, maar de regering was een voorstander van een zeer geleidelijke invoering. In de tweede plaats zal de vakantie op den duur op minimaal 18 dagen gesteld moeten worden (thans in Nederland 15 dagen) en zal de werkweek gesteld worden op 40 uur met dien verstande dat er wel langer gewerkt mag worden maar dat dan overwerk zal moeten worden betaald. In welk tijdsbestek deze (Franse) wensen zullen kunnen worden doorgevoerd is voorlopig nog een open vraag. Van Nederlandse zijde is n.l. bedongen dat het evenwicht niet mag worden verstoord door deze maatregelen en dat reeds op stapel staande sociale voorzieningen hierdoor niet mogen worden teruggedrukt.

e. Aan het verdrag wordt een conventie toegevoegd, waarin als het ware de „Eurafrikaanse gemeenschappelijke markt” geregeld wordt. Die conventie heeft een looptijd van vijf jaren en zal dan opnieuw bekeken worden.



Mr. J. M. A. H. LUNS

Zoals men weet is hierover nogal wat te doen geweest omdat niemand er veel voor voelde zich mede te storten in het Franse Noordafrikaanse avontuur. Ten slotte heeft men dan deze voorlopige en enigszins naast de Euromarkt staande oplossing gevonden, waardoor het op den duur toch mogelijk zal zijn de gemeenschappelijke markt ook uit te breiden tot de Franse en Belgische gebieden in Afrika en tot de Nederlandse gebieden in Nieuw Guinea. Ook Suriname en de Antillen kunnen toetreden wanneer men dat wenst. In concreto betekent dit voor Nederland dat het vijf jaar achtereenvolgend 14 miljoen dollar zal moeten bijdragen voor de ontwikkeling van de Afrikaanse gebieden en 7 miljoen dollar zal terugontvangen voor de ontwikkeling van de eigen gebiedsdelen overzee.

## Nederland, wat nu?

DIT zijn zo de plannen — en het zij nogmaals gezegd: in zeer grove lijnen en onder voorbehoud getekend. En daarom kan ook slechts zeer in het vage getracht worden een antwoord te geven op de vraag of Nederland met dit alles genoeg kan nemen en mag nemen. En laten we dan maar dadelijk met de deur in huis vallen en het moeilijkste punt bij de kop nemen:

**Landbouw** In de overgangperiode is de landbouw in een uitzonderingspositie geplaatst en dat is altijd een slecht teken. Het waarom is duidelijk: de Nederlandse boer produceert tegen een veel lagere kostprijs dan zijn collega's in de andere vijf landen. En daar is men dus (niet ten onrechte!) bevreesd dat bij een vrije markt de eigen landbouw het loodje zal moeten leggen. Omgekeerd was het volstrekt onredelijk de landbouw uit te sluiten van de vrije markt, want Neder-

lands export bestaat voor rond 40 pct uit landbouwproducten. Toen is men naar tussenoplossingen gaan zoeken en het uiteindelijke resultaat is dat de landbouw er niet zonder kletscheuren af zal komen. In de eerste acht jaren zal men het moeten accepteren dat er aan de grenzen heffingen zullen worden gelegd op onze landbouwproducten — en die heffingen zullen dikwijls het effect hebben van een importstop in die landen, want er behoeft geen overleg over te worden gevoerd: de hoogte van de heffing wordt door elk van de andere landen op eigen houtje bepaald. Al met al betekent dit dat de Nederlandse boer veel duurder zal moeten gaan produceren door de kostenstijgingen die ongetwijfeld in de eerste jaren zullen optreden, dat hij dus zijn concurrentiepositie ten opzichte van derde landen als Denemarken verzwakt zal zien — maar dat zijn afzetmogelijkheden in het „grote binnenland” er niet groter door worden. Erger nog: Nederland zal wel de (dure) landbouwoverschotten van Frankrijk moeten overnemen tegen de daar geldende prijs. Gelukkig is er nog enig tegenwicht: de Nederlandse export naar derde landen behoeft geen schade te lijden omdat Nederland bedongen heeft dat deze export indien nodig zal worden gesubsidieerd. Al met al zijn de komende jaren voor de boerenstand niet zo bijster aantrekkelijk. En het zal de vraag zijn of men zich deze offers zal willen getroosten ter wille van het „toekomst-ideaal”.

**Industrie** Ook de Nederlandse industrie zal zich niet zo heel erg gelukkig gevoelen zij het dat de delegatie op dit punt meer succes heeft kunnen boeken dan voor de landbouw. Het gaat hier om de buitentarieven. Nederland moet in een snel tempo industrialiseren om aan alle handen werk te kunnen verschaffen. Voor een land dat zo grondstoffenarm is als het onze een heel moeilijke opgave. Daarom zijn onze tarieven voor de invoer van grondstoffen en halffabrikaten zo laag mogelijk gehouden..... terwijl die van Frankrijk juist zo hoog mogelijk zijn opgevoerd. En dus zat men in een impasse. Wekenlang is hierover gedokterd door vele experts: allerlei lijsten werden opgesteld die elk weer een ander percentage zouden hebben en ten slotte is er een „uitzonderingslijst” overgebleven. Komt men bij toepassing van het gemeenschappelijke buitentarief in moeilijkheden dan kan men deze grondstof of dat produkt op die lijst plaatsen. Waarschijnlijk echter zal deze „vrije import” niet verder mogen gaan dan 5 pct van de totale import van een land. Experts hebben berekend dat deze buitentarievenkwestie ons een verhoging van het prijspeil zal brengen van waarschijnlijk nog niet eens 1 pct.

**Vervoer** Naar het schijnt zit deze sector van het bedrijfsleven nog altijd stevig in de knoop. Men is nog niet veel verder gekomen dan een soort raamwet, waarin weinig meer staat dan dat de nationale regeringen geen plannen mogen maken die een ongunstiger situatie zouden scheppen dan er nu al is. Elke maat-

regel die men voor het geheel wil treffen, zal met algemene stemmen van de zes landen moeten worden goedgekeurd. Het enige concrete is dat na vier jaar de z.g. ondersteuningstarieven (Duitslands Rijnpolitiek) verboden wordt. Maar..... de Europese commissie krijgt toch weer het recht uitzonderingen toe te staan! Pas na acht jaar wil men eraan beginnen een werkelijke Europese vervoerspolitiek op te stellen.

*Overziet men het geheel dan is nog op geen stukken na de consequentie van dit alles te onderkennen. Hoeveel zal het algemeen loon- en prijspeil gaan stijgen en in welk tempo? Het is nog niet te berekenen. Hoe zal dan onze concurrentiepositie komen te liggen ten opzichte van de industrieën in de andere vijf landen en ten opzichte van derde landen? In hoeverre zal men door massaproductie de prijzen weer kunnen drukken, hoe zal de overschakeling op massaproductie door onze industrie gefinancierd kunnen worden en welke industrieën zijn gedoemd te verdwijnen omdat zij de concurrentie niet kunnen volhouden op die grote „binnenlandse markt.”?*

*Allemaal vragen waarin men zich zal moeten verdiepen. Want de Euromarkt mag dan een mooi en aantrekkelijk avontuur zijn en van belang voor vele schone doeleinden — een wijs bouwmeester zal eerst terneer zitten en de kosten berekenen. Want een Europees huis te bouwen „op de gok” — dan loopt men de kans verder van het schone ideaal af te geraken dan ooit te voren!*

## Mededeling

Deze week beginnen wij met een serie advertenties van een speciaal karakter. Het zijn reportages, die in woord en beeld een aantal Nederlandse bedrijven voor het voetlicht plaatsen. Wij willen gaarne de aandacht van onze lezers hiervoor vragen. Voor de adverteerders is hierdoor de mogelijkheid geschapen om hun bedrijven dichter bij het publiek te brengen en . . . tegen aantrekkelijke tarieven.

Alle gewenste inlichtingen worden op aanvraag gaarne verstrekt door de advertentieafdeling van Nederlandse Gedachten: Koningin Wilhelminalaan 34 te Leidschendam. Telefoon K 1761—1646.

# Nederlandse bedrijven in woord en beeld

(Advertentie)

## ★ Hoe het begon (I) ★



HET was een hele stap toen Hendrik de Baat besloot om zijn betrekking als voorman-wegwerker bij de Dienst van Publieke werken te Amsterdam op te zeggen. Maar hij wilde zijn vleugels breder uitslaan en daarom begon hij op 1 mei 1913 met een eigen bedrijf. Och het was maar heel bescheiden, want geld bezat hij niet. Maar daartegenover bezat hij werklust, doorzettingsvermogen en een ongekende energie, die hem telkens nieuwe initiatieven deden ontplooiën.

Het bedrijf werd aanvankelijk opgezet als transportbedrijf, van grond, zand e.d. Met drie eenvoudige kipkarren werd begonnen. Een firma in Muiden, die wist wat hij aan de oude De Baat had, hielp hem hiermee voort. Het was toen nog allemaal paardentractione wat de klok sloeg. Het bedrijf liep goed en naarmate het aantal karren toenam — in zes jaar tijds waren er al 140 — moest ook het aantal paarden worden uitgebreid. Maar dat hier ook risico aan verbonden was bleek toen op een keer van de toen aanwezige negen paarden er plotseling zeven dood gingen. Dat was een harde slag. Maar door noeste ijver, waarbij zijn vrouw hem steeds ijverig ter zijde stond, wist Hendrik de Baat de tegenslagen te overwinnen. Maar bovenal wist hij zich steeds te sterken door het „Ora et Labora”.

N.V. Aannemersbedrijf voorheen

**H. DE BAAT**

Directie: E. C. de Baat - T. H. de Baat

Kantoor: Ceintuurbaan 179,  
Amsterdam. Telefoon 798604 - 53257



# Divergerende defensie-politiek

**H**ET IS een opmerkelijk verschijnsel van de laatste maanden dat verschillende NAVO landen een divergerende defensie-politiek voeren. Terwijl het ene land het NAVO belang voorop stelt en het eigen nationale belang daaraan ondergeschikt maakt, gaat het andere land juist een tegenovergestelde richting en stelt het nationale belang centraal. Nederland is een voorbeeld van de eerste koers, Engeland van de laatste.

Omdat de Britten genoodzaakt zijn om financieel-economische redenen op de defensieuitgaven te bezuinigen, hebben zij naar een strategisch motief gezocht om een reductie van hun bijdrage aan de verdediging te land van West-Europa te rechtvaardigen. Deze wenst de Minister van Defensie, Duncan Sandys, van 77.000 man op 55.000 terug te brengen.

Als toelichting op dit voornemen deelde de Minister aan een ademloos toehorend Lagerhuis mede, dat Rusland over raketten beschikt, die, voorzien van een atoomkop tot een hoogte van 160 km kunnen worden gelanceerd en dan met een snelheid van 8000 km per uur door de stratosfeer naar hun doel vliegen. De dracht is zodanig, dat zij van Oost-Duitsland uit de grote steden in Engeland kunnen bereiken. Hier tegen bestaat nog steeds geen verdediging. Met dit schrikbeeld op te roepen wilde de Minister kennelijk duidelijk maken, dat de traditionele eerste lijn van de Britse verdediging niet meer aan de Kanaalkust ligt, zoals tot de eerste wereldoorlog, en ook niet aan de Rijn, zoals tot en na de tweede wereldoorlog, doch ver in Oost-Europa.

Had Engeland er derhalve tot nu belang bij, dat de Westeuropese verdediging gevoerd werd aan de Rijn of Elbe en kon derhalve daarom van Engeland een bijdrage worden verlangd aan de Westeuropese verdediging te land, thans heeft Engeland bij deze verdediging lang niet meer dat nationale belang en kan zich derhalve een vermindering daar permitteren. Dat hierbij het belang van andere landen, derhalve het NAVO belang, geschaad wordt, wordt kennelijk over het hoofd gezien.

Engeland heeft het primaat van het nationale boven het NAVO belang ten overvloede nog eens onderstreept, door de suggestie van generaal Norstad, de opperbevelhebber van de NAVO, terzijde te leggen. Deze vroeg nl. de Britse troepen in West-Europa te handhaven en liever meer te bezuinigen op de zee- en luchtmacht. Daar kon Amerika wel bijspringen. Doch hier komt weer het Britse nationale belang — en de Britse traditionele maritieme politiek — in het gedrang en ook hier gaf Engeland dus niet thuis. Engeland acht het nationale gevaar meer in de lucht en ter zee te liggen dan te land. Ligt de nationale gevaarssector voor andere landen, i.e. die van de vastelandsmogendheden, anders, dan dienen deze daaruit hun nationale conclusies te trekken. Aldus de kennelijke gedachtengang. Dat daarmee de gezamenlijke NAVO defensie niet is gediend is zonder meer duidelijk.

Dat Nederland dit beter inziet en toepast is op zichzelf dan ook een lichtend voorbeeld. Doch men zal zich daarbij toch dienen af te vragen in hoeverre er geen gevaar voor de eigen nationale belangen gaat optreden, indien ons internationaliteitsbeginsel niet door de anderen wordt gevolgd.

Want dan bestaat er gevaar, dat het-

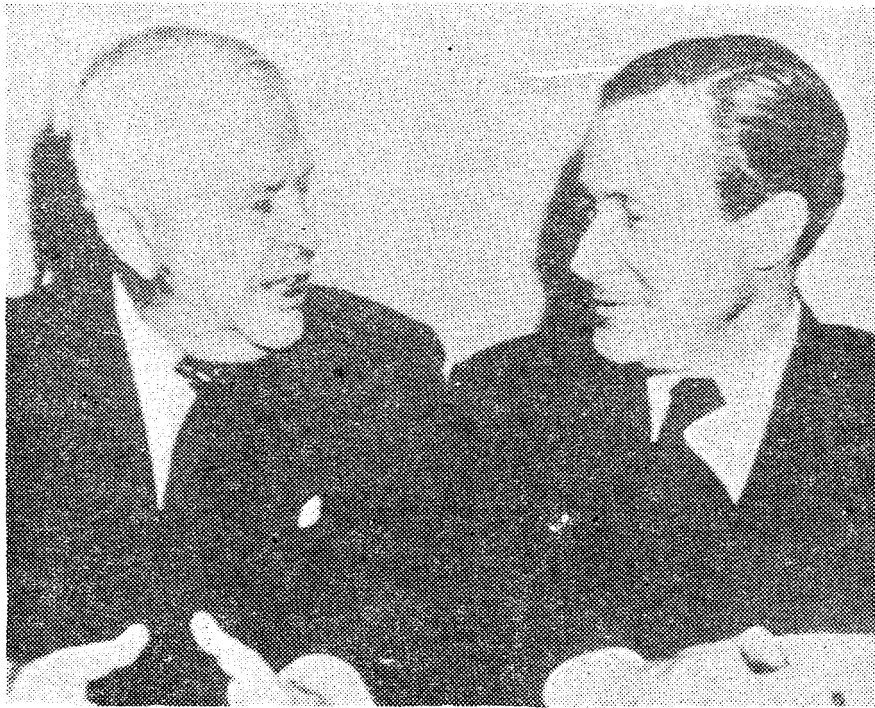


Foto links: de Engelse minister van defensie Duncan Sandys tijdens zijn bezoek aan Amerika in gesprek met zijn Amerikaanse amtgenooot Wilson.

Foto rechts: Staatssecretaris Moorman. Foto onder: Generaal Norstad, die een bezoek aan Nederland bracht, vertelt een grapje aan de ministers Staf en Struycken.

geen wij voor het algemene NAVO-belang ten bate van anderen doen, niet gecompenseerd wordt in een sector waar wij ons terwille van het internationale beginsel nationaal hebben verzwakt.

## Onze marinetaak

**D**EZE vraag dringt zich op, nu Staatssecretaris Moorman na zijn reis naar Amerika ginds en hier de taak van onze Marine in oorlogstijd heeft uiteengezet alsmede de overwegingen waarop deze is gebaseerd. Tot nu toe was deze taak nog

van onze

militaire medewerker

weinig uit de doeken gekomen, al waren er wel verschillende symptomen, die erop wezen, dat men bezig was hoe langer hoe meer van het nationale naar het internationale vlak over te gaan. Wij mogen deze evolutie in het kort aangeven.

Het zijn voltooing naderende Vlootplan werd geconcipieerd toen er in NAVO verband nog geen welomschreven taakverdeling tussen de drie krijgsmachten bestond. De taak van de Vloot werd toen omschreven als: verdediging van de Overzeese Rijksdelen, bescherming van onze zee-verbindingen waar ook ter wereld en voorts de territoriale verdediging van Nederland. Het nationale karakter stond dus op de voorgrond in afwachting van een taakverdeling in NAVO verband.

Toen deze tot stand kwam — waarbij een verschil van mening bestond met een opvatting in de Standing Group d.i. het hoogste militaire NAVO college, welke wenste dat Nederland zich zou concentreren op land- en luchtmacht en op territoriale maritieme verdediging en de oceanische taak aan de grote mogendheden zou overlaten — kregen wij een aandeel in de oceanische taak toegewezen.

Hoeveel dit van onze vloot zou opvragen werd echter nimmer duidelijk gemaakt. Wel werd aan-

gegeven dat er naast de oceanische NAVO-convooiertingstaak een nationale convooiertingstaak zou zijn nl. vanaf het splitsingspunt der grote oceanische convooien, gelegen nabij de westelijke ingang van HET KANAAL, naar havens van de Benelux. Op dit traject, gaande dus door Het Kanaal en de Noordzee, zou een nationale taak blijven. Men kon slechts gissen welk materieel hiervoor was bestemd. Nu eens leken de vage uitlatingen erop te wijzen, dat b.v. de „Karel Doorman” voor deze laatste taak was bestemd, dan weer had het er meer van dat aan dit schip de NAVO-taak was toebedacht.

Hoe dan ook, thans is deze taakverdeling door admiraal Moorman uiteengezet en toegelicht. In oorlogstijd zal de Vloot 50.000 man tellen. Hier van zullen 80% of 40.000 man belast worden met de NAVO-taak van convooieren over de Oceaan, voornamelijk van Amerikaanse schepen. Het had vooral de Amerikaanse publieke opinie aangesproken dat 40.000 Nederlanders dan voor de beveiliging van voornamelijk Amerikaanse levens zouden worden ingezet.

Het is nauwelijks mogelijk zich een nog nadrukkelijker internationale instelling van onze Marine in te denken. Welk een verschil in een korte spanne tijd! Toen een paar jaar geleden de Europese Defensiegemeenschap zou worden gevormd, werd praktisch de gehele Marine buiten de

E.D.G. gehouden om... zou hebben. Met... die strijdkrachten... internationale taak... tisch de gehele land... integreerd, terwijl de... buiten zou blijven. Te... nale karakter en... overwegend beschouwd... spanne tijds blijkbaar... ligt het accent abso... karakter, zo sterk... erkent dat Nederland... NAVO-convooierting... levert.

Vanwaar deze acceptatie... geeft admiraal Moorman... hem concentreert zich... inspanning op een Vla... vliegkampschepen en... lijsting. Dit betekent... dat Amerika daardoor... voor de convooiering... bondgenoten moet... wordt dus thans door... centueel zitten wij da... Men kan echter lie... nationale marinetaak... ten met die overblij... van de overzeese Rijk... Kanaal tot onze hand... verdediging (mijnnev... Worden wij nationaal... grote hulpvaardighe... de huidige sterkte te... hebben wij water in... de sterkte van onze... aanneming dat ander... hun internationale... vraag klemt thans dat... bijdrage te land in... ken. Want deze verz... die voor onze nation... is, de noordelijke... pese front. Daar w... gevoerd door Nederla... Nederland heeft ont... internationale taak... ren zich in een nieuw... en de te zwakke... laten voorbestaan. Dan... indien anderen het... de grondslag van de... zouden naleven.

Ondeli

Wij mogen dan... band als een licht... daar koopt men... een eenzijdige da... ten koste gaat van... Het is bovendien... slechte voorbeelden... dan goede. Getuig... Frankrijk.

## De belangrijkste

**1** Om alle misverstand te voorkomen: het gaat hier slechts om een advies inzake de herziening van de weduwen- en wezenverzekering door de Sociaal-Economische Raad uitgebracht aan de Minister van Sociale Zaken en Volksgezondheid.

Het zal nog wel enige tijd duren voordat de geadviseerde verzekering kan worden ingevoerd.

**2** Gezien de geconstateerde slechte inkomenspositie, waarin vele weduwen verkeren, acht de S.E.R. de behoefte aan een weduwen- en wezenvoorziening aanwezig.

In deze behoefte kan op doeltreffende wijze worden voorzien door middel van een verplichte verzekering voor het gehele Nederlandse volk. Een volksverzekering dus, zoals we die ook reeds kennen in de Algemene Ouderdomswet.

**3** Alle ingezetenen, die de leeftijd van 15 jaar doch nog niet die van 65 jaar hebben bereikt dienen verzekerd te zijn. Alle verzekerden dienen premieplichtig te zijn zij het, dat zij in feite slechts premie moeten betalen indien zij een inkomen genieten.

**4** Een wettelijke weduwen- en wezenverzekering mag een ontwikkeling van de voorzieningen in de privaatrechtelijke sector (polissen bij verzekeringsmaatschappijen, ondernemings- en bedrijfspensioenfondsen, e.d.) niet belemmeren. De wettelijke verzekering dient daarom het karakter van een bodemvoorziening te krijgen, die slechts beoogt de behoefte weg te nemen.

**5** De pensioenen dienen per jaar te bedragen voor:  
a. weduwen zonder kinderen f 1.200,—;  
b. weduwen met één of meer kinderen f 1.800,—;  
c. volle wezen tot 10 jaar f 400,— en van 10 jaar en ouder f 600,— (wezenpensioen).

Ten hoogste twee halfwezen, of beter gezegd de kinderen van een weduwe dienen recht te hebben op een wezenpensioen, waarvan de hoogte gelijk is aan het bedrag van de kinderbijslag. Aan deze kinderen wordt echter geen wezenpensioen uitgekeerd, wanneer zij recht hebben op kinderbijslag.

S. R  
ade

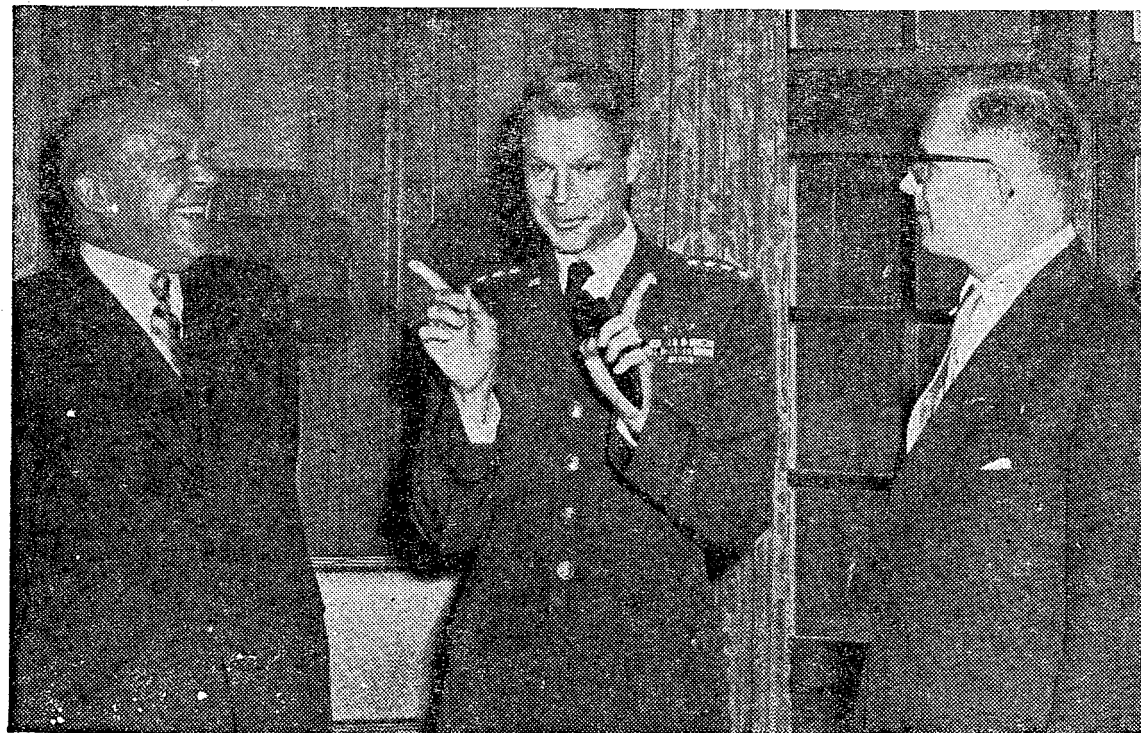
**6** Recht op een wezenpensioen hebben de weduwen en nog geboort van dit tijdelijk pensioen. Deze duur dient ve maand voor elk jaar. De weduwe op het tijdstip van echtgenoot hoger is. Pensioenduur is echter vijf jaar. Weduwen zonder kinderen zijn ontvangen een wezenpensioen van vijfjarige leeftijd. Weduwen met kinderen wi wezenpensioen bestaen sioen tot het tijdstip van een einde neemt. Vóórmen zelfde regeling als vóór

**7** Halfwezen en wezen tot 16 grenzen genoemd. De wezen tot 16 respectievelijk 27 hebben overschreden wezenpensioen.

**8** De pensioenen worden aan de eventuele economische situatie aangepast. Het indexcijfer van de prijs als maatstaf worden

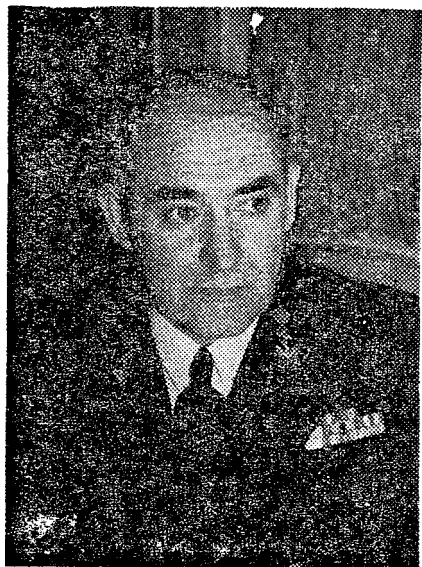
**9** Een bijzondere voorziening voor invalide wezen dient zoort duurt een pensioen

**10** Het weduwenpensioen bereiken van de weduwe op dit





en nationale taak  
zouden slechts  
tegreerd die een  
ge zouden prak-  
acht worden ge-  
daar bijna geheel  
het natio-  
taak als sterk  
us in een korte  
anderd, want nu  
het internationale  
Admiraal Moorman  
gewijs aan de  
grootste aandeel



ing? Ook hiervoor  
klaring. Volgens  
aanse maritieme  
are en superzware  
behorende om-  
grote inspanning  
de middelen heeft  
aarvoor door zijn  
holpen. Die hulp  
gegeven en pro-  
de eerste rang.

dat daarmede onze  
drang komt. Moe-  
de verdediging  
vaart door Het  
de de territoriale  
worden verricht?  
de dupe van al te  
om een Vloot van  
te onderhouden  
in moeten doen voor  
ze luchtmacht! In de  
ationale taak door  
aanvullen. Deze  
nu Engeland zijn  
pa gaat verzwak-  
eft juist de sector,  
onging van belang  
het Middeneuro-  
NAVU-verdediging  
Britse troepen.

otbijdrage — onze  
dinnen blijven leve-  
te land verzwakt  
liging ongewijzigd  
Den bezwaar tegen  
t jaar" beginsel, dat  
het zijn, even loyaal

**delingsobject**

ationaal ver-  
bebeeld gelden  
voor indien dit  
die ten slotte  
onale defensie.  
e waarheid dat  
delijker werken  
de houding van

**tpunten uit het**

**R.-  
des**

en weduwenpensioen  
geen kinderen heb-  
oud zijn. De duur  
minste zes maan-  
verlengd met één  
aartjeftijd van de we-  
stip overlijden van de  
is jaar. De maximum  
r 50 jaar of ouder  
n pensioen tot hun 65-

wie recht op een  
en weduwenpen-  
stip wezenpensioen  
ment af geldt de-  
voort zonder kinderen.

die de leeftijds-  
derbijslagwet —  
ect 27 jaar — niet  
den aanspraak op een

worden aangepast  
ngen in de econo-  
achtig pensioen).  
onen moet hierbij

ang is getroffen  
An deze wedu-  
validiteit voort-  
verstrekt.

steds bij het  
leeftijd. Heeft de  
dit nog kinderen, die

*Het volgt niet ons voorbeeld doch is voornemens het Britse te volgen en ook de landstrijdkrachten daar staan voor een aderlating op de nominatie. Gaat deze divergerende defensiepolitiek nog verder voort dan valt te vrezen dat straks de kracht der NAVO defensie, d.w.z. die van de gezamenlijke, geïntegreerde internationale taak, uiteen zal vallen in een reeks van als los zand aan elkaar hangende nationale strijdmachten, ieder met een specifieke nationale taak. Mocht in deze tendens geen wending komen dan zal het noodzakelijk zijn dat Nederland alsnog zijn maritieme bijdrage aan de NAVO-defensie herzielt dan wel deze gebruikt als een onderhandelingsobject d.w.z. tegenover onze bijdrage in de internationale maritieme sector een compensatie vraagt in de nationale sfeer nl. een versterking te land door een andere mogendheid, i.c. Amerika, nu de Britten hun steun aan de Brits-Nederlandse sector verzwakken. Onze vlootbijdrage helpt volgens staatssecretaris Moorman in de eerste plaats Amerika. Deze hulp dienen de Amerikanen te land te reciproceren, want daar wordt onze nationale defensie bedreigd en thans sterk verzwakt.*

# De weduwen- en wezenverzekering

**W**AS aan het advies van de Sociaal-Economische over de herziening van de ouderdomsverzekering nog een door drie leden ondertekende minderheidsnota toegevoegd, met het advies over de herziening van de weduwen- en wezenverzekering is dit niet het geval. Dit laatste advies is met een nog grotere mate van eenstemmigheid vastgesteld dan het advies over de ouderdomsverzekering. Alleen ten aanzien van enkele onderdelen lopen de meningen enigszins uiteen, maar deze zijn over het algemeen van ondergeschikt belang.

In een nevenstaand artikel is reeds een samenvatting gegeven van de belangrijkste punten uit het S.E.R.-advies. Het gaat er nu nog om enige korte beschouwingen te geven met betrekking tot enkele onderdelen van het advies.

## Enkele cijfers

**H**ET aantal weduwen beneden de 65 jaar draagt thans ongeveer 125.000. Het is waarschijnlijk, dat dit aantal langzaam zal toenemen, doch deze groei zal minder zijn dan die van de totale bevolking. In tegenstelling tot het probleem van de oudedagsverzorging is dat van de verzorging van de weduwen en wezen van relatief afnemende betekenis.

Bijna een derde deel van de weduwen beneden 65 jaar valt in de leeftijdsgroep van 60—64 jaar en heeft geen jonge kinderen meer.

Het aantal halfwezen, dat recht heeft op een wezenpensioen kan waarschijnlijk worden gesteld op ongeveer 80.000. Het aantal pensioengerechtigde volle wezen zal waarschijnlijk niet groter zijn dan 3.000.

De financiële positie van vele weduwen is zeer slecht. Zesenvijftig procent van de weduwen heeft een inkomen van minder dan f 1.000,— per jaar. Het aantal pensioenvoorzieningen is uitermate gering en bovendien veelal gebrekkig. Bij overlijden van de echtgenoot valt het inkomen in zeer veel gevallen geheel of gedeeltelijk weg en voorzover op de een of andere wijze bijzondere voorzieningen aanwezig mochten zijn, bieden deze niet een redelijke compensatie.

Deze nood bij de weduwen en wezen en de zekerheid, dat een redelijke voorziening op andere wijze niet kan worden verkregen is de rechtsgrond voor een verplichte verzekering.

## Volksverzekering met bodemvoorziening

**D**E cijfers hebben aangetoond, dat de behoefte aan een weduwen- en wezenverzekering zich niet alleen beperkt tot de loon- en salaristrekenden. Deze verzekering moet daarom van toepassing zijn op het gehele Nederlandse volk.

De pensioenen die een volksverzekering garandeert dienen echter beperkt te zijn. Het gaat er slechts om de ergste nood weg te nemen en dit dient te geschieden in de vorm van uniforme bedragen die nauw verband houden met de kosten van het minimale levensonderhoud.

Een dergelijke beperking is noodzakelijk, omdat we in ons land reeds verscheidene bijzondere pensioenvoorzieningen voor weduwen en wezen kennen. Met name valt hierbij te denken aan de voorzieningen voor het overheids personeel, aan ondernemings- en bedrijfspensioenfondsen en aan de particulieren verzekeringen afgesloten bij levensverzekeringsmaatschappijen. De ontwikkeling van deze bijzondere pensioenvoorzieningen mag niet worden belemmerd.

## Ook ongehuwden in de verzekering

**Z**EER uitvoerig heeft de Sociaal-Economische Raad aandacht besteed aan de vraag of ook de ongehuwden in de verzekering moeten worden opgenomen. In normale omstandigheden beperkt de kring van verzekerden zich immers tot hen waarbij zich het risico waartegen de verzekering dekking biedt ook kan voordoen. Dit nu is bij ongehuwden niet het geval, althans voorzover zij niet trouwen.

Een deel van de S.E.R. komt op grond van praktische overwegingen — noodzaak van een administratieve eenvoud, technische moeilijkheden bij de uitvoering, de mogelijkheid van het ontstaan van een ongewenste loonconcurrentie — tot de conclusie, dat het in de verzekering opnemen van ongehuwden onvermijdelijk is.

Een ander deel van de S.E.R. verdedigt het in de verzekering opnemen van de ongehuwden op grond van principiële overwegingen. Dit deel wijst er op, dat voor een dergelijke verzekering niet alleen mag worden afgestaan op het individuele risico op een bepaald moment, maar dat het risico van de groep in zijn totaliteit gedurende de gehele tijd van de verzekering in acht dient te worden genomen. In de onderhavige volksverzekering is het recht op pensioen aanwezig ongeacht het tijdstip waarop men in het huwelijk trad. Om dit te kunnen bereiken dient bij het bepalen

van de kring van verzekerden geen onderscheid te worden gemaakt naar de burgerlijke staat.

Overigens speelt bij het bepalen van de kring van verzekerden de solidariteit een belangrijke rol mee.

*Het opnemen van de ongehuwde vrouwen en mannen in de weduwen en wezenverzekering is niet alleen praktisch noodzakelijk, maar ook principieel aanvaardbaar en verdedigbaar. Het gaat hier niet alleen om de solidariteit. Integendeel, het houdt ten nauwste verband met het typische karakter van de nieuwe verzekering. Een geheel andere vraag is, of de ongehuwden in verschillende andere opzichten niet te zwaar belast worden. Met name valt hier te denken aan de nogal zware belastingdruk. Ik heb de indruk, dat enige verbetering wel gewenst is en het verdient dan ook zeker aanbeveling, dat de bevoegde instanties hieraan de nodige aandacht besteden. De door de ongehuwden op te brengen solidariteit in de sociale verzekeringswetgeving dient hierbij dan eveneens in ogenschouw te worden genomen.*

## De leeftijdsgrens

**D**E S.E.R. acht een weduwenpensioen „slechts op haar plaats voor zover en zolang een weduwe redelijkerwijze niet geacht kan worden in staat te zijn zelf door het verrichten van arbeid een inkomen te verwerven." Hierin ligt een sterke beperking opgesloten.

Een weduwe met kinderen kan niet met werken een inkomen verwerken. Zij moet zorgdragen voor de opvoeding van de kinderen. Tot zolang krijgt zij dan ook een weduwenpensioen. De leeftijd waarop zij weduwe is geworden is hier van geen betekenis.

Heeft een weduwe geen kinderen, dan gelden andere maatstaven. Om voor een blijvend pensioen — d.w.z. tot ten hoogste de 65-jarige leeftijd — in aanmerking te kunnen komen, moet zij een zekere leeftijd hebben bereikt. Deze leeftijd heeft de S.E.R. gesteld op 50 jaar. Dit is een compromis. Een deel van de S.E.R. was voorstander van een leeftijd van 55 jaar, terwijl een ander deel meer voelde voor 45 jaar. Dat men uiteindelijk tot een compromis heeft besloten is begrijpelijk, maar toch is het te hopen, dat de regering in haar voorstellen aan het parlement een lagere leeftijdsgrens zal stellen. Elke leeftijdsgrens is tot op zekere hoogte willekeurig, maar 45 jaar lijkt wel de maximum leeftijd om van een weduwe te verlangen zich te herscholen of om te scholen voor beroepsarbeid. Boven deze leeftijd is het niet alleen moeilijk zich aan te passen, maar eveneens moet worden gevreesd, dat de bereidheid van het bedrijfsleven om deze vrouwen (weer) in het arbeidsproces op te nemen niet bijster groot zal zijn.

Is de weduwe jonger dan 50 jaar — een leeftijd dus die hopelijk wordt verlaagd — en heeft zij geen kinderen, dan heeft zij slechts recht op een tijdelijk pensioen, dat maximaal twee jaar kan duren. Dit tijdelijke pensioen wordt gegeven om de weduwe in de gelegenheid te stellen zich te bekwamen voor een nieuwe taak die haar wacht en om zich ook geestelijk te kunnen aanpassen aan de gewijzigde levensomstandigheden.

## De invalide weduwe

**E**EN weduwe die op het tijdstip van het overlijden van haar echtgenoot invalide is neemt een bijzondere plaats in de verzekering in. Zij kan zich niet om- of herscholen. Een leeftijdsgrens voor deze weduwe is daarom niet op zijn plaats. De S.E.R. adviseert het aan deze weduwe toe te kennen pensioen voort te zetten zolang de invaliditeit voortduurt.

Een deel van de S.E.R. is van mening, dat een dergelijke voorziening bezwaarlijk past in de gekozen opzet en wijst er op, dat een dergelijke regeling in beginsel thuis hoort in de invaliditeitsverzekering. Deze redenering is op zichzelf wel juist, maar daarmee zijn de invalide weduwen niet geholpen. Zij vallen nu eenmaal niet, ook in de toekomst niet, onder de invaliditeitsverzekering en daarom dient een bijzondere voorziening voor deze weduwen in de weduwen- en wezenverzekering van harte te worden toegejuigd.

## Prioriteit

**D**E financiële nood onder de weduwen is over het algemeen zeer groot. Een spoedige leniging van deze nood is daarom noodzakelijk en met dankbaarheid mag worden geconstateerd dat de meerderheid van de S.E.R. heeft geadviseerd aan de invoering van een weduwen- en wezenverzekering voorrang te verlenen. Dit wil zeggen, dat de invoering van de algemene kinderbijslagverzekering naar een later tijdstip moet worden verschoven.

Ondanks de hoogconjunctuur leven we in een tijd van beperking en bezuiniging. Het zou echter niet juist zijn mede onder invloed hiervan de invoering van de weduwen- en wezenverzekering te vertragen. Dit zou niet verantwoord zijn, omdat de weduwen en de wezen totnu toe toch reeds zo zwaar zijn getroffen. Anderzijds is dit ook niet noodzakelijk, omdat de kosten voor de nieuwe verzekering slechts gering zijn. Aangezien in veel opzichten voor de wettelijke regeling aansluiting kan worden gezocht bij de algemene ouderdomsverzekering is het waarschijnlijk, dat de te verrichten wetgevende arbeid niet bepaald tijdrovend behoort te zijn.

L. DE GRAAF

★ LAAT UW BUITENVERWERK NIET AFBRANDEN!

HET ONBRANDBARE AFBITMIDDEL TOKION OB. WERKT VLUKKER EN SLUIT BRANDGEVAAR UIT!

GOED GEKEURD DOOR GEMEENTE AMSTERDAM

LAK- EN VERNISFABRIEKEN  
WED. BOONSTOPPEL & ZN. N.V. WADDINXVELD

**Firma JAN DE MIK**

HARDINXVELD - GIESSENDAM

Aannemers van  
OEVEERVEDEDIGINGSWERKEN  
GRIENDHOUSHANDEL  
HOEPELMAKERIJ

TEL. No. 56 NED. HARDINXVELD

SERRES  
EN WARENHUIZENBOUW  
N.V. AANNEMERSBEDRIJF

**Boers en Vrijland**

Tel. K 1748-745 en 746  
Postbus 30, 's-GRAVENZANDE

**N.V. Houthandel  
ARENDSSEN**

Lutkepoortstraat 52  
Telefoon K 3410.2109 — Harderwijk

**VAN LEEUWEN BUIZEN  
ZWIJNDRECHT**

Uw adres voor:

DIRECTIEKETTEN  
BARAKKEN  
SCHOLEN  
ZOMERHUISJES  
enz. enz.

**Fa Gebr. Timmer**  
Houtbouw - Giesendam - Telefoon 62

SCHEEPSBOUWWERVEN

**A. VUYK  
& ZONEN**

CAPELLE AAN DE IJSSSEL  
Nieuwbouw en reparatie  
Telefoon Rotterdam 113333 (K 1800)

**N.V. W. J. SCHULING'S  
HANDELSONDERNEMING**

BINNENHAVENWEG 20  
HENGELO  
Telefoon K 5400-3029  
(na 18 uur Delden, K 5497-447)

**Firma  
C. Vermeer en Zoon's**

Fabrieken voor gebogen hout  
Tel. K 1894-1230 - Ouderkerk a/d IJssel  
Ronde en ovale tafelanden  
Gebogen regels voor stoelen en fauteuils.  
armleggers, kappen, regels stijlen enz.

**PLAATWERK  
STAALENALUMINIUM  
NIMA** ZWIJNDRECHT  
K 1850-5382

## UIT PERS EN PERIODIEK

## Geen bezuiniging, maar

## BEPERKING

## Bij anderen!

De Telegraaf schrijft naar aanleiding van de „bestedingsnota” o.m.:

„Als we de beperking van de staatsuitgaven ontdoen van de franje en van de voornemens voor de toekomst, is er in totaal rond f 200 miljoen bezuinigd, doch tevens is gezegd dat „onvermijdelijke nieuwe uitgaven” (waaronder onderontwikkelde gebieden) zullen leiden tot nieuwe uitgaven van f 150 miljoen.

Maar daarenboven is de vermindering der staatsuitgaven voor een niet gering deel verhaald op de consumenten. Van de f 200 miljoen „bezuiniging” is verkregen ruim f 43 miljoen door vermindering van de subsidie op suiker en melk, f 20 miljoen door een nieuwe tariefsverhoging van PTT en f 6 miljoen door de uitkering bij bevalling eenvoudig over te hevelen naar de verplichte ziekenfondsen die toch al met tekorten werken.

In de gemeentelijke sector is het al niet veel beter. Daar moet f 100 miljoen bezuinigd worden, maar de consumptieve uitgaven van de gemeenten behoeven slechts met ongeveer..... 1% verminderd te worden, overeenkomende met f 20 à 25 miljoen. Vergelijken met de consumptiebeperking van de particulieren moet dus van een wanverhouding gesproken worden. En ook hier wordt de weg van de minste weerstand gevolgd door een groter bedrag, n.l. f 75 miljoen, op de investeringen te bezuinigen.

Het onvermogen van de regering bij zichzelf te doen wat zij aan anderen oplegt, is om nog een andere reden diep teleurstellend. Van een crisistoestand is gelukkig geen sprake en nog steeds bewegen de belastingontvangsten zich op een hoog peil. Bij een daling van de conjunctuur kan, vooral nu de belastingen opnieuw verhoogd worden, een scherpe terugslag niet uitblijven. En hoe moet een regering dan nog maatregelen nemen ter bestrijding van werkloosheid en andere crisisverschijnselen zonder de waarde van het geld tot in de grond aan te tasten?”

## Versobering

Onder bovenstaande titel schrijft De Volkskrant o.m.:

„Wat de consumentensector betreft, zullen wij allemaal samen als verbruikers — en ten behoeve van de bestedingsbeperking en ten gunste van de landbouw — het niet geringe bedrag van 170 miljoen moeten opbrengen. De kosten van levensonderhoud zullen daardoor met 6,8 procent stijgen. Hier valt de nadruk op de eis, die ook de regering zich stelt: de noodzaak van een rechtvaardige lastenverdeling. Voorshands denken wij met zorg aan de maatschappelijk zwaksten, die door hun inkomsten bepaald niet de gelegenheid hebben gehad om hun deel aan de overbesteding te leveren. Toch zullen ook voor hen essentiële levensbehoeften als brood, suiker en vooral melk duurder worden. Hetzelfde geldt voor de grotere gezinnen. Wij hebben al eerder gewaarschuwd, dat deze bestedingsbeperking niet onevenredig zwaar op deze groep zou mogen drukken. Het is nodig om dit nauwkeurig te onderzoeken.”

## Gezondheid?

De Nieuwe Rotterdamse Courant besloot maandag een artikel als volgt:

„Bij meer dan één gelegenheid heeft de regering betoogd dat er geen aanleiding voor alarm is. Wat wij thans beleven is volgens haar in wezen het blijk van goede gezondheid. Wij hebben reden om aan te nemen dat ook de nota — al rept zij, wonderlijk genoeg, niet van dit kader waarin de nu voorgestelde maatregelen beschouwd zouden moeten worden — tegen de achtergrond van dit optimisme moet worden gezien. Deze psychologie is echter kenmerkend voor de hoge conjunctuur; men is dan gewoonlijk geneigd de situatie als min of meer normaal te beoordelen, met slechts enkele spanningsverschijnselen, welke niet bijzonder verontwaardigd zouden zijn. De binnenlandse symptomen van een overspannen conjunctuur zijn thans echter zo duidelijk, dat men zich aan dit optimisme dient te onworstelen om een reëlere kijk op de situatie te krijgen.

Wij hopen daarom dat uit de Kamer een krachtiger conjunctuurbeleid dan thans voorgenomen is, bepleit zal worden.”

## Overspannen

Een dag later schreef het liberale blad aan het einde van een artikel:

„Laat ons volk er zich voor hoeden, door een niet verantwoord optimisme wat in harde arbeid sinds de bevrijding veroverd werd, in de waagschaal te stellen. Het is overspannen geraakt en heeft een te hoge bloeddruk. De therapie moet krachtiger zijn dan de zachte geneesheren in Den Haag zich voor ogen stellen. En zij dienen de patiënt beter in te lichten.”

## Gevaren

Het Algemeen Dagblad schrijft o.m.:

„Ten slotte een opmerking over de investeringen van de overheid. Terwijl sinds september 1956 de uitgaven van de overheid vrij sterk oplet-

pen, gaat men nu beperken op de investeringen, om althans het tekort, zoals dat in september 1956 was geraamd, niet groter te maken. Dit betekent niet anders, dan dat de overheid niet van plan is haar huishouding in engere zin noemenswaardig te beperken en dus het behouden van het overigens wankelende evenwicht zoekt in minder produktieve uitgaven dan aanvankelijk was voorgenomen.

Wij blijven erbij, dat deze methode grote gevaren in zich bergt en dat een beperking in haar gewone uitgaven voor de overheid veel aantrekkelijker moet worden geacht, om het evenwicht tussen onze export en onze binnenlandse consumptie te herstellen. De ministers bewandelen deze weg niet; de overheid wil haar huishouding in feite vrijwel niet beperken, terwijl zij dat van de ondernemingen en burgers wel vordert.

Gedwongen sparen schijnt voor de overheid niet in aanmerking te komen.”

## Offer

Het Vrije Volk schrijft onder de titel „Tijdelijk offer” o.m.:

„Bij dit alles is het goed te bedenken, dat de betekenis van de cijfers, die eerst de S.E.R. en nu de regering heeft gegeven, niet overschat moet worden. Men kan vrij nauwkeurig uitrekenen, wat een belasting méér op zal brengen, maar van de ontwikkeling der prijsbeweging op de internationale markt is weinig te zeggen. Een geringe wijziging kan een voor- of een nadeel van honderden miljoenen betekenen.

Ook het zogenaamde temporiseren, het geleidelijk invoeren van de bestedingsbeperking, kan men niet al te letterlijk nemen. De regering heeft het in de hand de huren op een bepaalde datum te verhogen en subsidies op een bepaalde datum af te schaffen. Maar de stijging of daling van de prijzen heeft ze maar ten dele in de hand.

Wij kunnen dus nog voor

allerlei verrassingen komen te staan. De grote betekenis van het bestedingsprogramma, dat de regering ons thans heeft voorgelegd, bestaat voornamelijk hierin, dat wij niet — zoals voorheen — economische moeilijkheden oplossen door het „vrije spel der maatschappelijke krachten” met als gevolgen algemene ontwrichting, crisis en werkloosheid, maar dat wij nu door tijdig ingrijpen en het zoeken naar een geneeswijze, hoe onvolkomen die nog moge zijn, een snelle genezing trachten te bewerken.

Dat is een grote vooruitgang en wel een offer waard.”

## De zwaarste last

Trouw schrijft onder de titel „De bestedingsbeperking” o.m.:

„Wie gedacht had, dat de Staat de hand in eigen boezem zou steken en het peil der uitgaven drastisch zou verlagen, komt bedrogen uit. Er wordt natuurlijk hier en daar wel aan enkele begrotingspostjes geknabbeld, maar voor een belangrijk deel verkrijgt de Staat de besparing der uitgaven door de lasten op andere schouders te leggen.

Door verhoging der P.T.T.-tarieven behoeft er door de Staat minder geld op worden toegelegd, hetgeen wel een bezuiniging voor de Overheid is, maar een nieuwe last voor het publiek. Zo gaat het ook met de op zichzelf ongewenste subsidies, waardoor het publiek een goede f 45 miljoen meer moet gaan uitgeven voor de eerste levensbehoeften.....

De consument, die de laatste jaren gewend was in belangrijke mate te delen in de toegenomen welvaart, krijgt de zwaarste last der bestedingsbeperking te dragen. De kosten van levensonderhoud zullen aan het einde van het jaar met 6,8 pct. gestegen zijn, waardoor sommige uitgaven moeten vervallen, want er zullen tegenover deze stijging behalve voor de huurverhoging en de aanpassing der landarbeiderslonen geen nieuw loonronden volgen....”

## EN ONS COMMENTAAR

## Aanpassing anno 1957

Met uitzondering van de communisten, zal men het er in Nederland in het algemeen wel over eens zijn, dat de huidige situatie het noodzakelijk maakt, dat maatregelen getroffen worden in verband met het tekort op onze betalingsbalans.

De nota inzake de beperking der bestedingen, die bij de Staten-Generaal is ingediend, is door alle ministers ondertekend. Het is niet maar deze of gene minister, die de verantwoordelijkheid draagt voor hetgeen ons voorgehouden wordt. Neen, het is het beleid van het gehele kabinet, dat aan de orde komt als de volksvertegenwoordiging straks over de nota gaat spreken.

Het geheel overziende kan niet anders dan geconcludeerd worden dan dat deze bestedingsnota een compromis is. Vandaar, dat er ook zo lang aan gedokterd is. Dit maakt het voor de Staten-Generaal zeker niet gemakkelijk om over al hetgeen in de nota naar voren gebracht wordt te spreken. Want het kabinet zal die nota als één geheel willen zien en er zeker bezwaar tegen maken, dat ten aanzien van bepaalde punten — afgezien van geringe wijzigingen — een afwijzend standpunt wordt ingenomen.

Eén ding is zeker: men kan nieuwe woorden verzinnen en spreken over „beperking”, het is in het jaar 1957 niet anders dan voorheen, n.l. er moet worden „aangepast” en er zijn „bezuinigingen” noodzakelijk.

Vooral de socialistische pers mag zich beijveren om woorden als „aanpassing” en „bezuiniging” weg te moffelen, het Nederlandse volk beseft zeer goed, dat de „beperking”, welke thans gevraagd wordt betekent, dat er offers moeten worden gebracht. En of deze waarlijk tijdelijk zullen zijn, dient te worden afgewacht.

De noodzaak tot beperking ontkennen we niet, doch bij lezing van de socialistische bladen krijgt men de indruk, dat het een aangename zaak is, indien we bezuinigingen nu dr. W. Drees minister-president is en een socialist de portefeuille van financiën beheert.

En toch is de aanpassingspolitiek van dr. Drees en minister Hofstra ook niet aangenaam!



## BOEKEN en periodieken

# Buurtwerk, dorps- en wijkcentra

Dr. Ir. H. van Riessen „Buurtwerk, dorps- en wijkcentra”.

Uitgave van de Nederlandse Gereformeerde Jeugdraad, prijs f 1,50.

ALS eerste studie- en voorlichtingsobject ten behoeve van het gereformeerde jeugdwerk, werd een brochure uitgegeven onder de titel, hierboven genoemd. De schrijver is Professor Dr. ir. H. van Riessen, die bij de opstelling van dit boek medewerking verkreeg van een commissie uit de Raad voor Gereformeerde Sociale Arbeid. Voorts zijn de opvattingen in deze uitgave omtrent buurtwerk, dorps- en wijkcentra neergeschreven, door verschillende andere personen geverifieerd en hebben de gesprekken met voorafstaanden in deze drie-ledige arbeid, de schrijver geholpen bij het verkrijgen van klaarheid bij de vragen rondom dit werk, die in gereformeerde kring nog nauwelijks aan de orde zijn gesteld.

Dat professor Van Riessen deze opdracht aanvaardde en in een boekwerk van 174 pagina's de aan de orde gestelde vragen uitvoerig heeft beantwoord, verdient hoge waardering. Want bij dit werk, dat na de oorlog een snelle uitbreiding vertoonde, komen vele vragen aan de orde, die om beantwoording riepen, temeer omdat sommigen zich door deze snelle ontwikkeling als 't ware voelden overrompeld.

De schrijver heeft het resultaat van zijn studiën in zeven hoofdstukken verdeeld en handelde over de geschiedenis van het buurtwerk, de moderne omstandigheden daarvan en geeft dan een omschrijving van de begrippen, opvattingen en kenmerken van deze arbeid. Daarna komt het buurtwerk en de levensbeschouwing in discussie en de betekenis van de dorps- en wijkcentra. Om te eindigen met een beschouwing over de overheidstaak op dit gebied.

Het is uitgesloten in een boekbespreking op de veelheid der gedachten, door prof. Van Riessen in dit geschrift neergeschreven, diep in te gaan. Ieder die met deze vraagstukken in aanraking komt, dient het aan te schaffen.

't Buurthuiswerk heeft een interessante geschiedenis. In Engeland en de Verenigde Staten is de bakermat van deze arbeid te vinden. Vandaar uit heeft het zijn weg gevonden in andere landen van Europa, ook in Nederland. „Ons Huis” te Amsterdam, in 1892 gesticht in de bekende Jordaan, is het eerste voorbeeld van deze arbeid, totdat in 1928 de toen reeds bestaande buurthuizen zich verenigden in de Nederlandse Bond van Volkshuizen, welke naam na 1945 werd omgedoopt in „Ned. Bond voor Sociaal Cultureel Vormingswerk”.

Het buurtwerk is voor velen in kommer en zorg een uitkomst geworden en heeft vele eenzamen een uitzicht op gemeenschap geboden. Zo wordt de eerste fase gekarakteriseerd. De tweede fase van het buurtwerk vertoont het karakter van vorming waarin de vraag naar de waarde daarvan en de betekenis van de levensbeschouwing aan de orde komt. De derde fase wordt getypeerd door de drang naar de ontwikkeling van coördinerend buurt- of wijkwerk.

Prof. Van Riessen geeft dan een brede uiteenzetting van deze drie fasen en toont aan de hand van de ontwikkeling hoe deze drie fasen zich voordoen in dit werk. Massificatie en collectivistische tendenzen oefenen invloed en de levensrichtingen pogen een antwoord te geven op de vragen die daardoor worden opgeroepen en dringen zich op aan degenen die leiding en stuur willen geven aan dit werk. En in het tweede hoofdstuk wordt de geestelijke crisis getekend, waarin het buurthuiswerk daardoor is geraakt. Deze crisis wordt gekenmerkt door het feit dat het geloof in de normen en de perspectieven van het leven in decadentie is. Het teloorgaan van rust, orde, vaste gewoonten, traditionele binding brengen ook de eertijds geïsoleerde dorpen op drift en worden geconfronteerd met deze geestelijke crisis, opdat zij uit de vuurproef gelouterd, een vaste basis voor de gemeenschap vinden.

Door deze crisis komt ook de vraag naar het doel van het buurthuiswerk aan de orde. Welke basis wordt gelegd voor de gemeenschapsvorming? De schrijver geeft de volgende omschrijving: „Buurtwerk is een door een conceptie gericht geheel van geïntegreerde en georganiseerde activiteiten door een buurt, wijk of dorp, ten doel hebbende de vorming van de publieke gemeenschap in die buurt, die wijk of dat dorp, voor zover deze in ernstige mate ontbreekt of dreigt gestoord te worden.”

In hoofdstuk 4 wordt dan de vraag, door deze doelstelling opgeroepen, naar neutraliteit of algemeenheid van dit werk besproken. Neutraliteit werd verworpen, maar algemeenheid als verscheidenheid der levensovertuiging mogelijk geacht en als een synthese aangemerkt. De verschillende opvattingen neemt prof. v. Riessen onder de loupe en hij concludeert: dat buurtwerk met beperkende strekking en gericht door een levensbeschouwing, ook in een buurt met verschillende levensbeschouwingen mogelijk is en zin heeft mits men zich laat beperken in zijn doeleinden door de geestelijke structuur van de buurt. Het buurtwerk van zodanige beperkte strekking maakt het mogelijk zonder eigen overtuiging buiten spel te plaatsen met andersdenkenden samen te werken.

Vervolgens wordt dan een uiteenzetting gegeven van hetgeen verstaan wordt onder coördinerend werk. Met dit laatste wordt bedoeld dat de verschillende levensstromingen m'n of meer eigen cultureel werk doen, doch op allerlei manier samenwerken, o.a. ook in de stichting van wijk- of dorpscentra en buurthuizen.

In de hoofdstukken 5 en 6 volgt dan een aanwijzing

hoe dit werk praktisch zijn uitwerking moet vinden, waarover ik hier, om niet al te uitvoerig te worden, het zwijgen bewaar.

Het laatste hoofdstuk handelt over de overheidstaak en daarbij komt het moeilijke vraagstuk van de subsidie aan de orde en tegelijkertijd de spanningen in de kringen der gereformeerde jeugdorganisatie omtrent subsidiëring van overheidswege. Naar mijn gevoel ligt het vraagstuk van de subsidiëring van het buurthuiswerk op een ander vlak dan voor de gereformeerde jeugdorganisaties.

De brochure is een studie- en voorlichtingsobject ten behoeve van het geref. jeugdwerk staat in „ten geleide”. Waarom dit onderwerp, dat van veel meer gewicht is voor de kerk, de maatschappelijke en staatkundige organisatie, voor de jeugdorganisatie behandeld werd, is mij niet geheel duidelijk geworden.

J. SCHIPPER

## Prestige

DE „Nieuwe Koers”, jongerenorganisatie van de P.v.d.A., heeft op haar jongste congres een tweetal resoluties aangenomen. Eén inzake de woningbouw en één inzake Nieuw-Guinea.

Vraagstukken die totaal van karakter verschillen, doch waaraan — naar de mening van het congres — één en hetzelfde euvel de oplossing in de weg staat.

Inzake de woningbouw heet het dat: „kortzichtig eigenbelang, winstbejag en prestigeoverwegingen een oplossing in grootse stijl in de weg staan” en inzake Nieuw-Guinea zijn het „talrijke onjuiste vooronderstellingen en overwegingen van prestige of baatzucht die de stemming zijn gaan beheersen”.

Wat de woningbouw betreft beperkt het socialistische jongerencongres zich tot het stellen van een aantal vragen en tot het aandringen op bundeling van opdrachten.

T.a.v. Nieuw-Guinea echter spreekt het congres als zijn oordeel uit dat:

„het plaatsen van Nieuw-Guinea onder het bestuur van de Verenigde Naties als een gunstige oplossing moet worden beschouwd, dat met betrekking tot de aanwijzing van de besturende staat of autoriteit door Nederland geen voorwaarden mogen worden gesteld”.

Voor het nationale probleem van de woningbouw weten de socialistische jongeren de oplossing niet, maar voor het als „internationaal” aangeduide probleem ligt de oplossing klaar.

„Nieuw-Guinea los van Holland!” Maar dan ook radicaal los van Holland! Zie daar de „oplossing in grootse stijl”!

Baatzucht, eigenbelang, kortzichtigheid, winstbejag, prestigeoverwegingen schijnen, naar de mening van het congres, tot het monopolie van de Nederlandse politiek te behoren. Deze euvelen zullen het probleem van de woningbouw wel blijvend in de weg staan. Maar deze euvelen behoeven Nieuw-Guinea niet in de weg te staan. LOS VAN HOLLAND!

Wij voor ons vinden het „kortzichtig” te menen dat „baatzucht, eigenbelang en prestigeoverwegingen” buiten de deuren van de V.N. kunnen worden gehouden. Zelfs als Nederland geen voorwaarden stelt.

Het verkanselen van een rijksdeel voor een schotel „prestige” bij Azië en Afrika riekt ons naar „baatzucht en eigenbelang”.

„Grootse stijl” vermogen wij dan ook in deze „oplossing” niet te ontdekken.

Over het prestige van de „Nieuwe Koers” zullen we in dit verband maar zwijgen.

S. SILVIS.

## Een goede schetsenbundel

DEZER dagen werd aan ons toegezonden een bundel schetsen uitgegeven door de Nederlandse Christelijke Jonge boeren en tuindersbond. Deze bundel heeft tot doel een hulpmiddel te zijn bij het werk van de afdelingen van de C.J.B.T.B. en voorts om de leden aan goede richtlijnen te helpen voor zelfstudie en persoonlijke ontwikkeling.

Wij hebben de bundel, die 21 schetsen telt, met genoegen doorgebladerd. Voor zover wij kunnen beoordelen is hier een degelijk stuk werk geleverd. De schetsen zijn opgezet volgens een logisch en duidelijk schema, waardoor op bondige wijze een goed inzicht in de behandelde stof wordt verkregen. De telkens opgenomen literatuurvermeldingen en de vragen aan het eind van elke schets dragen o.i. belangrijk bij tot de bruikbaarheid van het geheel.

Het merendeel van de schetsen beweegt zich uiteraard op agrarisch vakgebied. Maar er zijn toch ook enige schetsen in opgenomen, die o.i. ook buiten de kring van de C.J.B.T.B. zeer goed bruikbaar zijn om tot verheldering van begrip te voeren. Wij denken voor wat de Arjos betreft b.v. aan de schetsen „De grondslagen van ons landbouwbeleid”, „Het streekverbeteringsplan”, „Het deltaplan”, „De welvaart van de wereld” en „De landbouw in Nieuw-Guinea”. Raadpleging van deze schetsen bij de behandeling van de betreffende onderwerpen op onze clubs kan zeker worden aanbevolen.

Voor degenen die hiervoor belangstelling hebben zij medegedeeld, dat deze, ook uiterlijk aantrekkelijk verzorgde schetsenbundel, verkrijgbaar is bij het bureau van de C.J.B.T.B., Stationsweg 65 te Ede. De prijs bedraagt f 0,40.

## AMSTERDAM

**H. Robbers Schildersbedrijf**  
GHSBRECHT VAN AEMSTELSTRAAT 1, AMSTERDAM  
Telefoon 506595 en 717160

## J. DE VRIES

Commissionairs in effecten

O.Z. Achterburgwal 173 Tel. 47126  
Privé Olympiakade 60. Tel. 94152  
AMSTERDAM

## ROTTERDAM

**Barendregt's**

SPECIAAL ZAKEN

Textiel  
Bedden  
Baby-  
artikelen  
Tapijten

Kat. Lagedijk 421-423-434-438, hoek Slotboomstraat  
Tel. 71936-71999  
Schiedamseseweg 47 - Tel. 52992 - Rotterdam

Voor  
DAMES  
en  
HEREN

**de Jong**

Weet  
wat u  
kleedt

Beide zaken zijn gevestigd  
KATENDRECHTSE LAGEDIJK  
(hoek Dorpsweg) Tel. 77820

## Foto - Film

Nu reeds een goede KODAK FILMCAMERA voor f 148.— Gebruikt u ook reeds onze goedkope 8 mm. films ? f 7.90 inclusief ontwikkelen.

**R. LANGSTRAAT EN ZOON**  
Dorpsweg 101 Telefoon 171056 — Putselaan 37  
Telefoon 76042 — Leica-specialist

## KOLEN

van de Oranje Nassau Mijnen

**P. G. LODDER N.V.**

2e Rosestraat 7 - Telef. 71052 - ROTTERDAM-ZUID

FOURAGE'S TURFSTROOISEL HOUTWOL

P. van der

**Keuz**

en zonen

Rotterdam tel. 3.14.1.8

Na 6 uur ook Tel. 35744

**N.V. „OXFORD” Galvanisch Bedrijf**

Speciaal adres voor: koperen, nikkelen en chromen van massawerk op alle gebied.

ROTTERDAM — TEL. 72018 — DYNAMOSTRAAT 15

Wat **ZIJLSTRA** is voor de A.R.

Is **RONDO** voor wasmachines

Beijerlandse laan 31 - Telefoon 71593

O. Binnenweg 146 - Telefoon 24067

J. Fransstraat 106 - Telefoon 23251

**FA. C. A. STREEFKERK**

LOODGIETERSBEDRIJF

Ruime sortering

GASAPPARATEN EN SANITAIRE ARTIKELEN

Claes de Vrieselaan 164 — Tel. 34852

**A. VAN DE VISCH**  
**HANDELSONDERNEMING**  
**Kantoormachines**

HENEGOUWERLAAN 25-33 R'DAM - TEL. 37597



- VENTILATIE
- VERWARMING
- SCHEEPSRAMEN
- NON-FERRO METALEN
- CHEMISCHE PRODUCTEN

Groothandel • Fabrikatie • Im- en Export

Koopt bij de adverteerders

## VONKEN VLEIEN OVERAL!

# Antwoord aan de Heer Knibbe

**WANNEER** wij het betoog van Dr. P. G. Knibbe (opgenomen in Ned. Gedachten van 16 februari 1957) kort samenvatten, dan lijkt het billijk, zulks te doen in een paar stellingen.

**1** De pacificatie-gedachte, die ten grondslag ligt aan de Grondwetsherziening 1917 en de Onderwijswet-De Visser, is principieel verwerpelijk.

**2** Aanvaarding van die pacificatie-gedachte brengt mee, dat overall, waar de wettelijke financiële gelijkstelling is bereikt, de schoolstrijd wordt gestaakt, omdat het gestelde doel is bereikt. „De strijd om de ziel van de kinderen van ons volk” werd dan ook na de pacificatie in principe stilgelegd.

**3** Het oude adagium: de vrije school regel, de openbare school aanvulling, wordt verloochend.

**4** De Overheid dient geen onderwijs te geven, maar als zij het uit nood niettemin moet doen, dan geve zij Christelijk onderwijs.

Voordat wij op deze kwesties nader ingaan, willen wij eerst twee opmerkingen maken.

Vooreerst, het is van belang, dat deze principiële discussie binnen de kring van onze partij in het openbaar wordt voortgezet. Daarom hebben wij er niet het minste bezwaar tegen, dat de heer Knibbe de gelegenheid kreeg, in Nederlandse Gedachten zijn visie uiteen te zetten. Alleen, omdat hij een gehele pagina nodig bleek te hebben, moest zijn stuk een en andermaal „overstaan.”

Een tweede opmerking is deze: Persoonlijk zijn wij het ten volle met de heer Knibbe eens, dat wij in ons beginselprogramma blijven spreken van de vrije school. De term „bijzondere”

school is een wettelijke term, stammend uit de vorige eeuw, een term bovendien, die tot verwarring en zelfs tot discriminatie aanleiding heeft gegeven. De opzet is dan, dat het „openbare” onderwijs normaal is, voor de hand liggend, primair, en dat de vrije school een zekere abnormaliteit in zich heeft, iets „bijzonders”, dat een aparte rechtvaardiging behoeft, en alleen in bepaalde omstandigheden recht van bestaan heeft. Deze mening is méér verbreed, dan sommigen denken. Het stichten van een openbare school heeft dan iets vanzelfsprekends, en bij de stichting van de vrije school wordt een speciale rechtvaardiging gevorderd.

ren en zo mogelijk te helpen beslechten in de sfeer van het recht. De propaganda voor de vrije school, speciaal voor de Christelijke school, is een zaak van de vrije maatschappelijke corporaties, speciaal van de Unie „Een School met de Bijbel.” En de kerken hebben tot roeping, de ouders op hun roeping en verantwoordelijkheid te wijzen, en ze aan te sporen, om overal voor hun kinderen te kiezen voor de school met de bijbel. Deze schoolstrijd gaat dóór.

„Volksonderwijs” is een machtige landelijke organisatie, die nimmer aflat, het Christelijk onderwijs te bestrijden. Er is vreugde bij „Volksonderwijs”, telkens als een openbare „neutrale” school

### Wettelijk neutraal

**NU** is het in de huidige fase van de schoolstrijd van belang, dat wij een openbare school hebben, die wettelijk deze abnormaliteit heeft, dat zij een school is zonder Bijbel.

Theoretisch is het mogelijk, zich een openbare confessionele school te denken, en wij hebben praktisch in onze historie de openbare Gereformeerde school gekend. Dat was vóór 1795.

Maar de heer Knibbe zal moeten toegeven, dat zulk een school, een openbare Gereformeerde school, politiek een onmogelijkheid is. En het is niet juist, alleen maar te zeggen: de overheid moet Christelijk onderwijs geven. Want dan moet men verder gaan en zeggen: wèlk Christelijk onderwijs? Rooms of Gereformeerd? Of — van een Christendom boven geloofsverdeeldheid? Maar dan zijn ze weer terug tot of achter Thorbecke.

Maar er is meer.

In de concrete situatie is de enige mogelijkheid, om werkelijk Christelijk onderwijs in Schriftuurlijke zin te doen geven, die van de vrije school. Politiek is er geen andere mogelijkheid. En het is bovendien zo, dat de vrije school ook te prefereren is, omdat alleen in die school het ouderrecht voldoende kan worden gerealiseerd.

Nu blijft er niets anders dan de openbare school, die duidelijk en wettelijk gewaarborgd een school is zonder Bijbel. Dat is abnormal. Maar wanneer ik op Vlieland woonde, zou ik voor mijn schoolgaande kinderen liever zo'n abnormale school kiezen, waar ik met de wet in de hand mij zou kunnen verzetten tegen een averechts gebruik van de Bijbel.

Dit is vooral nu urgent.

Op het gebied van de kleuterscholen, de nijverheidsscholen, en in een enkel geval bij het middelbaar onderwijs wordt tegenwoordig gepleit voor een compromisschool. Daarbij denkt men dan aan een school, „die zowel voor de voorstanders van het openbaar als voor die van het christelijk onderwijs aanvaardbaar is.”

Dat is nonsens.

Maar velen lopen er in. Met vage en misleidende formules.

En reeds gaan er stemmen op, om het openbaar onderwijs aanvaardbaar te maken voor christenouders, door b.v. het kleuteronderwijs toe te vertrouwen aan een kerkse juffrouw. Wij verzetten ons tegen die zwendel. De openbare school is wettelijk neutraal. En daar zullen wij haar aan blijven binden, om haar karakter als „vluchtheuvelschool” (het voorbeeld Vlieland) en om misleidende propaganda voor openbare scholen of daarop afgestemde compromisscholen tegen te gaan.

En wij zullen tot de Christenouders zeggen: Kies principieel voor de Christelijke school. Als gij in een exceptioneel geval geen keus hebt en aangewezen zijt op een openbare school, houdt er dan de wet bij, opdat uw kind geen sectarisch onderwijs ontvangt onder een valse grijze vlag.

En zeg alle ouders, wier kinderen leerplichtig worden: „De wet biedt u vrijwel overall de volle gelegenheid, om uw kinderen naar de school met de Bijbel te zenden. Verzuimt dat niet. Stuur ze niet naar de school zonder Bijbel.”

De politieke partij zal waken voor recht op schoolgebied. Zij zal scherp letten op pogingen, om het ware karakter van de openbare school te verdoezelen. Zij zal begrijpen, dat háár taak, als politieke partij, beperkt is, als er wettelijk recht is gedaan. Maar de taak van de organen, die voor christelijk onderwijs ijveren, is groot, vol verantwoordelijkheid, van verre consequentie. En hier mag geen verslapping optreden.

### Het schild der vrijheid

**BINNENKORT** verschijnen de handelingen van het schoolcongres van de A.R. partij van verleden jaar. Daarin staat duidelijk: de partij heft het schild op boven de vrije school. Maar het volk zal moeten beslissen, wat het onder beschutting van dat schild zal doen en hoe het zal kiezen. Want het is het schild der vrijheid, en dáárom wordt het door de Anti-revolutionairen opgeheven.

## Over rechtsgelijkheid

### Schoolstrijd in een nieuwe fase

**NU** is er één punt, waarop wij de heer Knibbe zéér beslist en met de meeste klem moeten tegenspreken.

De financiële gelijkstelling betekent nooit, en mag nooit betekenen: staking van de schoolstrijd. Zij betekent heel iets anders. Zij brengt de schoolstrijd in een nieuwe fase, waarbij de vrije school niet langer de onderliggende partij is. Een fase, waarin de strijd „om de ziel en de kinderen van ons volk” moet worden voortgezet en zal worden voortgezet, maar met geestelijke wapenen.

Alleen — dat is niet de taak van de politieke partij.

De politieke partij heeft er voor te waken, dat de staat niet opnieuw op enigerlei wijze de openbare school wettelijk een voorsprong geeft. Of een voorsprong handhaaft, zoals dit nog in feite het geval is. Dus dienen we te overwegen, of de pacificatie niet nog steeds elementen bevat, die herziening behoeven.

Maar de politieke partij heeft niet méér te doen, dan de schoolstrijd te voe-

van de ondergang is gered, of omzetting in een Christelijke school niet is gelukt. Deze organisatie bewerkt regelmatig en intensief het Nederlandse volk en richt zich onder de bekende leuzen tot de ouders, wier kinderen leerplichtig worden. Zij heeft daarbij vaak de volle medewerking van het openbare kleuteronderwijs.

Het zou een schandelijk plichtsverzuim zijn, wanneer wij in deze tijd de schoolstrijd niet onverminderd zouden voortzetten. Het blijft onze dure plicht, alle ouders van leerplichtige kinderen voor te houden, dat de Christelijke school normaal is en dat het in de hoogste mate abnormal is, onderwijs te geven of voor zijn kinderen te begeren, waarbij welbewust en opzettelijk, in overeenstemming met de wettelijke voorschriften, over de Heiland der kinderen wordt gezwegen.

Toen de Onderwijswet De Visser in de Eerste Kamer werd behandeld, heeft de a.r. De Waal Malefijt herinnerd aan het adres van Patrimonium aan de Koning in Kappeyne's dagen. Patrimonium kwam toen speciaal op voor het recht van de onbemiddelde ouders, om Christelijk onderwijs te ontvangen voor hun kinderen. Er zat in de schoolstrijd een sociaal element. En de heer De Waal Malefijt had wel bezwaren, vond de wettelijke vorm van de pacificatie niet vlekkeloos, maar hij vond het toch een vroeger niet mogelijk geacht herstel van het onrecht van Kappeyne.

Iedereen, arm of rijk, kan nu voor zijn kinderen Christelijk onderwijs ontvangen. Als hij het niet doet, dan is dat geen onmogelijkheid, maar een vrijwillige keus voor de school zonder Bijbel.

Hierop is maar één uitzondering. In zeer sporadische gevallen, b.v. Vlieland, is er geen Christelijke school mogelijk, en zijn de Christenouders voor hun kinderen aangewezen op de openbare school. Maar dat zijn uitzonderingen.

### Te kras

**IS** de pacificatie nu principieel verwerpelijk?

Dat is o.i. te kras.

Wanneer iemand zegt, maar gij hebt toch uw oude ideaal: de vrije school regel, de openbare aanvulling, niet verloochend? dan antwoorden wij: dat ideaal kan binnen het kader van de thans bestaande wet verwezenlijkt worden en is in grote delen van ons land reeds verwezenlijkt. We denken niet alleen aan grote gedeelten van Brabant en Limburg, maar ook aan rechtzinnige streken van ons land, waar de openbare school een zeldzaam verschijnsel is geworden. Het ligt aan de ouders. In de mate, waarin wij thans, onder de nu vigerende wet, vrije scholen begeren, komt die vrije school er en neemt de plaats van de openbare school in. Wel is de techniek van de wet te veel uitgebouwd in deze richting, dat de openbare school de normen levert voor de subsidiëring van de vrije school.



De Paasrapporten komen langzamerhand weer in zicht



## Als wij vrouwen eens...

VOOR het geval u dat nog niet weten mocht: bestedingsbeperking betekent ruzie! Iedereen is het oneens met iedereen en alleen op dit ene punt kan men elkaar vinden: de regering heeft de schuld!

Maandag moesten we op verjaarsvisite. En waarover kon het gesprek anders gaan dan over datgene wat de kranten met grote koppen hadden uitgeschreeuwd: de „niet inzake beperking van de bestedingen.“ En daar heb ik het dan gehoord. Zwager Jan is een „niet onbemiddelde“ boer: de auto waarmee hij en zijn vrouw gekomen waren, heeft meer gekost dan mijn huishoudjaargeld groot is. Maar dat bleek toch geen reden te zijn, om zich koest te houden: de uitbuiting van de boerenstand moet wel heel erg zijn!

Neef Karel is een zakenman, rijdt in een net, zuinig auto'tje, heeft een agenda die van uur tot uur wordt bijgehouden en is, wat men noemt een „man van de efficiency“. Neef Karel sprak anders dan zwager Jan. Heel wat minder grof. Met een heleboel cijfers en nog meer moeilijke woorden trachtte hij de familie aan het verstand te praten dat die belastingverhogingen Nederland aan de rand brengen van het faillissement. Economische infrastructuur, diepte-investeringen, afijn, hij gooide er heel wat tegenaan.

De jarige zelf is een geacht gemeenteraadslid en ook hij liet zich niet onbetuigd. „De hele gemeentelijke autonomie gaat naar de karrebiesjes“, zo zei hij het (en ik geloof vast niet dat je dat zeggen kunt als gemeenteraadslid!) Als ik het goed begrepen had zat het zo dat je als gemeenteraadslid alleen nog maar ja hoefde te knikken en dan kon je je presentiegeld gaan halen. Waarop zwager Jan er doorheen bulderde: „Man, dan kunnen we op die bestedingen immers ook prachtig beperken!“ — maar de mop werd geloof ik niet erg gewaardeerd. En het ontlokte aan neef Karel de vinnige opmerking: „Jouw staatsbeloning is anders heel wat hoger dan de zijne!“

Zo ging dat! Maar over één ding waren ze het allemaal eens: dat de regering de beperking van de bestedingen aan anderen overliet, maar zelf bezuinigen — ho maar! En toen vielen uit de mond van de gastvrouw die beruchte woorden: „Als wij vrouwen eens...“ Ze bedoelde daarmee de vrouwen ook eens aan het praten te krijgen, liefst over een ander onderwerp natuurlijk. Maar ze bezorgde mij daarmee een slapeloze nacht, want die paar woordjes betekenen iets voor me!

ALS een echte vrouw ben ik in m'n gedachten eerst partij gaan trekken voor de mensen die in het hokje zitten waar de slagen vallen: de ministers die van iedereen op hun kop krijgen. En toen heb ik, met mijn vrouwenlekenverstand, geprobeerd hun gedachtengang te begrijpen.

Twee dingen weet ik: dat er bezuinigd moet worden (dat is voor mij een heel wat begrijpelijker woord dan dat deftige „beperking van de bestedingen“) en dat de landbouw wat meer van de koek wil hebben en blijkbaar niet ten onrechte.

Goed, bezuinigen dus. Dan zou ik als vrouw, stel dat ik in mijn huishouden moest gaan bezuinigen, eerst eens gaan kijken wat ik eigenlijk uitgeef. Dat is dan natuurlijk eerst het geld voor de noodzakelijke levensbehoeften: eten, drinken, kleren, enz. Die gewone zaken van alledag. Daar is in een huishouden dat echt niet overdadig leeft, niet zo heel veel op te bezuinigen. Wat de huishoudraad betreft, ik kan een jaartje langer doen met de vitrages en met het kleed maar veel meer is er in die sector ook al niet te verdienen. En precies hetzelfde zegt nu de overheid: op die gewone dingen van alledag, de ambtenaren en hun werk, is echt niet veel te bezuinigen. Nu hoor ik al het minachtend gelach van neef Karel. Maar... de beste stuurhut staan meestal aan wal en ik kan me toch niet goed voorstellen dat al die ministers en hun naaste helpers nu

# Mensen zoeken hun weg

Vervolgverhaal door DINGENANT RIETZANGER

„Nog niet. De luitenant Delema voelt er veel voor en de kolonel heeft natuurlijk niet het minste bezwaar. Maar het schijnt niet in overeenstemming te zijn met de dienstorders. De kolonel gaat graag stipt te werk, om later geen narigheid te kunnen krijgen. Je moet dus nog even geduld hebben.“

„Jawel, kapitein.“  
„Voorlop'g blijf je hier. Ik dacht, dat elk ogenblik de order kan afkomen, dat je bataljonschauffeur wordt. Dat is altijd nog een beetje aangenamer, dan bij de stellingen van de PAG te liggen.“

„Ik hoop dat u 't redt, kapitein.“  
„Ik doe mijn best. Maar zorg er voor, dat je niet teveel in de gaten loopt.“

De kapitein trok af.  
— Fijne vent dacht Jasper, Kapitein Elander was een man, waar mee te praten viel. Natuurlijk ook een reserve-officier.

Jasper wist, dat kapitein Elander in het burgerleven houtvester was in de buurt van Arnhem. Hij was een enigszins stille en toch hartelijke kerel, die veel begrip toonde voor de moeilijkheden van de gemobiliseerden. Zelf zou kapitein Elander ook liever vandaag dan morgen in het burgerleven terugkeren. Hij zag de mobilisatie als een onaangename onderbreking van het normale leven.

Jasper twijfelde niet, of kapitein Elander zou al het mogelijke doen om hem een chauffeursbaantje op een bataljonsvrachtwagen te geven. 't Zou mooi zijn, als het gelukte. Jasper had de laatste jaren voor een grijpstuiver als monteur in een garagebedrijf gewerkt. Als chauffeur bleef hij dicht bij zijn vak.

Jasper ging terug naar zijn kamer. Hij had geen zin, naar de fourier te gaan om een nieuwe broek. Hij zou toch nul op het rekst krijgen.

Een corveeër was bezig, de trappen naar de chambree te vegen.

„Geen dienst?“ informeerde de burgerwerkmans, die ijlings zich in postuur zette om op zijn bezem te leunen.

„Ik heb me overwerkt en moet rust houden“, antwoordde Jasper lachend.

„Dan ben je zeker corveeër geweest“, was het lang niet onverdienstelijke antwoord.

„Ze willen voor burgerwerklieden in de kazernes een standbeeld oprichten“, zei Jasper kwasi-ernstig. „Het moet in Den Haag komen te staan, op het eendenlandje in de Hofvijver. In de voet van het standbeeld zal gebeiteld worden: In dankbare herinnering aan de burgerwerklieden, door de gemobiliseerden van 1939. Er is al een ontwerp gemaakt: Een corveeër, leunend op een bezem.“

„Hadden ze beter van kunnen maken een afgetobde man die op een bank zit, dat is karakteristieker voor mijn persoonsje.“

Jasper ging een brief aan Suus schrijven. Hij berichtte haar, dat hij volgende week met verlof hoopte te komen en dat kapitein Elander hem juist gezegd had, dat hij zijn uiterste best zou doen om hem bataljonschauffeur te maken. Hij schreef ook, dat Simon Heijboer hier rond hing en dat hij dacht dat Heijboer vreemde ideeën had over de toestand.

Twee dagen later werd Jasper bij de kapitein geroepen. De bataljonscommandant had verklaard, dat het nu bijna in kansen en kruiken was dat Langeveld binnenkort voor goed in de sterkte van het bataljon zou worden opgenomen als chauffeur.

„Dank u, kapitein.“  
„Wees nu verstandig en loop sergeant-majoor Pauwels niet teveel voor de voeten“, waarschuwde kapitein Elander vaderlijk.

„Jawel, kapitein.“  
„Mooi zo, dan kun je gaan, Langeveld.“

— Fijne kerel dacht Jasper weer. Hij begreep heel goed, waarom hij uit de buurt van de bulderbas moest blijven. De sergeant-administrateur had hem er iets over verteld. De bulderbas wist, dat Jasper meedoen zou met alle veldendsten van de compie. De sergeant-majoor kon niet verkroppen, dat Elander klaarblijkelijk een bijzondere functie voor Langeveld zocht. Zodoende was het telkens een touwtrekken tussen de kapitein en de bulderbas om Jasper Langeveld.

Niet, dat de kapitein hem wilde laten lanterfant. Telkens zocht hij bijzondere werkjes op, die goed door Jasper opgeknapt konden worden. Soms was Jasper ordonnans, dan weer moest hij enkele dagen in de cantine helpen. Ook in de keuken moest hij enkele hand- en spandiensten verrichten. Maar het waren tijdelijke werkzaamheden, want zijn aanstelling tot chauffeur van het bataljon hing in de lucht. Kapitein Elander, die begreep, dat het Jasper niet zinde om bij een ander wapen dan zijn oorspronkelijke dienst te doen, had het er nu eenmaal op gezet Langeveld zo goed mogelijk tevreden te stellen. De man wilde graag chauffieren, — welnu, hij zou niet rusten voor hij Langeveld op een legerauto zou zien zitten.

Jasper ging met verlof, maar inplaats van maandagmorgen met de eerste gelegenheid terug te keren, verscheen hij pas 's avonds in de kazerne. Niemand, die hier aanmerking op maakte. Omdat hij bijzondere diensten verrichtte, was hij vrijgesteld van de appels, met uitzondering evenwel van het avond-appel. Hij werd dus niet gemist. Maar de sergeant-van-de-week kwam hem 's avonds waarschuwen, dat hij op het bureau moest komen. Zou hij nu toch een katje krijgen omdat hij te laat van verlof teruggekeerd was?

Het liep mee.  
Kapitein Elander wilde nogeens van hem weten, hoe lang hij al een auto kon besturen, wanneer hij zijn rijbewijs had gehaald en of hij ook met dieselmotoren overweg kon.

Deze vragen waren hem al wel zes keer gesteld in de loop van een maand. De kapitein moest er zelf om lachen. Raakten op het bataljonsbureau steeds rapportjes zoek? Of zat ergens op een of ander bureau met een gewichtige naam een ambtenaar steeds maar weer iets nieuws te verzinnen om zodoende zijn onmisbaarheid te bewijzen? Hoeveel keer had kapitein Elander reeds moeten opgeven, of de dienstplichtige soldaat Langeveld, Jasper Nicolaas, inderdaad de geschiktheid bezat om een auto te besturen? Het was om tureluurs van te worden.

En je rijbewijs moet je ook overleggen, Langeveld.  
„Jawel, kapitein. En dat is dan de vierde keer. Ik hoop, dat ik het weer net zo sne' terugkrijg als de vorige keren.“

„Ik doe mijn best. Je kunt gaan, Langeveld.“

Waar had hij het aan verdiend, dat de kapitein zo uitermate geschikt voor hem was? Jasper wist het niet; maar in ieder geval was hij de compiescommandant dankbaar.

Buiten op het bureau gekomen, liep hij bijna tegen de bulderbas op.

„Je was niet op het appel!“

„Ik ben vrijgesteld van alle appels, majoor. Vanwege bijzondere diensten. Behalve voor het avondappel.“

„Daar moet dan verandering in komen! Ik wil je op alle appels zien. Ik houd niet van die buitenissigheden.“

„Kapitein Elander heeft mij vrij van alle appels gegeven, majoor. Omdat ik speciale diensten verricht.“

„Kapitein Elander..... kapitein Elander..... Dan moet daar óók verandering in komen. Ik ben een man van dienst. En dienst is dienst en 't reglement voor de inwendige dienst schrijft voor..... afijn, ik zal er de kapitein over spreken. En zet je kwartiermuts recht!“

Gewillig voldeed Jasper aan het bevel, zodat de veldmuts stijf rechtop kwam te staan, hetgeen hem een niet vlotte uitdrukking gaf.

(wordt vervolgd)

echt zoveel dommer zijn dan welke directeur van welk groot bedrijf ook. Als die wel in staat zijn om te beoordelen wat hun ondergeschikten doen of niet doen en of ze nodig zijn of niet nodig zijn, waarom zou men dat op de departementen dan niet kunnen? Zou neef Karel nu echt geloven dat die ambtenaren er alleen maar op uit zijn de boel te flessen? Dagdromers en duitendieven zijn? Kom nou!

Die bittertafelpraat laten we voor wat ze is en we gaan verder bezuinigen. In het huishouden zou ik eens naar het zakgeld van mijn kinderen kijken: die moeten dan ook maar een beetje zuiniger aan. Zo doet het Rijk met de gemeenten. Dan zou ik het lijstje eens gaan nakijken van alle „goede doelen“ die ik zo pleeg te steunen: „Nederlandse Gedachten“ kan ik niet missen en de A.R. Partij heeft het geld ook hard nodig — maar van die rijksdaalder voor de buurtvereniging maak ik twee gulden en de christelijke reciteervereniging krijgt een gulden per jaar minder — dan moeten de leden zelf maar wat meer betalen! Zo doet het rijk met zijn subsidies. Ja, ook met zijn subsidies op levensmiddelen. Dat is voor ons dan natuurlijk vervelend: melk duurder, brood duurder, suiker duurder. Maar lieve mensen, wat willen we? We klagen ach en wee dat de overheidsubsidies zo hoog zijn, elk jaar maar weer hoger. En we vertellen liefst ook nog dat dat overheidsingrijpen helemaal niet goed is. Maar

als dan de overheid haar handen terugtrekt, ons de werkelijke prijs laat betalen en aldus zelf de staatsuitgaven naar beneden brengt, dan roepen we dat dat schande is. Dom, natuurlijk, maar ik kan er niet bij met m'n vrouwenverstand. Ik zou zo zeggen: de zaak moet gezond gemaakt worden, wij moeten de melkveehouders en de melkboeren betalen wat ze behoren te krijgen. En als dat moeilijk gaat, dan zullen we de buikriem wat toe moeten halen. En laten we blij zijn dat de overheid er ons en de melkproducenten doorheen gehaald heeft in de moeilijke tijden!

En om het huishoudlijstje compleet te maken: de twee grote jongens die zelf al een aardige cent verdienen, zullen wat meer moeten gaan afdragen thuis. Jammer voor ze, maar niets aan te doen. En als er eens iets extra's is, thuis, een feestje of zo, dan zullen ze ook hun aandeel moeten bijdragen. Daar hebt u dan de belastingverhogingen van het Rijk.

En dan is er nog punt twee: die landbouw die wat meer van de koek moet hebben. Als een van de nog thuis zijnde kinderen achtergesteld wordt bij de anderen, door welke oorzaak dan ook, dan ga ik dat herstellen. En als mijn huishoudgeld daarvoor niet toereikend is, welnu dan zullen de andere kinderen een steentje moeten bijdragen. Daar hebt u de verhoging van de consumentenpreizen en de belastingverhoging ter wille van de landbouw.

GAAT dat nu wel op, die vergelijkingen tussen het huishouden en de staatshuishouding? Och, elke vergelijking zal wel mank gaan. Er zitten wel een paar haken en ogen meer aan dan hierboven is voorgespiegeld. Want menige boer heeft het niet zo gemakkelijk en menige zakenman zal een harde dobber hebben met die belastingverhogingen. En menige huismoe-der zal heel wat moeten rekenen wil ze rond kunnen komen nu enkele eerste levensbehoeften duurder gaan worden. En ook: de overheid zou in het eigen apparaat heus wel wat meer kunnen bezuinigen want niet alles is even efficiënt opgezet en er zitten zo hier en daar wel een paar „dode hoeken“ in het overheidsgebouw. Maar als ik als vrouw dat hele complex van maatregelen zo eens bekijk en de achtergronden probeer op te zoeken, och, dan lijkt het me allemaal niet zo gek. Natuurlijk zal er nog eens over gepraat moeten worden — als ik mijn eigen „huishoud-bezuinigungsplan“ zou moeten doorvoeren zou ik ook eerst een familie-raad beleggen en proberen het de kinderen en andere betrokkenen duidelijk te maken. En als ik hier of daar onrechtvaardig zou zijn geweest zou ik proberen dat weg te werken. Zo moet ook het overleg zijn tussen regering en volk. Maar op een gegeven ogenblik móet de regering regeren! En als ze dat doet dan heeft ze de sympathie van

GRACIA

De Rus

Andrei Gromyko doet wat hem wordt opgedragen

TOEN Lenin en de andere revolutionairen in Rusland met succes naar de macht grepen, liep Andrei Gromyko, die vorige week tot minister van buitenlandse zaken van de Sowjetunie werd benoemd, nog in de korte broek rond. Later werd deze Gromyko de typische representant van de jonge diplomaten, die geïntroduceerd werden door Molotof, toen deze Litwinof was opgevolgd als minister van buitenlandse zaken. Gromyko is het tegenovergestelde van een diplomaat als Litwinof, die voor de revolutie zijn opleiding in het westen kreeg tijdens een langdurige periode van ballingschap. Mensen als Litwinof begrepen de volken van West-Europa en Amerika. Er was trouwens over en weer begrip. Met het type Gromyko is dit niet het geval: dit werkt bijna machinaal en volgt nauwkeurig op, wat in Moskou en thans dus speciaal in het Kremlin voorgeschreven wordt.

Reeds op het ogenblik, dat de in Minsk geboren Gromyko aan de universiteit van Moskou staatswetenschappen en nationale economie studeerde, was zijn specialiteit: het Amerikaanse imperialisme. Het sprak bijna vanzelf, dat hij (op 30-jarig leeftijd) in de



Amerikaanse afdeling van het Russische ministerie van buitenlandse zaken zijn intrede deed.

VOOR het eerst kwam hij in Amerika aan als kanselier van de Russische ambassade te Washington. In 1943, toen Litwinof vervangen werd door Molotof, werd Gromyko zelf ambassadeur. Toen de Verenigde Naties in San Francisco werden opgericht, benoemde Moskou hem tot permanent vertegenwoordiger van de Sowjetunie. Hij bleef dat tot maart 1949, toen hij naar Rusland werd teruggeroepen en plaatsvervangend minister van buitenlandse zaken werd. In 1951 verscheen Gromyko weer op het wereldtoneel: dat was ter ondertekening van het Japanse vredesverdrag in San Francisco. Gromyko tekende evenwel niet. Een jaar later werd hij benoemd tot ambassadeur in Engeland, maar na Stalins dood werd hij naar Moskou teruggeroepen en werd hij opnieuw plaatsvervangend minister van buitenlandse zaken en nu is hij zelf hoofd van dit departement.

De richtlijnen uit Moskou noodzaakten Gromyko talloze malen, in de Veiligheidsraad het korte „njet“ (dat zoals men weet neen betekent) te laten horen. In die periode is hij in het westen het meest in het nieuws geweest. Hij smeedt met zoveel veto's, dat zelfs de meest accurate journalisten niet meer wisten, hoeveel het er nu precies waren...

GROMYKO spreekt uitstekend Engels. Het is wel eens gebeurd, dat hij tijdens een vergadering van de Veiligheidsraad fouten verbeterde in de officiële Engelse vertaling van zijn redevoeringen. Dit alles ondanks het feit, dat hij zich vele jaren geïsoleerd had. Van tijd tot tijd was Gromyko voorzitter van de Veiligheidsraad. Hij was dan een dualistische persoonlijkheid. In zijn rol van voorzitter van de Raad sprak hij Engels. De debatten leidde hij op nauwgezette wijze. Af en toe mompelde hij echter, dat hij „als gedelegeerde van de Sowjetunie het woord wilde voeren“. Hij sprak dan in het Russisch op de hem eigen krachtige wijze. Een bijzonderheid is, dat zijn bijnaam „Grom“ in het Russisch „donder“ betekent.

11 FEBR. Het is maar dat ik het weet. Het invullen van het belastingbiljet is moeilijker dan ooit te voren! Eerlijk gezegd, tussen u en mij, ik heb het nooit gemakkelijk gevonden. Ik begrijp, dat er belasting moet geheven worden en ik versta soms wat ik lees, doch het overgrote deel van het aangifteformulier blijft voor mij een gesloten boek. En dat zal het wel blijven ook, denk ik. Door het in werking treden van de Algemene Ouderdoms Wet, dient nu bij de berekening van het geschatte zuiver inkomen, deze schatting zuiverder dan ooit te worden verricht, vertelde mij iemand, die het geen last is mij altijd maar weer het belastingstelsel te verklaren. „Want“ — zei deze wondermens — „het maken van een onjuiste of ruwe berekening bij het schatten van het zuiver inkomen heeft niet alleen consequenties voor de voorlopige aanslag Inkomstenbelasting, maar ook voor de voorlopige aanslag A.O.W. Wat je dat?“

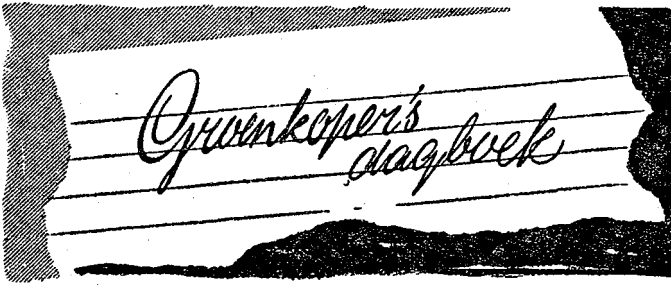
Ik moest bekennen, dat ik het niet vette. „Kijk eens“ zei hij. „Op jouw salaris is de coördinatie tabel toegepast. Jouw werkgever geeft aan de belasting op, wat hij jou heeft uitbetaald minus de genoten kinderbijslag, het werkgeversaandeel in de ziektefondspremie en het werkneemersaandeel in de premie ziekte wet en werkloosheidswet. Is dat duidelijk? „Als koffiedik“ zei ik. „Goed“, vervolgde mijn adviseur, „jij moet dus bij het coördinatie loon — wil je je biljet naar waarheid kunnen invullen — de kinderbijslag tellen, doch je mag er aftrekken het verschil tussen de premies ziekte wet en werkloosheidswet enerzijds en de door de werkgevers betaalde premie ziektefondspremie anderzijds. Dat snap je? „Nee“ zei ik, „ik wil het ook niet snappen. Minister Hofstra moet mijn biljet maar invullen!“

12 FEBR. Nauwelijks had ik dat gezegd, of ik las in mijn lijfblad „een rustig gesprek over onze miljarden“. Om het artikel wat op te vrolijken had de opmaker er een portret van

13 FEBR. De man, die zoveel heeft gedaan voor de kastuinders, de boeren en tuinders en de boeren van de koude grond is gisteren warm gehuldigd: de zeventigjarige heer Chr. v. d. Heuvel. Hij ontving een televisietoestel Misschien wel met een speciaal kasruifje!

14 FEBR. Plotseling zo'n nieuwe minister er bij, daar moet eens mens even aan wennen. Het doet aan als erwtensoep op een zomerdag, hetgeen niet zeggen wil, dat ik Mr. Helder met erwtensoep vergelijk noch dat het vandaag al zomer is. Nee, ik dacht dat de kabinetsformatie al lang in kannen en kruiken was en daar plotseling komt er nog een minister aan. „Zaken Overzee“ gaat hij beheren. Van „Koloniën“ is het via andere namen dus nu „Zaken Overzee“ geworden. Een nare naam, als ik het zeggen mag. Erg goedkoop. En hij slaat nergens op. Zaken Overzee. Een echt zwemmiger naampje. Kan ook op drogisterijen in Engeland slaan. Afijn, Mr. Helder kan het niet helpen. Hij is althans bekend met zaken overzee in de zin van Zaken Overzee. En dat is wat wij moeten hebben. En bovendien is hij financier, als ik het goed heb begrepen. Dat moeten wij ook hebben. En hij is geen uitgesproken politicus, hetgeen voor mij persoonlijk de zaken (hier en overzee) ook altijd wat aantrekkelijker maakt.

15 FEBR. Nu minister Mansholt de zilveren broodmand gekregen heeft, een onderscheiding ingesteld door de meelfabrikanten, ben ik zo boosaardig te begrijpen waarom het brood op het punt staat duurder te worden. Naar ik verneem, zal de minister binnenkort vereerd worden met de



minister Hofstra bijgedaan. Ik kan het niet helpen, maar de minister mag dan sympathiek zijn, fotogeniek is hij niet. Hij had een droog debat gevoerd, schreef de journalist. Wat wil mijn lijfblad-redacteur? Zit hij soms te lachen, als hij zijn aangiftebiljet leest? Ik lees liever Van der Stoep. Nu ik het artikel nog eens nalees, het gaat ook over kadasters herken ik het gelaat van de minister. Hij lijkt op een kadaster. Ik weet niet precies wat dat is, maar als u mij vraagt, waar lijkt de minister op, dan is kadaster het woord.

16 FEBR. Ik heb er nog eens goed over nagedacht. Ik zal mijn bestedingen irastisch moeten beperken. Alleen, ik kan dit niet doorberekenen, zoals anderen. Kan ik minder roken? Ja. Kan ik minder melk drinken? Kan wel, maar zal het wel verstandig zijn? Kan ik minder radio- en tv-toestellen kopen? Ja. Kan ik minder bier drinken? Ja. Kan ik minder suiker eten? Ik wel, maar een ander weer niet. Kan ik minder gaan verwonen? Neen. Kan ik niet beter landbouwer worden? Vraagteken. Moet ik maar gaan emigreren? Wie deze vragen beantwoordt, voor ieder „ja“ één punt rekent en voor ieder nee twee punten en bij het optellen tot 12 komt is niet zo iemand als

17 FEBR. Het is een groots feest geworden Met minister Mansholt voorop. Er was net sprake van f 200 miljoen extra voor de landbouw, zodat allen in een goede stemming waren. Man uit de school van Kruyer is de heer Van den Heuvel genoemd. Hij is het. Met Dr Schouten en de generaal Duymaer van Twist en anderen die niet alleen een sterke overtuiging maar ook een sterk gestel blijken te hebben. Ik ben blij dat zij allen een welverdiende rust kunnen genieten, na zoveel jaren van politieke- en maatschappelijke arbeid. Of zij werkelijk uitrusten? Men zegt, dat dit moeilijk valt. Ik weet het niet. Ik voor mij zou heus wel weten, wat ik morgen zou gaan doen, als ik vandaag de leeftijd der rustig-aandoenden zou bereiken. Maar ik geef toe, dan komt overmorgen en volgende week en vol-

zilveren melkfles, waarna voor minister Zijlstra een zilveren bierpul en weer daarna voor minister Mansholt een zilveren suikerpot beschikbaar zal worden gesteld. Dan zijn in de maak zilveren sigaren, zilveren radiotoestellen, zilveren theepotten, koffiehuizen, tramkaarten, spoorkaarten enz. Op alle zilveren geschenken zal staan: „Uit dankbaarheid. Het Nederlandse Volk.“

U vindt dit een beetje al te erg. Ik ook. Maar ik maak me nu werkelijk bezorgd over al die prijsstijgingen. Ik verwacht binnenkort, dat wanneer ik mijn zoontje (misschien) moet onderhouden over zijn rapport, hij mij ten antwoord zal geven „moet u eens naar dat S.E.R.-rapport kijken!“

Ik ben geen econoom. Bijna zou ik zeggen, dat er al genoeg economen in Den Haag zitten. Maar als een gewone man zie ik wel, dat de kleine opslag, welke ik verleden jaar gekregen heb, al bijna weg is aan bijdrage A.O.W., verhoogde belastingen — indirecte — aan de aanstaande verhoogde huur en aan de algemene prijsstijging. Ik moet mijn verzekeringen verhogen, omdat de tarieven geruisloos gestegen zijn. Ik zie de toekomst donker in.....

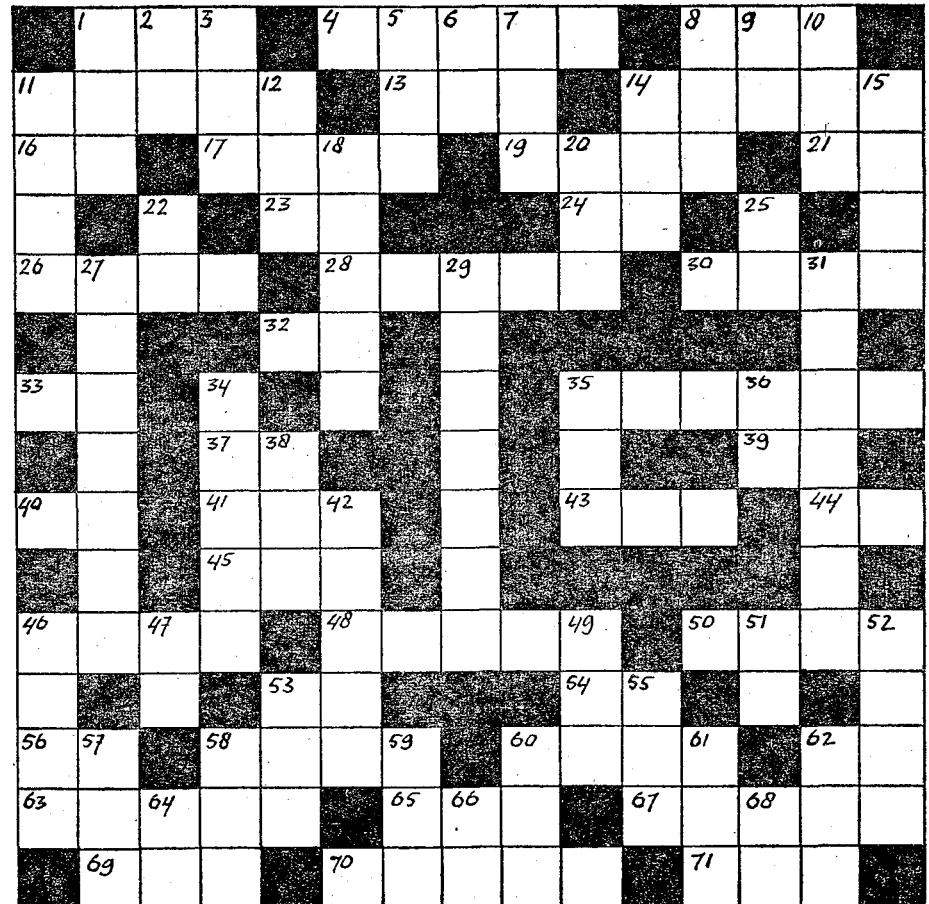
18 FEBR. Excellentie: ik wens u goede Zaken Overzee.

William Frankoper

KRUISWOORD-PUZZEL

Horizontaal: 1. verenigde naties; 4. wijze manier; 8. genoeg; 11. gewas; 13. priem; 14. hoofd der sowjet-staatspolitie, 1953 ter dood veroordeeld; 16. rustend predikant; 17. tweegevecht; 19. opening; 21. naam onbekend; 23. koninklijke landmacht; 24. en dergelijke; 26. land in Azië; 28. brandstof der toekomst; 30. spel; 32. voegwoord; 33. was getekend (afk.); 35. niet dood; 37. dwarshout; 39. honderdvijftig (romeins); 40. getij; 41. eilandbewoner; 43. adviserend orgaan, ten bate van het bedrijfsleven (afk.); 44. niet deelbaar door 2; 45. in orde; 46. minister van O., K. en W.; 48. hoofdstad van Japan; 50. handel- en geldkantoor; 53. vreemde munt (afk.); 54. godsdienst; 56. maat; 58. turkse tarwe; 60. bezit; 62. muzieknoot; 63. woestijn in Israël; 65. naam van 13 pausen; 67. Oost-europese staat; 69. geldvoorraad; 70. Israëliische havenplaats; 71. muzieknoot.

Vertikaal: 1. vestingstad in Württemberg (Duitsl.); 2. dichtbij; 3. onderdeel (afk.); 5. opstootje; 6. reeds; 7. organisatie in 1940—45; 8. getal; 9. pol. partij; 10. metaal; 11. hoogtemerk; 12. begerig op iets zijn; 14. rustplaats; 15. in het jaar (latijns); 18. zoogdier; 20. belemmering; 22. muzieknoot; 25. rivier; 27. stekende; 29. spitszuil; 31. president der Ver. Staten (1861—65) werd vermoord; 34. jeugdorganisatie van onze partij; 35. waterbloem; 36. maat; 38. vaartuig; 42. Zweedse hervormer. leerling van Luther; 46. Ned. admiraal, stichtte Batavia; 47. soort onderwijs; 49. bid (latijn); 51. rest; 52. wang; 53. r.k. vakbeweging; 55. pol partij; 57. rivier; 58. werktuig; 59. groente; 60. tuin; 61. godin van de dageraad; 62. speciaal fonds, uitgaande van het C.N.V (afk.); 64. bevel; 66. voedsel; 68. onderwijs.



Oplossing van vorige week

Horizontaal: 1. lekkerbek; 5. pasje; 8. graag; 9. kortegolf; 11. raketings; 12. tekko; 14. kiep; 15. engageren; 19. pannekoek; 22. boom; 24. leges; 26. zeeziekte; 28. audiëntie; 29. depot; 30. snede. 31. kastelein. Vertikaal: 1. leger; 2. kraakbeen; 3. Engels; 4. bekende; 5. prestige; 6. spook; 7. elf; 10. rosig; 13. Onnen; 14. kape-laans; 16. nee; 17. roodkapje; 18. bedstede 20. opzet; 21. krekels; 23. Hindoe; 25. gedoe; 27. Elten.



# NEDERLANDSE GEDACHTEN

OFFICIEEL WEEKBLAD VAN DE ANTI-REVOLUTIONAIRE PARTIJ

## \* \* Dode mus

Wie zich mocht hebben verheugd over de mededeling van de Koninklijke Nederlandse Voetbalbond, dat de „pool” op 23 februari de eerste maar tevens ook de laatste geweest is, die heeft zich blij gemaakt met een dode mus.

Dit is het geval: de „pool” van de K.N.V.B.-pool welke boeken voor iedere „betere pool.” Gegeven het feit dat op het ogenblik allerlei clubs in Nederland allerlei pools hebben georganiseerd en dat die pools vrijwel niet te controleren zijn, had men gesteld dat het dan maar beter was „het kwaad te kanaliseren en te reglementeren.” Dus: alleen een K.N.V.B.-pool welke boeken voor iedere dienaar van overheid en justitie zouden openstaan en welke opbrengst op een juiste en de sport dienende wijze zou worden aangewend.

Maar de organisatoren van de clubpools bleken maling te hebben aan „de grote bond.” Ze hadden het vele geld in hun clubkas zien vloeien en waren beslist niet bereid om daar maar zo voetstoots afstand van te doen.

En daarop is de K.N.V.B. dan met zijn listige manoeuvre gekomen: met veel tam-tam liet men weten dat men niet verder wenste te gaan met de organisatie. En enkele dagen daarna kregen de clubpools al aanzegging van de justitie dat zou worden ingegrepen. Gevolg was dat het telegrammen regende bij het secretariaat van de K.N.V.B. met de toezegging dat men toch wel bereid was de eigen pool te staken. Logisch, want enkele dagen later had men die op last van de politie moeten staken!

En zonder enige twijfel zal straks de K.N.V.B.-pool toch weer gaan starten. Met daaraan vast het proefproces en alles wat er nog uit kan voortkomen.

De gang van zaken nu heeft echter al wel bewezen dat de mammon reeds een heel stevige greep heeft op de sport. En dat de sportbeoefenaren daar niet vrij van kunnen blijven. Het is alles een reden te meer om met onverzettelijke hardnekkigheid dit kwaad in ons volksleven af te wijzen.

## \* \* Soepelheid

De regering heeft laten weten dat ze bereid is die landbouwers, die in het afgelopen seizoen te kampen hebben gehad met misoogst door wateroverlast (denk aan de overstromingen in Overijssel) te helpen met goedkope credieten en men zal dat met een zekere dankbaarheid hebben vernomen. Echter, vele landbouwers in de getroffen gebieden zijn voor de tweede maal het slachtoffer geworden. En ook in 1954 heeft de regering, na overstromingen, credieten verstrekt. De ene schuld gestapeld op de ander wordt een schuldenlast, ook al is het rentepercentage laag. Gelukkig heeft de minister van landbouw laten weten dat de regering bereid is eventueel een streep te halen door de oude schuld van 1954. Van geval tot geval zal bekeken worden wie hiervoor in aanmerking komt. We hopen dat bij het bekijken van deze gevallen de nodige soepelheid zal worden betracht, want niets is zo mistroostig als gebukt te gaan onder een steeds zwaarder wordende schuldenlast.

## De onderste grens

DE debatten over de bestedingsnota zijn nu in het stadium van de pauze. De Tweede Kamer heeft n eerste termijn haar mening gezegd ten aanhore van een ganse rij ministers en het kabinet is bezig, zich op het antwoord te beraden.

Het debat toonde aan, dat op bepaalde punten een gemeenschappelijke opinie aanwezig is, waardoor er een basis is voor gezond overleg. Wij hebben verleden week al op de noodzaak van dat overleg gewezen. Wij moeten beslist niet een reprise hebben van de kabinetscrisis, die ontstond over de huurkwestie. Toen stelde de Minister-President Drees namens het gehele kabinet de Kamer voor de keus: het plan-Witte, zoals het daar ligt, aanvaarden, of het kabinet het vertrouwen opzeggen. Het is verklaarbaar, dat het kabinet zo optrad. Want het had zich in een weinig elegant compromis vastgebeten, omdat in de boezem van het kabinet alleen zulk een compromis aanvaardbaar bleek. Met de consequentie, dat het kabinet moest staan of vallen met dat compromis.

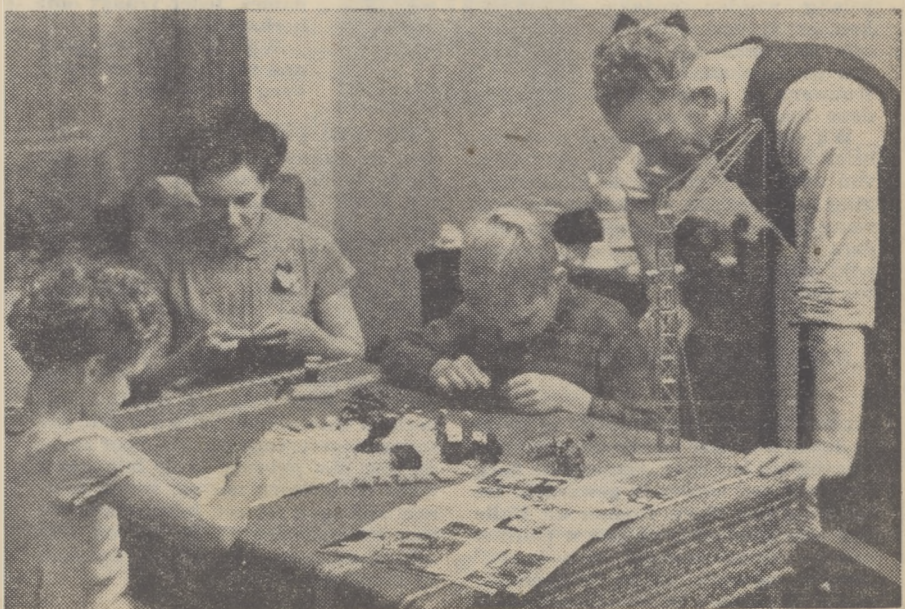
Zulk een situatie is in wezen onaanvaardbaar. Want wanneer het kabinet op die manier tot de Kamer komt, dan is het niet meer mogelijk om te realiseren, wat toch in de aanhef van elke wet staat: *met gemeen overleg der Staten-Generaal.*

Er is een basis voor gezond overleg. Want op twee punten is er geen verschil tussen regering en Volksvertegenwoordiging:

1. de tegenwoordige situatie eist offers, en
2. het is daarbij dringend noodzakelijk, de lasten zo rechtvaardig mogelijk te verdelen.

Voordat wij nu op dat laatste punt nog eens nader ingaan, moeten wij een opmerking maken. De Regering moet deze probleemstelling niet vertroebelen, en de Kamer evenmin, door er iets anders doorheen te mengen. Wanneer er b.v. tendenzen openbaar worden, om het zo te spelen, dat de thans te nemen maatregelen meteen dienstbaar worden gemaakt aan een koude socialisatie — en dat willen sommige socialistische heil graag — dan zullen wij onverbiddelijk moeten zijn.

En nu de rechtvaardige verdeling van de lasten. Er is een rechtvaardigheid op papier. Maar dan een rechtvaardigheid, die alleen maar rekent met gemiddelden. Die b.v. precies weet, met hoeveel punten, en tiende delen van punten de kosten van het levensonderhoud zijn gestegen en die met dezelfde nauwkeurigheid kan zeggen, hoeveel tiende delen van punten er nog bij komen, als de melkprijs wordt verhoogd, of de



In gezinnen met kleine kinderen wordt veel melk gebruikt. Bij de voorgestelde melkprijsverhoging krijgen zij dus een extra zware last te dragen. Aan de moeilijkheden van deze gezinnen dienen wij nauwgezette aandacht te wijden. En daarbij moeten wij steeds de beperkte waarde van statistieken en gemiddelden voor ogen houden en beseffen, dat vele gezinnen bepaald niet onder die kunstig berekende gemiddelden vallen.

kranten duurder worden, of de sigaretten. En dan kunnen er compensaties worden gevonden in precies dezelfde orde van grootte, ook afgerond tot tiende delen van punten. En dan is de rechtvaardigheid op papier compleet.

Maar de werkelijkheid spot er mee. Er is nergens een gezin te vinden, waar al die gemiddelden precies kloppen. In sommige gevallen is de stijging lager, in vele andere gevallen is zij meer. En zij varieert van week tot week. De verhoging van de melkprijs betekent heel wat anders in een gezin van zes personen, waarbij vier schoolgaande kinderen, dan in een gezin van zes personen, waar alleen enige koffiemelk nodig is voor die gezinsleden, die geen zwarte koffie wensen.

En het ene kind moet meer melk hebben dan het andere. De brandstoffenrekening en de kwitantie voor gas en licht ziet er al weer anders uit, wanneer één kind 's avonds apart moet zitten om de lessen te leren. Het hangt allemaal van betrekkelijk kleine dingen aan elkaar, maar al die kleine dingen spelen een vrolijk spel met die officiële gemiddelden en die lijnen, die in grafieken worden getekend.

En aan dat spel is weinig of niets te veranderen. Dat moeten we nemen. Maar op één voorwaarde. Deze nl. dat Regering en volksvertegenwoordiging er diep van doordrongen moeten zijn, dat er een grens is, waar van geen spel meer sprake kan zijn. Bij de laagste inkomens is er geen ruimte voor dat spel van week tot week en van gezin tot gezin. En daar kunnen de moelzaam rechtvaardig gemaakte cijfers, die op papier kloppen, onrecht betekenen en armoede.

Er zijn duizenden zulke gezinnen. De overheid weet daar van. Want zij heeft onder haar eigen personeel bij de laagst bezoldigden heel wat mensen, die een weekloon hebben, dat netto nog beneden de zestig gulden blijft. Wij weten er allen van. Wij weten, dat vaak juist daár, waar de collectieve contracten stipt worden nageleefd en niet geknoeid wordt met zwarte lonen of vergoedingen voor fictieve prestaties,

het inkomen van het arbeidersgezin nauwelijks enige speling toelaat. En dan is er die heel grote groep van gepensioneerden. Er zijn heel wat mensen, die vroeger profiteerden van de noodwet Ouderdomsvoorziening en die nu een uitkering ontvangen krachtens de nieuwe wet Algemene Ouderdomsvoorziening, en die nu zeggen: er is enige ruimte gekomen, want wij zien kans, er nog wat bij te verdienen, en dat mag nu zonder enig bezwaar, terwijl het vroeger werd nagerekend en zo nodig afgetrokken. Maar het bewijst voldoende, dat de uitkering Algemene Ouderdomsvoorziening inderdaad fungeert zo als zij is bedoeld, als een bodempensioen en niet als het volledige levensonderhoud. En zo zijn er heel veel gevallen, dat het gezinsinkomen zit bij die onderste grens, waar geen spellen mogelijk zijn.

Bij elk debat over een verhoging van de kosten van levensonderhoud en compensaties daarvoor, moet met deze grenssituatie rekening worden gehouden. Anders gaat men de illusie koesteren, dat het allemaal eerlijk is verdeeld, omdat de gemiddelden kloppen op papier, terwijl in werkelijkheid vele gezinnen het water tot aan de lippen zien komen.

Een debat over rechtvaardige verdeling van lasten, waarbij dit besef gaat ontbreken, is een harde zaak.

Niet omdat de debaters zonder sociaal besef zijn, maar omdat zij van het leven zijn vervallen tot de grafieken.

Wij hopen, dat het overleg tussen Regering en volksvertegenwoordiging duidelijk zal doen blijken, dat dit verval niet aanwezig is, maar dat men het leven kent.



## Maak de vergaderingen

### AANTREKKELIJK

\* *Dinxperlo ontwikkelde een fris initiatief*

UITERAARD komt er bij het bureau van het Centraal Comité heel wat correspondentie binnen. Daaronder zijn ook regelmatig brieven van kiesverenigingen, die mededelingen doen over de gang van zaken en over bepaalde initiatieven, die zij hebben genomen. Deze brieven stellen wij op hoge prijs, want hierdoor ontstaat er een levend contact tussen de kiesverenigingen in het land en het Centraal Comité. Daar komt nog bij, dat er in die brieven soms plannen worden geopperd of ideeën gelanceerd, waar ook anderen hun winst mee kunnen doen. Indien er suggesties van algemeen belang worden gedaan kan er in deze rubriek ook aandacht aan worden geschonken, hetgeen trouwens al onderscheidene malen is geschied.

Wij willen voor ditmaal eens een brief overnemen, die wij ontvingen van de secretaris van de kiesvereniging te Dinxperlo, een kiesvereniging waar men de zaken eens op een andere en frisse manier heeft aangepakt en..... daarmee goede resultaten heeft geboekt.

Hier volgt de brief dan:

„Het bestuur stelt er prijs op mede te delen, dat onze eerste vergadering, waarbij wij het over „een andere boeg gooien“ een succes is geworden. De inleiding van Mevr. Cremer uit Halle had alle aandacht: „Vindt u politiek ook zo verschrikkelijk vervelend?“ Daarna mochten alle vragen die maar op politiek en staatkundig terrein betrekking hadden, gesteld worden. Het regende vragen, die door een forum beantwoord werden. Na een gezellige pauze en gloedvolle samenzang van vaderlandse liederen had de Arjos de leiding bij de hersengymnastiek tussen 2 groepen dames en heren, waarbij ook weer alle vragen betrekking hadden op politiek en staatkunde, zodat menigeen er heel

wat van opstak. Een kleine echtparen-wedstrijd (waarbij één der vragen aan de dames, b.v. was: wat zou u doen als u gekozen werd voor de gemeenteraad; enz.) besloot het geheel.

De zaal was gezellig versierd met nationale- en partijvlaggen en bloemen, en emblemen. In de pauze werd koffie geserveerd.

Wij hebben 100 leden. Andere vergaderingen, waarbij 15 tot 20 leden aanwezig waren, heetten: goed gezocht. Thans mochten we, na de intensieve propaganda, die we gevoerd hadden, bijna 100 aanwezigen tellen, waarvan meer dan de helft dames. Ieder vraagt om: herhaling.

Wij dachten er goed aan te doen één en ander even te melden“.



Uit deze brief blijkt wel, dat als men de zaken goed aanpakt er een geanimeerde vergadering kan worden tot stand gebracht met een groot aantal bezoekers, die allen iets van zo'n vergadering mee naar huis nemen. Natuurlijk, elke plaats vereist zijn eigen aanpak. Wij hebben deze brief ook niet opgenomen om een klakkeloze navolging aan te bevelen. Maar wel willen wij deze kiesvereniging nog een pluim op de hoed steken voor het frisse initiatief, dat in Dinxperlo is ontwikkeld. En wij hopen, dat andere kiesverenigingen — voor zover dit nog niet gebeurt — op hun eigen wijze initiatieven nemen, welke kunnen bijdragen tot een beter vervullen van de primaire taak, die op hun schouders rust: de politieke scholing en meningsvorming.

IN het vorige nummer hebben wij een overzicht gepubliceerd van de commissies van het College van Advies, die momenteel zijn ingesteld. Tot onze spijt is hierbij verzuimd te vermelden, dat dit de stand per 1 januari j.l. betrof. Aangezien hierdoor bij sommigen enige verwarring is ontstaan, willen wij dit gaarne nog even rechtzetten.

## JUBILEA

HET jaar 1897 is voor de A.R. partij een jaar geweest van grote activiteit en met de kamervierkiezingen voor de deur werden in verschillende plaatsen nieuwe kiesverenigingen opgericht of bestaande gereorganiseerd. Het Centraal Comité had ontwerper gemaakt voor reglementen, waarmee aan de oprichting en organisatie enige leiding werd gegeven.

De grote activiteit van 1897 staat in verband met de kieswet-Van Houten. Daardoor was n.l. het aantal kiezers zeer uitgebreid. Maar bovendien konden de kiesverenigingen zich nu bezig houden met de „kiezerskweek“.

De belastingkiezers, dat waren zij, die minstens een bepaald bedrag in de directe belastingen betaalden, werden ambts-halve op de kiezerslijst geplaatst. Maar bovendien waren er loonkiezers, huurkiezers, spaarbankkiezers en examenkiezers. Zij moesten zich met hun bewijzen, dat zij voldoende loon hadden verdiend, voldoende huur hadden betaald, minstens een bepaald bedrag op de spaarbank hadden of een examen hadden afgelegd, dat hun de bevoegdheid gaf een of ander ambt te bekleden, ten gemeentehuize vervoegen en werden dan bijgeschreven op de kiezerslijst. Als een kiesvereniging het dorp of de buurt van haver tot gort kende, dan zat hier wat in. Dan konden er heel wat kiezers bij worden „gekweekt“, op volkomen wettige wijze. Wanneer Urk niet zo vlijtig was geweest met zijn kiezerskweek, dan was het niet gelukt, om Enkhuizen in 1901 om te krijgen. Maar nu lukte het: geldige stemmen 7345, volstreekte meerderheid 3673. De aftredende liberaal verwerfde er 3415, de socialist A. H. Gerhard 244 en de A.R. kandidaat N. Sluis Pzn. 3686, dat is 13 meer dan de volstreekte meerderheid.

Wij hebben dit voorbeeld gereleveerd, omdat wij dezer dagen mochten meemaken, dat Enkhuizen herdacht, hoe in 1897, dus zestig jaar geleden, de kiesvereniging haar tegenwoordige organisatie kreeg in het kader van de districtskiesvereniging. De secretaris had ontzaglijk veel materiaal verzameld en daarbij ook ontdekt, dat 1897 slechts een reorgani-

satie betekende en dat in feite het stichtingsjaar nog 14 jaar vroeger lag. Dat betekent dus bij leven en welzijn het volgende jaar een 75-jarig jubileum. Een bijzonder feit was daar in Enkhuizen, dat twee oudgedienden, de heren H. Goos en P. Spoelstra, deze avond van herdenking meemaakten, terwijl zij zestig jaar geleden, toen het echt begon in het kader van de versterkte organisatie, ook reeds lid waren. Zij werden nu tot erelid uitgeroepen.

Een paar dagen later vierden we met de kiesvereniging in Huizum bij Leeuwarden het zestigjarig bestaan.

Wie de oude stukken naleest uit die tijd, wordt door verschillende zaken getroffen. Wij noemen er enkele.

Er was een sterk wantrouwen of in elk geval behoedzaamheid, wanneer het de meer centrale organen betrof. Wanneer een Provinciaal Comité wat stevig aan de teugels begon te trekken, dan was het mis. Dan regende het protesten. Zelfs een omslag van verkiezingskosten over de kiesverenigingen leverde moeilijkheden op, want niemand wilde zich laten „dwingen“. Daarmee staat in verband een tweede verschijnsel: een afkeer van strakke reglementen. Die kregen al gauw het karakter van een gareel.

Een derde verschijnsel dat ons treft, is de grote invloed van Patrimonium. De mannen van Patrimonium vormen een stuwende kracht en zij lieten er op, dat de K.V. zich werkelijk als een vooruitstrevende organisatie gedraagt. Van bepaalde dorpen luidt dan ook het rapport: de meeste leden zijn arbeiders.

En een vierde kenmerk, dat daar weer bij aansluit: de financiën der kiesverenigingen zijn uitermate gering. Wij vonden, dat een verkiezingsactie voor een gemeenteraadsverkiezing in totaal 14 gulden en 5 cent had gekost, waaronder één gulden voor het aanschaffen van een kiezerslijst, drie advertenties en 25 cent voorgeschoten porti door de secretaris. Maar de kracht van de verkiezingsactie lag dan ook in werkzaamheden, die alleen maar tijd en volharding vroegen, n.l. het huisbezoek.

## Geen dualisme

MET grote nadruk verzetten wij ons tegen het pogen, de Bijbel te sluiten, als de politieke vraagstukken aan de orde komen. Wij verwerpen dat streven, om bij de partijformatie een bepaalde visie op „praktische“ of „zakelijke“ kwesties beslissend te maken, wat betekent het verwerpen van de Christelijke politieke partij. Niet, omdat wij zo'n Christelijke partij óók een mogelijkheid achten, naast andere maar omdat zij de enige ware en volle mogelijkheid is. Dat is zo, omdat het Woord van God het licht is op ons pad, en wie dat Woord versmaadt, weet niet wat hij doet.

DAAROM is de strijd tegen de „doorbraak“ een strijd over de vraag, hoe wij de Bijbel zien. Is hij een bron voor persoonlijke inspiratie voor sommigen, gelijk anderen putten uit andere bronnen? Of is hij het Woord van God, waarin Hij allen de weg wijst? Als dat laatste het geval is, dan is alle neutralisering of verzakelijking van de politiek verwerping van de enige mogelijkheid, die uit genade aan de mensenkinderen is gegeven.

MAAR hiermee zijn we er niet. Wij lopen gevaar, het bovenstaande krachtiger te zeggen aan het adres van anderen, dan aan ons eigen adres.

Dat bedoelen wij aldus.

Eenmaal tekende iemand ons een zakenman, die tevens diaken was. En de tekening wees op een merkwaardig dualisme. In zijn zaken, zo was het verhaal, is hij zo hard als een spijker. Er gelden bij hem geen andere overwegingen dan volkomen zakelijke. Hij is op dat punt onverbiddelijk. Maar als diaken is hij vol barmhartigheid; het is hem een vreugde, te helpen. Er is in zijn optreden een mildheid, een meelevende, een ruimte van denken, die verrast. Vanwaar dat dualisme? Hij heeft het besef, dat hij in zijn zaken en in de dienst der barmhartigheid te maken heeft met twee gescheiden terreinen, ieder met eigen normen. En wie goed oplet, ontdekt, dat hij als diaken werkt vanuit het Evangelie, en in zaken naar de strenge wet van het belang.

WAT is het eenvoudig, dit theoretisch af te keuren en het principieel te verwerpen! En wij kennen de stelling, dat het moet gaan om de ere Gods op alle terreinen des levens.

Maar wie zich zelf kent en het leven kent, die weet, dat het hier een kwaad betreft, dat in het leven van de Christen telkens weer openbaar wordt.

En wij zeggen er bij, al is het met enige voorzichtigheid: dit kwaad wordt in onze tijd in sterker mate openbaar dan voorheen.

Het is, alsof „de wereld“ een ontzaglijke zuigkracht heeft. En dan wordt het een kwestie van sectoren. Wij hebben dan onze Christelijke principes op politiek gebied en trachten er naar te leven. Wij proberen in onze Christelijke organisaties ons werk in de maatschappij sterker te funderen.

Maar er zijn ook sectoren, waar er weinig of niets van terecht komt. Waar een levensstijl heerst, die wereldgelijkvormig is. Waar het gaat om de winst, om goede speculaties, om een rijke levensstaat, om een plaats op het balkon, om de ere van mensen, om macht en onderscheiding, om een veilige toekomst. En waar we dus niet leven uit Gods hand, en waar de Bijbel een gesloten boek voor ons is, dat straks weer geopend zal worden.

HET IS niet alleen de zuigkracht van de wereld, die hier van invloed is.

Er is méér. Er zijn theologische concepties, die hier invloed hebben. En wij menen, dat het niet juist is en zelfs in hoge mate eenzijdig, om hier alléén te spreken over het „Barthianisme“. Er spelen stellig ook piëtistische invloeden doorheen. Dan wordt God dienen een soort van retraite uit het volle leven, en is de kerk een toevluchtsoord inplaats van een vuurtoren.

HET IS een zware zaak, dat beleven van het geloof op alle terreinen van het leven. Zwaar, maar groots en heerlijk. De kracht van de verlossing wordt er in haar totaliteit in openbaar.

Maar als het er niet is, dan is ons pleiten voor een Christelijke politiek een pleidooi zonder achtergrond.

Het is onze taak, ons met kracht te verzetten tegen alle pogingen, om de politiek te ontkerstenen.

Maar óns woord is krachteloos, als het leven vreemd is, het eigen leven van elke dag, aan de hoge en totale eis van het Woord.

## NEDERLANDSE GEDACHTEN

onder redactie van H. Algra (voorzitter), R. Gosker, Jac. S. Hoek, Prof. Dr. J. J. de Jong, S. J. Jonker, A. R. de Kwaadsteniet, J. D. Troostheide.  
Secretaris: G. J. H. Griffioen.

ADRES VAN REDACTIE EN ADMINISTRATIE: Dr. Kuyperstraat 3, 's-Gravenhage. Telef. K 1700-115935. Giro 89673. VOOR ADVERTENTIES: Kon. Wilhelminalaan 34, Leidschendam, Tel. K 1761-1646.

ABONNEMENTSPRIJS f 6.50 per jaar, f 1.65 per kwartaal, giro 89673.

STUDENTENABONNEMENT f 4.— per jaar

LOSSE VERKOOP f 0.20.

Groot  
of klein  
t moet PANTIER zijn.





# Een nieuw parlement

\* In de interparlementaire Benelux-raad werken rooms-katholieken en protestanten samen.

WE hebben er in West-Europa weer een parlement bij. Wij kennen sinds enige jaren de Raad van Europa in Straatsburg, het parlement van de West-Europese Unie, het parlement van de Europese Gemeenschap voor Kolen en Staal en nu is verleden week in Brussel de raadgevende interparlementaire Beneluxraad bijeen gekomen. Hopenlijk zal deze stap worden gevolgd door de oprichting van een parlement voor de gemeenschappelijke markt en Euratom.

Het Europees parlementarisme is op de duur niet meer weg te cijferen. En dat is maar goed ook, want in deze tijd van bestedingsbeperking voelen we maar weer al te goed dat wij op verschillende terreinen de zaken niet meer nationaal kunnen behartigen. Europese samenwerking is noodzakelijker dan ooit. En wat is logischer dan parlementariërs uit de verschillende West-Europese landen bijeen komen om hun gemeenschappelijke problematiek te bespreken?

Het raadgevend Beneluxparlement kan wat worden. De eerste oprichtingsvergadering werd natuurlijk — zoals gebruikelijk — voor een belangrijk deel besteed aan het afsteken van hooggestemde redevoeringen. Maar toch zijn er reeds twee opvallende dingen gebeurd.

De eerste is de fractievorming. Zoals in Europese parlementen gelukkig gebruikelijk is worden de fracties niet gevormd door de nationale delegaties, maar groeperen de afgevaardigden zich op basis van de levensbeschouwing. Zo hebben we ook in Brussel gezien dat er drie fracties zijn ontstaan: de groep van samenwerkende christelijke partijen, de socialisten en de liberalen.

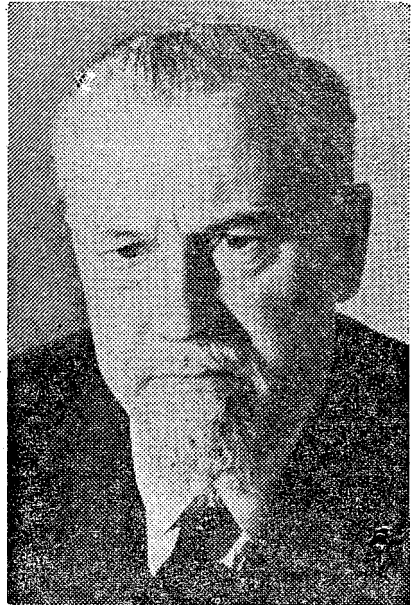
Het socialistische partijdagblad „Het Vrije Volk” heeft er smalend over geschreven dat de a.r. en de c.h. vertegenwoordigers samen gaan werken met de r.k. parlementariërs uit de Beneluxlanden. Dat men dit in de andere Europese parlementen doet, kan „Het Vrije Volk” begrijpen, omdat men dan met andere fracties moet samenwerken waar'n zowel protestanten als rooms-katholieken zitten. Dit is bijvoorbeeld het geval in de Duitse C.D.U. en in de Franse M.R.P.

De protestanten in dit Beneluxparlement zijn echter uitsluitend afkomstig uit de a.r. partij en de c.h.u. Nu kan het socialistisch dagblad niet begrijpen, dat er toch wordt samengewerkt met de rooms-katholieken, omdat de protestantse groep in dit parlement even sterk vertegenwoordigd is als de liberale groep.

„Het Vrije Volk” schrijft er maar niet bij dat beide groeperingen ieder vijf afgevaardigden leveren, hetgeen dus een zeer kleine minderheid is. Het Beneluxparlement telt n.l. 49 leden. Wij begrijpen wel dat de socialisten gaarne hadden gezien dat protestanten en rooms-katholieken gescheiden zouden optrekken, want dan waren zij de grootste fractie in dit parlement geworden. Nu is dat de groep van samenwerkende christelijke partijen, die 25 van de 49 leden omvat.

Natuurlijk gaat het ons niet om het getal. Het gaat er maar om op welke wijze het protestants-christelijke geluid het best in dit parlement gehoord kan worden.

De protestantse afgevaardigden hebben zich niet in Brussel met huid en haar aan het rooms-katholicisme overgeleverd, zoals „Het Vrije Volk” zo gaarne beweert. Er is uitdrukkelijk bepaald dat het protestantse geluid gehoord moet worden. En daarvoor heeft men in deze fractie volledig begrip opgebracht. Reeds nu wijzen de feiten dit uit. Zo is de heer Lichtenauer, het C.H. Eerste Kamerlid, benoemd tot voorzitter van de economische commissie, die misschien wel de belangrijkste commissie uit dit parlement zal worden. En bovendien heeft deze senator een plaats gekregen in het permanente werkkomité. Deze gang van zaken is het bewijs dat de aarzeling die in sommige c.h. kringen leeft om in internationaal verband met de rooms-katholieken samen te werken,



De Belg Frans van Cauwelaert is gekozen tot voorzitter van de interparlementaire Beneluxraad.

uit vrees voor de overheersende r.k. machtspositie, ongegrond is. Natuurlijk niemand zal de principiële verschillen tussen de protestanten en rooms-katholieken verdoezelen, maar de samenwerking is juist opgebouwd op het begrip dat deze verschillen er bestaan.

Het is een samenwerking op zuiver zakelijke basis. En daarbij kunnen we wel eens denken aan het woord van dr. A. Kuypers dat we met de rooms-katholieken kunnen samenwerken zolang ze opkomen voor de christelijke grondslag van de staat en voor de christelijke school. Het is vaak zo dat we in Nederland de tijd ver vooruit zijn en dat we in Europees verband moeten bevechten, wat we in ons eigen land omstreeks de wisseling van deze eeuw bevochten hebben.

Het tweede belangrijk feit is dat men inderdaad van plan is van dit parlement

iets te maken. Men wil vooral voorkomen dat dit raadgevende Beneluxparlement een soort Straatsburg wordt, waar veel wordt gesproken, zonder dat er een minister aanwezig is. De heer Burger (soc.) heeft een ontwerp aanbeveling ingediend, waarin staat dat de ministers de vergadering moeten bijwonen. Men heeft er we'nig zin in om tegen een kale muur te praten. Alleen naar onze smaak had deze resolutie nog wel even kunnen wachten. Het is niet nodig om deze kwestie reeds op de eerste dag scherp te stellen. Het bureau van dit parlement zal dit met de drie Beneluxregeringen gaan bespreken. Dit zal wel goed komen, want minister Luns heeft daartoe in de Eerste Kamer zijn bereidheid reeds uitgesproken.

De ministers zullen toch in ieder geval eenmaal per jaar aanwezig dienen te zijn. Zij zijn n.l. gehouden een rapport uit te brengen over de stand van zaken in de Benelux. Over dit rapport wordt in dit parlement gediscussieerd.

## Raadgevend

HET Beneluxparlement is raadgevend. Het is dus geen echt parlement. Er zullen slechts aanbevelingen aan de regeringen kunnen worden gegeven. De raad kan dit doen op vier punten: de totstandkoming en de werking van de economische unie tussen de drie staten (aan het verdrag wordt hard gewerkt), de culturele samenwerking, de samenwerking op het gebied van het buitenlands beleid en over de eenmaking van het recht in de drie staten.

Deze zaken zijn zeker niet onbelangrijk. Onder deze vier punten kan men

heel wat brengen. Dat blijkt we' uit de plannen van voorzitter Van Cauwelaert, die in de komende vergadering niet alleen wil spreken over de Economische Unie, maar ook over de gemeenschappelijke markt en euratom.

Als deze Economische Unie totstand is gekomen, dan hebben de Beneluxlanden weer een voorbeeld gegeven aan de andere West-Europese landen. Zijn de zes landen van West-Europa bezig aan een douane-unie, de Beneluxlanden zijn reeds verder — zij praten over een economische unie.

Als de zes nationale parlementen hun goedkeuring verlenen aan de oprichting van de gemeenschappelijke markt, dan zal het goed zijn ook in dit opzicht een Benelux-ervaring voor ogen te houden. Dat betekent dat er begrip moet zijn dat het afbreken van handelsbelemmeringen een uiterst moeilijke zaak is. Het was 1944 toen men besloot tot de Benelux-samenwerking. Het heeft tot 1957 geduurd, voordat het ideaal was bereikt. Men moet niet verwachten dat het slopen van de nationale barrières van zes West-Europese landen veel vlugger zal kunnen geschieden.

Een verschil is er: de gemeenschappelijke markt krijgt een Europese commissie en een parlement. Deze organen zullen hun best doen om druk op de regeringen uit te oefenen. En daarmee willen we maar zeggen dat naar onze smaak het Benelux-parlement veel te lang is uitgebleven.

Het is nu de taak van de Beneluxparlementariërs iets reëls van dit raadgevende parlement te maken. De mogelijkheden zitten er in. En als anti-revolutionairen zijn we verheugd dat drie a.r.-vertegenwoordigers, de heren Bruins Slot, Biesheuvel en Ruppert, hun plaats hebben gevonden in de buitenlandse commissie, de agrarische commissie en de sociale commissie, want dat zijn terreinen, waarop zij volkomen thuis zijn.

## CONSTRUCTIEBOUW Haring N.V.

BOSKOOP - Telefoon K 1727-3128 (3 lijnen)

Afd.: TANKS, voor vele industrieën  
Afd.: HOOF- EN/OF GRAANBERGEN  
Afd.: LANDBOUWMACHINES:

Wervelwind-poederstufmachines

Wervelwind-vloeistofnevelmachines

## Als wij vrouwen eens...

„TIEN centen!” zei Loes.  
„Tien centen!” herhaalde ik.  
„Onoverkomelijk!” zei Loes.  
„Heel veel!” zei ik.

En hier hebt u dan in zeven woorden een stuk van het debat in de Tweede Kamer dat deze en de volgende week gevoerd wordt. Want u hebt natuurlijk al begrepen dat die tien centen de verhoging van de melkprijs aanduiden. En als u de kranten gelezen hebt, (u leest toch kranten?), weet u dat de Kamer die verhoging „onoverkomelijk” vindt, terwijl de regering wel wil toegeven dat het „heel veel” is, maar nog niet zover is dat zij het ook „onoverkomelijk” vindt. Waar het op zal uitdraaien zullen we dan de volgende week weten.

„Loes”, vroeg ik, „waarom is dat nu zo onoverkomelijk?”

„Ach, zeur toch niet”, zei ze, „want dat weet je net zo goed als ik. Met m'n vier peuters heb ik iedere dag vier liter melk nodig. Dat is vier dubbeltjes meer per dag en reken nu zelf maar uit wat me dat in de maand gaat kosten!”

Ik rekende. „Twaalf gulden”, zei ik.

„O!” zei ze met een gezicht of ze juist het kabinet naar huis had gestuurd en nu zelf wou gaan beginnen.

„Waarom heb je die vier liter nodig?” vroeg ik.

Ze keek me aan zoals je naar een door een dolle hanc gebetene kijkt: met iets van medelijden en iets van angst.

„Weet je zeker” vroeg ik, „of jouw manier van voeden van man en vier anderen inderdaad de juiste manier is? Weet je, het gemak waarmee allerlei economen en belastingdeskundigen in de Kamer spreken over „het ondergraven van de volksgezondheid” irri-

teert me een beetje. Ik ben niet deskundig genoeg om precies te kunnen vertellen hoeveel melk een mens nodig heeft. Mijn dochter van twaalf heeft van haar derde jaar af geen melk mogen drinken en nu ze het wel weer mag, nu doet ze het niet, want ze vindt alleen al het zien drinken van melk een verschrikking. En ze is toch echt zo gezond als een vis!”

„Wil jij soms een anti-melk-drink-campagne beginnen?” vroeg Loes draegend.

„Doe niet zo zot, je weet wel beter! Ik drink zelf met genoegen m'n driekwart kan per dag — maar het is bespottelijk om het te laten voorkomen alsof die tien centen de gezondheid van het Nederlandse volk de das zullen omdoen. Onze Hazenbosch vraagt nu om verhoging van de kinderbijslag van het derde kind af — ik vind het prachtig want ik heb maar twee kinderen! Maar ik zou veel liever dat geld besteed willen zien voor de propaganda voor een betere en doelmatiger voeding in de Nederlandse gezinnen. Want als je het mij vraagt lijdt het Nederlandse volk meer aan overvoeding dan aan ondervoeding. En als dat eens behoorlijk zou worden uitgezocht, dan zouden er miljoenen te besparen zijn aan ziekengeld, aan tandartsengeld, aan verzuimde werkuren en ga zo maar door!”

„Ge raast, Gracia!” zei Loes. „En niet vanwege je grote geleerdheid!”

„Kan wel zijn, maar probeer het maar eens tegen te spreken. Voor mij is dat heel wat duidelijker dan dat hele rijtje cijfers van kosten van levensonderhoud, die je blijkbaar eerst moet optellen, dan aftrekken, dan vermenigvuldigen en dan delen en de rest... de rest...”

„Die mag je dan mee naar huis nemen en daarmee je melkboer betalen!” zei Loes. En toen schoten we allebei in de lach.

\* \* \*

EVEN wat anders: ik heb een brief gehad van een jonge man. Hij schrijft: „Ik breek voortaan een lans voor Gracia en haar volgelingen. Ze doen graag en goed mee aan het werk van onze partij en ik zeg alleen maar tegen andere Gracia's: Zorg dat je erbij komt!”

En tegen de grote Gracia van Nederlandse Gedachten zeg ik: „Een goeie spreekbuis en zo'n (met je duim omhoog) klokkeniste!”

Weet u dat ik nu gewoon zit te kleuren als een jong meisje? Want ik was van plan om het „enfant terrible” te zijn in Nederlandse Gedachten. En nu schijn ik dan nog volgelingen te maken ook! Niet zo best, natuurlijk!

En dat brengt me op dit idee: „Ook in onze partij schijnt men het toch wel leuk te vinden om eens iets anders te horen dan anders. Om eens een mening te horen die afwijkt van „die van de spreker” die op zijn beurt zijn wijsheid weer heeft gehaald op een sprekersconferentie. Heus, die partij van ons is niet zo dood als ze wel eens wordt afgeschilderd. Als er maar mensen zijn die bereid zijn leven in de browserij te brengen. En waarom zouden wij dat niet doen? Op het ogenblik zitten wij in onze partij nog op fluweel: iedereen kijkt met blijde ogen als er vrouwen ter vergadering komen. Vooruit dan, zorg dat je er ook bijkomt. En wat mij betreft mag u zeggen dat u gestuurd bent door

GRACIA.

# Arjos-conferentie over: Euratom, K.S.G. en Euromarkt

HET jaar 1957 is een belangrijk jaar voor Europa. God heeft ons, jongeren, in dit naar de ondergang neigend werelddeel geplaatst, hetgeen niet wil zeggen dat het de Allerhoogste om onze ondergang te doen is. Wij moeten daarom de kansen grijpen, die God ons nog laat. Wanneer wij gevoel voor verantwoordelijkheid voor de Europese jeugd krijgen dan zijn wij ook bereid offers te brengen. Het Europa waarin de jeugd van vandaag straks zal leven, wordt in belangrijke mate bepaald door de voorstellen waarover wij thans spreken. Aan dit proces van wederopbouw van Europa hebben wij met Gods hulp deel te nemen, juist als anti-revolutionaire jongeren. Wij werken daarbij niet alleen voor de wederopleving van ons Europa, maar ook van Gods Europa."

Met bovenstaande woorden besloot drs. C. P. Hazenbosch, lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, zijn referaat dat hij tijdens een Arjos-conferentie in het gebouw Trianon te Utrecht hield.

Deze bijeenkomst, waaraan ruim zestig jongeren, uit alle delen van ons land deelnamen, stond onder leiding van mr. Chr. F. Bramer, voorzitter van de studietoelcommissie voor buitenlandse vraagstukken.

De positie van het Nederlandse volk wordt bepaald door twee factoren. In de eerste plaats doordat het niet over grondstoffen beschikt, terwijl het zich daarnaast kenmerkt door een sterke groei van de beroepsbevolking. Wij dienen er dus op uit te zijn afzetgebieden te vinden voor onze produktie en het is duidelijk dat elke Nederlandse regering streeft naar opheffing van de handels- en betalingsbelemmeringen, aldus ving de heer Hazenbosch zijn inleiding aan. Spreker wees er op, dat de Marshall-hulp een belangrijke impuls was geweest voor het oprichten van de O.E.E.S., de Organisatie Europese Economische Samenwerking, waardoor het handelsverkeer voor een groot deel kon worden geliberaliseerd, terwijl het betalingsverkeer werd vrijgemaakt. Aan de West-Europese Betalings Unie kleefden nog een tweetal tekortkomingen: hoewel de contingentering nagenoeg is verdwenen en het betalingsverkeer is geregeld, werden de tariefmuren niet afgebroken en de invoerrechten niet verlaagd. Daarbij komt nog dat de samenwerking in de

O.E.E.S., intergouvernementeel is, waarbij elke nationale regering zijn volledige zelfstandigheid heeft voorbehouden. Er kunnen dus geen spijkers met koppen worden geslagen.

Toen in 1952 de Europese Gemeenschap voor Kolen en Staal in de wandeling de K.S.G., zijn intrede deed, kwam daarmee een vorm van supranationale samenwerking op een afgebakend economisch terrein tot stand. De ontwikkeling heeft bewezen dat dit supranationaal te verwezenlijken is, hetgeen absoluut niet betekent dat er op dat terrein een gezag boven het nationale gezag bestaat, doch dat elke deelnemende regering een deel van haar soevereiniteit in de pool (Hoge Autoriteit) inbrengt, zodat het gezag daar in het vervolg gezamenlijk wordt uitgeoefend. Een belangrijk bezwaar van de K.S.G. is echter dat het slechts de integratie inhoudt van één bepaalde sector in het economische leven. Men kan immers

Uitvoerig ging de heer Hazenbosch op de recente voorstellen omtrent de Europese markt in. Zowel internationaal als nationaal zullen hier nog vele moeilijkheden moeten worden opgelost, waarbij hij bijzonder de aandacht vestigde op de sociale problemen en de moeilijkheden voor de landbouw.

Wij hebben deze voorstellen echter te bezien tegen de achtergrond van het alternatief. Worden immers de verdragen niet aanvaard dan blijft de huidige toestand van verbrokkeling en uitzichtloosheid bestaan. En dan komt er ook niets terecht van de door Engeland voorgestelde vrijhandelszone, waarbij ons land wel een zeer groot belang heeft en waardoor ook Engeland indirect aan de Europese economische integratie zou kunnen deelnemen.

Weigert alleen Nederland de deelname, dan betekent dit eveneens het einde van de Benelux.

De huidige voorstellen inzake Euratom en de Gemeenschappelijke Markt blijven ver beneden de Nederlandse idealen. Het supranationale element is verzwakt en op vele punten is slechts een tijdelijke oplossing voorgesteld.

Menselijkerwijs gesproken zouden wij door het verwerpen ervan de laatste kans op verwezenlijking van een Europese Integratie verspelen. We kunnen beter spreken over kaderverdragen, die in hun ontwikkeling nog handen en voeten moeten krijgen. Aan die ontwikkeling zullen wij een grote Nederlandse bijdrage kunnen en moeten leveren, aldus drs. Hazenbosch.

N.A.V.O.

TJIDENS de morgenvergadering sprak de heer P. Brijnen van Houten, lid van de Atlantische Commissie, over de huidige situatie in de NAVO. Tot nu toe is bijna alleen het militaire aspect van het NAVO-verdrag naar voren gekomen. Doch elk militair verdrag moet op een gemeenschapsbesef, in dit geval op een Atlantisch saamhorigheidsbesef, rusten. De huidige crisis bewijst wel, aldus de heer Brijnen van Houten, dat het daarmede nog niet best is gesteld. Hij riep de jongeren op mede te werken aan de verbreiding van de Atlantische gedachte.

Beide referenten beantwoordden nog een groot aantal vragen, waaruit eveneens bleek dat de Arjos een goede greep had gedaan door juist over deze actuele onderwerpen haar leden met deskundige voorlichting te dienen.

Dr. Hazenbosch in Utrecht: „de huidige voorstellen blijven beneden de Nederlandse idealen.”

niet straffeloos een deel uit het grote geheel losmaken, zonder dat het bijzondere problemen oproept.

Zo bestaat in het kader van de K.S.G. de mogelijkheid dat de voordelen die daar worden behaald, b.v. ten aanzien van de prijzen van het staal, weer teniet worden gedaan door de vervoerspolitiek van een bepaald land.

Deze en dergelijke moeilijkheden kunnen worden opgelost door de samensmelting van de volkshuishouding van de Europese landen. De voorstellen tot het instellen van een Europese markt beogen nu tot een grotere economische eenheid te geraken, hetgeen belangrijke voordelen met zich brengt.

Vergelijkt men de voorstellen Euratom en Euromarkt met die voor de Europese Defensie Gemeenschap, die in 1954 door Frankrijk ter elfder ure werden verworpen, dan komt duidelijk uit dat er een stap terug is gedaan. Dit is te betreuren, doch we hebben, meer dan ooit, de werkelijkheid in het oog te houden.

## Een singuliere secretaris

„Anno Domini 1897 Dingsdag de 2e Februarij des avonds te vijf ure in de Heerestraat te Leeuwarden, in het perceel No. 17” — zo vangt de notulen aan van de oprichtingsvergadering van de centrale a.r.-kiesvereniging voor het kamerdistrict Leeuwarden.

Deze notulen zijn met zwerige hand geschreven op vellen oudhollands papier, folioformaat.

Zij vermelden ons ook, dat op deze oprichtingsvergadering aanwezig waren wegens „Vaderland en Oranje” te Stiens de H.H. Dirk Kok, Site Aukers Minnema en Jan Hendrik Jetze van Wageningen thoe Dekama; wegens „Nederland en Oranje” te Leeuwarden de H.H. Dirk Lautenbach, C. W. Bolman en Ynte Tysma; wegens „Nederland en Oranje” te Husum de H.H. L. J. Visser en Van Sinderen; wegens „Nederland en Oranje” te Wirdum de H.H. Jacob Tjisses de Boer (grootvader van de tegenwoordige minister van waterstaat (red. N.-Ged.), Hoekstra en Piter van der Ploeg.

De notulen zijn breed en levendig. Zij geven een prachtig beeld van de discussies. Wanneer er later een kandidaat voor de Kamer is gesteld, vermelden de notulen ook uitvoerig, hoe hij het er heeft afgebracht in de openbare vergaderingen. Hij bleek b.v. te weinig te weten van agrarische vraagstukken en had over de problemen van de zuivelindustrie dingen gezegd, die zijn ondeskundigheid verrieden.

Natuurlijk heeft de secretaris de bescheidenheid niet zo ver gedreven, „at hij zijn eigen mening, ter vergadering uitgesproken, in



Van Wageningen thoe Dekama.

de notulen verzwijgt. Hij is een groot vereerder van Kuyper, denkt „democratisch”, vindt het Provinciaal Comité de eigengereid en schuift telkens de patrimoniummannen naar voren.

Deze secretaris was een singulier man, Jan Hendrik Jetze van Wageningen thoe Dekama. Dat thoe Dekama had hij er bij gevoegd, nadat hij van een oud-oom de bezitting Dekama-state te Jelsum had geërfd, waar hij sedert als groot-grondbezitter resideerde. Hij had enige tijd sterk onder invloed van Troelstra gestaan, maar werd later een ijveraar voor de A.R. beginselen. Zelf liet hij op zijn kosten in de Grote Bontekoe sprekers optreden om de A.R. beginselen te verdedigen, waarbij zijn broer, die zeer links stond, voor een debater zorgde, ook weer op eigen kosten.

Jan Hendrik Jetze van Wageningen thoe Dekama kleedde zich in een Fries kostuum en verscheen zo ook op de deputatenvergaderingen en op de landelijke vergaderingen van Patrimonium. En boven de poort van Dekama-state liet hij beitelen: Dankt God in alles.

In de notulen gaf hij eens zijn eigen opvatting aldus weer: Men wil in onze dagen voor alle omstandigheden een reglementaire voorziening. Onze vaders hadden veel minder wetten, maar hun beleid was zakelijk en praktisch. Laten wij ons aan dat voorbeeld spiegelen.

Hij overleed op zijn state in 1908, 47 jaar oud en werd „naar ouden trant ten grave gedragen: op de schouders van zijn pachters, die tevens zijn vrienden waren.”

## Arjos-nieuws

### Arjos met muziek

EEN novum in onze organisatie? Inderdaad. Voorzover bekend is nog nimmer bij de geboorte van een nieuwe club zoveel muziek gemaakt, als vorige week in Enschede het geval was.

Eén van de plaatselijke muziek-korpsen gaf een uitgebreide serenade voor het gebouw, waar de oprichtingsvergadering plaats vond. Natuurlijk werd dit gebaar dankbaar door deze jonge Arjos in ontvangst genomen. En wij hopen maar, dat het leven van deze club met evenveel muziek verlopen zal.

Het begin was zeker niet slecht. De heer J. W. Ooms uit Soest, oud-hoofdbestuurslid, sprak over „Vandaag in de Politiek”. Enschede verstond zijn plicht en enthousiast gaven zich een en twintig leden op. Fijn dat het gelukt is, het zat ons al een tijd dwars dat er in Enschede geen club was.

### Grenswijziging?

HET provinciaal verband van Overijssel zag het aantal clubs dus weer met één uitgebreid. Toch niet, want onlangs moest er een club worden afgevoerd. We behoeven daar deze keer niet over te treuren want in onderling overleg ging de Arjos te Steenwijk over naar Drenthe, omdat men praktisch meer contacten met de Drentse clubs had dan met de Overijsselse collega's.

Wij hopen nu maar een ding en wel dat een en ander geen argument zal gaan worden voor een eventuele wijziging van de grenzen tussen de provincies Drenthe en Overijssel.

### Uit het land van Bartje

NIJVEVEEN een dorp in de omgeving van Steenwijk, echter wel binnen de grenzen van de provincie waar Bartje leefde, werkte en z'n geluk vond, heeft nu ook een Arjos. Hoewel men steeds dacht dat er geen mogelijkheden waren, bleek het toch te gaan. De plaatselijke kiesvereniging deed ook het hare; ze gaf nl. een bijdrage en wel in de vorm van drie jonge leden. Dat is wel een hulp die buitengewoon is gewaardeerd.

### De veenkolonien

WIE dit opschrift heeft gelezen denkt aan een gedeelte van ons land waar het landschap wordt bepaald door lange rechte kanalen, grote boerderijen tussen uitgestrekte koren- en aardappelvelden, met hardwerkende en volhardende bewoners.

Politiek gezien heeft dit deel van Groningen niet bepaald een Anti-revolutionaire kleur. En juist daarom zijn we er blij om dat er met die bekende vasthoudendheid aan de oprichting van Arjosclubs wordt gewerkt. Niet zonder succes overigens.

In Musselkanaal is enige tijd geleden een Arjosclub gestart, voorlopig met zeven leden, maar dat is nog voor uitbreiding vatbaar. 't Is ons bekend dat er nog meer potjes op het vuur staan. Wij wensen de Groningers dan ook verder succes bij hun activiteiten.

Overigens blijft het daar niet bij. Op zaterdag 9 maart a.s. wordt in het „Tehuis”, Lutkenieuwstraat te Groningen een grote Arjosmeeting gehouden, waar prof. dr. L. W. G. Scholten zal spreken over „Vraagstukken van de Buitenlandse Politiek”.

Van alle kanten zullen de Arjosmensen naar Groningen reizen om deze bekende radiospreker nu ook eens te zien en daarbij vanzelfsprekend veel over de actuele internationale vraagstukken op te steken. Dergelijke evenementen worden in Groningen altijd goed georganiseerd en wij twijfelen er niet aan of ook deze keer zal de zaal van Het Tehuis tot de laatste plaats bezet zijn.

### Het land der Zeeuwen

KONDEN wij onlangs de oprichting van clubs in Zaamslag, Vlissingen, Oostkapelle en Serooskerke berichten, thans is het de beurt van Krabbendijke. Ook daar een nieuwe club, die met enthousiasme aan het werk gaat.

Gelukkig laat men zich in Zeeland niet geheel in beslag nemen door conferenties en besprekingen over het Deltaplan, hoewel het zeker voor A.R.-jongeren van belang is te weten wat er gaat gebeuren en men zich beraadt op de maatregelen die moeten worden genomen en de houding die men heeft aan te nemen. Het gewone Arjoswerk wordt niet vergeten. Gelukkig worstelen de Zeeuwen verder en ze houden het hoofd met ere boven water!



Het nieuwe  
concept  
beginsel- en  
algemeen  
staatkundig  
program  
(10)

# Samen voor Gods aangezicht

ER IS nog een punt over de zondagsrust, dat is overgebleven. De Overheid moet zelf het voorbeeld geven, en dus haar mensen vrijstellen, zoveel mogelijk, van zondagsdienst. Vooral op militair gebied is het nodig, hierop te letten.

In de vorige eeuw bestonden in de steden schutterijen, waarvan de leden wekelijks moesten exerceren. De bevelhebbers vonden daarvoor de zondagsmiddag het meest geschikt. En zo klonken op het schuttersveld elke zondagsmiddag de commando's en als de oefeningen waren afgelopen, marcheerde de schutterij, de muziek voorop, door de stad. Maar in Zaandam weigerden enige leden van de Afscheiden gemeente aan deze zondagsontheiling mee te doen en zij zaten deswege wekenlang in het cachot. Ds. Lucas Lindeboom was hun pleitbezorger en bracht gelden bijeen om hun loonderving te vergoeden, maar ook geen cent meer. Toen er méér geld binnenkwam, kregen zij voor dat meerdere bedrag ieder een Statenbijbel als gedachtenis. Ook op andere plaatsen rees er verzet tegen deze zondagsoefeningen, maar een aantal Overijsselse fabrikanten berichtte aan de Regering, dat zij het graag zo wilden houden op zondag (een vrije zaterdagmiddag bestond niet!) en zij voegden er bij, dat de vrouwen zeer op die zondagsoefeningen gesteld waren, omdat op deze manier de arbeiders uit de kroegen werden gehouden.....

Het Ministerie van Lynden van Sandenburg heeft aan deze zondagsoefeningen een eind gemaakt.

## \* \* Uit het boek \* Esther

Er was eens een comité voor winterlezingen in een kleine stad. Het comité liet sprekers van „elders" komen, vooral professoren. Maar eenmaal stuurde een professor op de dag zelve van de lezing een telegram van verhindering. Goede raad was duur.

Maar op enkele kilometers afstand woonde een dominee, die heel vlot wat kon voorbereiden. Hij werd opgebeld, kwam, sprak en overwon. Hij kreeg op de avond zelve géén honorarium. Hij zou er van horen. Waarschijnlijk moest de penningmeester eerst het comité vragen, of een dominee-helper-in-de-nood hetzelfde honorarium moest hebben als voor de professor bestemd was, dan wel met minder genoegen zou moeten nemen. En de penningmeester zond niets, liet niets van zich horen, vergat de zaak. De dominee niet.

Hij stuurde een briefkaart met deze inhoud: Esther 6 : 3.

Het hielp snel en afdoende.

Er zijn kiesverenigingen, die met dit verhaal winst kunnen doen, al zal het aan geld iets kosten.

En thans wordt de zaak weer urgent. Bij oefeningen in internationaal verband, met name als het de luchtstrijdkrachten betreft, willen verschillende autoriteiten bij voorkeur de zondag inschakelen, om een aantal vrijwillige krachten te kunnen inschakelen, zonder dat zij op het werk behoeven te verzuimen. Hier zal de A.R. partij nauwlettend toezien en zonder ophouden blijven pleiten voor een vrij houden van de Dag des Heren.

## De eed

DE eed dient zoals in de Heidelbergse catechismus staat, om trouw en waarheid daarmede te bevestigen. In vele gevallen is de Overheid verplicht, een nauwgezet onderzoek in te stellen naar de waarheid. Zij heeft er groot belang bij, dat getuigen de waarheid, de volle waarheid en niets dan de waarheid vertellen.

Ook verbindt zij haar dienaren, b.v. de officieren, tot trouw, met alle consequenties daaraan verbonden, en die trouw wordt weer bevestigd door een eed.

Maar het allereerste, dat bij het bespreken van de eed aan de orde komt, is toch niet dat bevestigen, dat versterken van de waarheid en de trouw.

Wanneer de eed wordt afgelegd, staan overheid en onderdaan oog in oog, op een ernstig en beslissend moment.

En wanneer dan plechtig klinkt: Zo waarlijk helpe mij God Almachtig, dan wordt die relatie overheid-onderdaan geplaatst in Goddelijk licht. Overheid en onderdaan plaatsen zich dan samen voor Gods aangezicht, de eerste door de eed te vorderen, de laatste door hem af te leggen.

Zij zeggen samen, zij belijden samen: er is een derde, een hogere, een volstrekt soevereine Persoon, die hier tegenwoordig is tussen ons beiden, Overheid en onderdaan.

En zo is de plechtigheid van de eedsaflegging een belijdenis van Gods soevereiniteit.

Een staat, die neutraal wil zijn, kan geen eed vorderen.

Bij de grote debatten over het eedsvraagstuk in 1881 heeft Minister Modderman het duidelijk gezegd: de eed past niet in een staat, die een staat zonder God wil zijn, een état athé.

Daarom pleiten wij voor het handhaven van de eed, voor het eren van de eed, en dus voor het belijden van Gods soevereiniteit in het openbare leven. Wij zeggen bij het afleggen van de eed immers: God is er bij, en wij mogen niet doen, alsof wij dat niet weten.

Maar het is duidelijk, dat hier in de moderne tijd een bijzondere moeilijkheid naar voren is gekomen.

Er zijn velen, die zeggen: ik geloof niet in God. Zij stemmen in met de dwaas in de Psalm: er is geen God.

Moeten zij toch zweren?

Keuchenius heeft eens in zijn sarcasme gezegd: laten zij anders zweren. Laten zij zeggen: Zo waarlijk als ik van een aap afstam! Of: zo waarlijk als ik na mijn dood wegzink in het eeuwige niet. Of: zo waarlijk helpe mij het Evangelie van Jean Jaques Rousseau. Maar dit sarcasme biedt natuurlijk geen oplossing, want zo'n formule is geen eedsformule.

Er zijn oplossingen gevonden. In Sta-

ten en raden staat het ieder vrij, de eed of de gelofte af te leggen. Er was een tijd, dat rechts een eed aflegde en links een gelofte en het was een allereerste uitzondering, in alle kranten vermeld wanneer een liberaal kamerlid de eed aflegde. Dit is in sterke mate veranderd. Bijna alle liberalen en vele socialistische leggen nu weer de eed af.

Voor de rechter zijn van het afleggen van de eed vrijgesteld degenen, die tot een kerk behoren, die het zweren van de eed verbiedt (de Doopsgezinden) en bovendien zij, aan wie de rechter vrijstelling verleent op grond van hun opvatting op godsdienstig terrein.

Wij menen, dat deze regeling aanvaardbaar is, omdat de regel blijft gehandhaafd, dat de eed normaal is en het niet afleggen van de eed een uitzondering, die een eigen duidelijke motivering behoeft.

En dan blijft er nog één ding over: het eren van de eed houdt ook in, dat vermeden moet worden alle oneerbiedigheid, lichtvaardigheid of onnodige herhaling op dit gebied. Wanneer iemand binnen een minuut zelfs driemaal een eed

## ARTIKEL V

Als diens gracie zij regeert, heeft de Overheid

- g. de zondag in haar eigen diensten als rustdag te eerbiedigen, en zodanige eerbiediging alom binnen de grenzen van haar bevoegdheid te bevorderen;
- h. het recht de eed te vragen, waar dat nodig is om waarheid en trouw te bevestigen;

moet afleggen — en wij zijn daar meermalen getuige van geweest — dan schaaft zulks de eerbied voor de eed, die allereerst uitdrukt: hier gaan wij samen staan voor Gods aangezicht.

## BOEKEN en periodieken

In Anti-Revolutionaire Staatskunde van februari 1957 vinden we:

### HET VIERDE GEBOD EN DE VIJF-DAGEN-WERKWEEK

Tijdens discussies over een vijf-dagen-werkweek worden hier en daar principiële bezwaren ontleend aan de wet der Tien Geboden. Op deze wijze zou men echter met het vierde gebod in de hand zowel de vakanties, de 8-urige werkdag en de vrije zaterdagmiddag eveneens moeten verwerpen. Maar het is niet juist, onder arbeid alleen loon-arbeid te verstaan.

Ook blijken de principiële bedenkingen tegen de verkorte werkweek merkwaardigerwijs uitsluitend de werknemers te betreffen. In concreto wordt dit wel niet gezegd, doch in onderscheidene beschouwingen is de gedachtengang van het vierde gebod wel uitsluitend op de loontrekkenden betrokken.

Tegenover deze „letterknechterij" stelt prof. dr. R. Schippers de mondigheid der gemeente van Christus. Uiteindelijk is niet een keur van historisch gegroeide voorschriften, doch het simpele bijbelse gebod tot zondagsheiliging beslissend. In dit gebod ligt de klemtoon niet op de zes dagen arbeid, doch op de heiliging van Gods dag. Al het werk dient door de week te geschieden, waardoor ruimte en vrijheid voor de zondagsheiliging wordt geschapen.

In dit licht bezien stelt prof. Schippers, dat het voor kerk en zondag, voor kerkdienst en scholen, voor de gehoorzaamheid aan het vierde gebod naar zondag 38 der Heidelbergse Catechis-

mus, wel zeer bevorderlijk zou kunnen zijn, wanneer de vijf-dagen-werkweek, indien in het kader van een verantwoord sociaal-economisch beleid aanvaardbaar, kon worden ingevoerd.

### HET VOORTGEZET ONDERWIJS, REGIONAAL BEZIEN

Volgens een veelmisbruikte gemeenplaats zouden er drie soorten leugens zijn: gewone leugens, grote leugens en statistieken.

J. A. van Bennekom rekent in bovengenoemd artikel met deze stelling af door zijn lezers mee te voeren naar de regionale spreiding van het voortgezet onderwijs.

Aan de hand van door het Centraal Bureau voor de Statistiek verzameld cijfermateriaal, dat door hem van een nadere interpretatie wordt voorzien, geeft hij een belangwekkende beschouwing over de groei en situatie van dit onderwijs in ons land.

Het blijkt, dat op onderscheidene gebieden het protestants-christelijk onderwijs nog een grote achterstand heeft in te halen. Met name is dit het geval bij het v.g.l.o. en het lager nijverheids-onderwijs.

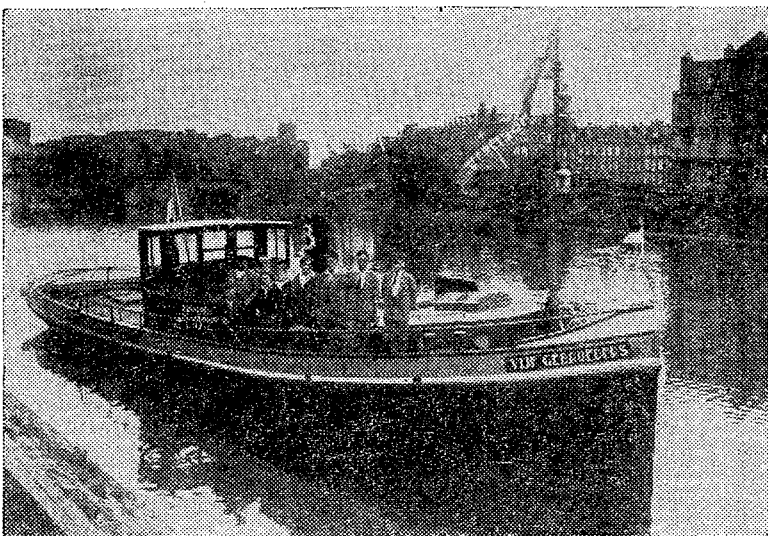
Schrijver komt tot de conclusie, dat Nederland op schoolgebied een rijke differentiatie vertoont, waarvan echter niet alle sociale lagen gebruik maken of kunnen maken.

Het buitenlands overzicht in dit nummer werd verzorgd door prof. dr. L. W. G. Scholten.

In de rubriek Boekbesprekingen vinden we recensies over: De vereenzaming van de moderne mens, van dr. S. W. Couwenberg, Cultuur en Christelijk geloof van dr. C. A. van Peursen, de bewerking door dr. Smitskamp van Ongeloof en Revolutie van mr. G. Groen van Prinsterer en Belijden en Beleid, het werkprogram van de Christelijke Middestandsbond.

# Nederlandse bedrijven in woord en beeld

## \* Hoe het groeide (II) \*



HET bedrijf groeide, maar er moest heel hard worden aangepakt. In de jaren, dat er paarden werden gebruikt kon er maar een korte nachtrust worden genoten. Om elf uur 's avonds moesten de paarden worden afgevoerd en om half vijf 's morgens moesten de dieren weer worden verzorgd.

Op den duur kwamen echter vrachtauto's de plaats van de ouderwetse karren innemen. En ook het vervoer te water ging een steeds belangrijker plaats innemen.

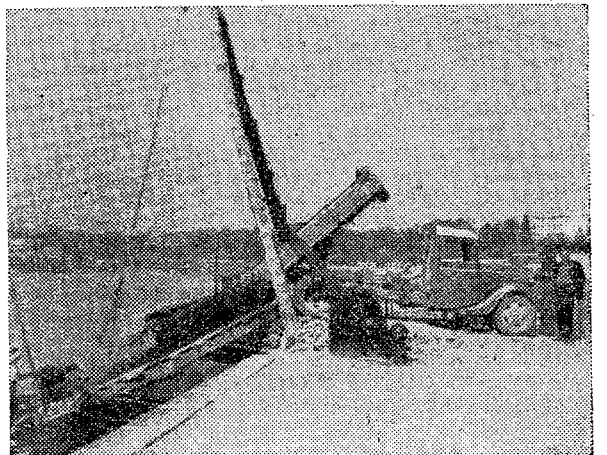
Vermeldenswaard is, dat Hendrik de Baat de eerste was, die de z.g.n. „bakken" verving door zolderschuiten. Het lossen was hierdoor veel gemakkelijker geworden. Eigen sleepboten werden aangeschaft en ook hier volgde De Baat een eigen weg. De sleepboten werden naar eigen ontwerp op zeer praktische wijze ontworpen.

N.V. Aannemersbedrijf voorheen

**H. DE BAAT**

Directie: E. C. de Baat - T. H. de Baat

Kantoor: Ceintuurbaan 179,  
Amsterdam. Telefoon 798604 - 53257



# Onze stedenbouw richt het oog

## Het ontstaan van onze steden

De bewuste stichting van steden heeft in Nederland nagenoeg niet plaats gehad. Nadat onze Germaanse voorouders hun zwerfend bestaan hadden opgegeven vestigden zij zich op verspreid in het land gelegen hoeven. Soms werden een aantal hoeven in elkaars nabijheid gebouwd en hieruit ontwikkelden zich geleidelijk bepaalde woonbuurten. Deze woonbuurten ontstonden uiteraard op plaatsen, die hiervoor geschikt of aantrekkelijk waren (kruispunten van wegen, rivierovergangen, soms ook — de heel oude — bij Romeinse legerplaatsen b.v. Maastricht en Nijmegen.)

Al naar gelang de plaats waar deze woonbuurten zich ontwikkelden kan men verschillende typen van dorpen onderscheiden.

1. Het wierde- of terpdorp, dat vooral in het Noorden van ons land ontstond. De naam zegt het al, dat wij hier te maken hebben met dorpen op terpen, op verhogingen dus, waardoor men zich poogde te beschermen tegen de veelvuldig voorkomende overstromingen. De hoeven lagen hierbij in een kring om het middelpunt, waar de kerk werd gebouwd.

2. Het rivier- of dijkdorp was een eenvoudige nederzetting van wat vissershuisen langs de rivier. Typereind voor deze dorpen is de langgerekte vorm.

3. Het kom- of brinkdorp treffen we voornamelijk in het oosten van ons land aan op de zandgronden. Ook deze dorpen kennen een centrum: de brink. Deze brink, die ruim van groen is voorzien fungeert als marktplein en middelpunt waar de kerk wordt gebouwd. Zandgrond is goedkoop en daarom treft bij deze dorpen de zeer royale opzet. De boeren-behuizingen liggen in een wijde ring om de ruime brink heen.

Voorts kan nog worden genoemd het kruiswegdorp, zoals de naam zegt ontstaan op het kruispunt van wegen en het kasteeldorp, dat in de nabijheid van een kasteel ontstond.

De gunstigste kans op ontwikkeling was aanwezig wanneer zulk een dorp op een veelvuldig gebruikt kruispunt van wegen was gevestigd waardoor het de functie van marktplaats kon verwerven. Was het eenmaal zo ver dan was de voorwaarde geschapen voor een geleidelijke verdere groei.

Midwerkslieden vestigden zich in de plaats voor het verrichten van reparaties ten behoeve van de kooplieden en voor de verdere verwerking van de handelsprodukten. Herbergen ontstonden, palhuizen, een waag, een dinghuis enz.

Als zulk een plaats in omvang toenam en economisch sterker werd trachtte men stadsrechten te verkrijgen van de landsheer. Lad men dit eenmaal — vaak tegen aanzienlijke financiële offers — bereikt, dan was de voorwaarde voor verdere uitgroei geschapen. Immers dan had de plaats het recht zich te beveiligen door een muur, waardoor bescherming en zekerheid ontstonden — in die ongewisse tijden van groot belang — die een gunstig klimaat schiepen voor de verdere ontplooiing van handel en nijverheid.

De bouw en inrichting van deze steden werd nagenoeg geheel bepaald door de militaire eisen van de veiligheid. De mening, dat bij de bouw van de middeleeuwse steden maar willekeurig te werk werd gegaan zonder enig systeem is onjuist. De middeleeuwse bouwmeester ging evenzeer als onze moderne stedenbouwkundigen volgens een vast omlind plan te werk. Wanneer men de plattegrond van een middeleeuwse stad nagaat wordt men vaak getroffen door de systematische opzet.

Afhankelijk van het beloop van de stadsmuur was het stratenplan rechthoekig of concentrisch, met een duidelijk centrum op de markt waar de kerk en het stadhuis het culminatiepunt vormden. Nederlandse steden waar deze opzet nog duidelijk te herkennen valt zijn b.v. Naarden en Elburg.

Ook de in de 17e eeuw nodig geworden stadsuitbreidingen geschieden volgens plan, waarbij ook weer de militaire eis van een samenhangend geheel, dat zo spoedig mogelijk moest worden ommuurd een belangrijke rol speelde. Men treft nog wel eens het misverstand aan, alsof deze middeleeuwse steden toch maar erg klein en bekrompen waren met een zeer dichte bebouwing, waardoor uiteraard de gezondheid nadelig werd beïnvloed. Uitzonderingen daargelaten is deze opvatting echter geheel onjuist.

Bij de stadsuitbreidingen worden wij telkens weer getroffen door de ruimheid van opzet. Waardoor ook agrarisch terrein in de stad werd opgenomen en een behoorlijke groenvoorziening — misschien onbewust — werd gewaarborgd. Het is aardig in dit ver-

DE stedenbouwkundige afdelingen van onze gemeenten hebben te kampen met een groot tekort aan personeel. Telkens weer worden in advertenties tekenaars en architecten voor deze afdelingen gevraagd en herhaaldelijk komt het voor dat goede krachten door de ene gemeente van de andere gemeente worden „weggekocht.”

Wat gebeurt er toch eigenlijk op deze fameuze stedenbouwkundige afdelingen? Ligt daar het werkterrein van een aantal specialisten waar de gewone burger geen weet van heeft en geen belang bij heeft? Niets is minder waar!

Wat op deze afdelingen wordt klaar gemaakt is van het grootste belang voor ons allemaal en zeker voor onze kinderen. Immers de stedenbouw houdt zich bezig met de toekomstige vorm en bestemming van onze steden en dorpen. De daar klaar gemaakte plannen hebben een verstrekkende invloed. Het gezicht van onze woonplaats wordt er bepaald. Onze woongelegenheden, onze werkgelegenheden, onze recreatie, de wijze waarop wij ons verplaatsen wordt er door bepaald.

Ons land heeft een sterk groeiende bevolking. In 1830 telde ons land 2,6 miljoen inwoners; voor 1980 wordt een inwonertal van 14 à 15 miljoen verwacht. Het is duidelijk, dat het gebruik van de schaarse grond die ons ter beschikking staat van het allergrootste belang is. En daarmee houdt de stedenbouw — ook wel genoemd planologie of ruimtekunde — zich nu bezig.

De uitbreiding van een stad of dorp kan niet aan de vrije loop der maatschappelijke krachten worden overgelaten, dan zouden de grootste ongelukken gebeuren. Zoals zoveel dingen in het leven is het noodzakelijk de stedenbouw een wetenschappelijke grondslag te geven. Bij de opzet van stedenbouwkundige plannen hebben wij niet te maken met het werk van één man of één deskundige, maar met de samenwerking van een team van mensen die elk op hun terrein deskundig zijn.

Om dit aan te tonen zullen wij eerst bezien om welke wezenlijke problemen het gaat.

### De wezenlijke problemen

Het is eigenlijk allemaal erg logisch als men er goed over nadenkt. Om te kunnen leven moet een mens:

- a) Wonen
- b) Werken
- c) Recreatiemogelijkheid hebben
- d) Zich kunnen verplaatsen (verkeer)

Het gaat er nu om deze aspecten van het menselijke leven tot een harmonisch geheel samen te voegen. Alvorens nu woningen en fabrieken te bouwen, wegen, parken en sportvelden aan te leggen dient men eerst een inzicht te hebben in de omvang en de aard van de behoefte aan deze voorzieningen. Bij het verrichten van het hiervoor nodige onderzoek komen een aantal deskundigen te pas.

Men moet weten hoe de vermoedelijke loop van de bevolking zal zijn, dus hoe het geboorteverloop zal zijn, of er mensen wegtrekken dan wel zich juist gaan vestigen in een bepaalde gemeente, hoe deze bevolking vermoedelijk zal zijn samengesteld (het percentage dat een beroep uitoefent — hiermee hangt de industriebehoefte samen — het aantal bejaarden — hiervoor moet men rekening houden met speciale bejaardenwoningen en

band te vermelden dat men in nagenoeg elke stad koemelkerijen vond. De grootburgers hadden recht op koegangen in de stadsweden. Soms vond men ook tuinderijen binnen de stadsmuur. Straatnamen als de Hofstraat en de Groenestraat in Kampen herinneren hier nog aan.

Neen, het tot stand brengen van eendeloze woonkazernes van een zeer hoge bebouwingsdichtheid, waarbij de meest elementaire hygienische en sociale regels met voeten worden getreden was voorbehouden aan de 19e eeuw. De eeuw der „verlichting” betekende ook in dit opzicht een eeuw van de meest uitzichtloze duisterheid voor de tienduizenden die gedwongen waren hun leven te slijten in sombere en naargeestige woonkrotten, waar de kinderen, verstoken van licht en lucht, wegteerden en de ouderen in doffe moedeloosheid hun leven voortsleepten totdat zij meestal op nog jeugdige leeftijd door de in deze omgeving een goede voedingsbodem vindende ziekten uit het leven werden weggerukt. Wij kennen allen wel de ook nu nog bestaande restanten van deze wijken, zieke plekken in onze steden, aanklachten tegen de toenmaals oppermachtig heersende liberalistische gestesgesteldheid.

bejaardentehuizen — het aantal kinderen voor de scholen, de speelgelegenheden en parken enz.). Dit is dus het werk voor de demografen.

Maar alle mensen zijn niet hetzelfde, de mentaliteit is verschillend, daarom is het nodig dat hier ook sociologen aan te pas komen, hetgeen b.v. van belang is voor de indeling van de woonwijken.

Op basis van de prognose ter zake van het bevolkingsverloop kan nu ook een plan voor industrievestiging en allerlei andere bedrijven worden gemaakt. Hier moet de sociaal-economische medewerking gaan verlenen. Verschillende punten moeten hier onder het oog worden gezien zoals de plaats van vestiging van de industrie, waarbij het aanwezig zijn van goede verkeersverbindingen over de weg, per rail en te water een belangrijke rol speelt. Hier dient dus nauw te worden samengewerkt met de verkeersdeskundige.

Vroeger gebeurde het vaak, dat de fabrieken zo maar tussen de woningen in waren geplaatst, hetgeen natuurlijk uiterst ongewenst is in verband met de aanwezigheid van stof, lawaai, roet en een druk verkeer. Tegenwoordig wordt er dan ook naar gestreefd de industrie zoveel mogelijk gescheiden te houden van de woonwijken. Ook de vraag welke industrie het beste kan worden aangetrokken, kan hierbij onder het oog worden gezien.

De vraag welke industrie het beste kan worden aangetrokken, kan hierbij onder het oog worden gezien. Dat de verkeersdeskundigen in 't geheel een belangrijk woord meespreken ligt wel voor de hand. Bij het aanleggen van de straten en pleinen dient dit zo te geschieden, dat de verkeersveiligheid het beste wordt gewaarborgd. Op dit gebied kunnen verschillende mogelijkheden worden aangegrepen, b.v. door een wijk zodanig in te delen, dat de kinderen op hun weg naar de school geen verkeersweg behoeven te passeren.

## de toekomst

### Nieuwe inzichten

Voor na de laatste wereldoorlog heeft de stedenbouw een ontwikkelend doorgemaakt, waardoor allerlei nieuwe inzichten zich hebben baan gebroken, waarvan de sporen in onze nieuwe wijken duidelijk zijn te merken. De nieuwe plaatsen in de Noord-oost polder vormen als geheel een duidelijk bewijs, dat onze Nederlandse stedenbouw de toets der kritiek glansrijk kan doorstaan. Ieder die een plaats als Emmeloord heeft bezocht zal onder de indruk zijn gekomen van de frisse en ruime opzet, van de royale groenvoorziening en de goed geproportioneerde ruimtewerking die de woonomstandigheden wel zeer aantrekkelijk maken.

Onze nieuwe wijken kenmerken zich veelal door een grote afwisseling in hoog- en laagbouw, van eengezinswoningen en flatgebouwen.

De uitwerking van een plan vereist heel wat overleg voordat alle stukken als een legpuzzel in elkaar passen. Zoals hierboven al is aangestipt moeten alle belangen op evenwichtige wijze met elkaar in harmonie worden gebracht. Woongelegenheden voor diverse typen van gezinnen moet worden geschapen. Voor de kinderen moeten er speelplaatsen zijn en voor de moeders, die met de kinderwagen gaan wandelen dient er op niet al te grote afstand liefst een park of parkje te zijn. Scholen, kerken en wijkgebouwen dienen vanzelfsprekend ook te worden geprojecteerd, ten

behoefte waarvan in de toekomstige vereist. En daarmee hoefte aan winkels wen.

De evolutie van de die aan de woningen duidelijk merkbaar bouwen en de naoorlog vergelijkt. De oude vaak gesloten d.w.z. pact vierkant vertoort de doorstroming derd, evenals de toe paalde zijden van

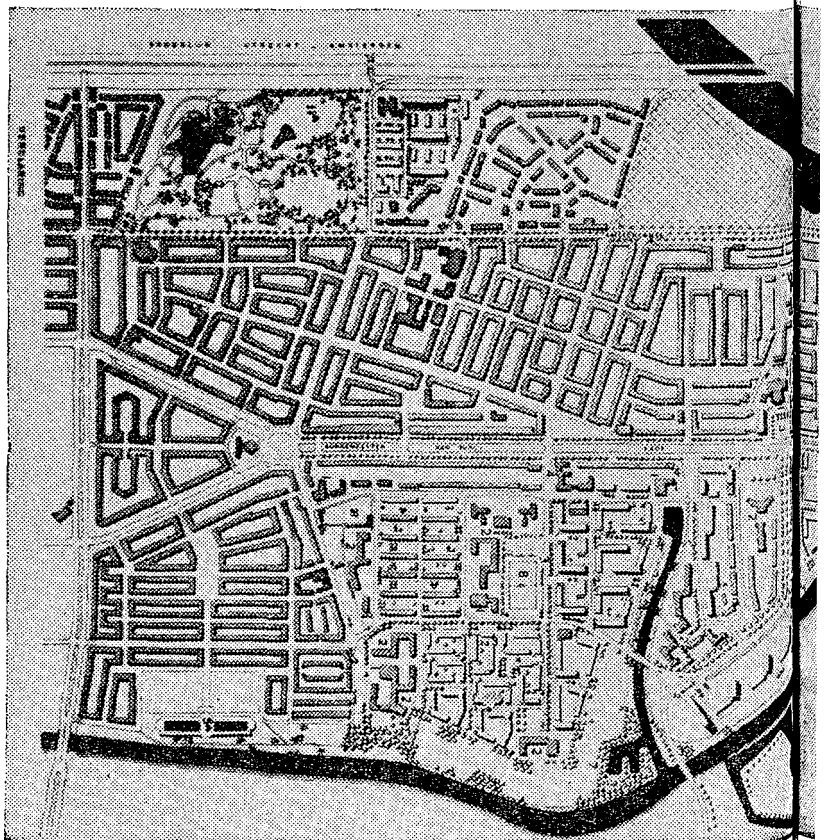
Via de tussenfase breken van het worden komen open bebouwen de straatwand vaak passen van zogenaamden zijn evident. De zonlicht kan worden, heel bovendien veel indeling van de dering ondergaan, apart dat meer de stedenbouw valt.

Dat aan de groening dacht wordt bestes stap voorwaarts heffing van de zo ver willen gaan heeft gezegd „dat pen voor een niet het afschaffen van ling hij een pleidooi vormen van onze het eigenlijke stede Dit ideaal is nu een zijn beperkte opper maar dat een belang ideaal kan worden passing van aantre als een paal boven

Onze stedenbouwen cientieus en vaak Dat laatste is zeker gaat er om zich als in noden en behoeften levensfasen om dan plan alles aspecten hun recht te laten

Toch zijn er nog die wij gaarne in de punten in overwe

Nog te weinig bij het opzet gehouden met de De overwegende verkeer bij het de voetgangers en krijgen, dat zij dit gebied valt er door een scherper soorten.





op

een grondig inzicht  
ge samenstelling is  
naast dan nog de be-  
els het openbare gebou-

den inzake de eisen  
worden gesteld is  
de oudere woning-  
bouw met elkaar  
blokken zijn heel  
bouw een com-  
toevolg hiervan is dat  
vucht wordt gehin-  
toegen zonlicht aan be-  
blok.

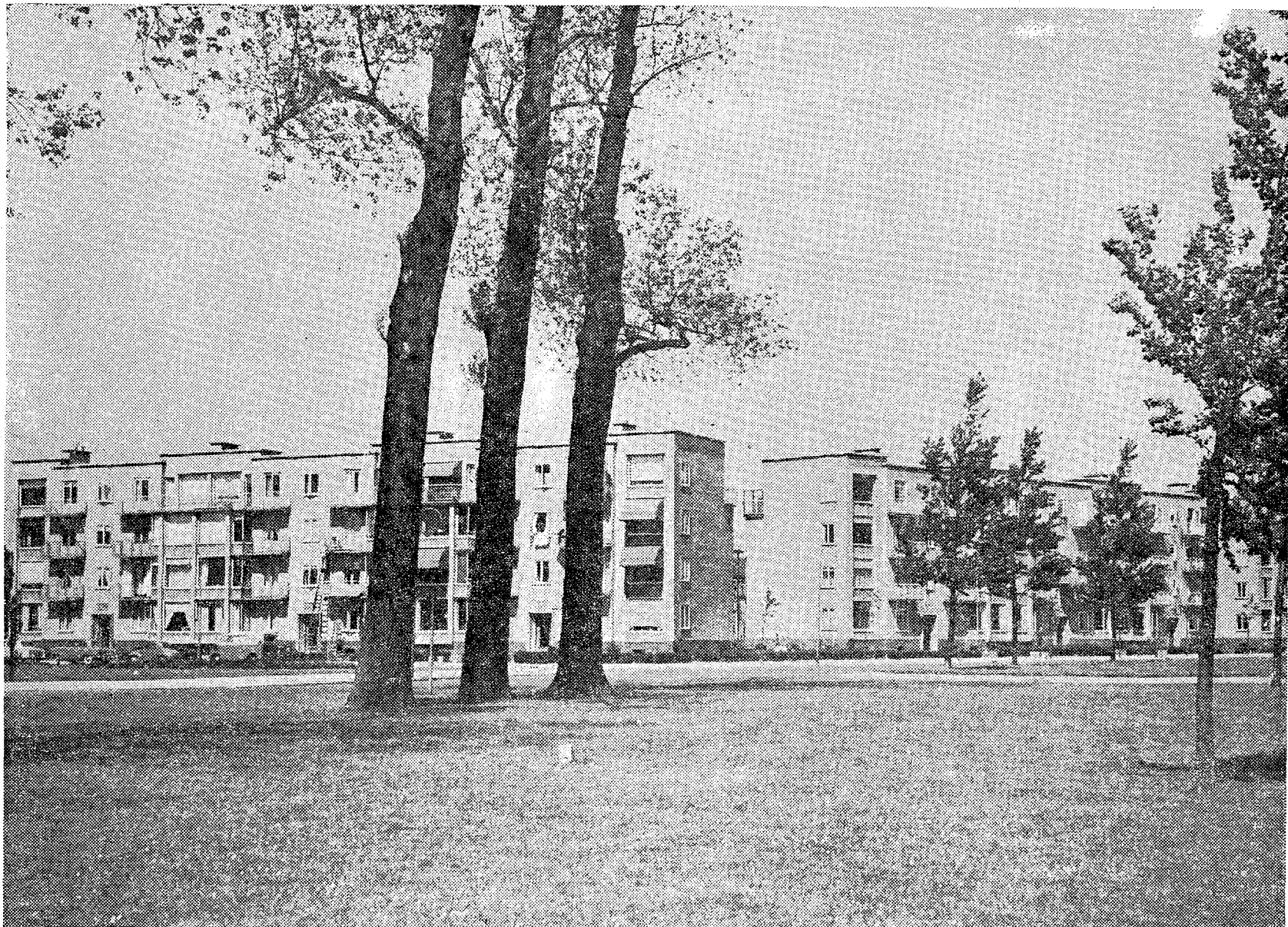
aan één zijde open-  
wordt thans een vol-  
past Voorts wordt  
ak groen door het toe-  
aanbouw. De voorde-  
De kunnen alle zodanig  
dat numprofijt van het  
den, terwijl het ge-  
ruimer is. Ook de  
vucht een grote veran-  
is een hoofdstuk  
itectuur dan onder

roering een grote aan-  
teels een waardevolle  
wouwd tot de ver-  
voeg. Wij zouden niet  
an edebouwer die eens  
t den steden te ontwer-  
t ook deel bestaat uit  
an", met welke stel-  
loolieren voor het om-  
steden, waaraan  
edekter is ontnomen.  
enmer in ons land met  
pen niet te bereiken,  
elamadering van dit  
n voor een ruime toe-  
replantingen staat  
en w

nige wensen

verven hun taak con-  
k herbeeldingskracht.  
ken of belang, want het  
als in te leven in de  
ften mens in al zijn  
laan stedeboekkundige  
ten nge harmonie tot  
n k  
og wa en opmerkingen,  
onde kort geformuleer-  
erwelen willen geven.

inige naar onze mening  
zette plannen rekening  
e ve en de wielrijders.  
plmet gemotoriseerde  
verstuk inneemt doet  
n wvel eens het gevoel  
et ke rekening zijn. Op  
r ol te verbeteren, b.v.  
er van de verkeers-



2 De ontwikkeling heeft er toe geleid, dat in sterke mate een open bouw wordt toegepast. Dit heeft vele voordelen, die in het voorgaande al zijn aangegeven. Maar er zit één consequentie aan vast: de achterzijde van de woningblokken is nu even belangrijk geworden als de voorzijde, omdat deze nu ook van de straat af kan worden gezien. Dit betekent dus, dat aan de aesthetische vormgeving van deze achterzijden ook grote aandacht moet worden besteed. Hoewel wij op dit punt zeker niet ontevreden zijn, menen wij toch, dat meer nog dan tot nu toe hieraan aandacht moet worden gewijd.

3 Er wordt de laatste tijd nog al eens gesproken over een „democratisering” van de stedebouw. Hiermee wordt bedoeld, dat deze zaak veel meer bij de burgerij moet gaan leven. Soms wordt de gedachte geopperd, een soort commissie uit de burgerij te vormen, waarmee de stedeboekkundige afdelingen overleg zouden kunnen plegen, zoals in Amerika ook wel geschied. Wij menen, dat dit geen juiste oplossing is, aangezien de burgerij via de raad, die haar vertegenwoordigt, op dit punt volledig kan meespreken. Door het instellen van los daarvan te stichten aparte commissies zou o.i. een staatsrechtelijk verkeerde weg worden bewandeld. Maar wel is het dringend nodig, dat onze kies-

verenigingen zich met deze zaken, in samenspel met de raadsleden, intensief bezig houden. Langs deze weg kan de meelevende burger zijn invloed op deze voor hem zo belangrijke aangelegenheid tot gelding brengen.

4 Stedeboek heeft tot doel de toekomstige vormgeving van stad en dorp. Maar dat betekent, dat de maatschappelijke organisaties zich ook zeer vroegtijdig over hun wensen ter zake dienen te beraden. Dit geldt b.v. voor kerkeraden en schoolbesturen, maar ook voor allerlei sociale en charitatieve organisaties. Aan deze vroegtijdige bezinning schort het nog wel eens. En wil men niet achterop komen is een zekere coördinatie wel gewenst. Wij zouden de vraag willen opwerpen of het voor de behartiging van de hier liggende belangen van allerlei protestantse organisaties niet gewenst zou zijn om plaatselijk een soort protestants contactorgaan te vormen, dat de plannen enigszins kan coördineren en voor een vruchtdragend overleg met de overheid kan zorgen.

BIJ DE FOTO'S

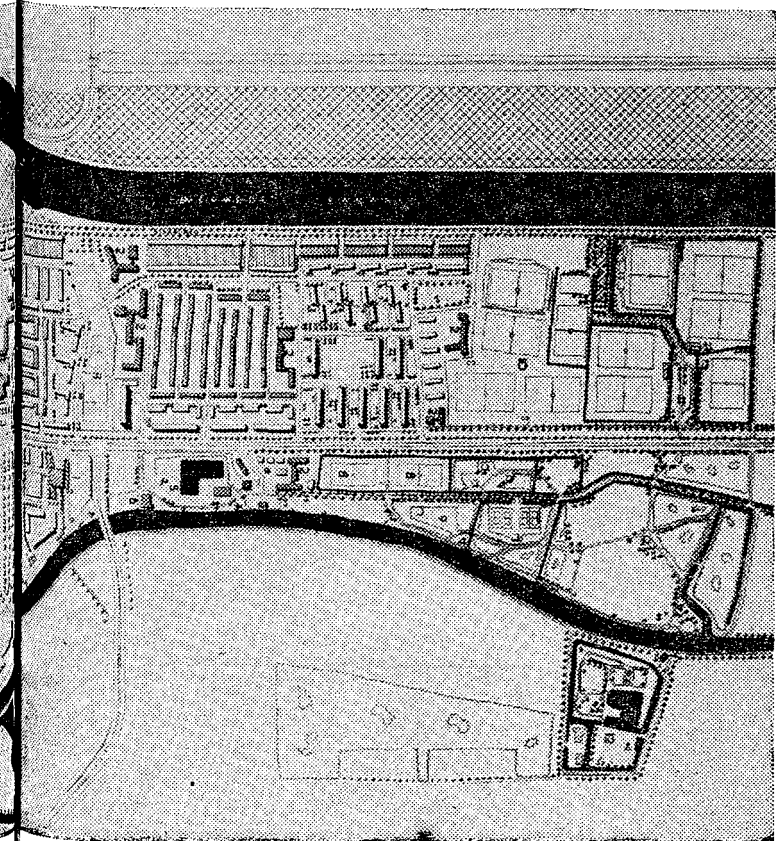
De foto hierboven toont ons enige moderne flatgebouwen in de wijk „Oog in Al” te Utrecht. Bij het bezien van deze foto treft ons de ruime opzet van deze woningblokken en de royale groenvoorziening, waardoor een aantrekkelijke woonomgeving is geschapen. De foto beneden geeft een overzicht van het uitbreidingsplan „Nieuw-Zuilen” te Utrecht. Links is het Amsterdam-Rijnkanaal te zien en rechts is het beloop van de Vecht te volgen. Duidelijk treft ons ook op deze tekening de tegenstelling tussen de oude en nieuwe bebouwing. De oude bebouwing aan de rechterzijde van de tekening vertoont een gesloten karakter, terwijl de nieuwe bebouwing aan de linkerzijde volkomen is opengelegd. Ook de strokenbouw is hier duidelijk waarneembaar. Ten behoeve van de recreatie is aan de oever van de Vecht een groene strook geprojecteerd. Deze foto's werden ons welwillend afgestaan door de Dienst van Openbare Werken van Utrecht.

Muren en poorten...

De sterke bevolkingsgroei in ons land en trouwens ook elders in de wereld gaat gepaard met een gelijke sterke groei van de steden. Men constateert dat de bevolking van het platteland nagenoeg stationair blijft, maar de steden de bevolkingsgroei opvangen. Sommigen menen dat in de stad een ongunstig element in onze cultuur is belichaamd. Zij wijzen dan op allerlei uitwassen die in de stad voorkomen, op het verschijnsel dat de mens in de stad een individualist wordt en losraakt uit de gemeenschapsbindingen, waardoor het dorp wordt gekenmerkt. Waarbij men dan ook aandacht vraagt voor het feit, dat de mens in de stad het contact met de natuur — het schone boek van Gods schepping — verliest, in een druk en jachtig leven ondergaat, geen tijd meer heeft voor bezinning, een atoom in een massale samenleving wordt en daardoor aan verantwoordelijkheid inboet enz. Men kan dan ook nog wijzen op het grote Babel, dat in het boek der Openbaringen wordt getekend als de zetel van de antikrist en als de kweekplaats van allerlei zonden.

maar ook een rivier met geboomte

Nu willen wij toestemmen, dat aan een stad nadelige kanten vastzitten en dat in vorengenoemde bezwaren een kern van waarheid zit. Maar dan willen wij tegelijkertijd krachtig onderstrepen, dat de stad als zodanig een cultuurprodukt is, dat wij in positieve zin moeten tegemoet treden, omdat ook hierin de Goddelijke opdracht aan de mens om de aarde te bouwen en te bewaren tot uitdrukking wordt gebracht. En dan willen wij ook wijzen op hetgeen in Openbaringen staat opgetekend over het nieuwe Jeruzalem, dat ons als een stad wordt beschreven, met een muur en poorten, maar waar ook gesproken wordt over een rivier die er stroomt en over geboomte dat daar aanwezig is. Geen dorre steenwoestijn dus, maar een stad voorzien van lieflijk groen. Wij menen, dat hierin ook een aanwijzing gelegen kan zijn voor ons bij het ontwerpen van onze steden. Geen mensenpakhuizen moeten wij bouwen, maar zinvolle gemeenschappen, waar de verschillende aspecten van het menselijke leven ruimtelijk en esthetisch behoorlijk tot hun recht kunnen komen.





# LEEWARDEN

**P. S. Bakker - Leeuwarden**

**Dames- en herenkleding**  
100 pct kwaliteit - Lage prijzen

**Prima verzorgd drukwerk**

(ZOWEL IN BOEKDRUK ALS ROTATIE)  
Reclamefolders, Strooibiljetten,  
Brochures, Verenigingsdrukwerk

**Drukkerij Friesch Dagblad**  
LEEWARDEN - TELEF. 05100-4545

**Nederlandsche Middenstandsbank N.V.**

Kantoor LEEWARDEN  
Bedrijfskredieten  
Deposito's  
Rekening-Courant  
Safeloketten  
Beleggingen  
Spaargelden  
WILLEMSKADE 2 - TEL. 4646 - LEEWARDEN

**Stoomwasserij DE RUITER**

Tulpenburg 30 - LEEWARDEN - Tel. 5707  
Behandeling van **HUISHOUDWAS  
WERKKLEDING  
OVERHEMDEN  
BOORDEN** enz.

**ELEKTRA:** Lichtinstallaties, Kracht, Reparatie van alle elektr. apparaten,  
**GAS:** Verwarming, Komforen, Geisers  
**WATER:** Wastafels, Boilers, Douchezellen  
**DAKBEDEKING:** Lei, Zink, Koper, Asfalt  
Loodgieters. en Elektrotechnisch Bedrijf  
**FA. J. POPMA & ZN. v/h W. Bultsma**  
Voorstreek 38, Tel. 3487; Weerd 1, Tel. 4926. LEEWARDEN

**HOTEL „DE KROON“**

SOPHIALAAN - LEEWARDEN  
Tel. 4467-4468

Uw adres voor recepties en partijen

**HUIZUMER**

**FRUIT- EN GROENTENHAL**  
(M. W. CAMPING)

NIEUWESTAD 80 . LEEWARDEN . TEL. 6921  
Lid Fruitexpres „VITA“ Diepvriesgroenten

**BROEKEMA'S**

**KOFFIE en THEE**  
vraag die!

N.V. BROEKEMA-NAGEL, GRONINGEN - ASSEN

**DRENTE**

**BOUWBEDRIJF VANESS**

**Emmen**

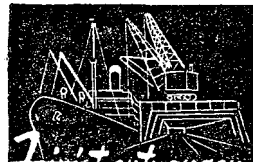
KAPELSTRAAT 20 . TEL. 671

**Uitvoering**

van alle voorkomende bouwwerken

**Meubilering Zandbergen**

MEPPEL . HOOGEVEEN  
Voor Zuid-west Drente  
HET ADRES VOOR HET INRICHTEN  
VAN UW WONING



**EMIGRATIE**

Als specialisten belasten wij ons met de volledige verzorging van verzendingen over-zee.

Tel. 2841 (K 5280)

**JAN DE BOER N.V. HOOGEVEEN**

**Buining, Hoogeveen**

De speciaalzaak voor betere  
dames- en herenkleding

# Nicolaas Beets over de

ZO tegen het jaar 1870 zat er verandering aan de lucht; niet alleen aan de politieke hemel, maar ook aan het firmament, dat zich koepelt boven de wereld van de vrouw. 't Was namelijk in sommige grote steden gebeurd, dat een vrouw, een dame nog wei, in 't publiek een lezing gehouden had. Niet, dat de onderwerpen aanstotelijk waren, volgens de toehoorders. Elize van Calcar sprak over meisjes-opvoeding een „bij uitstek vrouwelijk” onderwerp, vond Truitje Toussaint- en Mevrouw Storm-van der Chijs vertelde van haar reizen, maar toch: „Het was een zonderling gezicht, eene Dame, keurig getoiletteerd, met eene heldere stem van achter de gewone lessenaar staande, te hooren verhandelen”, zoals een van de aanwezigen (uit de eivolle zaal) schreef.

En verder kwamen er nu al middelbare scholen voor meisjes; ja zelfs was de inspecteur van de Geneeskundige Dienst zó vooruitstrevend, dat ze examens zouden mogen doen als leerling-apotheker.

Al zou 't nog een paar jaar duren eer de bescheiden Betsy Perk en de militante Mina Kruseman haar tournee's door Nederland gingen houden, men voelde, dat de vrouw wakker werd en vragen ging om arbeid, om betaald werk en dat zij niet langer als „kanapé-engel” haar tijd in verveling slijten wou.

Wij weten toch nog wel, wie Nicolaas Beets was? In zijn jeugd de gevierde jonge dichter, later de hooggeerde professor. Wie middelbaar onderwijs genoot moest, met meer of minder animo, zijn Camera Opoura lezen en wie een christelijke Mulo bezocht, heeft later op de jeugdvereniging denkkelijk wel één van zijn gedichten voorgedragen — al zal, vandaag aan de dag, geen enkele reciteer-club zich meer naar Beets noemen, zoals vroeger gebeurde.

Deze man, die zichzelf heel een leven lang gelijk bleef, was een minnaar van het evenwicht die alle excessen haatte en verfoeide wat niet netjes, wat ongemamerd was. Een persona grata is hij in Antirevolutionaire kringen niet. Hoe Groen van Prinsterer hem ook zocht te winnen voor zijn plannen en idealen — Beets liet hem alleen staan in de school- en kerkstrijd. Beets, met zijn illusie van volkseenheid, zong: „Partijman wezen wil ik niet, ik wil geheel mijn volk behoren,” en deze dichter van tientallen geleheidsverzen had, bij de dood van Groen, geen enkele regel voor hem over.

Geen wonder, dat professor Beets, die nog altijd een man van gezag was in het Nederland omstreeks 1870 en die van „doen door laten” hield, ook zijn woord in de weegschaal wierp, die dreigde over te hellen in de richting van de vrouwen-emancipatie. Als voorzitter van het Provinciaal Utrechts Genootschap van Kunsten en Wetenschappen, kreeg hij daarvoor op de jaarvergadering de gelegenheid.

Wie vergelijkingen trekt tussen de professorale rede uit 1870 en het eerste sociale congres van 1891, merkt niet alleen, wat een daad dat congres geweest is, maar ziet ook, hoe de vrouw in die twintig jaren naar voren gekomen is.

Het woord is nu aan Nicolaas Beets. „Mijne Heeren”, zegt hij — en u ziet, hoe lachrimpeltjes trekken om de hooggeleerde mond, die vaak zo'n fijne zet wist te geven. „Mijne Heeren, 't zal te bezien staan, hoe weinige malen uw voorzitter nog met die twee woorden zal kunnen volstaan.” Niet, dat hij terug moet naar ouderwetse breedsprakigheid, maar omdat er vroeger of later, vóór of ná het „mijne heeren”, een „mijne dames” zal moeten komen. Als 't ooit zo ver komt, zal de professor voor het onzijdige „geachte medeleden” kiezen, grapt hij.

Een sociale kwestie heeft er voor Beets nooit bestaan.

„Het denkbeeld van de emancipatie der vrouw” staat voor hem dan ook op één lijn met „de opwerking van een vierde stand”, de afschaffing van de doodstraf en de wering van schoolverzuim.

Geleerde vrouwen vallen tot heden niet in de smaak en 't zal nog wel wat aanlopen eer er „bonte rijen”, op de college-banken zitten — vier jaar later was het zo ver! — maar de professor heeft opgemerkt „dat er bij de schoone wederhelft van het menselijk geslacht”, „hier en daar eene roeping gevoeld wordt”, zich naar het terrein der wetenschap te bewegen.

Statuten-wijziging van het Genootschap is nog niet nodig, daarmee kan wel gewacht tot vrouwen prijsvragen beantwoorden en die bekroond krijgen, spot de spreker in de stellige overtuiging dat het wel nooit zo ver komen zal.

Evenwichtig gentleman als hij is, wil Beets niet de naam hebben, dat hij 't eens is met die Franse hertog, die een vrouw geleerd genoeg vond, wanneer zij onderscheid wist tussen het hemd en het wambuis van haar echtgenoot. Hij vindt het ook niet nobel van Voltaire, die een paar kousen breide voor keizerin Catharina II van Rusland, en haar die als tegenprestatie stuurde voor een van haar geestesprodukten. Zelfs laat hij in 't midden of Kant, „de Koningsberger wijze” gelijk had met zijn bevering dat een vrouw niet tot de hoogste kunstzinnige of wetenschappelijke prestaties in staat is, omdat zij het nooit bewezen heeft. Hij wil nog wel aannemen, dat de vrouwelijke geest, na oefening, tot de hoogste ontwikkeling in wetenschap en kunst in staat zou zijn. Als bewijs worden de paradepaarden A. M. van Schuurman en

Tesselschade van stal gehaald. Maar veel belangrijker is, dat de vrouwen gezamenlijk „onder den zedigen sluier der bevalligheid, het eeuwige vuur der schoone gevoelens” „blijven voeden en bewaken.”

't Is alsof de geest der poëzie vaardig wordt over de redenaar, als hij verder gaat: „Inderdaad M.H. zoudt gij er niet te veel bij verliezen, indien de vrouw, in plaats van u aan de deur van het studeervertrrek op te wachten, u derwaarts volgde om uw mede-arbeidster te zijn?” De vrouw kan alleen blijven wat zij wezen moet voor haar man — volgens Beets althans — indien „zij haren geest niet waagt aan den strijd waarin gij den uwen te storten hebt, maar zich bewaart om uwe wonden te verbinden en uwe krachten te sterken?”

De vrouwenwereld moet een vrouwen- en moederwereld blijven; wordt ze een politieke of geleerde wereld, dan is dat „tot onherstelbare schade voor goeden smaak en gezond verstand” en zal zij „met de moedermelk de pedanterie en kunstmatigheid van de mannen aan onze kinderen mededelen.”

Maar dat willen de „oprechte” voorstanders van de emancipatie der vrouw niet, Beets weet het wel. Caricaturen? Neen, geen ontarring, maar „hare volledige ontwikkeling, hare veelzijdige onderrichting, hare opvoeding tot zelfstandigheid wil men”.

Maar dat is toch niets anders dan wat alle weldenkennden voor heel de mensheid wensen, zegt Beets. „Waarom zet men dan zulk een keel op” en praat van „eindelijke mondigverklaring” van de vrouw, van een „omkekeer in de maatschappij?” En bezwerend gaat hij verder: „Waarom sluit men zich dan aan bij het leger — waarvan de voorhoede te Zürich publiek promoveert en te Londen het stemrecht voor de verkiezingen tot het parlement vraagt, terwijl haar enfants perdus in Amerika, met de beenen over elkander, hun — ik wil zeggen haar cigar rooken in de vrouwenclub?”

Hier hebt u dus de nachtmerrie van professor Beets. Behalve die „cigar” is het bovenstaande ook in Nederland realiteit geworden — zonder dat onze vrouwen en meisjes rampzalige kinderen genoemd kunnen worden.

Nadat deze afschrikwekkende voorbeelden aan de mannelijke toehoorders waren vertoond, moest natuurlijk duidelijk worden gemaakt, hoe prima in ons land de positie en de ontwikkeling van de vrouw was. „Voor de jongelingschap” is het „Ehret die Frauen” méér dan een lied. Haar rechten zijn de „heilige rechten der zwakkeren”. De doorsnee-Nederlandse vrouw is even ontwikkeld, even goed onderwezen als de ditoman, „het speciale en

professionele er buiten gelaten.”

Hoe naïef klinkt dat en wat heeft de echtgenoot van een freule Van Foreest uitsluitend gekeken naar de dames uit zijn coterie. Begreep hij niet dat juist de vrouw en vooral de ongetrouwde ging vragen om dat „professionele”, om beroepsarbeid, om praktijk te mogen uitoefenen, net als haar broers? Wat een hooghartige overdrijving om te beweren, dat „onze beschaafde Nederlandsche vrouwen” behalve haar moedertaal, er nog twee of drie andere spreken!

Helemaal ontkennen dat in het buitenland „in sommige opzichten” de vrouw verder is, kan de professor niet, maar een hoogstaande vrouw die vaak in Duitsland heeft gewoond, heeft hem verzekerd dat het beschavingspeil in Nederland hooger was dan aan de overkant van de Eems en de Rijn. En de Franse vrouw is zo stom, dat ze helemaal niet meetelt. Men schreef 1870, weet u!

De Engelse blauwkous krijgt ook een veeg: U kunt ze in Zwitserland en Tyrol zien rondlopen „met zeer wetenschappelijke kisten met bergwerkersgereedschap”. Beets heeft er eens één ontmoet, die de profetieën van Ezechiël las in 't Hebreeuws, maar in de



Nicolaas Beets



# emancipatie der vrouw

conversatie neen, het peil van haar „dagelijkse conversatie” stond niet hoger dan bij ons. Je zou haast ondeugend vragen of bij de wetenschappelijke conversatie soms gebleken was, dat die Engelse dame beter thuis was in Ezechiël dan de Utrechtse Hoogleraar!

Natuurlijk wil hij verbetering van onderwijs niet tegenhouden, maar „van nieuwe middelen ben ik enigszins huiverig”. Ik zou het maar met de oude doen, zegt hij, maar dan verbeterd volgens de eis van de tijd; misschien zou een andere methode gevolgd moeten worden: een beetje minder tijd besteed aan talen, maar „kennis der natuur” wordt al onderwezen, dus: nieuws is er echter niet aan te brengen. 't Zou interessant zijn om na te gaan, op hoeveel scholen destijds de twee à drie talen, waarover Beets sprak, onderwezen werden. En wanneer werden natuur-, plant- en dierkunde verplichte leervakken op de lagere school?

Wat het doel van de meisjes-opvoeding moet zijn? Haar zo goed mogelijk toe te rusten — volgens de stand waartoe zij behoort (!!), al is het dan niet om de persoonlijke wederheft te worden van een man, maar om haar plaats in te nemen, „in de gezamenlijke wederheft” van de maatschappij.

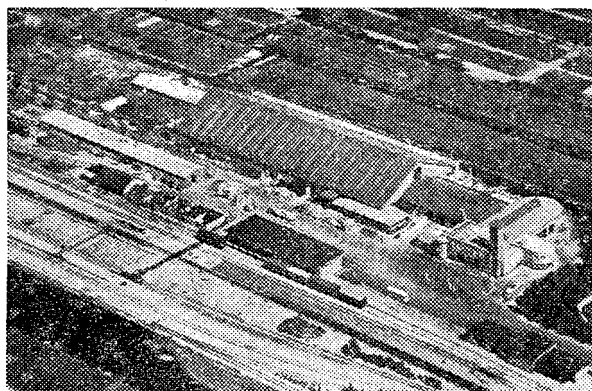
Ere wie ere toekomt: hier begint Beets er toch aan te denken, dat niet ieder meisje trouwt. Aleid van

Foreest had nog een zuster, die zijn tweede vrouw werd!

Met een schitterende peroratie besluit deze redevoering. De vrouw is de „linkerhand tegenover de rechter”. Die linkerhand zou men „mismaken” en „onbruikbaar maken” als men ze naar de rechter vormde. Niet naar beroemdheid moet de vrouw streven (alsof dat haar doel was!) Niet naar macht of gezag nevens dat van de man (waarom niet?) Waar-naar zij dan wél streven moet? Nu komt de klap op de vuurpijl: „Op het versterken van dien onwederstaanbaren invloed op den man, die het voorrecht van haar wezen is, zij die opvoeding gericht”.

Als Betsy Perk en Mina Kruseman deze redevoering gelezen hebben, zullen ze wel gezegd hebben: dus opzitten en pootjes geven voor de ongetrouwden en traantjes plengen om haar zin te krijgen voor haar, die een man hebben weten te vangen.

De dichter van „De moerbeitoppen ruischten” is ons liever en staat ons nader dan de bestrijder van de vrouwenbeweging.



Herstellingen spoorwegmaterieel  
Machines voor de bouwnijverheid

**N.V. Mulder's fabriek**  
van rollend materieel

BOSKOOP - TELEFOON 01727-2251

EIGEN VESTIGING IN TORONTO - CANADA

## EEN UITKOMST VOOR MAAGLIJDERS

Maaglijders, U kunt weer alles gaan eten. De echte C-R MAAGTABLETTEN zijn weer in Nederland verkrijgbaar.

### C-R MAAGTABLETTEN

geven direct verlichting en zijn pijnstillend.

De echte Amerikaanse C-R Maagtabletten zijn die lichtgele tabletten. Alleen verkrijgbaar bij:

### LOUIS RIETBERGEN

NIEUWE BINNENWEG 400 - ROTTERDAM

Vraagt inlichtingen zonder enige verplichting.

## GEEF DIT BLAD DOOR!



Ik adviseer U:

MEDICINALE **Salvitine**

Een rijk vitaminen- en mineralenmengsel, dat het dagelijkse diët juist op de zwakste punten aanvult

Indien niet verkrijgbaar bij Uw apotheker of drogist  
vraag men bij:



**BOGENA N.V.**  
ROTTERDAM (Z.)  
VEERLAAN 17-23

**GARANTIE:** Constataert U na een dagelijks gebruik van gedurende 3 achtereenvolgende maanden geen enkele verbetering, dan vergoeden wij U, alleen op grond van Uw persoonlijke verklaring, en bij inlevering van 2 ledige flesjes, de totale aankoopsprijs.

## Rijwielen direct v. fabriek

f 50.— goedkoper. Eerste klas materiaal en langdurige garantie. Gedurende de wintermaanden op onze reeds zeer laag gestelde prijzen een extra korting: okt. f 12.50, nov. f 14.—, dec. f 14.—, jan. f 13.— en febr. f 12.50. Doe als zo velen profiteer van dit voordeel. Vraag gratis prijscourant met kortingsbonnen. SIMBA RIJWIELFABRIEK. Naaldwijkseweg 26, 's-Gravenzande Tel. K 1748-673.

Vacant

## Kies een carrière in een veelzijdig bedrijf

Dit is de goede raad van verstandige vaders aan hun zoons, die op het punt staan hun eigen weg te gaan. In een veelzijdig bedrijf immers liggen dikwijls de meeste kansen.

De Koninklijke Landmacht is zulk een veelzijdig bedrijf. Men kan er alle kanten op en voor wie wat in zijn mars heeft, zijn er vele aantrekkelijke mogelijkheden.

Jongelui van 16 tot 21 jaar, die Ulo, Lagere technische school of een overeenkomstige opleiding, b.v. V.M.T.O., radioschool, e.d. hebben gevolgd, neem die kans waar. Bouw een toekomst op bij „het leger”.

Binnenkort begint aan de Onderofficiersschool te Weert wederom een opleiding tot

**beroepsonderofficier**  
bij de Koninklijke Landmacht.

Tijdens deze kosteloze opleiding wordt reeds een aantrekkelijk salaris uitbetaald. Na ongeveer twee jaren opleiding volgt benoeming tot **sergeant**.

Met dit embleem  
op uw mouw kunt u  
het ver brengen



U kunt worden opgeleid voor

**Instructeur,**  
**monteur mechanische uitrusting,**  
**elektronica-monteur,**  
**monteur legervoertuigen,**  
**munitie-technicus,**  
**geschut of wapenhersteller, enz.**

Vraag zo spoedig mogelijk uitgebreide inlichtingen bij de dichtstbijzijnde Garnizoenscommandant, waar u zich tevens kunt aanmelden. Vergeet dan vooral niet cijferlijsten en eventuele diploma's mee te brengen.

Wordt er prijs op gesteld, dat er iemand thuis komt om alles uit te leggen of wilt u schriftelijke inlichtingen hebben, schrijf dan een briefkaart of vul onderstaande coupon in en verzend deze als brief gefrankeerd aan het Hoofd van de Afdeling Personeelspubliciteit, Grote Marktstr. 40, Den Haag, telef. 01700-182290.

**COUPON**

Verzoek mij de brochure „Wie wat worden wil” gratis toe te zenden. <sup>1)</sup>

Mijn ouders en ik stellen er prijs op thuis nadere inlichtingen te mogen ontvangen. <sup>1)</sup>

<sup>1)</sup> Doorhalen wat niet gewenst wordt. Met blokletters invullen s.v.p.

Naam \_\_\_\_\_  
Adres \_\_\_\_\_  
Plaats \_\_\_\_\_  
Leeftijd \_\_\_\_\_



in elk onderdeel beter!



**N.V. Houthandel ARENSEN**  
Lutkepoortstraat 52  
Telefoon K 8410-2109 — Harderwijk

**WINKEL-BETIMMERINGEN**  
in alle branches  
SPECIAAL VOOR HET BETERE WERK  
**BLOM - Leerdam**  
Tel. K 3451-776

**H. DORSMAN**  
Zwijndrecht  
Telefoon 6576 (K 1850)  
**Asbestement-producten**  
Gespecialiseerd in het aanbrengen van asbest-golfplaten op daken

N.V. HOUTHANDEL EN ZAGERIJ  
**P. C. van Drimmelen & Zonen**  
Zwijndrecht  
Tel. 4765 en 6446

**FIRMA FERNHOUT**  
HANDEL IN WEGEN- en WATERBOUWMATERIALEN, OP. EN OVERSLAGBEDRIJF, SCHEEPSBEVRACHTING  
Zwolle, telefoon 5358 b.g.g. 3477  
Emmeloord, telefoon 2493 b.g.g. 2663

SCHEEPSBOUWWERVEN  
**A. VUYK & ZONEN**  
CAPELLE AAN DE LIJSSEL  
Nieuwbouw en reparatie  
Telefoon Rotterdam 113333 (K 1800)



LINOLEUM  
**TÓTH DORDRECHT**

**UIT PERS EN PERIODIEK**

**Bestedingsnota ontmoet**

**Tragisch**

Elseviers Weekblad noemt de bestedingsnota een „Tragisch Stuk” en schrijft: Allereerst zou men dit staatsstuk niet „nota” moeten noemen, maar schuldbekekenis. In de urgentie dezer maatregelen zelf ligt een vonnis. Een vernietigend vonnis over de zo laakbare lichtzinnigheid der vorige regering, waarvan vele ministers ook in het nieuwe kabinet-Drees zitting hebben.

Volkomen ten onrechte heeft minister Hofstra de schuld gegeven aan een „te levenslustige economie” die „in 1958 weer gezond kan zijn.” De voornaamste schuld ligt nauwelijks in het economische vlak. Zij ligt in de ernstige beleidsfouten der regering.

De miskennis der ware oorzaken en de loochening van eigen schuld leidt tevens tot de onjuiste remedie, die het bedrijfsleven hindert, de prijzen omhoogdrijft en de consumptie overmatig belast.

Zo zeer is de regering in deze dwalingen verstrikt, dat zij op de recente dwaasheid van het plan voor een geblokkeerd huishuur-Grootboek nieuwe dwaasheid stapelt met een landbouw-Grootboek. In beide „grootboeken” zal men op de debetzijde de vele miljoenen moeten schrijven, die de ambtelijke uitvoering zal kosten.

Het voornaamste tekort in dit rammelende staatsstuk ligt in het ontbreken der aankondiging ener waarlijk doeltreffende verlaging van de staatsuitgaven. Niemand in Nederland wil geloven, dat het niet mogelijk zou zijn op de uitgaven der overheid drastisch te bezuinigen, dan in deze nota wordt aangekondigd.

Wij vinden deze nota een tragisch stuk.”

**Vuurproef**

De Nieuwe Rotterdamse Courant besluit een serie lange artikelen aldus:

„Op dit ogenblik kunnen wij alleen nog maar afgaan op de overigens niet bijzonder duidelijke bedoelingen van de regering, uitgedrukt in de nota.

Een duidelijker uitstippeling van beleid van regeringswege is ook daarom noodzakelijk, omdat alleen hierdoor de medewerking van de bevolking en haar organisatorische vertegenwoordigingen in voldoende mate zal zijn te krijgen. Dit is thans moeilijker dan het was in 1945 en in de kritieke periode van 1951. Toen was het algemene gevoel dat voor herstel en wederopbouw offers gebracht dienden te worden. Nu echter heeft men een korte periode van, naar het scheen, gestadige welvaartstoename achter de rug en door een dubieus beleid van uitdelen (voordat anomalieën als de huurkwestie en de consumptiesubsidies behoorlijk aangepakt waren) een mentaliteit geschapen, welke minder offerbereidheid inhoudt dan in vroeger jaren het geval was.

Volk en kabinet staan daarom voor een vuurproef. Ons volk en zijn parlementaire vertegenwoordiging zullen moeten tonen of zij voldoende begrip hebben voor de eisen van de weinig rooskleurige situatie van dit ogenblik en van de onzekerheid van de toekomst. Het kabinet zal moeten bewijzen dat het op verantwoorde gronden doelbewuste leiding kan geven en zijn beleid ook op duidelijke wijze kan uitdragen.”

**Toetssteen**

De Volkskrant schrijft o.m.: „Deze week is die nota ein-

delijk gekomen. Maar de ontvangst was ronduit slecht en niet ten onrechte. Er zijn, zowel vanuit de Sociaal-Economische Raad als vanaf het wetenschappelijk en parlementaire vlak, al veel beschouwingen aan de bestedingsbeperking gewijd. Met allerlei nuances in de conclusies, variërend van fors ingrijpen tot vooral niet overdrijven. De regeringsnota helt over naar het laatste. Wij zijn het daarmee eens. Dit sluit echter niet uit, dat men van een regering toch haar eigen overtuigende motivering wil horen. Een staatsstuk als dit moet de indruk wekken, dat er mensen op de brug staan, die het roer vast in handen hebben. Die zekerheid geeft de nota niet. Er wordt niet voldoende duidelijk waarom het zó moet en niet anders. Hopelijk ziet het kabinet kans dit hiaat volgende week, in de gedachtenwisseling met de Kamer, alsnog te vullen. In alle geval moet er meer helderheid komen over de draagwijdte van de voorgestelde maatregelen, want ook in dat opzicht is de nota een rommelig stuk, waarin van alles door elkaar wordt gehaald. Om het ingrijpen wat te compenseren? Ook dat zou geen bewijs van regeerkracht zijn. Vooral een geflatteerde becijfering over de stijging van de kosten van levensonderhoud zou zich toch wreken.

Voor het overige is al gebleken op welke punten het debat zich zal toespitsen. Voor de boeren is een blokkering van de vijftig miljoen, bedoeld als tegemoetkoming in de eigenaarslasten, onaanvaardbaar, wanneer de overheid daarbij ook al een vrijbrief wordt gegeven om sarnering te kunnen afdwingen. In de zojuist verschenen Memorie van Antwoord op de landbouwbegroting zet minister Mansholt zijn plannen op dit punt nader uiteen: plannen, die voor de naaste toekomst nog heel wat conflictstof kunnen inhouden.

Wat de bestedingsbeperking betreft zal komende week de nadruk moeten vallen op de noodzaak van een rechtvaardige verdeling. Als zou blijken, dat de regering de stijging van de kosten van levensonderhoud werkelijk te laag heeft berekend, dient alsnog ernstig naar een mogelijkheid te worden gezocht voor een meer geleidelijke afschaffing van prijssubsidies op agrarische produkten. Ook moet er voor gewaakt wor-

den, dat de overheid de grotere gezinnen niet onevenredig zwaar belast. Als dit wel geschiedt lijkt een compensatie door meer progressie in de kinderbijslag noodzakelijk. Het debat van de volgende week wordt dus heel belangrijk. En wat de te bespreken maatregelen betreft, maar ook als toetssteen voor de regeerkracht en de levenskansen van dit „noodkabinet.”

**Nood**

In de Christelijk-Historische Nederlander lezen we o.m.:

„Onze regering zit met zeer grote problemen, met moeilijke verhoudingen, met een lege schatkist. Maar, al komt voor ons een tijd van beperkingen, dat mag niet verhinderen, dat een landbouwbeleid wordt gevoerd, waarbij boer en arbeider over de verdiensten tevreden kunnen zijn.

En onze Kamerleden hebben dit de regering op duidelijke wijze onder het oog te brengen. Het heeft zeker duizenden C.H.U.-ers teleurgesteld dat C.H.-Kamerleden stemden vóór de 10-15% verhoging van de salarissen der hogere ambtenaren in deze dagen, met als argument dat ze anders naar het bedrijfsleven gaan, of omdat het de heren nu cenmaal was toegezegd; het zal tienduizenden C.H.U.-ers ten zeerste verheugen als juist van C.H.-zijde de belangen van onze landbouw stevig wordt verdedigd.

Wij menen, dat de Regering de nood der landbouw thans ook heeft ingezien en wij verwachten van onze Kamerleden een duidelijke uiteenzetting van ons standpunt.”

**Blokkering**

Hetzelfde blad schrijft in het laatste nummer:

„Uit de aard der zaak hebben wij op het ogenblik, dat dit geschreven wordt, nog geen juiste voorstelling omtrent de Bestedingsnota.

Wij komen daarop nader terug na het Tweede Kamerdebat.

Echter willen wij reeds thans verklaren grote bezwaren te hebben tegen de voorgestelde blokkering wat de eigenaarssector van de landbouw betreft.”

**IN ONS COMMENTAAR**

**GEMEEN OVERLEG MOGELIJK?**

De bestedingsnota heeft veel en ernstige kritiek uitgelokt. Want al wordt vrijwel algemeen de noodzaak van bestedingsbeperking ingezien, tegen tal van — ook belangrijke — onderdelen worden ernstige bezwaren ingebracht. De voorgestelde blokkering met betrekking tot de landbouwsector behoort tot de zaken, waarop zwaar geschut wordt gericht. De rigoureuze verhoging van de melkprijs, welke een gevolg zou zijn van de door de regering voorgestelde maatregelen, wekt ook sterke tegenstand. Al zal aan verhoging niet te ontkomen zijn, de sprong is nu wel heel groot.

Daar staat dan nog tegenover, dat zeer velen toch wel van mening zijn, dat de beperkingen, welke de regering zich zelf oplegt, gering worden geacht bij hetgeen van anderen wordt gevraagd.

Terwijl wij dit schrijven is het debat in de Tweede Kamer nauwelijks begonnen. Maar de bezwaren, in pers en periodiek tot uitdrukking gebracht, zijn ook in de Kamer naar voren gekomen.

De volksvertegenwoordiging staat voor een gewichtige beslissing. Zij draagt een zware verantwoordelijkheid. Zij zal moeten wikken en wegen. Maar als er waarlijk sprake is van „gemeen overleg” tussen Staten-Generaal en regering, dan zal de regering ook hebben te luisteren naar de bezwaren, welke naar voren zijn gebracht en zal ook zij hebben te wikken en te wegen en zal zij hebben na te gaan op welke punten zij aan de geopperde bezwaren tegemoet zal kunnen komen. Meent zij te moeten vasthouden aan al hetgeen door haar als noodzakelijk naar voren is gebracht, dan zal zij dit duidelijk moeten maken aan volksvertegenwoordiging en volk. Alleen dan mag zij zich gedragen weten door het zo noodzakelijke vertrouwen om in deze moeilijke tijd haar taak het volk ten baat te verrichten.

**VEEL KRITIEK**

**Scherper**

Onder de titel „Scherper optreden” schrijft B. Roolvink in De Gids van het C.N.V.:

„Nu de regeringsnota inzake de bestedingen is verschenen, weten wij in ieder geval waar wij aan toe zijn. Het beeld is niet opwekkend.

Van de welvaartsverhalen voor de verkiezingstijd blijft niet veel over. Prijsstijgingen voor de consument en belastingverhogingen voor de ondernemers staan voor de deur.

Nu dit alles vaststaat spreekt het vanzelf dat er bij ons volk grote ongerustheid is ontstaan. Het meest verontrustend is echter dat een aantal ondernemers niet schroomt geheel op eigen houtje en meest ten eigen voordele de prijzen op te drijven. Dit is ontoelaatbaar. Indien het werkelijk zo mocht zijn dat men uit rentabiliteitsoverwegingen een hogere prijs moet berekenen dan zal het Departement van Economische Zaken hiervoor stellig goedkeuring verlenen. In een tijd waarin vrijwel iedere Nederlander een stap terug moet zetten, is het een onvaderlandse daad zich ten koste van anderen te verrijken. Hiertegen zal scherper opgetreden moeten worden.

Het Consumenten Contact Orgaan, waaraan ook het C.N.V. meewerkt, heeft op zeer duidelijke wijze te verstaan gegeven dat dergelijke prijsverhogingen niet getolereerd worden. Tot ons genoegen blijkt het Ministerie van Economische Zaken deze opvatting te delen.

Het wordt hoog tijd dat in plaats van prijsverhogingen enkele prijsverlagen komen. Vergissen wij ons niet dan is er, gelet op de situatie op de wereldmarkt, alle aanleiding tot enkele prijsverlagen binnen afzienbare tijd.

Inmiddels heeft de vakbeweging zeer duidelijk aangegeven tot welke grens zij bereid is te gaan. Een duidelijke waarschuwing aan overheid en ondernemers is daarmee gegeven. Een loonronde dient als het even kan vermeden te worden. Wie deze loonronde oproept dient zich er van bewust te zijn dat hij met vuur speelt.”



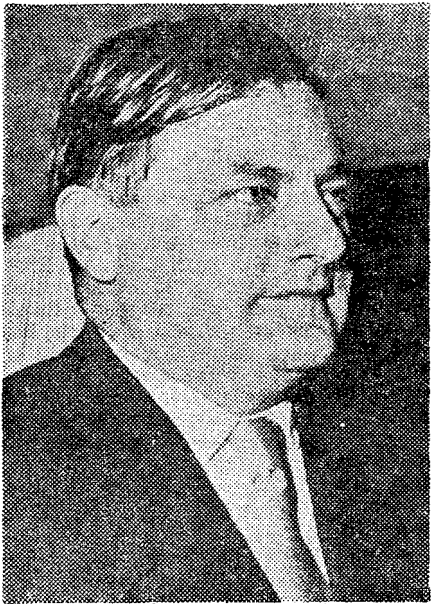
## Bundesminister Franz Joseph Strauss heeft een goede neus en een vooruitziende blik

DE mogelijkheid, dat over een jaar, of misschien over twee of drie jaren, de verhoudingen in Europa grondig gewijzigd zullen zijn, is thans niet langer uitgesloten. Tot die grondige wijzigingen zouden dan moeten behoren: het terugtrekken van de Amerikaanse troepen uit Europa, de terugkeer van alle Russische strijdkrachten naar de Sowjetunie, een neutraal, maar herenigd Duitsland, en onafhankelijke (communistische) regeringen in de satellietstaten — zoals Polen er thans een heeft.

West-Duitsland heeft — wat het Westen betreft — de sleutel van dit probleem in handen. En de verkiezingen, die in september in dit land gehouden moeten worden, zullen wellicht bepalen, in welk tempo en in welke mate de verhoudingen in Europa gewijzigd zullen worden.

EN van de politieke leiders in de Westduitse regering heeft in de afgelopen weken getoond, een vooruitziende blik te hebben. Het is Franz Joseph Strauss, de 41-jarige minister van defensie, die een grote invloed heeft in het Westduitse politieke leven. Vorige week schreef hij in „Christlich Soziale Korrespondenz“, het heel goed mogelijk te achten, dat een herenigd Duitsland neutraal zal zijn en dus geen deel zal uitmaken van een westelijk militair verbond als de Navo.

Strauss kleedde zijn opvattingen in een diplomatiek jasje, door te beweren,



dat West-Duitsland moet proberen, op internationaal gebied zoveel macht te krijgen, dat het onmisbaar wordt voor zijn westelijke vrienden, eerbied afdwingt van een mogelijke tegenstander en door beide partijen als bondgenoot bij onderhandelingen wordt gewenst.

Toen Strauss de heer Theodor Blank opvolgde als minister van defensie had hij een goede pers. Men verwacht in West-Duitsland veel van hem en ziet in hem zelfs een mogelijke opvolger van bondskanselier Adenauer. Degenen, die Strauss goed kennen menen zelfs, dat zijn doel op lange termijn is: kanselier te worden van een herenigd, neutraal Duitsland.....

REEDS als minister voor de kernenergie leverde Strauss in slechts enkele maanden (tijdens welke hij bezoeken aan de Ver. Staten bracht) het bewijs van zijn buitengewoon organisatie-talent. De vitale slagerszoon uit München heeft in zijn korte politieke loopbaan — die na de oorlog begon — reeds heel wat pennen in beweging gebracht. Hij is ongetwijfeld zowel letterlijk als figuurlijk een „ronde, sterke persoonlijkheid“, eerezuchtig, strijdlustig, energiek. Voorts kan hij goed met mensen omgaan en heeft hij een opmerkelijk spreektaal. Zijn belangrijkste eigenschap is echter zijn enorme vlijt. Er is nauwelijks een andere minister, die zich dag in dag uit zo uitvoerig laat inlichten over de gebeurtenissen van de dag.....

STRAUSS heeft echter ook vele vijanden. Zijn wijze van optreden is velen te robuust, te zeer „in hemdsmouwen gestoken“. Hij heeft ook Adenauer al heel wat hoofdbrekens bezorgd. Strauss verdedigde Adenauer's politiek in tal van vergaderingen, radio-redevoeringen en artikelen met volle overtuiging. Dat weerhield hem er echter niet van, de „oude heer“, die toch altijd twee keer zo oud is als hij, dikwijls tegen te spreken en hem deze

# Mensen zoeken hun weg

Vervolgverhaal door **DINGENANT RIETZANGER**

Jasper was blij, dat op dat ogenblik een sergeant op de majoor toestapte om deze iets te vragen of te rapporteren. Jasper maakte van de gelegenheid gebruik, snel af te marcheren.

Tot zijn genoegen zag hij Simon Heijboer bijna nooit. Simon behoorde bij de infanterie en trok regelmatig met de troep mee uit naar de hei. Maar op een avond, toen Jasper in de kantine met een oppasser-rustkamer een partij zat te dammen, kwam een soldaat bij hun tafeltje zitten.

„Zeg, Langeveld, kom jij niet uit hetzelfde oord als Heijboer die in onze sectie zit?“

„Ja, Jij moet zetten, oppasser.“

„Luister es, Langeveld..... Die Heijboer wat is dat eigenlijk voor een kerel?“

„Weet ik niet. Als ik achter die schijf loop, neem jij een plakker en dan heb je een dam. Nee, dat lap ik 'm niet.“

„Ja, zie je,“ bleef de soldaat aanhouden, „gisteravond hadden we bijna herrie op onze kamer. Die Heijboer had het met ons aan de stok. Hij schijnt rare politieke ideeën te hebben. Nogal pro-duits en zo.....“

„Best mogelijk. Weet ik niet..... Ik ga met die schijf naar de hoek. Doe me maar es wat als je kan.“

„Luister nog es, Langeveld..... Is Heijboer som van de verkeerde richting? Hij pijpte op over Engeland, zie je.“

„Ik weet het beslist niet. Zal weleens informeren als ik weer met verlof ga. Maar veel bijzonders is Simon Heijboer niet, dat kan ik je wel op een briefje geven. Jij moet zetten, oppasser!“

„Ja, doe er eens een onderzoek naar,“ verzocht de soldaat. Wij willen niet met een N.S.B.-er op de kamer, dat begrijp je. We zullen hem in de gaten houden, reken maar.“

Ongeveer een week later hield kapitein Elander hem weer staande op de kazernepplaats.

„Ik geloof, dat er eindelijk schot in zit, Langeveld. Ik heb op het bataljonsbureau gehoord, dat dezer dagen een order verwacht wordt over chauffeurs bij het bataljon. Als die binnen is, zul je gauw nader er over horen.“

„Dankuwel, kapitein.“

„En nogeens wat..... Vervoeg je bij de foerier. Misschien kan je op de rustkamer produktief zijn. Ik heb niet graag, dat je loopt te niksen. Dat is nergens goed voor, het deugt niet.“

„De sergeant-majoor heeft mij zeker in 't oog, kapitein?“ waagde Jasper te zeggen.

„Misschien wel, maar dáár zeg ik het niet om,“ antwoordde kapitein Elander ongewoon heftig. „Je moet begrijpen, dat het niet in de haak is om elke dag te lanterfanten. Ik zag je een paar keer in de kerk..... Je weet toch, dat tijd stelen ook diefstal is?“

„Jawel, kapitein, maar.....“

Jij denkt, dat je er in dienst de kantjes aflopen mag. Mis, mannetje! Een christen heeft overal te doen wat zijn hand vindt om te doen.“

Jasper geraakte onder de indruk van deze woorden. De kapitein had hem een behoorlijk lesje gegeven. Hij kon 't er mee doen..... er was niets tegen in te brengen. Ja, hij schaamde zich; maar tegelijkertijd vond hij het toch prettig, zo'n kapitein te hebben. Er waren niet zoveel hogeren, die ook in dienst voor hun overtuiging uitkwamen. Kapitein Elander was bijna een uitzondering.

Jasper vervoegde zich bij de foerier. Het bleek hem, dat kapitein Elander al met de foerier over hem gesproken had.

Jawel, de foerier had wel werk voor hem, maar dat was maar tijdelijk, want per slot van zaken behoorde Langeveld niet tot het officiële rustkamerspersoneel en de foerier wilde geen gemier krijgen met allerlei voorschriften.

Jasper moest beginnen met oude soldatenkistjes uit te zoeken en gereed te maken voor verzending naar het magazijn. Daarna waren er een paar duizend werkbrokken te sorteren. Voorlopig kon hij dus wel vooruit.

Het arbeidstempo op de rustkamer was niet bepaald hoog te noemen. Jasper wist zich uitstekend aan te passen aan de daar geldende gebruiken en zodoende had hij precies veertien dagen nodig voor het uitzoeken van de laarzen.

Er kwam nog steeds geen order, dat hij chauffeursdiensten mocht doen. Jasper werd tenslotte ongeduldig, te meer daar het verblijf op de rustkamer, waar een penetrante geur van motballen hing, hem stierlijk verveelde.

Hij gaf zich op de kapitein-van-de-week om bij de kapitein op het rapport te mogen verschijnen.

Kapitein Elander kon hem niets beloven en geen enkele zekere toezegging doen. Nog altijd was niet uitgemaakt, of Langeveld dienst mocht doen als chauffeur op een vrachtwagen van het bataljon. Het scheen, dat deze zaak in Den Haag een onderzoek vergde, waar maanden mee gemoeid waren. Bovendien moest er rekening mee gehouden worden, dat de twee vrachtwagens, bij het bataljon in gebruik, niet aan het betreffende bataljon toebehoorde, doch slechts tijdelijk waren toegevoegd door het autobataljon. Dat bemoeilijkte een besluit aanmerkelijk. De officier van materiaal wilde in geen geval zijn vingers branden.

Het was nog een geluk, dat Jasper bij de foerier goed in de smaak viel. Daardoor kon hij zijn verlof steeds met een halve dag rekken, zonder dat hij daarover werd lastig gevallen.

tegenspraak ook nog eens schriftelijk te doen toekomen.

In Bonn wordt deze robuuste Beier wel de „minister met de ellebogen“ genoemd. Daar trekt Strauss zich evenwel niets van aan en deze onbekommerdheid en de zekerheid van zijn optreden werken op zichzelf reeds vrouwenwekkend. Hij neemt niet alleen in Adenauer's Christelijk-democratische partij, maar ook in het kabinet van de kanselier een zeer belangrijke plaats in.

VOORDAT hij minister was, had hij zich ontpopt als een ware volks-tribuun, die een vergadering snel wist mee te slepen, omdat hij een aange-

De soldaat, die in de kantine naar hem toe gekomen was om inlichtingen te vragen over Simon Heijboer, kon nu door Jasper worden ingelicht. Suus had hem namelijk weten te vertellen, dat Heijboer inderdaad van de verkeerde richting was, ofschoon hij niet bij de N.S.B. was aangesloten, hetgeen voor een militair trouwens verboden was. Om echter geen narigheid te krijgen, verklaarde Jasper aan de soldaat, dat hij niets bijzonders over Heijboer te weten was kunnen komen.

„Maar ik zeg je, dat hij aan de verkeerde kant staat,“ verzekerde de soldaat. „We hebben elk ogenblik met hem. Maar we houden hem in de gaten, reken maar!“

Na het sorteren van de werkbrokken — daar waren twee personen ruim drie weken mee bezig — moest Jasper op de wapenkamer geweren invetten. Na de geweren kwam oude zware zes-cylinder-revolvers aan de beurt om in het vet gezet te worden. Na de revolvers zat hij ongeveer een maand lang wasblikken te schuren en daarna had men hem in de keuken nodig om gamellen schoon te houden.

Van kapitein Elander hoorde hij niets meer omtrent zijn zaak om als chauffeur te worden aangesteld. Jasper begon de moed op te geven.

De bulderbas bleek er nog steeds niet in te kunnen berusten, dat de soldaat Langeveld vrijgesteld was van de appels, met uitzondering van het avondappél. Volgens de administrateur van de compagnie, de man die altijd dicht bij het vuur zit en er op getraind is om zijn oren goed te kosten te geven ten gerieve van de mindere man, had de sergeant-majoor er weer een heftig gesprek met de kapitein over gehad. De bulderbas had niet zijn zin gekregen, maar het begon er toch wel dreigend uit te zien voor Jasper. De kastjes-inspectie werd op de kamer, waar Jasper bivakkeerde, door de bulderbas in eigen persoon afgenomen. Kennelijk speet het hem, dat hij Langeveld geen douw kon geven voor verwaarlozing van zijn uitrusting en het niet nakomen van de inwendige dienst. Bij Jasper was alles in orde, maar de bulderbas, dát was nu wel duidelijk, zocht hem de een of andere keer te pakken te nemen.

Toen kwam er een dag, dat er een chauffeur nodig was voor één van de vrachtwagens van het bataljon. Jasper hoorde het nieuws van de menagemeester.

Hij haastte zich naar de officier, die de zaken regelde. Er was inderdaad een chauffeur nodig, want één van de autobestuurders was met een steenpuist op het ziekenrapport gekomen en daarna in het ziekenzaaltje opgenomen, aangezien de jongen nogal wat verhoging had.

Jasper vroeg, of hij invallen mocht voor de onfortuinlijke chauffeur.

„Geen sprake van,“ weerde de luitenant af. „Dat zou niet volgens de voorschriften zijn. Ik zit om een chauffeur te springen, maar ik wil onder geen beding mijn vingers branden.“

„Maar er kan toch elk ogenblik bericht komen, dat ik chauffeursdiensten verrichten mag?“

„Jawel, Langeveld. Dat bericht kan elk ogenblik afkomen. En wat mij betreft hoe eerder hoe liever, want één van de chauffeurs is een kaffer, waar ik al veel narigheden mee beleefd heb. Maar éerst moet de goedkeuring afkomen van de commandant van het rollend materiaal.“

„Maar als de chauffeur ziek is en.....“

„Hou maar op, dat is lastig genoeg. We kunnen beslist geen mannetje missen. Maar ik heb al een aanvraag ingediend bij het autobataljon en ik hoop, dat morgen een invaller verschijnt.“

Het was voor Jasper een grote teleurstelling. Hij ging weer bij zijn kapitein op rapport.

„Kapitein, doe alstublieft een goed woordje voor me,“ verzocht hij.

„Ik zal doen wat ik kan, Langeveld. Maar ook in dienst malen de molens langzaam, jongen.“

Een dag later moest Langeveld, Jasper Nicolaas, op het bureau komen om voor de zoveelste maal een staatje in te vullen. Sedert wanneer en hoe vaak hij een auto bestuurd had. Sedert wanneer hem een rijbewijs uitgereikt was. Of hij met vrachtauto's kon omgaan en of hij enige parate kennis had aangaande dieselmotoren. (Gelieve uw rijbewijs bij dit staatje te voegen).

Jasper schreef een sombere brief aan Suus. Zij zond hem een opgewekte brief terug. Hij moest maar moed houden, op een goede dag zou hij vast wel als chauffeur aangesteld worden. En hopelijk zou de mobilisatie spoedig achter de rug zijn, want er waren moedige berichten in omloop....

Opnieuw klampte hij kapitein Elander aan. Deze kon echter niets meer voor hem doen. Er was nog steeds geen chauffeur gestuurd, maar de betreffende luitenant wilde onder geen enkele voorwaarde buiten de voorschriften om te werk gaan. Maar goed, kapitein Elander zou nog eens informeren op het bataljonsbureau.

Dat deed hij. De luitenant van materiaal zat hopeloos in de knoei met het vervoer. Hij had lange telefoongesprekken gehad met de commandant van het autobataljon, maar er was nog steeds geen chauffeur-invalleur komen opdagen. Weliswaar zou soldaat Langeveld waarschijnlijk tot grote tevredenheid een vrachtauto kunnen besturen, maar daarvoor moest dan eerst toestemming verleend worden van de betreffende militaire instantie.

(Wordt vervolgd)

boren talent had, de dingen zonder schroom te kunnen zeggen. Sinds hij minister is, is Strauss aanzienlijk terughoudender geworden.

Al met al is Herr Franz Joseph Strauss iemand, die steeds meer in het cen-

trum van de belangstelling komt te staan. Hij heeft zijn doel nog lang niet bereikt. Of hij daarin tenslotte zal slagen, is niet alleen van zijn fijne politieke neus en zijn vooruitziende blik afhankelijk....

## SCHOOLMEUBELN

MEUBELINDUSTRIE ROTHUIZEN N.V. - EDE





# NEDERLANDSE GEDACHTEN

OFFICIEEL WEEKBLAD VAN DE ANTI-REVOLUTIONAIRE PARTIJ

## Indonesië in de branding

**D**E ROEP om autonomie in de buitengewesten in Indonesië wordt steeds luider gehoord. Deze roep overstemt op het ogenblik de stem van president Soekarno, die tot de conclusie is gekomen, dat het met de politieke partijen in Indonesië mis is, dat Indonesië niet geschikt is voor de westerse democratie en dat het land roept om een nationale raad, waarin boeren, arbeiders, intellectuelen en geestelijke en militaire leiders samenwerken en die het kabinet zal moeten „adviseren”. Het grote gevaarlijke punt in Soekarno's plannen is zijn wens, dat ook de communisten in het Indonesische kabinet met alle andere partijen moeten worden opgenomen, welk kabinet dan onder leiding van Soekarno zou moeten komen te staan.

De religieuze partijen, zoals de Mohammedaanse Masjoemi en de Nahtadoel Oelama, de Parkindo (Prot. Chr.), de Katholieke partij en de socialistische splinterpartij zijn gekant tegen het meedoen van de communisten, zij het dat de een zich feller hiertegen verzet dan de ander. De ruzie in Djakarta is zo groot en de rebellen op Sumatra en Celebes zijn zo krachtig, dat niemand meer praat over het huidige kabinet Sastroamidjojo.

Het gezag van de centrale regering is dan ook nihil. Sastroamidjojo kan niets uitrusten tegen de rebellen omdat hij het leger niet kan ver-

trouwen. Elke grote partij schijnt één of meer regimenten op haar hand te hebben. Daardoor is de toestand zo verward. De militaire commandanten op de verschillende eilanden zou men kunnen vergelijken met krokodillen die elkaar met oosters geduld gadeslaan. Elke beweging van de één lokt een soortgelijke beweging van de ander uit, maar tot een gevecht komt het niet zo gauw. Wij krijgen in ieder geval de indruk, dat het tenslotte deze militaire leiders en hun soldaten zijn, die in Indonesië echt meetellen. Het leger is geen eenheid, de politieke partijen evenmin. Een uitzondering moet worden gemaakt voor de communisten, wier partij het best georganiseerd is en die over grote steun in het leger beschikken. Dat is wel gebleken in Medan, waar communistische troepen een vinger in de pap van Soekarno houden. Het heeft er de schijn van, dat de burgerlijke autoriteiten in de buitengewesten steun zoeken bij de militaire commandanten ter plaatse. Beide hebben er immers belang bij, al was het alleen al financieel, dat het centrale gezag in Djakarta zich zo min mogelijk met hen bemoeit. Zij hebben er uiteraard bezwaar tegen, dat Djakarta een groot deel van hun inkomsten opeist en hebben Djakarta medegedeeld, dat de centrale regering voortaan slechts op 30% van de middelen kan rekenen. Men kan zich wel afvragen of er in het verleden wel een afdracht van 70% plaats vond en of hier niet een „legalisering” wordt geëist van de bestaande toestand.

### Roep om autonomie

**D**E ROEP om autonomie doet zich dus duidelijk horen in alle gewesten. In Nederlandse oren klinkt deze roep heel plausibel. Wij hebben altijd geleerd, dat Indonesië het best gediend is met een federale staatsvorm. Vanaf 1903 spraken wij in de Nederlands-Indische tijd over decentralisatie.

In zijn boek „Koloniale vraagstukken van heden en morgen” van wijlen Dr. Colijn, dat in 1928 werd geschreven, deed deze het scherpe verwijt aan het adres van het koloniale bewind van Nederland, dat het gemis aan decentralisatie en de fouten in de Indische staatsregeling gelegenheid boden tot ontwikkeling van de strijd die hij het meest vreesde namelijk: de strijd tussen Nederlanders en inheemsen. Voor de soevereiniteitsoverdracht van 1949 ging de „malinosatiepolitiek” van Dr. van Mook eveneens uit van de autonomie van de eilanden om tenslotte uit te komen op de federale staatsvorm.

De revolutionaire leiders, met name Soekarno, hebben na 1949 de federale staatsvorm weggevaagd. Alles wat aan Nederlandse opvattingen herinnerde moest worden uitgeroeid, maar aan de opvattingen van Dr. Colijn en Dr. van Mook lagen nu eenmaal keiharde en zakelijke motieven ten grondslag, waar de heren van Djakarta tenslotte evenmin omheen kunnen. De Indonesische werkelijkheid moet hen wel tot het inzicht brengen, dat eilanden zoals Sumatra, Borneo, Celebes, en de Zuid-Molukken, een zo hoog mogelijk opgevoerde autonomie nodig hebben.

De bevolking van deze eilanden zal zoveel mogelijk haar eigen stempel op het bestuur moeten zetten, wil het niet zo worden dat er een strijd gaat ontbranden, nu niet tussen Nederlanders en inheemsen — zoals in Dr. Colijn's tijd werd gevreesd —, maar tussen Java en de rest. De gang van zaken op Sumatra en Celebes is dus voor ons Nederlanders geen verrassing. Wie ondanks de nare ontwikkelingen van na de oorlog toch nog voor Indonesië het beste wenst, en dat doen wij, kan zich er over verheugen wanneer ook daar het gezonde inzicht zich baan breekt. Wij moeten ons daarbij echter niet op de borst slaan, op de manier van: zie je wel, wij hebben het altijd wel gezegd en wij zouden het beter hebben gedaan.

Wij Nederlanders kunnen ons op vele zaken beroemen wanneer het over het vroegere Nederlands Indië gaat. Het



was waarschijnlijk wel de best geadmistrateerde kolonie ter wereld. Maar op het punt van de staatkundige vorming en vormgeving hebben wij gefaald. Dat wreekt zich tot op de dag van vandaag in Indonesië.

Was het niet in 1928 dat Dr. Colijn zijn scherpe kritiek schreef op ons koloniaal beleid, een kritiek waarvan sommigen zeggen, dat hij er zelf ook niet altijd de lessen uit getrokken heeft. Hij stelde, dat na 1917 „met een haast, die in de geschiedenis van de koloniale volken zonder voorbeeld is, een bevolking, welke jongste generatie ternauwernood tien jaar op beperkte schaal stelselmatic onderwijns had kunnen genieten, belangrijke invloed op het centrale landsbestuur werd toegekend, terwijl ze nog niet geleerd had haar huishoudelijke belangen in kleineren kring te behartigen”.

De volksraad, een westers democratische instelling, werd in het leven geroepen, die wel leek op een echt parlement, maar die het wezenlijke kenmerk van een parlement miste: het kon de regering niet naar huis zenden. Een hechte organisatie van „inlandsche rechtsgemeenschappen” die als tegenwicht zo dringend noodzakelijk was, ontbrak volgens Dr. Colijn. Daarom eiste hij, dat deze revolutiebouw zou worden afgebroken en bepleitte hij een complete nieuwbouw.

### Volksvreemd

**A**N deze noodzakelijke ontwikkeling, waaraan Dr. Colijn de eis verbond van een bijpassend onderwijs, heeft Nederland inderdaad een te kleine bijdrage geleverd. Wat er in de jaren 1945-1949 aan gedaan werd kon niet beklijven, omdat de strijd tussen Nederland en Indonesië, die Dr. Colijn zo vreesde, toen

de samenwerking en het begrip voor elkaar vernietigde. Economisch, politiek, en militair deden wij het voor de oorlog in Indonesië alleen. De Indonesiërs zelf kwamen er slechts in geringe mate aan te pas en voor zover zij zich met de politiek bemoeiden had hun bemoeiing veelal een negatief, een destructief effect, hetgeen tenslotte geleid heeft tot het aan de macht komen van het onverantwoordelijke, zichzelf overschattende nationalisme van Soekarno en Hatta, dat de band met Nederland doorsneed. Dit nationalisme baseerde zich niet op de Adat van de Indonesische volken, maar ontleende zijn kracht aan het van buiten gekomen revolutionaire socialisme en communisme, dat de natuurlijke ontwikkeling om hals brengt en overal ontbindend heeft gewerkt.

Na de soevereiniteitsoverdracht is het falen van het Indonesische nationalisme wel het meest kenmerkend geweest. Het diende zich aan als het summum van nationaal leven, doch het was in wezen volksvreemd en volksvijandig. Het paste niet op de Indonesische maatschappij. De mislukking van de socialist Sjarir, die tijdens Lingadjadtti wel het belangrijkste plechtanker was van de socialisten, met name van Prof. Schermerhorn, spreekt voor zichzelf.

Hetzelfde moet gezegd worden van Hatta en Soekarno. Voor Hatta bestaat in Nederland in vele kringen nog een zekere waardering, maar ook voor hem geldt, dat hij eigen betekenis en het Indonesische revolutionaire nationalisme heeft overschat. Hij heeft onvoldoende kijk gehad op de noden en behoeften van de volkeren van de Archipel.

Kunnen de Nederlanders en de nationalistische leiders elkaar dus

*in sommige opzichten een hand geven, in één belangrijke zaak treft de Indonesische leiders meer blaam dan de Nederlanders. De laatsten hebben begrepen dat men zich in Indonesië moet aansluiten aan de Adat van de Indonesische gemeenschap, aan het historisch gegroeide en aan de bepalende factoren die in deze gemeenschap een rol spelen. Zij zijn niet revolutionair maar evolutionair te werk gaan, waarbij men moet toegeven dat Nederland te weinig oog heeft gehad voor de urgentie en het tempo waarin deze evolutie zich diende te voltrekken, mede gelet op het ontwakken van alle Aziatische volkeren. De houding van Hatta, de Sumatraan, vooral van de laatste tijd, toont aan dat hij in wezen dichter bij het volk staat dan Soekarno. Dit klinkt een beetje paradoxaal. De schier magische invloed van Soekarno mag men immers niet onderschatten. Soekarno de volksman, de agitator, weet met zijn oratorisch talent en zijn revolutionair „heldenverleden” de negatieve instincten van de massa wakker te roepen. Dat deed hij in de Nederlandse tijd, dat doet hij thans nog. Maar een staatsman, een waarlijk nationale figuur, weet richting te geven aan de positieve en constructieve eigenschappen van het volk en aan die voorwaarde voldoet Hatta veel meer, al moeten wij er waarschijnlijk aan toevoegen, dat zijn formaat te klein is om Soekarno's verkeerde invloed te elimineren.*

*Dr. Colijn hield indertijd, toen hij een totale herziening van ons koloniale bewind bepleitte, het woord van Edmond Burke voor „A great empire and a little minds go ill together” (Een groot imperium en kleine geesten gaan moeilijk samen). Er is reden om dit waarschuwend woord ook in Indonesië te laten vallen.*



# Het schild der

## VRIJHEID

- \* De onderwijsbrochure is verschenen. De prijs bedraagt één gulden.
- \* Wij vestigen nog eens de aandacht op de brochure over het nieuwe concept beginsel- en algemeen staatkundig program, welke voor een bedrag van f 0,40 verkrijgbaar is.

HET is met groot genoegen, dat wij u kunnen mededelen, dat de lang verwachte brochure over de onderwijsvraagstukken onder de titel „Het schild der vrijheid” thans is verschenen.

Tot onze spijt heeft — door verschillende oorzaken — het samenstellen van deze brochure nog veel tijd in beslag genomen. Maar nu is hij dan toch verschenen en hiermede is aan een reeds lang gevoelde behoefte voldaan. De brochure oevt de tekst van de redevoeringen, die door de heren H. Algra en Prof. Mr. A. M. Donner op het verleden jaar gehouden onderwijscongres van de antirevolutionaire partij zijn uitgesproken. De eerste heeft daarbij gesproken over „Erezaak, zegen en roeping”, de laatste over „Onderwijsplan, onderwijswet en onderwijsvrijheid”. Voorts is een verslag van de gehouden discussies opgenomen, terwijl de brochure wordt besloten met de conclusies, die door het onderwijscongres zijn aangenomen.

De zaak van het onderwijs staat volop in de actualiteit. Op verschillende gebieden heeft het christelijk onderwijs nog met een achterstand te kampen. Belangrijke vragen inzake de onderwijsvernieuwing staan in het middelpunt van de belangstelling. Van verschillende zijden dreigen ook gevaren; wij denken in dit verband b.v. aan de zgn. compromisscholen.

Het onderwijscongres heeft zich uitvoerig met al deze vragen bezig gehouden. Het indertijd in ons blad opgenomen verslag kon niet anders dan beknopt zijn. Bij velen leeft dan ook de wens een volledig overzicht van het verhandelde te bezitten. Met deze brochure is in deze behoefte voorzien.

Zij die de brochure indertijd hebben besteld krijgen hem nu onverwijld toegezonden. Zij die de brochure nog niet hebben besteld kunnen dit alsnog doen door storting van een bedrag van f 1,— op girorekening no. 89673 ten name van het Centraal Comité van A.R. kiesverenigingen, Dr. Kuiperstraat 3 te Den Haag. Wij hopen dat zeer velen nu ook van deze gelegenheid gebruik zullen maken. Het onderwijs heeft in het verleden

altijd in zeer speciale zin de belangstelling en de liefde van de A.R.-partij gehad. Het onderwijscongres heeft bewezen dat deze belangstelling en liefde nog onverflauwd aanwezig zijn. De A.R. partij beschouwt het als een erezaak om in de politieke strijd de christelijke school te dekken met het beproefde schild van de vrijheid.

In een tijd waarin zo veel zaken „discutabel” worden gesteld is het van groot belang, dat dit nog eens duidelijk is gesteld.

DE meeste kiesverenigingen zijn thans druk bezig met de behandeling van het nieuwe concept beginsel- en algemeen staatkundig program van onze partij. De behandeling van dit program mag niet het werk van enkele mensen of besturen zijn maar in brede lagen van onze partij moet hierover worden nagedacht. Een actieve bezinning van al onze partijleden op dit document waarin de beginselen van onze partij zijn neergelegd is van groot belang. Daarom willen wij nog eens de aandacht vestigen op de brochure waarin de nieuwe artikelen met een korte toelichting zijn opgenomen. Bestelling van deze brochure kan geschieden door storting van een bedrag ad f 0,40 op postgiro rekening 89673 ten name van het Centraal Comité van A.R. kiesverenigingen, Dr. Kuiperstraat 3 te Den Haag.

TENSLOTTE de werving van abonnees op ons blad. Dit is een programmapunt, dat telkens terugkomt en terugkomen moet.

Stilstand is achteruitgang. Daarom moeten wij persoonlijk en ook de besturen van onze kiesverenigingen voortdurend en blijvend hieraan aandacht schenken. Bij de jaarwisseling is een kleine teruggang van het aantal abonnementen opgetreden. Dit is nog niet verontrustend, want dit gebeurt bij het ingaan van een nieuwe periode wel meer. Maar het is een waarschuwingssignaal waar wij niet aan voorbij mogen gaan. Wij hebben in ons blad een uitnemend middel tot propagering van onze beginselen. De abonnees ontvangen een blad van 12 pagina's, dat stevige teerkost verschaft om de politieke strijd met goed gevolg te voeren. Daarom roepen wij al onze lezers op bij de voortduur ook propagandisten voor ons blad te zijn.



## Nieuwe schetsenbundel Arjos

De nieuwe Arjos-schetsenbundel is er!

Tegen een prijs van f 0,75 per stuk kan men in het bezit komen van dit bundeltje schetsen over: de protestantse verdeeldheid in de politiek; Democratie, politieke partijen; Kerk en Staat; Antirevolutionaire sociale politiek in 1957; Bedrijfs-gemeenschap en bedrijfsorganisatie; De ontwikkeling van het maatschappelijk werk en Europees samenwerkingsverband.

Bestellingen bij voorkeur door middel van storting of overschrijving op de girorekening van de A.R. Partij nr. 89673, onder vermelding van het gewenste aantal exemplaren.

Het is ons bekend dat op verschillende kiesverenigingen inleidingen worden gehouden aan de hand van schetsen uit een Arjosbundel. Vanzelfsprekend is deze bundel 1957 ook te koop voor de besturen en leden van de kiesverenigingen.

Ondergetekende verzoekt als abonné te noteren:

Naam: .....

Adres: .....

Plaats: .....

Abonnement per jaar (f 6,50); half jaar (f 3,25); kwartaal (f 1,65).

Adres: .....

Naam afzender: .....

Plaats: .....

Te zenden aan de Administratie van „NEDERLANDSE GEDACHTEN”, Dr. Kuiperstraat 3, 's-Gravenhage.

# VREEMD SPEL

DE socialisten spelen een vreemd spel ten opzichte van Nederlands Nieuw-Guinea.

Want zij pleiten voortdurend voor het nastreven van het enige, dat onmogelijk is.

Er zijn duidelijk twee mogelijkheden.

De ene is, dat Nederland zonder enige reserve de Papoea's met hun land overdraagt aan het regime van Soekarno. Indonesië beweert, daar recht op te hebben. Het wil niet onderhandelen over de toekomstige status van Nieuw-Guinea, maar alleen besprekingen voeren over de overdracht zelve. Basis van elk gesprek moet zijn: het gezag over Nieuw-Guinea moet en zal worden overgedragen aan Indonesië. Elke andere suggestie is, naar de herhaaldelijk uitgesproken mening van Indonesië, zelfs als basis van een gesprek onaanvaardbaar. De andere mogelijkheid is, dat Nederland het gezag over Nieuw-Guinea blijft uitoefenen, totdat de bevolking zelve in vrijheid over haar toekomst kan beslissen.

De socialisten willen geen van beide. Zij willen, dat Nieuw-Guinea onder internationaal beheer wordt gebracht. En daarmee pleiten zij voor het onmogelijke.

NIEMAND minder dan Dr. Drees heeft ze dat duidelijk uitgelegd. Bij de Algemene Beschouwingen over de Rijksbegroting heeft de heer In 't Veld, in de Eerste Kamer sprekende namens de socialistische fractie, gezegd: „Nieuw-Guinea is een internationaal probleem, al beweren wij ook honderdmaal, dat het een interne aangelegenheid is en met koloniaal bewind niets te maken heeft. De oplossing kan naar onze mening slechts zijn Nieuw-Guinea te brengen onder internationaal beheer. Gelukkig groeit het besef in ons volk, dat hier een ernstig probleem ligt. Wij kunnen dit alleen maar toejuichen en wij hebben daarom waardering voor het woord van de Synode der Ned. Hervormde Kerk, dat maant tot bezinning.”

Daarop heeft Dr. Drees een duidelijk antwoord gegeven.

Hij heeft aangetoond, dat deze internationalisering in geen enkel opzicht de verhouding tot Indonesië zou verbeteren. Die verhouding zou er alleen maar slechter door worden. En hij kwam, na alles te hebben overwogen, tot de conclusie:

„Zoals de zaken op het ogenblik liggen, zie ik echter geen mogelijkheid een andere oplossing te vinden, die voor de bevolking van Nieuw-Guinea bevredigend en goed is en ook voor Nederland aanvaardbaar is. Wanneer men met de gedachte komt: Wij moeten er over spreken en er over denken, zonder dat daar concreet verwezenlijke oplossingen achter staan, maakt dit naar onze mening de ontwikkeling van Nieuw-Guinea zelf moeilijker en bezwaarlijker, omdat dan natuurlijk de mensen, die hebben gezien wat in Indonesië is gebeurd, zullen aarzelen, werk in Nieuw-Guinea op te nemen en ook de bedrijven zullen aarzelen. Dan zal de ontwikkeling van Nieuw-Guinea eerder worden gestagneerd.”

Het is allemaal soepel en weinig scherp gezegd, maar het is duidelijk en voor geen tegenspraak vatbaar. Sommigen roepen om „bezinning” over de positie van Nieuw-Guinea. Anderen spelen met de gedachte van internationalisatie. Maar daarbij gaat het telkens om het zoeken of het noemen van een oplossing, waarvan men dient te weten, dat zij er niet is.

WIJ hebben dit verhaal van Dr. Drees niet nodig, om ons standpunt te bepalen.

Wij hebben in ons program van actie duidelijk uitgesproken, dat Nederland ten opzichte van de bevolking van Nieuw-Guinea een roeping heeft. De bewoners van Nieuw-Guinea zijn onderdanen van H.M. de Koningin en leven daardoor in vrijheid, onder het bestuur van een overheid, die naar Romeinen XIII een overheid is, *de bevolking ten goede*. Het is ongeoorloofd, deze onderdanen van H.M. de Koningin eenvoudig met hun geboorteland over te dragen aan een andere staat. En dat wordt nog ernstiger, wanneer die staat de republiek Indonesië is, een toonbeeld van corruptie en wanorde, en waar de President ondemocratische pogingen doet, om de communisten mede aan de macht te helpen.

MAAR het verhaal van dr. Drees zou nuttig kunnen zijn voor hen, die voortgaan met te zeggen: het is een probleem, en het is zo fnuikend voor de goede verhouding met Indonesië, en dus moeten wij ons „bezinnen” om een „oplossing” te vinden.

Dr. Drees heeft duidelijk gezegd, dat achter zulke suggesties en kreten en oproepen geen enkele reële mogelijkheid bestaat.

We zouden verwachten, dat de socialisten nu zouden pogen, hem en ons duidelijk te maken, dat die mogelijkheden er wel zijn.

Maar dat doen zij niet. Zij praten maar ijverig door over het probleem en over de noodzaak van „bezinning”, en dat de Hervormde Synode het zo tot genoegen van de socialisten heeft gedaan, door óók al op bezinning aan te dringen, maar zij komen er niet toe, zelfs maar een poging te doen, om duidelijk te maken, dat dr. Drees zich heeft vergist en dat zij, de socialisten, een verwezenlijke oplossing weten. En als zij zich aansluiten bij wat in verschillende oproepen staat: wij weten geen oplossing, maar wij manen alleen tot bezinning..... dan is een politiek gesprek met deze socialisten niet mogelijk. Want een politiek gesprek vraagt argumenten en geen kreten.

HET is een vreemd spel, dat de socialisten spelen met Nieuw-Guinea. Een bewijs van zwakheid.

Nog meer een bewijs van verdeeldheid.

Want oproepen tot „bezinning” over mogelijkheden, die er óf niet zijn óf die men niet weet te noemen, dienen alleen maar om te verbergen, dat men het onderling niet eens is. *Om der wille van de interne politieke spanningen in de eigen partij wordt een spel gespeeld, dat Nieuw-Guinea schade brengt en de internationale positie van Nederland verzwakt.*

## NEDERLANDSE GEDACHTEN

onder redactie van H. Algra (voorzitter), R. Gosker, Jac. S. Hoek, Prof. Dr. J. J. de Jong, S. J. Jonker, A. R. de Kwaadsteniet, J. D. Troostheide.

Secretaris: G. J. H. Griffioen.  
ADRES VAN REDACTIE EN ADMINISTRATIE: Dr. Kuiperstraat 3, 's-Gravenhage. Telef. K 1700-115935. Giro 89673. VOOR ADVERTENTIES: Kon. Wilhelminalaan 34, Leidschendam. Tel. K 1761-1646.

ABONNEMENTSPRIJS f 6,50 per jaar. f 1,65 per kwartaal, giro 89673.  
STUDENTENABONNEMENT f 4,— per jaar LOSSE VERKOOP f 0,20.

**IVOROL: Uitmuntend!** Tube 95-70 ct





# Om een evenredige lastenverdeling

- \* *De Heer Hazenbosch: „de positie van de grote gezinnen en de ongeschoolde werknemers verdient bijzondere aandacht.”*
- \* *De Heer Biewenga: „als men dit leest wrijft men zich de ogen uit”, „onoverkomenlijke bezwaren tegen gehele of gedeeltelijke blokkering.”*
- \* *De Heer Van Eysden: „Het thans bereikte resultaat valt ons tegen.”*

TWEE weken lang heeft de Tweede Kamer gedebatteerd over de bestedingsbeperking en over de nieuwe landbouwprijspolitiek. Zaken, waarover menig hartig woord is gewisseld. Het is een debat geworden met enkele parlementaire hoogtepunten. Zowel van de zijde der Kamer als van achter de groene regeringstafel is op hoog niveau gediscussieerd. De enige uitzondering daarop was de liberale fractieleider, prof. Oud, maar die heeft het dan ook geweten. Prof. Zijlstra heeft hem op meesterlijke wijze van repliek gediend. En een andere liberale opposant, de heer Van Leeuwen, zal ongetwijfeld zelf hebben genoten van de deskundige wijze waarop de minister van economische zaken zijn argumenten ontzenuwde. Helaas is het niet mogelijk in dit nummer een afgerond geheel van de debatten te geven. Wij stellen ons dan ook voor om onze voorbeschouwing, die wij twee weken geleden hebben gegeven, volgende week aan te vullen met een nabeschouwing. Het lijkt ons echter nu goed aandacht te schenken aan de redevoeringen van de a.r. Tweede Kamerleden.



Drs. C. P. HAZENBOSCH

## Oorzaken?

Zijn de belastingverlaging van 1955 en de invoering van de gedifferentieerde loonvorming de oorzaken van de overbesteding? De socialistische afgevaardigde, de heer Roemers, meende van wel. De heer Hazenbosch rekende met dit spreekje af met de volgende opmerkingen:

„De geachte afgevaardigde de heer Roemers, naar wiens betoog ik vanmiddag voor een zeer belangrijk gedeelte met instemming heb gehuisterd, heeft zich met dat zoeken naar een zondebok beziggehouden. De geachte afgevaardigde heeft als oorzaken voor de moeilijkheden van het ogenblik aangewezen de in 1955 doorgevoerde belastingverlaging en de in 1956 naar het oordeel van de geachte afgevaardigde tot stand gekomen gedifferentieerde loonpolitiek. Ik geloof, dat deze analyse van de geachte afgevaardigde iets te eenzijdig en daardoor iets te simplistisch is. Immers, zouden wij in 1955 de tot stand gebrachte belastingverlaging hebben achterwege gelaten, dan zou dat hebben betekend hogere inkomsten voor de Overheid. Nu ligt daarin als zodanig beslist geen garantie, dat het ook leidt tot een zekere terughoudendheid op het gebied van de bestedingen. Begrijp ik



A. W. BIEWENGA

de discussie, die deze middag in de Kamer gevoerd wordt, goed, dan wordt juist van verschillende zijden nogal bezwaar gemaakt tegen de vlote hand, die de Overheid op het stuk van de bestedingen heeft.

Wat aangaat de gedifferentieerde loonpolitiek als zondebok, laat ik daar de vraag in hoeverre er in 1956 sprake is geweest van een reëel begin met de gedifferentieerde loonpolitiek. Ik wil er graag de aandacht van de geachte afgevaardigde op vestigen, dat in de loonmaatregelen van maart 1956 zeer duidelijk twee elementen konden worden onderscheiden. Daar was, als ik het zo mag uitdrukken, materieel gesproken nog een element van een algemene loonronde, in deze zin, dat, wanneer men met de loonsverhoging niet verder ging dan 3 pct., doorberekening in de prijzen mogelijk was, maar voor wat het differentieel stuk betreft, voor wat betreft de 0 tot 6 pct., was de voorwaarde, dat die loonsverhoging niet mocht leiden tot een doorberekening, m.a.w. voor zover in de loonmaatregelen van maart 1956 een differentieel element aanwezig was, is aan de verwezenlijking daarvan de voorwaarde verbonden geweest, dat geen doorberekening in de prijzen zou plaatsvinden. Zou die verhoging achterwege gebleven zijn, dan zou het hebben betekend, dat deze hogere lonen, die nu uit de bedrijfswinsten werden betaald, daaruit niet betaald hadden behoeven te worden, dat dus de bedrijfswinsten hoger waren geweest en dat daardoor een sterke druk op de bestedingen in de investeringsrichting zou hebben plaatsgevonden, en bij meer dan een gelegenheid heb ik van de geachte afgevaardigde begrepen, dat juist de vraag, of niet juist in de investeringssector te veel besteed wordt, hem bij voortdurend zorgen baart.”

## Te grote stap

Dat liet aan duidelijkheid niets te wensen over. Ook was onze economische specialist bevreesd dat de prijzen door de regeringsmaatregelen zo zouden stijgen, dat de vakbeweging looneisen moet gaan stellen. Daardoor zou de regering een ondraaglijk zware hypotheek op haar prijsstabilisatiebeleid aanvaarden. Vooral de hoge melkprijs zat de heer Hazenbosch dwars.

„Bijzonder sprekend bij dit alles komt mij voor de voorgenomen stijging van de melkprijs. Het gaat hier om een verhoging van tien cent. Ik geloof te mogen zeggen, dat deze stap beslist te groot is om in één keer te worden genomen, en bepleit ik dus reeds temporisering in samenhang met de feitelijke ontwikkeling van het indexcijfer voor de kosten van levensonderhoud, op het punt van de melkprijs bepleit ik dit zeer in het bijzonder, mede gelet op de volksgezondheid, een aspect, dat hierbij ook aan de orde is.

Wanneer wij het geheel van de voorgenomen maatregelen in hun betekenis voor de welvaartspositie van ons volk in onze beschouwing nemen, dan verdient wel heel bijzondere aandacht de positie van de grote gezinnen en de positie van de ongeschoolde werknemers.

Nog onlangs heeft de geachte afgevaardigde de heer Smallegenbroek eraan herinnerd in deze Kamer, dat dezelfde Regering, die nu met haar programma van lastenverzwaring voor de Kamer komt, zelf nog steeds mensen in dienst heeft met weekinkomens van 50 tot 55 gulden. Voor die mensen is de last van dit programma toch wel onmogelijk zwaar.

Vervolgens zou ik de aandacht willen vestigen op de positie van de grote gezinnen. De berekeningen, waarvan wij bij onze beschouwingen uitgaan, steunen alle op de positie van gezinnen, bestaande uit man, vrouw en twee kinderen. Dit betekent, dat bij de uitvoering van het programma voor de grotere gezinnen, voor zover daar kinderen zijn, die niet mede verdienen, de klap onevenredig hard aankomt. Ik zou daarom op de Regering een dringend beroep willen doen om in gunstige overweging te nemen een herziening van de kinderbijslag vanaf het derde kind.

## Blokkering

Het was de heer Biewenga die de agrarische vraagstukken voor zijn rekening nam. Hij tekende een schrille tegenstelling tussen het leven in de stad en op het platteland.

Het oorspronkelijke blokkerings- en deblokkeringsplan van de regering was voor de heer Biewenga niet te aanvaard.

„In ieder geval hebben wij er overwegend bezwaar tegen, dat de huidige Regeringsbeslissing ten aanzien van de grondrente, die kennelijk tot stand is gekomen onder de druk van de bestedingsbeperking, thans principieel door de Kamer wordt aanvaard. Een aanvaarding zou in feite neerkomen op een aanzienlijke ontwaarding van de grondeigendom.

Nadat de Regering de grondrente voor de kostprijsberekeningen tot ongeveer de helft heeft verlaagd en daardoor in feite de verhoogde eigenaarslasten reeds op deze wijze aanmerkelijk heeft verlaagd, acht zij het onder de huidige omstandigheden, zoals de nota zegt, nog niet mogelijk om de verhoging van de normen voor bedrijfsgebouwen in de kostprijsberekeningen op directe wijze te financieren. Daarom stelt de Regering zich voor, een totaalbedrag van 50 miljoen voorschands te blokkeren.

De Regering doet daarbij nog de volgende mededelingen:

- a. het vrijgeven van de geblokkeerde gelden zal in geen geval vóór 1959 geschieden;
- b. het vrijgeven zal afhankelijk worden gesteld van de budgettaire en monetaire positie na 1 januari 1959;
- c. temporisering zal worden overwogen in verband met spanningen op de arbeidsmarkt;
- d. aan de deblokkering zullen eventueel voorwaarden worden gesteld, in de richting gaande van een gerichte besteding.

Als men dit alles leest, Mijnheer de Voorzitter, wrijft men zich eens de ogen uit. Wat de Regering met één hand heeft gegeven op grond hiervan, dat ze verbeteringen noodzakelijk acht, neemt zij met twee handen terug in de richting van verdere ontwaarding van de grond en een gerichte besteding met een miljoenenfonds op de achtergrond. Zelfs de meest optimistische socialist zal niet hebben durven verwachten, dat een Nederlandse Regering het nog eens zou presteren om

in een nota zoveel hoopvolle verwachtingen in vervulling te doen gaan.

Wat heeft men nu jaren gepraat over een grond- of pacht-egaliseringsfonds, over gerichte besteding, wijziging van het erfrecht, te kleine bedrijven, enz., nu zo maar de vruchten (onrijpe) in de schoot worden geworpen.”

## Conclusie

De conclusie van de heer Biewenga liet niets aan duidelijkheid te wensen over.

„Als ik dan ten slotte, Mijnheer de Voorzitter, nog eens overzie het geheel van de Regeringsvoorstellen met betrekking tot de eigenaarslasten en de grondrente, kom ik resumerende tot de volgende conclusies: De Regeringsvoorstellen bieden ook onder de huidige omstandigheden een wel minimale verbetering van deze grondslag voor de kostprijsberekening.

Tegen een verlaging van de grondrente in de berekening voor de minimumgarantieprijs hebben wij ernstige bezwaren. Er zal naar gestreefd moeten worden om de normen voor de grondrente aan te passen aan het huidige niveau van de nettopacht. De doorberekening van de eigenaarslasten zou in dat geval getemporiseerd kunnen plaatsvinden.



H. VAN EYSDEN

Tegen een gehele of gedeeltelijke blokkering van de verhoogde normen voor bedrijfsgebouwen in de kostprijsberekening hebben wij onoverkomenlijke bezwaren. Dit geldt ook, indien de staart van het Regeringsvoorstel, de gerichte besteding, zou worden afgeknapt.

Om de Regering niet in het onzekere te laten over het standpunt van mijn politieke vrienden en mij, meen ik dan ook reeds nu te moeten mededelen, dat wij over de blokkering van de verhoogde normen voor bedrijfsgebouwen in de kostprijsberekening een uitspraak van de Kamer zullen vragen.”

## Financiën

De a.r. fractie heeft van deze nota inzake de bestedingen veel werk gemaakt. Vele malen is daarover vergaderd. En zo zijn de drie redevoeringen van de a.r. sprekers een harmonisch geheel geworden. De redevoering van de heer Van Eysden sloot dus goed aan bij die van de heren Hazenbosch en Biewenga. De heer Van Eysden is sinds het vertrek van de heer Van den Heuvel onze financiële specialist. Uit het onderstaande blijkt wel dat hij niet enthousiast was over de wijze waarop de overheid gaat bezuinigen.

„In het licht van deze feiten mag de vraag gesteld worden, of het effect van de verlagingen op de begroting inderdaad voldoende zal zijn. Uit een oogpunt van bestedingsbeperking moge wellicht gesteld worden, dat een belangrijk deel van de 197 miljoen aan het doel zal beantwoorden; uit een oogpunt van het aandeel, dat de centrale Overheid zelf draagt, zijn mijn politieke vrienden en ik van oordeel, dat de omvang daarvan als onvoldoende moet worden beschouwd.

Met belangstelling is kennis genomen van de mededelingen van de Regering, dat naar voortgaande beperking van de uitgaven zal worden gestreefd. Wij willen gaarne toegeven, dat dit geen eenvoudige zaak is, dat

• Vervolg op pag. 4.

VS

MEDICINALE PEPPERMUNT

Verkwikt en verfrist U!

VAN SLOOTEN LEEUWARDEN

# Aandacht en belangstelling voor 200.000 Indische Nederlanders

**E**IGENLIJK zijn het er meer dan tweehonderdduizend, maar omdat het getal niet, althans nog niet nauwkeurig vaststaat, nemen we dit sprekende getal tot uitgangspunt voor de beantwoording van de vraag: „Waarom vragen zij aandacht en belangstelling”. Voor goed begrip dient er al dadelijk aan toegevoegd dat de stroom van deze mannen, vrouwen en kinderen uit Indonesië blijft aanhouden. Zeer waarschijnlijk blijft aanhouden tot er niet één Indische Nederlander in Indonesië is achtergebleven.

Voordat een antwoord wordt gegeven op de hierboven gestelde dubbele vraag, verdient het stellig aanbeveling eerst een andere vraag te beantwoorden nl. wie zijn zij eigenlijk, die onder deze naam gerepatriëerd zijn?

Het valt degenen die door hun arbeid met deze Nederlanders regelmatig in aanraking komen op dat de doorsnee (laat ons zeggen: Europese) Nederlander, de Indische Nederlanders aanzien voor Ambonezen of zelfs Indonesiërs. Hoewel de Indische Nederlanders evenals de Ambonezen trouwe aanhangers waren van het Oranjestad en het gouvernement, mogen zij niet met Ambonezen op één lijn gesteld worden. De Ambonezen zijn naar hun eigen ver-

klaring oud-KNIL-militairen „op weg naar huis” en behoren dus in Indonesië thuis; althans als zij terug kunnen keren naar een land waarin zij vrij kunnen wonen. Of dit op de duur mogelijk is, laten we, nu over Indische Nederlanders gehandeld wordt, buiten beschouwing.

Indonesiërs wensen zij niet te zijn, want toen zij na de soevereiniteitsoverdracht op 27 december 1949, in de gelegenheid werden gesteld Indonesisch staatsburger te worden hebben zij dit, behoudens een betrekkelijk kleine groep, met nadruk geweigerd: zij waren Nederlander en zij wilden dit ook blijven. Zelfs de groep die z.g.n. warga negara werd, streeft er naar om het Nederlandse staatsburgerschap te herkrigen. Wellicht bent u in de pers het woordje „spijtoptanten” wel eens tegengekomen. Nu dit zijn de mensen die er spijt van hebben geopteerd te hebben voor het staatsburgerschap van Indonesië.

De Indische Nederlander kon omdat hij Nederlander was en wilde blijven niet meer in het land van zijn geboorte, dat hij lief had en waaraan hij met vele koorden gebonden was, blijven wonen. Zij zijn meestal geboren uit een Indonesische moeder en een Nederlandse vader en die vader heeft zijn kinderen de Nederlandse status gegeven en daarmee hun toekomst, ook na 27 december 1949, bepaald.

In Indonesië namen zij, ook vóór de soevereiniteitsoverdracht, een tussenpositie in. Hun afstamming bepaalde min of meer hun oosterse inslag en huidskleur. Doch hun kinschap van een Nederlandse vader leidde er toe dat zij een westerse opvoeding ontvingen en de meesten van hen de Nederlandse taal perfect spreken en behoorlijk onderwijs ontvingen. Doch zij kwamen in de Nederlandse „maatschappij”, zoals die er voor 1940 bestond, behoudens enkele, niet op de hoogste plaatsen van de Europese Nederlanders. Terwijl zij in de Indonesische maatschappij niet tot de eigen bevolking werden gerekend. In alle opzichten namen zij een tussenpositie in. In godsdienstig en cultureel leven, hoewel zij of tot de protestante of tot de rooms-katholieke kerk behoorden en ook in de kerk een ambt vervulden, blijkt toch telkens dat zij een andere vroomheid hebben dan de reformatorische christenen in Europa.

Vóór 1940 hadden de Indonesische Nederlanders, ondanks hun tussenpositie, een redelijke plaats bij het gouvernement en het Nederlandse bedrijfsleven. Na 1949 is vast komen te staan dat voor deze Nederlanders geen plaats meer in Indonesië was, ook al heeft men in de Tweede Kamer indertijd, bij het debat over de vraag of deze Nederlanders het recht hadden om zich hier te vestigen en de overheid de plicht had hen daartoe, ook financieel in staat te stellen, hun recht wel erkent, doch de plicht der overheid min of meer disputabel gesteld.<sup>1)</sup>

Zij die vroeger steunpilaren waren van het Nederlandse gouvernement; zij die na de oorlogsverklaring van Japan als dienstplichtigen werden opgeroepen en evenals de Europese Nederlanders tijdens de bezetting in kampen werden ondergebracht; zij die tijdens de Indonesische revolutie, vol vuur aan de Nederlandse kant streden; zij zijn Nederlanders en kwamen en komen derhalve naar hun patria al hadden maar weinigen dit patria ooit aanschouwd.

Met het bovenstaande is de vraag beantwoord: wie zijn zij die onder de naam van Indonesische Nederlanders hier ge-

komen zijn? In veel opzichten waren zij schipbreukelingen die aan onze stranden zijn „aangespoeld”. En daarmee is eigenlijk ook het dubbele verzoek omtrent belangstelling en aandacht vragen beantwoord.

Er zijn nog Nederlanders die het inzicht moet worden bijgebracht, dat de Indische Nederlanders rechtmatig hier zijn. Soms wordt zachtjes of minder zacht de uitspraak gehoord: Wat doen deze mensen eigenlijk hier? Dat is voor onze Indische Nederlanders een pijnlijke ervaring en daarom werd een poging gewaagd de lezers van Nederlandse Gedachten, voor zover dit nuttig was, uiteen te zetten welke soort Nederlanders de Indische Nederlanders zijn.

Onze overheid heeft, sinds de stroom hierheen kwam, heel veel voor hen gedaan en de ambtenaren die in dit werk betrokken werden, komt een woord van lof toe voor de wijze waarop zij hen geholpen hebben. In een land waarin de woonruimte zo nijpend is, was het een zware opdracht deze tweehonderdduizend onderdak te verschaffen. Verschillende pensions en hotels werden daarvoor aangetrokken en menigmaal te vol gestopt vanwege het ruimtegebrek. Daarover hebben de Indische Nederlanders niet gemopperd hoe moeilijk het was om hier thuis te zijn „in-het-land-van-mest-en-mist”.

Voor de mannen was het zeer moeilijk zich om te schakelen naar een gans andere werkkring dan zij in Indonesië gewoon waren. Velen van hen dienden het Nederlandse gouvernement in ambtelijke functies of het Nederlandse bedrijfsleven in administratieve taken. Aan deze functies is hier in ons land eerder een te veel dan te weinig, zodat zij in andere betrekkingen ook in industrie en ambacht een baan moesten veroveren. Dat dit in onze westerse wereld spanningen teweeg bracht laat zich verklaren.

De vrouwen die hier moesten leren een „hollandse” huishouding op te zetten, die zich moesten richten naar de opvattingen van haar „hollandse” zusters wat betreft de verzorging van het huis, het bereiden van de maaltijden, de aankoop van kleding, de manier van wasbehandeling, hadden het nog moeilijker. Maar zij hebben zich er doorgevoerd al is de Nederlandse spreekwoordelijke properheid door sommigen nog niet in toepassing gebracht.

De kinderen hebben zich als regel goed ingepast in het Nederlandse schoolleven en velen pogen langs deze weg de wedstrijd met de Nederlandse jongens en meisjes te winnen om een plaats in deze maatschappij te verwerven.

Binnen enkele maanden komt een rapport op verzoek van het Departement van Maatschappelijk Werk door deskundigen opgesteld over de assimilatie en integratie der Indische Nederlanders. De ouderen hebben met de inpassing in ons volksleven grote moeilijkheden, sommigen slagen, weer anderen krijgen geen kans meer.

De overheid heeft een zeer belangrijk deel van de zorg voor de gerepatriëerden in handen gelaten van het kerkelijk en particulier initiatief. De maatschappelijke zorg wordt door de Commissie van Maatschappelijk Werk behartigd, tot het tijdstip dat de gerepatriëerden eigen huisvesting verkrijgen. Dan wordt de taak overgenomen door de eigen Nederlandse organen.

De geestelijke verzorging voor de protestantse christenen<sup>2)</sup> is in handen



De oudste en jongste passagier aan boord van de Oldenbarneveld, die Indische Nederlanders uit Indonesië naar Nederland bracht.

gelegd van een interkerkelijke commissie, als onderdeel van de kerkelijke instantie, het contact in overheidszaken, de voortzetting van het sinds de bezetting zo bekende I.K.O. Het bureau is gevestigd Koninginnegracht 81, Den Haag. De Commissie van Maatschappelijk werk is op dezelfde gracht in de Residentie doch op no. 47.

Voor de geestelijke verzorging is een 12-tal predikanten (tot voor kort ook twee vrouwelijke ambtsdragers), dag aan dag bezig. Zij zijn als de twaalf apostelen die rondtrekken van pension naar hotel, naar woonoorden en instellingen waar Indische Nederlanders verblijven, om hen te helpen de weg te vinden in de Nederlandse kerk-situatie. Deze geestelijke verzorgers kennen Indonesië uit eigen waarneming en velen van de Indische Nederlanders zien hun eigen dominee hier terug.

Voor degenen die reeds eigen huisvesting kregen is vanwege de Algemene Diaconale Raad der Ned. Herv. Kerk een commissie in het leven geroepen om de provinciale gerepatriëerde commissies te adviseren en stimuleren. Als de Indische Nederlanders eigen huisvesting hebben verkregen, begint het integratieproces des te sterker op de voorgrond te komen en is de hulp van de diakonie nodiger dan ooit. In de provinciale diaconale commissies en in het landelijk orgaan zijn ook enkele personen uit de gereformeerde kerken bij dit werk betrokken. Het aantal gereformeerde Indische Nederlanders is klein en worden door de kerken ter plaatse goed opgevangen.

De Indische Nederlanders vragen onze aandacht, niet om bekeken te worden, maar om als erkende Nederlanders hier een plaats te verkrijgen en zich thuis te gevoelen. Zij vragen niet om nieuwsgierige belangstelling maar om hartelijk meeleven overal waar ge hen ontmoet. Zij hebben, ook door de wijze waarop zij voor Nederland op de bres stonden, recht op uw waardering. Zij zijn die waardering ten volle waard.

Net als onder de Europese Nederlanders treffen we onder de Indische Nederlanders moeilijke karakters aan; die door de spanningen waarin zij hier kwamen, soms tot moeilijkheden aanleiding gaven. Ook zij hebben uw aandacht, belangstelling en waardering nodig.

Er is een merkbare belangstelling bij verschillenden van hen voor het staatkundige leven. Laten enkele mannen eens huisbezoek bij hen doen. Doch dan moeten zij zich goed op de hoogte stellen van de mensen bij wie men op bezoek komt. Wellicht kunt u hen later eens op een vergadering van de kiesvereniging nodigen. Ook in dit opzicht hebben zij uw aandacht en belangstelling nodig.

J. SCHIPPER

1) De praktijk van de laatste tijd wijst uit dat de overheid in feite dit beginsel huldigt, ook al komen er klachten dat de Nederlandse instanties in Indonesië soms traag werken.

2) De Rooms Katholieke Kerk heeft haar eigen organen ten behoeve van de Indische Nederlanders in het leven geroepen.

## Evenredige

## lastenverdeling

### • Vervolg van pag. 3

dit met zorg moet geschieden en dat het geenszins de bedoeling moet zijn om uitgaven te besnoeien, welke in het algemeen belang niet kunnen worden gemist.

Eveneens is het duidelijk, dat een voortgaand streven naar efficiency tijd kost. Al deze overwegingen in aanmerking nemend en er mede op lettend, dat reeds bij de indiening van de Miljoenennota door de Regering uitdrukkelijk een bezuiniging op de Rijksuitgaven in uitzicht is gesteld, kunnen wij tot geen andere conclusie komen dan dat het thans bereikte resultaat ons tegenvalt.”

De heer Van Eysden vatte zijn standpunt over de verhoging van de vennootschapsbelasting in eerste instantie als volgt samen:

„Een moeilijker zaak vormt de voorgestelde verhoging van de vennootschapsbelasting met 100 miljoen. Een verduubeling van het bedrag, dat de Sociaal-Economische Raad voor directe belastingen heeft voorgesteld, betekent op zich zelf genomen een niet onbelangrijke rem op de investeringen, naast hetgeen door de investeringsafrek wordt bereikt. Daar komt bij, dat in de gedachtengang van de Regering slechts 50 miljoen wordt bepleit op grond van de bestedingsbeperking en 50 miljoen als dekking voor de hogere kosten van het door de Regering voorgestelde landbouwbeleid.

Niettemin heeft deze laatste verhoging van 50 miljoen, indien doorgevoerd, voor de volle 100 procent invloed op de investeringen.

Het feit, dat een dekking van 50 miljoen nodig is, wordt in de nota niet omstandig toegelicht. Deze toelichting zouden wij wel op prijs stellen. Uiteraard zal hierbij meer gelet moeten worden dan op de budgettaire positie. Daar reeds nadere inlichtingen over de kaspositie zijn gevraagd, zullen wij, nadat wij die hebben ontvangen, beter in staat zijn te beoordelen of deze tweemaal hogere vennootschapsbelasting dan volgens het advies van de Sociaal-Economische Raad als onontkoombaar moet worden gequalificeerd. Wij zijn overtuigd, dat met het oog op het structurele beleid, dat voor ons land noodzakelijk blijft, de gang van zaken nauwkeurig moet worden gevolgd. Een te grote afremming in de investeringssector bergt voor onze gehele bevolking te grote bezwaren in zich dan dat in dit opzicht niet grote waakzaamheid in acht genomen zou moeten worden. Dit betekent mede, dat wij iedere verhoging van de vennootschapsbelasting voorshands als een tijdelijke zouden willen beschouwen, waarop zal kunnen worden teruggekomen, zodra de situatie dit noodzakelijk maakt.”



H. M. de Koningin gebruikt de lunch met een aantal gerepatriëerden tijdens een conferentie op de Ernst Sillemhoeve (1953)



## De tas van de postbode en de Arjos

EEN postbode is een interessant man!

Dat geldt voor elke P.T.T.-er, tenminste wanneer hij brieven bezorgt. Interessant om de inhoud van zijn grote tas die hij op zijn route meedraagt, of soms wel meezeult.

Hebt u wel eens nagedacht over de reacties die de door de vlugge posthanden in de brievenbus gestopte brieven bij de geadresseerden teweeg brengt? Een brief van de geliefde... de dag is goed!

... „Wij delen u mede dat inmiddels in de vacature is voorzien"... Weer mis, jammer!

„Airmail" van Maarten in Canada! In zenuwachtige haast scheurt moeder de enveloppe open.

En nu de Arjos.

Elke morgen deponeren de postbode een aantal brieven of briefkaarten in de bus van Dr. Kuiperstraat 3. Wij hebben ze voor u gelezen en soortgelijke reacties gehad, variërend van „fijn" tot „jammer".

VANUIT het hoge Noorden een programma voor de op 9 maart te houden Arjos-meeting in Het Tehuis te Groningen. Prof. Scholten te Utrecht zal daar spreken over „Vraagstukken van de Buitenlandse politiek". „Contact" geeft het Arjos-nieuws uit de provincie Groningen. In dit blad lezen we dat Oldekerk en Nieuwe Pekela weer een Arjos hebben en dat de club te Ten Boer het bijtje er bij neer heeft gelegd. Verder wordt er een hele rij activiteiten vermeld, raadsvergaderingen, forumavonden, conferenties. De secretaresse van het Arjos-district Veenkoloniën schrijft dat er in Musselkanaal een club het levenslicht aanschouwde en een meneer uit Niehove vraagt hoe je dat nu moet aanpakken om een Arjos op te richten. Het antwoord heeft hij al en wij kijken nu elke morgen uit naar een berichtje uit Niehove. Het laatste nieuws uit deze provincie is, dat in Wildervank een club kon worden opgericht, waar onze voorzitter Silvis dit Arjosschip te water liet in tegenwoordigheid van de plaatselijke gereformeerde en chr. gereformeerde predikanten.

HET provinciaal bestuur in Friesland werd onlangs gewijzigd. Drs. de Roos is nu voorzitter en G. Bos secretaris. Eerstgenoemde heeft al enkele jaren zitting in het landelijk bestuur; van de laatste weten we nog niets. Dat zal wel niet lang duren, want een provinciaal secretaris staat nu eenmaal in regelmatig contact met het landelijk secretariaat. De zaak wordt daar goed aangepakt, dat blijkt wel uit het „Nieuws" van de A.R.P.C. Het februari-nummer vertelt ons dat er in Koudum een club werd opgericht die met 44 leden kon starten. In Rinsumageest, Kollum, Joure en Oenkerk worden pogingen ondernomen. Maar helaas, de plaatsen Sexbierum, Beetsterzwaag en Gaast-Ferwoude hebben geen Arjos meer. Zo in een enkel regeltje wordt er dan nog iets geschreven over een kadercursus. Onder de prima leiding van een eigen Arjosman vormt en schoolt men het kader. Dat schrijven ze niet, daar hebben ze geen tijd voor. Maar of het ook belangrijk is!

DRENTHE stuurde een jaarverslag, dat op 9 februari in Assen werd besproken. Voorzitter Holtenbeek Brouwer werd daar opgevolgd door Eleveld, die maar weinig kansen meer heeft om nieuwe clubs op te richten, want de mogelijkheden zijn bijna uitgeput. Vlak voor z'n abdicatie zorgde de oud-voorzitter nog voor een club in Nijeveen. Maar helaas..... de post bracht ook een mededeling dat de club in Elim het hoofd in de schoot legde.

DIT keer geen brief maar een krantenbericht. In een maandblad — wij noemen geen namen — lezen wij iets over een forumavond die in Den Ham (Overijssel) werd gehouden uitgaande van de C.H. jongeren en het streekverband Arjos „Reggeoord". Dat is heus niet het enige wat uit Overijssel binnenkwam. In Enschede, Sibculo en in Mariënborg werden clubs opgericht. In de Noord-Oostpolder is men hard aan het werk en tenslotte een enveloppe die zo maar gewoon tussen het stapeltje zat. Had die postbode echter geweten wat er in zat, nu..... dan was die brief vast en zeker afzonderlijk met een „dienstwagen" bezorgd geworden. „Regeringsverklaring" staat er boven. De Kamper-(Arjos)-regering acht het noodzakelijk dat een zestal punten uit de troonrede, opnieuw aan de orde komen en zet haar standpunt uiteen. Of die gehuwde ambtenares nu mag blijven werken, dat zal die Tweede Kamer daar in Kampen binnenkort wel uitmaken.

(Wegens plaatsgebrek moet de rest van onze provincies in het volgende nummer worden opgenomen).

## Oproep!

De N.V. Levensverzekeringmaatschappij UBO vraagt over het gehele land

## VERTEGEN- WOORDIGERS,

die over voldoende vrije tijd en werklust beschikken om deze Maatschappij, de jongste instelling van de Christelijke Sociale Beweging, te propageren.

Bij deze zich snel uitbreidende instelling worden voor actieve personen goede vooruitzichten geboden.

**Iedere C.N.V.'er  
.....een UBO-polis!**

Brieven aan de Directie, Kromme Nieuwe Gracht 8-10, Utrecht.



\*Voor cliënten buiten Amsterdam vergoeden wij de totale reiskosten!

Ook de dames willen wij mee laten profiteren van onze enorme OPENINGS AANBIEDINGEN

Naast onze keurcollectie van de nieuwste creaties voorjaars- en zomermantels geven wij u, bij aankoop hiervan, een fraaie dito poplin

## REGENMANTEL CADEAU

MANTELS, in elegante modellen geheel naar de laatste Parijse mode

72<sup>50</sup> 82<sup>50</sup> 92<sup>50</sup>

## REGENJASSEN

volkomen nieuwe modellen. Het nieuwste dat KOMI U biedt

47<sup>50</sup> 57<sup>50</sup> 75-

## KOSTUUMS

waarvan elk kostuum een topprestatie

98- 115- 139-

(met 3 jaar garantie)

## SPORTCOMBINATIES

(colbert en pantalon) zoals U ze maar zelden ziet!

79- 89- 109-

Het hart van Amsterdam verrijkt door de OPENING van onze volkomen vernieuwde zaak! NIEUW is het moderne interieur. NIEUW zijn de topprestaties uit binnen- en buitenland! NIEUW is onze bedrijfsleider, een kledingdeskundige met een grondige en jarenlange ervaring!

Nog meer dan voorheen zal KOMI de zaak zijn waarvan iedereen zegt: "DAAR VIND JE EERSTE KLAS KLEDING VOOR BILLIJKE PRIJZEN!" Komt U daarom zelf de collectie, bestaande uit louter topprestaties, bezichtigen.

De sortering, afwerking en exclusiviteit van al onze artikelen zal ieder verbazen en dat deze ondanks de kostbare cadeaus, zo laag geprijsd zijn IS HET GEHEIM VAN „KOMI" ALLEEN!

Ten einde aan onze uitzonderlijke prestatie de grootst mogelijke bekendheid te geven gaat deze OPENING gepaard aan een tot nu toe ongekende

## CADEAU-ACTIE

Iedere koper van een kostuum ontvangt ter kennismaking een bijzonder fraaie

## demi-saison cadeau

terwijl iedere koper van een sportcombinatie of regenjas een fantastisch

## HERENMODEPAKKET

CADEAU krijgt, bestaande uit:

1 poplin overhemd (bekend merk) 1 bijp. zelfbinder en 1 pr nylon sokken

DEZE DEMI-SAISON GRATIS!

Op veelvuldig verzoek van onze lezers verlenen wij deze openingsreclame t.m. 3 april a.s. 's Maandags geopend van 1-6 uur,



TEL. 35958 **Komi**

in het hart van Amsterdam, Dam 4-hoek Nieuwendijk

## Van fabriek aan gebruiker

Door ons enkelvoudig programma, (alleen maar

## GOEDE RIJWIELEN)

zijn wij in staat om U een SCHITTERENDE-GEGARANDEERDE fiets te leveren waarop U 40 à 50 gld. bespaart. Indien U deze advertentie als drukwerk aan ons opzendt, ontvangt U gratis onze prijscourant.

## Apeldoornse Rijwielinindustrie

BRINKLAAN 20 achter — APELDOORN

Koop contant en rechtstreeks van de fabriek dan koopt U voordelig!

Het Hoofdkantoor van de

## Christelijke

## Emigratie Centrale

is sinds 4 maart gevestigd:

Heulstraat 3 's-Gravenhage

TELEFOON 112135 (Voorlichting en organisatie)  
117512 (Directie)

## Kent U VROUWENPOST?

Er wordt wel eens beweerd, dat Nederland geen goed christelijk vrouwenblad bezit. Maar dat is beslist niet juist! Dan heeft men nog nooit Vrouwenpost gezien of gelezen. Vrouwenpost biedt elke maand een keur van artikelen en foto-reportages over onderwerpen, die u als moderne vrouw interesseren: mode, opvoeding, huishouding, woninginrichting, enz. En meer dan dat: Vrouwenpost houdt u op de hoogte van sociale en culturele gebeurtenissen, die voor u als christenvrouw van het grootste belang zijn. Vrouwenpost is een blad, dat u niet moogt missen. Het is royaal en luxueus uitgevoerd en kost f 4,30 per halfjaar.

\*

Kent u Vrouwenpost niet? Zend onderstaande bon dan ingevuld en als drukwerk op aan uw boekhandel of aan ons en u ontvangt gratis en vrijblijvend een proefnummer.

BOSCH & KEUNING N.V. — BAARN

Ondergetekende verzoekt gratis en vrijblijvend toezending van:

een proefnummer van Vrouwenpost.

naam:

straat:

plaats:

## Grote vrouwenbladen - R. Katholiek!

(Overgenomen uit een artikel in De Hervormde Kerk van 12 januari 1957.)

„Over het feit, dat er in ons land en in vele andere landen vrouwenbladen verschijnen, is veel te zeggen. Dat deze bladen een belangrijke plaats kunnen gaan innemen in het leven van vele vrouwen is niet alleen af te meten aan de gretigheid, waarmee elke week het blad uit de bus wordt gehaald, maar vooral ook aan de vraag- en antwoordrubrieken, die elke week enige kolommen in deze bladen in beslag nemen en waarin vrouwen en meisjes hun hart uitstorten met de dringende bede aan de beantwoordster van deze brieven hen toch te helpen met de oplossing van de moeilijkheden waarin ze verkeren.

Achter deze rubrieken gaat een hoeveelheid werk schuil die dicht het maatschappelijk werk benadert. Maar iets, wat de meeste lezeressen en hun briefschrijfters niet weten is, dat de grootste damesbladen van ons land door katholieke uitgeverij de wereld in worden gestuurd. Margriet en Libelle bereiken met hun gezamenlijke oplage van bijna een miljoen exemplaren het leeuwendeel van de dit soort lectuur lezende gezinnen.

Officieel zijn beide bladen neutraal, in werkelijkheid worden zij geleid door in hoofdzaak katholieke redacties. Duizenden mensen zenden — zonder dat te weten — hun meest intieme problemen dus op naar katholieke adviseurs. Wij hebben gezien, dat een belangrijk deel van de vragen in de sexuele sfeer liggen. En juist op dit gebied kan het geloof van de „grote onbekende" bij het beantwoorden van de vragen bewust of onbewust een grote rol spelen. Tientallen jonge mensen bijvoorbeeld vragen de titels van goede boeken over het sexuele vraagstuk. Zij krijgen ze, maar van katholieke auteurs, tenzij uit de brief met zoveel woorden blijkt, dat de schrijfster iets anders wil.

Ik heb over deze kant van de zaak gesproken met een van de dames, belast met het beantwoorden der brieven. Zij bevestigde mij brieven te krijgen uit alle lagen van de bevolking en over de meest uiteenlopende dingen. Zij verzekerde mij ook, dat elk antwoord zoveel mogelijk in de lijn van de desbetreffende brief wordt gehouden. Maar: „Wij kunnen nimmer een antwoord de deur uit laten gaan, dat in strijd is met onze diepste gevoelde principes".

W. de R.-S.

## Bloemistknechten gevraagd

Voor vakopleiding is te Aalsmeer goede gelegenheid.

M. C. van Staaveren — Aalsmeer

Hornweg 24

## Kleding voor het hele gezin



ZWOLL	APELDOORN	AMERSFOORT
Oude Vismarkt	Hoofdstraat	Arnhemseweg
26—28	92—94	9 en 26

## EEN UITKOMST VOOR MAAGLIJDERS

Maaglijders. U kunt weer alles gaan eten. De echte C-R MAAGTABLETTEN zijn weer in Nederland verkrijgbaar.

## C-R MAAGTABLETTEN

geven direct verlichting en zijn pijnstillend.

De echte Amerikaanse C-R Maagtabletten zijn die lichtgele tabletten. Alleen verkrijgbaar bij:

## LOUIS RIETBERGEN

NIEUWE BINNENWEG 400 - ROTTERDAM

Vraagt inlichtingen zonder enige verplichting.

## RIJWIELEN direct van fabriek

f 50.— goedkoper. Eerste klas materiaal en langdurige garantie. Gedurende de wintermaanden op onze reeds zeer laag gestelde prijzen een extra korting: okt. f 12,50, nov. f 14.—, dec. f 14.—, jan. f 13.— en febr. f 12,50. Doe als zovelen profiteer van dit voordeel. Vraag gratis prijscurant met kortingsbonnen.

SIMBA RIJWIELFABRIEK, Naaldwijkseweg 26, 's-Gravenzande Tel. K 1748—673.



**ANCRE HORLOGES**  
DE NIEUWSTE MODELLEN  
IN CHROME - STAAL  
DOUBLÉ EN GOUD

**SIEBEL**

KALVERSTR. 123 - AMSTERDAM  
LANGE POTEN 11 - DEN HAAG  
STADHUISPLEIN 24-26 - R'DAM  
NW. BINNENWEG 227 - R'DAM

## BUREAU VOOR VASTE GOEDEREN

### P. Kraaijeveld

Beëdigd Taxateur  
Bloemstraat 13, UTRECHT  
Kopen en verkopen van huizen, etc. Woningen te koop gevr. voor geldbelegging. Ook worden door ons alle inlichtingen verstrekt omtrent nieuw te bouwen woonhuizen.  
ALLE VERZEKERINGEN

## Mengsels geneeskruiden

samengesteld door de beroemdste natuurgeneesk. artsen en specialisten ook voor uw kwaal leveren wij u a f 3,95 per maandpakket. Naast deugdelijkheid garanderen wij volledige onschadelijkheid. Waaraan u ook lijdt en wat u ook al geprobeerd hebt, wendt u tot ons. Duizenden wanhopigen danken hun genezing aan onze middelen!  
Meldt ons uw kwaal en wij helpen u!

## Kruidenhuis „Flora"

Westersingel 40, Groningen



Met toestemming van de overheid

# ENORME OPRUIMING

**WEGENS VERBOUWING bij BONEWIT**

De steeds groeiende vraag naar Bonewit's kwaliteits HORLOGES en KLOKKEN maakte onze behuizing op den duur te klein. Na uitbreiding zal het ons mogelijk zijn de nieuwste produkten uit Zwitserland enz. op royale wijze te kunnen tonen. Tot zover zijn wij gedwongen op drastische wijze RUIMTE TE MAKEN. Een zeldzame gelegenheid voor u om te profiteren van ONGEKENDE KOOPJES in Bonewit's VERBOUWINGS-OPRUIMING.

### ONDER ANDERE:

Herenhorloges met 1 jaar garantie ...	f 8,50
Herenhorloges met centr. secondewijzer anti-magnetisch, 1 jaar garantie .....	f 10,—
Dameshorloges met 1 jaar garantie ...	f 12,50
10-steens dameshorloges in diverse luxe uitvoeringen .....	f 20,—
15-steens herenbloccaneres, shockproof, normale verkoopprijs f 65.— .....	NU f 25,—
14 Krt. gouden dameshorloges 15- en 17-steens, norm. verkoopprijs f 225 NU	f 85,—
Originele Gebo wekker, norm. verkoopprijs f 10,50 .....	NU f 6,75
Reiswekker in lederen etui, luxe uitvoering, norm. verkoopprijs f 28,50 ...	NU f 14,75
14 Krt. gouden herenhorloges 17-steens van f 285.— .....	NU f 165,—
Chroomstalen, 17-steens waterproof, Incabloc, anti-magnetic horloges met onbreekbare veer van f 69,50 .....	NU f 32,50
Chroomstalen, 21-steens waterproof, Incabloc, anti-magnetic horloges met onbreekbare veer van f 82,50 .....	NU f 38,50

Idem, 24- en 25-steens automatische horloges, van f 180.— .....	NU f 60,—
Idem, 24- en 25-steens, 20 micronen, van f 195.— .....	NU f 80,—
Gouden dames klemhorloges (14 en 18 Krt. goud) met onbreekbare veer van f 375.— .....	NU f 160,—
14-daagse pendules, fraaie uitvoering, norm. verkoopprijs f 69,50 .....	NU f 47,50
8-daagse pendules, in luxe uitvoering, normale verkoopprijs f 42,50 .....	NU f 19,50
14 Krt. gouden autom. herenhorloges 25-st. shockpr., waterpr., Incabloc van f 475.— .....	NU f 225,—
Vierkante hangklokken in eiken- of notenuitvoering, 8-dgs, van f 37,50 NU	f 19,75
Speciale aanbieding: Maand-pendules 2 jr. garantie, van f 42,50 .....	NU f 27,50
Jaar-pendules, 2 jaar garantie van f 89,50 .....	NU f 49,50

Ondanks enorme prijsstijgingen, is alleen BONEWIT in staat tegen deze ongelofelijk lage prijzen te leveren. Alle artikelen tegen bovengenoemde prijzen zenden wij zonder extra kosten onder rembours door geheel Nederland.

Elk horloge wordt schriftelijk gegarandeerd en is gratis 2 jaar verzekerd tegen diefstal, verlies en algehele vernietiging.

EXTRA SERVICE: In onze verbouwings-opruiming mag normaal geruild worden.

ALLE BETAALZEGELS  
WORDEN AANGENOMEN

# Ph. BONEWIT

ALBERT CUYPSTRAAT 166, TELEFOON 79.09.78

Nu ook: KINKERSTRAAT 338 t.o. J. P. HEYESTRAAT, Tel. 129602, A'dam, halte buslijn 17.





### Koop jij wel eens obligaties op afbetaling?

„Dat kan toch niet?”  
„Jawel, beste kerel, dat kan wél! Vanmiddag had ik die relatie van de „1845” bij me op kantoor, je kent hem wel, ik heb al mijn verzekeringszaken bij hem. Het ging over iets nieuws: de Rentegevende erfenisverzekering, bedoeld voor de hogere inkomens. Enfin, hij legde het uit... een behoorlijke rente na afbetaling... de 'obligatie' is bij overlijden volgestort, enzovoort. Je begrijpt de voordelen: er is altijd een erfenis, en als je al wat geld bij elkaar hebt vangt het voor de nabestaanden allerlei kosten en belastingmoeilijkheden op. Je moet maar eens met hem praten, het is een aardige en betrouwbare kerel, die weet wat er op verzekeringsgebied te koop is.”

Uw verzekeringsman - Uw vertrouwensman

### DE NEDERLANDEN

Alle verzekeringen



### SPREKEN

#### in het openbaar

Of dat is aan te leren? Schrijf nog heeden om de gratis brochure over de schriftelijke cursus „Vrij spreken” aan het I.T.P., voorh. Dalmeijer's Cursussen, Afd. NG. 157, Koninginne-weg 182, Amsterdam-Z. 45-jarige ervaring. Erkend door I.S.O.

# Mensen zoeken hun weg

Vervolgverhaal door **DINGENANT RIETZANGER**

Het gevolg van een en ander was tenslotte, dat na achttien dagen de chauffeur die met een steenpuist gekwakkeld had, het ziekenzaaltje genezen mocht verlaten en zijn dienst weer kon hervatten. Op diezelfde dag verscheen een soldaat uit Haarlem om zich te melden bij de luitenant van materiaal. Hij was gestuurd om hier in te vallen voor een chauffeursoldaat, die ziek was.....

De soldaat uit Haarlem werd onder hilariteit van de schrijvers op het bataljonsbureau dank betuigd voor de genomen moeite; met het verzoek, zijn superieuren de aller-vriendelijkste groeten over te brengen, werd hij met een vrijvervoersbiljetje naar zijn onderdeel teruggestuurd.

Jasper verbleef nu eens in de keuken, dan weer op de rustkamer. Men zat met hem in de maag.

Kapitein Elander bleef nog altijd voor hem pleiten op het bataljonsbureau. De luitenant van materiaal zegde alle mogelijke medewerking toe en verklaarde, de daartoe nodige orders met smart tegemoet te zien. Overigens bleef de zaak zoals zij was.

Maar de bulderbas reed Langeveld meer dan ooit na en trachtte het zover te krijgen, dat Jasper gewone dienst bij de infanterie zou gaan doen.

Dat Jasper door de kapitein in hoogst eigen persoon was vrijgesteld van de appels, was de bulderbas een doorn in het oog. Het had onder meer tot gevolg, dat de sergeant-majoor in de onderofficierskantine nog erger dan tevoren zijn gal uitstortte over het reservepersoneel der Koninklijke landmacht. Er was, volgens hem, slechts één categorie werkelijke militairen, dat een latent gevoel van uiterste plichtsbetrachting bezat — dat was het korps beroepspersoneel en daarvan dan weer met name het personeel beneden de rang van officier.....

Zelfs de kolonel, zijnde de hooggeëerde bataljonscommandant, moest het ongeden. De bulderbas verkondigde, dat de kolonel een typische dilettant was, een prul, een militair van nul komma nul, want de sergeant-majoor had met eigen ogen gezien, dat de kolonel een soldaat, die met ongepoetste schoenen op een appel verscheen, niet eens een uitbrander gaf. Wat moest er op die manier van de waardigheid van de koninklijke landmacht terecht komen?

Een bedaarde adjudant gaf de bulderbas de raad, zich te beheersen in zijn uitingen, want zijn oordeel over de bataljonscommandant ging bedenkelijk veel lijken op insubordinatie.

Het was de bulderbas een voortdurende bron van ergernis, dat de soldaat Langeveld niet onder zijn regelrecht gezag stond. Het scheen, dat de sergeant-majoor nog slechts één levensdoel had, namelijk: de dienstplichtige soldaat Langeveld te treffen.

Jasper begreep heel goed, dat hij door de bulderbas gezocht werd. Hij was zo verstandig, uit diens buurt te blijven. Hij was er echter van overtuigd, dat hij vandaag of morgen in handen van de bulderbas zou vallen..... tenzij de mobilisatie tot een einde kwam en hij met groot verlot zou mogen afzwaaien.

Daar zag het niet naar uit. Suus schreef weliswaar opgewekte brieven en de kranten gaven als hun mening, dat Duitsland nog wel zou inbinden, doch ondertussen duurde de oorlogstoestand voort.

Toch hield Jasper vol.

Herhaaldelijk schreef hij verzoekjes om chauffeursdiensten te mogen verrichten en kapitein Elander informeerde telkens bij de betreffende officier, hoe ver hij al gevorderd was in zijn pogingen om Langeveld te laten plaatsnemen achter het stuur van een bataljonsvrachtwagen.

Het werd een vervelende geschiedenis. Jasper, die op het bataljonsbureau nu algemeen de wandelende administratieve vergissing genoemd werd, — de w.a.v. — werd langzamerhand de schrik van de administrateur.

Maar op zekere dag kwam er een schrijver van het bataljonsbureau bij de keuken.

„Is de w.a.v. hier?”

„De wat?”

„De wandelende administratieve vergissing Langeveld, Jasper. Moet terstond op het bureau komen!”

„Hier niet gezien, brigges. Hij zal wel op de rustkamer rondhangen.”

Dus ging de schrijver naar de rustkamer.

„Is de w.a.v. hier present?”

„Ja!” brulde Jasper. Hij sprong op en zei: „Eindelijk! Kan ik eindelijk chauffeur worden, brigges?”

„Of je even meegaat naar het bureau.”

Jasper volgde de schrijver. Gelukkig, nu zou het lanterfantanten afgelopen zijn en zou hij weer een autostuur in zijn handen krijgen.

Hij meldde zich op het bureau.

„Langeveld present!”

„O juist, ben je daar weer eens. Er is een biljet. Moet worden ingevuld en opgestuurd naar jouw oorspronkelijke legeronderdeel. Of je kunt autorijden, hoe lang je reeds een rijbewijs bezit, of je enig verstand hebt van diesselmotoren.....”

„En rijbewijs natuurlijk insluiten.” onderbrak Jasper teleurgesteld de sergeant-administrateur. „Het oude liedje, ik ken het al.”

Toen kapitein Elander een dag of tien later weer eens informeerde hoe het stond met de kansen van soldaat Langeveld, bromde de bataljonsadministrateur:

„We zullen hopen, dat we niet in oorlog raken, kapitein. Maar we zouden dan in ieder geval dit éne voordeel hebben, dat het vraagstuk van Langeveld, w.a.v., tot een oplossing zou komen.”

Er kwam inderdaad oorlog.

### HOOFDSTUK II.

Op de achtste mei negentienhonderdveertig verkeerde het depôtbataljon plotseling in grote spanning.

De troepen te velde en in de kazernes waren weer eens geconsigneerd en er gingen wilde geruchten van mond tot mond. Het scheen nu ernst te worden. Of was het weer loos alarm? Tenslotte was er reeds vaker het bevel van consignering geweest, terwijl ook op een zondag eens het bevel door de radio afgekondigd was, dat al de militairen die met klein verlot waren, per eerste gelegenheid naar hun onderdeel dienden terug te keren. Er was die zondag enige verwarring geweest, maar 's maandags bleek de toestand weer minder gespannen te zijn en zo was alles met een sissers afgelopen.

Maar thans bleek de zaak toch wel ernstiger te zijn.

De bataljonscommandant liet zich door zijn oppasser op de altijd vitterige Mina helpen, waarna hij zich vanaf zijn koolzwarte merrie tot de aangetreden compagnieën richtte. Hij deelde mede, dat de internationale toestand momenteel verslechterde en dat de mannen zich moesten voorbereiden op eventualiteiten. Leve de Koningin! Leve het vaderland!

Een paar uur later bleek, dat die eventualiteiten onder anderen bestonden uit plannen om het depôtbataljon achter de hollands waterlinie terug te trekken. Want dit bataljon, dat voor het grootste deel bestond uit buitengewoon dienstplichtigen — mensen, die tevoren niet gediend hadden omdat zij broederdienst hadden genoten — was niet voldoende geoefend. De buitengewoon dienstplichtigen waren nog slechts enkele maanden onder de wapenen en dus niet gevechtssklaar. Er moest uiterste zuinigheid worden betracht met de mensen die in depôt gehouden werden en dus was besloten, achter de veilige waterlinie terug te trekken.

Er volgden orders en tegenorders.

Er moest ingepakt worden. Men moest met gevechtssklare bepakkings aantreden. Men moest niet met gevechtssklare bepakkings aantreden. Men moest in het tweede tenue — het alledaagse pakje — op een appel verschijnen. Men moest in het eerste tenue, dus op z'n zondags, op het betreffende appel verschijnen. De bataljonscommandant zou het appel afnemen en inspectie houden. De bataljonscommandant zou het appel niet afnemen. Er zou géén inspectie gehouden worden. Er zou inspectie gehouden worden door de compiescommandanten. Er zou buiten geïnspecteerd worden. Er zou op de soldatenkamers geïnspecteerd worden. Er zou in 't geheel geen inspectie gehouden worden. Er zou geen appel meer gehouden worden. Jawel, er zou wél appel zijn..... (Wordt vervolgd)

## Nederlandse bedrijven in woord en beeld

### \* Strijd en tegenslag (III) \*



Foto links: onderheid riool in de Van Eeghenstraat te Amsterdam.

N.V. Aannemersbedrijf voorheen

**H. DE BAAT**

Directie: E. C. de Baat - T. H. de Baat

Kantoor: Ceintuurbaan 179, Amsterdam. Telefoon 798604 - 53257

INTUSSEN had het bedrijf een steeds breder vlucht genomen. Naast het transport was ook de zelfstandige handel in grond, zand, stenen etc. gekomen. Maar ook de uitvoering van allerlei werken werd ter hand genomen. Bouwrijp maken van gronden, rioleringen, wegen en straten aanleggen, maar ook de bouw van loodsen en bruggen en de aanleg van spoorwerken werd door De Baat aangenomen. In Amsterdam lag wel het zwaartepunt van deze werkzaamheden.

De moeilijkheden bleven echter niet gespaard. De crisistijd had zijn zwarte schaduw over Nederland gelegd en ook het bedrijf van De Baat ondervond de gevolgen ervan.

De concurrentie was moordend. Grote verliezen werden geleden. Herhaaldelijk scheen het of de toelag van de concurrenten — het ging toen niet zo zachtzinnig toe — om het bedrijf te gronde te richten zou gelukken. Maar De Baat hield vol, geholpen door zijn zoons, die al heel vroeg leerden om in lange en zware arbeid de schouders mee onder het werk te zetten. De oorlogstijd vormde een moeilijke periode. Materiaal had men na de oorlog bijna niet meer en zodoende moest er een nieuw begin gemaakt worden. Twee zoons — Eduard en Teunis — stonden voor deze moeilijke taak, want Hendrik de Baat was in 1943 overleden.





# NEDERLANDSE GEDACHTEN

OFFICIEEL WEEKBLAD VAN DE ANTI-REVOLUTIONAIRE PARTIJ

Ook voor de overheid geldt:

## De schouders eronder!

DE punten van geschil tussen het Kabinet en verschillende groepen in de Kamer hebben betrekking op drie zaken.

In de eerste plaats op het punt dat een stijging van de melkprijs met 10 cent per liter voor de lagere inkomens een te sterke belasting vormt. Eigenlijk is iedereen het daar wel over eens. Maar men verschilt over de wijze waarop een vermindering der verhoging moet worden gefinancierd.

Het tweede punt heeft betrekking op de blokkering der eigenaarslasten. Daarbij is er een wezenlijk verschil tussen de voorstanders van de motie-Biewenga en de regering. Een verschil dat betrekking heeft op de appreciatie, 1e van de blokkering als zodanig en 2e van de aan de deblokkering verbonden voorwaarden, maar het is tenslotte ook een verschil over de wijze waarop een eventueel niet-blokkering financieel zou moeten worden opgevangen.

Ik zou voorop willen stellen dat er over het overgrote deel der voorstellen van de regering overeenstemming is. Ook wat de a.r. betreft. Het is niet mooi. Het is niet prettig. Wij hebben tegen tal van onderdelen bezwaren. Maar we zijn er van overtuigd dat er bestedingsbeperking moet komen en dat wij daar allen contribuabelen, consumenten, bedrijfsleven, hogere en lagere overheidslichamen aan hebben bij te dragen.

Vandaar dat ook wij, evenals anderen in de Kamer, over tal van bezwaren heen gestapt zijn.

Ik noem de opschorting van de investeringsaftrek een zaak, waartegen wij bezwaar hebben, omdat zij de ontwikkeling van ons produktieapparaat, waar Nederland het in de toekomst van hebben moet, remt, maar die wij aanvaarden, noodgedwongen, omdat er nu eenmaal wat gebeuren moet.

Hetzelfde geldt voor de verhoging van de vennootschapsbelasting, waaraan gelijksoortige bezwaren verbonden zijn, maar waarbij wij over onze bezwaren heen stappen.

Ik noem vervolgens de verhoging van de kostprijsverhogende belastingen, waartegen de heer Van Eysden grote bezwaren heeft ontwikkeld in eerste instantie, maar waartegen wij ons aanvankelijk verzet hebben laten varen.

Ik stel dit uitdrukkelijk zo, om de punten van verschil, die gebleven zijn, in relatie te kunnen zien tot het geheel.

Wij aanvaarden de gedachte der bestedingsbeperking. We aanvaarden de door de regering daarvoor gestelde omvang.

Maar er is bij de punten van verschil, die gebleven zijn, één punt — men zou het zelfs een zelfstandig punt kunnen noemen — dat ons dwars zit en dat ons hoog zit. Het is dit dat in het plan dat de regering ons voorlegt, de beperking der uitgaven in de sector der rijksoverheid — voorzover die niet betrekking hebben op de investeringen — ons te laag voorkomt.

Wanneer de bestedingen beperkt moeten worden dan moet de overheid daarin duidelijk en op spectaculaire wijze voorgaan. Dat is de enige manier om voor het volk dat men beperkingen oplegt deze aanmerkelijk te maken. Wanneer er iets van de fleur van het leven af moet dan moet de overheid bereid zijn ook harerzijds iets van die fleur te laten vallen. Als men las-

ten oplegt, die zwaar zijn om te dragen, dan moet het duidelijk zijn dat degene die ze oplegt ook zelf bereid is die lasten niet maar met een vinger aan te roeren, maar daar zelf volledig de schouders onder te zetten. En dat missen wij te zeer in deze nota. En de beide moties hebben dit gemeen, dat zij beogen die schouders der overheid duidelijker, uitgesproken en meer onder die lasten te zetten.

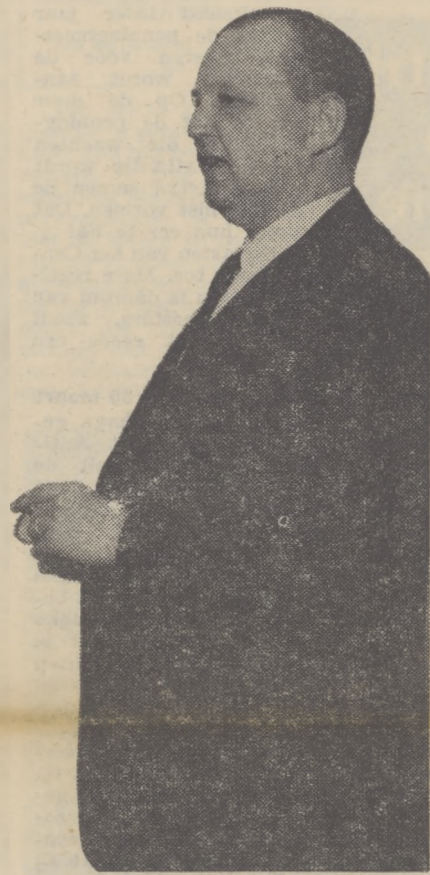
Het komt mij voor dat dit uit politiek, uit zedelijk oogpunt noodzakelijk is.

Nu heeft de regering op dit gebied inderdaad het een en ander

*Bij de afsluiting van de bestedingsdebatten heeft Dr. Bruins Slot in de Tweede Kamer de hierbij opgenomen rede gehouden*

in uitzicht gesteld. Maar ze zegt: wij weten nog niet wat het oplevert en men moet daar toch vooral niet te veel van verwachten. De Minister van Financiën heeft er op gewezen dat de apparaatssector van de Overheid maar een betrekkelijk gering stuk — gering in verband met het geheel der uitgaven — van de overheidsuitgaven uitmaakt.

En hij heeft gezegd: Bezuiniging door de overheid snijdt ook altijd in het vlees van derden. En hij heeft een hele reeks voorbeelden genoemd, waarbij de beperking zeer odieus zou zijn. Dat is zo. Mijnheer de Voorzitter. Maar het gaat er niet om de onderwerpen te vinden waarbij de beperking zo hinderlijk mogelijk, maar waarbij ze zo weinig hinderlijk mogelijk zou zijn. Dit deel van het betoog van de minister was dan ook weinig overtuigend.



Dr. J. A. H. J. S. Bruins Slot

In eerste instantie heeft de regering dan ook in hoofdzaak gezegd dat de verschuivingen waartoe ze bereid is binnen het kader van het geheel, belastingverhogingen zouden moeten betekenen. Ze eiste daarbij van de Kamer een integrale financiële dekking, die nu reeds exact en in details aanwijsbaar zou moeten zijn. Nu is het bedrag dat met de beide moties gemeoid is een bedrag van een dikke honderd miljoen. En daarvan zegt de regering tot de Kamer: Ik wil van u boter bij de vis. Ik wil dekking van u en met de vage indicatie: U moet dat vinden in verdergaande beperking van overheidsuitgaven, neem ik geen genoegen. Ik heb van de heer minister-president begrepen dat de regering hierin een „wezenlijk element” van het geheel in het geding acht, dat moet worden aanvaard.

Mijnheer de Voorzitter. Ik kan dat niet als redelijk zien. Het is namelijk niet zo dat de regering tegen bezuinigingen in de overheidssector bezwaar maakt. Ze wil die bezuinigingen mee laten tellen en eventueel aftrekken van de anders nodige belastingverhoging. Het kan daarom hier bij deze nota niet gaan over het precies vaststellen van de cijfers.

Het kan hier slechts gaan om het bepalen van een algemene richtlijn. Die algemene richtlijn zou volgens ons moeten luiden: zoek de honderd miljoen op te vangen door verdergaande beperking der overheidsuitgaven. De regering kan dat nu niet detaille-

ren. De Kamer kan het nog veel minder. Het is ook haar taak niet. Maar als de regering de algemene richtlijn meekrijgt en aanvaardt, komt het met die detaillering en de uitvoering daarvan natuurlijk terecht. En dat is wat wij wensen. En dan zal dat heel wat minder griezelige gevolgen hebben dan de Minister van Financiën de Kamer bij zijn oratorisch-vragenderwijs gestelde voorbeelden, wilde suggereren.

Ik verheel mij daarbij niet, Mijnheer de Voorzitter, dat hier een verschil in principiële gepredisponneerdheid tussen de P.v.d.A. en ons naar voren komt. Belastingheffen gaat een socialist gemakkelijker af dan ons. En ik ben overtuigd dat dit verschil by de benadering van deze kwestie een grote rol speelt.

Ik ben overtuigd dat de regering en dat met name de Minister van Financiën, de efficiëncy in de overheidstaak sterk wil bevorderen. Bezuinigingen daaruit voortvloeiende zal hij gaarne aanbrenge-

Mijnheer de Voorzitter. Als men daarbij intern niet al te veel de heilige huisjes ontziet zal de minister al een heel eind kunnen komen. Maar verder, Mijnheer de Voorzitter, wil ik nog dit opmerken: als het gaat om het hanteren van de schatkist voor wat men dan voor goede doeleinden houdt, brengt het socialisme een royale hand mee. Liever dan die royaliteit wat af te zwakken, draait men de belastingschroef wat sterker aan.

Daar spreekt een verschil in staats- en maatschappijopvatting in mee, een verschil ook in de waardering van wat individu en groep in die maatschappij tot taak hebben.

Ik zie in dit geschil over die honderd miljoen dit verschil van opvatting naar voren komen. Ware dat niet zo, dan behoefde de regering over die moties en over het vergelijkenderwijs luttel bedrag dat er mee gemeoid is, de zaak niet zo op scherp te stellen. En daarom is dit voor ons een principiële zaak. Als ik dat misheb, Mijnheer de Voorzitter, dan kan de regering mij spoedig uit de droom helpen, door de moties te aanvaarden.

Ik wil nu nog iets zeggen over de motie-Biewenga. De zaak is toch deze: De regering erkent dat ten onrechte in het verleden bij de kostprijsberekeningen voor het vaststellen der garantieprijsen de eigenaarslasten niet voldoende zijn meegeteld. De regering heeft dus wat goed te maken. Zij erkent dat door ze nu wel mee te tellen. Maar als het puntje bij paaltje komt als hier de boter bij de vis moet ko-

• Vervolg op pag. 3



## Conferentie voor bestuurders van

# VAKBONDEN

- \* *Amendementen op het concept beginsel- en algemeen staatkundig program kunnen uiterlijk tot 23 maart a.s. worden ingestuurd.*
- \* *Penningmeesters: wij vragen om een voorschot!*
- \* *Wij vragen u het abonnementsgeld voor het tweede kwartaal reeds nu te gireren.*

De kiesvereniging in Naaldwijk is een actie begonnen om het ledenaantal te vermeerderen en die actie is met een verheugend resultaat bekroond. Bedroeg het aantal leden reeds 295, en dit aantal is vergelijkenderwijs niet laag — er werden 34 nieuwe leden ingeschreven. Dit is een eervolle vermelding waard. Maar tevens werden 3 nieuwe abonnementen op Nederlandse Gedachten verkregen, zodat dit er thans 82 zijn, of wel rond 25%. Het kan dus. Het wordt door de praktijk bewezen. Trouwens het Westland is over het algemeen goed wat de organisatie betreft.

Ook van uit Limburg bereikte ons een goed bericht. In Limburg, waar onze geestverwanten zo verspreid wonen, ligt het voor de organisatie veel moeilijker. Maar dat ook daar nog iets kan worden bereikt blijkt uit de mededeling, die we van „Geleen” ontvingen. Het is een kleine kiesvereniging met tot nu toe 38 leden. Maar een goed gevoerde actie leverde 25 nieuwe leden op, zodat nu het aantal van 63 is bereikt. Mits men er de schouders maar onder zet. Ook Geleen hartelijk dank.

TOT 1 maart jl. was er gelegenheid amendementen in te dienen op de ontwerpen van het nieuwe Beginsel- en Algemeen Staatkundig Program. De procedure is bekend. Gevraagd is van de kiesverenigingen dat zij in deze winter de ontwerpen zullen bekijken en haar opmerkingen zullen inzenden. In de volgende maanden zal dan het Centraal Comité mede aan de hand daarvan het definitieve voorstel voorbereiden. Daarna kunnen officieel volgens de staten amendementen worden ingediend. De bedoeling van deze procedure is in tweede instantie de werkzaamheid te vereenvoudigen. Dan moet het alleen om enkele hoofdzaken gaan er niet meer over allerlei kleinigheden. Dat is tenminste de bedoeling want niemand wordt in zijn rechten gekrenkt. Een 35-tal kiesverenigingen hebben thans gereageerd. Maar al die uitvoerige brieven vormen samen reeds een boekdeel. Dit moet nu in de komende maanden worden bestudeerd. Zijn er echter nog kiesverenigingen die alsnog opmerkingen willen inzenden dan kan dat. Maar dan moeten zij haast maken. Op 23 maart a.s. wordt de zaak afgesloten. Haast u dus!

WIJ verzoeken de abonnees die hun abonnementsgeld per kwartaal en per giro betalen die voorzoveel het het tweede kwartaal betreft nu reeds te gaan doen. Het bedrag is f 1.65. Het gironummer is 89673 ten name van de Anti-Rev. Partij, Den Haag. U bespaart hoge incassokosten. U bespaart ons veel administratie! Bij voorbaat vriendelijk dank!

DOOR de verhoging van de contributie zijn de bedragen, die de kiesverenigingen moeten afdragen aan het Centraal Comité verdubbeld. Voor een goede gang van zaken is 't nu nodig dat in afwachting van de definitieve afrekening reeds voorschotten worden betaald. Wij verzoeken dan ook de penningmeester dringend om hun medewerking. Ook wat dit betreft verbetert langzamerhand de toestand. Het aantal kwitanties verminderd ieder jaar omdat de penningmeesters gireren vóór de kwitantie wordt aangeboden. Op de duur het zo dat de penningmeesters, die wachten tot de kwitantie wordt gepresenteerd samen de zware lijst vormen. Dat komt hun eer te na!

De lasten van het Centraal Comité nemen toe. Meer regelmaat in de inkomsten is daarom van betekenis. Penningmeesters, zendt voor de zomer begint reeds een bedrag.

OP vrijdag 29 en zaterdag 30 maart a.s. wordt te 's-Gravenhage gehouden een conferentie met Anti-Revolutionaire voormannen uit de Christelijke Sociale Beweging. Dit soort conferenties werd ook vroeger herhaaldelijk georganiseerd. Het thema is ook nu de versterking van de samenwerking der Christelijke organisaties in het algemeen en bevordering van de Prot. Christelijke invloed op ons volksleven. Het is goed dat daarover van gedachten wordt gewisseld. Het is trouwens ook van betekenis voor de nieuwe leiding van onze partij, die daardoor wordt geconfronteerd met de verschillende facetten van onze partij. Het vorig jaar is een conferentie gehouden met de landbouwers. En zoals men weet, staan meer conferenties op stapel. Het is goed dat zij worden gehouden.

HET jaarverslag van de partij wordt nu voorbereid. Het ligt in de bedoeling dat daarvoor een kort overzicht wordt opgenomen van de Kamercentrales. Verschillende Kamercentrales zonden reeds een jaarverslag in, maar nog niet allen. Meer dan een kort overzicht kan het niet zijn. De voornaamste punten waar het om gaat zijn:

- 1e. de samenstelling van het bestuur;
- 2e. organisatorische activiteit, vergaderingen, sprekers, conferenties, contactorgaan etc.
- 3e. verkiezingsactie — ook wat de kosten betreft;
- 4e. financiën (o.a. de hoogte van de afdracht).

Meer dan één pagina druks is niet beschikbaar. Is het nu niet veel beter dat de secretarissen der Kamercentrales dit zelf doen, dan dat op het bureau uit het jaarverslag een resumé wordt gemaakt. De medewerking der secretarissen wordt hiervoor ingeroepen.

## Stroomversnelling gepasseerd

NA een debat van verscheidene dagen kan het Kabinet herademen. De stroomversnelling is gepasseerd. Het rustige water is weer bereikt. En het spreekt vanzelf, dat we nu trachten, de situatie nog eens te bekijken.

De Nota betreffende de bestedingsbeperking was een stuk van het gehele Kabinet. Het bevatte twee belangrijke onderdelen: een analyse van de situatie en een aankondiging van de door de Regering te nemen maatregelen.

Achter deze nota staat een ander stuk, het advies van de S.E.R., dat wil zeggen van het georganiseerde bedrijfsleven. En zonder aarzeling kunnen wij zeggen, dat advies en nota, wat de grote lijn betreft zowel wat de analyse van de toestand als wat de therapie aangaat, in sterke mate overeenstemmen. Dat wijst er op, dat maatregelen ter beperking van de bestedingen kunnen gebaseerd worden op een visie, die vrij algemeen wordt gedeeld. Dat vergemakkelijkt de taak van het Kabinet. Het heeft het veel minder moeilijk dan de kabinetten-Colijn, die van uur tot uur vrijwel op elk punt door een scherpe oppositie werden bestreden. Het nood-kabinet Drees heeft een taak, die in een „zakelijke” sfeer kan worden bekeken.

NATUURLIJK mits het Kabinet en de afzonderlijke ministers daartoe zelf medewerken. De poging van Minister Hofstra om in enkele zinnen, even onnodig als onjuist de huidige politiek te plaatsen tegenover het beleid-Colijn, was hier een kwaad exempel. En de heer Hazenbosch heeft niet alleen de A.R. Partij een dienst bewezen, maar ook de zuiverheid in de geschiedschrijving, toen hij Minister Hofstra met kracht van argumenten en gedragen door een warme overtuiging bestreed.

Maar niet alleen Minister Hofstra maakte het onnodig moeilijk, ook Minister Mansholt bereed een eigen paard.

Hij wilde een deel van het bedrag, dat ook volgens hem eerlijk aan de landbouw toekwam, blokkeren, vasthouden dus, ten einde er een saneringspolitiek mee te kunnen bedrijven. In deze zin, dat het departement zou zeggen tot de landbouwers: „Wij hebben nog geld in kas, dat u toekomt, maar u krijgt het niet, tenzij voor bepaalde bestedingen, te ónze genoeg, onder óns toezicht, naar ónze inzichten, via ónze organen, of via organen, die wij machtigen”.

Maar Minister Mansholt heeft dat laten schieten. Tot droefheid der socialisten. Hij heeft het gedaan via het niet-originele maar wel duidelijke beeld van de hond en de staart. De 50 miljoen voor de boeren is de hond; als die gered is, wil de Minister het bestje wel couperen, zodat de staart (de sanering van de landbouw via de gerichte besteding) verdwijnt. Er is veel discussie over dat couperen van honden als werkzaamheid in een schoonheidssalon voor honden. De dierenbescherming komt er aan te pas. Maar hier had de politiek meer recht om mee te spreken. Want de socialisten vinden juist die prachtige staart het voornaamste, die waaierende grote pluim. Die is er af. Minister Mansholt heeft het zelf gedaan.....

Het bezwaar kan nu nog alleen gericht zijn tegen de blokkering zelf. Maar dat is géén bezwaar tegen een socialistische methode. Eerder een bezwaar tegen een schuldenaar, die zegt: „ik blokkeer uw vordering, want ik ben krap bij kas, en u kunt best wachten”. Niemand kan dat in redelijkheid op zich zelf socialistisch noemen.

Intussen is men het over de grote lijn in de te volgen politiek wel eens. Daartoe heeft Minister Zijlstra een belangrijke bijdrage geleverd. Zijn rede was knap, eerlijk, sterk in argumenten en in duidelijkheid van voorstelling.

ZIJN we nu voorgoed in kalm water. Waarschijnlijk niet. Het kabinet-Drees blijft een nood-kabinet. De fracties „staan vrij”, en dat dit geen frase is, bleek juist bij dit debat duidelijk.

En de maatregelen, waarover nu nog alleen maar moties werden opgesteld, komen straks in wetsontwerpen voor de kamer. Dan begint het „gemeen overleg” met de Staten-Generaal. En dan zal elke maatregel worden getoetst, niet alleen op zijn principiële merites, maar ook op zijn praktische bruikbaarheid.

Wanneer dan niet van beide kanten van de zijde van de Kamer en van de Regering, de volle bereidheid aanwezig is tot wezenlijk overleg, in sterk verantwoordelijkheidsbesef jegens het waarachtig belang van het volk, dan zouden wij een soort van querilla-oorlog krijgen, die het land schaadet. Of een botsing van starre standpunten.

De A.R. partij heeft hier geen gemakkelijke taak. Zij heeft nooit gearzeld, mee te werken aan onaangename maatregelen, wanneer zij die nodig achtte. Zij heeft er ook nooit tegen op gezien, die maatregelen bij de ware naam te noemen.

Zij is bereid mee te werken, mee te overleggen tot heil van het land. En dat houdt ook in, dat zij nauwlettend zal toezien, zal blijven toezien, dat niet via „noodmaatregelen” een politiek wordt gevoerd, die geruisloos overschakelt naar socialisme.

Waarbij het duidelijk is, dat zij daarmee nooit als het bij de handse paard zullen kunnen of willen draven naast het liberale ros. Wie dat zou menen, zou slecht op de hoogte zijn. Een Christelijke politiek is economisch en sociaal heel wat anders dan wat officiële en niet-officiële liberalen bepleiten.

De A.R. partij heeft een eigen beginsel, dat en in de Kamer en in het Kabinet bevruchtend zal blijven werken.

## NEDERLANDSE GEDACHTEN

onder redactie van H. Algra (voorzitter), R. Gosker, Jac. S. Hoek, Prof. Dr. J. J. de Jong, S. J. Jonker, A. R. de Kwaadsteniet, J. D. Troostheide.  
Secretaris: G. J. H. Griffioen.  
ADRES VAN REDACTIE EN ADMINISTRATIE: Dr. Kuyperstraat 3, 's-Gravenhage. Telef. K 1700-115935. Giro 89673. VOOR ADVERTENTIES: Kon. Wilhelminalaan 34, Leidschendam, Tel. K 1761-1646.  
ABONNEMENTSPRIJS f 6.50 per jaar, f 1.65 per kwartaal, giro 89673.  
STUDENTENABONNEMENT f 4.— per jaar LOSSE VERKOOP f 0.20.

**BOERHAAVE**  
VAN 1907

Heemskerckstraat II

's-Gravenhage

Telefoon 330905

**DE**

aangewezen Verzekering-  
Maatschappij  
**ONGEVALLEN  
ZIEKENHUISVERPLEGING  
OPERATIE  
WEREELDKSE UITKERING BIJ  
ZIEKTE**

Vraagt prospectus!

★ **G A R A N T I E S T A N D V E R F**  
OERSTERKE VERF VOOR ONDERHOUDSWERK  
5 JAAR SCHRIFTELIJKE GARANTIE

LAK- EN VERNISFABR. WED. BOONSTOPPEL & ZN. NV. WADDINXVEEN



• *Vervolg van pag. 1*

men geeft de regering niet thuis. Dan worden de eigenaarslasten geblokkeerd, nog wel met een gerichte besteding als voorwaarde voor deblokkering. Mijnheer de voorzitter, zowel deze voorwaarde als de blokkering — sec is voor ons niet te aanvaarden.

Men heeft de blokkering een temporisering in de uitbetaling genoemd. Wij zijn van mening dat die blokkering niet nodig is. Wanneer men doet wat wij vragen op het gebied van de beperking der overheidsbestedingen, en daar heeft men in dit geval tot 1958 de tijd voor, dan is heel dit blokkeren overbodig.

**En, Mijnheer de Voorzitter, als de blokkering overbodig is, dan is zij zeker onjuist en door en door onrechtvaardig. Want men blokkeert gelden die van een ander zijn en die die ander, volgens eigen zeggen der regering, al lang had moeten hebben. Ik zou wel eens willen weten wat voor rechtsgrond men daarvoor kan aanvoeren. Die grond zal moeilijk te vinden zijn, gezien ook het feit dat hier een uitgesproken discriminatie van een bepaald soort van kapitaalbezit aan de orde is. Mijnheer de Voorzitter, Kan men hier ook niet spreken, zoals dr. Dippel het in Socialisme en Democratie deed, met betrekking tot de huren, van een uit een ideologie-stammend sentiment tegen een bepaald soort bezitters? Een ideologie, die bepaald niet a.r. is.**

Het is om dit alles dat mijn politieke vrienden en ik tegen deze blokkering overwegend bezwaar maken.

*Tenslotte, Mijnheer de Voorzitter, iets over het algemeen politiek aspect van de zaak. Wij staan tegenover dit Kabinet en tegenover hetgeen het voorstelt vrij. Wij bezien haar voorstellen op de merites der zaak. En wij stuiten bij de benadering door het Kabinet van de voorgestelde moties op een principieel verschil. Een verschil, dat het Kabinet, naar het ons voorkomt, gemakkelijk kan oplossen. De minister-president heeft echter van de dingen, waar wij bezwaar tegen hebben, gesproken als van een „wezenlijk element” der regeringsplannen. Ik hoop dat de regering alsnog zal kunnen overwegen aan onze bezwaren tegemoet te komen. Ik vraag mij af of juist een Kabinet van deze gemengde samenstelling geen oog moet hebben voor de realiteit en het gewicht van onze bezwaren.”*

\* \* \*  
\* **Ehrhard**

De fervente antidirigisten doen telkens weer een beroep op Ehrhard, de man van de sociale markteconomie, de ongetwijfeld bekwame minister van Economische Zaken in Duitsland, die slag op slag als een paladijn der vrije economie wordt voorgesteld.

Maar ook in Duitsland worstelt men met moeilijkheden. De minister heeft verklaard: op onverantwoordelijke wijze wordt in de laatste tijd in West-Duitsland de op zich gunstige economie overtrokken. Men streeft er kennelijk naar de welvaart niet voor 100% maar voor 110% onder elkaar te verdelen. Goed, dan verklaart de minister „met dirigistische maatregelen komt men er niet” etc. Maar intussen verklaart hij oorlog aan lonen- en prijzenstijging. En hij doet dat straf. Want ook in Duitsland moet de lonen-prijzen spiraal worden voorkomen en dus werd reeds een verzoek van de bakkers en de broodindustrie om de prijzen te verhogen categorisch afgewezen.

Wij beloven u, aldus Ehrhard, dat wij u van nu af aan het leven zo moeilijk mogelijk zullen maken in het belang van de economie en dus in uw belang. Ik heb besloten thans alle beschikbare middelen aan te grijpen om de innerlijke en uiterlijke stabiliteit van het geld en de economie te verzekeren.

Dat is duidelijke taal!

Toch zal niemand Ehrhard van dirigisme beschuldigen.



**Dr. Hazenbosch**

„Mijnheer de Voorzitter! Nu ik de naam van Minister Hofstra heb genoemd, kom ik als vanzelf tot het derde punt. Minister Hofstra heeft in zijn rede — ik neem aan: privé en niet namens het Kabinet — gesproken over wat hij noemde de bezuiniging à la Colijn.

De Minister van Financiën heeft ons doen zien, dat er tussen de door hem voorgestane politiek en die bezuinigingspolitiek à la Colijn toch wel een heel groot verschil bestaat. Toen, aldus de Minister, was het budgetpolitiek, was het bezuiniging op de begroting, en dit was in die situatie helemaal mis. Wat ik mij nu voorstel te voeren, zo zeide de Minister van Financiën, is niet een budgetpolitiek à la Colijn, maar een nationale politiek.

Mijnheer de Voorzitter! Ik heb uit de beschouwing van Minister Hofstra begrepen, dat hij die budgetpolitiek van Colijn en de zijnen daarom met zoveel kracht van de hand wijst, omdat zij werd gevoerd in een situatie van laagconjunctuur en men in een situatie van laagconjunctuur nu net precies niet moet bezuinigen op de overheidsuitgaven. Dit zo zijnde, Mijnheer de Voorzitter, moge ik in bescheidenheid de opmerking maken, dat men in de situatie van nu, de hoogconjunctuur, het bezuinigen op het overheidsbudget dan wel van bijzondere betekenis moet achten. In dit opzicht zou Minister Hofstra, gesteld voor de problemen van vandaag, van de heer Colijn zeker nog heel veel kunnen leren.

Ik zou de heer Minister echter willen vragen, of hij nu oprecht meent, dat de zaak van de bezuinigingspolitiek à la Colijn, zoals hij haar noemt, inderdaad met twee volzinnen kan worden afgedaan. Wat ik in het standpunt van de Minister heb gemist, is het volslagen buiten beschouwing laten van het enorme verschil in proporties van de problemen, waarvoor men zich in die dagen zag gesteld, en die, waarvoor wij ons vandaag zien geplaatst. Wij verheugen ons nu in een situatie van duidelijke hoogconjunctuur; toen had men te kampen met een werelddepressie van ongekende omvang. Men had toen te maken met een ineenstorting van onze export. Men had te maken met het verschijnsel, dat de andere landen in toenemende mate zich voor onze produkten nationaal gingen afsluiten, en dit was voor een kleine, open volkshuishouding als de Nederlandse — de Minister zal het zeker niet ontkennen — eenvoudig dodelijk. Dit alles deed zich voor, niet vanwege de bezuinigingswoede van Colijn en de zijnen, maar vanwege het feit, dat de situatie in de gehele wereld toen nu eenmaal zó was. Wij zien ons nu geplaatst in een wereld met een veel gunstiger koopkracht en een gelukkig bij de Europese volkeren toenemende bereidheid tot integratie. Een belangrijk verschil is zeker niet in de laatste plaats de positie van de Verenigde Staten ten opzichte van West-Europa. De Verenigde Staten baarden ons toen ontzettend veel zorgen, terwijl zij in de jaren na de tweede wereldoorlog ons telkens weer te hulp zijn gesnel.

Ik weet, dat, wanneer wij nu weer zouden worden geplaatst voor een vergelijkbare situatie als in de dertiger jaren, wij het dan allemaal natuurlijk wat anders zouden doen dan het toen is gebeurd.

De ontwikkeling van de economische wetenschap is voortgeschreden en ons inzicht in de economische samenhang der dingen heeft zich verdiept, maar dit verrijkte inzicht in de economische wetenschap leert ons in het bijzonder ook dit, dat onze mogelijkheden als een kleine open volkshuishouding voor een zelfstandige depressiebestrijding uitermate beperkt zijn. Ik wil Minister Hofstra duidelijk zeggen, dat hij mij met zijn opmerking heeft gegriefd, niet omdat ik neiging of aanleiding zou hebben de situatie van de dertiger jaren te idealiseren. Ik was toen nog een schooljongen met een werkloze vader. Ik weet uit eigen ervaring heel goed, wat de situatie van de dertiger jaren heeft betekend. Wat mij in de enkele volzinnen van de heer Hofstra echter heeft gegriefd is, dat naar mijn stellige overtuiging door hem Colijn en de zijnen onrecht wordt aangedaan, wanneer hij in zijn beschouwingen de proporties vol-

# De dertiger jaren

\* *De Heer Hazenbosch: „wat mij in de enkele volzinnen van de Heer Hofstra heeft gegriefd is, dat naar mijn stellige overtuiging door hem Colijn en de zijnen onrecht wordt aangedaan.”*

slagen buiten beschouwing laat. Daardoor — en dat betreur ik minstens zo sterk — ondermijnt de heer Hofstra bij mij de inderdaad grote achting, die ik zijn persoon en bekwaamheden toedraag. Ik bid God, dat de heer Hofstra ervoor bewaard zal blijven, zijn nu met zoveel ophef aangekondigde nationale politiek, in onderscheiding van de budgetpolitiek van de dertiger jaren, te moeten beproeven in een situatie, die ook maar enigermate met die van de dertiger jaren te vergelijken is.”

**Minister Zijlstra**

(in antwoord op opmerkingen van de heer Oud)

„Ten slotte kom ik nog even bij de geachte afgevaardigde de heer Oud. Hij heeft aan mij betrekkelijk veel aandacht besteed. Ik mag dat wel als een onderscheiding beschouwen, omdat de geachte afgevaardigde de heer Oud ten slotte niet de eerste de beste is. De zakelijke inhoud van het betoog van de geachte afgevaardigde geeft mij niet veel aanleiding tot het maken van opmerkingen, omdat die zakelijke inhoud naar mijn mening niet zo groot was. Ik wil daarom volstaan met het maken van een paar kanttekeningen, die uitsluitend be-



MINISTER ZIJLSTRA

.....wij staan voor nieuwe opgaven, waartegenover wij misschien even hulpeloos staan als men vroeger stond . . .

trekking hebben op die passages in het betoog van de geachte afgevaardigde, die meer in het bijzonder op mij betrekking hadden.

De geachte afgevaardigde heeft gesproken over de conjunctuurpolitiek en over mijn door hem aangenomen deskundigheid op dit gebied. Wanneer ik nog eens nalees de laatste volle alinea van de eerste kolom op blz. 655 van de „Handelingen”, dan is er van mijn kant meer instemming met dat betoog van de geachte afgevaardigde dan hij misschien zelf aanneemt. Wat daar betoogd wordt over de moeilijkheid van het aanbrengen van beperkingen in de hoogconjunctuur acht ik juist. Ik heb mij daaromtrent nooit aan een meewarig schouderophalen bezondigd, laat staan, dat ik van de geachte afgevaardigde ooit zou hebben gedacht: dat is iemand uit de oude tijd. Degenen, die de geachte afgevaardigde verleden week hebben horen spreken, zullen het toch wel met mij eens zijn, dat hij iemand is, die nog midden in het leven, althans in het politieke leven, van vandaag staat. Ik zou ook niet graag willen beweren, dat de moderne economie nu haarfijn op de hoogte is van de juiste beginselen van de conjunctuurpolitiek. Dat zou bepaald een zelfoverschatting zijn. Zeker, wij hebben een wat ander inzicht gekregen in de mogelijkheid om in de depressie het economisch leven te activeren. Misschien dat dit er o.a. toe zal leiden, dat ernstige economische depressies in de toekomst uitblijven. Ik zeg „misschien” want ik weet het niet. Als de geachte afgevaardigde de heer Oud nog eens naleest, wat ik daarover in deze Kamer heb gezegd, dan zal hij het met mij eens zijn, dat ik er altijd op heb gewezen, dat wij het niet weten.

Professor Witteveen gaat wat dat betreft iets verder. De teneur van zijn betoog, dat hij destijds voor de accoun-

tantsdag in Amsterdam heeft gehouden, was zodanig, dat daaruit een wat grotere zekerheid sprak voor wat betreft het vermijden van depressies dan ik hier zou willen uitspreken.

De heer Roemiers: Die is ook lid van de V.V.D.

De heer Zijlstra, Minister van Economische Zaken: Mijnheer de Voorzitter! Dit heb ik er nu maar niet bijgezegd; ik geloof, dat dit algemeen bekend is.

Inmiddels is het leven verder gegaan en op dit ogenblik is misschien voor de conjunctuurpolitiek en voor de verstrengeling van conjunctuurpolitiek en structuurpolitiek niet eens meer het overmatig belangrijke vraagstuk, hoe een depressie, als die ontstaat, moet worden gecureerd, maar het belangrijkste probleem is, hoe men de creeping inflation — een term van de geachte afgevaardigde de heer Van Leeuwen — kan voorkomen. De opgave is aan dat afschuwelijke gevaar een halt toe te roepen en daarop moet vooral ook de conjunctuurpolitiek zich richten.

De beoefenaren van de economische wetenschap zouden zeer onverstendig zijn als zij dachten, dat zij er waren. Wij weten, dat wij moeten leren uit de les van het verleden, en wij staan voor nieuwe opgaven, waartegenover wij misschien even hulpeloos staan als men vroeger stond — met het inzicht, dat men toen had — tegenover de problemen destijds, b.v. in de dertiger jaren. Ik sta niet op het standpunt, dat het economisch leven voorspelbaar is of dat de Overheid het economisch leven kan reguleren, zoals men een fabricageproces met de moderne meet- en regelapparatuur in de hand heeft. Zo groot is de invloed van de Regering op het economisch leven niet en gelukkig is die invloed niet zo groot. Als wij het economisch leven zo haarfijn zouden kunnen reguleren als in een fabriek gebeurt met meet- en regelapparatuur, dan bevonden wij ons in een maatschappij, die ik principieel verwerp. Ik onttrek mij aan geen verantwoordelijkheid, wanneer ik zeg, dat de Regering het economisch leven niet volledig in de hand heeft.”

**Minister Zijlstra**

(in antwoord op opmerkingen van de heer Jansen)

„De geachte afgevaardigde heeft een opmerking gemaakt, die deel uitmaakt van een gedachtenwisseling, welke verder langs mij heenging en waar ik mij verder niet in behoef te mengen, maar waarin ik even werd betrokken, omdat de geachte afgevaardigde refereerde aan een redevoering, die ik in Leeuwarden zou hebben gehouden. De geachte afgevaardigde heeft die opmerking gemaakt in het kader van de discussies over het beleid in de dertiger jaren. Ik meen, dat, omdat de geachte afgevaardigde mij daarin heeft betrokken op de wijze, als hij dat heeft gedaan, en de opmerking van de geachte afgevaardigde in de Kamer is gevallen, ik daarop in de Kamer mag en in dit geval moet reageren.

Ik kan dit kort doen na hetgeen de geachte afgevaardigde de heer Hazenbosch heeft gezegd. Hetgeen deze geachte afgevaardigde heeft gezegd over het vooroorlogse beleid in de dertiger jaren, heeft in het algemeen mijn instemming. Ik geloof, dat het beter is, dat men zich in het vervolg op deze uitlating in de Kamer beroept.”

# Strijd voor politieke hygiene

\* De Heer Hazenbosch: „eerbiedig aanbevolen . . .”

\* De Heer Vondeling: „ik heb geen moeite om die fout te erkennen”.

„Mijnheer de Voorzitter! Ik heb mij de vorige week in hoge mate welwillend getoond tegen de dames en heren van de P.v.d.A. Mijn vriendelijkheid is niet gewaardeerd. De geachte afgevaardigde de heer Vondeling heeft in zijn rede gesproken van plagerij van de heer Hazenbosch, die hij noch spits noch geestig vond. Het is uiteraard verre van mij om pogingen te wagen nu uit te leggen, dat het wel spits of geestig was. De geachte afgevaardigde vergist zich echter, indien hij meent, dat ik mij in de Kamer heb beziggehouden met een zo weinig serieuze aangelegenheid als plagerij. Het ging mij niet om plagerij, maar om het vaststellen van verantwoordelijkheden voor belastingverlaging en loonontwikkeling, waartegen de heer Roemers bezwaar had gemaakt. De heer Vondeling heeft gezegd: „De heer Hazenbosch weet best, dat wij van de P.v.d.A. op belastingverlaging niet hebben aangedrongen”.

De heer Roemers heeft vanmiddag gezegd, dat hij van mij niet veronderstelde, dat ik in de verkiezingstijd tot mijn kiezers zal hebben gezegd, dat zij van de heer Hofstra een belangrijke verlaging van de belastingen hadden te verwachten. Ik wil de heer Roemers precies zeggen, wat ik in de verkiezingsstrijd gedaan heb op dit punt. Ik heb in die tijd over de heer Hofstra in het geheel niet gesproken.

Er was geen aanleiding voor: de heer Hofstra was toen geen Minister van Financiën. Wat de belastingverlaging betreft, heb ik in de verkiezingstijd mijn kiezers gezegd, dat men zich ten aanzien daarvan beslist geen illusies diende te maken.

Nu heeft de geachte afgevaardigde de heer Vondeling gesproken over politieke hygiëne en in zijn pleidooi daarvoor vindt de geachte afgevaardigde mij aan zijn zijde. Als hij dan zegt, dat — en hij veronderstelt, dat ik dat wist — het beslist de P.v.d.A. niet is geweest, die op belastingverlaging heeft aangedrongen, dan wil ik deze zaak toch nog eens even bezien vanuit het gezichtspunt van de politieke hygiëne. Ik behoor beslist niet tot de categorie van „kruidjes-roer-me-niet”, die elke uitlating, in een verkiezingspamflet gedaan, op een goudschaaltje wegen. Ik heb hier een verkiezingskrant van de P.v.d.A. voor mij, waarin een artikel voorkomt, onder de kop: „Iets speciaals voor de middenstand. In de P.v.d.A.-winkel liggen aparte maatregelen”. In deze P.v.d.A.-winkel vindt u onder meer dit:

„Dank zij het wetsontwerp-Lieftinck-v. d. Kieft is de omzetbelasting voor de detailhandel vrijwel vervallen. Het weeldetarief van 30 pct. is verdwenen, dat van 15% sterk beperkt. De inkomstenbelasting werd enkele malen verlaagd.”

En iets verder:

„Dit alles kwam tot stand door samenwerking van verschillende partijen. Ongetwijfeld. Maar de P.v.d.A. mag erop wijzen, dat het haar Ministers waren, die initiatieven namen



Drs. HAZENBOSCH

.....geen kruidje-roer-me-niet.....

voor dit beleid en daardoor op dit beleid in belangrijke mate hun stem-pel hebben gedrukt.”

Eerbiedig aanbevolen in de aandacht van de geachte afgevaardigde de heer Vondeling in zijn strijd voor de politieke hygiëne.”

De heer Vondeling (P.v.d.A.) is later op deze zaak teruggekomen en heeft daarbij verklaard:

„Nu had de geachte afgevaardigde volkomen gelijk toen hij herinnerde aan wat ik verleden week heb gezegd, nl. dat wij moeten trachten voor geestelijke en politieke hygiëne te streven in onze activiteiten. Hij heeft volkomen gelijk wanneer hij zegt, dat in de verkiezingskrant, waaraan hij herinnerde, niet had mogen ontbreken de passage, dat weliswaar door ons die belastingverlaging is aanvaard, maar dat wij dat met angst en beven hebben gedaan met het oog op de toekomst. Dat zou — en dat is wel gebleken — overeenkomstig de feiten zijn. Ik geef dat gaarne toe. Ik heb geen moeite om die fout te erkennen en ik stel er prijs op, dat hier te doen.”

## Wilt U meer weten over de bestedingsbeperking?

DOCUMENTATIEDIENST zal in het nummer van deze week gedeelten geven van het debat over de bestedingsbeperking in de Tweede Kamer. U krijgt de woordelijke weergave van hetgeen hierover is gezegd.

Daarom verschijnt de DOCUMENTATIEDIENST met een nummer, dat groter is dan normaal, nl. 56 pagina's (totaal ± 350.000 letters). We stellen dit extra nummer beschikbaar voor de prijs van f 1,25. Nog beter is, dat U een abonnement neemt. De abonnementsprijs bedraagt f 3,— per kwartaal.

Vul direct onderstaande bon in.

**J. B. VAN DEN BRINK & CO.**  
 Uitgevers Zutphen      Giro 824299

### BON

★ U gelieve mij te zenden het extra nummer van DOCUMENTATIEDIENST over de bestedingsbeperking.

★ U gelieve mij in te schrijven als abonnee op DOCUMENTATIEDIENST en de nummers vanaf 1 januari 1957 toe te zenden. (doorhalen wat niet verlangd wordt).

NAAM: .....

ADRES: .....

WOONPLAATS: .....



Herhaaldelijk is ons uit de lezerskring gevraagd een rubriek met vragen op politiek, historisch, sociaal en economisch gebied te openen, met de bedoeling, dat deze vragen dan in de huiselijke kring als een soort test van de aanwezige kennis — b.v. op de zaterdagavond — zouden worden beantwoord.

Wij hebben gaarne aan dit verzoek willen voldoen en openen hierbij een „test-u-zelf” rubriek. Wij hopen, dat deze rubriek leerrijk zal zijn en dat u er tevens veel genoegen van zult beleven. De antwoorden op de gestelde vragen worden telkens een week later opgenomen.

1. Wie was de schrijver van het boekje „Bezwaren tegen de geest der eeuw”?
2. Tot welke kerk behoorde mr. A. F. de Savornin Lohman, de stichter van de C.H.U.?
3. In welk gedicht komen de regels voor: „Nae tsuer sal ik ontfangen van Godt mijn Heer dat soet”?
4. Hoeveel coupletten telt het Wilhelmus?
5. Wie waren de drie personen die door Groen in 1871 naar voren werden gebracht als kandidaten voor de 2e kamerverkiezing?
6. Welke ongeletterde vrouw heeft beslissende invloed geoefend op dr. Kuyper?
7. Wie was aanbieder van het Volkspetitionnement aan Koning Willem III?
8. Kent u een boek geschreven door dr. Colijn?
9. Hoeveel kieskringen telt ons land?
10. Wie kiezen de eerste kamerleden?
11. Uit hoeveel leden bestaat de gemeenteraad in uw woonplaats? Hoe zijn de fracties verdeeld?
12. Welke A.R. ministers zitten er in het tegenwoordige kabinet? Welke portefeuilles beheren zij?
13. Wie staat aan het hoofd van een burgerlijke gemeente?
14. Hoe heet het dagelijks bestuur van een provincie?

#### TOESLAGSTOFFEN

voor Lichtbeton

#### GRONDSTOFFEN

Voor de Steen- en Keramische Industrie

#### WEGENBOUWMATERIALEN

**G. Vogler & Co. C.V.**

Mauritsweg 49 — ROTTERDAM  
 Tel. K 1800 - 27878

**WOUDA ZADEN**  
 (Kiembeschikte Zaden!)  
 Vraagt nieuwe prijscourant  
 Tel. 250. Orahnewoud

## Nederlandse bedrijven in woord en beeld

### ★ Hoe het nu is (IV) ★



DE wederopbouw van het bedrijf na de oorlog is wonderwel geslaagd. Een modern goed geoutilleerd aannemersbedrijf is opgebouwd. Vrachtauto's, draglines, bulldozers, en wat er verder zoal in een moderne aannemersbedrijf aanwezig moet zijn, staan ter beschikking van de opdrachtgevers. Het gehele land door zijn de werken in uitvoering. In Zierikzee de aanleg van een groot ringriool, in Nieuw Vosmeer het bouwrijp maken van gronden, in Tiel grond-, riolerings- en stratenwerk, in Harlingen de aanleg van een walmuur etc.

Veelzijdigheid, zowel wat de aard als de omvang van de werken betreft, is een kenmerk van het bedrijf. Een klein werkje wordt even graag geaccepteerd als een werk van grote omvang. En het wordt met dezelfde toewijding en degelijkheid uitgevoerd. En hierdoor komt het dat De Baat overal het vertrouwen geniet.

Er heerst een prettige sfeer in het bedrijf. Misschien komt dat wel omdat het van heel klein af is gegroeid tot de huidige omvang. De prettige en menselijke omgang met elkaar is al de jaren door dezelfde gebleven. En ook om deze reden heeft De Baat een goede naam in het land.

Foto links: De directie E. C. de Baat en T. H. de Baat in bespreking over de uitvoering van een nieuw werk.

N.V. Aannemersbedrijf voorheen

**H. DE BAAT**

Directie: E. C. de Baat - T. H. de Baat

Kantoor: Ceintuurbaan 179,  
 Amsterdam. Telefoon 798604 - 53257





Het nieuwe  
concept  
beginsel- en  
algemeen  
staatkundig  
program  
(II)

# Christelijk en nationaal

TOT het wezen der reformatie behoort, dat zij steeds oog heeft voor de afzonderlijke nationaliteiten. Voor een gedeelte hangt dit samen met het feit, dat zij tot ontwikkeling kwam, in een periode, waarin de grote nationale staten in Europa zich gingen vormen.

Tegenover een Rooms Katholieke Kerk, die onder straffe leiding boven de afzonderlijke volken als overkoepelend orgaan optrad, en soms krachtig in hun inwendige verhoudingen ingreep, bleef het Protestantisme bereid te erkennen, dat in elk volk een eigen gedachte Gods tot openbaring kwam. Er was dus wel onder de kinderen der reformatie een zeker bewustzijn van saamhorigheid, maar dit bleef toch altijd gebonden aan het eigen karakter der afzonderlijke natiën. En deze natiën kwamen eerst tot gezonde ontwikkeling, wanneer de staatsvorm uitvloeisel was van de wezenlijke kenmerken van het volk.

## Richting en niet partij

Zo is het volkomen verklaarbaar, dat de antirevolutionaire partij na de formulering van enkele worteldenkbeelden in artikel VI van haar concept-program, juist omdat zij stoeit op de beginselen van de reformatie, haar positie gaat bepalen tegenover de Nederlandse staatsvorm. Terstond valt het op, dat zij spreekt, niet over de antirevolutionaire of christelijk-historische partij, maar over de **richting**. Klaarblijkelijk wil men hier accentueren, dat dit partijbeginsel mede toekomt aan die andere staatkundige partijen, welke ook organisaties zijn van kinderen der hervorming. Goed gezien schuilt hier dus de mogelijkheid van samenwerking ten aanzien van de grote principes, die aan de Nederlandse staatsinstellingen ten grondslag liggen. Evenwel worden deze Nederlandse staatkundige principes terstond in verband gebracht met de eerste grondwet van Nederland na de vrijmaking van het Franse juk in 1813.

## Niet contra-revolutionair

Met opzet is deze vermelding van de grondwet van 1814 gekozen. De naam antirevolutionair wijst uitdrukkelijk aan, dat onze richting zich keert tegen de beginselen der Franse revolutie van het jaar 1789. Men zal zich herinneren, dat men veelal onderscheid maakt tussen antirevolutionair en contrarevolutionair. De laatste opvatting wil niet alleen strijd voeren tegen de beginselen der Franse revolutie, maar wil alles vernietigen, wat uit die beginselen is ontstaan. Eigenlijk wilde men dus de klok terug zetten tot 1789.

Dit artikel laat zien, dat men geen contrarevolutie wil. Men begint bij 1814, hoewel er in de grondwet van dat jaar toch zeker gedachten tot openbaring zijn gekomen, die voortvloeien

uit de ideeënwereld der Franse Revolutie.

Maar de hoofdgedachte is juist. Zij is de bevestiging van het feit, dat „Willem I geen soevereiniteit zou hebben gekregen, zonder grondwet, al had hij ze begeerd. En hij zou die soevereiniteit niet hebben begeerd, al had hij ze kunnen krijgen.” Soevereiniteit van Oranje en tegelijk rechten van het volk. Geen absolute monarchie, als in Frankrijk onder Lodewijk XIV of als in Pruisen. En geen extreme volksdemocratie en ook geen als monarchie vermomde republiek als in België, waar de grondwet uitdrukke-



Door Prof. Dr.  
L. W. G. Scholten

lijk vermeldt, dat alle macht uitgaat van het volk.

Een dualistische staatsvorm, waar een koning regeert, bij de gratie Gods, „door de machtige Heerser der volken geroepen.” En waar tegelijkertijd een volk leeft met eigen rechten en vrijheden, die het niet aan de vorst ontleent. In de aanvaardingseed van de Koningin en de eed van inhuulding van de Staten-Generaal heeft onze grondwet dat beginsel uitstekend geformuleerd.

## Vooruitstrevend

Maar deze grondwet van 1814 is thans bijna anderhalve eeuw oud. Zij werd gegeven aan een volk, dat onder geheel andere verhoudingen leefde. Nieuwe vraagstukken riepen om oplossing en andere staatkundige opvattingen braken zich baan.

Dit alles geschiedt niet bij geval. Ook in de loop der gebeurtenissen openbaart zich Gods vinger, al is het zeer moeilijk deze altijd nauwkeurig aan te wijzen. Daarom wil de antirevolutionaire richting, omdat zij tegelijkertijd christelijk-historisch is de oorspronkelijke staatsvorm uit de grondwet van 1814 geleidelijk ontwikkelen langs de weg, zoals deze in die grondwet reeds was voorgeschreven. Zij is dus niet reactionair, ook niet star-conservatief, maar vooruitstrevend, niet uit zucht naar wat nieuws, maar omdat zij overtuigd is, dat ook een volk zich ontwikkelt als een levend organisme.

Daar komt echter iets bij. De antirevolutionairen weten, dat wij niet willoos staan tegenover de wereldontwikkeling. Zij vinden in hun geloofsovertuiging een maatstaf ter beoordeling van hetgeen geschiedt. En zij gevoelen in zich de kracht om met Gods hulp er naar te streven de staatkundige ontwikkeling in de richting der antirevolutionairen te stuwen. Maar dit moet

niet geschieden langs onwettige weg, maar volgens de richtlijnen, die in grondwet en wet zijn vastgelegd.

## Een zelfstandige volksvertegenwoordiging

Een politieke partij is in ons staatsbestel een vrij orgaan, om de volksinvloed te verwerkelijken. En deze volksinvloed moet tenslotte tot uiting komen in de werkzaamheid der Staten-Generaal. Onder deze oude naam kent men in ons land een volksvertegenwoordiging, samengesteld uit twee kamers, waarin de tweede de eigenlijke volkskamer is.

Deze heeft niet tot taak de wil der kiezers zonder meer tot uitdrukking te brengen. De afgevaardigden hebben niet de positie van het hondje in de bekende reclameplaat van „His Masters Voice”. De volksvertegenwoordigers zijn zake-lijk zelfstandig en moeten naar eigen inzicht en onder verantwoordelijkheid van de eens door hen afgelegde eed hun taak verrichten. Zij zijn niet van de regering afhankelijk en ook niet van de partijen, die voor hun verkiezing hebben zorg gedragen, en ook niet van degenen, die hen hebben gestemd.

Maar dit betekent weer niet, dat een afgevaardigde bij het uitbrengen van zijn stem zich niets behoeft aan te trekken van de opvattingen van hen die hem hebben gesteund bij zijn verkiezing. Er moet een zekere band zijn. Vroeger noemde men dat altijd een zedelijke band. Een communistisch afgevaardigde, die met zijn partij na het gebeuren in Hongarije heeft gebroken, handelt in overeenstemming met dit artikel, indien hij ontslag neemt als afgevaardigde.

## Nationaal

Zo bezien is artikel VI in zijn geconcipeerde vorm, een nationaal artikel, omdat het doordringt tot de kern van het Nederlandse staatsbestuur. Maar het stelt ook die nationale vorm onder de kleur van het christendom. Christelijk en Nationaal.

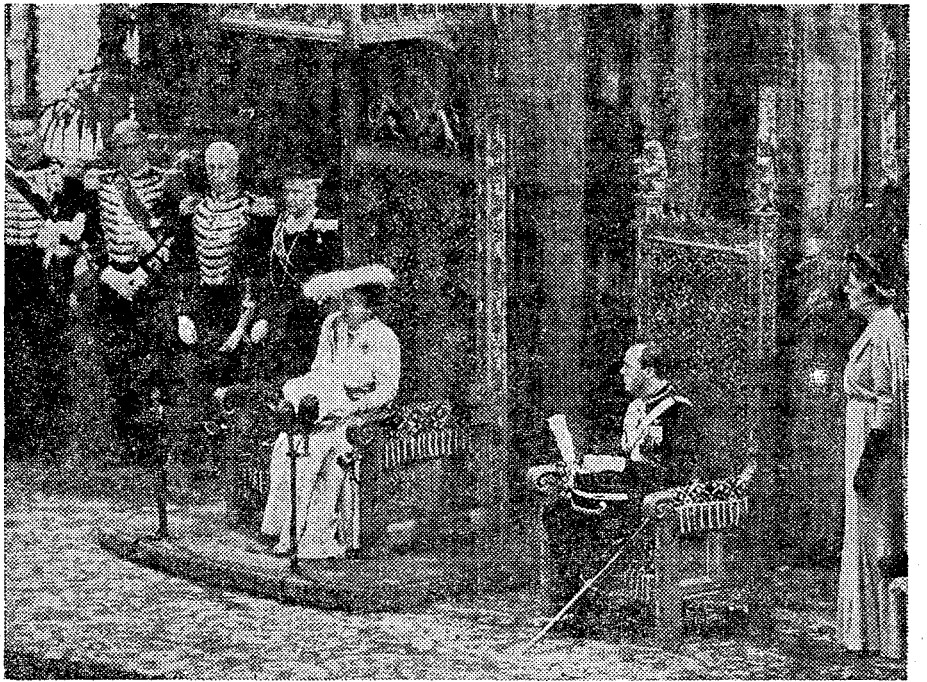
Eigenlijk ligt de zaak nog dieper.

## ARTIKEL VI

„De antirevolutionaire of christelijk-historische richting aanvaardt de Grondwet, zoals die in 1814 is tot standgekomen en sindsdien gewijzigd, als grondslag onzer staatsinstellingen. Zij wil deze onder inachtneming van de gelegenheid der tijden en omstandigheden langs de wettige weg ontwikkelen en hervormen overeenkomstig de eis van het anti-revolutionaire of christelijk-historische beginsel.

Zij acht daarbij onmisbaar een krachtige volksinvloed, op de Overheid uit te oefenen door bemiddeling van Staten-Generaal, welke zich hun eigen taak en verantwoordelijkheid, zowel ten opzichte van de regering als van de kiezers en hun partijen, ten volle bewust zijn.”

Want onze tegenwoordige Nederlandse staat heeft zich ontwikkeld uit de oude republiek der zeven verenigde Nederlanden. En ondanks grote wijzigingen is de band nog altijd aanwijsbaar. Die republiek is gevormd ter bescherming van een kerk, de kerk der hervorming, die in onze landen was geplant. De beginselen van die kerk hebben grote invloed gehad op de vorming van die staat. Eigenlijk is het dus niet: christelijk en nationaal, maar christelijk en dus nationaal.



Het uitspreken van de troonrede door de Koningin is altijd een hoogtepunt in het Nederlandse parlementaire leven.

UIT Gelderland brengt Tante Pos ons de tijding dat er een nieuwe voorzitter van het provinciaal verband is. Doordat Witteveen uit dit gewest verdween, moest een opvolger worden gezocht. Weima uit Harderwijk hanteert nu de voorzittershamer en wij wensen hem daarmede geluk. Ook in het voorzitterloze tijdperk ging het werk door, want in Velp en Bennekom kwam een club; Ermelo en Aalten werd nieuw leven ingeblazen en in Doetinchem is men bezig.

HET stapeltje post uit het Sticht bevat mededelingen over de activiteiten van de club in Zeist. Regelmatig wordt er de nodige propaganda gevoerd en onlangs sprak prof. Scholten over het onderwerp: „De Overheid en het volk”. De Utrechtse Arjosclubs gaan binnenkort een weekend naar Driebergen, waar naast het plezier en de ontspanning die er ook bij hoort, zal worden gesproken over het bestaansrecht van de christelijke organisatie en de noodzaak daarvan.

WEER een grote enveloppe met een jaarverslag. Op dezelfde dag hielden de provinciale verbanden van Noordholland en van Drente hun jaarvergadering. In Amsterdam echter geen voor-

zitterswisseling, geen voorvallen die de aandacht trekken, maar het besef dat er gewerkt moet worden. En dan met enthousiasme, zoals b.v. in Naarden, een club die nog niet lang bestaat, maar die het werk fris aanpakt. Vanuit het Diakonessenhuis, waar het secretariaat is gevestigd, bereiken ons daar regelmatig mededelingen over.

## De tas van de postbode en de Arjos

HELAAS moest de provinciale studieconferentie van Zuidholland worden uitgesteld. Dat is een teleurstelling, maar men zit niet bij de pakken neer in deze provincie met de meeste clubs. Het werk gaat door! Het district Rotterdam hield een forumavond en in deze stad werd weer een Arjos opgericht; ook in Alblasserdam is men hard aan het werk.

VIA de Zuidhollandse eilanden komen we in het land der Zeeuwen. Maar één brief. En wat voor één! Er wordt heel zakelijk in verteld dat er in Zaanslag (Zeeuws-Vlaanderen), in Vlissingen, in Oostkapelle, in Serooskerke, in Krabbendijke en in Souburg een Arjos werd opgericht. Denkt u zich even in: een groei van 20% in één keer!

HELEMAAL uit het zuidelijke deel van Limburg bracht de P.T.T. voor één dubbeltje een brief waar je minstens even blij mee kunt zijn als met een nieuwe club. Het is nl. een bestelling van schetsen en brochures voor een pas opgerichte club. Daar wordt gewerkt op die Arjos, gestudeerd en daar gaat 't om. Nog veel te weinig maken de clubs gebruik van de beschikbare brochures en van de mogelijkheid om bij de Dr. Kuyperstichting leeturen te leen te vragen.

Was dat alles? O neen; nog enquêteformulieren (waar blijft de rest?) en een stapel gele kaarten met de gegevens van de clubs per 1 januari 1957.

We zullen het leuk vinden binnenkort ook Uw brief in onze brievenbus te vinden. Schrijf eens over de plaatselijke Arjos.

En als er nog geen is... A.R.-jongeren, bestuursleden van de kiesverenigingen: richt er een op!



# De jeugd in de belangster

**N**A de tweede wereldoorlog zijn er voor oud en jong ontzaggelijke veranderingen opgetreden op vrijwel alle gebieden van het leven. Eberard Müller heeft in zijn prachtige boekje: „De wereld is anders geworden”, terecht opgemerkt, dat de menselijke samenleving een wijziging van geheel haar innerlijke structuur beleeft.

Economisch, technisch en zedelijk doen zich wijzigingen voor, die uniek en adembenemend genoemd kunnen worden. Hoe ontwikkelt zich de jeugd ten plattelande in deze in vele opzichten zo wonderlijke tijd?

## Ook de plattelandjongeren

**M**ISSCHIEN is voor velen de zogenaamde „Rock 'n' Roll-geest” de maatstaf, waarmee men de jongeren van heden beoordeelt. Er is vooral de laatste tijd veel geschreven over de nozems en de paardestaarten, — en meestal waren deze aanduidingen karakteristiek voor hetgeen men van de hedendaagse jeugd verwachtte. Die verwachting is nihil; men spreekt over een verwilderde, losgeslagen jeugd.

Maar laten wij ons niet vergissen en ons niet blindstaren op enkele uitingen van jongeren, die inderdaad in een stroomversnelling terecht gekomen zijn en daarin vreemde buitelingen maken.

Daar twee weken geleden in Rotterdam een honderdtal scholieren heibeltes gemaakt heeft voor het stadhuis om de Overheid ervan te overtuigen dat ze een huiswerk-vrij weekend wil om op kracht te komen na de zonloze zomer van 1956, geeft inderdaad te denken. De jeugd gebruikt evenals de oudere generatie wonderlijke middelen om haar verlangen kenbaar te maken. Die schooljeugd was inderdaad op het verkeerde spoor. Zij trad demonstratief op. Maar we moeten bedenken, dat ook het onderwijzend personeel de demonstratie gebruikt heeft om wensen kenbaar te maken aan de Overheid.

Als we een hard oordeel uitspreken over de jeugd van vandaag, zijn we onrechtvaardig. De nozems en paardestaarten als de typische vertegenwoordigers van de jongeren van vandaag te zien, is eveneens onjuist. Er is in jeugdland wel wat anders en beters op te merken!

Zouden wij er niet beter aan doen, ons te bezinnen op het onweerlegbare feit, dat de heldhaftige opstand der Hongaren een opstand, welke jammerlijk genoeg gesmoord is door tanks en deportatiekampen — haar elan vond in de jongeren van Hongarije? Zelfs Imry Nagy heeft verklaard, dat het verzet begonnen was bij de jongeren. Het was de jeugd, die het verzet tegen de rode macht van het oosten deed opstaan; het was de jeugd, die door haar elan de ouderen inspireerde tot een strijd om de vrijheid!

Na de oorlog heeft onze Overheid zich meer dan te voren bezonnen op haar taak ten opzichte van de jeugd. Het ging niet slechts om het onderwijs aan de jeugd, maar ook de verdere en meer algemene vorming der jongeren had de aandacht van de Overheid, zodat ouderen wel eens zuchtend verklaard hebben: De jeugd van tegenwoordig komt wel aan haar trek! Daarbij liet men in het midden, of men dat verheugend, dan wel spijtig vond.

**O**P het platteland zijn gedurende de laatste tien jaren heel wat dorpshuizen verzeen. Dergelijke gebouwen, meestal door of vanwege de plaatselijke Overheid gefinancierd en beheerd, zijn vooral bestemd voor de culturele activiteiten van de bewoners. Allerlei verenigingen, clubs en sociëteiten vinden in deze dorpshuizen vergaderruimte en wat dies meer zij.

Doch die clubs en verenigingen bestaan voor het grootste deel uit organisaties van jonge mensen. Het zijn vooral de jongeren, die culturele activiteit betonen, onverschillig of het een toneelvereniging, dan wel een club van aquariumliefhebbers is. Door de wat wij willen noemen algemene bevordering van het culturele leven, helpt de Overheid dus ook in sterke mate de jongeren. Niemand zal ontkennen, dat de Overheid geen oog gehad heeft voor het feit, dat de naoorlogse jeugd in het gebied van een hevige stroomversnelling terecht gekomen is en dat daar uit volgt, dat de jeugd zich in een moeilijke positie bevindt.

Het is volkomen bezijden de waarheid als men zou denken, dat de plattelandjongeren van die stroomversnelling weinig

## in een stroomversnelling

of niets zouden bemerken. Alle jeugdorganisaties, kerkelijke zowel als niet-kerkelijke, kunnen u anders vertellen.

Niet alleen de Overheid heeft zich met de jeugd bezig gehouden. Het spreekt vanzelf, dat de kerken zich telkens beraden hebben over het jeugdprobleem van deze naoorlogse tijd. Met meer dan gewone ambtelijke belangstelling hebben de kerken het wel en wee van de kerkelijke jeugdbonden gevolgd en in vele gevallen zijn ze handelend of bemiddelend opgetreden. Raden voor het jeugdwerk zijn in het leven geroepen en Protestantse overkoepelende organisaties hebben grote bedrijvigheid aan de dag gelegd.

**H**ET spreekt vanzelf, dat het hier niet de plaats is, in een beoordeling van die activiteiten te treden. Wat wij willen is, er op te wijzen, dat de plattelandjongeren van heden zich ook in de bedoelde stroomversnelling bevinden. Hoe gedraagt de jeugd ten plattelande zich in deze unieke, gevaarlijke en tevens verheugende tijd?

Wellicht herinnert de lezer zich, dat enige jaren geleden van Overheidswege een rapport samengesteld is, dat ten doel had een soort analyse te geven van de geestelijke en zedelijke basis waarop de hedendaagse jeugd zou staan. Met name werd aandacht geschonken aan de plattelandjeugd. Dit rapport — dat klaarblijkelijk een onvoldoend-doorwrochte enquête was — is bekend geworden onder de naam: het Bronnenboek.

## Jeugd in Nederland

Onder bovenstaande titel schreef de dichter Kees Klap een aantal verzen, gebundeld en verschenen omstreeks 1940. In deze gedichtenreeks schreef hij neer, wat de christenjeugd bezielen moet, hoewel het veel verloren idealen kent en voor grote problemen staat. Tenslotte bezingt de dichter, dat de jeugd tot aanvaarding van de grote taak komt.

*Een nieuwe verbondenheid,  
van jeugd, geloof en verleden,  
vinde ons allen bereid  
te vervullen dorpen en steden  
met kracht en geluk,  
wat gij tot nu hebt beleden,  
stelt het in dienst van de nieuwe tijd,  
want wij allen zijn verantwoordelijk!*

Terecht is over dit Bronnenboek veel deining ontstaan. Het bleek eenzijdig te zijn in de gestelde conclusies. Vooral orthodoxe bevolkingsgroepen in plattelandsgemeenten moesten het ontgelden. Het Eerste Kamerlid H. Algra en het Tweede Kamerlid ds. Fokkema hebben terecht ernstige kritiek uitgeoefend op dit Bronnenboek, dat zij onwaarachtig en tendentius genoemd hebben.

Ook verschillende jongerenorganisaties, vooral kerkelijke jongerenorganisaties, hebben hun protest laten horen tegen dit Bronnenboek.

Daarna is dit rapport wel zo ongeveer doodgezwegen. Maar in sommige kringen heeft het toch zijn werk gedaan en soms blijkt het van zekere zijde nog steeds gehanteerd te worden als een wapen ter bestrijding van kerk en kerkmensen.

Vooral uit de hoek, van waar de „progressieve” wind heet te komen, worden op kerk en christelijke organisaties pijlen afgevuurd, die kennelijk geïnspireerd zijn op gegevens uit dat tendentieuze bronnenboek. Zo stond in het Parool van 13 oktober in het zaterdagbijvoegsel wel een bijzonder giftig artikel over de jongeren van het platteland.

De schrijver van dat stuk (L. J. Leeuwis) noemt in dat artikel het platteland een woestijn van eindeloze verveling. En verder geeft hij zo ontstellend blijk van gene-

ralisatie en van christenhaat, dat de scribent, die beter kan weten, (want de vader was jaren geleden een gewaardeerd ouderling in de Hervormde kerk,) de plattelandjongeren vrijmoedig een modderpot gespoten naar de plattelandssamenleving en de kerkelijk-meelevende jongeren. Een klein citaat kan reeds aangeven, welke wijze Het Parool zijn lezers verlicht over het platteland en de jongeren.

„Er is altijd een zekere leegte geweest in het leven van deze dorpsjeugd, maar die joeg haar geen angst aan. Het was de verveling; een spook, die zij van jong af op de trappen hoorde sluipen. Zij raften er aan gewend. Het sprak hen vroeger zalvend toe vanaf de kansel, het dwaalde op trieste winteravonden door de dorpsstraat, het stond in de hoek van vervelende catechisatielokalen en kerkeraadskamers waar meisjes- en jongelingsverenigingen samenkwamen om bijbelse kryptogrammen en kruiswoordpuzzels op te lossen en elkaar bezighouden met dorre dingen...”

Zó geeft deze scribent in het Parool lezers een beeld van dat verschrikkelijke platteland en van het farizeïsme, dat daarin bedreven werd.

Wij hebben inderdaad ten plattelande maar ook in de stad — wel zalvende predikanten meegemaakt, maar het zou onwaarachtig zijn, daarvan een algemeen generaliserend beeld te geven. En het is ook onwaarachtig, de plattelandjongeren te beledigen door in dergelijke zin te schrijven over de kerkelijke jeugd.

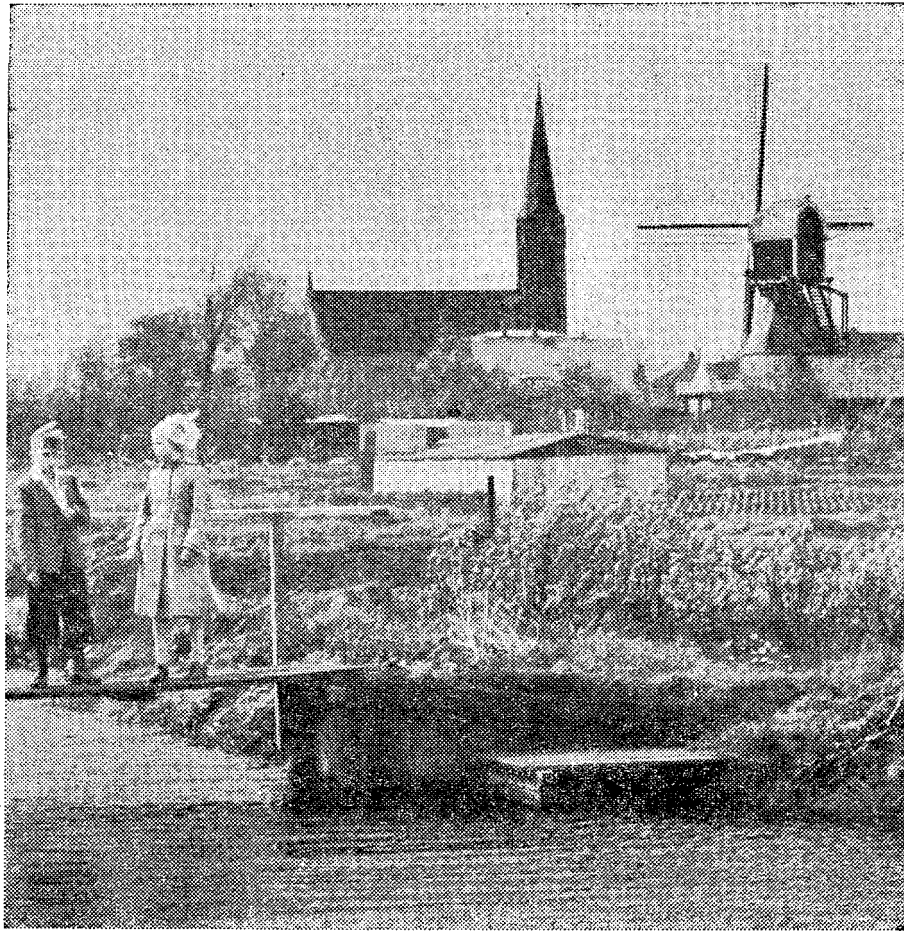
In „Ons jonge Platteland”, het orgaan van de Christelijke Jonge boeren- en landersbond, heeft de secretaris van deze organisatie, de heer R. Bos, in het decembernummer volkomen terecht geantwoord op deze volkomen misplaatste aanval.

Het is duidelijk, dat het Bronnenboek nagewerkt heeft bij de schrijver in het Parool.

Het is bij de plattelandjongeren gelukkig anders! De jeugd van het platteland is geen stel houten klampen en lange lijzen, die in de stroomversnelling van deze tijd met verkeerde handen staan en niet weten, wat ze moeten beginnen. De aanpak van het kerkelijk jeugdwerk getuigt van frisse initiatieven, maar tevens van verlangen om de beginselen te herontdekk

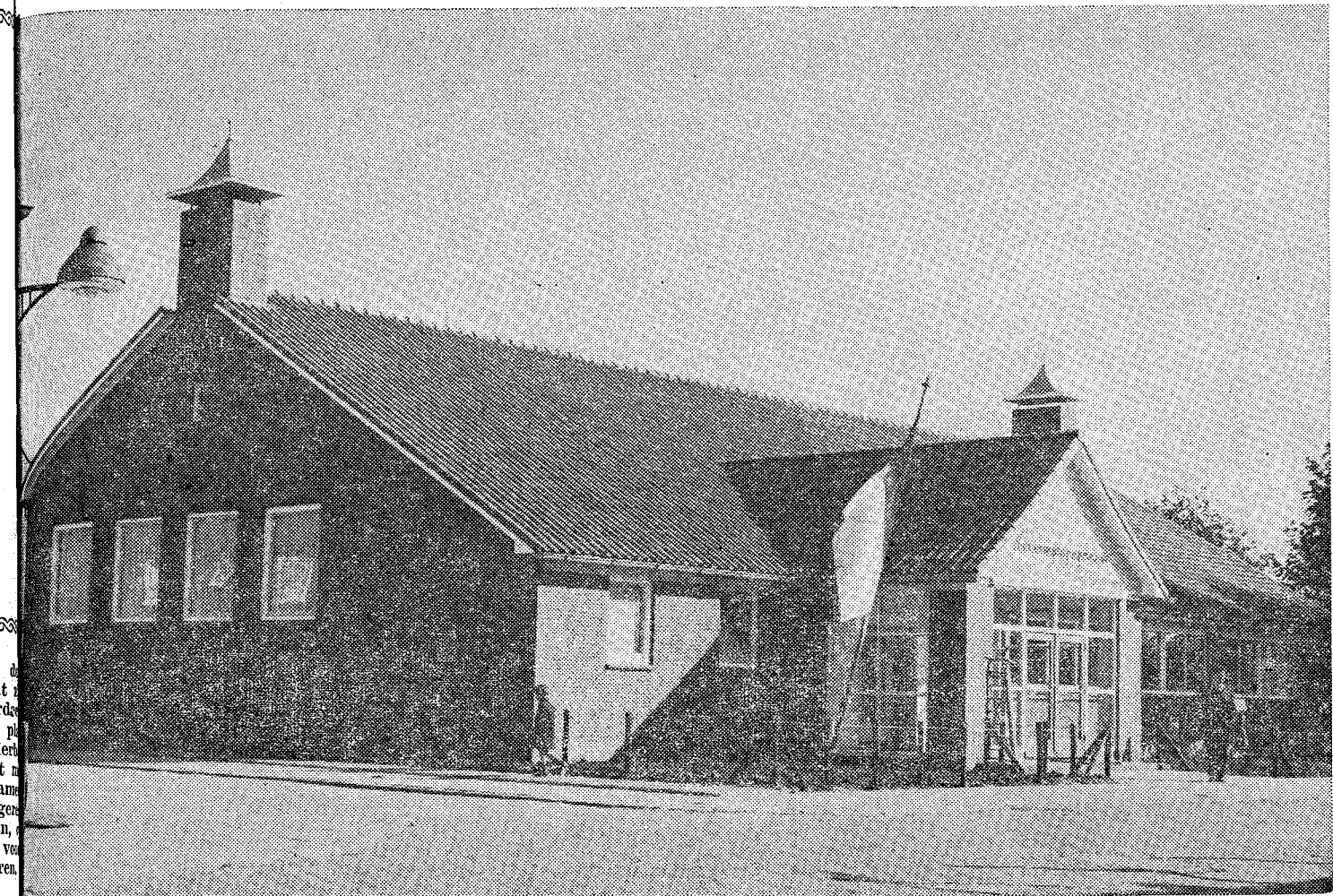
**N**EEM een plaats als Huizen, in Noord-Holland. Er is daar door de Hervormde gemeente een gebouw gezet ten dienste van het gemeentewerk — en dus in 't bijzonder voor de arbeid onder de jeugd. Dit gebouw, Het Visnet geheten, is een juweel. Van buiten en van binnen is het architectonisch volkomen verantwoord; het heeft een moderne vormgeving en het is uiteraard voor de gemeente. Men heeft er rijke kleine zalen, doch ook verschillende grotere. De grootste zaal heeft een podium met een ingebouwd concertorgel. Dit podium kan met een uitrolbare tonneelvloer belangrijk vergroot worden. Vrijwel alle jeugdactiviteiten in Huizen vinden plaats in dit gebouw. Er worden cultuuravonden belegd, — ook zaterdagavonden zodoende de jeugd iets goeds te kunnen bieden. Bekende declamators treden er en musici van naam.

We noemden Huizen. Dit deden wij niet opzet, omdat deze gemeente bekend staat als een orthodoxe gemeente. De schrijver





# Verandering van kerk en overheid



Het nieuwe jeugdgebouw der Hervormde kerk te Oud-Beijerland, dat gelegenheid biedt tot het ontplooiën van allerlei activiteiten onder de jongeren.

het Parool zou er goed aan doen, een bijdrage in Huizen te gaan nemen; we zijn van overtuigd, dat hij zijn modderig gewicht zou.

We kunnen talloze andere plattelandsgeinten noemen, waar kerk of kerken heb-samengewerkt met de plaatselijke overheid om de jeugd iets te kunnen bie-den. In andere plaatsen is het vooral de overheid, die er voor zorgt dat de jeugd geboden wordt dat moreel en zedelijk antwoord is.

Maar allereerst hebben toch de kerken voor de eigen jeugd in te spannen. Die van het platteland kan in meerder-nog in God geloven en wil met ge-middelen daarvan ook blijf geven. De christelijke jeugdorganisaties zijn niet de dode opgeschreven, al wordt dit vaak beweerd door diegenen, die in de beel- storm van de doorbraak links en rechts de christelijke organisaties kapot willen en.

Wij weten heel goed, dat het in sommige satsen een slappe boel is met de christe- jeugdbeweging. Ligt dit aan de jeugd? of niet eerder gezegd worden, dat de kerken daar de hedendaagse stroomver- taling niet willen zien?

Ook politiek gezien is er geen reden om wanhopen aan de jongeren van het plat- land. De ARJOS is er het bewijs van, er bij de jeugd belangstelling bestaat de politieke vraagstukken van de ten- woordige tijd. De verkiezingsactiviteit van de ARJOS heeft door het gehele land zenden jongeren bijeen weten te brengen vergaderingen en vaak gaf het platte- land een gunstiger beeld dan de grote stad. Maar ook hier moeten de ouderen de lant geopend houden voor de volkomen an- we omstandigheden, vergeleken bij die vóór de oorlog. De kiesverenigingen zien zich bewust zijn van hun taak ten zien van de jongeren. Die taak is, met trekking tot de ARJOS, vastgelegd in de statuten van de Kiesvereniging. Maar dan het het betreffende artikel ook worden geleefd! Daar, waar de kiesvereniging bewust is van haar plicht ten aanzien van de politieke scholing der jongeren, zal bijna altijd een bloeiende ARJOS-club staan.

De jongere van vandaag staat ook ten plattelande in een sterk veranderde wereld, geleken met bijvoorbeeld twintig jaar geleden. Het zou dom zijn, indien de oudere generaties hiermee geen rekening zouden houden.

In de vergaderingen van jeugdverenigin- gen ten plattelande krijgen een ander ka- ter. De „techniek” van het vergaderen ligt zich en de jeugd geeft een nieuwe aan haar bijeenkomsten. Maar al ver- ten men oude paden der vergadertraditie, wil niet zeggen, dat men ook de be- reide paden van het beginsel verlaat.

Natuurlijk moet men waakzaam zijn. Dat men óók zijn ten opzichte van dat- ne, wat tot traditie geworden is. Tra- le kan een hardnekkige vijand zijn van christelijk leven en beleven.

Onmiskenbaar is, dat de invloed van Christendom op staatkunde, weten- schap, beroep, bedrijf en cultuur in een

snel tempo afneemt”. Wij citeren hier Prof. Mr. W. F. de Gaay Fortman.

Dat afnemen van die invloed heeft niet uitsluitend in de steden plaats. De verkie- zingscijfers van vorig jaar leren ons duide- lijk dat ook op het platteland de vervlak- king toeneemt. Maar we doen er verkeerd aan, dit uitsluitend of in hoofdzaak te zoe- ken bij de jongeren.

Het ledental van de ARJOS bijvoorbeeld, geeft stellig geen ongunstig beeld. En neem de eerder genoemde organisatie van jonge boeren en tuinders, de C.J.B.T.B. Volgens het jaarverslag over 1956 wist deze orga- nisatie het ledental vrijwel op hetzelfde niveau te houden als in 1955 en voorgaande jaren, namelijk ruim zesduizend leden. De kerkelijke jeugdbonden, Gereformeerd, Hervormd, Christelijk-gereformeerd, vinden haar leden in hoofdzaak op het platteland, zodat gezegd mag worden dat de platte- landsjongeren in grote getale christelijk georganiseerd zijn.

**D**IT antwoord, dat de spreker gaf op één van de vragen, was typerend voor de hele vergadering. Nu vraagt u zich natuurlijk af welke spreker dit antwoord gaf en op welke vraag en wie er niet bang moet zijn. Het is mijn bedoeling in onderstaand „indrukje” dit alles te zeggen.

Laat ik u eerst vertellen dat de spreker doelde op de Russen, waarop hij zijn hele betoog gericht had; en als ik u daarbij nog zeg dat zijn rede een historisch overzicht gaf, sterk ver- weven en in verband gebracht met het directe verleden, dan zult u zonder meer in de „geachte spreker” de ra- diospreker over de buitenlandse poli- tiek, Prof. Dr. L. W. G. Scholten, her- kennen. De rest van de situatie ligt als volgt:

Zaterdag 9 maart werd in Groningen, uiteraard in het bij ons zo bekende Te- huis, een arjosmeeting gehouden, be- legd door het Provinciaal Verband van arjosclubs in Groningen. Als spreker hiervoor was bovengenoemde hoog- leraar uitgenodigd. Niet iedereen in- teresseert zich altijd voor wat een hoogleraar te zeggen heeft, maar door het geweldig grote aantal aanwezigen, bijna vierhonderd, bleek dat een uit- zondering de regel weer eens beves- tigd had. Want het is heus niet teveel gezegd als ik beweer dat er interesse

Men staat soms verwonderd over de diep- te, de rijkdom, de intensiteit van de vragen en opmerkingen, die door de jongeren op bijeenkomsten naar voren gebracht worden.

Onze partij heeft in het program van actie het verlangen naar levensvrijheid voor mens, vereniging en onderneming uit- gesproken. Terecht heeft de partij uitdruk- kelijk vastgesteld, dat zij de zorg voor de hedendaagse jeugd van het grootste belang voor de toekomst van ons volk acht. Maar het eigen karakter en de zelfstandigheid van de vrije jeugdvorming dienen door de Overheid te worden erkend, ook bij het treffen van subsidieregelingen.

De plaatselijke Overheid, de gemeente- besturen dus, hebben er eveneens voor te zorgen, dat bij subsidieverlening aan jon- gerenorganisaties de vrijheid van die ver- enigingen onaangetast blijft. Men mag geen beperkende bepalingen opleggen aangaande doel en beginselen van de betreffende jon- gerenorganisaties. Hier en daar blijkt deze vrijheid voor de verenigingen weleens uit het oog verloren te worden. Dan wil men aan financiële of andere steun verbinden een aantal voorschriften, die niet in over- eenstemming zijn met doel en beginselen van zulk een vereniging. Hier moet tot de Overheid gezegd worden: Gij gaat te ver!

was. U had de aandacht eens moeten zien tijdens het referaat van prof. Scholten. Nu schrijf ik dit niet alleen ten gunste van de Groninger arjos- mensen, hoewel ze zeker de bekende pluim verdiend hebben, maar ook, en nog haast meer als open waardering voor de manier waarop de professor zijn gehoor wist te boeien. Ik ga u heus niet alles vertellen, wat óns die middag verteld is. U hebt dit in de (noorde-

## Niet bang zijn!

(Arjos-meeting in Groningen)

lijke) dagbladders kunnen lezen. Al- leen zeg ik dat het ging over de poli- tiek van Rusland t.o.v. zijn satelliet- landen en de omliggende neutrale lan- den, met als sterke tegenspeler het Westen. U weet dan ongeveer waar- toe wij ons die middag bepaald hebben. Het hele betoog ademde een dappere geest; en daarmee bedoel ik een door het geloof overtuigde dapperheid! Daarom kon de spreker in de discussie ook rustig zeggen dat we niet bang hoeven te zijn voor de Russen.

**G**ELUKKIG blijken in de meeste gevallen de Protestants-christelijke jeugdver- enigingen terdege op hun tellen te passen. De antirevolutionairen behoren deze vrij- heid voor verenigingen steeds nadrukkelijk te verdedigen in raden en staten.

Overigens neemt de subsidiëring van het Jeugdwerk door de Overheid een steeds grotere plaats in. Sedert 1 januari 1955 werkt men van Overheidswege met een nieuwe subsidie-regeling. De normen van deze subsidiëring zijn, zoals bijvoorbeeld in het jaarverslag van de reeds eerder ge- noemde christelijke jonge boeren- en tuin- dersbond, gememoreerd wordt, 60% van de exploitatielasten van de nationale bond en 40% van Provinciale organen van deze bond. Wat de provincie betreft, moeten de exploitatiekosten minstens f 2000,— 's jaars zijn. Zijn deze kosten geringer, dan komt men niet voor rijkssubsidie in aan- merking.

Deze subsidiëring geschiedt door de Af- deling Jeugdvorming en Volksontwikke- ling van het Ministerie van O. K. en W.

Uit de nota inzake de bestedingsbeper- king blijkt, dat op de begroting van ge- noemd ministerie in totaal 7.2 miljoen be- zuinigd zal moeten worden. Jeugdvorming en Volksontwikkeling zal een veer van 0.8 miljoen moeten laten.

De bestedingsbeperking zal dus ook de jeugdorganisaties raken.

Ook de plattelandsjongeren staan in de branding van deze tijd. Het is volkomen onjuist om te menen, dat de unieke ver- anderingen in de samenleving vrijwel on- gemerkt aan de jeugd van het platteland voorbij zouden gaan. De stad is naar het platteland gekomen, het platteland beweegt zich naar de stad. Er is in ons land geen achterland meer, waar men niet weet van hetgeen er in de wereld gaande is. De jeugdactiviteiten in plattelandsgemeenten vertellen ons wel anders!

Maar daarom temeer is het nodig, op te komen voor de mogelijkheid tot ontplooiing van het christelijke jeugdwerk. De Over- heid heeft daartoe allereerst het klimaat te scheppen en het geestelijk element in die arbeid te eerbiedigen.

*Wij mogen de plattelandsjeugd niet veronachtzamen. In dit verband wil- len wij in herinnering brengen, wat Z.K.H. Prins Bernhard vorig jaar sprak op de grote bijeenkomst van de Christelijke plattelandsjongeren in Utrecht. Zijne Koninklijke Hoogheid zei: „Als gij als jonge mensen uw roeping verstaat dan is de nationale gezondheid voor de volgende genera- tie naar menselijke berekening ver- zekerd. En tenslotte: Gij wilt in en door uw werk Christus dienen. Slechts door de gemeenschap met het Kruis van Christus, die gestorven is opdat wij zouden leven, kan het leven waarlijk bloeien.”*

*Daarom moeten ook de politieke activiteiten van de jongeren binnen onze partij krachtig gesteund worden.*

*De kiesverenigingen doen er goed aan, nog eens na te gaan, of men dat artikel (38) over de jeugdorganisa- tie, voorkomende in de statuten van onze partij, wel naar eer en geweten naleeft.*

Onze provinciale voorzitter — sinds kort ook landelijk voorzitter, de heer S. Silvis uit Scheemda, had trouwens in zijn openingswoord ook al op dat niet- bang-zijn gewezen. Alleen in een wat ander verband. Hij wees er namelijk op dat de P.v.d.A. na de, voor de A.R.P. wel enigszins teleurstellende verkiezingen dacht dat de jeugd de moed wel op zou geven en niet meer lijst drie zou „stemmen.” Op deze mee- ting zag de voorzitter wel precies het tegengestelde en daarom was hij ook niet bang voor de toekomst.

Mag ik tot slot nog opmerken dat er op deze middag weer een echt Groninger „goede-geest” hing en dat dit mee be- werkt werd door de opgewektheid, die het Chr. Fanfarekorps „Concordia” uit Dorkwerd de zaal inblies? Ik ken de provinciale activiteiten in de andere delen van ons land niet zo goed, maar ik durf zeggen dat ik blij ben een Groninger te zijn.

Dat een collecte op tien na honderd gaf, zegt u misschien niet zo veel, maar het bestuur was er blij mee. En met deze materiële opmerking sluit ik dit stuk- je, dat alleen maar een poging wilde zijn vanuit het hoge noorden ook eens een arjosgeluid te laten horen in Ne- derlandse Gedachten.

A. WILLERING

Constructiewerkplaats

„BAILY”

NIEUW-LEKKERLAND  
Telefoon 36

Gespecialiseerd in  
**Staalconstructies**  
voor gebouwen

**A. Baars Azn**

Exploitatie van  
baggermaterieel N.V.

Telefoon no. 144 Sliedrecht  
Verkoop en verhuur

**HOTEL „DE KROON”**

SOPHIALAAN — LEEUWARDEN  
Tel. 4467—4468

★  
Uw adres voor recepties en partijen

**AMSTERDAM**

**INGWENSEN & CO**

Amsterdam - Keizersgracht 382 - Tel. 32121

Effecten — Coupons en administratiën —  
Alle assurantiën — Levensverzekeringen en  
lijfrenten  
Speciale afdelingen voor protestantse kerkelijke  
teningen

Wees zuinig  
met **NW** GELD  
koop bij  
**WESTERVELD**

drogisteryn  
**DE CONCURRENT**  
**WESTERVELD**  
FILIALEN DOOR GEHEEL AMSTERDAM

OP ALLE ARTIKELN  
ONTVANGT U EEN  
KORTING VAN **3%** WANT VOOR FIO AAN  
CASSAACHS WORDT  
30c. TERUGBETAALD  
uitgez. Bamee art.

BRANDSTOFFEN  
**S. DOGGERH**  
Schinkelkade 14 - Tel. 722516  
AMSTERDAM

**H. Robbers**  
Schildersbedrijf

Gijsbrecht van Aemstel-  
straat 1 Amsterdam  
Telefoon 50595 en 717160

PROT. CHR. OÖP.  
BEGRAFFENISVERENIGING U. A.  
Vondelstraat 101, Tel. 82477, Amsterdam

**Betere verzorging van  
begrafenissen**

Is u nog geen lid? Vraagt dan inlichtingen aan de P.C.B.  
en laat u als lid inschrijven?

**J. DE VRIES**

Commissionairs in effecten

O.Z. Achterburgwal 173, Tel. 47126  
Privé Olympiakade 60, Tel. 94152  
AMSTERDAM

Van onze militaire  
medewerker

OP 15 december j.l. braken wij naar aanleiding van de opzienbarende resultaten van de weergalozes moed van met primitieve middelen bewapende Hongaarse burgers en burgeressen tegenover de zwaarste Russische tanks, een lans voor een Volksbewapening, zowel in Nederland als in geheel West-Europa. Deze gedachte heeft school gemaakt en is o.m. aangeslagen in de vaste militaire commissie van het College van Advies van de A.R. Partij. Daarnevens vond zij aandacht in verschillende persorganen, terwijl uit talrijke adhesiebetuigingen is gebleken, dat dit denkbeeld in brede lagen van het Nederlandse Volk steun vindt. Zó breed, dat zich zelfs het verheugende feit voor deed, dat leden van de Eerste Kamer in het Voorlopig Verslag van de Oorlogsbegroting voor 1957 er bij de Minister van Oorlog op hebben aangedrongen een gewapend volksverzet te organiseren.

Na al dit enthousiasme valt het als een koude douche op het lijf, dat de Minister in zijn Memorie van Antwoord dit denkbeeld van de hand wijst. De daartoe aangevoerde motieven zijn echter zodanig zwak, dat zij verdienen ontzenuwd te worden, zodat alsnog de waarde van de volksbewapening en het recht van de staatsburger daarop worde onderkend en een gewapend volksverzet wordt georganiseerd.

De motieven van de Minister kunnen als volgt worden samengevat:

- 1e. dat het Hongaarse volksverzet, ondanks de grootst mogelijke persoonlijke opofferingsgezindheid, niet in staat is gebleken reële weerstand te kunnen bieden aan massaal ingezette militaire kracht;
- 2e. dat het organiseren en bewapenen van een massaal volksverzet zulke grote personele en financiële inspanning zou vereisen, dat daarmee in ernstige mate afbreuk zou worden gedaan aan onze strijdkrachten;
- 3e. dat alle krachten in de eerste plaats dienen te worden geconcentreerd op het voorkomen van een oorlog d.w.z. op het door tactische atoombewapens gesteunde „schild” van grondtroepen ter dekking van het „zwaard” van luchtbombardementen door A- en H-wapens;
- 4e. dat wanneer de doelstelling onder ten 3e faalt en een oorlog tot op ons grondgebied doordringt een volksbewapening toch geen baat meer kan brengen en de daaraan gebrachte inspanning dus nutteloos is.

Wij willen met het laatste argument beginnen omdat daarin de andere argumenten uitkristaliseren. Daarna zullen wij nog een argument naar voren brengen, dat de Minister geheel over het hoofd ziet n.l. het recht van de burger op zelfverdediging door

# Recht op

de ontwikkeling van het persoonlijke barbarisme in de oorlog, een geheel nieuw, in de afgelopen oorlog teruggekeerd element, waarvoor de tegenwoordige structuur van de defensie nog geen antwoord heeft.

*Preventieve werking*

WANNEER men uitgaat van de grondslag dat elke vorm van voorgezette verdediging van nul en gener waarde is, indien de grote opzet van de NAVO, het voorkomen van een oorlog, faalt en de vijand tot ons grondgebied weet door te dringen, dan betekent dit dat er een algemene oorlog met gebruikmaking van alle A- en H-wapens is uitgebroken en dat daarmee in een paar weken over de uitslag van de oorlog wordt beslist. Op deze uitslag kan dan onze Marine met een voor 80% internationale taak in het geheel geen invloed uitoefenen, terwijl zij met deze 80% niets kan doen om het eigen territorium te verdedigen wat een volksverzet — ook al zou het nutteloos zijn — nog wel zou kunnen doen. Om gelijk motief als de Minister de volksbewapening verwerpt zou ook 80% van het Vlootplan moeten worden verworpen en de daardoor vrij komende bedragen besteed voor de hoofdtak: voorkomen van een oorlog door een zo sterk mogelijk „schild” en „zwaard” d.w.z. van het Europese land- en luchtfrent. Ook de territoriale verdediging te land kan dan nog wel een veer laten, waarbij ook de Nationale Reserve voor deze taak aan waarde inboet.

Is dit enerzijds de logische consequentie van een mislukking van de primaire doelstelling: een oorlog te voorkomen, aan de andere zijde pleit voor deze doelstelling juist een volksbewapening. Doch dan mag men de waarde daarvan niet afmeten, zoals de Minister doet, naar die van het alleen staande, door niemand gesteunde Hongarije. Niemand heeft verwacht of gepretendeerd, dat de Hongaren alleen en slechts met hun blote handen massaal ingezette militaire macht zouden kunnen verslaan.

Niemand suggereert ook, dat een volksbewapening de plaats zou kunnen innemen van de officiële, moderne bewapende strijdkrachten. Doch een Volksbewapening als aanvulling op de verdediging door de strijdkrachten, ingevoerd en georganiseerd, niet voor Nederland alleen, doch voor geheel West-Europa, oefent een zodanige preventieve werking op agressielust uit, dat daardoor juist de primaire doelstelling van de NAVO defensie, het voorkomen van een oorlog wordt gediend en niet tegengegaan. Het schermen met grote kosten, bijaldien het een massaal georganiseerd en bewapend volksverzet betreft, is irrelevant. Dit volksverzet — dat alleen waarde heeft indien het op vrijwillige basis berust, want de deelnemers verklaren zich vogelvrij — zal nooit zoveel personen en uitgaven vragen dat hierdoor de militaire krachtsinspanning zou worden geschaad. De kracht van dit volksverzet berust ook niet op massa, op kwantiteit, doch op elite, op kwaliteit. Vijftig vastberaden vrijwilligers van dit kaliber zijn meer waard dan duizend van tot zulk een taak aangewezenen. Men denke aan de 300 man van Gideon!

Waar het om gaat is, dat Rusland weet dat het bij een opmars naar de Kanaalkust in een wespennest terecht komt waarin de verbindingen verbroken dreigen te geraken, mede door het te verwachten spontaan oprijzend volksverzet in de Oosteuropese landen. Men vergeet niet dat een van de eerste strategische beginselen van de Russische strategie juist is „de veiligheid van de rug,” van de verbindingen en van het achterland! Richt men zich tegen dit fundamen-





# volksbewapening

tele beginsel dan gaat hiervan een grote kracht uit, groter dan men zou kunnen bereiken door dezelfde personele en financiële inspanning te beleggen in de uiterst kostbare moderne strijdmiddelen. Voor de prijs van de uitrusting van één moderne divisie kan West-Europa zich de onschatbare preventieve bijstand kopen van een paar honderdduizend vastberaden volksverzetshelden.

Deze preventieve kracht zal het „schild" en het „zwaard" niet verzwakken, zoals de Minister vreest, doch het integendeel in hoge mate versterken, aldus bewerkende, dat dit volksverzet, evenmin als de officiële strijdmacht, ooit daadwerkelijk een algemene oorlog zal behoeven te voeren.

## Recht op persoonlijk verweer tegen barbarisme

NAAST deze utiliteitsargumenten, welke juist vóór en niet tegen een op vrijwillige basis georganiseerd volksverzet pleiten, komt dan nog het argument waarover de Minister geheel zwijgt, nl. het recht van persoonlijk verweer van de burger tegen het persoonlijke vijandelijke barbarisme. Men schakelt op vrijwillige basis (en c.q. gedwongen) de burger wel in tegen het collectieve barbarisme, dat sedert het optreden daarvan in de onbepaalde lucht- en zeeoorlog, in de oorlogvoering is geïntroduceerd. Men bewapent koopvaardij-schepen om zichzelf te verdedigen. Men neemt burgers op in passieve en actieve luchtverdedigingsmaatregelen. Doch men geeft de burger, die eigen huis en haard wil beschermen tegen persoonlijk barbarisme, die de persoonlijke vrijheid liever met de wapenen in de vuist verdedigt dan in ketenen laat wegsterven, geen kans dit te doen. Toen de strijdkrachten nog alleen tegen de strijdkrachten vochten was daartoe geen

reden. De burger werd door het oorlogsrecht beschermd bij deze vorm van oorlogvoering. Doch dit oorlogsrecht is in de laatste wereldoorlog geschonden zowel op collectieve als op individuele basis. Dit is de rauwe werkelijkheid waarmee de defensie van het Westen thans is geconfronteerd. De toepassing van het persoonlijke barbarisme roept het recht tot persoonlijk verzet daartegen op.

*Dit recht wordt in het antwoord van de Minister niet onderkend of niet erkend. De Regering laat aldus in geval van oorlog de beste elementen in de maatschappij weerloos over aan het ongebreideld botvieren van het persoonlijke barbarisme van de vijand. Deze elementen staan collectief als groep of individueel op de communistische zwarte lijst en deze lijst is zeer lang, getuige Hongarije, waar zij reikt van de arbeider tot de intellectueel, ongeacht leeftijd of kunne. Dit argument, naast de preventieve utiliteit van een georganiseerd Europees volksverzet, pleit ervoor, dat de Regering — en in groter verband de Westeuropese Unie — zich opnieuw op dit punt beraadt.*

*Er ligt hier een grote preventieve kracht braak die verdient geactiveerd te worden en niet door ambtelijke lauwheid te worden ontmoedigd. De vrees voor de wederzijdse toepassing van het collectieve barbarisme (de A- en H-oorlog) is in feite de preventieve grondslag van de verdediging van het Westen thans. Als logisch preventief complement daarop dient de vrees voor de toepassing van georganiseerd verzet tegen persoonlijk barbarisme te worden geactiveerd.*



Bij de opstand in Hongarije is wel duidelijk gebleken, dat het spontaan oprijzende volksverzet een grote macht betekent. Een grote handicap in Hongarije was, dat de verzetstrijders slecht van wapenen waren voorzien, terwijl het gebrek aan organisatie ook een belangrijk nadeel betekende. Wanneer aan deze punten echter tijdig van te voren aandacht wordt geschonken, kan de effectieve kracht van een volksverzet aanzienlijk in betekenis toenemen. Bijgaande twee foto's zijn genomen tijdens de Hongaarse opstand.

## Rijwielen direct v. fabriek

f 50.— goedkoper. Eerste klas materiaal en langdurige garantie. Gedurende de wintermaanden op onze reeds zeer laag gestelde prijzen een extra korting: okt. f 12.50, nov. f 14.—, dec. f 14.—, jan. f 13.— en febr. f 12.50. Doe als zo velen profiteer van dit voordeel. Vraag gratis prijscurant met kortingbonnen. SIMBA RIJWIELFABRIEK, Naaldwijkseweg 26. 's-Gravensande. Tel. K 1749—673.

## Niet alleen voor U mevrouw

maar ook voor mijnheer en Uw kinderen creëerde Mr. Poodle exclusieve mode'len in gebreide wollen bovenkleding.

Het zijn stuk voor stuk meesterwerken van 100 % zuiver wol die bovendien een maximum aan kleurechtheid - wasechtheid - en krimpvrigheid hebben.

Vraag eens of Uw winkeller U de collectie wil tonen en let op het Mr. Poodle-etiket.

C.V. TRICOTFABRIEK

PEHAVEE

VEENENDAAL

N.V. TEXTIELUNIE

SPENCER-HEY

CULEMBORG



## GRONINGEN

Chr. Coöp. Spaarbank  
„EIGEN HAARD" G.A.  
LOPENDE DIEP 7 - GRONINGEN  
Rentevergoeding 2 3/4 %  
idem leden 3 %

EXCLUSIEVE INTERIEURS  
VOOR WONING, KANTOOR EN WINKEL  
MEUBILERINGSBEDRIJF  
**DEN OUDEN**  
OUDE BOTERINGESTRAAT 2 - GRONINGEN

Begravenisvereniging „Groningen"  
ZWANESTRAAT 12 - TEL. 20910  
Dir. G. L. SMIDT  
Dag en nacht te ontbieden voor leden en niet-leden.  
Begravenissen - Crematies - Binnen- en Buitenlandse  
transporten. Eigen Rouw- en Ontvangkamers.  
Gelegenheid tot inschrijving tegen premiebetaling.

EEN OUD EN VERTROUWD ADRES VOOR  
GRAFWERKEN  
BOUWERKEN  
MARMERWERKEN  
SWITTERS EN TERPSTRA  
Groningen - Emmasingel 11 - Telefoon 23410

Kredieten voor  
handel en industrie

N.V. SLAVENBURG'S BANK  
HANDELS- EN EFFECTENBANK N.V.  
GRONINGEN Brugstraat 32 - WINSCHOTEN Blijhamerstraat 21

## RIJWIELEN

PHOENIX - HUMBER  
De nieuwste modellen en kleuren 1957  
KINDERRIJWIELEN  
Autopedes - Fietstassen - Grote keuze  
**WIEKEL**  
KORREWEG 29 - Telefoon 25228 - GRONINGEN

## ZWOLLE

WONINGINRICHTING  
**Boertien**

Sassenstraat 39 - ZWOLLE - Tel. K 5200—6473  
Levering franco met eigen wagen.

HET VERTROUWENSADRES VOOR  
**PIANO'S EN ORGELS**  
ook voor het stemmen en onderhouden van uw instrument  
**GANZEVOORT**  
DIEZERSTRAAT 116 - TEL. 6532 - ZWOLLE  
Uitgebreide keuze muziek en grammofoonplaten

**BEGRAFFENISSEN**  
(ook buiten Zwolle)  
**R. Dragt**  
Roggenstraat 22 - Telef. 5594 - Zwolle

Vraagt steeds uw leverancier naar:  
**Fransen's koffie en thee**  
Elektrische Koffiebranderij en Theehandel  
P. C. Fransen - Dijkstraat 2 - Tel. 5457-3337, Zwolle

## EEN UITKOMST VOOR MAAGLIJDERS

Maaglijders, U kunt weer alles gaan eten. De echte C-R MAAGTABLETTEN zijn weer in Nederland verkrijgbaar.

## C-R MAAGTABLETTEN

geven direct verlichting en zijn pijnstillend. De echte Amerikaanse C-R Maagtabletten zijn die lichtgele tabletten. Alleen verkrijgbaar bij:

## LOUIS RIETBERGEN

NIEUWE BINNENWEG 400 - ROTTERDAM  
Vraagt inlichtingen zonder enige verplichting.

**GEURTS**  
**CONSERVENFABRIEK O.V.**  
**DODEWAARD**  
*De fijnste fruitproducten uit de  
 Betuwe boomgaarden*  
 Vraagt Uw winkelier ons merk Jams  
 Appelmoes - Vruchten op Sap - Etc.

**Verplaatsbare houten  
 gebouwen**  
 Directie- en schaftketen  
 Noodwoningen, scho-  
 len en kerken  
 Directie- en schaft-  
 wagens  
 etc.  
  
**HAHBO**  
**HARDINXVELD**  
 Tel. 41 Neder-Hardinxveld

**N.V. Houthandel**  
**ARENDSSEN**  
 Lutkepoortstraat 53  
 Telefoon K 8410.21.09 - Harderwijk

**Firma**  
**C. Vermeer en Zoon's**  
 Fabrieken voor gebogen hout  
 Tel. K 1894-1230 Oudekerk a/d IJssel  
 Ronde en ovale tafellanden  
 Gebogen regels voor stoelen en fauteuils,  
 armleggers, kappen, regels, stijlen enz.

**N.V. W. J. SCHULING's**  
**HANDELSONDERNEMING**  
 BINNENHAVENWEG 20  
 HENGELO  
 Telefoon K 5400-3029  
 (na 18 uur Delden, K 5497-447)

**n.v. Scheeps-  
 bouwwerf v/h**  
**Fa A. LANSER**  
 Sliedrecht  
 Holland

**AANNEMERSBEDRIJF**  
**Gebrs. Hakkers**  
 \* Handel in rijsmaterialen,  
 riet en teen  
 \* Rietmattenfabriek  
 \* Hoepelmakerijen  
**WERKENDAM**  
 Telefoon 14

**HOUTHANDEL**  
**K. J. Bos & Zoon**  
 ROTTERDAM - HOUTLAAN 19  
 TELEFOON 113860

**Scheepsinstallatiebedrijf**  
**„Nederland” N.V.**  
  
 Oostdijk 29, IJsselmonde  
 Tel. 445 Ridderkerk  
 (4 lijnen)  
**Voortstuwings-  
 installaties**  
 van elk vermogen.

  
**drukkerij zwagers**  
 SINDS 1903  
 nieuwe binnenweg 460-462, rotterdam

**UIT DEERS EN PERIODIEK**

**Partijloosheid een AANBEVELING?**

**Ouderwets**

Onder de titel „Durft de minister?” schrijft Elseviers Weekblad:

„Er wordt in de binnenkamers der regering vrij moeizaam beraadslaagd over de benoeming van een nieuwe gouverneur der Nederlandse Antillen. Daarvoor zoekt men — dit is een traditie geworden — een Katholiek, doch P.v.d.A.-kringen zijn van mening, dat het ditmaal best eens een R.K.-doorbraak-socialist mocht worden. Nu stuurt men de laatste tijd ook al P.v.d.A.-figuren naar Suriname. Nieuw-Guinea kreeg na de bekwame R.K.-gouverneur Van Eekhout de liberale heer Waardenburg, terwijl de tegenwoordige functionaris anti-revolutionair is.

Ons komt het voor, dat men de partijpolitieke criteria terzake eens en voor al moest afschaffen.

Terecht heeft de Nieuwe Rotterdamsche Courant opgemerkt, dat bijvoorbeeld op de Antillen — waar de bevolking overwegend Katholiek is — toch in het geheel geen voorkeur voor een K.V.P.-figuur en nog minder voor een doorbraak-Katholiek bestaat. Daar gelden andere maatstaven.

Op het Plein zou men het eens met een zeer ouderwetse maatstaf kunnen proberen: die der persoonlijke begaafdheid en bekwaamheid. Wie weet durft minister Helderds dat wel aan.....”

**Laatste druppel?**

De Christelijk-Historische Nederlander schrijft:

„De benoeming van Mr. H. W. Bloemers, burgemeester van Deventer, tot Commissaris der Koningin in Gelderland, heeft in C.H.-kringen grote teleurstelling gewekt. „In het algemeen was”, gelijk wij lezen in „Trouw”, „het gevoelen, dat de opvolger van Jhr. Quarles van Ufford weer een man uit de C.H.-kring zou worden; eventueel zou, gezien de verhoudingen in ons land een A.R.-commissaris ook geen bevreemding hebben gewekt. Op een partijloze commissaris was, behalve misschien dan door enkele insiders niet gerekend.”

Natuurlijk speelt de persoon van de benoemde bij de teleurstelling in onze kring op zichzelf geen rol, maar wel het feit, dat thans onder de Commissarissen der Koningin geen enkele C.H. meer voorkomt.

Naar wij menen zijn 3 Commissarissen der Koningin K.V.P., 4 P.v.d.A., 1 A.R., terwijl 3 zo niet V.V.D. dan toch deze partij het naast staan.

Wij wensen als C.H. niet van de politieke kaart te worden geveegd.

Kleine oorzaken hebben dikwerf grote gevolgen.

Wij hebben zo het idee, dat de benoeming van Mr. Bloemers wel eens de laatste druppel kan zijn, die de C.H. in ongunstige zin zal beïnvloeden ten aanzien van dit kabinet. Het kabinet, dat in elk geval verantwoordelijk is voor het van de kaart vegen van de Christelijk-Historischen onder de Commissarissen der Koningin.

Niemand behoeft te twijfelen, of bij de behandeling van de begroting Binnenlandse Zaken in de Eerste Kamer zullen daarover harde woorden vallen. Mr. Beernink heeft in de Tweede Kamer namens de fractie reeds gewaarschuwd, dat de C.H.U. dit passeren eventueel niet zou nemen en de heer H. Kikkert heeft dezer dagen in een te Amersfoort gehouden vergadering van de C.H.U. duidelijk gezegd, dat de C.H.-fractie niet bereid zal zijn te gaan over de streep, die zij bij de Kamer-debatten over de Regeringsnota heeft getrokken.

De C.H.U. moge dan de voet nog niet dwars zetten, zij zet deze wel schrap.”

**Verhaal**

In De Rotterdammer lezen we:

„Tot commissaris van de Koningin in de provincie Gelderland is benoemd een partijloos man.

Natuurlijk hadden wij liever gezien, dat een benoeming ware geschied van een man, van wie bekend was dat hij zijn keuze had laten vallen op een der protestants-christelijke partijen. Wij menen trouwens te weten, dat er binnen die partijen geschikte en bekwaame kandidaten waren.

Partijloosheid zien wij niet als een verdienste. Nu echter deze benoeming heeft plaats gehad van een man, die niet tot een protestants-christelijke partij behoort, willen wij wel zeggen, dat zij voor ons toch ook iets heeft van een aantrekkelijke kant.

Toen onlangs een man uit de K.V.P. benoemd werd tot burgemeester van Den Haag, hebben ook wij duidelijk doen uitkomen, dat een benoeming van een protestants-christelijk man ons aangenamer was geweest, al hadden wij alle eerbied voor de persoon van de gekozenen. Die eerbied is er bij ons trouwens ook bij deze benoeming voor Gelderland.

Onder allerhande politieke bet-weters ging toen echter het verhaal, dat er binnen het kabinet zoiets als een politieke koehandel tot stand zou zijn gekomen. Lieden, die meenden alles te weten van de besprekingen binnen het kabinet, voorspelden de benoeming van een a.r. man in Gelderland na de benoeming van een man uit de K.V.P. voor Den Haag.

Het is heel anders uitgekomen. Voor Gelderland is een partijloos man benoemd, hoezeer de protestantse partijen ook over bekwaame kandidaten beschikten. Daarmee is het verhaal een verhaal gebleken. Er was geen politieke koehandel. Er was hier en daar alleen maar wat politiek gepraat. Het is geen gezonde politiek, die meent op den duur daarvan voordeel te mogen hebben.”

**„Karakter”**

Het Algemeen Dagblad schrijft onder de titel „Niet aangesloten” o.m.:

„De benoeming van Deventer's burgemeester mr. Bloemers tot commissaris van de Koningin in Gelderland siert de regering en zal velen in den lande oprecht deugd doen. Niet slechts omdat de nieuwe hoogste magistraat in het oude Gelre een bekwaam man bleek, maar ook omdat hij niet is aangesloten bij enige politieke partij.

Het aangesloten zijn bij een politieke partij is immers op zich zelf gezien geen aanbeveling, want zulk een lidmaatschap althans wanneer het de uitdrukking is van een oprecht beleden politieke overtuiging is een normale zaak. In ons land zien wij echter, dat velen die een rol spelen in onze politieke partijen het als vanzelfsprekend beschouwen, dat men om voor een gewichtig ambt in aanmerking te kunnen komen, lid moet zijn van een politieke partij en men wekt al te gaarne de indruk, dat zij, die

niet bij een politieke partij zijn aangesloten, daardoor tot tweede rangs burgers worden....

Niet het lidmaatschap van een politieke partij dient maatstaf te zijn, maar bekwaamheid en karakter. Bij de benoeming van een commissaris der Koningin in Gelderland is dat gebeurd. Het zou onze politieke zeden ten goede komen, wanneer er meer van zulke benoemingen plaats vonden.”

**Zwak geval**

Trouw schrijft over de door het congres van de P.v.d.A. aangenomen motie inzake Nieuw-Guinea o.m.:

„Onze grote grief tegen deze en dit soort resoluties is dat zij niet wezenlijk met Nieuw-Guinea en het belang van de bevolking daar rekening houden. Ze rekenen met de begeerte en de gevoelens van alle andere landen en volken behalve juist met die van Nieuw-Guinea. Het gaat in zulk een resolutie dan ook niet om Nieuw-Guinea en de Papoea's, het gaat om de angst dat men „kolonialisme” op zijn debet geschreven krijgt en dat alle mogelijke mensen, partijen en volken je daarom scheef zullen aankijken.

Het is naar onze stellige overtuiging deze vrees, die bij een resolutie als nu door de P.v.d.A. is aangenomen, de doorslag heeft gegeven.

Het is een gebrek aan zedelijke moed wanneer men er niet als partij op aangekeken wil worden dat men doet wat men doen moet, omdat men dan bij anderen dan de direct-betrokkenen — de Papoea's — in een slecht blaadje komt te staan. Om de Papoea's zelf bekommerd men zich daarbij niet.

Neen, wij vinden dit wel een zeer zwak geval. Want al legt men het kind niet te vondeling, het moet toch wel het gevoel krijgen als het zwarte schaap te worden beschouwd.”

**EN ONS COMMENTAAR**

**Partij geen schrikbeeld**

„Velen sidderen, als voor een schrikbeeld, voor het woord partij”. Aldus Groen van Prinsterer in 1869.

1957 zijn er nog altijd van die sidderende lieden. En zij weten het dan zo mooi te zeggen: op karakter en bekwaamheid komt het aan.

Prachtig. De schrijvers hebben nog gelijk ook. Het is alleen maar zo jammer, dat zij dan veelal menen, dat karakter en bekwaamheid alleen maar gevonden worden bij diegenen, die „partijloos” zijn. Een echt ouderwets idee. Sluiten karakter en partijkeuze elkander soms uit? We zouden eerder zeggen, dat een man van karakter zeker tot partijkiezen genoopt wordt. En ook hier willen we herinneren aan een woord van Groen van Prinsterer, in 1862 in de Tweede Kamer gesproken: „Men heeft gezegd: „ik ben geen partijman”; ik wél. In den strijd der beginselen die Europa en Nederland verdeelen heb ik eene keus gedaan; aan beginselen heb ik mijn leven gewijd.”

Partijloosheid kan dan ook zeker niet als een aanbeveling worden gezien.

Waar wél tegen gewaarschuwd dient te worden is, dat men het lidmaatschap van één bepaalde politieke partij als voorwaarde voor een benoeming aanvaardt. Het heeft er alle schijn van, dat tegenwoordig bij benoemingen in dit opzicht te veel gerekend wordt. Bij burgemeesters, commissarissen der koningin en gouverneurs.

Het lidmaatschap van een politieke partij op zichzelf mag geen reden zijn tot benoeming. Maar het mag ook niet zo worden, dat de regering, om moeilijkheden en wrijvingen te voorkomen, haar toevlucht maar gaat nemen tot de benoeming van een partijloze.

  
**Schimmelpenninck**  
*fijn! die ken ik*

**GYMNASTIEKTOESTELLEN**  
 ROTHUIZEN N.V. - HEELSUM



## Na drie jaar kwam Eamon de Valera terug in de Ierse politieke arena

Omstreeks Pasen 1916 werd in Ierland een jongeman ter dood veroordeeld. Hij had deelgenomen aan de (mislukte) opstand tegen wat de Ieren de Britse heerschappij noemden en was de laatste geweest, die zich aan de Britten had overgegeven. Op het laatste ogenblik werd hij in 1917 begenadigd. Engeland probeerde door de vrijlating van vele ter dood veroordeelde Ierse revolutionairen te voorkomen, dat de strijd zich nog meer zou toespitsen. Het is daarin echter niet geslaagd.

De jongeman, die ter dood veroordeeld en later begenadigd werd, was een zekere Eamon de Valera, die in 1912 toegetreden was tot de Irish Volunteers. Na de mislukte opstand in 1916 kwam hij in verschillende Engelse gevangenschappen terecht. Maar telkens, als hij er uit ontslagen was, keerde hij naar Ierland terug om de strijd voor de onafhankelijkheid van dit gebied voort te zetten.

In 1918 werd hij dan ook opnieuw gearresteerd, toen hij op een politieke vergadering het woord voerde. Na korte tijd in de gevangenis te hebben vertoefd, wist hij te ontsnappen. En het eerste wat hij deed was: in dezelfde zaal, waar hij gearresteerd was, de redevoering voort te zetten, die hij had moeten afbreken, met de woorden: „Zoals ik zei, voordat ik onderbroken werd.....”.

De grond werd hem evenwel te warm onder de voeten en nog in datzelfde jaar week hij uit naar de Ver. Staten, waar hij vele vrienden maakte, die de strijd voor onafhankelijkheid van de



Ieren gingen steunen. Aan de Ver. Staten heeft De Valera goede herinneringen. Werde hij niet op 14 oktober 1882 in New York geboren, als zoon van een Spaanse vader en een Ierse moeder? Zijn vader overleed vrij spoedig en toen Eamon drie jaar was, nam een oom hem mee naar Ierland, waar hij in het geboortedorp van zijn moeder opgroeiende. Later heeft De Valera nog vaak de Ver. Staten bezocht.

**NADAT** Engeland in 1921 Ierland tot Dominion had verklaard, keerde De Valera naar zijn land terug. Hij richtte de Fianna Fail-partij op en leidde in het parlement de strijd voor volledige onafhankelijkheid. Hij werd president van het Ierse dominion, maar weigerde aanvankelijk, de eed op de Britse koning af te leggen. Later deed hij het toch, maar verklaarde, er zich niet door gebonden te zullen achten.

Zijn partij behaalde in 1932 de meerderheid bij de verkiezingen en De Valera vormde zijn eerste kabinet, nadat Douglas Hyde tot president was benoemd. De eed op de koning werd afgeschaft, Engeland trok zijn gouverneur-generaal terug en de Ieren kregen de vrijheid, zelf uit te maken, of zij Engeland zouden steunen, als het in oorlog mocht geraken. Dit laatste had tot gevolg, dat de Ieren neutraal bleven tijdens de tweede wereldoorlog.

De Ieren moesten evenwel berusten in de verdeling van hun eiland. De Ierse republiek wordt vrijwel geheel door rooms-katholieken bewoond. Noord-Ierland, dat bij Groot-Brittannië bleef behoren, is overwegend protestants. De grens, die beide delen scheidt, is tamelijk willekeurig getrokken en voornamelijk bedoeld om de protestanten in het Noorden te vrijwaren van aansluiting bij de Ierse republiek. Economisch gezien is deze grens buitengewoon ongunstig, omdat het in-

# Mensen zoeken hun weg

Vervolgverhaal door **DINGENANT RIETZANGER**

Kapitein Elander hield het hoofd koel, maar hij had de grootste moeite om de bulderbas in toom te houden. De sergeant-majoor voelde zich thans een groot man. Hij wilde alle dingen tegelijk doen, alle orders onverwijld ten uitvoer brengen. De sergeant-majoor Pauwels was in dit uur inderdaad koningsgezinder dan de koning. Elke order die afkwam, wilde hij ogenblikkelijk in overtreffende trap tot uitvoering brengen, zodat kapitein Elander hem bij herhaling tot matiging moest bewegen, de bulderbas voor ogen houdende dat de soep beter niet zo heet gegeten kon worden als ze wordt opgediend.

Tegen de avond kwam een nieuwe en naar het scheen definitieve order af: Het bataljon zou inderdaad naar Delft gaan. Die avond om negen uur zou een speciale trein arriveren om de militairen te vervoeren. Een paar officieren, onderofficieren en manschappen gingen alvast op reis om in Delft als kwartiermakers op te treden.

De bataljonscommandant, ijverig geholpen door zijn sympathieke adjudant-toegevoegd, gaf de order uit, dat het bataljon reisvaardig gemaakt moest worden. Het keukenpersoneel, de rustkamerbezetting en de mensen van de wapenkamer en de kantine moesten in de verplaatsing worden inbegrepen.

De vrachtauto's van het bataljon kwamen goed van pas. Men begon de keukeninventaris op te laden. Ongelukkigerwijze was die dag een chauffeur niet teruggekeerd van zesendertig uur verlof. Er was dus een bestuurder te weinig.

Toen Jasper Langeveld dat hoorde, haastte hij zich naar de officier van materieel en legering om uiteen te zetten, dat hij al enige maanden op de nominatie stond om tot chauffeur van het bataljon te worden aangesteld en dat hij dus nu graag de plaats van de chauffeur die niet teruggekeerd was, zou innemen.

„Prima, prima! Jij helpt ons uit de brand, jongeman!” zei de luitenant juichend. „Ik zal even verbinding zien te krijgen met je oorspronkelijke onderdeel om te vragen.....”

„Ik was bij de PAG, luit,” viel Jasper hem in de rede. „De PAG heeft niets te maken met de auto's.”

„Je hebt gelijk. Natuurlijk heb je gelijk. Ik zal dus Haarlem aan de lijn zien te krijgen, want onze auto's staan onder het bevel van het autobataljon. Ik zal zien, toestemming te verkrijgen om jou aan te stellen tot chauffeur.”

Jasper twijfelde er niet aan, of vanwege de gespannen toestand zou men hem nu onmiddellijk chauffeur maken. Nood brak alle voorschriften en verordeningen.

Maar hij had zich vergist, dat bleek hem al spoedig. Het telefoonnet was overbelast. De luitenant van materieel kreeg geen schijn van kans om zich te verstaan met een officier van het autobataljon.

Intussen liep de sergeant-kok hevig te foeteren. Het werd hoog tijd, dat de keukeninventaris opgeladen werd, want hoe zou hij anders de volgende morgen de soldaten tijdig thee en kug kunnen verschaffen!

De fourier beweerde echter, dat hij het eerst aan bod moest komen; er zou in Delft beslist wel eten zijn voor de mensen van het bataljon, maar het zou de vraag zijn, of daar ook militaire kleding- en uitrustingsstukken voorhanden waren. De kantinebaas wilde niet achterblijven. Volgens hem moest een kantine om zo te zeggen gereed staan om de soldaten te ontvangen — hij had dus eigenlijk al lang weg moeten zijn.

„Zal ik maar vast in een auto kruipen, luit?” vroeg Jasper hoopvol.

„Nee, nee,” weerde de luitenant af, „ik wil niets op eigen houtje doen. Begrijp me goed: ik wil gedekt zijn, want we zijn hier niet in de burgermaatschappij. Eerst wil ik toestemming hebben, jou chauffeursdiensten te laten verrichten op een vrachtauto, die aan het bataljon toegevoegd is.”

De bulderbas stuurde er een korporaal op uit om Langeveld op te sporen.

Jasper, die bij het bataljonsbureau rondhing, — want de auto's waren nu geladen en hij wachtte op toestemming van een officier, — kreeg van de korporaal opdracht, zich ogenblikkelijk bij de sergeant-majoor Pauwels te melden.

„Heeft hij niets beters te doen?” vroeg Jasper bitter.

De korporaal trok de schouders op. „In ieder geval, je moet bij hem komen.”

Er zat voor Jasper niets anders op dan zich te melden bij de bulderbas.

„Zo, ben je daar eindelijk! Binnen vijf minuten aantreden met volledige bepakkings. Pioniersschop niet vergeten, want het gaat nu menens worden!” bulderde de sergeant-majoor.

„Majoor, ik moet straks chauffeursdiensten gaan doen, dus.....”

„Geen praatjes! Je bent al een half jaar aan 't wachten om autoritjes te mogen maken. Ik gelast je, met volledige bepakkings aan te treden.”

„Maar de luitenant van materieel.....”

„Geen geklets! Wie heeft hier te beslissen: jij of ik? Ik ben je meerdere en heb te bevelen. We leven hier niet in de hopeloze burgermaatschappij.”

„Jawel, majoor, maar.....”

„Dan heb je naar mij te luisteren, anders slinger ik je op de bon. Kun je brommen in de petoet.”

„Ik bezit geen pioniersschop, want ik behoor niet tot de infanterie, maar tot de PAG.”

„Dan zullen wij je infanterist maken! Haal bij de fourier een pioniersschop. Gevechtsschap aantreden! En denk er om: Gepoetste schoenen!”

„Wat is er gaande, majoor Pauwels?” klonk plotseling de bedaarde stem van kapitein Elander.

De bulderbas draaide zich een kwartslag om en salueerde. „Deze man wil de dans ontspringen, kapitein. Een luiwammes is ie! Liep er de kantjes af, maar dat kan niet getolereerd worden. Ik heb hem juist opdracht gegeven om met volledige bepakkings zich bij mij te melden.”

„Wacht eens, Pauwels..... Deze man behoort tot het wapen van de PAG. Is 't niet, Langeveld?”

„Jawel, kapitein. En ik zal straks chauffeursdiensten moeten doen.”

„Prachtig, — ga je dan onmiddellijk melden bij de dienstdoende luitenant op het bataljonsbureau!”

„Best, kapitein.”

De bulderbas was woedend; zijn prooi, waar hij al weken op had lopen azen, ontging hem nu nog.

„Pardon, kapitein,” begon hij, „er is een order afgekomen, dat.....”

Maar Jasper repte zich naar het bataljonsbureau. — De bulderbas had mij op de valreep bijna nog te pakken, dacht hij. — Gelukkig, dat kapitein Elander nog net tussenbeide kwam!

's Avonds om acht uur marcheerde het bataljon compiesgewijze af naar het station.

Drie vrachtauto's stonden hoog beladen gereed om te vertrekken, maar het vervelende was, dat er slechts twee chauffeurs aanwezig waren. De bataljonscommandant kwam in eigen persoon kijken, of de verhuizing naar wens verliep. Jawel, kolonel, alles gaat goed, kolonel. Alles verloopt van een leien dakje, maar we hebben een chauffeur te kort, kolonel.

„Er zijn toch genoeg jongelui, die behoorlijk een auto kunnen besturen?”

„Jawel, kolonel,” antwoordde de luitenant van materieel. Hij wees op Jasper, die in de houding sprong. „Ik hoop snel verbinding te krijgen met het autobataljon om toestemming te krijgen, hem in te schakelen als chauffeur. De telefoon staat witgloeiend, alle lijnen zijn bezet, kolonel.”

De bataljonscommandant schoot uit zijn slof.

„Lak aan alle voorschriften! Laat die vent in die auto kruipen.”

„Goed kolonel.”

De bataljonscommandant vertrok en de luitenant gaf aan Jasper opdracht, in een auto te klimmen en de wagen bij de poort neer te zetten.

Eindelijk, eindelijk dan toch chauffeur, verzuchtte Jasper. Voor het eerst sedert hij gemobiliseerd was, zat hij weer achter het stuur van een auto. Waarom had het bijna negen maanden moeten duren, alvorens hij chauffeursdiensten te verrichten kreeg?

Hij reed de vrachtwagen ongeveer zestig meter verder, tot bij de poort, die terzijde van het hoofdgebouw van het kazernecomplex was. Hij bleef enige tijd achter het stuur zitten, maar toen niemand zich om hem scheen te bekommeren, sprong hij uit de auto en liep hij terug naar het bureau.

De luitenant kwam op hem af.

„Wachten op orders, Langeveld. Nog niet wegrijden. Ik hoop direct telefonisch contact te krijgen met het autobataljon. Je moet begrijpen, dat ik je niet zomaar achter het stuur van een auto kan zetten. Ik moet gedekt zijn. De bataljonscommandant heeft goed praten, maar ik heb de verantwoordelijkheid over het rijdend materieel van het bataljon. Stel je voor, dat je brokken maakt. Dan komt het op mijn hoofd neer. 'k Wil niet in nesten komen. Wacht dus op nadere orders.”

„Jawel, luit.” Jasper trachtte zijn kalmitte te bewaren, maar hij was woedend.

Een korporaal, gestuurd door de bulderbas, kwam hem sommeren om ogenblikkelijk volledig bepakt naar het station te komen. Ze hadden voor het station nog een appel gehouden en Langeveld bleek te ontbreken.

„Sergeant-majoor Pauwels kan mij nog meer vertellen,” zei Jasper vergramd.

„Hij zegt, dat je administratief in de sterkte van onze compie opgenomen bent en dat je dus.....”

„Aan m'n laars. Ik ben chauffeur van het bataljon!” Toen hij het gezegd had, moest hij er om grinniken. Chauffeur van het bataljon..... hij had een auto over een afstand van ongeveer zestig meter bestuurd.

„Ik zal hem de complimenten overbrengen,” antwoordde de korporaal laconiek. „Het doet mij geen pijn. Maar als 't niet glad zit, is dat niet mijn schuld.”

Wordt vervolgd.

dustriële Noordoosten van het agrarische Zuiden werd afgescheiden.

**HET** is in dit grensgebied de laatste tijd weer erg onrustig. Voortdurend hebben er van de Ierse republiek uit overvallen plaats op Noord-Ierse plaatsen. Het is op het ogenblik weer zo ver, dat vele Ieren er niet voor zouden terugschrikken, de hereniging van Ierland met geweld van de Britten af te dwingen. De partij, die deze politiek openlijk verdedigt (Sinn Fein geheten) heeft bij de jongste parlementsverkiezingen volkomen onverwacht vier zetels veroverd.

Bij diezelfde verkiezingen behaalde Eamon de Valera, de oude revolutionair, die al 74 jaar was geworden, een kleine maar absolute meerderheid in het parlement. Hij was tot 1948 on-

afgebroken premier geweest, sedert die roerige dertiger jaren. Tot 1951 was zijn partij in de oppositie en De Valera bevond zich in die drie jaren meestal in de Ver. Staten.

In 1951 keerde hij als premier terug. Zijn gezondheid was toen al zwak geworden en een ziekte aan zijn ogen deed vrezden, dat hij spoedig het politieke leven vaarwel zou moeten zeggen. Geruime tijd vertoefde premier De Valera in ons land. In het Ooglijdersgasthuis te Utrecht werd hij geopereerd. Hij bleef aan tot 1954, toen zijn partij opnieuw werd verslagen.

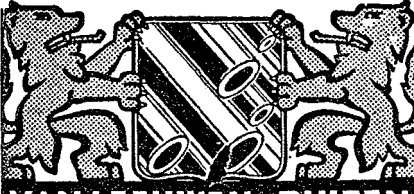
**VORIGE** week kwam er opnieuw een eind aan de politieke ballingschap van De Valera, toen zijn Fianna Fail de verenigde oppositie op schitterende

wijze versloeg. Binnenkort zal het parlement bijeenkomen om een nieuwe premier te kiezen. Ongetwijfeld zal de keus op De Valera vallen. En als deze oude voorvechter van de Ierse onafhankelijkheid er nog de kracht voor heeft, zal hij de zware taak, die voor hem weggelegd is, zeker op de schouders nemen.

Het overwicht van zijn persoonlijkheid zal nodig zijn om een halt toe te roepen aan de actie van bepaalde Ierse organisaties om de hereniging van Ierland desnoods met geweld af te dwingen. De Valera heeft verklaard, dat hij niets voor geweld voelt. Deze kwestie — aldus heeft hij onlangs verklaard — moet op vreedzame wijze door onderhandelingen worden opgelost.

**SERRES**  
**EN WARENHUIZENBOUW**  
 N.V. AANNEMERSBEDRIJF  
**Boers en Vrijland**  
 Tel K 1748-745 en 746  
 Postbus 30. 's-GRAVENZANDE

**JUTE ZAKKEN**  
 voor binnenland en export  
 Een vertrouwensartikel!  
**NOORD NEDERLANDSE ZAKKEN.**  
 HANDEL N.V. - GRONINGEN  
 BEMSKANAAL N.Z. 46  
 Telefoon 31345 (3 lijnen)  
 Telegramadres „Jute“



**VAN LEEUWEN BUIZEN**  
**ZWIJNDRECHT**

Uw adres voor:  
**DIRECTIEKETTEN**  
**BARAKKEN**  
**SCHOLEN**  
**ZOMERHUISJES**  
 enz. enz.  
**Fa Gebr. Timmer**  
 Houtbouw - Giessendam - Telefoon 62

N.V. Aannemers- en Handelsbedrijf  
**VAN OORD**  
 Hoogstraat 73a  
**Werkendam**  
 Telefoon 444  
**RIJSWERKEN**  
**GRONDWERKEN**  
**ASFALTWERKEN**

**SCHEEPSBOUWWERVEN**  
**A. VUYK & ZONEN**  
 CAPELLE AAN DE IJSSEL  
 Nieuwbouw en reparatie  
 Telefoon Rotterdam 113333 (K 1800)

**A. van der Werff**  
**Scheepsbouw en Bergingsbedrijf**  
 Verhuur dekschuiten en motordekschuiten  
**DOESBURG TELEFOON 275**

Voor complete  
**diesel-elektrische installaties**  
**Van der Leun's**  
 TECHNISCHE ONDERNEMING  
**SLIEDRECHT**  
 Kerkstraat 11-13 Tel. 151

**Fa. Gebr. de Waard**  
 Crabethstraat 14  
 Telefoon 2569-2248  
**GOUDA**  
 Aannemer van  
**SLOOP-, SCHOOR- en GRONDWERKEN**  
 Handel in **BOUWMATERIALEN en METALEN**

**Firma JAN DE MIK**  
**HARDINXVELD - GIESSENDAM**  
 Aannemers van  
**OEVERVERDEDIGINGSWERKEN**  
**GRONDHOUDHANDEL**  
**HOEPELMAKERIJ**  
 TEL No. 56 NED. HARDINXVELD

**4 MAART**  
 Ik zal maar beginnen om het kabinet sterkte toe te wensen in, de komende dagen, al kan ik — omdat ik altijd een week achterloop — vandaag nog niet zeggen hoe het afloopt. Het kan vriezen en het kan dooien, maar ik vermoed, dat de regering wel met het dooien zal moeten beginnen. Laten we wel wezen, zij heeft overvraagd. Zij gaf haar vinger en nam onze hele hand, althans wilde dat doen. In elk geval was het voor de ministers het weekje wel! Zij hadden met zij allen, homogenee als het kabinet is, genoeg gehoord om er een heel weekend over na te denken. Vooral professor Oud was in de oppositie. Iemand om de degen mee te kruisen, of het flitsend floret. Maar deze keer niet. Want naar mijn smaak werkte professor Oud met de knuppel en dat is beneden zijn waardigheid. Ik hoop, dat u nog allemaal weet, waarom het gaat. Om die beperking van de bestedingen, de steun aan de landbouw, de verhoging van de belastingen en andere presenten, welke de regering ons vriendelijk maar met veel verplichting aanbiedt. Alles bij alles loopt het in de miljoenen, die u en ik moeten opbrengen. Hetgeen we natuurlijk graag doen, maar mondjesmaat. En aangezien ik een kleine mond heb moeten de grootste lasten maar gedragen worden door..... nee, dat komt niet uit. Want ik ken vele mensen met een grote mond, die weinig opbrengen. Het zullen wel weer de stillen in het land zijn, die luisteren naar de naam Sijmen. Denkt u maar, dat u minder verdient dan ik. Dat is altijd een troost!

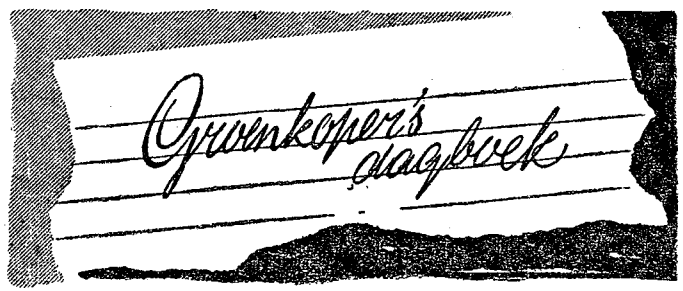
**6 MAART**  
 „Je kunt melk voor je geld kiezen“. Daar komt het antwoord van minister Hofstra eigenlijk op neer. En de belastingverhoging duurt maar twee jaar! Nu is het zo tragisch, dat ik nu pas merk, dat we twee jaar geleden belastingsoelaas hebben gehad en dat het nieuwe biljet me iedere dag van mijn schrijftafel aankijkt. Hanteerde minister Hofstra de koe, zijn partijgenoot minister Mansholt verklaarde met nadruk, dat van geen der nieuwe maatregelen mag worden gezegd, dat hij een binnenhalen van het socialisme paard van Troje betekende. U ziet wel, dat de landbouw en de veeteelt zeer in de gunst van het kabinet staan. Nu, als er dus geen rode stokpaardjes om de ministerstafel hebben gedraafd en naar wij aannemen ook geen K.V.-paardjes, noch A.R.- of C.H.-paardjes, laat staan liberale volbloedjes, dan moet het wel ernstig zijn! Een regel uit het antwoord van minister Hofstra was dit mijn hart gegrepen. „Elk bezuinigingsmes bij de overheid snijdt in het vlees van anderen.“ Ik ben het anders niet gauw met de minister eens, maar dit is waar. Ik voel het dagelijks aan den lijve.

**5 MAART**  
 Als ik zo al die economische moeilijkheden in mijn lijfblad naga, de cijfers groepeer, nalees wat onze voormannen er van te zeggen hebben, overdenk wat de hoofdredacteur er van denkt, luister naar de militaire medewerker, de gemengde berichten bestudeer, de beurs bekijk en de financiële pagina afgraas, de buitenlandse overzichten analyseer, de verslagen van de beide Kamers in mij opneem, kunst en letteren een kans

**8 MAART**  
 Kon de regering maar belasting van moties heffen. Dan was er heel wat geld in de staatskas terecht gekomen. Het Kabinet krijgt het niet cadeau van de Kamer. Ik heb dat aangevoeld en ik geef de Kamer gelijk. Van huis ben ik een oppositie-man. Ook ben ik tegen belastingverhoging en tegen blokkering van de landbouw gelden. Nu vroeg mijn buurman wel, wat mij dat deerde of die landbouw gelden geblokkeerd werden ja of nee, maar buurman kijkt niet verder dan zijn neus lang is. Melk drinkt hij niet en boter

**7 MAART**  
 Professor Oud heeft geweten, dat hij wat wind gezaaid heeft. Hij kreeg wel de storm van voren! Van professor Zijlstra ook. Het was zo'n echt ver-

**9 MAART**  
 Ik ben namelijk vandaag voor een kort reces vertrokken. Ik ben er van overtuigd, dat de redacteurs van dit blad u voldoende op de hoogte zullen houden van de uitslag. Bovendien: die weet u al, voor dat u dit leest. Ik verlaat dit melkland voor een ogenblik, om wat meer zon op te zoeken. Een kleine rustkuur zal mij goed doen, hoop ik. Ik heb me te intens met sommige zaken bezig gehouden. Dat zelden de boekhouder ook, die voor de rechter kwam. Doch bij mij ligt het toch weer anders. Volgende week dus geen dagboek van mij. Ik drink een glas melk op de gezondheid van het Kabinet. Haatdragend ben ik nooit geweest. En ik bied minister Hofstra het velletje aan. Het beste van de melk, zoals mijn moeder placht te zeggen.



lust hij niet. (Dat zegt hij tenminste). Maar met dat a... aan we er niet gemakkelijk voor. Ik geef mevrouw en de heren ministers weer geen rustig weekeinde mee. P.S. De minister van Financiën heeft de vertrouwensmotie gesteld. „Onaanvaardbaar“ klonk het van zijn lippen! Ik vraag me af of dat mogelijk is. Er wordt mij de laatste jaren teveel met dit wapen geschermd. Een crisis wordt door de Kamer niet geriskeerd, dat weet de minister. Dan heeft zo'n uitlating minder zin dan het schijnt.

Als de motie Janssen — melkprijssubsidie uitsluitend in bezuinigingen in de sfeer van de rijksoverheid vinden — zou worden aangenomen, zou de regering aftreden. De motie-Biewenga over de blokkering werd door de minister niet als een motie van erop of eronder gekenmerkt. Spannende uren meegeemaakt... in gedachten. Dinsdag gaat de Kamer verder. Ik zal er niet bij zijn.

**8 MAART**  
 Kon de regering maar belasting van moties heffen. Dan was er heel wat geld in de staatskas terecht gekomen. Het Kabinet krijgt het niet cadeau van de Kamer. Ik heb dat aangevoeld en ik geef de Kamer gelijk. Van huis ben ik een oppositie-man. Ook ben ik tegen belastingverhoging en tegen blokkering van de landbouw gelden. Nu vroeg mijn buurman wel, wat mij dat deerde of die landbouw gelden geblokkeerd werden ja of nee, maar buurman kijkt niet verder dan zijn neus lang is. Melk drinkt hij niet en boter

*William Groenkop*

**KRYPTOGRAM**

**Horizontaal:** 1. officieren met een jandastand? 5. uitgelezen mensen die niet langer zijn dan 64 cm; 8. vredig vorstentje; 9. hierop wandelen koeien graag; 11. flauw en toch erg zout maakt doodsbenauwd; 12. Russisch revolutionair; 14. hierdoor stroomt neerlands bloed; 15. met gal kan deze struik welig tieren; 19. voorspeller die met een verwarde oorlog eindigt; 22. drank van tabletjes? 24. dier dat u in dalen kunt vinden; 26. deze kunstenaar mist een knoop; 28. koetswerk, waarmee Ale een rit op de bok maakt; 29. de wereld heeft er één in 't noorden, één in 't zuiden en middenin Europa heel veel; 30. in een hokje van 64 cm zit deze schrijver; 31. wat zou dit beduiden? De deurwaarder?

**Vertikaal:** 1. toevluchtsoord van Elisa? 2. geen plechtigheid voor O.T. profeet, maar heidens midwinterfeest; 3. loeder, die u met een delfstof midden in 't dak vindt; 4. van deze handel moet

**Oplossing Kryptogram vorige week**

**Horizontaal:** 1. haneveer; 8. etages; 9. sponde; 11. protégé; 12. Altena; 13. tientje; 14. terrine; 16. paneren; 19. mustang; 22. tieren; 24. apekool; 25. chalet; 26. belang; 27. termiet.

**Vertikaal:** 2. appel; 3. eenkeer; 4. erebaan; 5. respijt; 6. pagode; 7. bezetter; 10. bekennen; 12. automaat; 15. riskeren; 17. attaché; 18. erpalm; 20. aromas; 21. gelag; 23. edele.

ge notie hebben; 5. griezelig land; 6. heiligenbeeld dat u er ook in vindt; 7. uw belofte is goed, op mijn staat 6 jaar; 10. stekende nagel? 13. bont waarvoor heel wat delfstof nodig is; 14. Abe's schepen worden als versieringsmotief gebruikt; 16. samengestelde aarde; 17. letters van een paraaf; 18. de zaak die goed wil heeft dit; 20. Limburgse oom in de kolen; 21. van het hoofdedksel hangt het humeur af; 23. dijnlijk gezwel op koek; 25. bijna de kleur van bramen; 27. geluiden die u iets laten zien.

1	2	3	4	5	6	7
8			9	10		
11				12		13
14			15	16		17
		18				
19			20	21		22
					23	
24	25		26			27
28					29	
30				31		



# NEDERLANDSE GEDACHTEN

OFFICIEEL WEEKBLAD VAN DE ANTI-REVOLUTIONAIRE PARTIJ

## Het daagt in Rome

De protestantse minderheden in Italië — er zijn nog geen honderdduizend protestanten in dat land — hebben deze week een belangrijke juridische overwinning behaald, een overwinning, die doet denken aan de strijd van Groen van Prinsterer voor het recht van de afgescheidenen.

Het hoogste Italiaanse rechtscollege, de constitutionele Hoge Raad, maakte maandag j.l. uit, dat openbare godsdienst oefeningen gehouden mogen worden zonder dat de politie hiervan te voren op de hoogte is gesteld. De Raad verklaarde namelijk een artikel uit de wet op de openbare veiligheid ongrondwettig. Daarin is bepaald, dat de politie drie dagen van te voren op de hoogte moet worden gesteld van elke godsdienstige bijeenkomst, die buiten een erkend gebouw voor openbare eredienst wordt gehouden.

Deze bepaling leidde in de praktijk er toe, dat aan de evangelisatie van de protestantse minderheden moeilijkheden in de weg werden gelegd.

De Italiaanse regering beweerde wel, dat er in Italië voor alle geloofsrichtingen volledige godsdienstvrijheid bestaat, maar de laatste jaren werd aan Italiaanse en Amerikaanse predikanten door vele plaatselijke autoriteiten de voet dwars gezet. Zij gaven een eigen interpretatie van de wet op de openbare veiligheid en beriepen zich op de wijzigingen die het fascistische regime van Mussolini in 1931 in deze wet had aangebracht.

De constitutionele Hoge Raad, die sinds een jaar functioneert, heeft verschillende van deze wijzigingen ongedaan gemaakt. Maandag deed de Raad dit met betrekking tot het artikel over het houden van godsdienst oefeningen.

De aanleiding hiertoe was een proefproces, dat door de protestantse dominee Umberto Jasco aanhangig werd gemaakt. Hij werd namelijk drie jaar geleden tot vijftien dagen gevangenisstraf veroordeeld, omdat hij in een particuliere woning in het stadje Sant 'Elario Jonlo een godsdienst oefening had gehouden, waarvan hij de politie van te voren niet in kennis had gesteld.

Wij vestigen de aandacht op deze belangrijke gerechtelijke beslissing in een overwegend rooms-katholiek land. De zegen van de godsdienstvrijheid dringt in deze landen slechts langzaam door. Wij hoeven slechts te denken aan de geloofsvervolgung waaraan de protestanten in sommige Zuid Amerikaanse landen bloot staan.

Gelukkig daagt het licht thans in Rome. Moge het zich verspreiden naar alle kanten.

## Prijsstijgingen, stakingen . . . .

# Engeland's vuurproef

DE moeilijkheden waarvoor de Engelse regering staat kunnen in het algemeen tot lering strekken voor allen die op het Europese continent politiek bedrijven of politieke verantwoordelijkheid dragen. Het conservatieve bewind wordt besprongen door het inflatie-spoek.

Het zag er in het begin van deze week naar uit, dat vrij algemeen door de arbeiders een loonsverhoging van 10 procent zal worden gevraagd. De prijzen en de huren zijn de laatste maanden aanzienlijk gestegen en de arbeiders zijn van mening, dat de stijging van de arbeidsproductiviteit een stijging van de lonen rechtvaardigt. Zelfs meent men van werknemerszijde in het scheepsbouwbedrijf een loonsverhoging te mogen eisen, omdat de scheepswerven voor de eerstkomende vijf jaren voldoende orders onder handen hebben.

De beroering in Engeland is dus algemeen. Het Engelse kabinet zag zich in de afgelopen weken reeds gedwongen, enkele impopulaire maatregelen te nemen — o.a. een wet waarbij de beheersing van de huren van eigendommen, die grotere uitgaven eisen, wordt beëindigd en een verhoging van de prijzen van diverse diensten van de sociale verzorging — maar binnenkort zal het met zijn begroting voor het Lagerhuis moeten verschijnen. Die begroting zal de gevolgen van de huidige sociale conflicten weergeven. Wanneer inderdaad aan het eind van deze week de zeven miljoen arbeiders in de metaalindustrie gaan staken, zal dit voor de Engelse economie funest zijn.



MACMILLAN  
...voor een zware opgave....

## Impopulaire maatregelen nodig

De uitslag van de jongste tussentijdse verkiezingen in Engeland, o.a. in Leamington, het district van Anthony Eden, wijst erop, dat de conservatieven in de gunst van het volk achteruitgaan. Zij verloren daar 12 procent van de stemmen.

In Labourkringen wordt dan ook de uitdaging van nieuwe algemene verkiezingen vernomen. De Engelse premier Mac Millan heeft deze uitdaging beantwoord met de mededeling, dat hij er niet over denkt om thans algemene verkie-

\* \* \* \* \*

## Een les voor Nederland

\* \* \* \* \*

zingen uit te schrijven. De conservatieven blijven hun termijn tot 1959 uitzitten. Zij zijn van oordeel, dat in 1959 de economische toestand van Engeland wel eens zo zeer verbeterd kan zijn, dat de huidige malaise-stemming plaats maakt voor een mildere beoordeling van de politiek der conservatieven.

Overigens is het wel merkwaardig dat de socialisten in Engeland aan de uitdaging tot het houden van algemene verkiezingen geen kracht weten bij te zetten door middel van het proclameren van een duidelijk politiek en economisch program. Niemand twijfelt er namelijk aan of ook een socialistisch kabinet zou in de huidige omstandigheden de strijd moeten aangaan tegen de ontwikkeling van de gevaarlijke spiraal van lonen en prijzen. Het zou dus eveneens impopulaire maatregelen moeten nemen.

## „Zivilcourage”

In tijden van crisis, hetzij in een tijd in depressie, hetzij in een periode van een overspannen hoogconjunctuur, zoals thans, ontkomt men niet aan het treffen van maatregelen, die in velerlei opzichten onaangenaam zijn.

Wij ondervinden dit thans ook in Nederland, nu de kamerdebatten over de beperking van de bestedingen achter de rug zijn.

Wanneer men de situatie in Engeland met die van Nederland ver-

gelijkt, dan moet men wel tot de conclusie komen, dat de Engelsen reden hebben jaloers te zijn op ons land, waar werkgevers- en werknemersorganisaties in de Sociaal-Economische Raad en daarbuiten zich hun verantwoordelijkheid voor de nationale economie zo sterk bewust zijn, dat het kabinet daarin steun vindt en voor de kamers kan verschijnen met een diep ingrijpend program van belastingverhoging, beheersing van het loon- en prijspeil en van afremming van de bestedingen. Hier en daar kan men in Nederland groot misnoegen constateren tegen de door minister Zijlstra zo krachtig verdedigde prijsstabilisatiepolitiek. Op de overspanning van één van de Zuid-Hollandse spoorbruggen heeft men de leuze geschilderd „Voor Zijlstra een ander”.

Wie zich niet laat beheersen door sentimenten maar bereid is om het eigen belang en het belang van zijn groep niet tot de maatstaf van het politieke handelen en van het regeren in Nederland te maken, moet oog hebben voor de eisen van de nationale volkshuishouding. Daarbij zal men nauwlettend moeten toezien wat er in de landen om ons heen plaatsvindt.

De ervaring leert dan dat partijen, kabinetten en ministers, die blijk geven „Zivilcourage” te bezitten en impopulaire maatregelen durven te nemen, niet alleen het prestige en de kracht van hun land maar ook het aanzien van de politieke partijen en van het parlement verhogen.



MINISTER ZIJLSTRA  
...samenwerking met het  
georganiseerde bedrijfsleven....



# Het partijconvent komt bijeen

OP 27 APRIL A.S.

- \* Als elke kiesvereniging één abonnee wint maken we een mooie ruk voorwaarts.
- \* Penningmeesters: mogen we nogmaals vragen om een voorschot over te maken?

## HET PARTIJ-CONVENT KOMT BIJEEEN

HET Centraal Comité is opnieuw in vergadering bijeen geweest op maandag 18 maart jl. Op de agenda stond behandeling van de agenda van het Partij Convent. Medegedeeld kan nu reeds worden dat het Partij Convent voor de zgn. voorjaarsvergadering bijeen zal komen op zaterdag 27 april a.s. te Utrecht in het gebouw van Kunsten en Wetenschappen. De leden van het Partij Convent worden verzocht deze datum nu reeds in hun agenda te noteren. Op het Partij Convent zullen ter sprake komen het jaarverslag, dat nu voor de eerste maal wordt uitgebracht en dat een overzicht zal geven van de activiteiten gedurende het laatste jaar. Maar daarnaast wordt opnieuw het woord gegeven aan de voorzitter van de Tweede Kamerfractie die een uiteenzetting zal geven van hetgeen in de achter ons liggende periode in de Kamer is geschied. Er is nog al wat geschied, dus belooft dit interessant te worden. Ter overvloedige zij vermeld dat alleen de leden van het Partij Convent tot deze vergadering worden uitgenodigd. Zo luiden nu eenmaal de statuten. Het is geen grote agenda. In hoofdzaak bevat zij slechts twee punten. Daarom wordt met één dag volstaan.

## HET CENTRAAL-COMITE VERGADERDE

HET Centraal Comité heeft in de achter ons liggende periode inderdaad maandelijks vergaderd. Dat is anders als vroeger. Natuurlijk zijn er altijd wel een aantal organisatorische aangelegenheden, die moeten worden behandeld. Maar deze rechtvaardigen het op zich zelf niet het Centraal Comité zo regelmatig bijeen te roepen. Ditmaal was er echter gelegenheid voor de voorzitter van de Tweede Kamerfractie iets te zeggen over het parlementair beleid, naar aanleiding waarvan een levendige gedachtenwisseling ontstond, die ongetwijfeld verhelderend heeft gewerkt. Dit is het wat met de reorganisatie werd bedoeld. Het Centraal Comité gaat werkelijk niet zitten op de stoel van de fractie. Maar het wordt wel ingelicht over de gang van zaken in het parlement en straks gebeurt dit nu ook op het Partij Convent. Dit kan alleen de politieke belangstelling ter goede komen.

## LEDENSTATISTIEK

WIJ zijn nu ook bezig met het opmaken van de ledenstatistiek. Op dit moment kunnen de resultaten nog niet worden gemeld. De vraag, waar we allen nieuwsgierig naar zijn, is, hoe de toch wel drastische contributieverhoging in 1956 op het ledenaantal heeft gewerkt. En dan geloven we in het algemeen te kunnen stellen dat het resultaat daarvan toch wel meevalt. Opmerkelijk is dat er zo grote verschillen zijn. Sommige kiesverenigingen boeken een verlies van 30 en 40%. Dat zijn gelukkig de uitzonderingen en daar staat winst van anderen tegenover, zodat het uiteindelijk resultaat niet onbevredigend kan worden genoemd. Natuurlijk komen wij op deze aangelegenheid uitvoerig terug. En dan zullen strafpunten en pluimpjes maar beiden met liefde worden uitgedeeld. Reden tot ongerustheid is er echter niet. De stroomversnelling is zonder grote

schade genomen en dat pleit voor de deugdelijkheid van de schuit.

## Iedere K.V. een abonnee

HET WAS te verwachten dat het aantal abonnementen op Nederlandse Gedachten bij de wisseling van het jaar enige achteruitgang zou vertonen. Dat is een noodzakelijk gevolg van de premiereregeling die bij de werving van abonnementen werd toegepast. Daarop was dus gerekend. Sinds 1 januari hebben 650 lezers bedankt en zijn er 200 nieuwe bijgekomen. Maar dat betekent toch een verlies per saldo van 450. Dat moet in ieder geval worden weggevoerd. Wij weten dat ons blad door de lezers wordt gewaardeerd. Maar dan moeten al deze lezers ook goed weten dat dit aantal onder geen beding mag dalen. Integendeel we moeten vooruit, want voor een goede exploitatie is het aantal nog te gering. Mogen we daarom een klemmend beroep doen op al onze lezers om de propaganda niet te doen verslappen. Als iedere kiesvereniging nu eens een nieuwe abonnee opgeeft, dan hebben we er in één week 1100 bij. Kan dat nu niet? Besturen zet daar uw schouders eens onder „Ieder K.V. één abonnee”. Slechts één! en de zaak is in orde. De slagzin van de week.

## ONS BLAD WORDT GEWAARDEERD

EN ons blad mag er zijn. Onlangs sprak de schrijver van deze rubriek op een vergadering van een statencentrale, met afgevaardigden der aangesloten kiesverenigingen. Kader dus! Maar het was verwarmend te horen dat men het blad tot de laatste pagina las en niet alleen de laatste pagina. De reacties waren werkelijk bemoedigend. Het blijkt dat het in een wezenlijke behoefte voorziet. Trouwens laten we eerlijk zijn. Mocht er vroeger wel eens over de voorlichting worden geklaagd, daar is nu beslist geen reden meer toe. Ieder die zich een oordeel wil vormen over de Anti Revolutionaire politiek kan dit nu doen. Allereerst door een abonnement te nemen op ons blad. En voor verdere voorlichting door een abonnement op de documentatiedienst. Wanneer men die twee combineert, dan heeft men eerder te veel dan te weinig. Maar klagen kan niemand meer. En voor de rest, dat helpt wel misschien iets meer op deze plaats dan elders nog. Aan de redactie het vermaan „gebruik a.u.b. zo min mogelijk vreemde woorden, en als u ze gebruikt, geef er dan een verklaring bij.” Maar ja leer een redacteur het politieke jargon eens af. Hij zelf is er mee doordrenkt! En toch.....

## PENNINGMEESTERS

HEBT u reeds een voorschot overgemaakt over het jaar 1957, of hebt u nog geen contributie geïnd? Ja, dan wordt het moeilijk. Maar begin er dan mee, nog vóór de zomer in het land is. Int 't de contributie niet per maand, doe het dan per half jaar. Heus, het is voor de leden veel prettiger al bezorgt het wat meer werk. En schakel medewerkers in. Maak gebruik van de kaarten door het Centraal Comité beschikbaar gesteld. Het gaat wel langzaam, maar we winnen toch terrein. Steeds meerderen gaan deze methode volgen. Ons gironummer? 89673 ten name van de Anti Revolutionaire Partij Den Haag. Vriendelijk dank.

# Amerika en wij

VROEGER spraken we veel, en soms met een zeker ontzag, over de „grote mogendheden”. We dachten aan Engeland, Frankrijk, Duitsland, Rusland, Oostenrijk, Hongarije, Amerika en soms ook aan Italië. En tussen die „grote mogendheden” waren verschillende combinaties mogelijk zoals de Entente en de Dreibund.

Nu is de zaak vereenvoudigd.

Er zijn maar twee grote mogendheden over, Amerika en Rusland. En Engeland heeft bij tijden nog de illusie, óók een grote mogendheid te zijn.

Wij hebben dus voortdurend met Amerika als een van de twee grote mogendheden te maken, en dan speciaal in die zin, dat Amerika onze bondgenoot is. Medepartner in de N.A.V.O.

WAT dit laatste betreft, dienen we ons voortdurend te herinneren, dat Amerika van zijn kant die N.A.V.O. beschouwt als een onderdeel van het Amerikaanse verdedigingsstelsel. Het vasteland van Amerika is op zich zelf genomen niet te verdedigen tegen de „rest van de wereld.” De verdediging van Amerika moet plaats hebben aan de Europese zijde van de Atlantische en aan de Aziatische zijde van de Grote Oceaan.

Vandaar de N.A.V.O., het militair tractaat met Spanje, de Z.O.A.V.O. (Zuidoost-aziatische Verdragsorganisatie) waarin Pakistan, Siam, Engeland, de Philippijnen, Australië, Nieuw-Zeeland en Amerika zijn betrokken, en de Amerikaanse verdragen met nationalistisch China op Formosa en met Japan. Al deze verdragen vormen samen een verdedigingssysteem, dat moet verhinderen, dat Rusland uitbrekt naar de Oceanen.

DE N.A.V.O. is dus een Amerikaans belang van de eerste orde, en Amerika besteedt miljarden, om de militaire kracht van dit verbond op te voeren. Maar het is ook een Nederlands, en ruimer genomen, een Westeuropees belang. De smalle vrije Westeuropese gordel van Sleeswijk tot Triëst zou wel héél kwetsbaar zijn, als Amerika niet hielp hem te versterken.

Nu is Amerika een land met sterke democratische tradities. Het weet zich vrij te houden van pogingen, om van de Westeuropese staten satellietstaten te maken in Russische geest.

Maar het is wel een moeilijke verdragspartner.

DE vorige week is er in ons parlement nog op gewezen, dat Amerika ons land de ene dag behandelt als een lofwaardig bondgenoot, die een schouderklopje en zelfs nog wat meer verdient, en de andere dag ons trakteert als een van de zwarte schapen, de koloniale mogendheden. En dat, terwijl Amerika in werkelijkheid net zo goed een „beherende mogendheid” is als Nederland. Dat komt, doordat de Amerikaanse politiek een vreemd mengsel is van idealisme, toegespitst als missiebesef jegens de gehele wereld, en van opportunisme en realisme. De Amerikaanse politiek is zakelijk en hard, egoïstisch, en wordt tegelijk gestuurd door de gedachte dat Amerika de bakermat is van de vrijheid en de oudste brieven heeft in de strijd tegen het kolonialisme. Deze naïeve geschiedvervalsing is het A.B.C. van de Amerikaanse opvoeding tot staatsburgerschap.

MET dat egoïsme en opportunisme hebben wij b.v. te maken gehad, zo vaak Amerika elke doortrekking van K.L.M.-lijnen belette. In de zeevaart is het ondenkbaar, dat een land zou zeggen: wij hebben er bezwaar tegen, dat een scheepvaartmaatschappij onder uitheemse vlag een van onze havens regelmatig wil aandoen. De Acte van Navigatie behoort tot de voltooid verleden tijd. Maar de Amerikaanse luchthavens zijn alleen voor Amerikaanse maatschappijen en voor maatschappijen, die worden toegelaten. Daarom is het typisch Amerikaans, dat de K.L.M. er geen boodschap heeft en de Deutsche Lufthansa direct faciliteiten kreeg, nadat zij opnieuw was opgericht. Momenteel wordt er in Amerika weer onderhandeld over de belangen van de K.L.M. en misschien is het resultaat ditmaal niet een lege dop. Maar moeilijk is het wel en deze Amerikaanse politiek maakt ons wel duidelijk, wat de vriendelijkheden van Oom Sam over ferme en bewonderenswaardige bondgenoten in N.A.V.O.-verband op ander terrein waard zijn.

DAAROM is het een weinig irriterend, als Nederlandse autoriteiten na hun jongste bezoek aan Amerika verheugd zijn over de goede ontvangst en reeds op Schiphol vertellen dat Amerika bijna verlegen is onder zoveel medewerking en activiteit van Nederlandse zijde.

Het is beter, een beetje nuchter te blijven.

Ondergetekende verzoekt als abonnee te noteren:

Naam: .....

Adres: .....

Plaats: .....

Abonnement per jaar (f 6,50); half jaar (f 3,25); kwartaal (f 1,65).

Adres: .....

Naam afzender: .....

Plaats: .....

Te zenden aan de administratie van „NEDERLANDSE GEDACHTEN”, Dr. Kuypersstraat 3, 's-Gravenhage.

## NEDERLANDSE GEDACHTEN

onder redactie van H. Algra (voorzitter), R. Gosker, Jac. S. Hoek, Prof. Dr. J. J. de Jong, S. J. Jonker, A. R. de Kwaadsteniet, J. D. Troostheide.  
Secretaris: G. J. H. Griffioen.  
ADRES VAN REDACTIE EN ADMINISTRATIE: Dr. Kuypersstraat 3, 's-Gravenhage. Telefoon 1700-115935. Giro 89673. VOOR ADVERTENTIES: Kon. Wilhelminalaan 34, Leidschendam. Tel. 1761-1646.  
ABONNEMENTSPRIJS f 6,50 per jaar; f 3,25 per kwartaal. giro 89673.  
STUDENTENABONNEMENT f 4,- per jaar. LOSSE VERKOOP f 0,20.



## TWEEDE KAMER

## Versterking van de landbouwstructuur

- \* *Mr. Biesheuvel (a.r.): het prijsbeleid niet ondergeschikt maken aan de structuurpolitiek.*
- \* *De heer Vondeling (soc.): dit blokkeringsplan niet goed uitvoerbaar, maar . . . het principe spreekt zo aan!*

FLITSEN  
UIT HET  
PARLEMENT

DE DEBATTEN in de Tweede Kamer staan deze weken volledig in het teken van de landbouw. De landbouw, heeft een hoofdrol vervuld in de debatten over de bestedingsbeperking. En nu is hij deze week weer in het middelpunt der belangstelling komen te staan bij de behandeling van de landbouwbegroting en de landbouwwet. En al die tijd zit minister Mansholt achter de regeringstafel. Maar na het debat over de bestedingsbeperking was de room er af, zoals de heer Biesheuvel terecht opmerkte. Zowel in zijn memorie van antwoord als in de bestedingsnota heeft minister Mansholt een groot aantal maatregelen opgesomd, die nodig zijn om de structuur van de landbouw te verbeteren. Zolang de concrete inhoud van die maatregelen nog niet bekend zijn — daarvoor wacht een omvangrijke wetgevende arbeid — had het voor de Tweede Kamer weinig zin om al te diep in deze materie te graven.



Mr. BIESHEUVEL

. . . geen etiketten plakken, maar wel kritisch . . .

Minister Mansholt heeft met enige nadruk betoogd dat het niet zijn bedoeling is om bij dit belangrijke beleidsonderdeel socialistische stokpaardjes te berijden. Met deze verklaring kunnen we tevreden zijn, al behouden we natuurlijk ons oordeel voor tot het moment dat de wetsontwerpen werkelijk op tafel liggen. Direct gerichte maatregelen ten behoeve van de landbouw behoeven inderdaad niet socialistisch te zijn. Er is waarschijnlijk geen bedrijfstak in ons land op te sommen dat zoveel te maken heeft met overheidsbemoeiingen als juist de landbouw.

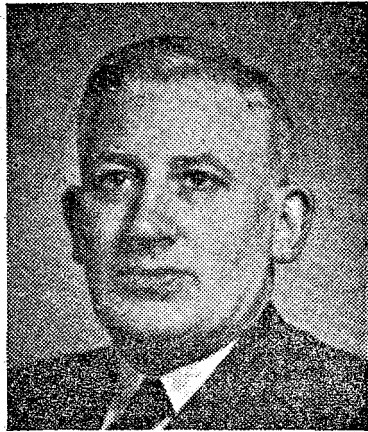
Verheugend is dat van a.r. zijde niet direct begonnen is met het plakken van etiketten. De heer Biesheuvel, die terecht in verschillende dagbladen is geprezen, om zijn uitstekende speech, heeft verklaard het structuurbeleid van de bewindsman van landbouw kritisch, maar ook objectief te zullen beoordelen. De a.r. agrarische specialist zeide een hekel te hebben aan het opplakken van etiketten op het beleid van minister Mansholt. Maar gezien de uitspraken van de heer Burger op het P.v.d.A. congres, moest hij wel kritisch blijven. De heer Burger heeft nl. verklaard dat het landbouwprogramma van de regering veel weg heeft van socialistisch verkiezingsprogramma. „Maar wat wil men dan?“, zo vroeg de heer Burger. „Dat onze partij haar verkiezingsprogramma opbergt, zodra zij regeringsverantwoordelijkheid heeft?“

De heer Biesheuvel antwoorde lachend: „Ik geloof dat dit juist is. Wij verwachten van deze minister niet een typisch antirevolutionair beleid en dit maakt ons ook wat kritisch, zonder dat wij op alles direct een etiket willen plakken.“

Naar zijn mening behoeft de structuur van de landbouw geen wijziging. Deze moet slechts versterkt worden. De huidige economische structuur van de landbouw past wonderwel bij onze bevolkingsdichtheid, aldus de heer Biesheuvel.

## Niet socialistisch

„Ik heb met zeer veel belangstelling kennis genomen van hetgeen de Minister heeft opgemerkt ten aanzien van wat wij mogen noemen de structuurpolitiek of het saneringsbeleid. Eigenlijk is het wat moeilijk daarover op dit moment reeds diep-



DE HEER BIEWENGA

. . . aan de ergst getroffen boeren bijzondere aandacht schenken . . .

gaand van gedachten te wisselen. Oordeelsvorming in het bedrijfsleven heeft nog in onvoldoende mate plaatsgevonden. Wij verkeren nog in afwachting van het belangrijke rapport van de bekende commissie, waarvan prof. Hofstee voorzitter is. Ik zou de Minister met enige aandrang willen verzoeken — en ik ben bereid zonder meer aan te nemen, dat hij dat zal doen — om in ruime mate het georganiseerde bedrijfsleven niet alleen te betrekken bij de uitvoering van het beleid, maar vooral ook bij de voorbereiding daarvan. Op zich zelf — ik wil dat gaarne verklaren — zit er niets socialistisch in wat de Minister heeft ontwikkeld ten aanzien van de landbouwpolitiek in de brede zin van het woord. Ik geloof, dat dit bijzonder gelukkig is en dat wij het moeten toejuichen, dat de Minister niet alleen is een Minister voor prijspolitiek, maar ook een Minister voor de landbouwpolitiek, waaronder ook vallen de structuurpolitiek en de sanering van de te kleine bedrijven. Ik heb het wel engermate betreurd, dat in de Memorie van Antwoord die structuurpolitiek op een bepaalde wijze wordt gekoppeld aan het prijsbeleid. Ik lees op blz. 10 van de Memorie van Antwoord:

„De boer en zijn organisaties zullen zowel individueel als collectief moeten inzien, dat in dit kader be-

paalde daden mogen worden verwacht. Deze daden kunnen in sommige gevallen van zeer ver strekkende aard zijn, zoals dit het geval zal zijn bij maatregelen tegen het ontstaan van te kleine bedrijven. Alleen dan zal een beroep op de Overheid gerechtvaardigd zijn en ook alleen dan zal het streven van de Overheid tot de gewenste resultaten kunnen leiden.“

Natuurlijk moet er verband bestaan tussen prijspeil en structuurpolitiek, maar dat zijn twee zelfstandige grootheden. Ik geloof, dat wij ervoor moeten oppassen, het prijsbeleid ondergeschikt te maken aan de structuurpolitiek om als het ware te handelen, zoals een vader doet, die tegen zijn kind zegt: als je nu deze week je melk niet opdrinkt, krijg je geen zakgeld. Ik neem aan, dat dit niet zo bedoeld is en dat de Minister zijn instrument van de prijspolitiek niet wil hanteren om de boerenstand onder een bepaalde druk te zetten.“

Over het melkprijsbeleid bestaat er ditmaal een vrije grote mate van overeenstemming tussen overheid en het georganiseerde bedrijfsleven, zo constateerde de heer Biesheuvel. Hij bleef het echter betreuren dat provincies als Drenthe en Overijssel er betrekkelijk ongunstig afkomen met een kostprijs van ongeveer 30 cent per kg. Juist, daarom, omdat deze gebieden mede het slachtoffer zullen worden van de blokkering. „Ik zie met de beste wil van de wereld geen kans de veehouders — en ook de roggeverbouwers — duidelijk te maken, dat deze aftrek alleen op hen zal worden toegepast, mensen, aan wie het toch in de laatste plaats of in het geheel niet te wijten is, dat ons volk zich een bestedingsbeperking moet getroosten. Ik neem echter aan, dat in de eerste plaats degenen, die het hebben voorgesteld en voorts degenen, die tegen de motie Biewenga hebben gestemd, zich geroepen zullen voelen dat aan de betrokkenen duidelijk te maken.“

## Waterschade

HET was de heer Biewenga, die minister Mansholt heeft verzocht de regeling voor de getroffen en van de waterschade te verbeteren. De bewindsman was daartoe echter niet bereid. Bevredigend was zijn antwoord op dit punt niet. Terecht wees de heer Biewenga er

op dat juist de bedrijven getroffen zijn waar cultuurtechnische werken uitgevoerd moeten worden. De boer moet daarvan een gedeelte betalen. Hoe is dat mogelijk nu hij zulke zware offers moet brengen?

De heer Biewenga zeide o.a.

„De Minister deelt in de Memorie van Antwoord mede, dat de schade een bedrag van 50 miljoen belooft, waarvan alleen reeds in Overijssel 37 miljoen. Daarbij komt, dat dit een schade is, die is geleden op bedrijven, die reeds ernstig waren getroffen, en dit bedrag uit de bus is gekomen, nadat deze ernstig getroffen bedrijven waren onderzocht en er daarbij van uitgegaan is, dat er een schade moest zijn van meer dan 30 pct., van de normale produktie. Dit blijkt ook uit het door de ambtenaren van het Ministerie ingestelde onderzoek. Ik moge in dit verband opmerken, dat het een voorrecht is geweest voor de vaste Commissie voor de Landbouw in de Kamer, dat een vertegenwoordiger van de ergst getroffen gebieden aan genoemde commissie nadere mededelingen heeft kunnen verstrekken, waardoor wij nog meer overtuigd zijn geworden van de heersende grote nood in deze gebieden, in het bijzonder in die gebieden, die ook in 1954 onder wateroverlast hebben geleden.“

De grote moeilijkheid is deze, dat de toen gedupeerden indertijd kredieten hebben opgenomen, welke vandaag nog niet zijn afgelost, zodat deze mensen nog steeds ernstig onder de schuldenlast zitten. Indien zij thans, nu zij opnieuw gedupeerd zijn geworden, wederom schulden op zich moeten gaan nemen, zal het weleens zo kunnen zijn, dat zij niet meer onder de schulden kunnen weggkomen.“

„De Minister spreekt er ook over, dat in bepaalde gevallen alle schuld zal kunnen worden kwijtscholden. Dit is mij niet helemaal duidelijk geworden, noch uit de Memorie van Antwoord, noch uit de Nota van Wijzigingen. Ik meen te begrijpen, dat deze regeling nog niet is uitgewerkt en dat het slechts een voorlopige re-



MINISTER MANSHOLT

geling is. Ik zou de Minister willen vragen, of hij nu juist aan de situatie van de ergst getroffen boeren bijzondere aandacht wil schenken. Naar mijn mening moeten er toch mogelijkheden worden geschapen voor deze mensen om hen er weer onderuit te helpen.“

## Blokking

De meest verbazingwekkende opmerking werd in dit landbouwdebat geplaatst door de heer Vondeling (arb.). Naar zijn mening was het gehele blokkeringsplan van minister Mansholt niet goed uitvoerbaar geweest. Waarom hij dan toch voor de blokkeringsgedachte was? Omdat het principe van de blokkering hem aansprak! Er is nu eenmaal een verschil, aldus de heer Vondeling, tussen het stellen van een principe en de uitwerking daarvan.

## Gezamenlijke verantwoordelijkheid

DE vraag wordt meermalen opgeworpen of het mogelijk is het christen-zijn gemeenschappelijk te beleven, het a.h.w. te organiseren. Christen-zijn is immers een zeer persoonlijke zaak, een zaak allereerst van gebondenheid in het hart aan Christus. Natuurlijk is het mogelijk, dat twee of meer christenen tot elkaar komen en zich organiseren om bepaalde gemeenschappelijke doeleinden te bereiken. Maar nu komt het bezwaar, dat het zuivere christen-zijn altijd weer aangevochten wordt. Ook de oprechte christen is niet immuun tegen aanvallen van de duivel en de kans op ontsporingen is niet uitgesloten. En de mogelijkheid bestaat, dat zeer zwakke onrijpe christenen zich voegen bij de organisatie van gelovigen. De vraag is dan, of de woorden christen en christelijk alleen gebruikt mogen worden bij een ongerept, een zuiver, en heilig leven, een leven dat voor 100% is naar de wil Gods, of dat deze woorden ook gebruikt mogen worden waar deze 100% niet wordt bereikt. Blijkens zondag 12 is het laatste het geval. Er is immers sprake van een strijd tegen de zonde en de duivel, waarin toch ook begrepen is de strijd naar binnen, tegen het eigen hart. Het overige van de catechismus stelt dat toch boven alle twijfel.

Een belangrijke vraag is natuurlijk of men gemeenschappelijk han-

len kan in geloof en onder de leiding van de Heilige Geest. Dit toch is alleen waarachtig christelijk handelen. En weer dringt zich dan de vraag op of dit christelijk handelen niet een zuiver persoonlijke zaak is van zo grote tederheid dat het alleen geboren kan worden in het hart van de enkele christen en niet gepaard kan gaan met massaal gerucht. De bezwaren, die tegen het georganiseerd christelijk handelen worden ingebracht, als bijvoorbeeld die van de ijdele gerustheid, van het meedrijven in de stroom der meerderheid, van geestelijke hoogmoed, kortom dat de daden niet meer zaken zijn van persoonlijke geloofsbeslissing voor Gods aangezicht, terwijl er wel het gewicht aan gehecht wordt van zulk een beslissing, zijn toch niet geheel ongegrond.

Echter, niemand leeft in een ledige wereld als Robinson Crusoe op een eiland. Ons handelen is altijd op allerlei manier vervolucht met dat van anderen. Naar de Schrift rekent God daar ook mee. Hij let op de handelwijze van volken, geslachten, gezinnen en zegen of veroordeelt niet alleen individueel. Natuurlijk is er het zuiver persoonlijk oordeel Gods over de enkeling in het eeuwig gericht. Maar dat neemt niet weg, dat men corporatief handelen kan naar of tegen de wil Gods en daarom ook bidden kan om de leiding van de Heilige Geest. B. E.



## EERSTE KAMER

# Geen internationalisering van Nieuw-Guinea

\* Professor Schermerhorn ondergraaft het regeringsbeleid inzake Nieuw-Guinea.

**T**ERWIJL in de Tweede Kamer het vierde kabinet-Drees door het oog van de naald kroop, behandelde de Eerste Kamer met de stoïcijnse rust, waarvan zij het geheim schijnt te bezitten, de begroting van buitenlandse zaken. Meestal is het debat over de buitenlandse politiek een hoogtepunt in de parlementaire begrotingsbehandeling. Dat ligt natuurlijk voor een belangrijk deel in de aard van de te behandelen stof, die nu eenmaal meer bouwstenen bevat voor een „spectaculaire” discussie dan welke specifiek Nederlandse kwestie ook. Maar bovendien zijn de buitenlandse experts (en half-experts) in onze volksvertegenwoordiging bereisde, belezend en bespraakte lieden, naar wie het aangenaam is te luisteren.

En toch wilde het vorige week niet erg lukken in de Eerste Kamer. Het debat was wat kleurloos en de betogen bleven — op een enkele uitzondering na — nogal aan de oppervlakte. Het merkwaardige is, dat juist dit weinig indrukwekkende debat ook over onze grenzen sterk de aandacht heeft getrokken. Dat kwam door de geruchtnakende verklaring van minister Luns over het Moerdijkkanaal. Men heeft het in de dagbladen kunnen lezen: de Nederlandse bewindsman kondigde een afstel van de oude plannen voor een Moerdijkkanaal aan. De besprekingen tussen Nederland en België over dit kanaal en de Deltawerken hebben niet geleid tot een gemeenschappelijk aanvaarde conclusie. De Belgische regering wilde, met het oog op de grote veranderingen, die het Deltaplan in de tussenwateren zal aanbrengen, geen standpunt innemen en de Nederlandse regering kon, gezien de nijpende situatie in West-Brabant, niet langer wachten. Door de afwachtende houding van België wordt het nu voor West-Brabant mogelijk de noodzakelijke waterstaatkundige werken uit te voeren. Ruim dertig jaar heeft dit gebied in onzekerheid verkeerd. Als gevolg van de mogelijke Rijn-Scheldeverbinding moest het vele noodzakelijke voorzieningen en welvaartsplannen uitstellen. Aan de onzekerheid is nu een eind gekomen en hoewel velen (Belgen én Nederlanders) hun teleurstelling over het afstel van de oude Moerdijkkanaalplannen niet verheelen, in West-Brabant is men verheugd over de concrete mededeling van minister Luns.

## Nieuw-Guinea

**H**ET „vraagstuk” Nieuw-Guinea heeft in de Senaat niet de aandacht gekregen, die het na alles wat er de laatste maanden over is gezegd en geschreven, toch stellig verdient. De meeste sprekers bepaalden zich tot het maken van enkele kanttekeningen en slechts de heren H. Algra (a.r.) en prof. Schermerhorn (soc.) waagden zich aan een iets uitvoeriger behandeling. In dit opzicht onderscheidde het debat zich weinig van dat van het vorig jaar. Ook toen was het de heer Algra, die met kracht stelling nam tegen het betoog van prof. Schermerhorn, die pleitte voor internationalisering van Nieuw-Guinea.

Er is echter in het afgelopen jaar zo het een en ander gebeurd. Er is een Oproep uitgegaan van de Generale Synode der Nederlands Hervormde Kerk en er is een „open brief” gepubliceerd van 116 intellectuelen onder leiding van prof. dr. G. C. Heringa. En vier dagen vóór het Eerste-Kamerdebat nam het P.v.d.A.-congres een voorstel van het partijbestuur aan, luidende: „Het congres is van mening, dat Nederland de ontwikkeling van de volkeren van Nieuw-Guinea tot zelfbeschikking in vrijheid dient te bevorderen, in voortdurende bereidheid tot aanvaarding van een internationale rechtsregeling voor de status van het gebied”. Deze uitspraken vormen even zovele ondermijningen van het regeringsstandpunt, inzake Nieuw-Guinea zoals dat door minister-president dr. Drees tijdens de algemene politieke beschouwingen in de Eerste Kamer is uiteengezet. Zij verwekken inrust en belemmeren een harmonische ontwikkeling van Nieuw-Guinea en zijn bevolking. Prof. Schermer-



H. ALGRA

... en bij dit alles wordt niet gesproken over de belangen van de Papoea's als het eerste en voornaamste ...

horn, gesteund als hij zich voelde door de twee bezinningsoproepen, heeft een serieuze poging gedaan de onrust nog te vergroten. Hij wees erop, dat het bezit van de soevereiniteit over Nieuw-Guinea voor de Nederlandse volksgemeenschap een regelrecht gevaar is, dat slechts niet acuut is tengevolge van de desintegratie van Indonesië (wij vragen ons af hoe dit gevaar tegelijkertijd „regelrecht” en „niet acuut” kan zijn).

De oud-premier sprak in dit verband over eventuele reguliere penetratie van Nieuw-Guinea door Indonesië en over de mogelijkheid van een Indonesische guerilla op Nieuw-Guinea. Hij vroeg zich af of het niet de zedelijke plicht van Nederland is met dit soort afschuwelijke eventualiteiten, en in het bijzonder ook met het internationale karakter van Nieuw-Guinea, rekening te houden. Om die reden drong hij er nogmaals krachtig bij de regering op aan een mandaat, een trusteeship van de V.N. over Nieuw-Guinea te aanvaarden. Het was opvallend, dat — zulks in tegenstelling tot vorig jaar — in dit betoog de woorden kolonie en koloniaal niet meer voorkwamen. Prof. Schermerhorn blijkt — en dat is een niet onbelangrijk winstpunt! — in één jaar tijds tot de conclusie gekomen te zijn, dat een rijksdeel, waaraan wij, met onze krappe financiële positie, vele miljoenen ten koste moeten leggen, bezwaarlijk een kolonie in de oude, ongunstige zin van het woord genoemd kan worden.

De heer Algra heeft geen misverstand laten bestaan omtrent de mening van

de anti-revolutionairen over de gedachte van het trusteeship. Hij kon wijzen op de tegenstelling tussen dr. Drees en de P.v.d.A. inzake Nieuw-Guinea. De pogingen van prof. Schermerhorn om deze tegenstelling onder de tafel te moffelen, maakten bepaald geen sterke indruk. Dat de gedachte van het V.N.-mandaat politiek niet te verwezenlijken is, achtte de heer Algra door dr. Drees genoegzaam aangetoond. Niettemin gaat de P.v.d.A. voort in de gevaarlijke richting door te spelen met een „oplossing”, die er in wezen niet is. „En bij dit alles wordt niet gesproken over de belangen van de Papoea's als het eerste en voornaamste”, aldus de heer Algra.

Bezwaren had de heer Algra ook zowel tegen het (eenzijdige en partijdige) rapport, dat ten grondslag ligt aan de bezinningsoproep der Hervormde Synode, als tegen de oproep zelf.

Het niet-horen van de Kerk van Nieuw-Guinea nam hij zeer ernstig en het argument, waarmee dit door sommigen is verdedigd, vond hij „bijzonder ergerlijk”. Het argument was, dat de kerk van Nieuw-Guinea zich toch niet vrij kon uitspreken. „Volgens die rede-nering,” aldus de heer Algra, „is de kerk van Nieuw-Guinea er erger aan toe dan de Kerken achter het IJzeren Gordijn, want de Wereldraad van Kerken heeft er blijkbaar geen bezwaar tegen om afgevaardigden van de geknechte Hongaarse Protestantse Kerk, zelfs sinistere figuren, die door de communisten op de plaats van de wettige vertegenwoordigers van de Kerk zijn gezet, als officiële vertegenwoordigers van de Hongaarse Kerk in zijn midden te ontvangen.”



PROF. ANEMA

... met warmte en vaste overtuiging medewerken aan de verdere ontwikkeling van de Volkerenunie ...

Minister Luns kon weinig meer doen dan nogmaals het (enige maanden geleden door dr. Drees vertolkte) regeringsstandpunt weer te geven. De bewindsman wilde zich gaarne aansluiten bij de V.V.D.-er Van Riel, die betoogd had, dat het belang van de Papoea-bevolking het enige richtsnoer moet zijn voor het Nieuw-Guineabeleid. Mr. Luns zag geen zo gunstige mogelijkheid voor de ontwikkeling der Papoea's dan een voortgezet Nederlands bewind. Geen trusteeship dus; dit zou voor Indonesië trouwens nog minder aanvaardbaar zijn dan handhaving van de status quo. De bezwaren van de heer Algra tegen de bezinningsoproep van de Hervormde Synode werden door de regering onderschreven. „Het is inderdaad een bij uitstek politiek document. De regering onderschrijft de strekking van dit betoog niet”, zo zeide de minister.

## De Verenigde Naties

**E**R is tijdens dit debat natuurlijk ook gesproken over de Verenigde Naties, de verhouding tussen het Sovjetblok en de vrije wereld, de toestand in het Midden-Oosten, de Europese samenwerking, de verhouding tussen Nederland en Indonesië en de komende besprekingen tussen ons land en de Westduitse Bondsrepubliek. Het zou ons te ver voeren op dit alles ook maar enigszins uitvoerig in te gaan. Stippen wij slechts aan, dat erover de Verenigde Naties in de Eerste Kamer heel wat milder is gesproken dan destijds in de Tweede Kamer. Drie van de vier hoogerleraren die aan het debat deelnamen, t.w. de heren Anema (a.r.), Beaufort (kath.v.) en Schermerhorn (soc.), namen het voor de volkerenorganisatie op. Prof. Anema betwijfelde zelfs of minister Luns er goed aan gedaan had door in de Tweede Kamer — onder de verse indruk van wat hij juist in de Algemene Vergadering had beleefd — duchtig zijn hart te luchten over de misstanden in de V.N. Aan het slot van zijn betoog zeide prof. Anema, dat men zich met betrekking tot de volkerenorganisatie niet moet laten ontmoedigen door de tekortkomingen van het ogenblik, hoe ernstig die op zichzelf genomen ook mogen zijn.

„Met warmte en vaste overtuiging medewerken aan de verdere ontwikkeling van de Volkerenunie en de verbetering van haar gebreken blijkt wanneer men de algemene gezichtspunten van het vraagstuk in aanmerking neemt, niet alleen een vrucht van veelzijdige verstandelijke overweging, maar tevens een heilige roeping, die van Hoger Hand tot ons komt, en die wij getrouwelijk en met onwrikbare toewijding zullen hebben na te leven,” aldus prof. Anema.

## Subsidiëring van particuliere ziekenhuizen

**A**LS no. 7 in de reeks rapporten van het College van Advies der Anti-Revolutionaire Partij is verschenen een 12 bladzijden tellend rapport inzake subsidiëring van particuliere ziekenhuizen.

Het rapport is samengesteld door een commissie, bestaande uit mr. K. Groen, voorzitter/rapporteur, mr. F. J. J. Bessier, dr. L. J. Frijda, C. de Kievit, prof. dr. G. A. Lindeboom en mr. J. Roos.

In het rapport wordt de vraag aan de orde gesteld of er gronden bestaan voor een blijvende regeling van financiële steun van overheidswege ten behoeve van particuliere ziekenhuizen, en zo ja, aan welke inrichtingen, volgens welke normen en onder welke voorwaarden zodanige financiële steun zou moeten worden verleend.

Het rapport gaat er van uit, wil een particulier ziekenhuis voor subsidie in aanmerking komen, niet alleen moet vaststaan dat zulk een inrichting een maatschappelijke functie van algemeen erkend nut vervult, maar dat daarenboven moet vaststaan, z o w e l dat niet-behartiging van dit belang tot aanmerkelijk openbaar onrecht zou leiden als dat behartiging van dit belang zonder steun der overheid bepaaldelijk niet, dan wel in zeer onvoldoende mate mogelijk zou zijn.

Tegen de achtergrond van deze vraagstelling wordt in het rapport de hoogte der huidige ziekenhuistarieven bezien. De commissie komt tot de conclusie dat de verpleegprijzen van thans, vergeleken

met die van 1940, niet tot een maatschappelijk onverantwoorde hoogte zijn gestegen, zodat op deze grond geen overheidssubsidie aan particuliere ziekenhuizen kon worden verdedigd.

De vraagstukken, welke worden opgevoerd door de dure nieuwbouw van ziekenhuizen, vergeleken met de relatief goedkoper gebouwde oude ziekenhuizen en de daarmede samenhangende verschillen in verpleegprijzen vormen evenmin een reden tot subsidiëring.

Gebleken is namelijk, dat door de veelvuldig noodzakelijke verbouwingen van oude ziekenhuizen, het prijsverschil tussen beide geleidelijk verdwijnt, terwijl menig oud ziekenhuis met verbouwing zelfs niet kan volstaan en tot nieuwbouw zal moeten overgaan.

Vervolgens komt in het rapport de vraag aan de orde, of in de omstandigheid dat de overheid alle tekorten op haar eigen ziekenhuizen dekt, niet een grond voor subsidiëring van de particuliere ziekenhuizen kan zijn gelegen. Zolang de tarieven der overheidsziekenhuizen niet beneden die der particuliere ziekenhuizen liggen — en dat is niet het geval — wordt geen reden gezien de particuliere ziekenhuizen te subsidiëren, daar immers de tekorten der overheidsziekenhuizen, voorzover overigens op de zuinigheid van het beheer niets valt aan te merken, verband houden met de bijzondere voorzieningen waarvoor speciaal de overheid zorg moet dragen.

Een tegemoetkoming in de kosten van de verpleegstersopleiding wordt redelijk

geacht. Ook andere opleidingen worden immers gesubsidiëerd, bovendien wordt een deel der verpleegsters opgeleid ten behoeve van derden. Zulk een vergoeding is objectief vast te stellen.

De huidige, in 1949 tot stand gekomen, regeling van financiering van overheidswege van het zgn. „onrendabele deel” bij nieuwbouw kan naar de mening van de opstellers van het rapport vervallen. Daarentegen wordt in het rapport wel gepleit voor een garantie van overheidswege van door particuliere ziekenhuizen te sluiten leningen voor verbouw of nieuwbouw. Teneinde lichtvaardig aanvragen en verlenen van zulk een garantie te voorkomen, zou als voorwaarde kunnen worden gesteld een bezetting van het ziekenhuis van 85% gedurende een redelijk aantal jaren alsmede een limiet van 90% van het benodigde bedrag.

Tenslotte worden de verpleeginrichtingen nog kortelijk aan de orde gesteld. In deze inrichtingen worden patiënten verpleegd, die aan zeer langdurige kwalen lijden. De indicatie voor opname is niet uitsluitend een medische, maar vaak ook een sociale. Het standpunt wordt ingenomen, dat ook de exploitatie van deze inrichtingen uit de verpleegprijzen moet kunnen worden gedekt. Een oplossing van dit vraagstuk wordt gezocht in het treffen van voorzieningen ten behoeve van de verpleegden, wier draagkracht doorgaans onvoldoende is om zulk een lange verpleegduur te kunnen bekostigen.



Het nieuwe  
concept  
beginsel- en  
algemeen  
staatkundig  
program

(12)

# Provincie en gemeente

en de provinciën, tot hun recht konden komen, en niet alle burgerzin in de greep van een on-Nederlandse centralisatie werd verstikt.

We hebben ons volk te zien als een organisch geheel. En wie oog heeft voor het Nederlandse volkskarakter, voor de geschiedenis onzer staatsinstellingen en voor de leiding Gods in de ontwikkeling van ons volksleven en wie bovendien niet schroomt verantwoordelijkheid te dragen, zal in staat zijn mede te werken tot een duurzaam behoud van de belangrijke plaats, welke gemeente en provincie in ons staatsbestel innemen.

Dat is hetgeen in het nieuw voorgestelde artikel VII van ons beginsel- en algemeen staatkundig program wordt bedoelen.

## Nieuw artikel

HET is een geheel nieuw artikel geworden, dat de commissie heeft voorgesteld. Dat is te begrijpen. Ook ons staatsrecht ondergaat veranderingen als gevolg van de wijzigingen, die zich in het staatsleven voordoen. Het leven wordt gecompliceerder. De grote toename van de bevolking, het in elkaar grijpen van tal van noodzakelijke maatregelen, hebben tot gevolg, dat de rijksoverheid voor problemen komt te staan, waaraan een eeuw geleden niet gedacht

In veel mindere mate dan aan de gemeenten is na het herstel van onze onafhankelijkheid in 1813 aan de provinciën zelfstandigheid gegeven. De vrees, dat de provinciën er naar zouden staan de macht, die zij tijdens de Republiek der Verenigde Nederlanden bezaten, opnieuw in handen te krijgen, heeft tot gevolg gehad, dat de rechten, aan de gewensten toegekend, ten zwaarste beperkt werden. Wel verkreeg de provincie bij de totstandkoming van de Provinciale Wet en daarna geleidelijk aan enige ontwikkelingsmogelijkheid, maar toch bleven aan een ontplooiing van zelfstandigheid ernstige hindernissen op de weg liggen. Men denke slechts aan de beperkingen, welke de Staten zijn opgelegd met betrekking tot de te houden vergaderingen.

De voorstellen van de Commissie van Advies inzake herziening van de Provinciale Wet (Commissie-Prinsen) zullen, indien deze door de Regering worden overgenomen en indien daarmede dan tevens een Grondwetsherziening gepaard gaat, zeker er toe bijdragen, dat in het ontwikkelingsproces van de provincie een nieuwe fase wordt bereikt.

## Eigen belastinggebied

HET is duidelijk, dat met het nieuw voorgestelde artikel VII de problemen niet zijn opgelost. Integendeel. Er

## Artikel VII

Aan gewest en gemeente, als vast in onze historie gewortelde en in het geheel van het Nederlandse staatsbestel onmisbare bestuursgemeenschappen van eigen karakter, behoort een zelfstandige positie en taak te zijn gewaarborgd. De bewaring der staatseenheid en de bescherming van de rechten der burgerij dienen daarbij te zijn verzekerd.

Hierbij komt dan ook een belangrijke kwestie aan de orde. Hoewel de Grondwet bepaalt, dat de gemeentebesturen en de Staten hun medewerking verlenen bij de uitvoering van wetten, is de praktijk in het algemeen zo — gebaseerd op Gemeentewet en Provinciale Wet — dat die medewerking wordt verleend door de Colleges van Burgemeester en Wethouders en van Gedeputeerde Staten, of ook wel door Burgemeester of Commissaris der Koningin.

De vraag, of de met uitvoering belaste organen voor dit „zelfbestuur” ook verantwoordingsplicht hebben tegenover gemeenteraad of Staten, werd op grond van de wet, ontkennend beantwoord. Maar vooral na de oorlog wordt van verschillende zijden de opvatting verdedigd, dat de verantwoordingsplicht dient te worden uitgebreid tot het volledige bestuur van de colleges van B. en W. en Gedeputeerde Staten. Als hoogste orgaan in gemeente en provincie moeten de gemeenteraad en de Staten volgens velen gelegenheid hebben verantwoording te vregen van hetgeen terzake door de betrokken colleges is verricht.

## Decentralisatie

OVER de grote betekenis van het stelsel van decentralisatie zou nog veel meer te zeggen zijn. Het blijkt wel, dat de waarde daarvan in de tegenwoordige tijd vrijwel algemeen erkend wordt. Ook zelfs door socialisten. Toch is het nodig op handhaving van het stelsel bedacht te blijven. Want al wordt het dan door schier iedereen als het juiste erkend, de praktijk van ons staatsleven doet toch ook wel dagelijks zien, dat er centralistische tendensen aanwezig zijn.

Waakzaamheid blijft dan ook geboden opdat de provinciale en gemeentelijke zelfstandigheid gewaarborgd blijven.

De regering behoort er toe mede te werken, dat het zelfbeschikkingsrecht van de lagere organen zo uitgebreid mogelijk blijft. Daartegenover dienen die organen ook steeds blijf te geven, dat zij zich van hun verantwoordelijkheid bewust zijn.

En als zo van beide zijden wordt medegewerkt, dan zal het grote beginsel van de zelfstandigheid van provincie en gemeente bewaard blijven en zal ons volksleven daardoor gediend worden. Want juist van de toepassing van het beginsel der decentralisatie kan een gezonde belangstelling der burgerij voor het publieke leven verwacht worden.

In de lijn van Groen van Prinsterer, Kuyper en Colijn, kiest de Anti-Revolutionaire Partij bij de voortdurende en zonder aarzelen voor decentralisatie.

Hoe Groen van Prinsterer er over dacht, blijkt uit een uitspraak, gedaan bij de behandeling van de Gemeentewet, toen hij in de Kamer o.m. zeide:

„De vraag is, of in deze wet onafhankelijkheid in eigen kring, of er, tegenover de administratieve centralisatie, enige onafhankelijkheid blijft.”

In zijn bekende rede „Soevereiniteit in eigen kring” stelde dr. A. Kuyper de vraag: „En valt er weerspreken aan, dat . . . de autonomie, ook voor de burgerlijke gemeente zelfs nu nog het best gewaarborgd (is) op het erf der issus de Calvin?”

Dr. Colijn betoogde: „In de tegenstelling tussen centralisatie en decentralisatie kiezen wij zonder aarzelen voor decentralisatie.”

Dat blijft ook de keuze van de Anti-Revolutionaire Partij als zij aanvaardt het nieuw voorgestelde artikel VII.

A. R. DE KWAADSTENIET

ALS het gaat om de vraag, welke de plaats is van provincie en gemeente in ons staatsbestel, laat de Anti-Revolutionaire Partij geen onzeker geluid horen. Dat is ook in het verleden steeds zo geweest.

De keuze tussen centralisatie en decentralisatie is voor onze partij nooit twijfelachtig geweest.

Het was de Franse Revolutie, die er naar streefde te komen tot een stelsel van centralisatie, waardoor alle gewestelijke of plaatselijke zelfstandigheid werd vernietigd. De strijd aan het einde van de 18e eeuw tussen de Federalisten en Unitarissen werd ten gunste van de laatsten beslist, met als gevolg, dat in de Staatsregeling van 1798 in artikel 147 werd bepaald:

„De Departementale en Gemeente-Besturen zijn Administratieve Lichamen, ondergeschikt en verantwoordelijk aan het Uitvoerend Bewind.”

Reeds spoedig bleek echter, dat de Staatsregeling en met name ook het genoemde artikel, waarbij aan de departementale en plaatselijke besturen alle onafhankelijkheid en zelfregering was ontnomen, niet de onverdeelde instemming van het Nederlandse volk kon wegdragen. Toen dan ook reeds binnen de bepaalde tijd van vijf jaren herziening van de Staatsregeling noodzakelijk werd geacht, herkreten zowel de provinciale als de plaatselijke besturen hun onafhankelijkheid en eigen wetgeving.

Decentralisatie ligt in de lijn van onze nationale geschiedenis.

Tegenover de grondgedachte van de centralisatie, dat het gehele land moet worden bestuurd vanuit één centrum, gaat het stelsel van decentralisatie uit van de gedachte, dat de volkseenheid opgroeit uit gezinnen, dorpen, steden en provinciën, een gedachte, welke haar steunpunten vindt in Schrift en historie.

Dat ook het stelsel van decentralisatie tot excessen kan leiden, heeft de periode voorafgaande aan de Franse Revolutie in ons land wel bewezen. Een provincie als Holland ijverde wel zo sterk voor eigen autonomie, dat de generaliteit daarvan de schade moest ondervinden. En menige stad stond zo zeer op haar privileges en rechten, dat de staatseenheid daarmede zeker niet gediend was.

De Anti-Revolutionaire Partij heeft, zoals dr. Colijn destijds in zijn toelichting op het program reeds opmerkte, nooit willen teruggrijpen naar de toestanden van vóór de Franse Revolutie. Zij wenste geen op de spits gedreven gewestelijke autarchie, waarbij van de landseenheid schier niets dan de naam overbleef. Zij kwam aanstands op voor eenheid in het staatsbestuur, doch zó, dat de historische gegroeide delen, de gemeenten

## Bestuursgemeenschappen van eigen karakter

kon worden.

Het begrip autonomie is geen vaststaande grootheid meer en wat onder zelfbestuur — in het oude artikel niet genoemd — moet worden verstaan is niet voor een ieder gelijk.

Al is dan in het nieuwe artikel geen sprake meer van autonomie en al wordt het woord decentralisatie ook weggelaten, toch is het duidelijk, dat het niet de bedoeling is het verleden te verloochenen, maar dat met de wat ruimer omschrijving, toch bedoeld wordt vast te houden aan hetgeen in onze historie is geworteld. Daarom wordt gesteld, dat aan gewest (waarom niet: provincie?) en gemeente, in het geheel van het Nederlandse staatsbestel onmisbare bestuursgemeenschappen van eigen karakter, een zelfstandige positie en taak behoort te zijn gewaarborgd. Daaraan wordt, evenals in het oude artikel, een restrictie toegevoegd, n.l. deze: „De bewaring der staatseenheid en de bescherming van de rechten der burgerij dienen daarbij te zijn verzekerd.”

## De plaats van de provincie

DAT de gedachte van decentralisatie nog sterk in ons volksleven verankerd ligt, is de laatste jaren wel gebleken, toen in de vergaderingen van de Provinciale Staten aan de orde kwamen de voorstellen met betrekking tot de wijziging van de Provinciale Wet.

Dat de Provinciale Staten de gelegenheid hebben aangegrepen om op duidelijke wijze kenbaar te maken, welke wensen er bij deze colleges leven, is te verstaan.

wordt een beginsel geponeerd, maar hoe het zal moeten worden uitgewerkt in de praktijk, vraagt nadere bestudering. Ook hierover zal onze partij zich hebben te bezinnen.

De ontplooiingsmogelijkheid en ook de zelfstandigheid van provincie en gemeente hangen ten nauwste samen met de beschikbaarheid van eigen financiële middelen. Indien provincie en gemeente vrijwel uitsluitend zijn aangewezen op de middelen, welke zij ontvangen uit Provincie- of Gemeentefonds, dan kan moeilijk betoogd worden, dat de zelfstandigheid en ontwikkelingsmogelijkheid voldoende gewaarborgd zijn.

Het is meer dan eens zo gesteld, dat er een duidelijk verband moet zijn tussen de activiteit van provincie en gemeente in het belang van de bevolking en de lasten, welke door provincie en gemeente zelf aan die bevolking worden opgelegd. Vandaar dat gepleit wordt voor een eigen provinciaal- en gemeentelijk belastinggebied. Daartegen zijn zeker bezwaren aan te voeren, bezwaren, welke niet van grond ontbloeit zijn. Maar komt de beduchtheid, welke valt waar te nemen, niet voor een deel voort uit vrees voor het dragen van verantwoordelijkheid voor de financiële gevolgen van wenselijk geoordeelde maatregelen?

## Autonomie en zelfbestuur

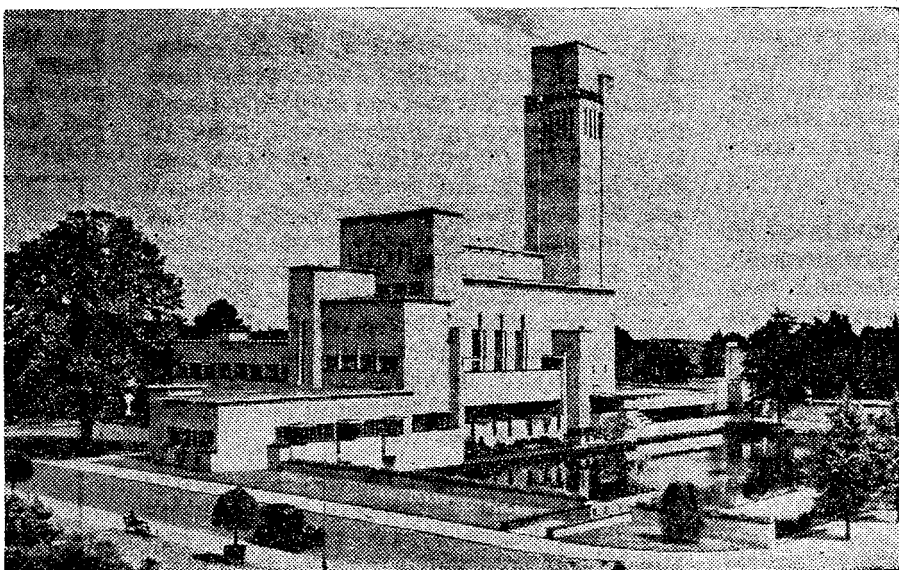
DE zelfstandige positie en taak, welke aan provincie en gemeente, als onmisbare bestuursgemeenschappen van eigen karakter, behoren te zijn gewaarborgd, valt uiteen in „autonomie” en „zelfbestuur”.

In het algemeen wordt dan onder „autonomie” verstaan, dat aan Raad of Staten de regeling en het bestuur van de huishouding der gemeente of provincie wordt overgelaten.

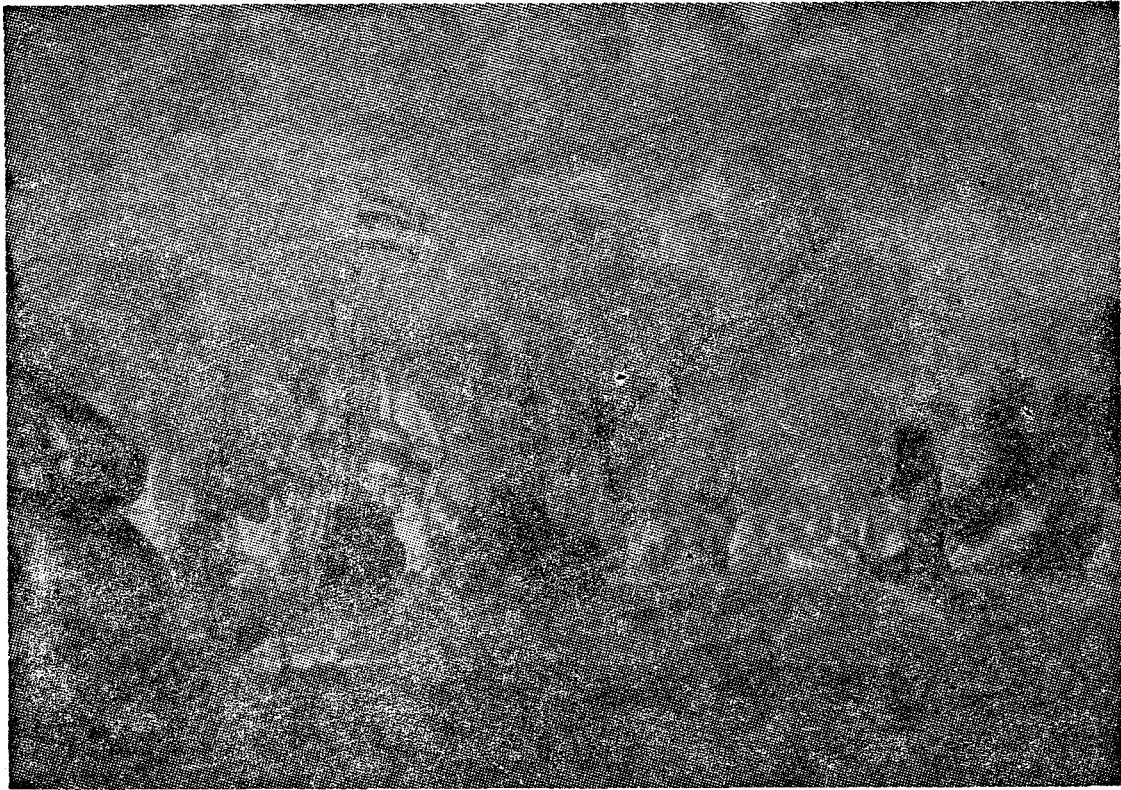
„Zelfbestuur” houdt in, dat, wanneer wetten en algemene maatregelen van bestuur het vorderen, de gemeentebesturen en de Staten hun medewerking tot uitvoering daarvan verlenen.

Al wordt het nu niet meer met zoveel woorden gezegd, zeker is toch wel, dat de Anti-Revolutionaire Partij zowel de provinciale als de gemeentelijke „autonomie” als een kostbaar goed wenst gehandhaafd te zien.

Maar ook aan de grote betekenis van het „zelfbestuur” moet worden vastgehouden. Juist nu het Rijk zich steeds meer geroepen gevoelt allerlei wetten uit te vaardigen, welke voor het gehele land gelden, komt het er op aan, dat bij de uitvoering daarvan zo veel als mogelijk is de lagere bestuursorganen worden ingeschakeld.

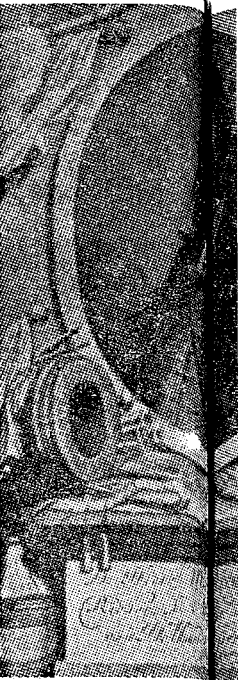


Het stadhuis van Hilversum



# Michiel Adriaansz.

*De Heere  
Michiel Adriaensz. Ruyter.  
Ridder, Lt-Admiraal over  
de Provintie van Hollandt  
ende Westvrieslandt.*



*De zeeslag bij Kijkduin  
naar een schilderij van  
Abraham Storck.*

## DE SCHRIK DES GROTEN OCEAN

**I**n het jaar 1890 zag in Amerika het licht *Inis, n.l. A. T. Mahan, The Influence of Sea Power upon History (De invloed van de zeemacht op de historie).*

Wie over militaire vraagstukken goed georiënteerd wil wezen, die neemt allereerst kennis van Von Clausewitz, en geen man van standing zal in een militair vakblad een artikel schrijven zonder Von Clausewitz te citeren. Over de marine is Mahan de autoriteit. Hij was een man, die de grote betekenis van de zeemacht zag voor de internationale verhoudingen. In 1899 vertoefde hij in Den Haag, waar hij Amerika op de eerste vredesconferentie vertegenwoordigde.

Mahan beschrijft de zeemacht als 'n zeer beslissende factor in de wereldgeschiedenis. Wie de sterkste ter zee blijkt te zijn, die wint de strijd. Dat luidt dus een beetje anders dan wat Colijn in de eerste periode van de wereldoorlog eens zeide, toen hij — voordat Hitler Rusland aanviel en dus op twee fronten ging vechten — het conflict tussen Engeland en Duitsland vergeleek met de strijd tussen een olifant en een walvis. Ze kunnen elkaar niet te pakken krijgen en dus blijft de strijd onbeslist. Mahan zou waarschijnlijk geprotesteerd hebben en de stelling hebben verkondigd: Engeland wint op de lange baan, als dit land zijn overmacht ter zee weet te handhaven.

**I**NDERDAAD kan Mahan daarvoor een lange reeks van voorbeelden aanhalen. Laten we beginnen met onze eigen geschiedenis. In 1572 verenigde de Prins zich met de Hollanders en Zeeuwen om op het kleine strookje grond tussen Schelde en Vlie vol te houden of er zijn graf te vinden. En de Spanjaarden trokken aan het kortste eind, want de *Geuzen beheersten de zee*. In 1629 had Wallenstein, de keizerlijke veldheer, heel Duitsland in zijn macht en het Protestantisme scheen weerloos. Maar de grote veldheer stootte het hoofd voor Straalsund, dat hij aan de zeezijde niet kon afsluiten. Hij had geen vloot. De Zweden beheersten de Oostzee. Toen in 1672 de Engelsen, de Fransen, de Munsteren en de Keulsen ons land probeerden te vernietigen, en Holland streed met de rug tegen de muur, bleef de weg naar de zee open, doordat De Ruyter de verenigde Engelse en Franse vloten bij Solebay versloeg, op Schooneveld tot tweemaal toe dwong van onze kust af te houden en ten slotte bij Kijkduin ze zo'n harde klap gaf, dat ze hun havens moesten opzoeken.

Spanje was bereid 't twaalfjarig bestand te sluiten, toen Heemskerk de Spaanse vloot in de haven van Gibraltar vernietigde. Trafalgar was noodlottig voor Napoleon, want door die nederlaag kon Engeland ter zee voortaan doen wat het wilde. En de beide jongste wereldoorlogen heb-

ben hetzelfde bewezen: wie zee houdt, wint de reis.

*Daarom is de verhouding tussen de militaire machten van Amerika en Rusland zo merkwaardig. De Russische macht reikt van de Elbe tot Shanghai. Maar aan beide zijden ligt er een gordel voor, waar Rusland niets te zeggen heeft: De Europese Navo-landen aan de Westkant, Zuid-Korea, Japan, Formosa, Singapore, de Filipijnen, Nieuw-Guinea aan de Oostkant. Rusland is er alles aan gelegen, om uit te breken naar de oceanen, en daarom zou*

naar de oceaan. Zij vonden aan beide kanten van Engeland de Britse marine en moesten vaak uit breken naar het ruime water. Wij hadden altijd als speciale taak, de retourvloten te dekken, die de Engelse kusten dicht moesten passeren om de Nederlandse havens te bereiken. De hele geschiedenis van de eerste Engelse oorlog (1652-1654) is maritiem bekeken een strijd om de weg naar de Oceanen open te houden. In de Franse tijd was dat onmogelijk en daardoor zonk ons land weg in het moeras. **Nederland kan alleen leven, als het de weg naar de Oceaan vrij heeft.**

Vooreerst was en zo klein, als men schikte hij op 52 kapitale schepen kaders. Het vlag „I vinciën” had een pen en was bewaard kleinste schip, dan schepen werd geboord en voerde. blijkt, dat er om gasten konden zie dekten hadden op volle laag moest



Gezicht op Vlissingen in de 17de eeuw.

*een communistisch Indonesië, dat de weg voor Rusland opende naar de Indische en de Grote Oceaan, voor Rusland van zulk een groot belang zijn. En des te meer springt zo de strategische betekenis van Nieuw-Guinea in het oog. Maar als Nieuw-Guinea in discussie komt, dan doet Amerika alsof zijn neus bloedt . . . .*

**I**n dit grote historische verband komt de betekenis van Michiel Adriaanszoon de Ruyter duidelijk uit. Nederland was militair een zwak land met een lange en grillige landgrens. Maar al meer begrepen de leiders van onze politiek, dat een sterke oorlogsmarine het enige middel was, om onze positie te handhaven. In het spel van krachten in West-Europa nam Nederland een bijzondere plaats in, omdat het een van de beide grote zeemogendheden was.

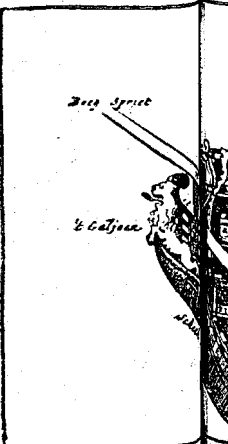
Daarbij had het een moeilijker positie dan Engeland. De Britten hadden via Kaap Landsend en om de Noord de vrije wegen

**D**E kapitein-luitenant J. C. M. Warnsinck heeft in 1930 de literatuur over de Ruyter verrijkt met een magistraal boek over de Zeeslag op Schooneveld, geleverd in juni 1673. De gunstige uitslag van deze slag betekende, dat de Fransen en Engelsen, die over land tot in het hartje van het land waren doorgedrongen, er niet in slaagden van de zeezijde ons te bespringen. Maar deze zeeslag betekent meer. Zij is een van de grootste en beste voorbeelden van het beleid van de luitenant-admiraal-generaal De Ruyter. De vijand was veel sterker, maar de Ruyter was verreweg de meerdere in strategie en tactiek.

**E**N hoe kwam het nu, dat De Ruyter zulke grote successen kon behalen tegen een Engels-Franse overmacht, terwijl hij zelf naar eigen woorden het „kleen hoopken” commandeerde? Daarover willen wij nu iets zeggen.

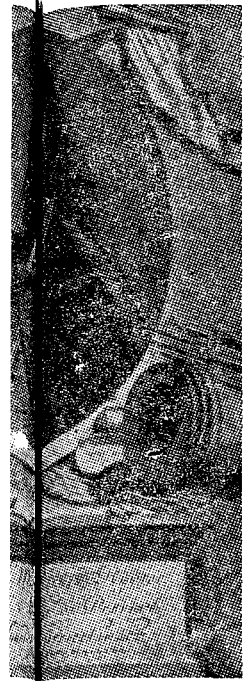
*Het scheepsvolk fel in het gevecht allerminst zich voor schip en bemanning werd doorgaans de Engelse marine was re schepen sterker Maar wij hadden En we moeten dan in den, dat een zee di eerst een kwestie van zeilen, snel wenduss grote masten, de mast, en de bezaansmasten ra's. En er was eerli staand en lopend met tuigage vroeg om ve lieden, schippers voze vaak om, de vijand oef boven hem uit te, o aan de windzijde, d bovenwinds een had krigen, het feitelen : wanneer en hoe loou*

Maar nu komt t Brandt zegt, dat er bij het grof muzie zeggen, hij dirigees daar nauwelijks span werd wel voor de en gemaakt en elke dan zijn deel van horen zien uit te ren, dat het ene suc het andere een Ruyter heeft wetei





# us. de Ruyter



dens de slag door middel van seinen zijn bevelen overbracht aan de commandanten, zodat hij de gehele vloot in de hand hield tijdens de slag. We kunnen het zo zeggen: tijdens de slag was luitenant-admiraal Cornelis Tromp praktisch alleen maar commandant van het schip de Gouden Leeuw, en als dat haveloos was geschoten, van een ander schip, waarop hij overging. Maar De Ruyter was tijdens de slag commandant van de gehele vloot en op zijn eigen schip, de Zeven Provinciën had hij een bekwame schipper, die dat schip dirigeerde.

Franse en Engelse getuigenissen bevestigen om strijd, dat het indrukwekkend was, die kapitale schepen, in kiellinie varende, en op de rij af de volle laag gevend, en dan als door één hand bewogen te zien wonden of door de linie van de tegenstander zien heenbreken.

Dan gaan onze gedachten opeens naar Doorman. Hij commandeerde het eskader, dat in de Javazee is ondergegaan. Samen-gesteld uit schepen van verschillende nationaliteit, ieder met eigen discipline, eigen seinen en codes. Het was niet te commanderen als één geheel, waarbij ieder schip op de rest volkomen was ingespeeld. Schepen van verschillende nationaliteiten, haastig onder één commando gebracht, vormen geen vloot. De marine van de Navolanden is niet te hanteren, wanneer er niet altijd door geoefend wordt in Navoverband.

ER zijn mensen, die tegenwoordig zeggen: laat die vloot maar schieten zij is duur en niet efficient. Laten wij onze krachten concentreren op de landmacht en vooral op de luchtmacht. De Engelsen en de Amerikanen zorgen dan wel voor de marine.

## Jongens uit het volk in de adelstand verheven

De Ruyter was een jongen uit het volk. Hij had oorspronkelijk niet eens 'n familienaam; de naam De Ruyter heeft hij later gekozen.

Maar hij is later in de adelstand verheven. De koningen van Denemarken en van Frankrijk gaven hem de titel Ridder en later ging de koning van Spanje nog veel verder en verhief hem tot Hertog.

Gevolg — grote jaloezie bij vele Hollandse heren. Zij konden hoogstens een „heerlijkheid“ kopen en zich daarnaar noemen. Heer van Polsbroekerwoud of iets in die geest.

Want het is een oude regel: de koning verleent adeldom en in Holland was geen koning.

Er zijn heel wat voorbeelden en bewijzen, dat het in Den Haag eigenlijk maar prikkelend werkte, dat De Ruyter zulke schone titels had. En mevrouw De Ruyter dus al hertogin? Stel je voor, zij ging gewoon te voet boodschappen doen!

Colijn heeft eens gezegd: de doorsnee-Nederlander houdt veel van struikgewas en heeft een hekel aan hoge bomen.

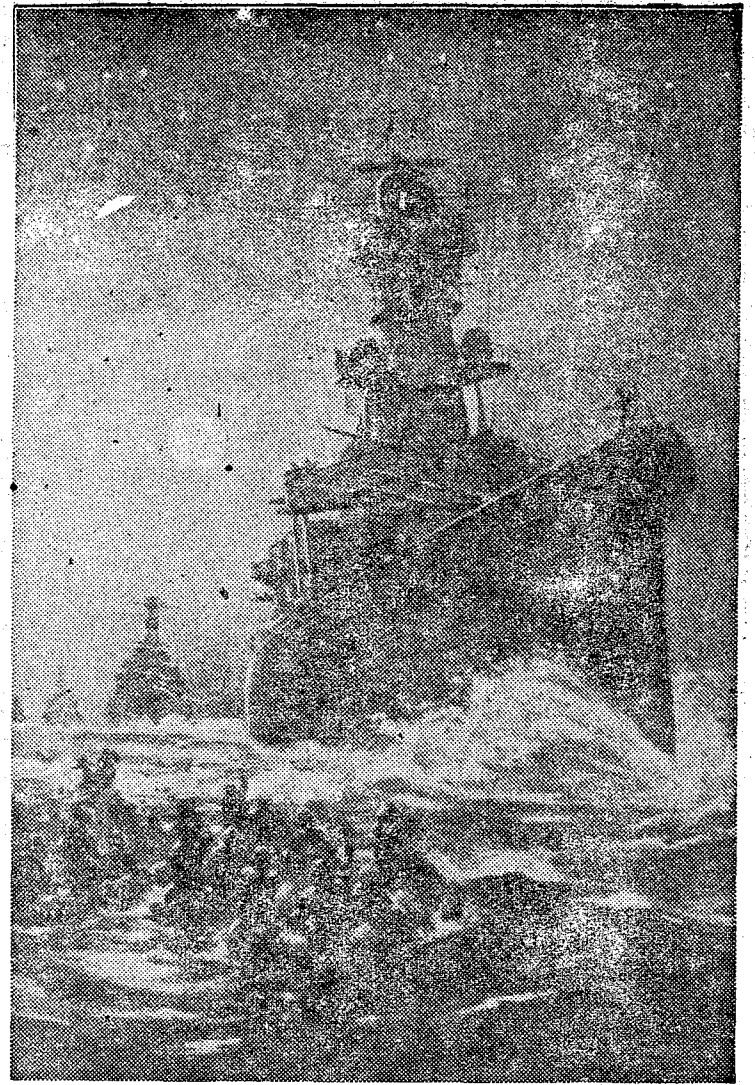
Wanneer wij ons daar tegen verzetten, dan is het verwijt somwijlen: gij zijt nog onder de invloed van de romantiek, verbonden aan de namen van Tromp en De Ruyter.

Dat verwijt is niet gemotiveerd.

Maar wij kennen de geschiedenis van De Ruyter wel.

En juist doordat wij die geschiedenis kennen, en óók gelezen hebben wat er in de Javazee is gebeurd, verstaan wij er iets van, dat een marine van beslissende betekenis kan zijn en dat de betekenis van de marine voor een belangrijk deel afhangt van de mensen, die haar leiden en dienen Kracht, bekwaamheid en organisatie, daar gaat het om. Wanneer een van de drie ontbreekt, wordt het resultaat al gauw beschamend. In 1665 hadden we de beste vloot in zee, die we ooit hebben gehad. Wassenaar van Obdam bedierf het zo, dat het een nederlaag werd, die Tjerk Hiddes in een brief aan de admiraliteit van Harlingen kort en bondig aldus beoordeelde: Eerstelijk zal ik u doen weten, waar ons ongeval (de nederlaag) aan te wijten is: God Almachtig had ons opperhoofd zijn verstand benomen of mischien het hem nimmer gegeven.....

Het is dwaasheid, er bij te vertellen, dat de Ruyter een en al braafheid, bezadigheid en gemoedelijkheid was. Hij was een driftkop, hij kon ongemakkelijk te keer gaan, hij vergde bijna het onmogelijke van zich zelf en anderen.



De kruiser De Ruyter, waarmede Doorman in de Javazee ten onder ging.

Maar wel was hij een man, die aan de wal teruggekeerd, de huiselijkheid bemindde, en die op zee en aan de wal zich klein wist voor God. Want de Ruyter was een vroom man. Hij wist in Wie hij geloofde. De Bijbel en het psalmboek waren zijn gidsen en vrienden.

## Geeraert Brandt

IN het jaar 1844 hebben ze in het Ministerie van Marine een fikse brand gehad en de zolderverdieping is uitgebrand. Dat was heel jammer, want daar zaten heel wat oude archiefstukken. Het kwaad is onherstelbaar en bij de pogingen om de geschiedenis van onze marine te beschrijven stuit men nu telkens op lacunes.

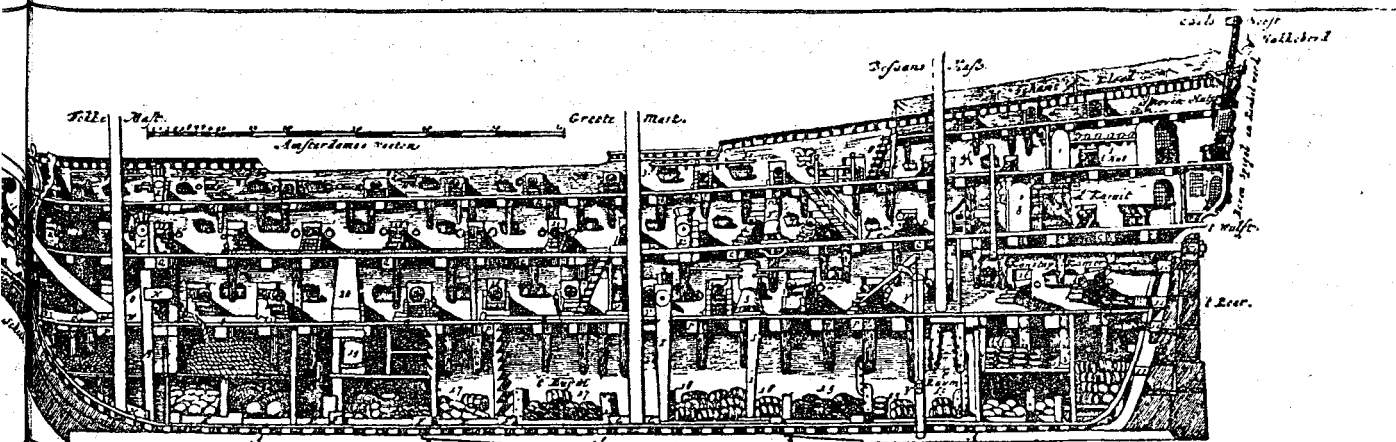
Maar gelukkig hebben we Geeraert Brandt gehad. Hij heeft het leven van De Ruyter na diens dood beschreven. Brandt was een Remonstrants predikant, die zich gevormd had als leerling van Hooft. Maar zijn stijl is eenvoudiger, hoewel niet minder beeldend dan die van de Drost. En — hij heeft er heel wat archiefmateriaal in verwerkt. Engel de Ruyter, de zoon van de admiraal, had hem royaal alle mogelijke papieren uit de nalatenschap van zijn vader gegeven, en Brandt heeft er een bijna overmatig gebruik van gemaakt. Hij heeft hele overzichten en rapporten overgenomen, soms wat gekuist, zodat de „uitvallen“ van de driftige admiraal ontbreken. Maar onder dat materiaal is er ook heel wat, dat nu verloren is, en dat Brandt door dit inlassen nu voor ons heeft behou-

den. Daardoor blijft zijn boek voor de studie van De Ruyters leven onmisbaar.

Hier volgt een gedeelte uit dit machtige boek, een nabeschouwing over de Vierdaagse Zeeslag van 1666, en juist in dit gedeelte komt zo duidelijk uit, dat De Ruyter gedurende de zeeslag, in de wirwar van schepen, temidden van oorverdovend gebulder en rook en kruitdamp, toch de grote dirigent bleef:

DIT was d'uitkomst van den zeeslagh der vier daagen de felste die ooit by de Hollanders en hunne bontgenooten op zee werdt gevochten. Nooit behaalde de vrye Staa: grooter overwinning en meer glorie in eenigen strydt. En hadt men te grooter reeden zich daar over te verheugen, om dat Vrankryk niets ter werelt hadt bygebracht tot het verwerven van die zegen, en dat men d'eere der overwinning met geen uitheemschen behoefde te deelen. Maar al de geenen wien 's Landts welvaaren ter herten ging verheven den lof van den L. Admiraal-Generaal de Ruiter ten heemel toe, zich ten allerhooghten verwonderende over zyn voorzichtigheit, beleid en dapperheit. Met groote reeden. Want hy schikte de vloot in zulk een orde, dat de vyanden, wat moeite dat ze daar toe deden, nooit konden in breeken: die ordre meermaalen veranderende, naar dat de noodt der zynen, of de kans die hy zagh om de vyanden afbreuk te doen, zulks vereischte; overal het oog in 't zeil houdende, en op de gesteltenisse en toestandt van zaaken lettende, gaf hy altydts seinen daar de zynen naar mosten wenden en keeren: nooit gelegentheit verzuimende om tot de vyandtyke scheepen, (het zy in eigener persoon, het zy door anderen) daar hy een open vondt, in te breeken, of, daar hy hunne ordre verbrooken zagh, eenige af te snyden, en in de grondt te schieten. Inzonderheit was hy vaardig om de zynen, die door onvoorzichtigheit, of overmaatige kloekmoedigheid, te diep onder de vyanden waeren vervallen, met groot bewys van onvertzaaghtheit t'ontzetten: zoo dat de Nederlanders byna nergens vochten of ze werden, door d'ordre die ze zaagen, gewaar, dat de Ruiter het roer der zaaken in de vloote bestierde, en den wegh opende ter overwinning.

Overlangse doorsnede van een oorlogschip uit de 17de eeuw.



UIT DEZES EN PERIODEK

# MOEILIIJK

## Politiek van compromis is

### Voorzichtig!

Onder de titel „Voortgezett overleg” schrijft het Friesch Dagblad:

„Het is niet tot een crisis gekomen in de Tweede Kamer. De ene motie, die daartoe had kunnen leiden, is, zoals wij reeds j.l. zaterdag hadden voorspeld, zodanig gewijzigd, dat de Regering tevreden kan zijn. Het was de motie-Janssen. De andere „onaanvaardbare” motie, die van de heer Biewenga, is met een grote meerderheid verworpen.

Dit betekent een overwinning van het kabinet. Maar dat betekent alleen, dat het overleg kan worden voortgezet. Moties zijn weinig geschikt, om beleidsvraagstukken te concretiseren.

Het eigenlijke overleg komt bij de wetsontwerpen. Ook bij het wetsontwerp tot vaststelling van de begroting van Minister Mansholt.

Bij die wetsontwerpen worden de zaken concreet behandeld. Dan ligt elk onderdeel van het gehele plan duidelijk en gedetailleerd voor de Kamer.

En die wetsontwerpen worden alleen dan wetten, als er geslaagd gemeen overleg is met de Staten-Generaal, met de beide Kamers.

Bij dat overleg, dat wat anders is dan touwtrekkerij, komen ook principiële vraagstukken aan de orde.

Zo de vraag, in welke mate het streven van Minister Mansholt socialistisch is. Dat het socialistisch is mag men aannemen. Het is maar de vraag, hoe ver de Minister gaat. In een gemengd kabinet als het huidige zit er in het beleid altijd een compromis. Het is onmogelijk de gehele politiek in de neutrale sfeer te houden. Elke minister is bewust of onbewust een man, die bij zijn beslissingen zijn beginsel mee laat beslissen.

Dat geldt van minister Algra evenzeer als van minister Mansholt, van minister Zijlstra niet minder als van minister Drees.

Het is alleen maar de vraag, of sommige leden van het kabinet onder de schijn van een compromis zich schuldig maken aan een capitulatie.

Wie dat impliciet beweert, b.v. door te zeggen, dat heel de politiek van het kabinet een uitgesproken socialistisch karakter draagt, vonnist daarmee de niet-socialistische ministers en verklaart, dat zij het land een dienst zouden bewijzen door af te treden. Daarom moeten we voorzichtig oordelen en het overleg voortzetten, en dan in dat overleg het beginsel laten spreken.

### Rode tendens

„Toch resultaat” schrijft de Nieuwe Provinciale Groninger Courant boven een artikel, waaraan het volgende is ontleend:

„Het debat over de bestedingsnota is toch niet geheel onbevredigend verlopen. Dat wij aan alle kanten voldaan zijn is ook weer moeilijk te zeggen, maar in de politiek moet men het mindere vaak voor lief nemen.....

Indien we dit overzien, dan mag worden gezegd, dat er toch resultaat uit dit veertiendaags debat is gelopen, resultaat waarover met name de rechterzijde verheugd mag zijn. Zij moge dan niet geboekt hebben hetgeen ze graag zou hebben gehad, zij heeft niet zonder succes gevochten. Zij heeft toch resultaat geboekt.

Dit is waarschijnlijk het juiste moment om nog eens op een bijzonder aspect van de bestedingsnota te wijzen. Heel de opzet van deze nota droeg een sterke tendens naar socialistische gevoelens. Het is dan ook wel opmerkelijk geweest hoe de socialisten

heel de nota hebben aanvaard. Het enige punt waarop zij aanmerking hebben gemaakt was het punt van de melk voor de scholen en de prijs daarvan, maar op dit punt — in het gehele raam van weinig betekenis — kregen zij ook nog hun verlangen. Op het partijcongres van de P.v.d.A. heeft de heer J. J. G. Berger klanken doen horen, die voor de nota sympathiek klonken.

Geen wonder, want er werden, bij alle onaangenaamheden toch ook nog speciaal socialistische doeleinden in verwezenlijkt. Heel de blokkering met de daaraan verbonden deblokkering en bestedingsplicht moet als de verwezenlijking van een echt socialistisch ideaal worden gezien. De socialisten proberen langs deze minder geëigende weg toch resultaat te boeken. Zij hebben dat maar zeer ten dele bereikt.

Het verbaast ons echter wel, dat heel het kabinet achter deze nota is gaan staan. In een kabinet moet men wel tot een compromis komen, doch dat men daarbij specifieke socialistische stokpaardjes moet gaan berijden lijkt ons niet noodzakelijk. Gelukkig dat dit debat toch resultaat heeft gehad en de angel van het socialisme voor een deel uit de politiek van de bestedingsbeperking is getrokken.”

### Onzuiver

Trouw noemde het debat over de bestedingsbeperking „Weinig bevredigend” en besluit:

„Wij zijn derhalve over de uitslag der debatten niet onverdeeld gelukkig. Maar we zijn wel verheugd dat er vanuit de kamer een duidelijk protest geklonken heeft tegen de overmatige socialistische invloed in het overheidsbeleid.

Uit de houding van de meerderheid van de K.V.P. bleek trouwens dat daar — ook al zette men nu niet door — ten aanzien van tal van punten in de toekomst het maken van bezwaren voorbehouden werd.

Maar uit de onzuivere politieke verhoudingen zijn we — al met al — nog niet gekomen.”

### Niet beter

Reagerend op hetgeen Trouw schreef, merkt De Volkskrant o.m. op:

„Uit de onzuivere politieke

verhoudingen zijn we nog niet gekomen. Dat was de verzuchting van het anti-revolutionaire dagblad „Trouw” na het bestedingsdebat. Nu zijn zuivere politieke verhoudingen natuurlijk begerenswaardig. Maar wat zou men daarop op het ogenblik willen verstaan? Er waren bij dit debat verschillen tussen socialist en niet-socialist. Dus een kabinet van K.V.P., A.R., C.H. en V.V.D.? Ook op die manier worden tegenstellingen vermengd. Christelijk en vrijzinnig. Maar ook vooruitstrevend en conservatief.....

Er is theoretisch ook nog een andere combinatie mogelijk: een rechte coalitie van K.V.P., A.R. en C.H. Hier geldt niet enkel het bezwaar van de uiterst smalle basis. Belangrijker is nog, dat de „vrees voor Rome” de laatste tijd weer sterker naar voren komt. De P.v.d.A. gebruikt deze stemming nu al om de A.R. bij de protestantse kiezers verdacht te maken. Het ware bepaald niet verstandig de P.v.d.A. de gelegenheid te bieden om dit onzuivere middel nog ruimer ten behoeve van „de doorbraak” te gebruiken.

Wat de C.H. betreft, deze protestantse partij heeft nog veel meer rekening te houden met de „vrees voor Rome.” Zij hoopt, door dat duidelijk te laten blijken, groter te worden ten koste van de A.R. Ook weer geen zuivere verhouding van de protestantse partijen onderling. De P.v.d.A. ziet dit met welgevallen. Er wordt op het ogenblik aan socialistische kant opvallend veel vriendelijks over de C.H. gezegd. Op het P.v.d.A.-congres toonde mr. Burger zich ook weer verheugd over het feit, dat de C.H. nu twee ministers in het Kabinet heeft. Toch speelt de C.H. geen blijvende rol in de verwachtingen van de P.v.d.A. De C.H. is een levensbeschouwelijke partij en de P.v.d.A. wil politiek Nederland opdelen in twee „doorbraak”-partijen... Onzuiver zijn de politieke verhoudingen dus ongetwijfeld. Maar ook hier geldt vanuit verschillende gezichtshoeken, dat anders nog lang niet altijd beter zou zijn.”

### Zonder staart

De Rotterdammer, schrijvende over de blokkering van de landbouw gelden, merkt o.m. op:

„Het element van de socialisering, van de gerichte be-

steding, is geheel en al uit het regeringsvoorstel gehaald. Het is nu geworden een blokkering zonder meer van gelden die binnen niet al te lange tijd geheel ter beschikking komen van de rechthebbers.

Geen wonder, dat de socialist met deze oplossing niet bijster gelukkig waren. Ze zagen en hoorden gistermiddag hun partijgenoot aan het departement van landbouw overstag gaan.

De hond zelf, zo werd het beeld gebruikt, kwam wel binnen, maar de staart van de hond bleef buiten. En in die staart scholen de oorzaken der wezenlijke principiële bedenkingen.

Deze gunstige uitwerking heeft de motie-Biewenga gehad en het feit, dat de motie zelf geen meerderheid behaalde, kon daaraan niets meer af doen. Zij werd pas verworpen na de duidelijke concessies van de socialistische minister.

Op deze wijze dan is het evenwicht hersteld. De regering weet wat zij aan de volksvertegenwoordiging heeft.”

### Wankel

Elseviërs Weekblad schrijft naar aanleiding van het debat o.m.:

„Zo blijft een der opmerkelijkste gegevens in de gehele situatie de standvastigheid, waarmede de gehele Anti-Revolutionaire Kamerfractie zich tegen de regering en daarmede tegen haar eigen ministers bleef keren. Zeker: de vrijheid, die de meeste fracties zich jegens dit ministerie voorbehielden, stond al dadelijk na de formatie vast. Maar het is toch verassend te zien, hoe principieel en vastberaden de fractie ener politieke partij, die twee eigen ministers achter de regeringstafel liet plaatsnemen, zich uitsprak voor alle moties, die tegen het regeringsbeleid waren gericht.

Deze eensgezindheid in het verzet bestond alleen — wat de „regeringspartijen” aangaat — bij de Anti-Revolutionairen. Zeker: er bleven óók Christelijk-Historischen en óók Katholieken tegen de regering stemmen. Maar toch maar zeer ten dele. En zelfs is deze regering-Drees alweder door de K.V.P. gered. Doch indien zij eens om zich heen kijkt, zal zij toch bedenkelijke lege ruimten vinden daar, waar zij naar aanhangers moet zoeken.



„En wat gaat hij later worden?”

Dat weet de kleine rakker nog niet. En vader weet het óók niet, al denkt hij al wel in een bepaalde richting... In elk geval: het geld om te studeren zal er zijn! Dat staat vast. Die zaak heeft zojuist haar beslag gekregen in een vruchtbaarsprek met een vertegenwoordiger van de „1845”. Er zal met de jongen niet gebeuren wat zoveel anderen overkwam: dat zij hun kansen en carrière misten omdat er geen Studieverzekering was afgesloten... het meest waardevolle, dat een Vader een kind met een helder verstand kan meegeven!

Spreek hier spoedig eens over met Uw 1845-man.

Uw verzekeringsman - Uw vertrouwensman

DE NEDERLANDEN



Alle verzekeringen



INNEMEE & ZN. N.V.

Onmiddellijk ter plaatse te ontbieden

BEGRAFFENIS-TRANSPORT  
DEN HAAG  
Telefoon 115940  
HAARLEM  
Telefoon 10441  
DELFT  
Telefoon 1642

SCHEEPSBOUWWERVEN

A. VUYK & ZONEN

CAPELLE AAN DE IJSSEL  
Nieuwbouw en reparatie  
Telefoon Rotterdam 113333 (K 1800)

EN ONS COMMENTAAR

## Voorzichtigheid geboden

Kabinet en volksvertegenwoordiging hebben elk een eigen verantwoordelijkheid. Reeds eerder hebben wij daarop de aandacht gevestigd. Maar het is goed dit nog eens te herhalen nu gebleken is, dat de A.R.-Tweede Kamerfractie met name ten aanzien van de voorstellen der regering een eigen en eensgezind standpunt heeft ingenomen, niettegenstaande twee zeer gewaardeerde A.R. ministers deel uitmaken van het kabinet.

Een kabinet op brede basis kan op een bepaald tijdstip noodzakelijk zijn, omdat andere mogelijkheden uitgesloten zijn, doch het kan niet worden ontkend, dat zulk een kabinet moeilijk als ideaal kan worden gezien. In een land als het onze met zijn grote verscheidenheid van partijen is men steeds op samenwerking aangewezen en zijn steeds compromissen noodzakelijk. Maar het compromis wordt uiteraard moeilijker tot stand gebracht indien met vijf dan wel met drie partijen rekening moet worden gehouden. De vraag hoever men met een compromis kan gaan zal wel steeds verschillend worden beoordeeld. En daarom is uiterste voorzichtigheid geboden bij het vellen van een oordeel, indien blijkt dat de één meent het zo te moeten doen en de ander zus. Uit de beschouwingen in de socialistische pers sedert 1952 is wel gebleken, dat men in de kring van de P.v.d.A. allermint tevreden is over de invloed, welke de socialistische ministers in het kabinet hebben kunnen uitoefenen. Dat is zeker niet het minst te danken aan de houding door de Protestants-Christelijke ministers in het kabinet aangenomen. Maar men kan niet verwachten, dat twee A.R.-ministers een specifiek A.R.-stempel op het regeringsbeleid drukken.

Aan de andere kant blijft het de plicht van de Kamerfracties om in het besef van eigen verantwoordelijkheid haar houding te bepalen ten opzichte van de voorgestelde maatregelen.

Politiek is een moeilijk bedrijf, politiek van compromis dubbel moeilijk.



# LIEDEREN VAN DE ZEE

ONGEVEER een halve eeuw geleden verscheen er een groot werk in kwarto formaat, drie forse delen, onder de titel *Onze mannen ter zee*, door Dr. D. F. Scheurleer. Later kwam er ook een „volkseditie”: *Van varen en vechten*.

Er is in de vaderlandse geschiedenis op zee vaak wat te doen geweest. En wat er gebeurd was, werd natuurlijk bezongen. Het volkslied was een spontane reactie op het nieuws van de dag, maar omdat het nieuws van de zee-kant dramatischer was en meer geladen, waren de volksliederen, die van de zee-oorlog vertelden, niet alleen talrijk, maar vaak ook vol hevigheid. Soms is de geschoolde dichter aan het woord, die natuurlijk niet verzuimt de zeehelden van de Grieken en de goden en godinnen van de oudheid er bij te pas te brengen; soms is het een eenvoudig man, een matroos of een schipper, die in gebrekkige rijmen vertelt. Sommige gedichten zijn op prachtig papier gedrukt geweest en officieel aan de helden aangeboden, wier namen zij vereeuwigen. Andere liederen kwamen uit op een grof velletje papier en werden voor een paar duiten verkocht door de koopman bij de brug.

En al die liederen zijn door dr. Scheurleer verzameld, van aantekeningen voorzien en uitgegeven.

Het spreekt vanzelf, dat De Ruyter in die liederen een ereplaats inneemt, al hebben wij, ook uit deze bundel, de indruk gekregen, dat Kees Tromp populairder is geweest, meer indruk maakte door zijn typische vechtersnatuur. Deze wilde rakker, die de zoon was van de oude Bestevaer, van Maarten Tromp, was moeilijk in het gareel te houden en in de slag was het soms, alsof hij een particulier nummertje wegaf.

Tedereen weet van dat briefje, dat hij schreef op 8 juni 1673. De vorige dag was hevig gevochten op Schooneveld, tussen de banken voor de mond van de Wester-Schelde en over

enkele uren dacht men opnieuw te beginnen. Maar er zou een jachtje naar de wal zeilen met berichten en Tromp gaf even een briefje mee aan zijn zus, een haastig briefje, in een opwelling geschreven:

„Beminde Suster,  
Gisteren hebben wy den dans aangegaen, en ben Godt sy gelooft gesondt, en hebben ons hart eens weder opgehaalt als keuninghen. Ik ben op mijn vierde schip, de Commeetstar, en meene vandaeg een braven dans te dansen. Wy krygen de Franssen soo aan 't loopen, dat sy de bramseils en alles bysetten, en zoo het vandaeg soo voortgaet, soo hoop ik dat aller vrienden en ons gebedt verhoort sal zyn, en dat wy van de tyrannie verlost zullen worden. Adieu. Courage.  
't Sal waerachtig wel gaen.  
C. Tromp.”

Maar al won Tromp het dan misschien in populariteit, ook De Ruyter is de held van de liederen. Vondel heeft hem bezongen, Antonides van der Goes heeft hoogdravende regels aan hem gewijd, Brandt prijst hem als

der Staten rechterhant  
De redder van 't vervallen vaderlant

Maar er zijn ook eenvoudige en soms kreupele liederen, die zijn daden verhalen. Er is er een, „gerijmt op de Engelsche kust den 8sten Juli 1673” toen de Engelsen waren teruggetrokken na de twee zeeslagen op Schooneveld.

Wanneer Louys en Kaarel tzamen  
Die groote Koningen, voornamen  
Neerlant te geven den doot-steek  
Door hare t'zaam gevoegde vlooten,  
Zoo is het haar geheel ontschooten,  
Gelijk het aan d'uytkomste bleek.

Helt Michaël die lach en wächten  
Met Neerlants Vloot, om 's vyants machten  
Te keeren af: Sy koomen aan  
Vol hooghmoet, en voorwint in 't zeylen

En denken nu en kan 't niet feylen  
Om Neerlants Vloot gants te

verslaan.  
Maar Michael die keert zijn Stevens  
Hoe groot de vijant is daer tegens;  
En wacht Godts Hulp in dit geval.  
De Helden op haar tijt toedringen,  
met Leeuwenmoet den vyant

dwingen  
Straks af te houden van ons wal.  
Terwijl een yeder zijn best deede,  
Zoo zag De Ruyter al beneden  
Zigh een'gen van des Vyants maght;  
En hoe schoon dat Hem die toe

laghte,  
Nochtans om Tromp Hy die veraghte,  
Terwijl Hy Tromp veel meerder aght.  
Het swaarste moet my 't swaarste

wegen,  
Zeyt Michael en stelt de Zeege  
Dan zoo lang uyt: Wendt na Tromp

toe  
En dat juist op de rechte ure  
Want, hadd' het langer blijven duure  
Tromp en de Haan haar Volk, waer

moe  
En lusteloos geweest te gader.  
maar! doe sy Haaren Beste Vader  
Doorbreken zagen 's Vyants maght,  
Tot haarder redding, doe wast

mannen,  
Wilt moet en kragt nu weer  
inspannen,  
Dat van elk doe ook wert betracht.

Wat deze eenvoudige ooggetuige hier beschrijft, heeft een diepe betekenis. De Ruyter en Tromp waren hevige vijanden geweest; Willem III had ze met veel moeite weten te verzoenen. Nu vocht Tromp als onderbevelhebber onder De Ruyter en commandeerde de voorhoede en toen De Ruyter zag, dat hij het zwaar te verduren kreeg, staakte hij de aanvallen op de afdeinzende Franssen en snelde Tromp te hulp: het is beter vrienden te helpen dan vijanden te deren. Toen Tromp hem zag naderen, riep hij uit: mannen, daar is Bestevaer! die komt ons helpen! Ik zal hem ook niet verlaten, zolang als ik adem kan scheppen.

## ARJOS- NIEUWS

IN verband met de beperkte ruimte deze week maar een kort stukje Arjos-nieuws. Er begint meer tekening te komen in het studie-weekend van het stedelijk verband van de Arjos te Utrecht, dat wij vorige week aankondigden. Het wordt gehouden van 30 maart tot 1 april 1957 in „De boerderij” van het instituut „Kerk en Wereld” te Driebergen. Het algemeen thema van de conferentie luidt: Christelijke politiek, juist nu! Als inleiders op de discussie zullen optreden H. Smit (historisch overzicht tot 1940); drs. C. v. d. Leun (historisch overzicht van 1945 tot heden); A. H. M. Mulder (de opdracht voor een christelijke politiek vandaag — in algemene zin) en G. J. H. Griffioen (christelijk-sociale politiek nu, een perspectief voor de toekomst).

Er hebben zich al ruim vijftig deelnemers opgegeven, zodat dit een goede conferentie belooft te worden.

## Test - u - zelf

1. Wie zijn achtereenvolgens voorzitter van het C.N.V. geweest?
2. Hoeveel leden telt de A.R. fractie in de Tweede Kamer?
3. Wanneer trad het eerste christelijke kabinet op en wie was de formateur?
4. Wie was minister-president tijdens de eerste wereldoorlog?
5. Welke twee belangrijke vraagstukken bracht het naar hem genoemde ministerie tot oplossing?
6. Van wanneer dateert onze eerste grondwet en hoe vaak is hij sindsdien gewijzigd?

Antwoorden van vorige week.

1. Isaac da Costa. 2. Gereformeerd. 3. Wilhelmus. 4. Vijftien. 5. Kuyper, Van Otterloo en Keuchenius. 6. Pietje Baltus. 7. Jhr. Elout van Soeterwoude. 8. Saevis tranquillus in undis. 9. Achtien. 10. De provinciale staten. 11. Zelf te beantwoorden. 12. Prof. dr. J. Zijlstra (economische zaken); mr. J. Algera (verkeer en waterstaat). 13. De raad. 14. Gedeputeerde staten.

## WAGENINGEN

**B. H. Haze**

**aannemersbedrijf**

Uw adres voor alle voorkomende

**timmer- en metselwerken**

Wageningen — Harnjesweg 45 — Ceresstraat  
Telefoon 2610

Onbetwist óók uw kousenspecialist

**D. S. DIJKMAN**

HOOGSTR. 29, TEL. 2164 (na 6 uur 3121), WAGENINGEN

• TRICOTAGES

• MANUFACTUREN

• BABY-ARTIKELEN

• NYLONKOUSEN EN SOKKEN

Agent Anker naaimachines. Vraag vrijblijvend demonstratie. — Reparatie na 1 jaar schriftelijke garantie.

VOOR PRIMA

**brandstoffen en stookolie**

**H. J. Troost**

Stationsstraat 5 A — Telefoon 2892 — Wageningen

**HAARDEN EN KACHELS**

voor vaste en vloeibare brandstoffen, zowel voor woonkamer als voor kantoren, zalen, etc.

**Fa. Wed. T. Viets**

Bergstraat 38 - Tel. 2765 (K 8370) - Wageningen

De mode voor morgen vindt u heden bij . . . .

**MODEHUIS „DE WINDT”**

„Speciaalzaak voor damesconfectie en pelterijen”

Hoogstraat 25 — WAGENINGEN

**MAKELAAR D. BEUMER**

gevestigd sinds 1925 IS UW ADRES voor alle verzekeringen - koop en verkoop - huur en verhuur - taxaties - hypotheeken en beheer vaste goederen  
De jarenlange praktijkervaring is voor u de beste waarborg  
Grindweg 8 — Wageningen — Telefoon 2981

**HILVERSUM**

Voor **GOEDE LECTUUR** voor Bijbel, boek of tekst....  
Voor **DE VULPEN**, die U uit honderden kiest.....  
Voor **THUIS** of **KANTOOR** voor alles benodigd bij schrijven, rekenen, tekenen

**Ga naar 't Gooische Boekhuis**

waar U goed en billijk wordt bediend.....  
HAVENSTRAAT 25, HILVERSUM, TEL. 7238-700\*  
Showroom voor kantoren HAVENSTRAAT 2 b

**C. VAN DEN BRINK**

Fa Erven G. H. van den Berg

**Schildersbedrijf**

VAARTWEG 73 . Telefoon 5561 . HILVERSUM

**JAN VAN DEN BRUL**

☆ HEREN- EN JONGENSKLEDING

☆ SPORT- EN REGENSKLEDING

☆ BETERE BEDRIJFSKLEDING

HILVERSUM — GROEST 60 — TELEFOON 2614

**Cinderella**

Het modehuis met de ruime keuze, ook in grote maten en voor oudere dames!

☆ Elegant, prettige pasvorm, voordelig!  
HAVENSTRAAT 53 - HILVERSUM . TELEF 2151

**EEN UITKOMST VOOR  
MAAGLIJDERS**

Maaglijders, U kunt weer alles gaan eten. De echte C-R MAAGTABLETTEN zijn weer in Nederland verkrijgbaar.

**C-R MAAGTABLETTEN**

geven direct verlichting en zijn pijnstillend. De echte Amerikaanse C-R Maagtabletten zijn die lichtgele tabletten. Alleen verkrijgbaar bij:

**LOUIS RIETBERGEN**

NIEUWE BINNENWEG 400 - ROTTERDAM  
Vraagt inlichtingen zonder enige verplichting.



**DE SPAARBANK**

Hilversum . Bussum . Huizen  
Loosdrecht . Mulden . Naarden

**DE DEUR UIT... DIE WAS**

Als U alles rekest is Reijmerink  
beter en voordeliger!  
REIJMERINK wast goed goed goed!  
en is op de duur heus voordeliger!

**Reijmerink - 's-Graveland**

Tel. R 2950 - 8862

WORDT LID VAN DE

Prot. Christelijke Begrafenis Stichting

**„GOOI EN EEMLAND”**

HILVERSUM - Tel. 4975-10574  
Inlichtingen bij uw kosters.

ALS wij vrouwen het eens niet met Gracia eens zijn en een brief gaan schrijven, wordt die dan in Nederlandse Gedachten geplaatst? Zie daar de vraag die me werd voorgelegd in een brief, ondertekend door „Teuntje”. Zoals ze zelf zegt „maar een gewone boerenvrouw met niet meer dan een lagere dorpschool wat het onderwijs betreft.”

Ik ben daarvan geschrokken. Alleen al van die paar zinnen — over de inhoud van deze brief van vier kantjes heb ik het straks nog. Is het werkelijk al zover dat men gelooft dat een brief van een lezeres, die haar hart uitstort, minder gewaardeerd wordt dan mijn geschrijf? Word je als je in Nederlandse Gedachten schrijft, al direct voor een „topfiguur” versten en is de mening in onze partij deze dat je bij die „partijelite” toch geen kans maakt? Dan wordt het hoog tijd dat die mening radicaal wordt uitgeroeid!

En dan: „maar een gewone boerenvrouw” — wat is dat voor een uitdrukking? Ik ben „maar een huisvrouw” en ik schrijf dat ook wel eens gekscherend — maar het bezorgt me echt geen minderwaardigheidsgevoel. Als ik mijn werk doe op de plaats waar God me heeft gesteld en dat werk zo goed mogelijk doe; als ik bovendien mijn best doe om mee te leven in de strijd die de christen hier op aarde heeft te strijden — is er dan enige reden om te zeggen dat ik „maar” een huisvrouw of „maar” een boerenvrouw ben? Wat een dwaasheid!

Maar de verbittering bij mijn briefschrijver schuilt heel ergens anders en daarom laat ik hier een stuk uit haar brief volgen.

„Gracia kan boeren in auto's

zien rijden, duurder dan haar jaarlijks huishoudgeld. Dat de man over wie zij het heeft, toevallig een boer is die „niet onbemiddeld” is, brengt haar niet op de gedachte dat er ook niet-onbemiddelde fabrikanten zijn en niet onbemiddelde doktoren, timmerlui, bakkers of wat dan ook. Als die in een auto rijden is het niet erg. Brood per auto bezorgen kost

## Als wij vrouwen eens...

minder tijd en is dus economischer. Doktoren, fabrikanten, timmerlui, of wilt u aannemers, rijden in auto's — en waarom niet? Het hoort er immers bij. En als vodenhandelaars per auto rijden om hun lommen bijeen te leuren, dan hindert dat ook niet. Maar als er zegge en schrijve zeven of acht procent boeren meer bemiddeld zijn en dus in een auto rijden, dan wordt daar de hele boerenstand gelijk mee gerekend. Van de 200.000 boeren hebben er hoogstens 15.000 een auto — 185.000 hebben er geen. Maar wie ziet hen ploeteren — wekelijks in het zweet huns aanschijns? En nu weet ik wel dat het humoristisch bedoeld was zoals Gracia het schreef. Maar als men het dag en nacht niet uit de gedachten kwijt kan: „Hoe komen wij eruit?”, dan kan men deze humor niet meer verdragen. Pas in juli komt de melk-prijsverhoging voor de consument — maar wij, wanneer krijgen wij meer? De nieuwe melkprijs hoorde in te gaan op 1 november — dat is dus ruim vier maanden geleden. Wanneer krijgen we wat we in deze maanden tekort gekomen zijn?

We moeten bezuinigen, ja — maar bedenk wel in de eerste plaats op de luxe. Een jaar langer zonder ijskast en zonder bontjas. Een jaar langer met de oude fiets en de japon kan ook nog wel even mee. Bezuinigen ja, maar niet op de levensmiddelen. In ieder geval niet op die welke een eerste levensbehoefte zijn. Zo zie ik het!”

Voelt u wat er achter deze regels

verhoudingen vergiftigt, zelfs binnen een betrekkelijk kleine kring als onze partij.

Teuntje mag weten dat ik de boerenstand (let wel: de boerenstand en niet „maar boeren”, Teuntje!), graag de volle honderd procent had gegund. En dat ik persoonlijk daarvoor graag nog wat meer had willen bezuinigen, ook al ben ik dan nog lang niet aan een ijskast en een bontjas toe. En dat er honderdduizenden huisvrouwen met mij dat willen. Maar andersom: er moet rechtvaardigheid betracht worden. Want er zijn ook vele gezinnen waarin niet verder bezuinigd kan worden. En uit die veelheid van problemen heeft de regering gekozen en na overleg met de volksvertegenwoordiging een zo rechtvaardig mogelijke verdeling van de lasten aangekondigd. Ik heb daar vrede mee. Er zitten twee van onze ministers in het kabinet en ik heb geen enkele reden om aan te nemen dat die een onrechtvaardige verdeling der lasten zo maar zouden hebben geaccepteerd. En ik heb evenmin reden om aan te nemen dat een econoom als minister Zijlstra zich door de socialisten op dit punt in de luren zou laten leggen!

Mensen, laten we toch eens wat meer met elkaar praten. Ook in onze partij. Laten we elkaar toch eens wat beter leren kennen — dan zullen we elkaar ook wat meer gaan vertrouwen. Anti-revolutionairen voelen zich soms de ruggegraat van ons volk en niet geheel ten onrechte. Maar als we het onderlinge vertrouwen kwijt raken dan is er met die ruggegraat iets niet in orde. En dat zal ons volk schaden.

GRACIA

# Nederlandse bedrijven in woord en beeld

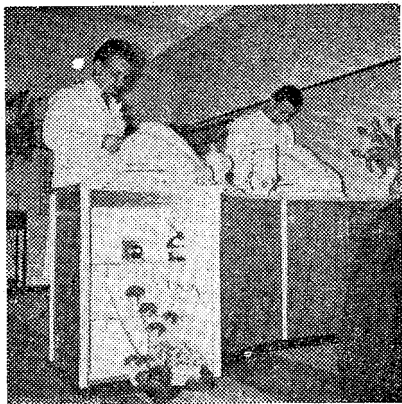
## Uw bril moet een sieraad zijn!

ZES jaar geleden opende de Heer

Eikendal zijn zaak aan de Bergstraat in Wageningen. Er is in deze zes jaar hard gewerkt. Maar het resultaat mag er zijn. De heer Eikendal is er in geslaagd een reputatie te vestigen, die klinkt als een klok. Niet alleen uit de gehele omgeving, maar zelfs uit verschillende delen van het land, komen de cliënten hier een bril kopen. „Elke bril, die ik verkoop moet een reclame voor mijn zaak zijn”, zegt de heer Eikendal. En door steeds consequent van dit beginsel uit te gaan, slaagde hij er in zijn klantenkring steeds groter te maken. Het bedrijf volgde deze groei op de voet. In 1955

werd de winkel geheel gemoderniseerd. Het interieur voldoet thans aan de hoogste eisen, die kunnen worden gesteld. Op onderstaande foto is een hoekje van de

winkel te zien. Als men de winkel binnentreedt valt onmiddellijk de sfeer van rust en distinctie op, waardoor elke bezoeker zich hier volkomen op



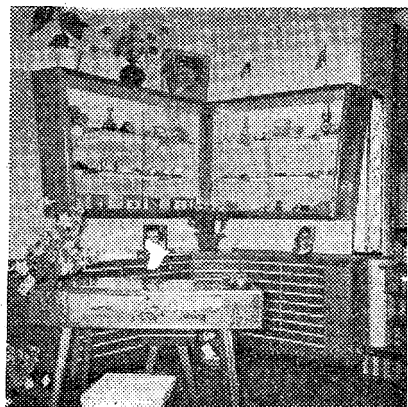
zijn gemak zal voelen. En enkele weken geleden is er weer een verbouwing gereed gekomen, waardoor de

Heer Eikendal als eerste in Nederland een volkomen nieuw element in zijn zaak heeft gebracht. Hij heeft namelijk een verbinding tot stand

gebracht tussen zijn winkel en de werkplaats. De wand aan de achterzijde van de winkel is weggebroken waardoor men het gezicht heeft gekregen op het atelier, waar de glazen worden geslepen, de monturen aangebracht of gerepareerd en waar allerlei herstellingen ten behoeve van de cliënten kunnen worden verricht.

Op bovenstaande foto ziet u twee in smetteloos witte jassen geklede assistenten van de heer Eikendal hier aan het werk. Door gebruik te maken van de nieuwste machines en instrumenten — die tezamen een waarde van vele duizenden guldens vertegenwoordigen — is men in staat het afgeleverde product aan de hoogste eisen te laten voldoen.

### Uniek in Nederland



KNARSENDE remmen, het felle gepiep van glijdende autobanden over het asfalt..... weer een ongeluk, zoals er helaas zo veel dagelijks plaats hebben. De oorzaak? De hevig geschrokken automobilist die het ongeval veroorzaakte vertelt het: „De auto die voor mij uit reed remde en ik zat boven op hem voordat ik er erg in had. Ik heb de afstand verkeerd geschat.... mijn ogen zijn niet meer zoals vroeger.” Hoeveel ongelukken worden er niet door slechte ogen veroorzaakt? Slechte ogen zijn een bron van ellende en schade.

Bedrijfsongevallen worden er door veroorzaakt, slechte prestaties bij studie, arbeid, sport en spel hangen er vaak onvermoed mee samen. Vele mensen genieten maar half van al het schone dat rondom hen te zien valt, omdat hun ogen te kort schieten. En hoevele mensen hebben klachten over hoofdpijn, nervositeit e.d., omdat zij weigeren zich een passende bril aan te schaffen?

U hebt maar één paar ogen en als u daarover klachten krijgt dient u zich voor uw eigen bestwil onverwijld tot een oogarts te wenden. En als hij zijn recept heeft geschreven dan is het verder een werk voor de vakman, die u door en door kunt vertrouwen. Zulk een vakman is Eikendal, die kan bogen op een meer dan 25-jarige ervaring in binnen- en buitenland. Aan het slijpen en polijsten van de glazen wordt de grootst mogelijke zorg besteed. Maar ook de keuze van het montuur is een zaak van groot gewicht. De tijd van de ijzeren knijpbrilletjes ligt ver achter ons. Als u nu een bril koopt dan moet dat een sieraad zijn dat geheel bij uw persoonlijkheid past. En ook hier is het van het grootste belang dat u de juiste adviseur kiest. Eikendal heeft zich ook op dit gebied gespecialiseerd. Zijn exclusieve monturen, vertegenwoordigingen van de beste fabrikaten ter wereld, houden rekening met en accentueren zo nodig uw gelaatsvorm, teint, kleur van ogen en haren en niet te vergeten uw wenkbrauwlijn. „De bril moet uw persoonlijkheid versterken”, zegt de heer Eikendal. Zowel voor een luxe als een eenvoudige uitvoering kan men bij hem terecht. Maar al wat hij aflevert wordt steeds gekenmerkt door twee eigenschappen: het is degelijk en het is esthetisch verantwoord.

En tenslotte: U kunt bij hem ook terecht voor: prismakijkers, verrekijkers, barometers, thermometers, hygrometers, compassen, loepen, leesglazen, curvimeters, enz.

### „De Brillenspecialist”

D. J. H. EIKENDAL

Depôt: CARL ZEISS

Rijks gediplomeerd opticiën

BERGSTRAAT 12 — Telefoon 2038 — WAGENINGEN



## Cuba's sterke man Fulgencio Batista

heeft al verschillende  
revoluties overleefd

**A**LS in Midden- en Zuid-Amerika het voorjaar begint, is blijkbaar de tijd voor revoluties aangebroken. Dat is altijd zo geweest en dit jaar maakt geen uitzondering op de regel. In Argentinië, dat in 1955 een eind maakte aan het bewind van de dictator Juan Peron, is het bijzonder onrustig en ook in de Midden-Amerikaanse Staten nemen de tegenstellingen soms dreigende vormen aan. Maar ook de eilanden-republieken hebben met moeilijkheden te kampen, zelfs wanneer zij vele duizenden kilometers van het onrustige vasteland verwijderd liggen. Een van de republieken is Cuba, het wonderschone eiland, waarvan Columbus eens gezegd heeft, dat duizend tongen niet in staat zouden zijn, de wonderen er van te beschrijven. Zo'n heerlijke streek hadden zijn ogen nog nooit aanschouwd. In dit sprookjesland zwaait op het ogenblik Fulgencio Batista als president de scepter, alle revoluties ten spijt. Vorige week werd een aanslag op zijn leven gepleegd door opstandige elementen, die zijn paleis waren binnengedrongen.

**M**ACHT en prestige zijn twee dingen, die Batista altijd op de juiste waarde heeft weten te schatten. Hij is zeer ambitieus en heeft geen respect voor zijn ondergeschikten, zo wordt van hem verteld. Hij doet zich heel vriendelijk en joviaal voor, maar hij is in staat, zijn beste vriend te offeren en zijn bitterste vijand te sparen, als dat in zijn kraam te pas komt. Dit heeft hem niet populair gemaakt, maar het heeft — tot dusver — zijn doel niet gemist.

Hoewel Batista niet altijd volgens democratische methoden te werk gaat, heeft hij een eind gemaakt aan het gangsterdom, dat Cuba naar de ondergang dreigde te voeren. Ook heeft hij een goede sociale wetgeving ingevoerd en een programma voor openbare werken opgezet, dat het lot van de massa aanzienlijk heeft verbeterd. Er zijn echter enkele groepen (militairen en intellectuelen) die zich tegen Batista blijven verzetten.

**B**ATISTA, die in 1901 werd geboren als zoon van een arme boer, was achtereenvolgens kleermakersjongen, kappersbediende, bananenplukker, suikerrietsnijder en spoorwegarbeider. Op z'n 20ste jaar meldde hij zich voor het leger. Daar viel hij al spoedig op. In zijn vrije tijd zag men hem altijd met boeken en tijdschriften. Hij werd sergeant-stenograaf en reisde met hoge officieren mee. Dit stelde hem in staat, kennis te nemen van zeer geheime documenten.

De sergeant maakte na tien jaar een dankbaar gebruik van de inlichtingen, die hij jarenlang had verzameld. Op een goede dag wandelde hij met een pistool in de hand naar de stafchef van het leger om die te vertellen, dat hij van zijn functie was ontheven. Hij was toen 32 jaar en nog steeds sergeant. De tyrannieke president Machado, die met de hulp van vele gangsters aan het bewind was gebleven, werd eveneens overrompeld. Merkwaardigerwijze weigerde Batista toen, zelf het presidentschap te aanvaarden. Hij gaf er de voorkeur aan, op de achtergrond te blijven. In feite was hij echter de werkelijke heerser over Cuba.

**L**ANGZAMERHAND kwamen er veranderingen in het leven van Batista. Hij baadde spoedig in de weelde en maakte zich vrienden in de beste kringen. Zijn tafelmanieren gingen er op vooruit. Ook ging hij meer zorg besteden aan zijn uiterlijk en hij koos een van de beste kleermakers uit om schitterende uniforms te laten maken. En in 1940 vond Batista de tijd gekomen om zelf het presidentschap om zich te nemen. In 1944 stelde hij zich niet herkiesbaar, omdat hij van mening was, dat een president zichzelf niet mag opvolgen.

Het gevolg was, dat Cuba opnieuw in handen van avonturiers terechtkwam, zodat Batista — na enkele jaren als banneling in de Ver. Staten had vertoefd, besloot, opnieuw een greep naar de macht te doen. Dat gebeurde in 1952. Slechts 27 mensen waren van de komende staatsgreep op de hoogte en deze slaagde schitterend. Sindsdien is Batista aan de macht gebleven, ondanks vele opstandige acties.

**T**OEN er in 1953 een opstand was uitgebroken, hield hij twee radiotoespraken, waarin hij verklaarde, dat niemand Batista omver kan werpen. Een jaar later werden presidentsverkiezingen gehouden. Batista won, omdat alle andere belangrijke kandidaten zich hebben teruggetrokken.

# Mensen zoeken hun weg

Vervolgverhaal door **DINGENANT RIETZANGER**

De trein, waarmee het bataljon achter de waterlinie zou worden gebracht, was natuurlijk veel te laat. Pas om twee uur in de nacht reed hij onder de overkapping vandaan. Maar Jasper verbleef nog steeds in de kazerne Tezamen met een foerier, een paar oppassers en een mannetje van de keuken, zat hij op nadere orders te wachten. Hij was stomverwonderd, toen Simon Heijboer verscheen.

„Op 't laatste moment ben ik van het perron gestuurd om me bij de luitenant van materieel te melden,” verklaarde Heijboer.

Tegenover de betreffende officier staande, klapte Heijboer de hakken tegen elkaar. „De dienstplichtige Heijboer, luitenant. Van de vierde compie. De majoor Pauwels heeft gemeld, dat ik een rijbewijs heb. Er moest hier nog een vrachtwagen staan, waar geen bestuurder voor is. De majoor heeft mij gezegd, dat ik me bij u moest vervoegen. De bataljonscommandant heeft zijn toestemming gegeven.”

„Nou weet ik het niet meer,” riep de luitenant geërgerd uit. „En de sergeant-Pauwels heeft me gezegd, dat soldaat Langeveld bepakt naar 't station moet komen,” liet Heijboer er nog op volgen.

„Waanzin!” riep de luitenant. „Volslagen dwaasheid, om je nu nog naar 't station te sturen, Langeveld. Je blijft hier! Dat wil zeggen, je gaat met een vrachtauto mee naar Delft. Pauwels kan de bibber krijgen. Langeveld, kruip jij dan maar naast Heijboer in de wagen. Ik trek me nergens meer iets van aan. Toestemming of niet, de kolonel moet dan de verantwoordelijkheid maar dragen. Kort en goed: Heijboer rijdt en Langeveld fungeert als bijzitter.”

Jasper was woelend. Hij mocht dus met Heijboer meereijden. Heijboer, de zandhaas, moest plaatsnemen achter het stuur. Wat was dat hier toch voor een dwaze bedoening?

Jasper herinnerde zich niet, Heijboer ooit in een vrachtwagen te hebben zien zitten. En Suus had er evenmin over gesproken, dat Heijboer voorheen vrachtauto's bestuurde. En Suus kon het tenslotte nog het beste weten, zij had immers omgang gehad met Simon Heijboer.....

„Kon hij kapitein Elander maar te spreken krijgen. Dit was natuurlijk het werk van de bulderbas, die hem op het laatste moment nog een hak had willen zetten. De bulderbas had hem beschouwd als de soldaat, die door kapitein Elander om welke reden dan ook in bescherming genomen was. En aangezien de bulderbas tegen alle reserve-officieren iets had en dus ook tegen Elander, had hij al het mogelijk gedaan om Jasper Langeveld, bij de troep te krijgen om hem te kunnen drillen.

„Allen instappen en zo gauw mogelijk naar Delft!” commandeerde de luitenant, die wat later volgen zou in een kleine particuliere personenwagen.

Er was niets meer aan te veranderen.

Heijboer kroop achter het stuur en Jasper moest naast hem plaatsnemen. Hij besloot, geen woord tot Heijboer te zeggen. Dat hield hij echter niet lang vol, want nauwelijks waren ze op de grote weg gekomen, of het werd Jasper duidelijk, dat Simon Heijboer de grootste moeite had om de zware wagen op de rijweg te houden.

„Ik heb slechts een paar keer in mijn leven achter het stuur van een vrachtwagen gezeten,” bekende Heijboer. „Het is me nog wat onwennig.”

„Geef mij het stuur,” zei Jasper bars.

„Als je 't zo graag doet, vooruit dan maar, ga je gang.” Heijboer bracht de wagen tot stilstand en toen verwisselden ze van plaats.

## Uit het losbladig boek van Nicolaas Naarling

11  
MAART

Twee dingen zijn er elke morgen, die de kleur van mijn dag bepalen: het weerbericht en de ochtendgymnastiek. Beide worden mij geleverd door de radio, maar er is een groot verschil. De ochtendgymnastiek is altijd goed, het weerbericht zeer wisselvallig. Maar het is een mirakel, zo optimistisch het de laatste tijd is, alle rijmpjes en gezegden ten spijt. En elke morgen is het al wéér vroeger licht en de crocusjes bloeien. Bovendien ligt er een grote glorie over ons allen en over ons huis, want mijn vrouw is verleden zaterdag al klaargekomen met de schoonmaak. Daarom groeten wij iedereen met blijdschap, zelfs de kwitantieloper. Maar mijn buurman zegt: ik vrees, dat het morgen niet goed komt. Ik vrees een kabinetscrisis. Ze lopen met de koppen tegen elkaar, wat ik je zeg. Dat is altijd zo: wanneer de armoede de deur binnenkomt, vlucht de liefde het venster uit. Nou, armoede... zei ik. Maar man, zei hij, lees je de kranten dan niet? Het geld is op. De staat heeft geen geld, de provincie heeft geen geld, de gemeenten hebben geen geld en zelfs de boeren hebben geen geld meer. Of dat geen armoede is.

Maar zie, elke wolk heeft een gouden rand. Om één uur raar de radio geluisterd en de mededeling opgevangen, dat 't eerste kievitse is gevonden. Fijn van die kieviet, om zo vroeg te starten. En fijn voor die jongens, dat zij zo goed uit hun ogen keken. Ik zal hun namen noteren, want misschien zie ik ze later wel eens weer in de krant. Wie zo uitgeslagen is, brengt het ver in deze progressieve wereld. Wat is nu belangrijker, dit nieuws of wat er in Den Haag gebeurt? In elk geval: lijkt het me veel plezieriger voor een krantenman, om over het eerste kievitse te schrijven dan over de bestedingsnota. Men mocht wel eens met wat meer sympathie denken aan de verslaggevers, die uur aan uur uisiteren in de Kamer en dan uit duizenden belangrijke uitspraken de tien belangrijkste moeten kiezen om ze in de krant te kunnen zetten.

12  
MAART

Stralend weer, zoals we dat vroeger wel eens in mei hadden, maar dan gevolgd door een donderbui. Mijn vrouw en ik, omdat het huis schoon is, samen naar Den Haag. Ik vol zorg vanwege de dreigende crisis en mijn vrouw vol spanning en heimelijk hoop, dat het echt zou gebeuren. Zij wordt vergeetachtig, want zij houdt stokstijf vol, dat zij nooit een echte kabinetscrisis heeft meegemaakt. En nu gaan we het misschien in Den Haag beleven. We kwamen 's middags om een uur of vier op het Binnenhof, en er stonden vele auto's. Maar er was geen volk op de been.

De bode vertelde het ons al gauw: het gaat niet door. Het is allemaal al voor de bakker. De heren zijn al weg. Alleen die wat met de landbouw te maken hebben, zijn er nog. Biewenga en Biesheuvel, De Ruiters en Vondeeling en lan natuurlijk een stuk of zeven Rooms. Die hebben landbouwmensen in soorten. En dan last not least Minister Mansholt, die binnenkort zijn koperen jubileum als minister hoopt te vieren. Nee, wij troffen het niet, behalve dan met het weer. En de bode vertelde ons, dat Minister Zijlstra en de heer Bruins Slot samen naar Scheveningen waren gereden, om daar op een terras een kop thee te gaan drinken. Thee? vroeg ik. Natuurlijk thee, zei hij. Waarom natuurlijk? vroeg ik. Omdat thee het enige artikel is, dat in de laatste tijd goedkoper is geworden zei hij.

13  
MAART

De tarieven van de P.T.T. worden verhoogd, maar ik heb er gelukkig weinig schade van. Brieven worden niet duurder, behalve in het stadsverkeer, en op zulke brieven plakke ik tóch al een dubbeltje. Want ik heb nog nooit postzegels van zeven centen in voorraad gehad. In de krant gelezen, dat Den Haag in de Hofvijver een eilandje laat opkalefateren in de verwachting, dat daar weer een ooievaarsrechtspaar

zich zal vestigen.

Of eigenlijk is dit niet goed. De wethouder heeft volgens de verslagen voortdurend gesproken over een ooievaar. Hij denkt blijkbaar aan een vrijgezel. Dat komt, omdat hij nooit een andere ooievaar heeft gezien dan die in het Haagse wapen. Die is altijd alleen. Maar echte ooievaars weten het beter aan te leggen.

14  
MAART

Je kunt echt zien, dat de krant een beetje verlegen is, nu er geen crisis meer in de lucht zit. Er staat niks in, dat de moeite waard is, en daarom zijn de redacteurs nu gaan schrijven over de matigheid. Het rapport over de sigaretten en de longanker is een mooie aanleiding. Maar over de matigheid is het altijd goed schrijven. Alleen herinner ik mij, dat wij vroeger in de Blauwe Week altijd een krantje kregen waarin heel krasse beschuldigingen stonden aan het adres van de „matigheidsapostelen.”

Overigens is het een geruststellende gedachte, dat er nu geen kabinetscrisis komt.

En dat alle gevaar is geweken weet ik sedert vandaag heel zeker. Heb nl. voor de ra gehoord, dat mijnheer Romme met een hele rij kamerleden per vliegtuig naar Surin me is vertrokken en van plan is, daar enige dagen te blijven. Dat zou hij nooit doen, als hij niet wist, dat de heren Jansen, Welter, Van Koeverden en al de anderen die door hem worden geleid, geen motie zullen indienen, laat staan een voor de regering onaanvaardbare motie. En als zij het tóch tegen alle verwachtingen in, zouden gaan doen, dan zullen zij wel instructies hebben gekregen, om haar zo nodig te wijzigen, als 't bloed dreigt te vloeien.

15  
MAART

Tot de ontdekking gekomen, dat de Eerste Kamer ook bezig is geweest en wel met de begroting van Buitenlandse Zaken, waar Minister Luns nu alleen

voor staat. Vroeger hadden wij twee ministers van buitenlandse zaken, en toen heeft Minister Luns uitgelegd, dat zulks ook wel nodig is. Omdat Nederland zo klein is, is voor ons het buitenland zo groot. Voor de Russen is het buitenland veel kleiner en voor de Amerikanen ook, want het buitenland is kleiner naarmate het binnenland groter is. Over dat heel grote buitenland heeft Minister Luns overleg gepleegd met de Eerste Kamer, en vooral over de vraag, of Nieuw-Guinea ook buitenland moet worden, wat de socialisten zo graag schijnen te willen, met name de heer Schermerhorn. Die heeft een vaste jijn in zijn politiek en dat is een deugd.

Overigens is Minister Luns niet voor één gat te vangen en dat is maar goed ook. Hij is een diplomaat, en men zegt, dat het verschil tussen een diplomaat en een bakvis is, dat de laatste ook nee zegt als zij ja bedoelt, terwijl de eerste altijd beleefd ja zegt, ook als hij nee oedoelt. Maar zo'n diplomaat schijnt minister Luns toch niet te wezen. Want de liberale woordvoerder vond, dat minister Luns tegenover de afgezanten van Soekarno niet beleefd genoeg was geweest.

In Nederlandse Gedachten gelezen, dat William Groenkoper bezig is een deel van zijn vakantie op te nemen in maart. Had altijd gedacht, dat hij een middenstander was, die in groente deed. Een mens kan zich raar vergissen. Zulke zakenmensen nemen géén vakantie in maart, juist als de primeurs beginnen te komen. De eerste kasaarbeiden zijn al geveild.

En een rentenier kan hij ook niet wezen. Die kunnen hun vakantie nemen, wanneer ze willen, dus ook in maart, maar de fiscus belemmert hun te veel bij hun pogingen, om naar Majorca of de Dolomieten te gaan.

Ik heb nu een sterk vermoeden, dat William Groenkoper ondanks zijn nederige manieren tot de TOPFIGUREN behoort en daarom financieel en anderszins in staat is, om in maart met vakantie te gaan en dat laconiek aan zijn lezers aan te kondigen.

Vraagt steeds  
**Zoetermeer's Roem**  
 de fijnste margarine  
 Firma Gebr. van der Spek  
 Zoetermeer Telefoon 49

**PLAATWERK**  
 STAAL EN ALUMINIUM  
**NIMA** ZWIJNDRECHT  
 K 1850-5382

**Van der Spek**  
 Machines  
 Gereedschappen  
 Aannemersartikelen  
**Rotterdam**  
 Wolphaertshoek 214

**N.V. Rederij & Haringhandel**  
 IMPORT — EXPORT  
**N. PARLEVLIEET Jr.**  
 KATWIJK AAN ZEE  
 Postbus 15  
 Telefoon kantoor 3444  
 Buiten kantooruren 2092 - 2283

**FAMILIEBERICHTEN**

Meer en meer raken de leden van onze partij vertrouwd met ons eigen orgaan "Nederlandse Gedachten". Het blad wordt overal in het land met genoegen gelezen. Daarom wil de advertentie-afdeling graag een ogenblik uw aandacht vragen voor de "Familieberichten", waarmee in het nummer van heden een aanvang kon worden gemaakt. Wij voelen ons aan elkaar verwant en als het ware één grote familie en wij zouden graag zien dat dit ook tot uiting zou komen door met elkaar mee te leven in droeve en blijde dagen in onze gezinnen en dat we dus hiervan mededeling zouden doen in onze kolom "FAMILIEBERICHTEN" die hiervoor vanaf heden wordt opengesteld.

Het adverteren in grote landelijke bladen is neel duur en daarom wordt het dikwijls tagelaten. Maar dit bezwaar is bij ons blad opgeheven omdat een zeer speciale prijs is vastgesteld voor familieberichten, n.l. 30 cent per mm. Dit betekent dat een familie-advertentie die b.v. 40 mm. hoog is (breedte van de advertentie-kolommen ook 40 mm.) f 12.— zal kosten.

Wij openen dat u voortaan uw familie-berichten naar ons blad zult doorsturen; wij zullen die graag voor u plaatsen.

DE ADVERTENTIE AFDELING

't Is niet te geloven, maar toch is 't waar; Wij zijn weldra 40 jaar bij elkaar. Er is geen oprechter trouw, Dan tussen mij en mijn vrouw. Mijn vrouw heet ANNA CLASINA v. d. KOOY Die naam is toch wel erg mooi. Maar het mooiste van de hele zaak, Getrouwd met LEENDERT KWAKERNAAK Wij gaan nu zo de Heere wil. Dit gedenken op 5 april. Met onze kinderen en kleinkinderen en wederzijdse familie. Ouderkerk a/d IJssel, 22 maart 1957, IJsseldijk West 17.

**Bloemist-knechten gevraagd**

Voor vakopleiding is te Aalsmeer goede gelegenheid.

**M. C. van Staaveren**  
 Aalsmeer  
 Horweg 24

**RIJWIELEN direct van fabriek**

f 50.— goedkoper. Eerste klas materiaal en langdurige garantie. Gedurende de wintermaanden op onze reeds zeer laag gestelde prijzen een extra korting okt. f 12.50, nov. f 14.—, dec. f 14.—, jan. f 13.— en febr. f 12.50. Doe als zovelen profiteer van dit voordeel. Vraag gratis prijscourant met kortingbonnen. **SIMBA RIJWIELFABRIEK**, Naaldwijkseweg 25 5-Gravenzande Tel K 1748-673

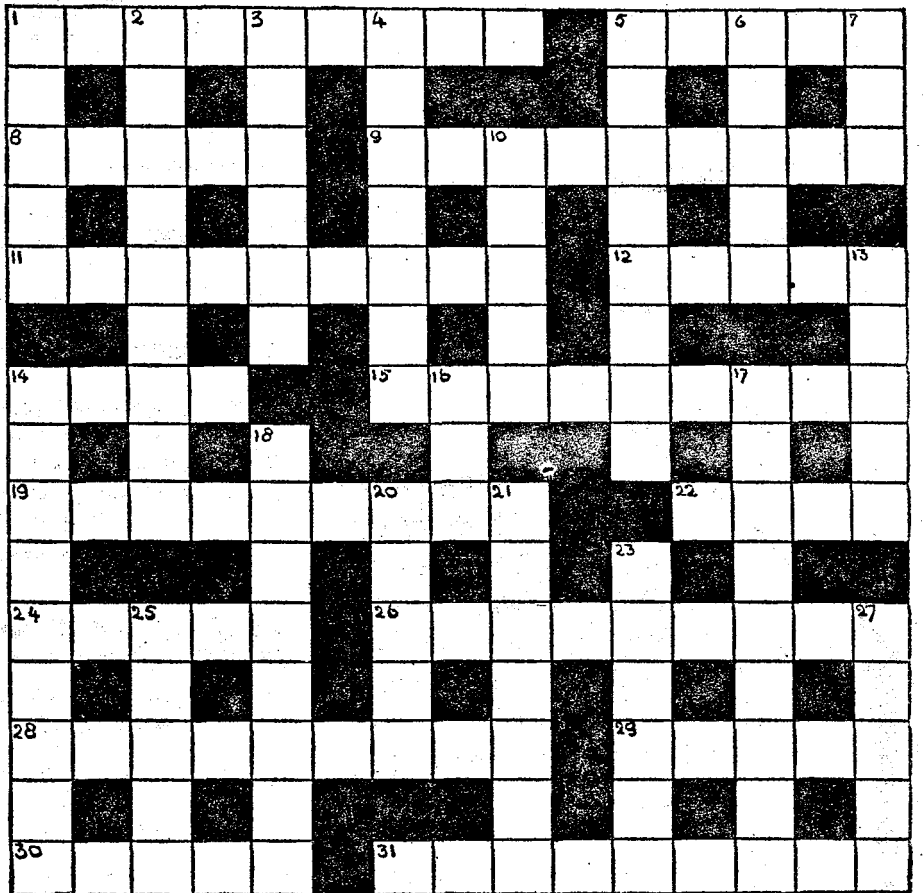
**VOOR ADVERTENTIES**  
 gelieve men zich uitsluitend te wenden tot de advertentie-administratie:  
 Koningin Wilhelminalaan 34  
 Leidschendam.

**GEEF DIT  
 BLAD DOOR**

**KRYPTOGRAM**

Horizontaal: 1. juffrouw met mannekaak?; 5. postuur van Hein; 8. deftige sabel; 9. 'n margriet had genoeg van verre landen en kwam terug; 11. drank voor slappe jan?; 12. Vlees van een fielt?; 14. goed is 't duur; 15. werd door Sherlock Holmes opgespoord; 19. wanneer ik de zoon van Adam er niet bij vind, is 't beroerd; 22. soms ziet men dit bot nergens in; 24. op het rijnschip was 't donker; 26. nimmer ophoudende golven in 't haar; 28. de kat likt 't om de smeer; 29. ma en de dochter in nachtkledij; 30. dit zwarte geneesmiddel vindt U in een tor; 31. inspecteren van gedochten?

Vertikaal: 1. goudfabrikant uit Phrygië die ezelsoren kreeg; 2. gespijkerd zuivelprodukt?; 3. vogels van een boom; 4. vraagt deze klok een 60 min. arbeid?; 5. hiermee zet U een grote mond op; 6. naar deze schotel zochten veel ridders; 7. bedorven, maar is hij oud, dan ervaren; 10. hamer op een heide, waarheen vele mensen verhuisd zijn; 13. hierdoor jonkt een effect; 14. verwoestende gezwellen van een mannetjesschaap?; 16. voetballer van 2 letters; 17. de snor van deze woekeraar kan men dorsen; 18. dikwijls kreeg de fret een wenk; 20. grootmoeder in Friesland; 21. zijn zij de zorgkinderen van minister Cals?; 23. hoofddeksel van een jong schaapje op de slaapkamer; 26. deze held werd vermoord in de poort; 27. oogvet?



**Oplossing Kryptogram vorige week**

Horizontaal: 1. adjudants; 5. elite; 8. Irene; 9. grasgrond; 11. lafhartig; 13.

Lenin; 14. ader; 15. eglantier; 19. astroloog; 22. pills; 24. eland; 26. komponist; 28. kabriolet; 29. polen; 30. Norel; 31. betekenen.

doerak; 4. negotie; 5. Engeland; 6. Icoon; 7. eed; 10. angel; 13. nerts; 14. arabesken; 16. geo-; 17. initialen; 18. good-will; 20. onkel; 21. gemutst; 23. koepok; 25. amber; 26. tonen.

**In beroepsdienst**

**BIJ HET LEGER**



Bij de Koninklijke Landmacht worden elk jaar enige tienduizenden jonge mensen opgeleid voor de vele functies, welke een modern leger biedt. Voor die opleiding is een groot aantal instructeurs, technici en specialisten op velerlei gebied nodig.

Deze beroepsmilitairen ontvangen een aantrekkelijk salaris, dat onlangs aanmerkelijk is verhoogd, waardoor ook in financieel opzicht een alleszins aantrekkelijke functie wordt geboden.

**Wie komen in aanmerking?**

**Voor instructieve functies:**

1. Zij, die de opleiding tot dienstplichtig onderofficier met goed gevolg hebben doorlopen of als dienstplichtig onderofficier hebben gediend en in hun functie hebben voldaan.
2. Dienstplichtige korporaaals (in het bezit van Mulo-diploma, LTS-diploma of gelijkwaardige opleiding).

**Plaatsingsmogelijkheden**

als onderofficier-instructeur bij alle wapens en dienstvakken  
**Leeftijdseis:** geb. na 31 december 1927.

**Voor alle overige functies (met uitzondering van chauffeurs):**

Dienstplichtigen met groot verlof of zij, die nimmer in militaire dienst zijn geweest.

**Plaatsingsmogelijkheden**

1. hofmeesters en koks  
**Leeftijdseis:** geb. na 31 december 1926.
2. schippers, machine-drijvers, elektronische monteurs, geschut/wapenherstellers, instrumentmakers, monteurs legervoertuigen, munitietechnici, tandartsassistenten, tandtechnici en farmaceuten.  
**Leeftijdseis:** geb. na 31 december 1921.
3. schoenmakers  
**Leeftijdseis:** geb. na 31 december 1928.

**Voor chauffeurs:**

1. Dienstplichtigen met groot verlof.  
**Leeftijdseis:** geb. na 31 december 1921.

2. Zij, die nimmer in militaire dienst zijn geweest **Leeftijdseis:** geb. na 31 december 1928.

Voor inlichtingen kunt u zich wenden tot de dichtstbijzijnde garnizoenscommandant. Zorgt u ervoor, dat u al uw militaire papieren, rijbewijzen, diploma's, getuigschriften enz. bij u hebt.

U kunt ook inlichtingen vragen bij het Hoofd van de afdeling Personeelspubliciteit Grote Marktstraat 40, Den Haag (tel. 182290, toestel 1217) door een briefkaart te schrijven of door onderstaande coupon in te vullen en deze als brief gefrankeerd op te zenden.

**COUPON**

Verzoek mij de brochure „In beroepsdienst bij het leger” te zenden <sup>1)</sup>

Ik stel er prijs op thuis nadere inlichtingen te ontvangen <sup>1)</sup>

<sup>1)</sup> Doorhalen wat niet gewenst wordt. Met blokletters invullen s.v.p.

NAAM \_\_\_\_\_  
 ADRES \_\_\_\_\_  
 PLAATS \_\_\_\_\_  
 LEEFTIJD \_\_\_\_\_



# NEDERLANDSE GEDACHTEN

OFFICIEEL WEEKBLAD VAN DE ANTI-REVOLUTIONAIRE PARTIJ

*Historische documenten werden ondertekend*

## EUROPA OP MARS

**D**E plechtige ondertekening van de verdragen voor de Gemeenschappelijke Europese markt en voor de Europese Gemeenschap voor kernenergie, die maandag in Rome plaats vond, is overal in de vrije wereld met grote vreugde begroet. De vreugde heeft in de eerste plaats en voor sommigen uitsluitend betrekking op de grote politieke betekenis, die aan deze verdragen moet worden toegekend.

De zes landen van Europa, die zich bij deze verdragen economisch verbinden tot een onverbreekelijk samengaan, brengen de helft van het vrije — niet-communistische — Europa (160.000.000 Europeanen) op de been voor het herstel van het aanzien en de macht van Europa, het oude continent, dat zijn cultuur en wetenschap over alle continenten heeft laten schijnen en thans het gevaar loopt door het communistische nihilisme onder de voet te worden gelopen.

Dat is van uitzonderlijke politieke betekenis, want nog geen 12 jaar geleden eindigde de tweede wereldoorlog, die evenals de vorige zijn oorsprong vond in een Europese broedermoord. Thans verbinden Frankrijk en Duitsland zich met elkaar het oude continent nieuwe kracht te geven, opdat het zijn vrijheid tegenover het Sowjet Imperium zal kunnen verdedigen en zijn onafhankelijkheid tegenover de Ver. Staten zal kunnen bewaren.

Met nadruk stellen wij dat hier nog slechts sprake is van 6 Europese landen, van de helft van het vrije Europa.

Dit betekent, dat deze landen niet mogen denken, dat zij zonder de rest van Europa het doel van Europese eenwording kunnen bereiken. Zij leggen daarvoor wel de grondslag.

De Franse minister van Buitenlandse Zaken, de heer Pineau, ontkende in Rome, dat over de 6 Europese landen, Frankrijk, Duitsland, Italië en de Beneluxlanden, gesproken mag worden als van het „klein Europa“. Een blok van 160.000.000 Europeanen moet men volgens hem „groot Europa“ noemen.

Wij zijn het daarmee eens, mits men zich niet verbeeldt, dat de smalle rand van het Eur-Aziatisch Continent, die

deze landen vormen zich zou kunnen meten met de Ver. Staten of Sowjet-Rusland.

Dit „groot Europa“ van de heer Pineau zal er alles op moeten zetten om de overige West-Europese landen, zoals Groot-Brittannië, de Scandinavische landen en het Iberisch schiereiland in een „groter Europa“ te doen samengaan. En dat „grotere Europa“ zal nimmer mogen aflaten de vrijheid van de onderdrukte Oost-Europeanen te bewerkstelligen en het te winnen voor het „grootste Europa“ dat zich denken laat.

En ook wanneer dit bereikt zal wor-

worden. Dit alles zal voetje voor voetje worden geprobeerd. Zowel functioneel als institutioneel lijkt de gemeenschappelijke Europese markt op een laboratorium.

Na het mislukken van de Europese Defensiegemeenschap in 1954 is men voorzichtig geworden met het instellen van bovennationale, federale of pre-federale organen en met het scheppen van supra-nationale bevoegdheden. Thans wil men meer langs experimentele weg Europese eenwording bevorderen, waarbij de nationale regeringen het tenslotte voornamelijk voor het zeggen

Millan hebben zich tijdens hun jongste conferentie op Bermuda krachtig voor deze „associatie“ uitgesproken. Men mag dus in dit opzicht optimistisch zijn. Dit zou er toe kunnen leiden, dat de tariefmuren en andere handelsbarrières op den duur tussen alle Europese landen verdwijnen. De enige voorwaarde om tot het „grote“, „grotere“ en „grootste“ Europa te komen.

### *Een vergissing*

**B**IJ dit alles mag echter nooit een vergissing worden gemaakt, die de „New-York-Times“ deze week maakte, toen dit Amerikaanse blad schreef, dat de Europese nationale staten historische anagnonismen (dingen die uit de tijd zijn) zijn geworden en daarom moeten verdwijnen.

Dit verwerpen wij ten enen male. De Europese eenwording mag de nationale staten in Europa geen geweld aan doen. Zij zal juist de bedoeling moeten hebben de nationale aspecten te verdiepen en te versterken. Alleen die zaken die de nationale staten niet meer zelfstandig doeltreffend kunnen doen (zoals de verdediging en de beveiliging, zowel economisch als militair) zullen zij gemeenschappelijk ter hand moeten nemen.

Door dit te doen stellen de nationale overheden het nationale leven in Europa in staat tot nieuwe bloei te komen, elk volk naar eigen aard en aspiratie en het geheel in hogere harmonie.

## Nieuwe perspectieven, maar ook moeilijkheden

den, mag het einddoel niet anders zijn dan het zoeken van een zo nauw mogelijke samenwerking met de Ver. Staten en Canada, want daar liggen voor West-Europa meer dan elders de krachtbronnen voor de toekomst.

Het „grote“, „grotere“ of „grootste Europa“ zal zich nooit anders mogen en kunnen gedragen, dan als partner in de Atlantische Gemeenschap met de Ver. Staten en Canada.

### *Materiële betekenis*

**D**E materiële betekenis van de beide verdragen die maandag in Rome werden getekend, is niet gemakkelijk vast te stellen. Het atoomverdrag beoogt een gemeenschappelijke ontwikkeling op het terrein der kernenergie. Daar doen zich geen grote complicaties voor.

Wat de gemeenschappelijke Europese markt betreft is er een machinerie opgesteld, die in een tijd van 12 tot 15 jaar aan alle douane tarieven en andere handelsbarrières in de gemeenschap een eind moeten maken en die een gemeenschappelijk tarief tegenover de buitenwereld in het leven zal roepen. Dat zal binnen de kring van de 6 landen tot een betere arbeidsverdeling en tot een goedkopere produktie kunnen leiden, waardoor tenslotte gehoopt wordt, dat de welvaart en de economische en militaire kracht van het geheel zal stijgen en de veiligheid van elk tenslotte groter zal

zullen hebben. Daar schillen voor kleine landen, zoals Nederland, gevaren in. Wij kunnen ons met onze kwetsbare economie minder dan grotere landen risico's van het experimenteren veroorloven en hebben er in het verleden steeds naar gestreefd om de verdragstekst zo sluitend mogelijk te maken, waardoor ieder land duidelijk weet, waartoe het zich verbindt.

Een voorbeeld daarvan is geweest het verdrag inzake de Europese gemeenschap voor kolen en staal, dat zo succesvol heeft gewerkt. Hoe zwakker een verdrag in juridisch opzicht is, hoe sterker een klein land onder politieke druk komt te staan van de grotere wanneer het op de uitvoering aankomt. Dit verklaart ook waarom onze onderhandelaars tot het laatste ogenblik hardnekkig getracht hebben in het verdrag over de Europese markt de Nederlandse belangen zo veilig mogelijk te stellen. Een definitief oordeel kunnen wij over de inhoud van het verdrag thans nog niet uitspreken. Dit oordeel zou bovendien voorbarig zijn, zo lang het resultaat van de onderhandelingen met Groot-Brittannië en andere landen over het instellen van een vrije handelszone, die verbonden wordt aan de gemeenschappelijke Europese markt, niet bekend is. De „associatie“ van Engeland en de overige Europese landen — in het totaal 300.000.000 mensen — aan de gemeenschappelijke markt is voor ons land van grote betekenis. President Eisenhower en minister-president Mac



### In dit nummer:

- pag. 2: Welkom aan de nieuwe secretaris Volkspartij
- pag. 3: Volksbewapening en nationale reserve
- pag. 4/5: Overheid en onderwijs
- pag. 6/7: Automatisering
- pag. 9: Gezond geld.



# Welkom aan de nieuwe

## SECRETARIS

### \* De „onrust” in het horloge

DE nieuwe secretaris van de Anti-Revolutionaire Partij, de heer mr. W. R. van der Sluis, treedt maandag 1 april a.s. officieel in dienst van het Centraal Comité. Vanaf dat moment gaat de leiding van het Partij-secretariaat in zijn handen over. Dat betekent een diep ingrijpende verandering in de interne verhoudingen op het bureau. Hoe men de gang van zaken ook beschouwt, voor de partij kan en zal dit een verbetering betekenen. Het is niet zo eenvoudig met een enkel woord de positie van een secretaris te omschrijven. Een aardige definitie, die ik jaren geleden hoorde — toen ik met een Duits politicus kennis maakte is deze „Also, Sie sind die Unruh in der Uhr” — de „onrust” in het horloge, dat kleine bewegelijke, nooit rustende raadje, welks functie het is door een veer gedreven het gehele raderwerk over de dode punten heen te helpen. Of iedereen het met deze karakteristiek eens is kunnen we in het midden laten. Naar mijn mening bevat zij inderdaad een groot element van juistheid.

En dan is er inderdaad ook veel voor te zeggen, dat een nieuwe, jonge en energieke figuur als secretaris gaat optreden. Ongetwijfeld is hij geladen met nieuwe en frisse ideeën. Zijn aanpak zal een andere zijn. Langer dan een jaar of tien, maximaal vijftien moet men eigenlijk zulk een functie niet vervullen. Dan moet een ander de teugels weer eens overnemen. Dat werkt verfrissend op een organisatie, en zeker op een politieke partij. Want juist een politieke partij staat bloot aan het gevaar van verstarring. De wisseling der generaties moet zich in de methode van werken kunnen openbaren.

WAT dat aangaat ligt er veel werk. We gaan er niet breedvoerig over schrijven. Maar één ding is zeker, de radio en de televisie hebben een enorme invloed op het leven en die invloed doet zich zeer zeker gevoelen in de werkwijze van een politieke partij. Het probleem van de methodiek is aan de orde. De vergadertechniek moet worden bekeken. Dat is een voornaam ding. Maar het probleem is veel groter en wijder. Naast de pers, als medium ter voorlichting en propaganda, is de radio opgekomen. Maar nu is het de televisie die stormenderhand terrein veroverd. Radio en televisie doorbreken de afgeslotenheid van het platteland, zij doorbreken ook de beslotenheid der verschillende bevolkingsgroepen. De pers is van haar monopolie beroofd. Het gesproken woord op de vergadering raakt in de verdrukking. De bakens moeten worden verzet. En op dit stuk ligt dus een groot arbeidsterrein braak.

Zeker de reorganisatie is tot stand gekomen. Daardoor zijn thans nieuwe mogelijkheden voor activiteit aanwezig. Andere vraagstukken dringen zich op, vraagstukken die toch ook weer tot een oplossing moeten worden gebracht en die de nieuwe secretaris hoofdbreken genoeg zullen kosten. Want van hem moeten de initiatieven, de voorstellen, de stimulansen komen. Van hem worden ze verwacht. De ontwikkeling van de partij ook in organisatorische zin moet gelijke tred houden met de ontwikkeling van de tijd. Dat klinkt misschien sommigen wat „vreemd” in de oren. Maar die vergeten dat Dr. Kuyper op 1 april 1872 ook hyper

modern was toen hij het waagstuk van de Standaard ondernam. Een jaar daarvoor was immers het dagblad-zegel afgeschaft. Toen zag Dr. Kuyper de mogelijkheid van een dagblad en hij pakte dit aanstonds energiek aan. Hij aarzelde niet om in dit opzicht modern te zijn. Men moet alleen bewondering hebben voor de wijze waarop hij dit deed.

MAAR voor de nieuwe secretaris ligt ook nog een ander probleem. Want niet alleen de organisatie is zijn werkterrein, ook politiek is hij tot meespreken bevoegd en de beleidslijn wordt, uiteraard in collegiaal verband, toch mede door hem bepaald. In hoeverre dit het geval zal zijn hangt natuurlijk van de kracht van zijn persoonlijkheid af en daarom kan er thans weinig over worden gezegd. Dat moeten we afwachten.

Het secretariaat in de partij is een belangrijke functie. Het is nu een „full time job” geworden, dank zij de doorgevoerde reorganisatie. De regeling, welke tot nu toe bestond, bevredigde op den duur niet meer en moest wel worden vervangen. Hij had zich zelf overleefd en is als zodanig toch reeds te lang gehandhaafd. Zij was niet meer in overeenstemming met de gewijzigde verhoudingen. Met het optreden van de nieuwe secretaris wordt dan ook een nieuw begin gemaakt.

Wanneer een burgemeester optreedt wordt hem een blijde incomste bereid en in een officiële raadsvergadering wordt hem de ambtsketen omgehangen. Zo officieel doen we het bij de secretaris niet. Maar op 1 april zullen de voorzitter van het Centraal Comité en enkele leden van het moderamen hem toch in een kleine bijeenkomst met het personeel welkom heten.

Natuurlijk is het voor de heer Van der Sluis een gelukwens waard dat hem deze eervolle benoeming ten deel viel. Maar het werk dat hem wacht is niet zonder moeilijkheden. Ik heb ook nog wel andere definities gehoord. Wanneer een schip een brug passeert of een sluis wordt binnen geloodst dan is een botsing met de kade of met een peiler niet altijd te vermijden en dan rent de schippersvrouw naar een bedreigd punt om tussen schip en kade een zak gevuld met zand te houden om de schok te breken en beschadiging te voorkomen.

Welnu als secretaris met aan de ene zijde een groot college van voorname dames en heren en aan de andere zijde de 1100 „zelfstandige” kiesverenigingen, prat op haar autonomie! Het beeld behoeft niet verder te worden uitgewerkt.

Wij wensen de heer mr. W. R. van der Sluis in zijn nieuwe functie alles goeds. Wij hopen, dat de partij hem op een goede wijze zal aanvaarden en dat hij met bezieling zijn werkzaamheden zal verrichten. Een mooi en verantwoordelijk werk wacht hem, een werk, waaraan een man zich met hart en ziel kan wijden. In dat werk zal hij ook moeilijkheden hebben te overwinnen, ook voor zich zelf, wanneer alles niet gaat zoals hij uit eerdere overweging meent dat het moet gaan. Maar wanneer hij zich geroepen weet van Godswege tot deze arbeid, dan zal hij daarin veel vreugde ondervinden en veel vriendschap ontmoeten.

# VOLKSPARTIJ

GEDURENDE tientallen van jaren is de A.R.-partij beschreven als de partij der „kleine luyden.” En terecht.

Het is misschien nooit duidelijker gebleken dan in 1888. Toen was het aantal kiezers belangrijk uitgebreid, zodat ook de gewone man voor het eerst kon stemmen. Het aantal (mannelijke) kiezers — vrouwen stemden nog niet — steeg in de provincie Groningen en Drenthe samen van 12000 op 29000 stemmen. Er waren ook gebieden, waar het aantal kiezers nog méér steeg, en minstens het drievoud werd van voorheen. Deze „uitbreiding van het kiesrecht” kwam duidelijk de A.R.-partij ten goede, en de „kleine luyden” brachten mannen als R. K. Okma, L. W. de Vries, W. M. Oppedijk, Ds. J. H. Donner en S. van Velzen in de Kamer, mannen uit het volk. Maar het is merkwaardig, dat zij toch in de meeste gevallen een heel andere figuur kozen, een man uit een aanzienlijk geslacht, een typische patriciër, een edelman. Sommige spraken zelfs van de „mannen met dubbele namen”.

Het zou interessant zijn, na te gaan, waaraan die schijnbare voorkeur voor de patriciër bij zoveel kleine luyden te danken was. Het is een gecompliceerd geval. Ambtelijke ervaring, aanzien in het district, vreugde over de keuze van de aanzienlijke man voor de zo vaak gesmade zaak van de Christelijke school — het heeft allemaal een rol gespeeld. Maar bij sommige figuren heeft de kleine man later méér conservatisme ontdekt, dan hij hoopte. En de crisis van 1897 is daarvan een gevolg.

HET is de vraag, of de A.R.-groep nóg in die oude zin een partij van kleine luyden kan worden genoemd. Wij hebben nu enige tientallen grote ondernemers als leden en daarnaast vele hogleraren.

Maar tóch — de partij wortelt in het volk. En wanneer wij onze boodschap uitdragen, en die boodschap zuiver en principieel klinkt, dan vindt zij weerklink bij het eenvoudige volk.

Mits het de goede boodschap is, die appelleert op het geloof der natie. Dat is een term van Groen van Prinsterer en het is een goede term. Er is een hunkering onder ons volk naar een duidelijk geluid, naar een principieel debat, naar een echt Christelijk getuigenis. En als iemand de vraag aan de orde stelt: is de A.R.-partij nog wel een volkspartij? dan is het antwoord: dat ligt allereerst aan haar zelf. Dat ligt er nl. aan, wat zij zegt in Nederland, in het parlement en onder het volk.

HIER nu wordt niet zelden geklaagd. Op deze wijze: spreek voor een kiesvereniging over de grote principiële vraagstukken, en ge wordt onthutst vanwege de vragen. Want die blijven ver van het ontwikkelde onderwerp en handelen over de prijspolitiek, lonen, verzekeringen op sociaal gebied, garantiëprijs, eigenaarslasten, enz. Deze klacht wordt beaamd, door ieder, die niet diep genoeg peilt. Want achter deze beeroering aan de oppervlakte liggen twee vragen, die de harten sterk beeroeren. Vooreerst: geef ons een bodschap, die méér is dan een principiële redenering, van deductie tot deductie, thetisch en antithetisch, maar geef ons een bodschap, die ons raakt diep in ons hart, een bodschap, die ons niet alleen overtuigt, maar ons treft, wakker maakt, en ontroert.

En dan de tweede vraag: laat ons duidelijk zien, hoe in de wirwar van de actuele politiek een duidelijke, beslissende, Christelijke keus moet en kan worden gedaan.

Dat is niet eenvoudig. Dat vraagt meer dan gefundeerde kennis en scherp inzicht. Het vraagt geloof en gehoorzaamheid.

Maar wanneer zo gesproken wordt, dan wordt er iets wakker, dat al meer de mensen in beweging brengt.

NU is 'ij het gesprek over de A.R.-partij als volkspartij ook een andere vraag aan de orde.

Welke mensen dragen onze politieke activiteit? Zijn het middenstanders en ambtenaren, arbeiders en boeren? Zijn zij samen een weerspiegeling van het Nederlandse volk, of blijven bepaalde groepen van ons volk aan de kant staan?

Deze vragen mogen wij niet uit de weg gaan. Wij moeten zelfs specialiseren. Er zijn vele C.N.V.-ers, die meedoen. Zijn het in hoofdzaak mannen met witte boorden, of hebben de handarbeiders een plaats en een stem? Er is ook een andere specialisering mogelijk. Hoe ligt het langs de grote rivieren, in de Haarlemmermeer, in de Zaanstreek?

Het is mogelijk en zelfs vrijwel zeker, dat hier grote, onderlinge verschillen zijn. En deze kwestie moet de volle aandacht hebben.

Er zijn plaatsen, waar het werk van de kiesvereniging gaat lijken op dat van een hobby-club. Politiek is dan een zaak van enkele liefhebbers. Dat kunnen min of meer toevallig op de ene plaats middenstanders zijn en op een andere boeren. En in zo'n situatie is heel wat touwtrekkerij en belangenpolitiek mogelijk.

MAAR een innerlijk sterke volkspartij heeft meer nodig dan een eerlijke distributie van bestuurszetels over verschillende maatschappelijke groepen.

Zij leeft alleen gezond en innerlijk zuiver, als zij zich bewust is, dat er een gezamenlijke roeping is te vervullen. Een taak tot heil van het volk, tot bewaring van het pand, dat ons is toevertrouwd, tot bestrijding van het afglijden naar een grauwe massaliteit.

Een taak, die ons is opgelegd van Godswege, en die een grote verantwoordelijkheid betekent. Maar die het leven rijk maakt en glanzend, vol beloften en bemoediging. Een volkspartij wortelt in het volk en dient het volk.

## NEDERLANDSE GEDACHTEN

onder redactie van H. Algra (voorzitter), R. Gosker, Jac. S. Hoek, Prof. Dr. J. J. de Jong, S. Jonker, A. R. de Kwaadsteniet, J. D. Troostheide.  
Secretaris: G. J. H. Griffioen.

ADRES VAN REDACTIE EN ADMINISTRATIE: Dr. Kuyperstraat 3, 's-Gravenhage. Telef. K 1700-115935. Giro 89673. VOOR ADVERTENTIES: Kon. Wilhelminalaan 34, Leidschendam. Tel. K 1761-1646.

ABONNEMENTSPRIJS f 6.50 per jaar, f 1.65 per kwartaal, giro 89673.

STUDENTENABONNEMENT f 4.— per jaar

LOSSE VERKOOP f 0.20.



FLITSEN  
UIT HET  
PARLEMENT

## EERSTE KAMER

# Volksbewapening en nationale reserve

- \* De heer Van Riel (V.V.D.): „als ik de minister van defensie zou mogen kwalificeren, dan zou dit zijn als een hoogst interessante parafasator van de vele algemeenheden, die wij in de memorie van antwoord hebben gevonden.”
- \* De heer Algra (A.R.): „van belang is de vraag of dat verzet dan met gewapende hand of noodgedwongen met de blote vuist moet gebeuren.”
- \* De heer Sassen (K.V.P.): „ik heb niet de indruk, dat dit vuur altijd op de meest doeltreffende wijze door de regering en door de betrokken departementen is aangewakkerd.”

VAN verschillende zijden is minister Staf vorige week — tijdens het defensiedebat in de Eerste Kamer — het verwijt gemaakt, dat hij zich tegenover het parlement met een Jantje van Leiden van de dingen af maakt. Dit verwijt is niet nieuw. Het hoort bij deze minister als de snor bij onze minister-president. Maar zo krachtig als vorige week tijdens de replieken zal het hem vermoedelijk zelden in de oren geklonken hebben.

Wat b.v. te denken van een opmerking als die van de socialistische senator De Rijk: „De minister heeft op briljante wijze gedemonstreerd, dat hij het vermogen bezit om knelpunten te ontgaan.” Ietwat genuanceerder, maar bepaald niet minder kritisch drukte de V.V.D.-er Van Riel zich uit: „Als ik de minister van defensie zou mogen kwalificeren, dan zou dit zijn als een hoogst interessante parafasator van de vele algemeenheden, die wij in de memorie van antwoord hebben gevonden. Ik zou willen vaststellen, dat een lid van Gedeputeerde Staten er in de Provinciale Staten niet zo gemakkelijk afkomt. Men verwacht daar in het algemeen op concrete vragen vrij concrete antwoorden. Daaraan heeft het in het debat enigszins ontbroken.”

Wij geven deze uitlatingen weer, omdat zij overduidelijk demonstreren, hoe een onervaren (en dus onbevangen) Kamerlid reageert op de debatteertrant van onze minister van defensie. De heren De Rijk en Van Riel zijn namelijk pas vier maanden lid van de Senaat. Zij kennen dus nog niet het kluitje, waarmee ir. Staf de Kamers al te vaak in het riet pleegt te sturen. Hiermee wil overigens niet gezegd zijn, dat de oudere senatoren zich door de minister om de tuin hebben laten leiden. De kritiek op de vaagheid van 's ministers antwoord in eerste termijn was algemeen en resulteerde bijna in een soort motie van wantrouwen tegen het bestedingsbeleid van de militaire departementen. Reeds dinsdag was gebleken, dat de heren De Rijk (soc.) Sassen (kath. v.) en Vixseboxe (c.h.) zich niet zonder meer wilden neerleggen bij de regeringsbeslissing om de defensie geheel buiten de bestedingsbeperking te houden. Niet dat zij de minister het Engelse voorbeeld voor ogen hielden en aandrongen op inkrimping van het militaire apparaat.

Integendeel, over de Britse bezuinigingsplannen bestond in de Senaat juist grote bezorgdheid. Neen, het was de heren De Rijk, Sassen en Vixseboxe kennelijk in de eerste plaats te doen om een verhoging van de doelmatigheid bij de besteding der militaire uitgaven. 's Ministers partijgenoot Vixseboxe sprak over de enorme omvang van de centrale administratie van het ministerie van defensie en bepleitte de instelling van een adviesbureau voor bedrijfsadministratie om de verschillende afdelingen van het departement nog eens de revue te laten passeren. De heer De Rijk drong aan op „inschakeling van onafhankelijke bedrijfs-economen voor 't houden van toezicht op de efficiency van het grote bedrijf van de krijgsmacht.” Deze senator presenteerde bovendien namens zijn fractie een hele lijst concrete bezuinigingswensen. De heer Sassen vroeg de bewindsman mee te werken aan de instelling van een parlementaire commissie voor de controle op de militaire uitgaven.

Toen hij op deze vraag geen bevredigend antwoord kreeg — de minister vond de commissie eigenlijk overbodig, verwees de zaak naar de minister van financiën en trachtte aan te tonen, dat defensie haar bijdrage aan de bestedingsbeperking al volop heeft gegeven —, drong de heer Sassen er op aan „de samenstelling, de bewerktuiging en de informatie van de Defensiecommissie zo te maken, dat zij deze tot nu toe door haar niet of nauwelijks vervulde functie



H. ALGRA

... de minister heeft zelf onvoldoende gezorgd voor een vaste lijn ...

in de toekomst effectief zou kunnen gaan vervullen.”

Maar ook op dit punt wilde de minister geen duidelijke toezegging doen, zodat de heer Sassen zich genoodzaakt zag schorsing van de beraadslagingen te vragen met de bedoeling een motie in te dienen. Zover is het echter niet gekomen, omdat over de zaak zelf, nl. de wenselijkheid van een verder gaande parlementaire controle op de militaire uitgaven, in de Kamer een zo grote mate van overeenstemming bleek te bestaan, dat men het niet nodig vond dit in een motie vast te leggen.

Na de schorsing legde de heer Sassen een verklaring af namens „zeer vele leden”, die „het op hoge prijs zouden stellen het oordeel van de Defensiecommissie te mogen vernemen over de vraag of een verder gaande parlementaire controle op de militaire uitgaven noodzakelijk, gewenst, dan wel mogelijk wordt geoordeeld en, zo ja, hoe dat op de beste wijze zou kunnen worden geëffectueerd”. Voorzitter Jonkman zegde toe de Defensiecommissie van de wensen der Kamer op de hoogte te stellen.

De ongeboorte motie-Sassen was eigenlijk het enige concrete resultaat, waartoe dit defensiedebat heeft geleid (de vrij geruststellende verklaring van de minister over de Britse bezuinigingsplannen daargelaten).

### Gewapend volksverzet

ANDERE punten kwamen of niet voldeende uit de doeken of gingen in de mist van vage ministeriële toezeggingen teloor. De kwestie van het gewapend volksverzet kreeg onzes inziens niet het gewenste accent. De enige, die hieraan meer dan gewone aandacht schonk, was de anti-revolutionaire senator Algra. Hij kritiseerde de afwijzende houding van de minister ten opzichte van de organisatie van gewapend volksverzet en vroeg aandacht voor de geheel eigen plaats, die een dergelijk verzet inneemt in de totale oorlogsvoering.

De heer Algra zei o.m.: „Als ons land of een deel daarvan bezet wordt door een totalitaire macht, die ons volksbestaan wil vernietigen en ons nationaal volksleven met wortel en tak wil uitroeien, zal, evenals in Hongarije, vroeg of laat, incidenteel of massaal, het verzet losbarsten. Het is de vraag of de regering dat nu reeds aanvaardt, en nu reeds maatregelen wil nemen, opdat ook, als de tanks reeds lang voorbij zijn, de

strijd aan de gang blijft. Van belang is de vraag of dat verzet dan met gewapende hand of noodgedwongen met de blote vuist moet gebeuren. Het is de vraag of dat verzet gewapend zal moeten zijn. Het gaat erom, of de regering dit nu reeds wil voorbereiden”. Zeer sterk stond de heer Algra waar hij kon wijzen op de krachtige preventieve werking, die van een gewapend volksverzet uitgaat. De wetenschap immers van een krachtig volksverzet tussen Warschau en Den Haag zou iedere agressor bij voorbaat afschrikken.

Het antwoord van minister Staf was niet bevredigend, maar — en dat was in zekere zin een winstpunt — minder negatief dan in de memorie van antwoord. De bewindsman zei: „Ik kan het tot een zeker punt volledig met de heer Algra eens zijn. Ik geloof echter, dat wij toch wel voorzichtig moeten zijn als wij menen, dat het gewapend volksverzet gekoppeld kan worden aan militair optreden. Dat is niet mogelijk. Het is voor de regering, voor een militaire commandant, een onmogelijke opgave verantwoordelijkheid te dragen voor gewapend volksverzet. Voor gewapend volksverzet tijdens een bezetting, waarover de heer Algra heeft gesproken, ligt de zaak heel anders. Ik geloof alleen, dat het verstandig zou zijn, als wij er dan iets minder over zouden praten dan wij gewend zijn over de defensie te doen. Wij vinden 't heel gewoon, dat onze defensie in het openbaar wordt besproken. Als er met betrekking tot het gewapend volksverzet iets moet gebeuren — en ik kan een heel eind met de heer Algra meegaan —, dan moet dit niet, ook niet in dit college, aan de hoge boom worden gehangen. Ik geloof, dat wij daarmee zeer voorzichtig moeten zijn, al kan wellicht op dit gebied toch wat worden gedaan.”

### Nationale reserve

OVER de Nationale Reserve heeft de minister vorige week definitief de doodsklok geluid. In de memorie van antwoord had hij, sprekend over de opheffing van de Nationale Reserve nog het woord „overwegen” gebruikt. Nu echter stelde hij, dat de taak van het in-



MINISTER STAF

... niet aan de hoge boom hangen ...

stituut ten einde loopt en dat de vrijwilligers hun plaats zullen afstaan aan dienstplichtigen, die geen oorlogsbestemming hebben. Besprekingen met S.W.G. over het stopzetten van de werving zijn reeds gaande.

Wat onmiddellijk opvalt is het grote verschil in motivering tussen de me-

morie van antwoord en de mondelinge uiteenzetting van de minister. In de memorie toch schreef de bewindsman, dat de N.R. zal moeten verdwijnen, omdat ze niet „leeft” in ons volk. Over dit motief sprak de minister de vorige week zelfs niet meer. Hij deed het voorkomen, alsof de taakoverdracht van de vrijwilligers op de dienstplichtigen-zondermobilisatiebestemming de enige grond is voor de opheffing van de Nationale Reserve.

De heren Algra en Sassen hebben niet nagelaten over dit zonderlinge verschil in argumentatie hun verwondering uit te spreken. Beiden hebben de minister hun kritiek op zijn houding jegens de Nationale Reserve niet gespaard.

„De minister heeft zelf onvoldoende gezorgd voor een vaste lijn”, zo constateerde de heer Algra. En de heer Sassen zei o.m.: „De minister heeft gezegd: in de N.R.-vrijwilligers brandt een vuur, maar ik heb niet de indruk, dat dit vuur altijd op de meest doeltreffende wijze door de regering en door de betrokken departementen is aangewakkerd.” Uit de wijze van aankondiging wat met de Nationale Reserve zal gebeuren en uit de omstandigheid, dat zelfs het nationaal bestuur van Steun Wettig Gezag het standpunt van de regering uit de kranten heeft moeten vernemen, concludeerde de heer Sassen niet ten onrechte, dat de weerbaarheidsgedachte, vaderlandseijde en de bereidheid volk en land vrijwillig te dienen met meer respect, met meer psychologisch inzicht en met meer waardering en zorg moeten worden behandeld. „Deze kostbare zaken kan men van overheidswege moeilijk aankweken, maar wel gemakkelijk doden”, aldus de heer Sassen.

### \* \* Wankele basis

Elders in dit nummer wordt het een en ander gezegd over de Gemeenschapelijke Markt.

Bij de overigens toch reeds getemperde vreugde — Nederland heeft nog al wat water in de wijn moeten doen — komt als nare bijkomstigheid, dat de politieke basis zwak is.

Er is grote haast betracht. Waarom?

Prof. Rip heeft het met grote openhartigheid in zijn jongste parlementaire rede gezegd.

In Duitsland is Adenauer een overtuigd voorstander van de samenwerking in West-Europa. Maar in de herfst zijn er verkiezingen in Duitsland en velen vrezen, dat Adenauer de strijd zal verliezen. En dan komen er waarschijnlijk politieke figuren naar voren, die bezwaar zullen maken tegen de ratificatie der verdragen. Het Franse Kabinet Guy Mollet heeft naar de daar heersende begrippen een lang leven, en velen zeggen: laten we er van profiteren; straks is het daar weer mis. In Italië laat men het kabinet-Segni in leven, tot de verdragen zijn getekend, om het dan zo gauw mogelijk te doen duikelen.

Wij krijgen dus deze situatie.

De thans aan het bewind zijnde kabinetten in Duitsland, Frankrijk en Italië zijn vóór. De verdragen zijn getekend. En — binnen korte tijd zullen wij waarschijnlijk in elk van die drie grote partners een bewind hebben, dat bij de uitwerking en toepassing een onwelwillende houding aanneemt.

En dan kan wel eens blijken, dat de haast van nu straks een reeks van moeilijkheden geeft.

**REUMA?**

Onze homeopathische medicijnen geven prachtige resultaten. De honderden dankbetuigingen bevestigen dat, zowel bij ischias, gewrichts-, spier- en zenuwreumatiek. Prijs inclusief porto f 3.50. Volgende voor acht weken.

**DROGISTERIJ SPOELSTRA - DRACHTEN**  
Giro 410 799 - Telefoon 2198

Het nieuwe  
concept  
beginsel- en  
algemeen  
staatkundig  
program  
(13)

**DE OVERHEID**

Door ziekte van de daarvoor aangezochte schrijver kunnen wij deze week niet het aan de beurt zijnde artikel 8 behandelen. Teneinde deze reeks toch voortgang te laten vinden plaatsen wij nu een artikel, dat wij reeds hadden ontvangen over artikel 10.

is, kan worden gekwalificeerd als een zeer gelukkige greep.

**Studiebeurzen**

Wij zijn er echter nog niet helemaal. Er werd nog gesproken van het wegnemen van belemmeringen, welke begaafden in de weg staan in het volgen van onderwijs. Ook dit is een onderwerp, dat in onze tijd wel een heel bijzonder accent heeft gekregen. Daarvoor zijn verschillende oorzaken aan te wijzen. In de eerste plaats heeft meer en meer de gezonde gedachte veld gewonnen, dat voortgezette studie minder een recht behoort te zijn van diegenen wier financiële omstandigheden dit „toevalligerwijze” mogelijk maken dan van hen, die krachten hun aanleg daarvoor aangewezen schijnen. Hier spelen rechtvaardigheidsmotieven een betekenisvolle rol. Het stelsel van studiebeurzen dateert echter niet van vandaag of gisteren. Maar hoewel het niet nieuw is, staat het vandaag wel veel meer in het centrum der belangstelling dan vroeger.

Daarmee stuiten wij op een tweede oorzaak: het studeren is in onze tijd naar verhouding veel duurder en daardoor moeilijker geworden. Dat is wel een van de merkwaardigste verschijnselen in onze zogenaamde welvaartsstaat.

Ten slotte is er nog een derde punt, dat zeker niet aan onze aandacht mag ontsnappen. Wij leven in een zich snel wijzigende maatschappij. Die maatschappij vraagt verhoudingsgewijs veel meer gekwalificeerde werkers dan vroeger. De snelle industrialisatie speelt hier uiteraard een niet geringe rol. Bovendien nemen wij in het bedrijfsleven een verschuiving in de functies waar ten gevolge waarvan tegenwoordig naar verhouding een veel grotere vraag bestaat naar geschoolde arbeiders, middelbaar opgeleiden en op academisch niveau gevormden dan vroeger het geval was. Hier

ontmoeten wij het motief van de noodwendigheid van het beurzenstelsel. Daarbij komt de vraag aan de orde op welke wijze wij van ons bevolkingspotentieel een zo rationeel mogelijk gebruik maken. Al deze motieven tezamen tonen duidelijk aan, dat de passage over het wegnemen van belemmeringen voor begaafden in verband met het door hen te volgen onderwijs in het door ons besproken artikel niet had mogen ontbreken.

**Vrijheid over de gehele linie**

Bij haar zorg te dien aanzien dient de Overheid echter de vrijheid van schoolkeuze en in het algemeen de handhaving der geestelijke vrijheid aan geheel haar beleid ten grondslag te leggen. Zo gaat het artikel verder. Daarmee komen wij dus aan de taak van de Overheid. De Antirevolutionaire partij heeft daaromtrent een uitgesproken mening. Niet voor niets is zij ontstaan in een tijd van hoogspanning in de schoolstrijd. Het ging om niets minder dan om de vrijheid van onderwijs, vrijheid niet slechts in die zin dat men vrij was de school te stichten die men wilde, maar ook in die andere zin dat de Overheid, natuurlijk overeenkomstig bij de wet gestelde regels, de kosten voor het vrije onderwijs voor haar rekening nam. Een zodanige vrijheid dus, dat de ouders die met de neutrale Overheidsschool voor het onderwijs en de opvoeding hunner kinderen geen genoegen konden nemen, daarvoor niet gestraft zonden worden met extra financiële uitgaven.

Nu laten wij de financiële gelijkstelling nog even rusten om eerst stil te staan bij de vrijheid van schoolkeuze. Handhaving van de geestelijke vrijheid in verband met de aanwezigheid van voldoende gelegenheid tot het ontvangen van deugdelijk onderwijs behoort tot de vrome wensen, wanneer er geen vrije schoolkeuze is. Nu kunnen op dit punt natuurlijk de voorstanders van het vrije onderwijs in gebreke zijn. Om de gedachten te bepalen nemen wij het technisch onderwijs als voorbeeld. Vast staat, dat het Prot.-Christelijk onderwijs bij deze tak een grote achterstand vertoont, niet buiten de schuld van de belanghebbenden. Nu er echter hard gewerkt wordt om de geleden schade in te halen blijkt de Overheid zeker niet altijd de handhaving der geestelijke vrijheid aan haar beleid ten grondslag te leggen. Menigvuldig zijn de klachten over gebrek aan medewerking. Hetzelfde kan worden gezegd van de situatie bij het land- en tuinbouwonderwijs; ten opzichte van het VHMO, een tak van onderwijs die veel vroeger de belangstelling van de voorstanders van het Prot.-Christelijk onderwijs genoot, liggen de zaken gelukkig gunstiger, zij het ook niet geheel bevredigend.

De misère in dit hele geding is gelegen in het feit, dat de Grondwet de financiële gelijkstelling alleen maar kent voor het lager onderwijs, en dat voor deze tak ook alleen regels bestaan voor de stichting van scholen, wanneer aan bepaalde voorwaarden voor de oprichting is voldaan moet de Overheid een te stichten school bekostigen. Voor de andere bovengenoemde takken van onderwijs liggen de zaken echter geheel anders, daar geldt het z.g. automatisme niet. Tegenover „het geheel uit de openbare kas bekostigd” bijzonder lager onderwijs spreekt het desbetreffende artikel van de Grondwet slechts van „bijdragen uit de openbare kas” en dan nog alleen voor het bijzonder algemeen vormend middelbaar en voorbereidend hoger onderwijs. Ten aanzien van de vrijheid van schoolkeuze bestaat dus een wettelijke leemte die, in het belang van de ontwikkeling van ons onderwijs, zo snel mogelijk moet verdwijnen. De laatstverschenen tweede nota over onderwijsvoorzieningen erkent het hier aangesneden probleem, maar de poging om het tot een afdoende oplossing te brengen is dermate vaag, dat men er nog weinig houvast aan heeft. Grote waakzaamheid van alle betrokkenen is geboden om zover te komen, dat handhaving van de geestelijke vrijheid in de toekomst niet anders dan de basis van het beleid der Overheid op dit punt zal kunnen zijn.

**ROTTERDAM**

**Barendrecht's**

SPECIAL.  
ZAKEN  
Textiel  
Bedden  
Baby-  
artikelen  
Tapijten

Kat. Lagedijk 421-423-434-438, hoek Slotboomstraat  
Tel. 71986-71989  
Schiedamsseweg 47 - Tel. 52992 - Rotterdam

**H.H. GARAGEHOUDERS EN AUTOBEZITTERS.**

Laat ons Uw kostbare en dure auto's van een **ORIGINELE ENGELSE BITTAC (UNDERCOATING)** voorzien. Dan bent U verzekerd dat de onderkant van Uw wagen tot een maximum aan **ROESTWERING EN RESONANTIE-DEMPING** is beschermd.

Autospuit en plaatwerkerij  
**FIRMA VAN VUUREN EN VAN DRIELEN**  
Hillestraat 28-30, Rotterdam-Z. Tfn. 76306  
Officieel bittac dealer.

**A. VAN DE VISCH**  
**HANDELSONDERNEMING**  
**Kantoormachines**

HENEGOUWERLAAN 25-33 RDAM - TEL. 37597



- VENTILATIE
- VERWARMING
- SCHEEPSRAMEN
- NON-FERRO METALEN
- CHEMISCHE PRODUCTEN

Groothandel • Fabrikatie • Im- en Export

Voor  
DAMES  
en  
HEREN

**de Jong**

Weet  
wat u  
kleedt

Beide zaken zijn gevestigd  
KATENDRECHTSE LAGEDIJK  
(hoek Dorpsweg) Tel. 77820

**Foto - Film**

Nu reeds een goede KODAK FILMCAMERA voor f 148.—. Gebruikt u ook reeds onze goedkope 8 mm. films? f 7.90 inclusief ontwikkelingen.

**R. LANGSTRAAT EN ZOON**  
Dorpsweg 101 Telefoon 171056 — Putselaan 37  
Telefoon 76042 — Leica-specialist

**KOLEN**

van de Oranje Nassau Mijnen

**P. G. LODDER N.V.**

2e Rosestraat 7 - Telef. 71052 - ROTTERDAM-ZUID

'CO-FU-NA' voor grondbemesting de enige volledige vervanger van oude-stalmest. Vraag gratis brochure aan bij:

**Kooij**

P. van der en zonen

GEUZENSTRAAT 1, tel. 31418 en 35744 te ROTTERDAM

**N.V. „OXFORD” Galvanisch Bedrijf**

Speciaal adres voor: koperen, nikkelen en chromen van massawerk op alle gebied.

ROTTERDAM — TEL. 72018 — DYNAMOSTRAAT 15

**Wat ZIJLSTRA is voor de A.R.**

Is **RONDO** voor wasmachines

Beijerlandse laan 31 - Telefoon 71593

O. Binnenweg 146 - Telefoon 24067

J. Fransstraat 106 - Telefoon 23251

**FA. C. A. STREEFKERK**

LOODGIETERSBEDRIJF

Ruime sortering

GASAPPARATEN EN SANITAIRE ARTIKELEN

Claes de Vrieselaan 164 — Tel. 34852

EEN week voor de aanbieding van het volkspetitionnement aan Koning Willem III op de 3e augustus 1878 liet Uilenspiegel een spotprent verschijnen onder het veelbetekenende opschrift: „Bidstond om afwendig der gevaren van verstandsonwikkeling af te smeken”. De tekenaar gaf daarin op vlijmscherpe wijze uitdrukking aan zijn haat tegenover de voorstanders van het Christelijk onderwijs. Hij verplaatst ons naar een kerkgebouw. Op de kansel staat een dominee, de uitdrukkingsloze ogen in het niet al te intelligente, scheef gehouden gelaat zijn ten hemel geheven. Het gebaar van de opgestoken rechterhand moet de duidelijk als serviel bedoelde houding van de dienaar nog eens onderstrepen. En onder de kansel in het kerkgebouw zitten de toehoorders, wier stompzinnige gezichten hen moeten stempelen als vertegenwoordigers van het niet-denkend deel der natie, de tegenstanders van alle vooruitgang.

Wie zulk een tekening het licht kon doen zien moet voor de realiteit wel steekblind zijn geweest. Zeker, de Christenen van zijn dagen waren stellig geen aanhangers van de stelling dat kennis macht is in die zin, dat zij geloofden in de sluiting van gevangnissen

naarmate de verstandsonwikkeling van het volk tot steeds groter hoogte voorwaarts zou schrijden. Wel echter was ieder, die bij de Bijbel placht te leven, de overtuiging toegedaan dat de mens, wil hij naar Gods bevel zijn roeping in de wereld kunnen vervullen, zich zal moeten toeleggen op de ontplooiing van al de hem geschonken gaven, zijn verstand inbegrepen. Zouden die pioniers van het Christelijk onderwijs zich voor de aardigheid zo grote offers hebben getroost om lagere scholen te stichten in een tijd, waarin de leerplicht nog niet was ingevoerd? Zouden zij, eveneens voor de aardigheid, middelbare en hogere scholen hebben opgericht in tijden in welke zij daarvoor geen cent subsidie ontvingen? Zou zich ooit onderwijzend personeel voor karig loon hebben beschikbaar gesteld, wanneer deze mensen in de Christelijke school niet hadden kunnen zijn wat zij krachtens hun opleiding en bedoeling waren?

**Velerlei eisen**

NU de kruitdamp, die in de dagen van de schoolstrijd wel heel dicht moet zijn geweest, inmiddels is opgetrokken, zal wel niemand zich er meer over verbazen, dat het onderwijsartikel van het nieuwe concept beginsel- en algemeen staatkundig program van de Antirevolutionaire partij begint met de zinsnede: „De aanwezigheid van voldoende gelegenheid tot het ontvangen van deugdelijk onderwijs en het wegnemen van belemmeringen, welke begaafden in de weg staan in het volgen van onderwijs, zijn zaken van openbaar belang.” Dat openbaar belang immers eist, dat een ieder in een democratische gemeenschap als waarin wij leven, op de basis van de hem toegemeten talenten een zodanige vorming ontvangt, dat hij zoveel mogelijk tot zelfstandig oordelen in staat is. Dat hij ook in die gemeenschap die plaats kan innemen, welke in overeenstemming is met zijn potentiële bekwaamheden. Dat ten slotte die gemeenschap als geheel, de nationale volksgemeenschap, in onze moderne wereld kan functioneren; dat zij kan beantwoorden aan haar roeping in economische, geografische en historische zin. Dat de rijke schat aan godsdienstige en culturele waarden, onder Gods voorzienig bestel verworven in een even rijke historie, niet versteent tot dood kapitaal, maar een levende bron blijft waaruit het nationale en internationale leven mede wordt gevoed!

Met dat alles worden aan het Nederlandse onderwijs geen geringe eisen gesteld. Het zal genoegzaam algemeen vormend moeten zijn om ten minste mondige staatsburgers te kunnen afleveren. Het zal voldoende selectief moeten zijn om de in het volksleven schuilende potenties zo goed mogelijk tot haar recht te laten komen. Met het oog hierop zal het ook zodanig gedifferentieerd moeten zijn, dat en de individuele capaciteiten der leerlingen worden gediend en in al die opleidingen wordt voorzien, waaraan onze maatschappij behoefte heeft. Bovendien vraagt deugdelijk onderwijs om onderwijzers en leraren die voor hun taak berekend zijn. Voeg daarbij, dat er voldoende gelegenheid moet zijn om dit deugdelijke onderwijs te ontvangen, dat er niet slechts vele categorieën van onderwijs zullen moeten zijn, maar dat er met reden ook een rationele spreiding over het gehele land verlangd mag worden, zodat niemand van het voor hem geschikte onderwijs verstoken mag blijven, en wij hebben zo ongeveer in a nutshell de onderwijsproblemen, waartegenover zich in onze tijd ook de Overheid ziet geplaatst. In zoverre kan men dus constateren dat de geciteerde zinsnede, die in het artikel geheel nieuw

door  
**dr. A. la Fleur**



# EN HET ONDERWIJS

## De overheidstaak in het algemeen

Achter al deze vraagstukken duikt intussen de vraag op aangaande de taak van de Overheid ten aanzien van het onderwijs in het algemeen. Volgens de Grondwet is dit onderwijs een voorwerp van de aanhoudende zorg der Regering. Bij de nadere uitwerking van dit gegeven blijkt, dat daarbij gedacht wordt aan het toezicht op het vrije onderwijs, aan het onderzoek naar de bekwaamheid en de zedelijkheid van de onderwijzer, zowel bij het lager als het middelbaar onderwijs, aan de deugdelijkheid van het onderwijs, en aan de bekostiging daarvan. Bij de financiering van het bijzonder onderwijs geldt in het algemeen het niveau der uitgaven voor het openbaar onderwijs als maatstaf. Daaraan ligt klaarblijkelijk de gedachte ten grondslag, dat het de taak van de Overheid is voor goed onderwijs te zorgen. Een uitvloeisel van die gedachte kunnen wij nog vinden in de grondwettelijke bepaling, dat in elke gemeente van Overheidswege voldoende openbaar algemeen vormend lager onderwijs moet worden gegeven in een genoegzaam aantal scholen. Bij de grondwetsherziening van 1848 is over deze passage een zeer felle discussie gevoerd, waarbij het eind van het lied is geweest dat de voorstanders van het openbaar onderwijs hun zin hebben gekregen, en nog altijd herinnert artikel 208 van de Grondwet ons aan deze principiële strijd.

Artikel X van het concept beginsel- en algemeen staatkundig program van onze partij gaat echter uit van geheel andere overwegingen. In aansluiting aan de zin over de vrije schoolkeuze en de handhaving van de geestelijke vrijheid lezen wij: „Daarbij wordt als de onder de bestaande Nederlandse verhoudingen meest aannemelijke toepassing van het richtsnoer, dat de vrije school regel zij en dat de openbare school niet anders dan aanvulling behoort te wezen, gekozen voor de gelijkstelling, in financieel en ander opzicht, van bijzonder en openbaar onderwijs”. Hier wordt wel op zeer besliste wijze positie gekozen, zij het met de restrictie van „de bestaande Nederlandse verhoudingen”. Daarmee wordt te verstaan gegeven, dat in abstracto ook andere verhoudingen denkbaar zijn. Groen van Prinsterer heeft aanvankelijk sterk gederwijs als voorbeeld vast staat, dat het protestants-christelijk onderwijs ijverd voor de splitsing der openbare school naar gelang van de godsdienstige gezindheid of overtuiging van de ouders der schoolgaande kinderen, de zogenaamde facultatieve splitsing, waarbij hij dacht aan scholen voor kinderen uit Protestantse, Rooms-Katholieke en Joodse gezinnen.

Afgedacht van de vraag, of dit denkbeeld zelfs in zijn tijd te verwirkelijken zou zijn geweest, kunnen wij rustig constateren dat het onder onze hedendaagse omstandigheden bepaald een utopie zou zijn. De geschiedenis van het openbaar onderwijs ten onzent maakt het beslist onmogelijk er heden ten dage de eis aan te stellen, dat het gedragen zal worden door de erkenning van het evangelie. Toen de Synode der Ned. Herv. Kerk enige jaren geleden aan haar ledenouders, die kinderen naar de openbare school zonden, vermaande daarop aan te dringen, gaf zij aan die ouders een in de bestaande situatie onmogelijke raad.

Het is trouwens nog de vraag, of de Overheid groeppen is van harentwege onderwijs te doen geven. Juist deze vraag wordt en met zoveel woorden in artikel XIII van het oude program van beginselen der partij en impliciet in het nieuwe concept-artikel ontkenkend beantwoord. De school is namelijk niet slechts een instituut voor onderwijs, zij heeft ook een karaktervormende en opvoedende taak. Daarom is er een rechte lijn te trekken van het gezin naar de school, en aan die gedachte ontleent het oude adagium „de school aan de ouders” zijn inhoud en betekenis. Hiermede echter

worden aan eventuele aanspraken van de Overheid ten aanzien van het onderwijs sterke beperkingen opgelegd. En zo resulteert uit deze gedachtengang de stelling, dat de Overheid niet heeft te zorgen voor goed onderwijs, maar dat zij in het algemeen daarvoor de voorwaarden heeft te scheppen.

Natuurlijk, indien het volk in gebreke blijft met betrekking tot het onderwijs van zijn kinderen zijn plicht te verstaan, dan is voor de Overheid het ogenblik aangebroken om handelend op te treden. Maar in de Nederlandse samenleving, waar de idee van de vrije school zo welig vruchten heeft gedragen, is daarvoor thans al heel weinig aanleiding. In dit hele verband is de drang naar een gewijzigde bestuursvorm voor de openbare school zelfs een heel merkwaardig verschijnsel. Gevoelt men in de kringen van de voorstanders van de openbare school, dat de school als Overheidsinstituut in wezen niet anders dan een armelijke verschijning kan zijn?

## Vrije school regel, de openbare school aanvulling

DE Antirevolutionaire partij koos in het verleden en kiest in het heden dus als richtsnoer voor het Overheidsbeleid voor het onderwijs: de vrije school regel, de openbare school aanvulling. Uit deze positie-keuze zouden bij praktische toepassing de nodige consequenties voortvloeien. De in de Grondwet aan de Overheid opgelegde verplichting ten opzichte van het openbaar lager onderwijs in elke gemeente zou, in het kader van de geschetste gang der gedachten, op zijn minst wijziging behoeven. Waarom zou de Overheid bij „ontstentenis van gebleken verkracht bij de burgerij” (aanhaling, ontleend, aan het oude program-artikel) alleen voor het lager onderwijs moeten zorgen? En waarom zou, in een geheel gewijzigde situatie, een formulering gehandhaafd moeten worden, die nog steeds herinnert aan een in onze historie reeds sinds lang overwonnen standpunt?

Artikel X wijst zelf nog op een heel andere consequentie. De financiële gelijkstelling, die grondwettelijk alleen maar bestaat voor het lager onderwijs, dient over de gehele linie te worden doorgetrokken. Bij de jongste voorstellen tot wijziging van artikel 208 van de Grondwet is hiervan nog geen sprake. Men zou hier tegen kunnen aanvoeren, dat dit in de praktijk momenteel nauwelijks verschil maakt, aangezien de Rijksbijdragen voor andere takken van bijzonder onderwijs zodanig zijn, dat de honderd procent vergoeding of bereikt is of benaderd wordt. Maar afgedacht van het feit, dat er in het laatste geval toch nog altijd sprake is van een verschil, staat hier ten minste een principiële erkenning op het spel, die op een bepaald moment meer kan betekenen dan een theoretische aardigheid. Men denke slechts aan de moeilijkheden, welke onmiddellijk zouden rijzen ingeval men het U.L.O. uit de lager-onderwijswet zou gaan lichten om het een eigen wettelijke status te geven. Bovendien leidt afstemming van de subsidiebedragen voor het bijzonder onderwijs op die van de overeenkomstige tak van openbaar onderwijs nog lang niet altijd tot gelijke financiële behandeling, en wordt de vrijheid van onderwijs er evenmin steeds mee gediend.

Dat overigens de gelijkstelling nog andere kanten heeft dan alleen de financiële is in het voorgaande terloops al gebleken. In dit verband kan worden gewezen op de vrijheid van schoolstichting, die lang niet altijd met voldoende waarborgen tegen willekeur is omringd. Verder valt te denken aan vraagstukken, die met de bouw van scholen verband houden; aan gelijkstelling bij de inrichting van medische en school-

## ARTIKEL X

De aanwezigheid van voldoende gelegenheid tot het ontvangen van deugdelijk onderwijs en het wegnemen van belemmeringen, welke begaafden in de weg staan in het volgen van onderwijs, zijn zaken van openbaar belang. Bij haar zorg te dien aanzien dient de Overheid echter de vrijheid van schoolkeuze en in het algemeen de handhaving der geestelijke vrijheid aan geheel haar beleid ten grondslag te leggen.

Daarbij worden als de onder de bestaande Nederlandse verhoudingen meest aannemelijke toepassing van het richtsnoer, dat de vrije school regel zij en dat de openbare school niet anders dan aanvulling behoort te wezen, gekozen voor de gelijkstelling, in financieel en ander opzicht, van bijzonder en openbaar onderwijs.

psychologische diensten bij het vrije onderwijs; aan de opleidingsmogelijkheden, thans b.v. actueel bij de voorbereiding tot kleuterleidster. In al deze gevallen heeft de gelijkstelling echter een financiële zijde, waardoor het gevaar van moeilijkheden en ook onbevredigende regelingen urgent is. Niettemin is het een zaak van de eerste orde, dat het vrije onderwijs naar zijn aard zich zal kunnen ontplooiën, en dienovereenkomstig van de zijde van de Overheid wordt gewaardeerd.

Uit het voorgaande moge duidelijk geworden zijn, dat de Overheid ten opzichte van het onderwijs een zeer omvangrijke taak heeft, al is zij niet in de eerste plaats geroepen de taak van de onderwijzer en de leraar over te nemen. Naast de zorg voor de deugdelijkheid van het onderwijs, welke zij op straffe van het achteraan komen van de volksgemeenschap in de internationale samenleving heeft te garanderen, heeft zij te midden van de ingewikkelde onderwijsproblematiek van onze moderne tijd een zeer uitgebreide ordenende taak. In het voorgaande is getracht iets van het gecompliceerde van die problematiek onder de aandacht van de lezer te brengen. In artikel X van het concept-program is men er stellig in geslaagd in enkele volzinnen duidelijk samen te vatten wat in onze Nederlandse samenleving van deze tijd voor het onderwijs van de Overheid mag worden verwacht.

De Nederlandse onderwijssituatie mag met recht enig in de wereld worden genoemd. Zij is het resultaat van een langdurige worsteling met de vragen van onderwijs en opvoeding. Zij biedt de mogelijkheid tot het genieten van een geestelijke vrijheid, die velen in het buitenland dikwijls tot jaloezie heeft verwekt. Zij vraagt echter als tegenwaarde het besef van een diepe verantwoordelijkheid en een sterke daadkracht bij de burgers van dit land. God geve, dat de Antirevolutionaire partij ten deze steeds haar tijd en roeping moge blijven verstaan, en dat haar onderwijspolitiek moge dienen tot de doorwerking van het evangelie van Jezus Christus in ons volksleven.

De Here verrijkte ons door de geboorte van een welgeschapen zoon en broertje

**Adriaan Jan**

(AAD - JAN)

A. VAN DER WEES  
C. VAN DER WEES—Grin  
NELLEKE  
BRAMMEKE

Delft, 16 maart 1957  
Van Beresteijnstraat 66.

### TELMACHINES

met en zonder CONTROLE, zowel nieuw als gebruikt en voor elk BEDRIJF. Ook de REKENMACHINES, zoals FACIT, RHEINMETALL, MONROE, ODHNER, EVEREST enz. SCHRIJFMACHINES hebben wij in een ongekende sortering, zoals nergens in NEDERLAND. Komt u ook eens kijken of vr. inl.

### KAPTINO

Leliegracht 24, Tel. 46922, Amsterdam. Ook reparatie.

### RIJWIELEN

direct van fabriek

1 50.— goedkoper. Eerste klas materiaal en langdurige garantie Gedurende de wintermaanden op onze reeds zeer laag gestelde prijzen een extra korting okt / 12.50, nov. / 14.— dec. / 14.— jan. / 13.— en febr. / 12.50 Doe als zoveel profiteer van dit voordeel. Vraag gratis prospectus met kortingsbonnen.

SIMBA RIJWIELFABRIEK, Naaldwijkseweg 26, 's-Gravenzande, Tel. K 1748—673.

### EEN UITKOMST VOOR MAAGLIJDERS

Maaglijders, U kunt weer alles gaan eten. De echte C-R MAAGTABLETTEN zijn weer in Nederland verkrijgbaar.

### C-R MAAGTABLETTEN

geven direct verlichting en zijn pijnstillend.

De echte Amerikaanse C-R Maagtabletten zijn die lichtgele tabletten. Alleen verkrijgbaar bij:

### LOUIS RIETBERGEN

NIEUWE BINNENWEG 400 - ROTTERDAM  
Vraagt inlichtingen zonder enige verplichting.

### N.V. Aannemersbedrijf voorheen

### H. DE BAAT

Directie: E. C. de Baat - T. H. de Baat

Kantoor: Ceintuurbaan 179,

Amsterdam, Telefoon 798604 - 53257

### J. DE VRIES

Commissionairs in effecten

O.Z. Achterburgwal 173, Tel. 47126  
Privé Olympiakade 60, Tel. 94152  
AMSTERDAM

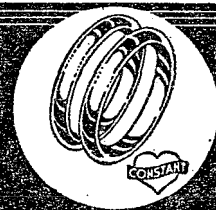
### Prot. Chr. Internaat, Culemborg

Het bestuur zoekt een ECHTPAAR zonder inwonende kinderen dat kan optreden als

### DIRECTIE

voor het internaat. Leeftijd minstens 40 jaar.

Alleen zij gelieven te solliciteren die menen deze verantwoordelijke taak te kunnen volbrengen. — In het internaat zijn ondergebracht 65 jongens, die de U.L.O. of H.B.S. bezoeken. Uitvoerige sollicitaties met opgave van personalia aan het Bestuur, Slotstraat 13, Culemborg. De tegenwoordige directeur is gaarne bereid mondelinge inlichtingen te verstrekken.



CONSTANT  
VERLOVINGSRINGEN  
VOLLEDIGE COLLECTIE  
VAN DIT BEKENDE MERK  
IN ALLE MATEN

SIEBEL

KALVERSTR. 123 - AMSTERDAM  
LANGE POTEN 11 - DEN HAAG  
STADHUISPLEIN 24-26 - 'R'DAM  
N.W. BINNENWEG 227 - 'R'DAM

### Kruidenhuis „Flora”

Westersingel 40, Groningen, het grootste en oudste in het noorden des lands, levert onschad. geneeskruidentegen alle schitterende kwalen met schitterende resultaten ook in de ernstigste gevallen en nadat men uitgedokterd is. Prijs f. 3.95 p. pak. Wendt u in vol vertrouwen tot ons. Meldt ons uw klachten en ziekte en u ontvangt omgand het passend middel. Broch. en inl. gratis!

KRUIDENHUIS „FLORA”, Westersingel 40, Groningen.

Koopt bij de adverteerders

### Test-u-zelf

1. Waar is de Chr. Academie voor Lichamelijke Opvoeding (C.A.L.O.) gevestigd?
2. Wie is de president-curator van deze academie?
3. De heer C. van Oosterom is voorzitter van een sportorganisatie. Welke?

Antwoorden van vorige week:

1. H. Diemer, K. Kruithof, A. Stapelkamp en M. Ruppert.
2. Vijftien.
3. 1888; mr. Z.E. baron Mackay.
4. Cort van der Linden.
5. De schoolkwestie en het kiesrechtvraagstuk.
6. 1814, sindsdien twaalf maal gewijzigd.

### JONGEMAN,

G.G., 25 jaar, dipl. M.U.L.O., machineschr., Ned. Handelscorr., zag zich gaarne geplaatst in adm. of organisatorische

### BETREKKING,

waar hij met inspanning van alle krachten iets kan bereiken. Event. in zaak waar opvolger ontbreekt. Brieven onder letter D. aan bureau van dit blad.



**H**ET woord „automatisering” klinkt ons in de oren; daar heeft o.m. de pers wel voor gezorgd. Het is echter de vraag of ons allen ook het begrip „automatisering” duidelijk is, m.a.w. of wij wel goed weten wat onder automatisering van de produktie feitelijk moet worden verstaan. Wij moeten dus beginnen met klaarheid te brengen over de vraag: „Wat behelst het begrip automatisering van de produktie”. Het antwoord is even eenvoudig als nietszeggend: „Wij verstaan daaronder het gedeeltelijke vervangen van de produktiefactor menselijke arbeid door het werk van automaten”.

**O**NS antwoord is betrekkelijk waardeloos, want we stuiten onmiddellijk op de vraag: „En wat is dan een automaat?” Aan definities van dat begrip is geen gebrek; er zijn er enige tientallen. Het akelige is echter, dat ze ons vrijwel geen stap verder brengen, tenzij dan dat we ze stuk voor stuk ernstig gaan overdenken. Gelukkig kunnen we ons die moeite besparen door gebruik te maken van onze ervaringen uit het dagelijkse leven. Wij kennen allen de croquetjes-automaat. Dit is zo'n eenvoudige vorm van een automaat, dat we hem eigenlijk niet zo kunnen noemen. Hoe „werkt” nu zo'n apparaat?

We zien voor ons een aantal onder elkaar geplaatste vakjes, elk voorzien van een klep. Achter elke klep ligt een croquetje en de kunst is er daarvan een te bemachtigen. Dit lukt ons pas wanneer wij de koop prijs hebben voldaan door een gaaf kwartje te steken in de daarvoor bestemde gleuf. Dit laatste is de kritieke handeling, waardoor de automaat feitelijk in werking wordt gesteld. Want nadat u het kwartje er in hebt gestoken en dit kwartje is door de automaat „goedgekeurd”, gaat de automaat zijn werk doen: hij neemt namelijk de vergrendeling van de vakjes weg. U bent nu in staat om een vakje te openen en de croquet er uit te halen.

Wij gaan nu kijken of ons voorbeeld in overeenstemming is met de zo juist gegeven omschrijving van automatisering der produktie. We beweerden immers, dat dit betekende: gedeeltelijke vervanging van menselijke arbeid door automaten. Is daarvan in ons voorbeeld inderdaad sprake? Niemand zal vreemd opkijken als wij

gen door de arbeid van een automaat.

Toch is ons voorbeeld bedrieglijk, want..... een croquettenautomaat is geen echte automaat. Bij een croquettenautomaat is namelijk sprake van een éenzijdige dwanghandeling, terwijl bij een werkelijke automaat altijd sprake is van een tweezijdige dwanghandeling. Het verschil zal u duidelijk worden wanneer wij de verrichtingen van een werkelijke automaat vergelijken met die van onze croquetjesautomaat. Zolang wij geen kwartje in de automaat stoppen, belet deze om een croquetje te nemen. Offeren wij wel een kwartje, dan dwingen wij daarmee de automaat ons toe te staan het croquetje uit het vakje te nemen. Let wel:

**In bijgaand artikel belicht drs. J. C. Voorzaat enkele vraagstukken, die met de automatisering samenhangen. Dit artikel heeft niet de pretentie de hier aanwezige problemen volledig en uitputtend te behandelen. De bedoeling is slechts op enkele belangrijke punten te wijzen. Te zijner tijd kunnen nog eens andere aspecten — die evenzeer van belang zijn — onder de loep worden genomen.**

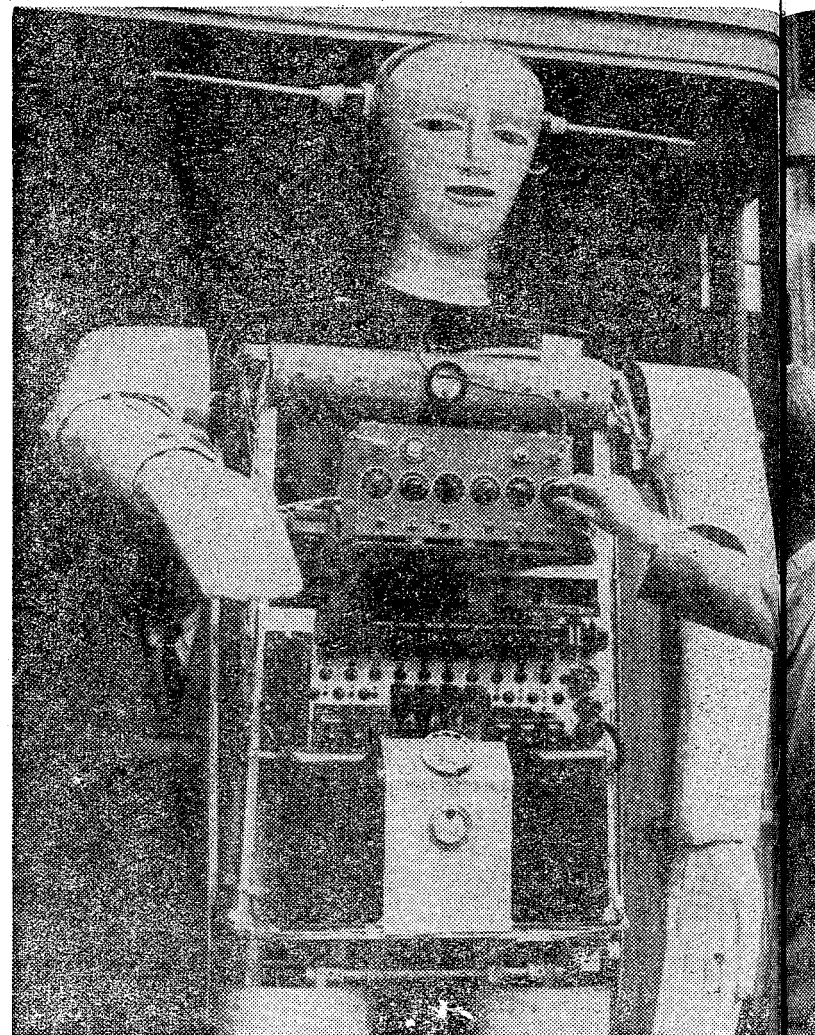
wij dwingen de automaat om dit toe te staan, maar de automaat dwingt ons niet om het croquetje inderdaad te pakken. Daarom is hier sprake van een éenzijdige dwanghandeling. Bij de echte automaat is het verloop volstrekt dwingend naar twee kanten. Nemen wij als voorbeeld de „juke-box”, de bekende elektrische grammofoon, die u nogal eens aantreft in café's e.d. Door bepaalde knoppen in te drukken kunt u een van de vele platen, die in de juke-box op een rij staan of op een stapel liggen, uitkiezen en de plaat van uw keuze wordt gespeeld, zodra u één dubbeltje in de gleuf hebt geworpen. Hebt u dat eenmaal gedaan, dan wordt die plaat gespeeld, ook wanneer u per ongeluk de verkeerde hebt gekozen. U kunt dat nu leuk vinden of niet, de juke-box is voor geen geld of goede woorden te bewegen zijn werk voortijdig te beëindigen. Dus: u dwingt de juke-box om te spelen en de juke-box dwingt u om de volledige serie handelingen, die hij voor een dubbeltje verricht, tot het bittere einde te accepteren. Daarom spreken wij bij een echte

automaat van een tweezijdige dwanghandeling. U dwingt de automaat tot werken en hij dwingt u erin te berusten dat hij zijn werk afmaakt zonder uw verdere tussenkomst.

Een werkelijke automaat volbrengt dus, na eenmaal in werking te zijn gesteld, onafwendbaar zonder verdere tussenkomst uwerzijds het geheel van de handelingen, die hij tot taak heeft, te verrichten.

Hoewel wij dus geen enkele definitie hebben gegeven van het begrip automaat, weten wij nu

# AUTOMAAT



## Gevaar of zegen voor de mens

deze vraag bevestigend beantwoorden. Immers, wat zou er gebeurd zijn als er nu eens geen automatiek was geweest? Wel, dan was u een croquettenwinkel binnengestapt en u had zich door tussenkomst van de winkelier een croquetje verschaft. U zou hem een kwartje hebben betaald en hij zou u een croquet hebben overhandigd.

Het is zonder meer duidelijk, dat de automatiek in feite niets anders doet dan het overnemen van (een deel van) het werk van de winkelier. En dus wordt menselijke arbeid gedeeltelijk vervan-

zonder twijfel wat wordt bedoeld, als wij zeggen: „Wij verstaan onder automatisering van de produktie het vervangen van menselijke arbeid door de arbeid van automaten”.

In dit artikel worden „enkele” facetten van het automatiseringsvraagstuk behandeld: het leveren van een min of meer compleet betoog ligt allerm minst in het voornemen. Het is slechts de bedoeling enkele „brandende” kwesties van dit vraagstuk in korte woorden te schetsen. Ik zou daarom achtereenvolgens de volgende drie vragen willen behandelen:

1. Zijn er economische motieven aan te voeren, welke automatisering rechtvaardigen?
2. Leidt automatisering onafwendbaar tot (ernstige) werkloosheid?
3. Moeten wij er bevreesd voor zijn, dat de automaat ons zal gaan overheersen?

### Economische motieven

**N**IEMAND zal, dunkt mij, de stelling tegen spreken, dat wij allen, en dus ook de ondernemer, niet alleen het recht, maar ook de plicht hebben om zo economisch mogelijk te handelen. Het streven om op deze wijze te werk te gaan mag niet alleen — en zelfs niet in de eerste plaats — voortvloeien uit egoïsme, maar moet bovenal een naleven zijn van onze christenplicht: de plicht namelijk om zuinig te zijn met alle geestelijke en stoffelijke gaven, die God ons schonk. In dat licht gezien moeten verspillingen niet slechts economisch, maar vooral ook moreel worden veroordeeld. De ondernemer dient de produktie dus in beginsel zodanig te organiseren en te laten verlopen, dat de daarvoor gebrachte offers zo gering mogelijk zijn. Wanneer dus de produktie bij overigens gelijke omstandigheden met minder offers kan worden gerealiseerd, wanneer arbeidskrachten worden vervangen door machines of door automaten, dan moet in beginsel de bedoelde vervanging ook worden doorgevoerd. Slechts in die gevallen, dat automatisering zou leiden tot onaanvaardbare sociale gevolgen, moet het resultaat ervan in strijd met onze christelijke levensovertuiging worden geacht en dan moet automatisering dus worden veroordeeld.

Is er nu inderdaad kans op, dat automaten „goedkoper” produceren dan arbeiders? In het algemeen gesproken: ja. Om deze bewering enigszins te staven geef ik u enkele cijfers.

Een normaal gezond man kan gemiddeld een prestatie leveren van 1/20 pk. Men mag echter niet zeggen: „Een mens is dus gelijk aan 1/20 pk.” want: een mens kan niet alleen deze prestatie maar gedurende korte tijd achtereen volhouden, doch bovendien kost 1/20 pk., geleverd door een mens, oneindig veel meer dan 1/20 pk. geleverd door een machine. Omgerekend op basis van energiekosten, kunnen wij dooreengenoemen er van uitgaan, dat een handarbeider gemiddeld van ten hoogste 2 cent per dag moet kunnen leven, wil hij met een machine of een automaat kunnen concurreren!

Wilt u een ander voorbeeld nemen, om en nabij te nemen, dan dus, zouden de uitkomsten voor een acht uur werkdag te presteren als een machine. Zij zouden zich dan afspelen op raderen, die naast het water van bijna 550 km. v.l.a. meter hoge waterovergang van slechts 4 kubieke meter per seconde het zelfde!

Natuurlijk heb ik niet de (!) voorbeelden gezien, die enig sentiment, malle hebben overtuigd, die onmogelijk kan worden gemaakt. En dan is die prestatie naar verhouding met de machinale prestatie.

De economische motieven die erin siring kunnen worden gevonden, zijn ring. De „Sargroves L. ton, dicht bij Londen, heeft in 1949 een Werken er vóór de eerste de lopende band, met een even grote productie nodig! De gehele tijd v





# WISERING

het „voederen” van de automaten, het inzetten van de condensatoren en het insteken van de lampen. In het bedrijf staan twee centraal bediende automaten-complexen opgesteld van elk 23 meter lang, 2 meter hoog en 60 centimeter breed, die door een transportband met elkaar verbonden zijn en die de apparaten niet alleen monteren, maar ook controleren: 50 afzonderlijke controles in 20 seconden. De onderneming, die meer dan een half miljoen toestellen per jaar met deze automaten produceert, kon de verkoopprijs met 80% verlagen en de lonen tot het viervoudige verhogen.....

Het lijkt op zijn minst vreemd, dat er nog gebruik wordt gemaakt van handenaarbeid! Is er dan sprake van bepaalde remmen op mechanisering en automatisering? Ongetwijfeld. Ik noem u er daarvan twee, die tot de zuiver economische behoren.

- In de eerste plaats is de machine — en in nog veel sterkere mate de automaat — er voor ontworpen een zeer grote produktie te leveren. Niemand zal er aan denken een geautomatiseerde spijkerfabriek te installeren, wanneer hij slechts 1.000 spijkers behoeft te vervaardigen. De automaat heeft dus alleen zin bij de werkelijke massafabricage. Waar deze niet kan worden bereikt, moet de automaat dus nog de plaats laten aan de machine en daar, waar sprake is van incidentele handelingen, komt ook de machine niet aan bod en blijft de handenaarbeid zijn rol spelen.

- Een tweede rem op de automatisering wordt gevormd door het feit, dat tengevolge van mechanisering in het algemeen en van automatisering in het bijzonder, een star kostenbeeld ontstaat. Wanneer wij ons een volledig geautomatiseerde fabriek indenken, dan is de kostprijs van het vervaardigde produkt in hoofdzaak opgebouwd uit de volgende kostensoorten:

- a. kosten van grond- en hulpstoffen,
- b. energiekosten,
- c. afschrijving op de installatie,
- d. rente over het in de produktie geïnvesteerde kapitaal.

Het is duidelijk, dat de onder c bedoelde kosten, welke een groot deel van de totale kosten uitmaken, voor een lange periode min of meer vastliggen. De verkoopprijs van de produkten zal dus vrij sterk aan een bepaald niveau gebonden zijn en in perioden van een teruglopende conjunctuur zal derhalve die prijs moeilijk kunnen worden aangepast aan de algemene prijsdaling. Een geautomatiseerd bedrijf is dus uitermate conjunctuurgevoelig; men kan arbeiders ontslaan, maar machines en automaten niet, dus een ondernemer zal niet lichtvaardig tot automatisering besluiten.

Onze conclusie ten aanzien van de eerste vraag is dus de volgende: De relatief zeer dure handenaarbeid kan reeds bij een middelmatige omvang van de produktie beter worden vervangen door mechanische produktie en bij aanzienlijke massafabricage door produktie met behulp van automaten. Een zodanige vervanging voorkomt verspillingen. Er bestaan echter ook economische remmen op de automatisering.

## Automatisering en werkloosheid

DE „Sargrove Ltd.” uit ons voorbeeld had vóór de automatisering 1.500 man in zijn fabriek en na de automatisering nog maar 50. De omschakeling heeft dus alleen al in dit ene bedrijf 1450 arbeiders brodeloos gemaakt naar het schijnt. Is het een wonder, dat velen van automatisering beslist niet willen weten?

Zonder twijfel heeft automatisering van een bepaald bedrijf vrijwel altijd ontslag van arbeiders tot gevolg, maar dat behoeft nog niet te betekenen, dat die arbeiders dan ook inderdaad tot het werklozenleger gaan behoren. Of dit al of niet zal gebeuren, hangt immers in de eerste plaats af van de situatie op de arbeidsmarkt.



Wanneer er een min of meer ernstig tekort aan werkkrachten bestaat, zullen de ontslagenen vrij zeker onmiddellijk met open armen door andere ondernemingen worden ontvangen. Het gevaar voor het optreden van een ernstige mate van werkloosheid is pas werkelijk groot, wanneer er sprake is van een overschot aan werkkrachten. Dit komt zelden voor in perioden van hoogconjunctuur, maar des te meer in tijden van depressies. Dan echter zijn de arbeidslonen lager dan in hausse-perioden en derhalve is de drang tot automatisering minder groot. Bovendien aanvaarden de ondernemers dan niet zo gemakkelijk de grote risico's, die zijn verbonden aan de veel kapitaal vergende automatisering.

We mogen dus het volgende vaststellen: Automatisering leidt weliswaar tot ontslag, maar ontslag behoeft niet identiek te zijn aan werkloosheid, omdat tot automatisering overwegend wordt overgegaan in perioden van hoogconjunctuur, wanneer er gewoonlijk een schaarste aan werkkrachten heerst.

De eerlijkheid gebiedt ons erop te wijzen, dat gebrek aan arbeiders wel degelijk samen kan gaan met werkloosheid, al zal die werkloosheid dan geen ernstige vormen aannemen.

Wanneer namelijk iemand in een tijd van een tekort aan werkkrachten wordt ontslagen — b.v. als gevolg van automatisering — en er bestaat bij niemand behoefte aan het werk, dat diè man nu juist kan verrichten, dan wordt die man het kind van de rekening. De enige mogelijkheid voor het slachtoffer is dan praktisch nog slechts gelegen in omscholing.

Gelukkig, dat hier het woord „scholing” valt. Want wij moeten er van doordrongen zijn, dat de automaat in hoofdzaak de ongeschoolde of halfgeschoolde arbeider bedreigt. De werkelijk geschoolde arbeider immers werkt zeker niet alleen met zijn handen, maar voor een zeer groot deel ook met zijn verstand en... een automaat met verstand is onbestaanbaar. Veel moeilijke arbeid, zich uitend in de beoordeling van een zich onverwacht voordoende situatie, kan door een automaat niet worden verricht. Soms lijkt het of een automaat oordeelt — denkt u maar aan de indruk-

wekkende prestaties van de elektronische rekenmachines — maar deze indruk is beslist niet meer dan schijn.

Daar de automaat dus de uitstekend geschoolde en denkende kracht verreweg het minste bedreigt, dient voortschrijdende automatisering gepaard te gaan aan een aanzienlijke uitbreiding van de scholingsmogelijkheden.

Tenslotte over dit punt nog een enkele opmerking. Voor zover uw vrees voor een bedenkelijke toeneming van de werkloosheid tengevolge van automatisering door het voorafgaande nog niet mocht zijn verminderd, is het misschien nuttig enkele ervaringscijfers uit het recente verleden te noemen. Zij zijn ontleend aan het hoofdartikel van „Trouw” van 6 februari 1957. Daarin lezen wij:

„De opvatting, dat het voortschrijdende automatiseringsproces niet zal leiden... tot een bedenkelijke stijging van de werkloosheid vonden we dezer dagen nog eens weer bevestigd in een uitvoerig artikel in de „Frankfurter Allgemeine Zeitung” over de automatisering in de Verenigde Staten.

In dit artikel werden de resultaten van een studiereis weergegeven en met interessant cijfermateriaal geïllustreerd.

Daaruit blijkt, dat de werkloosheid in de V.S. zich op een relatief laag peil beweegt, niettegenstaande het feit, dat de automatisering de laatste jaren voortgeschreden is. In de chemische industrie bleef van 1933 tot 1956 het aantal arbeiders vrijwel constant.

In de olieraffinaderijen liep het aantal arbeiders weliswaar terug van 145.000 tot 135.000, doch in de bedrijfstak als geheel steeg het aantal tewerkgestelden van 297.000 tot 320.000.

In de auto-industrie is het beeld enigszins vertroebeld door storende factoren bij de afzet. Het aantal arbeiders nam met 160.00 af, doch gezien het feit dat de werkloosheidscijfers in het algemeen de laatste jaren in dalende lijn gingen, acht men dit niet verontrustend. De medewerker van de Frankfurter Allgemeine ziet de toekomst dan ook optimistisch. Het proces voltrekt zich geleidelijk: „Wij hebben nog nergens fabrieken gezien, waaruit de arbeiders geheel verdwenen waren en waar men slechts volgens het bekende fabeltje alléén maar op een knop behoeft te drukken om het produktieproces „volautomatisch” te doen verlopen.”

## Zal de automaat ons gaan overheersen?

ER zijn mensen, die in alle ernst staande houden, dat de automaat ons „de baas” zal worden. Zij bedoelen daarmee niet, dat de automaat zo'n gewichtige plaats in de samenleving zal gaan

• Vervolg op pag. 8

## heid?

er Tenminste 900.000  
melking van Amster-  
de uit moeten aantre-  
tuurheid, om hetzelfde  
machine van 45.000 pk.  
dat afbeulen aan trap-  
st gesteld, een breedte  
n. slaan! Een honderd  
vrou waternverplaatsing  
ieter seconde, presteert

ziet enkele spreken-  
a zij zijn niet vrij van  
mullen u er toch van  
elk opzicht de mens  
met machine of auto-  
prestatie bovendien  
duur vergeleken



### BIJ DE FOTO'S:

1. Een akte-transport-installatie. Op de voorgrond rechts een frankeermachine, links op de achtergrond een enveloppen-sluitmachine.
2. Een robot van binnen gezien.
3. De moeilijkste problemen worden door de moderne elektronische rekenmachines in een oogwenk opgelost.
4. Robots helpen om het dienstboden-vraagstuk op te lossen. Deze robot zet geheel automatisch thee.



• Vervolg van pag. 7

## AUTOMATISERING

innemen, dat wij op den duur niet meer buiten hem zullen kunnen en dus in ernstige mate van zijn prestaties afhankelijk zullen worden), neen, hun angst grijpt veel dieper. Zij vrezen niets meer of minder, dan dat op een zeker ogenblik een automaat zal worden geconstrueerd van een zodanig perfectie, dat hij als zelfstandig handelend en denkend „wezen” met een eigen wil zal kunnen bestaan. Is het eenmaal zo ver, dan belet niets hem zelf soortgenoten te vervaardigen en..... een strijd met de automaat om het naakte bestaan wacht de mens. Veel aandacht behoeven we aan deze angststroom niet te besteden: het is en blijft een droom!

Werd de zo juist genoemde groep angstigen eigenlijk alleen maar curiositeitshalve gesignaleerd, er bestaat een zeer groot aantal mensen, dat op andere gronden gebukt gaat onder vrees voor de automaat. „De automaat is,” zo redeneren zij, „nu vaak al als werker zo superieur aan de mens, dat hij op den duur de mens volmaakt overbodig zal maken.”

Deze groep schijnt dichter bij de werkelijkheid te staan dan de eerste, maar ook hier is het niet meer dan schijn. Want de meest geperfectioneerde automaat blijft een willoos en redeloos ding, dat niet denken kan. Ten hoogste zou hij — in metalen vorm dan — het peil kunnen bereiken van een zombie. „Zombies” heten op Haïti de raadselachtige halfmensen — zo vertelt ons Anton Zischka in zijn boek „Energie bestormt de wereld” — die macht hebben over al hun spieren, maar niet in staat zijn om zelf besluiten te nemen of zelf te denken. Een zombie is een „zielloos” lichaam, dat door „toverij” als een mens rondwaart en als een dier werkt.

Zomin ook geen horden van zombies ooit de normale mens overbodig kunnen maken, zomin zal de automaat de mens ooit kunnen uitschakelen. Omdat de mens zijn Schepper nooit zal evenaren door een automaat te vervaardigen die kan denken.

*Ik ben mij ervan bewust, dat in dit artikel slechts enkele vraagstukken — en dan nog maar even — zijn aangestipt, die samenhangen met de automatisering. Ik hoop echter de vrees, die sommigen misschien voor automatisering hadden, althans ten dele te hebben weggenomen. Laten wij vooral niet vergeten, dat machine en automaat, mits met verstand en ten goede aangewend, een zegen voor ons kunnen zijn.*

*Mede dank zij de machines en die automaten bezit nu de gewone man zaken als radio, televisie, auto of bromfiets, dingen die een of twee generaties geleden zelfs een koning niet kon kopen.*

1) Wij zijn nu in economisch opzicht al volledig „afhankelijk” van de machine: een handhaving van ons huidige welvaartsniveau na uitbanning van de machine is volkomen ondenkbaar.

### \* \* Zondagsrust

Prof. Rip heeft in de Eerste Kamer bij Buitenlandse Zaken gewezen op een ernstig kwaad. Bij internationale besprekingen, b.v. in verband met de Gemeenschappelijke markt, wordt telkens gedaan, alsof de zondag ook tot de werkdagen behoort. De besprekingen gaan gewoon door. De ministers benutten ook de door God verordene rustdag als werkdag. Zij dragen de ambtenaren, die hen vergezellen, dan ook op, om dóór te werken.

De heer Rip had hiertegen ernstig bezwaar, ook afgezien nog van de religieuze motieven. Alleen reeds om fysieke redenen is het onbehoorlijk, om de betrokken ambtenaren hun wekelijkse rustdag te ontnemen. Dat kan niet goed gaan. De mensen raken overwerkt. Prof. Rip herinnerde er aan, dat zijn moeder hem had geleerd: een zondagssteek houdt geen week.

Hij besloot met de verklaring: Het is de uitdrukkelijke wens van de fractie dat in internationaal verband en bij internationaal overleg de zondagsrust in acht genomen wordt.

Het was verblijdend en bijna verrassend, dat minister Luns op deze opmerking zo positief reageerde. Hij zeide:

„Ik ondersteun ten volle het standpunt van de geachte afgevaardigde, dat het houden van conferenties en vergaderingen op zondag slechts in hoge uitzonderingsgevallen zal mogen plaatsvinden, mede omdat in deze tijd, waarin op in bijzonder hoog tempo moet worden gewerkt, de resultaten van de menselijke arbeid slechts nadelig kunnen worden beïnvloed, indien lichaam en geest niet tijdig en regelmatig tot rust komen, terwijl het religieuze argument door mij wordt onderschreven.”

## UIT PERS EN PERIODIEK

### Over heel de lijn:

#### Dringend

Onder de titel „Dringend nodig” schrijft *De Volkskrant*:

„Na het bestedingsdebat is er in het land veel aandacht voor bezuiniging bij de overheid. Het ligt dus voor de hand, dat bij de behandeling van de defensiebegroting in de Eerste Kamer de vraag werd gesteld of ook bij Oorlog en Marine bezuinigingen mogelijk zijn.

Deze zaak kwam al aan de orde bij de kabinetsformatie. Wij hebben toen de bezuinigingen afgewezen, die onze militaire bijdrage zouden verzwakken. Ze zijn ook achterwege gebleven. Op dit ogenblik lijkt ons dat nog juist. Hoe hadden wij ons anders met recht kunnen verzetten tegen soortgelijke Engelse voornemens?

Maar dit wil niet zeggen, dat er nu bij de defensie geen cent meer af kon, zoals minister Staf pogde te suggereren. In elk groot bedrijf blijkt telkens, dat het doelmatiger en goedkoper kan. In het reusachtige bedrijf, dat defensie tegenwoordig is, zal het zeker niet anders zijn.

Het was daarom goed, dat de Eerste Kamer onder leiding van de KVP-senator Sassen, zich niet met een kluitje in het riet liet sturen. Er zal nu aan de defensiecommissie gevraagd worden of zij een verder gaande parlementaire controle op de defensie-uitgaven wenselijk en mogelijk acht. Voor ons is er, wat dit betreft, geen twijfel. Ook los van de noodzaak van bezuiniging, zoals die zich nu voordoet, speelt al lang het probleem van de parlementaire controle.

Onderwijl zou minister Staf goed doen zich al een andere instelling eigen te maken. Als het ook om onmiddellijke bezuinigingen gaat, moet iedereen in het defensie-apparaat zo spoedig mogelijk doordrongen worden van de noodzaak hiervan. Maar als „de baas” van de zaak al een houding aanneemt van „bij ons kan het geen cent minder” geloven de lager geplaatsten het ook wel. Minister Staf mag zich nauw met zijn „bedrijf” verbonden voelen, hij moet toch niet vergeten, dat het nog altijd zuiver op belastinggeld draait.”

#### Ook daar

De *Rotterdammer* schrijft o.m.:

„Onze indruk is wel eens, dat, wanneer bij de defensie wordt aangedrongen op groter efficiency, men daar nog altijd het gevoel heeft, dat de vraag zelf van de noodzakelijkheid in het geding is. Dit gevoel hadden wij deze week ook wel bij de wijze waarop van regeringskant de wensen vanuit de Kamer nogal koel werden ontvangen.

Ten onrechte, menen wij. Alle constructieve partijen te onzent zijn van de noodzakelijkheid van een zeer hoog defensieplafond overtuigd. Het gaat alleen om de efficiency en om de vraag, of hetzelfde — en bepaald niet minder dan dat — ook gedaan kan worden voor minder kosten.

Om dit laatste gaat het. Ons volk moet aan zijn defensie zwaar betalen en is daartoe bereid. Maar een blijvende positieve gezindheid van ons volk jegens de defensie zal mede afhankelijk zijn van het gevoel, dat de bijeengebrachte gelden ook met de hoogst bereikbare maat van doeltreffendheid worden besteed. Dat gevoel is nu niet steeds even sterk.”

#### Afgewacht

In de *Christelijk-Historische Nederlander* lezen we o.m.:

„De Kamer wilde bezuiniging op de overheidsuitgaven. De heer Vondeling was van mening, dat de Kamer dan ook moest aangeven waar en tot welk bedrag bezuinigd moest worden. Daar-in tast de afgevaardigde van de P.v.d.A. mis. De Kamer behoeft niet in finesses te treden, de Kamer geeft de algemene, de grote lijnen aan.

Pas bij de betrokken wetsontwerpen komt het er op aan precies plaats en bedrag van de bezuiniging aan te geven. Dat behoeft niet de Kamer, dat moet de regering doen. Nu heeft de regering wel in het algemeen beperking van de uitgaven toegezegd. Afgewacht moet nu worden wat het zal opleveren.

Maar we gaan verder. De positie van het kabinet is door het gebeurde verzwakt. Onder normale verhoudingen zou het gevallen zijn?”

#### Recht?

Aan een artikel „Recht op onderwijs”, voorkomend in het *Algemeen Dagblad* is het volgende ontleend:

„Het is een maatschappelijk belang van de eerste orde, dat ons universitair onderwijs beschermd wordt tegen het indringen van jonge lieden, die dat onderwijs niet kunnen volgen. Financiële bezwaren, die vroeger zulk een grote rol hebben gespeeld, zijn tegenwoordig naar de achtergrond gedrongen, maar de selectie moet blijven gehandhaafd en dus zal een objectief examen niet kunnen worden gemist en zal de school, welke als voorportaal van de universitaire studie dienst moet doen, zich op selectie moeten toelagen en dat kan nu eenmaal alleen

# ZUINIGHEID

door een verantwoorde objectieve toetsing.

Recht op universitair onderwijs: accoord, maar niet minder geschiktheid tot universitair onderwijs strikte voorwaarde. Dat is, het zij herhaald, een maatschappelijk belang van de eerste orde.”

#### Efficiëncy

Onder de titel „Naar bezuiniging” schrijft *Elseviers Weekblad*:

„In Den Haag doet een ietwat cynisch grapje de ronde. Het heet door de dichte deuren van de ministerraad te zijn gedrongen. Daar, aan de ministerstafel, vroeg men elkander: „heeft u uw beperking al besteed?”

Nu, met de werkelijke beperking der bestedingen is de regering nog geenszins begonnen.

Want de 19.5 miljoen, welke — naar wij gaarne aannemen: buiten voorkennis van minister Algera — als „bestedingsbeperking” van het ministerie van Verkeer en Waterstaat worden voorgesteld, vormen natuurlijk in het geheel geen werkelijke beperking van bestedingen. Die bijna twintig miljoen heeft men alleen „gevonden” door bepaalde reeds gevoteerde uitgaven voor wegeaanleg en dijkonderhoud eenvoudig een jaartje uit te stellen.

Werkelijke resultaten bereikt men pas, door het 900 miljoen per jaar kostende apparaat kleiner en doelmatiger te maken. Door bijvoorbeeld te onderzoeken, of de onafgebroken stijging van het aantal ambtenaren, bijvoorbeeld bij Defensie of Maatschappelijk Werk, niet tot stilstand gebracht kan worden. En of men de subsidieposten niet kan verlagen. En of men de efficiency niet kan verhogen. Als men dáár eenmaal aan toe komt zal men het wellicht ook nog aandurven, in stede van het eufemistische „bestedingsbe-

perking” het betere woord „bezuiniging” te gebruiken.”

#### Waardering

Het *Zeeuwsch Dagblad* schrijft onder bovenstaande titel:

„De K.V.P. oogst niet veel plezier van haar bereidheid, om toe te geven aan de wens van de regering, haar voorstel tot bezuiniging op de rijksuitgaven om te zetten in een vriendelijk verzoek.

„Het Vrije Volk” spreekt in zijn kameroverzicht over een „zinloze motie-Jansen”. Verder heet het dan: „Enfin, de K.V.P. heeft haar ook in regeringsogen zinloze, dus niet onaanvaardbare motie geaccepteerd gekregen. Praktisch effect is er niet van te verwachten, maar zij heeft klaarblijkelijk hoop op deze manier haar gezicht te hebben gered. Een partij die zoveel tegenstellingen moet verzoenen, moet zich wel eens in rare bochten wringen.”

Dat is dan de dank van de grote regeringspartij, dat de tweede in grootte haar ministers ter wille is geweest.

De overzichtschrifter openbaart ook, dat de P.v.d.A. in werkelijkheid helemaal geen bezuiniging door de regering wenst. Hij schrijft: „Want men kan nooit weten ten koste waarvan bezuinigingen zullen worden aangebracht, wanneer de kamer nadrukkelijk als haar wens uitsprekt dat lastenverzwaring in de allereerste plaats door bezuiniging moet worden opgevangen.”

Dit komt dus volkomen overeen met wat wij als aanleiding tot het tegenstemmen van de P.v.d.A. tegen zelfs de „zinloze motie” veronderstelden. En ook nu deze „zinloze motie” is aangenomen, zal naar het oordeel van de P.v.d.A., de regering zich daar niets van behoeven aan te trekken.

Maar ja, door de aanname van deze ontzieldde motie, zoals wij haar liever noemen, is dan een kabinetsschik bezworen.”

## IN ONS COMMENTAAR

### Overheid geve voorbeeld

*Bestedingsbeperking is het mooie woord voor bezuiniging. In de dertiger jaren waren er mensen, die de dingen bij de ware, duidelijke naam durfden te noemen. In het jaar 1957 moet de pil worden verguld. Maar in wezen komt het op hetzelfde neer. Er moet bezuinigd worden.*

*Als de overheid daarvan overtuigd is, dient zij zelf ook het goede voorbeeld te geven. En een duidelijk voorbeeld. Niet door tal van uitgaven uit te stellen en de uitvoering van een aantal werken naar de toekomst te verschuiven. Dat kan zeker wel eens nodig zijn, doch men moet dat niet aanduiden als beperking of bezuiniging.*

*Wil de overheid waarlijk zelf bezuinigen, dan dient dat te geschieden op zodanige wijze, dat de zaken toch doorgaan en niettemin minder kosten. Dat kan geschieden door het ambtelijk apparaat in te krimpen en dat is mogelijk door efficiency.*

*Maar al te vaak wil men het doen voorkomen alsof zulks niet meer mogelijk zou zijn. Doch vrijwel ieder is er van overtuigd, dat juist hier nog wel wat te bereiken is. Aanzienlijk veel te bereiken is zelfs.*

*De overheid zal zelf de moed moeten opbrengen, welke zij van de particulieren vraagt. En dan komt vanzelf de vraag naar voren of het niet mogelijk was geweest tal van tariefsverhogingen bij overheidsbedrijven en semi-overheidsbedrijven te voorkomen, indien bij die bedrijven wat meer naar efficiency was gestreefd. Tevens mag dan ook de vraag gesteld worden, of de overheid, die haar personeel het vorige jaar in de loonsverhoging van 6 procent deed delen, thans het recht heeft de gevolgen van die verhoging in de tarieven van haar bedrijven door te berekenen.*

*Zuinigheid is geboden. Bezuiniging zal niet kunnen uitblijven. De overheid geve het voorbeeld.*



## TWEEDE KAMER

# De landbouwwet geeft de minister grote bevoegdheden

\* De heer Biesheuvel: „Bijzondere eisen stellen aan de economische politiek, die in de agrarische bedrijfstak wordt gevoerd.”

FLITSEN  
UIT HET  
PARLEMENT

**B**IJNA een maand lang heeft de Tweede Kamer zich bezig gehouden met landbouwproblemen. Zij vormden een belangrijk element in de debatten over de bestedingsbeperking. Daarna zat minister Mansholt weer achter de regeringstafel om zijn begroting te verdedigen en tenslotte wist hij het ontwerp-landbouwwet, althans in de Tweede Kamer, in veilige haven te loodsen. Door deze wet krijgt de minister van landbouw grote bevoegdheden om in te grijpen in de vrijheid van de individuele ondernemer.

De heer Biesheuvel heeft in dit debat terecht opgemerkt, dat de minister het niet zonder deze bevoegdheden kan stellen. „De structuur en de economische positie van de landbouw maken het noodzakelijk bijzondere eisen te stellen aan de economische politiek, die in

de agrarische bedrijfstak wordt gevoerd.”

Het is zonder meer duidelijk, dat onze nieuwe agrarische specialist, de heer Biesheuvel, een zeer bekwame kracht in de a.r. fractie is. Zijn stem heeft dan ook reeds gezag in de Kamer. En dat komt omdat hij grote kennis van zaken paart aan een goede voordracht en aan een prettige jovialiteit. Bij het debat over de landbouwwet heeft de heer Biesheuvel dan ook een groot succes behaald. Door zijn toedoen is het gelukt om de rechtszekerheid te vergroten, hetgeen noodzakelijk was nu aan de minister van landbouw zulke grote bevoegdheden worden gegeven. Zijn amendement om het college van beroep voor het bedrijfsleven in te schakelen werd door minister Mansholt overgenomen. Dit amendement was beslist noodzakelijk. Minister Zijlstra heeft deze beroepsinstantie, onder druk van de Kamer, ook moeten

aanvaarden bij de behandeling van de wet op de economische mededinging. Bij deze wet heeft de bewindsman van economische zaken grote bevoegdheden gekregen. Waarom zou men nu minister Mansholt grote bevoegdheden geven zonder de rechtszekerheid van de betrokkenen beter te waarborgen? De heer Biesheuvel noemde dit een zaak van eminent belang.

Ook op een ander punt was de heer Biesheuvel actief. Hij is met een amendement gekomen om de algemene maatregelen van bestuur, die betrekking hebben op het fokken, kweken, vangen en broeden van produkten achteraf bij wet te bekrachtigen. Aanvankelijk wilde minister Mansholt deze zaken afdoen met het uitvoerdigen van ministeriële beschikkingen. Daarvan is hij later terug gekomen. De bewindsman begreep dat het uitvoerdigen van algemene maatregelen van be-

stuur voor deze belangrijke zaken noodzakelijk was. De heer Biesheuvel is met zijn amendement een stapje verder gegaan. De algemene maatregelen van bestuur zullen achteraf bij wet bekrachtigd moeten worden. Minister Mansholt vreesde dat daardoor rechtsonzekerheid zou gaan ontstaan. Naar zijn mening zou er een vacuum worden geschapen tussen de tijd dat de A.M.v.B. is uitgevaardigd en dat de wet is bekrachtigd. Maar dit verweer heeft de bewindsman laten vallen. Terecht, want de A.M.v.B. zullen worden uitgevaardigd voor minder „beweeglijke” regelingen. De noodzakelijke slagvaardigheid in het landbouwbeleid komt dus niet in gedrang. Algemene maatregelen van bestuur zullen worden uitgevaardigd als er verschil van mening is met de bedrijfslichamen, in het kader van de bedrijfspolitiek en als er geen bedrijfslichamen zijn. Dit zijn dermate belangrijke zaken, dat een effectieve controle van de Staten-Generaal geboden is. En nu kan de heer Vondeling minister Mansholt wel nazeggen dat de Kamer talloze andere middelen heeft om het regeringsbeleid te controleren, het valt niet te loochenen dat het debat aan de hand van een wetsontwerp het meest effectieve middel is. Daarom juichen we het toe dat de heer Biesheuvel zijn amendement tot het eind toe heeft gehandhaafd.

**W**IJ behoren niet tot de mensen, die in overheidsbezuiniging de oplossing zien voor alle moeilijkheden.

Zo kan men er naar onze mening verschillend over denken of men van de overheid kan eisen dat zij zowel wat beperking van de afschaffing van de melksubsidie betreft, als ten aanzien van het toekennen van een hogere vergoeding van de eigenaarslasten voor de boer, waarmee in totaal f 110.000.000 gemoeid zijn, zoveel bezuinigd dat deze hogere uitgaven daarmee worden gedekt.

Maar over één ding zijn wij het allen eens: de overheid dient zich in deze tijd bijzonder te beperken.

In verband hiermede herinneren wij aan hetgeen Per Jacobson, een van de directeuren van het Internationale Monetair Fonds, deze week in New York verklaarde.

Hij zei dat er drie voorwaarden zijn voor een doelmatige bestrijding van de inflatie die zich thans overal ter wereld voordoet.

- Ten eerste moet er een gezonde krediet-politiek worden gevoerd waarbij de rente niet al te sterk mag stijgen.
- Ten tweede moet het kopen van gebruiksgoederen worden afgeremd, hetgeen gepaard dient te gaan met het voorkomen van uitzonderlijke loonsverhogingen.
- Ten derde moeten de regeringen hun eigen uitgaven zoveel mogelijk besnoeien. De eis van bezuiniging in de overheidssector wordt dus niet alleen in Nederland gesteld.

De Anti-Revolutionaire fractie in de Tweede Kamer heeft dus deze eis terecht gesteld.

Het komt ons voor dat er al veel gewonnen zou zijn als het Nederlandse kabinet er in slaagde de normale aanwas van de staatsuitgaven, waarvoor wij elk jaar staan, op te vangen met interne bezuinigingen.

Wanneer dit een paar jaar lang zou worden volgehouden, zou de bijdrage van de overheid in de bestrijding van de inflatie meer dan voldoende kunnen worden geacht.

## Het gaat om het behoud van:

# GEZOND GELD

Het huidige kabinet zal hierop de komende jaren moeten mikken.

**E**R ZIJN berichten in de pers dat de drie vakverbonden een nota hebben ingediend bij de looncommissie van de Stichting van de Arbeid, waarin als compensatie voor een eventuele huurverhoging van 25% op 1 juli aanstaande een loonsverhoging van 4 à 5% noodzakelijk zou worden geacht.

In het rapport van de Sociaal Economische Raad over de beperking van de bestedingen wordt berekend dat een dergelijke huurverhoging volledig met een loonsverhoging moet worden gecompenseerd.

De Sociaal Economische Raad komt dan tot een looncompensatie van 2%. Werkgevers- en werknemersorganisaties hebben dit rapport aanvaard.

Het is mede op basis van dit percentage van 2% dat de werkgeversorganisaties er mee akkoord zijn gegaan, dat deze loonsverhoging niet wordt doorberekend in de prijzen.

Het ligt voor de hand dat zij bij een looneis van 4 à 5% zullen stellen, dat deze moet worden doorberekend.

Dat doorberekenen is thans echter bijzonder gevaarlijk. Zij zet het loon- en prijsniveau in opwaartse beweging.

Ook hier zouden wij de waarschuwing van de Zweed Per Jacobson in herinnering willen brengen, namelijk dat er in een periode van dreigende inflatie gewaakt moet worden voor uitzonderlijke loonsverhogingen.

Het spreekt vanzelf dat ook het Nederlandse kabinet niet akkoord zal gaan met deze ontwikkeling. De ministers hebben de zaken wat dit betreft tijdens het jongste bestedingsdebat in de Tweede Kamer duidelijk gesteld. In de Gids van het Christelijk Nationaal Vakver-

bond van deze week komt men tot een percentage van 3 à 3½% loonsverhoging als compensatie van de huurverhoging.

Daarbij wordt uitgegaan van de overweging dat het verschil in uurloon tussen de eerste en vijfde gemeenteklasse 10 cent per uur bedraagt en dat dit verschil moet worden gehandhaafd.

Dit laatste maakt het echter noodzakelijk dat de loonsverhoging in de laagste gemeenteklasse hoger wordt dan 2 à 3%.

Wij willen ons in het debat over de cijfers niet mengen, doch constateren slechts een duidelijk verschil met het S.E.R.-rapport waarvoor de werknemersorganisaties eveneens de verantwoordelijkheid op zich genomen hebben.

De schrijver in de Gids beseft dit blijkbaar zelf reeds, want hij merkt op dat het wel moeilijk zal zijn om overeenstemming te bereiken over een looncompensatie van 3 à 3½%.

Hij ziet echter een uitweg name-

lijk een halvering van de huurverhoging tot 12½%.

Dat voorkomt volgens hem „een sterke verhoging van het loonpeil, die juist nu hoogstwaarschijnlijk gevolgen zal hebben voor het prijspeil”, en bovendien zou volgens hem voorlopig de blokkering van de helft van de 25% huurverhoging van de baan zijn.

Blijkbaar wil de schrijver van de Gids de 2% loonsverhoging bij 12½% huurverhoging handhaven.

Deze oplossing heeft zeer zeker redelijke kanten maar wij twijfelen er aan of zij binnen het vlak ligt van de politieke mogelijkheden, gezien de afspraken die tijdens de kabinetsformatie en in de S.E.R. zijn gemaakt. Maar over deze problematiek willen wij het thans niet hebben.

Voor het ogenblik waarschuwen wij tegen het doen van ondoordachte experimenten op het gebied van lonen en prijzen.

Het grote gevaar is de inflatie en de vermindering van de koopkracht van het geld.

### \* \* P.v.d.A. \* \* contra N.V.V.

De bevordering van de zondagsrust is voor de socialisten een zaak, waarmee zij wel heel eigenaardig omspringen. In de laatste vergadering van de Haagse gemeenteraad is dit weer ondubbelzinnig gebleken.

De A.N.W.B., die in de Haagse Hout- en rusthallen een tentoonstelling organiseert, had het gemeentebestuur gevraagd op deze expositie zondagsverkoop toe te staan. Ondanks het feit, dat verschillende instanties, o.w. de bij het C.N.V., de K.A.B. en het N.V.V. aangesloten organisaties, alsmede de raadscommissie een afwijzend advies uitbrachten, kwam de meerderheid van B. en W. toch met een voorstel bij de raad om de gevraagde zondagsverkoop wel toe te staan.

Wie nu gedacht zou hebben, dat de P.v.d.A.-raadsleden zich achter de bij het N.V.V. georganiseerde winkelbedienden zouden scharen, heeft zich vergist. Met het argument, dat „de sabbath er voor de mens en de mens niet voor de

sabbath is” lieten de P.v.d.A.-raadsleden hun politieke geestverwanten van de N.V.V.-organisatie in de steek.

Een voorstel van het a.r.-gemeenteraadslid, de heer Jac. Dubbeldam om de zondagsverkoop niet toe te staan, werd mede door de P.v.d.A.-fractie verworpen. Een houding, welke de Haagse redactie van „Het Vrije Volk” trachtte goed te praten door de N.V.V.'ers te verwijten, dat zij geen open oog zouden hebben gehad voor het sociaal-toerisme.

In de praktijk ziet men steeds, dat de P.v.d.A.-vertegenwoordigers in de openbare lichamen cp geen enkele wijze rekening willen houden met de principiële en maatschappelijke gevoelens van andersdenkenden. Dit gebeurt, wanneer er onderwijsvraagstukken aan de orde komen, maar ook bij het nemen van een beslissing over een zondagsverkoop. Zelfs de sociale overwegingen, die een N.V.V.-organisatie naar voren brengt om deze zondagsverkoop niet toe te staan, worden van tafel geschoven.

En dan durft men nog te beweren, dat een ieder zich in de P.v.d.A. thuis kan voelen, omdat men in deze partij zo eensgezind zou zijn.

# Overheid en wandversieringen

**W**IE in de toekomst een schilderij koopt moet niet verbaasd kijken wanneer hij slechts een deel van de prijs behoeft te betalen. Er gaan namelijk serieuze stemmen op in den lande om de overheid een belangrijke subsidie te laten verlenen op de aankoop van schilderstukken. Zo gaan we het dan misschien beleven dat het Rijk meebetaalt aan de wandversieringen boven de schoorsteenmantels. „Wel ja, waarom niet”, zal de veelgeplaaide belastingbetaler verzuchten. En menige vaderlander zal zich toch wel eugen verontrust afvragen of dit cadeautjesachtig subsidie-idee nu wel strookt met de door hem gehuldigde opvattingen inzake de taak van de overheid.

De stem die voor subsidie op schilderijen pleit is niet de eerste de beste. Het idee is gelanceerd door het Prins Bernhardfonds, dat een commissie over deze materie heeft laten rapporteren.

De gedachte die erachter zit is dat de kunstvorm welke Nederland over de gehele wereld bekend maakte als „schilderland” behouden moet blijven en dat het ook uit smalle beurzen mogelijk moet zijn een goed schilderstuk te betalen.

Met de schilderkunst in ons land is het namelijk niet zo best gesteld. Slechts een betrekkelijk klein deel van de bevolking koopt schilderijen bij de vaderlandse kunstenaars en de koopkracht van dat kleine deel, dat vroeger een „maecenaatsfunctie” ver-



fulde is in de loop der tijden aanzienlijk verzwakt. De koopkracht van het vroeger minder draagkrachtige deel nam weliswaar toe, doch de schilderkunst merkte hiervan niet zoveel.

Een onderzoek van het Prins Bernhardfonds enkele jaren geleden wees uit, dat van de honderd kunstschilders er slechts veertien een inkomen hebben uit artistieke arbeid dat ho-

ger ligt dan 2000 gulden. En van die honderd bleven zelfs 63 kunstenaars beneden de 1000 gulden.

Toen de rijke burgergroep niet meer in staat bleek kunstvormen als muziek en toneel te financieren, zorgde de overheid voor subsidie. In feite krijgt nu iedereen die een toegangsbewijs koopt voor b.v. een concert van het concertgebouworkest enkele guldens toeslag omdat het bij kostprijsberekening van het concert voor slechts een enkeling mogelijk zou zijn van de muziek te genieten.

Dit idee wil het Prins Bernhardfonds nu ook uitgewerkt zien voor de vrije schilderkunst. Het rapport geeft toe, dat een subsidieregeling voor deze kunstvorm veel moeilijker te vinden is, maar een voorstel in grote trekken wil de commissie dan toch doen. Een college van deskundigen en schilders moet uitmaken welk werk voor subsidie in aanmerking komt en in welke prijsklasse. Hoe duurder de schilderijen hoe minder de subsidie is de gedachte die men uitgewerkt wil zien.

De koper moet zich verplichten het werk minstens vijf jaar in zijn bezit te houden, opdat voorkomen worde dat handige lieden de subsidie in eigen zak steken, door het stuk direct weer op de markt te brengen. Verder mag per persoon slechts een bepaald aantal schilderijen voor een bepaalde maximale prijs in een zekere periode worden gekocht. Om dit alles te controleren is er een administratie nodig,

waarin o.m. een „museumbeschrijving” van de stukken is opgenomen.

In Delft en Alkmaar zijn reeds proeven genomen. Op verkooptentoonstellingen werd tien tot zelfs zestig procent overheidssubsidie gegeven.

Argumenten welke de commissie aanvoert voor subsidiëring zijn o.m. dat de overheid de politiek van koopkrachtoverdracht in feite reeds t.a.v. verschillende kunstvormen bedrijft en dat het juist de politiek van besturing van de verdeling van de nationale welvaart is geweest welke de schilderkunst de steun van een kleine groep rijke burgers deed ontvallen. De gevolgen van deze politiek, die op verschillende terreinen zegenrijk werkte is met name voor de schilderkunst desastreus geweest, aldus het rapport. De commissie spreekt dan ook van een verplichting tot het nemen van correctieve maatregelen.

Dat in feite een stuk blijvend bezit door de overheid aan een particulier persoon wordt overgedragen, acht de commissie geen bezwaar. Zij verwijst naar de premiëregeling voor het bouwen van een huis waar precies hetzelfde gebeurt.

Het blijkt tenslotte niet de bedoeling van het Prins Bernhardfonds te zijn de wanden van de huiskamers der 2.500.000 Nederlandse gezinnen alle van goede schilderijen te voorzien. „Er zouden geen schilders genoeg zijn”, merkt men nuchter op.

B. VAN KAAM

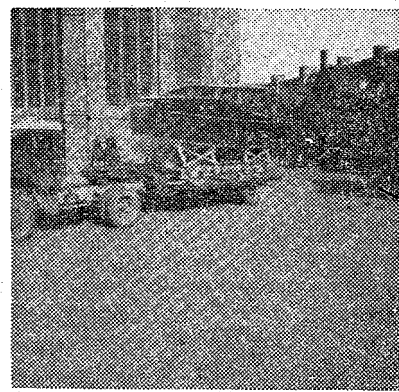
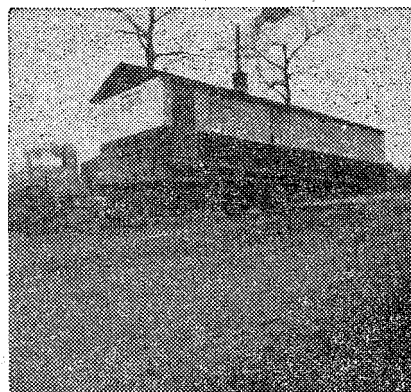
## Nederlandse bedrijven in woord en beeld

### Een boeiend bedrijf: TRANSPORT over de gehele wereld

Vijf en zeventig jaar geleden reed de grootvader van de heer J. Bongers dagelijks op de postkoets van Arnhem naar Utrecht. En wat de grootvader in het klein deed, doet de kleinzoon nu in het groot. Het nationale en internationale verhuis- en verpakkingsbedrijf van de firma J. Bongers te Wageningen houdt zich al bijna veertig jaar bezig met het verrichten van alle mogelijke (en ook wel eens onmogelijke) transporten. Op het kantoor in Wageningen ligt een hele stapel dankbetuigingen van mensen van allerlei rang en beroep. Het is misschien wel aardig te vermelden dat over de laatste drie jaar verhuizingen werden uitgevoerd voor 208 onderwijzers, 1100 emigranten, 510 landbouwkundige ingenieurs, 151 politieagenten, 38 artsen en dierenartsen, 64 dominees, 9 pastoors en kapelaans, 903 landbouwkundige studenten, 18 post-directeuren en nog talrijke andere personen. Toen burgemeester Klaassens van Wageningen benoemd werd tot gouverneur van Suriname liet hij zijn verhuizing door Bongers (tot volle tevredenheid uitvoeren.



Naar alle landen zwermen de eigen wagens van Bongers uit: Zweden (tot hoven de Poolcirkel), Finland, Madrid en Barcelona, Noorwegen, Frankrijk, Oostenrijk en Zwitserland om een greep uit de laatste jaren te doen. Expedities naar alle werelddelen worden verzorgd. Emigrantentransporten worden van a tot z in orde gemaakt. Vier wagens, twaalf speciaal opgeleide mensen, 900 pakkisten, 300 pakdekens, ruime droge bergplaatsen voor inboedels, pakkamers voor overzeeverpakking en alles wat verder maar nodig is staat ter beschikking van de cliënten. En... wilt U geen last van een verhuizing hebben, welnu dan gaat U een paar dagen met vakantie, U geeft de sleutel van het oude en het nieuwe huis aan Bongers en deze maakt alles keurig voor U in orde.



**H**ET transporteren van goederen lijkt zo eenvoudig... je laadt de goederen in een auto, een trein of een boot en de zaak is klaar. Ja, dat denkt een leek maar zo eenvoudig is het niet. Het vervoerbedrijf vereist een grote dosis vakkenis en een ruime ervaring. Neem alleen maar een gewone verhuizing, wat komt daar allemaal al niet bij kijken. De meubelen moeten mee, maar ook het kanariepietje, kostbare schilderijen, glaswerk en ja de poes kan men toch ook niet achterlaten. En dan de piano waar iedereen zo zuinig op is. Een klein ongelukje kan het kostbare instrument geheel bederven.

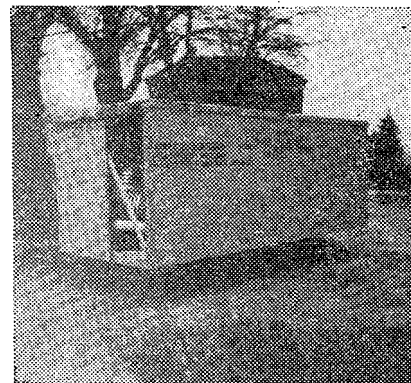
Wist u, dat de douane in Australië uw beddegoed kan vernietigen als de matrassen gevuld zijn met verboden ulingen? En dat de Canadese spoorwegen een kist langer dan een bepaalde maat berekenen als 1800 kg., ook al weegt hij maar 500 of 800 kg.? Zo zijn er duizend kleine dingen die u niet weet en die u voor onaangename verrassingen kunnen plaatsen bij aankomst in uw nieuwe vaderland. Het is daarom noodzakelijk u tot een vertrouwd adres te wenden, waardoor u de zekerheid hebt dat beschadiging van uw bagage wordt voorkomen.

### BONGERS lacht om iedere vracht

Een binnenlandse verhuizing kan nog worden overzien, maar weet u de weg in het buitenland? Onze emigranten weten er van mee te praten, welke moeilijkheden dan opduiken!

Wendt u daarom tot Bongers in Wageningen en u hebt de zekerheid, dat aan het inpakken van uw bezittingen de meeste zorg wordt besteed. Voor serviesgoed en andere breekbare waar wordt een extra stevige verpakking gekozen. De voordeligste methode van vervoer wordt voor u uitgestippeld en alle formaliteiten worden voor u vervuld.

Uit bijgaande foto's blijkt dat geen opdracht te moeilijk is. Voor elk vervoer heeft men een speciale methode. Wilt u een geheel huis vervoeren? Het kan. Een auto, een boot... hij wordt door Bongers getransporteerd naar elke plaats waar u hem maar hebben wilt. Ja, zelfs de standbeelden op de viaducten in Eindhoven werden door hem vervoerd en geplaatst. Graag — en zonder enige verplichting — zal hij u volledig inlichten over elke verhuizing en elke expeditie, die u wilt hebben uitgevoerd. De kortste weg, de veiligste weg, de voordeligste weg wordt u gewezen door de firma J. Bongers te Wageningen.



**J. BONGERS**  
Lawickse Allee 88  
WAGENINGEN

TELEFOON 08370-2725  
Na zes uur -3100

- ★ Verhuizingen en transporten in binnen- en buitenland
- ★ Verpakking en verzending voor overzee
- ★ Ruime droge bergplaats voor inboedels.
- ★ Dienstverrichting
- ★ Piano's takelen onder garantie
- ★ Moeilijk vervoer



**N.V. Houthandel  
ARENDSSEN**  
Luttelepoortstraat 52  
Telefoon K 8410-2109 — Harderwijk

**SERRES  
EN WARENHUIZENBOUW  
N.V. AANNEMERSBEDRIJF**  
**Boers en Vrijland**  
Tel. K 1748-745 en 746  
Postbus 30, 's-GRAVENZANDE

**SCHEEPSBOUWWERVEN**  
**A. VUYK  
& ZONEN**  
CAPELLE AAN DE IJSSEL  
Nieuwbouw en reparatie  
Telefoon Rotterdam 113333 (K 1800)

**Verplaatsbare houten  
gebouwen**  
Directie- en schaftkieten  
Noodwoningen, -scholen  
en -kerken  
Directie- en schaft-  
wagens  
etc.  
**HANBO  
HARDINXVELD**  
Tel. 41 Neder-Hardinxveld

**AANNEMERSBEDRIJF**  
**Gebrs. Hakkers**  
\* Handel in rijsmaterialen,  
riet en teen  
\* Rietmattenfabriek  
\* Hoepelmakerijen  
**WERKENDAM**  
Telefoon 14

**Firma JAN DE MIL**  
**HARDINXVELD - GIJSSSENDAM**  
Aannemers van  
**OEVERVEDIGINGSWERKEN**  
**GRONDHOUTHANDEL**  
**HOEPELMAKERIJ**  
TEL No. 56 NED HARDINXVELD

**VAN LEEUWEN BUIZEN  
ZWIJNDRECHT**

**Firma  
C. Vermeer en Zoon's**  
Fabrieken voor gebogen hout  
Tel. K 1894-1230 - Ouderkerk a/d IJssel  
**Ronde en ovale tafelanden**  
Gebogen regels voor stoelen en fauteuils,  
armleggers, kappen, regels, stijlen enz.

**LAAT UW BUITENVERFWERK  
NIET AFBRANDEN!**  
HET ONBRANDBARE  
AFBIJTMIDDEL TOKION O.B.  
WERKT VLUGGER EN  
SLUIT BRANDGEVAAR UIT!  
GOEDGEKEURD DOOR  
GEMEENTE AMSTERDAM  
LAK EN VERNISFABRIEKEN  
WED. BOONSTOPPEL & ZN - N.V. WADDINXVEEN

# Mensen zoeken hun weg

Vervolgverhaal door **DINGENANT RIETZANGER**

Spoedig begon Heijboer over de oorlogskansen te praten, doch Jasper gaf hem geen antwoord. Tenslotte gaf de infanterist het maar op; Heijboer sloot de ogen en dutte in.

Het was een moeilijke rit door de nacht. Jasper werd tientallen keren tot stoppen gedwongen door soldaten in militaire politie. Die hadden klaarblijkelijk de opdracht gekregen om alle voertuigen te controleren. Het was al dag toen zij bij Delft kwamen.

„Laat mij nu maar weer achter het stuur zitten,” zei Heijboer. „Per slot van zaken heb ik de opdracht gekregen, deze wagen naar Delft te rijden.”

Zwijgend bracht Jasper de auto tot stilstand; Heijboer kroop weer achter het stuur.

„Ik rij maar naar de grote Markt,” vond Heijboer.

„Je doet maar.”

Geen seconde later werden ze door leden van de marechaussee gedwongen om te stoppen. Toen ze hadden verteld, van welk onderdeel ze waren en waar ze vandaan kwamen, kregen ze opdracht, naar de Oude Delft te rijden en zich daar te melden in een oude kazerne.

Zover kwam het echter niet, want een paar honderd meter verder nam Heijboer een bocht niet kort genoeg. Hij ramde een onbeheerd staande handwagen en reed vervolgens tegen de gevel van een manufacturenzaakje aan. Ze kwamen er allebei zonder een schrammetje af, maar de auto was zwaar beschadigd. Er was een voorband gesprongen en ze konden dus niet verder rijden.

Jasper stapte uit.

„Tabé!” zei hij. Hij liep weg en liet Heijboer aan zijn lot over. Jasper voelde, dat hij er verkeerd aan deed om zich niet meer om de soldaat of de auto te bekommeren. Maar inwendig had hij er plezier over, dat Simon brokken gemaakt had.

Na veel vragen en zoeken vond Jasper zijn kapitein in een kazerne waarvan het praatje ging, dat het gebouw sedert de vorige wereldoorlog niet meer gebruikt was voor legering van manschappen. Het was een verschrikkelijk oud gebouw, waarin het stof van verscheidene eeuwen scheen te zijn opgehoopt.

Jasper meldde zich bij kapitein Elander en vertelde zijn wedervaren.

„Ga het melden bij de luitenant van materieel,” zei kapitein Elander. „Maak van de gelegenheid gebruik om hem te bewegen, jou aan te stellen tot chauffeur.”

Toen de luit hoorde, dat Heijboer brokken gemaakt had, werd hij woest.

„Had jij maar gereden!”

„Heijboer had de opdracht, luit. Ik moest immers wachten op de goedkeuring.....”

„Ik stel me vandaag weer in verbinding met Haarlem. Er moeten auto's komen voor de foeragering van de troep. Blijf in de kazerne in de buurt van de wacht. Je moet je gereed houden, want zodra ik toestemming heb, moet je er per vrachtauto op uit!”

„Jawel, luit.”

Kapitein Elander had stro nodig voor de legering van de mannen van zijn compagnie. Hij had gamellen nodig, want het eten zou in een ander gebouw gereedgemaakt worden. Hij had dus een vrachtauto nodig. Hij verstond zich met de bataljonscommandant, doch die had het druk met allerlei noodzakelijke besprekingen met de garnizoenscommandant en de burgerlijke overheid van Delft. Toen ging kapitein Elander zelf maar aan de slag. Binnen een kwartier had hij twee auto's gevorderd op een bewijsje, dat hij de sergeant-administrateur had laten schrijven en afstempelen. Toen was het ook kapitein Elander, die Jasper bombardeerde tot chauffeur van de compagnie. Jasper moest een auto halen, het was een hijgend beestje van een aardappelhandelaar.

Het optreden van kapitein Elander bleek niet de goedkeuring te kunnen wegdragen van de officier van materieel, doch daarvan bleef Jasper volmaakt onschuldig. Dat moesten ze maar uitvechten op hoger niveau. Eindelijk was hij bestuurder van een auto!

In de vroege ochtend van de volgende dag brak de oorlog uit. Jasper reed ten behoeve van de vierde compagnie kras en kras door Delft. Nu eens moest hij etensgamellen halen, dan weer moest hij munitie ophalen, een andere keer moest hij gehelmde en bewapende soldaten naar De Hoorn buiten Delft brengen.

Drie dagen en nachten kwam hij niet uit de kleren. Hij had blauwe wallen onder de ogen, zijn ongeschoren gezicht zag er niet aantrekkelijk uit. Soms dacht hij: — Nu moest Suus me eens zien..... Er werd hier en daar geschoten, hoe zou het met Suus zijn?

Kapitein Elander was best over hem te spreken.

„Jij bent een chauffeur van het zuiverste water, Langeveld,” prees hij.

Jasper vervoerde van alles — zelfs gewondgeraakte militairen transporteerde hij naar het ziekenhuis. Later moest hij gevangen genomen Duitse soldaten vervoeren. „Goedkope roodster”, stond op de klep van de auto geschilderd.

Jasper had er maandenlang de kantjes afgelopen, vergeefs wachtend op zijn aanstelling tot chauffeur. Nu was hij chauffeur; hij deed voortreffelijk zijn werk. Niets was hem te veel. Hij dacht niet meer aan Simon Heijboer. — Oorlog, oorlog, 't gaat om ons land, dacht hij telkens.

Er sneuvelden soldaten van het bataljon, maar Jasper kwam er goed doorheen, ofschoon op de Haagweg zijn auto werd beschoten door een laag overvliegend Duits vliegtuig. De voorruit werd versplinterd, maar Jasper kreeg geen schrammetje.

Toen was het afgelopen. Nederland capituleert, werd gezegd. Jasper kon het aanvankelijk niet geloven, maar toen kapitein Elander met tranen in de ogen vertelde, dat het inderdaad waar was, kwam ook bij Jasper een brok in de keel.

Hij keerde terug in de oude kazerne. Daar hoorde hij van soldaten, dat de bulderbas de vijf oorlogsdagen vrijwel ononderbroken had doorgebracht in een kelder van een gebouw van de Technische hogeschool. Het verwonderde Jasper in 't geheel niet. De bulderbas scheen gezegd te hebben, dat hij over zeven jaar zijn pensioen zou krijgen en dat hij dus niet van plan was zich te laten doodschieten.

Twee dagen later kwam de luitenant van materieel in de oude kazerne om Jasper mede te delen, dat er bericht binnen-

gekomen was, dat Jasper Langeveld kon worden aangesteld tot bestuurder van een bij het bataljon in gebruik zijnde vrachtauto.

„Dank u, luit,” zei Jasper grimmig. „Ze zijn er vroeg mee.”

Vier dagen naderhand keerde Jasper voorgoed naar huis terug. Bij de afmelding waren er nog even moeilijkheden, want hij behoorde niet tot de vierde compagnie infanterie van het depôtbataljon, hoewel hij wel in de sterkte van deze compagnie opgenomen was. Maar de administrateur zei vaderlijk:

„Ga maar gauw naar moeder, jongen. Je was maandenlang een wandelende administratieve vergissing, je zwaait ook af als een administratieve vergissing. Het doet er nu allemaal niets meer toe. Wees blij, dat je 't leven hebt. We zijn verloren en verkocht en er is niets aan te doen.”

Jasper nam afscheid van kapitein Elander. De kapitein was bijzonder hartelijk.

„U hebt me altijd geholpen, kapitein,” zei Jasper dankbaar.

„Nee, jou niet alleen, Langeveld..... ik heb iedereen willen helpen. We verkeerden allemaal in dezelfde vervelende situatie: We waren weggehaald uit het vrije burgerleven en we waren in ons hart helemaal geen soldaat, maar ik het geprobeerd om er van te maken wat er van te maken was. Het ga je goed, chauffeur Langeveld.”

## HOOFDSTUK III

Toen Jasper Langeveld teruggekeerd was in de kleine stad waar hij geboren en getogen was, hoorde hij van anderen, dat Simon Heijboer zich tijdens de oorlogsdagen ontpopt had als een nationaal-socialist.

Jasper verbaasde zich niet over dit nieuws; hij had altijd al gedacht, dat Heijboer niet zuiver op de graat was. Zijn uitlatingen over de oorlogskansen hadden duidelijk in die richting gewezen.

Suus Blom, die dolblij was dat Jasper teruggekeerd was, vertrouwde hem toe, dat zij gedurende de blauwe maandag dat zij omgang met Simon gehad had, juist hierover meermalen onenigheid gehad hadden. Simon had over de Duitsers geen kwaad woord willen horen en Hitler had hij een flinke kerel gevonden, die meer presteerde dan alle andere wereldgroten bij elkaar.

Jasper vertelde haar, hoe hij in de nacht, voorafgaande aan de oorlogsdagen, met Simon per vrachtauto naar Delft gegaan was en hoe Heijboer nauwelijks de auto op de weg had kunnen houden.

„Als hij nu maar niet gebelgd op je is,” zei Suus ongerust. „Want Simon is er zó een dat hij nooit iets vergeten kan. En als hij iemand niet kan uitstaan, zal hij altijd op zijn tellen passen om zo iemand onaangenaamheden te bezorgen.”

Jasper haalde er de schouders over op.

„Er moet heel wat gebeuren eer ik van Heijboer bang zal worden,” verzekerde hij. „Ik heb alleen maar verachting voor hem, anders niets.”

Vier dagen later kwam Jasper op straat Heijboer tegen. Hij deed alsof hij hem niet zag; maar een blik werpend in een etalage, zag hij in de spiegeling van de glasruit dat Simon naar hem liep om te kijken.

Nauwelijks een week later trof hij hem aan in de kleine hal van het postkantoor. Heijboer stapte op Jasper toe en vroeg, of hij niet blij was, gedemobiliseerd te zijn.

„Natuurlijk ben ik blij,” antwoordde Jasper. „Ik ben liever burger dan militair. Maar we zitten er nu lelijk onder.”

„Er onder? Laten we blij zijn, dat Duitsland ons beschermen wil! Als de Engelsen het hier voor het zeggen zouden krijgen, waren we nog niet gelukkig. Ben je vergeten, dat de Britten in de Afrikaanse boerenoorlog de concentratiekampen uitgevonden hebben? We mogen dank je zeggen, dat het genie Hitler ons beveiligen wil!”

Jasper werd giftig.

„Ben jij van dié richting?” vroeg hij schamper. „Ik had gedacht, dat je iets meer verstand zou hebben.”

„Wacht maar, Langeveld, we spreken elkaar nader, mannetje!”

Jasper was naar een loket gelopen en had niet meer naar Heijboer omgekeken.

Hij vertelde niet aan Suus, dat hij Heijboer gesproken had. Zij zou er zich nodeloos zorgen over maken. Maar drie dagen later vertelde zij hem, dat zij Heijboer in een uniform op straat had zien lopen.

„Welk uniform?”

„Dat van de N.S.B., natuurlijk!”

„Als ik hem tegenkom, zal ik hem zeggen dat hij gek is. En of hij wel weet, dat hij een verrader van zijn land is.”

Suus waarschuwde hem, dat vooral niet te doen. Hij zou er vast en zeker narigheid door krijgen, want hij moest goed begrijpen, dat de N.S.B.-ers nu alles te zeggen hadden. Zij wist ook te vertellen, dat op straat een man door de N.S.B.-ers geslagen was, omdat hij opzettelijk een andere kant uitgekeken had toen een troepje navolgers van Mussert in uniform voorbij gemarcheerd was.

Jasper stelde haar opnieuw gerust. Maar van dit ogenblik af leefde bij Suus Blom toch steeds de vrees, dat Jasper en Simon in conflict zouden komen. Dan zou Simon Heijboer aan het langste eind trekken, omdat hij N.S.B.-er was. Zij meende, dat er bij Simon jaloersheid leefde tegenover Jasper. Zij had hem, na een paar maanden met Simon verkering gehad te hebben, de bons gegeven. Kort daarop was Jasper in haar leven gekomen..... Simon Heijboer had het niet kunnen verkroppen, dat zij hem niet wilde. Hij had haar dikwijls aangesproken en haar gesmeekt, het nog eens met hem te willen proberen, want hij hield van haar. Ja, bij Simon zou er stellig een wrok zitten tegen Jasper en zij was bang, dat hieruit nare gevolgen zouden voortvloeien. Temeer omdat Simon nu openlijk de kant van de N.S.B. en dus van de Duitsers gekozen had, terwijl Jasper niets van de bezetters moest hebben en een hartgrondige afkeer had van de partij van Mussert.

Het stadje was klein. De meeste inwoners kenden elkaar wel zo'n beetje. Iedereen wist vrijwel van iedereen, welke politieke overtuiging men toegedaan was. De N.S.B. had in het stadje slechts een handjevol aanhangers. Men kende ze op de prik en men probeerde hen onschadelijk te maken. Zo werd iemand, die ook tot de nieuwe orde behoorde, met op één na algemene stemmen uit het schoolbestuur gewipt. Op deze wijze hoopte men de samenleving zoveel mogelijk van vreemde smetten vrij te houden. (Wordt vervolgd).

# Arjos-nieuws

## De nieuwe schetsenbundel

DE verkoop van de nieuwe Arjos-schetsenbundel loopt vlot. Dit nieuwe bundeltje met een zevental schetsen blijkt dus in de smaak te vallen bij de clubs. En we raden degenen die nog van plan zijn om er één te kopen aan, dit spoedig te doen. Wanneer men direct f 0,75 op de postrekening van de Antirevolutionaire Partij nr. 89673 stort en daarbij vermeldt „schetsenbundel”, dan is men er zeker van dat het op de meest vlotte wijze in Uw bezit komt.

## Bezoek Junge Union aan Amsterdam

Op zaterdag 30 maart a.s. zal een groep van veertig personen, leden van de Junge Union uit Dortmund, een bezoek brengen aan Amsterdam. 's-Avonds om 8 uur wordt er een ontmoetingsavond georganiseerd in één der zalen van de Woestduinkerker die onder leiding zal staan van Mr. Boertien, voorzitter van het provinciaal verband van Noordholland. Tijdens deze bijeenkomst zal Mr. v. d. Burg uit Den Haag een causerie houden over de Nederlandse bijdrage aan de NAVO-strijdkrachten. De organisatie van deze avond berust bij het stedelijk verband van Amsterdam en wij twijfelen er niet aan dat deze buitenlandse gasten een goede ontvangst zal zijn bereid.

## Nieuwe clubs

DE actie tot het oprichten van nieuwe clubs gaat door. Geen enkele provincie laat zich onbetuigd. Natuurlijk zijn de mogelijkheden in het ene gewest groter dan in het andere, maar juist daarom is het zo verheugend dat uit alle delen van het land regelmatig pogingen worden ondernomen. Pogingen die ook wel eens zonder succes blijven, maar dat hindert niets. Het is al meer dan eens voorgekomen dat de situatie enige tijd later geheel gewijzigd was en de Arjos er wel kwam. Hoe vaker de naam „Arjos” in de plaatselijke samenleving wordt gehoord, hoe gemakkelijker men zaken kan doen. Bij alle pogingen is er slechts één devies: „volhouden!”

In Groningen kwam Wildervank onze rijen versterken. In samenwerking met de plaatselijke Chr. Gereformeerde en Gereformeerde predikant werd een avond belegd waar de heer Silvis het woord voerde. Het goede besluit was vlug genomen.

Vanuit het Sticht werkt men al geruime tijd in de Betuwe. Hoewel dit gedeelte van ons land meestentijds tot de provincie Gelderland wordt gerekend, is het in de kring van de Arjos een deel van Utrecht. De pogingen om in Geldermalsen een club op te richten zijn met succes bekroond. Een club met zeventien leden is wel een pracht succes voor deze plaats. En wellicht volgen er nog meer clubs in de Betuwe?

Diezelfde avond werden er meerdere activiteiten ondernomen. De Arjos te De Bilt hield een feestelijke vergadering waar Mr. van der Sluis sprak terwijl de heer Van Ruller in Amersfoort de Arjos-scharen toesprak tijdens een propaganda-bijeenkomst.

Ook Zuidholland levert weer een bouwsteen voor deze rubriek. Binnen het district Rotterdam werd weer een club opgericht en wel in Delfshaven. Het gaat daar prima in dat district!

En tenslotte nog nieuws uit Zeeland, nl. uit Vrouwenpolder. Ook daar een nieuwe Arjos, als gevolg van ondernomen activiteiten van het bestuur van het streekverband Walcheren. Het aantal leden is nog niet zo groot, maar de kansen op groei zijn aanwezig en die zullen wel uitgebuit worden door onze Zeeuwse Arjosvrienden.

18 MAART

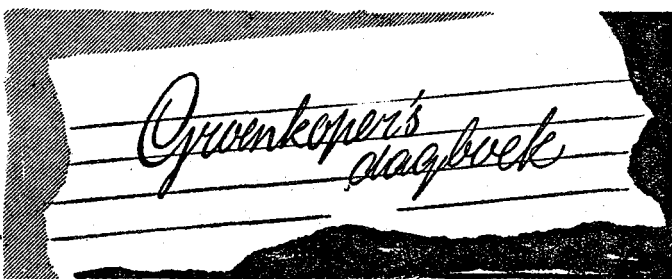
Nu ik een terugblik werp op de dagen gedurende welke ik met vakantie was merk ik pas hoe misbaar een mens is. Nauwelijks had ik mijn vermoeide hielen

gemaakt van een zekere Nicolaas Naarling nam mijn plaats in. En ik moet zeggen, op een voortreffelijke manier. Wel zeer heb ik mij geamuseerd met Naarlings gedachte, dat ik een middenstander zou zijn, die in groenten deed. Hoewel het denkbeeld, dat ik rentenier zou zijn, mij ook een verheugend ogenblik heeft bezorgd. Het vermoeden, dat ik tot de topfiguren zou behoren heeft mij tot schamens toe verlegen gemaakt, maar ik mag zo iets natuurlijk niet tegenspreken. Doch wilt u wel geloven, heer Nicolaas, nu gij toch mijn geheim hebt geraden, dat ik soms verlang een groenteboer te zijn of een rentenier. Want topfiguur te wzen is een drukkende last, vooral als men voor de voeten wordt geworpen, dat men financieel en anderszins in staat is om in maart met vakantie te gaan. Nu ben ik niet naar Majorca geweest, noch naar de Dolomieten. Doch als ik zou zeggen, dat ik voor de A.R.P. een studiereis heb gemaakt naar een OVERontwikkeld gebied, dan gelooft niemand mij. En dat laatste zou ik betreuren.

P.S. De fiscus heeft mij overigens wel belemmerd bij mijn pogingen uit te wijken. Doch ik heb beloofd, dat ik zou terugkomen en dat ik geen kwaad zou spreken van minister Hofstra. Hetgeen ik dan ook niet gedaan heb.

19 MAART

Wat is het overigens heerlijk een veertien dagen de wereld te laten. Geen kranten te lezen, geen radio te horen, niet op te bellen of gebeld te worden, geen televisie te zien. Slechts wat de Italianen noemen: dolce far niente, het heerlijk niets doen. En zijn er ongelukken gebeurd, terwijl ik weg was? Ik heb wel even nagedacht. Een mens moet wel eens nadenken, ook in zijn vakantie. Ik heb gedacht, als nu de he-



ren Nasser, mevrouw Meir, de bewoners van het Kremlin, van het Witte Huis, van Downingstraat 10, van het Plein e.a., nu ook eens een paar dagen niets zouden doen? Slechts rusten en zo nu en dan even nadenken, héél diep nadenken, maar niets doen, vooral niets doen.

Zou het er dan in de wereld niet veel beter uitzien? Reken maar van niet!

Bemerkt, dat de melk niet zo heet gedronken is als zij door het parlement en de regering op tafel is gezet. Zij — de melk — zal tijd genoeg hebben om af te koelen, want er zal minder vraag naar komen. En al die moties, ontkrachte en geen kans biedende, wat is er van terecht gekomen? Per slot van rekening is de gehele bestedingsnota voor kennisgeving aangenomen. Als topfiguur mag ik nu wel verklappen, dat ik daarom met een onbezwaard hart met vakantie ben gegaan.

Het waren anders wel spannende dagen. Dat heb ik wel begrepen, toen ik vandaag mijn „schade” inhaalde wat de politiek betreft.

Enige gemoederen waren wel vol, gezien de kleine incidenten, o.a. het misverstand tussen professor Zijlstra en drs. Korthals. Maar wat wilt u met kokende melk? Dan brandt men gauw de tong. In mijn lijfblad — dat mijn huisgenoten als een geestelijk kledingstuk iedere dag voor mij hadden weggelegd — las ik boven een en ander: „Einde zonder brokken”. En daarboven een advertentie: „Kiest de zonzijde.....”.

Dat, had ik toen net gedaan. Ik vond dat er veel meer zonzijde moet gekozen worden. Als ik iemand zou vinden, die Zonzijde zou he-

ten en hij of zij zou lid van de A.R.P. zijn en met gezond verstand gezegend, dan zou ik hem of haar bij de verkiezingen nummer één stellen, in alle districten! Vooral als de verkiezingen in een sombere koude maand zouden worden gehouden.

Als ik de minister was geweest, had ik gezegd: „Visserij moet op eigen vinnen staan”, doch dr. Mansholt gebruikte het woord „benen”. Tegen de voorzitter van de Kamer zei de hij op een zeker ogenblik — „mijnheer de visser”. En dat allemaal bij de begroting van Landbouw... en Visserij. Ja, dat vergeet men nog wel eens, dat de heer Mansholt èn voor de boter èn voor de vis moet zorgen. Een hele verantwoordelijkheid. Boer en visser zijn menselijkerwijs gesproken in zijn handen. Om hem hangt de geur van de mest, maar ook die van de mossel, van de peterselie maar ook van de poot, van de bloemkool maar ook van de bot enz. enz. van vee tot vis, van landteelt tot zeebouw.....

Nu merk ik zelf, dat het lente is geworden, of zou het aan mijn schrijfmachine liggen?

De Eerste Kamer heeft de begroting van Oorlog en Marine aangenomen. Besnoeid wordt er niet verder, heeft de minister gezegd. Ik vind het altijd een beetje belachelijk, als ik tot de ontdekking kom, dat de communisten tegen die begrotingen zijn. Geen man en geen cent voor het Nederlandse leger, des te meer kansen heeft het Kremlin, denken zij zeker. De weer-

baarheidsgedachte, waarover de heer Algra had gesproken, moet bij ons volk leven, zeide Ir. Staf. Ja, ja. Maar daarop moet men toch niet te veel rekenen vind ik. Niet ieder draagt nu eenmaal de maarschalkstaf in z'n ransel. En om met blote handen tegen tanks te moeten vechten — indien dat nodig is — is wel haldhaftig, maar efficiënt is het niet. Het volksverzet blijft dus spontaan? Hopelijk komt het niet zo ver, dat het in actie treden moet!

Er zijn anders wat militairen beden ik me nu. Toen ik thuis kwam van vakantie kwam een groep van verlof terug. Dat was al een leger op zichzelf. Treinen vol. Soms vraag ik mij af, of er gedurende het weekeinde wel een leger in de kazerne aanwezig is.

Lezende over De Ruyter en over de De Ruyterherdenking verwonderde ik mij er over, dat de hoofdstad van ons land geen groot De Ruytermonument heeft. Het huis waar Bestevaer gewoon heeft op de Prins Hendrikkade, staat er nog. Naar de admiraal is wel een weg genoemd, die echter nu niet direct een heerlijke boulevard is. In het Rijksmuseum hangen zijn ketens en in de Nieuwe Kerk staat zijn praalgraf. Ik zou graag op het Prinsenhof een standbeeld van de grote vlootvoogd zien, altijd beter dan het pompje, dat er nu prijkt.

Nu moet ik helaas toegeven, dat Amsterdam niet rijk aan goede standbeelden is. Vondel staat verloren in het park. Alleen de dokwerker is groots. Ook Domela Nieuwenhuis is goed gebeeldhouwd. Maar naast deze beelden moeten ook nationale figuren kunnen staan. Het Hongaarse Debrecen heeft een standbeeld van De Ruyter. Vlissingen natuurlijk. Amsterdam niet, Rotterdam — de stad van zijn zeesoldaten — ook niet. Misschien over honderd jaar eens?

*William Groenkoper*

## KRYPTOGRAM

**Horizontaal:** 1. het is prettig luisteren naar het maken van rekenfouten; 5. restje van winnaar in de tuin; 8. Spaanse edelman offert met Frans goud zijn bloed voor een goede zaak; 9. breekbare Europeaan als kunstenaar; 11. advocate die de baas speelt; 12. achteraf bezien is dit eiland totaal verbrand; 14. slaapplek, die de rivier in haar bed houdt; 15. zoeken, dat uiteindelijk veel uren kost; 19. familielid in het binnenste van een oester; 22. koningin die vanuit Parijs over veel vrouwen regeert; 24. vindt U na 27 vert.; 26. laatste steunpunt voor de berooide; 28. afdeling, waarin Rie, de kat en ik in thuishoren; 29. gesloten poezie; 30. vrucht van kapitaal; 31. Dit Frans Ministertje komt U nog veel tegen.

**Verticaal:** 1. bijna 2 meter eindigt in een zucht; 2. lichaamsdeel aan 30 hor. verbonden tot „kapitalistje”; 3. altijd de beste? 4. kamperen in een onbewoond kippenhok; 5. specie als heelmiddel; 6. slaapbollesap dat U doet knikkebollen; 7. bargoens woord voor hotel de houten lepel; 10. een verwarde bas is in het kerkkoor; 13. groot voor de s; 14. zo gezond als een vogel; 16. door zijn voetenwerk bekende Fries; 17. expeditie die geld opbrengt; 18. gevoeligheid, die hooikoorts veroorzaakt; 20. bruine verfstof uit Umbrië; 21. soms kunt U 't vege lijf redden, door hier in te springen;

23. kattebelletje; 25. eetbare muziektakens; 27. Franse dandy.

12. filet; 14. raad; 15. karbonkel; 19. miserabel; 22. peen; 24. opaak; 26. permanent; 28. kandeeler; 29. pijama; 30. norit; 31. monstereen.

## Oplossing Kryptogram vorige week

**Horizontaal:** 1. mannequin; 5. mager; 8. degen; 9. remigrant; 11. saliemelk;

**Verticaal:** 1. Midas; 2. nagelkaal; 3. eenden; 4. uurwerk; 5. megafon; 6. graal; 7. rot; 10. moker; 13. talon; 14. rampokken; 16. Abe; 17. knevelaar; 18. frekwent; 20. beppe; 21. leraren; 23. lampet; 26. Abner; 27. traan.

1	2	3	4	5	6	7
8	9	10				
11				12		13
14			15	16		17
		18				
19			20	21		22
					23	
24	25		26			27
28					29	
30				31		

**SCHOOLMEUBELN**  
MEUBELINDUSTRIE ROTHUIZEN N.V. - EDE



# NEDERLANDSE GEDACHTEN

OFFICIEEL WEEKBLAD VAN DE ANTI-REVOLUTIONAIRE PARTIJ

## H-bom proeven en de kerken

De Raad van Kerken in Engeland heeft deze week een verklaring afgelegd, waarbij de proeven met de waterstofbom die Engeland binnenkort op Christmas Island in de Stille Oceaan zal houden werden veroordeeld.

Er werd een motie van afkeuring aangenomen met 334 stemmen voor, 32 stemmen tegen en 5 onthoudingen.

De Aartsbisschop van Canterbury, Dr. Fisher, geestelijk hoofd van de Anglicaanse Kerk verklaarde: „Ik geloof niet, dat er een enkele Christen is, die zich geen zorgen maakt over deze kwestie”.

Ook wij behoren tot de mensen, die zich ernstige zorgen maken over dit vraagstuk, maar wij betwijfelen zeer of het wel juist is, dat de Engelse Kerken van hun bezorgdheid dienen blijk te geven met een motie van afkeuring.

Men dient toch te beseffen, dat de verdediging van het Westen noodzakelijk is. De overheden dragen het zwaard niet tevergeefs. Zij hebben de plicht van Godswege hun opgelegd om het onrecht te keren en het boze te bestrijden. Op geen enkele wijze kan op grond van de H. Schrift worden gesteld, dat het zwaard van de Overheid geen kern-energetisch zwaard mag zijn.

Wel zijn er duidelijke aanwijzingen, dat de Overheden zich op de hoogte dienen te stellen van het wapengeweld, dat een eventuele vijand tegen haar in het veld kan brengen. Het uitzenden van verspieders past daarbij.

Dat Sowjet-Rusland een niets-ontziende vijand is, kan geen Engelse Kerk ontkennen. In diepste zin komt hier het goddeloze atheïsme naar voren, dat geen middel schuwt om het Westen op de knieën te brengen.

De H-bom dreigementen van Boelganin aan het adres van Noorwegen en Denemarken, het optreden in Hongarije en de oorlogszuchtige redevoeringen en daden van de Kremlinleiders laten geen twijfel toe.

Sowjet-Rusland stapelt de ene H-bom na de andere op om het Westen zo zeer de schrik op het lijf te jagen dat het zich tenslotte overgeeft.

Het Westen ziet zich gedwongen hetzelfde te doen, niet zo zeer om Sowjet-Rusland op de knieën te dwingen, maar om het van zijn plannen af te schrikken.

De bewapeningswedloop is niettemin een angstwekkende ontwikkeling, vooral wanneer vaststaat, dat daardoor een oorlog naderbij wordt gebracht, die de wereld aan apocalyptische verschrikkingen blootstelt.

Het is echter de plicht van de westelijke regeringen om deze bewapeningswedloop en deze H-bom-proeven voort te zetten, zolang Sowjet-Rusland haar oorlogszuchtige politiek voortzet en niet bereid is een ontwapeningsakkoord aan te gaan.

Deze zelfde westelijke regeringen zullen aan de andere kant telkens weer moeten trachten hierover met het Kremlin tot een gesprek te komen. Gelukkig hebben de Amerikaanse president

## AANSLAG

DE R.K. georganiseerde mijnwerkers hebben een conflict geforceerd, dat uitermate ernstig was in strekking en gevolgen.

Vooreerst om het karakter actie. Het héette een „langzaam-aan”-actie en het was praktisch een sit-down-staking. Waarbij het werk praktisch wordt gestaakt, waarbij men zelfs, ook via de Volkskrant, glorieert, dat alles stagneert of stil komt te liggen, maar waarbij men aanspraak op zijn garantieloon meent te behouden. Deze uit Frankrijk, uit communistische vakbonden afkomstige methode is *immoreel*. Zij wordt óók in Zuid-Limburg gesteund door de vakbeweging, die zich wel „neutraal” noemt, maar door „De Waarheid” wordt gestimuleerd. De steun van die zijde is *veelzeggend*.

De actie van de R.K. georganiseerde arbeiders en beamtten is te meer bedenkelijk, omdat zij werd ontketend tijdens de op normale wijze georganiseerde onderhandelingen. Een dergelijke vrijbuitertij maakt iedere eerlijk bedoelde onderhandeling onmogelijk. Want een vrije onderhandeling en een poging tot chantage kunnen niet samengaan. De organisaties, die niet aan zulk een chantage meedoen, worden op deze manier in een moeilijke positie gemanoeuvreed.

Haar leden hebben het zwaar. Vooral omdat de opzichters, de mannen, die de leiding hebben bij het ondergrondse werk, die een speciale verantwoordelijkheid hebben voor de veiligheid, in bepaalde gevallen de mannen van hun pijler tot groter langzaamheid hebben aangespoord. Want ook de R.K. organisatie van mijnbeambten deed aan de „langzaam-aan”-actie mee.

en de Engelse regeringsleiders hiervoor een open oog. Nog op de jongste conferentie van Bermuda hebben Eisenhower en Mac Millan zich tot Moskou gewend over het H-bom probleem.

Het zou ons juister zijn voorgekomen, wanneer de Engelse Kerken de wereld hadden opgeroepen tot gebed opdat de Almachtige de leiders van het Kremlin tot de vrede zonder H-bomproeven zou bekeren.

De Engelse premier Mac Millan verklaarde deze week in het Lager Huis, dat volgens de wetenschapsmensen de komende Engelse H-bom proeven op Christmas-Island de radioactiviteit in de dampkring niet zodanig zullen verhogen, dat het punt bereikt wordt, waarop zij schadelijk wordt voor mens en dier.

Deze mededeling is in zoverre geruststellend, dat geen directe schadelijke gevolgen zijn te verwachten. Maar het lijdt geen twijfel, dat onbeperkte proefnemingen van de Ver. Staten, Engeland, Sowjet-Rusland en eventueel van de andere landen spoedig het gevaarlijke punt naderbij kunnen brengen, waarbij mens en dier in hun bestaan dodelijk worden bedreigd.

Moge God in Zijn goedertierenheid vóór die tijd de mensheid tot rede brengen, maar laten de Kerken de Overheid er niet toe aansporen om haar plicht te verzaken.

En wanneer wij deze actie ten scherpste veroordeelen, dan is het niet het minst, omdat zij een terroristische aanslag is op de andere vakorganisaties. Wij, zo zeggen de Roomsens, leggen de boel praktisch stil, en gij hebt u daarnaar te schikken.

Om nog meer redenen moet deze R.K. actie worden gewraakt.

Zij betekent een aanslag op de welvaart van het land. Juist nu wij met inspanning en in onderlinge samenwerking proberen de economische positie van ons land te stabiliseren, kwam deze poging, om de mijnen stil te leggen, zodat wij aangewezen waren op buitenlandse kolen. Maar het betekende meteen stagnatie in de cokes-fabricage en de stikstof-productie. De gasvoorziening in Limburg, Noord-Brabant en Gelderland liep gevaar. Dit is een bewuste doorkruising van de Regeringspolitiek.

Nog zijn we er nog niet met onze bezwaren. We leven in de tijd van de P.B.O. Dat betekent, dat we trachten te komen tot *gemeenschappelijk* aanvaarde en gedragen verantwoordelijkheid. Wat de R.K. organisaties nu deden, spot met de gedachte van de P.B.O.

En tenslotte — deze actie was blijkbaar speciaal bedoeld om de Regering het mes op de keel te zetten.

Maar dáár zijn de heren aan het verkeerde kantoor. Dat bleek duidelijk. De Regering was niet bereid, de besprekingen, die reeds waren begonnen, voort te zetten, zo lang deze actie duurde.

En zij heeft gelijk.

Zij kán niet en mág niet anders. En al gaan de mijnen helemaal dicht, de Regering mag niet voor deze heren uit Limburg door de knieën gaan. En wij zijn er volkomen gerust op, dat zij dit ook niet zal doen.

Maar daarmee is het laatste woord niet gezegd.

De mannen van de K.A.B. hebben hier een speciale verantwoordelijkheid. Zij moeten openlijk en duidelijk kleur bekennen.

Doen zij dit niet, dan bederven zij de verhouding met de andere vakorganisaties radicaal. Zij kunnen niet van twee wallen eten. Ook verder toasten op de P.B.O. en tegelijk weigeren deze actie te verloochenen, dat kán niet. Het overleg, de samenwerking prijzen, en tegelijk de mannen van deze actie in bescherming nemen, dat zou onoprecht zijn. En onoprechtheid is geen basis voor samenwerking tussen vakcentrales.

Daarom is een conflict als het onderhavige voor de verdere ontwikkeling van de nationale politieke verhoudingen van grote betekenis. Het is een testcase voor de R.K. sociale beweging, en een vuurproef van de P.B.O.

Hier hebben we ook te maken met een situatie, waarin de Regering als hoedster van de nationale economische samenwerking een hoge en ernstige verantwoordelijkheid draagt.

### \* \* Godsdienst- oorlog in de mijnstreek

„Het gaat om het christelijk karakter van de Mijnstreek.”

Dat was de strekking van de redevoeringen, waarmee we R.K. organisaties in de mijnstreek hun sit-down-actie hoorden verdedigen. Het staat in het Limburgsch Dagblad.

De voorzitter Dohmen en de geestelijke adviseur monseigneur Roncken hebben het zo gesteld.

Liberalen en socialisten trekken aan de touwtjes. Vreemdelingen komen werken in de mijnen. En de actie van de roomse organisatie dient nu om de mijnstreek rooms te houden.

Zo was het betoog.

Monseigneur voegde er aan toe, dat deze actie gevoerd mocht worden in het besef van christelijke verantwoordelijkheid.

Wij kunnen hier moelijk commentaar op leveren.

Want dit is alleen maar verbijsterend.

Dit is een DEMAGOGIE, die weinig bevorderlijk is voor een gezonde oplossing van het conflict en nog minder bevorderlijk voor goede verhoudingen als basis van het overleg.

### \* \* Beambten in de M.I.R.

Toen de Mijnindustrieraad werd ingesteld, werden er afzonderlijke vertegenwoordigers van de arbeiders en van de beamtten aangewezen. Die van de arbeiders werden over de verschillende vakorganisaties verdeeld. Maar van Roomse zijde werd er voor gezorgd, dat de plaatsen van de beamtten in de M.I.R. alle werden toebedeeld aan de R.K. bond.

De leden van deze bond deden nu mee aan de „langzaam-aan-actie” en spoorde hun ondergeschikten aan langzamer te werken, ook al geeft de Chr. vakbeweging een ander parool en ook al verbiedt hun geweten hen, op deze manier aan chantage mee te doen tijdens de onderhandelingen.

Ook deze zaak brengt consequenties mee. Het is uitgesloten te achten, dat voortaan alle beamttenplaatsen in de M.I.R. zullen worden toegewezen aan heden, die verantwoordelijk zijn voor deze treurige actie.



## De staf van het

## PARTIJSECRETARIAAT

\* *Het ligt in het voornemen, het nieuwe jaarboekje begin volgend jaar te laten verschijnen*

OP maandag 1 april jl. is dan de nieuwe secretaris, de heer mr. W. R. van der Sluys, als zodanig geïnstalleerd. De voorzitter van het Centraal Comité, de heer dr. W. P. Berghuis en ons erelid de heer L. F. Duymaer van Twist, waren daarbij aanwezig, alsook de echtgenote van de heer van der Sluys. Allereerst sprak dr. Berghuis enige woorden ter verwelkoming en vervolgens de adjunct-secretaris, de directeur van de Dr. A. Kuyperstichting en de secretaris van de ARJOS. Het was een korte bijeenkomst, die de nieuwe functionaris gelegenheid bood kennis te maken met het personeel en omgekeerd.

De staf van het personeel is nu dus als volgt:

1. Secretaris van het Centraal Comité, mr. W. R. van der Sluys.
2. Secretaris van de ARJOS, de heer A. H. M. Mulder.
3. Secretaris van de redactie van Nederlandse Gedachten, de heer G. J. H. Griffioen.
4. Chef de bureau, de heer A. van der Wees.
5. Chef van de administratie van Nederlandse Gedachten, mej. C. van den Burgh.

De positie van de adjunct-secretaris wordt nog nader geregeld en daaromtrent zullen te zijner tijd mededelingen worden gedaan.

En nu een verzoek!

Wanneer men het Partijsecretariaat opbelt, laat men dan niet altijd vragen naar mr. W. R. van der Sluis. Ook de heer Van der Wees raakt ingespeeld in het werk en allerlei administratieve dingen kunnen door hem of ook wel door anderen worden afgedaan. Het is voor de secretaris onmogelijk zijn werk op behoorlijke wijze te doen, wanneer hij om de haverklap wordt getelefoneerd.

WANNEER de nieuwe secretaris een beetje thuis is geraakt in de werkzaamheden, en daarvoor heeft hij uiteraard enige tijd nodig, zal het tot zijn taak behoren deze rubriek te verzorgen. Het zal de lezers van ons blad wel duidelijk zijn dat de adjunct-secretaris dit tot nog toe deed en deze zal dit voorlopig ook blijven doen.

HET instituut van ereleden vindt langzamerhand ook ingang bij de Kiesverenigingen. In Hoogeveen en Enkhuizen is men er onlangs bij een jubileum toe overgegaan enige verdienstelijke personen te eren voor het vele werk dat zij vaak gedurende lange tijd hebben verricht. De behoefte daaraan doet zich gevoelen omdat vele kiesverenigingen reeds 75 of 60 of 50 jaar bestaan. Men wil dan ook gaarne een oorkonde uitreiken. Welnu — stappen worden ondernomen een goede oorkonde te doen vervaardigen, waar dan alleen de naam etc. in behoeft te worden gecalligrafeerd. Nadere mededelingen

zullen te zijner tijd worden verstrekt. Met het ontwerpen daarvan gaat natuurlijk enige tijd gemoeid.

HERHAALDELIJK wordt gevraagd naar een exemplaar van het jaarboekje. Medegedeeld wordt dat dit niet meer voorradig is. Het is de bedoeling geweest dat in dit voorjaar een nieuw jaarboekje zou verschijnen, maar door onvoorziene omstandigheden is aan dit voornemen geen uitvoering gegeven. Vroeg in het najaar zullen nu de gegevens voor het jaarboekje aan de kiesverenigingen worden gevraagd en per 1 januari zal dan het nieuwe verschijnen.

HET modelreglement voor een kiesvereniging is nu gereed. Dat wil zeggen van die gemeenten waarin één kiesvereniging bestaat. Dit reglement is aangepast aan de nieuwe statuten en verkrijgbaar tegen de prijs van f 0.40 per stuk. De reglementen van de gemeentelijke kiesverenigingen en van de dorps- en districtskiesverenigingen zijn ter perse en zullen binnenkort beschikbaar zijn.

DE secretaris van de Kamercentrale Assen heeft de wens geuit dat het goed zou zijn voortaan alle van het bestuur uitgaande stukken ook te zenden aan de secretarissen van de andere Kamercentrales. Dat is een goede gedachte. Daardoor raakt men op de hoogte met elkaars werkwijze en activiteit en dat kan niet anders dan stimulerend werken. Maar dan is het ook van betekenis dat al deze stukken aan het Centraal Comité worden toegezonden. Er is n.l. op deze rubriek wel eens kritiek uitgeoefend, n.l. dat te weinig aandacht wordt gegeven aan de activiteit van de partij in het land. Dat is juist. Dat moet ook inderdaad verbeteren. Maar dan is het voor alles nodig dat de secretarissen der Kamercentrales ook tijdig de nodige gegevens zenden. En dan niet alleen de convocatie, maar als het kan een kort en bondig verslag, waarin het voornaamste wordt medegedeeld. Sommigen willen dat dit voor alle vergaderingen der kiesverenigingen geschiedt. Maar dat is werkelijk onbegonnen werk. Dan zou de rubriek onleesbaar worden.

VOOR vele kiesverenigingen is de laatste vergadering van dit seizoen in het zicht. In de volgende maanden wordt de activiteit minder. Daarom alsnog een herinnering aan het verzoek thans reeds een gedeelte van de contributie-afracht 1957 over te maken. Er zijn ook nog kiesverenigingen die dit over 1956 nog niet hebben gedaan. Voor de penningmeesters van die kiesverenigingen geldt dit verzoek natuurlijk in het bijzonder.

## De heer Patijn en de karakterloosheid

OP het jongste congres van de P.v.d.A. heeft het lid der Tweede Kamer dr. C. L. Patijn, vroeger een topfiguur aan het ministerie van Buitenlandse Zaken, gesproken over de buitenlandse politiek.

Typisch kenmerk van het socialistische buitenlandse beleid, zo leerde de heer Patijn, is, dat *de mens en zijn fundamentele rechten de grondslag vormen van dat beleid*. Dat is overal zo, waar de socialisten aan buitenlandse politiek doen. En daarom zijn de socialisten *de tegenstanders van het kolonialisme*.

NU wil „het geval” dat de *Franse politiek tegenwoordig wordt geleid door de socialist Guy Mollet*. En een inzendster in Het Parool (28 maart, pagina 9) stelt de heer Patijn daarom een vraag. „Wat is het specifiek socialistische in de Franse buitenlandse politiek, die bij Suez zo innig samenwerkte met de Engelse conservatieve politiek, ja deze op sleeptouw nam, en die in Algerië een zo reactionaire politiek praktiseert, dat zelfs groepen, die worden verondersteld rechts te staan van het nobele duo Mollet-Lacoste, deze narigheid niet voor hun rekening nemen”.

De heer Patijn heeft geen moeite met deze vraag. Hij beantwoordt hem aldus:

*Er is weinig „specifiek socialistisch” in de Franse buitenlandse politiek t.a.v. Suez en Algiers. Ik heb gesteld, dat het socialisme in beginsel aan de zijde staat van niet-zelfbesturende volken in hun streven naar emancipatie. Wat in Algiers gebeurt, is hiermee in strijd en bewijst, dat het Franse socialisme niet in staat is, zijn inzichten op te leggen aan het eigen land en onder de druk van de Franse binnenlandse politiek en de Franse kolonisten in Algiers hetzelfde beleid volgt dat Rechtse regeringen tot dusver hebben gevolgd.*

*De Regering van Guy Mollet verkeert dus in een soortgelijke dwangpositie als de socialistische Ministers in Nederland, toen zij tot tweemaal toe een militaire actie in Indonesië mede voor hun rekening namen.*

Deze laatste zin is belangrijk.

Tweemaal heeft de Nederlandse Regering last gegeven tot een politio-nale actie in Indonesië, n.l. op 20 juli 1947 en op 18 december 1948.

De eerste keer was het kabinet Beel verantwoordelijk, een Rooms-rood kabinet, waarin zitting hadden de socialisten *Lieftinck, Vos, Mansholt, Drees en Jonkman*. De laatste was minister van Overzeese Rijksdelen. Hij verdedigde de politio-nale actie in de Tweede Kamer op 24 juli 1947.

De tweede politio-nale actie valt onder verantwoordelijkheid van het kabinet *Drees*, waarin zitting hadden de socialisten *Drees, Lieftinck, In 't Veld, Mansholt en Joekes*. In geen van beide kabinetten zat een anti-revolutionair.

DEZE beide kabinetten hebben onze troepen, waaronder vele oorlogs-vrijwilligers, bevel gegeven tot de aanval. *Dat heeft bloed gekost*. Van Indonesiërs en Nederlanders. Er zijn soldatenkerkhoven in Indonesië, die aan deze zware dagen herinneren. Het is een ernstige verantwoordelijkheid voor een Regering, om een bevel tot zulk een actie te geven. Wij maken er de Regering geen verwijt van, dat zij het deed. Het was *haar plicht*. Wij hebben grote bezwaren tegen het Rooms-rode beleid in die dagen, omdat het zo weinig een beleid was. Maar wij hebben nooit ontkend, dat er in '47 en in '48 geen andere keus was. Het was een harde, noodzakelijke plicht, om de orde te herstellen, en een einde te maken aan terreur en chaos. Onze jongens mochten niet langer schiet-schijven zijn voor de peloppers.

DE heer Jonkman heeft als minister van Overzeese Gebiedsdelen de eerste politio-nale actie uitvoerig in de Kamer verdedigd. *Alle socialisten hebben gestemd tegen de communistische motie, waarin het beleid van de Regering werd afgekeurd*.

De tweede politio-nale actie is door de Regering aan de Tweede Kamer gerapporteerd bij monde van Minister-President Drees.

Hij zeide:

*„De Regering is zich ten volle bewust van de ernst der genomen beslissing, maar meent, dat geen keuze meer overbleef, tenzij Nederland Indonesië eenvoudig aan zich zelf overliet en er van afzag de voorwaarde te helpen scheppen voor een ontwikkeling in vrijheid, met waarborgen voor orde, recht en veiligheid. Ging Nederland hier-toe over, dan zou spoedig over geheel Indonesië een chaotische toestand te verwachten zijn, die op den duur vermoedelijk op een dictatuur zou uitlopen”.*

En weer stemden alle socialisten tegen een motie van de communisten, die vroegen, de actie terstond te staken.

WAT betoogt nu de heer Patijn, lid van de socialistische fractie van de Tweede Kamer en vroeger kabinetschef op het departement van Buitenlandse Zaken?

Dit, dat de socialistische ministers *Drees, Mansholt, Vos, Jonkman, Lieftinck, In 't Veld en Joekes* deze acties voor hun rekening namen, omdat zij in een *dwangpositie* verkeerden. Zij konden hun „socialistische inzichten” niet „opleggen” aan het Nederlandse volk, en dreven daarom maar dezelfde politiek die de „anderen” wilden of voorstonden.

Wij zouden het *laf en karakterloos* vinden, wanneer de heer Drees in zijn Memoires zou schrijven: ik was natuurlijk als socialist tegen die politio-nale actie, maar ik kon mijn socialistische inzichten niet opleggen, en daarom voerde ik de wil van anderen uit en verdedigde haar.

Wij zijn er trouwens ten volle van overtuigd, dat de heer Drees dat nooit zal verklaren van zich zelf.

*Maar de heer Patijn verklaart het van hem en van zijn rode collega's*. En dat hij zo iets doet, om hen te dekken tegen socialistische kritiek, en dat hij het doet, om meteen Guy Mollet te verontschuldigen, is een bewijs, dat de heer Patijn een andere opvatting heeft van karakterloosheid dan wij.

## NEDERLANDSE GEDACHTEN

onder redactie van H. Algra (voorzitter), R. Gosker, Jac. S. Hoek, Prof. Dr. J. J. de Jong, S. J. Jonker, A. R. de Kwaadsteniet, J. D. Troostheide.

Secretaris: G. J. H. Griffioen.

ADRES VAN REDACTIE EN ADMINISTRATIE: Dr. Kuyperstraat 3, 's-Gravenhage. Telef. K 1700-115935. Giro 89673. VOOR ADVERTENTIES: Kon. Wilhelminalaan 34, Leidschendam. Tel. K 1761-1646.

ABONNEMENTSPRIJS f 6.50 per jaar, f 1.65 per kwartaal, giro 89673.

STUDENTENABONNEMENT f 4.— per jaar LOSSE VERKOOP f 0.20.

## Koopt een goed kostuum

enorme keuze tegen uiterst scherp gestelde prijzen.  
De eerste reis is lonend

**DUTHLER**  
V A R S S E V E L D

**EIKENDAL**  
OPTIEK

Exclusieve monturen

DEPOT: CARL ZEISS

BERGSTR 12 TEL 2036 WAGENINGEN

Ook volgens afspraak

## Pedalion Organ Cy.

De studerende organist, die door eigen nauwgezette studie technische moeilijkheden wil overwinnen, stelt zich met een eenvoudig huisorgel niet meer tevreden. Voor de beoefening van het pedaalspel is het moderne twee klaviers PEDALION een onmisbaar instrument. Vraagt catalogus en condities aan bij

## Fa R. van den Burg

AMERSFOORT  
Arnh. straat 8 • Telefoon 3877

V r a a g t s t e e d s

## Zoetermeer's Roem

de fijnste margarine

Firma Gebr. van der Spek

Zoetermeer Telefoon 49



## EERSTE KAMER

# Regeren is vooruitzien en beslissen

- \* *Professor Hellema: „Mijn waardering voor deze bewindsman (minister Zijlstra) is dezelfde gebleven”.*
- \* *Minister Zijlstra: „Het doet een mens ook goed, wanneer van politiek bevriende zijde in zulke ondubbelzinnige bewoordingen vertrouwen in zijn beleid wordt uitgesproken”.*

FLITSEN  
UIT HET  
PARLEMENT

NU de Tweede Kamer tot 7 mei a.s. op reces is, gooien onze senatoren er een schepje op. Drie dagen per week gaat de Eerste Kamer vergaderen en dat is onder het regiem van voorzitter Jonkman iets bijzonders. Dat de „oudjes” het nog best doen is verleden week wel bewezen toen zij de begroting van economische zaken behandelden. De Senatoren hebben een hoogstaand debat gevoerd, waarin — zoals gebruikelijk — minister Zijlstra zijn mannetje weer stond. Het meest verheugend was echter de redevoering van prof. Hellema, de vrij kritisch ingestelde a.r.-afgevaardigde, die onomwonden zijn vertrouwen in de a.r.-minister van economische zaken uitsprak.

Prof. Hellema is geen gemakkelijk Kamerlid. Dat hebben vele ministers — ook de heren Algera en Zijlstra — meer dan eens ondervonden. Hij is een man die zich niet gemakkelijk van zijn stuk laat brengen. Soms is dat misschien wel eens lastig. In menig dagblad is de laatste jaren geschreven dat de heer Hellema het speciaal gemunt heeft op de a.r. ministers. Al die schrijvers hebben dan van de a.r. hoogleraar weinig begrepen. Dat is verleden week wel heel duidelijk gebleken toen prof. Hellema duidelijk stelling nam tegen de bewering van de liberale oppositieleider, prof. Oud, dat de regeringspartijen bezig zijn een guerillastrijd tegen het kabinet te voeren. Prof. Hellema heeft er met nadruk op gewezen dat de gehele a.r. Eerste Kamerfractie daaraan geen behoefte heeft. Hij herhaalde de opmerking die in het Voorlopig Verslag is gemaakt, nl. dat de a.r. Eerste Kamerfractie met voldoening prof. Zijlstra weer op economische zaken terugziet. „Wij verheugen ons erover, dat hij de belangrijke arbeid, die hij in de voorgaande vierjarige periode heeft verricht, zal kunnen voortzetten, ook al ontveinen wij ons daarbij niet, dat hij dit werk thans in belangrijk moeilijker omstandigheden moet verrichten dan in de voorafgaande ambtsperiode”.

Gedurende zijn eerste ambtsperiode is minister Zijlstra van alle zijden veel lof toegezwaard. Thans wordt op hem ernstige kritiek uitgeoefend. Is dat terecht? Deze vraag stelde prof. Hellema ook. Het antwoord was bijzonder duidelijk. „Ondanks de grote waardering, die ik voor deze bewindsman heb, heb ik in het verleden over bepaalde punten van

doekjes om. „De geachte afgevaardigde de heer Hellema is zijn rede begonnen met zijn vertrouwen in en zijn waardering voor mijn beleid uit te spreken”, zo zeide prof. Zijlstra. „Hij heeft dit duidelijk gedaan, ook namens mijn fractie. Ik hoef eigenlijk niet te zeggen hoe blij ik ben met deze uitspraak van de geachte afgevaardigde de heer Hellema. Het is helemaal niet goed voor een mens, wanneer hij lange jaren voor ernstige kritiek vrijwel gespaard blijft, zoals dit een aantal jaren met mij het geval is geweest. Het is op zichzelf heel gezond en nuttig, wanneer dat ook eens wat anders wordt. Maar wanneer dat anders is geworden, doet het een mens ook goed, wanneer van politiek bevriende zijde in zulke ondubbelzinnige bewoordingen vertrouwen in zijn beleid wordt uitgesproken”.

## Vooruitzien

OOK in dit debat is minister Zijlstra kritiek niet gespaard gebleven. Zij kwam, ook zoals gebruikelijk, voornamelijk van liberale zijde. Nu was het prof. Molenaar. Zijn verwijten, het liedje wordt afgezaagd, komen er op neer dat het vorig kabinet heeft geregeerd zonder vooruit te zien. De liberalen komen dan met de jongste loonbewegingen voor de dag. De socialistische berijden daarbij — iets voorzichtiger — het stakpaardje van de belastingverlagingen, die in een tijd van hoogconjunctuur onjuist zijn geweest. Dit zouden de oorzaken zijn van de prijsstijgingen, ondanks het stabilisatiebeleid. Het is de verdienste van prof. Hellema, dat hij al dit soort kritiek heeft ontzenuwd. Aan de hand van een citaat van prof. Zijlstra kon de heer Hellema er op wijzen, dat ook de minister van economische zaken wel degelijk heeft ingezien dat er risico's bestonden, doch dat hij anderzijds meende, dat de belangen, die op het spel stonden, het nemen van deze risico's rechtvaardigden. „En wanneer wij billijk zijn” — aldus prof. Hellema — „moeten wij constateren, dat ook in het parlement bij verscheidene leden een zekere aarzeling heeft bestaan, maar dat niemand zich met kracht tegen het regeringsbeleid heeft verzet of duidelijk een andere weg heeft aangegeven. Het lijkt mij dan ook niet geheel fair om aanknopende aan vroegere kritische opmerkingen, het te doen voorkomen, alsof men al lang tot in details voorzien en voorspeld had, dat het mis zou gaan en dat deze minister in blanke onnozelheid niet heeft geweten welke risico's er waren”.

Prof. Hellema vervolgde: „Welnu, mijnheer de voorzitter, het lijkt me redelijk, dat wij ons realiseren, dat ook een minister in deze dynamische wereld heeft te handelen en dat hij ook wel eens voor of over het doel heen zal schieten. Bovendien wordt in de discussies weleens vergeten, dat, als er geen loonsverhogingen waren gegeven, er misschien arbeidsconflicten waren ontstaan. Is wat er op het ogenblik in Engeland geschiedt, te prefereren? Moeten wij geen grote waardering hebben voor onze arbeidersorganisaties, die medewerkers vrijwillig, aan zeer reële beperking van de lonen?”

## Er is geregeerd

MINISTER Zijlstra was het eens met de c.h. afgevaardigde, de heer Lichtenauer, dat het geliefde gezegde „regeren is vooruitzien” nog niet betekent dat een minister helderziende moet zijn. „Het is zo, dat men bij de politiek van vandaag, in de mate waarin dat mogelijk is, rekening moet houden met de toekomstige ontwikkeling. Ik wil helemaal niet zeggen, dat op dit punt door de regering en dus ook door mij — ik onttrek mij op geen enkele wijze aan de verantwoordelijkheid voor eventuele fouten die zijn gemaakt — geen fouten zijn gemaakt. Als men zegt dat wij in oktober 1954 van de toenmaals toegepaste loonronde gebruik hadden moeten

maken, om de huren te verhogen, dan wil ik best toegeven, dat het in het licht van vandaag eigenlijk een fout is geweest, dat wij dit niet hebben gedaan.”

De ergste fout van een minister is niet dat hij weleens een verkeerde beslissing neemt, maar dat hij helemaal niet beslist. Voor dat gevaar heeft minister Zijlstra zich gehoed, zo zeide hij. Regeren is vooruitzien. Minister Zijlstra heeft vooruitgezien. De prijsstabilisatie



Minister Zijlstra

is zijn vondst geweest. De Duitse minister van economische zaken, minister Ehrhardt, is er een jaar later mee gekomen. Ik mag op dit punt — verder accepteer ik alle kritiek — rechtmatig claimen, dat het regeren op dit punt inderdaad vooruitzien is geweest. De a.r. minister van economische zaken zette nog eens uiteen waarom hij in 1955 aan die prijsstabilisatie is begonnen. De zich ontwikkelende hoogconjunctuur, de wetenschap dat de ouder-

domswet in 1957 zou worden ingevoerd en dat de huren in dat jaar verhoogd moeten worden en de onrust in de loonsector maakten het noodzakelijk de prijzen zo laag mogelijk te houden. „Natuurlijk is alles anders uitgekomen dan wij gedacht hadden. Niemand had b.v. gedacht, dat er een Suez crisis zou zijn, maar wezen en basis van die politiek zijn nog altijd juist, ook achteraf gezien”.

De steun die de a.r.-Eerste Kamerfractie aan minister Zijlstra gaf was dus verheugend. Kamer en regering hebben echter hun eigen verantwoordelijkheid. Dat betekent, dat steun aan een minister niet hoeft uit te lopen op „koekeek-eenzang”. Ondanks alle steun en waardering voor minister Zijlstra heeft prof. Hellema, namens zijn fractie er dan ook op aangedrongen een adviescommissie van enkele hoogstaande competente personen samen te stellen, die de minister van advies zou kunnen dienen bij het uitvoeren van het prijsstabilisatiebeleid. De heer Hellema vond het een bezwaar dat het prijsbeleid zich geheel afspeelt op het departement van economische zaken, zonder dat het parlement zijn controlerende taak kan vervullen. Minister Zijlstra zeide deze suggestie te willen overwegen, maar hij hoopte dat de ontwikkeling op het gebied van de prijzen zodanig zal zijn, dat het probleem zichzelf oplost. Uiteraard hoopte prof. Hellema dat dit „overwegen” niet zo parlementair technisch moet worden opgevat dat het beslist niet zal gebeuren.

## TWEEDE KAMER

# Politiewet aanvaard

EEN van de laatste daden van de Tweede Kamer, voor zij op Paasreces ging, was het goedkeuren van het ontwerp-politiewet. Als ook de Eerste Kamer met dit wetsontwerp akkoord gaat kan dan een einde komen aan de jarenlange strijd over de vraag onder welk departement de politie moet ressorteren: binnenlandse zaken of justitie. In de Tweede Kamer is die strijd dan beslist op basis van een compromis, dat niet bevredigend geacht mag worden. Dit bleek wel uit de eindstemming. Er waren slechts vier tegenstemmers. Eén daarvan was prof. Gerbrandy, die vindt dat de politie onder justitie thuishoort. De andere drie tegenstemmers, de heren Beernink en Schmal (c.h.) en de heer Kodde (s.g.) vonden dat de burgemeesters te weinig aan hun trekken zijn gekomen. En hoewel deze standpunten te respecteren zijn, waren dit standpunten van een zeer kleine minderheid. Men kan dus zeggen dat de ministers Samkalden en Struycken juist hebben gehandeld toen zij besloten het politiecompromis van hun voorgangers Donker en Beel over te nemen. Het heeft dan ook jaren geduurd, voordat dit zakelijke compromis gesloten kon worden.

Het is te betreuren dat het amendement Calmeyer, om in de wet vast te leggen dat de Koninklijke Marechaussee een politieorgaan is, werd verworpen. Maar daar staat tegenover dat de Kamer ook enige successen heeft weten te behalen

door de positie van de burgemeesters te versterken.

De Tweede Kamer is met vakantie gegaan tot 7 mei a.s. Op die dag begeeft zij zich al weer in een moeilijke materie: de geneesmiddelenwet. Ook dit wetsontwerp heeft reeds een lange levensduur. Het heeft er veel van weg dat de Tweede Kamer bezig is aan een noodzakelijke restant-opruiming.

Maar met meer spanning zal ongetwijfeld worden uitgezien naar de behandeling van de voorstellen om de huren met 25% te verhogen. Het vraagstuk van de blokkering speelt daarbij weer een grote rol. Evenals het C.N.V. heeft prof. Hellema er verleden week in de Eerste Kamer voor gepleit om de huren met „slechts” 12,5% te verhogen. Dan is men meteen van de blokkeringsmoelijkheden af. Dit voorstel is reëel, mits men dan gelijk afsprekt, wanneer de volgende huurverhoging een feit moet worden. We vrezen echter, dat deze waardevolle gedachte nog wel enkele politieke moeilijkheden zullen opleveren. Kamerleden en ministers zullen deze vakantie weken voor een deel wel moeten besteden aan de vraag hoe zij uit deze moeilijkheden kunnen komen. Enerzijds de blokkering, anderzijds de looncompensatie zijn op dit moment bijna onoverkomelijke struikelblokken, zodat men met recht kan zeggen, dat de behandeling van de huurwet de derde grote krachtmeting wordt tussen dit noodkabinet Drees en de Tweede Kamer.



Prof. Hellema

zijn beleid weleens ernstig met hem verschild zonder hierbij veel aanhang te vinden. Nu is de stemming in het algemeen veel kritischer. Mijn waardering voor deze bewindsman is dezelfde gebleven en het komt mij voor, dat men bij de kritiek toch weleens dreigt de billijkheid uit het oog te verliezen.”

Het behoeft geen betoog dat minister Zijlstra — na al het gebeurde van de laatste weken — enthousiast was over de steun die hij van de Eerste Kamerfractie ontving. Hij wond daar geen

# Christen-arbeiders en de

**GARANTIE  
STANDVERF**

★ GARANTIE STANDGROEN  
WORDT DOOR RIJKS- EN  
GEMEENTE INSTELLINGEN  
VOORGESCHREVEN

5 JAAR SCHRIFTELIJKE  
GARANTIE

LAK- EN VERNISFABRIEKEN  
WED. BOONSTOPPEL & ZN. N.V. WADDINXVEEN

Uw adres voor:

DIRECTIEKETTEN  
BARAKKEN  
SCHOLEN  
ZOMERHUISJES  
enz. enz.

**Fa Gebr. Timmer**  
Houthouw - Giessendam - Telefoon 62

AANNEMERSBEDRIJF

**F. Vink & Zonen**

Moordrecht - Kerklaan 9  
Telefoon K 1827 - 261

TOESLAGSTOFFEN  
voor Lichtbeton  
GRONDSTOFFEN

Voor de Steen- en  
Keramische Industrie

WEGENBOUWMATERIALEN

**G. Vogler & Co. C.V.**  
Mauritsweg 49 - ROTTERDAM  
Tel. K 1800 - 27878

SCHEEPSBOUWERVEN

**A. VUYK  
& ZONEN**

CAPELLE AAN DE IJSSEL  
Nieuwbouw en reparatie  
Telefoon Rotterdam 113333 (K 1800)

N.V.  
HOUTHANDEL EN  
ZAGERIJ

**P. C. van Drimmelen  
& Zonen**

Zwijndrecht  
Tel. 4765 en 6446

**VAN LEEUWEN BUIZEN  
ZWINDRECHT**

**A. van der Werff**  
**Scheepsbouw en  
Bergingsbedrijf**

Verhuur dekschuiten en  
motordekschuiten  
DOESBURG TELEFOON 275

**Zeeuwsch Dagblad**  
**Goes**

Een frisse en actuele krant  
met een ruime publiciteits-  
waarde.

Exploitatie: Drukkerij  
Oosterbaan en Le Cointre - Goes

HET Centraal Comité had voor deze campagne in zijn programma een aantal contact-conferenties opgenomen. Het algemeen thema, de leidende gedachte van deze conferenties zou zijn: „De handhaving van de georganiseerde Protestants Christelijke invloed in het Nederlandse volksleven”. Aan de nadere omschrijving daarvan ontlene we, dat daarbij allereerst aan de orde zou moeten komen de noodzakelijkheid van waarlijk principiële politiek, maar daarnaast ook deze politieke plaatsbepaling rechtstreeks af te stemmen op de actuele politieke problemen van vandaag en morgen.

In dit kader werd reeds een conferentie belegd met de C.B.T.B. en thans volgde de conferentie met bestuurders uit de Christelijk Sociale Beweging — in hoofdzaak derhalve — met geestverwanten uit het C.N.V.

De conferentie begon op vrijdag 29 maart en werd voortgezet op zaterdag 30 maart jl. Zij vond plaats in het hotel Centraal te 's-Gravenhage. Ongeveer 120 personen hadden aan de uitnodiging gehoor gegeven en in dit opzicht is deze conferentie inderdaad goed geslaagd. Er bleek in ieder geval belangstelling.

In zijn openingswoord herinnerde Dr. W. P. Berghuis nog eens aan het doel van deze conferentie zoals wij dit boven hebben aangegeven. Daaraan voegde hij echter toe, dat wij als Anti-Revolutionaire Partij voor de vraag staan hoe we de Christenarbeider bij onze politieke activiteit ook in de kiesvereniging kunnen betrekken en dat de leiding van de A.R.-partij nu ook wil horen wat er zo aan gedachten en opvattingen in de Christelijk-Sociale Beweging leeft.

Dr. J. Schouten

AN Dr. J. Schouten was verzocht de discussie te willen inleiden en deze begon dus met het maken van enkele opmerkingen.

Allereerst wees hij er op dat de Anti-Revolutionaire Partij een volkspartij is, dus dat zij haar aanhangers recruteert uit alle lagen van het volk. Dit is bepalend voor de structuur van onze partij. Hij bepleitte, dat men bij de samenstelling van colleges en besturen, maar ook bij de kandidaatstelling daarmee behoort rekening te houden en hij meende dat dit in meerdere mate diende te geschieden dan tot nog toe het geval was. Het geldt voor de besturen der kiesverenigingen en voor gemeenteraadsleden, het geldt ook voor de besturen der Kamercentrales, etc.

Daarna weidde hij breedvoerig uit over de verhouding tussen de politieke organisatie enerzijds en de sociaal-



Dr. J. SCHOUTEN  
... volkspartij ...



Prof. Dr. W. F. DE GAAY FORTMAN  
... het is beter een kaars te ontsteken,  
dan de duisternis te vervloeken ...

economische organisatie anderzijds. Beide hebben een eigen taak en daarom een eigen zelfstandigheid, een eigen aard. En zij mogen zeker niet worden vereenzelvigd. Maar wel drong hij er op aan dat er zou zijn contact, geboren uit belangstellend meeleven en overleg wanneer tegenstrijdige inzichten de bovenaan gaan voeren, een en ander op de basis van de gemeenschappelijk beliden beginselen.

Tenslotte gaf hij enige beschouwingen over de sociaal-economische politiek. Het systeem der sociale wetgeving nadert nu zijn voltooiing. Aan de orde komen nog de verzekering van weduwen en wezen, de herziening van de invaliditeitswet en de uitbouw van de bedrijfspensioenfonds.

Maar daarmee zijn we er echter niet, want andere vraagpunten vragen de aandacht. Het gaat nu immers vooral over de onderlinge verhouding tussen de ondernemers en de werknemers en daarbij is de rechtsvorm van de onderneming in het geding. In dit verband merkte Dr. Schouten op dat het woord medezeggenschap tot veel misverstand en verwarring aanleiding geeft, waarbij allerlei verwrongen gedachten opgeld doen. Wij zijn het er met elkaar over eens, dat er in de verhouding tussen ondernemers en arbeiders altijd nog iets ontbreekt. Wij hebben ook wel gemeenschappelijke inzichten daarover. En op basis daarvan zullen we in de komende jaren aandacht moeten geven aan de rechtsvorm van de onderneming.

Voorts begaf Dr. Schouten zich ook op het terrein der economische politiek en hij poneerde de stelling, dat een politiek van volledige werkgelegenheid, gepaard gaande met een voortdurende opwaartse druk op lonen en prijzen niet zou kunnen samengaan met een verantwoorde conjunctuurpolitiek. Uiteraard werd dit vragenderwijs gesteld, maar wel sprak daaruit een zekere bezorgdheid over de huidige gang van zaken, waarbij ook de vraag werd gesteld of er dan morgen werkloosheid zou moeten zijn om de onsociale druk op lonen en prijzen te voorkomen?

Wat de Publiekrechtelijke Bedrijfsorganisatie betreft merkte Dr. Schouten op, dat deze niet tot wezenlijk resultaat kan voeren wanneer zij enkel door de topfiguren worden gedragen en niet doordringt tot allen die in de onderneming werkzaam zijn.

Dit betoog legde een voldoende fundament voor een brede en levendige gewachtenwisseling, waaraan door ruim 20 personen werd deelgenomen. Daarbij werd openhartige taal gesproken en de dingen werden dan soms scherp geformuleerd.

Het is jammer, maar in een verslag kan niet de gehele discussie worden vermeld. Men moet zich tot enkele flitsen en hoofdpunten beperken, want het aantal onderwerpen dat werd aangesneden was zeer groot.

Het klimaat

BREEDVOERIG werd gediscussieerd over het „klimaat” in de partij. Het was vooral Prof. de Gaay Fortman, die daar de aandacht voor vroeg. Ook de sfeer in onze kiesverenigingen werkt daar niet altijd aan mee. Onze vergaderingstechniek vertoont in dit opzicht gebreken. Ook in het spreken van onze tegenwoordigers in de Kamer wordt daarmee wel eens te weinig rekening gehouden. Prof. de Gaay Fortman drong er vooral op aan dat de partij tijdig tot concrete beslissingen zal komen en tot een standpunt-bepaling en hij waar-

schuwde er zeer ernstig voor dat politiek geen intellectueel spel met beginselen mag zijn, zich afspelend in het theoretische en beschouwende vlak, maar dat de politiek gericht moet zijn op de praktijk van het actuele staatsleven. Het is, zo luidt een Chinees spreekwoord: „beter een kaars te ontsteken dan de duisternis te vervloeken.”

Tekortkomingen

HET was de heer Ruppert die met leedwezen constateerde, dat veel arbeiders voor de Christelijke politiek dreigen verloren te gaan. Daarvoor zijn een aantal oorzaken aan te wijzen. Het zou echter onjuist zijn alleen en uitsluitend de toenemende ontkerstening en vermaterialisering van het moderne leven als de enige oorzaak te noemen en in deze conferentie was het op zijn plaats te spreken over de tekortkomingen van de politieke partij.

In de eerste plaats het gebrek aan eenheid en samenwerking. De Christelijke politieke partijen zijn verdeeld. Dat brengt verwarring onder de Christenarbeiders, die elkaar in hun vakorganisatie ontmoeten. Daar kan het klaarblijkelijk wel en waarom dan in de politiek niet? Dat gebrek aan eenheid is een belangrijke rem voor de Christenarbeiders om aan de Christelijke politiek mee te doen. Ook in politieke kringen moet het besef doorbreken, dat we elkaar in de strijd niet kunnen missen, maar nodig hebben, maar dan moeten we op politiek terrein ook tot die samenwerking en die eensgezindheid kunnen komen.

Voorts meende spreker dat er wat het sociale beleid betreft in de loop der laatste jaren inderdaad veel is verbeterd, hoewel hij in de laatste tijd weer symptomen zag die op een verslechtering wezen. Er is een ontwikkeling gaande, die steeds meer de nadruk legt op het „contra socialisme”. En dat is niet erg, mits maar niet wordt vergeten, dat we in een even sterke mate op het „contra liberalisme” bedacht moeten zijn. Want de liberalen zijn zeker even gevaarlijk als de socialisten als het op het stuk van beginselen aankomt. Voorts waarschuwde hij er zeer ernstig tegen dat de Kamerfractie zich te zeer zou distancieren van de beide Anti-Revolutionaire ministers in het Kabinet. Er kunnen zich natuurlijk wel eens verschillen van mening



M. RUPPERT

... we hebben elkaar nodig ...

voordoen. Maar er ontstaat een verwarring en de mensen begrijpen dit niet.

Uitvoerig besprak de heer Ruppert voorts de gang van zaken bij de samenstelling van het praesidium van de Anti-Rev. Partij. Nu was er de kans dat ook het arbeiderselement in dat praesidium een plaats zou kunnen krijgen. Maar die kans is helaas niet benut. Wat ten aanzien van dit punt vorig jaar is geschied kan in een „volkspartij” eenvoudig niet door de beugel, zo luidde de niet malse kritiek.

Desondanks wilde spreker niet doof zijn voor het woord van Dr. Berghuis gesproken. We hebben elkaar nodig. We staan op hetzelfde front. Versterking van de eensgezindheid is nodig en daaraan wilde hij van harte gaarne meewerken.

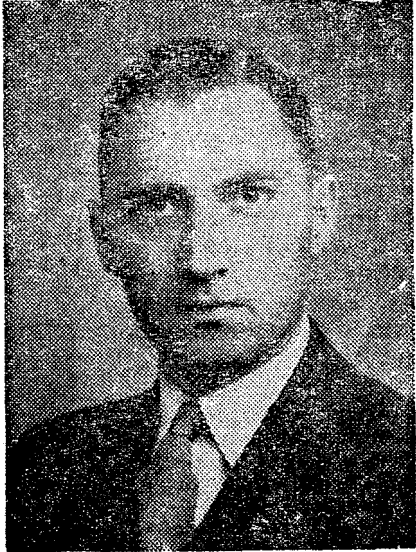
Natuurlijk werden ook door anderen punten aan de orde gesteld. De vergaderingstechniek, de voorlichting, vooral ook de radio, de propaganda, dit alles doorspekt met voorbeelden, van hoe het niet moet en hoe het wel moet. Maar in het bovenstaande hebben we de kern van de kritiek wel weergegeven. Dit waren de hoofdzaken.



# A.R. partij

Een constructieve bijdrage

DR. SCHOUTEN is in zijn antwoord breedvoerig op de gemaakte opmerkingen ingegaan en hij is er inderdaad in geslaagd een aantal misverstanden weg te nemen door een ander licht op de zaak te werpen. Ook de heren J. van Eibergen en Dr. Bruins Slot hebben zich



Dr. W. P. BERGHUIS  
... dankbaar ...

in het debat gemengd om enkele dingen te verduidelijken en dit heeft er ongetwijfeld toe bijgedragen dat de conferentie een goede geest ademde en dat de sfeer van kameraadschap niet alleen bewaard bleef, maar dat men zonder meer kan concluderen, dat men nader tot elkaar kwam.

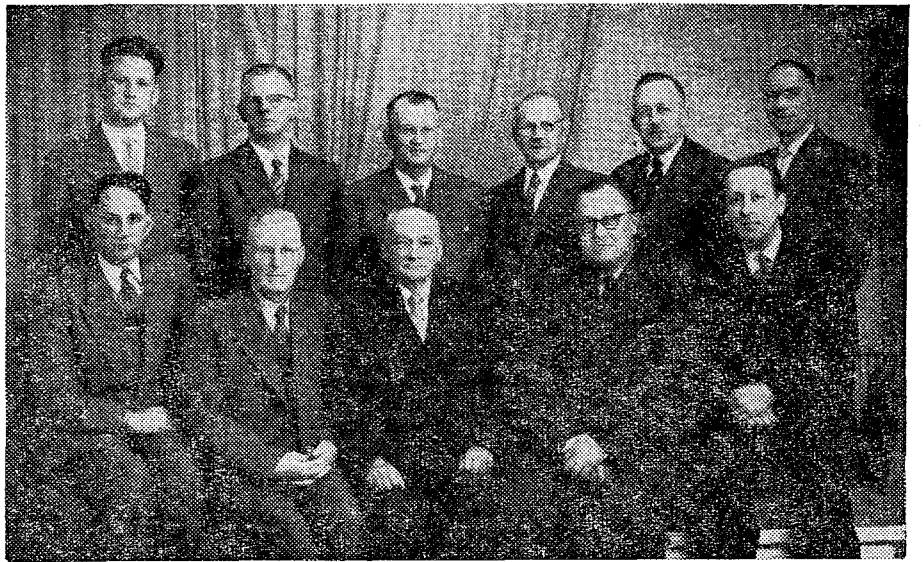
## Een geslaagde tweedaagse conferentie

Duidelijk kwam aan de orde, dat b.v. van de Kamerfractie niet slechts twee typische vertegenwoordigers van het C.N.V. deel uitmaken, maar dat 5 van onze Kamerleden aangesloten zijn bij het C.N.V. Ook ten aanzien van de voorziening in het presidium werden enige nadere ophelderingen verstrekt, zodat de conferentie een duidelijk inzicht kreeg in de gang van zaken. En hetzelfde geschiedde ten aanzien van de verhouding tussen Kamerfractie en ministers. Verklaard werd, dat de fractie zich uitsluitend keerde tegen het Kabinet in zijn geheel en niet tegen de beide A.R. ministers als zodanig. Met betrekking tot de radio werd medegedeeld dat reeds contact met de N.C.R.V. is opgenomen.

In zijn slotwoord concludeerde Dr. Berghuis, dat de conferentie goed geslaagd kon worden genoemd. De bezwaren zijn onomwonden geuit en er werd ook inderdaad openhartig gesproken en daar was Dr. Berghuis dankbaar voor. Want duidelijk bleek uit de gevoerde discussies, dat allen de zaak van de Anti-Rev. Partij ernstig namen. Ook wanneer men scherp uit de hoek kwam, dan voelde men toch, dat het niet de bedoeling was afbrekende kritiek te leveren maar dat gepoogd werd een constructieve bijdrage in de positieve zin te geven. Dat bracht het debat op een hoog peil en daarin kwam het karakter van „volkspartij”, neen van „Christelijke Volkspartij” op een gelukkige wijze tot uitdrukking.

De heer Ruppert maakte zich in dien zin tot tolk der vergadering, toen hij aan het einde der conferentie zowel aan Dr. Schouten als aan Dr. Berghuis namens de aanwezigen een kist sigaren aanbod en dit vergezeld deed gaan van een warm dankwoord voor het houden van deze conferentie en voor de wijze waarop van gedachten was gewisseld.

## Afscheid in Hoogeveen



Van l. naar r.: (zittend) R. Hartman, penningm., A. R. Zandbergen, 2e voorz., H. Dekker Wz., voorzitter, L. Schelhaas Jz., secretaris, J. Klaver, (staand) G. Derks Jr, R. Pol, J. Bork, 2e secr., J. van Alderen, J. W. de Vries en J. Beumer.

BOVENSTAANDE foto van het bestuur van de A.R. kiesvereniging „God, Nederland en Oranje” te Hoogeveen werd genomen, in verband met het bedanken van de heer Dekker als voorzitter.

De heer Dekker werd in 1913 bestuurslid en in 1921 voorzitter van de kiesvereniging te Hoogeveen (Kom).

Hij was een voorzitter gesneden van het rechte hout, die steeds op sublieme wijze de vergaderingen leidde. Nu hij 70 jaar is geworden meende hij, dat de tijd gekomen was zijn plaats te doen innemen door een jongere kracht.

In de onlangs gehouden jaarvergadering werd van hem en de heren de Vries en Beumer, die wegens drukke werkzaamheden moesten bedanken, in een overvolle vergadering afscheid genomen.

De redevoeringen werden op een band opgenomen en een week later o.m. ten gehore gebracht in de binnenlanden van

Nieuw-Guinea, waar een dochter van het echtpaar Dekker-Koster woont.

De kiesvereniging te Hoogeveen is een van de grootste A.R. kiesverenigingen in den lande. Op 1 jan. 1955 telde ze 745 leden. 1 jan. jl. 755 en thans 775. Ultimo december van dit jaar hoopt men de 800 te bereiken. Als voorbeeld en bijzonderheid kan nog worden medegedeeld dat van bovenstaande 11 bestuursleden er 4 behoren tot de Ned. Herv. Kerk, 4 tot de Geref. Kerk, 2 zijn Chr. Geref. en 1 Geref. (onderh. art. 31 K.O.). De verhoudingen in het bestuur zijn over en weer bijzonder goed.

Inplaats van de heer Dekker werd rechtstreeks door de vergadering aangewezen tot voorzitter, de heer E. J. Blokzijl, voorzitter van een der in 8 secties (straks 10) werkende kiesver. De heer Blokzijl heeft deze benoeming aanvaard.

De heer Dekker werd benoemd tot Ere-voorzitter.

## Nederlandse bedrijven in woord en beeld



### De speciale zaak voor dames, heren- en kinderkleding

In 1909 begon de heer Wieringa Sr. in Zwolle met de textielverkoop. In de loop van nog geen 50 jaar heeft de zaak wel een enorme groei door-gemaakt. Thans zijn er drie moderne zaken in Zwolle, Apeldoorn en Amersfoort, waar dames-, heren- en kinderkleding wordt verkocht. Vermeldenswaard is nog, dat door het bedrijf in Zwolle ook maatkleding wordt geleverd. Vanzelfsprekend zijn er ook ateliers aan de zaak verbonden waar de kleding bij bijzondere eisen van de cliënten geheel pasklaar kan worden gemaakt.

Er is in de loop der tijden heel wat veranderd. Maar één ding is onveranderd gebleven: het vertrouwen dat Wieringa van een zeer ruime klantenkring geniet. En niet ten onrechte. Van de oprichting van de zaak af was no. 1: de kwaliteit. Tot vandaag toe is naast de enorme sortering de kwaliteit het meest kenmerkende van deze zaak.

### Van alle windstreken

Er komen ook regelmatig bestellingen uit het buitenland binnen van mensen die door middel van advertenties met Wieringa in aanraking zijn gekomen. In het archief liggen brieven met bestellingen uit Engeland, Frankrijk, Duitsland, België en Indonesië. De merkwaardigste brief is echter afkomstig uit .... Mekka, van een hoge vrl. functionaris van een aldaar gevestigde ambassade, die bij Wieringa kleding bestelde. Geen wonder dat deze brief in het archief zuinig wordt bewaard.

Daarom is Wieringa voor een wijde omtrek, zowel in Zwolle, Apeldoorn als Amersfoort het modecentrum.

Het pand van de firma Wieringa aan de Oude Vismarkt in Zwolle heeft een grondige metamorfose ondergaan. Het is geheel verbouwd en gemoderniseerd, zodat men bij de opening in december van het vorige jaar de oude zaak niet meer terug herkende. In het winkelcentrum van Zwolle valt het onmiddellijk op door de forse contouren, de brede opzet en het moderne uiterlijk. De ruime etalages vormen als het ware een uitnodiging om ook binnen eens een kijkje te nemen. Aanstands bij het binnentreden vallen twee dingen op: het is er zo ruim en zo licht. Het moderne en zeer smaak-

### Nieuw en modern pand

vol ingerichte interieur ademt een sfeer van rust en voornaamheid. Beneden is de herenafdeling en boven is de dames- en kinderafdeling gevestigd. Een speciale service die wij nog nergens anders hebben aange troffen werd gevormd door een kinder-speelhoek (een echt huisje met een tafeltje en stoeltje en speelgoed) waar de kinderen rustig kunnen spelen, zodat moeder ongehinderd haar inkopen kan doen.

Het is een genoegen om in deze zaak te winkelen en wij zijn er dan ook van overtuigd dat zeer velen de weg hier naar toe zullen vinden.

Het is een genoegen om in deze zaak te winkelen en wij zijn er dan ook van overtuigd dat zeer velen de weg hier naar toe zullen vinden.

## Wieringa

De zaak met smaak!

ZWOLLE  
Oude Vismarkt 26-30  
Tel. 5162

APELDOORN  
Hoofdstraat 92-94  
Tel. 3354

AMERSFOORT  
Arnhemseweg 26 en 9  
Tel. 3977





# Ook als de tanks voorbij

(Van onze militaire medewerker)

**B**IJ de mondelinge behandeling van de Oorlogsbegroting in de Eerste Kamer is bijzondere aandacht besteed aan de Volksbewapening. In een magistrale rede heeft de heer Algra zich vierkant achter de argumenten geplaatst, die wij over dit onderwerp van deze plaats af naar voren hebben gebracht. Het recht op persoonlijk verweer tegen vijandelijk persoonlijk barbarisme, een element van de moderne oorlog waartegen de officiële strijdkrachten de burger op een gegeven moment niet meer kunnen beschermen en waartegen het verouderde Landoorlogreglement hem geen waarborgen biedt, vormde de ene hoeksteen van diens bewogen rede, terwijl de andere hoeksteen werd gevormd door de preventieve kracht, die — in internationaal verband toegepast — in hoge mate bekoelend kan werken op Russische agressieplannen. Wij mogen in dit verband de heer Algra met volledige instemming citeren:

„Juist als de Minister zo sterk de nadruk legt op het preventieve van onze verdedigingsmaatregelen, moet de vraag hem bezig houden, vooral, wanneer wij de vraag stellen in internationaal verband, wanneer het niet alleen gaat om het verzet in een stad als Boedapest, maar wanneer het zo zou zijn, dat het volksverzet zou opvlammen, zodra de Russen de opmars naar het Westen begonnen, wanneer dit volksverzet zou opvlammen van achter Warschau en Boedapest tot aan Brest en Bordeaux en tot in Den Haag — ik zeg Den Haag, Mijnheer de Voorzitter! Ook als de tanks dan al lang voorbij zijn, blijft de strijd aan de gang, omdat het volk als volk niet capituleert. Dan weet de oprukkende vijand dat hij oprukt langs wegen, waarlangs een gewapend volk woont, dat profiteert van het terrein, van bergen en moerassen, maar dat ook elke steeg in de stad kent. En dan weet die oprukkende vijand, dat een verbindinglijn van Warschau tot Arnhem een dodelijk gevaar is, als die lijn loopt door landen, waar het volk heel zeker weet, dat er maar één keuze is nl. die tussen verzet en zich weerloos laten voeren in de ergste slavernij, die de wereld-geschiedenis kent. Wanneer de Minister dus als doelstelling heeft het preventieve element in de bewapening, dan dient hij in zijn overwegingen ook te betrekken de preventieve betekenis van de wetenschap van zo'n gewapend volk.”

De rede van de heer Algra heeft kennelijk niet

nagelaten indruk op sta antwoord dat deze thans een aanmerking het totaal afwijzen Antwoord viel te be dit antwoord citeren

„In aansluiting op de geachte afgeva ken over het gewapen tot een zeker punt vaardigde eens zijn wel voorzichtig moes gewapende volksvep aan militair optred is voor een Regering dant, een onmogelijk heid te dragen voor Voor een gewapene zetting, waarover de af gesproken, ligt de

## GESOLMET

DE doodsklok is over de Nationale Reserve in haar huidige vorm nu wel definitief geluid.

De nuchtere toeschouwer kan na het debat, tussen enkele leden van de Eerste Kamer en minister Staf bij de behandeling van de begroting van Oorlog, tot geen andere conclusie komen.

Wanneer het waar is, dat onze Kamers ons volk representeren, dan is het op zichzelf al een bittere zaak, dat slechts 2 senatoren zich aangordden om een goed woord voor dit uiterst waardevolle reserve-orgaan in 's lands vergaderzaal te doen klinken.

Dat senator Algra het meest bewogen en meest indringende pleidooi hield, bewijst dat het geen farce is, wanneer de a.r. partij zich als een nationale partij aan ons volk presenteert.

In het betoog van de heer Algra trilde de grondtoon van ons volkskarakter.

De na-oorlogse politieke discussie is doordeesemd van het woord verzuiling. Tegenover de isolationisten, de lieden die zich in de eigen clan stierl van de rest afzonderen, stelt men het aanvaarden en beleven van de verantwoordelijkheid van elkaar in de organisatie op brede geestelijke basis.

Dat deze theorie in hoofdzaak slechts gerealiseerd wordt als het gaat om de eigen, politieke machtsvorming bewijzen de historie van de Nationale Reserve en van het Nationaal Instituut Steun Wettig Gezag.

In dit reserveorgaan en in dit instituut kon op verantwoorde wijze op brede basis een gemeenschappelijke, nationale verantwoordelijkheid tot de niet aan verzuiling onderhevige daad leiden.

Afgezien van een kleine groep leidinggevende socialist — met ere zij bijvoorbeeld de naam van oud-commissaris Reinolda genoemd — heeft de Nederlandse socialist slechts bij uitzondering de gelegenheid benut om in dit niet-verzuilde instituut gemeenschap te oefenen met zijn anders denkende landgenoot.

Het zij hier duidelijk vastgesteld,

### Dubbelzinnige motivering

DE motivering voor de opheffing van de N.R., die minister Staf bij genoemde mondelinge behandeling gaf, is alleszins aanvaardbaar.

Het betoog van Zijne Excellentie kwam in de kern hierop neer: door de voortgezette opbouw van de krijgsmacht — gedeeld zal zijn op de steeds voortschrijdende omschakeling op nieuwe wapens komt er dienstplichtige mankracht vrij.

Deze dienstplichtigen kunnen de taak van de Nationale Reserve — die ingeschakeld was bij de territoriale verdediging — overnemen.

Akkoord!

Het zou niet juist zijn om voor het vervullen van een gevaarlijke opdracht blijvend een wissel te trekken op de spontane vrijwilligheid van als regel uit anderen hoofde reeds flink belaste mannen, indien dienstplichtigen die taak ook vervullen kunnen.

Doordat deze dienstplichtigen maanden aanéén geheel ter beschikking staan, kunnen zij technisch ook beter geschoold worden. In zoverre zit er voor onze totale defensie dus zelfs winst in.

De leiding van Steun Wettig Gezag heeft er trouwens nooit twijfel aan doen bestaan, dat zij het om verschillende redenen niet juist zou achten de vrijwilligers te doen onderduiken in een in hoofdzaak op dienstplicht gebaseerde organisatie. Maar waarom wijkt deze mondelinge motivering zo radicaal af van de schriftelijke in de Memorie van Antwoord?

Daar heette het:

- a. de Nat. Reserve leeft niet onder ons volk;
- b. de aanmeldingen waren onvoldoende;

c. er was onvoldoende bereidheid om een verantwoorde geoefendheid te bereiken.

Dat klinkt toch wel heel anders dan wat de Minister mondeling mededeelde.

Dat de Nationale Reserve niet leefde onder ons volk is in zijn algemeenheid zeker niet juist.

Er zijn districten, waar dit reserveorgaan op sterkte is.

Als kanttekening zij hier tevens gesteld, dat uitgerekend op het moment, dat de bereidheid tot het stellen van een daad eindelijk in brede lagen van ons volk aanwezig was — wij doelen op de dagen van Hongarije — de Regering de anders normaal voor S.W.G. ter beschikking staande gelden had geblokkeerd, zodat geen actie van enige betekenis gevoerd kon worden.

Dat de aanmeldingen onvoldoende geweest zouden zijn, is onjuist.

De aanmeldingen hebben een veelvoud bedragen van de benodigde getalsterkte, maar de onbegrijpelijk zware keuringseisen zijn de barrière

## ZEDELIJKE VOLK

In consult

geweest, waarvoor duizenden aspirant-vrijwilligers „gesneuveld” zijn.

Waarom het nuttig en oirbaar geoordeeld werd als één van de motieven van opheffing aan te voeren, dat er bij de Nationale Reserve niet voldoende bereidheid was om de noodzakelijke geoefendheid te verwerven, is ons een raadsel.

Natuurlijk er zit zelfs in een geselecteerde vrijwilligersorganisatie enig kaf onder het koren, maar tot een ingrijpende maatregel als het opheffen van dit reserveorgaan wordt toch eerst overgegaan als die geringe bereidheid kenmerkend zou zijn voor het gros van de vrijwilligers.

Wie dit laatste zou durven beweren, zou de Nationale Reservist ernstig onrecht aandoen en hem in zijn eer aantasten.

Wie gedurende een lange reeks van jaren met deze jongemannen heeft meegeleefd, hen op hun pad van vrijwilliger van nabij heeft gadegeslagen, die weet, dat de overgrote meerderheid van deze vrijwilligers zich tot het uiterste heeft ingespannen om een bedreven soldaat te worden. Alleen al uit lijfsbehoud in de ure des gevaars was dat bittere noodzaak voor hen.

Hun onverdroten activiteit tegen veel bespotting en defaitisme in, de zware offers, die velen van hen in velerlei vorm hebben gebracht, sproten voort uit een heilig roepingsbesef. De besten onder hen hebben hun taak als een goddelijke opdracht gezien, en er naar geleefd en gehandeld.

Wij hebben sterk de indruk, dat de zwaarte der gebrachte offers tot een groot deel van ons volk, ja tot vele in hoogheid gezetenen eenvoudige niet is doorgedrongen.

Het hanteren van de onvoldoende bereidheid zich te bekwamen voor de vrijwillig aanvaarde taak is één van de bitterste pillen, die onze reservisten te slikken krijgen.

Het tast hen aan in hun op zo duidelijke wijze metterdaad getoond besef van verantwoordelijkheid.

De waardering, die én in de Memorie van Antwoord én in de Kamer uitgesproken werd aan het adres van de goedwillenden onder de vrijwilligers is nauwelijks een doekje voor het bloeden te noemen.

De vrijwilliger is namelijk op een heel enkele uitzondering na goedwillend, is een beziel mens.

**M**INISTER Staf deelde in zijn Memorie van Antwoord mede, dat het in zijn voornemen lag om met zijn meest betrokken ambtgenoten overleg te plegen in hoeverre de weerbaarheids-gedachte van ons volk levendig kan worden gehouden.

Aanvankelijk bestond er de hoop in de kringen van Steun Wettig Gezag, dat dit overleg zou leiden tot een organisatie, waarin op doeltreffende wijze in deze tijden, waarin het al koude oorlog is wat de klok slaat in 's lands belang profijt zou worden getrokken, van de geoefendheid en het brok zedelijk volkskracht, dat onze Nationale reservisten vertegenwoordigen.

Een organisatie, waarin hun met veel moeite en onder grote offers verkregen bekwaamheid, benut zou worden.

Een organisatie uit wier taakstelling duidelijk zou blijken, dat de Regering de Nationale Reservist tegemoet treedt met het aan hem verschuldigde respect.

Een organisatie, die profijt zou trekken van de teamgeest en het gevoel van grote solidariteit, dat de reservisten tot een krachtig, weerbaar blok aanéensmeedt.

Het ministerieel consult schijnt op een voor Nederlandse begrippen korte termijn te hebben plaatsgevonden, want reeds bij de mondelinge behandeling in de 1e Kamer deed de minister te dezer zake mededelingen.

Het resultaat was recht evenredig met de kortheid van het overleg: de Nationale reservisten kunnen zich melden bij de reservepolitie of de B.B.

Als dit inderdaad het laatste woord zou zijn, dan zou onze nationale taal tekort schieten om de zich naar boven stuwende gevoelens onder woorden te brengen.

Dan zou er bij onze Franse bondgenoten een uitdrukking geleend moeten worden en wel: La mort sans phrase.

Evenwel er is nog overleg gaande tussen de Regering en het Nationaal Instituut Steun Wettig Gezag juist over deze zaak en hangende dit overleg kan het slechts van wijsheid getuigen er hier het zwijgen aan toe te doen.

**H**ET moet ons als hier gesold worden volkskracht.

De heer Algra in de Tweede Kamer dat gegispt.

Zeker: onze bewapen bezien is een zaak im

Maar reeds in de we dat de sterkte van plaats afhankelijk was di

maar van de hartenburg Dat dit alles gebe ha

vanuit Hongarije tot am, schier macaber.

Vergeet men dan w oorlog zitten, die wo wapenen dan die va

Dat de naam, die v uitgaat — men dem een zaak van groot in

Het Nationaal Insteu met haar provinciale vertakkingen, nauw en lende reserveorganen

van het gehele volk mb betekenis in de koude

Het liquideren van on organisatie tast het Wettig Gezag echter h

De reserve-politie, ind locale beroepsorganen de Wettig Gezag niet v

Instituut op deze brett ten voortbestaan. Der h energie kan elders het v

Maar dat betekenen factor, waarop on elijk mede steunt, uit zou

Dat is dubbel te in de geringe animo volgi wijst, dat de factor te weinig ontwikkeld

De noodzaak om morele krachten tot t wel overduidelijk.



# In duurt de strijd voort

*Bijgaande foto's, die ontleend zijn aan „Life”, zijn genomen tijdens de Hongaarse vrijheidsstrijd*

alleen, dat het verstandig zou zijn als wij er dan iets minder over zouden praten dan wij gewend zijn over de defensie te doen. Wij vinden het heel gewoon, dat onze defensie in het openbaar wordt besproken. Als er met betrekking tot het volksverzet iets moet gebeuren — en ik kan een heel eind met de geachte afgevaardigde meegaan — dan moet dit niet, ook niet in dit college, aan de hoge boom worden gehangen. Ik geloof dat wij daarmee zeer voorzichtig moeten zijn, al kan wellicht op dit gebied toch wat worden gedaan.

Laten wij, en ik herhaal dit, ons met betrekking tot een koppeling van dit gewapend volksverzet aan het militaire optreden geen illusies maken. Daar kan het niet. De beweeglijkheid in de oorlogsvoering is zodanig, dat er ieder ogenblik ongelukken zouden kunnen gebeuren.

Ik heb bepaald niet de bedoeling gehad over de bevordering van de weerbaarheidsgedachte in ons volk in consult te gaan bij anderen. Persoonlijk aarzel ik om ten aanzien van de weerbaarheids-gedachte van de zijde van de Regering te veel initiatief te nemen. Ik geloof, dat wij daarmee erg voorzichtig moeten zijn. Deze gedachte moet in ons volk leven. Deze gedachte wortelt op andere gronden dan in voorlichting van de zijde van de Regering. Als op dit terrein iets wordt verricht door het particulier initiatief, dan kan de Regering daaraan wellicht enige leiding geven. Dat zou dan kunnen geschieden langs de weg van een bijzondere voorlichting aan de organisaties, die misschien enige aanvullende financiering van de Regering krijgen of die althans hun arbeid verrichten onder verantwoordelijkheid van de Regering. Ik waag echter te betwijfelen, of hier enig initiatief van de zijde van de Regering moet worden genomen. Dat heb ik bedoeld te zeggen."

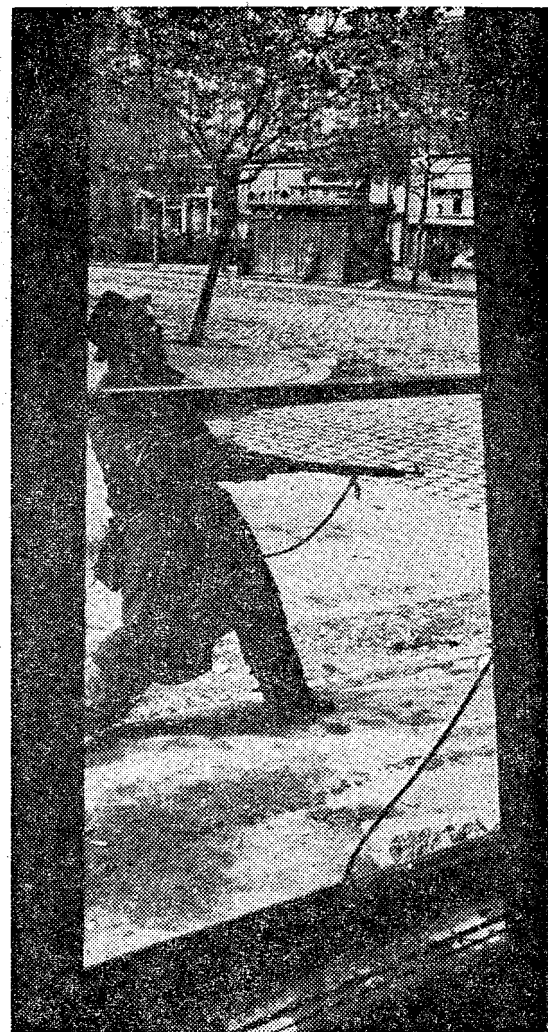
Uit dit ministeriële antwoord komen de volgende elementen tot uitdrukking:

- 1e. dat de Minister een heel eind met de heer Algra medegaat, dat er iets met gewapend volksverzet dient te gebeuren;
- 2e. dat de Minister onderscheid maakt tussen dit volksverzet tijdens de strijd om het behoud van West-Europa — en van ons land als deel daarvan — en na een eventuele bezetting; in het eerste geval acht hij koppeling daarvan aan het militaire optreden onmogelijk (in het tweede geval kan er uiteraard geen koppeling plaats hebben, want dan is de militaire macht gelijkwaardig);
- 3e. dat over het volksverzet (na bezetting?) beter niet in het openbaar kan worden gesproken;
- 4e. dat de Regering ten aanzien van het volksverzet een afwachtende houding moet aannemen en het initiatief daartoe aan partijen moet overlaten;
- 5e. dat een eventueel particulier initiatief door de Regering met enige aanvullende financiële hulp of op andere wijze kan worden gesteund;
- 6e. dat noch de Regering noch een militaire commandant de verantwoordelijkheid voor een gewapend volksverzet kan dragen.

De aandachtige lezer zal het niet zijn ontgaan dat de Minister zich niet duidelijk uitspreekt over de preventieve waarde van een volksverzet in internationaal verband, tenzij men de algemene mededeling van de Minister: „Ik kan het tot een zeker punt volledig met de geachte afgevaardigde eens zijn" als een erkenning van die preventieve waarde zou aanmerken. Daarmede is echter in strijd de 2e conclusie, dat er geen koppeling tussen militair optreden en volksverzet kan zijn. Want erkent men de preventieve waarde, dan wordt het grootste rendement juist verkregen bij een goede coördinatie van het militaire optreden en het volksverzet. Daarmede wil niet gezegd zijn, dat het volksverzet onder militaire leiding en verantwoordelijkheid zou moeten staan. Het gaat hier om gewapende burgers, met of zonder internationaal-rechtelijke status doch waarvan de militaire leiding onder omstandigheden dankbaar gebruik kan maken. Vanzelfsprekend richt dit volksverzet zich dan ter plaatse en voor dat gezamenlijk optreden naar de militaire operatiën. Dat zulk een gecoördineerd optreden door de beweeglijkheid der oorlogvoering niet mogelijk zou zijn, weigeren wij op militair-technische gronden te erkennen. Dit vraagt soepelheid en snelle besluitvaardigheid van de betrokken militaire commandanten, eigenschappen die bij hem voor een atomische oorlogsvoorbereiding toch reeds in hoge mate moeten worden aangekweekt.

Waarom zou in dat bevels- en coördinatie schema niet de plaatselijke samenwerking met verzetsgroepen kunnen worden beoefend? Dat is wel degelijk mogelijk.

Bedenkelijker echter achten wij de uitspraak dat de Regering de verantwoordelijkheid voor een gewapend volksverzet niet zou kunnen dragen, hiertoe niet het initiatief zou moeten nemen doch dit aan particulieren zou moeten overlaten met hoogstens enige financiële of andere Regeringssteun. In deze uitspraak ligt de miskenning van het RECHT op zelfverdediging van de burger op grond van hem wachtend individueel vijandelijk barbarisme waartegen de Staat hem met de of-



ficiële strijdkrachten niet kan beschermen. Dit RECHT verplicht de Regering de burger de wapens te geven, die hij daarvoor nodig heeft en door deze daad ook de verantwoordelijkheid te aanvaarden. Hier kan geen afschuiving op particulier initiatief worden gepleegd. Letterlijk opgevat zou dit erop neerkomen, dat er b.v. vrijkorpsen zouden worden gevormd, die hun eigen wapens zouden moeten betalen en daarvoor hoogstens een kleine subsidie van de Regering zouden ontvangen. Het beginsel van particulier initiatief achten wij slechts in deze mate aanvaardbaar waar dit wil zeggen dat het gehele instituut op vrijwilligheid berust en dat de organisatie op plaatselijke doelmatigheid is ingesteld. Dat men zich kan samenvoegen in bepaalde standaardorganisaties doch waarvan de personele samenstelling aan geen stringente bepalingen is gebonden.

Het gaat om met een zelfde geest bezielden, die elkaar kennen en vertrouwen, ongeacht leeftijd en kunne. Doch men geve dit geheel een organisatie met landelijke, provinciale en plaatselijke leiding. Wij denken hierbij b.v. aan het Instituut „Steun Wettig Gezag", al zal dit dan voor dit geheel nieuwe doel waarschijnlijk andere personen in de leiding moeten hebben dan nu. Dit door de Regering alsdan gehandhaafde en gesubsidieerde Instituut vormt dan het geraamte waarbinnen de organisatie zich opvult. De Regering zorgt voor de nodige bewapening. De Landmacht beschikt daartoe al dadelijk over wapens die voor het leger overcompleet zijn geworden door de vervanging of als gevolg van inkringing der sterkte door reorganisatie. Doch op dit alles, van Regeringszijde te verstrekken, heeft de burger RECHT. Dit grondbeginsel — en daarmee de verantwoordelijkheid van de Regering — moet worden erkend, wil men op de weg van de Volksbewapening tot concrete resultaten komen.

Waar het bij de Volksbewapening in de eerste plaats om gaat is de periode vóór een bezetting. Wat daarna gebeurt, daarover kan men inderdaad beter niet te veel in het openbaar zeggen. Doch het eerste is van veel groter belang, omdat daarin juist de preventieve waarde ligt en dat is de primaire doelstelling der defensie. Daarover moet men juist niet zwijgen. Weet Rusland — openlijk in alle parlementen van West-Europa uitgesproken — dat een krachtig volksverzet zal opvlammen van Warschau tot Brest en Den Haag (om de woorden van dhr. Algra te gebruiken), zodra het Rode Leger naar de Atlantische kust opmarcheert, dan zal dit even preventief werken als de in alle openbaarheid van de daken afgeschreeuwde bedreiging met atoombommen. Dit laatste steken wij toch ook niet onder stoelen of banken! Daar praten wij die openbaarheid toch ook goed juist om het afschrikwekkende effect daarvan. Om gelijke redenen zal dus de afschrikwekkende preventieve waarde van de volksbewapening moeten worden gestimuleerd door de openbaarheid daarvan, door de Regeringssteun daaraan en door de NAVO stimulering daarbij in geheel West-Europa. Nu de Regering bij monde van de toezeggingen van Minister Staf, zij het aarzelend, de deur tot het gewapend volksverzet op een kier heeft opengezet, dient met klem en kracht op verdere stappen te worden aangedrongen.



## Wanneer de Regering deze daadkracht evenwel niet wenst te gebruiken, houdt alles vooralsnog op.

### Een ertaak

ALS binnen afzienbare tijd zou blijken, dat het onheil over deze Nationale Reserve tenvolle bezworen zou zijn, wacht het Nationaal Instituut nog een ertaak.

Nationale dankbaarheid is niet de sterkste kant van ons volk.

Dat hebben zij ervaren, die in het verzet hun rol mee mochten spelen, dat was ook het deel van onze oorlogsvrijwilligers.

Teveel ontgoochelde oud-verzetslieden zijn in ons bevrijde vaderland mokkend over zuivering en berechting aan de kant blijven staan.

In de gelederen van de Nationale Reserve gist het de laatste weken.

Men hoort spreken over ondergronds voortgaan en wat dies meer zij.

Het is duidelijk, dat er in een vrij en democratisch land voor dus genaamde ondergrondse activiteiten geen plaats is.

Voorkomen moet ook worden, dat een groot gedeelte van deze duizenden vrijwilligers voortaan mokkend de rol van zure toeschouwer gaat vervullen.

Hier ligt een ertaak voor Steun Wettig Gezag, het instituut, dat mede de verantwoordelijkheid draagt voor het toetreden van deze mannen tot dit orgaan.

Naar onze overtuiging moeten deze mannen, indien de onderhandelingen met de Regering zonder aanvaardbaar resultaat blijven, opgevangen worden in de Nationale schietvereniging „De Vrijheid", opdat zij zich verder in de wapenhandel kunnen bekwaamen e.g. hun verworven bekwaamheid in organisatorisch verband kunnen onderhouden.

Zodra de omstandigheden in de wereld zich toespitsen e.g. zodra andere inzichten in regeringskringen baanbreken hebben wij deze mannen dringend nodig.

Wij kunnen het ons niet permitteren deze mannen de woestijn in te zenden.

Noch het belang van ons vaderland noch dat van hen persoonlijk zou daarmee gediend zijn.

M. W. SCHAKEL

# RECHT

## Wanneer de Regering deze daadkracht evenwel niet wenst te gebruiken, houdt alles vooralsnog op.

Wanneer de Regering deze daadkracht evenwel niet wenst te gebruiken, houdt alles vooralsnog op.

Wanneer de Regering deze daadkracht evenwel niet wenst te gebruiken, houdt alles vooralsnog op.

Wanneer de Regering deze daadkracht evenwel niet wenst te gebruiken, houdt alles vooralsnog op.

Wanneer de Regering deze daadkracht evenwel niet wenst te gebruiken, houdt alles vooralsnog op.

Wanneer de Regering deze daadkracht evenwel niet wenst te gebruiken, houdt alles vooralsnog op.

Wanneer de Regering deze daadkracht evenwel niet wenst te gebruiken, houdt alles vooralsnog op.

Wanneer de Regering deze daadkracht evenwel niet wenst te gebruiken, houdt alles vooralsnog op.

Wanneer de Regering deze daadkracht evenwel niet wenst te gebruiken, houdt alles vooralsnog op.

Wanneer de Regering deze daadkracht evenwel niet wenst te gebruiken, houdt alles vooralsnog op.

Wanneer de Regering deze daadkracht evenwel niet wenst te gebruiken, houdt alles vooralsnog op.

Wanneer de Regering deze daadkracht evenwel niet wenst te gebruiken, houdt alles vooralsnog op.

Wanneer de Regering deze daadkracht evenwel niet wenst te gebruiken, houdt alles vooralsnog op.



## Wel, jongeman...

Dat verzoek is geen verrassing. Je komt hier al een tijdje over de vloer, en we hebben je zo af en toe eens goed bekeken. Je hebt een goeie baan, goeie kansen, en zo te zien een beste toekomst voor je. Maar je weet net zo goed als ik, dat die toekomst van alles in petto kan hebben, prettig en onprettig. En nu vraag ik je: hoe denk je mijn dochter voor dat 'alles' zeker te stellen?

„Wel, Mijnheer, wat dat betreft volg ik de familietraditie: alles via de „1845“. De vertegenwoordiger van die Maatschappij was al huisvriend bij ons toen ik nog niet kon lopen.”

„De „1845“... nou, dat is dan alweer een zorg minder, want dan ben je in beste handen, en mijn dochter ook.”

Uw verzekeringsman - Uw vertrouwensman

## DE NEDERLANDEN



Alle verzekeringen



Westzijde 35-110

N.V. **Zaandam**

Tel. 02980-2246

Uw adres voor:

- LOONDOORSCHRIJF-BOEKHOUDING
- BOEKHOUDSYSTEMEN (met de hand en machinaal)
- Staande en vlakliggende KAARTS\*SYSTEMEN
- ARCHIEFSYSTEMEN
- PLANBORDEN

Laat u uitvoerig inlichten door onze deskundigen op dit gebied

uw **ZENUWEN** wordt U volledig de baas met **NEUROTONIC** niet verdovend maar genezend het zenuwpreparaat dezer tijden

## UIT PERS EN PERIODIEK

# Liberalen hebben vele

### Onheil

Onder de titel „Nuttig rapport“ schrijft Elseviers Weekblad:

„Met voldoening en instemming zullen velen in den lande met ons kennis hebben genomen van het rapport der „Prof. mr. B. M. Teldersstichting“ over de publiekrechtelijke bedrijfsorganisatie.

Met voldoening, omdat thans eindelijk, openlijk en op grond van onweerlegbare argumenten, wordt gezegd dat men de ontwikkeling van de P.B.O. moet remmen, in-stede van haar te stimuleren.

Hoe talloze malen is op deze plaats, jaren en jaren achtereen, tegen bepaalde P.B.O.-tendenzen gewaarschuwd! Hoe nadrukkelijk is hier steeds gewezen op de gevaren van de gildegeest, de kartelvorming en de uitschakeling van concurrentie! Hoe menigmaal is hier vastgesteld, dat de P.B.O. ons land in de praktijk een soort mengelmoes van staats-socialisme en van de corporatieve staat zou brengen.

Het is nuttig, dat aan deze waarschuwing door de Teldersstichting thans een aantal richtlijnen is toegevoegd om althans erger onheil te voorkomen.”

### Vernietigend

De Telegraaf schrijft onder bovenstaande titel o.m.:

„Men moet zich afvragen waarom men juist in Nederland, waar het gezonde verstand altijd heeft overheerst, deze in zovele opzichten bedenkelijke weg is opgegaan.

Het rapport geeft ook op deze vraag een antwoord. De wet is geworden tot een formele façade, waarachter de werkelijke bedoelingen schuilgaan. De rooms-katholieken, aldus het rapport, hopen een hervorming van de maatschappij in corporatieve zin tot stand te brengen, de socialisten beschouwen de publiekrechtelijke bedrijfsorganisatie, zo al niet als een stap op de weg naar socialisatie, dan toch, als een deugdelijk middel voor een toenemende leiding van en controle op het bedrijfsleven, en zelfs de anti-revolutionairen hopen er op den duur een „bewerktuiging“ van het bedrijfsleven overeenkomstig hun beginsel van soevereiniteit in eigen kring mede te bereiken.

Bij de anti-revolutionairen is een kentering waar te nemen. Hun economische voorganger, prof. J. Zijlstra, heeft zich nog al eens kritisch uitgelaten over de P.B.O.-in-de-praktijk, maar K.V.P. en P.v.d.A. trekken nog in grote mate één lijn. Vermoedelijk in de hoop, dat de eigen beginselen het op den duur zullen winnen. De samenwerking is nog zo sterk, dat men het zelfs in een tijd van bestedingsbeperking verantwoord heeft geacht, een speciale staatssecretaris met daarbij behorend ambtelijk apparaat voor de P.B.O. in te stellen.

Wij kunnen slechts de hoop koesteren, dat publikaties als die van de Teldersstichting in de harde praktijk de ogen zullen openen. Gelukkig kan geconstateerd worden, dat het verzet in het bedrijfsleven van ondernemers, die niet alleen aan de winst denken, steeds sterker wordt. En nog nimmer is een gedachte, ook al worden daaraan miljoenen ten koste gelegd, verwezenlijkt als zij niet onder de burgers leeft.”

### Gevaar

Onder de titel „Staatjes in de Staat“ schrijft het Algemeen Dagblad o.m.:

„Wat toch is het geval? De gedwongen organisatie volgens de P.B.O. kenmerkt zich niet door een levendig democratisch beginsel. De besturen van de erkende vakver-

enigingen maken, vaak in het onderonsje van de commissies, de dienst uit. Verkiezing van bestuursleden vindt getrappt plaats, dat wil zeggen dat de bedrijfsgenoten eigenlijk van alle directe invloed op de samenstelling van de besturen zijn uitgesloten. Rekening en verantwoording wordt lang niet steeds duidelijk en openbaar gegeven. De heffingen zijn gedwongen en de besteding van de aldus verkregen gelden vindt nogal autoritair plaats.

De betreurenswaardige consequentie hiervan kan zijn, dat minderheden worden verdrukt, zonder dat zij de gelegenheid krijgen zich te uiten, laat staan de mogelijkheid hebben, zich te verzetten. Indien bijv. op sociaal terrein ondernemers- en werknemersorganisaties niet tot eensgezinde overeenstemming komen, dan kan een door een redelijke meerderheid gewenst collectief contract door de overheid verbindend worden verklaard, maar dan is er ten minste de waarborg, dat de overheid zich laat leiden door het algemeen belang en niet door een groepsbelang, dat bovendien slechts een meerderheidsbelang in de groep kan zijn.

Hetzelfde geldt van de economische politiek in de bedrijfstakken, welke aldus tot een monopolie van het bestuur van die bedrijfstak wordt gemaakt, waardoor geparasiteerd kan worden op het algemeen belang.

Zo ontstaan staatjes in de staat.

De Publiekrechtelijke Bedrijfsorganisatie is niet populair in den lande; zij is veelzins het terrein, waarop een aantal besturen zich uitleeft. Wie weet eigenlijk precies, wat dat alles inhoudt? Toch dreigt hier ernstig gevaar vooral voor de democratie, welke immers afhankelijk is van de publieke belangstelling en van het besef van medeverantwoordelijkheid.”

### Remmen

De Rotterdammer schrijft:

„Van liberale zijde is een rapport verschenen over de publiekrechtelijke bedrijfsor-

# bezwaren tegen PBO

ganisatie. Allerlei bezwaren worden er in ontwikkeld. De conclusie luidt: „remmen“.

Wij willen voorop stellen, dat de bezwaren, in dit rapport aangevoerd, objectief zullen moeten worden overwogen. Een bezwaar blijft een bezwaar, van welke kant het ook komt.

Intussen zullen de stellers van het rapport ons ten goede moeten houden, dat wij enigszins argwanend gestemd zijn met betrekking tot hun intenties.

Het is een rapport van liberale zijde. De verwezenlijking van de gedachte der ondernemingsgemeenschap behoort niet tot de sterkste kanten van het liberalisme. Wie iets van de historie afweet, zal dit moeten toestemmen. Het liberalisme heeft lang tijd een uiterst machtige positie ingenomen ook in ons land. Maar het heeft die positie niet benut om in de ondernemingen de gemeenschapsgedachte te realiseren.

De huidige regeling moge dan bepaalde bezwaren hebben, bezwaren die onder het oog moeten worden gezien — het is alles heel wat beter dan niets. En eens was er niets.

Vandaar dat wij toch wel enige argwaan moeten overwinnen, voordat we tot een objectieve bestudering van de liberale bezwaren tegen de publiekrechtelijke bedrijfsorganisatie kunnen komen. Dit laatste temeer, omdat de liberale wijsheid ook nu weer resulteert in het negatieve advies „remmen“.

Wat heeft men vanuit de liberale gedachtewereld zelf aan positieve gedachten tot realisering van de gemeenschapsgedachte binnen de onderneming aan te dragen?”

### Niet afremmen

Trouw schrijft o.m.:

„Het liberale geschrift ziet bij de ontwikkeling van de bedrijfsorganisatie overal leeuwen en beren op de weg. Maar de angst voor allerlei mogelijke gevaren — terwijl die zich tot dusver in de P.B.O. nog nauwelijks hebben gepresenteerd — speelt de samenstellers van het li-

berale rapport wel wat al te veel parten.

Natuurlijk brengt de ontwikkeling van de P.B.O. zekere risico's met zich mee. Maar moet men daarom van een op zichzelf goede zaak maar afzien? Wie geen risico's durft aanvaarden, komt nergens terecht in het leven.

Vanzelfsprekend mogen bedrijfsorganen nooit „verordening-fabrieken“ worden. Uiteraard mag door de P.B.O. het beginsel van de concurrentie niet in het geding komen.

Maar voor deze en andere gevaren bestaat in het organisatieleven een open oog. Ter illustratie diene o.a., dat b.v. het bedrijfschap voor de detailhandel in consumptiemelk minimum-voorwaarden kan stellen voor de handhaving van de vrije concurrentie bij saneringsovereenkomsten.

Over het algemeen bestaat er over de P.B.O. in brede kring nog veel misverstand. Voor de belangrijke taak van bedrijfsorganen op het gebied van het adviseren van de overheid en voor de uiterst gewichtige functie van het medebewind bestaat nog veel te weinig begrip. Dat zal allemaal anders moeten worden.....

Wij vinden deze vergelijking (met Portugal, Red. N.G.) al heel ongelukkig, omdat in genoemd land het organisatorische bedrijfsleven feitelijk gezien wordt als een instrument van de staat en daar niets te vertellen heeft. De staat maakt de dienst uit.

Dat is in ons land totaal anders. En daarom behoeft het feit dat wij met de P.B.O. „vrijwel alleen staan“ ons allerminst tot oneer te strekken. Integendeel, hierin ligt juist een extra-aanwijzing om al het mogelijke te doen het buitenland te tonen, dat wij op de goede weg zijn en dat het zaad, door de Christelijke Sociale Beweging in moeizame arbeid van tientallen jaren uitgestrooid, niet vergeefs wortel heeft geschoten en vruchten kan dragen, waarmee men ook buiten onze grenzen zijn voordeel kan doen. Daarom is onze conclusie: stimuleren, niet afremmen!”

## EN ONS COMMENTAAR

# Niet afremmen, maar stimuleren!

*De ontwikkeling van het beginsel van de publiekrechtelijke bedrijfsorganisatie mag gezien worden als een vrucht van het streven van de Christelijke sociale beweging, dat weerklank vindt in de Anti-Revolutionaire Partij. Geen wonder. Het is een echt Christelijke gedachte om te pogen de maatschappelijke tegenstellingen te overbruggen en te komen tot werkelijke vernieuwing van de samenleving.*

*Niemand zal kunnen zeggen, dat de P.B.O. een wonderboom is gebleken. Integendeel, de groei gaat maar zeer langzaam. Daarom te meer is het onbegrijpelijk, dat het politiek-liberale studiecentrum met het advies komt, dat de verdere ontwikkeling van de P.B.O. in ons land dient te worden afgeremd en zeker niet moet worden gestimuleerd.*

*Het behoeft geen betoog, dat men zich in de kringen van de Christelijk sociale beweging en van de A.R. Partij door het liberale haltgeroep niet van de wijs zal laten brengen, doch dat het streven er op gericht zal blijven op verdere doorwerking van de gemeenschapsgedachte.*

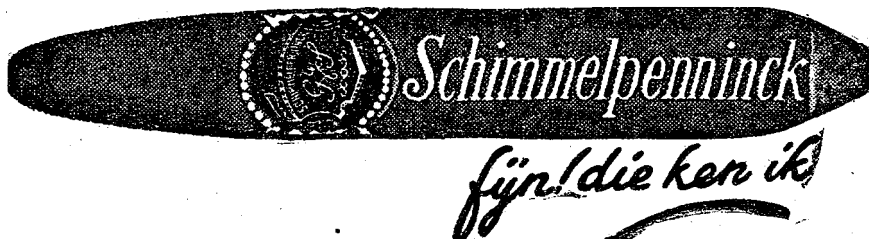
*Opnieuw is gebleken, dat naar twee zijden front gemaakt moet worden en dat een eigen weg moet worden bewandeld.*

*Eerst moest positie gekozen worden tegenover het socialistische streven om de P.B.O. aan de staat te binden, thans moet weerstand geboden worden aan het liberale verlangen om de klok terug te zetten.*

*Indruk kunnen al die grote woorden nauwelijks maken.*

*En daarom lijkt ons een beter advies: niet afremmen, maar stimuleren.*

*Geen socialistische ontwikkeling, geen liberaal conservatisme, maar vasthouden aan eigen Christelijke opvatting.*





# GRONINGEN

## RIJWIELEN

PHOENIX - HUMBER  
De nieuwste modellen en kleuren 1957  
KINDERRIJWIELEN  
Autopedes - Fietstassen - Grote keuze  
**WIEKEL**  
KORREWEG 29 - Telefoon 25228 - GRONINGEN

## BROEKEMA'S KOFFIE en THEE vraag die!

N.V. BROEKEMA-NAGEL, GRONINGEN - ASSEN



Zwitserse Horloges  
Verlovingsringen  
Goud en Zilver  
Tafelzilver  
Avondmaal-Serviezen

GRONINGEN

EXCLUSIEVE INTERIEURS  
VOOR WONING, KANTOOR EN WINKEL  
MEUBILERINGSBEDRIJF

## DEN OUDEN

OUDE BOTERINGESTRAAT 2 - GRONINGEN

## Chr. Coöp. Spaarbank

### „EIGEN HAARD” G.A.

LOPENDE DIEP 7 - GRONINGEN

Rentevergoeding 2 3/4 %  
idem leden 3 %

## Begrafenisvereniging „Groningen”

ZWANESTRAAT 12 - TEL. 20910

Dir. G. L. SMIDT

Dag en nacht te ontbieden voor leden en niet-leden.  
Begravenissen - Crematies - Binnen- en Buitenlandse  
transporten. Eigen Rouw- en Ontvangkamers.  
Gelegenheid tot inschrijving tegen premiebetaling.

EEN OUD EN VERTROUWD ADRES VOOR

## GRAFWERKEN

## BOUWERKEN

## MARMERWERKEN

SWITTERS EN TERPSTRA  
Groningen - Emmasingel 11 - Telefoon 23410

## Kredieten voor handel en industrie

N.V. SLAVENBURG'S BANK  
HANDELS- EN EFFECTENBANK N.V.  
GRONINGEN Brugstraat 32 • WINSCHOTEN Blijhamstraat 21

# ZWOLLE

## WONINGINRICHTING

## Boertien

Sassenstraat 39 - ZWOLLE - Tel. K 5200-6473  
Levering franco met eigen wagen.

HET VERTROUWENSADRES VOOR

## PIANO'S EN ORGELS

ook voor het stemmen en onderhouden van uw instrument

## GANZEVOORT

DIEZERSTRAAT 116 • TEL. 6552 • ZWOLLE  
Uitgebreide keuze muziek en grammofoonplaten

## BEGRAVENISSEN

(ook buiten Zwolle)

## R. Dragt

Roggenstraat 22 - Telef. 5594 - Zwolle

Het nieuwe  
concept  
beginsel- en  
algemeen  
staatkundig  
program  
(14)

# KERK EN STAAT

door

Prof. Dr. L. W. G.  
SCHOLTEN

## Artikel IX

Daar de Overheid de wederzijdse zelfstandigheid van staat en kerk heeft te eerbiedigen, komt het haar niet toe, zich met de inwendige aangelegenheden der kerk in te laten.

De grondwettelijke verplichting der Overheid tot het betalen van traktementen, pensioenen e.d. aan kerken en haar leraren dient, onder afrekening naar de eisen van recht en billijkheid, te worden opgeheven.

MISSCHIEN is er geen onderwerp, dat in de loop der eeuwen meer aanleiding heeft gegeven tot strijd dan juist de betrekking van Kerk en Staat. Reeds in de eerste eeuwen na Christus had de Kerk de grootste moeite staatsinmenging in haar inwendige aangelegenheden terug te dringen. In de Middeleeuwen heeft eeuwenlang de strijd tussen Paus en Keizer de geschiedenis beheerst. En de geweldige oorlogen in de Reformatietijd deden zien, dat het in die dagen niet alleen ging om de zuiverheid der leer. Ook de organisatie der Kerk was in het geding. Daarbij speelde de betrekking van de wereldlijke overheid tot de Kerk een hoofdrol. Toen de Franse revolutie haar aanvallen deed op de Christelijke grondslagen van het volksleven, kwam de Kerk weer in het stadium der verdrukking. En tot in onze dagen toe komt men telkens perioden tegen, waarin de Kerk de Staat tracht te overheersen (men denke aan Spanje en Columbië), dan wel de Staat in heftig conflict komt met de Kerk. Als voorbeeld diene Argentinië onder Peron.

VREEMD is dat niet.

De Kerk draagt in zich de pretentie, dat er geen deel is van het aardse leven, dat aan haar invloed is onttrokken. En omgekeerd komt de wereldlijke overheid telkens weer in aanraking met onderwerpen, die ook meer speciaal in betrekking staan tot de Kerk. De Kerk kan door haar gezagsdragers machtige invloed uitoefenen op de regering. En de Staat kan door zijn maatregelen van ordebewaring en regend optreden het leven der Kerk ten goede of ten kwade beïnvloeden. Vandaar dat de leuze: scheiding van Kerk en Staat onmogelijk kan worden uitgevoerd. Het oude program van beginselen der antirevolutionaire partij sprak dan ook, in het voetspoor van Groen van Prinsterer, over de „dusgenaamde” scheiding van Kerk en Staat. Doorsnijden van de financiële band is niet voldoende om scheiding te bewerken.

Opheffing van het voorschift, dat staatsdienaren moeten behoren tot een betaalde kerk, de Staatskerk, is wel van grote betekenis, maar brengt geen totale verandering.

Vooraf in de laatste jaren is dat gebleken. Tijdens de bezetting namen de Duitse overheerders allerlei maatregelen, die zo flagrant in strijd waren met het christendom, dat de Kerk niet kon zwijgen. Jodenvervolgung, deportatie, georganiseerde moord op onschuldigen, aantasting van de vrijheid van opvoeding, e.d. noopten de Kerk tot spreken. Zij liet zich niet afschepen met het verweer, dat het hier een optreden van de Staat betrof, waarmede de Kerk niets te maken had. En ook na de bezetting zag men verschillende kerkelijke formaties officieel door haar organen uitspraken doen over aangelegenheden, die kennelijk tot het terrein van de staat behoorden. En omgekeerd heeft de staat ook wel zich tot de kerken gewend om haar mening uit te spreken.

DAARMEDE is de geschiedenis in een nieuwe periode gekomen. In het midden van de negentiende eeuw waren vele liberalen en conservatieven, die als regel de lakens uitdeelden, persoonlijk aan het christendom gehecht. Zij waren er echter van overtuigd, dat de staat geregeerd moest worden volgens zijn eigen wetten. Op zijn hoogst mochten de uitspraken der economie als leidraad worden gebruikt. Maar fel klonk het hatelijke: Bederf met uw bijbelteksten onze staatkunde niet.

## N.V. Aannemersbedrijf voorheen

## H. DE BAAT

Directie: E. C. de Baat - T. H. de Baat

Kantoor: Ceintuurbaan 179,  
Amsterdam, Telefoon 798604 - 53257

## J. DE VRIES

Commissionairs in effecten

O.Z. Achterburgwal 173 Tel. 47126  
Privé Olympiakade 60, Tel. 94152  
AMSTERDAM

## HOTEL „DE KROON”

SOPHIALAAN - LEEUWARDEN  
Tel. 4467-4468

★

Uw adres voor recepties en partijen

Vandaar dat onze staatkundige en maatschappelijke instellingen geleidelijk maar doelbewust van het Christendom werden losgemaakt. Een onderdeel daarvan was de strijd om het karakter van de openbare school. De staat mocht in zijn uiterlijk optreden geen blijk geven van enige invloed van de Kerk, die enkele eeuwen haar stempel op ons volksleven had gezet.

Tegen het einde van die eeuw en in het begin van de twintigste eeuw werd dat anders. Toen zagen vele liberalen en vrijwel alle socialistische in de staat het middel om de kerk te bestrijden. In Frankrijk geschiedde dat in de wetten van 1905. Waarom zou dat bij ons ook niet kunnen? De groei van het socialisme en de onkerkelijkheid gingen hand in hand.

Omstreeks de eerste wereldoorlog werd dat anders. De vreselijke gruwelen van die tijd hadden doen zien, waar een mens terecht komt, als hij alleen op zijn rede vertrouwt en geen hogere macht wil erkennen. In verschillende organen van vrijzinnige partijen las men weer uitspraken van waardering over de betekenis van de godsdienst. Ook de kerk deelde geleidelijk in die gunst. In elk geval was er geen sprake meer van, dat de staat de kerk zou belemmeren in haar taak.

TOCH was dat niet voldoende. Men beschouwde namelijk de godsdienst vooral als subjectief verschijnsel, als innerlijke gesteldheid des harten. Godsdienst was dan een verheven phenomeen, waaruit de adel van de menselijke natuur spreekt en waardoor het karakter van de mens werd veredeld.

Godsdienst is echter meer. Hij blijft niet besloten binnen de mens, maar hij breekt naar buiten. Hij objectiviseert zich in zeden, gewoonten, in rechtsinstellingen; in onderwijs en ziekenverpleging, in kunst en volksvermaak en nog veel meer. Ook in de regels voor staat en maatschappij. Vandaar dat de christen zich nooit kan verenigen met de uitspraak van het nationaal socialisme, dat de godsdienst was voor de kansel in de kerk en niet voor het staatsbestuur.

Dit was dan ook een van de sterkste oorzaken van de illegaliteit onder de bezetting. „Het grote gebod” is de titel van een der gedenkschriften. God lief te hebben boven al. In zijn diepste wezen was het geen staatkundige strijd, maar een godsdienstige worsteling. In deze periode voltrok zich nog een andere wijziging. Men kreeg meer oog voor de uitspraken der kerk als zodanig. Het ging niet meer over de mening der kerkleden, maar over de opvattingen der kerk in haar georganiseerde vorm. Ook na de bevrijding zette zich deze ontwikkeling door. De Nederlandse Hervormde kerk ontplooid een grote bedrijvigheid door het uitzenden van Herderlijk Schrijven en de oproep tot bezinning. De Rooms Katholieke kerk gaf een en andermaal een mandement van het Episcopaat. De Lutherse lieten hun kerkelijk stilzwijgen in de steek. En ook onderscheiden gereformeerde formaties deden kerkelijke uitspraken over aangelegenheden van de staat. Thans was de kerk in het offensief.

Ook de politieke partijen reageerden daarop. De Christelijk Historische Unie kan haar oude bepaling handhaven, dat het gezag in de staat had te letten op het oordeel der Christelijke Kerk. De Katholieke Volkspartij verklaarde uitdrukkelijk, dat zij de uitspraken van het kerkelijk leergezag aanvaardt. Van beide was dat te verwachten.

Maar veel merkwaardiger is het dat in artikel 34 van het beginselprogram van de Partij van de Arbeid de erkenning is gesteld, „dat de kerken het tot hun taak kunnen rekenen, terwille van het geestelijk en zedelijk heil van het volk, hun woord te spreken met betrekking tot het staatkundig en maatschappelijk leven.”

En in artikel 3 van het beginselprogram van de Volkspartij voor Vrijheid en Democratie wordt een lofzang gezongen op de waarde van het Christendom voor ons volk. Van de afzonderlijke vermelding van de taak der kerk is echter afgezien.

Ook in de praktijk van het staatkundige leven werkt deze gewijzigde verhouding van staat en kerk door.



1. Welke organisaties zijn verenigd in de Ned. Chr. Sport-Unie?
2. Wie zijn de schrijvers van het boekje „Christendom-sport”?
3. Welke twee confessionele sportorganisaties zonden in november 1956 het bekende telegram aan het Ned. Olympisch Comité om niet deel te nemen aan de Olympische spelen in Melbourne?

Antwoorden van vorige week:

1. Rotterdam.
2. Prof. dr. J. Waterink.
3. Ned. Chr. Sport-Unie.

# Als wij vrouwen eens...

**GEACHTE GRACIA**

Al eerder had ik u eens willen schrijven, maar omdat ik niet weet wie u is, heeft mij dit steeds weerhouden. Ik heb er n.l. een erge hekel aan om anoniem te schrijven, maar nu u hieraan de voorkeur geeft moet ik wel.

En waarom ik er zo'n behoefte aan heb u te schrijven? Wel, een poosje geleden stond in de bladen het S.E.R.-advies inzake het geven van een uitkering aan vrouwen die weduwe worden. Ik ben met iedere wet die er door kwam op sociaal gebied altijd erg blij geweest, maar in dit wetsvoorstel staan toch zulke vreemde dingen, dat ik erg graag zou willen dat u in „Nederlandse Gedachten” hier eens de aandacht op vestigde.

Mijn bezwaar tegen dit weduwenpensioen geldt niet de weduwen die met kinderen achterblijven. O neen, ik ben erg blij dat men deze vrouwen gaat helpen. Maar straks wil men ook de vrouwen helpen die kinderloos zijn (of grote kinderen hebben die niet meer tot haar last zijn of al getrouwd zijn) en nu vind ik het toch wel wat al te gek worden.

Ten eerste vind ik het geldwegsmijterij wanneer men iedereen helpt, zonder „aanpassing”. Daardoor wordt het uitvoeren van deze wet zo duur! Het bezwaar is dan wel dat mensen die zelf goed gezorgd hebben niets krijgen en anderen die maar zorgeloos leefden geholpen worden, maar dit bezwaar blijft er altijd bij sociale maatregelen. Ook nu wordt in ons land een weduwe nimmer onverzorgd gelaten. Wanneer zij geen inkomen heeft wordt zij geholpen (wanneer de kerk dit niet doet) door de Gem. dienst voor Sociale zaken, maar ook hier keert men alleen uit „naar behoefte.”

Ten tweede vind ik het dwaas om pensioen te geven (levenslang vanaf haar 50ste) aan een weduwe zonder kinderen. Waarom moet die vrouw geld krijgen? Er is zo'n gebrek aan

vrouwelijke werkrachten! Steekt er iets oneervols in om te gaan werken? Deze vrouwen zijn haar hele leven erg verwend geweest in de meeste gevallen en omschakelen zal moeilijk zijn, maar anderen hebben ook moeilijkheden met de „Struggle for life.” Er zijn in ons land vele duizenden ongetrouwde vrouwen boven de 50. Die moeten toch ook werken om aan de kost te komen? Het zou toch te gek zijn om los te lopen wanneer men tegen een ongetrouwde vrouw van 50 zou zeggen: Nu wordt het wel wat moeilijk voor u; iedereen krijgt voortaan f 1200.— per jaar! Iedere ongetrouwde vrouw móét blijven werken tot haar 65e jaar, daar zijn de pensioenen op ingesteld. Al hijgt een

is een vreemd woord voor haar) dat ze een huis heeft en haar eigen spulletjes. Al is het een huurhuis en als is het een klein krotje, ze heeft haar eigen inboedel! Geen getrouwde vrouw kan er in komen wat tegenwoordig een ongetrouwde vrouw mist omdat het bijna onmogelijk is om aan woonruimte te komen voor een alleenstaande vrouw. Die ongetrouwde vrouw, die huishoudelijk werk doet, heeft als ze ouder wordt de keus tussen huishoudster worden of werken in een inrichting, waar ze je meestal niet meer wegsturen als je ouder wordt, en waar het niet zo erg is om onder leiding te werken als het dat is in vele gezinnen. Maar een t h u i s heeft ze niet meer als haar

want zo vaak zijn de getrouwde vrouwen wat moeilijk te benaderen op dit terrein. Ze zeggen dan heel gewoon „de druiven zijn zuur”. Je wilt er ook niet over praten, want het zou lijken of je niet tevreden bent met je lot en voor een christenvrouw zou het lijken alsof je niet vertrouwd op Gods leiding in je leven. En daar spreek je niet zo gemakkelijk over.

Maar deze onbillijkheid is er dan toch en hier moet men toch eens over schrijven. Wil men toch de weduwen steunen, soit, maar dan niet de ongetrouwden er voor laten betalen. Ik voor mij vind, dat een getrouwde vrouw die bang is om later te moeten werken, tijdens haar huwelijk dan maar zuinig moet zijn en voor een verzekering moet zorgen die haar in staat stelt straks te kunnen rusten. Wil ze dat zelf niet betalen en kan ze niet werken (door zwakte e.d.) dan moet ze maar, evenals nu het geval is, zich laten onderhouden door Soc. Zaken. Daar steekt toch niets verderends in? 't Komt allemaal van dezelfde belastingcenten. En dan wordt „naar behoefte” uitgekeerd.

Geachte Gracia, wilt u eens over dit nieuwe wetsvoorstel nadenken en uw mening hier eens over schrijven in „Nederlandse Gedachten.”

Uit bovenstaande zou u misschien kunnen opmaken dat ik tegen de komende Wet op het Weduwen- en Wezenpensioen ben met het motief: de ongetrouwde vrouw niet — dan de weduwe ook niet.

Maar dat is helemaal de bedoeling niet. Ik heb er veel over nagedacht en zou de oplossing van het moeilijke vraagstuk niet te zoeken zijn in de richting van een vervroegd bodempensioen b.v. op 60-jarige leeftijd voor alle alleenstaande vrouwen (dus zowel de weduwe als de ongehuwde vrouw).

Met vriendelijke groeten,

Hoogachtend,  
CHRISTINA

Gracia ontving bijgaande brief, die wij op haar verzoek gaarne in ons blad afdrucken. In een volgend nummer hoopt Gracia op de hier gestelde problemen in te gaan.

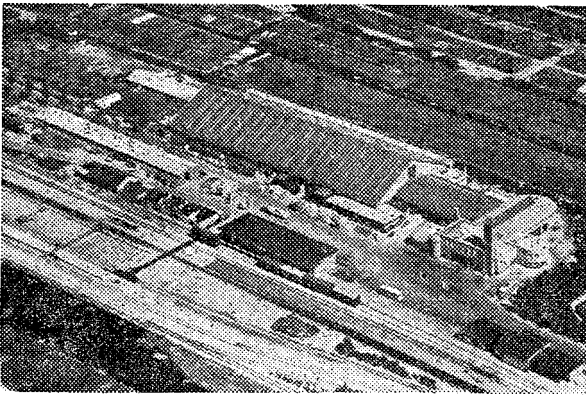
ambtenares van 62 jaar b.v. naar het einde, ze kan niet ophouden (of ze zou afgekeurd moeten worden, maar dan moet er eerst heel wat gebeuren!) want vervroegd pensioen bestaat niet bij de staat. Werkt een vrouw in het vrije beroep, dan moet ze ook blijven doorwerken tot 65, want als ze op haar 50ste jaar op zou houden met werken, zou ze geen premie betalen voor haar bodempensioen en dat ook nog kwijtraken voor een groot deel.

Bovendien is, vergeleken met een weduwe, een ongetrouwde vrouw in een heel ander opzicht er nog veel slechter aan toe. Een weduwe heeft het grote voordeel (afgezien nog van haar veel rijkere leven; ze heeft liefde in haar leven gekend en eenzaamheid

ouders dood zijn. Een weduwe kan huiswerk doen (en wat is er een gebrek aan vrouwen die in een huishouding willen helpen in noodgevallen bij ziekte enz.) en als zij dan een hele of een halve dag gewerkt heeft, kan ze naar haar eigen huis gaan. Wat een voorrecht!

En zie nu het onbillijke in de nieuwe wet: die weduwe moet geld toe hebben, want na haar 50ste jaar krijgt ze ieder jaar f 1200.— en die ongetrouwde vrouw moet er belasting voor betalen om het voor die weduwe gemakkelijker te maken!

U begrijpt wel, dat ik zelf ongetrouwd ben en al over de 50. Daarom voel ik die onbillijkheid zo goed. En je kunt er haast niet over praten,



Herstellingen spoorwegmaterieel  
Machines voor de bouwnijverheid

**N.V. Mulder's fabriek**  
van rollend materieel  
BOSKOOP - TELEFOON 01727-2251

EIGEN VESTIGING IN TORONTO - CANADA

BUREAU VOOR VASTE  
GOEDEREN

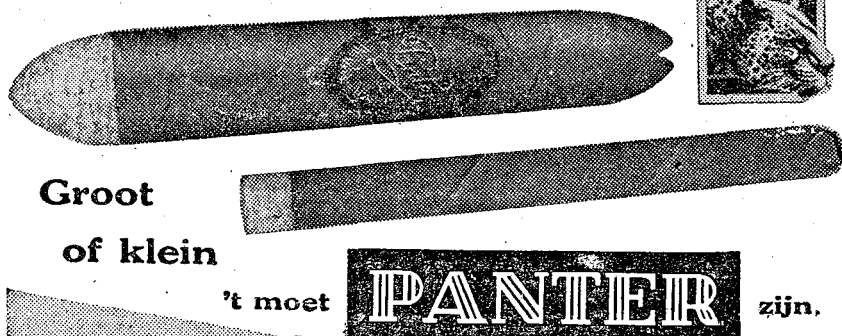
**P. Kraaijeveld**

Beëdigd Taxateur  
Bloemstraat 13, UTRECHT  
Kopen en verkopen van huizen, etc. Woningen te koop gevr. voor geldbelegging. Ook worden door ons alle inlichtingen verstrekt omtrent nieuw te bouwen woonhuizen.  
A L L E VERZEKERINGEN

**RIJWIELEN**  
direct van fabriek

f 50.— goedkoper. Eerste klas materiaal en langdurige garantie op onze reeds zeer laag gestelde prijzen een extra korting: okt. f 12.50, nov. f 14.—, dec. f 14.—, jan. f 13.— en febr. f 12.50. Doe als zovelen profiteer van dit voordeel. Vraag gratis prijscurant met kortingsbonnen.

SIMBA RIJWIELFABRIEK  
Naaldwijkseweg 26, 's-Gravenzande, Tel. K 1748-673.



Groot  
of klein

't moet **PANTIER** zijn.

**U**  
raakt nooit uitgepraat over UW vakantieis met de  
**Nederlandse Christelijke Reisvereniging**

- 500 gezelschapsreizen, b.v.:
- 10 dgn. OBERMATT a/h VIERWOUD-  
STEDENMEER (Zwitserland) f 127,—  
Onze „populaire '57”:
  - 10 dgn. HINTERMOOS i/d Salzburger  
Alpen f 157,—
  - 9 dgn. bootreis op de Rijn f 143,—  
JEUGDREIZEN, BERGSPORTREIZEN,  
KAMPEERREIZEN naar ZWITSERLAND,  
ITALIE, OOSTENRIJK en DUITSLAND.

KEUZE UIT 300 STANDAARDPRIVEREIZEN  
U bent gevrijwaard van vakantieis door het lidmaatschap van de Nederlandse Christelijke Reisvereniging, Weteringkade 22a, Postbus 1035, 's-Gravenhage.  
(Erkend door de Ned. Reiskamer)

**EEN UITKOMST VOOR  
MAAGLIJDERS**

Maaglijders, U kunt weer alles gaan eten. De echte C-R MAAGTABLETTEN zijn weer in Nederland verkrijgbaar.

**C-R MAAGTABLETTEN**  
geven direct verlichting en zijn pijnstillend.

De echte Amerikaanse C-R Maagtabletten zijn die lichtgele tabletten. Alleen verkrijgbaar bij:

**LOUIS RIETBERGEN**  
NIEUWE BINNENWEG 400 - ROTTERDAM  
Vraagt inlichtingen zonder enige verplichting.

**DE DEUR UIT... DIE WAS**

Als U alles rekent is Reijmerink beter en voordeliger!  
REIJMERINK wast goed goed goed! en is op de duur heus voordeliger!  
**Reijmerink - 's-Graveland**  
Tel. K 2950 - 8862



Ik adviseer U:

MEDICINALE **Salvitine**

Een rijk vitaminen- en mineralenmengsel, dat het dagelijkse dieet juist op de zwakste punten aanvult

Indien niet verkrijgbaar bij Uw apotheker of drogist vraag men bij:



**BOGENA N.V.**  
ROTTERDAM (Z.)  
VEERLAAN 17-23

**GARANTIE:** Constataert U na een dagelijks gebruik van gedurende 3 achtereenvolgende maanden geen enkele verbetering, dan vergoeden wij U, alleen op grond van Uw persoonlijke verklaring, en bij inlevering van 2 ledige flacons, de totale aankoopsprijs.



## Sociale flitsen

### Weduwen en wezen

OP het departement van Sociale Zaken en Volksgezondheid is men reeds begonnen aan de voorbereiding van een wettelijke regeling inzake de weduwen- en wezenvoorziening. Dit wordt medegedeeld in de Memorie van Antwoord (hoofdstuk XII van de Rijksbegroting 1957) aan de Eerste Kamer van de Staten-Generaal.

In genoemde Memorie van Antwoord deelt de Minister ook mede, dat aan een herziening van de weduwen- en wezenverzekering voorrang dient te worden verleend boven een herziening van de invaliditeitsverzekering. Wij kunnen ons hierover verheugen en spreken van harte de hoop uit, dat het niet nodig zal zijn met de indiening van een wetsontwerp te wachten tot even voor de eerstvolgende Tweede Kamerverkiezingen (1960).

### Algemene kinderbijslagverzekering

BLIJKENS dezelfde Memorie van Antwoord is een wetsontwerp tot regeling van de algemene kinderbijslagverzekering inmiddels bij de ministerraad aanhangig gemaakt. Dit wetsontwerp moet daarna de Raad van State nog passeren en aangezien de behandeling van deze omvangrijke en ingrijpende materie zowel in de Ministerraad als in de Raad van State nogal enige tijd zal vergen, kon de Minister niet mededelen wanneer indiening van het wetsontwerp bij de Tweede Kamer kon worden tegemoet gezien.

Het is niet bekend of de Minister met de indiening van een wetsontwerp algemene kinderbijslagverzekering zal wachten tot na het gereedkomen van een wetsontwerp inzake een weduwen- en wezenverzekering. Het is jammer, dat de Minister ten aanzien van dit punt niet een uitspraak heeft gedaan. Het is immers niet uitgesloten, dat een volksverzekering voor weduwen en wezen invloed uitoefent op de inhoud van de algemene kinderbijslagverzekering. Hierbij wordt dan met name gedacht aan de financieringsmethode van deze laatste verzekering.

### Kraamgelduitkering

AAN verzekerden ingevolge de Ziekte- wet of aan de echtgenoten van deze verzekerden wordt bij bevalling een kraamgelduitkering verstrekt van f 55.-. Deze regeling is in de bezettingstijd in de Ziekte wet opgenomen.

De kosten van de kraamgelduitkering komen niet voor rekening van de organen, die de Ziekte wet uitvoeren, maar komen voor rekening van het Rijk. Het Rijk financierde deze uitgaven — ruim acht miljoen gulden per jaar — uit de opbrengst van de in de Rijksmiddelen vloeiende vereveningsheffing. Gelijkwaardig met de invoering van de algemene ouderdomsverzekering — 1 januari 1957 — is de vereveningsheffing afgeschaft. Het was daarom noodzakelijk naar een andere financieringsmethode om te zien.

Het ligt in de bedoeling de kosten van de kraamgelduitkering voortaan door het bedrijfsleven zelf te laten opbrengen. Aangezien de kraamgelduitkering een zekere verwantschap vertoont met de verstrekkingen ingevolge het Ziekenfondsenbesluit wordt deze materie van de Ziekte wet overgebracht naar het Ziekenfondsenbesluit. Een hiertoe strekkend wetsontwerp is enige dagen geleden bij de Tweede Kamer van de Staten-Generaal ingediend.

Het wetsontwerp voorziet in het verlenen van kraamzorg (kraamhulp in natura) of kraamgeld. In welke vorm en welke mate de mogelijkheid van kraamzorg zal worden verleend is nog niet bekend, omdat de Ziekenfondsenraad (adviserend en toezichhoudend orgaan) hierover eerst nog advies dient uit te brengen.

Nu de kraamgelduitkering naar het Ziekenfondsenbesluit zal worden overgeheveld, is er alle reden om deze uitkering of verstrekking ook beschikbaar te stellen voor de vrijwillig verzekerden (veelal zelfstandigen) ingevolge het Ziekenfondsenbesluit. Of dit zal geschieden is niet bekend, maar het ligt wel

# Mensen zoeken hun weg

Vervolgverhaal door **DINGENANT RIETZANGER**

Jasper vond werk in een garage. Hij wist, dat zijn baas niets van de bezetters en de meelopers hebben moest. Integendeel — zijn patroon liet duidelijk van zijn sympathieën en antipathieën blijken.

Jasper was ongeveer vijf maanden bij de garagehouder in dienst, toen diens gezin werd uitgebreid met een meisje. De garagehouder gaf de nieuwe spruit klinkende namen: Wilhelmina Juliana. In alle dagbladen liet hij een gehoortheadvertentie plaatsen. Het gevolg was, dat hij tientallen gelukwensen kreeg en dat zijn woonhuis vol met bloemen kwam te staan. Dit was een doorn in het oog van de leider van de N.S.B. in het stadje. Hij wist de commandant van de Duitse bezettingstroep ervan te overtuigen, dat de garagehouder zijn jongste spruit uit demonstratieve overwegingen de naam Wilhelmina Juliana gegeven had. Bovendien stond zijn huis zó vol met bloemen — hoofdzakelijk goudsbloemen — dat dit beschouwd moest worden als een regelrecht tegen de Duitsers gerichte vijandigheid.

Nog diezelfde dag werden door Duitse soldaten de bloemen weggehaald uit het huis van de garagehouder. Het nieuws ging als een lopend vuurtje door het stadje en de bezetters verloren het laatste greintje achting, dat bij sommigen nog aanwezig was bij de inwoners van het stadje.

De gelukkige vader van Wilhelmina Juliana liet zich niet door de Duitsers intimideren. Hij nam het besluit, in zijn garage geen werk meer te verrichten voor N.S.B.-ers. Hij hield aan dit besluit stipt de hand, hetgeen nogal wat deining veroorzaakte onder het handjevol navolgers van Mussert in het stadje. De overige inwoners prezen de garagehouder om zijn flinke houding; hij kreeg meer klanten dan hij ooit gehad had. Maar het lag voor de hand, dat hij er moeilijkheden door zou krijgen, want de N.S.B.-ers waren fel op hem gebeten.

Op een dag dat Jasper alleen aan het werk was in de garage, kwam Simon Heijboer binnen. Heijboer had zich een motor aangeschaft. Hoewel er reeds beperkt moest worden op het gebruik van benzine, daverde Heijboer dagelijks wel twintig keer door het stadje op een neer en hij deed dit klaarblijkelijk louter voor zijn plezier.

Heijboer vroeg, of Jasper hem aan een onderdeelje voor de motor kon helpen.

„Nee, dat gaat niet,” antwoordde Jasper, zonder Heijboer aan te zien.

„Maak geen gekheid, je kunt me natuurlijk best helpen.” „Nee,” zei Jasper, terwijl hij schijnbaar ingespannen doorging met het afvlijen van een moer.

„Wil je me soms niet helpen?” vroeg Heijboer.

„Ik zeg, dat ik je niet help. Ga naar een ander.”

„Dat is duidelijk,” sprak Heijboer. „Jij ziet me dus liever niet als klant. Sta ik bij jouw baas soms ook op de zwarte lijst?”

„Mijn patroon heeft geen zwarte lijst.”

„Die heeft hij wel! Hij wil geen N.S.B.-ers helpen.”

Jasper bleef ijverig doorgaan met vijlen.

„Hoe is het, wil je me helpen?”

„Nee.”

Heijboer werd rood van woede.

„Zeg je dat in opdracht van die baas van jou, of heb je nog altijd de smoor in dat je in dienst je aanstelling niet kreeg als chauffeur?”

„Mijn patroon weet niet, dat jij hier in zijn garage staat. Hij wist evenmin, dat jij hier zou komen. Ik spreek dus niet in opdracht van mijn baas.”

„Dan weet ik genoeg. Jij schijnt niet te kunnen vergeten, dat ik die nacht opdracht kreeg om de bataljonsauto naar Delft te rijden. Jij had al maanden lang lopen vlassen op een aanstelling als chauffeur, maar tenslotte ging het jouw neus nog voorbij en van die tijd af kan je mij luchten noch zien.”

„Jij kreeg inderdaad de opdracht. Maar je kon de auto niet met goed fatsoen op de weg houden. En je weet, hoe je 's er in Delft afgebracht hebt.”

„Ik vraag je, of je me helpen wil.”

„Nee.”

„Suus Blom is te beklagen. Zij zal aan jou een stijfkop krijgen.”

„Laat Suus er buiten.”

„Zij is een oude vlam van me. Als ik over haar praten wil, doe ik dat. Ik laat mij door niemand de wet lezen.”

Jasper gooide de vijl op de werkbank en zei kwaad:

„Ik zeg je, dat je over Suus te zwijgen hebt! Zij vindt het erg genoeg, dat zij een poosje geluisterd heeft naar jouw kletspraatsje. Jij was toen al aan de verkeerde kant.”

Simon Heijboer werd woedend. Hij schreeuwde: „Noem je dat aan de verkeerde kant, als iemand inziet, dat wij 't van Duitsland mogen verwachten?”

„Ja, dat noem ik verkeerd — het is verraad aan je eigen land!”

„Dit zal je lelijk opbreken, stuk ongeluk! Dacht je, dat ik me alles niet zeggen door jou?” Heijboer stak zijn vuist omhoog. „En nu weet ik, waarom je met niet helpen wil: Omdat ik vóór Duitsland ben, omdat ik een open oog heb voor de nieuwe tijd. Maar wacht maar, ik zal.....”

„Jij zal niets.” Jasper stond ineens dreigend voor hem. „Ga alsjeblieft de garage uit, zo gauw mogelijk!” Wel flitste Jasper op dit ogenblik de waarschuwing door het hoofd die Suus hem

gegeven had, maar hij wist zich niet meer te beheersen. Hij dacht er niet aan, Heijboer als een gevaarlijke kerel te zien. Heijboer was niets anders dan een onbetekenend mannetje.

„Ik zal je die woorden betaald zetten,” schreeuwde Heijboer.

„Best!” En terwijl Jasper dit zei, greep hij Simon beet en duwde hem hardhandig de werkplaats uit. Heijboer ging verschrikkelijk tekeer, maar hij was niet opgewassen tegen de kracht van Jasper.

's Avonds vertelde Jasper aan Suus, wat hij met Heijboer beleefd had.

„Heb je mijn raad niet opgevolgd?” vroeg zij angstig. „O, Jasper, je zult er vast narigheid door krijgen! Ik ken hem — en je weet toch, dat de N.S.B.-ers nu heer en meester zijn?”

„Jawel, maar je moet je niet zo bezorgd maken, Suus. Heijboer heeft een grote mond, maar hij zal beslist niets doen. Ik ben trouwens niet bang voor hem en dat moet jij evenmin zijn.”

Maar Suur was inderdaad bezorgd. En haar vader, aan wie zij later vertelde, dat Jasper met Simon Heijboer in conflict lag, zei bedachtzaam: „Dat is nu precies het domste, wat Jasper had kunnen doen. Heijboer is bij de N.S.B. en hij zal het Jasper lastig maken, dat weet ik zeker. Hij zal spijt hebben van deze dag.”

Jasper dacht er anders over. Hij zei tot Suus, dat haar vader zich nodeloos ongerust maakte, want dat hij voor Simon niet de geringste vrees koesterde.

Maar het kwam anders uit.

Natuurlijk had Heijboer er zijn kornuiten van op de hoogte gesteld, dat Jasper Langeveld hem niet had willen helpen. Van dat ogenblik af werden patroon en knecht over één kam geschoren door de vrienden van de bezettende macht.

Dat was op zichzelf niet zo erg. Jaspers patroon vond, dat zijn monteur prima van zich afgebeten had. Maar gevaarlijk was het, dat Heijboer nu definitief een persoonlijke wrok tegen Jasper gekregen had. Hij vond zich vernederend behandeld. En misschien speelde ook de jaloezie nog een rol, want hij scheen altijd nog aan Suus te denken — en tegen haar was hij altijd bijzonder vriendelijk.

Vroeg of laat zouden er nare gevolgen uit kunnen voortvloeien.

Jasper ervoer trouwens al vrij gauw, dat persoonlijke veten in deze tijd werden uitgespeeld onder het mom van politieke geschilpunten.

Op zekere dag werd hij staande gehouden endoor een paar in het zwarte uniform gestoken N.S.B.-ers. Zij stelden hem de vraag, waarom hij in de garage geen mensen wilde helpen die tot de nieuwe orde behoorden.

„Omdat ik hun ideeën verafschuw,” gaf Jasper zonder dralen ten antwoord. „Wij zijn hier in Nederland en we hebben hier gelukkig altijd nog mogen zeggen wat wij dachten en niemand heeft ons ooit gedwongen, tégen onze zin hulde te brengen aan een politieke partij. Dat is nu anders geworden, we worden niet in onze vrijheid gelaten.”

„Alles is veranderd. De oude vermolde opvattingen van voorheen hebben nu afgedaan. Duitsland zal een nieuw en beter Europa scheppen en nu mag niemand aan de kant gaan staan.”

Jasper grijnsde minachtend over deze protesige woorden. Het wakte de woede van de twee N.S.B.-ers op. Zij grepen hem plotseling vast en gaven hem enkele rake klappen.

Jasper grijnsde minachtend over deze protserige woorden. Niet, omdat één van de twee een gummistok droeg en met dit slagwapen hem bewerkte op zijn arm. Tijdens deze korte worsteling werd hem toegebeten:

„Begrijp goed, dat je onze kameraad Heijboer met respect te behandelen hebt!”

Jasper wist opeens, wat hem te wachten stond. De N.S.B.-ers hielden er waarschijnlijk een lijst op na van personen, tegen wie elk van hen een grief had.....

Hij vertelde Suus niets over deze onaangename ontmoeting. Hij liep, tengevolge van de klappen met de gummistok, twee dagen lang met een stijve en pijnlijke arm. Toen Suus informeerde wat er met zijn arm aan de hand was, verzoon hij een leugen. Hij zei, dat de slinger van een auto teruggeslagen was.....

Maar zij kreeg het verhaal van de N.S.B.-ers natuurlijk toch wel te horen. Niet van Jasper, maar van anderen. Er waren verschillende mensen, die gezien hadden, hoe hij lastig gevallen was door de N.S.B.-ers — de familie Blom kreeg in geuren en kleuren te horen wat er met Jasper gebeurd was.

Suus werd steeds meer beangst; zij bezwoer Jasper om toch vooral voorzichtig te zijn. Hij moest er telkens aan denken, dat er nu geen recht meer was in Nederland. Ja, ja, hij zou wel oppassen, beloofde hij. Maar zijn geruststellende woorden hielpen niet. Suus werd met de dag zenuwachtiger.

Toen op zekere dag de garagehouder gearresteerd werd en Jasper het plotseling zonder zijn patroon moest stellen, smeekte Suus hem, zijn betrekking op te zeggen en ander werk te zoeken.

Jasper wilde daar niets van weten.

„Nu de baas opgepikt is, moet ik proberen, het bedrijf op gang te houden,” zei hij. „Het zou honds zijn, nu weg te gaan.”

(Wordt vervolgd).

voor de hand. In ieder geval zij hier de verwachting uitgesproken, dat van bevoegde zijde terzake de nodige pogingen om dit te bereiken worden ondernomen.

### Tandartsenconflict

HET rommelt weer in de ziekenfondsenwereld. Wie iets afweet van de situatie m.b.t. het Ziekenfondsenwezen en wat daarmee verder in verband staat, zal zich hierover niet zo zeer verwonderen. Het is niet de eerste keer, dat daar enige wrijving en stagnatie is.

Ingaande 1 april j.l. hebben de tandartsen de overeenkomst met de ziekenfondsen opgezegd. Zij wensen een groter honorarium voor de behandeling van

de ziekenfondsverzekerden. De ziekenfondsen zijn unaniem van oordeel, dat de verlangens van de tandartsen te ver gaan. Het is nu tot een open conflict gekomen. Zou men de vorige week nog hebben kunnen hopen, dat het een april-„mop” was, we weten het nu wel beter. De situatie die ontstaan is, kan zeker ernstig worden genoemd. De verzekerden betalen premie, maar het recht op een vergoeding voor tandheelkundige verzorging kan niet meer voldoende worden gerealiseerd. De verzekerden moeten voor elke behandeling betalen en krijgen hiervoor een kwitantie. De ziekenfondsen zullen, zoals de zaken er nu voorstaan, de betaalde bedragen echter niet vergoeden. Pogingen om

voor enige maanden de bestaande situatie handhaven om tijd te winnen voor bemiddeling, hebben gefaald.

Het is te hopen, dat ondanks de moeilijke situatie die is ontstaan, binnenkort alsnog een oplossing kan worden gevonden.

De zaak is nu nog allerminst duidelijk. Wat wel duidelijk is, is dit, dat een spoedige herziening van de ziektekostenverzekering dringend noodzakelijk is. Het zou goed zijn deze zaak eens stevig en met spoed aan te vatten, omdat anders de volksgezondheidszorg zich wel eens in een richting zou gaan ontwikkelen, die wij in het algemeen minder gewenst of zelfs verwerpelijk achten.

L. DE GRAAF

## Een benzinepomp in Driebergen

De Arjos-auto van het Stedelijk Verband van Utrecht heeft weer getankt. Dit was een belangrijke zaak, en we zijn er met z'n allen voor naar Driebergen getogen.

En heel weekend hebben we ervoor nodig gehad, maar nu is de tank meteen boordevol. Ziezo, we kunnen weer vooruit!

We hebben een enorm leuk weekend gehad, in pomp „De Boerderij” van het pompstation „De Horst” in Driebergen. De anti-revolutionaire benzine was weer van hoge kwaliteit, en zij, die de benzine in de tank goten, hebben geen druppel gemorst: niets is ons ontgaan, we hebben alles goed in ons opgenomen.

Op zaterdag 30 maart om vier uur vertrokken we uit Utrecht, met zijn vier en veertigen in onze Arjos-wagen. Lou de Graaf chauffeerde, en bracht de auto zonder mankeren naar Driebergen. Bij het pompstation arriveerde ook de Arjos-auto uit Soestdijk, met 8 inzittenden, die tegelijk met ons zou tanken. We begroetten elkaar extra hartelijk, omdat de nummerborden op beide wagens dezelfde kenletters hadden, namelijk A.R.

Met het houden van een korte openingspeech schreef De Graaf de dop van de tank los. Het feest kon beginnen. Eerst echter gebruikten we een broodmaaltijd en hielden we ons onledig met het spelen van een spel.

Er viel zoveel te tanken, dat we hiervoor niet minder dan 4 mensen nodig hadden, die elkaar aflostten. Het merk van de brandstof was: „Christelijke politieke organisatie, juist nu!” Herman Smit begon met een historisch overzicht tot 1940 in te pompen. Na de schoolstrijd besteedde men te weinig aandacht aan het stellen van een eigen strijdpunt, waarvan ieder kon zien, dat daarvoor een christelijke organisatie noodzakelijk was. Veel van de christelijke politiek tussen beide oorlogen wordt bepaald door wat de tegenstanders doen of niet doen. Dit heeft krachtig de doorbraak bevorderd.

Hij werd afgelost door Cor van der Leun die verder pompte, over de ontwikkeling na de oorlog. Het goed recht der christelijke politieke organisatie wordt (ook door vele christenen) enthousiast bestreden. Wij moeten ons verdedigen door te tonen een geloofsorganisatie te zijn. We moeten een Bijbels — en dus: eigen — antwoord geven, niet alleen op wat actuele vragen, maar op de lijn der geschiedenis.

Henk Mulder nam nu de benzineslang over: taak van overheid en politieke partij in het algemeen. Het politiek bedrijven is bezig zijn met de wijze, waarop de overheid het haar van God gegeven gezag uitoefent. Gods woord is daarbij uitgangspunt en stuwkracht, als basis voor een program van beginselen. Op vele punten kunnen wij met andersdenkenden samenwerken. Politiek bedrijven is echter geen zakelijke aangelegenheid: wij moeten ook in dezen duidelijk de principiële lijnen aantonen. Met vreugde toonde Henk aan de hand van gegevens aan, dat de jeugd in de A.R.P. een steeds grotere plaats inneemt, en hij wees op onze verantwoordelijkheid hierin.

Laatste pompbaas was Gerrit Griffioen: de taak van overheid en politieke partij op sociaal-economisch gebied. Door meerdere oorzaken nemen de sociaal-economische vraagstukken een steeds belangrijker plaats in het regeringsbeleid in. De politiek in dezen moet beheerst worden door de polen vrijheid en verantwoordelijkheid, en hierin is een scherpe eigen visie noodzakelijk. Naast een positieve economische politiek is een sociale politiek vereist, waarin gestreefd wordt naar krachtige sociale organisaties, rechtsorde van de arbeid, bezitsvorming en internationale samenwerking van christelijke partijen en vakorganisaties. Belangrijk is het betrekken van brede groepen van arbeiders in het partijwerk. Een herziening van de rechtsvorm van de onderneming dient voorts ernstige aandacht te hebben.

De vier pompmeesters zwoegen ruim een uur uit alle macht. En het sloeg in. In de discussiegroepen bleek nog wel enige kritiek te bestaan op de samenstelling van de benzine. IJverige rapporteurs schreven de vragen en bezwaren op en bewaarden die zorgvuldig tot de volgende dag. De zondag werd doorgebracht met kerkgaan, spel, wandelen, eten, (speeches!). Aldus geestelijk en lichamelijk verkwikt vervolgden wij 's avonds de gesprekken. Er bleek een sterke behoefte te zijn aan duidelijkheid, aan meer visie in het a.r.-standpunt aangaande verschillende vraagstukken.

Met een korte toespraak schreef De Graaf de tank weer dicht en „betaalde” hij de pompbaas. Onze car rijdt weer piekfijn, met voldoende brandstof, een goed belicht a.r. nummerbord, in de vierde versnelling en het gas op de plank!!!

P. TORENBEER

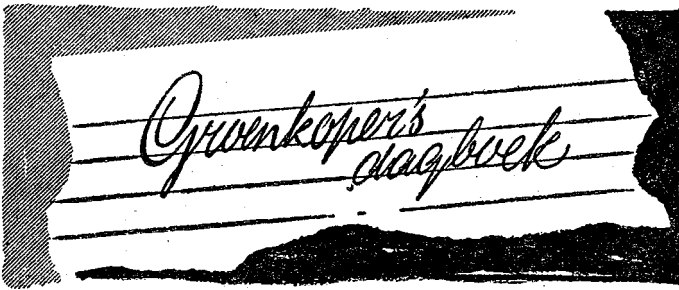
25  
MAART

„Goede morgen,” zei mijn vrouw, toen ik laat beneden kwam, „met april wordt je lijfblad vier cent per week duurder.” „Dat zal wel”, was het antwoord.

„Leuke mop”, zei ik en schikte me aan de ochtenddis. Maar het bleek geen mop te wezen. Ik vroeg me eerst af of de prijsverhoging soms het gevolg was van het protest der journalisten, die hun bestedingen niet kunnen beperken, omdat hun langzamer hand de middelen voor hun bestedingen ontbreken. Maar het schijnt hoofdzakelijk het vrachtvervoer te zijn, dat mijn lijfblad de das omdoet, om het eens zo te zeggen. Natuurlijk vindt professor Zijlstra het goed. Wat dacht u? Dr. J. A. H. J. S. Bruins Slot zit altijd in een Kamer, waar Z.E. prof. dr. J. Zijlstra regelmatig komt. Bovendien zijn zij van dezelfde partij, misschien zijn ze wel je en jij met elkaar. Nu ken ik het krantenleven genoegzaam om te weten, dat dit een verkeerde voorstelling van zaken is. Want de heer Bruins Slot hoe invloedrijk hij ook is, zal zich met de abonnementsprijs niet intens bezig houden. Dat is het beleid van de directie. Maar, daar blijf ik bij, het is nooit kwaad met professor Zijlstra in één kamer te zitten. Al was het alleen maar vanwege de gezelligheid.

26  
MAART

Op het televisie-journaal zag ik de ondertekening van het Verdrag van de Europese markt. Buiten regende het, dat het goot! Jonge, jonge, wat kan het regenen in Rome. Maar de klokken beierden en vele vlaggen hingen uit, toen ik minister Luns in het Rooms stadhuis zijn handtekening zag zetten onder de grootste marktvergunning van deze eeuw. Ik was nog met vakantie, toen ik hem op het vliegveld van Rome een korte verklaring in het Frans hoorde afleggen. Z.E. spreekt niet makkelijk, maar hij bezit een bijzondere bonhomie, hetgeen ook veel waard is. Ik zag ook Mr. Linthorst Homan, wiens snor ik meer apprecieerde dan die van Mr. Luns. Tussen haakjes, die Mr. Linthorst Homan is niet de Groningse commissaris, hij is een van de knappe koppen van de Euromarkt. Nu



zegt u misschien: wat kan mij dat schelen of die diplomaten snorren dragen ja of nee, maar dat kan inderdaad van groot belang zijn. Stel nu eens voor, dat de heer Adenauer om een of andere ondoorgroondelijke reden niet van snorren houdt. En Nederland komt met twee snorren naar Rome, laten we zeggen: met anderhalve snor. Als men dat weet, dan zou het wijs beleid zijn een snor thuis te laten.

Diplomatie is gevoeliger dan u denkt!

27  
MAART

Ik heb mij dat nooit zo gerealiseerd, maar wat heeft de minister van Landbouw en Visserij toch een hoop te zeggen. Het is nu ook weer niet zo, dat ik daaronder iedere dag gebukt ga, maar het is wel opvallend. En dan te constateren, dat deze min of meer dictatoriale bevoegdheden van 1933 stammen, een jaar dat voor mij altijd nog steeds een dictatoriaal-bruin tintje heeft.

Vandaag had ik het wel even te kwaad, toen ik mij zelf onder de landbouwvet schaarde. Ik begin des morgens de dag met een sinaasappel (Mansholt). Dan neem ik een beschuit (Mansholt), vervolgens een bordje yoghurt (Mansholt). De melk in mijn thee is Mansholt-melk, het brood is Mansholtbrood, de vis, het vlees, de groente de aardappelen, de appels, de peren, de vijgen, het is of zij allen in koor roepen: Mansholt, Mansholt, met-melk-meermansholt.....

Nu wil men niet langer gebonden zijn aan welke minister van landbouw, visserij en voedselvoorziening ook is, daarom is de nieuwe landbouwwet gekomen, waarbij de problemen zo moeilijk liggen wat betreft Wetten en Algemene Maatregelen van Bestuur, dat de Kamer in een nolens volens positie is ge-

komen. Zij zit er ook een beetje mee. Dat zal morgen mijn troost zijn, als ik zit te ontbijten en Mansholt-kaas op tafel.

28  
MAART

„Hongaren lusten geen erwtensoep.” Zelf ben ik een liefhebber. Maar om nu te zeggen dat het echt weertje voor erwtensoep is, nee. Dat neemt niet weg, dat die naar ik aanneem enkele Hongaren, die maar meteen in hongerstaking gaan of een Hongaarse mond opzetten toch wel moeten bedenken, dat zij gasten zijn. Vreemdeling in een vreemd land is iets oneindigs droefs. Dat is moeilijk vooral na al wat zij hebben doorgemaakt. En een Hongaar die toch al een beetje aan de droeve kant is, zal zich hier niet gemakkelijk gelukkig voelen. Hij weet namelijk van het kleinste beetje rozengeur en maneschijn nog iets te maken. En als je dan erwtensoep krijgt..... romantisch is erwtensoep nu eenmaal niet.

Maar dat zij privé eieren gaan rapen op een landgoed en als excuses aanvoeren, dat ze de bordjes „verboden toegang” niet kunnen lezen, dan is je reinste apenkool.

Doch die zullen zij dan ook wel niet lusten!

29  
MAART

Collegiale betrekkingen uit een vroegere periode zijn oorzaak, dat ik het nieuwste Kamerlid, Mr. T. Lemaire, goed ken. U mag gerust weten, dat ik tegen

dat Kamerlid gewoon Trees zeg, hetgeen vele Kamerleden niet is toegestaan. Nu moet ik er direct bij vertellen, dat Mr. Lemaire dan ook het enige lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal is, dat door mij met de voornaam wordt aangesproken. Met mijn oud-klasgenoot Mr. Aedo Schorer, lid van de Eerste

Kamer, tegen wie ik ook jij mag zeggen, vormt zij een vertrouwelijk lichtpunt in het deftig-donker van 's Lands vergaderzaal. Met Mej. Lemaire heeft de Kamer er een journaliste, een sociaal-econome en een moderedactrice bijgekregen. Op het schrijversfeest in Amsterdam ontmoette ik Mr. Lemaire in een zeer nieuwmodische lentejapon, die door haar parlementaire collega Ds. Zandt zeker te licht bevonden zou zijn. De japon was namelijk zeer licht, hij stond de donkere Mr. Lemaire uitstekend. Ik heb natuurlijk gevraagd, hoe mijn collega de Kamer beviel, doch daarop kon zij nog moeilijk antwoord geven, zij was nog maar net beëdigd. Wij hebben samen voor de fotograaf geposeerd en hopen nu, dat deze foto in de Handelingen zal worden opgenomen. Later hoorde ik, dat daarop weinig kans is!

30  
MAART

Er zijn te weinig wetsontwerpen pankaar, waarom de Tweede Kamer voor enige weken op recess is gegaan. Een welverdiende, maar toch voor het parlementaire leven gevaarlijke rust in deze uitzonderlijke lentetijd.

De kabinetscrisis heeft aan deze ontijdige vakantie ook schuld. Afijn, de prijzen zullen wel op peil blijven, terwijl voor het aanvaarden van de Landbouwwet geen vrees meer behoef te bestaan. Aller aandacht kan nu besteed worden aan het Peerd van Ome Loeks, dat op het punt staat een stokpaardje te worden van de Groningse gemeenteraad. Doch wat heeft men van stal gehaald! Of liever op stal gebracht! De Groningers vinden het ingekomen ontwerp voor hun interlocaal bekend beest niet mooi genoeg. Laten wij deze zaak niet gering achten, A.R.-paartijgenoten! De Nederlandse beeldhouwers zijn al in het geweer. Zij hebben man en paard genoemd. En daarbij komt nog het merkwaardige feit, dat de uitvoerder van het ontwerp de Baart met een B heet. Intussen zijn vele Groningers ongerust geworden en vragen zich af wat de toekomst brengt.

*William Frankoper*

## KRYPTOGRAM

**Horizontaal:** 1. onder deze tak krijgt U een kus, juffrouw. 5. vlinder in een kerkje. 8. zorg U hierin geen stuk krijgt, want dan grijpt de politie U erin. 9. eens zat deze eerlijke Israëliet onder een vijgeboom. 11. teruggang doordat 8 mensen zich onttrokken hebben? 12. dit jong dier brengt zijn rente op. 14. grap, die nog grappiger wordt met een lijk van een Europeaan. 15. ongedurig is te slim voor een Oost-Europeaan. 19. in zee een bruinvis, in de lucht een duif. 22. herrie in een schuur. 24. leger met een slee in de voorhoede. 26. een verheven doel is een mal idee. 28. wat vervelend, wanneer zo'n kledingstuk aan de praat raakt. 29. de mensen zo donker afschilderen is niet fraai. 30. klepper van een knaagdier van 68 cm. 31. deftig woord voor afschuifstelsel.

**Vertikaal:** 1. Mohammedaans Jeruzalem. 2. Italiaanse kost. 3. dit schip wordt

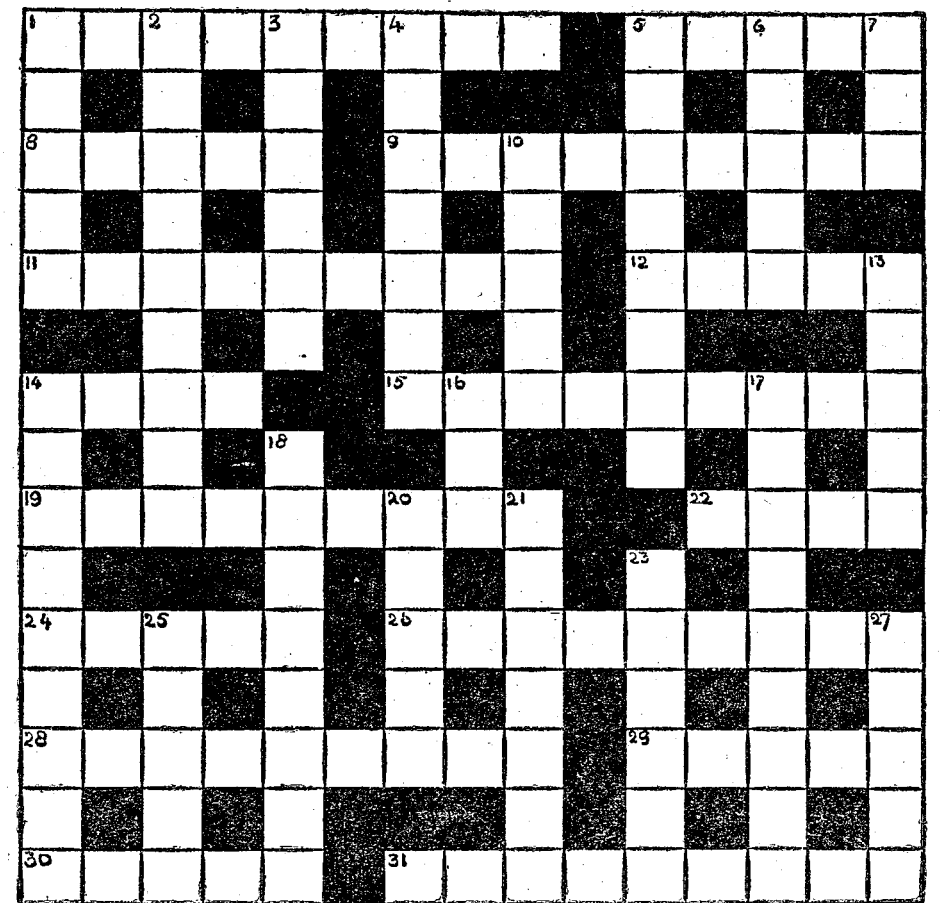
### Oplossing Kryptogram vorige week

**Horizontaal:** 1. vertellen; 5. pioen; 8. donor; 9. glazenier; 11. meesteres; 12. samos; 14. krib; 15. naspeuren; 19. parlement; 22. mode; 24. einde; 26. bedelstaf; 28. categorie; 29. dicht; 30. rente; 31. colbertje.

**Verticaal:** 1. Vadem; 2. rentenier; 3. eerste; 4. legeren; 5. pleister; 6. opium; 7. nor; 10. absis; 13. santé; 14. kiplekker; 16. Abe; 17. rooftocht; 18. allergie; 20. omver; 21. redzeil; 23. kladje; 25. noten; 27. fatje.

steeds trager. 4. met zo'n kaal plekje op Uw hoofd verwekt U onrust. 5. twistgesprek, dat het gevolg is, wanneer zinloos kletsen te lang duurt. 6. poets deze prent niet. 7. lichaamsdeel van ruim 2 el. 10. zoon van Rembrandt, die Jeruzalem veroverde. 13. ereknopje dat vlug roest. 14. Pa jakkert achter de misdadiger

aan. 16. de beginletters van Uncle Sam? 17. opvorderbaar. 18. een steel, die verkeerd aan de bel zit, is een hindernis. 20. geestdrift die achteraf om Ina bestond. 21. beslag van het hart? 23. zo kijkt een bevroren aardappel u aan. 25. zeer veel, maar een onderwijzer is nog meer. 27. gebied, dat Duits wil zijn.





# NEDERLANDSE GEDACHTEN

OFFICIEEL WEEKBLAD VAN DE ANTI-REVOLUTIONAIRE PARTIJ

## HUREN

Het zal waarschijnlijk wel uitgesloten zijn dat het kabinet afstapt van zijn voornemen om de helft van de 25 % huurverhoging te blokkeren. Minister Suurhoff heeft n.l. duidelijk verklaard, dat deze huurverhoging met blokkering, gezien moet worden als een compromis dat tijdens de kabinetsformatie tot stand is gekomen. De bewindsman van sociale zaken zeide dat dit een persoonlijk standpunt was. Men kan echter gevoeglijk aannemen dat alle socialistische ministers er zo over denken. En dus is niet te verwachten dat dit belangrijke wetsontwerp vóór de openbare behandeling zal worden gewijzigd.

Deze gang van zaken is te betreuren. Al zien wij ook deze huurblokkering als een compromis en niet als iets typisch socialistisch, het zou ons veel waard zijn als de constructieve gedachte van het C.N.V. en de K.A.B. (om de huurverhoging te beperken tot 12½ %, zonder afroming) een politiek haalbare trek zou zijn.

Op dit probleem komen wij t.z.t. nog wel nader terug. Het voorstel tot huurverhoging zal de komende weken de binnenlandse politiek ongetwijfeld beheersen. In de debatten daarover zal men in zekere zin een vervolg kunnen zien van de beraadslagingen over de „bestedingsnota”. Het is niet ondenkbaar dat dezelfde soort meningsverschillen dan weer aan de dag zullen treden. Dat is geen prettige zaak. Een beetje rust in de binnenlandse politiek is ons sinds de slepende formatie nog niet gegeven. Steeds moet het kabinet-Drees weer een vertwijfelde strijd voeren tegen het Parlement. Dat ligt niet zo zeer aan het kabinet, dat terecht beschouwd kan worden als een nood-kabinet, als wel aan het Parlement, dat momenteel over belangrijke zaken zeer verdeeld is.

Tijdens de eerste formatiepoging van dr. Drees, hebben de vier fracties, die nu geestverwanten in het kabinet hebben, de blokkeringsgedachte niet zonder meer verwerpt. Een gedachte, die ontsproten is aan het brein van prof. Romme en die is uitgewerkt door de K.V.P.-minister Witte. Men zou dus kunnen zeggen dat deze fracties een soort morele binding aan dit huurcompromis hebben. Maar aan de andere kant is het ongetwijfeld zo, dat we te maken hebben met een extra-parlementair kabinet, waartegenover geheel vrije kamerfracties staan. Bovendien zullen de fracties zich terdege moeten vergewissen of het blokkeringsplan zó uitvoerbaar is, dat er geen belachelijke administratieve rompslomp ontstaat. Dat is de zakelijke kant van deze moeilijke kwestie.

Hoe dit debat zal aflopen is nog niet te voorspellen. Het wordt ongetwijfeld een spannende zaak. Eén ding staat echter vast: men zal onze ministers niet kunnen verwijten dat zij in een kabinet zijn gaan zitten dat met dit huurvoorstel is gekomen. Hoe ongelukkig dit kabinet volgens sommigen dan ook moge zijn, de a.r. Tweede Kamerfractie heeft er geen bezwaar tegen gehad dat de ministers Algera en Zijlstra van dit kabinet deel zijn gaan uitmaken, omdat er nu eenmaal geen andere ministersploeg te formen viel. Wij maken deze korte notities voor de zuiverheid in de politieke verhoudingen.

## De V.V.D.

### in de „aparththeid”

PROF. OUD heeft in zijn rede op de algemene vergadering van de Volkspartij voor Vrijheid en Democratie de antirevolutionairen aangeraden zich af te vragen of het wel wijs beleid is de huidige regeringscombinatie te blijven steunen. Eigenlijk draaide zijn rede slechts om dit ene punt: de antirevolutionairen moeten dit kabinet maar ten val brengen.

De liberale vos prijst en vleit de a.r. raaf om het hardst, opdat deze „de kaas” maar loslaat en een eind maakt aan het huidige noodkabinet. „Niets is erger voor ons parlementaire stelsel, niets is zo funest, als in doffe berusting te verzuchten, dat het nu eenmaal niet anders kan”, zo klaagde prof. Oud.

De V.V.D. kan het isolement, waarin zij zich nu reeds jaren bevindt, slecht verdragen. Zij grijpt daarom elke kans aan om uit dit isolement te worden verlost. De politieke „aparththeid” ligt vele liberalen niet. Dat weet de heer Oud. Daarom is het eerste doel van zijn politiek om hetzij medestanders in het isolement te krijgen, hetzij zelf weer geestverwanten het regeringskasteel binnen te loodsen.

Prof. Oud zei wel: „De V.V.D. begeert voor zich zelf niets”, maar dat is natuurlijk onzin. Het zit hem juist dwars, dat de V.V.D. zich dank zij de opportunistische houding van de liberale Tweede Kamerfractie van voor 1951, speciaal van de heer Oud zelf, in de positie heeft gedrongen, waarbij haar invloed zich niet kan laten gelden.

Laten wij nu eens nagaan, welke oplossingen prof. Oud de a.r. voorschiedert, wanneer zij bij de aanstaande debatten over de verhoging van de huren — want daarop doelt prof. Oud heel duidelijk — het kabinet naar huis sturen.

In de eerste plaats stelt de heer Oud, dat een „principiële kloof” de socialist en alle andere partijen scheidt. Men mag dus verwachten, dat de heer Oud dan wel een warm voorstander zal zijn van een kabinet dat steunt op de V.V.D. en de andere niet-socialistische partijen. Maar neen, dat wil de V.V.D.-leider „lever vermijden”, al geeft hij toe, „dat zo'n kabinet op heel wat steviger grondslag zou staan dan het huidige”. Ouds voorkeur gaat ondanks de „principiële kloof” toch duidelijk uit naar een vijfpartijen-kabinet, naar de breedste basis, dus inclusief de socialist.

Waarom wil prof. Oud toch zo'n kabinet? Omdat de V.V.D. dan met de beide prot.-chr. partijen een „derde macht” zou kunnen vormen, zo zegt hij. Blijkbaar meent de heer Oud, dat de V.V.D. niet gemist kan worden als het er om gaat de invloed van de socialisten bin-

nen de perken te houden. De principiële kloof tussen socialist en niet-socialist is volgens hem, dat voor de socialist de aangewezen remedie is: belastingverhoging en dat bij de anderen beperking van de overheidsuitgaven op de voorgrond staat. Maar hij praat luchtigjes heen over het feit, dat in de periode 1952 tot 1956 een kabinet met socialist, rooms-katholiek, antirevolutionairen en christelijk-historischen tot een aanzienlijke belastingverlaging besloot. Ook loopt prof. Oud heen over het feit, dat de socialist in het huurcompromis de eis van „afroming” van de helft van de huurverhoging van 25 procent door middel van een huurbelasting hebben laten vallen. De blokkering van de halve huurverhoging, welke thans wordt voorgesteld, is in ieder geval een compromis-voorstel, dat door de K.V.P. werd gedaan. Wij hebben heel sterk de indruk dat prof. Oud de principiële voren met een zekere wellust te diep trekt en dat hij ten onrechte de principiële band met de prot.-chr. partijen, met name met de a.r., veronderstelt.

### Geen derde macht

De antirevolutionairen laten zich niet strikken voor een „derde macht”, waarvan prof. Oud uiteraard de leiding zou willen hebben. Zij hebben in ieder geval de liberalen niet nodig als tegenwicht tegen de socialist, omdat zij in het verleden getoond hebben hun eigen boontjes te kunnen doppen. Van dit laatste is prof. Oud overigens ook overtuigd. Vrees tegenover de Partij van de Arbeid noemt de heer Oud terecht een slechte raadgeefster. Prof. Oud verwijt dit de K.V.P. en zegt dan: „Wat men ook op de antirevolutionairen te zeggen moge hebben, de geestelijke nazaten van Calvijn kennen die vrees niet”. Zo is het.

Daarom zijn zij niet huijverig voor een kabinet met socialist, noch voor een kabinet zonder socialist.

Prof. Oud adviseert vervolgens: Als de K.V.P. niet zonder socialist in zee durft te gaan, laat zij het dan met de socialist alleen doen. Men kan dit moeilijk een welgemeend advies noemen: het schaaft wordt aangeraden om zich onbeschermd in het hol van de leeuw te begeven! Maar dit terzijde. Prof. Oud wendt zich ondanks hun zo juist geprezen moed daarna met grote bezorgdheid tot de antirevolutionairen: „Louter randversiering te zijn, past de antirevolutionairen slecht en wordt — de uitslag van de laatste stembus heeft het duidelijk geleerd — door de kiezers ook niet gewaardeerd”.

Bewijs voor de stelling, dat de a.r. in het vorige kabinet en in het huidige noodkabinet niet meer zijn dan een randversiering, wordt door prof. Oud niet geleverd. Dat zou hij ook niet kunnen. Op het financieel-economisch beleid, dat prof. Oud zo interesseert, heeft de a.r. minister van economische zaken, prof. Zijlstra, grote invloed.

Maar prof. Oud gaat in zijn adviezen nog verder. Laten de K.V.P. en de A.R. een minderheidskabinet vormen, indien de K.V.P. niet met de V.V.D. en zonder de socialist in zee wil gaan en indien de christelijk-historischen geen herstel van de oude coalitie wensen en niet zon-

der de socialist willen regeren. Zo'n kabinet zou een financieel-economisch beleid voeren, dat ons veel nader zou staan dan van een kabinet, waarin socialist telkens weer de toon aangeven, aldus prof. Oud. Ja, ja. De heer Oud bedoelde natuurlijk te zeggen, dat zo'n kabinet slechts bij de gratie van de liberalen zou kunnen regeren, omdat het een financieel-economisch beleid zou moeten voeren, dat de V.V.D. voorschreef. De K.V.P. en de A.R. zouden dan een sociale politiek voor hun verantwoording moeten nemen, die henzelf tegen de borst stuit. Maar de heer Oud zwijgt hierover.

Wij hebben het maar opgevat als zelfspot, toen de heer Oud zei, dat de V.V.D. voor zich zelf niets begeert. Elk van de aangeprezen oplossingen beoogt immers een verbetering van de positie van de V.V.D. Wij nemen dat de heer Oud niet kwalijk. Het lijkt ons dat het zijn plicht is als V.V.D.-er om dit na te streven. De A.R. hebben echter zijn adviezen niet nodig. Het zijn er ook een beetje veel en er steekt iets teveel achter deze belangstelling.

De A.R. keuren niet bij voorbaat alles goed wat het huidige noodkabinet voorzet. Dat is wel gebleken. Een kritische houding tegenover dit kabinet is plicht, maar dat is wat anders als het forceren van een conflict, hetgeen de heer Oud wenst. Dit laatste zou een toestand te weegbrengen, die op het ogenblik niet in 's lands belang is. Er doet zich namelijk geen omstandigheid voor, die het heenzenden van dit kabinet rechtvaardigt en die reden geeft te verwachten dat thans wel een normaal kabinet kan worden gevormd. Men zal misschien tegenwerpen: wat is eigenlijk een normaal kabinet? Laten wij dan zeggen dat op het ogenblik geen ander kabinet te vormen is, dat redelijkerwijs op een grotere steun in het parlement kan rekenen dan het huidige. Indien dit zo is, dan hebben wij neiging om dit kabinet, dat na vier maanden kabinetscrisis als enig mogelijke tot stand kwam, in staat te stellen te regeren. Daarbij hebben wij dan speciaal behoefte om aan de A.R. ministers hetzelfde vertrouwen te verlenen dat hun tijdens en na de vorige kabinetsperiode in zo ruime mate van antirevolutionaire kant werd geschonken.

Wij hebben ook het volste vertrouwen, dat onze ministers in dit noodkabinet geen dag langer zullen blijven zitten dan zij principiële verantwoord achten. Dat zij daarbij het voorbeeld van prof. Oud niet zullen volgen, n.l. het dieper maken van kloven dan principiële verantwoord is, prijzen wij in hen, want het lijkt ons niet in 's lands belang zich aan de verantwoordelijkheid voor het regeringsbeleid te onttrekken, zolang dit beleid nog duidelijk door de antirevolutionaire beginselen en visie kan worden beïnvloed en de schadelijkste kanten van de opvattingen van anderen daaruit kunnen worden geweerd.



## De fractievoorzitter spreekt op het

### PARTIJCONVENT

- \* Voor de eerste maal komt nu het jaarverslag aan de orde op het partijconvent
- \* Gedurende de zomermaanden zal het Centraal Comité zich bezig houden met de ingekomen brieven in verband met de voorgenomen herziening van het beginselprogramma

Partij Convent zaterdag 27 april.

OP zaterdag 27 april 1957 komt het Partij Convent voor de zevende maal in vergadering bijeen. Dat het reeds de zevende maal is sedert de reorganisatievoorstellen werden aanvaard, wijst er op dat de Anti-Revolutionaire Partij een nog al bewogen periode achter de rug heeft. En dat is ook zo. Er is gedurende de laatste twee jaai, nog al het een en ander aan de orde geweest. In het najaar van 1955 kwam het Partij Convent in voorlopige samenstelling bijeen, ter behandeling van de overgangsbepalingen en de verschillende reglementen. In januari 1956 moest het Program van Actie voor de komende Kamerverkiezingen worden behandeld. In april volgde een spoedbijeenkomst voor de voorziening in het praesidium. In juli werd de uitslag van de verkiezingen behandeld en in oktober van het vorig jaar werd vooral aandacht gegeven aan de Kabinetsformatie.

Ditmaal zullen behalve enkele organisatorische agendapunten, vooral het jaarverslag en de speech van de fractievoorzitter de aandacht vragen. En bij het laatste gaat het natuurlijk over de bestedingsbeperking en alles wat daarmee samenhangt en dus ook over de verhouding van de fractie tegenover het kabinet. Natuurlijk wordt vooral dit laatste aspect interessant, omdat de nogal onbekookte opmerkingen van de heer Oud, de leider der liberalen het toch al niet stille wateroppervlak van de Nederlandse politiek nog meer in beroering hebben gebracht. De beraadslagingen van het Partij Convent zullen daardoor ongetwijfeld een levendig karakter krijgen.

Een goede verandering

EN dit is dan toch maar een van de goede resultaten van de reorganisatie. Het Partij Convent moet statutair twee maal per jaar bijeenkomen en het moet nu ook de actuele politiek gaan behandelen. Daardoor wordt de leiding van de partij, nu in brede zin genomen daarbij betrokken en door ons weekblad wordt iedere Anti-Revolutionair van de gang van zaken op de hoogte gehouden. Dit tast natuurlijk de vrijheid van handelen van de Kamerfractie niet aan. De Kamerfractie is gebonden aan het Program van Actie en aan het Beginselprogramma. En niet het Partij Convent schrijft de te volgen gedragslijn voor. Maar daarom is het goed dat er juist over de praktische politiek door het Partij Convent wordt gesproken. Dat geeft de Kamerfractie gelegenheid haar standpunt te verduidelijken en omgekeerd is het ook goed en gezond te vernemen welke de reacties zijn bij hen die aan de partij in het land leiding geven. Zo moet er over en weer samenspel zijn.

Het jaarverslag

OK het jaarverslag komt aan de orde. Dat jaarverslag is een nog al uitvoerig stuk. Maar dat komt omdat de periode van medio 1955 tot begin 1957 een overgangstijd is, waarin een groot aantal veranderingen zijn tot stand gebracht, niet alleen wat de organisatorische opbouw betreft, maar ook wat de personen

aangaat en misschien ook wat het politiek beleid betreft, al staan we er nog te dicht bij om dit reeds duidelijk te kunnen beoordelen. De verslagperiode behandelt in ieder geval een belangrijk stuk geschiedenis en het heeft zijn voordeel dat deze in een min of meer aaneengesloten verhaal ergens vast ligt. Het moet werkelijk jammer worden genoemd dat we daar niet eerder mee begonnen zijn.

Intussen dit jaarverslag heeft ook nog zijn gebreken.

Zo ontbreekt er aan het verhaal van de Kamerfractie. Daarmede wordt bedoeld een kort overzicht van de activiteit van onze Kamerclub. Een opsomming van de belangrijke wetsontwerpen die zijn behandeld,



hoe de Kamerclub heeft gestemd, wie het woord hebben gevoerd met een zeer korte aanduiding waarover is gesproken en een verwijzing naar de Handelingen. Het aantal schriftelijke vragen dat is gesteld, de interpellaties die zijn aangevraagd, de moties, die zijn ingediend, alles natuurlijk

zeer summier. Het zou wel van betekenis zijn wanneer aan het jaarverslag een zodanig hoofdstuk zou worden toegevoegd. En dan natuurlijk ook voor de Eerste Kamerfractie. Dit punt moet nader worden geregeld.

Bovendien ontbreekt aan dit jaarverslag het overzicht der Kamerkiezingen d.w.z., dit overzicht zal wel aan de leden van het Partij Convent worden toegezonden, maar in gestencilde vorm. Dit heeft twee oorzaken. In de eerste plaats is er te weinig eenheid in de verslagen. De een deed het zus, de ander zo, en het is voor een korte samenvatting noodzakelijk, dat één hand alle gegevens verwerkt in een samenvattend verslag. In de tweede plaats ontbrak de tijd. De adjudant secretaris, die voor deze periode het jaarverslag moest samenstellen is van begin februari tot half maart met ziekteverlof geweest en daardoor is stagnatie in het werk ontstaan.

Het beginsel programma

DE zaak van de herziening van het Program van beginselen gaat voort. Ruim 40 brieven met soms zeer breedvoerige beschouwingen zijn van verschillende kiesverenigingen ontvangen. De brieven worden nu alle gestencild en in handen gesteld van de speciale commissie van voorbereiding en in handen van de leden van het Centraal Comité. Gedurende de zomer zal het Centraal Comité zich daarover moeten beraden om in het najaar met zijn definitieve voorstellen te komen. Op de najaarsvergadering van het Partij Convent zullen die voorstellen worden besproken en in januari zal een Deputatenvergadering, dat zijn althans de plannen, het Beginsel- en Algemeen Staatkundig Program vaststellen.

Die ruim 40 brieven vormen samen een interessante lectuur. Daaronder bevindt zich ook de brief van enkele Anti-Revolutionairen uit Ede, welke klaarblijkelijk aan een aantal mensen in het land is toegezonden. Of deze methode nu aanbeveling verdienen zullen we nu maar in het midden laten. Ook aan deze brief wordt aandacht gegeven net als aan al de anderen. En daar moeten we het dan maar bij laten.

## Noodkabinet

WIJ zullen er telkens weer op moeten wijzen, dat er in Nederland een noodkabinet aan het bewind is. Na een lange en pijnlijke kabinetscrisis met onderscheidene pogingen, informatiën en mislukkingen kwam dit kabinet uit de bus.

Er was blijkbaar niets anders mogelijk.

Dat mogelijk moet men goed verstaan. Want het is altijd mogelijk, aan H.M. de Koningin te adviseren, een kabinet te benoemen, b.v. bestaande uit alleen maar socialisten of uit enkel K.V.P.-ers. En ook andere minderheidskabinetten kunnen geadviseerd worden. Het is theoretisch vrij eenvoudig, een aantal experimenten te noemen.

Maar dat zijn theoretische mogelijkheden, en het gaat er om, wat praktisch mogelijk en uitvoerbaar is en in het landsbelang moet worden geacht.

IN dát licht moet worden geconstateerd, dat dit kabinet aanvaardbaar is, omdat de geschiedenis van de kabinetscrisis heeft uitgewezen, dat er geen enkele andere verdedigbare formatie kan worden gerealiseerd. De C.H.U. heeft herhaaldelijk laten weten, dat zij géén „rechts" kabinet wilde, géén kabinet zonder socialisten. De poging-De Gaay Fortman was daardoor tot mislukking gedoemd.

De volksvertegenwoordiging heeft de consequentie aanvaard: het kabinet-Drees is een noodkabinet en dient als zodanig tot regeren in staat te worden gesteld.

MAAR in deze situatie zit een gevaarlijk element. Gevaarlijk in politiek opzicht. Want van deze situatie kan misbruik worden gemaakt.

Wanneer de socialist b.v. gaan verklaren:

- a. als Kabinet en Kamer er niet voor zorgen, dat wij op bepaalde punten helemaal onze zin krijgen, dan doen wij niet meer mee; dan moet men het maar buiten ons zien te stellen;
- b. als men het dan buiten ons gaat stellen, dan is dat een klap in het gelaat van de democratie;

dan is dat misbruik maken van de noodsituatie. Een misbruik, dat niet verdragen kan worden. Want het grenst aan chantage.

Wanneer de fractie-leider van de C.H.U. reeds bij voorbaat zegt: op die en die punten heb ik wel bezwaar, maar wil ik geen conflict, dan is dit woord waarschijnlijk te vroeg gesproken, met een averechts gevolg.

HOE ligt dus de situatie?

Wij hebben een nood-kabinet.

En tussen dat nood-kabinet en de volksvertegenwoordiging is overleg noodzakelijk. Een overleg, dat veel beleid en voorzichtigheid vraagt.

En waarbij ook concessies moeten worden gedaan. Waarbij het evenwel onomstotelijk vaststaat, dat géén fractie ooit zedelijk of praktisch verplicht is steun te verlenen aan een maatregel, die zij principiële verwerpt.

Nu zijn gevallen, waarin deze kwesties in het geding komen, moeilijk geheel te vermijden. Een zakenkabinet, dat alle principiële kwesties laat liggen, en „de zaak alleen maar draaiende houdt" is onaanvaardbaar en zelfs ondenkbaar. Maar in zulke gevallen is overleg noodzakelijk. Wie dat overleg bij voorbaat afsnijdt, om prestigeredenen, om het kabinet en andere partijen iets te dicteren, of af te dreigen, misbruikt de noodsituatie waarin wij verkeren.

DE kwestie van de huurblokkering zal hier een test-case zijn, met als achtergrond de kabinetscrisis van '55 over het huurbeleid, waarbij het overleg vastliep. Het is een kwestie met principiële kanten. Maar het is ook een zaak van techniek en organisatie. Het is zéér de vraag, of deze blokkering niet zal leiden tot een allernaarste, zeer omslachtige bureaucratie. Het is een compromis uit K.V.P.-koker, waardoor de eigenlijke socialistische eis — de huurverhoging voor een deel in de staatskas — werd afgewezen. Tijdens de kabinetscrisis bleek dit compromis geen onoverkomelijk bezwaar, maar dat geeft nog niet het recht er zonder meer een politiek schibboleth van te maken. Deze gehele zaak moet nader worden bekeken.

En de A.R. zijn tot zakelijk, redelijk en verantwoord overleg bereid. Aanvankelijk hebben zij voorkeur uitgesproken voor een geringere huurverhoging, maar dan zonder blokkering.

ZIJ stellen prijs op werkelijk overleg. Maar dat overleg is niet meer mogelijk, als de P.v.d.A. bij voorbaat, reeds vóór de opening van dat parlementaire overleg, gaat dreigen en gaat eisen.

En het zal duidelijk zijn, dat daardoor niet alleen het overleg illusoir wordt gemaakt, maar ook de positie van dit noodkabinet wordt ondermijnd.

## NEDERLANDSE GEDACHTEN

onder redactie van H. Algra (voorzitter), R. Gosker, Jac. S. Hoek, Prof. Dr. J. J. de Jong, S. J. Jonker, A. R. de Kwaadsteniet, J. D. Troostheide.  
Secretaris: G. J. H. Griffioen.

ADRES VAN REDACTIE EN ADMINISTRATIE: Dr. Kuiperstraat 3, 's-Gravenhage. Telef. K 1700-115935. Giro 89673. VOOR ADVERTENTIES: Kon. Wilhelminalaan 34, Leidschendam. Tel. K 1761-1646.

ABONNEMENTSPRIJS f 6.50 per jaar, f 1.65 per kwartaal, giro 89673.

STUDENTENABONNEMENT f 4.— per jaar. LOSSE VERKOOP f 0.20.



## \* \* \* Beleid gewraakt

De K.A.B. (De Rooms-Katholieke Arbeidersbeweging) heeft duidelijk doen blijken, de actie van de aangesloten R.K. mijnwerkersorganisaties niet te kunnen goedkeuren.

Dit verheugt ons.

Wij hebben de vorige week in een hoofdartikel duidelijk gezegd, dat de K.A.B. kleur moest bekennen. Dat is gedaan en dat stemt tot bevrediging.

Twee feiten blijven intussen ook nu bezorgdheid wekken.

Vooreerst: de leiders in Limburg geven geen blijk van bezinning. De Monseigneur, die als adviseur optreedt, heeft nog eens nadrukkelijk verteld, dat het ging om het behoud van Christelijk Limburg. En dat door de „langzaam-aan” actie de P.B.O. gedachte is gered.

Tegen zulke dwaasheden is niet te vechten. Er is nog een zaak, die niet aangenaam is.

Straks vergadert de M.I.R. weer. Dan zitten de vertegenwoordigers van directie en werknemers weer om de tafel. De vertegenwoordigers van bij het C.N.V. en N.V.V. aangesloten organisaties naast de mannen van de „langzaam-aan” actie. Maar met die laatste heeft de directie in het geheim overleg gepleegd, waar de anderen buiten zijn gehouden. Die anderen weten niet, of er afspraken zijn gemaakt of beloften zijn gedaan. Zij nemen aan het overleg deel, dat nu een geheimzinnige achtergrond heeft gekregen, het overleg in Scheveningen.

Dit is een heel ongezonde zaak.

## Zegels voor D.P.'s

Wanneer ik aan iemand vraag om een zekere steun en hulp voor slachtoffers van het communistisch regiem, dan ben ik toch zeker bij onze A.R. mensen aan het goede kantoor!

Nee, ik vraag geen geld, het gaat alleen maar om uw gebruikte postzegels, die misschien toch in de prullemand terecht komen. Niet alleen buitenlandse, maar ook de gewone Nederlandse van 2, 4 en 10 ct. enz. zijn welkom. Ik stuur deze nl. op naar het DP.kamp te Augustdorff (Lippe). In dit kamp verblijven uitsluitend vluchtelingen van achter het bekende „Gordijn”, die, zolang er in hun land een rode regering aan het roer is, niet kunnen repatriëren.

Emigreren kunnen deze D.P.'s ook niet. Daar zijn ze of te oud of te ziek (th) of te gebrekkig (oorlogsinvaliden) voor. Geen enkel land neemt deze mensen op.

Het afweken, sorteren en verpakken in de bekende cellofaanzakjes geeft heel wat van deze mensen werk en 'n klein extra'tje zakgeld, wat zij opperbest kunnen gebruiken. Met het door de Regering verstrekte zakgeld maken ze heus geen bokkesprongen.

De zegels gaan voor een groot deel naar een internationaal verkoopkantoor te Nw. York, dat voor de verdere distributie zorgt. Hierdoor wordt uw 2 of 10 ct. zegel aanmerkelijk verhoogd in waarde.

Gooi vooral geen enkele zegel weg want:

„Elke zegel in de prullemand Geeft de D.P. minder geld in de hand”.

P. A. DUURSMA,  
Brinklaan 79,  
Apeldoorn.



# REGERING EN S.E.R.

\* De heer Ruppert: „Waar het ons om gaat is, dat de band tussen onderneming en werknemers wordt versterkt, dat de onderneming — méér dan thans nog dikwijls het geval is — een gemeenschap wordt”.

DE behandeling van de begroting van sociale zaken is naar onze smaak niet goed uit de verf gekomen. Bij dit begrotingshoofdstuk kwamen tal van interessante vraagstukken aan de orde. Het feit echter dat voorzitter Jonkman deze begroting er door wilde jagen, maakte het praktisch weinig aanwezige leden praktisch onmogelijk te repliceren. En zo hebben we het moeten doen met een niet afgerond debat, dat echter in ieder geval een uitstekende maidenspeech heeft opgeleverd van de C.N.V. voorzitter, de heer Ruppert.

Bijzonder interessant was zijn uiteenzetting over de verhouding regering: Sociaal-Economische-Raad. Wie regeert er nu eigenlijk in ons land: de regering of de SER? Deze vraag heeft de liberale oppositieleider, prof. Oud, meer dan eens in de Tweede Kamer gesteld. Een gedegen antwoord is nu gekomen van de heer Ruppert. Formeel is natuurlijk alles in orde. De regering heeft haar eigen verantwoordelijkheid en met de SER is het niet anders gesteld. Maar materieel ligt de zaak moeilijker.



M. RUPPERT

„De moeilijkheid schuilt m.i. niet” — zo zeide de heer Ruppert — „in de invloed, die van een advies van het toporgaan van het Nederlandse bedrijfsleven uitgaat. Mijns inziens moet worden erkend, dat, al is de regering zonder enige twijfel bevoegd van een SER advies af te wijken, het materieel voor haar moeilijk kan zijn, dat te doen, vooral als het een unaniem advies betreft. Immers de regering is voor de uitvoering van haar beleid op sociaal-econo-

misch gebied in belangrijke mate afhankelijk van de medewerking, vooral ook van de vrijwillige medewerking, van het bedrijfsleven. En wanneer zij in belangrijke mate zou afwijken van het gevoelen van ondernemers, werknemers en kroonleden, wordt de uitvoering van haar beleid stellig moeilijker. Dat wil geenszins zeggen, dat het Nederlandse bedrijfsleven niet bereid zou zijn tot een loyaal gedrag, ook wanneer de regering met de inzichten van dat bedrijfsleven geen of onvoldoende rekening zou houden. Maar dat wil wel zeggen dat de doelstellingen der regering veel moeilijker bereikt kunnen worden. Men denke bij voorbeeld aan haar beleid op het gebied van lonen en prijzen. Wat zou er van dat beleid terechtkomen en zijn gekomen, indien niet de Nederlandse ondernemers- en werknemersorganisaties onder dat beleid hun schouders zouden hebben gezet?”

Neen, de heer Ruppert betreurde de ontstane situatie geenszins. Hij achtte het juist een verheugend verschijnsel, dat de bewerktuiging van de maatschappij in Nederland, zo ver is voortgeschreden, dat niet langer de statelijke overheid alléén in het gemeenschapsleven opereert. De regering blijft uiteraard haar eigen verantwoordelijkheid behouden. Als zij een advies van de SER opvolgt is dat, zo zeide de heer Ruppert, stellig nog geen bewijs van zwakte. „Het volgen van dit advies zou alleen een zwakte zijn, indien de regering in belangrijke mate met dat advies van mening verschilde en toch dit advies volgde”.

## Loonpolitiek

EEN tweede belangrijk punt in de redevoering van de heer Ruppert was de loonpolitiek. Naar zijn mening hebben de loonbeslissingen van 19 maart 1956 nog niet bewezen dat de uniforme loonpolitiek gehandhaafd moet blijven. De C.N.V. voorzitter vond het onjuist dat de regering de waarschuwing van de drie vakcentrales van de hand heeft gewezen om geen maximum loonsverhoging te bepalen. Ten gevolge daarvan moet de beslissing van verleden jaar maar meer als een margepolitiek dan als gedifferentieerde loonpolitiek worden gekarakteriseerd. Het maken van loonverschillen is geen doel van de heer Ruppert. „Welk mens zou nu grote loonverschillen anders dan op grond van prestatie wensen? Waar het ons om gaat, is dat de band tussen onderneming en werknemers wordt versterkt, dat de onderneming — méér dan thans nog dikwijls het geval is — een gemeenschap wordt. Een van de middelen daartoe is, dat goede bedrijfsresultaten, niet verkregen door een onredelijke prijs van het produkt, ook ten goede komen



J. SCHIPPER

aan het personeel en niet alleen aan de kapitaalverschaffers en de fiscus.”

## Beroepskeuzebureaus

DE heer Schipper heeft van deze begrotingsbehandeling gebruik gemaakt om nog eens het probleem van de subsidiëring van de particuliere beroepskeuzebureaus aan de orde te stellen. Het antwoord van minister Stuurhoff was allerminst bevredigend. Hij kon het verband tussen de levensbeschouwing en het werk van de bijzondere beroepsvoorlichtingsbureaus niet inzien. „Wat ik weleens heb horen aanvoeren, is, dat het kan voorkomen, dat een jongen bij een beroepskeuzeadviseur komt en dat dan blijkt, dat deze jongen een geestelijke roeping wil volgen. Blijkt hier nu uit, dat er onlosmakelijk verband is, tussen de levensbeschouwing en de beroepskeuzevoorlichting? In het algemeen helemaal niet. In zulk een uitzonderingsgeval zegt de beroepskeuzeadviseur: Dan hoor je bij mij niet thuis, dat moet je met je dominee of met je pastoor bespreken.” Dat was kennelijk het maximum dat minister Stuurhoff over deze belangrijke kwestie kan opbrengen..... Vooral de heer Schipper zal het betreurd hebben dat door het gejaag van voorzitter Jonkman er niet meer gerepliceerd kon worden. Over deze ministeriële uitlating valt nog wel het een en ander te zeggen!

## DE GROTE MODE 1957

DAMES: Atelier levert u rechtstreeks op zicht de mooiste

## PLISSEE CIRKELROKKEN.

Bet. v.a. f 1.— p. w. Vraagt direct gratis catalogus per briefkaart aan bij „Beka”, postbus 28, Hilversum.

## Niet serieus meer

DE redevoering, door prof. mr. P. J. Oud gehouden op het congres van de V.V.D. heeft de aandacht getrokken. Dat kan betekenen, dat hij zich de staatsman toont, die in deze tijd van verwarring het juiste woord weet te spreken. Het kan echter ook een gevolg zijn van een houding, welke men van een groot man niet zou verwachten.

Het is thans zeer beslist dit laatste, wat aanleiding heeft gegeven tot de velerlei persbeschouwingen over die rede.

Prof. Oud is beneden de maat gebleven, heel ver beneden de maat zelfs. We behoeven daarover zelf niets meer te zeggen. We zullen het zijn eigen vrienden laten zeggen.

De Nieuwe Rotterdamse Courant schreef in de rubriek „Kritische Commentaar” o.m. het volgende:

„De liberalen zijn nu oppositie. De „leider van de oppositie” vervult in de Kamer deze functie met verve. Hij weet in politiek opzicht uit de situatie te halen wat erin zit, de ene groep op onderhoudende wijze tegen de andere uitspelende. In zijn partijcongres

heeft prof. Oud dit spel voortgezet, zelfs ad absurdum. Zo althans menen wij het te moeten zien. Het is een riskant bedrijf, want wat iemand zegt wordt hem vaak langer nagehouden dan wat hij doet. Maar een figuur als prof. Oud kan zich wel wat risico's veroorloven.

Kritiek op het regeringsbeleid moet worden geleverd, want dit beleid is ver van onberispelijk. Maar prof. Oud is verder gegaan en heeft van zijn betoog over de politieke situatie iets gemaakt wat een boutade lijkt. En daarbij is hij tot ongerijmdheden gekomen, die wij van een serieus man alleen kunnen begrijpen indien ze bedoeld zijn als middel om aan te tonen, tot welke wonderlijke conclusies de bestaande toestand kan leiden. Een boutade in een stijl, die een beetje doorslaan toeliet.

Wel is nog eens duidelijk geworden, dat prof. Oud niet zoveel voor de brede basis voelt als wij. Maar dat hij in ernst de basis zou willen reduceren tot K.V.P.'ers en a.r. — aan wier bejegeningen in de afgelopen zomer de liberalen bovendien slechts de onaangenaamste herinneringen bewaren —, dat wil er bij ons niet in.”

Dat is duidelijk. Zelfs zijn liberale vrienden zijn van oordeel, dat prof. Oud, zoals hij zich vrijdagavond geuit heeft, niet meer serieus is te nemen. Wij hebben daaraan niets toe te voegen.

Ondergetekende verzoekt als abonnee te noteren:

Naam: .....

Adres: .....

Plaats: .....

Abonnement per jaar (f 6,50); half jaar (f 3,25); kwartaal (f 1,65).

Adres: .....

Naam afzender: .....

Plaats: .....

Te zenden aan de administratie van „NEDERLANDSE GEDACHTEN”, Dr. Kuyperstraat 3, 's-Gravenhage.

## ZENUWRUST

Zwaarmoedige gedachten, toberij en angstgevoel verdrijft U door MIJNHARDT'S ZENUWTABLETTEN. Versterken het zelfvertrouwen en stemmen U weer moedig en rustig.

## Als wij vrouwen eens...

**C**HRISTINA, ik zou je „lieve vriendin” willen noemen. Ik zou mijn arm door de jouwe willen steken en je mee willen nemen naar mijn huiskamer om daar eens alles door te praten wat je zo tegen me verteld hebt. Of..... wil ik dat? Als vrouwen zo lief tegen elkaar doen, dan kijken mannen nogal eens wantrouwend en vragen ze zich af of we het wel menen. En eerlijk: ik vraag me dat ook af op dit ogenblik. Voel ik me eigenlijk niet op mijn hart getrapt door jouw schrijven? Vind ik je diep in mijn hart niet wreed, wrang, boosaardig?

Kom toch maar mee en ga zitten in die makkelijke stoel. Ik zal thee voor je halen en dan gaan we dit eens uitpraten. Misschien wordt het hier en daar een beetje fel, maar ik heb van jou ook niet de indruk dat je op je mondje bent gevallen. Dus.....

Dan beginnen we maar precies daar waar de angel in het vlees prikt: bij je opmerking dat je met getrouwde vrouwen niet over deze dingen kunt praten omdat ze dan heel gewoon zeggen: „De druiven zijn zuur!”

Je schrijft dan: „Je wilt er ook niet over praten want het zou lijken of je niet tevreden bent met je lot en voor een christenvrouw zou het lijken alsof je niet vertrouwd op Gods leiding in je leven.” Wees nu eens heel eerlijk, Christina: je bent dus niet tevreden. Heel diep in je hart ben je jaloers. Jaloers op ons, getrouwde vrouwen. Jaloers omdat — en dit zijn je eigen woorden — „ons leven veel rijker is dan het jouwe. Omdat wij liefde in ons leven gekend hebben en eenzaamheid een vreemd woord voor ons is”. Jaloersheid is een slechte eigenschap Christina. En helemaal niet in overeenstemming met een christelijke levensstijl. Dat weet je natuurlijk zelf ook.

Ik zal de laatste zijn om je daarom te veroordelen — want weet je dan niet dat getrouwde vrouwen dikwijls net zo jaloers zijn op jullie die niet zijn getrouwd? Denk eens even na: voordat ik trouwde had ik een werkkring. Een baan met heel prettige collega's die me heel veel vol-doening gaf en me een zeer redelijk salaris opleverde. Als ik iets moois zag kon ik het kopen, als ik eens zin had om heerlijk te gaan eten in een restaurant deed ik dat. Was ik moe en wilde ik direct na het eten naar bed, niemand hield me tegen. Ik tenniste, ging met vakantie naar het zonnige zuiden — kortom: al die dingen die jij misschien nu ook nog doet, Christina! Toen kwamen de liefde, de verloving, het huwelijk. Mijn baan gaf ik op, met vreugde. Mijn spaarcenten verdwenen in de uitzet, met vreugde. En toen begon ik 's morgens stof af te nemen, bedden op te maken, aardappelen te schillen en groente schoon te maken. In het begin: een paradijs. Na honderd, of misschien driehonderd ochtenden: een sleur. Een sleur gericht in een ziekmakende eenzaamheid, want die hele lange dag was er niemand om tegen te praten. Uitgaan? Zuinig aan want er was een baby op komst.

Dat geluk had ik nog, Christina — maar er zijn ook vrouwen die dat geluk moeten missen. Dat zijn de vrouwen die soms heel stil hete tranen schreien en van wie je mag zeggen dat ze „God aanlopen als een waterstroom”. Dat zijn die vrouwen, Christina, over wie jij het hebt: die straks misschien „weduwe zonder kinderen” zijn.

Maar goed, daar nu niet over. Het eerste kind kwam. Toen een doodgeborene. Dat is een diep schrijnend verdriet Christina! En toen de tweede. Ik was (en ben) blij met ze, dolgelukkig zelfs. Maar..... waar zat jij de afgelopen zomer toen het altijd maar koud was en steeds maar regende? In Italië? Of op Majorca? Zoals zovelen van mijn niet-getrouwde vriendinnen? Ik zat in een bungalow op de Veluwe. En je mag van mij weten dat ik dat helemaal niet zo leuk vond. Dat ik toen ook jaloers was. Fout van mij? Natuurlijk fout van mij en ik schaam me er voor! Voor God en voor jou. Maar het is goed dat je het weet!

En dan nog iets. Je schrijft dat „eenzaamheid een vreemd woord is voor ons, getrouwde vrouwen”. Christina, ben je zo oud geworden en heb je nog zo weinig van het leven geleerd? Weet je niet dat eenzaamheid niets te maken heeft met de vraag of er mensen om je heen zijn? Zelfs niet als dat mensen zijn van wie je weet dat ze van je houden.

Eenzaamheid is een kwestie van

het eigen hart. Dat diepste ik van ons gaat dikwijls haar eigen, ondoorgrondelijke wegen. Wegen waarop een ander, ook niet de man die ons liefheeft of de kinderen die van ons houden, je meer kan volgen. Soms komt dat hart in opstand, volkomen onredelijk in opstand — en dan ben je eenzaam. Dan is de getrouwde vrouw precies zo eenzaam als de ongetrouwde vrouw.

Zo zie je, Christina, hoe slecht we elkaar meestal kennen en hoe moeilijk het is elkaar te begrijpen. Jij mij en ik jou. En hoe hard het voor ons alle twee nodig is onze handen te vouwen, onze ogen te sluiten en te bidden. Misschien maar dat eenvoudige kindergebedje:

*Schoon mijn zonden vele zijn,  
Maak om Jezus' wil mij rein!*

**G**OED, lieve Christina (en nu meen ik hef), laten we nu eens gaan praten over de aanleiding tot ons gesprek: dat advies van de sociaal-economische raad over de weduwen- en wezenverzekering. Laten we eerst eens even duidelijk stellen waarover het gaat, dan komen daaruit ten minste geen misverstanden voort. Want er zitten in jouw brief wel een paar onjuistheden en daarom heb ik mijn licht opgestoken bij een expert. Ten slotte ben ik ook maar een gewone huisvrouw, die geen tijd heeft de stukken van de S.E.R. nauwkeurig na te lezen...

Zoals bekend is enige tijd geleden een rapport van de S.E.R. verschenen over de weduwen- en wezenverzekering. Vorige week hebben wij in ons blad een brief hierover afgedrukt van Christina waarin de volgende punten werden aangevoerd:

1e. Is het geen bezwaar, dat allen over één kam worden geschoren? Moet het element van behoefte geen rol spelen? 2e. Het is onjuist om een weduwe zonder kinderen vanaf haar 50ste jaar pensioen te verlenen, want zij verkeert in dezelfde positie als de ongetrouwde vrouw, die niets krijgt en bovendien nog premie moet betalen. 3e. De ongetrouwde vrouw heeft te kampen met het moeilijke woningprobleem. 4e. Zou het niet beter zijn een vervroegd bodempensioen b.v. op 60-jarige leeftijd voor alle alleenstaande vrouwen in te stellen?

Dit is de bedoeling: iedere Nederlander en iedere Nederlandse begint op een bepaalde leeftijd (om de gedachten te bepalen: bij zijn of haar vijftiende jaar) premie te betalen voor deze verzekering. Wanneer de man vóór zijn 65-ste jaar overlijdt, krijgt de weduwe een bepaald pensioen, dat hoger ligt als er minderjarige kinderen te haren laste zijn. En overlijden zowel vader als moeder dan krijgen de kinderen wezen-uitkering. Dat pensioen is niet meer dan een bodempensioen: voor een weduwe zonder kinderen zo omstreeks f 100 per maand — echt geen bedrag waarvan je stil kunt gaan leven! Er moeten, naast deze algemene volksverzekering, dus wel degelijk andere voorzieningen worden getroffen. Het „zelf-zorgen” wordt hierdoor dus echt niet van de schouders genomen!

Tot zover ben je het er wel mee eens, ben je er zelfs blij mee. Maar nu moeten er grenzen getrokken worden. Want het is natuurlijk wel een beetje zot dat een weduwe zonder kinderen van b.v. 25 jaar nu de rest van haar leven pensioen zou krijgen. Over die grens is nogal wat te doen geweest, dat weet je. De S.E.R. heeft geadviseerd die grens te trekken bij 50 jaar. Dus: een weduwe zonder kinderen krijgt als ze vijftig jaar is of ouder dat weduw-pensioen. Is ze jonger dan krijgt ze een bepaalde periode (maximaal twee jaar) een overgangspensioen en zal ze verder voor zichzelf moeten zorgen. (Het spreekt vanzelf en ik laat dat verder buiten beschouwing, dat een weduwe mét kinderen altijd recht heeft op pensioen, ongeacht haar leeftijd). Met die grens van 50 jaar is lang niet iedereen tevreden. Binnen de S.E.R. is door sommigen gestreden voor 45 jaar en door anderen voor 55 jaar. Maar dat verandert aan het principe weinig en jouw bezwaren worden er niet minder door. Jij blijft het onbillijk vinden dat een weduwe zonder kinderen van 50 jaar een uitkering krijgt krachtens deze verzekering en dat een ongetrouwde vrouw, die praktisch in dezelfde omstandigheden verkeert, niets krijgt. Erger nog: dat die nog altijd de premie moet betalen ter-

wijl ze met aan zekerheid grenzende waarschijnlijkheid weet dat ze nooit en te nimmer van die premiecenten zal profiteren!

Ja, dat ze die eigenlijk betaalt voor anderen!

Weet je waar de fout schuilt in je redenering, Christina? In die paar woorden: die praktisch in dezelfde omstandigheden verkeert. Want: een vrouw, die op haar vijftigste jaar weduwe wordt verkeert vrijwel altijd in heel andere omstandigheden dan de ongehuwde vrouw. Ik neem maar mijn eigen geval. Als ik op mijn 55-ste jaar weduwe word (dan zijn mijn kinderen al volwassen), hoe moet ik dan zelf mijn brood verdienen? Moet ik mijn vroegere baan weer opnemen? Dan ben ik er dertig jaar uit. Christina, neem me niet kwalijk maar ik moet lachen als ik er aan denk! Dan zou ik echt eerst weer een paar jaar naar de schoolbanken moeten om het mezelf weer te leren. En dat wil je me toch echt niet aandoen op mijn 55-ste jaar, niet? Wees nu een klein beetje reëel: een ongetrouwde vrouw is met haar werk en met haar tijd meegegroeid — een getrouwde vrouw is al die tijd uit haar werk geweest. De omstandigheden zijn toch volkomen verschillend! Als je dit toch vol wilt houden, dan begin ik me weer een beetje boos te maken.

Nu is er één groep van ongehuwde vrouwen waarover we het even apart moeten hebben: de vrouwen die in het huishouden van haar ouders zijn gebleven of die de leiding van een

terblijven en dat onze kinderen niet al vroeg wezen zullen zijn. Ze is het toch!

En wat jij wilt: dat sturen naar Sociale Zaken, dat is de mens in nood zijn of haar hand doen ophouden om steun van de staat. Daar zit inderdaad niets vernederends in — het is erg genoeg als het zover met ons gekomen is. Maar als we het kunnen voorkomen — graag dan. En daarvoor is nu juist die weduwen- en wezenverzekering!

Zo zijn we dan gelijk bij dat „naar behoefte” aangeland. Weet je eigenlijk wel wat dat betekent? Dat weet je wel, want je herinnert je nog best de narigheid van de noodwet-oudersvoorziening. Dat was ook een uitkering „naar behoefte”. Dat betekende: eerst je eigen bezit maar opmaken en dan mocht je je hand gaan ophouden. En als je wat bij verdiende: vlug aftrekken, want de behoefte was minder. En zo zijn er heel wat oudjes voor de rechter gekomen wegens ontduiking!

En hoe zou dat gaan met weduwen? Niet anders immers! Weet, Christina, dat juist door deze regeling vele ongehuwde kinderen van weduwen nooit in staat zijn geweest om voor zichzelf wat geld te spaar voor hun huwelijk, misschien zelfs om deze reden hun huwelijk hebben moeten uitstellen!

Nee, Christina, slik alsjeblieft die nare woorden weer in. Ze passen echt niet in dit blad dat Nederlandse Gedachten heet!

**E**N nu ga ik je nog een kopje thee geven want we zijn aan het slot van ons gesprek. En dat slot gaat over de vraag: „Waarom moet jij nu meebetalen voor iets waaraan jezelf part nog deel hebt. Voor iets waarnaar je zelfs met een zekere afgunst kijkt!”

Laat ik eerst even praktisch blijven. Christina misschien loop jij morgen nog de ware tegen het lijf en stap je ondanks je leeftijd nog in het huwelijksbootje. (Ik zou het heerlijk voor je vinden!) En misschien ben je over een jaar weduwe (dat zou ik vreselijk voor je vinden. Maar we stellen maar een geval!) Dan heb jij niet voor niets betaald want je krijgt ook je uitkering. Gesteld natuurlijk dat 't alles al in werking was — nu is het nog maar een voorstel en het zal helaas nog wel een paar jaar aanlopen voor we zover zijn!

Als je uitgelachen bent om mijn voorbeeld ga ik verder. Want er is ook nog een ideële kant aan: er is nog zo iets als solidariteit. Van naast elkaar staan in het leven en speciaal als het leven moeilijk is. En voor de christen klemt dat te meer: Heb uw naaste lief als uzelve. Dat is heel iets anders dan heb met jezelf meer medelijden dan met je naaste!

Je stelt zelf voor: laat de werkende vrouw, in tegenstelling tot de man, al op 60-jarige leeftijd pensioen ontvangen. Ik ben het daar van heler harte mee eens, want ik weet heel goed hoe moeilijk die laatste jaren zijn voor menige vrouw. Ik kan je zelfs verklappen dat het C.N.V. dat al eens op een studieconferentie besproken heeft. Misschien komt het nog wel eens zover en dan zal ik er heel blij mee zijn. Zoals ik hoop dat jij nu ook blij kunt zijn met de voorzieningen voor weduwen en wezen. Ook voor weduwen zonder kinderen. En dat je met vreugde je steentje zult bijdragen voor hun levensgeluk!

GRACIA.



.....Ik zat op de Veluwe.....



Constructiewerkplaats

**„BAILY”**

NIEUW-LEKKERLAND  
Telefoon 36

Gespecialiseerd in  
**Staalconstructies**  
voor gebouwen

**HILVERSUM**

**Cinderella**

Het modehuis met de ruime keuze, ook  
in grote maten en voor oudere dames!

☆ Elegante, prettige pasvorm, voordelig!  
HAVENSTRAAT 53 - HILVERSUM - TELEF 2151

**DE DEUR UIT... DIE WAS**

Als U alles rekent is Reijmerink  
beter en voordeliger!  
REIJMERINK wast goed goed goed!  
en is op de duur heus voordeliger!

**Reijmerink - 's-Graveland**  
Tel. K 2950 - 8862

**JAN VAN DEN BRUL**

- ☆ HEREN. EN JONGENSKLEDING
- ☆ SPORT. EN REGENKLEDING
- ☆ BETERE BEDRIJFSKLEDING

HILVERSUM - GROEST 60 - TELEFOON 2614



**DE SPAARBANK**

Hilversum • Bussum • Huizen  
Loosdrecht • Mulden • Naarden

**DRENTE**

**BOUWBEDRIJF VANESS**

**Emmen**

KAPELSTRAAT 20 - TEL. 671

Uitvoering

van alle voorkomende bouwwerken

**Meubilering Zandbergen**

MEPPEL HOOGVEEN  
Voor Zuid-west Drente  
HET ADRES VOOR HET INRICHTEN  
VAN UW WONING



**EMIGRATIE**

Als specialisten belasten wij  
ons met de volledige verzorging  
van verzendingen over-  
zee.

Tel. 2841 (K 5280)

**JAN DE BOER N.V. HOOGVEEN**

**RADIO**

Gas en Waterleiding  
Sanitair  
en Loodgieterswerken

**ELEKTRA**

HOOFDSTRAAT 220  
HOOGVEEN

Beleefd aanbevelend, **Fa. D. LION en Zn.**

**Fa. Gebr. Dekker**

HOUT- EN

BOUWMATERIALENHANDEL

HOOFDSTRAAT 160 - HOOGVEEN  
TELEFOON K 5280-2118

**Buining, Hoogeveen**

De speciaalzaak voor betere

dames- en herenkleding

Het nieuwe  
concept  
beginsel- en  
algemeen  
staatkundig  
program  
(15)

# KERK EN STAAT

door  
Prof. Dr. L. W. G.  
SCHOLTEN

## Artikel IX

Daar de Overheid de wederzijdse zelfstandigheid van staat en kerk heeft te eerbiedigen, komt het haar niet toe, zich met de inwendige aangelegenheden der kerk in te laten.

De grandwettelijke verplichting der Overheid tot het betalen van traktementen, pensioenen e.d. aan kerken en haar leraren dient, onder afrekening naar de eisen van recht en billijkheid, te worden opgeheven.

DIT alles moet in het oog gehouden worden, wil men het voorgestelde artikel van het beginselprogram goed begrijpen. Men wil geen slavenij van de kerk onder de staat. Tijdens de bezetting hebben wij kunnen zien, hoever een moderne staat kan gaan, door de kerk in knechtschap te houden.

Men wil echter ook geen heerschappij van welke kerk ook over de wereldlijke overheid. Ook deze uitspraak is zeer nodig. Al kan de kerk tot taak hebben aan de overheid voor te houden, wat zij meent, dat God in Zijn Woord heeft geboden, nooit mag de kerk de verantwoordelijkheid van de overheid zelf aantasten. Deze regeert bij de gratie Gods en niet bij de gratie van de kerk. De ervaring leert, dat de overheidsmacht verzwakt, als een kerk met overschrijding van haar bevoegdheid, zich aanmatigt, de overheid regels van handelen voor te schrijven. Slechts een overheid, bewust van haar roeping, dat zij is dienseresse Gods, het volk ten goede, kan er voor zorgen, dat haar onderdanen „een stil en gerust leven leiden, in alle godzaligheid en eerbaarheid.”

TEGENOVER dit alles is de laatste zinsnede van het voorgestelde artikel van veel minder belang. Het gaat hier over de dusgenaamde „zilveren koorde” zoals die volgens de bepaling der grondwet nog bestaat. De bedragen zijn betrekkelijk gering, in verhouding tot de gehele staatuitgaven.

Het zou een zeer uitvoerige historische uiteenzetting vorderen, indien wij zouden weergeven, wat de oorsprong is van deze grondwettelijke bepaling. De zogenaamde „Utrechtse school” van rechtshistorici heeft door haar studies een helder licht geworpen op hetgeen aan de vaststelling van dit voorschrift der constitutie is voorafgegaan.

Het voorgestelde artikel wil hieraan een einde maken. Niet door een verscheuring van de bestaande bepalingen. Integendeel. Men wil aan de rechthebbenden afrekening doen op een wijze, die aan de eisen van recht en billijkheid voldoet. Evenwel zal de uitvoering van deze gedachte wel heel lang op zich laten wachten. Reeds jaren geleden stelde men de vraag, wie de rechthebbenden zijn, de gehele landelijke organisatie, de plaatselijke gemeenten, de predikanten. En behoren hierin ook te delen, die kerken welke afkomstig zijn van de kerkelijke organisatie, die bij het vaststellen van deze bepaling der grondwet bedoeld werd. De vragen vermenigvuldigen zich en zullen niet gemakkelijk worden beantwoord.

Men bedenke echter wel, dat het voorgestelde artikel zich niet uitspreekt over uitkeringen aan kerken, welke niet op het artikel van de grondwet berusten. Wij denken bijvoorbeeld aan subsidie voor kerkbouw e.d.

Daarmede raken wij echter aan een probleem, dat niet als aanhangsel aan dit artikel kan worden behandeld. Daarvoor is het te gewichtig.

## ARJOS--NIEUWS

Dortmund-Amsterdam

IN de Woestduinkerker te Amsterdam heeft een ontmoeting plaats gevonden tussen een groep van de Junge Union van de C.D.U., afkomstig uit Dortmund en de gezamenlijke Arjosclubs te Amsterdam.

Mr. van den Burg uit Den Haag gaf in een boeiend betoeg een uiteenzetting over de NAVO, waarvan hij mede de achtergronden, totstandkoming en de huidige problematiek voortreffelijk belichtte.

Onze Duitse gasten keken er wel erg van op, toen de referent hen mededeelde dat de socialisten in Nederland sinds 1937 een ander standpunt innemen ten aanzien van de dienstplicht dan de Duitse socialisten.

Overigens beperkten de discussie en de onderlinge gesprekken zich niet tot de NAVO-problemen, staatkundige problemen, de Duitse verkiezingen, vraagstukken rondom de dienstplicht e.d. waren ook het onderwerp van persoonlijke gesprekken.

Een vraag over het bestaan van Nederlandse ressentimenten werd zeker niet uit de weg gegaan. Als jongeren moeten we daarover elkaar zeker eerlijk onze mening kunnen zeggen. Hoe men daar ook over denkt men dient met blijdschap te constateren dat er in ons land zeker geen sprake van een z.g. Speidelkwestie is. Mr. C. Boertien, onder wiens voortreffelijke leiding deze avond stond, wees er in zijn slotwoord op dat niet zozeer Europeanisme of een afweer tegen het communistische gevaar ons samenbindt, doch in de eerste plaats ons geloof in Christus.

Wij verheugen ons erover dat deze kennismaking zo goed mocht slagen mede dank zij de goede organisatie door het stedelijk en provinciaal verband.

Eigenlijk rekent het voorgestelde artikel niet met de merkwaardige ontwikkeling in de verhouding van Kerk en Staat, zoals deze zich vooral na de oorlog aftekent. Het artikel is meer gericht op een algemeen vraagstuk, de wederzijdse zelfstandigheid van Staat en Kerk.

Daarmede wordt positie gekozen in de eeuwenoude strijd tussen de Kerk en de Staat.

De kerk ontwikkelde zich namelijk onder het Romeinse Rijk in zijn laatste fase. De keizer had de pretentie om te zijn pontifex maximus, opperste priester. Later gebruikte men zelfs als aanspreektitel de tweehed Deus et Dominus, God en Heer, hoogste geestelijke en hoogste wereldlijke macht. Weigering om de keizer te aanbidden was dus niet volgens de Romeinse opvatting een godsdienstig misdrijf, maar een staatsmisdrijf. Nam men slechts aan, dat de keizer inderdaad was God en Heer, dan genoot men verder binnen het Romeinse Rijk een betamelijke vrijheid. Maar voor een zelfstandige positie van de Christelijke kerk was overigens geen plaats.

Onder Constantijn de Grote, die in 313 bij het edict van Milaan, het christendom gelijkgestelde met de heidense godsdiensten veranderde dit wel. Maar ook zo was van zelfstandigheid geen sprake, omdat de kerk feitelijk werd tak van staatsdienst. Het caesaropapistisch stelsel was geboren, dat de eeuwen door navolging heeft gevonden. Men denke aan het streven naar een nationale kerk als in Engeland onder Hendrik VIII, in Frankrijk onder Lodewijk XIV en aan de zogenaamde verlichte despoten als Jozef II in de Oostenrijkse landen en Napoleon I en bij ons aan Koning Willem I. Bij de laatste lette men vooral op het bekende K.B. van 1816 tot organisatie van de Nederlands Hervormde Kerk.

Daar tegenover ziet men vooral in de Middeleeuwen onder pauselijke leiding een streven de staat onder de „stedeouders van Christus” te Rome te plaatsen. In de leer van de twee zwaarden, het geestelijke en wereldlijke zwaard, die beide aan Petrus en dus ook aan zijn opvolger, de paus zijn toevertrouwd, vond dit zijn klassieke omschrijving. Door de ontwikkeling van de nationale staten kwam hier echter aan het einde der Middeleeuwen steeds minder van terecht.

MET de Reformatie werd wel de pauselijke eenheidsmacht gebroken. Men bleef echter overtuigd, dat op één grondgebied slechts één kerkelijke formatie de ware kerk kan zijn. Indien twee groeperingen beide de pretentie hadden, dat zij de ware kerk waren, deed de overheid uitspraak. Dat is de betekenis van de bekende regel: „Cuius regio illius religio”, de vorst bepaalt den godsdienst. Met godsdienst wordt hier echter bedoeld de objectivering van de godsdienst; het openbaar gelaat van de saamleving, zoals zich dat uit in zeden, gewoonten, rechtsinstellingen, ook in de eredienst en kerkbouw. In ons land geschiedde dat in het hart van ons land omstreeks 1580. Daardoor kreeg de kerk der reformatie het karakter van de „ware christelijke kerk.” Het was dus volgens de rechtsopvattingen van die tijd begrijpelijk, dat de kerkgebouwen en vele inkomsten werden toegewezen voor de eredienst van deze ge-reformeerde kerk. Haar dienaren kregen het recht van huwelijksluiting. De rustdagen en feestdagen werden overeenkomstig de voorschriften van deze kerk gevierd. Het onderwijs kreeg de kleur van deze kerk.

Voor hen, die niet tot deze kerk behoorden, was dit erg onprettig. Zij waren het echter, hoe vreemd het moge klinken, formeel met deze beslissing eens, omdat ook zij aanvaardden, dat de overheid deze bevoegdheden bezat.

OOK zo was het mogelijk, dat de kerk haar zelfstandigheid tegenover de staat zou handhaven. Men sprak over een „jus circa sacra”, bevoegdheden rondom de heilige dingen. In de praktijk werd het echter anders. Na het wegvallen van het gezag van de bisschop nam in vele Lutherse landen de vorst de plaats van de bisschop in. Men kreeg dus landskerken met de landsvorst aan het hoofd. In vele Calvinistische landen bleef de taak van de overheid niet beperkt tot die van „voedsterheer van de kerk”. De overheid ging zich bemoeien met allerlei zaken, die kenmerkend tot de leer behoorden. Daardoor kwam de kerk in een toestand van knechtschap. Het was een povere troost, dat slechts leden van haar kerk ambten konden bekleden en dat zij voor haar organisatie de gelden ter beschikking kreeg, die eertijds voor de Roomse eredienst werden gebruikt.

In de periode van de Franse revolutie kwam hieraan een einde. Er zou geen heersende kerk meer zijn. En enkele malen kondigde men de scheiding van kerk en staat af. En voor de wet werd iedereen gelijkgesteld, onverschillig, of men God dient of niet dient.

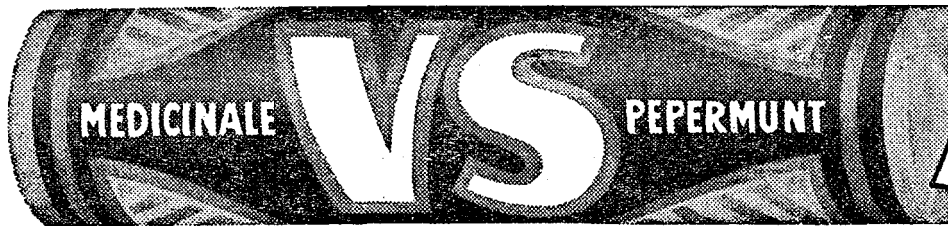
**Een rij schitterend witte tanden IVOROL tandpasta** Tube 95. 70 ed

**Nergens baat gevonden?**

Wendt u dan tot ons. De natuurlijke wijze doet wonderen! Meldt ons uitvoerig Uw ziekte en klachten en wij zenden U een pak geneeskruidenten à f 3,95, waaraan talloos velen hun genezing danken. Ook zij hadden alles geprobeerd en danken hun genezing aan onze onschad. middelen. Leer de ons in de natuur geschonken geneeskrachten kennen!

Brochure en inl. gratis.  
**Kruidenhuis Flora**  
Westersingel 40 - GRONINGEN

VOOR ADVERTENTIES  
gelieve men zich uitsluitend te wenden tot de advertentieadministratie  
Kon. Wilhelminalaan 34  
LEIDSCHENDAM.



**Verkwikt en verfrist U!**

VAN SLOOTEN LEEUWARDEN



**Bloemist-knechten gevraagd**

Voor vakopleiding is te Aalsmeer goede gelegenheid  
**M. C. van Staayeren**  
Aalsmeer  
Hornweg 24

**APRIL - AANBIEDING**

**PARTIJ NIEUWE NAAIMACHINES TE KOOP**

DOOR UITSCHAKELING VAN DE TUSSENHANDEL EN RECHTSTREEKSE LEVERING VAN IMPORTEUR AAN PARTICULIER BIEDEN WIJ TE KOOP TEGEN

FANTASTISCH LAGE PRIJZEN:

- 1e. Hypermoderne handnaaimachines compleet met koffer en hulpstukken.
- 2e. De nieuwste modellen elektrische naaimachines waarmede u kunt stoppen en borduren, enz. Ook zig-zag naaien is met deze machines mogelijk; compleet met koffer en hulpstukken.
- 3e. De modernste naaimachines in salonkast (trapnaaimachine) voorzien van de nieuwste snuffjes op naaimachinegebied.
- 4e. De allernieuwste elektr. zig-zag naaimachines gestroomlijnd model, compleet met alle hulpstukken en koffer.
- 5e. Super Robot Automatic zig-zag naaimachines voorzien van de laatste nieuwe vindingen op dit gebied; compleet met alle toebehoren.

Betaling is mogelijk v.a. f 2,75 per week.  
LANGDURIGE GARANTIE - GRATIS LES  
Wij demonstreren geheel vrijblijvend bij u aan huis. Uw oude machine, ongeacht welk merk, wordt door ons ingeruild.

Schrijf zo spoedig mogelijk, met vermelding wat u wenst, onder letter H, adv. adm. Nederlandse Gedachten, Koningin Wilhelminalaan 34, Leidschendam.

**U raakt nooit uitgepraat over UW vakantiereis met de Nederlandse Christelijke Reisvereniging**

- 500 gezelschapsreizen, b.v.:
- 10 dgn. OBERMATT a/h VIERWOUD-STEDENMEER (Zwitserland) f 127,—  
Onze „populaire '57'":
  - 10 dgn. HINTERMOOS i/d Salzburger Alpen f 157,—
  - 9 dgn. bootreis op de Rijn f 143,—  
JEUGDREIZEN, BERGSPORTREIZEN, KAMPEERREIZEN naar ZWITSERLAND, ITALIE, OOSTENRIJK en DUITSLAND.
- KEUZE UIT 300 STANDAARDPRIVEREIZEN  
U bent gevrijwaard van vakantie zorgen door het lidmaatschap van de Nederlandse Christelijke Reisvereniging, Weteringkade 22a, Postbus 1035, 's-Gravenhage. (Erkend door de Ned. Reiskamer)

REGELRECHT VAN DE FABRIEK NAAR U!!

**Vrijheid**  
DE FIETS VOOR UW LEVEN!  
U krijgt een interessante prijs-courant thuis gestuurd, wanneer U deze advertentie in open enveloppe met vermelding van Uw naam en adres zendt naar:

**APELD. RIJWIEL INDUSTRIE**  
BRINKLAAN 20 ACHTER - TELEF. 06760-9354  
APELDOORN

**A. Baars Azn**  
Exploitatie van baggermaterieel N.V.  
Telefoon no. 144 Sliedrecht  
Verkoop en verhuur

**Verbaasd zult u staan als u dit leest... uw verbazing stijgt...**

als u van nabij kennis maakt met de meest ongelooflijke aanbieding, ooit in Nederland gedaan!

**20.000 Ocelot kleden**

Door betalingsmoeilijkheden met het land (waarvoor ze speciaal werden vervaardigd), kwamen wij in het bezit van deze EXPORT-PARTIJ.

NU gaan wij ze het Nederlandse publiek uitreiken tegen de ongelooflijk lage prijs van

**14.75**

De fabriekskosten liggen reeds hoger en nu wordt ook nog de tussenhandel uitgeschakeld. Aanmaak is niet meer mogelijk.

**dit is dus een 1-malige aanbieding**

Deze kleden van prachtig, degelijk Hollands EXPORT-MATERIAAL, zijn warmte-isolerend, zeer soepel in „NECO” systeem, double-face (2 zijden geweven) en over het gehele vlak van 150 x 200 cm. met een natuurlijk LUI-PAARD-MOTIEF en aan de andere kant met RUITMOTIEF bedrukt. GEGARANDEERD WAS- EN KLEURECHT!

**MAAK er een moderne topper of jumper van. GEBRUIK hem als auto-plaid, reisdeken, overgordijn, sierdeken of meubelbekleding.**

**BON** Ik verzoek u mij onder rembours te zenden ..... stuks OCELOT PLAIDS à f 14.75.  
Is de zending niet naar mijn zin, dan ontvang ik het betaalde terug.  
Naam: .....  
Adres: .....  
Woonplaats: .....  
Handtekening: .....  
Aan Fa. „POSTEX” - St. Antoniesbreestraat 25 - Amsterdam - Telefoon 36028-46056. N.G.

Bekijk ze thuis op uw gemak en u zult nog meer mogelijkheden ontdekken.  
**INDIEN NIET VOLKOMEN NAAR ZIN** stuur ze dan (binnen 5 dagen) terug en u ontvangt uw geld retour!

**SIEBEL 45 JAAR**

**JUBILEUM AANBIEDING**

Herenhorloge, 15 st. Zwitsers ancre uurwerk, voll. garantie. 2 jaar all risk verzekerd + 100% service. Alléén bij Siebel 29.75  
Bovendien een aardige Jubileum verrassing!

**SIEBEL**

LANGE POTEN II DEN HAAG  
Stadhuisplein 24-26 Rotterdam  
Nieuwe Binnenweg 227 - R'dam  
Kalverstraat 123 - Amsterdam

**De meesterhand van Mr. Poodle**

ontwierp de meest exclusieve collectie gebreide wollen bovenkleding voor dames, heren en kinderen.  
Zijn collectie is toonaangevend voor coupe en charme.  
Mr. Poodle garandeert U 100% zuiver wol, met een maximum aan kleurechtheid, waschtheid en krimp-vrijheid.  
Vraag Uw winkelier U de collectie te tonen en let op Mr. Poodle. Dan pas bent U zeker een „Meesterstuk” te kopen.

C.V. TRICOTFABRIEK PEHAVEE  
VEENENDAAL N.V. TEXTIELUNIE  
SPENCER HEY CULEMBORG

**Rijwielen direct v. fabriek**

f 50.— goedkoper. Eerste klas materiaal en langdurige garantie. Gedurende de wintermaanden op onze reeds zeer laag gestelde prijzen een extra korting: okt. f 12.50, nov. f 14.—, dec. f 14.—, jan. f 13.— en febr. f 12.50. Doe als zo velen profiteer van dit voordeel. Vraag gratis prijs-courant met kortingsbonnen. SIMBA RIJWIELFABRIEK, Naald-wijkseweg 26. 's-Gravenzande Tel K 1748-673.

**EEN UITKOMST VOOR MAAGLIJDERS**

Maaglijders, U kunt weer alles gaan eten. De echte C-R MAAGTABLETTEN zijn weer in Nederland verkrijgbaar.

**C-R MAAGTABLETTEN**  
geven direct verlichting en zijn pijnstillend.  
De echte Amerikaanse C-R Maagtabletten zijn die lichtgele tabletten. Alleen verkrijgbaar bij:

**LOUIS RIETBERGEN**  
NIEUWE BINNENWEG 400 - ROTTERDAM  
Vraagt inlichtingen zonder enige verplichting.

**BOERHAAVE VAN 1907**

Heemskerckstraat II 's-Gravenhage  
Telefoon 33 09 05

**DE**  
aangewezen Verzekering-Maatschappij  
ONGEVALLEN ZIEKENHUISVERPLEGING OPERATIE WEKELIJKSE UITKERING BIJ ZIEKTE  
Vraagt prospectus!

**GYMNASTIEKTOESTELLEN**  
ROTHUIZEN N.V. - HEELSUM





SERRES  
EN WARENHUIZENBOUW  
N.V. AANNEMERSBEDRIJF

**Boers en Vrijland**

Tel. K 1748-745 en 746  
Postbus 30, 's-GRAVENZANDE

N.V. W. J. SCHULING'S  
HANDELSONDERNEMING  
BINNENHAVENWEG 20  
HENGELO

Telefoon K 5400-3029  
(na 18 uur Delden, K 5497-447)

n.v. Scheeps-  
bouwwerf v/h  
**Fa A. LANSER**  
Sliedrecht  
Holland

**H. DORSMAN**  
Zwijndrecht

Telefoon 6576 (K 1850)

**Asbestcement-  
producten**

Gespecialiseerd in het aanbrengen  
van asbest-golflaten op daken

AANNEMERSBEDRIJF  
**Gebrs. Hakkers**

- ★ Handel in rijsmaterialen,  
riet en teen
- ★ Rietmattenfabriek
- ★ Hoepelmakerijen

WERKENDAM

Telefoon 14

**BONGERS  
WAGENINGEN**

Verhuizingen - Verpakkingen -  
Meubelopslag  
Intern. autotransp. Zweden,  
Zwitserland, enz.  
Telefoon 2725 - Law. Allée 88

**N.V. Rederij &  
Haringhandel**  
IMPORT - EXPORT  
**N. PARLEVLIEET Jr.**

KATWIJK AAN ZEE  
Postbus 15

Telefoon kantoor 3444  
Buiten kantooruren 2092 - 2283

**PLAATWERK  
STAAL ALUMINIUM  
NIMA** ZWIJNDRECHT  
K 1850-5382

# Mensen zoeken hun weg

Vervolgverhaal door **DINGENANT RIETZANGER**

„Maar ze zullen jou ook arresteren, Jasper..... Vandaag of morgen komen ze om jou!” Suus huilde aan zijn schouder. Hij troostte haar en beloofde opnieuw, dat hij goed uitkijken zou en geen domme dingen zou uithalen.

Misschien had Suus gelijk, misschien zag hij werkelijk te weinig in, dat het ook voor hem gevaarlijk begon te worden.

Toen zijn patroon weggehaald was, kwamen N.S.B.-ers met hun auto's en motoren bij de garage; ze wilden weer geholpen worden. Een ogenblik stond Jasper in tweestrijd; op dit ogenblik begreep hij heel goed, dat het ook voor hem gevaarlijk begon te worden. Maar hij dacht aan zijn baas, die nooit van zijn standpunt afwijken zou, al zouden ze hem maanden en maanden lang gevangen houden. — Ik moet handelen in zijn geest, zoals hij het gewild zou hebben, dacht Jasper.

Hij stond de N.S.B.-ers nauwelijks te woord. Hij zei enkel, dat hij geen gelegenheid had om hen te helpen. Ze waren razend en een ogenblik zag het er naar uit, dat ze hem ook zouden arresteren.

Een dag later kwamen een paar Duitse officieren de garage binnenstappen: zij kwamen het bedrijf vorderen. Jasper verwees de officieren naar de vrouw van zijn patroon. Ze gingen er heen, maar waren spoedig in de garage terug. Ze gaven Jasper te verstaan, dat hij van dit ogenblik af in hun dienst stond. De burgers konden geholpen worden, maar onder alle omstandigheden moesten reparaties aan Duitse weermachtsauto's en aan voertuigen van leden van de N.S.B. voorgaan.

Jasper gaf geen antwoord. Hij zocht zijn materialen en gereedschappen bij elkaar, hij trok zijn overall uit en ging naar de vrouw van de patroon om haar te zeggen, dat hij in deze omstandigheden niet aan het werk kon blijven. Zij begreep hem en deed geen pogingen om hem op zijn besluit te doen terugkomen.

's Avonds ging hij naar Suus. Er werd natuurlijk over de oorlogskansen gesproken en over de distributiebepalingen, die afgekondigd was. Pas bij 't afscheidnemen zei hij, dat hij de volgende dag een andere baas zou gaan zoeken.

„Gelukkig,” zei ze. „Het werd daar te gevaarlijk voor je, Jasper. Maar denk er om, dat Simon Heijboer jou in het oog zal houden! Zal je voorzichtig doen?”

Het duurde veertien dagen, eer hij werk gevonden had. Niet in een garage, maar in een grasdrogerij, op een paar kilometer afstand van het stadje.

Toen hij op een avond van zijn werk naar huis terugkeerde, sommeerde Heijboer, die weer in een uniform gekleed was, hem om af te stappen. Een ogenblik overwoog Jasper, snel door te rijden en te doen, alsof Heijboer niet bestond. Maar hij dacht aan Suus — hij dacht ook aan de vaderlijke woorden van Blom, die hem op het hart gebonden had, geen onberaden dingen te doen. Hij stapte dus af.

Heijboer scheen in een goede bui te zijn. Hij vroeg aan Jasper, of het burgerleven hem beter beviel dan het militaire leven in de mobilisatietijd.

„Het burgerleven is best..... als we tenminste vrij kunnen ademhalen,” gaf Jasper stroef ten antwoord.

„Ik heb gehoord, dat je trouwplannen hebt,” zei Heijboer eensklaps. „Is het serieus? Ben je van plan om met Suus Blom te gaan trouwen?”

„Nogal een tijd om te trouwen.....” bromde Jasper. Hij wilde weer op de fiets stappen, maar Heijboer greep het stuur vast.

„Niet te haastig..... Ik wil je dit nog zeggen: Misschien doe je er verstandiger aan, Suus te laten schieten.”

Jaspers ogen schoten vuur.

„Ik laat me door jou de wet niet voorschrijven! Bemoei jij je maar met je eigen liederlijke zaakjes!” schreeuwde Jasper. „Dus dát is het: Jij jaagt nog achter Suus aan. Maar ze zou jou nooit willen hebb, nooit!”

Hij rukte zijn fiets los. Heijboer vloekte luid en zwaaide plotseling met een gummistok.

Het was op dit ogenblik, dat iemand met een motor vlak in hun nabijheid stopte.

„Zeg mannen, wat is dat nu?” klonk het kalm uit de mond van de motorrijder.

Ze keken alletwee tegelijk op Jasper en Heijboer.

Aan de stem hoorden ze, dat het kapitein Elander was, maar zij herkenden hem niet zo gauw aan zijn gezicht, omdat zij hem slechts in militair uniform gekend hadden. In zijn leren jas en met de leren muts zag hij er heel anders uit dan met kepi en tuniek.

„Wat doet u hier, kapitein?” vroeg Jasper verbaasd.

„Dat ik op doorreis hier nu juist twee van mijn mensen treffen moet! Dat noem ik stom geluk hebben!”

„U noemt geloof ik alles geluk,” merkte Heijboer een beetje zuur op.

Elander nam vooral Heijboer van top tot teen op. Toen zei hij:

„Je hebt gelijk, Heijboer. Het is de vraag, of het een geluk is, een bekende uit de dienst in zo'n pakje te zien lopen.”

Terwijl hij dit zei, keek hij steeds nog aandachtig naar de uniform van Simon Heijboer.

Heijboer werd vuurrood. Klaarblijkelijk schaamde hij zich op dit ogenblik voor de reservekapitein, die tijdens de mobilisatie zich een uitstekend en vriendelijk officier getoond had. Toch antwoordde hij met gemaakte onverschilligheid, dat iedereen vrij was om uit te komen voor zijn politieke overtuiging.

„Was dat maar waar, Heijboer.” De stem van Elander klonk niet onwelwillend. „Was die vrijheid er inderdaad nog maar. Maar jij weet natuurlijk ook wel beter. Wees redelijk en erken dat. Maar iets anders: Wat voerden jullie hier eigenlijk uit?”

„We waren juist aan het bakkeleien,” gaf Jasper ten antwoord.

„Dat dacht ik al. Als het nog mobilisatietijd was, zou ik je allebei op 't matje roepen en in de petoet zetten. Je zou een lastige aan mij hebben, want ik vind ruziemaken iets afschuwelijks. Achterbuurtvrouwen doen het graag, maar grote kerels moesten verstandiger zijn. Waren jullie aan het bekechten over de politiek?”

„Deze keer niet, kapitein. We hadden 't over mijn verloofde.”

„Als ik het goed zag, was het een heet gesprek. Wees verstandig en vergal elkaar het leven niet, mannen. In deze tijd hebben we wel wat anders te doen dan te bakkeleien.” Elander keek Heijboer opnieuw opmerkzaam aan.

„Dat had ik achter jou toch niet gezocht, Heijboer.”

„Wat niet, kapitein?”

„Ik ben geen kapitein meer, hoor. Een doodgewone burger, meer niet. 'k Begrijp niet, dat je naar die beweging gegaan bent. Dat is mij werkelijk een raadsel. Een teleurstellend raadsel, dat moet je goed begrijpen. Zie je niet in, dat van die beweging geen heil te verwachten is?”

„U durft veel te zeggen, kapitein.”

„Daar heb je 't al — je erkent dus, dat er tegenwoordig durf voor nodig is om te zeggen wat je meent. Een minuut geleden zei je nog, dat iedereen vrij was om voor zijn politieke overtuiging uit te komen.”

„U moet op uw woorden letten.”

„Zie je wel!” Elander probeerde onbezorgd te lachen. „Daar komt de aap al uit de mouw..... ditmaal uit de mouw van een verdacht uniform. Ik mag dus niet meer zeggen wat ik wil. Ik zeg het als mens tegenover mens, als mobilisatiekameraad, als ik het zo mag uitdrukken.”

„Er is al jaren lang politiek gezwamd,” bromde Heijboer.

„Daardoor is de kracht van het volk ondermijnd.”

„Je leert het al aardig — zo staat het zeker in Volk en Vaderland?”

„U wilt me beledigen.”

„Dan kent u me nog niet, Heijboer.” En daarna tot Jasper: „Jullie waren aan het bakkeleien over een meisje..... maar was de oorzaak misschien een politiek meningsverschil?”

„Precies, kapitein,” zei Jasper. „Wij staan lijnrecht tegenover elkaar. U begrijpt, wat dat nu betekent. En vroeger heeft hij een blauwe maandag met mijn verloofde gegaaa. Hij, met zijn schoftig pakje aan.....”

„Kalm blijven, Langeveld. Laten we alstublieft niet grof worden tegen elkaar. Daar bereiken we nooit iets goeds mee in de wereld.” Elander richtte zich weer tot Heijboer: „Ik kan je wel zeggen, dat ik, politiek gesproken, ook lijnrecht tegenover je sta. Ik haat de beweging waar jij lid van bent. Man, denk toch eens goed na en begrijp toch, dat de opvattingen van de zogenaamde nieuwe orde monsterachtig zijn!”

Heijboer stond te kijken als een schooljongen, die een berisping krijgt. Toen schreeuwde hij:

„Je zult nog weleens anders praten, kapitein! Je bent besmet door de schreeuwderds aan de andere kant van het Kanaal!” Daarna draaide Heijboer zich om en liep haastig weg. Zelfs zijn nek was rood van kwaadheid en opwinding.

„Met hem krijg je last, Langeveld,” zei Elander ernstig.

„Jullie wonen in hetzelfde stadje en je hebt bovendien ruzie over een meisje..... nee, dat blijft nooit goedgaan. En jij trekt in deze omstandigheden natuurlijk aan het kortste eind.”

Jasper knikte.

„Ik heb al last met hem. Het was goed, dat u juist kwam. Hij wilde mij met een gummistok te lijf gaan.”

„Dat zag ik. Ik herkende je natuurlijk niet direct. Maar toen ik zag, dat een burger slaags was met een kerel in zo'n gehaat pakje, remde ik mijn motor af. Ik had het voornemen om tussenbeiden te komen en vanzelfsprekend de zijde van de burger te kiezen. Een moment kwam nog de gedachte in mij op om door te rijden en mij niet in nesten te steken. Maar ik begreep, dat de burger een goed vaderlander was..... die kon ik niet aan zijn lot overlaten. 'k Had al afgeremd eer ik het beseftte. Je begrijpt, hoe ik opkeek toen ik jullie beiden herkende! Dat had niet beter kunnen treffen, al was het een vervelende geschiedenis, dat ik jullie juist zo moest aantreffen..... Wat is er met dat meisje aan de hand, over wie jullie ruzie hadden?”

Jasper vertelde zijn kapitein, dat hij verloofd was met Suus Blom en dat Simon Heijboer tevoren een pootje met haar gedaan had.

Het gezicht van Elander betrok.

„Dat komt er dus ook nog bij. Jaloersheid speelt bij die kerel klaarblijkelijk ook nog een rol. Dat is dubbel gevaarlijk voor je. Daarom mag jij je wel bijzonder in acht nemen voor hem, Langeveld. Hadden jullie in dienst ook al narijheid over dat meisje?”

„Nee, kapitein. We wisten natuurlijk wel, dat we zoiets als rivalen waren en ik was niet op Heijboer gesteld, maar echt wat je noemt ruzie hadden we niet. Ik liep de kerel het liefst uit de weg; dat is me in dienst aardig gelukt.”

Jasper drong er op aan, dat kapitein Elander met hem mee zou gaan naar huis om een kop koffie te drinken.

Elander keek op zijn horloge.

„Ik moet zien, dat ik thuiskom, Langeveld. 'k Heb nog wel ongeveer vijftig kilometer voor de boeg, denk ik. Maar enfin..... een half uurtje kan er wel af.”

Elander bereed een zware motor. Jasper, die op de fiets was, reed zo snel mogelijk naast hem voort.

„In de mobilisatietijd heb ik je nooit zo actief gezien als nu,” zei Elander glimlachend.

Een beetje beschaamd dacht Jasper er weer aan, hoe hij er in dienst toch wel de kantjes afgelopen had.

Elander maakte kennis met de ouders van Jasper. Ze voelden zich zeer vereerd, dat de kapitein van hun zoon hen kwam opzoeken.

„Eigenlijk was ik zijn ware kapitein niet,” schertste Elander. „Uw zoon was een wandelende administratieve vergissing. In de officierskantine ging hij nog al eens over de tong als het levende voorbeeld van wantoestanden in het leger. Ten einde raad had men hem in de sterkte van mijn compie gedrukt. Hij was zoiets als een vreemde postduif, die was komen aanvliegen. In ieder geval heeft uw zoon het niet bijster moeilijk gehad bij mijn onderdeel. Hij zal nooit kunnen zeggen, dat hij als een gek heeft moeten ploeteren.”

„U weet niet half, hoe hard ik op de rustkamer gewerkt heb,” zei Jasper glimlachend.

„Daar zwijgen we over, Langeveld. Ik wil natuurlijk iemands eer en goede naam niet aantasten.”

Elander vertelde, dat hij weer terug was in zijn functie bij de houtvesterij. Hij leefde voor bomen en bossen, dat was te merken aan de manier, waarop hij over zijn werk sprak. Maar hij was met afschuw vervuld over de bezetters. Heel zijn vaderlandse hart kwam in opstand toen hij sprak over de trieste afloop van de vijfdaagse oorlog.

Ineens begon hij weer over Heijboer.

„Als je niet heel goed uitkijkt, krijg je de grootste moeilijkheden met die kerel,” waarschuwde hij. „Zulke mensen gaan hun persoonlijke veten uitspelen, ze voelen zich op het ogenblik en zolang als het duurt oppermachtig. Je zal bijzonder voorzichtig moeten zijn, Langeveld.”

(Wordt vervolgd)

HOTEL-PENSION „DREYEROORD“  
Telefoon 3169 - OOSTERBEEK

**N.V. Houthandel  
AREENDSEN**  
Luttekooptstraat 52  
Telefoon K 3410-2109 - Harderwijk

**FIRMA FERNHOUT**  
HANDEL IN WEGEN. en WATER-  
BOUWMATERIALEN, OP. EN  
OVERSLAGBEDRIJF, SCHEEPS-  
BEVRACHTING  
Zwolle, telefoon 5358 b.g.g. 3477  
Emmeloord, telefoon 2493 b.g.g. 2663

**SCHEEPSBOUWERVEN**  
**A. VUYK  
& ZONEN**  
CAPELLE AAN DE IJSSEL  
Nieuwbouw en reparatie  
Telefoon Rotterdam 113333 (K 1800)

**LINOLEUM  
TÓTH  
DORDRECHT**

**VAN LEEUWEN BUIZEN  
ZWIJDRECHT**

**Fa. Gebr. de Waard**  
Crabethstraat 14  
Telefoon 2569-2248  
**GOUDA**  
Aannemer van  
SLOOP-, SCHOOR- en  
GRONDWERKEN  
Handel in BOUWMATERIALEN en  
METALEN

**Firma  
C. Vermeer en Zoon's**  
Fabrieken voor gebogen hout  
Tel. K 1894-1230 - Oudekerk a/d IJssel  
Ronde en ovale tafelanden  
Gebogen regels voor stoelen en fauteuils,  
armleggers, kappen, regels, stijlen enz.

**Verplaatsbare houten  
gebouwen**  
Directie- en schaftketen  
Noodwoningen, scho-  
len en kerken  
Directie- en schaft-  
wagens  
etc.  
**HOUTBOUW HARDINXVELD**  
Tel. 41 Neder-Hardinxveld

**N.V. Aannemersbedrijf  
voorheen  
H. DE BAAT**  
DIRECTIE: E. C. DE BAAT  
T. H. DE BAAT  
KANTOOR: Ceintuurbaan 179  
AMSTERDAM. Telef. 798604-53257

**Firma JAN DE MIK**  
HARDINXVELD - GIESSENDAM  
Aannemers van  
OEVERVERDEDIGINGSWERKEN  
GRIENDHOUTHANDEL  
HOEPELMAKERIJ  
Tel.no. 56 Neder-Hardinxveld

**1  
APRIL**

Een merkwaardige dag om de week te beginnen. Een dag van aarzeling. Van: menen ze het nu of menen ze het niet? Nu, de mijnwerker, meenden het en de officieren op Zuid-Sumatra ook en Nasser meende het en Kadar. Alleen dat bericht, dat reizen in Rusland goedkoper wordt kon, dacht ik, wel eens een flauw grapje van Boelganin zijn, maar het bleek waar te zijn. Want dat is het leuke van het voor de mal houden. Net doen of je iemand wilt foppen, maar hem niet foppen. Zo zei ik zaterdag tegen de kinderen: „wie maandag het eerst op is, krijgt een boek.“ Twee van hen dachten: „laat die pappa maar kletsen, wij vliegen er niet in.“ De jongste meldde zich vanmorgen om zes uur bij mijn bed. Ik gaf hem een aardig jongensboek.

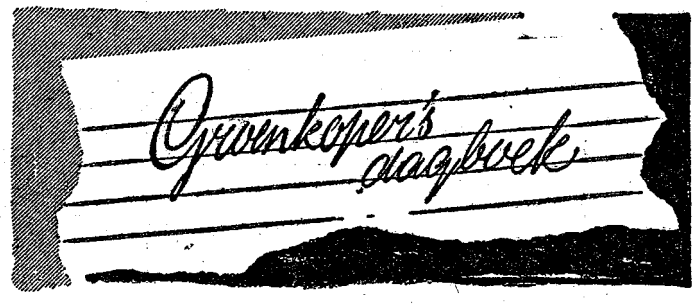
Maar in de politiek zijn er niet van die grappen. Daar is alles zo ernstig. Men meent het zo erg. En als er gelachen wordt door diplomaten, past dan op. Er is maar één diplomaat, die goed heeft gelachen, Danielle Varé, een Italiaan. Hij heeft een boek geschreven, dat „De Lachende Diplomaat“ heet. Moet u eens lezen, als u wilt. Dat is een aardig boek.

Mr. Van Vollenhoven, gedurende de eerste wereldoorlog minister-president te Brussel, heeft ook zijn memoires geschreven. Ook de moeite waard om te lezen. Als ik mij wel herinner kreeg hij, toen hij gezant in Madrid was, er een jonge attaché bij, die echter slecht Frans sprak. Op een partij, waar een Spaanse gravin gastvrouw was, wilde de jonge attaché uitdrukking geven aan het feit, dat hij, nog maar nauwelijks aangekomen, al op een feest werd genood. „Je suis tombé avec mon nez dans le beurre.“ „Ik ben met mijn neus in de boter gevallen“ moet de jonge man gezegd hebben, waarop de gravin onze gezant vroeg welk ongeluk zijn attaché w overkomen.

Zo, dat is tenminste met een glimlach de maandag ingaan.

**2  
APRIL**

Van die vakantiespreiding komt dus niets terecht? Vele scholen doen niet mee. Waarom niet? Daarom niet! Ik ben het vierkant oneens, dat men in onze



kring met het argument aankomt: moeten wij het leerplan van 11 maanden wijzigen ten gunste van een maand vakantie? Ja! Waarom niet? Duizenden ouders zitten er mee, dat voor hen alleen maar de augustusmaand voor vakantie in aanmerking komt. Dan zitten ze rug aan rug aan de stranden en aan de plassen en op de Veluwe. Zij fietsen met honderden over de fietspaden. Alle kampen vol. Alle huisjes verhuurd, alle hotels bezet. Want iedereen komt in augustus. Willen de heren van het onderwijs er misschien eens aan denken, dat vader en moeder geen kerstvakantie en geen paasvakantie en geen pinkstervakantie en geen herfstvakantie hebben? Dat moeder, als zij de vakantie niet in een hotel kan doorbrengen, nooit vakantie heeft en daarom graag niet altijd op die augustusmaand is aangewezen?

**3  
APRIL**

In de Eerste Kamer is een edelman bijna van plan geweest geen schoon hemd aan te trekken voordat de exprestrein naar Groningen in Meppel zal stoppen. Hij heeft ervan afgezien. Op advies van zijn fractiegenoten, zei hij. Dat is maar goed ook. Niet, dat ik er iets op tegen heb, dat de exprestrein naar Groningen te Meppel stopt. In een ouderwets boek las ik dezer dagen: „Tot de historische herinneringen van Meppel behoren: het stichten van het Kasteel de Kinkhorst door Rudolf van Munster in 1511; de vermeestering dier sterkte door de burgers der Overijsselsche steden in 1512; de ongeregelheden bij het bezoek des stadhouders in 1785; de rampen aangericht door de overstroming van Februari 1825; de opening van den ijzeren spoorweg naar Zwolle, den 1sten October 1867; de opening van den spoorweg naar Heerenveen

den 15en Januari 1868; de opening van den spoorweg naar Groningen, den 1en Mei 1870.“

Baron de Vos van Steenwijk — hij was die edelman — heeft dus zeker recht van spreken. Maar ik zou daaraan geen hemd willen verbinden. Op lieden, die met hemden op de proppen komen, heb ik het niet begrepen. Welke kleur dan ook. En dan neem ik aan, dat de heer de Vos van Steenwijk witte hemden draagt. Neen, dan is het beter om een snor te laten staan. Daarom heb ik altijd gedacht, dat de professoren Anema en Gerbrandy — en vroeger baron van Nagel — iets wilden dóórzetten. Maar ik ben daarvan terug gekomen.

**4  
APRIL**

De langzaam-aan-actie in de mijnen ging te hard. Zo kan men het ook zien. Maar wel door een erge zwarte bril. In ieder geval is het in de Eerste Kamer warm toegegaan, waar- bij toch wel bleek, dat de K.A.B. de mijnwerkers, die het hogerop zochten, niet vast in de hand had. Een onwaardig strijdmiddel noemde de heer Ruppert, die zijn maidenspeecch hield, deze actie, stipulerende, dat verbetering van arbeidsvoorwaarden op zichzelf een goed streven is. Afijn, de rust aan het kolenfront is weergekeerd. Hopelijk gaat het inderdaad meer lichten voor de mijnwerkers. Want het is een moeilijk beroep. Eens ben ik in een mijn afgedaald; sindsdien heb ik grote bewondering voor mijnwerkers. Haringvisserij en mijnwerkers zijn mijn vrienden. Ik zou voor geen geld met hen willen ruilen, maar ik houd van haring en ik heb het graag warm. Misschien zouden zij geen stukjes willen schrijven.....

Dat is ook niet altijd dankbaar werk. Want vaak heb ik haring in een krant zien verpakken en nog vaker heb ik met een krant een kachel

zien aanmaken. En zo houden we elkaar maar in ere.

**5  
APRIL**

Met zeer veel interesse heb ik het verhaal van de heer Kip gelezen, de 106-jarige Dreischorrenaar, die nog nooit in Amsterdam was geweest, maar nu tenminste ook iets van de hoofdstad van zijn land kent. Boze buurman begreep niet, dat iemand nog nooit in Amsterdam kon geweest zijn. „Ben jij dan wel eens in Dreischor geweest?“ vroeg ik hem. „Neen“ zei hij. „Jij wel?“ Laat ik nu wel in Dreischor geweest zijn! Het is allemaal zo betrekkelijk. Dacht u nu werkelijk, dat de heer Kip ongelukkig was, omdat hij nooit verder was geweest dan Rotterdam? In ieder geval telt Amsterdam geen 106-jarigen. Wat een leeftijd anders. Ik denk, dat de krasse grijsaard bij was weer in Dreischor terug te zijn. Dat ben ik altijd als ik Amsterdam weer zie. Een mens is een gewoontedier, vooral als hij een dagje ouder wordt.

**6  
APRIL**

Vandaag heerlijk uitgerust en de hele middag gelezen. Ik had namelijk wat boeken ingeslagen, ook met het oog op de boekenweek. In het tweede deel van Churchills „Geschiedenis der Engels sprekende volkeren“ mijn hart opgehaald aan de nobele woorden, welke deze staatsman aan admiraal De Ruyter wijdt. Het is jammer, dat er in onze tijd zo weinig gelegenheid voor rustig lezen overblijft. Hoe zal — denk ik wel eens — over een tweehonderd jaar een schrijver onze tijd bezien? Namen, waarmee wij vandaag schermen komen dan misschien maar in één boek terecht. Het vergeetboek. Ook een machtig historisch werk, waarin de meesten onzer voor goed verdwijnen. Een tragische gedachte, zo aan het eind van de week.

Velen maken wel herrie, weinig maken geschiedenis. En geschiedenis is toch zo belangrijk. Als je er zelf maar niets aan doet. Want we blijven maar mensen, nietwaar? En wat voor mensen. Zo een als

*William Gruenkoper*

**KRYPTOGRAM**

Horizontaal: 1. voorjaarsziekte; 7. vroeger gaven deze lichaamsdelen licht; 6. voor een bastion is arbeid van een knappe kop nodig; 10. geld voor de verhuizer vindt u in bed; 11. dat komt er van, als er een paar steekjes los zitten; 13. de leden van een vereniging hadden plezier; 15. ziektekiem die de longen aantast?; 18. kleppen met de mond; 21. lawaaiig register; 22. de helft van een twee'ing; 24. Europeaan met speer gewapend te paard; 26. kunst, waarvoor geen schoonheidsgevoel, maar wijsheid vereist is. Verticaal: 1. ruzie over het aard-appelen jassen?; 2. heeft elke dag, maar er is maar een uur van (klater?) goud bij; 3. de rest van 22. hor, nogeens gedeeld; 4. niets; 5. apevoedsel? maar geen kool; 6. als kippen en vrouwen iets te vertellen hebben; 8. kwaad roofdier?; 9. zo'n slot staat iedereen wel aan; 12. teer; 14. keurig maaswerk; 15. zij beginnen een nauw gangetje af te breken; 16. offerplaats voor kinderen;

**Oplossing Kryptogram vorige week**

Horizontaal: 1. mistletoe. 5. kapel. 8. kraag. 9. Nathanael. 11. achteruit. 12. enter. 14. pots. 15. rusteloos. 19. tuimelaar. 22. keet. 24. armee. 26. idealisme. 28. klets-kous. 29. zwart. 30. ratel. 31. delegeren. Verticaal: 1. Mekka. 2. spaghetti. 3. logger. 4. tonsuur. 5. krakelen. 6. plaat. 7. lel. 10. Titus. 13. roset. 14. patjakker. 16. USA. 17. opeisbaar. 18. beletsel. 20. animo. 21. roersel. 23. glazig. 25. meest. 27. Elten.

17. achteraf bezien werd de thee pas langzaam gaar; 18. met een handvatje wordt deze vlaskam een sprookjesfiguur; 17. vervelend schaakstuk geeft feestelijke verlichting; 20. verlangen om te drinken bij een kater; 23. beter dan niet; 25. niet aardig, wanneer u iemand hiermee aankijkt.

1	2	3	4	5	6
7		8	9		
11		12	13	14	
15	16	17	18	19	20
22		23	24	25	
26					



# NEDERLANDSE GEDACHTEN

OFFICIEEL WEEKBLAD VAN DE ANTI-REVOLUTIONAIRE PARTIJ

## \* \* De H-bom en \* West-Europa

De Engelse minister van oorlog Duncan Sandys heeft dinsdag jl. het pleit in het Engelse parlement gewonnen. Een socialistische motie om de H-bomproef op het Christmas-elland in de Stille Oceaan niet te doen doorgaan werd verworpen.

De vraag waarom Groot-Brittannië moet beschikken over een H-bom, beantwoorde Duncan Sandys met de stelling: Engeland moet deze H-bom als wapen bezitten om Sowjet-Rusland af te schrikken van een aanval op West-Europa.

Dit antwoord doet verschillende vragen rijzen. Tot dusver was het zo dat de Ver. Staten in de verdedigingsplannen van de N.A.V.O. West-Europa beschermden tegen een Russische overrompeling door het strategische wapen van de waterstofbom. Europa zelf zou meer voor de conventionele bewapening moeten zorgen tot voorkoming en beslechting van eventuele kleinere Sowjet-Russische agressies.

De vraag rijst of Engeland geen volledig vertrouwen meer heeft in de strategische bescherming van het Amerikaanse H-bomwapen.

Na hetgeen de Amerikanen in het Midden-Oosten de laatste maanden hebben gepresteerd tot schade van de levensbelangen van West-Europa, menen wij dat er voor de critici op het West-Europese continent, die de herziening van de Engelse defensie afkeuren, aanleiding is om de stelling van Duncan Sandys eens in dit licht te bezien.

De dubbele H-bomdekking van de Ver. Staten en Engeland zou inderdaad wel eens niet gemist kunnen worden.

## \* \* De A-bom en \* 18 Duitse geleerden

Achttien Duitse geleerden hebben laten weten dat zij tegen atoombewapening zijn en geen medewerking wensen te verlenen aan de produktie van atoombomwapenen, omdat zij de gevolgen van een atoombomoorlog voor de mensheid verafschuwen.

De Duitse Bondsrepubliek dient zich daarom volgens hen van de produktie van atoombomwapenen te onthouden. Zij hadden ongetwijfeld eenzelfde advies tot Sowjet-Rusland en de rest van het Westen moeten richten, maar dat deden zij niet. Hun advies komt in feite neer op eenzijdige ontwapening door het Westen, dus op het capituleren van het Westen voor de Sowjet-Unie.

Dit land heeft in enkele weken tijds alle West-Europese landen gewaarschuwd tegen het gevaar van vernietiging door Sowjet-Russische H- en A-bommen, wanneer zij aan de Ver. Staten op hun territorium atoombases aanbieden.

De verklaring van de 18 Duitse geleerden is door het Kremlin uiteraard met grote instemming begroet. De actie van vreesaanjaging heeft ten doel de gehele N.A.V.O.-verdediging in West-Europa te breken.

De reactie van de achttien hooggeleerde Duitsers bewijst, dat deze Russische poging effect sorteert. De geest van deze geleerden is reeds gebroken.

Al is het dan zo dat de Bondsrepubliek volgens het verdrag van de W. E.-Unie geen atoombomwapenen mag produceren, West-Duitsland zal ongetwijfeld van Westerse zijde op de duur atoombewapening krijgen.

Zou de Bondsrepubliek het advies van de 18 professoren opvolgen, dan zou de Duitse regering het uitreden van West-Duitsland uit de N.A.V.O. moeten aankondigen, want de strategische bescherming van de landen van dit militaire bondgenootschap berust op de afschrikwekkende werking van het gebruik van H- en A-bommen.

De verklaring van de Duitse geleerden drijft de mensheid in een richting waarin het tegenovergestelde bereikt wordt van hetgeen zij en ieder redelijk denkend mens voorstaan: de afschaffing

• Vervolg op pag. 4

## ALS PAASKLOKKEN BEIEREN:

# Wien zoekt gij?

JEZUS in de hof van Gethsémani.

Door de duisternis nadert Judas, de verrader, en achter hem volgen de moordenaars. Maar als zij de handen aan Hem willen slaan treedt Jezus naar voren en vraagt hun: „Wien zoekt gij?” En terugdeinzend vallen zij ter aarde.

Jezus in de hof van Jozef van Arimathea. Zich afwendend van de duisternis van de grafspelonk en niet overtuigd door het engelenwoord gaan ogen zoekend rond, de ogen van Maria van Magdala, wanhopig omdat zij het dode lichaam van haar Meester niet kan vinden en Hem aldus niet de laatste eer kan bewijzen. Jezus treedt haar tegen en Zijn stem vraagt: „Vrouw, Wien zoekt gij?”

Jezus gezeten aan de rechterhand Zijn hemelsen Vaders. Door het donker van deze wereld, deze wereld van 1957, gaan wij tastend rond, zoekend te ontkomen aan de dreigingen. De geestelijke dreigingen van de eenzaamheid en de angst. En de keiharde dreiging van een atoomoorlog. Dan beieren Paasklokken, verkondigend de opstanding van onze Heiland. Hoort ge ze? Hoort ge ook daar doorheen Zijn stem: „Wien zoekt ge?”

JA, het is zo en het zal altijd zo zijn: zoekende gaat de mens door het leven. Ge hoeft niet alleen maar te denken aan de uitdrukkingen in onze taal: een baan zoeken, een vrouw zoeken — de belangrijke gebeurtenissen van ons leven luiden we zoekend in. En zoals het is in het leven van de enkeling, zo is het ook in ons gezamenlijk zijn op aarde: de zoekende mensheid laat achter zich het spoor dat geschiedenis heet. Geleerden zoeken naar de wonderen die God in de natuur, in de stof gelegd heeft en zo vonden zij de atoomenergie en ook de atombom. Staatslieden zoeken hoe zij die atombom dienstbaar kunnen maken aan het ideaal dat hun voor ogen staat. Een ideaal dat weer gegrond is op het zoeken-naar-waarde van de denkers van vele eeuwen. En op zijn beurt zoekt dan weer de angstig geworden mens naar afleiding van zijn geplaagde hersens. Zo gaat het jaar in en jaar uit: zoekend. En de vraag komt op: „Wat zoekt de mens?”

Hier voelt ge dan plotseling het verschil tussen datgene wat ons altijd bezig houdt en de vraag, die ge hoort door de beierende Paasklokken heen. Jezus vraagt ons niet: „Wat zoekt ge?” maar: „Wien zoekt ge?” En als ge dat verschil niet verstaat, dan zult ge nooit en nooit de intense blijdschap van het Paasfeest kunnen beleven.

Bedenk toch o mens wat het zeggen wil dat Jezus is opgestaan uit de doden. Wat het betekent dat hij met luider stemme geroepen heeft: „Het is volbracht!” Toen, op dat ogenblik, was de verbinding hersteld tussen hemel en aarde, tussen de heilige God en de zondige mens. Dat was het enige echte keerpunt in de geschiedenis, want deze verbinding is immers oneindig veel belangrijker dan zelfs het leven. De opstanding van Jezus betekent dat de dood overwonnen is. En: dat wij, u en ik, ieder die Jezus wil aannemen, eeuwig zal leven in de hemelse heerlijkheid. Dat is het. Niets minder!

Maar waarom merkt ge van dit alles dan zo weinig in het menselijk leven? Denk toch aan de beide gebeurtenissen die wij hierboven aanhaalden uit het Johannes-evangelie. Ook Judas en zijn volgelingen zochten Jezus. Maar niet uit liefde maar uit haat. Judas had hem gezocht omdat hij eer en rijkdom begeerde — maar daarmee was hij bij Jezus aan

het verkeerde adres. En gelukkig is dat vandaag nog precies hetzelfde: Christus volgen is jezelf wegcijferen. Want of ge zoekt Jezus, of ge zoekt uzelf!

En Maria Magdalena zocht Jezus op een verkeerde plaats. Omdat ze zo druk was geweest met zichzelf dat ze vergeten had naar Jezus te luisteren. Wat had ze begrepen van het leven van Jezus? En wat had ze begrepen van het sterven van Jezus? Ze was anders dan Judas — ja, maar ze had toch ook over Jezus zo haar eigen gedachten gehad. Ze was Jezus gevolgd op haar eigen manier — en dat liep op droefheid uit. En ook dat is vandaag nog precies hetzelfde: wie Jezus zoekt zonder naar Jezus te willen luisteren, die gevoelt nooit in zich de grote blijdschap van het Paasfeest. Tot . . . Jezus hem de ogen opent.

DIT alles geldt voor u en voor mij persoonlijk — het geldt ook voor ons samen in al die levensverbanden waarin wij ons hebben verenigd. Het geldt ook voor een politieke partij. Want overal ligt het gevaar dat we niet naar „iemand” zoeken maar naar „iets.”

Wij zoeken Jezus, de Koning van hemel en van aarde, juist in ons politieke streven. Maar duizend gevaren belagen ons bij dat pogen. Politiek kan leiden tot eer en roem en aanzien want politieke invloed is macht — en dan zijn we niet beter dan Judas en plegen we verraad aan

onze Koning. En politiek is zo dikwijls redencerkunst, het afleiden van beginselen van weer andere beginselen, het stellen van regels naast weer andere regels — en we lopen de kans dat we, net als Maria Magdalena, de levende Heiland niet meer zien. Of anders gezegd: dat we achter alle vraagstukken waarmee we bezig zijn, niet meer zien dat het gaat om Jezus, om de eer van God.

Paasklokken beieren over Nederland en ze vragen het u: „Wien zoekt gij?” Dat is een persoonlijke vraag die een persoonlijk antwoord eist. En er is maar één antwoord, n.l. het antwoord van Maria toen zij Jezus herkende: „Ik zoek u, de Meester, de Koning!” Als dat uw antwoord is, dan is het voor u Paasfeest.

En dan mag er in deze wereld gebeuren wat wil, in de grote wereld met haar sombere dreigingen en in ons kleine vaderland met zijn eigensoortige moeilijkheden; dan mag er in ons politieke leven gebeuren wat wil, mogen er zetels verloren gaan en gewonnen worden — als wij allen leven en werken uit de zekerheid dat Jezus leeft en dat wij met Hem zullen leven tot in eeuwigheid, dan zullen wij een strijdend leger zijn dat de overwinning tegemoet gaat. En dan zal ons antwoord zijn op de vraag waarheen wij gaan:

„Wij gaan op des Konings rocpstem naar Gods huis, in 't vaderland. Over bergen en door dalen gaan wij naar de blinde zalen.”





# Christen Democraten komen bijeen

## in Italië

- \* *Het congres van de Christen Democraten uit West-Europa is gewijd aan de crisis van het communisme.*
- \* *Het parool blijft: elke kiesvereniging werve één abonnee op Nederlandse Gedachten.*
- \* *Denk bij voorkomende gelegenheden om de rubriek „familieberichten“.*

Arezzo

**V**AN woensdag 24 april tot zaterdag 27 april komen de Christen-Democraten van West-Europa te Arezzo in Italië bijeen voor hun jaarlijks congres. Het vorig jaar werd congres gehouden in Luxemburg en het jaar daarvoor te Salzburg in Oostenrijk.

Vooraf dit jaar is het onderwerp van betekenis. Het thema van dit congres is n.l. „Het antwoord van de Christen-Democraten op de crisis van het Communisme“. Ingeendiend zijn een vijftal rapporten. Paul van Zeeland, een Belg, neemt het Communisme in Rusland onder de loep. Georges Bidault, een Fransman, behandelt de satellietstaten in Centraal- en Oost-Europa. Philippe Farine, eveneens een Fransman, beschouwt het Midden-Oosten en Afrika. Dr. Konrad Kraske, een Duitser, geeft een overzicht van het Communisme in West-Europa, terwijl prof. B. H. M. Vlekke, een Nederlander, aandacht geeft aan het Communisme in Azië. Dit betreft dan de schriftelijke voorbereiding.

Wat het Congres zelf betreft is de aandacht vooral geconcentreerd op de rede van de heer Amintore Fanfani, de secretaris-generaal van de „Democrazia Christiana“ de K.V.P. van Italië. Dat dit onderwerp juist in Italië wordt behandeld is begrijpelijk. De politieke strijd daar speelt zich immers vooral af tussen de Democrazia Christiana aan de ene kant, die ongeveer 50 % van het totaal aantal stemmen op zich verenigt en de communisten, die 25 tot 30 % der stemmen behalen, aan de andere kant. Italië heeft de grootste communistische partij in West-Europa. Het is begrijpelijk dat de Italianen voor ditmaal een behandeling van de crisis in het communisme op prijs stelden. Trouwens het was zonder meer een uitgemakke zaak, dat na de gebeurtenissen in Polen en Hongarije het congres der Christen-Democraten aandacht zou geven aan de crisis van het communisme, ook wanneer het niet in Italië werd gehouden.

Het is in ieder geval wel duidelijk dat dit een belangrijk congres zal zijn. Dit congres vestigt er nog eens nadrukkelijk de aandacht op dat ook voorzoveel het West-Europa betreft de grote politieke strijd gaat tussen de Christen-Democraten en de Communisten. We verliezen dit wel eens uit het oog, omdat de communisten in Nederland niet zo bar veel betekenen. In het algemeen ligt dit in het Noorden van West-Europa iets anders dan meer naar het Zuiden toe. Dit is dan een reden te meer om op de betekenis van dit congres te wijzen. Uiteraard komen we in ons blad op dit congres terug. We delen nu vast mede, dat de heren dr. W. P. Berghuis en R. Gosker voor de Anti-Rev. Partij deel uitmaken van de Nederlandse delegatie. Dr. Berghuis zal echter het congres niet tot het einde kunnen bijwonen, omdat hij op zaterdag 27 april het Partij Convent moet presideren.

Het jaarverslag

**D**E uitnodigingen voor het Partij Convent zijn inmiddels verzonden. Er wordt met man en macht aan gewerkt om ook het jaarverslag nog vóór de Paasdagen de deur uit te krijgen. Dit jaarverslag is een vrij omvangrijk boekwerkje geworden van ruim 200 pagina's. Dat zal wel niet ieder jaar het geval zijn. Voor ditmaal zijn nl. vrij veel bijlagen aan de jaarverslagen toegevoegd. In het jaarverslag wordt immers de reorganisatie van de partij behandeld en het verdiende daarom aandevelling alle reglementen in de bijlagen op te nemen. Men heeft nu praktisch alles in een boekje bijeen en daar bestond wel behoefte aan. Het jaarverslag wordt uitgebracht door het Centraal Comité. Het wordt dus niet vastgesteld door het Partij Convent. Het wordt wel door het

Partij Convent behandeld. Het Partij Convent heeft dus gelegenheid om allerlei opmerkingen te maken en als dat nodig is kritiek te leveren.

Dat is een goed ding. Men heeft de stukken voor zich en men heeft kunnen lezen wat er in de verslagperiode is gebeurd. De leden van het Partij Convent zijn nu met vrijwel alles op de hoogte. Dat moet wel de belangstelling bevorderen, hetgeen dan ook de bedoeling is. Het jaarverslag wordt voorts ook aan alle kiesverenigingen toegezonden.

Iedere kiesvereniging één

**I**NTUSSEN is het voorjaar in het land. De vergadertijd voor de kiesverenigingen is langzamerhand voorbij en de vakantietijd komt in het zicht. Daarom is het zo gelukkig, dat we nu een eigen weekblad hebben, want dat blijft met de regemaat van een klok week aan week in onze bus rollen en dat houdt dus de politieke belangstelling gaande ook in de komkommertijd. Maar daarom blijft het ook van belang steeds weer de aandacht voor ons weekblad te vragen. Een week of wat geleden hebben we er op aangedrongen, dat iedere kiesvereniging één nieuwe abonnee zou opgeven. Dat is niet gebeurd. Het is klaarblijkelijk voor dovemansoren gezegd en dat is toch wel jammer. In dit nu linderdaad zo veel moeite? We kunnen dat niet geloven. En daarom herhalen we ons verzoek en we doen dit nu eens zeer dringend — ieder kiesvereniging in de volgende week één, zegge en schrijve één nieuwe abonnee. Dat is de macht van het kleine. Want dat betekent ruim 1000 over het gehele land. En die dulzend hebben we hard nodig. Is dit nu afgesproken? De bon vindt u op pag. 4.

Het gaat met de familieberichten nog niet zo bijster goed. Dat was ook niet te verwachten. Dat groeit naar mate Nederlandse Gedachten meer en meer wordt het Anti-Revolutionaire gezinsblad. Dat moet het worden. Daar zijn we het allen wel over eens. We herinneren daarom nog eens aan de circulaire welke werd toegezonden. Ook voor de besturen der kiesverenigingen moge het een aansporing zijn om bij voorkomende gelegenheden een advertentie te plaatsen. Nogmaals hartelijk aanbevolen.

# Terminologie en nog iets meer

**D**E schoolstrijd is niet ten einde. De pacificatie is niet voltooid. Wat bij de pacificatie van 1917—1920 tot stand kwam, had betrekking op het lager onderwijs.

De grondwet wees verder.

Maar de wettelijke uitwerking is tot nu toe achterwege gebleven of heeft slechts een voorlopig karakter gehad.

Nu dringt de tijd.

De lagere school wordt basisschool. Het voortgezet onderwijs wordt evenzeer volksonderwijs als de lagere school.

En nu komt al dringender de vraag aan de orde, hoe de pacificatiegedachte in de wet zal worden gerealiseerd.

**D**AARBIJ begint de terminologie een merkwaardige rol te spelen. Vooreerst de term *automatisme*. Dat is een geladen woord geworden. De socialisten hebben het in zwang gebracht.

De lager-onderwijswet geeft *objectieve*, in de wet verankerde normen. Wanneer aan die normen is voldaan, dan komt de school er. Dan kan niemand het keren. Als een gemeentebestuur de schoolstichting wil keren, dan is er beroep op Gedeputeerde Staten en op de Kroon mogelijk. En de wettelijke bepalingen zijn beslissend.

Dat is een van de grote vruchten van de schoolstrijd.

Maar men noemt het „automatisme“. Met de bedoeling: het loopt zo automatisch, zo formeel. Het moet meer „gepland“ worden. Zelfs is van socialistische zijde in het parlement gezegd, dat *elke vorm van automatisme* moet worden weerstaan.

Dit betekent, dat „instanties“, zonder inachtneming van vaste, laat staan wettelijke normen, telkens zullen optreden als *arbiters*: zal die school subsidie hebben of niet? En dat wordt verdedigd met een *woord*, een woord, dat hoe langer hoe zwaarder geladen wordt.

Het „automatisme“ wordt dan als een *kwaad* aangeduid.

**E**R IS een andere term, die telkens wordt gebruikt, nl. *verzuiling*. Wanneer er Christelijke scholen worden opgericht, dan is dat een symptoom van „verzuiling“.

Dat is het grote kwaad, waartegen de strijd gaat. Het is overal zo. Als op het terrein van het maatschappelijk werk, van de vakorganisatie, of waar ook, een actie of organisatie ontstaat op *christelijke basis*, dan is dat *verzuiling*.

Een Christelijke school, vooral de Christelijke school voor *voortgezet* onderwijs, is een voorbeeld van verzuiling. In het verzuilingsnummer van „Socialisme en Democratie“ schrijft de heer S. Miedema, dat er welhaast geen gebied denkbaar is, *waar de verzuiling zover is voortgetreden, als juist bij het onderwijs*.

Verzuiling is de verbreking van de nationale eenheid, afzondering, „opdeling“. Als het Christelijk is, dan is het verzuiling.

**H**ET IS zaak, hier op te passen. Wanneer een met kwaadaardigheid geladen term voortdurend wordt gebruikt tegen het Christelijk onderwijs en tegen een wettelijke regeling met objectieve normen, dan werkt dat meer dóór dan we zouden denken.

Zo'n term krijgt *burgerrecht*. In de officiële stukken stuiten we er al vaker op. *Ten slotte gelooft iedereen, dat de term juist is*.

Daarom zullen wij in de nieuwe schoolstrijd scherp moeten toezien, dat niet via een verkeerde terminologie de zaak van het Christelijk onderwijs in een ongunstig daglicht wordt gesteld.

## Het ziekenfondswezen

**I**N de serie rapporten van het College van Advies der Anti-Revolutionaire Partij is als no. 8 verschenen een rapport inzake de wettelijke regeling van het ziekenfondswezen.

Het rapport is samengesteld door een commissie bestaande uit mr. H. Bos Kzn., voorzitter, dr. A. C. Drogendijk, rapporteur, prof. mr. W. F. de Gaay Fortman, J. P. Kögeler, prof. dr. G. A. Lindeboom, A. van Rijn, mr. J. Roos en A. Stapelkamp.

Het ziekenfonds wordt gedefinieerd als een sociaal georganiseerde instelling teneinde individuele geneeskundige verzorging te waarborgen, met een collectieve verzekering als middel om dit geheel te financieren.

De individuele gezondheidszorg moet volgens het rapport allereerst als een persoonlijke plicht worden beschouwd. Het behoort evenwel tot de taak van de overheid zodanige voorzieningen te treffen, dat deze plicht tot verzorging der gezondheid voor geen enkele groep van de bevolking geheel of gedeeltelijk onuitvoerbaar wordt. Men acht het dan ook alleszins te verdedigen, dat de overheid deze materie in een wet regelt.

Het rapport geeft vervolgens een opsomming van de voor- en nadelen zowel van een vrijwillige als van een verplichte

ziekenfondsverzekering. De voorkeur gaat uit naar een vrijwillige ziekenfondsverzekering, doch in de gegeven omstandigheden kunnen de opstellers van het rapport de verplichte verzekering tot een zekere welstandsgrens aanvaardbaar achten. Aan een welstandsgrens naar boven zou toch in ieder geval moeten worden vastgehouden, omdat een ongelimiteerde verzekering het ziekenfonds in een van zijn grondslagen zou aantasten.

De sanering van de vrijwillige verzekering wordt vooral in een aanvullende nota bepleit. De overheid zou daartoe een bijdrage moeten geven in de kosten van deze verzekering.

Voorts komen in dit rapport aan de orde de argumenten voor en tegen een afzonderlijk ambtenarenziekenfonds, de rechten en plichten der medewerkers, de bestuursamenstelling, de verstrekkingen, enz.

De laatste paragraaf van het rapport handelt over de organisatie van het ziekenfondswezen. De conclusie is, dat de zelfwerkzaamheid en het zelfbestuur van de ziekenfondsen voorop dienen te staan. Het geheel wordt besloten met enkele belangwekkende gedachten omtrent het karakter en de samenstelling van de Ziekenfondsraad.

## NEDERLANDSE GEDACHTEN

onder redactie van H. Algra (voorzitter), R. Gosker, Jac. S. Hoek, Prof. Dr. J. J. de Jong, S. Jonker, A. R. de Kwaadsteniet, J. D. Troostheide. Secretaris: G. J. H. Griffioen.

ADRES VAN REDACTIE EN ADMINISTRATIE: Dr. Kuyperstraat 3, 's-Gravenhage. Telef. K 1700-115935. Giro 89673. VOOR ADVERTENTIES: Kon. Wilhelminalaan 34, Leidschendam. Tel. K 1761-1646.

ABONNEMENTSPRIJS f 6.50 per jaar, f 1.65 per kwartaal, giro 89673.

STUDENTENABONNEMENT f 4.— per jaar LOSSE VERKOOP f 0.20.



## \* \* Pluim

Het prijsindexcijfer van de kosten van levensonderhoud is een belangrijk gegeven, waarnaar telkens wordt terug gegrepen bij het nemen van beslissingen op sociaal-economisch terrein.

Het is bekend dat dit indexcijfer gerekend over een langere periode een regelmatige stijging heeft vertoond. Wanneer we een aantal jaren op een rij zitten dan zien wij het volgende verloop: nov. 1952—101, nov. 1953—101, nov. 1954—106, nov. 1955—107, nov. 1956—110, jan. 1957—111.

In deze indexcijfers zijn allerlei zaken opgenomen, die voor ons dagelijks levensonderhoud nodig zijn, zoals aardappelen, groenten, brood, koloniale waren, vlees, zuivelproducten, reinigingsmiddelen enz.

De Christelijke Kruidenier, het orgaan van de Christelijke Kruideniersbond, heeft nu onlangs eens uitgerekend hoe het verloop is geweest bij de specifieke kruideniersartikelen, die in dit algemene indexcijfer zijn opgenomen. De uitgevoerde berekeningen leidden tot een verrassend resultaat. Van 1952 tot 1957 bleek het indexcijfer van de kruidenierswaren namelijk het volgende verloop te hebben: 101, 100, 102, 97, 98, 99. Bij een regelmatige stijging van het algemene prijsindexcijfer is het indexcijfer van de kruidenierswaren daarentegen over een periode van ruim vier jaren met twee punten gedaald. Dit betekent dus dat de sector kruidenierswaren een verlagende invloed op het algemeen prijsindexcijfer heeft uitgeoefend.

Bij het streven om de prijzen laag te houden — een levensbelang voor geheel ons volk — heeft de kruideniersbranche een belangrijk steentje bijgedragen. En daarvoor willen wij deze branche gaarne een pluim uitreiken.

## \* \* Achtergebleven

De Christelijke Kruidenier verbindt aan vorenstaande cijferopstelling nog enkele conclusies.

De regering dringt bij de detailhandel aan op handhaving van de procentuele winstmarge, zo wordt in het door ons aangehaalde artikel gesteld. Bij een aanvaarding van dit principe zal een daling van de prijzen uiteraard een achteruitgang van de winsten met zich brengen. En voor het kruideniersbedrijf komt hier nog bij, zo zegt het blad, dat de historisch gegroeide winstmarges in het kruideniersbedrijf in het algemeen lager zijn dan die van andere detaillisten. Het gevolg van een en ander is dat het inkomen van de kruideniers achtergebleven is, vergeleken met het inkomen in andere branches.

Wij menen, dat wanneer een bedrijfstak royaal voor haar deel heeft medegewerkt om het prijsstabilisatiebeleid te doen slagen, een zodanige bedrijfstak ook het zedelijke recht heeft om maatregelen te bepleiten die een verslechtering van de inkomenspositie kunnen keren.

Daarom zijn wij van oordeel dat de positie van het kruideniersbedrijf — uiteraard in samenhang met de ontwikkeling van het gehele Nederlandse bedrijfsleven — recht op onze volle aandacht heeft.

## \* \* Waarschuwing

In hetzelfde nummer van de Christelijke Kruidenier, dat wij hiervoor citeerden worden ook behartenswaardige opmerkingen gemaakt over een verlaging van de prijzen wanneer dit mogelijk is. Hier is de verantwoordelijkheid van het bona fide ondernemerschap in het geding.

Het blad noemt het voor de ondernemers een gevaarlijke houding met prijsverlagingen te wachten tot het departement van economische zaken aan de bel trekt. De ondernemers dienen hun prijspolitiek zo te voeren, dat zij met een gerust geweten het departement kunnen laten bellen.

Fabrikanten, die niet uit eigen beweging de prijs verlagen maar daartoe pas bereid zijn nadat ze door economische zaken op het matje zijn geroepen, kunnen het predicaat ondernemer wel afschrijven, zo concludeert dit blad.

Een conclusie waar we ons gaarne bij aansluiten.

WEL  
EN  
WEE

**WE** KRIJGEN binnenkort wellicht weer wijzigingen in de spelling van onze nederlandse taal.

Het werd tijd! Er heerst een chaos in ons land op het gebied van de schrijfwijze van onze taal.

Maar het is wel enigszins bedroevend om na te gaan, hoe er in de loop der jaren al met onze spelling gesukkeld is.

Gansche menschenleertijden lang is onze Hoogwaardige Overheid reeds trachtende eene spelling onzer beschaafde Nederlandsche taal te verkrijgen, dewelke van zeer langdurigen aard zoude dienen te zijn.

Wij bezaten sedert 1864 eene officiële schrijfwijze, welke door de heeren Hoogleraren De Vries en Te Winkel was ontworpen, zoodat omstreeks 1885 door bijvoorbeeld Potgieter geschreven werd:

„Niemand zette groote oogen op, wanneer ik hem vertel, dat Jan omstreeks den jare Vijftienhonderd in de wijers lag, en echter heden ten dage als een stevige zestiaer nog fiksch op zijne koten staat . . . Hij is zoo breed en frisch, dat tienmalen vijf jaren bij hem naauwelijks die verandering te weeg brengen, welke eenmaal vijf op ieder onzer pleegt uit te oefenen . . .”

Hier sprak Siegenbeek nog een woordje mee.

Maar eilaas, deze spelling viel neder van den hemelhoogen ceder onzer taal. Want wijlen Minister Marchant besloot in 1934 kort en goed, dat zoo in 't vervolg zo moest zijn, dat van looten loten gemaakt werden, dat fiksch zijn staart verloor en fiksch werd. Overigens liet Marchant den stier den stier en den woerd den woerd, Doch den stoel onmannelijke hij; zat Zijne Excellentie voorheen op den stoel, vanaf 1934 nam hij plaats op de stoel, terwijl hij den ministerszetel eveneens ontmande.

Marchant werd opgevolgd door Slotemaker de Bruïne. Deze Minister nam plaats op de zetel van het Ministerie van Onderwijs, doch hij zat liever op den zetel. Daarom stelde hij een commissie in, die tot taak kreeg, uitbreiding te geven aan het aantal zelfstandige naamwoorden waarbij de naamvals-n moest worden geschreven. De commissieleden moesten dus kennelijk mannelijke zelfstandige naamwoorden gaan opsporen. Dat was een onbegonnen werk. Waar was bij een stoel het kennelijk mannelijke te ontdekken? Weliswaar was in de tijd van De Vries en Te Winkel de stoel zowel als de stoelgang mannelijk geweest, maar Marchant had deze geslachtelijke aanduiding in de doofpot gestopt.

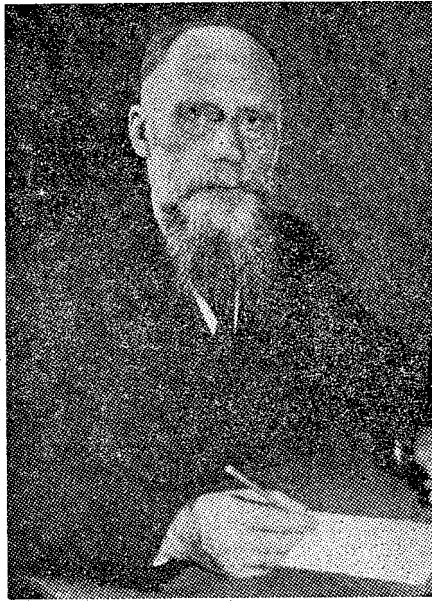
Neen, het was niet eenvoudig voor de door Slotemaker ingestelde commissie. Een plaggenhut was vrouwelijk en een procedure eveneens, maar waar was het kennelijk mannelijke te vinden aan een rivier als de Rijn? De Vries en Te Winkel hadden desniettenstaande verklaard, dat de Rijn mannelijk was. Maar de Waal was vrouwelijk . . . en waar zat dat eigenlijk in? Een schaaakwedstrijd was mannelijk; dat hadden De Vries en Te Winkel ook al beslist. Een schaatsenband was eveneens mannelijk, ook al werd en wordt deze band rond slanke vrouwenvoeten gestrikt. Een schenkan was ook al vrouwelijk, maar een schenketel was mannelijk. Het was dus te begrijpen, dat de door Slotemaker in 1938 ingestelde commissie het kennelijk mannelijke van een aantal zelfstandige naamwoorden met geen

# HET IS WEER ZO VAN ONZE SPELLING

mogelijkheid wist vast te stellen. De opdracht scheen praktisch onuitvoerbaar. Deze commissie had er overigens moeite mee om zichzelf als vrouwelijk te zien, zoals De Vries en Te Winkel hadden vastgesteld. In de commissie zat geen enkele vrouw, tóch was ze vrouwelijk.

Vanaf die tijd hebben we min of meer geleefd in een spellingchaos. Sommigen hielden zich strikt aan hetgeen Marchant ingevoerd had. Anderen voelden meer voor de bedoelingen van Slotemaker de Bruïne. Ze maakten van zoo wel zo, maar hun zetel bleven te handhaven als zijnde een mannelijk geval. Ze hielden hem — dat is hun zetel, hun schaaakwedstrijd en hun schaatsenband — in ere. Leve het kennelijk mannelijke zelfstandige naamwoord! Zo was hun leus.

Er waren anderen, die nog verder gingen dan Marchant. Weliswaar waren de dubbele ee vereenvoudigd en de oo-



DR. J. R. SLOTEMAKER DE BRUÏNE  
. . . nam plaats op de zetel,  
doch zat liever op den zetel . . .

(eene bloedaard was heel simpel eene bloedaard geworden) en ook de moeilijke sch was van de kaart geraakt, (zodat de vereenvoudigers hun wensch in vervulling zagen gaan, hetgeen wenselijk was), maar sommigen waren nog niet tevreden, want Marchant had gezegd: De sch aan het eind van een woord moet blijven bestaan, opdat we te allen tijde zullen kunnen zien, dat pessimistisch en sceptisch en alles wat verder op -isch moge eindigen, een germaans vaderland heeft. Neen, zeiden die dozzettende vereenvoudigers, ook de ch aan het eind van een woord dat op isch eindigt, moet sneven. Dus gingen sommigen er toe over, in boek en periodiek optimistisch de ch aan het eind weg te laten. Men schreef ook wel: optimisties, deterministies. (O.a. wijlen A. M. de Jong hield er soms een zeer eigen spelling op na). Gelukkig waren dat er weinigen. Het was trouwens al erg genoeg, als men bedenkt, dat weer anderen de vrijheid namen om lijken op te ruimen. Een huwelijk dat dadelijk al of niet profijtelijk en plechtiglijk werd gesloten, was hun een gruwel vanwege dat ge-lijk op het eind. Liever likken dan lijken was hun devies. En in tal van letterkundige periodieken uit die tijd treft men artikelen aan over het huwelijk, dat baarluk, dan wel liefelijk is.

En toch . . . niet iedereen was het eens met de door Marchant ingevoerde vereenvoudiging. Men zei, dat het proza-verarming betekende als men de naamvals-n verstiet. Men had gelijk. Lees eens een machtig gebeeldhouwd stuk proza als het boek van Herman de Man, dat De barre winter van negentig heet.

„ . . . Daar zijn van die gaven die stinkende zijn. En zijn knechten — den Houten Gert kennende — hebben goeds geweten, hoe zwaar den gever zijn aalmoes woog . . . De Houten Gert spint en spint op winste, maar nievers vindt hij in de toegevoeren wereld een kans. Hij die anders nog uit den dood geld kan persen, die onderlest voor 'n daalder 't lijk van de kooikersvrouw naar den hoogen dijk gevaren heeft, kan zóó scherp niet azen, dat hij uit deze versterving baat puurt.”

Het zal voor iedereen treffend duidelij-

lijk zijn, dat de pregnante kracht van dit proza ondermijnd wordt als men de dood moet lezen inplaats van den dood en als den hoogen dijk de hoge dijk wordt. En den Houten Gert kennende, wordt hij slap en minder bruut als we 't over de Houten Gert moeten hebben.

ER kwam dus inderdaad een chaos op het gebied van de spelling en de schrijfwijze. Omdat de bovenaangehaalde commissie geen kans zag om op afdoende wijze te voldoen aan haar opdracht, bleef de spelling-Marchant dus bestaan. De toenmalige Minister liet het toen maar zo. (met één o; dat moesten de kinderen leren, die anders zoo met twee oo's moesten leeren. Maar op Uw aanmaning, die u thuisgestuurd kreeg, vermits u . . . stond nog altijd zoo en eene.

Na de tweede wereldoorlog werd een Nederlands-Belgische commissie ingesteld, om de beide regeringen te adviseren over een spellingregeling die in ons land en in België officieel zou worden. De voorstellen van deze commissie zijn aanvaard en hebben in ons land geleid tot de Spellingwet-1947. We hadden dus een officiële spelling! Dat was heel wat, want sedert 1934, toen de spelling-Marchant werd ingevoerd, werd die nieuwe schrijfwijze wel op de scholen onderwezen, maar de regering bleef bij de oude spelling.

De Spellingwet-1947 heeft de regels van Marchant overgenomen met betrekking tot de spelling, maar stelt het gebruik van de naamvals-n facultatief, met die verstande, dat degene die deze n wenst te gebruiken, zich heeft te richten naar de regeling van de grammatische geslachten volgens De Vries en Te Winkel. Onze regering schrijft deze n in ambtelijke stukken niet meer. De Eerste Kamer heeft deze n nog tot 1952 gehandhaafd. Toen was het ook in dit college met de aangevochten n gedaan.

Maar let op: Vele taalkundigen bleven die n wel schrijven. En de nieuwe vertaling van het Bijbelgenootschap heeft deze n óók gehandhaafd.

Toch is deze n niet het allergrootste struikelblok gebleken. De zogenaamde voornaamwoordelijke aanduiding schiep groter moeilijkheden, want daar was verschil over in België en in Nederland.

In 1954 verscheen de woordenlijst van de Nederlandse taal. De Staatsdrukkerij gaf dit boek uit en blijkt het voorwoord was Minister Cals er blij mee. We schenen er te zijn. Maar we blijken er niet te zijn. En daar zitten wij nu met onze woordenlijst, die per exemplaar (maar exemplaar mag ook) vijf gulden en vijftig cent kostte. Er kwam op die woordenlijst kritiek (maar critiek mag ook, want men mag zowel een criticaster als een kritikaster zijn).

De spellingchaos was nóg groter geworden. Het onderwijzend personeel zat met de handen in het haar, want October was oktober geworden, maar oktober mag niet als beslist fout worden aangemerkt. Het wordt met onze spelling een beetje obsuur, ofschoon het toch ook nog obsuur mag zijn.

Nimmer was de verwarring groter dan in de laatste jaren. De taal, die gans een volk is, kon naar believen gebruikt en misbruikt worden, want dit kon gebeuren in koelen bloede, maar ook in koele bloede, aangezien beide schrijfwijzen geldig zijn.

Thans zal er een nieuwe spellingregeling komen. Het zal wel gaan om nadere preciseringen, vermoeden wij. De onderwijswereld en het perswezen snakken er naar, want men beseft, dat het taalbederf betekent als iedereen kan schrijven wat goed is in zijn ogen.

Of wij dan eindelijk van de spellingmoeilijkheden verlost zullen zijn?

We hopen het wel, maar we geloven er niets van. Maar zelfs deze spellingblomme spreekt mij een tale, ook al is het curieus en al mag het zelfs kurieus zijn. In een tijd, waarin men zowel curieren als kureren mag, is er wel plaats voor enige korrektie, of, desgewenst, correctie.

J. W. OOMS

ZUIDHOLLANDSE BANK

ALLE BANKZAKEN \* EFFECTEN \* EMISSIES \* ASSURANTIËN

ROTTERDAM DE VIEZEN 'S-GRAVENHAGE

FLITSEN  
UIT HET  
PARLEMENT

# Geen eenrichtingsverkeer

\* De heer Algra: „het gaat er om een eigen naam en een eigen stijl te verwerven”.

**WE ZULLEN** het minister Cals niet kwalijk nemen als hij de behandeling van zijn begroting in het Parlement niet als een hoogtepunt in zijn ministeriële leven beschouwt. Want die begrotingsbehandeling is vaak niet alleen een slepende, maar ook een slopende zaak. Zo is het ook nu weer geweest in de Eerste Kamer. Een vijfde deel der senatoren heeft met de bewindsman van onderwijs, kunsten en wetenschappen de degen gekruist. En de Eerste Kamer, die toch ook een Kamer van revisie is, heeft daarvoor drie dagen nodig gehad. Eerlijk gezegd is ons dat een beetje te veel van het goede. De Eerste Kamer moet haar gezag niet opbouwen door de Tweede Kamer na te kauwen. Neen, zij moet aan de begrotingsbehandeling een fris en actueel tintje geven. Dat is de methode waardoor de debatten van de Eerste Kamerleden aan belangrijkheid zullen winnen.

Men moet overigens zeggen dat minister Cals op dezelfde breedsprakerige wijze heeft geantwoord. Dit alles wil natuurlijk niet zeggen dat er in dit debat geen waardevolle dingen gezegd zijn. Integendeel zelfs. Verschillende belangrijke zaken zijn aan de orde gesteld. En als we blijven bij onze geestverwanten dan heeft ons vooral het betoog van de heer Algra over de cultuurspreiding getroffen. We geloven dat de opmerkingen die van de zijde der a.r. Eerste Kamerfractie over dit onderwerp zijn gemaakt door vele bewoners „in de provincie” van harte zullen worden onderschreven.

De heer Algra zeide:

„Er dreigt hier half bewust of meer dan half bewust de invloed van een waandenkbeeld. Dit is niet een waandenkbeeld van de Minister, maar wel een waandenkbeeld, dat in den Haag rondspookt en dat duidelijk een verkeerde invloed dreigt te hebben en reeds heeft op de politiek van cultuurspreiding. Daarbij dient als uitgangspunt het axioma: de eigenlijke cultuurcentra zijn en-

## ● Vervolg van pag. 1

van de produktie van H- en A-bommen in het belang van de mensheid.

Het Kremlin staat evenals het Westen voor de vraag of een internationale regeling van de afschaffing van H- en A-bommen niet ernstig overwogen dient te worden. De subcommissie uit de ontwapeningscommissie van de Ver. Naties hield hierover reeds meer dan 100 vergaderingen en de Amerikaanse vertegenwoordiger Stassen deed hierover deze week nog nieuwe voorstellen, die door de Rus Zorin niet zonder meer werden afgewezen. Het tijdstip nadert waarop de grote mogendheden tot een besluit moeten komen. Het optreden van de Duitse geleerden kan evenwel tot gevolg hebben, dat dit besluit weer wordt uitgesteld, omdat Sowjet-Rusland succes heeft met zijn schrikaanjaging.

kele grote steden; daar manifesteert zich de cultuur in concert, toneelvoorstelling, ballet, enz., en deze cultuur moet met steun van een progressief Departement uitstralen over wat men de provincie pleegt te noemen. Wat daar aan cultuur wordt gevonden, is hoogstens van de tweede rang. Toen onlangs het Radio Philharmonisch Orkest een concert had gegeven in het Concertgebouw te Amsterdam, konden wij in een courant lezen, dat het maar mager was geweest, want, stond er bij, er werd zo houterig gespeeld, dat het bij tijd en wijle leek, dat wij met een provinciaal orkest te doen hadden. Het is mogelijk — zo is dan de gedachtengang —, dat in de een of andere provinciehoofdstad een orkest in stand wordt gehouden, dat draaglijke prestaties biedt, mits de hoorders nooit de gelegenheid krijgen, te horen, wat in de eigenlijke cultuurcentra wordt geboden. En wie dieper afdaalt in de provincie, ziet geen spoor van cultuur meer, die het aankijken waard is. De cultuurspreiding moet dan dienen om de cultuur druppelsgewijze uit te sproeien over het dorre land. Meer dan druppelsgewijze kan het niet; daarvoor is te weinig geld en zijn er te weinig artisten. Zij, die zo denken, kennen de provincie niet. Was dat wel het geval, dan zouden zij weten, dat de zaak heel anders is en veel gecompliceerder. Er is een oude volkscultuur, sterk individueel geladen. Ergens is een devaluatie van die cultuur, een verworping, door na-aperij, door adoptie van slechte mode-elementen. Er is ook beslist een nieuwe opbloei van volksstoneel, van kleinkunst en van zang, tot in de meest afgelegen streken toe. De radio heeft hier uitstekend werk gedaan door deze nieuwe opbloei te ontdekken en verder te brengen.

Ik ontken niet, dat er ook sporen van dergelijke volkscultuur in de steden worden gevonden, maar daar dreigen zij te verstikken en daar dreigt de bioscoop een monopolistische positie te verkrijgen. En zij, die daar aan de eigenlijke grote cultuur toekomen, vormen, ook zonder aftrek van het snobisme, maar een zeer klein percentage. De term cultuurspreiding werkt allerlei waandenkbeelden in de hand; hij dreigt een eenrichtingsverkeer uit de zogenaamde cultuurcentra te bevorderen, die in de provincie ten slotte toch uitloopt op verwatering en imitatie, behoudens het bieden van enkele evenementen.

Ik ben er vlak voor, wanneer er in Groningen, Leeuwarden, Enschede, Arnhem, Eindhoven een goed orkest in stand wordt gehouden, mits het orkest\* zijn met een eigen stijl en met een eigen specialisering, die in de meer beperkte omgeving verantwoord en vruchtbaar is, maar ik gevoel niets voor tien orkesten, die er niet in slagen een eigen naam en een eigen stijl te verwerven en die daarom slechts zouden proberen een min of meer verdienstelijke afschaduwing te zijn van het Concertgebouworkest.

En verder wil ik er met nadruk op wijzen, dat de hele cultuurspreiding veel te centralistisch is gedacht en opgezet. Provinciale cultuurraden moeten hier beslissende invloed hebben; zij kunnen beoordelen, welke speciale mogelijkheden en behoeften er zijn, zij weten, welke bronnen kunnen worden aangeboord, en zij kunnen voorkomen, dat wij cultuurspreiding krijgen naar grootstedelijke schablonen. Dat zou een ramp zijn, want die schablonen, komen wel uit den Haag, maar zijn niet nationaal. Wezenlijk nationaal is alleen, wat rijke verscheidenheid niet alleen toelaat, maar begeert, aansluiting bij en ontwikkeling van de verschillende volksculturen nastreeft en daardoor niet vervalt tot het steriele schema en het vaste repertoire, waarbij ik opmerk, dat zelfs het Concertgebouworkest niet meer schijnt te ontkomen aan de dwang van zulk een beperkt en vast repertoire.”

## Vrije school

**D**e heer Algra herhaalde de uitspraak van het eerste Unie-rapport van de Unie van scholen met de Bijbel, dat de vrije school regel is en dat alleen in zeer speciale gevallen als noodzakelijke aanvulling een overheidsschool wordt gesticht. De vrije scholen dienen dan onder de beslissende invloed van de ouders te staan. Momenteel is er een ontwikkeling om de openbare overheidsschool een nieuwe beheersvorm te geven, zodat deze geheel of gedeeltelijk aan het beheer van de overheid wordt onttrokken. De heer Algra stelde duidelijk, dat als men een vrije school wil, men zich dan moet willen houden aan de wettelijke bepalingen voor het bijzonder onderwijs. Het is niet oorbear, tegelijk de voorrechten en mogelijkheden van het openbaar en van het bijzonder onderwijs voor één schooltype op te eisen. En dat geldt uiteraard ook voor het voortgezet onderwijs.

Een van de meest onderhoudende sprekers in de Eerste Kamer is ongetwijfeld prof. Diepenhorst. De hoogleraar in het strafrecht toonde zich in alle opzichten een uitstekend pleitbezorger van de studenten. De heer Diepenhorst kwam tot een conclusie die aan duidelijkheid niets te wensen overliet.

„De slotsom behoeft slechts kort te zijn. Het Departement heeft ruime bemoeienis met het hoger onderwijs. Ordening, toezicht, overleg, zij zijn beurtelings onmisbaar. Het nauwe contact met de universiteiten kan leiden tot bedruct, tot ambtenarij van de slechtste soort, zelfs tot aantasting der geestelijke vrijheid. Tot op heden bleek hiervan weinig of niets. Wel werd openbaar de

doeltreffende departementale medewerking als een aanstaande jonge doctor voor zijn dissertatie financiële steun nodig had. Wel werd duidelijk, dat Minister Cals bereid is het hoger onderwijs in de toekomst te bevorderen. De universiteit verheft de werkelijkheid tot waarheid. Zij biedt de mens de gelegenheid alleen of met anderen door te dringen in de mysteriën van het bestaan. Zij draagt het eenmaal verworvene tot in verre geslachten over. Indien het optreden van de bewindsman gedragen wordt door het besef van de roeping der wetenschap, zo moet het mogelijk zijn de dreigingen van specialisatie, van geestelijke verdorring, van opgeslokt te worden door maatschappij of Staat, van vernietiging door zelfontbinding te ontgaan. En daar de Minister weet, hoe menselijke kennis faalt tegenover de opperste Wijsheid, zal hij in afhankelijkheid, erkennend de bescheidenheid van zijn middelen, in een tijd, dat aan de blinde ontkenning van natuurkrachten de universiteit ieder ogenblik kan bezwijken, toch een beleid willen voeren, waaraan de overtuiging ten grondslag ligt: de geest overwint.”

De heer Schipper is in de Eerste Kamer onze man voor het lager en middelbaar technisch onderwijs. Hij was erkentelijk voor de mededelingen van de minister dat deze een wijziging in het toelatingsbesluit wil bevorderen voor hen, die een drie- respectievelijk vierjarige cursus zullen volgen. Kan ook niet voor tweejarige lagere technische scholen de toelatingsleeftijd op 12 jaar worden gesteld? De heer Schipper drong er op aan om zeer spoedig al deze scholen een cursustijd van drie jaar te geven. De leerling kan zich dan beter ontwikkelen tot een bekwaam vakman. Een eis, die het bedrijfsleven steeds meer stelt.

## Overheidspersoneel en stakingsrecht

**H**ET recht tot werkstaking vindt vrijwel algemeen erkenning. Met dit recht wordt dan bedoeld de vrijheid van werknemers, tot werkstaking over te gaan, wanneer dit noodzakelijk is ter bereiking van een rechtvaardig doel, hun eigen belangen betreffende.

In hoeverre overheidspersoneel deze vrijheid heeft, wordt onderzocht door mr. J. W. Genuit in A.R. Staatskunde van deze maand.

Men hoort nogal eens ter motivering van het stakingsverbod voor overheidspersoneel de volgende argumenten:

„Het overheidsgezag is een bijzonder hoog gezag,” en „De ambtenaar is tevens onderdaan”. Met deze beide argumenten rekent mr. Genuit voor goed af.

Waar kunnen we dan wel de grond vinden voor een stakingsverbod aan overheidspersoneel? Ter beantwoording van deze vraag moeten we onderscheid maken tussen de verschillende categorieën van overheidspersoneel. Om maar enige voorbeelden te noemen: de inspecteur van belastingen, de dienstplichtig soldaat, de werkster in een gerechtsgebouw, de directeur van een gemeentelijk energiebedrijf en de chauffeur bij zo'n bedrijf dienen allen de overheid, doch staan in verschillende relatie tot haar.

Zo wordt door de belastinginspecteur een regeertaak uitgeoefend en zijn zowel de soldaat als de werkster belast met de uitvoering van bepaalde werkzaamheden.

De directeur van het energiebedrijf en zijn chauffeur zijn echter als zodanig niet bij een regeertaak betrokken, zoals de landsverdediging, belastingheffing en rechtspraak, doch meer bij een economische taak, welke de overheid op bepaalde gronden op zich heeft genomen.

Daarmede is echter deze economische taak in de publiekrechtelijke sfeer getrokken.

De rechtstreekse verantwoordelijkheid, welke de belastinginspecteur en de directeur kennen, ontnemt hen het stakingsrecht evenals dit het geval is bij de soldaat, op wie het overheidsgezag steunt. Voor de werkster en de chauffeur kan de zaak anders liggen. Men kan echter de werkster zien als iemand, wier werkweigering de machinerie van het overheidsapparaat doet stagneren. Bij deze hulpdiensten zal dus het stakingsrecht van geval tot geval moeten worden bekeken.

Het meest actueel is het voorbeeld van de chauffeur, met wiens functie ook die van b.v. de mijnwerkers overeenkomt. Hiervan zegt mr. Genuit:

„Een werkstaking door het personeel van een openbaar energiebedrijf brengt de functie van dit bedrijf in onmiddellijk gevaar. Daar de overheid dit bedrijf aan zich heeft getrokken, is haar functie tot openbaar belang gestempeld. Dat concrete openbaar belang wordt derhalve door staking geschaad.

Wie dan ook de rechtsgrond van het overheidsoptreden op zulk een gebied ernstig neemt, moet aan het daartoe werkzame personeel het recht tot werkstaking ontzeggen. Geen overheid mag dulden, dat een activiteit, die zij terwille van de publieke gerechtigheid aan zich heeft getrokken, teneinde de ongestoorde voortgang ervan in het openbare belang te verzekeren, terwille van private belangen toch zou worden gestoord.”

Voorts is in dit nummer nog een aantal boekbesprekingen opgenomen, terwijl evenmin het traditionele Binnenlands overzicht door dr. Diemer ontbreekt.

## EEN UITKOMST VOOR MAAGLIJDERS

Maaglijders, U kunt weer alles gaan eten. De echte C-R MAAGTABLETTEN zijn weer in Nederland verkrijgbaar.

## C-R MAAGTABLETTEN

geven direct verlichting en zijn pijnstillend.

De echte Amerikaanse C-R Maagtabletten zijn die lichtgele tabletten. Alleen verkrijgbaar bij:

## LOUIS RIETBERGEN

NIEUWE BINNENWEG 400 - ROTTERDAM

Vraagt inlichtingen zonder enige verplichting.

## INGWERSEN & CO

Amsterdam - Keizersgracht 382 - Tel. 321\*1

Effecten — Coupons er administratiën — Alle assurantiën — Levensverzekeringen en lijfrenten

Speciale afdelingen voor protestantse kerkelijke verenigen

## Rijwielen direct v. fabriek

50.— goedkoper. Eerste klas materiaal en langdurige garantie. Gedurende de wintermaanden op onze reeds zeer laag gestelde prijzen een extra korting: okt. / 12.50, nov. / 14.—, dec. / 14.—, jan. / 13.— en febr. / 12.50. Doe als zo velen profiteer van dit voordeel. Vraag gratis prijsscourant met kortingsbonnen. SIMBA RIJWIELFABRIEK, Naaldwijkseweg 26, 's-Gravenzande, Tel. K 1748-673.

Ondergetekende verzoekt als abonnee te noteren:

Naam: .....

Adres: .....

Plaats: .....

Abonnement per jaar (f 6.50); half jaar (f 3.25); kwartaal (f 1.65).

Naam van afzender: .....

Adres: .....

Plaats: .....

Te zenden aan de Administratie van „NEDERLANDSE GEDACHTEN”, Dr. Kuyperstraat 3, 's-Gravenhage.



# Jeugd sloot vriendschap in Herne

**Z**OJUIST zijn we uit een andere wereld teruggekeerd... Het viel zwaar, van deze wereld afscheid te moeten nemen, want het was een goede wereld. Nog kunnen wij niet beseffen, dat we weer gewoon thuis zijn en weer ons dagelijks werk moeten doen. En dat het waarschijnlijk wel heel lang zal duren, voordat we hen weerzien, die met ons in deze wondere wereld van vriendschap leefden.

Het begon zaterdagavond 30 maart. In Herne, een stad in het Roergebied, tussen Essen en Doratmund, stond op het donkere perron een groep jonge Duitsers, leden van de Junge Union, de jongerenorganisatie van de Duitse Christen-Democratische Unie. Weldra hoorden zij een aantal gasten te kunnen ontmoeten, politieke vrienden uit Oostenrijk en Nederland, van de Oostenrijkse Jeugdbeweging en de A.R.J.O.S. Dat was het begin.

Het eind was maandagmorgen 8 april. Weer het station van Herne. Thans een afscheid. Men lachte wel, maar ging niet graag naar huis. Daarvoor was de vriendschap te hecht geworden.

Laat ik iets vertellen over deze internationale ontmoeting. Het zal een dankbare taak zijn. Want zelden gaven Duitsers zich zoveel moeite om het hun gasten naar de zin te maken. Niet alleen had men voor een uitgelezen aantal sprekers gezorgd — onder meer ex-minister van oorlog Theodor Blank — maar ook leerden we dank zij vele excursies iets kennen van het leven in West-Duitsland, in het bijzonder dat in het Roergebied. Zo werd een referaat over de betekenis van de in het Roergebied gedolven steenkool voor Europa toegelicht met de afdaling in een van de mijnen rond Herne. En een bezoek aan de Landdag in Düsseldorf en de Bondsdag in Bonn — met korte referaten door parlementsleden — leerde ons het politieke stelsel in de Bondsrepubliek beter kennen. Al spoedig tutoyeerden wij elkaar en vooral tijdens het bezoek aan de Thier-bierbrouwerij in Dortmund en bij de andere gelegenheden, waarbij het in Westfalen in zo onvoorstelbaar grote hoeveelheid aanwezige bier door onze kelen stroomde, groeide de vriendschap.

„Wij bouwen Europa”, luidde het thema van deze ontmoeting. Als wij

## De goede andere wereld

daar geen haast mee maken, zeide tijdens de openingszitting van het congres het Herne gemeenteraadslid Ulrich Berger, zal er van onze taak, Europa het fundament van een Christelijk avondland te geven, niets terecht komen. De heer Berger was een warm voorstander van de instelling van een Europees parlement, dat werkelijke bevoegdheden bezit.

Steeds kwam bij de bespreking van dit onderwerp de situatie achter het IJzeren Gordijn naar voren. Het communisme is voor de Oostenrijkers en de Duitsers veel dichter bij dan voor ons. Een Jezuitenpater, pater Paul Schröder, hield speciaal over dit on-



Een vriendschapsdrank. Op de foto ziet men o.a. de Arjos-leden Herstel en Hopman uit Gouda.

derwerp een referaat, waarbij hij de nadruk legde op het onchristelijke van het communistische systeem en opmerkte, dat het verlangen naar vrijheid, dat zich achter het gordijn openbaart, bezig is, dit systeem te ondergraven. Op gewiekste wijze proberen de communisten nog overal in de Bondsrepubliek — en daar niet alleen! — hun stromannen te plaatsen. Onze afweer daartegen is: het systeem goed te leren kennen en een offer te willen brengen voor de democratie.

Krachtig openbaart zich in C.D.U.-kringen ook een streven naar bezitsvorming. Onze Duitse burens zijn van

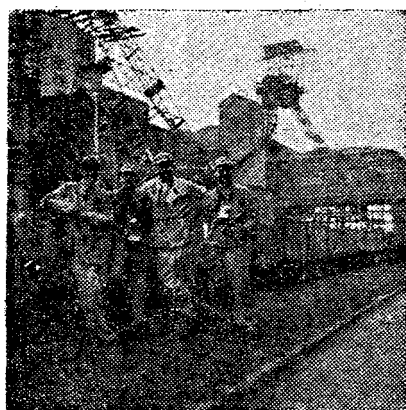
mening, dat bezitsvorming opvoedt tot verantwoordelijkheid en dat verantwoordelijkheid de democratie ten goede zal komen. Want voor niets is men zo bang als voor het verlies van de democratie. Het is ook van enorm belang, dat deze democratie gehandhaafd wordt, niet alleen voor ons, maar ook voor de mensen, die achter het IJzeren Gordijn leven. Een van de Nederlandse afgevaardigden, Tijmen Hopman uit Gouda, achtte de democratie bij uitstek het middel om bij deze mensen achter het IJzeren Gordijn het verlangen naar vrijheid te wekken. Wij moeten, zo zeide hij, de onderdrukte volkeren laten merken, dat wij de vrijheid en de gerechtigheid nastreven.

Jan van Putten uit Den Haag wees in zijn slotwoord aan het eind van deze internationale ontmoeting op de noodzaak, het gehele volk van laag tot hoog te doordringen van de noodzaak, dat Europa één wordt. Dat kan, wanneer wij het geloof in het middelpunt zetten. Dit geloof is universeel en gegrond op het gebod der liefde.

Om elkaar beter te leren kennen achtte Van Putten ook van belang, dat er tussen de bewoners van de Europese staten veel contact bestaat. Wanneer men bij wijze van spreken één vriend in Duitsland of Oostenrijk heeft, weet men zich verbonden met het hele Duitse en Oostenrijkse volk. Deze conferentie heeft bijvoorbeeld tot deze verbondenheid zeer veel bijgedragen.

Talrijke aspecten van de Europese eenwording werden nog belicht. Onder meer het economische en het militaire. Vooral dit laatste vraagstuk — herbewapening! — houdt momenteel de gemoederen in de Bondsrepubliek bezig. Ex-minister Blank sprak er o.m. over. Hij en met hem vele anderen betrouwen het, dat geen Duits leger tot stand kon komen in het kader van de door Frankrijk verworpen Europese Defensie Gemeenschap.

Vele interessante dingen hebben we nog gezien en gehoord. Daar is bijvoorbeeld de manier van stemmen in de Landdag van de deelstaat Nordrhein/Westfalen in Düsseldorf, die men de „Hammelsprung” noemt.



Uit de mijn... v.l.n.r. de Arjos-leden Herstel, Van Putten, Hopman en Brand.

Achter in de vergaderzaal bevinden zich drie deuren. De afgevaardigden verlaten de zaal, wanneer gestemd moet worden. Even gaan de deuren dicht, dan worden zij weer geopend. De afgevaardigden keren weer in de zaal terug: door de ene deur de voorstemmers, door de tweede de tegenstemmers en door de derde die afgevaardigden, die zich van stemming onthouden...

Ook de manier, waarop de politieke vergaderingen worden gehouden is interessant. Geen bestuurtafel. Bestuur en genodigden zitten gewoon op de eerste rij. De voorzitter opent kort de bijeenkomst. Dan geeft hij het woord aan een of meer genodigden, die een kort en kernachtig begrotingswoord spreken. Tenslotte komt de spreker aan het woord. Wanneer hij iets zegt, dat de aanwezigen zeer bevalt, barst een luid applaus los.

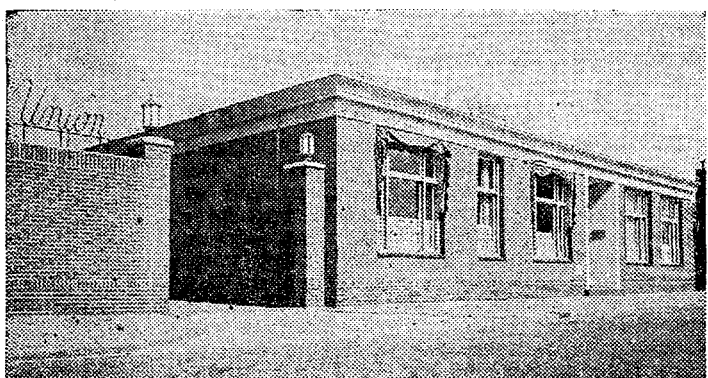
Dit waren slechts enkele bijzonderheden van het zeer, zeer vele, dat we deze week beleefd hebben. Wanneer wij nu weer teruggekeerd zijn in onze gewone dagelijkse wereld, blijven wij in ons hart een plekje open houden voor die wondere wereld van vriendschap en verbroedering, zoals wij die in Herne beleefd hebben. En wij hopen, dat de vriendschap die wij ginds gesloten hebben, een vriendschap voor het leven zal zijn.

P.

## Nederlandse bedrijven in woord en beeld

### Herenkledingfabriek „UNION” N.V.

### Jonge telg uit oud geslacht



Het ontstaan en de groei van de Herenkledingfabriek UNION is gelijksoortig aan die van zoveel andere Nederlandse bedrijven. Zij vindt haar oorsprong in 1928, toen door drie heren Vegter deze Vennootschap werd opgericht. Vele jaren voordien, n.l. in 1888, was hun vader, de heer K. Vegter, begonnen op bescheiden schaal met een grossierderij in voeringen en fournituren te Winschoten.

Na jaren van geleidelijke groei met voor- en tegenspoed werd in 1920 tot een verhuizing naar Groningen besloten. Al spoedig werden verschillende zoons van de heer K. Vegter (hij had er zes) opgenomen in het bedrijf. Naar alle windstreken van ons land trokken de heren Vegter, om offerte te maken bij de fijne kledermakers, in het zuiden, in het westen, in het oos-

te en in het noorden van Nederland.

Allengs deed zich de behoefte gevoelen aan een filiaal-bedrijf in het westen van ons land, zodat omstreeks 1926 overgegaan werd tot de opening van een filiaal-bedrijf aan de Gelderskade te Rotterdam. Ondanks de vele moeilijke jaren, die volgden, bleef er behoefte bestaan aan meerdere verkoopplaatsen, die dan ook in 1936 in Den Haag en in 1938 in Amsterdam werden geopend. Op deze wijze kreeg ons handelshuis bekendheid in het gehele land. Het belangrijke terrein van de herenkonfeectie bleef echter braak liggen, zodat in 1928 besloten werd tot de oprichting van een zelfstandige herenkledingfabriek. Dit bedrijf, dat na een moeizame

groei, in 1943 door de Duitsers werd gesloten en zich in 1945 opnieuw aankondigde, heeft thans in haar nieuwe fabrieksgebouw aan de Oosterhamrikade 88 te Groningen en haar nevenbedrijf te Vries een plaats ingenomen in de herenkledingindustrie van Nederland.

„UNION fait la force” is „Eendracht maakt macht”. De samenwerking tussen broers vermag veel en heeft geleid tot een bedrijf, dat zich een plaats wist te veroveren onder de fabrieken in het betere genre herenbovenkleding.

Eén van de oprichters, de heer H. J. Vegter, overleed op 7 oktober 1955, zodat de huidige directie wordt gevormd door de twee andere oprichters, de heren A. H. en J. J. Vegter en als vertegenwoordiger van de jongere generatie, de heer K. Vegter.

Het produktie-programma omvat: herenkostuums, sportcolberts, pantolons, uniformkleding en topcoats, die hun weg vinden naar de betere herenkonfeectie- en herenmodezaken in ons land.

In 1951 werd ons huidige fabrieksgebouw in gebruik genomen. De verspreide vestiging van verschillende afdelingen, die aan het fabricage-proces deelnamen, deed sterk de behoefte gevoelen aan een modern georganiseerd en goed geoutilleerd fabrieksgebouw met een logische afstemming van de verschillende afdelingen op elkaar.

Het was dan ook met bijzonder veel vreugde, dat wij in 1951 in onze nieuwe fabriek konden trekken en direct de vele voordelen ondervonden van fabricage onder één dak.

Door de snelle groei van het be-

drijf (in 1955 werd het nevenbedrijf in de gemeente Vries geopend) is ook thans het huidige fabrieksgebouw te klein, om aan alle eisen, gesteld door de huidige omstandigheden, te voldoen. Sterk doet zich de behoefte gevoelen aan meer kantoor- en magazijnruimte, terwijl daarenboven de perskamer, de naaizaal en de coupe met ruimte te kampen hebben.

Eén van de eerste vereisten voor de fabricage van herenkleding is ruimte, ruimte en nog eens ruimte; daarenboven veel licht en rustige, goed georganiseerde afdelingen, daar de fabricage veel van de persoonlijke aandacht van hen, die aan het produktie-proces deelnemen, vereist.

De commerciële structuur van de fabricage en de handel van herenbovenkleding bergt vele gevaren en risico's in zich. Door de lange levertijden van onze leveranciers, die ons voorzien van herenstoffen uit Nederland, België, Frankrijk, Italië en Engeland en door de steeds grote wisselingen in dessins en kleuren, is het prijsverloop van de grondstoffen, in dit geval van de wol, op de wereldmarkt van de grootste betekenis. De constante stijging van de wolprijzen, vooral gedurende de laatste anderhalf jaar, bergt gevaren in zich. Een en ander heeft tot gevolg, dat de collecties voor het voorjaar en najaar zeer vroeg, dat is ongeveer 6 maanden vóór leveringsdatum, worden uitgebracht door de buitendienst.

In februari, maart en april bezoeken wij onze afnemers voor levering augustus/december voor de wintercollectie, terwijl in augustus, september en oktober onze

afnemers de collecties voor januari/juni van het jaar daarop worden getoond.

Uiteraard brengen ook deze lange levertijden voor onze afnemers grote risico's met zich mee, die mede een gevolg zijn, voor zover het de levertijden betreft, van de grote vraag naar de betere herenkleding, die speciaal in Groningen wordt vervaardigd.

Eén der eerste zorgen van de directie is het voortdurend streven naar betere kwaliteiten, betere afwerking en kostprijsverlaging. Dit laatste kan alleen geschieden door produktie-verhoging, die op haar beurt alleen tot stand kan komen door grotere rationalisatie, betere werkmethoden en juistere afstemmingen.

Werkelijke kwaliteitsverbetering kan alleen met succes worden bekroond, indien de opleiding van degenen, die aan het produktie-proces deelnemen, gericht is op vakmanschap en het besef, dat men deel uitmaakt van een werkgemeenschap, die met elkaar een bepaald produkt fabriceert. Aan de opleiding wordt dan ook veel aandacht geschonken, terwijl het saamhorigheidsgevoel mede door personeelsverenigingen wordt aangekweekt.

Op deze wijze bouwt de herenkledingfabriek UNION aan haar toekomst en dankt haar ontwikkeling mee aan de nauwe vriendschappelijke band met haar collega-bedrijven in Groningen en in de rest van het land, terwijl uitwisseling van ervaringen, op het gebied van machines, organisatie, arbeidstechnieken met collega-bedrijven in binnen- en buitenland mede werken aan een outillage, die aan de eisen des tijds beantwoordt.





Het nieuwe concept begint en algemeen staatkundig programma (1)

„De taak van de kunst ligt in de medewerking bereiken van een algemeen staatkundig programma, waarin de kunst zich voorspoedig kan ontwikkelen en waarin de kunstenaar menswaardig bestaat en waarin alle lagen van de volking aan de kunst deel hebben. Hier, zoals wijns en jeugdvormingsactiviteiten, is het taak van de overheid gelijkheden te scheppen, vrije ontplooiing van de kunst te scheppen, die voor een menselijke vorming en ontwikkeling van de mens zijn.”

# Kunst gedijt alleen in een vrije geest

DE KUNST iets apart en iets voor de kenners. Maar zeker niet iets dat buiten het leven staat. Integendeel, de kunst komt uit het leven op en is er in zekere zin een weerspiegeling van. Iedere tijd heeft zijn eigen kunst. Wil men een tijd leren verstaan, dan kan men niet zonder een beschouwing van de kunst.

Zij staat in de tijd en zij staat dicht bij de mens. Indien er geen kunstenaars waren, zo is wel gezegd, zouden wij veel minder dan thans het geval is van de mens weten. „De kunstenaar is de mens, die praat. Hij schildert, hij schrijft, hij musi-

ceert — maar wat hij ook doet, hij zoekt altijd communicatie. Hij wil ons, middellijk of onmiddellijk, iets over zichzelf vertellen. Lang voordat wij getrouwd zijn, hebben wij er een notie van, hoe het huwelijk zal zijn. De kinderloze weet, wat het zeggen wil: zoons en dochters te hebben. De vreedzaamste burger bezit een voorstelling van het slagveld. De vrijgevege kan zich gemakkelijk in de huid van een gierigaard verplaatsen. Het meisje heeft meer dan een „blasse Ahnung” van de man. Het jongmens weet de weg in de traag kronkelende gedachtengang van de grijsaard. Is het de

werkelijkheid, die hun dit leert? Ook wel, maar nog meer zijn het die beelden van de werkelijkheid, die wij kunst noemen. Een musisch mens leeft in een wereld vol spiegels; hij ziet eerst de weerkaatsing, en dan pas de dingen, die worden weerkaatst”.

## Geestelijke wortel

DE kunst in de tijd en uit de mens. Niet voor niets stelt ons beginselprogramma, dat de cultuur opkomt uit een geestelijke wortel. Kunst is in de volle zin van het woord levensbeschouwing, levensbeschouwing. Kunst is, zowel in haar scheppen als in haar herscheppen, een daad van de mens en van de menselijke persoonlijkheid. Daarom is het goed, dat ons beginselprogramma vooropstelt, dat het element van de vrijheid hier zo belangrijk is, dat de cultuur alleen kan „gedijen” in een vrije geestesontwikkeling.

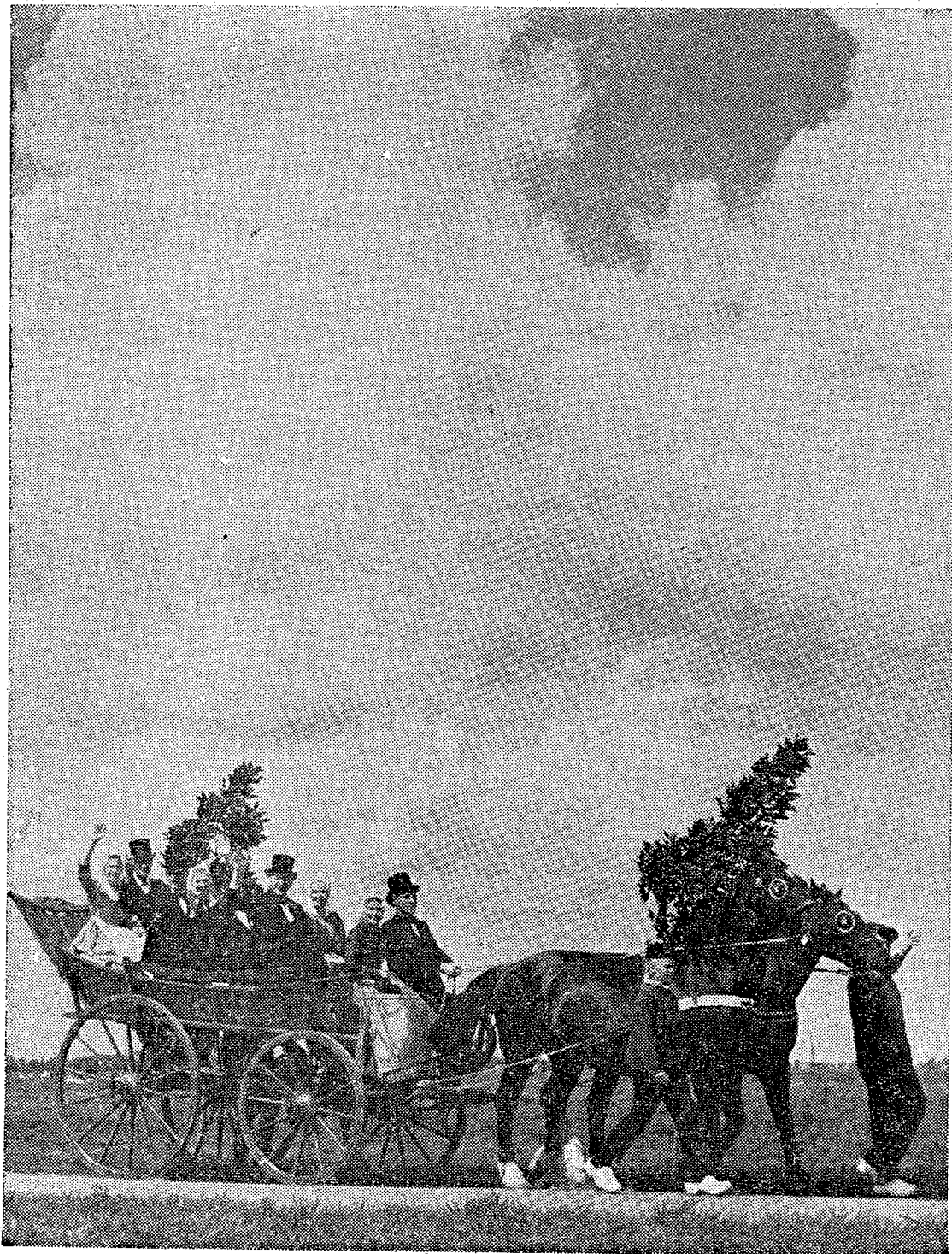
Voor de overheid houdt dit de plicht in van een zekere ingetogenheid en reserve. Dit las ik bij prof. dr. G. van der Leeuw: „Laat ons dit goed begrijpen: de staat is zelf een stuk cultuur, en daarom kan hij nooit ofte nimmer cultuur scheppen. Het is belangrijk dit vast te leggen. Er kan niet alleen geen staatsymphonie zijn, maar ook geen staatslandbouw of staatshandel. De culturele krachten moeten uit een diepere laag van het leven komen, onnaspeurbaar en onberekenbaar, onafdwingbaar. De impuls tot het cultuurwerk, of dit nu een uitvinding, een kunstwerk of een filosofie is, komt uit die sfeer, die de primitieve mens de sacrale noemde. Daarom kan de staat, zelf een cultuurgoed, de cultuur niet beheersen”.

Men kan stellen, dat in deze opvatting van prof. Van der Leeuw, waarin onder de cultuur ook de staat wordt gevat, het begrip cultuur een belangrijke uitbreiding ondergaat. Maar dan verdient ook temeer de aandacht de conclusie: de staat, zelfs indien hij zelf een cultuurgoed is, kan de cultuur niet beheersen.

Het programma van de A.R. Partij, een politieke partij dus, richt zich op de staat en de staatszaak, op de overheid en op de roeping van de overheid. Welnu, het ligt geheel in de lijn van de anti-revolutionaire staatsopvatting, dat voor de overheid de wezenlijke taak met betrekking tot de cultuur wordt gezien in: het scheppen van ruimte voor de ontplooiing van het culturele leven.

## Aanmoedigen en steunen

GEEN bundeling en geen leiding, schrijft ons programma; wel aanmoedigen en steunen. Dit laatste is, hoezeer noodzakelijk, op zichzelf al moeilijk genoeg. Men hoort in onze tijd veel spreken over „actieve cultuurpolitiek”. Het gebruik van het woordje „actief” lijkt tamelijk overbodig. Men wil toch niet stellen, dat andere politiek niet door activiteit wordt gekenmerkt? Er wordt vermoedelijk mee bedoeld, dat de overheid met betrekking tot de kunst positief stelling heeft te kiezen. Maar in welk opzicht dan? In het gunstigste geval zal het er op neerkomen, dat een „actieve cultuurpolitiek” gelijk staat met..... een „passieve cultuurpolitiek”, omdat de overheid tegenover de ontwikkeling van de cultuur nu eenmaal machteloos staat en ook machteloos staan moet. Het woord „actief” kan hier alleen maar misverstanden wekken en argwaan oproepen. Liever vermijde men zelfs het woord „cultuur-



**BIJ DE FOTO'S:**  
 1. Het Concertgebouworkest geniet een grote bekendheid tot ver over onze grenzen.  
 2. De folklore is een belangrijk element in de cultuur van een land. De foto toont een West-Friese bruiloftsstoet.  
 3. Herschildering van het „Laatste Avondmaal” van Leonardo da Vinci.  
 4. Een beeldhouwster aan het werk.



VANDAAR dat het daarop nog iets nadruk — stelt: grond te staan verhogingsoffervaarigheid van De woorden veel kunnen hier tot enig ven. Met name het betekent: bereidheid offer. Maar moet de verlangd? Het brendaad van zelfverloochburgerij hier niet te moet het neerkome



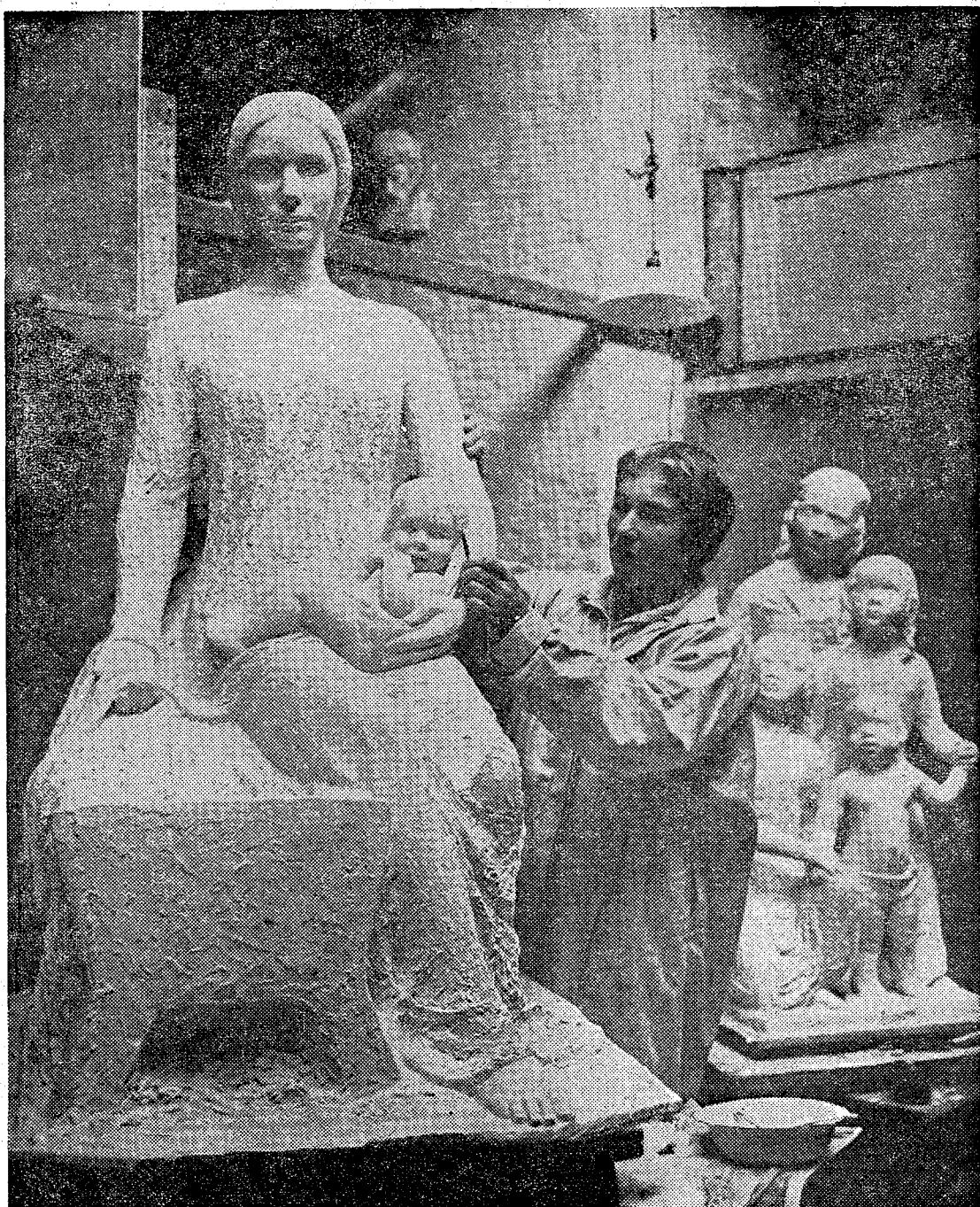
# OVERHEID EN CULTUUR

Bovenstaande woorden zijn niet van ons. Zij zijn van de huidige minister van onderwijs, kunsten en wetenschappen en hij bezigde ze, toen hij in juli van het vorig jaar de Raad voor de Kunst (een adviserend college) installeerde. Ze zijn niet van ons, maar ze vertonen wel overeenkomst met het artikel, dat in het nieuwe program van beginselen der A.R. Partij aan de cultuur is gewijd. Men zou de indruk kunnen hebben, dat de bewindsman bij zijn installatie het beginselprogram bij de hand heeft gehad, hetgeen stellig zou getuigen van een wijs beleid.

Wijs beleid met betrekking tot de cultuur heeft de regering inderdaad wel nodig. De overheid staat bij alle kunstenaars niet even hoog aangeschreven. Met herinnering aan

het bekende woord van Thorbecke: „kunst is geen regeringszaak”, schreef nog onlangs een hunner: „als men dat dilettantisme beziet (n.l. van het regeren), is het ook vaak, of 't geen kunst is, die 'regeringszaak'”.

De kunst is lang een wereld op zichzelf geweest en daarin heeft ook wel iets van kracht gelegen. Souvereiniteit in eigen kring werd er gaarne beoefend. Voor die geestesgesteldheid is wel typerend de houding, die in Engeland eens voor de rechtbank een modern schilder aannam. „Kunt u”, zo vroeg hem de president van rechtbank, „kunt u de jury uitleggen wat kunst is?” De schilder klemde zijn monocle in het oog, monsterte de juryleden op de rij af en zei toen: „Neen”.



## ontwikkeling

„politiek met cultuur een zuiver woordnaast.....

nschprogram dan als: stenis — ik herhaal gendat steunen heeft nde. Ondersteunen gedat het ergste, al blijve rken. Maar al steu- ren kiezen, selecteren, ór spreken tegen. Zij et in de cultuur, een eend is en zich ook een was aadviezen behoeft bij beurokkenen, adkwelissend karakter

befesef wordt bijgebracht en dat bij de burgerij het besef wordt verlevendigd: de cultuur, de kunst, zij zijn niet een aangelegenheid van de staat, niet een van de overheid, maar van mij, van mij als mens. En daarom aan mij als mens de taak, mij hieraan een en ander gelegen te laten liggen, niet als een offer, maar als iets vanzelfsprekends. Dat is het, wat het beginselprogram wil zeggen, en het zegt zo dingen, waarmee cultuur en kunst wezenlijk zijn gebaat.

### Cultuurspreiding

**D**AARMEE is dan al tegelijk de overgang voltrokken van kunstenaar naar genietter van de kunst, van „producent” naar „consument”. Het slot van het artikel in het program spitst dit nog toe in tweërlei opzicht en in tweërlei richting.

In de eerste plaats verlangt het program een behoorlijke cultuurspreiding: een spreiding van de cultuur over de burgerij „in al haar lagen.” Inderdaad, wanneer dan steun aan de kunst onvermijdelijk en noodzakelijk is, dan behoort men er te sterker op toe te zien, dat heel de bevolking in de gelegenheid wordt gesteld, daaraan deel te hebben. De kunst is arm, maar ook onder de bevolking als geheel is de inkomstenvorming nog niet van dien aard, dat men zich buiten de noodzakelijke levens- en bestaansbehoeften veel veroorloven kan.

Niet intussen, dat ook hier de op zichzelf nood-

nationaal, zij is veelal ook regionaal bepaald. Bij haar „aanmoedigen en steunen” zal de overheid dat immer dienen te bedenken en dit in haar politiek ook moeten laten meespreken. „De overheid wake er voor,” schrijft het program, „dat de culturele schatten uit het verleden niet verloren gaan.” Men leze er stilzwijgend achter: zij wake er ook voor, dat de culturele schatten uit de onderscheiden regionen van ons vaderland niet verloren gaan.

De keerzijde van de regionale spreiding ligt in de slotzin van het programartikel, een zin die stellig weer typerend is voor onze tijd van toenemende integratie: „Zij streve voor haar deel naar internationale cultuurwisseling”. Is dit niet iets kenmerkends voor de boeiende tijd waarin wij leven?: aandacht voor wat de eigen streek biedt en tegelijk belangstelling voor wat het mensenleven over de grenzen aan geestesontwikkeling en culturele ontplooiing te zien geeft.

*indragen een eigen stijl, een eigen levensstijl, en dat hij hier kan spreken een eigen woord.*

*Het valt te billijken, dat in het beginselprogram van de A.R. Partij lange tijd een afzonderlijk artikel over de cultuur heeft ontbroken. Allengs echter moest dit als een leemte worden aangevoeld, een leemte waarin dan nu door het huidige program is voorzien. Moge dit tevens gelden als een aanwijzing, dat de calvinist zich aan de verantwoordelijkheid, die voor hem ook hier ligt, niet wenst te onttrekken.*

DR. E. DIEMER



## verkracht en waardigheid

program dadelijk en met bijzondere oort op de voor- de veerkracht en an- offervaardigheid nd aanleiding ge- rvaardigheid. Dat brengen van een burgerij worden een offer is een zover behoef de tegendeel, hierop de burgerij het

zakelijke voorziening in bestaande behoeften op een ideale toestand wijst. In het jongste nummer van „Socialisme en Democratie” schrijft de socialist ir. H. Vos: „Ik prefereer een niet subsidiëren, en een loonpolitiek welke dit niet subsidiëren mogelijk maakt door een betere primaire inkomensverdeling.” Ir. Vos schrijft dit voor wat betreft „de primaire levensbehoeften.” Ik vraag me echter af, of het niet ook — en zelfs méér nog wellicht — gelden moet voor de mogelijk- heid voor de bevolking van ons land om deel te hebben aan de cultuur. Het blijft voor de cultuur nu eenmaal zo, dat zij „uit een geestelijke wortel opkomt” en dat zij „slechts in vrije geestesontwikkeling kan gedijen.”

Naast deze spreiding van de cultuur over „de burgerij in al haar lagen” mag in onze tijd stellig ook genoemd worden de spreiding van de cultuur in regionaal opzicht. Cultuur is niet maar

### Vrijheid en verantwoordelijkheid

**H**ET IS goed, dat ons program van beginselen ook over deze zaken betreffende de cultuur zijn sobere maar duidelijke woorden spreekt.

*Sobere bewoordingen: geen actieve cultuurpolitiek, geen cultuurpolitiek, wél een politiek óók met betrekking tot de cultuur.*

*En tegelijk duidelijke bewoordingen: de cultuur opkomend uit de geestelijke wortel zelf, niet los van de levensbeschouwing, maar zelf vrucht van de levensbeschouwing, zelf levensbeschouwing. Daarom een zaak voor de mens als mens, een aangelegenheid door hem te beoefenen in de sfeer van vrijheid doch in de geest van verantwoordelijkheid. Dan, maar ook: eerst dan, kunnen taak en roeping van de overheid blijven van beperkte aard.*

*De belangstelling van de calvinist voor de cultuur is lange tijd een bescheiden belangstelling geweest. Misschien achtte hij haar minder te stroken met zijn, op zichzelf zozeer te waarderen opvattingen ener gezonde geestelijke ascese. Maar hij gaat meer en meer inzien, dat onthouding niet altijd hoogste wijsheid is. In al sterker mate gaat hij bemerken, dat hij hier kan*

### ARTIKEL XI<sup>1)</sup>

Het culturele beleid der Overheid behoort te zijn gegrond op de erkenning, dat alle cultuur uit een geestelijke wortel opkomt en slechts in vrije geestesontwikkeling kan gedijen. Daarom moet dit beleid, veeleer dan op bundeling en leiding, zijn gericht op het scheppen van ruimte voor de ontplooiing van het culturele leven en op het aanmoedigen en steunen daarvan; verhoging van de veerkracht en de offervaardigheid van de burgerij zelf sta op de voorgrond.

De Overheid wake ervoor, dat de culturele schatten uit het verleden niet verloren gaan. Ook op cultureel gebied were zij wat strijdt met de openbare orde en de goede zeden. Zij bevordere, dat het voorhanden cultuurbezit kome binnen het bereik van de burgerij in al haar lagen en dat deze kan deelnemen aan het cultuurleven. Zij streve voor haar deel naar internationale cultuuruitwisseling.

1) Een met artikel XI overeenkomend artikel ontbreekt in het huidige program van beginselen.



**Z**  
**drukkerij zwagers**  
 SINDS 1903  
 nieuwe binnenweg 460-462, rotterdam

**Scheepsinstallatiebedrijf**  
**„Nederland” N.V.**  
  
 Oostdijk 29, IJsselmonde  
 Tel. 445 Ridderkerk  
 (4 lijnen)  
**Voortstuwingsinstallaties**  
 van elk vermogen.

N.V. Aannemers- en Handelsbedrijf  
**VAN OORD**  
 Hoogstraat 73a  
**Werkendam**  
 Telefoon 444  
 RIJSWERKEN  
 GRONDWERKEN  
 ASFALTWERKEN

**Van der Spek**  
 Machines  
 Gereedschappen  
 Aannemersartikelen  
**Rotterdam**  
 Wolphaertsbocht 214

SCHEEPSBOUWWERVEN  
**A. VUYK & ZONEN**  
 CAPELLE AAN DE IJSEL  
 Nieuwbouw en reparatie  
 Telefoon Rotterdam 113333 (K 1800)

HOUTHANDEL  
**K. J. Bos & Zoon**  
 ROTTERDAM - HOUTLAAN 19  
 TELEFOON 113360

Uw adres voor:  
 DIRECTIEKETTEN  
 BARAKKEN  
 SCHOLEN  
 ZOMERHUISJES  
 enz. enz.  
**Fa Gebr. Timmer**  
 Houtbouw - Glassendam - Telefoon 62

Voor complete  
**diesel-elektrische installaties**  
**Van der Leun's**  
 TECHNISCHE ONDERNEMING  
 SLIEDRECHT  
 Kerkstraat 11-13 Tel. 151

LAAT UW BUITENVERWERK NIET ABRANDEN!  
  
 HET ONBRANDBARE AFBIJMIDDEL TOKION OB WERKT VLUIGGER EN SLUIT BRANDGEVAAR UIT!  
 GOED GEKEURD DOOR GEMEENTE AMSTERDAM  
 LAK- EN VERNISFABRIEKEN  
 WED. BOONSTOPPEL & ZN. N.V. WADDINXVEEN

**UIT DEIS EN PERIODIEK**

# Het parlement in de CRISIS

**Oud**

Onder bovenstaande titel schrijft Burgerrecht:

„Wat Prof Oud op het partijcongres van de V.V.D. heeft gezegd, doet zijn naam eer aan. Het is namelijk o.u.d.

Een pleidooi voor een regering zonder socialisten werd reeds zes jaar geleden op de meest dringende wijze door Burgerrecht bepleit. Maar waar was toen de V.V.D.? Nu, dat kunnen wij verder buiten beschouwing laten. Laat inzicht is bovendien beter dan verkeerd inzicht. Maar inmiddels heeft de K.V.P. al geantwoord op de suggestie van Prof. Oud. Zij wil haar niet tot de haren maken. Voor haar is samenwerking met de socialisten het minste van de twee kwaden. Verandering van koers valt dus niet te verwachten.

Zodoende komt het tweede deel van de suggestie van Prof. Oud nog in aanmerking, te weten, een regering, die geformeerd wordt door socialisten en katholieken, met de andere politieke partijen in de oppositie. Inderdaad zou de totstandkoming van zulk een kabinet tot de formatie van een sterke oppositie leiden.

De werkzaamheden van zulk een oppositie zouden de politieke sfeer kunnen verhelderen en er zou een einde komen aan veel binnenkamers gedoe, dat de al tanende belangstelling van ons volk voor de politiek thans nog meer doet afnemen. Maar ook dat zal wel niet lukken.

Straks komt de huurverhoging aan de orde en dan zullen de regeringspartijen het hoofd buigen voor de onwrikbare eis, die reeds door de P.v.d.A. is gesteld. We gaan verder op de weg, die naar socialisatie leidt en we moeten daarvan eerlijkheidshalve zeggen, dat dit alleen mogelijk is omdat de niet-socialistische partijen het compromis als principe hebben aanvaard. We zullen dus nog wel van kwaad tot erger komen.”

**Klaar**

Elseviers Weekblad noemt prof. Oud's rede „Klaar als een klok” en schrijft:

„Prof. mr. P. J. Oud is een ervaren staatsman. Rijk aan ervaring, arm aan illusies. Instemming van welke zijde dan ook, met zijn Groninger rede, heeft de liberale leider stellig niet verwacht. Lofspraak verwerft men zelden met een scherpe diagnose.

De grote verdienste van Oud's stellingen ligt niet op het vlak der politieke praktijk — een AR-KVP-kabinet wordt niet zo licht gevormd — doch in het feit, dat zij alle niet-socialistische partijen hard en duidelijk de realiteit voor ogen brengen.

Want het is in Nederland thans zo gesteld: of de Katholieke en de Protestant-Christelijke partijen brengen eindelijk de moed op, gezonde beginselen in het landsbeleid te doen gelden, of dit kabinet-Drees zakt verder af naar een beleid dat op essentiële punten door de P.v.d.A. wordt gedictieerd.

Oud's rede heeft, klaar als een klok, doen horen hoe zwak en broos de „brede basis” is geworden, waarop de regering steunt en hoe hoog de prijs is, welke thans voor ieder compromis betaald wordt.”

**Drankje**

Een „liberaal drankje” noemt Het Vrije Volk wat de leider van de V.V.D. het volk wil geven. Het blad schrijft:

„Nadat professor Oud heeft ondervonden, dat voor zijn antisocialistische verdelgings-

middel „derde macht” geen kopers te vinden waren, heeft hij een nieuw drankje gebrouwen. Te Groningen heeft hij het aan het congres van de VVD gepresenteerd. Het middelje is eenvoudig van samenstelling. Het bevat één deel Romme en één deel Bruins Slot. Verder niets, behalve waarschijnlijk een flinke plens water, om de tegenstellingen te verdunnen. Maar daar heeft de heer Oud niets van gezegd. De gebruiksaanwijziging is al even simpel: men voegt eenvoudig KVP en ARP samen en men heeft een regering zonder de PvdA. Een minderheidsregering weliswaar, maar dat hoeft geen zorgen te baren. Want zulk een minderheidsregering zou op de steun van de VVD kunnen rekenen.

Het drankje is goedkoper dan de „derde macht”. De heer Oud vraagt voor zijn nieuwe middelje geen betaling in de vorm van ministerzetels. Hij is tevreden met de positie van welwillende medewerker in het parlement. En hij hoopt, dat het kamerdebat over de huurverhoging de gunstige gelegenheid zal bieden om het Nederlandse volk dit brouwsel te laten slikken.

Hoewel de heer Oud de reclamecampagne voor zijn middel fiks heeft ingeleid met een groot artikel in Elsevier en een stuk van een van zijn volzelingen in het jongerenorgaan van de VVD waarop wij al gereageerd hebben, geven we hem weinig kans op een vlotte verkoop. De Volkskrant heeft reeds niet thuis gegeven.

Het blad is tijdens de kabinetscrisis geestdriftig geweest over de kans op herstel van de oude, confessionele coalitie, maar dat feest is niet doorgegaan omdat de CHU er niet aan mee wou doen. En voor een kleine coalitie van KVP en ARP, overgeleverd aan de genade van liberalen, voelt het blad niets. Aan de huidige samenwerking zitten, zo meent de Volkskrant, ongetwijfeld over en weer bezwaren, maar zij heeft ook het voordeel, dat er een brede basis blijft voor een vooruitstrevend beleid.

Nu zouden wij van de KVP gaarne in de praktijk haar vooruitstrevendheid duidelijk

gedemonstreerd zien, maar een feit is het in elk geval, dat van een regering zonder de PvdA en onder voogdij van prof. Oud geen progressiviteit te verwachten is. Het Nederlandse volk zou het drankje uit de liberale apotheek niet slikken. Daar kan de heer Oud zeker van zijn.”

**Geven en nemen**

De Volkskrant eindigt een beschouwing onder bovenstaande titel als volgt:

„Nu is het formeel juist, dat er tenslotte een extraparllementair kabinet uit de bus kwam. Ook de AR is dus niet gebonden. Maar als de AR bij de kabinetsformatie het compromis op het stuk van de huurbelasting heeft geduld, is er toch wel sprake van een morele binding aan dat akkoord. En verder gaat het dan in zeer sterke mate om de gevolgen van een afwijzing. Als de rede van prof. Oud één verdienste had, dan was het wel, dat nu zeker vaststaat, dat de huidige politieke constellatie voor het ogenblik de enige mogelijke is. Nu heeft „Trouw” gelijk, dat dit noch het kabinet, noch de PvdA een machtspositie mag geven. Maar wij geloven ook niet, dat dit gebeurt. Dat is gebleken bij het bestedingsdebat en ook in de voorafgaande jaren was de invloed van de niet-socialistische „regeringspartijen” duidelijk merkbaar. Men denke aan de vrijere loonvorming en aan de twee belastingverlagingen. Wat de huurverhoging betreft geldt nu weer hetzelfde. Hier laat de PvdA de eis van een huurbelasting vallen. In plaats daarvan kwam de gedeeltelijke blokkering. Maar dan moet toch ook gelden, dat samenwerking nu eenmaal een kwestie van geven en nemen is.”

**Om wil**

„Het kan ook anders” luidt de titel van een artikel in De Telegraaf:

„Ook de Anti-Revolutionairen hebben gereageerd op prof. Oud's voorstel, eventueel

een minderheidskabinet van K.V.P. en A.R. te vormen. Dr. J. A. H. J. S. Bruins Slot, leider van de A.R. Tweede-Kamerfractie en hoofdredacteur van het dagblad Trouw, toont zich in laatstgenoemd blad, zoals te begrijpen is, althans enthousiast over het voorstel.

Maar hoe geheel anders is de conclusie, welke hij uit de bestaande politieke situatie trekt met betrekking tot de houding van de A.R. tegenover de regering. Terwijl De Volkskrant constateerde, dat de samenwerking in het huidige kabinet over en weer bezwaren geeft, maar een brede basis is voor een „vooruitstrevend beleid”, zegt de A.R.-woordvoerder, dat de partijen in de Kamer de verplichting hebben „om het kabinet te steunen bij die voorstellen, waarbij zij steun niet verantwoord achten”. En aan deze passage wordt nog toegevoegd dat men „bij de steun zo ver mogelijk moet gaan en bij de bestrijding bepaald niet steeds voor een „onaanvaardbaar” van kabinetszijde moet wijken. Ook niet met een beroep op de „politieke impasse”. Het resterende gedeelte van het artikel heeft vervolgens uitsluitend betrekking op de gevaren, welke eraan zijn verbonden, als de Kamer zich „op genade of ongenade aan de macht van het Kabinet overgeeft”.

In de praktische politiek is de A.R.-opvatting reeds bij de behandeling van de Bestedingsnota in de Kamer tot uitdrukking gekomen: straks zal bij de huurblokkering de A.R. ongetwijfeld tegen het regeringsvoorstel stemmen. Ook het kabinet staat voor een politieke impasse, schrijft dr. Bruins Slot en „zal daar rekening mee moeten houden — en ook houden — als het tegenover een duidelijke wil van een Kamermeerderheid komt te staan. Maar het eerste, dat daarvoor nodig is, is dat die wil inderdaad een wil blijkt te zijn”.

Een dergelijke oppositie kan verhinderen, dat een minderheid in ons land in feite regeert. Maar het staat wel vast, dat de K.V.P. deze Anti-Revolutionaire raad niet ter harte zal nemen.”

**EN ONS COMBENTIAAR**

## Samenwerking nodig - maar hoe?

*Een ieder is het er over eens, dat het parlementaire stelsel in ons land momenteel niet gunstig functioneert. Dat wil niet zeggen, dat het in het verleden geheel naar wens verliep. Wij kennen nu eenmaal niet de situatie, zoals deze in Engeland is, welke het voordeel heeft, dat er twee grote partijen zijn, die wisselend over de meerderheid in het parlement beschikken.*

*In ons land was men steeds op samenwerking aangewezen. Ook vóór de oorlog. De scheidingslijn rechts-links bood gedurende geruime tijd de mogelijkheid om tot een enigszins homogeen kabinet te komen. Maar ook in die tijd deden zich wel moeilijkheden voor. De samenwerking tussen de Rooms-Katholieke Staatspartij en de A.R. Partij en C. H. Unie liet vooral in de dertiger jaren ook nog wel te wensen over.*

*Zo moeilijk als het na de bevrijding geworden is, was het toen echter niet. Allerlei factoren zijn daarvoor aan te wijzen.*

*Een van de belangrijkste is wel, dat de Partij van de Arbeid het doet voorkomen, alsof het vormen van een kabinet, waarin geen van haar leden zitting zou hebben, in strijd zou zijn met de „democratie”. Het was reeds in 1948, dat prof. Schermerhorn in een vergadering te Rotterdam aan de vooravond van de verkiezingen verklaarde, dat het met de arbeidvrede in ons land zou zijn gedaan, indien in het na de verkiezingen te vormen kabinet geen socialisten zitting zouden krijgen. En het kan niet worden ontkend, dat met name de K.V.P. er niet veel voor voelt om zonder socialisten te regeren. Die vrees versterkt de positie van de P. v. d. A.*

*Geen wonder, dat er van tal van kanten gevraagd wordt om het dan toch maar eens zonder de socialisten te proberen. Maar dan zal er voor het niet-socialistische kabinet toch een bredere basis moeten zijn dan thans door prof. Oud gepropageerd. Het heeft er nu veel van weg, dat hij de anti-revolutionairen de kastanjes uit het vuur wil laten halen.*

*Samenwerking zal nodig blijven, maar de oplossing, welke de liberalen woordvoerder aan de hand heeft gedaan, is waardeloos.*

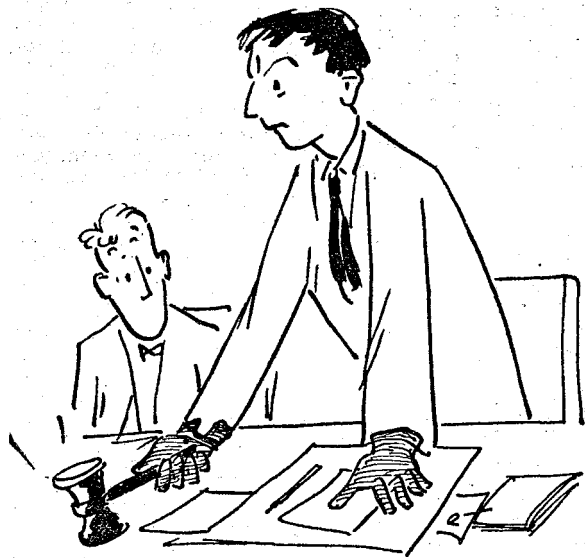


# Geen hand vol, maar een land vol

**H**ET IS waarlijk geen sinecure om de provinciale besturen aan onze lezerskring voor te stellen. En dat niet door de „bestuurders” zelf uit te beelden, maar eenvoudig door hun werkzaamheden min of meer voor te schotelen en dan zó, dat de lezers het zullen begrijpen waarom de Arjos het beslist niet kan stellen zonder de provinciale besturen!

En nog minder zonder de bestuursleden, zonder die jongeren met, naar het schijnt, op den duur een bepaald soort constitutie, welke veel meer dan *verwend* te worden met de eer van de provinciale functie *gewend* raakt aan het vervullen van veelszins „nare klusjes” en aan het overwinnen van een reeks van moeilijkheden, soms op eenendenzelfde avond.

Een aarzelende poging om hiervan iets te laten zien moge nu volgen, waarbij slechts deze bescheiden hoop wordt gekoesterd, dat door een simpele opsomming de titel, waaronder dit alles wordt opgediend, duidelijk zal worden.



.....met gehandschoende hand optreden.....

Er zijn thans tien provinciale besturen (Noord-Brabant en Limburg vormen samen één bestuur) en derhalve wel 10 handen vol provinciale bestuursleden. Maar één hand of tien, het is niet voldoende!

Wanneer al de plannen, welke de Nationale Organisatie nog in petto heeft, zullen kunnen worden uitgevoerd, dan hebben we een land vol van deze Arjoslieden nodig.

Een land vol van jongeren, die persoonlijke ambitie voor de zaak van de christelijke politiek kunnen opbrengen en hierdoor ook bereid zijn vele teleurstellingen en ontdekkingen en ervaringen te verwerken om zich hierdoor alleen maar te laten inspireren tot het opnieuw van de benenwagen gebruik te maken of de fiets te grijpen voor een tochtje naar een naburig gehucht om.....

Ja, wie nu verwacht, dat er een opsomming zal volgen van de taken van de verschillende functionarissen binnen het bestuur in de geest van „wat des voorzitters is”, enz., die komt bedrogen uit.

We gaan toch niet over een uitgemaakte zaak schrijven?

Een voorzitter, zelfs, of liever juist ook die van de gevone club, weet, dat hij op de hoogte van alle bestuurswerkzaamheden dient te zijn, dat hij voor een goede geest op de vergaderingen moet zorgen, tactvol moet optreden, voorstudie moet maken (een zakelijke vergadering kost ook voorbereiding!) Vanzelfsprekend zal de voorzitter ook de besprekingen leiden, deze gaande houden en de leden bij de kern van de zaak bepalen. Tevens zorgt hij er voor, dat geen afdwalingen plaats vinden, al was het alleen maar door zelf zo weinig mogelijk te praten en alleen conclusies te trekken.

Zo geve deze man of vrouw in alles leiding zonder voor tiran te spelen, maar door met de gehandschoende hand op te treden!

De taak van de secretaris, veelal een secretaresse (zijn die wat securder?) wordt meer in het verborgen verricht, maar is daarom niet minder verantwoordelijk.

Geen kwaad woord over het schrijven van notulen, want nog steeds wordt beweerd, dat deze historische waarde hebben..... (Wanneer ze dan maar objectief en kort zijn!).

Minstens even belangrijk is echter het bijhouden van leden- en absentielijsten, het nauwkeurig voeren van de correspondentie en het in orde houden van het archief.

Zo'n provinciaal bestuur is meestal samengesteld uit vertegenwoordigers van iedere streek, waar de clubs dan wel districten of iets dergelijks vormen.

In de vergaderingen met al deze leden kan dan de gehele situatie in de provincie worden overzien en een plan de campagne worden opgemaakt. Een plan de campagne voor een beperkt aantal maanden, want niets schijnt er wisselvalliger dan het leven binnen de Arjos.

In dat plan zal als een vast onderdeel altijd wel voorkomen het oprichten van nieuwe clubs. Dat betekent, dat telkens weer wordt gespeurd naar gaatjes om door een aanvankelijke muur van tegenstand heen een Arjos op te richten. Er zijn steden en dorpen in ons goede vaderland, waar de provinciale bestuursleden soms jaren achtereen op gezette tijden hun gezicht laten zien en het wilde maar nooit tot de oprichting van een Arjos komen totdat er plotseling een bloeiende club ontstaat.

Natuurlijk, vaak gaat het reeds na het eerste contact, maar ook dit betekent nog, dat de bestuursleden vele avonden op pad zijn. Er moet van tevoren heel wat geregeld (zaal besproken, convocaties verzonden, verenigingen ingeschakeld) en gebabbeld worden (met besturen van kiesverenigingen, predikanten en andere leidinggevende figuren), maar bovenal moet geschikte leiding voor de club worden gevonden. En dit alles lukt meestal niet, of het moest wel heel erg meezitten, in een enkel uurtje.

Ook de oprichtingsvergadering en de eerste aanlooptijd komen veelal voor rekening van het Provinciaal Bestuur. Eén van zijn leden houdt een speech, een causerie, inleiding of referaat, al naar gewenst wordt.

Maar het werk blijft niet beperkt tot het oprichten van nieuwe clubs alleen; de reeds bestaande vormen vaak nog veel meer de zorgenkinderen. Er behoeft slechts een enkele gebeurtenis plaats te vinden (vertrek van enkele leden, interne moeilijkheden, enz.) of een tot voor kort nog bloeiende club lijdt een kwijnend bestaan.

Ook dan wordt weer dezelfde trits van werkzaamheden gevolgd, de spreekbeurten inclusief. En het komt heus wel eens voor, dat het bestuurslid dan uren heeft gereisd voor drie of vier mensen. Maar juist hier geldt het weer „De aanhouder wint”. Dat blijkt wel uit de nog steeds gestage groei van de Arjos over het gehele land!

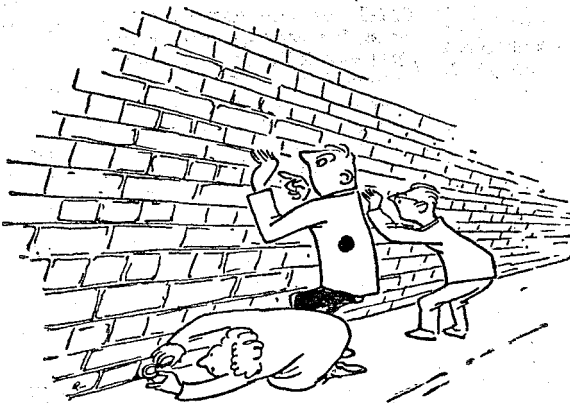
Aan het behoorlijk vervullen van de genoemde werkzaamheden, hebben de provinciale bestuursleden naast het bijwonen van conferenties, districtsvergaderingen, enz., hun handen eigenlijk al meer dan vol, vooral in een provincie, groot in aantal clubs, maar niet minder in een provincie, waar de afstanden groot en het aantal clubs gering is.

Maar nog is er het einde niet, want een zeer belangrijk stuk werk zit ook nog in het kweken van goodwill. Ja, het kweken van goodwill voor de zaak van de christelijke politiek door hierover te spreken in de kring van de kerkelijke jeugdverenigingen, het bijwonen van hun belangrijke vergaderingen, het meelevens met de partij-organen binnen de provincie en noem zo maar op.

Mogen we de reeks afsluiten met een enkele aanduiding van de taken, die in steeds toenemende mate de aandacht zullen vragen: de kadervorming; het aanpakken van concrete problemen, waarmede de jeugd in bepaalde provincies zit, het stimuleren van speciale acties, bijv. de aan de gang zijnde gesprekken? Het schriftelijke contact middels het eigen orgaan?

Is het wonder, dat in de grootste provincie voor de Arjos wel eens over een vrijgestelde wordt gedacht.....

Dat zal financieel nog niet lukken en het behoeft ook niet te gelukken, wanneer iedere provincie over nog meer hulp troepen gaat beschikken. Over een leger van jongeren, dat alle genoemde taken binnen eigen club of ressort ter hand neemt.



...speuren naar gaatjes om een arjos op te richten...

*In Den Haag wordt door onze landelijke architect hard gewerkt aan de voorbereidingen van de verschillende activiteiten. De provinciale besturen hebben het werk, binnen het Landelijk Bestuur aangenomen en zich verbonden dit uit te voeren. Welnu, zij kunnen dit beslist niet aan met, vergelijkender wijze, een handje vol bestuursleden. Zij zullen daarom een groot deel van dit werk overdoen aan een land vol Arjos-jongeren. En zo vormen de Provinciale Besturen een onmisbare schakel in het geheel van Arjos-activiteiten.*

Mej. J. VAN LEEUWEN

## Nieuwe kofferschrijfmachines

met aut. kantlijn, tabulator, groot doorslagvermogen, geschikt voor het maken van prima stencilwerk, s'echts f 268.—; PARVA f 225.—; Kolibri in luxe tas f 260.—; GROMA f 295.—; OLYMPIA, ERIKA, ROYAL, ALPINA f 375.—; Triumph f 398.—; TIPPA f 297.50, Everest f 350.— enz. Ook de zware nieuwe kantoormachines. Nieuwe TELMACHINES: REMINGTON f 390.— 550.— 580.—; Olympia f 575.—; ADDO X f 575.—; EVEREST f 550.—; ADWELL f 375.—. TELMACH. elektr.: OLYMPIA f 795.—; ADDO X f 800.—; ODHNER met aut. vermenigvuldiging f 850.— 1190.—. Gebruikte telmachines van f 125.— 170.— 245.— 290.— 325.— 398.— enz. Alle machines met controle. Gebruikte schrijfmachines f 79.— 98.— 125.— 150.— 198.— 225.— 270.— 298.— enz. enz. STENCILMACH. van f 98.— af. Komt u ook eens kijken of vraagt inlichtingen:

**KAPTINO - AMSTERDAM**

Leliegracht 24, tel. 46922. Ook REPARATIE.

# LEEWARDEN

## HUIZUMER FRUIT- EN GROENTENHAL

(M. W. CAMPING)  
NIEUWESTAD 80 . LEEUWARDEN . TEL. 6921  
Lid Fruitexpres „VITA” Diepvriesgroenten

## HOTEL „DE KROON”

SOPHIALAAN — LEEUWARDEN  
Tel. 4467—4468

★  
Uw adres voor recepties en partijen

## J. SPAAN TIMMERBEDRIJF NIEUWBOUW

EN ONDERHOUDSWERK

Spanjaardslaan 11 . Tel. 8515 - LEEUWARDEN

## Nederlandsche Middenstandsbank N.V.

Kantoor LEEUWARDEN

Bedrijfskredieten  
Deposita's  
Rekening-Courant  
Safeloketten  
Beleggingen  
Spaargelden

WILLEMSKADE 2 — TEL. 4646 — LEEUWARDEN

## Prima verzorgd drukwerk

(ZOWEL IN BOEKDRUK ALS ROTATIE)

Reclamefolders, Strooibiljetten,

Brochures, Verenigingsdrukwerk

## Drukkerij Friesch Dagblad

LEEWARDEN - TELEF. 05100—4545

# AMSTERDAM

N.V. Aannemersbedrijf voorheen

## H. DE BAAT

Directie: E. C. de Baat - T. H. de Baat

Kantoor: Ceintuurbaan 179,

Amsterdam, Telefoon 798604 - 53257

PROT. CHR. CO&P.  
BEGRAFENISVERENIGING U.A.  
Vondelstraat 101. Tel. 82477. Amsterdam

## Betere verzorging van begrafenissen

Is u nog geen lid? Vraagt dan inlichtingen aan de P.C.B. en laat u als lid inschrijven!

## J. DE VRIES

Commissionairs in effecten

O.Z. Achterburgwal 173, Tel. 47126  
Privé Olympiakade 60, Tel. 94152  
AMSTERDAM

Alle VERZEKERINGEN,  
financieringen en hypothe-  
ken (eventueel zonder  
aflossing)

HERNGREEN'S

Assurantiekantoor

Okeghemstraat 20

Amsterdam - Tel. 728825

BRANDSTOFFEN



Schinkelkade 14 - Tel. 722516  
AMSTERDAM

Wees zuinig met **NW** GELD  
koop bij  
**WESTERVELD**

drogisterijen  
**DE CONCURRENT**  
**WESTERVELD**

FILIALEN DOOR GEHEEL AMSTERDAM

OP ALLE ARTIKELN  
ONTVANGT U EEN  
KORTING VAN **3%** WANT VOOR U AAN  
CASSAONS WORDT  
30% ESTERIGETAAL

Uitgez. Bomee art.

# VERNIEUWING BIJ DE KUYPERSTICHTING

HET IS nog niet zo lang geleden, dat u in ons blad iets hebt kunnen lezen over de werkzaamheden van het College van Advies. Binnen dit college bestaat een respectabel aantal van 19 commissies, aan welke de bestudering is opgedragen van de meest uiteenlopende onderwerpen op het politieke vlak. Zo werkt de commissie Woningbouw broederlijk naast de commissie Subsidiering, de commissie Militaire aangelegenheden naast die voor Onderwijsvernieuwing. Dat er in al deze commissies wordt gewerkt, bewijst wel de verschijning van het rapport over de particuliere ziekenhuizen in de vorige maand en van het rapport inzake de wettelijke regeling van het ziekenfondswezen in deze maand. Bovendien is bij onderscheidene commissies het werk zover gevorderd, dat met de opstelling van concept-rapporten een begin wordt gemaakt.

Misschien vraagt u zich af, wat dit allemaal met de Dr. Abraham Kuypers stichting heeft te maken. Wel, sinds de reorganisatie van de partij voert de Kuypers stichting het secretariaat van het College van Advies. Zulk een secretariaat houdt in, dat de wetenschappelijke staf van de stichting de vergaderingen van de commissies voorbereidt, de notulen verzorgt, de leden van documentatie voorziet en eventueel concept-rapporten heeft op te stellen.

Al dit werk is gekomen naast de arbeid, welke de stichting reeds voordien verrichtte. Om u van dat „gewone” werk een indruk te geven, is het misschien wel aardig, hier enige van die werkzaamheden te memoreren:

In de eerste plaats is er dan het tijdrovende en veelomvattende advieswerk, waardoor aan leden van Kamers, Staten, raden en vele anderen op verzoek advies wordt verstrekt in politieke problemen.

Een ander omvangrijk werkterrein van de stichting is de bibliotheek, welke de uitlening van 1500 pakketten boeken verzorgde in 1956. Het is misschien goed, er op deze plaats nog eens de aandacht op te vestigen, dat iedereen vrijelijk van de bibliotheek gebruik kan maken. U schrijft maar een briefkaart met het onderwerp erop (of de titel van het



Mr. J. A. Oosterhoff

boek) en de bibliotheek verzorgt een keurig boekenpakket voor u.

Bij de Kuypers stichting berust voorts het secretariaat van de redactie van Anti-Revolutionaire Staatskunde en het secretariaat van De Magistratuur, het maandblad van het Verband van verenigingen van Antirevolutionaire Gemeenten- en Provinciebestuurders.

Ook wordt ten Kuypers huize de tweewekelijkse uitgave samengesteld van de Documentatiedienst ten behoeve van de Anti-Revolutionaire Partij, een periodiek, dat zich terecht in een steeds toenemende belangstelling verheugt, zelfs bij mensen buiten onze kring.

Vooral met het oog op de omvangrijke werkzaamheden ten behoeve van het College van Advies bleek in de loop van het vorige jaar uitbreiding van het wetenschappelijke personeel noodzakelijk.

Sindsdien hebben echter wederom veranderingen plaatsgegrepen. Mr. K. Groen maakte een mooie promotie door zijn benoeming tot Directeur-Afdelingschef bij het Ministerie van Binnenlandse Zaken, Publiekrechtelijke Bedrijfsorganisatie en Bezitsvorming. Het eervolle van

deze benoeming neemt niet weg, dat zijn heengaan voor de Kuypers stichting een geducht verlies betekende, waarin echter kon worden voorzien door de benoeming van mr. J. H. Prins tot directeur.

Voor mr. Prins was gelukkig de nieuwe functie niet geheel vreemd, daar hij reeds ruim twee jaar als assistent van mr. Groen op de Kuypers stichting werkzaam was.

En nu is dan eindelijk de Kuypers stichting weer volledig bemand door de benoeming van een nieuwe assistent: mr. J. A. Oosterhoff.

Mr. Oosterhoff studeerde aan de juridische faculteit van de Vrije Universiteit waar hij in maart 1955 het doctoraal examen aflegde. Vervolgens vervulde hij tot maart van dit jaar zijn militaire dienstplicht. Voor de Arjos in Amstelveen is de nieuwe medewerker geen onbekende.

Wanneer we zo de veranderingen op de stichting overzien, valt het op, dat de wetenschappelijke staf zich in een periode van 2½ jaar volledig heeft vernieuwd, terwijl bovendien haar werkzaamheden een zeer belangrijke uitbreiding ondergingen.

Bij al deze veranderingen in de werkzaamheden der stichting, waarvan de objectieve toeschouwer er vele als verbeteringen zal kwalificeren, blijft de geest op de Kuypers stichting echter dezelfde. Dat is de geest, die voortspuit uit de oprechte begeerte, de antirevolutionaire beginselen uit te bouwen en aan ons volk duidelijk te maken, opdat daardoor de mogelijkheid worde geschapen, ons land te besturen in christelijke zin met een volk, dat zijn verantwoordelijkheid ook in politieke vraagstukken beseft en wil dragen.

## LEZERS SCHRIJVEN ONS

Van de heer A. Stapelkamp uit Utrecht ontvingen we de volgende brief:

„In het artikel over Michiel Adriaensz. de Ruyter in Ned. Gedachten van 23 maart l.l. betoogt de schrijver dat de Amerikaan Mahon in tegenstelling tot de opvatting van Dr. Colijn de zeemacht beschouwde als een beslissende factor in de wereldgeschiedenis.

Wordt die tegenstelling terecht gemaakt? Ik betwijfel het! De schrijver beroept zich op een uitspraak van Colijn. Mag ik daartegenover plaatsen een ervaring die ik in juli 1940 opdeed?

Op 16 juli 1940 kreeg het C.N.V. een Duitse waarnemer. Een paar dagen later kreeg ik een verzoek van Colijn om eens bij hem aan huis te komen en hem over de gang van zaken in te lichten. Hij wilde gaarne de bijzonderheden van het geval weten. Aan dit verzoek heb ik enige dagen later voldaan. Nadat ik de heer Colijn had ingelicht hebben wij vrij langdurig gesproken over de oorlog en de oorlogskansen van de partijen. Colijn verklaarde, op de besliste wijze die hem kenmerkte, dat hij vast geloofde in de uiteindelijke overwinning der geallieerden.

Toen ik hem vroeg waarop die mening steunde antwoordde hij woorden-

lijk: „De geallieerden beheersen de zeeën, tweederde van de aardbol is water, de geschiedenis leert ons dat wie de zeeën beheerst, tenslotte de strijd wint.”

Dat was dus bijna woordelijk wat de schrijver van het artikel van Mahon aanhaalt. Ik weet niet of Colijn vóór of ná juli 1940 ten deze een andere mening heeft gehad. Maar in juli 1940 stond hij stellig op hetzelfde standpunt als Mahon.

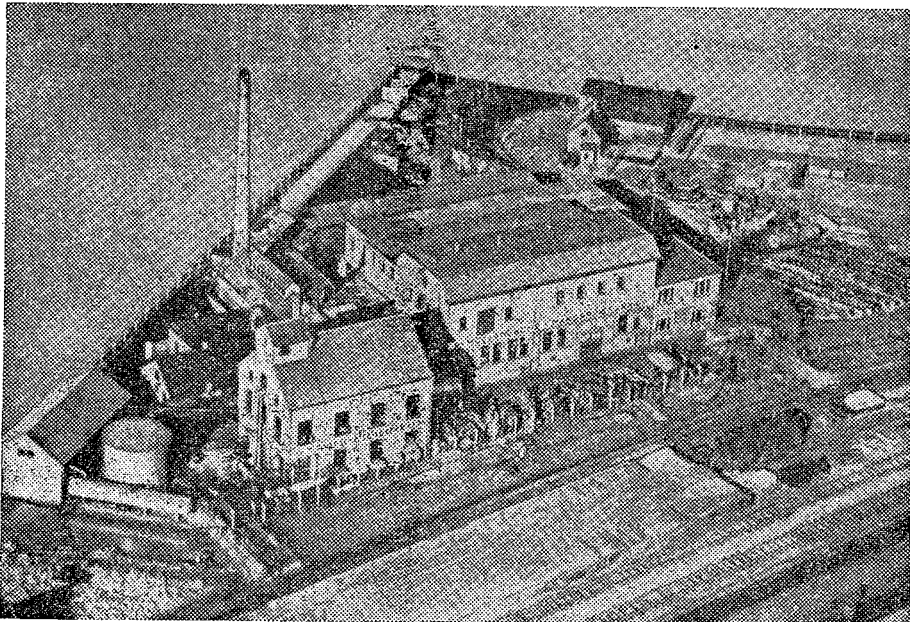
Waar er over Colijn heel wat legendevorming is, meende ik u deze ervaring van mij niet te mogen onthouden.”

Naschrift van de Redactie:

De vergelijking van wijlen dr. Colijn: Duitsland een olifant en Engeland een walvis (een andere keer een krokodil) hebben wij uit zijn eigen mond gehoord, tijdens een bespreking tussen mei 1940 en mei 1941. Hij achtte een landing vanuit Engeland in Frankrijk toen militair onmogelijk en een Duitse actie op Engels territorium eveneens. Want Duitsland was oppermachtig te land en Engeland beheerste de zeeën. Deze uitspraak is dus gedaan in de tijd, toen Amerika neutraal was en Rusland nog „beviend” met Duitsland.

# Nederlandse bedrijven in woord en beeld

## Wat ondernemingsgeest vermog



De huidige fabrieksgebouwen te Wijchen

IN 1953 mochten de Brinkers-fabrieken hun 75-jarig bestaan herdenken. Wie de moderne en grote fabrieksgebouwen van nu, waar ruim 500 mensen arbeid en brood vinden, vergelijkt met het geringe handeltje waarmede de stichter van het bedrijf Bernardus Brinkers indertijd begon, staat verstand over hetgeen zich daaruit heeft ontwikkeld.

In 1878 begon hij zijn negotie. Met zijn hengselmand bezocht hij de klanten, eerst in Zoetermeer en omgeving, later in een wijdere omtrek tot in Den Haag toe..... en alles te voet. Hij verkocht boter,

en ook het pas op de markt verschenen „nieuwe vet” dat thans onder ons bekend staat als margarine.

De weg van de margarine ging niet over rozen. Veel tegenstand en wantrouwen — zoals zo vaak het geval is met een nieuw produkt — moesten worden overwonnen. Maar de jonge Bernardus zag er iets in en de uitkomst stelde hem in het gelijk. Dank zij zijn noeste vlijt, koopmanschap en rechtschapenheid kon hij zijn zaken geleidelijk uitbreiden. De hengselmand, maakte plaats voor een handkar, deze voor een hondenkar en weer

later kwam er een paard en wagen.

In 1888 opende hij een winkel. De omzet steeg voortdurend en er werd een aanvang gemaakt met grossieren in margarine. Het begin van de twintigste eeuw bracht een periode van gestadige groei van de margarinehandel. Inmiddels waren ook twee zoons in de zaak opgenomen. De afzet nam steeds toe en in verband hiermede werd het besluit genomen zelf de produktie ter hand te nemen. In 1927 interesseerde de zaak zich in een margarinefabriek in Nijmegen, welke fabriek spoedig te klein bleek en in verband hiermee werd overgeplaatst naar Wijchen, waar zij thans nog is gevestigd. De verkoopafdeling bleef echter gevestigd in Zoetermeer. Uiteraard had het vervoer met deze ontwikkeling gelijke tred gehouden. Het gehele land werd geleidelijk met eigen expeditie-auto's bediend.

In Wijchen werd voorts naast de margarinefabriek een modern ingerichte olieraffinaderij gebouwd. De fabrieken werden in de loop der jaren uitgebreid en telkens aan de modernste eisen aangepast. Ook in Zoetermeer zelf werd in 1950 een margarinefabriek met olieraffinaderij in gebruik genomen en voorts werd in 1953 ook aldaar een modern hardingsbedrijf voor oliën en vetten gebouwd. Tenslotte werd onlangs nog een olielagerij overgenomen in Oudewater, zodat de

De margarine is thans een algemeen erkend en gewaardeerd volksvoedsel. Van 1913 tot 1950 steeg het verbruik per hoofd van de bevolking in Nederland van 4,8 kg tot 17 kg. Wel een bewijs van de belangrijke plaats die de margarine thans inneemt.

Het was keizer Napoleon III van Frankrijk, die de stoot gaf tot het vervaardigen van een nieuw produkt, dat de naam margarine (afgeleid van het Latijnse woord margarita, wat parel betekent) ontving. De zaak was namelijk deze dat in de 19e eeuw de grote massa des volks zeer onvoldoende vet gebruikte, omdat de boter schaars en duur was. Napoleon III schreef daarom een prijsvraag uit om tot het vinden van een „kunstboter” te geraken.

Het was de chemicus Mège Mourier, die winnaar werd en aan wie dus de eer toekomt de margarine te hebben „uitgevonden”. In 1869 werd de eerste fabriek opgericht waar margarine werd geproduceerd en sindsdien heeft de margarine zijn zetocht over de wereld begonnen.

bedrijven thans geheel self-supporting zijn.

De reusachtige groei van een bedrijf als het onderhavige vormt een levendige illustratie van wat ondernemingsgeest — onder de zegen Gods — tot stand weet te brengen. Het is een bemoedigende gedachte dat Nederlandse bedrijven door de durf, volharding en werklust van mensen, die bezielde zijn door een ideaal, een voor-aanstaande plaats in de wereld innemen en aan onze groeiende bevolking werk verschaffen. De Brinkers-bedrijven dienen hierbij met ere te worden genoemd.



## Met Zuid-Afrika's JOHANNES STRIJDOM

valt niet te marchanderen...

DE naam van premier Strijdom van Zuid-Afrika komt de laatste tijd nogal eens in de dagbladen voor. De rassenstrijd is weer opgelaaid. In Johannesburg boycotten de niet-blanken de bussen, waarvan zij gebruik moeten (of beter gezegd mogen) maken. Premier Strijdom heeft een vastomlijnd standpunt inzake de politiek van rassenscheiding.

De geschiedenis van Johannes Gerhardus Strijdom is er een van een lange en rechte weg, die doelbewust werd bewandeld. Nooit viel er met deze rechtschapen politicus te marchanderen. Zijn vrienden hebben hem wel een „onverbeterlijke republiek” genoemd. Merkwaardig is dat Strijdom, die al sedert 1934 (totdat hij in 1954 premier werd) leider van de Nationale partij is geweest, afkomstig is uit de Kaapprovincie. Op 14 juli 1893



werd hij nabij de havenstad Port Elizabeth geboren. Hij studeerde rechten, maar besloot desondanks, veeboer te worden. Naar Transvaal getrokken zijnde, ontpopte hij zich als verdediger van de Afrikaanse taal. Hij werd tot lid van de Volksraad gekozen (voor het district Waterberg), waar hij zich als een groot redenaar ontpopte.

TOEN de generaals Hertzog en Smuts in 1933 besloten, een coalitiekabinet te vormen, ontstond er verdeeldheid in de gelederen van de Nationale partij. Later stichtten de generaals een nieuwe partij, kortweg de Verenigde partij genaamd. Strijdom was in die tijd een van de weinigen, die weigerde zich bij die partij aan te sluiten. Met een gering aantal mensen vormde hij een nieuwe Nationale partij.

Aanvankelijk leek het, alsof het verzet van Strijdom zinloos was. Het uitbreken van de tweede wereldoorlog bracht echter een wending ten gunste van de groep, die achter Strijdom stond. Deze was het gevolg van de breuk tussen (de pro-Duitse) generaal Hertzog en generaal „Slim Jannie” Smuts, die de zijde van de geallieerden koos.

Langzamerhand groeide de partij van Strijdom uit, tot wat zij nu geworden is. In 1948 beleefde Strijdom zijn hoogste triomf, toen zijn partij de Verenigde partij van generaal Smuts versloeg en de meerderheid in het parlement behaalde.

MEN zegt wel eens, dat er twee Strijdoms zijn: de ene, die als premier in beide officiële talen spaarzaam is met woorden en bekend staat als een kundig bestuurder; de andere is een politicus op oorlogspad, met armen als windmolens en handen, die gebaren maken, die men van een goochelaar verwacht.

Er leeft een krachtige Calvinistische geest in Strijdom. In zijn redevoeringen haalt hij nogal eens voorbeelden uit de Bijbel aan om zijn woorden te illustreren. Toen een parlementslid meende, hem op luidruchtige wijze op de korrel te kunnen nemen, verzocht Strijdom hem, zich rustig te houden, en verklaarde: „U bent veel interessanter, wanneer u zich rustig houdt, dan wanneer u spreekt.”

# Mensen zoeken hun weg

Vervolgverhaal door **DINGENANT RIETZANGER**

„Dat hebben wij hem ook al gezegd, meneer,” verklaarde Jasper z'n moeder een beetje klagend. „Jasper zegt, dat hij zich niet de wet laat lezen door die Heijboer, maar een kerel in zo'n pakje heeft vandaag alles te zeggen.”

„En 't recht struikelt op de straat,” vulde haar man aan. Elander schreef zijn particulier adres op een papiertje, dat hij uit een notitieboekje gescheurd had.

„Bewaars dit, Langeveld.” Hij reikte het papiertje aan Jasper over. „Mocht je in nesten komen, klop dan bij mij aan. Ik zeg niet, dat ik je altijd zal kunnen helpen, maar we zullen ons uiterste best doen. Laten we hopen, dat het niet nodig zal zijn.”

„Ik zal Heijboer wel uit de wielen blijven, kapitein.” „Dat zou verstandig zijn. Maar onderschat hem niet! Vandaag geldt het recht van de sterkste. Je zult het met mij eens zijn, dat N.S.B.-ers vandaag bij de gratie van de Duitsers alles te zeggen hebben.”

„Zo is het, meneer Elander,” stemde Jasper z'n vader met de kapitein in. „Er is geen recht meer, er is enkel willekeur. Als wij met een gummistok rondlopen, zijn wij zuur. Maar kerels als Heijboer mogen met zo'n ding er op los slaan. Zo willen ze de nieuwe orde vestigen, zoals ze het noemen.”

Elander dronk nog een kop koffie en nam toen hartelijk afscheid. Jasper ging met hem mee naar buiten.

„'t Is een beetje een vreemde geschiedenis,” zei Elander glimlachend. „Door een vergissing kwam je bij mijn compie terecht. Ik zat met je in mijn maag. De bulderbas had het niet op jou begrepen en ik moest je telkens tegen hem in bescherming nemen. Je nam niet aan het diensttableau van de compie deel en dat was de bulderbas een doorn in het oog. Eensdeels wel begrijpelijk, natuurlijk. Ik vond het zelf ook een akelige situatie. Maar ik begreep, dat je er niet veel mee ophad om bij een vreemd legeronderdeel en bij een ander wapen te dienen. Het wonderlijke is, dat ik waarschijnlijk over jou met meer zorg gemoederd heb dan over mijn soldaten, die géén administratieve vergissing waren.”

„U bent tenminste heel wat keren naar het bataljonsbureau geweest om mij chauffeur te maken.”

„En nooit is het gelukt. Altijd werd ik met een kluitje in 't riet gestuurd, dank zij de zo langzaam malende molens van onze militaire instanties. Eerlijk gezegd heb je in de mobilisatietijd weinig uitgevoerd, Langeveld.”

„Niet veel,” erkende Jasper. „Ik had er trouwens afschuwelijk de smoor over in, dat ik niet bij de PAG was, hoewel ik daar bij hoorde. Nee, 'k heb niet veel uitgevoerd. Nou ja, op de rustkamer heb ik weleens wat gedaan.”

„De strozakken beproefd op slaapbaarheid.”

„Ook al,” gaf Jasper toe. „En er zijn nogeens vijfhonderd broeken door mijn handen gegaan, met een tempo van misschien twaalf broeken per uur.”

„Een wonder, dat ik voor zo'n slampammer het vuur uit mijn sloffen gelopen heb.....”

„En dat u vandaag op een critiek ogenblik wéér voor mij opkwam.”

„Maar dat is meer geluk dan wijsheid, Langeveld. Ik kom bijna nooit deze kant uit. Toevallig, dat ik besloot door dit stadje te gaan en dat ik je juist zag.” En toen besloot hij ernstig: „Neem je dus goed in acht voor Heijboer, Langeveld! Onderschat hem niet en doe geen dwaze dingen. In de grond van de zaak is hij misschien niet zo'n slechte kerel. Hij was in dienst niet achterbaks en hij was stellig geen lijntrekker, die er de kantjes afliep. Nee, hij wist van aanpakken, die eer moet ik hem volop geven. Maar nu hij in die beweging terecht gekomen is, bestaat het gevaar, dat hij zich niet weet te remmen en dan is hij tot alles in staat. Vooral nu er nog jaloersheid over een meisje in het spel is. Laat het dus niet opnieuw tot een soort conflict komen, want dan zul je onherroepelijk aan het kortste eind trekken.”

„Ik ontwijk hem, kapitein,” beloofde Jasper. Jasper ging die avond naar Suus om haar te vertellen, dat hij zijn kapitein uit de mobilisatietijd op bezoek gehad had.

Suus vond het alleraardigst van meneer Elander; het stond voor haar vast, dat hij een prettige man moest zijn.

„Is hij ook. Altijd een reuze kapitein voor me geweest. En om je de waarheid te zeggen, kwam hij me vanavond op een critiek ogenblik te hulp. Nou ja..... critiek is misschien teveel gezegd, maar hij trof me in ieder geval in een niet alledaagse situatie aan.” Jasper vertelde aan Suus, dat hij weer eens narigheid gehad had met Simon Heijboer.

Suus was plotseling één en al onrust. „Ik weet zeker, dat hij je nog eens zal aanbrengen bij de Duitsers,” verzekerde zij hem angstig.

Jasper trachtte haar voor de zoveelste keer gerust te stellen. „Maak je toch niet onnodig bang over die prul van een kerel. Hij kan nog niet eens goed een vrachtwagen besturen!”

Jasper dacht weer aan die nacht, toen hij met Heijboer naar Delft moest rijden met de bataljonsvrachtwagen.

„Je zegt zelf, dat meneer Elander je op het juiste ogenblik te hulp schoot.....”

„Nou ja..... je moet niet alles zo zwaar opvatten, Suus. Natuurlijk was het reusachtig mooi, dat m'n kapitein juist op dat ogenblik verscheen. Maar als hij er niet tussen gekomen was, zou er toch nog niets gebeurd zijn, hoor.”

Jasper had er al spijt van, Suus van zijn ontmoeting te hebben verteld. Waarom was hij zo dom geweest, het aan haar te vertellen? Hij besefte, dat het voortgekomen was uit groot respect voor zijn kapitein; hij had Suus om zo te zeggen door dit voorbeeld willen duidelijk maken, dat Elander een kerel uit één stuk was en die er niet voor terugschrikte, een N.S.B.-er precies te zeggen, hoe hij over de gehate beweging dacht. Elander was in dienst kapitein geweest; Jasper had het niet verder gebracht dan gewoon soldaat — en zelfs was hij toen nog een wandelende administratieve vergissing geweest — maar kapitein Elander had hem volkomen als zijns gelijke beschouwd, als een mens tegenover een mens. Rang en standen bleken voor hem van geen werkelijke betekenis te zijn. Dát was het, wat hij Suus duidelijk had willen maken. Maar nu zat zij weer nodeloos in ongerustheid. Dom van hem, dat hij zich niet beter had weten te bedwingen. Hij had over die ontmoeting met Heijboer natuurlijk moeten zwijgen.....

Jasper verzekerde Suus met nadruk, dat zij geen leeuwen en beren mocht zien als die er niet waren.

„Maar die zijn er toch, Jasper?”

„Welnee, lieverd! Heijboer is een akelige vent en hij heeft een doorgewinterde hekel aan mij, maar ik maak er mij geen ogenblik zorg over, dat hij het mij werkelijk lastig zou maken.

Daar is hij te onbenullig voor, geloof me.”

„Maar hij draagt dat verschrikkelijke uniform.” „Daar zal hij nog weleens spijt over hebben, denk ik. Want natuurlijk verliest Duitsland de oorlog — en dan zal Heijboer met zijn kornuiten wel ter verantwoording geroepen worden.”

„Vergis je maar niet,” fluisterde zij zenuwachtig. En terwijl zij hem omhelsde, vroeg zij smekend: „Zal je heus voorzichtig zijn, Jasper? Zal je hem niet uitdagen?”

„Ik zal best goed uitkijken en geen domme dingen doen,” beloofde hij uit de grond van zijn hart. En op hetzelfde ogenblik was het hem duidelijker dan ooit, dat hij inderdaad zeer op zijn hoede zou moeten zijn voor Simon Heijboer. Want Heijboer kon het nog altijd niet verkroppen, dat Suus hem niet gewild had en dat zij zich veel meer tot Jasper Langeveld aangetrokken gevoelde.

Ja, hij zou moeten oppassen.

### HOOFDSTUK IV

Bijna ongemerkt kwam Jasper in het illegale werk terecht. Hij had het niet gezocht; en eigenlijk ook niet gewild. Terwille van Suus vooral was het, dat hij zich voorgenomen had, buiten schot te blijven en geen dingen te doen, waar gevaren aan verbonden zouden kunnen zijn.

Toen men hem op een keer gepolst had, of hij eventueel bereid zou zijn om wapens verborgen te houden, had hij geantwoord, dat hij dit niet kon doen, omdat hij onder geen beding zijn ouders in moeilijkheden zou willen brengen.

En dag later had hij er al spijt van, dat hij het verzoek afgewimpeld had. Hij hoorde toen, dat zijn vroegere patroon, de garagehouder, die op vrije voeten gesteld was, andermaal gearresteerd was. Zijn garagebedrijf was volledig door de Duitsers in beheer genomen en zijn vrouw had schriftelijk het verbod gekregen om de terreinen en gebouwen van het bedrijf te betreden.

Toen Jasper dit nieuws vernam, werd hij woest. Hij vond het verschrikkelijk onrechtvaardig, dat men zijn baas opnieuw gegrepen had. De Duitsers waren natuurlijk van het standpunt uitgegaan, dat de werkelijke eigenaar van het bedrijf er niet van op de hoogte behoefde te zijn, wat zij in zijn zaak uitspookten. Ze hadden het de eenvoudigste methode gevonden, hem andermaal in te sluiten. Aan pottenkijkers of dwarsbomers hadden zij niets; zulke mensen dienden onschadelijk gemaakt te worden.....

Ja, Jasper had er vreselijk veel spijt over, dat hij niet was ingegaan op het aan hem gedane verzoek om enkele wapens te verborgen. Die wapens zouden later nog weleens nodig kunnen zijn om mensen zoals zijn vroegere baas, te bevrijden.

Wat was hij toch voor een slappe kerel geweest? De garagehouder was zeer beslist en consequent geweest. Hij had gezegd: Mensen, die met de bezetters heulen, wil ik niet als klant hebben. Maar hij, Jasper Langeveld, had gezegd, dat hij terwille van zijn ouders geen wapens verborgen kon.....

De man, die hem het verzoek gedaan had, was een huisvriend van zijn vader. Hij was bestuurslid van de christelijke besturenbond; zijn vader was dat eveneens. Jasper ging de man opzoeken om hem te zeggen, dat hij alsnog bereid was om aan het verzoek te voldoen.

Hij kreeg ten antwoord, dat de vraag zómaar gedaan was..... Jasper moest niet denken, dat er inderdaad wapens te verborgen waren. Integendeel, alle schietwapens waren bij de officiële instanties ingeleverd op bevel van de Duitsers.....

Uit dit antwoord proefde Jasper het wantrouwen, dat de man tegen hem koesterde.

— Na mijn weigering is hij er over in het onzekere, óf ik wel betrouwbaar ben, dacht Jasper teleurgesteld. Hij zei nog: „Als ik werkelijk iets kan doen voor de goede zaak, dan ben ik natuurlijk beschikbaar.”

„Ik ben blij, dit te horen,” kreeg hij ten antwoord. „Er kan inderdaad weleens een tijd komen, dat alle goede vaderlanders zullen moeten doen wat ze kunnen.”

Pas veel later, toen de oorlog voorbij was, realiseerde Jasper zich, dat de man hem nooit meer gevraagd had, enig illegaal werk te willen verrichten, ofschoon het lid van de besturenbond een topfiguur in het verzet geweest was.

Toch kwam Jasper in de illegaliteit terecht.

Een Joods gezin moest zich melden bij Duitse instanties. Men wist, wat dit betekende. Van een lid van de J.V. kwam Jasper te weten, dat deze Joden van plan waren, naar een andere provincie te gaan om zich daar bij een familie schuil te houden. Op deze wijze wilde dit echtpaar zich onttrekken aan de plicht om zich te melden. Daar op de stations echter vrij regelmatig controle uitgeoefend werd door Duitsers en handlangers, zou het Joodse echtpaar per auto naar het onderduikadres gebracht worden.

„Ik wil die mensen wel wegbrengen,” zei Jasper spontaan. „Ik kan best ergens een auto huren of lenen. Benzine weet ik ook wel machtig te worden.”

De volgende dag werd hem gevraagd, of hij zijn voorstel ten uitvoer wilde leggen. Zo gebeurde het, dat Jasper — weer een dag later — de Joden naar Zeeland bracht, waar ze een onderdak vonden in een boerderij nabij Goes.

Van die tijd af werd Jasper ingeschakeld in het verzetswerk. Hij zorgde voor verspreiding van illegale lectuur. Hij bracht mensen, die zich schuil moesten houden omdat de Duitsers hen te grazen wilden nemen, naar onderduikadressen. Hij wist ook een prachtige geheime bergplaats voor karabijnen — wapens, die nog afkomstig waren van het opgeheven Nederlandse leger — op te sporen.

Jasper vertelde over dit werk nooit iets aan Suus. Zij zat toch al zo in de war over hem. Zij was bang, dat hij op een kwade dag weer in conflict zou komen met Simon Heijboer. Suus zou natuurlijk doodsgangsten uitstaan als zij wist, dat hij illegaal werk deed.

Dat dacht hij..... Maar tot zijn grote verbazing vertelde Suus hem op een avond, dat zij gehoord had, dat Pim van Grevelingen, Kees Hazemeijer en anderen — bijna alle leden van de J.V., waar Jasper ook lid van was, al kwam hij er de laatste tijd weinig meer — de bezetters ondergronds bestreden. Zij vond dat krangig van die jongens.

„Vertel het alsjeblieft aan niemand verder, Suus.”

„Natuurlijk niet! Dacht je, dat ik ze in gevaar wilde brengen? Maar als het waar is wat ze mij verteld hebben, zijn het wel lui met veel vaderlandsliefde, hé?”

„Ja, het is gewaagd genoeg om zo iets te doen,” antwoordde hij.

Na een korte stilte vroeg zij:

(Wordt vervolgd)

**WOUDA'S ZADEN**  
(Kiemkrachtige Zaden!)

Vraagt nieuwe prijscourant

781. 250 Oraniewaard



„Móói werk doet U eigenlijk”

„Ja, jongen, ik heb geen slechte keus gedaan. Verzekeren geeft voldoening: voor alle partijen!”  
 „Weet U, dat zo'n vak mijgeweldig zou liggen? Je hebt er verstand bij nodig, maar er komt toch ook een beetje gevoel bij te pas; hoe zal ik het zeggen?”  
 „Juist, je moet er hârt voor hebben. Begrip voor de persoonlijke facetten van het leven. Neem nu ons geval. Al 20 jaar kom ik bij je ouders, ik heb ze goede raad kunnen geven, en ze hebben er echt wel iets aan gehad. Van vreemde werd ik vriend en dat is leuk. Ons vak vlecht sterke banden: niet alleen in het zakelijke... Je zou geen beter vak kunnen kiezen!”

Uw verzekeringsman - Uw vertrouwensman

DE NEDERLANDEN



Alle verzekeringen



TEST UZELF

- Noem enkele voortrekkers van Patrimonium.
- Wanneer trad het ministerie Heemskerk op en welke anti-revolutionairen maakten er deel van uit?
- Hoeveel ministeries heeft Colijn gevormd?
- Wie was de eerste voorzitter van de Arjos?
- Wat betekent N.A.V.O. en wanneer is deze tot stand gekomen?
- In welk jaar werd de S.G.P. opgericht en door wie?

Antwoorden van de vorige keer

- Chr. Korfbal Bond, Ned. Chr. Gymnastiekverbond en de Ned. Chr. Wandelsport Bond.
- Ds. S. J. Popma, J. Kuilman, C. C. F. Gordijn, J. C. van Asch, prof. Diepenhorst en dr. L. de Klerk.
- De Ned. Chr. Sport Unie en de Ned. Kath. Sportbond.

**8 APRIL**  
 Simpel dan de minister van buitenlandse zaken van Zuid Afrika de opdracht aan Jan van Riebeeck heeft uitgelegd kan het welhaast niet. Ter gelegenheid van

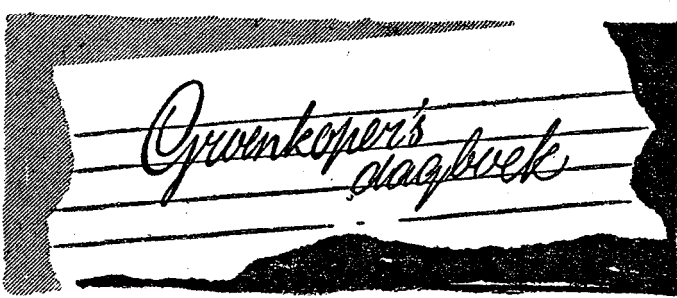
het bezoek van professor Zijlstra aan Kaapstad zeide die minister, dat de aanwezigheid van professor Zijlstra als hoofd van de handelsmissie dezelfde is, als die was van Van Riebeeck, namelijk het aanmoedigen van de handel tussen Nederland en Zuid-Afrika. Toevallig begon boze buurman over dit bezoek van een onzer eerste dienaren van de Kroon. Hij vond het geen bestedingsbeperking, dat de ministers maar reizen en trekken. De ene excellentie naar Amerika, nog een naar Amerika, een naar overzee (echt overzee), een ander naar Genève enz. „Laten zij een voorbeeld aan Dr. Drees nemen,” zei hij, „die gaat nooit weg of aan de heer Hofstra, die blijft ook waar hij is.”

Nu wist ik uit goede bron, dat minister Drees pas in Eindhoven was geweest en om buurman te plagen, zei ik tegen hem, dat minister Hofstra als minister van de belastingen zich altijd in Kaapstad waant.

„Hoezo?,” vroeg buurman. Hij wordt er niet snuggerder op, vind ik.

**9 APRIL**  
 Vanavond naar een vergadering geweest van een plaatselijk comité tot behartiging van de belangen van hen, die getroffen worden of dreigen getroffen te worden subsidiair getroffen zijn meer subsidiair getroffen blijven door de bestedingsbeperking.

Er zit iets in nietwaar? Ik lees bijvoorbeeld, dat de A.N.W.B. al over een nationale ramp spreekt, nu er minder wegen zullen worden gebouwd ten gevolge van die bestedingsbeperking. Maar goed. Ik zat dus op die vergadering en beluisterde de bezwaren, welke in sommige kringen tegen dit onderdeel van het regeringsbeleid geopperd worden. Een der sprekers viel bijzonder op. Hij sprak voortdurend over de bedstedenbeperking waardoor, volgens hem, een stuk van onze nationale economie ten gronde zou gaan. Als men



even nadent, is dat ook zo. „Doen de ministers zelf mee?” riep hij in het vuur van zijn rede. Toen er een gelach opging, greep hij nog meer moed om enkele krasse staaltjes te vertellen, niet wetende waar de oorzaak van de algehele hilariteit lag. Het was een leuke avond, te laat om nog ergens een kopje koffie te gaan drinken, hetgeen ook weer niet de bedoeling van de vergadering was. Het kan raar toegaan in deze wereld.

**10 APRIL**  
 Hoe kunnen wij zelfs een tunnelvraagstuk van onze zienswijze uit bekijken, had ik mij wel eens afgevraagd. Het werd mij duidelijk bij de behandeling van de motie-Matser in de Eerste Kamer, waartegen alleen de A.R.-fractie haar stem verhief. Begrijp ik het goed, dat zijn wij — u en ik — niet tegen een IJ-tunnel of tegen een Coen-tunnel, maar wij en de gehele partij met ons wens niet, dat bij de verhaaste uitvoering van de plannen de spoorwegtunnel bij de Hembrug in het nauw zou komen. En principieel beschouwd, want zo moet men deze zaken ook beschouwen, draagt de motie-Matser het gevaar in zich, dat die spoorwegtunnel bij de Hembrug in het hoekje komt waar de slagen vallen op de heipalen voor de IJ-tunnel en de Coen-tunnel.

Persoonlijk ben ik voor een IJ-tunnel, omdat ik vind, dat die er voor alles moet komen. Aan de andere kant moet er ook een Hembrug-tunnel komen. Er moeten veel meer tunnels komen. Ik heb eens zitten uitrekenen hoeveel geld er beschikbaar zou zijn voor die IJ-tunnel als voor ieder woord daarover in de loop der jaren gesproken één dubbeltje was gevraagd. Men had dan de minister een bedrag kunnen aanbieden van f 2.345.487.10. En dan heb ik alleen nog maar de verstandige woorden geteld.

**11 APRIL**  
 Omdat ik dus gaarne Amsterdam in mijn gedachten houd, las ik ook met smaak een stukje in mijn lijfblad over de honderdjarige heer Klaas Horjus, die nog de kippen over het Damrak heeft zien lopen. Die als beurtschipper het contact met zijn kantoor te Hoorn via postduiven onderhield.

Nu lopen de postduiven over de Dam en er worden kippen naar Hoorn gezonden, zij het dan slachtkippen, dacht ik. Ik las dat de krasse heer Horjus meent de eerste gloeilamp te hebben zien branden in het Weesperpoortstation. Ik heb altijd gehoord, dat die eerste lamp in het Koffijhuis Krasnapolsky te bewonderen was. Maar ik kan mij vergissen. Het meest trof mij, dat de honderdjarige twee sigaretten per dag rookt. Dat zijn er ook nog altijd 730 per jaar. En als hij daarmee begonnen is een goede tachtig jaar geleden, dan..... ja, maar bestonden er toen al sigaretten?

**12 APRIL**  
 Ik weet niet of u in de omgeving van Den Haag woont, of daar in de laatste tijd bent geweest, maar zo ja, dan mogen de „janknikkers” uw aandacht hebben. „Janknikkers” zijn geen met weer en wind meegaande mensen, die beamen wat Den Haag goeddukt te decreteren, het zijn oliepompen. Want de streek levert ons niet alleen goede ambtenaren, daar zit ook olie in de grond! Wie had dat gedroomd, dat rond Rijswijk nog eens een tweede Texas zou ontstaan? Als het een beetje wil kunnen we onze eigen olienood voor 20 tot 25 procent dekken, waardoor we een heel eind uit de brand zijn. Olie en golven, de attracties van de streek om de residentie, waard om nog

meer toeristen te trekken. Nu moet ik zeggen, dat ik mijn hart vast houd, dat op het Binnenhof plotseling een straal olie naar boven zal komen. Of dat de fontein voor de Ridderzaal een gratis benzinepomp voor de Kamerleden zou worden. Zoals Philip de Schone — of was het de Goede? — eenmaal wijn liet spuiten uit fonteynen, zo zou in de toekomst de gemeente Den Haag op gezette tijden de oliekraan kunnen openen. Nogmaals, we leven in een vreemde wereld, maar we weten het. En dat is maar gelukkig. Anders komt alles zo onverwacht.....

**13 APRIL**  
 Vandaag met een buitenlandse gast eens naar de Keukenhof geweest, waarbij we niet verzuimd hebben het bloemenmozaïek van het C.N.V. te bekijken.

Eerst moest ik uitgigen wat een bloemenmozaïek was en toen heb ik in het Engels de naam C.N.V. moeten verklaren. „Dat hebben we in Engeland niet” zei mijn vriend, hetgeen hij niet behoefde te zeggen, want dat wist ik wel.

Nu moet ik erbij vertellen, dat iets verder in Hillegom (op een hoek), ook een bloemenmozaïek van het N.V.V. te zien was. Alleen een K.A.B.-bloemenschilderij heb ik niet kunnen ontdekken.

Het was een heerlijke, zij het een tikkeltje gure tocht. Wij wilden ook nog het bloemencorso zien, doch aangezien ik verleden jaar drie uur in een file had gezeten, zijn we maar vlug naar de hoofdstad gereden, waar wij de grachten, de Rembrandts en de Kalverstraat hebben gezien. Mijn Britse vriend (van Londen) vroeg of de Nederlanders in het algemeen rijk waren. Hij vroeg dit niet, omdat hij naast mij liep, maar omdat bijna iedere man met 'n sigaar in de mond liep. Dat was voor hem een teken van weelde. Want in Engeland kost een sigaar een burgermans uurloon. Ik heb maar gezegd, dat we het niet slecht hadden. En vergeleken bij Engeland betalen we ook niet veel belasting. Is dat geen heerlijke gedachte aan het eind van de week?

*William Gruenkoper*

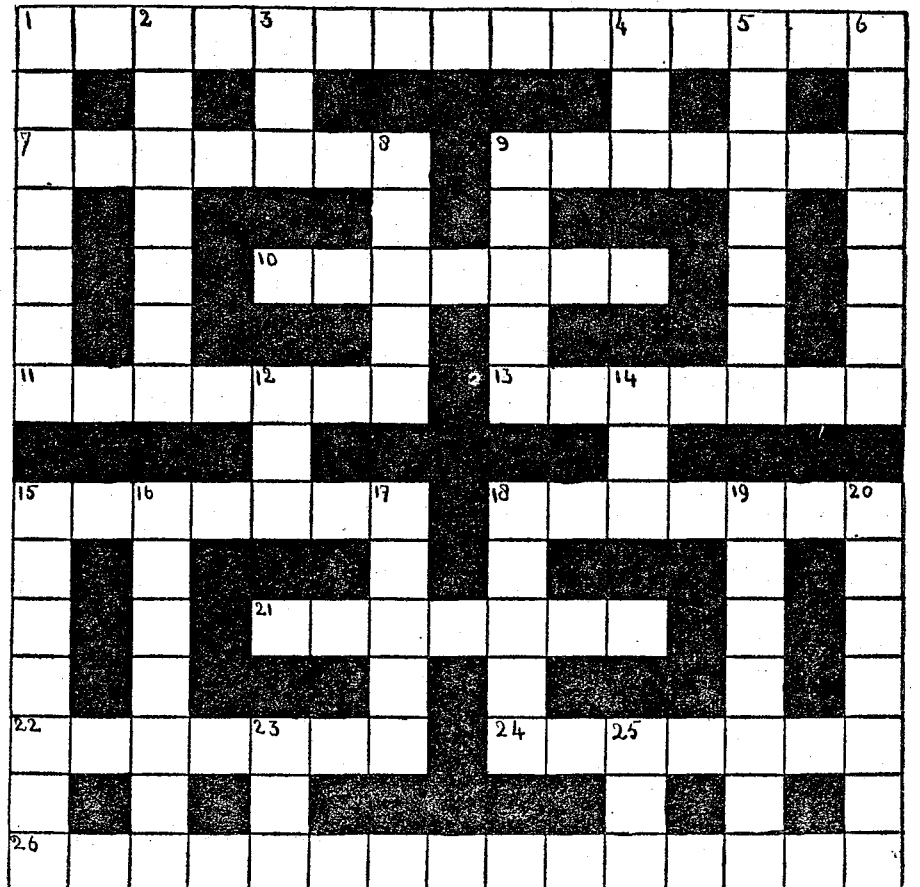
KRYPTOGRAM

**HORIZONTALAAL:**  
 1. bloemen met liefdesverdriet? 7. trachten taxichauffeurs passagiers te knevelen? 9. Door te ledigen ontstaat er een verhaal; 10. dit dier geeft stekken onder water. 11. brandstof voor een vlinder verwarmt de planten. 13. doet oude liefde niet; 15. kunst tot de 3e macht?; 18. houten veroveraar van 22 hor.; 21. boom die alleen op daken groeit; 22. door Alva verloren; 24. een slecht muziekstuk maakt ziek; 26. Fractieiders in een klooster?

**VERTIKAAL:**  
 1. zo'n vuurwapen moet u in een gesprek niet gebruiken; 2. fiets in de ge-

vangenis?; 3. dit lichaamsdeel wordt steeds het laatst gevild; 4. geld groeit er niet; 5. Jans vriend is bij de marine; 6. grasvlakten waar deze autopeps goed te pas komen; 8. ijverige kwast; 9. bed van soldaten?; 12. Als deze vogel dood is, moet u er niet blij mee zijn; 14. Iedereen; 15. kaalhoofdige zanger in de tuin; 16. een heel klein

deeltje van een schors geeft nog een behoorlijk steunpunt; 17. upper ten; 18. 't is bedrog, maar zo'n jurk vinden dames prachtig; 19. Nahum zei dit land het oordeel aan; 20. boek, dat nog groter wordt, als u 't middenstuk voorop zet; 23 nummer 13 veroordeeld te socialisme; 25. veel mensen zien dit niet in de politiek.



Oplossing Kryptogram vorige week

**H o r i z o n t a a l :** 1. grote schoonmaak; 7. schenen; 9. bolwerk; 10. bedstro; 11. ladders; 13. genoten; 15. sigaret; 18. ratelen; 21. klapper; 22. eenling; 24. lansier; 26. staatsmanskunst.  
**V e r t i k a a l :** 1. geschil; 2. ochtend; 3. een; 4. nul; 5. apenoet; 6. kakelen; 8. nijdas; 9. batig; 12. eer; 14. net; 15. slopers; 16. Gehenna; 17. traag; 18. repel; 19. lampion; 20. nadorst; 23. iet; 25. nek.

**N.V. Houthandel**  
**v.h. J. Tulp & Zonen**  
**EDE**  
 Hout - Triplex - Board  
 Eternitprodukten



# NEDERLANDSE GEDACHTEN

OFFICIEEL WEEKBLAD VAN DE ANTI-REVOLUTIONAIRE PARTIJ

## Slag om Suez verloren

**L**ANGER dan een maand hebben de Amerikanen geprobeerd de Egyptische dictator ertoe te brengen het standpunt van de volstrekte nationale soevereiniteit ten aanzien van het Suezkanaal op te geven. Nasser heeft geen streep toegegeven en heeft de strijd om het Suezkanaal gewonnen.

Voordat Engeland en Frankrijk in oktober van het vorig jaar hun militaire actie voor de verzekering van de vrije vaart door het Suezkanaal begonnen, was men met onderhandelingen in de Veiligheidsraad en daarbuiten erin geslaagd Egypte ertoe te brengen te erkennen, dat het Suez-kanaal geïsoleerd diende te blijven van de nationale politiek van een bepaald land. Maar kolonel Nasser weigerde aan dit beginsel een redelijke uitwerking te geven. Redelijk overleg met de landen, die tot de grootste gebruikers van het kanaal behoren, bleek niet mogelijk. Cairo blaakte van vijandschap tegen Israël en het Westen.

De Amerikaanse regering heeft deze vijandelijke houding van Nasser steeds ernstig onderschat en meende dat met de Egyptenaren wel te praten viel. De Amerikaanse buitenlandse politiek richtte zich dan ook met volle kracht tegen het optreden van Israël en de Europese bondgenoten Frankrijk en Engeland. Zij werden gedrieën tot een smadelijke terugtocht gedwongen. Washington nam het diplomatieke spel in het Midden-Oosten volledig over en hield krampachtig vast aan zijn standpunt, dat alleen kader diende te zijn, waarbinnen een oplossing van het Suezconflict diende te worden nagestreefd, ondanks het feit dat alle resoluties van Veiligheidsraad en Algemene Vergadering van de Ver. Naties door kolonel Nasser aan zijn laars werden gelapt. De secretaris-generaal van de V.N. Hamerskjoeld hield langdurige en wazige besprekingen met de Egyptische dictator maar hij slaagde er niet in Nasser van gedachten te veranderen.

Inmiddels werden de obstakels, die het Suezkanaal versperd hielden, door de internationale bergingsvloot weggeruimd en kon de internationale scheepvaart van deze scharnier tussen Oost en West weer gebruik maken. Nasser eiste dat de tolgelden volledig in handen van Egypte kwamen en stelde klaar en duidelijk, dat alleen de soevereiniteit van Egypte voortaan voor het Suezkanaal zou gelden. Deze volstrekte nationale soevereiniteit zou weliswaar de vrije vaart door het kanaal voor alle schepen verzekeren, behalve voor Israëliische schepen, maar een internationale garantie werd in strijd verklaard met de

nationale soevereiniteit van Egypte.

In het jongste memorandum, dat Nasser aan de Ver. Naties heeft gezonden, wordt ten aanzien van dit punt geen enkele concessie gedaan. Het leger van Nasser mag in de Sinai-woestijn een smadelijke nederlaag hebben geleden, de slag om het Suezkanaal is dank zij het slappe optreden van de Amerikanen glansrijk gewonnen. Ook nu nog schijnt de Amerikaanse regering te menen, dat Egypte via de organen van de Ver. Naties tot reden is te brengen. De Veiligheidsraad zal op de hoogte worden gesteld van de onbevredigende inhoud van het Egyptische memorandum en verder zal dan worden voorgesteld de

besprekingen met Egypte voort te zetten. Maar dat is meer een gebaar om het gezichtsverlies van het Westen te camoufleren. Nasser heeft het pleit gewonnen en zal daardoor zijn destructieve invloed in het Midden-Oosten in nog grotere mate dan voorheen vergroten.

De Amerikaanse diplomatie heeft de laatste maanden getracht de aandacht van de wereld af te leiden van de smadelijke gang van zaken ten aanzien van het belangrijkste vraagstuk: het Suezkanaal: de Eisenhower-doctrine voor het Midden-Oosten werd met alle kracht, aan de man gebracht. De Arabische landen moesten gewonnen worden voor de strijd tegen het communisme en Egypte

*Wacht ons  
een nieuw  
München?*

en Syrië moesten worden geïsoleerd van de rest. De landen van het Bagdad-pact, zoals Turkije, Irak, Iran en Pakistan hadden voorheen reeds de zijde van het Westen gekozen onder leiding van Engeland. Saoedisch Arabië loopt reeds decennien op de Amerikaanse olie. Het was dan ook niet te verwonderen, dat koning Saoed voor de vorming van een anti-communistische front onder leiding van Amerika te vinden zou zijn. Libye en Libanon blijken eveneens geporteerd voor de Eisenhower-doctrine. Libye stond reeds jarenlang de vestiging van Amerikaanse en Engelse militaire bases op zijn territorium toe en Libanon is steeds zeer Westers georiënteerd geweest.

Van de Arabische landen die zich achter Washington scharen is er overigens geen die de ondergang van de staat Israël niet in zijn banier heeft geschreven. In dit opzicht steunen zij Egypte en Syrië, de anti-Westerse en pro-communistische propagandisten, van harte. Deze anti-Israëliische gezindheid wordt nog overstemd door de machtige invloed, die Cairo op de volken van het Midden-Oosten uitoefent met het Arabisch nationalisme. Men dient wel te beseffen dat de Amerikanen te maken hebben met regerende koningen, sheiks en klieks, die slechts weinig innerlijke verbondenheid hebben met hun volk. Er schuilt een risico in het steunen van deze rivaliserende feodale heren en op de duur kon Moskou daar wel eens meer profijt van hebben dan thans wordt gedacht.

*De gang van zaken in Jordanië toont wel in het bijzonder aan hoe labiel de toestand is en dat het misschien wel door de machts-greep van de jonge koning Hoesein mogelijk zal zijn Egypte's en Syrië's machtspolitiek buiten de deur te houden, maar dat deze vorst de meerderheid van zijn volk achter zich heeft, kan niemand volhouden.*

*De Bedouinen mogen Hoesein trouw blijven, zij vormen duidelijk de minderheid. De grote meerderheid luistert naar Cairo. Jordanië is altijd een kunstmatige staat geweest, die door Engeland overeind is gehouden. Thans zal Amerika dit moeten doen en het zal onafwendbaar evenals Engeland in conflict komen met het Arabisch nationalisme en imperialisme van kolonel Nasser of het zal in het Midden-Oosten een nieuw München moeten accepteren ten nadele van het Westen, en in het bijzonder van West-Europa.*

## JULIANA REGINA



Foto M. C. Meyboom

**E**LKE verjaardag van H.M. de Koningin is een waarlijk nationale feestdag.

Zo'n dag brengt ons in herinnering, hoe bevoorrecht het volk van Nederland is. Aan dat volk is een nationaal koningschap geschonken, dat wortelt in een aangrijpende historie.

Het verbond tussen het Nederlandse volk en het Oranjestad is door God zelf gelegd, toen Willem van Oranje zich met dat volk ging verbinden op leven en dood en te-

gelijk met de Potentat aller potentaten een vast verbond maakte.

Hoe wij Koningin Juliana ook waarderen en liefhebben, onze trouw jegens het Oranjestad gaat ver uit boven persoonlijke sympathie. Wij eren haar als vorstin bij de gratie Gods, als erfdochter der Oranjes, en zo vieren wij het nationale feest van de 30ste april en bidden God om zija rijke zegen voor de Koningin en Haar huis.



## Het eerste jaarverslag is

### VERSCHEENEN

- \* *Maandagavond 29 april a.s. worden in het programma van de N.C.R.V. van 19.30 tot 19.45 uur enkele flitsen van het Partij Convent uitgezonden.*
- \* *Drie belangrijke conferenties: 13 mei voor predikanten, 18 mei voor jonge afgestudeerde academici en 3 juni voor middenstanders.*

DE welbekende komkommertijd zal er dit jaar voor het Centraal Comité wel bij in schieten. Tijdens de lente- en zomerperiode moet veel werk worden verzet. Ook gedurende de laatste maanden heeft het partijbureau de boog steeds strak moeten spannen. Alleen reeds de werkzaamheden, die verricht moesten worden om het jaarverslag van de partij over het jaar 1956 gereed te krijgen, waren zeer omvangrijk. Thans is dit verslag in het bezit van de leden en gasten van het Partij Convent, dat op zaterdag 27 april a.s. te Utrecht wordt gehouden. Daar zal dit verslag worden behandeld. Ook de Kamercentrales, de Staten-centrales en alle kiesverenigingen zullen binnenkort een exemplaar toegezonden krijgen. Het is zeer zeker niet de bedoeling, dat het zonder meer in hun archief verdwijnt.

#### Een onmisbare gids

EEN onmisbare gids voor wie in partijverband meeleeft heeft de dagbladders dit verslag genoemd. Dit is zeker geen overdreven uitdrukking. Van de gelegenheid is gebruik gemaakt om in dit eerste jaarverslag verschillende belangrijke gebeurtenissen uit het partijleven kort en overzichtelijk te vermelden. In feite moest dus worden begonnen bij de reorganisatie. Sindsdien is er veel gebeurd. Droevende doch ook verblijdende dingen, die het overdenken waard zijn. De cijfers spreken daarbij een duidelijke taal. De uitslagen der verkiezingen van 1952 en op 13 juni 1956 in 18 kamerkieskringen vindt men weergegeven. Het is te hopen, dat velen die pagina's grondig bestuderen en hun conclusies daaruit trekken voor wat betreft het vele werk, dat nu reeds met alle kracht moet worden aangepakt of voortgezet.

Dit geldt natuurlijk het opvoeren van het ledenaantal. Dat getal is in 1956 gedaald met bijna 3000... De partij telt thans ruim 95000 leden. Dit getal ligt te dicht bij de 100.000 dan dat in de komende maanden niet getracht zou moeten worden tot deze voorlopige afronding te komen.

Verschiedene kiesverenigingen ontplooiën daartoe reeds een verblijdende activiteit. De resultaten daarvan worden zichtbaar. Het laatste woord daarover is nog niet gezegd in deze rubriek.

Wie „leden” zegt, denkt ook aan „lezers”. In de eerste plaats moet met dankbaarheid worden vastgesteld, dat het aantal abonnees van „Nederlandse Gedachten” thans bijna 19000 bedraagt. Toch is dit aantal nog te weinig om het blad tot „zelfverzorger” te maken. Het vraagt daartoe om afronding op 20.000. En dan verder naar de 25.000... Maar eerst een woord van dank aan de velen, die er hun schouders onder zetten om dit resultaat te verkrijgen en te behouden. Daar schuilt veel toewijding en liefde voor onze partij en haar taak in al deze activiteiten. Zij die dit werk ter hand namen weten, dat ze er mee door moeten gaan omdat stilstand achteruitgang is. De besturen van de kiesverenigingen hebben zich door de aansluiting bij het Centraal Comité verbonden om steeds na te gaan hoe dit werk het best gestimuleerd kan worden.

Ook en vooral in de komende maanden kan er onder hun leiding veel gedaan worden om het aantal leden en abonnees te vergroten. Het genot van menige wandeling in de mooie lente- en zomermaanden kan wellicht nog verhoogd worden door — letterlijk en figuurlijk — en passant dit doel in het oog te houden en de route mede daardoor te laten bepalen.

#### Het Partij Convent

HET Partij Convent zal uiteraard ook aan andere zaken aandacht schenken. De openingsrede van de voorzitter, dr. W. P. Berghuis, wordt ongetwijfeld met grote belangstelling tegemoet gezien. Een ander evenement is de rede van de voorzitter der a.r. Tweede Kamerfractie, dr. J. A. H. J. S. Bruins Slot, ter inleiding op het gesprek over het politieke beleid in de laatste maanden.

Aangezien het Partij Convent slechts door afgevaardigde leden en een — helaas beperkt — aantal gasten kan worden bijgewoond, is het goed de nodige publiciteit aan deze bijeenkomst te geven. Daar heeft elk lid van de partij en ook de „buitenwacht” recht op. Dit partij-college is geen geheim concilie, ook al kan niet iedereen aanwezig zijn. Een groot aantal dagbladen is dus uitgenodigd verslaggevers tegenwoordig te doen zijn.

De pers zal in woord — en voor zover het dit blad betreft — ook in beeld — tot die publiciteit bijdragen. We zijn er zeker van, dat de leden en gasten eveneens zullen medewerken deze bijeenkomst tot een werkelijk geslaagde dag voor onze partij te maken.

Ook de radio zal worden ingeschakeld. Op maandagavond 29 april a.s. zal namelijk in het programma van de N.C.R.V. van 19.30 uur tot 19.45 uur een gedeelte van het partijconvent worden uitgezonden. Vermoedelijk zal dit betreffen enkele zeer belangrijke passages uit de redevoeringen van de heren Berghuis en Bruins Slot.

#### Nog meer lentegeluiden

ANDERE lentegeluiden zullen wel dra eveneens weerklinken. In het kader van de contact-conferenties, die het Centraal Comité organiseert, zal op 13 mei a.s. te Utrecht zulk een bijeenkomst met een aantal predikanten plaatsvinden. De uitnodigingen zijn reeds verzonden als u dit leest. Prof. dr. S. van der Linde en Prof. dr. Herman Ridderbos zullen er spreken. Een geheel nieuw en dus een echt lentegeluid betreft de conferentie, te houden op 18 mei a.s., die het Centraal Comité belegt om er een aantal jonge afgestudeerde academici te ontmoeten. Prof. mr. W. F. de Gaay Fortman zal dan het gesprek inleiden.

Op 3 juni zal een ontmoeting plaats hebben tussen het Centraal Comité en een aantal personen uit de middenstand. Het Tweede Kamerlid H. van Eysden hoopt op die bijeenkomst het overleg in te leiden. U ziet het, de komkommertijd zal maar een komkommervol bestaan lijden dit jaar.

# Volksverzet

NA de godsdienstoorlogen in de zestiende eeuw, toen de burgers streden voor hun geloof en vrijheid, ging de gedachte overheersen, dat een oorlog uitsluitend een zaak was van de betrokken krijgsmachten. De burger was dan alleen een belanghebbend toeschouwer. In dat systeem was er geen plaats meer voor een volksverzet, dat zelfs geleidelijk als ongeoorloofd werd beschouwd.

In verband daarmee werd de militaire betekenis van zulk een verzet laag aangeslagen.

DE geschiedenis kent evenwel duidelijke voorbeelden, dat het volksverzet een geweldige kracht kan zijn. De Camisards in de ontoegankelijke Cevennes hebben het de Franse monarchie, die de Hugenoten vervolgde, heel moeilijk gemaakt.

Napoleon had betrekkelijk weinig moeite met de Europese legers en zijn tocht tegen de Pruisen in 1806 geleek een militaire wandeling. Maar het volksverzet in Tirol onder leiding van Andreas Hofer was het teken, dat er in Oostenrijk wat veranderde. Dat de bevolking tot in zijn diepste wezen zich bedreigd en aangerand gevoelde en daarom alles op alles durfde zetten. En Napoleon leerde al gauw, hoe gevaarlijk dit was.

Hij leerde het ook in Spanje. In naam had hij dit land in zijn macht; er waren verzegelde oorkonden, en Jozef Bonaparte was officieel als koning aanvaard. Maar het Spaanse volk was niet van zins, er in te berusten; het kwam in opstand; het ondermijnde de Franse macht; het dwong Napoleon vele regimenten naar Spanje te zenden en ze daar te houden, ook nadat Oostenrijk, Zweden en Pruisen de zijde van Rusland kozen.

MEN heeft gezegd, dat zo'n volksverzet niet meer mogelijk is in de moderne tijd. Wij hebben herhaaldelijk gedacht, dat wie over de vliegtuigen en de machinegeweren beschikte, onaantastbaar zou zijn. Maar Boedapest heeft het anders bewezen. De opstand in Hongarije was voor de Rus even gevaarlijk als die in Spanje voor Napoleon. Er was slechts één, heel belangrijk verschil. Het volksverzet in Spanje werd door de Engelsen gesteund en in de rug gedekt. De Hongaren werden door niemand gesteund.

HET is geen vraag meer, of het gewapend volksverzet geoorloofd kan zijn. Zedelijke binding aan het Landoorlog-reglement van 1907 bestaat niet meer. En tijdens de bezetting door de Duitsers is het ons al duidelijker geworden, dat het gewapend verzet geoorloofd is én noodzakelijk. De vijand beschikte over enorme middelen om dat verzet neer te slaan, en hij oefende de opperste wreedheid, maar hij kreeg dat verzet niet klein.

Toen de bezetting nog maar pas een feit was, bespraken we onder elkaar, dat vrijescharen alleen zouden kunnen opereren in dun bevolkt bergachtig terrein, zoals de Ardennen en Cevennes en het terrein, waar Tito opereerde. Al ras bleek, dat de grote stad een uitstekende basis is voor een rusteloos verzet, dat elk ogenblik weet toe te slaan. Er is maar betrekkelijk weinig verricht, maar dat weinige heeft het de vijand moeilijk gemaakt, zijn zelfvertrouwen ondermijnd, en de moed van het volk doen opveren. Er is weinig, dat een vijandelijk leger zo moreel kan aanpakken, als het gevoel, dat er overal onder de grond iets smeult. In de Franse tijd vertelde de Commissaris van Politie in Den Haag met een zekere wellust aan de Franse bezetters, hoe afschuwelijk „wreed de Hagenaars konden zijn, als zij eenmaal aan het moorden sloegen”. En dan gaf hij een dramatische en gedetailleerde schildering van de dood van Jan en Cornelis de Witt. Misschien is in historische zin dit verhaal nooit zo misbruikt als toen, maar de Franse heren wisten het zich te herinneren, toen in November 1813 het Haagse volk weer oranje droeg.

WAAROM mag dat gewapend volksverzet niet meer buiten onze overleggingen en plannen worden gehouden? Het kan niet worden uitgeschakeld uit de totale oorlog. De Duitse bezetter versloeg eerst onze legers, en pakte toen het volk aan. Beroofde dat volk van zijn hoogste rechten, schakelde het in in zijn eigen systeem, tastte het aan in zijn geestelijke basis, én bedreef tegen de enkele burger zijn barbaarsheden. Het is onzin, op grond van verouderde reglementen te willen handhaven, dat ook in zulke omstandigheden voor het volk geen recht op noodweer bestaat.

Het is zeker, dat de Rus, mocht hij ooit Nederland bezetten, dat nog veel geraffineerder en harder zal doen. Eén ding hebben wij tijdens de Duitse bezetting telkens tegen elkaar kunnen zeggen: ze doen het niet alleen wreed, maar ook hopeloos dom. Dat laatste mogen we van de Russen niet verwachten. Zij zullen zelf op de achtergrond blijven, en al het vuile werk laten doen door de communisten. En die handlangers zullen elke weg en elk geheim van ons volk proberen te kennen en uit te vorsen. Dat zal — als het ooit tot een Russische bezetting komt — het volksverzet extra moeilijk maken maar ook bijzonder noodzakelijk. Om de verraders te intimideren, en nog meer, om de halfslachtigen en de bangerds te waarschuwen, dat niets zo gevaarlijk voor hen is, dan een voorzichtig verdrag met de vijand.

HET zou van de Nederlandse Regering een ernstig verzuim wezen, als zij dit vraagstuk uit de weg ging. Als zij b.v. ging zeggen: Tijdens de Duitse bezetting was ons volk niet weerloos — daar zorgde de verzetshelden voor, die spontaan naar voren kwamen en in het geheim door parachutisten werden geïnstrueerd — en tijdens een eventuele Russische bezetting zal er, vroeger of later, wel wéér zo iets ontstaan. En verder heeft de Regering niets te zeggen en vooral niets te doen.

Zulk een standpunt is onhoudbaar; het niettemin te huldigen is onverantwoordelijke struisvogelpolitiek.

Daarom is het onze plicht, van de Regering duidelijkheid te vragen en vastberadenheid. Haar spel met de Nationale Reserve heeft het vertrouwen ernstig geschokt. Het zal op korte termijn moeten blijken, of de Regering dit vertrouwen terug kan winnen, of het verder zal verspelen.

Wij zullen niet mogen rusten, voordat hier klare wijn wordt geschonken. En in verband met wat dan blijkt, zal de vraag moeten worden beantwoord, of wij het huidige kabinet, wat betreft het Defensie-beleid, verder kunnen steunen.

## NEDERLANDSE GEDACHTEN

onder redactie van H. Algra (voorzitter), R. Gosker, Jac. S. Hoek, Prof. Dr. J. J. de Jong, S. Jonker, A. R. de Kwaadsteniet, J. D. Troostheide.  
Secretaris: G. J. H. Griffioen.

ADRES VAN REDACTIE EN ADMINISTRATIE: Dr. Kuyperstraat 3, 's-Gravenhage. Telef. K 1700-115935. Giro 89673. VOOR ADVERTENTIES: Kon. Wilhelminalaan 34, Leidschendam. Tel. K 1761-1646.

ABONNEMENTSPRIJS f 6.50 per jaar, f 1.65 per kwartaal, giro 89673.

STUDENTENABONNEMENT f 4.— per jaar

LOSSE VERKOOP f 0.20.



# ATOOMWAPENS

van onze militaire medewerker

**M**INISTER Struyken heeft toegezegd, dat de Stichting „Bescherming Bevolking” (BB) geleidelijk de bevolking zal gaan voorlichten over de mogelijke gevolgen van een atoomoorlog en over de maatregelen om de verschrikkingen daarvan zoveel mogelijk te beperken.

Deze toezegging komt inderdaad geen minuut te vroeg. Het wordt hoog tijd, dat men de realiteit van de moderne atomische tijd onder het oog gaat zien. Wij zouden zo zeggen, dat deze voorlichting zelfs rijkelijk laat komt, aangezien de Regering via de NAVO-Ministerraad in 1954 ermede heeft ingestemd, dat het NAVO-hoofdkwartier, SHAPE, bij zijn plannen ter verdediging van West-Europa rekening mag houden met het gebruik van tactische A-wapens. Toenmaals is — dat vernamen wij overigens eerst onlangs uit de mond van generaal Norstad, de opperbevelhebber der NAVO (SACEUR) — tevens besloten dat daarmee de behoefte aan grondtroepen voor de verdediging van de centrale sector der NAVO tot 30 parate divisies is gereduceerd, als gevolg waarvan de noodzaak om in geval van Russische agressie naar het atoomwapen te moeten grijpen, is toegenomen.

Als consequentie van een en ander ligt het uiteraard in de rede dat men, eenmaal besloten om in bepaalde gevallen (o.a. bij een algemene oorlog) het atoomwapen te gebruiken, ook voorraden daarvan aanlegt op de plaatsen waar men deze wapens nodig heeft. Dit vanzelfsprekende feit alsmede de daaruit voortvloeiende consequenties zijn echter door het nalaten van een tijdige en oordeelkundige regeringsvoorlichting voor het grote publiek verdoezeld. Wel heeft dit daarvan kennis kunnen nemen en is het daarvoor gewaarschuwd in persartikelen en ook wij hebben van deze plaats bij herhaling een waarschuwend stem laten horen. Doch desondanks is kortelings wel gebleken hoe de massa zich tot nu toe in slaap heeft gewiegd met de gedachte, dat wij hier in West-Europa niet met atoomwapens te maken zouden krijgen. Dat was een kwestie van wederzijdse vernietiging tussen Amerika en Rusland over onze hoofden heen. Wij zouden daar buiten blijven, omdat Rusland West-Europa gaarne onbeschadigd in handen zou krijgen en dit gebied dus niet tevoren door het gebruik van atoomwapens zou vernietigen, althans zwaar beschadigen.

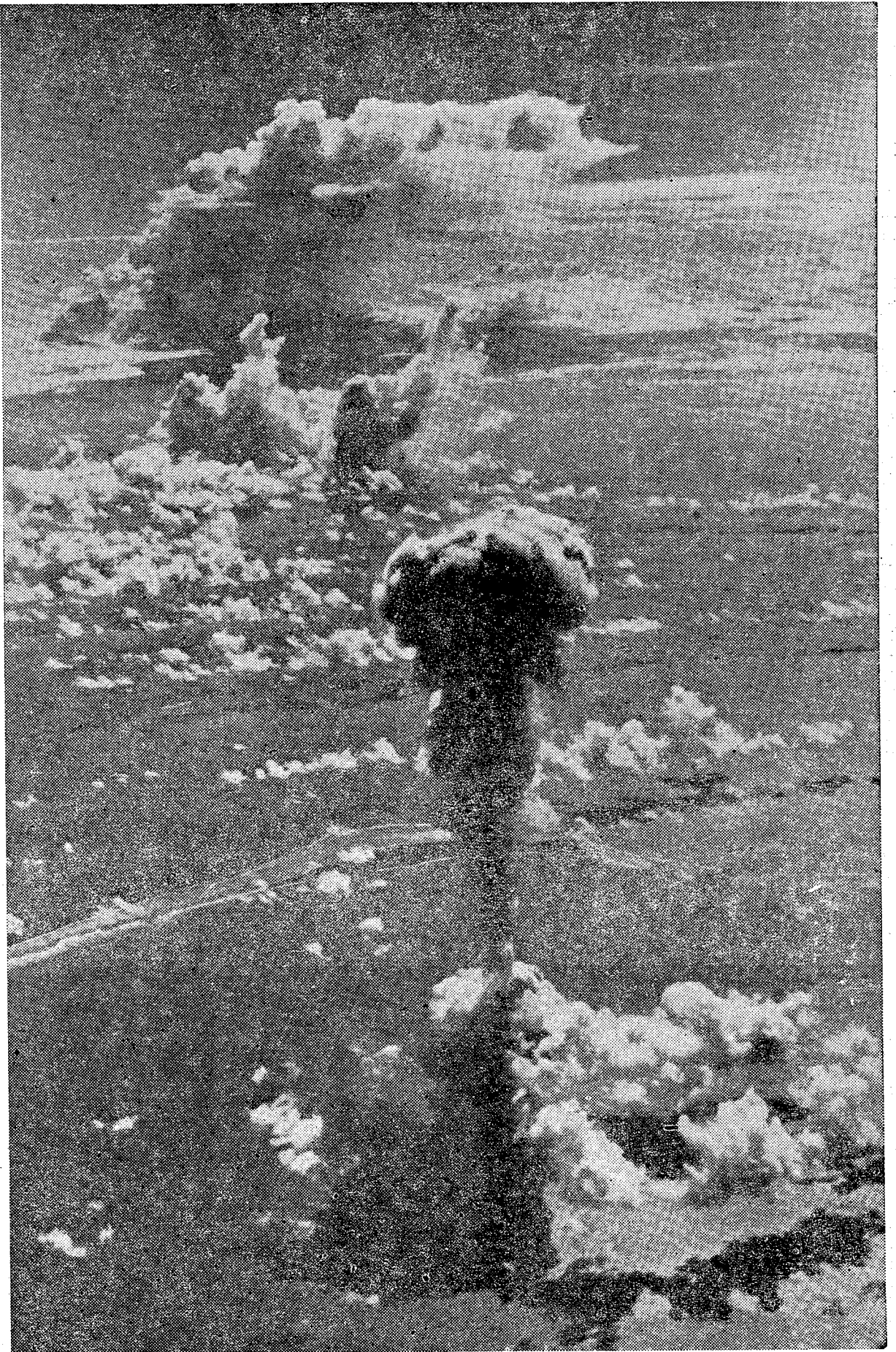
Men zag echter over het hoofd, dat, hoewel er enige logica in deze redenering schuilt, West-Europa een eventueel atomisch optreden van Rusland zelf had uitgelokt, aangezien wij elke Russische aanval met conventionele middelen van enige omvang, met atoomwapens zouden moeten beantwoorden. Door een reductie van onze conventionele divisies zouden wij eenvoudig niet anders kunnen en daarmee omgekeerd de Russen dus ook dwingen — c.q. tegen wil en dank — ook van de atoomwapens gebruik te maken om West-Europa te kunnen bezetten, zij het dan ook niet onbeschadigd.

Met deze keiharde logica nu is het publiek min of meer plotseling en overigens door een toevalligheid geconfronteerd. Tijdens een bezoek van een aantal journalisten aan de Tweede Tactische Luchtmacht in Duitsland heeft een Britse luchtmaarschalk de vanzelfsprekende mededeling gedaan, dat er atoomwapens in West-Europa zijn opgeslagen. Deze mededeling heeft een kettingreactie opgeroepen van vragen en verklaringen van politici en regeringsleiders.

Op het aldus verwekte vuur van onrust wierp Moskou, getrouw aan zijn beginsel om te vissen in troebel water, nog een extra schep olie. Boelganing, te beginnen bij de kleine mogendheden, Noorwegen en Denemarken, dreigen met de zwaarste Russische vergeldingsmaatregelen bijaldien deze landen op hun gebied atoomwapens zouden laten opslaan alsmede de overbrengingsmiddelen daarvan. Alle landen van de NAVO — ook Nederland en dat wel in de eerste plaats omdat te Soesterberg een Amerikaans squadron jachtvliegtuigen is gestationeerd, dat uiteraard eventueel met atoomwapens kan worden uitgerust — kregen vervolgens een gelijkluidende dreigbrief. Hoewel de regeringen hierop krachtig afwijzend hebben gereageerd, kan hetzelfde niet gezegd worden van het publiek en van sommige politici.

Het heeft in de pers geregend van ingezonden stukken, waarvan vele met een uitgesproken defaitistische tendens. Doch daar is het niet bij gebleven. Een vijftiental Duitse geleerden, waarvan enkele Nobelprijswinnaars, hebben zich openlijk uitgesproken tegen een opnemng van atoomwapens in de nieuwe Duitse krijgsmacht. Daar deze uitspraak lijnrecht tegen de defensiepolitiek van Adenauer in gaat en die van zijn tegenstander Ollenhauer in de kaart speelt, juist aan de vooravond van de Westduitse verkiezingen, is daarmee het atoomwapen in West-Duitsland in de binnenlandse politieke sfeer getrokken. Adenauer heeft inmiddels reeds getracht met de Duitse geleerden een compromis te sluiten waarbij West-Duitsland zelf althans geen atoomwapens zal fabriceren. Doch dat is geen oplossing van het vraagstuk. Indien men de verdediging van de NAVO opbouwt op het gebruik van atoomwapens dan is het nu eenmaal onontkoombaar ook de gevolgen daarvan onder het oog te zien en er zich zo goed mogelijk op voor te bereiden. Men mag dan hopen, dat men door dreigen met dit verschrikkelijke wapen juist een oorlog onwaarschijnlijk maakt omdat er geen overwinnaar meer zal zijn, doch dat neemt niet weg, dat men voor het mogelijke geval — al is het dan weinig waarschijnlijk, b.v. bij vergissing — van een atoomoorlog, moet trachten het publiek daarop mentaal voor te bereiden en die voorzorgsmaatregelen te treffen welke de verschrikkelijke gevolgen zoveel mogelijk kunnen beperken.

Een opvatting dat er tegen een atoomoorlog toch geen afweer mogelijk is — zoals het Britse Witboek



voor de toekomstige defensie het doet voorkomen — is dusdanig nihilistisch en defaitistisch, dat daaraan zeker geen gehoor mag worden gegeven. Het is daarom een plicht van de Regering thans eindelijk het volk voor te lichten over de consequenties van haar in NAVO-verband aanvaarde defensiepolitiek. Het is tevens haar plicht eindelijk de daarmee harmoniserende beschermingsmaatregelen te nemen en op te houden voort te leven alsof er geen kou aan de lucht is. Op conventionele basis is er reeds veel bereikt, doch voor een atomische oorlog is dat bij verre na niet toereikend.

De Regering kan, nu eenmaal de publieke opinie in beweging is gekomen tegen het gebruik van atoomwapens, dit politiek gunstige klimaat benutten door nationaal en in NAVO-verband op de bres te gaan staan voor het behoud van meer conventionele middelen. Is de omvang daarvan zo groot, dat daarmee een tegenwicht gevormd kan worden tegen de Russische conventionele massa dan bestaat in NAVO-verband niet de noodzaak onder alle omstandigheden naar het A-wapen te moeten grijpen en komt men daar slechts toe indien Rusland daarmee als eerste begint. Dat is een groot verschil met nu, waar men het thans reeds moet bezigen, indien er een beperkte agressie met Russische conventionele middelen plaats heeft.

Zou West-Duitsland door het ingezette publieke en wetenschappelijke verweer tegen atoomwapens — daar des te begrijpelijker omdat Duitsland het eerste en ergste slachtoffer van een atoomoorlog zou zijn — aanbieden in de NAVO zijn bijdrage aan conventionele middelen zo hoog mogelijk op te voeren, dan zou dit door de overige NAVO-landen niet alleen dankbaar moeten worden aanvaard, doch zou er ernstig naar gestreefd moeten worden dat voorbeeld te volgen. Nederland slaat in dit opzicht nog niet zo'n slecht figuur, omdat wij een vrij grote sterkte aan conventionele divisies hebben opgehouden bij de

nieuwe legerorganisatie nl, vier, met sterke legerkorpstroepen die nog wel een vijfde divisie waard zijn. Zou onze maatstaf door de andere landen van de Westeuropese Unie worden gevolgd naar bevolkingssterkte dan zou men met inbegrip van de Amerikaanse bijdrage al gauw een 70-tal parate en snel mobilisabele divisies kunnen uitbrengen.

Bij zulk een situatie wordt de kans dat men noodzaak zal worden van het atoomwapen gebruik te maken belangrijk geringer. Bovendien houdt men de mogelijkheid open om daadwerkelijk tot een afschaffing van het atoomwapen te geraken, hetgeen thans praktisch een ijdele hoop is, al belijdt men de wens daartoe allerwege met de mond.

Er ligt dus thans, nu de volkeren ontwaakt zijn tot het besef van hetgeen al een paar jaren geleidelijk is gegroeid — de mogelijke atomische oorlog en de daaraan verbonden ernstige gevolgen — voor elke Regering een terrein van voorlichting braak, dat met de meeste spoed moet worden geëxploiteerd. Tevens is het klimaat politiek gunstig om ter voorkoming van een atoomoorlog en ter vergroting van de mogelijkheid tot afschaffing van het atoomwapen te geraken, een behoud van sterke conventionele middelen te propageren, ook al kost dat meer geld en ook al gaat dit gepaard met wat minder welvaart. Wanneer de voorlichting op deze basis goed geschiedt en ook gedragen en gepropageerd wordt door de bevolking vertegenwoordigende politici, dan kan een defensiepolitiek nationaal en in NAVO-verband ontstaan, die wortelt in het nationaal gevoel en gedragen wordt door de volkswil. Eerst dan berust de defensie op de onmisbare hechte basis. Nu ontbreekt daaraan, getuige de recente onrust, nog heel wat, en in dit verband is de toezegging van Minister Struyken dus hoog tijd. Wij zien overigens met veel belangstelling de uitvoering van zijn toezegging tegemoet.



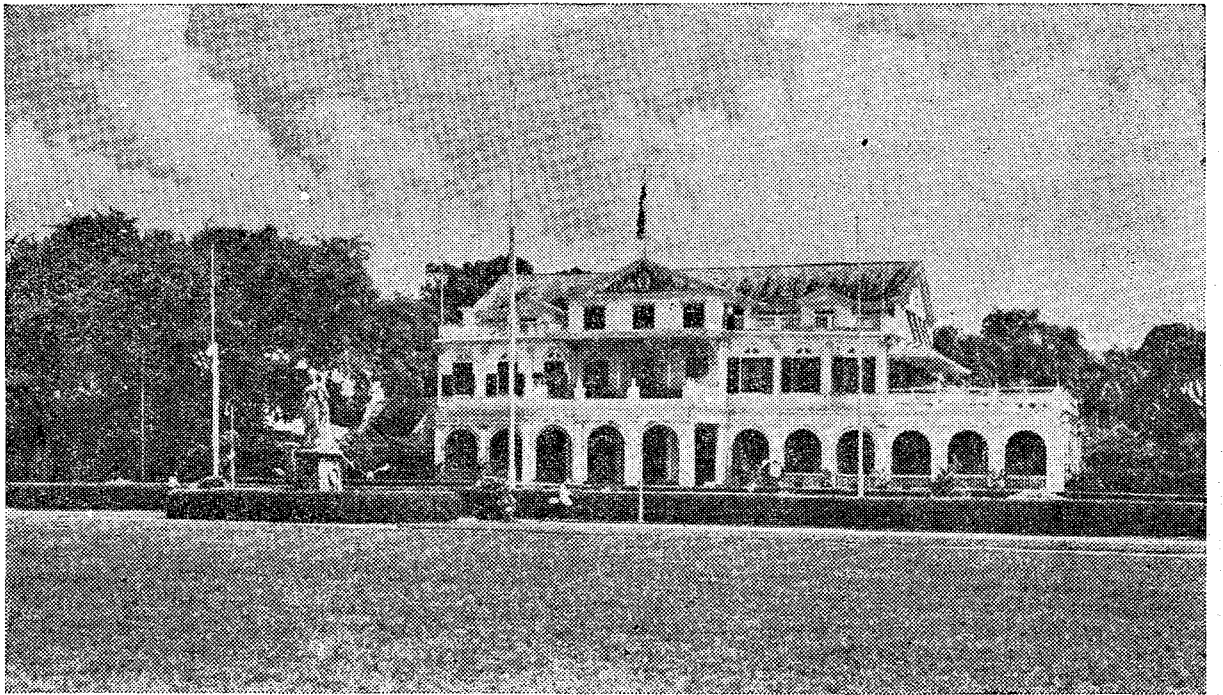
**R**EEDS in de zeventiende eeuw deden Nederlandse schepen Suriname aan en ook in die tijd dreven de Nederlanders al handel met dit deel van Zuid-Amerika.

In 1667, tijdens de tweede Engelse oorlog, veroverde Abraham Crijnssen Suriname op de Engelsen, die zich aldaar hadden gevestigd en bij de vrede van Breda, die in dat jaar werd gesloten, werd Suriname aan Nederland toegewezen.

In de Franse tijd hebben de Engelsen het opnieuw bezet, maar daarna werd het aan Nederland teruggeven.

Sedert Crijnssen en nog bijna twee eeuwen daarna vergde de overtocht per zeilschip soms maanden, mede in verband met de windstilte, die men veelal in de omgeving van de linie aantrof. Men moet dan ook groot respect hebben voor degenen, die met hun betrekkelijk kleine schepen, voorzien van een primitieve voeding, als pioniers optraden.

Later verkortte de stoomvaart de overtocht aanzienlijk en thans brengt de K.L.M. haar passagiers binnen 24 uur van Amsterdam naar Paramaribo.



Het gouvernementspaleis in Paramaribo

# SURINAME

Een kwartier na het vertrek passeert men de Moerdijkbrug, 10 minuten later Zeeuws Vlaanderen en 5 kwartier na het verlaten van Schiphol, is men reeds boven Parijs.

Een markant voorbeeld van de snelle verbinding gaven twee luchtreizigers, die van Paramaribo naar Nederland vlogen: zij begonnen een partij schaaak boven de Azoren, bij Lissabon bood een van hen remise aan, wat de andere weigerde en boven Parijs had deze de partij gewonnen.

## Bestuur

**N**A de totstandkoming van het Statuut zijn de Staten van Suriname, op grond van het door de bevolking uit te oefenen kiesrecht tot stand gekomen. Tegelijkertijd is de bevoegdheid van de Gouverneur, die door de Kroon wordt benoemd, aanmerkelijk ingeperkt. Voor vergelijking met Nederlandse toestanden kan men de Staten, die 21 leden tellen, op één lijn stellen met de Tweede Kamer. Trekt men de vergelijking door, dan kan men zeggen, dat er geen Eerste Kamer bestaat en evenmin Provinciale Staten of een gemeenteraad. Dienovereenkomstig is er alleen een Departement van Openbare Werken en Verkeer met een dienst als in Nederland de Rijkswaterstaat; een Provinciale Waterstaat en een dienst van gemeentewerken worden gemist.

Aan het hoofd van de districten, waarin het land is verdeeld, staan districtscommissarissen. De vraag mag gesteld worden of het geen aanbeveling verdient om voor een stad als Paramaribo een gemeenteraad in het leven te roepen, aan wie de behartiging van de plaatselijke belangen zou kunnen worden overgelaten met het doel de Staten hiervan te ontlasten.

## Bevolking

**SURINAME** heeft een oppervlakte, die vier keer zo groot is als die van Nederland, terwijl het aantal inwoners slechts 230.000 bedraagt, derhalve minder dan die van Drenthe. Hiervan wonen 100.000 zielen in Paramaribo, waaruit voortvloeit, dat het binnenland zeer dun bevolkt is, zodat de verhouding nog aanmerkelijk ongunstiger is dan in Oostenrijk, wanneer men het totale aantal inwoners van dit land vergelijkt met dat van Weenen.

Behalve een tramlijn die in de dagen van de goedverneur Lely (1902—1905) werd aangelegd, vormen de rivieren, die van Zuid naar Noord stromen, de voornaamste verbinding met het binnenland, aangezien

het weinig omvangrijke wegnnet zich hoofdzakelijk tot het kustgebied beperkt.

Deze rivieren, die langs de oevers geheel met opgaand hout zijn omzoomd en in hun benedenloop een aanzienlijke breedte hebben (veelal tot 800 meter), maken niet alleen een majestueuze indruk, maar zijn ook uit een oogpunt van natuurschoon bewonderenswaardig.

Suriname vertoont een grote verscheidenheid van volken.

De oudste bewoners zijn de Indianen, die in kleine groepen in dorpen in het binnenland voorkomen, waar zij zeer eenvoudige hutten bewonen.

Daarna komen de Bosnegers, die nakomelingen zijn van neger-slaven, die destijds uit Afrika zijn aangevoerd.

Het grootste aantal ingezetenen wordt door de Creolen gevormd. Verder vindt men er Chinezen, Hindostanen en Javanen.

De Chinezen komen slechts in klein getal voor, de Hindostanen zijn oorspronkelijk uit Brits Indië afkomstig en geïmporteerd om het gebrek aan arbeiders

door

**J. TJALMA**

te verminderen; hetzelfde is het geval met de Javanen.

De Hindostanen veroveren zich als kleine zelfstandigen in verscheidene beroepen meer en meer een vooraanstaande plaats.

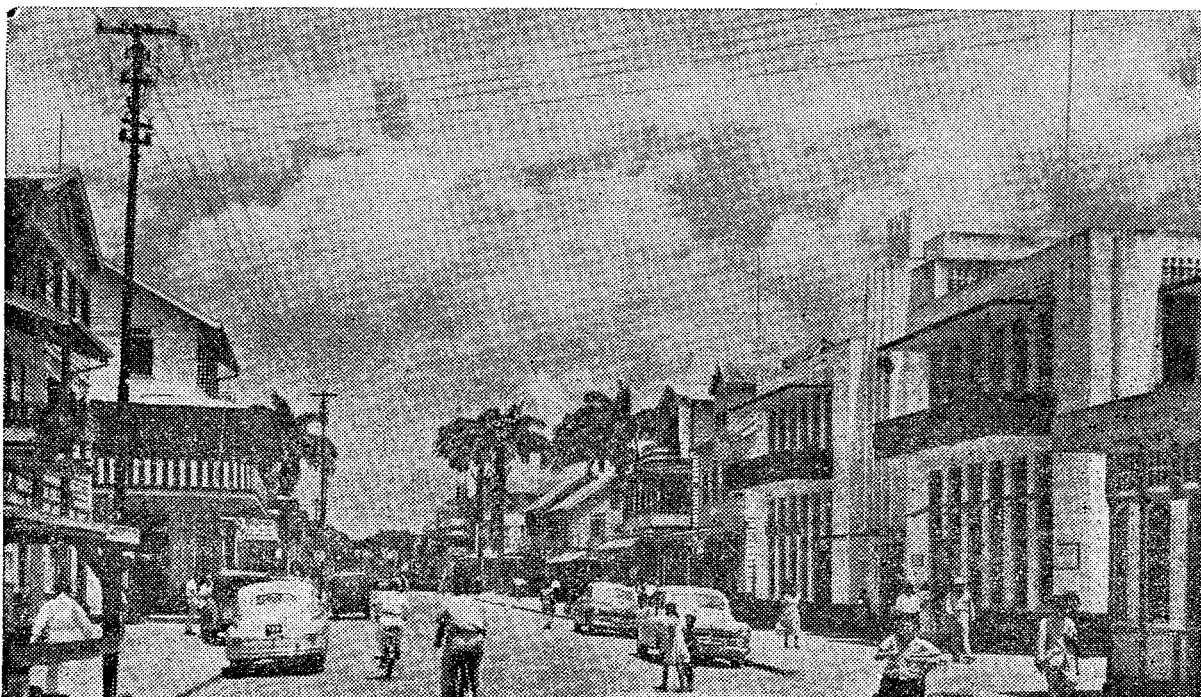
Blanken en Chinezen vormen betrekkelijk slechts kleine groepen.

Het aantal blanken met name onder hen de Nederlanders, is echter na de laatste wereldoorlog aanmerkelijk toegenomen, mede ten gevolge van het Tienjarenplan, dat ten doel heeft om met financiële hulp van ons land de situatie in Suriname te verbeteren.

## Openbare werken

**TAL** van Nederlanders, waaronder velen, die in Indonesië vroeger tropenervaring hebben opgedaan, wijden zich thans met grote

De Steenbakkerijstraat te Paramaribo



animo, aan de taak, die zij op zich hebben genomen, om land en volk op een hoger plan te brengen.

Asfaltwegen worden aangelegd in en buiten Paramaribo, nieuwe wegverbindingen geprojecteerd, rio-lering en bemalingsinstallaties tot stand gebracht, terwijl gelijktijdig tal van nieuwe scholen zijn of worden gebouwd, o.a. een Algemene Middelbare School, (die gelijk staat met een H.B.S.), een Technische school en een Nijverheidsschool voor meisjes.

In dit verband valt op te merken, dat Suriname reeds sedert 1876 leerplichtwet kent, zodat vrijwel de gehele bevolking Nederlands kan verstaan en spreken.

Lagere scholen bouwt men er voor ongeveer f 7500 (Surinaams) per lokaal is f 15.000 (Nederlands); hierbij valt te bedenken, dat, dank zij het klimaat, geen verwarming behoeft te worden aangebracht.

In de laatste tijd worden de scholen evenals de woningen meer en meer van steen gebouwd, terwijl dit tot nu toe in de regel in hout plaats had.

Het tienjarenplan strekt zich verder o.a. uit tot bestedingen in de sectoren van land- en bosbouw, industrie en mijnbouw, luchtvaart, gezondheidszorg en volkswoningbouw. Niet het minste op laatstgenoemd terrein valt ten behoeve van de eenvoudige bevolking nog veel te verrichten, ook al stelt men zich voor ogen, dat het warme klimaat geringere eisen stelt dan in onze koudere luchtstreek het geval is.

## Bauxiet

**D**E voornaamste bron van bestaan is de bauxiet, een mijnbouwprodukt, dat aan de oppervlakte gewonnen wordt en ten behoeve van de fabricage van aluinaarde en aluminium naar Noord-Amerika wordt uitgevoerd. Het grote belang, dat met name de vliegtuigfabricage bij aluminium heeft, leidde er toe, dat naast de Nederlandse bezetting, in overleg met de Nederlandse Regering in Londen, een Amerikaans troepencontingent tijdens de laatste wereldoorlog in Suriname werd gelegerd.

De zeeschepen, die bauxiet naar Amerika vervoeren, varen 180 km de rivier de Cottica op om in Moengo dit produkt te laden.

De Surinaamse Bauxietmaatschappij, een dochteronderneming van de Amerikaanse Alcoa (Aluminium Company of America) heeft hier een van haar concessieterrinen evenals in het dichter bij zee gelegen Paraman, waar ook de (Nederlandse) Billitonmaatschappij haar concessie bezit. Het terrein van deze laatste brengt echter mee, dat een deel van de grondoppervlakte eerst moet worden verwijderd. Draglines, die 600 ton wegen en vrachtauto's, die 35 ton vervoeren, verrichten hier hun gigantische arbeid.

Er bestaat thans een plan, het zogenaamde Brokopondplan, om in de Surinamerivier een stuwdam te bouwen met het doel door middel daarvan een waterkrachtcentrale in werking te brengen, die electriciteit zal leveren om uit bauxiet aluinaarde en aluminium te fabriceren, waardoor bereikt zou worden, dat althans een deel van deze bauxiet niet meer naar Amerika behoeft te worden vervoerd.

Daarnaast wordt reeds gedacht aan een tweede stuwdam met gelijk doel te bouwen in de Tapanahonyrivier. Een en ander zou de werkgelegenheid aanmerkelijk bevorderen.

De eerste dam zal een hoogte van 40 à 50 meter verkrijgen.

De opzet is om de stroom voor een zodanige prijs aan de Surinaamse Bauxietmaatschappij te verkopen, dat de exploitatie van de centrale, uiteraard met inbegrip van rente en aflossing van het kapitaal, dat voor de dam vereist is, hieruit kan worden betaald.

Ten behoeve van de uitvoering van het Brokopondplan zal een oppervlakte even groot als de provincie Utrecht onder water moeten worden gezet; ongeveer 6000 bewoners van het binnenland zullen moeten verhuizen en elders in het land onderdak dienen te worden verschaft.

De vraag dringt zich nu op hoe de financiering van dit plan, waarvoor enigen honderden miljoenen gulden zijn vereist, zal worden geregeld, met name of en op welke wijze Nederland hierbij kan worden betrokken. Met het oog op onze relatie tot Suriname is de beantwoording van deze vraag belangrijk. Daarbij kan tevens de mogelijkheid onder ogen



worden gezien of Nederlandse aannemers bij dit werk kunnen worden ingeschakeld.

### Wageningen-plan

EEN belangrijk plan is in het district Nickerie tot stand gekomen, nl. het Wageningen-plan, waar men in de kustvlakte een groot aantal gemechaniseerde landbouwbedrijven heeft tot stand gebracht, waar bij rijst het voornaamste gewas is.

Nederlandse landbouwers hebben getoond, dat zij voor het beheer van deze bedrijven zeer geschikt zijn; een voordeel in vergelijking met emigratie naar Canada of Australië bestaat hierin, dat de band met Nederlands gebied blijft bestaan en dat men geen andere taal behoeft te leren.

De resultaten, welke hier verkregen zijn zowel wat de kwaliteit van het produkt aangaat als wat betreft de financiële uitkomsten, zijn zodanig, dat men van Amerikaanse, Franse en Engelse zijde belangstelling heeft getoond voor de wijze, waarop hier wordt gewerkt.

Uitbreiding van het areaal zal het gunstige gevolg



Een hosnegerwoning in het oerwoud van Suriname (Santigron)

hebben dat de algemene onkosten kunnen worden vermindert.

De belangrijke oppervlakten, die in het binnenland met opgaand hout zijn begroeid, hebben er toe geleid, dat de Zaandamse firma Bruynzeel in Paramaribo een nevenbedrijf heeft opgericht, dat een aanzienlijke omzet heeft.

In de laatste tijd worden grote hoeveelheden mijnhout aan Duitse ondernemingen geleverd.

### Hartelijke ontvangst van parlementaire delegatie

DE Nederlandse parlementaire delegatie, die korte tijd geleden een bezoek aan Suriname bracht, was door de uitvoering van een reisprogramma, dat vrijwel nonstop kan worden genoemd, in staat om nagenoeg alles wat aldaar van betekenis is, te bezoeken en zich over verschillende problemen te laten inlichten.

Dit bezoek had het voordeel, dat tal van onderwerpen, die hiervoor zijn genoemd en ook nog andere, voortaan aanmerkelijk beter kunnen worden beoordeeld dan anders het geval zou zijn, hetgeen aan de

Ondergetekende verzoekt als abonné te noteren:

Naam: .....

Adres: .....

Plaats: .....

Abonnement per jaar (f 6.50); kwartaal (f 1.65).

Naam afzender: .....

Adres: .....

Plaats: .....

Te zenden aan de Administratie van „NEDERLANDSE GEDACHTEN”, Dr. Kuiperstraat 3, 's-Gravenhage.

behandeling in de Staten-Generaal ten goede kan komen.

Bij dat bezoek is ook kennis gemaakt met allerlei gebruiken en omstandigheden, die een inzicht geven in de wijze waarop de bevolking leeft.

Zo werden een Indiaanse vuurdans en een Bosnegerbevolkingsdans gezien en in het district Nickerie zowel een Hindostaanse als een Mohammedaanse huwelijksvoltrekking bijgewoond; de bruid is daarbij dikwijls niet ouder dan 12—15 jaar en de bruidegom 16—18 jaar. Deze was bij de voltrekking van het huwelijk niet tegenwoordig, terwijl ook overigens uitsluitend vrouwen en meisjes aanwezig waren.

De bevolking van dit district (evenals trouwens ook elders) heeft de parlementaire delegatie op zeer hartelijke wijze ontvangen.

Schoolkinderen, die een zanghulde brachten, waarbij zij niet alleen het Nederlandse en Surinaamse volkslied toonden te kennen, maar ook liederen van Valerius, hadden Oranje in het haar en droegen roodwit en blauwe vlagjes.

Ook hier, evenals overal in Suriname, is het treffend hoe goed de bevolking, die over een sterk ontwikkeld gevoel voor ritme beschikt, ook meerstemmig weet te zingen.

Datzelfde valt ook op in de kerken.

Wat de godsdienstoefeningen betreft, voorzover de Hernhuttersgemeenten aangaat (die in Suriname een belangrijke plaats innemen, ook ten opzichte van de zending en de ziekenhuizen in het binnenland) is het gewoonte, dat ook de vrouwen tijdens gebed en dankzegging staan. Tijdens de collecte wordt niet gezongen, maar speelt alleen het orgel. De opbrengst van de collecte wordt in twee schalen gedaan en bij de predikant neergezet, die daarna met de intussen opgestane gemeente dankt voor de ingezamelde gaven.

De predikant, die tot dan toe een plaats heeft ingenomen, die ongeveer overeenstemt met die van de (vroegere) voorlezer in Nederland, bestijgt daarna de kansel.

Op verzoek van de kerkeraad der Hernhuttersgemeente in Paramaribo, is ds. Fokkema tijdens zijn verblijf aldaar als lid van de parlementaire delegatie, in een goed bezochte godsdienstoefening, voorgedaan in dezelfde kerk, waar ook Koningin Juliana en Prins Bernhard bij hun bezoek aan Suriname de dienst bijwoonden.

### Omvangrijke taak

WANNEER men het geheel in Suriname overziet, mag dankbaar geconcludeerd worden, dat aldaar belangrijk werk verricht wordt om land en volk tot verder ontwikkeling te brengen.

Niettemin wacht hier nog een omvangrijke taak, waaraan Nederland zich niet mag onttrekken.

De bevolking die nog steeds met grote waardering spreekt over het bezoek, dat Koningin Juliana en Prins Bernhard in 1955 aan Suriname brachten en die Nederland zeer welgezin is, verdient het, dat wij onze roeping jegens Suriname vervullen.

Onder Gods zegen kan dit land dan tot verdere bloei worden gebracht.

## WAGENINGEN

**B. H. Haze**

**aannemersbedrijf**

Uw adres voor alle voorkomende

**timmer- en metselwerken**

Wageningen — Harnjesweg 45 — Ceresstraat  
Telefoon 2610

**Radio Technisch Bureau**

**J. G. van Dodewaard**

Grindweg 67 - Telefoon 2889 - Wageningen

De zaak met de langste televisie-ervaring

Wie „Dodewaard” kent, zoekt niet.

Wie zoekt, kent „Dodewaard” niet.

VOOR PRIMA

**brandstoffen en stookolie**

**H. J. Troost**

Stationsstraat 5 A — Telefoon 2892 — Wageningen

Onbetwist óók Uw kousenspecialist

**D. S. DIJKMAN**

HOOGSTR. 29, TEL. 2164 (na 6 uur 3121), WAGENINGEN

• TRICOTAGES

• MANUFACTUREN

• BABY-ARTIKELEN

• NYLONKOUSEN EN -SOKKEN

Agent linker naaimachines. Vraag vrijblijvend demonstratie. — Reparatie na 1 jaar schriftelijke garantie.

**HAARDEN EN KACHELS**

voor vaste en vloeibare brandstoffen, zowel voor woonkamer als voor kantoren, zalen, etc.

**Fa. Wed. T. Viets**

Bergstraat 38 - Tel. 2765 (K 8370) - Wageningen

De mode voor morgen vindt u heden bij . . . .

**MODEHUIS „DE WINDT”**

„Speciaalzaak voor damesconfectie en petterhen”

Hoogstraat 25 — WAGENINGEN

### Rijwielen direct v. fabriek

f 50.— goedkoper. Eerste klas materiaal en langdurige garantie. Gedurende de wintermaanden op onze reeds zeer laag gestelde prijzen een extra korting: okt. / 12.50, nov. / 14.—, dec. / 14.—, jan. / 13.— en febr. / 12.50. Doe als zo velen profiteer van dit voordeel. Vraag gratis prijscourant met kortingsbonnen. SIMBA RIJWIELFABRIEK, Naald, wijkseweg 26, 's-Gravenzande. Tel. K 1748—673.

### EEN UITKOMST VOOR MAAGLIJDERS

Maaglijders, U kunt weer alles gaan eten. De echte C-R MAAGTABLETTEN zijn weer in Nederland verkrijgbaar.

### C-R MAAGTABLETTEN

geven direct verlichting en zijn pijnstillend.

De echte Amerikaanse C-R Maagtabletten zijn die lichtgele tabletten. Alleen verkrijgbaar bij:

**LOUIS RIETBERGEN**

NIEUWE BINNENWEG 400 - ROTTERDAM

Vraagt inlichtingen zonder enige verplichting.

## ROTTERDAM

**Barendregt's**

SPECIAAL-  
ZAKEN

Textiel  
Bedden  
Baby-  
artikelen  
Tapijten

Kat. Lagedijk 421—423—434—438, hoek Slootboomstraat

Tel. 71986—71999

Schiedamsseweg 47 — Tel. 52992 — Rotterdam

### A. VAN DE VISCH HANDELSONDERNEMING Kantoormachines

HENEGOUWERLAAN 25-33 RDAM - TEL. 37597



- VENTILATIE
- VERWARMING
- SCHEEPSRAMEN
- NON-FERRO METALEN
- CHEMISCHE PRODUCTEN

Groothandel • Fabrikatie • Im- en Export

Voor  
DAMES  
en  
HEREN



Weet  
wat u  
kleedt

Beide zaken zijn gevestigd  
KATENDRECHTSE LAGEDIJK  
(hoek Dorpsweg) Tel. 77820

### Foto - Film

Nu reeds een goede KODAK FILMGAMERA voor f 148.—. Gebruikt u ook reeds onze goedkope 8 mm. films ? f 7.90 inclusief ontwikkelen.

**R. LANGSTRAAT EN ZOON**

Dorpsweg 101 Telefoon 171056 — Putselaan 37  
Telefoon 76042 — Leica-specialist

## KOLEN

van de Oranje Nassau Mijnen

**P. G. LODDER N.V.**

2e Rosestraat 7 - Telef. 71052 - ROTTERDAM-ZUID

'CO-FU-NA' voor grondbemesting de enige volledige vervanger van oude-stalmest. Vraag gratis brochure aan bij:

P. van der



en zonen

GEUZENSTRAAT 1, tel. 31418 en 35744 te ROTTERDAM

**N.V. „OXFORD”** Galvanisch Bedrijf

Speciaal adres voor: koperen, nikkel en chromen van massaverk op alle gebied.

ROTTERDAM — TEL. 72018 — DYNAMOSTRAAT 15

Wat **ZIJLSTRA** is voor de A.R.

Is **RONDO** voor wasmachines

Beijerlandse laan 31 - Telefoon 71593

O. Binnenweg 146 - Telefoon 24067

J. Fransstraat 106 - Telefoon 23251

**FA. C. A. STREEFKERK**

LOODGIETERSBEDRIJF

Ruime sortering

GASAPPARATEN EN SANITAIRE ARTIKELEN

Claes de Vrieselaan 164 — Tel. 34852

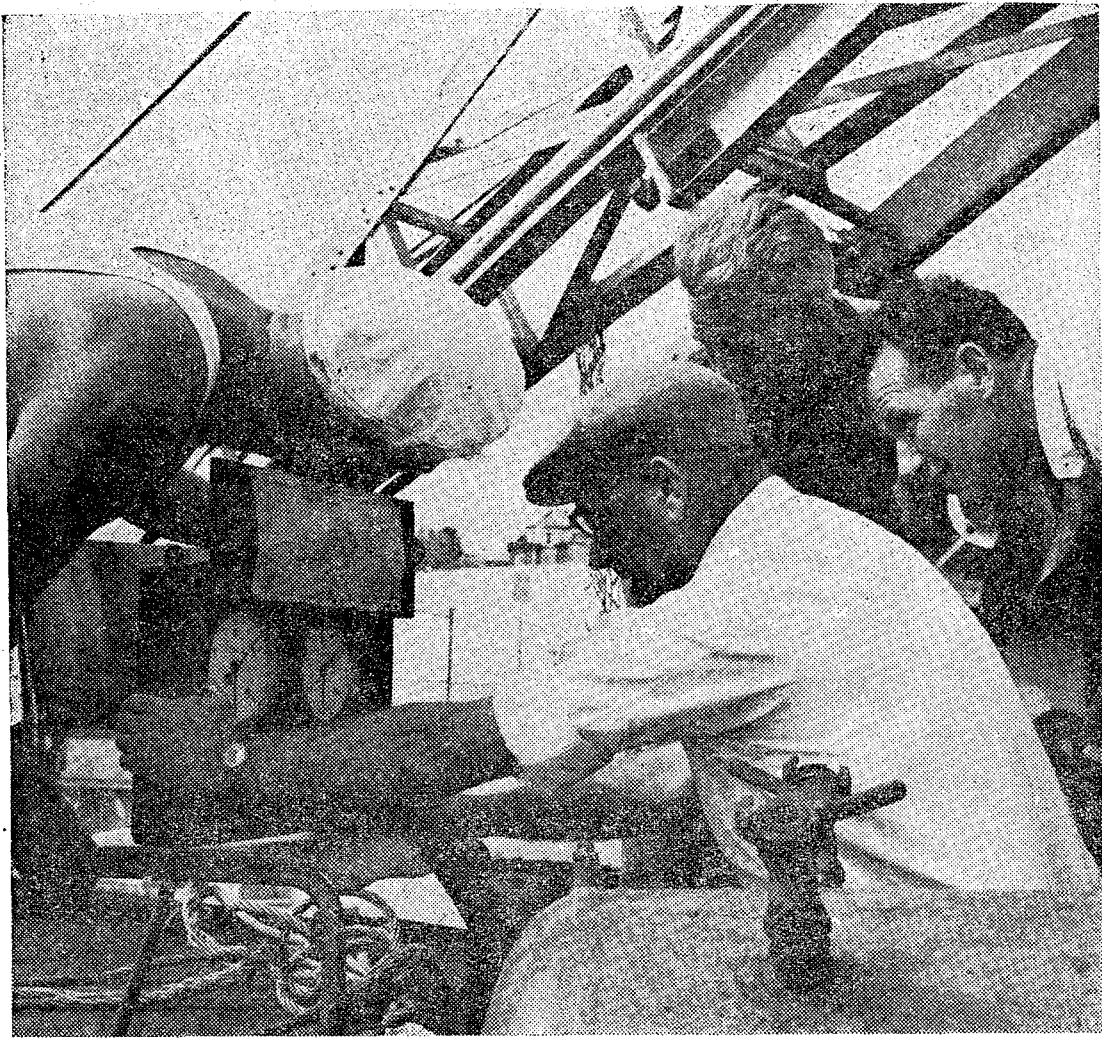
### Bloemistknechten gevraagd

Voor vakopleiding is te Aalsmeer goede gelegenheid.

**M. C. van Staaveren — Aalsmeer**

Hornweg 24

# Tussen Port Said en Suez



Ismaila, maart

**VRAAG** aan generaal Raymond A. Wheeler wat hij van de ruim zestig Nederlanders denkt, die tussen Port Said en Suez aan het wrakvrij maken van de meest besproken waterweg ter wereld bezig zijn, en hij zal u vertellen, dat hij er „ingenomen en tevreden” mee is. „Holland heeft topmateriaal en topmensen naar Egypte gestuurd,” vertelde het hoofd van de Suezkanaaloperatie der Verenigde Naties me, toen ik hem, in een snelle sloep, die door de haven van Port Said bruiste, naar zijn mening over de bergers en sleepbootgasten van Smit-Tak vroeg. „Ik ben tot de conclusie gekomen, dat alles wat de Nederlanders mee hebben gebracht, speciaal geschikt is voor het werk, waarmee ik door Dag Hammarskjöld ben belast en ik heb grote bewondering voor de snelheid, de ijver en de efficiency, waarmee uw landgenoten hun vaak zo moeilijke taken hebben vervuld...”

Generaal Wheeler kan het weten. Deze lange, tanige Amerikaan, die er, zijn twee- en zeventig jaren ten spijt, slechts als een goede zestiger uitziet, is niet voor niets door de secretaris-generaal der Verenigde Naties tot leider van deze gigantische operatie uitgekozen. Hij is een knappe organisator, een grote mensenkenner, een man ook, die als een van de meest ervaren genie-officieren in de Verenigde Staten geldt. Tijdens de Tweede Wereldoorlog is generaal Wheeler verantwoordelijk geweest voor de aanleg en het onderhoud van vrijwel alle Amerikaanse vliegvelden in het Verre Oosten. Sindsdien is hij reeds lang op pensioen gesteld, maar het werk, dat hij toen heeft verricht, heeft zo'n diepe indruk achtergelaten, dat hij, op afspraak van president Eisenhower, „the old man” van het Suezkanaal is geworden.

Bovendien zijn bij de organisatie, waarmee Wheeler in de Suezkanaalzone werkt, een veelheid van nationaliteiten en een oneindige verscheidenheid van materiaal betrokken, of, in ieder geval, betrokken geweest. Britten en Fransen moesten naast Duitsers, Denen en Nederlanders werken. Er zijn nog Italianen, Zweden, Belgen en Joegoslaven, en, niet te vergeten, een grote administratieve staf van Amerikanen.

Wheeler heeft dus kunnen vergelijken. Hij heeft gekeken, gestudeerd en gerapporteerd en zijn oordeel niet laten beïnvloeden

## schitterende de Nederland

door de chauvinistische concurrentie-strijd, die spoedig in het Suezkanaal was uitgedbroken. Op dagen van tien uur en meer heeft hij geschikt en geschoven. En het duurde niet lang, of hij kende de kwaliteiten van al zijn mensen, van al het materiaal ook, dat tot zijn beschikking is gesteld.

### „Wreck-a-day-John”

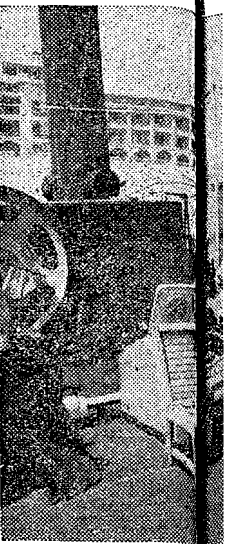
DE paar dagen, die ik in de omgeving van Wheeler heb doorgebracht, of beter: op het over een afstand van liefst honderdtachtig kilometer verspreide Suezkanaalwerk, heb ik generaal Wheeler onder vele nationaliteiten bezig gezien. Ik heb hem Duitse en Joegoslavische schepen zien bezoeken, Italiaanse, Deense, Belgische en Zweedse. Maar nergens was hij hartelijker, vlotter, gemakkelijker ook, dan daar, waar hij met Nederlanders had te doen. Met die wat rauwe, maar voor niets staande bergers en sleepbootgasten van Smit-Tak, die, als er onderscheidingen zouden moeten worden uitgereikt, aanspraak op de hoogste zouden kunnen maken.

Misschien word ik als partijdig aangemerkt, als een chauvinist, die alleen maar het goede van eigen land wil zien en er bovendien geen gat in ziet nog schromelijk te overdrijven ook. Maar ik geloof, dat ik, zonder me aan gechargeerde vaderlandsliefde schuldig te maken, kan zeggen, dat de Nederlanders aan het Suezkanaal een heldendicht hebben gewrocht, dat nieuwe roem heeft toegevoegd aan de goede naam, die we reeds op zeeën en wateren hebben en dat een belangrijk hoofdstuk in de annalen van Smit-Tak gaat worden.

Neem bijvoorbeeld bergingsexpert Jan Lolkus, een goede vijftiger met helblauwe ogen en een door weer en wind vertekend gezicht. Als er een man bij de hele Suezkanaaloperatie is, die een potje bij Wheeler kan breken, dan is het wel deze rondborstige Nederlander met zijn Amerikaanse denk- en werkwijze. De generaal noemt hem bij de voornaam, als hij hem ziet, en

### Iets groots verricht!

Nederlandse bergers en sleepbootgasten hebben een belangrijke rol gespeeld in het wrakvrij maken van het Suezkanaal. Sinds deze meest besproken waterweg ter wereld weer officieel als „open” is verklaard, is het meeste materiaal uit de Lage Landen naar het vaderland teruggekeerd, of is er althans naar onderweg. Slechts enkele mannen, onder wie de „baas”, ir. Gerrit Langelaar, zijn in Port Said achtergebleven om deze unieke en gigantische bergingsoperatie af te wikkelen. Link van Bruggen, reis-correspondent van o.m. de „Rotterdammer”-bladen, schreef dit verhaal voor ons, toen de werkzaamheden nog in volle gang waren. Wij publiceren het hier om onze lezers een indruk te geven van het grootse, dat in de Suezkanaalzone door Nederlanders is verricht.

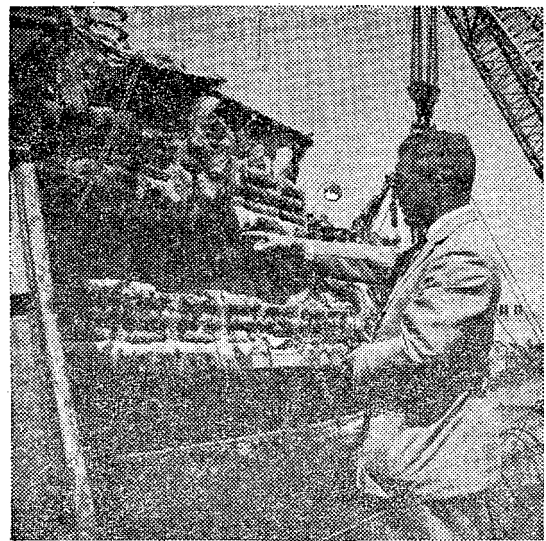


bij het naar boven  
en ligt nog altijd  
november van het  
gebracht...

Iedereen begrijpt  
populariteit en voer  
heeft. En ook, dat  
het feit, dat hij zo  
niemand de eer  
komt, in de wolken  
is en dat hij niet  
bekwaamheid van  
met die van Smit-Tak

### Natuurlijk

NATUURLIJK die de hem  
schallen, kunnen  
worden gestoken  
dit zou willen, wa  
derlander praat  
doen dan de aan  
den en deze op  
„Zonder perso  
gewassen is,” te  
niemand iets uit...



zolang als hij in zijn gezelschap is, is het „Jen” voor en „Jen” na. De assistent van Wheeler, Jack Connors, heeft Lolkus zelfs een bijnaam gegeven, de enige overigens, die tussen Port Said en Suez geschonken is. „Wreck-a-day-John” („Jan, die een wrak per dag licht”) wordt hij in de wandeling genoemd en hij is er bijna net zo beroemd door geworden als de onsterfelijke cowboy „Hopalong-Cassady”.

Voor een bijnaam moet men iets bijzonders hebben gedaan en Lolkus is hier geen uitzondering op. Hij geldt als de man, die de meeste wrakken op zijn naam heeft staan, als een berger vooral, die in minder dan zeven dagen zes gezonken schepen naar boven kon krijgen.....

Men kan hier natuurlijk tegenover gaan staan zoals men wilt; men kan zelfs wel als uitgangspunt nemen, dat het heel gemakkelijk „jobs” moeten zijn geweest. Misschien was het voor een bergingsexpert ook niet zo moeilijk als 't leek. Maar hier tegenover blijft toch altijd staan, dat de Britten en Fransen, die hier met aanzienlijk zwaarder materiaal aanwezig waren, officieel veertien dagen voor het lichten van één zo'n wrak hadden uitgetrokken...

Twee hebben ze ook inderdaad binnen deze termijn uit de vaargeul gekregen. Maar een derde sleepboot — de gevallen betrokken sleepboten van een niet al te zware klasse —, waar ze een dag of tien aan gewerkt hadden, slipte,



luk met mensen  
ze doen en die  
schat van ervan

Daarnaast ver  
Gerrit Langelaar  
derlandse aande  
te noemen. Dez  
Wheeler, die bes  
Suez heen en w  
ken bestudeert,  
nacht en ontij  
punten” versche  
de generaal. (G  
hem en er is ee  
van vertrouwen  
groeid, welke i  
opvalt.

„Het Nederl  
ir. Langelaar, „  
materiaal, dat  
zijn hier met de  
en „Condor” ge  
vik” en met die  
Bovendien heb  
in het Suezkan  
meeste al we  
bokken en de  
de meeste eer  
Fransen en Du  
gezet, konden  
kunnen nog ber...



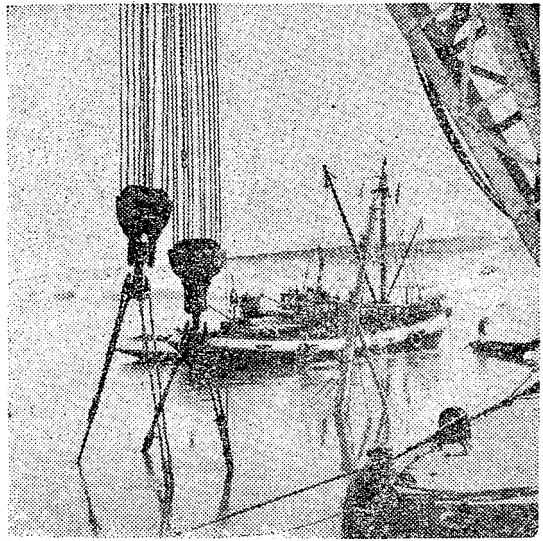


... uit de kabels weg  
... plaats, waar hij in  
... tot zinken werd

... waar Lolkus zijn  
... am aan te danken  
... Wheeler, ondanks  
... mogelijk wil zijn en  
... en, die hem toe-  
... Nederlandse berger  
... en nalaten de vak-  
... anse bergingsvloot  
... uitlijken.

**geïmponeerd**

... de uitvoerder,  
... hen bevelen doet  
... vereren op de hoed  
... kerk de laatste, die  
... en met deze Ne-  
... atij niet anders te  
... aan zich af te wen-  
... en" te vestigen.  
... enen zijn taak op-  
... tegen mij, „kan  
... uit... Ik heb het ge-



beeld die sleepboten, die Jan Lolkus er uit heeft gehaald..... Een vaart er al weer en de andere zullen binnenkort in bedrijf worden gesteld....."

Generaal Wheeler mag er nu van overtuigd zijn geraakt, dat de Nederlanders het best bruikbare materiaal voor het lichten en bergen van de in de waterweg gezonken schepen bezitten, toen de vloot van Smit-Tak in de havens van Suez en Port Said arriveerde, heeft hij zowel het bergings- als het mensenmateriaal met toegesneden ogen bekeken. Niemand weet wat in het hoofd van „the old man" omging, toen hij de nieuwe aanwinsten noteerde. Maar vast staat, dat hij verre van geïmponeerd was en er eigenlijk niet veel van verwachtte.

Hoe kon 't ook anders? Vooral bij een man, die weinig ervaring op het gebied van scheepswrakken had en die alleen in termen van hefvermogens, paardenkrachten en mensenaantallen dacht. De bergingssleepboten van Italianen, Britten en Fransen telden aanzienlijk meer PK's dan die van de Nederlanders. De bokken van

bergers zijn de duikers. Ze zijn degenen, die de scheepswrakken moeten inspecteren, die de kabels, waarmee ze gelicht worden, er onder aan moeten brengen en die onder water op de zelfde wijze met een snijbranders moeten kunnen manoeuvreren als een ander dit op de begane grond doet.

De duikers van Smit-Tak — het zijn er in totaal zeven — zou men, zonder hun „ruimte-pakken", niet van de andere Nederlanders kunnen onderscheiden. Ze spreken het zelfde onervalste accent van de Nieuwe Waterweg, lopen op klompen over het dek rond en leven, als ieder ander, aan boord van de schepen.

„Het is hier eigenlijk heerlijk duiken," vertelde de Scheveninger Dirk Schipper, toen hij als een meerman uit het water was opgerezen en op het dek bezig was zijn stijve rubberpak en zijn met lood verzwaarde schoenen uit te trekken. „Het water is helder en schoon en zolang het zonlicht er maar bij kan komen, kunnen we meters in de omtrek kijken....."

En Flip van 't Woud uit Rotterdam, die als eerste duiker bij het Suezkanaal arriveerde om de wrakken te inspecteren, was er al even rustig onder. „Nee, veel gevaar is er hier niet bij," zei deze bekwame onderwaterman, die een gezin met vijf kinderen in Nederland heeft en de rust thuis net zo kan waarderen als de onrust, die zijn beroep meebrengt. „'t Voornaamste, dat we doen, is „lijntjes schuren", kabels met lijnen onder de wrakken aanbrengen dus, opdat deze gelicht kunnen worden....."

**Die blauwe armband!**

**A**L even ongedwongen bewegen de kantoorlieden van Smit-Tak zich tussen de bergers rond. De „pennelikkers", die naar Port Said zijn gestuurd om de organisatie van het Nederlandse aandeel der Suezkanaal-operatie op zich te nemen, zijn, zonder uitzondering, vrijwilligers en hebben „het buitenkansje om iets van de wereld te zien," zoals de Rotterdammer Hans Meeuwisse opmerkte, met beide handen aangegrepen.

„De meeste moeite," zei kassier Maarten de Wit uit Maassluis tegen me, „hebben me eigenlijk de blauwe armbanden bezorgd, die als herkenningsteken van de Verenigde Naties aan het personeel zijn uitgereikt..... Ze zijn natuurlijk geliefde souvenirs, maar omdat er geen misbruik van mag worden gemaakt, moeten ze alle weer worden ingeleverd..... Enkele zijn er natuurlijk in de strijd gebleven, hetzij gestolen of verloren, of in ieder geval als zodanig opgegeven....."

Zo leeft hier aan het Suezkanaal, onder een strakblauwe hemel en bij het doordringende gekrijs van zilvermeeuwen, een

**FOTO LINKS BOVEN:**

De heer Jan Lolkus (met pet) met zijn mannen voor de meter, waarop de luchtdruk in de heftanks wordt gemeten.

**FOTO'S MIDDEN BOVEN (LINKS):**

Op de drijvende bok „Arend" dingen Nederlanders op de prijs van sinaasappelen af. Als men in Egypte de helft geeft van de piasters, die gevraagd worden, heeft men meestal nog te veel betaald....

**FOTO'S MIDDEN BOVEN (RECHTS):**

De „Edgar Bonnet", de sleepboot, die de vorige week gelicht is en die door de Egyptenaren als troef is gebruikt om de evacuatie van de Israëliëse troepen uit de Gaza-strip te bewerkstelligen, hangt stevig in de takels van een Nederlandse bok. Alleen de mast van de kolos steekt boven water uit. Op de achtergrond het Nederlandse bergingsvaartuig „Walrus".

**FOTO'S MIDDEN ONDER (LINKS):**

Met een tiental centimeters dükke laag aangroei op de huid, komt de „Edgar Bonnet" naar boven. Op de voorgrond ir. G. Lange-laar, de „brains" van het Nederlandse aandeel in de Suezkanaal-operatie.

**FOTO'S MIDDEN ONDER (RECHTS):**

Hoog bezoek aan boord van de Rotterdamse havensleepboot „Atlas", die de vlag van de Verenigde Naties in top heeft. Van rechts naar links generaal Raymond A. Wheeler, het hoofd van de bergingsoperatie in het Suezkanaal, generaal E. L. M. Burns, opperbevelhebber van de U(nited) N(ations) E(mergency) F(orce), Jack Connors, assistent van Wheeler, Dag Hammarskjöld (fotograferend), secretaris-generaal der Verenigde Naties en dr. Ralph Bunche, de assistent-secretaris-generaal.

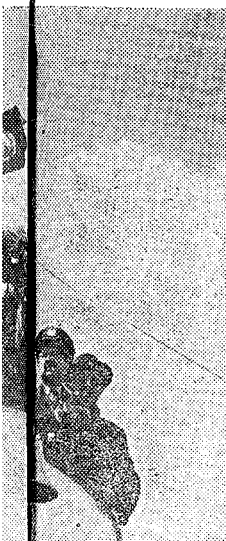
**FOTO RECHTS ONDER:**

De grijparmen van de bokken „Condor" en „Arend" steken hoog boven het Suezkanaal uit. De foto werd onder Ismaila genomen, juist voor het moment, dat de „Edgar Bonnet" gelicht werd.

grote Nederlandse familie, in trouw en vriendschap hecht aan elkaar verbonden. De hogere politiek, die boven de hoofden van deze bergers en sleepbootgasten wordt gemaakt, deert hen niet en interesseert hen zelfs nauwelijks. Ze hebben tot taak gekregen de waterweg op de kortst mogelijke termijn wrakvrij te maken en dit is dan ook het enige, waarop ze zich toespitsen.

Hun ijver en efficiency hebben niet alleen de bewondering van generaal Wheeler afgedwongen, maar ook van vrijwel alle vierhonderdenvijftig mensen, die bij de Suezkanaal-operatie zijn ingezet. De Nederlandse driekleur wappert trots boven hun sloepen en schepen; de reputatie, die Nederland reeds op bergingsgebied in de wereld heeft, wordt met de dag door hen groter gemaakt. Hulde aan deze mannen, duikers, bergers, sleepbootgasten en kantoorlieden, die hier, ver van huis, maar met hun gedachten vaak bij hun familieleden, de naam van het kleine Holland hoog houden.

**Nederlandse driekleur**



... en, die weten wat  
... ie pp der jaren een  
... an opgedaan....."

... van Lolkus nooit ir.  
... „laagins" van het Ne-  
... de Suezkanaaloperatie  
... che adviseur van  
... besen Port Said en  
... w, die blauwdruk-  
... rtigen geeft en bij  
... i, et, op „bedreigde  
... hieven populair bij  
... „loemt de laatste  
... een hartelijkheid en  
... en beide mannen ge-  
... ie ze samen ziet,

... rances," verklaarde  
... de danken aan het  
... t hebben..... We  
... de bakken „Arend"  
... get de kraan „Ha-  
... dragsvaartuigen.....  
... bbe wat sleepboten  
... kad, waarvan de  
... eetrokken..... De  
... eten we eigenlijk  
... er... De Engelsen,  
... hier werden in-  
... lichten, maar wij  
... er... Neem bijvoor-

Smit-Tak waren met zes, op z'n hoogst zeven bergers bemand, die van andere landen met twintig tot dertig.

„Generaal Wheeler," vertrouwde een Amerikaan, die aan het hoofdkwartier in Ismaila is verbonden, me toe, „had in 't begin eigenlijk maar weinig fiducia in het Nederlandse materiaal..... Maar toen hij Smit-Tak had bezig gezien en de resultaten had bestudeerd, wilde hij, dat hij nog meer van dit soort vakmensen kon krijgen....."

**„Heerlijk duiken"**

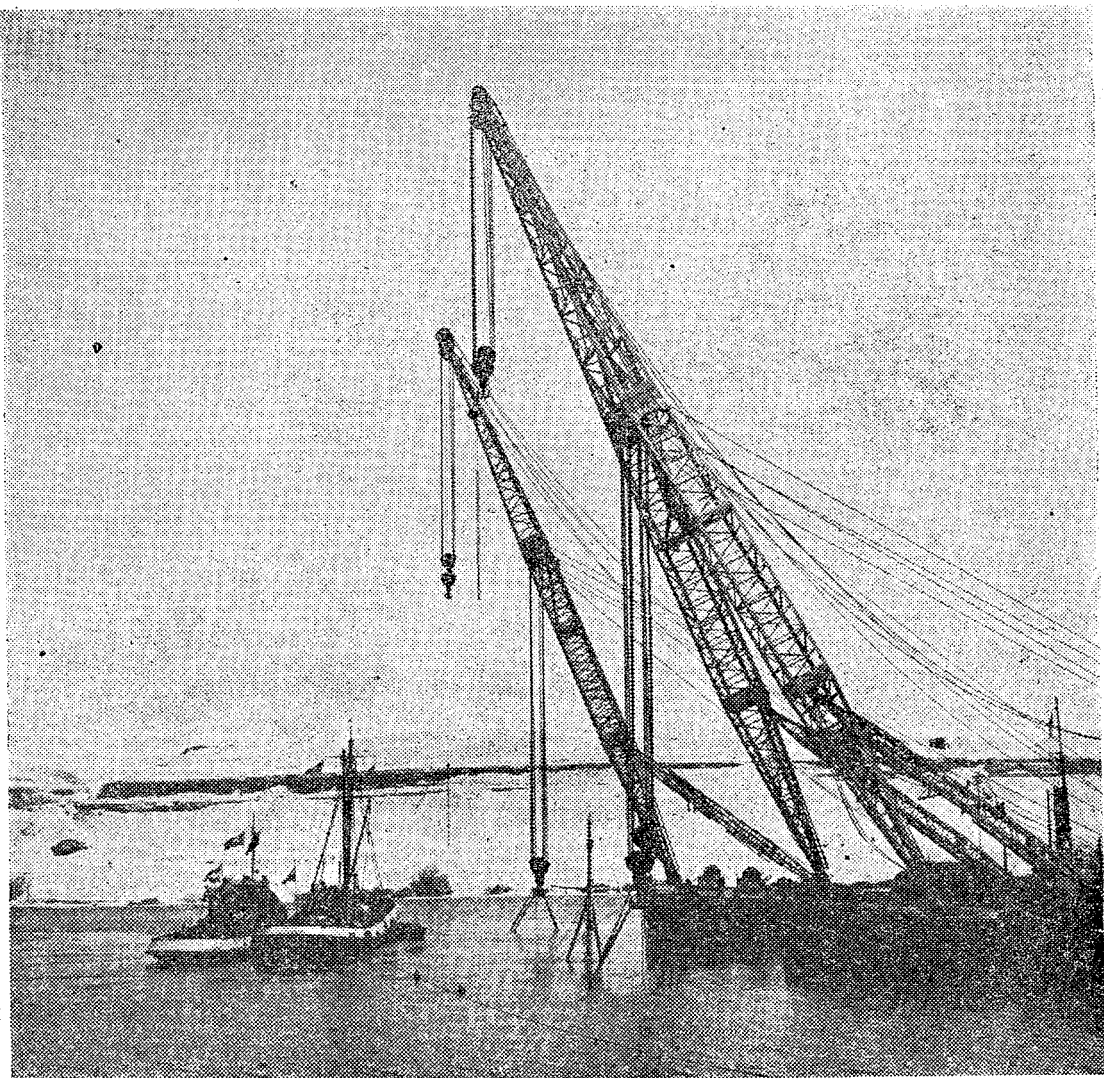
**H**OE is het leven aan boord van de Nederlandse schepen? Hard, eentonig vaak, maar er is niemand, die er de moed niet in kan houden. Er heerst een opgewekte, dikwijls zelfs vrolijke stemming en de sfeer is er een, die aan huis doet denken. Over 't algemeen hebben de mannen het best naar de zin. Er wordt goed verdiend — dubbele gage en dikbetaalde overuren! —, de temperatuur is aangenaam en het weer is zonnig.

Een groot deel van hun bestaan, dat zich tussen de zanderige kanten van de waterweg afspeelt, of in de havens van Port Said en Suez, concentreert zich om de kok, die dagen van twaalf tot veertien uur maakt om de stemming op peil te houden.

De Haagse scheepskok Joop Munster van de sleepboot „Tyne", bij wie ik, onder de al hete Egyptische zon, erwtensoepe met kluijven en bramstaglopers of wel capucijners heb gegeten, zei tegen me, dat de kwaliteit van het eten een belangrijke factor is. „Is mijn pot slecht," vervolgde hij, „dan heeft dit zijn weerslag op de hele bemanning en natuurlijk ook op het werk....."

En Piet van der Meiden uit Maassluis, de kok van de „Arend", die me op een avond zoveel rijst met kerry liet eten, dat ik het er bijna benauwd van kreeg, heeft ook een eigen keukenfilosofie.

„De enige afwisseling, die de mannen over 't algemeen hebben," verklaarde hij, „zijn de maaltijden..... Ik heb enorme voorraden meegekregen en kan, als het moet, elke dag iets anders voorzetten....." Een bijzondere en ook onmisbare groep



SERRES  
EN WARENHUIZENBOUW  
N.V. AANNEMERSEBEDRIJF

**Boers en Vrijland**

Tel. K 1748-745 en 746  
Postbus 30, 's-GRAVENZANDE

Verplaatsbare houten gebouwen

Directie- en schaffketen  
Noodwoningen, -scholen en -kerken  
Directie- en schaffwagens etc.

**HANBO**  
HOUTBOUW  
HARDINXVELD

Tel. 41 Neder-Hardinxveld

**JUTE ZAKKEN**

voor binnenland en export  
Een vertrouwensartikel!

NOORD NEDERLANDSE ZAKKEN-  
HANDEL N.V. - GRONINGEN  
EEMSKANAAL N.Z. 46

Telefoon 31345 (3 lijnen)  
Telegramadres „Jute“

**WINKEL-  
BETIMMERINGEN**

in alle branches  
SPECIAAL VOOR HET BETERE WERK


**BLOM - Leerdam**

Tel. K 3451-776

Firma  
**C. Vermeer en Zoon's**

Fabrieken voor gebogen hout  
Tel. K 1894-1230 - Ouderkerk a/d IJssel  
Ronde en ovale tafelanden

Gebogen regels voor stoelen en fauteuils,  
armleggers, kappen, regels, stijlen enz.



**VAN LEEUWEN BUIZEN**  
- ZWIJNDRECHT

SCHEEPSBOUWERVEN

**A. VUYK  
& ZONEN**

CAPELLE AAN DE IJSEL

Nieuwbouw en reparatie  
Telefoon Rotterdam 113333 (K 1800)

Bereiding van:  
Bedvoren  
Kapok  
Vulvokken  
Watten  
Sneuvulling  
Orin Végétal  
Zeegrass  
enz.

**H  
V  
K**

N.V. Heerenveensche  
**Veer- & Kapok-  
fabrieken**

A. BORKENT  
Schans 43 - Heerenveen  
Telefoon 05130 - 2741/42

**Firma JAN DE MIK**

HARDINXVELD - GIESSENDAM

Aannemers van  
OEVERVERDEDIGINGSWERKEN  
GRIENDHOUTHANDEL  
HOEPELMAKERIJ

Tel.no. 56 Neder-Hardinxveld

Luchtbehandeling  
voor schepen  
en gebouwen

**NIMA Zwijndrecht**

TEL. K 1850-5382

**UIT PERS EN PERIODIEK**

Huren met of zonder **ROOM**

**Toetssteen**

Onder de titel „De toetssteen“ schrijft Elseviers Weekblad:

Het machtswoord is gesproken. De heer Evert Vermeer, Voorzitter van de Partij van de Arbeid, sprak aldus:

„Er komt een huurverhoging met afroming of er komt géén huurverhoging.“

Dat is mannaantal. De P.v.d.A.-leider beriep zich op de afspraak, die „bij de verkiezingen“ gemaakt werd — „wil men er af“, zo dreigde hij, „dan moet men maar zonder ons verder gaan.“

Wellicht zonder het te weten, heeft de heer Vermeer hiermede een gevaarlijke stelling betrokken. Riskant, want ook de politieke krijgsman doet er goed aan, zijn positie zo te kiezen, dat een terugtocht mogelijk blijft.

Tot die terugtocht moet de P.v.d.A. worden genoopt. Weliswaar zullen niet-socialistische ministers, zelfs de heer Witte, zich bij het dwaze plan voor een huurblokking neerleggen, maar het is zeer de vraag of het parlement dit doet. Daarbuiten is in vele kringen, bijvoorbeeld in die der confessionele vakbeweging, reeds ernstig twijfel uitgesproken. Zeker zijn de anti-revolutionairen er tegen. En de K.V.P.-fractie zou er slechts onder hoge persie haar stem aan geven.

Straks wordt het voorstel om van de huurverhoging de helft te blokkeren een toetssteen. Waarlijk niet alleen voor de hechtheid der regeringscoalitie. Doch allereerst voor de onafhankelijkheid van ons parlement.“

**Dreiging**

De Christelijk-Historische Nederlander schrijft over „De dreiging van Vermeer“ het volgende:

Nog maar kort geleden schreven we in een artikel van dit blad over de komende huurverhoging met blokkering. Wij wezen er op, dat de niet-socialistische partijen, dus ook de C.H.U. zich niet moeten laten verleiden hier in te trappen, omdat dan de P.v.d.A. inderdaad de enige partij is, die aan dit Kabinet op dit punt de richtlijnen voorschrijft. Die waarschuwing blijkt waarlijk niet overbodig geweest te zijn.

Immers, de voorzitter van de P.v.d.A. heeft op het congres van de Vrouwenbond in de Partij van de Arbeid het krachtige woord gesproken: „Er komt een huurverhoging met afroming, of er komt geen huurverhoging.“

De heer Vermeer kwam pas uit Israël en misschien heeft hij, onder invloed van Israël's resolutheid, ook gemeend eens met de vuist op tafel te moeten slaan.

In de Tweede Kamer was er ten aanzien van de moties Janssen en Biewenga onder de groepen uit het niet-socialistische kamp nog al aarzeling om de P.v.d.A. en ook de Regering de „voet dwars te zetten met het argument: Hoe zal er bij 't aftreden van dit Kabinet geregeerd moeten worden. De uitweg, die Mr. Oud in z'n Groningse rede aangaf, was geen oplossing. De angst voor een kabinet-crisis is een slechte raadgeefster.

Als „Het Vrije Volk“ meent dat regeren zonder P.v.d.A. „een klap“ in het gezicht van de democratie zou zijn, dan nemen we dit gebaar niet.

Indien een meerderheid van een volk zich moet laten ringeloren door dergelijke argumenten, dan behoort men hen maar alleen te laten regeren, of hen rustig te overtuigen van de dwalingen hunns weegs, met als resultaat een afwijzing der socialistische eisen.

Een marchanderen over principiële punten lijkt ons

voor een beginselpartij onaanvaardbaar.

Tien jaren lang heeft men, wat het huurprobleem betreft, gefaald en wij vrezen, dat de Rooms-Katholieke minister Ir. Witte het parlement een vergulde pil voorhoudt, die misschien ook nog door een meerderheid in de Kamer geslikt wordt.

Een dusdanige oplossing zou met recht een klap in het gezicht van de democratie zijn. Waar dat op uitloopt, heeft het Duitsland voor de tweede wereldoorlog ervaren.

**Neen**

De Gids, orgaan van het Chr. Nationaal Vakverbond, schrijft:

„De huurverhoging dient door een loonsverhoging te worden gecompenseerd. Daarover zijn regering, werkgevers en werknemers het volkomen eens.

Gebleden is echter dat 2% loonsverhoging niet voldoende is voor een huurverhoging van 25%. Indien de loonsverhoging echter méér wordt dan 2% kan de prijsstabilisatie in gevaar komen. Juist vanwege het grote belang van de prijsstabilisatie is het daarom zeer gewenst, de loonsverhoging thans te beperken. Wij menen dat deze oplossing voor de hand ligt.

De huiseigenaars ontvangen in contanten toch slechts 12½%; de rest van de huurverhoging wordt volgens de regeringsvoorstellen geblokkeerd. Moet men nu terwille van deze blokkering het prijsstabilisatiebeleid in de waagschaal stellen? Ons antwoord is: neen!“

**Verontrust**

In De Werkgever, orgaan van het Verbond van Prot. Chr. Werkgevers in Nederland, lezen we o.m.:

„Zonder nog te spreken over de administratieve rompslomp, welke het Grootboek Woningverbetering met zich zal brengen, zijn wij met opzet vrij diep over deze zaak ingegaan. De reden hiervoor is, dat de aan de blokkering ten grondslag liggende gedachtegang ons bepaald verontrust, terwijl voor de concrete uitwerking daarvan hetzelfde geldt. De grondgedachte van het wetsontwerp getuigt van een houding ten opzichte van de eigendom en van een visie op de taak van de overheid, welke stellig de onze niet kunnen zijn. De uit-

werking van deze gedachte in het onderhavige wetsontwerp heeft aspecten welke — mede hierdoor — wel te denken geven. Wij schreven reeds, dat het laatste woord aan het parlement is en moet zijn. Men moet er op rekenen, dat het parlement met een uitspraak niet alleen een beslissing over de zaak zelf zal geven, maar ook over de huidige politieke samenwerking.“

**Macht**

Onder de titel „Macht is recht“ schrijft Het Vrije Volk:

„De Nederlandse Bond van Huis- en Grondeigenaren is tegen blokkering van een deel der huurverhoging. De bond ziet die blokkering als een poging van een politieke minderheid (bedoeld wordt de P.v.d.A.) om de maatschappij om te vormen.

Dat nemen de huis- en grondeigenaren de P.v.d.A. niet kwalijk, want de P.v.d.A. is nu eenmaal een socialistische partij. De andere partijen echter behoorden daar niet aan mee te doen.

Het komt blijkbaar in de hoofden der huiseigenaren niet op, dat ook niet-socialisten bezwaar zouden kunnen maken tegen steeds hogere huren voor steeds oudere woningen, als daarvan geen centen bate van de volkshuisvesting wordt aangewend.

Een verklaring voor deze ietwat eenzijdige kijk op het huurprobleem vinden wij in de nabeschouwing van het jaarverslag over 1956 van de bond.

Daarin wordt openhartig gezegd, dat het de aard van de mens is het algemeen belang alleen te willen dienen, zolang zijn persoonlijk belang daardoor is gebaat of op zijn minst niet wordt geschaad. Van deze regel zijn maar weinig mensen — en blijkbaar niet de leden van de bond — uitgezonderd.

En het verslag gaat nog verder. Het zegt: „Het „macht is recht“ is niet een kapitalistisch verschijnsel, maar een de individu eigen karaktertrek.....“

En dat is dan blijkbaar de leidraad voor het handelen van de Bond van Huis- en Grondeigenaren. Ieder voor zich en macht is recht.

Na deze openhartige bekenenis behoeft ons van deze organisatie niets meer te verwonderen.“

**Bezinning**

De Volkskrant schrijft naar aanleiding van de aangekondigde salarisverhoging van de onderwijzers:

De onderwijzers hebben hun paasverassing gekregen. Die salarisverhoging kost het Rijk 30 miljoen. Ook andere uitgaven voor het onderwijs worden hoger dan geraamd was. Dat maakt samen 100 miljoen.

Heeft de Regering daar dekking voor? Minister Cals zei er tegelijk bij, dat tegenover onderwijsverbeteringen, zo nodig, offers van de belastingbetalers moeten staan. Had dat een bedoeling? Het leek er op, dat minister Cals, op verzoek van zijn collega Hofstra, de geesten alvast bereid pogde te maken voor een belastingverhoging.

Meer in het algemeen geldt, dat de aankondiging van minister Cals nog eens weer de vraag oproept hoe ver wij met hogere uitgaven kunnen gaan. De Regering beperkt die mogelijkheid al jaren door ook zaken, waarvoor geleend kan worden, voor een deel uit de gewone middelen te dekken. Wanneer er een wijziging kwam in dat beleid zou ons dat heel wat meer armslag geven. Nu is het waar, dat er op het ogenblik op de kapitaalmarkt niet veel te lenen valt. Maar dat is een aanwijzing teneer om voorzichtig te zijn met belastingverzwaring; de overheid kan zoveel afromen, dat zij de mogelijkheid van besparing aantast en dat is vooral voor het bedrijfsleven schadelijk. Er wordt op het ogenblik nog voldoende geïnvesteerd, maar wij moeten toch wel bedenken, dat uitbreiding van de werkgelegenheid een levensvoorwaarde blijft voor onze groeiende bevolking. Daarnaast fnuikt een te zware belastingdruk de wil om zich extra in te spannen. Dat is in de afgelopen jaren ook door het vorige kabinet erkend en als argument gebruikt voor de toen doorgevoerde belastingverlagingen.

Wij zijn niet tegen belastingverhoging zonder meer. Ze kan noodzakelijk zijn. Maar vooral als meegedeeld wordt, dat het onderwijs in de komende jaren nog eens honderden miljoenen meer zal vergen, lijkt ons een nadere bezinning toch wel gewenst. De belastingdruk heeft ergens een grens.

**IN ONS COMMENTAAR**

**Parlement voor de beslissing**

Het dilemma „huurverhoging met afroming of géén huurverhoging“, door de voorzitter van de Partij van de Arbeid, de heer Evert Vermeer, gesteld, is niet het dilemma, waarvoor de Tweede Kamer zich geplaatst ziet. Mogelijk is ook nog een huurverhoging zonder afroming en dan kan die verhoging 25% of 12½% bedragen.

Dreigementen van de socialistische partijen zullen de volksvertegenwoordiging er niet van mogen weerhouden zich bij haar beslissing uitsluitend te laten leiden door eigen inzicht en verantwoordelijkheid. Bij het afwegen van de bezwaren, welke tegen de blokkering van een gedeelte van de huurverhoging zijn in te brengen, zal zeker ook aandacht geschonken worden aan de vraag, welke de consequenties zullen zijn van verwerping van de regeringsvoorstellen. Nationale belangen kunnen vorderen, dat niet opnieuw een periode intreedt als het vorige jaar, toen maandenlang gewerkt moest worden aan de totstandkoming van een kabinet. Maar diezelfde verantwoordelijkheid draagt ook de partij, die uitsluitend huurverhoging met afroming bepleit. Ook de Partij van de Arbeid zal zich de vraag hebben te stellen, of zij op dit punt een kabinet-crisis mag veroorzaken, indien blijken zou, dat de meerderheid van de Tweede Kamer die afroming niet wenst.

Het zou, om met de woorden van het socialistische dagblad te spreken, een klap in het gezicht van de democratie zijn, indien de Tweede Kamer uit vrees voor de P.v.d.A., die weliswaar de grootste partij is, doch toch nog altijd een minderheid vormt, aanvaardde zou, wat zij onaanvaardbaar acht.

Indien de P.v.d.A. afroming van de huurverhoging noodzakelijk acht, zal zij dat niet met dreigementen, doch met argumenten duidelijk moeten maken. Dat is eis van democratie.

Dat het parlement voor een zeer belangrijke beslissing staat, is zeker, Of het met zijn uitspraak ook beslist over de huidige politieke samenwerking betwifelen we.



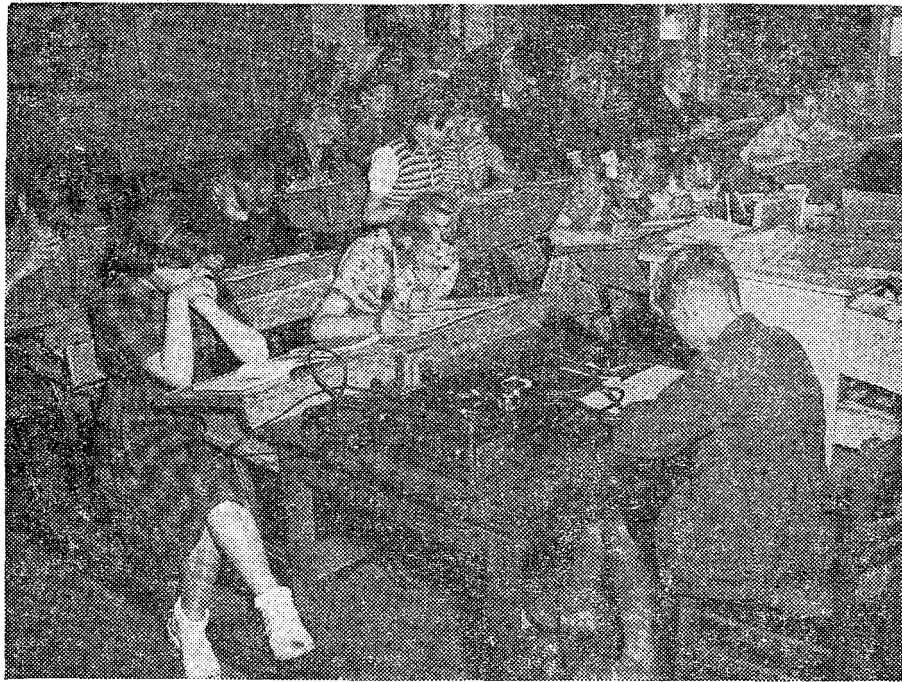
## VONKEN VLIEGEN OVERAL!

# De bijbel en de openbare school

**H**ET IS hier al meer opgemerkt: wij leven tegenwoordig in een overgangstijd. In grote trekken (er is altijd een tegengestelde onderstroom) mogen we zeggen, dat het rationalisme zijn eeuwenlange overheersende positie heeft moeten opgeven voor het irrationalisme. De zekerheden die de menselijke rede had opgebouwd, bleken even bedrieglijk te zijn als de waardevastheid van het geld. Zelfs de natuurwetten, onaantastbaar fundament van absolute waarde, bleken plotseling maar een uiterst beperkte gelding te hebben, zelfs relatief te zijn. De technische vooruitgang, waarop veler hoop was gebouwd, maakte de mens niet gelukkiger, ja bleek zelfs te leiden tot verschrikkelijke miljoenenslachten en vernuftige gaskamers. De teleurstelling was groot en vrijwel algemeen en de mensheid wendde zich af van de god die faalde. Nu is het, alsof de slinger, zolang in eenzijdige positie gehouden op hoop tegen hoop, met kracht oversloeg naar de andere kant en daar even eenzijdig positie kiest. De rede heeft bij velen afgedaan; de wil, de intuïtie, het leven, de existentie, daar wordt het nu van verwacht. En in deze veranderde wereld staat ook de A.R. partij verbluft om zich heen te zien. Hoe zal zij reageren op de nieuwe omstandigheden en zal zij de thans groeiende toestand beheersen?

### Ongerust

Eerlijk gezegd, deze vragen maakten mij al jarenlang ongerust en nu ik het „antwoord aan de heer Knibbe” heb gelezen, is die ongerustheid nog toegenomen. Want men kan er wel enigszins op voorbereid zijn, het geeft toch een schok in een A.R. partijorgaan te lezen: „De openbare school is wettelijk neutraal. En daar zullen wij haar aan blijven binden, om haar karakter als „vluchttheuvelschool” en om misleidende propaganda voor openbare scholen of



Ook de wire-recorder heeft bij het onderwijs zijn intrede gedaan.

traal en de partijen evenmin. Men spreekt nu van algemeen, van onafhankelijk, en zoekt nog naar de inhoud die deze woorden nu en straks moeten bevatten. Moet nu de A.R. partij — o ironie! — de neutraliteit van de openbare school gaan verdedigen?

O zeker, ik heb het hele artikel gelezen, begrijp en waardeer de bedoeling daarvan. Het gaat daarin om de handhaving van de vrije school, in wezen om het christelijk onderwijs. Maar kan dit nu alleen op de been worden gehouden door in ons arsenaal het aftandse wapen der neutraliteit op te nemen, waaruit de molm ons tegenwaait en dat wij altijd hebben verguisd?

De consequentie — waaraan ik de schrijver niet wil binden! — is ook hoogst ongelukkig. Als de overheid op het tere terrein van het onderwijs „wettelijk neutraal” kan zijn, dan zeker ook bij haar andere werkzaamheden. Maar dan staat niets de proclamatie van de neutrale staat in de weg.

Naar aanleiding van het op 16 februari j.l. in deze rubriek geplaatste artikel van de heer Knibbe en het antwoord daarop van onze redactie, ontvingen wij bijgaand stuk van de heer P. Wybenga, dat wij ook gaarne een plaats willen geven.

daarop afgestemde compromisscholen tegen te gaan.”

Zo staat het er — ogenwrijven verandert daaraan niets. De schrijver verklaart zich hier tot kampioen voor de neutraliteit (wettelijk kan hier niets anders betekenen dan door de wet voorgeschreven) op een bepaald punt, terwijl 78 jaar lang door ons is verklaard, dat neutraliteit niet bestaat. En juist nu het neutralisme een overwonnen standpunt lijkt te worden!

Hoeveel kwaad er van de nieuwe „geestelijke boosheden in de lucht” valt te zeggen, op dit punt is er ontegenzeggelijk vooruitgang. Het existentialisme verwerpt de neutraliteit en wat in de bovenlaag leeft wordt spoedig algemeen goed. De kranten noemen zich in grote meerderheid al niet meer neu-

### Impasse

Waarschijnlijk vraagt de schrijver nu: wat wilt u dan? Mijn antwoord is: dat weet ik nog niet. Mijn bedoeling is vooral te laten zien in welk een impasse wij zijn gekomen door de veranderde omstandigheden en hoe slecht wij, ondanks onze juiste pretenties, daarop voorbereid zijn. Kan het ook zijn dat wij al te lang „freewheelden” en dus schuldig nalatig werden?

Toch wil ik hier nog graag iets van zeggen. De hartekreet van de heer Knibbe versta ik volkomen. Het is wellicht goed er aan te herinneren dat Groen van Prinsterer inzake de school

meermalen van standpunt wisselde. Hij worstelde met dat vraagstuk, omdat hij elk Nederlands kind ook via de school tot Christus wilde brengen. Kuyper koos resoluut. Hij wenste allereerst het in de naam van de Drieënige gedoopte kind onttrekken aan de verplichte sfeer van onchristelijkheid en dankbaar gedenken we de zegen op die strijd. Maar bij ons allen is gebleven en sterker geworden de veemoed om de kinderen die wij (tijdelijk) los- en achterlieten. De strijd voor de bijbel op de openbare school is daar een duidelijk voorbeeld van.

Met deze laatste zin zitten wij in het hart van de kwestie. Het gaat er ons allemaal om het kind bij de bijbel (op de christelijke school) of de bijbel bij het kind (op de openbare school) te brengen. Ook al hebben wij bezwaren tegen een schooltype: het gaat om het kind dat Christus moet leren kennen.

Nu schrijft de redactie dat „een openbare gereformeerde school” die er „praktisch” vóór 1795 was, nu „politiek” een onmogelijkheid” is. Dat „praktisch” zal ingevoegd zijn om idealiseren te voorkomen. Want er waren wondere schutters onder die schoolmeesters, die allesbehalve immuun waren voor de ideeën van Verlichting en Revolutie.

Als is het goed begrip, wens de schrijver deze toestand terug. Laten we zeggen, naast de vrije school een openbare staatschool met de bijbel, uiteraard gereformeerd omdat de roomsen de bijbel niet willen, maar dan in de achttiende eeuwse zin van het woord, waarbij de overheid de onderwijzers niet „censureert”? Ik hoop het. Want dat zou in overeenstemming zijn met het christelijk protest in de negentiende eeuw tegen de overheid die het gereformeerde karakter vernietigde en wél censureerde, nl. de rechtzinnige onderwijzers die in school over de Christus der Schriften praatten.

Maar helaas, ik moet de schrijver misverstaan hebben. Want na deze woorden wijst hij een andere openbare school dan de „wettelijk neutrale” met vette letters af. Allereerst omdat er gevaar is voor „averechts gebruik van de bijbel” en voorts omdat de propaganda voor die andere school kinderen kan weghouden van de vrije school met de bijbel. Het wil mij voorkomen dat dit betoog niet sterk is.

Om met het laatste te beginnen: de schrijver bepleit hartstochtelijk voortzetting van de actie voor de school met de bijbel onder de ouders. Staat deze zaak zo zwak, dat het openbaar onderwijs daarom niet van karakter mag veranderen? Hij kan het zelf niet geloven.

Zijn hoofdbezwaar zal wel zijn het averechts gebruik van de bijbel, dat inderdaad voorkomt. Maar moet daarom het kind op de openbare school verstoken worden van alle contact met de bijbel? Moet die school daarom een ghetto blijven? Moet het blijvend verboden zijn dat daar een gelovige onderwijzer de kinderen vertelt van de grote Kindervriend? Ik kan en mag dit standpunt om Godswil niet voor mijn rekening nemen.

### Bijbel is dynamiet

Er zit in die redenering een rationalistisch element. De bijbel mag alleen de kinderen toegevoerd worden langs de door ons gekijkte kanalen en anders helemaal niet. Maar wij belijden toch samen: „Ik geloof in de Heilige Geest” en die voert ons het zuivere water langs allerlei vuile, vieze goten toe (onbekwaam tot enig goed en geneigd tot alle kwaad). De vertellingen van de „kerkse juffrouw” op onze (christelijke) school maakten door de leiding van die Geest in één jaar tienmaal meer indruk op mij dan honderd preken van de gereformeerde dominee. Zelfs een roomse monnik en een kloosterbijbel waren werktuigen in handen van die Geest om de kerk te hervormen. Dat weten de roomsen nog heel goed! Ondanks de vele religieuze onderwijzers wordt door hen de bijbel aan de kinderen onthouden, of bij zorgvuldig uitgezochte kleine brokjes genormaliseerd en gekanaliseerd voorgeschoteld. Want die bijbel is dynamiet, waarmee de Geest werkt. En wie zijn wij, dat wij de weg van die Geest zouden willen afpalen? Uit liefde tot God en de naast, ik durf niet zeggen, dat de openbare school geen ander karakter dan het „wettelijke neutrale” mag hebben!

Vergeef mij de zware woorden, maar dit is een gewetenszaak.

### Wat dan?

Nogmaals, ik weet het (nog) niet. Maar enkele andere dingen meen ik wel heel zeker te weten:

**1** Nooit mag de A.R.P. zich stellen tussen het kind en de bijbel.

**2** De A.R.P. zal nimmer het pleit mogen voeren voor een wettelijk neutrale openbare school, of voor een neutrale staat.

**3** De gewijzigde opvatting omtrent de neutraliteit maakt een hernieuwde bezinning op het karakter van de Nederlandse staat dringend geboden.

**4** Evenzo een bedacht zijn op de kansen die er komen om het onderwijs op de openbare school meer in overeenstemming te brengen met „de grondtoon van ons volkskarakter”.

**5** Mede om de roomse en de jood moest indertijd het gereformeerde karakter aan de openbare school worden ontnomen. Herstel in enigerlei vorm daarvan doet hen geen onrecht: voor hen is er de door de wet gegarandeerde vrije school.

**6** Het is van het grootste belang dat de protestants-christelijke partijen zich gezamenlijk op het schoolvraagstuk bezinnen en ook een man als prof. A. A. van Ruler daarbij betrekken.

**SCHOOLMEUBELLEN**  
MEUBELINDUSTRIE ROTHUIZEN N.V. EDE



# Dominees en de politiek

EEN opmerking, die men regelmatig in verschillende kiesverenigingen hoort, is deze: Is het feit, dat onze predikanten over het algemeen zo weinig actief meeleven met de politiek en met onze partij, ook niet een zeer belangrijke oorzaak van de lauwheid en de laksheid, die men nog maar al te veel in ons organisatieleven opmerkt? In vele gevallen klinkt dan in de vraag een zekere bezorgdheid door over dit gebrek aan medeleven. En het is goed dergelijke vragen met de nodige ernst aan een nadere beschouwing te onderwerpen.

Allereerst dan de vraag, of het waar is, dat in het bijzonder de predikanten hier in gebreke zijn. En wie het beeld van onze kiesverenigingen nader beziet, moet erkennen, dat het niet alleen de predikanten zijn, die wel eens wat teveel verstek laten gaan op politiek terrein. Er zijn ook tal van meelevende kerkleden, die toch weinig politieke belangstelling hebben. Wie b.v. op een willekeurige kiesvereniging eens een onderwerp zou inleiden over het middenstandsprobleem en in het bijzonder de politieke zijde van dit vraagstuk zou belichten, kon wel eens tot de ontdekking komen, dat nog geen 10% van de aanwezigen tot de werkelijke middenstand zou behoren. Ook deze groep is weinig actief, althans in vele plaatsen. Wie vervolgens in de grotere centra eens zou nagaan, hoeveel academisch gevormden tot de bezoekers zouden behoren en hoeveel er zouden hebben kunnen komen, die zal ook moeten erkennen, dat deze groep niet tot de meest meelevendsten zou behoren. En zo zou men verder kunnen gaan. Hoe staat het met de arbeiders? Hoe met de boeren? Wie het zo beziet, kan dus eigenlijk zeggen, dat de predikanten niet al te zeer in een uitzonderingspositie verkeren. En toch is daarmee de vraag niet afgedaan. Want de dominee is immers de man, van wie leiding verwacht wordt. Allereerst en allermest op kerkelijk ter-

In het april-nummer van het contactorgaan van de anti-revolutionaire propaganda-commissie in Friesland is een artikel opgenomen over de dominees en de politiek. Het gaat hier om een belangrijke zaak en daarom hebben wij dit artikel hierbij onverkort overgenomen.

rein. Maar wie erkent, dat de politiek ook godsdienst is, zal ook mogen verwachten, dat de dominee zowel in zijn kerkelijk werk door middel van prediking en gebed en eventueel huisbezoek, maar evenzeer in het organisatieleven de stuwende kracht is. Leer en leven behoren bij elkaar en wie werkelijk als predikant de gemeente wil leiden, zal ook het leven in al zijn variaties moeten kennen en in het bijzonder op het brede terrein van de politiek de frontlinie van deze tijd moeten kennen.

En juist gezien deze bijzondere positie, welke de predikant in het midden van zijn gemeente inneemt, moet vooral van de predikanten medeleven en medewerking gevraagd worden bij ons werk voor de politiek in onze partij.

## Maar hoe dan?

JA, daar komt het nu op aan. Naar onze mening ligt hier de verantwoordelijkheid niet alleen bij de predikant zelf. De gemeente kan er veel aan doen om de dominee tot actief medewerker te bewegen. Hoeveel jonge predikanten komen in hun eerste gemeente niet voor tal van vraagstukken te staan, waar ze eerst heel vreemd tegenover staan. De broeders kerkeradsleden zullen dan hun

best doen om de dominee zo gauw mogelijk wegwijst te maken, door hem te vertellen hoe ter plaatse deze dingen gegroeid zijn en hoe men ze beoordeelt. Met enige wijsheid kan menige kerkeraad de dominee dan helpen in zijn arbeid door te trachten hem bij de problemen van iedere dag te betrekken.

Laat de dominee eens gevraagd worden op de kiesvereniging b.v. te spreken over het Herderlijk Schrijven van de Generale Synode van de Ned. Hervormde Kerk. Dit schrijven is niet alleen tot de leden van genoemde kerk gericht, maar tot het gehele Nederlandse volk. Dit schrijven is nauw verwant aan het theologisch terrein, waarop de dominee zich „vakman" weet. Bij een sprekebeurt hierover kan hij de doorbraak niet ontlopen en de gewone man van de kiesvereniging heeft hierover heus zijn mening wel. Is eenmaal de animo voor de politiek gewekt, dan is het een zaak van verder mee ingeschakeld te blijven.

Ons is een geval bekend, waarbij men de predikant vroeg eens te spreken over de p.b.o. De dominee vertelde, dat hij daar hoegenaamd niets van afwist. Hierop werd toen door de voorzitter van de kiesvereniging, tevens kerkeraadslid, gereageerd door te zeggen: Ja, zlet u dominee, dat zijn nu de vraagstukken, waar wij mensen in uw gemeente vaak mee zitten. U moet ons daarbij helpen, want u is onze geestelijke leidsman en deze dingen hebben ook een kant, die dat geestelijk leven raakt. Daar moogt u niet voor uit de weg lopen. Het onderwerp werd geleverd na weken van voorstudie en de dominee wist zich rijker door de nauwere band aan zijn gemeente en tegelijk door het geleverde onderwerp zelf.

Met enige goede wil en samenwerking valt er op deze wijze soms nog meer te bereiken dan men denkt. Het is altijd nog beter, wanneer getracht wordt door onderling overleg de afzijdigen mee te

betrekken bij het werk op de kiesvereniging, dan wanneer enkel de kritiek gehoord wordt met betrekking tot de predikanten. Want vergeet ook niet, dat juist de dominee, omdat hij dominee is, ook in een glazen huisje woont. En toch is hij ook maar een mens. En juist omdat dit zo is, is er in bepaalde gevallen ook alle reden toe om met vrijmoedigheid de dominee te wijzen op zijn verantwoordelijkheid tegenover het politiek gebeuren van iedere dag. Wie weet, of er dan nog niet veel bereikt kan worden. Intussen mogen we niet vergeten, dat er ook verscheidene predikanten zijn, die wel van harte medeleven en meewerken met de politieke arbeid. Het zou onredelijk zijn, dit tenslotte niet met dankbaarheid te constateren. d. J.



1. Hoe is het moderamen van het Centraal Comité samengesteld?
2. Wie maken deel uit van de A.R. Tweede-Kamer-fractie?
3. Wanneer is het C.N.V. opgericht?
4. Wie heeft „De scheuring van het rijk" geschreven?

## ANTWOORDEN VAN VERLEDEN WEEK.

1. Kater, Poesiat, Witmond, Beere-mans.
2. 1908; Mr. Th. Heemskerk, A. S. Talma en A. W. F. Idenburg.
3. Vijf.
4. E. van Ruller.
5. Noord-Atlantische Verdrags Organisatie, op 4 april 1949 tot stand gekomen.
6. In 1918 opgericht door G. H. Kersten.

## Nederlandse bedrijven in woord en beeld

# KWALITEIT VOOR ALLES

HET procédé voor het vervaardigen van de margarine is in de loop van de tijden in grote trekken gelijk gebleven. Er worden thans echter andere grondstoffen dan vroeger gebruikt, terwijl de mechanisatie ook op dit terrein een duchtig woordje is gaan meespreken.

Zullen wij eens een kijkje gaan nemen in de Brinkers' fabrieken in Zoetermeer? We treffen het, want juist arriveert één van Brinkers' eigen gigantische tankwagens op het fabrieksterrein. In de tank zitten de grondstoffen, die voor de fabricage worden gebruikt: meest oliën en vetten van

buitenlandse oorsprong, zoals oliën van palmpitten, cocos- en grondnoten, sojabonen, katoenzaad, raapzaad enz.

De ruwe en nog ongezuiverde grondstof wordt nu eerst opgepompt naar de raffinaderij waar het zuiveringsproces plaats vindt. De eigenlijke raffinering bestaat in vier opeenvolgende bewerkingen: ontzuren, bleken, filteren en stomen.

Daarna begint de bereiding van de margarine. De vetten en oliën worden, na te voren op smaak en kwaliteit te zijn getest, in nauwkeurig gemeten hoeveelheden en soorten samengebracht met toe-

voeging van daartoe met uiterste zorg bereide melk, zout, vitaminen en andere benodigde ingrediënten. In dit korte bestek kan dit alles uiteraard niet in details worden beschreven. Wel kan nog worden opgemerkt, dat het modern geoutilleerde fabriekslaboratorium een en ander op gehalte en zuiverheid onderzoekt, zoals het trouwens in alle stadia van het productieproces zijn controlerende functie verricht.

De bestanddelen van de margarine zijn nu bijeen, maar ze moeten nu nog één geheel worden en daartoe worden ze intensief gemengd. Dit geschiedt in de eigenlijke margarinefabriek. Als we in deze ruimte binnentreden, wanen we ons niet in een fabriek, maar in een showroom, zo blinkt ons alles tegen. In de helder-verlichte ruimte met smetteloze wanden, zien we op een glanzende tegelvloer „waarvan men eten kan" een aantal blinkend metalen machines staan. Daar vindt het proces van de margarinefabricage verder voortgang, maar men ziet er niets van. Enkele in helderwitte kleding gestoken mannen lopen er rond. Hun taak bestaat alleen in het controleren van de apparaten want verder verloopt alles geheel automatisch.

Het merkwaardig is: dit is een margarine-fabriek, waarin men geen margarine ziet. De „gouden stroom" waarvan vaak in beschrijvingen van margarinefabrieken wordt gewaagd, is er wel, maar hij is aan ons oog onttrokken. Want hier is het fabricage-systeem zo ver gevorderd, dat het produkt vanaf de vereniging der bestanddelen tot en met de verpakking

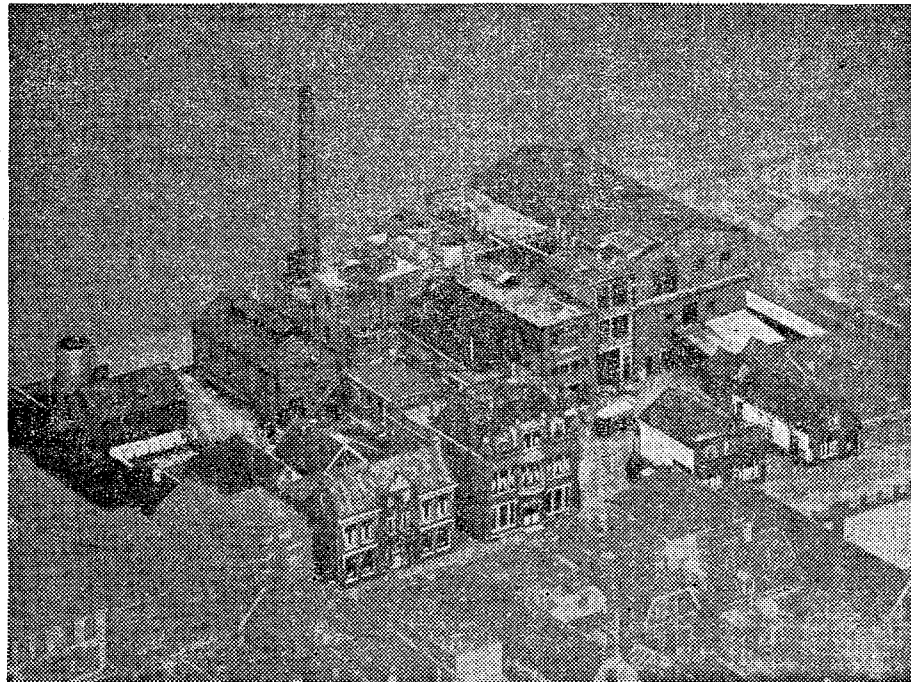


In het moderne laboratorium van Brinkers in Zoetermeer wordt er voortdurend voor gewaakt dat de kwaliteit van de produkten aan de hoogste eisen voldoet.

niet alleen door geen mensenhand wordt beroerd, maar zelfs niet aan de lucht wordt blootgesteld. Daardoor is de bacterievrije fabricage wel tot de hoogste graad gewaarborgd.

Alle bewerkingen geschieden in een systeem van gesloten buizen, apparaten en machines. Uiteindelijk leveren de verpakkingsmachines de pakjes voor onze verraste ogen geheel kant en klaar af in een aaneengesloten rij op een lopende band met een snelheid, die kan worden opgevoerd tot 120 stuks per minuut.

En op dezelfde wijze als in Zoetermeer gaat het ook in zijn werk in de fabriek te Wijchen, volgens het devies dat van het begin af aan de leidraad voor Brinkers is geweest: vóór alles kwaliteit!



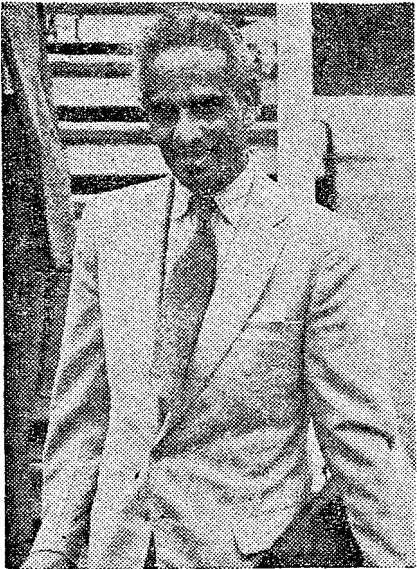
Het fabrieksgebouw van Brinkers' Margarinefabriek N.V. te Zoetermeer.



## De Indische diplomaat KRISJNA MENON

gaat zijn post in New York  
weer verlaten

IN de vergaderzalen van het gebouw der Verenigde Naties te New York zal men binnenkort tevergeefs zoeken naar de ietwat zonderlinge verschijning van Krisjna, de bekende Indische diplomaat, die zijn land in de afgelopen vijf jaren in de wereldorganisatie heeft vertegenwoordigd. In het nieuwe kabinet, dat premier Pandit Nehroe na de verkiezingen in India heeft gevormd, zal Menon minister van defensie worden. Het is een merkwaardige functie voor een diplomaat van zijn formaat. Op het ministerie van buitenlandse zaken zou Menon ongetwijfeld beter op zijn plaats zijn geweest. Het werd echter defensie. Premier Nehroe zal er zijn bedoelingen wel mee gehad hebben. Wellicht houdt de benoeming verband met de



gespannen verhouding tussen India en Pakistan inzake de kwestie Kasjmir.

De talrijke bezoekers, die dagelijks het enorme gebouw van de Verenigde Naties bezochten, gingen niet naar huis, voordat zij er in waren geslaagd, Krisjna Menon tijdens de debatten gade te slaan. Hij was voor de meeste bezoekers een programmapunt. Toen wij enige tijd geleden een bezoek aan de Ver. Staten brachten en talrijke malen verwijlden in het hoofdkwartier van de Verenigde Naties hebben wij de acteur Menon ook aan het werk gezien. Menon wist, dat hij interessant was en dit streelde de grote ijdelheid van deze diplomaat. Zijn van nature toch al arrogante houding werd er niet beter op en bij de meeste gedelegeerden stond hij niet al te best aangeschreven.

MENON heeft een zeer groot en belangrijk deel van zijn leven in Engeland doorgebracht. Hij werd in 1897 in Malabar (India) geboren en studeerde aanvankelijk in zijn eigen land. In 1924 ging hij naar Londen en daar bleef hij met enkele korte onderbrekingen tot juli 1952. Daar droeg hij er toe bij, dat zijn vaderland zich ontwikkelde van een Britse kolonie tot een zelfstandige staat.

Na de economische school te Londen (onder leiding van de socialistische professor Harold Laski) te hebben bezocht, vestigde Menon zich in 1934 als lid van de balie in de Britse hoofdstad. Om het verdienen van geld en het opbouwen van een praktijk bekommerde hij zich echter niet; hij wierp zich op de politiek en werd secretaris van de Indische Liga in Engeland om in woord en geschrift propaganda voor de onafhankelijkheidsstrijd van India te voeren.

Hij werd toen een vriend van communisten en socialist. Was hij niet al te vriendschappelijk met de communisten geweest, dan zouden de Britse socialistische hem destijds wellicht een plaats in het Britse Lagerhuis hebben bezorgd.

Toen Menon in 1952 in de wereldpolitiek belandde en zijn land al enkele jaren onafhankelijkheid genoot, voelde hij zich terstond geroepen, zich met de zaken van andere landen in te laten. Hij probeerde een handig gebruik te maken van de onenigheid tussen Oost en West, slaagde er meestal in, de communistische landen zoveel mogelijk te ontzien en daardoor gunstig voor zijn voorstellen te stemmen, waardoor de Westelijke mogendheden vaak gedwongen werden, eieren voor hun geld te kiezen.

Zodra echter kritiek werd geleverd op de houding van India in de kwestie Kasjmir, kende de verontwaardiging van Menon bijna geen grenzen. Zijn benoeming tot minister van defensie van India wijst er dan ook op, dat niet op een verzoenende houding tegenover Pakistan moet worden gerekend.

# Mensen zoeken hun weg

Vervolgverhaal door DINGENANT RIETZANGER

„En wat zou jij doen, Jasper?”

„Hoe bedoel je dat?”

„Wel, als ze jou eens vroegen, iets ondergronds te willen doen?”

„Dan zou ik niet weigeren,” antwoordde hij, na enig nadenken.

Tot zijn grote verbazing merkte Suus op:

„Ja, dat dacht ik ook. Het zou trouwens je plicht zijn, nietwaar? Het gaat om het recht, om de vrijheid.”

Jasper ontroerde van haar woorden. Hij zag Suus eensklaps van een kant, die hij tevoren niet bij haar ontdekt had. Zij scheen een beetje bang te zijn en altijd wolven en beren te zien..... Maar als het erin om recht en vrijheid, bleek zij haar angst over mogelijke verschrikkelijke gevolgen van het verzetwerk volkomen te onderdrukken. Zij dreef haar eigen verlangens, haar hoop en haar vrees op de achtergrond en sprak nu over nlicht.

Geroerd nam hij haar hoofd tussen zijn handen en hij gaf haar een kus op haar lippen.

„Ik ben blij, dat je er zo over denkt, Suus,” zei hij fluisterend. „En daarom, Suus, mijn liefste..... zit niet over mij in de war als ik ooit iets moet doen waar een beetje gevaar aan verbonden zou kunnen zijn.”

„Dan zal ik wel in de war zitten,” antwoordde ze.

„Maar denk er dan in ieder geval aan dat ik het als mijn plicht zie om dit of dat te doen, ook als er een beetje risico aan verbonden zou zijn.”

Suus knikte en langzaam zei ze: „Ja, ik zal wel in de war zitten..... Natuurlijk zal ik in de war zitten, want ik houd zoveel van jou, Jasper. Maar ik zal proberen om het goed te doorstaan, om me flink te houden — omdat het zal moeten.”

En daarna vertelde hij haar, dat hij al het een en ander gedaan had, omdat hij meende dat het zijn plicht was.

„Ja, dat was je plicht,” beaamde zij. „Ik weet het wel, we mogen niet lijdzaam blijven afwachten. Maar belooft mij nog eens opnieuw, dat je uiterst voorzichtig te werk zult gaan, Jasper. Als ik weet, dat je niet onnodig je in gevaar begeven zal, zal het mij rustiger stemmen.”

„Reken daar op, Suus. Ik begrijp heel goed, dat er heel wat gevaren aan verbonden zijn — al heb ik in 't verzet tot nog toe alleen maar wat snipperwerk gedaan.”

„En denk er vooral aan, dat Simon Heijboer jou zal proberen te strykkken.”

„Ik beloof het je, Suus,” antwoordde hij gedwee. Het klonk erg plechtig, maar niettemin oprecht.

Jasper was er langzamerhand zelf ook meer en meer van overtuigd geraakt, dat Heijboer zou blijven proberen om hem de voet dwars te zetten. Niet, dat Heijboer zo'n uitgerokende en onmenselijke fanatiekeling was. Neen, daar zag hij Siem nog steeds niet voor aan. Maar nog altijd scheen hij ialoers op hem te zijn; Heijboer kon het blijkbaar niet verkroppen, dat Suus hem destijds afgewezen had en dat zij daarna met Jasper omgang gekregen had. Ja, hij zag Jasper nog altijd als zijn rivaal, als een mededinger die overwonnen had.

— Uit minnenijding kunnen allerlei nare dingen gebeuren, overlegde Jasper. — Al is Heijboer helemaal geen indrukwekkende figuur en al zal hij in de vervloekte beweging, waarbij hij zich heeft aangesloten, weinig in te brengen hebben, toch zou hij in zeker opzicht vrij mandaat gekregen kunnen hebben om zijn strikt persoonlijke zaken onder het mom van politieke activiteit ter hand te nemen en af te doen. Af te doen naar de gewoonte van de handlangers van de bezetters..... Ja, hij moest Heijboer in de gaten houden, Suus had gelijk.

Dat deed hij ook, hij hield zijn rivaal goed in de gaten door Heijboer zoveel mogelijk te ontwijken.

Er gingen maanden voorbij, dat hij Simon Heijboer niet te zien kreeg. Jasper vond dat een hele geruststelling. Suus had horen vertellen, dat Heijboer naar een of ander opleidingskamp van zijn beweging gestuurd was. Bij gebrek aan betere krachten, bleek men wel noodzaak, mannen als Heijboer op te leiden tot functies, waartoe ze feitelijk in 't geheel niet geschikt waren.

Plotseling vertoonde Heijboer zich echter weer in het kleine stadje. Jasper zag hem op zekere dag lopen in de smalle hoofdstraat omdat hij hem ontwijken wilde, schoot hij gauw een sigarenhandel binnen.

Simon Heijboer scheen zelfverzekerder te zijn geworden. Niet zonder het air van waardigheid stapte hij door het stadje.

Een paar weken nadien hoorde Jasper vertellen, dat Simon Heijboed tot taak gekregen had, de jeugd van de beweging te dresser. Inderdaad werd hij korte tijd later gezien met een groep jongens van de jeugdstorm. Heijboer stapte als een generaal naast de rij knapen voort. Hij keek vrijmoedig links en rechts en gaf overluid bevelen. Een jongen, die linksaf sloeg inplaats van naar rechts af te slaan, werd door Heijboer op moffenmanier uitgekafferd.

Dit alles had tot gevolg, dat Heijboer door de mensen, die niet tot de nieuwe orde wilden behoren, nog meer geschuwd en geminacht werd. Geen enkele behoorlijke ingezetene van het stadje wilde iets met hem te maken hebben. Heijboer werd beschouwd als een vreemdeling, op wie men in 't geheel geen prijs stelde. En soms werd hij door opgeschoten jongens nagejaagd en voor moffenknecht uitgescholden. Boze blikken vergewisten Heijboer er van, dat hij gehaat werd en dat hij nooit meer een voet aan de grond zou krijgen bij degenen, die hij vroeger tot zijn kennissen kon rekenen.

Het had tot gevolg, dat Heijboer nog driester ging optreden. „Hij maakt zichzelf stinkende,” zei de vader van Suus, toen ze 't over Simon Heijboer hadden. Het was in oude en bijna bijbelse trant opgemerkt, maar het was goed getypeerd.

Jasper bleef er voor zorgen, Heijboer zoveel mogelijk te ontlopen. Dit gelukte hem wonderwel. Heijboer scheen geen belangstelling voor het gedrag van Jasper te hebben. Was hij Suus vergeten? Jasper hoopte het. Het zou zoveel te beter zijn.

Jasper kreeg weer een opdracht. Zeven onderduikers, die al maandenlang in een boerderij vlak buiten het stadje verblijf gehouden hadden, bleken daar niet meer veilig te zitten. Een knecht, met ruzie van de boerderij weggevloden, scheen anderen te hebben verteld, dat de boer van Weidelust joden verborgen hield.

De leider van de onderduikersorganisatie kreeg op zekere

dag van hem onbekende zijde de tip, dat de joden, die ondergedoken waren in de Weidelust, in opspraak gekomen waren. Daarom moest er op worden aangedrongen, voor deze mensen zo spoedig mogelijk een ander onderkomen te zoeken.

Dit was echter niet zo eenvoudig. De zeven joodse landgenoten vormden twee gezinnen; maar ze smeekten de verzetmensen om hen bij elkaar te laten. Er moest dus voor zeven personen op één adres onderdak gezocht worden; en het was zaak, dat dit op korte termijn gebeurde.

Een tuinder, bij de verzetmensen bekend als Amerikaanse Jan, bezat een grote loods, waarin met een beetje goede wil wel te wonen zou zijn. Amerikaanse Jan stelde deze loods voor de onderduikers beschikbaar, doch voor hoogstens twee maanden, want dan had hij deze ruimte nodig voor zijn bedrijf.

Men was er in ieder geval mooi mee geholpen. Misschien zou over twee maanden de oorlog tot het verleden behoren...

Op een avond werden de zeven onderduikers opgehaald van Weidelust en naar de tuindersloods gebracht. Er werd beloofd, dat zo gauw mogelijk een definitief onderduikadres gezocht zou worden.

Aan dit laatste bleek moeilijk voldaan te kunnen worden. Er waren genoeg trouwe vaderlanders, die joodse medeburgers wilden herbergen, maar niemand wist zeven onderduikers in huis op te nemen.

Het was moeilijk; men ging nogeens met de twee families in de tuindeloods praten. Men trachtte hen ervan te overtuigen, dat er uit veiligheidsoogpunt alles voor te zeggen zou zijn indien de gezinnen op afzonderlijke adressen ondergebracht zouden worden.

De opgejaagde joodse families bleven bij hun besluit om bij elkander te blijven. De vrouwen van beide gezinnen waren zusters. Zij verklaarden alle rampen en narigheden samen te willen delen en niet bereid te zijn uit elkaar te gaan.

Tenslotte bood Jasper aan de leider van de onderduikersorganisatie aan, zijn vroegere kapitein Elander te bezoeken. Hij vertelde, dat hij zijn kapitein goed gezind was en dat hij er van overtuigd was, dat het omgekeerd eveneens het geval was. Hij had daarvoor de bewijzen bij zich; hij toonde het briefje, waarop de kapitein zijn adres geschreven had. Elander woonde weliswaar in een andere provincie en het was dus niet naast de deur. Maar Jasper had hoop, dat zijn kapitein uit de mobilisatie de zeven mensen wel zou kunnen helpen. Elander was houtvester, misschien wist hij in of bij de Imbosch in Gelderland wel een duikadres voor de joodse families te vinden.

Het was een lange fietstocht. Tot overmaat van ramp had Jasper onderweg met pech te kampen. Drie keer had hij een lekke band. Hij repareerde deze mankementen zelf, maar toen tenslotte ook zijn ketting brak, moest hij wel naar een fietsenmaker. Men had weinig lust om het euvel te herstellen, tenzij hij met zilveren guldens zou kunnen betalen..... Hij had echter niet anders dan smoezelige zilverbons en wat zinken munten op zak. Ten lange leste bood Jasper echter aan, een paar zilveren manchetknopen als betaalmiddel te zullen overhandigen. Daarna repareerde men zijn fietsketting. Toen hij na ruim drie kwartier weer verder reed, was hij zijn manchetknopen, een paar jaar geleden hem geschonken door zijn moeder, voorgoed kwijt.....

Tengevolge van de pech met zijn fiets was hij veel tijd verspeeld, zodat hij genooddaakt was, de nacht in een hooiberg door te brengen.

De volgende morgen ging hij welgemoed verder.

Tot driemaal toe werd hij staande gehouden om zijn persoonsbewijs te tonen. Jasper had voor alle zekerheid een vals bewijsje meegenomen, waarop vermeld stond, dat hij was opgeroepen om in een werkkamp te verschijnen voor het doen van spit- en graafwerk. Zodra de controleposten dit briefje zagen, werd hij snel doorgelaten.....

Jasper trof kapitein Elander niet thuis.

Een tamelijk oude vrouw met hoog, grijs kapsel — Jasper veronderstelde, dat het een huishoudster van Elander zou zijn — deelde hem mee, dat zij niet wist, wanneer meneer thuiskomen zou. Zij was terughoudend en Jasper begreep, dat zij hem niet vertrouwde.

Hij vertelde haar, dat hij in de mobilisatietijd onder kapitein Elander gediend had en dat deze hem later nog eens ontmoet had en toen gezegd had, dat hij, ingeval hij moeilijkheden had, altijd bij hem aankloppen kon. Jasper haalde het briefje te voorschijn, waar Elander zijn adres op geschreven had.

De vrouw herkende ogenblikkelijk het handschrift en werd ineens veel toeschietlijker. Zij nodigde Jasper binnen en verklaarde, dat haar broer over een half uurtje terug zou kunnen zijn. „Ik ben zijn zuster, ziet u.”

Jasper zat nauwelijks vijf minuten, of Elander verscheen reeds in de kamer. Hij herkende Jasper natuurlijk onmiddellijk.

„Zo, Langeveld, alles nog in orde? Ik denk zo, dat je me niet voor je plezier komt opzoeken..... Of kom je om me te vragen of ik nogeens mijn best wil doen om je tot bataljonschauffeur te bombarderen?” Hij grinnikte, maar tegelijkertijd klonk in zijn stem een toon van bezorgdheid. „Ben je nog altijd een wandelende administratieve vergissing, Langeveld? Man, wat zaten ze vreselijk met jou in hun maag!”

„Ik kom voor iets anders.....”

„Natuurlijk, dat begrijp ik wel. Was het nog maar mobilisatie, dan was het in ieder geval beter dan nu. Zit je in de narigheid?”

„Ik zelf gelukkig niet, maar.....” Jasper keek een beetje achterdochtig naar de zuster van Elander.

„Lucht gerust je hart,” zei Elander. „Zij is mijn zuster — Louise kent het klappen van de zweep wel. Je hebt natuurlijk last van de moffen of hun handlangers?”

Jasper vertelde, dat hij onderdak zocht voor zeven joodse medemensen.

Elander trok een bedenkelijk gezicht.

„Zeven mensen bij elkaar..... dat is een complete invasie. Het zal niet meevallen om iemand te vinden, die een gezinsvermeerdering van zeven personen toejuichen zal.”

„Ik weet wel, dat het moeilijk is,” zei Jasper. „We hebben al wekenlang gezocht naar een geschikt adres voor deze mensen. Toen ik er geen gat meer in zag, dacht ik aan u.”

Elander dacht lang na.

„Het zit in deze buurt al behoorlijk vol met onderduikers,” zei hij tenslotte. „In de buurt van Eerbeek weet ik iemand, die er misschien raad voor zal weten. Ik kan niets beloven, maar ik zal mijn best doen.” Hij stond op. „Ik ga er op uit, wacht jij het hier maar rustig af Louise, zorg jij, dat deze jongeman gespijsd en gelaafd wordt?” (Wordt vervolgd)

# Arjos-nieuws

## ARJOS MET VAKANTIE?

WANNEER er sommige lieden zijn die menen dat de ARJOS-activiteiten verminderen, naarmate de kracht van de zon toeneemt, dan vergissen zij zich. Vanzelfsprekend worden er al vakantieplannen gemaakt en dat niet alleen in het privéleven van het Arjos-lid. In internationaal verband worden er weer kampen georganiseerd en cursussen gehouden. En wat is prettiger dan het nuttige met het aangename te kunnen verenigen. Maar daarover een volgende keer.

## ER WORDT NOG GEWERKT

DE berichten die zo uit alle delen van het land binnen druppelen, bewijzen vooreerst wel dat er nog gewerkt wordt. Alle provinciale besturen zijn druk in de weer met het zoeken van deelnemers voor de landelijke studieconferentie die in oktober a.s. zal worden gehouden of met de voorbereiding van een provinciale toogdag of jaarvergadering, terwijl hier en daar al weer wordt gedacht over in het nieuwe seizoen te ondernemen activiteiten.

't Is zo jammer dat er zoveel tijd moet worden besteed aan de nalatigen in het inzenden van de gele invulkaart, 't enquêteformulier of in het betalen van de contributie. Op dit punt bestaat er gelukkig een nauwe samenwerking tussen het provinciale secretariaat en het landelijke. Laat iedere voorzitter nu even zijn secretaris en zijn penningmeester vragen of dat wat zijn club betreft al in orde is. Dat bespaart veel tijd en werk.

## MAAR NU DE ACTIVITEITEN.

HET district Leeuwarden hield onlangs een propaganda-avond te Berlikum in het Hervormd Centrum. Onze landelijke voorzitter S. Silvis en ds. Mooyman voerden het woord en de Arjos van Berlikum brachten een leuk ontspanningsprogramma.

Op dat laatste terrein heeft onze organisatie vele virtuosos in haar gelederen. Zo vernamen we onlangs iets over een club die lekspelen opvoert. Of het een politiek onderwerp betreft is ons niet bekend.

## SCHIERMONNIKOOG.

HET ideaal op dit prachtige Waddeneiland een club op te richten is nog niet bereikt. Maar het provinciaal bestuur van Groningen neemt regelmatig de naam van dit eiland op haar lippen. Geen club mogelijk — dan zo nu en dan met de hele Arjos er heen.

Al verschillende jaren achtereenvolgend wordt op Schiermonnikoog de Groninger Zomer-Arjosmeeting gehouden. Op woensdag 12 juni a.s. zal dit feestje weleens plaats vinden. Er is al veel schoons verteld over vorige meetings; we twijfelen er niet aan of ook dit evenement zal slagen. Dat alle Groningers de prov. secretaris Tillema met aanmeldingen overstromen, zal duidelijk zijn.

## DE HOOFDSTAD.

IN Amsterdam wordt de ene activiteit na de andere ondernomen. Onlangs een propaganda-bijeenkomst in Oost, die — jammer genoeg — niet dat succes opleverde dat men graag had gehoopt, binnenkort spreekt ds. Diek over het partijleven in Duitsland, terwijl de club „De Krommerd” zelf nog een propaganda-avond belegt.

Met de regelmaat van een klok komt de Arjos in het Amsterdamse nieuws en dat is juist wat we hebben moeten.

## NOORD-OOST-OVERIJSSSEL

HET streekverband dat boven genoemde naam draagt, bracht op zijn laatste gehouden jaarvergadering in Hardenberg ruim 250 mensen bijeen.

Ds. Torenbeek uit Den Ham sprak over „Een mijlpaal” en dat was een titel die op de bestaande situatie klopte.

Want in dit streekverband werden in het afgelopen jaar vier nieuwe clubs opgericht, waarmee het wel ongeveer aan het maximum zit. De scheidende voorzitter, de heer J. N. Scholten, zal dit met voldoening hebben geconstateerd en hij heeft dan ook een afgerond werk aan zijn opvolger Huijzena kunnen overdragen. Een district waarin 11 clubs tezamen 260 leden tellen. Zeker iets om groots op te zijn en dat moet gezegd worden: dat ook niet zonder hard werken en onverwoestbaar optimisme kan worden bereikt. In Hardenberg kan men niet alleen luisteren doch ook spreken, zoals bleek uit de georganiseerde sprekerswedstrijd. Onderwerpen als „Politiek” en „Euromarkt” brachten vele tongen in beweging.

15 APRIL

Indirect heeft Zijne Excellentie de Minister van Financiën mij een biljet overhandigd met de bedoeling hem dat, zonder voorbehoud naar waarheid ingevuld, te retourneren. Vandaag heb ik aan dit verzoek voldaan wetende, dat ik een dag te laat ben. Nu hoop ik niet dat 's lands geldmiddelen door dit verzuim in diskrediet zijn gebracht, want dat zou mij werkelijk spijten. Ik heb namelijk nog al wat aandacht aan dit biljet moeten besteden. Het begint zo heerlijk gemakkelijk. Vertel eerst maar eens hoe u heet, vraagt de minister. Nu dacht ik, dat hij dat wist. Maar Z.E. stelt er prijs op mij dit ieder jaar weer te vragen. Van mijn geboortedatum is hij ook niet zeker, immers hij wil die gaarne verifiëren met die op de stukken, welke al sinds dertig jaar in zijn bezit moeten zijn. Tenzij zijn voorganger die papieren heeft meegenomen, hetgeen wel een eer, maar geen gemak voor mij is. Ach, bleef het daarbij. Maar wat daarna niet gevraagd wordt in verband met mijn eenvoudig bestaan! In de meest gecompliceerde termen! Ik heb zitten watertanden bij de vraag of ik juwelen bezit, of een zeiljacht, een onverdeelde boedel of pandbrieven. En de vraag is zo nadrukkelijk, dat ik er ernstig over heb moeten nadenken. Des nachts bekwam mij de vraag: heb ik werkelijk geen juweel? En schuilt er onder mijn uitvoerige correspondentie geen enkele pandbrief? Bij het invullen van dit schriftelijk kruisverhoor heb ik wel telkens verlangend uitgekeken naar een dikke vette regel als: **NOTA BENE! DIT KUNT U AFTREKKEN VAN DE BELASTING! VERGEET DAT NU NIET. ZIJNE EXCELLENTIE STAAT ER OP. HIJ DOET HET ZELF OOK!**

Op zo'n manier zou zo'n biljet er veel vrolijker uitzien.

16 APRIL

Vannacht gedroomd, dat ik dat biljet van gisteren toch niet goed heb ingevuld. Buurman begon er over. Hij had het over vaste lasten of zo iets. Volgens

17 APRIL

Weer eens iets algemeen politieks. En dat ten gunste van het onderwijs: er is nog 100 miljoen nodig. Een aardige som, aardiger dan de meeste sommen, welke we bij het onderwijs tegenkomen.

Hoe komen wij nu aan die extra 100 miljoen, welke de minister nodig acht? Door het verhogen van de belastingen.

Eigenlijk zijn die sommen niet moeilijk. Er komt altijd nog uit. Minister Cals hoopt door zijn nieuwe maatregelen — niet alleen door die 100 miljoen — dat nu de rust in de onderwijzers- en onderwijzeressenkringen zal zijn teruggekeerd. Dat hopen wij ook. Als een ware Daniël had hij zich verleden jaar in de leeuwenkuil van de boze onderwijssmensen gewaagd. Nu gooit hij u en mij voor de leeuwen van Hofstra, om het zo maar eens te zeggen. Want die 100 miljoen zullen er moeten komen. ZOO of ZO.

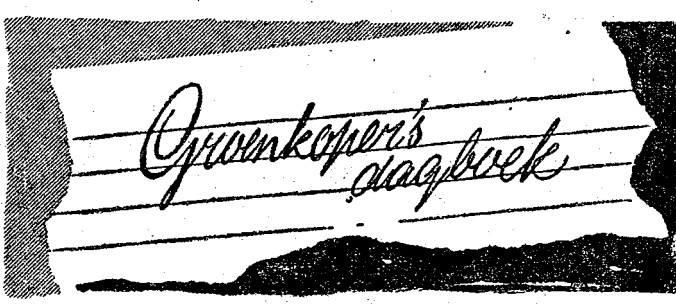
18 APRIL

Overigens is — dat las ik vandaag pas, na even bekomen te zijn van de schrik van die 100 miljoen — overigens is de tijd nog niet rijp voor algemene onderwijsvernieuwing. De tijd is slechts rijpende, in geen geval reipende. Want reipende is fout. Waarom? Omdat het rijpende is. Moeilijk die spelling in het algemeen en — als zij nieuw is — in het bijzonder. Ik beweer tenminste niet, dat ik foutloos schrijf. Als ik mij wel herinner heb ik nu drie spellingen achter de rug en die gaan een mens niet in zijn koude kleren zitten. (Vroeger schreef ik kleeren.) Over die rijpende vrucht, waarmee de vernieuwing van het onderwijs door de minister vergeleken werd, gebruikte Zijne Excellentie een voorbeeld uit 1917. Volgens mij meer een vruchtbeginsel, maar ja, mijn plant- en dierkunde begint ook af te zwakken.

In ieder geval is het mij duidelijk geworden, dat ik niet beschaamd behoef te zijn over het feit, dat ik nog niet foutloos schrijf. Het is, heeft minister Cals gezegd, niet voorgekomen, dat anderhalf jaar na een nieuwe spelling alle volwassenen die spelling foutloos volgen. Dat is een troost.

Wel is het voorgekomen, hoorde ik van een vriend, dat kinderen al spoedig op een kalender kunnen kijken. Waarom het ministerie van O.K. en W. dus een schrijven heeft doen uitgaan met de mededeling, dat de openbare scholen op 5 mei des middags zullen vrij hebben is mij een raadsel.

Ik heb nooit begrepen waarom Goede Vrijdag geen algemeen erkende christelijke feestdag is, of liever boete- of vastendag. Een oude vriend van



mijns vaders huis nam die dag vrijaf, ging naar de kerk en vastte. Hij was een overtuigde Protestant. Wij Protestanten kennen eigenlijk geen vastendagen, ook geen perioden van, zoals de Rooms Katholieken dat noemen: afsterving. Waarom niet? Angst om een Roomse smet te dragen?

Ik herinner mij ook nog, dat in de stad mijner inwoning op de Goede Vrijdag alle openbaar vermaak uitgeschakeld was. Want wij gedachten een sterfdag, de grootste sterfdag, waarover ooit het zonlicht is opgegaan.

Een mooie gedachte vind ik het in ieder geval, dat in de Nederlands Hervormde Kerk op Goede Vrijdag het Avondmaal in de kerken wordt bediend.

20 APRIL

En zo naderen wij dan weer Pasen, het feest van de Opstanding. Als u dit leest, hebt u al Pasen gevierd.

Ik ben naar mijn oude vaderstad gegaan om daar de feestdagen door te brengen. Door de voormalige jodenwijk gaande, zag ik geïmporteerde matzos te koop, gebakken in Leeds in Engeland.

Als kind kreeg ik op joods pasen matzos van de buurman.

Op de matzos smeerde ik zeer onorthodox boter en strooide ik suiker. Ik herinnerde het mij weer, nu aan de vooravond van het Christelijk Paasfeest in mijn oude stad.

Toen ik thuis kwam, in het tijdelijk vakantiehuis, zei mijn vrouw: „En minister Zijlstra is terug uit Zuid-Afrika en minister Helders van Suriname en de Antillen”. Dat stemde mij prettig. „Minister Helders moet 15 mei misschien al weer naar Nieuw-Guinea” zei mijn vrouw voorts. Ook al om mij te helpen bij dit dagboek. Nu dat is al weer gauw. Toch een moeilijk leven zo Overzee.

*William Gruenkoper*

# KRYPTOGRAM

**Horizontaal:** 1. Ook bij nieuwe maan is dit een heerlijke reuk; 5. poes geeft dringerei; 8. Abraham woonde bij zijn terebinten; 9. spookachtige gloed van een 64 cm lange vogel; 11. voorwerp op ouderwets schrijfgereedschap als cursus; 12. laken vogels? 14. gedeelte van een ladder? 15. zwaardvechter die van voren nogal glibberig is; 19. standaardwerk, waarvan de kern waals is; 22. spool die de dupe wordt; 24. stuk van een soldatenjas? 26. wanneer u dit doorelkaar gooit, haalt u een kikker uit deze ton; 28. meisje dat de slechte eigenschappen van een schaaldier en een poes in zich verenigt; 29. zo'n besluit, als is 't eeuwig, duurt niet zo lang; 30. bij de krijgsmacht is deze orde omgekeerd; 31. hier hoort een boek.

**Verticaal:** 1. vriend van Juliet; 2. zeurkous in de graanmolen; 3. waarde-

## Oplossing Kryptogram vorige week

**Horizontaal:** 1. gebroken hartjes; 7. snorren; 9. legende; 10. zeeëgel; 11. turfmoet; 13. roesten; 15. kubisme; 18. dukdalf; 21. meiboom; 22. Brielle; 24. malaria; 26. seniorenconvent.

**Verticaal:** 1. geschut; 2. brommer; 3. oor; 4. rug; 5. Janmaat; 6. steppen; 8. noest; 9. leger; 12. mus; 14. elk; 15. kalebos; 16. bastion; 17. elite; 18. droom; 19. Assyrië; 20. foliant; 23. Leo; 25. lijn.

loos; 4. edelman uit de Linge; 5. 't is bijna kasueel, deze struis is bij de kassa in de rui; 6. verwisselde men vroeger nogal eens, tegenwoordig leent men hoogstens een van een bok; 7. vroeger roem; 10. 1000voudig gerommel in s' aardrijks ingewand; 13. onaangenaam mens uit de Haarlemmerhout; 14. voor-

1	2	3	4	5	6	7
8	9	10	11	12	13	14
15	16	17	18	19	20	21
22	23	24	25	26	27	28
29	30	31				

loper van de arts, die niet verder keek dan eens anders tong lang was? 16. prul; 17. menselijke vetproducent; 18. door de kat de bel aan te binden krijgt u dit kladje; 20. leer van het heldendicht; 21. deze vogel geeft gebak na; 23. U heeft er 2, een plant vele; 25. geesteskweeling? 27. spaans rietje.



# NEDERLANDSE GEDACHTEN

OFFICIEEL WEEKBLAD VAN DE ANTI-REVOLUTIONAIRE PARTIJ

## 'K ZAL GEDENKEN

**T**ELKENS weer vertelt de Bijbel, dat er een teken werd opgericht. Een stapel stenen uit de bedding van de rivier moest de herinnering wakker houden aan de doortocht door de Jordaan. Toen de Filistijnen bij Mizpa waren verslagen, „nam Samuel een steen en stelde dien op tussen Mizpa en Sen; hij gaf hem den naam Eben-Haëzer, en zeide: Tot hiertoe heeft ons de HERE geholpen.”

Die behoefte, om te gedenken, heeft Israel met alle oude en vele jongere volken gemeen. Er zijn volken geweest, die in een ver verleden een heldentijdperk hadden gekend. Nooit schenen de dichters en de vertellers moede te worden, wanneer het ging om het doorgeven en omdichten van de sagen uit die oude tijd. En soms groeiden de verhalen tot bijna groteske sagen. Menige figuur behoort enerzijds tot de historie en anderzijds tot de sage: Karel de Grote, Koning Arthur, Frederik Barbarossa, de Vliegende Hollander....

Maar bij het gedenken door het volk Israël is toch wat bijzonders aan de hand, waardoor het van de andere volken wordt onderscheiden. Dat wordt ons duidelijk, wanneer wij de Psalmen lezen. Het is de HERE, die verlossing heeft te weeg gebracht. Herdenken betekent God loven, danken en getroost worden.

'k Zal gedenken, hoe voor dezen  
Ons de Heer heeft gunst bewezen;  
'k zal de wonderen gadeslaan  
Die gij hebt vanouds gedaan.  
'k Zal nauwkeurig op Uw werken  
En derzelve uitkomst merken  
En inplaats van bittere klacht  
Daarvan spreken dag en nacht.

Daarom is Psalm 78 één grote recapitulatie van de historie van Gods Volk. Daarom zingt Psalm 126 van de gevangenen Sions, die terugkeerden uit de ballingschap en.... „het scheen ons een blijde droom te zijn”. En Psalm 48 zegt het nadrukkelijk in de slotstrofe van een lied over het verlorene Sion:

Gaat rondom Sion en trekt er omheen,  
telt haar torens,  
richt uw aandacht op haar voor muur,  
doorwandelt haar paleizen,  
opdat gij het aan het volgende geslacht kunt vertellen:

Waarlijk, zo is God, onze God, voor  
eeuwig en altoos;  
tot den dood toe zal Hij ons leiden.

\*\*\*

**W**IJ zullen in de komende dagen de bevrijding herdenken. Sommigen begonnen er wat geforceerd in te vinden. Het spreekt niet meer zo vanzelf. Daarom heeft Minister Cals reeds een serie adviezen en voorschriften gegeven. En er waren reeds twee hoofden van scholen in het Gooiland, die beslisten, dat ze er geen werk meer van zouden maken: de kinderen, die nu nog op school gaan, weten immers van die bezetting niets meer af.

Dat laatste is vaak maar al te waar. Het hoofd ener Christelijke school in Gelderland had als leesboek voor de hoogste klas aangeschaft het verhaal, dat Anne de Vries in drie deeltjes heeft geschreven over de bezettingstijd. De jongens en meisjes bleken het mooie boeken te vinden maar de „meester” ontdekte telkens meer woorden en uitdrukkingen, die hij moest verklaren, terwijl hij aanvankelijk dacht, dat de kinderen de betekenis wel kenden. Misschien is die ervaring een aanwijzing, dat



Het verzetsmonument op het  
Domplein te Utrecht

in vele gezinnen nooit meer over de bezettingstijd wordt gesproken.

Gezinnen, waar men al lang is overgegaan tot de orde van de dag. In schrijnende tegenstellingen met de families, die het nooit zullen vergeten, het ook nooit kunnen vergeten, omdat er onherstelbare dingen zijn gebeurd. Hoeveel duizenden kinderen groeien er in Nederland op, wier vader is gevallen door het Duitse of het Japanse geweld? Hoeveel weduwen denken nog met ontzetting aan dat uur van afscheid voor goed, onder de harde ogen van wrede vijanden? Zie, als wij daaraan denken, dan weten wij het opeens, dat vergeten onrecht is. Onrecht jegens hen, die het hoogste offer hebben gebracht.

\*\*\*

**W**ANNEER gedenken een plicht is, dan is er ook plaats voor de overweging hoe wij zullen gedenken.

En dan weten wij wel, dat wij niet kunnen volstaan met een beschouwing over Duitsers, die zich toen afschuwelijk hebben misdragen en zich nu nóg eens misdragen, door hun vakantie te vieren in Nederland onder het opringerige verhaal, dat zij tijdens de Krieg hier ook al waren, in andere functie, en dat zij het hier toen ook al zo mooi vonden. Wij kunnen ook niet volstaan met een soort heldenverering, waarbij wij de mannen van het verzet prijzen en laten merken, dat wij zelf aan dat verzet ook niet helemaal vreemd waren.

Wij hebben te bedenken, dat Groen van Prinsterer in Ongeloof en Revolutie een apart hoofdstuk heeft gewijd aan het Schrikbewind. Met de bedoeling, om te laten zien, dat de terreur geen excus was van abnormale mensen, maar een orthodoxe toepassing van een revolutionaire leer. Datzelfde geldt van het nationaal-socialisme. Wat de Duitsers voor gruwelen hebben verricht en voor onrecht hebben bedreven, dat is maar niet een of ander chauvinistisch excus. Het is de doorwerking van de leer van het nationaal-socialisme. Een bizarre leer, zonder werkelijk fundament, doordrenkt van hoogmoed en rassenwaan, strijdig met de geschiedenis en vol vijandschap jegens de Bijbel. Maar een leer, die rechtlijnig de verste consequenties aandurfde en de uitroeiing van het gehele Joodse volk openlijk prees als een moedige „Duitse” consequentie van een zuivere „Germaanse” doctrine.

Een gedachtenisviering, die niet weet van de strijd der beginselen, die hier aan de gang was, blijft aan de oppervlakte.

Maar ook zo zijn we er nog niet.

We grijpen nog eenmaal naar de psalmen. Ditmaal naar psalm 66, een danklied voor Israëls redding.

Want Gij hebt ons getoetst, o God,  
ons gelouterd, gelijk men zilver  
loutert;  
Gij hebt ons in het net gebracht,  
banden gelegd om onze heupen;  
Gij deed mensen over ons hoofd  
rijden,  
wij zijn door vuur en door water  
gegaan;  
maar Gij voerdet ons uit in den  
overvloed.

Dat wil zeggen, dat ons gedenken moet uitlopen op danken.

Maar dan blijft bij dit alles een laatste vraag ons verontrusten.... Gij hebt ons getoetst, Gij hebt ons gelouterd....

Zijn wij anders geworden door de verdrukking? Glanst het zilver nu zuiverder en blanker? Leidde de onderdrukking tot een nationaal Réveil? Hebben wij de kastijding, ook persoonlijk, ter harte genomen?

De vragen blijven dóórklinken, ook als de officiële feestmuziek schettert en de officiële redevoeringen bij de kransleggingen de gemeenplaatsen herhalen. En die vragen: zij kunnen geen gemeenplaatsen worden.



### Dit nummer

In dit nummer hebben wij breedvoerig aandacht geschonken aan het Partij Convent. Op de pagina's 3, 4, 5, 6, 7 en 11 hebben wij de volledige tekst opgenomen van de redevoeringen van de heren Dr. Berghuis en Dr. Bruins Slot. Op pagina 6 en 7 hebben wij voorts aan deze belangrijke partijbijeenkomst een beschouwing gewijd. En op pagina 8 haalt de heer E. van Ruller enkele herinneringen op uit de bezettingstijd.

In verband met een en ander waren wij genoodzaakt deze maal het feuilleton en het kryptogram te laten vervallen.

Losse exemplaren van dit nummer kunnen nog worden besteld bij het bureau van het Centraal Comité, Dr. Kuiperstraat 3 te Den Haag. De prijs bedraagt f 0.20 per stuk. Gironummer: 89673.



**Fa. Gebr. de Waard**Crabethstraat 14  
Telefoon 2569-2248**GOUDA**

Aannemer van

**SLOOP-, SCHIL- en  
GRONDWERKEN**Handel in **BOUWMATERIALEN en  
METALEN**Dat is al weer  
twintig jaar geleden...

„Wat bedoel je...?“

„O, ik moest opeens denken aan  
de dag van ons 25-jarig huwe-  
lijksfeest...“„Toen je me die lijfrente van de  
„1845“ gegeven hebt bedoel je?“„Ja, daar hebben we nooit spijt  
van gehad, al heeft die vertegen-  
woordiger toen heel wat af moe-  
ten praten... je weet hoe koppig ik  
ben. Maar hij had zulke sprekende  
argumenten: belastingbesparing,  
onveranderlijke rente, en altijd  
die zekerheid van dat vaste in-  
komen. En ineens kreeg ik de  
geest... dat is een mooi cadeau  
voor haar, dacht ik, voor ons  
zilveren feest.“„En wat was ik er blij mee...  
dat zal ik trouwens altijd blijven  
al wordt ik 106!“

Uw verzekeringsman - Uw vertrouwensman

**DE NEDERLANDEN**

Alle verzekeringen

**SCHEEPSBOUWWERVEN****A. VUYK  
& ZONEN**

CAPELLE AAN DE IJSSSEL

Nieuwbouw en reparatie

Telefoon Rotterdam 113333 (K 1800)

**BONGERS  
WAGENINGEN**Verhuizingen Verpakkingen -  
MeubelopslagIntern. autotransp. Zweden,  
Zwitserland, enz.

Telefoon 2725 - Law. Allée 88

**LINOLEUM****TÓTH****DORDRECHT**

# De ondernemingsstructuur

**B**IJ de behandeling van de begroting van Justitie heeft prof. dr. I. A. Diepenhorst enkele belangwekkende beschouwingen gewijd aan een herziening van de rechtsvorm van de onderneming. Het gaat hier over fundamentele sociale vragen.

De professor drong daarbij aan op de instelling van een staatscommissie, die naar zijn mening het naar elkander groeien der meningen kan bevorderen. Het betreffende gedeelte uit zijn rede nemen wij hieronder over.

„Er zijn stemmen opgegaan om bij de revisie van het burgerlijk recht ook het vennootschapsrecht in verband met de medezeggenschap te betrekken of toegespitst om de rechtsvorm van de onderneming dusdanig te wijzigen, dat de medezeggenschap ook tegenover derden werkt, zulks als uitvloeisel van een centrale nieuwe beschouwing, welke het hart der onderneming raakt. De bewindsman weet nog niet of hij een staatscommissie voor de rechtsvorm der onderneming zal benoemen. Hij zegt te aarzelen over de bestempeling van het vraagstuk der medezeggenschap als *privaat-* dan *wel als publiekrechtelijk*. Deze voorzichtigheid stel ik op prijs, in zover het mij vanzelfsprekend lijkt, dat Zijne Excellentie, al vroeger zeide niet bereid te zijn door de hier opduikende kwesties de herziening van het Burgerlijk Wetboek te laten ophouden. Toch waag ik het op een staatscommissie aan te dringen. Zij alleen kan enerzijds met gezag waarschuwen tegen een misschien optredende overschatting van het recht, tegen een in elk geval dreigende verkeerde vaststelling van het recht. Zij kan daarnaast beter dan een departementale werkgroep het naar elkander groeien der meningen bevorderen.

Wat is immers het geval? Binnen en buiten onze grenzen is men doordrongen geraakt van het feit, dat in het positief *privaatrecht* zich de sociale en economische verhoudingen soms meer voelbaar hebben gemaakt, zich scherper hebben afgespiegeld dan wij heden voor wenselijk houden. W. Pompe stipte in zijn: „Het nieuwe tijdperk en het recht“ (Amsterdam 1943), de sterke stelling der schuldeisers in het Nederlandse burgerlijke recht aan, de *bourgeoisgeest*, welke enkele van onze strafbepalingen ademde. Hij drong aan op verscherpte strafbaarheid van sommige economische delicten; hij wilde strafrechtelijke aansprakelijkheid en een aan banden leggen van de trusts, de naamloze vennootschappen, de monopolieondernemingen. Een jaar later wittte G. Ripert in Frankrijk zich met nog groter beslislust en betoogde — men zie zijn: „Aspects juridiques du capitalisme moderne“, Paris 1946 —, dat als het recht indertijd aan het onthuisend kapitalisme geen middelen zich door te zetten zou hebben gegeven, dit laatste machteloos ware gebleven: „Le droit a créé un instrument merveilleux pour réunir les capitaux nécessaires à la production. Cet instrument une fois construit, est apparu d'une telle puissance, qu'il a effrayé les constructeurs.“ De onderneming, vooral de naamloze vennootschap, heeft van de menselijkheid niet veel heel gelaten, heeft de arbeid miskend, heeft de directeuren ook ten koste van de aandeelhouders in het zadel geholpen, ziedaar de geboden tekening. Wie zich van deze stand van zaken, niet enkel naar de weergave van Pompe en Ripert, maar breder nog rekenschap geeft, begrijpt, dat hier ingrijpende beslissingen vallen. Zal het recht van de toekomst zich ermee vergenoegen, dat de verplichtingen van de onderneming ten opzichte van de Staat worden geregeld en niet meer, of zal men de onderneming een dergelijke structuur verschaffen, dat werkelijk gemeenschappelijke verantwoordelijkheid door de leiding, de verstrekkers van het kapitaal, en hen, die rechtstreeks voor de produktie zorgen, gedragen wordt? Natuurlijk vermag te dezen het recht niet alles. Men moet het niet in zijn draagkracht of invloed overschatten. Zelfs dient men zich te wapenen tegen de kans, dat een niet gefundeerd idealisme dit recht aangrijpt en ombuigt. Maar daarom kan het recht nog wel sturen, daarom kan het nog wel een nieuwe opbouw verschaffen, die niet de gebreken van vroegere perioden toont. Hoe denkt de Minister over het bevorderen van zulk een nieuwe ontwikkeling, welke op een breuk met het verleden zou neerkomen en van de Overheid besef vraagt voor fundamentele sociale vragen, welke bij haar ook het vermogen veronderstelt tot het bieden van een verantwoord juridische vorm, die niet zwaarder, die ook niet lichter is dan wordt vereist?

Het kan duidelijk zijn, dat bezinning op de structuur der onderneming dringend nodig is. Niet louter in verband met de medezeggenschap, al verruimt

men deze laatste tot de kwestie der verantwoordelijkheid. De structuur der onderneming is rijk geleed. Ook op haar soms internationaal karakter moet gelet worden, op haar mogelijk tegenstrijdige belangen in oude en nieuwe wereld, op het Britse eiland en op het continent van Europa, straks zelfs voor en achter het ijzeren gordijn. Ook op haar financiële positie, haar vermogensrechtelijke, moet gelet worden. Zoals de stichting is zij een macht, een juridische grootheid in zich zelf, die bij regelmatige ontwikkeling geslachten overspant, die haar tijdelijke aandeelhouders, haar tijdelijke werkrachten, haar tijdelijke directeuren en commissarissen te boven gaat. Niettemin blijft het kernpunt de ordening der haar elementair samenstellende delen, die eigenlijk organisch tot een gemeenschap zouden moeten vergroeien. Ik vraag mij af, of de Memorie van Antwoord deze dingen ook zo ziet. Ik veronachtzaam, dat de Minister de tegenstelling publiekrechtelijk en *privaatrechtelijk* wat eigenaardig hanteert.

Maar ik moet uitspreken mij niet geheel te kunnen onttrekken aan het gevoel, dat hij voor de onderneming in haar relatie tot de Staat belangstelling heeft, echter overigens geen juridisch sociale taak in het tot stand brengen van een nieuwe ondernemingsrecht erkent. Daartegenover meen ik te hebben duidelijk gemaakt, dat hier grote zaken in het geding zijn, waarom er ook voor een Staatscommissie werk aan de winkel is. Het bevreemdt misschien, dat ik op dit deel van mijn betoog niet rechtstreeks naar christelijke beginselen verwees. Ik wijs erop, dat evenals de Staat ook het recht voor allen is bestemd, dat ten diepste de door mij geboden juridische beschouwingen op christelijke gedachten rusten en voort, dat een bekend Engels jurist in 1932 meende — het was lord Atkin —: „The rule that you are to love your neighbour becomes in law: you must not injure your neighbour“, (de regel dat men zijn naaste moet liefhebben, wordt in de wetgeving: men mag zijn naaste niet benadelen).

## Een eervolle benoeming



**T**OT voorzitter van de Raad van Arbeid te Zwolle is met ingang van 1 juni a.s. benoemd de heer R. Gosker, adjunct-secretaris van het Centraal Comité. Dit is voor de heer Gosker een eervolle benoeming, waarmede ik hem op deze plaats zeer hartelijk wil gelukwensen.

Hij verkrijgt een gewichtige functie, die hem zeker zal liggen. Want hoezeer hij in de loop der jaren ook is vergroeid met de politiek, het is mij bekend, dat zijn hart eigenlijk altijd uitgegaan is naar een werkring in de sociale sector. En daaraan zal hij nu zijn gaven kunnen geven.

Deze benoeming betekent uiteraard tevens, dat de heer Gosker zijn huidige functie in de antirevolutionaire partij gaat neerleggen. Dat hij dit niet gemakkelijk doet, is in het verleden wel gebleken, toen hij voor een hem aangeboden belangrijke werkring bedankte, omdat in de gegeven omstandigheden zijn vertrek de partij ernstig in ongelegenheid zou brengen!

Nu sinds kort een secretaris in functie is en ook overigens het partijbureau is versterkt, behoeft voor hem dergelijke overwegingen thans niet meer in die mate te gelden, hoezeer ik hem ook in de nieuwe situatie gaarne voor het partijbureau had willen zien behouden.

De heer Gosker heeft zeer veel — meer dan de meeste mensen weten — voor de antirevolutionaire partij gedaan. Hij heeft zichzelf gedurende een groot aantal jaren geheel in dienst van haar gesteld. Dag en nacht, in voor- en tegenspoed heeft hij voor haar klaar gestaan en ook gezeten, zoals in de bezettingsjaren. Zijn eigen belangen en genoegens heeft hij om der wille van die partij zo zeer weggecijferd, dat het slechts te verklaren is uit liefde niet alleen voor zijn werk, maar vooral voor de zaak, waaraan hij zijn werkkraft gaf. Zijn dienst, waarin hem ook teleurstellingen niet bespaard zijn gebleven, kan een voorbeeld voor zeer velen zijn.

Al zal de heer Gosker nu binnenkort het dagelijkse apparaat van de antirevolutionaire partij gaan verlaten, voor de partij zelf kan hij in de toekomst nog veel doen. En als God hem spaart, dan zal hij dat ook doen. Daarvan ben ik overtuigd. Daarvoor is de zaak van de christelijke politiek hem te lief.

Aan het werk van enkele organen van de partij, waarin hij thans zitting heeft, zal hij kunnen blijven deelnemen. En ook Overijssel, zijn toekomstige woonprovincie, kan m.i. nog veel van zijn activiteit verwachten.

Heer Gosker, bedankt voor alles wat ge gedaan hebt. Wij zien elkaar weer.

Dr. W. P. BERGHUIS

**NEDERLANDSE GEDACHTEN**

onder redactie van H. Algra (voorzitter), R. Gosker, Jac. S. Hoek, Prof. Dr. J. J. de Jong, S. J. Jonker, A. R. de Kwaadsteniet, J. D. Troostheide.

Secretaris: G. J. H. Griffioen.

ADRES VAN REDACTIE EN ADMINISTRATIE: Dr. Kuypersstraat 3, 's-Gravenhage. Telef. K 1700-115935. Giro 89673. VOOR ADVERTENTIES: Kon. Wilhelminalaan 34, Leidschendam. Tel. K 1761-1646.

ABONNEMENTSPRIJS f 6,50 per jaar f 1,65 per kwartaal, giro 89673.

STUDENTENABONNEMENT f 4,— per jaar

LOSSE VERKOOP f 0,20.





Dr. W. P. BERGHUIS

# Een klaar geluid

## Onze koers in deze tijd

Onderstaande  
rede is door  
Dr. W. P.  
Berghuis  
uitgesproken  
op de  
vergadering  
van het  
Partij Convent  
op 27 april 1957  
te Utrecht

DE vorige vergadering van het Partij Convent werd gehouden op het moment, dat in Hongarije een felle volksopstand tegen het heersende regiem gaande was. In ademloze spanning hebben wij in het Westen de heldhaftige pogingen om het juk der onvrijheid af te schudden gevolgd. De pogingen schenen boven verwachting succes te zullen hebben.

Het licht van de hoop verkeerde in diepe duisternis, toen op die nooit te vergeten zwarte zondag van 4 november honderden Russische tanks Boedapest binnentrokken en de opstand op de meest afschuwelijke wijze neersloegen. Een kreet van afgrijzen ging door de vrije wereld, die tot in het diepst van de ziel was geschokt. De vrije landen moesten machteloos toezien. Ook de Verenigde Naties waren niet tot ingrijpen in staat. Protesten en hulpverlening aan de vluchtelingen waren de enige hanteerbare middelen. Uit de gehele Christenheid steeg een vurig gebed op tot God.

De winst van dit alles is, geloof ik, dat aan Rusland en aan de vrije wereld is duidelijk geworden, dat in de onderdrukte landen ook na jaren het vrijheidsvuur niet is gedoofd, en voorts, dat wij er weer eens uitdrukkelijk bij bepaald zijn, dat zaken als de verdeling van de welvaart, waar wij het zo druk mee hebben, heel wat betrekkelijker worden, als maar even de diepere waarden van ons bestaan in het geding komen.

### Het Midden-Oosten

INMIDDELS was ook in het Midden-Oosten de zaak in beweging geraakt. Het kleine Israël, tot het uiterste gesard door Egypte, en geen verwachting meer hebbende van een regeling door de Verenigde Naties, had het recht in eigen hand genomen. Engeland en Frankrijk sprongen Israël bij, daarin tevens de kans grijpende om Nassers greep op het Suez-kanaal teniet te doen.

Er was door de gebeurtenissen in Hongarije en in het Midden-Oosten plotseeling een voor de wereldvrede kritieke toestand ontstaan.

Een situatie tevens kritiek voor de Verenigde Naties en voor de bondgenootschappen in de N.A.V.O. De Verenigde Staten distancierden zich zeer krachtig van het optreden van hun bondgenoten Engeland en Frankrijk, en legden hun gewicht in de schaal ten gunste van een zich schikken naar de U.N.O.

De verdere gang van zaken is bekend. Geconfronteerd met de afkeuring van de grote bondgenoot Amerika, met dreigementen van Rusland, en, voor wat Engeland betreft, met krachtige oppositie in eigen land, waarbij nog kwam een onbegrijpelijk trage voortgang der Britse en Franse militaire operaties, staakten Engeland en Frankrijk op een voor hen uiterst pijnlijke wijze hun optreden, gevolgd door Israël,

zonder dat zowel voor Israëls veiligheid als voor de oplossing van de Suez-kwestie afdoende garanties waren gegeven. De tragiek van Edens politieke einde maakte diepe indruk.

Het probleem, dat in de loop van al deze gebeurtenissen duidelijk naar voren is gekomen is dit: of de U.N.O. in de huidige wereldverhoudingen zodanige garanties voor vrede en veiligheid, vrijheid en recht der volkeren biedt, dat het middel der eigenrichting, het eigenmachtig optreden van individuele staten niet alleen ter directe zelfverdediging overeenkomstig het Handvest maar ook ter oplossing van zaken, die in indirecte zin de veiligheid van de vrije volken raken, als ongeoorloofd en in strijd met de internationale orde moet worden beschouwd. Men kan daarbij stellen, dat de U.N.O. in de eerste plaats vredesorganisatie is, maar als zodanig kan zij toch ook alleen fungeren op basis van het recht.

Ofschoon ik meen, dat in het versterken van het gezag der U.N.O. en in het volgen van haar uitspraken ter wille van het grote doel der internationale vrede, veiligheid en gerechtigheid zover mogelijk moet worden gegaan, is wel duidelijk, gelet op de verhoudingen in de volkerenorganisatie, en op de ongelijkheid in en de zwakte van haar optreden, in Oost-Europa en in het Midden-Oosten, hetwelk in de gegeven omstandigheden waarschijnlijk moeilijk krachtiger zou hebben kunnen zijn, dat zij de verantwoordelijkheid der staten zeker nog niet onder alle omstandigheden kan overnemen.

Overigens meen ik, dat wij mogen constateren, dat in de spannende periode van het einde van het vorig jaar het moreel van de West-Europese volken sterker is gebleken dan bij vorige kritieke momenten in de koude oorlog wel het geval is geweest.

Dat is zeer belangrijk. De zenuwen, die in een zenuwenoorlog zo zwaar op de proef worden gesteld, zijn sterker geworden. De bewondering voor de moed en de verontwaardiging over het lot van het Hongaarse volk hebben hierbij ongetwijfeld mede hun invloed doen gelden.

### Europese integratie

DE wagen der Europese eenwording, die na de verwerping van het E.D.G.-verdrag door het Franse parlement maar moeilijk weer op gang kon komen, kreeg door de plaats gevonden hebbende gebeurtenissen, waarin met name door de Suez-crisis de kwetsbaarheid van Europa in haar verbandingen en haar olievoorziening en de behoefte aan eenheid van optreden was geaccentueerd, een duw in de goede richting. Verdragen voor een gemeenschappelijke markt en voor een kernenergie-gemeenschap zijn thans geparafeerd en wachten op behandeling in de nationale parlementen.

Ik loop daarop uiteraard niet vooruit. Alleen zou ik in algemene zin dit willen zeggen.

De integratie van Europa is een zeer ingrijpende en ingewikkelde zaak. Dat geldt niet het minst voor de economi-

sche eenwording. Het staat vast en is onontkoombaar, dat de nationale staten bij het aanvaarden dezer eenwording, welke gericht is op betere ontplooiing en versterking hunner gemeenschappelijke mogelijkheden naar binnen en naar buiten, om te beginnen op allerlei punten offers zullen moeten brengen. De overgang is allesbehalve eenvoudig. Dat is van de aanvang af te voorzien geweest. En het is het recht en de verantwoordelijkheid van elke nationale regering ervoor te ijveren, dat de noodzakelijkerwijze te brengen offers zo billijk en redelijk mogelijk over de deelnemende landen worden verdeeld. Dit is een kwestie van deskundige, nuchtere en zakelijke afweging. Men dient daarbij echter bereid te zijn deze afweging te stellen in het licht van de uiteindelijke doelstelling, een nieuwe staatkundige vormgeving in Europa in overeenstemming met de structureel gewijzigde politieke verhoudingen in de wereld, en ter wille van waarborgen voor een toekomstig samenleven der Europese volken in gerechtigheid en vrijheid.

En voor wat het economische betreft, behoeven wij, gelet op werkkraft en ondernemingslust van ons volk, voor de uiteindelijke gevolgen van het opengaan der grenzen voor de welvaart in Nederland niet al te bezorgd te zijn.

### Ongezond

OP het terrein der binnenlandse politiek is in de afgelopen maanden de aandacht vooral opgeëist door de spanningen, welke zich in de financieel-economische sector gingen openbaren als gevolg van een zekere overbesteding in een periode van hoogconjunctuur. De maatregelen ter bestedingsbeperking, welke de regering toepaste of in overweging nam, zullen evenals het complex van landbouw-maatregelen vandaag voldoende in beschouwing worden genomen in het verslag van de voorzitter der Tweede Kamerfractie en in de discussie daarover. Ik ga daaraan nu dus voorbij.

In de politieke discussie der laatste maanden, zowel in als buiten de Staten-Generaal, is sterk naar voren gekomen, dat de huidige politieke verhoudingen in ons land, die reeds tot een vrijwel onoplosbare Kabinetformatie-crisis aanleiding gaven, er na het optreden van het extra-parlementair „nood“-kabinet-Drees niet beter op zijn geworden. De politieke situatie, waarin wij momenteel leven, is bepaaldelijk niet sterk, en naar mijn stellige overtuiging voor een langere duur beslist ongezond, zowel voor het landsbestuur als voor de politieke oordeelvorming der burgers.

Ik geloof, dat er overigens ook weinigen zijn, die dit ontkennen. Alleen, er is niemand, die een direct-reële mogelijkheid tot versterking en verduidelijking van de situatie weet aan te geven, behalve Prof. Oud, die met welwillendheid tegenover een Kabinet van K.V.P. en A.R. zegt te zullen staan. De vraag is maar of een dergelijke situatie voor de beide genoemde partijen bevredigender zou zijn dan de huidige toestand.

Ik treed nu niet in een beschouwing van de mogelijkheden, welke er momenteel zouden kunnen zijn, en nog minder in een beoordeling daarvan. Daarin zit teveel speculatie op een ogenblik, dat de zakelijke ontwikkeling der dingen ons niet voor de noodzakelijkheid van een acute oplossing hebben geplaatst. Voorshands is alleen aan de orde een dwijfelijke en principiële standpuntbepaling ten aanzien van de zaken, waarover in de eerstkomende tijd beslissingen zullen moeten vallen. Waarmede ik uiteraard niet wil zeggen, dat men bij het nemen van deze beslissingen in zijn overwegingen niet de mogelijkheid van de situatie en de mogelijkheden, welke er zijn of niet zijn, om die te veranderen, zou moeten betrekken. Onze volksvertegenwoordigers hebben in dezen een belangrijke en verantwoordelijke taak, terwijl wij tevens oog moeten hebben voor de moeilijke positie van onze A.R.-Ministers in het huidige noodkabinet, dat weliswaar geen parlementaire binding heeft, maar tegen wier toetreden daartoe onzerzijds ook geen bezwaar is gemaakt.

### Zelfstandig en loyaal

OVERIGENS meen ik, dat er in de huidige omstandigheden alle aanleiding is ons duidelijk te bezinnen op onze houding als A.R. Partij ten opzichte van de situatie van nu en met name met betrekking tot onze positiebepaling ten opzichte van andere partijen. Voor de

duidelijkheid, zowel naar buiten als naar binnen, is dit met name in de onduidelijke nood-compromis sfeer van de totstandkoming van het Kabinet gewenst. Onze mensen verlangen in dezen ook duidelijkheid. Het klare geluid, dat de A.R. Tweede Kamerfractie in het bestedingsdebat heeft laten horen, heeft hen in het algemeen wel toegesproken.

Ik zou daarom — overigens in een wat breder verband dan dat van de actuele discussie en even losgemaakt van de spanningen van het ogenblik — enkele opmerkingen willen maken over onze positie ten opzichte van de andere democratische partijen in ons land.

Daarbij stel ik twee dingen voorop, die bij de beoordeling van mijn verdere opmerkingen in acht genomen moeten worden.

In de eerste plaats, dat de A.R. Partij, zowel uit hoofde van de historische politieke ontwikkeling in ons land als vanwege principiële noodzaak in het heden, een duidelijke eigen plaats in het Nederlandse politieke leven inneemt en moet innemen. De eis van zelfstandigheid van onze partij staat, ook voor wat betreft haar relaties met andere politieke partijen, voorop. Dit houdt in haar vrijheid van positiekeuze ten opzichte van de partijpolitieke verhoudingen in ons land en ten opzichte van haar betrekkingen met andere partijen.

Stellende deze eis van zelfstandigheid, gelde daarnaast in de tweede plaats de erkenning, dat onder een parlementair-democratisch bestel het politieke leven in Nederland gedragen wordt door de bonafide democratische politieke partijen gezamenlijk. Deze erkenning moet leiden tot de stelling, dat de betrekkingen tussen al deze politieke partijen onderling van loyale aard moeten zijn, mede in het besef, dat zij gezamenlijk verantwoordelijk zijn voor het behoud van wezenlijke staatkundige waarden, en dat zij gezamenlijk de publieke zaak hebben te dienen, zowel ten behoeve van het eigen volksleven als ten behoeve van onze plaats in het internationale leven. Dit dient in het gedrag der partijen jegens elkander als een zaak van nationaal belang in acht te worden genomen.

### Verwantschap

DE vooropstelling van deze beide dingen betekent overigens niet, dat in de betrekkingen van de A.R.-Partij met andere partijen deze alle voor haar gelijk liggen. Er is sprake van een zekere verwantschap met de ene, welke er met de andere niet is. En de strijdpositie in de actuele politieke strijd zal jegens sommige partijen scherper zijn dan jegens andere. Ook deze verwantschap, c.q. strijdhouding, kan nog weer gradaties hebben, die ten dele van wezenlijke en principiële aard zijn.

De protestants-christelijke en rooms-katholieke partijen vinden een zekere onderlinge verwantschap in het eenvoudige feit, dat zij een godsdienstig uitgangspunt voor haar partijorganisatie kiezen. Zij staan op dit punt gezamenlijk tegenover de partijen, die een zodanig uitgangspunt welbewust en uitdrukkelijk afwijzen. Voorts is er weer een sterkere geestelijke verwantschap tussen de reformatorisch-christelijke partijen dan tussen deze en de K.V.P.

Een en ander leidt er echter zeker niet zonder meer en onder alle omstandigheden toe, dat de z.g. confessionele partijen ook in haar praktisch-politieke arbeid en in haar zienswijze en activiteiten inzake de actuele politieke aangelegenheden gemeenschappelijk optrekken. Andere omstandigheden dan het gemeenschappelijke organisatorische uitgangspunt spelen hierbij een grote rol. De geschiedenis der tot een begrip geworden vooroorlogse coalitie en haar gebleken ontbinding na de oorlog hebben dat wel geleerd. En evenzeer b.v. het in 1948 uiteenlopen van anti-revolutionairen en christelijk-historischen in de toenmalige Indonesische kwestie.

Eensdeels op gronden van principiële gelijkgezindheid, anderdeels in verband met de concrete politieke situatie zal de A.R.-Partij haar positiekeuze ten opzichte van andere partijen hebben te doen.

In de gegeven omstandigheden zijn het m.i. twee factoren, welke hierbij een zeer belangrijke rol spelen. Factoren, die beide centraal liggen in de partijpolitieke verhoudingen en -tegenstellingen van vandaag, en die ook beide in de arbeid en beïnvloeding van het kiezersvolk van overheersende betekenis zijn en daarom duidelijke stellingname vragen.

• Vervolg op pag. 4

# Onze koers in deze tijd

Vervolg van de rede van Dr. W. P. Berghuis

## In strijd tegen doorbraak naast C.H.U. en K.V.P.

De ene factor is van principieel-organisatorische de andere van principieel-staatskundige aard. De eerste houdt rechtstreeks verband met de doorbraak-gedachte. De z.g. confessionele partijen zijn na de oorlog in toenemende mate geconfronteerd met de activiteiten van partijen en stromingen, die op een andere en veelszins systematischer wijze dan in de vorige eeuw is geschied, de juistheid van een godsdienstige belijdisis als uitgangspunt voor partijvorming principieel ontkennen. Het ten dele door principieel en in belangrijker mate wellicht door opportunistische overwegingen veroorzaakte veldwinnen van de doorbraakgedachte, dat het momenteel mate het besef wakker worden, dat de confessionele groepen in een heftige strijd om hun organisatorische bestaansgronden zijn betrokken.

In de Rooms-Katholieke kring is deze zaak reeds na de verkiezingen van 1952 tot inzet gemaakt van een Bisschoppelijk Mandement. In protestants-christelijke kring is, ondanks overwegende bezwaren tegen het gehanteerde middel begrip aanwezig geweest voor de motieven daarvan.

Vooraf in de A.R. kring is, na de teleurstellende verkiezingsuitslag van 1956 duidelijk ingezien, dat het momenteel gaat om het behoud van de georganiseerde protestants-Christelijke invloed in Nederland. Er is plaats voor de voorzichtige vraag, of dit ook onder de christelijk-historischen voldoende wordt beseft.

Op een front, dat breder is dan het puur-politieke, zijn zij, die overtuigd voorstander zijn van organisaties op godsdienstige basis, in menig opzicht op elkander aangewezen.

Het gaat hier om een essentiële zaak. Om een zaak, die het bestaan raakt van de Christelijke politieke partijen, en op de duur niet alleen van deze, maar ook van de Christelijke sociale organisaties, de Christelijke school, de Christelijke radio, de Christelijke pers, enz.

Het gaat om een centraal punt in de politieke strijd van onze dagen, een strijd, welke te dezen aanzien zeer fel is, gelet op de scherpe aanvallen, die op ons worden gedaan. Deze dingen dienen dan ook onzerzijds volkomen duidelijk te worden gesteld, en ook scherp aan het Nederlandse volk, en in het bijzonder aan de reformatorische belijders, als een centrale zaak te worden voorgedragen. Elke neiging om zich in dezen aan een duidelijke keuze en positiebepaling te onttrekken, betekent in feite een verzwakking van de positie in de strijd om het behoud van een georganiseerde Christelijke invloed in ons nationale leven, en een voet geven aan de doorbraak: en aan de secularisatie van ons volksleven.

In deze strijd wil de A.R. Partij staan naast de Christelijk-Historische Unie en staat zij ook naast de Katholieke Volkspartij. Hierin zijn zij bondgenoten. Uit geloof en uit actueel-politieke overwegingen. Zoals ik zeg: ook naast de K.V.P. Ondanks de diepe geloofsbezwaren tegen het Rooms-Katholicisme en tegen zeer wezenlijke Roomse staats- en maatschappij-opvattingen. En met behoud van de overtuiging, dat het protestantisme tegenover de Rooms-Katholieke invloed de doorwerking der Reformatie in ons nationale leven heeft tot uitdrukking te brengen en te verdedigen. Ik wil daarbij ook bepaald niet de kracht en de gevaren van deze Rooms-Katholieke invloed onderschatten. Het is echter een geestelijke en historische misvatting, indien sommigen hun steun aan niet-Christelijke politieke partijen en, naar het schijnt, hun stem aan de P.v.d.A. geven, om daarmee uit reformatorische, maar vaker uit zuiver anti-papistische overwegingen een dam op te werpen tegen een toenemende Roomse invloed in ons land.

Laten wij ons goed voor ogen houden, dat in de wezenlijke strijd tegen Rome de Reformatie beslist niet haar bondgenoot vindt in de Partij van de Arbeid. Dat kan deze partij vanwege haar aard en samenstelling ook nooit zijn. Het ook nu nog voortdurende conflict Reformatie—Rome speelt zich niet af in het vlak van de secularisatie, van dat der verzakelijking en daardoor wereldwijking van de politiek. Op het niveau waarover het hier gaat, is er meer, dat ons, kinderen der Reformatie, met de Rooms-Katholieken verenigt dan ons van haar scheidt. Als A.R. Partij hebben wij fundamentele bezwaren tegen de beginselen der K.V.P. en ook vaak tegen haar praktisch-politiek handelen. Wij geloven op grond van de Heilige Schrift, dat de Rooms-Katholieke Kerk de Kerk van Christus op aarde qua belijdenis en qua organisatie op een bedenkelijke dwaalweg heeft gebracht, met consequenties voor het

praktisch handelen in het leven van staat en maatschappij. Maar daarnaast mogen wij evenzeer nimmer uit het oog verliezen, dat wij beide, ook als partijen, ons uitdrukkelijk stellen onder Goddelijke geboden voor het politieke leven, dat wij met de Rooms-Katholieken dezelfde smaadheid om Gods- en Christus' wil hebben te ondergaan, en dat wij er — in politiek — om worden tegengesproken en, zo nodig, ervoor hebben te lijden, dat wij als partijen dezelfde God en dezelfde Christus willen dienen in onze politieke arbeid.

Te spreken van „het bestijgen van hetzelfde schavot" is in de Nederlandse verhoudingen van vandaag uiteraard een volkomen onwerkelijk geluid. Maar het kan, wanneer wij wat verder in de wereld om ons heen zien, ook zo maar weer realiteit worden. Trouwens in het Europese verband blijkt reeds, dat juist in het buiten- en boven-nationale werk reformatorische en rooms-katholieke politiek veelal sterk op elkander aangewezen zijn en op dezelfde beleidslijnen terecht komen.

Wanneer wij het over de diepere beweegredenen van ons politieke bedrijf hebben — en daarom gaat het nu toch — dan staan wij als A.R. Partij nu eenmaal dicht bij de K.V.P. als partij dan bij de P.v.d.A. of de V.V.D., ondanks de geloofsgemeenschap welke er is met reformatorische Christenen, die tot deze partijen behoren. En dit zal in onze dagen, nu de bestaansgrond van de confessionele partijen zo sterk



Ook professor Gerbrandy was op het Partij Convent aanwezig

wordt aangevochten, van invloed moeten zijn op de aard van onze betrekkingen met de C.H.U. en ook met de K.V.P. Dat hier historische, kerkelijke en psychologische moeilijkheden en gevoeligheden liggen, wordt daarmee uiteraard niet ontkend. En evenmin, dat de A.R. Partij daarin het niet alleen voor het zeggen heeft.

Men hoort onze tegenstanders tegenwoordig spreken van een beschermheerschap van de K.V.P. over de A.R. Partij. En ook van onze partij als aanhangwagen van de K.V.P.

Het is nu eenmaal altijd mogelijk om aan goede inter-menselijke verhoudingen — niet alleen politieke — die men in het leven tegenkomt, denigrerende of insinuerende qualificaties te geven. In het algemeen doet men dan ook het best, deze voor kennisgeving aan te nemen.

Ik zou alleen tegen hen, die de hier-voorgenoemde opmerkingen maken, willen zeggen, dat zij, als ze er zo over denken, beslist de anti-revolutionaire partij niet kennen. En als deze verhalen op onze eigen mensen indruk zouden mogen maken, dat wij noch te klein van onszelf noch te groot van de K.V.P. moeten denken.

## Structuur van samenleving in geding

De andere factor, die van wezenlijke betekenis is voor de bepaling van onze houding in deze tijd ten opzichte van de andere partijen in ons land is, zoals ik hiervoor gezegd heb, van principieel-politieke aard.

Het moderne socialisme, dat na de oorlog zijn Marxistisch-revolutionaire streven heeft losgelaten en zich heeft ingezet voor een langs democratische weg tot stand te brengen omzetting van staats- en maatschappijverhoudingen, heeft in toenemende mate invloed

gekregen op de structuur van staats- en volksleven.

Het streven om de behartiging van veelsortige belangen te brengen onder de natuurlijke leiding van de staat en in enigerlei vorm afhankelijk te maken van, c.g. te doen leunen op de in de staat georganiseerde gemeenschap, wordt welbewust en systematisch ten uitvoer gebracht.

De na-oorlogse omstandigheden, die in brede omvang staatsbemoeiing hebben noodzakelijk gemaakt, hebben het proces aanmerkelijk begunstigd, en voor velen zijn socialistische tendenz, die verder strekt dan de ook door ons erkende noodzakelijkheid van een door de omstandigheden geboden staatsingrijpen, aan het oog ontrokken. De structuur van de samenleving is in het geding. Het gevaar is, dat dit ons bij de afdoening van ingewikkelde zaken, waarvoor de moderne tijd ons in de politiek plaatst, en waardoor het accent sterk komt te liggen op het deskundige vlak en op het zoeken van technisch-bruikbare oplossingen, ontgaat. Daardoor wordt a.h.w. ook de neiging tot politiek op brede basis — en daarbij denk ik niet alleen aan kabinetten — versterkt. Dit kan evenwel leiden tot verlies van zicht op de achtergronden en de tendenties der ontwikkeling. En het kan leiden tot verschraving van de politiek in haar wezenlijke elementen.

Er is in de gehele hedendaagse staatskundige en maatschappelijke vormgeving in organisatorisch opzicht een in de socialistische gedachtegang passende en vrijwel onmerkbaar voortschrijdende principiële verandering in de verhouding van staat en maatschappij, van overheid en particulier initiatief aan de gang, waardoor zowel de eigen plaats van de overheid als de eigen verantwoordelijkheid van de burger worden aangetast. Indien hiertegen niet krachtig en doelbewust positie wordt gekozen, zal een voortgang van de uitwissing der grenzen tussen die beide leiden tot een geruisloze verstatelijking van de samenleving in socialistische zin, welke op een gegeven ogenblik zodanig in de structuur van die samenleving zal hebben doorgewerkt, dat zij niet meer kan worden tegengehouden of ongedaan gemaakt.

Daarom zal, gelet op de omstandigheden waarin wij leven, de politieke strijd in onze dagen zich vooral richten tegen een ontwikkeling van de structuur onzer samenleving, in socialistische richting, en daarmee in partijpolitieke zin tegen de socialistische partij.

## Het socialisme thans de grootste reële bedreiging

Ik beseft, dat het zo stellen van de zaak eenzijdig kan worden uitgelegd en tot misverstand leiden. Daarom moet ik er iets aan toevoegen.

Want daar is behalve het socialisme ook het liberalisme, om zo te zeggen onze erfvrijand, die zich nog in actief-politieke zin in ons staatskundige leven manifesteert. Het liberalisme, de vooruitstrevende richting van de vorige eeuw, waartegen onze anti-revolutionaire strijd zich evenzeer richtte als tegen de toenmalige conservatieven.

In de geestelijke strijd liggen socialisme en liberalisme in hetzelfde vlak. Men kan zelfs zeggen, dat thans de liberale partij daarin ferverter optreedt en ook kan optreden dan de socialistische partij, die zich in haar organisatorische samenstelling min of meer de handen heeft gebonden.

Maar ook overigens ligt de laatste in het verlengde van de eerste, is de ene de erfllaatster van de andere. Niet alleen in het geestelijk-politieke maar ook in het maatschappelijk-politieke vlak treedt dit naar voren. Daarom ook zegt de vooruitstrevendheidspretentie van de Partij van de Arbeid zo weinig voor de toekomst. Wanneer dan ook ondanks het niet dood zijn van het liberalisme aller-eerst verzamelen wordt geblazen in de strijd tegen het socialisme, dan mag daaruit onder geen beding de conclusie worden getrokken, dat daaruit een koerswijziging in meer liberale richting zou mogen voortvloeien of daarin haar rechtvaardiging zou kunnen vinden. Laat niemand zich daarachter verschuilen. Er is ongetwijfeld aanleiding dit uitdrukkelijk te zeggen, want er zijn nu eenmaal ook onder ons mensen, wier principieel politiek denken bepaaldelijk meer gevaar loopt door het liberalisme dan door het socialisme. Verschijnselen als het varen op het kompas van Burgerrecht of Elsevier alsmede sommige uitlatingen, die in sociaal-economisch opzicht oud-liberale klanken laten horen, geven tot een waarschuwing op dit punt zeker wel aanleiding.

In het algemeen wijzen wij overigens de gedachte, alsof het zou gaan om een keuze tussen een meer socialistische of een meer liberalistische lijn af. Beide

liggen gelijkelijk in conflict met onze anti-revolutionaire zienswijze. Wanneer ik dan ook desondanks de socialistische partij als onze grootste tegenstander stel, als de tegenstander, waartegen onze strijd zich in de eerste plaats richt, dan is het omdat de geest van onze tijd machtiger wordt beheerst door het socialisme dan door het liberalisme. In de doorwerking van het socialisme ligt nu eenmaal feitelijk voor het ogenblik de grootste reële bedreiging voor staat en maatschappij. Als overheersende stroming is het liberalisme feitelijk momenteel niet (meer) aan bod, waarbij uiteraard het gevaar van deze richting niet uit het oog wordt verloren.

Onze positiekeuze in de werkelijkheid van vandaag — en deze positiekeuze zal in concreto tenslotte altijd weer in belangrijke mate van de actuele omstandigheden afhangen — wordt daarom vooral bepaald door de oppositie, het geplaatst zijn tegenover het moderne socialisme als politieke exponent van de geest dezer eeuw.

Het is m.i. in verband met de huidige situatie als ook om der wille van klaarheid tegenover de kiezers, noodzakelijk dit duidelijk te stellen.

Wij keren ons tegen de Partij van de Arbeid niet omdat zij de partij van de arbeid is. Ook onze arbeiders laten zich niet bioligeren door de pretentie van de P.v.d.A., dat zij zij uitstek de partij van en voor de arbeiders is. Ook binden wij niet zozeer de strijd aan tegen deze partij vanwege haar pretentie van te zijn de partij der vooruitstrevendheid. Wij aanvaarden niet haar onderscheiding vooruitstrevend-conservatief, waarin zij, door bij het stellen daarvan voor zichzelf de vooruitstrevendheid te reserveren en daardoor voor de anderen vanzelf de minder aantrekkelijke betiteling conservatief overlaten, zich psychologisch een prae wil verschaffen.

De vrees voor de goodwill, welke de P.v.d.A. zich in de afgelopen jaren bij velen heeft gekweekt — waarom dit te ontkennen — zal ons van een duidelijk positie kiezen niet weerhouden, noch de hoge toon, welke deze partij pleegt aan te slaan. Daarvoor gaat het tenslotte om zaken, die het belang van een direct propaganda-succes te boven gaan.

Ik zou zelfs willen stellen, dat onze aanval zich niet in de allereerste plaats tegen de P.v.d.A. richt, omdat zij doorbraakpartij is, hoezeer zij daarin ook principieel door ons fel wordt bestreden.

Onze strijd tegen de P.v.d.A. is er met name omdat zij de partij van het socialisme is, de grote politieke bedreiging van onze tijd, zich openbarend in allerlei nuancering van keihard totalitarisme tot een met democratische waarborgen omgeven geruisloze socialisatie, zoals bij ons.

En daarbij gaat het voor ons zeker niet tegen de staat, die wij dankbaar als een genadegave Gods voor dit leven ons ten goede aanvaarden en ook zien optreden. Maar het gaat wel om de door Bijbel en ervaring geleerde wetenschap, dat de staat in handen van mensen een zeer gevaarlijke zaak is, die met democratische regels alleen niet binnen de perken wordt gehouden.

De ontzaglijke verantwoordelijkheid in het hanteren van staatsmacht blijkt uit wat de Bijbel ons van de overheden zegt, n.l. dat zij zonen Gods zijn. Een loslaten van de grenzen van haar bevoegdheden en macht zal ertoe leiden, dat de overheden zich maar niet meer „zonen" Gods weten, maar zich God zelf wanen. Dat het daarop tenslotte uitloopt, heeft de geschiedenis van onze eeuw wel bevestigd.

## Eigen weg

MAAR wat van dit alles en van het socialisme ook zij, tenslotte zal onze houding tegenover andere politieke richtingen of partijen niet bepaald worden door het anti-liberalistisch of anti-socialistisch zijn, maar door hetgeen wij zelf politiek stellen. Daarop zal het in laatste instantie aankomen. Daarom zullen wij, zowel in onze politieke boodschap als in ons politiek handelen grond hebben te ontnemen aan de leuze der socialisten, als zou bij hen berusten het monopolie der sociale vooruitstrevendheid, der democratische waarborgen of van nieuwe internationale organisatievormen. Het socialisme heeft in sterke mate getracht en na de oorlog ook de kans gekregen om de politieke marsroute aan te geven.

Daartegenover stellen wij in positieve zin, dat de Christelijk-politieke, de anti-revolutionaire gedachte zowel voor de verdere oplossing van het sociale vraagstuk als voor de economische politiek, zowel voor het zoeken naar nieuwe maatschappijvormen als voor dat van nieuwe internationale en bovennationale verbanden, voor het dienen van het par-

(Vervolg op pag. 11)



# LEEWARDEN

**Prima verzorgd drukwerk**  
(ZOWEL IN BOEKDRUK ALS ROTATIE)  
Reclamefolders, Strooibiljetten,  
Brochures, Verenigingsdrukwerk  
**Drukkerij Friesch Dagblad**  
LEEWARDEN - TELEF. 05100-4545

**Nederlandsche Middenstandsbank N.V.**  
Kantoor LEEWARDEN  
Bedrijfskredieten  
Deposito's  
Rekening-Courant  
Safeloketten  
Beleggingen  
Spaargelden  
WILLEMSKADE 2 - TEL. 4646 - LEEWARDEN

**HOTEL „DE KROON“**  
SOPHIALAAN - LEEWARDEN  
Tel. 4467-4468  
★  
Uw adres voor recepties en partijen

**HUIZUMER**  
**FRUIT- EN GROENTENHAL**  
(M. W. CAMPING)  
NIEUWESTAD 80 - LEEWARDEN - TEL. 6921  
Lid Fruitexpres „VITA“ Diepvriesgroenten

**BROEKEMA'S**  
**KOFFIE en THEE**  
vraag die!  
N.V. BROEKEMA-NAGEL, GRONINGEN - ASSEN

**GRONINGEN**  
Chr. Coöp. Spaarbank  
**„EIGEN HAARD“ G.A.**  
LOPENDE DIEP 7 - GRONINGEN  
Rentevergoeding 2¾ %  
idem leden 3 %

**EXCLUSIEVE INTERIEURS**  
VOOR WONING, KANTOOR EN WINKEL  
MEUBILERINGSBEDRIJF  
**DEN OUDEN**  
OUDE BOTERINGESTRAAT 2 - GRONINGEN

**Begravenisvereniging „Groningen“**  
ZWANESTRAAT 12 - TEL. 20910  
Dir. G. L. SMIDT  
Dag en nacht te ontbieden voor leden en niet-leden.  
Begravenissen - Crematies - Binnen- en Buitenlandse  
transporten. Eigen Rouw- en Ontvangkamers.  
Gelegenheid tot inschrijving tegen premiebetaling.

**RIJWIELEN**  
PHOENIX - HUMBER  
De nieuwste modellen en kleuren 1957  
KINDERRIJWIELEN  
Autopeds - Fietstassen - Grote keuze  
**WIEKEL**  
KORREWEG 29 - Telefoon 25228 - GRONINGEN

**Kredieten voor  
handel en industrie**  
N.V. SLAVENBURG'S BANK  
HANDELS- EN EFFECTENBANK N.V.  
GRONINGEN Brugstraat 32 - WINSCHOTEN Blijhamerstraat 21

## Rede van Dr. Bruins Slot

# Fractie is eensgezind

**T**OEN ik verleden najaar voor de eerste maal voor het Partij Convent verslag uitbracht over de werkzaamheden van de A.R. Tweede Kamer-fractie, was de zaak betrekkelijk eenvoudig.

Parlementaire werkzaamheden in de nieuw aangevangen periode waren er nog weinig geweest. Na de verkiezingen was er een Partij Conventsvergadering geweest, die in zekere zin de vorige parlementaire periode afgesloten had. Ik kon mij destijds praktisch uitsluitend beperken tot één onderwerp: de geschiedenis der Kabinetsformatie met het daarna optreden van het nieuwe Kabinet, dat zijn Regeringsverklaring had gegeven en het daarop gevolgde algemene politieke debat.

Thans is de situatie geheel anders. In de periode, die sinds de vorige vergadering van het Convent verliep, hebben wij alle hoofdstukken der Rijksbegroting behandeld, en een menigte van andere wetsontwerpen en andere aangelegenheden. Ik doe maar een greep: Belastingwetten, de Landbouwwet, de Politiewet, de Wet Ziekteverzekering Bejaarden, Staatsgasbedrijf, Industrieel Garantiefonds, verhoging loongrenzen enz.

Bij de behandeling van al die onderwerpen en bij de behandeling van de verschillende begrotingshoofdstukken hebben de 15 A.R. Kamerleden zich niet onbetuigd gelaten. In de betrekkelijk korte tijd, die mij voor het uitbrengen van dit verslag gegeven is, is het niet doenlijk aan hun activiteit individueel voldoende recht te doen wedervaren. Het is ook niet mogelijk om het werk en het standpunt van de fractie t.a.v. al die verschillende onderwerpen in een verslag als dit ook maar enigszins behoorlijk naar voren te brengen, laat staan uiteen te zetten.

Ik zal mij dan ook thans — en dat zal, dunkt mij, in de toekomst steeds moeten geschieden — moeten beperken tot een algemeen politiek betoog, waarin ik het algemene politieke standpunt der fractie zal proberen zichtbaar te maken aan de hand van de recente gebeurtenissen. Ik zal daarbij ter adstructie van mijn verhaal van tijd tot tijd moeten terugrijpen op parlementaire discussies. Ook zal ik mij moeten beroepen op buiten-parlementaire gebeurtenissen, uitspraken en discussies. Het standpunt van de fractie hangt n.l. niet slechts samen met het regeringsbeleid in de strikte zin des woords maar ook met de ontwikkeling van de algemene politieke situatie in den lande.

Wanneer ik dit aldus doe, dan beschouw ik het toch allereerst als mijn plicht er op te wijzen, dat de verschillende leden onzer fractie zich met grote toewijding hebben gekweten van zeer veel ondankbaar werk. De behandeling der diverse begrotingshoofdstukken brengt met zich mede, dat de Kamerleden zich moeten bezig houden met allerlei detailwerk dat slechts voor enkelen interessant is, maar dat toch in het algemeen belang is en waar dikwijls de gerechtigheid mee gemoeid is en dat deswege gebeuren moet. Daar richten zich de zoeklichten van de pers en de publieke belangstelling niet op, maar het is desniettemin van groot gewicht. Ik meen te mogen zeggen, dat de leden der A.R. fractie zich aan dit werk niet hebben onttrokken.

Van niet minder belang is het werk door de leden der fractie in de verschillende Kamercommissies verricht. Dat werk onttrekt zich voor het grootste deel aan de openbaarheid. Het is niettemin van grote betekenis. De A.R. fractie heeft niet te klagen over het aandeel, dat de Kamer haar in dit commissiewerk heeft willen geven. Verscheidene onzer leden zitten in meer dan één commissie, terwijl wij vijf voorzitterschappen hebben, die van de Commissies voor Kernenergie, P.B.O. en bezitsvorming, Landbouw, Visserij en Naturalisaties.

Sinds de vorige vergadering van het Partij Convent is de uitbreiding van het ledental der Staten-Generaal een feit geworden. Als gevolg daarvan deden een 5-tal nieuwe leden hun intrede in de fractie. De A.R.-fractie kenmerkt zich over het algemeen door een sterke mate van continuïteit wat haar samenstelling betreft. Deze uitbreiding betekende dus voor ons een geheel nieuwe ervaring. Bovendien was deze parlementaire periode — als ik de buitengewone zitting 1956, die maar zeer kort duurde buiten beschouwing laat — de eerste waarin dr. Schouten als fractievoorzitter ontbrak. Het was dus wel een beetje een experiment, waarmede we in november j.l. aanvingen. Ik kan zegaan, dat de nieuwe leden de Heren Biesheuvel, Meulink, Scholten, Smalendbroek en Versteeg, zich zeer spoedig in de fractie thuis gevoelden en dat zij aanstonds een waardevolle plaats in ons midden innamen en aan het Kamerwerk een belangrijk aandeel hebben genomen.

Ik geloof verder, dat we kunnen zeggen, dat wij als fractie niet ondankbaar kunnen zijn over de tot dusverre gebleken samenwerking, vriendschap en mate van politieke eensgezindheid, die onze arbeid onder Gods zegen heeft mogen kenmerken.

Ik sta bepaald niet op het standpunt, dat de leden van de fractie het persé altijd met elkaar eens moeten zijn. Dat is in het verleden nimmer zo geweest en dat zal in de toekomst ook wel niet zo zijn. In de afgelopen periode was het ook niet altijd het geval. Bij de vraag of het werk van de Enquêtecommissie Regeringsbeleid 1940-1945 al dan niet moest worden voortgezet was de fractie verdeeld. Ten aanzien van de topsalarissen nam de heer Roosjen een ander standpunt in dan de rest der fractie. Ten aanzien van de Politiewet was zulks met de heer Gerbrandy het geval. Dat is niet erg. Ieder had voor zijn standpunt een serieuze argumentatie. Maar wat ik belangrijk vindt is dit, dat wij t.a.v. de algemene politieke beleidslijnen het in de afgelopen periode in overwegende mate met elkaar eens bleken te zijn.

### Onmacht van het parlement

**I**K wil nu proberen aan te geven, wat de A.R. fractie in de afgelopen periode bij haar beleid heeft bezield. Om dat te kunnen doen moeten wij allereerst de politieke situatie waarin wij in ons land verkeren karakteriseren.

De situatie wordt allereerst gekenmerkt door de onmacht van het Parlement, gepaard met een daaraan omgekeerd evenredige machtspositie van het Kabinet.

Het eerste is bij de Kabinetsformatie reeds gebleken, toen er geen enkele parlementaire basis voor het Kabinet te vinden bleek.

Beide blijken vervolgens uit het feit, dat allerlei zaken, die de meerderheid van de Kamer niet wil, toch gebeuren, omdat als het puntje bij het paaltje komt een deel van de meerderheid niet voor haar mening blijft staan, omdat de Regering het „onaanvaardbaar“ uitsprekt.



Dr. J. A. H. J. S. BRUINS SLOT

Ik wil een paar voorbeelden noemen: de meerderheid in de Tweede Kamer was bij het bestedingsbeperking-debat voor de ongewijzigde motie Janssen, die in hield, dat de vermindering van de melkpreisverhoging uit bezuinigingen in de overheidssector moest worden gefinancierd. De Regering verklaarde de motie in die vorm niet aanvaardbaar en de motie werd gewijzigd in dier voege, dat de bezuiniging wel primair bleef, maar toch ook een alternatief kreeg en zo voor de Regering aanvaardbaar werd.

De meerderheid van de Tweede Kamer was voor de motie Biewenga die blokkering der eigenaarsrechten afwees, maar desondanks werd zij verworpen, omdat de Regering haar onaanvaardbaar verklaarde.

Bij de behandeling van de ziekteverzekering bejaarden was onzerzijds een amendement ingediend, dat de steun van de meerderheid van de Kamer, ja nagenoeg van de gehele Kamer had.

Het amendement strekte er toe om de grens voor deze verzekering uit te breiden van een pensioensinkomen van f 3400.— tot een van f 4200.—, zijnde dit 70 % van f 6000.— de welstandsgrens voor de sociale verzekering.

Het amendement werd met een keur van onweersprekelijke redenen verdedigd. Het was sociaal wenselijk en volkomen gerechtvaardigd. Het paste in het schema van het wetsontwerp, het kostte het Rijk geen geld maar Minister Suurhof wees het toch af, met een niet overtuigende en niet steekhoudende formalistische redenering. Hij wilde doodeenvoudig dit amendement niet aanvaarden. Hij was bereid daarvoor het wetsontwerp en de tijdsige invoering van de A.O.W. op het spel te zetten! Zijn socialistische haan moest koning kraaien. Een A.R.-amendement, ook al was het goed, mocht geen kans krijgen.

Onder die omstandigheden werd het amendement ingetrokken. De voorsteller week niet, zo zeide hij, voor de argumentatie van de Minister maar voor diens machtspositie. Hij mocht het wetsontwerp en de invoering van de A.O.W. niet in de waagschaal stellen. Hij eindigde zijn laatste betoog met de woorden: „Jammer voor de bejaarden, jammer voor de Kamer, jammer voor de Minister“.

Dit voorbeeld is zeer sprekend en die laatste zin is karakteristiek voor de situatie waarin wij verkeren. Van deze situatie worden in bepaalde omstandigheden de burgers de dupe, terwijl zij de Kamer tot machteloosheid doemt en sommige Ministers tot tyrannieke gedragingen leidt.

### Afglijden

**I**N de tweede plaats wordt de situatie gekenmerkt door een oppermachtige positie van de P.v.d.A. Hoewel in de Kamer een minderheid vormende, weet zij de meerderheid der Kamer te overheersen. Dat bleek reeds uit de door mij genoemde drie voorbeelden overduidelijk. Daarbij stonden de socialistische tegenover een meerderheid en zij kregen hun zin.

Dat blijkt ten overvloede nog uit het volgende voorbeeld:

De heer Vermeer, terugkomende van een reis door Israël zei na zijn terugkeer het volgende: „Er komt een uurverhoging met blokkering, of er komt geen uurverhoging en anders moeten de heren het maar zonder de P.v.d.A. doen“.

Nu is iedereen, ook de P.v.d.A. er van overtuigd,  
• **Vervolg op pag. 6/7**

# „Wij zijn noch regeringspartij

Het Partij Convent mocht zich in een uitstekende opkomst verheugen. De eivolle zaal legde er getuigenis van af, dat slechts weinig afgevaardigden verstek hadden laten gaan.

Een bijzonder woord van welkom werd door de voorzitter toegeroepen aan minister Zijlstra, die de gehele vergadering medemaakte. Minister Algera was door verblijf in het buitenland verhinderd aanwezig te zijn.

Na de openingsrede van Dr. Berghuis, die volledig in ons blad staat afgedrukt werden de huishoudelijke zaken afgehandeld. Bij de bespreking van de jaarverslagen bleek, dat men hiervoor algemeen veel waardering had. Er werden evenwel ook een aantal wensen geuit. Het is nu voor de eerste maal, dat er een verslag is gemaakt en het is dus begrijpelijk, dat op vele punten nog verbetering werd bepleit.

Verskillende sprekers wezen er op, dat in het verslag de werkzaamheden van het organisatie-comité en de organisatie-commissie onvoldoende tot hun recht waren gekomen.

Naar aanleiding van gestelde vragen werd medegedeeld, dat het Centraal Comité bezig is met de voorbereiding van een landelijke ledenverfactie. De kiesverenigingen zullen hierover binnenkort nadere mededelingen ontvangen.

Er werden voorts over talrijke zaken opmerkingen gemaakt, waarmede in een volgende jaarverslag zeker voor een deel rekening zal worden gehouden.

De middagvergadering bracht allereerst een uiteenzetting van Dr. Bruins Slot over de werkzaamheden van de A.R. Tweede Kamerfractie in de afgelopen maanden. Ook deze rede is in extenso in ons blad opgenomen.

In de hierop volgende discussie bleek wel, dat het fractiebeleid over het algemeen de instemming van de afgevaardigden had. De noodzaak van een duidelijk positie kiezen tegenover de P.v.d.A. werd door verschillende sprekers nog eens duidelijk onderstreept.

Door gebrek aan ruimte is het helaas niet mogelijk de discussies weer te geven. Er zijn van de vergadering echter notulen gemaakt, zodat daarin straks alles rustig kan worden nagelezen.

Rest ons nog mede te delen, dat het Partij Convent met grote meerderheid van stemmen de heer A. L. de Bruyne, directeur van 't N.I.V.A. te Amsterdam, als lid van het Centraal Comité heeft verkozen.

★ Vervolg van pagina 5

dat er alleen al op economische gronden huurverhoging komen moet. De P.v.d.A. is bovendien van mening, dat zij in het Kabinet moet zitten. De heer Burger en het Vrije Volk laten niet af te betogen, dat het ondemocratisch zou zijn als de P.v.d.A. niet in het Kabinet zou zitten. Ik betwijfel dat, maar het is hun standpunt.

Dat betekent dus, dat de P.v.d.A. zegt: „Er moet huurverhoging komen met blokkering, omdat ik het wil.”

Maar van die huurverhoging met blokkering zeg niet ik, maar zegt de socialist Dippel, dat zij bij de socialisten gewent wordt uit verkeerde ideologische overwegingen.

En van die huurverhoging met blokkering zeg niet ik, maar zegt de socialist ir. Vos, dat er administratief goede gronden aan te voeren zijn tegen deze blokkeringen. En het socialistische dagblad Het Parool wees op de nagenoeg onoplosbare moeilijkheden, die de uitvoering van het nieuw ontworpen stelsel met zich dreigt te brengen.

Toch wil de heer Vermeer een dergelijke zelfs in socialistische kring aanvechtbaar geachte zaak er door drukken tegenover een meerderheid die er overwegende bezwaren tegen heeft. En hij heeft nog een goede kans, dat het hem lukt ook.

Deze overmachtspositie van de P.v.d.A. in ons land, is naar onze mening zeer gevaarlijk.

Bij het debat over de beperkingen der bestedingen, waarbij zeer veel was in de voorstellen der Regering, wat algemeen aanvaardbaar geacht werd, stonden bij alle punten, waar verschil was met de Regering, steeds de socialisten aan de kant van het Kabinet en de gehele rest van de Kamer daar tegenover.

Ook dat is karakteristiek voor de situatie.

Wij duchten van deze situatie een afglijden in een richting, die wij bepaaldelijk niet wensen. Symptomen daarvan heb ik trouwens hiervoor reeds aangeduid. Ik denk daarbij ook aan de reserve, die en door Minister Drees en door Minister Hofstra bij het bestedingsbeperkingen-debat is geuit met betrekking tot de mogelijkheid van bezuiniging in de overheidssector, waar tegenover staat de gemakkelijkerheid, waarmee men van die zijde spreekt over belastingverhoging.

Zeer getroffen heeft ons ook, dat na de voorgestelde blokkering van de huren, die als incidentele oplossing van een politieke crisis door de heer Romme was gesuggereerd, bij de bestedingsbeperkingennota de blokkering der eigenaarslasten werd aangekondigd. Wij kregen daarbij het gevoel, dat het incident tot systeem verheven werd en daartegen hebben wij grote bezwaren, omdat het systeem van blokkering naast de belastingheffing de overheid zeer ingrijpende zeggenschap geeft over de geldmiddelen der burgers. Het systeem, eenmaal ingeburgerd, leent zich tot eindeloze herhaling. Zo ver is het niet, zo ver komt het misschien niet, maar het stemt ons uitermate kritisch.

Daar komt bij, dat de deblokkeringsvoorwaarden, een nu nog onoverzienbare overheidsinvloed ten aanzien van het gebruik der gelden met zich brengen kan. Wat de gerichte besteding der geblokkeerde eigenaarslasten betreft, daar is wel het mes ingezet, — de staart is gecoupeerd — maar het feit dat de staart er eerst aanzat is een bedenkelijk verschijnsel.

## „het spek in de bek”

IN de derde plaats wil ik er de aandacht voor vragen, dat wij de oorzaak van deze situatie niet moeten zoeken bij het Kabinet maar bij de Kamer.

De meerderheid van de Kamer geeft de kat het spek in de bek. Het is begrijpelijk — hoe zeer het ook onjuist is — dat de P.v.d.A. haar wil tegen de zin van een meerderheid doordrijft, als die meerderheid haar daartoe de kans geeft.

Als men dat anders wil dan zou de meerderheid of een meerderheid aan de heer Vermeer moeten laten weten, dat zij het eventueel zonder P.v.d.A. wil doen.

Maar als men die zaak anders wil moet men bepaald niet de weg opgaan van de Volkskrant, die zo op gezette tijden en uitgerekend in deze tijd den volke kond doet, dat men niet zonder noodzaak de grootste partij, de P.v.d.A., in de oppositie moet drijven. De socialistische pers heeft daarvan, niet zonder de nodige hoon aan het adres van de K.V.P.,

*Er zijn weinig partijvergaderingen waar de heer Smeenk verstek laat gaan. Ook nu was hij aanwezig. Wij zien hem hier in gesprek met burgemeester Bakker van Veenendaal.*



dankbaar nota van genomen, en men kan er van op aan, dat het de soeplesse aan die zijde niet bepaald bevordert. Men kan er gerust staat op maken dat dergelijke uitlatingen bij de P.v.d.A. de mentaliteit kweekt die, naar ik meen, Robert Fruin aan de burgemeesters van Amsterdam tijdens de Republiek toeschreef: „Zij wensten niet bemind, maar gevreesd te worden”. Wat ons betreft geldt t.o.v. de P.v.d.A., dat wij deze beminnen, noch vrezen, en dat is, dunkt mij wederkerig zo. Dat is in de afgelopen parlementaire periode meerdere malen gebleken en ik geloof, dat dit een van de weinige gezonde elementen in de politieke situatie is.

## Extra-parlementair

TEGENOVER deze toestand, een onmachtig parlement, een daarom sterke positie van het kabinet en een machtige partij van de arbeid heeft nu de A.R. fractie haar beleid te bepalen.

Wanneer wij een parlementair Kabinet zouden hebben, waarin mensen van ons zitting hebben, dan zouden wij bij het bepalen van onze houding, tegenover dat Kabinet naast overwegingen van zakelijk-principiële aard toch altijd zeer sterk laten gelden de binding die wij gevoelden aan een dergelijk Kabinet. Het zou ons lichter geneigd doen zijn om naar compromissen te zoeken en die te aanvaarden.

Het huidige Kabinet is echter niet een parlementair maar een extra-parlementair Kabinet. Men heeft het zelfs nog wel aangedikt, door het een nood-Kabinet te noemen.

Nu heeft de heer Schouten eens in de Kamer gezegd, dat in Nederland het onderscheid tussen een parlementair en een extra-parlementair Kabinet niet altijd even duidelijk is. Er zijn dan ook allerlei overgangsvormen tussen die beide in ons land.

Het komt mij voor, dat daar in Nederland meer dan eens een handig gebruik van gemaakt is. Wanneer men n.l. niet slaagt in de vorming van een parlementair Kabinet, dan werpt men het over de z.g.n. extra-parlementaire boeg. Dan is er geen binding tussen fracties en Kabinet maar men stelt het Kabinet zo samen, dat het er voor een meerderheid erg aantrekkelijk uitziet, en speelt dan wat het Regeringsprogram betreft: op zien komen. Ik wil helemaal niet beweren, dat dat altijd een verkeerde methode is.

Maar onder bepaalde omstandigheden kan hierin een gevaar schuilen.

Toen het Kabinet, dat thans aan het bewind is gevormd werd, was men met de formatie-pogingen aan het eind van zijn latijn. Er moest een Kabinet komen en de A.R. fractie heeft de vorming van dit Kabinet — noodgedwongen — dan ook niet tegenovergesteld. Maar het is tot stand gekomen onder de slechts denkbare verhoudingen tussen verschillende van de politieke partijen, die er geestverwanten in hebben zitten. Er is geen programmatische binding tussen Kabinet en fracties. Het is uitdrukkelijk als extra-parlementair Kabinet door de heer Burger aangekondigd. Hij sprak niet met fractie-leiders, hij sprak alleen met kandidaat-Ministers.

Dit alles, gezien in het licht van de algemene politieke situatie, die ik tevoren heb geschilderd, heeft er de A.R. fractie toe geleid, om het standpunt in te nemen, dat dit Kabinet voor haar nu ook inderdaad een extra-parlementair Kabinet is en blijft. Toen het gevormd werd kon men in de pers — ik meen de socialistische — lezen: „Nou ja, het is wel een extra-parlementair Kabinet, maar over een poosje als de storm wat geluwd is, dan gaat dat extra-parlementaire karakter op de bekende Nederlandse wijze wel over in een soort parlementair karakter”.

Wij hebben van meet af een ander standpunt ingenomen. Wij zijn de mening toegedaan, dat zowel de geschiedenis van de Kabinetsformatie als ook de verdere politieke ontwikkeling, die ik hiervoor schetste, dit niet gedooft.

Wij beschouwen dit Kabinet als extra-parlementair. Wij zijn er niet aan gebonden. Wij beschouwen ons niet als Regerings-partij. Wij beschouwen ons evenmin als oppositie. Wij beoordelen het beleid van het Kabinet op zijn merites in het licht van onze politieke beginselen.

Wij realiseren ons daarbij, dat dit Kabinet zeer moeilijk en uit nood geboren is. Wij begrijpen, dat

Vervol  
re  
Dr. B

de Ministers, met name  
hen het in de gegeven  
hebben.

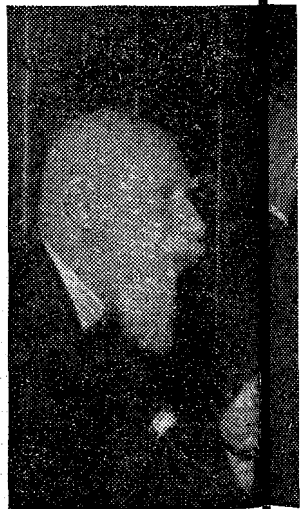
Wij steunen het Kab  
steunen waar we dat  
geestverwanten in het  
mensen van ons. En wa  
we hen speciaal onze  
ten.

Wat laatste is in de  
voortdurend gebeurd.  
politiek van Minister  
prijzen altijd van twee  
socialistische zijde wor  
dat hij het globaal kan  
loslaten om tot een me  
over te gaan. De heer  
Kamer meer dan eens  
het in „Socialisme en  
Minister Zijlstra in z  
wensen steeds gesteun

Aan de andere kant  
Zijlstra aangevallen  
Leeuwen probeert dat  
te doen. Hij heeft da  
gelieke wensen komen  
onze fractiegenoten,  
het woord voerden, die  
Minister Zijlstra hun  
liberalen geboden heb  
hebben bijgedragen —  
activiteit in deze —  
heer Van Leeuwen niet.

De heer Oud valt  
aan op een andere wij  
die bepaald persoonlijk  
verklaren, — ik heb  
mijne over gezegd —  
van de heer Oud ver

NU ik het toch over  
graag iets zeggens  
De heer Oud heeft de  
kabinet van K.V.P. en  
omdat hij een scherpe  
socialistische en de  
meende dat een socia  
dergelijk minderheids  
tabel zou zijn. Hij wilde



## Ministers, kar

DE redevoeringen van dr. Berghuis en dr. Bruins Slot op de vergadering van het convent van de A.R. Partij en de daarop gevolgde besprekingen hebben in velerlei opzicht verhelderend gewerkt.

De heer Berghuis heeft duidelijk gesteld dat de huidige politieke toestand in Nederland volstrekt onbevredigend is en dat de samenwerking op brede basis, waarop de socialisten hun stempel trachten te zetten, niet te lang mag duren.

Dr. Bruins Slot zinspeelde er duidelijk op dat de niet-socialistische of een niet-socialistische meerderheid bij de komende parlementaire debatten over de voorstellen tot huurverhoging aan de socialisten dient te vertellen, „dat zij het eventueel zonder de socialisten wil doen”. Kennelijk staat dr. Bruins Slot op het standpunt, dat er een nieuw kabinet moet komen van k.v.p., a.r., c.h. en v.v.d., of van k.v.p., a.r. en v.v.d., of van k.v.p., a.r. en c.h.

Dit zijn duidelijke standpunten. Beide redevoeringen wijzen er op, dat het socialisme het grote politieke gevaar van deze tijd is. Vooral dr. Berghuis trok hier zeer scherp de principiële scheidslijnen. Dr. Bruin Slot zorgde voor de illustratie aan de hand van de parlementaire praktijk van de laatste maanden, waarbij hij niet naliet ook de liberalen, met name prof. Oud, terecht te wijzen. De voorzitter van de a.r. Tweede Kamerfractie

wekte allen op zich tegenover de tijdgeest in oppositie te stellen: „Voor ons is die momenteel het socialisme, maar wij verliezen het liberalisme ook geen ogenblik uit het oog”.

Het moet voor de a.r. ministers in het huidige kabinet hartverwarmend zijn geweest, dat dr. Bruins Slot namens de Tweede Kamerfractie verklaarde, dat zij het kabinet zal steunen waar dat kan en dat de a.r. Tweede Kamerfractie speciaal de a.r. ministers haar steun zal bieden, zoals de fractie de laatste zes maanden dan ook volgens dr. Bruins Slot voortdurend heeft gedaan. Dr. Bruins Slot wees erop, dat de politiek van minister Zijlstra op het gebied van de prijzen altijd van twee kanten werd bestookt. De socialisten dringen er steeds maar op aan het globale karakter van de prijspolitiek van minister Zijlstra los te laten en tot een meer specifieke prijsbeheersing over te gaan. De a.r. fractie heeft minister Zijlstra in zijn afwijzen van deze socialistische wensen steeds gesteund.

Aan de andere kant, aldus dr. Bruins Slot, wordt de prijspolitiek van minister Zijlstra aangevallen door de liberalen. Zij willen de prijzen volkomen laten zwemmen. Het waren niet in het minst de a.r. fractiegenoten, die bij meer dan een gelegenheid minister Zijlstra hun parlementaire steun tegen de liberalen geboden hebben.



# „Inoch oppositie”

de  
Slot

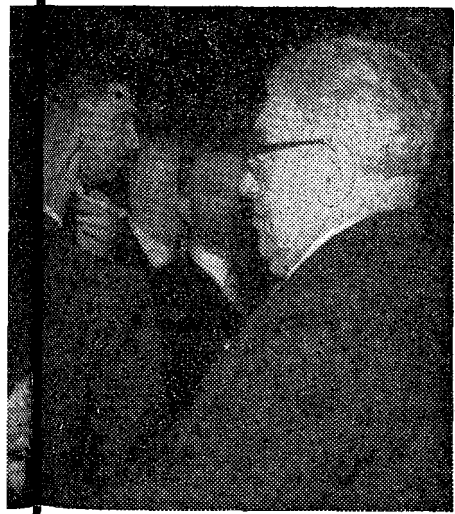
estverwanten onder  
veel vaak zeer moeilijk

zullen het Kabinet  
kunnen. En onze  
beschouwen wij als  
mogelijk is zullen

de maanden dan ook  
op wijzen, dat de  
gebied van de  
wordt bestoekt. Van  
op aangedrongen  
zijn prijspolitiek zal  
ke prijsbeheersing  
heeft daar in de  
eld. Ir. Vos bepleit  
n. Onze fractie heeft  
in deze socialistische

at vultiek van Minister  
doelen. De heer Van  
at sche overwegingen  
van gefaald. Zijn poli-  
n het volkomen laten  
rijzen niet het minst  
die treffende hoofdstuk  
die an één gelegenheid  
n steun tegen de  
hebt belangrijke mate  
— in 's Ministers eigen  
— de kritiek van de  
niet.  
lt Jijstra voortdurend  
rijzen op een wijze,  
dijks. Ik wil gaarne  
damer ook eens het  
dactile deze methode

700  
er had heb wil ik wel  
gens Groninger rede.  
: dat een minderheids-  
: heeft dat bepleit  
rpeing zag tussen de  
: nische partijen. Hij  
: aakte politiek van een  
: skade liberalen accep-  
: ilden niet doen zitting



Wij zagen ook Prof. Severijn op het Convent. Hij is hier in gesprek met mr. Bos.

nemen in zo'n Kabinet, maar bood de loyale en welwillende steun van zijn partij aan.

Ik zou allereerst willen opmerken, dat dit toch wel een uiterst goedkope wijze van politiek bedrijven is.

K.V.P. en A.R. samen op de bok van de koets met de P.v.d.A. als een stel wolven achter hen aan en de heer Oud welwillend en loyaal aan de kant van de weg! Ik begrijp dat daar voor de liberalen wel wat in zit! Maar ik zou de heer Oud willen zeggen, dat al trachten wij goed te zijn, wij toch beslist niet gek zijn.

Maar bovendien, komt dit plan van de heer Oud; die een minderheidskabinet van K.V.P. en A.R. vanwege de sociaal/economische politiek zou willen steunen, toch wel in een vreemd daglicht te staan als wij letten op de voortdurende felle kritiek van liberale zijde geuit op het economische beleid van Minister Zijlstra, een beleid dat de A.R.-fractie in hoofdlijnen tot het hare heeft gemaakt. En niet minder ook als wij letten op de opvattingen, die in liberale kring heersen, ik denk nu maar even aan het liberale rapport van de Teldersstichting t.a.v. de P.B.O.

Als ik op al deze dingen let dan zou ik de liberale staatsman in overweging willen geven om onder het huidige bestand eens wat meer blijken van zijn loyale en welwillende gezindheid t.a.v. onze sociaal-economische politieke denkbeelden te willen geven, in plaats van ons op een ongedekte wissel op de toekomst te vergasten.

## Gouvernementeel

MAAR, om nu weer de draad van mijn betoog op te nemen, wij zien het Kabinet als duidelijk extra-parlementair. Dat wil dus zeggen:

Wij steunen het waar wij het kunnen en wij vallen het af, waar wij het moeten. Wij laten ons daarbij niet leiden door andere overwegingen, dan die in de zaken zelf gelegen zijn.

Daarbij hebben wij natuurlijk ook oog voor de moeilijkheden, die in de omstandigheden gelegen zijn. Onzerzijds is bij de behandeling der Belastingwetten in december j.l., bij monde van de heer Van Eijsden, aan de Regering royaal krediet gegeven. Bij de behandeling van de kwestie der topsalarissen zijn wij de Regering gevolgd, hoewel die zaak uitermate moeilijk lag. Bij de behandeling van de Landbouwwet hebben wij — hoezeer wij ook met zorg waren vervuld over de grote macht daarin aan de Minister toegekend — de Regering kunnen volgen, nadat door een initiatief onzerzijds de mogelijkheid van administratieve rechtspraak daarin werd opgenomen. Zo zou ik door kunnen gaan. Ik heb in de afgelopen weken de Handeling van de laatste 6 maanden eens doorgesnuffeld. Het is mij opgevallen hoe vriendelijk men onzerzijds de Regering en de resp. Ministers is tegemoet getreden. Of het nu de heer Van Eibergen is tegenover Minister Witte, of ds. Folkema tegenover Minister Klompé, of het nu de heer Van der Zaal of de heer Verkerk is tegenover Minister Algera, of het nu de heer Van Eysden is tegenover Minister Hofstra, of het de heer Roosjen is, die zijn lyriek op Minister Cals loslaat, ja zelfs of het de heer Hazenbosch tegenover Minister Suurhoff is, het was alles welwillendheid en vriendelijkheid wat de klok sloeg. Aan het laatstgenoemd Kamerlid echter moet toegegeven worden, dat hij het niet heeft kunnen volhouden. Enige malen is hij zeer scherp ja zelfs onvriendelijk voor de dag gekomen tegenover socialistische Ministers. De ene keer betrof het Minister Suurhoff, toen deze zich onder zijn verantwoordelijkheid voor belastingverlaging en loonsverhoging uit de vorige parlemen-



Een Partij Convent brengt ook zijn vrolijke momenten met zich mee. De foto toont Dr. J. Schouten en Prof. Dr. J. Zijlstra, die hartelijk lachen om een grapje, dat is gemaakt.

taire periode probeerde uit te redeneren. Een andere keer betrof het Minister Hofstra tegenover wie op voortreffelijke wijze Colijn werd verdedigd tegen denigrerende en onbillijke kritiek.

Maar deze en dergelijke dingen nu nagelaten, wij zijn zo gouvernementeel geweest als we maar konden. Dat is niets bijzonders, dat is doodgewoon anti-revolutionair!

Ook bij de bestedingsbeperkings-nota: er wordt hier en daar nog al ophef er van gemaakt, dat wij daarbij de Regering zijn afgefallen. Ik zou willen opmerken, dat wij ook in dat geval in overwegende mate gouvernementeel zijn geweest. Misschien zelfs wel te veel. Tenslotte heeft bij ons de doorslag gegeven, dat de situatie ook voor de Regering moeilijk was.

Maar toen hebben wij — ik heb er hiervoor in ander verband al op gewezen — enkele o.i. bescheiden wensen kenbaar gemaakt.

Wij hebben gezegd: „Wij willen de vermindering in de verhoging van de melkprijs opgevangen zien door bezuiniging, en wij willen geen blokkering van de eigenaarslasten, en wij willen ook die opgevangen zien door bezuiniging. Het ging daarbij samen om een dikke f 100 miljoen op jaarbasis.

Waarom hebben wij dat gedaan en waarom hebben wij dat tot het einde toe volgehouden?

Wij waren van mening, dat bij het bestedingsbeperken, waarbij aan alle categorieën der bevolking beperkingen opgelegd worden, de bezuiniging in de overheidssector voorop moet staan. Wij meenden met name, dat die bezuiniging in het overheidsapparaat duidelijk moet zijn. Een overheid die lasten oplegt, wint aan moraal gezag indien zij daarbij zichzelf niet ontziet. Wij hebben in de bestedingsbeperkingsnota dat element voor ons besef onvoldoende aangetroffen. Daarom vroegen wij om 2 door ons begeerde correcties in het Regeringsplan op te vangen door bezuiniging.

Misschien gebeurt nu wel achteraf iets in die geest. Maar waarom toch dit felle verzet van de Regering

om die bezuiniging toen als definitieve richting van beleid te aanvaarden?

De beide door ons begeerde correcties, waren correcties met een uitgesproken sociaal karakter. De vermindering in de melk-prijsverhoging was duidelijk van dat karakter. Het verzet tegen de blokkering van de eigenaarslasten, waaraan ook nog andere bezwaren kleefden, waar ik het hiervoren over heb gehad, had eveneens een uitgesproken sociaal karakter. Want die blokkering treft alleen de boeren — meestal geen grote boeren — op de schrale gronden. Zij trof kleine mensen, die het hard nodig hadden.

Wij hebben ons tot deze punten beperkt en wij hebben gezegd, hier willen we nu als fractie op deze punten een naar ons gevoelen goed A.R., Christelijk-sociaal en nationaal standpunt innemen. En daar laten we ons niet vanaf brengen. Want we zijn overtuigd dat we niet iets onmogelijks vragen of iets, dat tegen iemands geweten ingaat. Wij hebben nul op het rekest gekregen. Het is mij opgevallen als wij in conflict raken met socialistische ministers dat dan nog al eens een door ons gewenste verantwoorde sociale maatregel door die socialisten wordt afgewimpeld. Dat was hier het geval met die blokkering van eigenaarslasten voor kleine boeren. Dat was ook zo met de afwijzing van het amendement van Drs. Hazenbosch door Minister Suurhoff bij de ziekenfondsverzekering Bejaarden.

## Tegenover de tijdgeest in oppositie

DE taak van het Kabinet is een andere dan die van de Kamer. De taak van de A.R. Kamerfractie is een andere dan die van de A.R. Ministers. Beider verantwoordelijkheid is een andere.

De taak van de A.R. Ministers is om in dit extra-parlementaire nood-Kabinet er uit A.R. gezichtspunt van te maken, wat er van te maken is.

De taak van de A.R. fractie is ongetwijfeld ook om hen daarbij te steunen. Uit het voorgaande is van onze gezindheid ten deze duidelijk gebleken naar ik hoop.

Maar de hoofdtaak van de A.R. fractie is in deze 4 jaren toch een andere. Die hoofdtaak is in de Kamer voor het Nederlandse volk en voor de A.R. Partij een duidelijke A.R. politiek zichtbaar te maken.

Van deze hoofdtaak willen wij ons door niets af laten brengen. Als wij dat wel zouden doen, zou er voor de A.R. Partij naar ons gevoelen geen bestaansgrond overblijven. De hele constellatie van ons volk, dat de politiek maar al te zeer als een puur zakelijk geval ziet, hetwelk door de doorbraak in de hand gewerkt wordt, eist een principieel duidelijke A.R. Politiek.

Wij kunnen dan ook daarvan niet afzien ter wille van de Kabinetspolitiek.

Bovendien wat zou er van de parlementaire democratie in Nederland overblijven, als wij met een beroep op de „politieke impasse” steeds voor de dwang van het kabinet zouden moeten wijken. Dan is men op genade of ongenade aan de macht van het kabinet overgeleverd en dat zou tot gevolg kunnen hebben, dat onze parlementaire invloed wel haast tot nu gereduceerd zou worden.

★ Vervolg op pagina 10

# Kamerleden en partij één!

Slot prees eveneens de principieel van de ministers Zijlstra en van de voetbalpool.

die bij de besprekingen van de Bruins Slot en dr. Boskwam, had vooral betrekking op de politiek van het terrein van de landbouw en duidelijk waarschuwde dr. Bruins vadering ervoor voorzichtig te zijn met uittreden van de Kamer uit het huidige noodkabinet. De kabinetsformatie-crisis heeft vier maanden geduurd. Het is alsof hij zeggen wensens uiteraard zo spoedig momenten tot beëindiging van de huidige noodsituatie, maar eerst moet een oplossing in het verschiet

Slot was de tolk van de gehele zaak, toen hij in zijn openingsrede Zijlstra hartelijk welkom heette. Het bleek bij de laatste algemene vergadering van de gehele vergadering van het Convent bij. Uiteraard kon hij als voorzitter van de kroon niet deelnemen aan de vergadering, maar daarvoor was dan ook een misverstanden uit de weg te ruimen.

streden van het extra-parlementaire van het huidige kabinet vloei-

de bij hen niet voort uit het feit, dat onze a.r. minsters socialistisch geïnfecteerd zouden zijn. Dr. Bruins Slot vertelde nog hoe hij het is geweest die in 1952 prof. Zijlstra met klem aangeraden had om in het vorige kabinet zitting te nemen. Ook thans genieten de ministers Algera en Zijlstra nog het volle vertrouwen. „Zij zijn onze mannen”, aldus dr. Bruins Slot.

Maar waarom werd het extra-parlementaire karakter van het kabinet dan wel zo sterk naar voren gebracht tegelijk met het anti-socialisme?

Bij de besprekingen kwam het antwoord op deze vraag niet helemaal uit de verf. De tijd ontbrak voor een debat met duidelijke conclusies. Wel verklaarde dr. Bruins Slot nadrukkelijk dat naar zijn oordeel het socialisme daarom op het ogenblik zo gevaarlijk is omdat de meerderheid in de Tweede Kamer niet bereid is haar tanden te laten zien. Dat speelt de socialist in de kaart en versterkt hun invloed op het beleid. Daartegen te waarschuwen kan alleen maar gezond genoemd worden.

Het onderstrepen van het extra-parlementaire karakter van het kabinet wil dus in geen geval zeggen dat onze a.r. ministers door de a.r. Tweede Kamerfractie worden gedesavouéerd. Het is uitsluitend een oproep aan de k.v.p., de c.h.u. en de v.v.d. om zich ernstig te beraden over de vraag of het

juist is de huidige politieke noodsituatie te handhaven, waarbij de partij van de arbeid volgens dr. Bruins Slot de glansrol van de onmisbaarheid vervult.

Het extra-parlementaire karakter, dat het huidige kabinet draagt, geeft volgens dr. Bruins Slot de a.r. kamerfractie vrijheid van handelen. Zij acht zich blijkbaar niet gebonden aan enigerlei afspraak, die tijdens de jongste kabinetsformatiecrisis werd gemaakt, omdat deze crisis tenslotte niet op normale wijze werd opgelost. Maar het spreekt vanzelf dat onze a.r. ministers terecht op het standpunt kunnen staan dat bij het toetreden tot het noodkabinet-Drees de compromissen, die tijdens de eerste formatieopgolving-Drees werden aangegaan bijvoorbeeld ten aanzien van het huurbeleid en het defensiebeleid, als richtsnoer voor de kabinetspolitiek gelden.

De heren Berghuis en Bruins Slot hebben daarom terecht de eigen en onderscheiden verantwoordelijkheid van kamerfractie en ministers duidelijk in het licht gesteld.

Dr. Berghuis besloot de conventsvergadering met erop te wijzen dat ieder antirevolutionair op zijn plaats de christelijke politieke beginselen tot gelding tracht te brengen. Daarbij wees hij op het belangrijke werk dat onze ministers in het kabinet en onze kamerleden in het parlement verrichten.

In dit opzicht voelen ministers, kamerleden en partij zich één.

# De partij in bezettingstijd

VOOR de zoveelste maal krijg ik dan het verzoek iets te schrijven over de partij in bezettingstijd. Moeilijke opdracht? Ach ja, want hetgeen erover te schrijven is staat wel reeds zwart op wit, zo heel veel is er eigenlijk ook nog niet over te schrijven ook. De omstandigheid wil dat ik, geloof ik, de enige ben, die het heroïke spel landelijk van de eerste tot de laatste dag heb meegemaakt, zonder dat de Duitsers er een langere of een kortere periode voor mij een eind aan maakten.

Indien niet arrestaties of andere oorzaken anderen verhinderd hadden het spel mee te spelen, er zouden vrij velen als ik in staat zijn te vertellen wat er eigenlijk is geschied. Deserteurs hebben we immers praktisch niet gekend. Als je dan nog journalist bent bovendien, dan is het zo'n beetje opgelegd. Nadert de bevrijdingsdag, dan belt de één of ander je op met het verzoek: Toe schrijf eens iets! Daar gaat ie dan weer, geen nieuws, slechts een herinnering.

## Het begin

HOE het begon? Niets bijzonders, heel gewoon. Een briefje van Gosker, of ik op een morgen eens even met hem bij dr. Colijn op bezoek wilde komen. Er zat voor mij persoonlijk iets in. Als jongeman bij Colijn te worden genood, dat was toch we. iets. Journalisten vallen niet om als ze eens in aanraking komen met vooraanstaande figuren. Ze leren deze mensen kennen in hun grootheid maar ook in hun menselijke zwakheden. En toch had dr. Colijn iets geheel eigens. Persoonlijk hem te ontmoeten was toch wel iets dat even het hart sneller deed kloppen. Vooral in die tijd.

Er was al iets gebeurd. De Nederlandse Unie was gestart en Colijn had daartegen een positief standpunt ingenomen. „De Standaard” was al acht weken verboden geweest. De grote vergaderingen (met de C.H.U. samen) waren gehouden en ook verboden. Vanuit de verte hadden we Colijns vertrouwde stem gehoord en we hadden hem gezien. Besprekingen met vertegenwoordiger van statencentrales en provinciale comités waren gehouden. Eén van die vergaderingen had ik bijgewoond te Rotterdam, ergens in het westen van de stad. Colijn had daar geen blad voor zijn mond genomen. Nog hoor ik zijn woord: „Er staat geschreven dat de Satan verschijnt als een engel des lichts, maar deze lieden (de Nationaal Socialisten) zijn veel erger. Broeders, bewaar uw hart boven al wat te bewaren is. De dingen die zullen gaan gebeuren zullen alle beschrijving tartten. Houdt in alles uw hart zuiver!”

Toen de uitnodiging eens bij Colijn te komen. Ja, dat was toch wel iets.

## Verademing

IN de grote statige villa aan de Stadhouderslaan te 's-Gravenhage (Colijns woning) heb ik hem ontmoet. Hoe gewoon en zonder sensatie. Hij vertelde mij dat het hem onmogelijk werd naar zijn mensen te gaan. Zijn gangen werden te secuur nagegaan. Spreken kon hij niet meer en schrijven praktisch ook niet. Hij zocht enkele niet al te bekende figuren uit de partij die in staat mochten worden geacht zijn boodschap aan zijn mensen door te geven. Ze mochten niet te bekend zijn, want de Duitsers zouden spoedig achter hen jagen, maar ze mochten ook weer niet te onbekend zijn, dat zou achterdocht bij de kiesverenigingen wekken. De naam moest een vertrouwde klank hebben. Of ik daartoe voor een deel van mijn tijd in dienst van het C.C. wilde treden. Met mijn directeur, de heer H. Diemer, zou hij de zaak wel verder regelen.

Voor mij betekende dit een verademing. Werken voor de partij, dat ging contre coeur. Je gevoelde je eigenlijk instrument in de handen van de Nazi's om ons volk gelijk te schakelen.

Partijwerk, dat leek en ik nam de taak gaarne op mij. Ik moest maar beginnen in de Kamerkieskring Dordrecht. De lijst met namen en adressen was spoedig in mijn bezit en de voorzitters, eventueel de secretarissen kregen een bezoek. Met mijn fiets trok ik het land van Dordt door.

## „Uit je blote hoofd”

COLIJN had gezegd, terwijl hij veel betekend naar zijn voorhoofd wees: „Wat je te zeggen hebt v. Ruller, uit je blote hoofd”. Vandaag snap ik

er niets meer van, maar ik zei ijskoud dat ik dat niet kon. Spreken zonder papier leek mij in dit verband een onmogelijke opgave.

De grijze politicus had evenwel ervaring.

„Ach kom, je hebt toch wel eens voor een J.V. of een Arja-club een woord als afgevaardigde gesproken?”

„Natuurlijk, excellentie.”

„Hoe lang sprak je dan?”

„Een minuut of tien à een kwartier, excellentie.”

„Dan kun je het ook vijf kwartier of zeven kwartier, dat is eenvoudig een kwestie van oefening.”

Als zoveel keren had hij weer gelijk. Ik toog naar de mensen en ik vertelde dat Colijn van mening was dat de partij weer aan het werk moest. De K.V. moest gaan vergaderen en ze moesten Groens „Ongeloof en revolutie” gaan behandelen „Groen is de profet van deze tijd”. Verder had ik vanzelf verschillende mededelingen.

De heer Jan van Woerden te Raamsdonksveer, de voorzitter van de kleine K.V. aldaar, vroeg mij of ik hetgeen ik hem mededeelde ook eens op een vergadering van zijn leden wilde komen vertellen. Aarzelend stemde ik toe.

## Een herinnering

Van de hand van de heer E. v. Ruller te Groningen plaatsen we een herinnering aan het werk van de partij in oorlogstijd. Meer dan een herinnering wil hij niet geven. De beschrijving van de feiten in chronologische volgorde heeft hij gegeven in het boek van mr. J. A. de Wilde en C. Smeenk: „Het volk ten baat”. Men leze dit stuk partijwerk er weer eens op na. Het is goed dat we ons dit herinneren.

Na de Duitse bezetting bleef de partij actief. Eerst onder leiding van dr. H. Colijn, later, na diens initiatief op 21 januari 1941, gestuwd door de organisatie der „Twaalf Apostelen”. Bij Colijns arrestatie nam de heer J. Schouten de leiding over, later vervangen door mr. H. Bijleveld en door dr. J. A. H. J. S. Bruins Slot.

Ten slotte is de a.r.-partij de enige democratische partij in ons land geweest, die kans gezien heeft zijn organisatorische kracht te blijven ontplooiën, ondanks het feit dat zij als geen partij vervolgd is geworden.

Soms gaan we denken dat het Nederlandse volk dat niet meer weet, maar het is, met het oog op bedreigingen uit het Oosten en na het gebeurde te Boedapest, toch heel belangrijk dat we het volk deze dingen voorhouden. Het geeft een antwoord op de vraag waar de geestelijke belangen van het volk geheel veilig zijn.

Op een stukje papier ter grote van een visitekaartje schreef ik een paar, alleen door mij te lezen, hiërogliefen en ik sprak in een huiskamer van een der leden, aan de hand daarvan, ongeveer twintig minuten. In een bespreking beantwoordde ik nog een uur lang de vragen. Ik begon iets van Colijns standpunt te begrijpen.

Overigens was het paard van stal. Maassluis was de volgende plaats waar ik sprak, daarna Maasland en voor we drie maanden verder waren had ik meer dan honderd vergaderingen op mijn naam staan. Ik sprak over wat op het zorgvuldig in de voering van mijn pak verborgen papertje stond meer dan een uur lang. Colijn had gelijk gehad.

## Geestelijke versterking

INMIDDELS was ik niet de enige die op pad ging. Gosker legde een ongehoorlijke activiteit aan de dag. Achteraf mogen we zeggen dat hij als het ware gevoeld heeft dat de tijd voor hem zeer kort was. Hij werd gearresteerd en geïnterneerd bij de opheffing der partij in juni 1941 en de Duitsers hielden hem vast tot praktisch aan het einde van de oorlog. Als er niet meer was, dan zou zijn werk in deze tijd voldoende zijn om hem voor altijd in de geschiedenis van de partij met ere te noemen. Nu hij binnenkort het partijbureau verlaat is het goed dat nu eens te zeggen.

Hoeveel vergaderingen zullen er zijn gehouden in de loop van de oorlog? Dat was toch de partij, heel gewoon aan het werk onder de toenmaals mogelijke omstandigheden. Vele tienduizenden keren zijn de groepen bijeen geweest. Het werk ging door tot in het gijzelaarskamp toe.

Als ik ga schatten, dan kom ik alleen ver over de duizend vergaderingen waar ik het woord heb gevoerd. Maar Smalbroek b.v. komt vast veel hoger. Stellig is hij de kampioen van ons allen. In vier lange jaren, waarin de behoefte aan voorlichting sterk groeide, hebben de vergaderingen zich aaneengesloten. De toon werd feller en de geest hier en daar sterker. Er liep een stuk verzetswerk uit, waarvan de waarde moeilijk kan worden geschat. In wezen zijn organisaties als de Landelijke organisatie hulp aan onderduikers (L.O.), de Landelijke Knokploegen (L.K.P.), het

Schoolverzet en „Trouw” vruchten van dit werk. We willen ze niet voor de A.R. partij annexeren, maar we willen wel, naar waarheid, getuigen, dat deze organisaties niet de vorm en de activiteit hadden gekregen, die ze kregen, als ze niet gedreven waren geweest door de gedachte van de geestelijke versterking van het volk, die in Colijns initiatief lag opgesloten.

## Colijns arrestatie

DE verleiding is groot om over het spectaculaire verzetswerk te gaan schrijven zoals dat voortkwam uit de figuren die op de a.r.-vergaderingen geestelijk rijpten. Figuren als Johannes Post, Henk Dienske en Kees Boodt en vele anderen komen mij als in strijd in de gedachten. Maar het gevaar voor annexatie is te groot. Dit verzet is een nationaal bezit, te groot om het voor één partij op te eisen. Ik schrijf over de partij. Vanuit de vergadering in Pulchri Studio te 's-Gravenhage, op 21 januari 1941, bouwde de organisatie van Colijns initiatief zich uit. Twaalf niet al te bekende mannen aanvankelijk, later uitgebreid tot zestien zeventien hielden onafgebroken vergaderingen. Totdat Colijn werd gearresteerd met vele anderen

schoot hem aan en informeerde naar zijn ervaring. „'t Is een schandaal”, zei hij mij, „Colijn beschikt blijkbaar niet meer over zijn eigen zaken, want een Duits soldaat heeft mij betaald”. Hij wist kennelijk niet wat er aan de hand was.

Ik wist echter genoeg en ik spoedde mij naar Rotterdam om de heer Schouten van mijn bevindingen verslag te doen.

## Blok graniet

JA, Schouten was er nog. Die Schouten was op dat moment „niets” in de partij. Of niets? Neen dat is het juiste woord niet, Schouten is altijd iets! Hij was tot voor kort waarnemend voorzitter van het C.C. geweest en de omstandigheden hadden ertoe geleid, dat hij nu net „niets” was. Die domme Duitsers arresteerden functies en geen personen. Zo kon het geschieden, dat te Rotterdam een bibliothecaris van een K.V. was gearresteerd en Schouten vrij man bleef. Ik had hem getroffen ten kantore van de Boasbank aan de Pompenburgersingel te Rotterdam, waar hij, in het gedeeltelijk door de oorlogswervel van Rotterdam verwoeste gebouw, nog werkgelegenheid had.

Colijn had hem in de Pulchri Studio op 21 januari als zijn opvolger aangewezen en ik behoorde tot de weinigen die hem dat kon mededelen. „We gaan de boel weer bij elkaar harken”, zei hij heel rustig en hij maakte onmiddellijk afspraken. Dat blok graniet schoof geen centimeter van zijn plaats. Indien mijn waarderding voor hem toen al niet onbegrensd was — dit herinner ik mij niet meer — dan is ze dat in die dagen toch wel geworden. Zonder C.C. en zonder statuten en zonder deputatenvergadering wisselde de partijleiding met een dag of met een uur. Schouten stond klaar, de partij werkte door.

Schouten stond klaar. Altijd. Op maandag 8 juni 1942 werd hij aan het bureau van de Gestapo aan de Heemraadssingel te Rotterdam ontboden om „inlichtingen” te geven. Hij ontbood mij op de morgen van die dag bij hem. Hoe ik ook praatte, na zijn mededeling dat hij naar de „Heemraadssingel” moest, ik kon hem niet bewegen onder te duiken. Ik wilde hem in een der huizen van een relatie in het Gelderse onder brengen. Hij kon dan onze „leider” blijven en ik beloofde hem dat buiten mij niemand het weten zou. Ik wilde persoonlijk het contact op mij nemen. Niets daarvan. Schouten meende dat hij zich dan toch niet op de hoogte kon stellen en voldoende geïnformeerd zou zijn om leiding te geven. Hij ging 's middags om twee uur. Hagoort en ik betrokken de wacht.

Zelden hebben we in grotere spanning verkeerd dan in de uren die volgden. Het heeft inderdaad uren geduurd. Hagoort schilderde aan de ene zijde van de singel, ik aan de andere. Zo nu en dan wisselde we zonder te spreken elkander af. Tegen vijf uur kwam Schouten naar buiten, begeleid door een agent, die met hem een overvolle tram besteed. Wij er ook in. Hagoort kwam het dichtst bij Schouten te staan en tijdens het gedrang bij een halte kon Schouten hem toefluisteren: „Haagse Veer”. Dat was voor ons net genoeg omdat daar het huis van bewaring gelegen was. Met Schouten stegen we aan de Coolsingel uit en even later zagen we hem door de draaideuren van het „Haagse Veer” verdwijnen.

## Oom Paul

WEER wisselde de leiding. Een der opdrachten door Schouten gegeven was, mr. H. Bijleveld te Amsterdam als leider in te schakelen. Een telefoontje ergens in een restaurant was voldoende om contact op te nemen en korte tijd later zaten we in de trein naar de hoofdstad. In het restaurant van de N. H. tramweg, tegenover het Centraal Station ontmoetten we Bijleveld en op dat moment schaaarden we ons onder hem. De partij was enkele dagen later persoonlijk ingelicht over de arrestatie.

De herinneringen komen niet aan een einde. Toch even iets over „Oom Paul”. De naam herinnert aan de Boerenoorlog in Transvaal en de geschiedenis heeft er iets van.

Oom Paul was de heer F. P. Vermeulen, nu diep in de tachtig en nog in

• Vervolg op pag. 9

★ GARANTIE STANDVERF  
 ERSTERKE VERF VOOR ONDERHOUDSWERK  
 5 JAAR SCHRIFTELIJKE GARANTIE

LAK- EN VERNISFABRIK WED. BOONSTOPPEL & ZN. N.V., WADDINXVEEN



## • Vervolg van pag. 8

leven. Heel enkel ontmoet ik hem nog op deputatenvergaderingen. Hij was over de zeventig toen de oorlog uitbrak en toen hij tot Colijns apostelen behoorde. Te IJmuiden woonde hij toen. Hij had vrijwel heel Noord-Holland boven het IJ voor zijn rekening als voorlichter genomen.

Dat wij, jonge mensen, de fysieke spanningen en lichamelijke ontberingen aanvaarden, kan een natuurlijke verklaring vinden. Ten slotte stond voor ons alles op het spel, heel onze toekomst en geestelijke kracht. Voor hem was dit alles er niet. Naar de mens gesproken stond hij aan het einde van zijn leven. Ik zei hem dat eens. Maar hij zag het anders. „De risico voor jullie met jonge gezinnen is groot”, zei hij, „maar ik heb niets meer te verliezen. Mij kunnen ze dood maken en niet meer, bij jullie vernietigen ze ook ander levens”. Diepe geloofskracht sprak uit zijn woorden. Hij wist de hemel alleen maar wat eerder te bereiken dan gewoon zou zijn. Hij gaf daar ook vrijmoedig getuigenis van. Zo putte hij kracht voor zijn onmogelijke lange tochten per fiets Noord-Holland in. Nog zie ik hem op een middag op zijn fiets stappen voor een tocht van meer dan dertig kilometer naar het Noorden. Er stond een stevige Noord-Ooster en het sneeuwde venig. In stilte heb ik toen voor hem gebeden. En hij kwam waar hij verwacht werd.

Later, geëvacueerd naar Delft, ontmoette ik hem daar weer. Hij zat al weer in zijn „nieuwe” rayon, dat hij zich zelf schiep te Delft en omgeving. Hij zat nu in het zwaarste verzetswerk en aarzelde niet tot het geven van de meest radicale adviezen. Neen, „Oom Paul” vergeet ik nimmer. Ik hoop dat de partij hem ook niet vergeet.

## De geest is onveranderd

ER is een ding dat mij verbaast. We spreken zo weinig meer over die tijd en het volk kent de houding van de a.r. partij uit die tijd niet meer.

In de discussies rondom Colijn, die — overigens volledig onvruchtbaar — de laatste tijd weer zijn opgelaaid, is het hier herinnerde werk van Colijn nimmer ter sprake gekomen. Of Colijn ook in bezettingstijd fouten heeft gemaakt komt hier niet in bespreking, maar als partijleider faalde hij niet. Zijn initiatief bracht de partij in de verzetshouding. Van welke democratische partij kan het getuigenis gegeven worden als van de a.r. partij? Van geen enkele. Zij was de enige partij die in de moeilijkste ure van ons vaderland aan haar taak getrouw bleef. Zij is de enige partij die de zwartste bladzijde van onze geschiedenis met een lichte rand omringt.

En het is deze partij, die de zwaarste verliezen leed bij de verkiezingen van 1956. Licht het aan de partij of licht het aan het volk?

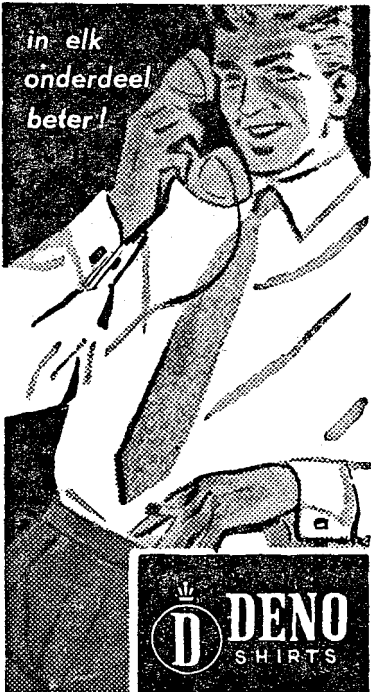
Het is niet aan mij om het antwoord te geven. Maar men mag weten dat de geest van de partij en dat de beginselen van de partij niet veranderd zijn.

Dat spreekt ten duidelijkste uit het antwoord dat ik onlangs kreeg op een vraag aan één van de vrouwelijke leden van de partij, die voor haar houding in de bezettingstijd het goud der beloning verdient:

„Waar zie ik je als de Russen eens komen?”

„Ondergronds.”

God verhoede „tante Lien” dat het zover komt, maar dan mag je weten, nu oud geworden, dat je de jeugd van de partij daar ook zult vinden.



## UIT TIERS EN PERIODIEK

## Christelijk-Historische Unie

## Critisch

Onder de titel „Oud's nieuwe conceptie” schrijft de Chr.-Hist. Nederlander o.m.:

„De christelijk-historischen wijzen dus de gedachte van prof. Oud tot het vormen van een minderheidskabinet van de hand. Ze gaan uit van de politieke realiteit, welke deze is, dat hoe dan ook, de laatste Tweede Kamerverkiezingen hebben uitgewezen, dat de P.v.d.A., uit welke oorzaken dan ook, de grootste winst behaalde. Toegestemd zij, dat juist door dit behalen van grote winst met tegelijkertijd een groot verlies voor de A.R. bij ongeveer gelijkblijven der C.H. en der V.V.D., mede in verband met de machtige vrijwel onverzwakte positie der K.V.P., de kabinetsformatie moeilijk lag. Hoeveel gemakkelijker zou een ander geweest zijn, wanneer de C.H.U. als centrumpartij beter uit de stembus te voorschijn ware gekomen.

Een goed politicus bouwt echter geen luchtkastelen, die in het harde vlak der politiek geen bestaansrecht hebben, maar — hoezeer hij ook de werkelijkheid betreurt — hij houdt bij zijn politieke bespiegelingen daarmee geducht rekening.....

Dat de Nederlandse politieke verhoudingen moeilijk liggen, is niet de schuld der C.H.U., maar hoofdzakelijk veroorzaakt door die zwevende kiezers of kiezeressen, die ditmaal de P.v.d.A. boven mate hebben versterkt.

Echter, de opmerkelijke toeschouwer heeft al lang begrepen, dat de C.H. staatsrechtelijk veel losser tegenover dit kabinet staat, dan b.v. de A.R. De C.H.U. staat uitermate kritisch tegenover dit kabinet, maar zolang zich een andere oplossing niet duidelijk aftekent, onthoude men zich van politieke avonturen. Daarmee is in deze ernstige tijd ons land allerminst gediend.”

## Paradoxen

Het Rotterdams Parool schrijft onder de titel „Partij der paradoxen” o.m.:

„Deze organisatie gaat rustig haar gang in wonderlijke paradoxen. Haar wezen wordt veel meer bepaald door traditie dan door politieke overeenstemming, met dien verstande, dat traditie naar zekere conservatieve opvattingen moet leiden. Dit conservatisme ontbreekt geenszins in de C.H.U., maar toch is deze partij helemaal niet te vinden voor de vorming van een conservatieve regering. Er is wel meer. Ondanks haar godsdienstige grondslag is zij tegen de antithese en helemaal niet over de hele linie voor bijzonder onderwijs. Soms lijkt in de C.H.U. de politiek eer een storend element dan een bindmiddel.

De heer Tilanus heeft zijn mening gezegd over het verwijt van de heer Romme, dat het de C.H.U. is geweest, die vorig jaar de vorming van een regering op andere basis heeft verhinderd. Wat hij zei, hield niet in, dat de heer Romme ongelijk had. Het hield wel in, dat de C.H.U. ongelijk had gehad, mee te doen in een nieuwe christe-

lijke coalitie. De basis van deze coalitie zou smal en onzeker zijn geweest, zei de heer Tilanus; iets, wat hij met cijfers adstrueerde. Toch lag hier niet de kern van de bezwaren. De kern was, dat de C.H.U. zich in het uitsluitende gezelschap van K.V.P. en A.R. niet (meer) op haar plaats had gevoeld. De felheid van deze partijen in hun strijd tegen de politieke doorbraak is haar vreemd. Natuurlijk is de C.H.U. helemaal niet zo vóór de doorbraak maar, vreemd als het moge klinken, ze beschouwt zichzelf als een doorbraakpartij in die zin, dat ze zich niet vastlegt op bepaalde strenge ideeën en bepaalde zeer principiële politici. Zij wil inderdaad een unie zijn, ruim en open.

De vraag wat van de idee, geconfronteerd aan de staatkundige werkelijkheid, terecht komt, kan ditmaal onbesproken blijven. In elk geval heeft de C.H.U. zich tot dusver tamelijk wel gehandhaafd, en leeft in haar boezem meer dan ooit het besef, dat het geraden is, de A.R. broeders op een afstand te houden. Los van de politiek (en men moet in de C.H.U. veel los van de politiek zien) vindt men in de P.v.d.A. eigenlijk meer verwante geesten. Het is dan ook wel meer dan een accentverschil, dat de A.R. partij de P.v.d.A. in de oppositie had willen hebben, juist omdat die zoveel winst maakt, terwijl de C.H.U. zegt, dat het niet aangaat, de snelst groeiende partij uit de regering te weren. Op rust liever dan op strijd bouwt de C.H.U.; en voor haar voortbestaan hangt veel er van af, hoe lang haar een bestaan in rust nog is vergund.”

## Verbazingwekkend

De Telegraaf schrijft: „De voorzitter van de Christelijk-Historische Unie,

## EN ONS COMMENTAAR

## Regelmatig gesprek gewenst

Al schijnt de mogelijkheid tot samengaan in één partij van Anti-Revolutionairen en Christelijk-Historischen momenteel geringer dan kort na de bevrijding, dit neemt niet weg dat het goed is, dat we nauwlettend kennis blijven nemen van het leven en streven van onze zusterpartij, met wie we krachtens oorsprong toch nog altijd verbonden blijven. Het kan niet op onze weg liggen om zoveel mogelijk te wijzen op wat de beide protestants-christelijke partijen verdeelt. Maar wel is het van belang te luisteren naar de stemmen uit het Christelijk-Historische kamp en ook aandacht te schenken aan hetgeen buitenstaanders over de C.H. Unie zeggen en schrijven.

Duidelijk wordt dan wel, dat men in C.H. kring thans minder dan ooit er voor gevoelt te komen tot fusie met de A.R. Partij. Hoezeer men dit ook mag betreuren, het zal goed zijn, dat men dat in A.R. kring niet al te tragisch neemt. Zo lang de tijd er nog niet rijp voor is, zal het beter zijn te streven naar zo nauw mogelijk contact en zo sterk mogelijke samenwerking, dan dat men zich blind blijft staren op het ideaal van de eenheid.

Er is zeker nog altijd een belangrijk verschil in mentaliteit. De algemene vergadering van de C.H. Unie, vorige week gehouden, behoeft men slechts te vergelijken met het A.R. Partij Convent van zaterdag.

Indien men in de C.H. kring de Unie wil zien uitgroeien tot een centrumpartij, dan is het ook wel duidelijk dat het moeilijker zal worden, om met de A.R. Partij tot een eenheid te komen. Want al staat de A.R. Partij dan ook vaak in het centrum van de belangstelling, de kwalificatie „Centrumpartij” is op haar moeilijk van toepassing.

Ligt de eenheid tussen de beide partijen dus nog in het verschiep, het zal goed zijn door een regelmatig gesprek te werken aan een naar elkander toe groeien, opdat door gemeenschappelijke arbeid het politieke leven in ons land zegenrijk kan worden beïnvloed.

## CENTRUMPARTIJ?

de heer H. W. Tilanus, heeft op de algemene vergadering van zijn partij de verstandige woorden gesproken, dat bij een volksreferendum in Nederland een overweldigende meerderheid zich tegen de huurblokkering zou uitspreken en, overeenkomstig de wensen van het C.N.V. en de K.A.B., een huurverhoging van 10 à 15% zonder blokkering zou begeren, ook in verband met de looncompensatie.

Maar nauwelijks twee weken geleden heeft de heer Tilanus verklaard, dat hij niet de verantwoordelijkheid wilde nemen de regering te laten vallen, indien deze aan de huurblokkering zou vasthouden.

Het is werkelijk verbaazingwekkend, dat een hooggeplaatst Nederlands politicus zich blijkbaar niet bewust is van de consequenties van zijn standpunt. Een politieke partij, die een minderheid van het Nederlandse volk vertegenwoordigt, behoort maar het dreigement uit te spreken uit de regering te zullen treden, of de heer Tilanus haast zich zijn eigen opvatting en die van de „overweldigende meerderheid” van de Nederlandse bevolking te verloochenen en zijn stem te geven aan een even slecht als onrechtvaardig regeringsvoorstel, dat Nederland gedurende een lange reeks van jaren een kostbare, overbodige administratieve rompslomp zal bezorgen.

Het ontgaat de heer Tilanus en de zijnen blijkbaar volkomen, dat als een politieke partij een ultimatum stelt om haar wil door te drijven, een andere partij het morele recht en tegenover haar kiezers zelfs de plicht heeft daarvoor niet te wijken. Een politiek van zwichten voor bedreigingen getuigt niet alleen van zwakheid — of zo men wil van lafheid — maar voert ook ten verderve. Zoals trouwens

de nationale zowel als de internationale politiek telkens opnieuw bewijst.”

## Vrijheid

In het contactblad van de C.H. Unie Binding antwoordt de heer F. Goudzwaard zijn partijgenoot D. Schouten op diens vraag „Waarom dan niet met de A.R. samen in één partij?” en schrijft o.m.:

„Ook deze vraag eist een antwoord. In de A.R. is de mogelijkheid, die de C.H.U. biedt in alle ruimte, niet aanwezig. Dáár, in de A.R., is alleen ruimte voor tegenstanders van de „nieuwe koers” enz. En daarom kan ik met de A.R. niet samenwerken in één partijverband. Wel met de heer Schouten en zijn geestesverwanten. Mits de vrijheid in de Unie gehandhaafd blijft. Zonder die vrijheid en die ruimte is de Unie geen Unie meer. En achter die beide, de vrijheid en de ruimte, zit een stuk Hervormd besef, dat zijn wortels vindt in Gunning en de la Saussaye en Hoedemaker. En zó heeft Trouw gelijk om te zeggen, dat deze theologische verschillen zitten achter de beide protestants-christelijke partijen.

Van een wezenlijk éénwording der verschillende bestaande chr. partijen kan pas serieus sprake zijn, wanneer niet alleen de Unie haar vrijheid handhaaft, maar ook de A.R. tot deze vrijheid komt.

En hier blijkt zonneklaar, hoe achter de geschiedenis der beide partijen theologisch-kerkelijke vragen schuil-

Ook hier krijgt Hoedemaker gelijk: de reorganisatie van de kerk — de sleutel van de positie. Wanneer de kerken in ons land elkander vinden, is het niet moeilijk om de zo zeer gewenste eenheid der protestants-christelijke partijen te vieren.”

## INNEMEE &amp; ZN. N.V.



Onmiddellijk ter plaatse te ontbieden

BEGRAFFENIS-TRANSPORT  
DEN HAAG  
Telefoon 115940  
HAARLEM  
Telefoon 10441  
DELFT  
Telefoon 1642

N.V. W. J. SCHULING'S  
HANDELSONDERNEMING  
BINNENHAVENWEG 20  
HENGELO  
Telefoon K 5400-3029  
(na 18 uur Delden, K 5497-447)



FLITSEN  
UIT HET  
PARLEMENT

# Echtscheidingsrecht onder de loep

- \* Prof. Diepenhorst: „De minister zou ons volk een uitnemende dienst bewijzen, indien hij een niet te grote staatscommissie tot onderzoek van het nu al zo lang hangende probleem tot aanzijn riep.”
- \* De heer Witteman: „Ik voel meer voor een gesprek tussen katholieken en niet-katholieken in een vertrouwde sfeer, b.v. in het Dr. Kuyper-huis.”

DE socialistische Eerste Kamer-voorzitter, mr. Jonkman, keek een beetje zuur toen het voorstel van zijn partijgenoot In 't Veld werd aangenomen om op de eerste mei niet te vergaderen. Het leek er inderdaad wel een beetje op dat de Kamervoorzitter er aan herinnerd moest worden, dat hij ook de P.v.d.A. behoort. Hoe het ook zij, een feit is, dat ook de Eerste Kamer nu een volle week niet heeft vergaderd.

## Echtscheidingsgronden

HET is echter ongetwijfeld nuttig nog enige aandacht te schenken aan de behandeling van de begroting van justitie, waarbij door prof. Diepenhorst een redevoering is gehouden, die zeer de aandacht heeft getrokken.

En terecht, want het was een rede van grote allure. Vooral het vraagstuk van de echtscheidingsgronden is bij dit justitiedebat belangrijk geweest. Prof. Diepenhorst heeft daarover zeer waardevolle opmerkingen gemaakt, al kunnen wij ons voorstellen dat niet iedere geestverwant zijn betoog voor honderd procent deelt. Maar dat doet niets af van de waarde van dit betoog, dat althans ons zeer heeft aangesproken. Prof. Diepenhorst betoogde dat het voor de hand ligt ons recht op dit gebied te verbeteren.

„Het betreft hier het huwelijk en de juridische afkapping van een band, die voor grote groepen van ons volk heilig is, over de duurzaamheid waarvan niet het menselijk, doch het goddelijk recht beslist; sommigen zeggen, dat de wetten van God en van de Kerk dit doen. Men heeft een dergelijk „gevoelig” instituut als het huwelijk is buiten de aanhangige hervorming van het burgerlijk recht willen houden, omdat gevreesd werd, dat overeenstemming uitgesloten zou zijn. 's Ministers onmiddellijke voorganger, prof. mr. J. C. van Oven, gaf in het „Nederlands Juristenblad” van 23 februari 1957 uiting aan de hoop, door hem gewekt bij lezing van het Voorlopig Verslag op het ontwerp tot vaststelling van de titels 9 en 10 van het nieuwe Burgerlijk Wetboek, dat een oplossing bereikbaar was. Hij had echter niet geheel nauwkeurig gelezen en werd deswege in „de Volkskrant” van 2 maart

## Proficiat

Tot ridder in d. Orde van de Nederlandse Leeuw zijn benoemd A. W. Blewenga Wzn., A.R. lid van de Tweede Kamer, A. in 't Veld, wethouder van Amsterdam en lid van het Centraal Comité, Dr. J. A. H. J. S. Bruins Slot, voorzitter van de A.R. Tweede Kamerfractie en Dr. W. Rip, A.R. lid van de Eerste Kamer. De beide laatstgenoemden zijn tevens adviserend lid van het Centraal Comité.

Wij willen de heren hartelijk geluk wensen met de toegekende onderscheiding.

1957 gevoelig door prof. Romme op de vingers getikt, die in aansluiting op het gevoelen der „zeer vele leden” uit het Kamerstuk in kwestie te verstaan gaf, dat er bij de revisie van het Burgerlijk Wetboek niet aan de gronden der echtscheiding zou worden gewerkt, indien deze „zeer vele leden” hun zin kregen.

Dat ik nu deze kwestie wel aan de orde stel, terwijl ik de nationaliteit der



Prof. Dr. I. A. Diepenhorst

gehuwde vrouw passeren liet, spruit niet voort uit zekere neiging tot het paradoxale, evenmin uit nieuwsgierigheid of het „Roma locuta, causa finita” in deze Kamer, voor de geachte afgevaardigde de heer Kropman en de zijnen tot het Romme locuta, causa finita mag worden uitgebreid. Het vindt zijn oorzaak ook niet in lust tot „Rechthaberei”; immers in 1955 vroeg ik om een staatscommissie ter bestudering van het onderhavige vraagstuk. Ik ben als verscheidene anderen — ik noem naast de hoogleraren wijlen Paul Scholten en De Gaay Fortman in de eerste plaats prof. Gerbrandy, die in 1953 meer dan eens het pleit voor herziening van het echtscheidingsrecht voerde — onder de indruk geraakt van de volstrekt onwenselijke toestand, dat de jurisprudentie tegen de redelijke uitleg der wet en de kennelijke bedoeling van de wetgever in — het bekende betoog van S. van Brakel in „Weekblad van Publiek recht, Notarisambt en Registratie”, blz. 324 e.v. overtuigt niet — een vijfde echtscheidingsgrond heeft geïntroduceerd, of anders uitgedrukt, bedenkelijk dicht in bepaalde omstandigheden de scheiding bij onderling goedvinden genaderd is.

Nu erken ik niet alleen, dat de Katholieke Volkspartij ernstige bezwaren zal koesteren onze wetgeving te veranderen op dit stuk van zaken; ik deel die bezwaren zelfs goeddeels. Het zou een verschrikkelijk ding zijn, als de Staat door zijn codificatie de onderdaan in de verzoeking bracht eerder dan zulks bij een tegenovergesteld positief recht wezen zou in te gaan tegen het goddelijk gebod ten opzichte van het huwelijk. Maar daarom kan nog niet van de Staat gevegd worden in hoofdzaak en op onderdelen dezelfde huwelijksregeling als de kerk te handhaven. De Nederlandse gelijkheidsstaat vindt niet één kerk, vindt integendeel tal van kerken tegenover zich. De Nederlandse gelijkheidsstaat is er voor de buitenkerkelijke zo goed als voor de kerkelijke burgers. Wat zal de gelijkheidsstaat, wanneer kerkelijke huwelijksopvatting met kerkelijke huwelijksopvatting botst? Wat zal hij, wanneer kerkelijke tegen buitenkerkelijke huwelijksopvatting zich stelt? Geheel neutraal zal hij in Nederland niet wezen en mag hij trouwens ook nooit

zijn. Echter de gewetensvrijheid, door hem te waarborgen, de godsdienstvrijheid onder nog weer een ander aspect de noodzaak met elkaar in een zich voor handhaving lenende orde te leven, maken, dat een zeker vergelijk, een compromis onontwikkbaar is. Een mensenleeftijd geleeden, toen veruit de meesten der huidige geachte afgevaardigden nog niet de huwbare leeftijd hadden bereikt, heeft de nestor van mijn fractie, en tevens van de Kamer — het was in 1904 —, al gewezen op de wellicht zelfs aan de dag tredende wenselijkheid, teneinde uitspattingen te keren, de van staatswege bindende voorschriften wat ruim te redigeren, ze met opzet vanwege de hardigheid des harten (Mattheüs 19:18) te laten afwijken van de strikt evangelische eis (A. Anema: De gronden voor echtscheiding, Wageningen 1904, blz. 89). De staat is er voor allen, is algemeen menselijk, en ook indien hij gedragen wordt door een christelijke meerderheid, kan hij, zonder aan zijn christelijke karakter te kort te doen, daar vrijheid gunnen, waar de kerk in haar verkondiging en betrachtning van Gods wil die vrijheid niet erkennen kan. In 1948 heeft L. E. H. Rutten in de uitgaven van het Thijmgenootschap voor de dualiteit van kerkelijk en statelijk echtscheidingsrecht volop oog getoond en heeft hij zich gekeerd tegen een echtscheidingsverbod ook als een meerderheid dit zou willen aanvaarden. In 1953 heeft magister Stokman zijn bereidheid uitgesproken en om de kwestie opnieuw te overwegen en om met een werkelijk compromis mee te gaan.

De Minister deelt in de Memorie van Antwoord mede nog te overwegen of hij een onderzoek naar de mogelijkheid van wijzigingen der materiële regeling van de echtscheiding door maatregelen bevorderen kan. Hij zou ons volk een uitnemende dienst bewijzen, indien hij een niet te grote staatscommissie tot onderzoek van het nu al zo lang hangende probleem tot aanzijn riep. Trouwens, niet enkel de „grote leugen”, ook andere hand over hand toenemende buitenechtelijke verhoudingen nopen tot zulk een stap.”

## K.V.P. antwoord

DE heer Witteman (k.v.p.) heeft de volgende dag op deze belangwekkende redevoering geantwoord. Hij gaf zijn persoonlijke mening, zonder eerst met Rome of Romme te hebben gesproken. De heer Witteman preeft de voortreffelijke redevoering van prof. Diepenhorst. Naar Rome moet hij natuurlijk blijven luisteren. „Dat ook Romme een meningsverschil over de echtscheiding heeft verkondigd, is voor mij evenmin een beletsel om er nu toch met de nodige vrijheid over te kunnen spreken.” Voor een staatscommissie voelde de heer Witteman niet veel. Liever had hij een gesprek tussen katholieken en niet-

katholieken in een vertrouwde sfeer, b.v. het Dr. Kuyperhuis. Een staatscommissie komt met tal van minderheidsrapporten, daar schieten we niets mee op, zo zeide de oud-minister van binnenlandse zaken.

„Het is bekend, dat de Katholieke Kerk tegen echtscheiding is en derhalve ook tegen verruiming van iedere echtscheidingsmogelijkheid. Men moge dit uitleggen als een bewijs van respect voor het burgerlijk huwelijk, want logisch zou immers de Katholieke Kerk zich van echtscheiding als een ontbinding van alleen maar de wettelijke band niets behoeven aan te trekken. Als dat zo is, hoor ik prof. Diepenhorst al vragen: Valt er dan nog wel te praten? Ik zou op het volgende willen wijzen. Er is verschil tussen verruiming van echtscheiding en wijziging van de gronden, die in ons B.W. staan. Ik moge het met een enkel voorbeeld toelichten. Ik neem als voorbeeld de meest voorkomende grond van echtscheiding, nl. overspel. Het is zo, dat één enkele daad van overspel aan de andere partij eenvoudig een recht op echtscheiding geeft, onder welke omstandigheden dat overspel ook zou mogen zijn begaan en helemaal afgezien van de vraag hoe de eisende partij, die het recht meent te moeten hanteren, zich zelf heeft gedragen. Het is bekend, dat in tal van echtscheidingsprocedures het zo gaat, dat beide partijen elkaar van overspel beschuldigen. De rechter wijst dan ook de beide vorderingen toe. De enige vrijheid, die hij heeft, is deze, dat hij met de alimentatie rekening kan houden met het feit, wie de ware schulddige is. Dit gaat mij toch veel te ver. Ik zou bijna zeggen, dat ik het onzedelijk, farizeïsch vind. Ik persoonlijk zou ervoor kunnen voelen om in plaats van overspel een grond op te nemen, die ruimer is geformuleerd, zonder in werkelijkheid het aantal echtscheidingen te doen toenemen, want dat is voor ons heel zwaarwegend. Ik denk aan liederlijk gedrag, waaronder ik ook wil laten vallen tegenmatuurlijke ontucht. Een voordeel hiervan zou zijn, dat dan ook de kans op collusie, die men aanvoert als een argument tegen de afschaffing van de grote leugen, zogoed als verdwijnt, zeer wordt gereduceerd.”

## AANNEMERSBEDRIJF

### Gebrs. Hakkers

- \* Handel in rijsmaterialen, riet en teen
  - \* Rietmattenfabriek
  - \* Hoepelmakerijen
- WERKMAKER  
Telefoon 14

## BOERHAAVE

VAN 1907

Heemskerkstraat 11

's-Gravenhage

Telefoon 33 09 05

## DE

aangewezen Verzekering-  
Maatschappij

ONGEVALLEN  
ZIEKENHUISVERPLEGING  
OPERATIE  
WEKELIJKSE UITKERING BIJ  
ZIEKTE

Vraagt prospectus!

# Rede van Dr. Bruins Slot

## • Vervolg van pag. 7

Daarom een duidelijke A.R. politiek zichtbaar maken is de hoofdzaak van onze fractie.

Een dergelijke politiek heeft als grondslag wat de Apostel Paulus noemt het „geestelijk onderscheiden”. Het geestelijk onderscheiden van wat onze tijd vereeget. Het zich tegenover de tijdgeest in oppositie stellen. Voor ons is die momenteel het socialisme, maar wij verliezen het liberalisme ook geen ogenblik uit het oog. Ik heb daar hiervoor het een en ander over gezegd. We hebben ze beide in de gaten te houden al was het alleen maar hier om, dat ook onze mensen gevaar lopen hetzij door een socialistisch, hetzij door een liberaal virus te worden besmet.

Op deze grondslag zijn wij niet alleen in geestelijke zin oppositioneel maar ook positief ingesteld. Wij willen proberen het overheidsbeleid zodanig te beïnvloeden, ons politiek gedrag zodanig in te stellen, dat daardoor de gerechtigheid nationaal en — voor zover we dat met onze zwakke krachten nog kunnen — ook internationaal wordt gediend.

Dat gedrag is gericht op de bevordering en ontwikkeling niet van een socialistische of een liberale, maar van een christelijk-sociale maatschappij, waar allen, boeren, arbeiders, middenstanders en vergeten groepen het grootste belang bij hebben.

En dat gedrag is gericht op de handhaving zoveel mogelijk van het grote goed der vrijheid die in onze gecompliceerde maatschappij toch al zo sterk in verdrukking raakt en waar noch liberalisme, noch socialisme raad voor weet.

Naar de mate van onze krachten en in het bewustzijn van de beperktheid van ons inzicht hebben wij bij de incidentele politieke beslissingen, waarvoor wij in de laatste 6 maanden werden gesteld, getracht naar de hier geschetste maatstaven te handhaven.

Wanneer wij dat alles overzien en wij vergelijken dan wat er in Nederland aan de hand was met de grote nood van wereld en mensheid, de gruwelen in Hongarije, het drama van het midden-Oosten, de eroevige ontwikkeling in Indonesië, dan moet ons eeroevige dankbaarheid vervullen dat God de Here het ons hier nog zo goed geeft, maar dan komen wij anderzijds on-

der de verschrikkelijke beklemming van wat de macht der zonde in de wereld uitwerkt.

Quid sunt regna sine iustitia, nisi magna latrocinia, zei de Kerkvader Augustinus: „wat zijn staten zonder gerechtigheid anders dan grote roversbenden”. Ik geloof, dat wij ons dat allen aan kunnen trekken aan deze en aan gene zijde van het ijzeren gordijn. Men zou er een boek over vol kunnen schrijven.

Het geheim van een Christelijke Partij, het geheim dus ook van de A.R.-Partij is, dat zij dat werkelijk mag verstaan en verwerken, die macht der zonde en die staten, die roversbenden zijn en dat zij, om met Groen van Prinsterer te spreken: „In de dwaasheid van het Kruis, met het ootmoedig geloof der kinderkens”, op die macht en die ongerechtigheid het antwoord heeft.

En daarom, wij kunnen nog wel meer klappen krijgen, wij staan voor een zaak, die als het er op aankomt alleen Gods zaak is.

Geve Hij dat wij alle goede krijgsknechten van Jezus Christus mogen zijn.



## Rede Dr. W. P. Berghuis

Vervolg van pag. 4

ticuliere en het gemeenschapsleven, een richting biedt, welke is afgestemd op de moderne verhoudingen en vraagstukken; een richting, die niet een afschaduwing is en geen halverwege volgen van het socialisme, maar die een eigen en andere weg dan die van socialisme en liberalisme in de politieke wereld van vandaag mogelijk maakt. En behalve het principiële stelling nemen zal ook de Christelijke en sociale beweging met de medemens in onze activiteit en als partij en als anti-revolutionaire mensen zichtbaar en voelbaar moeten zijn. Wij zullen geloof ik moeten erkennen, dat wij in onze Christelijk georganiseerde arbeid een aantal gevaren lopen, die mede de doorbraak als reactie daarop kunnen hebben in de hand gewerkt.

Ik ben in vrij uitvoerige beschouwingen getreden omtrent onze positiebepaling ten opzichte van andere partijen in de huidige politieke constellatie. Ik heb gemeend, dat daartoe alle aanleiding was. Ook meen ik, dat wij in een tijd, die toch al gekenmerkt wordt door een grote verwarring der geesten, in deze dingen scherp en duidelijk moeten zijn, ook al zou dat er wel eens toe kunnen leiden, dat wij de dingen soms misschien eenvoudiger en ongecompliceerder stellen dan zij in werkelijkheid zijn. Ik meen, dat deze duidelijkheid en eenvoud noodzakelijk zijn, zowel om der wille

### \* \* Precies

Het is noodzakelijk, om legendevorming te voorkomen, nog eens duidelijk te stellen, dat prof. De Gaay Fortman niet heeft getracht een parlementair kabinet te vormen, steunende op K.V.P., A.R. en C.H.

Hij heeft de mogelijkheid onderzocht, tot vorming van een extra-parlementair kabinet, bestaande uit figuren, die behoorden tot K.V.P., A.R., C.H. en V.V.D.

Niets meer en niets anders.

van onze eigen partij als om die van het nationale belang, zowel om der wille van de klaarheid in de politieke zaak als om die van de wezenlijke en eenvoudige waarden in de politiek. Het wil helemaal niet zeggen, dat de partijpolitieke strijd feller moet zijn dan nodig is. Integendeel, ik zou er met klem voor willen pleiten, dat wij in aanpak en toon van deze strijd de waardigheid, de beheersheid, de loyaliteit en zindelijkheid in acht nemen, welke in overeenstemming zijn met de hoogheid van de zaken, waarover de strijd gaat!

### Brede basis

BETEKENT alles, wat ik gezegd heb, nu, dat er op zichzelf genomen voor ons principiële bezwaren zijn om thans b.v. een Kabinet op brede basis, dus met socialisten, in enigerlei vorm te aanvaarden?

Zo kan het m.i. bepaald niet gesteld worden. Te dezen gaat het nu eenmaal niet om een absoluut-principiële kwestie. Overwegingen van algemeen praktisch staats- en partijbeleid spelen — en daarin zit niets onprincipieels of oneerlijks — hierbij een rol. De politieke verhoudingen in Nederland — de jongste Kabinetsformatie heeft het nog eens weer uitgewezen — maken nu eenmaal het vormen van Kabinetten van een duidelijke en uitgesproken politieke signatuur uitermate moeilijk en soms zelfs onmogelijk. En de bonafide politieke partijen staan nu eenmaal gezamenlijk voor een verantwoordelijkheid met betrekking tot de noodzakelijkheid, dat het land geregeerd wordt. Bovendien kunnen grote nationale belangen of moeilijkheden vorderen, dat men met een Kabinet op brede basis op een gegeven ogenblik niet alleen vrede heeft, maar deze ook gewenst acht.

En overigens, ook bij het meedoen met socialisten aan een Kabinet, gaat de principiële strijd door en moet zij des te meer aandacht hebben. Daarin zit niets deloyaals, integendeel het is principiële eis.

Maar hoe dit alles in het algemeen gesproken ook zij, de situatie waarin wij nu met de brede basis zitten is volstrekt onbevredigend. Zij is niet gezond voor de politieke verhoudingen en nog minder voor een duidelijke politieke meningsvorming. De huidige toestand mag niet te lang duren. Het is in de laatste maanden ook wel gebleken, dat de politieke verhoudingen zich scherper gaan aftekenen. De diepe strijd om de richting voor de toekomst kan niet op 'n zacht pitje blijven staan. Daarvoor gaat het om te wezenlijke, te kardinale dingen. Het ging in de vorige eeuw om grote lijnen. Het gaat ook nu om grote lijnen, nog des te meer omdat de politiek, het optreden van de staat, een veel grotere plaats in de samenleving heeft gekregen dan vroeger het geval was.

En daarom, er moet lijn in onze politiek zitten, in onze Nederlandse politiek en in onze anti-revolutionaire politiek. En dan is het ongetwijfeld niet altijd gemakkelijk onze lijn in concreto precies te zien en te laten uitkomen. Verschil in zienswijze of in waardering der omstandigheden is zeker niet te vermijden. Dat behoeft ook niet. Besef van de betrekkelijkheid en gebrektheid van ons denken en handelen helpt ons over eventuele teleurstellingen en zor-

gen op dit punt wel heen en geeft aan anderen het volste recht ons aan scherpe kritiek te onderwerpen.

Maar de grote lijn zelf is duidelijk, zij wordt getrokken in ons zijn van Christelijke politieke partij, in ons aan politiek willen doen vanuit de Bijbel.

Het woord van Groen van Prinsterer:

„Een staatsman niet..., een Evangeliebelijder”, raakte de zaak toch maar in het hart. Want niet in de staatsmanskunst — hoe belangrijk en hoe onmisbaar ook — maar in het brengen en het beleven van de politieke boodschap van het Evangelie ook in de politiek van deze tijd, in een wereld van vluchten in de staat, materialisme en saecularisatie, ligt tegen onze eigen onbewogenheid en eigengereidheid in, onze eerste en voorname roeping. En daarin als partij onze onverdiende kracht.

Op het Bureau van het Centraal Comité van A.R.-Kiesverenigingen, Dr. Kuiperstraat 3 te Den Haag, wordt gevraagd

## EEN STENO-TYPISTE

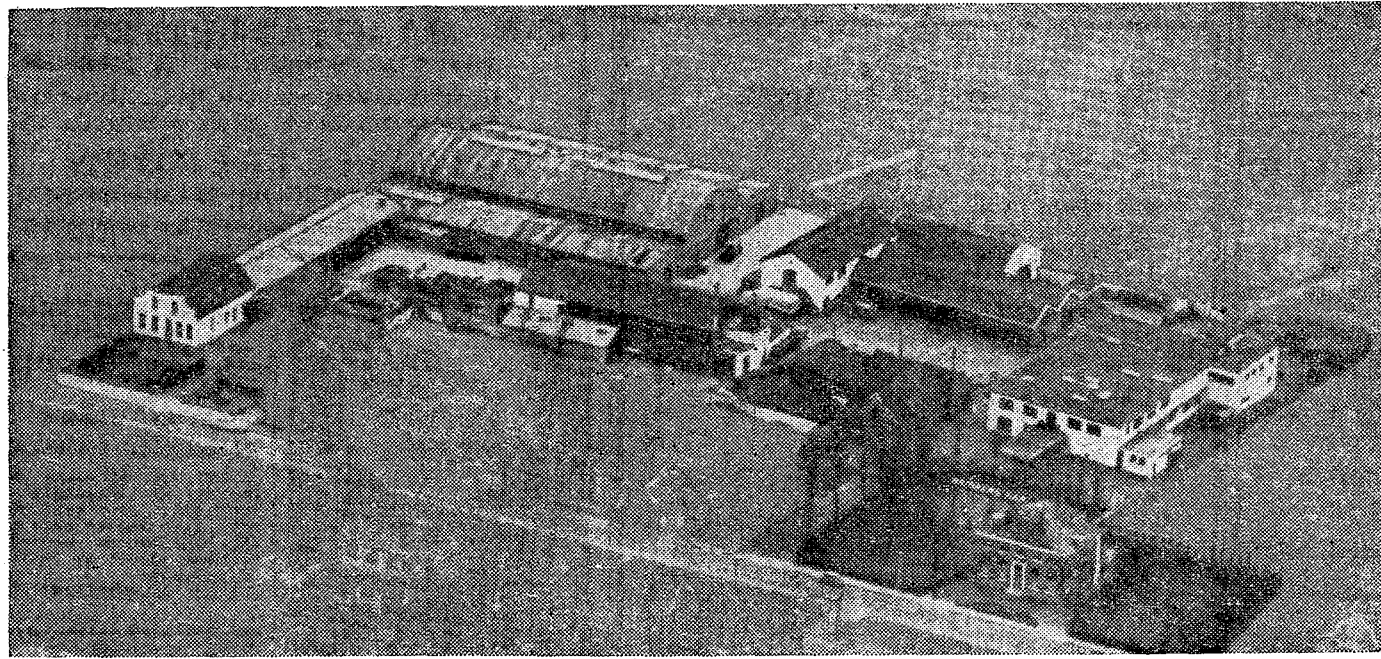
met kantoorervaring. Tenminste MULO-diploma is vereist. Salaris en arbeidsvoorwaarden overeenkomstig de rijksregeling.

Betrokkene zal speciaal werkzaamheden ten behoeve van de Arjos hebben te verrichten. Veel afwisseling en een prettige werkkring kan worden geboden.

Schriftelijke sollicitaties met opgave van referenties te richten aan bovengenoemd adres.

## Nederlandse bedrijven in woord en beeld

Dagelijks wordt geproduceerd:



Het hoofdkantoor, werkplaatsen en garages van Brinkers' Margarinefabriek N.V. te Zoetermeer.

NAAST de margarinefabricage, waarvan wij in het vorige nummer een en ander hebben verteld, worden door Brinkers ook nog andere verwante artikelen gemaakt, die eveneens in een brede afnemerskring om hun kwaliteit gaarne worden gevraagd. Slaolie behoort wel tot de meest gezochte artikelen en daarnaast bak- en braadvet, alsmede bakkersvet en andere spijsvetten.

Wanneer wij de fabriek verlaten, wordt ons oog getrokken door de af en aan rijdende bestelauto's, die voor het vervoer van de produkten door geheel Nederland zorg dragen. Doch niet alleen in Nederland, over geheel de wereld wor-

den de produkten afgezet.

Maar het merendeel der produkten is voor de klanten in Nederland bestemd, waaronder ziekenhuizen, gestichten, inrichtingen en andere jarenlange relaties, zowel grossiers en detaillisten, een zeer groot aantal melk- en boterhandelaren en winkeliers.

Alle orders worden prompt uitgevoerd, mede dank zij de ruim veertig bestelwagens, die er voor zorgen, dat de margarine, die heden wordt gefabriceerd, morgen in het bezit van de klant en onder bereik van de consument is.

Een toonbeeld van service, dat bereikt wordt door een nauwkeurig vastgestelde dienstregeling,

volgens welke de bestelauto's uit Zoetermeer en Wijchen rayonsgevijs het gehele land bedienen. Een regeling die met zoveel stiptheid wordt uitgevoerd, dat de klant als het ware het uur weet, waarop de Brinkerswagen voor zijn deur zal staan om de bestelde margarine en andere produkten af te leveren.

Ziehier de margarinefabricage en -handel verenigd in één, feilloos lopend raderwerk.

Wat de omvang van Brinkers' margarine-, vet- en oliezaken betreft, zij nog vermeld, dat dagelijks voor ca. een miljoen Neder-

**VOEDSEL  
VOOR  
1000.000  
MENSEN**

landers aan produkten wordt afgeleverd en dat de Brinkers-fabrieken tot de allergrootste margarine-bedrijven van ons land behoren.

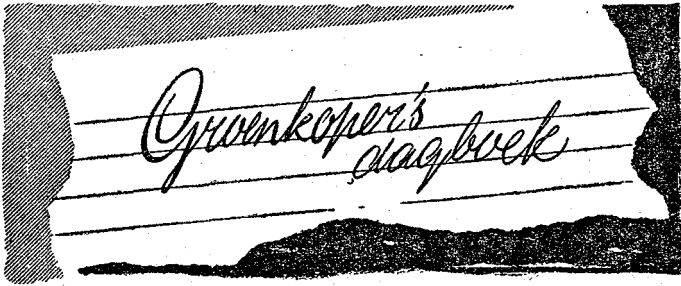
U zult zich waarschijnlijk afvragen: „Als die fabrieken van Brinkers zo groot zijn, hoe komt het dan dat wij nog nooit die margarine zijn tegengekomen”.

Het kan evenwel heel goed zijn dat U die margarine reeds jaren gebruikt. Want het is n.l. zo dat Brinkers vanaf het begin steeds margarine onder verschillende merken in de handel heeft gebracht.

Echter worden reeds enige jaren alle pakjes margarine, van die fabrieken afkomstig, voorzien van een bijzonder kenteken, hetwelk aangebracht is op een der zijkanalen n.l.:

„het Leeuwenzegel kwaliteitswaarborg voor Margarine”: zoals hieronder is afgebeeld:





**22 APRIL**

Opgenomen in de verkeersstroom, welke vandaag de ene helft van ons volk naar de andere helft heeft gevoerd, juist op het moment, dat die helft naar de andere helft zich bewoog, heb ik weer heel wat mensen ontmoet. Onbezorgde jongelui, bezorgde huisvaders, jachtende moeders, huilende kinderen, gom kauwende Amerikanen, drukke Fransen, gezellig-dikke Duitsers enz. Zelf was ik in Amsterdam daar ik getracht heb de De Ruyter-tentoonstelling te zien, hetgeen mij ook is gelukt. Voor de Nachtwacht stond men in de rij als voorheen voor een distributiekantoor. Maar dat waren de buitenlanders, want Nederlanders komen weinig naar de Nachtwacht. Die zien hem meer op koektrommels en in plaatjesalbums. Ik had ook nog een boottocht willen maken, maar dan zou ik ongeveer met Pinksteren aan de beurt zijn geweest en zo lang kon ik niet wachten. Ja, het was wel erg druk. Ook in de treinen. Ieder scheen z'n omgeving ontrouw te zijn geworden. Toen ik thuis kwam was ik wel een beetje moe. Een vriend, die in het zuiden woont en die ik nog in de hoofdstad had gewacht, vertelde mij dat hij des morgens was gaan wandelen op de hei. Uren ver. Niet meer dan een zeven mensen ont-

moet. Heerlijk! Maar ja, als we dat allemaal gaan doen, dan is de aardigheid er ook af. We hebben afgesproken, dat ik volgend jaar de hei opga. Dan zal hij in de rij voor de Nachtwacht gaan staan.

**23 APRIL**

Zijne Excellentie neme mij niet kwalijk, maar wat ik van hem lees in mijn lijfblad is nogal nonchalant. Minister Luns is in New York bestolen. Op een vrijdagavond ontdekte hij dat er iemand aan zijn koffer geweest was, doch twee dagen later bemerkte hij pas, dat hij een paar antieke manchetknopen, een ring, nog een paar manchetknopen, honderd gulden en 22 pond sterling armer was. Nu kan het natuurlijk ook zijn, dat Mr. Luns geen tijd heeft gehad om zijn koffer grondig te inspecteren nadat hij gezien had dat vreemde vingers hadden gewroet in de binnenlandse zaken van hem, de minister van buitenlandse zaken. Het moet toch een hele schok geweest zijn, vooral met het oog op de bestedingsbeperking. Als ik nu goed gerekend heb is minister Luns in het bezit van drie paar manchetknopen, hetgeen ik een zeldzame rijkdom vind. Het impiceert, dat een minister zelden met ogestroopte mouwen loopt,

hetgeen wel Amerikaans maar niet volgens het protocol is.

Hopenlijk is de heer Luns tegen diefstal verzekerd.

**24 APRIL**

Als u eens een somber verhaal wilt lezen, raad ik u aan het jaarverslag van de Nederlandse bank. Maar het is een ware geschiedenis, waarin u en ik een hoofdrol spelen. Het verhaal geeft een uitvoerig overzicht van de vakjes van onze portemonnaie en wij kunnen er uit leren hoe wij de eerstkomende tijd met ons geld zullen moeten omspringen. Dat kan de regering zich trouwens ook aantrekken. Het is maar goed, dat ik het verhaal niet vóór Pasen had gelezen, anders waren alle vrije-dag-vreugden mij als kolommen cijfers voorgekomen.

Wij hebben in de afgelopen jaren wel een beetje in een rijkemansroes geleefd. We dachten, dat het geld niet op kon. Nu het kon blijkbaar wel op, want het is er niet meer. De schatkist is met één hand te tillen.

En dan moet u eens lezen hoe de gemeenten hun openbare werken gefinancierd hebben. Een merkwaardig hoofdstuk over inflatie is dat.

In deze dagen heb ik meer jaarverslagen gelezen. Ik had toch geen vrolijke bui, dus dacht ik komaan, duiken wij in de jaarverslagen. Daarin zijn mensen aan het woord, die het weten kunnen. De begrotingsstukken interesseren mij niet zoveel. Wie iets van het economisch leven van ons land wil leren, leze jaarverslagen.

Nu, ze liegen er niet om, dit jaar! En nu bedoel ik niet de jaarverslagen van verenigingen tot behoud van de puntjes op de i, nee, jaarverslagen van grote bedrijven in Nederland, die nog in

particuliere hand zijn. Zij geven geen onzeker geluid,

**25 APRIL**

Na de ietwat deprimerende lectuur van gisteren, heb ik vandaag moeten lachen om dat bericht dat Vrijgezel nummer 1 gaat trouwen. Zonder dat de vergelijking opgaat en wat kleur en wat materiaal betreft, zou ik willen zeggen: wie met pek omgaat wordt er door besmet. Sjonge, sjonge! Wat moeten al die vrijgezellen en gezellinnen wel denken van zo'n organisator. Stel u voor, dat de heer W. F. C. Scheeps een biertje drinkt, om een voorbeeld te noemen. Of dat Mr. Roosjen zich plotseling voorneemt om alleen maar proza te spreken en proza te schrijven. Zulke dingen zijn om op te val'en. Het vertrouwen is dan weg. Ik zeg niet dat vrijgezellen niet mogen trouwen. Grevensbriech beware mij daarvoor. Maar je moet niet op je tenen gaan staan als je verwachten kan, dat iemand roept „Herman kom naar beneden.“ En dat je dan gehoorzaamt!

Dit alles neemt niet weg, dat wij het aanstaande bruidspaar van harte gelukwensen.

**26 APRIL**

Ik ben nog nooit in Zoutelande geweest, hetgeen mij ook vrijpleit van een eventuele beschuldiging van diefstal. Toch heb ik veel over Zoutelande gehoord en gelezen. Als jong journalist had ik een chef, die zijn vakantie altijd daar in Zeeland doorbracht. Dat was in een tijd, dat het leven in Zoutelande een heerlijk en eerlijk leven was.

Ach wat kon mijn chef vertellen en schrijven van

Zoutelande, van zijn huisje en van de melkboer en van de postbode. Het scheen mij een paradijsje aan zee. Maar ik kreeg nooit de gelegenheid er heen te gaan. U weet hoe dat gaat. Men denkt aan een stil plaatsje en men is jong. Men wil het bruisende leven en denkt: als ik oud ben, dan ga ik naar Zoutelande. Nu ben ik oud en nu is er geen plaats in Zoutelande. Alles verhuurd!

Maar om nu terug te keren naar het begin. Voor het eerst in 35 jaar is, daar op het strand gesto'en. Dat is erg voor Zoutelande, omdat hiermede een reputatie naar de maan is. Ik durf haast zeggen, dat de dief geen inwoner van Zoutelande is.

Wat een plaatsje anders, vind u niet. En dan te weten, dat je daar vroeger voor f 3.50 per dag in pension kon. Heerlijk op het strand liggen. En die jaarverslagen, die je toen las, je reinste poëzie!

**27 APRIL**

In dit nummer leest u dan wat wij denken van de huidige politieke situatie in ons land en wat wij denken van het aandeel, dat wij als A.R. in de regering hebben. Klare wijn, volgens mij, die al eerder geschonken had kunnen worden, aangezien zij voldoende gechambrerd was. Soms vraag ik mij af of de heren Algernon en Zylstra nog wel plezier hebben als minister. Het lijkt mij een moeilijk metier vandaag aan de dag, als Pévan de AR temidden van de Kavépvanda.

*William Graafland*

**AMSTERDAM**

N.V. Aannemersbedrijf voorheen  
**H. DE BAAT**  
Directie: E. C. de Baat - T. H. de Baat  
Kantoor: Ceintuurbaan 179,  
Amsterdam, Telefoon 798604 - 53257

**J. DE VRIES**  
Commissionairs in effecten  
O.Z. Achterburgwal 173, Tel. 47126  
Privé Olympiakade 60, Tel. 94152  
AMSTERDAM

PROT. CHR. COÖP.  
BEGRAFFENISVERENIGING U. A.  
Vondelstraat 101. Tel. 82477, Amsterdam  
**Betere verzorging van begrafenissen**  
Is u nog geen lid? Vraagt dan inlichtingen aan de P.C.B. en laat u als lid inschrijven?

Wees zuinig met uw **GELD**  
koop bij **WESTERVELD**  
deugsterijen  
**DE CONCURRENT WESTERVELD**  
FILIALEN DOOR GEHEEL AMSTERDAM  
OP ALLE ARTIKELLEN ONTVANGT U EEN KORTING VAN **3%** WANT VOOR FID AAN CASSABONS WORDT 30% TERUGBETAALD  
Uitgez. Bomee art.

**Rijwielen direct v. fabriek**  
/ 50.- goedkoper. Eerste klas materiaal en langdurige garantie. Gedurende de wintermaanden op onze reeds zeer laag gestelde prijzen een extra korting: okt. / 12.50, nov. / 14.-, dec. / 14.-, jan. / 13.- en febr. / 12.50. Doe als zo velen profiteer van dit voordeel. Vraag gratis prijslijst met kortingsbonnen. SIMBA RIJWIELFABRIEK, Naaldwijkseweg 26, 's-Gravenzande. Tel. K 1748-673.

**Mr. Poodle is uw garantie....**  
niet alleen voor exclusieve modellen in gebreide wollen dames-, heren- en kinderkleding, maar bovendien voor de hoge kwaliteit der verwerkte wol.  
Alle modellen munten uit door haar kwaliteit en zijn stuk voor stuk kleur-echt, wasecht en krimpvrij.  
Let steeds op dat u artikelen koopt die de label van Mr. Poodle dragen.

C.V. TRICOTFABRIEK  
PEHAVEE  
VEENENDAAL  
N.V. TEXTIELUNIE  
SPENCER-HEY  
CULEMBORG

**EEN UITKOMST VOOR MAAGLIJDERS**  
Maaglijders, U kunt weer alles gaan eten. De echte C-R MAAGTABLETTEN zijn weer in Nederland verkrijgbaar.  
**C-R MAAGTABLETTEN** geven direct verlichting en zijn pijnstillend.  
De echte Amerikaanse C-R Maagtabletten zijn die lichtgele tabletten. Alleen verkrijgbaar bij:  
**LOUIS RIETBERGEN**  
NIEUWE BINNENWEG 400 - ROTTERDAM  
Vraagt inlichtingen zonder enige verplichting.

**ANCRE HORLOGES**  
DE NIEUWSTE MODELLEN IN CHROMÉ - STAAL DOUBLÉ EN GOUD  
**SIEBEL**  
KALVERSTR. 123 - AMSTERDAM  
LANGE POTEN 11 - DEN HAAG  
STADHUISPLEIN 24-26 - R'DAM  
NW. BINNENWEG 227 - R'DAM

**BUREAU VOOR VASTE GOEDEREN**  
**P. Kraaijeveld**  
Beëdigd Taxateur  
Bloemstr. 13, UTRECHT  
Kopen en verkopen van huizen etc. Woningen te koop gevr. voor geldbelegging. Ook worden door ons alle inlichtingen verstrekt omtrent nieuw te bouwen woonhuizen.  
ALLE VERZEKERINGEN

**Artsen en specialisten**  
VAN NAAM hebben kruidenmengsels samengesteld tegen aambeien, astma, bedwateren, bloedarmoede en zenuwzwakte, blaascatarre, bronchitis, congestie, galstenstuwing, blaasontsteking en alle

**ANDERE CHRON. ZIEKTEN**  
welke wij u leveren à f 3.95 per pak voor 1 maand. Gevar. onschad., pracht resultaten ook in schijnbaar hopeloze gevallen. Broch. en inl. gratis. **KRUIDENHUIS „FLORA“**, Westersingel 40, Groningen.

Groot of klein 't moet **PANTIER** zijn.

Koopt bij de Adverteerders



# NEDERLANDSE GEDACHTEN

OFFICIEEL WEEKBLAD VAN DE ANTI-REVOLUTIONAIRE PARTIJ

## \* \* Het waren maar gissingen ....

De heer Tjalma bracht in de Eerste Kamer de benoeming van een R.K. burgemeester ter sprake.

Hij zei: de socialisten hebben in hun officiële pers een felle agitatie gevoerd tegen deze benoeming, en zich daarbij speciaal gekeerd tegen de A.R. ministers.

(Het is bekend, dat ook voor de V.A.R.A. speciaal door een socialistisch kamerlid, aan deze agitatie is meegegaan).

De heer Tjalma vervolgde: ik ben benieuwd, wat de socialisten hier in de Kamer over deze zaak zullen zeggen.

Die benieuwdheid was begrijpelijk. Want in het openbaar debat zouden zij iets waar kunnen proberen te maken. Daarom besloot de heer Tjalma met de verklaring, dat uit een zwijgen van de socialisten in de Kamer óók een conclusie zou kunnen worden getrokken.

De heer De Jong heeft toen namens de P.v.d.A. geantwoord.

Twee zinnen.  
Eerste zin: Er zijn over de gang van zaken bij die burgemeestersbenoeming gissingen gemaakt.

Tweede zin: De P.v.d.A.-fractie heeft geen gissingen gemaakt en behoeft dus ook geen verklaring of commentaar te geven.

Dat was alles.  
In het land maakt de hele P.v.d.A. in de pers en voor de radio luidruchtig kabaal, maakt zich schuldig aan agitatie tegen de A.R. ministers, en als zij in de Kamer in het openbare debat in tegenwoordigheid van de verantwoordelijke minister hun woord aan het juiste adres kunnen richten, dan zeggen zij: er waren alleen maar gissingen gemaakt, en bovendien hebben wij niet gegist! Alzo . . . .

Zo zielig is het verweer van de kopstukken van de partij, als het niet gaat om agitatie, maar om argumentatie.

## \* \* Gedwongen lening

Er is nu eenmaal veel meer geld nodig, ook bij de overheid.

Om een duidelijk voorbeeld te noemen: wij pleiten met kracht voor méér woningen, nóg véél meer woningen. Dat betekent een investering van tientallen miljoenen in huizenbouw.

Maar vergeet niet, dat betekent óók, dat de gemeenten in vele gevallen netwerken van straten moeten aanleggen, met riolering, watervoorziening, gas, elektriciteit, straatverlichting, enz. Dit moeten de gemeenten miljoenen uitgeven voor elke stadsuitbreiding. En elke nieuwe wijk vraagt nieuwe scholen, hygiënische voorzieningen, enz.

Evenwel — de gemeenten kunnen niet of slechts met de grootste moeite geld lenen. De Regering bindt aan een rentegamma. Proeft een gemeente er enigermate onderuit te komen, door b.v. in de secundaire leningsvoorwaarden compensaties te bieden voor de te lage rente, dan grijpen de hogere organen in.

In dit licht is er een heel merkwaardige kant aan de huurblokkering. Als de Regering haar zin krijgt — en dat krijgt zij, want de K.V.P. stuurt reeds in het kielzog van de P.v.d.A. — dan krijgt zij de beschikking over miljoenen guldens geblokkeerde huurverhoging. Geld van de verhuurder, dat de Regering vasthoudt, en waarvoor zij 3 procent rente geeft. Dat is een gedwongen lening, maar dan ten laste van een bepaalde groep Nederlanders.

Daar komt het zakelijk op neer. En de heer Tjalma heeft j.l. dinsdag in de Eerste Kamer het nog eens duidelijk zo gesteld.

## \* \* Perspredikant

De heer Beyers heeft in de Eerste Kamer het woord gevoerd voor de C.H. fractie. Hij betreurde de benoeming van een R.K. tot burgemeester van Den Haag en vervolgde:

„Voor het Protestantisme dient dit geval een spoorslag te zijn tot meer aaneensluiting en onderlinge waar-

# Grote huisbaas

DE OVERHEID heeft een belangrijke taak op het gebied van de woningbouw.

Theoretisch is het denkbaar, de woningbouw geheel vrij te laten. Maar dat zou bij het huidige verschrikkelijke woningtekort betekenen, dat de huizen zijn voor de meestbiedenden. Als het niet op tien mille extra aankomt, dan is het niet moeilijk, een nieuw gebouwd huis te kopen.

Maar daarmee zijn wij niet geholpen. De woningnood is de nood van een volk. Er zijn tienduizenden woningzoekenden, die een inkomen hebben van nog geen honderd gulden per week. Het is noodzakelijk, dat er veel goede volkswoningen komen tegen een redelijke huur. En dat is alléén te bereiken, wanneer de Regering hier haar taak verstaat.

Daarbij is het direct al duidelijk, dat er voor die volkswoningbouw twee mogelijkheden zijn. De gemeenten kunnen zelf woningen bouwen. Zij kunnen ook zoveel mogelijk bevorderen, dat de woningbouwverenigingen zo actief mogelijk zijn. Aan dat laatste geven wij verre de voorkeur. Het is honoreren van het volksinitiatief. Dat kweekt verantwoordelijkheid, schakelt de burger in, en brengt een „menselijker” relatie tussen verhuurder en huurder tot stand.

dering. Hoe ver we daar nog van af staan leert ons een merkwaardig artikel, onlangs verschenen in „Tijd en Taak” van de hand van de perspredikant van de Hervormde Kerk ds. Ruitenbergh, waarin hij zich op een ondeskundige en onbehoorlijke wijze bezig houdt met de gang van zaken in de Ministerraad handelende over de benoeming van mr. Kolf-schoten tot burgemeester van 's-Gravenhage. Hij betoogt daar:

Wanneer straks een gereformeerde man in Arnhem benoemd wordt tot Commissaris der Koningin, dan zal men weten, welke prijs betaald werd voor de beide A.R. ministeriële stemmen voor de K.V.P.-burgemeester in Den Haag.

Voorzover ik weet heeft deze perspredikant nog geen zitting in de Ministerraad. De staatsrechtelijke ongerijmdheid van deze boze bewering is door Prof. Oud in de Tweede Kamer op afdoende wijze aangetoond. De onwaarheid van dit artikel is inmiddels duidelijk gebleken, maar als een perspredikant van de protestantse kerken op deze onbehoorlijke wijze de eer en goede naam van twee protestantse ministers aantast, dan is het geen wonder, dat de gemeenschappelijke kracht van het protestantisme gebroken wordt.

In hoeverre deze publicatie van de perspredikant van de Hervormde Kerk in eigen kring het kerkelijk aanzien en prestige heeft geschaad, valt hier buiten mijn beoordeling. Doorbraak blijkt meer dan eens synoniem te zijn met afbraak.”

Maar ook hiermee zijn we er niet.

De situatie wordt eerst dan weer gezond, als de burger op verantwoorde wijze kan streven naar een eigen huis. Op verantwoorde wijze, d.w.z. zonder dat een koop-prijs besteed moet worden, die veel hoger ligt, dan economisch verantwoord is.

Daar zijn we nog lang niet aan toe. Er is het een en ander scheef getrokken; er is óók — dat mogen we niet vergeten — te letten op

## Wie 'de gemeenschap' wil spreken moet zich melden aan een loket

abnormale factoren, waar het Regeringsbeleid niets aan kan veranderen. Maar toch, het is van belang te letten op de toekomst.

Wat vindt de Regering de meest gewenste situatie?

Stel een ogenblik, dat zij zou zeggen: Wij zouden het liefst zien, dat alle huizen in heel Nederland in handen van de Overheid zouden komen. Neen, dat zou zij nooit zeggen. Het moet zijn..... dat alle huizen in heel Nederland „in handen van de gemeenschap” zouden komen. Zo klinkt het beter. Zo zou menige socialist het zeggen. „In handen der gemeenschap.”

„De gemeenschap” ons aller huisbaas. Het licht de socialist toe. Ons niet.

Wij hebben terstond begrepen, dat die „gemeenschap” maar één adres heeft. Dat adres is de staat. Wie „de gemeenschap” wil spreken, moet zich melden aan een loket.

## Bedreiging van de vrijheid

WANNEER wij zeggen, dat zulk een situatie ons niet toelicht, dan hebben wij ons te zwak uitgedrukt.

Wij vinden zo'n situatie gevaarlijk. Zij is een bedreiging van de vrijheid. Wanneer ieder bouwterrein staats eigendom wordt, elk huis in handen van de staat komt, dan heeft de overheid principieel

in haar macht, de migratie te beheersen.

In de laatste eeuwen van het Romeinse keizerrijk werd het aan de bevolking van verschillende plattelandsgebieden verboden, naar de stad te verhuizen. Er moesten landarbeiders blijven en er waren te veel proletariërs in de stad. Maar door dit verbod werden de agrariërs in de praktijk horigen. Zij waren vastgepind aan het land.

In onze tijd wordt het hoe langer hoe meer een vraagstuk, wat er gedaan kan worden aan een doelmatige „spreiding” van de bevolking. Wij willen graag voorkomen, dat de bevolking zich ophoopt in de randstad. Het is soms wenselijk, dat b.v. uit de veenkoloniën een aantal arbeiders, die daar geen emplooi hebben, verhuizen naar de industriecentra, waar het tekort aan arbeiders groot is.

Zodra „de gemeenschap” de grote huisbaas is geworden, is het mogelijk, de migratie volkomen te dirigeren. Daaraan zijn onaanvaardbare consequenties verbonden. De consequentie van een horige bevolking.

Deze opmerkingen hebben betrekking op de toekomst. Wanneer binnen vijf en twintig jaar door een socialistisch „getint” beleid, waarbij het overgrote deel der nieuwe huizen door de gemeente worden gebouwd en geëxploiteerd, de woningen in de particuliere sector „uitsterven”, dan is er een bedenkelijke situatie ontstaan. En dan is het moeilijk de klok terug te draaien.

De socialisten weten dat.

In een aantal grote gemeenten, waar zij het vrijwel voor het zeggen hebben, laten zij duidelijk hun voorkeur voor gemeentewoningen merken. Zoals de gemeente het doet, zo hóórt het. Dat is van en voor de gemeenschap. De rest is slecht, een stuk egoïsme, een bedreiging van stoffelijke en geestelijke deugdzzaamheid.

Wij ontkennen niet, dat de Overheid momenteel een belangrijke en verantwoordelijke taak heeft op het gebied van de woningbouw.

Maar wij letten scherp op haar woningpolitiek, vooral als die politiek bedreven wordt door rode gemeentebesturen. Want er moge veel kwaad te zeggen zijn van sommige kleine huisbaasjes, de ene grote huisbaas achter rijen loketten, daar is erger kwaad van te vrezen.



## Er komen drie belangrijke

### CONFERENTIES

- \* *Predikanten en jonge academici, die niet zijn uitgenodigd kunnen zich alsnog opgeven voor de conferenties op 13 en 18 mei a.s.*
- \* *Zolang de voorraad strekt is het jaarverslag verkrijgbaar voor f 2.50.*

HET Partij Convent is achter de rug. Het mag een geslaagde bijeenkomst worden genoemd. De redevoeringen van dr. Berghuis en dr. Bruins Slot zijn met grote aandacht beluisterd en — naar we van verschillende kanten vernemen — zeer gewaardeerd. Radio en pers hebben aandacht aan dit belangrijke partijgebeuren geschonken. De pers zelfs in verblijvend grote mate. In de Documentatie-eenheid (die nog te weinig abonnees telt) zullen de opinie-vormende (hoofd)artikelen die in andere bladen aan het Partij Convent werden gewijd, nog wel de revue passeren. Op deze zaak gaan we op deze plaats dus niet nader in.

Van de vele zaken, die hier nog besproken zouden kunnen worden, dien, er één zeer zeker te worden vermeld. Dat is de behandeling van het jaarverslag van de Partij over 1956. In ons vorig artikelje in deze rubriek kon nog geen waarderingsoordeel over het verslag worden gegeven. Dat zou een onjuist vooruitlopen zijn geweest op de uitspraken daaromtrent van het — toen nog komende — Partij Convent. Thans heeft het Convent zich over dit eerste jaarverslag uitgesproken. Natuurlijk waren er opmerkingen in de geest van: „dit had er nog in gekund en dat had men beknopter kunnen beschrijven of weg kunnen laten”. Opmerkingen, die op zichzelf waardevol zijn en waarmee — aldus ook de voorzitter, dr. Berghuis — voor het vervolg zeker rekening zal worden gehouden. Opmerkingen dus, die van belangstelling getuigen en dus winst betekenden.

De algemene strekking van die bespreking was echter dat men veel lof had voor dit jaarverslag. Dr. Berghuis heeft deze lof namens de vergadering toen geadresseerd aan zijn mede-ondertekenaar van het verslag, de heer R. Gosker, die op dat moment niet aanwezig kon zijn omdat hij het congres der Christen-Democraten in Arezzo bijwoonde. De bijval van de vergadering heeft onderstreept, dat de heer Gosker zich ook door het samenstellen van dit verslag grote verdienste voor onze partij heeft verworven. Het is zeer prettig, dit nadrukkelijk nog eens zwart op wit te mogen zetten, nu de heer Gosker zijn benoeming tot voorzitter van de Raad van Arbeid te Zwolle heeft aanvaard en het partijbureau dus per 1 juni gaat verlaten.

Gelukkig mocht dr. Berghuis in zijn aan die benoeming gewijd artikel in het vorige nummer van Nederlandse Gedachten de verwachting uitspreken, dat de heer Gosker nog zeer veel voor de partij zal blijven doen. Dit feit zal in zeer ruime kring worden gewaardeerd. Ook in deze rubriek, die zo lang op uitstekende wijze door de heer Gosker verzorgd is, mag dat wel met grote instemming worden gememoreerd.

*Het is de bedoeling dat het jaar-*

*verslag de secretarissen der Kamercentrales, Statencentrales en kiesverenigingen eind deze week bereikt. Reeds is gezegd, dat het geen archiefstuk mag worden in die zin, dat het daar nooit meer vandaan komt. De goed beschreven jongste geschiedenis van onze Partij en de bijlagen, alsmede de vele andere gegevens die het bevat, maken dit verslag tot een onmisbaar handboek voor elk actief bestuur; om van de minder werkzame besturen maar te zwijgen. Men houde het jaarverslag over 1956 dus dicht bij de hand.*

*Voor de prijs van f 2.50 per stuk kan nog een beperkt aantal exemplaren ter beschikking worden gesteld.*

#### DE CONTACT-CONFERENTIES

**T**ERWIJL u dit leest zijn de uitnodigingen inzake alle drie te houden contact-conferenties verzonden.

Het betreft hier dus:  
Maandag 13 mei a.s.:

Contact-conferentie met predikanten in Esplanade te Utrecht; inleiders prof. dr. S. van der Linde en prof. dr. Herman Ridderbos.

Zaterdag 18 mei a.s.: Contact-conferentie met jonge afgestudeerde academici in Esplanade te Utrecht; inleider prof. mr. W. F. de Gaay Fortman.

Maandag 3 juni a.s.: Contact-conferentie met personen, die tot de middenstand behoren of er nauw bij betrokken zijn, in het Berghotel te Amersfoort; inleider de heer H. van Eysden, lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

Met nadruk moet vooral t.a.v. de beide eerstgenoemde conferenties worden opgemerkt, dat niet volgens een bepaald schema of systeem kon worden uitgenodigd. Dan zouden duizenden personen moeten zijn aangeschreven. U begrijpt, dat men dan misschien wel een toogdag, doch geen conferentie belegt. Iemand die toevallig niet is uitgenodigd, kan dit dus allerminst opvatten als een bewijs van minder-welkom-zijn. Integendeel, predikanten of jonge afgestudeerde academici, die de a.r. richting zijn toegedaan, zijn op 13 respectievelijk 18 mei welkom. Wel ontvangt ons bureau, dr. Kuyperstraat 3, Den Haag, van hun komst nog graag even bericht.

#### Propaganda

**D**E werving van leden en abonnees van dit blad levert op verschillende plaatsen een opmerkelijk gunstig resultaat op. De bewijzen daarvan komen dagelijks op het partijbureau binnen. In het volgende nummer hopen we aan dit verblijvende verschijnsel meer aandacht te besteden. Gelukkig, dat men in zoveel dorpen en steden de spieren nu reeds op deze manier losmaakt voor de grote najaarsactie.

## Dienaresse Gods

**P**ROF. Van Niftrik, hoofdbestuurslid van de C.H.U., heeft in „Konigin en Vaderland”, een C.H.-weekblad, een aantal stellingen gepubliceerd onder de titel: *Waarom wij C.H. zijn en blijven*. Het ligt voor de hand, dat de professor daarbij ook stuitte op het feit, dat er méér Christelijke politieke organisaties zijn dan de C.H.U. En daarom zag de professor het als zijn taak, om in stellingen uiteen te zetten, waarom de C.H.U. de voorkeur verdient boven andere Christelijk-politieke organisaties. Blijkens de formuleringen van de professor heeft hij daarbij niet gedacht aan voorkeur b.v. van de C.H.U. boven de S.G.P. Hij heeft speciaal gepoogd, de C.H.U. boven de A.R. partij te prijzen. Maar in zijn vijftiende stelling deed hij daarbij een slag in de lucht.

**P**ROF. Van Niftrik schrijft daar nl.:

*„De C.H.U. verdient óók de voorkeur vanwege haar erkenning van de overheid als dienaressse Gods, ongeacht de persoonlijke overtuigingen der overheidspersonen.”*

Het is wel duidelijk, dat de professor ergens een klokje heeft horen luiden, maar niet weet, waar de klepel hangt. En zelfs bij zijn pogingen, om wat over dat klokje of die klepel te zeggen, in de formulering faalt. Wij zullen daarom trachten, de professor enigermate in te lichten. Bij de verhouding tussen christelijk-politieke partijen is niets zo schadelijk als beweringen, die op onkunde berusten, en die niettemin als gezaghebbend dreigen te gelden.

De overheid is dienaressse Gods. Dat erkennen de Christelijk-Historischen. En lang voordat er een Christelijk-Historische Unie bestond, werd dat al erkend in het A.R. program van beginselen.

En in de toelichting schreef Dr. Kuyper:

*„Dienaresse Gods is de overheid feitelijk altijd. Bij alle natien. In den persoon van alle vorsten en machthebbers. Alle eeuwen door. In dien zin nl. dat ze, 't zij willens en wetens, 't zij tegen wil en dank, van God afhankelijk blijft; van Hem, alleen haar heerschappij ontving en zijn raadslagen dient.”*

Het spreekt eigenlijk vanzelf, dat dit voorop wordt gesteld. Het staat immers duidelijk in Romeinen 13. En daarom zegt de Opperste Wijsheid in Spreuken 8:

*Door mij regeren koningen en verordenen de machthebbers recht.*

Wij zullen ons er dan ook wel voor wachten, te zeggen: wanneer de C.H.U. de overheid erkent als dienaressse Gods, dan heeft zij dat in haar program overgenomen van haar oudere zuster. Want het is geen A.R.-vinding en geen specifiek C.H.-programpunt: het is Schriftuurlijke Waarheid.

Er is dan ook geen sprake van, dat de A.R. de *erkenning* van de overheid als dienaressse Gods ook maar in de verste verte *afhankelijk* willen stellen van de vraag, wat de *persoonlijke overtuiging* is van de *overheidspersonen*.

**W**AARSCHIJNLIJK heeft prof. Van Niftrik wel eens meer of minder vaag het een en ander gehoord over het feit, dat in het A.R.-program ergens gesproken wordt over de concientie der overheidspersonen. Maar dat heeft met de erkenning van de overheid als dienaressse Gods niets te maken.

Waarom dan wel?

De A.R. partij belijdt, dat de overheid, *elke* overheid, de overheid van Rusland, Indonesië, Amerika, Frankrijk en Nederland, gebonden is aan Gods ordinantiën, die door God zijn geopenbaard.

Maar de vraag is: hoe „vindt” de overheid die Goddelijke richtsnoeren?

En dan heeft de A.R. partij reeds in 1878 gezegd: niet rechtstreeks, zoals onder Israël. God zendt zijn profeten niet meer met opdrachten naar de vorsten. Maar, zo stelde het artikel: de kerk mag ook niet pretenderen, dat zij in de plaats van die profeten is gekomen. dat haar spreken zuiver in het verlengde van het spreken van die profeten ligt, dat *dus de bijzondere openbaring doorgaat*. dat het spreken van de kerk een voortzetting is van de openbaring, *zoals Rome dat leert*. De Roomse kerk kan zeggen: oudtijds zond God de profeten, en vandaag zegt de kerk het. En in beide gevallen heeft de overheid zich te richten naar de boodschap.

Maar de A.R.-partij worstelt in de Reformatie. En daarom zegt zij: zulk een gezag heeft de kerk niet ten opzichte van de overheid. De overheid moet *zelf*, in eigen verantwoordelijkheid, in haar eigen geweten, uitmaken, wat haar roeping en plicht is, gelet op de door God gegeven ordinantiën.

Wat de A.R.-partij hier dus zegt, betekent niets anders, dan dat zij kiest voor het beginsel van de Reformatie en de R.K. visie afwijst.

**H**ET ligt voor de hand, dat prof. Van Niftrik zo nu en dan zich zal beijveren, om het verschil tussen A.R. en C.H. duidelijk te maken, ten einde de partij, waarvan hij een der vertrouwensmannen is, speciaal te kunnen aanbevelen. Maar dan leggen wij de nadruk op het woord *beijveren*. Niet in die zin, dat er een soort zelotisme in openbaar moet worden. Maar wel zo, dat er een zekere naarstigheid blijkt om de stukken te lezen en te verstaan, voordat de vrijmoedigheid doorbreekt, om in stellingen te gaan spreken.

En wij zijn er van overtuigd, dat prof. Van Niftrik, als hij naarstig zal trachten te bestuderen, waarom het gaat, al heel gauw zal zeggen: praat mij alstublieft niet meer over die vijftiende stelling. Daar heb ik zelf een streep door gehaald, want zij was overijld opgeschreven, zij was formeel en materieel er naast, en zij was gefundeerd op geruchten, die niet eens half waren verstaan.

## GYMNASTIEKTOESTELLEN

ROTHUIZEN N.V. — HEELSUM



*fijn! die ken ik*

## NEDERLANDSE GEDACHTEN

onder redactie van H. Algra (voorzitter), R. Gosker, Jac. S. Hoek, Prof. Dr. J. J. de Jong, S. J. Jonker, A. R. de Kwaadsteniet, J. D. Troostheide.  
Secretaris: G. J. H. Griffioen.

ADRES VAN REDACTIE EN ADMINISTRATIE: Dr. Kuyperstraat 3, 's-Gravenhage. Telet. K 1700-115935. Giro 89673. VOOR ADVERTENTIES: Kon. Wilhelminalaan 34, Leidschendam. Tel. K 1761-1646.

ABONNEMENTSPRIJS f 6,50 per jaar f 1,65 per kwartaal, giro 89673.  
STUDENTENABONNEMENT f 4,— per jaar LOSSE VERKOOP f 0,20.



FLITSEN  
UIT HET  
PARLEMENT

# Vriendschapsverdrag en processievrijheid

ALS het moeilijke probleem der compensatie op tijd opgelost is zal de Tweede Kamer op dinsdag 21 mei a.s. de hoorvoorstellen in openbare behandeling nemen. Een debat waarnaar uiteraard met meer dan gewone belangstelling wordt uitgekeken.

Een der eerste daden van de Tweede Kamer, na haar terugkeer van het Paasreces, was het constateren dat er nog steeds geen eindverslag is uitgebracht over het ontwerp-geneesmiddelenwet. Minister Suurhoff heeft in een brief aan de Kamervoorzitter duidelijk laten blijken, dat hij dit wetsontwerp wil verdedigen. Maar de commissie van voorbereiding vindt dat de tijd niet rijp is voordat het vestigingsbesluit voor de drogisten door minister Zijlstra is uitgevaardigd. Zo spelen vraagstukken van volksgezondheid en economie bij dit wetsontwerp door elkaar. Het is goed dat de Kamer binnenkort de gelegenheid krijgt haar oordeel over deze zaak uit te spreken, want niet geheel ten onrechte bestond er ongerustheid over de vraag wat er met dit ontwerp ging gebeuren. De Kamer is uiteraard vrij te

## \* \* De K.L.M.

OP 1 mei is aan de K.L.M. het stempel van staatsbedrijf ontnomen. Op die dag is op de Amsterdamse effectenbeurs de handel aandelen K.L.M. begonnen (voor f 15.000.000.—) terwijl in Amerika voor f 25.000.000.— aan nieuwe aandelen worden uitgegeven. Te zijner tijd zullen deze aandelen op de New Yorkse beurs worden verhandeld. Het is van belang te weten dat na deze transacties met de aandelen, de staat nog voor ruim 70 % de aandelen van de K.L.M. bezit.

Er is meer dan één reden om bij deze dag in Nederlandse Gedachten even stil te staan.

Allereerst herinner ik u aan de aanval van de socialistische pers op minister Algera in de maand augustus 1956, die uitliep op de algemene kreet: „er uit met deze conservatieve man, want hij heeft de stoot daartoe gegeven. Hij mag niet meer terugkeren”.

De socialistische instelling, die er op uit is de invloed van de staat in het bedrijfsleven te versterken — denk aan hun bestrijding van het sodaproject van minister Zijlstra — laat niet toe dat een bestaand staatsbedrijf „opengemaakt” wordt voor particuliere beleggers.

Ook is het van belang de aandacht te vestigen op het feit dat dit „open maken” van een staatsbedrijf geheel ligt in de antirevolutionaire lijn. Overal waar de overheid zich kán terugtrekken uit het bedrijfsleven móét het gebeuren.

Tenslotte is dit „openmaken” van de K.L.M. van grote praktische betekenis voor de toekomstige ontplooiing van het internationale luchtvaartbedrijf.

Thans immers zijn de voorwaarden geschapen voor een succesvol beroep op de openbare kapitaalmarkt. Het internationale luchtvaartbedrijf eist voortdurend enorme investeringen, die een overheid onder alle omstandigheden niet op tafel kan brengen. Nu kan zowel de Nederlandse als de internationale kapitaalmarkt bijspringen!

Bovendien moet niet uit het oog worden verloren dat in verschillende landen, waarmee onderhandelingen worden gevoerd omtrent het openen van nieuwe luchtilijnen, de vrees bestaat dat niet alleen commerciële motieven maar ook politieke overwegingen een rol spelen als een luchtvaartbedrijf een overheidsbedrijf is. En die vrees behoeft men thans niet te koesteren.

KIEFT

doen wat zij wil, maar voor de verhoudingen is het beter als haar standpunt in een mondeling debat aan de openbaarheid wordt prijsgegeven.

Twee zaken zijn deze week aan de orde geweest, die de aandacht hebben getrokken. Daar was het feit, dat minister Algera schorsing van de beraadslagingen van het ontwerp „havenschap Delfzijl” moest vragen, nadat een motie van de heren Posthumus (soc.) en Krol (c.h.) met een geringe meerderheid werd aangenomen. De zaak zelf (of de prov. staten van Groningen of de gedeputeerde staten twee leden in de raad van bestuur moeten kiezen) is beslist niet hoogst belangrijk. Het is alleen maar jammer dat deze motie alleen maar kon worden aangenomen door afwezigheid van vele leden van de christelijke fracties, in het bijzonder van de K.V.P. fractie. Minister Algera moet zich nu gaan beraden wat hij met deze motie gaat doen, die evengoed verwor-

pen had kunnen worden. Daar zijn wij eerlijk gezegd wel wat nieuwsgierig naar.

Nog meer heeft deze week het optreden van de K.V.P. en V.V.D. fractie de aandacht getrokken, bij de behandeling van het vriendschapsverdrag met de Ver. Staten. Het was een vreemde vertoning van de K.V.P. fractie om tegen de duidelijke bedoeling van het verdrag in te willen betogen dat de Amerikanen wel volledige processievrijheid in ons gehele land zouden hebben, terwijl dit niet geldt voor onze rooms-katholieke landgenoten. En aangezien een verdrag nu eenmaal boven de nationale wetgeving uitgaat moest deze omstandigheid voor de regering een prikkel zijn om ook in ons land volledige godsdienstvrijheid te gaan geven. Dat was duidelijke taal, maar het was uiterst naïef te veronderstellen, dat een kabinet van gemengde samenstelling een internationaal verdrag zou gaan gebruiken om een volledige processievrijheid te

gaan invoeren. Dan zou zo'n kabinet waarlijk wel de juiste weg kiezen, nl. een wijziging van onze grondwet.

Het was de heer Bruins Slot, die op zeer duidelijke en voortreffelijke wijze heeft uiteengezet, dat het juridische betoog der K.V.P. fractie geducht rammelde. Wij komen op dat betoog volgende week nader terug. De zorg van de openbare orde, heeft juist geleid tot de regel van 1848, waardoor processies vnl. beneden de Moerdijk mogen plaatsvinden. Wat dat betreft zullen de Amerikanen zich aan de Nederlandse wet dienen te houden. En het omgekeerde geldt natuurlijk ook. Wij willen nog wel eens zien wat er zou gebeuren als een Nederlander in de Ver. Staten, binnen de perken van zijn eigen nationale wetgeving, de openbare orde zou verstoren.

Het was niet alleen een vreemde vertoning dat de K.V.P. deze moeilijke kwestie op deze wijze heeft willen behandelen. Eerlijk gezegd heeft het ons ook een beetje geërgerd dat men op deze manier het probleem van de processievrijheid op de helling heeft willen zetten. En wat de houding van prof. Oud betreft: wij hebben even moeten denken aan zijn Groninger rede, waarin hij zeide een kabinet van k.v.p. en a.r. te willen steunen. De liberale oppositieleider heeft nu zelf wel bewezen hoe onzinnig de gedachte van dit minderheidskabinet is geweest.

## Als wij vrouwen eens...

Is moederdag een uitvinding van verkoopgrage winkeliers? Of is dit huiselijk festijn opgekomen uit de behoefte des harten van de man en vader en van de kinderen? Wat kan het eigenlijk schelen! Er is een moederdag en ik ben er blij om. En dat heus niet om de taart die ik steevast van de kinderen krijg (en die groten deels in hun eetgrage monden verdwijnt!) en ook niet om datgene waarmee mannen hun vrouw plegen te verrassen, daartoe aangespoord door verlokkelijke advertenties — ik ben in de eerste plaats blij om het gebaar. Ieder mens heeft behoefte aan een beetje waardering. En juist een moeder komt daarbij wel eens te kort omdat haast alles wat zij doet zo vanzelfsprekend lijkt. Bedden opmaken, eten koken, wassen, strijken — het zou pas opvallen als moeder dat allemaal eens niet deed!

Goed, er is dus alle reden om blij te zijn met moederdag. Maar... nu moet ik een vraag stellen die wat vreemd aandoet: „Verdiene de moeders van tegenwoordig het eigenlijk dat er op een speciale dag zo speciaal aandacht aan haar wordt besteed?” Moeder — in dat woord ligt besloten dat de draagster van die naam kinderen heeft. Ten opzichte van die kinderen heeft zij een taak, die ver uitgaat boven het wassen, strijken en koken, die dingen van elke dag die ik zo juist noemde. Moeder moet, samen met haar man uiteraard, die kinderen opvoeden, ze klaar maken voor het leven. En vooral: moeder moet ze iets meegeven, moet als het ware een kaars in die jonge levens ontsteken die altijd blijft branden! Liefde tot de naaste is de was van deze kaars en liefde tot God is er de pit van!

En leg nu maar uw oor te luisteren als er gepraat wordt over „die jeugd van tegenwoordig” — juist ja, uw en mijn kinderen. Het is niet zo heel veel fraais wat ervan verteld wordt. Ze zijn — en ik geef nu maar een bloemlezing: eigenwijs, brutaal, onverschillig, gemakzuchtig, oppervlakkig, zonder verantwoordelijk-

heidsbesef. En als u nog meer weet mag u het zelf invullen! Mag ik zeggen wat ik van al deze grote woorden denk? Dit denk ik: dom geklets! Natuurlijk zijn er eigenwijze kinderen, brutale kinderen, onverschillige kinderen, gemakzuchtige kinderen, kinderen zonder verantwoordelijkheidsbesef. Maar die waren er twintig jaar geleden ook, en veertig jaar geleden ook, en tweehonderd jaar geleden ook. Misschien trad het toen allemaal niet zo aan de dag, want de omstandigheden en de gewoonten waren toen anders. „In het bijzijn van

allemaal maar gezet van mensen die hun tijd niet meer begrijpen en hun eigen jeugd vergeten zijn? Wis en zeker niet! Er is heel zeker een jeugdprobleem. Maar dat is geen specifiek jeugdprobleem, het is een probleem van de mensheid van deze tijd: het probleem van de leegte die gekomen is op de plaats waar vroeger de zekerheden zaten. Het is als een huis waarin wel de elektrische leiding is gelegd en waarin wel het kastje zit voor de meter en de zekeringen — maar die heeft men bij het afwerken van het huis vergeten. In dat kastje is een leegte. Nu weten de bewoners op geen stukken na of ze veel of weinig stroom verbruiken. En onderbewust is er altijd de angst dat er ergens kortsluiting zal ontstaan en dat het huis in vlammen zal opgaan.

Op die leegte reageren ouderen en jongeren ieder naar hun aard. Wij, de ouderen die een of twee wereldoorlogen hebben doorgemaakt, wij voelen een soort doffe berusting in ons. „Het zal wel komen zoals het komen moet!” zeggen we. En we doen ons best ervan te maken wat ervan te maken is. Maar dat verwacht ge toch niet van de jeugd? Die gaat in de oppositie. En als dat weinig succes oplevert dan probeert ze van het leven te maken wat er van te maken is — net als de ouderen maar dan met de onstuimigheid van de jeugd! En wat mij betreft mag u zeggen: met de onbezonnenheid van de jeugd!

Laten we dan nu weer eens terugkeren naar mijn vreemde vraag uit het begin: „Verdiene de moeders van tegenwoordig het eigenlijk dat er op een speciale dag zo speciaal aandacht aan haar wordt besteed?” Bezie die vraag in het licht van alles wat hierboven geschreven is — en dan zullen we ons allen moeten schamen, de een wat meer en de ander wat minder. Want niemand, niemand van ons zal durven beweren dat zij dat gevoel van leegte niet kent en nooit gekend heeft. En niemand zal zich durven vleien met de hoop dat haar kinderen dat niet gemerkt hebben en niet hun conclusies daaruit hebben getrokken!

Postief gesteld: in welk gezin vindt men nog het echte, diepgaande christelijke gezinsleven? Alleen al de vraag die u nu op de lippen brandt: „Wat is een echt christelijk gezinsleven?” is er het bewijs van dat we de koers een beetje kwijt zijn, dat er een leegte is in ons leven. Een voorbeeld: praten we wel eens met onze kinderen over wat nu eigenlijk een echt christelijke politiek is? Hebben we met ze over het Partijconvent nagepraat en hebben we getracht onze kinderen voor dit alles te interesseren? Helemaal niet! En dat „een goed christen-staatsburger zijn” is toch ook een stukje van de kaars die ge bij uw kinderen moet ontsteken, opdat die hun hele leven blijft branden!

Wees op moederdag blij met de hartelijkheid, geniet van de taart en van uw cadeaus. Maar denk ook eens even over dit alles na.

GRACIA.

## Moederdag

grote mensen hebben kinderen te zwijgen!” was toen een diepe wijsheid — met als gevolg dat die kinderen pas hun ware aard toonden als ze groot geworden waren. En men wil toch niet zeggen dat de intermenselijke verhoudingen in die goede oude tijd zo bijzonder verheffend waren. Hoogstens kan men aanvoeren dat het toen niet allemaal zo duidelijk aan het licht trad — maar ik vraag me af of dat een verdienste genoemd kan worden!

Heb ik met dit alles gezegd dat het met onze kinderen allemaal zo goed in orde is? Natuurlijk niet. Maar dit hoop ik te hebben aangevoerd: dat het onzin is te spreken over „die slechte jeugd van tegenwoordig”, omdat er in alle tijden en op alle plaatsen „goede en slechte kinderen” zijn geweest — om nu die heel grove tegenstelling maar aan te houden. En dat niemand nog met de cijfers op tafel heeft kunnen aanwijzen dat de jeugd van nu procentsgewijs zoveel onverschilliger, brutaler, enz. is dan de jeugd van andere tijden.

Hoe komt het dan dat er desondanks juist nu zoveel over „die jeugd” geschreven wordt? Is dat dan



HOTEL-PENSION „DREYEROORD“  
Telefoon 3169 - OOSTERBEEK

**Pedalion Organ Cy.**

De studerende organist die door eigen nauwgezette studie technische moeilijkheden wil overwinnen, stelt zich met een eenvoudig huissorgel niet meer tevreden. Voor de beoefening van het pedaalspel is het moderne twee klaviërs PEDALION een onmisbaar instrument. Vraagt catalogus en condities aan bij

**Fa R. van den Burg**

AMERSFOORT  
Arnh. straat 8 - Telefoon 3877

Vraagt steeds

**Zoetermeer's Roem**

de fijnste margarine

Firma Gebr. van der Spek  
Zoetermeer Telefoon 49

**GEURTS' CONSERVENFABRIEK C.V. DODEWAARD**

De fijnste fruitproducten uit de Betuwe boomgaarden

Vraagt Uw winkeler ons merk Jams Appelmoes - Vruchten op Sap - Etc.

**Koopt een goed kostuum**

enorme keuze tegen uiterst scherp gestelde prijzen. De eerste reis is lonend

**DUTHLER**

VARSSEVELD

**EIKENDAL OPTIEK**

Exclusieve monturen

DEPOT: CARL ZEISS

BERGSTR 12 TEL. 2038 WAGENINGEN

Ook volgens afspraak

**HOUTHANDEL**

**K. J. Bos & Zoon**

ROTTERDAM - HOUTLAAN 19

TELEFOON 113360

**N.V. Houthandel**

**ARENDSSEN**

Luttekepoortstraat 52

Telefoon B 3410-2109 - Harderwijk

uw **ZENUWEN**

wordt U volledig de baas met

**NEUROTONIC**

niet verdovend

maar genezend

het zenuwpreparaat dezer tijden



**drukkerij zwagers**

SINDS 1903

nieuwe binnenweg 460-462, rotterdam

**Scheepsinstallatiebedrijf „Nederland“ N.V.**



Oostdijk 29, IJsselmonde  
Tel. 445 Ridderkerk  
(4 lijnen)

Voorstuwingsinstallaties van elk vermogen.

**UIT PERS EN TIJDSCHRIFT**

**A.R. Partij Convent onder**

**DE LOEP**

**Wel invloed**

Het was te voorzien, dat de redevoeringen, uitgesproken op het Partijconvent, reacties zouden oproepen.

De Volkskrant schrijft onder de titel „Wel invloed“ en maakt de balans op over hetgeen het kabinet sedert zijn optreden gedaan heeft.

„Bij een dergelijke balans behoeft geen enkele niet-socialistische partij met regeringsverantwoordelijkheid zich te schamen. Er was dus ook bepaald geen reden van het A.R.-partijconvent de indruk te wekken dat het om een situatie zou gaan waarbij de niet-socialistische partijen vergeefs tegen de PvdA optornen. Een dergelijke kritiek snijdt onnodig in eigen vlees en moest onvermijdelijk de pijnlijke vraag oproepen of het dan wel verantwoord is, dat de AR-ministers in het kabinet blijven zitten. Ook de verantwoording van lijsttrekker Zijlstra tegenover de AR-kiezers zou bij een triest resultaat inderdaad een precieze taak worden.

Het niet-socialistisch deel had en heeft echter wel degelijk invloed. En ook het aandeel van de AR-ministers mag er zijn. Het vervoersbeleid van minister Algera heeft een wezenlijk niet-socialistisch karakter. Minister Zijlstra, herhaaldelijk door prof. Oud gehoord met de AR-verkiezingsleus van „modern christelijk staatsmanschap“, tracht dat niettemin in de praktijk waar te maken. Zijn prijsbeheersingspolitiek van nu, waarvan zoveel afhangt, is een ernstige, deskundige poging om enerzijds recht te doen aan de grote verantwoordelijkheid die de staat in de moderne maatschappij voor het economische wel en wee heeft, zonder aan de andere kant in een socialistische methode te vervallen.

Zo bezien is er zeker geen reden voor een minderwaardigheidscomplex. Ook wat haar aandeel op het regeringsvlak betreft moet de AR over zichzelf niet te klein denken.”

**Overdreven**

De Rotterdammer schrijft over de rede van dr. Berghuis o.m.:

„Er ligt in dit betoeg stellig een belangrijk element van waarheid en zeker wanneer men wil betogen wat het socialisme principieel beoogt. Iets anders is, wat het socialisme hiervan in de feitelijke omstandigheden feitelijk kan realiseren. En dan zijn wij geneigd, de situatie wat minder somber te zien dan de voorzitter van de A.R. Partij in zijn openingsrede deed.

Het socialisme is ook in ons land niet zo machtig als wat zijn principe wel eens suggereert. Het is een veelszins gebonden en geremd socialisme, dat in de samenwerking met de andere partijen heel wat van zijn scherpe punten moet loslaten en in die samenwerking met de andere partijen een steeds duidelijker burgerlijk karakter gaat vertonen. Het zou ons niet moeilijk vallen, dit met tal van voorbeelden te bewijzen.

Men moet, zoals steeds in het politieke leven, ook dit alles reëel blijven bezien. Overdrijft men hier, dan verkleint men, en voor zichzelf en voor het Nederlandse volk, de invloed die men zelf op het politieke beweeg gelukkig nog uitoefent.

Dit neemt natuurlijk niet weg, dat een uiteenzetting van een waarschuwing vóór hetgeen het socialisme principieel voor ogen staat en blijft staan uiterst waardevol is. Hierin lag voor ons dan ook de grote verdienste van des voorzitters rede.”

**Beschamend?**

Onder de titel „Verantwoordelijkheid“ schrijft Het Vaderland o.m.:

„Dr. Bruins Slot heeft verklaard, dat er geen binding is tussen zijn fractie en het Kabinet. Hij zeide, dat de Tweede Kamer machteloos is in haar verdeeldheid, waardoor de P.v.d.A. aan Kabinet en Kamer haar wil kan opleggen. Zijn dat in al hun duidelijkheid eigenlijk geen beschamende woorden voor de a.r. in het bijzonder en voor de volksvertegenwoordiging in haar geheel. Het lijkt bijna op een vlucht uit de werkelijkheid, want op zichzelf is het natuurlijk niet mogelijk, dat 'n partij die 30% der zetels heeft haar wil aan de overige 70% oplegt, anders dan door wapengeweld. Dat heeft de 70% geheel aan zichzelf te danken en van die 70% maakt de a.r. een werkzaam deel uit.

Zowel dr. Berghuis als dr. Bruins Slot dienen te beseffen, dat zij zich op een gevaarlijk pad bevinden. Het anti-revolutionaire kiezersvolk moge dan in het Woord de basis van de politiek zoeken, aan woorden zonder daden gecht het niet veel betekenis. Zijn leiders kunnen niet met woorden een coalitie verwerpen en er toch deel van blijven uitmaken, wat de huidige situatie is.

Dr. Berghuis heeft verklaard, niet alleen het socialisme, maar ook het liberalisme verwerpelijk te achten, in zijn rede richtte hij zich echter voornamelijk tegen het socialisme. De A.R. zal hier moeten kiezen. De onmacht van de Kamer waarvan dr. Bruins Slot sprak vindt zijn oorzaak voornamelijk in het feit, dat deze keuze achterwege blijft. Dit geldt overigens niet alleen voor de anti-revolutionairen, maar ook voor de C.H.U. en de K.V.P. In deze partijen tobt men met hetzelfde probleem; door gebrek aan doelbewuste politiek geeft men de P.v.d.A. de gelegenheid als minderheid te regeren.

Er is voor het ogenblik ten minste dit lichtpunt, dat hierover thans openlijk wordt gesproken. Niet langer wordt geprobeerd de kiezers wijs te maken, dat er van een geleidelijke verstatelijking geen sprake is.

Het komende debat over de huurverhoging belooft in dit opzicht een toetssteen te worden, omdat hierin een belangrijk stuk verstatelijking is verwerkt.”

**Vreemd**

Het Haags Dagblad (Parool-groep) schrijft o.m.:

„Misschien was een speechje van de heer Zijlstra buiten de orde geweest. Maar men is partijleider of niet. De vraag naar het perspectief, naar de blijde uitkomst uit de huidige periode van spanning en onzekerheid, hing bijna tastbaar in de lucht. Er had op een bepaald ogenblik toch iemand moeten opstaan en het congres iets verheffends, iets visionairs, voorhouden. Dit nu had op de weg van de heer Zijlstra gelegen; maar deze zat achter de bestuurstafel, en vond geen woorden. En zo zijn de bezoekers tenslotte uiteengegaan in de overtuiging, dat het moeilijk is, maar nauwelijks met een versterkt en verdiept besef, dat het de moeite waard is.

Men begrijpe ons goed, het ligt ons verre, de nieuwe voorzitter, de heer Berghuis, te kort te doen. Deze heeft een gematigde en uitgewogen redevoering gehouden, die als (anti-revolutionaire) bijdrage tot begrip van de huidige politieke toestand in Nederland

alle waardering verdient. Het is juist, dat deze toestand onbevredigend is, en bepaald niet alleen voor de anti-revolutionairen. Doch nauw verbonden daarmee en voor een a.r. convent nog wel meer van belang is de malaise-toestand in de eigen partij; en daaraan heeft voorzover uit de verslagen valt te beoordelen, dit convent niets veranderd.

In haar streven, haar positie te versterken en te markeren, vaart de A.R. partij meer en meer een tegen de socialistische koers. De vraag, waarom a.r. ministers zitting hebben in een kabinet, waarin de P.v.d.A. zo'n grote invloed heeft, wordt dan ook in toenemende mate beantwoord met een verwijzing naar de noodzaak, de socialistische in bedwang te houden. Bij de heer Berghuis valt hierop weliswaar minder de nadruk dan bij de heer Bruins Slot, maar het is toch in hoofdzaak de strekking van de verandering, die zich sedert de verkiezingen in de a.r. politiek heeft voltrokken. En hier ligt de grote tegenstelling tot de heer Zijlstra, die ook nu nog in het kabinet meer van samenwerking dan van tegenwerking verwacht.

Dit is de reden, waarop de a.r. ministers in de eigen kring momenteel half en half als verdachte figuren gelden, en in het algemeen, waarom de A.R. partij in haar geheel in een wat scheve positie is geraakt. Het laten zitten van ministers in een kabinet, dat men bestrijdt, en de pogingen, de Kamer te bewegen tot een uitspraak tegen de regering, waarin men zelf zitting heeft, dit hele vreemde gedoe duurt voort, zonder dat het op enigerlei wijze ten overstaan van het partij kader door een schone blik achter de horizon is geheiligd. Er is dan ook maar één kwalificatie: Beneden de maat!”

**Afspraak?**

Het Vrije Volk schrijft onder de titel „Anti's en mandement“:

„Op de vergadering van het Antirevolutionaire Partijconvent heeft de voorzitter, dr. W. P. Berghuis, zich nog eens uitgesloofd duidelijk te maken hoe de prot.-chr. en r.k.-partijen een zekere onderlinge verwantschap vinden in het feit dat zij een godsdienstig uitgangspunt kiezen voor hun partijorganisatie. Na de besprekingen over de kabinetsformatie van vorig jaar, toen de anti's zich steeds sterker als trouwe volgelingen van de KVP ontpopten, was dit geen nieuws. Evenmin was de uitval in de richting van de CHU, aan wie onvoldoende besef van dit 'feit' werd verweten, nieuw en opzienbarend.

De heer Berghuis moet, toen hij deze zaak aanroerde, even een onaangename herinnering hebben gekregen aan het mandement der r.k. bisschoppen, dat ook in de wereld van het reformatorisch christendom nogal beroering heeft verwekt. Het blijft voor ons onbegrijpelijk hoe dr. Berghuis ook nu nog „begrip“ voor dit mandement heeft kunnen tonen. Het schijnt dat dr. Bruins Slot, socialistenvreter bij uitstek, op dit punt ook in eigen kring school heeft gemaakt. Als het maar tegen de PvdA gaat is de a.r. fractievoorzitter, naar een woord van Wijnkoop, 'niets te dol'. Anderen volgen hem, tot schade der ARP zelf zoals de verkiezingen van 1956 hebben bewezen.

Een tweede opmerking: van a.r. zijde schopt men bij

voortdoring tegen het compromis inzake de huurverhoging. Met name lijkt men de allergrootste bezwaren te hebben tegen de blokkering van de helft der verhoging. Men toont zich allerminst bereid tot aanvaarding der voorstellen.

Ter oprissing van het geheugen herinneren wij er dr. Bruins Slot c.s. aan dat de huurvoorstellen behoren tot het compromis, waarop na vele maanden de kabinetsformatie mogelijk bleek. Van de erbij betrokken partijen mag worden verlangd dat zij de toen gemaakte afspraken nakomen. Zoals de anderen zich erbij neerleggen, dat de loterijwet (voetbalpools) niet wordt gewijzigd in verband met de bij de kabinetsformatie door de antirevolutionairen kenbaar gemaakte principiële bezwaren.”

**Derde macht**

„Verstarring“ is het opschrift van een artikel in het Algemeen Handelsblad, waaraan het volgende is ontleend:

„Omtrent de „machts“-positie van het kabinet en omtrent de „overmachts“-positie van de P.v.d.A. heeft de heer Bruins Slot op het bovengenoemde Partij Convent beharrenswaardige dingen gezegd. Hij ducht een „afglijding“ in socialistische richting. Blijkbaar betreurt de A.R.-fractieleider het, dat er vooralsnog geen meerderheid in de Kamer is te vinden, welke de P.v.d.A. duidelijk maakt, dat ook een regering zonder socialisten mogelijk is.

Vraagt men echter of de heer Bruins Slot bereid is de consequenties te trekken uit zijn onlust tegen de socialistische politiek, dan moet het antwoord ontkennend luiden. Integendeel. De door prof. Oud op de laatste algemene vergadering van de V.V.D. gedane suggestie, om te geraken tot een homogeen minderheidskabinet van anti-revolutionairen en katholieken — onder welwillende oppositie van de liberalen — wordt door hem rauwelijks van de hand gewezen. Sterker nog. De A.R. — aldus de heer Bruins Slot — wenst noch door een socialistisch noch door een liberaal „virus te worden besmet“. Een virus is een ziektekiem. Het is uiterst merkwaardig dat in den jare 1957 de A.R. het liberalisme blijkbaar nog altijd als een ziekte beschouwt. Eén ding is echter duidelijk: Wel wordt de verstarring van de partijverhoudingen gesignaleerd, maar een oplossing wordt niet aan de hand gedaan.

Wij voor ons zien intussen de suggestie van de heer Oud vooral als een poging om de verstarring te doorbreken. Gezien de funeste gevolgen van het vastlopen van de politieke wagen, achten wij reeds dit pogen schoon. Een andere vraag is, of als constructieve oplossing om weer tot een mobiele politiek te geraken, niet een vroegere gedachte van prof. Oud de overweging waard is. Wij denken aan zijn oude suggestie tot het vormen van een soort derde macht — A.R., C.H. en V.V.D. — tussen de twee „grootmachten“ der K.V.P. en P.v.d.A. Maar deze gedachte werd door de betrokken partijen met hoon overladen. Ook toen een volmaakt negatieve houding. Voor het scheppen echter van nieuwe mogelijkheden zullen postieve oplossingen noodzakelijk zijn.”

Ons commentaar op pagina 5



# Arjos-nieuws

WANNEER wij iets gaan vertellen uit de onlangs gehouden vergadering van het bestuur van de Arjos, beginnen we met enkele persoonlijke feiten.

## Tj. Pel wordt Algemeen Vormingleider bij het C.N.V.

VOOR ingewijden niet helemaal als een donderslag bij heldere hemel, maar toch nog vrij onverwacht kwam het bericht dat onze vice-voorzitter Tj. Pel is benoemd tot scholings- en vormingsleider van het C.N.V.

Over enige tijd zal hij dus zijn post als districtsbestuurder voor Groningen, Friesland en Drente verlaten en zich speciaal bezig gaan houden met scholing en kadervorming. Een taak dus die wel enige overeenkomst heeft met ons Arjos-werk.

Wij wensen Pel van harte geluk met deze benoeming en hopen nu maar dat zijn nieuwe werk hem niet zal verhinderen aan het Arjos-werk deel te blijven nemen.

Een ander bestuurslid hebben wij te feliciteren. Bij de familie Boertien in Diemen werd een dochter geboren. Niemand twijfelt er aan dat over een aantal jaren dit borelingske een even enthousiast Arjos-lid zal blijken te zijn als haar vader.

Tenslotte een woord van welkom aan de nieuwe vertegenwoordiger van het provinciaal verband Groningen, Bert Willering. Wij hopen dat hij zich thuis zal voelen in de bestuurskring en we zijn blij dat we met hem weer een nieuw en jonger geluid kunnen begroeten.

## En nu de zaken

VANZELFSPREKEND is het niet doenlijk een nauwgezet verslag of een overdruk van de notulen te geven. Met enkele belangrijke punten — ook al om de ruimte in deze rubriek — zal

moeten worden volstaan.

Een in 1955 ingestelde commissie heeft zich beraden op de ontwikkeling van onze organisatie en daarover een uitvoerig rapport aan het bestuur uitgebracht. Niet alleen over het verleden, maar ook en vooral over de toekomstige lijn waarlangs de Arjos zich zal moeten ontwikkelen zijn belangrijke dingen gezegd. Vergissen wij ons niet dan is over dit rapport — dat binnenkort ook aan de provinciale besturen zal worden verzonden — 't laatste woord nog niet gesproken.

Veel tijd werd besteed aan een plan voor een kadercursus dat ter tafel lag. Iedereen was het er over eens dat aan de scholing en vorming van Arjos-kader meer aandacht moet worden besteed. Het voorstel werd eenstemmig aangenomen en aan de verdere concretisering er van wordt nu hard gewerkt. We hopen daar binnenkort in een afzonderlijk verhaal nog eens op terug te komen.

Over de landelijke studieconferentie, de activiteiten van de buitenlandse commissie en een in juni a.s. te houden conferentie van het bestuur met onze vertegenwoordigers van de provinciale verbanden werd nog van gedachten gewisseld.

Al geruime tijd werd de wenselijkheid gevoeld de clubs op het punt van te volgen werkwijzen van voorlichting te moeten dienen. Enkele leden van de Methodiek- en Schetsencommissie houden zich hiermee bezig en bij het begin van het nieuwe seizoen hopen we de clubs de resultaten te tonen.

Hetzelfde geldt van leatuurmapjes bij de schetsenbundel 1957. Klachten dat er geen bronnen en studiemateriaal bij de schetsen te vinden zijn, behoren dan tot het verleden. Tegen een zeer lage prijs kan straks een mapje met uit allerlei bronnen overgenomen lectuur worden verkregen.

Al met al een bestuursvergadering waar veel werk is verzet en die veel werk tot gevolg kan hebben. Werk dat

met enthousiasme en nauwgezetheid zal moeten worden gedaan in het belang van de Arjos.

## Gezocht een steno-typiste

ANSLUITEND bij dit verhaal over al deze plannen iets over het werk op het bureau. Een ieder die een klein beetje met organisatiewerk op de hoogte is, begrijpt dat er nog wel iets gebeuren moet op het bureau voor dat al die voornemens zijn uitgewerkt en kant en klaar bij de clubs op tafel liggen.

Daar is behalve veel organisatie-werk, soms nog meer bureauwerk aan verbonden. On op dat punt dreigt de zaak fout te lopen. Er is op dat bureau in Den Haag dringend behoefte aan een steno-typiste, die speciaal Arjos-werk zal hebben te verrichten. Opzettelijk vestigen we op deze wijze de aandacht op deze vacature en hopen dat er spoedig in kan worden voorzien. (Op pag. 7 van dit blad staat een uitvoerige advertentie).

## De Friese toogdag

SINDS enkele jaren trekt de Friese Arjos naar Vrieland voor het houden van een Toogdag. Het zal ongetwijfeld een teleurstelling voor velen zijn te vernemen, dat dit nu niet doorgaat. Maar er komt iets beters!

In het mooie Beetsterzwaag stroomt op woensdag 3 juli a.s. het openlucht-theater vol met Arjos-mensen, maar ook met J.- en M.V.-ers.

Drs. C. P. Hazenbosch zal 's middags spreken over: „De jeugd en de politiek”; 's avonds zijn we in vrolijke en vlotte stemming bij elkaar.

Het belooft een pracht-dag te worden. Friezen en Friezen houdt die dag vrij.

Ondergetekende verzoekt als abonné te noteren:

Naam: .....  
Adres: .....  
Plaats: .....  
Abonnement per jaar (f 6.50); kwartaal (f 1.65).  
Naam afzender: .....  
Adres: .....  
Plaats: .....

Te zenden aan de Administratie van „NEDERLANDSE GEDACHTEN”, Dr. Kuiperstraat 3, 's-Gravenhage.

## IVOROL De Tandpasta van standing

Tube 95-70 ct.

### EN ONS COMMENTAAR

## Eigen principiële koers

*Ruime openbaarheid en publiciteit zijn vruchten van de reorganisatie van de A.R. Partij. Goede vruchten. Daardoor heeft het Partijconvent belangstelling getrokken bij vriend en tegenstander.*

*Uiteraard zijn de reacties verschillend. De socialist denkt er anders over dan de liberaal. En de K.V.P.-er heeft er weer een eigen oordeel over.*

*Bij het nalezen van de persstemmen blijkt wel, dat maar al te weinig de gehouden redevoeringen en het debat daarover als een eenheid werd gezien. En dat is jammer.*

*Het kan moeilijk ontkend worden, dat het gevaar van geruisloze verstatelijking aanwezig is. Een waarschuwing daartegen is dringend noodzakelijk. En dan is het zeker niet zo, dat wij als anti-revolutionairen slechts hebben te kiezen — zoals Het Vaderland het voorstelt — tussen socialisme en liberalisme, maar dan wil de A.R. Partij een eigen principiële zuivere koers varen. Dit is door dr. Berghuis dan ook duidelijk gesteld.*

*Zeer belangrijk was ook — en het blijkt uit tal van reacties wel, dat zulks nodig was — dat duidelijk gesteld werd de eigen verantwoordelijkheid van partij, van Kamerfracties en van de ministers.*

*Zelfs bij parlementaire kabinetten kan het voorkomen, dat er verschil van zienswijze is tussen het kabinet en de fracties, waarop dit steunt. Zo was er tijdens een van de kabinetten-Colijn ernstig verschil van mening over de bezuiniging bij het bijzonder onderwijs.*

*Hoeveel te meer is het dan mogelijk, dat bij een extra-parlementair kabinet verscheidenheid van inzicht openbaar wordt als concrete maatregelen aan de orde komen.*

*Verscheidenheid van inzicht op concrete punten . . . ja maar het Partijconvent heeft nog wat anders en wat méér op de voorgrond geplaatst.*

*Duidelijk is de nadruk gelegd op de plicht tot een eigen, principiële koers. En daarin zit een groot nationaal belang.*

*Als er in ons land alleen socialistische, liberale en R.K. partijen waren, dan was het — als in België.*

*Als er alleen socialistische, liberale en conservatieve partijen waren, dan was het — als in Engeland.*

*Het eigene is, dat in Nederland een eigen sterke, nationaal-politieke activiteit ontspruit aan de Reformatie, en dat er dus principiële verweer is tegen socialisme en tegen liberalisme, en principiële bepaaldheid tegenover Rome, die tot verweer wordt, zodra het gaat om de geestelijke vrijheid.*

*Het Partijconvent was dáárom zo van belang, omdat overduidelijk werd gesteld: de A.R. zijn geen hulpcorps, maar zij heffen een eigen banier.*

*En bij „verscheidenheid van inzicht betreffende concrete punten” bleek dat beseft van de eigen taak en roeping zo sterk te leven, dat het de bezielende kracht bleek op het convent en in de partij.*

TOKION L.T.T. GROND-  
EN STANDVERVEN  
VOOR OUD EN NIEUW  
BUITENSCHILDERWERK  
WAARAAN ZEER HOGE  
EISEN WORDEN GESTELD!

MAKEN EN VERNISTAFELIJKEN  
WED. BOONSTOPPEL & ZONEN N.V.  
WADDINXVEEN - TELEFOON 1828-350

AMSTERDAM - ALMELO - DEN HAAG - LEEUWARDEN  
ROTTERDAM - UTRECHT

REGELRECHT VAN DE FABRIEK NAAR U!!

**Vrijheid**

DE FIETS VOOR UW LEVEN!

U krijgt een interessante prijs-courant thuis gestuurd, wanneer U deze advertentie in open enveloppe met vermelding van Uw naam en adres zendt naar:

APELD. RIJWIEL INDUSTRIE  
BRINKLAAN 20 ACHTER - TELEF. 06760-9354  
APELDOORN

**Kleding voor het hele gezin**

**Wieringa**  
DE ZAAK MET SMAAK

ZWOLL                      APELDOORN                      AMERSFOORT  
Oude Vismarkt                      Hoofdstraat                      Arnhemseweg  
28-28                                      92-94                                      9 en 26

**n.v. Scheeps-  
bouwwerf v/h  
Fa A. LANSER**  
Sliedrecht  
Holland

**Van der Spek**  
Machines  
Gereedschappen  
Aannemersartikelen  
**Rotterdam**  
Wolphaertsbocht 214

N.V.  
**HOUTHANDEL EN  
ZAGERIJ**  
**P. C. van Drimmelen  
& Zonen**  
Zwijndrecht  
Tel. 4765 en 6446

**SERRES  
EN WARENHUIZENBOUW**  
N.V. AANNEMERSBEDRIJF  
**Boers en Vrijland**  
Tel. K 1748-745 en 746  
Postbus 30, 's-GRAVENZANDE

**TOESLAGSTOFFEN  
voor Lichtbeton  
GRONDSTOFFEN**  
Voor de Steen- en  
Keramische Industrie  
**WEGENBOUWMATERIALEN**  
**G. Vogler & Co. C.V.**  
Mauritsweg 49 — ROTTERDAM  
Tel. K 1800 - 27878

**TE KOOP AANGEBODEN: 10 ex. „Volk  
en Staat“ à f 1.10. Niet gebruikt. Porto-  
kosten v. geadresseerde, H. W. EPPINK,  
Thorbeckestr. 4, Dieren.**

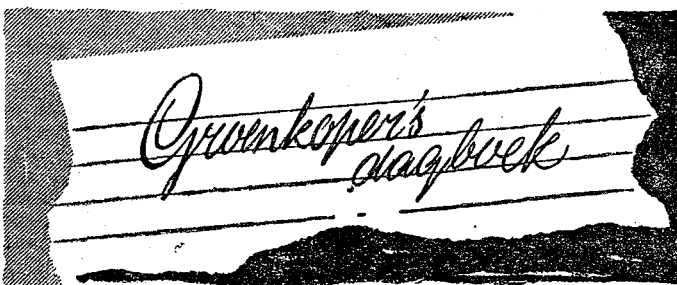
**29  
APRIL**

De heren prof. Rip, dr. Bruins Slot, A. W. Biewenga en A. in 't Veld hebben een Leeuw gekregen, zei mijn vrouw toen ik vanavond vermoeid thuis kwam na het luisteren naar een lezing met lichtbeelden over dieren vangen in het oerwoud. Ik begreep er niets van. Op het kantoor was het laat geworden, zodat ik met het avondeten niet thuis geweest was. Na zo'n dag is men niet zo fris meer. „Wat moeten ze daar nu mee?“ was dan ook mijn eerste reactie, tot ik plotseling begreep, dat in het avondblad de onderscheidingen vermeld stonden, die op 30 april plegen te worden toegekend. Ik mag dan nog mijn hartelijke gelukwensen uitspreken aan de genoemde Leetuwendragers, aan alle Officieren en Ridders onder onze lezers, en aan alle Gouden, Zilveren en Bronzen medaille-dragers.

Mijn knoopsgat is nog steeds leeg, doch dat zal morgen anders zijn. Dan zal daarin een oranjestrikje prijken, hetgeen echter geen teken is, dat ik leeuwen en beren verslagen heb. Ach, we kunnen allemaal geen onderscheidenen zijn. Teveel onderscheidingen maken de onderscheiding weinig onderscheiden. Het viel mij overigens op, dat de Nederlanders in het afgelopen jaar minder verdienstelijk zijn geweest dan in vorige jaren. De hoogste decoratie, welke is uitgereikt is commandeur in de orde van Oranje Nassau. Een hoge onderscheiding weliswaar, maar er zijn hogere uitgereikt, zonder dat het de verjaardag van de Vorstin was. Enfin, er is weer goed zaken gedaan in rozetten, batons, strikjes, versierselen groot- en versierselen klein model. Want dit is een fluctuele handel, zijn top vindend eind april.

**30  
APRIL**

In mijn geboortestad knopen ze de eindjes wel aan elkaar. De centrale boekhouder van de gemeentebedrijven, afdeling sociale zaken, heeft een kwitantie uitge-



schreven voor een andere medebewoner in Amersfoort van wie hij twee centen te vorderen had. Deze kwitantie is de schuldenaar door een incasseerder, die daarbij van zijn bromfiets moest gebruik maken, aangeboden. Ik ben blij, dat degene voor wie de kwitantie bestemd was direct heeft betaald, anders zou er toch een smaad geworpen zijn op de stad, die mij dierbaar is. Maar gelukkig, de twee cent zijn de incasseerder meegegeven en degene die betalen moest heeft een document, dat hem siert. Ik heb het altijd wel gezegd: Amersfoort telt meer dan één kei.

**1  
MEI**

Gisteren heb ik met de oranjestrik op een bezoek aan de Hoge Veluwe gebracht waar ik in alle rust en waardigheid en genietend van na- en cultuur de verjaardag van onze geëerbiedigde koningin heb gevierd. Schilderijen in het Kröller-Muller museum hadden mijn bijzondere aandacht, zoals dat heet en verder heb ik over het brede landgoed gewandeld, ook om het Hubertus Slot. Een stukje Nederland, onvergetelijk met andere natuurreservaten, omdat hier ook een uiterst kostbaar cultuurreservaat ligt. Ik was met een gezelschap heren uit alle delen van Europa voor een bepaald gordijn, uit Amerika en Latijns Amerika. Het is dan heerlijk om de lof van Nederland te horen zingen. Men heeft dan ook gelegenheid om een en ander

recht te zetten, want zo heerlijk gaat het nu ook weer niet, dacht ik. Misschien dat na de vele onderscheidingen de mensen meer hun best zullen gaan doen, doch dat betwijfel ik ook. Neen, terwijl die buitenlandse heren ons land als voorbeeld stelden, dacht ik, nou...nou...nou, op het gebied van het spoedig innen van de belastinggelden... ja, volmondig: ja.

**2  
MEI**

Het zal wel weer aan mij liggen, maar ik heb niet begrepen waarom dr. Drees niet spreken kon op 30 april en wel op 1 mei en waarom de Eerste Kamer gisteren niet kon vergaderen. De eerste mei zegt mij niets. Hoogstens dit, dat op deze dag van de arbeid duizenden niets doen. Maar langzamerhand trachten bepaalde groepen van deze dag een nationale feestdag te maken, waarop het niet vergaderen van de Eerste Kamer al een beetje duidt.

Eerlijk gezegd vind ik het beleid van de regering wat nationale feestdagen betreft niet zo belijnd. Maar om er nog een pseudo-nationale feestdag bij te smokkelen lijkt me beslist overdreven.

**3  
MEI**

De heer R. Gosker, die wij vele malen hebben ontmoet, altijd bij verkiezingen, waarin hij qualitate qua zeer geïnteresseerd was is nu zelf verkozen. Als voorzitter van de Raad van Ar-

heid te Zwolle. Dat de letters A en R, zij het in omgekeerde volgorde, ook in zijn nieuwe functie opdoemen mag geen verwondering baren. We raken echter de adjunct-secretaris van het C.C. kwijt en dat doet mij werkelijk leed. Aan de andere kant wens ik de heer Gosker van harte geluk nu hij naar Zwolle verhuist. Zwolle ligt vlak bij Kampen. Beter gezegd, bij Zwolle ligt Kampen waar de voorzitter van het C.C. zetelt. Dat kan nooit anders dan goede gevolgen hebben ook al is de heer Gosker niet meer in dienst van de partij. Aan de IJssel en over de IJssel zullen er zeker activiteiten liggen op het gebied van de A.R. als het werk voor de R.v.A. is gedaan.

**4  
MEI**

Gisteren heeft onze minister Algers een duif opgelaten teneinde de nieuwe weg van Overijssel naar oostelijk Flevoland officieel te openen. De laatste tijd heeft de minister het druk. Hij moet door tunnels, hij moet bruggen open schieten, duiven oplaten en ik weet niet wat meer.

In alle bescheidenheid vond ik die stunt met die witte duif nu niet zó geslaagd. Sinds Picasso zijn vredesduif heeft gepropageerd ten bate van een grote macht achter het bekende ijzeren gordijn is m'n aardigheid in officiële duiven verdwenen. Of de minister moet een liefhebber van duiven zijn, die er misschien wel een duivenplat op nahoudt. In ieder geval en daar kom ik op terug een minister moet toch langzamerhand van heel wat verstand hebben. Op de foto die ik van de plechtigheid zag ontwaarde ik ook dr. W. P. Berghuis, hoewel zijn naam in mijn lijfblad niet werd genoemd. Ieder kent hem dacht de redactie zeker.

*William Gruenkoper*

**Een  
eervolle taak  
wacht u**

**bij de Koninklijke Marechaussee**

**EISEN**

Niet jonger dan 18 jaar en niet ouder dan 25 jaar.  
± 1,75 meter lang.  
Goede ogen (geen bril dragen).  
Nederlandse nationaliteit en ongehuwd.

**OPLEIDING**

De opleiding is ten hoogste één jaar. De bevordering is afhankelijk van prestaties. Tijdens de opleiding wordt reeds een aantrekkelijk salaris genoten.

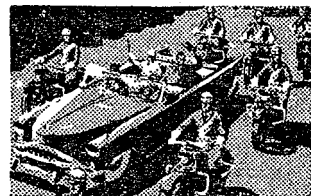
**AANMELDING**

Inlichtingen zijn te verkrijgen en men kan zich aanmelden bij de dichtstbijzijnde Brigadecommandant van de Koninklijke Marechaussee.  
Wie eerst schriftelijke gegevens wil hebben of thuis inlichtingen wil ontvangen, kan één briefkaart zenden of onderstaande coupon inzenden aan het Hoofd van de afdeling Personeelspubliciteit, Grote Marktstraat 40, Den Haag, telefoon 18.22.90 toestel 1217.

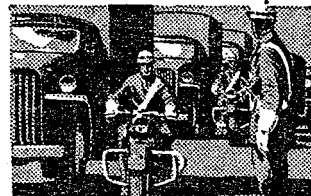
**coupon**

AAN het Hoofd van de afdeling Personeelspubliciteit van het Ministerie van Oorlog, Grote Marktstraat 40, den Haag.  
Ik zou gaarne schriftelijk 1) inlichtingen willen ontvangen thuis inzake dienstneming bij de Koninklijke Marechaussee. BX 7516  
NAAM \_\_\_\_\_  
ADRES \_\_\_\_\_  
PLAATS \_\_\_\_\_ LEEFTIJD \_\_\_\_\_  
1) Doorhalen wat niet gewenst wordt.

**Enkele der taken  
van de  
Kon. Marechaussee**



Waken voor de veiligheid van H.M. de Koningin en leden van het Koninklijk Huis. Hieronder wordt mede begrepen, het escorteren van hoge binnenlandse en buitenlandse autoriteiten.

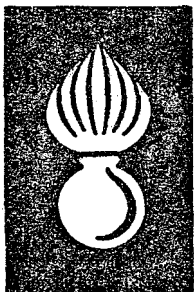


Politiediensten bij de Krijgsmacht. Het verrichten van militaire politiediensten in garnizoenen en kampementen. Hieronder vallen o.a. het instellen van onderzoeken bij overtredingen en/of misdrijven, het regelen en controleren van het militaire wegverkeer.



Grensbewaking. Het verrichten van passcontrole aan de grens, op vliegvelden, in havens, internationale treinen en op de grote rivieren.

**Kom vooruit  
bij de  
Marechaussee**





**Verplaatsbare houten gebouwen**

Directie- en schaffketen  
Noodwoningen, -scholen en -kerken  
Directie- en schaffwagens  
etc.

**HOUTBOUW HARDINXVELD**

Tel. 41 Neder-Hardinxveld

Uw adres voor:

**DIRECTIEKETEN  
BARAKKEN  
SCHOLEN  
ZOMERHUISJES  
enz. enz.**

**Fa Gebr. Timmer**

Houtbouw - Giessendam - Telefoon 62

N.V. Aannemers- en Handelsbedrijf

**VAN OORD**

Hoogstraat 73a

**Werkendam**

Telefoon 444

**RIJSWERKEN  
GRONDWERKEN  
ASFALTWERKEN**

**A. van der Werff  
Scheepsbouw en  
Bergingsbedrijf**

Verhuur dekschuiten en motordekschuiten

**DOESBURG TELEFOON 275**

Firma

**C. Vermeer en Zoon's**

Fabrieken voor gebogen hout  
Tel. K 1894-1230 Ouderkerk a/d IJssel  
Ronde en ovale tafellanden

Gebogen regels voor stoelen en fauteuils,  
armleggers, kappen, regels, stijlen enz.



SCHEEPSBOUWERVEN

**A. VUYK  
& ZONEN**

CAPELLE AAN DE IJSEL

Nieuwbouw en reparatie

Telefoon Rotterdam 113333 (K 1800)

Firma **JAN DE MIK**

HARDINXVELD - GIESSENDAM

Aannemers van

OEVERVERDEDIGINGSWERKEN

GRIENDHOUTHANDEL

HOEPELMAKERIJ

Tel.no. 56 Neder-Hardinxveld

**STOLK's****Handelsonderneming**VEERSEDIJK 223 H.L. AMBACHT  
Telefoon K 1850-6415Slopers van schepen en  
machine-installaties

In- en Verkoop van oude en nieuwe  
schepen.  
Handel in motoren, stoomketels enz.

**PLAATWERK**

STAAL EN ALUMINIUM

**NIMA** ZWIJDRECHT

K 1850-5382

# Mensen zoeken hun weg

Vervolgverhaal door **DINGENANT RIETZANGER**

„Natuurlijk, Pier, — moet je dat nog vragen?”  
Jasper kreeg heerlijk brood en volle melk voorgezet. De zuster van de kapitein vertelde hem, dat boeren in de omgeving erg goed voor hen waren.

Jasper liet zich de degelijke maaltijd goed smaken. Elander bleef uren en uren weg, zodat Jasper tenslotte in onrust begon te zitten.

„Maak je geen zorgen,” zei de zuster van de kapitein vriendelijk. „Mijn broer komt meestal op alle onmogelijke uren van de dag thuis. Aan een spertijd stoort hij zich niet. Hij doet, alsof hij met niemand iets te maken heeft. Wonder boven wonder heeft hij het er tot op heden goed afgebracht.”

Het was al over elfen, eer Elander terugkeerde.

„Het is voor elkaar,” zei hij opgewekt. „De gasten worden verwacht, maar ze zullen twee aan twee ontvangen worden, om niet te veel bekijks te hebben. En natuurlijk niet bij daglicht. 'k Heb er overigens heel wat voor moeten praten. 't Zijn beste mensen, uitstekende gastvrije vaderlanders, maar begrijpelijk genoeg vonden ze zeven personen wel wat veel om te logeren te krijgen. Maar het is nu dan toch in ieder geval in orde.”

Jasper was dankbaar, dat hij de verre fietstocht niet vergeefs gemaakt had. De twee joodse gezinnen zouden dus een dak boven hun hoofd krijgen. Bovendien verzekerde Elander hem, dat ze op dat adres behoorlijk veilig zouden zitten.

Die nacht sliep Jasper in het huis van zijn vroegere kapitein. Elander had lachend gezegd, dat Langeveld met een stozak genoeg zou moeten nemen, maar in werkelijkheid kwam hij op een prachtig bed terecht.

De volgende morgen stapte Jasper bijtijds op de fiets. Onderweg had hij voor de verandering weer eens bandenpech. Een fietsenmaker verklaarde, dat hij vrijwel uitsluitend op geplakte stukjes reed. Tegen de avond was Jasper weer thuis; hij was vermoeid, maar tevens voldaan, omdat zijn reis niet vergeefs geweest was.

De leider van de onderduikersorganisatie in het stadje bleek die dag al wel minstens vier keer aan de deur geweest te zijn. Nog geen half uur na de thuiskomst van Jasper, was hij er al weer.

„Gelukkig, dat is een pak van m'n hart,” zei de verzetsman opgelucht. „Ik begon al bang te worden, dat ze je onderweg te pakken genomen zouden hebben.”

„Alles is in orde. Door bemiddeling van mijn kapitein uit de mobilisatietijd heb ik een adres voor de zeven mensen.”

„En kunnen ze allemaal op hetzelfde adres terecht?”

Jasper knikte instemmend.

„Reusachtig! Die mensen willen onder geen enkele voorwaarde van elkaar gescheiden worden, begrijp je. Ze hangen als klitten aan elkaar.”

Het was nu zaak, de joodse landgenoten veilig naar het adres aan de rand van de Imbosch te brengen.

Jasper bood spontaan aan, voor het vervoer van deze mensen te zorgen. Hij wist iemand, die een gesloten vrachtwagentje had. Jasper twijfelde er niet aan, of de eigenaar zou voor dit doel zijn auto willen afstaan. Er zouden wat valse papieren gemaakt moeten worden, maar dat was niet het grootste bezwaar. De man uit de verzetsploeg had zijn contacten, hij zou wel zorgen, dat Jasper binnen het uur de nodige papieren in zijn bezit zou krijgen.

Zo gebeurde het ook. Jasper ging het bestelwagentje ten gebuike vragen; de eigenaar gaf hem spontaan de vrije beschikking er over. En de verzetsman hield woord. Na ongeveer drie kwartier was hij al terug met een heleboel valse papieren, die er allemaal even gewichtig en officieel uitzagen.

De volgende morgen, het was nog heel vroeg en de familie Langeveld was nog maar net uit bed, kwam een lid van de verzetsploeg Jasper waarschuwen. Er scheen iets uitgelekt te zijn over ondergedoken joden, want de landwachters zouden het plan hebben om de wegen, die uit het stadje voerden, onder controle te houden. Verder had deze man gehoord, dat de Duitsers voor deze dag een razzia op onderduikers op het program hadden staan. Al was er slechts de helft van waar, dan was het toch zaak, dat Jasper uiterst voorzichtig te werk zou gaan.

„Heb je een wapen, Langeveld? Je kunt nooit weten.....”

„Ik weet wel aan een wapen te komen.”

„Hier — steek deze propeschietser maar in je zak.”

De man overhandigde Jasper een revolver.

„Hij is geladen, maar hij staat op veilig.”

Jasper borg het wapen zorgvuldig weg. Hij begreep, dat het ernst was.

Ook de leider van de verzetsgroep kwam hem nog een tip geven om voorzichtig te werk te gaan, want de moffen-knechten schenen inderdaad lont geroken te hebben. En als de razzia, waar men over fluisterde, inderdaad doorgang zou vinden, dan werd het voor de joden heel gevaarlijk. Men kon niet zomaar zeven mensen wegmoffelen; maar tevens zou dan de kans om met deze onderduikers veilig weg te komen, voorlopig verkeken zijn. Jasper zou dus haast moeten maken.

Tien minuten later reed Jasper reeds met de bestelwagen naar Amerikaanse Jan. Even verkeerde hij in tweestrijd, of hij Suus zou gaan groeten. Hij zou haar nog wel graag even

zien en spreken, alvorens hij zijn gevaarlijke rijtocht naar Eerbeek begon. Maar er mocht geen tijd verloren gaan, het leven van zeven joodse landgenoten stond op het spel.

Jasper reed naar de loods van de tuinder.

Amerikaanse Jan was reeds ingelicht. Jasper reed de auto tot vlak voor de dubbele deur van de loods. In de laadruimte werden veilingkistjes gezet. Daar overheen werden tochtdekenen gelegd. Daarna stapten de zeven mensen snel in. Slechts wat koffers en tassen konden zij meenemen.

Jasper kreeg tranen in de ogen, toen hij de schamelheid van deze opgejaagden zag. Hoe was het toch mogelijk, dat er mensen waren, die het eens waren met het verachtelijke regime van Hitler?

Amerikaanse Jan fluisterde Jasper toe, dat hij er op rekende, dat hij onder geen enkele omstandigheid vertellen zou, bij wie de joden ondergedoken gezeten hadden.

Jasper beloofde het. Daarna stapte hij in en reed snel weg. Hij had nog geen driehonderd meter gereden, of hij zag een manspersoon, gekleed in de gehate uniform, midden op de weg staan.

„'t Is inderdaad ernst, dacht Jasper. — Het zijn dus geen loze praatjes geweest, de moffen-knechten zijn actief en ze schijnen dus lont geroken te hebben.....”

Hij verminderde de snelheid van de auto.

Plotseling herkende hij de man, die midden op de weg stond: Het was Simon Heijboer.

Simon gaf een teken dat de auto stoppen moest.

Een moment flitste de gedachte door Jasper heen om op het gaspedaal te trappen. Heijboer zou dan terzijde moeten springen om zich in veiligheid te stellen.

Jasper remde.

„Ik zal heel gewoon doen en hem niet op stang jagen, dacht Jasper. — Als ik alleen was, zou ik hem van alles naar het hoofd slingeren, maar terwille van de mensen achterin de auto moet ik hem zien te paaien.....”

Toen de bestelwagen tot stilstand gekomen was, liet Jasper het portier een eindje zakken en heel kalm vroeg hij:

„Wil je meerijden? Stak je daarom je hand op?”

„Ik heb al eerder met je gereden,” antwoordde Heijboer.

Blijkbaar herinnerde hij zich de nachtelijke rit met de bataljonsauto naar Delft.

„Waar wil je me dan voor hebben?”

„Ik moet je auto onderzoeken.”

Jasper schrok hevige. Hij dacht: — Als hij nu maar niet ziet, dat ik rood word.....”

„Moet je m'n auto onderzoeken? Ik heb geen vracht.

Je denkt toch niet, dat ik zwarthandelaar ben en contrabande vervoer?”

„Joden,” antwoordde Heijboer. Zijn stem klonk zelfverzekerd.

Jasper twijfelde er nu niet meer aan, dat de zaak op de een of andere manier verraden was. Ze hielden dus de wegen, die uit het stadje leidden onder controle.....”

„Joden,” herhaalde Heijboer.

„Hoe kom je er bij?”

„Doe het portier open, laat me de wagen inspecteren.”

— Ik ben betrapt, flitste het door Jasper heen. Betrapt door de kerel, die een blauwe maandag omgang gehad heeft met Suus en die nu nog altijd verliefd op haar schijnt te zijn.....”

Gelijktijdig besefte hij, dat het nog een geluk bij een ongeluk was, dat Heijboer alleen was. Indien ze met z'n tweeën of drieën hem zouden opgewacht hebben, zou hij geen enkele kans gehad hebben; maar nu kon hij nog proberen, Heijboer te overonderen.

„Ik gelast je 't portier open te doen.”

„Kalm een beetje, Simon. De wereld is niet razende gemaakt. Het was Jasper al duidelijk geworden, dat vriendelijkheid hem niet baten kon.

Jasper opende het portier en sprong uit de auto. Hij stond eensklaps dreigend voor Heijboer.

„En wat wil je nou eigenlijk? Waarom val je me lastig?”

„Jij vervoert joden, — ik wil jouw auto controleren.”

„Dus jij denkt, dat ik joden vervoer?”

„Dat doe je.”

Simon Heijboer keek achterom. Hij tuurde de weg af. Blijkbaar verwachtte hij nog een paar van zijn kornuiten. Hij bleef dralen om gevolg te geven aan zijn voornemen.

Jasper was zenuwachtig; misschien dat hij daardoor zich niet meer kon beheersen.

„Jij bent gek,” viel hij uit. „Je bent gek, dat jij je voor het karretje van de Duitsers laat spannen. Begrijp je niet, dat niemand nog iets van jou wil weten? Geen enkel fatsoenlijk mens wil nog wat met jou te maken hebben.”

„Duitsland zal de oorlog winnen. We spreken elkaar nader, mannetje,” zei Heijboer uit de hoogte, alsof hijzelf reeds een overwinnaar was. „En nu ga ik eens inspecteren, wat jij in je auto vervoert.....”

Heijboer zei dit wel, maar hij bleef nog dralen. Opnieuw tuurde hij de weg af; stellig hoopte hij, hulp te krijgen van een paar van zijn kameraden. Waarschijnlijk was afgesproken, dat ze op dezelfde tijd hier zouden zijn, maar door omstandigheden waren de anderen niet op tijd gekomen.

„Jij hebt niets te onderzoeken,” zei Jasper, die vergeefs pogingen deed om zijn kalmte te bewaren. „Je denkt toch niet, dat ik mij door jou de les laat lezen?”

Het persoonlijke haatgevoel tegen Simon Heijboer kwam weer in Jasper omhoog.

„Jij zou mij de das om willen doen omdat Suus jou de laan uitgestuurd heeft,” schreeuwde hij. „Je denkt, dat je macht heb, maar ik ben niet bang van je. Je blijft van deze auto af!”

„Ik heb de bevoegdheid gekregen om alle auto's die hier passeren, te onderzoeken. Daar valt deze wagen ook onder. Ik zal het doen ook!”

Heijboer keek weer achterom. Op de weg was niemand te zien. Toen liep hij naar het achterportier van de bestelwagen.

„Je blijft met je verradershanden van die deur af,” riep Jasper. „Hoor je dat goed? Ik laat mij door jou niet controleren.”

Op het Bureau van het Centraal Comité van A.R.-Kiesverenigingen, Dr. Kuiperstraat 3 te Den Haag, wordt gevraagd

## EEN STENO-TYPISTE

met kantoorervaring. Tenminste MULO-diploma is vereist. Salaris en arbeidsvoorwaarden overeenkomstig de rijksregeling in de rang van secretaresse (sal. f 217.— — f 378.— per mnd., waarbij inpassing mogelijk is.

Betrokkene zal speciaal werkzaamheden ten behoeve van de Arjos hebben te verrichten. Veel afwisseling en een prettige werkkring kan worden geboden.

Schriftelijke sollicitaties met opgave van referenties te richten aan bovengenoemd adres.

Het persoonlijke haatgevoel tegen Simon Heijboer kwam weer in Jasper omhoog.

„Jij zou mij de das om willen doen omdat Suus jou de laan uitgestuurd heeft,” schreeuwde hij. „Je denkt, dat je macht heb, maar ik ben niet bang van je. Je blijft van deze auto af!”

„Ik heb de bevoegdheid gekregen om alle auto's die hier passeren, te onderzoeken. Daar valt deze wagen ook onder. Ik zal het doen ook!”

Heijboer keek weer achterom. Op de weg was niemand te zien. Toen liep hij naar het achterportier van de bestelwagen.

„Je blijft met je verradershanden van die deur af,” riep Jasper. „Hoor je dat goed? Ik laat mij door jou niet controleren.”

(Wordt vervolgd)

# Feestelijke Heropening

Een zuiver wollen GABARDINE JAS OF-MANTEL

# CADEAU

Bij aankoop van een kostuum of mantelkostuum vanaf fl. 99.-



Cliften buiten Amsterdam vergoeden wij de totale reiskosten (retour door geheel Nederland)

**DAMESAFDELING**

**MANTELKOSTUUMS**, geheel naar de laatste Parijse mode 99.- 111.- 122.- met regenmantel CADEAU

**POPLIN REGENMANTELS** div. vlotte modellen 44.- 55.- 66.- met fraai openingsgeschenk naar keuze uit div. nouveauté's

**HERENAFDELING**

**KOSTUUMS**, elk kostuum een klasse-produkt 99.- 111.- 122.- met zuiver wollen gabardine-jas CADEAU

**SPORTCOLBERTS**, in Zaalberg-, Leyden- en Harris Tweeds 44.- 55.- 66.- met bijpass. FRAAI OPENINGSGESCHENK uit Herenmodeafd.

\* Uitgebreide keuze in **SUEDE VESTEN, JACKS en JASJES** (Bull Fly kwaliteit)

**PANTALONS**, uitsluitend wollen kwal., n. keuze brede of smalle pijp, in anthraciet, zwart en overige modekleuren 22.- 33.- 44.- met bijpass. FRAAI OPENINGSGESCHENK uit Herenmodeafd.

**DEMI SAISONS**, in tweeds, velours home spuns etc. autocoat en klassieke modellen 66.- 77.- met bijpass. FRAAI OPENINGSGESCHENK uit Herenmodeafd.

**POPLIN REGENJASSEN**, korte modellen m. en z. split. Ital. en standaard modellen 44.- 55.- met bijpass. FRAAI OPENINGSGESCHENK uit Herenmodeafd.

**ÉÉN DER MODELLEN**

Deze aanbieding geldt t.m. 8 JUNI A.S.



LET OP HET ADRES NIEUWENDIJK 161 AMSTERDAM TEL. 48539

## MEL-AANBIEDING

### Partij nieuwe naaimachines te koop

door uitschakeling van de tussenhandel en rechtstreekse levering van importeur aan particulier bieden wij te koop tegen

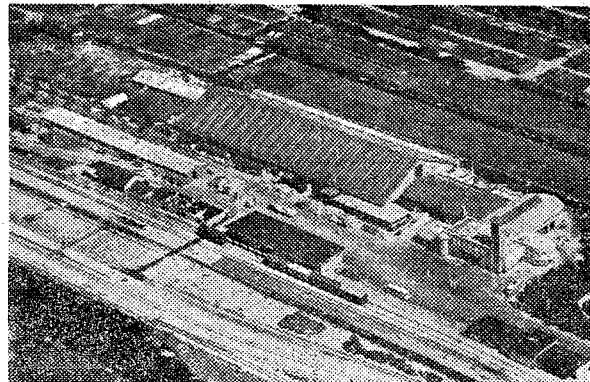
**FANTASTISCH LAGE PRIJZEN:**

- HYPERMODERNE HAND-NAAIMACHINES** compleet met koffer en hulpstukken.
- DE NIEUWSTE MODELLEN ELEKTRISCHE NAAIMACHINES** waarmee u kunt stoppen en borduren enz. Ook zig-zag naaien is met deze machines mogelijk; compleet met koffer en hulpstukken.
- DE MODERNSTE NAAIMACHINES IN SALONKAST** (trapnaaimachines) voorzien van de nieuwste snuffjes op naaimachinegebied.
- DE ALLERNIEUWSTE ELEKTRISCHE ZIG-ZAG NAAIMACHINES** gestroomlijnd model, compleet met alle hulpstukken en koffer.
- SUPER ROBOT AUTOMATIC ZIG-ZAG NAAIMACHINES** voorzien van de laatste nieuwe vindingen op dit gebied; compleet met alle toebehoren.

Betaling is mogelijk vanaf f 2,75 per week. Langdurige garantie. — Gratis les.

Wij demonstreren geheel vrijblijvend bij u aan huis. Uw oude machine, ongeacht welk merk, wordt door ons ingeruild.

Schrijf zo spoedig mogelijk, met vermelding wat u wenst, onder nr. H 5, administratie Nederlandse Gedachten, Koningin Wilhelminalaan 34, Leidschendam.



Herstellingen spoorwagematerieel Machines voor de bouwnijverheid

**N.V. Mulder's fabriek van rollend materieel**  
BOSKOOP - TELEFOON 01727-2251

EIGEN VESTIGING IN TORONTO - CANADA

### EEN UITKOMST VOOR MAAGLIJDERS

Maaglijders, U kunt weer alles gaan eten. De echte C-R MAAGTABLETTELEN zijn weer in Nederland verkrijgbaar.

### C-R MAAGTABLETTELEN

geven direct verlichting en zijn pijnstillend. De echte Amerikaanse C-R Maagtabletten zijn die lichtgele tabletten. Alleen verkrijgbaar bij:

**LOUIS RIETBERGEN**  
NIEUWE BINNENWEG 400 - ROTTERDAM

Vraagt inlichtingen zonder enige verplichting.

### INGWERSEN & CO

Amsterdam - Keizersgracht 382 - Tel. 321\*1

Effecten — Coupons en administratiën — Alle assurantien — Levensverzekeringen en lijfrenten

Speciale afdelingen voor protestantse kerkelijke verenigingen

## Bloemistknechten gevraagd

Voor vakopleiding is te Aalsmeer goede gelegenheid. M. C. van Staaveren — Aalsmeer

Hornweg 24



Ik adviseer U:

MEDICINALE **Salvitine**

Een rijk vitamines- en mineralenmengsel, dat het dagelijkse dieet juist op de zwakste punten aanvult

Indien niet verkrijgbaar bij Uw apotheker of drogist vrag men bij:

**BOGENA N.V.**  
ROTTERDAM (Z.)  
VEERLAAN 17-23

**GARANTIE:** Constataert U na een dagelijks gebruik van gedurende 3 achtereenvolgende maanden geen enkele verbetering, dan vergoeden wij U, alleen op grond van Uw persoonlijke verklaring, en bij inlevering van 2 ledige flesjes, de totale aankoopsprijs.



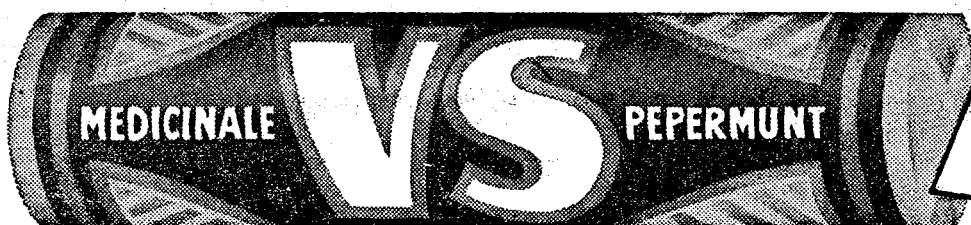
Rijwielen direct van Fabriek



f 50 goedkoper. Eerste klas materiaal en langdurige garantie. Vraag gratis prijscurant met EXTRA korting bonnen. Van oktober f 12.50, november en december f 14.-, januari f 13.-, februari f 12.50. Overige maanden f 8.50.

Zie onze belangrijke Stofzuiger-aanbieding f 95.- met een jaar garantie en gaat jaren mee, do als zo velen profiteren en neem Uw voordeel.

„SIMP 1” Rijwiel Fabriek, Naaldwijkseweg 24-26, 's-Gravensande, Tel. 01748-673



Verkwikt en verfrist U!

VAN SLOOTEN LEEUWARDEN





# NEDERLANDSE GEDACHTEN

OFFICIEEL WEEKBLAD VAN DE ANTI-REVOLUTIONAIRE PARTIJ

## Waakzaamheid en nuchterheid zijn geboden

HET lenteseizoen laat elk jaar weer nieuwe geluiden horen. De geluiden van de leiders van de politieke partijen van de laatste weken waren echter allesbehalve nieuw. Er is dan ook nog beslist geen lente in de politiek. Daar loopt men nog met de winterjassen aan. Bij de socialisten is het zelfs zo erg, dat men aan de Noordpool gaat denken, waar het licht zich zelden laat zien. Was het niet dr. Vondeling die deze week klaagde dat er na de oorlog in Nederland geen socialistische idealen werden verwezenlijkt? Zo klaagt iedereen. Ook prof. Romme, de fractievoorzitter van de K.V.P. Hij onderschreef zeker niet de stelling van dr. Vondeling, het socialisti-

sche Tweede Kamerlid. Maar ging ook weer niet zover dat hij alleen maar socialistische winst constateerde.

Nadrukkelijk verzekerde hij dat de socialisten het ook in dit „noodkabinet” niet voor het zeggen hebben. „De Volkskrant” schreef dat het haar deugd had gedaan, dat er bij de K.V.P geen behoefte bestaat om zich onnodig een minderwaardigheidscomplex aan te meten. Maar toch klaagde prof. Romme ook. Het „noodkabinet” is er nog niet in geslaagd de kwestie van de bezitsvorming, die naar zijn gevoel een onbehaaglijke situatie heeft geschapen, tot een praktische oplossing te brengen. Wanneer het kabinet in zijn intern beraad niet tijdig tot oplossing weet te komen, dan rijst de vraag of men de k.v.p.-ministers niet moet terugtrekken uit het kabinet. Dat kon prof. Romme wel eens verkiezen, zo zei hij, boven „een ongewijzigd voortglijden naar 1960.”

Nu is het vraagstuk van de bezitsvorming een zeer belangrijk vraagstuk, maar wij kunnen ons voorstellen, dat het huidige kabinet de laatste maanden meer direct dringende aangelegenheden had op te lossen, die een aanzienlijk beslag legden op de tijd voor het interne kabinetsberaad. Prof. Romme zal deze klacht en deze waarschuwing ongetwijfeld bedoeld hebben als een ruggesteuntje voor de staatssecretaris voor de p.b.o. en de bezitsvorming, drs. Schmelzer.

De k.v.p.-fractieleider dient zijn waarschuwing echter vooral te richten tot de Partij van de Arbeid. Zij zal vooral haar medewerking moeten verlenen aan het vinden van een oplossing. „De Volkskrant” schreef terecht: „Maar de ernstige waarschuwing dat de verdere medewerking van de K.V.P. hiervan afhankelijk kan zijn, dient niet enkel voor het kabinet te gelden. Aan de ene kant mag dit kabinet in het vooruitzicht gesteld worden, dat het zich met de bezitsvorming bij de K.V.P. alsnog een vertrouwensbasis kan verschaffen, aan de andere kant staat de P.v.d.A. die zich daartegen bij de kabinetsformatie juist fel heeft verzet. Ook en vooral deze partij moet zich blijven bezinnen op mo-



Prof. Romme

gelijkheden om dit verschil te overbruggen.”

Juist het feit, dat er op het punt van de bezitsvorming tussen de socialistenerzijds en de rooms-katholieken en antirevolutionairen anderzijds geen overeenstemming was te bereiken, maakte de vorming van een kabinet op brede basis onmogelijk. Elk ander soort kabinet zonder socialisten bleek evenmin tot de mogelijkheden te behoren, met name als gevolg van de houding van de C.H.U.

Uit de nood van vier maanden formatiecrisis kwam tenslotte het huidige kabinet uit de bus. De politieke partijen doen dan ook naar ons oordeel verstandig dit kabinet niet voortdurend voor te houden dat het geen zittend, maar een hangend kabinet is. Daarmee wordt het vraagstuk van de bezitsvorming beslist niet opgelost en komt men niet tot positieve resultaten.

Natuurlijk bepleiten wij geen handhaving van het huidige kabinet „tot elke prijs”. Maar het heeft evenmin zin om telkens maar te herhalen dat we in de nood zitten. Het ligt veel meer in de aard van ons Nederlanders om te trachten van de nood nog enigermate een deugd te maken. Daarmee bedoelen wij, dat de politieke partijen, eenmaal in het schuitje van de nood zittend, zoveel mogelijk trachten door overleg tot constructieve oplossingen te komen, want het uitsluitend afreageren van politieke onlustgevoelens op het huidige kabinet plaatst de eigen mensen in het kabinet in een beslist onplezierige positie. „De Volks-

krant” stelt het zo: „Toch zijn wij er ook niet onverdeeld gelukkig mee als onze katholieke ministers „een opofferende liefde” wordt toegeschreven. Bij de kabinetsformatie waren zij de beste mensen die de katholieke politiek op dat ogenblik kon opbrengen. Zij zijn hun departementen zeker niet binnengestapt met de overtuiging, dat zij zich nu gingen opofferen. Zij zullen dat toch vooral gedaan hebben met de hoop op steun en vertrouwen van geestverwanten. Teveel de nadruk leggen op de nood en de dwangsituatie zou zeker niet begeisterevend werken. Dat geldt trouwens voor het hele kabinet, Prof. Romme heeft terecht opgemerkt, dat een kabinet, net als een mens aan zijn leven hecht en dus ook wel moeite zal doen om het te behouden. Maar dan geldt ook voor ieder kabinet, dat het toch wel bovenmenselijk wordt om aan het werk te blijven, als men zich iedere dag van alle politieke daken hoort toeroepen dat het maar zo gauw mogelijk afgelopen moet zijn.”

Dr. Berghuis, de voorzitter van onze partij, heeft er op de laatste vergadering van het Partijconvent op gewezen dat de huidige politieke toestand principieel gezien ongezond is, vooral op de langere duur. Maar aan het slot van deze vergadering liet hij duidelijk blijken dat allen: a.r. partij, a.r. kamerleden en a.r. ministers bij elkaar horen en samen trachten om de a.r. idealen tot gelding te brengen.

Voor al in de huidige noodsituatie, welke voor hen die in kamer, kabinet en partij verantwoordelijkheid dragen bijzondere moeilijkheden meebrengt, leeft deze gedachte zeer sterk en heeft zij een positieve en samenbindende betekenis. Wij constateren dat dit kabinet, dat in de nood geboren werd, een werkelijke parlementaire basis mist. Voor de ministers en de kamerfracties is dit niet zo prettig, maar dat, zoals „De Volkskrant” schreef juist op het a.r. partijconvent de afkeer van de huidige situatie, zoals die daar tot uiting kwam, „ongewild een wig drijft” tussen de a.r. partij en haar geestverwanten in het kabinet, lijkt ons overdreven. De huidige situatie houdt spanningen in voor alle politieke partijen, ook voor de k.v.p. „De Volkskrant” levert daarvan zelf het bewijs. Daarom is nuchterheid en waakzaamheid geboden.

### \* \* Hendrik Diemer geprezen

In de Eerste Kamer heeft de heer Van Bruggen (C.H.) in zijn rede over de P.B.O. enige zeer waardevolle woorden gewijd aan de heer H. Diemer. Begonnen als werknemer en de eerste voorzitter van het C.N.V., werd hij later directeur van een groot bedrijf. Hij kende uit eigen ervaring het bedrijfsleven van twee kanten, van de zijde van de arbeiders en van de patroon. En daarom was juist hij de man, die op heel bijzondere wijze de gedachte van de P.B.O. kon bevorderen en met zijn gezag kon steunen. Wat hij in het grafische bedrijf heeft weten te bereiken, is van grote invloed geweest voor het hele terrein der P.B.O. Daarom was het goed, dat de woordvoerder van de C.H. fractie de naam en het werk van de heer Diemer op deze wijze naar voren heeft gebracht.

### \* \* Gezichten en schouders

„Het verantwoordelijkheidsbesef is de Nederlandse socialisten van de gezichten en de schouders te lezen.”

Dit heeft dr. ir. A. Vondeling, socialistisch lid van de Tweede Kamer, geschreven in een advies voor de Dr. Wiardi Beckman-Stichting.

Het is indrukwekkend.

Het is ook iets héél apart.

Dat je wat van de gezichten kunt lezen, was ook vroeger bekend. Maar bij de socialisten zijn ook de schouders spiegels der ziel. Let er op in de trein, op congressen, in de restaurants. Onderken de mannen en de vrouwen, bij wie er van de schouders iets te lezen valt, het grote woord: ver-ant-woor-de-lijk-heids-be-sef. Ik denk, dat je het kunt zien aan het Herculische van die schouders. Apollinarische schouders zijn anders, eerder, slanker. Wij vragen ons af, hoe ver de leesbaarheid van de socialistische lichamen nog verder zal gaan en met name, wat we binnenkort — als naast volgende lichaamsdelen — van hun ellebogen zullen kunnen lezen.



## Wacht niet met oogsten

### TOT DE HERFST

- \* De nieuwe propagandafolder — met de titel „Kleurbekennen” — is thans gereed.
- \* Een boeket bloemen is goed, maar een vaste plant is beter.

DE werfkracht is voor een organisatie een belangrijke zaak. Een levenskwesitie! Zij moet een steeds voortgaande beleving waarborgen. Dit geldt voor onze partij. Want die partij is een volkspartij; geen gesloten groep. De antirevolutionaire partij heeft niet zoals we lazzen van bepaalde communistische partijen, een numerus clausus, d.w.z. een van te voren bepaald aantal leden, dat niet overschreden mag worden. In onze kiesverenigingen is ieder, die de grondslag van de partij kan onderschrijven, van harte welkom.

Zeker, het stemmen op de a.r. lijst bij raads-, staten- en kamervolkstellingen is belangrijk. Hoe meer van die kiezers, hoe beter. Ook dat is daadwerkelijk steun aan de staatkunde, die het woord „Christelijk” in haar vaandel heeft geschreven. Doch er is verschil tussen een a.r.-kiezer en een lid van de antirevolutionaire partij. Het is altijd gevaarlijk met beeldspraak te werken. Toch zou men het kunnen proberen door te stellen: een a.r.-kiezer-zonder-meer is een bloem in een vaas. Zij bloeit een tijdlang, nl. in de verkiezingsperiode. De bloem voedt zich met het meer of minder heldere water der verkiezingspropaganda. Maar haar stengel is afgesneden, niet verbonden met een plant met wortels. De bloei is mooi. In de verkiezingsstijd is geen boekje ons te groot... De a.r. kiezer-partij is echter een volwaardige plant. De bloei duurt langer. Door zijn lidmaatschap van een plaatselijke kiesvereniging leeft hij mee met het wat er — ook buiten de verkiezingscampagne's — in de staatkunde omgaat. Hij steunt het partijwerk niet alleen door zijn keuze als kiezer, doch ook met zijn belangstelling en contributie. Hij zorgt, dat het werk van de partij zijner keuze kan worden voortgezet. Hij kan ook beter tegen de ongunst der tijden, want hij wortelt in de grondslagen van de partij en voedt zijn activiteit op die wijze. Als het goed is ziet hij zijn lidmaatschap als een religieuze daad, als een vrucht van zijn christelijke geloofsovertuiging en levensbeschouwing.

#### Verblijvende berichten

VAN het bovenstaande uitgaande zijn wij zo blij met de vele brieven uit de kiesverenigingen, die nieuwe leden melden. De pers heeft hier en daar nog al een wat somber geluid laten horen naar aanleiding van het ledenverlies, dat uit het jaarverslag 1956 blijkt. Er was daartoe reden. Gelukkig dat vele kiesverenigingen begrepen hebben, dat er nog veel meer reden is de handen uit de mouwen te steken. Wij kunnen de bewijzen daarvan hier niet alle opsommen. Maar ze komen — uit de stad en van het platteland.

Enkhuizen meldt 6 nieuwe leden; Amsterdam-Stadionbuurt 7, Zierikzee 10 en Halfweg 14 nieuwe leden. Hogeveen blijft niet achter met 16 en de secretaris de heer Schelhaas vroeg en kreeg honderden nieuwe propagandafolders. De kiesvereniging te Zwanenburg kwam met een ledenwinst, groot 15, van 99 op 114 leden, schreef de secretaris. En Wer-

kendam bleef bij de afschrijving van 10 leden, (waarvan velen wegens verhuizing of anderszins) niet werkloos toezien, maar wierf 31 nieuwe leden. Zie hier de oogst uit brieven, die de laatste 2 à 3 weken binnenkwamen. Katwijk aan Zee kondigt actieplannen aan. Het zal daar lukken ook.

Zuidbargo en Strijen gaan een intensieve propaganda-actie voor dit blad voeren. Dalfsen gaf het 100ste lid een gratis-abonnement op „Nederlandse Gedachten”. Waarom niet, alle leden moesten eigenlijk tevens lezers van Nederlandse Gedachten zijn.



En niet alleen van het maandelijks contact-nummer van N.G.

De abonnementsprijs van f 6.50 per jaar behoeft in vele gevallen toch geen bezwaar te zijn als men er op let, dat wekelijks dit blad vrijwel steeds 12 pagina's vol voorlichting biedt.

#### Een ere-salut

TOEWIJDING en trouw blijken ook uit de cijfers in een brief van de heer W. van Ravens, penningmeester en propagandist van de kiesvereniging te Schiedam. De 17 daarin gemelde namen brengen het door de heer van Ravens in 1957 gewonnen getal nieuwe leden op 88. Deze propagandist van formaat heeft in ruim 4 jaren te Schiedam reeds een nettoledenwinst van 300 bewerkstelligd. Zo kan het blijkbaar ook. Geen wonder, dat het ledental van de kiesvereniging van Schiedam nu de 900 reeds is gepasseerd. Als God hem de gezondheid geeft, hoopt de heer van Ravens er het zijne toe bij te dragen om dat aantal over enkele maanden de 1000 voorbij te doen streven. Deze cijfers spreken voor zichzelf. Commentaar overbodig. De stimulans, die er van uitgaat moge des te groter zijn. De heer Van Ravens en met hem de kiesvereniging te Schiedam tonen ons welke kansen onze partij en de christelijke staatkunde vandaag nog hebben. Wij brengen hen de dank van onze partij, die gelukkig is zulke propagandisten te bezitten.

#### Kleur bekennen

DE nieuwe propaganda-folder is onder de titel „Kleur bekennen” van de persen gerold. In het kader van een goed voorbereide en georganiseerde leden- en lezerswerfactie kan deze folder goede diensten doen. Men kan bestellingen richten aan het bureau van het Centraal Comité, Dr. Kuiperstraat 3 te 's Gravenhage; Telefoon K 1700-115935. Wij zijn van mening, dat deze folder — hoe goed ook van toon en opmaak — in veel gevallen op z'n eentje weinig kan uitrichten. Het gesproken woord van de bringer of bringster ervan doet de overtuigingskracht van dit propagandamiddel eerst goed tot haar recht komen. De besturen der kiesverenigingen zullen hiermee zeker rekening houden. Het klaarkomen van deze folder maakt het hun mogelijk, dat met het binnenhalen van de oogst voor onze partij niet tot de herfst behoeft te worden gewacht.

Succes met uw voorbereidend werk. Daarvan hang het resultaat mede af!

## Openbaarheid

AAN een democratisch bestel is onlosmakelijk verbonden de openbaarheid van wat er gebeurt op het terrein van wetgeving, bestuur en rechtspraak. Zodra dan ook de dictatuur de democratie om hals probeert te brengen, wordt de openbaarheid aangetast, en komt de schijnvertoning in de plaats van de werkelijkheid.

De openbaarheid heeft positieve waarde. Zij maakt de belangstelling van het volk mogelijk; zonder die openbaarheid kan het volk niet meespreken, niet mee oordelen; het blijft een onmondig volk. Volksinvloed, reactie in positieve of negatieve zin van de zijde der burgers, is alleen mogelijk, als de burgerij weet, wat er gebeurt. En dat moet zij weten, zal zij medewerking en steun kunnen verlenen aan wat de Overheid doet, en tegelijk haar eigen verantwoordelijkheid beleven.

Maar tegelijk heeft de openbaarheid een negatieve werking: hij maakt corruptie in vele gevallen kansloos. Het meten met twee maten, het bevoordelen van een groep of een clan, is bij werkelijke openbaarheid niet meer mogelijk. In de oude Germaanse rechtspleging was er de „ommestand”, die rondom de vierschaar meeluisterde en toekeek, om te weten, of er werkelijk recht werd gesproken.

NU zien wij in de laatste tijd dat het met die openbaarheid er niet zo florissant voorstaat. Formeel is alles in orde, maar matereel mankeert er het een en ander aan. Daarvoor zijn verschillende oorzaken.

De zaken, die thans in de politiek aan de orde komen, zijn veel ingewikkelder dan voorheen. Zij beginnen onoverzichtelijk te worden.

Wie b.v. de debatten uit 1874, toen arbeidsvraagstukken voor het eerst breed in de Kamer werden behandeld, vergelijkt met wat er zoal gezegd en geschreven is in verband met de wet op de P.B.O., die merkt een groot verschil. Zelfs de terminologie is gespecialiseerd. Alleen vakmensen durven zich nog op het gladde ijs begeven.

Een tweede moeilijkheid is het feit, dat nieuwe organen in het leven zijn geroepen. De P.B.O. en de daaronder ressorterende produkt- en bedrijfschappen. Er is een kwade traditie, die van de commissie-Woltersom, en zij is nog niet geheel gebroken. Een traditie van het binnenskamers afdoen van de zaken, met als gevaar van het bevorderen van kansen voor het groepsgevoel. De staatssecretaris voor de P.B.O. heeft het nodig geoordeeld, sommige bedrijfschappen nadrukkelijk op de positieve betekenis van de openbaarheid te wijzen.

WIJ dienen in dit verband er op te letten, dat allerlei verslagen van grote lichamen, b.v. de Nederlandse Spoorwegen, hoe langer hoe meer een summier karakter krijgen. Naar mate het papier van beter kwaliteit wordt en de illustraties mooier, worden de gegevens schaarser. Dit is symptomatisch. Herhaaldelijk klagen kamerleden, dat zij aan zulke verslagen maar weinig hebben.

DE pers heeft hier een belangrijke taak. Niet zelden valt de klacht, dat zij te weinig zich toelegt op serieuze, zakelijke voorlichting, en het te veel zoekt in het anecdotische en zelfs het sensationele. Kamerleden constateren soms, dat van een werkelijk serieus en principieel debat weinig nota wordt genomen, terwijl het „incident” de pikante bijkomstigheid onevenredige belangstelling geniet. Deze klacht is niet geheel ongegrond. Een objectieve en veelzijdige voorlichting ontbreekt te veel.

NU heeft de pers een merkwaardige verontschuldiging. Zij zegt: wij kunnen niet voortdurend veel plaats inruimen in onze kolommen voor zaken en kwesties, die het publiek niet interesseren.

Inderdaad is hier een wisselwerking. De belangstelling verschaart bij gebrek aan duidelijke en grondige voorlichting. En de voorlichting schijnt een hopeloze taak, wanneer de reacties uit het publiek uitblijven of negatief van aard zijn.

DE pers heeft hier de zware verantwoordelijkheid. Wanneer zij wat anders en wat meer wil zijn dan een commerciële onderneming, die interessant nieuws verkoopt, dan heeft zij de burgerij te doordringen van het grote belang van de zaken, die aan de orde zijn.

En dat kan zij alleen, wanneer haar voorlichting positief en principieel is.

Een neutrale pers is op den duur een ernstig gevaar voor de gezonde burgerij van het volk. Zulk een pers komt niet uit boven het oppervlakkige resumé.

Een principieel gerichte pers stimuleert het verantwoordelijkheidsbesef van het volk, leert dat volk te toetsen en te kiezen.

Haar afwezigheid is een gevaar voor de democratie. Haar bloei is bewijs van en tegelijk voorwaarde voor een gezonde, diep doorwerkende volksinvloed.

## NEDERLANDSE GEDACHTEN

onder redactie van H. Algra (voorzitter), R. Gosker, Jac. S. Hoek, Prof. Dr. J. J. de Jong, S. Jonker, A. R. de Kwaadsteniet, J. D. Troostheide.  
Secretaris: G. J. H. Griffioen.

ADRES VAN REDACTIE EN ADMINISTRATIE: Dr. Kuiperstraat 3, 's-Gravenhage. Telef. K 1700-115935. Giro 89673. VOOR ADVERTENTIES: Kon. Wilhelminaplan 34, Leidschendam. Tel. K 1761-1646.

ABONNEMENTSPRIJS f 6.50 per jaar, f 1.65 per kwartaal, giro 89673.

STUDENTENABONNEMENT f 4.— per jaar LOSSE VERKOOP f 0.20.

# GEEF DIT BLAD DOOR!

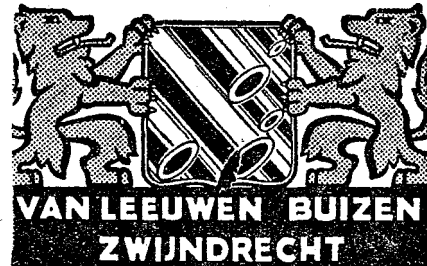
### H. DORSMAN

Zwijndrecht

Telefoon 6576 (K 1850)

#### Asbestcement-producten

Gespecialiseerd in het aanbrengen van asbest-golfplaten op daken



VAN LEEUWEN BUZEN  
ZWIJNDRECHT

### J. DE VRIES

COMMISSIONAIRS IN EFFECTEN

O.Z. Achterburgwal 173

Tel. 47126

Privé Olympiakade 60

Tel. 94152

AMSTERDAM

### N.V. Rederij & Haringhandel

IMPORT — EXPORT

#### N. PARLEVLIET Jr.

KATWIJK AAN ZEE

Postbus 15

Telefoon kantoor 3444

Buiten kantooruren 2092 - 2283



Gerard Hoek tot Berghuis en Tilanus:

# A.R. en C.H.: twee stukken van één dijk, waarop golfslag van het leven vat heeft

**F**ELLE applauzen in een warm en rokerig zaaltje in Utrecht hebben nog weer eens bewezen, dat de begeerte om tot één protestants-christelijke volkspartij in ons land te komen, levend is. Het was een unieke bijeenkomst, die dinsdagavond door Utrechtse C.H.-jongeren was belegd in het gebouw voor Kunsten en Wetenschappen.

Zij hadden het initiatief genomen om de voorzitters van de beide grote protestants-christelijke partijen in ons land in één vergadering over dit onderwerp te laten spreken.

Zowel de heer Tilanus als dr. Berghuis verklaarden dat het enthousiasme van de jeugd hen goed had gedaan. De zaal was afgeladen vol. Tot uit Velp en Haarlem waren jongeren gekomen om de beide partijleiders over één prot. chr. volkspartij te horen spreken. Arjosleden en ook ouderen uit de C.H. en de A.R. hebben de bijeenkomst bijgewoond. Voor velen was er geen kaart meer te krijgen.

De gevoelens van de meeste jongeren werden misschien wel het beste onder woorden gebracht door de heer G. H. Hoek, die bij de gedachtenwisseling de twee partijen zag als twee losse stukken van één dijk, waarop de golfslag van het leven vat heeft. Het is tot onze beschaming, zei de heer Hoek, dat wanneer jongeren het verschil gevraagd wordt tussen de CH en de AR, zij dit niet blijken te weten.

Uit de uitlatingen van andere vragenstellers, meest jongeren, bleek ook een fel verlangen naar eenheid. Ernst en beweging kenmerkten de vragen. Laten we bidstonden houden, stelde een van de jongeren voor.

De voorzitter van de C.H. jongeren de heer A. J. van Dulst zei in zijn openingswoord, dat de jeugd geen doldriest eenheidsverlangen heeft. Eenheid kan slechts na redelijke tijd van voorbereiding tot stand komen, zo zei hij. De vraag is: zijn wij werkelijk bereid om open en eerlijk met elkaar te spreken over wat in de historie is gegroeid, wat gevormd en wat misvormd is. We moeten komen tot een nieuw geestelijk reveil, riep hij uit. We moeten niet als vaststaand aannemen, dat onze politiek christelijk is, doch we moeten ons voortdurend afvragen of ons handelen wel in overeenstemming is met de geest van Christus.

Dr. Berghuis kon het met de heer Hoek van harte eens zijn, dat klimaatverschillen niet doorslaggevend mogen zijn. Maar dit betekent niet forceren. Er zijn reële en zakelijke dingen, waarmee we rekening hebben te houden. We zijn echter op de goede weg wanneer we jagen naar die ene prof. chr. partij. Het wordt in a.r. kringen in hoge mate betreurd, dat na de oorlog de pogingen om tot eenheid of federatief samenwerken te komen op niets zijn uitgelopen. Het is goed, dat juist de jongere garde die klemmende eis naar voren brengt. We hebben een situatie op te bouwen waaruit die eenheid kan voortkomen, zei dr. Berghuis. Dit punt moet op de agenda staan van beide partijen.

De heer Tilanus was het met een vragensteller eens, dat stemmenverlies op zichzelf geen argument is om gescheidenheid te handhaven. Maar we hebben er wel rekening mee te houden, zo zei hij. Uitvoerig schetste hij de nadelige gevolgen, die samengaan zou hebben in die streken van ons land, waar hervormden niet met gereformeerden willen samenwerken in een partij. Deze realiteit moeten we onder ogen zien, zo zei de heer Tilanus.

Hij legde de namen voor van prof. K. Dijk en prof. van Niftrik. Denkt u zelf nu maar verder, zei de heer Tilanus. De oude theologische verschillen zijn nog springlevend, constateerde hij. Hervormde predikanten maken het de CH ook niet altijd even gemakkelijk. Waarom zijn de kerkelijke jeugdverenigingen ook niet één, vroeg hij zich af. Hij bespeurde in het Ned. Volk een sterke kerkelijke gevoeligheid en met deze realiteit wilde hij rekening houden.

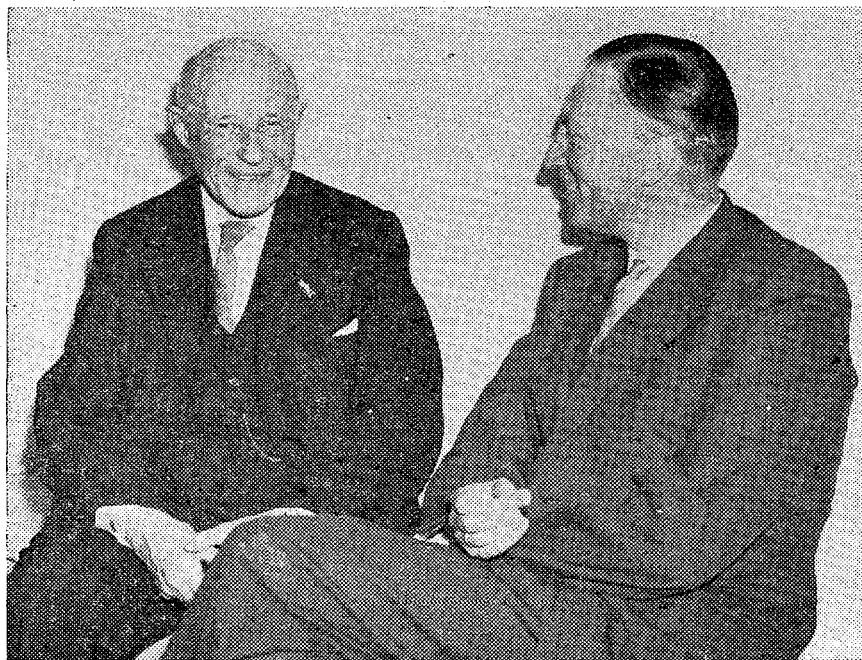
Voorzitter van Dulst verklaarde dat de avond bedoeld was om het gesprek open te gooien. Hij hoopte dat het Utrechtse begin zich over het gehele land zou verbreiden. Dit begin mag niet het einde zijn, maar er moet voortgang komen tot een duidelijk ja, of zo het niet anders kan een neen, zo zei hij. En dan mag het best eens hard tegen hard gaan.

De jongere generatie moet komen

tot een eigen oordeelsvorming, bepleitte de heer van Dulst. De jongeren moeten een eigen geluid laten horen. Er is nog teveel alleen maar kritiek. Het gaat om de invloed van het protestantisme in Europa. Eenheid is nodig om tot een krachtig reformatorisch geluid te komen.

De heer van Dulst bepleitte aan het einde van de bijeenkomst werkelijke theologische bezinning in beide partijen, want eerst daardoor kunnen de partijen hun bestaansrecht behouden. Bezinning bepleitte hij ook over de vraag: unie of partij.

Gespannen hebben de jongeren naar de verschillende sprekers geluisterd. „U ziet, dat de zaak van eenheid leeft in brede kring”, merkte de voorzitter op.



**Berghuis:**

„Niet een platonisch, maar een reëel pleidooi voor één christelijke partij”

**D**R. Berghuis stelde voorop, dat het Centraal Comité van de A.R.P. in een circulaire van juni 1945 als haar mening te kennen gaf, dat er gestreefd moest worden naar één christelijke partij. Deze circulaire is niet herroepen.

Na een korte schets van de ontwikkeling na de tweede wereldoorlog stelde de heer Berghuis, dat ons de gedachte van een organisatorische eenheid van de reformatorische christenen in de politiek niet mag loslaten. Met de gebrokenheid in ons optreden mogen we nooit vrede hebben. Wat op het terrein van de omroep en de christelijke sociale organisaties mogelijk is moet ook mogelijk zijn op het terrein van de politiek. Het gaat hier immers in wezen om dezelfde zaken.

Hiermee zijn we er echter niet, aldus de heer Berghuis. We moeten nuchter zijn en de werkelijke situatie onder ogen zien. Het schijnt, dat de moeilijkheden groter zijn dan de mogelijkheden. Het oprichten van een nieuwe christelijke partij naast de bestaande partijen is zeker geen oplossing. Integendeel, daarmee worden uitsluitend meerdere brokken gemaakt.

Dr. Berghuis herinnerde aan een opmerking, die hij eens schertsend heeft

gemaakt, dat voor samengaan eigenlijk maar één geforceerde oplossing mogelijk is. De A.R.P. zou dan moeten besluiten tot opheffing over te gaan en aan alle leden van de kiesverenigingen het advies te geven zich nu maar bij een kiesvereniging van de C.H.U. aan te sluiten. Dit is, aldus de heer Berghuis, min of meer schertsend gezegd.

Volgens de heer Berghuis dienen beide partijen elkaar het beste door zich gezamenlijk te bezinnen op de verhouding tot elkaar en zich zodanig op elkaar af te stemmen, dat we de zaak die we gezamenlijk willen bevorderen ook het beste kunnen verwezenlijken. Men zou dit een magere doelstelling kunnen noemen, maar toch ligt hierin een wezenlijke taakstelling, aldus de heer Berghuis.

De christelijk-historischen zijn ten aanzien van het samengaan meer terughoudend dan de anti-revolutionairen. De Unie heeft hiervoor begrijpelijke en te respecteren argumenten. Dr. Berghuis erkende, dat dit ook voor een gedeelte aan de anti-revolutionairen ligt.

Niet steeds ten onrechte wordt ons wel verweten, dat we soms eigengereide mensen zijn. De mensen, die alleen de dingen goed weten.

Hoezeer we er ook op staan, dat de c.h. en de a.r. één uitgangspunt hebben, we moeten er anderzijds zeer bewust van zijn, dat de geestelijke ligging van beide partijen naar stijl en sfeer niet identiek is.

Dr. Berghuis erkende dat vaak theologische achtergronden een gescheiden optrekken van de christelijke partijen veroorzaken, maar hij achtte deze niet zo belangrijk, dat daarom op politiek terrein geen samengaan mogelijk is. Hij vond het althans onjuist hierin een cri-

nu eigenlijk een politieke partij is en gaf hieraan de volgende inhoud.

Een partij is naar democratische opvattingen een organisatie van vrije mensen, die met betrekking tot staatkundige vragen gelijk of ongeveer gelijk denken en proberen een eenheid te vormen om gezamenlijk invloed te oefenen op het politieke leven.

De vrijheid van de mensen en het pogen om eenheid te krijgen werden door de heer Tilanus sterk beklemtoond.

De eenheid, aldus de heer Tilanus, kan berusten op een beginsel of een belang. De A.R.P. en de C.H.U. baseren zich beiden op een beginsel. De diepgang van dit beginsel zag hij in de erkenning van Gods soevereiniteit over heel het leven, de aanvaarding van de bijbel als Gods Woord.

De heer Berghuis is voorzitter van een partij, maar ik ben de voorzitter van een Unie, zo zeide hij. Dit zijn slechts twee woorden, maar hierin ligt reeds een groot verschil. De Unie is in 1908 ontstaan uit drie stromingen. Deze drie stromingen hadden verschillende dingen gemeen. De heer Tilanus wees op het niet-antithetische, het zich niet willen richten tot de massa en een actie niet gericht op de macht van de partij, maar gericht op de macht van het beginsel. Daarom voelde en voelt de Unie niet veel voor een opzweepende propaganda. Het optreden van Dr. A. Kuyper en het kerkelijk optreden heeft de hervormden vaak geprikkeld. Nu kan men zich afvragen, zo zei de heer Tilanus, wat hebben we daar op dit moment mee te maken. Hij wees er echter op, dat de theologische verschillen nog diep in ons volksleven zitten. Die zijn wel degelijk aanwijsbaar aanwezig.

De heer Tilanus constateerde ook, dat het Nederlandse volk kerkelijk zeer gevoelig is. Een kerkelijk afscheiding projecteert zich onmiddellijk op het politieke vlak. Als voorbeeld noemde hij het Gereformeerd Politiek Verbond. Het Nederlandse volk is een theologiserend volk. Met deze realiteiten hebben we rekening te houden. Een eenheid met de S.G.P. en het G.P.V. lijkt vrijwel uitgesloten. Met deze partijen zijn af en toe droeve ervaringen opgedaan.

Zeer uitvoerig heeft de heer Tilanus uiteraard aandacht besteed aan de verhouding A.R.P.-C.H.U. Hij geloofde dat een samengaan geen winst zou opleveren. Sommige anti-revolutionairen zullen de christelijk-historischen niet principieel genoeg achten en daarom hun heil ergens anders gaan zoeken. Sommige christelijk-historischen daarentegen zullen de antirevolutionairen te rechtlijnig en te antithetisch achten. De heer Tilanus meende dat de gevolgen hiervan niet zullen uitblijven. De praktijk is, dat het klimaat in beide partijen geheel anders is.

De heer Tilanus wees er op, dat de A.R.P. zich met name in de laatste tijd weer erg afzet tegen het socialisme. Hij denkt daar wat anders over.

In een politieke partij ziet hij vrije mensen, die elkaar liggen. Hij wees op de belangrijkheid van klimaat, sfeer, optreden en politiek optreden.

De grootste oorzaak van een gescheiden optrekken van de Christelijke politieke partijen zag de heer Tilanus in de gescheidenheid in kerkelijk opzicht. Als daar meer eenheid bereikt kan worden, dan zal ook een politiek samengaan minder moeilijkheden opleveren.

De heer Tilanus verheugde zich over de enthousiaste wijze waarop de jeugd het vraagstuk wat ons bezig houdt aangrijpt. Met enthousiasme alleen komen wij er echter niet. Staatkunde is, aldus de heer Tilanus een nuchtere zaak. Met een politieke partij willen wij de mensen dienen en opvangen in verbanden. Wij kunnen hierbij niet aan de theologische ondergronden voorbijgaan. Hij haalde hierbij nog aan een in „Trouw” geschreven hoofdartikel.

De C.H.U. en de A.R.P., vervolgde de heer Tilanus benaderen de problemen volkomen anders. Het zich afzetten van de fractie-voorzitter van de A.R.P. op de laatstgehouden conventusvergadering tegen het socialisme, achtte de heer Tilanus niet juist. Hij vond dit te rechtlijnig.

De heer Tilanus betreurde het, dat het samengaan in politiek opzicht zo moeilijk ligt. Wel bleek hij van oordeel, dat één christelijke partij ons ideaal moet blijven. Een partij achtte de heer Tilanus in de huidige omstandigheden niet bereikbaar. Waar samenwerking mogelijk is zullen de christelijk historischen zeer zeker niet tegenwerken.

**Tilanus:**

„De anti-revolutionairen zijn iets warmere vrijers dan de de christelijk-historischen”

**A**NDERS dan de heer Berghuis heeft de heer Tilanus zeer sterk gewezen op de mogelijkheden van het samengaan van de christelijke partijen in één partijorganisatie. Hij begon met de vraag wat

## HILVERSUM

Voor **GOEDE LECTUUR** voor Bijbel, boek of tekst...  
Voor **DE VULPEN**, die U uit honderden kiest.....  
Voor **THUIS** of **KANTOOR** voor alles benodigd bij  
schrijven, rekenen, tekenen

**Ga naar 't Gooische Boekhuis**

waar U goed en billijk wordt bediend.....  
**HAVENSTRAAT 25, HILVERSUM, TEL. 7238-700\***  
Showroom voor kantoren **HAVENSTRAAT 2 b**

### Cinderella

**Het modehuis met de ruime keuze, ook  
in grote maten en voor oudere dames!**

☆ Elegante, prettige pasvorm, voordelig!  
**HAVENSTRAAT 53 - HILVERSUM - TELEF. 2151**

### JAN VAN DEN BRUL

- ☆ HEREN- EN JONGENSKLEDING
- ☆ SPORT- EN REGENKLEDING
- ☆ BETERE BEDRIJFSKLEDING

**HILVERSUM - GROEST 60 - TELEFOON 2614**



### DE SPAARBANK

Hilversum - Bussum - Huizen  
Loosdrecht - Muiden - Naarden

## DRENTE

### BOUWBEDRIJF VANESS

**Emmen**

**KAPELSTRAAT 20 - TEL. 671**

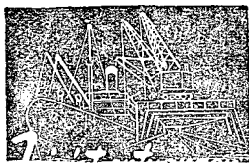
**Uitvoering**

**van alle voorkomende bouwwerken**

### Meubilering Zandbergen

**MEPEL HOOGVEEEN**

Voor Zuid-west Drente  
**HET ADRES VOOR HET INRICHTEN  
VAN UW WONING**



### EMIGRATIE

Als specialisten belasten wij  
ons met de volledige verzor-  
ging van verzendingen over-  
zee.

Tel. 2841 (K 5280)

**JAN DE BOER N.V. HOOGVEEEN**

### RADIO ELEKTRA

Gas en Waterleiding  
Sanitair  
en Loodgieterswerken  
**HOOFDSTRAAT 220  
HOOGVEEEN**

Beleeft aanbevelend, **Fa. D. LION en Zn.**

### Buining, Hoogeveen

**De speciaalzaak voor betere  
dames- en herenkleding**

Ondergetekende verzoekt als abonné te noteren:

**Naam:** .....

**Adres:** .....

**Plaats:** .....

**Abonnement per jaar (f 6.50); kwartaal (f 1.65).**

**Naam afzender:** .....

**Adres:** .....

**Plaats:** .....

Te zenden aan de Administratie van „NEDER-  
LANDSE GEDACHTEN”, Dr. Kuiperstraat 3,  
's-Gravenhage.

# Prediking moet roepingsbese

## Predikanten waren de gast van de anti-revolutionaire partij

De contactconferenties van de anti-revolutionaire partij vinden regelmatig voortgang. Een algemene bezinningsconferentie, een landbouwconferentie en een conferentie voor vakbondsbestuurders ligt achter de rug. En er staan nog op stapel een conferentie voor jonge afgestudeerde academici en voor middenstanders. De conferentie voor predikanten ligt daartussen. Op maandag j.l. heeft deze plaats gehad te Utrecht. Een 93-tal predikanten en hoogleraren uit verschillende kerken (hervormd, gereformeerd, ger. (art. 31 K.O.), Chr. ger. en ev. luthers) was hierbij aanwezig.

De discussie — welke werd ingeleid door referaten van Prof. Dr. S. van der Linde en Prof. Dr. Herman Ridderbos — concentreerde zich rondom de vraag in hoeverre en op welke wijze de kerken en haar predikanten een taak hebben met betrekking tot de Christelijke politiek.

Dr. Berghuis verwees in zijn openingswoord naar de verkiezingsuitslag, welke ons confronteert met een teruggang van de georganiseerde protestants-christelijke invloed in ons volksleven. Het gaat hier om een zaak, die ons allen aangaat. Daarom noemde hij het van het grootste belang de actieve medewerking te verkrijgen van de predikanten uit de kerken van de Reformatie. Want het moet toch zo gesteld worden, dat de christelijke politiek alleen maar vruchtbaar kan werken, als deze gevoed wordt uit de kerken van de Reformatie.

Uit de besprekingen bleek wel, dat algemeen deze gelegenheid om in een open en vrij gesprek de zaken door te praten zeer werd gewaardeerd.

## -- Professor Ridderbos --

PROFESSOR Ridderbos begon zijn betoog met er op te wijzen, dat het noodzakelijk is kerk en politiek uit elkaar te houden. De kerk heeft van Christus geen volmacht om ambtelijk op politiek gebied bezig te zijn. Dat betekent dus een duidelijke afwijzing van de theocratische gedachte. De A.R. politiek heeft zich dan ook steeds van deze gedachte gedistancieerd. De gedachte van de soevereiniteit in eigen kring geeft ook hier een duidelijke richtlijn.

De kerk dient zich voorts te hoeden voor een vereenzelviging met een bepaalde politieke partij. Op de kansel mag geen oordeel uitgesproken worden over actuele politieke kwesties (b.v. de bestedingsbeperking of de deelname aan een kabinet).

## Kerstening van het leven

NA dit duidelijk te hebben gesteld moet echter niet minder duidelijk worden gezegd, dat de christelijke politiek het moet hebben van de kerk. Zij moet immers door het Evangelie gevoed worden. De voedingsbodem van de Christelijke politiek is de kerk. Wij hebben nu te maken met het probleem, dat deze voedingsbodem bezig is te versralen.

Een probleem waarop we hier stuiten is de gecompliceerdheid van de politiek. De dagelijkse ingewikkelde politiek schijnt soms ver verwijderd van de centrale eis van het Evangelie. Het schijnt wel, dat de verbindingslijnen gerakter en dunner worden.

Het is nodig de christelijke politiek te stuwen vanuit een opnieuw ontwaakt geloofsbewustzijn. De prediking van de kerk is hier van gewichtige betekenis. De prediking moet het roepingsbesef in de politiek levendig houden. In het zendingsbevel van Christus is sprake van het onderhouden van al wat Hij geboden heeft. Dit heeft dus betrekking op een voortgaande kerstening van het volksleven. In het volksbestaan moet de naam van Christus oplichten in het onderhouden van Zijn geboden. Niet alleen particulier, maar ook in die zin, dat een stempel op het volksleven wordt gezet. De volkeren worden niet voor niets in het zendingsbevel genoemd. Deze gedachte moet ook door de prediking worden uitgedragen. Deze geloofsvisie op de wereld is in geding en hier ligt een belangrijke taak voor de predikanten.

Hier hangt onmiddellijk mee samen, dat wij er met christelijke organisaties als zodanig niet zijn. Het gaat er om, dat in deze organisaties het besef van deze roeping en deze opdracht levend is en als een sterke stuwkracht werkt.

Als de zaak zo gesteld wordt kan een levende kerk niet politiek indifferent zijn.

## Christelijk nationaal

PROFESSOR Ridderbos noemde het in de tweede plaats een bedenkelijke zaak, dat het besef van de grote waarde van onze christelijk-nationale erfenis bezig is uit te slijten. Het christelijk-historisch beginsel heeft een stempel op ons volksleven gezet. Om deze grondtoon gaat het nu nog in de politiek.

Hier ligt één van de grootste bezwaren tegen de doorbraak. Het Calvinisme heeft grote zegen in ons volksleven verspreid. Het is de roeping van het calvinisme dit te blijven doen. De doorbraak heeft hier geen oog voor en wil het calvinisme als zelfstandige stuwende kracht inruilen voor een vage algemene christelijkheid, voor een karakterloosheid, die de kustlijnen vervaagt.

Zonder te idealiseren of te romantiseren is het broodnodig deze christelijk-nationale gedachte — in dankbare erkenning voor de zegen Gods daarin onderhouden — levend te houden.

Stellig mag en moet volgens prof. Ridderbos de kerk deze christelijk-nationale gedachte steunen en uitdragen.

## Duidelijk positie kiezen

TENSLLOTTE hield professor Ridderbos zich bezig met de vraag hoe de kerk hier positie moet kiezen. De kerk moet zich bewust zijn van de criteria voor haar ambtelijk spreken. Er moet worden gegaakt tegen het gevaar van vereenzelviging, maar anderzijds mag niet tijdloos worden gesproken. De politieke geesten moeten worden onderscheiden.

Als voorbeelden kunnen worden genoemd het spreken van de kerk tegen het nationaal-socialisme en tegen het communisme.

De kerk dient ook haar roeping na te komen ten opzichte van het socialisme.

Nu ligt de zaak hier wel wat ingewikkelder. Het socialisme komt in Nederland tot ons in een gewaad, dat rekening houdt met de religieuze instelling van ons volk. Een fel antiklerikaal optreden, zoals in het buitenland, ontbreekt hier.

Wij moeten dus voorzichtigheid betrachten. Maar de voorzichtigheid mag de beslistheid niet in de weg staan. Wij moeten niet vergeten, dat het socialisme uit de mens is en tot de mens wederkeert. Het maakt zich sterk in de macht van de staat als uitvoerster van haar wil.

Hier moet tot de kern worden doorgedrongen. Het mensbeeld van het socialisme is humanistisch. En deze kern moet worden blootgelegd bij alle schijnbare ondoorzichtigheid, die aanwezig is.

Er bestaat voor de kerk dan ook alle aanleiding om acht te slaan op de arbeid van de christelijke politieke partijen en op het appél dat daarvan tot haar uitgaat.

## -- Professor v. d. Linde --

PROFESSOR van der Linde belichtte het thema van de conferentie speciaal vanuit de hervormde vleugel van de anti-revolutionaire partij. De hervormd-gereformeerden staan duidelijk en onomwonden een christelijke politiek voor. Dat kan ook niet anders, want zij komen uit de school van Calvijn. Het is echter te betreuren, dat deze groep in elan is achter gebleven, aldus Prof. v. d. Linde.

Aan de predikanten gaf hij een aantal praktische wenken om het politiek roepingsbesef te bevorderen en de politieke kennis te vermeerderen. In de eerste plaats denkt hij daarbij aan de voorbede. Deze geschiedt voor de Koningin en voor de regering, maar te weinig nog voor onze volksvertegenwoordiging. Het is nodig ook deze in de voorbede te gedenken.

Prof. v. d. Linde meende, dat de partij extra moeite moet doen om de predikanten te scholen. Zij staan immers op verantwoordelijke posten en hebben brede invloed.

De predikanten moeten echter veel meer dan tot nu toe de mogelijkheden tot voorlichting en scholing aangrijpen. Hij dacht daarbij aan het weekblad Nederlandse Gedachten, A.R. staatkunde en aan de documentatie dienst.

## Overspanning

BIJ een nadere uiteenzetting van de gedachten die in de hervormd-gereformeerde kring leden knoopte Prof. v. d. Linde aan bij Calvijn. Eén van diens kerngedachten is, dat heel ons leven moet zijn een overdenking van het toekomstige leven. Als dit wordt overspannen heeft dit tot gevolg, dat de belangstelling voor het concrete leven hier en nu afneemt. Deze overspanning bespeurde Prof. v. d. Linde in zijn kring. Men ging zich afzetten tegen de doleantie, die een zware klemtoon aan deze wereld gaf.

Het gevaar van de politicofobie (afkeer van de politiek) is reëel aanwezig. De opkomst van de S.G.P. heeft de zaak nog meer vertroebeld.

## Gods wereld

ALS therapie gaf Prof. v. d. Linde aan: hervormde Anti-revolutionairen, vergeet niet, dat deze wereld — hoewel voorlopig — toch Gods wereld is. De prediking dient voor de hemel de aarde niet te vergeten.

Als deze ontsparing zo is rechtgetrokken, dan komt ook de politiek voor ons te staan. Hier kan alleen sprake van christelijke politiek zijn. Er blijkt dan echter toch hier en daar een tekort aan geestdrift te zijn. De oorzaak moet worden gezocht in de klemtoon, die de zonde in de prediking heeft en een zekere reserve bij de erkenning van de algemene genade. En dit laatste is weer veroorzaakt door zeer ongunstige ervaringen met liberale overheden.

De versplintering van de christelijke partijen is volgens Prof. v. d. Linde ook een oorzaak, dat sommigen in zijn kring kleinmoedig en moedeloos worden.

Maar hoe dat ook zij: men is het er over eens, dat ons leven de ere Gods op alle terrein des levens moet dienen en dat ook de politiek in deze strijd is opgenomen.

## Misverstanden

DE toestand is gecompliceerd omdat de hervormd-gereformeerden naar de A.R., de C.H. en de S.G.P. kunnen gaan en ook gaan.

In dit verband is het voorbeeld van de Veluwe leerrijk. Het betreft hier een streek die vroeger overwegend confessioneel was, doch die zich in de latere jaren heeft ontwikkeld naar de gereformeerde bond.



# 1 de politiek levendig houden

De ontwikkeling heeft echter doorgaans niet zijn politieke pendant gevonden in een ontwikkeling van C.H. naar A.R. Hier speelt nog de invloed van de oude confessionele gedachte belichaamd in de Herv. Ger. Staatspartij.

Hier speelt een belangrijk groot misverstand mee. Men meent de A.R.P. — ten onrechte — als dolerend te moeten doodverven. Hierdoor is ook de afvloeiing naar de S.G.P. te verklaren.

Hier komt ook nog een ander punt aan de orde, nl. de verhouding tot Rome. Wanneer te veel toenadering wordt gezocht tot de K.V.P. betekent dit een dorsen van koren voor 'e molen van de S.G.P.. Een diepere band tussen Rome en ons wordt in de hervormd-gereformeerde kring niet erkend. Prof. v. d. Linde wees in dit verband op de Maria-verering, die een volkomen humanistisch karakter draagt.

De slotsom van Prof. v. d. Linde was dat de A.R. hervormd-gereformeerden met hart en ziel de beginselen van de A.R.P. zijn toegedaan. De leiding gevende figuren van de gereformeerde bond (predikanten en hoogleraren) waren en zijn A.R. De gereformeerde bond koerst dan ook stellig niet naar de C.H.U. of de S.G.P.

Hij achtte het de taak van de partij om voor al haar kinderen — inclusief de hervormd-gereformeerde — als een moeder op te treden.

Tenslotte vroeg Prof. v. d. Linde zich af of de werfkracht onder de hervormd-gereformeerden misschien zou kunnen worden bevorderd door het instellen van een aparte hervormde formatie in de A.R.P. Hij zou gaarne zien dat dit eens overwogen werd. Hoewel hij het op zich zelf zeer betreurenswaardig zou achten meende hij anderzijds, dat hier wellicht als winstpunt tegenover zou kunnen staan het aantrekken van hervormden, die tot dusver afzijdig bleven.

## -- Discussie --

In de discussie is er heel wat los gekomen. Over allerlei zaken is van gedachten gewisseld. Op enkele punten willen wij nog even ingaan.

Het was dr. Schouten — de erevoorzitter van het Centraal Comité — die het spreekgestoelte beklom om zijn mening te zeggen over de vraag, die naar voren was gekomen, of een afzonderlijke hervormde organisatie in het verband van de anti-revolutionaire partij geen overweging verdiende.

Dr. Schouten was van oordeel, dat in de eerste

plaats uit principieel oogpunt bezwaar hiertegen moet worden gemaakt. Het is onze roeping, zo zeide hij, om werkzaam te zijn op staatkundig gebied om de grote geloofsgedachte van de Reformatie daar toe te passen. Wij zijn geen kerkelijk partij, maar een reformatorische partij. De reformatorische grondgedachten moeten ons sturen en dragen. En als men afzonderlijke organisaties of werkgemeenschappen gaat oprichten binnen de A.R.P. doet men aan deze gedachte tekort en is men overgestapt op kerkistische lijn.

Daarnaast zij er ook uit praktisch oogpunt belangrijke bezwaren in te brengen. Immers hoe zou de gopperde gedachte in de praktijk moeten worden uitgewerkt? Men zou plaatselijk wellicht een splitsing krijgen in 3 of 4 delen. Het gevaar is te duchten, dat

Een levende kerk  
kan niet indifferet  
staan tegenover  
de christelijke  
politiek

deze afzonderlijke delen zich ook gaan bemoeien met de kandidaatstelling en het resultaat zal zijn, dat men alleen maar een nog grotere verdeeldheid teweeg brengt.

In de replieken zei Prof. v. d. Linde nog, dat ook hij dit zeker niet met droge ogen zou kunnen aanzien. Het was echter alleen zijn bedoeling geweest deze mogelijkheid onder de aandacht te brengen, omdat er wellicht een mogelijkheid in school de positie van de A.R.P. te versterken als er mensen zouden kunnen worden gewonnen, die nu nog afwijzend staan.

Ook dr. Berghuis sprak nog over dit punt en gaf als zijn mening, dat dit het paard achter de wagen spannen zou zijn en het kiezen van de weg van de minste weerstand.

Duidelijk heeft dr. Berghuis in zijn slotwoord ook gezegd, dat er geen misverstand over moet bestaan, dat de A.R.P. onverblóemd uitgaat van de grondslagen van de Reformatie. Dat is haar kracht en dat betekent ook, dat zij blijvend, duidelijk en principieel positie kiest tegenover Rome.

Tevoren was dr. Bruins Slot op dit punt ook nog even ingegaan. Hij herinnerde in dit verband aan enkele uitspraken van Groen van Prinsterer, waardoor ook vandaag nog onze positie wordt gemarkeerd. Enerzijds heeft Groen gezegd, dat het Romanisme de georganiseerde afval van het christendom is. Hier ligt dus de principiële kloof tussen Reformatie en Rome. Maar anderzijds heeft hij ook gezegd, dat hij bereid is op politiek terrein de gelovige Roomsgesinden de hand te bieden. En op een andere plaats zegt Groen, dat het wel eens kan gebeuren, dat Rooms en Protestant gezamenlijk de brandstapel moeten beklimmen.

En, zo zeide dr. Bruins Slot, is dit geen realiteit in de landen achter het IJzeren Gordijn. In de strijd tegen de geest van het radicale ongelooft kunnen wij met de K.V.P. gezamenlijk tot concrete maatregelen komen tot heil van ons land en volk. En het is verantwoord dit te doen.

Wij hebben de 80-jarige oorlog tegen Rome gevoerd, maar wij hebben in de 80-jarige schoolstrijd met Rome de overwinning bevochten op liberalisme en socialisme. Wij moeten beide kanten van deze medaille in het oog houden.

Het was professor Severijn die ongetwijfeld vertolkte wat er leefde in de vergadering toen hij zeide, dat de kerkleden zich niet in een hoekje mogen terugtrekken, maar dat zij in de frontlinie staan en moeten staan. Daar moet voor de ere Gods worden gestreden. Voor de predikanten ligt hier een zeer gewichtige taak. Het zijn de vooraanstaande figuren aldus professor Severijn die de gemeenteleden moeten steunen en sterken in die strijd.

Dr. Berghuis kon in zijn slotwoord hierbij aanknopen toen hij zijn dankbaarheid voor deze goede vergadering uitsprak. Er is een duidelijke gebondenheid aan de christelijke politiek en de anti-revolutionaire partij gedemonstreerd. Al het gesprokene was er op gericht onze partij te bouwen en te versterken. Daarom was dr. Berghuis er van overtuigd dat zijn beroep op de predikanten om voor hun deel de boodschap van de christelijke politiek in ons volksleven uit te dragen ongetwijfeld sterke weerklank zou vinden.

## Een eenvoudig vraagstuk bedolven

DE Tweede Kamer heeft dezer dagen het merkwaardige schouwspel opgeleverd van een eenvoudig vraagstuk, dat bedolven werd door allerlei redeneringen, die eigenlijk geheel naast de kwestie stonden.

Men kent de zaak. Na acht jaar onderhandelen was er tussen de regeringen der Verenigde Staten en het Koninkrijk der Nederlanden een verdrag gesloten van vriendschap, handel en scheepvaart. Naast allerlei belangrijke economische en sociale bepalingen vond men daar ook in art. II lid 3 „dat het aan onderdanen van de ene partij binnen het grondgebied van de andere partij geoorloofd zal zijn zowel besloten als openbare godsdienstoefeningen te houden”. In het voorlopig verslag hadden vele leden de vraag gesteld, of dit niet in strijd was met artikel 184 lid 2 van de grondwet, waar het houden van processies verboden is, waar dit niet in 1848 wettelijk geoorloofd was. Indien deze strijd aanwezig was, zou dit verdrag slechts aangenomen kunnen worden met een meerderheid van twee-derde (art. 63 Gw.) Volgens deze leden zou dus de Amerikanen veroorloofd zijn overal in Nederland processies te houden.

In haar antwoord betogde de regering, dat hier van strijd geen sprake was, omdat in een volgend lid uitdrukkelijk was vermeld, dat de betrokken regering maatregelen kon nemen tot handhaving van de openbare orde.

\* \* \*

OP gronden, die wij politiek gezien, niet kunnen bewonderen, achtte de heer Blaisse (K.V.P.) het wenselijk dit vraagstuk bij de openbare behandeling ter sprake te brengen. Immers het vraagstuk was zeer eenvoudig. Indien het betrokken artikel der grondwet tot strekking had de handhaving van de openbare orde, viel het onder het door de regering geciteerde uit een volgend lid van het verdrag en was er geen sprake van strijd tussen grondwet en verdrag. Met het wenselijke van een processieverbod had dit niets te maken. Evenmin behoefde men hier aan te komen met de nog altijd in Nederland niet volledige verdraagzaamheid. En nog minder deed het er hier toe, welke politieke achtergronden de opneming van dit processieverbod in 1848 hadden bewerkt.

Er is een artikel van de geldende grondwet. Wat houdt dit artikel in, dat was alles. Godsdienstige emoties behoeven niet te worden opgewekt. Het was o.i. juist de fout van het opnemen van deze kwestie in het openbaar debat, dat plotseling weer is gebleken, dat er ook nog een scheidingslijn loopt tussen Rooms-Katholieken en alle anderen. Voor de huidige staatkundige verhoudingen is het zeer ongewenst deze scheidingslijn te accentueren. Juist de Rooms-Katholieken behoren dit in te zien.

\* \* \*

BEZIEN wij de eenvoudige vraag van grondwetsuitleg en verdragsinterpretatie.

Het verdrag maakt onderscheid tussen gewetens-

vrijheid, dat is hier de vrijheid om in het eigen hart te geloven wat men wil, en godsdienstvrijheid, dat is de vrijheid van openlijke godsverering. Het verdrag onderscheidt verder het deelnemen aan besloten godsdienstoefeningen en openbare. Dit onderscheid is kennelijk gemaakt tegenover praktijken in Rooms-Katholieke landen als Spanje en Columbia, waar men wel aan buitenlanders vergund in een besloten huiselijke kring eigen godsdienstoefeningen te houden, maar waar men die onbeperkte vrijheid niet gunt voor openbare godsdienstoefeningen. De Verenigde Staten hebben deze bepaling als routinebepaling in hun verdragen opgenomen, om hun onderdanen te dekken tegen deze praktijken.

Nu komt voor de Nederlandse wetgeving het begrip „openbare orde” voor de dag. Kort gezegd wordt hiermede bedoeld de handhaving van orde en rust; het treffen van de juiste politiematregelen, meer niet. Enkele afgevaardigden hebben nu de zaak vertoebeld door dit begrip uit te breiden tot de handhaving van de gehele wetgeving. Zelfs sprak iemand er over in deze zin van „bepaling van openbare orde”, zodat er niet door overeenkomsten van partijen mocht worden afgeweken. Dat is allemaal onjuist.

Het ging hier over het treffen van maatregelen tot handhaving van de openbare orde en rust, het treffen van politiematregelen. Nu is het moeilijk te ontkennen, dat godsdienstoefeningen in ons geestelijk zo verdeelde land aanleiding kunnen geven tot het verstoring van de openbare orde en rust. In het bijzonder is dit het geval, als het godsdienstige plechtigheden betreft, die op de openbare straat geschieden. Wanneer een processie door de straten gaat, dan is dat voor de Rooms-Katholieke een ogenblik van de allerhoogste religieuze beleving, waarvoor hij overeenkomstig zijn godsdienstige overtuiging eerbied moet vragen. De Protestant daarentegen, die zijn inzicht ziet geformuleerd in de omschrijving van de Heidelbergse Catechismus, ziet daarin in beginsel vervloekte afgoderij. Daarom sprak de leider van de anti-revolutionaire fractie over de bijzondere voorzichtigheid die bij de behandeling van dit uiterst tere vraagstuk naar twee zijden past.

\* \* \*

NU heeft onze grondwet ter handhaving van de openbare orde en rust ten eerste geheel vrijgelaten openbare godsdienstoefeningen binnen gebouwen en besloten plaatsen. Daar acht men verstoring van de openbare orde en rust niet waarschijnlijk.

Ten aanzien van godsdienstoefeningen buiten gebouwen en besloten plaatsen heeft men de toestand van 1848 willen handhaven. Waar processies in 1848 wet-

tig werden gehouden, mogen deze blijven, waar zij niet werden gehouden, mogen zij ook na 1948 niet worden

Nu kan men kritiek hebben op de juistheid van deze maatregel; op de verstarring, die er door bewerkt wordt, maar dat doet niets af aan het feit, dat het een politiematregel is. Het is een bepaling tot handhaving van openbare orde en rust. Zo is de bepaling bedoeld en zo is zij altijd toegepast. De Rooms-Katholieken kunnen dat onprettig vinden, maar zo lang als deze grondwetsbepaling er staat, geldt zij en is zij politiematregel.

De uitstekende dissertatie van mr. A. Bonet, een geleerde Jesuïet, over het betrokken hoofdstuk van de grondwet, geeft dan ook op tal van plaatsen aan, dat het hier inderdaad een politiematregel is. Hij spreekt op pagina 159 van een „versteende politiematregel”; op pagina 156 van de bedoeling van de grondwetgever „om verstoring der openbare orde en rust te voorkomen”, enz.

Het betoog van de staatssecretaris was op andere historische gronden tot dezelfde conclusie gekomen.

De slotsom van dit alles moet dus luiden, dat de godsdienstoefening buiten gebouwen en besloten plaatsen (processies) blijft onderworpen aan de geldende politiematregelen, dus ook aan art. 184<sup>2</sup> Gw. zodat van strijd tussen grondwet en verdrag geen sprake is.

Prof. mr. L. W. G. SCHOLTEN.

## Oplossing Kryptogram van vorige keer

Horizontaal: 1. rozengeur, 5. kopje, 8. mamre, 9. elmusvuur, 11. opleiding, 12. alken, 14. trap, 15. gladiator, 19. naslawerk, 22. klos, 24. kapot, 26. inktkoker, 28. krabbekat, 29. edikt, 30. regel, 31. ezelsoren.

Verticaal: 1. Romeo, 2. zemelaar, 3. nietig, 4. edeling, 5. kasuaris, 6. pruik, 7. eer, 10. magma, 13. nurks, 14. tongkijker, 16. lor, 17. talgklier, 18. kattebel, 20. epiek, 21. kaketo, 23. oksels, 25. plaag, 27. rotan.

Voor complete  
**diesel-elektrische  
installaties**  
**Van der Leun's**  
TECHNISCHE ONDERNEMING  
SLIEDRECHT  
Kerkstraat 11-13 Tel. 151

# Bloembollen, Goudse kaas en Frankrijk

Het contact tussen de Junge Union van de C.D.U. en de A.R.J.O.S. kwam in 1951 tot stand. Na enkele gesprekken in de persoonlijke sfeer, bleek al vlug dat een uitwisseling van delegaties de beste manier was om elkaar te leren kennen en elkaanders politieke standpunten te leren begrijpen.

De samenwerking in de Unie van Jonge Christen Democraten, waar vele Europese politieke jongerenorganisaties aan meewerken kwam in diezelfde tijd tot stand.

Te beginnen met het in 1952 aan Siegen gebrachte bezoek door een Arjosgroep, volgde Amsterdam, Oberwesel, Berlijn, Den Haag en Plön.

Voor 1957 was de Arjos dus aan de beurt om Duitse gasten te ontvangen en in verband met het feit dat in september a.s. in Duitsland verkiezingen plaats zullen vinden, vond dit bezoek van 23—27 april j.l. plaats en niet zoals gewoonlijk in de zomermaanden. Dat dit tijdstip er aan meewerkte om Nederland als één bloeiende tuin te kunnen laten zien, zal duidelijk zijn.

secretaris van de Arjos, de heer A. H. M. Mulder de aanwezigen welkom had geheten.

Mr. Van Rij wees allereerst op het wezen van het huidige communisme. Sinds de revolutie van 1917, is er in Rusland met politieke middelen geprobeerd dat te bevorderen, de staatsmacht werd vergroot en de gemeenschap raakte steeds meer op de achtergrond.

Sinds Marx ontwikkelde via Bolsjevisme zich een nieuwe staatsleer die niets meer met het echte marxisme had te maken, doch eerder uitgroeide tot een pseudo-religie onder Stalin.

De gebeurtenissen in het einde van het vorige jaar in Polen, Berlijn en Hongarij hebben bewezen dat de arbeidersstaat een vijand is van de arbeiders. En het is duidelijk, aldus mr. Van Rij, dat dit besef steeds groeit in de satellietlanden.

Zowel voor Duitsland als voor heel Europa is het van het grootste belang dat de socialisten zullen gaan inzien dat het communisme — ook de huidige vorm — slechts de verovering van de gehele wereld voor ogen heeft.

Ook in de wereldpolitiek gaat 't er om of wij voor of tegen Christus zijn. Wij hebben die strijd te voeren met alles wat we kunnen en ons daarbij ook in te



Tijdens een bezoek aan Gouda werd een stukje Goudse kaas aangeboden door een geklede charmante jongedame.

HET is wellicht een wat vreemde combinatie en een kunstkenner zal z'n voorhoofd wel rimpelen, maar deze drie begrippen beheersten nu eenmaal het ontspanningsgedeelte van het programma, dat was opgesteld voor het bezoek van de jonge Unioners aan ons land.

Wie in het voorjaar ons land bezoekt en in de omgeving van de bollenstreek komt en dan geen bezoek aan de Keukenhof brengt, is eigenlijk niet in Holland geweest. Vanzelfsprekend deed men Nederlands' mooiste tuin aan, waar met volle teugen, begunstigd door een stralende zonnegloed, de bloemenweelde werd genoten. Tijdens een kleine excursie naar een bloembollenbedrijf ontving men een toelichting over het gehele vermenigvuldigingsproces en alle behandelingen die moeten worden verricht voordat een bloembol zover is dat hij verkocht kan worden. Voor velen was dit een „openbaring“ en dat zoiets groeien wilde op puur duinzand!

Diezelfde avond luide de secretaris Haarlem ons door het prachtige historische stadhuis, waar de thee werd geserveerd in de met kaarsen verlichte vergaderzaal van het college van burgemeester en wethouders, waarbij eveneens de heer Spek, A.R. raadslid, aanwezig was. Een aansluitend bezoek aan het Frans Hals museum maakte een onvergetelijke indruk. De imponerende muziek van Mendelssohn Bartholdy die over de zich in zacht schijnwerperlicht badende binnenplaats ruiste, schiep een sfeer, die diepe indruk maakte. Met moeite konden men zich daaruit losmaken om van de enorme schat van kunstwerken te gaan genieten.

De dag van de Goudse Kaas ving aan met een autotocht door het prachtige Hollandse polderlandschap. Eenmaal in Gouda aangekomen werd de groep al vlug in het gezellige gedrang van marktende mensen opgenomen. Het oude, stijlvolle stadhuis opende zijn deuren, niet om ons als veroordeelden te laten sterven op het schavot, doch om te worden ontvangen door de burgemeester, Dr. James en de A.R. wethouder Polet.

## HAARLEM ALS GASTHEER

Een groepje Arjos-leden uit Haarlem en Heemstede verwelkomden op de avond van 23 april j.l. een tiental leden van de Junge Union uit Kreis Plön in Steeswijk-Holstein en een tweetal uit Saarbrücken. Het mocht geen wonder heten dat de bezoekers vermoedelijk waren na een reis van plm. 600 km. Een volkswagenbusje is nu eenmaal niet zo comfortabel ingericht; zelfs in een luxe wagen zou men „gaar“ zijn. Na de eerste kennismaking werd al vlug het eten opgediend en kreeg mr. Chr. F. Brouwer als voorzitter van de Buitenlandse Werkgroep de gelegenheid hen namens de Arjos welkom te heten.

Dank zij de gastvrijheid van verscheidene Haarlemmers en enkele inwoners van Heemstede, konden de bezoekers spoedig hun slaapplaatsen opzoeken. Overigens dienen niet alleen deze gastvrouwen en gastheren te worden vermeld. Even zeer is dank verschuldigd aan verschillende plaatselijke Arjos-figuren, die — in samenwerking met de secretaris van de Arjos — bij de voorbereiding of tijdens het bezoek, hebben meegewerkt alles goed te doen verlopen.

Haarlem is een voortreffelijke gastheer!

Na de kaasfilm te hebben gezien en een proeve van dat onvolprezen goudse produkt te hebben genoten werd de beroemde St. Janskerk bezichtigd.

Langs smalle, slingerende dijken, ge-



Tijdens de ontvangst op het stadhuis te Gouda. Staande v.l.n.r. Heinz Bötcher, leider van de Duitse delegatie, mr. dr. K. F. P. James, burgemeester van Gouda, T. Hopman, lid van het hoofdbestuur van de Arjos, E. A. Polet, A.R. wethouder van Gouda en A. H. M. Mulder, secretaris van de Arjos.

flankeerd door IJssel en met bloeiende boomgaarden omzoomde boerenhoeves, werd tenslotte op de radiostad Hilversum aangekoerst. De heer De Jong, hoofd van de algemene dienst van de N.C.R.V. wachtte ons hier met een overladen koffietafel. Natuurlijk zette hij ook het ontstaan en het wezen van het radiobestel in ons land uiteen, waarop een geanimeerde gedachtenwisseling volgde.

Hoewel de vrijdagmorgen was bestemd om een ieder gelegenheid te geven te winkelen of op andere, zelf gekozen wijze, door te laten brengen, waren de Duitsers van mening dat zij met elkaar een bezoek aan onze hoofdstad moesten brengen. Een tocht door de grachten behoort daar nu eenmaal ook bij.

Na het Vredespaleis werd in Den Haag een bezoek aan het Binnenhof gebracht waar de zaal van de Eerste Kamer en de Trêveszaal werden bezichtigd.

In één der zalen van de Dr. Kuiperstichting werd de Duitse delegatie namens het Centraal Comité, verwelkomd door de secretaris, mr. W. R. v. d. Sluis, terwijl mr. J. Prins een korte uiteenzetting gaf omtrent de Dr. Kuiperstichting.

Tijdens een te Haarlem gehouden bijeenkomst waarvoor verschillende plaatselijke A.R. functionarissen waren uitgenodigd, sprak de heer S. Silvis, voorzitter van de Nat. Organisatie van ARJOS de hoop uit dat de bloemen die uit de gekregen gladiolenbollen zullen groeien, het teken zullen zijn voor een overwinning van de C.D.U. bij de komende verkiezingen in Duitsland.

ALS lezer zou men de indruk kunnen krijgen dat de vier dagen van het bezoek zijn doorgebracht met het maken van excursies e.d. Niets is minder waar.

Naast de causerie van de heer De Jong over de christelijke radio-omroep werd diezelfde dag nog gesproken over de christelijke vakorganisatie, terwijl mr. C. van Rij, lid van de gemeenteraad van Amsterdam, refereerde over: „Wir und der Kommunismus“, op de eerste morgen van het bezoek, nadat de

zetten voor verdediging van onze vrijheid en het herkrijgen van die vrijheid van degenen die thans achter het ijzeren gordijn verkeren.

Hoewel we beseffen dat de consequenties daarvan veelomvattend en ernstig kunnen zijn hebben we ons voor zulk een politiek in te zetten in binnen- en in buitenland, daarbij erop vertrouwend dat de God van de hemel het ons zal doen gelukken.

De volgende avond sprak de heer Borstlap te Utrecht, secretaris van het Christelijk Nationaal Vakverbond, over de „Christelijke vakorganisatie“. Na een uiteenzetting voor de „eigenlijke taak van een vakorganisatie ging de spreker op de huidige Nederlandse situatie in en stelde daar tegenover de bestaande toestand in Duitsland. Hoewel er hier vele verschillen moeten worden geconstateerd, blijft de taak van Nederlandse en Duitse christenen duidelijk. Onze samenleving dient ingericht te zijn overeenkomstig de eis van de christelijke naastenliefde.

In de uitwerking daarvan is men in Nederland op bepaalde punten verder dan elders in Europa, doch dat is geen verdienste. Ook in Nederland is het ideaal nog niet bereikt en wij hebben de opdracht andere landen zoveel als mogelijk is daarbij te helpen.

Tijdens de zeer geanimeerde bespreking die volgde kwamen vele problemen

## Nog is het tijd ♦♦♦

Een waarnemer van de president van de

HET is altijd een verkwikking te luisteren naar een rustig, weloverwogen betoog van een knap en wijs mens. Zo ondergaat men al lezende het verslag van de president van de Nederlandse Bank, dr. Holtrop, over het jaar 1956.

DE Nederlandse Bank is in ons land de belangrijkste bank. De wetgever heeft zijn taak duidelijk omschreven. In grote lijnen omvat deze taak drie onderdelen:

1. de regeling van de hoeveelheid en de soorten van ons geld voorzover het geld uit bankbiljetten bestaat;
2. de bevordering van het geldverkeer met het buitenland;
3. het uitoefenen van toezicht op het creditwezen.

Kort en goed is zijn taak aldus te omschrijven: de waarde van het Nederlandse geld zo te reguleren als dit voor de welvaart van ons land het meest nuttig is (de monetaire politiek).

Het is dus geen wonder dat het jaarverslag van de president een stuk is van meer dan gewone betekenis. En dit verslag wint aan belang in een tijd waarin sprake is van economische-, financiële en monetaire moeilijkheden.

Na de dagenlange behandeling in de Tweede Kamer der Staten-Generaal over 'n onoverzichtelijke regeringsnota omtrent de bestedingsbeperking, die handelde over de vraag op welke wijze het tekort op de betalingsbalans 1956 (van 900 miljoen gulden) moest worden opgevangen, heeft de president de oorzaken van de huidige overbesteding duidelijk en overzichtelijk behandeld.

### Overbesteding

DE huidige overbesteding wil zeggen, dat de totale bestedingen van binnenlandse en buitenlandse oorsprong de bestaande produktiemogelijkheden overtreffen. Evenals andere deskundigen op

dit gebied geeft dr. Holtrop niet één maar meerdere oorzaken aan die deze overbesteding hebben veroorzaakt; die tezamen en 'n onderling verband de economische omslag in 1956 hebben bewerkstelligd. Daar is de belastingverlaging 1955, die in 1956 het besteedbare inkomen hebben vergroot met plm. 500 miljoen. De ondernemer kreeg in dat jaar tussen 100 en 200 miljoen meer te besteden.

De loon- en salarisverbetering 1956 hebben het inkomen van de loontrekken vergroot met 1,25 miljard gulden.

De ondernemingen hebben een groter bedrag van plm. f 600 miljoen geïnvesteerd en de gemeenten een bedrag van f 400 miljoen dan in het jaar 1955.

### Een opsomming gevaarlijk

HET gevaar van een dergelijke opsomming, vooral als deze belegd is met cijfers, is dat men al spoedig tot concrete beschuldigingen komt; die of die bepaalde oorzaak is de hoofdoorzaak! Hetgeen niet juist is; want vast staat dat elk van de genoemde oorzaken op zichzelf genomen aanvaardbaar en draagbaar zou zijn geweest.

Het is de totaliteit, het samengaan van alle oorzaken, die tenslotte de breuk hebben veroorzaakt.

Aan de andere kant is er het even grote bezwaar aanwezig — nu niet correct valt aan te wijzen wie meer of minder schuld heeft — alle „eigen“ schuld met een gemakkelijker gebaar weg te wuiven! Zoals de minister-president dr. Drees dat heeft gedaan bij de behandeling van de bestedingsbeperkingsnota. Met het gevolg dat de noodzaak, de hand in eigen boezem te steken, niet meer positief gezien wordt.

### Oorzaak en gevolg

DE overbesteding die het bestaande betalingsbalans te kort heeft veroorzaakt, is ons eensdeels eigenlijk „gemakkelijk“ gemaakt. Er waren uit vo-



# nHals



De gemeentebestuur een heel Gouds costume

noemen daarvan: het karakter van de D.G.B., z.g. neutrale, vak-garantie situatie in de Duitse landen waarin, vooral in de vaak betaalde functionarissen van de vakorganisatie van de vakorganisatie democratische bestel en economische machtspositie die oefend en de verantwoording van de gekozenen aan in een probleem dat in een als de Duitse, nog

deze gedachtenwisseling goed is dat dit in- tusschen dergelijke proble- men komen. Veel wat wij in dit vanzelfsprekend aan- merken anderen moeilijk. Dit om te realiseren wat ons gaten welke doeleinden we

een uitwisseling tussen de organisaties als de deelne- mers van zin hebben en orga- nisatie klopt, het volle prof- it uitbetrokken wanneer deze zin heeft en men zich als rijkst wordt gezamenlijk in te voor Europa te hebben te dieke erf!

## aving van de anderlandse Bank

kele bronnen waaruit het worden geput om de „boven- matigheden te financieren. Er de een beschikbare liquidi- teit in de vorm van (uit vroe- gere overgehouden) banksaldi, spaarboeken, obligaties, etc. Deze reserves bij bedrijven en ban- ken in 1956 in geld omgezet voor de financie van de investeringen. Grote bedragen dit te zijn geweest: 90 miljoen gulden.

gename hierbij is dat alle van onze Nederlandse huis- houders zich hebben schuldig ge- maakt, de gemeente, het be- droefde fondsen, de spaarbanken

van deze liquiditeits- re 1956 kon, mede omdat het reële inkomen slechts toenam met per hoofd van de beroeps- werkzame bevolking — niet wangen uit de nationale bes- peldt bracht inflatoire span- ning. Deze spanningen kwa- men bij de gewone banken tot uitbreiding van credieten (gelooften van particulier, be- droefde) ging gepaard met het van tijdelijk aan die banken te gelden. Met het gevolg de gewone banken een krappe om de groter was dan die in 1956 krapte sloeg terug op de Bank en op het Rijk dat voor een bedrag van f 220 miljoen van de Nederlandse Bank

dat op de kapitaalmarkt ge- teer kon krijgen — binnen de Rijk zelf gestelde voorwaar- den in zijn behoefte aan ge- het opnemen van kasgeld- len (lopende leningen) waar- doeltoe spanning nog groter

taal (kort en lang) werd

En dat in een tijd, waarin veel geld nodig is.

Ziedaar als in een notedop de kringloop, de samenloop eigenlijk, van oorzaak en gevolg van de huidige moeilijkheden.

### Geen omslag van de conjunctuur

Er is wel nog een geruststelling: de huidige moeilijkheden zijn niet het gevolg van een breuk in de huidige conjunctuur. De hausse heeft in 1956 — Minister Zijlstra heeft dit de Kamer in 1956 ook al voorgehouden — aangehouden. Nederland lijdt alleen aan evenwichtstoornis met alle gevolgen van dien.

### Mosterd na de maaltijd?

DE opmerking zou kunnen worden gemaakt dat het jaarverslag van de president achterafpraat is. Toch is deze opmerking onjuist. Immers uit de door dr. Holtrop genoemde oorzaken, feiten en gevolgtrekkingen is lering te trekken.

Met name voor de Regering. De president als een monetaire autoriteit — met verordenende bevoegdheid! — heeft de Regering in dit verslag iets te zeggen.

### En dat is dit:

1. Het jaar 1956 is nog maar een begin, een eerste fase van de moeilijkheden.
2. Alle spelingen die in ons monetaire systeem aanwezig waren, zijn praktisch nu reeds verbruikt.
3. De tweede fase zal schade toebrengen aan onze monetaire positie.
4. Deze tweede fase wordt niet voorkomen door de bestedingsbeperkingsnota 1957 uit te voeren; zelfs de voorstellen van de S.E.R. zijn in dit opzicht onvoldoende.

### Wat doet de Regering?

DE vraag of de Regering deze adviezen ter harte zal nemen is een open vraag. Vooral omdat nu gebleken is dat de Regering het jaarverslag 1955, hetwelk eveneens waarschuwingen bevatte — heeft vrijwel naast zich neer- gelegd.

Immers ook over 1955, duidde de president al op een binnenlandse conjunctuur die zorgen baarde. Met name werd toen al gewezen op de lagere overheden — de gemeenten — die op de verkeerde weg waren. Toen al werd opgemerkt dat niet het buitenland de schuld- oorzaak was van de toen aanwezige spanningen. Toen al wees de president op het feit dat de Regering haar beleid niet richtte op de vermindering der spanningen. Toen al werd gesteld dat de monetaire compensatie tegenover de verlichting der lasten, te zwak was!

Nu is het nog de tijd het oor te luisteren leggen.

### Kent de Nederlandse Bank zijn eigen plaats?

EEN zaak is wel verwonderlijk nog. En dat is de dreiging van de president in de richting van de Regering. Weliswaar bedekt en erg voorzichtig, maar toch dreigen. Ik ben er van overtuigd dat dit voortkomt uit zijn diepe bezorgdheid. Want in een klein land als Nederland, dat zo zeer verbonden is met het internationale verkeer, moet de taak van de Nederlandse Bank ten volle gericht zijn op het bewaren van betalingsbalans-evenwicht. Meer nog dan een taak m.b.t. de zelfstandige beïnvloeding van de nationale conjunctuur.

Zijn taak in Nederland ligt bij uitstek op het gebied van de handhaving van de waarde van ons geld. De bank mag nooit zelf een duurzame bron worden van voortgaande geldontwaarding.

Maar toch gaat de president erg ver. Immers, voorzichtig overweegt hij verdergaande maatregelen op monetair gebied als de huidige regeringsmaatregelen niet worden uitgebreid. Welke wapens hij in petto houdt, wordt niet bekend gemaakt. „Het ogenblik nadert, dat de Nederlandse Bank niet alleen de hoedster, maar ook de sleutelbewaarder is van de deviezenvoorraad”, aldus het verslag.

De daarin opgesloten dreiging komt niet juist voor. Indien kabinet en kamers een plan hebben vastgesteld om de overbesteding en de inflatie te bestrijden, mag een lagere autoriteit — want dat is tenslotte de Nederlandse Bank — deze plannen niet zelfstandig corrigeren, noch die doorkruisen. Zover gaat de taak van de Nederlandse Bank niet.

G. A. KIEFT.

# Klare taal te Bonn en Straatsburg

(van onze militaire medewerker)

OP het stuk der Westerse defensie hebben twee belangrijke gebeurtenissen kort na elkaar plaats gehad. Eerst de bijeenkomst van de NAVO-Ministerraad te Bonn, daarna de vergadering van de Assemblée der Westeuropese Unie (WEU) te Straatsburg. In beide bijeenkomsten is op defensiegebied een klare taal gesproken. Wij mogen beide in hun kern belichten.

De bijeenkomst te Bonn was in drieërlei opzicht een bijzondere gebeurtenis. Ten eerste dat de Raad vergaderde te Bonn, aldus symboliserend, dat West-Duitsland zijn lot met dat van de NAVO in het algemeen en in het bijzonder met dat van West-Europa heeft verbonden. Ten tweede, dat het een bijzondere bijeenkomst was buiten de jaarlijkse routinebijeenkomsten in december te Parijs om. Ten derde, dat deze bijeenkomst niet, zoals bij de jaarlijkse, werd voorafgegaan door een vergadering van het Comité van Stafchefs en het mede daardoor meer een bijeenkomst was met een politiek dan met een militair accent. Of het nu door deze laatste factor in het bijzonder kwam of als resultaat van andere factoren, zeker is, dat wij deze keer eindelijk een geluid konden beluisteren, dat de leiding weer in handen genomen is door de politici. Het had er de laatste tijd hoe langer hoe meer van, dat de militairen de toon aangaven en dat de politici min of meer willoos daar achteraan liepen.

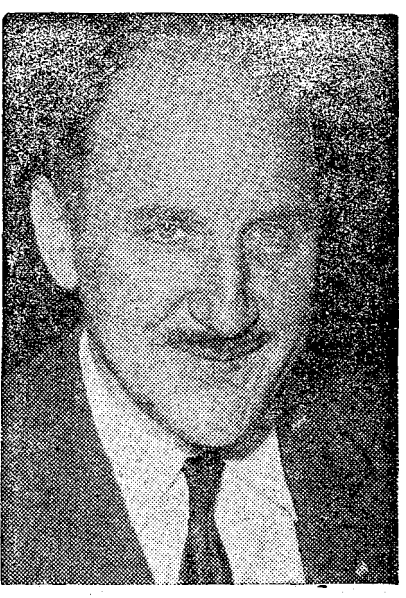
De onontkoombaarheid van het gebruik van het atoomwapen en op grond daarvan de praktisch totale opoffering van de conventionele middelen aan de atomische werd hoe langer hoe meer van de daken afgeschreeuwd. Talrijke vooraanstaande militairen — gelukkig zelden de met de leiding verantwoordelijke — leverden beschouwingen hoe een toekomstige oorlog er wel uit zal zien. Wij cursiveren opzettelijk het woord zal omdat dit hun gedachtingang precies weergeeft. Daarmede betuigt deze categorie, die wij de naam van neo-militaristen zouden willen geven, niet alleen de naar hun mening onontkoombaarheid van het fenomeen „oorlog”, doch bovendien de onontkoombaarheid van het gebruik van het atoomwapen. Anders zouden zij het voorwaardelijke „zou” bezigen. Wel willen zij nog het voorbehoud maken dat zulk een oorlog beperkt zou kunnen blijven in die zin, dat men alleen maar gebruik maakt van tactische atoomwapens, doch atoomwapens, niets meer en niets minder, zullen het dan toch moeten zijn! Daaraan valt nu eenmaal niet te ontkomen, want zo is de evolutie in de eeuwenlange ontwikkeling van de wapentechnologie. Aldus deze atoomthousten! Van hen schreef de bekende Amerikaanse militaire deskundige Hanson W. Baldwin een paar maanden geleden, dat de gedachte voor deze lieden eenvoudig onverdragelijk was, dat hun het nieuwe oorlogsspeelgoed zou worden afgenomen.

Om het publiek de schrik uit de kleren te houden stellen zij het tactische atoomwapen als evolutionair voor, noemen het bedriegelijk bagateliserend reeds een conventioneel wapen, spreken bij voorkeur van „lichte” atoomwapens en van atoom-„bommetjes”. Op deze wijze was men er meer en meer in geslaagd het publiek zand in de ogen te strooien, het bovendien te paaien door de goedkoopste van de atomische oplossing door de mogelijkheid de dure en personeel zwaar drukkende conventionele middelen sterk te beperken, ja praktisch bijna af te schaffen. Het publiek stribbelde niet tegen en in het voetspoor daarvan lieten de politici de zaak op haar beloop en bewilligden hoe langer hoe meer in de atomische weg, als struisvogels de koppen in het zand stekend om de verschrikkelijke consequenties van deze defensiepolitiek niet te zien. Drogredenen, dat het Westen toch in mankracht het Oosten niet kon evenaren (200 miljoen Russen, 100 miljoen Oosteuropese en 600 miljoen Chinezen, weet U!!!), zodat men tegenover Oostelijke mankracht Westelijke atoomkracht moest stellen, vormden de sluitsteen van deze gehele gedriegelijke en levensgevaarlijke theorie.

De ban waarin het Westen aldus gevangen was geraakt, is thans te Bonn verbroken. Naast anderen heeft onze Minister van Buitenlandse Zaken het duidelijk gezegd:

„De betekenis van de kernwapens heeft zo'n nadruk gekregen, dat de indruk is ontstaan, dat de gewone bewapening van minder groot gewicht is geworden. Deze gedachte is een waangedachte. Kernwapens zijn ongetwijfeld van grote betekenis. Maar gesteld dat zij het uitbreken van een oorlog eens niet zouden verhinderen dan zou men door het gemis aan voldoende gewone wapens voor een afschuwelijk dilemma komen te staan. Dan zou de noodzaak ontstaan van het gebruik van kernwapens in een toestand, die het gebruik niet zou veroorloven.”

Men ziet, Minister Luns spreekt dezelfde gedachte uit, die wij sinds jaar en dag hebben uitgedragen. Men begrijpe ons goed. Wij erkennen de noodzaak voorbereid te moeten zijn op een atomische oorlog. Daartoe dient de organisatie en de opleiding mede ingesteld te zijn op zulk een oorlog. In die gedachtingang past dus volkomen dat de Westerse strijdkrachten — ook de onze — met atoomwapens worden uitgerust en dat deze ter plaatse worden opgeslagen. Dit harmonieert geheel met de gedachte van paraatheid tegen een Russische strategische overval en deze vorm van gevaarlijke en uiterste paraatheid is de voorwaarde voor het voorkomen van agres-



MINISTER LUNS

sie daar zij deze onaanlokkelijk maakt. Doch daar deze middelen, indien door het Westen als eerste gebruikt, de Russische reactie zouden uitlokken, zou het Westen bij zijn zelfverdediging tevens de zelfvernietiging oproepen.

Zolang bij grote of kleine agressies door Rusland zelf of door een van zijn trawanten, niet van het atoomwapen wordt gebruik gemaakt, moet het Westen in staat zijn daaraan het hoofd te bieden zonder in de dwangpositie te komen — zoals Minister Luns veronderstelt — van het atoomwapen gebruik te moeten maken. Hoewel de Minister dit niet met zoveel woorden zegt is het duidelijk dat onder die omstandigheden geen politicus de verantwoordelijkheid zal willen nemen om dan het besluit tot het gebruik van A-wapens te nemen en daarmee een wereldcatastrofe op te roepen. Want dat dit laatste het geval zou zijn, daaraan twijfelen niet velen meer. Men zie slechts naar het gevaar dat men voor de mensheid ducht van het geringe aantal proefexplosies met A- en H-wapens. Hoe groot moet dat gevaar dan wel zijn, indien er in een kort tijdsbestek en zonder inachtneming van enige restrictie duizenden A- en H-wapens tot explosie komen waarvan het „lichtste” atoom-„bommetje” dan toch nog altijd een kracht heeft van de halve Hiroshima-bom.

Sprak aldus de NAVO-raad een klare taal, de vergadering der WEU ging zelfs nog een stap verder. Daar kwam ter tafel een rapport van de defensiecommissie, op zichzelf reeds een merkwaardigheid, want het waren hier politici (waaronder weliswaar militaire experts) die zich een oordeel aanmatigden over problemen van strategie, tactiek, organisatie en legervorming, in feite zaken waarvan het praerogatief scheen voorbehouden aan de NAVO. De WEU denkt er kennelijk anders over en hier wensen de politici niet aan de militairen de vrije hand te laten. Zij vragen ook gehoor voor hun op politieke gronden gebaseerde militaire advies.

Dit rapport nu acht niet alleen het minimum van 30 parate divisies nodig doch wenst bovendien een uniform systeem van mobilisatie. De WEU hecht dus wel degelijk waarde aan mobilisabele troepen, een categorie waarvan wij sinds maanden in het NAVO-verband niet meer horen spreken. Daar schijnt men dusdanig uitsluitend op een atoomoorlog te zijn ingesteld, — dat wil zeggen op een zeer hevige oorlog van korte duur, waarbij geen sprake kan zijn van mobilisatie — dat aan deze troepen eenvoudig niet meer wordt gedacht bij de defensieplannen. De WEU wenst kennelijk de NAVO niet op deze weg te volgen. Door een beter systeem van reservevorming en een snelle mobilisatie kunnen niet alleen Nederlandse troepen binnen enige dagen tot een week worden gemobiliseerd, doch ook die van andere NAVO-landen. Dit laatste nu is thans niet het geval en hierop legt dus het rapport de nadruk. Wordt deze suggestie doorgevoerd dan wil dit zeggen dat voortaan de NAVO-leiding (SACEUR) bij zijn plannen naast de 30 parate divisie ook nog zal kunnen rekenen op een gelijk aantal (of iets minder) mobilisabele troepen. Voor dus de NAVO naar het atoomwapen zal behoeven te grijpen kan het eerst de strijd met een aanvaller aanbinden met een sterkte van ten minste 50 divisies. Dat is de strekking van het rapport van de WEU, indien men dit consequent interpreteert.

Zowel te Bonn als te Straatsburg is een klare taal gesproken: de NAVO zal naast een atomische bewapening een voldoende sterke conventionele bewapening moeten handhaven.

Om aan de hoge militaire leiding in de NAVO recht te laten wedervaren moet erkend worden, dat deze een gelijk standpunt huldigt. Doch deze moet aan beide zijden van de Oceaan en aan de Theems vechten tegen andere opvattingen. Mogen de militaire experts van de NAVO, die thans bezig zijn om de te Bonn en Straatsburg geuite politieke wensen te bestuderen ten einde daarvan in augustus verslag te doen, vooral aan het uitgewerkte rapport van de WEU de aandacht schenken, die het verdient.

Moge vervolgens de uitvoering van de gesproken klare taal even klaar en duidelijk zijn. Daarmede zou de NAVO-defensie en in het bijzonder die van West-Europa zijn gebaat!

UIT DE REDE EN PERIODIEK

# Brede basis niet tot elke prijs

## Niets beters

Ook prof. Romme heeft thans gesproken en zijn rede lokte uiteraard velerlei commentaar uit. Zijn eigen lijfblad, *De Volkskrant*, schreef o.m.:

„En hoe staat het met de KVP? Prof. Romme heeft op de partijraadsvergadering met zoveel woorden uitgesproken, dat hij een voorstander van de brede basis was en blijft, zij het uiteraard niet tot elke prijs. Na wat wij de laatste weken over het nut en de wenselijkheid van een brede samenwerking geschreven hebben, kan het duidelijk zijn, dat wij deze uitspraak onderschrijven.

Prof. Romme bedoelde van zijn kant echter niet te zeggen, dat hij in het huidige kabinet ook een wezenlijk brede-basiskabinet ziet. En er zijn inderdaad wat dat betreft belangrijke tekorten. Dit kabinet werd, zeker door KVP en AR, niet bewust gewild, toen geen bevredigende oplossing voor de bezitsvorming mogelijk bleek. Het is tenslotte toegelaten als enige mogelijkheid om er uit te komen. Dat blijft ook voor nu een dwang leggen op de politieke situatie, hoewel wij ons afvragen of men het zich niet onnodig moeilijk maakt door die omstandigheid steeds opnieuw te accentueren.

Dat zou wel noodzakelijk zijn als men zijn kiezers duidelijk wil maken, dat er van die dwangsituatie door anderen misbruik wordt gemaakt. Dr. Bruins Slot voelde zich in die positie op het partijconvent van de AR. Naar zijn mening verleidt de huidige situatie sommige ministers tot „tirannieke daden“. En ook voor de PvdA zou gelden, dat zij van deze gelegenheid gebruik maakt om de socialistische haan koning te laten kraaien. Wij hebben deze opvatting bestreden. Wij hebben aangetoond, dat ook dit kabinet wezenlijk rekening houdt met de wensen van de Kamer en dat men evenmin kan volhouden, dat de socialisten het nu voor het zeggen hebben. Prof. Romme deed in zijn rede hetzelfde. Het heeft ons deugd gedaan, dat er bij de KVP dus zeker geen behoefte bestaat om zich onnodig een minderwaardigheidscomplex aan te meten.

Hiermee is echter niet alles gezegd. Wij hebben er alle begrip voor, dat de KVP het als een grote onvolkomenheid blijft voelen, dat dit kabinet het nog met zichzelf eens moet worden over de uitbouw van de bezitsvorming. Maar de ernstige waarschuwing, dat de verdere medewerking van de KVP hiervan afhankelijk kan zijn, dient niet enkel voor het kabinet te gelden. Aan de ene kant mag dit kabinet in het vooruitzicht gesteld worden, dat het zich niet met de bezitsvorming bij de KVP alsnog een vertrouwensbasis kan verschaffen, aan de andere kant staat de PvdA, die zich daartegen bij de kabinetsformatie juist fel heeft verzet. Ook en vooral deze partij moet zich blijven bezinnen op mogelijkheden om dit verschil te overbruggen. Dat lijkt voor het ogenblik nog heel moeilijk. Maar het is meer gebeurd, dat de inzichten naar elkaar toegroeiden. Het vraagstuk van de bezitsvorming staat in elk geval in het centrum van de belangstelling. En zo zou ook het huidige kabinet nog de tijd kunnen hebben om daarmee zijn voordeel te doen.

## Vroeg genoeg

Het *Vrije Volk* schrijft onder de titel: „Vroeg campagne“:

De redevoering, die prof. Romme in de partijraad der

KVP heeft gehouden over de politieke situatie, heeft geen antwoord gegeven op de vraag, die hij zelf in deze woorden (volgens het verslag in de *Volkskrant*) stelde: hoe komen we door deze situatie heen en hoe komen we ervan af?

Wel heeft de heer Romme ingestemd met de voorzitter van de AR-partij, mr. Berghuis, die de politieke verhoudingen voor de langere duur beslist ongezond heeft genoemd. Hij ging verder en vulde de uitspraak van mr. Berghuis aan met de woorden: en op kortere termijn gezien beslist onbehaaglijk.

Hij ging zelfs nog een stap verder toen hij sprak over drie mogelijkheden om nog voor de verkiezingen van 1960 van „de kwaal“ verlost te worden. En bijna dreigend klonk zijn betoog in de verklaring, dat wanneer het kabinet niet tijdig tot een oplossing van de bezitsvorming komt, overweging van beëindiging van de „katholieke medewerking“ (bedoeld is natuurlijk de KVP-medewerking) aan dit kabinet aanbeveling verdient boven een ongewijzigd voortglijden naar 1960.

Dat zou dus een kabinetscrisis betekenen.

Maar als prof. Romme bedoeld had een kabinetscrisis aan te kondigen zou men mogen verwachten, dat hij ook over de oplossing daarvan denkbeelden zou hebben ontwikkeld. Daarnaast hebben we in zijn rede echter tevergeefs gezocht. Een ander meerderheidskabinet noemde hij slechts een theoretische mogelijkheid omdat de CHU geen rechtse coalitie wil. En de vervanging van „de kwaal“ van het nood-kabinet-Drees door een andere kwaal, de „kwaal van een zakenkabinet“, lokte de heer Romme niet aan, blijkens zijn verzekering, dat de KVP zich bij elke beslissing in alle nuchterheid moet afvragen wat in 's lands belang beter is, voortzetting van de huidige ongezonde en onbehaaglijke situatie of vervanging door een situatie waarop in beginsel dezelfde toevoegingen van toepassing kunnen zijn. Men mag, in welke situatie dan ook, de ogen niet sluiten voor de gevolgen van zijn daden, zei de heer Romme. Hij vond dit een zaak van politieke zelfbeheersing, die door 's lands belang ten enenmale wordt gevorderd.

Over blijft de mogelijkheid van een crisis met vervroegde verkiezingen waarop de heer Romme ook zinspeelde. Maar uit zijn rede bleek wel duidelijk, dat van KVP-zijde geen crisis is te duchten over het politiek moeilijke gelegen punt van de huurverhoging met blokkering. Hij herinnerde met nadruk aan de afspraak daaromtrent waarmee alle groepen zich bij de kabinetsformatie hebben verenigd.

Het kabinet met inbegrip van de KVP-ministers is over dit punt trouwens niet verdeeld. Het zou dus over de bezitsvorming zijn dat het kabinet de hals zou moeten breken. Dit lijkt ons bijzonder onwaarschijnlijk. De KVP is er nog steeds niet in geslaagd deze gedachte in de concrete vorm van bruikbare voorstellen te presenteren.

Het kan dan ook geen verbazing wekken, dat de heer Romme wel de opvatting in de andere christelijke partijen over berusting in de huidige toestand tot 1960 kritiseerde, maar zijn kritiek besloot met de verzuchting „al zullen we praktisch misschien toch eraan moeten geloven“.

Zo heeft de heer Romme zich dan bepaald tot het uitspreken van zijn onbehaagden en duidelijk genoeg van zijn

hunkering naar het herstel van de oude rechtse coalitie laten blijken, al legde hij zich ook daarbij weer de remmen aan door een buiging naar het brede-basiskabinet. Maar dat was geen nieuws.

De voornaamste conclusie, die uit de rede van de voorzitter der KVP-kamerfractie valt te trekken, is deze, dat de KVP aan de volgende verkiezingscampagne is begonnen. Vroeg genoeg.

## Woorden?

Het *Algemeen Dagblad* schrijft o.m.:

„Waar het de heer Romme erg om te doen is, dat is de bezitsvorming, waarover de thans zittende ministers zich naar zijn mening niet al te druk schijnen te maken. Nu moet het ons van het hart, dat de heer Romme het daar zelf naar maakt.

Bezitsvorming is nodig, maar dan moet men er niet alleen woorden aan spenderen, maar dan moet men vooral waken tegen aantastingen van de bezitsvorming door uitholling van de eigenaars. Daaraan wil de heer Romme straks bij de huurverhoging niettemin meedoen. Als wij de heer Romme alweer goed hebben begrepen, gaat straks de keus tussen huurverhoging van 25 procent, waarvan de helft wordt geblokkeerd, of helemaal geen huurverhoging. Welnu, wij begrijpen zulks niet uit de mond des mans, die het de tegenwoordige regering tot grief maakt, dat zij de bezitsvorming verwaarloost.

Tenzij de heer Romme hier een goochelspel bedrijft met de begrippen bezit en eigenaars.

Hebben wij de heer Romme dus goed begrepen, dat hij liever van alle huurverhoging per 1 juli af wil en dan ook tegelijkertijd af wil van de compensatie?

Eenvoudig is het wel, maar of zulk een houding vertrouwen wekt in des heren Rommes liefde voor reële bezitsvorming dunkt ons twijfelachtig.

Daargelaten wat de huiseigenaren van zulk een uitkleding hunner gerechtvaardigde verlangens zullen denken.

## Dreigend

Het *Rotterdamsch Parool* schijft o.m.:

„Zo op het oog lijkt de rede, die prof. Romme zaterdag voor de partijraad van de KVP heeft gehouden, nogal dreigend en agressief. Wie er echter nader kennis van neemt, bemerkt al spoedig, dat ze geen opzienbarende punten bevat. De sommering aan het kabinet, op het punt van de bezitsvorming tot zekere resultaten te komen, behoeft volstrekt geen waarschuwing te zijn aan de niet-K.V.P.-ministers, hun veronderstelde tegenstand te laten varen. Men kan er ook in zien een aanmaning aan de KVP-ministers, ten opzichte van de bezitsvorming zich wat actiever te betonen. De aandacht mag er op worden gevestigd, dat de heer Struycken ook minister van Bezitsvorming is, een uitbreiding van zijn taakomschrijving, waarin de heer Drees stellig niet heeft bewilligd zonder tot zekere concessies bereid te zijn.

Te veel hebben wij over de bezitsvorming geschreven om behoefte te voelen, nog eens weer op voor- en nadelen er van in te gaan. Van meer belang is de vaststelling, dat de uitreding der KVP-ministers, waarmee de heer Romme dreigde voor het geval er vóór 1960 met die bezitsvorming geen begin is gemaakt, moeilijk kan geschieden, zonder dat er tekenen zijn geweest van strijd in de boezem van de regering. Tot dusverre hebben zulke tekenen geheel ontbroken. Zo is er goede reden om te veronderstellen, dat het kabinet aan de bezitsvorming eenvoudig nog niet is toegekomen.

In hoeverre daaraan heeft meegewerkt het feit, dat onder de huidige, ietwat onbevredigende, financieel-economische omstandigheden het punt niet zeer actueel is, kan in het midden blijven. Het is, geloven wij, wel algemeen zo opgevat, dat de bezitsvorming een tijdlang vooral heeft gediend om de politieke tegenstellingen meer reliëf te geven. De heer Romme, begrijpend dat, wanneer er niets gebeurt, de KVP zelf een deel van de schuld draagt, wenst zijn partij niet in deze onprettige positie te zien gebracht. Vandaar zijn enigszins dreigend klinkende woorden. Hij is niet bijzonder gesteld op dit kabinet, maar hij is nog veel minder gesteld op een kabinetscrisis, die een gevolg zou zijn van een tekortschieten der eigen ministers.“

## Dreigement

Onder de titel „Romme's dreigement“ schrijft *De Telegraaf* o.m.:

„Meer en meer dringt bij de rechtse partijen de overtuiging door, dat een voortdurende van deze compromitterende onderwerping aan de stille P.v.d.A.-dictatuur betekent, dat zij zich zelf als beginselpartijen hun graf graven.

Het was dan ook nauwelijks denkbaar, dat de K.V.P., nu de uitslag van de stembus haar illusie, prof. Romme de leiding van het nieuwe kabinet te zien nemen, verijdeld heeft, de regering-Drees haar vier jaren rustig zou hebben laten voortwerken, zonder een ernstige poging te doen, om haar hegemonie over haar hoofdbondgenoot te herwinnen. En het was reeds bij de kabinetsformatie duidelijk, dat het katholieke programpunt „bezitsvorming“ daartoe t.z.t. als middel zou moeten dienen.

Inderdaad is dit een uiterst principieel punt, uitnemend geschikt om tussen de socialistische en niet-socialistische partijen een duidelijke grens scheiding en tegenstelling te markeren. Maar het is nog niet veel meer dan een „idee“, dat ook van de zijde van de K.V.P. nog geen praktische uitwerking heeft gekregen en bovendien tot dusver niet tot de brede volksmassa spreekt.

Of de K.V.P. voor een poging om met dit programpunt een principiële beslissing uit te lokken, ook binnen het kabinet medestanders zal vinden is niet zeker: maar zulk een poging zou, blijkens de rede van de heer Berghuis, bij de anti-revolutionairen zeker niet zonder steur blijven.

Maar het bleef enigszins raadselachtig, wanneer en hoe prof. Romme de kat de bel zou aanbinden. De mededeling hieromtrent van de voorzitter van de Tweede-Kamer-fractie der K.V.P., hierop neerkomend, dat het, naar het gevoelen van prof. Romme ernstige overweging verdient de medewerking aan het huidige kabinet tussentijds te beëindigen indien dit in zijn intern beraad niet tijdig tot oplossing van het vraagstuk van de bezitsvorming en andere urgente problemen zou weten te komen, is verrassend.

Niet zozeer omdat daardoor het kabinet aanstonds op losse schroeven zou komen te staan. Prof. Romme heeft al eens meer grote woorden gesproken, die niet door dat van hetzelfde kaliber zijn gevolgd. Wellicht staat er binnen het kabinet reeds een oplossing op stapel, en dient de opzienbarende mededeling alleen om straks de totstandkoming ervan in het credit van de bedreiging van de katholieke staatsman te kunnen schrijven.“

EN ONS COMMENTAAR

## Wie had anders verwacht?

Ook prof. Romme heeft thans gesproken. Hij had het voordeel, dat hij het slotwoord mocht spreken. Hij wist hoe anderen er over denken en kon, na wikken en wegen, zijn standpunt uiteenzetten. Hij heeft gewikt en gewogen. En het resultaat?

Dreigende woorden. Geen brede basis-kabinet tot elke prijs.

Denk vooral om de bezitsvorming, want anders... Ja, wat anders? Dan gebeurt er nog niets, want voorlopig is men in de K.V.P.-kring ook nog niet zover, dat men concreet kan aangeven, op welke wijze de bezitsvorming in elk geval moet worden bevorderd.

De P.v.d.A. krijgt een bijzondere waarschuwing te horen. Zij moet het hare er toe bijdragen om nog bestaande verschillen ten aanzien van de bezitsvorming te helpen overbruggen. Zij moet ook tot een compromis bereid zijn.

Maar duidelijk is wel, dat de K.V.P. voorlopig alles in het werk zal stellen het thans aan het bewind zijnde kabinet in het leven te houden, omdat er toch niets beters voor in de plaats te stellen is.

In zoverre heeft de rede van prof. Romme verhelderend gewerkt. Doch is er eigenlijk wel iemand, die iets anders van hem had verwacht?



# Overheid en openbare zedelijkheid

**W**AT baten goede wetten zonder goede zeden? De vraag is afkomstig van de oude Romeinen. Zij hebben zich op het gebied van de wetgeving als zeer deskundig onderscheiden. Maar zij waren zich bewust — en hebben het stellig ook ervaren — dat goede wetten weinig vermogen wanneer zij niet gedragen worden door goede zeden.

Is dit in het algemeen al zo, hoeveel te meer zal het niet gelden, wanneer de wetgeving betrekking heeft op het zedelijk leven zelf? En over dat zedelijk leven is het, dat het artikel, in deze beschouwing aan de orde, handelt.

De formulering van het artikel treft zowel door haar kracht als door haar lenigheid en soepelheid. Men kan er van zeggen: het is een veerkrachtige formulering. Het is bovendien een formulering, die opvalt door haar soberheid.

## Soberheid

**D**IE soberheid — om daarmee te beginnen — ligt voor de hand. Zij ontspruit rechtstreeks aan de nuchtere wetenschap, dat de zeden, ook de zeden van een volk en ook de zedelijke volksgezondheid, het niet — en zeker niet in de eerste plaats — hebben moeten van wettelijke formuleringen en dus van wettelijk ingrijpen en regelen.

Wie over deze zaken ook in een beginselprogramma te veel zeggen wil, wekt spoedig de suggestie, alsof de wetgever, alsof de overheid het is, aan wie hier het beslissende of zelfs verlossende woord toekomt. De mogelijkheden voor de overheid zijn hier gering; men moet er aan toevoegen; ook haar taken hier zijn beperkt.

In de gekozen formulering van het artikel in ons beginselprogramma komt dit duidelijk uit. De keuze van de werkwoorden is in dit verband al veelzeggend: waken, weren, beschermen. Daarna wordt wel gesproken van bevorderen, maar ook dan weer van een bevorderen van datgene wat kan versterken. De versterking van de zeden zelf is geen eigenlijke taak van de overheid; zij houde zich bij voorkeur aan de bevordering van die versterking. Dit doe zij dan — aldus ons artikel — ook (wij zouden willen zeggen: vooral) door steun te verlenen aan wat uit het volk zelf wordt ondernomen.

Een sobere formulering dus, geheel in de lijn van een beginselprogramma, geheel ook naar de aard van het onderwerp waarop dit artikel betrekking heeft, getuigt op de beperkte mogelijkheden en zelfs op de beperkte taken, welke hier voor de overheid liggen. Het artikel wijst als het ware duidelijk af van de overheid naar het volk zelf; het wil de verantwoordelijkheden voor de geestelijke gezondheid van het volk gelegd zien daar waar ze ook werkelijk liggen: bij het volk zelf. Een andere formulering, meer in detail tredend ook, zou deze onmiskenbare waarheid alleen maar kunnen verdoezelen.

Aan deze sobere formulering kon het artikel zich des te gerader houden, omdat zo heel veel van hetgeen het artikel in zijn oude formulering nog voorstond inmiddels werd bereikt en verwezenlijkt. Het repte in zijn oude formulering nog van noodzakelijke beperkingen in het beschikbaar stellen van sterke drank; het vroeg verbodsbepalingen tot het uitstellen van onzedelijke boek-, plaat- of prentbriefkaarten; het bepleitte het strafbaar stellen van verleiding van minderjarigen tot onzedelijke daden; het verlangde van de overheid maatregelen tegen het misbruiken op publiek terrein van Gods Naam.

Dit alles vroeg het en met dankbaarheid mag worden vastgesteld, dat het niet voor dovemans oren is geschied. Er zijn wettelijke, veelal strafwettelijke, voorzieningen getroffen met betrekking tot de onderscheidene onderwerpen, in het oude artikel genoemd, en nu dit het geval is, kan des te meer voorkeur worden uitgesproken voor de sobere, in meer algemene bewoordingen gehouden formulering, die voor het nieuwe artikel gekozen is.

Tegelijk kon hiermede een minder juiste formulering, zoals deze nog in het oude artikel voorkwam, worden vermeden. In het oude artikel kon men nog lezen, dat de overheid bij haar bescherming van de openbare zedelijkheid zich „stiptelijk verre” zou hebben te houden van wat tot het terrein van het huiselijk leven behoort. Aan deze formulering ligt stellig de op zichzelf zo achtenswaardige opvatting ten grondslag, dat de overheid wel bijzonder het gezinsleven heeft te ontzien. Echter geheel en al? Immers neen. Men kan niet absoluut zeggen, dat de bevoegdheden van de overheid ophouden bij de huisdeur. Zeker op het gebied van de openbare zedelijkheid kan gezegd worden, dat er zich situaties kunnen voordoen, die aan de overheid de verplichting opleggen, zelfs in de huiselijke sfeer in te grijpen. Men denke in dit opzicht aan de bescherming van minderjarige kinderen, waartoe de overheid oproepen kan worden.

Het kan bovendien niet anders, of hier en daar moet de formulering van het oude artikel ons wat ouderwets aandoen. Zo wanneer het stelt, dat de overheid op generlei wijze „met de hoererij in aanraking treden” mag.

## ARTIKEL XII

De Overheid heeft te waken voor de openbare zedelijkheid. Zij were uit het publieke leven al wat met de eerbaarheid in strijd is of anderszins de mens zou verlagen. Zij beschermte wat op dit gebied zichzelf tegen aanranding niet beschermen kan.

De Overheid bevordere al wat het zedelijk bewustzijn der natie kan versterken. Zij verlene daartoe ook steun aan hetgeen uit het volk zelf ter verhoging van het zedelijk peil, met name ter bestrijding van ontucht en drankmisbruik, wordt ondernomen.

Genoeg intussen over het artikel in zijn oude formulering. Met dankbaarheid mag worden opgemerkt, dat zo veel van wat het vroeg inmiddels verwezenlijking kreeg. Aan die verwezenlijking heeft het zelf zeker stimulerend bijgedragen. Wel een bewijs intussen, deze formulering, dat ook in vroeger dagen de voormannen onzer partij niet schroomden, de overheid een tamelijk omvangrijke taakvervulling toe te kennen, wanneer toestand en omstandigheden dit wenselijk maakten.

## Veerkracht

**T**REFT ook hiertegenover de nieuwe formulering door soberheid, zij valt bovendien te waarderen om haar soepelheid en kracht, om haar veerkracht dus. Zij laat niet in het onzekere, dat zij de openbare zedelijkheid van ons volk een nauwelijks te overschatten goed acht. De overheid moge hier dan over slechts beperkte mogelijkheden beschikken en slechts een beperkte taak hebben — de geestelijke volksgezondheid van ons volk moet haar toch wel zeer ter harte gaan.

Zelf kan de overheid hieraan niet veel doen. Maar waakzaam dient zij te zijn. Zij moet weren uit het publieke leven wat met de eerbaarheid strijdt of wat op andere wijze de mens moet verlagen. Zij moet vooral beschermen wat zichzelf niet tegen aanranding beschermen kan.

Er moet de overheid veel aan gelegen zijn, dat ons volk beschikt over een sterk zedelijk bewustzijn. Maar men versta ons hierbij wel. Wordt ook in de nieuwe formulering van het artikel niet te uitsluitend gereedeneerd vanuit de overheid? Zeker, taken en mogelijkheden voor de overheid zijn hier beperkt, maar we lezen dan toch maar, dat de overheid moet waken, moet weren, moet beschermen, moet bevorderen, moet steun verlenen. Wordt hier toch weer niet het uitgangspunt genomen bij de overheid zelf?

Inderdaad kan deze vraag rijzen. Maar de vraag berust op een misverstand. Het artikel is, als de andere artikelen, opgenomen, in het beginselprogramma van een politieke, zelfs van een staatkundige partij. In dat beginselprogramma gaat het om ons staatkundig leven, om ons leven in de staat, om ons leven als burger. Dit komt ook en vooral hierin uit, dat in dit programma zijn neergelegd onze opvattingen met betrekking tot de staat en dus ook met betrekking tot de overheid.

Vandaar dat men ook in het artikel over de openbare zedelijkheid vindt neergelegd wat de overheid, hier heeft te doen, waaraan zij zich heeft te houden en waarvan zij zich heeft te onthouden.

Maar het is daarom slechts één kant van de medaille. Het gaat uiteindelijk bij dit onderwerp niet om wat de overheid heeft te doen of niet heeft te doen; het gaat in eerste aanleg om het zedelijk bewustzijn van de natie zelf, om het zedelijk bewustzijn van ons als mensen en ook van ons als burgers.

Om het laatste gaat het in dit artikel. Dat is een zaak van ons allen. Het is een zaak, die ligt voor de verantwoordelijkheid van ons volk. Men verkijke zich vooral in deze materie niet op de overheid. Zij kan slechts waken, weren, beschermen, bevorderen, steun verlenen.

Voor een politieke partij ligt hier een bijzondere roeping. Zij zal zich hebben te richten tot de overheid en deze hebben te houden aan haar taak. Maar zij zal ook voor haar deel gestalte moeten geven aan het zedelijk bewustzijn van de natie, de natie daartoe moeten stimuleren en opwekken. Zij zal zich bewust moeten zijn — en daaraan mede activiteit ontnemen — dat het beslissende punt hier vooral ligt, niet in de gedragingen van de overheid maar bij het volk zelf en bij het zedelijk bewustzijn van het volk. Om tot ons begin weer te keren: de zeden — en vooral niet in de eerste plaats de wetten — zijn het, die ons volk baten.

Dr. E. DIEMER.

## EEN UITKOMST VOOR MAAGLIJDERS

Maaglijders, U kunt weer alles gaan eten. De echte C-R MAAGTABLETTEN zijn weer in Nederland verkrijgbaar.

## C-R MAAGTABLETTEN

geven direct verlichting en zijn pijnstillend.

De echte Amerikaanse C-R Maagtabletten zijn die lichtgele tabletten. Alleen verkrijgbaar bij:

## LOUIS RIETBERGEN

NIEUWE BINNENWEG 400 - ROTTERDAM

Vraagt inlichtingen zonder enige verplichting.

## A. Baars Azn

Exploitatie van  
baggermaterieel N.V.

Telefoon no. 144 Sliedrecht

Verkoop en verhuur

## HOTEL „DE KROON”

SOPHIALAAN — LEEUWARDEN

Tel. 4467—4468

★

Uw adres voor recepties en partijen

## Constructiewerkplaats

# „BAILY”

NIEUW-LEKKERLAND  
Telefoon 36

Gespecialiseerd in  
Staalconstructies  
voor gebouwen

## RIJWIELEN DIRECT van FABRIEK



f 50.— goedkoper. Eerste klas materiaal en langdurige garantie. Vraag gratis prijscurant met EXTRA korting bonnen. Van oktober f 12.50 november en december f 14.— januari f 13.— februari f 12.50. Overige maanden f 8.50.— Zie onze belangrijke Stofzuiger-aanbieding f 95.— met een jaar garantie en gaat jaren mee. Doe als zo velen, profiteer en neem Uw voordeel.

„SIMBA” Rijwiel Fabriek

Naaldwijkseweg 24—26 — 's-Gravenzande — Tel. 01742-673

## ZWOLLE

## WONINGINRICHTING

# Boertien

Sassenstraat 39 — ZWOLLE — Tel. K 5200—6473

Levering franco met eigen wagen.

HET VERTROUWENSADRES VOOR

## PIANO'S EN ORGELS

ook voor het stemmen en onderhouden van uw instrument

## GANZEVOORT

DIEZERSTRAAT 116 . TEL. 6552 . ZWOLLE

Uitgebreide keuze muziek en grammofoonplaten

## BEGRAFFENISSEN

(ook buiten Zwolle)

# R. Dragt

Roggenstraat 22 . Telef. 5594 . Zwolle

Vraagt steeds uw leverancier naar:

# Fransen's koffie en thee

Elektrische Koffiebranderij en Theehandel

P. C. Fransen . Dijkstraat 2 . Tel. 5457-3337, Zwolle

## VONKEN VLEGGEN OVERAL!

### Beslistheid gevraagd

**M**ET meer dan verwondering las ik het nummer van Nederlandse Gedachten van 13 april jl. en dan met name de eerste pagina.

In het hoofdartikel wordt commentaar geleverd op de rede van prof. Oud, kortgeleden in Groningen uitgesproken en door de radio uitgezonden.

Deze rede was vooral daarom interessant, dat positie en roeping t.a.v. de nationale zaak, juist van de a.r. ter sprake kwamen. Te meer teleurstellend was daarom de reactie van Nederlandse Gedachten, dat de rede van prof. Oud onvolledig en zelfs onjuist en misleidend weergaf.

Ter staving van deze laatste bewering het volgende:

Nederlandse Gedachten schrijft: De V.V.D. kan het isolement, waarin zij zich nu reeds jaren bevindt, slecht verdragen. Zij grijpt daarom elke kans uit dit isolement te worden verlost. Prof. Oud zegt wel, dat V.V.D. voor zichzelf niets begeert, maar dat is natuurlijk onzin. Het zit hem juist dwars, dat de V.V.D. zich gedrongen heeft in een positie, waarbij haar invloed zich niet kan laten gelden.

De vraag is: waaruit blijkt dat? Zeker niet uit de door prof. Oud gehouden rede. De heer Oud heeft duidelijk gesteld, dat de V.V.D. niet „hengelt” naar een minister-zetel en voor zichzelf niets (d.w.z. geen positie in het kabinet) begeert. Welk recht en welk bewijs heeft Nederlandse Gedachten om — haar lezers voorlichtende — te zeggen, dat deze uittaling van prof. Oud onzin is en dat hij juist het tegenovergestelde wil?

De heer Oud betoogde, dat de V.V.D. ook daarom van de regering geen deel wilde uitmaken, omdat men als kamerlid goed werk kon doen en invloed kon uitoefenen. Op welke grond mag Nederlandse Gedachten nu stellen, dat het de heer Oud dwars zit, dat de V.V.D. haar invloed niet kan doen gelden?

Al is misschien Nederlandse Gedachten van oordeel, dat het zijn en voeren van oppositie een nutteloze — althans geen-invloeds-oefenende bezigheid is, mag het daarom zonder meer van prof. Oud aannemen, dat deze dezelfde mening is toegedaan, ook als hij met zoveel woorden het tegendeel verzekert? Moet soms — voor de lezers van Nederlandse Gedachten — vermeden worden de indruk, dat de V.V.D. of prof. Oud tenminste in zoverre van Groen van Prinsterer hebben geleerd, dat zij de waarde en betekenis van oppositie-voeren, desnoods alleen, erkennen? En dat in tegenstelling tot de redactie van Nederlandse Gedachten?

Maar er is meer. Volgens Nederlandse Gedachten gaat de voorkeur van prof. Oud duidelijk uit naar een vijf-partijen kabinet, naar de breedste basis, dus inclusief de socialisten. De heer Oud wil dat — aldus Nederlandse Gedachten — omdat de V.V.D. dan met de prot.-chr. partijen „een derde macht” zou kunnen vormen. Welnu, voor zo'n derde macht met als leider prof. Oud, laten de a.r. zich niet strikken, zegt Nederlandse Gedachten.

Ook deze weergave is misleidend. De heer Oud heeft juist laten uitkomen, dat hij thans geen vijf-partijen kabinet wil. Het is niet onvermakelijk, dat men zulks in hetzelfde nummer van Nederlandse Gedachten op pagina 3 lezen kan. Daar (op pagina 3) staat immers — met instemming geciteerd uit de N.R.C. — letterlijk: „Wel is nog eens duidelijk geworden, dat prof. Oud niet zoveel voor de brede basis voelt als wij.” Dit citaat is meer waarheidslievend dan wat het hoofdartikel ons wil doen geloven.

Want de heer Oud heeft met nadruk betoogd, dat hij thans — in de huidige situatie — een kabinet zonder socialisten wil. Hij heeft — een historisch overzicht gevende — gezegd, dat hij vroeger, in een andere politieke situatie, een kabinet met de breedste basis voorstond en daarin een „derde macht” wilde tegenover enerzijds de socialisten en anderzijds de roomsen.

Van dat idee ener „derde macht”, aldus prof. Oud, heb ik niet veel plezier beleefd: a.r. noch c.k. bleken er voor te voelen. De beide laatsten gingen liever alleen met roomsen-rod in zee.

Dat is ongeveer alles wat prof. Oud gezegd heeft over breedste basis en derde macht. Alleen in een historisch exposé. Voor de huidige situatie is die derde macht met geen woord aangeprezen.

Het is dus niet waar, dat prof. Oud die breedste basis met derde macht nu wel wil. Maar bedenkelijker is de halfslachtigheid van ons officieel orgaan, nu het er om gaat de zaken duidelijk te stellen.

De bedoeling van prof. Oud was een

einde te maken aan het huidige beleid, dat zo duidelijk een socialistische signatuur draagt en de politieke mogelijkheden te onderzoeken waarmee dit doel kan worden bereikt.

Men behoeft geen aanhanger van liberale ideeën te zijn — en ik ben dat ook niet — om hiermede van harte in te stemmen.

En nu is er uiteraard discussie mogelijk over het voorstel, dat de heer Oud deed, t.w. de vorming desnoods van een kabinet bestaande uit alleen a.r. en k.v.p. Het is voor mij nog een vraag of deze suggestie wel zo onaanvaardbaar is als mer schrijft. Als de besliste wil er maar was om met het huidige socialistische beleid te breken! En juist in dat opzicht stelt Nederlandse Gedachten teleur.

Zeker, men schrijft wel vinnige stukjes tegen de P.v.d.A. en de doorbraak. Maar wat wij missen is de uitgesproken wens om een andere dan de huidige dirigistische koers te gaan varen. En om daarvoor ook risico's aan te durven.

Nederlandse Gedachten schrijft, dat prof. Oud de principiële kloof en vore tussen socialisten en niet-socialisten te diep trekt. Maar enkele maanden geleden begroette Nederlandse Gedachten met instemming de uittaling van dr. Bruins Slot t.w. dat een immens (dat wil toch zeggen onmeetbaar, oneindig) conflict ons scheidt van de socialisten. Kan men prof. Oud terecht een te diep trek-

ken van principiële voren verwijten, als men zelf die diepte als „onpeilbaar” aangeeft?

Er zijn vele anti-revolutionairen, die eindelijk wel eens willen weten welke besliste en duidelijke overtuiging hun „officieel orgaan” is toegedaan.

*Diezelfde halfslachtigheid treft opnieuw in de korte notities onder het opschrift „Huren” in hetzelfde nummer. Daarin gaat het om het standpunt t.a.v. de huur-blokkering.*

*Daarover houdt men zich voorzichtig „op de vlakte”. Men is nu ineens geporteerd voor de suggestie van de heer Ruppert om slechts 12½% huurverhoging te geven zonder blokkering, terwijl alom wordt erkend, dat tegenover de sedert jaren gedupeerde huiseigenaren 25%-verhoging niet meer dan recht doen zou zijn.*

*Waarom dit voorstel ineens „constructief” wordt, is allermint duidelijk. Soms omdat in dit voorstel de lastige „blokkering” vervallen is? Maar intussen betekent aanvaarding daarvan: onthouden van 12½% verhoging aan de eigenaren, waarop zij toch zeker recht hebben.*

*En dan de blokkering zelf. Waarom wordt niet met ronde woorden gezegd, dat dit voorstel absoluut onaanvaardbaar is? Onaanvaardbaar omdat elke rechtsgrond daaraan ontbreekt?*

*Maar neen. Nederlandse Gedachten schrijft nu, dat wij huurblokkering als een compromis en niet als iets typisch socialistisch moeten zien. Zo redenerende kan men vrijwel elke afzonderlijke maatregel — waarin de socialist zijn idealen niet volledig verwezenlijkt ziet — als compromis en niet — typisch socialistisch, aanmerken.*

*Maar verzwegen wordt dan, dat niet elke maatregel afzonderlijk beschouwd mag worden. Dat het gaat om de richting, om de koers van een geheel beleid. En dat beleid gaat met halve en*

*drie-kwart socialistische maatregelen, wel in typisch-socialistische richting.*

Terecht betoogde prof. Van Riessen dan ook (in „Patrimonium” van 21 maart 1957):

„Het is niet te verwachten, dat men één zinnig mens wint voor christelijke politiek met het pleidooi voor een christelijke partij, als men in de praktijk der politiek op de hoofdpunten niet of nauwelijks anders handelt dan de socialisten, en als men zo'n politiek rechtvaardigt door te beweren, dat als twee hetzelfde doen, dat dan nog niet hetzelfde is, de christelijke politicus als noodoplossing en de socialist uit beginsel. Dat is nl. onzin, want als twee hetzelfde doen dan is dat hetzelfde. De verlegenheid van de christelijke politiek na de oorlog kon niet beter uitgedrukt worden dan in deze woorden. Zij die in deze stelling moeten geloven, blijven slechts uit trouw, niet uit overtuiging, lid van een christelijke partij.”

Daarom vragen velen om een besliste keuze en koers, niet in het minst van het officieel orgaan der A.R. partij.

Na de verpletterende verkiezingsnederlaag van het vorig jaar is gevraagd om vernieuwde inspanning van alle krachten. Wij willen ons die inspanning en moeite graag getroosten. Maar zij moet gedragen worden door een overtuiging. Een overtuiging, dat de weg naar de socialisme — via allerlei compromissen — wel degelijk te vermijden is. Een overtuiging, dat anti-revolutionairen — op het voetspoor van de vorig jaar herdachte Bilderdijk — ook een duidelijk en beslist „neen” kunnen en durven laten horen.

Katwijk, 16 april 1957.

Mr. S. H. ATTEMA.

## Ons commentaar

1. Mr. Attema vindt, dat wij de rede van prof. Oud onvolledig en zelfs misleidend en onjuist hebben weergegeven. Hij staat dit met te stellen dat onze conclusie uit de rede van prof. Oud namelijk dat de V.V.D. het isolement maar slecht kan verdragen geen grond vindt in de rede van de liberale fractieleider. Inderdaad heeft de heer Oud duidelijk gezegd dat de V.V.D. niet hengelt naar een ministerzetel en dat zij voor zichzelf niets begeert. Wie deze rede goed leest, beluistert daarin de wens van de V.V.D. het huidige kabinet zo spoedig mogelijk te doen verdwijnen. Hij roept tot dit werk vooral de A.R. „de geestelijke nazaten van Calvijn die geen vrees kennen” op. Hiervan uitgaande zegt prof. Oud duidelijk, dat de V.V.D. niet in alle omstandigheden de deelneming aan een bepaald kabinet verwerpt, ook niet een vijf-partijen kabinet met socialisten. Indien prof. Oud bedoelt had te zeggen, dat de V.V.D. in deze situatie alleen maar de oppositietoel past, dan had hij in zijn Groninger rede niet over de verschillende mogelijkheden van deelneming van de Liberalen aan de vorming van een kabinet gesproken. De rol van de V.V.D. te vergelijken met die van Groen van Prinsterer in de vorige eeuw lijkt ons onjuist. Natuurlijk erkennen wij dat een partij principiële tot het besluit kan en moet komen om oppositie te voeren, maar tot dit besluit riep de heer Oud o.i. allermint op. Hij stelde als het ware een prioriteitenlijst samen. Voor de ene oplossing voelde hij minder, dan voor de andere, maar absoluut verwerpen deed hij er geen.

2. Wanneer de heer Attema zich vermaakt dan doet ons dat genoegen. Ook wanneer dit ten koste van de redactie gaat. Maar wij moeten hem teleurstellen: Nederlandse Gedachten sprak zichzelf niet tegen. De heer Attema heeft niet goed geluisterd en niet goed gelezen. Wanneer de N.R.C. met instemming werd geciteerd dan was dat niet omdat prof. Oud „niet zoveel voor de brede basis voelt als wij”, maar vanwege de ongerijmdheden, waartoe prof. Oud volgens de N.R.C. is gekomen in zijn Groninger rede: „Ongerijmdheden die wij van een serieuze man alleen kunnen begrijpen, indien zij bedoeld zijn als middel om aan te tonen tot welke wonderlijke conclusies de bestaande toestand kan leiden”. Het onderschrift van de redactie onder het citaat van de N.R.C. luidt dan ook: „zelfs zijn liberale vrienden zijn van oordeel dat prof. Oud, zoals hij zich vrijdagavond heeft geuit niet meer serieus te nemen is.” Het enige wat mr. Attema onze redactie zou kunnen verwijten is, dat wij Oud's rede in ons frontpagina artikel wel serieus hebben genomen.

3. Wanneer de heer Oud thans een kabinet zonder socialisten voorstaat, dan wil dat niet zeggen dat hij hier principiële denkt.

Hij zei duidelijk, dat hij de voorkeur zou geven aan een kabinet van vijf partijen (inclusief de socialisten), wanneer de protestants-christelijke partijen maar bereid zouden zijn de derde macht te aanvaarden. Prof. Oud pleitte dus opnieuw voor deze gedachte. Wij mogen er wel aan herinneren, dat de heren Tilanus en Bruins Slot haar opnieuw hebben afgewezen. Oud wilde de breedste basis wel, maar dan inclusief de derde macht. Dat hebben wij ook in ons gewraakte artikel gezegd.

4. Wij moeten mr. Attema inderdaad teleurstellen, maar wij zijn het met de liberale N.R.C. eens, dat de suggestie van prof. Oud voor de vorming van een kabinet van A.R. en K.V.P. in de gegeven omstandigheden een ongerijmdheid is, die men niet serieus kan nemen. Dr. Bruins Slot heeft terecht in zijn rede op het partijconvent gezegd, dat dit voorstel van de liberale fractieleider „een uiterst goedkope wijze van politiek-bedrijven is”. Hij schetste de consequentie van dit aanbod aldus: „K.V.P. en A.R. samen op de bok van de koets met de P.v.d.A. als een stel wolven achter hen aan en de heer Oud welwillend en loyaal aan de kant van de weg. Ik begrijp dat daar voor de liberalen wel wat in zit, maar ik zou de heer Oud willen zeggen, dat al trachten wij goed te zijn, wij toch beslist niet gek zijn.” Wij raden mr. Attema aan nog eens te lezen wat dr. Bruins Slot in dit verband gezegd heeft over de sociaal-economische inzichten van de liberalen.

5. De redactie van N. G. heeft een duidelijk standpunt ten aanzien van het huidige kabinet. Ook ons artikel over de rede van prof. Romme op de voorpagina van dit nummer moge dit bewijzen.

6. Wanneer wij zeggen, dat prof. Oud de principiële kloof tussen de liberalen en de socialisten te diep maakt, dan willen wij daarmee beweren, dat wij tussen beide niet zo heel veel verschil ontdekken. Verschil ligt er wel op sociaal-economisch terrein, hoewel wij het met prof. Zijlstra eens zijn dat het hier meer is een kwestie van 15% verschil van welvaartsniveau. Neem dat weg en de socialisten zijn liberalen. Wij moeten daarom in dit verband spreken over een principiële tegenstelling tussen A.R. enerzijds en de socialisten en liberalen anderzijds.

7. Wij zouden er voorts de aandacht op willen vestigen, dat niet elk over-

heids ingrijpen als socialistisch moet worden gekwalificeerd. Met het adjectief dirigistisch wensen wij evenmin te pas en te onpas te opereren. Hoe wij over de socialisten denken, kan mr. Attema wekelijks in ons blad lezen. Hijzelf zegt trouwens, dat wij het vrij vinnig doen. De suggestie van de heer Ruppert, om te komen tot een huurverhoging van 12½% in plaats van 25% is niet in de eerste plaats ingegeven om van de lastige blokkering af te komen, maar veel meer omdat de christelijke vakbeweging door de looncompensatie die bij 25% huurverhoging noodzakelijk is repercussies vrees voor de prijzen. De huidige prijspolitiek zou hierdoor in gevaar kunnen komen. De blokkeringgedachte is overigens verre van aanlokkelijk. Wij verwijzen mr. Attema naar het antwoord van onze redactie op de bijdrage van mr. Aantjes hierover.

8. De opvatting van prof. Van Riessen geeft er o.i. blijk van, dat hij de praktijk van de politiek niet voldoende kent. Wil men politiek bedrijven, vooral christelijke politiek, dan dient men wel te beseffen, dat het resultaat van het overleg in kabinet en parlement niet vereenzelvigd mag worden met de idealen van alle betrokkenen. Ook als socialisten, a.r., rooms katholieken en liberalen zich met een bepaald regeringsvoorstel of met een bepaalde regeringsmaatregel verenigen, dan wil dit niet zeggen dat zij daarin hun idealen geheel verwezenlijkt zien. Het is de plicht en de roeping van de christen politicus om zoveel mogelijk invloed op de beslissingen van het kabinet en het parlement uit te oefenen. Dat kan hij doen door ja of neen te zeggen of door een constructieve bijdrage te leveren.

Het lijkt ons niet goed het „neen” als de hoogste wijsheid aan te prijzen. Christelijke politiek tracht ook anderen voor zijn opvatting te winnen, zowel binnen het kabinet, in het parlement, als daarbuiten. Dat is ook de essentie van de democratie. Het spreekt vanzelf dat wij een beslist en duidelijk „neen” tegenover het socialisme plaatsen, maar wij willen de worsteling in de praktijk van de politiek niet ontgaan door aan de kant te gaan staan met een beroep op Bilderdijk als de hoogste principiële wijsheid. Het geeft blijk van moed en durf en van geloof in eigen overtuiging wanneer men deze dagelijkse worsteling in kabinet, kamer en partij niet schuwt.



## Rusland's „expert” Valerian Zorin doet thans in ontwapening

OP het ogenblik verkeren de besprekingen, die in de subcommissie van de Ontwapeningscommissie van de Verenigde Naties (die te Londen vergadert) worden gevoerd tussen de „atoom-mogendheden” Rusland, Amerika, Engeland, Frankrijk en Canada, in een heel belangrijk stadium. De mogelijkheid, dat een begin zal worden gemaakt met het beperken van de wapening en dat uiteindelijk overeenstemming zal worden bereikt over een volledig verbod van kernwapens en geleide projectielen, lijkt niet volledig uitgesloten. Evenals voorheen blijft echter grote voorzichtigheid geboden tegenover de houding, welke de Sowjetunie aan de conferentietafel aanneemt. Het is nog steeds beter, de Russen te toetsen aan hun daden en niet aan hun wat al te gemakkelijk uitgesproken woorden.

HET verleden van de man, die de Sowjetunie op de Londense conferentie vertegenwoordigt, is niet van dien aard, dat men in het Westen geneigd is, hem op zijn woord te geloven. Vale-



rian Alexandrovitsj Zorin, die als onderminister van buitenlandse zaken aan het hoofd staat van de Russische delegatie, is de man, die Tsjecho-Slowakije achter het ijzeren gordijn heeft gebracht, dat hij zelf tijdens de tweede wereldoorlog had ontworpen. Zorin staat sindsdien bekend als de „expert in staatsgrepen”.

Op 20-jarige leeftijd was Valerian Alexandrovitsj reeds een vurig leider van de Komsomol, waarin de communistische jeugd van de Sowjetunie een tehuis had gevonden. Na tien jaar kwam hij in aanmerking voor de hogeschool van de partij, die hij bezocht tot 1935. Totdat de tweede wereldoorlog ook tot de Sowjetunie werd uitgebreid was Zorin werkzaam als partijfunctionaris en docent.

NADAT de Duitsers in 1941 de Sowjetunie waren binnengevallen, werd Zorin benoemd aan het ministerie van buitenlandse zaken. Een jaar later kreeg hij de leiding van de afdeling Midden-Europa. Tot 1945 had hij gelegenheid, de maatregelen voor te bereiden die de Sowjetunie in dat gebied zou nemen, als het op de Duitsers zou zijn veroverd.

Toen de tweede wereldoorlog tot het verleden behoorde ontbrak Tsjechoslowakije nog aan de rij van landen, die achter het ijzeren gordijn van Zorin waren gebracht. Onverwijld vertrok de Rus in 1945 naar Praag, waar hij als ambassadeur werd geaccrediteerd. Tot december 1947 trof hij in de Tsjechische hoofdstad voorbereidingen voor de staatsgreep, die in februari 1948 een eind zou maken aan de vrijheid van de staat, die het levenswerk van Thomas Masaryk en Edward Benesj was.

NADIEN vertoefde Zorin geruime tijd in Moskou, en in New York (waar hij Malik opvolgde als leider van de Russische delegatie bij de Verenigde Naties) en aan het eind van 1955 volgde als grote verrassing zijn benoeming tot ambassadeur in Bonn. Even plotseling vertrok hij weer in het midden van het vorige jaar naar Moskou. De tijd voor een staatsgreep in Bonn was nog niet rijp.

# Mensen zoeken hun weg

Vervolgverhaal door DINGENANT RIETZANGER

Jij maakt gemene zaak met de Duitsers, — ik wil niets met je te maken hebben en je blijft van deze auto af!”

Heijboer scheen een ogenblik in beraad te staan. De uitval van Jasper deed hem er voor terugdeinzen om de kruk van het portier te grijpen. Hij keek nogeens achterom. Er was geen mens te zien. Heijboer begreep, dat hij terwille van zijn prestige nu zou dienen door te zetten.

„Je moet een beetje bedaren”, zei Heijboer. „Als jij geen smokkelwaar in deze auto vervoert, hoef je een controle niet te vrezen. En vervoer je geen joden, dan heb je nog minder reden, mij zo af te snauwen.”

„Ik zeg, dat ik mij niet door jou laat lastigvallen. Het is om Suus, dat je mij zoekt! Om Suus, versta je dat! Maar zij wil niets van jou weten! Zij vindt het verschrikkelijk, dat ze jou ooit ontmoet heeft, ze heeft een hekel aan je. En nu je tegenwoordig in zo'n pakje rondloopt als een aangeklede aap, walgt ze nóg meer van je!”

„Ik wens niet beledigd te worden.” Heijboer trok plotseling een revolver. „Ik onderzoek deze auto en als jij mij hindert, heb ik het recht om te schieten.”

Met een snelle beweging haalde ook Jasper de revolver te voorschijn.

„Zo'n ding heb ik ook! Blijf van die deur af, of ik schiet.” Ze stonden weer tegenover elkaar.

Twee vijanden; vijanden terwille van een principiële overtuiging. Maar hier waren het toch vooral haatgevoelens, die hen tot deze houding dreven.

Jasper voerde een korte strijd met zichzelf, of hij schieten zou.

— Ik haat hem, daverde het door hem heen. — Ik haat hem, omdat hij vroeger Suus het hof gemaakt heeft.....

Zoals ze daar stonden, zo hadden al zo vaak mensen tegenover elkaar gestaan. Het drama van de mens, die persoonlijke haatgevoelens voet geeft boven principiële of algemene belangen, deed zich helaas altijd opnieuw weer voor in de verscheurde wereld. Op dit onzalige ogenblik stond Jasper tegenover Simon Heijboer, zijn vijand. Zou hij schieten?

Plotseling hoorde hij, dat het achterportier geopend werd. En bijna op hetzelfde ogenblik zag hij de joodse landgenoten uit de bestelauto springen en de vlucht nemen.

„Sta!” riep Simon Heijboer.

„Sta jij — of ik schiet!” brulde Jasper.

Jasper dacht: — Als hij de joden iets wil doen, als hij op die mensen schieten wil, zal ik éérst schieten..... dan schiet ik op hem.....

Heijboer schrok van de vervaarlijke stem, die Jasper opzette. Klaarblijkelijk zag hij in, dat het Jasper ernst was.

Heijboer was bang — hij was alleen. En wat zou er gebeuren, als zich ook de joden tegen hem keerden? Misschien waren die ook met een revolver gewapend..... Dan zou hij het loodje leggen, zelfs al zou hij Jasper Langeveld onschadelijk maken.

Met een schielijke hoofdbeweging keek Heijboer achterom. Hij zag, dat de joden de benen namen over een bouwakkertje, dat aan de weg grensde.

„Doe niet zo gek, — steek die proppenschietter weer in je zak,” verzocht Heijboer zo kalm mogelijk, ofschoon hij op zijn benen stond te rillen. „Als wij schieten, jij of ik, zal er één slachtoffer zijn. Jij of ik.....”

Jasper zag, dat de joden allemaal wegwamen. Ze snelden over het akkertje en verdwenen achter opgaand hakhout. Gelukkig, dat Heijboer nog steeds geen hulp gekregen had.....

De joden waren gered! Op hetzelfde ogenblik dacht Jasper er niet meer aan om te schieten.

„Goed, we bergen ons wapen gelijktijdig weg,” zei hij.

Heijboer knikte. Ofschoon hij waarschijnlijk meer bedreven was in het hanteren van een revolver dan de ander, deed hij inderdaad hetgeen Jasper hem gevraagd had.

— Hij vertrouwt er dus op, dat ik geen gemenigheid uithalen zal, flitste het door Jasper heen. — Ondanks alles is hij toch nog goed van vertrouwen jegens mij..... Hoe heeft Heijboer er ooit toe kunnen komen om de zijde van de vijand te kiezen?

Jasper borg zijn wapen nu ook weg. Ze verloren elkaar geen ogenblik uit het oog.

„Wat ben je nu van plan?” vroeg Heijboer. „Vertel me eens, wat je met die joden van plan was. Ik dacht, dat jij wel wijzer wezen zou en je niet zou inlaten met dingen, die de Duitse weermacht verboden heeft.”

„t Is nu geen tijd om over dergelijke dingen te spreken,” zei Jasper. „Het doet er niet toe, wat ik van plan was.”

Jasper werd plotseling aangegrepen door de angst, dat Heijboer een slimme tactiek gebruikte en hem aan de praat wilde houden, in de hoop, dat hij intussen hulp van zijn kornuiten zou krijgen, waarna het er voor Jasper slecht voor zou staan.

„We gaan ieder onze weg,” zei Heijboer. „Jij de jouwe, ik de mijne. Later zullen we wel tot de ontdekking komen, wie de juiste weg bewandeld heeft. Ik wil je waarschuwen, Jasper Langeveld. Jij zal aan het kortste eind trekken, daar ben ik zeker van.”

Jasper zag, dat Heijboer weer over de weg tuurde. Hoopte hij alsnog, dat hij hulp zou krijgen en tegen zijn rivaal zou kunnen optreden?

— Ik moet maken, dat ik vlug weg kom, dacht Jasper. „Jij laat me ongehinderd gaan!” sprak hij dreigend tot Heijboer. „Als je mij een kogel achterna durft te geven, zal je er voor boeten!”

Jasper voelde zich echter plotseling machteloos; hij begreep, dat het grootspraak van hem was. Indien Heijboer hem inderdaad zou neerschieten, wie zou hem er dan voor laten boeten? Er was in de omgeving niemand te zien er zou dus geen getuige zijn van dit drama. De joodse onderduikers waren allen veilig verdwenen achter het hakhout.

Heijboer, die nu wist, dat Jasper gewapend was, had niet de minste lust om zo iets te ondernemen.

„Ik zal je laten gaan,” zei hij. „Maar denk er om: Dat moet dan wederzijds zijn. Ik doe jou niks, jij doet mij niks.”

Heijboer knikte opnieuw. Hij stond nog altijd op dezelfde plek en hij had de handen op zijn heupen geplaat.

Zonder de moffenknecht ook maar een ogenblik uit het oog te verliezen, klom Jasper in de bestelwagen.

Heijboer gaf geen blijk van enige voorgenomen actie; hij bleef roerloos naast de auto staan.

Toen gaf Jasper gas. De auto schoot vooruit en reed snel weg. De angst van Jasper, dat Heijboer hem toch nog een

kogel achterna zou geven en in één van de achterbanden van de wagen zou schieten, bleek ongegrond te zijn.

Het was echter wel de hoogste tijd voor zijn vertrek, want plotseling zag hij drie landwachters opdagen. Ze kwamen van de tegenovergestelde kant dan vanwaar Heijboer hen verwacht scheen te hebben.

Jasper vreesde nog, dat zij hem een teken zouden geven dat hij stoppen moest. Dat gebeurde echter niet. Met grote snelheid reed Jasper de drie mannen voorbij.

Toen hij de kom naderde van het dorp dat op ongeveer vier kilometer afstand van het stadje lag, nam Jasper het besluit, de auto bij een garagehouder te brengen. Heijboer zou misschien het nummer van de wagen in zich opgenomen hebben en het kon dus levensgevaarlijk zijn om met deze auto te blijven rijden.

De garagehouder was Jasper niet onbekend. De man had er geen bezwaar tegen, dat Jasper de auto op het achtererf zette. Jasper reed de auto zo ver mogelijk door, zodat hij van de weg af niet te zien zou zijn.

„De wagen wordt wel opgehaald, vraag verder maar niets, want ik kan geen uitleg geven,” zei Jasper. „Maar ik kan je verzekeren, dat hij niet gestolen is.”

Jasper was er zeker van, dat de garagehouder, die als een goed Nederlander bekend stond, zou begrijpen, dat de auto met illegaal werk te maken had.

Wijdselijk vroeg de man niets. Hij zei slechts:

„Ik weet best, dat het tegenwoordig een rare tijd is. Je kunt om zo te zeggen van alles verwachten.”

Wat moest Jasper nu doen?

Met een schok ging de gedachte door hem heen, dat Heijboer en zijn kornuiten hem waarschijnlijk zouden zoeken. De mogelijkheid was niet uitgesloten, dat ze thans reeds jacht op hem maakten. Maar tevens bedacht hij, dat het ook mogelijk was, dat ze haastig begonnen waren met het opsporen van de ontsnapte joden. Het gevaar bestond, dat deze mensen alsnog in hun handen zouden vallen.

„Leen me een fiets,” verzocht Jasper aan de garagehouder. „Het is voor een goede zaak, maar ik zal je later wel tekst en uitleg doen.”

De garagehouder knikte.

„Vertel mij op het ogenblik maar niets. Wie niets weet, heeft niets te verantwoorden. Ik denk wel wat, maar daar bemoei ik me niet mee. Een mens moet tegenwoordig soms doen, alsof hij geen denkvermogen meer heeft. Dat valt niet mee, als je nog hersens hebt.”

Hij gaf Jasper een oude damesfiets.

„Veel bijzonders is het niet, maar ik heb niet anders. Gisteren zijn twee Duitsers er met mijn eigen fiets vandoor gegaan. Herr Hitler blijkt dus ook al de aanvoerder te zijn van een komplot fietsendieven. Ik dacht, dat het grote derde rijk zich te groot zou voelen om zich te verlagen tot kruimel-diefstalletjes. Maar neen, de herren schrikken nergens van terug en niets komt hun eer te na.”

Jasper reed langs een grote omweg naar de stad terug. Hij durfde niet dezelfde weg te nemen, want hij begreep maar al te goed, dat hij het zich niet kon veroorloven. Heijboer andermaal te ontmoeten.

Omzichtig fietste hij door het stadje. Hij reed naar het huis van de leider van de hulpverlening aan onderduikers. Jasper trof de man thuis en vertelde hem in 't kort, wat er gebeurd was.

„Dan moeten we zonder een minuut te verliezen de joodse mensen opsporen en veilig ergens onder dak brengen,” zei de man.

„Dat is, wat ik ook wil. Daarom ben ik regelrecht naar je toe gekomen.”

„Maar jij mag aan dat zoeken niet meedoen, dat moet je begrijpen. Jij moet van dit ogenblik af onzichtbaar gemaakt worden voor Heijboer en zijn vrienden.”

Jasper erkende, dat de man gelijk had.

„Wij zullen proberen, de joden te vinden en verder te helpen. Geef me het adres, waar je van plan was hen naar toe te brengen.”

Jasper verstrekte de man het adres van kapitein Elander. „Mooi zo — en duik jij nu ogenblikkelijk onder. Jij mag hier niet in de roulatie blijven.”

Jawel, hij zou nu zelf moeten onderduiken, er zat niets anders op.

— Maar eerst ga ik even naar Suus, zo nam Jasper zich voor. — Ik wil haar spreken alvorens ik zelf onderduik.....

Hij zette inderdaad koers naar de straat, waar Suus Blom woonde. Na het afscheid van Suus zou hij dan nog even naar zijn vader en moeder gaan en zijn eigen fiets halen. De damesfiets was hem te slap; bovendien stond het zadel veel te laag voor hem.

Terwijl Jasper dit overdacht, kwam er plotseling iemand naast hem rijden. Het was een onderwijzer, een man, die op de J.V. ging, waarvan ook Jasper lid was.

„Maak dat je wegkomt,” fluisterde hij Jasper toe.

„Dag meneer Arkema.....”

„Ik geloof, dat ze naar je zoeken, Langeveld. Heijboer en nog vier schurken zijn het huis van je verloofde binnen gegaan. Ik heb het zelf gezien en toen ben ik rechtsomkeert gegaan om je te waarschuwen. Maar toen ik bij het huis van je ouwelui kwam, stonden daar ook al twee van die misdrukken voor de deur. Ja, 't is vast om jou te doen! Maa! dat je uit de voeten komt, want als ze je te pakken nemen, ben je voorlopig niet vrij.”

Jasper sloeg de schrik om het hart.

Ze waren dus inderdaad reeds op jacht naar hem.....

„Dankjewel voor de tip, ik zal.....”

„Maak je nu maar snel onzichtbaar!”

De onderwijzer remde, zei: „Tabé en sterkte!.....” en liet Jasper alleen verder gaan.

— Had ik maar geschoten..... flitste het door Jasper heen.

— Nu zal Siem Heijboer me toch nog te pakken krijgen.....

Hij sloeg een zijstraat in en hij had het gevoel, dat alle mensen hem van achter de gordijnen begluurden.

Op de slappe, slingerende damesfiets rept hij zich door smalle straatjes. Niet lang daarna had hij de rand van het stadje bereikt.

Jasper sloeg een met struikgewas omzoomd landwegje in. Ontzettend jammer, dat ik niet van Suus afscheid heb kunnen nemen..... dacht hij. — Als zij nu maar niet denkt, dat ik haar vergeten ben..... Natuurlijk niet, ze weet wel beter..... O, wat zal ze over mij in de war zitten. Als Heijboer en zijn mannen haar maar niets doen....

(Wordt vervolgd)

**WOUDA ZADEN**  
(Kiemkrachtige Zaden!)  
Vraagt nieuwe prijscourant  
Tel. 250 Oraniewoud



### Hoe gaat het er nu mee...?

O, gelukkig alweer een stuk beter, maar ik heb wel een flinke tik gehad. Nu heb ik de tijd om over alles na te denken, en vanmiddag dacht ik ineens aan die avond dat we hier zo gezellig over... nou ja, niet zulke gezellige dingen gepraat hebben. Ik hoor het U nog zeggen: het beruchte ongeluk ligt nog steeds in dat kleine hoekje, en ik ben o zo blij dat ik toen geluisterd heb, want het lag in een klein hoekje. En als ik toen geen Gouden Ongevallen Polis van Fatum in mijn bureaula had gehad, dan zat ik hier nu zo rustig niet. Denk je eens even in, al de gemiste werktijd, weken en weken... het zou me tijden gekost hebben om er weer bovenop te komen. Nee, U mag de „1845” mijn complimenten overbrengen; ik voel me zo best in orde...”

Uw verzekeringsman - Uw vertrouwensman

### DE NEDERLANDEN



Alle verzekeringen

SCHEEPSBOUW WERVEN

**A. VUYK  
& ZONEN**

CAPELLE AAN DE IJSSEL

Nieuwbouw en reparatie

Telefoon Rotterdam 113333 (K 1800)

N.V. Aannemersbedrijf  
voorheen

**H. DE BAAT**

DIRECTIE: E. C. DE BAAT  
T. H. DE BAAT

KANTOOR: Ceintuurbaan 179  
AMSTERDAM. Telef. 798604-53257

**Zeeuwsch Dagblad  
Goes**

Een frisse en actuele krant  
met een ruime publiciteits-  
waarde.

Exploitatie: Drukkerij  
Oosterbaan en Le Cointre - Goes

6  
MEI

Vandaag maar weer eens kolen geschept en hete chocolademelk gedronken. In mei legt iedere vogel een ei.....erkool grapte mijn zoon, toen hij met hagel in zijn haar uit school kwam.

In de loop van de avond vroeg hij of ijsheligen echte heiligen waren, op welke vraag ik gelukkig een principieel antwoord wist te geven. De enige plaats in Europa, waar de zon doorkwam was Locarno, maar daar kost ook iedere graad zonnewarmte een paar Francs. Dan is een schep kolen en een beker chocolade goedkoper. Vandaar, dat ik de zogenaamde heiligen maar onbevreesd heb afgewacht. Maar het is ongelijk verdeeld.

Terwijl ik huiverde kreeg de Russische president Klementi Worosjilow bij zijn aankomst te Djakarta het nog warmer te verduren dan iemand, die voor het eerst onder de keerkringen komt. Hij kreeg wat men een warme ontvangst pleegt te noemen; de stenen van de burgers en de traangasbommen van de politie waren niet van de lucht. Om de Rus een goede indruk van het huidige Indonesië te geven vaardigden de stedelijke autoriteiten van Djakarta een gebod uit, dat ieder een das moest dragen. Met een strop vermoed ik.

## Groenkoper's dagboek

Een veelzeggend gebod, dat misschien op de toekomst vooruitloopt. Wie zal het zeggen?

In ieder geval is gebleken, dat de heer Soekarno niet volgens de volkswij heeft gehandeld, toen hij zijn Moskouse collega uitnodigde. Nee, dan maak ik liever mijn eigen kachel aan en drink ik chocolademelk.

8  
MEI

Aangezien mij nog nooit het plezier was te beurt gevallen dat een zebra mijn pad kruiste, heb ik maar eens een zebra pad gekruist. Ik ben namelijk een eenvoudige tweevotganger, die ruim veertig jaar lang overgeleverd was aan de willekeur van elk voertuig, dat sterker is dan ik ben. Maar nu is er enig soulaas voor de wandelaar gekomen, mits hij de studie voor het oversteken van een zebra niet te licht opvat. Want daarbij komt nog heel wat kijken.

Allereerst zijn daar de knipperende knipperbollen. Knippen die knipperbollen niet,

dan moet men ook geen knip-oogje van een zijn weg kruisende automobilist of motorfietser verwachten. Op zijn minst een blauw oog. Maar goed, als de bollen knippen bent u en ben ik er nog niet, want het afbuigend verkeer laat zich aan de bollen niets gelegen liggen. En er is geen voetpad om veilig over te steken, dan mag de wandelaar gebruik maken van het rijwielpad, waarop echter bromfietser mogen rijden. Wie de tegenwoordige over het paard getilde bromfietser kent, weet wat dat betekent. Die zebra's zijn wel een uitkomst maar zij zijn uw en mijn redding nog niet. Er rijden nog te veel boze bollen rond die zonder knippen en blozen mij tegen de vlakke kunnen rijden, zonder dat ik enig recht van spreken heb. Ik mag die regeling nog wel eens goed bestuderen. Wachten tot het wat warmer wordt!

10  
MEI

Wij zijn nu met zijn elf miljoen. Wie de elfmiljoenste is, kan helaas niet worden nagegaan. Zo ver reikt de statistische wetenschap toch niet. Maar dat het een

jongen of een meisje is, dat staat wel vast.

Het is wel hard gegaan. Ik leerde op school, dat ons land acht miljoen inwoners telde. Die drie miljoen zijn er dus in mijn tijd bijgekomen. En heb ik het gemerkt? Heeft het mij verontrust? Niet het minst. En het getal is alleen met kleintjes bereikt. Nu kan men eens zien wat de kracht van de kleine vermog. Al die kleinen: drie miljoen in mijn tijd. Vandaag las ik ook, dat een Amerikaanse juffrouw haar minister van financiën verblijdde met 400 gulden om mee te helpen de staatsschuld die 274 miljard gulden bedraagt, af te lossen.

Nu kunt u misschien zeggen: dat zal wat helpen. Ja, dat doet het ook als iedereen er zo over denkt als die Amerikaanse juffrouw. Overigens hoop ik, dat de elf miljoenste een plaatsje onder de Hollandse zon heeft gevonden en dat het haar of hem wel zal gaan. Moeders kunnen in dagboeken van babies die deze dagen geboren zijn schrijven „de elf miljoenste Nederlander” en dat is in een bepaald geval nog waar ook.

*William Groenkoper*

Door onvoorziene omstandigheden moesten helaas 3 dagen uitvallen.

## Huurblokkering socialistisch?

VAN allerlei kanten — ook in onze eigen kring — wordt gepoogd uiteen te zetten, dat het huurblokkering voorstel niet is de verwezenlijking van een socialistische gedachte.

Het wil mij voorkomen, dat daarbij te zeer uit het oog verloren wordt, dat het antwoord op de vraag of in een bepaalde situatie iets de vervulling van een socialistische wens is mede van die situatie afhankelijk is, en met name ook van de vraag, welke andere mogelijkheden ter beschikking staan.

De redenering, dat de door de Partij van de Arbeid zozeer gewenste huurbelasting of huurafroming niet in het voorstel is opgenomen, dat de gelden principieel eigendom van de verhuurder blijven en slechts worden geblokkeerd en voor bepaalde doeleinden voortijdig zelfs kunnen worden gedeblokkeerd, is als bewijs, dat met de blokkering geen typisch socialistisch desideratum in vervulling gaat, onvoldoende.

Wat gebeurt er? De huiseigenaar krijgt van betaalde huur, die hem onbetwist toekomt, niet de vrije besteding. De gelden worden geblokkeerd en daartoe — merkwaardige wijze van blokkering — gestort in de staatskas. In bepaalde gevallen kan deblokkering worden gevraagd en — als aan de gestelde eisen blijkt te zijn voldaan — verkregen. Deze gerichte besteding, waarbij het oordeel aan overheidsorganen toekomt, is in haar aard duidelijk socialistisch van strekking.

Nu zou het kunnen zijn, dat, gezien de woningsituatie, en aangenomen dat de huiseigenaren in het algemeen in gebreke blijven redelijke verbeteringen aan te brengen, zulk een maatregel in de huidige situatie de best mogelijke zou zijn (terecht schreef „Trouw” dan ook op 6 maart 1956: „Wij kunnen ons voorstellen en het ook wel aanvaarden, dat in bijzondere omstandigheden bepaalde blokkeringmaatregelen worden genomen”).

Over die woningsituatie zal geen verschil van mening bestaan. Erkend moet voorts worden, dat de huiseigenaar, wiens huizen een redelijk rendement opleveren, daarmee een sociale verplichting ten aanzien van de woonbaarheid te dragen heeft.

Blijft de vraag, of hij, als de huurbelasting dat redelijk niveau gaat benaderen of bereiken, in het voldoen aan die verplichtingen zozeer in gebreke blijft, dat beperking der bestedingsvrijheid noodzakelijk wordt. Die vraag kan momenteel niet bevestigend beantwoord worden, want de huren hadden dat peil nog lang niet bereikt. Dat zou de ervaring met de huurverhoging eerst kunnen uitwijzen.

Daarom: het huurblokkering voorstel is puur principieel. En als principe past het alleen in een socialistische politiek.

Bovendien, al was de opgeworpen vraag bevestigend te beantwoorden, dan nog bleef de tweede vraag, of de thans voorgestelde maatregel ook de best mo-

gelijke is. En daartoe moet dus worden vergeleken met andere mogelijkheden.

Nu hebben wij al de regeling, waarbij de huiseigenaar, die kennelijk in gebreke blijft zijn eigendom in bewoonbare staat te houden, kan worden verplicht de noodzakelijke reparaties te doen uitvoeren.

Natuurlijk had men ook de omgekeerde weg kunnen volgen en de huurpenningen blokkeren en op aanvraag en na onderzoek voor onderhoudsdoeleinden kunnen vrijgeven.

Dat is niet gebeurd. Een andere, minder de vrijheid beperkende, weg is ge-

kozen. Er is een principieel ander systeem gekozen.

Men ziet het wezenlijke verschil met de voorgestelde huurblokkering. In het ene geval principieel beperking met op verzoek mogelijkheid van dispensatie, in het andere geval principieel vrijheid met de mogelijkheid van ingrijpen.

In het thans aanhangige voorstel is de weg gekozen, die het meest de vrijheid van de burger belemmert en de beslissing in handen van overheidsorganen legt. Al is de gedachte van Romme afkomstig, zij is er niet minder socialistisch om! Om nog eens met instemming „Trouw” aan te halen, dat op de boven geciteerde zinsnede zeer juist deed volgen: „Maar hier komt een heel bepaalde strekking van ideologische aard om de hoek gluren..... Het is de socialistische afkeer..... van particulier huizenbezit, dat hier naar voren komt”.

Mr. W. AANTJES.

## Ons commentaar

1° Het gaat te ver, wanneer men elke blokkering als socialistisch brandmerkt.

Er is na de oorlog herhaaldelijk geblokkeerd, óók met medewerking en steun van A.R.-parlementsleden. Na de oorlog is ons geld gesaneerd door blokkering. De Rijksbemiddelaars hebben meer dan eens de werkgemers genoodzaakt, bepaalde uitkeringen aan de arbeiders te blokkeren, om de loonpolitiek niet in de war te sturen.

2° Tijdens de eerste fase van de kabinetsformatie heeft de A.R.-fractie zich bereid verklaard, een huurblokkering als compromis te aanvaarden, onder voorbehoud.

Nl, dit voorbehoud, dat het voorstel eerst geconcretiseerd moest worden, voor men het definitief kon beoordeelen, en daarna zijn houding bepalen. Het is immers mogelijk, dat de uitwerking het voorstel onaanvaardbaar maakte.

3° Het is géén bewijs, dat een voorstel „socialistisch is”, wanneer men constateert, dat de socialisten er vóór zijn op grond van socialistische overwegingen. Wanneer de mannen van de P.v.d.A. hun steun verlenen aan de P.B.O., dan spelen bij het verlenen van die steun overwegingen mee, die wij nooit zouden onderschrijven. Wanneer een socialistisch minister (Van der Kieft) belastingverlaging voorstelt, kan het zijn, dat daarbij bij hem persoonlijk socialistisch motieven een rol spelen, terwijl de A.R. er ook voor stemmen, zonder het

met die motieven ook maar in de verste verte eens zijn.

4° De A.R.-fractie zal het voorstel op zakelijke gronden beoordelen. Zij zal scherp letten op de vraag, of deze huurblokkering niet in de gegeven omstandigheden het karakter krijgt van een gedwongen lening, die uitsluitend drukt op een bepaalde groep van ons volk.

5° Een definitief standpunt wordt door de fractie eerst dan bepaald, wanneer de artikelsgewijze behandeling heeft plaats gehad, waarbij immers door amendering het ontwerp gewijzigd kan worden.

Dit is met name van betekenis omdat de technische uitvoerbaarheid van het ontwerp, zoals het er nu ligt, zeer twijfelachtig is. Wij behoeven er alleen maar op te wijzen, dat „onderhoud” en „verbetering” van een woning niet gemakkelijk precies zijn te scheiden. En dát zou toch moeten, zoals de tekst van de wet nu luidt, en wanneer als gevolg van amendering ook voor „onderhoud” gedeblokkeerd zou kunnen worden, zou het ontwerp technisch belangrijk zijn vereenvoudigd.

6° De A.R.-Kamerfractie zal — daarvan kan men verzekerd zijn — haar eigen specifieke verantwoordelijkheid zo verstaan, dat zij onafhankelijk en zelfstandig haar houding bepaalt en daarbij alle aspecten in rekening brengt.

Zij zal haar beslissing zo nemen, dat zij daarin ook verdisconteert haar oordeel over de gehele kabinetspolitiek.



# NEDERLANDSE GEDACHTEN

OFFICIEEL WEEKBLAD VAN DE ANTIREVOLUTIONAIRE PARTIJ

## A.R. ministers geen noodhulpjes

Ik zou enkele opmerkingen willen maken over de verhouding Fractie/geestverwante Ministers. Daarbij stel ik voorop, dat beiden een eigen verantwoordelijkheid hebben, welke men duidelijk dient te onderkennen. Ik zou u willen vragen, hetgeen ik nog zal opmerken, te plaatsen tegen deze achtergrond.

Men kan stellen, als men dat wil, dat dit Kabinet een nood-Kabinet is, dat zijn functie uitoefent in een politiek ongezonde toestand. Ik hoop, dat men mij niet onbescheiden vind, wanneer ik verklaar, dat Minister Algera en ik ons bepaald niet beschouwen als noodhulpjes. Wij beschouwen onszelf als volwaardige Ministers, in 1957 niet minder dan in 1952.

Als men meent, dat dit een nood-Kabinet is, en dat de politieke situatie ongezond is, dan zou ik willen waarschuwen tegen het misverstand, dat dit zou voortvloeiën uit het enkele feit, dat de P.v.d.A. deelneemt aan dit Kabinet. Als de politieke toestand vandaag ongezond is, dan is dit door het samenlopen van twee omstandigheden. Het Kabinet heeft een brede samenstelling, wat uit de aard der zaak ertoe kan leiden, dat men soms compromissen moet zoeken, hetgeen de slagvaardigheid en de duidelijkheid van het beleid kan bemoeilijken. Wanneer dit bovendien gepaard gaat met onvoldoende politieke steun voor het Kabinet, wordt dit gevaar veel groter. Anders gezegd, de moeilijkheden spruiten voort uit het feit, dat er is een brede samenstelling, zonder een brede basis.

Men bedenke overigens wel, dat „ongezondheid” in dezen een veelszins relatieve kwestie is. Ook in het verleden blonken vele situaties niet uit door een overmaat aan politieke gezondheid. Het gaat er maar om, of de huidige toestand hier en nu door een relatief gezondere toestand is te vervangen. Wanneer dat niet het geval is, bedenke men, dat te lang en te veel gepraat over „het ongezonde” van de situatie, „de kwaal van dit Kabinet” e.d. er juist toe bijdraagt om het voeren van een goed beleid te belemmeren. Het gevaar dreigt bovendien, dat de positie van sommige (en niet bepaald de socialistische-) Ministers in het Kabinet wordt verzwakt.

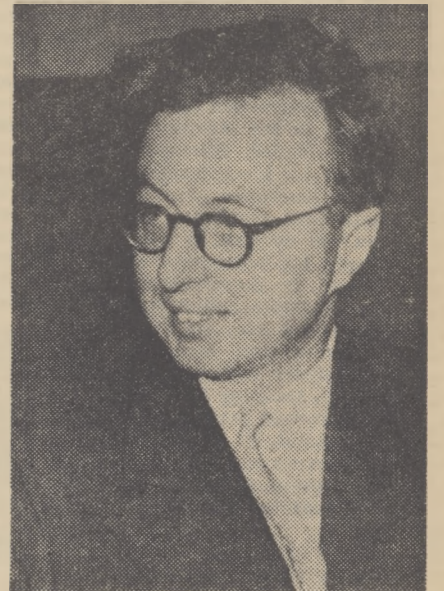
Ik ontken, dat dit Kabinet een specifiek socialistische koers vaart. Minister Algera en ik zijn nooit meelopers geweest van enige richting. Wij zijn dit ook nu niet. De

*Prof. dr. J. Zijlstra heeft zaterdag j.l. de conferentie bijgewoond, die het Centraal Comité van A.R.-Kiesverenigingen organiseerde voor „jonge intellectuelen”. In dit nummer van „Nederlandse Gedachten” vindt u het officiële verslag van deze interessante bijeenkomst. Prof. Zijlstra heeft op deze vergadering een korte redevoering gehouden, die met luid en langdurig applaus werd ontvangen. Wij menen goed te doen de kern van dit betoog ter kennis van onze lezers te brengen.*

huurblokkering is geen socialistische stunt. De Kamerfractie heeft haar tijdens de Kabinetsformatie ook niet als zodanig beschouwd. (Ik behoef niet te zeggen dat een a.r.-kabinet niet licht met een dergelijk voorstel zou zijn gekomen). Minister Algera en ik zijn in de afgelopen jaren nogal eens ge-

prezen om de niet-socialistische koers, die wij insloegen. Er is geen enkele reden om aan te nemen, dat wij ons nu anders zullen gedragen. Als men ons over een beslissende streep zou willen trekken, dan zullen wij neen zeggen en heen gaan.

Ik zou tenslotte nog met grote nadruk het volgende willen zeggen. De kracht van de Antirevolutionaire Partij zal niet kunnen bestaan in het zich afzetten tegen anderen, maar in het bouwen en uitbouwen van eigen beginsel en eigen beleid. Wij staan voor ontzaglijke problemen. Kuyper heeft onze Partij groot gemaakt, door tegen het einde van de vorige eeuw onze Partij klaar te maken voor vraagstukken, die de eerste helft van de 20e eeuw zouden beheersen. Daar hebben wij het een hele tijd mee kunnen doen. Nu moeten wij opnieuw bedenken, dat onze werf-



... toekomst grijpen ...

kracht alleen dan groot zal zijn, wanneer wij in de eerste plaats er blijk van geven, dat wij de grote problemen van Staat en Maatschappij in de komende tijd duidelijk onderkennen. Maar daarnaast is het dringend nodig, dat wij laten zien, dat wij vanuit eigen beginsele een eigen duidelijk Christelijke oplossing hebben voor die dingen, welke in de komende tijd om een oplossing vragen.

## Niet sollen met Nationale Reserve

DE interpellatie van de heer Roosjen over de opheffing van de Nationale Reserve is voor minister Staf niet bijzonder aangenaam geweest. Uit de gang van zaken in dit debat is wel overduidelijk gebleken dat de bewindsman van defensie de tere zaak van de Nationale Reserve van de verkeerde kant heeft bekeken. Reeds jarenlang wordt er in het Parlement en daarbuiten met minister Staf over deze kwestie gediscussieerd, zonder dat zijn standpunt zo duidelijk werd geformuleerd, dat alle twijfel over de doelstellingen van de Nationale Reserve werd uitgesloten. De Nationale Reserve is een zaak, die door minister Staf niet op de juiste wijze is behandeld. Deze verwijten moeten wij in de eerste plaats richten tot de minister van defensie, omdat het beleid t.o.v. de Nationale Reserve als een persoonlijk beleid is gevoerd. Hetgeen natuurlijk niet wil zeggen, dat ook minister Struycken geheel vrijuit zou gaan.

Nu leek het er op dat het besluit tot opheffing van de Nationale Reserve in ieder geval een zekere mate van doortastendheid bleek gaf. Zij het dan naar onze mening van een zeer onvoldoende doortastendheid, maar tijdens



... succesvol optreden ...

het debat is duidelijk gebleken, dat het overleg over de taak van de Nationale Reserve met het bestuur van Steunt Wettig Gezag gelukkig toch weer wordt voortgezet. Dat is een der winstpunten van de interpellatie Roosjen. Over het militaire argument voor de opheffing — of de Nationale Reserve nog een taak kan vervullen in een totale oorlog, gevoerd met de modernste wapens — kan men waarschijnlijk twisten. Minister Staf beantwoordt deze vraag positief ontkennend. En de heer Calmeyer (c.h.) is dat met hem eens. Maar dat was niet de kern van de zaak. Het ging de heer Roosjen om te voorkomen dat twaalf duizend vrijwilligers, die veel vrije tijd hebben geofferd voor een zeer goede zaak te horen zullen krijgen: u wordt bedankt, wij kunnen u geen militaire taak geven, u kunt daarom naar huis gaan. Op die weg was minister Staf een bedenkelijk eind gevorderd. Terecht zei de heer Roosjen dan ook, dat minister Staf een knauw heeft toegebracht aan de volksweerbaarheid. Het aan de dijk zetten van twaalfduizend vrijwilligers kan niet straffeloos geschieden. Ook al kan men zeggen, dat het aantal van twaalfduizend te weinig is, als men zelfs de enthousiastelingen niet meer wil gebruiken voor de verdediging van de staat behoeft men niet te denken, dat de animo om ergens vrijwillig aan mee te doen zal stijgen.

De ministers Staf en Struycken lieten

duidelijk doorschermen dat de Bescherming Burgerbevolking en de reserve-politie nog vele vrijwilligers kunnen gebruiken. Wij zouden het toejuichen als de vrijwilligers zich voor deze belangrijke taken zouden melden. Minister Staf heeft echter door het gesol met de Nationale Reserve bepaald geen poging gedaan de aspirant-vrijwilliger over de drempel van de weifeling heen te trekken. Waarom zou de B.B. niet overkomen, wat de Nationale Reserve is aangedaan? zo kan men zich afvragen.

Wij schreven dat de zaak van de Nationale Reserve een tere zaak is. En daar houden wij het bij. Want met vrijwilligheid — en we weten allen dat de leden van de Nationale Reserve hun hoogste aardse goederen op het spel zetten — mag (om met de heer Roosjen te spreken) niet gemorst worden.

Wij zijn het dan ook met de heer Visch (k.v.p.) eens, dat het de minister in deze kwestie aan psychologisch inzicht heeft ontbroken.

Naar onze mening valt ook over het militaire argument nog wel het een en ander te zeggen. Het is te betreuren dat de Nationale Reserve door een te geringe belangstelling nooit op volledige sterkte is gekomen. Maar de twaalfduizend vrijwilligers, die op de been gebracht zijn, zijn soldaten met een sterk moreel. Misschien dat zij een andere taak zullen moeten gaan vervullen, maar wij zijn er van overtuigd, dat de leden van de Nationale Reserve — als dat nodig mocht blijken — ook bereid zijn om desnoods nog een zwaardere opleiding te volgen.

Het is ongetwijfeld de verdienste van de heer Roosjen, dat het gesprek over de Nationale Reserve weer op gang is gekomen. Minister Staf kondigde wel aan dat het overleg met het nationaal instituut Steunt Wettig Gezag nog steeds voortduurt, maar men kan zich afvragen of de ministeriële bereidheid tot dit gesprek juist niet beïnvloed werd door het feit, dat de interpellatie op de agenda van de Tweede Kamer der Staten-Generaal stond.

• Vervolg op pag. 3



## Dit zijn punten voor de

### BESTUURSVERGADERING

- \* *Nieuwe leden winnen is goed — maar de ouden moeten ook vastgehouden worden!*
- \* *De kwitanties voor ons blad zijn uitgegaan.*

**H**ET VERGADERSEIZOEN der kiesverenigingen is nu vrijwel voorbij. Niet dat wij bijeenkomsten in deze maanden niet zouden toelichten. Integendeel. Doch de ervaring leert, dat men van nu af met het bijeenroepen van ledenvergaderingen in het algemeen wacht tot de herfst begint. Dikwijls zullen de besturen der kiesverenigingen daar hun goede motieven voor hebben. Er is naar onze mening echter weinig reden om nu ook de bestuursvergaderingen tot september stop te zetten. Vooral de secretarissen en de penningmeesters zullen verschillende zaken graag eens ter regeling aan hun medebestuurleden willen voorleggen. Daartoe leent de nu komende periode zich uitstekend. Er is alle reden om op een paar van die punten ook hier de aandacht te vestigen.

Over de leden- en lezerswerfactie spreken wij ditmaal niet. Het is overduidelijk, dat dit werk ook in de komende maanden onverpoosd moet worden voortgezet. De resultaten, die op verschillende plaatsen worden verkregen, geven daartoe alle aanleiding.

Op de noodzaak om leden te behouden moet evenwel eveneens de aandacht gericht zijn. Er zijn met name twee oorzaken, die kunnen leiden tot een onverantwoord ledenverlies. Deze zijn de verhuizing en het ontbreken van contact met de nagelaten betrekkingen van een overledene.

#### De verhuizing

Op grond van binnen komende brieven hebben wij sterk de indruk, dat sommige leden als lid verloren gaan doordat zij verhuizen, zonder aan de kiesvereniging hun nieuwe adres op te geven. Op het platteland kunnen de nare gevolgen hiervan voor onze partij wellicht gemakkelijk worden ondervangen. Het lijkt ons goed, dat het bestuur dit probleem steeds onder ogen ziet en een oplossing bedenkt, waarbij in elk geval de secretaris en de penningmeester wel zullen worden ingeschakeld. In de steden ligt deze kwestie ongetwijfeld moeilijker, doch ook daar lijkt ons een oplossing wel te vinden, mits deze goed wordt voorbereid door het bestuur van de kiesverenigingen. In elk geval zouden wij er bij de besturen der kiesverenigingen op willen aandringen, dat deze regeling vóór de herfst haar beslag krijgt. Dit zal vaak een kwestie van werkverdeling zijn. Wanneer het verhuizingen naar een andere woonplaats betreft, wil ons bureau gaarne goede diensten verlenen bij het waarschuwen van de kiesvereniging, die het verhuisde lid moet opvangen. U begrijpt evenwel, dat wij dan ook het nieuwe adres moeten weten. In veel gevallen zal dit wel bij de voormalige bureaus van de vertrekkende, op het postkantoor of bij de burgerlijke stand bekend zijn; voor gegevens van deze dienst is een kleine vergoeding verschuldigd.

#### „Aangevoerd wegens overlijden”

Bovenstaande zinsnede komt voor in verschillende brieven, die veranderingen melden. Ons bureau weet echter in de meeste gevallen niet of en zo ja welke nagelaten betrekkingen er zijn, die door het overlijden van (meestal) het gezinshoofd hun betrekkingen met de A.R. kiesvereniging ter plaatse verbroken zien. Persoonlijk hebben wij het meer dan eens meegemaakt, dat een weduwe het allerminst op prijs stelde na het overlijden van haar echtgenoot nooit meer iets van de kiesvereniging te vernemen.

Wij zouden er bij de besturen der kiesverenigingen dan ook zeer op willen aandringen, op dit punt een goed werkende regeling te treffen. Het gaat er om onze partij

uiteraard niet om zoveel mogelijk zieltjes als lid te kunnen aanmerken. Het gaat er om, dat deze personen tot onze partij behoren en moeten blijven behoren. In vele gevallen zal het bestuur dus met deze personen contact moeten opnemen, zodra hiervoor gelegenheid bestaat.

Wellicht moet in dat gesprek dikwijls de hoogte van de contributie ter sprake komen. Hiervoor kan geen algemene regel worden gesteld. Het moet aan de wijsheid van de bestuursleden worden overgelaten een zodanige oplossing te vinden, dat de weduwe en de oudere kinderen van de overledene, die nog in het gezinsverband leven, bij onze partij blijven. Persoonlijk contact zal hiertoe dus vaak nodig zijn. Ook in dit opzicht zullen er in heel wat kiesverenigingen nog afspraken tussen de bestuursleden moeten worden gemaakt. Willen de secretarissen deze beide punten op de agenda van de eerstkomende bestuursvergadering zetten? Dus vóór de volgende herfst?! Graag constateren we de resultaten van dit overleg in de brieven, die ons de mutaties melden.

#### Nederlandse Gedachten

De financiële afwikkeling van zaken speelt in elke organisatie een grote rol. Stiptheid is hier geboden. Daarom zijn thans de kwitanties betreffende het abonnement op Nederlandse Gedachten voor het tweede kwartaal 1957 uitgegaan. Dit betekent een klemmend verzoek aan hen, die dit bedrag tot nu toe nog niet gireerden, om nu door middel van deze kwitanties te betalen. Het als nog gireren ervan kan om administratieve redenen niet worden aanbevolen, omdat hierdoor in dit stadium op ons bureau veel extra werk wordt veroorzaakt. Natuurlijk geldt dit advies niet voor hen, die het abonnementsgeld over het 3e kwartaal, het 1e halfjaar of het gehele jaar 1957 alvast per giro willen overmaken. Hun stortingen zijn zeer welkom en verlichten de nog komende arbeid op ons bureau.

## Een vreemd verwijt

**E**IGENLIJK behoorde dit artikel overbodig te zijn. Want het herhaalt, zij het met andere woorden, wat al eerder is gezegd.

Het Vrije Volk evenwel is hardleers en vervalt daardoor in het kwaad, dat het onware voorstellingen van zaken op een lichtvaardige wijze herhaalt.

Het blad heeft de vorige week een verwijt aan het adres van de A.R.-partij gelanceerd, dat in socialistische kring, ook op vergaderingen, meermalen is gebruikt en even zovele malen is weerlegd.

De R.K. bisschoppen in Nederland publiceerden een mandement, waarin de Rooms-Katholieke medeburgers werden gewezen op hun plichten op politiek en maatschappelijk terrein. Dit mandement verwekte in socialistische kringen grote deining. En dat was geen wonder. Heel wat socialistische activiteit werd in dat mandement kras veroordeeld en principieel verworpen. En aan deze uitspraken waren sancties verbonden.

**N**U is het verwijt van socialistische zijde, voor de zoveelste maal in het Vrije Volk herhaald, dat de A.R. Partij tegenover dit mandement geen protestants geluid heeft laten horen.

Dit is uit socialistische mond een vreemd verwijt. Want men vordert anderen op om datgene te doen, wat men zelf niet kan en niet wil doen. De P.v.d.A. is niet in staat en niet vanzins, ooit een protestants geluid te laten horen. Zij is geen protestantse partij en wil dat niet zijn. Zij verwerpt principieel elke protestantse partij. Want een protestantse partij is niet denkbaar zonder een confessionele basis en de P.v.d.A. vraakt elke partijformatie op zulk een basis. Zij zou het ideaal vinden, wanneer in Nederland geen enkele partij bestond, die een protestants geluid zou kunnen doen horen.

Op elke verkiezingsvergadering probeert zij aan de kiezers duidelijk te maken, dat een partij als de A.R. strikt genomen geen recht van bestaan heeft. De P.v.d.A. gaat er prat op, dat Roomsden, Hervormden, humanisten enz. samen onder haar vaandel marcheren. En dus is het uitgesloten, dat zij tegenover het mandement een beroep zou doen op het beginsel der reformatie. Het zou ook vreemd klinken, wanneer de heren Vermeer, Cammelbeek, Banning, Willemse, In 't Veld (om maar niet meer namen te noemen) samen tegen het mandement van de bisschoppen positie gingen kiezen en zich daarbij gingen beroepen op Calvijn. Of nog krasser — wanneer zij samen trachtten, dit mandement te toetsen aan de Heilige Schrift, zoals protestanten dat behoren te doen. Wanneer dan ook de P.v.d.A. gaat klagen, dat de A.R. tegenover het mandement geen protestants geluid hebben laten horen, dat vraagt de P.v.d.A. van anderen, wat zij zelf niet doet, niet wil en niet kan doen, en in een politieke partij principieel verwerpelijk acht.

**M**AAR dit vreemde verwijt mist bovendien elke feitelijke grond. De A.R. heeft zich niet op het standpunt gesteld, ook niet in de Kamer, dat het mandement een kerkelijk stuk is, waar politieke partijen maar over moeten zwijgen. Van onze kant is dat niet zo gesteld. In de Kamer is namens de A.R.-fractie door Dr. Schouten duidelijk gezegd, op welke punten wij krachtens ons reformatorisch beginsel bezwaren hebben tegen het mandement.

Er is meer.

De A.R.-partij heeft „de kiezen niet op elkaar gehouden”, toen het mandement was verschenen, zoals Het Vrije Volk beweert en formuleert.

Zij heeft een conferentie belegd, ten einde het mandement te bespreken. Die bespreking werd ingeleid door Prof. Schippers. Hij heeft aan het mandement een referaat gewijd, dat van zeer fundamentele aard is. Het is niet maar een analyse van het mandement, maar het gaat verder. Het behelst een uiteenzetting van de R.K.-opvatting omtrent geestelijke vrijheid, democratie, verdraagzaamheid. En het laat zien, hoe het mandement elementen bevat, die gedragen worden door een R.K.-visie, die voor een protestant onaanvaardbaar is.

De A.R.-partij heeft dat referaat in druk doen verschijnen en ieder, die het wil lezen, kan het bestellen. Niemand verhindert aan de redactie van Het Vrije Volk, om het ook te kopen en te lezen.

En wanneer de redactie dat nog ooit eens zou doen, dan zou zij tot de ontdekking komen: hier wordt een protestants geluid vernomen, zoals dat nooit onder auspiciën van de P.v.d.A. zou kunnen worden gepubliceerd.

Wie dat alles weet, moet er zich wel over verwonderen, dat de redactie van Het Vrije Volk niettemin hardnekkig volhoudt, dat de A.R. om opportunistische redenen niet principieel wilden of durfden spreken, toen het mandement was verschenen.

Wij hebben op het mandement principieel kritiek.

Maar — wij ontdekken er ook elementen in, die wij kunnen waarderen. Wij begrijpen, dat de R.K.-kerk groot bezwaar maakt tegen het streven, om overal de christelijke organisatie overbodig of schadelijk of hoogstens van tijdelijke betekenis te achten. Wij waarderen, dat het mandement zich verzet tegen het streven, om alle organisatorische activiteit, die zich richten wil naar het Evangelie, als een voorbeeld van verzuiling te brandmerken.

Vanuit ons reformatorisch beginsel kunnen wij dat element waarderen. En wij kunnen begrijpen, dat de socialisten, juist omdat zij een visie hebben, die vreemd is aan het beginsel der reformatie, precies op dat punt het mandement radicaal en niet zonder hevigheid afwijzen. Wanneer zij dat niet deden, zouden zij moeilijk hun dagelijkse praktijk nog langer volhouden.

## NEDERLANDSE GEDACHTEN

onder redactie van H. Algra (voorzitter), R. Gosker, Jac. S. Hoek, Prof. Dr. J. J. de Jong, S. Jonker, A. R. de Kwaadsteniet, J. D. Troostheide.  
Secretaris: G. J. H. Griffioen.

ADRES VAN REDACTIE EN ADMINISTRATIE: Dr. Kuyperstraat 3, 's-Gravenhage. Telef. K 1700-115935. Giro 89673. VOOR ADVERTENTIES: Kon. Wilhelminalaan 34, Leidschendam. Tel. K 1761-1646.

ABONNEMENTSPRIJS f 6.50 per jaar, f 1.65 per kwartaal, giro 89673.  
STUDENTENABONNEMENT f 4.— per jaar LOSSE VERKOOP f 0.20.

## GEEF DIT BLAD DOOR!

**BOERHAAVE**

VAN 1907

Heemskerckstraat 11  
's-Gravenhage

Telefoon 33 09 05

**DE**

aangewezen Verzekering-  
Maatschappij

ONGEVALLEN  
ZIEKENHUISVERPLEGING  
OPERATIE  
WEKELIJKSE UITKERING BIJ  
ZIEKTE

Vraagt prospectus!



## \* \* De val van Mollet

Voor de twee en twintigste maal na 1945 is er in Frankrijk deze week een kabinet ten val gebracht. De socialistische premier Guy Mollet slaagde er niet in het Franse parlement mee te krijgen voor de voorstellen van zijn kabinet tot sanering van de staatshuishouding.

Het Franse parlement durft geen verantwoordelijkheid op zich te nemen voor verhoging van de belastingen, die op dit ogenblik de middelen zouden moeten verschaffen voor voortzetting van de pacificatie in Algerije. Ook de scherpe politiek ten opzichte van de Egyptische dictator Nasser, die leidde tot de Frans-Engelse militaire actie tegen Caïro, werd vrijwel unaniem door het Franse parlement gesteund. Maar zodra Mollet de rekening van deze politiek presenteerde, gaf het Franse parlement niet thuis.

Voor Frankrijk dreigen thans ernstige gevaren en niet alleen voor Frankrijk. Wie acht slaat op de stand van de Franse betalingsbalans en het aanzwellende tekort daarop vraagt zich af of aan een devaluatie van de Franse franc zal zijn te ontkomen.

Vele Europese politici hebben gehoopt, dat de verdragen inzake de Europese Economische Gemeenschap en de Europese Atoomgemeenschap tot stand zouden komen, voordat het kabinet-Mollet in Frankrijk ten val zou zijn gebracht. De regeringen werden aangespoord met de afsluiting van deze verdragen voort te maken.

Tegen deze overhaasting hebben wij indertijd evenals anderen ernstig gewaarschuwd. Frankrijk haalt thans door alle speculaties een streep. Het lijkt ons dat thans veel afhangt van de samenstelling van het nieuw te vormen Franse kabinet. Men zegt dat de meerderheid van het parlement voor de Europese verdragen is, maar wanneer een man als Mendes-France, een tegenstander van de Europese integratie, met de leiding van het nieuwe kabinet belast wordt, kunnen er nog de zonderlingste dingen gebeuren. Gelukkig is de kans hierop niet bijzonder groot.

## \* \* Stichting van de Arbeid

Het loonoverleg in de Stichting van de Arbeid heeft de laatste jaren niet direct bijgedragen tot het bevorderen van de goede betrekkingen tussen werkgevers en werknemers. Op dat punt heeft de Stichting zichzelf overleefd. Daarom moet de vaststelling van het meest wenselijk gemiddelde loonniveau in ons land geheel in de publiekrechtelijke sfeer van de Sociaal Economische Raad geschieden, zo zeide donderdagochtend de heer A. Borst Pzn op de algemene ledenvergadering van de Prot. Chr. Werkgevers.

Het is bekend dat deze uitspraak wordt gedeeld door het Chr. Nationaal Vakverbond. En daarmee is het verdere voortbestaan van de Stichting van de Arbeid twijfelachtig geworden. De Stichting van de Arbeid is voor heel ons volksleven van groot belang geweest. Hoe groot de verdiensten van de Stichting waren, wij mogen ons daaraan niet vastklampen nu de laatste jaren blijkt dat haar werk in vele gevallen niet tot het gewenste resultaat leidt. Daarom getuigen de woorden van de heer Borst van realiteitszin. We zijn het daarmee van harte eens. Het verdwijnen van de Stichting van de Arbeid is voor ons geen ramp, mits deze opheffing gepaard gaat met een intensieve verbreding van de christelijk-nationale P.B.O. gedachte.

## \* \* H-bom nodig

In het voortreffelijke weekblad „Western World“, dat beoogt tot een ruimere en intensievere uitwisseling van gedachten te komen tussen staatslieden en journalisten in West-Europa en de Ver. Staten en Canada, trof ons een artikel van de bekende Franse journalist Raymond Aron. Hij zegt daarin, dat de dag kan komen, waarop de Ver. Staten, wanneer zij over de intercontinentale geleide projectielen zal beschikken (die de Amerikaanse experts thans aan het ontwikkelen zijn) in de verleiding zullen komen om de militaire bases op te geven, die het Sowjet-imprium omringen op het euroziatisch continent. Een dergelijke strategie zou volgens Aron ongetwijfeld leiden tot de sowjetisering van West-Europa, want West-Europa kan alleen beschermd worden door het afschrikwekkende H-bomwapen. Daarom acht Aron het noodzakelijk dat de Ver. Staten een overtuigend bewijs leveren, dat zij geen onderscheid maken tussen West-Europa en het eigen Amerikaans gebied, „of West-Europa zal zelf moeten zorgen dat het over dit afschrikwekkend wapen beschikt“.

Wij zijn het met Aron eens en daarom achten wij het feit, dat Groot-Brittannië thans de H-bom bezit van grote betekenis.

# Dulles de onberekenbare

Binnenkort zal de Duitse Bondskanselier dr. Adenauer een bezoek brengen aan de Ver. Staten om daar met de Amerikaanse president generaal Eisenhower en de Amerikaanse staatssecretaris Foster Dulles van gedachten te wisselen over het vraagstuk van de ontwapening en de hereniging van Oost en West-Duitsland. De Amerikaanse minister van buitenlandse zaken Foster Dulles heeft in de laatste weken weer een van zijn minder gelukkige ogenblikken gehad, die hem in de ogen van de andere Westelijke bondgenoten tot de onberekenbare figuur maken, die hij is. Ook president Eisenhower gaat in deze zaken niet vrij uit. Het is bekend dat de president zijn populariteit heeft weten te vestigen als president van de vrede. Niemand twijfelt eraan of Eisenhower streeft oprecht naar vrede met de Sowjet-Unie. Dat is dan ook in hem te prijzen. Maar hier dreigen gevaren.

Op Eisenhower drukt een verantwoordelijkheid die geen staatsman op het ogenblik draagt. Als militair weet hij wat de gevolgen van een atomische oorlog voor de gehele mensheid betekenen. President Eisenhower poogt dan ook telkens weer de ontwapeningsbesprekingen, die door de subcommissie voor de ontwapening van de Ver. Naties in Londen worden gehouden, op gang te brengen. Zijn bijzondere afgezant Harold Stassen vertoefte deze week in Washington om met de president en Foster Dulles over de stand der besprekingen in Londen rapport uit te brengen. Stassen is van mening dat de Russen op het ogenblik deze besprekingen niet gebruiken voor propaganda-doeleinden en dat het hun ernst is, wanneer zij thans bij monde van hun vertegenwoordiger Zorin voorstellen doen om een aanvang te maken met ontwapening. De Amerikanen zijn dan ook van een voorzichtig optimisme vervuld. Over en weer hebben Washington en Moskou aan elkaar sinds april voorstellen gedaan, die vooral betrekking hebben op het instellen van inspectie op de bewapening in bepaalde gebieden van Sowjet-Siberie, Alaska, West-Amerika, de Europese grens van Sowjet-Rusland en West-Europa. Als basis voor deze inspectie-plannen wordt uitgegaan van het door president Eisenhower in 1954 ingediende plan tot inspectie vanuit de lucht. Het inspecteren van elkaars territorium zou er toe leiden, dat een bliksemanval in de toekomst is te voorkomen.

Eerst voelden de Russen niet voor het plan van Eisenhower, doch thans schijnen de opvattingen zich te hebben gewijzigd en dient het Kremlin tegenoverstellen in. Nu is een regeling van de



Vredespresident

inspectie van een beperkt deel van elkaars grondgebied een eerste stap om tot een voortgaande ontwapening te komen. Het inspectievraagstuk is dan ook onlosmakelijk verbonden aan het vraagstuk van de ontwapening. Vandaar dat bondskanselier Eisenhower zo bijzonder geïnteresseerd is in de besprekingen, die thans in Londen tussen de Ver. Staten, Sowjet-Rusland, Engeland, Frankrijk en Canada in Londen worden gevoerd. In Duitsland heeft men de indruk dat de Amerikanen er toe

overhellen om met de Russen tot een akkoord te komen over de inspectieprojecten op basis van de handhaving van de bestaande toestand in West-Europa.

Afgezien van de vraag of de Amerikanen wel juist hebben gehandeld door in hun inspectie-voorstellen evenals de Russen het grootste deel van West-Europa te betrekken zonder hierover met hun bondgenoten overleg te plegen, rijst in de Bondsrepubliek toch wel de vraag of Washington juist doet het Kremlin de indruk te geven, dat het Westen bereid is om het vraagstuk van de ontwapening niet langer te koppelen aan de eis, dat Duitsland eerst herenigd dient te worden alvorens over ontwapening kan worden gedacht. Het is duidelijk dat de Amerikaanse regering met haar jongste voorstellen op de ontwapeningsbesprekingen te Londen bondskanselier Adenauer en de Christen-Democratische Unie, die thans in een scherpe verkiezingsstrijd met de socialisten verwickeld zijn — juist met de Duitse hereniging als inzet — geen dienst heeft bewezen. Het vraagstuk van de ontwapening is tot dusver steeds onlosmakelijk verbonden geweest met het probleem van de hereniging van Duitsland. Het is een levensbelang voor West-Europa dat deze onlosmakelijkheid onverkort gehandhaafd blijft. Wanneer aan Amerikaanse kant behoefte bestaat om af te tasten waartoe de Russen op dit ogenblik bereid zijn, dan kan daarop zichzelf geen enkel bezwaar tegen bestaan, maar Washington deed beter, wanneer communisten West-Europa in hun voorstellen wensen te betrekken, ons continent principieel buiten beschouwing te laten. Want praten over inspectie van uit de lucht als inleiding tot verdere ontwapeningspogingen zonder daarbij het uiterst belangrijke politieke probleem van de Duitse hereniging aan de orde te stellen, lijkt ons levensgevaarlijk.

Foster Dulles heeft de vorige week op een persconferentie in Washington getracht de genoeieren in de Duitse Bondsrepubliek te kalmeren door te verklaren dat de Amerikaanse regering in haar ontwapeningsbeleid niets zal doen of zij zal, wanneer het West-Europa betreft, in overeenstemming handelen met de bondskanselier. Wij menen dat Foster Dulles dit eerder had moeten bedenken. Dr. Adenauer is blijkbaar nog niet gerust gesteld. Vandaar zijn bezoek aan Washington.

## Tunnelbouw een nationale zaak

De huidige financieel-economische situatie laat momenteel de bouw van geen der tunnels, die de gemeente Amsterdam noodzakelijk acht, toe.

Dat is voor de hoofdstad een teleurstellende mededeling, die de regering na afloop van de kabinetszitting van woensdagochtend deed.

Het besluit van de regering om geen rijksbijdrage voor de tunnelbouw op de begroting van 1958 te plaatsen heeft in Amsterdam uiteraard de gemoederen in beweging gebracht. Het kabinet is van oordeel dat, in afwachting van een definitieve beslissing over de vraag of van rijkswege een subsidie voor de bouw van de IJ-tunnel zal worden gegeven, de verplaatsing van het marine-etablisement en ander werkzaamheden ten behoeve van de IJ-tunnel, behoudens afronding van bepaalde technische onderdelen, dienen te worden gestopt.

De regering kan natuurlijk Amsterdam niet verbieden de werkzaamheden stop te zetten, maar het spreekt vanzelf, dat Amsterdam zonder zekerheid omtrent de bijdrage van het Rijk moeilijk tegen de wens van de regering kan ingaan. Wanneer een gemeente, die zelf in grote financiële zorgen zit, aan het Rijk vraagt om 90 procent van de kosten voor zijn rekening te nemen, dan lijkt het aannemelijk, dat de gemeente ernstig rekening houdt met de opvattingen van de regering.

Zowel de gemeenten als het Rijk hebben op het ogenblik met ernstige financiële moeilijkheden te kampen. Er valt een ernstige schaarste op de kapitaalmarkt te constateren. De Amsterdamse magistraat en burger, die zich over het besluit van het kabinet opwinden, dienen wel te beseffen, dat het Nederlandse parlement voorstel van de regering zich uitgesproken heeft voor het voeren van een beleid, dat gericht is op een beperking van de bestedingen tot een totaal bedrag van 600 miljoen gulden. Daarbij worden offers gevraagd van alle sectoren van het volksleven, evenals van de centrale overheid en de gemeenten.

Wat zou er van deze politiek terecht komen, wanneer de regering thans aan de Amsterdamse wensen tegemoet zou komen? De totale kosten van de IJ-tunnel bedragen volgens Amsterdamse berekeningen bijna 220 miljoen gulden. Daarvan zou het Rijk bijna 200 miljoen moeten bijdragen.

Zakelijk gezien is het besluit van het kabinet van woensdagmorgen dan ook redelijk en verdedigbaar. Het is te hopen dat Amsterdam het tunnelvraagstuk dan ook zakelijk zal willen bekijken en niet zal trachten de dramatische beslissing van het kabinet te plaatsen op een achtergrond van lokaal-patriottisme, die de ogen sluit voor een nuchter oordeel en het uitzicht belemmert op de eisen die het algemeen belang stelt.

Wij hebben bovendien geen behoefte om het regeringsbesluit voor Amsterdam somberder af te schilderen dan noodzakelijk is. De eerstkomende jaren kan Amsterdam nog wel even vooruit. Wij erkennen de noodzaak voor de bouw van een tunnel onder het IJ tot leniging van de verkeersnood, die reeds tientallen jaren in de hoofdstad heerst. Maar dit jaar zullen tengevolge van de totstandkoming van de verkeerstunnel in Velzen, van het derde pontveer aan het Nassau plein in Amsterdam en de nieuwe grote verkeersbrug bij Schellingwoude tweemaal zoveel auto's het IJ en het Noordzeekanaal kunnen passeren als vorig jaar. Regering en gemeentebestuur hebben dus nog wel even de tijd om met elkaar te overleggen over de vraag welke tunnel er moet komen en waar. Amsterdam maakt wel eens de indruk dat het geen enkel advies van den Haag over de vragen rondom de tunnelbouw op prijs stelt. Velen geven daarbij van een ongerechtvaardigde gevoeligheid blijk. Anderen spelen deze zaak op volkspropagandistische wijze tegen de regering en rijkswaterstaat uit. Zij bewerkstelligen dat er geen nuchter overleg mogelijk is over de vraag of aan de Coentunnel boven de IJ-tunnel de voorkeur moet worden gegeven. Wij betrouwen dit en roepen alle partijen op om naar elkaar te luisteren en hier geen prestigestrijd uit te vechten. Dat eist het algemeen belang.

## • Vervolg van pag. 1

De gehele Tweede Kamer — uiteraard met uitzondering van de altijd destructieve communisten — heeft nu als haar oordeel uitgesproken, dat „ten behoeve van de algemene volksveerbaarheid het vrijwilligerselement behouden dient te blijven“. En ook „dat de regering moet trachten de vrijwilligers van de Nationale Reserve ten behoeve van de weerbaarheid van ons volk te behouden door het met het nationaal instituut „Steunt Wettig Gezag“ te overleggen aan de Nationale Reserve andere taken dan de tegenwoordige toe te wijzen, als het verrichten van ordonansdiensten, verbindingendiensten, bewakingsdiensten, het lopen van patrouilles, het doen van meldingen en het verlenen van steun aan geregelde strijdmachten“.

Door deze motie is duidelijk vast komen te staan dat minister Staf niet in staat zal zijn de Nationale Reserve van de kaart te vegen. De taken, die in de motie zijn opgesomd komen overeen met de wensen van het instituut Steunt Wettig Gezag. Het overleg met dit instituut zal de minister van defensie dan ook misschien niet gemakkelijk vallen. Trouwens hij zal in het bestuur van S.W.G. enige personen ontmoeten, die het hem deze week in de Tweede Kamer niet gemakkelijk hebben gemaakt.

Natuurlijk zal de minister met de opvatting van bijna de gehele Kamer rekening moeten houden.

Ook al kunnen de militaire argumenten voor de opheffing van de Nationale Reserve sterk zijn, de vrijwilligers zullen een taak moeten krijgen, die hen aanspreekt. Zij hebben daarop recht. Het gaat hier, naar onze mening, om het behoud van een stuk zedelijke volkskracht en als de minister van oorlog en defensie daarmee blijft sollen (hetgeen nog nauwelijks aan te nemen is) dan zal hij daarover in de Tweede Kamer nog wel meer horen. Er moet voorkomen worden dat twaalfduizend jonge mensen met pit teleurgesteld de schouders ophalen als het gaat om een nationale zaak!

# Het vlot niet met het EIGEN WONINGBEZIT

OP 26 mei 1956 verscheen in Staatsblad no. 273 het „Besluit Bevordering Eigen Woningbezit”. We schrijven thans mei 1957 en constateren, dat nog niemand van dit Besluit heeft kunnen profiteren.

Aan dit feit mag naar ons oordeel niet ongemerkt worden voorbijgegaan, omdat op z'n minst naar de oorzaken gevraagd moet worden. Men kan over het bezit van een eigen woning denken zo men wil, feit is, dat tienduizenden het bezit van een eigen woning prefereren boven de huurwoning.

Vooropgesteld daarbij zij, dat het eigen woningbezit niet in de eerste plaats een zaak van volkshuisvesting is, maar een zaak van bezitsvorming. Als volkshuisvestingsvraagstuk is het Besluit Bevordering Eigen Woningbezit pas interessant, als door de aspirant eigenbouwers latente bouwcapaciteit kan worden gemobiliseerd en eventueel uit andere dan de gebruikelijke bronnen extra kredieten voor hypothecaire leningen voor deze vorm van woningbouw kan worden aangetrokken.

Naast allerlei sociaal-economische factoren, welke bezitsvorming in het algemeen kunnen belemmeren, zijn er n.l. ook typische volkshuisvestingsvraagstukken welke bezitsvorming door middel van de „eigen-woning” in de weg kunnen staan.

Wij noemen b.v. de besteding van de woningbouw-mogelijkheden door de gemeentebesturen en de verdeling van de beschikbare woonruimte. Elk gemeentebestuur heeft er voor te zorgen dat voldoende huurwoningen tot stand komen, verdeeld over arbeiderswoningen (woningwet) en middenstandswoningen (z.g. premie-woningen), waaronder nu ook de eigen woningen. Bij de verdeling van de beschikbare woonruimte moeten vele gemeentebesturen grote delen van de woningwinst ter beschikking stellen van overheids- en onderwijspersoneel en voor personeel van industrieën.

Het zou naar ons oordeel niet juist zijn, dat onder de titel „bezitsvorming” het beleid voor een zo goed mogelijke verdeling van de beschikbare woonruimte, in belangrijke mate zou worden doorbroken door een groot aantal „eigenbouwers.” Nog afgezien van de vraag of onder die eigen bouwers niet een groot aantal mensen te vinden is, dat bereid is zich, gedreven door de woningnood, in een financieel avontuur te storten.

TOCH zijn volkshuisvestingsvraagstukken niet de oorzaak dat nog geen uitvoering kon worden gegeven aan het K.B. Bevordering Eigen Woningbezit. Zij hebben tot heden nauwelijks een rol gespeeld.

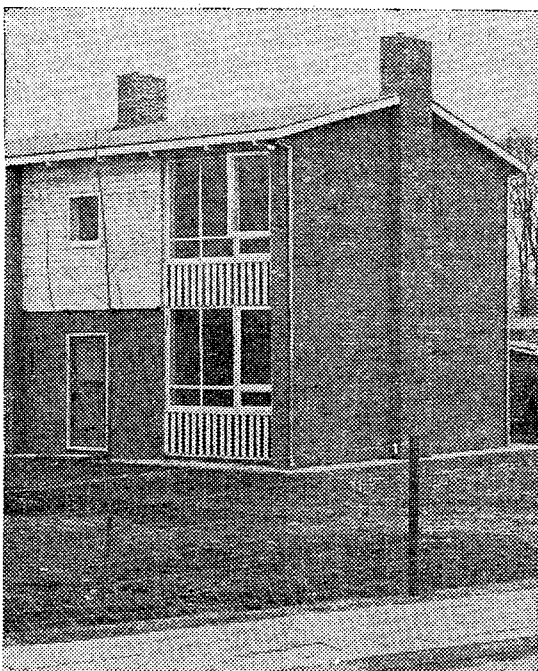
Minister Witte heeft in de Eerste Kamer gezegd dat de oorzaak enerzijds gezocht moet worden in de kapitaalschaarste en de daarmede in verband staande hoge rente, anderzijds in het niet totstandkomen van de voorgeschreven „bemiddelende organen”.

Toegegeven dient te worden, dat aan de „bemiddelende organen” (terecht) hoge eisen worden gesteld. Wij gaan er derhalve ook mede akkoord dat Minister Witte van de bemiddelende organen de nodige waarborgen eist, dat zij in staat zijn hun taak naar letter en geest van het K.B. blijvend bekwaam te kunnen uitvoeren. Maar we zouden het niet met de Minister eens kunnen zijn, als hij van de bemiddelende organen eist, dat zij op het moment van de toelating reeds over een volgroeid apparaat moeten beschikken. Dit zou immers betekenen dat de „bemiddelende organen” reeds direct zouden moeten beschikken over een uitgebreide staf van medewerkers o.a., architecten en opzichters, calculatoren en administratief personeel om van de regionale en plaatselijke medewerkers in onderscheiden functies nog maar te zwijgen. Dit zou tot gevolg kunnen hebben, dat de bemiddelingsprovisie zó hoog moest worden gesteld dat dit bedrag relatief zwaarder zou drukken dan b.v. de huidige hoge rente. Door geen enkel bemiddelend orgaan is immers van te voren te schatten hoe groot het aantal bemiddelingen per jaar zal zijn. Enige flexibiliteit in de apparatuur is noodzakelijk.

Daarom zal de Minister naar ons oordeel bij het nemen van een beslissing over de toelating van een bepaald bemiddelend orgaan zich ook in belangrijke mate moeten laten leiden door de competentie van de personen en/of de organisaties welke dat bepaalde bemiddelend orgaan in het leven roepen. Als bij voorbeeld enkele christelijke sociale en maatschappelijke organisaties, al dan niet in samenwerking met anderen, een bemiddelend orgaan oprichten, dan moeten die comparerende organisaties in zichzelf voor de Minister in belangrijke mate waarborgen zijn voor een verantwoorde bemiddeling.

En over dit onderdeel van het beleid van Minister Witte zijn we niet helemaal gerust. Wij vrezen dat hier ambtelijk perfectionisme een rol speelt. Eerlijkheidshalve moet hier ook worden vermeld, dat, naar wij menen te weten, organisatorische moeilijkheden rondom de oprichting van een bemiddelend orgaan in het rooms-katholieke kamp reukende invloed oefent.

Men kan het n.l. in die kringen blijkbaar niet



eens worden over de vraag of men, alleen dan wel met anderen, een nationaal orgaan moet oprichten, of dat men zich zal beperken tot organen met een beperkt (regionaal) werkterrein. Het wil ons echter voorkomen, dat dit voor de Minister geen aanleiding kan zijn om de toelating van andere bemiddelende organen tegen te houden.

ECHTER de hoofdoorzaak van het niet tot uitvoering komen van het Besluit-Bevordering Eigen Woningbezit moet naar onze mening gezocht worden op de geldmarkt. De moeilijkheden op de geldmarkt hebben n.l. in belangrijke mate de ontwikkeling van de totstandkoming van bonafide bemiddelende organen belemmerd. De door ons bedoelde organisaties waren n.l. van oordeel, dat een rente van 5-5½% voor een lening met een looptijd van dertig jaar met betaling van rente en aflossing op annuïteitsbasis, voor het eigen woningbezit beslist te hoog is.

En de institutionele belegger, met name de verzekeringsmaatschappijen verenigt in de Nederlandse Vereniging tot Bevordering van het Levensverzekeringswezen, weigerden tegen een lagere dan de marktrente hypothecaire kredieten ter beschikking te stellen, tenzij de Minister wilde toestaan dat hypothecaire kredieten met medeverband van een polis van levensverzekering werd gesloten.

Aangezien deze credietvoorwaarde sterk kosten verhogend werkt, heeft Minister Witte terecht daarvoor geen toestemming gegeven. De door ons bedoelde organisaties w.o. het Christelijk Nationaal Vakverbond en het Verbond van Christelijke Woningbouwverenigingen staan hier met de Minister tegenover de levensverzekeringsmaatschappijen. Van toegeven is nog geen sprake.

En dit is, zo niet uitsluitend, dan toch wel in hoofdzaak de reden waarom aan het Besluit Bevordering Eigen Woningbezit nog geen uitvoering kon worden gegeven.

Indien de Minister in het belang van de ontwikkeling van het eigen woningbezit toch nog zor toegeven aan de verlangens van de Verzekeringsmaatschappijen (op het beleid terzake kunnen de organisaties geen invloed oefenen), dan zouden daarvan naar ons inzicht tenminste een 3-tal voorwaarden moeten worden verbonden.

- In de eerste plaats zal het niet sluiten van een polis van levensverzekering geen nadelige invloed mogen hebben op de credietverlening zelf.
- In de tweede plaats zal het niet sluiten van een polis van levensverzekering geen nadelige invloed mogen hebben op de overige credietvoorwaarden, w.o. met name de rentevoet.
- In de derde plaats zal het afsluiten van een polis van levensverzekering per geval de goedkeuring moeten hebben van het bemiddelend orgaan, waardoor wordt voorkomen dat een toekomstige eigen-woningbezitter, ondanks een overigens verantwoorde bemiddeling, door derden op te hoge lasten worden gebracht.

Voor de zekerheidsstelling is de door de Verzekeringsmaatschappijen verlangde polis van levensverzekering niet noodzakelijk, want de zekerheidsstelling van de lening wordt gevonden in het onderpand en de gemeentelijke borgtocht. Verzekeringsdeskundigen geven toe dat onder deze omstandigheden een rente van omstreeks 3½% reeds voldoende zou zijn voor een redelijke beleggingswinst. Simpel geredeneerd zou dus kunnen worden gesteld, dat het streven naar produktie, en het niet voldoende verstaan van de dienende functie van het levensverzekeringsbedrijf de hoofdoorzaken zijn dat van een verantwoorde bevordering van het eigen woningbezit en dus ook van bezitsvorming op dit belangrijke terrein nog geen sprake kan zijn. Het staat voor ons vast, dat ook de woningproductie hierdoor schade lijdt.

En de socialisten lachen!

J. V.

## ROTTERDAM

**Barendregt's**

SPECIAAL-  
ZAKEN  
Textiel  
Bedden  
Baby-  
artikelen  
Tapijten

Kat. Lagedijk 421-423-434-438, hoek Slotboomstraat  
Tel. 71986-71999  
Schiedamseweg 47 - Tel. 52992 - Rotterdam



- VENTILATIE
- VERWARMING
- SCHEEPSRAMEN
- NON-FERRO METALEN
- CHEMISCHE PRODUCTEN

Groothandel • Fabrikatie • Im- en Export

Voor  
DAMES  
en  
HEREN



Weet  
wat u  
kleedt

Beide zaken zijn gevestigd  
KATENDRECHTSE LAGEDIJK  
(hoek Dorpsweg) Tel. 77820

### Foto - Film

Nu reeds een goede KODAK FILMCAMERA voor f 148.— Gebruikt u ook reeds onze goedkope 8 mm. films ? f 7.90 inclusief ontwikkelen.

R. LANGSTRAAT EN ZOON

Dorpsweg 101 Telefoon 171056 — Putselaan 37  
Telefoon 76042 — Leica-specialist

## KOLEN

van de Oranje Nassau Mijnen

P. G. LODDER N.V.

2e Rosestraat 7 - Telef. 71052 - ROTTERDAM-ZUID

'CO-FU-NA' voor grondbemesting de enige volledige vervanger van oude-stalmest. Vraag gratis brochure aan bij:

P. van der



en zonen

GEUZENSTRAAT 1, tel. 31418 en 35744 te ROTTERDAM

N.V. „OXFORD” Galvanisch Bedrijf

Speciaal adres voor: koperen, nikkelen en chromen van massawerk op alle gebied.

ROTTERDAM - TEL. 72018 - DYNAMOSTRAAT 15

Wat ZIJLSTRA is voor de A.R.

Is RONDO voor wasmachines

Beijerlandsealaan 31 - Telefoon 71593

O. Binnenweg 146 - Telefoon 24067

J. Fransstraat 106 - Telefoon 23251

FA. C. A. STREEFKERK

LOODGIETERSBEDRIJF

Ruime sortering

GASAPPARATEN EN SANITAIRE ARTIKELLEN

Claes de Vrieselaan 164 — Tel. 34852

H.H. GARAGEHOUDERS EN AUTOBEZITTEERS.

Laat ons Uw kostbare en dure auto's van een ORIGINELE ENGELSE BITTAC (UNDERCOATING) voorzien. Dan bent U verzekerd dat de onderkant van Uw wagen tot een maximum aan ROESTWERING EN RESONATIE-DEMPING is beschermd.

Autospuit en plaatwerkerij  
FIRMA VAN VUUREN EN VAN DRIELEN  
Hillestraat 28-30, Rotterdam-Z. Tfn. 76306  
Officieel bittac dealer.

EEN UITKOMST VOOR  
MAAGLIJDERS

Maaglijders, U kunt weer alles gaan eten. De echte C-R MAAGTABLETTEN zijn weer in Nederland verkrijgbaar.

C-R MAAGTABLETTEN

geven direct verlichting en zijn pijnstillend.

De echte Amerikaanse C-R Maagtabletten zijn die lichtgele tabletten. Alleen verkrijgbaar bij:

LOUIS RIETBERGEN

NIEUWE BINNENWEG 400 - ROTTERDAM

Vraagt inlichtingen zonder enige verplichting.



# Volksgezondheid is samenwerking tussen overheid en burger

## ARTIKEL XIII

*„De zorg voor de gezondheid is allereerst een zaak van persoonlijke verantwoordelijkheid. Het openbare belang, gelegen in handhaving en bescherming van de volksgezondheid, vordert echter, dat de Overheid voortdurend toeziet op het behoud en de verbetering van de lichamelijke en geestelijke gezondheidstoestand van het volk als geheel.*

*Voorop sta daarbij, dat de te dezen vereiste voorzieningen zoveel mogelijk van de burgerij zelf uit worden ter hand genomen. De Overheid dient wat daartoe wordt ondernomen te bevorderen en te steunen en het vereiste toezicht te oefenen. Voorzover de burgerij in gebreke blijft, treffe de Overheid zelf de voorzieningen, welke worden vereist.*”

WANNEER men het artikel over de gezondheidszorg, in zijn nieuwe redactie, legt naast het oude, dan blijken er vrij ingrijpende veranderingen te zijn aangebracht.

Terwijl het oude artikel gewaagt van de strijd tegen vervalsing van levensmiddelen, waarvoor de inmiddels ingevoerde warenwet, gevolgd door tal van koninklijke besluiten thans waakt, als ook van de hygiëne van bodem, water en lucht, van de eerbare begrafenissen en van maatregelen bij besmettelijke ziekten, zo is in de nieuwe versie van dit alles geen sprake.

Thans wordt niet zo zeer gehandeld over wat in het oude artikel XIII de openbare gezondheid heet, doch over de volksgezondheid. Dat begrip omvat enerzijds de gezondheidstoestand van het volk als geheel, die door ondervoeding, epidemieën en volksziekten ondermijnd kan worden, doch ook de gezondheid van elk der burgers.

Het nieuwe artikel zet in met een duidelijke positie-bepaling. Immers, in de laatste halve eeuw is de volksgezondheid in toenemende mate een voorwerp van overheidszorg geworden, — in andere landen nog meer dan ten onzent. Deze overheidsbemoeiingen hebben zeer zegenrijke gevolgen gehad. Dat ons volk niet meer, als in de vorige eeuw, telkens geteisterd wordt door verderfzame epidemieën, als bij voorbeeld van pokken, pest en cholera, is te danken aan de voortdurende waakzaamheid der Overheid, die, met behulp van tal van wettelijk mogelijke gemaakte maatregelen, de besmetting bij de landsgrenzen tracht te weren of besmettingshaarden isoleert en beperkt. Dergelijke epidemieën zijn voor ons modern bewustzijn hier in Nederland zo ver af, dat we deze zegen veelal nauwelijks beseffen.

Intussen gaat in vele landen, en ook hier, de Overheid verder. Ze tracht ook de gezondheidstoestand der burgers te verbeteren, en hen ook voor niet-besmettelijke ziekten te vrijwaren, of hun de beste behandelingsmethoden te bieden. Hierachter schuilt

dikwijls een streven naar de meest verstrekkende overheidsbemoeiing; hierachter kan schuilen een mens- en staatsbeschouwing, die de onze niet is.

Die beschouwing is, schematisch sterk uitgedrukt: de mens heeft recht op gezondheid, en de Overheid behoort die haar burgers te verschaffen.

Tegen die beschouwing nu wordt hier het principe der persoonlijke verantwoordelijkheid met nadruk voorop gesteld. Die persoonlijke verantwoordelijkheid heeft de naar Gods beeld geschapen, niet onmondige mens, en zonder die blijft alle overheidsbemoeiing vruchteloos. De gezondheid is een kostbare gave, waarvoor allereerst de begiftigde zelf heeft te waken. Als de mensen geen inzicht hebben, als de moeders de betekenis der zuigelingenvoeding niet beseffen, zijn alle consultatie-bureaus tevergeefs. De Overheid kan aldus in vele gevallen helpen tot het doen ontwaken van een beter besef dier verantwoordelijkheid.

Daar komt dan nog iets bij. De Gezondheidszorg mag in onderontwikkelde gebieden vrijwel geheel bij de Overheid en haar organen berusten — in Nederland heeft zij zich ontwikkeld uit het vrije initiatief der samenleving. Hier is allereerst te noemen het vrije medische beroep en de door particulier initiatief opgerichte en in stand gehouden ziekenhuizen, sanatoria en psychiatrische inrichtingen. Daarnaast is te denken aan de diverse kruisverenigingen van verschillende kleur, en aan verenigingen, die de bestudering van een bepaalde ziekte en haar gevolgen (tuberculose, epilepsie) bestrijden.

De Overheid heeft nu het geheel te overzien, en te beoordelen of geschiedt, wat geschieden kan en moet. Ze heeft daartoe haar geneeskundige inspectie, en ze beschikt over adviserende lichamen.

Zij dient het particulier initiatief te

steunen; niet het tot stand gekomen aan zich te trekken, of terug te dringen door eigen instituten.

NU is de gezondheidszorg in de laatste tientallen jaren zeer in omvang toegenomen en ook in het enkele geval veel intensiever geworden. Dit is het gevolg van de enorme vlucht, die de geneeskunde genomen heeft. Het sterk uitgebreide wetenschappelijke onderzoek heeft geleid tot vele, uiterst belangrijke ontdekkingen, waardoor de geneeskunde over zeer veel meer mogelijkheden dan vroeger beschikt, om ziekten te genezen en te voorkomen. Door de kennis der bacteriologie, door de technische vervolmaking van haar instrumenten, door het gebruik van bloedtransfusies en door de verbetering van de methode der gevoelloosheid kan de heelkunde heden ten dage ingrepen verrichten, waarvan een vorig geslacht niet durfde te dromen. Door de ontdekking van het penicilline en dergelijke stoffen blijven thans jaarlijks tallozen in leven, die vroeger aan dezelfde infectieuze ontstekingen en ziekten zouden zijn overleden.

De praeventieve geneeskunde heeft tal van vaccinaties ontwikkeld, waardoor het uitbreken van bepaalde ziekten kan worden voorkomen. Door de toepassing van al deze nieuwe verworvenheden is zeer veel bereikt; vooral daardoor is de gemiddelde leeftijd van ons geslacht veel hoger dan ooit vroeger het geval is geweest.

De omvang der geneeskundige zorg is derhalve zeer toegenomen. Bovendien echter is de zorg voor zieken en gezonden (prophylaxe) veel duurder geworden.

De kosten van een passende medische behandeling gaat dikwijls de krachten van het individu te boven. De uitrusting met dure apparaten legt grote lasten aan de ziekenhuizen op. Bijzondere centra voor hersen- of thoraxchirurgie, voor de behandeling van ademhalingsstoornissen bij kinderverlamming eisen schatten.

Zo wordt in toenemende mate een beroep op de Overheid gedaan, en zij dient te steunen, wat steun behoeft en waardevol is.

Anderzijds dient de Overheid daarbij de vrijheid van de krachten en initiatieven der maatschappij te ontzien.

Ze zal ook de rechten van het individu moeten eerbiedigen, en zal haar eigen grenzen moeten kennen. Ze mag bij voorbeeld een geneeskundig onderzoek voor het huwelijk bevorderen, doch niet dwingend voorschrijven. Ze mag geen registratie van venerische ziekten eisen. Ze mag geen prophylactische inenting opdringen, tenzij misschien, waar een gevaarlijke epidemie zich dreigt uit te breiden. Het is duidelijk, dat zich hier tal van netelige kwesties kunnen voordoen. Men denke alleen maar aan de geneeskundige en praeventieve maatregelen in het leger.

Hoofdzakelijk is, dat de Overheidsbemoeiingen met de zorg voor de volksgezondheid primair toezichhoudend, regulerend, coördinerend en stuwend moeten zijn. Dat zij geen instrument mogen worden ter verwezenlijking van politieke idealen. Dat de socialisering van de geneeskunst, die langzaam aan ook bij ons voortschrijdt, en de naasting van de volksgezondheidszorg geen doeleinden mogen zijn, die de Staat in zucht naar steeds groter macht en stee is meer bevoogding gaat najagen. Een wezenlijk gevaar kan het worden, dat de Staat haar burgers vooral in economischen zin gaat waarden, en bij de behartiging der gezondheid vooral aan behoud van werkkraft denkt. Dat is ook een facet, maar niet het voornaamste. Een tenslotte moet de Overheid ook enige plaats laten voor de barmhartigheid, de christelijke charitas.

De eer van de Staat ligt in de volwassen verantwoordelijkheid en

# NOVIB

volksgezondheid in  
heel de wereld

IN de laatste jaren wordt steeds meer — ook in ons land — aandacht geschonken aan de zgn. onderontwikkelde gebieden. Hiermede worden die landen van de wereld bedoeld, die in verschillende opzichten sterk in ontwikkeling zijn achtergebleven.

Het zijn die gebieden waaruit regelmatig de berichten tot ons komen, die handelen over hongersnood, epidemieën, werkloosheid, armoede en ellende.

De cijfers spreken hier een huiveringwekkende taal: twee derde van de mensheid lijdt aan honger en ondervoeding, aan t.b.c. sterven jaarlijks 3.000.000 mensen, aan malaria lijden 300.000.000 mensen. Twee derde van de mensheid wordt gemiddeld amper 30 jaar oud, een vijfde tot een kwart van het aantal babies sterft daar reeds in het eerste levensjaar.

Het is duidelijk, dat de volkeren die met meer welvaart en ontwikkeling zijn gezegend hier de taak van naastenliefde hebben te vervullen om hulp en bijstand te verlenen.

Behalve de rechtstreekse hulp van land tot land (vooral de V.S. doen veel op dit gebied) wordt er in het kader van de Verenigde Naties deze zgn. „technische bijstand” verleend, om de onderontwikkelde gebieden te helpen.

Wat er echter gebeurd is helaas slechts een druppel op een gloeiende plaat. Jaarlijks wordt voor dit doel ongeveer 25 miljoen dollar uitgegeven, dat is ca. 75 miljoen gulden. Nederland draagt daarin bij door een kwartje per persoon per jaar en staaf hierbij in de voorste gelederen.

Tegen de achtergrond van de grote nood van miljoenen mensen dient deze hulp op zijn minst te worden verveelvoudigd. Daarom heeft Nederland reeds jaren achtereenvolgens in de Verenigde Naties het pleit gevoerd om tot een werkelijk doeltreffende hulp- en bijstandprogramma te komen. Deze gedachte dient ook onder ons Nederlandse volk te leven.

Daarom is er het vorige jaar een stichting opgericht, waarvan u de naam ongetwijfeld wel eens in de pers bent tegengekomen nl.: de Nederlandse Organisatie voor Internationale Bijstand. Ook de Antirevolutionaire partij neemt aan deze organisatie deel. Het doel van deze organisatie — in de wandeling NOVIB geheten — is het bevorderen van internationale gerechtigheid en solidariteit door het verlenen van technische, economische en financiële bijstand, waar zulks gewenst is in overleg en samenwerking met de desbetreffende internationale organisaties.

Er staan een aantal plannen op stapel om de gedachte van de internationale hulpverlening onder ons volk te verlevendigen.

Eén van de middelen, die worden aangewend is de uitgave van een orgaan, waarvan het eerste exemplaar onder de titel „Onze wereld” in april is verschenen.

Het ziet er aantrekkelijk uit en geeft in verschillende korte artikelen, verlicht met foto's, een beeld van de nood, die in de wereld heerst en het geeft anderzijds wegen en middelen aan om deze nood te lenigen.

De bedoeling is, dat er in 1957 zes afleveringen verschijnen en in 1958 tien. Men kan zich abonneren op dit 8 pagina's tellend tijdschrift bij de NOVIB, Noordeinde 68a, Den Haag.

De prijs wordt aan de abonnees zelf overgelaten en kan variëren zoals de redactie mededeelt van f 1 tot f 100 gulden. De baten zijn bestemd voor het internationale hulpwerk.

Minister Luns heeft enige tijd terug in de vergadering van de Verenigde Naties gezegd, dat de financiering van de economische ontwikkeling van de achtergebleven gebieden één van de belangrijkste vragen is geworden, waarvoor de wereld zich ziet gesteld.

Wij hopen daarom dat het werk van de NOVIB in ruime kring belangstelling zal ondervinden, waardoor de steun aan de onderontwikkelde gebieden in financiële zin ongetwijfeld de gunstige gevolgen daarvan zal ondervinden.

*gemeenschapszin van zijn burgers, die ieder voor zich, en in onderling samenwerking, streven naar de bevordering der gezondheid, de vrijwaring voor en de genezing van ziekten, — daarbij dankbaar het toezicht, de voorlichting en den steun van de Overheid en haar organen aanvaardend.*

*Dat is de zin van het nieuw voorgestelde artikel.*

Prof. Dr. G. A. LINDEBOOM



Blijdschap over de geslaagde operatie van de Friese tweeling Folkje en Tjitske de Vries: triomf van de medische wetenschap.

# Een vraag en een antwoord aan 150 jonge academici

## Wat te doen met de A.R. Partij?

DE CONTACT-CONFERENTIES die de anti-revolutionaire partij be-  
legt, volgen elkaar snel op. Kan in het vorige nummer een verslag  
worden gepubliceerd omtrent de predikantenconferentie, nu reeds vraagt  
een conferentie die zaterdag 18 mei j.l. te Utrecht plaats vond met ruim  
150 jonge afgestudeerde academici onze aandacht.

„Het is verblijvend dat in deze kring van jonge mensen zo grote be-  
langstelling voor deze bijeenkomst werd gevonden. Hoewel men wel eens  
met teleurstelling moet spreken over de sterk verminderde activiteiten  
van deze groep wanneer zij pas in het volle leven zijn komen te staan en  
zij — ondanks de in de studententijd getoonde interesses — zich vaak  
afzijdig houden van elke politieke bezigheid, vandaag hebben wij daar-  
vóór zeker geen reden, aldus dr. Berghuis. Wij menen dan ook dat er door  
middel van deze conferentie een belangrijke stap ter verbetering is ge-  
daan, wat duidelijk bleek uit de bondige en vaak studentikoze gedachten-  
wisseling, die volgde op het referaat van prof. mr. W. F. de Gaay  
Fortman.

### Prof. de Gaay Fortman: ook voor vandaag een boodschap

„De anti-revolutionaire partij is er en  
zij moet blijven. Waarom? Dezelfde re-  
den als waarom zij is opgericht. Het  
Evangelie heeft universele betekenis, het  
heeft een boodschap, ook voor de poli-  
tiek van vandaag.

De christelijke politieke partij vindt  
haar opdracht in de kerstening van het  
openbare leven. Zij vormt een schakel in  
de strijd tegen de ontkerstening van  
West-Europa. Dat springt duidelijk in  
het oog wanneer wij haar standpunt be-  
zien ten aanzien van de school, het ge-  
zin, de cultuur en het bedrijfsleven”, al-  
dus prof. De Gaay Fortman.

„Het was Groen van Prinsterer reeds  
te doen om de doorwerking van het  
christendom in het openbare leven. En  
hij kwam in actie toen dat in gevaar  
kwam. Zijn strijd spitste zich toe op het  
terrein van het onderwijs, de koloniale  
politiek en de armenzorg.

Dr. Abraham Kuyper trok deze lijn  
door. De strijd rondom het bijzonder  
onderwijs en de sociale politiek van minis-  
ter Talma zijn van beslissende invloed  
geweest. Dr. Kuyper wist de partij te  
organiseren en élan in brede lagen van  
ons volk te kweken, vooral omdat de  
zaak van de school ieder duidelijk in het  
geweten greep en ook omdat iedereen er  
mee te maken had. Toen de gelijkstel-  
ling in het onderwijs een feit was en het  
algemeen kiesrecht tot stand gekomen  
was, stelde Kuyper zich de vraag: „Wat  
nu?” in zijn gelijknamige Deputatenrede  
van 1918 en hij geeft daarin een ant-  
woord door er op te wijzen dat allereerst  
het sociale vraagstuk moet worden op-  
gelost.

Aan deze waarschuwing hebben wij  
geen gehoor gegeven. Vele sociale pro-  
blemen zijn nog maar ten dele opge-  
lost en op andere hebben wij geen  
antwoord. Daarom staan wij nu —  
na een teleurstellende stembusuitslag  
van 1956 weer voor dezelfde vraag:  
„Wat nu?”

Prof. De Gaay Fortman wees er op  
dat de Anti-revolutionaire Partij ook als  
partij heeft te tonen, dat wij in een  
door Christus bevochten vrijheid leven.  
Vóór er niet te veel in een kramphou-  
ding geleefd en is er niet bij velen een  
angst om niet principieel te zijn?

Het gevaar bestaat dat we meedoen  
aan het verdelen van de baantjes en  
eveneens het gevaar dat we kramphou-  
ding willen meedoen in een bepaald ka-  
binet in plaats van dat te beoordelen  
naar de omstandigheden van het ogen-  
blik.

Men moet in de A.R.-Partij als een  
vrij mens kunnen leven en praten. Er is  
een onvervreemdbaar recht op een eigen  
mening en men moet niet uit partij of  
openbaar bestuur worden geweerd om-  
dat men eens wat andere wegen gaat  
dan de geijkte.

De mensen hebben niet zozeer behoef-  
te aan een abstracte uiteenzetting van  
beginselen, maar wel aan een duidelijk  
aantonen van de reële betekenis van die  
beginselen door zijn praktische toe-  
passing.

Het beginsel is er om de praktijk. De  
vraag is niet: welke beginselen hebt gij,  
doch hoe is uw praktische politiek? Wij  
hebben de taak in deze wereld bezig te  
zijn en het leven op principiële gronden  
om te buigen naar de eisen in Gods  
Woord vastgelegd.

Het is de grote kracht van dr. Kuy-  
per geweest dat hij er in slaagde om be-  
ginsel en praktijk in een aanvaardbare  
verhouding te brengen. Het valt dan ook  
op dat al zijn redevoeringen zo sterk op  
het praktische leven waren ingesteld en  
daarom zoveel weerklink vonden in bre-  
de lagen van ons volk.

Wij dienen te bedenken, aldus prof.  
de Gaay Fortman, dat er veel in de  
arbeiderswereld is veranderd. De tijd  
dat het socialisme zich uitte in vormen  
die zonder meer op principiële gronden  
moeten worden afgewezen is voorbij.  
Men aanvaardt niet meer dat een be-  
paalde verdeling van het inkomen moet  
blijven zoals het tot nu toe was. Ook  
een ongelovige is bereid naar ons woord  
te luisteren als het maar op de praktijk  
is afgestemd. Hij vraagt naar onze prak-  
tische politiek en wat wij daarin met  
onze beginselen doen en niet naar een  
abstract getheoretiseer over onze be-  
ginselen.

Wij lopen weleens het gevaar eerst de  
praktijk te aanvaarden, dan later prin-  
cipiële bezwaren te ontwikkelen. Zien  
wij in onze kringen nog wel duidelijk de  
dienende functie van de eigendom? Im-  
mers ook de eigendom, de arbeid, het  
huwelijk en de staat dienen slechts ter  
vergroting van Gods eer op deze aarde.

### Wat te doen?

Principieel is een christelijke politieke  
partij niet behoudend omdat zij weet dat  
niets in deze wereld volmaakt is. Daar-  
om is zij steeds kritisch bezig om wegen  
tot verbetering te zoeken. Wij hebben  
de neiging het nieuwe kritisch tegemoet  
te treden en gunstig te staan tegenover  
het oude. Dat is onjuist want we moe-  
ten altijd kritisch vooruitzien.

Voor de problemen die er zijn zullen  
wij een oplossing moeten zoeken. Daarbij  
is het nodig eerst de feiten te kennen  
en door een principiële oplossing te zoeken  
en nooit omgekeerd. Een intiem  
persoonlijk verkeer met God door gebed  
en bijbellesen is daarbij wel 't eerst no-  
dige.

Prof. de Gaay Fortman wees erop dat  
onze oplossing niet altijd anders behoeft  
te zijn dan die van anderen. Er is im-  
mers veel dat algemeen menselijk is.

Maar wel is vaak de weg waarlangs  
men tot die oplossing komt anders.

Verschillende eisen werden vervolgens  
door de spreker geformuleerd. Zo dient  
het optreden naar buiten aan hoge eisen  
te voldoen. Een christen heeft een Heer  
en daarom moet hij iets „seigneuriaals”  
vertonen, evenals de Christelijke orga-  
nisatie. Ons optreden mag nooit een be-  
lemmering zijn voor anderen om Chris-  
tus te vinden.

Daarom ook zijn niet alle propagan-  
damiddelen geoorloofd. Trouw aan een  
eens gegeven woord, bescheidenheid en  
de wetenschap dat ons kennen en kun-  
nen beperkt zijn en ons beoordelen ge-  
breklijk is, zullen ons optreden moeten  
kenmerken.

Wij hebben echter onze politiek aan



neming, Nieuw-Guinea, de minder ont-  
wikkelde gebieden en de Europese inte-  
gratie.

### Andere partijen

Een betere samenwerking met Chris-  
telijk-Historische Unie werd door spre-  
ker gewenst geacht. Wij beseffen ook  
veel te weinig welke negatieve indruk  
het op anderen maakt, wanneer twee  
partijen die Christus' naam belijden tot  
een verschillend standpunt komen.

Een te nauwe binding met de K.V.P.  
kan ernstige gevolgen hebben, terwijl  
wij ons aan de andere kant — als gevolg  
van een sterke anti-socialistische poli-  
tiek — ook niet door de socialisten moe-  
ten laten dicteren waarover wij spreken  
en schrijven zullen.

De socialisten hebben een maatschap-  
pivorm voor ogen, dat zij met alle  
kracht willen doordrijven. Het komt bij  
hen steeds weer neer op het prevaleren  
van de collectiviteit. Wij daarentegen  
stellen voorop de positie en de verant-  
woordelijkheid van de enkeling, aldus  
Prof. de Gaay Fortman.

Het liberalisme is nog steeds de oude  
vijand en het is jammer er op te moeten  
wijzen dat er zowel bij de A.R.-Partij  
als bij de C.H.-Unie steeds de neiging is  
geweest geen gevaar te zien in het libe-  
ralisme.

Onze verhouding tot de andere par-  
tijen is van grote betekenis, aldus prof.  
De Gaay Fortman.

### Discussie

Het was niet verwonderlijk dat velen  
behoefte gevoelden aan de discussie deel  
te nemen. Vele onderwerpen werden aan-  
gesneden. Accenten werden anders ge-  
legd en verschil in zienswijze kwam tot  
uiting. Maar daar doorheen viel toch  
steeds dezelfde toon te beluisteren, nl.  
het met elkaar willen bezig zijn in en  
voor de Antirevolutionaire politiek.

Zo werd gewezen op de taak van de  
A.R.-Partij om de verzakking van het  
volksmoreel tegen te gaan; wij hebben  
de mensen op te voeden tot een waar-  
achtig christelijk staatsburgerschap.

Even werd door verschillende sprekers  
aan de orde gesteld de noodzaak van een  
duidelijke en doorzichtige A.R.-politiek  
die op deskundige en verantwoorde wijze  
aan de kiezers duidelijk wordt gemaakt.  
Dat kan niet alleen in verkiezingstijd  
worden gedaan, doch dient steeds door  
middel van pers, radio, en straks ook  
van de televisie te geschieden. Het uit-  
eenzetten van hun visie op de aan de  
orde zijde problemen door de leden van  
de Tweede Kamer-fractie is daarbij wel  
de belangrijkste basis en het beste mid-  
del om propaganda mee te bedrijven.

Ten aanzien van de verhoudingen bin-

## Nogmaals: het huurblokkerings

HET uitstel van de mondelinge behandeling  
in de Tweede Kamer van het wetsontwerp  
inzake de huurverhoging biedt mij de welkome  
gelegenheid nog in het kort terug te komen  
op het redactionele commentaar op mijn in het  
nummer van vorige week geplaatste artikel  
over het aanhangige huurblokkeringsvoorstel.  
Uit de inhoud van het commentaar heb ik de  
indruk gekregen, dat het eigenlijk niet als zo-  
danig bedoeld is. Het commentaar redeneert  
nl. volledig langs mijn artikel heen. Het draagt  
dan ook meer het karakter van een eigen ziens-  
wijze van de redactie, slechts naar aanleiding  
van mijn bijdrage neergeschreven.

Waar het commentaar echter, blijkens de  
wijze van publicatie, toch wel als zodanig be-  
doeld zal zijn, moet ik daaruit wel afleiden  
klaarblijkelijk in uitdrukkingsvermogen zozeer  
te zijn te kort geschoten, dat enige nadere toe-  
lichting gewenst is.

Dat het te ver zou gaan elke blokkering  
als socialistisch te brandmerken, staat met  
zoveel woorden in mijn vorig artikel te lezen.  
Daarmee is echter niet gezegd, dat een blok-  
kering nooit socialistisch zou zijn. Het is  
zeer wel mogelijk, dat een bepaald voorstel in  
zekere omstandigheden als socialistisch moet  
worden aangemerkt, terwijl dit onder andere  
omstandigheden niet het geval is.

Het doel van het onderhavige voorstel —  
dat moeten wij tenminste aannemen — is te  
bevorderen, dat de huurverhoging inderdaad  
ten behoeve van de volkshuisvesting wordt ge-  
bruikt, met name door het aanbrengen van  
verbeteringen aan het verhuurde goed.

Zonder twijfel heeft de eigenaar in dit op-  
zicht verplichtingen. Zou hij die verwaarlozen,  
dan zou de overheid terecht maatregelen kun-

de man te brengen met gebruikmaking  
van radio, televisie en pers, terwijl we  
de kracht en de waarde van het huis-  
bezoek weer zullen moeten gaan beseffen.

Prof. De Gaay Fortman besprak ten-  
slotte verschillende praktische aangele-  
genheden, waarbij hij twee zaken voor-  
opstelde, nl. dat de christelijke politieke  
partij altijd aan de zijde van de verdruk-  
te dient te staan en vervolgens dat niet  
altijd alles wat van de hand van de over-  
heid wordt ondernomen verkeerd is.  
Ook wat in de maatschappij is, is niet  
steeds goed te keuren. Hoewel in onze  
tijd meer taken door maatschappelijke  
organen kunnen worden uitgevoerd,  
kan toch de staat niet worden gemist en  
zeker niet in een economisch kwetsbaar  
land als Nederland. Verschillende be-  
langrijke vraagstukken vragen om een  
oplossing. Spreker noemde o.a. de won-  
ningnood, de rechtsvorm van de onder-

nen nemen om hem tot nakoming te dwingen.  
Zulk een maatregel zou blokkering met de  
mogelijkheid van deblokkering voor zulk een  
bepaald doel kunnen zijn.

Echter, dan moet van die verwaarlozing  
ook inderdaad gebleken zijn. Het is moeilijk  
vol te houden, dat zulks thans wel het geval  
zou zijn. De huren hadden immers een redelijk  
peil nog lang niet bereikt, zodat de huis-  
eigenaar daaruit niet kon putten om tot mo-  
dernisering over te gaan. Waar nu na latig-  
heid te dezer zake niet is gebleken, is het  
blokkeringsvoorstel principieel van aard.  
En als principe past het alleen in een socia-  
listische politiek.

Zou daarentegen van nalatigheid der huis-  
eigenaren in het algemeen wel zijn gebleken,  
dan zou daarmee weliswaar het treffen van  
enige maatregel zijn gemotiveerd, zonder dat  
daarmee nochtans iedere maatregel aan-  
vaardbaar zou zijn.

Dan zou n.l. de vraag rijzen, welke vorm het  
minst op de vrijheid en de eigen verantwoor-  
delijkheid van de burger inbreuk maakt. De won-  
ningwet geeft daarvan ten aanzien van het  
onderhoud een mooi voorbeeld. De huiseigenaar,  
die het onderhoud verwaarloost, kan daartoe  
worden aangemaand, terwijl het gemeentebes-  
tuur onder bepaalde voorwaarden zelfs de be-  
voegdheid heeft tot de vereiste werkzaamheden  
op kosten van de eigenaar zelf opdracht te  
geven. (Amendering van het ontwerp in die  
zin, dat de mogelijkheid van deblokkering  
ook tot het onderhoud zou worden uitgestrekt,  
zou de behoefte aan een maatregel in deze  
vorm naast de bestaande regelingen m.i. dan  
ook alleen maar verminderen).

Juist in vergelijking met de mogelijkheden

om de eigenaar tot het nakomen van a)  
derhoudsverplichtingen te noodzaken b)  
voorgestelde maatregel van een be-  
strekking.

Hier is immers geen regeling getu-  
degene, die zijn plichten verzaakt, te  
maar de huiseigenaar wordt prin-  
cipieel vrijheid ontnomen om op eigen verant-  
woordelijkheid zijn sociale verplichtingen ten  
van de woonbaarheid van zijn won-  
te komen. Hij mag dat pas, wanneer  
na op zijn daartoe ingediende verzo-  
ken onderzoek hem daarvoor goedkeu-  
leent.

Waar van de ontoereikendheid van  
mogelijkheid ter bereiking van het  
doel niet is gebleken, draagt de keus  
maatregel, die vergelijkenderwijs de  
eigen verantwoordelijkheid van de be-  
meest belemmert — wederom — een  
karakter. Dat als zodanig — wederom  
meest past in een socialistische poli-  
tiek.

Tot slot dan graag nog een enkele  
naming bij enige punten uit het redactione-  
mentaar van vorige week. (De andere  
zijn zozeer zelfstandige beschouwingen  
het becommentarieerde artikel, dat  
bezwaaar buiten beschouwing kunnen  
gelaten). Ik mag korthedshalve wel  
stellen, dat de lezer het bij de hand

1 Neen dus, niet elke blokkering is  
tisch van aard. Wel, in het licht  
geleidende omstandigheden, dit voor-  
2 Wanneer tijdens de eerste fase van  
binetsformatie de A.R.-fractie zich  
heeft verklaard een huurblokkering  
promis te aanvaarden, dan staat dat  
geenszins vast, dat





# Als gasten op de C.D.U.-partijdagen ADENAUER VOL HOOP OP OVERWINNING

**WIJ** zullen de socialisten verslaan! — meer dan één keer verzekerde de Duitse Bondskanselier en voorzitter van de Christelijke Democratische Union, Dr. Adenauer, dit zijn duizendkoppig gehoor op de Partijdag van de Christen-Democraten, die van 12 tot 15 mei j.l. te Hamburg werd gehouden. De 81-jarige leider van de na-oorlogse vrije Duitse Bondsrepubliek sprak met de vitaliteit van een zestiger. Een nog jonge hoge ambtenaar van het Duitse Ministerie van Buitenlandse Zaken drukte zich diplomatieker uit over de grote vraag, die het congres beheerste: „Wij zullen na de verkiezingen, als C.D.U. een zeer grote rol blijven spelen in onze binnenlandse en buitenlandse politiek”. Aldus deze zegsman, die, geen partijleider zijnde, zich met dit antwoord wel zeer aan de veilige kant hield. De verkiezingen op 15 september a.s. zullen leren, wie met de grootste wijsheid sprak.



Dr. Adenauer

De partij-dagen, waarvan de laatste door de voorzitter en de secretaris van onze partij als gasten werden bijgewoond, stonden zeer zeker onder de hoogspanning, die zulk een bijeenkomst vóór de verkiezingen steeds kenmerkt. Had men nu in 1957 met opzet Hamburg weer als congresstad gekozen, omdat de daar gehouden partij-dagen in 1953 de grote zeges van Adenauer in datzelfde jaar inluidden?

## Het gaat goed

De beste paradepaarden gaven in lange redevoeringen, vol retorisch geweld, hoog op van de prestaties van de Christen democraten, waaraan West-Duitsland mede het wonder der wederopleving te danken heeft. De vooruitgang der laatste jaren is dan ook fabelachtig. Bedroeg het nationaal inkomen van 1949 nog 63 miljoen marken, in 1957 was dit cijfer

reeds 139. Meer dan verdubbeld dus. De gemiddelde loonstijging bedroeg 54%, terwijl de prijzen in die periode met gemiddeld slechts 13% omhoog liepen. De laatste tijd is er in deze sector echter een grotere activiteit waar te nemen. Met groot enthousiasme begroetten de afgevaardigden de mededeling van de minister van economische zaken Prof. Dr. Ludwig Erhard, dat de Volkswagenfabriek zal worden gedationaliseerd. Het deed de buitenlandse gasten wel enigszins eigenaardig aan, dat dit besluit, dat daags tevoren genomen was door de C.D.U.-fractie in de Bondsdag en dat dus tot een initiatief-wetsvoorstel van dat deel van het Parlement zal leiden, door een minister den volke werd verkondigd. Hoe dit ook zij, als het aan deze partijvergadering gelegen had, was de denationalisering van deze fabriek, waarmee Hitler zijn volk zo schandelijk bedroog, onmiddellijk een feit geworden. Het voorstel werd in de wandelgangen van het congres dan ook als een verkiezingsstunt van de eerste orde bestempeld.

## Dr. Rehling

Zoals men weet, vinden in de C.D.U. zowel rooms-katholieken

als protestanten een politiek tehuis. Onder de laatsten neemt mevrouw Dr. Luise Rehling een belangrijke plaats in. Zij is in Nederland en met name in onze partij geen onbekende. Dr. Rehling hield in Hamburg een zeer gedocumenteerde rede over „Gezin en jeugd — zekerheid voor morgen”.

Met grote aandacht volgde men het klemmende betoog van deze enige vrouwelijke woordvoerder. Duitsers spreken, luisteren en reageren met grote intensiteit. Toen de spreker op een gegeven moment met een hoestbui te kampen kreeg, riepen vele zusters in de politiek haar toe: „Onderbreek toch even Uw rede en gun U de tijd om iets te drinken!”

Dr. Rehling deelde onder meer mede dat West-Duitsland in 7 jaren tijd 3½ miljoen woningen bouwde en dat in 1950 en 1956 respectievelijk 5 en 10,3 miljoen D.M. aan sociale voorzieningen werden besteed.

Dr. Adenauer haakte later op deze rede in toen hij sprak over de zorgwekkende vervreemding tussen vele ouders en kinderen. De bekende Dr. Karl Arnold, die wel „kroonprins” van Dr. Adenauer wordt genoemd, de briljante voorzitter van de Bondsdag, Dr. Eugen Gerstenmaier en de als minister van defensie snel naar voren gekomen Franz Josef Strausz spraken de vergadering eveneens toe. De laatste op een publieke manifestatie, waartoe ongeveer 10.000 mensen in de grote Ernst Merck-hal bijeengekomen waren. Uiteraard sprak ook Dr. Adenauer daar. Zijn rede duurde een uur en handelde grotendeels over het meest geruchtmakende nieuws tijdens deze dagen, n.l. de bewering, dat Eisenhower zijn koers t.o.v. Duitsland zou hebben gewijzigd door in te stemmen met een gemilitariseerde zone in Europa alsmede het terugtrekken der Amerikaanse troepen uit West-Duitsland. De Duitse socialisten hoorden in dit gerucht reeds de val van Dr. Adenauer doorklinken. Aan de hand van zojuist door hem ontvangen telegrammen van Dulles, Selwyn Lloyd, Pineau en andere prominente staatslieden, toonde Adenauer aan, dat het hier slechts om loos gerucht ging. „Dit schot voor de boeg” (van de C.D.U.), aldus Adenauer, „is geworden tot wat het niet bedoelde te zijn: het bewijs van de nauwe verbondenheid tussen West-Duitsland en zijn Westelijke Bondgenoten”.

## Citaat

De Bondsrepubliek gaat een spannende verkiezingstijd tegemoet, met als meest klemmende probleem de hereniging met de „broeders in het Oosten”.

Wie zal het winnen? De socialisten onder Ollenhauer of de C.D.U. met Adenauer aan de kop?

De grijze staatsman stak zijn hoopvolle verwachtingen niet onder stoelen of banken. En de anderen? Misschien is dit het duidelijkst uitgedrukt in wat „Het Vrije Volk” op 17 mei j.l. schreef:

„De (socialistische) S.P.D. (heeft) in de oppositie geen kans gezien een duidelijk tot de kiezers sprekend toekomstbeeld te ontwerpen, doch heeft zich uitgeput in bestrijding van de regeringspolitiek — ook op punten die grote delen van het Duitse volk sympathiek waren, zoals de economische en politieke eenheid van Europa, de K.S.G. en zelfs de NATO ..... Het West-Duitse volk leeft beter dan acht jaar geleden en of dat nu aan de C.D.U. te danken is of niet ..... de achterban en vele vrouwen onderzoeken dat niet zo precies en zullen waarschijnlijk angst voor veranderingen hebben”.

Een waarderingsoordeel waar de niet-socialistische achterban en de vrouwen dit progressieve socialistische dagblad wel dankbaar voor zullen zijn! Zouden de Nederlandse socialisten erg blij zijn met een overwinning van hun Duitse politieke vrienden...?

Mr. W. R. VAN DER SLUIS

## ZIDEN - r dan een naam alleen!

Wanneer Zweden denken, dan is het toch niet allereerst aan de wijze, waarop dit rijk in het begin der vorige eeuw een monarchie kreeg, het huis Bernadotte. Ook niet aan Lode- wijk die de Zweedse hoogovens en geschutgieterijen tot ont- wikkelt, toen de „sleutels van de Sont” voor de palen van Amgen, d.w.z. toen de Nederlandse marine in de toegangen tot de orde op zaken stelde.

Wanneer aan koning Gustaaf Adolf uit het huis Wasa, die het protestantisme in de jaren van de zwaarste crisis te- luiden in Duitsland sneuvelde in de grote strijd om het be- houdkrachten en zegeningen van de Reformatie.

En wij wens hebben voor het Zweedse volk, dan is het aller- eersterk hervorming voor dat volk meer mag betekenen dan een aang aan een dramatisch en zegenrijk verleden, en dat steunbaar mag worden het besef, dat die hervorming bete- kenke verzamelen rondom de geopende Bijbel, de jeugd op- vande Bijbel, het leven brengen onder de critiek van Gods

...d opgemerkt dat on- dks visie ten aanzien van aal- kken toch steeds het iste krachtige cement is, onbegd houdt.

...d wees dr. Berghuis op een partij als de onze t angangspunt. Er zullen ds blijven bestaan tussen beg de praktijk. Vanzelf- eke dankbaar voor de his- e, lieten er niets mee op

te weten dat de beginselen vroeger goed werden toegepast. De christelijke poli- tiek zal een antwoord moeten geven op de problemen van vandaag. Dat vereist veel inspanning en moeite, dan blijkt dat er divergenties zijn, doch dat is niet erg. Wanneer we daar gelovig mee bezig zijn dan groeien we naar elkaar toe en ik ben er van overtuigd dat de jonge academici aan die taak binnen onze A.R. Partij hun beste krachten zullen geven, aldus dr. Berghuis.

## invoorstel

- a) zulks juist was. Het mislukken van de formatie in die eerste fase kan haar dan van een onplezierige last bevrijd hebben;
- b) zij ook dit voorstel zou hebben aan- vaard;

- c) zij ook thans daaraan gebonden zou zijn. Die bereidheid kan immers een uiterste concessie geweest zijn om tot een parlementair kabinet te geraken. Hierboven werd er al op gewezen, dat de omstan- digheden een grote rol spelen. Die zijn onder een noodkabinet, zoals wij thans kennen, bepaald anders. Zeker zal de fractie krachtens haar eigen verantwoordelijkheid in onafhankelijkheid

en alle aspecten in rekening brengend haar standpunt bepalen. Aan die zelfstandigheid zou ik niet graag tornen, al heeft elk natuurlijk het recht over de aldus bepaalde houding van de fractie zijn eigen oordeel hebben.

Om echter aldus verantwoord een stand- punt te kunnen bepalen zal de fractie inder- daad alle facetten moeten kennen. Mijn artikel bedoelde en bedoeld daartoe een — beperkte — bijdrage te leveren. Mr. AANTJES

## Ons commentaar

Er zijn twee zaken aan de orde, die we goed uit elkaar moeten houden. De huurblokke- ring kan en moet principieel worden getoetst. Dat wil zeg- gen: de vraag moet worden ge- steld, of zij slechts kan en mag worden beschouwd als de toe- passing van een voor de A.R. onaanvaardbaar beginsel, zodat wij moeten zeggen: dit mag niet, om des gewetens wil niet. Of dat onaanvaardbare beginsel dan een socialistisch beginsel ge- noemd moet worden, doet er dan niets toe. Want er zijn ook an- dere dan socialistische beginse- len, die voor ons onaanvaard- baar zijn. Wanneer inderdaad de huur- blokkering op deze wijze princi- pieel veroordeeld moet worden, om des beginsels wille onaan- vaardbaar is, dan mag men haar ook niet aanvaarden om te ko- men tot een parlementair ka- binet. Onze a.r. ministers hebben bij de kabinetsformatie gezegd, dat zij een staatsgokkerij in ver-

band met het voetbalspel nim- mer mede voor hun verantwoor- delijkheid zouden kunnen nemen, en uit het kabinet zouden tre- den, wanneer het kabinet die kant op wilde. Op die manier liggen de zaken duidelijk. Zij zouden niet kunnen, niet willen en niet mogen verdedigen: wij zijn tegen zulk een voetbalpool van staatswege, maar bij wijze von compromis, om te komen tot een parlementair kabinet, doen wij het toch maar. De a.r. fractie heeft de huur- blokkering bij de pogingen om te komen tot een parlementair kabinet niet principieel afgewe- zen. Zij heeft zich verenigd met een program, waarin die huur- blokkering voorkwam. Mr. Aantjes vermoedt: „Als een uiterste concessie, om tot een parlementair kabinet te gera- ken.” Best mogelijk. Maar dat betekent, dat wij vandaag niet kunnen zeggen: die huurblok- kering is principieel onaan- vaardbaar, omdat zij toepassing

is van een verwerpelijk beginsel. Of, als wij het wel zeggen, moe- ten wij er eerlijk en duidelijk aan toevoegen: bij de kabinetsforma- tie heeft de a.r. fractie van de Tweede Kamer principieel een fout gemaakt, door te aanvaar- den, wat om des beginsels wille niet aanvaard mag worden. Dan moet zij beginnen met een peccavi.

Een heel andere zaak is, dat er tegen de voorgestelde huur- blokkering grote bezwaren zijn. Bezwaren die ook op het gebied van de compensatie tot grote moeilijkheden leiden. En daarom hopen wij, dat de Kamer het Regeringsvoorstel, nog bevrede- zend zal kunnen amenderen.

Uit de aard der zaak komt daarbij ook aan de orde de vraag, door Mr. Aantjes opge- worpen, of er geen andere, min- der generaliserende middelen zijn, om de huiseigenaar te nood- zaken, zijn onderhoudsplicht na te komen. Mr. Aantjes meent van wel en wettelijk heeft hij gelijk. De woningwet bevat hieromtrent bijna vergeten be- palingen. Er is onzerzijds reeds

op gewezen bij de behandeling van de vorige huurverhoging. Evenwel moet niet uit het oog worden verloren, dat stilzwij- gend of bij onderlinge afspraak — in beide gevallen in strijd met de wettelijke bepalingen — het onderhoud in zeer vele gevallen de laatste jaren voor een groot deel op kosten van de huurder heeft plaats gehad. Soms was de eigenaar doordat de huren op- zettelijk laag werden gehouden, met de beste wil niet in staat, zijn verplichtingen na te komen. In andere gevallen lapt hij zijn verplichtingen aan zijn laars, zonder dat er van onvermogen sprake was. Er is, mede door de huurpolitiek van de regering, heel wat scheef gegroeid. En we schieten ons doel voorbij, wan- neer we bij de bestrijding van de huurblokkering het doen voorkomen, alsof de zaken hier normaal liggen en praktisch in overeenstemming zijn met de be- palingen van het B.W. Wie dat meent, is niet op de hoogte.

Ten slotte: als bijdrage aan de discussie geven wij aan deze tweede uiteenzetting van Mr. Aantjes gaarne een plaats.

**Firma JAN DE MIK**

HARDINXVELD - GIESSENDAM  
Aannemers van  
OEVERVERDEDIGINGSWERKEN  
GRIENDHOUTHANDEL  
HOEPELMAKERIJ  
Tel.no. 56 Neder-Hardinxveld

**SERRES**

EN WARENHUIZENBOUW  
N.V. AANNEMERSBEDRIJF

**Boers en Vrijland**

Tel. K 1748-745 en 746  
Postbus 30, 's-GRAVENZANDE

**Vraagt Uw bakker naar**

**TARVO-  
BROOD**

Uw bakker  
Uw dokter

**N.V. Houthandel****ARENDSSEN**

Luttekepoortstraat 52  
Telefoon K 5410-2109 — Harderwijk

**FIRMA FERNHOUT**

HANDEL IN WEGEN- en WATER-  
BOUWMATERIALEN, OP. EN  
OVERSLAGBEDRIJF, SCHEEPS-  
BEVRACHTING

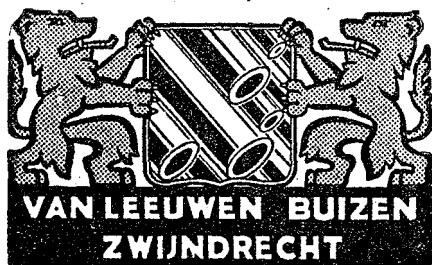
Zwolle, telefoon 5358 b.g.g. 3477  
Emmeloord, telefoon 2493 b.g.g. 2663

**SCHEEPSBOUWERVEN****A. VUYK  
& ZONEN**

CAPELLE AAN DE IJSSSEL  
Nieuwbouw en reparatie  
Telefoon Rotterdam 113333 (K 1800)

**Firma****C. Vermeer en Zoon's**

Fabrieken voor gebogen hout  
Tel. K 1894-1230 · Ouderkerk a/d IJssel  
Bonde en ovale tafelanden  
Gebogen regels voor stoelen en fauteuils,  
armleggers, kappen, regels, stijlen enz.

**Verplaatsbare houten gebouwen**

Directie- en schafkretten  
Noodwoningen, -scholen  
en -kerken  
Directie- en schaf-  
wagens  
etc.

**HABBO**  
HOUTBOUW  
HARDINXVELD  
Tel. 41 Neder-Hardinxveld

**Luchtbehandeling voor schepen en gebouwen**

**NIMA** Zwijndrecht  
TEL. K 1850-5382

**UIT DERS EN PERIODIEK****Voortdurend zoeken naar****Gebroddel**

Onder de titel „Compensatie gebroddel” schrijft het *Algemeen Handelsblad* o.m.:

„Nog is men het over de modus van de 25 pct.-huurverhoging niet eens of er zijn over de looncompensatie, die het bedrijfsleven aan de werknemers moet geven voor die verhoging al weer moeilijkheden gerezen.

Het schijnt, dat de steun uit de gemene middelen die na de oorlog aan de consumenten werd gegeven — en waartegen niemand bezwaren had, zolang uit sociale overwegingen dergelijke subsidies op eerste levensbehoeften noodzakelijk waren — niet kan verdwijnen zonder ernstige littekens achter te laten op ons kostenniveau en daarbij schade toebrengt aan onze concurrentiepositie. Men kan, 12 jaren na de oorlog, toch waarlijk niet meer spreken van een sociale noodtoestand. Wij stoffen op ons herstel, zij het dat men dan maar liever de woningnood ter zijde laat. Wij hebben de meerdere welvaart, die ons gehele volk deelachtig is geworden, gebruikt tot opvoering van de levensstandaard zonder er acht op te slaan, dat wij voor een onzer eerste levensbehoeften, het woongerief, de grote massa des volks een economisch veel te klein deel van die toegenomen welvaart lieten besteden.

Wanneer men het macro-economisch beziet, zoals onze planeconomen zo graag doen, dan betekent dit dat ons volk in zijn geheel het eenvoudig stelselmatig weigert om een economisch voldoende huur te betalen en het „recht” meent te hebben veel te goedkoop te wonen. Het gevolg is niet alleen een gestadige daling van onze woonbeschaving doordat de betaalde huur niet toereikend is voor een redelijk onderhoud, maar dat het ook zeer onrendabel is nieuwe woningen te bouwen. Minister Witte, die niet heeft gearzeld zijn handtekening te zetten onder het ontwerp-huurverhoging cum blokkaderegeling, toonde zich wel zeer verantwoordigd in de Eerste Kamer toen een lid hem een verwijt maakte over de verlenging van de woonellende door de politiek. Wij zouden gaarne van de minister vernemen, of hij dan werkelijk van oordeel is, dat de manke huurpolitiek der successieve regeringen niet medeoorzaak is van die verlenging. Zelfs zijn voorganger, de socialistische mr. In 't Veld heeft erkend, dat huurverhoging nodig was ter bevordering van de woningbouw.....

Het is hier weer de vloek van de boze daad: doordat men de massa van het volk heeft gewend een veel te laag percentage van zijn inkomen aan woongerief te besteden, de „ruimte” die de grotere welvaart ons gaf heeft laten besteden voor consumptieve doeleinden van andere aard zit men thans met drievoudige moeilijkheden: die van de geordende bestedingsbeperking waarbij ieder zegt: na u, de huur-impasse die de monstrueuze wetsontwerpen heeft gebaand en de compensatieregeling, die tot grove onbillijkheden leidt.”

**Verkeerde zaak**

Het *Fries Dagblad* schrijft over de compensatie o.m.:

„Maar goed, het gesprek over de compensatie is druk aan de gang. En het voorstel van de Regering bedoelt niet, om te komen tot een generale loonsverhoging van bv. 2%. Zij wil huurbijlagen. En daarbij speelt de classificatie

weer een rol. Nog altijd is het land, voor het vaststellen van de lonen, in klassen verdeeld, al wordt reeds sedert jaar en dag gepleit voor verminderen der classificatie-verschillen en uiteindelijk opruiming van de gehele classificatie. Het platteland voelt zich achteruitgezet op grond van het legendarische verhaal, dat het leven op het platteland zoveel goedkoper is dan in de stad.

Wanneer het Regeringsvoorstel nu doorgaat, dan krijgen de arbeiders in de eerste klasse een huurbijslag van 4 gulden en in de laagste klassen van twee gulden. Dat betekent, dat in feite de verschillen in loon tussen de hoogste en laagste klasse weer groter worden. De classificatie krijgt een extra accent. En er is niet aan te ontkomen, dat we bij een volgende loonronde strijd krijgen over de vraag, of niet eerst dit vergrote verschil dient te worden weggewerkt, voordat er verdere voorzettingen worden getroffen. Want het is principieel gezien een verkeerde zaak, wanneer via belangrijke verschillen in „bijlagen” het verschil in loonpeil tussen de gemeenteklassen percentsgewijze wordt vergroot.”

**Verkeerde weg**

„Op de verkeerde weg” is de titel van een derstaand artikel uit „*De Maasbode*”:

„De regering heeft gesproken. Haar beslissing inzake de huurbijslag op de lonen, die gisteren in ons blad werd gepubliceerd, ligt zo ongeveer midden tussen de standpunten, welke door werkgevers en werknemers in de Stichting van den Arbeid waren ingenomen. Iets dergelijks hebben we ook beleefd toen men het in 1956 in de Stichting niet eens kon worden over de loonsverhoging, welke in dat jaar tot stand zou moeten komen.

Voor de regering is het wel het gemakkelijkst steeds maar het midden te houden, maar dit is niet bepaald een blijk van karakter. Een slap handje, dat door sommigen graag zal worden gegrepen als het hem van pas komt! Het natuurlijke gevolg van dit midden-koers beleid moet zijn, dat de betrokken par-

**COMPROMISSEN****Bevredigend**

Het *Vrije Volk* schrijft o.m.:

„Na alle meningsverschillen, moeilijkheden, geschorste en hervatte besprekingen, waaraan wij langzamerhand bij een algemene loonbeweging gewoon raken, heeft de regering een beslissing genomen over de looncompensatie, die bij de komende huurverhoging gegeven dient te worden.

Enige schuld voor de verwoording die heeft geheerst, ligt bij de Sociaal-Economische Raad, die gezegd heeft, dat de huurverhoging gecompenseerd moet worden, maar daar meteen aan toevoegde, dat met die compensatie ongeveer twee procent van de loonsom gemoeid zou zijn. Dat betekende, dat de huurverhoging voor alle huurhuizen in ons land (tussen de 2 en de 2½ miljoen) samen gedekt zou kunnen worden met een bedrag van 2 procent van de 12 à 15 miljard aan loon, die jaarlijks wordt uitbetaald.

Het is de vraag, of de cijfers, die aanleiding tot dit vermoeden van de S.E.R. gaven, geheel juist zijn, maar het is een feit, dat andere cijfers thans niet beschikbaar zijn. De belangstellende landgenoot, die is gaan rekenen, kwam meest al gauw tot de ontdekking, dat een loonsverhoging van 2 procent voor hem niet voldoende was.

Wie de cijfers bekijkt, die nu uit de bus zijn gekomen, zal zien, dat de compensatie aanmerkelijk hoger is geworden dan twee procent. Dit is het gevolg van het feit, dat de regering vermoedelijk zelf de betrekkelijke waarde van de statistische gegevens erkent, dat men bij de berekening is uitgegaan van de huren, die de geschoolde arbeiders betalen (die globaal genomen iets meer verwonen dan geoeffenden en ongeschoolden, maar op deze regel zijn tienduizenden uitzonderingen) en ten slotte, dat men er rekening mee heeft gehouden, dat een loonsverhoging automatisch een verhoging van de loonbelasting en van de sociale verzekeringspremies inhoudt....

Alles bij elkaar genomen achten wij het resultaat, dat thans is verkregen, bevredigend. Dat bij velen de compensatie iets minder bedraagt dan de huurverhoging en bij vele anderen iets meer, is niet te vermijden.”

**IN ONS COMMENTAAR****Regeren is moeilijk**

Regeren is moeilijk. Het is bijzonder moeilijk, indien bij de samenstelling van een kabinet blijkt, dat de verhoudingen zo liggen, dat een normaal parlementair kabinet niet tot stand kan komen. In een land als het onze, waar men altijd op samenwerking is aangewezen, moet steeds gezocht worden naar de opstelling van een program, dat voor enkele partijen aanvaardbaar is. Hoe breder de basis wordt, hoe moeilijker het wordt. Dat is het vorige jaar wel gebleken. En het resultaat was dan ook, dat op verschillend gebied gezocht werd naar een compromis.

Als het dan echter aankomt op de uitwerking van zulk een compromis, komen de bezwaren weer naar voren. En die bezwaren zijn wel bijzonder groot geworden toen de regering kwam met haar voorstellen tot huurverhoging met een gedeeltelijke blokkering. De penningen daarover zijn nog steeds in beweging. Niemand is bevredigd. De vraag is nu maar in hoeverre de partijen tot elkander kunnen komen.

Moeilijk is het ook voor de regering, die rekening heeft te houden met verschillende instanties, die advies geven. De Stichting van de Arbeid en de Sociaal-Economische Raad komen maar moeilijk tot gelijk advies. De vraag, of deze beide instanties naast elkander gehandhaafd dienen te blijven, wordt ook reeds aan de orde gesteld. In meer dan één kring gaan reeds stemmen op, dat de Stichting van de Arbeid zichzelf heeft overleefd.

Intussen staat de regering voor de moeilijkheid van een keuze. Op zichzelf is dat niet zo bezwaarlijk. Want ten slotte is het de taak van de regering om te regeren. Zij zal in de komende weken moeten tonen, dat zij zich daarvan bewust



# Mevrouw J. H. Kuiper-Schaay

8 maart 1842

**W**IE in 't Patriciaats-boekje het strenge gezicht van de Rotterdamse commissair in effecten, Jan Hendrik Schaay bekijkt, kan zich voorstellen dat het voor de arme domineesjongen Bram Kuiper geen lichte zaak is geweest, om, als student in de theologie, deze deftige man-in-'t zwart met z'n hoog-geplooid witte halsdoek, op 14 september 1858 om de hand te vragen van één van zijn vele dochters.

Pa en ma zagen beren op de weg: eindeloos wachten op een beroep en wanneer de jacht daarop succesvol was geweest, in een Nederlands Hervormde pastorie probéren rond te scharrelen van 't gangbare dorps-traktament rond de achthonderd gulden. Al beweerde Bram ook, dat de één van dat bedrag méér kon doen dan de ander! Geen wonder, dat men in de familie-felicities z'n blijdschap uitspreekt, omdat het met Bram zo gelukkig in orde gekomen is.

Johanna Hendrika Schaay was het tiende van de dertien kinderen, die uit het huwelijk van haar ouders geboren werden en bij haar verlovings pas zestien jaar oud. 't Is jammer, dat de brieven van weerskanten, die Kuiper en zij in hun verlovings-tijd aan elkaar schreven, ongedateerd zijn, zodat vaak geraden moet worden naar de volgorde, die alleen uit de inhoud valt op te maken. Mej. J. H. Kuiper, die in de bezettings-jaren de correspondentie tussen haar ouders doorlas, heeft met potlood het vermoedelijke jaartal boven de brieven gezet, maar het blijft gissen. En — om woord en tegenwoord op elkaar te laten aansluiten, zouden maanden van nauwkeurig onderzoek nodig zijn; terwijl véél uit deze briefwisseling momenteel nog niet geschikt is voor publikatie.

Een eerste eis voor een verloofd meisje was in die tijd blijkbaar, dat zij geloofsbelijdenis had gedaan en daarop schijnt, in Jo's geval, het publiek-worden van de verlovings-gewacht te hebben, al kon ma er in de kennissenkring niet altijd over zwijgen. Mevrouw Schaay ging praten met Ds. Thijsen, die tegen de „aanneming” geen bezwaar had.

Dr. A. Kuiper heeft in later jaren meegedeeld, hoe hij op college mee geapplaudisseerd heeft, toen een hoogleraar de lichamelijke opstanding van Jezus Christus loochende.

Met de enige orthodoxe professor uit die tijd zocht hij geen contact. Zo heeft zich de mening gevestigd, dat Kuiper als student half- of meer dan half-modern was, maar verschillende fragmenten uit zijn verlovings-tijd geven ons toch wel de indruk van een ernstige, godsdienstige levensopvatting. Die belijdenisplannen van zijn meisje waren voor hem een reden, onderzoek te doen naar het geloof van zijn zestien-jarige verloofde, die hem antwoordt: „Nu wil ik wat schrijven over me godsdienstige gevoel en ik hoop dat je daar ook wat meer vree mee zal krijgen. Ik weet wel, dat ik niet zo godsdienstig ben als men van mij in 't bijzonder zou verwachten, met mijne toekomst op 't oog, maar jij Bram, die alles van mij weten moet, mag ook op dat punt niet anders en niet slechter van mij denken als ik ben. Mijne godsdienst bestaat voornamelijk daarin . . . dat ik vast vertrouw op God, dat ik hem innig lief heb en overtuigd ben Hij ook mij liefheeft, daar Hij zo eindeloos goed voor mij zorgt. Wat ik hier neerschrijf Bram, wil ik met een eed bevestigen. Ik vertrouw op God, ja dat doe ik.” Verder zegt zij nog, dat ze bij grote of kleine teleurstellingen en bij genoegens God dankt en in de kerk verlangt „naar eene preek, waar veel over God in komt.”

Blijkbaar is deze geloofsbelijdenis niet naar de zin van de ontvanger geweest en heeft hij enkele vragen gesteld, waarop althans de volgende brief van Jo wijst: „Je eerste vraag is namelijk, of ik Christus voor een God of voor een mens houdt: voor geen van beide. Hoewel Thomas zeide: Mijn Heer en mijn God, dus Thomas hield Jezus er wel voor. Ik geloof er maar één God is en Jezus zijn zoon. Je tweede vraag is: Wat versta je door Zoon van God? Ik geloof zoals er in 1 Joh. V : 26 staat: Dat God het leven in zich had en het zo aan Jezus gegeven heeft. Jezus verklaard ook van zich zelve Ik en den Vader zijn een. Heb je nu echter die vraag niet zo bedoeld, schrijf het mij dan maar in je volgende brief en dat Jezus bestaan heeft voor Hij op aarde verscheen geloof ik dat niemand wel aan twijfeld. Ik geloof ook aan de vergeving der zonde door 't bloed van Jezus. En waarom en hoe of ik dat begrijp? Is nog al een moeilijk punt om op te antwoorden. Ik geloof dat Jezus voor ons is gestorven om ons weer met God te verzoenen en nader tot God te brengen. Maar heel goed begrijp ik het toch niet. Je zal me plezier doen met het me is duidelijk uit te leggen.”

Waarschijnlijk als antwoord hierop, is er een hoogst ernstige brief van Bram, waarin hij zegt, dat Jo op de kernvraag niet geantwoord heeft. Wat zij zegt is nog geen godsdienst, maar aanleg voor godsdienst. Zij heeft de wereld lief — schrijft hij — en dat is een „duivelsche, verfoeilijke neiging”. „Aan God te gelooven en te zeggen „ik heb God lief”, verschilt nog hemelsbreed van God lief te hebben met geheel ons hart, geheel ons verstand, geheel onze ziel. Dat doen we niet als ons hart nog aan de wereld hangt, onze ziel zo weinig bij God is en ons verstand maar half ontwikkeld blijft.”

Kuiper heeft wel wat al te hoge eisen gesteld aan zijn nog zo heel jonge verloofde, en 't is niet alleen haar godsdienstige opvoeding, die hij ter hand neemt. Jo krijgt vermaningen, dat ze 't huishouden moet leren, anders weten de meiden — die weelde kon je



Abraham op vrijersvoeten

je toen nog veroorloven bij een traktament van achthonderd gulden! — er straks meer van dan zij. — 't Schijnt geholpen te hebben, want later geeft Bram haar een prijsje: „Kee heeft me verteld, dat je thuis in 't huishouden zoo goed meedoet, bijna nooit soest of leeg zit, veel actiever en vlugger geworden bent.”

Jo's brieven geven niet de indruk, dat er in de Rotterdamse koopmanskringen van die dagen veel zorg besteed werd aan de algemene ontwikkeling van het meisje, maar Bram neemt daar geen genoegen mee en zet haar aan 't lezen. „Denk niet, dat ik je aan 't Latijn en het Grieksch zal zetten, dat hoeft niet. Door veel samen te praten kom je ook al een heel eind. Maar de geest moet voedsel hebben. Geleerdheid staat me in een meisje eer tegen.” (!!) Met Schiller moet ze beginnen en later Pope en Shakespeare nemen. — Of mevrouw Kuiper 't ooit zo ver gebracht heeft?

Ook over haar spelfouten werd zij gekapitteld, al schrijft Bram zelf in deze jaren het bezittelijk voornaamwoord „mijn” telkens als „me.” Hij vraagt: „Vindt je het dan niet comme-il-faut, dat een fatsoenlijk meisje haar Hollandsch kent? En heb ik je goed begrepen, dat je je best wilt doen, dan zul je wel deze eene regel van me willen leeren, dat de 1ste persoon nooit een t heeft, dat je dus moet zeggen ik vind en niet ik vindt.”

Jo is een volgzaam leerling en vraagt zelfs om een werkprogram. Dat krijgt ze ook, want hij wil niet, dat ze later klagen moet „over verspilde tijd” en hij haar niet zou gewaarschuwd hebben. Dat werkschema omvat: gedichten van Ter Haar, Engels, Vaderlandse geschiedenis van Hofdijk en Knuivers — mij onbekend. Zaterdag moet ze alles nog eens repeteren wat ze in die week gelezen heeft.

Jo reageert nogal welwillend, al spot ze af en toe met zijn wijze lessen en wanneer Bram verlangt, dat ze hem precies zal opgeven wat ze in die week gelezen heeft, zegt ze: „Je bent toch een echte zanik” en „Heusch, ik houd veel van met je te praten en inzonderheid over geschiedenis, maar te erg moet je 't nu ook niet maken.”

De meeste strubbelingen tussen het verloofde paar ontstonden over haar wereldgezindheid en hunkering naar amusement. Bram noemt haar „een luchtig, vroolijk zieltje,” en in deze jaren mist zij niet graag iets van de genoegens van het mondaine leven.

Jo stelt haar bezoek aan Leiden bijvoorbeeld uit, wanneer het in Rotterdam kermis is. Volgens Bram is ze dol op de omgang met heren, op comédie en dans en Bram kent die kunst niet; dat vindt Jo jammer en ze zou 't prettig vinden als hij 't leerde, maar — o, tijd van kinderlijke gehoorzaamheid! — hij moet het niet doen, wanneer zijn ouders er op tegen zijn.

Wanneer Jo vraagt, of ze naar een publiek bal mag en dansen, zolang Bram 't nog niet kan, krijgt ze tot antwoord, dat een verloofd meisje niet zonder haar „jongen” in 't publiek verschijnt. Alleen naar de comédie past nog veel minder. Telkens dringt ze aan op dat dansen en Bram schrijft terug: „Ik heb al wat ik er op tegen had, dikwijls opgesomd, maar de voornaamste reden er tegen moest je vinden op de bodem van je eigen hart.”

Zelfs na drie jaar beschuldigt Kuiper zich nog, te veel tegenover zijn meisje gezweven te hebben. Jo heeft hem geschreven, dat zij het frivole leven niet kan nalaten en hij antwoordt: „Je hebt een jongen en drie jaar lang heeft die jongen je ondeugden bestreden en je voor wat beters, wat hoogers zoeken te winnen en toch..... zo weinig gloed en liefde voor 't hoogere, zalige, reine, betere leven des geestes is nog in je hart ontwaakt.” — Blijkbaar heeft Jo haar verloofde aangeraden, zelf ook maar wat minder serieus te worden en dat is voor hem een „bittere pil op de tong”, al was haar brief lief en hij gaat met grote ernst verder: „Jo bewandel je den weg die

25 augustus 1899

naar den hemel leidt, die je verhoogt en opvoert tot God? Of is het nog altijd bijna uitsluitend de aarde, die je toelacht en onweerstaanbaar aantrekt met al haar bekoorlijkheden? Antwoord me Jo, maar oprecht.”

Het meisje was pas negentien jaar. Toegegeven. Maar wie deze brieven leest, merkt er uit, dat Dr. A. Kuiper reeds in zijn studententijd z'n verloofde geestelijk ver vooruit was. Hun kinderen hebben het dan ook als een besturing van God gezien, dat niet alleen hun vader, maar ook hun moeder in de Beesder pastorie tot levens-verdieping en verandering gekomen zijn. „Groen is gekomen, waar hij gekomen is, aan een vrouwelijke hand”, schreef Allard Pierson, maar voor mevrouw Kuiper is de omgang met haar verloofde en echtgenoot de wegwijzer geweest.

Wat heeft in die tijd van kandidaten-overvloed, zelfs iemand als Kuiper moeite moeten doen om een beroep en wat is ook hij teleurgesteld. Het scheen wel een gunst, ergens eens op beroep te mogen preken en men had er kruiwagens voor nodig. Of er honorarium werd uitgekeerd, blijkt niet, maar in ieder geval werden de reiskosten door de proponent zelf betaald. Kuiper klaagt ten minste, dat het preken in Varsveld hem vijf en twintig gulden kostte, Jaarsveld twintig en Beesd weer vijf en twintig. Maar in die laatste plaats heeft hij „mooie kansen”, wordt er gepousseerd door Ds. van Iterson en mag er preken in de morgendienst van 3 april (Goede Vrijdag 1863). Die vijftwintig gulden had hij dus aan een speurtocht besteed!

Door de kansen op een beroep uit Beesd raken Jo en Bram in opgewonden stemming. Zij noemt het „zo'n lief plaatsje” met „een mooi tractement”. Maar ze waarschuwt hem, niet moedeloos te worden als 't weer een teleurstelling worden zou.

Zoals Kohlbrugge door zijn eerste vrouw telkens werd aangespoord, toch predikant te blijven en niet leraar te worden, zo heeft ook mevrouw Kuiper haar man beïnvloed, niet alleen in later jaren, maar al in hun verlovings-tijd. Bram heeft eens gezegd, dat, als hij in Beesd beroepen werd, hij een hulprediker zou nemen voor het werk. Daarin viel hij Jo tegen, die bang is, „dat je om die eierzucht je betrekking niet goed zoude vervullen”.

En wanneer Dr. Kuiper, na zijn ernstige ziekte in 1876, weer voor de keus staat, zou zij maar 't liefst weer domineesvrouw zijn geworden. Er zijn trouwens meer bewijzen, dat Jo, ondanks haar matige algemene ontwikkeling, als vrouw met een gezond verstand, niet blind is geweest voor de zwakheden van haar verloofde en echtgenoot en dat er ook van haar een gunstige invloed op hem is uitgegaan.

Dr. J. C. Rullmann zegt in zijn Levensschets van Kuiper, dat deze zich later diepgeschaamd heeft over zijn Goede-Vrijdagpreek in Beesd, „omdat ze zoo arm en leeg was”. Maar uit de brieven valt op te maken, dat hij er erg z'n best op heeft gedaan en er destijds over tevreden was: „Te Beesd wil ik in mijn kracht zijn. Mijn preek is goed uitgevallen” schrijft hij aan Jo.

Op 1 juli 1863 werd te Warmond het huwelijk tussen die beiden voltrokken. Zes dagen later stierf de heer Schaay en begin augustus deed Kuiper intree in Beesd. De correspondentie bleef verder beperkt tot de dagen — later weken — dat Kuiper voor familiebezoek of om gezondheidsredenen op reis was. Er werden kindertjes geboren, over wie de jonge moeder veel te vertellen had. Langzamerhand ging Kuiper zich bewegen op breder kerkelijk terrein en in 1867 nam hij een beroep naar Utrecht aan, waar 't gezin een huis betrok aan de Catharijne kade — met veertien ramen aan de straatzijde!

De vrouw van een groot man te zijn, lijkt begeerlijk, maar mevrouw Kuiper heeft ook de schaduwzijden er van gevoeld. Wanneer zij met de kinderen in Noordwijk zit, schrijft ze: In Utrecht heb je 't altijd zo druk en heb ik zo weinig aan je, maar hier — wat zou ik hier met je genieten”. In diezelfde brief vertelt ze van een bezoek, door de familie Herklotz, aan de afgescheiden dominee Douker gebracht, waar 't gesprek liep „over de nare toestand van de kerk” en Ds. Douker „met veel vuur over jou sprak, als of jij de tegenwoordige Luther was”. Als haar man in Noordwijk komt, wil mevrouw Kuiper met hem naar die dominee, „hoevel ik bang ben, je niet meer van elkaar te scheiden zoudt wezen, daar hij net zo'n lange prater en preker is als jij”, schertste ze.

Het pastorieleven had haar onttrokken aan de wereldse Rotterdamse sfeer en de dagelijkse omgang met haar echtgenoot was niet zonder invloed gebleven. Ongevoelig was zij ook vroeger niet, want, als ze 's avonds naar de sterren keek, „zou ik wel van die wereld, die mij telkens en telkens weer verleidt, af willen vliegen om voor eeuwig bij God te wezen”. Ook is ze dankbaar „dat God mij jou gegeven heeft om mij te veredelen en beter te maken en om mij God meer te leren kennen en voor verleiding te behoeden, die mij telkens doet wankelen”, zoals ze in haar verlovings-tijd schreef. Maar 't was allemaal zo oppervlakkig en in mei 1870 klinkt dan ook een veel dieper toon, wanneer zij in een aanhankelijke, verlangende brief, als met plotselinge uitroep schrijft: „O Bram, kan ik ooit dankbaar genoeg zijn aan onze lieve Heere Jezus, die mij zo trok, mij, die het het minste waard was”.

G. KRAAN-VAN DEN BURG  
(Wordt vervolgd)

# WAGENINGEN

**B. H. Haze**  
**aannemersbedrijf**  
 Uw adres voor alle voorkomende  
**timmer- en metselwerken**  
 Wageningen — Harnjesweg 45 — Ceresstraat  
 Telefoon 2610

**HAARDEN EN KACHELS**  
 voor vaste en vloeibare brandstoffen, zowel voor  
 woonkamer als voor kantoren, zalen, etc.  
**Fa. Wed. T. Viets**  
 Bergstraat 38 - Tel. 2765 (K 8370) - Wageningen

VOOR PRIMA  
**brandstoffen en stookolie**  
**H. J. Troost**  
 Stationsstraat 5 A — Telefoon 2392 — Wageningen

**MAKELAAR D. BEUMER**  
 gevestigd sinds 1925 IS UW ADRES  
 voor alle verzekeringen - koop en verkoop -  
 huur en verhuur - taxaties - hypotheek en  
 beheer vaste goederen  
 De jarenlange praktijkervaring is voor u de beste  
 waarborg  
 Grindweg 8 — Wageningen — Telefoon 2981

De mode voor morgen vindt u heden  
 bij . . . .  
**MODEHUIS „DE WINDT“**  
 „Speciaalzaak voor damesconfectie en  
 pelterijen“  
 Hoogstraat 25 — WAGENINGEN

**RIJWIELEN DIRECT van FABRIEK**  
 f 50.— goedkoper. Eerste klas materiaal en  
 langdurige garantie. Vraag gratis prijscourant  
 met EXTRA korting bonnen. Van oktober  
 f 12.50, november en december f 14.—,  
 januari f 13.—, februari f 12.50. Overige  
 maanden f 8.50.— Zie onze belangrijke Stof-  
 zuiger-aanbieding f 95.— met een jaar  
 garantie en gaat jaren mee. Doe als zo velen,  
 profiteer en neem Uw voordeel.  
 „SIMBA“ Rijwiel Fabriek  
 Naaldwijkseweg 24-26 — 's-Gravenzande — Tel. 01748-673

**GARANTIE**  
**STANDVERVEN**  
 OP MODERNE BASIS DRO-  
 GEN SNEL, ZODAT U OOK  
 BIJ ONGUNSTIG WEER  
 BUITEN KUNT AFSCHIL-  
 DEREN.  
 5 JAAR SCHRIFTELIJKE  
 GARANTIE  
 LAK EN VERNISFABRIEKEN  
**WED. BOONSTOPPEL & ZONEN N.V.**  
 WADDINXVEEN, TELEFOON K1828 350  
 AMSTERDAM - ALMELO - DEN HAAG - LEEUWARDEN  
 ROTTERDAM - UTRECHT

**Bloemist-  
 knechten  
 gevraagd**  
 Voor vakopleiding is te  
 Aalsmeer goede  
 gelegenheid  
**M. C. van Staaveren**  
 Aalsmeer  
 Hornweg 24

**CONSTANT**  
**VERLOVINGSRINGEN**  
 VOLLEDIGE COLLECTIE  
 VAN DIT BEKENDE MERK  
 IN ALLE MATEN  
**SIEBEL**  
 KALVERSTR. 123 - AMSTERDAM  
 LANGE POTEN 11 - DEN HAAG  
 STADHUISPLEIN 24-26 - R'DAM  
 NW. BINNENWEG 227 - R'DAM

**ER IS ZEKER  
 HOOP VOOR U**  
 aan welke slep, ziekte U ook  
 lijdt en wat U ook al hebt  
 geprobeerd! Wij leveren reeds  
 30 jaren onze verpakte kruid-  
 dengeneesmiddelen, à f 3.95 p.  
 pak en mochten wonderbaar-  
 lijke successen boeken. Ge-  
 gar. onschad.! Meldt ons uit-  
 voerig uw ziekte en klach-  
 ten en wij zenden U het  
 juiste middel met broch. en  
 inl. gratis! Sta niet van verre,  
 doch ondervindt wat ons in  
 de natuur gegeven is!

**KRUIDENHUIS**  
**„FLORA“**  
 Westersingel 40' - Groningen  
**Voor  
 advertenties**  
 gelieve men zich uit-  
 sluitend te wenden tot  
 de  
 ADVERTENTIE-  
 ADMINISTRATIE,  
 Koningin Wilhelmina-  
 laan 34, Leidschen-  
 dam.

# Eensgezind de schouders onder de P.B.O.

IN EEN enige tijd geleden ver-  
 schenen rapport van de libe-  
 rale Teldersstichting worden in  
 den brede een aantal bezwaren  
 tegen de P.B.O. opgesomd. Op  
 grond daarvan komt men dan  
 tenslotte tot het advies: het  
 beste is maar de ontwikkeling  
 van de P.B.O. af te remmen.

Wij hebben daar reeds eerder  
 het onze van gezegd. Wij zijn  
 van oordeel, dat in de P.B.O.,  
 ondanks bepaalde wensden die  
 nog aanwezig zijn, een apparaat  
 is geschapen dat gelegenheid  
 biedt om zeer wezenlijke idealen  
 van de christelijk-sociale bewe-  
 ging te verwezenlijken. Ons  
 standpunt is dus: niet remmen,  
 maar stimuleren.

Ook de voorzitter van het  
 Verbond van Prot. Chr. Werk-  
 gevers in Nederland, de heer A.  
 Borst Pzn, heeft in zijn jaarrede  
 aan deze belangrijke zaak aan-  
 dacht geschonken.

Hij rekent in deze rede af met  
 de gedachte, die in sommige  
 kringen leeft, dat volledige vrij-  
 heid het ideaal en organisatori-  
 sche gebondenheid het tegendeel  
 daarvan zou zijn. Wie zo rede-  
 neert, aldus de heer Borst, ont-  
 neemt zich het ideaal, dat aan  
 de opbouw van onderneming en  
 bedrijfsleven de onmisbare im-  
 pulp moet geven.

Hij vervolgt dan:

„Het was de christelijk-sociale  
 beweging, die steeds heeft ge-  
 tuigd van de noodzaak der er-  
 kenning van die gebondenheid en  
 die erop heeft aangedrongen, dat  
 het bedrijfsleven zich de instru-  
 menten zou verschaffen om die  
 tweërlei gebondenheid te kun-  
 nen beleven. Organisatie van het  
 bedrijfsleven, eerst op privaatrech-  
 telijk leest geschoeid doch  
 uiteindelijk in meer hechte en  
 duurzame kaders verankerd. Pu-  
 bliekrechtelijke bedrijfsorgani-  
 satie was het oogmerk van haar  
 streven.

De Wet op de Bedrijfsorgani-  
 satie is tot stand gekomen. Het  
 ideaal is bereikt. O, zeker, niet  
 zonder feilen en gebreken, niet  
 ten volle in overeenstemming

met onze wensden; wat haar in-  
 houd betreft dus niet ideaal.  
 Maar dat neemt niet weg, dat zij  
 de mogelijkheden biedt het eigen-  
 lijke ideaal van de organisatie  
 van het bedrijfsleven en daarmede  
 van het regelen van de onderlinge  
 verhoudingen tussen het  
 bedrijfsleven en de rest van de  
 samenleving in belangrijke  
 mate te verwezenlijken.

En wat geeft daartegenover  
 nu de werkelijkheid van vandaag  
 te zien?

In de eerste plaats een vrije  
 grote mate van apathie zowel bij  
 ondernemers als bij arbeiders ten  
 opzichte van de verwezenlijking  
 van bedrijfsorganisatie. Waar  
 nog enige belangstelling is, wor-  
 den de bezwaren breed uitge-  
 meten, worden de gevaren op de  
 voorgrond gesteld, wordt aange-  
 drongen op afremming, terwijl  
 zulks te enenmale overbodig is.  
 Met een gretig gebaar richt men  
 de vinger naar de Mijnindustrie-  
 raad, een verschijningsvorm van  
 de publiekrechtelijke bedrijfs-  
 organisatie, die dan toch maar  
 heeft doen zien, dat het met de  
 p.b.o. nog niet alles rozengeur  
 en maneschijn is.

Alsof een geval van echtschei-  
 ding het huwelijk en een onver-  
 antwoordelijke actie van enkel  
 mijnwerkersorganisaties de p.b.o.  
 van haar waarde zou kunnen be-  
 roven.

Ook wijst men naar het bui-  
 tenland, waar men de p.b.o. niet  
 kent en de zaken toch ook hun  
 loop hebben. Ik zou daartegen-  
 over kunnen wijzen op de wrange  
 werkelijkheid van de stakingen  
 en haar gevolgen in Engeland,  
 Frankrijk, Duitsland, de Ver-  
 enigde Staten. Ik zal dat na-  
 luten. Ik constateer, dat Neder-  
 land zijn eigen historie en ont-  
 wikkeling kent, die sterk be-  
 invloed zijn vanuit de christelijk-  
 sociale, op het Evangelie ge-  
 oriënteerde gedachte van de sa-  
 menwerking en van de op eigen

verantwoordelijkheid gerichte  
 zelfwerkzaamheid van het be-  
 drijfsleven. Deze beïnvloeding,  
 die andere landen goeddeels heb-  
 ben moeten ontberen, mogen wij  
 niet in de waagschaal stellen.

De maatschappelijke ontwik-  
 keling gaat door. In welke  
 richting? In die, waarbij  
 het bedrijfsleven zoveel moge-  
 lijk zelf verantwoordelijkheid  
 wenst en kan dragen dank zij  
 een gezonden en aan de eisen  
 van een democratische samen-  
 leving aangepaste organo-  
 vorming; of in een richting,  
 waarbij nalatigheid van het  
 bedrijfsleven de overheid ertoe  
 dwingt de nodige ordening  
 aan te brengen?

O, ik weet het; dit laatste acht  
 elke rechtgeaarde ondernemer  
 uit den boze. Maar dat onthefte  
 de overheid niet van haar plicht  
 de orde in onze samenleving te  
 handhaven, en een zo rechtvaar-  
 dig mogelijke verdeling van be-  
 langden te waarborgen.

Het is de plicht van het be-  
 drijfsleven zich zodanig toe te  
 rusten dat het zijn taak in de  
 samenleving op de juiste wijze  
 kan vervullen.

Het verheugt ons, dat ook de  
 heer Borst op zo duidelijke wijze  
 het pleit heeft gevoerd voor de  
 gedachte van de P.B.O.

Het blijkt dat op dit voor de  
 vormgeving van onze maats-  
 chappij zo belangrijke punt in  
 de grote lijn hartelijke overeen-  
 stemming besloot tussen christe-  
 lijke werkgevers, werknemers,  
 boeren en middenstanders. En in  
 het politieke vlak wordt een  
 eensluidend standpunt ingenom-  
 men door de C.H.U. en de A.R.P.

Het blijkt, naar wij hopen tot  
 lering van de daarbraak, dat het  
 christelijk beginsel hier een be-  
 langrijke stuwende en vormende  
 kracht is en dat het een ideaal  
 weet te vormen, dat door alle  
 geledingen van ons volk wordt  
 gedragen.

Maar het blijkt ook, dat hier  
 telkens weer front gemaakt  
 moet worden tegen liberalen en  
 socialisten.

# Aandacht voor het gezin is een speciaal nummer van Antirevolutionaire Staatkunde

DE vroegere redactie-secretaris van het maandblad  
 Antirevolutionaire Staatkunde, mr. K. Groen,  
 kondigt in het april-nummer een koerswijziging aan  
 in het redactiebeleid. In den vervolge zal worden ge-  
 tracht, de actualiteit van het orgaan te verhogen door  
 bepaalde nummers te wijden aan speciale onderwer-  
 pen. In dit nummer wordt de speciale aandacht ge-  
 vraagd voor het gezin.

Drs. J. Barends schrijft over Gezin en de woning-  
 voorziening. Hij constateert hier tal van gebreken.  
 Men heeft weinig gelegenheid tot afzondering, er is  
 ruimtegebrek, de woningen zijn te éénvormig en niet  
 in overeenstemming met de verschillende geaardheid  
 van de gezinnen. Bovendien leidt de nog heersende  
 woningnood tot tal van schadelijke gevolgen voor het  
 gezin.

Strikte eis bij de woningbouw is het voldoen aan  
 minimale kwaliteitseisen. Zo zal de geluidsisolatie  
 dienen te worden verbeterd. Er dienen meer ééngezin-  
 woningen te worden gebouwd. De krotopruijing dient  
 met kracht ter hand te worden genomen. Schrijver  
 voert een pleidooi voor samenwerking tussen architect  
 en aannemer, voor een goede stedenbouwkundige aan-  
 pak, voor voldoende grote woningen.

De toekomst is aan de geïndustrialiseerde woning-  
 bouw. Deze zal zowel tijds- als kostenbesparend wer-  
 ken. Terwille van de snelle bouw kiest schrijver voor  
 industriële woningen, ook al zijn deze nog niet in  
 perfecte staat van uitvoering.

Er dient tegen te worden gewaakt, dat men wonin-  
 gen „voor het mooi“ ontwerpt. Men dient de behoeften  
 van het gezin centraal te stellen.

Mevrouw D. I. Bouman-Eringa wijdt een beschou-  
 wing aan Gezin en school. Nadrukkelijk zij vooropge-  
 steld, dat er een wezenlijke scheiding ligt tussen gezin,  
 school en overheid. Elk van de drie heeft een eigen  
 taak. Geen der drie verbanden mag de grenzen van  
 haar bevoegdheid overschrijden. De overheersende in-  
 vloed, welke de overheid nogal eens heeft, wijdt de  
 schrijver voor een groot deel aan de ingeïnteres-  
 seerdheid van de ouders wanneer het schoolzaken be-  
 treft. Dikwijls beperkt men de eigen verantwoordelijk-  
 heid tot de keuze van de school. Men zal dienen te  
 beseffen, dat alléén een doelbewust meeleven met de  
 school en de schoolproblemen perspectieven biedt voor  
 de toekomst. Het mag niet zo zijn, dat de schoolver-  
 enigingen in feite nog slechts uit een bestuur bestaan  
 en dat de school een grootheid wordt, welke geheel  
 buiten de sfeer van het gezin ligt. Het christen-zijn  
 betekent voor ons allen: medeverantwoordelijkheid  
 dragen, in de avant-garde staan, progressief en be-  
 vruchtend op de maatschappij (dus ook op de school)  
 inwerken.

Dat ook aan het bejaardenprobleem aandacht wordt  
 geschonken, vindt zijn oorzaak in het groeiend aan-  
 deel, dat de bejaarden van onze bevolking gaan uit-  
 maken. Nu is het niet juist allen, die 65 jaar zijn

geworden, als bejaarden te zien. Het bejaard-zijn is  
 n.l. geen leeftijdsverschijnsel, maar een sociaal-cultu-  
 reel en geestelijk probleem.

Hoofddoel zal moeten zijn, de bejaarden zolang als  
 mogelijk is, zelfstandig te houden. Daartoe kan mede-  
 werken een afstappen van het bureaucratische pen-  
 sioneringssysteem. Het is niet juist, iedereen, onge-  
 acht vitaliteit, bij het bereiken van de 65-jarige leef-  
 tijd aan de kant te werken. Voor velen zal het een  
 levensbehoefte zijn, zij het als een gedeeltelijke dag-  
 taak, een zekere arbeid om handen te houden.

Tevens zal voor een geëigende huisvesting dienen  
 te worden gezorgd. Bejaardenwoningen zullen zo'n  
 huurprijs moeten opbrengen, dat het aantrekkelijk  
 wordt de oude, grote en ongemakkelijke woningen te  
 verlaten en een kleine, gerieflijke woning te betrek-  
 ken. Een goede gezinshulp en -verzorging zal ertoe  
 kunnen bijdragen, de bejaarden zo lang mogelijk zelf-  
 standig te laten. Daartoe dient de opzet en subsidië-  
 ring van het systeem van verzorging te worden her-  
 zien.

Mocht een zelfstandig verder leven niet mogelijk  
 zijn, dan komt er de taak voor de kerk. De bejaarden  
 dienen dan te worden opgenomen in pensioentehuizen  
 in een voor hen vertrouwde omgeving. Schrijver  
 maakt er bezwaar tegen, dat de gemeentelijke over-  
 heid zich al te veel direct-uitvoerend beweegt op het  
 gebied van de bouw van pensioentehuizen. Voorzover  
 de kerken en particulieren hun verantwoordelijkheid  
 hier niet zien, zal handelen van de overheid wel nood-  
 zakelijk blijven. Ten aanzien van de schrijnende to-  
 standen, die zich voordoen in verschillende particu-  
 liere tehuizen, suggereert drs. Van Klinken de instel-  
 ling van een wet, regelende het toezicht op de bejaard-  
 entehuizen.

De heer Vermeulen geeft tot slot een overzicht van  
 de banden, die het gezin aan de sociale wetgeving  
 binden. Een brede beschouwing wordt gewijd aan de  
 historische verworvenheden op het gebied van arbeiders-  
 bescherming en arbeidersverzekering. Naast de  
 stelling, dat voor de weduwen- en wezenverzekering  
 alsmede voor de invaliditeitsverzekering een herzien-  
 ing dringend nodig is, kan men in het artikel ook  
 een zekere ongerustheid bespeuren ten aanzien van de  
 sociale voorzieningen. Niet in de laatste plaats ligt  
 er een taak voor het gezin, het misbruiken van de  
 verzekeringen te voorkomen. Met name kan hier wor-  
 den gedacht aan de ziekte- en werkloosheidsverzeke-  
 ring.

Prof. dr. L. W. G. Scholten levert weer, als gebrui-  
 kelijk, het Buitenlands overzicht. Hij analyseert de  
 politiek der Verenigde Staten als één, die niet op  
 rechtshandhaving, doch op economische machtsvor-  
 ming uit is.

Het nummer besluit met een bespreking van het  
 werk van prof. Duynstee: „Over Recht en Rechtvaar-  
 digheid“.



# GIUSEPPE PELLA

een oude bekende onder de Italiaanse ministers

ITALIË heeft weer een kabinet. Het is geen kabinet op brede basis geworden, zoals dat „elders” in Europa wel voorkomt. Het is ook geen coalitie op smalle basis, maar een minderheidskabinet van enkel Christendemocraten. Dit kabinet kan in het parlement over ten hoogste 40% van de stemmen beschikken. Om een meerderheid te kunnen krijgen is het aangewezen op de steun van de vroegere coalitiegenoten van de Christendemocratische partij: de liberalen, de gematigde socialistische van Giuseppe Saragat en de republikeinen. Het lijkt waarschijnlijk, dat de gematigd-progressieve Christendemocratische premier Adone Zoli er in zal slagen, aan het bewind te blijven, totdat de Italiaanse bevolking weer ter stembus gaat. Dit zal uiterlijk in het voorjaar van het volgende jaar het geval zijn, maar de mogelijkheid is niet uitgesloten, dat een der partijen aanstuurt op het houden van vervroegde verkiezingen.

De partij, die wellicht op vervroegde verkiezingen zal aansturen, is de Sociaaldemocratische partij van Saragat, die enkele weken geleden de val van het kabinet Segni veroorzaakte door het voornemen te kennen te geven, de samenwerking met de Christendemocraten te willen beëindigen om de vurig begeerde fusie met de linkse socialistische partij van Pietro Nenni mogelijk te kunnen maken. De voorstanders van een herenigde socialistische partij menen, dat deze bij de komende verkiezingen de grootste van Italië zal worden en misschien wel een meerderheid zal behalen in het parlement.

ZOVER is het echter nog niet. De Christendemocraten zijn er ook nog en zij hebben thans ook gelegenheid, zich terdege op de nieuwe verkiezingen voor te bereiden, waarvan ze zelf wellicht de datum kunnen vaststellen. Voor de meeste Europeanen is de nieuwe minister van buitenlandse zaken, Giuseppe Pella, een oude bekende. Hij was al een premier en later ook president van de Europese Kolonien en Staal Gemeenschap. Veel heeft hij reeds gedaan voor de Europese zaak. Hoezeer we het heengaan van minister Gaetano Martino ook betreuren, de benoeming van Pella tot zijn opvolger maakt heel veel goed.

Pella werd geboren in Piemont, een streek, die veel eminente politici heeft voortgebracht. Maar geen van dezen stamde zoals Pella uit een arm gezin. Zijn vader was een kleine boer, die jarenlang verbeten heeft moeten vechten voor een pover bestaan. Het was zijn grote verdienste, dat hij begrepen heeft, dat er in de jonge Giuseppe meer stak dan een opvolger voor het keuterboerderijtje. Daarom zwoegde de oude Pella nog harder om zijn zoon te kunnen laten studeren. En zodra hij kon, werkte Giuseppe hard mee.

TERWIJL hij als arbeider op een wol-fabriek werkte, studeerde hij aan de economische faculteit van de universiteit van Turijn. Zo werd hij doctor in de handelswetenschappen. Hij bleef echter trouw aan de wol en als economisch adviseur van de grote Italiaanse wolconcerns was hij later op vele internationale conferenties.

Na de oorlog werd hij zonder moeite in het parlement gekozen. Zijn grondige kennis van de economie trok de aandacht van de toenmalige minister van financiën, Luigi Einaudi, die later president van Italië zou worden. Toen Einaudi in 1948 president werd, drong hij er speciaal op aan, dat Pella zijn departement zou overnemen. Dit geschiedde en het was hieraan te danken — naar de mens gesproken — dat de Italiaanse economie van een dreigende inflatie werd gered.

Later bekleedde Pella nog andere belangrijke functies. Gedurende een half jaar was hij premier. Telkens echter kwam hij in conflict met de leiding van de Christendemocratische partij. De beslisbaarheid in het optreden van Pella was er voortdurend oorzaak van, dat Pella van het toneel moest verdwijnen. Daarin is nu weer verandering gekomen.

# Mensen zoeken hun weg

Vervolgverhaal door DINGENANT RIETZANGER

Een moment overwoog hij, terug te keren en toch naar Suus te gaan. De gedachte, dat Simon Heijboer haar onderwerpen zou, met haar praten zou, was onverdragelijk.

Maar de wetenschap, dat hij gezocht werd, dat men jacht op hem maakte en dat zijn leven nu niet veilig was, hielden hem er van terug om inderdaad terug te keren en naar Suus te gaan. Een onstuimig verlangen naar lijfsbehoud kwam in hem omhoog — en daardoor fietste hij snel door. Hoe eerder de stad minstens tien kilometer achter hem zou liggen, hoe veiliger het voor hem zou zijn.

Jasper ging nu een tegengestelde richting in dan waar hij vandaan gekomen was. Hij zou de damesfiets dus niet direct terug kunnen brengen naar de eigenaar, maar dat was het ergste niet.

Hij fietste en fietste..... maar waar moest hij eigenlijk heen? In de nabijheid van zijn woonplaats kende hij geen mensen, die hem zouden willen helpen. Hij kon natuurlijk niet aan een willekeurig adres aankloppen en zeggen: „De Duitsers zoeken mij en daarom moet ik onderduiken..... kunt u me misschien bergen in uw huis?” Nee, dat ging niet. Maar waarheen zou hij dan gaan?

Het beste zou nog zijn, kapitein Elander op te zoeken en zijn hulp in te roepen.

Zijn kapitein had immers meer dan eens gezegd, dat hij altijd bereid was om hem te helpen als Jasper in moeilijkheden zou geraken.

Jasper voelde zich nu een hulpeloos iemand. Vanaf dit ogenblik was hij aangewezen op de hulpbereidheid van anderen.

Hij zou zich niet meer in zijn woonplaats kunnen vertonen, niet meer vrij zijn. Hij zou zelfs niet onbelemmerd naar Suus kunnen gaan.

Het was voor hem onbegrijpelijk, dat dit in de wereld gebeuren kon: Dat iemand zich schuil moest houden omdat een medemens om hem loerde. Daardoor zou hij niet meer officieel aanwezig kunnen zijn op zijn eigen adres, in zijn ouderlijk huis.

Deze verschrikkelijke tijd greep hevig in het leven van de mensen in. De persoonlijke vrijheid van iedereen werd op een verbijsterende wijze aangetast.

In wat voor wereld leefde hij toch?

Telkens dacht hij: Hoe kan God, die almachtig is, dit toch toelaten?

Toen Jasper ongeveer twintig kilometer gefietst had, ging hij in een klein café koffiedrinken. Het rijden op de slappe en wat aftandse damesfiets had hem vermoeid gemaakt.

De koffie — een surrogaatartikel — smaakte hem niet; hij was echter dankbaar, dat de kastelein hem kon helpen aan schrijfpapier, enveloppen en postzegels.

Jasper ging een brief zittende schrijven een Suus.

Het bekleemde hem, dat hij niet ronduit aan haar kon schrijven, wat hem overkomen was en waarheen hij op reis was.

Zijn brief zou onderschept kunnen worden; in deze tijd kon men niet voorzichtig genoeg zijn, want de vijand nam alle middelen te baat om zijn doel te bereiken. Zou zijn brief in verkeerde handen komen en zou hij in zijn schrijven te openhartig geweest zijn, dan had hij alle kans, gepakt te zullen worden.

Jasper was er van overtuigd, dat Heijboer al het mogelijke zou doen om hem opgepakt te krijgen.

Hij schreef Suus dus, dat hij gedwongen was om met vakantie te gaan.

Ik ga naar een man, die mij onderdak geven wil, zoals hij mij al dikwijls beloofd heeft. Zit niet over mij in de war, Suus. Ik zal wel uitkijken, hoor. Wees flink en denk er telkens aan, dat deze vakantie niet altijd zal voortduren. Er komt wel verandering, hopelijk zelfs al heel gauw, want de berichten zijn de laatste tijd erg gunstig.”

Jasper schreef ook een brief naar zijn ouders.

— Wees niet ongerust over mij. Ik zit meer in vrees over jullie, dan jullie over mij in de war behoeven te zitten. Ik hoop, dat jullie tengevolge van mijn gedwongen vakantie geen overlast zullen ondervonden.”

Tenslotte schreef Jasper ook nog een brief naar de garagehouder, van wie hij de damesfiets in bruikleen gekregen had. Hij schreef, dat hij het karretje zo gauw mogelijk terugbrengen zou, maar dat hij door onvoorzien en onplezierige omstandigheden daar thans absoluut niet toe in staat was. Verder verzocht hij de garagehouder om de eigenaar van de bestelwagen te willen inlichten dat diens auto bij hem stond.

Hij deed de brieven in een brievenbus in de buurt en fietste toen weer verder. Zijn doel was nog altijd ongewijzigd: De kapitein Elander.

Toen hij nog eens ongeveer twintig kilometer gefietst had, vond hij het welletjes. Hij had zadelpijn en kramp in de benen. Bij een bakker ging hij proberen, wat broodjes te kopen. Dat viel niet mee, aangezien hij niet in het bezit was van bonnetjes.

Jasper liet merken, dat hij niet voor zijn plezier al een lange fietstocht op een amechtige damesfiets achter de rug had.

„Zitten ze je soms achter de broek?” informeerde de bakker. Jasper knikte.

Toch was de bakker niet scheutig. Hij wilde eerst nog weten, door wie Jasper opgejaagd werd.

„Door wie kan het anders zijn dan door de moffen?” antwoordde Jasper.

De bakker werd plotseling toeschietelijk.

„Als je dat direct gezegd had, zou ik niet over broodbonnen gezeurd hebben,” zei hij. „Neem me niet kwalijk dat ik een beetje achterdochtig was. Je moet weten, er is tegenwoordig zulk raar volk langs de weg.”

Hij gaf grif vier broodjes en hij weigerde er geld voor aan te nemen.

„Nederlanders die in de narigheid zitten omdat ze de goeie zaak toegedaan zijn, wil ik zoveel mogelijk helpen. Het spijt me, dat ik niet meer kan doen. Mijn huis zit al propvol, ik heb beslist geen plaats meer. Hoe het over een poosje met de toewijzing voor bloem moet gaan, weet ik niet. Ik zal zelf de boer op moeten gaan om tarwe en rogge te kopen, maar dat zie ik dan wel. Ik denk, dat Duitsland gauw instorten zal.”

Ergens langs de weg, verscholen achter wat elzenstruiken, ging Jasper de broodjes zitten opeten. Ze smaakten hem opperbst. Toen hij zijn honger gestild had, zag hij de toekomst niet zo donker meer in. Hopelijk had de bakker gelijk en zou de macht van Hitler spoedig ineenstorten. Dan zou alle leed voorgoed geleden zijn.....

Hij stond op en fietste nog enkele kilometers verder. Het

begon te schemeren en hij begreep, dat hij een onderkomen voor de nacht zou moeten zoeken.

Jasper sloeg een zijpad in. Ergens, reeds vervagend in de deemstering die over het land kwam, zag hij het grijze silhouet van een afgezonderd boerderijtje staan. Terzijde van het huis, rechts ervan, rezen vier hooibergroeden de lucht in, ze stonden scherp afgetekend als zwarte strepen tegen de hemel, die kleur begon te verliezen.

Een beetje omzichtig verkende Jasper de omgeving. Hij besloot, de nacht in het hooibergje door te brengen, maar hij zou moeten wachten tot het nog wat donkerder geworden zou zijn.

Hij stapte dus maar weer op de fiets.

Het was nu al zo schemerig, dat hij zijn verduisterde fietslamp aanzetten moest. Het dynamoviertje draaide wel, doch de lamp gaf geen licht.

— In deze stille en enigszins achterafse buurt geeft dat eigenlijk niets, dacht Jasper.

Langzaam fietste hij wat rond en hij zorgde er voor, niet meer op de grote weg te komen.

„Halt, afstappen!” klonk het plotseling.

Jasper schrok geweldig. Uit een zijpad trad een politieagent te voorschijn.

„Waar is de reis heen?” vroeg de agent.

„Ik rijd hier zomaar wat rond,” antwoordde Jasper.

„Zonder licht,” constateerde de agent.

„Maar mijn dynamo staat aan, kijk maar.”

„Je weet, dat alléén een dynamo de veiligheid niet vergroten kan. Ik moet je een verbaal geven wegens rijden zonder licht. Dat is te zeggen: Wegens rijden zonder licht dat verduisterd is. Want als je zonder een verduisterde lamp rijdt, moet ik je ook op een verbaaltje trakteren. Gekke wereld, maar het is nu eenmaal zo.”

De agent maakte geen aanstalten om een opschriftboekje te voorschijn te halen en dat vond Jasper een gunstig teken. Hij besloot het er op te wagen en zei:

„Net wat u zegt, agent: Een gekke tijd tegenwoordig, ozo!”

Inderdaad werd de agent vertrouwdelijker.

„Als ik het goed begrijp, zou je er ook wel ik weet niet wat voor willen geven als de narigheid achter de rug was.”

„Natuurlijk! Ik hoop, dat het leed gauw geleden is, agent.”

„Ik geloof,” antwoordde de agent enigszins wijsgerig, „dat we niet zover uit elkaar liggen voor wat onze opvattingen betreft. We zouden er allebei een eind aan willen zien, liever vandaag dan morgen. Maar ze zijn voorlopig nog heel wat mans.”

„Wie?” vroeg Jasper.

De agent werd eensklaps weer voorzichtig.

„Nou ja, ik bedoel: De grote mogendheden, nietwaar? Ik heb altijd gedacht, dat de groten elkaar niet bijten zouden, maar 't is falikant verlopen, voor zover ik het bekijken kan.”

„Maar Duitsland verliest,” waagde Jasper te zeggen.

En nu werd de agent eindelijk openhartig.

„Juist,” knikte hij tevreden, „als je 't zo maar bekijkt. Natuurlijk verliest Duitsland. Onrecht zal nooit definitief zegevieren. Ze gaan er aan, de proleten! Want het zijn proleten, dat zeg ik.”

Jasper was het uiteraard roerend met de agent eens. Hij was ervan overtuigd, dat het opschriftboekje in ieder geval niet te voorschijn zou komen.

Hij praatte nog wat na over de oorlogskansen. De agent zag er met drie of vier maanden al een eind aan komen. Hij was de vaste overtuiging toegedaan, dat in Duitsland een revolutie uitbreken zou en dat Hitler dan door zijn eigen volk zou worden weggemaaid.

Jasper dacht er wel wat anders over; hij was minder optimistisch. Om de agent echter niet teleur te stellen knikte hij van ganser hart. Jazeker, hij geloofde eveneens, dat er in Duitsland een revolutie zou komen en dat het dan met Hitler gedaan zou zijn.....

„Kom, ik loop eens verder,” zei Jasper tenslotte.

„Ho, ho,” zei de agent, „mag ik nog even dat fietstasje inspecteren? Want je praat wel aardig, maar er zijn zo veel zwarthandelaars, die aardig praten, nietwaar?”

„Je ziet me toch niet voor een zwarthandelaar aan?” vroeg Jasper met enige verontwaardiging in zijn stem.

„Ik ziet in principe niemand ergens voor aan,” antwoordde de agent. „Dat is om zo te zeggen, mijn dienstregel. Beginnen om niemand ergens voor aan te zien. Maar zwarthandelaars kan ik niet luchten. Ze maken misbruik van de verschrikkelijke omstandigheden en dat vind ik misdadig. Ik ken er wel, die hun mond vol hebben over Oranjehoven en zulksoort dingen, maar ondertussen rekenen zo grove woekerwinsten bij het versjaggeren van levensmiddelen. Kijk, zulke mensen zijn bij mij aan het verkeerde adres. Ik wil even die fietstas controleren.”

Jasper, die in 't geheel geen aandacht aan die tas besteed had, zei:

„Ga rustig je gang, agent.”

De agent lichtte de klep van de fietstas op.

„Ho, ho, da's gevaarlijk, jongeman!” riep hij plotseling een beetje verschrikt uit. Hij haalde een revolver van nieteens zo klein kaliber te voorschijn uit de tas.

„Hoe bestaat dat nou!” zei Jasper ontzet — en eerst thans flitste het door hem heen, dat hij de revolver, waarmee hij tegenover Simon Heijboer gestaan had, naast zich neergelegd had op de autobank van de bestelwagen en dat hij het wapen daarna totaal vergeten had.

„Kijk eens, mannetje, ik weet van niets,” zei de agent. „Ik geloof nu wel, dat je aan de goeie kant staat, om zo te zeggen. Maar zo'n ding moet je niet in je fietstas dragen. Er scharrelen hier nogal wat landwachters rond en die controleren voorbijgangers op contrabande. Een geluk, dat je nog geen last gehad hebt van die sujetten. Je zou onverbiddelijk het haasje geweest zijn.”

Jasper zag, dat het de revolver was die hij naast zich in de bestelwagen gelegd had. Hij wist echter heel zeker, het wapen niet in de fietstas gedaan te hebben. Er was dus geen andere verklaring voor te geven, dan dat de garagehouder ongemerkt en zonder iets te zeggen, het gevaarlijke ding uit de auto gehaald en in de fietstas had laten glijden. Weer een bewijs temeer, dat de garagehouder volkomen betrouwbaar was.

„Ik zal je alles vertellen,” zei Jasper, die begreep, dat hij tegen de agent nu geheel open kaart moest spelen. Hij vertelde zijn mislukte poging om zeven joden in veiligheid te brengen en dat hij daarna gedwongen was om de vlucht te nemen.

(Wordt vervolgd)

## Bijna zomer maar nog activiteit volop

# IN DE ARJOS

\* *Amsterdam voerde lekespel op, Utrecht streeft naar decentralisatie, Overijssel hield jaarvergadering en Zuid-Holland studieconferentie.*

**I**N ONZE HOOFDSTAD wordt op een geheel eigen wijze propaganda gevoerd voor en door de Arjos. Onlangs hield de club „de Krommert” een propaganda-avond waar voor een publiek van ruim tweehonderd personen een lekespel werd opgevoerd, getiteld „Wij klagen aan”.

Een Amerikaanse verkoping, geleid door ds. Ferwerda, bracht zoveel op dat de club „de Krommert” haar eigen home kan gaan meubileren. En hier blijft het niet bij; een debatavond staat op het programma, terwijl de vertegenwoordigers van de Arjos binnenkort weer hun zetels zullen innemen in de Amsterdamse Jeugdgemeenteraad.

In Nieuw-West en in Slotermeer/Geuzenveld wordt een actie gevoerd om te komen tot oprichting van clubs. Ook de Arjos heeft de uitbreiding van de stad bij te houden. Succes, Amsterdammers!

### Nog toekomst

Op 18 mei j.l. heeft het provinciaal verband Overijssel in Nijverdalen zijn jaarvergadering-toogdag gehouden. In de morgenvergadering werden de huishoudelijke zaken afgewerkt. Als bestuursleden van het provinciaal verband werden ge(her)kozen J. Tamminga uit Ommen, Meij. G. Mooiweer uit Zwartsluis en Tj. H. Edzes uit de Krim. Tijdens deze vergadering werd o.a. het woord gevoerd door de heer Meier uit Münster die, samen met nog enkele bezoekers, de Junge Union vertegenwoordigde. Hij wees er op, dat hij bij een dergelijk bezoek niet voelde, dat hij zich buiten eigen kring bevond, omdat allen die hun politieke werk in de naam van God willen verrichten, eigenlijk één grote familie vormen.

Opzienbarende dingen zijn op deze vergadering niet voorgevallen, of het moest zijn een mededeling van de afgevaardigde van Drente inzake nieuwe banden tussen de besturen, of liever gezegd enige bestuursleden, van de beide gewesten (alleen voor ingewijden!)

's Middags vulden een kleine tweehonderd bezoekers de zaal van gebouw Rehoboth. Prof. Dr. K. Dijk sprak over het onderwerp „Heeft de A.R. nog toekomst?” Spreker belichtte de motieven van hen die, op verschillende gronden, tot een ontkennde beantwoording van deze vraag komen. Hij betoogde voorts, dat in feite alle huidige vraagstukken om dit ene punt draaien: „Hoe denk je over de mens?” De wereld heeft behoefte aan vastheid en aan gebondenheid aan Gods Woord en wanneer men dit erkent is er voor de A.R. niet alleen bestaansrecht, maar ook een toekomst. Deze toekomst hangt dan, naast de leiding Gods met de mens, af van onze trouw.

De heer Van Ruller, die — wegens verhindering van de heer Silvis — een slotwoord sprak, wakte de bezoekers op zich in hun bastions, t.w. de clubs, terug te trekken, daar de studie voort te zetten en vandaar uit dan aan het werk te gaan.

Burgemeester Nawijn uit Blokzijl, sprak namens het prov. comité, terwijl samenzang en mastklimmen onder leiding van N. Renger (een ware concurrent voor de heer Bodegraven) de middag verder vulden.

Beide vergaderingen stonden onder leiding van de provinciaal voorzitter J. van Leeuwen. Naast de reeds genoemde afgevaardigden woonden o.a. ook vertegenwoordigers van de C.H.J.G. en de J.O.K.V.P. deze vergadering bij.

### Decentralisatie

Vanuit alle delen van ons land komt men vrij gemakkelijk in Utrecht, althans wanneer men gebruik kan maken van een trein. In de provincie Utrecht liggen die verbindingen niet zo gunstig, hetgeen de organisatie bemoeilijkt. Dat is dan ook de aanleiding het het provinciaal bestuur van Utrecht pogingen doet om clubs in verschillende streken van dit gewest in een streekverband bijeen te brengen. De voordelen zijn duidelijk. Wanneer b.v. een vijftal clubs zich in een district of streekverband aaneensluiten, kunnen gezamenlijke activiteiten worden ondernomen. Een openingsavond aan het begin van het sei-

zoen, een propaganda-avond of een bepaalde actie heeft immers zowel in financieel opzicht als met het oog op het bezoek veel meer kans van slagen. Een goede inleiding kan onderling worden uitgewisseld. Kortom clubs die op niet te grote afstand van elkaar liggen, kunnen de clubs met raad en daad bijstaan. Met el-

op te richten.

Wij hopen dat deze pogingen met succes zullen worden bekroond.

**D**E Zuidhollandse Arjos-vloot is weer uitgevaren na op 13 mei j.l. in de havenstad Rotterdam een grootse en enthousiaste vlaggetjesdag te hebben gehouden! In een uitstekende stemming hebben de bemanningen van de verschillende loggers en andere vaartuigen met hun gasten, als haringen in de ton (er waren een kleine honderd deelnemers) aan de afwerking van het feestprogramma meegeewerkt door zelfwerkzaamheid in de discussiegroepen en niet minder door het aanhoren en verwerken van de vele suggestieve, principiële en op de praktijk afgestemde raadgevingen, die de referent, prof. dr. J. J. de Jong, in zijn bijkans twee uur durende speech had verwerkt.

Uit de gehele middag en de gedeeltelijke avond bleek, dat het Zuidhollands bestuur in de afgelopen maanden een verstandig reder is gebleken. Immers, in tegenstelling tot andere jaren, wanneer de vloot op regelmatige tijden toch

kaar kunnen de clubs pogingen ondernemen om in naburige plaatsen clubs voor andere activiteiten uitvoer, had nu, na de lange en harde verkiezingsstorm, het consigne weerklonken: eerst netten boeten, de naden van de schepen dicht met werk en teer of, zo nodig, deze geheel vervangen, bemanningen aanmonsteren, etc.

Het beste bewijs, dat dit z'n nut heeft gehad en rijkelijk vruchten heeft afgeworpen, is wel bewezen door de jaarlijkse studieconferentie, die hierdoor ook eerst nu is gehouden. Voor de verandering, die wel een echt Zuidhollandse traditie zal worden, nu eens niet op de dag, maar 's middags en 's avonds.

Het thema van de conferentie was het boek van prof. De Jong „Overheid en onderdaan”, die zelf ter conferentie als referent aanwezig was of misschien kan beter gezegd worden als schokbreker van de vaak niet malse kritiek, op- en aanmerkingen over de politieke situatie, waarin we verkeren.

Direct nadat voorzitter T. Hopman de conferentie had geopend, werd in discussiegroepen gegaan om aan de hand van een schema van prof. De Jong de gehele materie te bespreken en deze, met een aantal concrete op de Arjos gerichte discussiepunten, zo scherp mogelijk te bepalen. Het resultaat hiervan was, dat in eerste instantie prof. De Jong na anderhalf uur 82 vragen kreeg voorgeschoteld, die later bij een tweede ronde nog werden aangevuld tot een 94-tal!

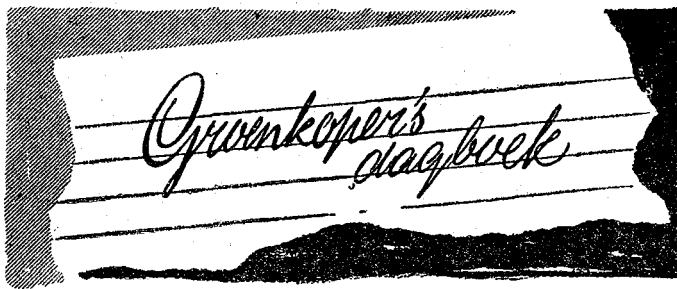
13  
MEI

Ergens heb ik het idee, dat professor Romme de homoeopatische beginselen in de politiek is toegegaan. Wanneer ik lees, dat hij de kwaal van het noodkabinet Drees wil vervangen door 'n andere kwaal: een zakenkabinet, dan zet hij het mes er niet in. Overigens is hij toch niet tevreden met de gang van zaken. En ik verwonderde mij er over, dat ik uit zijn mond geluiden hoorde, welke op een echo van de laatst gehouden vergadering van de A.R. geleken. Wat is de politiek toch een moeilijke zaak. Op een gegeven ogenblik lijkt alles koek en ei en botertje tot de boom. Maar na een paar jaar smaakt dat menu niet meer en neemt de rode kool te veel plaats op tafel in. Mijns inziens — maar ik sta maar aan de periferie — zijn al die klanken, luider of minder luid — trompetsignalen, welke de aanstaande verkiezingen aankondigen. En nu ik dat zo overdenk, maak ik mij in gedachten al op voor de zoveelste ronde. Van tussentijdse verkiezingen zie ik weinig heil komen. Teveel lawaai voor een eierpannekoek, om de gedachten nog eens even bij koek en ei te bepalen. Op de film heb ik via de televisie de heer Romme voor een gedeelte kunnen volgen. Ik had hem in een tijd niet gezien. Wat ouder wat eerbiedwaardiger is hij geworden. Maar zijn zinsbouw is nog onveranderd. Wat kan hij toch lange zinnen maken, zonder dat hij in zijn woorden verstrikt raakt. Hij heeft daarmede school gemaakt. Want wat vindt u van deze zin van de voorzitter van de KVP, mr. H. W. van Doorn?: „Als minister Suurhof zou menen, dat men zich in de KVP verzoend heeft met het tempo, dat in feite betracht wordt om de nood der weduwen en wezen te lenigen en als minister Suurhof zou menen, dat hij ons overtuigd heeft met zijn berekening voor de grote gezinnen, dan hoop ik toch, dat de katholieke Tweede Kamerfractie spoedig een gelegenheid zal weten te vinden en als het moet zal weten te maken om de minister van Sociale Zaken deze illusie te ontnemen.”

Het zijn maar 83 woorden.....

14  
MEI

Als nu alles in pais en vree geregeld wordt op internationaal gebied, Eisenhower en Boelganin samen gaan vissen of op beren gaan schieten, de Amerikanen meer kaviaar gaan



eten en de Russen aan de kauwgom beginnen, dan, dan kunnen wij misschien boven een deel van ons land Russische vliegtuigen verkenningvluchten zien en horen maken. Althans, laten we dit hopen. Want als we die vliegtuigen niet horen en niet zien, dan blijft het experiment ietwat griezelig. Afgezien van het feit, dat ik al genoeg vliegtuigen verkenningvluchten zie en hoor maken, met name in de buurt van en over de stad waar ik rustig tracht te leven, lijkt het me een ongewoon en twijfelachtig genoeg mijn kinderen vriendelijk naar buiten te roepen om naar een Rus te doen kijken, die alsmat aan het verkennen is. Ik moet het nog zien. Ik moet het nog horen ook. Aan de andere kant mogen de Amerikanen de lucht boven Rusland en boven die landen, welke onder Russische invloedstaan staan verkennen. Een ideale toestand. En dan nooit meer horen: „blijf vliegen waar je vliegt, verroer je niet”?

15  
MEI

Er blijken dus meer moeilijkheden dan mogelijkheden voor een fusie A.R.-C.H. te zijn. En de heer Tilanus is niet geremd met dr. Berghuis naar Kampen gegaan. De heer Tilanus woont bovendien in Den Haag. Maar het verheugt mij toch, dat zij een samspreking hebben gehouden. Een opmerking van dr. Berghuis was mij uit het hart gegrepen. Hij wilde wel de schuld op zich nemen, dat de terughoudendheid bij de C.H. mede voorspruit uit het feit, dat de A.R. het vaak zo verschrikkelijk goed weten.

Want wij weten het vaak inderdaad zo goed. Aan de andere kant kan dat ook een compliment wezen. Soms kan men het toch niet helpen, dat men het zo goed weet. En in de politiek moet men dat ook laten merken. En om nu te zeggen, dat we ons zo vaak vergist hebben en dan weer op dit en een ander maal op dat been gaan staan is toch ook niet waar.

Goed. Als we er maar geen

17  
MEI

Nauwelijks was ik enigszins bekoemen van de schrik van de aanstaande huurverhoging of ik las, dat deze niet voor 1 augustus te verwezenlijken valt. Nu is mijn vraag: kan ik rustig met vakantie gaan, ja of nee. Zal mijn huur opslaan voor ik met vakantie ga op 1 augustus of nadat ik van vakantie ben teruggekeerd? Zal het huisje, dat ik gehuurd heb op dat eenzame eiland — hetwelk nooit zo eenzaam is in de maand, waarin ik met vakantie ga — duurder moeten worden betaald, dan ik tot nu toe geaccordeerd heb? Zal ik korter met vakantie moeten gaan, vanwege die vier gulden in de week, welke de regering mij in het vooruitzicht stelt — wie ze mij geeft, moet ik maar afwachten — of openen die vier gulden ruime perspectieven?

Vragen, die rijzen zolang het debat in de Kamer nog niet heeft plaats gevonden. Na dinsdag 4 juni des middags 1 uur zal ik meer weten. Zolang zal ik dan maar niet aan vakantie denken.

18  
MEI

Haarknippen en scheren zijn vijf cent duurder geworden. Neen, zo is het toch ook niet. Het is zo: de minister van Economische Zaken heeft er geen bezwaar tegen, dat de prijs van knippen en scheren vijf cent duurder wordt. Dat komt natuurlijk op hetzelfde neer, maar het klinkt zachter.

Tussen haakjes: de melk mag ook duurder worden. Maar daarbij krijg je nog wat voor je geld, bij de kapper verlies je slechts.

Straks kunnen we op een heel klein papiertje al die artikelen schrijven, welke nog niet in prijs zijn verhoogd. Op een heel klein papiertje. Dat papiertje zal dan intussen ook wel weer duurder worden zijn.....

Natuurlijk moeten de kappers ook leven. Ook zij hebben hogere uitgaven dan voorheen. Het zuivere bij de neus nemen en het uitroepen van de wilde haren is nu eenmaal een specialistenvak. Ik betaal nu voor haarknippen f 1.25. Vroeger kreeg ik een kwartje van mijn vader mee als ik naar de barbier gestuurd werd. En die haalde meer haar van mijn hoofd dan de huidige coiffeur.

Op het ogenblik scheert de regering het beste vind ik. Maar daarna komt mijn kapper met zijn knippen.

William Frankoper

16  
MEI

Er is weer een nieuwe bijslag aangekondigd, min of meer aan heldere hemel. De regering heeft de huishuurknoop doorgelakt en de huurbijslag minimaal

op f 2.10 en maximaal op f 4 gesteld. Deze staat dan tegenover een huurverhoging met 25%. En nu maar afwachten hoe de Kamer tegenover dit voorstel staat. Het belooft een interessant debat te worden, aangezien de huurwetten praktisch ieder interesseren. Ik heb al uitgerekend wat mijn nieuwe huur zal zijn. Het valt mij niet mee en of ik genoeg compensatie krijg? Ik vrees van niet. Een vriend uit Londen, die mij dezer dagen bezocht, sloeg achterover van de lage huur, welke in het algemeen in Nederland wordt betaald. Het is maar hoe een mens het bekijkt? De een slaat hiervan achterover, de ander daarvan. Ik sta liever met mijn beide benen op de grond. Als een van de resultaten van de gehele huurpolitiek maar is, dat er in een snel tempo meer huizen gebouwd worden, dan ben ik al tevreden. Want de woningnood is nog altijd een van de schrijnende plekken in ons volksbestaan. Van de week hoorde ik, dat vrienden, die een maand met vakantie gingen hun huis tijdelijk hebben afgestaan aan een echtpaar dat al jaren zeer bekrompen woont. Voor dat echtpaar is die ene maand in een echt huis wonen de mooiste vakantie, die zij konden krijgen. Een voorbeeld ter navolging?



# NEDERLANDSE GEDACHTEN

OFFICIEEL WEEKBLAD VAN DE ANTI-REVOLUTIONAIRE PARTIJ

## De Benelux mag niet verslappen

**D**E slechting van de douane-tarieven aan de grenzen is na de eerste en tweede wereldoorlog door alle Europese staatslieden als een bijzonder noodzakelijk eis gesteld. Nederland heeft steeds behoord tot de landen die deze eis het meest naar voren hebben gebracht. Wij denken aan het werk van dr. Colijn op internationaal terrein en wij vestigen, om een naoorlogse antirevolutionaire figuur te noemen, de aandacht op minister Zijlstra, die in zijn vorige en huidige ambtsperiode als bewindman van economische zaken op het gebied van de Europese integratie zijn sporen heeft verdiend. Nederland bracht met de andere landen van West-Europa de Europese Gemeenschap voor Kolen en Staal, de Organisatie voor Europese Economische Samenwerking en tenslotte de Europese Economische Gemeenschap tot ontwikkeling en in buiten-Europees — in internationaal verband — gedroeg ons land zich in de Algemene Overeenkomst voor Tarieven en Handel (het G.A.T.T.) als het vrijhandelsland bij uitnemendheid.

Een van de belangrijkste redenen waarom de Nederlanders zo overtuigd zijn van de reële mogelijkheden om tot afschaffing van de tolmuren en tot slechting van allerlei handelsofstakels aan de grenzen te geraken, is wel de ervaring die na de tweede wereldoorlog werd opgedaan met het tot stand brengen van de economische unie met België en Luxemburg. De Beneluxlanden hebben aangetoond, dat wanneer men eerst

### Prof. de Gaay Fortman

Wij wensen prof. de Gaay Fortman van harte geluk met zijn benoeming tot voorzitter van de Vereniging voor Internationale Rechtsorde.

De bevordering van de internationale rechtsorde is een streven dat steeds tot de voornaamste doeleinden heeft behoort van de antirevolutionaire buitenlandse politiek.

Voor de jongste wereldoorlog waren het prof. Victor Rutgers en dr. Colijn die in de volkenbond belangrijk werk verrichtten. Na de tweede wereldoorlog hebben antirevolutionaire voormannen in Nederland, men kan gerust zeggen, baanbrekend werk verricht. Wij denken aan het werk dat dr. Bruins Slot heeft verricht op het terrein van de Europese integratie. Zijn redevoeringen in het Nederlandse parlement, waarin werd aangetoond dat het overheidsgezag niet meer alleen door de nationale regeringen kan en mag worden gedragen en principieel in menig opzicht aan bovennationaal gezag behoort toe te vallen, zijn richtinggevend geweest.

Zo heeft prof. de Gaay Fortman de laatste jaren als lid van de Nederlandse delegatie naar de Assemblee der Ver. Naties steun verleend aan het belangrijke werk, dat vooral door de „specialised agencies”, de bijzondere organen van de Organisatie der Ver. Naties, de Wereldgezondheidsorganisatie, de Wereldvoedselorganisatie enz., wordt verricht. Bekend is zijn grote kennis op het gebied van de hulp aan de minderontwikkelde gebieden. Als Christenen hebben wij niet alleen te vechten voor verbetering van het lot der verdrukten en minderbedeelden in het eigen land. Er is schreeuwende nood in vele landen van Azië en Afrika. Deze schrikkelijke ellende moet om Christuswil zo spoedig mogelijk en zo deugdelijk mogelijk worden gelenigd. Dat is de basis voor de bevordering van de internationale rechtsorde. Daarop vestigt prof. de Gaay Fortman in onze kring en daarbuiten voortdurend de aandacht.

Wij zijn blij dat de Vereniging voor Internationale Rechtsorde deze a.r. voorman tot haar voorzitter heeft gekozen en wensen haar met deze voorzitter van harte geluk.

maar 't besluit neemt de tariefmuren op te heffen en het vrije handelsverkeer in te stellen, de rest door coördinatie van de economische politiek der drie landen en door het voeren van een gemeenschappelijke handelspolitiek tegenover derde landen na verloop van tijd volgt, zodat tenslotte van een werkelijke economische unie kan worden gesproken. De Beneluxlanden hebben bewezen, zij het met vallen en opstaan, dat men ondanks allerlei moeilijkheden tot een uitbreiding van het handelsverkeer kan geraken tot voordeel van de partnerlanden.

Het grote centrale punt in de Benelux is de vrijheid aan de grens. Wij kennen in de Benelux nog niet de volledige vrijheid. Er is nog het landbouwprotocol

met zijn mogelijkheid voor België tot het instellen van minimum-prijzen voor de invoer van sla en tomaten en van heffingen voor boterinvoer uit Nederland. Maar het staat vast dat de Nederlandse landbouwproducten in België thans een belangrijker positie innemen dan voor de oorlog. Ook is het met de coördinatie van de heffing van de indirecte belastingen, zoals accijnzen en omzetbelasting, nog niet helemaal in orde en zijn er verschillen die overbrugd moeten worden op het gebied van de volksgezondheid. Deze verschillen hebben allerlei economische repercussies, zoals belemmering van de invoer van geneesmiddelen. Maar de drie landen zijn erop uit zoveel mogelijk te voorkomen dat er maatregelen aan de grens worden genomen.

Deze week zijn de ministers van de drie Beneluxlanden weer bijeengevoerd om de laatste verschillen, die de tekening van het officiële unieverdrag nog belemmeren, met elkaar te bespreken. Zij zijn woensdag daarmee nog niet gereed gekomen, doch men verwacht dat de tekening van het verdrag nog deze zomer zal kunnen geschieden, tenzij er tenslotte toch nog grote moeilijkheden rijzen. Er zijn enkele tekenen die er op wijzen, dat in Belgische kring enige terughoudendheid wordt betracht met het consolideren van het protocol tot harmonisatie van de landbouwpolitiek der drie landen van 1955 door opneming van dit protocol in het ontwerp-verdrag voor de economische unie. Van Nederlandse kant wordt deze opneming echter als een vanzelfsprekende zaak gezien en kan men weinig begrip opbrengen voor de argumenten die voor een tegengesteld besluit pleiten. In het harmonisatieprotocol van 1955 kwamen de drie

Beneluxlanden namelijk overeen, dat de belemmeringen, die thans op grond van het landbouwprotocol aan de Nederlandse invoer van landbouwproducten in België in de weg mogen worden gelegd, binnen zeven jaar verdwenen zullen zijn en dat de drie regeringen met het oog hierop hun landbouwpolitiek op elkaar zullen af stemmen. Aan Belgische kant gaan er stemmen op, om in het ontwerp verdrag voor de economische unie met Nederland, waaraan de laatste maanden met kracht is gewerkt, geen termijn op te nemen waarbinnen de harmonisatie van de landbouwpolitiek tot stand moet zijn gebracht.

Men redeneert dan als volgt. In het verdrag van de Europese Economische Gemeenschap hebben de zes landen Frankrijk, Duitsland, Italië en de drie Beneluxlanden een aparte regeling getroffen voor de integratie van de landbouwpolitiek. Laten de drie Beneluxlanden op het terrein van de landbouwpolitiek zich daarnaar richten. Dat zou betekenen: zet de landbouwintegratie 12 tot 15 jaar stop. Deze Belgische stemmen bepleitten dus het laten rusten van het harmonisatieprotocol voor de landbouw en willen dus op het terrein van de integratie binnen Beneluxverband een stap terug doen. Wij achten dit een voor Nederland en voor de Benelux onaanvaardbare gedachte. Wij begrijpen dat vooral in Belgische landbouwkringen met deze gedachte wordt gespeeld. De boerenbonden hebben in België nu eenmaal een broertje dood aan de Benelux, maar de verantwoordelijke regeringen en parlementen van de drie landen dienen wel te beseffen, dat de Beneluxlanden aan de vooravond van het totstandkomen van een wijdere Europese integratie niet mogen verslappen in het realiseren van hun economische unie. Het zo volledig mogelijk verwerklijken van deze unie op zo kort mogelijke termijn, zal voor de zes landen een stimulans vormen. Daarom moet Nederland trachten blijven vasthouden aan de afspraak dat België ernst maakt met de harmonisatie van zijn landbouwpolitiek, opdat inderdaad overeenkomstig het harmonisatieprotocol van 1955 over vijf jaren een einde wordt gemaakt aan de beperkingen van de invoer van bepaalde Nederlandse producten. Dit protocol dient dan ook evenals de tot stand gebrachte en in het unieverdrag te consolideren protocollen op ander terrein in het ontwerp-verdrag onveranderd te worden vastgelegd.

De drie Beneluxlanden zijn weliswaar tot een ander landbouwregiem voor hun economische unie gekomen als in het verdrag voor de Europese Economische Gemeenschap voor de zes landen is voorzien. Op de duur zullen hier dus wel aanpassingen moeten plaatsvinden, maar voorlopig zijn de Beneluxlanden met hun landbouwintegratie de zes Europese landen van de Eur. Econ. Gemeenschap ver vooruit. De voorsprong bedraagt 12 tot 15 jaar. Het zou een diepe teleurstelling zijn, wanneer met name op het punt van de landbouw de drie Beneluxlanden deze voorsprong verloren zouden laten gaan. De economische unie betekent voor de drie kleinere landen in het grotere verband van de zes bovendien een dringend noodzakelijke aaneensluiting, willen België, Nederland en Luxemburg binnen het raam van de Eur. Econ. Gemeenschap niet worden weggedrukt. Hoe krachtiger de drie kleinen zich aaneensluiten, hoe sterker hun positie zal zijn bij het streven naar slechting van de tariefmuren in West-Europa.



Er wordt hard aan gewerkt om ook de vrije handel in landbouwproducten in de Beneluxlanden zo spoedig mogelijk te verwezenlijken.



# Maak een provinciale

## ADRESSENLIJST

- \* Schenk speciale aandacht aan pas gevestigde gezinnen.
- \* De amendementen op het nieuwe concept Beginsel- en Algemeen Staatskundig Program zijn toegezonden aan de commissie-Schouten
- \* Amsterdam bereidt de kadercursus 1957 voor.

ER moet uitdrukkelijk gewezen worden op de noodzaak om pas gevestigde gezinnen met de kiesverenigingen in contact te brengen". Aldus luidde een reactie op onze rubriek „Partij in Actie” van de vorige week. Onze zegsman is een ervaren partijlid. We geven deze tip hierbij dus graag door.

Ook dit punt verdient de aandacht van de besturen der kiesverenigingen. Jonge mannen en jonge meisjes sluiten zich inderdaad vaak niet aan als partijlid zolang ze nog „thuis” zijn. Gelukkig zijn velen wel lid van de Arjos. Die vinden de weg naar de kiesvereniging ook wel. Aan de anderen, pas getrouwd of onlangs binnen gekomen, dient speciale aandacht te worden besteed. Met name door de kiesvereniging zelf. Er is in dit opzicht veel werk aan de winkel. Dankbaar werk vaak vooral ook in de nieuwe wijken van stad en dorp. Wie pakt daar aan? Besturen van kiesverenigingen, laat niet alleen de andere partijen deze oogstvelden betreden. Verspreid er de nieuwe folder „Kleur Bekennen” en geef dan de gezadigden ook inderdaad de gelegenheid kleur te bekennen.

HET was een heel werk de 48 brieven — soms zeer lange — vol opmerkingen en voorgestelde amendementen zo te rubriceren, dat het een overzichtelijk geheel werd. Daarvoor moest nogal wat voor worden „verknijpt”. In werkelijkheid is de schaar er echter niet aan te pas gekomen. De brieven konden samen met het „stuk”, dat 80 pagina's stencil telt, worden toegezonden aan de kleine Commissie, die onder leiding van Dr. J. Schouten het Centraal Comité van advies zal dienen. Dank zij de medewerking van de Dr. Abraham Kuypertstichting die het Bureau van het Centraal Comité wegens het daar thans nog bestaande tekort aan personeel, met het typewerk hielp, kon het nog vóór juni aan de Commissie worden toegezonden. Een goede buur is beter dan een verre vriend.....!

IN Amsterdam is men bezig met de voorbereiding van de kadercursus 1957.

Op verschillende plaatsen is dit gelukkig eveneens het geval. Daarover zal binnenkort wel meer te melden zijn. Amsterdam heeft de voorbereidselen echter reeds zo goed als voltooid. De onderwerpen, die daar in het komende seizoen aan de hand van een schets worden toegelicht, zijn vastgesteld. Men stelt zich voor de

volgende indeling aan te houden: Verdeling van het Nationale inkomen; de reële waarde van het loon; de problematiek van de ondernemer in het midden- en kleinbedrijf, het subsidiebeleid en tenslotte: de maatschappelijke gevolgen van de automatisering. Actuele onderwerpen dus. Dit voorbeeld zal overeenkomstige activiteiten elders ongetwijfeld stimuleren.

DE actieve Provinciale Organisatie van de Partij in Drenthe (secretariaat: Parkstraat 18 te Assen) heeft een keurig gestencilde „Adreslijst per 1 april 1957” uitgegeven. Wij achten dit initiatief van grote waarde en schenken er dan ook op deze plaats graag even aandacht aan.

Niet slechts de namen en adressen van de leden van het Provinciaal Comité worden er in vermeld, doch ook de samenstelling van het Provinciaal Organisatiecomité, de vertegenwoordigingen in de landelijke partijorganen en instanties, de samenstelling van de besturen der statencentrales en van het Provinciaal Arjos-Verband Drenthe. De hoofdmoot vormt uiteraard de vermelding — per statencentrale — van de namen en adressen van de voorzitters, de secretarissen en de penningmeesters der kiesverenigingen. De overzichtelijke indeling en de vermelding van het aantal leden per kiesvereniging, op 1 januari 1957, maken het geheel tot een interessant en belangwekkend stuk documentatie. Hooggeveen met 755 en Assen met 483 leden gaan aan de kop. Doch ook Meppel met 302 en Emmen met in totaal 242 leden mogen er zijn. Waarmee uiteraard niets ten nadele gezegd wil zijn van de overige Drentse kiesverenigingen.

Vooraf met het oog op de noodzaak om het verhuisd zijn van leden naar andere plaatsen snel door te kunnen geven naar de „ontvangende” kiesverenigingen, lijkt ons een dergelijke provinciale adreslijst zeer waardevol. Zij kan snel en gemakkelijk worden bijgehouden, hetgeen in mindere mate geldt voor — geografisch gezien — breder opgezette adressenverzamelingen. Wij menen dat dit Drentse initiatief ook in 1957 navolging verdient. Voor wat doorgeven van verhuizingen van de ene provincie naar een andere betreft, zal het Bureau van het Centraal Comité desgewenst graag van dienst zijn. Met de beschikking over provinciale adreslijsten zoals deze, wordt het verlenen van een dergelijke service tot een kleine moeite teruggebracht.



# UITVALSSTELLINGEN

HET is een merkwaardig verschijnsel, dat reeds nu, een jaar na de Kamerverkiezingen, de gedachten van sommige politici blijkbaar uitgaan naar de volgende strijd, die waarschijnlijk in 1960 zal plaats hebben. Waarschijnlijk, want er kan een Kamerontbinding tussen komen, al is de kans daarop vermoedelijk alleen maar een theoretisch geval.

Dus 1960.

Daar houden we ons mee bezig.

En dan in deze zin, dat er door verschillende partijen gevraagd wordt: hoe zal onze positie zijn in die strijd van 1960? En wat zal de inzet zijn van de strijd?

Het is niet alleen merkwaardig, maar ook begrijpelijk, dat deze vragen worden gesteld. Bij elke politieke partij.

Want de zaak is véél gecompliceerder dan we vroeger vaak hebben meegemaakt. In 1905 daverde heel het land van verkiezingsgerucht. De gehele linkerzijde liep te hoop, want het kabinet-Kuyper moest weg. En daarom gingen de conservatiefste liberalen en vuurrode socialistengearmd naar de stembus bij de herstemmingen, om de coalitie-kandidaten zo mogelijk te wippen. De A.R. propagandisten daarentegen deden schier het onmogelijke om de kiezers te overtuigen, dat het kabinet-Kuyper moest blijven. Maar in elk geval was het *zittende kabinet en zijn beleid* de inzet. Hetzelfde was het geval, zij het in mindere mate, in 1909 en in 1913. Later speelde het beleid van het kabinet een veel geringere rol in de strijd. Maar in 1937 was het weer ouderwets, vóór of tegen het kabinet Colijn.

IN 1956 heeft de kabinetspolitiek wel een rol gespeeld in de verkiezingsstrijd. De socialisten hebben daar het meest van geprofiteerd. Het kabinet had een beleid gevoerd, dat in brede kringen instemming vond. Economisch en sociaal was er heel wat bereikt. En — „Drees vraagt opnieuw uw vertrouwen”. . . . Wie zijn instemming wil betuigen met het kabinetsbeleid, die stemme op Drees. Zelfs de belastingverlaging, waar de socialisten in de Kamer weinig van moesten hebben, werd met enig welgevallen aan de middenstanders getoond als een cadeau uit het korfje. Het kabinet had voor iedereen wat moois en door op Drees te stemmen, geeft de kiezer zo'n Drees-kabinet nieuwe en nog fraaiere kansen.

MAAR nu 1960.

Zullen de socialisten wéér de beste uitvalsstellingen kunnen betrekken?

Zal het wéér zijn: vier jaren „prachtig beleid”, een korfje met voor iedereen-wat, en bij de verkiezingen dat korfje in heel het land vertoond, versierd met een rood-zijden strik?

Of, zal er een Nurks zijn, die zegt: dat korfje kén ik van de vorige keer, maar er zaten nu zulke vreemde dingen in, *waarover ik in 1956 niets heb gehoord, toen ik het korfje mocht zien*. . . . Eigenlijk maar twee of drie pakjes. Belastingverhoging, bestedingsbeperking, huurverhoging, „temporisering”. . . . En de rode strik is er ook af.

VERSCHILLENDE politici vragen zich af, wat de beste uitvalsstellingen zijn, die ze nu al moeten beginnen op te bouwen.

Zullen we zeggen: dit kabinet-Drees was een teleurstelling, maar „onze” ministers deden het goed. . . . De anderen hebben onvergeeflijke blunders gemaakt. . . .? En over kabinetspolitiek praten we niet.

Zullen we zeggen: dit kabinet-Drees heeft er het beste van gemaakt wat er van te maken viel, dank zij vooral onze ministers?

Of zullen we nog een ander verhaal proberen te „verkopen”? Namelijk dat „onze” ministers op eigen verantwoordelijkheid in het kabinet zijn gaan zitten en een ontegenzeggelijk nuttig werk hebben verricht, maar dat dit kabinet nu in elk geval moet verdwijnen, omdat de *kabinetspolitiek verwerpelijk* was.

Elke partij, die politieke vrienden in het kabinet heeft, kán zich nu reeds bezig houden met zulke overwegingen en sommige politici steken het niet onder stoelen of banken, dat zij inderdaad reeds bezig zijn met wat militairen noemen „oefeningen op de kaart”.

LATEN wij oppassen!

L Nederland is Frankrijk niet.

De *politieke strijd mag niet verlopen in opportunisme en de eisen van de tactiek komen op de tweede plaats*.

Nu en in de komende jaren hebben we ook als politieke partij twee vragen aan ons zelf te stellen.

Voorreest: wat is principieel gezien onze taak en onze verantwoordelijkheid?

En daarnaast: hoe dienen we het best het land? Eigenlijk zijn dit twee kanten van één vraag. Daarbij verdwijnt opeens uit onze aandacht de vraag naar succes of schade. Want nu komt er een ander woord onder onze aandacht: *dienst*.

Dat betekent op post staan. Dat betekent koude of hitte verdragen. Dat kán betekenen het incasseren van verwijt en ondankbaarheid. Er zijn tijden geweest, dat A.R. ministers bereid waren werk te doen en verantwoordelijkheid te dragen, waardoor de populariteit van de *partij* werd geschaad, maar het land gediend.

De A.R. partij heeft er zich bewust van te zijn, dat zij niet kán en niet mag *speculeren* op succes. Zij weet, dat haar doel van hoger orde is.

En wanneer zij de vraag overweegt: hoe wordt mijn boodschap opgevangen door het volk? — dan moet die vraag een heel speciaal en diep-ernstig karakter hebben. Zij moet eigenlijk luiden: hoe wordt mijn werk en mijn boodschap verstaan door het volk, dat wil leven bij de Heilige Schrift? Dr. Colijn zei eens in een verkiezingsrede: *ik appelleer op het geloof der natie!*

Wanneer dat diepe en sterke beroep duidelijk en zuiver begint door te klinken, dan komt er ruimte om te spreken over méér dan succes: *over zegen*.

## NEDERLANDSE GEDACHTEN

onder redactie van H. Algra (voorzitter), R. Gosker, Jac. S. Hoek, Prof. Dr. J. J. de Jong, S. J. Jonker, A. R. de Kwaadsteniet, J. D. Troostheide.

Secretaris: G. J. H. Griffioen.

ADRES VAN REDACTIE EN ADMINISTRATIE: Dr. Kuypersstraat 3, 's-Gravenhage. Telef. K 1700-115935. Giro 89673. VOOR ADVERTENTIES: Kon. Wilhelminalaan 34, Leidschendam, Tel. K 1761-1646.

ABONNEMENTSPRIJS f 6.50 per jaar. f 1.65 per kwartaal, giro 89673.

STUDENTENABONNEMENT f 4.— per jaar LOSSE VERKOOP f 0.20.

## SCHOOLMEUBELN

MEUBELINDUSTRIE ROTHUIZEN N.V. - EDE





# De Westduitse herbewapening

(van onze militaire medewerker)

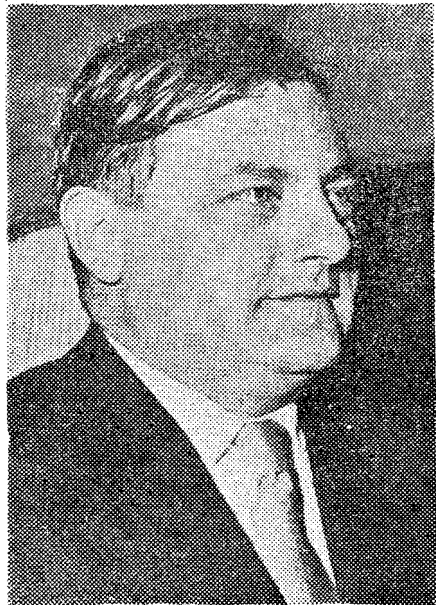
**K**ORT vóór het vertrek van bondskanselier Adenauer naar de Verenigde Staten heeft deze een onderhoud van 7 à 8 uur gehad met de opperbevelhebber der NAVO (SACEUR), generaal Norstad. Bij dit onderhoud waren aanwezig, de minister van Buitenlandse Zaken, Von Brentano en die van Defensie, Strauss. Volgens de persberichten was SACEUR zeer geïnteresseerd in de aanvullende Duitse herbewapeningsplannen, die in het bijzonder betrekking hadden op een terrein, dat tot nu toe in alle defensiebesprekingen bijna angstvallig is vermeden nl. dat van de Westduitse territoriale verdediging.

Minister Strauss heeft na de bijeenkomst de terzake strekkende Duitse plannen bekend gemaakt. Hij heeft er een nieuw woord voor bedacht nl. de „bodenständige Landesverteidigung“. In goed Nederlands zouden wij dat plaatselijk verdedigen noemen van huis en haard. Het is wel opmerkelijk, dat op hetzelfde tijdstip dat onze minister van Oorlog aan deze verdediging minder aandacht wil gaan besteden — getuige de voorgenomen opheffing van de Nationale Reserve — de Westduitse plannen op deze sector van de nationale verdediging juist zulk een grote nadruk gaan leggen. Sterker nog, het heeft er alle schijn van dat deze „bodenständige Landesverteidigung“ de hoeksteen van de Westduitse verdediging zal gaan vormen.

De sterkte daarvan is voorshands op 50.000 man gesteld. Deze zullen verkregen worden door een opleiding van 6 maanden van dienstplichtigen die niet nodig zijn voor de vorming van de 12 divisies, die men aan de NAVO moet leveren. Een groot aantal aan hun plaats gebonden militie-eenheden zal aldus worden gevormd en geoefend in het bedienen van anti-tankgeschut en luchtdoelartillerie, alsmede in het bestrijden van luchtlandingen. Daar zij wonen ter plaatse waar zij in oorlogstijd moeten vechten, zijn zij dus snel te mobiliseren, terwijl er geen vervoersprobleem is om de gemobiliseerde eenheden naar hun concentratiegebieden te verplaatsen.

Het behoeft geen betoog, dat de sterkte van deze territoriale verdediging zeer hoog kan worden opgevoerd. Niet alleen kunnen thans de dienstplichtigen, die niet voor de NAVO divisies worden opgeleid, worden opgeroepen — en dat is een groot aantal want deze divisies zullen grotendeels uit beroepspersoneel bestaan —, doch bovendien zullen de dienstplichtigen van die divisies op de duur geen mobilisatiestemming meer bij de NAVO-divisies hebben en dan voor de territoriale verdediging beschikbaar komen. Wij blijven nog aan de lage kant indien wij schatten dat binnen 6 jaar deze territoriale verdediging een sterkte van 1½ à 2 miljoen man kan belopen. De bewapening daarvan is niet kostbaar, zodat er geen financiële bezwaren behoeven te zijn om deze gehele mankracht voor deze sector der verdediging in te schakelen. Dan zal dus het Duitse grensgebied met Oost-Duitsland een diepe verdedigingszone kunnen worden, een netwerk van steunpunten, verdedigd door de lokale militie en bewapend met een groot aantal anti-tankwapens en luchtafweergeschut, terwijl, achter deze zone nog een diepteverdediging van meer mobiele troepen tegen een verticale omvatting met luchtlandingstroepen kan optreden. Deze min of meer aan haar plaats gebonden, immobiele verdediging kan dan een logisch beweeglijk en actief complement vinden in de vorm van de 12 Westduitse parate NAVO-divisies, eventueel versterkt door de parate divisies van de andere NAVO-partners.

Dit is kennelijk het plan dat minister Strauss thans voor ogen staat. Wie geen vreemdeling is in het defensie-jeruzalem van de laatste jaren zal hierin een bekend geluid onderkennen, dat een paar jaar geleden heel wat stof

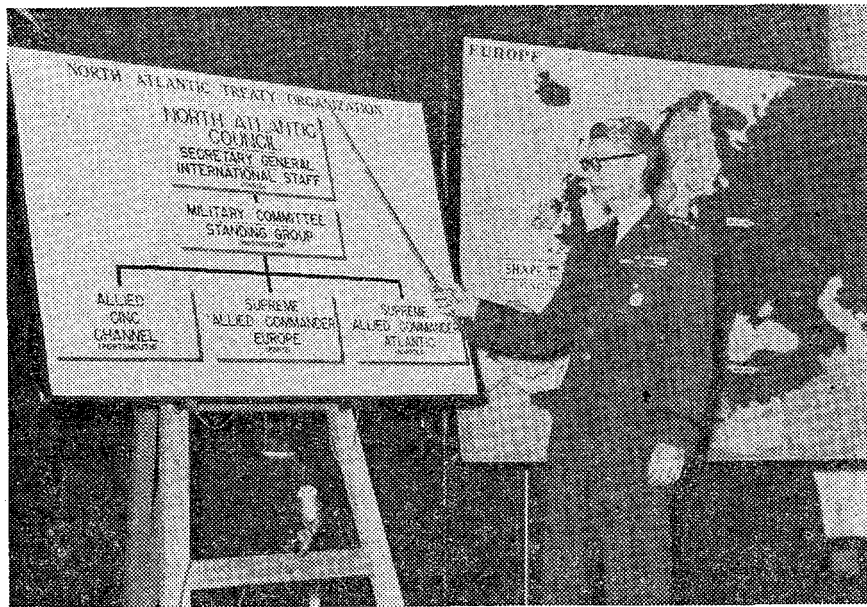


MINISTER STRAUSS

..... nieuw plan voor territoriale verdediging .....

deed opwaaien. Nauwelijks was het Verdrag van de Europese Defensiegemeenschap (EDG) einde 1954 van de baan en de Westeuropese Unie (WEU) gesloten o. er werd een Duits plan gepubliceerd, dat afkomstig was van de ex-generaal Von Manteuffel, lid van de Bondsraad voor de Liberalen Partij. Kort daarna werd dit plan gesteund door zijn collega van de CDU (de partij van Adenauer), ex-vice-admiraal Heye.

Bijna gelijktijdig werd het warm aanbevolen door de militaire medewerker



Deze foto is genomen toen Generaal Lauris Norstad enige maanden geleden Nederland bezocht. Norstad is hier bezig om aan de hand van een kaart en een organisatie-schema een uiteenzetting te geven van de NAVO-strategie tijdens een lezing voor het Genootschap van Public Relations in Utrecht gehouden.

van de Frankfurter Allgemeine, Weinstein, het blad dat vaak beschouwd wordt als de spreektrampet van de Regering. Ten slotte nam een van de leden van het Amt-Blank, dat de wegbereider van het komende Ministerie van Defensie en van de Generale Staf was, het voor dit plan op. Deze ex-luit. kol., Van Bonin, moest dit met zijn ontslag bekopen omdat dit plan toen te eigengereid leek om genade te kunnen vinden in de ogen van SHAPE, dat geheel andere denkbeelden over de defensie van West-Duitsland koesterde nl. een mobiele verdediging tussen Elbe en Rijn, de z.g. Forward Strategy, waarin uitsluitend de NAVO-divisies en rol vervulden en de Duitse territoriale verdediging van weinig of geen waarde zou zijn. Reden waarom over deze verdediging zowel bij de EDG als bij de WEU zo min mogelijk was gesproken, daar dit een gevoelige plek was in die dagen. Dat de Duitsers een opvatting hadden van de verdediging van het Duitse gebied, die sterk afwijkend was van die van de NAVO, daarvan te getuigen was toen politiek inopportuun, weshalve Van Bonin, die verbonden was aan het Amt-Blank, en een andere taal sprak dan de officiële, van zijn functie werd ontheven.

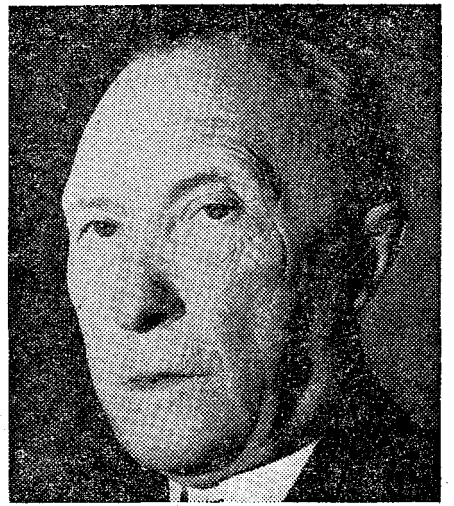
Doch dit alles nam niet weg, dat toen reeds duidelijk werd, dat de Duitse publieke opinie niet veel voelde voor de NAVO-strategie met zwaartepunt op de mobiele NAVO-divisies, gesteund door het tactische atoomwapen, doch sterk sympathiseerde met het plan-Manteuffel met zwaartepunt op de territoriale verdediging met grote mankracht, zonder noodzaak onder alle omstandigheden naar het atoomwapen te behoeven te grijpen. Het NAVO-plan zou geheel Westduitsland ten oosten van de Rijn tot atomisch slagveld maken, het plan Manteuffel bood mogelijkheden een

agressie te keren zonder atoomwapens. Mochten deze toch worden gebruikt, dan zou slechts een bepaalde 50 km. diepe zone, slagveld worden.

Dit plan nu is geheel identiek met dat, thans door minister Strauss aangekondigd. Von Manteuffel wilde nl. een zone van 50 km. aan het IJzeren Gordijn ter verdediging inrichten. Deze zone zou bestaan uit een groot aantal steunpunten waarin opgesteld in totaal 12.000 anti-tankwapens en verdedigd door een lokale militie met een voor deze eenvoudige taak beperkte diensttijd. De passieve verdediging zou geschraagd worden door actieve verdediging door middel van de mobiele Duitse NAVO-divisies.

Deze zouden op hun beurt versterkt kunnen worden door de parate en mobilisabele divisies van de NAVO-partners. Naar de mening van Von Manteuffel zou in zulk een zone elke massale aanval met tanks vastlopen zonder dat er een atoomwapen aan te pas behoefde te komen. Het was eenvoudig de erkenning van een feit nl. dat in de technologische strijd tussen tank en anti-tankwapen dit laatste hoe langer hoe meer in het voordeel was gekomen, een feit dat de voorstanders van de NAVO-strategie, d.i. de strategie van het offensief à outrance, kennelijk over het hoofd zagen.

Thans wordt Von Manteuffel hoe langer hoe meer in het gelijk gesteld. De Britten trekken uit deze technologische ontwikkeling bij hun reorganisatie reeds hun conclusies: er zullen geen zware tanks meer worden aangemaakt, daarentegen zullen de anti-tankwapens sterk worden opgevoerd. De tank dreigt hoe langer hoe meer in de impasse te



Dr. ADENAUER

..... sprak 7 uur met Norstad .....

van de NAVO en haar spreekbuisen hier in Nederland in. Het plan biedt voor geheel Westeuropa en voor Nederland in het bijzonder grotere waarborgen dat een Russische agressie ook zonder atoomwapens kan worden gekeerd en bij gebruik daarvan, dat dit tot een kleiner gebied kan worden beperkt. Het verzekert een hoge graad van paraatheid en snelle mobiliseerbaarheid en door al deze factoren een grote preventieve kracht, die agressie op grote of kleine schaal onaantrekkelijker maakt. Wij kunnen het daarom slechts toejuichen dat Westduitsland dit plan aanvankelijk tegen de zin van de NAVO in heeft doorgedrukt en dat de NAVO zich daar thans achter plaatst. Het getuigt van een soepele geest, dat generaal Norstad dit aanpassingsvermogen heeft weten op te brengen.

## \* \* 25 jaar afsluitdijk

Aan het feit dat 25 jaar geleden de afsluitdijk gereed kwam is allerwege ruimschoots aandacht geschonken.

De Zuiderzeewerken vinden regelmatig voortgang. Wanneer wij de afgelopen 25 jaar overzien, vervult ons een gevoel van dankbaarheid voor hetgeen tot stand werd gebracht. Bij deze terugblik willen wij ook gaarne van onze diepe erkentelijkheid getuigen voor de mannen die tot dit grootste nationale project de stoot hebben gegeven. In de eerste plaats denken wij aan Dr. C. Lely, de schepper van de Zuiderzeewerken, Maar onmiddellijk daarna denken wij aan Dr. H. Colijn, die als ondervoorzitter en later voorzitter van de Zuiderzeeraad en als minister de uitvoering dezer werken op zeer krachtige wijze stimuleerde. Hij had er een open oog voor, dat het hier ging om een nationaal werk van de grootste betekenis. Ondanks tegenwerking en in weerwil van de financiële moeilijkheden was hij het dan ook die keer op keer de voortgang der werkzaamheden stimuleerde.

De door hem als minister van financiën in 1925 ingediende plannen werden — zo deelt het Vrije Volk mede — zelfs door de socialisten groots genoemd.

En het verheugt ons zeer, dat na de oorlog minister Algera de schone taak van de verdere voltooiing van de Zuiderzeewerken en ook de aanpak van de nieuwe grootse Deltawerken op zich mocht nemen.

Wij hopen, dat onder Gods zegen al deze werken een gelukkige voortgang mogen hebben tot verhoging van de veiligheid en de welvaart van ons land.

LINOLEUM  
**TÓTH**  
DORDRECHT

Vraagt steeds

**Zoetermeer's Roem**

de fijnste margarine

Firma Gebr. van der Spek

Zoetermeer

Telefoon 49

Het Duitse plan getuigt van veel realiteitszin en van een juist strategisch, tactisch en politiek inzicht. Wij hebben het destijds als plan Manteuffel-Weinstein-Bonin warm verdedigd en aanbevolen dwars tegen de heersende mening

# Maatschappelijke zorg

**B**IJ vergelijking van hetgeen in het huidige program van beginselen inzake armenzorg wordt omschreven en de woordkeuze van de voorgestelde redactie, blijkt dat de ontwikkeling van de maatschappelijke zorg toch ook manifesteert in de praktische politiek van onze partij. Daarover te schrijven is een oorzaak van vreugde omdat afstand wordt gedaan van de vroegere redactie waarin de maatschappelijke zorg zich bewoog in de kleine cirkel van armenzorg en liefdadigheid van particulier en Kerk en wel eens aalmoezen-philantropie is genoemd.

Het valt in het bestaande artikel in het beginsel-program op, dat de particuliere liefdadigheid vóór die van de kerk wordt genoemd, terwijl de woorden armenzorg en liefdadigheid, als versleten woorden niet meer in het nieuwe artikel worden vermeld. Er is nu sprake van maatschappelijke zorg, waarbij de arbeid der kerken thans vóór die van particuliere organisaties genoemd wordt.

Toch kan, op grond van de voorgestelde redactie, de vraag gesteld worden: worden de woorden maatschappelijke zorg in het veel ruimer begrip van maatschappelijk werk bedoeld of heeft de commissie slechts het minder ruime woord van zorg met opzet gekozen?

De vraag zó gesteld, kan ontkennend worden beantwoord als gelet wordt op hetgeen de kerken in ons vaderland op dit gebied reeds deden en bezig zijn te doen. Als in dit verband slechts twee kerken worden genoemd (zonder de andere kerken daarbij achter te stellen), nl. de Nederlandse Hervormde Kerk en de Gereformeerde Kerken in Nederland, dan springt duidelijk naar voren dat deze kerken bezig zijn zich te richten naar het brede terrein van het maatschappelijke werk waarin de maatschappelijke zorg slechts een deel uitmaakt.

Zo heeft Generale Synode der Ned. Herv. Kerk het commissariaat voor maatschappelijk en cultureel werk ingesteld en presenteert zich zo op het maatschappelijk terrein en bij de Overheid. Terwijl de Stichting Raad voor Gereformeerde sociale arbeid de instantie van de Gereformeerde Kerken is, die op dit brede terrein deze kerken vertegenwoordigt.

Maar op de bovengestelde vraag zou ook een bevestigend antwoord gegeven kunnen worden als het streven van de maatschappelijke zorg van de Overheid in dit artikel omschreven, gericht wordt om de ondersteunde zoveel mogelijk tot volwaardige deelneming aan het maatschappelijk leven te brengen. Hier is de ondersteunde het voorwerp van zorg, terwijl het maatschappelijk werk er mede op gericht is ondersteuning in materieel opzicht te voorkomen.

## Voorkomen

**Z**OALS in de vorige eeuw in de sociale nood aanvankelijk alleen werd gestreefd naar barmhartigheid om die nood te lenigen en later het voorkomen van die nood langs de weg van vakorganisatie en maatregelen van Overheidswege voorop werd gesteld, zo is er thans naast het streven van de maatschappelijke zorg, nl. de mens in nood te hulp te komen, de actie deze menselijke nood (individueel en collectief) zoveel mogelijk te voorkomen.

In de veronderstelling dat de Commissie tot herziening van „Ons Program” de brede doelstelling op het oog heeft, kan een uiteenzetting van dit artikel hier volgen. Waar het in dit artikel allereerst gaat over de dubbele taak van de Overheid, nl. ruim baan geven aan kerken en particuliere organisaties om de mens in nood te helpen en op zijn plaats in het maatschappelijk leven te doen komen, kan hier slechts de kerk en het particulier initiatief in het voorbijgaan worden genoemd. Het zou zelfs voor een orgaan als „Nederlandse Gedachten” gewenst zijn als te eniger tijd vanuit de kerkelijke gezichtshoek over het kerkelijk maatschappelijk werk werd geschreven. Wie op staatkundig terrein met het maatschappelijk werk van de Overheid te maken heeft, kan aan het kerkelijk maatschappelijk werk, dat zich bezig is te ontplooiën, niet voorbijgaan. En antirevolutionairen hebben redenen te over om zich daarover te verheugen.

## Hulp aan de mens in nood

**W**AT verstaan we heden onder maatschappelijk werk en maatschappelijke zorg? Niet altoos is het duidelijk geworden in welke ruimte zich het maat-

schappelijk werk beweegt en hoe de nadere aanduiding voor maatschappelijke zorg dient te luiden. Als hier twee aanduidingen gegeven worden, dan wil dit niet zeggen dat daarmee de omschrijving volledig zou zijn. Het zijn meer aanwijzingen dan klare definities.

De eerste aanduiding is gegeven in het eindrapport van de staatscommissie vervanging armenwet. De tweede is gegeven door de Minister van Maatschappelijk Werk, mr. Van Thiel.

Op pag. 18 van het eind-rapport worden de door de nieuwe wet te regelen maatschappelijke zorg getekend als: „systematische bemoeiingen aangepast aan de individuele aard en de omstandigheden van personen of gezinnen welke ten doel hebben in bestaande maatschappelijke noden te voorzien of dreigende maatschappelijke noden te voorkomen.”

Minister van Thiel gaf in de Memorie van Antwoord aan de Tweede Kamer op de begroting voor 1956 als zijn visie te kennen dat het maatschappelijk werk in de samenleving onder meer de constructieve taak heeft om binnen zijn eigen opdracht voor de mens de voorwaarden te scheppen, voor een zodanig optimaal verloop van de hem gevraagde sociale aanpassing, dat zijn ontwikkeling en ontplooiing als persoonlijkheid wordt bevorderd. Het komt daarbij er op aan dat loemten en storende factoren in de samenleving worden aangewezen welke een schadelijk effect hebben op het maatschappelijk welzijn aan individu en gezin. Dit maatschappelijk werk heeft mede tot taak de daartoe geëigende organen in het maatschappelijk leven te stimuleren tot grotere activiteit.”

In beide aanduidingen komt duidelijk naar voren dat het gaat om de mens in nood te helpen en die noden zoveel mogelijk te voorkomen. Voorts dat de instellingen op het maatschappelijk terrein de storende factoren leren onderkennen om de schadelijke gevolgen voor individu en gezin weg te kunnen nemen en de instanties die daarvoor zijn aangewezen te activeren en te stimuleren.

In deze geest heeft Minister van Thiel eerst en later zijn opvolger Minister Klompé het beleid gevoerd, zodat in de periode waarin het Departement van Maatschappelijk Werk zijn taak opvatte, aan kerken en particuliere organisaties ruim baan gegeven werd.

## Stimuleren en coördineren

**H**ET kan niet de bedoeling van de redactie zijn om hier een uitgebreide opsomming te geven van hetgeen door kerken en particuliere organisaties op maatschappelijk gebied verricht wordt. Doch een algemene omschrijving welke activiteiten er ontwikkeld worden, moge hier vermeld worden en waarvoor de Overheid subsidiën verleent. De landelijke kerkelijke organisaties hebben verschillende organen van samenwerking gevormd, terwijl een zeer beduidend aantal kerkelijke provinciale instellingen van maatschappelijk werk subsidie ontvangen om haar werk te kunnen doen. Hoezeer de kerken belangrijke bedragen zelf opbrengen, zouden zij het werk op maatschappelijk gebied niet kunnen uitvoeren als de overheid geen subsidie verleende. Dit geldt ook voor verschillende stedelijke en regionale instanties. Datzelfde geldt ook voor particuliere organisaties, onder andere de provinciale opbouworganen. Dan zijn de kerken en particuliere organisaties bezig op het terrein van het buurthuiswerk, het maatschappelijk werk ten plattelande, voor woonwagengedragers en thuislozen, voor vluchtelingen, voor levens- en gezinsmoeilijkheden, voor bejaarden, blinden en slechtzienden, voor doven en slechthorenden, voor geestelijk en lichamelijk gehandicapten (o.a. nazorg B.L.O.-kinderen), voor onmaatschappelijke gezinnen, voor gerepatriceerden en nog vele andere vormen van hulpverlening en voorkoming van onmaatschappelijkheid.

Heel de staalkaart van maatschappelijk werk en -zorg toont aan hoe uitgebreid dit terrein geworden is en waarbij de Overheid de leiding aan het particulier initiatief laat, doch stimuleert en medehelpt te coördineren. De Nederlandse Vereniging van Maatschappelijk Werk werd omgezet in een Nationale Raad voor Maatschappelijk Werk, waar de Kerken en de particuliere organisaties elkaar ontmoeten. Het zal van deze instanties afhangen of het maatschappelijk werk blijvend door het particulier initiatief geleid zal worden. Slechts op enkele gebieden treedt de Rijksoverheid zelfstandig op, o.a. op het gebied van Ambonezenzorg.

Minister Klompé heeft in de Tweede Kamer en later ook in de Eerste Kamer een uitvoerig exposé gegeven van de taken die haar Departement te vervullen heeft. Zij heeft de bouw-elementen genoemd, hoewel de bouw van 't „huis” niet door het Departement diende te geschieden, maar

veeleer een taak voor het particulier initiatief behoorde te zijn.

Minister Klompé noemde de volgende taken: afbakening van het Departement (een der politieke moeijkheden); allerlei onderzoekingen ook van wetenschappelijke aard; samenwerking onderling; decentralisatie ten aanzien van gemeentelijke en provinciaal maatschappelijk werk; het verlenen van subsidie en wetgeving. 't Is duidelijk dat bij de vervulling van verschillende dezer taken de medewerking van het particulier initiatief onmisbaar is.

Er dreigt echter een gevaar, door de bewindslieden van het Departement als zodanig

# Artikel XV

De Overheid geve op het terrein van de maatschappelijke zorg de arbeid van Kerken en particuliere organisaties ruim baan en drage, voor zover zij deze zorg zelf ter hand moet nemen, bij de vervulling van haar taak zoveel mogelijk aan deze instanties over. Bij haar bemoeienissen met de maatschappelijke zorg dient het streven der Overheid erop te zijn gericht dat de ondersteunde zoveel mogelijk tot volwaardige deelneming aan het maatschappelijke leven worde gebracht. <sup>1)</sup>

1) Aldus luidt de voorgestelde redactie uit het rapport van de commissie tot herziening van de artikelen VII—XXII van het program van beginselen de A.R. partij; in het huidige program luidt de redactie: „Van armenzorg in engere zin onthoudt de Overheid zich. Alleen voor zover de particuliere en kerkelijke liefdadigheid te kort mocht schieten, kan ze hiertoe moeten overgaan”.

ook erkent, dat de particuliere instanties over te weinig en onvoldoend geschoolde mensen beschikken kunnen en daardoor het tempo van de maatschappelijke zorg niet kunnen bijhouden. Daarbij spelen ook de geldmiddelen een rol. En het is stellig ongewenst dat de ontbrekende gelden alleen uit de Rijksmiddelen komen. Taak van het antirevolutionaire volk zal dus zijn niet slechts de overheid er aan te herinneren dat zij een secundaire taak heeft, maar de Kerken en de particuliere organisaties te stimuleren de middelen te vinden om het maatschappelijk werk te doen, opdat de overheid dit werk niet in eigen hand behoeft te nemen.

Vorming en scholing van beroepskrachten is derhalve dringend nodig. Aantrekking van mannen en vrouwen uit het diakonaat, die behulpzaam moeten zijn bij dit werk moet ongestoord blijven voortgaan opdat de Kerken haar taak van hulp aan de mens in nood kunnen blijven vervullen en aandacht schenken aan het voorkomen van nood van individu en gezin.

## Particulier initiatief

**W**ELKE betekenis al dit werk heeft werd juist dezer dagen nog eens opnieuw samengevat in de uitgave van het Centraal Bureau voor de Statistiek over de sociale zorg 1954 welk woord sociaal evengoed kan worden overgezet in maatschappelijke zorg. In deze uitgave is doorheengewezen wat kerken, particuliere instellingen en de overheden doen. Een verheugend verschijnsel is dat het aantal kerkelijke en particuliere instellingen stijgt en het aantal burgerlijke instellingen daalt. Het zou in het raam van dit artikel ter toelichting van de voorgestelde wijziging in het beginsel-program te ver voeren, gegevens uit deze statistiek over te nemen. In elk geval raken de beide terreinen nl. maatschappelijke zorg en sociale zorg elkaar. Schuiven over elkaar heen en betwisten elkaar soms het terrein. De moeilijke taak (het door Minister Klompé genoemde bouwelement: de afbakening der taken) is het maatschappelijk werk zo te leiden dat er ruim baan blijve voor het particulier initiatief. En daar waar de Overheid taken moest ter hand nemen, omdat het particulier initiatief faalde of tekort schoot, dient zij die over te dragen indien daartoe de mogelijkheid geboden wordt. Zo werd wel aangedrongen om het werk voor onmaatschappelijke gezinnen in handen te leggen van Kerk en particulier initiatief, maar beide moesten de minister gelijk geven dat zij daartoe niet, of nog niet, in staat waren.

## De wetgeving

**D**AT de Overheid zorg moet dragen dat degene die hulp ontvangt niet tot de statisch „armen” gaat behoren, maar daarboven uitgeheven wordt om weer volwaardig mede te doen in het maatschappelijk leven, wordt door het nieuwe artikel duidelijk gezegd. Elke maatschappelijke zorg behoort deze doelstelling in de praktijk te brengen. Voorkomen is altoos nog beter dan genezen. Doch als iemand maatschappelijk „ziek” is en weer „gezond” wordt, dan moet hij of zij weer in het gareel der gezonden mee lopen en als een volwaardig deelgenoot worden aangemerkt.

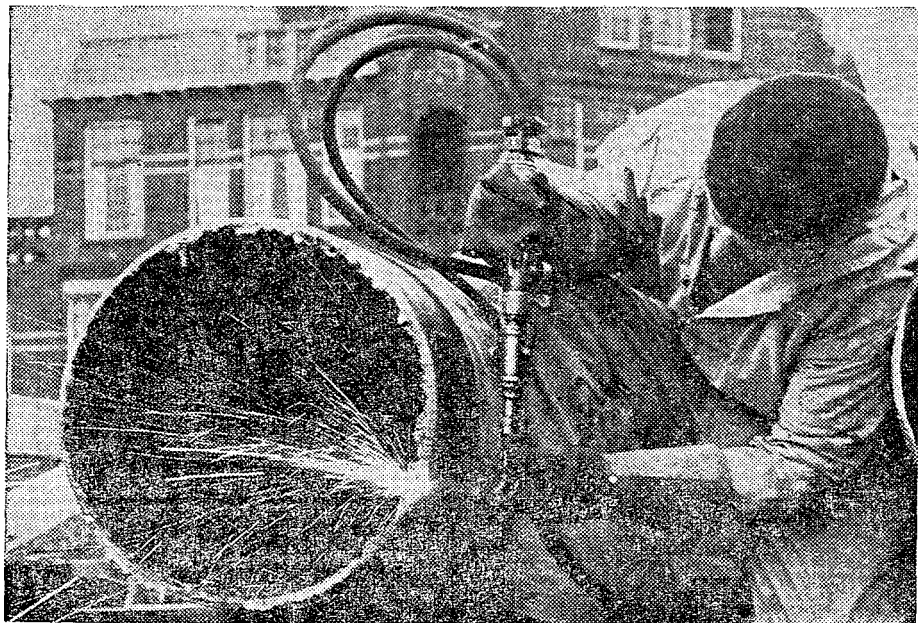
Minister Klompé noemde het zevende bouwelement: de wetgeving. In de Eerste Kamer werd haar gevraagd of zij dit bouwelement als het dak of als het fundament van het bouwwerk had bedoeld. Haar antwoord kwam hierop neer dat wetgevinge arbeid enerzijds bedoelde vast te leggen wat in het vrije maatschappelijke leven was gegroeid er anderzijds regelen te scheppen voor de vrije ontplooiing van het particuliere initiatief.

Er wordt verwacht, dat in de lopende parlementaire periode de beginselen in het rapport van de Staatscommissie vervanging Armenwet neergelegd haar neerslag zullen vinden in een nieuwe wet, zodat hetgeen wellicht op het terrein van het maatschappelijk leven als onkruid opgroeit, kan plaats maken voor de vruchten van het goede zaad, mede door Kerken en particuliere organisatie uitgestrooid en waarbij de Overheid daadwerkelijk meehelpt om de akker voor dit goede zaad toe te bereiden.

Daarvoor is onder meer nodig dat wettelijke normen voor het verlenen van subsidie worden gesteld, om zelfs de schijn te vermijden dat de maatstaven die thans gehanteerd worden, niet in alle opzichten rechtvaardig en billijk zijn.

Zo zal het maatschappelijk werk in vrijheid zich kunnen ontplooiën en tegelijkertijd mee bevorderen dat de Overheid haar eigen taak kan vervullen.

J. SCHIPPER.



Gespannen aandacht voor het werk. Doch dan mogen de zorgen thuis hem niet over het hoofd groeien. In bepaalde gevallen kan het maatschappelijk werk er voor zorgen, dat dit niet gebeurt.



# Onderhoudsplicht van:

# huurder en verhuurder

IN verband met de naderende behandeling in de Staten Generaal van de huurvoorstellen lijkt het gewenst op een belangrijk aspect van het huurvraagstuk de aandacht te vestigen n.l. op de onderhoudsplicht van huurders en verhuurder. De wettelijke regelingen omtrent de huur en verhuur van woningen en bedrijfspanden zijn te vinden zowel in het Burgerlijk Wetboek als in de Huurwet.

De Huurwet, die speciaal, *dwingende* bepalingen bevat inzake de *huurprijs* (vaststelling) en de *huur* (ders) *bescherming*, schuift de bepalingen van het B.W. weliswaar enigszins naar de achtergrond, doch niettemin blijven ook deze voorschriften betreffende de huur hun kracht volledig behouden voor zover zij niet duidelijk door de Huurwet worden uitgeschakeld. Zo ook ten aanzien van het onderhoud.

Als eerste hoofdregel bepaalt nu het B.W., dat de verhuurder het verhuurde goed in alle opzichten in goede staat van onderhoud moet leveren en dat hij gedurende de huurtijd alle reparaties moet laten verrichten, welke noodzakelijk mochten blijken, uitgezonderd die reparaties, waartoe de verhuurder verplicht is.

**Geringe en dagelijkse reparaties**  
WELKE zijn nu deze laatstbedoelde reparaties? Het antwoord, dat de wetgever in het B.W. op die vraag geeft, zouden wij de tweede hoofdregel willen noemen. Deze luidt: **Geringe en dagelijkse reparaties zijn voor rekening van de huurder.** Een precieze aanduiding geeft de wet dus niet. Om moeilijkheden te voorkomen, is het gewenst, dat verhuurder en huurder bij het begin van de huurtijd daarover een afspraak maken en die schriftelijk in het huurcontract vastleggen. Helaas gebeurt dit in de regel niet. Doch ook in dat geval helpt de wet de beide partijen een eindje op weg. Indien er niet een zodanige overeenkomst gesloten is, aldus de wet, worden als geringe en dagelijkse reparaties aangemerkt, de reparaties aan blinden, luiken, binnensloten, vensterglazen en étalages. Dit is slechts een reeks gevallen, die als voorbeelden moeten worden gezien.

De opsomming is dus zeker niet volledig. De wet geeft dit laatste duidelijk te verstaan door na het opnoemen van deze reeks te vervolgen: „en al hetgeen verder door het plaatselijk gebruik daaronder begrepen wordt”. Dit gebruik kan uiteraard in diverse plaatsen en landstroken zeer verschillend zijn.

Zo is het bijvoorbeeld in vele plaatsen gebruikelijk, dat de vernieuwing van het behang tijdens de huurtijd voor rekening van de huurder komt. Indien de huurder aan het begin van de huurtijd uitdrukkelijk (dus bij voorkeur schriftelijk) iets anders met de verhuurder overeengekomen is, stelt een zodanige afspraak het plaatselijk gebruik ter zijde. De schriftelijke overeenkomst heeft dan voorrang.

Nu komt het tegenwoordig voor, dat de verhuurder zich aan zijn onderhoudsplicht niet veel gelegen laat liggen. Ook sinds de laatste huurverhoging blijkt dat nog het geval te zijn. Ook laat de huurder dikwijls na, aan zijn onderhoudsverplichtingen te voldoen.

Iedereen weet, dat de tegenpartij dit zomaar niet hoeft te „nemen”. De kantonrechter is ook voor deze moeilijkheden de man, die het beslissende woord spreekt.

Voorheen was het aanspannen van een onderhoudsactie bij die rechter gemakkelijker gezegd dan gedaan. Men moest, na de in gebreke blijvende partij te vergeefs te hebben gesommeerd, een dagvaarding tegen hem uitbrengen en dit alles leidde er meestal toe, dat men tot zulk een procedure eerst na veel moeite en pijn overging.

De weg naar de rechter

SINDS 1 juli 1954 is de gang van zaken echter vereenvoudigd. Het verdient echter nu nog aanbeveling, dat men eerst de nalatige nog eens op zijn plicht wijst door de deurwaarder een exploit bij hem thuis te doen bezorgen. Men kan dit echter ook doen door de nalatige, wie die ook is, per aangetekende brief te sommeren.

Helpt dit alles niet, dan kan men gebruik maken van de sinds 1 juli 1954 geopende mogelijkheid. Men stelt dan in tweevoud op ongezegeld papier een verzoekschrift aan de kantonrechter op, waarin men zijn eigen naam, voornaam en adres opgeeft alsmede de naam, de voorletter(s) en het adres van de tegenpartij. Voorts vermeldt men de aard (woning of winkel) en de ligging van het gehuurde pand, de datum, waarop de huur is ingegaan, alsmede de huurprijs. Daarna duidt men de noodzakelijke reparaties aan en deelt men mee, dat de nalatige zonder gunstig gevolg reeds is gesommeerd.

Na deze gegevens bevat het verzoekschrift, in geval de nalatige de verhuur-

der is, een tweetal zeer belangrijke punten:

1. men verzoekt de kantonrechter om diens machtiging de onderhoudswerken of reparaties ten koste van de nalatige te doen uitvoeren;
2. men verzoekt tevens de kantonrechter te bepalen tot welk bedrag de gemaakte kosten met de huurprijs mogen worden gecompenseerd.

Tenslotte vraagt men de kantonrechter een dag te bepalen, waarop de zaak ter terechtzitting zal worden behandeld. Deze eenvoudige procedure is ook van toepassing in het geval, waarin een speciale overeenkomst bepalingen ten aanzien van onderhoud en reparaties bevat, die van de wettelijke regeling afwijken.

Bij de indiening van het verzoekschrift moet een zeker bedrag aan griffierechten worden betaald.

Indien de nalatige partij de huurder is, kan de verhuurder kiezen tussen de bovengenoemde procedure en het vorderen bij de kantonrechter van de ontrenting door de huurder; zulks wegens onbehoorlijk gebruik van het goed.

Zoals men ziet, bestaan er dus wel terdege wegen, waarlangs men de tegenpartij tot naleving van de onderhoudsverplichting kan dwingen.

Volledigheidshalve wijzen wij nog op een andere weg, die de huurder kan bewandelen, indien de verhuurder/huiseigenaar ernstig in gebreke blijft aan zijn onderhoudsverplichting te voldoen. Wij denken hier aan een bevoegdheid, welke in de Wederopbouw-wet aan het College van Burgemeester en Wethouders wordt toegekend. Indien dit college namelijk van oordeel is, dat het voor rekening van de eigenaar komende onderhoud van een woning wordt verwaarloosd tot schade van de bewoonbaarheid, kan het de eigenaar voorschrijven de nodige onderhoudswerken te verrichten. De huurder van het betrokken pand kan de gemeentelijke dienst van bouw- en woningtoezicht derhalve attent maken op de wenselijkheid, dat de gemeentelijke overheid tot de vervulling van deze bijzondere taak overgaat.

De zogenaamde „vervallenverklaring”

EEN huurder kan sinds 1 september 1955 bij het College van B. en W. of bij de huurcommissie op een daartoe bij de gemeentesecretarie verkrijgbaar formulier een verzoek indienen ter verkrijging van een zogenaamde vervallenverklaring van de 5 procent huurverhoging, indien een woning (dit geldt niet voor bedrijfspanden, zelfs niet voor zogenaamde winkelwoningen) door de eigenaar is verwaarloosd. Doch dan moet de huurder ook zijn plicht hebben gedaan.

Om te voorkomen dat dit niet het geval blijkt te zijn, lette men er op, dat in voorkomende gevallen:

a. de huurprijs van de verwaarloosde woning reeds vóór 1 september 1955 op de wettelijk toegelaten hoogte dient te zijn gehouden of gebracht;

b. de verhuurder per 1 september 1955 de 5 procent huurverhoging in rekening moet hebben gebracht;

c. beoordeeld wordt of de woning door de verwaarlozing niet meer voldoet aan redelijke eisen van bewoonbaarheid; de algemene toestand van de woning wordt daartoe mede in aanmerking genomen;

d. nagegaan wordt of de verwaarlozing slechts aan de verhuurder te wijten is, met andere woorden: of de huurder geen blaam treft, bijvoorbeeld ten aanzien van de stipte betaling van de huur.

Opgemerkt worde dat de huurder, zolang naar aanleiding van zijn request nog geen vervallenverklaring is afgegeven, de volle — dus verhoogde — huurprijs moet blijven betalen.

De vervallenverklaring kan ook slechts tijdelijk van kracht zijn. Zodra de verhuurder de vereiste onderhoudsvoorzieningen getroffen heeft, wordt de huurverlaging op zijn verzoek namelijk weer ongedaan gemaakt.

Voor dit ogenblik zullen wij met de hierboven gegeven uiteenzetting volstaan. Het is duidelijk dat slechts een loyale medewerking van verhuurders en huurders bij de uitvoering van de gewijzigde Huurwet kan leiden tot vermindering van de vele spanningen, welke ons volk als geheel zowel als velen persoonlijk bijna dagelijks ervaren op het gebied van de huisvesting.

W. R. v. d. S.

## EERSTE KAMER

# Einde begrotingsrace in zicht

DE Eerste Kamer heeft de jaarlijkse „begrotingsrace” vrijwel achter de rug. De Senaat zal zich dus binnenkort aan meer legislatief werk kunnen wijden en dat moet een verademing zijn na de urenlange begrotingsdebatten, waarmee de Raad der Ouden nu al vanaf januari bezig is en die slechts bij uitzondering een pittige, actuele discussie opleverden. Hiermee zijn niets ten nadele gezegd van het intellectuele niveau der beraadslagingen, dat bepaald niet aan de lage kant was. In dit opzicht bleken vele nieuwe senatoren — nieuw, omdat ze pas sedert de uitbreiding lid zijn — werkelijke aanwinsten. Het was alleen jammer, dat de meeste hunner zich niet de nodige zelfbeperking wisten op te leggen. De vraag of zij wat dit betreft wel het goede voorbeeld kregen van de oudere leden, zouden wij niet zomaar bevestigend willen beantwoorden. Zeker is in ieder geval, dat het gemis aan zelfbeperking — voortvloeiend uit een verkeerde opvatting van de taak der Eerste Kamer — aan de debatten een doods karakter gaf. Dit werd nog in de hand gewerkt door het feit, dat zich ook onder de nieuwe senatoren te veel lezers en te weinig werkelijke sprekers bleken te bevinden.

Wel aan de eis van levendigheid, maar bepaald niet aan die van zelfbeperking voldeed het overigens niet oninteressante betoog, dat de socialistische senator mr. Willemse vorige week dinsdag bij de behandeling van de begroting van financiën heeft gehouden. Dat de heer Willemse de bestedingsbeperking ter sprake bracht, was tot daaraan toe. Hij wilde in dit opzicht kennelijk niet onderdoen voor de heren Pollema (c.h.), Thurlings (kath.v.), De Wilde (lib.) en Seegers (comm.), die zich allen uitvoerig in het bezuinigingsvraagstuk hebben verdiept. Het zou ons aangeneramer geweest zijn, wanneer deze senatoren het goede voorbeeld zouden hebben gevolgd van prof. Hellema (a.r.), die een debat over de bestedingsbeperking wenste uit te stellen tot de behandeling van de desbetreffende wetsontwerpen. Maar aan de andere kant is het begrijpelijk, dat de Staten-Generaal graag willen spreken over een zaak, die zozeer ons volksbestaan raakt als de bestedingsbeperking.

Wat de heer Willemse echter aan het begin van zijn rede te berde bracht, had

al heel weinig gemeen met een financiële beschouwing. De Rotterdamse zakenman had de laatste tijd zijn kranten goed gelezen en de schrik was hem om het regeringsgetrouwe hart geslagen. Hij had er zich aan geërgerd, dat in verschillende politieke kringen zoveel gesproken wordt over de grote socialistische invloed in het kabinet en over de socialistische curatele van de heer Hofstra.

En het misnoegen van de heer Willemse over de geuite dreigementen („waarbij het niet moet blijven want er moet klaarheid komen,” aldus spr.) culmineerde tenslotte in de vraag (wij citeren de heer Willemse): „Wat wil men? Wil men iets anders? Wil men het zonder de P.v.d.A. doen? Dan zou ik persoonlijk eindelijk de P.v.d.A. de kans gegeven zien, die ik haar reeds vele jaren gaarne gegund heb. Men heeft mij intern ervan overtuigd, dat ons land minder dan de partij hiermede gediend zou zijn, maar wanneer bij herhaling in verschillende kringen gezegd wordt, dat men ons niet meer lust, dat wij het nu maar eens eindelijk moesten doen zonder de P.v.d.A., dan zou ik de mischien schrale troost kunnen hebben, dat mijn partij er wel bij zou varen, wanneer het kwam tot een ontwikkeling van zaken, die deze partij nooit trappendel van ongeduld heeft bevorderd, intengedeel, die zij met een zekere magnanimité gelaten heeft gadeslagen.”

Men kan zich afvragen of er vele socialistische zijn die, zoals de heer Willemse, hun partij gaarne in de oppositie zouden willen zien. Wij hebben niet de indruk, maar dat kan aan ons liggen. Wel betwijfelen wij het of het de heren Burger c.s. in alle opzichten welkom moet zijn geweest, dat een geestverwant in de Eerste Kamer op zijn eigen houtje de algemene politieke beschouwingen gaat heropenen.

Het is overigens duidelijk, dat de vraag van de heer Willemse naar de mogelijkheid van een kabinetspolitiek in de toekomst bedoeld was om minister Hofstra in staat te stellen eens flink van zich af te bijten. En die gelegenheid heeft de bewindsman met beide handen aangegrepen. Reagerend op „wat buiten de zaal bij herhaling wordt be- weerd”, zei de minister letterlijk: „Ik

wil uitdrukkelijk verklaren — en ik neem aan, dat dit voor al mijn ambtgenoten geldt — dat ik volgaarne bereid ben de zware taak, die ik nu vervul, te blijven vervullen, maar dat wij bepaald niet bereid zijn ons bij voortdurende te laten uitmaken voor een soort van tweederangsliden en leden van een tweederangscollège, die alleen maar geduld worden, omdat de eersterangsliden op de een of andere geheimzinnige wijze worden weggemanoeuvred. Ik meen, dat wij er recht op hebben, dat hier duidelijke taal wordt gesproken, niet alleen buiten, maar ook in de Staten-Generaal. Wanneer men meent, dat de regering een redelijk program heeft en dat zij dit op een behoorlijke manier uitvoert, dan moet men niet eigen onbehagen op de regering afreageren, maar de regering het vertrouwen geven, dat zij nodig heeft om inderdaad te regeren. Wanneer men meent, dat de regering het niet kan, moet men ons naar huis sturen.” Even daarvoor had de minister het geschokte gemoed van de heer Willemse tot rust gebracht met de verklaring, dat er inderdaad een mogelijkheid is van een reële kabinetspolitiek en dat er tot dusverre van ernstige meningsverschillen in de boezem der regering niets is gebleken.

Nog een enkel woord over de rest van 's ministers betoog, dat een somber overzicht bevatte van de financiële toestand van vandaag. De bewindsman had er geen enkele behoefte aan het zorgwekkende van de situatie te verhelen. „De ontwikkeling in de ongunstige ontwikkeling gaat nog steeds door”, zo zei hij. In dit verband trof ons in 't bijzonder de volgende opmerking van de minister: „Wij hebben wel gesproken, een half jaar lang, over bestedingsbeperking, waar wij kunnen naar mijn mening bepaald nog niet zeggen, dat deze gedachte werkelijk bij al degenen, die zich hiervan bewust zullen moeten zijn, is doorgedrongen”. Deze uitlating trof ons minder op het moment zelf dan wel na lezing — een dag later — van het schreeuwerige hoofdartikel in het socialistische Parool, waarin de banvloek wordt uitgesproken over het regeringsbesluit t.a.v. IJ- en Coentunnel, maar waarin het vraagstuk van de bestedingsbeperking met een enkel onbenullig woord wordt afgedaan, als gold het een dorpszaak.

# De landen van het



Het Midden-Oosten neemt in de wereldpolitiek een zeer belangrijke plaats in. De berichten op de frontpagina's van de dagbladen leggen hiervan wel een duidelijk getuigenis af.

Er zijn weinig plaatsen waar de conflictstof zo hoog ligt opgestapeld als juist daar. Daarom zijn wij voornemens in een drietal artikelen de achtergronden van de problematiek van dit gebied te behandelen.

Het eerste artikel wordt nu geplaatst. De twee volgende artikelen gaan over de olie in het Midden-Oosten en over de Eisenhower-doctrine voor dit gebied.

De artikelen zijn geschreven door Link van Bruggen, die enige tijd in het Midden-Oosten heeft vertoeft en de situatie dus van nabij heeft kunnen bestuderen.

Het documentatiemateriaal is beschikbaar gesteld door het Koninklijk Instituut voor de Tropen te Amsterdam.

het Midden Oosten te plaatsen, evenmin trouwens als Iran.

In de bredere betekenis van het woord echter liggen ook Turkije, Afghanistan, de nieuwe, fel anti-Egyptische staat Soedan en het iets oudere Koninkrijk Libië in het Midden Oosten. Tunesië, Algerije en Marokko behoren er beslist niet bij, doch daar deze landen als Arabische staten worden beschouwd, spelen ze in de problematiek van het Midden Oosten toch altijd een belangrijke rol, in 't bijzonder Algerije, dat overigens in Parijs als een Franse provincie te boek staat.....

Het Midden Oosten is in de oudheid altijd een belangrijk beschavingsgebied geweest, dat in velerlei opzicht de grondslagen heeft geleverd voor onze huidige cultuur. In de valleien van Nijl en Eufraat — Egypte en Mesopotamië — ontwikkelden zich rijke landbouwstaten. Behalve de Egyptische en de Assyrisch-Babylonische cultuur, ontstonden er de beschavingen van Hittiten, Hebreëuwen en Arabieren, terwijl de grote wereldgodsdiensten er hun oorsprong vonden. Zowel in technisch als in wetenschappelijk opzicht is in het Midden Oosten baanbrekend werk verricht. Naarmate ook elders belangrijke staten en beschavingen ontstonden, kreeg het nieuwe betekenis als verbindingsschakel, omdat zijn karavaanwegen de verkeersaders tussen Azië en Europa werden.

Kenmerkend is misschien, dat het Midden Oosten een diepe periode van verval doormaakte, toen, na de ontdekking van de Kaaproute en van Amerika, zijn betekenis als verbindingsschakel sterk verminderde. Maar de aanleg van het Suezkanaal gaf aan het Midden Oosten weer geleidelijk zijn verbindingfunctie terug, terwijl voor zijn huidige betekenis de ontdekking van rijke aardolievoorraden van het allergrrootste gewicht zijn.

## Arabische broederschapsbeweging

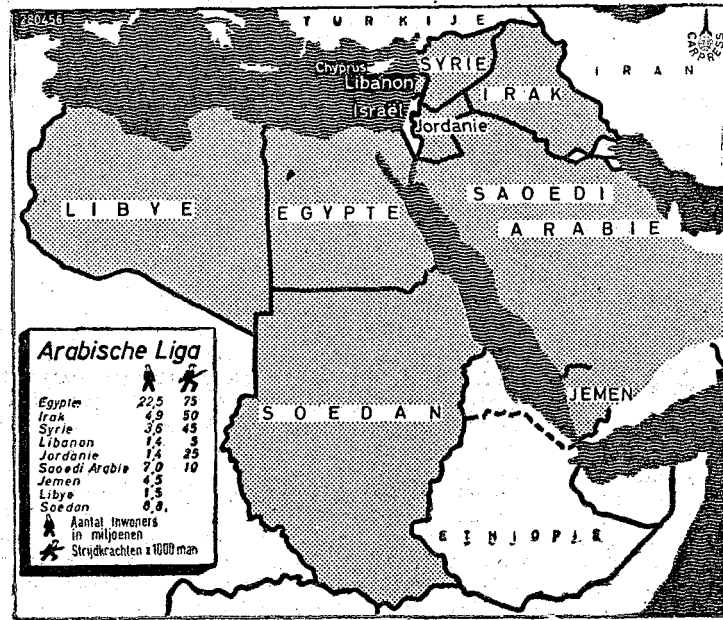
MOHAMMED, „de gezant Gods”, liet bij zijn dood in 632 de Arabieren de opdracht na de gehele wereld voor de Islam — het nieuwe geloof, dat berustte op „de laatste en hoogste Openbaring” — te veroveren. Reeds enkele jaren daarna stonden Egypte, Syrië en Mesopotamië onder Arabische heerschappij. Alexandrië, Damascus en het in 762 gestichte Bagdad werden de voornaamste wooncentra, waar de ruwe woestijnrovers in aanraking kwamen met door tradities van vele eeuwen verrijkte beschavingen. De cultuur van de hoog-ontwikkelde Oosterse christenen, die van het jodendom, die van het Laat-Hellenisme en die van Perzië leverden de bouwstenen van de nieuwe, Arabische beschaving, welke in een ongelooft snel tempo opbloede en tot in de dertiende eeuw der christelijke jaartelling ook in economisch en militair opzicht superieur was aan die van West-Europa.

In de door hen veroverde landen bleven de

Arabieren zich niet als vreemdelingen gedragen. Ze vermengden zich met de inheemse bevolkingen en werden zodoende de stichters van een Arabische broederschapsbeweging, die mettertijd ook de meerderheid der bevolkingen van Mesopotamië (gedeelten van Turkije, Syrië, Irak en Iran), Groot-Syrië (Syrië, Libanon, Palestina en Jordanië), Egypte en Noord-Afrika omvatte en het Arabisch als spreektaal had aanvaard.

Deze Arabische broederschapsbeweging wordt tot op heden toe als wezenlijk bestaand gevoeld en vormt de drijfveer van een Arabische eenheidsstaat — het pan-arabische streven dus —, welke ook Libië, Algerije en Marokko zou moeten omvatten. Zij is deel van de veel lossere en ruimere Islamitische broederschapsbeweging, die zich uitsluitend op religieus gebied beweegt.

Het Groot-Arabische rijk ging ten onder, doch de later overheersende Ottomanen plaatsten de kern van deze eenheidsgedachte in een hun dienstig verband. De Sultan van Turkije bijvoorbeeld



nam de titel van Kalief aan, d.w.z.: liet zich tot hoofd van de Islamitische gemeenschap uitroepen. Alleen al hierdoor kon van een fanatiek Arabisch verzet tegen de overheersers eeuwenlang geen sprake zijn. Pas de negentiende eeuw schiep onder westerse invloed de voorwaarde tot het ontstaan van zulk een beweging. De eerder op verturksing dan op islamitisering gerichte politiek der Jong-Turken (1908) maakten de Ottomaanse wingevesten rijp voor een algemene opstand. In 1916 brak deze ook inderdaad in Mekka uit — op initiatief overigens van de Britten —, waardoor een einde kwam aan de Ottomaanse overheersing in het Midden Oosten.

## Tegenstrijdige beloften

DAT de soevereine, Arabische eenheidsstaat na de Eerste Wereldoorlog niet tot stand is gekomen, wordt door de Arabieren op de eerste plaats Groot-Brittannië en Frankrijk verweten. Toen de Hasjemiet, sjerief Hoesein, met Britse wapens en de hulp van Britse deskundigen — de legendarische fantast kolonel Lawrence was o.m. van de partij — zijn opstand tegen de Turken begon, deed hij dit in ruil voor de zelfstandigheid van Arabië na de Eerste Wereldoorlog. De onafhankelijkheid was weliswaar ietwat vaag omschreven, doch, met uitzondering van enkele strategische havens en stroken, zouden sjerief Hoesein en zijn zonen Ali, Abdoellah en Feisal toch de heersers van „Arabistan” worden (protocol van Damascus, voorjaar 1916).

In de Balfour Declaration van 2 november 1917 echter, beloofde de Britse regering Palestina, met inachtneming van de rechten der inheemse bevolking, aan de joden als nationaal tehuis. En op grond van de lang geheim gehouden Sykes-Picot-overeenkomst van 16 mei 1916 hadden Groot-Brittannië en Frankrijk de op de Turken te veroveren gewesten zelfs in invloedssferen verdeeld, waarvan de latere Britse volkenbondsmantelen over Irak, Trans-Jordanië en Palestina, en de Franse over Syrië en Libanon de resultaten waren.

Het Hasjemietische huis van sjerief Hoesein, dat geheel Arabië was beloofd, kwam er in feite bekaaid af. Bij de „balkanisering” van het Midden Oosten door Britten en Fransen kreeg Hoesein de Hedjaz — de kuststreek van Arabië, waarin de steden Mekka en Medina liggen — toebedeeld, doch een paar jaar later moest hij voor de heerser

over het zuidelijk vluchten. Zijn zonen van de Syrische Irak en voor zijn de woestijnstaat

## Doorn

IN deze verde... genwoordig... Arabische state... kern van het... dad en Amman... met het weinige... ring” van het... nen halen, ver... 1948 gestichte... wordt gevoeld... welke zo spoedig... te worden.

Het verwijt der... Engeland, Frank... Verenigde Staten... af krachtig steun... de speler van Amer... Sovjet-Unie, om... om de vestiging... Success tegen te

De nederlaag, d... tegen Israël gele... dingen des te p... daanse leger imm... dank zij het opleg... Verenigde Naties

will... in, a... ig A... eran... komi... wezi... in Ar... uit... lijk... tot... expk... raël... gee... stel... gen... doo... als... arg... om I... ver... bure... anc... Aral... staar... de I... line l... om d... oor... bleet... stst... deren

Israël (twee mil... cratisch, industrial... gende staten, in de... als een voortdure... kunnen voortbesta... door Jordanië ge... niet ontberen. Do... dige status quo... worden de voor zijn...

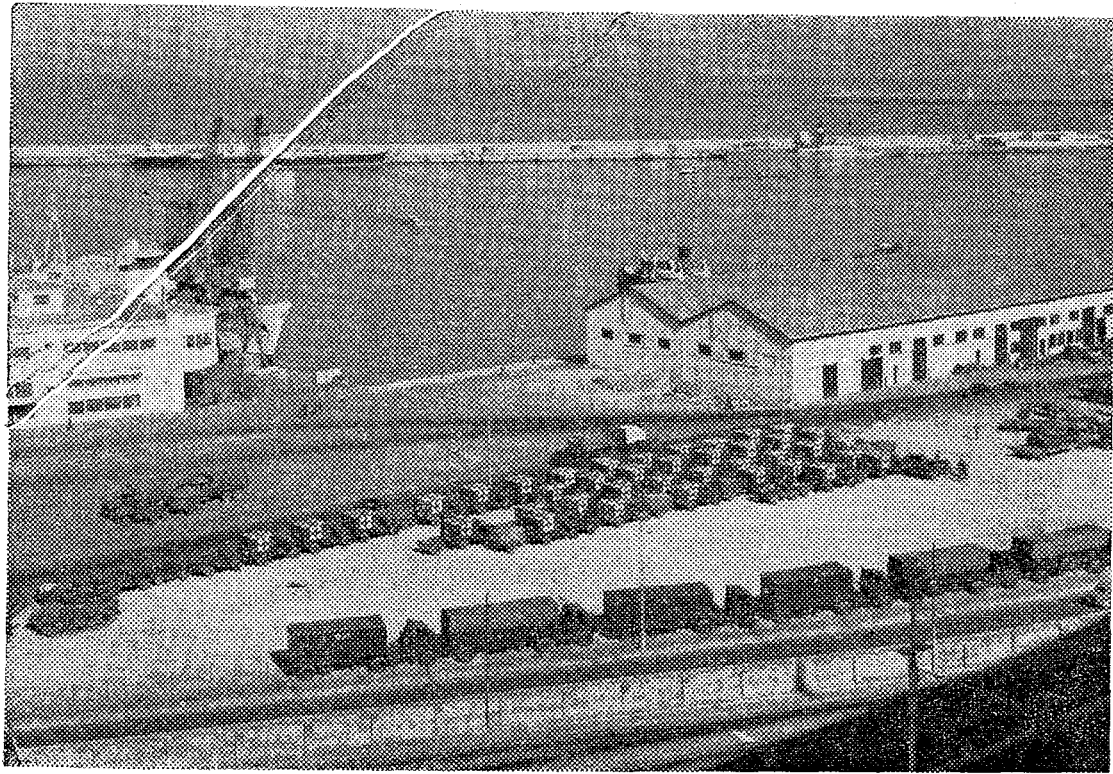
HET Midden Oosten is als de Balkan in de tweede helft van de vorige en het begin van deze eeuw. Nationale aspiraties roepen spanningen op, welke de eenheid en het gewenste eenheidsfront welhaast tot luchtspiegelingen maken. Persoonlijke ambities brengen onherstelbare breuken teweeg en wereldmachten staan klaar om zich in de politieke en militaire vacua te storten.

Iedereen weet hoe het met de Balkan is gegaan. Zijn bewoners werden gesmoord in hun eigen nationalistische verlangens, in hun eigen bruisende en kokende bloed. In het kleine Albanië is de Eerste Wereldoorlog begonnen. En op 't ogenblik, na een tweede wereldbrand, die de Balkan opnieuw in beroering bracht, heerst er de stilte als van een graf.

Niemand kan gelukkig bevroeden hoe de geschiedenis zich ontwikkelen zal. Maar we moeten hopen en bidden, dat die onrustige wereld van het Midden Oosten spoedig uit het nieuws zal zijn, dat constructieve elementen en stabiele factoren zullen gaan overheersen. Wij, die van het Westen zijn, zullen er dan voor moeten waken in de tegenstelling Israël-Arabische staten niet alle gelijk bij Tel Aviv te zoeken. Een ijdele querulant als Nasser ten spijt, bestaan er ook nog gezonde stromingen in de Arabische wereld, hetgeen Irak in zijn houding tegenover het communistische blok en de recente ontwikkelingen in Jordanië en Saoedi-Arabië duidelijk bewezen hebben.

## Belangrijk beschavingsgebied

HET begrip „Midden Oosten” is onder de tegenwoordige omstandigheden eigenlijk vrij onhandelbaar. Het is een erfenis uit de militaire terminologie van de Tweede Wereldoorlog en is niet identiek met een geografisch nauwkeurig omlijnd gebied. In ieder geval moeten de landen van Voor-Azië tot het Midden-Oosten gerekend worden (Syrië dus, Libanon, Irak, Jordanië, Israël, Saoedi-Arabië, Jemen en de vijf protectoraten en sjeikdommen aan de Perzische Golf en de Zee van Oman). En daarnaast zal ook niemand het in zijn hoofd halen om het voornamelijk in Afrika liggende Egypte buiten





# Midden-Oosten

eljk woestijn, Ibn Saoed, zo eerst door de Fran- rrisen weggejaagd, kreeg zijn Abdoellah, werd aan gecreëerd.

## ooplees

rdel kern van de te- dinge tussen de tate, zomede ook de et c Israël. In Bag- aan ningen, die nooit nigt de „balkanise- et n hebben kun- rzen de op 14 mei hte staat Israël ld arm in het vlees, edig verwarder dient

der treft niet alleen nkrig maar tevens de ten, van zijn stichting teuns de grote tegen- neren Midden Oosten, de mda niets heeft gedaan ng tse staat in Lake te 3, dieche staten in 1948 eledt maakt de verhou- pjen het Trans-Jor- nme successen, welke, leges status quo door de es g konden worden. wil van zijn bond- n, annexeerde wij- g Abdoellah toen de deel van Pales- randerde de naam koninkrijk in Jor-

wezigheid van bijna en Arabische vluch- uit Palestina — eljk in Jordanië — tot de handhaving explosieve situatie. rael aan de ene egen regeling tot stelling van deze egen getroffen — door bijvoorbeeld als Egypte dank- argument wordt om het sluiten van verdrag met zijn uren te traineren andere kant heb- Arabische staten, staande de inspan- de United Nations nd Work Agency sine Refugees, niets de van de ontheemden eerdier dan on- e voorzaak van. Als tuch bleem is opgelost, rijk stof weg en dit e, deren willen.....

nlijks): actief, demo- ialist door de omlig- ets door Jordanië, endig gevoeld. Om te taal op de duur het eand van Palestina oororing van de hui- ha voortz verhinderd zijn noodzakelijke be-

vloeiingswerken vanuit Jordanië aan te voeren. De Arabische boycott treft Israël uitermate zwaar. Ruwe aardolie moet bijvoorbeeld uit de beide Amerika's worden aangevoerd, teneinde in Haifa geraffineerd te worden! Door steeds herhaalde dreigementen en uitbouw van hun militaire strijdkrachten, noodzaken de Arabische landen het kleine Israël voortz tot het op de been houden van een onevenredig grote krijgsmacht, hetwelk een zo zware last voor zijn economie betekent, dat hulp van buiten onontbeerlijk is.

## Hopeloze verdeeldheid

**W**E hebben al gezien, dat er in Bagdad en Amman koningen zetelen, die alleen een Hasjemietisch rijk als Arabische eenheidsstaat kunnen aanvaarden. En we kunnen zelf wel tot de conclusie komen, dat een koning als Ibn Saoed, wiens vader van gelijke naam, de Hasjemiet Hoesein uit de Hedjaz heeft verjaagd, nooit een dusdanig rijk zal dulden. Hierbij komt nog, dat ook dictator Nasser van Egypte ambities heeft om de eerste viool in een pan-arabische staat te spelen. „Last not least” moeten we nog rekening houden met het feit, dat de trotse Marokkanen van mening zijn, dat alleen hun Sultan als leider van de Arabische wereld in aanmerking kan komen, omdat deze een rechtstreekse afstammeling van de profet heet te zijn.

Dit alles spreekt een wel zeer duidelijke taal. De Arabische wereld is hopeloos in zichzelf verdeeld op het stuk van een tweede, Groot-Arabisch rijk. De enige overeenkomsten, welke de betreffende landen bezitten, zijn de taal, hun haat jegens Israël, hun afkeer van koloniale mogendheden, in 't bijzonder van Frankrijk wegens zijn optreden in Algerije, en de godsdienst (in Libanon wonen overigens meer christenen dan mohammedanen, terwijl in landen als Egypte en Syrië belangrijke religieuze minderheidsgroepen bestaan).

De Arabische Liga, waarvan Egypte (22 miljoen inwoners), Soedan (10-15 m. inw.), Libië (1 m. inw.), Saoedi-Arabië (7,5 m. inw.), Jemen (5 m. inw.), Jordanië (1,7 m. inw.), Irak (5 m. inw.), Syrië (3,5 m. inw.) en Libanon (1,3 m. inw.) deel uitmaken en die uitsluitend wereldpolitieke samenwerking beoogt, is een wangedrocht, van welks onwerkbaarheid zelfs Nasser overtuigd is. Ofschoon hij op 22 maar 1945 op instigatie van Sir Winston Churchill werd gesticht, teneinde meer eenheid in deze baaierd van corruptie, haat en nijd te krijgen, hebben de onoplosbare antithesen tussen sommige heersende groepen en de onderlinge strijd om de hegemonie hem volkomen steriel gemaakt.

In dit verband mag ook zeker niet vergeten worden, dat het zogenaamde neutrale nationalisme van Nasser e.s. in slechts weinig Arabische staten weerklank heeft gevonden. De verwezenlijking van Nasser's politieke idealen bleek namelijk geld te kosten — de „olierisis”, welke Egypte's dictator heeft veroorzaakt, heeft een sterke daling van revenuen te zien gegeven —, iets waar materialistisch ingestelde landen in de regel niets voor voelen. Bovendien heeft Nasser door zijn werkwijze een wissel op het communisme getrokken, op een ideologie, die niet alleen als onverdraagzaam met het mohammedanisme wordt beschouwd, maar tevens als gevaarlijk voor het behoud van de soevereiniteit.

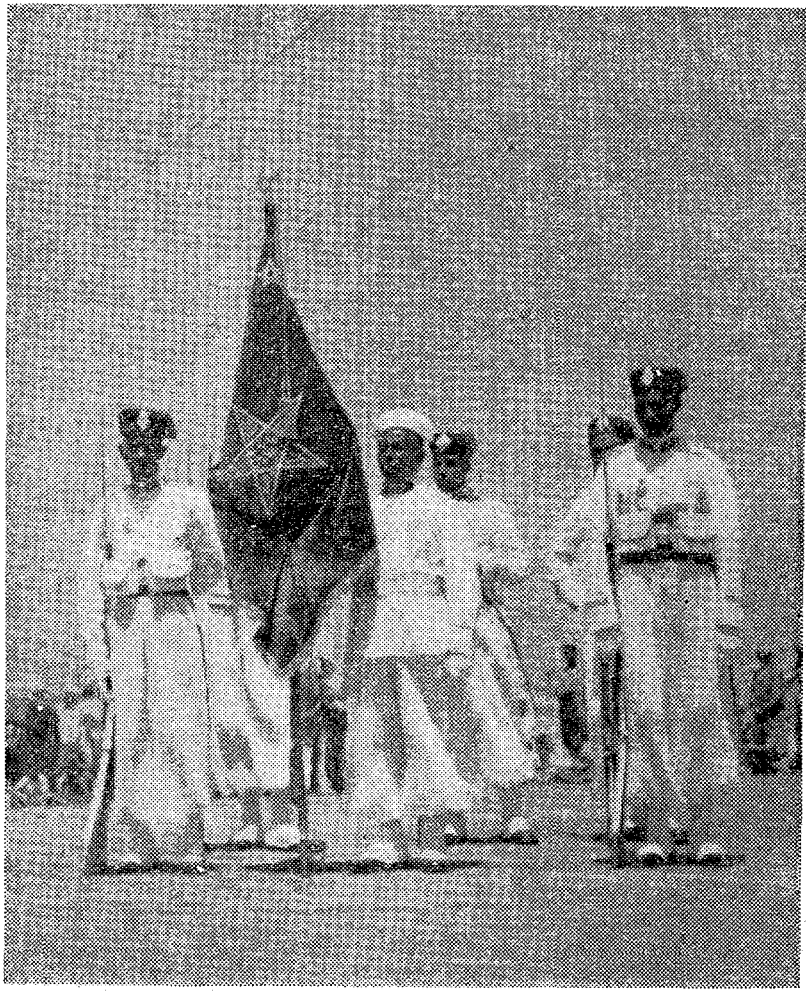
## Vier invloedssferen

**Z**O zien we, dat Irak, als lid van het Bagdad-pact, een volkomen eigen plaats in de Arabische wereld inneemt. Dat Libanon en sinds kort ook Jordanië en Saoedi-Arabië aan een „neutraliteitspolitiek” vasthouden, die formeel ara-

## BIJ DE FOTO'S

Links boven. Kolonel Anwar-el-Sadat, secretaris-generaal van het in Cairo zetelende Ismaëlitisch congres en directeur van een concern van (staats)kranten. Hij is de grote man van de pan-arabisch beweging, die Egypte in het middelpunt wil plaatsen.

Links onder. In Algerije staat een Frans leger van een half miljoen man om de nationalistes te bestrijden. Elke dag worden militaire voorraden en materieel in de haven van Algiers ontscheept. Rechts boven. De vaandelwacht van het nieuwe Marokkaanse leger. De vijf-puntige ster, het zogenaamde „zegel van Salamo”, is het nationaal symbool van Marokko.



Midden onder. Met uitzondering van het ministerie van buitenlandse zaken, zijn alle Egyptische mi-

nisteries in dit veertien verdiepingen tellend gebouw ondergebracht. Het strakke als een monu-

ment aandoende bestuurscentrum, staat aan het Bevrijdingsplein in het hart van Caïro.

bisch, doch in feite pro-westers is, en dat Marokko (9 miljoen inwoners), Tunis (4 m. inw.) en Libië al door vliegvelden en vlootbases in het westelijk verdedigingsstelsel zijn ingekapseld. Zo zien we ook, dat de invloed van het ongetwijfeld nog machtige Egyptische propaganda-apparaat teneinde is, o.m. door de uitwijzing van Egyptische onderwijskrachten uit landen als Irak en Libië, zomede door de terugtrekking van Saoedi-Arabische en Jordaanse officieren, die aan de militaire academie van Cairo werden opgeleid.

Daar waar Egypte's invloed nog ongebroken is, is in de olie-protectoraten en Arabische sjeikdommen aan de Perzische Golf en de Zee van Oman. In Koeweit (0,3 miljoen inw.), Bahrein (0,15 m. inw.), Muscat en Oman (0,6 m. inw.), Trucial Oman (0,1 m. inw.) en Qatar (0,03 m. inw.) heerst een pro-Egyptische en anti-westerse stemming, iets wat wel kan worden verklaard, als men weet, dat er alleen in Koeweit vijfhonderd Egyptische leerkrachten zijn gearriveerd..... Tact en geduld zijn hier voor het westen de eerste vereisten, of beter: voor Engeland, dat er de grootste belangen heeft. Ook het Jemendispuut, waaraan grensgeschillen ten grondslag liggen, zal moeten worden opgelost, alhoewel het onwaarschijnlijk is, dat koning Ahmed niet de voetsporen van koning Saoed zal volgen.

Zoals de zaken nu staan, tekenen zich vier invloedssferen aan de politieke hori-

zon van de Arabische wereld af. Irak, dat o.m. met Turkije (23 miljoen inwoners) en Iran (2 m. inw.) in het Bagdad-pact zit — in de verbindingsschakel dus tussen het Navo- en het Seato-pact —, Libanon, Jordanië en Saoedi-Arabië, die neutraal willen heten, maar zo anti-communistisch zijn, dat men ze pro-westers kan noemen, en Tunis en Marokko, die er met Libië en eventueel Algerije (9 miljoen inwoners) op uit zijn een Noordafrikaanse federatie te stichten, die een (pro-westerse) brug tussen Europa en het onnoemelijk grote continent van Afrika moet vormen.

Leunend tegen het Sovjet-blok blijven dan alleen nog Egypte en Syrië over. Ze zijn niet alleen geïsoleerd van elkaar, maar ook nog van hun leveranciers, die zich in Oost-Europa en op het vasteland van Azië bevinden.

Een verblijdende vooruitgang dus, vergeleken met een jaar geleden, toen de Arabische dreiging zich in Nasser leek te concentreren en er een rode vloedgolf over het Midden Oosten dreigde te slaan.

## Het eerste verslag van de Sociale Verzekeringsraad

**D**E sociale verzekeringswetten zijn met grote tussenpozen tot stand gekomen. Dit bracht een enigszins chaotische toestand met betrekking tot de uitvoeringsorganisatie. Aanvankelijk waren het alleen overheidsorganen, maar daarnaast ontstonden reeds spoedig verscheidene door het bedrijfsleven zelf ingestelde organen. De grote verscheidenheid van organen werkte niet doelmatig. Met de invoering van de Organisatiewet Sociale Verzekering is hierin gelukkig een belangrijke verbetering gebracht. Deze wet deed in grote mate recht weidervaren aan de gedachte van het zelf-doen en van de verantwoordelijkheid van de werkgevers- en werknemersorganisaties voor de uitvoering. De gewenste eenheid werd voor een belangrijk gedeelte verkregen.

Genoemde wet voorzorg ook in de instelling van de Sociale Verzekeringsraad. De Raad werd op 6 november 1952 door minister Suurhoff geïnstalleerd. Met betrekking tot de taken van de Sociale Verzekerings-

raad merkte hij in zijn installatierede het volgende op.

„Ten eerste heeft de Raad een belangrijke toezichthoudende taak. Zijn arbeid immers betreft het uitvoeren van toezicht op de bedrijfsverenigingen en de andere organen van de sociale verzekering, zoals b.v. het Algemeen Werkloosheidsfonds en de Rijksverzekeringsbank (thans Sociale Verzekeringsbank). Voorts zal de Raad de werkzaamheden van de verschillende uitvoeringsorganen hebben te coördineren, opdat geen chaotisch geheel ontstaat. Bovendien zal hij leiding moeten geven bij het vele werk, dat op het terrein van de sociale verzekering moet worden verricht. Ten slotte is de Raad ook adviesorgaan van de Regering voor wat betreft velerlei vraagstukken van zeer uiteenlopende aard, welke zich op het terrein der sociale verzekering voordoen”.

Het eerste verslag van de Sociale Verzekeringsraad is inmiddels verschenen. Dit verslag loopt over de

periode van 6 november 1952 tot en met 31 december 1954. Normaal dient er elk jaar een verslag te verschijnen, doch wegens begrijpelijke omstandigheden bleek dit in de beginperiode niet mogelijk te zijn. Ook over de jaren 1955 en 1956 zal één verslag verschijnen en wel nog dit jaar.

Genoemd verslag toont aan, dat de Sociale Verzekeringsraad enorm veel werk moet verrichten. De meeste door de Raad uit te brengen adviezen worden in vaste of speciale commissies voorbereid. Vele deskundigen op het terrein van de sociale verzekering verlenen hiaraan hun medewerking. Over verscheidene belangrijke vraagstukken zijn reeds waardevolle adviezen uitgebracht en reeds dit eerste verslag laat voldoende zien, dat de Sociale Verzekeringsraad in de nieuwe uitvoeringsorganisatie een zeer belangrijke plaats inneemt.

L. DE GRAAF.





Ik ben blij dat U gekomen bent.

U weet, we hebben het een tijdje geleden gehad over die LABOR-polis, tegen bedrijfsschade. Dat is toen niet geworden, want ik hoor helaas tot het soort mensen dat eerst moet zien om te geloven... maar dat is nu gebeurd. Een oude vriend belt me op, gisteren. Een van zijn bestelwagens moet uitwijken, net voor de zaak, en rijdt naar binnen... geen slachtoffers, wel veel schade. Ben je verzekerd, vraag ik hem. Gelukkig wel, zegt hij, anders had ik mezelf wel af kunnen schrijven, want mijn zaak blijft voorlopig dicht... Ja, en toen ik dat hoorde, dacht ik aan U. Die mijnheer van de „1845“, dacht ik, heeft mij veel verstandige dingen verteld, waar ik niet naar geluisterd heb. Daarom ben ik blij dat U er bent, dan kunnen we het nog eens over doen.

Uw verzekeringsman - Uw vertrouwensman

DE NEDERLANDEN



Alle verzekeringen

**Van der Spek**  
Machines  
Gereedschappen  
Aannemersartikelen  
**Rotterdam**  
Wolphaertsbocht 214

N.V. Aannemers- en Handelsbedrijf  
**VAN OORD**  
Hoogstraat 73a  
**Werkendam**  
Telefoon 444  
RIJSWERKEN  
GRONDWERKEN  
ASFALTWERKEN

SCHEEPSBOUWWERVEN  
**A. VUYK & ZONEN**  
CAPELLE AAN DE IJSSEL  
Nieuwbouw en reparatie  
Telefoon Rotterdam 113333 (K 1800)

UIT ERS EN PERIODIEK

## Socialistische remedie:

### Twee ministers

Onder bovenstaande titel schrijft De Telegraaf:

Kort nadat de minister van Financiën, de heer H. J. Hofstra, in de Eerste Kamer de meest sombere geluiden heeft laten horen over de financiële toestand van ons land, heeft de minister van Economische Zaken, prof. J. Zijlstra, in een rede voor het Verbond van Prot. Chr. Werkgevers blijk gegeven van een voorzichtig optimisme.

De minister van Economische Zaken heeft niet gezegd en had ook nimmer kunnen zeggen, dat wij de toekomst weer opgewekt tegemoet kunnen treden, maar wees toch op enkele gunstige symptomen, o.a. in het verloop van de handelsbalans. De minister van Financiën daarentegen sprak uitsluitend over de slechte handelsbalans van de afgelopen maanden.

Het is onjuist dat ministers niet één lijn trekken. Cijfers uit het verleden zijn onweerlegbaar, maar het gaat om de ontwikkeling in de toekomst. Over deze toekomstmogelijkheden behoort in een regeringsteam een grote mate van eensgezindheid te bestaan, opdat de te volgen politiek daarop kan worden afgestemd. Thans riskeert de minister van Economische Zaken het verwijt dat hij te optimistisch is, en de minister van Financiën dat hij van de huidige situatie gebruik wil maken om zijn in vroegere geschriften verdedigde belastingpolitiek met het doel de staatsinkomsten zo veel mogelijk te verhogen, ten uitvoer te brengen."

### Slachtoffer

Onder de titel „Als Amsterdam wil“ schrijft De Telegraaf naar aanleiding van het kabinetsbesluit inzake de tunnels o.m.:

„Amsterdam zal — en terecht — zeer geschokt zijn en zijn diepe teleurstelling tegenover het Rijk kenbaar maken. In Den Haag heeft men net zo lang gewikt en gewogen totdat de tijd was verstreken en de schatkist de bodem liet zien. En omdat het Rijk uit onmacht of onwil geen kans ziet op zijn consumptatieve uitgaven te bezuinigen, moet een zo hoogst noodzakelijke kapitaalsinvestering het slachtoffer worden."

### Waarheen?

„Steeds meer nodig“ is de titel van een artikel in De Volkskrant, waarin we o.m. lezen:

„Waar moet het heen met de rijksuitgaven? Die vraag kwam weer heel sterk naar voren bij het „Financiën“-debat in de Eerste Kamer. De begroting van dit jaar heeft al een belangrijk tekort. Toch komen er nog nieuwe uitgaven bij. Dat geldt bijvoorbeeld voor de verhoging van de onderwijzers-salarissen. Daarnaast zijn er zaken, die evenzeer met recht hoogst urgent worden genoemd. De IJ-tunnel in Amsterdam bijvoorbeeld. Op een ander vlak valt te denken aan de onverantwoord lage salariering van sommige groepen overheids-personeel. Ook blijft het schandalig, dat er zelfs in een tijd van welvaart geen noodvoorziening voor weduwen en wezen werd gemaakt.

Op langer termijn wordt het probleem van de rijksuitgaven nog veel groter. Minister Hofstra wees deze week op de verdragen met betrekking tot de Europese markt en Euratom. Daarbij gaat het ook om fondsen, waaraan Nederland vele miljoenen moet bijdragen. Ons onderwijs kost meer naarmate het inwonertal stijgt. Willen wij dat onderwijs tegelijk verbeteren en uitbouwen, dan heeft ook dat financiële consequenties. De toenemende industrialisering

vraagt versnelde wegeaanleg en de energievoorziening zal zelfs nog moeilijk te schatten eisen stellen.

Waar kunnen we meer geld vinden? Het meest solide houvast is een stijging van de produktiviteit, waardoor het nationale inkomen groter wordt en dus ook de belastingopbrengst, bij gelijkblijvende druk, toeneemt. Toch valt hiervan zeker niet alles te verwachten. De afgelopen jaren hebben we een dergelijke ontwikkeling gehad. Nu is waar, dat het effect hiervan verminderd werd door twee belastingverlagingen. Maar ook al waren die er niet geweest, dan zou de problematiek van de overheidsuitgaven toch nauwelijks minder op ons afkomen. Dus nog beduidend hogere belastingen dan we in de topjaren gewend waren? Hogere belasting kan onder bepaalde omstandigheden gerechtvaardigd zijn, maar we hebben al eerder bevestigd, dat de belastingdruk in alle geval een grens heeft waar de lust om zich in te spannen wordt gedooft en het bedrijfsleven de mogelijkheid ontomen wordt om voldoende kapitaal in nieuwe werkgelegenheid te steken.

Ook de belastingdruk kan dus geen voldoende uitlaat bieden. Dat dwingt om andere mogelijkheden onder ogen te zien. De staat heeft de laatste jaren veel schuld afgelost. Dat was tot op zekere hoogte verantwoord. Maar onder de huidige omstandigheden mag de schulddelging zeker wat minder kordaat zijn. Daarnaast is en wordt ook belastinggeld gestoken in zaken waarvoor de staat gerechtigd zou zijn om te lenen. Er is niets op tegen het nageslacht te laten meebetalen aan uitgaven, die blijvend nut afwerpen. Over een doelmatiger en dus zuiniger werkend overheidsapparaat is de laatste tijd al veel gesproken. Minister Hofstra heeft deze week gezegd, dat deze kwestie de ernstige aandacht heeft."

### Benauwend

Elseviers Weekblad schrijft onder de titel „Benauwende vraag“:

„Dat de belastinginvoering thans in versneld tempo plaats vindt, hoe pijnlijk dit proces voor de belastingbetalers ook is, verklaarbaar wanneer men de voortdurend hachelijke situatie van de

# BELASTINGVERHOOGING

Schatkist beziet.

Maar deze versnelde inning is per slot roofofbouw: terwille van de huidige nood van de schatkist worden thans belastingen geïnd, die normaliter eerst later zouden zijn binnengekomen.

Met bezorgdheid vraagt men zich af hoe de positie van de Schatkist over een halfjaar zal zijn, wanneer de belastingbedragen, welke thans reeds geïnd worden, dan zullen ontbreken en de belastingontvangsten dus onder het normale peil zullen blijven.

Wat zullen wij krijgen: of eindelijk eens werkelijke ingrijpende bezuinigingen in de overheidsdienst, of nog hogere belastingen, of het stelsel van de Chinese „oorlogsheren“, die de bevolking dwongen de belasting voor vele komende jaren vooruit te betalen?"

### Onbegrijpelijk

Nadat Het Vrije Volk het beleid van minister Algera als een „onbegrijpelijk beleid“ heeft betiteld, schrijft het blad o.m.:

„Het vraagstuk van de oeververbindingen blijft aan de orde.

Het standpunt van de ministerraad is natuurlijk in de eerste plaats bepaald door de ernstige toestand van 's lands financiën, waarover minister Hofstra zojuist in de Eerste Kamer zeer ernstige waarschuwendende woorden heeft gesproken. Het is een feit, dat de dwingende noodzaak tot beperking van de bestedingen veel te weinig wordt beseft, terwijl andere maatregelen tot versterking van 's rijks financiën, met name door voor de hand liggende belastingverhoging, op de grootste tegenstand stuiten.

De beslissing van het kabinet is een voorbeeld van een beperking die gewichtige belangen aantast en desondanks wordt toegepast. Als daardoor het inzicht wordt gewekt, dat er over de hele linie ernst gemaakt moet worden met de zaak, kan dit harde voorbeeld nog een heilzame uitwerking hebben.

Maar het blijve dan een maatregel binnen het kader van de bestedingsbeperking. De oeververbindingen onder het IJ behoren op de urgentielijst te blijven en ter hand te worden genomen zodra de bestedingsbeperking haar doel heeft bereikt."

### Geen ernst?

Schrijvende over het „Tunnel-drama“ merkt het Algemeen Dagblad o.m. op:

„Er is de laatste maanden overleg geweest tussen de minister van Verkeer en Waterstaat en zijn adviseurs met het Amsterdamse gemeentebestuur, maar dit laatste was kennelijk van mening, dat de bestedingsbeperking niet voor Amsterdam en zijn tunnelplannen zou gelden. Dat is begrijpelijk, wanneer bijv. de regering er niet voor terugschrikt een compensatie van twee procent loonsverhoging te verbinden aan huurverhoging voor oude woningen. daarmede duidelijk demonstrerend, dat het haar in dat geval met de bestedingsbeperking al evenmin ernst is, als met de beperking in de taak van de overheid zelf, waarover wel gepraat wordt, maar waaraan vrijwel niets ingrijpends wordt gedaan. Bestedingsbeperking gaat immers veel verder dan het betrachteren van de zuinigheid door de overheid, waarover minister Hofstra zo elegant kan praten.

Dat de Amsterdammers onaangenaam getroffen zijn, nu blijkt, dat de bestedingsbeperking wel hun tunnelplan treft, is te verklaren uit de algemene lichtzinnigheid ten opzichte van de bestedingsbeperking, welke immers tot de opvatting leidde, dat alle plannen kunnen doorgaan.

### Nervositeit?

Het Rotterdamsch Parool schrijft o.m.:

„Voorzoveel het motief van de bestedingsbeperking toch sterker heeft gegolden dan wij veronderstelden, weerspiegelt het besluit misschien ook een zekere nervositeit. Het gaat met die bestedingsbeperking niet, zoals de regering had gewenst. De stemming in het land is lauw. Men gelooft het eigenlijk niet. Minister Hofstra heeft deze week in de Eerste Kamer een tamelijk somber verhaal verteld. Minister Zijlstra heeft een dag later op een andere plaats een beeld gegeven, dat wel iets meer lichtpunten bevatte, maar in conclusies toch niet van dat van zijn ambtgenoot verschilde.

IN ONS COMMENTAAR

## Wat voor de hand ligt....

De socialistische minister van Financiën ziet de financiële toestand van ons land somber in en de socialistische pers is het blijkbaar met hem eens. Want al ziet die pers de kans schoon om naar aanleiding van de kabinetsbeslissing inzake de IJ- en Coentunnel de a.r. minister van Verkeer en Waterstaat te kritiseren om zijn „onbegrijpelijk beleid“, toch moet zij erkennen, dat het standpunt van de ministerraad natuurlijk in de eerste plaats is bepaald door de ernstige toestand van 's lands financiën.

Ook socialistische ministers ervaren thans eens, dat het niet zo eenvoudig is te regeren in een tijd van financiële moeilijkheden. En al heeft minister Hofstra het woord „bezuiniging“, gebruikt in oktober van het vorige jaar, inmiddels verwisseld voor „bestedingsbeperking“, het Nederlandse volk beseft zeer wel, dat het hier twee woorden geldt met dezelfde inhoud.

Het beperken van de bestedingen is niet minder moeilijk dan bezuinigen. En de rijksoverheid, die de burgers tot beperking der bestedingen dwingt en die de lagere publiekrechtelijke organen noodzaakt de uitgaven te beperken, zal nu zelf ook moeten tonen, dat het haar ernst is en dat ook zij een bijdrage wil leveren tot gezondmaking van de financiën.

Bezuinigen is allerminst aangenaam, maar soms onvermijdelijk. Er behoort ook wel enige moed toe. Of men ook in socialistische kring die moed zal weten op te brengen, zal nog moeten worden afgewacht. Voorlopig ziet het er nog niet naar uit.

Men klaagt er over, dat de noodzaak tot beperking der bestedingen veel te weinig wordt beseft, doch de socialisten doen niet veel om dat beseft in eigen kring bij te brengen. Integendeel, men zoekt het veel liever in versterking van 's rijks financiën door verhoging van de belastingen. Dit ligt, zo schrijft het socialistische orgaan, voor de hand

Ach ja, door „voor de hand liggende belastingverhoging“ is het gemakkelijker regeren dan door bezuiniging...



## Arjos nieuws

# Elf kilometer fietsen en nog altijd present!

### DE TOEKOMST.

**O**OK deze keer beginnen we onze rubriek met de vermelding van een persoonlijk feit.

Op vrijdag 17 mei jl. werd namelijk bij de familie Silvis in Scheemda een dochter geboren.

Namens de hele Arjos wensen wij de heer en mevrouw Silvis zeer hartelijk geluk, waarin wij natuurlijk ook de kinderen betrekken.

Over een aantal jaren zal de Arjosclub te Scheemda ongetwijfeld meerdere leden uit het gezin van onze voorzitter tellen. De jonggeborene zal daar vast niet ontbreken. Toekomst heeft deze Arjos zeker!

### EEN NIEUWE CLUB

Zuidholland is onze grootste Arjos-provincie. Het aantal clubs beweegt zich tussen tachtig en negentig, hetgeen dus betekent dat in dit gewest ongeveer een vierde gedeelte van onze organisatie zich bevindt.

Aan iedereen die wel eens iets te maken heeft gehad met het besturen van een organisatie, zal het wel duidelijk zijn, dat het niet gemakkelijk is om aan het roer van een provinciaal bestuur te staan en je aandacht te moeten verdelen over zoveel plaatsen en evenveel problemen. Het grotestads-probleem vraagt aandacht en de gevolgen ervan geven veel werk, maar evengoed dient de situatie op de Zuid-hollandse eilanden bezien te worden, om van andere zaken maar te zwijgen.

Het is daarom niets wonderlijks wanneer — vrij onverwacht soms — blijkt dat er een club ter ziele ging. Dat is jammer, vooral voor de plaats.

Maar noch het provinciaal bestuur, noch de districtsafgevaardigden laten een dergelijke situatie voor wat ze is. Er wordt iets aan gedaan en dan blijkt naar verloop van kortere of langere tijd dat er nieuwe mogelijkheden zijn ontdekt en een heroprichting volgt weldra.

Hoe het nu allemaal in Alblasserdam verlopen is zal u weinig

interesseren. Een vorige Arjos verloor het leven, maar nu komt er een brief dat een nieuwe club is gestart. Voorlopig heeft men twaalf leden, wordt erbij vermeld. Dus redelijke kansen voor uitbreiding zijn nog aanwezig. We zijn blij met dit succes en wensen de Arjosmensen in Alblasserdam verder succes!

### ARJOS-WEEKENDS

Meer en meer komen de Arjos-weekends in zwang. Sommige provinciale of stedelijke verbanden beleggen al sedert jaren een dergelijk weekend, maar ook de clubs grijpen naar dit middel, om elkaar — als leden van dezelfde Arjos — beter te leren kennen, doch ook om Arjosmensen uit een andere plaats te ontmoeten. Natuurlijk staat daarbij de gezelligheid en het plezier niet als het belangrijkste punt op het programma. Hoewel die elementen niet te verwaarlozen zijn, staat er toch altijd een referaat, een forum of een politiek mastklimmen op het programma. Het met elkaar eten en het slapen op een zaal of in het stro brengt vanzelf een verbredering teweeg, die de stemming van het hele weekend bepaalt. Het behoort natuurlijk geen betoog dat de Zondag in eerste instantie steeds wordt gebruikt voor de kerkgang.

Nr de weekends van de clubs te Haarlem en te Broek op Langendijk en na het studieweekend van het stedelijk verband van Utrecht, hield de Arjos van Zeist zaterdag en zondag jl. een weekend in een conferentieoord te Maarn. Deze Zeister Arjos mag er zijn. In een jaar tijds groeide zij tot ongeveer 50 leden, die allen steeds met enthousiasme intensief op de Arjos-vergaderingen bezig zijn. Het systeem van bespreking in discussiegroepen voldoet daar uitstekend en mag ook zeker worden aangewezzen als één van de oorzaken van de bloei.

Tijdens het weekend sprak de heer Kronenburg, theologisch student aan de Utrechtse universiteit over „De herkomst en de ontwikkeling van de Antirevolutionaire

beginzelen" voorts beantwoordde een forum allerlei vragen, politiek mastklimmen ontbrak natuurlijk niet en tenslotte besprak men met elkaar de gang van zaken in het afgelopen Arjosjaar en overwoog daarbij in het komende seizoen te ondernemen acties. Laaiend van enthousiasme keerden de Zeister Arjosleden huiswaarts; zij zullen het de leden die waren verhinderd om mee te gaan, wel duidelijk maken wát ze gemist hebben. Voor hen is er echter ook een troost: dit hele weekend smaakte naar meer! Zorg dus dat je er volgend jaar bijkomt.

### ARJOS EN CLUBHUIS

Niet elke Arjos zal een vergaderruimte hebben, waar ze doen en laten mogen wat men zelf wil. Een dergelijke Arjos is er, nl. in Ermelo. In dit Veluwe dorp werd enige maanden geleden nieuw leven aan de Arjos ingeblazen. Dat gaat voortreffelijk daar. Er zijn nu 18 leden en men is enthousiast. Maar de vergaderruimte beviel niet.

Een lokaal van een vroegere school deed daarvoor dienst. U kunt wel raden hoe zo'n ruimte eruit zag: kaal en ongezeild.

Vanuit de Arjos werd dan ook al vlug het initiatief genomen om dat eens op te knappen. Getimmer, gevef en geknutsel volgde, een fikse schoonmaakbeurt; een oproep voor vloerkleden in de krant. En het resultaat? Een gezellig lokaal waar je met plezier vergadert, met een „bar" van waaruit de inwendige mens wordt gelaafd en met een wandversiering van allerlei verkiezingsplaten. Kortom, een lokaal dat er naar vraagt om intensief gebruikt te worden.

En natuurlijk gebruikt de Arjos dat niet alleen, ook andere jeugdverenigingen vergaderen er.

Vanzelfsprekend zijn niet overal deze mogelijkheden, maar... ga eens aan het piekeren. Kan dit Arjos-initiatief niet op meerdere plaatsen worden gevolgd?

### WIST U DAT...

wij een Arjoslid kennen dat voor elke vergadering 11 km fietst en dat hij niet vaak mist?

## Mevrouw J. H. Kuyper-Schaay

Het eerste gedeelte van dit artikel is opgenomen in ons nummer van vorige week.

Een jaar later, wanneer het gezin naar Amsterdam verhuisd is, zegt ze: „Als ik met je pen schrijf en je bijbel waar je 't laatste in las, opengeslagen vóór me, dan is 't of je geest me omzweeft". Zij heeft er God voor gedankt: „Ik denk zo dikwijls, dat ik 't onwaardig ben en God is zo onuitsprekelijk goed voor mij." En een maand later: „Ik kan mijn trouwe Vader niet genoeg danken voor de hulp en steun, die Hij mij in jou gaf" — Is het volgende een kleine verontschuldiging over haar eigen minder-begaafd zijn dan haar man? „Ik denk zo dikwijls aan wat Ds. Ronkel tegen mij zei, dat je toch niet iedereen af moest meten naar je zelf, want dat Gods gaven zoo ongelijk verdeeld zijn maar ieder zijn eigenaardige gave gekregen heeft".

Die „eigenaardige gave" van mevrouw Kuyper bestond in een grote afhankelijkheid en gehechtheid aan haar man, van wie zij elke scheiding maar moeilijk verdragen kon. Voor het gezin Kuyper — voor de kinderen even goed als voor hun moeder — is het een groot offer geweest, om de man en vader voor zo'n overgroot deel af te staan aan het publieke leven, aan de kerk en de politiek. Het was professor Dr. F. L. Rutgers, die de opgroeiende kinderen soms een plezierige dag bezorgde door hun gids te wezen in de Leidse musea, op bloementoonstellingen, enz. Mevrouw Kuyper klaagt in 1877: „Och, 't leven is zoo kort en wij genoten nog zoo heel, heel weinig van elkaar".

Kuyper had elk jaar behoefte aan een lange vakantie, waarin hij, absoluut vrij van alle arbeid en buiten de drukte van zijn gezin, in de eenzaamheid van de eeuwige sneeuw, gletschertochten kon maken of lange wandelingen. Zelfs wanneer meerdere gezinsleden in het buitenland waren, zwierf hij er alleen op uit, al was er ook een bijna dagelijkse briefwisseling, die ons een kijk geeft in deze zeer gelukkige, harmonische huwelijksverhouding.

In de zomer van 1899 waren Dr. en mevrouw Kuyper met hun drie dochters in Zwitserland, waar o.a. een tocht over de Morteratsch-gletscher werd gemaakt, waarbij mevrouw een wondje aan de voet opliep. Enkele dagen later, op de Grimsel, kreeg me-

vrouw hoge koorts en de diagnose was: typhus. Onmiddellijk moest het hotel verlaten worden. In allerijld werd in Meiringen een huis en personeel gehuurd en de zieke met grote moeite daarheen vervoerd. Dr. Kuyper die al eerder was weggegaan, werd telegrafisch opgeroepen, maar was verder gedurende enkele dagen onvindbaar, omdat hij steeds al weer vertrokken was van het opgegeven adres. Gelukkig was professor Fabius in de omgeving om de dames bij te staan.

De kinderen in Nederland werden gewaarschuwd. Elke dag kwam er een telegram en een brief bij de familie Rutgers over de toestand. Mej. J. H. Kuypers, wier vakantie toen al weer voorbij was, en verpleegster in het Burgerziekenhuis te Amsterdam, kon geen verlof krijgen om naar Zwitserland te gaan, daar er geen vervangster was. Prof. Rutgers deelde toen aan de directrice mee, dat zijn dochter — de latere mevrouw Van An del—Rutgers, bereid was, in te vallen voor mej. Kuyper, met wie zij in 1900 naar Djocjakarta ging en enkele jaren samengewerkt heeft in het toenmalige Dr. Scheurer's hospitaal — thans Bethesda.

Op 25 augustus 1899 kwam er in Groningen een telegram in 't Latijn, voor prof. Rutgers en prof. H. H. Kuyper, die daar beiden op de synode van de Gereformeerde kerken waren. Het bevatte het overlijdensbericht van mevrouw Kuyper en direct vertrok ook prof. Rutgers met de nachttrein naar Zwitserland om zijn vriend bij te staan.

Dr. A. Kuyper was verslagen. Weken lang was 't hem onmogelijk naar Nederland terug te keren. Pas op 24 oktober 1899 komt zijn naam voor 't eerst weer voor op de presentielijst van de Tweede Kamer, waar toen het wetsontwerp, houdende wettelijke verzekering van werklieden tegen geldelijke gevolgen van ongevallen, aan de orde kwam en Dr. Kuyper voorzitter van de commissie van rapporteurs was.

Mevrouw Kuyper—Schaay werd begraven op het rustige kerkhof te Meiringen, dicht bij de ingang, links van het middenpad waar de middeleeuwse kerk met zijn opgedolven grafgewelven de achtergrond vormt. Wanneer men als Nederlander, erg in Meiringen naar de begraafplaats informeert, wordt u direct toegevoegd: „Ach so, Frau Kuyper" en men is u van dienst.

Van alle Kuyper-kinderen is alleen de jongste schoondochter, mevrouw Kuyper-Storm van Leeuwen, nog in leven, en zij heeft haar

## EEN UITKOMST VOOR MAAGLIJDERS

Maaglijders, U kunt weer alles gaan eten. De echte C-R MAAGTABLETTEN zijn weer in Nederland verkrijgbaar.

### C-R MAAGTABLETTEN

geven direct verlichting en zijn pijnstillend.

De echte Amerikaanse C-R Maagtabletten zijn die lichtgele tabletten. Alleen verkrijgbaar bij:

## LOUIS RIETBERGEN

NIEUWE BINNENWEG 400 - ROTTERDAM  
Vraagt inlichtingen zonder enige verplichting.

## RIJWIELEN DIRECT van FABRIEK



f 50.— goedkoper. Eerste klas materiaal en langdurige garantie. Vraag gratis prijscurant met EXTRA korting bonnen. Van oktober f 12.50, november en december f 14.—, januari f 13.—, februari f 12.50. Overige maanden f 8.50.— Zie onze belangrijke Stofzuiger-aanbieding f 95.— met een jaar garantie en gaat jaren mee. Doe als zo velen, profiteer en neem Uw voordeel.

„SIMBA" Rijwiel Fabriek

Naaldwijkseweg 24-26 — 's-Gravenzande — Tel. 01748-673

## AMSTERDAM

### N.V. Aannemersbedrijf voorheen

## H. DE BAAT

Directie: E. C. de Baat . T. H. de Baat

Kantoor: Ceintuurbaan 179.

Amsterdam, Telefoon 798604 - 53257

## J. DE VRIES

### Commissionairs in effecten

O.Z. Achterburgwal 173, Tel. 47126  
Privé Olympiakade 60, Tel. 94152  
AMSTERDAM

PROT. CHR. O.O.P.  
BEGRAFNISVERENIGING U.A.  
Vondelstraat 101. Tel. 82477. Amsterdam

### Betere verzorging van begravenissen

Is u nog geen lid? Vraagt dan inlichtingen aan de P.C.B. en laat u als lid inschrijven?

Wees zuinig met Uw GELD

koop bij WESTERVELD



DE CONCURRENT

WESTERVELD

FILIALEN DOOR GEHEEL AMSTERDAM

OP ALLE ARTIKELN  
ONTVANGT U EEN  
KORTING VAN

3%

WANT VOOR U AAN  
CASSABONNEN WORDT  
30ct. TERUGBETAALD

uitgez. Bomee art.

schoonmoeder niet persoonlijk gekend. De eigen kinderen hebben hun moeder gezien als de vrouw, die, ook in huiselijke aangelegenheden, het laatste woord aan de echtgenoot liet. Voor de tijdgenoten en vrienden is Johanna Kuyper-Schaay een figuur op de achtergrond en de zachte, dienende geest in huis geweest. Maar wanneer eens de tijd gekomen is voor een meer volledige publikatie uit deze verlovings- en huwelijks-correspondentie, zal het nog duidelijker blijken, dat — hoewel deze vrouw zich in de kleine dingen van elke dag volkomen schikte naar haar man — zij in belangrijke aangelegenheden voor haar mening durfde uitkomen.

Zo hebben deze beide mensen, in een zeer gelukkig huwelijk, elkaar belangrijk beïnvloed en zijn ze wederkerig elkander tot grote zegen geweest.

G. KRAAN-VAN DEN BURG

# Toekomstige ontwikkeling van het ULO

**H**ET ONDERWIJS is een voorwerp van de aanhoudende zorg der regering — met een artikel van ongeveer deze inhoud begint vanaf 1815 het hoofdstuk handelende over het onderwijs in de grondwet voor het Koninkrijk der Nederlanden.

De samensteller van deze redactie zal met het woord zorg vrij zeker bedoeld hebben „verzorging”. Toch moest ik aan bovenstaande bepaling denken bij de kennisneming van het onlangs verschenen rapport betreffende de toekomstige ontwikkeling van het uitgebreid lager onderwijs, welk rapport eindigt met het woord „zorgelijk”.

De zorg voor en de bezorgdheid over het onderwijs in Nederland is (gelukkig) niet alleen bij de regering aanwezig, doch ook bij de verschillende particuliere organen, die de goede gang van zaken bij het onderwijs ter harte gaat. Dit vormt wel de ondertoon van het rapport, welks titel het opschrift is van dit artikel.

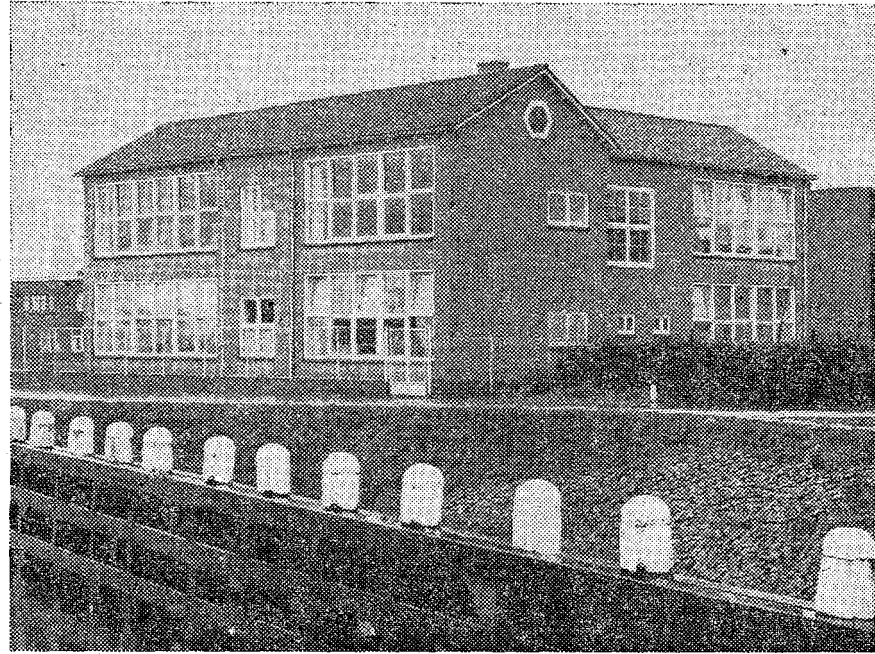
In opdracht van de Bond van Besturen van Christelijke MULO-scholen en de Vereniging voor Christelijk MULO werd dit rapport samengesteld door het Sociologisch Instituut van het Convent der Christelijk-Sociale Organisaties. Publikatie hiervan geschiedde in een extra nummer van het als steeds goed verzorgde orgaan van de vereniging, „Ons MULO-blad”. Kort en zakelijk worden de problemen, waarmee deze tak van onderwijs heeft te kampen, uiteengezet. Naast het nijverheidsonderwijs staat het ulo thans wel in het middelpunt van de belangstelling. Allereerst wordt aandacht besteed aan de gestadige groei van het uitgebreid lager onderwijs. Opvallend is, dat deze groei voor wat de meisjes betreft aanzienlijk groter is dan voor de jongens. Gerekend naar de toestand in 1949 nam het aantal mannelijke leerlingen in 1955 toe met 16% en dat der vrouwelijke leerlingen met 31%, gemiddeld derhalve met 23%. De toename van de voor het eerste toegelatenen tot het ulo steeg in genoemd tijdvak zelfs met 45% en vormde in 1955 28,4% van alle 12 en 13 jaar tevoren geboren. Van het aantal leerlingen dat in 1955 uitgebreid lager onderwijs volgde, zijnde 157391 in totaal, bezocht 30% of 47101 leerlingen een school voor Protestants Christelijk onderwijs, 34,7% ging naar een openbare school en 35,3% genoot onderwijs aan Rooms Katholieke instellingen.

Aan de hand van verschillende gegevens tonen de samenstellers van het rapport, waarin de heren dr. G. Kuiper Hzn. en drs. J. de Koning wel het grootste aandeel hebben gehad, aan, dat de toename van het aantal leerlingen zeker niet tot staan is gekomen. Was het aantal leerlingen in 1955 157391 en op 1 januari 1957 172800, per 1 januari 1965 verwacht men dat dit aantal zal uitgroeien tot 222500.

Voor het nijverheidsonderwijs is de huisvesting wel de grootste zorg voor de snelle groei. Uit recente gegevens blijkt, dat, wil het nijverheidsonderwijs normaal tot ontwikkeling komen, meer dan zeshonderd miljoen gulden moet worden beschikbaar gesteld voor de verwezenlijking van tot dusver nog niet gerealiseerde bouwplannen. De problemen ten aanzien van het ulo liggen in de eerste plaats op het terrein van de personeelsvoorziening. Door uitbreiding van het onderwijs zal het aantal leerkrachten in de jaren 1958 tot en met 1960 moeten toenemen met respectievelijk 290, 826 en 843 personen. Hier komen dan nog bij degenen, die nodig zijn ter vervanging van hen die het ulo verlaten wegens pensionering, huwelijks, emigratie, overlijden, overgang naar andere takken van onderwijs, het aanvaarden van een werkring buiten het onderwijs, etc. welke bedragen resp. zijn geschat op 376, 393 en 443. Het totale aantal benodigde nieuwe ulo-onderwijzers zal derhalve voor de jaren 1958 tot en met 1960 bedragen 666, 1219 en 1286. Na 1960 zal dit aantal geleidelijk weer afnemen. Voor het Protestants Christelijk onderwijs bedragen deze laatste cijfers resp. 200, 366 en 386.

De belangrijke vraag, die na het constateren van deze groei van het onderwijs en de daarmee gepaard gaande behoefte aan leerkrachten, onvermijdelijk volgt, is wel deze: is het mogelijk in de verschillende jaren over deze hoeveelheid onderwijzers te beschikken en dit niet alleen wat kwantiteit betreft, doch evenzeer wat aangaat de kwaliteit. Immers ook bij het ulo wordt met „onbevoegde” leerkrachten gewerkt en deze zijn in aantal in de laatste jaren nog steeds gestegen. Het aktenbezit speelt dan ook een grote rol. Gebleken is dat dit aktenbezit bij het ulo de laatste jaren vermindert. De oorzaak hiervan is o.m. gelegen in de sterke afzuiging van het ulo naar het voorbereidend middelbaar en hoger onderwijs. Bij een aanzienlijk tekort aan academici en bezitters van de middelbare B-akte, is men bij het middelbaar onderwijs genoodzaakt steeds meer A-akte bezitters aan te trekken.

In sommige gevallen worden bij deze tak van onderwijs reeds studerende voor 'n A-akte aangetrokken. Een kortgeleden rondgezonden protest van de Raad van Leraren bij het V.H.M.O., waarin wordt



Een nieuwe herv. ulo-school te Utrecht, gelegen aan het Merwedekanaal. Het gebouw dat een lichte en ruime indruk geeft werd in 1956 geopend.

gesuggereerd dat het heter is uren on- vervuld te laten dan niet-bevoegden (die niet studeren voor een B-akte) tewerk te stellen zal naar ik vermoed aan deze afzuiging niet gemakkelijk een eind maken. In menig geval zou gevolg geven aan genoemde suggestie ten gevolge hebben dat niet minder dan 8 à 10% der lessen aan Middelbare scholen niet konden worden gegeven.

Een tweede factor voor de terugloop in het aktenbezit is geweest de mindere geneigdheid bij de leerkrachten van het gewoon lager onderwijs om akten te behalen o.a. omdat hiervan geen salarisverbetering meer het gevolg was. Voorts valt te constateren dat het aktenbezit het grootst is bij de oudere leerkrachten, waaronder begrijpelijkerwijs het grootst aantal is, dat de dienst verlaat door pensionering enz.

Bezieet men het verloop van het aantal geslaagden voor enige lagere aktenexamens, die juist voor het ulo van groot belang zijn, weergegeven in onderstaande tabel dan komt dit duidelijk naar voren.

	Frans	Duits	Engels	Wiskunde	Handels- kennis	Totaal
1943	299	457	330	130	214	1430
1946	217	168	434	83	116	1018
1949	135	74	165	40	100	514
1952	125	67	242	61	103	598
1953	113	59	202	61	100	535
1954	128	74	178	110	110	600
1955	143	87	242	109	90	671
1956	173	144	295	?	112	824

Zoals blijkt wordt het aantal geslaagden voor de lagere aktenexamens na 1953 langzamerhand groter. In het meergenoemde rapport wordt duidelijk aangetoond, hoe groot de relatieve achteruitgang van het aktenbezit is gedurende het tijdvak 1953—1957. Vooral bij de akten Duits en Frans is de teruggang aanzienlijk. In die periode steeg het aantal leerkrachten met 30%, het aantal akten slechts met 13%. Deze cijfers hebben betrekking op het Christelijk ulo. Algemene cijfers zijn hiervan niet beschikbaar, doch als gevolg van een door de vereniging voor Christelijk ulo ingestelde enquête zijn de cijfers voor dit onderwijs bekend.

In 1953 bedroeg het gemiddelde aktenbezit per leerkracht 2,21, in 1954 2,17 en in 1957 1,92. De klachten en moeilijkheden die men uit de onderwijsbladen kan vernemen ten aanzien van het aanstellen van ulo-onderwijzers, niet alleen wat betreft de quantiteit doch vooral ook met betrekking tot de kwaliteit zijn dan ook volkomen gerechtvaardigd. Scholen in een eerste klas gemeente krijgen soms na telkens herhaalde oproepingen geen enkele sollicitant.

Bij de voorziening in de behoefte aan

leerkrachten bij het ulo-onderwijs spelen blijkbaar drie belangrijke factoren een rol. Ten eerste heeft afvloeiing plaats naar boven (V.H.M.O.), ten tweede is de aanwas uit het gewoon lager onderwijs niet voldoende (weinig akten) en als derde factor moet genoemd worden de veroudering van het onderwijzerscorps. Bij het Protestants Christelijk ulo is ongeveer de helft der leerkrachten ouder dan 45 jaar terwijl deze veroudering zich ook in de laatste jaren nog verder voortzet.

Het rapport eindigt met de woorden: „Wordt echter rekening gehouden met de grote aantallen ulo-onderwijzers, die in de naaste toekomst nodig zullen zijn, dan kan zonder meer worden geconclu-

deerd, dat de toestand bij het ulo, niet alleen wat betreft de aantallen beschikbare leerkrachten, doch ook ten aanzien van het aktenbezit, zorgelijk is.”

Blijkbaar is aan de samenstellers van het rapport uitsluitend opdracht gegeven tot het stellen van een diagnose, waardoor het rapport alleen een weergave geeft van de feitelijke toestanden en de te verwachten toename van de moeilijkheden. Het rapport komt dan ook niet toe aan de therapie.

In een korte nabescherping op het rapport, alsmede in de samenvatting van het rapport, vervat in een tiental punten, blijkbaar opgesteld door de voorzitter van de vereniging voor Chr. Mulo, worden als te nemen maatregelen aanbevolen:

- de toevoer tot het ulo van jeugdig personeel te bevorderen (grotendeels een salarisvraagstuk);
- de studie voor de akten te stimuleren (door het verlenen van faciliteiten bij de studie, aktenbeloning en bonussen);
- de toevoer van het bevoegd personeel rechtstreeks naar het ulo mogelijk te maken door wijziging van het bevoegdheidsstatuut.

In dit artikel kon slechts beknopt de inhoud van het rapport worden weergegeven. Lezing van het geheel moge ik aanbevelen bij allen die het Christelijk uitgebreid lager onderwijs een warm hart toedragen. Het is een bewijs dat men in de kringen van het Protestants Christelijk onderwijs verantwoordelijkheid wenst te dragen voor de toekomstige ontwikkeling ook van dit onderwijs, dat voor een brede laag van onze bevolking van het allergrootste belang is. Dit onderwijs immers ontsluit voor vele jongeren zowel meisjes als jongens de weg naar een behoorlijke positie in onze hedendaagse maatschappij.  
Den Ham (O). G. BRAMER.

## Sociale flitsen

De tandartsen

DE tandverzorging door tandartsen is voor de ziekenfondsverzekerden nog steeds een dure geschiedenis. Aan het tandartsenconflict is namelijk nog geen einde gekomen en de verzekerden moeten daardoor dubbel betalen. Van de premie die zij moeten betalen is immers een deel bestemd voor tandheelkundige verzorging en bovendien moeten de verzekerden als zij de hulp van een tandarts inroepen de behandeling volledig zelf betalen.

Het is begrijpelijk, dat vele verzekerden eerst in uiterste noodzaak naar de tandarts zullen gaan. Zij doen dit niet alleen, omdat dit van verschillende zijden is geadviseerd, maar bovenal, omdat het gezinsbudget veelal het betalen van extra kosten niet toelaat. Dat een dergelijke gang van zaken niet aan de volksgezondheid ten goede komt ligt voor de hand.

Het is al met al een vreemde geschiedenis. En hoe lang zal het nog duren? Bovendien: krijgen de verzekerden nog iets terug van de tandartsrekeningen die zij hebben moeten betalen? Het zal in ieder geval verstandig zijn de nota's zorgvuldig te bewaren.

Het is overigens niet onwaarschijnlijk, dat een einde van het conflict in zicht is. Indien sommige courantenberichten mogen worden geloofd dan zou dit zelfs zeer spoedig het geval kunnen zijn. Het is van harte te hopen.

Honoraria specialisten

DE specialistische hulp aan ziekenfondsverzekerden wordt duurder. De tarieven worden namelijk met 6 procent verhoogd. De organisaties van algemene ziekenfondsen zijn dit overeengekomen met de landelijke specialisten vereniging en deze overeenkomst is door de ziekenfondsraad goedgekeurd.

De röntgentarieven vallen niet onder de verhoging. Voor 1957 blijven deze onveranderd.

De vorenstaande tariefsverhoging eist voor het jaar 1957 niet minder dan f 2.627.000,—. Hiervan komt f 1.970.000,— voor rekening van de verplichte- en de bejaardenverzekering en f 657.000,— voor rekening van de vrijwillige verzekering.

De kosten van de ziekenfondsverzekering worden steeds hoger. Dit

moge ook uit het volgende blijken.

Kosten ziekenfondsverzekering

BEDROEGEN de kosten in 1947 per verplicht verzekerde f 24,59, in 1954 waren deze kosten reeds gestegen tot f 47,09, terwijl voor 1957 een raming is gemaakt van f 63,66 per verplicht verzekerde. Een zeer sterke stijging van de kosten en het is niet waarschijnlijk, dat het einde van de stijgende lijn in zicht is.

Van de geraamde f 63,66 behoort f 4,61 tot de beheerskosten (administratie, toezicht, e.d.) of wel minder dan 8 procent.

De kosten voor de vrijwillige verzekering liggen iets lager. In 1947 bedroegen deze per vrijwillig verzekerde f 21,08, in 1954 f 43,82 en de raming voor 1957 bedraagt f 59,39. Van dit laatste bedrag behoort f 3,11 tot de beheerskosten of wel ruim 5,5 procent.

De kosten van de ziekenhuisverpleging liggen het hoogst, namelijk zowel voor de verplicht als voor de vrijwillig verzekerden 32 procent van de totale kosten. De huisartsen-hulp bedraagt 17 procent, terwijl aan specialistische hulp voor de verplicht verzekerden 15 procent en voor de vrijwillig verzekerden 16 procent wordt uitgegeven.

Deze verhoudingen gelden voor 1956.

De hoogte van de premie

ONDANKS de sterke stijging van de kosten is de premie voor de verplichte verzekering slechts gering gestegen. De premie is steeds 4 procent (of even lager) geweest — thans bedraagt de premie 4,2 procent — en deze stabiele premie was mogelijk, omdat het tekort van de laatste jaren gedekt werd uit de in de beginperiode gekweekte reserves. De reserve teert de laatste jaren echter sterk in, zodat een premieverhoging onvermijdelijk het gevolg zal zijn.

De premie voor de vrijwillige verzekering is sterk gestegen. In 1947 bedroeg deze premie f 0,50 per week, in 1954 gemiddeld f 1,23 en thans bedraagt zij gemiddeld ongeveer f 1,90 per verzekerde per week. Dit is een landelijk gemiddelde. Regionaal lopen de premies nogal uiteen. Zo ligt het gemiddelde in Noord-Brabant boven de f 2,00 en in Groningen op ongeveer f 1,50.



De Britse minister

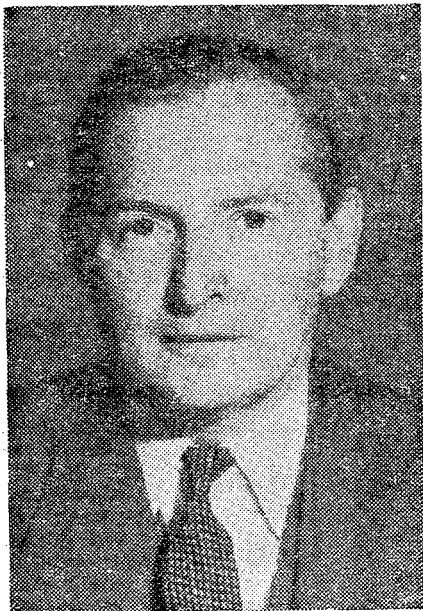
## Selwyn Lloyd

weet zich voorlopig nog te handhaven

ALLE voorspellingen ten spijt is Selwyn Lloyd nog steeds niet afgetreden als minister van buitenlandse zaken van Groot-Brittannië. Toen Eden zich in het begin van dit jaar genoodzaakt zag, zijn ambt neer te leggen, werd algemeen aangenomen, dat ook de dagen van Selwyn Lloyd geteld waren. Sindsdien is het echter wel duidelijk geworden, waarom Eden is afgetreden en waarom Selwyn Lloyd is aangebleven.

Premier Macmillan verklaarde vorige week er niet aan te twifelen dat de geschiedschrijver — als hij het verhaal van de jongste gebeurtenissen neerschrijft — over een uitgebreid feitenmateriaal zal beschikken om het werk van Eden, die op zo bekwame wijze werd bijgestaan door zijn minister van buitenlandse zaken Selwyn Lloyd, te rechtvaardigen.

Selwyn Lloyd heeft zich (aldus Macmillan) gedurende de gehele periode van de Suezcrisis en daarna standvastig



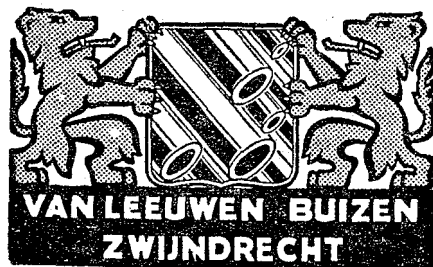
getoond en het hoofd koel gehouden. Lloyd's werk is bijzonder moeilijk. Ik geloof niet, zo vervolgde hij, dat er in de gehele periode van de verwarde en verstoorde naoorlogse betrekkingen een tijdperk is geweest, waarin de spanning en de inspanning om deze te verwerken, zo aanhoudend is geweest als in het tweede halfjaar van 1956. En men ziet deze woorden van Macmillan als een „motie van vertrouwen” in deze bijna 53-jarige minister.

In zijn jeugd heeft Selwyn Lloyd tot de Liberale partij behoord en het heeft weinig gescheeld of hij had voor deze partij zitting genomen in het Lagerhuis. Voordat het zo ver was, ging hij over naar de Conservatieve partij. Tien jaar lang was hij lid van de gemeenteraad van Hoylake bij Liverpool, waar hij op 32-jarige leeftijd burgemeester werd. Al die tijd bleef hij een drukke advocatenpraktijk uitoefenen.

Het duurde tot 1945, voordat hij in het Lagerhuis werd gekozen. In juli 1949 fungeerde hij als plaatsvervangend gedelegeerde van het Britse parlement bij de Raad van Europa. In september van dat jaar nam hij deel aan de conferentie van de Interparlementaire unie te Stockholm.

TOEN Churchill na de verkiezingen van oktober 1951 opnieuw een kabinet vormde, benoemde hij Selwyn Lloyd tot onderminister van buitenlandse zaken en zo werd hij van 1951 tot 1954 reeds Edens rechterhand. Hij woonde tal van internationale conferenties bij, vertegenwoordigde zijn land lange tijd in de Verenigde Naties en bezocht o.a. Korea en Egypte.

Na het aftreden van Churchill werd Selwyn Lloyd tot minister van defensie benoemd. Macmillan werd toen minister van buitenlandse zaken in de plaats van Eden. Toen Eden in het laatst van 1955 zijn kabinet reorganiseerde, werd Macmillan minister van Financiën en volgde Selwyn Lloyd hem op aan Buitenlandse zaken en het ziet er naar uit, dat hij voorlopig nog wel op die post zal blijven.



# Mensen zoeken hun weg

Vervolgverhaal door **DINGENANT RIETZANGER**

De agent knikte. „Prachtig, maat,” zei hij, Jasper op de schouder kloppend. „Maar waarom dwaal je nu hier rond?” „Omdat ik hier ergens de nacht doorbrenge wil. Daar,” — Jasper wees in de richting waar het boerderijtje stond, dat nu al niet meer te zien was, daar de nacht zich over 't land genesteld had, — „daar zou ik in de hooiberg willen kruipen.” „Je zoekt een goed pension,” zei de agent. „Wens jezelf voorlopig maar op alle manieren geluk. Want op het boerderijtje dat jij op het oog hebt, woont de leider van de landstand van deze streek. Hij is een fanatiek man. Wee je gebeente, als hij je ontdekt had!”

„Vriendelijk bedankt voor de inlichting,” zei Jasper. „Maar waar moet ik nu vannacht slapen? Ik ben hier volslagen onbekend.”

De agent krabde zich achter het oor. „Het spijt me,” zei hij, „maar in mijn huis kun je niet terecht. Ik heb vijf kinderen, we hebben geen enkel bed vrij. Ik zou niet weten, waar ik je bergen moest. Er komt bij, dat ik 's nachts weleens bezoek krijg van moffen. In sommige gevallen willen ze de nederlandse politie voor hun karretje spannen, begrijp je. Maar dan ben ik niet thuis, als je begrijpt wat ik bedoel.”

„Ik begrijp het wel..... het is niet eenvoudig om in deze tijd bij de politie te zijn.”

„Er zijn hier genoeg boeren, die een hooiberg hebben. Maar dan moet je natuurlijk niet bij een verkeerde belanden, want dan zou je in nesten kunnen komen. Gelukkig maar, dat de landstand hier niet veel aanhang heeft. De meeste boeren zijn prima vaderlanders.”

„Misschien zoudt u me zo'n boerderij kunnen wijzen,” opperde Jasper.

„Natuurlijk, ik ken hier de mensen van haver tot gort en ik weet precies, wie onbetrouwbaar is. Kom maar mee, dan zoeken we een riant hooiberg op!”

Met de fiets aan de hand liepen ze het landwegje af. Het was nu donker geworden. Het was een stille, vredige avond en Jasper dacht er aan, hoe goed het hier zou kunnen zijn als er eens geen oorlog was en geen narigheid.

Plotseling bleef de agent staan.

„Ik weet het nog beter,” zei hij op een toon, alsof hij een belangrijke ontdekking deed.

„Wat bedoelt u?”

„Je kunt in het arrestantenlokaal terecht! Op de brits ligt een behoorlijke matras. Vorige maand kwamen ze om onze burgemeester in te pikken. Maar hij kreeg juist op tijd een seintje dat er gevaar dreigde. Toen heeft hij voor alle zekerheid ook een nacht op die brits doorgebracht. De moffen kwamen inderdaad, maar meneer de burgemeester was niet thuis..... Ze geloofden zijn vrouw niet. De Duitsers zijn bar slecht van vertrouwen. Ze hebben hier en daar naar hem gezocht, maar ze zijn natuurlijk niet in het arrestantenlokaal geweest. De volgende dag is de burgemeester veilig naar familie in Brabant vertrokken. Nou, in 't arrestantenlokaal is het wél zo goed als in een hooiberg, als je 't mij vraagt. Ik kom je morgenochtend eten brengen en laat je daarna gaan, 't is zo veilig als 't maar kan.”

Jasper voelde niet veel voor het voorstel. D, gedachte, de nacht te moeten doorbrenge in een dievenhok, beviel hem niet.

„Het is volkomen veilig,” verzekerde de agent nogmaals. „Ik heb de sleutel van de cel en niemand kan je dus bij verrassing overvallen, dat moet je goed begrijpen. Je kunt je aan mij toevertrouwen, ik zal je hoffelijk behandelen.”

Een ogenblik hield de gedachte Jasper bezig, dat de agent een sluw spel met hem speelde. Misschien stond deze man aan de verkeerde kant en was het zijn doel, hem op slinkse wijze te arresteren. Het zou op die manier een geruisloze arrestatie zijn.....

De agent scheen zijn gedachten te raden. Hij zei:

„Als je zin hebt, kun je eerst met mij meegaan naar huis om koffie te drinken. Dan kunnen we mooi van de gelegenheid gebruik maken om naar het weerbericht te luisteren. Gemakshalve spreken wij hier over 't weerbericht als we de Engelse zender bedoelen. Er wordt hier veel naar 't weerbericht geluisterd, begrijp je.”

Jasper verkeerde nog in twijfel, hoewel het hem duidelijk was, dat als hij ergens in een hooiberg zou kruipen die hem door de agent aangewezen was, hij evengoed gearresteerd zou kunnen worden.

In zekere zin was hij nu overgeleverd aan de politieman en het ging er maar om, of deze man geen listig en verraderlijk spel met hen speelde.

— Ik moet vertrouwen in deze man hebben, dacht Jasper.

Ineens was er een gebed in zijn hart om bescherming. Hij bedacht, dat er duizenden waren zoals hij. Duizenden, die nu als vogelvrijen door het land zwierven en die voortdurend in gevaar verkeerden. De oorlog was verschrikkelijk, vooral deze oorlog.

„Hoe denk je er over?” vroeg de agent.

„Goed,” zei Jasper, „ik ga graag op uw aanbod in. Ik moet toch érgens de nacht zien door te brengen.”

„Dan gaan we eerst naar mijn huis.”

Ze bleven in dezelfde richting lopen.

Jasper vroeg zich af, of de agent er misschien reeds bij voorbaat op gerekend had, dat Jasper er in toestemmen zou om de nacht in het arrestantenlokaal door te brengen. Zou het dus toch boos opzet zijn en was hij op een akelige manier in de val gelopen?

Een moment zag Jasper er toch ook het komische van in. Als de agent inderdaad een verraderlijk spel speelde, was het in ieder geval handig bedacht van de man. Jasper liet zich nu vrijwillig naar een arrestantenlokaal leiden..... Hij nam er om zo te zeggen uit vrije wil in plaats om er daarna in gearresteerd te worden..... Als hij later ooit thuis terugkeren zou, zou men hem een ontzettende ezel vinden. Men zou, achteraf, om hem lachen, omdat hij als een Jantje Goedzak zichzelf in een arrestantenlokaal had laten insluiten.....

Ze kwamen bij het woonhuis van de agent. Aan de gevel van het huis was een bordje bevestigd. Post rijkspolitie, stond er op geschilderd. Jasper voelde zich in 't geheel niet op zijn gemak. Als de agent nu toch eens een verkeerde was.....

Jasper werd echter spoedig gerustgesteld.

De wijze, waarop de agent zijn vrouw inlichtte omtrent de onverwachte bezoeker, maakte het hem duidelijk, dat deze mensen volkomen te vertrouwen waren. De gedachte,

dat de agent een verrader zou zijn, was ongegrond en zelfs beledigend voor de man.

Het was een christelijk gezin. Op een laag tafeltje lagen een bijbel en een bijbels dagboek. Aan de wand hing een gebrandschilderde tekst: Aangaande mij en mijn huis, wij zullen den Heere dienen. Klaarblijkelijk was het een trouwtekst, want er stond ook een datum in het hout gebrand.

Op de hoek van een schoorsteen stond een portret, ansichtkaartformaat, van Koningin Wilhelmina. Jasper ontdekte aan de muur ook een oorkonde van de Bijzondere Vrijwillige Landstorm. Het waren allemaal genoegzame bewijzen, dat de politieman een goed vaderlander was.

Jasper voelde alle onrust van zich afvallen en hij had er vrede mee, dat hij de nacht in een dievenhok doorbrenge zou.

De vrouw van de agent schonk hem koffie in. Even later kwam zij uit de keuken met een bordje, waarop een paar boterhammen lagen. Jasper had er trek in en hij zei dus maar niet, dat hij onderweg van een bakker broodjes gekregen had. De boterhammen, voorzien van lekkere kaas, smaakten hem heerlijk.

Het waren eenvoudige, hartelijke mensen en het werd om zo te zeggen uit vrije wil in plaats om er daarna in verwerken had. Soms moest hij opdrachten vervullen, die tegen zijn beginselen indruisten. Hij vertelde, dat hij steeds door allerlei lagen en listen het uitvoeren van die opdrachten had kunnen ontgaan, maar niettemin stond hij telkens voor gewetensconflicten.

„Ik denk, dat er een dag aanbreekt, dat ik ook de benen zal moeten nemen,” zei hij zuchtend. „Vandaag of morgen zal ik voor de keus gesteld worden, of ik allereerst christen zal zijn, of dat ik politieman wil blijven. Dan komt het er op aan, want dan zal ik een beslissing moeten nemen, waarbij ik de uitkomst niet tellen mag. Niemand heeft ooit kunnen dromen, dat het voor een politieman nog eens zo moeilijk zou worden, dat hij om des gewetens wil een beslissing zal moeten nemen die verstrekkende gevolgen kan hebben. Ga ik nu weg, duik ik onder, dan komt er natuurlijk een kerel voor mij in de plaats die van de nieuwe orde is. Dat is voor de bevolking niet plezierig. Het zal voor velen een ramp betekenen, want er zitten hier nogal wat onderduikers, begrijp je. Maar de vraag is, of ik altijd op mijn post zal kunnen blijven. Men vraagt dingen van me, die tegen mijn geweten ingaan. Dan moet ik neen zeggen. Het ziet er naar uit, dat ik dan al met de noorderzon vertrokken moet zijn eer ik dat neen uitspreek. Met andere woorden: „Mijn onderduiken zal het neen betekenen.”

„Het geloof zal ons een goede beslissing moeten doen nemen, man,” merkte zijn vrouw met zachte stem op. „Je moet nooit een dag langer op je post blijven dan je verantwoord kunt. Als jij denkt: Nu kan het niet langer, dan moet je gaan. Je weet hoe ik er over denk.....”

De agent knikte dankbaar in de richting van zijn vrouw.

„Ja, ik weet, dat je naast me staat, Alie.”

Jasper begreep de moeilijkheden, waarin deze man verkeerde. En zo waren er honderden en honderden, die elke dag opnieuw voor een verschrikkelijk dilemma stonden. Deze oorlog haakte in het geweten van de mens. Het waren niet alleen de gevaren van bommen en kogels, die deze oorlog tot een verschrikking maakten. Veel ingrijpendere waren nog de aanslagen op het geweten. Het ging om beginselen, om recht en gerechtigheid — en daarom waren zoveel Nederlanders in gevecht met zichzelf.

Omstreeks tien uur stelde de agent voor, om op te stappen.

„Laat ik je naar je hotelkamer brengen,” zei hij glimlachend. „Morgenochtend om zeven uur kom ik je persoonlijk wekken, dan breng ik je ontbijt mee. Jammer genoeg heeft het geen zin om je schoenen buiten de deur te zetten, maar overigens zal de bediening redelijk zijn.”

Het arrestantenlokaal bevond zich achter het gemeentehuis. Het maakte deel uit van een klein complex, dat bestond uit een brandweergarage en een gemeentelijke bergplaats voor materialen.

De naam arrestantenlokaal was wel wat overdreven, vond Jasper. In feite was het niet anders dan een cel, gebouwd in een hoek van de bergruimte.

Toen de agent de sleutel in het slot stak, ging er een huivering door Jasper heen.

Op de brits lagen een stromatras, een paar dekens en een hoofdkussen.

De agent wenste hem een goede nacht en verliet de cel. Hij draaide de deur op slot.

„Is dat wel nodig?” vroeg Jasper door het getraliede kijkgat in de deur.

„Het is het veiligst,” verzekerde de agent. „Nu kan niemand je weghalen zonder dat ze eerst mij geroepen hebben om de cel open te maken.”

Jasper bracht, voor het eerst in zijn leven, de nacht dus door in een cel.

Slapen deed hij niet. Hij dacht aan Suus, aan zijn ouders en aan de joodse gezinnen. Hij voelde zich eenzaam en opnieuw greep de onrust hem aan. Dat was de oorlog toch verschrikkelijk!

De gedachte, dat hij nu opgesloten zat, als een vogel in een kooi, verwarde hem. Hij vroeg zich af, wat er met hem gebeuren zou als er brand uitbrak..... Hij kon zichzelf niet uit de cel bevrijden en dat betekende, dat hij zou zijn overgeleverd aan het vuur. Het was ook mogelijk, dat de agent hem vergeten zou. Dan zat hij hier opgesloten en zou de hongerdoord sterven. Hij had alleen zijn stem tot zijn beschikking; hij zou slechts kunnen roepen, roepen om hulp. Maar misschien zou niemand hem horen.

Jasper kreeg zweetpareltjes op zijn voorhoofd. In zijn angst meende hij, een brandlucht te ruiken.....

Neen, van slapen kwam niets. De nacht ging traag voorbij. De torenklok sloeg de uren en halve uren, de tijd leek eindelijk traag te verglijden naar de nieuwedag.

Om half zeven was de agent al bij hem. Hij had een potje thee bij zich en vier boterhammen. Hij wees Jasper een kraan in het magazijn, waar hij zich wassen kon. De vrouw van de agent had een handdoek meegeven, maar de agent moest zich verontschuldigen, geen zeep meegebracht te hebben: Daar zaten ze zelf heel slecht in. Jasper moest dat kunnen begrijpen.

Jasper was nu weer vol moed.

(Wordt vervolgd)



J. v. d. LUGT  
... wethouder van  
Maarssen ...

# Verkiezingen in Maarssen en Maartensdijk A.R. en C.H. winnen elk een zetel in Maartensdijk



T. J. VAN EKRIIS  
... wethouder van  
Maartensdijk ...

**G**AARNE wil ik voldoen aan een verzoek om in „Nederlandse Gedachten” iets te schrijven over de gehouden gemeenteraadsverkiezing in Maarssen.

Deze verkiezing was noodzakelijk in verband met de toevoeging van de gehele gemeente Tienhoven en een klein gedeelte van de gemeente Westbroek aan de gemeente Maarssen.

Deze uitbreiding moet gezien worden als een uitvloeisel van de recente uitbreiding van de stad Utrecht. Om verdere niet gewenste uitbreiding van deze stad te voorkomen, moesten sterke randgemeenten worden gevormd. Als gevolg hiervan worden aan de gemeenten Maarssen en Maartensdijk per 1 juli belangrijke gebieden toegevoegd. Wat de gemeente Maarssen betreft komt hierdoor het inwonertal boven de 10.000 te liggen, zodat niet alléén een nieuwe raad voor de nieuwe gemeente moest worden gekozen, doch dat bovendien het aantal raadsleden moest worden uitgebreid van 13 op 15. Deze raad zal een zitting hebben van vijf jaren, zodat in de gemeente Maarssen in 1958 geen raadsverkiezing zal worden gehouden.

Het was dus voor de diverse plaatselijke politieke partijen een belangrijke verkiezing waaraan veel waarde werd toegekend.

Ondanks het feit dat eminente sprekers optraden was de belangstelling op alle fronten zeer gering. Dit zegt ons dat de actieve belangstelling voor de politiek uitermate bedroevend is. Of de uitslag van de verkiezing in Maarssen als een thermometer voor de komende gemeenteraadsverkiezingen kan dienen meen ik te moeten betwijfelen. In Maarssen is wel gebleken dat de uitslag van gemeenteraadsverkiezingen in sterke mate afhankelijk is van plaatselijke factoren. De O.P.G. (onafhankelijk protestantse groep) (speciaal Hervormden die door een plaatselijk kerkelijk conflict zich van de C.H.U. hadden afgescheiden) onderging een metamorfose en dook op als „Hervormde Kiesvereniging”. De aanvoerder van „Gemeentebelangen”, die reeds vele jaren voor deze groep zitting in de raad heeft gehad, bekeerde zich tot de V.V.D. en prijkte als lijst-aanvoerder van deze politieke partij. Hiermede is zo ongeveer de politieke situatie tijdens de verkiezing getekend. De uitslag werd door bovenstaande factoren kennelijk beïnvloed.

Om een duidelijk beeld van de uitslag en ontwikkeling te kunnen maken hebben wij in onderstaand schema de uitslagen opgesteld:

De uitslagen voor het nieuwe gebied Maarssen:  
Totaal geldige stemmen: 5412; PvdA 1423, 26,3 %; KVP 1277, 23,6 %; AR 830 15,5 %; CHU 1093, 20,2 %; VVD 378, 6,9 %; Hervormde Kiesvereniging 411, 7,5 %.

Zetelverdeling: PvdA 4 (3); KVP 4 (3); AR 2 (2); CHU 3 (3); VVD 1 (0);

## Zuid-Molukken

Uit de Stem van Ambon vernemen wij, dat op dinsdag 4 juni a.s. van 22.00 tot 22.45 uur in het programma van de A.V.R.O. een vraaggesprek over het zelfbeschikkingsrecht van de republiek Zuid-Molukken zal worden uitgezonden. Aan dit gesprek nemen deel mr. G. B. J. Hiltermann, generaal mr. H. J. Kruls, mr. K. T. M. van Rijckevorsel en H. Coenradi.

Wij willen gaarne de aandacht van onze lezers hierop vestigen.

Het Bestuur van de A.R. Kiesvereniging „Elout van Soeterwoude” te 's-Gravenhage geeft met diepe ontroering en droefheid kennis van het overlijden van haar 2e voorzitter, de Heer

## Wout Visser

Zijn trouw aan de beginselen der Chr. politiek en zijn stimulerende ijver in deze arbeid zullen bij ons in dankbare herinnering blijven. Trooste en sterke de Heere de weduwe en kinderen in dit zware verlies.

Namens het bestuur:  
W. VAN DE KAMP, voorzitter.  
M. SCHOPPINK, secretaris.

Hervormde Kiesvereniging 1 (0); Onafhank. Prot. Christ. Partij 0 (1); Gemeentebelang 0 (1).

Cijfers Maarssen zonder uitbreiding:  
Totaal geldige stemmen 4790. PvdA 1333 (27,8 %); Raad '53: 23,4 %; KVP: 1193, 24,9 %; Raad '53 24,6 %; AR 652, 13,6 %; Raad '53: 12,3 %... CHU 858, 18 %; Raad '53: 19,5 %; VVD 365, 7,6%; Herv. Kiesver. 389, 8,1 %; Onafhank. Prot. Partij 0 (0); Raad '53: 10 %; Gemeentebelang 0 (0 %); Raad '53: 10,2 %.

Uit bovenstaand schema blijkt, dat in „Oud-Maarssen” het percentage PvdA-stemmen werd gebracht van 23,36 % op 27,83 %. De C.H.U. liep sterk terug en wel van 19,46 % tot 17,91 %.

Onze partij bracht het percentage van de uitgebrachte stemmen van 12,30 % op 13,61 %, een vooruitgang waarover wij zeer tevreden waren.

De V.V.D. en de Hervormde Kiesvereniging moesten beiden een veer laten.

J. v. d. Lugt.

van de uitslag der verkiezingen volgt hieronder.

Raad Maartensdijk, met uitbreiding:  
Totaal geldige stemmen 3207: PvdA 830, 25,8 % KVP 256, 8 %; AR 640, 20 %; CHU 480 15 %; VVD 383, 12 %; SGP 617, 19,2 %.

Zetelverdeling: PvdA 3 (3); KVP 1 (1); AR 3 (2); CHU 2 (1); VVD 2 (2); SGP 2 (2).

Uitslag Maartensdijk zonder uitbreiding:

Totaal geldige stemmen 2609; PvdA 770, 29,4 %; 1953: 26,6 %; KVP 242, 9,2 %; '53: 9,2 %; AR 446, 17,1 %; '53: 16,7% CHU 324, 12,4%; '53: 14%, SGP 456, 17,4%; '53: 18,8%; VVD 380, 14,5%; '53: 14,7%.

Van de 245 stemmen welke in Maartensdijk meer werden uitgebracht gingen er meer dan de helft namelijk 142 naar de PvdA., verdeeld over de gehele gemeente. Dat de A.R. met 52 stemmen vooruit ging is voornamelijk te danken aan een vooruitgang te Groenekan waar de C.H. en S.G.P. resp. met 17 en 15 stemmen terugliep en de A.R. met 35 stemmen steeg. De V.V.D. kon in de Holl. Rading 33 st. winst noteren terwijl het verder vrij gelijk bleef.

De raad bestond voorheen uit 11 leden en wordt nu uitgebreid tot 13. De twee zetels komen aan de A.R. en C.H. De raad is nu als volgt samengesteld: P.v.d.A. 3, A.R. 3, S.G.P. 2, C.H. 2, V.V.D. 2 en K.V.P. 1, zodat er een rechtse raad is. Doordat 4 van de 6 partijen (C.H., S.G.P., P.v.d.A. en A.R.) een

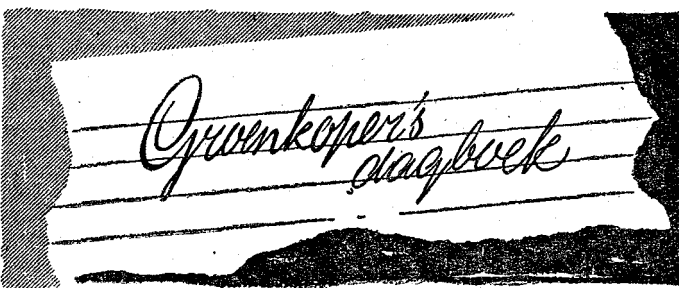
**B**IJ de vorige raadsverkiezing, welke in deze gemeente gehouden werd eind 1953 in verband met de nieuwe grensindeling na de samenvoeging van grote gedeeltes aan Utrecht, werden in Maartensdijk 2364 stemmen uitgebracht. Nu werden in Maartensdijk 2609 en in het gedeelte van Westbroek dat bij Maartensdijk komt 598 stemmen uitgebracht. In totaal 3207. Een overzicht

20  
MEI

Van al de plannen, de projecten, de ideeën, de ontwerpen, de voorstellen, waarvan ik de laatste tijd heb moeten kennis nemen is mij het sympathiektst voorgekomen het honderdjarenplan voor het particulier bosbezit. Het komt van dr. Burger van de Rijksdienst voor het Nationale plan. Het is een royaal plan, dat niet op een jaartje noch op een boompje kijkt. Dat de overheid moet helpen om de plaats en de functie van het particuliere bos beter tot zijn recht te doen komen vind ik niet meer dan billijk. Er zijn mij te veel bomen in Nederland en te weinig bossen als u begrijpt wat ik bedoel. Vooral die bomen, die opgezet worden en op grond waarvan maar doorgeboomd wordt, dat je het bos niet meer kunt zien. Het particuliere bos heeft altijd op mij een bijzondere aantrekkingskracht gehad. Bomen door overgrootvaders geplant onder welke achterkleinkinderen spelen zijn voor mij bomen om van te dromen. „Zilverzaad, gouden vrucht” stond er op een opschriftboekje, dat ik eens van mijn oom kreeg, die in het agentschap van een levensverzekeringmaatschappij een extra boterham verdiende. Hoe ik aan het begin van de week zo in een natuurstemming kwam? Mijn achterbuurman heeft drie prachtige bomen in zijn tuin laten kappen. Toen „mijn” woonwijk werd aangelegd heeft de ontwerper, een van Nederlands bekendste architecten, die oude bomen juist gespaard en de tuinen er omheen gebouwd. Maar buurman — niet te verwarren met boze buurman — gelooft het wel. Hij doet in pudding. En daarmee is alles gezegd. Hij doet niet in vruchten. Aan de pudding heb ik mijn buurman leren kennen.

21  
MEI

„Morsen met het vrijwilligheidselement” ziedaar een uitdrukking, die alleen uit een vol gemoed van Mr. Roosjen kon komen, toen hij voor het behoud van de Nationale Reserve pleitte. Wie hem kent kan zijn verontwaardiging begrijpen over de plannen van minister Staf, die op een bijzondere manier aan het touwtrekken is ge-



raakt. Namelijk aan het touw van de doodsklok over de N.R. Het ligt geheel in de lijn van nederlandse gedachten om voor het behoud van de N.R. op te komen. Wie weet wat de Home Guard in Engeland heeft betekend en nog betekenen kan, die schiet zo gauw de mannen van de Nationale Reserve niet neer, zij het dan op ambtelijk papier. Nu geef ik toe, dat met alle respect voor de echte Nationale Reservisten, de Nationale absentisten de zaak niet gemakkelijker hebben gemaakt. Er moest meer geld bij dan er reservisten opkwamen. Maar dat behoeft nog geen reden te zijn om het instituut op te heffen. En op welke manier. Geen griffel voor de minister. STAF-regels! Daarmee zal de onderwijzman het eens zijn.

22  
MEI

Maar laten wij minister Algera ook niet vergeten! Geen IJ- en geen Coentunnel heeft hij Amsterdam laten weten. Althans niet met geld van het Rijk. Als oud-Amsterdammer (wat is oud-Amsterdammer? Eens Amsterdammer altijd Amsterdammer!) valt mij dat bitter tegen. Het begon er eindelijk op te lijken, dat er een tunnel zou komen en nu dit. Het kabinet zal dit besluit wel het mooiste staaltje van bestedingsbeperking vinden dat ooit is ten beste gegeven, maar populair is het niet. De minister moet voorlopig maar niet in Amsterdam komen, las ik een hoofdstedelijke krant. Het lijkt ook mij wel het beste. En men zal zien, dat de Amsterdammers noch naar Den Haag, noch naar Leeuwarden gaan. Want zo is een Amsterdammer wel. Dat minister Zijlstra, die in de hoofdstad woont een A.R.-agent voor zijn woning heeft staan moet ik beslist tegen-

23  
MEI

En wat minister Hofstra betreft, hij heeft in de Eerste Kamer gezegd, dat hij wel wil aanblijven, maar dan moet de kritiek op de regering rechtvaardiger zijn. Zo niet „stuur ons dan maar naar huis.” Beetje boos is hij dus wel. Nu valt het niet mee, iedere dag in een lege schatkist te kijken en op de uitkijk te staan voor de post, die met de meeste spoed de belastinggelden moet binnenbrengen. Het regent aanmaningen, heb ik gehoord. In de Eerste Kamer heeft niemand op de rede van de minister gerepliceerd. Ik vond dat, om met Vondel te spreken, „een misselijk teken.” Het is jammer dat de schatkist niet groot genoeg is om als tunnel dienst te doen. Het zou een schat van een tunnel zijn, te maken voor een appel en een ei.

24  
MEI

„Vrouwen leven langer dan mannen” las mijn echtgenote mij aan het ontbijt voor. Zij geeft mij iedere dag een bemoeidgend woord mee, welke gewoonte ik andere huisvrouwen beleeft mag aanbevelen. Ik verslikte me bijna in mijn beschuit, want het is een harde slag, welke je als man moet incasseren op het ogenblik, dat de dag nog bezig is door te breken. „En een pas geboren jongen heeft in Nederland de meeste kans te blijven leven” vervolgde zij. Zij vertelde mij verder, dat in India en in Groenland de mensen niet oud worden. Klimaatinvloeden dacht ik eerst. Maar om nu te zeggen, dat wij in Nederland zo'n heerlijk weertje hebben, kon ik ook niet over mijn hart verkrijgen. „Mannen hebben meer verantwoordelijkheid” zei ik. „Zij worden meer tegen het leven van elke dag gedrukt en daar slijt een mens van. Een mens kan heel oud worden, als hij maar tijd van leven heeft”, docerde ik verder, terwijl ik een sneetje bruin brood nam. „Wie zegt dat?” vroeg mijn vrouw. „Dat zeg ik”, zei ik. „En toch worden vrouwen ouder”, antwoordde ze. Wat moet je daartegen nu zeggen? Je reinste demografie?

25  
MEI

Misschien heb ik ongeruste vrienden in Hoorn, die zich zorgen maken over een zetfout in de nieuwe Beneluxgids van Michelin, waarin Hoorns grote zoon, de grondlegger van het Nederlandse koloniale rijk, Jan Pieterszoon Cohen wordt genoemd. Ik heb er smakelijk om kunnen lachen. En ik heb er de „gein” van ingezien. Wat schuilt er in een naam? Coen betekent koen en Cohen betekent priester en nu heeft een simpele er dit grapje van gemaakt. Als ik zie wat de Israëli's voor een pioniersgeest hebben ontwikkeld in hun nieuwe vaderland, dan kan ik het best hebben, dat Koen voor één keer Cohen wordt genoemd. Hij zou er zelf ook om gelachen hebben!

William Frankoper



# NEDERLANDSE GEDACHTEN

OFFICIEEL WEEKBLAD VAN DE ANTI-REVOLUTIONAIRE PARTIJ

## Geen staatsbedrijf van atoomcentrales

DE socialistische pers bevat regelmatig ernstige kritiek op het beleid inzake de ontwikkeling van de kernenergie in ons land. Men zegt dat de regering onvoldoende beseft, dat Nederland achteraan zal komen in het benutten van de atoomenergie voor de produktie van elektriciteit, wanneer de staat hier niet de leiding in handen neemt en de verantwoordelijkheid volledig op zich neemt. Het beste zou zijn een staatsbedrijf op te richten.

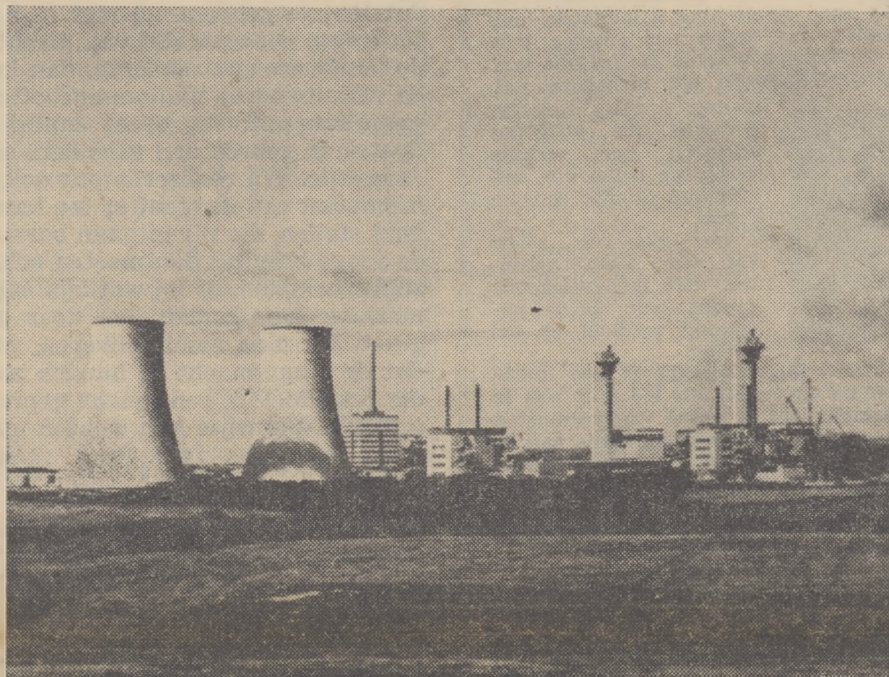
Nu is het zeker zo, dat de vraag naar elektriciteit in de komende jaren sterk zal toenemen. Onze industrialisatie moet aanzienlijk toenemen om de sterk groeiende bevolking werk en brood te kunnen verschaffen. Onze nationale energiebronnen zijn echter niet in staat om de sterkere vraag naar elektriciteit op te vangen. Al onze elektrische centrales worden gestookt met steenkool. Deskundigen hebben berekend dat Nederland in de komende twintig jaar zijn kolenimport, die nu reeds 5 à 6 miljoen ton per jaar bedraagt, zal moeten verdubbelen, wil ons land de behoefte aan steenkool voor onze elektriciteitsbedrijven kunnen dekken. Dit betekent dus een groeiend verlies aan deviezen voor de Nederlandse staatshuishouding.

Het rapport van de drie wijzen van Euratom, dat onlangs werd uitgebracht, toont aan dat de kernenergie in West-Europa in staat zal zijn in de stijgende behoefte van elektriciteit te voorzien, zonder dat dit gepaard hoeft te gaan met een omvangrijke aderlating voor de deviezenpot der West-Europese landen. Het is namelijk mogelijk gebleken steenkool te vervangen en elektrische centrales op kernenergie te laten lopen. In Engeland staat in Calder Hall zo'n atoomcentrale.

Nederland is op dit gebied nog niet zo ver gevorderd. De stichting Reactor Centrum Nederland is in samenwerking met de K.E.M.A. in Arnhem wel bezig met het ontwikkelen van het prototype voor zo'n atoomcentrale, waarmee elektriciteit wordt opgewekt en de verwachtingen zijn dienaangaande zeer hoog gespannen, maar het zal nog wel even duren, voordat Nederland zelf een atoomcentrale kan bouwen.

De gezamenlijke elektriciteitsbedrijven zijn thans van plan om een energie-reactor aan te kopen zoals in Calder Hall staat. Daarmee wil men in Nederland een proef nemen en ervaring opdoen. Dat lijkt een verstandig besluit, want het staat vast dat de te bouwen elektriciteitsbedrijven in de toekomst voornamelijk atoomcentrales zullen zijn en dat er een flink aantal van zulke atoomcentrales gebouwd zullen moeten worden. Dat vereist aanzienlijke bedragen aan investeringen. De provinciale en gemeentelijke elektriciteitsbedrijven zijn er echter tot dusver in geslaagd om hun eigen investeringsplannen uit te voeren. Zij zijn ook van plan samen de bouw van de nieuwe atoomcentrales ter hand te nemen. Dat blijkt wel uit het besluit om samen een Calder Hall-reactor te kopen. Blijkbaar hebben zij daarvoor de gelden beschikbaar. Het is bekend dat de elektriciteitsbedrijven hun beleid reeds geruime tijd hierop hebben gericht.

In het licht van het bovenstaande gaat men begrijpen waarom van socialistische kant gepoogd wordt de centrale overheid op het terrein van de kernenergie in gebreke te stellen. Het Vrije Volk bevatte enige weken geleden een opgewonden reportage hierover. De bedoeling van het verhaal was propaganda te ma-



Eerste volledige atoomkrachtcentrale te Calder Hall in Cumberland, Engeland. De foto toont een overzicht van het terrein van de centrale.

ken voor een nieuw staatsbedrijf, alsof daarvan alleen heil is te verwachten. Elk redelijk denkend mens zal immers de regering waarschuwen tegen ondoordacht optreden. Uiteraard zal de centrale overheid op het terrein van de kernenergie in Nederland een oogje in het zeil moeten houden. Zij heeft hier op verschillend terrein een positieve taak, maar het zou onjuist zijn de provinciale en gemeentelijke elektriciteitsbedrijven hier uit te schakelen. De lagere publiekrechtelijke lichamen hebben op het terrein van de elektriciteitsvoorziening hun sporen tenvolte verdiend. De centrale overheid kan hier hoogstens

een coördinerende, stimulerende en subsidiërende taak toevallen.

Minister Zijlstra, die verantwoordelijk is voor de energievoorziening, zal binnenkort een nota aan de Tweede Kamer zenden, waarin het regeringsbeleid ten aanzien van de ontwikkeling van de kernenergie in ons land wordt uitgestippeld. Wij zijn ervan overtuigd dat Het Vrije Volk van die nota weinig genoeg zal beleven.

## PINKSTERFEEST

„Wij kunnen niet laten  
te spreken”

VIJFTIG dagen slechts liggen er tussen Pasen en Pinksteren — maar zie welk een verandering in geestesgesteldheid de gebeurtenissen in die korte tijd hebben teweeggebracht bij de discipelen, bij dat kleine groepje kerkleden van Jezus Christus. Eerst: aarzelende, bange, zich onzeker voelende mensen, die, als Jezus hen wil troosten, zeggen: „Wij weten niet waar Gij heengaat en hoe kunnen wij dan de weg weten?” Die vluchten zo snel ze maar kunnen als Jezus gevangen genomen wordt. Die Hem verloochenen als hun het vuur na aan de schenen wordt gelegd. Die pas kunnen geloven dat Jezus de dood heeft overwonnen als ze Hem zelf hebben gezien. Echt geen volgelingen om trots op te zijn.

Maar het is Pinksterfeest geworden: God heeft Zijn Geest uitgestort en plotseling zijn die discipelen ande-

re mensen geworden. Met opgericht hoofd gaan ze door de straten van Jeruzalem, staan ze in de tempel, ja verrichten ze haast ongelooflijke wonderdaden. En als ze dan door het Sanhedrin ter verantwoording worden geroepen, door diezelfde mensen die Jezus ter dood hebben gebracht en voor wie ze op dat moment doodsbang waren, dan geven ze een antwoord dat niet mis is te verstaan: „Wij kunnen niet laten te spreken!” En zo kan men het Pinksterfeest karakteriseren als de overgang van het bangelijke „Wij kunnen niet!” naar het kloekke „Wij kunnen niet laten te spreken!” En het is Gods Geest die dat wonder verrichtte!

Sinds die dag is het Pinksterfeest al vele honderden malen gevierd. Let wel: het feest ter herdenking van die dag. Want Gods Geest is bij ons gebleven, hier op deze aarde. In de har-

ten van miljoenen woont Hij en precies als toen werkt Hij, dwingt Hij ons te spreken, te getuigen, te belijden, te overtuigen. Wij kunnen evenmin laten te spreken! Als mens niet tegenover de naaste, als kerk niet tegenover de grote wereld die onkundig is van Gods blijde boodschap — maar ook als politieke partij niet, die Gods orde ook in ons volksleven wil doen doorwerken. Wij kunnen niet zwijgen, nooit!

IN DEZE TIJD wordt het bestaansrecht der confessionele partijen aangevochten. Ook onze anti-revolutionaire partij zou zichzelf hebben overleefd, zou als uit-de-tyd terzijde geschoven kunnen worden. In de politiek gaat het immers niet om de confessie, om wat men gelooft — zo zegt men. Dat is een zaak van de binnenkamer, tussen Uzelf en God! In de politiek gaat het om maatschappelijke stelsels, om de socialistische staatsbeschouwing of zo men wil om de neo-fascistische of de oud-communistische staatsbeschouwing.

Dat zijn stelsels waarvoor men kan discussiëren en waarvoor men warm kan lopen maar wat heeft dat met geloof, met godsdienst te maken? En als er dan al eens een principieel punt in de politiek komt, welnu, dan kan ieder toch voor zichzelf getuigen. Maar daar staat het grote geheel, de strijd om de stelsels, buiten. Die incidenten veranderen niets aan de grote lijn!

Welk een dwaze redenering. „Wij kunnen niet laten te spreken” wil niet zeggen dat wij altijd wel wat te praten hebben — het wil zeggen dat wij steeds en steeds maar weer Gods boodschap willen doen doorklinken in het midden van ons volk. Dat wij steeds en steeds maar weer er op willen hameren: dit wil God van ons, van ons als enkelingen, maar ook van ons als volk. Niemand gelooft toch in ernst dat God alleen maar een God is van de binnenkamer. Hemel en aarde heeft Hij geschapen en Hij heeft voor die schepping een orde gesteld. Geen socialistische en geen liberale, geen neo-fascistische of communistische, maar een christelijke, een Goddelijke. In die orde heeft de mens, de individu zijn eigen plaats en daarin heeft de gemeenschap, de staat haar eigen plaats. Er is een christelijke staats- en maatschappijleer. Er is een ideaal dat de christen voor ogen staat als hij zich begeeft in het politiek gewoel. Gods geest, de Geest van het Pinksterfeest drijft hem daartoe. En daarom kan hij niet zwijgen.

En nu is het duidelijk dat nu uw „ja, maar...” gaat volgen. In de veelheid van economische en internationale problemen van vandaag is haast geen onderscheid meer te bespeuren tussen het spreken en handelen van de anti-revolutionair en dat van andersdenkenden, van socialisten en liberalen. En welhaast niemand is in staat u in de chaos van deze tijd het christelijk ideaal klaar en goed omlijnd voor ogen te stellen. Ge ziet het niet... en zo laat ge u soms maar meesleuren in de maalstroom van deze materialistische tijd en volgt ge maar de meest biedende.

Als ge zo spreekt begin dan de fout bij uzelf te zoeken. Inderdaad, er is op dit ogenblik een zoekend worstelen naar wat men als een ideaal moet zien van christelijke samenleving. Er is, ook in onze kring, wel enig verschil van mening over. Maar zoekt ge mee? Worstelt ge mee? Of wacht ge maar tot het u op een presenteerblaadje wordt thuisgebracht?

Wij kunnen niet laten te spreken — als Gods Geest, Gods Pinkstergeest ook in u werkt, dan doet ge mee. En beziel door Gods Geest zullen we het klaren, ongetwijfeld!



# Afscheid van de Heer

## GOSKER

- \* Geef bij verhuizing het nieuwe adres op aan de kiesvereniging of aan het Centraal Comité.
- \* Secretarissen: toezending van een nieuwe ledenlijst — liefst in alfabetische volgorde is zeer welkom.
- \* Ledenwerfactiviteit in verschillende delen van het land.

IN verband met zijn eervolle benoeming tot Voorzitter van de Raad van Arbeid te Zwolle vroeg de heer Gosker met ingang van 1 juni ontslag als adjunct-secretaris van het Centraal Comité van Anti Revolutaire Kiesverenigingen. Hij verkreeg dit ontslag op de meest eervolle wijze.

Dit leidde ertoe dat het bijna volledige Moderamen en het personeel, werkzaam op het bureau van het Centraal Comité, op vrijdagmiddag 31 mei in één van de vergaderzalen van het Kuyperhuis samenkwamen om afscheid van de heer Gosker als adjunct-secretaris te nemen.

Op deze functie-aanduiding mag wel de nadruk vallen, want op verschillende manieren blijft de scheidende functionairs bij het werk voor de partij betrokken.

Onder meer werd besloten, dat de heer Gosker deel blijft uitmaken van de Commissie van Redactie van „Nederlandse Gedachten”.

Dit „ambtelijke” afscheid werd gekenmerkt door een warme en hartelijke toon. Uiteraard deed het scheiden, zoals dat in de meeste overeenkomstige situaties het geval is, pijn. Dit ondanks het feit dat met vreugde mocht worden geconstateerd, dat verscheidene banden de partij en de heer Gosker blijven verbinden.

Hierop wees ook de voorzitter van de partij, dr. Berghuis, in zijn hartelijke toespraak tot de scheidende functionaris.

Lange tijd heeft deze zich met grote toewijding en ijver gegeven aan de zaak van het Anti-Revolutaire volksdeel.

Bepaald zinvol was dan ook het afscheidsgeschenk van de partij, een gouden horloge met als inscriptie de aanduiding van de partij en de diensttijd van de heer Gosker 1 april 1940—1 juni 1957.

Ook de ere-voorzitter van het Centraal Comité, dr. J. Schouten, hield een toespraak waarin de jarenlange samenwerking tussen beiden werd gememoreerd. De tweede van het drietal partij-voorzitters, onder wie de heer Gosker diende, n.l. mr. A. B. Roosjen, gewaagde in het bijzonder van de verdiensten die de toegesprokene zich met betrekking tot de reorganisatiewerkzaamheden verwierf. Het ere-lid van het Centraal Comité, generaal b.d. L. F. Duymaer van Twist, sprak het echtpaar Gosker eveneens op waarderende wijze toe en gaf hun zijn beste wensen mee.

Namens allen, die op het bureau van het Centraal Comité werkzaam zijn, voerde de secretaris het woord waarbij een foto-album van Den Haag werd aangeboden, de stad waaraan de familie Gosker straks, na de verhuizing naar Zwolle, zoveel herinneringen zal hebben.

De heer Gosker beantwoordde het gesprokene met een toespraak waarin enerzijds duidelijk tot uitdrukking kwam dat hij zijn nieuwe functie, waarin hij op 6 juni is geïnstalleerd, met groot genoegen zal aanvaarden omdat de sociale zaak die hij daar dienen gaat hem steeds aantrokken heeft. Anderzijds legde hij er de nadruk op dat ook de partij hem steeds na aan het hart zal blijven liggen.

De bloemenhulde die mevrouw Gosker tijdens deze goede bijeenkomst in ontvangst mocht nemen, kon uiteraard slechts een onvolkomen bekrachtiging zijn van de woorden van grote waardering voor haar aandeel in de dikwijls ver van huis en haard voerende partij-activiteiten van haar echtgenoot.

### OPSPORINGSWERK IN VERBAND MET VERHUIZINGEN

EEN wel zeer prettige reactie op onze opmerking aangaande het verlies van leden ten gevolge van verhuizingen vormen die brieven van kiesverenigingen die toezegden, dat alsnog zal worden getracht de volledige adressen van eertijds verhuisde leden aan het Centraal Comité door te geven.

We zijn er zeker van dat deze activiteit met terugwerkende kracht ook elders navolging verdient en zal vinden.

Dit contactnummer is een goede plaats om er bij alle leden op aan te dringen om in geval van verhuizing toch vooral het nieuwe adres aan de kiesvereniging of aan het Centraal Comité kenbaar te maken. Men krijgt dan vanzelf weer contact met de kiesvereniging ook in de nieuwe woonplaats. Vergeet het niet.

### LEDENLIJSTEN ZIJN WELKOM

DE administratieve achterstand, waartegen het bureau van het Centraal Comité moest vechten, wordt hand over hand overwonnen.

Op 1 september moeten de resultaten van de leden- en abonneerf-acties kunnen worden opgevangen en vlot verwerkt. Secretarissen van kiesverenigingen, u kunt tot het wel-slagen daarvan op onontbeerlijke wijze uw bijdrage leveren. Namelijk door het toezenden van een gloed-nieuwe ledenlijst — liefst in alfabetische volgorde opgesteld —, althans indien dit in de laatste jaren niet is gebeurd. Hartelijk dank aan de vele secretarissen, die dit in de laatste maanden reeds deden.

### OP VELE PLAATSEN EEN WELDADIGE ACTIVITEIT

VEEL kiesverenigingen houden de spieren los, door alvast een goed gerichte ledenwerfactiviteit te ontplooiën. Hier volgen slechts enkele resultaatcijfers.

De heer Van Ravens te Schiedam meldde al weer 13 nieuwe leden. Sinds januari 1957 klom dit getal tot 101. Een buitengewone prestatie! In Almelo zowel als in Alkmaar 8, te Zaandam in totaal 15 en Den Haag 12 nieuwe leden. Te Spijkenisse 5 en in Oudega 6. Zwolle vermeerderde het ledental met 17, omdat tegen de 19 aanmeldingen twee dankjes stonden. Dit goede nieuws komt echter uit vrijwel alle windstreken, want ook Zuidwolde, Soesterberg en Haarlem, Goes, Rotterdam, Brummen en Emmeloord meldden winst. In Almelo startte bovendien een leden-werf-actie. Veel succes gewenst! Allemaal geluiden die voor iedere kiesvereniging betekenen: Laat de zomer niet ongebruikt voorbij gaan. Doet u ook mee ?!



# Grond- en woningbezit

GRONDBEZIT betekent macht.

De Engelse landadel heeft eeuwen lang het platteland overheerst, doordat hij de grond in zijn macht had, zijn bezittingen uitbreidde, „akker aan akker trok”, en zo het bestaan van de vrije boer onmogelijk maakte.

In de vorige eeuw verdreef een grootgrondbezitter in Friesland een aantal boeren van zijn „plaatsen”, omdat zij getracht hadden, een Christelijke school te stichten. In het kiesdistrict Goes had eenmaal een grootgrondbezitter een knecht bij de deur van het stemlokaal gepostteerd, om te controleren, of de pachters wel stemden, zoals Mijnheer het wilde. Dat was in de tijd, toen de kiezers hun stembiljet thuisgestuurd kregen en het thuis ook konden invullen. Cumulatie van grondbezit betekent een macht, die gevaarlijk kan worden. Daarom is in de vorige eeuw, ook in Christelijke kring, nagedacht over de vraag, hoe zulk een machtsconcentratie kon worden verhinderd. En daarom hebben we ook een pachtwetgeving gekregen, om te voorkomen, dat de pachter aan willekeur werd overgeleverd.

DE socialisten zijn voorstanders van de grootst denkbare machtsconcentratie op dit gebied. Zij willen bevorderen, dat alle cultuurgrond en alle boerderijen in handen komen van de staat, en dat alle boeren pachters worden. De heer Schermerhorn heeft dit rode radicalisme nadrukkelijk gepropageerd in de Eerste Kamer, toen hij namens zijn fractie sprak over de landbouwbeegroting.

De socialisten denken, dat de staat een goedertieren landeigenaar zal zijn en dat de staatsambtenaren goed voor de boeren zullen zorgen. En dat laatste geloven wij met hem. Maar wij realiseren ons daarbij, dat tóch deze concentratie van macht uitermate gevaarlijk is. Als de staat de landbouw gaat saneren, dan kunnen de ambtenaren uitrekenen, wat de verantwoorde minimumgrootte is van een bedrijf. En dan kunnen zij gaan saneren: een groot aantal kleine bedrijven opruimen. In de industrie is gebrek aan arbeiders en bovendien is er de mogelijkheid van emigratie. Wij realiseren ons ook, dat zulk een concentratie van macht in handen van de staat er toe kan leiden, dat de staat „vestigingseisen” gaat stellen, die ver uitgaan boven wat redelijk en rechtvaardig is. Want de jonge boer zal dan moeten solliciteren bij de staat en de ambtenaren zullen bekijken, of hij wat zijn capaciteiten en karakter betreft, in aanmerking kan komen, om door de staat op een boerderij te worden gezet. En men moet huiveren, wanneer men de mogelijkheid indinkt, dat de staatsmacht in handen zou komen van revolutionaire groepen, die onmiddellijk een macht gepresenteerd zou krijgen, die op een verschrikkelijke wijze kan worden misbruikt.

DE heer Evert Vermeer heeft gesproken over het woningvraagstuk en over de huren. En hij heeft duidelijk laten uitkomen, dat de socialisten het woningvraagstuk in deze zin willen oplossen, dat het gehele woningbezit wordt gesocialiseerd. Dat wil zeggen, dat alle huizen staats eigendom worden. Hetzij rechtstreeks, hetzij via „stichtingen”, die in wezen staatscreatures zijn.

Ook daar dus de begeerte naar een concentratie van economische macht in handen van de staat, waarbij iedere burger afhankelijk wordt, in volstreekte zin afhankelijk, wat betreft de plaats van vestiging en alles, wat daarmee samenhangt. De consequenties van zulk een machtsconcentratie zijn nauwelijks te overzien.

DEZE socialistische pleidooien voor een machtsconcentratie in handen van de staat hangen samen met een bepaalde opvatting van die staat. Hier is een idealisme aan het woord, dat ontzaglijk veel van de staat verwacht. Dat in wezen gelooft, dat de staat anders is dan de particulier. De laatste is baatzuchtig en egoïstisch, maar de staat is de beste verzorger van het maatschappelijk leven, van de burger en de boer.

Wij delen dat geloof niet.

Wij hebben een Bijbel, waarin Openbaringen 13 ons laat zien, wat machtsconcentratie kan betekenen: een dodelijk wapen in de hand van de antichrist.

Wij hebben een andere staatsgedachte.

Of beter gezegd: wij hebben een andere opvatting van de roeping der overheid.

Zij is van godswege geroepen, om het recht te handhaven en de zwakken te beschermen. Daarom zijn wij voor een gezonde wetgeving, die de vrijheid niet verwoest, maar handhaaft en die tegelijk elke tiranny, die het gevolg kan zijn van machtsconcentratie op economisch gebied, zo krachtig mogelijk bestrijdt.

## Belangrijk!

Het is van groot belang, dat veel advertenties in ons blad geplaatst worden. Daarmee moet de exploitatierekening sluitend gemaakt worden. Wij zijn de adverteerders dan ook heel dankbaar voor hun medewerking in deze vorm. Wij kunnen dit tonen, door met grote belangstelling de advertenties te lezen en van de aanbiedingen die daarin gedaan worden, gebruik te maken!

**N.V. Rederij & Haringhandel**  
IMPORT — EXPORT  
**N. PARLEVLIEET Jr.**  
KATWIJK AAN ZEE  
Postbus 15  
Telefoon kantoor 3444  
Buiten kantooruren 2092 - 2283

HOTEL-PENSION „DREYEROORD”  
Telefoon 3169 - OOSTERBEEK

HOUTHANDEL  
**K. J. Bos & Zoon**  
ROTTERDAM - HOULAN 19  
TELEFOON 113360

## Pedalion Organ Cy.

De studerende organist, die door eigen nauwgezette studie technische moeilijkheden wil overwinnen, stelt zich met een eenvoudig huissorgel niet meer tevreden. Voor de beoefening van het pedaalspel is het moderne twee klaviers PEDALION een onmisbaar instrument. Vraagt catalogus en condities aan bij

**Fa R. van den Burg**  
AMERSFOORT  
Arnh. straat 8 - Telefoon 3877

## NEDERLANDSE GEDACHTEN

onder redactie van H. Algra (voorzitter), R. Gosker, Jac. S. Hoek, Prof. Dr. J. J. de Jong, S. J. Jonker, A. R. de Kwaadsteniet, J. D. Troostheide.  
Secretaris: G. J. H. Griffioen.

ADRES VAN REDACTIE EN ADMINISTRATIE: Dr. Kuyperstraat 3, 's-Gravenhage. Telef. K 1700-115935. Giro 89673. VOOR ADVERTENTIES: Kon. Wilhelminalaan 34, Leidschendam. Tel. K 1761-1646.

ABONNEMENTSPRIJS f 6,50 per jaar f 1,65 per kwartaal, giro 89673.  
STUDENTENABONNEMENT f 4,— per jaar LOSSE VERKOOP f 0,20.



# DE HUURWETTEN: *in deze vorm niet aanvaardbaar*

De heer J. van Eibergen — de deskundige in onze fractie op het gebied van de woningbouw — heeft bij de debatten in de Tweede Kamer in eerste instantie in een uitvoerig betoog een aantal ernstige bezwaren ontwikkeld tegen de ingediende huurwetten. De gerezen bedenkingen werden door hem in onderstaande acht punten samengevat:

- 1 De huurders gaan een sterk hogere last dragen, waartegenover geen enkele garantie staat van het ontvangen van meerder gerief.
- 2 De verhuurders ontvangen niet datgene, waarop zij rechtens aanspraak kunnen maken en worden voorts geconfronteerd met een reserveringsidee, die nergens anders wordt toegepast.
- 3 De regering gaat, terwijl zij enerzijds ons volk oproept tot beperking der bestedingen, anderzijds een administratieve rompslomp in het leven roepen, waarbij enig nut absoluut niet gegarandeerd is.
- 4 Vervolgens: of de Volkshuisvesting hiermede is gebaat, is zeer twijfelachtig, immers, waar zijn we meer mede gebaat, met een woningbestand dat dan wel wat ouderwets is maar in prima staat van onderhoud, dan wel met woningen, die in zeer slechte staat van onderhoud verkeren, maar voorts beschikken over een prima douche-installatie?
- 5 De huis- en woningexploitanten, die thans met een bedenkelijke zaak worden geconfronteerd, krijgen geen enkele principiële toezegging hoe het nu verder in de toekomst zal gaan.
- 6 Het loonbeleid, dat toch al zo ontzettend moeilijk ligt, wordt nog eens weer uitermate moeilijker en bindt ons aan handen en voeten voor minstens twee jaren en rukt de met moeite opgebouwde klasse-indeling weer uiteen.
- 7 Terzake van het prijsbeleid komen we in een zeer bedenkelijke situatie, daar het geenszins denkbeeldig is, dat we de rode streep, getrokken bij punt 114½ van de prijsindex gaan overschrijden en waarmede de loon- en prijs-spiraal in werking komen kan.
- 8 Bij het toepassen van deze methode van huurverhoging gaan we hogere huren opleggen ook aan hen, die daar lettende op de toestand van hun woning, onrechtvaardig door bejegend worden.

## Een gedifferentieerde huurverhoging (gemiddeld van 12,5 pct.) is beter

ALGEMEEN wordt de noodzaak van een huurverhoging erkend, aldus de heer Van Eibergen. Drie motieven spelen hier een rol: de zorg voor een goede volkshuisvesting, het recht van de huiseigenaar en de sociaal gezien onjuiste behandeling van overigens gelijke groepen huurders, waarvan de een een duur nieuw huis bewoont en de ander een goedkoop oud huis.

De voorgestelde verhoging van 25 % is daarom zakelijk zeker te verdedigen. Toch zou een verhoging van mindere omvang, doch dan regelmatig toe te passen, de voorkeur verdienen.

„Met uitsluiting van ditmaal zou dat b.v. 10 % per jaar kunnen zijn. Iedereen is daarop dan ingesteld en het vraagstuk van de looncompensatie wordt er zoveel eenvoudiger door, want het gaat dan telkens om een vrij geringe compensatie.

Het gaat hier niet om een speciale hobby van onze fractie, noch van een bepaalde partij.

Wij zeiden reeds dat wij reeds lang voorstanders van een zodanig systeem waren en met ons zijn dat er kennelijk meer, waaronder zeer prominente figuren, waarvan we noemen dr. Holtrop en prof. Koopmans.

Uit dit alles is inmiddels wel duidelijk gebleken, dat, hoewel we dus een verhoging van 25 % zakelijk verantwoord achten, wij op grond van praktische en beleidsoverwegingen een mindere verhoging voorstaan dan 25 %.

De argumenten van de minister om de helft van de huurverhoging te blokkeren onderschreef de heer Van Eibergen niet. Voor het aanbrengen van verbeteringen — wat toch het motief is — achtte hij deze reserveringen van geringe betekenis.

„Alleen voor het aanbrengen van een douche-installatie is men het geld al ongeveer kwijt. Daarbij heeft men voorts te bedenken dat in vrijwel alle vooroorlogse woningen de doucheruimte nog volledig aangebracht moet worden.

Ik zou met de Ministers gaarne wensen dat in alle woningen, en ik denk daarbij in 't bijzonder aan de arbeiderswoningen, een volledige douche-installatie aanwezig was. Daarover kan en mag geen verschil van mening bestaan.

Maar, en dat is de vraag waar wij voor staan, is daarmee de voorliggende procedure gewettigd en gemotiveerd?

Kan dit hetgene zijn wat ons voor ogen staat, als we spraken van verruiming van het woongerief?

Mij bekruipt zeer grote vrees, dat we bij aanneming van deze zaak bij de huurders verwachtingen gaan wekken, welke straks zullen blijken te zijn van geen of zeer geringe waarde. Dit teneer, daar aanbrengen van verbeteringen niet verplichtend is.

Men komt ook tot de wonderlijkste zaken. Een alleszins nodige vernieuwing van een vloer zou er bijv. niet onder vallen, maar het aanbrengen van een parketvloer wel. Het wordt een eindeloos gehaspel om niet vast liggende normen te interpreteren.

In de tweede plaats achtte de heer Van Eibergen het een bezwaar, dat een element in de huurprijs wordt ingedra-

## De compensatie is billijk, de methode onjuist

HET is begrijpelijk, dat de heer Van Eibergen ook aandacht heeft geschonken aan de regeringsbeslissing inzake de compensatie van de huurverhoging.

In de eerste plaats merkte de heer Van Eibergen op, dat er steeds een zeer nauwe relatie is geweest tussen de loonpolitiek en de huurpolitiek. De looncompensatie is dus een zaak van billijkheid.

De uniforme huurverhoging werkt ook hier nadelig.

In sommige plaatsen bedraagt het huurbedrag meer dan 1/3 van het loon. Hier liggen de verhoudingen scheef. De heer Van Eibergen vervolgde:

„Dit alles leidt er m.i. toe, dat de huren in de grote steden een zodanig peil gaan vertonen, dat andere wegen dienen te worden gevolgd, om de relatie loon—huren binnen redelijke perken te houden.

Wellicht zal voorshands alleen een hogere subsidie het juiste middel kunnen zijn.

Al maar, zonder meer, de huren van de oudere woningen aan die der nieuwe te gaan aanpassen, lijkt mij beslist onjuist en onmogelijk, althans voor de grotere plaatsen.

De huurprijzen zoals ze momenteel blijken te liggen in de grote steden passen ten eenenmale niet in onze loonpolitiek.

Een moeilijk te verteren punt is ook, dat tengevolge van de regeringsbeslissing inzake de looncompensatie de afstand tussen de hoogste en de laagste gemeenteklasse weer groter wordt. De heer Van Eibergen zei hierover:

gen, dat daaraan wezensvreemd is.

Verbeteringen zijn immers nieuwe investeringen.

„Vanzelfsprekend zal zo'n meerdere investering weer afschrijving behoeven en dus de bestaande huur doen stijgen. Tot nu toe wordt dit opgevangen via het Besluit bijzondere huurprijzen 1954.

Dit besluit treedt echter eerst in werking, nadat de verbeteringen zijn aangebracht.

Hoe geheel anders ligt dat echter bij dit wetsontwerp. Hierbij moeten de huurders de gelden voor verbeteringen eerst gaan opbrengen. Wat voor reden kan er zijn deze last reeds op de huurders te leggen, zonder dat er enige vergroting van diensten tegenover staat? Zal de betrokkene nog gebruik maken van bedoelde woning, nadat de verbeteringen zijn aangebracht?

Hoe gaat het, als de huurder weigert dat veranderingen worden aangebracht? want tegen zijn wil is dat verboden op grond van artikel 1590 van het Burgerlijk Wetboek.

Welke middelen heeft daartegenover de huurder die verbeteringen heeft betaald en de verhuurder weigert deze aan te brengen?

Klopt deze wetgeving wel met hetgeen gesteld is in het B.W.?

Is voorts met het bovenstaande niet opnieuw bezwezen dat we ons hier in een grote warwinkel gaan begeven.

De huurder moet nl. de last torsen, gepaard gaande aan nieuwe investeringen, waar tegenover geen enkele garantie staat, dat hij daartegenover enig meerder gerief zal ontvangen.

Hoe men dáár een rechtsgrond voor beredeneren kan, ontgaat aan ons bevattingsvermogen.

Benaderen we deze zaak vanuit het standpunt van de verhuurder, dan zal deze in het merendeel van de gevallen kunnen stellen dat niet de huurder, maar hem het te reserveren deel toekomt en niet later; maar nu direct.

In dit alles ligt voldoende grond om te pleiten voor het verhuurdersstandpunt, zoals hierboven is uiteengezet.

Wij zijn dan ook van oordeel dat, de zakelijke redenering van de Minister niet steekhoudend is en deswege onaanvaardbaar als argument tot reservering.

De kleine huiseigenaar ondervindt de moeilijkheden wel in bijzondere zin. Daarover zei de heer Van Eibergen:

„Geldt dit voor de huiseigenaren in het algemeen, zeer bijzonder treffen de Ministers hier de kleine huiseigenaar. Velen ervan behoren tot de z.g. vergeten groepen, dit, omdat aan hun beleggingen bijna ieder redelijk rendement ontbreekt.

En daarom kunnen we 't niet eens zijn met de Ministers, als zij stellen „dat de rechtvaardigheid zich tegen de onderhavige maatregel niet verzet“.

De administratieve rompslomp van het in te stellen grootboek ontmoette ook ernstige critiek. De heer Van Eibergen meende, dat tengevolge hiervan

„Er ligt een toezegging aan de lager geclassificeerde gedaan, dat tot verdere inkrimping van de gemeenteklasseverschillen zal worden overgegaan.

Thans, dank zij deze regeringsvoorstellen, wordt die afstand met twee cent per uur vergroot.

Ik weet wel, daarbij blijft het reële verschil van thans ongewijzigd, maar bij verwerking in de C.A.O. gaat de 10 cent verschil 12 cent worden. Daar is, dunkt mij, niets tegen in te brengen.

De bonafide vakbeweging wordt hier voor een wel uitermate zware opgave geplaatst.

Trouwens, hiermede is het vertrouwen in de Regering als zodanig volop in het gedng.

Het is ook hier, dat een standpunt van de Regering naar voren komt, dat we maar heel moeilijk kunnen verstaan.

„Deze wijze van looncompensatie trekt onze hele loonopbouw uiteen.

Straks, per 1 juli 1958, als dit in de C.A.O. zal worden verwerkt, gaapt er een grote kloof tussen de lonen van de jeugdigen tot 23 jaar en de rest.

Dan hebben we voorts officieel in de uurloonscijfers een stap terug gedaan, nl. de afstand in het gemeenteklasseverschil van 10 weer op 12 gebracht.

De vermeerdering van de loonsom zal in totaal waarschijnlijk beneden de 2½ % blijven. Maar dit betekent geenszins, dat de individuele werkgever er met 2½ % af zou zijn. Voor meerdere gevallen zal dit 4 % of meer blijken te zijn. De vraag komt dan op of het prijsstabilisatiebeleid niet in gevaar wordt gebracht.

„Kan men voorts in redelijkheid blij-



J. v. Eibergen

wellicht 1000 mensen, die anders in het bouwbedrijf nuttig werkzaam zouden kunnen zijn, aan hun taak worden onttrokken. Dit is niet verantwoord.

Ook tegen de uniformiteit richtte hij zijn critiek:

„Op de enkele uitzonderingen na, waarbij afwijkingen werden toegestaan, werd ons gehele vooroorlogse woningbestand met relatief gelijke bedragen verhoogd.

Dit, zowel voor de woning die grenst aan het krot, dan wel voor de woning, welke voor 100 % goed is onderhouden.

Zo ontvangt de laatste nog steeds te weinig huur, dit terwijl er anderzijds eigenaren zijn, welke al aan hun trek zijn of het thans zeer zeker komen.

Vele zijn de vragen die ons daarover bereiken, dit, omdat men niet verstaan kan, dat dergelijke woningen óók nog in huur omhoog moeten, om van reserveren maar helemaal niet te spreken.

Deze mensen voelen het als een groot onrecht, en dit is een aangelegenheid die wij niet mogen en kunnen voorbijgaan.

Wat doen wij? Gaan wij voort met deze methode van huuraanpassing? Of is er alle reden, mede naar aanleiding van de zich hier voordoende problematiek, de gehele procedure nog eens te bezien? Zou ons antwoord zijn, dat wij voortgaan op de tot nu toe ingeslagen weg, dan aanvaardt de daarbij dus welbewust, dat bewoners van mindere woningen zonder enig profijt en mede door de reservering, meer moeten betalen dan economisch en sociaal juist is, terwijl anderzijds de eigenaren van goed onderhouden woningen nog steeds verstoeken blijven van het hen rechtens toekomende deel. Het is zeer gewenst naar onze mening, dat de Minister hierover zijn gedachten eens laat gaan, zodat hopelijk bij een volgende huurronde deze moeilijkheden worden omzeild.

ven eisen, dat een dergelijke verzwaring van lasten niet doorberekend zal worden? Ik geloof, dat zulks op morele gronden niet is vol te houden. Natuurlijk, er zijn grote ondernemingen, welke nog zeer behoorlijke winsten maken en waarbij het wel los zal lopen. Daarnaast zijn er echter zeer velen, waar het anders ligt en daar zullen grote moeilijkheden ontstaan.

Het prijsstabilisatiebeleid, tot nu toe niet zeer behoorlijk resultaat gevoerd door Minister Zijlstra gaat wankelen, zo deze voorstellen zouden worden aanvaard.

Het waren de geachte afgevaardigden de heren Roemers, Hazenbosch, Van Mastrigt en v. d. Ploeg, welke bij het bestedingsdebat hun grote vrees uitspraken, dat de maatregelen van de Regering te sterke prijsstijging ten gevolge zouden hebben.

Uit niets blijkt, dat de Regering iets daarvan heeft overgenomen.

Daarom nogmaals, verwonderd zijn we, dat de Ministers niet dieper ingingen op de beweegredenen van K.A.B. en C.N.V., alsmede op bezwaren van werkgeverszijde geopperd.

De conclusie van de heer Van Eibergen luidde:

„Een verantwoorde compensatie, welke geen gevaar medebrengt voor het prijsbeleid, kan momenteel alleen gevonden worden, zo we de huren met een minder percentage verhogen en daarbij een gedifferentieerde verhoging toepassen.“

# Middenstandspolitiek i

## CIJFERS van de MIDDENSTAND

- Volgens de statistiek worden onder middenstandsbedrijven verstaan de vestigingen, die minder dan 11 werknemers in dienst hebben.

Bij de bedrijfstelling van 1930 bleken er 384.000 middenstandsbedrijven te zijn tegen 379.000 in 1950. In percentages uitgedrukt betekent dit, dat in 1930: 95,7% van alle vestigingen tot de middenstandsbedrijven behoorde en in 1950: 93%. Er is hier dus sprake van een relatieve achteruitgang van 2,7%.

- Het totaal aantal werkzame personen in de middenstandssector bedroeg in 1930: 821.000 en in 1950: 959.000. Dit is een vooruitgang van 17%. Wanneer deze cijfers worden vergeleken met de totale beroepsbevolking, dan blijkt echter, dat het aantal in de middenstand werkzame personen daalde van 46,1% tot 38,2%.

• Het nationaal inkomen bedroeg in 1950: 15 miljard. Het aandeel van de middenstand hierin bedroeg 2,2 miljard of 14%. Dit aandeel van de middenstand kan nog nader worden onderverdeeld in 34% voor rekening van de kleinhandel en 50% voor rekening van het ambacht en de kleine nijverheid.

Voor 1956 zijn helaas nog geen gegevens beschikbaar, zodat met 1950 moet worden volstaan.

- Uit deze cijfers kunnen de volgende conclusies worden getrokken:
  - a. de middenstandsbedrijven nemen een zeer belangrijke plaats in ons volksgeheel in.
  - b. De afname van het aantal vestigingen, gecombineerd met de toename van het aantal werkzame personen in de middenstandssector toont aan, dat de gemiddelde bedrijfsgrootte is toegenomen.
  - c. De vermindering van het aantal kleine en kleinere bedrijven vraagt onze speciale aandacht.

DE heer H. van Eysden, A.R.-lid van de Tweede Kamer, begon zijn referaat met het geven van enig cijfermateriaal, dat hiernaast is opgenomen. Op grond van deze cijfers is duidelijk, dat de middenstand een belangrijke plaats in onze nationale economie inneemt. Wij hebben hier te maken met een omvangrijke, maar ook met een zeer gevarieerde groep. Het laatste blijkt wel duidelijk uit de respectabele lijst van vestigingsbesluiten. Het is uiteraard niet mogelijk op een algemene middenstandsconferentie de specifieke problemen van de talloze middenstandsbranches te behandelen. Daarom beperkte de heer Van Eysden zich tot een behandeling van de algemene problematiek van de middenstand, die hij omschreef als de groep van zelfstandige personen die een kleine of middelgrote onderneming leiden en daarvoor bewust het ondernemers-risico hebben aanvaard.

### Onbehagen

DE heer Van Eysden constateerde bij sommigen in de middenstandskring een gevoel van onbehagen ten opzichte van de regeringspolitiek, met name zoals deze na 1952 is gevoerd. De gedachte is dan dat naarmate de moeilijkheden, welke uit de oorlogsomstandigheden voortsporen, werden opgelost, ook de vrijheid in het economisch leven weer in sterke mate zou terugkeren. Toen bleek, dat dit niet in alle opzichten geschiedde, kwamen sommigen tot de conclusie, dat dit dan een geraken in socialistisch vaarwater zou betekenen. Naar de mening van de heer Van Eysden spelen hier een aantal misverstanden een rol. Daarom stelde hij het op prijs achtereenvolgens een aantal punten van het middenstandsbeleid onder de loep te nemen, hetgeen naar zijn ervaring met talloze spreekbeurten in het land uitwees tot verheldering van het begrip kan voeren.

### Vrijheid en verantwoordelijkheid

IN de eerste plaats moet worden opgemerkt, dat het noodzakelijk is het midden- en kleinbedrijf te zien in samenhang met het volksgeheel. De middenstand is met vele banden met dit geheel verbonden en het is dus irrealistisch de middenstand op zichzelf te beschouwen.

Het bestaan van de middenstand is afhankelijk van de economische situatie, waarin wij verkeren. Als we dus over de middenstandsproblematiek spreken moeten wij dit doen in het kader van de algemene economische politiek.

In het program van actie van onze partij wordt ons standpunt ten aanzien van het economisch beleid duidelijk uit de doeken gedaan. Duidelijk wordt voorop gesteld, dat de anti-revolutionaire partij op het standpunt staat, dat het economisch leven zich in vrijheid moet kunnen ontploien. Dat betekent, dat de produktie en de distributie zich zoveel mogelijk moeten voltrekken in de particuliere ondernemingsvorm. Onomwonden wordt dus gezegd: de particuliere ondernemingsvorm dient te worden gehandhaafd (dat houdt dus in een zich schrap zetten tegen een uitholling daarvan, zoals de socialisten willen). Het is zonneklaar, dat er hier een radicaal verschil met de P.v.d.A. is.

Anderzijds dienen wij echter ook met alle klaarheid te stellen, dat de overheid ten bate van het algemeen volkswelzijn een eigen verantwoordelijkheid heeft. Een positieve economische en monetair-politiek is nodig, juist om de vorenbedoelde vrijheid te verzekeren.



H. v. Eysden

Dr. Berghuis onderstreepte in zijn slotwoord nogmaals, dat de christelijke politieke partijen en christelijke maatschappelijke organisaties hebben in wezen dezelfde uitgangspunt in het Woord Gods en willen wij, ieder op eigen terrein, werkzaam zijn om de christelijke te doen vinden onder ons volk.

Dr. Berghuis achtte het verheugend, dat het besef van deze gezamenlijke delijkheid ook in deze conferentie zo levendig aan de dag is getreden. Hij zei hij. Wij hebben hetzelfde uitgangspunt in het Woord Gods en willen wij, ieder op eigen terrein, werkzaam zijn om de christelijke te doen vinden onder ons volk.

De anti-revolutionaire partij is een christelijke volkspartij. Zij is in het verleden steeds speciaal in het krijt getreden voor het zwakke. Het is onze opdracht steeds uit te zien naar die plaatsen in de maatschappij waar heerst en waar met het schild der gerechtigheid het zwakke moet worden beschermd. Er zijn thans kleine middenstanders, die in een zwakke positie verkeren. De anti-revolutionaire partij aan hun noden en behoeften ernstige aandacht.

Het program van actie vat dan de overheidstaak in drie centrale punten samen nl.

1. een gezonde monetaire politiek als basis voor een doeltreffende conjunctuurpolitiek, die in een depressie de werkgelegenheid bevordert, in een hoogconjunctuur de overspanning matigt;
2. het bereiken van verantwoorde concurrentieverhoudingen;

3. het nastreven van een zedelijk verantwoorde situatie op het terrein van de inkomensvorming met name te bereiken door de sociale politiek.

Voor deze eigen verantwoordelijkheid van de overheid is in onze kring altijd een open oog geweest. Het vrije spel der maatschappelijke krachten is onder ons nimmer een begeerlijke zaak geweest.

### Werkgelegenheid

WIJ hebben in Nederland te maken met een sterk stijgende bevolking. Dit betekent, dat wij op de langere termijn gezien al onze krachten moeten inspannen om onze groeiende bevolking arbeid en brood te verschaffen. Het vraagstuk van de werkgelegenheid is daarom van centrale betekenis. Deze werkgelegenheid kan alleen worden verzekerd door een uitbreiding van ons industriële apparaat, dat voor een belangrijk deel voor de export zal moeten werken. De handhaving en zo mogelijk verbetering van onze concurrentiepositie ten opzichte van het buitenland is daarom van het grootste belang. Hier ligt dus ook een duidelijk verband met de loon- en prijspolitiek.

De middenstand is bij dit alles ten nauwste betrokken. Een vergelijking met de dertiger jaren maakt dit onmiddellijk duidelijk. De algemene economische bedrijvigheid is voor de middenstand van essentiële betekenis.

De centrale vraag is of men alle krachten in het economisch leven maar hun gang moet laten gaan of dat de overheid ten bate van het algemeen volkswelzijn corrigerend moet optreden. Wij zijn van oordeel dat het laatste noodzakelijk is en dit brengt uiteraard op een aantal punten een beperking van de vrijheid van de ondernemer met zich mede. De wijze waarop dit geschiedt is hierbij van grote betekenis en vanzelfsprekend is hier een ingrijpend verschil tussen een anti-revolutionair en een socialist.

### Samenspel

WIJ staan op het standpunt, dat de eigen verantwoordelijkheid van het bedrijfsleven (zowel werkgevers als werknemers) met kracht moet worden gestimuleerd.

Als er mensen zijn die zeggen dat de ontwikkeling in socialistische richting gaat, realiseren zij zich in het geheel niet wat een socialistisch beleid pur sang zou betekenen. Een voorbeeld daarvan hebben we onlangs kunnen meemaken toen prof. Schermerhorn in de Eerste Kamer betoogde, dat eigenlijk alle landbouwgronden moesten worden genationaliseerd.

De verwarring bestaat dat men alle collectieve maatregelen die worden genomen als socialistisch kenschetst en dit is zeer zeker niet juist. De anti-revolutionaire staat een zo groot mogelijke vrijheid voor binnen de grenzen van de publieke gerechtigheid. En als de overheid ingrijpt dienen dat zo veel mogelijk globale maatregelen te zijn en geen ver-

gedetailleerde maatregelen. Het is van groot belang dat minister Zijlstra op dit gebied tegenover zich vindt.

Tussen de overheid en het bedrijfsleven moet een nauwe relatie worden verschaft. De organisaties die zich in het algemeen en in het bijzonder in het bedrijfsleven teameinde in het wezenlijk daarvan te be-

### De heer van Eysden

- aandacht voor de plaats van de middenstand in ons volksgeheel
- een meer differentieel beleid
- fiscale tegemoetkoming

Dit wederzijds overleg moet leiden tot een grote verantwoordelijkheid van de overheid in het overleg bepaalde zijn hun leden dan ook stimuleren te werken.

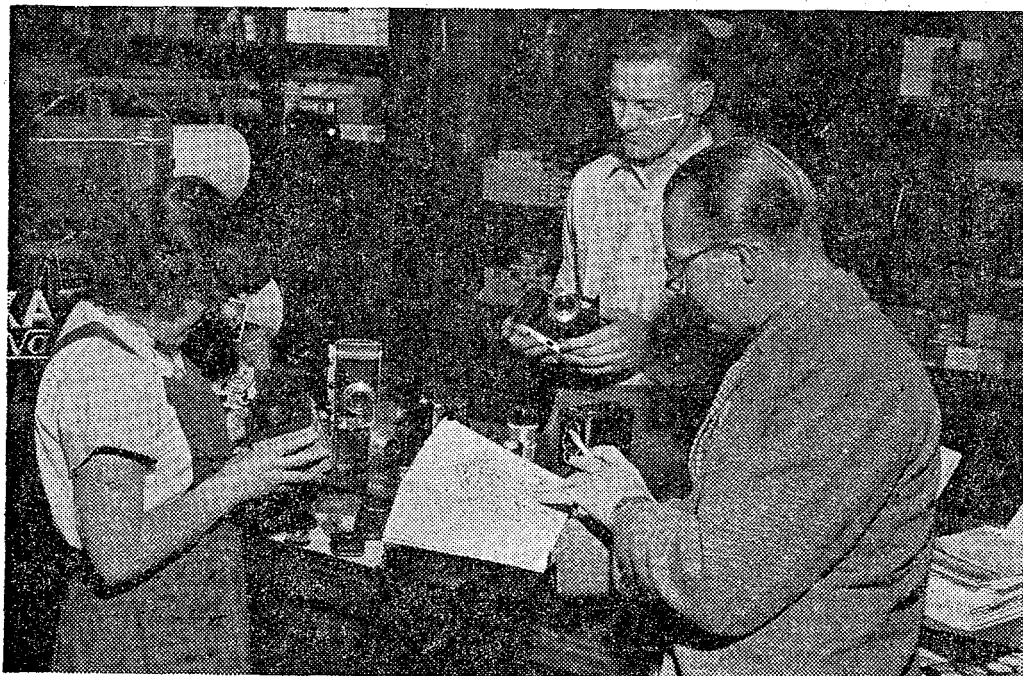
Overheid en bedrijfsleven moeten samenwerken. De gang van zaken moet vlottender. In brede kring moet een vrijwillige samenwerking worden gepromoot. Het dient boven eenzijdige maatregelen.

Als voorbeeld kan worden genoemd het beleid, dat in hoofdzaak is gericht op de A.O.W.-premie van de overheid. Een ander voorbeeld is over de gedeeltes van de A.O.W.-premie van de overheid doorberekenen van de huishouding.

De P.B.O. speelt bij dit alles een belangrijke rol. De verantwoordelijkheid van de overheid moet worden gestimuleerd. Voor de volksvertegenwoordiging moet met betrekking tot het beleid anderszins door het volk worden tussen regering en organisatie van het leven. Maar wel is duidelijk dat de overheid te opponeren tegen in dat verband eenstemmingen.

### Het prijs

DIT samenspel wordt door de overheid in de A.R.-lijn licht gemaakt. Het is aan verbonden en daarvoor moeten ben. Deze bezwaren spreken uit het feit, dat wij met globale maatregelen hebben. Er kan dus niet anderszins



Een kijkje in een foto-winkel. Evenals in andere branches is ook de vakkennis van deze middenstander de peiler waarop het vertrouwen van het publiek is gebaseerd.



# deze tijd

gehouden worden met de gevarieerdheid van het economisch leven. Met name speelt dit in de kring van de middenstand, waar men met een grote verscheidenheid heeft te maken. Er zijn b.v. middenstands-ondernemers, die in verband met de bestedingsbeperking een offer kunnen brengen; er is echter ook een vrij grote groep wier inkomenspositie zodanig is, dat zij dit soort offers veel minder of in het geheel niet kunnen dragen.

Het is daarom nodig aandacht te schenken aan de mogelijkheid van differentiatie in de maatregelen. Dit geldt met name voor de prijspolitiek. De overheid bemoeit zich met de vaststelling van de prijzen. Is dit principieel juist? We moeten hier letten op de analogie, die bestaat tussen prijzen, lonen, huren en pachten.

Voor huren en pachten is wegens gebrek aan huizen en grond een zekere beheersing nodig. Voor de lonen geldt hetzelfde in verband met de schaarse arbeidsmarkt. Wij willen daarom geen vrije loonpolitiek, maar wel een *vrijere* teneinde daardoor de verantwoordelijkheid van het bedrijfsleven meer tot gelding te brengen.

Er is geen vrije prijsvorming in Nederland maar naar analogie van de lonen zou men kunnen spreken van een vrijere prijsvorming. De A.R.-fractie heeft dit prijsbeleid in het algemeen gesteund, waarmee uiteraard niet is uitgesproken, dat dit als een permanente toestand wordt gezien. In het belang van onze hele volkshuishouding achten wij dit prijsbeleid noodzakelijk. Het is niet ideaal, maar onder de huidige omstandigheden nodig, waarbij we voorts moeten bedenken, dat een ongestoorde werking van het vrije prijsmechanisme historisch ook niet zo'n beste reputatie heeft.

## De kleine ondernemer heeft het moeilijk

DE vraag kan opkomen of de middenstand hier van het slachtoffer is geworden. Dit is niet gemakkelijk te beantwoorden in verband met het ontbreken van recent statistisch materiaal. Slechts van weinig branches worden exploitatie-gegevens gepubliceerd. Er zijn verschillen in branches, maar ook regionale verschillen.

De indruk bestaat, dat vele middenstanders de laatste tijd stellig van de algemene welvaartsvermeerdering hebben kunnen profiteren.

De heer Van Eysden vreesde echter voor de toekomst ernstige moeilijkheden met name voor de kleinere ondernemer b.v. die met een netto bedrijfsresultaat van niet hoger dan f 6.000.— à f 7.000.—

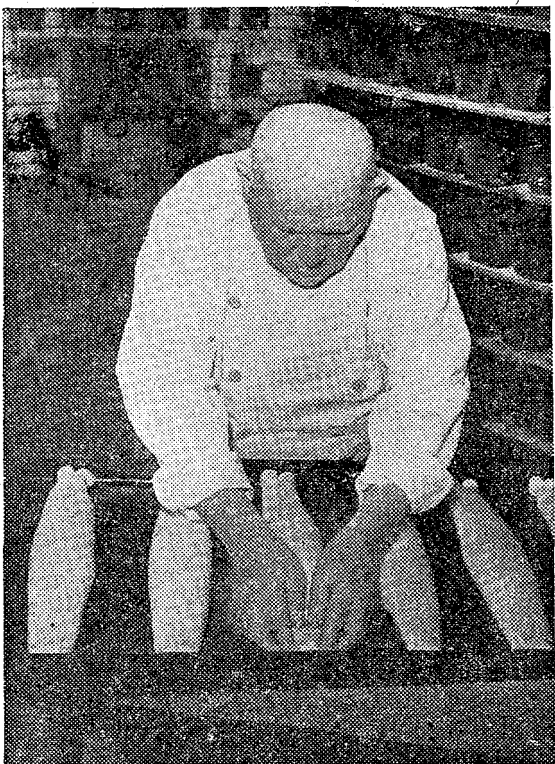
Hierbij speelt een rol:

1. de premie, die de zelfstandigen moeten betalen voor de eigen A.O.W. Deze kan omstreeks f 400.— bedragen. Het bedrijf moet dit opvangen;
2. de looncompensatie i.v.m. de huurverhoging, die in arbeids-intensieve bedrijfstakken met ouder personeel tot 4 à 5% van de loonsom per onderneming kan stijgen;
3. de huurverhoging, zowel voor de woning- als de bedrijfsruimte;
4. verhogingen tarieven van P.T.T., gas, elektriciteit, vervoer etc.

Als het standpunt wordt ingenomen dat deze kosten niet kunnen worden doorberekend, zullen ernstige moeilijkheden ontstaan.

In het licht van het vorenstaande springt de noodzaak van een meer differentieel prijsbeleid duidelijk naar voren.

Bij een verder voortschrijdende sociale verzekering (weduwen- en wezenverzekering en kinderbijslagverzekering) krijgt deze situatie nog weer klem. De premielast op het inkomen van de zelf-



Deze middenstander is 's morgens al heel vroeg in de weer, als de meeste mensen nog op één oor liggen. Dit is nog een ouderwetse bakkerij. In de meeste bakkerijen geschiedt thans ook het kneden van het deeg op machinale wijze.



De manufacturenwinkel trekt meestal vrouwelijke cliënten. Naast vakkenis is een goede smaak voor de verkoopsters van grote betekenis.

standige zou dan tot ongeveer 10% stijgen.

De heer Van Eysden vroeg zich daarom af of niet meer dan tot dusverre als richtlijn gehanteerd zou moeten worden, dat de premies voor sociale verzekering voor zelfstandigen in het algemeen voor doorberekening in aanmerking moeten komen.

## Marges

DE richtlijn van de huidige prijsbewaking is dat over de bestaande inkooprijzen de procentuele marge in het algemeen kan worden gehandhaafd, maar dat ten aanzien van prijsverhogingen aan de inkoopzijde alleen deze verhoging mag worden berekend (zonder marge). Nu er weer wat rust in de prijzen is gekomen is dit punt minder actueel, dan enige maanden terug.

Maar afgezien daarvan meende de heer Van Eysden, dat bij sterke prijsstijgingen een niet berekenen van bruto marge over de verhoging niet als onbillijk kan worden beschouwd, in verband met de voorkoming van verdere prijsstijgingen.

Overigens zullen meer mogelijkheden moeten worden geschapen voor het bezien van afzonderlijke gevallen, teneinde onbillijkheden te ontgaan.

## Kartelbeleid

HET kartelbeleid heeft in een aantal middenstandskringen kwaad bloed gezet. Het program van actie zegt ten aanzien hiervan, dat het kartelbeleid moet beogen een politiek, welke onredelijke prijzen voor de afnemers voorkomt en er in het algemeen genomen tegen waakt dat de vrijheid, die voor het bedrijfsleven tegenover de overheid wordt begeerd, niet door de bedrijfsgenoten zelf wordt vernietigd. In dit verband is de vestigingsvrijheid van het hoogste belang. Voorwaarden voor de vestiging dienen zoveel mogelijk wettelijk te worden geregeld en in ieder geval aan de hand van objectieve normen. Het vaststellen van deze normen mag niet zonder meer worden overgelaten aan het subjectieve inzicht van de bedrijfsgenoten. Speciaal wordt nog vermeld, dat wanneer dit nodig en verantwoord is, regelingen, welke tot strekking hebben de deloyale concurrentie te beteugelen, dienen te worden gesteund.

Hier ligt een aanvaardbaar uitgangspunt omdat duidelijk blijkt, dat het niet gaat tegen de bedrijfsregelingen als zodanig.

Wanneer men de balans van het vestigingsbeleid opmaakt, dan kan worden geconstateerd dat dit voor de middenstand een gunstige uitwerking heeft gehad. Een geleidelijke aanpassing aan de zich wijzigende omstandigheden is hier nodig.

## Financiële moeilijkheden

DE middenstand heeft ook thans nog te kampen met liquiditeitsmoeilijkheden. De geleidelijke stijging van lonen en prijzen doet zich gevoelen.

De credietmogelijkheden voor de middenstand dienen daarom voortdurend onze aandacht te hebben.

Anderzijds zal in de fiscale sfeer naar mogelijkheden moeten worden gezocht om de investeringsmogelijkheden in het kleine en middenbedrijf te vergemakkelijken. Bij de komende algemene belastingherziening zal de fractie dit ernstig onder de ogen zien.

De heer van Eysden eindigde met de verzekering te geven, dat de fractie altijd open staat voor gesprek en overleg met de organisaties van de middenstand.

Het program van actie vraagt rekening te houden met de bijzondere plaats en betekenis van de middenstand in onze samenleving. Wij zullen dit bij alle maatregelen, die aan de orde komen steeds voor ogen moeten houden.

## Discussie

BIJ de besprekingen voerde de heer Renkema een krachtig pleidooi voor een versterking van de band tussen de middenstanders en de partij.

De vergaderingen moeten op een zodanig tijdstip worden belegd, dat ook de middenstanders er aan deel kunnen nemen. De zaterdag is wat dit betreft wel erg ongunstig.

Ook de middenstanders lopen het gevaar het belang voorop te stellen in plaats van te vragen wat het beginsel eist. Ook andere sprekers wezen er op, dat het nodig is tot hernieuwde beleving van het beginsel te komen.

Bij de beraadslagingen nam de positie van de kleine ondernemer een centrale plaats in. Verschillende sprekers vestigden de aandacht op de moeilijkheden waarin zij verkeerden. Zowel de heer Van Eysden als dr. Berghuis onderstreepten nogmaals, dat aan deze groep bijzondere aandacht moet worden gewijd. De antirevolutionaire partij heeft de plicht om voor deze mensen, die in een benarde positie verkeren in de bres te springen.

Van verschillende zijden is er ook voor gepleit om het overleg in het Convent van christelijk-sociale organisaties te intensiveren. Ook de heer Van Eysden was van oordeel, dat het daar op grond van het beginsel de aangewezen plaats is om in broederlijke zin tot een eensgezind standpunt te komen.

Het geheel overziende kunnen wij constateren, dat het een geslaagde conferentie is geweest. Algemeen werd de behoefte gevoeld om tot voortzetting van dergelijke contacten te komen en Dr. Berghuis deelde dan ook mede, dat het de bedoeling van het Centraal Comité is in de toekomst hiermede verder te gaan.

## \* \* Van één geest

Prof. Schermerhorn heeft er voor gepleit, dat in Nederland de Staat bij uitsluiting eigenares zou worden van alle cultuurgrond.

Het is van belang, goed vast te leggen, dat minister Mansholt zich met nadruk, zelfs met een zekere emotionaliteit, achter de heer Schermerhorn heeft geplaatst. Zijne Excellentie zei evenwel, dat de grond in handen moest komen van „de gemeenschap”. Maar toen hem per interruptie werd gevraagd, wie die gemeenschap eigenlijk was, toen moest hij toegeven: de gemeenschap, dat is de staat.

Wat wij ook altijd hebben gezegd.

Ondergetekende verzoekt als abonnee te noteren:

Naam: .....

Adres: .....

Plaats: .....

Abonnement per jaar (f 6.50); kwartaal (f 1.65).

Naam afzender: .....

Adres: .....

Plaats: .....

Te zenden aan de Administratie van „NEDERLANDSE GEDACHTEN”, Dr. Kuyperstraat 3, 's-Gravenhage.

**BRANDSTOFFEN**  
**VS DOGGER**  
 Schinkelkade 14 - Tel. 722516  
 AMSTERDAM

**MEDICINALE VS PEPERMUNT**

**Verkwikt en verfrist U!**  
 VAN SLOOTEN LEEUWARDEN 

**BOERHAAVE**  
 VAN 1907  
 Heemskerkstraat 11  
 's-Gravenhage  
 Telefoon 33 09 05

**DE**  
 aangewezen Verzekering-  
 Maatschappij  
**ONGEVALLEN**  
**ZIEKENHUISVERPLEGING**  
**OPERATIE**  
**WEKELIJKSE UITKERING BIJ**  
**ZIEKTE**  
 Vraagt prospectus!

**Schimmelpenninck**  
*fijn! die ken ik*

**EEN UITKOMST VOOR MAAGLIJDERS**  
 Maaglijders, U kunt weer alles gaan eten. De echte C-R MAAGTABLETTEN zijn weer in Nederland verkrijgbaar.  
**C-R MAAGTABLETTEN**  
 geven direct verlichting en zijn pijnstillend.  
 De echte Amerikaanse C-R Maagtabletten zijn die lichtgele tabletten. Alleen verkrijgbaar bij:  
**LOUIS RIETBERGEN**  
 NIEUWE BINNENWEG 400 - ROTTERDAM  
 Vraagt inlichtingen zonder enige verplichting.

**AG**  
 thee  
 blijft kwaliteit!



L.T.T. GRONDVERF  
 L.T.T. SCHUURGRONDVERF  
 L.T.T. AFSCHILDERVERF  
 VORMEN  
 TEZAMEN  
 HET MEEST  
 DUURZAME  
 VERFSYSTEEM  
 VOOR BUITENWERK

LAK EN VERNISFABRIEKEN  
**WED. BOONSTOPPEL & ZONEN N.V.**  
 WADDINXVEEN - TELEFOON K 1828 350  
 AMSTERDAM - ALMELO - DEN HAAG - LEEUWARDEN  
 ROTTERDAM - UTRECHT



Rijwielen  
 direct  
 van  
 Fabriek

f 50 goedkoper, Eerste klas materiaal en langdurige garantie. Vraag gratis prijscurant met EXTRA korting bonnen. Van oktober f 12.50, november en december f 14.-, januari f 13.-, februari f 12.50. Overige maanden f 8.50.

Zie onze belangrijke Stofzuler-aanbieding f 95.- met een jaar garantie en gaat jaren mee, doe als zo velen profiteer en neem Uw voordeel.

„SIMBA” Rijwiel Fabriek,  
 Naaldwijkseweg 24-26,  
 's-Gravenzande, Tel. 01748-673

**INGWENSEN & CO**  
 Amsterdam - Keizersgracht 382 - Tel. 321\*1  
 Effecten — Coupons en administratiën —  
 Alle assurantien — Levensverzekeringen en  
 lijrenten  
 Speciale afdelingen voor protestantse kerkelijke  
 verenigingen

**Moe, lusteloos,**  
 angstig, onrustig, schuw, kouwelijk, levensmoe, humeurig, huilbuien, onrustige slaap. Is alles verkeerd? Ziet ge nergens licht? Dan is Uw zenuwgestel verzwakt en dreigen ernstige gevaren!  
 Wij garanderen succes als U een goede kuur neemt met onze kruiden. Nr. 3 à f 3.95 p. pak U lacht en zingt weer, kent geen moeilijkheden meer, kortom wordt een herboren mens. Neemt Uw grote kans en grijpt de U geboden reddende hand voor het te laat is!  
**Kruidenhuis Flora**  
 Westersingel 40, GRONINGEN

**Bloemist-knechten gevraagd**  
 Voor vakopleiding is te Aalsmeer goede gelegenheid  
**M. C. van Staaveren**  
 Aalsmeer  
 Hornweg 24

**LEEWARDEN**

**HUIZUMER**  
**FRUIT- EN GROENTENHAL**  
 (M. W. CAMPING)  
 NIEUWESTAD 80 - LEEUWARDEN - TEL. 6921  
 Lid Fruitexpres „VITA” Diepvriesgroenten

**HOTEL „DE KROON”**  
 SOPHIALAAN — LEEUWARDEN  
 Tel. 4467-4468  
 \*  
 Uw adres voor recepties en partijen

**J. SPAAN**  
**TIMMERBEDRIJF NIEUWBOUW**  
**EN ONDERHOUDSWERK**  
 Spanjaardslaan 11 - Tel. 8515 - LEEUWARDEN

**Nederlandsche Middenstandsbank N.V.**  
 Kantoor LEEUWARDEN  
 Bedrijfskredieten  
 Deposito's  
 Rekening-Courant  
 Safeloketten  
 Beleggingen  
 Spaargelden  
 WILLEMSKADE 3 - TEL. 4646 - LEEUWARDEN

**Prima verzorgd drukwerk**  
 (ZOWEL IN BOEKDRUK ALS ROTATIE)  
 Reclamefolders, Strooibiljetten,  
 Brochures, Verenigingsdrukwerk  
**Drukkerij Friesch Dagblad**  
 LEEUWARDEN - TELEF. 05100-4545



**U kunt vele richtingen uit, ook in de militaire dienst**

Veelzijdigheid is een van de typische kenmerken van een modern leger. Dat is dan ook de reden, dat er voor beroepsmilitairen vele mogelijkheden zijn. Instructeurs, specialisten en vaklieden, zij vormen tezamen de kern van onze Koninklijke Landmacht. Naast goede sociale en andere voorzieningen en een aantrekkelijk salaris, wat van zo groot belang is voor het (toekomstige) gezin, wordt de beroepsmilitair een levenspositie geboden.

**Wat zijn de mogelijkheden voor een functie bij het leger?**

**Functies:**

1. onderofficier-instructeur bij alle wapens en dienstvakken.
2. Hofmeesters.
3. Schipper, elektronica-monteur, geschilder/wapenhersteller, instrumentmaker, monteur legervoertuigen, munitietechnicus, tandartsassistenten, tandtechnicus, farmaceut.
4. Chauffeur.

**In aanmerking komen:**

- dienstplichtige onderofficieren, dienstplichtige korporaals (in het bezit van Mulo, LTS-diploma of overeenkomstige opleiding), mits geboren na 31 december 1927.
- zij die al of niet in militaire dienst zijn geweest, mits geboren na 31 december 1926.
- zij die al of niet in militaire dienst zijn geweest, mits geboren na 31 december 1921, echter met uitzondering van hen, die geboren zijn in 1924, 1925 of 1926.
- a) grootverlofsgangers, geboren na 31 december 1926.  
 b) zij die niet in militaire dienst zijn geweest, mits geboren na 31 december 1928.

Voor inlichtingen kunt u zich wenden tot de dichtstbijzijnde garnizoenscommandant. Brengt u vooral uw militaire papieren, rijbewijzen, diploma's getuigschriften enz. mee.  
 U kunt ook inlichtingen vragen bij het Hoofd van de Afdeling Personeelspubliciteit, Grote Marktstraat 40, Den Haag, tel. 18.22.90 door een briefkaart te schrijven of door onderstaande coupon in te vullen en deze als brief gefrankeerd op te zenden.

**COUPON**

Aan het Hoofd van de afdeling Personeelspubliciteit, Grote Marktstr. 40, Den Haag, tel. 18.22.90 toestel 1217.  
 Verzoek mij de brochure „In beroepsdienst bij het leger” te zenden <sup>1)</sup> Ik stel er prijs op thuis nadere inlichtingen te ontvangen <sup>1)</sup>.

NAAM: .....  
 ADRES: .....  
 PLAATS: .....  
 LEEFTIJD: .....

<sup>1)</sup> Doorhalen wat niet gewenst wordt.



**N.V. Houthandel  
ARENDSSEN**  
Luttekepoortstraat 62  
Telefoon K 8410-2109 — Harderwijk

**N.V. Houthandel  
v.h. J. Tulp & Zonen**  
**EDE**  
Hout - Triplex - Board  
Eternitprodukten

**Firma  
C. Vermeer en Zoon's**  
Fabrieken voor gebogen hout  
Tel. K 1894-1230 · Ouderkerk a/d IJssel  
Ronde en ovale tafelanden  
Gebogen regels voor stoelen en fauteuils,  
armleggers, kappen, regels, stijlen enz.

**Verplaatsbare houten  
gebouwen**  
Directie- en schafketen  
Noodwoningen, scho-  
len en -kerken  
Directie- en schaft-  
wagens  
etc.  
**HOUTBOUW HARDINXVELD**  
Tel. 41 Neder-Hardinxveld

**SERRES  
EN WARENHUIZENBOUW**  
N.V. AANNEMERSBEDRIJF  
**Boers en Vrijland**  
Tel. K 1748-745 en 746  
Postbus 30, 's-GRAVENZANDE

**Firma JAN DE MIK**  
HARDINXVELD - GIESSENDAM  
Aannemers van  
OEVERVERDEDIGINGSWERKEN  
GRIENDHOUTHANDEL  
HOEPELMAKERIJ  
Tel.no. 56 Neder-Hardinxveld

**BONGERS  
WAGENINGEN**  
Verhuizingen · Verpakkingen ·  
Meubelopslag  
Intern. autotransp. Zweden,  
Zwitserland, enz.  
Telefoon 2725 — Law, Allée 88

**SCHEEPSBOUWWERVEN**  
**A. VUYK  
& ZONEN**  
CAPELLE AAN DE IJSEL  
Nieuwbouw en reparatie  
Telefoon Rotterdam 113333 (K 1800)

**VAN LEEUWEN BUIZEN  
ZWIJNDRECHT**

Uw adres voor:  
**DIRECTIEKETEN  
BARAKKEN  
SCHOLEN  
ZOMERHUISJES  
enz. enz.**  
**Fa Gebr. Timmer**  
Houtbouw · Giessendam · Telefoon 62

**PLAATWERK  
STAAL EN ALUMINIUM**  
**NIMA** ZWIJNDRECHT  
K 1850-5382

**27  
MEI**

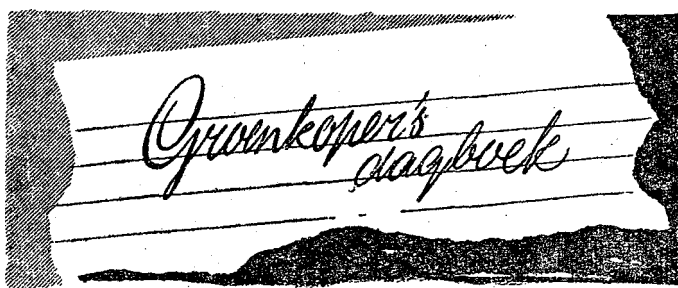
Vandaag kocht ik een Engelse krant, hetgeen u meer als een behoefte aan een oase van rust moet opvatten dan als een uiting van vreemddoenerij. Nu ligt het er aan, welke krant men in zo'n situatie koopt. Het was de Times, het meest ongeschokte blad ter wereld. Temidden van het Amerikaanse ontwapeningsplan, een geheime conferentie van het Sovjetblok, dreigende burgeroorlog op Haiti en de moord op een Poolse gravin in Londen, vond ik mijn oase. Dat zijn de ingezonden stukken in dit edele orgaan. Er zijn temidden van de tribulatiën dezer wereld nog altijd mensen, die andere zorgen hebben dan het verstoerde evenwicht in de buitenlandse politiek, dreigende inflatie en de prijs van de eerste aardbeïën. Een deftig heer, te oordelen naar naam en adres, klaagt zijn nood in de Times over het zogenaamde doorschijnende plakband, waarmede tegenwoordig alles maar wordt vastgeplakt. Vroeger, schrijft hij, vroeger was het een genoeg een pakje te ontvangen en dat open te peuteren touwtje te ontwarren en papier glad te strijken teneinde het te gebruiken voor een door zichzelf te versturen pakje. Maar dat plakband bederft alles. Het kleeft het touwtje aan het papier en het papier aan het touwtje. Het weerhoudt het gladstrijken van het pakpapier, kortom het bederft het plezier van ontpakken. Weg er mee!

Aangezien ik graag wilde weten, of er meer van die ergernissen in Engeland bestonden heb ik mijzelf nog een paar exemplaren van de Times beloofd.

**28  
MEI**

Een andere Engelsman schrijft, dat de vorige Engelsman volkomen gelijk heeft. Hij had het al eerder willen zeggen: doe het plakband uit ons midden weg!

Inmiddels heb ik mij weer op ernstiger zaken georiënteerd en met genoeg gelezen, dat volgens Mr. T. J. den Hartog, de voorzitter van de Prot. Chr. Bond van Vervoerspersoneel, de bestedingsbeperking geen Haarlemmer Olie is. Het smaakt wel niet lekker, doch het helpt tegen alle kwalen. Zo is het niet zegt Mr. den Hartog. Ik



ben het met hem eens. Bovendien helpt Haarlemmerolie ook niet tegen alle kwalen. Als kind heb ik die olie wel moeten slikken. Ouderen kregen het op schuim van bier, kinderen in een lepel melk. Maar als u mij vraagt, wat smaakte naarder die olie of de bestedingsbeperking, dan vind ik aan de laatste een bitterder bijmaak. Zolang prijsverhoging en versobering elkander de hand geven groeit een onmogelijke vriendschap. Dan nog liever in de olie. In de Haarlemmer wel te verstaan.

**29  
MEI**

Professor Samkalden en minister Hofstra is een lastig probleem voorgelegd. Dit: hebben de Koninklijke Besluiten van 23 maart 1852 en van 22 juli 1872, waar-

bij het algemeen reglement voor het bestuur van de Nederlands Hervormde Kerk werd herzien en gewijzigd nog altijd hun geldingskracht? Dat zou dan betekenen, dat de ministers van Justitie en van Financiën verantwoordelijkheid dragen voor wat de Synode van de Nederlands Hervormde Kerk zegt, doet of laat. Een interessante vraag, die opgeworpen is door het lid van de Eerste Kamer de c.h.-afgevaardigde de heer J. Reijers, die daarmede een principiële uitspraak tracht te ontvangen ten dezen, in het bijzonder voor wat betreft de oproep van de Ned. Hervormde Synode ten aanzien van Nieuw-Guinea en de aantasting van rechten van bestaande kerkeraden door de benoeming van tweede kerkeraden in eenzelfde gemeente. Met interesse zal ik het antwoord van de ministers volgen. Want of die verantwoordelijkheid is een abstractie of de Koninklijke Besluiten zijn krachteloos. En dan moet dan maar eens gezegd worden.

P.S. Een derde inzender in de Times vindt dat plakband toch wel makkelijk.

**30  
MEI**

Een merkwaardige Hemelvaartsdag voor de wat ouder worden de Groenkoper. Ik kan mij haast geen dag als deze voorstellen of ik woonde een Bondsdag van Gereformeerde of Ned. Hervormde Jongelingen bij. En nu vandaag ging ik naar een morgendienst en bracht de dag verder in alle rust door. Eigenlijk weten we met deze dag niet zoveel raad. Een echte kerkdag is het niet, een volwaardige uitgaansdag mag hij niet zijn.

In ieder geval zijn ze weer bij duizenden bijeengeweesd, de jongelingen en de meisjes thans tezamen in Amsterdam. Afscheid is genomen van de heer Algra, een man met een jeugdij hart en een historische pen. Ik heb geen herinnering meer aan ds. Vonkenberg, wel aan de voorzitters van de Bond Zijlstra en prof. Dijk. En het komt mij voor, dat er heel wat Bondsdagen in Amsterdam gehouden zijn. Maar dat kan ook wel gedachtenbedrog wezen. Dat heeft men als men ouder wordt. Het vrouwde Jongelingsblad, dat ik nog altijd lees, zal ik moeten missen. „Jong Gereformeerd” komt er voor in de plaats. Daar kijkt je dan tegenop. Omdat jong zijn zo lang geleden is. Ook omdat je dikwijls verlangt nog jong te zijn en met vriend te worden aangesproken. Zodra de mensen het over broeder Groenkoper hebben, dan denk je: wat gaat de tijd toch snel.

N.B. Een vierde Engelsman is ook tegen plakband. Het is toegeven aan de mode, vindt hij.

**31  
MEI**

In Amerika schijnt men van de bestedingsbeperking geen last te hebben. Daar experimenteert men vrolijk door met een kunstmaan, op zuiver wetenschappelijke grondslag. Want voor de defensie zou een kunst-

maan nog geen nut hebben. Het plan kost honderdmiljoen dollar, waarvan er al bijna tachtig miljoen zijn uitgegeven. Daarbij vergeleken is de IJ-tunnel maar een regenwormgang in de klei. Toch is de minister van Defensie, de heer Wilson enigszins geprikkeld door de hoge kosten, welke een kunstmaan met zich meebrengt. Hij ziet meer heil in intercontinentale geleide projectielen. Volgens boze buurman zou de heer Wilson gevraagd hebben, waar al die miljoenen gebleven zijn. Naar de maan, zou een van zijn medewerkers geantwoord hebben. Maar ik vertrouw buurman niet. Die schept altijd op over zijn politieke informaties. En aangezien hij een tijd niets van zich heeft doen horen, heeft hij dit nu kennelijk verzonnen. Als hij morgen met het verhaal komt, dat in Nederland geen kunstmaan zal gemaakt worden op grond van het feit dat een Sinterklaasversje dan aan het wankelen gebracht wordt, geloof ik dat ook niet.

**1  
JUNI**

Geen bericht kon mij op deze zaterdag meer verheugen dan dat besprekingen zullen worden gehouden over het afschaffen van het footienstelsel in de kappersalons. Het is mij altijd een raadsel geweest hoe dit stelsel ook ingang kon vinden bij de kappers. Ik geef toch ook de assistente van mijn tandarts geen fooi? Ik vind dat het leven al vol genoeg met foioen hangt, hetgeen betekent dat degenen, die die foioen ontvangen in het algemeen niet genoeg verdienen. Dat behoeft thans niet. Als ik een goed vakman was en ik deed mijn best, dan zou ik er voor vechten een behoorlijke beloning te ontvangen en weigeren mijn levensonderhoud bij te spijkeren met een fooi. Dat geldt voor kappers net zo goed als voor kellers. Gelukkig is in vele restaurants dit stelsel afgeschaft en is in de prijs van de consumptie het bedieningsgeld begrepen. Het geheel is niet eenvoudig te regelen, maar de kappers konden beginnen de fooi in de prijs op te nemen.

Ziezo, en nu laat ik mijn haar knippen.

*William Groenkoper*

# Mensen zoeken hun weg

Vervolgverhaal door **DINGENANT RIETZANGER**

„Je achterband van je dameskarretje stond plat,” zei de agent. „Ik was vroeg op en heb de band gerepareerd, maar het is niet veel bijzonders meer.”

Jasper was de agent zeer dankbaar. „Ik kan u op 't ogenblik niets geven, maar zodra de oorlog voorbij is, hoop ik bij u te komen,” verzekerde hij.

De agent maakte een afwerend gebaar. „Ik help de mensen niet om er een dankjewel voor te ontvangen,” zei hij. „Ik meen, dat het mijn plicht is om te helpen. Verder niets.”

Een kwartier later zat Jasper weer op zijn oude fiets. Hij vervolgde zijn weg naar kapitein Elander.

Opnieuw had hij met pecht te kampen. Zijn voorband begaf het en hij moest een eind lopen alvorens hij een rijwielhersteller gevonden had. Tot overmaat van ramp was die man niet bereid om de band te repareren.

„Ik heb grotere zaken aan de hand, die zijn voor mij van meer belang dan lapjes op oude banden te plakken,” zei hij gemelijk.

En toen Jasper bleef aandringen, werd hij kwaad. „Ik heb van m'n leven al zoveel banden gerepareerd, dat het welletjes is. Ze krijgen mij er niet meer voor.”

Teleurgesteld ging Jasper verder. Aan een postbode vroeg hij inlichtingen, bij wie hij terecht zou kunnen met zijn fiets.

„Wij hebben hier in 't dorp maar één fietsenmaker en die zal het niet willen doen”, antwoordde de besteller.

„Ik ben bij hem geweest, hij heeft me weggestuurd.”

„Dacht ik wel,” knikte de postbode. „'t Is rooie Marinus naar het hoofd gestegen. Hij is een handel in oude auto-onderdelen begonnen. Allemaal zwarte handel, hij schijnt goed te verdienen. Nu verwaarloost hij zijn klanten, maar er zal nog wel eens een andere tijd komen — en dan hebben wij hem niet meer nodig!”

Er zat voor Jasper niets anders op, dan naar het volgende

dorp te lopen. Daar wist hij een fietsenmaker op te sporen. Zijn band werd gerepareerd. Toen ging hij weer verder. Onderweg werd hij gewaarschuwd door een meisje van omstreeks twintig jaar, dat de Duitsers een razzia hielden onder jonge mannen, die ze voor de arbeidsinzet wilden gebruiken. Zij raadde Jasper aan, een omweg te nemen, daar hij anders stellig in handen van de Duitsers zou vallen.

Jasper was het meisje dankbaar voor de inlichting. Natuurlijk koos hij de omweg — maar dat betekende een extra fietstocht van meer dan vijftien kilometer. Dat was op het oude damesvehikel geen pretje, teneer niet, daar Jaspers steeds vreesde, dat zijn voor- of achterband het weer begeven zou. Maar gelukkig hielden de banden zich nu goed.

Het sprak bijna vanzelf, dat Elander hem vriendelijk ontving en ogenblikkelijk bereid was, hem onderdak te verlenen.

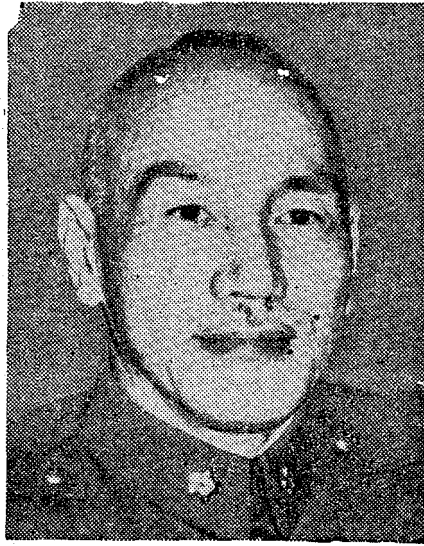
Er kon natuurlijk geen sprake van zijn, dat Jasper naar huis terugkeerde. Zijn conflict met Heijboer was van een te ernstige aard geweest; en Simon had, hoe dan ook, in deze verschrikkelijke tijdsomstandigheden een zekere macht. Ook het feit, dat in de kringen van de N.S.B. en van de landwacht blijkbaar algemeen bekend geworden was, dat hij zich ingelaten had met het verlenen van hulp aan joden, had voor Jasper het verblijf in zijn woonplaats bijna levensgevaarlijk gemaakt. Hij was zich bewust, dat er jacht op hem gemaakt Hij was zich bewust, dat er jacht op hem gemaakt werd.

„Je blijft rustig hier,” zei kapitein Elander. „Het is hier voorlopig minder gevaarlijk voor je — en bovendien is er hier ook genoeg te doen. Ik nodig je uit, vanavond met mij mee te gaan naar een kleine vergadering. Maar vooraf zal je me met de hand op het hart moeten beloven, geen domme dingen te doen en nooit loslippig te zijn.”

Jasper beloofde het.

(Wordt vervolgd)

*Hoe lang zal*  
**TSJANG KAI SJEK**  
*het nog houden*  
*op Formosa?*



OP geruchtmakende wijze is president Tsjang Kai Sjek van nationalistisch China weer in het nieuws gekomen, zoals men dat noemt. Dit was het gevolg van de anti-Amerikaanse onlusten, die zich in Taipeh, de hoofdstad van het eiland Formosa, hebben voorgedaan. Deze gebeurtenissen waren een schok voor de Amerikanen, maar nog meer voor Tsjang Kai Sjek, wiens positie als onbetwist heerser over het nationalistische bolwerk Formosa er ernstig door leek aangeast. De rust is thans weergekeerd en Tsjang heeft de situatie nog stevig in handen. Maar onder de oppervlakte is er nog steeds beroering en de communisten van het vasteland, die vele aanhangers op Formosa hebben (vooral onder de oorspronkelijke bewoners van het eiland) zullen geen gelegenheid voorbij laten gaan om munt te kunnen slaan uit de jongste gebeurtenissen.

TSJANG KAI SJEK is nu al bijna 71 jaar. Op 31 oktober werd hij als Jui Tai geboren in het dorp Tsjikou in de provincie Tsjekiang. Op de militaire academie te Paoting weigerde

hij als 18-jarige een „staart” te dragen, hetgeen hem niet belette zulke goede cijfers te behalen, dat hij naar Tokio werd gezonden. Daar maakte hij kennis met Soen Yat Sen, de wegbereider van de revolutie van 1911. Hij werd assistent van Soen Yat Sen en trad in het huwelijk met een meisje, dat zijn vrome Boeddhistische moeder voor hem had uitgezocht. Uit dit huwelijk werd een zoon geboren, Tsjang Tsjing Kwo geheten, die thans na zijn vader op Formosa de voornaamste functies bekleedt.

SOEN YAT SEN zond in 1923 zijn assistent Tsjang Kai Sjek naar Moskou om ingewijd te worden in de krijgskunst van de Sowjets. Behalve een bruikbare wapentechniek bracht Tsjang echter uit Moskou ook een grondige bekering mede ten aanzien van zijn aanvankelijke geloof in de toekomst van het communisme. Enige jaren daarna trad hij toe tot het Christendom. Dat kwam doordat hij voor de tweede maal een huwelijk aanging, nadat zijn eerste echtgenote — volgens de toen heersende zeden — met een klein pensioentje naar haar dorp was teruggezonden.

Zijn tweede vrouw, Mei-ling Soeng (wier zuster met Soen Yat Sen getrouwd was), is een Christin, die in Amerika werd opgevoed. Haar moeder wilde eerst niet, dat zij met Tsjang zou trouwen. Eerst nadat deze plechtig beloofd had, zich te zullen verdiepen in de christelijke godsdienst kon het huwelijk doorgang vinden. Het werd op christelijke wijze ingezegend. Drie jaren later werd hij christen, ook al waren er vele dingen, die hij niet begreep.

NA de dood van Soen Yat Sen ont-popte Tsjang zich als een handig speler op het ingewikkelde schaakbord der Chinese machtspolitiek. Aanvankelijk wist hij zijn communistische rivalen te verslaan, maar niet op beslissende wijze. Tijdens de oorlog met Japan werkte hij met hen samen, maar daarna bleek iedere samenwerking onmogelijk. Totdat de communisten hun grote opmars begonnen en de strijdkrachten van

Tsjang een verpletterende nederlaag toebrachten. Tsjang vluchtte met een half miljoen man aan troepen naar Formosa om daar betere tijden af te wachten. Hoe langer het echter duurt, hoe geringer de kans wordt, dat er voor Tsjang en de zijnen betere dagen zullen aanbreken.

\* \* \* **Citaat**

Wij hebben hier een citaat. Het luidt als volgt:  
„Deze drie factoren” (bedoeld zijn: toenemend onderling verkeer, industrialisatie van de vroegere koloniale gebieden, de exportmoeilijkheden) „welke niet van toevallige en snel voorbijgaande aard zijn, dienen als structuurwijzigingen te worden beschouwd.”  
... „Dat daarbij thans de vrije prijsvorming moet worden uitgeschakeld is op zichzelf geen bezwaar, mits men deze” (dus de vrije prijsvorming) „als eindresultaat in het oog houdt en niet van de nood een deugd maakt, d.w.z. in de thans noodzakelijke ordening een soort ideaal ziet.”  
Dit citaat is van prof. ir. W. Schermerhorn.  
Niet van de vorige week. Het staat in zijn boek „De boeren in onze volksgemeenschap”. Het boek is vóór de oorlog verschenen. Prof. Schermerhorn is nadien roder geworden.  
Hij is nu al zo ver, dat hij verlangend uitziet naar het ogenblik, dat niemand meer een stukje tuingrond kan pachten, dan alleen van de staat.

**ADRESSEN**

voor de toekomst van onze jongelui

**IVEX** cursus **EXPORT** handel

Erkend door de Inspectie van het Schriftelijk Onderwijs, met medewerking van het Ministerie van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen.

VRAAG PROSPECTUS - POSTBUS 289 EINDHOVEN

**CHR. SANATORIUM VOOR ZENUWZIEKEN ZEIST**

Gelegen in mooie omgeving met directe korte busverbindingen op omliggende steden (Utrecht-Amersfoort)

**Meisjes**

van 18 jaar en ouder kunnen worden geplaatst als

**LEERLING-VERPLEEGSTER**

Geboden wordt een prettige bevredigende werkring, die in 3 jaar leidt tot het wettelijk beschermd beroep van verpleegster.

- \* Duur der opleiding (kosteloos) 3 jaar.
- \* Salaris tijdens opleiding (boven kost en inwoning) 1e jaar f 105,14; 2e jaar f 120,81; 3e jaar f 140,96 per maand. Werkweek 48 uur.
- \* Vakantie 3 weken per jaar (met toeslag).
- \* Reiskosten-vergoeding naar huis 2 x per maand (boven f 2.50).

\* Verstrekking eerste dienstkleiding gratis. Op dezelfde voorwaarden kan tevens geplaatst worden:

**LEERLING-VERPLEGER**

Brieven te richten aan de Geneesheer-Directeur.

**De Ned. Herv. Diakonessen Inrichting**

Overtoom 283 — Amsterdam

vraagt voor de cursus, die in september begint

**JONGE MEISJES**

van 17 jaar en ouder voor opleiding tot

**VERPLEEGSTER**

Salaris als leerling-verpleegster: 1e jaar f 93,95, 2e jaar f 108,50, 3e jaar f 128,65 bruto per maand, boven kost en inwoning, bewassing en geneeskundige verzorging. Eerste aanschaffing van dienstkleiding is kosteloos. Vergoeding van reiskosten, vakantietoeslag enz. Nadere inlichtingen worden gaarne verstrekt door de Directrice.

**„DE NIJENBURGH”**

Gereformeerde School voor Maatschappelijk Werk Opleiding voor: maatschappelijk werk(st)er jeugdwerkleid(st)er jeugdconsulent(e)

topcursus voor evangeliste

**„DE JELBURGH”**

Gereformeerde opleiding voor jeugdleid(st)er in Clubhuiswerk.

Opgaven en aanvragen om inlichtingen voor beide scholen voorlopig aan: Amsterdamsestraatweg 37, Baarn.

**Welk meisje van 19 jaar of ouder,**

met een goede gezondheid, wil zich opgeven om als

**gezinsverzorgster**

te worden opgeleid? Inl. voor de a.s. septembercursus kunnen worden ingewonnen bij de directrices van onderstaande scholen:

- Amsterdam, Geref. Opleidingsschool voor gezinsverzorgsters, Hugo de Grootkade 24, tel. K 20/83835
- Leeuwarden, Chr. Opleidingsschool voor gezinsverzorgsters, Grote Kerkstraat 77, tel. K 5100/22778.
- Rotterdam, Chr. Opleidingsschool voor gezinsverzorgsters, Prinses Julianalaan 77, tel. K 1800/121596.

**GRONINGER SCHOOL VOOR MAATSCHAPPELIJK WERK (Cicsa)**  
Beroepsopleiding voor Maatschappelijk Werk  
Kerkelijk Maatschappelijk Werk  
Algemene Maatschappelijke Zorg  
Sociale Zorg in het Bedrijf  
Reclassering  
Kinderbescherming  
Jeugd- en Volksopvoedingswerk  
Toelating: mannelijke en vrouwelijke kandidaten in bezit van diploma middelbare school of via toelatingsexamen. Prospectus en uitvoerige inlichtingen bij de Directrice Mej. M. Kamphuis, Oosterhamriklaan 65, Groningen, tel. 24347. Spreekuur: 's maandags van 3-5 uur en na afspraak

**Laboratorium voor toegepaste psychologie**

(voorheen Psychotechnisch Laboratorium der Vrije Universiteit)  
Vossiusstraat 54-55 Amsterdam-Z.  
Telefoon 792727

o.l.v. Prof. Dr. J. Waterink en Dr. H. R. Wijngaarden Ir. A. P. Riem-Vis

**ADVIEZEN INZAKE:**  
Moeilijk opvoedbare kinderen  
Neurotische kinderen  
Kinderen met partiële psychische defecten  
School-, studie- en beroepskeuze (kinderen en volwassenen)  
Karaktermoeilijkheden (volwassenen)  
Psychol. behandeling van kinderen en volwassenen  
Aan bedrijven inzake: Personeelselectie; Omgang met personeel; Psychologische opbouw van het bedrijf; interne bedrijfs-moeilijkheden op psychologisch gebied.

**Jongedames,**

die binnenkort slagen voor Diploma Vormingsklas; eindex. Gymn.; 5-j. H.B.S. of M.M.S., kunnen de opleiding volgen voor **LERARES N XIX** (Koken enz.) aan de

**Chr. Landbouwhuishoudschool te Bolsward**  
Aanmelding en/of verzoek om inlichtingen z.s.p.m. bij de directrice mej. J. Eerdmans, Snekerstraat 27, Bolsward.

**OPLEIDING VOOR MAATSCHAPPELIJK WERK**

- \* Algemene Maatschappelijke Zorg
  - \* Kinderbescherming
  - \* Volksopvoeding en Jeugdwerk
  - \* Maatschappelijk Werk in Bedrijven
  - \* en andere terreinen van maatschappelijk werk.
- Duur opleiding: 3 jaar en 4 maanden.  
Toegankelijk voor mannelijke en vrouwelijke kandidaten. Vooropleiding: Middelbare school (of toelatingsexamen). Prospectus en inlichtingen te verkrijgen bij: C.I.C.S.A., Centraal Instituut voor Christelijk Sociale Arbeid, Weteringschans 259-261 te Amsterdam, Tel.: K 20 - 36526 - 322448 Spreekuur Directie: maandag van 3-5 uur en na afspraak.

**WIST U,**

dat reeds gedurende zes jaar

**De Nederlandse Houtacademie**

gevestigd Keizersgracht 321, Amsterdam, driejarige schriftelijke cursussen (in loof- en naaldhout en zijn producten) en tweejarige schriftelijke cursussen (in naaldhout en in loof- en naaldhout-producten) geeft en dat de diploma's namens Z.Ex. de Minister van O.K.W. mede-ondertekend worden?

De nieuwe cursussen vangen aan op 1 oktober a.s.

Vraag, onder vermelding van dit blad, inlichtingen (o.a. gratis toezending van een fraai geïllustreerd prospectus) bij de Directeur van de N.H.A., Dr. W. Boerhave Beekman, Benoordenhoutseweg 235, Den Haag, Telefoon 77 46 80.

**Na het eindexamen**

naar ....

**Schoevers**

Corn. de Wittlaan 17-19  
Tel. 540500 - 540501  
Den Haag  
Laan van Meerderv. 351  
Tel. 336231 - Den Haag  
Geestbrugweg 51  
Tel. 181790 - Rijswijk Z.H.  
Instituten ook in:  
Amsterdam - Rotterdam -  
Utrecht - Arnhem -  
Vlaardingen - Djakarta

**Instituut**

**SCHOEVERS**

**OPLEIDING DIPLOMA ZIEKENVERPLEGING-B**

JONGELUI die verpleegster of verpleger willen worden, kunnen daarvoor een volledige opleiding ontvangen in de Psychiatische Inrichting „WOLFHEZE” te Wolfheze.

Tijdens de opleiding ontvangt men behalve kost en inwoning, bewassing, geneeskundige behandeling enz. een salaris volgens de van overheidswege vastgestelde regeling, waaronder twee maal per maand een vergoeding van reiskosten naar huis, boven f 2,50. Aanvangssalaris f 105,14 per maand.

Bovendien ontvangt men de benodigde dienstkleiding bij de indiensttreding.

Vraagt u eens nadere inlichtingen aan de geneesheer-directeur.



# NEDERLANDSE GEDACHTEN

OFFICIEEL WEEKBLAD VAN DE ANTI-REVOLUTIONAIRE PARTIJ

## Na de huurdebatten

DE huurdebatten zijn achter de rug. De zaak, waarop zich de politieke spanning van de laatste weken had toegespitst, is, voor wat de Tweede Kamer betreft afgedaan. Daarmede is de eindstreep weliswaar nog niet bereikt, want de behandeling der huurontwerpen in de Eerste Kamer moet nog volgen, en deze is, zoals bij meerdere belangrijke aangelegenheden in het verleden het geval is geweest, stellig ook nu niet te verwaarlozen. Maar in elk geval is voor het ogenblik de belangrijkste spanning omtrent de zaak van de huurverhoging en de gedeeltelijke blokkering ervan, en daarmede de acute spanning omtrent de huidige kabinetsconstellatie eraf.

Ik kan mij voorstellen, dat velen van hen, die nauw bij deze zaak betrokken zijn geweest, eind vorige week een zucht van verlichting hebben geslaakt. Gelukkig, dat hebben wij gehad. Maar ik kan mij moeilijk voorstellen, dat deze zucht van verlichting een zucht van opluchting en nog moeilijker, dat zij een zucht van voldoening is geweest.

### Anti-climax

IN de eerste plaats vanwege het debat zelf. Men kan bepaald niet zeggen, dat het een debat in grote stijl is geweest. Zakelijk niet, en nog minder politiek. De spanning, waarmede de behandeling tegemoet was gezien, kwam tijdens het debat slechts zeer sporadisch tot uiting. Zij die voor het aanhoren ervan snip-perdagen mochten hebben opgenomen, hebben weinig waar voor hun gederfde vakantie gehad.

De weinige politiek-spannende momenten werden erin gebracht door de anti-revolutionairen. Dat is duidelijk in allerlei toonaarden en soms met veel fanfare door vriend en vijand tot uitdrukking gebracht.

En de enige onder de Kamerfracties, die zich met een zeker enthousiasme voor de geblokkeerde huren heeft ingezet — en dat heeft ons politiek gesproken toch bepaald iets te zeggen — is de socialistische geweest.

En overigens, alle respect voor een minister Witte, die voor een allesbehalve benijdenswaardige taak stond en die met een argumentatie een betere zaak waardig, een materie waarmede een formatiecrisis van vier maanden hem had opgescheept heeft verdedigd.

Al met al bracht echter dit debat, gezien in het licht van de daaraan voorafgegane politieke spanning, 'n anti-climax. En ik geloof, dat dat ook eigenlijk niet anders kon. Daarvoor was het onderwerp, waarover het ging, zowel naar zijn zakelijke inhoud als naar de omstandigheden en verhoudingen erom heen, te gecompliceerd geworden. Want in wezen ligt de politieke spanning, waaraan wij laboreren op een ander niveau dan dat van een zeer onduidelijk en tijdens een bepaald stadium van de kabinetsformatie in nood geboren compromis-gedachte, als die van de huurblokkering. Huurontwerpen en huurdebatten zijn alleen maar een symptoom geweest voor deze spanning op de achtergrond.

M.i. is dit gehele debat een onderstreping geweest van het onbevredigende en — ik wil het best nog eens zeggen, ofschoon ik weet, dat men hen, die het werk moeten doen, daarmede niet steeds voor de voeten moet topen — van het ongezonde van de politieke situatie, waarin wij sinds de vorige zomer verkeren.

Dat ligt niet aan de Kamer bij een debat over een bepaald wetsontwerp, en

het ligt nog minder aan het Kabinet, maar het ligt aan de algemene politieke toestand zelf en aan de verhoudingen, waardoor deze gekenmerkt wordt.

Het is op zichzelf wel verklaarbaar, dat minister Hofstra zich in een begrijpelijke geënerveerdheid laat ontvallen, dat het kabinet zich niet als een stel tweede rangs lieden wil laten behandelen, ook al is er, geloof ik, niemand die zulks doet. Het is — politiek gesproken — ook geen onverdeeld genoegen in de situatie van het ogenblik zitting te hebben in een kabinet met een wankel basis als het huidige. Men moet daarom respect hebben voor de eerste-rangs figuren die zich — in 's lands belang,

de verf kunnen komen. Deze omstandigheid heeft hoogstens het reeds bestaande onbehagen vergroot. Maar zij heeft politiek geen oplossing kunnen brengen.

De wezenlijke oorzaak van deze spanning ligt in de politieke situatie zelf, zoals die in de laatste jaren is gegroeid en is verscherpt door verkiezingsstrijd en formatie-problemen.

En men kan niet zeggen, dat de huurdebatten daarin opklaring hebben gebracht. Het opbouwen van een situatie, waarin de politieke verhoudingen duidelijker komen te liggen blijft na deze debatten onverminderd aandacht vragen, ook wanneer wij ons ervan bewust zijn, dat de oplossing niet in enkele maanden tijds geforceerd kan worden.

### Eensgezind

MEN heeft van de zijde van onze tegenstanders tijdens de Kamerdiscussie en in de pers getracht de aandacht van het politieke onbehagen, dat

## Een zucht van verlichting, maar niet van opluchting, nog minder van voldoening

omdat tenslotte ook in deze moeilijke omstandigheden geregeerd moet worden, — daartoe bereid verklaren. Een niet-kunnen opbrengen van deze waardering zou tegenover de ministers onredelijk en ondanikbaar zijn en in strijd met het nationaal belang.

### Politieke spanning blijft

MAAR door dit alles heen blijft voelbaar en aandacht vragend het onbevredigende van de toestand. En daarmede kom ik tot de tweede reden, waarom naar mijn mening de eerder vermelde zucht van verlichting geen zucht van voldoening kan zijn.

De spanning omtrent de huurwetten is er voor dit ogenblik uit. Dat is geloof ik, op zichzelf wel nuttig. Er is weer plaats voor een zekere distantie, die wellicht die zucht van verlichting rechtvaardigt. Maar wat overblijft, is, dat de politieke spanning op het vaderlandse toneel in het algemeen gesproken daarmee niet opgeheven is.

Die spanning in breder verband is zelfs, gezien de voorgeschiedenis en de entourage van het huurcompromis, niet voldoende aan de orde geweest en nit

ten aanzien van de huurontwerpen in brede kring leeft, af te leiden naar een beweerde tweespalt in de antirevolutionaire gelederen.

Tweespalt in de antirevolutionaire gelederen? Och, kom. Er zijn in dit debat maar weinig fracties geweest, die kunnen bogen op een zo grote eensgezindheid en eendracht in deze zaak als de antirevolutionaire.

Een tweespalt buiten de fractie in de partij dan misschien? Ik moet, helaas, de tegenstanders, die daarop speculeren en die daarin gaarne zouden willen stoken, deze illusie ontnemen. De Tweede Kamerfractie lag geheel in de lijn, die in het laatstgehouden partijconvent, de brede vertegenwoordiging van de antirevolutionaire partij, blijktens het daarin gesprokene in grote eenstemmigheid is aanvaard.

Wij gunnen onze tegenstanders graag, dat zij eigen onlustgevoelens op ons trachten af te reageren. Maar zij moeten wel weten, dat onze sportiviteit niet zover gaat, dat wij te hunnen gerieve hun illusies gaan realiseren.

### Eigen verantwoordelijkheid van fractie en ministers

MEN heeft voorts getracht de antirevolutionaire ministers en de antirevolutionaire fractie tegen elkander uit te spelen. Ook deze poging is op een mislukking uitgelopen.

Zeker, de Tweede Kamerfractie keerde zich tegen regeringsontwerpen waarvoor ook a.r. ministers verantwoordelijkheid dragen. De ministers hebben nog aanvaardbaar geacht, wat de fractie in haar positie op zakelijk-politieke gronden meende niet meer voor haar verantwoording te kunnen nemen.

De ministers verkeerden ten aanzien van de onderhavige materie door hun toetreden tot het huidige kabinet — op eigen verantwoording maar overigens zonder dat daartegen van de zijde van partij of fractie bezwaar was gemaakt — in een andere positie dan de Tweede Kamerfractie. Van een morele binding der fracties als zodanig heeft men, zoals nu wel is gebleken, in de meeste partijen niet willen weten.

Maar ook overigens, de kamerfractie verkeert in een geheel andere positie dan de geestverwante ministers. De fractie is in sterke mate politieke exponent van een bepaalde richting, hetgeen de ministers met name in een kabinet als het huidige niet zijn, ook al brengen zij, zoals ten aanzien van allerlei punten is gebleken, hun antirevolutionaire overtuiging, in het kabinetssamenstel tot gelding.

De verantwoordelijkheden van fractie en ministers liggen verschillend.

Hiervoor moet men oog hebben en zich niet direct ongerust afvragen, hoe het nu kan, dat a.r. ministers op een bepaald punt iets voor hun verantwoording nemen waartegen de fractie meent zich te moeten verzetten.

Het zou anders komen te liggen als een dergelijke figuur normaal zou worden. Maar in een zaak met een voorgeschiedenis als die van de huurontwerpen is zij verklaarbaar.

*Fractie en ministers hebben beide getoond begrip te hebben voor deze omstandigheid. Het is eenvoudig nonsens te suggereren, zoals hier en daar gedaan is, dat de fractie haar politieke onbehagen zou hebben willen uitleven op de a.r.-ministers. Integendeel, de fractie heeft zich, geloof ik, juist om de geestverwante ministers sterk in acht genomen. En dat was in de gegeven omstandigheden ook stellig juist.*

*En terecht hebben de ministers Algera en Zijlstra zich op het standpunt gesteld, dat zij uit het oordeel van de fractie over de aanhangige huurontwerpen voor zichzelf inzake hun op dit ogenblik zitting blijven houden in het kabinet geen consequenties moesten trekken. Immers, de houding van de fractie in deze zaak hield geen politieke disqualificatie van de antirevolutionaire ministers in.*

BERGHUIS



## De plannen voor de najaarsactie

### ZIJN IN ZEE

\* De taak van de Organisatie Commissie en het Organisatie Comité

\* De ene hand breke niet af wat de andere opbouwt

NA de zeer geslaagde conferentie, welke op 3 juni door het Centraal Comité te Amersfoort werd belegd met personen uit de middenstand, heeft 's avonds een onderdeel van de „partijmachine” nog volle toeren gedraaid. De Organisatie Commissie kwam toen namelijk bijeen om de plannen voor de komende najaarsactie te bespreken. Deze commissie behandelde een drietal nota's, dat op 27 juni a.s. in de vergadering van het Algemeen Organisatie Comité aan de orde wordt gesteld. Het betreft hier de volgende onderwerpen: de algemene leden- en abonneewerfactie de samenstelling van een schetsenbundel en dienstwerk van het scholingswerk en een gedachtenbepaling inzake de sprekersorganisatie, die per 1 november desgewenst nader geregeld dient te worden. Het is duidelijk, dat ieder belangstellend partijlid graag wil weten hoe die plannen er uitzien. Hierover kan nu helaas nog niets worden gepubliceerd, omdat daardoor de vrijheid van handelen van het Algemeen Organisatie Comité en van het Centraal Comité, dat de uiteindelijke beslissing moet nemen, aan banden zou worden gelegd. Wij moeten dus voor dit moment volstaan met de mededeling, dat de planning inzake drie zeer belangrijke werkzaamheden — ons inziens: tijdig — aan de bevoegde organen — an de partij werd voorgelegd. Aan hen is thans het woord. Hopelijk wordt op zodanige wijze gesproken, dat de verdere voorbereidingen zowel door „Den Haag” (zoals het bureau van het C.C. in sommige brieven heet) als in het gehele land eveneens te rechter tijd kunnen worden getroffen.

NOG een enkel woord over de samenstelling en de taak van de Organisatie Commissie en het Algemeen Organisatie Comité. De Organisatie Commissie, geleid door prof. mr. P. J. Verdam telt momenteel 6 leden, de voorzitter en de secretaris van het Centraal Comité, die ambts-halve secretaris van de commissie is, meegeteld. Deze commissie is statutair belast met de behandeling van alle organisatorische aangelegenheden, alsmede de leiding van de propaganda en de kadervorming. De Organisatie Commissie vormt tevens het dagelijks bestuur van het Algemeen Organisatie Comité. In dit Comité hebben zitting de secretarissen en de penningmeesters van de 18 Kamercentrales. In dit veel breder samengestelde college hebben dus uit ieder deel van het land belangrijke partijfunctionarissen, welke door de beoelginnamen zitting. Het heeft tot taak omtrent voorstellen, welke door de Organisatie Commissie zijn voorbereid, te adviseren alvorens deze voorstellen ter goedkeuring aan het Centraal Comité worden voorgelegd. Uit deze taakomschrijving blijkt zonneklaar, dat wij op dit moment nog niet bevoegd zijn hier nader op de thans bij het Comité aanhangig gemaakte voorstellen in te gaan.

Hopelijk zijn we hiertoe spoedig in de gelegenheid. Dit lijkt ons zeer gewenst en voor een goede verdere gang van zaken een eis van de eerste orde.

VOLGENS de statuten is men lid van een plaatselijke en zelfstandige kiesvereniging. Deze verenigingen treden toe tot het verband van de Anti-revolutionaire Partij, door zich aan te sluiten bij het Centraal Comité. Formeel gezien is men dus niet rechtstreeks lid van de partij: daartoe moet men lid worden van een kiesvereniging. (Het is gewenst, dat alle propagandisten zich dit goed realiseren als ze op het propagandapad zijn!) Voor elk lid betaalt de kiesvereniging een afdracht aan het Centraal Comité. Dit bedrag is thans bepaald op f 2,50 per jaar. Uiteraard is de

contributie veelal hoger omdat ook de Kamercentrale, de Statencentrale en de kiesverenigingen zelf zonder geld niet kunnen werken. De uiteindelijke hoogte van de contributie is niet formeel door Den Haag vastgesteld. Gemiddeld is zij plm. f 6,— per jaar. De kiesvereniging is in de vaststelling van het juiste bedrag dus tot op zekere hoogte vrij. Het blijkt, dat sommige kiesverenigingen er een soort donateursstelsel op na houden, om de wel centraal vastgestelde afdracht van f 2,50 per lid aan het Centraal Comité te onthouden. De namen en adressen van deze personen zijn niet in „Den Haag” bekend en zij ontvangen daardoor niet de 10 contact nummers die Nederlandse Gedachten jaarlijks telt. Dit is op zichzelf al een ernstig feit. Minstens zo laakbaar is dit beleid van de betrokken K.V.'s, omdat het in flagrante strijd is met de statuten van de partij; die de K.V.'s door hun aansluiting bij het C.C. beloofd hebben te zullen naleven. Deze partijstatuten kennen n.l. alleen leden van kiesverenigingen, geen donateurs — niet leden. Het is duidelijk, dat dit donateurschap ook de financiële positie van de partij verzwakt. Samenvattend moeten we dit euvel dus veroordelen — en uitbannen — alleen al op grond van deze 3 motieven:

1. Men is in strijd met het statuut van de partij, die men wil dienen.
  2. Men verlaagt deze „donateurs” tot anonieme, tweede rangs leden van de partij.
  3. Men berokkent de partij die juist nu ook financieel alle zeilen moet hijsen, geldelijk nadeel.
- Penningmeester let dus op uw zaak en taak! In het licht van de circulaire, die u één dezer dagen ontvangt, moet u het bovenstaande nog eens goed overwegen. Besturen van kiesverenigingen, bespreekt deze kwestie in uw vergadering en neemt uw beslissing zó, dat door de ene hand niet wordt afgebroken wat de andere opbouwt! We twijfelen er niet aan, dat u allen de juiste koers kiest: recht door zeel! De taak van onze partij is, goed gezien, immers een geloofsdaad.



## Eigen verantwoordelijkheid van het parlement

IN de vorige eeuw, met name tussen 1866 en 1888, was het liberalisme tegelijk machtig en machteloos.

De liberalen hadden de meerderheid in beide Kamers. Maar liberale kabinetten hadden geen lang leven en soms was de vorming van een parlementair kabinet blijkbaar onmogelijk. De kamerleden, ook zij, die tot de liberale meerderheid behoorden, hadden zulk een sterk besef van hun persoonlijke verantwoordelijkheid en onafhankelijkheid, dat er altijd een zekere spanning was in de Kamer, als er belangrijke wetsontwerpen aan de orde waren. De zaak was niet „vooraf bekeken.” Er waren geen fractievoorzitters, die kwamen verklaren, dat „mijn politieke vrienden en ik” ondanks ernstige bezwaren, en hoewel de verdediging van de bewindsman niet in alle delen overtuigend was, toch hun stem aan het wetsontwerp niet zouden onthouden. Het fractieverband was uitermate zwak. En het ministeriële leven was veeg.

WIJ kennen uit de parlementaire geschiedenis ook andere perioden. Dan was er een hecht aaneengesloten meerderheid, die het bevriende kabinet krachtig steunde. De oppositie kon scherp zijn; haar woordvoerders konden telkens hoofdelijke stemming vragen — het baatte niet. Het kabinet had sterke bolwerken. Totdat soms, misschien wel niet gehéél onverwacht, de meerderheid niet meer bleek te bestaan. Tien leden van de R.K. fractie hielpen samen met „links” de vlootwet verwerpen. De C.H. kamerleden stemden met links tegen het gezantschap bij de Paus en brachten het kabinet-Colijn ten val. De parlementaire geschiedenis vertoont ook voorbeelden van pogingen, om zo'n conflict indien mogelijk te voorkomen, door de fracties, die haar steun toezegden aan een coalitiekabinet, zo sterk mogelijk te binden, zelfs met een schriftelijk contract als basis.

NA de jongste oorlog voltrok zich een ontwikkeling in de verhouding kabinet-parlement, die niet gunstig genoemd mag worden.

Er was geen formeel-officiële binding tussen kabinet en fracties. Maar er was wel een program, waaraan de „regeringspartijen” steun hadden toegezegd.

Op zich zelf is dat gezond.

Mits aan twee voorwaarden is voldaan. Vooreerst — het program mag er niet uitzien als een boek met een aantal gestencilde bladen, waarin voor ieder departement nauwkeurig staat vermeld, wat er zal gebeuren. Dan gaat iedere minister er zorg voor dragen, dat hij zich aan het „boekje” houdt. En het parlement controleert zijn beleid aan de hand van het gedetailleerde program.

En de tweede voorwaarde is, dat Kabinet en Kamer het program willen lezen als een richtlijn. Er kunnen veranderingen intreden, die het redelijk maken, dat het beleid wordt gewijzigd, en de minister moet daartoe de vrijheid hebben. En evenzeer moet een fractie zich het recht voorbehouden, haar standpunt eerst definitief te bepalen, als alle stukken op tafel liggen.

MAAR er was in de laatste jaren nog een element, dat een rol speelde. Bij de Kamer bestond een grote aarzeling, een Kabinet of een minister ten val te brengen. En menig minister streefde er naar, door intens overleg, b.v. met de commissie van voorbereiding, tot een zodanig compromis te komen, dat de openbare behandeling alle kleur en spanning had verloren.

Soms werd daardoor de openbare discussie beroofd van elke spanning. Zij dreigde te verlopen in details, of leverde alleen wat vuurwerk op, zonder gevaar.

Bijna de uiterste consequentie van zulk een ontwikkeling is bij de kamerdebatten in de Tweede Kamer aanvaard door de heer Tilanus. Hij was niet in staat of bereid ook maar iets goeds te zeggen van de wetsontwerpen, maar hij zou toch voor stemmen. Omdat hij zich „moreel gebonden” achtte, in verband met wat tijdens de kabinetsformatie was overeengekomen. En omdat hij geen conflict met het kabinet wilde.

Wij stellen er prijs op duidelijk te verklaren, dat wij niets willen afdingen op de persoonlijke integriteit van de heer Tilanus en dat de achtbaarheid van zijn motieven voor ons vaststaat. Maar politiek liggen hier de zaken verkeerd.

Hier dreigt n.l. het gevaar, dat het parlement om politieke redenen aanvaardt wat het op zich zelf bezien niet aanvaardbaar acht, en zich zelf daardoor machteloos maakt.

Het parlement moet zich te allen tijde het recht voorbehouden, om de wetsontwerpen op eigen kwaliteiten te beoordelen, en tegen te stemmen, als het wetsvoorstel technisch of principiëel niet deugt.

Daarom betekent de behandeling van de huurwetten en de daarbij gehouden stemmingen winst. Er is een groter zelfstandigheid van het parlement aan het woord gekomen, ook bij de stemmingen. Met name de A.R. hebben reden tot tevredenheid. Zij hebben geen frases gebruikt. Zij hebben niet geschermd met termen als „staats-socialisme.” Zij hebben de A.R. ministers tenslotte niet in moeilijkheden gebracht. Maar zij hebben bij monde van de heer Van Eibergen de wetsontwerpen scherp geanalyseerd en zijn tot de conclusie gekomen, dat er te veel aan mankeerde, om er voor te stemmen. En daarom hebben zij er ook niet voor gestemd.

Zij hebben daarmee gedaan, wat van goede parlementariërs mag worden verwacht.

Het ging er kennelijk niet om, het kabinet „wrak te zetten.” Het negatieve votum was dan ook de logische consequentie van de zakelijke bezwaren.

Het was een bewijs, dat de A.R. fractie niet van zins is, uit politieke overwegingen datgene te helpen accepteren, wat naar haar mening niet aanvaard mag worden.

Wanneer alle partijen op dat standpunt staan, dan komt er méér spanning in het overleg tussen Kabinet en Parlement. Maar ook meer openheid, duidelijkheid en verantwoordelijkheid.

De positie van het kabinet wordt er zuiverder door. Een strijdbaar minister zal dat als winst beschouwen.

En tegelijk komt de eigen verantwoordelijkheid van de fractie beter tot haar recht. Dat betekent geen individualisme of eigengereidheid. Het dwingt juist tot het zich ernstig rekenschap geven van alle factoren en gevolgen. En als de fractie daarbij komt tot eenheid van beleid, dan is dat een reden tot verheuging.

Het is duidelijk, dat hierbij zelfbeheersing nodig is. Een zelfbeheersing, die daarin uit komt, dat niet de frase, niet de leuze, niet de gemakkelijke diskwalificatie, maar het weloverwogen betoog en het verantwoorde argument het debat gaan beheersen.

## NEDERLANDSE GEDACHTEN

onder redactie van H. Algra (voorzitter), R. Gosker, Jac. S. Hoek, Prof. Dr. J. J. de Jong, S. J. Jonker, A. R. de Kwaadsteniet, Mr. W. R. v. d. Sluis, J. D. Troostheide. Secretaris: G. J. H. Griffioen.

ADRES VAN REDACTIE EN ADMINISTRATIE: Dr. Kuiperstraat 3, 's-Gravenhage. Telef. K 1700-115935. Giro 89673. VOOR ADVERTENTIES: Kon. Wilhelmina-ABONNEMENTSPRIJS f 6,50 per jaar f 1,65 per kwartaal, giro 89673. laan 34, Leidschendam. Tel. K 1761-1646.

STUDENTENABONNEMENT f 4,— per jaar

LOSSE VERKOOP f 0,20.

# GYMNASTIEKTOESTELLEN

ROTHUIZEN N.V. — HEELSUM



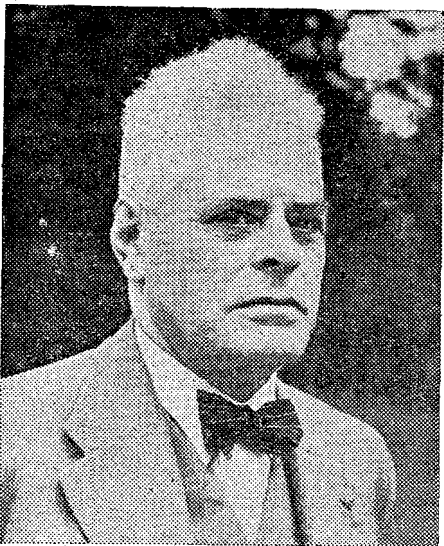
# Fractievoorzitters gaven hun visie op de gebondenheid aan het huurcompromis

DE vraag in hoeverre de fracties, die geestverwanten hebben in het kabinet, gebonden waren aan het huurcompromis, dat verleden jaar tijdens de formatie was gesloten, heeft verleden week bij de huurdebatten in de Tweede Kamer een grote rol gespeeld. Het was een vraag, waarmede de meeste fractievoorzitters zich hebben bezig gehouden en die tenslotte verschillend werd beantwoord.

## Oud: niet gebonden

DE liberale fractievoorzitter de heer Oud noemde dit compromis hoogst verwerpelijk, omdat het — naar zijn mening — geen oplossing bood. Is het woordbreuk als men tijdens de formatie de gedachte van de blokkering heeft aanvaard en als men nu tegen de wetsontwerpen stemt? Prof. Oud kwam tegen deze redenering op. Hij zeide:

Mijnheer de Voorzitter! Wanneer wij dit systeem volhouden, wanneer wij telkens bij kabinetsformaties zeggen: wij gaan verbintenissen aan, dan doen wij iets, wat staatsrechtelijk volstrekt ongeoorloofd is. De positie van ons als leden van de Kamer is zodanig, dat wij



PROF. MR. P. J. OUD

allen hoofd voor hoofd hebben te stemmen naar ons eigen inzicht. Dat stemmen naar eigen inzicht kan men alleen doen, als men een beslissing neemt op het moment, waarop de maatregelen voor ons liggen. Wanneer men zich op het standpunt stelt van tevoren gebonden te zijn — er zijn allerlei dingen, die van grote betekenis zijn in ons publieke leven, de behandeling van de zaken in de openbaarheid; er is buiten de Kamer van alles over dit wetsontwerp geschreven en gezegd; het heeft buiten de Kamer veel meer beroering gewekt dan in de Kamer —, dan zou men moeten zeggen: met alle dingen, die buiten de Kamer gezegd worden, heb ik niets te maken, daar mag ik niet op letten, ik moet vóór dit wetsontwerp stemmen, want ik heb mij gebonden.

Daarom heb ik mij van het begin af aan tegen dit gebonden zijn met hand en tand verzet. Het had wellicht bij de kabinetsformatie zo kunnen lopen, dat ook een van mijn geestverwanten aan de regeringstafel was komen te zitten. Dan zou men mijn vrienden en mij niet het verwijt hebben kunnen maken: gij breekt uw woord.

Ik heb van het begin af aan in de besprekingen telkens en telkens gezegd: wij binden ons van tevoren niet; ik wil zien hoe de zaak eruit ziet, als zij voor ons ligt.

## Tilanus: wel gebonden

DE voorzitter van de C.H. fractie, de heer Tilanus, dacht over deze moeilijke zaak geheel anders. Zijn standpunt werd gedeeld door jkv. Wittewaal van Stoetwegen en de heer Kilkert. De heer Tilanus haalde nog eens de voorgeschiedenis op. Hij concludeerde dat na rustige overweging en bestuderen de gedachte van bouwcertificaten werd afgewezen. De gedachte van de blokkering ter wille van de woningverbetering werd — en waarlijk niet op een achternamiddag — tenslotte aanvaard. Hij zeide:

Het bereiken van een overeenstemming op dit punt is in de pers gepubli-

ceerd. De Kabinetsformatie is 16 juni begonnen en 7 juli heeft men in de pers kunnen lezen — dit was dus in het begin van de formatie; men hoopte toen, dat het voor elkaar zou komen —, dat er overeenstemming was bereikt met betrekking tot het huurvraagstuk met onderhoudsblokkering. Alle opvolgende formaties — ik heb dit gisteren ook opgemerkt — hebben de overeenstemming ten aanzien van dit punt overgenomen.

Nu erken ik volkomen de vrijheid en ook het recht en de plicht van ieder Kamerlid om na het laatste woord van een Minister ten slotte „neen” te zeggen. Mede op grond van die overeenstemming zit daar op het ogenblik dit Kabinet. Formeel zijn wij geheel vrij — dit ben ik met de heer Bruins Slot eens —, want de fracties hebben geen binding aan dit Kabinet. Ik zou mij hieraan dus kunnen ontworstelen en zeggen: tegenover dit Kabinet sta ik geheel los, maar moreel gevoel ik toch een zekere binding en gevoel ik mij mede verplicht door de overeenstemming, die wij van de zomer met betrekking tot dit punt hebben bereikt. Ik zou mij wel drie keer moeten bedenken, voordat ik „neen” zou zeggen met betrekking tot deze drie wetsontwerpen. Dit is een kwestie, die ieder voor zich zal moeten beoordelen. Het zal niet in mij opkomen het woord „woordbreuk” in mijn mond te nemen. Dit is een kwestie, die het gevoel raakt. Ieder voor zich zal moeten uitvechten, of hij dit zal aanvaarden.

Hierbij komt voor mij — ik heb dit gisteren gezegd —, dat ik vind, dat de bezwaren tegen deze wetsontwerpen door de pers en ook hier en daar schromelijk zijn overdreven. Wij zullen de uitwerking van deze wetsontwerpen in de praktijk moeten afwachten, maar de wetsontwerpen ontmoeten bij mij op zich zelf niet die grote bezwaren, die in sommige artikelen en redevoeringen naar voren zijn gekomen.

## Romme: persoonlijk gebonden

PROF. Romme, de k.v.p.-fractievoorzitter, aanvaardde in ieder geval een persoonlijke binding aan dit huurcompromis. Hij zei hierover:

Ik moet zeggen, dat ik, toen ik de heer Bommer hoorde spreken over morele binding — en zoals gewoonlijk ging het weer over de morele binding van anderen —, een zeker gevoel van dankbaarheid tegenover hem niet kon onderdrukken. Ik dacht: dat kan mij wellicht de gelegenheid geven om vanavond een enkel ogenblik de aandacht van de Kamer te vragen en daarbij van deze praktische gelegenheid gebruik te maken om meteen eens te pogen, te doorbreken de algemene legendevoering over de activiteit van fracties en in het bijzonder ook van mijn fractie bij gelegenheid van de kabinetsformatie.

Wanneer ik naar aanleiding van het woord van de heer Bommer iets wil zeggen, is het allereerst over mijn eigen morele binding in het onderwerpelijke geval, omdat ik naar mijn mening in mijn gehele fractie de enige persoon ben, die geacht kan worden moreel gebonden te zijn aan het wetsontwerp met betrekking tot de huurblokkering.

Waarom ben ik daaraan moreel gebonden?

Ten tijde van de formatie is mij bekend geworden, zoals ook aan de ge-



H. W. TILANUS



PROF. MR. C. P. M. ROMME

achte afgevaardigde de heer Oud is bekend geworden, een uitvoerig exposé ten aanzien van de vraag hoe de algemene gedachte van die commissie woningbouw van de Maatschappij voor Nijverheid en Handel betreffende huurblokkering zou zijn te verwerkelijken langs de weg van grootboekinschrijving. Ik heb het dezer dagen nog eens nagelezen en gelegd naast het wetsvoorstel en dan moet ik zeggen, dat, met één enkele uitzondering, waarop de geachte afgevaardigde de heer Bommer heeft gewezen en niet geheel juist heeft gewezen — in dat exposé werd de huiseigenaar aan een nog wat verder gaande verplichting gebonden dan in het wetsvoorstel is vervat —, het exposé en het wetsvoorstel volkomen met elkaar kloppen. Ik heb in het wetsvoorstel bepaald geen enkel nieuw element kunnen ontdekken in verhouding tot het uitvoerige exposé, dat wij in de loop van de kabinetsformatie hebben gekregen en dat in ieder geval aan de toenmalige fractieleiders in deze Kamer van de betrokken vijf groepen bekend is geworden. Nu ben ik op een bepaald ogenblik, in de laatste fase, van de formatie als fractievoorzitter gesteld voor de vraag of ik aan de tegenwoordige bewindsman van Volkshuisvesting en Bouwnijverheid wel zou afraden in dit Kabinet zitting te nemen of niet zou afraden daarin zitting te nemen. Dat was de gebruikelijke formulering om aan te duiden, dat wij hier te maken zouden krijgen met een extraparlamenteair Kabinet. Mijnheer de Voorzitter! Toen die vraag mij werd gesteld, was mij bekend, gelijk aan een ieder, wie een overeenkomstige vraag in die tijd is gesteld, dat de tegenwoordige bewindsman van Volkshuisvesting en Bouwnijverheid dan deel zou gaan uitmaken van een Kabinet, dat zou komen met een wetsvoorstel overeenkomstig dat uitvoerige exposé, waarover ik het zoeven had. Nu spreekt het, dunkt mij, toch wel vanzelf, dat, wanneer ik op dat ogenblik de mening had gehad, dat ik van een wetsontwerp overeenkomstig dat voorstel niet wilde weten, ik dan toch de vraag, of ik zitting nemen zou afraden of niet zou afraden, zou hebben moeten beantwoorden in de zin van: ik raad dat af. Ik heb het zitting nemen van de bewindsman niet afgeraden (ik heb het hem evenmin aangeraden; een hiertoe strekkende vraag werd mij niet gesteld). Nu is die verwachting, waarin ik destijds verkeerde en moest verkeeren, werkelijkheid geworden en is ons een wetsvoorstel voorgelegd overeenkomstig dat exposé, alleen op één punt iets minder bindend voor de huiseigenaren. Nu geloof ik, dat ik bepaald een morele gebondenheid zou schenden, wanneer ik op het ogenblik zou zeggen: nu geef ik toch lekker mijn stem achteraf aan dit wetsontwerp niet.

Wat hier voor mij geldt, geldt echter precies niet voor enig ander lid van mijn fractie, want over de vraag, of ik zal zeggen als voorzitter van mijn fractie: ik raad u af zitting te nemen, nu u zijt uitgenodigd om zitting te nemen in dit Kabinet van deze samenstelling en met dit program, of ik raad het u niet af, beslist niet de fractie, waarvan ik de eer heb voorzitter te zijn, maar de voorzitter en hij alleen. Er is dus van enige morele binding op dit punt van geen van mijn fractieleden enige reden, enige kwestie.

## Bruins Slot: formeel, noch moreel gebonden

DE a.r. fractievoorzitter de heer Bruins Slot, heeft tijdens deze debatten de volgende redevoering gehouden, die wij hieronder letterlijk laten volgen.

De heer Bruins Slot: Mijnheer de Voorzitter: De geachte afgevaardigde de heer Bommer heeft aan het adres van de antirevolutionaire leden van deze Kamer een aantal vragen gesteld. Hij heeft gezegd: Ik heb maanden geleden iets gehoord over een compromis, een afspraak, die er gemaakt zou zijn ten aanzien van een huurverhoging en een huurblokkering. Ik dacht, dat ook de antirevolutionairen zich daaraan gebonden hadden, en nu blijkt, dat zij dat blijkbaar niet vinden. Er zit toch een zekere binding in. Hij eindigde met de woorden: dat men licht ontsteke. Ik wil proberen een beetje licht voor hem te ontsteken. Ik vind overigens, dat hij zich eerder tot de heer Burger moet richten, want de heer Burger is toch verantwoordelijk voor de samenstelling van het Kabinet en het program, waarop het Kabinet zich verenigd heeft. Maar dat belet mij niet om over deze zaak iets te zeggen, voor zover ik dat natuurlijk weet. De heer Bommer heeft gezegd, dat men zich verenigd had op een compromis en dat daar een nota van de heer Witte aan ten grondslag lag. Ik heb die nota van de heer Witte nooit gezien. Ik kan daarover dus niet oordelen.

De heer Vondeling: U hebt er ook nooit van gehoord?

De heer Bruins Slot: Ik zal straks zeggen wat ik wél weet. Ik wil allereerst zeggen, dat het Kabinet, dat op het ogenblik zitting heeft, een extraparlamenteair Kabinet is, een extraparlamenteair Kabinet in de volstrekte zin des woords.

Bij de samenstelling van dit Kabinet en bij het formuleren van het program van dit Kabinet is de antirevolutionaire Tweede Kamerfractie niet gekend. Toen dit Kabinet optrad, was ik — ik heb het ook in oktober van verleden jaar bij de algemene politieke beschouwingen gezegd — van het program van dit Kabinet niet op de hoogte. Ik geloof ook, dat het program na de totstandkoming van het Kabinet langzamerhand in belangrijke mate is gegroeid. De antirevolu-



DR. J. A. H. J. S. BRUINS SLOT

tionaire Tweede Kamerfractie is derhalve voor het program, waarop de leden van dit Kabinet zich hebben verenigd, te enenmale niet verantwoordelijk en zij is ook aan dit program in geen enkel opzicht gebonden. Ik moge erop wijzen, dat ik, namens de antirevolutionaire Tweede Kamerfractie sprekende in de vergadering van 24 oktober 1956, dat ook aanstonds duidelijk heb gesteld. Dit was de eerste gelegenheid, waarbij ik het kon doen, want het was de eerste keer, dat wij als Kamer met dit Kabinet in contact kwamen. Ik heb toen onmiddellijk gezegd: De fractie, waarvan ik deel uitmaak, acht zich aan dit program niet gebonden en ook aan dit Kabinet niet gebonden, want het is een extraparlamenteair Kabinet. Dit is destijds ook niet tegengesproken. Ik moge verwijzen naar hetgeen de heer Burger in diezelfde vergadering heeft gezegd, nl.:

„Mijnheer de Voorzitter! Een punt, dat met name van belang is om te weten, is de vraag in hoeverre de fracties zich aan het Regeringsprogram gebonden achten, een factor, die vanwege het z.g. extraparlamenteaire

• Vervolg op pag. 9

# De nationale defensie in internationaal verband

Het nieuwe  
concept  
beginsel-  
en algemeen  
staatkundig  
programma

DE Nederlandse defensie berust op een aantal grondslagen. De eerste daarvan is, dat zij de militaire exponent is van de zwaarmacht in handen gelegd van de Overheid ten einde deze in staat te stellen haar door God gegeven taak onder alle omstandigheden te kunnen vervullen. Deze taak is de behartiging en bescherming van de geestelijke en stofelijke belangen van haar onderdanen zowel naar binnen als naar buiten. Waar zowel binnen de staat als daarbuiten voortdurend individuele en collectieve krachten werkzaam zijn om langs gewelddadige weg de rust, het leven en bestaan van individu en staat te bedreigen, dient de Overheid de machtsmiddelen te hebben ten einde zowel binnen de staat als daar buiten geweldpleging tegen individu en staat uit vrees voor sanctie-maatregelen af te schrikken (preventieve werking der machtsmiddelen) dan wel de geweldplegers met alle beschikbare middelen te weerstaan en te bestraffen (repressieve werking der machtsmiddelen).

Het ontbreken van machtsmiddelen staat gelijk zich tot schaaap of een kudde van schapen te maken in een omgeving waarin nog immer wolven rondwaren, zoekende wie zij zouden kunnen verslinden. Zich ontdoen van de zwaarmacht, hetzij naar binnen (politie en krijgsmacht) hetzij naar buiten (de krijgsmacht) nodigt tot geweldpleging door nationale en internationale misdadigers uit. De z.g. Derde-Weg-beweging is daarmee veroordeeld. Zij roept juist geweldpleging op. Zij is de weg-bereider van nationale en internationale agressie. Over de Derde Weg marcheert aldus de Vijfde Colonne!

## In internationaal verband

DEZE eerste grondslag vindt zijn neerslag in de tweede alinea van artikel XX van het Beginselprogramma, luidende:

„Nederland heeft de plicht een krijgsmacht in stand te houden, welke waarborg biedt voor de handhaving van orde en rust binnenslands en welke in staat stelt onze taak in de internationale samenleving te vervullen.”

In deze formulering komt een tweede grondslag tot uitdrukking n.l. onze nationale taak in internationaal verband. Deze grondslag is dat door de ontwikkeling van de militaire technologie en van de moderne nationale maatschappij en internationale samenleving een zelfstandige nationale defensie voor Nederland niet meer mogelijk is. Aansluitende daarop spreekt dan ook de eerste alinea van artikel XX van „Kracht tot handhaving van onze nationale positie onder de volken” en niet van „nationale zelfstandigheid” zoals in het oude artikel.

Zelfstandigheid is voor onze defensie voortaan uitgesloten om de volgende redenen:

1 Reeds vóór de tweede wereldoorlog werden de legers hoe langer hoe meer gemechaniseerd, d.w.z. dat de personele en materiële gevechtsmiddelen voortaan met motorische kracht worden voortbewogen, daarbij voor een goed deel gepantserd, zodat in korte tijd over grote afstanden weerstand kon worden overwonnen. Deze grotere offensieve macht en snelheid over de grond werd nog bevorderd door de steun die daarbij direct en indirect door het vliegtuig kan worden gegeven. De verdediging daartegen vraagt grote diepte, die in Nederland niet te vinden is zodat ons land in een paar dagen door deze moderne militaire techniek onder de voet gelopen zou worden en in 1940 onder de voet gelopen werd, mede omdat hulpverlening door bondgenoten niet mogelijk was, omdat deze niet was voorbereid. Deze noodzakelijke voorbereiding in bondgenootschappelijk verband eist dus dat de nationale defensie in internationale samenwerking moet worden gezocht op straffe dat zij van nul en generlei waarde is.

2 Door de ontwikkeling van de zeer snelle straalbommenwerper kan deze tot het hart van het land (de Randstad Holland) doordringen zonder dat voldoende tijd bestaat de luchtverdediging in werking te brengen, indien deze uitsluitend zou zijn aangewezen op de

## Artikel XX

Kracht tot handhaving van onze nationale positie onder de volken worde allereerst gezocht in de versterking van het nationale besef in de ruimste zin des woords; daartoe worde mede bevorderd de kennis der geschiedenis van ons vaderland en het inzicht in de betekenis van de strijd voor vrijheid en recht, waaruit ons nationaal bestaan is geboren.

Nederland heeft de plicht, een krijgsmacht in stand te houden, welke waarborg biedt voor de handhaving van orde en rust binnenslands en welke in staat stelt onze taak in de internationale samenleving te vervullen.

Met volle eerbiediging en ondersteuning van hetgeen tot de ambtelijke taak der kerken behoort, dient de Overheid te voorzien in de godsdienstige verzorging van hen die tot de krijgsmacht behoren.

door P. Gerssen

Kolonel Generale Staf b.d. ex KNIL

alarmering van aan onze grenzen opgestelde waarschuwingsorganen.

Een tijdige alarmering is slechts mogelijk indien wij deze mede ontvangen van bondgenoten. Ook om deze reden is een zelfstandige nationale defensie niet meer mogelijk.

3 Onze economie in vredes- en oorlogstijd is in hoge mate afhankelijk van im- en export, die voor een groot deel overzee loopt. De moderne maritieme middelen ter bestrijding van het zeevervoer (onderzeeboten, vliegtuigen, raketten, snelle bovenwaterschepen) zijn van die aard, dat een „all round” verdediging daartegen een uiterst omvangrijk en gedifferentieerd afweeraarsapparaat vereist. Daarbij komt, dat onze zeeverbindingen de gehele aarde omvatten.

De veiligheid van ons zeevervoer kan daarom niet meer door Nederland zelfstandig worden verzekerd, doch dient in internationaal verband te worden tot stand gebracht. De veiligheid ter zee is een collectieve taak geworden voor alle daarbij belanghebbende staten.

Uit vorenstaande drie tactische gronden is reeds de conclusie te trekken, dat zowel de landmacht als de lucht- en zeemacht geen uitsluitend nationale doelstelling meer kunnen hebben, doch in een internationale defensie zullen moeten passen, juist in het belang van de verdediging van de nationale belangen.

## De technische ontwikkeling

DAARNEVENS komen dan nog de technische gronden t.w.:

1 De kosten van moderne strijdkrachten zijn zeer hoog opgelopen, terwijl door de snelle voortschrijding van de wetenschap de strijdmiddelen snel verouderen en door nieuwe moeten worden vervangen. De research voor een en ander is uitermate kostbaar en voor een kleine staat onbetaalbaar.

De aanschaf en het onderhoud van vele strijdmiddelen is eveneens zo hoog, dat een kleine staat deze niet kan bekostigen. Zo liggen te land luchtlandingsdivisies buiten het financiële bereik van kleine staten. Zo zijn strategische bommenwerpers en grote vliegerschepen buiten het financiële bereik van de lucht- en zeemacht van kleine, ja zelfs van vele middelgrote mogendheden. Zo liggen voor land-, zee- en luchtmacht de ontwikkeling en aanschaf van atoomwapens buiten het financiële en economische bereik van elke kleine en middelgrote staat.

2 De snelle veroudering van de moderne bewapening vraagt een industrie die in staat is voortdurend nieuwe typen te produceren. Voor de beperkte behoefte van een kleine staat kan geen industrie economisch in bedrijf worden gehouden. Doet men dit toch dan krijgt men een langzaam afleverend productieapparaat, dat in de tweede helft van een lopend afleveringscontract producten aflevert die reeds verouderd zijn en in het buitenland door modernere zijn achterhaald. Betrekt men de producten uit het buitenland en is men daarmee niet als bondgenoot verbonden, dan loopt men grote kans in oorlogstijd niets meer te krijgen en aldus op het kritieke moment de defensie te zien verzwakken. Dit had

kort vóór de laatste wereldoorlog plaats ten opzichte van wapen- en munitieleveranties aan Nederland en Nederlands-Indië.

Ook om technische redenen is derhalve een onderbrenging van de nationale defensiebelangen in een internationaal politiek concern noodzakelijk. Dit heeft dan ook plaats gehad door onze toetreding tot de Westeuropese Unie en de Noordatlantische Verdragsorganisatie (NAVO).

## De nationale belangen

OP grond van alle vorenstaande desiderata zal onze nationale defensie in de eerste plaats een op internationaal gebruik afgestemde organisatie dienen te hebben. Wij erkennen hiermede dat harmonische internationale strijdkrach-

ten van hoger algemeen belang zijn — doch daardoor tevens in ons eigen belang beter zijn — dan harmonisch nationale strijdkrachten.

Het vorenstaande neemt intussen niet weg, dat het de plicht der Regering is ervoor te waken dat in de botsende belangen die elkaar treffen in het internationale verband ons nationale belang niet ontoelaatbaar in verdrukking geraakt en dat bovendien nationale belangen die niet in een internationaal veiligheidssysteem kunnen worden ondergebracht, door eigen nationale strijdmiddelen kunnen worden beveiligd. In dit verband denken wij aan de Nederlandse Antillen en Suriname alsmede aan Nieuw-Guinea als nationale defensie-objecten van de delen van het Rijk buiten Europa en aan die van het eigen territorium in Europa, de z.g. Territoriale verdediging.



Ook in het Nederlandse leger nemen tanks een belangrijke plaats in

Op grond van deze scheidingslijn kunnen wij onze defensietaken in twee delen onderscheiden n.l. het leveren van een bijdrage aan internationale defensieconcerns en in internationaal verband, alsmede het onderhouden van strijdmiddelen voor de verdediging van de nationale belangen. Een scherpe grens valt hier echter niet steeds te trekken. Strijdmiddelen voor het ene doel kunnen incidenteel voor het andere doel worden gebruikt. Om een voorbeeld te noemen. Onze nationale luchtverdediging en onze territoriale verdediging op de grond verrichten een internationale taak indien zich op ons grondgebied een internationale troepenmacht bevindt. Een ander voorbeeld. Franse troepen met een internationale taak (verdediging van West-Europa in NAVO-verband) werden naar Afrika gezonden om tijdelijk een nationale taak te vervullen.

## Totale oorlog

WANNEER wij in het vorenstaande en naar de redactie van artikel XX van het beginselprogramma ons uitsluitend tot de krijgsmacht beperkten, wil

dat niet zeggen dat daarmee het gehele defensiebestel wordt gedekt. Wij raakten aan het onmisbare complement daarvan reeds in het voorafgaande, toen wij van de economie en industrie gewaagden. Door de ontwikkeling van de militaire technologie en van de moderne samenleving is de krijgsmacht hoe langer hoe meer afhankelijk geworden van de economische en industriële kracht van de staat. Het zwaartepunt van de defensie is verschoven van de gebruiker van de wapens naar de uitvinder en fabrikant, van het front naar het achterland, de fabriek, van het veld naar het laboratorium. Een moderne strijdmacht zonder een krachtige industrie is ondenkbaar.

Toen Van Clausewitz in zijn tijd, de Napoleontische, (hij overleed 16 november 1831) schreef dat de oorlog gevoerd wordt in drie objecten t.w. de strijdkrachten, het Land en de Wil van het Volk, kon hij weinig vermoeden dat deze objecten tijdens en na de Eerste Wereldoorlog hoe langer hoe meer op één lijn zouden komen te staan. Het oude beeld, dat de oorlog bijna uitsluitend werd beslist door de strijdkrachten, verschoof hoe langer hoe meer naar de achtergrond en deed de beide andere objecten, Land en Volkswil, hoe langer hoe meer op de voorgrond treden. Op moderne wijze uitgedrukt werden het economische en industriële potentieel (het Land) alsmede het morele (de Volkswil) gelijktijdig met het militaire potentieel (de Strijdkrachten) aangrijpbaar en werd getracht in die sectoren de overwinning te behalen zonder dat noodzakelijk de strijdkrachten zouden behoeven te zijn verslagen.

Deze ontwikkelingsgang leidde tot de strijd tegen het Land en de Volkswil over de hoofden van de strijdkrachten heen en als reactie daarop de afweer van het gehele Land en Volk daartegen. De oorlog is op deze wijze totaal geworden, zodat men naast de strijd tussen de strijdkrachten die ziet van het ene gehele volk tegen het andere ge-

hele volk met gebruikmaking van alle machtsmiddelen tot de vreselijkste toe.

De totale oorlog heeft daardoor collectief barbarisme opgeroepen, dat als verweer daartegen de noodzaak van collectieve civiele verdediging heeft opgeroepen. Deze verdediging ligt zowel op het sociaal economische terrein d.i. de instandhouding van de met vernieling en onturichting bedreigde maatschappij als op het politieke. De defensie houdt derhalve niet op bij de opbouw van de strijdkrachten doch omvat thans niet minder de organisatie van het fundament waarop de strijdkrachten moeten kunnen steunen, de kracht van het land, materieel en moreel. De onmisbaarheid van dit complement van de militaire verdediging zou wellicht in artikel XX beter tot uitdrukking kunnen komen door aan de tweede alinea achter „een krijgsmacht in stand te houden”, een zinsnede toe te voegen, luidende: „alsmede een daarvoor onmisbare economische en civiele defensie voor te bereiden”.

• Vervolg op pag. 5



## Landbouw in de Eerste Kamer

## De ware aard van het socialisme

ONLANGS werd in de Eerste Kamer het landbouwbeleid besproken. Het was niet te verwachten dat er uit dit debat veel nieuws te voorschijn zou komen. Ter gelegenheid van de Nota inzake de beperking van de bestedingen werd in de Tweede Kamer langdurig over de landbouwvraagstukken gesproken. Met name werd bij deze beschouwingen aandacht besteed aan de voorgestelde blokkering van een deel van de eigenaarslasten. De zaken werden bij die gelegenheid in de Tweede Kamer behoorlijk door gepraat.

Toch zijn er uit het debat in de Eerste Kamer over de landbouwbegroting twee onderwerpen te noemen die bijzondere aandacht verdienen.

In de eerste plaats is het opmerkelijk dat in de Eerste Kamer niemand van de leden het heeft opgenomen voor de blokkering van een deel van de eigenaarslasten. Terwijl in het Voorlopig Verslag, door de Eerste Kamer uitgebracht, veel kritiek was geleverd op de voorgestelde blokkering, kan men in dit stuk geen enkele zin vinden die ook maar enigszins lijkt op een verdediging van dit beleid. Dat is wel tekenend. Zelfs Prof. Schermerhorn heeft, als spreker van de P.v.d.A., de blokkering in de openbare vergadering niet in bescherming genomen. Hij noemde de blokkering een halve en tweeslachtige maatregel. De leden van de P.v.d.A. konden het echter niet zover brengen dat zij hun stem gaven aan de motie-Geuze die bedoelde uit te spreken dat er zekerheid moest komen omtrent de uitbetaling van de geblokkeerde gelden, wat de termijnen betreft. De woordvoerder van de P.v.d.A. had blijkbaar verdergaande plannen.

Deze plannen werden belichaamd in de suggesties van Prof. Schermerhorn om het daarheen te leiden dat de eigendom van grond en gebouwen in handen van de Staat moest komen! Dat was het tweede belangrijke punt.

Hiermede werd dus het pleit gevoerd voor socialisatie van grond en gebouwen. Als motief werd aangevoerd dat de kapitaalslasten voor de particuliere eigenaar toch te zwaar worden.

Het is wel een wonderlijk motief. De regeringspolitiek heeft er toe geleid dat aan de eigenaren van grond en gebouwen geen voldoende vergoeding werd

toegekend. Toen de prijzen van de landbouwprodukten beheerst moesten worden niet, en in het tot nu toe gevoerde beleid niet. Oplossing: in eigendom bij de Staat.

De Minister heeft zich, wat zijn persoonlijke visie betref, aangesloten bij Prof. Schermerhorn. Maar als lid van het kabinet kon hij het niet realiseren. Het gaat o.i. te ver te stellen, dat een Minister niet van zijn persoonlijke politieke mening zou mogen getuigen. Maar het debat wordt er wel door vertroebeld. Het enige voordeel van deze openhartigheid is dat wij er bij de beoordeling van het beleid van Minister Mansholt goed aan zullen doen, steeds te bedenken dat zijn persoonlijke bedoeling is de grond en gebouwen te socialiseren.

Dat het daartoe niet komt is alleen te danken aan het feit dat de meerderheid in het kabinet daarover anders denkt. Waakzaamheid is dus wel geboden. Ook al heeft de Minister zich gehaast om in Hilversum, waar Z.E. sprak op een vergadering van de Stichting voor zelfstandige handel en industrie, te betogen dat zijn persoonlijke opvatting ten deze met het te voeren landbouwbeleid niets te maken heeft!

Wij gaan er thans niet toe over de reeks bezwaren op te noemen die tegen deze socialistische opzet kunnen worden ingebracht. Het zou het einde betekenen van een zelfstandige boerenstand. Maatschappelijk en politiek. Maar we zullen er nog wel eens op terug moeten komen.

PROF. DR. W. RIP

## De nationale defensie in internationaal verband

(Vervolg van pag. 4)

Het passieve deel van de civiele defensie vindt reeds zijn uitdrukking in de Bescherming Bevolking. Het actieve deel omvat de bescherming van de energievoorziening, van de waterstaatkundige toestand, van het transportwezen, van de telecommunicatie, van vele andere vitale bedrijven. Voorts invoering van burgerdienstplicht. Decentralisatie van de accommodatie van grote havens, van oplegging van voorraden, van het bestuur overal waar handhaving van centralisatie tot een vacuüm zou leiden.

Bij de economische voorbereiding dient men rekening te houden met een ernstige ontwrichting van het transport terwijl aan tijdige evacuatie op grote schaal niet kan worden ontkomen. Dit doet het zwaartepunt van het maatschappelijke leven verschuiven van de steden naar het platteland. Voor de civiele defensie moet men voorts rekening houden met de mogelijkheid van een vijandelijke invasie.

De ervaring van de laatste wereldoorlog en daarna heeft geleerd, dat de waarschijnlijke vijand zich dan niet al-

leen richt tegen de strijdkrachten doch tevens tegen de civiele bevolking en daarop haar persoonlijk barbarisme bot viert. Door deze verruwing van de oorlog, dit persoonlijk barbarisme, krijgt de individuele burger het morele recht tot zelfverdediging en ontstaat voor de staat de plicht hem daartoe de middelen te verschaffen op analoge wijze als het de plicht van de staat is de verdediging tegen het collectieve barbarisme te organiseren d.i. de economische en collectieve civiele defensie te organiseren en in vredetijd voor te bereiden.

## Geestelijke kracht

SPRAKEN wij in het vorenstaande voornamelijk over de materiële kant van de defensie, deze is, hoe belangrijk ook, niet de enige kant daarvan. De morele, de geestelijke is van niet minder zo niet van groter belang.

Dit is de derde grondslag der defensie. Een strijdmacht die over de beste wapening beschikt is van weinig waarde indien zij niet met een innerlijke kracht is bezield. Talrijk zijn de voor-

beelden uit de geschiedenis waaruit blijkt hoe een met hoog moreel begeesterd volk en zijn gelijkgezinde strijdmacht in staat waren tot schier bovenmenselijke prestaties. Deze geestelijke kracht wordt geboren uit de wetenschap of overtuiging dat men op de bres staat voor de hoogste christelijke en menselijke beginselen, voor de vrijheid en het recht. Deze beginselen zijn ten dele nationaal doch grotendeels universeel en reikende ver buiten onze grenzen. In de erkenning van deze onmisbare grond is de eerste alinea van artikel XX neergeschreven:

„Kracht tot handhaving van onze nationale positie onder de volken, worde allereerst gezocht in de versterking van het nationale besef in de ruimste zin des woords; daartoe worde bevorderd de kennis der geschiedenis van ons vaderland en het inzicht in de betekenis van de strijd voor vrijheid en recht, waaruit ons nationaal bestaan is geboren.”

Wij behoeven slechts naar de grote betekenis van de geestelijke factor in het Hongaarse verzet te wijzen. Hier weerstonden bijna blote handen de zwaarste tanks. Hoe streden niet op analoge wijze onze burgers, ja vrouwen op de muren van Haarlem en Leiden toen onze vrijheid en ons recht door Spanje werden belaagd en het persoonlijk barbarisme der Spaanse legerscharen tot civiele afweer daartegen dwong. Hoe waagden en lieten voor dezelfde beginselen onze verzetsstrijders en -strijdsters niet het leven!

Daar in de huidige machtsverhouding de christelijke en culturele waarden van ons volk worden bedreigd door een Godloochenende Regering en wereldbeschouwing, ligt in de handhaving en versterking van de godsdienstovertuiging het sterkste fundament voor de geestelijke weerbaarheid van ons volk. Hier ligt niet alleen een taak voor de weerbaarmaking van het gehele volk (de civiele defensie, die evenzeer een sterk moreel eist) doch evenzeer in de krijgsmacht. Het is met het oog daarop dat de derde alinea van artikel XX aldus is gesteld:

„Met volle eerbiediging en ondersteuning van hetgeen tot de ambtelijke taak der kerken behoort, dient de Overheid te voorzien in de godsdienstige verzorging van hen die tot de krijgsmacht behoren.”

Het op dit beginsel berustende instituut van Legerpredikanten en -aalmoezeniers, verricht uitnemende diensten voor de realisering van de onmisbare derde grondslag onzer defensie.

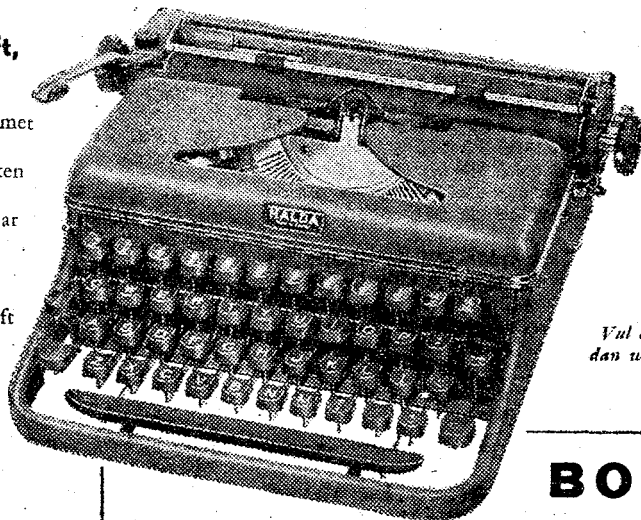
## De HALDA portable voor 25.- in huis!

90% van alles wat U thuis schrijft, vraagt om een Halda!

Intieme of zeer persoonlijke brieven schrijft U met de hand. Accoord, maar wat met de zakelijke brieven, verslagen, voorstellen, teksten van boeken of kranten, schrijven op dun luchtpostpapier, enz. enz.? Dat moet met de machine, moet leesbaar zijn en blijven voor iedereen! U moet copieën maken, en misschien moet U de machine meenemen op reis of naar een vergadering! En dat eist een HALDA-portable, want deze geeft distinctie, imponeert, heeft een prachtige letter en geeft een keurige indruk, van U!

HALDA is Zweeds, dus qua materiaal en technische afwerking het beste ter wereld! De HALDA-portable heeft de voordelen van een grote machine plus geluidpendende „huiskamer” bodemplaat, die bijzondere warmgroene kleur en een aan het draaghandvat gekoppelde veiligheidssluiting - kan dus niet openvallen!

\* Ga op dit moment even na, wat U met de machine hóórt te schrijven en denk eens over een HALDA, f 325.- met koffer. Voor f 25.- in huis!



Vul deze bon in, dan weet u méér!

BON

Zend mij per omgaande en zonder enige verplichting de Halda-portable-folder met volledige gebruiksaanwijzing en afbeelding. En ook Uw voorstel voor een gespreide betaling!

Naam .....

Adres .....

Woonplaats .....

Handtekening .....

In open enveloppe als drukwerk zenden aan Blikman & Sartorius, Rokin 17, Amsterdam-C. NG

Blikman & Sartorius

Met dank aan God en grote blijdschap berichten wij U de geboorte van een zoontje en broertje

Hendrik  
Adrianus

G. J. H. GRIFFIOEN  
H. GRIFFIOEN—  
de Lange

SUZANNEKE  
GERTJE

Utrecht 5 juni 1957  
Burg. Norbruislaan 144.

BUREAU VOOR VASTE  
GOEDEREN

P. Kraaijeveld

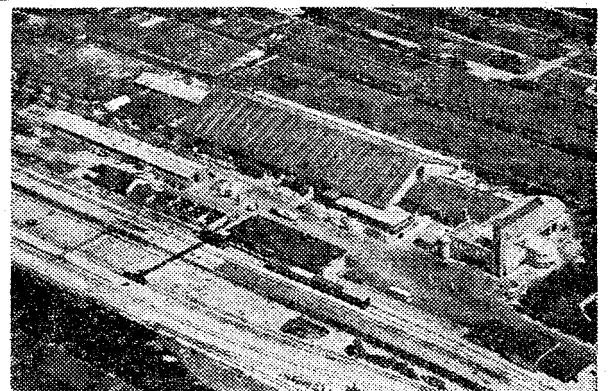
Beëdigd Taxateur  
Bloemstraat 13, UTRECHT  
Kopen en verkopen van huizen, etc. Woningen te koop gevr. voor geldbelegging. Ook worden door ons alle inlichtingen verstrekt omtrent nieuw te bouwen woonhuizen.

ALLE VERZEKERINGEN

A. Baars Azn

Exploitatie van  
baggarmaterieel N.V.

Telefoon no. 144 Sliedrecht  
Verkoop en verhuur



Herstellingen spoorwegmaterieel  
Machines voor de bouwnijverheid

N.V. Mulder's fabriek  
van rollend materieel  
BOSKOOP - TELEFOON 01727-2251

EIGEN VESTIGING IN TORONTO - CANADA

EEN UITKOMST VOOR  
MAAGLIJDERS

Maaglijders, U kunt weer alles gaan eten. De echte C-R MAAGTABLETTEN zijn weer in Nederland verkrijgbaar.

C-R MAAGTABLETTEN

geven direct verlichting en zijn pijnstillend.

De echte Amerikaanse C-R Maagtabletten zijn die lichtgele tabletten. Alleen verkrijgbaar bij:

LOUIS RIETBERGEN

NIEUWE BINNENWEG 400 - ROTTERDAM  
Vraagt inlichtingen zonder enige verplichting.

RIJWIELEN DIRECT van FABRIEK

f 50.- goedkoper. Eerste klas materiaal en langdurige garantie. Vraag gratis prijscourant met EXTRA korting bonnen. Van oktober f 12.50, november en december f 14.-, januari f 13.-, februari f 12.50. Overige maanden f 8.50. - Zie onze belangrijke Stokzuiger-aanbieding f 95.- met een jaar garantie en gaat jaren mee. Doe als zo velen, profiteer en neem Uw voordeel.

„SIMBA” Rijwiel Fabriek

Naaldwijkseweg 24-26 - 's-Gravenzande - Tel. 01746-673

KOOPT BIJ DE ADVERTEERDERS

# DE OILIE IN HET MIDDE

DE eerste aardolie van het Midden Oosten spoot in 1908 uit de grond. Zij was afkomstig uit een boorgat bij het plaatsje Shuster, dat in het vroegere Perzië en tegenwoordige Iran is gelegen. De ontdekking van dit vettige, donkerbruine „levensvocht" leidde tot de stichting van de Anglo-Persian Oil Company, die later, onder de naam Anglo-Iranian, grote bekendheid verwierf. Door toedoen van Sir Winston Churchill — ook wel „de politieke goochelaar van het Midden Oosten" genoemd — verwierf de Britse regering er in 1913 een beslissend aandeel in.

Die oliebron bij Shuster betekende echter meer dan alleen de vorming van een belangengemeenschap, in welke de Britten de eerste viool speelden. Zij luidde het begin van de „aanval" op het Midden Oosten in, de botsing van kapitaal tegen kapitaal. In de „rush" voor olie, verreweg de belangrijkste bron van energie ter wereld, probeerde de een de ander voorbij te streven. Tussen Amerika, Engeland, Frankrijk en in mindere mate ook Nederland ontbrandde een felle concurrentiestrijd, om de hebzucht der Oosterse potentaten, die steeds hogere royalties gingen eisen, nog maar buiten beschouwing te laten. Het „vloeiende goud", dat rimpeloze vocht, bleek politieke stormen te kunnen ontketenen. Het zorgde voor een hausse in de waardering van het strategische belang van het Midden Oosten en verscherpte, in 't bijzonder na de Tweede Wereldoorlog, de relatie tussen Oost en West.

Was Iran het eerste land in het Midden Oosten, dat aardolie produceerde, Irak bleek weldra het tweede te zijn. Na veel geharrewar (Duitse belangen moesten door Franse en Amerikaanse vervangen worden) werd in 1929 de Iraq Petroleum Company opgericht en een paar jaar later nog de Mosul Petroleum Company en de Basrah Petroleum Company. In al deze maatschappijen hadden de Britten wederom de beste kaarten op tafel.

Op het kleine eiland Bahrein in de Perzische Golf werd in 1932 eveneens olie ontdekt (Bahrein Oil Company - Amerikaans). Van hieraf werden concessies in Saoedië-Arabië verkregen (ARAMCO - Amerikaans), terwijl ook in het achterlijke sjeikdom Koeweit rijke olielagen werden aangeboord (Kuwait Oil Company - Anglo-Amerikaans). In het gebied van de sjeik van Qatar ging de Anglo-Iranian uit naam van de Iraq Petroleum Company opereren, evenals in Aboe Dhabi, het grootste van de sjeikdommen aan de Trucial Coast. In Zuid Muscat werkt verder een Amerikaanse maatschappij en in Jemen, dat pas na de Tweede Wereldoorlog als olieland naar voren trachtte te komen, een Westduits en een Amerikaans concern.

Voor Egypte prospecteerden enkele Amerikaanse firma's en de Royal Dutch-Shell. Dit land heeft evenwel koers gezet naar een nationale oliemaatschappij, iets wat de Royal Dutch-Shell na de Anglo-Franse invasie van november van het vorig jaar pijnlijk heeft moeten ervaren.

't Laatste is ook het geval met Afghanistan. In Pakistan ten slotte opereert de Pakistan Shell Oil Company, van welks kapitaal 75 procent door de Shell is gefourneerd.

## Grootste voorraden

DE betekenis van het Midden Oosten als oliegebied kan 't beste met cijfers worden geïllustreerd. In 1955 werd er namelijk 162 miljoen ton aardolie gewonnen op een wereldproductie van 786 miljoen ton. Ruim één-vijfde van de wereldjaaropbrengst dus — de (meeste) wereldcijfers, die in dit artikel genoemd worden, gelden alleen voor de zogenaamde vrije wereld — komt uit het Midden Oosten!

Het grootste olie-producerend land in Voor-Azië is Koeweit met een jaaropbrengst van 55 miljoen ton. Daarna volgen Saoedië-Arabië (47 miljoen ton), Irak (34 miljoen ton), Iran (16 miljoen ton) en Qatar (5,5 miljoen ton). De rest: 4,5 miljoen ton dus, wordt in Egypte, Jemen, Zuid Muscat, Afghanistan, Pakistan, op Bahrein en aan de Trucial Coast gewonnen.

Men beweert wel eens, dat de vrije wereld, in geval van nood, de olie van het Midden Oosten als brandstof kan missen. Er wordt dan aangevoerd, dat Noord-Amerika (Verenigde Staten, Canada, Mexico) met een productie van 420 miljoen ton per jaar en Zuid-Amerika (voornamelijk Venezuela) met één van 148 miljoen ton de ontstane tekorten gemakkelijk kunnen aanvullen en dat dit slechts een kleine ingreep op de bestaande winningstechniek behoeft. De beide Amerika's zouden er uit politieke overwegingen op uit zijn de eigen bronnen zo veel mogelijk te sparen en die in het Midden Oosten zo snel mogelijk uit te putten. Uitgestrekte olielvelden zouden voor dit doel onaangeroerd blijven,

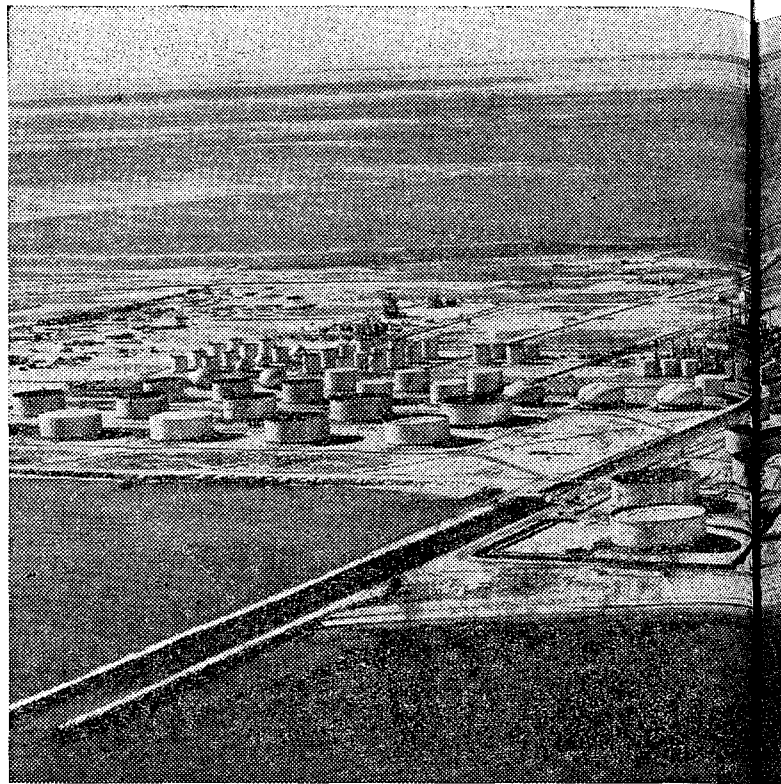
m.a.w.: als een soort appeltje voor de dorst worden achtergehouden.

Kan men aan de ene kant niet ontkennen, dat er in de Amerikaanse oliewereld tendenzen te bespeuren zijn, die op zulk een „ijskast"-politiek wijzen — commerciële eerder dan politieke argumenten spelen hierbij een rol —, aan de andere kant zal men er toch goed aan doen alle feiten te laten spreken. Want aan de conferentie-tafels der oliekoninkingen wordt niet alleen over jaarproductie-cijfers gedebatteerd, maar ook — en waarschijnlijk nog meer — over de resterende voorraden.

Bezie men deze in hun totaliteit, dan komt het belang van het Midden Oosten als olie-producent nog meer op de voorgrond te staan. De wereldolievoorraad wordt, voor zover thans bekend, op 26 miljard ton geschat. 17,5 miljard nu hiervan, of meer dan 75 procent, moet in het Midden Oosten worden gezocht en iets meer dan twintig procent in de beide Amerika's...

### Foto hieronder:

Nu nog een zandvoesteni, waarin het rijdend materieel van de boorteam diepe voren getrokken heeft. Straks wellicht de plaats, waar een oliestad zal vrijrijzen?



Luchtfoto van de raffinaderij van de ARAMCO in Ras Tanura, Perzië

Hier kan natuurlijk tegen worden aangevoerd, dat er in de komende jaren nog olielvelden te over ontdekt zullen worden. Dit zal ook zo wel zijn, te meer, daar bij het huidige, steeds stijgende verbruiksniveau, de wereldolievoorraad nog slechts voor 25 jaar voldoende is.

Werpt men bovendien nog een blik op de statistieken, dan merkt men ook, dat de olieconsumptie en de olie-productie altijd grootheden zijn geweest, welke in evenredig verband met elkaar staan.

Niettemin is het een open vraag, waar deze nog aan te boren olie in hoofdzaak gevonden zal worden. Zullen het de Verenigde Staten, Canada of Venezuela zijn, of het Midden Oosten, Noord-Afrika (Sahara) of Achter-Azië?

## Hoge vlucht

BIJ een speculatie over het verbruik van olie zal men zeer zeker rekening moeten houden met de omstandigheid, dat er, met de huidige bevolkingsgroei als maatstaf, in 1980 3,5 miljard mensen op de wereld zullen zijn tegen 2,5 miljard op 't ogenblik. Voorts is al geconstateerd, dat de industriële productie van de wereld in 1955 twee keer zo groot was als in 1938, dat er veertig keer zo veel passagiersmijlen gevlogen werden, dat er 3,5 keer zo veel motorvoertuigen vervaardigd zijn en twee keer zo veel schepen (gerekend naar tonnage).

Dit alles betekent meer olie, of beter: meer aardolie-producten. De technische vooruitgang, die in deze eeuw is geboekt, heeft, vooral in de jaren na de Tweede Wereldoorlog, een mechanisatie te zien gegeven, welke twee decennia geleden nog ondenkbaar was.

In 1955 bijvoorbeeld was het wereldenergieverbruik bijna 2,5 keer zo groot als in 1920. In de zelfde periode heeft het verbruik van petroleum-producten, inclusief natuurlijk gas, zich verzevenvoudigd, waardoor de aardolie in nog geen 35 jaar tijd de grootste leverancier van energie ter wereld geworden is.

Hoewel ook het verbruik van kolen vergeleken met 35 jaar geleden toegenomen is, is de vraag naar deze brandstof toch relatief sterk gedaald. In de twintiger jaren werd 80 procent van de gebruikte wereldenergie aan kolen onttrokken. Op 't ogenblik echter nog geen 40 procent!

Gestegen is daarentegen de winning van energie uit water, alhoewel de „witte steenkool" momenteel nog geen zeven procent van het totale wereldenergieverbruik levert.

Men ziet dus wel, dat de olie als bron van energie een ongekend hoge vlucht genomen heeft. En nog is het einde hier van niet in zicht. Bij het aanblijven van de huidige jacht naar industrialisatie zal de wereld in 1975 1,4 miljard ton olie nodig hebben, twee keer zo veel als op 't ogenblik dus. In het jaar 2000 zal de behoefte zelfs tot ongeveer 3,2 miljard ton gestegen zijn, waarbij dan is ongetuurd, dat de kernenergie op dat tijdstip één-derde van de totale vraag kan leveren.

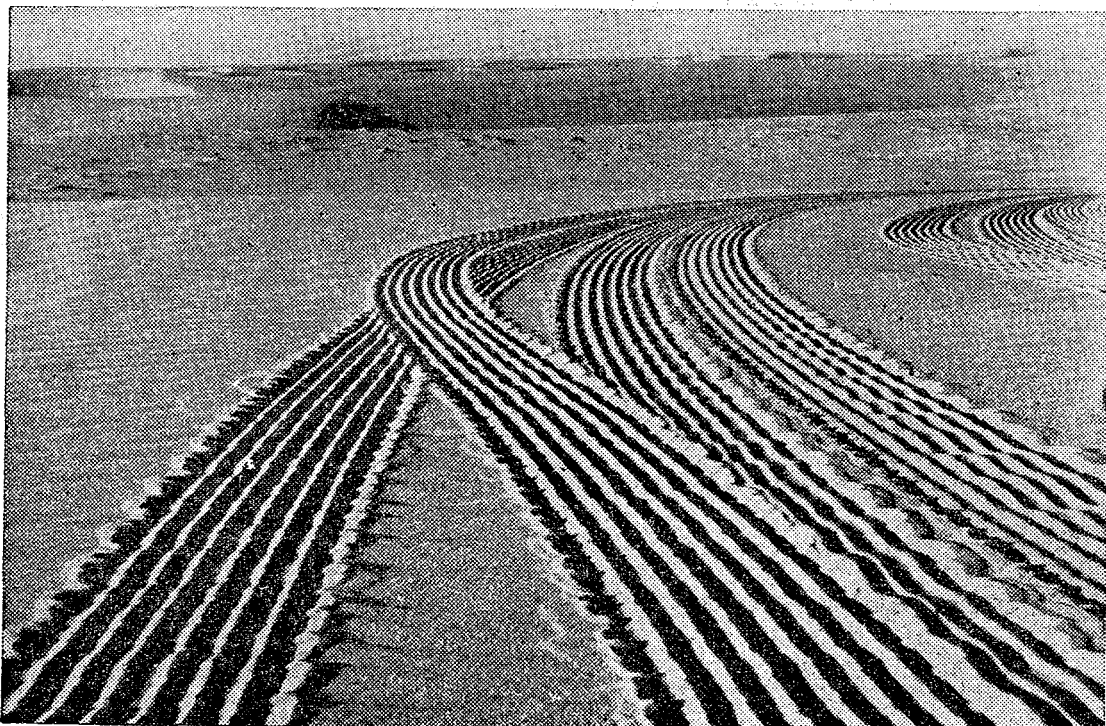
Dit laatste is wel de stoutste verwachting, die de wetenschap momenteel durft te koesteren. Hoewel er geen twijfel over bestaat, dat er eens een tijd zal komen die de verdringing van olie door uranium te zien zal geven, ligt de verwezenlijking van deze droom nog ver in het verschiet. In Groot-Brittannië, waar men tot nog toe 't verst gevorderd is met de aanwending van uranium voor industriële doeleinden, hoopt men in 1975 tien procent van de totale behoefte aan energie uit atoomcentrales te kunnen betrekken. Het zal dan ook nog tientallen jaren duren, voordat de kernenergie gemeengoed geworden is, ondanks het spectaculaire geëxperimenteer met schepen, bommen, vliegtuigen en auto's.

In de problematiek van het Midden-Oosten speelt de olie een voorname rol. Meer dan één-vijfde van de productie der vrije wereld komt uit Voor-Azië, terwijl vijfenzeventig procent van de thans bekende reserves tussen de Perzische Golf en de Middellandse Zee gezocht moet worden.

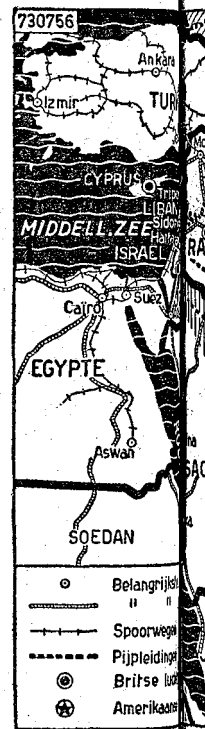
In zijn tweede artikel over het Midden Oosten behandelt Link van Bruggen, die geruime tijd in de Arabische wereld heeft rondgezworven, het „vloeiende goud" en de vele dingen, die er mee samenhangen.

Het eerste artikel van deze journalist, dat in het nummer van 1 juni werd geplaatst, had het ontstaan en het streven der Arabische staten tot onderwerp.

Het derde en laatste artikel, dat we de volgende week hopen te plaatsen, zal over het strategische belang van het Midden Oosten en de Eisenhower-doctrine gaan.



Britt...  
HET belang van energie-levering... cijfers nog eens... Washington, wa...



Oosten afhankelijk... plicht wordt... Voor-Azië te imp... „self-supporting" dra houden.

Misschien is... er mede oorzaak... jaar een merkwa... chui... in het Midden O... plaas... Engeland is er... Amerika, iets... noeg heeft geve...

In 1946 was... eren in het... Oost... de Britten, terw... kan... aanspraak kon... de... oliemaatschappij... pro... and... op 1,2 procent.

Op 't ogenblik... 58... oliebelangen in... Oos... Amerika, 23,4... die... procent in die... en... procent in die... en... van andere natie...

Dit betekent... niet... grond aan de... staan (Iran zou... uit... zijn, doch in het... drama zijn de... op hun voeten... come... Amerika' het lee... hoge productie... drie keer zo veel... (61)... heeft genomen... me... krijving van olie... west



# MIDDELEN-OOSTEN

De olie-conjunctuur, die zich vooral na de Tweede Wereldoorlog in het Midden Oosten heeft geopenbaard, is uiteraard niet alleen van belang voor het Westen. Ook de olie-landen zelf hebben er baat bij, o.m. in de vorm van royalties, die in 1955 een hoogte van niet minder dan twee miljoen dollar per dag bereikte. In feite is het zelfs zo, dat slechts drie staten in het oliegebied van het Midden Oosten op eigen wieken zouden kunnen drijven, als de putten plotseling zouden opdrogen (Saoedi-Arabië, Irak en Iran).

De andere landen daarentegen zouden, zonder hulp van buiten, ten gronde gaan. Er zouden geen staatsinkomsten meer zijn, omdat de industrialisatie in het oliegebied nog slechts in haar kinderschoenen staat en de landbouw, die voor vele miljoenen het hoofdmiddel van bestaan is, slechts schrale opbrengsten levert.

## Grote deviezenbronnen

In verschillende landen ziet men dit gelukkig zeer goed in. In Irak bijvoorbeeld schrijft de wet voor, dat tenminste zeventig procent van de ontvangen royalties in ontwikkelingsprojecten geïnvesteerd dient te worden. Er wordt daar veel aan bedrijfsbouw gedaan, terwijl er stuwdammen, elektrische centrales en huizen gebouwd worden.

Ook in Saoedi Arabië tracht men met de ontvangen royalties het ontwikkelingspeil van het land op te voeren, alhoewel het grootste deel van het „vatengeld” toch nog altijd naar het machtige huis van Ibn Saoed gaat. Men is daar met de aanleg van een trans-Arabisch spoorweg bezig, met de modernisering van havens en met de verbetering van landbouwproductiemethoden.

Koeweit, het sjeikdom met de grootste olie-rijkdommen, worstelt wel met een zeer bijzonder probleem. Men weet zich daar in letterlijke zin geen raad met het geld, omdat er zo goed als niets meer te ontwikkelen of te verbeteren valt.

Voor de meest armoedige hut in dit slechts tweehonderdduizend tellende landje kan men een grote Chrysler zien staan. Er zijn volop scholen en ziekenhuizen gebouwd, zo veel zelfs, dat men ze nooit vol zal kunnen krijgen.....

Een ander groot voordeel van oliewinning is nog, dat een groot deel van de winsten der maatschappijen wordt teruggeploegd. Het totaal aan gelden, geïnvesteerd in de aardoliebedrijven in het Midden Oosten, steeg alleen in de jaren na de Tweede Wereldoorlog van 1 miljard tot 2,5 miljard dollar, waarvan ongeveer tachtig procent voor rekening van de Verenigde Staten kwam.

Uit hoofde van staatskredieten en giften (ook voor militaire doeleinden) vloeide in de periode 1945-1955 1,5 miljard dollar naar het Midden Oosten en zijn afsluitingsgebied. Bijna zeventig procent hiervan werd door Washington gefourneerd. Turkije kreeg ongeveer 45 procent, terwijl Israël met negentien procent de tweede, meest profiterende staat was.

Een derde bron van deviezen vormen de giften van instellingen. Sinds 1945 werd er langs deze weg 604 miljoen dollar het Midden Oosten ingepompt, waarvan Israël met liefst negentig procent werd bedeeid.

Ten laatste worden er ook nog obligaties uit het Midden Oosten door buitenlanders aangekocht. Na de Tweede Wereldoorlog werd er voor een bedrag van 15 miljoen dollar geplaatst, waarvan Israël, opnieuw met negentig procent, de meest begunstigde werd.

## Goedkopemankracht

DAT de rijke olievondsten de koopkracht van de landen van het Midden Oosten aanmerkelijk heeft vergroot, spreekt welhaast voor zichzelf. Behalve de olie, „rush” is er dan ook tevens een import-„rush” tussen de landen van de wereld ontstaan, waarin Groot-Brittannië nog steeds de leiding heeft. Of Engeland zich echter nog lang op deze eerste plaats zal kunnen verheugen, valt te betwijfelen. In nog geen vier jaar tijd zag het zijn exportcijfer voor het Midden Oosten met liefst twintig procent dalen, ten voordele van Duitsland, Japan en Rusland. Amerika heeft zijn export-niveau kunnen handhaven; Frankrijk en Italië daarentegen verliezen steeds meer terrein.

Hoe kwetsbaar de oliestaten van het Midden Oosten eigenlijk zijn, heeft het Perzische olie-geschied wel aangetoond. De nationalisatie-plannen van Mossadeq leden een volledig echec, de grootste raffinaderij van het Midden Oosten, die van Aabadan, kwam tot stilstand en Iran heeft enkele maanden op de rand van een staatsbankroet gewankeld. Door persoonlijk ingrijpen van de Shah kon ten slotte een consortium van 34 olie-maat-

schappijen worden gevormd — grootste belangen in handen van Amerika —, die de olie- en daardoor de geldstroom weer op gang bracht.

Het opblazen van drie pijpleidingen in Syrië in november van het vorige jaar heeft eveneens rampzalige gevolgen gehad. De inkomsten van Syrië, die nog steeds niet op het oude niveau zijn teruggebracht, vielen van de dag op de nacht met vijftig procent naar beneden. In Irak, dat de voedingsbodem der pijpleidingen is, gebeurde precies het zelfde en even heeft het er zelfs op geleken, dat dit land naar de wapens zou grijpen.

Westerse waarnemers zijn nog altijd niet optimistisch gestemd ten aanzien van de toekomstige exploratie-mogelijkheden. De gevaren liggen volgens hen vooral in de tendens, dat de betrokken staten een steeds groter aandeel in de opbrengst van de aardolie voor zich opeisen, waardoor de exploitatie-rekening jaarlijks ongunstiger wordt.

Op dit moment worden re weliswaar nog goede winsten gemaakt, doch dit is voornamelijk te danken aan de lage produktiekosten. De mankracht bijvoorbeeld — er werken een dikke 150.000 inheemsen in de aardolie-industrieën van het Midden Oosten — is uitermate goedkoop, ondanks het feit, dat er „goud” verdiend wordt in vergelijking met andere sectoren van de arbeidsmarkt.

## Samenwerking gewenst

ALS gevolg van een en ander worden zeer hoge eisen gesteld aan het beleid der betrokken regeringen en maatschappijen. Om het opdrogen van de oliebronnen in het Midden Oosten te voorkomen, is het gewenst een hechte belangengemeenschap te smeden. Vooral voor de West-europese landen staan levensbelangen op het spel, daar zij, wat hun energievoorziening betreft, nog vele tientallen jaren van de aardolie van het Midden Oosten afhankelijk zullen zijn.

In dit verband is wel eens naar voren gebracht, dat de internationalisatie van de olie-productie een belangrijke stap zou zijn op de weg naar grotere stabiliteit in het Midden Oosten. Door multilaterale samenwerking tussen producenten, vervoerders en verbruikers, zomede een gemeenschappelijk prijs-, winstdelings- en afzetsysteem, zou dit roerige gebied in evenwicht kunnen worden gebracht. De stichting van een ontwikkelingsfonds voor het hele Midden Oosten — waar dus ook die landen profijt van hebben, welke geen olie bezitten en daarom onderontwikkeld blijven — zou verder de inflatoire druk kunnen verminderen, die in een rijke oliestaat als Koeweit al duidelijk merkbaar is.

De moeilijkheid is echter, dat de oliehoudende landen er weinig voor voelen hun winsten met niet-oliehoudende landen te delen. Zelfs voor een „pijpleiding-autoriteit” — er zijn in het Midden Oosten vier pijpleidingen in gebruik, namelijk drie van Irak (Kirkoek) naar de Oostkust van de Middellandse Zee en een van Saoedi-Arabië naar Libanon — zou de tijd nog niet rijp zijn, omdat de grotere veiligheid, welke hierdoor wordt verkregen, nog altijd lichter weegt dan de som der tegenstrijdige belangen van de staten onderling.



Zijne Majesteit Koning Sa'ud ibn 'abd al-Aziz Al Faisal Al Sa'ud van Saoedi Arabië, heerser bij de gratie van olie en bij die van zijn 322 prinselijke familieleden.

## ARJOS-NIEUWS

IN het Europahuis in Mariëberg (Dld.) worden regelmatig conferenties gehouden waaraan jongeren uit vele Europese landen deelnemen. Ook dit jaar is er weer een interessant zomerprogramma samengesteld.

Sedert 1952 hebben ruim 9500 jongeren uit 35 landen aan één van deze kampen deelgenomen. Over „de Europese beschaving in de branding” wordt van 13-22 juli a.s. een conferentie belegd, waar Franse, Griekse, Nederlandse, Deense en Duitse referenten zullen spreken over: „De grondslagen van de Europese beschaving”; „de ontwikkeling”; „de invloed ervan op de andere landen” en „de Europese beschaving en het Verenigd Europa.”

Naast deze referaten en discussies vermeldt het programma folkloristische voorstellingen uit vele Europese landen en excursies. De kosten voor deelneming bedragen D.M. 30.—

EVENEENS in het „Europa-Haus” in Mariëberg worden van 25 juli tot en met 7 september a.s. z.g. zomerkampen gehouden voor jongeren van 16-23 jaar. In de loop van de afgelopen jaren zijn al enkele Arjos-figuren in het Europa-Haus geweest. Veel waren 't er echter niet. Door middel van deze kampen, waar de dames zijn ondergebracht in het gebouw en de jongens in grote tenten en barakken slapen, wordt getracht de gedachte van de Europese eenwording te bevorderen.

Inleidingen en discussies wisselen af met culturele avonden sport en spel.

Elk kamp duurt acht dagen en in de eerste twee worden vragen behandeld over „de Europese cultuur en de eenheid van Europa”; de volgende kampen hebben als motto: „de politieke verantwoordelijkheid van de jonge mens.”

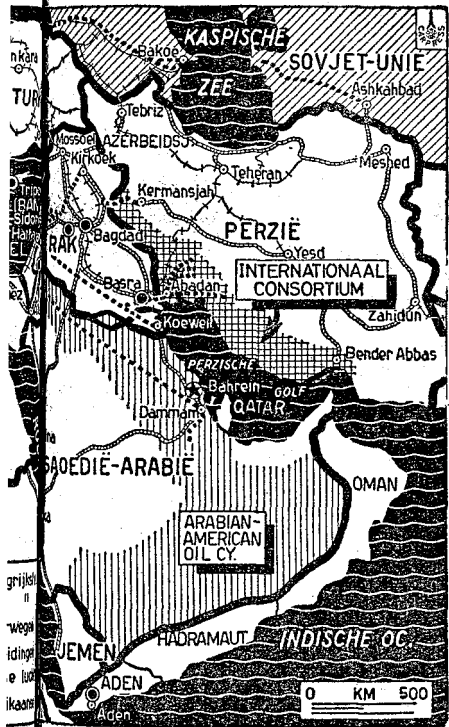
De kosten bedragen D.M. 35.— inclusief excursies per autobus.

Het secretariaat van de Arjos zal graag nog verdere inlichtingen verstrekken. Aspirant-deelnemers dienen er echter rekening mee te houden dat de aanmeldingen drie weken tevoren binnen moeten zijn.

Perzische Golf.

bronnen

Midden Oosten als wereldlevent door deze feiten en eens gestreep. In de toet kunnen gebeuren, dat wat betreft, van het Midden



ma.w.: dat het ver- miljoen olie per jaar uit impen zijn het Midden Oosten ingepompt, waarvan Israël met liefst negentig procent werd bedeeid.

door deze mogelijkheid aak in de afgelopen tien „was” schuiving van belangen Oe plaats gevonden. Niet er „de baas”, maar s wans al wrijvingen ge-

cent van de financiële het Oosten in handen van rwi kanen op 35,3 procent nde Anglo-Nederlandse pijp- procent, de Fransen andere nationaliteiten t.

88,4 procent van de n Oosten in handen van die van Engeland, 7 e van Nederlanders, 5,3 en 0,9 procent in die t.

niet, dat de Britten t hebben moeten af- zout uitzondering kunnen sadeg uitgelokte olie- en slotte nog aardig omen). Maar wel, dat eel van de sterk ver- ctie Midden Oosten (in 1955 81) voor zijn rekening e meeste geld ter ver- vesteerd.



Een oliebron kan branden, dagen-, soms maandenlang. Water helpt niet, maar wel chemische brandblusmiddelen en dynamiet om een luchtledige ruimte te vormen.



**Hé, hebben jullie ander zilver?**

„Gelukkig wel, anders hadden wij jullie niet ten eten kunnen vragen.”  
 „Hebben jullie het weg gedaan?”  
 „Nee, maar het is wel in andere handen overgegaan... het is namelijk gestolen, twee weken geleden. We waren uit... kwamen terug en... wég zilver, alles, tot en met het theezeefje.”  
 „Kind, wat een ramp!”  
 „Dat zou het zeker geweest zijn, als we ons niet tijdig verzekerd hadden! Je weet dat er hier in de buurt zo'n inbraakepidemie was, ongeveer een jaar geleden? Nou, in die tijd kwam een meneer voor de „1845", waar Henk ook andere verzekeringen heeft, en die ried ons toen aan, een Perfectpolis te nemen.  
 Je bent dan niet alleen tegen inbraak en diefstal verzekerd, maar ook tegen brand, waterleidingschade en nog allerlei andere kwade kansen. Als jullie ook zo'n Perfectverzekering willen hebben, vraag Henk dan om het adres van onze verzekeringsman.”

Uw verzekeringsman - Uw vertrouwensman

**DE NEDERLANDEN**



Alle verzekeringen

**N.V. W. J. SCHULING'S**  
**HANDELSONDERNEMING**  
 BINNENHAVENWEG 20  
 HENGELO  
 Telefoon K 5400-3029  
 (na 18 uur Delden, K 5497-447)

**INNEMEE & ZN. N.V.**

**BEGRAFENIS-TRANSPORT**  
 DEN HAAG  
 Telefoon 115940

**HAARLEM**  
 Telefoon 10441

**DELFT**  
 Telefoon 1642

Onmiddellijk ter plaatse te ontbieden

**AANNEMERSBEDRIJF**

**F. Vink & Zonen**

Moordrecht - Kerklaan 9  
 Telefoon K 1827 - 261

**N.V. HOUTHANDEL EN ZAGERIJ**

**P. C. van Drimmelen & Zonen**

Zwijndrecht  
 Tel. 4765 en 6446

**OP PERS EN PERIODIEK**

**Nabeschouwingen over**

**Niet tot 1960?**

Elseviers Weekblad schreef nog voordat de stemming in de Tweede Kamer over de huurvoorstellen bekend was o.m.:

„Overigens zal de regering over dit dwaze wetsontwerp niet vallen. Althans de Tweede Kamer zal het tegen heug en meug wel aannemen; de P.v.d.A. zal wederom triomferen, daar prof. Romme plichtsgetrouw door de rode hoepel springt en het land zal de lasten dragen.

Tenzij de Eerste Kamer verstandiger is. Of tenzij de regering in de spiegel kijkt en ziet, dat zij weliswaar haar gezicht gered, doch haar karakter en haar basis verloren heeft.

Want dat de VVD, de Staatkundig-Gereformeerden en de Communisten tegen het wetsontwerp stemmen, is normaal. Het feit echter, dat alle Anti-Revolutionairen, drie-kwart der Christelijk-Historischen en een aantal KVP-leden tegen dit voorstel stemmen, betekent niet alleen een ernstig verlies aan beleidsprestige, doch wel degelijk een duurzame verzwakking der positie van dit kabinet.

Het zal er de consequenties wellicht niet uit trekken. Het wil het liefst nog wat verder sukkelen. Het zal ook wel nuttige daden verrichten, daar het enige bekwame ministers rijk is. Maar dit ministerie-Drees zal nochtans het verkiezingsjaar 1960 niet halen. En dat is maar goed ook. Want het heeft, waarlijk niet alléén door dit huurbedeid, te veel gezag en te veel vertrouwen verspeeld.”

**Monstrum**

Onder de titel „Enig winstpunt” schreef De Telegraaf:

„Een van de meest droeve vertoningen in het parlement is geëindigd: overeenkomstig de verwachtingen is de meerderheid van de Kamer gezwicht voor het huurblokkering-ultimatum van de P.v.d.A., zodat ons land, als ook de Eerste Kamer er haar goedkeuring aan gehecht heeft, een nieuw monstrum rijker zal zijn geworden.

Wij zullen over deze blamage van de Tweede Kamer maar niet veel meer zeggen.

Als enig winstpunt zouden wij willen noteren de ontwikkeling in de C.H.U., waar nu ook de Tweede-Kamerfractie in toenemende mate rebel-leert tegen de leiding van de vriendelijke heer H. W. Tilanus, die steeds bereid is zijn goedkeuring aan regeringsvoorstellen te geven. Het is, aan de vooravond van zijn aftreden, voor de heer Tilanus geen prettige ontwikkeling dat hij, behalve over freule Wittewaall van Stoetwegen, nog slechts over twee paladijnen beschikt en negen leden van zijn fractie tegenover zich heeft gevonden; de politieke gevolgen van deze ontwikkeling zouden te zijner tijd evenwel van betekenis kunnen worden.”

**Zwarte dag**

De Maasbode schrijft o.m.:

„Heeft het zin na te kaarten over de drie wetsontwerpen inzake de huurverhoging? Zij zijn door de Tweede Kamer aanvaard met een meerderheid, die het diepe onbehagen jegens deze wetgevingsprodukten onvoldoende tot uiting brengt. De opvatting van de fatale „noodzaak om uit de hurenimpasse te geraken” heeft de overhand behouden. De door ons zeker niet onderschatte moeilijkheden van een kabinetscrisis zijn ons bespaard gebleven — zelfs de heren Zijlstra en Algera zagen een weg om ondanks de unaniemte oppositie van hun partij-

genoten hun solidariteit met het kabinet te handhaven —, maar tot welk een prijs!

Wij mogen dus thans, als goede verliezers, minister Witte gelukwensen met wat in onze ogen een zwarte dag blijft...

Met instemming hebben wij vele opmerkingen uit het weloverwogen betoog van de A.R. Van Eibergen gelezen. Om ons tot één onderdeel te bepalen: zijn scherpe aanval op de beperking van de — toch al beperkte — vervroegde deblokkeringmogelijkheden tot „verbeteringen” en stukadoors- en schilderswerk binnenshuis, met uitsluiting van de kosten voor onderhoudswerk, heeft de vinger op een wonde plek gelegd. Ook de regering wil niet ontkennen, dat op dit moment de revenuen voor althans vele huiseigenaren ver beneden de maat zijn gebleven. Niettemin mag het door deze huurverhoging geboden soelaas juist niet worden aangewend voor het toch op de allereerste plaats geboden onderhoud van het huizenbezit. Wel een doucheceel, maar geen reparatie van een vermolmd goot of vloer. Ook dit is een ongerijmdheid, die het ontwerp tot het „wangedrocht” maakt, waarvan mr. Van Rijkevorsel sprak.

Negen leden van de K.V.P.-fractie hebben tegengestemd. Daar mag men tenslotte nog blij om zijn.”

**Geen brokken**

De Volkskrant schreef onder de titel „Geen brokken gemaakt” o.m.:

„De aandrang van de kant van CH, AR en VVD om te volstaan met een kleinere huurverhoging was vooral een poging om voor de andere helft aan de blokkering te ontkomen. Alle bezwaren tegen deze blokkering zijn niet weggenomen. Maar de regeling is toch belangrijk verbeterd en werd daardoor, ook naar onze mening, aanvaardbaar.

Een belangrijke vraag bij dit debat was in hoever de „regeringspartijen” zich moreel aan de formatieafsprake gebonden moesten voelen. Wij menen, dat die morele binding zeker een rol diende te spelen, omdat de ministeriële geestverwanten van de regeringspartijen er toch van uit gingen, dat zij op de overeenstemming over de gedeeltelijke blokkering konden bouwen. De afwijzen-

**HUURBLOKKERING**

de houding van het grootste deel van de CH verdient bijzondere aandacht, omdat juist deze partij niet zonder socialisten wilde regeren. De AR baseerde haar afwijzing op zakelijke bezwaren. Op die manier konden de AR-ministers zich handhaven. Maar de AR-ministers werden toch weer opnieuw geconfronteerd met de moeilijk bedwongen afkeer voor de huidige politieke constellatie, zoals die op het ogenblik de AR-fractie beheerst, hoewel er toch allerminst uitzicht is op iets anders of iets beters. Dit negatieve ongenoegen aan AR-kant blijft de huidige politieke constellatie bedreigen. Maar dit keer is hoofdzaak, dat de huurwetten zijn aangenomen en dat er in een weer moeilijke tijd met belangrijke problemen geen stukken zijn gemaakt.”

**Opgeklaard**

Onder de titel „In rustiger vaarwater?” schreef De Rotterdammer o.m.:

„Toch durven wij het wel zo te stellen, dat we blij zijn, dat deze streep gepasseerd is. Het bij de kabinetsformatie door de fractievoorzitters aanvaarde compromis heeft steeds als een donderwolk gehangen boven het schip van staat. Ieder ogenblik kon men verwachten, dat de bui zou losbarsten en dat de toch al wat krakende schuit op een klip zou stranden, voortgezweept door de storm van parlementair verzet. Nuchterder gezegd: de vraag in hoeverre de fracties gebonden waren aan het door hun fractievoorzitters-uit-de-formatietijd aanvaarde compromis vertroebelde telkens de verhoudingen en deed een wel heel onaangename sfeer ontstaan: het feit, dat de anti-revolutionaire minister van economische zaken, prof. Zijlstra, een nacht respijt moest vragen om zich te bezinnen op de uitlatingen van zijn partijgenoot dr. Bruins Slot, is voor deze situatie tekenend. En ook in de andere fracties moest deze vraag worden opgelost, zij het, dat men daar de consequenties minder zwaar achtte dan bij de anti-revolutionairen.

Nu is het zo, dat deze vraag thans bevredigend is opgelost. Maar de lucht is opgeklaard en door het feit, dat de beslissing thans gevallen is en door de verklaring, die minister Zijlstra gisteren heeft afgelegd. Deze

is door dr. Bruins Slot in het parlement niet weerlegd. Aanvaard is dus, dat meerdere opvattingen over dit compromis mogelijk zijn zonder dat de ene partij de andere behoeft te verketteren.

Een moeilijke klip is omzeild — het ziet ernaar uit, dat het schip van staat thans weer in een wat rustiger vaarwater is gekomen. Dat is hard nodig ook, want er staat nog zoveel op het programma, dat dringend afdoening behoeft, dat een kabinetscrisis wel zeer ongelukkig zou zijn gekomen.”

**De huurwetten**

Trouw schreef in een nabeschouwing over de huurwetten o.a.

„In de eerste plaats was de erkenning vrijwel algemeen dat van een formele verplichting of van een morele verplichting om deze wetsontwerpen te aanvaarden op grond van tijdens de Kabinetsformatie aangegane afspraken niet kan worden gewaagd.

Deze verplichtingen waren er niet omdat de afspraken van destijds betrekking hadden op een Kabinet dat er niet is gekomen. Het huidige Kabinet is een extra-parlementair Kabinet tegenover hetwelk geen enkele fractie in de Kamer zulk een verplichting had of zelfs gevoelde.....

Ten overvloede moet vervolgens gezegd worden dat men een bepaalde gedachte, een huurverhoging van 25 pct. met blokkering van de helft daarvan, niet gelijk mag stellen met de uitwerking daarvan in een drietal wetsontwerpen.

Wie zich aan de onuitgewerkte gedachte gebonden heeft, bezit nochtans de vrijheid om de uitwerking daarvan aan principiële en zakelijke kritiek te onderwerpen.

In de derde plaats moet gesteld worden dat de anti-revolutionairen van meet af, dus reeds tijdens de Kabinetsformatie voorbehouden gemaakt hadden. Zo hadden zij zich b.v. uitdrukkelijk voorbehouden om hun oordeel te wijzigen op grond van de te ontwerpen uitvoeringsregeling. Zo hadden zij zich ook uitdrukkelijk beperkt tot de in 1956 door te voeren huurverhoging en niet tot een opnemning in de regeling van alle nog komende huurverhogingen, gelijk in het wetsontwerp het geval is.”

**EN ONS COMMENTAAR**

**Tweeërlei reden tot dankbaarheid**

Ministers en volksvertegenwoordigers hebben elk een eigen verantwoordelijkheid, zo schreven we enkele maanden geleden. Bij het debat over de huurvoorstellen is gebleken, dat zowel ministers als Kamerleden dit beseffen.

Het is voor een fractie uiteraard niet aangenaam in te moeten gaan tegen het standpunt, door ministers uit eigen kring ingenomen. Maar het zou ook onjuist zijn, indien Kamerleden uitsluitend terwille van de positie van die ministers anders zouden stemmen, dan zij zelf menen te moeten doen.

Aan de vooravond van de huurdebatten schreef „De Volkskrant”, dat de wetsontwerpen geen schijn van kans zouden maken, als de afgevaardigden alleen keken naar de feitelijke inhoud, omdat niemand tevreden was over het compromis. Het blad voegde eraan toe „zoals gebruikelijk is bij compromissen”. Dit laatste was natuurlijk niet geheel juist. Want het gaat er dan nog om, op welke wijze een compromis wordt uitgewerkt. En het staat vast, dat te dezen aanzien met name door de anti-revolutionairen aanstonds reserves waren gemaakt.

Het eigenaardige doet zich nu voor, dat zowel minister Zijlstra, die tijdens de Kabinetsformatie als fractievoorzitter voor de A.R. optrad, als de A.R.-Tweede Kamerfractie steun voor hun standpunt konden vinden in de redevoeringen, welke bij de huurdebatten zijn gehouden door de heren H. W. Tilanus, voorzitter van de C.H.-Tweede Kamerfractie en prof. Romme, voorzitter van de fractie der K.V.P. Deze beide fractievoorzitters verklaarden zich moreel gebonden te achten aan het compromis. In zoverre stonden zij aan de zijde van prof. Zijlstra. Maar beide heren verklaarden, dat zij het recht erkenden van hun fractiegenoten om „neen” te zeggen tegen de aan de orde zijnde wetsvoorstellen, zonder dat er sprake kan zijn van woordbreuk. In zoverre was hun betoog dus een steun voor de tegenstemmers.



## Huurverhoging van 25 pct. economisch te dragen?

# Minister Zijlstra durft het aan

DE redevoering die minister Zijlstra heeft gehouden tijdens de huurbedebatten heeft niet ten onrechte grote aandacht getrokken. De bewindsman van Economische Zaken kreeg een der centrale vragen in dit debat te beantwoorden: Is een huurverhoging van 25% economisch te dragen. Uit het betoog van prof. Zijlstra valt op te maken dat ook het volgend jaar nog voorzichtigheid is geboden, maar toch achtte hij de consequenties van deze huurverhoging te dragen. Uit het eerste gedeelte van deze redevoering ontleen wij de volgende passages:

„De Regering staat op het standpunt dat, mede gezien alles, wat tot de geschiedenis van deze huurverhoging moet worden gerekend, daarbij inbegrepen de grote urgentie van de zaak, de volle 25 pct. thans moeten doorgaan. Wanneer de Regering op dat standpunt staat, spreekt zij daarmee tevens uit, dat de consequenties draagbaar zullen zijn, ook t.a.v. de prijzen. Ik zeide, Mijnheer de Voorzitter, dat men bij de vraag, of er ruimte is, zich niet mag beperken tot 1957. Wij zullen de ontwikkeling van 1958 mede nodig hebben om de spanningen en de overspanningen van 1956 en 1957 te kunnen opvangen. Loon- en prijsbeleid — concreter gezegd, de stelling: rust in lonen en prijzen — hebben de horizon van 1958 nodig. Daarmede wil ik niet zeggen, dat alles nu gemakkelijk zal zijn. Het staat buiten kijf, dat de komende loonsverhoging problemen en complicaties voor het prijsstabilisatiebeleid met zich mede zal brengen. Ik heb er echter vertrouwen in, dat de gevolgen binnen de grenzen van het aanvaardbare zullen kunnen worden gehouden. Of wij erin zullen slagen de gestelde doelen voor het loon- en prijsbeleid te halen — en hierbij denk ik dan natuurlijk met name aan het bekende streefcijfer voor de kosten van levensonderhoud —, hangt af van een complex van factoren, waarbij aan de thans aan de orde zijnde loonsverhoging op zich zelf geen beslissende betekenis toekomt. Dit blijkt ook reeds, wanneer men vergelijkt het cijfer van de loonsverhoging, waarmee de werkgevers b.v. voor de eerste gemeenteklasse van hun kant akkoord waren gegaan, en het cijfer, dat thans uit de bus is gekomen, t.w. f 2,75 en f 3,10.

De heer Loemers: f 3,10, Excellentie, en de werkgevers hebben f 3.— geboden.

De heer Zijlstra, Minister van Economische Zaken: Dan is dit probleem nog gemakkelijker. Ik herinnerde mij uit die lawine van cijfers nog f 2,75. Laat ik mij voor het gemak houden aan die f 2,75. Dan kan men niet zeggen, dat het verschil tussen die twee bedragen van een orde van grootte is, dat daarmee het prijsstabilisatiebeleid wezenlijk in gevaar wordt gebracht.

### Medewerking

Ik wil echter niet alleen speculeren; dat zou gevaarlijk zijn. Ik kan tot mijn vreugde zeggen, dat die verwachting bevestiging heeft gevonden in een onderhoud dat ik mocht hebben met vertegenwoordigers van werkgevers- en werknemersorganisaties over het prijsstabilisatiebeleid. Ik heb daarbij een overzicht gegeven van de gang van zaken tot op heden en gezegd, hoe ik mij voorstel het prijsstabilisatiebeleid in de nabije toekomst te voeren. Ik heb daarbij gesteld, dat wij in dit opzicht in belangrijke mate terugkeren naar de toestand van 1955, waarbij de vaste regel was: geen prijsverhoging dan alleen in gevallen van dringende noodzakelijkheid. Deze regel moet echter voor het heden worden aangevuld, en wel als volgt: Belangrijke dalingen van de prijzen van geïmporteerde grondstoffen en wat daarmee op één lijn kan worden gesteld, moeten zo snel mogelijk in de eindprijzen worden doorgegeven, een en ander natuurlijk in de eerste plaats geldend voor die bedrijfstakken en ondernemingen, die een prijsverhoging hebben doorgevoerd, omdat de grondstoffenprijzen waren gestegen; maar niet alleen geldend voor deze bedrijfstakken. In bedoelde bespreking nu is gebleken, dat te rekenen is op een voortgezette bereidheid tot medewerking aan het prijsstabilisatiebeleid. Er zijn zelfs woorden van tevredenheid gesproken over de wijze, waarop dit prijsstabilisatiebeleid tot op heden is gevoerd, die ik niet zal herhalen om het verwijt te voorkomen, dat ik te veel naar mij wil toekeren. Maar, wat ik wel belangrijk vind en hier wil herhalen, is dit. Er is met zoveel woorden gezegd, nl. door de heer De Graaf, de onderteekenaar van de brief van de Raad van Bestuur in Arbeidszaken, die deze Kamer

heeft bereikt, dat deze brief niet in het minst mag worden opgevat als een aanwijzing van een mindere bereidheid tot medewerking aan het prijsstabilisatiebeleid.

### Middenstand

Van de zijde der middenstandsorganisaties is gewezen op de cumulatie van lasten, die in 1957 met name op het middenstandsbedrijfsleven zijn gaan rusten, en men heeft mij dringend gevraagd, daarover nader van gedachten te mogen wisselen. Ik heb mij daartoe uiteraard bereid verklaard en hoop op korte termijn met de middenstand het gesprek voort te zetten om na te gaan, waar uit hoofde van de cumulatie van lasten in dit jaar in concrete gevallen de moeilijkheden te groot dreigen te worden. Daarbij zullen de moeilijkheden zoveel mogelijk geconcretiseerd moeten worden om te voorkomen, dat wij over en weer in het vage blijven. Ik hoop op dat overleg niet vooruit, maar wil hier toch enkele voorlopige gedachten geven over wat dan mijnerzijds ter sprake zal kunnen komen. In de eerste plaats moet het

natuurlijk duidelijk zijn, dat men de lasten van 1957 mede moet betrekken niet alleen op de baten van 1957, maar ook op de baten van vorige jaren. In de tweede plaats is het natuurlijk niet juist, dat de middenstand in zijn algemeenheid deze lasten niet kan dragen. Er zijn gehele branches, die voor het overgrote deel de lasten wel kunnen dragen. Er zijn branches, waar misschien een groter of kleiner deel de lasten wel kan dragen, een kleiner of groter deel niet. Het laatste punt zal wel één van de grote moeilijkheden blijken te zijn; het is verre van eenvoudig om bij doorberekeningsvragen te differentiëren tussen grote en kleine ondernemingen.

De geachte afgevaardigden de heren Koersen en Van Eijdsden hebben bij een vorige gelegenheid veel aandacht aan dit probleem besteed. Het heeft sindsdien (ook daarvoor) mijn aandacht gehad. Ik denk, dat wij ons nu heel concreet daarmee moeten bezighouden.

Mijnheer de Voorzitter! Ik kan er niet genoeg de nadruk op vestigen, hoe be-

langrijk het is, een probleem voldoende in het perspectief van de tijd te plaatsen.

De gevolgen voor het prijsniveau van bepaalde kostenverhogingen worden maar voor een deel bepaald door de omvang van die kostenverhogingen zelf; voor een belangrijk deel worden zij bepaald door de stand van de conjunctuur. In een flauwe en slappe conjunctuur is van doorberekening geen sprake; in een gespannen conjunctuur ligt de waarschijnlijkheid van pogingen tot doorberekening veel meer voor de hand.

Nu is naar mijn indruk — en ik ben daarin bevestigd door de besprekingen, die ik mocht hebben —, dat er op het openblik een begin van kentering is, wat betreft de geneigdheid tot het doorvoeren van prijsverhogingen. Ik heb de laatste weken slechts zeer spaarzaamlijk verzoeken tot prijsverhoging ontvangen en op grond van deze feitelijkheid geloof is, dat de stormloop op mijn Departement, die de geachte afgevaardigde de heer Van Eibergen verwachtte, niet zal plaatsvinden. Ik neem aan, dat hij met mij hoopt, dat in dezen het gelijk aan mijn zijde zal zijn.

De heer Van Eibergen: Van harte!

De heer Zijlstra, Minister van Economische Zaken: Daaraan heb ik geen ogenblik getwijfeld."

## Fractievoorzitters gaven hun visie

### Vervolg van pag. 3

aspect van het huidige Kabinet nog onduidelijker ligt dan voorheen het geval placht te zijn."

Het is dus duidelijk, dat de heer Burger op dat ogenblik ook niet in staat was over die binding enig licht te verschaffen, maar moest zeggen: het is schemerachtig voor mij.

De heer Burger zegt dan verder:

„Dit is vooral van belang met betrekking tot de punten, waaromtrent moeizaam een compromis is kunnen worden bereikt. De P.v.d.A.-fractie is geneigd te staan achter het Regeringsprogramma als geheel, ter wille van zijn progressief karakter."

De heer Burger zegt dus niet: de P.v.d.A. is gebonden aan dat regeringsprogramma, aan dat compromis, maar: de P.v.d.A.-fractie is geneigd te staan achter het regeringsprogramma, en hij maakt dan verder de opmerking: maar als andere fracties daar anders tegenover staan dan gaat de P.v.d.A.-fractie er ook anders tegenover staan.

Mijnheer de Voorzitter! Deze zaak staat trouwens niet op zich zelf. In 1952 hebben wij een soortgelijke situatie gehad. Toen is het ook een langademige zaak geweest om een Kabinet tot stand te brengen en zijn daartoe ook allerlei pogingen in het werk gesteld. In het eerste stadium is men het eens geworden over bepaalde richtlijnen voor algemeen regeringsbeleid; in een nader stadium is een extraparlamenteair Kabinet tot stand gebracht, dat niet het oorspronkelijke Kabinet was, waarvoor die richtlijnen voor een regeringsprogramma gemaakt waren, en toen is aanstonds bij het algemeen politiek debat de heer Lucas in conflict gekomen met Minister Van de Kieft over een van die richtlijnen.

En in de Memorie van Antwoord, die aan de algemene politieke beschouwingen voorafging, stond de zin:

„Zoals bekend is, werd bij het overleg met de vier bovengenoemde fracties overeenstemming bereikt omtrent richtlijnen voor een programma."

Bij het debat ter gelegenheid van de algemene politieke beschouwingen heeft de geachte afgevaardigde de heer Lucas het volgende gezegd:

„Van het mij uitspreken over het mij al of niet gebonden achten aan de richtlijnen, meen ik mij te mogen onthouden, omdat ik meen, dat voor ieder reeds vaststond, dat wij ons niet gebonden voelen aan de richtlijnen."

Dat is dus niet alleen bij deze kabinetsformatie het geval geweest, maar ook bij de vorige. Dit standpunt wordt nog versterkt. Bij de algemene beschouwingen over de rijksbegroting voor 1956 maakte de geachte afgevaardigde de heer Burger in de vergadering van 6 oktober 1956 een aantal opmerkingen aan het adres van de geachte afgevaardigde de heer Romme. Daarop heeft de geachte afgevaardigde de heer Romme geantwoord — het ging over dezelfde kwestie —:

„Ik weet het niet zeker, maar ik heb de indruk gekregen uit hetgeen de



Ir. H. B. J. Witte (K.V.P.)

minister van Volkshuisvesting en Bouwnijverheid

geachte afgevaardigde heeft gezegd, dat hij mij er min of meer van beticht, dat ik in 1952 — of misschien wel mijn politieke vrienden en ik; maar laat ik het tot mij zelf beperken — een dubbele rol zou hebben gespeeld tegenover het Kabinet: enerzijds meedoen aan de besprekingen en anderzijds mij vrijheid voorbehouden ten aanzien van het Kabinet.

Wanneer het juist is, dat dit eigenlijk in het achterhoofd van de geachte afgevaardigde speelde en zozeer, dat het uit zijn redevoering straalde, dan wil ik toch wel zeggen, dat ik tegen deze voorstelling van zaken bezwaren heb. Vooreerst staat vast, dat dit Kabinet is opgetreden als een extraparlamenteair Kabinet. Hoe het ten slotte zal aftreden en in de geschiedenis zal voortleven, is een tweede vraag. Reeds daaruit vloeit op zich zelf voort, dat gebondenheid aan de richtlijnen van het Kabinet voor geen van de groepen kon gelden, behalve voor die groepen, die zich over het extraparlamenteaire karakter heen aan die richtlijnen wensten te binden."

Voor wat de antirevolutionaire Tweede Kamerfractie betreft, staat het ten aanzien van dit Kabinet, het programma van dit Kabinet en alles wat daaraan vooraf is gegaan in de besprekingen bij de kabinetsformatie precies eender. Wij wensen ons over dat extraparlamenteaire karakter heen niet te binden aan het Kabinet. Daaraan zijn wij formeel noch meereel gebonden.

Mijnheer de Voorzitter! Ik wil nog iets zeggen over de besprekingen, die in juli-augustus zijn gevoerd. Ik wil dat doen, hoewel uit hetgeen ik nu heb gezegd blijkt, dat wij ons aan hetgeen in juli-augustus is besproken zeer beslist niet gebonden achten. Dit is een extraparlamenteair Kabinet. In juli-augustus hebben wij gesproken over een ander Kabinet dan hetgeen tenslotte tot stand gekomen is. Wij zijn in juli-augustus bereid geweest een bepaalde gedachte

bij de kabinetsformatie te aanvaarden in de overtuiging, dat er een bepaald Kabinet, naar onze smaak, zou komen. Dat is er evenwel niet gekomen.

De heer Bommer: Welke gedachte?

De heer Bruins Slot: Mijnheer de Voorzitter! Ik wil dit zeggen. Wij hebben ons in juli/augustus akkoord verklaard met de gedachte van een huurverhoging van 25 pct., waarvan de helft geblokkeerd zou worden.

De heer Bommer: Dat is nu mijn enige vraag geweest. Ik dank u zeer, dat u deze beantwoordt heeft.

De heer Bruins Slot: Deze vraag is hiermee niet volledig beantwoord, Mijnheer de Voorzitter! Ik begrijp best, dat de heer Bommer de rest liever niet wil horen, maar dat zal hij toch wel moeten. Ik wil er nl. aan toevoegen, dat wij ons daarmee nog niet akkoord hebben verklaard met de thans voor ons liggende wetsontwerpen. De Minister van Volkshuisvesting en Bouwnijverheid heeft wel gezegd: als je de blokkering aanvaardt, dan moet je niet terugvallen op het argument, dat het administratief zo moeilijk is, want wij hebben het zo goed gedaan als wij konden; deze escape-clausule kan dus niet gelden. Ik moet echter opmerken, dat van onze kant in juli/augustus aan die verklaring, dat wij akkoord gingen met een huurverhoging van 25 pct., waarvan de helft zou worden geblokkeerd, is toegevoegd de reserve, dat de fractie zich het recht wilde voorbehouden om op grond van de t.z.t. te ontwerpen uitvoeringsregeling haar oordeel te kunnen wijzigen. Nu kan de Minister van Volkshuisvesting en Bouwnijverheid niet zeggen: dat kunt u niet doen, want wanneer wij dat zo expliciet gezegd hebben, is het ons goed recht om dit te doen.

In de tweede plaats hebben wij inderijd uitdrukkelijk gesteld, dat wij alleen spraken over een huurverhoging van 25 pct., door te voeren in 1957. Op het ogenblik hebben wij te maken met een wetsontwerp, waar alle huurverhogingen, die er eventueel in de komende jaren nog zullen volgen, mede onder begrepen zijn.

In de derde plaats hebben wij toen aan het slot van onze mededeling gezegd: het was wenselijk volgens de fractie om nog eens aandacht te geven aan de vraag van het betrekken van een zekere continuïteit in de huurverhogingen, waarbij iedere afzonderlijke huurverhoging moest worden gedacht in orde van grootte van 10 pct. Zelfs ten aanzien van de komende huurverhoging van 25 pct. zou deze suggestie volgens de mening van de fractie, zoals die toen kenbaar werd gemaakt, aandacht verdienen.

De heer Burger: Mag ik de heer Bruins Slot een vraag stellen, Mijnheer de Voorzitter? Zou hij mij kunnen verklaren, hoe het in 1952 bij dat extraparlamenteaire Kabinet, waarbij de heer Romme verklaard heeft er niet aan gebonden te zijn, alsmede de heer Lucas, mogelijk was, dat bij diezelfde gelegenheid namens de A.R.-fractie de heer Schouten verklaard heeft, zich aan dat Kabinet gebonden te achten?

De heer Bruins Slot: Dat is best te verklaren, Mijnheer de Voorzitter! De heer Schouten gevoelde toen behoefte om zich aan dat Kabinet wel te binden en wij gevoelen geen behoefte om ons aan dit Kabinet te binden.

# UITWISSELING VAN JONGE VAKLIEDEN

NU de gedachte van de Europese integratie de laatste maanden weer een nieuwe stimulans heeft gekregen, is het van betekenis, dat deze gedachte in brede lagen van ons volk ook werkelijk gaat leven. Het is immers een kwalijke zaak als zéér belangrijke buitenlands-politieke beslissingen in hun strekking alleen maar worden begrepen door een kleine groep mensen. Een juist begrip en een ruime blik moet wat dit betreft in alle geledingen van het volk aanwezig zijn. En juist deze ruime blik van een groot aantal mensen is voorwaarde voor het welslagen van de plannen die ten aanzien van de eenwording van Europa op stapel staan.

Eén van de middelen om de Europese integratie van-onder-op te bevorderen, is de uitwisseling van arbeidskrachten tussen de verschillende landen van West-Europa.

De meeste landen van West-Europa hebben met elkaar zogenaamde stagiaire-overeenkomsten gesloten op grond waarvan jonge vaklieden tussen 18 en 30 jaar voor een jaar in het buitenland kunnen gaan werken. Zij worden in hun eigen vak geplaatst in een buitenlands bedrijf op dezelfde arbeidsvoorwaarden waaronder ook de andere arbeiders daar werkzaam zijn, zodat zij hun kosthuis kunnen betalen met het door hen zelf verdiende loon.

De bedoeling van de uitwisseling van arbeidskrachten is natuurlijk allereerst, dat de jonge vakmensen in het buitenland nog wat meer vakkennis opdoen. Vandaar ook, dat alleen geschoolde vaklui voor een stage in het buitenland in aanmerking komen.

Maar behalve voor afronding van hun beroepsopleiding is een verblijf als werknemer in het buitenland, van groot be-



Er moet heel wat bagage mee als men voor een jaar naar het buitenland vertrekt.

lang met het oog op de gedachte van de Europese eenwording, die daardoor uit de sfeer van diplomaten en exporteurs wordt gehaald en duidelijk ook kan gaan leven bij de werknemers. En wat draagt meer bij tot kennis en begrip van verhoudingen en toestanden in andere Europese landen dan een jaartje gewoon werken in een buitenlandse onderneming, waarbij ruimschoots gelegenheid is om met dat andere land en volk kennis te maken.

Dat het verblijf van een jaar in het buitenland de toenemende belangstelling geniet van de Nederlandse jonge werknemers tonen de cijfers duidelijk aan. Waren het in 1947 nog slechts 131 jongelui die tijdelijk naar het buitenland

trokken, in 1950 was dit aantal reeds geklommen tot 535, terwijl in 1955 bijna 1300 stagiaires door bemiddeling van de arbeidsbureaux tijdelijk in dienst traden van een buitenlandse werkgever. De laatste jaren beweegt dit aantal zich nog steeds in stijgende lijn.

Het is een goede gedachte van de regeringen der West-Europese landen geweest om de uitwisseling van arbeidskrachten in verdragen vast te leggen. Er is namelijk een tijd geweest, dat de grenzen ook wat de tijdelijke tewerkstelling van vreemde arbeidskrachten betreft, gesloten waren. Werk- en verblijfsvergunningen werden eenvoudig — met het oog op eigen werkloosheid — niet verleend.

## Integratie in de praktijk

In de thans bestaande stagiaire-overeenkomsten verplichten de landen zich echter over en weer de vereiste vergunningen te verstrekken, ongeacht de stand van de arbeidsmarkt in het eigen land.

Bescherming van de eigen arbeidsmarkt zou momenteel toch geen motief kunnen zijn om werkvergunningen te weigeren, aangezien er vrijwel evenveel buitenlanders hier komen werken dan er Nederlanders naar het buitenland gaan. Bovendien is het totale aantal stagiaires veel te gering om invloed van enige betekenis op de arbeidsmarkt te kunnen uitoefenen.

Het zou in meer dan één opzicht van belang zijn, dat de Nederlandse jonge mensen van de in de overeenkomsten geboden gelegenheid veel meer gebruik zouden maken.

Er wordt gezorgd, dat zij in het buitenland in een milieu terecht komen, dat van hun eigen gezin zo dicht mogelijk nabij komt. Hieraan wordt speciale aandacht gegeven, omdat vele ouders het maar griezelig vinden hun zoon of dochter voor een jaar naar het buitenland te laten gaan.

Deze ouders zouden overigens even aan Jan Pzn. Coen kunnen denken, die door zijn vader naar Rome werd gestuurd om het vak te leren, toen hij nog maar 13 jaar was.....

Dat de overeenkomsten tussen de Europese landen met het oog op de toekomstige ontwikkeling van ons werelddeel van grote betekenis zijn wordt nog duidelijker in het licht van het enige maanden geleden gearafeerde Euromarktverdrag. In dit verdrag is namelijk ook de bepaling opgenomen, dat aan het einde van de overgangperiode er vrijheid van personenverkeer zal zijn en dat de werknemers overal in de Euromarktladen aangeboden betrekkingen kunnen aanvaarden.

E. B.

## ADRESSEN

voor de toekomst van onze jongelui

### WIST U,

dat reeds gedurende zes jaar

### De Nederlandse Houtacademie

gevestigd Keizersgracht 321, Amsterdam, driejarige schriftelijke cursussen (in loof- en naaldhout en zijn producten) en tweejarige schriftelijke cursussen

(in naaldhout en in loof- en naaldhout-producten) geeft en dat de diploma's namens Z.Ex. de Minister van O. K. W. mede-ondertekend worden?

De nieuwe cursussen vangen aan op 1 oktober a.s.

Vraag, onder vermelding van dit blad, inlichtingen (o.a. gratis toezending van een fraai geïllustreerd prospectus) bij de Directeur van de N.H.A., Dr. W. Boerhave Beekman, Benoordenhoutseweg 235, Den Haag, Telefoon 77 46 80.

### De Ned. Herv. Diakonessen Inrichting

Overtoom 283 — Amsterdam

vraagt voor de cursus, die in september begint

### JONGE MEISJES

van 17 jaar en ouder voor opleiding tot

### VERPLEEGSTER

Salaris als leerling-verpleegster: 1e jaar f 93,95, 2e jaar f 108,50, 3e jaar f 128,65 bruto per maand, boven kost en inwoning, bewassing en geneeskundige verzorging. Eerste aanschaffing van dienstkleeding is kosteloos. Vergoeding van reiskosten, vakantietoelag enz. Nadere inlichtingen worden gaarne verstrekt door de Directrice.

### Opleiding tot gezinsverzorgster

Meisjes, het is nu tijd zich aan te melden als leerling voor het mooie beroep van gezinsverzorgster aan een der navolgende scholen:

Dr. A. J. L. VAN BEECK CALKOENSCHOOL  
Hugo de Grootkade 24, Amsterdam-W.  
PRINSES MARIA LOUISE SCHOOL  
Grote Kerkstraat 13, Leeuwarden

CHRISTELIJKE

OPLEIDINGSSCHOOL VOOR GEZINSVERZORGSTER

Prinses Julianalaan 77, Rotterdam

De cursus vangt in september a.s. aan. Men kan zich ook reeds aanmelden voor de februari-cursus 1958. Men moet 19 jaar oud zijn om toegelaten te worden. De directies van de scholen verstrekken gaarne alle gewenste inlichtingen. Er zijn vele mogelijkheden tot kosteloze opleiding.

## IVEX cursus EXPORT handel

Erkend door de Inspectie van het Schriftelijk Onderwijs, met medewerking van het Ministerie van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen.

VRAAG PROSPECTUS - POSTBUS 289 EINDHOVEN

### Christ. Jongensinternaat

### „ZONNEHEUVEL” - Bilthoven

Particuliere lagere en mulo-school met meer individueel onderwijs door kleine klassen. Toezicht op huiswerk. Opleiding; toel.ex. H.B.S., alg. ontwikkeling, middenstandsdiploma, Mulodiploma A en B. Uitsluitend normale jongens uit beschaafde kringen. Bosterrein, zwembad, tennisbaan, excursies. Karakteropvoeding. Prosp. bij de dir. T. G. de Groot, Bilderdijklaan 15, Tel. K 3402-2509.

### Het Groene Kruis Sanatorium voor tbc

van Miereveltlaan 20 te Delft, vraagt:

## LEERLING-VERPLEEGSTER

Salaris en dienstkleeding volgens Rijksregeling. Reiskosten naar huis boven f 2.50 worden 2 maal per maand vergoed. Sollicitaties aan de Directrice.

### PSYCHIATRISCHE INRICHTING „WOLFHEZE” TE WOLFHEZE

(Christel. inrichting voor geesteszieken)

## OPLEIDING DIPLOMA ZIEKENVERPLEGING-B

JONGELUI die verpleegster of verpleger willen worden, kunnen daarvoor een volledige opleiding ontvangen in de Psychiatrische Inrichting „WOLFHEZE” te Wolfheze.

Tijdens de opleiding ontvangt men behalve kost en inwoning, bewassing, geneeskundige behandeling enz. een salaris volgens de van overheidswege vastgestelde regeling, waaronder twee maal per maand een vergoeding van reiskosten naar huis, boven f 2,50. Aanvangssalaris f 105,14 per maand.

Bovendien ontvangt men de benodigde dienstkleeding bij de indiensttreding.

Vraagt u eens nadere inlichtingen aan de geneesheer-directeur.

## CHR. SANATORIUM VOOR ZENUWZIEKEN ZEIST

Gelegen in mooie omgeving met directe korte busverbindingen op omliggende steden (Utrecht-Amersfoort)

### Meisjes

van 18 jaar en ouder kunnen worden geplaatst als

## LEERLING-VERPLEEGSTER

Geboden wordt een prettige bevredigende werkring, die in 3 jaar leidt tot het wettelijk beschermd beroep van verpleegster.

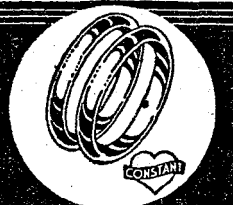
- ★ Duur der opleiding (kosteloos) 3 jaar.
- ★ Salaris tijdens opleiding (boven kost en inwoning) 1e jaar f 105,14; 2e jaar f 120,81; 3e jaar f 140,96 per maand. Werkweek 48 uur.
- ★ Vakantie 3 weken per jaar (met toeslag).
- ★ Reiskosten-vergoeding naar huis 2 x per maand (boven f 2,50).

★ Verstrekking eerste dienstkleeding gratis. Op dezelfde voorwaarden kan tevens geplaatst worden:

## LEERLING-VERPLEGER

Brieven te richten aan de Geneesheer-Directeur.

GEEF DIT BLAD DOOR



CONSTANT VERLOVINGSRINGEN VOLLEDIGE COLLECTIE VAN DIT BEKENDE MERK IN ALLE MATEN

SIEBEL

KALVERSTR. 123 • AMSTERDAM  
LANGE POTEN 11 • DEN HAAG  
STADHUISPLEIN 24-26 • R'DAM  
NW. BINNENWEG 227 • R'DAM



## BOEKEN en periodieken

Het Calvinisme, zijn theologische en staatkundige grondgedachten door Dr. H. Henry Meeter (vert. door Dr. P. Prins †). Uitg. J. H. Kok N.V. Kampen 1957.

DIT boek is gegroeid uit een cursus, die de schrijver, die hoogleraar is aan het „Calvin College” te Grand Rapids, gedurende vele jaren over het Calvinisme heeft gegeven. Een belangrijk deel van de inhoud werd vroeger gepubliceerd in een artikelenreeks in het in de kringen der Amerikaanse Christian Reformed Church verschijnende jeugdblad „The young Calvinist.” Blijkens het „Inleidend woord” heeft de auteur zich ten doel gesteld een werk te geven, dat niet alleen de opgroeiende jeugd de grondbeginselen van het Calvinisme zal leren, maar ook aan onderwijzers en predikanten en meer ontwikkelde gemeentelieden bij studie als in- en handleiding zal kunnen dienen.

Hij stelt, gelijk te verwachten is, met grote nadruk de universele betekenis van het Calvinisme, dat niet maar alleen een richting op theologisch en kerkelijk gebied is, maar voor alle levensterreinen een boodschap heeft, voorop en verdeelt dan zijn stof over niet minder dan 22 hoofdstukken, die in den regel weer in paragrafen worden onderverdeeld. Hierin wordt na de bespreking van het Calvinistisch grondbeginsel o.a. gehandeld over de plaats van de Bijbel en van het geloof in het Calvinisme, de hoofdpunten der Calvinistische theologie, de algemene genade, het Calvinisme in zijn vormende betekenis voor de cultuur, de politiek en de burgerlijke vrijheid, over de soevereiniteit in eigen kring, de verhouding van kerk en staat, het internationalisme, het volkenrecht en de oorlog.

Het spreekt vanzelf, dat dit boek, dat in de eerste plaats voor jeugdigen geschreven werd, over het algemeen een sterk populair karakter draagt. Het is vrij van elk overbodig vertoon van geleerdheid en laat zich dan ook zeer gemakkelijk lezen. Dit is allereerst te danken aan de vlotte stijl en de duidelijke formuleringen van de schrijver, die ook in de vertaling van Dr. Prins voor een goed deel behouden bleven. Van grote invloed is hier ook het feit, dat Dr. Meeter, die aan de Vrije Universiteit promoveerde, over het Calvinisme niet schrijft met de koele objectiviteit van een neutraal beoordeelaar, maar met de geestdriftige overtuiging van de man, die zelf uit zijn grondbeginselen leeft en deze door zijn beschrijving wenst te propageren.

Natuurlijk draagt dit boek een sterk Amerikaans stempel. Dit verhindert echter niet, dat ook Nederlandse lezers het met vrucht kunnen gebruiken, waarbij in overeenstemming met de opzet van den auteur wel in de eerste plaats aan de leden van jeugdverenigingen, Arjosclubs e.d. moet worden gedacht. Het is uitnemend geschikt om als eerste kennismaking met het Calvinisme te dienen, en er zijn ongetwijfeld velen, en niet alleen onder de jongeren, die in dit van huis uit Calvinistische land aan zulk een eerste kennismaking dringend behoefte hebben.

Bij alle waardering voor dit boek mag echter niet worden verzwegen, dat het, ook wanneer men op zijn karakter van in- en handleiding de volle nadruk legt, ernstige lacunes vertoont. De auteur spreekt heel weinig over de geschiedenis en ontwikkeling van het Calvinisme; hij wekt eigenlijk de indruk, dat het nauwelijks nadere ontwikkeling gekend heeft, maar de eeuwen door zich zelf voortdurend geheel gelijk gebleven is. Bij zijn beschrijving beroept hij zich steeds met dezelfde vrijmoedigheid op Calvin en diens tijdgenoten als op de latere Calvinisten, tot welke door hem zonder enig voorbehoud ook Puriteinen en Independanten en zeventiende eeuwse gereformeerde theologen worden gerekend. Als representanten en woordvoerders van het Calvinisme hebben Calvin en Kuyper voor hem hetzelfde gezag. Wij ontvangen hier de voorstelling, dat hetgeen Kuyper geleerd heeft een integrale weergave is van de ideeën van Calvin, en dat er nooit iemand geweest is, die gepoogd heeft om dit te bestrijden.

Het is aan Dr. Meeter natuurlijk niet onbekend, dat deze voorstelling niet aan de werkelijkheid beantwoordt. Ik neem daarom aan, dat hij, omdat hij een populair thetisch overzicht van de Calvinistische leeringen wilde geven, de polemiek, die over wezenlijke of vermeende discrepanties tussen oud en nieuw Calvinisme gevoerd is, opzettelijk buiten beschouwing heeft gelaten. M.i. is dit te betreuren. Tussen Calvinisme en Independente en Puritanisme bestaan belangrijke verschillen, hoe sterk de beide laatste richtingen verder ook aan

# Mensen zoeken hun weg

Vervolgverhaal door **DINGENANT RIETZANGER**

„En dan nog wat, Langeveld: In dienst liep je de kantjes er af omdat je een administratieve vergissing was. Hier kan zo'n gedragslijn niet bijzonder geapprecieerd worden, dat moet je goed begrijpen.”

Jasper werd vuurrood.

„Natuurlijk niet, kapitein. Maar in dienst..... u weet zelf, dat ze niet wisten, wat ze met me beginnen moesten. Ik heb maandenlang lopen wachten op mijn aanstelling tot bataljonschauffeur.....”

„Dat weet ik. Hou er maar over op, ik heb toen tot vervelens toe jouw zaak aanhangig moeten maken op het bataljonsbureau. En steeds was het mis. Begrijp me dus goed, dat ik je geen verwijten doe, Langeveld. Maar ik wil er maar mee zeggen, dat de tijd te ernstig is om ons te kunnen veroorloven, de kat uit de boom te kijken.”

Jasper begreep de woorden heel goed.

„U kunt op me rekenen, meneer Elander. Suus heeft me ook gezegd, dat, als het nodig is, ik niet mocht achterblijven. Ze zal niet anders van me verwachten, dan dat ik doe wat ik kan.”

„Dan verstaan we elkaar tenvolle.”

Die avond ging Jasper met Elander mee. In het woonhuis van een politiemans was een klein gezelschap vergaderd. Jasper begreep spoedig, dat dit groepje, als onderdeel van een wijdvertakte organisatie, zich bezig hield met allerlei illegaal werk.

Ofschoon kapitein Elander het volle vertrouwen genoot van de aanwezigen, stond men aanvankelijk enigszins gereserveerd tegenover Jasper. Het verraad had ook in deze kring reeds slachtoffers gemaakt, en men had het dus niet voorzien op vreemdelingen binnen de groep.

Elander hield een pleidooi voor Jasper. Hij vertelde, dat hij Langeveld in dienst had leren kennen en zette uiteen, om welke reden deze nu tot hem gekomen was.

Er werd geknikt, maar niettemin bleef men gereserveerd. Jasper had het onaangename gevoel, dat men hem niet vertrouwde. Toen hij 's avonds met Elander terug ging naar diens huis, zei hij somber: „Ze vertrouwen me niet, dat heb ik goed gemerkt.”

„Zou jij vandaag een vreemdeling op het eerste gezicht je vertrouwen schenken aangaande dingen, waar leven en dood mee gemeoid kunnen zijn?”

„Dat wil ik niet beweren. Ik weet heel goed, dat er tegenwoordig veel verraad is. Maar u hebt toch uitdrukkelijk gezegd, dat u mij vertrouwde en dat ik betrouwbaar was.”

„Wacht het maar eens af, Langeveld. Jij zal één van ons worden, maar je moet geduld hebben.”

De volgende dag stopte een bestelauto voor het huis van Elander. Jasper schrok hevig toen hij zag, dat het 't wagentje was dat hij in de steek had moeten laten. Maar toen hij de chauffeur herkende, verdween zijn angst. Zijn oude garagehouder, die weer op vrije voeten gesteld was en het nu veiliger geoordeeld had om onder te duiken, stapte uit het bestelwagentje. Jasper holde naar buiten en groot was zijn vreugde toen hij van zijn vroegere patroon vernam, dat achter in het wagentje de zeven joden zaten! Niemand was dus in handen van de landwachters gevallen!

Jasper kreeg te horen, dat Duitsers en landwachters wel ijverig gespeurd hadden op aanwijzingen van Simon Heijboer, doch dat de joden zich tijdig in een broeikas hadden kunnen verbergen. Niet zodra hadden de landwachters het zoeken gestaakt, of mensen van het verzet hadden alles in het werk gesteld om de joden op te sporen. Dit was hun gelukt; zij hadden de zeven mensen voorlopig ondergebracht in een loods van een kleine kistenfabriek.

Twee dagen later was men er van overtuigd, dat het grootste gevaar geweken was. De landwachters waren afgetrokken en Heijboer was met zijn kornuiten niet meer te zien. Men had toen besloten de opgejaagde mensen alsnog weg te brengen naar een veiliger oord. De moeilijkheid was evenwel, dat men van Jasper niet tweteten gekomen was, op welk adres de joden onderdak zouden kunnen krijgen. Men wist alleen, dat een mobilisatiekapitein van Jasper voor dit adres gezorgd had.

Men was naar Suus gegaan; van haar was men het adres van kapitein Elander te weten gekomen. Suus was er zeker van, dat Jasper de wijk genomen zou hebben naar zijn vroegere kapitein.

De garagehouder had op zich genomen, het bestelauto'tje op te halen en daar de joden in weg te brengen naar hun nieuwe schuilplaats. Nu stond hij, na een ervaarnde tocht achter de rug te hebben, op het erf van de houtvesterswoning.

De garagehouder had een brief voor Jasper bij zich — het was een in der haast geschreven brief van Suus. Het was een bemoedigend schrijven en Jasper was er heel gelukkig mee. „Jouw verloofde zit niet in de put,” verklaarde de garagehouder. „Zit over haar niet in de war, Jasper. Zij verwacht, dat jij je taai zult houden. Als jij mij een dergelijke boodschap voor je meisje zult meegeven, blijft de zaak mooi in evenwicht.”

De zeven joden bleven een nacht en een dag in het huis van Elander. Maar op een zo'n uitgebreid gezelschap was de woning van de houtvester niet berekend. Bovendien was het hier te gevaarlijk voor deze mensen. Elander kreeg nogal

dikwijls aanloop van mensen, die over houtvesterijangelegenheden kwamen spreken, dat zou dus moeilijkheden kunnen geven. Daarom werden ze op een avond naar het onderduikadres aan de rand van de Imbos gebracht.

In de gegeven omstandigheden zaten de joden daar goed. Ze kregen voldoende eten en ze konden bij elkander blijven, hetgeen zeer tot hun genoegen was.

De komst van de joden betekende voor Jasper een ommekeer in de houding van de verzetsploeg jegens hem. Het verhaal, dat Elander over hem gedaan had, bleek geheel te kloppen. De zeven joden waren er het bewijs voor. Het gevolg was, dat Jasper zonder enige reserve in de verzetsploeg opgenomen werd.

Nog ruim een jaar was hij daar werkzaam in het actieve verzet. Eens viel de groep, waartoe Jasper behoorde, in een hinderlaag. Het liep uit op een vuurgevecht en één van Jaspers vrienden werd ernstig getroffen, maar wist toch te ontkomen. Jasper bleef bij deze gelegenheid ongedeerd, evenals kapitein Elander, die de leiding over de groep had.

Jasper stond dikwijls duizend angsten uit, vooral als er gevaarlijke opdrachten uitgevoerd moesten worden. Hij was zich bewust, geen held te zijn.

Maar het was vooral bij dit gevaarlijke werk, dat hij begreep, wat het geloof betekende. Het was een houvast, een zeker weten dat er geen ding geschiedde zonder de wil van God. Jasper had heel wat op zijn kerfstok, hij was een zondaar, maar hij wist, dat Christus zich ook over hem ontfermen zou. Indien hij bij dit werk het leven zou laten, zou hij zich mogen vastklampen aan de genade van Christus. En zonder dit geloof zou hij niet in staat geweest zijn om aan de spanningen, die het illegale werk ook bij hem opriepen, weerstand te bieden.

Maar wat was het moeilijk om zo lang van Suus gescheiden te zijn! In 't begin kreeg hij nog vrij regelmatig brieven van haar en toen was het nog te doen. Elke dag keek hij uit naar de post. Op een brief van Suus, die hij dan tientallen keren overlas, kon hij weer een poosje teren. Die brieven gaven hem moed en getuigden van haar zekerheid, dat de oorlog niet lang meer zou duren en dat ze dan weer samen zouden kunnen zijn.

Toen het postverkeer begon te stagneren en hij bijna geen levenstekenen meer ontving van Suus, kreeg hij een hevig verlangen om terug te keren naar huis.

Hij sprak er met Elander over, maar zijn mobilisatiekapitein raadde het hem nadrukkelijk af. Jasper moest goed begrijpen, dat vrijwel iedereen in het stadje hem kende en dat zijn terugkeer dus van mond tot mond zou gaan. Hij mocht niet vergeten, dat Heijboer waarschijnlijk nog altijd op de loer zou liggen.

Neen, Elander was niet van zijn standpunt af te brengen: Jasper mocht niet naar huis gaan.

Maar het was zo moeilijk, zo ver weg van Suus te moeten leven..... Vooral in deze nare tijd, waarin zoveel verschrikkelijke dingen gebeurden, zou hij zo graag bij haar zijn.

„Ik kan dat goed begrijpen,” zei Elander. „Maar ik wil, dat je hier blijft. Het gaat om je behoud, Jasper. In de mobilisatietijd heb ik je zo goed mogelijk in het oog gehouden, — dat wil ik nu nog straffer doen.”

Als er weer eens een brief van Suus kwam, monterde Jasper op. Ook van zijn ouders kreeg hij soms een schrijven. Als vader of moeder hem schreven, dat Suus veel kwam aanlopen en dat zij het goed maakte en naar hem uitkeek, was hij weer een paar dagen tevreden.

Natuurlijk schreef hij zelf ook veel aan Suus. Hij bleef echter steeds vaker in het onzekere, of zijn brieven haar wel bereikten.

Zoals alle Nederlanders, snakte ook Jasper naar de dag van de bevrijding, — naar de dag van het rood, wit en blauw, naar de dag van oranje!

### HOOFDSTUK V

De bevrijding kwam inderdaad, maar toen waren er vijf jaar verstreken sedert hij gemobiliseerd werd en de Wandelende Administratieve Vergissing geweest was.

Hij was vijf jaar ouder geworden en rond zijn mond tekenden zich kleine plooiën af. Hij was nu zeventienvintig jaar; die vijf oorlogsjaren hadden zijn jeugd verduisterd.

Reeds op de dag van de capitulatie der Duitse legers wilde Jasper naar huis terug. Alles in hem riep om Suus.

Elander hield hem nu niet meer tegen. Jasper had tranen in de ogen toen hij afscheid nam van zijn trouwe mobilisatiekapitein en diens gastvrije zuster. Hij beloofde, spoedig eens met Suus op bezoek te zullen komen.

De zuster van Elander drong er op aan, dat hij nog één of twee dagen blijven zou, omdat het nog een verwarde toestand was in 't land. Er deden geruchten de ronde, dat hier en daar S.S.-groepjes niet van overgave wilden weten en bleven doorvechten.

Jasper was echter niet te houden. Nederland was bevrijd en hij moest naar Suus!

Toch kwam hij die eerste dag niet ver.

(Wordt vervolgd)

het Calvinisme georiënteerd mogen zijn. En wat Kuyper betreft kunnen wij met Dr. Meeter van mening zijn, dat er tussen hem en Calvin wat de constructieve hoofdgedachten betreft geen principiële verschillen bestaan, maar dit neemt niet weg, dat hij, toen hij het Calvinisme in de vorige eeuw tot nieuwe bloei bracht, sommige leringen van deze hervormer dieper ingedacht en breder ontwikkeld heeft (b.v. de algemene genade), en andere belangrijk heeft gecorrigeerd (b.v. de leer der kerk). Dat Kuyper c.s. deswege door velen als onbetrouwbare vertolkers van Calvin, als Neo-Calvinisten, die in de gedachten van Calvin wezenlijke veranderingen hebben aangebracht, worden veroordeeld, had de lezers evenmin mogen worden onthouden. Een kritiek als b.v. door de beroemde Duitse

geleerde E. Troeltsch gegeven is, mag zelfs in een populair geschrift niet worden doodgezwegen. Het boek van Dr. Meeter zou sterker en rijker geworden zijn, wanneer hij van deze kritiek op het Neo-Calvinisme een summere samenvatting en weerlegging gegeven had.

Het zou eveneens winst geweest zijn, wanneer het eigen karakter van het Calvinisme scherper bepaald was tegenover allerlei richtingen en stromingen, die het trachten te verdringen. Toegestemd moet worden, dat de auteur het Calvinisme wel tegenover Methodisme en Fundamentalisme, de richtingen, waartegen het in Amerika vooral moet opworstelen, stelt, maar dit had gerust breder en nadrukkelijker mogen geschieden. En de Nederlandse lezer zal het als een pijnlijk gemis voelen, dat de

denkbeelden van Karl Barth en de in diens gevolg optredende doorbraaktheologie, die hier het Calvinistisch denken bedreigen, in het geheel niet ter sprake komen, en dus ook geen bestrijding en weerlegging vinden.

Zo blijven er dus na de lezing van dit overigens verdienstelijke en bruikbare boek belangrijke onvervulde wensen over. Misschien kan de auteur bij een eventuele nieuwe druk, die ik hem gaarne toewens, zijn werk in deze richting uitbreiden.

Dat Dr. Prins van het werk een tekstgetrouwe en goed leesbare vertaling gaf, heb ik reeds in het voorbijgaan opgemerkt. De wijze, waarop het boek door de Firma Kok is uitgegeven, verdient alle lof.

DR. D. J. DE GROOT

**Scheepsinstallatiebedrijf „Nederland” N.V.**

Oostdijk 29, IJsselmonde  
Tel. 445 Ridderkerk  
(4 lijnen)

**Voortstuwingsinstallaties**  
van elk vermogen.

**J. DE VRIES**  
COMMISSIONAIRS IN EFFECTEN  
O.Z. Achterburgwal 173  
Tel. 47126  
Privé Olympiakade 60  
Tel. 94152  
AMSTERDAM

Vraagt Uw bakker naar

**TARVO-BROOD**

Uw bakker  
Uw dokter

**JUTE ZAKKEN**

voor binnenland en export  
Een vertrouwensartikel!

NOORD NEDERLANDSE ZAKKEN-  
HANDEL N.V. - GRONINGEN  
EEMSKANAAL N.Z. 46  
Telefoon 31345 (3 lijnen)  
Telegramadres „Jute”

n.v. **Scheepsbouw**  
werf v/h  
**Fa A. LANSER**  
Sliedrecht  
Holland

**A. van der Werff**  
**Scheepsbouw en Bergingsbedrijf**

Verhuur dekschuiten en motordekschuiten  
DOESBURG TELEFOON 275

**SCHIEPSBOUWWEVEN**  
**A. VUYK & ZONEN**  
CAPELLE AAN DE IJSEL  
Nieuwbouw en reparatie  
Telefoon Rotterdam 113333 (K 1800)

**Koopt een goed kostuum**

enorme keuze tegen uiterst scherp gestelde prijzen.  
De eerste reis is lonend

**DUTHLER**  
VARSSEVELD

**VAN LEEUWEN BUIZEN**  
ZWIJNDRECHT

N.V. AANNEMERSBEDRIJF  
voorheen  
**H. DE BAAT**  
Directie:  
E. C. de Baat - T. H. de Baat  
Kantoor: Ceintuurbaan 179  
Amsterdam, Telefoon 798604 - 53257

Welke plannen heeft  
**NOERI ES SAID**  
de „sterke man” van  
Irak?



VORIGE week zaterdag kwam er plotseling een officieus bericht uit Bagdad, de hoofdstad van Irak, dat Noeri es Said ontslag had gevraagd als premier van dit land. In later berichten, die het nieuws bevestigden, werd gezegd, dat zijn aftreden „min of meer werd verwacht”, maar dat „de redenen er voor niet duidelijk waren”. Zo gaat het meestal. Op het ogenblik dat we dit schreven, was de situatie nog niet opgehelderd, maar verwacht werd, dat Noeri zelf wel weer in de loop van deze week een kabinet zou vormen. Dit laatste was echter geenszins zeker.

IN het leven van Noeri es Said, die in 1888 werd geboren, toen zijn geboortegrond nog Turks was, is altijd veel onzekerheid geweest. Hij werd opgeleid op de Militaire academie van Instanboel en nam dienst in het Turkse leger, waarin hij al spoedig een hoge post bekleedde. Na de eerste wereldoorlog trad hij op als opperbevelhebber van het Iraakse leger en gelijktijdig als minister van defensie.

Langzaam ontwikkelde Noeri zich ook tot een invloedrijk politicus. In 1930

vormde hij zijn eerste kabinet. Twee jaar lang bleef hij premier, maar daarna nam hij opnieuw het opperbevel over het leger op zich. Een jaar daarna vertegenwoordigde hij zijn land als gedelegeerde bij de Volkenbond in Genève en als gevolmachtigd minister in Italië en trad hij op als minister van buitenlandse zaken.

NA een staatsgreep begaf hij zich aan het eind van 1936 in ballingschap. Drie jaar lang bemoeide hij zich niet direct met de actuele binnenlandse politiek van Irak, maar in mei 1939, enkele maanden voor het uitbreken

van de tweede wereldoorlog, keerde hij naar zijn land terug om er opnieuw een kabinet te vormen. Dat kabinet bleef aan tot maart 1940. Toen trad Noeri af en nam hij als minister van buitenlandse zaken zitting in het kabinet van zijn opvolger. Ook dit kabinet bleef maar iets langer dan een jaar aan en in oktober 1941 vond Noeri blijkbaar weer het ogenblik gekomen om zelf een kabinet te vormen. Hij bleef nu tot 1946 premier en minister van defensie.

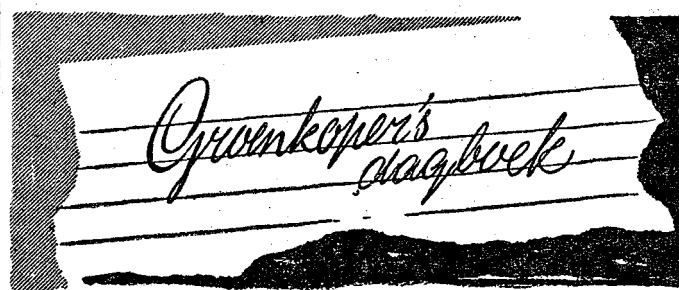
TOT 1953 hadden de Iraakse kabinetten weer een korte levensduur. Ook in die jaren vormde Noeri enkele malen een kabinet. Voordat de eerste rechtstreekse verkiezingen in Irak werden gehouden, nam Noeri ontslag als premier, waardoor hij zijn handen vrij kreeg. Zijn partij behaalde een flinke meerderheid in het parlement en Noeri had de vooraanstaande positie, welke hij steeds in zijn land had ingenomen, in belangrijke mate versterkt.

Onder zijn leiding maakte Irak zich los van de Britse voogdij en trad het land toe tot het pact van Bagdad, waartoe ook Engeland, Pakistan, Turkije en Perzië behoren.

**WOUDA ZADEN**  
(Kiemkrachtige Zaden!)

Vraagt nieuwe prijscourant

721.250 Oraniewaard



**3 JUNI**

Ik mag wel een eresaluut brengen ter nagedachtenis aan mevrouw Scheitzer, de echtgenote van de bekende zendingsarts-musicus-filosoof. Als er vrouwen in de schaduw van haar mannen leven, dan is zij het voorbeeld van een vrouw, die niet anders begeerde. Plotseling schokt het bericht van haar overlijden net zo de verre vrienden van dr. Schweitzer als het zijn intimi doet. Velen wisten niet eens, dat er een mevrouw Schweitzer bestond. Het klimaat in Lambarene was niet goed voor haar en daarom trok zij zich terug in het oude vertrouwde Europa, waar zij een stil leven leidde, van de verte uit het wereldbekende werk van haar man volgende. Zij is met recht een voorbeeld van „stille gaande door het stille leven”. Als zij zijn er vele vrouwen, die hun mannen moeten afstaan in dienst van het vaderland of van de kerk. Niet dat die mannen allen zo ver weg wonen als dr. Schweitzer, maar hun afwezigheid uit het gezin des daags en des avonds treft even erg. Ik kan mij voorstellen, dat er vrouwen zijn, die daartegen in opstand komen. Ik kan mij ook voorstellen, dat er mannen meer thuis konden zijn en zich onttrekken aan de vergaderziekte, welke tegenwoordig weer erg heerst. Mannen — de goede niet te na gesproken — die altijd maar vergaderen voor de belangen van kerk en school en staat en gezin, maar nooit eens thuis zijn en hun vrouwen de zorg voor het gezin overlaten, moesten wat meer werk overlaten aan andere mannen. Want onmisbaar is niemand, geloof me.

**4 JUNI**

Over de nieuwe haring had ik nog niet geschreven vanwege de eenvoudige reden, dat ik niet van groene haring houd. En om nu f 1,35 neer te tellen voor iets dat mijn tong

niet streelt, integendeel, dat lijkt mij lichtelijk overdreven. Maar nu de haring niet zo groen meer is en de prijs niet zo „zwart”, geniet ik van de rauwe vis naar harteen naar magelust. Laatst dacht ik een vriend uit Londen te tracteren, doch die kreeg een rilling over zijn lichaam, toen hij hoorde, dat wij Nederlanders rauwe haring eten. Ieder zijn smaak. Ik heb een Fransman een Engelsman horen vragen of de plumpudding het geheime wapen van Groot-Brittannië was, hetgeen niet waar is. Intussen is de haring ook op Soestdijk gearriveerd, waar zij even welkom is als elders in Nederland. Ik zou heel Nederlandse Gedachten kunnen vullen om de lof van de haring te zingen, doch dat mag nu eenmaal niet. Op de evenaar, in Pontianak, heb ik eens iemand ontmoet, die op dat moment wel f 100 voor een zoute haring over had. Op dat ogenblik had ik natuurlijk geen haring bij me. Wie rekent daar nu op?

Vandaag is het huurdebat begonnen. Dat is andere koek!

**5 JUNI**

Als u dit leest, waant u zich wat de huurdebatten aangaat niet meer in het ongewisse, maar op het ogenblik dat ik dit schrijf is de zaak noch niet bekeken. Dat is het merkwaardige van dit hele debat (geveest), dat maar weinigen er voor uitgekomen zijn, dat zij de voorstellen verwerpelijk vinden. In zoverre er voor uitgekomen, dat zij weigerden er aan mee te werken. Hier geldt het ook: zij hebben vele vonden gezocht. Ik vond als een oase van verzet in de woestijn van meegaandheid (overigens een slechte beeldspraak) het standpunt van de ARP. Die is er tegen. Uit. Gezegd waarom. Uit. Op goede gronden ertegen. Uit. Er kan nog van alles gebeuren, zei boze buurman vanmiddag, die overigens ook niet in zijn sas is. Hij heeft huizen. Ik kan het begrijpen.

**6 JUNI**

Als het kabinet nu ook eens een Goed Zo-actie op touw wilde zetten. We zien hoe populair zo'n actie kan worden. Bijna drie miljoen in het laatje. Als je maar weet hoe. Dat weet de heer Bodegraven, die al heer Bedelgraven wordt genoemd. Ik neem aan, dat u aan het radiotoestel hebt gehangen of voor uw televisietoestel hebt gezeten. Of misschien was u wel in het Concertgebouw. Prachtig, nietwaar? Het Nederlandse radiopubliek heeft zich van zijn goede kant laten zien, schreef mijn lijfblad. Laat dat publiek zich dan ook wel eens van zijn slechte kant zien, heb ik mij afgevraagd. Per slot van rekening betalen we allemaal — ik hoop allemaal — voor goede radioprogramma's. De radio heeft zich hier van haar goede kant laten zien, lijkt mij een beter compliment. Maar goed. Goed Zo zit er dus weer op. Het is jammer dat ik geen auto gewonnen heb, maar wie weet waar dat weer goed voor is, pleegde mijn grootmoeder te zeggen. Zij heeft weinig van radio kunnen genieten en van televisie was in haar dagen helemaal geen sprake. Toch was zij gelukkig. Kom daar nu eens om!

**7 JUNI**

Ik moet er toch een beetje aan wennen generaal Speidel hier in ons land een erewacht te zien inspecteren. Het was een Nederlandse erewacht en dat is natuurlijk een groot verschil. Het zal wel in het uniform zitten. Dat lijkt zo veraderlijk veel op de kledij van een andere Duitser, die, al was hij dan geen generaal toch zo graag in ons land erewachten inspecteerde. Ga het nu eens rustig na. Het is allemaal begrijpelijk en de ernst van de tijden dringt ons enzovoort enzovoort. Maar voor het gevoel blijft het een beetje vreemd. Je moet er heus aan wennen om straks weer Duitse bevelen aan te horen en daaraan met een opgewekt gemoed gehoorzamen.

Gelukkig houdt het weer zich tamelijk goed, hetgeen mijn gemoed in een vreugdevolle stemming houdt. Want als ik zo de kranten lees en de redevoeringen aanhoor en in mijn portemonnaie kijk, dan moet ik zeggen: we zijn er nog niet. Gelukkig heeft minister Zijlstra medegedeeld, dat de stormloop op zijn departement van lieden, die zo graag hun prijzen wilden verhogen niet zo groot meer is. Ze stonden blijkbaar in de rij. Dat had natuurlijk weer een andere rij tengevolge. Van mensen zoals ik, die achter elkaar gingen staan om de baas om opslag te vragen. Overigens vallen er al weer ontslagen. Ja, ja. Gisteren hoorde ik van een hartelijke werkgever die genooddaakt was iemand te ontslaan. Hij zei: „U is nu al zoveel jaren bij ons. We zouden u niet graag missen, want we kunnen niet zonder u. Maar van de volgende maand af zullen we het toch eens proberen”. Zie!.

**8 JUNI**

Kabinetcrisis of niet? Ik moet u het antwoord schuldig blijven. In verband met de maatregel van minister Algera om geen nachtpostreinen te laten lopen de eerstkomende dagen, moet deze kopij weg en ik weet nog niets. Enfin, u weet het als u dit leest. U hoeft per slot van rekening op mij niet te wachten. Maar naar wat ik er het laatst van gehoord heb, ziet het er niet zo erg uit. Alleen, de heer Bruins Slot is anders dan dr. Schouten. Dat hebt u wel gelezen. Geen binding aan dit kabinet. Ik heb mij vannacht liggen afvragen: „heb ik enige binding aan dit kabinet?”, en ik ben tot de conclusie gekomen, dat ik generlei binding heb. Ik sta volkomen vrij tegenover alle ministers. Zij kunnen komen en zij kunnen gaan. Dat is een juist standpunt. En in mijn hart ben ik altijd voor een gematigde oppositie. De heer Tilanus, las ik, heeft enige binding, de heer Romme een morele binding. Maar daarin staat professor Romme dan ook alleen. U ziet, hoe merkwaardig dit debat over de huren is. U kunt misschien van alles verwachten, om met buurman te spreken, maar huurverhoging zeker!

*William Gruenkoper*



# NEDERLANDSE GEDACHTEN

OFFICIEEL WEEKBLAD VAN DE ANTI-REVOLUTIONAIRE PARTIJ

Het is een verheugende mededeling dat het verdrag inzake de Economische Unie tussen België, Nederland en Luxemburg binnenkort zal worden ondertekend door de drie regeringen. Daarna zal het ter fine van advies aan de interparlementaire Benelux-raad worden voorgelegd en tenslotte zal het in de herfst door de drie parlementen kunnen worden goedgekeurd.

Na twaalf jaar zal het ideaal dan toch verwezenlijkt worden. Er is veel geëxperimenteerd, geconfereerd en geprobeerd. Soms leek het erop dat het hele experiment zou mislukken. De kritiek die door verschillende belangengroeperingen, vooral in België op de Benelux werd uitgeoefend, wij denken aan de Belgische Boerenbond, heeft nimmer het gezicht ontnomen op de enorme uitbreiding van het wederzijdse handelsverkeer. Vergelijken met de vooroorlogse in- en uitvoercijfers is de huidige stand van de handel tussen de drie landen verbluffend.

## Benelux- verdrag

Een nadeel in het verdrag inzake de Economische Unie is dat voor het handelsverkeer in agrarische producten een uitzonderingstoestand wordt gehandhaafd. Overeenkomstig het landbouwprotocol van 1955 zou binnen zeven jaar een harmonisatie van de landbouwpolitiek dienen plaats te vinden, zodat na 1962 voor landbouwproducten, evenals voor alle andere goederen reeds thans geldt, geen enkele belemmering aan de grens tussen de drie landen in de weg zal worden gelegd.

Het landbouwprotocol is in het economische verdrag opgenomen, zij het met de bepaling dat na 1962 bij eenstemmige beslissing het stelsel van minimumprijzen voor de duur van twee jaar kan worden verlengd. Daardoor kan België, zoals bekend, ten aanzien van bepaalde landbouwproducten de invoer uit Nederland stop zetten. Sinds de totstandkoming van het landbouwprotocol van 1955 is er van een harmonisatie van de landbouwpolitiek in België en Nederland nog niet veel terecht gekomen. Daaraan zal thans met kracht moeten worden gewerkt. Van Nederlandse kant moet hierop steeds weer de aandacht worden gevestigd.

Op de jongste vergadering van het Benelux-ministerscomité, waar de opstelling van het verdrag werd afge maakt, is de termijn van zeven jaar feitelijk met twee jaar verlengd. Daaruit blijkt reeds dat aan Belgische kant behoefte bestaat om de uitvoering van het landbouwprotocol te rekken. Dit rekken zal volgens de overeengekomen verdragsbepaling welliswaar de instemming van Nederland moeten hebben — er moet hierover immers bij regel van unanimitéit worden beslist —, maar wanneer tot 1962 van Nederlandse kant niet met kracht het gelijkrichte van de landbouwpolitiek der beide landen aan de orde wordt gesteld, vrezet wij dat er van de uitwerking van de landbouwparagraaf aan Belgische kant niets op zeer weinig terecht komt.

Hier dreigt het zoeken van de weg van de minste weerstand.

Het is immers zo dat krachtens het verdrag van de Europese Economische Gemeenschap de landbouwpolitiek van de zes landen voorlopig

## Bezint eer gij begint

DE minister van buitenlandse zaken, mr. Luns, heeft enige weken geleden in de Tweede Kamer een nieuwe verdediging gegeven van de aansluiting van niet-onafhankelijke overzeese rijkdelen der zes landen van Europa, die besloten hebben de Europese Econ. Gemeenschap te vormen, aan deze gemeenschappelijke markt. Er is tegen deze zogenaamde associatie aan de Euromarkt nog al ernstige kritiek naar voren gebracht, vooral door de zogenaamde Afrikaans-Aziatische landen. Men vreest dat de investeringen in de overzeese rijkdelen, die uit een gemeenschappelijk Europees fonds plaatsvinden, er toe zullen leiden, dat het Europese moederland daarin steun vindt om zijn koloniale greep op deze gebieden te versterken. Daardoor dreigen landen die tot dusver niet betrokken waren in het probleem van het kolonialisme mede verstrikt te geraken in deze vraagstukken. Met name de Franse koloniale gebieden in Afrika leveren een ernstig probleem op. Geen ander Europees land is er hapig op in de toekomst mede verantwoordelijk te worden gesteld voor de gang van zaken bijvoorbeeld in Algerije.

Minister Luns verklaarde in de Tweede Kamer dat de gemeenschappelijke investeringen in de niet-zelfstandige overzeese rijkdelen van de partnerlanden geenszins de bedoeling hebben om de koloniale greep van het moederland op deze niet-zelfbesturende gebieden te versterken. De zogenaamde Afrikaans-Aziatische landen, gesteund door sommige Latijns-Amerikaanse landen, menen dat zulks de bedoeling is, maar minister Luns verzekerde dat er geen sprake is van neo-kolonialisme, wanneer de zes Europese landen de stroom van investeringen naar deze niet-zelfbesturende gebieden via de bedding van de Europese Economische Gemeenschap laten lopen. De bedoeling van deze Europese investeringen is in de eerste plaats mee te werken aan het tot stand brengen van een sociaal-economisch infrastructuur, die voorwaarde is voor de vestiging van de politieke zelfstandigheid of onafhankelijkheid. De gemeenschappelijke investeringen zijn dus geen neo-kolonialisme maar „dekolonialisatie”.

eveneens gebonden zal zijn aan een stelsel van minimumprijzeregelingen.

Doet men op het terrein van de Benelux-unie niets aan het vrijmaken van de handelsbelemmeringen ten aanzien van de landbouwproducten, dan ligt het voor de hand dat de Beneluxlanden in dit opzicht geruisloos op het niveau van de E.E.G.-paragraaf voor de landbouw blijven hangen.

De Benelux dient echter op het terrein van de integratie voorop te lopen, ook op het terrein van de landbouw.



De positie van de landbouw en de aansluiting van de overzeese rijkdelen waren belangrijke knelpunten bij de opstelling van het ontwerp-verdrag inzake de Europese Economische Gemeenschap. Enige maanden geleden kwam minister Spaak expres naar Nederland om de gerezen bezwaren nog eens door te praten. De foto toont de ministers Spaak en Luns tijdens een persconferentie.

Wij zijn het volledig met onze minister van buitenlandse zaken eens, maar wij verwachten niet, dat de zogenaamde A.A.-landen door deze argumentatie overtuigd zullen zijn. Men mag verwachten dat de associatieregeling, welke de niet-zelfbesturende gebieden van de investeringen der Europese Economische Gemeenschap laat genieten — ook Nederlands Nieuw-Guinea is hierbij betrokken — politiek tegen de zes Europese landen krachtig zal worden uitgespeeld.

Daardoor hoeven wij ons niet van de wijs te laten brengen.

De Europese Economische Gemeenschap beoogt inderdaad niets anders dan het levenspeil van de niet-zelfbesturende gebieden der afzonderlijke landen te verhogen. Zij maakt de deelnemende landen juridisch niet verantwoordelijk voor de gang van zaken ten aanzien van de overzeese rijkdelen. Maar de zes landen dienen er wel op bedacht te zijn, dat zij door de buitenwereld tengevolge van de associatieregeling van de E.E.G. mede politiek verantwoordelijk zullen worden gesteld voor de gang van zaken in deze niet-zelfbesturende rijkdelen. Wij denken hierbij aan een vraagstuk zoals het Algerijnse, dat Frankrijk reeds jarenlang economisch en politiek uitput en dat steeds meer uitgroeit tot een internationaal geschil.

Na de totstandkoming van de E.E.G. zullen de overige Europese partners hierbij nog meer, vooral

politiek, betrokken worden dan voorheen het geval is geweest.

Het is niet te boud gesproken, wanneer men veronderstelt dat de Europese samenwerking na de tweede wereldoorlog reeds lang tot een hechte integratie zou zijn uitgegroeid, wanneer Frankrijk niet zulke geldverslindende pacificatieoorlogen in zijn overzeese rijkdelen had moeten voeren.

Typerend hiervoor is dat op het ogenblik dat men in Frankrijk de E.E.G.-verdragen gaat ratificeren, die ten doel hebben de handel tussen de zes landen uit te breiden, de Franse regering zich tengevolge van de actie in Algerije gedwongen ziet om de invoer uit andere landen te blokkeren. De politieke consequenties van de strijd in Algerije voor de rest van Europa waren tot dusver reeds bijzonder groot en nadelig. Maar Europa bleef passief. De totstandkoming van de E.E.G. deelt echter aan de rest van Europa een meer actieve rol toe op het terrein van overzeese rijkdelen.

Het zou struisvogelpolitiek zijn, wanneer de zes landen voor deze ontwikkeling de ogen sloten. De Nederlandse buitenlandse politiek zal zich daarom op deze nieuwe ontwikkeling moeten bezinnen.

Wij behoren niet tot degenen, die hier zoveel beren op de weg zien, dat zij het E.E.G.-verdrag maar op zolder willen zetten. Maar wel zouden wij het advies willen geven: bezint eer gij begint!





Nogmaals: stuurt nieuwe

## LEDENLIJSTEN

- \* Maak gebruik van het partij-embleem op al het drukwerk van de kiesvereniging.
- \* Bestuursmutaties zo spoedig mogelijk mededelen aan het Centraal Comité.
- \* Hartelijk welkom aan mejuffrouw A. Aling.

IN de zomermaanden wordt er op het bureau van het Centraal Comité hard gewerkt om de contributienota's 1957 samen te stellen. Voor een goede leden- en financiële administratie is het noodzakelijk dat om de 2 jaar een nieuwe ledenlijst wordt ingezonden.

Vele secretarissen van kiesverenigingen stellen zich blijkaar op het standpunt, dat wanneer de mutaties regelmatig worden opgegeven, het toezenden van een ledenlijst wel achterwege kan blijven.

De praktijk heeft evenwel aangetoond, dat een periodieke afstemming van een ledenlijst met onze ledenadministratie zeer gewenst is. Hierdoor worden verschillen met de jaarlijkse contributienota voorkomen en zijn wij zeker, dat elk lid het contactorgaan ontvangt.

Elke mutatie, ontstaan door het afvoeren van leden, die niet wordt doorgegeven, heeft tot gevolg, dat het betreffende afgevoerde lid nog regelmatig het contactorgaan blijft ontvangen. Bij het ontvangen der contributienota wordt dit dan pas ontdekt. Teneinde dit zoveel mogelijk te voorkomen, zullen wij het zeer op prijs stellen ten minste eenmaal in de 2 jaren de nieuwe ledenlijst te mogen ontvangen. Secretarissen van kiesverenigingen, u kunt zelf nu wel nagaan of u weer aan de beurt van verzenden bent. Wij zijn er van overtuigd, dat dit verzoek een verzwaring van het werk van de secretaris en de penningmeester betekent, doch voor een goede administratie en teneinde verschil van mening omtrent de hoogte van de contributie-afracht aan het Centraal Comité te voorkomen is het noodzakelijk.

Daarom deze dringende vraag: laten de secretarissen en de penningmeesters in dit opzicht zeer nauw samenwerken. Bij het opstellen van de ledenlijsten en het doorgeven van mutaties aan „De Haag” moeten ze als het ware een Siamese tweeling vormen. Hun administraties moeten precies op de onze kloppen. Dat voorkomt veel narigheid.

Indien de secretaris overbelast is met andere werkzaamheden is het wellicht mogelijk voor het opstellen van de lijst dat iemand wordt ingeschakeld.

Kan men hierbij van een schrijfmachine gebruik maken, dan is dit voor ons bureau dubbel prettig. Mo-

gen wij op uw medewerking rekenen?

Vóór 1 september moeten onze gegevens op de uwe kloppen.

BIJ de Kiesverenigingen is waarschijnlijk minder of geheel niet bekend, dat van het embleem van de partij, (het bekende driehoekje met onderschrift „pro religione et libertate”) op het bureau grotere en kleinere clichés bestaan, die gratis



in bruikleen aan de kiesverenigingen worden afgestaan. De kiesverenigingen kunnen dit embleem dus in gewenste grootte op hun postpapier laten drukken. De secretarissen kunnen dus bij het bestellen van dit postpapier en ander drukwerk met deze mededeling rekening houden.

Ook worden deze clichés nog al eens uitgeleend om gebruikt te worden bij het drukken van de programma's van jaarvergaderingen.

Dit laatste geschiedde eveneens reeds verschillende keren met een cliché van de foto van onze partijvoorzitter, Dr. W. P. Berghuis. Op enkele programma's van jaarvergaderingen werd hij op deze originele wijze geïntroduceerd.

HET komt nog al eens voor, dat aan de secretarissen en penningmeesters brieven worden gericht, die onbesteld of met de mededeling dat voor deze functionaris reeds lang een ander bestuurslid is benoemd terug werden gezonden. Er was hier dus verzuimd van deze bestuurswisseling direct mededeling aan het Centraal Comité te doen. In verband hiermede moet worden gevraagd van bestuurswisselingen zo spoedig mogelijk kennis te geven aan het bureau van het Centraal Comité.

VAN harte heten wij in de persoonskring van ons bureau welkom, mej. A. Aling, die per 17 juni onze gelederen kwam versterken. Haar komst is met vreugde begroet. Zij zal in de eerste plaats de secretaris van de Arjos behulpzaam zijn. Wij hopen, dat zij met toewijding en goede resultaten de antirevolutionaire zaak zal dienen.

# In raadselen?

DE nota inzake de „bestedingsbeperking” is gevolgd door een aantal verklaringen van Regeringszijde, die voor geen tweërlei uitleg vatbaar zijn. Het schip van staat heeft te kampen tegen een sterke tegenstroom. De vaststelling van de begroting 1958 zal veel zorg en moeite geven. Reeds is minister Hofstra in de Tweede Kamer vergeleken met Colijn. En velen hebben het gevoel, dat de Minister van Financiën op forse wijze noopt en nopen moet tot bezuiniging. Het wóórd wordt soms een beetje geschuwd, en er zijn voldoende termen, om het woord „bezuiniging” te vermijden. We kunnen „temporiseren”, we kunnen „prioriteiten vaststellen”, en het is mogelijk, „te besnoeien”. Maar camouflerende termen veranderen niets aan de feiten.

Overall in het land rijst daarbij een vraag. Deze: hoe komen we zo onverwacht in deze situatie? Hoe kort ligt de tijd achter ons, dat we van deze ontwikkeling geen vermoeden hadden!

Er is zelfs de kwaadaardige opmerking gemaakt, dat de verkiezingen hier een rol hebben gespeeld en dat de insiders bewust ons, gewone burgers, in nevelen hebben gelaten, om de verkiezingsstrijd van ongunstige kansen te bevrijden. Wij hebben daarvoor geen bewijs. Het ligt voor de hand, dat onaangename dingen niet te haastig in de discussie worden geworpen. Het is ook waar, dat op de dreigende moeilijkheden meer dan eens is gezinspeeld. Maar in het algemeen kunnen we wel zeggen, dat de moeilijkheden vrij onverwacht zijn gekomen, ook voor de Regering.

En het is de vraag, hoe dat komt.

ER is een algemene oorzaak. Omstreeks 1930 beleefden wij een tijd van verschrikkelijke depressie. Toen heeft men zich internationaal bezonnen over de in zo'n situatie te volgen politiek. Er zijn toen nieuwe theorieën ontstaan, b.v. over anticyclische budgettering. Maar de proef op de som is nog niet geleverd. Met name niet in deze zin, dat wij die theorieën nog niet hebben kunnen toetsen aan ervaringen uit tijden van een bijzondere hoogconjunctuur. Zulke tijden bieden vreemde verrassingen en er zit in het beleid van de Regering een experimenterend element. Misschien dat later blijkt, dat er cardinale fouten zijn gemaakt. In elk geval is reeds duidelijk, dat de theorie wel eenvoudig is: in tijden van hoogconjunctuur reserveren, maar dat de praktijk verschrikkelijk moeilijk is. Als de ontvangsten van de staat stijgen, dan gaan de uitgaven minstens zo snel omhoog. En het reserveren is een moeilijke zaak.

In dit verband willen wij iets zeggen over de belastingverlagingen. In twee etappes zijn de belastingen samen met ongeveer een miljard verlaagd. Sommigen menen, dat dit te hard is aangekomen, en dat we mee daardoor in de moeilijkheden zitten. Theoretisch is dit zeer wel te verdedigen. Maar daar staat tegenover, dat zonder die verlagingen de Rijksuitgaven momenteel nog veel hoger zouden zijn dan nu het geval is. En van die uitgaven geldt blijkaar, dat zij gemakkelijk omhoog gaan en heel moeilijk weer kunnen worden verminderd. Trouwens, de volksvertegenwoordiging pleit in de regel voor nog veel groter expansie van de uitgaven, dan de Regering verantwoord acht.

De belastingverlagingen hebben dit voordeel opgeleverd, dat zij reeds meer dan een jaar voor de acute moeilijkheden de expansie van de staat-uitgaven hebben geremd.

Een andere factor, die een rol speelt, is de volgende: Omstreeks 1954 kwam er bij verschillende ondernemingen een sterker vertrouwen in de toekomst. Er werd besloten tot grotere investeringen. Maar daarvoor is een vrij lange aanlooptijd nodig. En de consequenties van deze investeringsdrang laten zich nu eerst ten volle gelden.

Hetzelfde zien wij bij een aantal gemeenten. Daar zijn in een optimistische stemming in 1955 en 1956 grote projecten onder handen genomen. En al weer: de consequenties daarvan zijn nu in de gevolgen heel duidelijk merkbaar. Het vertraagde effect van de stemming in vorige jaren werkt nu de moeilijkheden in de hand.

Er is een psychologische factor, die nog belangrijker is.

De investeringsdrang is nog steeds groot. Velen redeneren aldus: Wij hebben nu liquide middelen, om te investeren in het bedrijf. Wij maken een lijst op van wat er in de komende jaren moet gebeuren. En wij temporiseren niet! Want in de toekomst kunnen wij nieuwe prijsstijgingen verwachten, én verhoging van de belastingen. De vrees voor de spiraalwerking dwingt tot geforceerde investering. Er is weinig vertrouwen in de waardevastheid van het geld. De vorige Minister van Financiën heeft het een „schimmig denkbeeld” genoemd, dat „een gulden een gulden is.” Deze noodlottige verklaring is door velen zo verstaan, dat zij de guldens van vandaag zo snel mogelijk in duurzame goederen moeten omzetten.

En daarom is een van de voornaamste taken van de Regering, de mensen er van te overtuigen, dat het haar ernst is met deze politiek van de gaven guldens.

Dat is al een ouderwetse term, die politiek zwaar belast is geweest. Maar die we vandaag niet kunnen missen.

TENSLLOTTE werkt ook de bestedingsdrang in de consumptieve sector momenteel in de verkeerde richting. Daarbij speelt stellig een geringer vertrouwen in de waardevastheid van het geld een rol. Sparen is zinloos, als je andere guldens terug krijgt dan die je naar de spaarbank hebt gebracht. Maar dat is het niet alleen. Er is een ongezonde onverantwoordelijke koopzucht, die een ontwrichtende werking heeft. En wanneer het Nederlandse volk niet gaat beseffen dat sparen doet vergaren, en niet begrijpt, dat we het zeil ook roekeloos hoog aan de mast kunnen hijsen, dan zullen krasse maatregelen niet achterwege kunnen blijven. Eén van die maatregelen is, (waarom het te verbloemen?) een belastingverhoging, die dwingt tot versobering in de particuliere sector. Het is nodig, ronduit te spreken over de dingen, waarin Regering en volk te kort schieten.

## NEDERLANDSE GEDACHTEN

onder redactie van H. Algra (voorzitter), R. Gosker, Jac. S. Hoek, Prof. Dr. J. J. de Jong, S. Jonker, A. R. de Kwaadsteniet, Mr. W. R. van der Sluis, J. D. Troostheide.

Secretaris: G. J. H. Griffioen.

ADRES VAN REDACTIE EN ADMINISTRATIE: Dr. Kuiperstraat 3, 's-Gravenhage. Telef. K 1700-115935. Giro 89673. VOOR ADVERTENTIES: Kon. Wilhelminalaan 34, Leidschendam. Tel. K 1761-1646.

ABONNEMENTSPRIJS f 6,50 per jaar f 1,65 per kwartaal, giro 89673. STUDENTENABONNEMENT f 4,— per jaar LOSSE VERKOOP f 0,20.

**EIKENDAL OPTIEK**  
Exclusieve monturen  
DEPOT: CARL ZEISS  
BERGSTR 12 TEL 2038 WAGENINGEN  
Ook volgens afspraak

SOHEEPSBOUWWERVEN  
**A. VUYK & ZONEN**  
CAPELLE AAN DE IJSSEL  
Nieuwbouw en reparatie  
Telefoon Rotterdam 113333 (K 1800)

**N.V. Houthandel ARENSEN**  
Lutkepoortstraat 52  
Telefoon K 8410-2109 — Harderwijk

uw **ZENUWEN**  
wordt U volledig de baas met  
**NEUROTONIC**  
niet verdovend  
maar genezend  
het zenuwpreparaat dezer tijden

**Firma JAN DE MIK**  
HARDINXVELD - GIESSENDAM  
Aannemers van  
OEVERVERDEDIGINGSWERKEN  
GRIENDHOUTHANDEL  
HOEPELMAKERIJ  
Tel.no. 56 Neder-Hardinxveld

**VAN LEEUWEN BUIZEN ZWIJNDRECHT**



FLITSEN  
UIT HET  
PARLEMENT

# Minister Algera kwam ongeschonden uit het tunneldebat

Sterke argumentatie van de minister, motie-Romme: ondersteuning van zijn beleid.

\* Mr. Versteeg: „Wij hopen, dat het zeer binnenkort mogelijk zal zijn de schouders onder dit werk te zetten.”

DE meerderheid der Tweede Kamer heeft verleden week gelukkig het hoofd koel gehouden toen de socialistische afgevaardigde de heer Posthumus zijn interpellatie hield over het Amsterdamse IJtunnel drama. De aanneming van de motie-Romme is een gelukkige zaak voor Kamer en Kabinet. En we zijn er van overtuigd, dat ook het gemeentebestuur van Amsterdam zich tenslotte gelukkig zal prijzen, dat het debat op deze motie is uitgelopen. De mogelijkheid dat de IJtunnel er op de duur zal komen is nu tenminste een reële mogelijkheid geworden. Wij zijn het met de heer Romme, en de ondertekenaars van zijn motie, eens, dat Amsterdam deze tunnel werkelijk niet op eigen kracht zal kunnen bouwen.

Het debat is ongetwijfeld over de gehele linie een succes geworden voor de a.r.-minister van verkeer en waterstaat, de heer Algera. Zijn argumentatie voor het droeve verloop van de voorgeschiedenis was sterk. En de motie-Romme kan men zelfs een ondersteuning van zijn beleid noemen. De interpellant, de heer Posthumus, deed ongetwijfeld de eerste dag van dit tunneldebat zijn best het gesprek in de zakelijke sfeer te houden. Maar na de redevoering van de P.v.d.A. minister van financiën, die we overigens met groot genoegen hebben aangehoord, bleek het voor de socialistische kennelijk niet mogelijk meer het schone voornemen een zakelijk debat te voeren, verder te volvoeren. Minister Hofstra heeft er dan ook geen doekjes om gewonden. Het gaat om tunnelbouw in Amsterdam of woningbouw in Groningen, Maastricht of Den Helder, zo riep hij uit. Elke gulden die aan de tunnelbouw wordt besteed, wordt aan de woningbouw onttrokken. Minister Hofstra noemde het een toppunt, dat de gemeente Amsterdam het rijk 90% van de tunnelbouw wil laten betalen. En het feit dat Amsterdam met het grootste gemak zijn investeringen met f 26 mln kan verminderen, vond minister Hofstra een bewijs, dat de gedachte van de bestedingsbeperking bij het hoofdstedelijk bestuur nog niet al te zeer leeft.

Al deze uitspraken — er zijn er ongetwijfeld meer op te sommen — bleken tenslotte niet bevorderlijk te zijn voor het bewaren van de goede stemming in de socialistische fractie. En toch — wat minister Hofstra zeide was allemaal zeer redelijk. Het paste volkomen in het Kabinetsbeleid t.a.v. de bestedingsbeperking, dat tot nu toe altijd door de socialisten is gesteund. Maar de socialistische fractie raakte tenslotte knel tussen het verlangen om het Kabinet te



PROFESSOR ROMME  
... motie ...

financiële steun te verlenen. Die financiële steun komt later wel, zo redeneerden de socialisten. Daarin hadden ze misschien nog wel gelijk, maar de rijksbijdrage zal dan toch niet gegeven mogen worden, voordat de rijkswaterstaat zijn goedkeuring aan de bouwplannen heeft gegeven. En daarover werd in de motie Posthumus ten enenmale gezegd. Een beroep doen op de gemeentelijke autonomie, maar tegelijk 90 procent van de bouwkosten van het rijk vragen, zonder dat het rijk zich met de plannen mag bemoeien, is toch wel wat al te dwaas.

De woordvoerder van de a.r. fractie in dit interessante debat was de heer Versteeg, die de volgende redevoering heeft uitgesproken:

„Naar mijn mening is er, als resultaat van deze besprekingen —

wij mogen de heer Posthumus dankbaar zijn, dat hij het onderwerp aan de orde heeft gesteld — ongetwijfeld een verheldering gekomen t.a.v. een aantal vragen, die zich in dit opzicht hebben voorgedaan. Wij wisten uit het schrijven, dat gepubliceerd is, van de Minister van Verkeer en Waterstaat aan burgemeester en wethouders van Amsterdam, dat ter zake de oeververbindingen over en onder het Noordzeekanaal en het IJ een moeilijke situatie is ontstaan. Wij hebben van deze moeilijkheden in verschillende informaties, die ons zijn geworden, zowel van de zijde van het gemeentebestuur van Amsterdam als van de zijde van andere instanties, die ons daarover hebben ingelicht, kennis kunnen nemen. Wij weten, dat voor een deel binnen korte termijn vaste verbindingen tot stand zullen komen, nl. de Velsertunnel, bestemd voor auto's en treinverkeer, en de brug bij Schellingwoude, waarvan verwacht mag worden, dat zij binnen korte tijd gereed zullen zijn; het gaat daarbij om enkele maanden.

De moeilijkheden betreffen dan ook de andere tunnels. Ik zal niet treden in herhaling van het vóór en tegen. Wij mogen dankbaar zijn, dat in deze zaak nu een zodanige verheldering gekomen is. Nog uit het schrijven van de Minister aan het gemeentebestuur van Amsterdam is deze onduidelijkheid naar voren gekomen, in die zin, dat niet zeker was, of de bestedingsbeperking de oorzaak was geweest van de beslissing, die het Rijk had moeten nemen, maar onzekerheid was ook ontstaan over de vraag, of de Regering de beslissing over het plan van de gemeente Amsterdam in Amsterdam kan laten en ook over de vraag of de drie tunnels, die ter sprake zijn gebracht, inderdaad tot de noodzakelijke en daarom gewenste oeververbindingen blijven behoren.

Ik wil niet ingaan op alle onzekerheden, die in dit geval bestaan, maar ik wil toch wel zeggen, dat het gevoel van onbehagen, dat de Kamer even heeft bekropen, naar mijn mening het gevolg was van de indruk, dat zeker de bestedingsbeperking op het ogenblik de doorslag heeft gegeven, maar dat de voorbereidingen en het onderling overleg met betrekking tot deze zo belangrijke aangelegenheid met zodanige gebreken behept zijn geweest, dat



MINISTER ALGERA  
... succes ...

naar alle waarschijnlijkheid na verloop van kortere of langere tijd toch moeilijkheden zouden zijn gerezen.

Eigenlijk moeten wij, betreurende de noodzaak van bestedingsbeperking, er dankbaar voor zijn, dat deze moeilijkheden zo snel naar voren zijn gekomen, omdat dan ook de mogelijkheid bestaat in nader overleg tot een oplossing te komen.

Ik meen mij te moeten aansluiten bij een van de geachte afgevaardigden, die de nadruk erop heeft gelegd, dat het toch niet de bedoeling van de beide bewindslieden kan zijn zonder meer te zeggen, dat, zodra de werkzaamheden, die nu moeten worden stopgezet, kunnen worden hervat, de tegenwoordige toestand weer zal intreden. Ik meen, dat het juist zo moet zijn, dat, wanneer de financiële en economische toestand niet meer dwingt tot een zekere beperking, ondertussen al het overleg moet hebben plaatsgevonden, dat nodig is om te bereiken, dat wij een andere, niet onzekere situatie hebben, dat wij onderling weten, waar wij aan toe zijn, dat er tussen het Rijk en de gemeente Amsterdam geen meningsverschillen meer bestaan en men gezamenlijk de schouders onder dit werk zal zetten. Wij hopen, dat dit binnen zeer korte tijd mogelijk zal zijn.”



MR. VERSTEEG  
... verheldering gekomen ...

steunen en de angst de good-will van rood-Amsterdam te verspelen. De P.v.d.A.-fractie koos tenslotte de verkeerde weg. Dat was in dit geval niet de weg van het nationale belang. En dat was een bedenkelijke situatie, waardoor juist minister Hofstra in een zeer geïsoleerde positie t.o.v. zijn partijgenoten kwam te verkeren. In de P.v.d.A. is het nu eenmaal niet altijd rozengeur en maneschijn.

De motie-Romme is daarom zo redelijk, omdat zij het overleg weer op gang kan brengen tussen rijk en gemeente, zoodoorg onder leiding van een deskundige buitenstaander.

Dat overleg moet gaan over de financiële aspecten van de bouw van de IJ-tunnel en de technische uitvoering. Het is nu maar te hopen, dat we financieel meer lucht hebben gekregen als dit overleg — waarmede zeker geruime tijd gemoed zal zijn — met succes zal zijn bekrond. Juist door de motie Romme weet Amsterdam dat het in de toekomst kan rekenen op de bouw van drie tunnels: de Coen-, de IJ- en de Hemtunnel. Het was het bezwaar van de motie Posthumus, dat daarin de gemeente Amsterdam de gelegenheid werd geboden om toch met de bouw van de IJ-tunnel verder te gaan, ook al is het rijk dan niet in staat momenteel daaraan

## Minder-ontwikkelde gebieden

DE interpellatie van de heer Ruygers over de hulp aan de minder-ontwikkelde gebieden, moest natuurlijk eveneens staan in het teken van de bestedingsbeperking. Minister Hofstra heeft duidelijk gemaakt niet te kunnen beloven dat er in 1958 25 miljoen gulden voor dit zeer belangrijke doel kan worden uitgetrokken. Het is al geen geheim meer, dat het begrotingstekort in dat jaar zeer groot zal zijn. Toch vinden wij het juist, dat de heer Ruygers er voor zorgde dat het probleem der minder-ontwikkelde gebieden niet aan onze aandacht ontsnapt. Het is een wereldprobleem van eerste orde. Het is voor ons nog een vraag of de regering niet meer dan 25 miljoen gulden voor deze gebieden moet uittrekken, zodra de financiële toestand dit mogelijk maakt. Wij zijn dan ook verheugd dat nogmaals van achter de regeringstafel is betoogd, dat de steun aan de minder-ontwikkelde gebieden een hoge prioriteit heeft.

Ook prof. Scholten kwam tot de conclusie, dat de economische hulpverlening zo sterk mogelijk moet worden bevorderd, mits zij niet op zich zelf blijft staan. „Anders zou men de bevolking losslaan uit haar traditionele bindingen, waardoor zij als geatomiseerde massa rijp wordt voor het communisme”. De heer Scholten wees er op, dat deze hoogst belangrijke interpellatie werd gehouden in de week na Pinksteren. „De hulpverlening aan onontwikkelde gebieden, een van de belangrijkste vraagstukken van vandaag, kan slagen, indien deze geschiedt in de geest van het Pinksterfeest: beleving van de saam-



PROFESSOR SCHOLTEN  
... saamhorigheid ...

horigheid van alle volken der aarde, onder handhaving van het eigen karakter van elk dier volken afzonderlijk”.

Minister Luns erkende volledig de spirituele waardering van missie en zending. Het is echter niet zo, dat de technische hulp voor de missie en de zending is bestemd. Zij zijn uitermate belangrijk, „maar de regering heeft een eigen taak en de religie heeft een eigen taak”, aldus de minister van buitenlandse zaken. „Ik geloof, dat wij ons daar niet te veel in moeten mengen, want dat geeft nadelen, die ook de heer Scholten zal onderschrijven”.

**BIJ** velen leeft er bezwaar tegen het veelvuldig gebruik van het woord „christelijk”, waardoor allerlei moeilijkheden, ook in de politiek, toch wel op een heel bijzondere manier verbonden wordt aan de naam van Christus.

Zou het niet beter zijn de band aan Christus te belevan in het geheim van het eigen hart en niet nadrukkelijk deze naam steeds weer te noemen, ja hem zelfs permanent te dragen in de naam der verschillende verbanden. Wij voelen natuurlijk wel hoe veel risico er is in het gebruiken van het woord „christelijk”. We willen daar wel even op ingaan. Maar in zondag 12 wordt als eerste inhoud van het christenzijn toch genoemd het belijden van Zijn Naam. Dat kan toch niet anders betekenen, dan dat de christen de Naam van Christus uitsprekt, dat hij er openlijk voor uitkomt, dat Christus zijn Heer is en dat hij niet anders wil dan in al zijn handelingen, in geheel zijn leven, individueel en gemeenschappelijk, volgeling te zijn van Christus. Belijden kan men zeker ook wel met de daad. Een martelaar werd vroeger ook wel een confessor, een belijder genoemd. Zijn marteldood was een belijdenis. Maar 't is niet in te zien waarom uit het belijden het uitdrukkelijk noemen van de naam van Christus weggelaten zou kunnen worden. Aan de marteldood ging vooraf de gesproken belijdenis, „ik ben een christen”.

R.

Het nieuwe  
concept  
beginsel-  
en algemeen  
staatkundig  
program

## Verleden en heden betreffende

# ZAKEN OVERZEE

## Artikel XVIII

SEDERT haar oprichting in 1878 heeft de A.R.-partij in haar Program van Beginselen een koloniale paragraaf.

Die paragraaf luidde aanvankelijk:

Voor zoveel het koloniale vraagstuk aanbelangt, belijdt zij, dat de baatzuchtige neiging van onze staatkunde, om de koloniën voor de kas van den staat of van den particulier te exploiteren, dient plaats te maken voor een staatkunde van zedelijke verplichting; en diensvolgens in de lijn, herhaaldelijk door antirevolutionaire staatslieden, wier inzicht op bestudering der kwestie gegrond was, aangegeven, alle belemmering voor de vrije prediking van het Evangelie dient opgeheven; bij het lager onderwijs het bijzonder initiatief van het Europees bestanddeel aanvankelijk dient gesteund; tegenover het Mohammedanisme het Christelijk karakter der natie niet verloochend; en zo de politieke als sociale en oecumenische verhouding in overeenstemming gebracht worde met de eis der christelijk-historische beginselen.

Het is goed, daar nog even bij stil te staan. Want dit is terstond een eigen geluid. Er waren toen méér stemmen, die zich verheven tegen de politiek van het batig slot, die trouwens toen reeds in feite was afgelopen; er waren meer groepen, die wezen op onze zedelijke verplichtingen. Maar hier komt ook een verschil naar voren met overigens voortstrevende groepen, die het wel menen met de „inlander“.

Het Nederlandse koloniale beleid was in de vorige eeuw beheerst door een zonderling neutraliteitsbeginsel. Het Westen had de macht in Indië, en die macht moest gebruikt worden voor fatsoenlijke politiek. Het Westen had ook een eigen religie, het Christendom. Maar laat die religie toch vooral in het Westen blijven; mak geen onrust door de prediking van het Evangelie; laat in elk geval de Overheid zelfs de



De verzorging van de gemeenschappelijke belangen van Nederland, Suriname en de Nederlandse Antillen — welke ieder overigens hun eigen aangelegenheden zelfstandig behartigen — dient op voet van gelijkwaardigheid plaats te vinden. Uit hoofde van de nauwe historische verbondenheid tussen deze drie Rijksdelen worde waar nodig wederkerig, bijstand verleend.

Zijn zedelijke roeping ten aanzien van Nieuw-Guinea verplicht Nederland, zijn beleid, zolang het ook de eigen belangen van Nieuw-Guinea nog behartigt, te richten op bevordering zowel van de stoffelijke welvaart en de culturele ontwikkeling als van de medewerking der ingezetenen aan het bestuur, opdat ook daar een ontwikkeling tot zelfstandigheid plaats vinde.

De kerstening van Nieuw-Guinea blijft roeping der christenheid van Nieuw-Guinea en Nederland, maar mede wegens het grote belang daarvan uit maatschappelijk oogpunt, verlene de Regering, onder erkenning van de vrijheid van zending en missie, steun voor onderwijs en sociale arbeid.

Bij de foto:

De gezondheidszorg is — zeker in een land met een tropisch klimaat — van grote betekenis. De foto toont een arts, die een geval van chronische nieraandoening tengevolge van malaria onderzoekt.

val gebracht als Minister van Koloniën om zijn „eigenaardige godsdienstige meningen“ en tegen Idenburg is bij de stembusrijd van 1913 geageerd onder het motto: geen dweper op de troon in Buitenzorg.

### Decentralisatie

KUYPER is nooit in Indië geweest en was dus, zoals iedere Nederlander, geneigd om te spreken over de inlander, welk woord af en toe werd vervangen door „de Javaan“. Colijn kende heel Indië door eigen aanschouwing, door een intensieve werkzaamheid op militair en bestuurlijk gebied. Daarom is hij het geweest, die in het A.R. program een

waarin Javanen, Soendanezen, Minahassers en andere volken hun eigen mondigheid gaan beleven.

Het is treffend, dat de huidige ontwikkeling in Indonesië bewijst, dat dr. Colijn gelijk heeft gehad. Het Nederlandse Gouvernement heeft geen krachtige decentralisatie-politiek gevoerd; het revolutionaire regiem van ir. Soekarno heeft het centralisme, het domineren van het op Java zetelend bestuur, verzwaaard, en het gevolg is, dat miljoenen Indonesiërs thans verkeren onder een revolutionair koloniaal bestuur.

### Beschamend

DIT over het verleden van de A.R. partij, dat nu voorgoed voorbij is. En waarover „de geschiedenis oordeelt.“

De Souvereiniteitsoverdracht heeft onze steun niet gehad. Omdat wij de bestending wilden van een koloniaal beheer? In geen enkel opzicht. Maar wij achtten de politiek van Schermerhorn, Drees Logeman, Van Maarseveen e.a. revolutionair. Die politiek bedoelde bewust, te pacteren met de revolutie en prees die bedoeling als een wijze politiek. Wij hebben daartegen gesteld, dat dit betekende een ontijdig loslaten van zedelijke verplichtingen tot schade van de Indonesische bevolking. En de huidige chaos in Indonesië moet wel beschamend zijn voor hen, die bij de souvereiniteitsoverdracht zulke schone woorden hebben gesproken.

Maar ook dit is voorbij.

### De west

WIJ hebben nu nog te maken met de West.

„Nederland, Suriname en de Ne-

derlandse Antillen overwegend dat zij uit vrije wil verklaard hebben in het Koninkrijk der Nederlanden een nieuwe rechtsorde te aanvaarden, waarin zij de eigen belangen zelfstandig behartigen en op voet van gelijkwaardigheid de gemeenschappelijke belangen verzorgen en wederkerig bijstand verlenen, hebben besloten in gemeen overleg het Statuut van het Koninkrijk als volgt vast te stellen.

Zo luidt de preambule van het statuut van het Koninkrijk der Nederlanden, en elk lid van het Nederlandse parlement en elk lid van de Staten van een der overige landen legt bij zijn ambtsaanvaarding de eed af van trouw aan dit statuut.

Wij kunnen er bij zeggen: met vreugde. Niet alleen, omdat hier het bewijs is geleverd, dat een typisch koloniale verhouding op wettige en vreedzame wijze kan worden omgezet in een nieuwe verhouding, waaruit de laatste resten van kolonialisme zijn verdwenen.

Wij doen het ook met vreugde, omdat de band, die thans de autonome rijksdelen verbindt, bovenal ideaal is. En dat ideale karakter vindt zijn uitdrukking bovenal in het feit, dat de Kroon, gedragen door een dochter der Oranjes, symbool is van die eenheid.

De A.R. staan dus loyaal achter het Statuut.

### Nieuw-Guinea

En nu nog Nieuw-Guinea. Ook dat is niet meer een kolonie in de klassieke zin van het woord. Want Nederland heeft de souvereiniteit over Nieuw-Guinea, maar is daarbij gebonden te rapporteren aan de Verenigde Naties. Er is dus een internationale controle. Er is een verantwoordelijkheid van supranationaal karakter.

Maar in het kader van die verantwoordelijkheid handhaaft Nederland zijn soevereine rechten.

Elke poging, om daarin verandering te brengen, door b.v. Nieuw-Guinea te maken tot een trusteeship van de U.N.O., zullen wij krachtig weerstaan.

Maar even krachtig verzetten wij ons tegen een hernieuwd, een „verlicht“ kolonialisme. De voorgedij over Nieuw-Guinea heeft ten doel, de bevolking in dit gebied zover te brengen, dat zij zelf beslist over haar toekomstige politieke status. Dat doel is duidelijk. Het houdt een morele verplichting in. Het betekent, dat de bevolking, door onderwijs, door inschakeling bij het bestuur, moet leren, zelf steeds groter verantwoordelijkheid te dragen.

Dit doel is slechts te bereiken, als het Nederlandse volk zijn roeping verstaat, en wanneer voldoende jonge mannen en vrouwen bereid zijn, hun krachten te geven aan de opbouw van Nieuw-Guinea.

In 1913 heeft de liberaal Van Deventer in de Tweede Kamer gezegd, dat hij zich niet wilde verzetten tegen subsidie aan Chr. scholen op Java mits:

- 1° het godsdienstonderwijs op die scholen facultatief zou zijn, en
- 2° het onderwijs in de overige vakken beslist neutraal zou worden gehouden.

schijn vermijden, dat zij met de zending iets heeft te maken, dat zij zelfs maar iets met dat Christendom van doen heeft! En daartegenover heeft de A.R. partij principieel de eis gesteld, dat de Overheid ook in Indonesië, zonder ooit de godsdienstvrijheid aan te tasten, toch niet langer zou proberen te leven naar de regels van een onchristelijke en trouwens voor de Javaan onbegrijpelijke neutraliteit, die alleen plaats laat voor opportunisme en materialisme. En wie wil weten, hoe dit bedoeld is, die heeft maar te denken aan twee mannen, aan Keuchenius en aan Idenburg. Keuchenius is door de liberale Eerste Kamer ten

heel nieuw element heeft gebracht: het sterke pleidooi voor decentralisatie in Indië. Hij stelde het zo: Wij moeten komen tot de mondigheid van de bevolking in Indië. Er is een weg, die de schijn redt. Dat is een centraal lichaam in de hoofdplaats, met enige tientallen ontwikkelde Inheemsen, Chinezen en Europeanen, die geacht worden de miljoenen te vertegenwoordigen. In werkelijkheid is dit een fictie. Het gaat buiten de eigenlijke bevolking om.

Er is een andere weg, waarlangs iets wordt gerealiseerd. Dat is de weg van de krachtige decentralisatie. Er moeten in Indië autonome provincies komen,

## Keuchenius en Idenburg



L. W. C. KEUCHENIUS

„Of deze Minister van Koloniën door sommigen terecht of te onrecht verdacht wordt van te lijden aan godsdienstwaanzin; iets waarover hij zelf zich niet heeft willen uitlaten, kan ik niet beslissen. Doch wanneer hij daaraan mocht lijden, dan moet ik erkennen, dat hij niettemin een grote handigheid en bekwaamheid ten toon spreidt, en zeer goed weet te beoordelen, met wie hij te doen heeft.“

Mr. B. van Roijen, liberaal lid van de Eerste Kamer, op 31 januari 1890, op de dag, dat de begroting van Koloniën door die Kamer met 20 tegen 19 stemmen werd verworpen, waarop mr. Keuchenius aftrad.

„Laat men toch inzien, dat het onverantwoordelijk is, deze dweper (de G.G. Idenburg) nog langer op die plaats te handhaven.“

Mr. H. P. Marchant, fractie-voorzitter van de Vrijzinnig-DEMOCRATEN, in de N.R.C. van 21 juni 1913.



A. W. F. IDENBURG



# Wederzijdse evacuatie van troepen?

(Van onze militaire medewerker)

De uitersten vinden elkaar soms! Dit kan met recht gezegd worden van de voor de Amerikaanse televisie gedane mededeling van senator William Knowland, leider van de Republikeinse partij in de Senaat, dat hij aan minister Foster Dulles een brief geschreven heeft waarin hij hem aanriep een proef te nemen met het voorstel, dat Chroesjtsjef onlangs heeft gedaan. Dit voorstel behelsde de evacuatie van Europa door de geallieerde en Russische troepen, de eerste zouden naar Amerika en Engeland, de laatste naar Europees-Rusland moeten terugtrekken.

Wanneer twee uitersten elkaar zo vinden, rijst onwillekeurig de gedachte dat er hier een adder onder het gras verborgen ligt. Op het eerste gezicht is het nadeel aan de zijde van Moskou, mogelijk niet militair, doch zeker politiek. Het zou immers zijn greep op de Oosteuropese landen verliezen, zodat deze landen of een nationaal-communistisch staatsvorm zouden aannemen, model Joegoslavië of China, of een nog verder van Moskou afstaande democratische regeringsvorm. In elk geval een anti-Russische.

Doch tegenover dit politiek verlies kan een politieke winst staan in andere zin. In het door Chroesjtsjef voorgedragen aas heeft nl. juist die vis gebeten, die de handige visser hoopt op te vangen. Senator Knowland is nl. de leider van de extreme rechtervleugel van de Republikeinse partij, waarmede Eisenhower nog al overhoop ligt, omdat deze de sterkste propagandist is van de traditionele, isolationistische buitenlandse politiek. Zijn voorganger als leider van deze vleugel, senator Taft, overleed tijdens zijn campagne als tegenkandidaat van Eisenhower voor het presidentschap. Hoover is een andere bekende isolationist. Knowland doet zeker in fanatisme en energie niet voor hen onder. Dit isolationisme heeft een eigen conceptie van de Amerikaanse strategie. De grondslag daarvan is de verdediging van de enorme basis Amerika door lucht- en zeemacht, eventueel gesteund door een voortgeschoven systeem van basissen, gelegen aan de periferie van Rusland, die een sterke natuurlijke ligging hebben en met weinig troepen, geleverd door de betrokken landen zelf, tegen aanvallen over land en door de lucht kunnen worden verdedigd. Amerikaanse troepen zouden daarvoor dus niet nodig zijn, zodat deze naar Amerika zouden kunnen worden teruggenomen. De hierbedoelde periferische verdediging zou b.v. de basis Groenland, IJsland, Engeland, Spanje, Noord-Afrika in het N.A.V.O.-gebied omvatten benevens andere basissen in het Midden- en Verre Oosten. Voor het behoud van ander gebied, in casu het vasteland van Europa, heeft deze isolationistische richting geen belangstelling en dus ook geen offers, en zeker niet in mankracht, over.

Hun politiek wordt dus in hoge mate gediend door het voorstel van Chroesjtsjef. Hierin schuilt dus de

adder onder het gras. Zouden de Amerikanen en Britten uit Europa terugtrekken dan hoopt Chroesjtsjef hierdoor een overwinning van de isolationisten in Amerika te bewerkstelligen, zodat het z.g. tijdelijke vertrek van de Amerikaanse troepen een definitief zou zijn en gehandhaafd zou blijven, ook indien Moskou, na de aanvankelijke terugtocht, in een later stadium de ontruimde posities zou hernemen. Bijt Amerika in dit aas en loopt het daarna zoals Chroesjtsjef dat hoopt, dan krijgt Rusland t.g.t. de handen vrij op een manier die het na de tweede wereldoorlog niet heeft gehad. Dan wordt de politieke en militaire toestand van Europa vergelijkbaar met die na de eerste wereldoorlog, toen Amerika, na aanvankelijk daar medegeholpen te hebben het verstoorte machtsevenwicht te herstellen, de handen van Europa aftrok met het bekende gevolg dat Duitsland zo lang vrij spel kreeg tot het te laat was. Ook toen won het traditionele isolationisme het van de interventieën, zodat de geschiedenis thans zich zou kunnen herhalen.

Gezien het feit dat er in Amerika al een sterkere stroming is ontstaan om de hulp aan het buitenland in te krimpen is de speculatie van Chroesjtsjef lang niet ijdel. Ware dit niet het geval, zou men vast kunnen rekenen op Amerikaanse divisies, indien na de evacuatie nieuwe gevaren in Midden-Europa zouden opkomen, dan zou het voorstel van Knowland alle overweging waard zijn.

Wel hebben westerse publikaties het doen voorkomen dat de strategische nadelen van deze evacuatie geheel aan de zijde van het Westen zouden liggen, doch dit is niet juist. Men heeft het al te simplistisch zo gesteld, dat Rusland voor de eventuele herbezetting van de Elbe-lijn maar 600 km behoefte af te leggen, doch Amerika 4000 om de Rijnstelling opnieuw te bezetten. Doch zo eenvoudig ligt de zaak niet. De factoren die hier aan de orde zijn, zijn veel gecompliceerder. Boven alles is het een vervoersprobleem.

Dit wordt beheerst door de beschikbare transportmiddelen ter zee, te land en loor de lucht. Voorts door voldoende uitlaadbassissen, door veiligheid van die basissen en van de opmarswegen daarheen en daar vandaan in de richting van het front. Hierin speelt dus de vriend- of vijandschap van Europese regeringen en bevolkingen een zeer belangrijke rol. Amerika kan b.v. van elk van zijn vijf thans in Europa gelegen divisies de gehele bewapening en uitrusting in Europese opslagplaatsen achterlaten. Dan behoefte in geval van nood slechts het personeel te worden vervoerd. Rusland zal zulk een oplossing in de dan-ex-satellietlanden met hun veranderde politieke status, zeker niet kunnen kiezen, doch zal de divisies in totaal d.w.z. met materieel en personeel moeten vervoeren en dan naar en door een geheel vijandig gebied, dat niet onwaarschijnlijk direct de strijd tegen de verbindingen opvat. Hierdoor zal een opmars van de Russische divisies te land sterk vertragend verlopen, terwijl

De uitersten vinden  
elkaar soms

een opmars van een gevormde Amerikaanse divisie uit dien hoofde geen vertraging ondervindt. De Amerikaanse divisie kan bovendien door de lucht worden vervoerd naar een in bevriend land gelegen basis. De vervoerscapaciteit van de Amerikaanse militaire transportdienst (M.A.T.S.) is daartoe enorm. Alleen al met de Globemasters van die Dienst kunnen in één vlucht binnen een halve dag 60.000 man van Amerika naar de Rijn worden vervoerd, terwijl de overige transportmiddelen zeker een gelijk getal voor hun rekening kunnen nemen. Bovendien staat dan nog ten dienste de vervoerscapaciteit van de Amerikaanse handelsluchtvloot. Een en ander wil zeggen dat de gehele Amerikaanse, uit Europa terug te trekken troepenmacht binnen 24 uur weer aan de Rijn terug kan zijn en, na ontvangst van de daar opgelegde uitrusting, direct door bevriend gebied kan oprukken naar de Elbe. In deze race tussen Russische gemechaniseerde divisies, zich voortbewegende te land over een afstand van 600 km, en Amerikaanse over 4000 km door de lucht vervoerde divisies, maken de Russen de grootste kans het onderspit te delven. Geostrategisch is afstand vandaag de dag een relatief begrip geworden, dat niet en niet in de eerste plaats door het aantal kilometers wordt bepaald.

Men kan ons niet tegenwerpen dat wij ongelijkwaardige grootheden met elkaar vergelijken, want dat b.v. de Russen ook hun divisies door de lucht kunnen vervoeren. Dit is echter voor hen niet mogelijk om de politieke verschillen tussen de dan ontstane toestand van Oost en West. Luchtvervoer eist de beschikking over veilig gelegen vliegbasissen. Deze verliest Rusland bij evacuatie van Oost-Europa, doch Amerika behoudt deze. Dat is het kardinale verschil als uitvloeisel van de politieke factor, die hier de militaire wezenlijk en dwingend bepaalt.

Chroesjtsjef speelt met zijn voorstel dus hoog spel. Zou Europa de Amerikaanse buitenlandse politiek niet moeten wantrouwen — en werkelijk niet op losse gronden — dan zou het van groot belang zijn voor het Westen de proef van Chroesjtsjef te wagen. De lokale politieke winst is groot: betere kans op een hereniging van Duitsland en bevrijding van de Oosteuropese landen van het Russische juk! Europa kan echter Knowland's suggestie slechts aanvaarden indien de voorsteller zelf eerst een bekeerling wordt nl. het isolationistische pad verlaat en onomwonden en zonder voorbehoud de terugkeer van Amerikaanse troepen naar Europa op de aangegeven wijze garandeert zodra Chroesjtsjef — of een opvolger — na de evacuatie het masker zou afwerpen en tot herbezetting van Midden-Europa zou willen overgaan. Alleen op die voorwaarde is de ontmoeting der uitersten aanvaardbaar en in het belang van Europa.

## ADRESSEN

voor de toekomst van onze jongelui

### WIST U.

dat reeds gedurende zes jaar

### De Nederlandse Houtacademie

gevestigd Kelzersgracht 321, Amsterdam,  
driejarige schriftelijke cursussen  
(in loof- en naaldhout en zijn producten) en  
tweejarige schriftelijke cursussen  
(in naaldhout en in loof- en naaldhout-pro-  
ducten) geeft en dat de diploma's namens Z.Ex.  
de Minister van O.K.W. mede-ondertekend  
worden?

### De nieuwe cursussen vangen aan op 1 oktober as.

Vraag, onder vermelding van dit blad, inlichtingen  
(o.a. gratis toezending van een fraai geïllustreerd  
prospectus) bij de Directeur van de N.H.A., Dr. W.  
Boerhave Beekman, Benoordenhoutseweg 235, Den  
Haag. Telefoon 77 46 80.

### Opleiding tot gezinsverzorgster

Meisjes, het is nu tijd zich aan te melden als leerling  
voor het mooie beroep van gezinsverzorgster aan een der  
navolgende scholen:

Dr. A. J. L. VAN BEECK CALKOENSCHOOL  
Hugo de Grootkade 24, Amsterdam-W  
PRINSES MARIA LOUISE SCHOOL  
Grote Kerkstraat 13, Leeuwarden

CHRISTELIJKE  
OPLEIDINGSSCHOOL VOOR GEZINSVERZORGSTER  
Prinses Julianalaan 77, Rotterdam

De cursus vangt in september a.s. aan. Men kan zich ook  
reeds aanmelden voor de februari-cursus 1958. Men moet  
19 jaar oud zijn om toegelaten te worden. De directies van  
de scholen verstrekken gaarne alle gewenste inlichtingen.  
Er zijn vele mogelijkheden tot kosteloze opleiding.

### Het Groene Kruis Sanatorium voor tbc

van Miereveltlaan 20 te Delft, vraagt:

## LEERLING- VERPLEEGSTER

Salaris en dienstkleding volgens Rijksregeling. Reiskosten naar huis boven f 2,50 worden 2 maal per maand vergoed. Sollicitaties aan de Directrice.

## IVEX CURSUS EXPORT handel

Erkend door de Inspectie van het Schriftelijk Onderwijs, met medewerking van het Ministerie van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen.

VRAAG PROSPECTUS - POSTBUS 289 EINDHOVEN

### De Ned. Herv. Diakonessen Inrichting Overtoom 283 — Amsterdam

vraagt voor de cursus, die in september begint  
**JONGE MEISJES**

van 17 jaar en ouder voor opleiding tot  
**VERPLEEGSTER**

Salaris als leerling-verpleegster: 1e jaar f 93,95, 2e jaar f 108,50, 3e jaar f 128,65 bruto per maand, boven kost en inwoning, bewassing en geneeskundige verzorging. Eerste aanschaffing van dienstkleding is kosteloos. Vergoeding van reiskosten, vakantietoelagen enz. Nadere inlichtingen worden gaarne verstrekt door de Directrice.

## GEEF DIT BLAD DOOR

PSYCHIATRISCHE INRICHTING „WOLFHEZE" TE WOLFHEZE

(Christel. inrichting voor geesteszieken)

## OPLEIDING DIPLOMA ZIEKENVERPLEGING-B

JONGELUI die verpleegster of verpleger willen worden, kunnen daarvoor een volledige opleiding ontvangen in de Psychiatrische Inrichting „WOLFHEZE" te Wolfheze.

Tijdens de opleiding ontvangt men behalve kost en inwoning, bewassing, geneeskundige behandeling enz. een salaris volgens de van overheidswege vastgestelde regeling, waaronder twee maal per maand een vergoeding van reiskosten naar huis, boven f 2,50. Aanvangssalaris f 105,14 per maand.

Bovendien ontvangt men de benodigde dienstkleding bij de indiensttreding.

Vraagt u eens nadere inlichtingen aan de geneesheer-directeur.

## CHR. SANATORIUM VOOR ZENUWZIEKEN ZEIST

Gelegen in mooie omgeving met directe korte busverbindingen op omliggende steden (Utrecht-Amersfoort)

### Meisjes

van 18 jaar en ouder kunnen  
worden geplaatst als

## LEERLING-VERPLEEGSTER

Geboden wordt een prettige bevredigende werkring, die in 3 jaar leidt tot het wettelijk beschermd beroep van verpleegster.

- ★ Duur der opleiding (kosteloos) 3 jaar.
- ★ Salaris tijdens opleiding (boven kost en inwoning) 1e jaar f 105,14; 2e jaar f 120,81; 3e jaar f 140,96 per maand. Werkweek 48 uur.
- ★ Vakantie 3 weken per jaar (met toeslag).
- ★ Reiskosten-vergoeding naar huis 2 x per maand (boven f 2,50).

★ Verstrekking eerste dienstkleding gratis. Op dezelfde voorwaarden kan tevens geplaatst worden:

## LEERLING-VERPLEGER

Brieven te richten aan de Geneesheer-Directeur.

Na het eindexamen

naar . . . .

## Schoevers

Corn. de Wittlaan 17-19  
Tel. 540500 - 540501  
Den Haag

Laan van Meerderv. 351  
Tel. 336231 - Den Haag  
Geestbrugweg 51

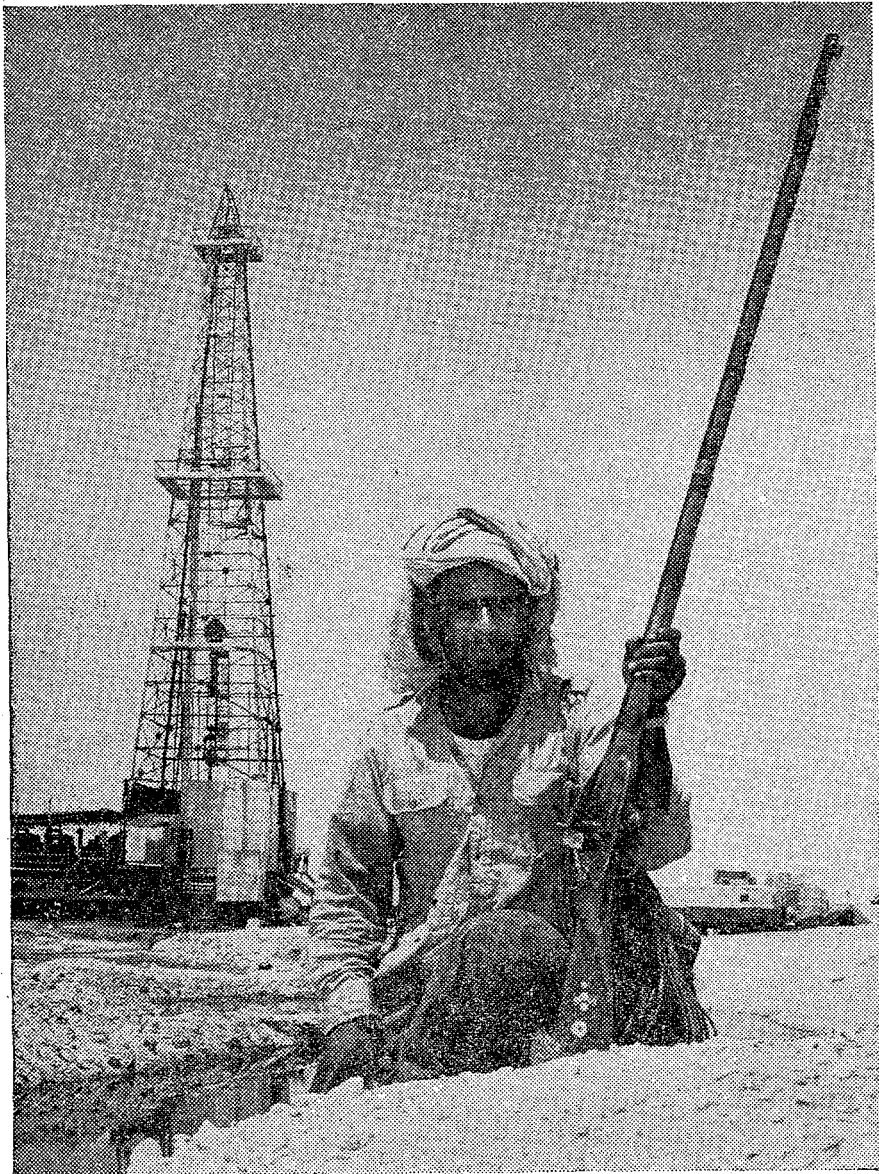
Tel. 181790 - Rijswijk Z.H.  
Instituten ook in:  
Amsterdam - Rotterdam -  
Utrecht - Arnhem -  
Vlaardingen - Djakarta

Instituut

SCHOEVERS



# De Eisenhouwer



In 1951 heeft Eisenhower, toen nog alleen „five-star-general”, al verklaard, dat het Midden Oosten het strategisch belangrijkste gebied van de wereld is. Andere grote Amerikanen voor hem hebben zich op gelijke wijze uitgelaten. Tijdens het onderhoud, dat in 1945 te Suez tussen president Roosevelt en koning Ibn Saoed plaats vond, is o.m. naar voren gekomen, dat de staat, die het Midden Oosten naar zijn pijpen kan laten dansen, de macht over vrede en oorlog heeft.

Bij de consolidatie van de internationale politieke verhoudingen in het Midden Oosten is het Westen dan ook ten zeerste geïnteresseerd. Tezamen met Griekenland vormt het noordelijk deel van Voor-Azië sinds meer dan een eeuw een bufferzone, welke de Russische expansie pogingen naar de Middellandse Zee en de Indische Oceaan moet keren.

Behalve Griekenland en Turkije zijn derhalve ook Iran (Perzië) en Afghani-

stan pionnen geweest in de uit deze overwegingen voortspruitende Britse politiek jegens de Sowjet Unie. Hoewel het nieuw gevestigde rode regiem in zijn eerste revolutionaire afkeer van het imperialisme in 1921 van al zijn belangen in Perzië afzag en beloofde niet te zullen interveniëren, zolang zich geen derde macht in de Perzische politiek zou mengen, luidde de Tweede Wereldoorlog de herleving van de oude, Russische expansiedrang in.

De Sowjet ambities werden vastgelegd in het zogenaamde Geheime Protocol no. 1, dat was toegevoegd aan het in 1940 opgestelde ontverp-verdrag tussen

Duitsland, Italië, Japan en Rusland voor „een nieuwe orde”. Hierin uitte Moskou o.m. de wens, dat zijn territoriale aspiraties „zich ten zuiden van het nationale territorium concentreerden, in de richting van de Indische Oceaan.”

De ironie der geschiedenis wilde, dat Rusland, nota bene aan de zijde van Groot-Brittannië, zijn oude machtsdroom gedeeltelijk realiseren kon. In 1941, toen de gehuichelde vriendschap tussen Duitsland en Rusland inmiddels in openlijke vijandschap was verkeerd, bezetten de Russen en de Britten namelijk gezamenlijk Iran, ten einde de ongehinderde aanvoer van ge-

In zijn derde en laatste artikel over het Midden Oosten behandelt Link van Bruggen het strategische belang van dit gebied. Tussen Oost en West is er een machtsstrijd gaande, die de ene koerswijziging na de andere heeft te zien gegeven en zowel voor erupties als voor verschuivingen heeft gezorgd.

Het tweede artikel van deze journalist, die geruime tijd in de Arabische wereld heeft doorgebracht, werd in het nummer van de vorige week geplaatst en had de olie het Midden Oosten tot onderwerp. Het eerste artikel, dat over het ontstaan van de Arabische strijd ging, verscheen in het nummer van juni j.l.

## het Midden - Oosten

DOOR de koude oorlog tussen het Oosten en het Westen is de strategische betekenis van Voor-Azië nog aanzienlijk toegenomen. Wie onder de tegenwoordige omstandigheden het Midden Oosten beheerst, staat op de brug naar de smeulende continenten van Afrika en Azië. Hij heeft ook West-Europa voor een groot deel in zijn macht, omdat het Midden Oosten, in de eerste plaats door zijn olie, de Achilleshiel van het Avondland geworden is.

Tegenover de Arabische staten heeft Rusland steeds een zeer behoedzame houding aangenomen. Het heeft deze weliswaar voor het hoofd gestoten door Israël spoedig na zijn stichting te erkennen en mee te werken aan zijn toetreding tot de Verenigde Naties, doch aan de andere kant heeft het nergens nagelaten anti-westerse gevoelens te stimuleren. De verzetshaarden, welke tegen het Westen waren gericht, zijn door communistische propagandisten gevormd of gesteund. Vooral in prille en daarom extreme nationalistische kringen trachtte het communisme door te dringen, met het doel de oogst, die rijpen zou, in voor Moskou gunstige aarde te laten gedijen.

Doordat de Arabische landen als groep geen Russische dreiging zagen, weigerden zij in te gaan op westerse aanbiedingen tot het stichten van een defensie-organisatie voor het Midden Oosten. Wel sloten zij in 1952 — de initiatiefhebber was Egypte — het inmiddels weer ontbonden „Gezamenlijke Verdedigings- en Economische Verdrag tussen de Staten van de Arabische Liga”. Vaag kwam hierbij naar voren, dat de conventie tevens was bedoeld ter beteugeling van mogelijke Russische agressieve bedoelingen. Maar weldra bleek duidelijk, dat het verdrag alleen betekenis had voor het (nog altijd?) gewenste gezamenlijke optreden tegen Israël, ten einde deze staat van de landkaart te vegen.

Hoewel de Arabische Liga — machteloos door verdeeldheid en onderling gekrakeel door haar gevoerde „neutraliteitspolitiek” geen bondgenoot van het Westen tegen Rusland wilde zijn, is het Groot-Brittannië met ruggesteun van de Verenigde Staten ten slotte toch gelukt de zogenaamde noordelijke defensie-gordel in het Midden Oosten te bewerkstelligen. Hij vormt de verbindende schakel tussen het NAVO- en het SEATO-pact en sluit de zuidgrens van Rusland hermetisch af.

Turkije was in deze richting al voor de Tweede Wereldoorlog actief geweest. In 1937 sloten Turkije, Irak, Iran en Afghanistan reeds een Viermogendheden-pact voor het Midden Oosten, dat echter een dode letter is gebleven.

In juni 1947 nu dreef de dezer dagen afgetreden Iraakse premier Noeri-as-Said tegen heftige oppositie in de volksvertegenwoordiging door, dat Irak een nieuw verdrag van vriendschap en goede nabuurschap met Turkije ratificeerde. Turkije, die de Russische dreiging altijd 't zwaarst heeft gevoeld, wilde via Irak tot de stichting van een anti-communistisch Midden Oosten Blok komen. Deze opzet liep echter stuk op het wantrouwen der andere Arabische staten, die er een aantast-

ting van de door hen gewenste neutraliteitspolitiek in voelde.

### Russische koerswijziging

HET Turks-Irakese verdrag groeide, ondanks het stijgende verzet in de Arabische wereld, in 1955 tot het Bagdad-pact uit, dat militaire, economische en sociale samenwerking tussen de leden-staten beoogt. Behalve Turkije en Irak, werden Iran, Pakistan en ook Engeland hier lid van, terwijl Amerika als waarnemer de beraadslagingen bijwoonde en voorlopig alleen zitting in de economische commissie nam.

Voor deze terughoudendheid had Washington een bijzondere reden. Het wilde zijn rol van bemiddelaar in het Midden Oosten blijven spelen en zich niet te vast aan een organisatie binden, die de toorn van vrijwel alle Arabische staten had opgewekt. Bovendien voelde het er, met het oog op de binnenlandse publieke opinie, weinig voor nieuwe verplichtingen aan te gaan, die ten laste van de schatkist zouden komen.

In werkelijkheid zijn de Verenigde Staten, evenals de andere NAVO-landen, echter direct bij de noordelijke defensie-gordel in het Midden Oosten betrokken. Zowel het Bagdad- als het NAVO-pact zijn in de eerste plaats bedoeld om de communistische invloed in toom te houden, terwijl Ankara in beide organisaties van wederzijdse bijstand zitting heeft.

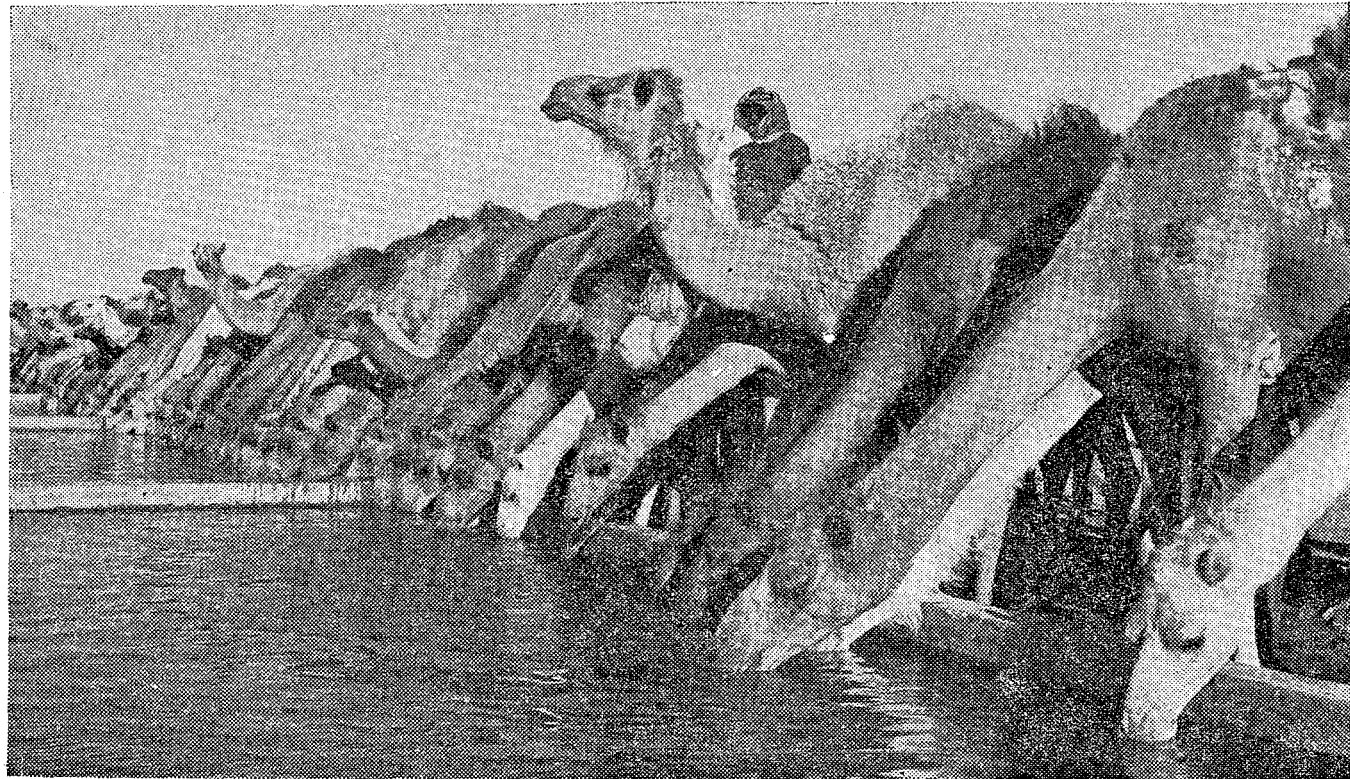
Voor de NAVO-landen betekende de totstand-

koming van het Bagdad-pact een verheugende ontwikkeling. En voor Irak werd zij de consequentie van een realistische politiek, welke werd geïnspireerd door de noodzaak tijdig maatregelen te nemen ter wering van de altijd dreigende Russische expansie. Irak had zich trouwens al eerder duidelijk tegen Moskou gekeerd. Reeds in 1954 had het zijn vertegenwoordiging uit de Sowjet Unie teruggetrokken, hetgeen in januari 1955 tot een verbreking der diplomatieke betrekkingen tussen beide landen leidde.

Indien de gedane pogingen ook de andere Arabische landen tot toetreding te bewegen, waren geslaagd, zou hiermee de door Noeri-as-Said gevoerde buitenlandse politiek een voorlopig einddoel hebben bereikt. Het Midden Oosten zou ook rustiger zijn geworden, terwijl de landen onderling meer aandacht aan de coördinatie van hun plannen zouden hebben kunnen schenken.

Het omgekeerde is echter gebeurd. Het Bagdad-pact en daarmee de machtsstrijd tussen Oost en West heeft als het ware een wig tussen de Arabische landen gedreven, te meer, daar het Westen, direct na de inauguratie van het verband, weigerde wapens aan de Arabische staten te leveren anders dan via de nieuwe verdragsorganisatie.

Het was in deze tijd, dat Rusland zich intensiever met de zaken van het Midden Oosten ging bemoeien. Op 27 september 1955 werd bekend gemaakt, dat Tsjechoslowakije, Rusland's, op industrieel gebied, meest ontwikkelde satelliet, wapens aan Egypte zou gaan leveren in ruil voor



oo  
005  
gen  
ik N  
ruk  
land,  
kon  
be  
num  
Aze  
aan  
voeg  
nati  
de  
scha  
via  
deh-  
id in  
oeten  
ho  
de h  
merk

van de v  
week gepl  
en had de o  
het Midden  
ten tot ond  
werp. Het e  
artikel, dat  
het ontstaan  
het streven  
Arabische  
den ging, v  
scheen in  
nummer van  
juni j.l.

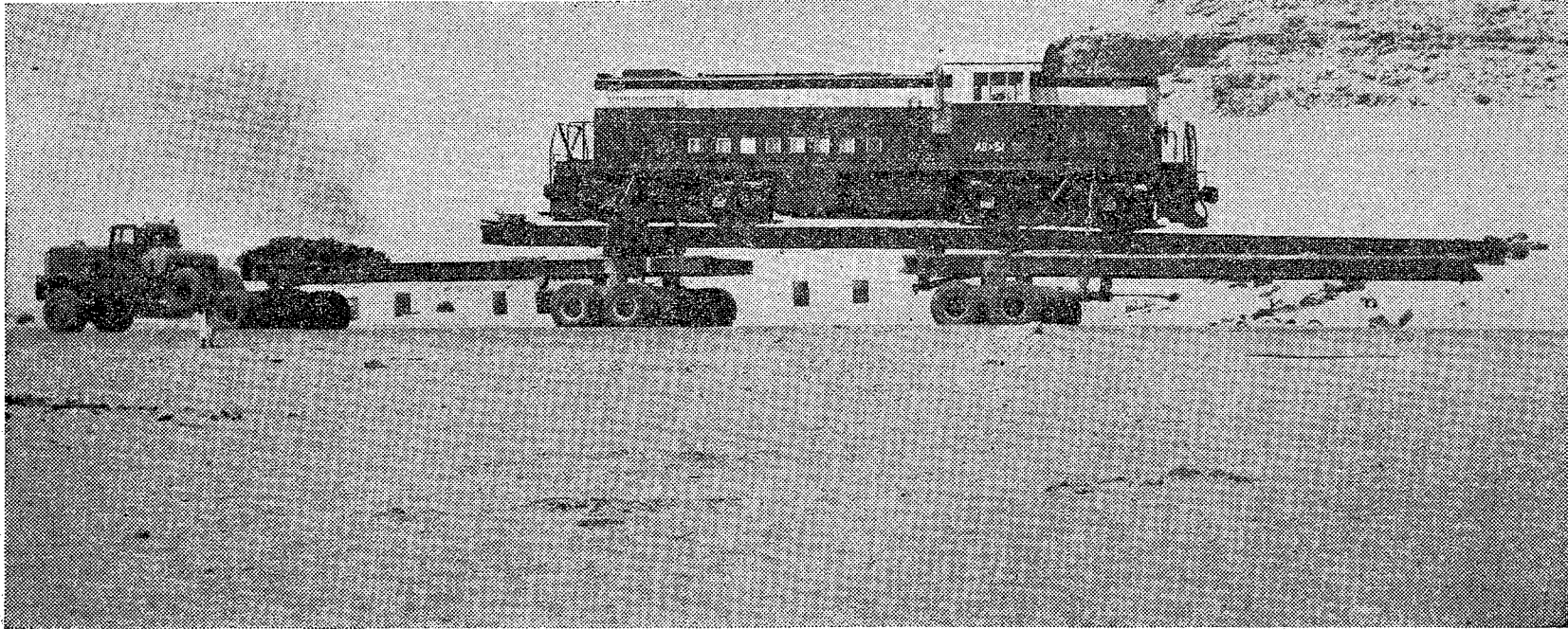
☆

katoen. De kreten welke  
lende Arabische staten,  
10 oktober daaraanv  
de  
Unie zich bereid ver  
Ara  
technische en econom  
te  
onmiddellijke gevolg  
was, da  
betrekkingen tussen  
en  
wereld aanmerkelijk  
eerste  
zondering van Irak  
de g  
verscherping van  
hoofden  
communistiche blo  
dat  
Frankrijk terrein g  
g  
De Russische koers  
verzwakking van de  
Oosten. Londen had  
leid v  
terru  
de Britse generaal  
Gha  
w  
hebber van het Arab  
hoen  
verzetbeweging op  
georg  
tannië een steeds sle  
en  
Israël-Arabische stat  
de

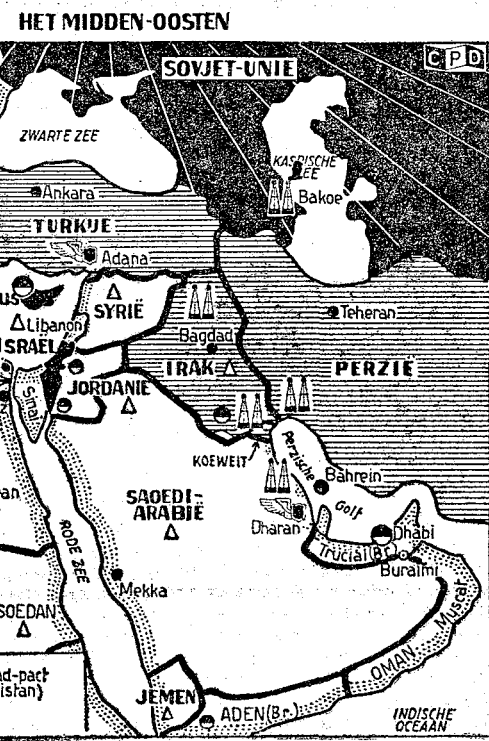
☆  
FOT  
aan d  
en-roe  
aar  
de be  
den  
osten  
te we  
meel  
voorn  
middel  
osten.  
en daa  
ik al  
niew  
zoals  
-Ara  
et ver  
n-weg  
otief  
ten.  
geerd  
ig, ee  
boek  
jden  
kaam  
ge  
proe  
e bepi



# doctrine voor



oorlogsmateriaal  
Oostfront te ver-  
egen het einde van  
Moskou, onder  
ruk van Amerika  
land, zijn troepen  
kon Iran de onder  
bescherming ge-  
communisme re-  
Azerbaidjan (op-  
aan zijn grondge-  
oegen. In 1951, tij-  
nationalisatie-dra-  
de Anglo-Iraanse  
schappij, heeft  
via de communis-  
ich-partij nog eni-  
in Teheran kun-  
efenen, maar de  
houding van de  
hier ten slotte  
perk aan gesteld.



De golf van gebeurtenissen, die in oktober/november 1956 over het Midden Oosten sloeg, dreigde even het hele Bagdad-pact aan stukken te slaan. Pakistan dreigde namelijk met uittreden — overigens tevens uit het Gemenebest —, terwijl Irak met wilde demonstraties zijn misnoegen kenbaar maakte over de „kanonneerboot-diplomatie” der drie mogendheden. De schade, die Irak als gevolg van de Suez-crisis leed — zijn door Syrië lopende pijpleidingen werden opgeblazen —, liep in de tientallen miljoenen en kon op geen enkele wijze gecompenseerd worden.

Een ander gevolg, dat een ogenblik rampzalige vormen dreigde aan te nemen, was de verkoeling der betrekkingen tussen Amerika en zijn Europese partners. De Verenigde Staten wensten onvoorwaardelijke onderwerping aan de betrokken resoluties der Verenigde Naties, alvorens gelegenheid tot een bespreking over de nieuw te volgen gedragslijn te geven.

## Vage doctrine

IN deze chaos was er eigenlijk maar een, die lachte. Dat was Rusland, dat zijn intimidatie-politiek zag bekroond en voor 't eerst met vreugde kon constateren, dat de verdeeldheid, die het sinds jaren tussen de westerse grootmachten tracht te zaaien, vruchten afwierp. De Kroesjew-doctrine, die eigenlijk ook Lenin-doctrine had kunnen heten, had gewerkt. Zowel militaire als economische hulp was gegeven of beloofd en de Arabische wereld leek even al haar twisten te vergeten, daar zij gezamenlijk front tegen het Westen trachtte te maken.

In januari van dit jaar kwam toen plotseling de Eisenhower-doctrine uit de lucht vallen. Kroetsjev moet wel de lach op de lippen bestorven zijn. Want onder de Eisenhower-doctrine werd eveneens militaire en/of economische hulp beloofd. Zij keerde zich tevens tegen daden van agressie of interventie en werd op de politieke markt gegooid op een tijdstip, dat de landen van het Midden Oosten zich gingen realiseren wat het betekent onafhankelijk van het Westen te zijn en geen ander alternatief dan het Oosten te hebben.

Aanvankelijk werd de Eisenhower-leer met veel wantrouwen ontvangen. Hoe kon het ook anders? De anti-westerse landen van de Arabische wereld zagen er de macht van de dollar in, de verkoop van hun neutraliteit voor goud. De pro-westerse landen wensten de bedragen, welke ze reeds als steun uit Amerika ontvingen, niet met andere staten te delen. En de Britten en Fransen ten slotte, wier prestige in het Midden Oosten tot nul was gedaald, beschouwden het Amerikaanse voorstel als de definitieve aflossing van de wacht, als de begrafenissen van hun invloedssferen in de schoot van een bondgenoot, door wie ze zich politiek in de steek gelaten voelden.

Een belangrijke, bijkomende omstandigheid was nog de vaagheid der Eisenhower-doctrine. In de eerste dagen van haar bestaan werd zij wel als een leer beschreven, die in haar bewoording de vaagste ter wereld was doch in haar consequenties de meest verstrekende.

In eenvoudige termen teruggebracht heeft president Eisenhower het Amerikaanse Congres gevraagd hem volmacht te verlenen Amerikaanse strijdkrachten in het „algemene gebied” van het Midden Oosten in te zetten, als hij het nodig oordeelt „openlijke, gewapende agressie” tegen te gaan van landen, die het stempel van het „internationale communisme” dragen. In dit verband verzocht hij tevens het recht militaire hulp-programma's op te stellen, ten dienste van naties of groepen van naties in het betrokken gebied. Ook vroeg de president het Congres een voor twee jaar toereikend bedrag van vierhonderd miljoen dollar uit te trekken, dat onder zijn persoonlijk toezicht zal worden aangewend voor economische hulp in het Midden Oosten, zonder dat er verplichtingen van de zijde der ontvangende landen tegenover staan.

Het eerste deel van de Eisenhower-doctrine intrigeert ongetwijfeld 't meest. De aandacht van een groot aantal commentatoren is er op gericht geweest, waarbij vragen zijn gesteld, welke uiter-aard slechts provisorisch beantwoord konden worden.

## Bestrijding Communisme

WAT men uit de verklaringen van Eisenhower en Dulles heeft begrepen, komt het Amerikaanse voorstel in de praktijk op het volgende neer:

- 1 Het gebied, waarop de doctrine van toepassing is, ligt tussen (en includeert) Libië in het westen, Pakistan in het oosten, Turkije in het noorden en het Arabische schiereiland (inclusief Ethiopië en Soedan) in het zuiden. Afghanistan wordt niet speciaal vermeld, maar moet wel tot het gedefinieerde gebied gerekend worden.
- 2 De ongeinviteerde inmenging van Russische of Chinese „vrijwilligers” in de aangelegenheden van een dezer landen worden aangemerkt als een daad van openlijke agressie. Als deze lieden echter uitgenodigd worden, wordt hun aanwezigheid niet als een daad van agressie beschouwd, zelfs als ze andere troepen uit het Midden Oosten zouden bevechten, waardoor het betreffende land is aangevallen. Zodra ze echter buiten de grenzen van de gaststaat in actie komen, wordt dit wel als een daad van agressie aangerekend.
- 3 Wapenhulp wordt onthouden aan staten, die aan Israël grenzen, dit om de balans in het Midden Oosten in evenwicht te houden. Amerikaanse wapens zullen dus nooit naar Egypte, Jordanië, Syrië of Libanon gaan, eventueel wel echter naar de noordelijke staten en Saoedi-Arabië.
- 4 Om voor Amerikaanse hulp — economisch zowel als militair — in aanmerking te komen, moet een staat de bestrijding van het internationale communisme ter hand hebben genomen. Verder moet het betreffende land — en dit is zeer belangrijk — Amerika uitnodigen hulp te verlenen of te interveniëren.
- 5 Over het gebruik van atoomwapens wordt in de doctrine niet gerept. Maar de presidentiële bevoegdheid om deze aan te wenden, is in andere wetten geregeld.
- 6 Hoewel het de bedoeling van Amerika is bij interventie het conflict zo veel mogelijk te lokaliseren, houdt het de hand vrij wat betreft het aanvallen van verbindingslijnen en bases, wanneer deze buiten het „algemene gebied” van het Midden Oosten zouden liggen.

• Vervolg op pagina 10.

## „Vrede, veiligheid . . .”

DOOR het wantrouwen en het verzet van de Arabische landen hadden Groot-Brittannië en de Verenigde Staten zich al genoodzaakt gezien de rol van vredestichters in het Midden Oosten aan de Verenigde Naties over te dragen. De herhaalde reizen van Dag Hammerskjöld naar Egypte, Jordanië, Syrië, Libanon en Israël waren hier o.m. uitvloeisels van.

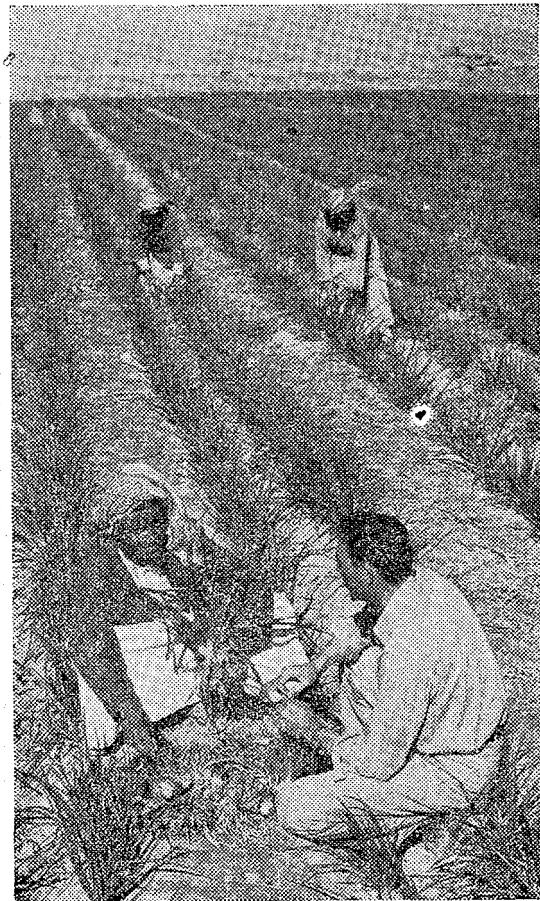
De koerswijziging van Rusland is bovendien nog vergemakkelijkt doordat het eind 1955 had deelgenomen aan een te Genève gehouden conferentie over het Midden Oosten, waarvan ook Amerika, Engeland en Frankrijk gesprekspartners waren.

„De regering van de Sowjet Unie, trouw aan de principes van haar vredelevende, buitenlandse politiek,” staat er in een op 13 februari 1956 uitgegeven verklaring van het Russische ministerie van Buitenlandse Zaken over het Midden Oosten te lezen, „zal voortgaan de vrede te beschermen, zomede de vrijheid, de onafhankelijkheid en non-interventie in binnenlandse aangelegenheden van de staten van het Midden Oosten. Gezamenlijk met andere landen zal ze er toe bijdragen de veiligheid in dit gebied te consolideren . . .” In de verklaring wordt verder de westerse politiek in het Midden Oosten veroordeeld, terwijl getracht wordt de Arabische sympathieën voor Rusland te versterken.

Wat de Russen met „hun” vrede en veiligheid bedoelen, heeft de wereld dat zelfde jaar kunnen ervaren. Op instigatie van Moskou begon Cairo met zijn Assoean-damplan te chanteren. Op instigatie van Moskou nationaliseerde Nasser het Suezkanaal. Op instigatie van Moskou ten slotte begonnen verschillende Arabische landen blufpoker te spelen, hetgeen op een nieuwe reeks van bedreigingen aan het adres van Israël uitliep en op een versnelde bewapening uit het Russische tuighuis.

Het staat nu wel vast, dat er van westerse zijde grove fouten zijn gemaakt. Waarom Amerika niet even het gebaar heeft gemaakt de Assoean-dam (mede) te financieren — dictatoren regeren gewoonlijk geen twintig jaar en bovendien zou Nasser een belangrijke reden voor de nationalisatie van het Suezkanaal ontnomen zijn —, is iedereen, behalve misschien de Amerikaanse inlichtingendienst, nog steeds een raadsel. Bitterheid eerder dan gezond verstand voerde verder de boventoon bij de vruchteloze Anglo-Franse invasie op de kust van Port Said, terwijl de terugtrekking van Israëliëse troepen van Egyptisch grondgebied, zuiver politiek gezien, al bijna even smadelijk is geweest.

FOTO'S:  
Van deze oude be-  
roeren ziet men  
naar niet meer,  
de bewapening van  
den van het Mid-  
oosten laat toch nog  
de wensen over.  
meel is nog altijd  
voornaamste ver-  
middel in het Mid-  
oosten.  
en daar is men ech-  
al met de aanleg  
nieuwe spoorlijnen  
zoals deze foto uit  
-Arabië bewijst,  
et vervoer van een  
-wegende diesel-  
lootief op een truck  
geerd land, voor-  
op, een rijke oogst.  
toekomstbeeld van  
Midden Oosten? Een  
-kaanse voedseldes-  
-geeft college”  
-proefveld, dat met  
-beplant.



**Z**  
**drukkerij zwagers**  
 SINDS 1903  
 nieuwe binnenweg 460-462, rotterdam

**Scheepsinstallatiebedrijf**  
**„Nederland” N.V.**  
  
 Oostdijk 25, IJsselmonde  
 Tel. 445 Ridderkerk  
 (4 lijnen)  
**Voortstuwingsinstallaties**  
 van elk vermogen.

**SERRES**  
**EN WARENHUIZENBOUW**  
 N.V. AANNEMERSBEDRIJF  
**BOERS en VRIJLAND**  
 Tel. K 1748—745 en 746  
 Postbus 30, 's GRAVENZANDE

**TOESLAGSTOFFEN**  
 voor Lichtbeton  
**GRONDSTOFFEN**  
 Voor de Steen- en  
 Keramische Industrie  
**WEGENBOUWMATERIALEN**  
**G. Vogler & Co. N.V.**  
 Mauritsweg 49 — ROTTERDAM  
 Tel. K 1800 - 27878

**AANNEMERSBEDRIJF**  
**Gebrs. Hakkers**  
 ★ Handel in rijsmaterialen,  
 riet en teer  
 ★ rietmattenfabriek  
 ★ Hoepelmakerijen  
**WERKENDAM**  
 Telefoon 14

**Firma**  
**C. Vermeer en Zoon's**  
 Fabrieken voor gebogen hout  
 Tel. K 1894-1230 Ouderkerk a/d IJssel  
 Ronde en ovale tafellranden  
 Gebogen regels voor stoelen en fauteuils,  
 armleggers, kappen, regels, stijlen enz.

**Verplaatsbare houten gebouwen**  
 Directie- en schaftketen  
 Noodwoningen, scho-  
 len en kerken  
 Directie- en schaft-  
 wagens  
 etc.  
  
**HAHBO**  
**HOUTBOUW HARDINXVELD**  
 Tel. 41 Neder-Hardinxveld

**H. DORSMAN**  
 Zwijndrecht  
 Telefoon 6576 (K 1850)  
**Asbestement-  
 producten**  
 Gespecialiseerd in het aanbrengen  
 van asbest-golfplaten op daken

Voor complete  
**diesel-elektrische  
 installaties**  
**Van der Leun's**  
 TECHNISCHE ONDERNEMING  
 S L I E C H T  
 Kerkstraat 11-13 Tel. 151

**Lichtbehandeling  
 voor schepen  
 en gebouwen**  
**NIMA Zwijndrecht**  
 TEL. K 1850—5382

**UIT PERS EN PERIODIEK**

**Vorbereiding voor**

**BELASTINGVERHOOGING**

**De bodem**

Onder de titel „Door de bodem” schrijft Het Vrije Volk:

„Minister Hofstra heeft een gewaagde beeldspraak gebruikt toen hij in de Tweede Kamer zei, dat de bodem van de schatkist niet alleen vaak te zien is, maar dat wij zo nu en dan zelfs door die bodem heen zijn.

De economische werkelijkheid waar het om gaat, is nog wel wat gevaarlijker dan de beeldspraak: door de schatkist heengaan betekent namelijk niet anders dan dat het rijk geld moet lenen bij de Nederlandse Bank om aan zijn verplichtingen te kunnen voldoen. De bank helpt het rijk uit die benarde situatie door... bankbiljetten te laten drukken. Met alle inflatiegevaaren van dien.

Hofstra heeft duidelijk te kennen gegeven, dat hij belastingverhoging en nog verdere bezuinigingen daarom als noodzakelijk ziet voor de toekomst.

De achtergrond van deze mededeling kan men vinden in het juist donderdag gepubliceerde Centraal Economisch Plan 1957. Het Planbureau komt daarin — al zijn er ook verschillen — tot vrijwel dezelfde conclusie als waartoe de president van de Nederlandse Bank in zijn jaarverslag kwam: de bestedingsbeperking zal de economische toestand wel verbeteren, maar ze helpt ons er niet op korte termijn geheel bovenop. Wie het dus van minister Hofstra niet zou willen aannemen, kan bij onafhankelijke deskundigen terecht.

Intussen zijn nog niet alle aangekondigde beperkingen ingevoerd. De melkprijsverhoging gaat per 1 juli in, de belastingverhoging is nog niet goedgekeurd. Bovendien is nog steeds geen dekking aangegeven voor de 60 miljoen gulden, die voor de schatkist verloren zijn gegaan, toen de regering besloot de melkprijs niet met tien, maar met zes cent te verhogen. Een belangrijk deel van de maatregelen zal dus pas in 1958 doorwerken. Het is daarom wel jammer, dat het Planbureau zich in zijn beschouwing vrij strikt tot 1957 heeft beperkt.

Wanneer nadere beperkingen nodig zijn, ontstaat al spoedig de neiging daarvoor in de eerste plaats de overheid aan te wijzen, omdat het tekort zich het eerst in de sector van de overheid openbaart.

Wie zo praat, zij gewezen op de passage in het Centraal Plan, waarin met zoveel woorden wordt gezegd, dat de bijdrage, die de overheid reeds levert tot sanering van de betalingsbalanspositie gunstig afsteekt bij de offers, die ten aanzien van het particuliere verbruik en de investeringen worden gebracht.

Bovendien is mede onder invloed van de discussie over de IJ-tunnel meer en meer het besef gegroeid, dat ook overheidsinvesteringen voor het particuliere bedrijfsleven en de produktiviteit van het grootste belang kunnen zijn en dat particuliere investeringen dus niet zonder meer altijd de voorkeur verdienen.

Zijn nieuwe beperkingen noodzakelijk, dan komen o.i. in de eerste plaats verhoging van de inkomstenbelasting, beheersing van de investeringen (met name in de industriële bouw) en beperking van het bankkrediet in aanmerking.

Een verder afremmen van de bedrijvigheid kan weliswaar hier of daar enige stagnatie veroorzaken, maar bij de huidige stand van de arbeidsmarkt behoort, ook volgens het Planbureau, geen grote werkloosheid te worden gevreesd.

Hier ligt een van de lichtpunten in de huidige situatie.

Een tweede lichtpunt is de grote kans, dat de internationale conjunctuur in het algemeen op behoorlijk peil zal blijven. Een derde de constatering, dat de concurrentiepositie van onze industrie in de laatste jaren gemiddeld genomen niet slechter is geworden. De pessimisten, die niet nalaten te betogen, dat we bezig zijn in snel tempo onze positie op de internationale markt te ondergraven, vinden het Planbureau niet aan hun zijde.”

**Onzeker**

„Onzekere toekomst” schrijft De Volkskrant boven onderstaand artikel:

„Het is niet helemaal duidelijk, of er verband bestaat tussen de mededeling van het Planbureau, dat ons welvaartspeil door de bestedingsbeperking niet wordt aangetaast, en zijn pleidooi om in verband met het verlies van deviezen nog wat verder te gaan dan de huidige maatregelen.

Het Planbureau wekt de schijn met zijn eerste mededeling de bodem psychologisch rijp te willen maken. Zo in de zin van: we hebben er nog niet veel van te lijden, het kan best een beetje strafver. Om daarna met des te meer vuur, dat „beetje strafver” te gaan verdedigen. We vrezen, dat het Planbureau vergeet, dat er toch wel de nodige mensen zijn, die pijn hebben van de bestedingsbeperking.

Onder het nodige voorbehoud, dat eigen is aan voorspellingen, verwacht het Planbureau van de huidige maatregelen een klein overschot op de betalingsbalans, maar toch nog een deviezenverlies van 310 miljoen gulden. In een tijd van hoogconjunctuur zouden de deviezenreserves, moeten stijgen in plaats van achteruitgaan. Dit is een stelling, die volkomen te onderschrijven is, al volgt er nog niet uit — en het Planbureau beaamt zulks — dat het noodzakelijk is ieder jaar per se vijfhonderd miljoen over te houden. Maar de bestedingsbeperking is nog amper gestart en het effect daarvan op onze in- en uitvoer is nog zo onzeker, dat naar onze mening moeilijk te ramen valt, hoe de uiteindelijke ontwikkeling van betalingsbalans en deviezenpositie precies zal zijn. Het is misschien gevaarlijker te veel ineens te willen doen dan te weinig. De marge tussen een

super-hoogconjunctuur en een gevaarlijke, neergaande beweging is gering. Vooralsnog zijn we er niet van overtuigd, dat zo drastische maatregelen moeten worden genomen, dat met één slag alles wordt opgelost. Het effect van de huidige, nog amper in gang gekomen maatregelen, is daarvoor te onzeker.

In de profetische sfeer beweegt zich ook minister Hofstra. Hij blijft bepaald aan de sombere kant. De Kamerleden voorspelde hij deze week een groot begrotingstekort voor 1958, waaraan hij de indruk koppelde, dat daarom het volgende jaar de belastingen moeten worden verhoogd. Het is bij voorspellen en indrukken gebleven, omdat de minister nog maar over weinig reëls beschikt. Men kan er niet veel meer dan een indruk tegenover stellen namelijk deze, dat de ministers zijn collega's, de Kamer en het volk al vast wil laten wennen aan zijn idee. Vanuit 's Ministers standpunt bezien is dat zeer verstandig, zoals het ook verstandig is als de Kamer zich nu reeds realiseert dat het Nederlandse belastingpeil reeds tot de hoogste in Europa behoort en ook dat eventuele belastingverhoging alleen kan worden aanvaard als de handhaving en opvoering van de welvaart zulks eisen. Fundament voor die welvaart is echter niet de stelling van de heer Hofstra in zijn boek Socialistische Belastingpolitiek: „Het hoogste richtsnoer van de tegenwoordige socialistische politiek behoort te zijn, de geleidelijke socialisatie met alle daartoe geëigende middelen”.

**Impasse**

„Nodig: werkelijke bezuiniging” schrijft Elseviers Weekblad:

„Zoals te voorzien viel heeft de Tweede Kamer de wetsontwerpen inzake de huurverhoging, mitsgaders de gedwongen blokkering van de helft daarvan, aangenomen. Daarmede wordt de sluipende inflatie, die aan onze welvaart knaagt, alweer verergerd, doordat minstens honderd miljoen gulden méér in de circulatie komen, dan voor de verhoogde huishuren nodig was geweest.

Inmiddels heeft het Centraal Planbureau ons voorgezegt, dat de bestedingsbeperking dit jaar wel 650 miljoen zal bedragen. Wáár dat bedrag dan ook vandaan komt, zeker niet uit besparing

op de overheidsuitgaven. Behalve dan, dat men juist op de onmisbare wegeaanleg bezuinigt....

Overigens heeft men van dit zelfde Centrale Planbureau, dat ons reeds voor 1957 die beperking voortvoert, in 1956 niet de waarschuwing vernomen, dat de regering bezig was de afschuwelijke impasse te veroorzaken, waarin wij nu verkeren.

Nederland is uit die impasse slechts te verlossen door een werkelijke verlaging der uitgaven van de overheid. Zij is alleen bereikbaar door een Bezuinigingscommissie met grote bevoegdheden. Deze commissie zou tegelijk de efficiëncy moeten bevorderen. En zij zou niet bang mogen zijn voor heilige huisjes. Zelfs niet voor het huisje der defensie. Velen zijn van mening, dat indien men ernst zou maken met de bezuiniging, met name op het leger, wij niet alleen zeker 200 miljoen konden besparen, doch tegelijk een betere landsverdediging zouden verkrijgen.”

**Keuze**

Schrijvende over het „IJ-tunnel-drama” merkt De Telegraaf o.m. op:

„En welke vreemde argumenten zijn er door de regering gebruikt ter motivering van haar houding! De bouw van een IJ-tunnel zou de woningbouw vertragen, alsof het knelpunt van de woningbouw, het tekort aan arbeiders, ook maar enig soelaas zou onder vinden van het niet doorgaan van de IJ-tunnel. Amsterdam zou door een lening de kapitaalnod hier te lande vergroten, terwijl leningen in het buitenland beschikbaar zijn. En het scherpste verwijt, dat Amsterdam nu plotseling wel van de ene dag op de andere f 26 miljoen aan werken kan uitstellen, komt in een vreemd licht te staan als de minister zelf — zoals uit de op dezelfde dag verschenen Memorie van Antwoord blijkt — plotseling wel f 29 miljoen heeft kunnen bezuinigen, nadat de Kamer door de motie-Janssen, bij het melksubsidie-debat, hem hiertoe gedrongen had.

Nederland zal een beslissende keuze moeten doen: of wij weigeren afstand te doen van de luxe staatsuitgaven, die trouwens voor een niet gering deel via de bedenkelijke weg van de inflatie gefinancierd worden, of wij zorgen in zo groot mogelijke mate voor onze toekomst en die van onze kinderen.”

**IN ONS COMMENTAAR**

**Eerst eens bezuinigen**

*Bestedingsbeperking is het modewoord van deze tijd. Het klinkt wat aangenamer in de oren, maar het is toch in wezen niets anders dan bezuiniging. Minister Hofstra heeft dat woord in oktober van het vorige jaar herhaaldelijk gebruikt, doch de socialistische in de publieke organen, Kamers, Staten en gemeenteraden, nemen het bij voorkeur niet in de mond.*

*Trouwens het is nu al wel duidelijk, dat de socialistische noch bezuiniging, noch bestedingsbeperking willen. Zij willen, dat de overheid blijft voortgaan en als er geld nodig is, welnu dan moeten de belastingen maar weer omhoog.*

*Een ding is gelukkig. Het wordt met de dag duidelijker, dat de Partij van de Arbeid in wezen niet veel verschilt van de oude S.D.A.P., ondanks het toetreden tot de naoorlogse partij van vele vrijzinnig-democraten, christen-democraten en een aantal „jongere” christelijk-historischen.*

*De oude sociaal-democratische aap komt meer en meer uit de mouw. Eerst scheen een man als ir. H. Vos nog eenzaam, maar Schermerhorn en Mansholt lieten de laatste tijd ook duidelijke taal horen. En minister Hofstra wordt dag aan dag bewerkt om toch maar te komen met voorstellen tot belastingverhoging. Zelf heeft hij trouwens ook reeds op belastingverhoging gezinspeeld, maar hij dacht daarnaast ook aan bezuiniging.*

*De vraag is nu maar waaraan minister Hofstra het eerst denkt. Zijn belastingverhogingen inderdaad noodzakelijk, dan zal het nodig zijn, dat eerst wordt aangetoond hoeveel er bezuinigd is en zal duidelijk gemaakt moeten worden, dat verdere bezuinigingen niet mogelijk zijn.*

*Het kabinet staat voor een zware taak. Het zal nu ook hebben te tonen, dat het zich daarvoor bewust is en dat het niet van plan is zich uit de impasse te redden door uitsluitend de belastingsschr oef aan te draaien.*



## GRONINGEN

Chr. Coöp. Spaarbank  
**„EIGEN HAARD” G.A.**  
 LOPENDE DIEP 7 - GRONINGEN  
 Rentevergoeding 2¾ %  
 idem leden 3 %

Begravenisvereniging „Groningen”  
 ZWANESTRAAT 12 - TEL. 20910  
 Dir. G. L. SMIDT  
 Dag en nacht te ontbieden voor leden en niet-leden.  
 Begravenissen - Crematies - Binnen- en Buitenlandse  
 transporten. Eigen Rouw- en Ontvangkamers.  
 Gelegenheid tot inschrijving tegen premiebetaling.

EXCLUSIEVE INTERIEURS  
 VOOR WONING, KANTOOR EN WINKEL  
 MEUBILERINGSBEDRIJF  
**DEN OUDEN**  
 OUDE BOTERINGESTRAAT 2 - GRONINGEN

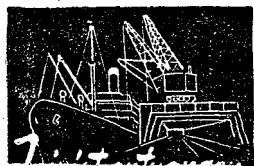
RIJWIELEN  
 PHOENIX - HUMBER  
 De nieuwste modellen en kleuren 1957  
 KINDERRIJWIELEN  
 Autopedes - Fietstassen - Grote keuze  
**WIEKEL**  
 KORREWEG 29 - Telefoon 25228 - GRONINGEN

**Kredieten voor  
 handel en industrie**

N.V. SLAVENBURG'S BANK  
 HANDELS- EN EFFECTENBANK N.V.  
 GRONINGEN Brugstraat 32 - WINSCHOTEN Bijhamsterstraat 21

## DRENTE

**BOUWBEDRIJF VANESS**  
**Emmen**  
 KAPELSTRAAT 20 - TEL. 671  
 Uitvoering  
 van alle voorkomende bouwwerken



## EMIGRATIE

Als specialisten belasten wij  
 ons met de volledige verzor-  
 ging van verzendingen over-  
 zee.

Tel. 2841 (K 5280)

JAN DE BOER N.V. HOOGEVEEN

## Meubilering Zandbergen

MEPPEL HOOGEVEEN  
 Voor Zuid-west Drente  
 HET ADRES VOOR HET INRICHTEN  
 VAN UW WONING

DE GROOTSTE SORTERING  
**MANTELS KOSTUUMS**  
**JAPONNEN OVERJASSEN**  
 De beste kwaliteiten - De laagste prijzen  
 De Speciaalzaak voor betere Dames- en Herenkleding  
**BUINING HOOGEVEEN**

## ZWOLLE

HET VERTROUWENSADRES VOOR  
**PIANO'S EN ORGELS**  
 ook voor het stemmen en onderhouden van uw instrument  
**GANZEVOORT**  
 DIEZERSTRAAT 116 - TEL. 6552 - ZWOLLE  
 Uitgebreide keuze muziek en grammofoonplaten

# DE GRONINGER ARJOS OP SCHIERMONNIKOOG

VAN alle kanten stroomden dinsdagmorgen Arjosleden uit de provincie Groningen met hun vriendinnen en vrienden naar Zoutkamp. In bussen, auto's en per fiets kwamen ze; opgewekt en vrolijk, ondanks de gestadig vallende regen.

Het was de vierde keer dat het provinciaal bestuur deze zomermeeting op het mooie Waddeneiland belegde. Dat ongeveer vierhonderd Arjosvrienden zich niet door 't minder gunstige weer lieten afschrikken, bewijst wel dat dit evenement het nog steeds doet, ja zelfs elk jaar meer deelnemers trekt.

Als gasten op deze Arjosmeeting verwelkomde de heer Silvis, voorzitter van het provinciaal verband, ds. van Wieren, de predikant van het eiland, die steeds een aandeel heeft in de voorbereidingen; Mr. van der Sluis, secretaris der A.R. Partij en diens echtgenote, die enkele dagen vakantie op het eiland doorbrachten; de heer Middell, oud-secretaris/provinciaal en de heer Mulder, secretaris van de Arjos.

Er kon wel niet worden gesproken van een gierende storm of van huizenhoge golven maar de speciale boot schommelde wel eens wat. Voor zover bekend kwamen de vissen er bekaaid af, wat natuurlijk voor die beesten erg jammer was en misschien ook wel voor die leden die 't wel eens leuk gevonden hadden wanneer een ander last van een schommelende maag zou hebben gekregen.

Maar wie had er eigenlijk tijd om aan zo iets onbelangrijks als je maag te denken. Stop nu eens vierhonderd man, met een muziekkorps op een boot en men is er wel zeker van dat 't verre van stil is. Wanneer het fanfarecorps niet speelt dan wordt er wel gepraat en gelachen. Per slot van rekening heb je nog een dag vakantie en is er altijd wel iemand die je iets te vertellen hebt.

De landing verliep vlot en voorafgegaan door „onze” muziek werd het eiland binnengetrokken (de koeien waren kennelijk bevreesd voor een Antirevolutionaire overheersing want ze renden in paniek weg; de beesten wisten natuurlijk niet dat de A.R. Partij ook de soevereiniteit in hun kring voorstaat).

Oorspronkelijk was 't de bedoeling om de hele dag in de buitenlucht door te brengen, maar de regen verhinderde dat. Dank zij de welwillendheid van ds. van Wieren mocht gebruik worden gemaakt van het kerkgebouw, dat de menigte nauwelijks kon bevatten. Maar hoe dan ook — zittend op de trappen van de preekstoel, op de drempel of warmpjes in een bank — we waren onderdak!

In zijn openingswoord trok voorzitter Silvis een lijn van het Pinkstergebeuren naar het actief zijn in Gods Koninkrijk. Profeteren is ook de handen uit de mouwen steken op het politieke terrein. Voor ons betekent dat lid zijn van een Arjos en de AR beginselen bestuderen.

De heer T. Hopman uit Gouda, voorzitter van het prov. verband Zuidholland sprak vervolgens over:

### Perspectief

EEN wellicht wat vreemd aandoend opschrift, wanneer we bedenken dat we juist een jaar geleden een fikse verkiezingsnederlaag moesten incasseren. En ook vreemd wanneer we de toenemende onkerkelijkheid zien en wanneer we acht geven op de vele andere factoren die aan ons Christelijke leven knagen.

Zelfonderzoek, grondige bestudering van de vraagstukken van de hedendaagse maatschappij en hernieuwde activiteit, dat zijn de opdrachten voor ons als A.R. jongeren!

Na de noodzaak van Christelijke politiek te hebben uiteengezet, wees de heer Hopman erop dat vooral in de politiek de waarachtige christelijke naastenliefde voorop dient te gaan én in de zaken die er te behandelen zijn én in de persoonlijke sfeer. Wanneer wij door onze daden tonen wat het Christen-zijn inhoudt, dan zal dat worden opgemerkt en niet zonder gevolgen blijven; dan zal de Kerk, die hier een zware verantwoordelijkheid draagt, dan zullen alle christelijke activiteiten, vooruitgaan in waarde en in getal.

Christelijke naastenliefde hebben wij ook in eigen kring te betrachten. De houding die door sommigen



Voorafgegaan door een muziekkorps werd het eiland binnen getrokken.

wordt aangenomen tegenover Minister Zijlstra, die nu een jaar geleden met veel enthousiasme optrad in de verkiezingsstrijd waarbij de A.R.-jongeren ook zeker hun mannetje hebben gestaan, is weinig elegant. Wij kunnen van de lijsttrekker van de A.R. Partij niet aannemen dat hij thans als minister, niet meer met dezelfde ijver en liefde voor onze beginselen zou strijden.

Een grondige kennis van de vele problemen die zich tegenwoordig voordoen, vereist veel studie. Met de oproep om daaraan te werken op onze Arjosclubs en om naast dit studiewerk ook actief bezig te zijn op het politieke en maatschappelijke terrein, tekende de heer Hopman het perspectief voor de Arjos, waarvoor alle jongeren hebben aan te treden.

### Breken of bouwen?

DRS. RINZEMA, Gereformeerd predikant te Oudendendam ging allereerst enkele oorzaken na van ons stemmenverlies in 1956. Als grote oorzaak van deze ontwikkeling zag hij wel in de eerste plaats het toenemende materialisme ook in onze eigen kringen. Ons Christelijk volksdeel accepteerde de op de materie afgestemde propaganda van de Partij van de Arbeid. Dat wijst erop dat wij eigenlijk niet meer weten wat Christelijke politiek is, dat betekent ook dat er een stuk geloofskracht aan het tanen is. Naast de hopeloze verdeeldheid in de Gereformeerde gezindte en het gebrek aan initiatief en scheppend vermogen, het gebrek aan het verstaan van de tekenen van deze tijd, zag spreker als oorzaak van onze achteruitgang ook het ontbreken van het besef dat de invloed van het georganiseerde Protestantisme op het spel staat, d.w.z. dat niet alleen de Antirevolutionaire politieke partij, maar ook de christelijke vakbeweging, de christelijke school en onze christelijke jeugdvorming in gevaar zijn.

Het belangrijkste in de Christelijke politiek is niet het aantal zetels of stemmen maar het besef dat het een uitvloeisel is van ons geloof in Gods openbaring, van ons geloof in de Bijbel. 't Gaat niet om eigenaars-, om middenstands- of arbeidersbelangen of loonronden, het gaat om de erkenning dat de Bijbel een boodschap heeft voor onze samenleving.

Daarvoor hebben mannen als Calvijn, Groen van Prinsterer en Dr. Kuyper ons de ogen geopend. Dat geloof heeft kracht gegeven in de strijd tegen het machtige Liberalisme in de vorige eeuw, het heeft het Nederlandse volk tot zegen mogen zijn op nagenoeg alle terreinen van het leven.

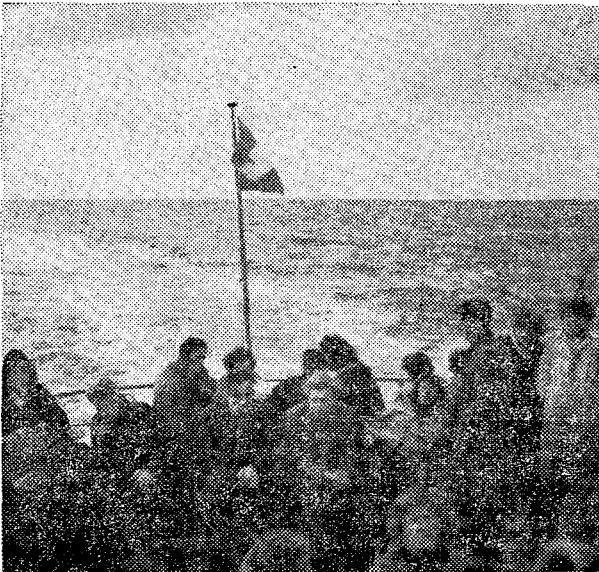
Deze erfenis hebben wij meegekregen. Wat moeten we er mee doen? Alleen maar zo nu en dan oppoetsen en afstoffen? Neen dat vraagt van ons als jonge belijdende Christenen dat we niet gaan breken, maar dat we gaan bouwen. Dat betekent ook dat we tegenover de Antirevolutionaire Partij moeten gaan staan in een houding van kritische solidariteit. Critiek oefenen om op te bouwen, om samen mee te bouwen aan de taak waarvoor God ons gesteld heeft.

Solidaire zijn betekent ook verantwoordelijkheid aannemen en aanpakken en dat houdt in onze tijd wel bijzonder in een gebed tot God de Here, om profeten, die de boodschap van het Evangelie weer kunnen doorgeven in de taal en omstandigheden van deze tijd. Intussen hebben wij door te werken en te wachten op de Pinksterzegen, aldus ds. Rinzema.

### Bos, duin of strand

OMSTREEKS het middaguur besloot de heer Silvis het officiële gedeelte van de meeting. Het weer was intussen verbeterd, zodat een verkenningstocht over het eiland zeer aantrekkelijk werd. De Groninger jeugd kreeg echter nog één raad mee van hun voorzitter, nl. om voor de rest van die dag iemand gezelschap te houden. Niet maar een willekeurige iemand, maar elk Arjoslid diende een meisje of een jongen opzoeken die nog geen lid was, wanneer er dan over de Arjos werd gepraat dan had men deskundige voorlichting bij de hand.

Er zal wel niet uitsluitend over Arjoszaken zijn gesproken, maar propaganda is er gemaakt — in woord en daad. Dat hebben wij zelf kunnen zien en horen op deze schitterende Groningse Arjosdag!



De boot schommelde wel wat, maar de stemming was opperbest.

# Het Midden-oosten

• Vervolg van pag. 7

**7** Economische hulp dient vooral daar verleend te worden, waar het nog mogelijk wordt geacht subversieve communistische acties door verhoging van de levensstandaard te bestrijden.

Men ziet dus wel, ook hier weer een Amerikaans program, dat, van de eerste tot de laatste letter, volledig op de bestrijding van het communisme is gericht. Bovendien is rekening gehouden met de omstandigheid, dat de Arabische landen zeer gevoelig zijn op het punt van de zogenaamde neutraliteit. Ten eerste wordt hulp pas verleend, als er om gevraagd wordt. Ten tweede is elke hulpverlening gespeend van de verplichtingen, welke onder normale omstandigheden gebruikelijk zijn.

Duidelijk is ook, dat een eventuele interventie van Amerika in het Midden Oosten uitsluitend langs de lijn van de trekkracht van zijn machtige Zesde Vloot is gedacht. Het zenden van troepen — behalve dan van de achttienhonderd mariniers die zich aan boord van de schepen bevinden —, wordt op dit moment niet verstandig geoordeeld, voornamelijk, omdat rekening moet worden gehouden met de Amerikaanse publieke opinie, die na Korea zeer bitter is gestemd ten aanzien van het inzetten van „American boys” in conflictgebieden.

## Gunstige ontwikkeling

**I**n de praktijk betekent dit, dat de Eisenhowerdoctrine „slechts” kracht kan worden bijgezet door luchtbombardementen. Deze kunnen zowel aan boord van de bodems der Zesde Vloot worden geleid — die eigenlijk één drijvend vliegveld is — als op de bases, welke Amerika uit hoofde van bijvoorbeeld zijn NAVO-lidmaatschap in Noord-Afrika (Libië) en Voor-Azië (Turkije) ter beschikking staan.

Neemt men de actie-radius van de vliegtuigen, welke zich aan boord van de Zesde Vloot bevinden (Skyraiders en Skywarriors) in aanmerking, dan betekent dit, dat de Verenigde Staten alle landen van het Midden Oosten kunnen bereiken, met uitzondering van het meest oostelijk deel van Iran, zomede Afghanistan en Pakistan. Ook kan een groot deel van de Sovjet-Unie bestreken worden, inclusief het zo belangrijke olie- en industrie-gebied van de Kaukasus.

Hoewel het nog te vroeg is de Eisenhowerdoctrine onverdeeld toe te puichen, zijn er al tekenen, welke er op wijzen, dat het persoonlijk ingrijpen van Amerika's president vruchten af gaat werpen. Twee staten, namelijk Egypte en Syrië, zijn door de aanpak van het Witte Huis volledig geïsoleerd. De overige landen van het Midden Oosten hebben de Eisenhower-leer aanvaard, of reeds te kennen gegeven er niet onwelwillend tegenover te staan.

**Het machtsvertoon van de Zesde Vloot tijdens het hoogtepunt der Jordaanse crisis heeft verder aangetoond, dat noch Rusland, noch een van de andere communistische, of onder communistische invloed staande landen, het op 't ogenblik verstandig acht de Verenigde Staten uit te dagen.**

In dit verband wordt wel eens naar voren gebracht, dat Amerika, hetwelk Engeland, Frankrijk en Israël zo scherp veroordeeld heeft in het drama rond het Suezkanaal, en tegelijkertijd zo moraliserend gewezen heeft op de Verenigde Naties als volkerenorganisatie, in principe dezelfde „overtredingen” heeft begaan. Of dit zo is, zal de geschiedschrijver moeten uitmaken. Het is echter zeer goed mogelijk en onder de Eisenhower-leer zelfs zeer waarschijnlijk, dat koning Hoesein Washington om hulp heeft gevraagd in zijn strijd tegen het communisme. En wat de Verenigde Naties betreft, beroept Amerika zich op artikel 51 van het Handvest, dat over het recht van zelfverdediging handelt.

Niettemin zal geen waarnemer kunnen ontkennen dat de Verenigde Staten de Verenigde Naties zullen passeren, als een eventueel door de Zesde Vloot gerealiseerde interventie door dit lichaam veroordeeld wordt.

Washington heeft ten laatste ook nog aangetoond, dat het geenszins in de bedoeling ligt het Bagdad-pact door de Eisenhower-leer te vervangen. Vooral in Londen bestond hier grote vrees voor, daar men daar tot voor kort van mening was, dat Amerika het Bagdad-pact als een verdelende factor in de Arabische wereld was gaan zien en dit nog militair zwakke bondgenootschap zo spoedig mogelijk wilde laten verdwijnen.

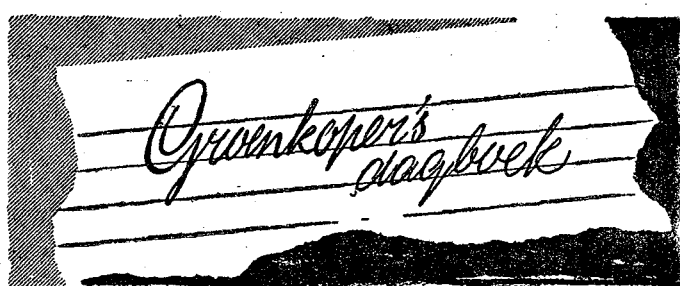
**De nog niet zo lang geleden gehouden conferentie van Bermuda heeft het Bagdadpact echter nieuwe kansen gegeven door het toetreden van de Verenigde Staten tot de militaire commissie van het verdrag. Verscheidene waarnemers achten het slechts nog een kwestie van tijd, voordat Amerika zich als een volwaardig lid aan de noorde-**

**10 JUNI**  
Rond de Pinksterdagen heb ik mij in een werelds ogenblik afgevraagd: is men in het zuiden ijveriger dan in het noorden van Nederland? Het was niet de warmte, welke mij deze vraag aan mij deed stellen, ik merkte hier namelijk niets van luilakvieren, een folkloristische matineuzigheid, welke mij in Amsterdam en de buurt van Zaandam al bij voorbaat de bel deed afzetten. Want er waren daar boven de Moerdijk altijd jongelieden, die vermoeden, dat ik des zaterdags voor Pinksteren niet om vier uur zou opstaan, welk vermoeden volkomen gerechtvaardigd was. Dat nam echter niet weg, dat ik mij niet door onbekende folkloristen uit mijn bed laat bellen. Nu ik in het zuiden woon, behoeft ik bijna geen bel meer af te zetten, behalve op zaterdagavond, als de ene helft van mijn stad de andere helft loten probeert te verkopen. Men laat hier veel van het geluk afhangen en verbindt soms op allervreemdste manier het heil van mensen aan het „geef-me-maar-een-lot” van andere mensen. Maar luilak kent men hier niet. Men is ijverig. Men staat altijd vroeg op. Men ziet daarin geen verdwijnend stukje folklore. Ik heb dus heerlijk kunnen uitslapen, ware het niet, dat men mij vóór half negen op mijn bureau wilde zien. Dat is geen folklore, dat is gewoonte. Als ik er goed over na denk, stem ik vóór de folklore. Per slot van rekening komt er op elk jaar maar één zaterdag vóór Pinksteren voor.

**11 JUNI**  
Gisteren echt niets gedaan. Werkelijk niets. Althans niets om te vermelden. Men moet altijd oppassen met wat men schrijft. Ik weet niet of u nog andere dagboeken leest dan dit. Het lezen van dagboeken is een aangename bezigheid. Meestal geeft 't 'n boei' uiting aan de onverdroten ijver van de schrijver. Men leest zo zelden: „vandaag heb ik niets uitgevoerd.” Welnu, leest het dan hierbij. Ik heb de gehele morgen in de tuin gelegen. Niet gewerkt, gelegen. En

**12 JUNI**  
Ik heb een vriend, die opticien is en die, neem ik aan, het internationale opticienscongres heeft bijgewoond. Van dit congres, dat zeker belangrijk zal geweest zijn, heeft „de man in de straat” alleen overgehouden, dat daar (op dat congres) Miss Brill is gekozen. Dat moet natuurlijk Juffrouw Brill zijn en „Miss Glasses” of „Miss Spectales.”  
Doch dat mag de pret niet drukken. Ik zou wel eens willen weten of mijn vriend, die ik toch voor een serieuze Hagenaar verslijt, het eens is met het verkiezen van Miss Brill. En zo ja, dan ben ik er voor, om op het internationale congres van denkers een Mijnheer Hoofdijpvoeder uit te roepen of Miss Moe of Miss Afgeknap.

Ligt het nu aan mij of wordt de wereld werkelijk minder serieus? Vaderdagen, Moederdagen, Dierendagen, Miss Dik, Miss Dun, Miss Brill, Miss Gehoorapparaat, Miss Mondprothese, Vrijgezellencongres, Tweelingencongres, Kamerbewonerscongres, Congressistencongres. Als de kranten er nu eens minder notitie van namen.



ware het niet gaan regenen. Zouden „ze” het dan ook nog ik hadde des middags ook in de tuin gelegen. Zo'n dag heeft een mens nodig. Waarop hij zich volkomen ontspant. Ik heb ook getracht niet te denken. Maar dat ging niet. Ik dacht telkens weer: hoe kan ik nog gemakkelijker gaan liggen? Had ik die gedachten niet gehad, het ware de meest luie dag van de week geworden. Toen het begon te regenen ben ik naar binnen gegaan en heb ik iets gelezen over de weekeinde-neurose. Een nieuwe ziekte, waaraan mensen lijden, die altijd werken.

**13 JUNI**  
Terug naar de politiek. Ik wilde eigenlijk deze week helemaal niet over de politiek schrijven. Ik heb mijn best gedaan om iets anders te vinden wat ernstig was, maar dat lukt toch niet. De politiek dus maar weer. Vooruit! Frankrijk staat aan de rand van het bankroet. Zolang ik leef en de politiek volg heb ik Frankrijk nooit anders zien staan. Ik mag wel zeggen, dat Frankrijk een gereserveerde plaats heeft, daar aan die rand van het bankroet. In China vielen schoten, waardoor de verhouding met Amerika slechter is geworden. Die was toch al niet zo goed. Met die luchtinspectie op internationale basis schijnt het dan iets beter te gaan. Maar ieder voor zich wil het eerst het geheim uit de lucht kijken. Noorwegen stelt een koud plekje beschikbaar, waar de Russen mogen kijken, als Engeland het tenminste goed vindt. Amerika moet het vanzelf goed vinden want dat is met het denkbeeld op de proppen gekomen. Nee, ik vind vandaag op politiek terrein geen enkele opzienbarende politieke gebeurtenis, waarvan iemand kan zeggen, dat moet je nu eens in een dagboek staven. Het zal wel aan het weer liggen. Het zal zeker aan mij liggen.

**14 JUNI**  
Of u moest iets willen lezen over die tunnel, welke Amsterdam zo graag wilde hebben en welke het niet mag bouwen. Het blijkt weer, dat een ijverig Amsterdammer nooit het fijne weet, want anders waren niet

zovele ijverige Amsterdammers zo boos op minister Algera geworden. Aan beide zijden, door de regering en door het gemeentebestuur van de hoofdstad zijn beleidsfouten gemaakt. Volgens mij had men beter aan beide zijden met de tunnel kunnen beginnen, dan was men nu een aardig stuk op dreef geweest. Maar ik geef toe, ik ben geen deskundige. Wat ik wel begrepen heb is, dat het tussen de regering en Amsterdam niet erg boterde, of liever margariende. Begrijpt u dat nu? Hoevele invloedrijke leden van de P.v.d.A. geven in Amsterdam niet de politieke toon aan? En hoevele invloedrijke vrienden zouden zij in de regering kunnen hebben? Ze hebben die blijkbaar niet, althans niet als er een tunnel moet gegraven worden. En wie heeft het „IJ van Columbus” gevonden? Professor Romme! Diens motie is aangenomen met de stemmen van de P.v.d.A. tegen. Vrienden, het kan toch zo raar lopen in de politiek. Daarvan hebt u geen begrip. Ik trouwens ook niet.

**15 JUNI**  
Gisteravond vroeg ik mij af: wat kan ik verwachten? Nog voor ik het antwoord had gevonden werd vanmorgen het ochtendblad in de bus gegooid. Daarin vond ik het antwoord: „een begrotingstekort van 870 miljoen.”

Hoe vindt u het? Zachte rekenmeesters maken onwelriekende begrotingen, dat zien we hier weer. Kijk, als iemand zich een paar miljoen vergist, een kniesoor die er op let. Honderdmiljoen? Vooruit met de geit! Errare humanum. Maar 870 miljoen is toch maar geen peuleschil! Gelukkig geeft minister Hofstra nog niemand de schuld. Maar hij zegt wel: praat er nu niet over, dat mag straks als de officiële cijfers bekend zijn. U moet de discussies over maatregelen, welke voor een gezond financieel beleid nodig zijn, maar uitstellen tot u meer weet. Dat moest ik eens zeggen, als ik bij mijn baas een verkeerde begroting had ingeleverd!

*William Groenkope*

## lijke defensie-gordel in het Midden-Oosten zal verbinden.

Bermuda heeft trouwens nog meer tot stand gebracht. Het heeft Amerika weer enigszins met Engeland verzoend wat betreft de te voeren politiek in Voor-Azië. Groot-Brittannië heeft zich, zij 't aarzelend, gerealiseerd, dat zijn glorie-tijd in het Midden Oosten voorbij is. De Verenigde Staten hebben, zij 't laat, ingezien, dat hun voornaamste bondgenoot, wiens politieke erfenis ze aan 't overnemen zijn, toch ook altijd trouw voor communistische infiltraties heeft gewaakt.

## Kruiswoordpuzzel

**Horizontaal:** 1. stad in het midden-oosten; 4. Frans staatsman; 8. muzieknoot; 9. op dit ogenblik; 11. rivierkant; 12. ons inziens (af.); 14. foef; 17. minister; 20. plaats in Groningen; 22. snelle loop; 24. cachot; 25. Ned. physioloog (1852-1919); 26. neutraal europees land; 28. inwoner van een land in het midden-oosten; 30. getal; 31. politieke partij; 32. de oudste; 33. de mensen; 34. de jongere 35. motorrace; 36. riviertje; 37. bevestiging; 39. één der twaalf stammen; 42. vlaktemaat; 43. en dergelijke (afk.); 44. bestaat 45. verkorte jongensnaam; 47. plaats in Gelderland en rivier; 49. deel van Overijssel; 52. belemmering; 53. eveneens; 55. slomerd; 56. spirit; 58. land, dat graag een bemiddelende rol speelt; 60. zeker ingewand; 62. engelse ontkenning; 63. Frans lidwoord; 64. verkorte jongensnaam; 66. militaire rang; (afk.); N. Amerikaans staatsman 1945-53 president; 68. Britse minister.

	1			2	3			4	5	6			7	
8				9			10		11				12	13
14		15	16		17	18		19			20	21		
		22		23		24				25				
26	27							28					29	
						30								
31			32			33				34			35	
36			37	38		39	40			41			42	
			43			44				45	46			
47		48						49				50		51
		52				53	54			55				
56	57				58					59		60		61
62				63						64	65			66
										68				

**Verticaal:** 1. trotse houding; 2. verkorte meisjesnaam; 3. onbeschaafd; 5. in orde (spraakgebruik); 6. muzieknoot; 7. niet open; 8. minister; 10. vervoersonderneming; 13. kerkelijke radio-omroep; 15. vaas; 16. weefseleenheid; 18. Aziatisch land; (afk.); 19. oefenen; 20. maag van een koe; 21. richter; 23. volgend op; 25. familielid 27. groot eiland; 29. een vijandelijk schip binnendringen; 30. per expressie (afk.); 33. de 4e president der Verenigde Staten 1809-17; 37. staat in het midden-oosten; 38. O.T.-figuur; 40. groep der fascistische mogendheden 1932-45; 41. minister; 46. Frans staatsman 1938 en 1946 premier; 47. opvolger van Churchill; 48. periode; 49. sneeuwschaats; 50. meisjesnaam; 51. eender, gelijk; 54. gedicht; 57. bijbelse figuur; 50. meisjesnaam; 51. eender, gelijk; 54. gedicht; 57. bijbelse figuur; 58. meisjesnaam; 59. Algemene Kunstzijde Unie (afk.); 61. waardeloos lapje; 63. voorzetsel; 65. deel van de Bijbel.



## De onderwijzer en de politiek

**E**NIIGE weken geleden namen wij uit het contactorgaan van de A.R.-propagandacommissie in Friesland een artikel over dat handelde over de predikanten en de politiek. In het jongste nummer van dit orgaan staat nu een beschouwing over de onderwijzer en de politiek, die wij ook gaarne ter kennis van onze lezers willen brengen.

### Hoe het was:

**E**R wordt wel eens gezegd, dat de A.R.-partij haar ontstaan te danken heeft aan de schoolstrijd. In hoeverre deze bewering opgaat, laat ik in het midden. Wel kunnen we rustig vaststellen, dat het chr. onderwijs en de A.R.-partij stoeien op dezelfde wortel. Mee daardoor zien we, dat in vroegere jaren de voorvechters voor het chr. onderwijs in de voorste linies van de A.R.-partij stonden.

In de vooroorlogse jaren vormden de onderwijzers één van de meest meelevende groepen in de politiek. Het hoofdschap van een chr. school was bijna onlosmakelijk verbonden aan het voorzitterschap van de kiesvereniging. Hier had men niet te doen met een soort automatisatie, maar dit kwam voort uit het feit, dat bijna iedere werker bij het chr. onderwijs overtuigd was van het bestaansrecht van de chr. politieke partij. En het voorstaan van een chr. politieke partij hield voor de onderwijzer in: actief meewerken op het politieke erf. Zo vormden de onderwijzers een steunpilaar voor de chr. politiek. Buiten de school en in de school.

Buiten de school, omdat de onderwijzman in de samenleving een vertrouwenspositie innam. Van hem werd verwacht, dat hij de stuwkracht voor het verenigingsleven was en in menig geval werd deze verwachting beantwoord. In de geschiedenis van de A.R.-partij, plaatselijk zowel als regionaal, wordt de naam van menig onderwijzer met ere genoemd.

Maar ook in de school was de onderwijzer een propagandist voor de chr. politiek. Niet, dat er reclame gemaakt werd voor deze of gene partij. Neen, het „stemt A.R.“ klonk niet in het schoollokaal. Maar wel werd bij de geschiedenis de aandacht besteed aan het wereldgebeuren. Er werd op gewezen, dat ook in de politiek Christus het laatste woord heeft.

Door het vertellen van de geschiedenis van de schoolstrijd, het ontstaan van de chr. vakbeweging en de politieke partijen werd bij de leerlingen de liefde voor al deze organisaties aangekweekt. En het is juist hierdoor, dat menig jongere Anti-Revolutionair in hart en nieren werd.

Zo was het beeld van vroeger jaren.

### Hoe is het nu?

**O**CH, we moeten er voor oppassen, het verleden te gaan verheerlijken om het heden zo zwart mogelijk af te kunnen tekenen. Ook vandaag zijn er meerdere onderwijzers, die hun plaats innemen in de rij van werkers voor de A.R.-partij. Maar daarnaast is er een zeer grote groep, die lauw en laks tegenover de chr. politiek staat. Het is alsof met het optrekken van de kruitdampen rondom de chr. school bij menig onderwijzer ook de liefde voor de A.R. partij in rook vervloegen is.

Het bestaansrecht van de chr. school is niet meer in discussie — althans dat meent men — en daarom is het bewust positie kiezen iets op de achtergrond geraakt. Het is vandaag aan de dag niet meer „vanzelfsprekend“, dat de chr. onderwijzer bewust voorstander is van de chr. politieke partij. De vraag: „Kan een chr. onderwijzer lid van de P.v.d.A. zijn?“ wordt niet door ieder met een volmondig „neen“ beantwoord.

Er zijn kiesverenigingen, die bijna nooit een onderwijzer op hun vergadering zien. Er is me een plaats bekend, waar van de 16 onderwijzers de laatste 2 jaar niet één de vergadering van de kiesvereniging met een bezoek „vereerd“ heeft. Er zijn onderwijzers, die zelf de geschiedenis van de schoolstrijd amper kennen. Laat staan, dat ze iets afweten van de chr. politieke partijen en vakbeweging.

Het is voorgekomen, dat op een verjaardag van prinses Beatrix in geen der lokalen van een chr. school het Wilhelmus heeft geklonken. Kan men van zo'n school verwachten, dat daar ongemerkt bij de leerlingen de liefde aangekweekt wordt voor de chr. politiek?

Al deze voorbeelden kunt u zelf wel aanvullen. Er zijn in dit artikel voldoende vermeld om aan te tonen, dat er iets mis dreigt te gaan. Er zal iets gedaan moeten worden om de onderwijzer er van te overtuigen, dat ze in en

# Mensen zoeken hun weg

Vervolgverhaal door **DINGENANT RIETZANGER**

Hij had nauwelijks tien kilometer afgelegd op de fiets, die massieve banden om de velgen had, toen hij staande gehouden werd door een groep Duitsers. Men nam hem zijn fiets af en dreigden zelfs, hem te zullen neerschieten als hij niet heel snel voldeed aan hetgeen hem gevraagd werd.

Aan de damesfiets was niet zo veel verbeurd. Hij zou de eigenaar wel op de een of andere manier schadeloos weten te stellen.

Maar hoe kwam hij nu naar huis? Hij ging te voet verder, op zoek naar een rijwielzaak. Toen hij eindelijk een fietsenhandelaar opgespoord had, bleek hij toch aan het verkeerde adres te zijn. De man had nog wel een fiets, doch hij wilde deze niet in huur geven, aangezien wegtrekkende Duitsers nog roofden wat los en vast was en ze ook de fiets van Jasper zouden kunnen afnemen. En waar kon hij dan verhaal krijgen?

Jasper was diep teleurgesteld. Heel zijn hart hunkerde er naar, eindelijk weer bij Suus te zijn... ze zouden elkaar zo heel veel te vertellen hebben!

Hij zag geen ander middel, dan te voet naar zijn woonplaats terug te keren. De treinen reden niet, zo vernam hij van de fietsenhandelaar. Jasper was nooit een liefhebber van lopen geweest. Bovendien bevonden zijn schoenen zich in een allerbedenklijkste staat, ze waren stellig niet meer geschikt voor een voetreis van bijna zeventig kilometer.

Toch werd hij tenslotte nog geholpen. De voorzichtige fietshandelaar gaf hem namelijk de raad, eens te gaan informeren bij een fouragehandelaar. Die fouragehandelaar zou zodra de bevrijding een feit was, zo gauw mogelijk met een vrachtwagen vol levensmiddelen naar het westen gaan. Misschien zou Jasper voor geld en goede woorden mogen meerijden.

Toen Jasper op het opgegeven adres kwam, werd hij met de grootste welwillendheid ontvangen. Natuurlijk, hij mocht meerijden, we waren immers in de wereld om elkander te helpen! Hij zou echter nog tot de volgende ochtend moeten wachten.

Het viel niet mee, zoveel geduld te oefenen. Er zat evenwel niets anders op en Jasper ging dus op het aanbod graag in. Afgesproken werd, dat hij de volgende morgen om zeven uur weer bij de fouragehandelaar zou zijn. Stipt op tijd zou de man vertrekken.

Jasper sloep die nacht in een hooiberg, die naast een kleine boerderij stond. Hij had aangeklopt om nachtlgies, doch het boerderijtje bleek zo veel onderduikers te herbergen, dat men geen slaapgelegenheid meer voor hem had. Maar als hij lust had, kon hij in de hooiberg klimmen.

Hij deed deze nacht vrijwel geen oog dicht. Jasper's gedachten waren bij Suus. Hij had nog getracht, een telegram naar haar te verzenden maar op het dorpspostkantoorje werd hem verteld, dat dit niet mogelijk was, omdat de Duitsers de telgraaflijnen beschadigd of gestolen hadden.

Om kwart voor zeven was hij reeds bij de fouragehandelaar. Jasper was niet de enige: Nog zeven mensen liepen op het erf heen en weer. Het bleek Jasper, dat ze allen de toezegging gekregen hadden, dat ze zouden mogen meerijden in westelijke richting.

Toen de fouragehandelaar zijn auto — een vrachtwagen met een dekzeilverkapping — naar buiten gereden had, kwam hij op de wachtenden af.

De man werd vriendelijk begroet. Zonder veel omslag, zonder zelfs een woord van begroeting, zei hij: „En nou is 't maar de vraag, wat de dames en heren me denken te betalen.“

Iemand zei: „Ik moet naar Utrecht, ik heb er wel vijf gulden voor over.“

„In geen vijf jaar,“ zei de man van de vrachtwagen. „Ik rijd op zwarte benzine en ik ben niet van plan, geld op dit reisje toe te leggen.“

Een paar reizigers begonnen te loven en te bieden. Een ander vloekte en vroeg, of dit naastenliefde was van de ene vaderlander tegenover de andere.

De fouragehandelaar scheen zich nergens iets van aan te trekken. Hij bleef glashard en 't eind van 't lied was, dat de reizigers zonder uitzondering grof geld moesten betalen.

Pas nadat ze de prijs betaald hadden, konden ze op de vrachtwagen plaats nemen. Twee dames mochten in de cabine zitten, de anderen klommen op de met een dekzeil overhulde laadbak.

Er stonden een paar houten banken op de auto, zodat de passagiers tegenover elkaar kwamen te zitten. Er waren geen levensmiddelen of andere goederen in de auto te bekennen.

Jasper was aanvankelijk verwonderd — en daarna verbaasd, dat er mensen waren, die klaarblijkelijk in elke situatie ogenblikkelijk kans zagen om zaken te doen.

Toen hij van zijn verbazing bekomen was, werd hij kwaad.

Hoeveel keer had hij niet tot kapitein Elander gezegd, dat de verschrikkelijke oorlog in ieder geval de mensen dichter bij elkaar gebracht had en dat er meer begrip en hulpvaardigheid aangekweekt was door de ervaren ellende van de bezetting en dat dit dan de winst zou zijn van een overigens schrikbarend verlies.....

Elander was hieromtrent echter nooit optimistisch geweest. Hij had meestal ten antwoord gegeven, dat de mens helaas het goede gauw vergat..... en het kwade eveneens.

De reizigers hadden allemaal betaald, maar toen de auto eenmaal reed, begon het merendeel van de passagiers te mopperen over de woekerprijzen, die de eigenaar van de vrachtauto had durven rekenen.

„De foeragehandelaar is een uitgekookte kerel zonder een hart in z'n lijf,“ werd grinnig opgemerkt.

De vreugde over de bevrijding en de terugkeer naar huis en haard won het echter spoedig van het gemopper. Men ging terug naar huis! Het rijk van de moffen en moffenknechten was uit, men was weer vrij! Welnu, dan moest de foeragehandelaar maar gelukkig zijn met hun tientjes en briefjes van vijftientig!

Zonder panne bereikte de auto de woonplaats van Jasper. Ze hadden onderweg honderden en honderden vijandelijke soldaten gezien, maar voor hen bleek de krieg thans toch werkelijk afgelopen te zijn, want de auto werd niet meer door Duitsers tot stoppen gedwongen. Thans waren het geallieerde militairen, die herhaaldelijk gereedstonden om de bescheiden van de chauffeur te controleren. De foeragehandelaar bleek goede papieren te hebben, want hij werd overal doorgelaten.

Terug in zijn woonplaats, sprong Jasper dolgelukkig van de auto af. En nu naar Suus! Heel zijn hart schreeuwde om Suus.

Spoedig zag hij bekenden. Men probeerde hem staande te houden om in informeren naar zijn belevenissen, maar Jasper gunde zich nu geen tijd voor een praatje, zelfs niet met zijn beste vrienden. Hij moest naar Suus!

Hij liep dus verder. Even later riep iemand, die hem klaarblijkelijk herkende, in 't voorbijgaan toe: „Ha, die Jasper Langeveld! Ook weer boven water? Dat zal je moeder goed doen, ze zal er weer helemaal van opknappen!“

Zij zal er weer van opknappen.....

Jasper vroeg zich af, wat die woorden te betekenen hadden. Hij wilde de man nareopen, maar deze was hem op de fiets gepasseerd en nu al een heel eind vooruit.

Zij zal er weer van opknappen... Zou moeder ziek geworden zijn? Het was bijna twee maanden geleden, dat hij het laatst iets over haar gehoord had. Moeder was toen nog gezond geweest.... maar wie weet, wat er in de laatste verschrikkelijke maanden van honger en ellende gebeurd was.

Plotseling sloeg Jasper een zijstraat in. Niet naar Suus — eerst naar vader en moeder! Hoezeer hij ook naar Suus verlangde, hij wilde thans allereerst naar zijn ouders.

Zij zal er weer van opknappen..... Er was opeens een daverende onrust in Jasper gekomen. Moeder was ziek en hij had het niet geweten!.....

Snel liep hij naar het ouderlijk huis. Jasper hoorde enkele malen zijn naam noemen, hij werd een keer nageroepen, maar hij had nu geen tijd om te blijven staan. Hij moest naar vader en moeder — ja, allereerst naar vader en moeder!

Toen hij door de achterdeur binnentrad, stond zijn vader met een afgewasteltje in de hand, in de keuken. Van schrik liet Langeveld het zinken teiltje bijna uit zijn handen vallen.

„Jongen!“ riep hij verrast.

„Dag, vader! Daar zijn we weer!“

„We hebben zo over jou in onrust gezeten, jongen.....“

Jasper kreeg eensklaps tranen in de ogen. Het was hem, of de zenuwen in zijn keel samenkrampden. Nu pas ervoer hij goed, welk een zegen het was, weer vrij te zijn, verlost te zijn van de verschrikkelijke dwingelandij van de bezetters.

Hij was zo blij, dat hij huilen moest als een kleine jongen. Maar ook zijn vader had tranen in de ogen.

„Moeder is ziek, dat weet je toch?“ vroeg Langeveld met bevende lippen en trillende stem.

„Nee, dat weet ik niet, ik dacht.....“

„Ik heb het je geschreven, maar wij hoorden niets van je..... o, we hebben zo in onrust over je gezeten!“

„De post is verschrikkelijk gestagneerd geweest..... Wat scheelt moeder?“

„Zwakke, zegt de dokter. Het laatste half jaar veel te weinig eten gehad. Kom Jasper.....“

Hij ging achter zijn vader de huiskamer binnen. Zijn moeder lag op het ijzeren eenpersoonsbedikant, dat voorheen op zijn kamertje stond.

De vrouw slaakte een kreet toen zij haar zoon zag.

„Jasper, jongen, ben je daar!... O, o, dat je nu weer terug ben!“

(Wordt vervolgd)

buiten de school ook een taak hebben ten dienste van de christelijke politiek.

### Wat moet er gebeuren?

**A**LLEREERST zullen we pogingen in het werk moeten stellen om de greep op de leerlingen van de kweekschool niet te verliezen. Door de nieuwe opleiding dreigt op sommige kweekscholen het geschiedenisonderwijs in de knel te raken. Hierdoor dreigt het gevaar, dat de toekomstige opvoeders der jeugd zelf onze geschiedenis van strijd en overwinning niet kennen, en hoe zullen ze die dan kunnen vertellen aan de leerlingen?

Hier hebben we als politieke partij rechtstreeks geen taak. Dit is een interne kwestie, die we ook gerust aan de kweekscholen kunnen overlaten. De gevaren zijn reeds gesignaleerd.

Er is echter in de nieuwe opleiding voor ons een kans om in contact te treden met de kwekelingen. In hun opleiding is ruimte gemaakt om in aanraking te komen met alle facetten van

het leven. Bezoek aan diverse bedrijven, voorlichtingsmiddagen, etc. En als directeurs van diverse bedrijven en inrichtingen tijdens de lesuren iets mogen vertellen over hun bedrijf, of de doelstelling van hun organisatie mogen uitzetten, waarom zou deze toegangs-poort voor de politieke partijen dan niet open staan?

Laten we eens een serieuze poging wagen om de gelegenheid te krijgen iets te vertellen over de noodzaak van chr. politiek. Misschien kunnen we hierdoor de toekomstige onderwijzer zijn taak in de school t.a.v. de politiek beter verstaan. En als het in de school in orde is, komt het buiten de schoolmuren vanzelf wel voor elkaar.

Ten opzichte van de onderwijzers van vandaag hebben de besturen van de kiesverenigingen een taak. Laat hen door middel van huisbezoek zien, wat er van hen verwacht wordt. Neen, we willen van de school geen ledenwerfbureau voor onze partij maken. Verre van dat. Het „stemt A.R.“ blijve buiten onze

schoolmuren. Wel verwachten we, dat binnen de schoolmuren de onderwijzers Gods leiding in het wereldgebeuren laten zien. Dat het Calvinisme de grondtoon van ons volkarakter is, laat dat in kinderlijke bewoordingen horen.

„Opdat zij niet vergeten“, daarom zal de geschiedenis van het chr. onderwijs en die van de politieke partijen verteld moeten worden.

Dit kan alles goed gebeuren als de chr. onderwijzer er meer dan tot nu toe van doordrongen wordt van het bestaansrecht van de chr. politieke partij.

**ONDERWIJZERS**, beseft dat het chr. onderwijs en de chr. politieke partij zeer nauw met elkaar zijn verwant. Zonder van de school een partijschool te maken, hebt u de kans om uw leerlingen de liefde voor de chr. politiek bij te brengen. Verzuimt die kans niet.

Maar ook buiten de school rekenen we op uw steun en medewerking, door actief lid te zijn van de A.R. partij. Laat uw werk in en buiten de school zijn „Het volk ten baat“.

G. O.

Onverwacht werd

# John Diefenbaker geroepen om Canada leiding te geven

ER wordt wel eens gezegd, dat de enige man, die in 1948 dacht, dat Harry S. Truman de Amerikaanse presidentsverkiezingen zou winnen, Truman zelf was. Of dit ook geldt voor John Diefenbaker, de leider van de Canadese Conservatieve partij, die deze week Louis St. Laurent als premier van Canada opvolgde, is een groot vraagteken. Zelfs Diefenbaker kan nauwelijks verwacht hebben, dat hij als leider van de grootste partij uit de parlementsverkiezingen te voorschijn zou komen en belast zou worden met de vorming van een nieuw kabinet, nadat de Liberalen 22 jaar onafgebroken aan het bewind waren geweest.

JOHN George Diefenbaker werd in 1892 geboren, studeerde aan de universiteit van Saskatchewan en diende in de eerste wereldoorlog twee jaar in het leger. In 1919 vestigde hij zich als advocaat in Saskatchewan en pas zes jaar daarna, in 1925 stelde hij zich

kandidaat voor het parlement, echter zonder succes. Hij ontwikkelde zich daarna tot een leidende politieke figuur op provinciaal niveau. Pas in 1940 kon Diefenbaker zijn intrede doen in het parlement en acht jaar later stond hij op de nominatie voor de leiding van zijn partij, de zgn. progressief-conservatieven. Hij legde het echter af tegen George Drew, toentertijd gouverneur van Ontario. Zijn kans kwam in 1956, toen Drew zich om gezondheidsredenen moest terugtrekken en Diefenbaker met een ruime meerderheid triomfeerde over twee mededingers.

MEET het oog op de naderende parlementsverkiezingen moest Diefenbakers eerste daad als partijleider zijn, zich alom in het land, ook buiten Saskatchewan dus, bekendheid te verschaffen. Het succes, dat hij hierbij boekte, kwam als een verrassing voor het merendeel van de Conservatieven, die het aftreden van Drew als een ernstige handicap voor hun partij hadden beschouwd.

Diefenbaker bleek een even bekwam politicus als advocaat te zijn, mede dank zij zijn oratorische talenten. Hij is Baptist en in zijn redevoeringen klinkt zijn religieuze instelling door, terwijl hij tegelijkertijd de toon van een strijdbaar officier van justitie



weet aan te slaan. Succes in de Canadese politiek hangt er nu eenmaal in hoge mate van af, of men de moeilijke kunst beheerst om tot de verbeelding van het volk als geheel en die van de provincies in het bijzonder te spreken.

DE verkiezingen stonden in het teken van plaatselijke strijdvragen, waarvan Diefenbaker een handig gebruik maakte, door de trom te roeren tegen

de dictatuur van Ottawa. Aan provinciale gevoelens tegen de Liberale regeringsleiders hebben de Conservatieven hun succes zeker voor een deel te danken. Slechts in één provincie heeft Diefenbaker gefaald, nl. in Quebec. Waarschijnlijk voelden de Frans-Canadezen zich enigszins gepasseerd, toen Diefenbaker op de partijconventie met de traditie brak, door zich niet door een Frans-Canadees te laten nomineren of ondersteunen.

VOORZOVER bij de parlementsverkiezingen nationale kwesties een rol speelden, stemden de conservatieven hun propaganda af op de band met Engeland en op het zgn. protectionisme. Niet alleen werd de Amerikaanse penetratie in de industrie als ongezond gebrandmerkt. Diefenbaker suggereerde ook, dat de buitenlandse politiek te veel onder invloed van Washington stond.

Wat zijn economische inzichten betreft, wordt algemeen aangenomen, dat Diefenbaker tot de liberale vleugel van de Conservatieve partij behoort. Hij is echter minder geporteerd voor volledige vrijhandel, dan de eigenlijke liberalen. De laatste tijd valt in Canada een zekere neiging tot protectionisme te constateren, hetgeen de Conservatieven eveneens de wind in de zeilen heeft gegeven.....

## ROTTERDAM

**Barendrecht's** SPECIAAL ZAKEN  
Textiel  
Bedden  
Baby-artikelen  
Tapijten  
Kat. Lagedijk 421-423-434-438, hoek Slotboomstraat  
Tel. 71986-71989  
Schiedamseweg 47 - Tel. 52992 - Rotterdam

Voor DAMES en HEREN **de Jong** Weet wat u kleedt  
Beide zaken zijn gevestigd KATENDRECHTSE LAGEDIJK (hoek Dorpsweg) Tel. 77820

**Foto - Film**  
Nu reeds een goede KODAK FILMCAMERA voor f 148.—. Gebruikt u ook reeds onze goedkope 8 mm. films ? f 7.90 inclusief ontwikkelen.  
**R. LANGSTRAAT EN ZOON**  
Dorpsweg 101 Telefoon 171056 — Putselaan 37  
Telefoon 76042 — Leica-specialist

**KOLEN**  
van de Oranje Nassau Mijnen  
**P. G. LODDER N.V.**  
2e Rosestraat 7 - Telef. 71052 - ROTTERDAM-ZUID

**VENTILATIE**  
**VERWARMING**  
**SCHEEPSRAMEN**  
**NON-FERRO METALEN**  
**CHEMISCHE PRODUCTEN**  
Groothandel • Fabrikatie • Im- en Export

**'CO-FU-NA'** voor grondbemesting de enige volledige vervanger van oude-stalmest. Vraag gratis brochure aan bij:  
**P. van der Keij** en zonen  
GEUZENSTRAAT 1, tel. 31418 en 35744 te ROTTERDAM

**N.V. „OXFORD“** Galvanisch Bedrijf  
Speciaal adres voor: koperen, nikkelen en chromen van massawerk op alle gebied.  
ROTTERDAM — TEL. 72018 — DYNAMOSTRAAT 15

**FA. C. A. STREEFKERK**  
LOODGIETERSBEDRIJF  
Rutme sortering  
GASAPPARATEN EN SANITAIRE ARTIKELEN  
Claes de Vrieselaan 164 — Tel. 34852

Wat **ZIJLSTRA** is voor de A.R.  
Is **RONDO** voor wasmachines  
Beijerlandse laan 31 - Telefoon 71593  
O. Binnenweg 146 - Telefoon 24067  
J. Franstraat 106 - Telefoon 23251



Ik adviseer U:

## MEDICINALE **Salvitine**

Een rijk vitaminen- en mineralenmengsel, dat het dagelijkse diët juist op de zwakste punten aanvult

Indien niet verkrijgbaar bij Uw apotheker of drogist vraag men bij:



**BOGENA N.V.**  
ROTTERDAM (Z.)  
VEERLAAN 17-23

**GARANTIE:** Constateert U na een dagelijks gebruik van gedurende 3 achtereenvolgende maanden geen enkele verbetering, den vergoeden wij U, alleen op grond van Uw persoonlijke verklaring, en bij inlevering van 2 ledige flacons, de totale aankoopsprijs.

## Let op Mr. Poodle

want zijn artistieke creaties zijn door Pehavee/Spencer-Hey geworden tot een exclusieve collectie gebreide wollen bovenkleding voor dames, heren en kinderen. Vraagt Uw winkelier U die collectie te tonen en let daarbij op het Mr. Poodle-merk, want dat is Uw garantie voor 100 % wol, die maximum kleurecht - was, echt en krimpvrij is.

**C.V. TRICOTFABRIEK PEHAVEE**

**VEENENDAAL N.V. TEXTIELUNIE**

**SPENCER-HEY OULEMBORG**



**TOKION L.T. GROND- EN STANDVERVEN**  
VOOR OUD EN NIEUW BUITENSCHILDERWERK WAARAAN ZEER HOGE EISEN WORDEN GESTELD!  
WED. BOONSTOPPEL & ZONEN N.V.  
WADDINKXVEEN - TELEFOON 1828 3<sup>o</sup>  
AMSTERDAM - ALMELO - DEN HAAG - LEEUWARDEN  
ROTTERDAM - UTRECHT

**EEN UITKOMST VOOR MAAGLIJDERS**  
Maaglijders, U kunt weer alles gaan eten. De echte C-R MAAGTABLETTEN zijn weer in Nederland verkrijgbaar.  
**C-R MAAGTABLETTEN** geven direct verlichting en zijn pijnstillend. De echte Amerikaanse C-R Maagtabletten zijn die lichtgele tabletten. Alleen verkrijgbaar bij:  
**LOUIS RIETBERGEN**  
NIEUWE BINNENWEG 400 - ROTTERDAM  
Vraagt inlichtingen zonder enige verplichting.

**HOTEL „DE KROON“**  
SOPHIALAAN — LEEUWARDEN  
Tel. 4467—4468  
★  
Uw adres voor recepties en partijen

**Bloemistknechten gevraagd**  
Voor vakopleiding is te Aalsmeer goede gelegenheid.  
**M. C. van Staaveren — Aalsmeer**  
Hornweg 24

**RIJWIELEN DIRECT van FABRIEK**  
f 50.— goedkoper. Eerste klas materiaal en langdurige garantie. Vraag gratis prijscourant met EXTRA korting bonnen. Van oktober f 12.50. november en december f 14.—, januari f 13.— februari f 12.50. Overige maanden f 8.50.— Zie onze belangrijke Stofzuiger-aanbieding f 95.— met een jaar garantie en gaat jaren mee. Doe als zo velen, profiteer en neem Uw voordeel.  
**„SIMBA“ Rijwiel Fabriek**  
Naaldwijkseweg 24—26 — 's-Gravenzande — Tel. 01748-673

**Constructiewerkplaats „BAILY“**  
NIEUW-LEKKERLAND  
Telefoon 36  
Gespecialiseerd in **Staalconstructies voor gebouwen**



# NEDERLANDSE GEDACHTEN

OFFICIEEL WEEKBLAD VAN DE ANTI-REVOLUTIONAIRE PARTIJ

## Het N.V.V. en de aartsbisschop

**H**ET N.V.V. heeft bekend gemaakt, dat het pogingen zal doen, om het verbroken contact met de K.A.B. en het C.N.V. te herstellen.

Toen het bisschoppelijk mandement verscheen, heeft datzelfde N.V.V. het contact verbroken. En het zoekt nu de weg terug.

Daarbij stond het bij voorbaat vast, dat het verbod van het lidmaatschap van het N.V.V. voor R.K.-arbeiders onverkort zou worden gehandhaafd. Niemand behoefde daaraan te twijfelen. Dat verbod was er, voordat het mandement verscheen, en het werd in het mandement onverkort gehandhaafd. Geen enkele zinsnede uit het mandement werd geschrapt. Ook dat kon niemand verwachten. Alleen — de aartsbisschop heeft betreurd, dat er omtrent sommige uitdrukkingen in het manifest misverstanden waren ontstaan bij mensen, tot wie dat mandement niet was gericht. Want het was immers gericht tot de Rooms-Katholieken, bij wie géén misverstanden waren ontstaan. Die zinsneden, waarover bij buitenstaanders misverstand was ontstaan, zijn door de aartsbisschop nader toegelicht.

En daarna heeft het N.V.V. bekend gemaakt, dat het bereid is, het regelmatige officiële overleg weer te heropenen.

Op zich zelf achten wij dit besluit verstandig.

Met name, omdat wij het vroegere besluit, om het gesprek te beëindigen, onvoldoende gemotiveerd hebben gevonden.

Trouwens, men was al lang in een vreemde situatie gekomen. Officieel kende men elkaar niet meer, omdat het N.V.V. het contact had verbroken. Maar in werkelijkheid waren er geregeld contacten, bij allerlei gelegenheden. Dat is ook niet anders mogelijk. In de S.E.R., in de produktschappen en in de bedrijfsschappen en in de Stichting van den Arbeid zijn de drie vakcentrales telkens vertegenwoordigd. Daar leren zij elkaars standpunt kennen en daar heeft uitwisseling van gedachten plaats. Men zou het enigszins paradoxaal zo kunnen uitdrukken, dat het contact er officieel niet was, maar dat het wel functioneerde. Nu zal het er binnenkort ook weer officieel zijn, terwijl het blijft functioneren.

In het georganiseerde bedrijfsleven, zoals zich dat in Nederland op een bevredigende wijze ontwikkelt, is samenwerking de basis van allerlei constructief werk. En het is onmogelijk, het lang vol te houden, alsof men elkaar officieel niet kent.

Evenwel, we moeten de betekenis van dat overleg ook niet overdrijven. Het is geen frontvorming en kan dat ook niet zijn. Want principieel is er een beslissend verschil

tussen b.v. het N.V.V. en het C.N.V. Het laatste begint met een geloofsuitspraak. Deze nl. dat het Evangelie van Jezus Christus ons gehele leven moet richten. En dat in de gehoorzaamheid aan Zijn

Evangelie het nationale heil wordt gevonden. Het N.V.V. daarentegen weigert welbewust omtrent datzelfde Evangelie iets te erkennen of te belijden of er enige consequentie aan te verbinden. Het stelt

zich op het standpunt, dat het als organisatie dat Evangelie niet kent. Het zoekt het in de onmogelijkheid van de neutraliteit. Wie dit grote verschil in zijn consequenties ziet, die begrijpt, dat een overleg tussen deze organisaties altijd een betrekkelijke en beperkte betekenis heeft.

En daarom willen wij ook bij deze gelegenheid de nadruk leggen op de hogere betekenis van een ander overleg, waarin het C.N.V. ook betrokken is. Dat is het overleg in het Convent. Daar komen de Chr. werkgevers, boeren, middenstanders en werknemers samen, om rondom de geopende Bijbel met elkaar te overleggen over maatschappelijke vraagstukken. Daar worden soms belangrijke verschillen openbaar. Maar met het constateren van die verschillen kan en mag dan het gesprek nooit zijn afgelopen. Want er is een Ander, die het woord neemt, en naar Wien allen willen luisteren. En Zijn Woord brengt verder, waar menselijke redeneringen vastlopen.



Foto M. C. Meljboom - Cliché: Reveille

29 juni: de verjaardag van Z. K. H. Prins Bernhard

*Het Nederlandse volk is aan Prins Bernhard grote dank verschuldigd voor zijn onvermoeid medestrijden voor de bevrijding van het Koninkrijk.*

*Dit is het oordeel van de Enquête-commissie in de inleiding op dl. VIII van haar verslag.*

*Daarbij heeft zij één van de verdiensten van Prins Bernhard met een enkel woord aangeduid.*

*En wel een van de belangrijkste. Omdat in die strijd het Oranjehuis opnieuw heel sterk met het volk is verbonden. Iedereen wist het: hier is met de vijand geen compromis mogelijk. Alleen in volle vrijheid zullen Oranje en volk elkaar weer kunnen ontmoeten. Zo is nu eenmaal de historisch bepaalde situatie in Nederland. En Prins Bernhard heeft dat mee doorlééfd, heeft zich er aan gegeven. Wat hij daarna jaar in jaar uit doet, in binnen- en buitenland, met zijn intensieve belangstelling, zijn brede visie, zijn gelovige instelling, het is alles gefundeerd in die verbinding, die de jaren van de grootste nood opnieuw hebben gelouterd, versterkt en vernieuwd, de verbinding tussen Oranje en Nederland in de gezamenlijke worsteling om de vrijheid.*

### BELANGRIJK

#### Gireer voor derde kwartaal

Het is weer zo ver. Willen de abonnees, die het abonnementsgeld gireren vóór 10 juli a.s. f 1.65 overmaken op het gironummer 89673 van de A.R. Partijstichting? Het betreft hier het derde kwartaal 1957. In juli gaan de kwitanties uit. Vooral degenen, die in die maand met vakantie gaan, besparen ons veel werk en zichzelf onkosten indien ze tijdig gireren. Neemt U er even goede nota van, dat het bedrag f 1.65 is? Velen vergisten zich op dit punt. Daarbij een vriendelijk doch dringend verzoek: Wilt U bij de betaling op de girostrook, die in ons bezit komt, Uw adres vermelden zoals dit op het adresbandje van dit weekblad is afgedrukt? Mocht Uw adres daar niet geheel juist op zijn weergegeven, bericht ons dit dan tevens. Hartelijk dank!





## Penningmeesters, let op

### UW ZAAK

- \* Denk om de dijk: ook bij het bepalen van uw contributie!
- \* Maandelijks inning van de contributies is nodig.
- \* Wie stuurde een blanco formulier van adreswijziging in?

**REEDS** enige malen is in deze rubriek speciale aandacht gewijd aan de secretarissen van kiesverenigingen. Niet minder belangrijk is het werk van hun collega's, de penningmeesters. Ook zij hebben rechtstreekse relaties met het bureau van het Centraal Comité te Den Haag. Dit betreft inzonderheid de afdracht van de contributie: te weten f 2.50 per jaar en f 1.— per jaar voor gehuwde vrouwen, die lid van de kiesvereniging zijn. Men weet het: deze bedragen berusten op artikel 28 van het partijstatuut en ze werden vastgesteld door de Deputatenvergadering van 22 juni 1955. En..... in de deputatenvergadering, aldus het partijstatuut „treedt de Anti-revolutionaire partij op met beslissend gezag!” Men kan het met deze bedragen dus niet op een akkoordje gooien, noch plaatselijk in het land, noch op het bureau in Den Haag.

Intussen weten de meeste penningmeesters wel, dat het in de praktijk niet zo gemakkelijk is deze afrekening vlot te doen verlopen. Er hapert nog al eens iets aan het goed op elkaar afgestemd zijn van de ledenlijsten der penningmeesters en secretarissen. Aan de hand van de toegezonden mutaties denkt het bureau in Den Haag soms, dat er meer leden zijn dan de kiesvereniging in werkelijkheid telt. Ook het omgekeerde komt voor. De grootste precisie is hier geboden, want aan de hand van de laatsbedeelde gegevens wordt de contributie-aanslag gereed gemaakt. Dit alles leidt er soms toe, dat penningmeesters bezwijken voor de verleiding om sommige leden niet door te geven. Een onwettige nalatigheid, in strijd met de geest en de letter van het partijstatuut. We wezen daar zeer onlangs nog op. Penningmeesters, begint daar niet aan! Het verzwakt de gelederen der partij en het schaadt de zaak van onze Christelijke politieke actie!

**WAT** dan te doen als er afrekeningsmoeilijkheden dreigen? Zonder de vindingrijkheid van de penningmeesters ook maar een ogenblik in twijfel te trekken, willen we over deze moeilijkheden ook hier iets zeggen. Vooral omdat begin september a.s. de Ipi wasschoon moet zijn. Dan beginnen we immers met nieuwe moed aan onze najaarsactie! Daarom in de eerste plaats deze opmerking.

Overtuigt uw leden, dat een Christelijke politieke partij, die mee moet en wil doen van een contributie-afdracht van f 2.50 per jaar heus geen luxe leven kan leiden. Dit bedrag is broodnodig om de activiteit van de partij gaande te houden. Men zegt vaak: „ik stem wel goed (dit betekent dan: a.r.) maar lid worden, nee, mij niet gezien.” Overtuigt die mensen van het feit, dat zonder een gezonde partijorganisatie wellicht de tijd aanbreekt, dat ze niet meer „goed” kunnen stemmen, omdat de partij het loodje moest leggen. Wijst die mensen op de dikwijls veel hogere bedragen, die de leden der maatschappelijke organisaties (vakbeweging e.d.) in de regel met vreugde betalen aan die verenigingen. Laat de mensen beseffen, dat het waar is wat in het Reorganisatie-rapport van onze partij staat: „de Christelijke politieke partij is te vergelijken met een dijk, die de polder, waarin het Christelijk organisatieleven opbloeit, moet beschermen tegen stormvloeden van buiten.” Welnu, ieder, die bij ons behoort moet meewerken om die dijk zo stevig mogelijk te maken. Ook door hun financiële steun. Blijft waar het nodig is doorgaan de mensen daarop te wijzen. Doch steeds, zoals Dr. Schouten

eens zei: „steeds in broederlijke liefde!”

**I**n de tweede plaats: als er partijleden zijn, die het minimaal benodigde bedrag *echt niet kunnen* opbrengen, wat dan? Penningmeesters, voert hen niet van de lijst af. Zij zijn volwaardige leden. Als in de partij „kleine luyden” niet meer geteld zouden worden, waar dan wel? Maar hoe moet het dan met hun contributie-afdracht? Welnu, penningmeesters, in die gevallen kunt u laten tonen wat solidariteit, Christelijke solidariteit waard is. Ons zijn gevallen bekend, waarin beter gesitueerde leden de contributie voor hun minder met aardse goederen beedeelde partijgenoten aanvulden..... mits de penningmeester het hun duidelijk maakte, dat het zo moet..... Penningmeesters, stuur het dan in die richting. „Den Haag” behoeft het „hoe” en

**Partij in actie**

„hoeveel” niet precies te weten. Voor het Centraal Comité zijn alle leden gelijk en gelijkwaardig. Hier ligt een belangrijke taak voor de lokale leiders!

**E**en derde belangrijke zaak: *Int regelmatig de contributies. Er zijn ons gevallen bekend, waarin dit per week gebeurt. Dit brengt grote voordelen mee. Onder meer dit, dat men steeds nauw contact met de leden onderhoudt. Dit is zeer noodzakelijk! Doch went u zelf en de leden eraan, dat de contributie ten minste maandelijks wordt geïnd. Hier zullen vele penningmeesters wellicht voor terug schrikken. Waarom? Geen tijd? Is er dan geen oplossing te vinden in deze zin, dat u een paar flinke medewerkers zoekt? Mensen, wellicht vaak jonge mensen, die niet aan de kant willen staan en dit bescheiden werk graag voor de partij willen verrichten. Mits goed georganiseerd (dat kunt u als penningmeester in overleg regelen) heeft de maandelijks inning het grote voordeel, dat het daarbij om geringe bedragen gaat (gemiddeld 50 cent per maand). U doet er de huisvrouw, die de beurs heus wel leeg krijgt in deze dure tijden een deugd mee, daar u geen grote geldsom komt vragen. Dit betekent minder vaak horen: „kom maar eens terug, het schikt me vandaag niet.” Het betekent ook: meer contact met de leden. Die willen nog wel eens wat anders spuien dan geld. De goede verstander heeft maar een half woord nodig. Deze informatie zijn levenselixer voor elk goed kiesverenigingsbestuur. Het leert de zwakke plekken in de vereniging kennen, het hoort wensen waarmee het in het komende vergaderseizoen zijn winst kan doen. Dit systeem waarborgt bovendien een meer stabiel en regelmatig financieel inkomen. Besturen en penningmeesters, regelt het dus zo: eens per maand contributie innen. Zoekt dus medewerkers. Hoeveel mensen brengen niet w e k e l i j k s de „Elisabethbode” rond of halen maandelijks kerkelijke of andere bijdragen op? Waarom kan dat niet voor de kiesvereniging? Laat merken dat zij bestaat en u zult zien... het gaat!*

**WILLEN** de Haarlemmer en Leeuwarder abonnee, die de administratie van „Nederlandse Gedachten” zeer onlangs een formulier van adreswijziging toezonden, dat nog eens overdoen? En dan graag met de achterkant van het formulier, als het al niet te laat is, ingevuld? U begrijpt dat oningevulde formulieren ons zelfs niets te raden geven. Wie helpt ons deze 2 abonnees weer op te sporen? Hopenlijk missen ze het blad en melden ze zich zelf.

## Het volk en de intellectuelen

**H**ET is geen mooie term: de intellectuelen. Maar hij wordt wel veel gebruikt.

En in de zin, waarin hij wordt gebruikt, kunnen we zeggen, dat het aantal intellectuelen in Nederland snel toeneemt. Want er zijn steeds meer jonge mensen, die gaan studeren. Er komt een leger van intellectuelen, gespecialiseerd in verschillende richtingen.

Nu kan niemand ontkennen, dat er een zekere spanning bestaat tussen het volk en de gestudeerde mensen.

Het volk heeft de indruk, dat de „geleerde lui” een eigen levensstijl hebben, die irriteert. Zij richten hun huizen anders in, zij hebben andere opvattingen over ontspanning, zij zijn zo kritisch ten opzichte van de kerk, zij vrijbuiteren graag en zij menen, dat zij daartoe het recht hebben op grond van hun studie. Zij doen niet echt mee met de anderen. Zij zijn eigenwijs, zij hebben iets hoogmoedigs in hun optreden. Wanneer de gewone man uit het volk zijn mening zegt, dan vinden zij dat nauwelijks belangrijk.

En de gestudeerde man heeft van zijn kant ook zijn kritiek. Hij voelt zich geprikkeld door die „eenvoudige” man. Die is niet bescheiden genoeg, die meent, dat hij ook een duit in het zakje moet doen, en hij praat in termen, die hij van zijn grootvader heeft. Hij leeft bij traditionele zekerheden of is het slachtoffer van demagogie. In elk geval is hij een dilettant en dus een gevaar.

Juist omdat het getal intellectuelen zo toeneemt, en zij midden tussen de anderen op hun flatje wonen, wordt de onzichtbare muur tussen hen en de anderen sterker.

**H**ET spreekt vanzelf, dat in een politieke partij deze spanning ook hopenbaar wordt. Er is een tijd geweest, dat de gewone mensen in de partij met een zekere eerbied spraken over de professor, die zo geleerd was, en die van zijn kostbare tijd iets afzonderde, om in een boerdorp voorlichting te geven. Nu dreigt het gevaar, dat diezelfde gewone mensen of hun kinderen de vele proffen en andere intellectuelen maar een storende factor vinden, omdat die heren alles ingewikkeld maken en alles betrekkelijk vinden. En er zijn geleerde mannen in de partij, die het bijna ongepast vinden, wanneer een gewone man zo maar duidelijk en fors zijn mening zegt. Hoe kan die man het zo goed weten?

**D**R. KUYPER heeft eens kostelijke dingen geschreven over het instinctieve leven. Daarmee bedoelde hij, dat het eenvoudige kind van God toch de gave des onderscheids heeft en scherp kan aanvoelen, waar de zaak verkeerd ligt.

Maar diezelfde Dr. Kuiper heeft met alle nadruk telkens weer aan ons volk geleerd, dat wij de dienst der wetenschap niet kunnen missen. En bij de opening van de Vrije Universiteit werd in het land telkens herinnerd aan de dagen van Saul, toen er geen smid was in Israël.

**M**EER dan ooit hebben in deze jaren in de A.R.-partij de intellectuelen en het volk elkaar nodig.

De partij kan niet zonder de wetenschap.

„De toekomst is reeds begonnen.” Dat wil zeggen, wij staan in de aanvangsfase van een radicaal nieuwe tijd. De theologen, de wijsgeren, de sociologen, de technici en al die andere „specialisten” moeten elkaar helpen en moeten het volk helpen om te komen tot een brede oriëntatie en een scherpe analyse, wat betreft de vragen van de nieuwe tijd.

Maar elke wetenschapsman, die zich daarmee bezig houdt, moet er naar streven, het volk niet uit het oog te verliezen.

Wij hebben een predikant gekend, die geen eigen gemeente meer had, maar op wetenschappelijk terrein een hoogst nuttige, gespecialiseerde arbeid verrichtte. De mensen wilden hem graag des zondags hebben om te preken. Maar hij voelde zich hoe langer hoe meer bezwaard, als hij de preekstoel opging. Want, zo zei hij, ik ken de mensen niet meer, tot wie ik spreek. Ik weet er niets van, of mijn preek wel een antwoord kan zijn op wat hun harten beweegt. Ik kan niet preken voor vreemden. Want dan wordt mijn preek een referaat. Hij ervoer hetzelfde, wat de oude Brummelkamp eens ondervond. Hij moest, zo had men hem gezegd, wat meer preken over de zonde en over het oordeel. Hij moest de donder van Sinaï meer in de preek laten horen. En hij nam zich voor, het te doen. Maar toen hij de schare overzag, de arbeiders en hun vrouwen, die het de hele week zwaar hadden, de kleine middenstanders, die bij centen rekenden, de weduwen en eenzamen, al die mensen met hun eigen strijd en met hun eigen nood, toen zei hij bij zichzelf: Here, ik moet ze toch maar weer troosten. En zijn preek werd liefelijk inplaats van dreigend. En dit voorbeeld dient alleen maar om te laten zien, dat het werk, ook dat van de grote geleerde, alleen dan zinvol wordt, als hij staat tegenover een volk, dat hij kent.

**Z**O hebben onze geleerden te werken. Zij moeten zich werpen op de boeiende en soms verbijsterende vraagstukken van een nieuwe tijd. Maar zij moeten het ook zo doen, dat zij vanuit hun werkplaats een uitzicht hebben op de weg, waar de mensen voorbijgaan.

Zonder beeldspraak: de intellectuelen moeten het contact met het volk zoeken, het verdiepen en versterken. Een geleerd man, die ouderling is, niet vrijgesteld van huisbezoek, en die leert spreken met een arbeider en een boer, komt tot de vreemde ontdekking, dat deze uren voor zijn werk geen verloren uren zijn.

En het volk moet begrijpen, dat wetenschappelijke pioniers alleen dan geïnspireerd kunnen blijven, wanneer hun uit het volk iets tegemoet komt golven, dat met recht vertrouwen kan worden genoemd.

En deze gezamenlijke dienst en deze vruchtbare ontmoeting wordt bevorderd of belemmerd door kleine dingen, door een woord, een gebaar, een groet, een vraag, een herinnering. Ook hier kunnen kleine dingen groot zijn, ten goede en ten kwade.

## NEDERLANDSE GEDACHTEN

onder redactie van H. Algra (voorzitter), R. Gosker, Jac. S. Hoek, Prof. Dr. J. J. de Jong, S.J. Jonker, A. R. de Kwaadsteniet, Mr. W. R. van der Sluis, J. D. Troostheide. Secretaris: G. J. Griffioen.

ADRES VAN REDACTIE EN ADMINISTRATIE: Dr. Kuiperstraat 3, 's-Gravenhage. Telef. K 1700-115935. Giro 89673. VOOR ADVERTENTIES: Kon. Wilhelminalaan 34, Leidschendam. Tel. K 1761-1646.

ABONNEMENTSPRIJS f 6,50 per jaar f 1,65 per kwartaal, giro 89673. STUDENTENABONNEMENT f 4,— per jaar LOSSE VERKOOP f 0,20.



## \* \* Ravage der ziel

Hongaarse vrijheidsstrijders werden door Russische soldaten vermoord. Velen van dezen, aldus het rapport van een commissie van de Verenigde Naties, meenden, dat zij in Egypte waren en tegen Engelsen en Fransen vochten. Die waan hadden de communistische leiders in Moskou bewerkt. Hun soldaten hadden eens kunnen weigeren te schieten!

Welnu, de „Moskouse heren” kunnen vlotkomen tevreden zijn over hun strijders op een ander „front”.

In de Po-vlakte in Italië teisteren overstromingen het land. Meer dan 50.000 mensen moesten reeds vluchten. De dijken braken en wij in Nederland weten wat dat betekent.

Maar in Italië staan communistische arbeiders met de handen in hun zak toe te zien hoe hun landgenoten ternauwernood ontkomen en hun bezit verwoest zien worden. Ze steken geen hand uit. Tevergeefs overredende ministers komen ontzet in Rome terug. Landgenoten laten landgenoten creperen.

Waarom? Wel de communisten staken. Ze hadden een geschil met hun werkgevers, de landbouwers. De nood waarin de laatsten nu kwamen, veranderde daaraan niets. Ze staken!

Ziehier tot welk een ravage der ziel de communistische heilsleer leidt. En de communistische partij in Italië is zeer sterk. Is het wonder, dat het westen zich tegen het communisme sterk maakt? Het gaat om het behoud van onze beschaving. Het gaat om meer. Het gaat tegen de goddeloze ontluistering van de mens.

## \* \* Woningen in aanbouw

Er zijn momenteel meer dan 100.000 woningen in aanbouw. Dat cijfer moet ons niet bedriegen. Want het kan zijn, dat het tempo, waarin deze woningen klaar komen, zo langzaam is, dat we veel te laat opgeleverde en daardoor mede te dure woningen krijgen. Het tempo, waarin de woningen gereed komen, moet minstens zoveel aandacht hebben als het aantal, dat in aanbouw is.

Het staat wel vast, dat de aansluiting aan de aanwezige bouwcapaciteit stimulerend heeft gewerkt. Er bleek nog heel wat latente capaciteit aanwezig te zijn. Vooral wanneer de kleine ondernemer zijn volle kans krijgt, zijn er allerlei mogelijkheden. Dat wordt nu wel duidelijk. Maar tevens beginnen we ons bezorgd af te vragen, of de woningbouw niet op een andere wijze zal worden gepromoot. De financiering blijkt reeds moeilijkheden te geven. Wanneer die moeilijkheden om zich heen grijpen en een algemeen remmende invloed gaan uitoefenen, dan blijft er toch weer heel wat pas ontdekte capaciteit onbenut.

Daarom is het noodzakelijk, dat hier alle aandacht aan wordt geschonken. Het zou diep te betreuren zijn, wanneer de versterkte bouwactiviteit vast zou lopen, omdat het kapitaal niet aanwezig blijkt. In dit licht krijgt de opmerking van minister Hofstra aan het adres van Amsterdam een speciale betekenis: tunnels OF woningen! En dan kiezen wij voor de woningen.

Het gehele Nederlandse volk moet er van doordrongen zijn, dat de woningbouw een volstrekte prioriteit moet hebben. Het gaat om de versterking van de volkskracht, om het geluk van een generatie.

## \* \* Weekend-huwelijk

Het komt in deze tijd van woningnood herhaaldelijk voor, dat getrouwde mensen elkaar alleen tijdens het weekend zien. Maar in de meeste gevallen betreft het de eerste één of twee jaren van het huwelijk. En dan lukt het, een huis te krijgen en is een groot leed geleden. Er zijn enkele categorieën, waar dit anders ligt. En het ergst is het bij de beroepsmilitairen. Het lijkt soms, alsof zij door het land gekegeld worden. Twee jaar op een bepaalde plaats, een promotie, een overplaatsing. Dat is altijd zo geweest. Elke beroepsmilitair beschouwde dat voorheen als normaal. Wanneer hij tenslotte met pensioen ging, dan kon hij een lijstje opmaken van zijn standplaatsen. Maar bij een overplaatsing gingen hij en zijn vrouw kijken in de nieuwe standplaats. Zij namen een makelaar in de arm en reden een middag door de stad, om vijf of zes huizen te kijken, die terstond waren te aanvaarden. De keus was soms moeilijk.

Dat is nu helemaal veranderd. Een overplaatsing brengt nu onherroepelijk mee een scheiding van het gezin. Soms voor jaren. Toen een beroepsmilitair zich enige tijd geleden bij een gemeentelijke instantie meldde van zijn nieuwe standplaats, kreeg hij door het loket te horen, dat hij de eerste vijf jaar niet op een woning behoefde te rekenen. Dat betekende voor hem: helemaal niet op een woning rekenen, want over vijf jaar

# Principieel geknoei

DE socialisten hebben in de laatste tijd duidelijk laten weten, dat zij de cultuurgrond tot staatseigendom willen maken. De heer Schermerhorn heeft er in de Eerste Kamer voor gepleit, en minister Mansholt beleed met warmte, dat hij hetzelfde rode ideaal koesterde.

Wij hebben daaraan in Nederlandse Gedachten aandacht gewijd. Want hier wordt duidelijk openbaar, waar de socialisten heen willen.

De heer Scheps heeft voor de radio geprobeerd, ons van reëliek te dienen. Maar dat is een raar antwoord geworden. Er is van alles bij gesleept, dat met het principe niets te maken heeft. En de kern van de kwestie is op een vertoebelende manier behandeld.

Het gaat er immers om, dat de staat bij uitsluiting eigenaar zal worden van alle gronden. De socialisten proberen dat te camoufleren. Zij paraderen niet graag voor staatsocialisten.

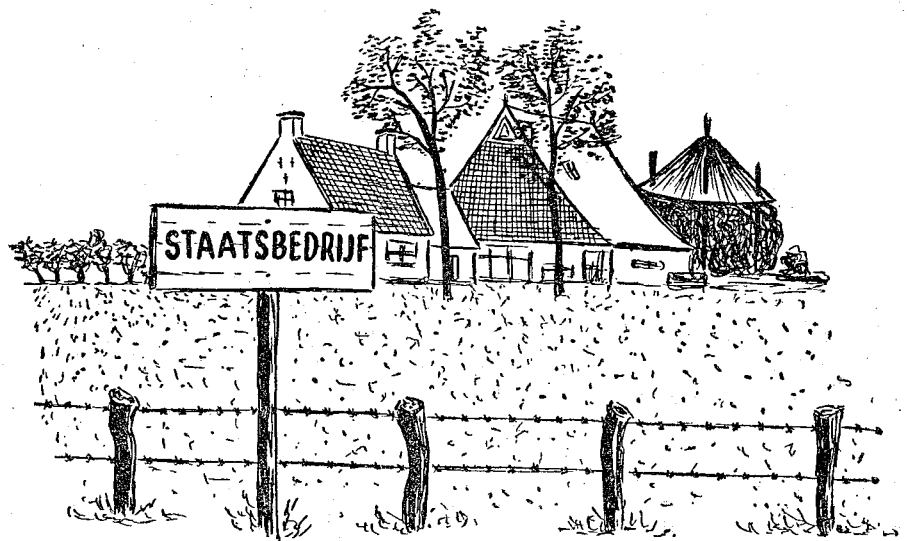
Daarom vertelde de heer Scheps, dat de socialisten de woningen in handen willen zien van gedecentraliseerd werkende instanties. „Wij denken niet aan een centrale Staatswoningdienst. Wij denken aan gedecentraliseerd werkende gemeenschappen.” En dan komt het schoonste: „Indien de boerderijen in plaats van in handen te zijn van winsttrekkende bezitters in bezit zouden zijn van boerencoöperaties, indien de boerderijen niet meer verkocht konden worden en indien alle opbrengsten van pacht zouden worden aangewend om lasten te betalen en voorts uitsluitend ten bate van grond en opstal zouden dienen, dat wil dus zeggen wanneer er geen particulieren zouden moeten leven van de vrucht van ander werk, zou dit de boeren ten goede komen.”

Dit schone verhaal is een juffrouw, die over beide zijden mank gaat.

Vooreerst: Minister Mansholt heeft helemaal niet gesproken over boerencoöperaties, die de cultuurgrond in bezit zouden krijgen. Hij vond het gewenst, dat de grond in het bezit van de „gemeenschap” zou zijn. Toen hij dat gezegd had, interumpereerde een der leden: „Wie is „de gemeenschap”?”

De Minister: „Dat is de Nederlandse gemeenschap.”

De heer Algra: „De Staat?”



Schermerhorn en Mansholt: nationalisatie van de grond is een weldaad voor het volk . . .

De Minister: „Zo zou men het kunnen uitdrukken. Indien de gronden in handen van de gemeenschap zouden zijn, zou de staat deze gronden moeten beheren en pachten.” (Cursivering van ons).

Zo is het letterlijk in de Eerste Kamer gezegd. En het gehele verhaal, dat de heer Scheps heeft verzonnen over boerencoöperaties, die eigenares zouden moeten zijn van deze grond, en deze grond zonder winstogmerk aan de boeren zouden moeten verpachten, heeft met de stellingen van de Minister niets te maken. Het is alleen maar een „verhaaltje voor de radio.” Erger, het is geknoei met principes.

Want wanneer niet de staat, maar de boerencoöperatie eigenares zouden worden van de grond, dan is die grond niet in handen van „de gemeenschap.” Een coöperatie heeft een jaarverslag, waarin wordt nagegaan, of het afgelopen jaar een voordelig jaar is geweest of niet. Een jaarverslag met een winst- en verliesrekening. En zulk een boerencoöperatie is een „particulier”, die de

gemeenschap niet vertegenwoordigt. Als we socialist waren, zouden we zeggen: het is een kapitalistische onderneming, op democratische basis en met een vriendelijk systeem van winstdeling. Maar iedereen begrijpt, dat minister Mansholt nooit heeft bedoeld, dat zijn stelling, dat de staat de landen moet beheren en verpachten, zo zou worden opgevat.

Trouwens, als het er op aan komt, houden wij het liever met de minister dan met de heer Scheps.

Wanneer de staat de enige eigenaar van alle gronden zou zijn, dan waren alle boeren volkomen overgeleverd aan de staat. Niemand zou ook maar één stukje grond kunnen pachten, of hij zou bij een ambtenaar moeten verschijnen. Maar in elk geval zou er dan nog een volksvertegenwoordiging zijn, die de Minister op de vingers zou kunnen tikken, als hij als de verantwoordelijke man voor het monopolistische staatsbedrijf ter verpachting van cultuurgrond niet zorgde, dat er een zekere billijkheid werd betracht.

Maar als de grond, zoals de heer Scheps wil, aan de tegenwoordige eigenaars zal worden ontnomen, om hem in handen te leggen van boerencoöperaties, dan vormen die gezamenlijke coöperaties een macht in de staat door haar monopolistische positie, en een macht, die niet onder de publieke controle valt. Want dan blijft de grond particulier bezit. De staat heeft het dan alleen maar aan de ene particulier ontnomen, om het aan de andere particulier te geven. En van gemeenschapsgezig is geen sprake. Het ideaal van minister Mansholt is verloochend en met de rode beginselen is alleen maar domweg geknoeid. Laten we hopen alleen maar uit voor een kamerlid wel wat opmerkelijke ondeskundigheid op dit gebied. Opmerkelijk met name, als men er toch op hoge toon over wil praten. Voor de radio nog wel.

## Investeringsaftrek geschorst

HET eerste wetsontwerp, dat gezien moet worden als een uitvloeisel van de destijds aanvaarde bestedingsnota, is verleden week door de Tweede Kamer aanvaard. Zij ging er z.h.s. mee akkoord, dat de bepalingen voor de investeringsaftrek tot 1 januari 1958 worden geschorst. Aan de andere belastingontwerpen is de Kamer nog niet toegekomen, omdat de commissie voor voorbereiding meende, dat er met de regering nog mondeling overleg gevoerd moet worden, alvorens er „eindverslag” kan worden uitgebracht.

Waarschijnlijk zullen de resterende belastingontwerpen volgende week in openbare behandeling komen. Men kan dan aannemen, dat de debatten iets levendiger zullen zijn dan bij dit ontwerp, waarvan het principe reeds was aanvaard.

Toch zijn er nog wel enkele redenen op te noemen waarom dit wetsontwerp vrijwel geruisloos kon worden aanvaard.

was hij toch al weer overgeplaatst.

Het is niet alleen de scheiding van het gezin, die hier het leven drukt en van glans berooft. De situatie brengt mee, dat de militair eigenlijk nergens woont. Niet op zijn standplaats en ook niet in zijn woonplaats. Hij ligt op beide plaatsen er uit. Het kerkelijk leven, het verenigingsleven, het is allemaal zo fragmentarisch. Er is geen enkele groep, waar dit in zo ernstige mate voorkomt als bij de beroepsmilitairen.

En daarom ligt het op de weg van de overheid, om hier speciale maatregelen te treffen.

Daarbij dienen we niet uit het oog te verliezen, dat de huidige situatie jaarlijks honderdduizenden kost aan reis- en pensioenkosten. En dat geld kan beter besteed worden voor het bouwen van woningen, die uitsluitend voor militairen beschikbaar zijn.

In de eerste plaats zal dit ontwerp nog slechts tot het einde van dit jaar gelden. Minister Hofstra heeft uitdrukkelijk verklaard direct na het zomerres bij het Parlement een wetsontwerp over de definitieve regeling van de investeringsaftrek in te dienen.

Dat was dan ook een zeer belangrijke reden om tegen het amendement van Leeuwen (lib.) te stemmen, waarin een uitzondering gemaakt werd voor de internationale scheepsbouw en de zeevaart. Met overtuigende cijfers en argumenten heeft de bewindsman van financiën aangetoond, dat de mogelijkheid van de vervroegde afschrijving, die zal blijven bestaan, voor deze bedrijfstakken van het grootste belang is. Een bijzondere behandeling van deze bedrijfstakken was dus volgens hem beslist niet nodig. Maar in principe erkende hij, dat over enige tijd een minder uniforme regeling gewenst is. Deze toezegging was een tweede reden om voor dit ontwerp te stemmen.

De heer Van Eysden heeft in dit debat verklaard dat het stemmen tegen het amendement van Leeuwen niet kan worden uitgelegd als een tekort aan belangstelling voor de grote belangen, die scheepvaart en luchtvaart voor onze Nederlandse economie hebben. Dat was o.a. gebleken uit het feit, dat de heer Van Eysden er op aangedrongen had bij het overleg, dat in de tweede helft van 1957 zal plaatshebben, met deze belangen bewust zal worden gerekend. Naar het oordeel van de a.r. fractie heeft de heer Van Leeuwen niet overtuigend kunnen aantonen, dat de scheepvaart en de luchtvaart in het laatste half jaar, voordat de definitieve regeling tot stand komt, moeilijkheden zullen ondervinden.

Slechts een kleine minderheid in de Kamer dacht daar anders over. Een minderheid bestaande uit de V.V.D., S.G.P. (die steeds meer vóór of tegen een ontwerp stemt, zonder dit in het openbaar te motiveren) en de heren Duynstee en Welter (kath. v.). Zij waren de enige K.V.P. voorstemmers voor het amendement van Leeuwen. Het betoog van de voornaamste k.v.p. woordvoerder, de heer Lucas, verschilde echter niet veel met dat van zijn oppositionele fractiegenoten. Alleen de conclusie was tenslotte anders. De heer Lucas stemde tegen het amendement en voor het wetsontwerp. Maar deze conclusie paste niet erg in zijn betoog.

KALVERSTR. 123 • AMSTERDAM  
LANGE POTEN 11 • DEN HAAG  
STADHUISPLEIN 24-26 • 'RDAM  
NW. BINNENWEG 227 • 'RDAM

**FIRMA FERNHOUT**  
HANDEL IN WEGEN- en WATER-  
BOUWMATERIALEN, OP. EN  
OVERSLAGBEDRIJF, SCHEEPS-  
BEVRACHTING  
Zwolle, telefoon 5358 b.g.g. 3477  
Emmeloord, telefoon 2493 b.g.g. 2663

# Noodtoestand in de huisvesting

ZO luidt de conclusie van de Gezinsraad in een rapport overgelegd op 6 februari 1957 aan de Ministers van Maatschappelijk Werk en Volkshuisvesting en Bouwnijverheid. Deze Gezinsraad heeft aan de Regering verzocht de pers op te wekken de aandacht van ons volk te richten op de ernst van de toestand. Hoewel tot nu toe geen verzoek van onze overheid op de pers gedaan werd om deze noodtoestand onder de aandacht van ons volk te brengen, heeft lezing van dit rapport, waarin de noodtoestand levendig geschetst wordt, mij bewogen in ons partij-orgaan aandacht voor deze situatie te vragen.

De betekenis van dit aangrijpende stuk, waarover ons Antirevolutionair lid der Eerste Kamer de heer Tjalma bij de behandeling van de begroting van Volkshuisvesting en Bouwnijverheid het woord voerde, komt duidelijk te voorschijn als kennis genomen wordt van het ingestelde onderzoek. Mevr. Dr. F. T. Diemer-Lindeboom is tot de kern van de gevolgen van de woningnood doorgedrongen toen zij in 1955 drie vragen stelde op een congres over de sociale samenhangen in nieuwe stadswijken. Deze drie vragen, die tegelijkertijd een antwoord inhouden, formuleerde zij als volgt: 1. Wie zal bepalen, hoeveel huwelijken ernstig te lijden hebben gehad van of gestrand zijn door de hier heersende nood, omdat de jonggehuwden geen kans kregen zonder voortdurende inmenging van anderen, zich op elkander te leren instellen? 2. Wie zal zeggen in hoeveel gevallen tengevolge van de nood reeds lang voor de geboorte met bezorgdheid is uitgezien naar de komst van het kind? 3. Wie zal de schadelijke invloed daarvan zowel voor de moeder als voor het kind peilen?

Inmenging van anderen, voornamelijk tengevolge van inwoning die geschat wordt op 217.000 gezinnen, van twee of meer personen, heeft tot een ernstige situatie geleid. De voorwaarden die daartoe dikwijls gesteld worden — soms wordt uitdrukkelijk de eis gesteld: geen kinderen — alsmede de andere uit de feitelijke situatie voortvloeiende beperkingen en moeilijkheden, leiden niet zelden tot misvorming en ondermijning van huwelijks- en gezinsleven. Het rapport van de Gezinsraad zegt daarvan: „Het gevaarlijke is dat deze gevolgen aanvankelijk naar buiten niet kenbaar worden. De ongunstige beïnvloeding heeft plaats als een sluipend proces”.

Welke zijn die gevolgen? Daar is in de eerste plaats de neiging van jonge vrouwen om na haar huwelijk voorlopig te blijven werken, hetgeen door de benarde woongegelegenheid alleszins verklaarbaar is, want de jonge vrouw kan in de zorg voor de woonruimte noch levensvreugd noch een dagtaak vinden. Daardoor treedt het sluipende gevaar op dat de integratie van het jonge huwelijk wordt bemoeilijkt en een bevredigend huwelijk leven zich niet kan ontplooiën. Dit kan leiden tot een leven van uitgaan en luxe, waartoe het dubbel inkomen in staat stelt, hetgeen niet zou geschieden als van het inkomen van de man alleen geleefd moet worden.

Naast de inwoning treedt het zeer ernstige euvel op dat jonggehuwden, voor wie zelfs de meest primitieve mogelijkheid van inwoning ontbreekt, gescheiden blijven inwonen. Deze jonggehuwden die meestal ten huize van hun ouders apart wonen, waar voor de benaming week-einde-huwelijken wordt gebezigd, missen ten emale de mogelijkheid zich op elkander in te stellen en tot de voor een goed huwelijksleven zo nodige wederzijdse aanpassing te komen. Als in deze omstandigheden een kind geboren wordt, dan plaats dit het jonge paar en de ouders, waarbij een van de partners inwoont voor een vrijwel onoplosbaar probleem.

Hoe staat het met de inwoning bij ouders en anderen? En zij die bij eigen familie apart blijven wonen? Het rapport van de Gezinsraad stelt voorop dat uit onderzoekingen is gebleken dat inwoning van jonge gezinnen geen verschijnsel is dat slechts na de tweede wereldoorlog te voorschijn kwam. Van de bijvoorbeeld in Amsterdam in 1921 gesloten huwelijken die zich in Amsterdam vestigden, nl. 5681 echtparen gingen 37,4% bij familie en 19½% bij vreemden inwonen. Financiële overwegingen waren daarvan onder meer de oorzaak. De situatie ontstaan na 1945 is thans veel ongunstiger. Uit het rapport blijkt dat in de jaren 1946—1955 het percentage echtparen dat bij huwelijk niet over een eigen woning beschikte en derhalve bij anderen ging inwonen, varieerde van 57,4% in 1946 tot 69,8% in 1949.

Geluklijk kwamen er woningen beschikbaar, zodat zij die in 1947 huwden en gingen inwonen er 67,2% in 1955 een eigen woning betrokken hadden. Van degenen die in 1951, 1953 en 1954 huwden en inwoning verkregen, hadden er resp. 50,4%, 26,8% en 17,3% een eigen woning verkregen.

Geheel zonder perspectief was het dus in Amsterdam niet. Maar aan het einde van 1955 waren er nog 14.478 echtparen die in de afgelopen zes jaren gehuwd zijn, nog steeds inwonend.

Hoewel het rapport van veel meer gemeenten cijfers geeft, volsta ik met enkele gegevens uit de tweede stad des lands. In Rotterdam huwden vorig jaar 6471 paren: 154 kregen een eigen woning, 129 trokken in een woonschuit of -wagen, 2259 gingen bij ouders inwonen, 1306 bij vreemden, terwijl 2106 echtparen \*) gescheiden bleven wonen.

De gezinsraad heeft een onderzoek ingesteld in een tiental gemeenten naar de mogelijkheden van huisvesting en de medewerking die vanwege de overheid wordt verleend om verloofden en jonggehuwden woonruimte te verlenen. Het waren de gemeenten Alkmaar, Delft, Ede, Enschede, 's-Gravenhage, Haarlem, 's-Hertogenbosch, Meppel, Rotterdam en Utrecht. Het artikel zou te uitvoerig worden als van alle plaatsen de voorwaarden zouden vermeld worden. Praktisch is het zo, dat vrijwel overal eerst inschrijving plaats heeft als de verloofden of jonggehuwden samen 50—65 jaar zijn. De conclusies van het rapport zijn derhalve ten aanzien van de jonggehuwden voor de tien gemeenten aldus: Alkmaar: zeer gering. Delft: volkomen uitzichtloos. Ede: situatie hier het minst ongunstig. Enschede: tenzij eerst een weg van veel leed is afgelegd, bereikt men niet de urgentie om een woning te verkrijgen. 's-Gravenhage: zeer incidenteel wel eens een driekamer-woning toegewezen. Haarlem: als de gehuwden samen tenminste 65 jaar zijn, krijgen zij machtiging om een driekamer-woning te zoeken. 's-Hertogenbosch: voor de echtparen beneden 30 jaar zijn de moeilijkheden zonder uitzicht. Meppel: zeer ongunstig. Rotterdam: per 1-12-'56 stonden als woningzoekenden ingeschreven 11.378 a.s. echtparen en echtparen zonder kinderen, wier gezamenlijke leeftijd minder dan 60 jaar bedraagt. Voor deze groep geen uitzicht. Utrecht: eveneens uitzichtloos.

Het onderzoek door de beide Ministers gevraagd had het doel antwoord te geven op de vraag of het mogelijk en noodzakelijk is om in het kader van de verdeling van de beschikbare woonruimte verdere voorzieningen te treffen ten behoeve van de huisvesting van jonge gezinnen.

In de conclusies wordt op deze moeilijke vragen gepoogd een antwoord te geven. Op deze conclusies wil ik niet ingaan. Slechts stip ik aan dat gevraagd wordt dat de Regering via pers en radio de aandacht van ons volk blijft richten op de ernst van de toestand. Met het bovenstaande is in zeker opzicht aan dit verzoek voldaan.

Menig lezer zal wellicht opmerken dat we van deze nood op de hoogte waren. Aanvankelijk dacht ik het ook, maar toen ik het rapport bestudeerd had, bleek het dat ik deze nood nog niet in zijn diepte had gepeild. En het niet



Duizenden jonge mensen zien met verlangen naar het ogenblik uit, dat er ook voor hen een huis „onder de pannen” komt.

## van jonge gezinnen

wezig om uit de moeilijkheden te komen. Op ander gebied zullen dan echter financiële offers gebracht moeten worden. Met nadruk wees hij er op, dat wanneer we weer geld nodig hebben voor woningbouw dit ergens anders niet besteed kan worden. Hij doelde hierbij op beperkingen door vrijwillige besparingen. Deze oplossing noemde de minister nationaal en economisch de meest gelukkige. Indien aanstonds gevraagd zal worden bestedingen op ander gebied iets in te perken om daarmee de woningbouw een kans te geven, aldus de minister, dan hoop ik, dat het Nederlandse volk bereid zal zijn hiervoor zekere offers te brengen.

Heeft de Minister hierbij ook het oog gehad op de 19e conclusie van dit rapport, waarin in overweging gegeven werd het uitschrijven van een nationale lening in de zin van een volkslening met lage rentevoet?

De noodtoestand vraagt om noodmaatregelen ten behoeve van onze jonge mensen. J. SCHIPPER

\*) Uit een in Utrecht ingesteld onderzoek is gebleken dat ruim 60% van hen die na hun huwelijk gescheiden bleven wonen rooms-katholiek zijn.

overbodig was uit dit rapport gegevens te vermelden die duidelijk doen zien welk sluipend proces, waarvan de gevolgen zichtbaar worden, zich tengevolge van de woningnood in ons volksleven voltrekt.

Minister Witte heeft op het congres van de Nationale Woningraad verklaard dat de technische mogelijkheden aanwezig zijn om tot uitbreiding te komen van tien à vijftienduizend woningen boven de aantallen die reeds bereikt zijn. Voorts verklaarde de Minister:

We zijn op weg naar een groter woningproductie en het perspectief is aan-

## ZUIDHOLLANDSE BANK

ALLE BANKZAKEN \* EFFECTEN \* EMISSIES \* ASSURANTIE

ROTTERDAM

DEVIEZEN

's-GRAVENHAGE

## EEN UITKOMST VOOR MAAGLIJDERS

Maaglijders, U kunt weer alles gaan eten. De echte C-R MAAGTABLETTEN zijn weer in Nederland verkrijgbaar.

## C-R MAAGTABLETTEN

geven direct verlichting en zijn pijnstillend.

De echte Amerikaanse C-R Maagtabletten zijn die lichtgele tabletten. Alleen verkrijgbaar bij:

## LOUIS RIETBERGEN

NIEUWE BINNENWEG 400 - ROTTERDAM

Vraagt inlichtingen zonder enige verplichting.



Rijwielen  
direct  
van  
Fabriek

50 goedkoper. Eerste klas materiaal en langdurige garantie. Vraag gratis prijscurant met EXTRA korting bonnen. Van oktober f 12.50, november en december f 14.-, januari f 13.-, februari f 12.50. Overige maanden f 8.50.

Zie onze belangrijke Stofzuiger-aanbieding f 95.- met een jaar garantie en gaat jaren mee, doe als zo velen, profiteer en neem Uw voordeel.

„SIMBA” Rijwiel Fabriek,  
Naaldwijkseweg 24—26,  
's-Gravenzande, Tel. 01748-673

## SCHOOLMEUBELLEN

MEUBELINDUSTRIE ROTHUIZEN N.V. - EDE

## BOERHAAVE

VAN 1907

Heemskerckstraat 11

's-Gravenhage

Telefoon 33 09 05

## DE

aangewezen Verzekering-

Maatschappij

ONGEVALLEN

ZIEKENHUISVERPLEGING

OPERATIE

VEKELIJKE UITKERING BIJ

ZIEKTE

Vraagt prospectus!



## Slagboom scheidt twee werelden

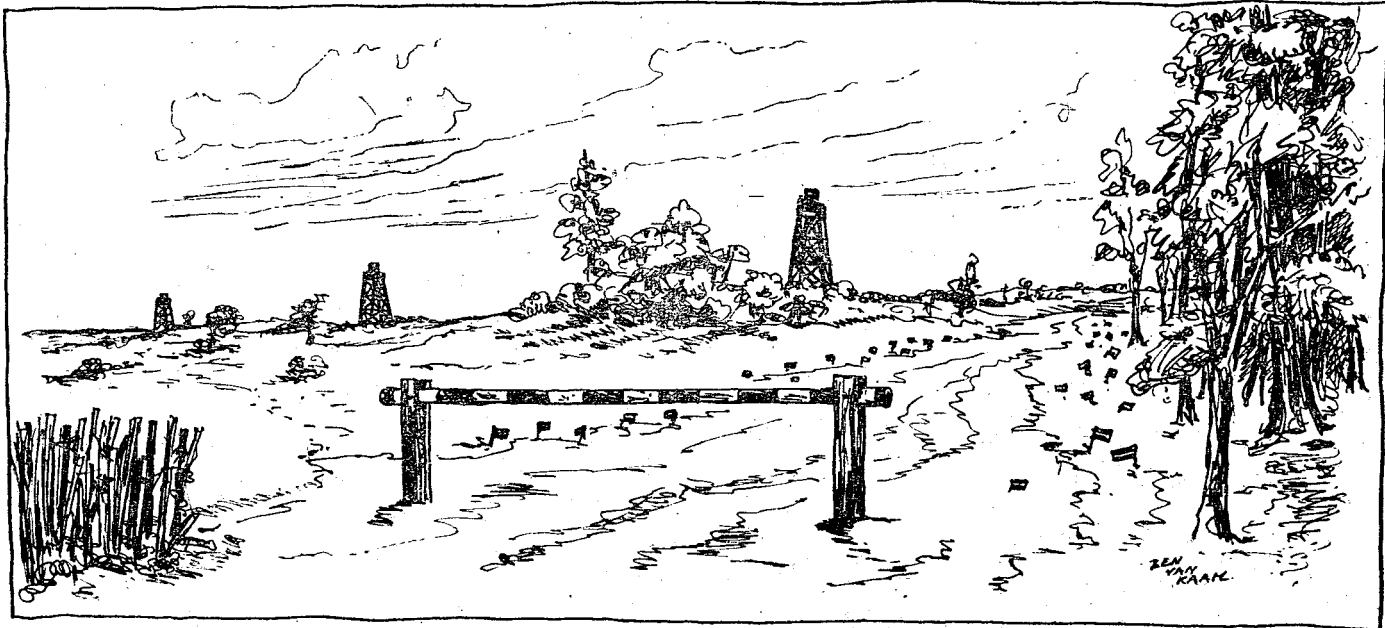
## Vluchtelingenprobleem meer dan kampenprobleem

MIDDEN in het vriendelijk golvende landschap enkele tientallen kilometers ten zuiden van Wenen ligt een rood-witte slagboom. In de grond gestoken vlaggetjes waarschuwen waar het westen ophoudt. En dreigende zwarte wachttorens een paar honderd meter verder geven aan hoever de macht van Moskou zich uitstrekt. Het zandweggetje is in de angstige novemberdagen van het vorige jaar platgetrapt door duizenden vermoeide voeten. Nu groeit er alweer onkruid tussen de karresporen. „Niemand komt hier meer langs” zeggen de wachttorens.

Een klein zwart figuurtje maakt zich los van het wachthuisje bovenop de houten stellage. Met een verrekijker tuurt een soldaat van Kadar naar de slagboom om te zien wat die mensen daar in Oostenrijk uitvoeren.

Een vogel zweeft Hongarije binnen in onbezorgde golfvlucht. Voor hem bestaat er geen ijzeren gordijn. Maar de Hongaar die het waagt binnen het schootsveld van de mitrailleur op de torens de ren naar de vrijheid te maken, wordt onherroepelijk neergeschoten. De gehele dag speuren soldaten het landschap af. Vluchten schijnt weer onmogelijk.

„Toch komen er ieder half uur nog ergens een paar vluchtelingen de grens over”, zegt de vertegenwoordiger van de Hoge Commissaris voor vluchtelingen in Wenen, mr. V. Beermann. Ondanks het levensgevaar dat zij lopen, laten velen nog steeds familie en bezittingen in de steek om in het westen in vrijheid te leven.



Zwaar komt de morele klap dan aan, wanneer het westen niet is, wat zij zich ervan hadden voorgesteld. Het vertrouwen in de vrije democratie is al bij velen in de kampen in duigen gevallen.

IN een hoog, oud kantoorgebouw in Wenen, Schwandgasse 5, zetelt het bureau van het Hoge Commissariaat, dat de belangen van de vluchtelingen behartigt. Een internationaal gezelschap tracht hier te voorkomen dat de Hongaar, die zo hoopvol de vrijheid bereikte ondergaat in de grauwe collectiviteit in de kampen. Het gevecht dat zij samen in het tochtige, holle gebouw

voeren is er een tegen gebrek aan naastenliefde, onbegrip en bureaucratie.

„Precies een half jaar geleden kregen we hier het eerste telefoontje binnen, dat er Hongaren de grens over kwamen”, vertelt mr. Beermann. „Toen begonnen de ritten naar de grens om de Hongaren af te halen. Je kon de mensen door de velden zien hollen. Voor het eerst zag ik toen met eigen ogen iemand vluchteling worden”.

Oostenrijk bezweek in die dagen bijna onder de enorme vloed Hongaren, die na de beruchte zondag van 4 november hun land verlieten.

Schromelijk overdreven noemde de

Hongaarse pers de ramingen, die toen gemaakt werden. Doch enkele dagen geleden moest het centrale bureau voor de statistiek in Boedapest toegeven, dat deze schattingen er niet ver naast waren. Volgens dit bureau zijn er een kleine 150.000 gevlucht, wat niet zover afwijkt van de westerse schatting van 172.000.

Op 't ogenblik leven er in de Oostenrijkse kampen nog ruim 30.000 Hongaren en dezer dagen begon vanuit Joegoslavië nog de intocht van tussen de 10 en 20.000 Hongaren, die aanvankelijk naar het land van Tito waren gevlucht.

Bij het Hoge Commissariaat bestaat hoop dat voor het einde van het jaar het grootste deel zal zijn geëmigreerd naar andere landen.

## Als wij vrouwen eens...

„Een toen schoot me te binnen: misschien is het iets voor Gracia...!” — hartelijk dank, mevrouw. Ik zou alleen willen dat u een onderwerp bedacht had dat wat simpeler lag. U zet me wel in een veld vol doornen en distels — ik hoef mijn hand maar uit te steken en ik prik me ergens aan!

U begrijpt het al, lezers en lezeressen, er is een brief voor me gekomen en die blijf handelt over: de lange vakanties van de onderwijzers en leraren. En of ik daar nu maar het mijne van zeggen wil.

Eerst dan maar de briefschrijfster: „Een dezer dagen had ik een gesprek met de echtgenote van een onderwijzer en het gesprek kwam — hoe kan het bijna anders in deze tijd van het jaar — op de vele en langdurige vakanties van de heren onderwijzers, waarbij we natuurlijk lijnrecht tegenover elkaar stonden.

Een van de motieven voor het recht van haar man op vele en lange vakanties, was dat het werk met de tegenwoordige grote klassen zeer afmattend is en dat haar man, en met hem natuurlijk alle onderwijzers — er tegen de vakantietijd „echt aan toe zijn.” Ik heb haar toen gezegd dat mijn man (administrateur) daar van tijd tot tijd net zo aan toe is, maar dat vond zij geen vergelijking. Toch moet mijn man het met twaalf dagen per jaar doen en wonder boven wonder: hij dóét het er ook mee. Dreigt al te grote vermoeidheid hem de baas te worden, dan neemt hij daar zijn zaterdagmiddag voor en dan moet hij weer verder.

Ik hoorde van haar dat de school om half negen begint, tot half elf, daarna een pauze van ongeveer een half uur, en daarna nog een rukje tot twaalf uur. De middagverdeling weet ik niet zo nauwkeurig, maar om vier uur zijn de lessen weer afgelopen. Ik weet wel dat daarna nog veel correctie en voorbereiding komt maar omstreeks zeven uur zijn ze daar heus wel mee klaar. De hele zaterdag hebben ze vrij en natuurlijk ook de zondag. Nauwelijks is de school in september begonnen of er is weer herfstvakantie, daarna kerstvakantie, afijn, ik behoef al die vakanties niet op te noemen. En toch moeten er excursies in de lesperiode gegeven worden, schoolreisjes bij voorkeur een week voor de vakantie en ga zo maar door.

Men zou de indruk krijgen dat Nederland zwemt in het onderwijzend

personeel en de schoolgebouwen en toch is er weinig minder waar. Bestaat er niet een mogelijkheid de vakanties te rouleren? Veel belangen zouden mijns inziens daarmee gediend zijn: vakantiespreiding, kleinere klassen, schoolgebouwen behoeven dan niet maanden onproductief te staan en zo zijn er meerdere voordelen aan verbonden. In hoeverre dit praktisch uitvoerbaar is, weet ik natuurlijk niet; het zal in ieder geval wel op een massa bezwaren stuiten, voornamelijk uit de onderwijswereld. Toch zou ik graag eens uw visie hierop willen horen.”

HET is helemaal niet mijn bedoeling te gaan preken, maar deze brief doet me teveel denken aan de gelijkenis van de heer die uur na uur arbeiders huurde voor zijn wijngaard en die tenslotte ook aan die mensen die maar één uur gewerkt hadden evenveel loon gaf als aan die anderen die de hele dag hadden moeten werken. Uit deze brief proef ik een zekere geprikkelde jaloeusheid. Dat „heren onderwijzers” b.v. bevat me niet en die slotzin over „die massa bezwaren uit de onderwijswereld” evenmin. Het is de toon die de muziek maakt en deze tonen klinken in mijn oren niet helemaal zuiver. Ik hoop dat ik me daarin vergis en dat mijn briefschrijfster het echt zuiver-zakelijk bedoelt. Want uit geprikkeltheid en uit afgunst komt niet veel goeds voort. De menselijke verhoudingen worden er scheef door getrokken en dat is een kwaad ding!

Maar nu de zaak zelf. Ik denk niet dat ik die kan behandelen in de mij in dit nummer toegemeten ruimte. Daarom zal die suggestie over vakantiespreiding en alle voordelen die mijn lezeres daarin ziet, moeten wachten tot de volgende keer. Nu wil ik het alleen hebben over de drie elementen waaruit het hele probleem is opgebouwd: de school en de onderwijzers, de kinderen, en de ouders.

1. Laten we voorop stellen dat onderwijzers geven een vermoeiende bezigheid is. Zeg maar gerust afmattend. En laten we er tegelijk bij vaststellen dat vele andere beroepen niets minder vermoeiend, niets minder afmattend zijn. En daar komt iets anders bij: ik ken onderwijzers en leraren voor wie het lesgeven een dagelijks weerkerende vreugde is en die jong blijven door het omgaan met de jeugd. Orde houden is voor hen helemaal geen probleem, want ze hebben overwicht van nature en hun leer-

lingen gaan voor hen door het vuur. Deze mensen komen 's middags niet doodmoe uit de school gestrompeld: ze hebben nog alle tijd voor het meeleven in kerk, staat en maatschappij in allerlei ambten en functies. Maar ik ken er ook voor wie iedere dag lesgeven een dag is die slechts met grote moeite doorworsteld kan worden. Ze hebben geen contact met hun leerlingen — en dat zijn ongelukkige mensen want de lieve jeugd is uitermate wreed! Deze mensen kunnen hun werk alleen maar volhouden doordat de vakanties vele en lang zijn...! Want besef dat wel: een onderwijzer die niet op de goede plaats zit is er vele malen erger aan toe dan ieder ander die niet zijn goede plaats in het leven gevonden heeft! „Maar, zo zal men tegenwerpen, moeten dan de vakanties zo lang zijn ter wille van „de mishukkelingen”, de mensen die eigenlijk niet voor hun werk deugen?” Natuurlijk niet. Maar waarom denkt u nu eigenlijk dat de vakanties zo lang zijn? Ter wille van de onderwijzers? Nonsens! Die vakanties zijn zo vastgesteld ter wille van de kinderen!

2. Om die kinderen gaat het. Die hebben de vakanties nodig. Hun met kennis volgepropte hoofden moeten gelegenheid hebben om tot rust te komen! Ja, nu klinkt het smadelijk gelach van velen uwer in mijn oren. „Die kinderen vakantie nodig? Na een paar dagen vervelen ze zich al en na een paar weken zouden ze het liefst maar weer naar school willen. Regelmaat is voor een kind toch immers het beste!” O, wat klinkt dat wijs — maar ik kom er echt niet van onder de indruk. Natuurlijk is het zo dat een gezond kind, zelfs als het op een middelbare school echt hard moet blokken, na een paar weken de vermoeiendheid van een overgangsexamen, enz. wel te boven is — gelukkig maar! Maar niemand gelooft toch dat de jeugd jaren alleen maar dienen om een hoop kennis bijeen te schrapen. Een kind moet klaar gemaakt worden voor het leven en om in het leven een plaats te kunnen bekleden is veel kennis nodig. Dat een jong kind driekwart van het jaar daarmee bezig is, het kan niet anders.

Op school leert uw dochter (en uw zoon!) niet koken, niet stof afnemen, niet een huishouden drijven en op school leert uw zoon (en uw dochter) niet hoe je een nieuwe stekker aan een stofzuigersnoer kunt zetten.

Vervolg op pag. 11

DE cijfers zien er voor de vluchtelingen nog niet eens zo ongunstig uit. Wie echter mocht menen, dat binnen afzienbare tijd niets meer over een vluchtelingenprobleem zal worden gehoord, vergist zich. De schok, die door de wereld ging, toen Rusland zijn tanks de straten van Boedapest instuurde, opende de grenzen van vele naties. Doch op het ogenblik kost het alweer de grootste moeite om nog Hongaren in het buitenland geplaatst te krijgen.

Voor oude, zieke of anderszins gehandicapte vluchtelingen zijn de emigratie-eisen te hoog en Amerika sloot zijn grenzen enkele maanden geleden weer vrijwel geheel. Zelfmoordpogingen in de kampen waren toen het gevolg.

„Waarom mogen we niet emigreren?” is de vraag, die de laatste maanden door vertwijfelde Hongaren aan allerlei functionarissen in de Oostenrijkse kampen wordt gesteld. Het antwoord moet meestal schuldig blijven. De goede Oostenrijkers, die trachten de grauwe verwaarloosde gebouwencomplexen in de kampen weer zo bewoonbaar mogelijk te maken, halen ook hun schouders op. „Wij hebben toch ook geen politiemannen langs de grens staan, om de vluchtelingen naar vergunningen te vragen”, hoorde ik een Oostenrijker opmerken.

OK wanneer de Hongaren in de Oostenrijkse kampen ergens in de wereld werk en onderdak hebben gevonden, is het vluchtelingenprobleem nog niet opgelost. Want zo lang er wachttorens langs het ijzeren gordijn staan zullen er steeds nieuwe vluchtelingen komen. En ook al ziet het westen eindelijk eens kans om de vluchteling een menswaardig bestaan te bieden inplaats van het demoraliserende leven in kampen, dan nog blijft er een vluchtelingenprobleem.

Want de slagboom tussen Oost en West geeft meer aan dan een geografische en militaire scheiding van twee gebieden. Hier loopt ook de grens van twee werelden, die elk hun eigen denken, hun eigen streven en hun eigen conventie hebben. In het leven, vooral in die van de jonge onder het communisme opgevoede vluchteling, botsen deze twee werelden en dat maakt dat hij in het vrije westen, toch stikvol problemen blijft zitten.

Juichend kwamen velen de grens over. De zo fel begeerde vrijheid was bereikt. Doch zwaar is de morele klap voor de vluchteling die al spoedig ontdekt, dat het westen niet het paradijs is, dat hij zich had gedroomd. Het vertrouwen in de democratie is bij de jonge vluchteling, die in een sfeer van wantrouwen is grootgebracht, een teer plantje. En daarom blijft de eis klemmen om naast de materiele verzorging van de vluchteling aandacht (en geld) te besteden aan zijn geestelijke aanpassing. Want het vluchtelingenprobleem is meer dan een kampenprobleem.

B. VAN KAAM



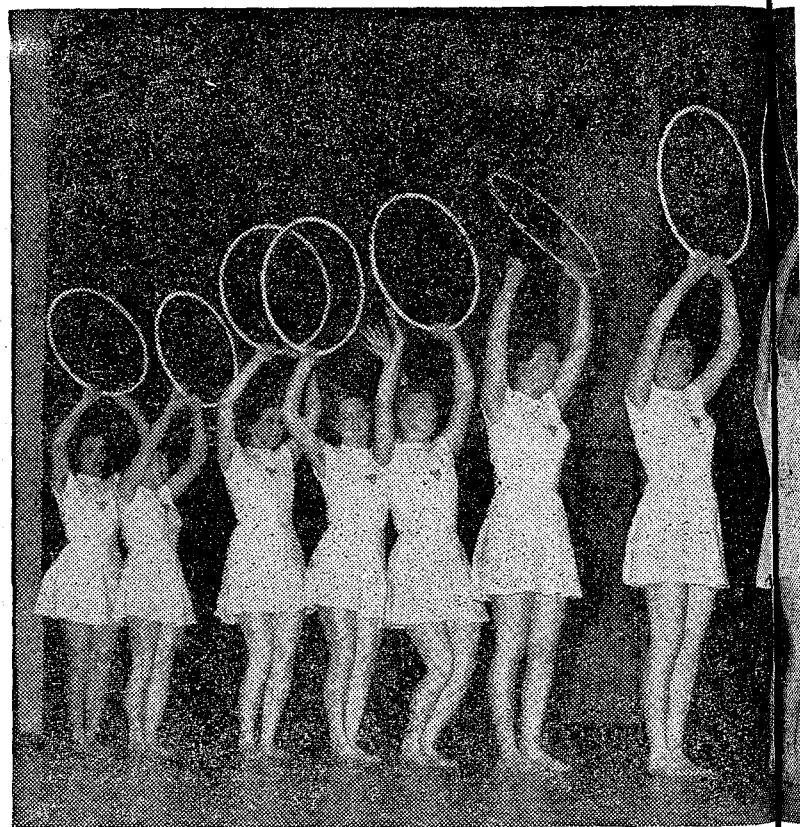
DE SCHRIJVER

van de artikelen op deze pagina's, de heer J. C. van Asch, is leraar lichamelijke opvoeding aan de chr. middelbare meisjesschool te Rotterdam en geeft bovendien les aan de Chr. Academie voor Lichamelijke Opvoeding te Rotterdam en aan de academie in Den Haag. In deze functie geeft hij zijn studenten inzicht in het wezen van de sport aan de hand van daarover verschenen standaardwerken. Als voorzitter van de sectie lichamelijke opvoeding van de vereniging van leraren bij het christelijk M.O. is hij adviserend lid van de Ned. Chr. Sport-Unie, de overkoepelende organisatie van de (thans nog) drie christelijke sporthonden. Inderdaad een pionier op dit terrein!

# JEUGD

# SPEL

# SPORT



## MEER MEELEVEN GEVRAAGD MET ONZE SPORT

De enorme invloed van de sport in ons hedendaagse maatschappelijk leven valt niet meer te ontkennen. Heel wat mensen vinden in en om de sport hun bestaan. Niet alleen het aantal sportzaken, maar ook het aantal werkplaatsen waar allerlei materiaal wordt gemaakt dat verband houdt met een of andere tak van sport, neemt zienderogen toe. Bouw en inrichting van gymnastiekzalen, sporthallen, velden; Rijks- en gemeentelijke organisaties voor onderhoud en inspectie; opleiding tot leiders en leraren; vervoer van spelers (en supporters); organisatie van wedstrijden (en wedden: toto); de belangstelling van het publiek voor de verslagen via pers, radio en televisie, zij zijn gezamenlijk van een zo grote betekenis en omvang, dat zelfs de overheid hieraan niet meer kan voorbijgaan. Er is een toenemende belangstelling van onze overheid voor de lichamelijke opvoeding en de sport. Het schouderophalend voorbijgaan is verleden tijd. Hier en daar met verontrusting, elders met rustig vertrouwen, slaat men de ontwikkeling van al die organisaties gade. Gelukkig trachten enkelen — helaas te weinigen van onze bestuurders — met vooruitziende blik aan dit alles enige richting te geven.

Zolang de sport niet meer was dan een onbetekenend, niet georganiseerd

doen aan lichaamsopvoeding en zolang er geen grote clubs en bonden bestonden, zolang zou niemand er ooit aan gedacht hebben een christelijke sportclub op te richten. Maar het is een hedendaagse tendens liefst machtige en grote clubs, verenigingen en bonden op te richten en deze hebben alle een doel, zij verwerklijken iets, zijn op iets uit. Zodra de sport uitgroeit tot grote organisaties (en zonder die kan de sport vandaag niet bestaan) is zij ook niet meer „wertfrei”. Slechts bewegingstechnieken, het materiaal, de accommodatie en nog wat meer zaken liggen op een neutraal vlak, maar een bond niet meer.

Het is toch niet zo heel moeilijk, zelfs in ons land, om in te zien dat er in de sport verschillende doeleinden zijn. Sport kan een vormend en recreatief doel hebben en een bond kan dit als het belangrijkste zien. Hiermee wordt de wijze van werken tevens bepaald, zelfs de manier waarop een spel of een tak van sport wordt uitgeoefend. Een andere bond kan echter streven naar zo goed en hoog mogelijke prestaties. Hierbij zal men uit de jeugd trachten te halen — al of niet ten koste van studie, gezondheid, persoonlijkheid — wat erin zit. Daarbij heeft de sport niet meer een dienende taak in het leven, doch eist zij alles op.

Het zal de taak van de christelijke

sportclubs zijn en vooral die van de christelijke sporthonden (het Ned. Chr. Gym. Verbond, de Chr. Korfbalbond, het Verbond van Chr. Voetbalclubs en de Chr. Wandelsportbond) om de taak en de plaats van de sport in het leven van de christen-jeugd te bepalen en dat alles zuiver te doen bewaren. In de „grote” sporthonden hebben we in dat opzicht geen enkele garantie, zij zullen juist hun opvattingen verwerklijken en aan alle anderen opdringen. De christen-sportsman krijgt geen gelegenheid zich te bezinnen in eigen kring en tot een „andere” verwerklijking te komen. Wie overtuigd is van de grote invloed welke van de sport op de jeugd kan uitgaan — en allerwege spreekt men thans van de vormende waarde van de sport — die begrijpt dat er een invloed ten gunste en ten kwade kan zijn. En nu ligt de scheidingslijn tussen kwade en goede sport vooral niet tussen algemene en christelijk sportbeoefening! Maar het samen zijn in een club en federatie in een bond van allen die sport beoefenen vanuit een christelijke levensopvatting is noodzakelijk voor de gezamenlijke bezinning, de koersbepaling, de aard van de organisatie en de wijze waarop de sport moet worden toegepast. Te meer klemmt dit alles, waar zovelen zeer jong zijn en dus gevormd moeten en zullen wor-

den in dit „derde” milieu, dat meer en meer een plaats gaat innemen naast gezin en school. Men onderschatte de betekenis niet van een sportclub, van het samen zijn daar, de invloed van leider of trainer. Maar in dit blad is een argumentatie voor christelijke sportbeoefening nauwelijks nodig. Wel is er een geheel andere belangrijke zaak, die onze aandacht vraagt.

Naast het christelijk gezin en de christelijke school is er lange tijd veel aandacht besteed aan de christelijke organisaties voor „geestelijk zedelijke vorming”. Het karakter dat die clubs toen hadden (en nog voor een groot deel hebben) is slechts aantrekkelijk voor een bepaalde groep van jongeren. Inleidingen maken en discussiëren is zeer belangrijk, maar niet voor alle jongeren geëigend. Wat deden die anderen? Eerst moesten ze toch komen, maar later bleven ze weg en werden niet opgevangen. Zo zijn er velen door b.v. de sport aangekomen en laten we nu maar hopen dat ze door die paar christelijke bonden werden gelokt. Lange tijd heeft vooral de christelijke sportbeoefening moeten vechten om erkenning. Christelijk Nederland mag hen die de christelijke sportbeoefening hebben opgezet en met gebrekkelijk kader, zonder steun, ondanks veler tegenwerking doorgezet (thans een

80.000 aangesloten dankbaar zijn.

Zo principiële en als wist te onderscheiden neel en staatkundig zo ward waren de gromt het organiseren van de schoolverband. Hier vo predikanten en saar waarbij beginselen de jeugd opgevoel de nees en kerkeradon tijd, moeite en veel de jongerenclubs, de dere christelijke club steun? Als de pres op jeugd wil hebben in sportclubs gaan gestu lid, zijn steun gewer Er zijn christelijke en enigen van mee 0 le (jongeren en int). gaarne zonden sport medewerking op len hebben. Het en hier en daar, laten chri lijke scholen — en van — vragen hoge van christelijke clubs, om de gymnastiekzalen bruiken. Heeft men in c het derde milieu — niet willen zien?

SPOR...  
de grad...  
televisie...  
leven...  
schapp...  
vinden...  
daag...  
sport...  
Eskimo...  
poeas...  
hun...  
hankel...  
stand...  
Welha...  
heeft...  
beoef...  
Type...  
vrijhe...  
beoef...  
tot...  
meer...  
ken...  
van...  
gene...  
aange...  
gekoza...  
oefend...  
zijn...  
de jeug...  
trekk...  
Nie bez...  
mens...  
leven...  
de spor...  
openba...  
sterken...  
een za...  
De m...  
en



# Wat men in het spel zichzelf kan en mag zijn . . .

„Zoiets nieuws”, zoals de film en de radio, wel evenzeer ons invloedt het maat- of we het goed Sport heeft van- terrompelends, maar van nu. Chinezen en Indianen, Pa- hadden en hebben oefeningen, af- vensopvatting, om- aard der mensen. van welke tijd ook een eigen sport-

zo als hij is. Het wezen van sport vinden we niet in wat men doet. Het behoeft zelfs niet — al meent men dat — een lichamelijke bezigheid te zijn. Daarom mag men gerust spreken van denksport, schaaksport, hengelsport. Er zijn sporten, waarbij men denken moet, andere waarbij men sterk moet zijn; men vindt sporten waar iemand geheel alleen iets presteren moet naast sporten welke men nooit alleen zou kunnen doen; sporten waarbij het wat „hard” toegaat en andere waarbij alles een elegante indruk maakt; sporten waarbij veel lawaai vanzelf spreekt en sporten waarbij het stil moet zijn. De reden is: veel verschillende soorten mensen zoeken de sport welke voor hen het meest geëigend is. Zo zijn deze lichaams-oefeningen ook tot stand gekomen. Zoveel soorten mensen, zoveel soorten sporten. Ja, sterker nog: de tak van sport zelf wordt bepaald door hen die haar beoefenen. Het voetbal van vandaag is vast niet meer het voetbal, zoals dat in Nederland begon bij de „intelligentia.” Dames tennissen anders dan heren. Sport wordt bepaald door de mens, die haar beoefent.

In sport is een sterk strijdelement, sterker dan in spel. Het gaat om een krachtmeting, een vergelijking, een zichtbaar resultaat.

We zullen dus moeten concluderen, dat het wezen van sport niet gemakkelijk kan worden omschreven, niet vast omlijnd. Het is een typisch menselijke activiteit, waarin getracht wordt in speelse zakelijkheid iets te bereiken, dat in het leven zeli niet veel waarde heeft, maar de beoefenaar grote bevrediging geeft (recreatie, hervinden van de eigen balans, groter zelfvertrouwen), omdat men zichzelf erin kan en mag zijn.

Spel van kinderen is anders dan van ouderen, omdat kinderen anders zijn. Sport van man en vrouw verschillen, omdat man en vrouw verschillen. Zelfs al zou de vrouw gaan voetballen, dan zal de vrouw anders voetballen. Men kan intelligent spelen en technisch volmaakt, ieder doet zijn spel en sport op zijn manier, zoals hij is. Volwassenen kunnen een klein-kinderspel doen, maar spelen dat dan volkomen anders, hebben plezier, maar om heel andere dingen dan het kind, en omgekeerd. Sport is een houding van de mens ten opzichte van de wereld. Hier staat de mens speels — zakelijk sterk gericht op een doel — en toch niet verbeten omdat het „menens” is. Het speelse

mag niet ontbreken. Juist de arbeids-houding heeft spoedig het stempel van „in het zweet uws aanschijns”, van het moeizame, zakelijke, objectieve; van het moeten. In de arbeid is het niet-vrij-zijn, het gebondene. Als ik moe ben bij sport moet ik op kunnen houden. Wanneer ik mezelf beproeven wil, of ik mij over de moeheid heen kan zetten, dan ga ik een strijd aan met (of tegen) mezelf. Zoiets kan ik wel doen in het dagelijks beroep, maar de charme is daar gauw af. In het beroep vraag ik: „Waarom doe ik dat, is dat nu wel nodig, is het effectief, nuttig? enz.” In de sport juist niet al die vragen. Wie — zoals wel eens gebeurt — gaat vragen: „Waarom lopen die lui nu allemaal die bal achterna of gooien ze een speer weg, die ze weer gaan halen om hem dan weer weg te gooien een uur lang, wie dat ernstig vraagt miskent het wezen van sport en spel. Het niet ernstig bezig zijn, maar het zich geheel geven aan iets, waarvan het slagen of mislukken voor de mens zelf van betekenis is; het speelse doen gepaard met fopperijtjes en handigheden, waar de lach en de teleurstelling, de kreet van verbazing en het opeikaar klemmen van, de tanden worden afgewisseld, schenkt een intense voldoening en heeft zijn grote waarde.

IS er een goed klimaat, is er een goede leiding, wordt in een bond de sport zuiver gehouden, dan is de postieve waarde van de sport enorm. Want de inwerking van iets op de mens is sterker, naarmate het gevoelsleven meer gaat meespreken. Iets wat ons sterk geëmotioneerd heeft onthouden we niet alleen goed, maar speelt zelfs in ons doen en laten later een onbewuste rol. Het is dan ook niet verwonderlijk, dat kinderen thuis minder vaak vertellen over de „cijfers” en wat ze geleerd hebben op school, dan over de „belevissen” op het speelveld of in het zwembad. Zoiets moet ons toch wel iets zeggen over de mogelijkheden tot vorming door spel en sport. Sterk klemt dan ook onze ver-woordelijkheid voor en in de sportbonden, omdat de mens weliswaar aan sport doet, zoals hij is, maar evengoed verprutst kan worden door de sport. Eigenlijk niet door de sport, maar door de omstandigheden, waarin die sport wordt beoefend. Sport moet en mag voor het leven zelf geen grote betekenis hebben, anders gaat het echte wezen, het speelse, belange-

loze, eruit. Sport mag en moet wel waarde hebben voor de persoon zelf, maar niet in het leven van die persoon: geld verdienen, betrekking, veel eer, financiële gevolgen voor de club, enz. Dat maakt de morele opgave voor hem of haar die aan sport doet, te groot.

De mens uit deze eeuw, vooral de jeugd van onze tijd voelt zich aangehouden tot de sport. Vergeleken bij de eeuwen daarvoor is er een enorm verschil. Geen wonder: deze mens voelt zich ontmenst, beknot in zijn vrijheid, een nul in het arbeids-proces. Hij tracht middelen te vinden tot zelfhandhaving en zelfbescherming. Hij probeert zichzelf weer terug te vinden, zijn vrijheid te heroveren, iets te presteren. Wie niet actief sport beoefend houdt zich er mee bezig, wil op de hoogte zijn om „mee te kunnen praten”, want er zijn zo weinig zaken, waarover de moderne mens een „gesprek” kan beginnen, terwijl de ontmoeting van mens tot mens en het verstaan van elkaar alweer zo echt menselijk is. We waren van de natuur vervreemd, ook van de natuur van ons eigen (lichamelijk) bestaan. In het trekken en kamperen vindt men weer die vrijheid en „natuurlijkheid.” Men koestert het lichaam — dat is zichzelf — in de zon en hardt het — dus: zichzelf — door oefeningen. Er is in enkele tientallen jaren veel veranderd. Veertig jaar geleden werden in onze badplaatsen de volwassenen, die zich in wagentjes aan het strand in hun gestreepte badpakken huldten, in dat karretje door een paard naar en in het water getrokken. Hoe weinigen konden zwemmen. Hoe weinig werd er aan sport gedaan, hoe gering was het aantal speelvelden. Terwijl in 1930 een kwart miljoen sportliefhebbers zich had aangesloten, zijn er vandaag meer dan een miljoen leden van sportverenigingen.

Men kan dit een achteruitgang noemen, maar een feit is dat het „kroeglopen” evenredig is afgenomen. Onloochenbaar is het feit dat, indien de jeugd vandaag geen sport meer zou beoefenen, de criminaliteit enorm zou toenemen. Elke tijd heeft een eigen karakter, eigen voor- en nadelen.

BIJ sport behoort correct gedrag, beheersing, gehoorzaamheid, orde. Juist waar dit alles wel eens ontbreekt — uitzonderlijk toch — kijkt men terecht zeer verwonderd naar

zulk sportgebeuren. Men stare zich niet blind op de fouten, welke in sommige sporten aan de top gemaakt worden (wielrennen, boksen, voetballen). Veeleer bedenke men hoe duizenden jongens en meisjes op de velden, in de gymnastiekzalen en in de zwembaden zich wekelijks ontspannen op een juiste, geordende, vaak vormende manier. De invloed welke van de leiders en trainers kan uitgaan op de sportbeoefenaars, is groot.

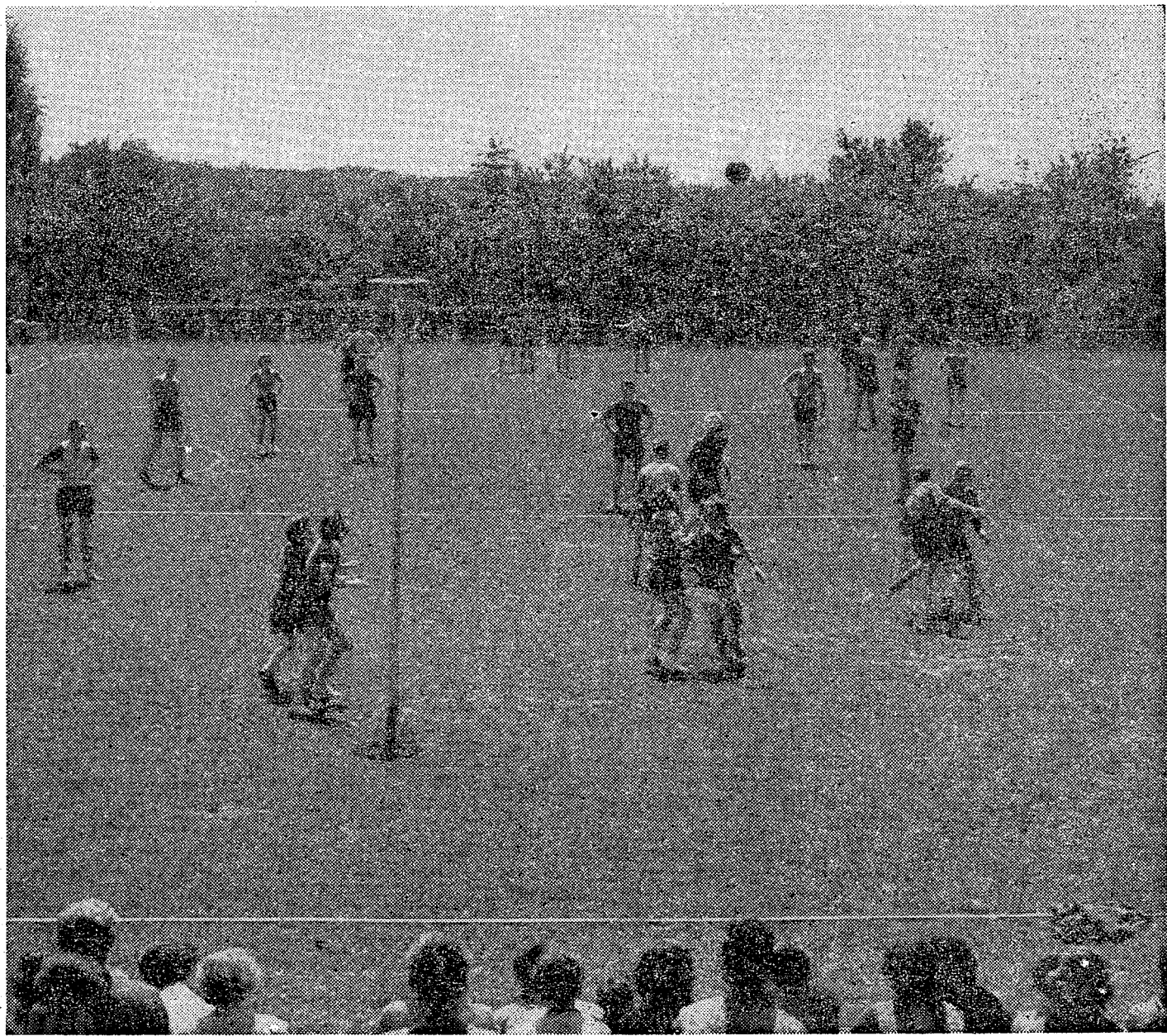
En zo vinden talloze jongeren een gezonde uitlaat: een goede inspanning in hun studie of beroep; een prettig contact met anderen, een goede recreatie in hun vaak gespannen leven. Het mag dan waar zijn, wat Prof. van Riessen schrijft: „Wij kunnen ons die massamens wel voor ogen stellen als de mens, die gevlucht is uit de verantwoordelijkheid in zijn werk en die een surrogaat van zinvol leven vindt in de cirkelgangen van de vrije tijd, in de cyclussen van sport en vermaak,” in lang niet elk opzicht klopt het. De sport is in wezen persoonlijk. Als de sport typerend is voor deze eeuw, dan komt dat doordat de mens van vandaag zoekt naar zichzelf en eigen wegen wil gaan. Zo is dan ook vandaag een massademonstratie van duizenden jongeren die gymnastiek beoefenen, veel moeilijker te organiseren dan vroeger, terwijl de middelen oneindig veel gemakkelijker zijn. Massagymnastiekdemonstraties zullen minder voorkomen, behalve dan in Rusland. De sport en haar bewegingsvormen zelfs zullen meer en meer individueel worden. Weg met de „gereguleerde gymnastiek” en de geijkte bewegingen in de sport. Een goed trainer houdt rekening met het individueel eigene van zijn leerlingen. Prof. Plessner heeft in zijn bekende rede op de internationale sportconferentie te Overveen in 1952 de opstand van de persoon tegen zijn anonimiteit genoemd als een der oorzaken voor het toenemen van de sport in onze tijd.

Een gezonde geest in een gezond lichaam

## SPORTBONDEN

zeer hier al een achterstand te constateren op de K.V.P. en de P.v.d.A. Sport blijve verre van politiek.

Maar dat onze politici, dat ook alle andere leiders van christelijk Nederland een veel grotere medewerking en leiding dienen te geven aan de sport terwille van onze jeugd, is noodzakelijk. Evencens is wenselijk, dat spoedig getracht wordt te komen tot één organisatie van de christelijke jeugd, waarin ondergebracht zijn alle schakeringen: J.V. en M.V.; muziek en zang; declamatie en toneel; sport en politiek. Het is nodig dat al deze christelijke verenigingen en bonden van elkaars bestaan en werk, moeilijkheden en tekortkomingen op de hoogte zijn. Wat de sport betreft valt (behalve groot gebrek aan kader) de mogelijkheid van ver-vlakking te constateren zoals die al sterk in de grote sportbonden ingetreden is. De jeugd, die komt om te sporten, zal straks via de sportclub zijn vorming moeten ontvangen, ook „geestelijk-zedelijk”. Sport kan de aanloop worden om de jeugd te pakken en te vormen, ze meer te geven dan sport alleen. Het wordt tijd, dat ook ten onzent in deze zaken meer wordt gecoördineerd, en geleid, dat er conferenties komen, waardoor ook pers en radio een gemakkelijker taak krijgen.





UIT PERS EN PERIODIEK

## Minister Staf heeft het

## Stootblok

In de Christelijk-Historische Nederlander lezen we:

„Minister Staf heeft het niet gemakkelijk met dit vraagstuk. Hij zit tussen de Kamer en z'n militaire adviseurs in. Het is nooit gemakkelijk als stootblok te fungeren. Maar het is wél te hopen dat hij dóórzet, zoals de Kamer dat wenst.

De militairen rekenen de Minister voor, dat de Nat. Reserve door de geheel veranderde legerorganisatie géén taak meer heeft. Er komen genoeg bataljons beschikbaar, uit de gewone legerenheden om voor de territoriale verdediging gebruikt te worden. Onze parate divisies verdwijnen naar elders.

Nu twijfelen we er niet aan of onze legeraanvoerders zullen dit alles krachtens hun studie, juist zien. En als zodanig achten zij de Nationale Reserve overbodig.

Maar, algemeen weten we, dat in militaire kringen nooit veel gevoeld wordt voor vrijwilligers eenheden. Vroeger hebben we dat met de Bijz. Vrijwillige Landstorm gemerkt. En nu is het jammer dat men daar de psychologische waarde van het zich vrijwillig beschikbaar stellen van te geringe betekenis acht. Juist deze factor moet bij het beoordelen van het vraagstuk betreffende de Nat. Reserve nimmer uit het oog worden verloren. Vrijwillig bereid te zijn om alles te geven, als alles op het spel staat, heeft aan heel ons volk wat te zeggen, is eigenlijk een voorbeeld voor heel dat volk, is een stimulans om ook de geregelde krijgsmacht op hoger waarde te schatten, zal er zeker toe meewerken om de kloof die nu eenmaal bestaat tussen leger en volk, te overbruggen.

En juist dit laatste moet niet te licht geacht worden. We hebben 1940—'45 meegeemaakt. Het geregelde leger was veel eerder uitgeschakeld dan we gedacht hadden. Maar het verzet ging door, 5 jaar lang. Geen verzet van soldaten, maar van burgers. Op elk terrein werd de vijand bestreden, werd hem de voet dwars gezet eerst ongewapend, later gewapend.

Men kan dit in militaire kringen willen kleineren, maar dan handelt men niet verstandig.

Niemand kan voorzien wat een volgende oorlog zal brengen. Het komt zeer zeker weer geheel anders dan de plannen die de Staf thans uitwerkt. En het element van vrijwilligheid is van zo grote betekenis, dat het nooit mag worden gekleineerd.

Gewapende burgers? Ja, tot op zekere hoogte.

Wordt de Nat. Reserve thans opgeheven, dan dient men goed te verstaan, dat men op niets, maar dan ook op niets meer moet rekenen als nogmaals een oproep komt om vrijwilligers. Dan moet men goed verstaan dat de afstand volk — leger niet meer wordt overbrugd.

Psychologisch en tactisch gezien is het standpunt der militaire adviseurs fout. En daarom moeten Kamer en Minister in geen geval toegeven.

## Volksverzet

De militaire medewerker van het Algemeen Handelsblad, schrijvende over de Nationale Reserve, merkt o.m. op:

„Men kan niet ontkennen, dat de unanimiteit van de Kamernotie verrassend is. Het moet de minister thans toch wel duidelijk zijn, dat de gedachte — door ons na de Hongaarse opstand gepropageerd — van een recht van de burger op gewapend verzet tegen persoonlijk barbaarsme, waartegen de officiële

strijdkrachten hem niet kunnen beschermen, in alle lagen van de maatschappij leeft, van uiterst rechts tot aan de grens van uiterst links. Dit recht kan deels worden gekanaliseerd in de militaire organisatie, belichaamd in de Nationale Reserve, doch zal overigens zijn organisatorische vorm en plaats moeten vinden binnen het raam van de Civiele Defensie en als zodanig onder het ministerie van binnenlandse zaken dienen te vallen. In die zin zijn wij het met de minister en met een enkele gelijklopende stem in de Kamer eens, dat de minister van oorlog niet de verantwoordelijkheid kan nemen om militair onvoldoende opgeleide en uitgeruste troepen tegenover de vijand te brengen. Doch deze verantwoordelijkheid zal de regering wel moeten aanvaarden tegenover dat deel van de bevolking, dat van zijn recht op persoonlijk verzet tegen terreur gebruik wil maken om de wapens op te nemen....

Het moge dan waar zijn, dat de taak van de N.R. goeddeels kan worden overgenomen door dienstplichtigen en dat de betekenis van de territoriale verdediging naar de achtergrond verschuift zodra de NATO Forward Strategy tot uitvoering kan komen, toch heft dit de mogelijkheden en bijzondere waarde van de N.R. niet op. In de eerste plaats is daar het feit van haar voortdurende paraatheid, een factor die men bij een vervanging door dienstplichtigen mist. In de tweede plaats kan de Forward Strategy slechts ten uitvoer worden gelegd door gebruikmaking van atoomwapens.... Doch bovendien moet in deze atomische oorlogvoering op een veel grotere ontwrichting van de maatschappij worden gerekend, op meer ordeverstoringen om de regering te dwingen de oorlog te beëindigen, ook op plunderingen. Kortom, de bestrijding van een vijfde colonne en van massale ordeverstoringen, waartegenover de politie machteloos zou staan, treedt als belangrijk onderdeel van de territoriale verdediging veel meer op de voorgrond dan in een strijd met conventionele middelen. Deze taak is vóór alles een betrouwbaarheidsstaak en hierin ligt de hoge en onvervangbare waarde van de N.R.”

## Voorlichting!

Prof. Romme schrijft in De Volkskrant:

„In de tweede helft van de week heeft België andermaal de Nederlandse oren doen spitsen. Dat was met de beslissing van zijn regering, om de militaire dienstdienst te verkorten tot vijftien maanden. Niet lang tevoren was bekend geworden een voorname van de Belgische oppositie, belichaamd in de CVP, om aan te sturen op een dienstdienst van twaalf maanden.

De beide gestes hebben de schijn tegen zich — waarbij vooral opvalt dat men in de regeringsbeslissing de dienstplicht maar vast verkorten gaat vóórdat men over het vervangingsmiddel van de „beroeps-vrijwilligers” de beschikking heeft. Het zou niet de eerste maal zijn, dat de defensie zou worden getrokken in het vlak van de politieke partijenstrijd en hieraan zelfs min of meer dienstbaar zou worden gemaakt. Duitsland weet er ook wat van mee te praten. In beide gevallen in een constellatie van socialisten versus christen-democraten, of omgekeerd. Een van de ernstigste brede basis-overwegingen komt hier om de hoek kijken.

Intussen is het niet minder

## NIET GEMAKKELIJK

dan menselijk, dat men zich in Nederland afvraagt: kan dienstdienstverkorting ook niet bij ons? Het Kamerlid Fens heeft hieraan uiting gegeven in schriftelijke vragen aan de regering, waarbij hij kenmerkend, en met succes, gestreefd heeft naar objectiviteit, opdat de regering in haar antwoord toch vooral zo volledig mogelijk zal zijn. Minister Staf, juist teruggekeerd van zijn wereldreis, heeft al een „onmogelijk” laten horen. De vraag is, of het absoluut onmogelijk is dan wel relatief onmogelijk. Kan dienstdienst worden verkort, door in de richting van een beroepsleger te gaan? En is een beroepsleger wenselijk? En mogelijk, personeel en financieel? Hoe staat deze zaak bij de steeds verdergaande vertechtering van de defensie en van de daarmee gepaard gaande eisen van beroeps-deskundigheid? Zijn maar een paar lekevragen. Maar ik stel ze, omdat naar mijn gevoelens brede duidelijke voorlichting nu meer dan ooit broodnodig is. De militair kan voor zichzelf overtuigd zijn — maar hij moet zijn overtuiging met overtuigende duidelijkheid tegenover de burger weten waar te maken. De dienstplicht is een zware last, die zover moet gaan maar ook alleen zover mag gaan als voor de veiligheid van ons staatsbestaan en van ons particuliere bestaan een noodzakelijkheid is. Dringend is daarom nodig voorlichting. Ik hoop, dat de regering de gelegenheid, haar door het Kamerlid Fens geboden, tenvolle zal benutten.”

## Verantwoord?

Dezelfde dag schreef De Volkskrant in „Ten geleide” o.m.:

„Met een verkorting van de dienstdienst doet de socialistisch-liberale regering al vast een gooi naar de gunst van

de kiezers. De C.V.P., die op het ogenblik in de oppositie is, verklaarde, dat zij er nauwlettend op zal toezien, dat de waarde van het Belgische leger niet in het gedrang komt. Van een dergelijke verklaring zouden wij met voldoening kennis nemen als de C.V.P. hier ook niet zelf in het geding was. De C.V.P. deelde eerder mee, dat zij zelf een plan heeft om de dienstdienst op 12 maanden terug te brengen. Toch droeg dezelfde partij, als regeringspartij, de verantwoordelijkheid voor een dienstdienst van 21 maanden. Zo dreigt de dienstdienst in België dus een kwestie van loven en bieden te worden zonder dat voorop staat, dat ook dit land vast moet houden aan zijn bondgenootschappelijke verplichtingen.

Hier ligt zeker een taak voor de N.A.T.O.-raad. Het Kamerlid Fens heeft hierop, in zijn vragen aan onze minister van Buitenlandse Zaken dan ook terecht de aandacht gevestigd. Als in verband met veranderde omstandigheden vermindering van dienstdienst mogelijk zou zijn, hebben alle bondgenoten het recht in een dergelijke verlichting te delen.

Onderwijl onderschrijven wij het standpunt van minister Staf, dat Nederland het Belgische voorbeeld niet mag volgen als voor ons in alle geval vast staat, dat daardoor de Nederlandse bijdrage aan de bondgenootschappelijke verdediging zou verzwakken. Maar ook voor Nederland geldt, dat de militaire last loodzwaar drukt. Vooral onder minder gunstige omstandigheden. Desondanks willen wij die last blijven dragen. Onze regering moet er de bondgenoten echter op wijzen, dat het Nederlandse volk hierbij wel de overtuiging nodig heeft, dat zijn maximale krachtsinspanning niet door anderen zinloos wordt gemaakt.”

## Het zwaarste

De Chr.-Hist. Nederlander schrijft:

„Wij kennen in ons land de strijd om militaire oefenterreinen. Dit laatste is dezer dagen nog eens weer scherp naar voren gekomen, nu Minister Staf het vliegveld Deelen tot straaljager-basis laat inrichten. Vele protesten waren hiervan het gevolg. De IJsselzoom zag een deel van zijn kostbare recreatie-ruimte verloren gaan, omdat het lawaai van de straaljagers een rustig verblijf onmogelijk zou maken.

Niettemin moest de Minister wel voet bij stuk houden. Immers ons dichtbevolkte landje heeft nu eenmaal de vliegvelden niet voor het inrichten. Wat dus het zwaarste is, moet het zwaarste wegen en dus..... de verdediging van onze vrijheid gaat vóór.

Persoonlijk herinneren wij ons de toestand nog van voor 1940 toen een militaire oefening alleen kon plaatsvinden langs wegen en paden en dus zeer beperkt moest worden gehouden. Resultaat: onvoldoende getrainde troepen en dus niet opgewassen tegen een wel goed geoefende vijand.”

## Dopjes

In Het Vrije Volk troffen we in de kolom van het hoofdartikel, onder de titel „Twee dopjes...”, de volgende ontboezeming aan:

„Steeds als een kindje wordt geboren stopt men twee dopjes in zijn oren. Als men daar nu reeds mee begint dan mogen boven stad en bossen de jagers voortaan brullend rossen en niemand, die dat storend vindt. Dan is minister Staf zijn hele probleem kwijt over vliegveld Deelen. Dan wordt de vrede zóór compleet. Vanzelf stopt immers ook het spreken, bevelen, roddels, ruzies, preken. Twee dopjes slechts. 't Is maar een weet!”

EN ONS COMMENTAAR

## Eensgezinde oplossing

Elke minister heeft zijn eigen moeilijkheden. Minister Hofstra in verband met de financiële toestand van het Rijk, minister Zijlstra bij zijn prijsstabilisatiebeleid, minister Helders met zijn Zaken Overzee. En zo kunnen we voortgaan. Ook minister Staf ontkomt er niet aan.

Bij de kabinetsformatie rezen reeds aanstonds bezwaren. Minister Drees en minister Staf hadden verschil van mening over het „defensieplafond”. Het kostte moeite om tot overeenstemming te komen, maar het gelukte.

Nu ziet minister Staf zich weer voor andere moeilijkheden geplaatst. Deelen, de plannen van België en de Nationale Reserve. Gaat het bij de eerste kwestie vrijwel uitsluitend over een praktische kwestie, bij de bepaling van de duur van de dienstplicht en de opheffing of handhaving van de Nationale Reserve is dat anders.

Ten aanzien van de Nationale Reserve heeft de Tweede Kamer zich bij de behandeling van de interpellatie-Roosjen duidelijk uitgesproken en het is dan ook te hopen, dat de minister er in zal slagen deze aangelegenheid op bevredigende wijze op te lossen.

Moeilijker zal het wellicht voor hem zijn duidelijk te maken, dat Nederland het voorbeeld België — en ook nog andere landen — niet zal kunnen volgen. Onze defensie vergt een aanzienlijk deel van de rijksuitgaven. En het is geen wonder, dat de vraag rijst of ook daarop niet bezuinigd kan worden. De jaren 1940-1945 hebben ons wel geleerd, dat niet spoedig voldoende gedaan is voor de weerbaarheid van ons volk. Ons volk zal dan ook bereid zijn zich zware offers ter wille van de defensie te getroosten, indien het de overtuiging heeft, dat de gelden, welke daaraan ten koste worden gelegd, ook ten volle verantwoord zijn. Hier ligt een taak voor minister Staf en voor het gehele kabinet.

Voorkomen dient te worden een toestand als in België, waar de verscheidene politieke partijen tegen elkander gaan opbieden. Tussen de beide wereldoorlogen hebben we in ons land genoeg ellende beleefd als gevolg van de leuze „geen man en geen cent” door de S.D.A.P. aangeheven, daarbij in belangrijke mate gesteund door de Vrijzinnig-Democratische Bond en de C.D.U. Naar die tijd moeten we niet terug. De politieke partijen — aan de C.P.N. denken we in dit verband natuurlijk niet — zullen gezamenlijk moeten zoeken naar de oplossing van de problemen, waarvoor 's lands defensie ons stelt. Dat zal voor de ene partij gemakkelijker zijn dan voor de andere. De Partij van de Arbeid, die onder haar leden nog velen telt, die de weerloosheid voorstaan, zal het zwaarder hebben dan de C.H.-Unie. Maar ook de K.V.P. zal het als gevolg van de politiek van haar Belgische Zusterpartij moeilijker hebben dan de A.R.-Partij. 's Lands belang vordert echter een eensgezinde oplossing en het kan de grote verdienste van minister Staf worden deze te bewerkstelligen.



„Het gaat juist zo lekker”

## Zomeractiviteiten van de Arjos

WANNEER we het heet hebben trekken we ons jasje uit. We puffen een keer en we werken door. In de laatste dagen is dat nog wel eens voorgekomen.

In de Arjos gaat dat precies zo. Nu het zomer wordt laten we iets van die plechtstatige vergaderstijl schieten, maar we gaan door! Dat gebeurt in Friesland waar binnenkort een grote toogdag wordt gehouden, in Zeeland waar wordt geconfereneerd over het Deltaplan, in Utrecht waar de propaganda steeds doorgaat en op de Witte Hei, waar dezer dagen een zg. Bestuursconferentie plaatsvindt, d.w.z. het landelijk bestuur bespreekt dan met een tweetal afgevaardigden van elk provinciaal verband allerlei Arjoszaken.

Al nemen we het als Arjos wat luchtiger in de zomermaanden, toch zijn we blij dat er toch ook nog heel wat clubs zijn die gewoon door vergaderen. „Het gaat juist zo lekker” zei onlangs een lid van zo'n club. „En waarom zou je dan ophouden?”. Ons commentaar? Houen zo!

### Jeugd en politiek

JONG Antirevolutionair Friesland heeft afgesproken om op woensdag 3 juli a.s. in het Openluchttheater te Beetsterzwaag aan te treden. De geleerden zullen worden geïnspecteerd door het Tweede Kamerlid drs. Hazenbosch, die zal spreken over „Jeugd en Politiek”, tijdens de middagvergadering die om 3 uur begint. 's Avonds wordt er een cultureel programma geboden. Wij twijfelen er niet aan of de omgeving van Beetsterzwaag zal daveren van Arjos-gerucht. Daar zorgen de jonge Friezen voor!

### Jeugd en Deltaplan

EEN sectie van de Sociaal-economische werkgroep heeft zich al geruime tijd beziggehouden met de mogelijkheden die uitvoering van het Deltaplan aan dat gebied zal geven en de gevolgen die dat zal hebben voor de samenleving. Er is een voorlopig rapport over opgesteld en nu zal over deze hele zaak eens duchtig worden gepraat tijdens een conferentie die op zaterdag 6 juli a.s. in hotel De Korenbeurs te Goes zal worden gehouden.

In de eerste plaats zal Ir. G. Maas, directeur van gemeentewerken te Emmen, spreken over „de mogelijkheden en moeilijkheden die zich kunnen voordoen bij het tot ontwikkeling brengen van een gebied”, terwijl daarna drs. H. van den Berg, assistent van prof. dr. R. van Dijk, te Amsterdam „de sociologische problemen rondom het Deltaplan” zal belichten.

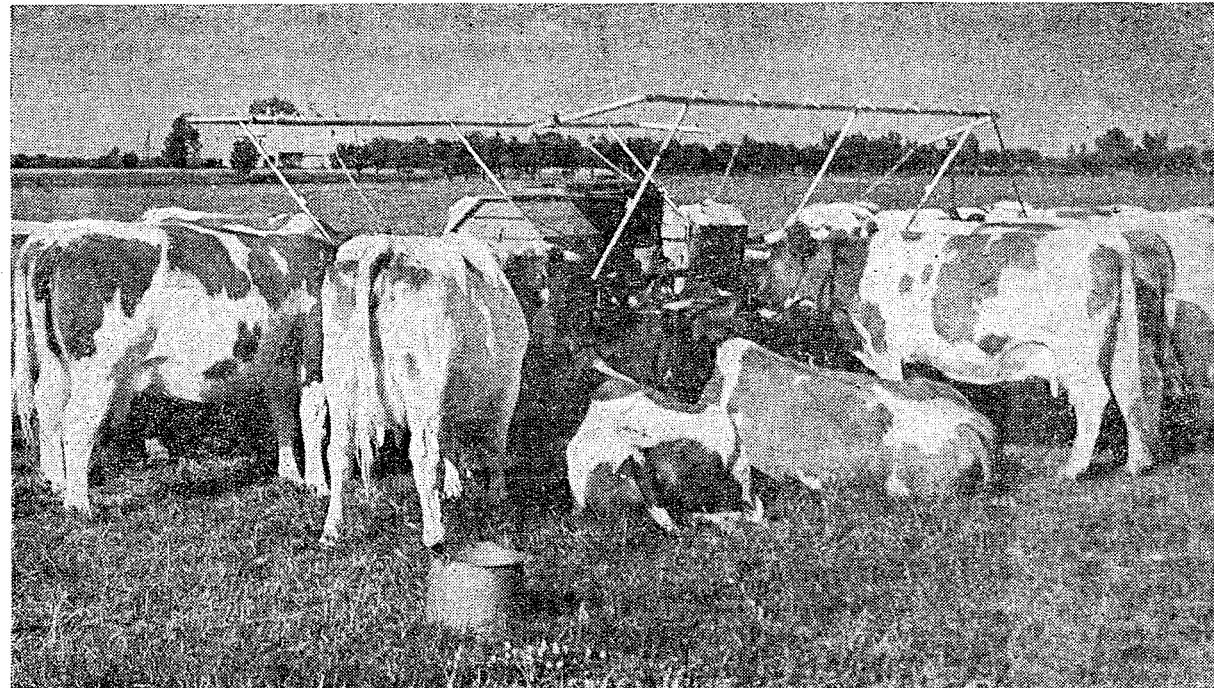
Wij verwachten dat vele jonge Zeeuwse Antirevolutionairen deze kans niet zullen missen en zich willen verdiepen in de toekomst van hun geboortegrond.

Belangstellenden kunnen zich voor deelname opgeven bij het secretariaat.

### Utrecht in actie

STILSTAND is achteruitgang! Geïmponeerd door deze spreuk vatte het bestuur van één der zes Utrechtse Arjosclubs het plan op om eens wat van zich te laten horen. In samenwerking met het stedelijk verband werd een gecombineerde vergadering gehouden met de meisjes en jongensvereniging in Utrecht-Noord. Dini Olde sprak in een boeiend betoog over „Christelijke organisatie, juist nu!”, waarin niet zo zeer de nadruk werd gelegd op het lid worden van een Arjos, als wel op de noodzaak en de opdracht tot christelijke organisatie op elk terrein van het leven. Ter afwisseling werd nog een film vertoond over „De staat der Nederlanden”. Het was een geslaagde avond die onder leiding stond van Bram van der Slikke, voorzitter stedelijk verband.

Een voorbeeld dat zeker door vele clubs gevolgd kan worden.



Ook in het veehoudersbedrijf wordt steeds meer mechanisatie toegepast. Op de foto ziet u een melkmachine.

### Bestuursconferentie

SINDS enkele jaren houdt het landelijk bestuur éénmaal per jaar een bijeenkomst met afgevaardigden van de provinciale besturen. Gebleken is dat een dergelijke methode veel resultaten afwerpt. Het persoonlijk contact wordt gelegd, over allerlei organisatorische zaken kan eens uitgepraat worden. Kortom, van deze uitwisseling van gedachten en zienswijzen, wordt van weerszijden veel geleerd.

Dit jaar ligt het accent tijdens deze conferentie wel op de wijze waarop wij als Arjosclubs plegen te vergaderen. Natuurlijk wordt er ook gepraat over het wel en wee van de Arjos in de verschillende provincies, de propaganda, de kadercursus, enz.

Het nut van deze bijeenkomst voor de clubs zal zich wel niet manifesteren in grootscheepse acties of iets dergelijks. Maar wanneer het werk binnen de organisatie, het onderling begrip van de mensen die daaraan veel van hun vrije tijd opofferen, wordt verbeterd en ook de werkwijze eens onder de loep worden genomen, dan komt dit de gehele Arjos ten goede.

## Jaarverslag C.B.T.B.

DEZER dagen is het jaarverslag van de Nederlandse Christelijke Boeren- en Tuindersbond verschenen. In een groot aantal hoofdstukjes wordt een overzicht gegeven van de gebeurtenissen en activiteiten in het jaar 1956.

Dit jaar is het jaar geweest van de „ruk aan de bel” van de georganiseerde landbouw. Er wordt in het verslag dan ook uitvoerig stil gestaan bij de omstandigheden, die tot een achterstand van de landbouw hebben geleid. Er is daarover in het afgelopen jaar, alsmede over de melkprijs, heel wat te doen geweest. Het verslag draagt er de sporen van.

Het ledental van de C.B.T.B. is het afgelopen jaar iets gesteren en bedraagt nu 28313.

Het uitblijven van een wettelijke regeling van het landbouwwonderwijs heeft een remmende invloed op de ontwikkeling van het christelijk land- en tuinbouwonderwijs. De gemeenten worden in afwachting van de te verwachten wettelijke regeling steeds terughoudender om subsidies te verstrekken of garanties te bieden, omdat zij niet het risico willen lonen thans gelden in deze scholenbouw te steken, terwijl wellicht over enkele jaren wordt bepaald, dat de financiering op een andere wijze zal plaats vinden.

Daarnaast zijn er door de kapitaalschaarste en de werking van het door de overheid vastgestelde rentegamma grote moeilijkheden bij het aantrekken van gelden voor de bouw- en uitbreiding van scholen.

Desondanks konden in 1956 vier nieuwe lagere landbouwscholen worden gesticht. De minister verleende goedkeuring voor de stichting van een chr. Middebare Landbouwschool te Ede. Gehoopt wordt in 1957 met de bouw hiervan te beginnen.

Ook het Christelijk landbouwhuishoudonderwijs onderging een uitbreiding door de stichting van een drietal nieuwe scholen.

In een apart hoofdstuk wordt aandacht geschonken aan de arbeid van het convent der chr. maatschappelijke organisaties. In dit convent is o.a. op initiatief van de C.B.T.B. in studie de kwestie van de zwarte lonen.

Ten aanzien van verschillende zaken kon tot een eensgezind standpunt worden gekomen. In het verslag wordt bepleit voor de toekomst een nog intensiever overleg te voeren.

Er is een evolutie in de landbouw gaande. Hierbij, zo zegt het verslag, zullen de principiële opvattingen over de landbouw, alsmede de positie van de overheid, de eigendom en de mensen, die bij de uitoefening van het bedrijf betrokken zijn, een steeds belangrijker rol spelen.

„Dit vraagt voor onze organisatie niet alleen de steun van de leden als macht van het aantal, maar veel meer nog die van het gebed, een macht, die uiteindelijk de kracht van ons werk moet zijn.”

## WAGENINGEN

**B. H. Haze**

**aannemersbedrijf**

Uw adres voor alle voorkomende

**timmer- en metselwerken**

Wageningen — Harnjesweg 45 — Ceresstraat  
Telefoon 2610

## HAARDEN EN KACHELS

voor vaste en vloeibare brandstoffen, zowel voor woonkamer als voor kantoren, zalen, etc.

**Fa. Wed. T. Viets**

Bergstraat 38 - Tel. 2765 (K 8370) - Wageningen

VOOR PRIMA

## brandstoffen en stookolie

**H. J. Troost**

Stationsstraat 5 A — Telefoon 2392 — Wageningen

Onbetwist óók Uw kousenspecialist

**D. S. DIJKMAN**

HOOGSTR. 29, TEL. 2164 (na 6 uur 3121), WAGENINGEN

• TRICOTAGES  
• MANUFACTUREN  
• BABY-ARTIKELLEN  
• NYLONKOUSSEN EN .SOKKEN  
Agent Anker naaimachines. Vraag vrijblijvend demonstratie. — Reparatie na 1 jaar schriftelijke garantie.

**Radio Technisch Bureau**

**J. G. van Dodewaard**

Grindweg 67 - Telefoon 2889 - Wageningen

De zaak met de langste televisie-ervaring

Wie „Dodewaard” kent, zoekt niet.

Wie zoekt, kent „Dodewaard” niet.

De mode voor morgen vindt u heden bij . . . .

## MODEHUIS „DE WINDT”

„Spectaataak voor damesconfectie en pletterijen”

Hoogstraat 25 — WAGENINGEN

## HILVERSUM

### Cinderella

Het modehuis met de ruime keuze, ook in grote maten en voor oudere dames!

★ Elegant, prettige pasvorm, voordelig!

HAVENSTRAAT 53 - HILVERSUM . TELEF. 2151

## JAN VAN DEN BRUL

★ HEREN- EN JONGENSKLEDING

★ SPORT- EN REGENKLEDING

★ BETERE BEDRIJFSKLEDING

HILVERSUM — GROEST 60 — TELEFOON 2614



## DE SPAARBANK

Hilversum • Bussum • Huizen  
Loosdrecht • Mulden • Naarden

## AMSTERDAM

### J. DE VRIES

Commissionairs in effecten

O.Z. Achterburgwal 173, Tel. 47126  
Privé Olympiakade 60, Tel. 94152  
AMSTERDAM

N.V. Aannemersbedrijf voorheen

### H. DE BAAT

Directie: E. C. de Baat . T. H. de Baat

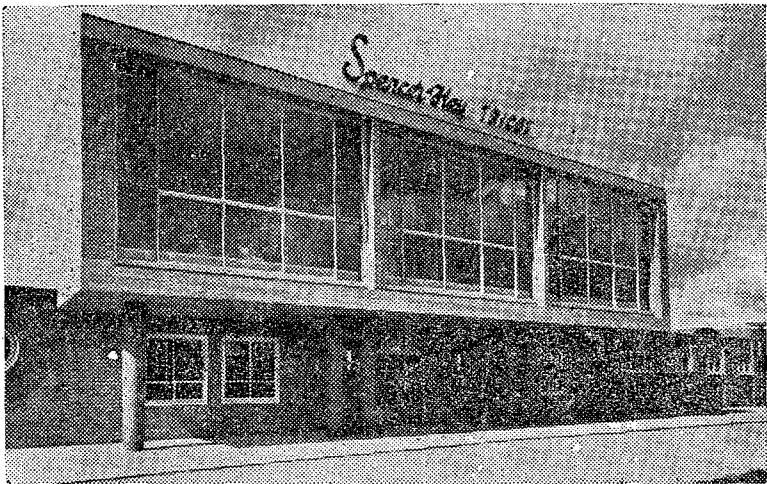
Kantoor: Ceintuurbaan 179,

Amsterdam, Telefoon 798604 - 53257



# Nederlandse bedrijven in woord en beeld

## Een krachtig bedrijf slaat de vleugels breed uit



Het nieuwe kantoorgebouw maakt een heldere en lichte indruk. Het is zeer modern ingericht. De er achter gelegen nieuwe kantinezaal is een lust voor het oog. De inrichting is zeer gezellig. De werknemers kunnen hier in een — wij zouden haast zeggen — huiselijke sfeer tijdens de pauzes hun maaltijd gebruiken. Ook voor allerlei personeelmanifestaties wordt de kantinezaal gebruikt.

EINDE vorige maand werd te Culemborg een nieuw fabrieks- en kantoorgebouw geopend van de firma Spencer-Hey. Na vele voorbereidingen is eindelijk dit nieuwe gebouwencomplex tot stand gekomen. Het bedrijf van Spencer-Hey heeft hierdoor mogelijkheden van nieuwe expansie gekregen, de stad Culemborg heeft een flinke bijdrage geleverd bij de bevordering van de industrialisatie en ook onze exportpositie zal hiervan de gunstige gevolgen ondervinden.

In april 1946 gingen de heren Spencer en Hey een overeenkomst aan en besloten op basis van de gemaakte afspraak voor gezamenlijke rekening een tricotfabriek op te richten.

De Heer George H. Spencer is directeur-eigenaar van George Spencer Ltd., een der beste en oudste tricotfabrieken in Engeland. Deze firma maakte in hoofdzaak ondergoed en wel het wereldbekende merk Vedonis.

De Heer H. G. Hey was eigenaar-directeur van de Pehavee Tricotfabriek in Veenendaal, een zaak die thans meer dan 150 jaar, opgericht 1804, in handen is van de familie Hey. Deze fabriek maakt gebreide bovenkleding van wol.

Omdat de Engelse firma na de bevrijding niet genoeg personeel kon krijgen voor zijn mooie machine-park werd besloten samen de productie in Holland ter hand te nemen.

Op dat moment, dus direct na de bevrijding, kon de Heer Hey niet beschikken over deviezen voor voldoende machine-import en daarom was deze samenwerking een ideale opzet om direct te kunnen starten.

Omdat het Departement in Den Haag voor grondstoffentoevoering de eis stelde, dat de productie voor minstens de helft moest worden geëxporteerd, was dit een sterke aansporing om als eerste in de tricotsector bovenkleding alle aandacht te geven aan de verkoop naar het buitenland.

Bij een tekort op de Nederlandse markt was dat een extra prestatie, die veel kosten meebracht, doch nu na 10 jaar komt dit deze firma ten goede omdat zij de er-

varing en de vaste klanten in die tijd hebben gemaakt.

De fabriek kon niet worden opgericht in Veenendaal omdat aldaar niet genoeg vrouwelijk personeel was te krijgen.

De Heer Hey bestudeerde daarna de mogelijkheden van vestiging in verschillende plaatsen in Nederland en alle gegevens in aanmerking genomen, was de gunstigste plaats Culemborg.

De stad Culemborg lag aan water en goede hoofdwegen, in het



centrum van Nederland en in deze plaats was veel ijzer-, meubel- en sigarenindustrie.

Verwacht kon worden, dat hier voldoende personeel te vinden zou zijn, niet in 't minst door de gastvrije houding van het stadsbestuur van Culemborg. Deze gemeente begunstigde in sterke mate de vestiging van nieuwe bedrijven, bijvoorbeeld door beschikbaarstelling van een eenvoudige werkplaats om te beginnen, een groot huis voor woning en kantoorvestiging, enige woningen voor leidinggevend personeel etc..

Deze houding van het Stadsbestuur van Culemborg is nog steeds dezelfde en bij de vergroting en uitbreiding van het nieuwe complex dat onlangs geopend is, is opnieuw het bewijs geleverd van de hulp en de service welke de stad Culemborg heeft gegeven om dit bedrijf groter te maken.

De samenwerking met de firma Spencer Ltd. en met het Gemeen-

tebestuur van Culemborg stemt daarom tot dankbaarheid en is een grote steun geweest voor de groei van het bedrijf.

Thans werken er ruim 200 mensen en de directie hoopt dat getal in de nieuwe fabriek te kunnen opvoeren tot 300.

De smaak van het publiek en de richting van de mode hebben het dragen van gebreide bovenkleding zeer bevorderd en tot heden heeft de afzet van de produkten geen moeilijkheden ondervonden.

Het is begrijpelijk, dat de beide zaken in Nottingham en Veenendaal, die de functie hebben vervuld van oprichters van deze zaak, alle service wat betreft kennis en technische hulp hebben verleend.

Er behoefde geen tijd te worden besteed aan de — wat men de kinderziekten noemt van nieuwe bedrijven — en toen een klein groepje van 25 mensen het vak had geleerd is het bedrijf vanaf het 2e jaar rendabel geweest voor werkers en aandeelhouders.

De firma legt zich toe op het maken van een kwaliteitsprodukt, hetwelk onder het merk „Mr. Poodle” in de handel wordt gebracht en past zich ook elk jaar bij de smaak van het publiek en bij de mode aan wat betreft modellen en kleuren. Alleen de beste wollen garens worden verwerkt, waardoor grote groepen van tevreden afnemers in binnen- en buitenland tot de vaste klanten mogen worden gerekend.

De nieuwe fabriek en de nieuwe kantoorgebouwen zullen zeker helpen rationeel en prettig te werken en de organisatie is zo opgezet, dat een productie-verhoging mag worden verwacht.

## Kwaliteit boven alles



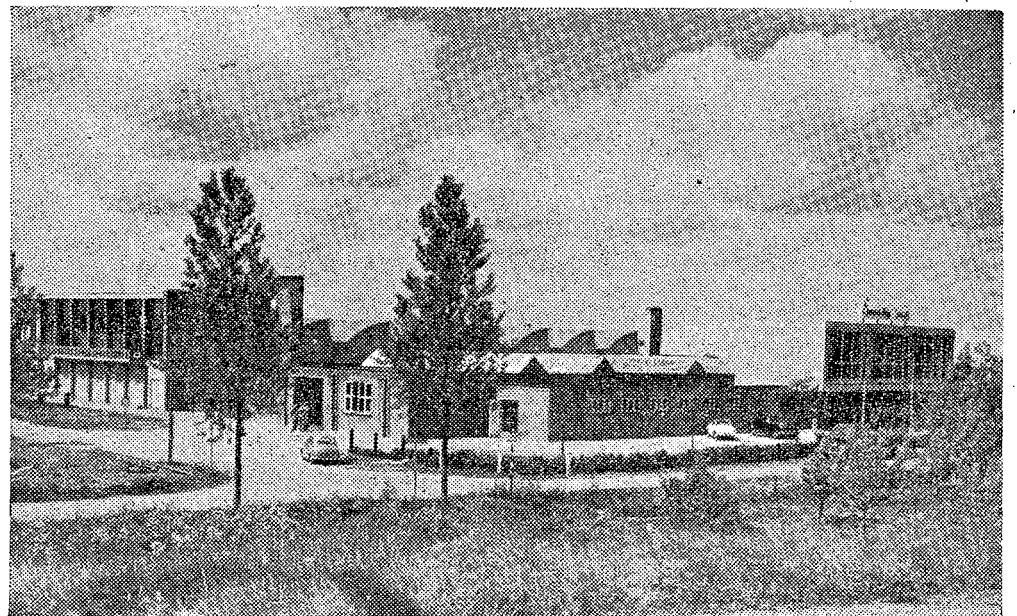
Onze huisvrouwen zullen het hierboven afgebeelde fabrieksmerk „Mr. Poodle” ongetwijfeld kennen.

De door de Pehavee Tricotfabriek in Veenendaal en de Spencer-Hey fabriek in Culemborg afgeleverde kwaliteitsprodukten, vertonen allen dit kenmerk.

Het is een kenmerk, dat hoge kwaliteit waarborgt. In een lange reeks van jaren hebben zeer velen dan ook grote waardering gekregen voor de gebreide zuiver wollen bovenkleding, die op de markt wordt gebracht. Het assortiment bevat zowel dames-, heren- als kinderkleding, zoals: pull-overs, jasjes, deux-pièces, broekjes, pakjes, skibroeken e.d.

Foto links: De beide oprichters van de firma Spencer-Hey, staande op het balkon voor de nieuwe kantinezaal. Links de heer George H. Spencer en daarnaast de heer H. G. Hey.

Foto onder: Een duidelijk overzicht van het nieuwe kantoor- en fabriekscomplex in Culemborg.





## Japans premier Noboesoeko Kisji

heeft geen hekel aan  
Amerikanen

TWEN jaar geleden liep in de sombere Sugano-gevangenis van Tokio een 52-jarige Japanner met een emmer en een bezem in zijn handen. Het was zijn taak, gronden te schrobben en w.c.'s schoon te maken. Hij was na de Japanse nederlaag in 1945 door de Amerikanen gearresteerd vanwege de rol, die hij in de oorlog in het Verre Oosten had gespeeld en in afwachting van het proces, dat tegen hem gevoerd werd, maakte hij zich in de gevangenis verdienstelijk. In 1948 werd hij in vrijheid gesteld, zonder voor een rechtbank te zijn verschenen.

Op het ogenblik is deze man premier van Japan. Zijn naam is Noboesoeko Kisji en in de afgelopen dagen heeft men vaak foto's van de 62-jarige politicus in de kranten kunnen zien, omdat hij een bezoek heeft gebracht aan zijn vriend: president Eisenhower van de Ver. Staten. Beide staatslieden speelden enkele malen een partijtje



golf, maar zij deden ook zaken, getuige het akkoord over het terugtrekken van de Amerikaanse grondstrijdkrachten uit Japan.

KISJI werd in november 1895 in Yamaguchi in de buurt van Hiroshima geboren als zoon van een ambtenaar en een aristocratische moeder. Hij studeerde rechtswetenschappen aan de universiteit van Tokio en trad in dienst bij het ministerie van handel. In 1926 en 1927 bracht hij een langdurig bezoek aan de Ver. Staten en Europa, waar hij een studie maakte van de staalproductie. Van de in die jaren vergaarde kennis maakte hij gebruik, toen hij in 1937 in het door Japan bezette Mandsjoerije de leiding kreeg van de economische ontwikkeling van dat gebied.

Toen generaal Tojo op 18 oktober 1941 een kabinet vormde, benoemde hij Kisji tot minister van handel. Reeds spoedig kreeg hij echter onenigheid met Tojo over de militaire planning, hetgeen er toe leidde, dat hij in 1944 de politiek vaarwel zei. Kisji had zich voordien voert als een voorstander van het beëindigen van de strijd tegen de Amerikanen.

NA de oorlog werd Kisji door de Amerikanen gearresteerd. Na zijn vrijlating in 1948 trad hij toe tot de Democratische partij van Hatojama, die de tegenhanger vormde van de liberale partij van Josjida, die lange tijd premier was. Nadat Josjida in 1954 ten val was gebracht, kwam Hatojama aan het bewind met de steun van de toen gevormde liberaal-democratische partij. In deze partij nam Kisji reeds spoedig een zeer belangrijke plaats in. Toen Hatojama om gezondheidsredenen aftrad en Sjigeomsoe plotseling overleed, werd Kisji tot minister van buitenlandse zaken benoemd. In februari volgde hij premier Isjibasji op, die zich eveneens om gezondheidsredenen genoodzaakt zag, zijn ambt neer te leggen.

Kisji streeft naar gezonde verhoudingen met de Ver. Staten en het Westen en tracht tegelijkertijd een betere verstandhouding met de Sowjetunie en communistisch China te bewerkstelligen.

**N.V. Merwestroom**  
Dordrecht  
**ELEKTRICITEIT**

# Mensen zoeken hun weg

Vervolgverhaal door **DINGENANT RIETZANGER**

Zij kwam overeind en ze was ineens helemaal overstuur van aandoening. Zij kon de vreugde om deze terugkeer na een vreselijke tijd, niet verwerken.

„Ik heb zó om je behouden terugkeer gebeden.....” snikte zij. „En nu..... nu is het zo, nu ben je er weer, Jaspertje.....”

„En met mij is alles goed, moeder”, verzekerde hij, terwijl hij haar een kus op het bleke voorhoofd gaf.

Er was grote dankbaarheid in het gezin Langeveld. Natuurlijk moest Jasper uitvoerig vertellen, hoe hij het tijdens zijn onderduikersperiode gehad had en wat hij allemaal beleefd had. Hij was karig in zijn mededelingen. „Eigenlijk heb ik niets bijzonders meegemaakt,” zei hij. „Ik heb weleens iets gedaan dat een beetje gevaarlijk was, maar het is altijd goed verlopen. Achteraf valt het meestal wel mee.”

Het was voor Jasper een grote opluchting, toen hij bemerkte, dat het met zijn moeder zo te zien nogal meeviel. Hij had goed vertrouwen, dat zij, als zij maar voldoende versterkend voedsel zou krijgen, spoedig zou herstellen.

En nu wilde hij graag zo gauw mogelijk naar Suus. Hij wilde weer opstaan van de stoel, waar hij juist op plaats genomen had, maar op dat ogenblik begon zijn vader over Heijboer te praten.

„Gisteren hebben ze Heijboer gepakt. Gelukkig, dat hij de dans niet is kunnen ontspringen, want eigenlijk is hij er de schuld van, dat je je leven niet zeker was.”

Jasper knikte. „Met dolle dinsdag had hij tijdig de benen genomen”, vervolgde zijn vader. „Heijboer is met al zijn grote drukte een held van de kouwe grond. Toen hij dacht dat het misliep, ging hij er vandoor. Maar toen de bevrijding niet doorging, liet hij zich weer zien. Hij was toen nog gevaarlijker dan voorheen. Hij heeft verschillende mensen aangebracht bij de Duitsers, dat weet ik zeker. Maar nu heeft hij kans gezien om weg te komen. Gisteren hebben ze hem gevonden. Hij zat diep in de polder op een boerderijtje bij een kerel, die altijd veel propaganda voor de landstand gemaakt heeft en dus evenmin deugde.”

Jasper had de laatste tijd vrijwel niet meer aan Simon Heijboer gedacht.

„Gelukkig”, zei hij, „het is dus gedaan met zijn branie.” „Ja, 't is voorgoed uit met zijn rijk. Hij zit nu in de oude school. Daar heeft de B.S. de verkeerden in opgeborgen.” Het deed Jasper genoegen, dat zijn grote rivaal opgesloten zat. — Heijboer en ik zijn eindelijk quitte, dacht hij. — Het is zijn eigen schuld, hij had wijzer moeten wezen en geen verrader van zijn land moeten worden.

Terwijl zijn vader een kopje surrogaat-thee inschonk, ging plotseling de bel over.

„Dat zal ze zijn,” zei Jasper z'n moeder. „Wie?”

„Ik denk, dat het Suus is. Zij komt telkens vragen, of we nog niets van jou gehoord hebben. O, zij heeft ons zo goed opgepast in de tijd, dat jij er niet was. Zij is zelfs nog eens aardappelen voor ons gaan halen, met een handkar! En ze ging hout voor ons sprokkelen, toen we deze winter zonder kolen zaten.”

Jasper had nog niet de helft gehoord van hetgeen zijn moeder gezegd had. Hij was opgesprongen en naar de deur geheld.

„Was inderdaad Suus. In de gang vielen zij elkaar om de hals. Eindelijk waren ze weer bij elkaar! Ze hadden elkander ontzettend veel te vertellen maar op dit ogenblik hadden zij er geen woorden voor. Omdat ze zo blij en dankbaar waren, huilden ze allebei.”

Die avond gingen ze gearmd door het kleine stadje. Bijna iedereen was buitenshuis om uiting te geven aan de vreugde over de bevrijding, hoewel er geen feestelijkheden georganiseerd waren.

Overall hingen de vlaggen uit.

Toen Jasper en Suus ergens langs een singel liepen, waar het rustiger was dan in het hart van het stadje, vroeg zij fluisterend en bijna smachtend: „Gaan we nu gauw trouwen, Jasper?”

„Ja, zo gauw mogelijk,” antwoordde hij — en hij drukte haar in zijn armen en zoende haar hartstochtelijk.

„Ja, nu gaan we trouwen, Jasper.....”

„We hebben al veel te lang moeten wachten, Suus. Eerst de mobilisatie, toen de oorlog. Vijf jaar lang oorlog, vijf jaren

van ons jonge leven..... Ja, nu gaan wij zo gauw mogelijk trouwen, m'n lieveling!”

Zielsgelukkig wandelden zij verder.

De avond had zich nu gelegd over de velden buiten het stadje. Alles scheen vrede te ademen. In de verte riep een Suus. „O, Jasper, wat is God goed, dat Hij ons dit laat beleven..... Marien Versluis maakt dit niet meer mee, ze hebben hem doodgemarteld. En Piet Kramer is door een granaatscherf getroffen, hij is ook weg. En dan Jetje Elsenaar, die zo dapper was..... Ze hebben haar doodgeschoten ergens in een concentratiekamp. En wij lopen hier nu weer samen, Jasper. Laten wij Hem ervoor danken, lieveling.....”

„Ja, 't is heerlijk, dat wij de bevrijding mogen beleven. Ik heb er dikwijls aan getwijfeld.....” erkende Jasper.

„Ik ook.....”

Ze wandelden verder, ze gingen een tijdlang zwiingend naast elkander voort.

„Gelukkig, dat ze Siem Heijboer hebben kunnen pakken,” begon Jasper plotseling. „Er zijn natuurlijk een heleboel van zulksoort creaturen het land uit, met de moffen meegevlucht naar Duitsland. Maar hem hebben ze te pakken! De schurk heeft verdiend, dat ze hem levenslang geven.”

Suus keek hem met grote ogen aan.

„Jasper,” zei ze — en er klonk ontzetting in haar stem, „hoe kun je dit toch zeggen, Jasper?”

„Hij was een landverrader en hij heeft mij.....”

„Ja, ik weet het wel, dat is ook zo, lieverd. Maar laten wij nu geen haat hebben, Jasper. Laten wij alleen maar blij zijn, m'n jongen.....”

„Ja,” zei hij nadenkend.

Maar hij kreeg opeens de bittere gedachte, dat Suus ergens diep in haar hart misschien toch nog een zekere toegeeflijkheid voor Siem Heijboer had. Was zij dan toch nog niet geheel en al los van hem?

Deze overwegingen brachten onrust in hem.

Nadat ze een poosje zwiingend door de schemering gelopen hadden, begon hij toch weer over Heijboer te praten.

„Zou jij consideratie met hem willen hebben, Suus? Heb jij medelijden met dergelijke creaturen?”

Er klonk een toon van verwijt in zijn stem.

Suus bleef staan en ze zei:

„Die mensen zullen hun straf wel krijgen. Er zal nu weer recht zijn, Jasper. Dat hebben ze voor de Oranjender dikwijls gezegd. Laten wij ons daar nu maar niet druk over maken.”

Jasper was met dit gezegde niet tevreden.

„Jij denkt er maar makkelijk over, Suus,” zei hij. „Als de Duitsers hier geen knechten gehad hadden, zouden er niet zoveel mensen doodgemaakt zijn. Ze hebben duizenden mensen verraden.”

Suus stemde dit toe, maar zij zei, dat zij zich niet druk kon maken over de berechting van al die kerels, die de Duitsers geholpen hadden.

„Wil jij Heijboer toch nog een beetje de handen boven 't hoofd houden?” vroeg hij gemelijk.

„Hoe kom je daar bij!” Haar stem klonk luid — er klonk verontwaardiging in.

„Ik dacht het.”

„Siem Heijboer is totaal op de verkeerde weg terecht gekomen. Ik wil nooit meer met hem te maken hebben, wees niet bang. Trouwens, al zou hij niet aan de verkeerde kant gestaan hebben, dan zou ik evenmin nog iets met hem te doen gehad willen hebben. Je weet, dat ik er altijd nog verschrikkelijk veel spijt van hem, dat ik een poosje bevriend geweest ben met hem. Heijboer moest zich schamen! Maar luister eens, Jasper: ... Laten wij enkel maar heel erg blij zijn, dat wij weer samen zijn. Ik heb zoveel om je in angst gezeten toen je weg was ... Veel gebeden ook, jongen. Nu zou het ons samen zijn kunnen vergallen als we ons in gedachten met Siem Heijboer bezighouden.”

Door deze woorden werd Jasper weer enigszins gerustgesteld. Neen, Suus zou nooit meer iets van doen willen hebben met Heijboer, die mislukkeling.

Ze wandelden verder door de avond. Over Heijboer werd niet meer gesproken. Ze begonnen weer over hun huwelijk te praten. Het was hun heider verlangen, zo spoedig mogelijk te trouwen.

(Wordt vervolgd)

## Als wij vrouwen eens . . . .

Vervolg van pag 5  
ten. Op school leren ze niet of nauwelijks van kunst te genieten en van de natuur te genieten. Op school leren ze niet kamperen en niet fotograferen, niet tennissen en zeilen en geen gezelschapspelletjes — allemaal onbelangrijke zaken vindt u? Leren ze dat wel in hun vrije tijd? Laat ik u dan verzekeren dat ze het pas echt goed leren als ze er zich een helemaal op kunnen toeleggen . . . dus in hun vakanties. En laat ik u ook verzekeren dat al deze schijnbaar onbelangrijke zaken dikwijls meer bijdragen tot het levensgeluk dan veel parate kennis en vele prachtige diploma's! Maar . . . dit stuk opvoeding valt ten deel aan de ouders!

3 Tja, de ouders. Hier steek ik mijn hand weer in een bed vol distels. Want er zijn zoveel ouders die de opvoeding „overgedaan” hebben aan de school (en de godsdienstige opvoeding aan de dominee op catechisatie!)

— en juist zij zijn het die de onderwijzers er boos op aankijken dat die zo lang vakantie hebben. Ze voelen dat als een onbillijkheid. Eigenlijk voelen ze zich opgescheept zitten met hun eigen kinderen. Nu moeten zij die kinderen zoet houden en dat is toch eigenlijk de taak van de „meesters”, zo vinden ze.

Dat is heel erg. Want juist deze mentaliteit is de dood van het gezin. We klagen wel eens over de jeugd en soms niet helemaal ten onrechte — maar in vele gevallen is het een klacht jegens de ouders, die de opvoeding van hun kinderen in feite hebben overgedragen aan de school en aan „het derde milieu” — en juist de overbevolking van de school en het gebrek aan onderwijzers en aan leiders van clubs maken dat er van die opvoeding dikwijls maar bitter weinig terecht komt.

Want . . . als een meisje in het huwelijksbootje stapt zonder ook

maar de geringste kennis van het huishouden, dan is dat een aanklacht jegens haar ouders — ze hadden de lange vakanties van het kind heel wat nuttiger kunnen maken! En als een jongen een gezin gaat stichten en hij weet van vrije-tijdsbesteding niets anders af dan dat je dan bij de radio kunt gaan zitten of naar de bioscoop kunt gaan, dan is dat een aanklacht jegens de ouders. Zij hebben die jongen niet geleerd wat leven eigenlijk is!

En nu weet ik wel: als je als moeder, zonder hulp, zeven of acht kinderen zes of zeven weken thuis krijgt met vakantie, dan rijzen je soms wel de haren ten berge. En dan zegen je de dag dat ze weer naar school kunnen. Daaruit blijkt dat mijn op zichzelf juiste theorie niet helemaal klopt op de praktijk.

Dat is dan het onderwerp voor de volgende keer.

GRACIA



**Wat zie jij er opgewekt uit...**

„Is dat omdat je club zo goed heeft gespeeld?“  
 „Nee, het is meer omdat ik zelf zo goed heb gespeeld. Ik heb namelijk eens iets verstandigs gedaan...“  
 „Vertel op, je maakt me nieuwsgierig.“  
 „Ik heb deze week een lijfrente genomen! Ja, niet zo een, twee, drie... eerst heel lang gepraat met iemand van de „1845“. Lang en rustig. En daarna heb ik het gedaan... weet je waarom? Het geeft altijd dezelfde rente, je hoeft nooit bang te zijn dat het ineens minder wordt, zoals bij aandelen. Verder betaal ik dit jaar een stuk minder inkomstenbelasting, omdat ik hem nu koop. Maar punt nummer één is dit... zekerheid. Een vast, jaarlijks inkomen, al word ik 100 of ouder. Zal ik mijn verzekerings-raadsman eens bij je langs sturen? 't Is een kei op dit gebied.“

Uw verzekeringsman - Uw vertrouwensman

**DE NEDERLANDEN**



Alle verzekeringen

Uw adres voor:

DIRECTIEKETTEN  
 BARAKKEN  
 SCHOLEN  
 ZOMERHUISJES  
 enz. enz.

**Fa Gebr. Timmer**

Houtbouw - Giessendam - Telefoon 62

**BONGERS WAGENINGEN**

Verhuizingen - Verpakkingen - Meubelopslag  
 Intern autotransp. Zweden.  
 Zwitserland, enz.  
 Telefoon 2725 - Law. Allée 38

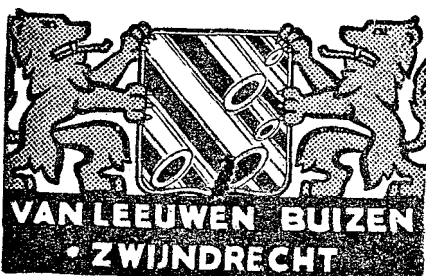
**SCHEEPSBOUWERVEN**

**A. VUYK & ZONEN**

CAPELLE AAN DE IJSSEL

Nieuwbouw en reparatie

Telefoon Rotterdam 113333 (K 1800)

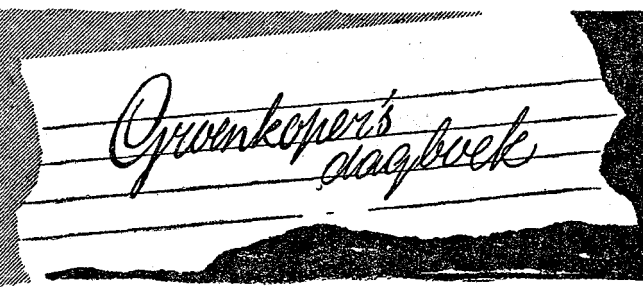


**17 JUNI**

Een mens kan niet alles weten, placht mijn oom in Den Haag te zeggen. Dat is jammer, want als ik geweten had, dat het mooie weer zo zou aanhouden, had ik nu vakantie genomen. Niet dat ik te klagen heb. Meestal is het mooi zomerweer als ik de deur voor een tijd achter mij sluit. Over de weekends, liever gezegd weekeinden, mag ik ook niet ontevreden zijn. Maar wat ik hoor van vrienden, die naar het Alpengebied zijn gegaan of in Noord-Italië toeven, doet mij de rillingen over mijn rug lopen. Ik houd ervan met vakantie te gaan en een mens heeft het nodig. Maar wilt u wel geloven, dat ik, als ik wist dat mijn beide burens achter en die ene op zij (die ander is rustig) met vakantie gingen in dezelfde tijd, dat ik er aan denk met vakantie te gaan, thuis bleef? Heerlijk thuisbleef? Want waar vind ik zo'n bed als mijn eigen bed, waar die thee als die mijn vrouw zet, waar die vrouwde omgeving als bij mij, waar die vele boeken, die ik zou lezen of niet zou lezen, waar die luie stoelen, waar die nog luie stoelen? Ik heb het niet aan mijn muur hangen, maar Oost West Thuis Best. Eigenlijk hoef ik bij anderen geen klokke te horen tikken. En wil ik ergens een dagje heen, dan ga ik op een mooie dag. De moeilijkheid is alleen, dat de burens hun huis verhuurd hebben aan een nog lawaaijerige familie. De burens achter bedoel ik. En aangezien die familie Jozef — die ben ik — niet kennen, zal zij niet rustig zijn. Dus ga ik met vakantie, in de wetenschap echter, dat ik een bed als ik thuis heb nergens vind. Het heeft de tijd nog echter. In augustus ben ik pas aan de beurt.

**18 JUNI**

Is er bij u intussen UV-erytheem ontstaan? Deze vraag is de wetenschappelijke versie van het meer populaire „badman, ben ik al bruin?“ Ik las, dat aan de Utrechtse Universiteit iemand is gepromoveerd



op het bruin worden door middel van zonnestralen. Eerst verbrandt de huid, daarna wordt hij bruin. Een mens denkt daar niet zo bij na. Hij voelt alleen als hij verbrandt en dan komen de blaren, waar je op moet zitten of niet. Maar hoe treedt UV-erytheem op? Daar gaat het de wetenschap om. Want pigmentatie is ook afhankelijk van orthodifinolen. Als u dat nu maar weet. De meeste mensen denken daaraan niet, als ze heerlijk in de zon gaan liggen branden. Denkt u, dat zij er minder gelukkig om zijn? Nu, dan denkt u verkeerd. Het kan hen geen lor schelen. Als ze maar bruin worden. Hoe vlugger hoe liever.

**19 JUNI**

Ik schrijf dit in de havenstad Hamburg, waarheen ik mij voor enkele zaken had begeven. Een vliegtuig bracht mij van Schiphol derwaarts. In Amsterdam ontmoette ik een kennis, die naar Londen vloog en op onze nationale luchthaven hoorde ik iemand door de telefoon zo Gronings spreken, dat het mijn vriend S. wel zijn moest. Hij was op weg naar Berlijn. En aangezien deze stad door de lucht ook via Hamburg bereikt wordt (overstappen) hebben we naast elkaar anderhalf uur lang oude herinneringen opgehaald. En nu schrijf ik dit aan de Alster, des morgens om zeven uur. Ik hoor, dat velen, zeer velen hier al om zes uur met het werk beginnen. Die zijn er in Nederland ook wel, maar de kantoren gaan daar toch wel wat later open. Ik krijg de indruk, dat in Hamburg hard gewerkt wordt. Vergeleken met enkele jaren na de oor-

**20 JUNI**

Kom onder de indruk van de prijzen in Hamburg. Die zijn niet voor de poes. Voor een eenvoudige hotelkamer, niets bijzonders, zonder badkamer, doch met stromend koud en warm water, betaal ik DM 15. Een DM is ongeveer 90 cent. Voor het ontbijt, dat ik geniet betaal ik DM 3,30, zodat ik voor DM 18,30 logeer. Vanmorgen heb ik de verleiding niet kunnen weerstaan naast het ontbijt — brood, boter, jam en koffie — nog een glas sinaasappelsap en een ei te bestellen. Toen klom de prijs van deze vroege maaltijd tot over de DM 5, of wel dik vier en een halve gulden. Mijn zakenrelatie gaf hoog op van het Nederlandse ontbijt in de stad, waar ik normaal woon, dat bij de logeerprijs is inbegrepen. Een hele maaltijd vond hij dat.

Het is nog zo slecht niet in Nederland. Het is beter dan u en ik denken. Maar men moet een mager ontbijt in Hamburg genieten om te verlangen naar de vleespotten van de lage landen bij de zee. Eén ding viel mij wel op. Men kan hier in restaurants eenvoudige schotels tegen nette prijzen bestellen. Die eet men leeg en men heeft geen

**21 JUNI**

honger. In ons land zijn mij de schotels meestal te groot en daarom ook te duur. Aan politiek ben ik helaas niet toegekomen.

Vloog vandaag net zo lang als u wilt zo kort, van Hamburg naar Amsterdam als ik van Amsterdam naar mijn woonplaats reed met de trein. Ik had natuurlijk ook met de heli-copter naar Brussel kunnen vliegen en vandaar naar Hamburg. Doch dat is iets om en bovendien staakten de heli-copterpiloten. Reizen en trekken kan nu eenmaal zeer gecompliceerd zijn.

Net op tijd terug om de toenadering van het N.V.V. tot K.A.B. en C.N.V. te vernemen, waarover ik mij evenzeer verheug als degenen, die zich al verheugd daarover hebben uitgelaten. Toch is een reden, van mijn blijdschap ook, dat de hernieuwde liefde van die kant komt, waar zij het eerst doofde. Het oude politieke principe: wie gebroken heeft moet ook lijmen, is hier weer eens bewaarheid, al is het dan geen zuivere politiek, welke hier speelt.

**22 JUNI**

Op een foto zag ik een sombere minister Zijlstra voor een licht weerkaatsende diamant staan. Het geleek mij een teken van deze tijd. Teveel facetten voor onze minister, teveel weerkaatsing van economische maatregelen. Door diamenttentoonstelling en de tentoonstelling Het Atoom staat Amsterdam weer in het middelpunt van de belangstelling. Beter zo dan in het brandpunt van de tunnelkwestie. We hebben al kwesties genoeg.

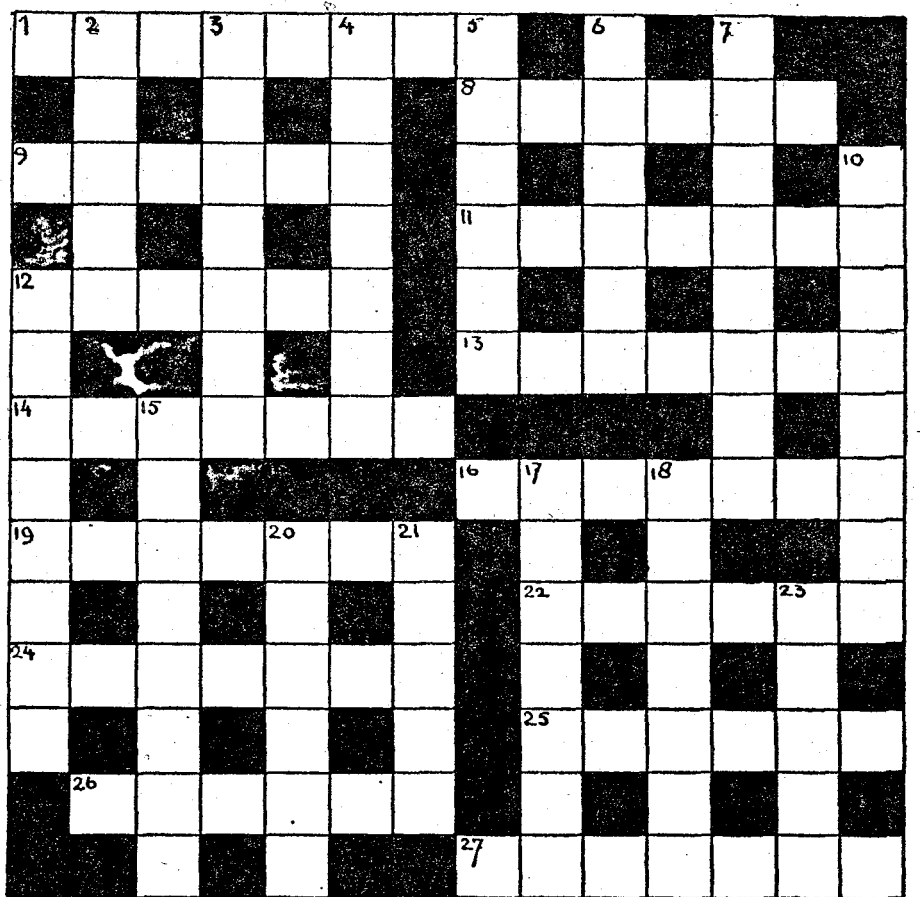
De week is vlugger voorbijgegaan dan ik dacht. Heel wat onderwerpen zijn als een schaduw langs mij heengegaan. Even is men uit de routine van het dagelijks gebeuren of men voelt zich buitengesloten.

*William Graenkoper*

**KRYPTOGRAM**

**Horizontaal:** 1. eenvoudige rekenmachines; 8. deze sierplant bestaat o.a. uit klei; 9. wordt de bruid het huis uit gezet? 11. zij protesteren door niets te doen; 12. in juli 1946 gaf deze conferentie in Indië hoop voor een vreedzame ontwikkeling; 13. dit dier vindt u aan de Pool, maar ook in 't kippekok; 14. kwaad dat van vader op zoon overgaat; 16. dit toestel maakt Ko sterk; 19. geluiden waar politici wild op zijn; 22. beproeving die voorbij is voor dat zij goed en wel begonnen is; 24. loert op lijken; 25. grappige stenen; 26. harde guldens; 27. jongen die de kaarsen knipt?

**Vertikaal:** 2. zoon van een rijke boer uit Abel Mehola; 3. mensenroof; 4. oude dame die als matroos begon; 5. kolonel die gekanilliseerd moet worden; 6. Z. Europeaan uit Rome? 7. deze zachte dwarsbalk werd Absaloms noodlot; 10. de mensen in deze stad gaan goed gekleed; 12. zeeslak, die meer slak is dan de landslak; 15. Plakt men buizen met dunne pannekoeken aaneen? 17. ook niet zo slecht; 18. lawaai door het klutsen van een ei? 20. als de katten hiermee bezig zijn, miauwen ze niet; 21. dure pels van een zeezwaluw? 23. man van standing.



**Oplossing kruiswoordpuzzel vorige week**

**Horizontaal:** 1. Ankara; 4. Mollet; 8. si; 9. nu; 11. ka; 12. o.i.; 14. truc; 17. Witte; 20. Leek; 22. ren; 24. nor; 25. PEL; 26. Finland; 28. arabier; 30. pi; 31. a.r.; 32. sr.; 33. men; 34. jr.; 35. T.T.; 36. Aa; 37. ja; 39. Dan; 42. are; 43. e.d.; 44. is; 45. Ab.; 47. Edelmaas; 49. Salland; 52. ren; 53. ook; 55. sul; 56.

ean; 58. India; 60. milt; 62. no.; 63. on; 64. Ko; 66. o.o.; 67. Truman; 68. Butler.

**Verticaal:** 1. air; 2. An; 3. ruw; 5. oké; 6. ja; 7. toe; 8. Staf; 10. A.T.O.; 13. I.K.O.R.; 15. urn; 16. cel; 18. Ind. (Indonesië); 19. trainen; 20. leb; 21. Eli; 23. na; 25. pa; 27. Ierland; 29. enteren; 30. p.e.; 33. Madison; 37. Jemen; 38. Adam; 40. as; 41. Cals; 46. Blum; 47. Eden; 48. era; 49. ski; 50. Ali; 51. dito; 54. ode; 57. Lot; 58. Ina; 59. A.K.U.; 61. lor; 63. om; 65. O.T.

**Fa. Gebr. de Waard**

Crabethstraat 14  
 Telefoon 2569-2248  
**GOUDA**  
 Aannemer van  
**SLOOP-, SCHOOR- en  
 GRONDWERKEN**  
 Handel in **BOUWMATERIALEN** en  
**METALEN**